Tanzimat'tan Bugüne

Edebiyatçılar Ansiklopedisi

CİLT 1

A-İ

Genişletilmiş 3. baskı

YKY

Tanzimat'tan Bugüne

Edebiyatçılar Ansiklopedisi

Yapı Kredi Yayınları - 1809

Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi - Cilt I

Editör: Murat Yalçın
Düzelti: Nurettin Pirim

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Grafik uygulama: Arzu Yaraş

Baskı: Mas Matbaacılık A.Ş.
Hamidiye Mah. Soğuksu Cad. No: 3 Kağıthane-İstanbul
Telefon: (0 212) 294 10 00 e-posta: info@masmat.com.tr
Sertifika No: 12055

1. baskı: İstanbul, Temmuz 2001
(21.5 x 27.5 cm. boyutlarında 1. hamur olarak yayımlanmıştır.)
2. baskı: İstanbul, Mart 2003
3. baskı: İstanbul, Mart 2010
ISBN 978-75-08-0568-2
Takım ISBN 978-975-08-0567-4

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2010
Sertifika No: 12334
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

Sunuş

Türk Edebiyatı güçlü, derin, çok yönlü bir geleneğe, bu geleneğin uzantısında yer alan sağlam bir modernleşme dönemine sahiptir. *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi,* Şinasi'den günümüze modern Türk edebiyatını şair ve yazarlarıyla sunmayı, biyografi ve yapıtlarının yanı sıra edebiyattaki yeri ve etkileriyle de konumlamayı ve söz konusu birikime yeni kuşaklar tarafından daha kolay ulaşılmasını amaçlıyor. Bu amaç doğrultusunda, "19. yüzyıldan bugüne Türkiye Türkçesiyle birden çok telif eser vermiş şair ve yazarlar" genel ölçütünden hareketle biyografik bilgileri birinci elden edinmek veya doğrulatmak amacıyla yaşayan edebiyatçılara (hayatta olmayanların bazılarının yakınlarına) gönderilen bilgi formları esas alınarak yüzlerce madde yazıldı.

Geniş bir yazar kadrosu desteğiyle iki yıllık (1999-2000) çalışma sonucunda hazırlanan ve önemli bir envanter niteliği alan ansiklopedinin yayın yönetmeni Ekrem Çakıroğlu, editörü Murat Yalçın'dı. Araştırma ve yazım ekibinde Ertekin Akpınar, Atilla Aksel, Cemal Aksu, Sezin Aydemir, Rıfat Bali, Öner Ciravoğlu, Ali Çakmak, Fahrettin Çiloğlu, Tansel Demirel, Eser Demirkan, Haluk Harun Duman, Melih Duygulu, Tamer Erdoğan, Dursun Hatko, Handan İnci, Alpay Kabacalı, İrfan Karakoç, Mustafa Koç, M. Sabri Koz, Cüneyd Okay, M. Orhan Okay, Meltem Öneş, Kaan Özkan, Selahattin Özpalabıyıklar, Çiçek Öztek, Cenk Palaz, Nurettin Pirim, İhsan Safi, Hüseyin Sorgun, Ahmet Soysal, Sevda Şener, Ömer Faruk Şerifoğlu, Rahim Tarım, Bedirhan Toprak, Abdullah Uçman, Hale Ulusoy, Bekir

Yıldırım yer aldılar; metinlerin redaksiyonunu Tamer Erdoğan yaptı. Nurettin Pirim düzeltisini, Hasan Fırat dizgisini, Canset Aksel sekreterliğini üstlendi. Yapıt bilgileri için çoğunlukla Milli Kütüphane'nin ve Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi'nin arşivlerine başvuruldu.

Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, daha çok kişisel çabalarla, dolayısıyla da sözlük kapsamını aşamayan çalışmalarla sınırlı kalmış bir alana kurumsal girişimin nicelik ve nitelik üstünlüğünü getiren bir ilk örnek. Kalıcı bir başvuru kaynağı olarak 2001'den bu yana güncelliğini koruyarak büyük bir boşluğu doldurdu. 2003'teki ikinci baskı üstünden güncelleme ve yeni maddelerin yazımını bu baskı için Metin Celâl üstlendi. Bugüne kadar emeği geçenlere bir kez daha teşekkür ederiz.

Yapı Kredi Yayınları

GENEL KISALTMALAR

?	bilinmiyor, şüpheli
ae	aynı eser
age	adı geçen eser
agm	adı geçen makale
Ank.	Ankara
AÜ	Ankara Üniversitesi
ay	aynı yazar
B.	Basımevi
bak.	bakınız
bas.	basım, baskı
BF	Bilgi formu
c.	cilt
çev.	çevirmen
d.	doğumu
der.	derleyen
Doç.	Doçent
Dr.	Doktor
DTCF	Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Ens.	Enstitüsü
Fak.	Fakültesi
H.	Hicri
haz.	hazırlayan
hd	hüküm sürdüğü dönem
İLESAM	Türkiye İlim ve Sanat Eserleri Sahipleri Meslek Birliği
İst.	İstanbul
İTÜ	İstanbul Teknik Üniversitesi
İÜ	İstanbul Üniversitesi
İÜEF	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
kol.	koleksiyon
Ktp.	Kütüphanesi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
Mtb.	Matbaası
no.	numara
ODTÜ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
ö.	ölümü
Prof.	Profesör
R.	Rumi
s.	sayfa
S.	sayı
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	Türk Dil Kurumu
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
ty	tarihi yok
TYB	Türkiye Yazarlar Birliği
TYS	Türkiye Yazarlar Sendikası
Üni.	Üniversitesi
vb	ve benzeri, ve başkaları
vd	ve devamı, ve diğerleri
y.	yaklaşık
yay.	yayımlayan
yb	yeni basımı
yön.	yönetmen
yy	yüzyıl

KAYNAKÇA KISALTMALARI

AA Aylık Ansiklopedi, I-V, İstanbul, 1944-1949

Acaroğlu Türker Acaroğlu, *Ozanlar ve Yazarlar*, İstanbul, 1981 (3. bas.)

Akyüz, Antoloji Kenan Akyüz, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*, Ankara, 1958

Akyüz, Türk Edebiyatı Kenan Akyüz, *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri, 1860-1923*, İstanbul, ty (5. bas.)

Alangu, 100 Ünlü Tahir Alangu, *100 Ünlü Türk Eseri*, I-II, İstanbul, 1974

Alangu, Hikâye ve Roman Tahir Alangu, *Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman*, I-III, İstanbul, 1960-1965

Artan Gündüz Artan, *Takma Ad – Soyadı – Rumuz Dizinleri (Tanzimattan Günümüze)*, İçel, 1994

Banarlı, RTET Nihad Sâmi Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, I-II, 1971-1979

Baydar Mustafa Baydar, *Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar*, İstanbul, 1960

Bayrak M. Orhan Bayrak, *Türkiye'de Gazeteler ve Dergiler Sözlüğü (1831-1993)*, İstanbul, 1994

Bezirci, Hikâyecilerimiz Asım Bezirci, *Hikâyecilerimiz*, İstanbul, 1980

Bezirci, On Şair Asım Bezirci, *On Şair, On Şiir*, İstanbul, 1971

Ciravoğlu Öner Ciravoğlu, *Türk ve Dünya Edebiyatı Yazarlar Sözlüğü*, İstanbul, 1999

Çankaya Ali Çankaya, *Yeni Mülkiye Târihi ve Mülkiyeliler*, I-VIII, Ankara, 1968-1971

Çongar Yılmaz Çongar, *Asker Yazarlarımız ve Ozanlarımız*, Ankara, 1998

DBİA Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, I-VIII, İstanbul, 1993-1995

DİA Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 1988 →

Dürder Baha Dürder, *Şairler, Edibler, Muharrirler*, İstanbul, 1964 (6. bas.)

Ebüzziya Ebüzziya Tevfik, *Numune-i Edebiyat-ı Osmaniye*, İstanbul, 1329

Ergun, Şairler Sadeddin Nüzhet Ergun, *Türk Şairleri*, I-IV, İstanbul, 1936-1946

Fethi Naci, Elli Fethi Naci, *50 Türk Romanı*, İstanbul, 1997

Fethi Naci, Türkiye'de Roman Fethi Naci, *100 Soruda Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişme*, İstanbul, 1981

Gönç Reşid Halid Gönç'ün Koleksiyonundan Bab-ı Âli'nin Hatıra Defteri, (haz. A. Yetkiner) I-III, İstanbul, 1984-1988

Gövsa İbrahim Alâettin Gövsa, *Türk Meşhurları Ansiklopedisi*, İstanbul, ty [1946]

Hazar Mehmet Hazar, "Türk Sinemasında Türk Edebiyatı Uyarlamaları", *Akademik Bakış*, S. 4 (Kış 1998), s. 30-43

Hüseyin Cahit Hüseyin Cahid [Yalçın], *Edebî Hatıralar*, İstanbul, 1935

Işık İhsan Işık, *Yazarlar Sözlüğü*, İstanbul, 1998 (2. bas)

Işık 06, İhsan Işık, *Türkiye Edebiyatçılar ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, Ankara, 2006

İA İslam Ansiklopedisi, I-XIII, İstanbul, 1940-1988

İbnülemin, Şairler İbnülemin Mahmut Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, I-IV, İstanbul, 1930-1942

İsmail Habip, Teceddüt İsmail Habib [Sevük], *Türk Teceddüt Edebiyatı Tarihi*, İstanbul, 1340

İsmail Habip, Yeniliğimiz İsmail Habib [Sevük], *Edebî Yeniliğimiz*, I-II, İstanbul, 1931-1932

İSTA İstanbul Ansiklopedisi, (yay. Reşat Ekrem Koçu) I-XI, İstanbul, 1958-1974

Kabaklı Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, I-III, İstanbul, 1961-1967

Kaplan, Cumhuriyet Mehmet Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, İstanbul, 1973

Kaplan, Hikâye Mehmet Kaplan, *Hikâye Tahlilleri*, İstanbul, 1979

Kaplan, Şiir Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri*, I-II, İstanbul, 1953, 1969

Kara İsmail Kara, *Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi*, İstanbul, 1998 (3. bas.)

Karaalioğlu Seyit Kemal Karaalioğlu, *Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü*, İstanbul, 1982 (2. bas.)

Karaosmanoğlu Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Gençlik ve Edebiyat Hatıraları*, Ankara, 1969

Kim Kimdir *Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir*, İstanbul, 2000 (7. bas.)

Kudret Cevdet Kudret, *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman (1859-1959)*, I-II, Ankara, 1971

*Kurdakul, **Cumhuriyet*** Şükran Kurdakul, *Çağdaş Türk Edebiyatı, Cumhuriyet Dönemi*, İstanbul, 1987

*Kurdakul, **Meşrutiyet*** Şükran Kurdakul, *Çağdaş Türk Edebiyatı, Meşrutiyet Dönemi*, İstanbul, 1987

*Kurdakul, **Sözlük*** Şükran Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*, İstanbul, 1989 (5. bas.)

*Kurdakul, **Sözlük*** (1999) Şükran Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*, İstanbul, 1999 (6. bas.)

Levend Agâh Sırrı Levend, *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri*, Ankara, 1972

Moran Berna Moran, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış*, I-III, İstanbul, 1983-1994

Muallim Naci Muallim Nâci, *Osmanlı Şairleri*, (haz. C. Kurnaz) İstanbul, 1985

Nebioğlu Osman Nebioğlu, *Türkiye'de Kim Kimdir*, İstanbul, 1962

*Necatigil, **Eserler*** Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü*, İstanbul, 1997 (5. bas.)

*Necatigil, **İsimler*** Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, İstanbul, 1998 (17. bas.)

OM Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, I-III, İstanbul, 1333-1342

OM² Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, I-III, (haz. A. F. Yavuz-İ. Özen) İstanbul, 1971-1975

Önertoy Olcay Önertoy, *Türk Roman ve Öyküsü*, Ankara, 1984

Özege M. Seyfettin Özege, *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu*, I-V, İstanbul, 1971-1979

Özgüç Agâh Özgüç, *Türk Filmleri Sözlüğü*, İstanbul, I (1998²), II (?), III (1997)

*Özkırımlı, **TEA*** Atilla Özkırımlı, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, I-IV, İstanbul, 1982

Özön M. Nihat Özön, *Türkçede Roman*, İstanbul, 1936

Perin Cevdet Perin, *Tanzimat Edebiyatında Fransız Tesiri*, İstanbul, 1946

Selim Nüzhet Selim Nüzhet [Gerçek], *Türk Gazeteciliği*, İstanbul, 1931

Seyda Mehmet Seyda, *Edebiyat Dostları*, İstanbul, 1970

Şapolyo Enver Behnan Şapolyo, *Türk Gazetecilik Tarihi*, İstanbul, 1971

TA *Türk Ansiklopedisi*, I-XXXIII, Ankara, 1943-1986

Tanpınar Ahmet Hamdi Tanpınar, *XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul, 1956 (2. bas.)

TCTA *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, I-VI, İstanbul, 1985-1986

TDEA *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, I-VIII, İstanbul, 1976-1998

TDED *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, İstanbul, 1946 →

TT ***Tarih ve Toplum***, İstanbul, 1984 →

Ülken Hilmi Ziya Ülken, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, İstanbul, 1979 (2. bas.)

*Yahya Kemal, **Edebiyata Dair*** Yahya Kemal, *Edebiyata Dair*, İstanbul, 1971

*Yahya Kemal, **Portreler*** Yahya Kemal, *Siyasî ve Edebî Portreler*, İstanbul, 1968

Yazar Mehmet Behçet Yazar, *Edebiyatçılarımız ve Türk Edebiyatı*, İstanbul, 1938

YYOA *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, I-II, İstanbul, 1999

A. KADİR *(İstanbul, 16 Temmuz 1917 - İstanbul, 1 Mart 1985)* Şair.

Asıl adı İbrahim Abdülkadir MERİÇBOYU. Ali Karasu, Abdulkadir İbrahim imzalarını da kullandı. Bir alay kâtibinin oğluydu. Anne ve babasını küçük yaşta kaybetti. Eyüp Ortaokulu'nu (1933) ve Kuleli Askeri Lisesi'ni (1936) bitirdi. Ankara Kara Harp Okulu son sınıfındayken zararlı yayınlar okuduğu ve Nâzım Hikmet'le tanıştığı gerekçesiyle tutuklandı ve on ay hapse mahkûm oldu, okuldan çıkarıldı (1938). Ankara Cezaevi'nde aynı davadan birlikte yattığı Nâzım Hikmet'ten büyük ölçüde etkilendi ve toplumcu gerçekçi şiire yöneldi. Hapisten çıkınca er olarak 2,5 yıl askerlik yaptı. 1941'de İÜ Hukuk Fakültesi'ne girdi. 1943'te yayımlanan ilk şiir kitabı *Tebliğ* sakıncalı görülerek toplatıldı ve sıkıyönetimce sürgüne gönderildi. Muğla, Balıkesir, Konya, Kırşehir ve Adana'da geçirdiği sürgün yıllarının ardından 1947'de İstanbul'a döndü ve bir bisküvi fabrikasında çalışmaya başladı. Daha sonra geçimini yayınevlerinde düzeltmenlik ve çevirmenlik yaparak sağladı.

Toplumsal sorunları dile getiren şiirleri 1940-46 arasında *Ses, Yeni Edebiyat, Yürüyüş, Yığın,* 1951-71 arasında *Yeryüzü, Yağmur ve Toprak, Yeditepe, Dönem, Gelecek,* 1975-85 arasında *Militan, Sanat Emeği, Varlık* gibi dergilerde yayımlandı. 1955'te Mevlana'nın şiirlerini serbest nazıma dökerek yayımladığı *Bugünün Diliyle Mevlânâ*, Azra Erhat'la birlikte yayımladıkları *İlyada* ve sonraki yıllarda yine A. Erhat'la gerçekleştirdikleri *Odysseia* çevirileri büyük bir ilgi gördü. On altı yıl aradan sonra yayımladığı ikinci şiir kitabı *Hoş Geldin Halil İbrahim* dönemin şiir akımlarının etkisine kapılmadan kendi çizgisini koruduğunu, serbest nazım anlayışını sürdürdüğünü gösterdi. Hikmet Altınkaynak'ın *Edebiyatımızda 1940 Kuşağı* adlı kitabında yer alan söyleşisinde Doğulu ve Batılı şairlerin yapıtlarını Türkçeleştirirken kendi şiirinde de yoğunlaşma gereği duyduğunu söyler.

Ödül: 1959 Habib Edip Törehan Çeviri Ödülü; 1961 TDK Çeviri Ödülü; 1980 TYS Hasan Ali Ediz Çeviri Ödülü; 1983 *Yazko Çeviri* dergisince verilen Azra Erhat Üstün Hizmet Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Tebliğ*, İst.: Sebat B., 1943; *Hoş Geldin Halil İbrahim*, İst., 1959; *Dört Pencere*, İst.: İstanbul Mtb., 1962; *Mutlu Olmak Varken*, (ilk üç kitabına 45 şiir eklenerek) İst.: Fono Mtb., 1968; *Mutlu Olmak Varken*, (bütün şiirleri) İst.: Can, 1988.

Sadeleştirme-Çeviri: *Bugünün Diliyle Mevlânâ* (Abdülbaki Gölpınarlı ile), 1955; *İlyada* (Azra Erhat ile), İst.: Türkiye İş Bankası, I-VI, 1958-62; *Asıl Adalet* (P. Eluard vb), 2. bas., İst.: Yeni Mtb., 1960; *Seçme Şiirler* (P. Eluard; A. Bezirci ile), İst.: İstanbul Mtb., 1961; *Bugünün Diliyle Hayyam*, İst.: İstanbul Mtb., 1964; *Eski Çağlar Tarihi* (Tevfik Fikret'in *Tarih-i Kadim* şiiri), 1965; *Bugünün Diliyle Tevfik Fikret*, 1967; *Odysseia* (Azra Erhat ile), İst.: Sander, 1970; *Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri* (ortak çalışma, 3 c.), 1973-80, *Halkın Ekmeği* (B. Brecht; A. Bezirci ile) İst.: 1972; *Filistin Şiiri* (A. Timuçin ile), İst.: Hilal Mtb., 1974; *Makinaların Türküsü* (B. Brecht; G. Fındıklı ile), İst.: Sanat Emeği, 1979; *Karanlık Zamanlar* (B. Brecht; G. Fındıklı ile), İst.: Sanat Emeği, 1980; *Utanmayın Gözyaşlarından* (T. Rozewichz; G. Fındıklı ile), İst.: Yazko, 1981; *Bu Rüzgârı Toplayın* (çeviri şiirler), İst.: Örnek, 1983.
Diğer: 1938 *Harb Okulu Olayı ve Nâzım Hikmet*, İst.: İstanbul Mtb., 1966; *Sovyet Rusya'da Onbeş Gün*, İst.: Hilal Mtb., 1978.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 22-23; Kurdakul, *Sözlük*, 32; Kurdakul, *Cumhuriyet*, III, 235-236; Memet Fuat, *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, s. 29-30; H. Altınkaynak, *Edebiyatımızda 1940 Kuşağı*, 1977; "Meriçboyu, Abdülkadir", *TDEA*, VI, 271; G. Aktaş-A. Timuçin-A. Hatiboğlu-E. Canberk (haz.), *A. Kadir*, İst., 1989.

A., OSMAN HAKAN *(Giresun, 1959 -)* Şair.

İlkokulu Antalya'da okudu; Uşak Lisesi ve Yıldız Teknik Üni. İnşaat Fakültesi'ni bitirdi. 1986'da bir grup arkadaşıyla birlikte Şiir Atı Yayıncılık'ı ve *Şiir Atı* dergisini kurdu. Kanada'da yaşıyor; evli.

Şiirleri, yazıları ve söyleşileri 1985'ten itibaren *Poetika*, *Şiir Atı*, *Gösteri*, *Bürde*, *Düşler*, *Sombahar*, *Varlık* dergileri ve *Cumhuriyet Kitap* ekinde yayımlandı. Dil ve biçim kaygısının ağır bastığı şiirlerinde divan edebiyatının özelliklerinden yararlandığı, ince bir işçilikle Behçet Necatigil ve Hilmi Yavuz şiirinin izini sürdüğü görüldü.

Ödül: *Gül Odası* ile 1994 Behçet Necatigil Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Göç ve Ölüm Şarkıları*, İst.: Şiir Atı, 1987; *Yol Şarkıları*, İst.: Şiir Atı, 1991; *Gül Odası*, İst.: Şiir Atı, 1995; *Sarı Ekin*, İst.: Şiirden, 2005.
Deneme, İnceleme: *Dil Şairin Nesi olur*, İst.: Şiirden, 2006; *Bizim Romanımız Şarkılarımız*, İst.: Şiirden, 2006.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 9.

ABACI, TAHİR *(İstanbul, 20 Mayıs 1951 -)* Şair, yazar.

Tam adı Mehmet Tahir Abacı. Mehmet Tahir ve Sakıp Coşkun imzalarını da kullandı. Öğretmen Halide Hanım ile avukat M. Hayrettin Abacı'nın oğlu. Ortaöğrenimi Fırat Koleji'nde (Malatya) tamamladıktan sonra, İÜ Hukuk Fakültesi ve Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. İÜ İktisat Fakültesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde yaptığı yüksek lisans tezi "Türk Şiirinde Siyasallaşma" başlıklıydı. 1981'den 1997'ye değin avukatlık yaptı. *Milliyet Sanat'ta* yazıyor. TYS ve PEN Yazarlar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor, bekâr.

İlk ürünleri Malatya dergi ve gazeteleri ile *Papirüs*'ün 34. sayısında (Nisan 1969) yayımlandı. Aylık kültür ve sanat dergileri *Yarına Doğru* (1973-76, 18 sayı) ve *İstanbul*'un sahipliğini ve sorumlu yönetmenliğini üstlendi. *Papirüs*, *Yeni Dergi*, *Yeni Adımlar*, *Yarına Doğru*, *Eleştiri*, *Edebiyat Cephesi*, *Somut*, *Yazko Edebiyat*, *Türkiye Yazıları*, *Adam Sanat*, *Birikim*, *Yeni Biçem* dergilerinde ve *Radikal* gazetesinde yazdı.

Yapıtları: Şiir: *Odaları Utandıran Dağlar*, İst.: Yar, 1976; *Basit Şeyler*, İst.: Sergen, 1980; *Nasrettin Hoca*, (çocuk şiirleri) İst.: Oda, 1980; *Sıcak Hayat*, İst.: Kandil, 1994; *Sevdavi*, İst.: Varlık, 2002; *Zamanın Yüreğindeki Gece*, (Seçme Şiirler), İst.: Toroslu, 2005 *Hüznengiz*, İst.: Komşu, 2007.
Öykü: *Gelin Ömrümüz*, İst.: Sergen, 1976.
Roman: *Ağır Akan Su*, İst.: E, 1990; *Aynada Bir Yüz*, İst.: Pencere, 1995; *İkinci Adım*, İst.: Telos, 1999; *Adı Senfoni Kalsın*, İst.: Kandil, 2004.
Deneme-İnceleme: *Bir Zamanlar Anadolu'da*, İst.: İletişim, 2000; *Harput/Elazığ Türküleri*, İst.: Pan, 2000; *Yahya Kemal ve Ahmet Hamdi Tanpınar'da Müzik*, İst.: Pan, 2000.
Derleme: *Yaşantı/ı Yazılar ve Şiirler*, (E. Çankaya ile) İst.: Yaşantı Sanat, 1982.
Kaynaklar: *BF* (4 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 9; Kurdakul, *Sözlük*, 7.

ABAK, ŞABAN *(Aşkale/Erzurum, 1963 [nüfus kaydında 1 Mart 1966] -)* Şair.

Şaban Özben imzasını da kullandı. Cemile Hanım ile memur, çiftçi Cevdet Abak'ın oğlu. İlköğrenimini Hasanbey köyü ilkokulunda, ortaöğrenimini Erzurum'da tamamladı; bir süre AÜ Hukuk Fakültesi'ne devam etti, İÜ İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümü'nü bitirdi (1991). Aynı bölümde başladığı "Televizyonda Edebiyat Uyarlamaları" konulu tez çalışmasını yarım bıraktı. *Mavera* dergisinde yazı işleri müdürlüğü (Nisan-Ekim 1987), TGRT'de prodüktörlük, Ak TV'de haber müdürlüğü, gazetecilik, yayıncılık ve reklamcılık yaptı. 1997'den beri öğretmen. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri ("Ellerini Arıyorum") Haziran 1983'te *Töre* dergisinde çıktı. Şiirlerini *İkindi yazıları*, *Dergâh*, *Kayıtlar* ve *Hece* dergilerinde

yayımlayan Abak'ı Ahmet Kabaklı, "Yeni İslamcı akım" adını verdiği "Diriliş akımı" içinde değerlendirdi. Kendisi "Sezai Karakoç'un şiir anlayışına yakınlık duyduğunu" belirtmektedir.

Ödül: "Buruk Hikâye" ile 1986 Yunus Emre Şiir Ödülü birinciliği (Eskişehir).

Yapıtları: Şiir: *Bağdat'tan Dönen Şiirler*, İst.: Yedi İklim, 1990; *Kayıp Atlar Haritası*, Ank.: Ebabil, 2007.

Deneme: *Karpuz Kestim Yiyen Yok*, Ank.: Vadi, 2007; *Meşaleyi Tutan El*, Ank.: Vadi, 2007.

Derleme: *Güldeste*, (genç şairler antolojisi, H. Atlansoy'la) İst.: Beyan, 1990.

Kaynaklar: *BF* (6 Temmuz 1999).

ABASIYANIK, SAİT FAİK *(Adapazarı, 1 Şevval 1324 [18 Kasım 1906] İstanbul, 11 Mayıs 1954)* Öykücü.

Adalı, S.F. imzalarını da kullandı. Adapazarı'nın yerlisi, varlıklı ve köklü bir aile olan Abasızzadelerden, bir ara Adapazarı belediye başkanlığı da yapmış olan Mehmet Faik Bey ile Makbule Hanım'ın oğlu. Oldukça varlıklı bir aile ortamında mutlu bir çocukluk yaşayan Sait Faik, özgürlüğe tutkun karakteri ve kimi koşulların zorlaması sonucu düzenli bir öğrenim göremedi. İlkokulu, yabancı dilde eğitim veren Rehber-i Terakki okulunda okuduktan sonra iki yıl Adapazarı İdadisi'ne devam etti. İşgal yıllarının ve ardından Kurtuluş Savaşı'nın sona ermesiyle ailesiyle birlikte İstanbul'a taşındı (1922) ve bir süre İstanbul Erkek Lisesi'ne devam etti. Okulun Arapça öğretmenine yapılan bir şaka yüzünden sınıfın bütün öğrencileri farklı liselere dağıtılınca o da Bursa Lisesi'ne gönderildi ve bu okuldan "iyi" dereceyle mezun oldu (1928). Aynı yıl İstanbul Üniversitesi (Darülfünun) Edebiyat Fakültesi Türkoloji bölümüne yazıldıysa da, iki yıl sonra babasının isteği üzerine iktisat eğitimi için İsviçre'nin Lozan kentine, oradan da güneydoğu Fransa'daki Grenoble kentine gitti; aynı kentteki bir lise ve edebiyat fakültesinde dört yıl süreyle öğrenim gördü, ancak düzensiz öğrenimi ve yaşadığı bohem hayat nedeniyle babası tarafından geri çağrıldı ve diplomasız olarak Türkiye'ye döndü (1934). Bir süre Halıcıoğlu Ermeni Yetim Mektebi'nde Türkçe grup dersleri öğretmenliği yaptı. Babasının, sermayeyle birlikte yanına bir de ortak vererek Yağ İskelesi'nde açtığı ticarethane, Sait Faik'in ticarete yabancılığı ve ortağının dürüst olmayan davranışları nedeniyle işletilemedi ve girişim iflasla sonuçlandı. Bir ay gibi kısa bir süre *Haber* gazetesi için adliye muhabirliği yapıp mahkeme röportajları hazırladı. Babasının 1939 yılındaki ölümüyle annesi ve kendisine kalan mülklerin geliriyle, herhangi bir meslek sahibi olmayı düşünmeden bir yandan bohem bir hayat sürüp öte yandan geçimini kalemiyle sağlamanın yollarını aradı. Yazlarını Burgazada'daki köşklerinde, kışlarını Şişli'deki apartmanlarında geçiren Sait Faik, sadece sanatçı çevrelerin değil, İstanbul'un belli başlı mekânlarının bilinen simalarından biri oldu; hiç evlenmedi. 1940 yılında tefrika edilen romanı "Medarı Maişet Motoru", 1944'te kitap haline getirilerek yayımlandığında, sıkıyönetim mahkemelerince toplatılarak ("kahramanlarından birine eski bir asker kaputu giydirdiği" gerekçesiyle) yazarı hakkında soruşturma açıldı; aynı roman daha sonra *Birtakım İnsanlar* adıyla yayımlandı. 1953 Mayısı'nda, "modern edebiyata hizmetlerinden dolayı" ABD'deki Uluslararası Mark Twain Derneği'nin onur üyeliğine seçildi. 1945 yılında hastalığına siroz teşhisi konuldu; 1951'de tedavi amacıyla gittiği Paris'ten kısa bir süre sonra döndü ve sıklaşan krizler hayati tehlike göstermeye başlayınca 5 Mayıs 1954'te hastaneye yatırıldı ancak altı gün süren koma hali ve geçirdiği bir iç kanama sonucu 11 Mayıs'ta öldü; Zincirlikuyu mezarlığında gömülüdür.

Edebiyat yaşamına lise yıllarında şiirle başlayan Sait Faik'in "Hamal" adlı ilk şiiri *Mektep* dergisinde yayımlandı (1925). İlk öykülerinden "İpekli Mendil" ve "Zemberek" yine Bursa Lisesi'nde öğrenci olduğu yılların ürünleridir, ancak yayımlanan ilk öyküsü "Uçurtmalar"dır (Milliyet, 9 Aralık 1929). Asıl ününü yirmili yaşlarda yazdığı öykülerinin *Varlık* dergisinde yayımlanmasıyla ("İpekli Mendil"-15 Nisan 1934) sağlayan Sait Faik, bu tarihten sonra gittikçe hızlanan bir tempo ile kendini hemen hemen bütünüyle öykü yazmaya verir. İlk yazdıklarından son yazdıklarına (18 yıl) sürekli olarak işçi ve emekçiler, balıkçılar, kimsesiz ve sefil çocuklar, yoksul ve aylak insanları konu edinmiş olan Sait Faik, özellikle ilk kitapları *Semaver* (1936), *Sarnıç* (1939) ve *Şahmerdan*'da (1940), gerek insan gerekse doğa karşısında "izlenimci" bir tutumdan yana olmuş, denebilirse, olay ve yaşantıları bir "vakanüvis" edasıyla kaydetmekle yetinmiştir. Sait Faik öyküsünün ilk dönemini kapsayan bu öykülere ele aldığı konu ve kişiler açısından bakıldığında

izlenimden öte bir yazar katkısı gerekmediği ya da söz konusu öykülerin olanca alçakgönüllülükleri içinde yetkin tablolar olarak durdukları görülecektir: Sevgilisine ipek mendil armağan edebilmek için o mendili çalmak zorunda kalan çocuk; balıkçıların deniz adamlarına özgü kalender felsefe ve yaşayışları ya da çıkılan bir av sırasında denizin renkten renge atlayan cümbüşüyle yaşanan şenlik havası; yoksulluk ve ilgisizlik yüzünden kocasının ölüsünü denize "gömmek" zorunda kalan kadın; gönülleri zengin yoksullar, aylaklar, Sait Faik'e göre, üslup kaygılarına gerek duyulmayacak ölçüde tablolar ya da tamamlanmış öykülerdir.

Sait Faik öyküsünün ilk dönemini oluşturan bu ürünlerin değişmez ekseni "insana duyulan güven ve ona bağlı olarak yaşama sevinci"dir. Zenginleri ilgi alanı ve konularının dışında tutarak yoksul ve güçsüz insanlardan yana tavır alan bu öykülerinde yazarın yaklaşımı "sınıf bilinci"nden uzak olduğu kadar, ele aldığı insanları zaaf ve kötülükleriyle yansıtabilen bir gerçekçiliğe de uzaktır. Zenginlere, sömürücülere, züppe takımına kızarken aç ve yoksulları yüceltti̇ği bu öykülerinde, anlayamadığı, dolayısıyla da onaylamadığı bir dünya karşısında sorular soran bir Sait Faik vardır: "Bu dünya insan için kâfiydi. Bu dünyada insan en güzel, en büyük, en bahtiyar mahlûktu... O halde niçin sokakta çıplak çocuklar, aç gezenler, işsiz delikanlılar, titreşen köylüler, yalnız namazlarını ve torunlarını seven ihtiyarlar vardı?" (*Sarnıç*).

Sait Faik'in *Semaver* ve *Sarnıç*'tan sonra *Şahmerdan*'ın kimi öykülerinde de koşulsuz biçimde yoksul ve emekçiden yana bu tavrı, *Şahmerdan*'a adını veren aynı öyküyle köklü bir değişime uğrar. İnsanlara, idealindeki değil de kendi gözleriyle bakabilmekte ustalaşan yazar, insanlığı, homojen bir bütün olarak algılayıp anlatmaktan ayrı ayrı bireyler olarak görmeye ve öylece eleştirel bir kavrayışla yansıtmaya başlar. Zengin ve sömürgenin, yoksul ve emekçiye yaptığı zulmün bir benzerini, yoksul yoksula, emekçi emekçiye yapabilmekte, bir başka deyişle insanın evrensel duygu ve davranışları söz konusu olduğunda sınıfsal ve kültürel farklılıklar eşitlenebilmektedir. Sait Faik öyküsünde ikinci dönemi belirleyen bu kavrayış, *Lüzumsuz Adam*'la (1948) başlayıp *Alemdağ'da Var Bir Yılan*'a (1954) bağlanan üçüncü döneminde insanlara olan inancını yitirmenin yanı sıra yaşama sevinci de hüzünle gölgelenmiş bir duyarlık halini alır. *Lüzümsuz Adam*, insanlardan uzak, kalabalıklar ve kentten korkup kaçan, giderek de nefret eden bir anlatıcının anlattığı öykülerden oluşur; giderek Sait Faik öykülerine egemen olan bu ton, *Mahalle Kahvesi* (1950), *Havuz Başı* (1952) ve *Son Kuşlar* (1952) adlı kitaplarında sürecek, *Alemdağ'da Var Bir Yılan*'a gelindiğindeyse, tastamam bir yalnızlıkla bütünlenecektir. Uzun öykülerinin yer aldığı ilk kitabı *Havada Bulut* (1951) söz konusu bu yalnızlığı, hüzün, can sıkıntısı, kaçıp gitme, sevme ama karşılığını bulamama ve para karşılığında aşk satın almaya varan çaresizlik temaları çerçevesinde işleyişiyle, *Alemdağ'da Var Bir Yılan*'da çığlık halini alacak olan yalnızlığı önceler gibidir. *Kumpanya* (1951) ise bir grup "tuluat"çının, önce tiyatro kurmak için gerekli parayı bulma çabaları ve sonra çıkılan Anadolu turnesi serüveni eşliğinde, yaşamın sıkıntılarına başka bir çevrenin kişileri aracılığıyla bakma denemesi olarak Sait Faik'in öteki öykü kitaplarından ayrılır.

İlk romanı *Medarı Maişet Motoru*, adından da anlaşılacağı gibi gene yoksul kesimlerin yaşamak mücadelesi ekseninde gelişen olaylar bütünüdür. Romanın toplatılması üzerine verdiği bir röportajda, Sait Faik'in "'*Medarı Maişet*' isimli bir hikâye kitabı çıkarmıştım. Hayatı toz pembe görüyorum diye mahkemeye verildim. Üç beş kuruş kazanalım derken iki bin lira mahkeme masrafı ödedim, üzüntüsü de caba." demesinden yola çıkan F. Naci, romanı "bir hikâyeler toplamı olarak" değerlendirerek zayıf bulur. *Kayıp Aranıyor* ise karakterlerin başarılı çizimi ve kurguya gösterilen özen bakımından *Medarı Maişet Motoru*'nun taşıdığı eksiklerden uzaktır. "'Karagümrüklü Bitirim İsmail gibi konuşan', köyde, konuştuğu boyacı çırağının, balıkçının, kunduracının, zerzevatçının koluna giren, barbunyacı deli Laz'a meyhanede rakı ısmarlayan, Haralambo'nun meyhanesinde iki tek atan" Nevin'in öyküsü ekseninde gelişen romanda Sait Faik, yer yer sanatı üstüne kimi yaklaşımları Nevin aracılığıyla dile getirme fırsatı da bulur: "Ama bence bugünün sanatkârı insanoğlunu bütün kıymetleri ve kıymetsizlikleri ile yeniden gözden geçirmeye zorluyor. (...) bugünün sanatkârı faziletsizliği, edepsizliği, deliliği konuşarak, kıymetlerin tekrar gözden geçirilmesini istiyor."

M.Ş. Esendal'la birlikte Türk öykücülüğünün iki anıt imzasından biri olan Sait Faik, yer

yer çok başarılı bir şiirsellikle iletilen lirizmi başta olmak üzere, etkisini öyküden roman ve şiire tüm edebiyatı kapsayacak biçimde günümüze kadar sürdürebilmiş ender yazarlardandır. Yazarlığının ilk döneminde (*Semaver*, *Sarnıç*, *Şahmerdan*) daha çok alışılagelmiş cümle yapısıyla ve bir tür "kitabi" denebilecek bir dille yazmış olmakla birlikte konuşma dilinin imkânlarına açık tuttuğu üslubu, *Lüzumsuz Adam*'la olgunluğa ulaşarak argo ve küfür de içinde olmak koşuluyla giderek gündelik dilden sınırsız ölçüde yararlanmaya varır. *Mahalle Kahvesi*, *Havuz Başı* ve *Son Kuşlar*'da gittikçe çeşitlenip zenginleşerek Sait Faik'e özgü bir üslup kazanan bu dil tutumu, *Alemdağ'da Var Bir Yılan*'da içeriğin ve yazarın hayatı algılayışının doğal sonucu olarak, yer yer bilinç akışı, yer yer de masal imkânlarına açılarak "zaman zaman sayıklamaya, zaman zaman çığlığa dönüşen bir dil"e ulaşır.

Edebiyata şiirle başlayan ancak daha sonra öyküde karar kılan Sait Faik, şiir yazmayı da sürdürmüş ve zaman zaman yayımladığı şiirlerinden seçtiği on altısını *Şimdi Sevişme Vakti* adıyla yayımlamıştır (1953). Tümü "serbest koşuk" tarzında yazılmış olan bu şiirler için Mehmet Kaplan, Sait Faik'in esasen şair mizaçlı bir insan olduğunu, bu özelliklerinin öykülerinde de görüldüğünü söyleyerek az sayıdaki şiirlerinin güzelliğine dikkat çekmiştir. Hece ölçüsüyle yazıldığı, Faruk Nafiz ve Necip Fazıl'ın etkileri açıkça görülen kırk kadar şiiri, aynı kitabın ölümünden sonraki basımlarında yayımlanmıştır.

Öykü ve diğer yazılarını başlıca *Milliyet*, *Karun* ve *Vakit* gazeteleri ile başta *Varlık* olmak üzere *Ağaç*, *Büyük Doğu*, *Yücel*, *Yeni Mecmua*, *Servetifünun-Uyanış*, *İnkılapçı Gençlik*, *Yürüyüş*, *Yenigün* ve *Yeditepe* gibi dergilerde yayımlayan Sait Faik'in, yaşarken on öykü, iki roman, bir de şiir olmak üzere on üç kitabı basılmış, ölümünden sonra gazete ve dergilerde kalan öykü ve yazıları farklı diziler halinde tekrar yayımlanmıştır. Yılın en başarılı öykü kitabına verilmek üzere annesi Makbule Hanım'ın çabalarıyla kurulan "Sait Faik Armağanı", annesinin ölümünden (22 Kasım 1963) sonra Darüşşafaka Cemiyeti'nin himayesinde günümüze kadar düzenli olarak her yıl verilen, ülkenin en saygın öykü ödülü niteliğini korumaktadır. Ailenin Burgazada'daki köşkü, 11 Mayıs 1964'te Sait Faik Müzesi'ne dönüştürülmüştür. Öykülerinden "Menekşeli Vadi" ("Vesikalı Yarim" adıyla, 1968) ve "Mahpus" ("Irmak" adıyla, 1972), L. Ö. Akad tarafından filme alınmıştır.

Yapıtları: Öykü: *Semaver*, İst.: Remzi, 1936; *Sarnıç*, İst.: Çığır, 1939; *Şahmerdan*, İst.: Çığır, 1940; *Lüzumsuz Adam*, İst.: Varlık, 1948; *Mahalle Kahvesi*, İst.: Varlık, 1950; *Havada Bulut*, İst.: Varlık, 1951; *Kumpanya*, İst.: Varlık, 1951; *Havuz Başı*, İst.: Varlık, 1952; *Son Kuşlar*, İst.: Varlık, 1952; *Alemdağda Var Bir Yılan*, İst.: Varlık, 1954; *Az Şekerli*, İst., 1954.
Röportaj-Öykü: *Tüneldeki Çocuk*, İst.: Varlık, 1955; *Mahkeme Kapısı*, İst.: Varlık, 1956.
Roman: *Medarı Maişet Motoru*, İst.: Ahmet İhsan Mtb., 1944 (ikinci baskısı *Birtakım İnsanlar* adıyla, 1952); *Kayıp Aranıyor*, İst.: Varlık, 1953.
Şiir: *Şimdi Sevişme Vakti*, İst.: Yenilik, 1953.
Diğer: *Balıkçının Ölümü-Yaşasın Edebiyat*, (kitaplarına girmemiş öykü, şiir ve yazıları; haz. M. Uyguner) İst.: Bilgi, 1977; *Açık Hava Oteli*, (konuşmalar, mektuplar; haz. M. Uyguner) İst.: Bilgi, 1980; *Müthiş Bir Tren*, (öyküler; haz. M. Uyguner) İst.: Bilgi, 1981; *Sevgiliye Mektup*, (öyküler, yazılar, mektuplar, konuşmalar; haz. M. Uyguner) İst.: Bilgi, 1987; *Karganı Bağışla*, (Yayımlanmamış mektup ve kartlar) İst.: YKY, 2003; *Hikâyecinin Kaderi*, (Dergilerde kalmış hikâye ve yazılar) İst.: YKY, 2005; *Büyüyen Eller*, (Sait Faik Müzesinde bulunan müsvette ve taslaklar) İst.: YKY, 2007; *Bir Sonbahar Akşamı* (haz. R. Çavaş, Doğan Kardeş Seçme Öyküler), İst.: YKY, 2009.
Çeviri: *Yaşamak Hırsı* (G. Simenon), İst.: İstanbul, 1954.

Kaynaklar: T. Alangu, *Sait Faik İçin*, İst., 1956; M. Uyguner, *Sait Faik'in Hayatı*, Ank., 1959; ay, *Sait Faik Abasıyanık: Hayatı, Sanatı, Eseri*, İst., 1964; ay, *Bitmemiş Senfoni ve Sait Faik Kaynakçası*, Ank., 1989; Necatigil, *İsimler*, 9-10; H. Yücebaş, *Bütün Cepheleriyle Sait Faik: Hayatı, Hatıraları, Eserleri*, İst., 1964; M. Kutlu, *Sait Faik'in Hikâye Dünyası*, İst., 1968; ay, "Abasıyanık, Sait Faik", *TDEA*, I, 4-6; F. Gencer, *Sait Faik'te İnsan Sevgisi*, İzmir, ty [1972]; M. Alptekin, *Bir Öykü Ustası: Sait Faik Abasıyanık*, İst., 1976; A. Miskioğlu, *Ana Temleriyle Sait Faik ve Yeni Türk Edebiyatı*, İst., 1979; İ. Kavaz, "Sait Faik Abasıyanık: Yazar ve Eser", (basılmamış doktora tezi) Elazığ, 1980; Acaroğlu, 1-2; F. Taş, *Sait Faik Abasıyanık*, Ank., 1988; K. Ertop, "Abasıyanık, Sait Faik", *DBİA*, I, 5-6; H. Ö. Barışta, "Sait Faik Müzesi", *DBİA*, VI, 419-420; Fethi Naci, *Bir Hikâyeci Sait Faik, Bir Romancı Yaşar Kemal*, İst., 1990; ay, *Sait Faik'in Hikâyeciliği*, İst., 1998; P. Ergun, *Sait Faik Abasıyanık 90 Yaşında*, Ank., 1996; Özgüç, I, 361, 469; *A'dan Z'ye Sait Faik* (haz. Sevengül Sönmez), İst.: YKY, 2007.

ABAYHAN, MUZAFFER *(Ankara, 4 Eylül 1956 -)* Mizah yazarı.

Fatma Hanım ile çiftçi İbrahim Abayhan'ın oğlu. Ankara Aydınlıkevler Lisesi'nde okurken Amerika'ya gitti; 1980'de yurda döndü. TV ve

tiyatro için komedi oyunları yazdı. "Olacak O Kadar" (TRT), "Laf Lafı Açıyor" (İnterStar ve Kanal D), "Melek Apartmanı" (Kanal D) program ve dizilerinde yazarlık, oyunculuk ve şovmenlik yaptı. TYS ve PEN Yazarlar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli. İlk mizah öyküsü ("Saksofon") 1982'de *Gırgır*'da çıktı. "Gereği Düşünüldü" ve "Beni Biraz Yönetir misiniz?" oyunları sahnelendi. Toplumcu gerçekçi bir anlayışla mizah yaptığı kabul edildi.

Ödül: "Biz Birbirimize Benzeriz" ile 1983 Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Öykü Ödülü; *Biz Birbirimize Benzeriz* ile 1984 Akademi Kitabevi Öykü Başarı Ödülü; *Başkanın Demokrasisi* ile 1986 Rıfat Ilgaz-Cide En İyi Mizah Öyküsü Kitabı Ödülü; "Her Aşkın Bir Şarkısı Vardır" ile 1991 Abdi İpekçi Aşk Öyküsü Yarışması Birincilik Ödülü; "Gereği Düşünüldü" ile 1991 İsmet Küntay En İyi Oyun Yazarı Ödülü (Yılmaz Erdoğan ile paylaştı).

Yapıtları: Öykü: *Biz Birbirimize Benzeriz*, 1983 (2. baskıda: *Hoşçakal Amerika*, İst.: Papirüs, 1993); *Başkanın Demokrasisi*, 1986; *Bostancı Vapurunda Demokrasi Denemeleri*, 1988 (2. ve 3. kitaplar bir arada: *Bunları Kesmek Lazım*, Ank.: Ümit, 1993). Derleme: *Esprili Hakaretler*, İst.: Papirüs, 1993.
Kaynaklar: *BF* (17 Haziran 1999), Necatigil, *İsimler*, 10.

ABDULLAH CEVDET *(Arapkir, 9 Eylül 1869 - İstanbul, 28 Kasım 1932)* Düşünce adamı, şair.

Cevdet, İbn-i Ömer Cevdet, Karlıdağ, Bir Kürt, Hacı Şakir imzalarını da kullandı. (Ailesinin sonradan aldığı Karlıdağ soyadı bazı kaynaklarda Abdullah Cevdet'in soyadı gibi gösterilir.) Tabur kâtibi Ömer Vasfi Efendi'nin oğlu. İlk eğitimini babasından ve mahalle imamı olan amcasından aldı. Hozat ve Arapkir iptidai mekteplerinden sonra Elaziz Askeri Rüştiyesi'ni bitirdi (1885). İstanbul'da Askeri Tıbbiye İdadisi'nden (1887) ve Askeri Tıbbiye'den (1894) mezun oldu. Göz hastalıkları ihtisası yaparken siyasi hareketlere karıştığı iddiasıyla tutuklandı ve Trablusgarp hastanesinde çalışmak üzere sürgün edildi (1895). Avrupa'ya kaçtı (1897). Cenevre'de *Osmanlı* dergisi çevresinde yer aldı, saray ve yönetim aleyhinde yazılar yazdı. Bir ara affa uğrayarak Viyana elçiliğinde doktorluk yaptı. Muhalif yazılarından dolayı gıyaben cezaya uğrayınca Cenevre'ye döndü. İlk sayısı 1 Eylül 1904 tarihini taşıyan *İçtihat* dergisini çıkarmaya başladı.1905'te Kahire'ye gitti, 1911'de İstanbul'a döndü. Dergisi birkaç defa kapatıldı, kendisi de mahkûm oldu. Ölümüne kadar dergideki etkinliğini, telif ve çeviri çalışmalarını sürdürdü. Olaylı bir cenaze töreninden sonra Merkezefendi Mezarlığı'na defnedildi.

Siyaset ve fikir adamı yönüyle sivrilen, mücadeleci kişiliği ve çalışkanlığı ile kendine yer edinen Abdullah Cevdet'in şairliği kısmen gölgede kalmıştır. Askeri Tıbbiye'de iken şiir yazmaya başlayan ve ilk şiir kitabı *Hiç*'i yayımlayan Abdullah Cevdet'in ilk denemeleri aruzla, eski ve yeni nazım biçimleriyle yazılmış, Hâmit ve Naci tarzında şiirlerdir. Yine öğrencilik yıllarında birtakım fikir ve felsefe denemeleri yazdı. Yurtdışına ilk gidişinde yayımladığı *Kahriyat* adlı kitabında ise istibdat karşıtı vatan ve özgürlük şiirleri yer alır. Bu arada Fransızca şiir kitapları da yayımlar. Bu tarihten sonraki yoğun etkinlikleri sırasında daha çok siyasal ve düşünsel yayımlar yapan Abdullah Cevdet'in, *Karlıdağdan Ses* ve *Düşünen Musiki* adlı iki şiir kitabında, öncekilere göre daha lirik ve güçlü şiirleri yer alır. Dünya görüşünde ateist ve materyalist olan Abdullah Cevdet'in bu fikirleri şiirlerinin birçoğuna da yansımıştır. Mesleki yayınları da vardır.

Yapıtları: Şiir: *Hiç*, İst.: Mahmut Bey Mtb., 1307/1890; *Tuluat*, İst.: Âlem Mtb., 1308/1891; *Ramazan Bahçesi*, İst.: Kasbar Mtb., 1308/1891; *Türbe-i Masumiyet*, İst.: İstepan Mtb., 1308/1891; *Masumiyet*, İst.: İstepan Mtb., 1311/1893; *Kahriyat*, Cenevre: Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti Mtb., 1315/1897; *Karlıdağdan Ses*, İst.: İçtihat, 1931; *Düşünen Musiki*, İst.: Milli Mecmua Mtb., 1932.
Fransızca şiir: *Fièvre d'ame*, Paris-Viyana, 1901; *La Lyre Turque*,Paris-Viyana, 1902; *Les Quatrains maudits et les Rêves orphelins*, Paris: Librairie de la Plume,1903; *Rafale de Parfums*, Cenevre: Imp. Internationale, 1905; *Viola Semper Florens*, Kahire, 1908.
Diğer: *Mahkeme-i Kübra*, Paris, 1895; *İki Emel*, Kahire: Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti Mtb., 1316/1898 (*Giyom Tel* çevirisine yazdığı önsöz); *Hadd-i Tedîb, Ahmet Rıza Bey'e Açık Mektup*, Paris, 1903; *Fünun ve Felsefe ve Felsefe Sanihaları*, (2. bas) Kahire: Matbaa-i İçtihat, 1906; *Uyanınız! Uyanınız!*, Kahire: Matbaa-i İçtihat, 1907; *Bir Hutbe: Hemşerilerime*, Kahire: Matbaa-i İçtihat, 1909; *İstanbul'da Köpekler*, Kahire: Matbaa-i İçtihat, 1909; *Yaşamak Korkusu*, İst.: Matbaa-i Cihan, 1326/1910; *Cihan-ı İslama Dair Bir Nazar-ı Tarihi ve Felsefi*, İst.: Necm-i İstiklal Mtb., 1922; *Mükemmel ve Resimli Adab-ı Muaşeret Rehberi*, İst.: Yeni Mtb., 1927.
Çeviri: *Fizyolociya-i Tefekkür* (*Kraft und Stoff*'un bir bölümü, L. Büchner), 1890; *Goril* (*Natur und Geist*, L. Büchner), 1894; *Giyom Tel* (*Guillaume Tell*, Schiller), 1896; *İstibdat* (V. Alfieri), 1899; *Hükümdar ve Edebiyat* (Alfieri), 1905; *Ruhü'l-akvam* (G. Le Bon), 1907; *Hamlet* (Shakespeare), 1908; *Jül Sezar* (*Julius Caesar*, Shakespeare), 1908; *Ta-*

rih-i İslamiyet (*Essai sur l'histoire de l'Islamisme*, R. Dozy), 1908; *Makbet* (*Macbeth*, Shakespeare), 1909; *Fenn-i Ruh* (L. Büchner), 1911; *Kral Lir* (*King Lear*, Shakespeare), 1912; *Asırların Panoraması yahut Tarih-i Kâinata Bir Nazar* (J. Weber), 1913; *Dün ve Yarın: Asrımızın Nusûs-ı Felsefiyesi* (G. Le Bon), 1914; *Şiyon Mahbusu* (*Prisoner of the Chillon*, Byron), 1904; *Avrupa Harbinden Alınan Psikolociyai Dersler* (G. Le Bon), 1918; *Rubaiyat-ı Hayyam ve Türkçeye Tercümeleri*, 1914; *Antuan ve Kleopatra* (*Antony and Cleopatra*, Shakespeare), 1921; *Dilmesti-i Mevlana ve Gazali'de Marifetullah, Rubaiyat-ı Gazali, Örfi'de Şiir ve İrfan*, 1921; *İlm-i Ruh-i İçtimai* (G. Le Bon), 1924; *Rahip Mesliye'nin Vasiyetnamesi Hakkında* (*Le testament du crué J. Meslier*, Voltaire), 1924; *Bir Zekâ-yı Feyyaz: Doktor Gustave Le Bon'un İlim ve Tefekkür Âleminde Gördüğü İş* (Baron Motono), 1925; *Umumi ve Âli Amerika Terbiye Usulleri* (O. Buyse), 1925-26; *Terbiye ve Veraset* (*Education et Hérédité*, J.-M. Guyau), 1927; *Harp ve Sözde İyilikler* (J. Novicow), 1927; *Akl-ı Selim* (*Le Bon Sens*, J. Meslier), 1928; *Bir Filozofun Şiirleri* (J.-M. Guyau), 1930; *Ameli Ruhiyat* (G. Le Bon), 1931.

Kaynaklar: M. Ş. Hanioğlu, *Bir Siyasal Düşünür Olarak Abdullah Cevdet ve Dönemi*, İst., 1981; ay, "Abdullah Cevdet", *DİA*, I, 90-93; Ş. Mardin, *Jön Türklerin Siyasi Fikirleri 1895-1908*, Ank., 1964, s. 162-185; M. O. Okay, *Büyük Türk Klasikleri*, c. X, s. 296-304; ay, "Abdullah Cevdet", *TDEA*, I, 11-12; Ülken (1966), I, 387-405; İbnülemin, *Şairler*, I, 244-247; Ergun, I, 211-214; G. Tunalı-F. Alpkaya, "Dr. Abdullah Cevdet Bey'in Şiir Serüveni", *Gergedan*, S. 4 (Haziran 1987), s. 100-102; A. Uçman, "Abdullah Cevdet", *YYOA*, I, 11-12.

ABDULLAH SABRİ *(Bursa, 1867 - İstanbul, 1939)* Şair, yazar.

Soyadı KARTER. Abdullah Sabri ibn-i Ali imzasını da kullandı. Öğrenimini İstanbul'da yaptı. 1889'da Mülkiye Mektebi'nden mezun olduktan sonra çeşitli devlet görevlerinde bulundu. Bu arada Sivas'ta yayımlanmakta olan vilayet gazetesinin başyazarlığını yaptı. II. Meşrutiyet'in ilanıyla birlikte Bursa mebusu olarak Meclis-i Mebusan'da yer aldı (1908-12). Daha sonra Kırşehir mutasarrıflığında, Aksaray, Edirne, Mersin valiliklerinde bulundu. Milli Mücadele'ye katıldı ve Cumhuriyet'in ilanından sonra Şûra-yı Devlet üyeliğine getirildi, 1932'de emekli oldu. 1936'da 1182 cilt kitabını Bursa Orhangazi İl Halk Kütüphanesi'ne bağışladı. Bunlar arasında 18 yazma ile kendi el yazısıyla hazırlanmış ve *Divanü Lügati't-Türk*'te yer alan Türkçe sözcüklerin anlamlarını açıklayıp yerlerini gösteren 22 ciltlik *Açar* (Anahtar) başlıklı çalışması da bulunmaktadır.

Yapıtları: Şiir: *İmdat*, Eskişehir: Ticaret Mtb., 1919. Diğer: *Osmanlı Tarihi*, (manzum) İst., [Birinci kısım: Mekteb-i Sanayi Mtb., 1311] 1895-98; *Çiftçim Diyor ki*, (manzum) 1920; *Açar*, (yazma sözlük, Orhangazi İl Halk Ktp.).

Kaynaklar: Çankaya, II, 193; "Karter, Abdullah Sabri", *TDEA*, V, 202.

ABDULLAH ŞEVKİ *(İstanbul, 12 Mart 1953 -)* Şair, yazar.

Öğretmen Neriman Hanım ile albay Ali Bey'in oğlu. Haydarpaşa Lisesi'ni (1972). AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1976). İÜ İktisat Fakültesi'nde iktisat üzerine (1977) ve DTCF Felsefe Bölümü'nde felsefe üzerine yüksek lisans yaptı. ABD Northern Virginia Community College'de yaratıcı yazarlık okudu (1990-1991). Ekonomi uzmanı. Yurt içi ve dışında OECD, Avrupa Birliği konularında çalıştı. 2000 yılından bu yana özel kurslarda (KPSS ve Açık Öğretim vb.) ekonomi öğretmenliği ve çevirmenlik yapıyor. Evli ve bir çocuklu. Ankara'da yaşıyor.

İlk şiiri 1980'de *Oluşum* dergisinde çıktı. Şiirleri, öyküleri, yazıları ve çevirileri *Oluşum, Hürriyet-Gösteri, Hece, Berfin-Bahar, İle, Deliler Teknesi, Yazılıkaya, Eski* gibi dergilerde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Kana Batkın Anka*, Ank.: 2000; *İlk Sessizlik*, Ank.: Sal, 2000; *Gecenin Evi*, Ank.: Güldikeni, 2003; *Deli Şiir*, Ank.: Pervaz, 2004; *Kötü Söylentiler*, Ank.: Kanguru, 2007.

Deneme - İnceleme: *Şiir ve Yorum*, Ank.: Kül Sanat, 2008.

Kaynaklar: *BF* (Eylül 2008).

ABDULLAH ZÜHTÜ *(İstanbul, 1869 - İstanbul, 29 Mayıs 1925)* Gazeteci, yazar.

Ticaret ve Nafıa Nezareti başkâtiplerinden Osman Tevfik Efendi'nin oğlu. Galatasaray Sultanisi'ni bitirdi (1890). Okul sıralarında başladığı yazarlık mesleğini *Saadet* gazetesinde sürdürdü. *Tarik*, *Sabah*, *Tercüman-ı Hakikat*, *İkdam* gazetelerinde çalıştı. Bir ara Maarif Nezareti Tetkik-i Müellefat Komisyonu üyeliği yaptı. II. Meşrutiyet'ten sonra Mahmut Sadık ile *Yeni Gazete*'yi çıkarmaya başladı (1908). İttihat ve Terakki'ye karşı çıkarak Kâmil Paşa'yı tutan ve İngiliz siyasetine yakınlığıyla bilinen *Yeni Gazete*, Babıâli baskını (23 Aralık 1913) sonucu İttihat ve Terakki'nin yeniden iktidara gelmesi üzerine yayımına son verdi. Abdullah Zühtü mesleğe bir süre ara verdikten sonra *İkdam* ve *Sabah*'ta imzasız yazılar yazmaya başladı. I. Dünya Savaşı yıllarında

İkdam'ın başyazarlığını yaptı. Mütarekeden sonra Kasım 1918'de yine Mahmut Sadık ile *Yeni Gazete*'yi yeniden çıkardı. Daha sonraki yıllarda *Sabah*'ın başyazarlığını yaptı. Ahmet İhsan'la (Tokgöz) *Le Soir* adlı Fransızca bir gazete çıkardı. Bu arada İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin kurucuları arasında yer aldı (1919); kısa bir süre matbuat umum müdürlüğü yaptı (1920). Son yıllarını Bedesten'de antikacılık yaparak geçirdi. Seksenden çok telif ve çeviri eseri vardır. Rus edebiyatından ilk çevirileri yapanlardan biriydi. Yunan Savaşı (1897) yıllarında yazdığı *Şanlı Asker* gerek zamanında, gerek sonra çok ilgi görmüş, pek çok kez basılmıştır.

Yapıtları: Roman: *Güller Dikenler*, İst.: Mihran Mtb., 1314/1896; *Şanlı Asker*, İst.: Mihran Mtb., 1315/1897; *Yandım Aman Kantosu*, İst.: Mihran Mtb., 1315/1897; *Hırçın Kız*, İst.: Karabet Mtb., 1324/1908; *Şikeste Beste*, ?; *Sara*, ?.
Sohbet: *Rehgüzâr-ı Matbuatta*, İst.: Âlem Mtb., 1314/1896.
İnceleme: *Devlet-i Aliyye-i Osmaniye ve Yunan Muharebesi*, (Süleyman Tevfik ile) İst.: Mihran Mtb., 1315/1897; *Sarf-i Osmani*, İst., 1318/1900.
Çeviri: *Firari Bir Kız*, İst.: Kaspar Mtb., 1307/1890; *Esrar-ı Müthişe*, İst.: Mihran Mtb., 1313/1895; *Müteehhil*, İst.: Mihran Mtb., 1313/1895; *Marsuen'in Milyonları*, İst.: Mihran Mtb., 1313/1895; *Beş Yüz Bin Frank* (F. Coppée), İst.: İkdam Mtb., 1313/1895; *Adelina'nın Esrarı*, İst.: Saadet Mtb., 1314/1896; *Bir Gece*, İst.: Mihran Mtb., 1316/1898; *Leydi*, İst.: İkdam Mtb., 1317/1899; *Ab-ı Nevbahar* (İ. Turgenyev), İst.: İkdam Mtb., 1321/1903; *Buhar*, İst.: İkdam Mtb., 1321/1903; *Kadın Hisleri*, İst.: İkdam Mtb., 1321/1903; *Bahr-i Müncemid-i Cenubide*, İst.: İkdam Mtb., 1322/1904; *Vade* (P. Bourget), İst.: Matbaa-i Ahmet İhsan, 1324/1908; *Muharririn Zevcesi*, İst.: Karabet Mtb., 1324/1908; *Parmak İzi*, İst.: İkdam Mtb., 1326/1910; *Matmazel Yüz Milyon*, İst.: Asır Mtb., ty;.
Kaynaklar: S. İskit, *Türkiyede Matbuat İdareleri ve Politikaları*, Ank., 1943, s. 185-186; R. E. Koçu, "Abdullah Zühdi", *İSTA*, I, 54-56; Gövsa, 4-5; Özkırımlı, *TEA*, I, 20; "Abdullah Zühdü", *TDEA*, I, 15; H. C. Yalçın, *Edebiyat Anıları*, İst., 1975, s. 100-101; T. Z. Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler*, c. II, İst., 1986, s. 472; E. Üyepazarcı, *Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes*, İst., 1997, s. 126; O. Kologlu, "Abdullah Zühdü", *YYOA*, I, 22.

ABDURRAHMAN FEHMİ *(Manastır, ? - Urfa, 1904)* Şair, yazar.

Bir çevirisinde Talip Faikizade Fehmi imzasını kullandı. İlköğrenimini İstanbul'da babası Talip Faiki Efendi'den gördü. Hukuk Mektebi'nde edebiyat dersleri verdi. Diyarbakır valiliği yaptı. Bu görevden alındı; İstanbul'a gelirken Urfa'da öldü. Arapça, Farsça ve Fransızca biliyordu. İslam medeniyeti tarihi ve edebiyat kuralları hakkında iki eseri vardır.

Yapıtları: Tarih: *Medresetü'l-Arab*, İst.: Matbaa-i Ebüzziya, 1887.
Diğer: *Tedrisat-ı Edebiye*, İst.: Karabet ve Kasbar Mtb., 1885.
Kaynaklar: *OM*, II, 339; "Abdurrahman Fehmi Efendi", *TDEA*, I, 16; H. Kılıç, "Abdurrahman Fehmi", *DİA*, I, 161.

ABDÜLHALİM MEMDUH *(İstanbul, 1866 - Folkestone/İngiltere, 21 Temmuz 1905)* Şair, yazar, edebiyat tarihçisi.

Ali Seza imzasını da kullandı. Kaymakam Ali Ragıp Bey'in oğlu. Düzenli bir öğrenim göremedi. Bir süre Lisan Mektebi'ne devam etti. Sürgüne gönderildiğinde Hukuk Mektebi'nin ikinci sınıfındaydı. Hariciye Nezareti'nde kâtip olarak çalıştı. *Mizan* gazetesinde yazdı. *Muhit* dergisinin yazı işlerini yürüttü. II. Abdülhamit döneminde *Mizan*'daki yazılarından dolayı tutuklandı ve Konya'ya sürgüne gönderildi. Bir süre sonra yeni sürgün yeri Trablusgarp'a gönderilirken yolda İskenderiye'ye kaçtı ve daha uygun bir sürgün yeri için başvurdu. İzmir'de oturma isteği kabul edildi. Burada vilayet tercümanlığı yaptı. Ardından Bitlis'e sürgün edildi. Birkaç ay sonra yine İzmir'e dönmesine izin verildi. Çok geçmeden Jön Türkler'e katılmak üzere Avrupa'ya kaçtı (1900). Fransa, İngiltere ve Tunus'ta yaşadı. Cenazesi Mustafa Fazıl Paşa'nın kızı Prenses Nazlı tarafından Tunus'a götürülerek vasiyet ettiği tepeye gömüldü.

Hem aruz, hem hece ölçüsüyle şiirler yazdı. Zeki ve taşkın bir yaradılışa sahipti. Şiirlerine alaycı bir tarz hâkimdi. Abdülhak Hâmit'in takipçisiydi. Çağdaşı Muallim Naci'nin fikirlerinin şiddetle karşısında oldu. Osmanlılarda, "edebiyat tarihi" adını taşıyan ilk kitap Abdülhalim Memduh tarafından kaleme alındı. Küçük boyda 134 sayfalık *Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye* adlı bu eserin ilk bölümünde edebiyat üzerine genel nitelikte bilgiler verildikten sonra, ikinci bölümde eski Türk edebiyatı, üçüncü bölümde Akif Paşa'dan başlayarak 1880'li yıllara kadar yeni dönem edebiyatı örneklerle ele alınmıştır. Fransızca ilk Türk şiiri antolojisini de Edmond Fazy ile birlikte Abdülhalim Memduh hazırlamıştır.

Yapıtları: Şiir: *Tasvir-i Vicdan*, İst., 1884; *Tasvir-i Hissiyat*, İst., 1886; *Burhan*, İst., 1886;
Biyografi: *Reşit Paşa*, İst., 1889.
Oyun: *Ümitsiz Mülakat yahut İstifade-i İbret*, İst.,

1875; *Bedriye*, İst., 1886; *Abdülhamit ve Genç Türk Bir Haremağası*, (Refik Nevzat'la) 2. bas. İst., 1909; *Nalan*, ?;.
İnceleme: *Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye*, İst., 1889.
Antoloji: *Antologie des Poèmes d'Amour Turcs*, (E. Fazy ile) Paris, 1905.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, II, 928-941; *TA*, I, 54; Necatigil, *İsimler*, 11; "Abdülhalim Memduh", *TDEA*, I, 19; Özkırımlı, *TEA*, I, 26-27; M. O. Okay, "Edebiyat Tarihi", *DİA*, X, 404; A. Uçman, "Abdülhalim Memduh", *YYOA*, I, 48.

ABUŞOĞLU, TAMER *(Gaziantep, 15 Mart 1961 -)* Şair, yazar.

Ali Demiryürek ve Temo Paşa imzalarını da kullandı. Neclâ Hanım ve esnaf Mehmet Abuşoğlu'nun oğlu. Liseyi Gaziantep'te okudu. Bir süre DTCF Hungaroloji Bölümü'ne devam etti. 1979-80 yıllarında Hoşgör Gençlik ve Konakspor takımlarında futbol oynadı. TYS, Dil Derneği ve Anadolu Basın Birliği üyesi. Gaziantep'te yaşıyor; evli ve iki çocuk babası.

İlk şiiri 1975'te *Milliyet Çocuk*'ta yayımlandı. Ürünleri *Tını, AykırıSanat, Söylem, İmece, Eylül, Gerçek Sanat, Cumhuriyet Dergi, Yeni Şiir, Yazıt, Kuzeysu, Damla* dergilerinde yayımlandı. 1982'de aylık *Mesaj* (12 sayı), 1997-99'da *Alleben* dergileriyle *Gaziantep 27* ve *Güneyanadolu* gazetelerinin yazı ve yayın kurulu üyeliklerinde bulundu. Şiirleri Almanca ve Farsçaya çevrildi. İlk kitabı *Yaşama Notlar* üç yıl yasaklı kaldıktan sonra beraat etti.

Ödül: 1991 Şahinbey Şiir Ödülü (mansiyon); 3. Hümanist Enternasyonal Contest '92 Sanat Ürünleri Yarışması (jüri özel ödülü).

Yapıtları: Şiir: *Yaşama Notlar*, Gaziantep: Mesaj, 1983; *Yarınlar Ölmez*, Sivas: İmece, 1986; *Yağmur Güneş ve Toprak*, İst.: Işık, 1987; *Çiçeğe Durdu Yedi İklimi Taşıyan Tohum*, İst.: Gerçek Sanat, 1988; *Yorgun ve Yalnız*, İst.: Gerçek Sanat, 1990; *Alaca Kıyamlar Şafağında*, Gaziantep: Işık; 1992. *Sureti Aynaya Düşen Zaman*, 2001; *Yitik Düşlerin Kıyısında*, 2006.
Kaynaklar: *BF* (6 Mayıs 1999).

ACAR, SÜHEYLA *(? -)* Yazar.

ODTÜ ekonomi bölümünü bitirdi (1983). Boğaziçi Üniversitesi'nde yüksek lisans yaptı. Sinema filmleri için senaryolar yazdı. 1994'de New York'a gitti, NYU'da sinema dersleri aldı. İstanbul'a döndükten sonra Bilgi Üniversitesi'nde ve çeşitli sanat merkezlerinde senaryo dersleri verdi.

Ödül: "Yıldönümü" adlı senaryosuyla 1988 Yunus Nadi Senaryo Ödülü; "Bir Çocuğa Masal" adlı öyküsüyle 1989 Yunus Nadi Ödülü; 1989'da "Bütün Kapılar Kapalıydı" adlı film senaryosuyla Ankara ve Antalya film festivallerinde En İyi Senaryo Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Dostluk Hüznü Paylaşmaktır*, İst.: Can, 1989.
Roman: *Yağmurun Yedi Yüzü*, İst.: Can., 2004; *Şapkasız Yalanlar*, İst.: Agora, 2008.
Kaynaklar: *Şapkasız Yalanlar*, İst., 2008.

ACAR, TURGUT *(Erzurum, 2 Mart 1927 -)* Öykücü.

1953-61 arasında *Varlık* dergisinde yayımlanan öykülerinde Halil Turgut Acar imzasını kullandı. Saliha Hanım'la sayman Halil Hulki Acar'ın oğlu. İlköğrenimini Erzurum Palandöken İlkokulu'nda tamamladı (1941). Erzurum Lisesi'nde başladığı öğrenimini, İzmir İnönü Lisesi'nde bitirdi (1948). Bayındır Sarıyurt Köyü İlkokulu'nda öğretmenlik (1948-49), bu görevinden istifa ettikten sonra, İzmir Karayolları 2. Bölge Müdürlüğü'nde memurluk (1950-59) ve ardından yine İzmir'de yabancı bir şirkette yöneticilik yaptı (1959-76). TYS, Edebiyatçılar Derneği ile Sanatçı ve Sanatseverler Vakfı üyesi. 1976'dan bu yana İstanbul'da ticaretle meşgul olan Acar evli ve üç çocuk babasıdır.

İlk öyküsü "Odacılar" 1954'te *Varlık* dergisinin 400. sayısında yer aldı. Sonraki dönemlerde öykülerini *Varlık Yıllığı, Yeni Konya* gazetesi, *Türk Dili, Evrensel Kültür, Papirüs, Sanat Çevresi, Adam Öykü, Cumhuriyet Dergi* gibi gazete ve dergilerde yayımladı. Kendisini toplumcu gerçekçi olarak niteliyor.

Yapıtları: Öykü: *Kar Üstünde Kızıl Laleler*, İst.: Yön, 1992; *Kimse Bilmez Bu Anıyı*, İst.: Mavi, 1992; *Yalnızlığın Çan Sesleri*, İst.: Yön, 1993; *Gülbeyaz*, İst.: Yön, 1995; *Zaman Sızıyor Aynaya*, İst.: Yön, 1997.
Kaynaklar: *BF* (10 Haziran 1999); Işık, 14; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 11; M. Uyguner, "Zaman Sızıyor Aynaya", *Varlık*, S. 1087 (Nisan 1998); ay, "Turgut Acar'ın Öyküleri Üzerine", *Varlık*, Mayıs 1993; N. Tosuner, "Uydurmaca", *Yaşasın Edebiyat*, Nisan 1998, s. 31.

ACAROĞLU, TÜRKER *(Razgrad/Bulgaristan, 21 Eylül 1915 -)* Bibliyograf, yazar.

Tam adı Mehmet Türker Acaroğlu. Çiftçi ve marangoz Muharrem ile Fatma Acaroğlu'nun oğlu. İlk ve orta okulu Razgrad'da okudu. Sofya'da çıkan *Deliorman* gazetesinde çalıştı. Lise öğrenimini Balıkesir ve Adana öğretmen okullarında tamamladı (1937), daha

sonra Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü (1940) ile DTCF Kütüphanecilik Bölümü'nü (1947) bitirdi. Öğrenimi süresince Pasinler, Ankara, Ağrı ve Sarıkamış'ta Türkçe öğretmenliği yaptı. Milli Kütüphane'nin kuruluşunda çalıştı. Hükümetçe Paris'e gönderildi (1950); Paris Devlet Dokümantasyon Enstitüsü'nde, Yüksek Kütüphanecilik Okulu'nda, Milletlerarası Arşivcilik Kursu'nda okudu. Sorbonne'da Fransız uygarlığı kurslarını izledi ve Bibliothéque Nationale'de staj yaptı. Basma Yazı ve Resimleri Derleme müdürlüğüne atandı, buradan emekli oldu (1952-74). Halkbilim alanında çeşitli sempozyum ve kongrelerde bildiriler sundu. TYS, TDK, Türk Kütüphaneciler Derneği (1 nolu kurucu üye), Türkiye Coğrafya Kurumu üyesidir. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki kızı var.

İlk yazıları ve çevirileri Balıkesir Halkevi'nin *Kaynak* dergisinde ve yerel gazetelerde yayımlandı (1934-35). *Varlık*, *Türk Dili*, *Ülkü*, *Yücel*, *Yeditepe*, *Milliyet Sanat* gibi dergilerde ve *Ulus*, *Son Posta*, *Tan*, *Vatan* gibi gazetelerde yazıları çıktı. *Cumhuriyet* ve *Milliyet* gazetelerinde "Yeni Yayınlar"ı tanıttı, İstanbul Radyosu'nda "Kitapseverlerle Baş Başa" (1957-60) ve "Ülkemizden Yöremizden" (1985-89) programlarını hazırladı.

Ödül: 1991 İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü; 1995 Türk Kütüphaneciler Derneği Üstün Hizmet Ödülü; 1981 Bulgar Devletinin 1300. Kuruluş Yıldönümü Altın Madalyası (1985'te, Türklere yapılan zulümler nedeniyle iade etti); TDK İstanbul Şubesi 2004 Kütüphanecilik Ödülü; TYS'den 2004'te teşekkür aldı.

Yapıtları: Bibliyografya: *İstanbul Üniversitesi Yayınları Bibliyografyası 1933-1945*, 2. bas. (A. Ötüken'le) Ank.: DTCF, 1947; *Ankara Üniversitesi Yayınları Bibliyografyası*, (tamamlamadı), 1950; *Türk Halk Bilgisi ve Halk Edebiyatı Üzerine Seçme Yayınlar Kaynakçası*, (F. Ozan'la) Ank.: TDK, 1972; *Türk Halk Ozanları ve Destanları Bibliyografyası, 1928-73*, (F. Ozan'la) İst.: Boğaziçi Üni. Folklor Kulübü, 1978; *Açıklamalı Atatürk Kaynakçası*, 2 c., Ank.: Türkiye İş Bankası, 1981; *Açıklamalı Süleyman Nazif Kaynakçası*, Ank.: Ziya Gökalp Derneği, 1987; *Bulgarlar ve Bulgaristan Üzerine Yüzyıllık Türkçe Kaynakça, 1878-1978*, Ank.: Türk Tarih Kurumu, 1997; *Batı'da Türkiye'de Kaynakça Tarihi*, İst.: İletişim, 2003.
Biyografi: *Şairler ve Yazarlar, Hayatları, Eserleri*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1963 (yb *Ozanlar ve Yazarlar*, İst.: As B., 1967); *En Ünlü Dünya Yazarları*, İst.: Kaya, 1988.
Derleme: *Çocuk Şiirleri Antolojisi*, Ank.: Berkalp, 1944; *Dünya Atasözleri*, İst.: Kaya, 1989; *Türk Atasözleri*, İst.: iletişim, 1992.
Sözlük: *Edebi Eserler Sözlüğü*, İst.: Ekin, 1965; *Bulgarların Aldığı Türkçe Adlar ve Soyadları Sözlüğü*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1999.
Araştırma: *Bulgaristan'da 120 Yıllık Türk Gazeteciliği, 1865-1985*, İst.: Gazeteciler Cemiyeti, 1990; *Bulgaristan'da Türkçe Yer Adları Kılavuzu*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1988; *Türk Atasözleri*; İst.: İletişim, 1992; *Türkiye'de ve Dünyada Derleme Çalışmaları*, İst.: Türk Kütüphaneciler Derneği, 1997; *Bulgaristan Türkleri Üzerine Araştırmalar*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1999; *Balkanlar'da Türkçe Yer Adları Kılavuzu*, İst.: IQ, 2006.
Sadeleştirme: *Şermin* (T. Fikret), Ank.: Koşal B., 1946; *Atatürk* (M. T. Tan), İst.: Kanaat, 1947; *Kitap* (N. A. Yazıksız), İst.: İletişim, 1992.
Çeviri: *Gagauzlar/Hristiyan Türkler* (Prof. A. Manov), Ank.: Varlık, 1939-40; *Birimiz Hepimiz İçin* (Bulgar çocuk öyküleri), Ank.: Çocuk Esirgeme Kurumu, 1944, *Bulgar Masalları*, Ank.: Berkalp, 1946; *Vatan Uğrunda* (S. Jeromski; Â. Şakar'la), İst.: İstanbul Yayın İstihlâk Kooperatifi, 1946; *Hint Masalları*, İst.: Rafet Zaimler, 1951; *Kar Çiçeği* (Bulgar masalları), İst.: Hür, 1961; *Sihirli Çalgı*, (Bulgar masalları), İst.: Hür, 1961; *Bulgar Hikâyeleri Antolojisi*, İst.: Redhouse, 1967; *Ak Zambaklar Ülkesinde/ Finlandiya* (Prof. G. Petrov), İst.: Tekin, 1968; *Gün ile Ay* (Bulgar çocuk öyküleri), İst.: Varlık, 1969; *Slav Alfabesini Yaratan Kiril ile Metodiy Kardeşler* (Prof. B. St. Angelov), İst.: Yaylacılık B., 1970; *Tekerleklerin Türküsü* (Y. Yavkov), İst.: Yazko, 1982; *Bulgaristan Alevileri ve Demir Baba Tekkesi* (İ. Georgieva), İst.: Kaynak, 1998.
Kaynaklar: *BF* (27 Mart 1999); Necatigil, *İsimler*, 11; Nebioğlu, 17; Özkırımlı, *TEA*, I, 29; *TDEA*, I, 25; Kurdakul, *Sözlük*, 11; Karaalioğlu, 9; B. Ağaoğlu, "M. Türker Acaroğlu, Kaynakçaların Kaynakçası", *Müteferrika*, S. 7 (Güz 1995) A. Kaynardağ, "Türker Acaroğlu'na Saygı", *Cumhuriyet Kitap*, S. 462 (24 Aralık 1998), s. 17.

AÇAR, MEHMET *(Konya, 17 Mayıs 1963 -)* Öykücü, sinema eleştirmeni.

Selim Ergun imzasını da kullandı. Mühendis Günaydın Açar ile ilkokul öğretmeni Günsel Hanım'ın oğlu. İstanbul Fındıkzade İlkokulu'nu (1974), Galatasaray Lisesi'ni (1982) ve Boğaziçi Üni. İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1989) bitirdi. Marmara Üniversitesi'nde Sinema/TV üzerine yüksek lisans yaptı. *Sokak* ve *Aktüel* dergilerinde editör, *Nokta* dergisinde muhabir editör ve *Top Sante* ile *Anons* dergilerinde yayın yönetmeni olarak çalıştı. *Sinema* dergisinin genel yayın yönetmenliğini yaptı. NTV'de yayımlanan "Sinema Koltuğu" isimli programı hazırlayıp sundu. Sinema Yazarları Derneği (SİYAD) üyesi. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

İlk öyküsü ("Sihirli Kutular") 1978'de lise gazetesi *Tambur*'da çıktı. Yazı ve öyküleri *Sinema, Aktüel, Hayalet Gemi* gibi dergilerde yer aldı. Lise ve üniversite yıllarında amatör tiyatro yönetmenliği yaptı; "Fantazya" adlı oyunu kendi yönetimiyle Boğaziçi Üniversitesi Oyuncuları tarafından sahnelendi.

Yapıtları: Öykü: *Anarşik Rehavet*, İst.: İletişim, 1998.
Roman: *Siyah Hatıralar Denizi*, İst.: İletişim, 2000; *Hayatın. Anlamı ya da Akhisarlı Hasan Tütün'ün Maceraları*, İst.: İthaki, 2005; *Çok Uzaklarda Bir Yaz*, İst.: Turkuvaz, 2009.
Kaynaklar: *BF* (16 Temmuz 1999); E. Aktuğ, "Hayali Âlemlerin Yazarı", *Radikal*, 17 Temmuz 1998; P. Çelikel, "Zaman 'Öldüren' Öyküler", *Yeni Yüzyıl*, 13 Temmuz 1998; F. Alptekin, "Rüya Üzerine Bir Düşünce Egzersizi", *Cumhuriyet*, 20 Temmuz 1998.

AÇIKALIN, NİLÜFER *(İstanbul, 1967 -)* Öykücü.

Asıl adı Nilüfer Küçükçavdar. Gülten Hanım ile demirci Sabahattin Küçükçavdar'ın kızı. Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Oyunculuk Ana Sanat Dalı Bölümü'nü bitirdi. 1988'den itibaren tiyatro oyunlarında, sinema filmlerinde ve televizyon dizilerinde oynadı. Şarkı sözleri yazdı, besteler yaptı. Edebiyatçılar Derneği, Çağdaş Sinema Oyuncuları Derneği, Mesam üyesi. İstanbul'da yaşıyor.

İlk öyküsü 1998'de *Milliyet* gazetesinde yayımlandı ve aynı gazeteye bir süre her hafta bir öykü yazdı. *Varlık, Milliyet Sanat, E, Öküz, Hayvan, Gaste, Esmer, Karakalem* gibi dergilerde öyküleri yayımlandı. "Yer yer kara anlatıya açılan", bilinç akışı tekniğine yakın, "şiddetin oldukça yoğun yaşandığı kesitler"den oluşan öyküler yazdığı kabul edildi.

Yapıtları: Öykü: *Bıçak Sırtı*, İst.: Gendaş, 1999; *Çocuk Oyuncağı Değil*, İst.: Gendaş, 2000; *Saklı Safkan*, İst.: Çivi Yazıları, 2002; *Yıkık Aşklar Diyarı*, İst.: PMP, 2006; *İyiler Yalnız Gezer*, İst.: PMP, 2007; *Çatlak Zamanlar*, İst.: PMP, 2007; *Yoldan Çıkmış Öyküler*, Ank.: Phoenix, 2008.
Kaynaklar: *BF* (Eylül 2008).

AÇIKSÖZ, HÜSNÜ *(Kırcaali/Bulgaristan, 1894 - İstanbul, 27 Ağustos 1939)* Gazeteci, yazar.

Kastamonu Lisesi'nde okurken I. Dünya Savaşı'na katıldı. Savaştan sonra arkadaşlarıyla birlikte Milli Mücadele'yi desteklemek üzere Kastamonu'da Haziran 1919'da çıkardıkları *Açıksöz* gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü üstlendi. Kurtuluş Savaşı döneminde Anadolu'ya geçen İsmail Hakkı (Uzunçarşılı) ve Hasan Fehmi (Turgal) ile o yıllarda Kastamonu Sultanisi'nde okuyan Arif Nihat (Asya) ve Orhan Şaik (Gökyay) gibi birçok aydının yazı ve şiirlerini yayımladığı *Açıksöz* gazetesi 21 Şubat 1921'de İstiklal Marşı'nın ilk kez yayımlandığı gazete olarak da Milli Mücadele süresince büyük önem taşıdı. Açıksöz 19 Eylül 1927'den itibaren imtiyaz sahipliğini de devraldığı gazetenin yayımını 14 Aralık 1931'e kadar sürdürdü. Gazeteciliğin yanı sıra uzun yıllar Erkek Sanat Mektebi öğretmenliğini de yürüttü. 1930'da Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Kastamonu il örgütünün kurucuları arasında yer aldı. 1937'de *Doğrusöz* gazetesini çıkarmaya başladı ve aynı yıl milletvekili seçildi.

Yapıtları: Anı: *İstiklâl Harbinde Kastamonu*, Kastamonu: Kastamonu Vilayet Mtb., 1933.
Oyun: *Başefendi*, Kastamonu: Açıksöz Mtb., 1934; *Kim Kimi Yola Getirdi*, Kastamonu: Açıksöz Mtb., 1934.
Kaynaklar: A. Demircioğlu, *100 Yıllık Kastamonu Basını 1872-1972*, Kastamonu, 1973; ay, "Açıksöz, Hüsnü", *TDEA*, I, 29-30; M. N. Özön-B. Dürder, *Türk Tiyatrosu Ansiklopedisi*, İst., 1967, s. 4.

ADA, AHMET *(Ceyhan, 20 Mayıs 1947 -)* Şair.

Nazire Hanım ile tüccar Ahmet Ada'nın oğlu. İlk ve orta okulu Ceyhan'da okudu, ailesinin maddi sıkıntısı nedeniyle Ceyhan Lisesi'ni ikinci sınıfta terk etmek zorunda kaldı (1965). Devlet Su İşleri Ceyhan Şubesi (1967-69), Marangozlar İstihlak Kooperatifi (1971-87) ve otomobil ticareti ile uğraşan bir özel şirkette (1989-93) çalıştıktan sonra emekli oldu. TYS üyesi. Mersin'de yaşıyor; evli ve çocuksuz.

İlk şiiri ("Tabuttur Kitaplar") ve H. Yavuz'un şiiri üzerine bir çözümleme denemesi olan ilk yazısı ("Hilmi'nin Çocukluğu") 1966'da *Soyut*'ta çıktı. Şiirlerini ve yazılarını *Hâkimiyet Sanat, Dönemeç, Soyut, Yeni Dergi, Papirüs, Türkiye Yazıları, Yarın, Yusufçuk, Günümüzde Kitaplar, Yeni Biçem, Şiir-lik* ve *Virgül* gibi dergilerde yayımladı. Bazı şiirleri Almancaya ve Fransızcaya çevrildi. "Asmaaltı Çayevi" adlı şiiri Arif Kemal tarafından bestelendi ve yorumlandı (*Red Türküleri 1*). 1970 kuşağı şairleri arasında değerlendirilmesine rağmen şiir kitaplarını yayımladığı 1980'den sonra tanındı. Gerçekçi tutumlardan beslenen, destansı, lirik, hüzünlü ve incelikli şiirler yazdığı kabul edildi. Şiirin sorunları ve İkinci Yeni şiiri üstüne yazdığı eleştirel, çözümleyici yazılarıyla da dikkat çekti.

Ödül: *Gün Doğsun Gül Üstüne* ile 1981 Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü; *Aşk Her Yerde* ile 1991 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü; *Vakit Yok Hüzünlenmeye* ile 1993 Yunus Nadi Şiir Ödülü; "Onlar İçin Minibüs Şarkısı Üzerine Gözlemler" adlı incelemesiyle 1999 E Dergisi Şiir İnceleme Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Gün Doğsun Gül Üstüne*, Kayseri: Hâkimiyet Sanat, 1980; *Acıyla Akran*, Ank.: Dayanışma, 1983; *Yaz Kırlangıcı Olsam*, Ank.: Yarın, 1985; *Yitik Anka*, (ilk üç kitabın toplu basımı) İst.: Broy, 1993; *Aşk Her Yerde*, İst.: Broy, 1990; *Vakit Yok Hüzünlenmeye*, İst.: Broy, 1992; *Günyenisi Lirikler*, İst.: Broy, 1992; *Taş Plak Gazelleri*, İst.: Broy, 1995; *Küçük Bir Anmalık*, İst.: Hera, 1996; *Begonyalı Pencere*, İst.: Hera, 1998; *Denize Atılan Çiçek*, İst.: Yön, 1999; *Gökyüzünün Fıskiyesi*, İst.: Islık, 2003: *Denizin Uykusu Üstümde*, İst.: Islık, 2004; *Kantolar*, İst.: Şiirden, 2006; *Yeni Kantolar*, İst.: Şiirden, 2007; *Taşa Bağlarım Zamanı*, İst.: Metis, 2009.
Deneme-İnceleme: *Şiir Okuma Durakları*, İst.: Şiirden, 2005; *Şiir İçin Boş Levhalar*, İst.: Şiirden 2006; *Modern Şiir Üzerine Yazılar*, İst.: Şiirden 2007.
Kaynaklar: *BF* (23 Mart 1999); Necatigil, *İsimler*, 12; Kurdakul, *Sözlük*, 11; Karaalioğlu, 10; H. Ergülen, "Okur-Yazar", *Varlık*, S. 1097 (Şubat 1999), s. 61-62.

ADALI, BİLGİN *(Safranbolu, 11 Aralık 1944 -)* Şair, yazar.

Tam adı Ahmet Bilgin Adalı. Nermin Hanım ile orman yüksek mühendisi M. Şevki Adalı'nın oğlu. Gazeteci Kutlu Adalı halasının oğludur. İlk ve orta öğrenimini Mersin'de tamamladı; AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın-Yayın Yüksek Okulu Sinema-Televizyon Bölümü'nü bitirdi (1969). Dokuz Eylül Üniversitesi'nde belgesel sinema alanında yüksek lisans, iletişim kuramları alanında doktora yaptı. TRT Ankara Televizyonu'nda belgesel film yönetmenliği (1968-76), Dokuz Eylül Üni. Güzel Sanatlar Fak. Sinema Televizyon Bölümü'nde öğretim üyeliği, bölüm başkanlığı (1976-84) ve reklam yazarlığı (1984-88) yaptı. 2004'den beri çocuk kitapları yazıp, yayına hazırlıyor. TYS, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, Dünya İletişim Vakfı ve Reklam Yazarları Derneği üyesidir. İstanbul'da yaşıyor; üç çocuk babası.

İlk şiiri 1959'da Lefkoşa'daki *Beşparmak* dergisinde çıktı. Şiirlerini ve yazılarını *Dönem*, *Devinim 60*, *Soyut*, *Oluşum*, *Yusufçuk*, *Türk Dili*, *Varlık*, *Yordam*, *Dost*, *Yazko Edebiyat* ve *Gösteri* dergilerinde yayımladı. 1960 kuşağı içinde "dış dünyaya, topluma bağlı etkilenmeleri yer yer kendine dönük duyarlıklarla kaynaştırdığı" ve "özgün tamlamalarla dikkati çektiği" kabul edildi.*Devinim 60* dergisinin (1965-66, 12 sayı) yazı kurulu üyeliğinde bulundu. Çocuk oyunları *Bencil Dev* 1988'de Ani İpekkaya yönetiminde İstanbul Şehir Tiyatroları'nda, "Nar Tanesi" ve "Okulda Şenlik Var" 1998'de Antalya'da sahnelendi.

Ödül: *Bencil Dev* ile 1983 Kültür Bakanlığı Çocuk Oyunları Yarışması (başarı).

Yapıtları: Şiir: *Barışın Tarihçesi*, Ank.: Yeni Ankara, 1980; *Yaralı Kuşlar Tanığı*, İzmir: Erdem, 1983.
Oyun: *Bencil Dev*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1983.
Öykü: *Âşık Garip*, Ank.: TDK, 1972; *Gün Dağların Ardında*, İst.: Afa, 1990.
Dil: *Güncel Türkçe Yazım Kılavuzu*, İst.: Aralık, 1998.
Çocuk Kitapları: *Havşan Öyküleri*, İst.: Bu, 2002; *Zaman Bisikleti*, İst.: Can, 2004; *Geçmişten Gelen Konuklar*, İst.: Can, 2004; *Dünyamızın İlk Şafağı*, İst.: Can, 2004; *Ateşin Çocukları*, İst.: Can, 2005; *Mavi Gezegenin İlk İnsanları*, İst.: Büyülü Fener, 2005; *Dünya Artık Daha Güzel*, İst.: Büyülü Fener, 2005; *Troya Savaşı ve İlyada Destanı*, İs.: Büyülü Fener, 2005; *Odysseia*, İst.: Büyülü Fener, 2005; *Gılgamış Destanı*, İst.: YKY, 2005; *Bolluk ve Savaş*, İst.: Can, 2006; *Çanakkale Destanı*, İst.: Büyülü Fener, 2006; *Dede Korkut Destanları*, İst.: Serhat, 2006; *Kaledibi Sokağı*, İst.: İş Bankası, 2006; *Barış Çocuk Kurtuluş Savaşında*, İst.: İş Bankası, 2006; *Oğuz Kağan Destanı*, İst.: Büyülü Fener, 2007; *Argo Gemicileri Destanı*, İst.: YKY, 2008; *Kariye Hazinesi*, İst.: Can, 2008; *Zamanda Kaza*, İst.: Can, 2008; *Atlantis'in Çocukları*, İst.: Beyaz Balina, 2008; *Kralın Adaleti*, İst.: Can, 2009.
İnceleme: *Belgesel Sinema*, İst.: Hil, 1986.
Çeviri: *Protesto* (Güney Afrika protesto yazıları), İst.: Kavram, 1986; *İstanbullu Kız*, İst., 2005; *Beyaz Diş*, İst., 2005; *Eski Tüfekler*, İst., 2007.
Kaynaklar: *BF* (12 Temmuz 1999; Haziran 2009); Kurdakul, *Sözlük*, 12.

ADALI, İNCİ *(Ankara, 7 Haziran 1948 -)* Şair, oyun yazarı.

Suat Hanım ile memur Kadir Adalı'nın kızı. İlk ve orta öğrenimini Diyarbakır ve Bartın'da tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksek Okulu'nu bitirdi (1971). AÜ Rehabilitasyon Merkezi'nde (1972-75), Trafik (1975-83), Yüksek İhtisas (1983-86) ve Numune (1986-93) hastanelerinde çalıştı. Numune Hastanesi'nden kendi isteğiyle emekli oldu. Resim ve fotoğrafçılıkla ilgileniyor. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor.

İlk ürünü Aralık 1976'da *Sesimiz* dergisinde çıktı. Yazıları *Sesimiz*, *Ankara Sanat*, *Aydın-*

lanmanın Ezgisi, *Damar* ve *Kıyı* dergilerinde yayımlandı. 1978'den itibaren TRT'nin "Arkası Yarın", "Radyo Tiyatrosu", "Çocuk Bahçesi" gibi kültür-eğitim programları için oyunlar yazdı.

Yapıtları: Şiir: *Sugülleri*, Ank.: Prospero, 1995; *Kalpsedim*, Ank.: Prospero, 1997.
Radyo Oyunu: *Yüreğimdeki Diken*, Ank.: Prospero, 1993; *Kapını Yine Çalacağım*, Ank.: Prospero, 1994.
Kaynaklar: *BF* (6 Temmuz 1999).

ADIBEŞ, MAHİR *(Bayburt, 6 Nisan 1964 -)* Öykücü.

İlk ve orta öğrenimini Bayburt'ta tamamladıktan sonra Elazığ Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi'nden mezun oldu (1984). Yine bu fakültede lisansüstü programını tamamladı (1996). Diyarbakır'ın Lice ilçesinde veteriner hekim (1986) ve ilçe tarım müdürü (1987-91) olarak çalıştı. 1996'dan bu yana Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nda Şap Enstitüsü müdür yardımcılığı görevini sürdürüyor. TYB, Çocuk Edebiyatçıları Birliği ve Türksav üyesi. Evli ve dört çocuk babası.

İlk yazısı ("Sokaklar Sussun Devlet Konuşsun") 1977'de, ilk öyküsü ("Top Sesi") 21 Şubat 1980'de *Bayburt Postası* gazetesinde çıktı. Yazılarını *Türk Edebiyatı*, *Kültür Dünyası* ve *Yeni Kervan* dergilerinde yayımladı.

Ödül: 1996 Gönen Ömer Seyfettin 7. Kültür ve Sanat Haftası Hikâye Yarışması Ödülü (özendirme); 1997 Uluslararası Hikâye Yarışması Deutsche Welle Ödülü (mansiyon).

Yapıtları: Öykü: *Gecede Sır Oldu*, Ank.: Sam, 1995; *Merhamet Gölgeleri*, Ank.: Sam, 1997; *Yarenim Var Yıldızlardan*, İst.: Türdav, 1999; *Ateşle Dans*, İst.: Berikan, 2002.
Roman: *Eylülde Soldu Bu Çiçekler*, İst.: Berikan, 2002; *Eşşekler Kasabası*, İst.: Berikan, 2002.
Şiir: *Eylül Dönüşü*, İst.: Altın Kalem, 2008
Çocuk Kitapları: *Taşa Verilen Görev*, Ank.: Tutibay, 2000; *Tilki ile Yılan*, Ank.: Tutibay, 2000; *Yaz Çobanı*, Ank.: Tutibay, 2000; *Taşa Atılan İmza*, Ank.: Tutibay, 2000.
Kaynaklar: BF (Ağustos 1999) Işık, 15-16.

ADIVAR, ADNAN *(Gelibolu, 1297/1881-82 - İstanbul, 1 Temmuz 1955)* Yazar, bilim tarihçisi, siyasetçi.

Tam adı Abdülhak Adnan Adıvar. Tıbbiye-i Mülkiye'yi bitirdikten (1905) sonra Avrupa'ya gitti; Almanya'da Berlin Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde asistanlık yaptı. II. Meşrutiyet'in ilanı (1908) üzerine yurda dönerek Tıbbiye'de öğretim üyeliği yaptı. Hilaliahmer (Kızılay) müfettişi olarak I. Dünya Savaşı'na katıldı. 1917'de Halide Edip'le evlendi. Aralık 1919'da yapılan seçimlerde İstanbul'dan milletvekili seçilerek son Osmanlı Mebusan Meclisi'ne girdi. Şair Mehmet Emin (Yurdakul) ve Yusuf Akçura ile Mütareke döneminde Milli Türk Fırkası'nın kurucuları arasında yer aldı. İstanbul'un işgalinin ardından, eşi yazar Halide Edip'le Ankara'ya geçti. İstanbul milletvekili olarak TBMM'ye katıldı. I. TBMM hükümetinde sağlık bakanlığına getirildi. Mart 1921'de TBMM ikinci başkanlığına seçildi. Rauf Orbay, Kâzım Karabekir ve Ali Fuat Cebesoy'la birlikte 17 Kasım 1924'te Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kurucuları arasında yer aldı. Partinin 1925'te kapatılmasından sonra 1926-39 arasında eşiyle birlikte İngiltere ve Fransa'da yaşadı. İngiltere'deyken *Encyclopaedia Britannica*'nın 14. basımına Türkiye'nin "Yeni Zaman Tarihi"ni yazdı. Paris'te Yaşayan Doğu Dilleri Okulu'nda okutmanlık yaptı. Türkiye'ye dönüşünün ardından, ölümüne kadar *İslam Ansiklopedisi*'nin yayın kurulu başkanlığını yürüttü. 1946-50 döneminde bağımsız milletvekili olarak TBMM'de bulundu. *Cumhuriyet* gazetesi ile *Yeni Ufuklar* dergisinde denemeleri ve düşün yazıları yayımlandı.

Yapıtları: Deneme-İnceleme: *Faust'a Dair Bir Tahlil Tecrübesi*, İst., 1939; *Osmanlı Türklerinde İlim*, İst.: Maarif Vekâleti, 1943 (ilk basımı Fransızca olarak 1939'da Paris'te *La Science chez les Turcs Ottomans* adıyla yapıldı); *Tarih Boyunca İlim ve Din*, İst.: Remzi, 1944 (2 cilt; ikinci basımı tek cilt olarak 1969'da yapıldı); *Bilgi Cumhuriyeti Haberleri*, İst.: Tasvir Neşriyatı, 1945; *Farabi*, İst.: İÜ Tıp Tarihi Enstitüsü, 1947; *Dur Düşün*, İst., 1950; *Bizans'ta Yüksek Mektepler*, İst.: Osman Yalçın Mtb., 1953; *Hakikat Peşinde Emeklemeler*, İst., 1954.
Çeviri: *Felsefe Meseleleri* (B. Russell), İst.: Remzi, 1944.
Kaynaklar: *İSTA*, I, 212-215; Gövsa, 15; Necatigil, *İsimler*, 11-12; Kurdakul, *Sözlük*,12-13; Karaalioğlu, 10-11; "Adıvar, Abdülhak Adnan", *TDEA*, I, 35-36; H. E. Adıvar, *Doktor Adnan Adıvar*, İst., 1956; İ. Enginün, *Mukayeseli Edebiyat*, İst., 1992, s. 184-185, 188-189; Y. Çelik, "Adıvar, Abdülhak Adnan", *YYOA*, I, 79.

ADIVAR, HALİDE EDİP *(İstanbul, 1882 - İstanbul, 9 Ocak 1964)* Romancı.

Halide Salih imzasını da kullandı. Babası, II. Abdülhamit devri Ceyb-i Hümayun kâtiplerinden, sonraları Yanya ve Bursa Reji mü-

dürlüklerinde de bulunmuş Selanikli Mehmet Edip Bey, annesi ilk evliliğini Ali Sami Paşa ile yapmış olan Bedrifem Hanım'dır. Beşiktaş Ihlamur'da, anneannesi Nakiye Hanım'ın eski Türk evlerinin bütün özelliklerini koruyan evinde doğdu. Çok küçük yaşta annesini kaybedince, çocukluğu, Mevlevi olan ve ileride sanat hayatı üzerinde de etkileri görülen anneannesinin yanında geçti. Onun terbiyesiyle yetişti; Türk gelenek ve göreneklerini yine ondan öğrendi. Küçük yaştan itibaren özel olarak tutulan hocalardan dersler aldı. Öğrenimini yatılı olarak gönderildiği Üsküdar Amerikan Kız Koleji'nde tamamladı, ayrıca özel olarak Rıza Tevfik'ten edebiyat ve felsefe, Salih Zeki'den matematik, Şükrü Efendi'den Arapça dersleri aldı. Bu hocaların ve onlardan almış olduğu derslerin, kişiliği üzerinde büyük etkisi oldu. Türk kültürü ve halk edebiyatını sevmesinde, mistik eğilimleri benimsemesinde Rıza Tevfik'in vermiş olduğu edebiyat ve felsefe dersleri etkili olurken, Salih Zeki'den aldığı dersler sayesinde de pozitivist düşünceden etkilendi. Kolejden mezun olur olmaz, aralarında büyük yaş farkı bulunmasına rağmen, hocası Salih Zeki'nin evlenme teklifini kabul etti (1901). Evliliğinin ilk yıllarında daha çok Salih Zeki'nin çalışmalarına yardım etti ve ona Batılı yazarlardan bazı yazılar çevirdi. Bünyesi zayıf olması dolayısıyla bir süre sonra hastalandı; iyileştikten sonra 1903'te ilk oğlu Ayetullah, bir buçuk yıl kadar sonra da ikinci oğlu Hikmetullah dünyaya geldi. Bir süre çocuklarını büyütmek ve yetiştirmekle meşgul oldu.

1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından sonraki günlerde başta *Tanin* gazetesi olmak üzere *Mehasin*, *Musavver Muhit* ve *Resimli Kitap* gibi çeşitli dergilerde fikri, edebi, toplumsal ve zaman zaman da siyasal yazılarıyla dikkati çekmeye başladı. Bir gün, *Tanin*'de bir daha yazı yazmaması, aksi halde ölümle cezalandırılacağını bildiren bir mektup aldı. 31 Mart Vakası üzerine yaşamı tehlikeye girince, çocuklarıyla birlikte önce Üsküdar Sultantepe'deki Özbekler Dergâhı'nda saklandı, bir süre de Üsküdar Amerikan Koleji'nde kaldı; daha sonra vapurla Mısır'a kaçtı. İstanbul'dan arkadaşı olan Isabel Fry'ın daveti üzerine gittiği İngiltere'de başta B. Russell olmak üzere, Browne gibi Türk dostu bir kısım fikir adamı ve edebiyatçılarla tanıştı, dostluklar kurdu. Bir süre sonra olayların yatışması üzerine İstanbul'a döndü ve Darülmuallimat'ta pedagoji hocalığı yapmaya başladı (1909). Ayrıca Vakıf Kız Mektepleri müfettişliği yaptı. İlk romanı olan "Heyûlâ" ile ikinci romanı *Râik'in Annesi* yine bu sırada Halide Salih imzası ile tefrika halinde yayımlandı. Kendi üzerine başka bir kadınla evlenince, iki çocuğu olmasına rağmen Salih Zeki'den ayrıldı (1910). Bu tarihten sonraki yazılarını babasının adını kullanarak Halide Edip imzasıyla yazdı. 1911'de, modernleşmeye başlayan Türkiye'de kadınların da toplum hayatında etkili olmaları amacıyla Teali-i Nisvan Cemiyeti'ni kurdu. 1911-12 yıllarında Türk Ocağı çevresinde Ziya Gökalp, Yusuf Akçura, Ahmet Ağaoğlu ve Hamdullah Suphi'nin de içinde bulunduğu Türkçülük faaliyetlerine katıldı, *Türk Yurdu* dergisinde çeşitli yazıları yayımlandı. Balkan Savaşı sırasında bazı hastanelerde fiilen çalıştı. 1913'te Kız Mektepleri müfettişliği görevinde bulundu. 1914'te I. Dünya Savaşı başladıktan sonraki günlerde yine bazı hastanelerde fiilen hastabakıcılık yaptı. 1916'da Cemal Paşa'nın daveti üzerine Nakiye Hanım ve Hamdullah Suphi ile birlikte Beyrut'a gitti ve orada açılan Türk Darülmuallimatı'na müdür oldu. Ayrıca başka okulların açılması ve yetimhanelerin ıslahı ile uğraştı. Eylül 1916'da İstanbul'a döndü, aynı yılın kasımında Beyrut'taki Ayni Tura yetimhanesinin müdürlüğü için yapılan teklifi kabul ederek Beyrut'a gitti. 1917'de aile doktoru ve fikir muhitlerinde yakından tanıdığı Dr. Adnan (Adıvar) ile evlendi. I. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Cemal Paşa'nın Suriye cephesinden geri çağrılması üzerine, o da İstanbul'a döndü. 1918'de Darülfünun Edebiyat Fakültesi'nde Batı edebiyatı müderrisliğine tayin edildi.

16 Mayıs 1919'da İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edilmesi üzerine, İstanbul'da Fatih, Üsküdar ve Sultanahmet'te düzenlenen protesto mitinglerine konuşmacı olarak katıldı. Bu mitinglerden özellikle Sultanahmet mitinginde yapmış olduğu konuşma halk üzerinde etkili oldu ve bir çeşit ulusal kahraman haline geldi. 1920'de bu defa İstanbul'un işgali üzerine işgal kuvvetlerince tevkif edileceğini anlayınca Adnan Bey'le birlikte oldukça güç şartlar altında Anadolu'ya geçerek fiilen Milli Mücadele'ye katıldı. Sakarya Savaşı'ndan sonra cephe gerisinde hastanelerde hastabakıcılık yaptı. Bu arada Hilâliahmer adına Ankara'da düzenlenen çeşitli toplantılara katıldı, kadınlara konuşmalar yaparak Milli Mücadele'yi cephe gerisinde

destekledi. Eylül 1922'de, Yunanlıların Batı Anadolu'dan kaçarken yakıp yıktıkları köy ve kasabalarla buralarda zulme uğrayan halkın durumunu yerinde tespit etmek üzere kurulan Tetkik-i Mezalim Komisyonu'nda Yakup Kadri ve Yusuf Akçura ile birlikte çalıştı. Milli Mücadele'deki hizmetlerinden dolayı kendisine önce onbaşı, daha sonra başçavuş rütbesi verildi. Bir yandan da Milli Mücadele devam ederken Ankara hükümeti tarafından kurulan *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinde yazılar yazdı. Cumhuriyet'in ilanından sonra yazı hayatına *Akşam*, *Vakit* ve *İkdam* gazetelerinde devam etti; 1923'te *Vurun Kahpeye* romanı tefrika olarak yayımlandı.

Kurucuları arasında eşi Adnan Bey'in de bulunduğu Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kısa bir süre sonra kapatılması ve bazı memleket meselelerinde Mustafa Kemal'le düştüğü fikir ayrılıkları yüzünden, aynı zamanda tedavi olmak amacıyla, kocasıyla birlikte Türkiye'den ayrılmak zorunda kaldı (1925). Önce İngiltere'ye gitti, bir süre sonra Fransa'ya yerleşti. 1928'de Williamstown Political Institute'un davetlisi olarak gittiği Amerika'da Yakındoğu sanat ve fikir hareketleri hakkında konferanslar verdi. Kısa bir süre de Hindistan'da kaldı; bu arada *Turkey Faces West* adlı eserini kaleme aldı. 1931'de ikinci defa gittiği Amerika'da Columbia Üniversitesi Bernard Koleji'nde Türk tarihi dersleri verdi. 1935'te İslam Üniversitesi'nin açılışı için düzenlenen kampanyaya katıldı; bu amaçla ikinci defa gittiği Hindistan'da iki ay süreyle konferanslar verdi.

1935'te yazarlık hayatının bir bakıma zirvesini oluşturan *Sinekli Bakkal* romanının orijinalini *The Clown and his Daughter* adıyla İngilizce olarak kaleme aldı. Eser aynı yıl Türkçe olarak da yazıldı ve İstanbul'da *Haber* gazetesinde tefrika edilmeye başlandı.

Atatürk'ün ölümünden bir süre sonra eşi Adnan Bey ile birlikte tekrar yurda döndü (1939). Ertesi yıl profesör unvanı verilerek İÜEF'de İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü kurmakla görevlendirildi. Üniversitedeki bu görevini 1950'ye kadar sürdürdü. 1950-54 arasında Demokrat Parti listesinden bağımsız İzmir milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi. Kabri Merkezefendi Mezarlığı'ndadır.

Daha gençlik yıllarında bazı dergilerde yazılar yayımladığı halde asıl II. Meşrutiyet'ten sonraki günlerde kaleme aldığı yazılarıyla *Tanin*'de adını duyuran Halide Edip daha çok bir romancı olarak ün kazanmıştır. 1908'den başlayarak dönemin tanınmış gazete ve dergilerinden *Şehbal*, *Mehasin*, *Resimli Kitap*, *Büyük Mecmua*, *Vakit*, *Akşam*, *Türk Yurdu* ve *Hâkimiyet-i Milliye*'de pek çok makale, deneme ve öykü yayımlamıştır. Onda önce bir gençlik hevesi olarak başlayan roman yazma arzusu, giderek ihtirasları ve geniş kültürüyle birleşerek kısa zamanda büyük bir gelişme göstermiştir. İlk yapıtlarında daha çok kadın psikolojisi, aşk ve mutsuzlukla sonuçlanan evlilikler üzerinde duran yazar, Milli Mücadele sırasında Anadolu gerçeği ile karşılaştıktan sonra toplumsal sorunlar üzerine eğilmeye başlamıştır.

Kendi romancılığı hakkında "Büyük mevzular aklıma kolaylıkla gelir. Ben iki türlü yazıcıyım: Bir romancı, bir de küçük hikâye, küçük mensur şiir muharriri. Romancılıkta mutlak zihnimde mevzuumun planını yaparım. Bütün vekayi takarrür eder" diyen Halide Edip, bütün büyük romancılar gibi, romanlarında canlandırdığı karaktere hâkim bir romancı kimliğindedir. Ancak onun ilk romanlarında canlandırdığı hayat sahneleri ve konular gerçek olmaktan çok, yazarın kafasında şekillendirdiği, daha doğrusu idealize edilmiş sahneler ve tiplerdir. Onun sanatının en karakteristik özelliği, Handan'dan Sârâ'ya, Zeyno'ya ve Rabia'ya kadar bütün kadın kahramanlarının ruhlarını en derin noktalarına kadar tahlil edebilmesindedir.

Halide Edip'in romanlarında oldukça kalabalık bir şahıs kadrosu bulunmaktadır. Bunların arasında Şişli sosyetesinden tatlı su Frenklerine, köy ağalarından öğrenimini İngiltere ve Amerika'da yapmış salon sosyalistlerine, burjuvalardan Batı kültürünü tam anlamıyla hazmetmiş genç aydınlara, yobaz, tutucu din adamlarından naif Müslümanlara ve Mevlevilere, idealist öğretmenlerden çete mensuplarına, fakir ve mütevekkil Anadolu halkından saraylılara kadar bir dizi insanla karşılaşılır. Halide Edip'in romanları kronolojik biçimde Türkiye'nin geçirmiş olduğu toplumsal ve siyasal olayların da bir bakıma tarihçesi gibidir. Ele aldığı dönem itibariyle Cumhuriyet'ten sonra kaleme alınan *Sinekli Bakkal*'ı başa alırsak, *Handan*, *Yeni Turan*, *Ateşten Gömlek*, *Vurun Kahpeye*, *Tatarcık* ve *Sonsuz Panayır* çizgisi ister istemez Osmanlı Devleti'nin II. Abdülhamit döneminden başlayarak II. Meşrutiyet,

Balkan ve I. Dünya savaşları ile Anadolu'nun ve İstanbul'un işgali, Milli Mücadele hareketi ve Cumhuriyet Türkiye'sine uzanan, Türk toplumunun daha çok büyük şehir çevresindeki hayatını anlatan bir görünümdedir.

Doğu-Batı sorunu, çağdaşı birçok yazar gibi, Halide Edip'in yapıtlarının da temel konularındandır. Bu gerçekliği çocukluğundan başlayarak bizzat kendi hayatında yaşayan yazarın daha ilk eserlerinden itibaren bu konuya ilgi duyduğu görülür. Batılılaşma, ilk eserlerinde basit, hatta biçime ilişkin bir sorunken, özellikle 1912'de yayımlanan *Handan* romanından sonra hemen hemen bütün eserlerinin hareket noktasını oluşturur. Onun yapıtları bu tarzda kronolojik bir sırayla okunduğunda, Batılılaşma çabalarının giderek nasıl değişik boyutlara ulaştığını, bu süreç içinde toplumun farklı tabakalarında gelenek, görenek ve inançlar bakımından nasıl bir buhrana yol açtığını belirlemek mümkündür. Türkiye'deki Batılılaşma çabalarının ortaya çıkardığı yeni durumlar, Halide Edip'in daha sonraki eserlerinde daha değişik bir Batılılaşma anlayışını benimsemesine yol açmıştır. Onun *Yeni Turan* romanından başlayarak benimsemiş olduğu yeni ideolojinin adı milliyetçiliktir. *Râik'in Annesi* ve *Seviye Talip* romanlarında yozlaşmış Batıcı tiplerle yerli değerleri temsil eden tipler karşı karşıya getirilirken, aslında yazarın benimsediği herhangi bir kahraman da yoktur. Bu romanların arkasından gelen *Handan*'da, ihtilalci bir tip olan Nâzım ve onun fikirleriyle yetişen Handan yer yer idealleştirildiği halde, yazar aslında onları da beğenmez. Halide Edip'in asıl benimsediği ve idealleştirdiği tip, Balkan Savaşı sırasında yazdığı *Yeni Turan*'ın erkek kahramanı Kaya ile kadın kahramanı Ayşe'dir.

Halide Edip'in Balkan Savaşı'ndan sonra yazdığı eserlerinde yer yer Türkçülük, yer yer milliyetçilik anlayışının yoğun biçimde yer aldığı dikkati çeker. Yazarın hemen hemen bütün eserlerinde kadın kahramanların daima ön planda geldiği ve zaman zaman kendi hayatından da kuvvetli izler taşıdığı görülür. Genellikle yazar tarafından idealize edilmiş, kendisini hatırlatan bu tür kadın kahramanlar Batı kültürüyle yetişmiş olup Batılılara özgü davranışlar sergilerler. Halide Edip'in sanatının en önemli yanlarından biri, kadın ruhunu ve duygularını oldukça başarılı bir şekilde tahlil etmesidir.

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının en önemli romanlarından biri kabul edilen ve 1942'de CHP Roman Mükâfatı'nı kazanan *Sinekli Bakkal*, II. Abdülhamit dönemi İstanbulu'nun bir nevi panoraması niteliğindedir. Olayların Aksaray'da eski gelenek ve göreneklerin yaşanmaya devam ettiği köhne bir sokakta geçtiği romanda, dönemin ramazan geceleri, mevlit törenleri, Mevlevi düşüncesi, Karagöz oyunu, tulumbacılar ve hıdrellez eğlenceleri gibi çeşitli kültürel ve folklorik unsurların bir arada anlatılmasıyla bir bakıma Batı dünyasına Doğu'nun (burada İstanbul) ilgi çekici yanları gösterilmeye çalışılmıştır. Romanda, İtalyan asıllı müzik hocası Peregrini'nin içinde yaşadığı çevrenin de etkisiyle Müslüman olması ve Sinekli Bakkal Sokağı'nın Kuran ve mevlit okuyan güzel sesli kızı Rabia ile evlenmesi, yazarın, Doğu'nun birçok yönden Batı'dan üstün olduğunu ispatlamak amacıyla yaptığı bir kurgu olarak yorumlanmıştır. Burada Peregrini ile Mevlevi Vehbi Dede'nin karşı karşıya getirilmesi, yazarın farklı iki medeniyeti yan yana getirme çabasının sonucudur. Rabia ile Peregrini'nin evlendikten sonra İstanbul'un Şişli veya Nişantaşı gibi zengin muhitleri yerine Sinekli Bakkal Sokağı'nda Rabia'nın dedesinden kalma eve yerleşmeleri de anlamlıdır. Ancak yazarın Doğu-Batı bireşimi konusunda asıl teklifi bir sonraki kuşakta, *Tatarcık* romanının kahramanı Recep'te daha belirgin bir şekilde ortaya çıkacaktır.

I. Dünya Savaşı yıllarındaki olayları anlattığı yapıtlarında Türk ulusunun düşman karşısındaki olağanüstü direnme gücünü ortaya koyan yazar, çocukluk günleriyle genç kızlık dönemini, hemen hemen hiçbir ayrıntıyı atlamadan *Mor Salkımlı Ev* adlı anılarında anlatmıştır. Milli Mücadele günlerine ilişkin olan ve özellikle Hacı Fettah tiplemesiyle birçokları tarafından eleştirilen *Vurun Kahpeye* romanında bazı yobaz din adamlarına karşı sergilediği olumsuz bakışa rağmen, yazarın ulusal ve manevi değerler konusunda son derece titiz davrandığı ve genellikle muhafazakâr bir tavır sergilediği dikkati çekmektedir. *Sonsuz Panayır*, *Döner Ayna* ve *Çaresaz* gibi hayatının son yıllarında yazdığı ve sanat açısından önceki romanlarından daha başarısız bulunan yapıtlarında ise değişik konuları farklı ve yeni bakış açılarıyla dile getirmiştir.

Halide Edip ve yapıtları üzerinde çalışma yapanlar onun romanlarını belli başlı üç başlık altında ele almanın daha uygun olacağını

belirtmektedirler: Daha çok *Handan* romanı çevresinde toplanabilecek *Seviye Talip*, *Kalp Ağrısı*, *Zeyno'nun Oğlu*, *Son Eseri* ve *Mev'ud Hüküm* gibi ilk grupta yer alan romanlarında idealize edilen kadın kahramanların toplumsal çevre ve kendi koşullarıyla mücadeleleri anlatılmıştır. İkinci grupta yer alan *Vurun Kahpeye* ve *Ateşten Gömlek* gibi romanlarında o günün toplumsal çevresi tarafından pek de olağan kabul edilmeyecek bazı kadın kahramanların canlandırıldığı görülür. İlk romanlarındaki aşk ve ihtiras bu romanlarda yerini memleket sorunlarına bırakır. Üçüncü grupta yer alan romanlar *Sinekli Bakkal* çevresinde *Tatarcık*, *Döner Ayna*, *Sonsuz Panayır* ve *Âkile Hanım Sokağı* gibi eserleridir. Kadın kahramanların yine ön planda yer aldığı bu romanlarda, daha çok bazı toplumsal sorunlara bağlı kalınarak, içinde yaşadığı toplumdan birtakım mahalli çizgiler verilmeye çalışılmıştır.

Yapıtlarından bir kısmı yabancı dillere çevrilen yazarın romanlarındaki anlatım tarzı çok canlı olmasına rağmen, cümle yapısı bakımından döneminde Yakup Kadri gibi bazı yazarlar tarafından bile eleştiri konusu olmuştur. Eserlerindeki erkek kahramanları canlandırmada kadın kahramanları canlandırdığı ölçüde başarılı bulunmayan yazarın hayatının son yıllarında yazdığı romanları edebi bakımdan zayıf bulunmuş ve üzerinde fazla çalışılmadığı izlenimini uyandırmıştır.

Halide Edip, 1925'ten sonra 1939'a kadar yurtdışında kaldığı yıllarda edebi çalışmalarına biraz ara vermiş, buna karşılık tarih felsefesi ile Doğu ve Batı uygarlıklarının gerçek niteliklerini ve karşılıklı etkilerini inceleyen çalışmalar yapmıştır. Onun bu yıllarda gerek Amerika'da, gerekse Hindistan'da verdiği konferanslarda üzerinde en çok durduğu konulardan biri, Doğu toplumları ve bu arada Türkiye'nin Batı uygarlığı ile karşılaştığından beri yüz yüze geldiği sorunlardır. Onun gerek *Turkey Faces West*, gerekse *Conflict of East and West* adlı eserlerinde üzerinde durduğu esas mesele Doğu'nun Batı uygarlığı karşısındaki durumudur.

Yapıtlarından *Ateşten Gömlek* (yön. Muhsin Ertuğrul, 1923; yön. V. Ö. Bengü, 1950), *Vurun Kahpeye* (yön. L. Ö. Akad, 1949; yön. O. Aksoy, 1964; yön. H. Refiğ, 1973), *Yolpalas Cinayeti* (yön. M. Erksan, 1955), *Döner Ayna* (yön. Ş. Sırmalı, 1964) ve *Sinekli Bakkal* (yön. M. Dinler, 1967) filme alındı.

Yapıtları: Roman: *Râik'in Annesi*, (*Resimli Roman* dergisi) 1909 (İst.: İkbal, 1924); *Seviye Talip*, Bursa: Hüdavendigâr Vilayeti Mtb., 1910; *Handan*, İst.: Tanin Mtb., 1912; *Son Eseri*, 1912; *Yeni Turan*, İst., 1913; *Mev'ud Hüküm*, İst.: Ayyıldız Mtb., 1918; *Ateşten Gömlek*, İst.: Teşebbüs Mtb., 1923; *Kalp Ağrısı*, İst.: Vakit Mtb., 1924; *Urun Kahpeye*, İst.: Halk, 1926; *Zeyno'nun Oğlu*, İst.: Halk, 1928; *Sinekli Bakkal*, İst.: Ahmet Halit, 1936; *Yolpalas Cinayeti*, İst.: Ahmet Halit, 1937; *Tatarcık*, İst.: Ahmet Halit, 1939; *Sonsuz Panayır*, İst.: Remzi, 1946; *Döner Ayna*, İst.: Ahmet Halit, 1954; *Âkile Hanım Sokağı*, İst.: Ahmet Halit Yaşaroğlu, 1958; *Sevda Sokağı Komedyası*, 1959; *Çaresaz*, 1961; *Hayat Parçaları*, İst.: Remzi, 1963; *Kerim Usta'nın Oğlu*, İst.: Atlas, 1974.

Öykü: *Harab Mâbedler*, İst.: Ahmet İhsan Mtb., 1910; *Dağa Çıkan Kurt*, İst.: Evkaf-ı İslamiye Mtb., 1338/1922; *İzmir'den Bursa'ya*, (öyküler, mektuplar ve Yunan ordusunun sorumluluğuna ilişkin bir inceleme; Yakup Kadri, Falih Rıfkı ve Mehmet Asım'la birlikte; yapıtta H. E. Adıvar'ın üç öyküsü yer almaktadır) 1922; *Kubbede Kalan Hoş Sadâ*, 1974.

Anı: *Memoirs of Halide Edib*, Londra, 1926; *The Turkish Ordeal*, Londra, 1928; *Türkün Ateşle İmtihanı*, 1956 (*The Turkish Ordeal*'ın Türkçe yayımı); *Mor Salkımlı Ev*, İst.: Atlas, 1963 (*Memoirs of Halide Edib*'in Türkçe yayımı).

Oyun: *Kenan Çobanları*, İst.: Orhaniye Mtb., 1918; *Maske ve Ruh*, (İst.: Remzi, 1945?) 1937.

İnceleme: *Talim ve Terbiye*, İst.. Tanin Mtb., 1911; *Turkey Faces West*, Yale, 1930; *Conflict of East and West in Turkey*, Lahore, 1935; *Inside India*, Londra, 1937; *İngiliz Edebiyatı Tarihi*, 3 c., İst.: İÜEF, 1940, 1943, 1949; *Üniversite Kafası ve Tenkit*, 1942; *Edebiyatta Tercümenin Rolü*, İst.: Kenan Mtb., 1944; *"Sana Rey Veriyorum" Hakkında*, İst.: Türk Tiyatrosu Dergisi, 1951; *Türkiye'de Şark-Garp ve Amerikan Tesirleri*, İst.: Doğan Kardeş, 1955; *Doktor Abdülhak Adnan Adıvar*, İst.: Ahmet Halit Yaşaroğlu, 1956.

Çeviri: *Mâder* (J. Abbot), 1897; *Talim ve Terbiye*, 1911; *Babür Han*, 1919; *Gizli Belde*, (kimden çevrildiği belli değil) İst.: Halk, 1928; *Hamlet* (Shakespeare; V. Turhan ile), 1941; *Nasıl Hoşunuza Giderse* (Shakespeare), 1943; *Coriolanus* (Shakespeare), 1945; *Antonius ve Kleopatra* (Shakespeare; Mîna Urgan ile), 1949; *Osmanlı Şiiri Tarihi* (E. J. W. Gibb), c. I; *Hayvan Çiftliği* (G. Orwell), 1954.

Kaynaklar: B. Dürder, *Halide Edip, Hayatı ve Sanatı*, İst., 1940; M. Uraz, *Kadın Şair ve Muharrirlerimiz*, İst., 1941, s. 241-269; M. Baydar, *Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar*, İst., 1960, s. 6-12; H. U. Barlas, *Halide Edip Adıvar: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst., 1963; H. Yücebaş, *Bütün Cepheleriyle Halide Edip*, İst., 1964; M. Uyguner, *Halide Edip Adıvar*, İst., 1968, Karaosmanoğlu, 321-341; Kudret, II, 70-104; A. Yakar, *Türk Romanında Milli Mücadele*, Ank., 1973; N. Güntürkün, *Halide Edip ile Adım Adım*, Ank., 1974; Alangu, *100 Ünlü*, II, 1176-1183; M. Kaplan, *Edebiyatımızın İçinden*, İst., 1978, s. 112-116; İ. Enginün, *Halide Edip Adıvar'ın Eserlerinde Doğu*

ve Batı Meselesi, İst., 1978; Kaplan, *Hikâye*, 73-84; Banarlı, *RTET*, II, 1225-1231; Fethi Naci, *Türkiye'de Roman*, 96-99; Moran, I, 129-150; İ. Enginün, "Ziya Gökalp ve Halide Edip Adıvar", *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İst., 1983, s. 80-93; ay, *Halide Edip Adıvar*, Ank., 1986; N. Bekiroğlu, *Halide Edip Adıvar*, İst., 1999; A. Uçman, "Adıvar, Halide Edip", *YYOA*, I, 79-80; Özgüç; I, 27, 57, 59, 108, 230, 248, 333, 514.

ADİL, FİKRET
bak. Fikret Adil

ADNAN TAHİR
bak. TAHİR, Adnan

AFACAN, AYDIN *(Bingöl, 25 Kasım 1964 -)* Şair.

Aydın Fırat Afacan imzasını da kullandı. Şefika Hanım ile memur Mustafa Afacan'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Genç'te tamamladı; Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'ni bitirdi. Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda "Şiir ve Mitologya" konulu yüksek lisans çalışması yaptı. 1995'ten bu yana rehber öğretmen. Ankara'da yaşıyor; evli, bir çocuklu. Edebiyatçılar Derneği üyesi. İlk şiiri (Sanrılı Sözler) 1992'de *Varlık*'ta çıktı. Şiirlerinin yanı sıra eğitim, toplum, kültür ve sanat üzerine yazıları çeşitli dergilerde yayımlandı.

Ödül: 1992 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü (dikkate değer, dosya ile); "Güneş Kursu" adlı şiirle Ankara Üniversitesi 50 Yıl ödülü (üçüncülük); *Itır ve Güneş* ile 1996 Yunus Nadi Şiir Ödülü (S. Akyol ile paylaştı).

Yapıtları: Şiir: *Itır ve Güneş*, Ank.: Doruk, 1996; *Yan Yana Yedi Kırmızı*, İst.: Can, 2001; *Rengin ve Hayal*, Ank.: Kül, 2006.
İnceleme: *Şiir ve Mitologya*, İst.: Doruk, 2006.
Kaynaklar: *BF* (8 Mayıs 2002); H. Atabaş, "Itır ve Güneş Üzerine", *Pencere* (Mart-Haziran 1997); S. Bolat, "Itır ve Güneş", *Şiirlik* (Nisan 1997); B. Asiltürk, "Geleneğin Canlılığını Önde Tutan Bir Şair", *Gösteri* (Ağustos 2001).

AGAYEF, MİM KAF *(İstanbul, 7 Şubat 1939 - İstanbul, 20 Ekim 1999)* Şair, yayımcı.

Asıl adı Mustafa Kemal AĞAOĞLU. 1961-69 arası Manisa milletvekilliği yapan Neriman Ağaoğlu ile yazar ve siyaset adamı Samet Ağaoğlu'nun oğlu. Fikir ve siyaset adamı Ahmet Ağaoğlu büyükbabası, yazar Tektaş Ağaoğlu ağabeyi, yazar Süreyya Ağaoğlu ve Türkiye'nin ilk kadın milletvekillerinden Tezer Taşkıran halalarıdır. Ankara Maarif Koleji (1950), Ankara Atatürk Lisesi (1954) ve Eskişehir Lisesi'nden (1958) sonra girdiği Hukuk Fakültesi'ni yarım bıraktı. Ağaoğlu Yayınevi'ni (1962-80) kurdu ve yönetti. 1980'de kurduğu Yazarlar ve Çevirmenler Kooperatifi'nden (YAZKO) 1983'te ihraç edildi. *Milli Mücadele* (1960), *Yazko Edebiyat* (1980-84, 50 sayı), *Yazko Çeviri* (1981-84, 18 sayı), *Yazko Felsefe* (1982-84, 6 sayı) dergilerini ve haftalık kültür-sanat gazetesi *Yazko Somut*'u (1982-84) çıkardı. 1984'te kurduğu Bilim Sanat Kültür Hizmetleri Kurumu'nu (BİLSAK) yönetti. *Somut* dergisindeki yazılarından dolayı hakkında açılan davalardan beraat etti. Son yıllarını Yeniköy'deki evinde felçli olarak geçirdi; akciğer kanserinden öldü ve Feriköy Mezarlığı'na gömüldü. İki çocuk babasıydı.

Yapıtları: Şiir: *Nüzüllü Şiirler*, İst.: YKY, 1998.
Kaynaklar: *BF* (5 Nisan 1999); E. Batur, *Kurşun Kalem Portreler*, İst., 1999; Z. Avcı, "YAZKO, BİLSAK ve Mustafa Kemal Ağaoğlu", *kitap-lık*, S. 39 (Ocak-Şubat 2000).

AĞABEYOĞLU, SELMA *(Ankara, 1952 - İstanbul, 17 Aralık 2009)* Şair, yazar.

İlk öğretimini Ankara'da gördü. Yıldırım Beyazıt Lisesi'ni bitirdi. AÜ Eczacılık Fakültesi'nde okudu. Üç dönem Edebiyatçılar Derneği yönetim kurulunda, bir dönem Türkiye Yazarlar Sendikası Ankara Temsilciliği görevinde bulundu. Memurluktan emekli. Ankara'da yaşıyor. Yazı ve şiirleri, *Damar, Dize, Evrensel Kültür* gibi dergilerde ve *Evrensel* gazetesinde yayımlandı.

Ödül: 1994 Salih Bilgin Şiir Ödülü; 1998 *Yenigün* gazetesi (Almanya) Şiir Ödülü ikinciliği; 2000 Behçet Aysan Şiir Ödülü'nde övgüye değer; 2002 Homeros Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *İnsanı Ararken Ağlayacaksın*, 1994; *Bütün Fotoğraflarım Siyah Çıkıyor*, 1996; *Gecikmiş Bir Çocuk*, 2000; *Ömrüm Yeni Baştan*, 2003; *Beni Senden Sorarlar*, Ank.: Kanguru, 2007.
Deneme: *Hep Aklımda Kaldı*, 2004.
Kaynaklar: Işık, 63.

AĞAOĞLU, ADALET *(Nallıhan/Ankara, 23 Ekim 1929 -)* Romancı, öykücü, oyun yazarı.

Adalet Sümer, Adalet Sümer Ağaoğlu, Parker Quinck, Remüs Telada imzalarını da kullandı. Emine İsmet Hanım ile tüccar Mustafa Sümer'in kızı. Yazar ve tiyatrocu Güner Sümer kardeşi-

dir. Ankara Kız Lisesi'ni (1946), DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1951) bitirdi. Ankara Radyosu'na girdi (1951); dramaturgluk ve daha sonra Radyo Tiyatrosu müdürlüğü görevlerinde bulundu. TRT'nin kurulmasından sonra bu kurumda program uzmanlığı ve daire başkanlığı yaptı; 1971'de TRT'den ayrıldı. Ankara Meydan Sahnesi'nin kurucuları arasında yer aldı; dramaturg ve çevirmen olarak çalıştı (Mart 1961-Haziran 1966). Edebiyatçılar Derneği (onur), TYS (kurucu) ve İnsan Hakları Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor, evli.

İlk yazıları *Ulus* gazetesindeki tiyatro eleştirileridir (1946-47); ilk şiiri ("Gölgeler") Ekim 1948'de *Kaynak*'ta çıktı. Sevim Uzgören ile birlikte kaleme aldıkları *Bir Oyun Yazalım* adlı oyunu 1953'te sahnelendi. Oyunlarında, toplumun sorunlarına, güncel gelişmelere duyarlı bir yazarın yaklaşımı gözlenmektedir. Özellikle psikolojik ve toplumsal kurumların baskısı altında kalan insanların yaşadıkları aldatıcı değerlere boyun eğmek zorunda kalışlarını aile-birey ilişkisi içinde yalın bir dille ortaya koyar. Korku, ölüm, barış, kadın-erkek ilişkisi, özveri, aşk, yaşlılık, gençlik, başkaldırı, özgürlük vb gibi evrensel temalar, yazarın güncel kaygılarıyla, dünyaya bakışıyla, toplumsal gelişmelerle iç içe ele alınır.

Evcilik Oyunu yazarın kadın-erkek ilişkisine geniş açıdan baktığı ilk oyunlarındandır; ilk kez 1963-64 sezonunda sahnelenmiştir. Ağaoğlu bu oyununda yaşamdaki olumsuzlukların anlatımını cinsellik ve kadın-erkek ilişkisi temelinde ele alırken aynı zamanda yaşamın bütün alanlarına da gönderme yapar. Yaşlı bir karı kocanın, tombala oyunu çerçevesinde, geçmişlerini ve bugünlerini değerlendirdikleri ve tartıştıkları oyununun adı ise *Tombala*'dır; yaşlılık dönemini düşünsel birikimden uzak, yalnızca küçük zekâ oyunlarıyla sınırlayan toplumsal yaşama yöneltilmiş bir eleştiri olan söz konusu oyun *Türk Dili* dergisinin 189. sayısında (Haziran 1967) yayımlanmış ve 1969'da sahnelenmiştir.

Çatıdaki Çatlak, orta sınıfın alışkanlıklarını, değer yargılarını ekonomik ve toplumsal gelişmeler karşısında giderek yitiren, ancak bunun farkında olmayan ya da farkına vardığında geçmişi ve bugünüyle hesaplaşmaktan korkan insanları anlatır. Kahramanların kendilerini farklı göstermek adına bu gerçeklerden kaçma isteği, sonunda bütün yaşamlarına egemen olur. *Sınırlarda* oyunu *Çatıdaki Çatlak* ile birlikte basılır (1969). Oyun her biri kendi içinde bütünlüğe sahip üç perdeden oluşmaktadır. Ancak barış temasının temel düşünce olduğu perdeler arasında zaman-olay-kişi-konu ilişkilerine dayalı bağlantılar vardır. Barış temasına düşle-gerçek, istenenle-ele geçen ikilemleriyle bakan oyun, birbirlerine bir türlü ulaşamayan insanları anlatır.

Üç Oyun adıyla basılan kitabının ilk oyunu *Bir Kahramanın Ölümü* adını taşımaktadır. Yazar bu oyununda toplumsal olayların kahraman yaptığı bir kişinin insan yanını ortaya koymaya çalışır. İki erkek oyun kişisinin konuşmalarına dayalı *Bir Kahramanın Ölümü* bir iç hesaplaşmayı anlatır; aslında her iki karakter de aynı kişiyi anlatır ve insanın toplumsal bir varlık oluşuyla yalnız kalışı arasındaki çelişkileri gösterir. Bu kitapta yer alan ikinci oyun *Çıkış*'ta ise yazar, düşsel bir odada baba-kız ilişkisinden yola çıkarak, ev-dış dünya ikilemini simgesel ve soyut bir düzlemde ele almaktadır. Ev güvenli bir yaşam sağlasa da bir çeşit tutsaklık yaşatır. Dışarısı ise karanlık ve fırtınalı olsa da özgürlüğü sunar.

Kitabın üçüncü oyunu *Kozalar*, Ağaoğlu'nun ev kadınlarının yaşamına çok yönlü baktığı kısa oyunudur. Yazar, bu oyununda bilinç düzeyleri düşük toplumsal ve cinsel baskıların dillerine vurduğu üç ev kadınının konuşmalarında, gündelik yaşamı, ekonomik ve toplumsal bağlamları içinde ele alır. Bilinç eksikliği, toplumsal ilişkilerinde güvensizlik, korku ve paniğe neden olmuştur.

Kendini Yazan Şarkı adlı oyunu 1976'da İstanbul Şehir Tiyatroları'nda sahnelenir ve 1977'de *Evcilik Oyunu* ile birlikte basılır. Oyunda yeni bir dünya kurma ülküsü içindeki gençlerin düşünceleriyle gerçekler arasındaki ayrım, yaşam-ölüm çizgisinde yaşadıkları korku, özlem, sevgi, dayanışma ve geleceğe umutla bakışları anlatılmaktadır. *Kendini Yazan Şarkı* yazarın, ülke gençliğine aydın kaygısı içinde yaklaşan bir oyunudur.

Sonraki dönemde neredeyse 20 yıla yakın bir süre yazın yaşamını roman ve öyküleriyle sürdüren Ağaoğlu, *Çok Uzak Fazla Yakın* adlı oyunuyla oyun yazarlığına tekrar döner. Oyunda, iki kız kardeşin birbirlerinin –dolayısıyla da kendilerinin– geçmişleriyle hesaplaşmaları ışığında ülkenin ekonomik, siyasal ve toplumsal gelişmelerine bağlı olarak sağa sola savrulan

küçük burjuva değerler tartışılır. Bu oyununda yazar, öykü ve romanın olanaklı kıldığı ayrıntılı anlatımlardan oldukça yararlanır. Böylece konuşma örgüsü onun kişilerinin duygusal, düşünsel yapısını geliştirirken, oyuncuya ve yönetmene geniş olanaklar sağlamaktadır. Bu yaklaşım biçimi de Ağaoğlu'na, oyun yazarlığının ötesinde, tiyatroyu bir bütün olarak ele alan ve çalışmasına bunu yansıtan bir tiyatro insanı kimliği sağlamaktadır. Yazarın *Duvar Öyküsü* adını taşıyan son oyunu 1992'de basılır. Bu son iki oyun dışındaki bütün oyunları 1982'de *Oyunlar* adı altında toplanmıştır.

Yazar 1970'lerden itibaren toplumsal değişime koşutluk içinde roman ve öykü yazarlığına yönelerek, bu alanda da önde gelen bir yer edinmiştir. İlk romanı *Ölmeye Yatmak*, ilk öykü kitabı da *Yüksek Gerilim*'dir. Romanlarında genellikle aydınların sorunlarını ve ilişkilerini ele alan yazarın öykülerinde daha bir konu çeşitliliği gözlemlenmektedir. İlk romanı *Ölmeye Yatmak*'ta, Cumhuriyet döneminin egemen ideolojisinin, küçük burjuva toplumsal kesimler üzerindeki etki ve tutarsızlıklarını konu edinmektedir. Bu romanında yazar, toplumbilimsel bir bakış açısı sergilemektedir. Yazar daha sonra *Ölmeye Yatmak*, *Bir Düğün Gecesi* ve *Hayır...* adlı romanlarını "Dar Zamanlar" üçlemesi olarak tanımlamıştır.

*"Fikrimin İnce Gülü"*nde yazar, ülkedeki olumsuz ekonomik ilişkilerin savurup Almanya'lara fırlattığı Anadolu insanının, bir yandan onu "Anadolu insanı" kılan temel değerlerine, direnme gücüne ve altı yüzyıllık imparatorluktan kalan niteliklerine nasıl yabancılaştırıp değiştirdiğini, bir yandan da maddesel ve töresel şartlarıyla köylülük olgusuna ve bu değişim ve yabancılaşmanın yozlaştırdığı köylüye ne ölçüde güvenilebileceğini gerek toplumsal çözümlemelerde, gerek ileriye dönük yönelişlerde bu insan tipinin ne ölçüde temel alınabileceğini ortaya koymaktadır. Ağaoğlu'nun bu romanı aslında bir "tip" romanıdır. Roman kahramanı Bayram, bir toplumun değişim süreci içerisinde ortaya çıkmış, o tüketim toplumunun, kapitalizmin tüketim değer yargılarıyla oluşmuş bir "yeni insan" tipidir. Bayram'ın kişiliğinde yazar, toplumsal değişim süreciyle birlikte ortaya çıkan bu yeni tip insanı, metalaşan yabancılaşmış insanı ve ayrıca bu insanın dramını çizmektedir. "Alamancılık" olgusunun çok çarpıcı biçimde işlendiği bir romandır bu. Ayrıca yazarın beceriyle kullandığı dramatik tempo ölçüsü, romanın çeşitli yerlerinde nesnelliği sağlayan ve zaman içinde ileri-geri açılımlarla konuyu yürüten yabancılaştırma etkenleri, özenli dili Türk edebiyatının belli başlı romancıları arasına yerleşmeye aday ilk çalışmalarından biri olarak değerlendirilmiştir (A. Bezirci).

Yazarın üzerinde en çok tartışılan bir sonraki romanı *Bir Düğün Gecesi*, Fethi Naci'nin deyimiyle, sevgisizliklerin, yıkılışların, kuşkuların, kaçışların, kendinden hoşnutsuzlukların romanıdır; toplumsal çözülüşün ağır bastığı bir dönemde, umarsız ve yalnız bireylerin umarsız ve yalnız bireylere bel bağlamaya çabalamalarının romanı, nicedir beklenen bir eleştiri romanıdır. Bu romanda yazar, 12 Mart 1970'teki askeri müdahale döneminin olayları içinde yer alan, burjuva ve özellikle küçük burjuva bireylerin değişimlerini ve sıkıntılarını işleyerek, özellikle o dönemdeki öğrenci hareketinin küçük burjuva karakterini sergilemeye çalışır. Eleştirel bir tavırla, konu edindiği bireylerin, siyasal inançları ile seçtikleri yaşam biçimleri arasındaki çelişkiyi ortaya çıkarır. Romanın bazı kişileri Ağaoğlu'nun ilk romanı *Ölmeye Yatmak*'tan tanınmaktadır. Romandaki bölümler değişik kişilerin ağzından ya da gözünden veriliyor. Bu durumda kişileri ancak o kişilerin konuşabileceği gibi konuşturmak önemli bir biçim sorunu oluyor ve yazar bunu büyük ölçüde ve ustalıkla başarıyor. Bir düğün gecesini anlatmakla birlikte romanın kapsadığı zaman "bir gece" değil aslında. Çünkü Ağaoğlu'nun kişilerini anlatmak için kullandığı "geriye dönüşler" gerçek geriye dönüşler değil; klasik roman, kişileri nasıl anlatıyorsa Ağaoğlu da öyle anlatıyor. Bu romanında yazar ayrıntıları da büyük bir ustalıkla kullanıyor. Bunun için de gerek insan gerçekliğine, gerekse toplum gerçekliğine yaklaşım için tam bir romancı tavrını benimsiyor (Fethi Naci). Her ne kadar bir 12 Mart romanı sayılsa da yazar, ilk kez bu döneme diğerlerinden farklı bir bakış açısı getirerek klasik kahramanlık ve işkence öykülerinin dışına çıkmaktadır.

Ağaoğlu daha sonraki romanlarında da siyasal roman örnekleri vermekle birlikte, bilinç akışı yöntemini kullanır. *Üç Beş Kişi* adlı romanında bu özelliği belirgin olarak somutlaşır. Romanda, varlıklı bir aile eksen alınarak, bu ailenin yaşantısı ve çevre ilişkileri içerisinde, 1960-80 arası yaşanan çalkantılı dönem akta-

rılır. Yazar bu romanında da nesnel gerçekliği arka planda tutarak bireylerin değişimini aktarmaya çalışır. Türkiye'de "hem kadın, hem yazar olmanın çağrışımlara dayalı anlatımı anı-roman" adını verdiği *Göç Temizliği* 1985'te yayımlanır. *Hayır..., Ölmeye Yatmak*'la *Bir Düğün Gecesi*'nin üçüncü halkasını ("Dar Zamanlar" üçlemesi) oluşturan romanının adıdır. *Ruh Üşümesi* adlı yapıtında erotizmi ana izlek olarak seçen Ağaoğlu, bu kitabına ilişkin sahici bir sevişmenin ve sevmenin anlarda mümkün olduğunu belirtir; "bu an'ı körelmeden, körleşmeden, kabuk bağlamadan yaşayabilmenin önüne gerilen ne varsa, bütün olanakları kullanarak aşmalıyız" demektedir.

İlk öykü kitabı *Yüksek Gerilim*'de dokuz öykü yer alır. Kitaba adını veren öykü, kurgusu bakımından Brecht'in tiyatroda amaçladığı ilkeleri anımsatmaktadır: Görüntülemeyle verilen ortama yerleştirilen kişi ve olaylar ile okurla öykü kişilerinin arasına zaman zaman sokulan "yabancılaştırma" efektleri. Kitapta yer alan "Duvar Öyküsü" F. Akatlı tarafından kitabın en başarılı ve en özgün öyküsü olarak değerlendirilmektedir. Doğa-tarih-insan öğelerinin iki koşut kanalda-gerçeklik ve alegori kanalında- diyalektik bir ilişkiye sokulduğu, felsefenin elverdiği bir öyküdür bu. Yazar gerçekçilikle sanatsallığın çok ustaca bir buluşmasını sağlamıştır bu öyküsünde. Ağaoğlu belirli bir tip ya da türün yazarı olarak görünmemektedir. Öykücülüğünün başlangıcında, neleri öyküleyeceğinde karar kılmak yerine, nasıl öyküleyeceğine karar vermenin önemine inanmış gözükmektedir. *Yüksek Gerilim*'deki öyküler, birbirinden ayrı kuruluşları ve değişik düzlemlerde yoğunlaştırılmış ironik-yergici, eleştirel, düşünsel öğeleriyle okura Ağaoğlu'nun öykücülüğünü çözümlemekte önemli ipuçları vermektedir. Yine F. Akatlı'ya göre, yazarı günümüzün önemli öykücülerinden biri yapan özellik, düşünce düzeyindeki doğrularla, sanat düzeyindeki doğruları buluşturabilmiş olmasındandır: "Yanlı bir yazar, bağlanımlı bir yazar; ama yazarlık, edebiyatçılık sorumluluğunu bağlanımı adına feda etmeyi yazarlığıyla bağdaştıramayacak kadar yazın bilincine ve ahlakına sadık bir yazar."

İkinci öykü kitabı *Sessizliğin İlk Sesi*, bir bölümüyle önceki öykülerinin tanıdık seslerini sürdürmektedir. Birinci bölümün dikkat çeken öyküsü "Bi sevmekten... Bi Ölümden", *Yüksek Gerilim*'in kitaba adını veren ilk öyküsünün devamıdır. İkinci bölümde kendini iyiden iyiye duyuracak olan sevgi, sevecenlik, sıcak ilişki motifleri, Ağaoğlu'nun öykücülüğüne ilk kez bu öyküyle girmekte; Ağaoğlu, "Hüzzam Mavisi" adlı öyküsüyle kardeşi Güner Sümer'in ölümünden duyduğu acıyı okuyucuya aktarmaktadır.

Her biri, başlıklı yedi bölümden oluşan *Romantik Bir Viyana Yazı*, Adalet Ağaoğlu'nun kurgusu ve anlatım tekniğinin yanı sıra dili ve üslubu bakımından da özellikle incelemeye değer bir çalışması olarak değerlendirilmiştir. *Romantik Bir Viyana Yazı*, Londra'da Hyde Park yakınında bir caddede başlamaktadır. Anlatıcı, önünde hamburger almak için koşan yeğenlerinin peşinde, ağzına ve aklına takılan "barok" sözünün çağrışımlarıyla Viyana'ya sıçramaktadır. Barok üslubu geç devralıp uzun süre bu üsluba bağlı kalan Viyana, anlatıcının kurgulamayı düşlediği öykünün mekânı olacaktır. Çağdaş Türk romanında bir "zaman" ustası olarak değerlendirilen Ağaoğlu, *Romantik Bir Viyana Yazı*'nda bu ustalığını başka türlü göstermektedir: En küçük zaman birimi olarak, "ân"ı değil, geçmişle bugünün kesişme noktalarını alması, ilginç, değişik bir tarih felsefesi yaratıyor. Zaman boyutunda evrenselin peşinde bir anlatıcı, siyasi tarihin, kültür tarihinin Avrupalı-Osmanlı motiflerini derleyerek güncel tarih tabloları yaratıyor. Yapıtın ilk sayfalarında, bir yandan bugünkü Viyana'dan izlenimler, öte yandan hayal etmek, kurgulamak istediği tarih, ironik bir zaman üzerinde ilginç bir pano oluşturmaktadır (G. Aytaç).

Yapıtları Almanca, Slovakça, İngilizce, Hollandaca ve Bulgarcaya çevrilen Ağaoğlu'nun "Yaşamak" adlı radyo oyunu Fransız ve Alman radyolarında da yer almıştır. *"Fikrimin İnce Gülü"* adlı romanı "Sarı Mercedes" adıyla Tunç Okan tarafından filme alındı (1993). Ağaoğlu, *The Reader's Encyclopedia of World Drama* (New York, 1969) adlı tiyatro ansiklopedisinde dünya tiyatro yazarları arasında anılmıştır.

Ödül: *Üç Oyun* ile 1974 TDK Tiyatro Ödülü; *Yüksek Gerilim* ile 1975 Sait Faik Hikâye Armağanı; *Bir Düğün Gecesi* ile 1979 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü, 1980 Orhan Kemal Roman Armağanı ve 1980 Madaralı Roman Ödülü; *Çok Uzak Fazla Yakın* ile 1992 Türkiye İş Bankası Edebiyat Büyük Ödülü; 1995 Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat

Büyük Ödülü; *Romantik Bir Viyana Yazı* ile 1996 Aydın Doğan Vakfı Edebiyat Ödülü; 1997 NTV Yılın Yazarı Ödülü; 1999 Aziz Nesin Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Evcilik Oyunu*, İst.: İzlem, 1964; *Tombala*, *Türk Dili* dergisi, S. 189, 1967; *Çatıdaki Çatlak*, (*Sınırlarda* oyunu ile birlikte) Ank.: Bilgi, 1969; *Üç Oyun: Bir Kahramanın Ölümü, Çıkış, Kozalar*, İst.: Yankı, 1973; *Kendini Yazan Şarkı*, (*Evcilik Oyunu* ile birlikte) İst.: Remzi, 1977; *Çok Uzak-Fazla Yakın*, İst.: İletişim, 1991; *Duvar Öyküsü*, İst.: YKY, 1992; *Şiir ve Sinek*, İst.: Gendaş, 1992; *Toplu Oyunlar I-II*, İst.: Mitos, 1993; *Toplu Oyunlar*, İst.: YKY, 1996.

Roman: *Ölmeye Yatmak*, İst.: Remzi, 1973; *"Fikrimin İnce Gülü"*, İst.: Remzi, 1976; *Bir Düğün Gecesi*, İst.: Remzi, 1979; *Yaz Sonu*, İst.: Remzi, 1980; *Üç Beş Kişi*, İst.: Remzi, 1984; *Göç Temizliği*, (anı-roman) İst.: Remzi, 1985; *Hayır...*, İst.: Remzi, 1987; *Ruh Üşümesi*, İst.: İletişim, 1991; *Romantik Bir Viyana Yazı*, İst.: YKY, 1993.

Öykü: *Yüksek Gerilim*, İst.: Remzi, 1974; *Sessizliğin İlk Sesi*, İst.: Remzi, 1978; *Hadi Gidelim*, İst.: Remzi, 1982; *Hayatı Savunma Biçimleri*, İst.: Oğlak, 1997.

Anı: *Damla Damla Günler*, İst.: Türkiye İş Bankası, 2004.

Deneme: *Geçerken*, (denemeler-değinmeler) İst.: Remzi, 1986; *Gece Hayatım*, (rüya-kâbus anlatıları) İst.: Simavi, 1992; *Karşılaşmalar*, İst.: YKY, 1993; *Başka Karşılaşmalar*, (denemeler-değinmeler-söyleşiler) İst.: YKY, 1996.: *Öyle Kargaşada Böyle Karşılaşmalar*, İst.: YKY, 2002.

Derleme: *Toplu Eserleri I, II* (G. Sümer), İst.: Ada, 1983; *Seçmeler*, İst.: YKY, 1993.

Çeviri: *Mezarsız Ölüler* (J. P. Sartre), 1962; *Kafkas Tebeşir Dairesi* (B. Brecht), 1963; *Amerikano Manyaklar* (Razvani), 1973.

Kaynaklar: *BF* (1999); Necatigil, *İsimler*, 14-15; Kurdakul, *Sözlük*, s. 18; M. Balabanlılar, "Ruh Üşümesi" (söyleşi), *Cumhuriyet Kitap*, 28 Şubat 1991; G. Aytaç, "Romantik Bir Viyana Yazı", *Cumhuriyet Kitap*, 2 Aralık 1993; "Tiyatromuzun Örnek Yazarı", *Cumhuriyet Kitap*, 2 Aralık 1993; Fethi Naci, *Türkiye'de Roman*, 433-444; *Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi*, c. I, s. 114-115; A. Çalışlar, *Türk ve Dünya Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, c. I, s. 24; Önertoy, 320; F. Akatlı, *Bir Pencereden*, İst., 1982, s. 17-26, A. Bezirci-R. Taner, *Seçme Romanlar*, s. 267-273; S. Gümüş, *Yazının ve Tarihin Bilinci* (*Romantik Bir Viyana Yazı* üzerine), İst., 1994; ay, *Adalet Ağaoğlu'nun Romancılığı*, İst., 2000; F. Andaç, *Adalet Ağaoğlu Kitabı: Sen Türkiye'nin En Güzel Kazasısın*, İst., 2000; Özgüç, II, 300-301. Haluk Sunat, *Hayal, Hakikat, Yaratı: Adalet Ağaoğlu ve Roman Dünyasına Psikanalitik Bir Bakış*, İst., 2001.

AĞAOĞLU, MUSTAFA KEMAL
bak. AGAYEF, Mim Kaf

AĞAOĞLU, SAMET *(Bakû, 1909 - İstanbul, 6 Ağustos 1982)* Öykücü, yazar, siyaset adamı.

Samet Agayef imzasını da kullandı. Yakın dönem Türkçülerinden fikir ve siyaset adamı Ahmet Ağaoğlu ile Sitare Hanım'ın oğludur. Doğumundan kısa süre sonra, aslen Karadağlı olan ailesi İstanbul'a göç etti. Çocukluğu Molla Gürani ve Saraçhanebaşı semtlerinde geçti. İlk ve orta öğrenimini Beyazıt Feyziye Mektebi'nde yaptı. Malta sürgününden dönüşte Ankara hükümetinin matbuat umum müdürü olan babasıyla beraber bütün aile Ankara'nın Keçiören semtine yerleşti. Ankara Lisesi'ni (1926) ve Ankara Hukuk Fakültesi'ni (1931) bitirdi. Doktora çalışması yapmak üzere gittiği Strasbourg'da on altı ay kaldıktan sonra çalışmalarını tamamlayamadan döndü. Bir süre İktisat ve Ticaret bakanlıklarında çalıştı. 1946'da memuriyetten ayrılarak avukatlığa başladı. Kuruluşundan kısa bir süre sonra Demokrat Parti'ye katılarak (Temmuz 1946) siyasete atıldı. 1950-60 arasında Manisa milletvekili olarak TBMM'de bulundu. Adnan Menderes hükümetlerinde çalışma, sanayi ve devlet bakanı olarak görev yaptı. 27 Mayıs 1960 darbesinden sonra diğer Demokrat Parti milletvekilleri ve parti yöneticileriyle beraber yargılanarak ömür boyu hapse mahkûm edildi. Mahkûmiyetini İmralı ve Kayseri cezaevlerinde geçirdi. Ekim 1964'te Yassıada hükümlüleri için çıkan özel afla serbest bırakıldı. Feriköy Mezarlığı'nda gömülüdür.

Samet Ağaoğlu'nun yazı hayatı üniversitedeki öğrencilik yıllarında başlar. İlk edebi denemelerini Ahmet Muhip Dıranas ve Behçet Kemal Çağlar'la birlikte kurdukları Genç Türk Edebiyat Birliği'nin yayın organı olarak çıkan *Hep Gençlik* dergisinde (1930), ilk öykülerini ise *Varlık*'ta (1931) yayımladı. Daha sonra, çoğu yine *Varlık*'ta olmak üzere *Yücel*, *Şadırvan* ve *Çığır* dergilerinde yazı ve öyküleri çıktı. Siyasi yazılarını ise 1946-50 arasında *Kuvvet* ve *Kudret* gazetelerinde yayımladı.

Demokrat Parti'nin kuruluşuyla birlikte siyasete atılması yazarlığının beklendiği kadar verimli olmamasına yol açmıştır. Eleştirmenler genellikle öykülerinin romana doğru bir gelişme gösterdiğini, verimli bir yaşta edebiyatla ilişkisi kesilmeseydi güçlü bir romancı olacağı düşüncesini belirtirler. Fransa'ya gitmeden önceki ilk öykü ve düzyazı denemelerinde Daudet'nin *Değirmenimden Mektuplar*'ına benzer Keçiören izlenimleri yer alır. Strasbourg'da

iken okuduğu yazarlar arasında kendisini en çok saran Dostoyevski daha sonraki öykü çalışmalarının önemli bir eksenini oluşturmuştur. Dostoyevski'nin Rus toplum yapısından çıkardığı tipler gibi, Samet Ağaoğlu da Türk toplumundan birtakım sıradan insanların ruh maceralarını işler. Bu insanların çoğunun marazi, kuruntulu, dengesiz, ihtiraslı ve dramatik tipler olması onu çağdaşı olan Sait Faik'ten ayırır. Kahramanları hemen hemen her olayı içlerinde krize dönüştüren, sürekli ölüm, cinayet gibi musallat fikirlerin baskısı altında suçluluk kompleksi taşıyan, mutluluktan uzak, yaşama umudunu kaybetmiş, çok defa paranoyak ve şizofrenik davranışlar gösteren kişilerdir.

Samet Ağaoğlu, anı kitaplarında da, öykücülüğündeki gibi, üslubu ihmal etmez, hatta onlarda da bir çeşit öykü gibi kurgu peşindedir. Bunlarda çizdiği portrelerin her biri, arka planda, ayrı bir romanın hazırlığını hissettirir. Bir taraftan bu özelliği, diğer taraftan öykülerindeki mekân, kişi ve olayların yazarın hayat deneyimlerinden izler taşıması dikkate alındığında denilebilir ki, öykücülüğü ile anı ve portre yazarlığı iç içe geçmiştir. Samet Ağaoğlu dilde aşırı yenilik akımına kapılmamış, biraz muhafazakâr ve klasik, fakat sağlam ve usta bir üslubun sahibi olmuştur.

Yapıtları: Öykü: *Strazburg Hatıraları*, İst.: Nebioğlu, 1944; *Zürriyet*, İst.: Varlık, 1950; *Öğretmen Gafur*, İst.: Varlık, 1953; *Büyük Aile*, İst.: Varlık, 1957; *Hücredeki Adam*, İst.: Ağaoğlu, 1964; *Katırın Ölümü*, İst.: Ağaoğlu, 1965; *Bütün Öyküleri*, İst.: YKY, 2003.

Anı ve Gezi: *Babamdan Hatıralar*, Ank.: Zerbamat B., 1940; *Babamın Arkadaşları*, İst.: Nebioğlu, 1958; *Aşina Yüzler*, İst.: Ağaoğlu, 1965; *Arkadaşım Menderes*, İst., 1967; *Marmarada Bir Ada*, İst.: Baha Mtb., 1972; *Sovyet Rusya İmparatorluğu*, İst., 1967; *İlk Köşe*, İst.: Ağaoğlu, 1978; *Siyasi Günlük: Demokrat Parti'nin Kuruluşu*, İst.: İletişim, 1992.

İnceleme: *Kuva-yı Milliye Ruhu*, İst.: Nebioğlu,1944; *İki Parti Arasında Siyasi Farklar*, İst., 1947; *Demokrat Partinin Doğuş ve Yükseliş Sebepleri. Bir Soru*, İst.: Baha Mtb., 1972.

Diğer: *Küçük Sanat Meseleleri*, İst.: Üniversite Kitabevi, 1939; *Türkiye'de İş Hukuku*, (Selahattin Hüdaioğlu ile) ?, 1938; *Türkiye İktisadi Teşkilatında Ticaret ve Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları*, (Celây Yerman ile) Ank.: Titaş B., 1943; *Suçlu Çocuklarımız: Ankara Çocuk İslâh Evinde Bir Araştırma*, (Tezer Taşkıran ile), Ank.: Titaş B., 1943.

Kaynaklar: Nebioğlu, 21; Alangu, *Hikâye ve Roman*; M. Kutlu, "Ağaoğlu, Samed ", *TDEA*, I, 184; O. Okay, "Ağaoğlu, Samed", *DİA*, I, 466; Ö. Lekesiz, *Yeni Türk Edebiyatında Öykü*, İst., 1998, c. II, s. 179-207.

AĞAOĞLU, TEKTAŞ *(İstanbul, 3 Mart 1934 -)* Yazar, çevirmen.

Tam adı Hasan Tektaş Ağaoğlu. Baki Uğur ve Halim Togan imzalarını da kullandı. Yazar ve siyaset adamı Samet Ağaoğlu ile 1961-69 arası Manisa milletvekilliği yapan Neriman (Babaoğlu) Ağaoğlu'nun oğlu. Ahmet Ağaoğlu büyükbabası, Süreyya Ağaoğlu ve Tezer Taşkıran halaları, şair Mustafa Kemal Ağaoğlu (Mim Kaf Agayef) kardeşidir. Ankara'da Mimar Kemal İlkokulu, Birinci Ortaokul ve Atatürk Lisesi'nde okudu. Oxford Üni. Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1956). BBC Türkçe Yayınlar Bölümü'nde çalıştı (1960-64). Kardeşi M. K. Ağaoğlu ile Ağaoğlu Yayınevi'ni kurdu (1964-72). Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Merkez Yürütme Kurulu üyeliğine seçildi (1976). 12 Eylül 1980 sonrasında yurtdışına çıkmak zorunda kaldı; 1989'a kadar İsviçre'de yaşadı. TYS ve PEN Yazarlar Derneği üyesi. İstanbul da yaşıyor; seramik sanatçısı Kadriye Ezel Ağaoğlu ile evli, bir çocuk babası.

İlk öyküsü *Varlık* dergisinde yayımlandı (1952). Şiirleri *Pazar Postası* ve *Yeditepe*'de çıktı. *Yeni Ortam* gazetesi, *Meydan*, *Ant*, *Yeni Adımlar*, *Yeni Düşün*, *Kitle*, *İlke*, *Görüş* ve *Söz* dergilerine yazdı. Resim ve heykel çalışmalarını yurt içinde ve dışında sergiledi. *Politika ve Felsefe* çevirisi nedeniyle beş ay tutuklu kaldı. 1975'te *Gerçek* gazetesinin sorumlu müdürüyken bir yıla hüküm giydi.

Yapıtları: Öykü: *Ölümden Hayata*, İst.: Varlık, 1956.

Deneme: *Karanlıkta Oturma Özgürlüğü*, İst.: Ağaoğlu Mtb., 1978.

Çeviri: *Puşkin Üzerine Konuşma* (Dostoyevski), İst.: Ağaoğlu, 1964; *Dönüş* (E. M. Remarque), İst.: Ağaoğlu, 1964; *Ve Durgun Akardı Don* (Şolohov), İst.: Ağaoğlu, 1966; *Yaşantım* (Yevtuşenko), İst.: Ant, 1968; *Zapata* (R. P. Millon), İst.: Ant, 1969; *Politika ve Felsefe* (Marx-Engels), İst.: Öncü, 1970; *Doğuda Ulusal Kurtuluş Hareketleri* (V. İ. Lenin), İst.: Ant, 1970; *Fransa'da Sınıf Mücadeleleri 1848-1850* (K. Marx), İst.: May, 1976; *Hayatı Seviyorlardı: Fransız Direnişçilerinin Son Mektupları*, İst.: De, 1986.

Kaynaklar: *BF* (29 Aralık 1999); Necatigil, *İsimler*, 15-16; Özkırımlı, *TEA*, I, 42; Kurdakul, *Sözlük*, 18-19; Karaalioğlu, 15; K. Özsezgin, *Türk Plastik Sanatçıları*, İst., 1999, s. 22.

AĞAOĞLU, YEŞİM *(İstanbul, 21 Ocak 1966 -)* Şair.

Gülşen Hanım ile memur Fuat Ağaoğlu'nun kızı. Siyaset adamı Ahmet Ağaoğlu, yazar Samet Ağaoğlu, Türkiye'nin ilk kadın avukatlarından

kadın hakları savunucusu Süreyya Ağaoğlu, şair ve yazar Tektaş Ağaoğlu ve ilk kadın milletvekillerinden eğitimci Tezer Taşkıran baba tarafından akrabaları olur. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı; 1987'de İÜEF Arkeoloji Bölümü'nü bitirdi. 1989-95 yıllarında yurtdışında kaldı. 1999'da İÜ İletişim Fakültesi Radyo-TV-Sinema Bölümü'nde "Arkeolojik Türk Belgeselleri ve Süha Arın'ın Arkeolojik Belgesel Filmleri" konulu tezini tamamladı. PEN Yazarlar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor.

İlk şiiri ("Mandal Gibi") 1985'te *Sanat Olayı*'nda çıktı. Şiirlerini *Yaşasın Edebiyat* ve *Haliç Edebiyat* dergilerinde yayımladı. 1996'dan beri "şiir enstalasyon" adını verdiği etkinliklerinde şiiri diğer sanatlarla birlikte ifade etmeye çalışıyor. 1996, 1997 ve 1998'deki "Genç Etkinlik"lere ve Disiplinlerarası Genç Sanatçılar Derneği'nin "Performans Günleri"ne katıldı.

Yapıtları: Şiir: *Yanlışlar Şehrinde Randevu*, İst.: Liman, 1995; *Hırsızlama Aşklar, Gri Yalnızlıklar*, İst.: Liman, 1996; *Portakal Tek Meyve Değildir*, İst.: Liman, 1997; *Başka Gezegenin İnsanları*, İst.: Liman, 1997; *New York Blues*, İst.: Liman, 1997; *Eflatun Sır*, İst.: Yitik Ülke, 2007.
Kaynaklar: *BF* (Haziran 1999).

AĞAR, SERGUN *(Eskişehir, 24 Ocak 1948 -)* Romancı.

Selma Hanım ile memur Muzaffer Ağar'ın oğlu. İlkokulu Ankara'da, ortaokulu Malatya'da, liseyi İzmir'de (İzmir Atatürk Lisesi) tamamladı. EÜ Ziraat Fakültesi'ni bitirdi. Aynı fakültede, zootekni alanında yüksek lisans derecesi aldı. Reklamcı, İstanbul'da yaşıyor; bir çocuk babası. Çeşitli televizyon kanallarına programlar hazırladı.

Yapıtları: Roman: *Aşkın Samatyası Selanik'te Kaldı*, İst.: Can, 2001; *Aşkın İade-i İtibarı*, İst.: YKY, 2005.
Kaynaklar: *BF* (8 Mayıs 2002).

AĞIL, NAZMİ *(Eskişehir, 1964 -)* Şair, çevirmen.

Kuleli Askeri Lisesi'ni, Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Aynı bölümde yüksek lisans ve doktora çalışmalarını tamamladı. Mezun olduğu 1987 yılından itibaren askeri okullarda İngilizce öğretmenliği yaptı, Ağustos 2008'de emekli oldu ve Koç Üniversitesi İngiliz Dili ve Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nde öğretim üyeliğine başladı. İstanbul'da yaşıyor, evli ve iki çocuk babası.

Şiir ve çevirilerini 1995'ten itibaren başta *kitap-lık, Adam Sanat* ve *Cumhuriyet Kitap* olmak üzere pek çok dergide yayımladı. İlk şiir kitabı *Gökçe Yazı*'da, Gökçeada'ya yaptığı yolculuktan hareketle iç yolculuğunu lirik bir anlatımla dile getirdi. Sonraki kitaplarında da yaşamın içinden çıkan lirik ve ironik durumları ustalıklı bir rahatlıkla şiirleştirdi. Şiirlerinin yanı sıra İngiliz edebiyatından yaptığı çevirilerle de tanındı.

Yapıtları: Şiir: *Gökçe Yazı*, İst.: YKY, 1998; *Boşanma Dosyası*, İst.: Adam, 1998; *Beni Böyle Değiştiren*, İst.: Adam, 2000; *Aşk Küçücük Kırılgan*, İst.: Adam, 2002; *Kokarca Aramak*, İst.: Adam, 2005; *Babalar ve Oğullar: Umut'un Defteri*, İst.: YKY, 2008.
Çeviri: *Canterbury Hikâyeleri* (G. Chaucer), İst.: YKY, 1995; *Açık Ev* (T. Roethke), İst.: İyi Şeyler, 1995; *Profil: Dışbükey Bir Aynada Otoportre* (J. Ashbery), İst.: YKY, 1998; *Bukleye Tecavüz* (Alexander Pope), İst.: YKY, 2007; *Schopenhauer'in Teleskobu* (Gerard Donovan), İst.: YKY, 2007; *Badenheim 1939* (Aharon Appelfeld), İst.: YKY, 2008; *Demir Raylar* (Aharon Appelfeld), İst.: YKY, 2008.
Kaynaklar: *BF* (Mayıs 2009).

AHISKALI, YUSUF *(Trabzon, 1909 - İstanbul, 26 Haziran 1983)* Şair, yazar.

Çağlayan imzasını da kullandı. İstanbul Ticaret Lisesi'ni ve Yüksek Ticaret Okulu'nu (1934) bitirdi. Uzun süre gümrük müfettişi olarak çalıştı. Fikret Adil'le birlikte sanat-fikir dergisi *Ses*'i (5 sayı, 1939; 10 sayı, 1945; 11 sayı, 1948) çıkardı. İlk sayısında yer alan Fikret Mualla'nın "Üç Çıplak" tablosu "müstehcen" olduğu savıyla kovuşturmaya uğradı ve açılan dava sonucu aklandı; 1945'te ise dergi, dönemin sosyalist parti ve sendikalarını destekleyen tutumu gerekçe gösterilerek, sıkıyönetim komutanlığı tarafından kapatıldı. Daha sonra edebi dergi *Yeni Ses*'i (25 sayı, 1939-41, 1948 ve 1950'de ikişer sayı) ve *Güleryüz* (1960) dergisini çıkardı. Türkiye Sosyalist Partisi üyesi olduğu sırada bir süre hapis yattı.

İlk yazılarını Trabzon'da çıkan *Hak* gazetesinde Çağlayan takma adıyla yayımladı. 1940 kuşağı şair ve yazarları arasında yer aldı. Çıkardığı dergilerle toplumcu gerçekçi akım doğrultusunda ürün veren genç sanatçıları bir araya getirdi.

Yapıtları: Şiir: *Hitabe*, 1945; *Kazın Ayağı*, İst.: Arkadaş Mtb., 1946; *Keçi Ayaklı İlâh Pan*, İst.: Arkadaş Mtb., 1952 (2. bas., *Keçi Ayaklı Tanrı Pan ve Yeni Bir Dünya*, İst.: Mete Mtb., 1966); *İstanbul Destanı*, 1953; *Hapishanelerin Destanı*, İst.: Mete, 1957;

Mevsimler, İst.: Esi, 1959; *Estek Köstek*, İst.: Mete Mtb., 1963; *Rubailer*, İst.: Mete Mtb., 1968; *İki Kuşak*, (Y. Yazıcı ile) İst.: Yeni Savaş Mtb., 1969; *Duvarlar Ötesi*, İst.: Mete Mtb., 1975; *Şiirlerle Nasrettin Hoca*, İst.: Mete B., 1976.
Öykü: *Bizden İyileri*, İst.: Sinan Mtb.,1940; *Koca Karının İki Oğlu*, İst.: Arkadaş Mtb., 1944; *Yedeksubayın Aşkı*, 1944; *Bonnard'ın Tablocuğu*, İst.: Güleryüz, 1960; *Bunalım*, İst.: Mete B., 1971.
Çocuk Kitabı: *Savaş Çocukları*, İst.: Güryay Mtb., 1979.
Oyun: *Mürşit*, 1960; *Kakabu*, İst.: Mete B.,1972.
Diğer: *Bir Varmış Yine Var: Türkiye'de Sosyalizmin Gelişmesi*, İst.: Yeni Savaş Mtb., 1967; *Yeni İnsanlık Bilimi ve Bildirisi*, İst.: Mete Mtb., 1970.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 19, "Ses", 721-722, "Yeni Ses", 742-743; Işık, 19-20.

AHMED ARİF *(Diyarbakır, 21 Nisan 1927 - Ankara, 2 Haziran 1991)* Şair.

Asıl adı Ahmet ÖNAL. Kaymakamlık, nahiye müdürlüğü gibi görevlerde bulunmuş Arif Hikmet Bey ile Sâre Hanım'ın oğlu. Doğu'nun aşiret töreleri içinde Siverek ve Harran'da geçen çocukluğu sırasında Kürtçe ve Arapça öğrendi. Ortaokulu Urfa'da, liseyi yatılı olarak Afyon'da bitirdi. Lise öğrencisiyken yazdığı ilk şiiri *Seçme Şiirler Demeti* dergisinde yayımlandı (1940). DTCF Felsefe Bölümü'nde okurken Ceza Kanunu'nun 141. Maddesine aykırı eylemleri nedeniyle tutuklanınca öğrenimini tamamlayamadı (1950); cezaevinden çıktıktan sonra bir süre plan ve kopya teknisyeni olarak çalıştı. 1952'de "gizli örgüt üyesi" olduğu iddiasıyla yeniden tutuklandı ve iki yıllık mahkûmiyetin ardından Ankara'ya yerleşerek çeşitli gazete ve dergilerde düzeltmenlik, sayfa sekreterliği gibi işlerde çalıştı; gazetecilikten emekli oldu. Cebeci Asri Mezarlığı'nda gömülüdür.

Şiire lise yıllarında A. Haşim, A. H. Tanpınar, C. S. Tarancı gibi şairlerin etkisinde birtakım denemelerle başlayan Ahmed Arif, bir süre sonra bir şiir heveslisinin acemiliğini taşıyan bu çalışmaların şiir olmadığına, gerçek şiirin bu kadar kolay yazılmaması gerektiğine karar vererek şiiri daha yakından tanımaya yöneldi. Adını şair olarak 1942 yılında *Millet* dergisinde yayımlanan şiirleriyle duyuran Ahmed Arif, bundan kısa bir süre sonra Nâzım Hikmet etkisinde "toplumcu gerçekçi" şiir anlayışını benimsedi ve 1944-55 arasında *İnkılapçı Gençlik*, *Meydan*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Yeryüzü*, *Beraber*, *Yeni Ufuklar*, *Kaynak* gibi dergilerde yayımladığı şiirleriyle, "gür sesli bir şair" olarak tanındı. Siyasi baskılar ve uğradığı kovuşturmalar nedeniyle bir süre şiir yayımlamadı. 1967'de, daha önce çeşitli dergilerde çıkmış şiirlerinin *Soyut* dergisinde toplu yayımlanmasının büyük yankı bulması sonucunda, ilk ve tek kitabı *Hasretinden Prangalar Eskittim* yayımlandı (1968). Kitap büyük bir ilgi gördü ve art arda yapılan basımlarıyla yaygın bir okur sayısına ulaştı.

Ölümünden sonra kitabında yer almayan şiirleri ve yarım kalmış şiirleri *Yurdum Benim Şahdamarım* (2003) adıyla derlendi. Bu derleme *Hasretinden Prangalar Eskittim*'in yeni baskısına eklendi (2008).

İlk ürünlerini, Türk şiirine Garip akımının egemen olmaya başladığı dönemde veren Ahmed Arif, bu akımın dışında kalmaya özen göstererek Nâzım Hikmet etkisinde gelişen "toplumcu gerçekçi" şiir anlayışı içinde kaldı. Daha sonra "40 Kuşağı" olarak adlandırılacak olan bu topluluğun H. İ. Dinamo, R. Ilgaz, Ö. F. Toprak, Ş. Kurdakul, A. Damar ve E. Gökçe gibi şairleri arasında, "şiire Doğu motifleri taşıyan; meydanlarda okunacak yüksek sesli bir şiir"in şairi olarak öne çıktı. Sert ve acımasız bir doğanın, yöre insanının hayatına taşıdığı zorluk ve sıkıntıları, bölgenin "geri kalmış-geri bıraktırılmış" gerçekliğiyle birleştirerek öfkeli bir muhalefet, giderek de "isyan"ı dile getiren şiirler yazdı. Bu şiirlerinde, yaşadığı yöreyi bilinmeyen bir coğrafya olarak şiire taşırken konularında olduğu kadar söyleyişinde de yörenin efsane, destan, masal, türkü ve ağıt gibi folklorik özelliklerinden yararlandı. Toplumcu dünya görüşünün bire bir yansıdığı şiirlerinde işçi ve emekçilerin egemen güçler karşısındaki mücadele ve direnişinin yanı sıra sevdayı, umudu, insan sevgisi ve insanlığa olan inancı işledi. Şiirlerinin yüklü içeriğine uygun olarak ses öğesini öne çıkaran bir dil, yapı ve dize düzeni; yinelemelerle sağlanan bir ritim geliştirdi.

Gençliğinde karşılaştığı yasak, baskı ve hapislik gibi yaşantıların etkisinden, sonraki yıllarda da kurtulamayan Ahmed Arif, kendini bir tür sessizliğe yargılayarak uzun yıllar sanat ve edebiyat çevrelerinden uzak, "kendi köşesinde" bir ömür sürdü. Ancak bu sessizliğe rağmen, tek kitabı olarak kalan *Hasretinden Prangalar Eskittim*, yazıldığı dönemde kendi kuşağından şairleri etkilediği kadar, özellikle 1960-80 arasında "toplumcu gerçekçi" anlayış doğrultusunda yazan bir dizi başka şairi de etkileyerek, kitapla birlikte Ahmed Arif adının

da efsaneleşmesine yol açtı. M. Fuat, Ahmed Arif şiirini bu etki bağlamında değerlendirirken şu saptamayı yapar: "Halkın sözlü gelenekte yaşayan şiir birikimini ilerici bir anlayışla değerlendiren bu coşkulu, öfkeli, çarpıcı şiirler, derin bir insan sevgisiyle yoğrulmuş olduklarından okurlarda köklü etkiler yaratır." C. Süreya'ya göre ise Ahmed Arif, "özellikle imge konusunda yaptığı sıçrama"yla "bugünkü şiiri hazırlayanlardan biri" olmuştur.

Yapıtları: Şiir: *Hasretinden Prangalar Eskittim*, 1968. *Yurdum Benim Şahdamarım*, İst.: Everest, 2003; *Hasretinden Prangalar Eskittim* (Bütün Şiirleri), İst.: Metis, 2008.
Mektup: *Cemal Süreya'ya Mektuplar*, İst.: Kaynak, 1992.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 16; Kurdakul, *Sözlük*, 20; V. Öngören, "Ahmet Arif'le Bir Konuşma", *Ankara Birliği*, Mart 1970; Cemal Süreya, *Toplu Yazılar*, c. I, İst., 2000, s. 132-138; Memet Fuat, *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, İst., 1985, s. 40-41; R. Durbaş, "Ahmed Arif Anlatıyor", *Cumhuriyet*, 8-16 Nisan 1990 (*Ahmed Arif Anlatıyor: Kalbim Dinamit Kuyusu*, İst., 1990); H. Altınkaynak, *Edebiyatımızda 1940 Kuşağı*, İst., 1977; A. Oktay, *Karanfil ve Pranga: Ahmed Arif'in Şiiri Üzerine Eleştirel Bir Çalışma*, İst., 1990; Ş. Beysanoğlu-V. Timuroğlu, *Ahmed Arif*, Ank., 1992; M. İ. Erdost, *Üç Şair*, Ank., 1994; Ş. Beysanoğlu, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının Üç Büyük Şairi. Cahit Sıtkı Tarancı-Ahmet Arif-Sezai Karakoç*, Ank., 1997; V. Timuroğlu, "Ahmed Arif'in Türk Şiirindeki Yeri", *Diyarbakır: Müze Şehir*, (haz. Ş. Beysanoğlu-M. S. Koz-E. N. İşli) İst., 1999, s. 335-345.

AHMET AZİZ *(İstanbul, 20 Mayıs 1955 -)* Yazar.

Asıl adı İsfendiyar Erzik. Hayrettin Bulut adını da kullandı. Hanım Hanım ile babası İETT'den emekli Hayrettin Erzik'in oğlu. Şair Mübeccel İzmirli büyük halasının kızıdır. İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü mezunu (1980). 1974'den beri yayıncılık yapıyor. İstanbul'da yaşıyor; Evli, bir kızı var.

Yapıtları: Mizah: (Hayrettin Bulut adıyla) *Demirel'in Hikâyesi 32 Kısım Tekmili Birden*, İst.: Yalçın, 1991; *Binaenaleyh Hatıratımdır*, İst.: Yalçın, 1992; *Devlete Çarpan Kamyon*, İst.: Yalçın, 1996; *Türkiye Seninle Gurur Duyuyor*, İst.: Yalçın, 1998.
Roman: (Ahmet Aziz adıyla) *Triumvira*, İst.: Yalçın, 2006; *Aşkale Yolcusu Kalmasın*, İst.: Yalçın, 2008.

Kaynaklar: *BF* (20 Kasım 2008); Ö. Türkeş, "Bir Romanın Hatırlattıkları", *Radikal Kitap*, 7 Nisan 2006; H. Akarsu, "İttihatçıların Romanı Triumvira", *Damar*, Eylül 2006; N. Altunkaya, "Gerçek Bir Roman: Triumvira", *Berfin Bahar*, Ocak 2007.

AHMET HAŞİM *(Bağdat, 1887 - İstanbul, 4 Haziran 1933)* Şair, fıkra ve deneme yazarı.

Babası Arif Hikmet Bey, annesi Sara Hanım'dır. Baba tarafından Bağdatlı Alusizadelere, anne tarafından Kâhyazadelere mensuptur. Her iki aileden de müfessir, fakih ve ünlü din adamları yetişmiştir. Ahmet Haşim, babasının Arabistan vilayetlerindeki görevleri sebebiyle düzenli bir öğrenim göremedi. Aynı nedenle çocukluk yaşlarında çevresinden dil olarak yalnızca Arapça öğrendi. Çok sevdiği annesinin ölümü üzerine babasıyla İstanbul'a gitti. Bir yıl Numune-i Terakki Mektebi'ne devam ettikten sonra Galatasaray Sultanisi'ne yatılı olarak girdi (1897). Yeniden evlenmiş olan babasından kopuşuyla birlikte Haşim "aile saadeti" denilen duygudan hayat boyu uzak kalacaktır. Öğrencilik yıllarını geçirdiği Galatasaray Sultanisi onun için bir aile yuvası yerine geçmiştir. Mezun olunca o sırada Reji idaresinde iyi bir konumu olan Halit Ziya'nın ve Galatasaray Sultanisi müdürü Abdurrahman Şeref'in tavsiyesiyle Reji'de memurluğa başladı (1907), bir taraftan da Hukuk Mektebi'ne devam etti. Daha sonra İzmir Sultanisi'nde Fransızca ve edebiyat öğretmenliği (1910-14), Maliye Nezareti'nde çevirmenlik yaptı. I. Dünya Savaşı'ndaki askerliğinde Anadolu'nun çeşitli yerlerini görme fırsatını buldu. Askerlik sonrasında bir süre İaşe Nezareti'nde (1918-19) ve Düyun-ı Umumiye'de (1922-24) çalıştı. Bu arada Sanayi-i Nefise Mektebi'nde (Güzel Sanatlar Akademisi) mitoloji dersleri verdi. Daha sonra tayin edildiği Mülkiye Mektebi'ndeki Fransızca hocalığıyla birlikte Akademi'deki görevini ölünceye kadar sürdürdü. 1924 yazını Düyun-ı Umumiye'den aldığı ikramiye ile gittiği Paris'te geçirdi. Fransız sembolistlerinin yayın organı *Mercure de France*'ta Tanzimat'tan sonraki Türk edebiyatını ana hatlarıyla değerlendiren "Les Tendances actuelles de la Littérature turque" (Türk Edebiyatında Çağdaş Eğilimler) adlı uzun bir makalesi yayımlandı (1 Ağustos 1924). Fransa dönüşünde öğretim üyeliğine ek olarak Osmanlı Bankası'nda çalıştı. Bu yıllar yazı hayatı bakımından en zengin ve hareketli dönemi olmuştur. 1928'de ikinci defa, bu sefer tedavi için Paris'te bulundu. Dönüşünde sağlığı bakımından daha uygun bir görev olan Anadolu Şimendiferleri Şirketi'nde idare meclisi üyesi oldu. Bu arada hastalığı ilerliyordu. Son olarak yine tedavi için gittiği Frankfurt'tan iyileşeme-

den döndü. Kadıköy'deki evinde öldü; mezarı Eyüp'tedir.

İstanbul'a geldiğinde Türkçeyi iyi konuşamadığı bilinen Ahmet Haşim'in bir yıl Numune-i Terakki Mektebi'nde okuması bu eksikliğini gidermek için olmalıdır. Onun sanat ve edebiyata ilgi duymaya başlaması ise Galatasaray Sultanisi'ndeki öğrencilik yıllarına rastlar. Burada Arapça derslerine Zihni Efendi, Farsçaya Acem Feyzi, edebiyat derslerine Tevfik Fikret ve Müftüoğlu Ahmet Hikmet gibi dönemin değerli hocaları girmekteydi. Aynı yıllarda, daha sonra her biri edebiyat alanında ünlenecek olan Hamdullah Suphi, İzzet Melih, Emin Bülent ve Abdülhak Şinasi de sınıf veya devre arkadaşlarıydı. Güzel sanatlara ve edebiyata meraklı bu çevre içinde ilk şiir denemelerini yapan Haşim'in bilinen ilk şiiri "Hayal-i Aşkım" henüz 14 yaşında iken yayımlandı (*Mecmua-i Edebiye*, no. 19, 7 Mart 1901). O yıl ve onu takip eden 1902-03 yıllarında, aynı dergide 13 şiiri daha çıktı. 1908-09 arasında değişik dergilerde çıkanlarla beraber, kısmen Muallim Naci ve Abdülhak Hâmit, daha çok da Tevfik Fikret ve Cenap Şahabettin etkisinin görüldüğü bu 24 şiiri Ahmet Haşim sağlığında yayımladığı iki şiir kitabına da almamıştır.

Galatasaray Sultanisi'ndeki öğrenciliğinin son yıllarında Fransız şiirine, özellikle de Fransız ve Belçikalı sembolistlere ilgi duyan Ahmet Haşim bu yolla Batı edebiyatının estetik ve poetik esaslarını yakından tanımaya çalıştı. Halit Ziya *Kırk Yıl* adlı edebi anılarında Haşim'in kendi nesli içinde Batı şiirini en iyi araştıran ve bilen sanatkâr olduğunu, Verhaeren, Rodenbach, Samain, Vielé-Griffin gibi sembolist şairleri onun yol göstericiliği ile tanıdıklarını söyler.

Ahmet Haşim'in şiirde kendi kişiğini bulması ve ünlenmesi "Şiir-i Kamer" adını verdiği bir dizi şiiriyle oldu. 1906'da Galatasaray Sultanisi son sınıf öğrencisiyken tamamlayıp 1908-09 yıllarında *Resimli Kitap* dergisinde "Dicle'nin ve Annemin Hatıraları" genel başlığı altında yayımlanan bu sekiz şiirin adları şöyledir: "Ruhum", "Çıktığın Geceler", "O", "Sensiz", "Hazan", "Hasta İken", "Çöller", "Nehir Üzerinde."

1909'da oluşan Fecr-i Ati edebiyat topluluğunun 24 Şubat 1910'da *Servet-i Fünun* dergisinde çıkan bildirisinin altındaki 21 imzadan biri de Ahmet Haşimindi. II. Meşrutiyet sonrası basında yer alan, çoğu siyasi karakterde ve sanat endişesinden yoksun bir yığın edebiyat ürününe tepki olarak doğmuş olan Fecr-i Ati'nin temel ilkesi sanatın "şahsi ve muhterem" olmasıydı. Bu karakteriyle edebiyatı ideolojinin değil, estetiğin emrine vermek düşüncesinde olan topluluğun ruhunu Ahmet Haşim'in de benimsemesi doğaldı. Fakat üyeleri arasında Edebiyat-ı Cedideciler kadar bile yakınlık ve bağlılık bulunmayan, nitekim kısa sürede biraz bu sebepten, biraz da siyasi havanın iyice bozulmasından dolayı, niyet ettikleri gibi bir dernek kuramadan, hatta kendilerine mahsus bir yayın organına bile sahip olamadan dağılan Fecr-i Ati, topluluk olarak herhangi bir edebi faaliyet de gösteremedi. Ahmet Haşim'in Fecr-i Ati ile ilişkisi ise onların sadece bir toplantılarına katılmak, sayfalarını topluluğa açan *Servet-i Fünun* dergisine on beş kadar şiir ve Edebiyat-ı Cedidecileri, özellikle de Tevfik Fikret ve Halit Ziya'yı eleştiren bir makale yazmaktan ibaret kaldı. Geçinilmesi zor ve hırçın bir mizacı olan Ahmet Haşim'in topluluktan uzak kalmasına, daha sonra onları küçümseyen bazı yazılar kaleme almasına bakarak, aslında Fecr-i Ati'nin ilkeleriyle değil, o topluluktaki bazı kişilerle anlaşmazlığının sebep olduğunu düşünmek daha yerinde olur. Bunun dışında Fecr-i Ati'nin dağılmasından sonra mensuplarının her birinin farklı yön ve alanlara dönmüş olmalarına karşılık denilebilir ki Ahmet Haşim özellikle şiirleriyle, ölünceye kadar, sanatın "şahsi ve muhterem" oluşu ilkesine bağlı kalmıştır.

Göl Saatleri ve *Piyale*'de yer alan ve almayan şiirlerinin toplamı doksan kadar olan Haşim'in, bu alanda verimli olmadığını söylemek yerine, titiz ve saf şiir (*poésie pure*) peşinde koşan bir sanatkâr olduğunu ifade etmek daha isabetli olur. Yukarıda, ilk defa *Resimli Kitap* dergisinde yayımlandığı belirtilen sekiz şiir aynı zamanda onun saf şiir arayışlarının da ilk özgün ürünlerini teşkil eder. Haşim *Piyale*'yi yayımlarken bunlara bir mukaddime kıtası, bir hatime ve iki küçük şiir daha katarak on iki parçadan oluşan ayrı bir bölüm halinde ve "Şiir-i Kamer" adıyla kitabına ekler. Başlı başına ve bir bütün olarak değerlendirilebilecek bu şiirler, Bağdat'ta geçen çocukluğuna ait anı ve izlenimleri, çöl insanının güneşten kaçıp hayat kaynağı olan geceye sığınma arzularını, hassas, hastalıklı ve çocuğuna karşı şefkatli bir annenin aziz varlığını ve ölümünü, yer yer

de bilinçaltında gizlenmiş duyguların izlerini taşır. Asıl dikkati çeken husus, bu şiirlerdeki anne tasviri ile diğer şiirlerine, özellikle *Göl Saatleri* kitabına aldığı "Yollar" ve "O Belde" şiirlerine platonik bir aşkın motifi olarak giren kadın tasvirleri arasındaki şaşırtıcı benzerliktir. Mehmet Kaplan anne ve sevgili arasındaki bu benzerliğin Freud psikolojisiyle izah edilebileceğini söyleyerek bir Oidipus kompleksini ima eder (*Şiir Tahlilleri* ve *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar*, I). Bununla beraber Ahmet Haşim'in şiirlerinde aşk duygusunun bedeni hazları düşündürmediği, bu tarafıyla Servet-i Fünun şairlerine, romantiklere ve sembolistlere yaklaştığı belirtilmelidir.

Haşim'in kişiliğinin ayrılmaz bir parçası olarak sosyal yanı zayıf ve içe kapanık biri olmasının, kendisine "Arap Haşim" denilmesi dolayısıyla zaman zaman bir yabancılık duygusuna kapılmasının, kendisini çirkin bulmasının ("Başım" şiiri) bazı şiirlerini açıklayacak karakter özellikleri olduğu da eklenebilir.

Ahmet Haşim'de kendisine yakın dönemin dışında divan şiirinin, özellikle Şeyh Galip'in etkisi vardır. Şiirlerindeki mum alevinde yanan pervaneler, alevden kadehler, ateşten gül bahçesi, erguvan ırmaklar gibi birtakım motiflerin, sebkihindi üslubunun bu büyük ustasının *Hüsn ü Aşk* mesnevisi ile benzerlikleri dikkat çekicidir.

1921'de *Dergâh*'ta çıkan "Bir Günün Sonunda Arzu" adlı şiirinin fazla müphem bulunarak eleştirilmesi üzerine kaleme aldığı "Şiirde Manâ ve Vuzuh" adlı yazısı, Türk edebiyatında şiir kuramı üzerine yazılmış önemli metinlerden biridir. Daha sonra *Piyale*'nin önsözü olarak "Şiir Hakkında Bazı Mülahazalar" adıyla yayımlanan bu yazıda Haşim şiirde anlam ve anlaşılabilirlik aranmayacağını, şiirin didaktik, fikri ve belagatçi değil, "Resullerin Sözleri gibi" çeşitli yorumlara açık, sözden çok musikiye yakın bir ifade sanatı olması gerektiğini ileri sürer. Gerçekten de Haşim'in şiiri bu yazısında savunduğu esaslara uygun olarak, Batılı sembolist-empresyonist akımların etkisi altında, netlikleri silinmiş, gölgelenmiş, karartılmış tablolar gibidir. Hemen hemen hepsinde derin bir melankoli, müphemlik, uzak ve meçhul ülkelere duyulan özlem ve çok defa da psiko-analitik yorumlara muhtaç renkler ve motifler sezilir.

Ahmet Haşim şiirleriyle, son dönem Türk edebiyatının toplum sorunlarına en ilgisiz şairidir. Özellikle ün kazandığı yıllarda (1908-22 ve sonrası) Türk toplumunun içinde bulunduğu çalkantılar ve çağdaş şairlerin katıldıkları siyaset ve düşünce akımları göz önüne alınırsa, onun bu tarafı daha da dikkati çeker. Bunun yanı sıra dinsel duygulara da şiirinde yer vermemiştir. İlk şiirleri arasında "Allahü Ekber" gibi dinsel, "Peri-i Hürriyet "gibi düşünsel ve "Bayrak" gibi ulusal motiflerden hareket eden üç şiiri bulunsa da bu temalar çıktığı yıllarda unutulur, hatta basılmış iki şiir kitabına da girmez. Bununla beraber onun sembolizm yoluyla bir çeşit mistisizme yaklaşmış olduğu söylenebilir. *Piyale*'nin yayımlanmasını izleyen yıl içinde, Ali Canip'in sembolizm hakkındaki bir yazısı üzerine Haşim "Sembolizmin Kıymetleri" başlıklı bir makale yazar (*Hayat* dergisi, no. 26, 27 Mayıs 1927). Bu yazıda Fransız sembolizminin kurucusu Mallarmé'yi tanıtmaktadır. Mallarmé, Alman filozoflar Hegel ve Fichte'nin estetiğinden hareketle ve 19. yy pozitivist ve materyalist anlayışına bir tepki olarak, evrendeki gerçek varlıkların düşünceler (idealar) olduğunu, maddi âlemin bütün biçimlerinin bu düşüncelerin birer işareti, sembolü olduğunu söylemiştir. Haşim de onun bu düşüncesine katılarak yalnız biçim ve maddeyi tasvir eden bir realizme karşı çıkar. Bu düşünceden hareketle Haşim'in estetiği mistik bir nitelik kazanmaya başlar. O da Mallarmé gibi, şiir ile dinin aynı cinsten şeyler olduğu düşüncesindedir: "Şairler, insanlar arasında adeta ruhanî, küçük bir zümre teşkil ederler. Bu lâdinî [laik] mutasavvıfların vazifesi, konuşma lisanından alınarak kutsî bir istihaleye [değişmeye] uğratılmış, hususi ve mümtaz bir lehçeyle beşerin hülya ve elemini muvakkat anâsırından [unsurlarından] tecrit ettikten [soyutladıktan] sonra ebedî bir ahenk halinde semalara yükseltmektir." Bu ifadelerden Haşim'in de şiiri bir din gibi algıladığını tahmin etmek zor değildir. Böylece "Şiir Hakkında Bazı Mülahazalar" makalesinde şiiri "Resullerin Sözleri gibi" yorumlanmaya açık tutmasının, hatta mesela "Yollar" şiirindeki mabet motifinin açıklamasının da bu değer yargıları açısından ele alınması gerektiği anlaşılmaktadır.

Sembolizmde dil de önemlidir. Şiirin kendine özgü bir dili vardır. Konuşma dilinden alınan kelimeler kutsal bir değişmeye uğrayarak özel ve seçkin bir dil halini alır. Haşim'e göre belagate dayanan eski şiir insan zekâsına hitap

ederdi. Sembolizm ise ruha hitap eder. Sembolist şiirin ruhta bıraktığı etki, ancak bir müzik yapıtının etkisi ile karşılaştırılabilir.

Nihayet Haşim'in yine Mallarmé'de görerek benimsediği başka bir husus da resim sanatı ile şiir arasındaki ilişkiyi açıklaması bakımından önemlidir. "Onun şiiri bir akşam manzarası gibi uzak akisler, silik şekiller, baygın renklerle doldu ve tatlı bir alacalığın istilası altında kaldı." Haşim'in Mallarmé'nin şiiri hakkında yaptığı bu tasvir, bazı noktalarda sembolizme yaklaşan empresyonist resim anlayışını düşündürmektedir. Diğer sembolistlerde olduğu gibi Haşim'in de şiirlerinde tasvirler, sert çizgileri gölgelenmiş, karartılmış, silinmiş birer tablo gibidir. Onlarda "gerçek" değil, sadece "izlenim" verilmek istenmiştir. Bu bakımdan Haşim'in şiirini sembolizmden çok empresyonizme yaklaşmış görmek daha doğru olmalıdır.

Ahmet Haşim'in düzyazıları şiirlerinden çok farklı bir özellik gösterir. Şiirindeki belirsizlik, kapalılık, aşırı duyarlık düzyazılarında da yoktur. Çoğu fıkra, deneme ve anı türüne girecek olan bu yazılarda dili, şiirlerine göre daha sadedir. Açık, berrak, bazen nükteli, hatta alaycı, iğneleyici ve aşağılayıcı bir üslup kullanır. Onun bu davranışı, "Şiir Hakkında Bazı Mülahazalar" yazısında da belirttiği gibi, şiire mukabil düzyazı için ileri sürdüğü "anlaşılmak maksadıyla yazılmış, akla ve mantığa dayanan, sarih ve disiplinli" tarza uygun düşmektedir. Bununla beraber düzyazılarında da şiirlerindeki kadar kelime seçiminde titizdir. Küçük nesneler ve olaylardan hareket ederek, fazla derinliği olmayan bir bakış açısından yakaladığı dış dünya izlenimlerinin ifade edildiği bu yazıları için Mehmet Kaplan onun Fransız filozof Alain'in denemelerinden ilham aldığı bir tarzı devam ettirmiş olması olasılığını ileri sürmüştür. Fıkralar, küçük edebi eleştiriler, denemeler ve gezi notlarından oluşan düzyazıları kendi türü içinde beğenilmiş ve her zaman zevkle okunmuştur.

Yapıtları: Şiir: *Göl Saatleri*, İst.: Dergâh, 1337/1921; *Piyale*, İst.: İlhami-Fevzi Mtb., 1926.
Düzyazı: *Bize Göre*, İst.: Kâğıtçılık ve Matbaacılık, 1928; *Gurebahane-i Laklakan*, İst.: İlhami-Fevzi Mtb., 1928; *Frankfurt Seyahatnamesi*, İst.: Semih Lütfi, 1933.
Ahmet Haşim'in kitaplarına girmiş veya dergi ve gazetelerde kalmış bütün şiirleri ve yazıları İnci Enginün ve Zeynep Kerman tarafından toplanarak notlar ve dizinlerle dört cilt halinde yayımlanmıştır (*Ahmet Haşim. Bütün Eserleri*, I-IV, İst.: Dergâh, 1987-91).

Kaynaklar: Yakup Kadri, *Ahmet Haşim*, Ank., 1934; H. W. Duda, *Ahmed Haschim: Ein türkischer Dichtes der Gegenwart*, Berlin, 1929; S. K. Yetkin, *Ahmet Haşim ve Sembolizm*, Ank., 1938; Şerif Hulusi, *Ahmet Haşim, Hayatı ve Seçme Şiirleri*, İst., 1947; Z. Güvemli, *Ahmet Haşim ve Şiirleri*, İst., 1947; A. Ş. Hisar, *Ahmet Haşim, Şiiri ve Hayatı*, İst., 1963; Yaşar Nabi, *Ahmet Haşim, Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst., 1954; R. N. Evrimer, *Ahmet Haşim*, İst., 1959; A. Bezirci, *Ahmet Haşim*, İst., 1979; *Doğumunun Yüzüncü Yılında Ahmet Haşim Armağanı*, Ank., 1987; Ahmed Cevat, *Ahmet Haşim, Hayatı, Seçme Şiir ve Yazıları*, Ank., 1937; A. N. Göksel, "Ahmed Hâşim", *İSTA*, c. I, 368-371; M. O. Okay, "Ahmed Haşim", *TDEA*, I, 62; ay, "Ahmed Haşim", *DİA*, II, 88-89; S. İleri, "Ahmet Haşim", *DBİA*, I, 137; A. Uçman, "Ahmet Haşim", *YYÖA*, I, 171-173.

AHMET HİDAYET *(İstanbul, 1895 - İstanbul, 1971)* Öykücü, çevirmen.

Soyadı REEL. Nebiye Rukiye Hanım ile Tahir Bey'in oğlu. Ayasofya Merkez Rüştiyesi'nde (1908), İstanbul Lisesi orta kısmında (1911) ve Hadika-i Meşveret İdadisi'nde okuduktan (1912) sonra Darülfünun Edebiyat Şubesi'ni bitirdi (1919). Milli Mücadele yıllarında Matbuat Umum Müdürlüğü'nde görev yaptı. Bir süre Dışişleri Bakanlığı'nda memurluk yaptıktan (1922-27) sonra Saint Joseph ve Darüşşafaka liselerinde tarih-coğrafya dersleri verdi (1931-55). *Tercüman-ı Hakikat*, *İleri*, *İkdam* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde yazdı. Gazete ve dergilerde yayımladığı öykü ve çevirileri dışında çok sayıda çocuk kitabı vardır.

Yapıtları: Çocuk Öyküsü: *Faydalı Hikâyeler*, İst.: Kanaat, 1933; *Zehra'nın Falı*, İst.: Cumhuriyet Gazetesi, 1935; *Ateş Kuşu ile Bozkurt*, İst.: Kanaat, 1943; *Macera Peşinde*, İst.: Kanaat, 1943.
Roman: *Pembe Köşkün Esrarı*, ?; *Yabancı Kadın*, ?; Derleme: *Atatürk'e Hatıralar*, İst.: Cumhuriyet Mtb., 1949.
Çeviri: *Küçük Felsefe Tarihi* (E. Faguett), ?; *Bu Kapıyı Açmayınız*, ?.
Kaynaklar: Nebioğlu, 523; Gönç, I, 128.

AHMET HİKMET (MÜFTÜOĞLU) *(İstanbul, 3 Haziran 1870 - İstanbul, 19 Mayıs 1927)* Öykücü, şair, yazar.

Sezaizade Abdülhakim Hikmet, Alpaslan, Yavuz adlarını da kullanmıştır. Dedeleri uzun süre müftülük yaptığından dolayı Müftizade lakabıyla anılan ve aslen Moralı olan bir aileye mensuptur. Yedi yaşında kaybettiği babası Yahya Sezai Bey tasavvufla ilgilenen ve şiir yazan divan sahibi bir kişidir. Babasının ölümü üzerine ağabeyi Refik Bey'in himayesinde yetişen Ahmet Hikmet, ilköğrenimini Dök-

meciler'deki mahalle mektebinde gördükten sonra, Aksaray'daki Mahmudiye Vakıf Rüştiyesi ve Soğukçeşme Askeri Rüştiyesi'ne devam etti. Daha sonra ağabeyinin kayınbiraderi olan Tevfik Fikret'le tanışacağı Galatasaray Sultanisi'ne girdi. Buradan mezun olduktan (1888) sonra Hariciye Nezareti'nde görev aldı; Pire, Marsilya, Poti ve Kerç konsolosluklarında çeşitli görevlerde bulundu.

1896'da İstanbul'a döndükten sonra Umur-ı Şehbenderi Kalemi serhalifeliğine tayin edildi. Suat Hanım'la evlendi, Fransızca, İngilizce ve Almanca bilen eşi çalışmalarında ona yardımcı oldu. Hariciye Nezareti'ndeki görevini, Galatasaray Sultanisi'ndeki Türkçe ve edebiyat hocalığıyla beraber yürüttü. 1908'de Hariciye'deki görevinden alınarak Umur-ı Ticariye umum müdürlüğüne getirildi; yine ek olarak Darülfünun'da Fransız ve Alman edebiyatı tarihi ve estetik dersleri verdi. 1912'de Peşte başkonsolosluğuna atandı. Bu görevi Mütareke döneminde Peşte başkonsolosluğunun kaldırılmasına kadar yürüttü (1918). 1920'de savaş gereçleri ile ilgili bir komisyon başkanı olarak Peşte, Viyana ve Berlin'e gönderildi. Eşi Suat Hanım'ın vefatı üzerine İstanbul'a döndü (1922); bir süre sonra Nerime Hanım'la evlendi. Her iki eşinden de çocuğu olmamıştır. Halife Abdülmecit Efendi'nin başmabeyinciliğine (1924), Ankara'da Hariciye Vekâleti umur-ı şehbenderiye ve ticariye genel müdürlüğüne (1926), bir süre sonra da Hariciye Vekâleti müsteşarlığına getirildi. Hastalığından dolayı bu görevinden istifa ederek İstanbul'a döndü. Anadolu-Bağdat Demiryolları idare meclisi üyeliği görevini yürütürken, uzun süre tedavi gördüğü kanser hastalığından kurtulamayarak vefat etti. Maçka Mezarlığı'nda gömülüdür.

Edebiyata ilgisi öğrenciliği sırasında başlayan ve ilk şiir denemelerini de bu sıralarda yapan yazarın ele geçen en eski şiiri, Namık Kemal'in ölümü üzerine yazdığı (1891) mersiye olarak bilinmesine rağmen, doğrusu "Saadet-i Mehtap" adlı şiirdir (1887). Yazarın yayımlanan ilk eseri ise "Bir Müteverrim'in Ormana Son Vedaı" adlı mensuresidir (*Pâydar*, no. 2, 1887). Onun ileride edebiyat anlayışını benimseyeceği *Servet-i Fünun* dergisine 1891'de yazdığı "Roman Fabrikası" adlı yazıyla girdiğini belirten N. S. Banarlı, Ahmet Hikmet'in yine de diğer Servet-i Fünuncular'dan oldukça ayrı bir sanat anlayışı olduğunu söyler. Yazı hayatının ilk devresi olan 1890-93 arasında ayrıca *Hazine-i Fünun* ve *Servet-i Fünun* dergilerinde müspet bilimlerle ilgili çeviriler de yaptı. 1894-1900 arasında *Servet-i Fünun*'da yayımladığı, topluluğun dil ve edebiyat anlayışını aksettiren küçük öykülerinde birkaçı dışında çoğunlukla aşk, aile hayatı konuları işlenmiştir.

1908'den sonra Türkçülük ve Yeni Lisan düşüncesini benimseyen Ahmet Hikmet, Türk Derneği, Türk Yurdu ve Türk Ocağı'nın kurucu üyeleri arasında yer alarak *Türk Derneği*, *Türk Yurdu* dergilerinde ve *İkdam*'da yazılar ve öyküler yayımlamıştır. İçinde, yalnızca ulusal fikirleri yayma amacıyla yazdığı öykülerin yer aldığı *Çağlayanlar* bu dönemin ürünüdür.

Yapıtları: Öykü: *Leyla yahut Bir Mecnunun İntikamı*, İst.: Asır Kütüphanesi, 1308/1890-91; *Hâristan ve Gülistan*, İst.: Edebiyat-ı Cedide, 1317/1899-1900; *Çağlayanlar*, İst.: Kütüphane-i Sudi, 1338/1922.
Roman: *Gönül Hanım*, (tefrika, *Tasvir-i Efkâr*, 1 Şubat-20 Mart 1336/1920) İst.: MEB, 1971.
Diğer: *Bîgâne Durmayın Aşinanıza: Müftüoğlu Ahmet Hikmet'in Mektup, Şiir ve Günlükleri*, (haz. M. K. Özgül) İst.: MEB, 1996.
Çeviri: *Tuvalet yahut Letafet-i Aza* (Baronne de Staff), İst.: Asır Kütüphanesi, 1308 [1890-91]; *Bir Riyazinin Muaşakası yahut Kâmil* (A. Dumas Fils), İst.: Ahter Kütüphanesi, 1308 [1890-91].
Kaynaklar: İsmail Habip, *Yeniliğimiz*, II, 184-186; F. Bayramoğlu, "Müftüoğlu, Ahmet Hikmet", *AA*, I, 26; R. E. Koçu, "Ahmet Hikmet (Müftüoğlu)", *İSTA*, I, 372-373; Banarlı, *RTET*, 1080-1083; F. A. Tansel, "Ahmed Hikmet Müftüoğlu, Hayatı ve Sanatı", *Türkiyat Mecmuası*, c. IX (1951), s. 1-34; F. Tevetoğlu, *Büyük Türkçü Müftüoğlu Ahmed Hikmet*, Ank., 1951; H. Dizdaroğlu, *Müftüoğlu Ahmet Hikmet*, Ank., 1964; M. Kutlu, "Ahmed Hikmet Müftüoğlu", *TDEA*, 65-66; A. Uçman, "Ahmed Hikmet (Müftüoğlu)", *YYOA*, I, 129-130.

AHMET HİLMİ (ŞEHBENDERZADE) *(Filibe, 1865 - İstanbul, 30 Ekim 1914)* Yazar, fikir adamı.

Şeyh Mihridin Arusi, Coşkun Kalender, Kalender Geda, Özdemir imzalarını da kullandı. Şehbender (konsolos) Süleyman Bey ile Şevkiye Hanım'ın oğlu. İlköğrenimini Filibe'de yaptıktan sonra İstanbul'a gitti ve Galatasaray Sultanisi'ni bitirdi. Düyun-ı Umumiye idaresine girerek memuriyet hayatına başladı (1890). Görevli olarak gittiği Beyrut'ta ilişki kurduğu Jön Türkler'in etkisinde kalarak kaçtığı Mısır'da Terakki-i Osmani Cemiyeti'ne girdi ve *Çaylak* adlı bir mizah dergisi çıkardı. 1901'de İstanbul'a dönünce yakalanıp Fizan'a sürüldü. Orada tasavvufla ilgilendi ve Arusi tarikatına girdi. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra İstanbul'a

gelerek *İttihad-ı İslam* isimli haftalık gazeteyi yayımladı (1908). On sekiz sayı yayımlanabilen bu gazete kapandıktan sonra *Şehbal*, *İkdam* ve *Tasvir-i Efkâr*'da siyasi ve felsefi yazılar kaleme aldı. 1910'da *Hikmet* mecmuasını çıkarmaya başladı. Buradaki yazılarında takma adlar kullandı. 9 Eylül 1911'de, 84 sayı sürecek *Hikmet* gazetesinin yayımına başladı. İttihat ve Terakki'yi eleştirmesi nedeniyle matbaası kapatıldı ve Bursa'ya sürüldü. 1912 Ağustosunda *Hikmet*'i yeniden yayımladı. Yine uzun ömürlü olamayan *Münakaşa, Kanat, Coşkun Kalender* ve *Nimet* gazetelerinin yayımını gerçekleştirdi. Bir müddet Darülfünun'da felsefe dersleri verdi. Cemiyet-i Tedrisiye-yi İslamiye üyeliğinde bulundu. Yediği bir yemekten zehirlenerek aniden öldü. Siyonizm ve masonluk aleyhinde yazıları da bulunduğundan masonlar tarafından zehirletildiği iddia edildi.

Daha çok felsefe ve tarih alanında eser veren Şehbenderzade edebiyat alanında *A'mak-ı Hayal* isimli romanıyla iz bırakmıştır. Roman, yazarın vahdet-i vücut fikrini dile getirdiği tasavvufi ve ahlaki bir eser görünümündedir. Genel olarak Doğu kültürüne ait kişi ve mekânlar kullanılmakla beraber bu kişilere gerçekçi gözlemlerle yaklaşılmıştır. Yapıt ruh, madde, kaza, kader gibi dini konulara tasavvufi açıklamalar getirme çabasındadır. Romanda genel olarak varlıkla yokluk ve tanrısal olanla insani olanının çatışması ele alınmakta ve geleneksel kültür değerlerini Batı formları içinde kullanarak ulusal bir roman oluşturma yolundaki sorulara bir ölçüde cevap arama çabası göze çarpmaktadır. Ayrıca şiir ve oyunları da vardır.

Yapıtları: Roman: *A'mak-ı Hayal*, İst.: Ahmet Saki Mtb., 1910 (yb 1958); *Öksüz Turgut*, İst.: Hikmet Mtb., 1910 (yb 1975, haz. A. Söğütlü, *Akıncı Öksüz Turgut'un Maceraları*).

Oyun: *Vay Kız Bekçiyi Seviyor*, İst.: Matbaa-i Ebüzziya, 1910 (Kalender Geda imzasıyla); *İstibdadın Vahşetleri yahut Bir Fedainin Ölümü*, İst.: Müşterekü'l-menfaa Osmanlı Şirketi Mtb., 1910.

Diğer: *Sünusiler ve On Üçüncü Asrın En Büyük Mütefekkir-i İslamisi Seyyit Muhammet es-Sünusi. Abdülhamit Seyyit ve Muhammet el-Mehdi ve Asr-ı Hamidide Âlem-i İslam ve Sünusiler*, İst., 1909 (yb 1992, haz. İ. Cömert, *Senûsiler ve Sultan Abdülhamid* ve 1992, haz. D. Gürlek); *Müslümanlar Dinleyiniz*, İst., 1910 (Mihridin Şeyh imzasıyla); *Tarih-i İslam*, 2 c., 1910-11 (yb 1971, haz. Z. Nur); *İlm-i Ahval-i Ruh*, İst., 1911; *Allah'ı İnkâr Mümkün müdür yahut Huzur-ı Fende Mesalik-i Küfür*, İst., 1911 (yb 1978, haz. N. Taylan-E. Onarat, *Allah'ı İnkâr Mümkün müdür*); *Yirminci Asırda Âlem-i İslam ve Avrupa: Müslümanlara Rehber-i Siyaset*, İst., 1911 (yb 1966, *Müslümanlar Uyanın*); *İki Gavs-ı Enam: Abdülkadir ve Abdüsselam*, İst., 1913; *Türk Ruhu Nasıl Yapılıyor*, İst., 1913 (Özdemir imzasıyla); *Darülfünun Efendilerine Tahriri Konferans: Hangi Meslek-i Felsefiyi Kabul Etmeliyiz*, İst., 1913 (yb 1963, *Üniversiteli Gençlerle Bir Konuşma: Milletimizi ve Vatanımızı Yükseltmek İçin Hangi Yolu Seçelim?*); *Akvam-ı Cihan*, İst., 1913; *Beşeriyet'in Fahr-i Ebedisi Nebimizi Bilelim*, İst., 1913 (yb 1980, haz. Hocaoğlu İ. Hakkı); *Huzur-ı Akl u Fende Maddiyun Meslek-i Dalaleti*, İst., 1914 (yb ty, haz. S. Albayrak, *İlim Karşısında Maddecilik*); *Muhalefetin İflası*, İst., 1914 (yb 1991, haz. A. Eryüksel); *Cihad-ı Ekbere*, İst., ty [1914?] (Şeyh Mihridin Arusi imzasıyla); *Üss-i İslam-Yeni Akaid*, İst., 1914 (yb 1987, haz. A. Özalp, *İslam İnancının Temel İlkeleri*).

Kaynaklar: Şehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi, *A'mak-ı Hayal*, (haz. O. Gündüz) Ank., 1999 s. 4-16; Ülken (1966), II, 459-475; Kara (1986), I, 3-4, 67-115; Z. Uludağ, *Şehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi ve Spiritüalizm*, İst., 1996; C. Okay, "Masonlar Tarafından Öldürüldüğü İddia Edilen Bir Yazar: Şehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi", *Toplumsal Tarih*, S. 33 (Eylül 1996), s. 39; *İslam Tarihi*, (haz. Z. Nur) İst.. 1982, s. XIX-XXXVIII; İ. Kara, "Ahmed Hilmi (Şehbenderzade, Filibeli)", *YYOA*, I, 130-131.

AHMET KEMAL *(İstanbul, 1874 - 1942)* Şair, yazar.

Soyadı AKÜNAL. Darüşşafaka Lisesi'ni bitirdi. Bir süre Posta İdaresi'nde çalıştı. Daha sonra Darüşşafaka Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaptı. İlk yazı, şiir ve öyküleri *Maarif*, *Mektep*, *Mirsat*, *Sabah*, *Servet-i Fünun* dergilerinde yayımlandı. II. Abdülhamit yönetimine başkaldırdığı gerekçesiyle birkaç kez tutuklandı. Kaçarak yurtdışına çıktı. Atina'da *İcma-i Ümmet* (1901), Kahire'de *Doğru Söz* gazetelerini çıkardı (1906). Dört dilde yayımlanan *Hakayık-ı Şark* gazetesinin Türkçe bölümünü yönetti ve başyazarlığını yaptı. Mısır'dan sonra, Bakû'ya yerleşti. Hüseyinzade Ali Bey'in *Füyuzat* ve Ahmet Ağaoğlu'nun *Güneş* gazetelerinde yazılar yazdı. II. Meşrutiyet'in ilanından (1908) sonra İstanbul'a dönerek bir süre liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı. Bu kez hükümet tarafından Bakû'ya gönderildi. Bakû'da öğretmenlik ve yazarlık yaparken Rus hükümetince casusluk iddiasıyla tutuklandı. Hariciye Nezareti'nin girişimleri sonucunda ülkeye döndü. Gelenbevi Sultanisi'nde edebiyat öğretmenliği ve Ankara Sultanisi'nde müdürlük yaptı. *Çığır* ve *Hak* gazetelerinde yazdı. Milli Mücadele döneminde İstanbul mitingle-

rinde yaptığı konuşmalarla dikkat çekti. Beykoz Belediyesi'nde çalıştı.

Yapıtları: Şiir: *Vatan Çocuklarına Ninniler*, İst., 1915 (*Karagöz* gazetesinin ekinde).
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, II, 842-844; Ergun, I, 297-301; Yazar, 37-39; Kurdakul, *Sözlük*, 52; "Akünal, Ahmed Kemal", *TDEA*, I, 98.

AHMET MİTHAT *(İstanbul, 1844 - İstanbul, 28 Aralık 1912)* Yazar, gazeteci, yayımcı.

Coşkun ve Mehmet Cevdet imzalarını da kullandı. Annesi Nefise Hanım 1829'da Kafkasya'dan göç etmek zorunda kalmış bir Çerkez ailenin kızıdır. Babası Anadolu'dan gelip İstanbul'a yerleşmiş, bez ticareti ile uğraşan Hacı Süleyman Ağa'dır. Orta halli ve kalabalık bir esnaf ailesi içinde, Tophane'de Karabaş Mahallesi'nde dünyaya gelen Ahmet Mithat babasının ölümü üzerine beş-altı yaşlarındayken Mısır Çarşısı'nda bir aktar dükkânına çırak olarak verildi, daha sonra ağabeyinin memur olarak bulunduğu Vidin'e gitti. Epey ileri bir yaşta, Vidin'de başladığı ilköğrenimini Tophane'de Kumbaracı Yokuşu'ndaki sıbyan mektebinde bitirdi (1861). Bu arada Galata'da bir yabancıdan Fransızca dersleri almaya başladı. Mithat Paşa'nın Niş valiliği sırasında yine ağabeyi ile Niş'e gitti, rüştiye öğrenimini orada tamamladı (1863). Mithat Paşa'nın Tuna valiliğine atanması üzerine onunla birlikte gittiği Rusçuk'ta Vilayet Mektubi Kalemi'nde ilk memurluğuna başladı (1864). Bir yandan da medrese derslerine devam ederek Arapça ve Farsçasını ilerletti. Zekâsı ve yeteneği ile dikkatini çektiği Mithat Paşa ona kendi adını verdi, Fransızca çalışmaya özendirdi ve bu konuda ona olanaklar sağladı. Ahmet Mithat vilayette bir memur olan Dragan Efendi'den aldığı derslerle Fransızcasını ilerletti. Yine Rusçuk'ta tanıdığı ve anılarında "hem asker, hem şair, hem filozof" olarak nitelediği Muhacirin Komisyonu reisi Şakir Bey'in o yaştaki Ahmet Mithat'a göre epeyce zengin, daha çok Fransızca kitapların bulunduğu kütüphanesi de faydalanması için kendisine açıldı. Böylece Ahmet Mithat'a Batı kültürünün de kapıları açılıyordu. Bu sayede *Tuna* gazetesinde yazar (1868), bir yıl sonra da başyazar olarak yazı hayatına başladı.

Vali olarak Bağdat'a atanan Mithat Paşa yeni görevine giderken kalabalık maiyeti arasında, ağabeyi ile birlikte Ahmet Mithat'ı da götürdü (1869). Burada yayımlanan *Zevrâ* gazetesinin müdürü olan Ahmet Mithat, Bağdat'ta kendisini kültürlü bir çevrede ve oldukça programlı bir sohbet meclisi içinde buldu. Bu çevrede bulunanlardan ressam Osman Hamdi Bey onun Batı kültürüne açılmasını sağladı. Yine devrin önemli din bilginlerinden olan Muhammed Zühâvî ile sohbetlerde bulundu. Ayrıca din ve medrese kültüründen yetişmiş, Arapça, Farsça, Hintçe, İbranice, İngilizce bilen, açık fikirli, yarı meczup, yarı filozof bir tip olan Şirazlı Bâkır Can Muattar da Doğu bilimleri ve felsefe kültürü alanlarında onun üzerinde etkili oldu. Mithat Paşa'nın açtığı sanat mekteplerinde okutulmak üzere bir ders kitabı olan *Hâce-i Evvel* ile çocuklar için fıkraları içeren *Kıssadan Hisse*'yi ilk kitapları olarak burada yazdı ve yayımladı.

Basra'da mutasarrıf olan ağabeyinin ölümü üzerine memurluktan ayrılarak İstanbul'a dönmek zorunda kaldı (1871). Ağabeyininki ile birlikte daha da kalabalıklaşan ailenin geçim sıkıntısı onun omuzlarına yüklenmişti. *Ceride-i Askeriye*'ye başyazar oldu. Bunun yanı sıra Tahtakale'de oturduğu evde kurduğu pedalla çalışan matbaada, aile fertlerinin de katılmasıyla kendi kitaplarını basmaya başladı. Üzerinde "muharririn zatına mahsus matbaa" kaydı bulunan bu yayınların yazarı, mürettibi ve dağıtıcısı olarak ailesinden başka yardımcı bulamadı. Bir yıl içinde matbaayı genişleterek önce Sirkeci'ye, sonra Beyoğlu'na taşıdı. *Devir* ve *Bedir* adlarıyla çıkardığı iki derginin kapanmasından sonra aynı yıl *Dağarcık* dergisini yayımlamaya başladı (1872). Bu dergide çıkan ve materyalist düşüncenin izlerini taşıyan "Duvardan Bir Seda" adlı yazısı dolayısıyla *Basiret* gazetesince din aleyhtarlığı ile suçlandı. Dergi onuncu sayısında kapandı. Olasılıkla bu nedenle, hiç ilgisi olmadığı halde Genç Osmanlılar arasında Rodos'a sürüldü (1873). Üç yıl devam eden bu sürgünü sırasında Rodos'ta çocuklar için Medrese-i Süleymaniye'yi kurdu ve orada dersler verdi. Birtakım ders kitaplarıyla ilk romanlarını da sürgündeyken yazdı ve yeğeni Mehmet Cevdet'in adıyla yayımladı. Otuz dört sayı devam edecek olan *Kırkanbar* dergisi için de buradan yazı gönderiyordu. V. Murat'ın padişah olmasıyla, Genç Osmanlılar'la birlikte bağışlanarak İstanbul'a döndü. Gazetecilik, romancılık ve yayın etkinliklerini bundan sonra daha yoğun olarak sürdürdü. Türk basın tarihinin en uzun ömürlü gazetelerinden olan *Tercüman-ı Hakikat*'i çıkarmaya başladı (1878).

II. Abdülhamit'in saltanatı döneminde sarayın himayesinden de yoksun kalmayan Ahmet Mithat, ölümüne kadar *Takvim-i Vekayi* ve Matbaa-i Amire müdürlüğünde, Meclis-i Umur-ı Sıhhiye üyeliğinde, daha sonra başkanlığında ve çeşitli okullarda değişik derslerin hocalıklarında bulundu. 1889'da Stockholm'de toplanan Sekizinci Şarkiyatçılar Kongresi'ne katıldı ve bu vesileyle Avrupa'da iki buçuk ay süren bir gezi yaptı. II. Meşrutiyet'ten sonra emekli olarak bir süre Darülfünun'da, Medresetülvaizin'de ve Darülmuallimat'ta genel tarih, dinler tarihi, felsefe tarihi gibi dersler okuttu. Fahri olarak hizmet ettiği Darüşşafaka'daki görevi sırasında, okulda nöbetçi olduğu bir gece öldü. Taşında şair Nigâr Hanım'ın "*Gayretindir sevdiren fazl u ulûmu ümmete / Verzişindir anlatan sevda-yı sayi millete*" beytinin yazılı olduğu mezarı Fatih Camii haziresindedir.

Ahmet Mithat Efendi, çağdaşları olan öteki Tanzimat yazar ve düşünürlerinden bazı önemli özellikleriyle ayrılır. Birtakım siyasi düşünceleri olmakla birlikte, devletin gözle görülür biçimde bir bunalıma dönüşmekte olan sıkıntılarından kurtuluş yolunu, Genç Osmanlılar gibi bir rejim değişikliğinde görmüyordu. Çok yakından tanıdığı ve içtenlikle bağlı olduğu II. Abdülhamit gibi, o da eğitim ve kültürün belirli bir seviyeye ulaşmadığı toplumlarda rejim sorunlarının öne çıkarılmasının zararlı olacağına inanmıştı. Bundan başka 19. yüzyılda Osmanlı aydınlarının birçoğunda yaygın olan Batı hayranlığı da Ahmet Mithat'ta farklı bir görünüştedir. O hemen hemen bütün edebi ve düşünsel yapıtlarında Doğu ve Batı uygarlıklarını karşılaştırarak, yüzeysel de olsa bir eleştiri süzgecinden geçirmiş, o dönem için dikkate değer bir bireşim aramıştır. Bu amaçla roman, öykü, tiyatro gibi edebi nitelikteki yapıtlarında olduğu kadar, bunların dışındaki kitap ve yazılarında da, hemen hemen her konuya duyduğu ilgi ve merakı okuyucuya da aşılamaya çalışmıştır. Romanlarında, çok kez eleştirilen ve alay konusu edilen, olaylar arasına sıkıştırılmış ansiklopedik, hatta sıradan bilgi verme tarzını ve okuyucu ile diyalog kurma alışkanlığını onun bu halk eğitimciliğiyle açıklamak daha doğru olur. Ona "Hâce-i Evvel: İlk Öğretmen" unvanının verilmesi de bu davranışının gördüğü ilgiden dolayıdır. Tanzimat'tan sonra Batı'dan alınan edebi türlerin başında gelen romanın yaygınlaşmasını sağlayan, daha da önemlisi halkı okumaya alıştırarak bir roman okuyucusu çevresi oluşturan da Ahmet Mithat Efendi olmuştur. Uzun öykülerini "Letaif-i Rivayat", bazı romanlarını "Hikâye Gözü", sohbet tarzında bilgi verici bazı kitaplarını da "Musahebat-ı Leyliye" adı altında diziler halinde yayımlayan Ahmet Mithat, Osmanlı basın hayatında belki ilk kez yayın dizileri çıkarıyor, böylece okuyucuda izleme düşüncesi uyandırarak okuma şevklerini artırmaya çalışıyordu.

Ahmet Mithat ilk olarak 1896 Haziranında *Tercüman-ı Hakikat*'te yayımlanan "Dilde Sadeliği İltizam Edelim" başlıklı yazısında ve bunu izleyen başka yazılarında, epey yaygın ve ciddi tepkilere rağmen dilde sadeliği savunmuş ve sadeleştirmenin nasıl olabileceğini anlatmaya çalışmıştır. Kendisi ilk yazı ve kitaplarından başlayarak dönemine göre oldukça "kolay anlaşılır" bir dil kullanmıştır. Kullandığı bu "kolay anlaşılır" dil, Ahmet Mithat'ın, yazdığı dönemde olduğu kadar yakın tarihli kimi değerlendirmelerde de yanlış anlaşılmasına yol açmış; onun, "okuyucuya güzel vakit geçirtirken ibret dersi vermeye çalıştığı" yolundaki yargılarla bir romancı olarak önemi dikkatlerden uzak tutulmuştur. Bu konuya dikkat çeken Jale Parla, *Don Kişot'tan Bugüne Roman* adlı kitabında *Karı Koca Masalı*'nı Laurence Sterne'ün *Tristram Shandy*'si ve Denise Diderot'nun *Jacques le Fataliste*'i (Kaderci Jacques ve Efendisi) ile aynı sınıfa sokarak Ahmet Mithat'ın, dönemi için devrim niteliğinde olan yenilikçiliğiyle "Türk edebiyatında romanın kurucusu" olduğunu söyler: "Ahmet Mithat Efendi, romancılıkla yazım tutkusunun birlikteliğini metinselleştirmiş, anlatıda yeniliğin romancıdan çok yazma tutkusundan kaynaklandığını gösterebilmiş, okurun ise tamamlanmış öykülerden çok bitmemiş hikâyelerle kazanıldığını farketmiş bir yenilikçidir." Jale Parla, bu yenilikçiliği *Karı Koca Masalı* özelinde irdelerken de şu saptamalarda bulunur: "Bu roman -ya da yok roman- anlatının sürdürüldüğü yetmiş altı sayfa boyunca yazarın hayali okurlarıyla girdiği renkli bir diyalogdur. Bu diyalogla Ahmet Mithat Efendi'nin gerçekleştirdiği, anlatıyı sorunsallaştırmaktır. Ama bu çözümsüz bir sorunsallaştırma da olmayacaktır; çünkü ortak bir dille ortak değerlere ulaşılabileceğinden kuşku duymayan Ahmet Mithat Efendi'ye göre,

bu tür sorunsallaştırma, yeni yazar-okur kontratlarının yapılması için gereklidir. Nitekim, bir masal olmayan *Karı Koca Masalı*, yazarın okuruyla sürdürdüğü bitmemiş diyalogu ve hiç anlatmadığı masalıyla, okurla bir tanışma, bir anlaşma, uzlaşma önerisidir. Ve bu 'diyalog' belli bir plana göre ilerler." Ahmet Mithat roman tekniği olarak Batı'yı taklit etmeyi önermekle birlikte, kendi öykü ve romanlarında yerli edebiyat geleneğinden gelen birtakım öğelere de yer vermiştir. Ortaoyunu, Karagöz, özellikle de meddah öykülerinin anlatım ve diyalog tarzı yer yer Ahmet Mithat'ın romanlarını süslemiştir. Bunun yanında kendisine Batı edebiyatından örnek olarak çok defa ikinci sınıf Fransız yazarlarını seçmiştir: Alexandre Dumas, Octave Feuillet, Paul de Kock, Emile Richebourg, Emile Gaboriau, Hector Malot gibi.

Küçük öykü türünün henüz başlamadığı dönemde Ahmet Mithat'ın "hikâye" adını verdiği metinler de çok defa roman çapında ya da oldukça hacimli uzun öykülerdir. Sayısı altmışı bulan roman ve uzun öykü türündeki bu yapıtları konuları bakımından oldukça zengindir. Bir bölümü Jules Verne tarzında ve çoğu kez onu örnek alarak yazdığı fen ve seyahat romanlarıdır (*Ahmet Metin ve Şirzat, Acaib-i Âlem, Amerika Doktorları, Hasan Mellah, Rikalda*). Bazılarında yakın veya uzak bir dönemin tarihi işlenir (*Arnavutlar-Solyotlar, Cellat, Dünyaya İkinci Geliş, Gönüllü, Kafkas, Süleyman Musli*). Romanlarının çoğunda aşk ilişkileri önemli bir yer tutmakla birlikte bazıları özellikle aşk ve kadın-erkek ilişkileri üzerine kurulmuştur (*Demir Bey, Henüz On Yedi Yaşında, Taaffüf, Yeryüzünde Bir Melek*). İstanbul'da geçen bazı romanlarında da Batılılaşma süreci içindeki toplumsal değişmeler konusu ele alınmıştır (*Felatun Bey'le Rakım Efendi, Karnaval, Müşahedat, Jön Türk*). Bir bölümü de polisiye ve macera romanlarıdır (*Esrar-ı Cinayat, Hüseyin Fellah, Hayret, Haydut Montari, Paris'te Bir Türk, Vah, Dürdane Hanım*).

Aslında her yapıtında pek çok konuyu bir arada vermeyi esas alan Ahmet Mithat Efendi'nin romanları için yapılan böyle bir sınıflandırma ancak kaba çizgileriyle geçerli olabilir. Bununla birlikte bu roman ve uzun öykülerin genel olarak ortak bir özelliğinden söz etmek gerekirse pek çoğunun konu bakımından Tanzimat döneminin karakteristik ikilemini, Doğu-Batı karşıtlığını işlediği görülür. Doğu uygarlığının ahlak ve geleneklerine bağlı, buna karşılık Batı kültürünü de benimsemiş olumlu tiplerle, ulusal örf ve âdetlere ilgisiz, Batı'nın sadece serbest ve rahat yaşama tarzını benimsemiş olumsuz tipler arasındaki çatışmalar, bunlardan çoğunun temelini oluşturur. Bu açıdan bakıldığında romanlarındaki tipleri birkaç grup içinde düşünmek gerekir. Bunlardan bir bölümü yaşlı alafranga kişilerdir. Hepsi alaturka bir çevrede yetişmiş oldukları ve Batı kültüründen hemen hemen hiç nasipleri olmadığı halde sırf modaya uymak için kıyafetlerinde, konuşmalarında ve yaşama tarzlarında alafrangalığa özenmişler ve daha çok da çocuklarını böyle bir hayata hazırlama çabası içinde olmuşlardır. Mustafa Meraki Efendi (*Felatun Bey ile Rakım Efendi*), Bahtiyar Paşa ve Hamparsun Ağa (*Karnaval*), Abdülcebbar Bey (*Bahtiyarlık*), Kâzım Bey (*Jön Türk*) bu tiplerden birkaçıdır. İkinci grubu şık genç tipler oluşturur. Öncekilere göre biraz daha kültürlü, az çok Fransızca bilen, fakat yine de bir biçim alafrangası olmaktan ileriye gidemeyen bu tipler ulusal ve yerli değerlerden koptukları gibi, Avrupa özentileri de sahte ve iğretidir. Felatun Bey (*Felatun Bey ile Rakım Efendi*), Sürüri Efendi (*Bekârlık Sultanlık mı Dedin?*), Zekâ Bey (*Paris'te Bir Türk*), Zekâi Bey (*Karnaval*), Behçet Bey (*Vah*), Senai ve Mansur Bey (*Bahtiyarlık*), Sulhi (*Para*), Tosun Bey (*Taaffüf*) tipleri bunlardandır. Üçüncü grubu oluşturan, Ahmet Mithat Efendi'nin kendi uygarlık görüşüne uygun tipler, birbirlerinden az çok farklı olmakla birlikte, sonuç olarak romanlarında hep Ahmet Mithat'ı temsil ederler. Ulusal değerlere bağlıdırlar, geleneksel bir öğrenim görmekle birlikte Batı dillerini, bazıları pozitif bilimleri de iyi bilirler. Osmanlı terbiyesi içinde yetişmiş oldukları halde yabancıların meclislerinde de yadırganmazlar. Romanlarda yeri geldikçe Doğu kültürünün, İslam ve Türk uygarlığının savunmasını da yüklenirler. Rakım Efendi (*Felatun Bey ile Rakım Efendi*), Nasuh (*Paris'te Bir Türk*), Resmi (*Karnaval*), Necati (*Vah!*), Suphi ve Hicabi (*Acaib-i Âlem*), Şinasi (*Bahtiyarlık*), Vahdeti (*Para*), Mustafa Kamereddin (*Demir Bey*), Ahmet Metin (*Ahmet Metin ve Şirzat*), Rasih (*Taaffüf*), Abdullah Nahifi (*Mesail-i Muğlaka*), Nurullah (*Jön Türk*) bu tiplerdendir. Romanlardaki genç kızlar ve kadınlar arasında alaturka geleneklere bağlı, hatta çocuklarının müzik ve yabancı dil öğre-

nimlerini bile onaylamayan, çok kez yaşlı tiplerin dışında Ferdane (*Vah!*), Saniha (*Taaffüf*) ve Ahdiye (*Jön Türk*) İslam ahlak ve kültürüyle yetişmiş ve Batı kültürüne de yabancı olmayan olumlu tipler olarak yer alırlar. Son romanı olan *Jön Türk*'teki Ceylan ise alafrangalığın en aşırı derecesinde, yerli kültürden tamamen uzak olumsuz bir tip olarak gösterilmiştir.

Ahmet Mithat Efendi'nin telif ve çeviri olarak basılmış yapıtlarının sayısı iki yüz elli kadardır. Roman, öykü ve tiyatro gibi edebi yapıtlarının dışında *Hâce-i Evvel, Medrese-i Süleymaniye* gibi ders kitapları; *Kâinat, Mufassal* gibi tarih ve coğrafya külliyatı; Abdülaziz döneminin bir tür siyasal eleştirisi olan *Üss-i İnkılab* ve *Zübdet'ül-Hakayık*; Hıristiyanlığa karşı İslam'ın savunması niteliğindeki *Müdafaa, İstibşar, Beşâir, Nizâ-ı İlm ü Din*; Batı felsefesinin Türk toplumu için yıkıcı taraflarını ele alıp eleştirdiği *Şopenhavr'ın Hikmet-i Cedidesi, Volter, Beşir Fuat*; Avrupa gezisinden elde ettiği gözlem ve izlenimlerini içeren *Avrupa'da Bir Cevelan*; gençlik ve sürgün yıllarına ait bir otobiyografi olan *Menfâ* ile sağlık, aile, eğitim, kadın, moda, güzellik, ekonomi, askerlik, adabımuaşeret, psikoloji gibi değişik konularda çok sayıda eseri bulunmaktadır. Romanlarından birçoğu harf devriminden sonra da yayımlanan Ahmet Mithat Efendi'nin son olarak çok sayıda romanı Türk Dil Kurumu tarafından topluca yayımlanmıştır.

Yapıtları: Roman ve Öykü: *Kıssadan Hisse*, (2. bas.) İst.: Muharririn zatına mahsus mtb., 1870; *Suizan-Esaret*, İst., Muharririn zatına mahsus mtb., 1870; *Gençlik-Teehhül*, İst.: Muharririn zatına mahsus Mtb., 1870; *Felsefe-i Zenan*, İst.: Muharririn zatına mahsus mtb., 1870; *Gönül-Mihnetkeşan*, İst.: Muharririn zatına mahsus mtb., 1870; *Firkat*, İst.:Muharririn zatına mahsus mtb., 1870; *Yeniçeriler*, İst.: Muharririn zatına mahsus mtb., 1871; *Ölüm Allahın Emri*, İst.: Hacopulo Çarşısı 13 numaralı mtb., 1873; *Hasan Mellah yahut Sır İçinde Esrar*, İst.: Şark Mtb., 1874; *Dünyaya İkinci Geliş yahut İstanbul'da Neler Olmuş*, İst.: Şark Mtb., 1874; *Zeyl-i Hasan Mellah*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1875; *Hüseyin Fellah*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1875; *Yeryüzünde Bir Melek*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1875; *Karı-Koca Masalı*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1875; *Felatun Bey ile Rakım Efendi*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1875; *Paris'te Bir Türk*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1876; *Bir Gerçek Hikâye-Fitnekâr*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1876; *Süleyman Musli*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1877; *Kafkas*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1877; *Çengi*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1877; *Nasib-Bekârlık Sultanlık mı Dedin?*, İst., 1877; *Beliyyat-ı Mudhike*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1881; *Karnaval*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1881; *Henüz Onyedi Yaşında*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1881; *Acaib-i Âlem*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1882; *Dürdane Hanım*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1882; *Vah!*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1882; *Volter Yirmi Yaşında yahut İlk Muaşakası*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1884; *Esrar-ı Cinayat*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1884; *Cellat*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1884; *Hayret*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1885; *Bahtiyarlık*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1885; *Cinli Han*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1885; *Obur*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1885; *Bir Tövbekâr*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1885; *Çingene*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1887; *Çifte İntikam*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1887; *Para*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1887; *Kısmetinde Olanın Kaşığında Çıkar*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1887; *Arnavutlar-Solyotlar*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1888; *Demir Bey yahut İnkişaf-ı Esrar*, İst., 1888; *Fennî Bir Roman yahut Amerika Doktorları*, İst., 1888; *Haydut Montari*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1888; *Gürcü Kızı yahut İntikam*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1889; *Rikalda yahut Amerika Vahşet Âlemi*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1890; *Diplomalı Kız*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1890; *Dolaptan Temaşa*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1890; *Müşahedat*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1891; *Hayal ve Hakikat*, (Fatma Âliye ile) İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1892; *Ahmet Metin ve Şirzat yahut Roman İçinde Roman*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1892; *İki Hud'akâr*, İst.: Matbaa-i Amire, 1893; *Emanetçi Sıtkı*, İst.: Matbaa-i Amire, 1893; *Can Kurtaranlar*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1893; *Bir Acibe-i Saydiye*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1893; *Ana-Kız*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1893; *Gönüllü*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1896; *Mesail-i Muğlaka*, İst.: Tarik Gazetesi Mtb., 1898; *Jön Türk*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1910.

Oyun: *Eyvah*, İst.: Muharririn zatına mahsus mtb., 1871; *Açıkbaş*, İst.: Şark Mtb., 1874; *Ahz-i Sar yahut Avrupa'nın Eski Medeniyeti*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1874; *Hükm-i Dil*, İst.: Şark Mtb., 1874; *Zuhur-ı Osmaniyan*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1877; *Fürs-i Kadimde Bir Facia yahut Siyavüş*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1884; *Çengi yahut Daniş Çelebi*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1884; *Çerkes Özdenler*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1884. Ahmet Mithat Efendi'nin bütün oyunları İnci Enginün tarafından yeni harflere çevrilerek *Ahmet Midhat Efendi'nin Tiyatroları* adıyla tek bir kitap olarak yayımlanmıştır: İst.: Marmara Üni. Fen-Edebiyat Fak., 1990.

Diğer: *Hâce-i Evvel*, Bağdat: Vilayet Mtb., 1286/1869; *Durub-ı Emsal-i Osmaniye Hikemiyatının Ahvalini Tasvir*, İst., 1288/1871; *Kâinat-Kütüphane-i Tarih* (15 kitap), 1871-81; *Menfa*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1877; *Zübdetü'l Hakayık*, İst.: Takvim-i Vakayi Mtb., 1295/1878; *Tarih-i Umumi*, 2 c., İst.: Kırkanbar Mtb., 1878-79; *Ekonomi Politik*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1296/1879; *Sevda-yı Sây ü Emel*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1295/1879; *Nevm ve Hâlât-ı Nevm*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1298/1881; *Müdafaa*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 3 c., 1300-02/1883-85; *İlhamât ve Tagligât*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1302/1885; *Abdest ve Na-*

maz, (çocuklara) İst.: Kırkanbar Mtb., 1303/1886; *Sağlık*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1303/1886; *Terbiyeli Çocuk*, (çocuklara) İst.: Kırkanbar Mtb., 1303/1886; *Mufassal Tarih-i Kurun-ı Cedide*, 3 c., İst.: Kırkanbar Mtb., 1303-05/1886-88; *Beşir Fuat*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1304/1887; *İtiyat*, İst., 1304/1887; *Kadınlarda Hıfz-ı Cemal*, İst., 1304/1887; *Ömür Uzunluğu*, İst., 1304/1887; *Sihr Sıracı*, İst.: Cemal Efendi Mtb., 1304/1887; *Şopenhavr'ın Hikmet-i Cedidesi*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1305/1887; *Tasarrufat-ı Kimyeviye*, İst., 1304/1887; *Tedkik-i Müskirat*, İst., 1304/1887; *Teehhül*, İst., 1304/1887; *Vakit Geçirmek*, İst., 1304/1887; *Volter*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1304/1887; *Kadınlarda Tezyid-i Cemal*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1305/1888; *Çiçekler*, (çocuklara) İst., 1306/1889; *Hayvanlar*, (çocuklara) İst., 1306/1889; *Kuşlar*, (çocuklara) İst., 1306/1889; *Nebatlar*, (çocuklara) İst., 1305/1889; *Tegaddi*, İst., 1306/1889; *Terakki*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1306/1889; *Üç Cins Mahluk*, İst., 1308/1889; *Yürüyen Hayvanlar*, (çocuklara) İst., 1306/1889; *Müntehabat-ı Ahmet Mithat*, (makaleler, 3 c.) İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb.: 1306-07/1889-90; *Aleksandr Stradella*, Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1307/1890; *Hallü'l-ukad*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1307/1890; *Harekât*, İst., 1307/1890; *Şeytankaya Tılsımı*, İst., 1307/1890; *Terakkiyat-ı Hazıra ve Mesakin*, İst., 1307/1890; *Ben Neyim: Hikmet-i Maddiyeye Müdafaa*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1308/1891; *Edvar-ı Askeriye*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1308/1891; *İstibşar: Amerika'da Neşr-i İslam Teşebbüsü*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1380/1892; *Sayyadane Bir Cevelan*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1309/1892; *Zabit*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1308/1892; *Fatma Aliye Hanım yahut Bir Muharrire-i Osmaniye'nin Neşeti*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1893; *Avrupa Adab-ı Muaşereti yahut Alafranga*, İst.: İkdam Mtb., 1312/1894; *Beşair-i Sıdk-ı Nübüvvet-i Muhammediye*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1312/1894; *Avrupa'da Bir Cevelan*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1307/1896; *Berekât-ı Tenasüliye*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1305/1888; *Bud-i Şems Nasıl Ölçülür*, İst., 1315/1897; *Hilal-i Ahmer*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1296/1897; *Hikmet-i Peder*, İst.: Tarih Gazetesi Mtb., 1316/1898; *Çocuk Melekât-ı Uzviye ve Ruhiyesi*, İst., 1317/1899; *İstidad-ı Etfal*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1306/1889; *Peder Olmak Sanatı*, İst., 1317/1899; *Tarih-i Hikmet*, İst.: Sırat-ı Müstakim Mtb., 1328/1912; *Tedrisî Tarih-i Edyân*, İst.: Sebilürreşad Ktp., 1329/1913; *Tedrisî Tarih-i Umumî*, İst.: Müşterekül Menfaa Osmanlı Şirketi Mtb., 1329/1913; *Ahbâr-ı Âsâra Tamim-i Nazar*; *Medrese-i Süleymaniye: Tedrisat-ı İbtidaiye*, İst., ?; *Tarih-i Hikmet Zübdesi*, İst., ty.

Çeviri: *Üç Yüzlü Kart* (P. de Kock), İst., 1877; *Peçeli Kadın* (E. Richebourg), İst., 1882; *Nizâ-ı İlm ü Din* (J. W. Draper), 4 c., İst., 1895-1900.

Kaynaklar: Ali Muzaffer, *Teracim-i Ahval-i Meşahir yahut Zamanımız Osmanlı Üdeba ve Muharririni: Ahmet Mithat Efendi*, İst., 1317/1901; İsmail Hikmet (Ertaylan), *Ahmet Mithat*, İst., 1932; M. N. Özön, *Türkçede Roman*, İst., 1936, s. 186-332; K. Yazgıç, *Ahmed Midhat Efendi: Hayatı ve Hatıraları*, İst., 1940; S. E. Siyavuşgil, "Ahmet Midhat Efendi", *İA*, I, 184-187; M. Uraz, *Ahmet Mithat*, İst., 1941; Ra. Ça., "Ahmet Mithat Efendi", *AA*, I, 67; H. T. Us, *Ahmed Midhat'ı Anıyoruz*, İst., 1955; Tanpınar (1956), 443-466; C. Kudret, *Ahmet Mithat*, Ank., 1962; M. S. Çapanoğlu, *İdeal Gazeteci Efendi Babamız Ahmed Midhat*, İst., 1964; Ülken, 107-121; O. Okay, *Batı Medeniyeti Karşısında Ahmed Midhat Efendi*, Ank., 1975; ay, "Ahmed Midhat Efendi", *DİA*, II, 100-103; R. B. Finn, *Türk Romanı*, Ank., 1984, s. 17-36; Ş. Rado, *Ahmet Mithat Efendi*, Ank., 1986; N. Akbayar-M. S. Koz, "Ahmed Midhat Efendi", *DBİA*, I, 124-127; A. Uçman, "Ahmed Midhat Efendi", *YYOA*, I, 134-136; Necatigil, *Eserler*, 9-10, 103, 116, 138, 146, 148-149, 153, 164, 176, 184-185, 189, 204-205, 280-281, 350-351, 406-407; C. V. Findley, *Ahmed Midhat Efendi Avrupa'da*, İst., 1999; *Tarih ve Toplum* (Ahmet Mithat'ın Dünyası Özel Sayı), Kasım 2000, s. 203; J. Parla, *Don Kişot'tan Bugüne Roman*, İst., 2000.

AHMET MURAT *(Karaman, 30 Haziran 1971 -)* Şair.

Tam adı Ahmet Murat ÖZEL. Ev kadını Fatma Hanım ile iktisatçı Osman Özel'in oğlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Karaman'da tamamladı. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu (1997). Selçuk Üniversitesi'nde İslam Felsefesi üzerine yüksek lisans yaptı. 2002'den beri yayıncılık yapıyor. Okuma Gözlüğü (Marmara FM, 2005), Yirmibir (TRT 2, 2006-7, Vatan Millet Sakarya (Ülke TV, 2008) adlı radyo ve televizyon programlarını hazırladı, sundu. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası

İlk şiiri ("Leyla'dan Sonra Ada") 1991'de *Varide* dergisinde yayımlandı. Şiirleri ve yazıları *Yedi İklim, Kaknüs, Dergâh, Hece, Kırklar, Virgül, Fayrap, Karagöz* gibi dergilerde yayımlandı. Arapçadan çeviriler yaptı.

Yapıtları: Şiir: *Kaf ve Rengi*, İst.: Yedi İklim, 1999; *Kış Bilgisi*, İst.: Yedi İklim, 2004.

Masal: *Masal Yorganı*, İst.: Mavi Uçurtma, 2006.

Çeviri: *Fırtınalar* (Halil Cibran), İst., 1998; *Sanat Üzerine* (Tevfik El-Hakim), İst., 2000.

Kaynaklar: *BF* (Eylül 2008).

AHMET NAİM *(İstanbul, 1904 - Zonguldak, 24 Nisan 1967)* Öykücü, oyun yazarı.

Tam adı Ahmet Naim ÇILADIR. Eyüpsultan Reşadiye İlkokulu'nu bitirdikten sonra öğrenimine devam edemeyerek çeşitli işlerde çalışmaya başladı. Askerliğinden sonra Zonguldak Ticaret Odası'na memur olarak girdi. Uzun yıllar Ereğli Kömür İşletmesi'nde çalış-

tı. Bu işletmede istatistik şefi oldu ve 1957'de emekliye ayrıldı.

Öyküleri 1935-47 arasında *Yedigün*, *Yurt ve Dünya*, *Doğu* (Zonguldak) dergilerinde yayımlandı. Öykülerinin yanı sıra, yazdığı oyun ve incelemelerinde genellikle Zonguldak insanının kömüre bağlı yaşantısını ele aldı. Zonguldak'ta yayımlanan *Çığ* dergisi Ahmet Naim için özel bir sayı hazırladı (S. 3, 1972). Öyküleri ölümünden sonra derlenerek iki kitapta toplandı.

Yapıtları: Öykü: *Kuduz Düğünü*, İst.: Yeditepe, 1968; *Bir Yudum Soluk*, İst.: Deniz, 1971.
Oyun: *Uzun Mehmet: Türk Kömürünü İlk Bulan Türk*, (Celal Edib ile) Ank.: Cumhuriyet Halk Partisi, 1938; *Define*, 1939.
İnceleme: *Zonguldak Havzası*, İst.: Hüsnü Tabiat B., 1934; *Bir Müstemleke Harbinin Tarihi*, Bartın: Memleket B., 1937?; *Halkevinden Köye*, Zonguldak: Zonguldak Halkevi, 1037; *İkinci Dünya Savaşında Devletler*, Zonguldak: Karaelmas B., 1945.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 18; Kurdakul, *Sözlük*, 27.

AHMET NECDET *(İnegöl/Bursa, 1 Mart 1933 -)* Şair, yazar, çevirmen.

Tam adı Ahmet Necdet SÖZER. Remziye Hanım'la İnegöl Özel İdare memurlarından Abdürrahim Sözer'in oğlu. İlk ve orta okulu İnegöl'de okudu. İstanbul Çapa Erkek Lisesi'ni, İÜEF Coğrafya Bölümü'nü ve parasız yatılı okuduğu Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirdi (1954). Van, Konya, Finike'de öğretmenlik yaptı. 1961'de Erzurum Atatürk Üniversitesi'ne asistan olarak girdi. 1963'te "Erzurum Ovasının Beşeri ve İktisadi Coğrafyası" konulu teziyle doktor unvanını aldı. Aynı yıl Almanya'ya gitti; Münih Üni. ve Bavyera Devlet Kitaplığı'nda iki yıl çalıştı. 1965'te döndü; 1967'de doçent, 1974'te profesör oldu. 1977'ye kadar Atatürk Üniversitesi'nde öğretim üyeliğinin yanı sıra çeşitli idari görevler üstlendi. Muğla İşletmecilik Yüksek Okulu, Ege ve Bursa Uludağ üniversitelerinde çalıştı. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri üstüne pek çok araştırma yaptı. Emekliye ayrıldığı 1997'den beri Mudanya ve İstanbul'da yaşamaktadır. TYS, Edebiyatçılar Derneği ve PEN Yazarlar Derneği üyesi. Arkeoloji profesörü Dr. Somay Onurkan'la evli, iki çocuk babası.

"Gece Yarısı Şiirleri" başlıklı ilk şiirlerini Bursa'da çıkan *Uludağ*'da yayımladı (1950). *Yeditepe, Varlık, Broy, Çağdaş Eleştiri, Adam Sanat, Biçem, Düşlem, İnsancıl* ve *Kedi* dergilerinde yazdı. 1968-69'da Erzurum'da tek yaprak lık *Deneme* dergisini (8 sayı) çıkardı. Şiir antolojileri ve Fransız edebiyatından (Gertrude Durusoy ile) yaptığı çevirilerle tanındı. Joshua Sobol'den çevirdiği *Getto* adlı oyunu İstanbul'da Tiyatro-Ti sahneledi (1997).

Ödül: *Gün Yüzleri* ile 1994 TDK Şiir Ödülü. *"Aşk Ey!"* ile 2002 Yunus Nadi Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Uzuneşek*, İst.: Yeditepe, 1977; *Ne Çok Enkaz*, İst.: Broy, 1988; *Sana Bunca Yangından*, İst.: Broy, 1991; *Gün Yüzleri*, İst.: Broy, 1992; *İnegöl Hey İnegöl*, İst.: Broy, 1992; *Kün*, İst.: Broy, 1994; *Ay Kasidesi*, İst.: Broy, 1995; *Zümrüt Longa*, Bursa: Düşlem, 1998; *Bir Can Yongasıdır Aşk/Toplu Şiirler*, İst.: İnsancıl, 1998; *Aşk Ey!*, İst.: Broy, 2001; Haiku Kuşu, İst.: Alkım, 2004: *İnce Divan* (Toplu Şiirleri), İst.: Adam, 2004; *Yokluğunla Çoğalarak*, İst.: Artshop, 2006; *Hep ile Hiç Arasında*, İst.: Artshop, 2008.
Deneme: *Bir Bölük Ankâ*, İst.: Gerçek Sanat, 2003.
Günlük: *Şiirli Defter*, İst.: Papirüs, 2005.
Şiirli-Oyun: *Kraliçe Stratonike*, İst.: Arkeoloji ve Sanat, 2000.
Derleme: *Çağdaş Fransız Şiiri*, İst.: Yeditepe, 1959; *Modern Türk Şiiri*, İst.: Broy, 1993; *Bugünün Diliyle Divan Şiiri Antolojisi*, İst.: Adam, 1995; *Baudelaire'den Günümüze Fransız Şiiri Antolojisi*, İst.: Adam, 1997; *Tekke Şiiri*, İst.: İnkılap, 1997; *Latin Şiiri Antolojisi* (J-L. Mattei ile), İst.: Papirüs, 1998; *Aşklar Şiirle Kanar*, İst.: Broy, 1999; *Aşklar Şiirle Kanar*, İst.: Broy, 1999; *Yahya Kemal'den Günümüze Tematik Türk Şiiri Antolojisi*, İst.: Papirüs, 2000.
Çeviri: Gertrude Durusoy'la birlikte: *Bademlerden Say Beni* (P. Celan), İst.: Adam, 1983; *Mutlu Aşk Yoktur* (L. Aragon), İst.: Adam, 1988; *Akşamları Kalbim* (G. Trakl), İst.: Broy, 1991; *Kırk Kötülük Çiçeği* (C. Baudelaire), İst.: Broy, 1992; *Dil Kafesi* (P. Celan), İst.: Broy, 1999. *Şairin Ölümü* (Lermantov; Kanşaubiy Miziev ile), İst.: Broy, 2000. G. Apollinaire, A. Voznesenski'den de şiir çevirileri yaptı.
Kaynaklar: *BF* (24 Mart 1999); Necatigil, *İsimler*, 19; Kurdakul, *Sözlük*, 27.

AHMET RASİM *(İstanbul, 1865 - İstanbul, 21 Eylül 1932)* Gazeteci, yazar, besteci.

Leyla Feride imzasını da kullandı. Ermenek'e yerleşmiş Kıbrıs kökenli bir ailenin çocuğu olan Bahaettin Efendi ile Nevber Hanım'ın oğlu. Fatih Sarıgüzel'de doğdu; posta ve telgraf memuru olan babası, Tekirdağ'a atanması üzerine henüz o doğmadan evi terk ettiği için annesi tarafından güç koşullar altında büyütüldü. Eniştesi Miralay Mehmet Bey'in de yardımıyla Sofular'daki mahalle mektebinde başladığı öğrenimini sırasıyla Kırkçeşme'de Tezgâhçılar, Haydar'da Kuruçeşme, Sarıgüzel'de Hafız Paşa mekteplerinde tamamladı. Bu arada eniş-

tesinin konağında özel bir hocadan da yazı ve Arapça dersleri aldı. 1876'da girdiği Darüşşafaka'yı 1883'te başarılı bir şekilde tamamladı. Burada bir yandan tanınmış bazı hocalardan yararlanırken, bir yandan da dönemin edebi ve düşünsel etkinliklerini yakından izleyerek başta Şinasi ve Namık Kemal olmak üzere Ziya Paşa ile Ahmet Mithat Efendi'nin yapıtlarını okudu. Kendi özel çabasıyla Fransızca öğrendi ve biraz da okuduklarının etkisi altında ilk şiir denemeleriyle ilk yazılarını bu sırada yazmaya başladı. Okulu birincilikle bitirdikten sonra Posta ve Telgraf Nezareti'ne memur olarak girdi, daha sonra kısa bir süre öğretmenlik yaptı. Bir ara Maarif Nezareti Teftiş ve Muayene Encümeni üyeliğine getirildiyse de kendisine çok sıkıcı gelen memurluğu bir türlü benimseyemediği için burada da uzun süre çalışamadı.

1885'te, dönemin birçok genç yeteneği gibi onun da elinden tutan Ahmet Mithat Efendi'nin çıkardığı *Tercüman-ı Hakikat*'te yazmaya başladı, aynı zamanda *Ceride-i Havadis*'e de çeviriler yaptı. 1898'de Alman İmparatoru II. Wilhelm'in Suriye gezisi sırasında *Malumat* gazetesi tarafından muhabir olarak Suriye'ye gönderildi. 1908'de, II. Meşrutiyet'in ilanından sonraki günlerde Hüseyin Rahmi ile birlikte *Boşboğaz ile Gûllabi* adıyla bir mizah dergisi çıkardı. Balkan Savaşı sırasında savaş muhabiri olarak Sofya'ya gitti (1912); I. Dünya Savaşı'nda yine aynı görevle, bu defa Romanya cephesinde bulundu (1916). 1927'de İstanbul milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi ve bu görevi ölümüne kadar sürdürdü. Oldukça uzun süren bir hastalıktan sonra Heybeliada'daki evinde öldü, adada Abbas Paşa Mezarlığı'na gömüldü.

Henüz Posta ve Telgraf Nezareti'nde çalıştığı sırada *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde yazı yazmaya başlayan Ahmet Rasim, özellikle Ahmet Mithat Efendi'nin teşvikiyle benimsemiş olduğu yazarlık mesleğini hayatının sonuna kadar sürdürmüş, elektriğe ve fonografa ilişkin çeşitli fenni yazılardan başlayarak okul kitaplarına, şiir, öykü ve roman denemelerinden gazete fıkralarına, makale ve sohbet tarzı yazılardan anı ve tarihe varıncaya kadar çok geniş bir alanda yapıtlar ortaya koymuştur.

Tanzimat'tan sonraki Türk edebiyatının ikinci kuşağına mensup edebiyatçılarla Servet-i Fünuncular'ın etkinlik gösterdiği yıllarda edebiyat dünyasına adım atan Ahmet Rasim, döneminin siyasi ve edebi tartışmalarının mümkün olduğu kadar uzağında durmuş, hiçbir akıma katılmamış, daha çok üstadı Ahmet Mithat Efendi çizgisinde, okuyucuya bir şeyler öğretmeyi amaç edinen bir sanat anlayışını benimsemiştir. Muallim Naci ve arkadaşlarının *Tercüman-ı Hakikat*'ten ayrılmalarının henüz ikinci gününde Ahmet Mithat Efendi tarafından övücü sözlerle basın dünyasına takdim edilen Ahmet Rasim, II. Abdülhamit, II. Meşrutiyet, Mütareke ve Cumhuriyet dönemlerinde *Gülşen*, *Sebat*, *Hamiyet*, *Berk*, *Şafak*, *Resimli Gazete*, *Maarif*, *Hazine-i Fünun*, *Mektep*, *İrtika*, *Basiret*, *Tasvir-i Efkâr*, *Sabah*, *İkdam*, *Vakit*, *Akşam*, *İleri*, *Yenigün*, *Donanma*, *Resimli Kitap*, *Musavver Muhit* ve *Cumhuriyet* gibi birçok gazete ve dergide fıkra, anı ve sohbet yazıları yayımlamıştır.

Güzel, akıcı ve yalın Türkçesi, ciddi gözlemlere dayanan renkli üslubuyla büyük bir okuyucu kitlesinin ilgi odağı haline gelen yazar, Darüşşafaka'dan mezun olduktan sonra içinde doğup büyüdüğü şehrin çeşitli semtlerini, buralarda yaşayan insanları ve onların yaşadığı hayat sahnelerini tanımaya çalışmış, böylece dikkatini evden mahalleye, mahalleden de bütün şehre yaymıştır. Şehrin önce sokak ve meydanlarıyla bayram ve kandil gibi farklı gün ve gecelerde sahne olduğu olayları dikkatle gözlemiş, giderek meyhanelere devam etmeye, bu tür eğlence yerlerinin muaşeret kurallarını öğrenmeye başlamıştır. Aile ve okul çevresi ise onun, çağdaşlarından farklı olarak, aşırı biçimde alafrangalaşmasına engel olmuştur. Basın üzerinde yoğun bir baskının bulunduğu II. Meşrutiyet öncesi yıllarda, o hem yazı hayatını sürdürmüş, hem de yazılarını zevkle okutmasını bilmiş az sayıdaki yazarlardan biridir.

Ahmet Rasim yazı hayatına başladığı yıllarda bir yanda eski zevk ve anlayışı sürdürmeye çalışanlar, bir yanda da tam anlamıyla Batılılaşma taraftarları bulunmaktaydı. Bu grupların her ikisine de katılmayan yazar, kendi ifadesiyle, orta yolu benimsemiş bir "mutavassıt"tır. Mahalli hayatımız ve yüzyıllar içinde oluşan ulusal zevklerimiz göz ardı edilmeden Batı'dan gelen yenilikleri benimsemenin daha uygun olacağını savunan Ahmet Rasim, bu anlayış doğrultusunda kaleme aldığı yapıtlarıyla İstanbul'da sürdürülen hayat sahnelerini ve insanları bütün ayrıntılarıyla anlatmıştır.

Ahmet Rasim'in kaynakları arasında en

önemli yeri gözlem ve araştırma tutmaktadır. Dünyayı yalnızca dış görünüşüyle değil, sesi, rengi ve kokusuyla da duyurmaya çalışan yazar, çevresindeki insanları her türlü tavır ve hareketiyle yazıya geçirebilmek için büyük çaba harcamıştır. İstanbul'un gündelik hayatını bütün ayrıntılarıyla yansıtan, özellikle yaşadığı dönemin her kesimden insanını yalın çizgilerle canlandıran anlatımında hiçbir sanat kaygısı taşımadığı da gözden kaçmaz.

Durup dinlenmeden sürekli olarak yazı yazan ve geçimini kalemiyle sağlayan Ahmet Rasim'de dikkati çeken en önemli özellik, Ahmet Mithat Efendi'de olduğu gibi, okuyucusuna sürekli bir şeyler öğretmek isteyen ansiklopedici tavırdır. Gerek yazılarında, gerekse kitaplarında mahalli hayatın değişik yansımaları üzerinde de duran yazar, ev içinden aile hayatına, mesire yerlerinden eğlence ve sefahat mahallerine, sokak ve meydanlardan ulaşım araçlarına, çarşı ve pazarlardan Beyoğlu'nun köhne sokaklarına, Müslüman mahallelerden Yahudi ve Rumların oturduğu semtlere, musiki ve edebiyat mahfillerine varıncaya kadar yaşadığı dönemin İstanbul'unu bir fotoğrafçı gibi bütün ayrıntılarıyla yakalamaya çalışmıştır.

Türk insanının ruh yapısını da yakından tanıyan yazarın kendi çocukluk günlerinden başlayarak şehrin gündelik hayatına ait gerçek sahneler canlandırdığı *Eşkâl-i Zaman*; edebiyat ve basın dünyasına ait anılarını anlattığı *Muharrir*, *Şair*, *Edip* ve *Gülüp Ağladıklarım*; çocukluk günlerine ait mahalle mektebi anılarını dile getirdiği *Falaka*; içinde doğup büyüdüğü İstanbul'u bütün yönleriyle canlandırdığı, bir tür başyapıtı kabul edilen *Şehir Mektuplar;* bütün canlı renkleriyle eski İstanbul ramazanlarıyla Şehzadebaşı eğlencelerini anlattığı *Gecelerim* gibi yapıtları bugün hâlâ büyük bir zevkle okunmaktadır.

Yazılarıyla Türk gazeteciliğinin ufkunu genişleten Ahmet Rasim mahalli hayatın her türlü ayrıntısını, mektep ve basın hayatının panoramasını gözler önünü sermiştir. Onun yazarlık hayatının bir bakıma ilk örnekleri olan öykü ve roman denemeleri ise, olasılıkla Fransız romanı ile doğrudan ilişki kuramaması yüzünden, Namık Kemal ve Ahmet Mithat Efendi'nin romanlarından pek ileriye gidememiştir. Roman konularını genellikle gündelik olaylardan seçmiş ve romantik bir anlayışla duygusal aşk maceraları ile birtakım aile felaketlerini anlatmaya çalışmıştır. Oldukça basit düzeydeki olayların anlatımı teknik bakımdan zayıf, dil ve üslup itibarıyla de biraz karışık ve öznel bulunarak eleştirilmiştir. Bu yüzden öykü ve romanlarının pek fazla edebi değeri yoktur.

Darüşşafaka'daki öğrencilik yıllarında Zekâi Dede'den ilk musiki derslerini alan Ahmet Rasim bu alandaki bilgi ve deneyimlerini daha sonraları yine Zekâi Dede'nin yanında, Eyüp'teki Bahariye Mevlevihanesi'nde geliştirme fırsatı bulmuştur. Daha sonraki yıllarda çeşitli musiki meclislerinde Şevki Bey, Tatyos Efendi ve Kemençeci Vasilaki gibi dönemin ünlü musiki ustalarıyla da dostluklar kuran yazar, çoğunun güftesi kendisine ait altmıştan fazla şarkı bestelemiş, ancak nota bilmediği ve bu parçalar o günün koşullarında hemen notaya alınamadığı için bunların yalnızca kırk kadarı günümüze gelebilmiştir. Daha çok segâh, uşşak, rast, mahur ve hüzzam makamlarında bestelemiş olduğu şarkılarında romantik kişiliği hemen dikkati çekmektedir. Ünlü bestekâr Şevki Bey'in bestelerini önce ona okuyup görüşlerini alması, klasik Türk musikisindeki bilgi, zevk ve otoritesini göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Klasik Türk musikisi ile doğrudan doğruya meşgul olması dolayısıyla çeşitli yazılarıyla kitaplarında dönemin musiki hayatına ait bir çeşit belge niteliğinde oldukça zengin bir malzeme bulunmaktadır. Torunu bestekâr Osman Nihat Akın da ilk musiki bilgisini ve zevkini ondan almıştır.

Yapıtları: Öykü ve Roman: *İlk Sevgi*, İst., 1307/1890; *Derd-i Dil*, İst., 1307/1890; *Bir Sefilenin Evrak-ı Metrukesi*, İst., 1308/1891; *Güzel Eleni*, İst., 1891 (*Ömr-i Edebi IV*'te, 1900; *İki Güzel Günahkâr*'da "Eleni" adıyla, 1922); *Leyal-i Iztırap*, İst., 1308/1891 (*Ömr-i Edebi IV*'te, 1900); *Meşakk-ı Hayat*, İst., 1308/1891 (*Ömr-i Edebi IV*'te, 1900); *Mehalik-i Hayat*, İst., 1308/1891; *Endişe-i Hayat*, İst., 1308/1891 (*Ömr-i Edebi IV*'te "Ferda" adıyla, 1900); *Tecarib-i Hayat*, İst., 1308/1891; *Meyl-i Dil*, İst., 1308/1891; *Afife*, İst., 1310/1892; *Mektep Arkadaşım*, İst.., 1311/1893 (*Ömr-i Edebi III*'te "Refik ve Refika" adıyla, 1899); *Tecrübesiz Aşk*, İst., 1311/1893 (*Ömr-i Edebi III*'te, 1899); *Nümune-i Hayal*, İst., 1311/1893; *Biçare Genç*, İst., 1312/1894 (*Ömr-i Edebi III*'te "Nakş-ı Sır" adıyla, 1899); *Sevda-yı Sermedî*, İst., 1313/1895 (*Ömr-i Edebi III*'te "Muhabbet-i Hakikiye" adıyla, 1899; *İki Günahsız Sevda*'da yine "Sevda-yı Sermedî" adıyla, 1922); *Ela Gözler*, İst., 1313/1895; *Gam-ı Hicran*, İst., 1314/1896 (*Ömr-i Edebi II*'de "Heva-yı Aşk" adıyla 1898; *İki Günahsız Sevda*'da yine "Heva-yı Aşk" adıyla, 1922); *Asker Oğlu*, İst., 1315/1897; *Nâkâm*, İst., 1315/1897; *Ülfet*, İst., 1316/1898 (*Hamamcı Ül-*

fet adıyla, 1338/1922); *Belki Ben Aldanıyorum*, İst., 1325/1909 (*İki Güzel Günahkâr*'da "Bedia" adıyla, 1922); *İki Güzel Günahkâr. Bedia-Eleni*, İst., 1338/1922; *İki Günahsız Sevda*, İst., 1338/1922.

Anı: *Gecelerim*, İst., 1312/1894 (*Ömr-i Edebi III*'te, 1899); *Fuhş-i Atik*, 2 c., İst., 1340/1922; *Matbuat Hatıralarından: Muharrir, Şair, Edip*, İst., 1342/1924; *Falaka*, İst., 1927.

Fıkra-Makale-Söyleşi: *Külliyat-ı Say ü Tahrir: Makalat ve Musahabat*, 2 c., İst., 1325/1909; *Külliyat-ı Say ü Tahrirden: Menakıb-ı İslam*, 2 c., İst., 1325-26/1909-10; *Tarih ve Muharrir*, İst., 1329/1913; *Şehir Mektupları*, 4 c., İst., 1328-29/1912-13 (yb, 2 c., haz. Nuri Akbayar, İst.: Arba, 1992); *Eşkâl-i Zaman*, İst., 1334/1918; *Cidd ü Mizah*, İst., 1336/1920; *Gülüp Ağladıklarım*, İst., 1340/1924; *Muharrir Bu Ya*, İst., 1926.

Gezi: *Romanya Mektupları*, İst., 1333/1917.

Düzyazı Şiir: *O Çehre*, İst., 1311/1893; *Kitabe-i Gam*, 3 c., İst., 1315-16/1897-98.

Monografi: *Matbuat Tarihine Medhal: İlk Büyük Muharrirlerden Şinasi*, İst., 1927.

Tarih: *Tarih-i Muhtasar-ı Beşer*, İst., 1304/1887; *Terakkiyat-ı İlmiye ve Medeniye*, İst., 1304/1887; *Arapların Terakkiyat-ı Medeniyesi*, 2 c., İst., 1305/1888; *Resimli ve Haritalı Osmanlı Tarihi*, 4 c., İst., 1326-28/1910-12; *İstibdattan Hâkimiyet-i Milliyeye*, 2 c., 1342/1926; *İki Hatırat, Üç Şahsiyet*, İst., 1332/1916.

Diğer: *Bedayi-i Keşfiyat ve İhtiraat-ı Beşeriyeden Fonograf*, İst., 1302/1885; *Elektrikiyet-i Sakine*, İst., 1302/1885; *Cümel-i Hikemiye-i Osmaniye*, İst., 1303/1886; *Elektrik*, İst., 1304/1887; *Teşekkül-i Cihan Hakkında Fikr-i İcmalî*, İst., 1304/1887; *Garaib-i Âdât-ı Akvam*, İst., 1304/1887; *Hazine-i Mekâtip veyahut Mükemmel Münşeat*, (M. Reşit ile) İst., 1306/1889; *Ömr-i Edebi*, 4 c., İst., 1315-18/1897-1900; *Hanım*, İst., 1326/1910.

Çeviri: *Edebiyat-ı Garbiyeden Bir Nebze*, İst., 1303/1886; *Cümel-i Hikemiye-i Ecnebiye*, 2. cüz, İst., 1303/1886 (1. cüz Halil Edip); *Borjiyalar*, İst., 1303/1886; *Cizvit Tarihi* (L. Taxil, kısaltılarak), 1304/1887; *Eski Romalılar*, 2 c., İst., 1304-06/1887-89; *Ezhar-ı Tarihiye* (P. Laraousse), İst., 1304/1887; *Demirhane Müdürü* (O. George), 1305/1888; *İki Kadın* (A. Belu), İst., 1306/1889; *Ürani* (C. Flammarion), İst., 1308/1891; *İki Damla Gözyaşı*, İst., 1312/1894; *Matild Laroş* [*Mathilde Laroche*], İst., 1312/1894; *La Dam O Kamelya* [*La Dame Aux Camélias*] İst., 1313/1895; *Karpat Dağlarında* (C. Sylva), İst., 1314/1896; *Muzıkacı Yanko ve Kamyonka* (H. Sienkiewicz), İst., 1317/1899; *Neşide-i Ruh* (M. B. Maupassant), (Nurettin Ferah ile) İst., 1317/1899; *Ühlan* [*Ohlan*] *Karısı* (J. Richepin), İst., 1318/1900; *Kaptan Jipson* (J. Verne), İst., 1320/1902; *Madam Hardiber* (D. Lesueder), İst., 1321/1903; *Asya Kumsallarında* (S. Hedin), İst., 1322/1904.

Kaynaklar: M. N. Özön, "Ahmet Rasim Bibliyografyası", *Bibliyografya Bülteni*, c. II/12, Ank., 1933; ay, "Ahmet Rasim", *AA*, I, 132; R. E. Koçu, *Ahmed Rasim: Hayatı, Seçme Şiir ve Yazıları*, İst., 1938; Ergun, *Şairler*, I, 337-352; S. E. Siyavuşgil, "Ahmed Rasim", *İA*, II, 200; S. Hızarcı, *Ahmed Rasim*, İst., 1953; H. Yücebaş, *Ahmed Rasim, Aşkları, Hâtıraları*, İst., 1957; A. S. Levend, *Ahmed Rasim*, Ank., 1965; Y. Öztuna, *Türk Musikisi Ansiklopedisi*, I, İst., 1969, s. 22, 23; İ. B. Sürelsan, *Ahmed Rasim ve Musiki*, Ank., 1977; H. Aksoy, "Ahmed Rasim", *TDEA*, I, 71; Banarlı, *RTET*, II, 1062; Ş. Aktaş, *Ahmed Rasim*, Ank., 1987; ay, *Ahmed Rasim'in Eserlerinde İstanbul*, Ank., 1988; M. Gökman, *Ahmed Rasim: İstanbul'u Yaşayan ve Yaşatan Adam, Hayatı ve Eserleri*, 2 c., İst., 1989; Ş. Aktaş, "Ahmed Rasim", *DİA*, II, 117; N. Akbayar, "Ahmed Rasim", *DBİA*, I, 130; A. Uçman, "Ahmet Rasim", *YYOA*, I, 174-175.

AHMET REFİK *(İstanbul, 1880 - İstanbul, 10 Ekim 1937)* Tarihçi, şair.

Soyadı ALTINAY. Ürgüplü bir aileden gelmektedir. Babası Sultan Abdülaziz'in de vekilharçlığını yapmış olan Ahmet Ağa'dır. İlköğrenimini Beşiktaş'ta Vişnezade Mektebi'nde yaptıktan sonra Beşiktaş Askeri Rüştiyesi'ni, Kuleli Askeri İdadisi'ni ve Harbiye Mektebi'ni bitirdi (1898). Yaşı çok genç olduğu için kıta görevine verilmedi, öğretmen olarak görevlendirildi. Toptaşı ve Soğukçeşme askeri rüştiyelerinde coğrafya dersleri verdi, sonra Harbiye Mektebi Fransızca öğretmenliği görevine atandı (1902). 1908'de Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte bu kez Harbiye Mektebi tarih öğretmenliği görevine getirildi. Bir yıl sonra Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Ceride Şubesi'ne geçti. *Mecmua-i Askeriye*'nin yayımını yönetmekle görevlendirildi. Aynı yıl Tarih-i Osmani Encümeni üyesi olarak tarihi konularda incelemeler yapmak üzere bir heyetle Fransa'ya gitti. Balkan Savaşı'nda askeri sansür müfettişliği yaptı, savaşın bitiminden sonra kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

Birinci Dünya Savaşı yıllarında yüzbaşı rütbesi ile yeniden göreve alınarak sansür umumi müfettişliğine atandı. Bir yazısı nedeniyle Ulukışla'ya sürüldü. 1915'te Eskişehir Sevk Komisyonu başkanlığı görevini sürdürmekteyken rahatsızlandı ve İstanbul'a döndü. Hazine-i Evrak'ta çalışmaya başladı. I. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Ermeni sorunuyla ilgili incelemeler yapmak üzere yabancı gazetecilerden kurulu bir kurulun başında Doğu Anadolu'ya gönderildi. 1918'den başlayarak İstanbul Darülfünunu'nda Osmanlı tarihi ve Türkiye tarihi okuttu. Bu arada Türk Tarih Encümeni başkanlığına getirildi (1924). Bu göreve Fuad Köprülü'nün getirilmesi üzerine üye

sıfatıyla görevini sürdürdü. Darülfünun tarih müderrisliği görevini 1933'e kadar sürdürdü. Darülfünun yerine kurulan İstanbul Üniversitesi kadrosuna alınmadı. Son yıllarını sıkıntılar içinde geçirdi; Haydarpaşa Hastanesi'nde vefat ederek Büyükada Tepeköy Mezarlığı'na gömüldü.

Ahmet Refik'in ilk yazıları Harbiye Mektebi'ndeki öğretmenlik yıllarında yayımlandı. Bu dönemde *İrtika*, *Malumat*, *Hazine-i Fünun*, *Mecmua-i Ebüzziya* gibi gazete ve dergilerde yazılarıyla göründü, uzunca bir süre *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinin başyazarlığını yaptı. Özellikle Meşrutiyet'in ilanından sonra kendisini tarih çalışmalarına verdi. *Millet* gazetesi başyazarlığından sonra *İkdam* gazetesinde, daha sonra *Yeni Mecmua*'da Osmanlı tarihinin çeşitli simaları ve Osmanlı tarihçileri konusunda pek çok yazı, araştırma ve monografi yayımladı. *İkdam* gazetesinde peş peşe tefrika ettiği *Lale Devri*, *Tarihi Simalar*, *Köprülüler*, *Felaket Seneleri*, *Kadınlar Saltanatı* gibi yapıtlarıyla tanındı. Hazine-i Evrak'ta görev yaptığı yıllarda bir taraftan da Erkân-ı Harbiye-i Umumiye'nin emri ile ordu için destanlar yazdı. *Tarihte Osmanlı Neferi*, *Yirmi Beş Sene Siper Kavgası* bu yapıtlarından bazılarıdır. Gazete ve dergilerde yayımlanan çok sayıda makalesi dışında yüzden fazla telif kitabı vardır. *Gönül* adıyla bir de şiir kitabı yayımlamıştır. Çok sayıda güfte çalışması da bulunmaktadır, bunlardan bazıları bestelenmiştir.

Ahmet Refik tarih ile edebiyat arasında kurduğu köprüyle tarih türünün sevilmesinde, tarihi eserlerin yayılmasında ve geniş okur kitlelerine ulaşmasında çok emeği geçmiş bir yazardır. Bu anlamda daha çok tarih edebiyatı yapmış bir yazar olarak anılmaktadır. Halkın tarihi konulara ilgisini çekmek, tarih merak ve sevgisini uyandırmak amacıyla tarihsel olayları, kişilikleri, dönemleri yalın bir anlatımla hikâye ettiği yazıları, yayımlandığı dönemde büyük bir beğeniyle karşılanmıştır. Bunun yanı sıra Hazine-i Evrak'ta iken gün ışığına çıkarıp yayımladığı belgeler Osmanlı tarihi için değerli belgeler olarak kabul edilmiştir. Yazarın Demirbaş Şarl (Karl XII) üzerine yaptığı inceleme İsveç hükümeti tarafından değerlendirilmiş ve İsveç Akademisi nişanını almıştır.

Yapıtları: Şiir: *Gönül*, İst.: Hilmi Ktp., 1932.
Tarih: *Gazevat-ı Celile-i Peygamberi*, İst.: Mahmut Bey Mtb., 1324/1908; *İnkılab-ı Azim*, İst.: Asır Mtb., 1324/1908; *Sultan Mehmed Han-ı Hamis Hazretleri*, İst.: Matbaa-i Artin Asaduryan, 1324/1909?; *11 Nisan İnkılabı*, İst.: Kitaphane-i İslam ve Askeri, 1325/1909; *Devr-i Süleyman-ı Kanuni'de Birinci Viyana Muhasarası*, İst.: Ahmet Saki Bey Mtb.,1325/1909; *Sahaif-i Muzafferiyât-ı Osmaniye*, İst.: Kitaphane-i İslam ve Askeri, 1325/1909; *Tarih Sahifeleri*, İst.: Matbaa-i Ahmet İhsan, 1325/1909; *Baltacı Mehmet Paşa ve Büyük Petro*, İst.: Millet Ktp., 1327/1911; *Büyük Tarih-i Umumi*, I-VI, İst.: Kitaphane-i İslam ve Askeri, 1328/1912; *Resimli ve Haritalı Tarih-i Umumi*, İst.: Kitaphane-i İslam ve Askeri, 1328/1912; *Bizans İmparatoriçeleri*, İst.: Teshil-i Tıbaat Mtb, 1331/1915; *Kabakçı Mustafa*, İst.: Kitaphane-i Askeri, 1331/1915; *Köprülüler*, İst.: Kitaphane-i Askeri, 1331/1915; *Lâle Devri*, İst.: Teshil-i Tıbaat Mtb., 1331/1915 (yb 1932); *Onuncu Asr-ı Hicride İstanbul Hayatı*, İst.: Tarih-i Osmani Encümeni, 1331/1915 (yb *Onaltıncı Asırda İstanbul Hayatı*, 1933); *Prusya Nasıl Yükseldi*, İst.: Muhtar Halit Ktp., 1331/1915; *Tarihi Simalar*, İst., 1331/1915; *Tarihte Osmanlı Neferi*, İst.: Matbaa-i Askeriye, 1915; *Tesavir-i Rical*, İst.: Matbaa-i Hayriye, 1331/1915; *Felaket Seneleri*, İst., 1332/1916; *Kadınlar Saltanatı*, I-IV, İst.: Kitaphane-i Askeri, 1332/1916-1923; *Memalik-i Osmaniye'de Demirbaş Şarl*, İst.: Tarih-i Osmani Encümeni, 1332/1916; *Padişahlarımızda Din Gayreti Vatan Muhabbeti*, İst.: Matbaa-i Askeriye, 1332/1916; *Memalik-i Osmaniye'de Kral Rakoçi ve Tevabii*, İst.: Tarih-i Osmani Encümeni, 1333/1917; *Osmanlılar ve Büyük Fredrik*, İst.: Tarihi Osmani Encümeni, 1333/1917; *Yirmi Beş Sene Siper Kavgası*, İst.: Orhaniye Mtb., 1333/1917 (yb 1932); *Sultan Abdülhamid-i Saniye Dair*, (Abdurrahman Şeref ile) İst.: Hilal Mtb, 1918; *İki Komite İki Kıtal*, İst.: Kitaphane-i İslam ve Askeri, 1919; *Kafkas Yollarında: Hatıralar ve Tahassüsler*, İst.: Kitaphane-i İslam ve Askeri, 1919; *Sultan Cem*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1923; *Âlimler ve Sanatkârlar*, İst.: Orhaniye Mtb., 1924; *Sokollu*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1924; *Türkiye Tarihi*, I. c., İst.: Evkaf-ı İslamiye Mtb., 1924; *Lamartin: Türkiye'ye Muhaceret Kararı ve İzmirdeki Çiftliği*, İst.: Türk Tarih Encümeni, 1925; *Kızlar Ağası*, İst.: Akbaba-Papağan Ktp., 1926; *Türkiye'de Mülteciler Meselesi*, İst.: Türk Tarih Encümeni, 1926; *Bizans Karşısında Türkler*, İst.: Marifet Mtb., 1927; *Samur Devri*, İst.: Marifet Mtb., 1927; *Fatma Sultan*, İst.: Diken ve İnci Mtb., ty; *Anadolu'da Türk Aşiretleri (966-1200)*, İst.: Devlet Mtb., 1930; *Hicri Onikinci Asırda İstanbul Hayatı*, İst.: Devlet B., 1930; *Hicri Onbirinci Asırda İstanbul Hayatı*, İst.: Devlet B., 1931; *Büyük İskender*, İst.: Kanaat Ktp., 1931; *Büyük Frederik*, İst.: Kanaat Ktp., 1931; *Eski İstanbul*, İst.: Kanaat Ktp., 1931; *Kanije Gazileri*, İst.: Muallim Ahmet Halit Ktp., 1931; *Mimar Sinan*, İst.: Kanaat Ktp., 1931; *Tarihte Kadın Simaları*, İst.: Muallim Ahmet Halit Ktp., 1931; *Turhan Valide*, İst.: Kanaat Ktp., 1931; *Sokullu Mehmet Paşa*, İst.: Muallim Ahmet Halit Ktp., 1931; *Viyana Önünde Türkler*, İst.: Muallim Ahmet Halit Ktp., 1931; *Türkiye Madenleri (67-1200)*, İst.: Hilmi Ktp., 1931; *Kâtip Çelebi*, İst.: Kanaat Ktp., 1932; *Naima*, İst.: Kanaat Ktp., 1932; *Eski Türk Zaferleri (1071-1878)*, İst.: Ahmet Halit Ktp., 1932; *Fransız Müverrihleri: Michelet, Lavisse, Vandel*, İst.: Kanaat Ktp., 1932;

Alman Müverrihleri: Ranke, Mommsen, Treitschke, İst.: Kanaat Ktp., 1932; *Tarih ve Müverrihler*, İst.: Kanaat Ktp., 1932; *Türkler ve Büyük Petro*, İst.: Muallim Ahmet Halit Ktp., 1932; *Türklerin İstanbul Muhasaraları*, İst.: Muallim Ahmet Halit Ktp., 1932; *Türkler ve Kraliçe Elizabet*, İst.: Muallim Ahmet Halit Ktp., 1932; *Osmanlı Devrinde Zorbalar*, İst.: Muallim Ahmet Halit Ktp., 1932; *Napoleon*, İst.: Muallim Ahmet Halit Ktp., 1932; *Hicri Onüçüncü Asırda İstanbul Hayatı*, İst.: Matbaacılık ve Neşriyatçılık, 1932; *Peçevi*, İst.: Kanaat Ktp., 1933; *Selaniki*, İst.: Kanaat Ktp., 1933; *Osmanlı Devrinde Hoca Nüfuzu*, İst.: Hilmi Ktp., 1933; *Hoca Sadettin*, İst.: Kanaat Ktp., 1933; *Âşıkpaşazade*, İst.: Kanaat Ktp., 1933; *Osmanoğulları*, İst.: Başvekâlet Müdevvenat Mtb., 1933; *Türk İdaresinde Bulgaristan*, İst.: Devlet Mtb., 1933; *Türk Akıncıları*, İst.: Muallim Ahmet Halit Ktp., 1933; *Fındıklılı Silahtar Mehmet Ağa*, İst.: Kanaat Ktp., 1933; *Ege Havzası ve Yunan*, İst.: Muallim Ahmet Halit Ktp., 1934; *Türk Mimarları*, İst.: Hilmi Ktp., 1936.

Çocuklara Tarih: *Çocuklarla Türk İstiklal Harbi*, İst.: Hilmi Ktp., 1929; *Çocuklara Tarih Bilgisi: Orta, Yeni ve Yakın Zamanlar*, İst.: Hilmi Ktp., 1931; *Orta Mektepler ve Muallim Mektepleri İçin Kıraat*, İst.: Kanaat Ktp., 1931; *Çocuklara Tarih Bilgisi: Eski Zamanlar, Türkler*, İst.: Muallim Ahmet Halit Ktp., 1932; *Tarih Öğreniyorum*, İst.: Akşam Ktp., 1934.

Çeviri: *Tarih-i Medeniyet* (C. Seignobos), İst., 1328/1912.

Kaynaklar: Ergun, I, 322-325; R. E. Koçu, *Ahmet Refik*, 1938; ay, "Altınay (Ahmed Refik)", *İSTA*, II, 732-743; Mükrimin Halil, "Müverrih Ahmed Refik", *Millî Mecmua*, S. 39 (1341); S. G. Savcı, "Altınay, Ahmet Refik", *AA*, I, 163-164; M. Gökmen, *Tarihi Sevdiren Adam: Ahmed Refik Altınay*, İst., 1978; Necatigil, *İsimler*, 21; Kurdakul, *Sözlük*, 31-32; "Altınay, Ahmed Refik", *TDEA*, I, 126-127; A. Özcan, "Ahmed Refik Altınay", *DİA*, II, 120-121; ay, "Altınay, Ahmet Refik", *YYOA*, I, 240-241.

AHMET REŞİT

bak. REY, Ahmet Reşit

AHMET ŞUAYİP *(İstanbul, 1876 - İstanbul, 1910)* Yazar, eleştirmen.

Babası Salih Efendi, doğumundan birkaç ay sonra öldü. Çocukluk ve öğrenim hayatı zorluklar içinde geçti. Ortaöğrenimini Fatih Rüştiyesi ile Vefa İdadisi'nde yaptı. Hukuk Mektebi'nde öğrenimini tamamlayınca, daha sonra sadrazam olan Hakkı Paşa'nın yardımcısı olarak aynı okulda idare hukuku dersleri verdi. II. Meşrutiyet'ten sonraki yıllarda devletler hukuku dersleri de okuttu. Bu sırada Meclis-i Maarif üyeliği, tedrisat-ı iptidaiye müdürlüğü, İstanbul maarif müdürlüğü, son olarak da Divan-ı Muhasebat müddeiumumiliği görevlerinde bulundu. Zamanında müdahale edilemeyen bir apandisit yüzünden genç sayılabilecek yaşta öldü.

Son derece çalışkan, ilgi alanı oldukça geniş bir düşünce adamı olan Ahmet Şuayip Edebiyat-ı Cedide topluluğunun eleştiri alanındaki güçlü temsilcisidir. Onun, 1899'dan başlayarak, başta 19. yy Fransız realist ve natüralist yazarları olmak üzere, Batı edebiyat ve fikir dünyasının bir kısım tanınmış kişilerinin hayat ve eserlerini tanıtan inceleme yazıları, döneminde büyük bir ilgi görmüştür. Edebi eserlerin de bilimsel yöntemlerle ve sağlam bir kültüre dayanılarak ele alınması gerektiğini savunan yazar, hayatı boyunca Batılı eleştiri anlayışını Türkiye'ye getirmeye çalışmıştır.

"Hayat ve Kitaplar" adı altında önce *Servet-i Fünun* dergisinde yayımladığı makale serisinde başta H. Taine ve G. Flaubert olmak üzere, G. Monod, E. Lavisse, C. Niebuhr, L. Ranke ve T. Mommsen gibi Batılı yazar, tarihçi ve fikir adamları üzerinde durmuştur. Çeşitli bilimsel ve edebi sorunların tarihsel olaylara dayanılarak açıklandığı bu makalelerde, Batılı edebi akımların da o dönem için iyice anlaşılmış ve açıklanmış olduğu görülmektedir. Kendisinin de etkisi altında kaldığı Taine ve Flaubert üzerinde geniş biçimde duran yazar, daha çok, eserle çevre ve şahsiyet arasındaki ilişkiyi esas alan 19. yy romantik eleştiri anlayışını benimsemiş görünmektedir.

Taine'e göre edebiyat toplumun ifadesidir; bir toplumu anlayabilmek için, önce o toplumun edebiyatı incelenmelidir. Bir yazar önce ırkının, sonra doğup büyüdüğü çevrenin ve nihayet çağının ürünüdür. Ahmet Şuayip, Taine'in yöntemini faydalı bulmakla birlikte yer yer eleştirmekten de geri kalmaz. Her dönemde, her ulusun farklı edebiyatı olması dolayısıyla, hangi edebiyat örneklerinin ölçü olarak alınabileceğini sorar. Ahmet Şuayip'e göre, yazarın büyüklüğü, içinde yaşadığı toplumun etkilerinden uzak kalmasına da bağlıdır. Aynı şehirde ve aynı zaman diliminde yaşayan yazarların farklı eserler vermelerini de bunun bir delili olarak gösterir. Flaubert'le ilgili yazılarında da, romancının hayatı, mizacı, edebi ve felsefi görüşleriyle üslubu ve yazma yöntemi üzerinde durmuş, ayrıca realizmin öncüsü kabul edildiği bir dönemde onu hem romantik, hem realist olarak ele almıştır.

Ahmet Şuayip'in fikir adamları ve tarihçiler

üzerinde durmasının asıl sebebi ise Fransa'nın 1871'de Almanya karşısında uğradığı yenilginin bu toplumda maddi ve manevi bir çöküş yaratmasından dolayıdır. Ahmet Şuayip'e göre, bu yenilgide sadece maddi zaaflar söz konusu değildir; Almanların faziletlerini öğrenmek ve bundan ders almak gerekmektedir. Bu esaslar doğrultusunda, çoğu yakın arkadaşı olan Servet-i Fünun topluluğu mensubu şair ve yazarların duygusal sanat anlayışlarını da gerçeklikten uzaklaşma olarak görüp eleştirmiştir.

1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından sonra çeşitli davetlere rağmen politikaya karışmamış, arkadaşları Rıza Tevfik ve Mehmet Cavit'le birlikte, Türkiye'deki pozitivist hareketin ilk yayın organlarından biri sayılan *Ulum-ı İktisadiye ve İctimaiye Mecmuası*'nı (Ocak 1908-Ağustos 1910 arasında 24 sayı) çıkarmıştır. Burada yayımlanan "Fransa İnkılabı", "Rusya Tarihi", "Avamil-i İctimaiye", "Devlet ve Cemiyet", "Mezhep Hürriyeti", "Hilafet ve Saltanat" adlı makaleleri Avrupa siyasi tarihi ve Türkiye'nin o günkü sorunlarıyla ilgili dikkate değer yazılardır.

Yapıtları: *Hayat ve Kitaplar*, 1901; *Hukuk-ı İdare*, 2 c., 1910-13; *Hukuk-ı Umumiye-i Düvel*, 1912.

Kaynaklar: *Musavver Şahika*, no. 2 (Aralık 1910) (Ahmet Şuayip'in ölümü üzerine çıkarılan özel sayı); Ülken (1966), 239-247; Banarlı, *RTET*, II, 1022-1023; R. E. Koçu, "Ahmed Şuayib", *İSTA*, I, 473; B. Ercilâsun, *Servet-i Fünun'da Edebî Tenkit*, Ank., 1981, s. 280-289; "Ahmed Şuayb", *TDEA*, I, 76; A. Uçman, "Ahmed Şuayb", *DİA*, II, 138; ay, "Ahmed Şuayb", *YYOA*, I, 161-162.

AHMET VEFA *(Mekke, 28 Nisan 1868 - İstanbul, 30 Mart 1901)* Şair.

Yakın dostları tarafından "şair-i mâderzâd" diye anılırdı. Hicaz vilayeti mektupçusu Trabzonlu şair Mehmet Behçet Efendi'nin oğlu, şair İsmail Safa'nın kardeşi, *Gündüz* dergisi sahibi, çevirmen Ali Kâmi Akyüz'ün ağabeyi, Peyami Safa'nın amcasıdır. Babasının ölümü üzerine ailesiyle birlikte İstanbul'a gitti. Öğrenimini Darüşşafaka'da tamamladı (1886). Rüsumat dairesinde memurluk yaptı. Bir süre sonra akli dengesini yitirdi; Şişli'deki Fransız La Paix Hastanesi'nde tedavi gördü. Üsküdar'daki Toptaşı Bimarhanesi'nde öldü; Karacaahmet'te toprağa verildi.

İlk şiirlerini Darüşşafaka'da öğrenciyken yazmaya başladı. Kendisini kaybettiği bir anda birçok şiir, yazı ve fotoğrafını yakan Ahmet Vefa'nın dergilerde yayımlanan şiirleri kardeşi Ali Kâmi Bey tarafından önsözüyle birlikte otuz sayfalık bir risalede toplandı. Şiirlerinde doğayı, aşkı, özlemi ve kişisel bunalımlarını yalın ve lirik bir söyleyişle dile getirmiştir.

Yapıtları: Şiir: *Eş'ar-ı Vefâ*, İst., 1304/1911.
Çeviri: *Vehametli Sevdalar* (E. Gonzalez; İsmail Safa ile).

Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, IV, 1967-1970; Ergun, I, 360-367; Gövsa, 397; R. E. Koçu, "Ahmed Vefa Bey", *İSTA*, I, 477; Özkırımlı, *TEA*, I, 64; "Ahmed Vefa Bey", *TDEA*, VIII, 523.

AHMET VEFİK PAŞA *(İstanbul, 1813? - İstanbul, 1 Nisan 1891)* Oyun yazarı, sözlükçü, devlet adamı.

Divan-ı Hümayun'un ilk Müslüman tercümanı Yahya Naci Efendi'nin torunu, hariciye memurlarından Mehmet Ruheddin Efendi'nin oğludur. İlköğrenimine özel hocaların yanında başladı, bir süre Mühendishane-i Berri-i Hümayun'da okudu. 1834'te, babasıyla birlikte gittiği Paris'te Saint-Louis Lisesi'ne devam etti. Burada Fransızca, İtalyanca, Latince ve Grekçe öğrendi. 1838'de Tercüme Odası'na girdi, 1840'ta elçilik kâtibi olarak Londra'ya gitti. 1845'te Tercüme Odası başmütercimi oldu. 1847'de devlet salnamesini hazırlamakla görevlendirildi. 1851'te Encümen-i Daniş'e üye seçildi, aynı yıl Tahran büyükelçiliğine getirildi. 1855'te Meclis-i Ahkâm-ı Adliye üyeliğine seçildi, ertesi yıl deavi nazırlığına atandı. 1860'ta Paris büyükelçisi oldu, 1863'te Meclis-i Vâlâ üyeliği yanında Darülfünun'da hikmet-i tarih dersleri okutmaya başladı. 1864'te geniş çaplı bir teftiş yapmak üzere kurulan Anadolu sağ kol müfettişliğine getirildi, ancak bu görevi sırasında imarıyla büyük ölçüde meşgul olduğu Bursa'dan daha ileriye gidemedi. 1865-71 arasında kendisine resmi bir görev verilmedi, o da bu sırada yoğun bir şekilde fikri ve edebi çalışmalar yaptı. Daha önce Molière'den yapmaya başladığı tercümeleri ve *Atalar Sözü*'nü bu sırada tamamladı.

1872'de maarif nazırlığına getirildi, 1876'da Petersburg'da toplanan Oryantalistler Kongresi'nde Türkiye'yi temsil etti. 1877'de toplanan ilk Meclis-i Mebusan'ın reisliğini yaptı, ertesi yıl tekrar maarif nazırı oldu. 1878 ve 1882 yıllarında iki defa "başvekil" unvanıyla sadrazamlığa getirildi. Rumelihisarı'nda öldü, kabri Rumelihisarı'ndaki Kayalar Mezarlığı'ndadır.

Tanzimat'tan sonraki yıllarda zekâsı, ah-

lakı, çalışma disiplini, mücadeleci kişiliği ve dürüstlüğü ile ön plana çıkan bir devlet adamı olarak tanınan Ahmet Vefik Paşa bir yandan resmi görevleri dolayısıyla devlet işleriyle uğraşırken, diğer yandan da tiyatro ve lügatçılık alanında öncü sayılabilecek çalışmalar yapmıştır. Özellikle Bursa valiliği sırasındaki edebi faaliyetleri hayatının en verimli dönemini oluşturmuş, bu sırada bir taraftan Molière'in oyunlarını uyarlarken, bir taraftan da onları sahnelemiş ve dolayısıyla halka tiyatroyu sevdirmeye çalışmıştır. Gerek kısa süren maarif nazırlıkları, gerekse Bursa valiliği sırasında açtırmış olduğu yeni okullar ve yayımladığı talimatnamelerle, eğitim sisteminde belirli ölçüde de olsa bir yenilik yapmayı başardığı görülmektedir.

Dil konusunda belirli bir hedefi olmadığı için uyarlamalarında pek tutarlı olamamış, aynı yapıtta farklı imla kullanması, hatta Çağatayca gibi bazı Türk lehçelerinden kelimeler alması, eleştirilmesine yol açmıştır. Ancak *Lehçe-i Osmani*'de "lisan-ı Osmani" şeklinde nitelediği Anadolu Türkçesini bağımsız olarak ele alması ve Türk tarihinin başlangıcı hakkında dikkate değer fikirler öne sürmesi, onun, döneminde ulusal bilince ulaşmış bir kültür ulusçusu olduğunu göstermektedir.

Faaliyetleri daha çok Türk tarihi ve Türk dili alanlarında yoğunlaşan Ahmet Vefik Paşa, uyarlamalarında eserin kahramanlarının adlarına varıncaya kadar değişiklikler yapmış, Türk gelenek ve göreneklerini ayrıntılarıyla vererek yapıtın genel havasını yerlileştirmiş, kullandığı mahalli ifadelerle bunların geniş kitle tarafından sevilmesini sağlamıştır.

Türk atasözlerini derlediği mecmuada oldukça düzgün bir sıralama ile 7000'e yakın darbımeseli bir araya getirmiş, rüştiyeler için kaleme aldığı *Fezleke-i Tarih-i Osmani* yıllarca ders kitabı olarak okutulmuştur. Türk lügatçılığında bir dönüm noktası oluşturduğu kabul edilen lügatında ilk defa çeşitli Türk lehçeleri hakkında bilgiler vermiş, bunların yayılma sahalarını açıklamıştır. Özellikle "Türk" maddesindeki bilgiler dolayısıyla, daha sonraki yıllarda gelişen Türkçülük akımının öncülerinden biri olarak kabul edilmiştir.

Yapıtları: *Salname-i Devlet-i Osmaniye*, 1847; *Atalar Sözü: Türki Durûb-ı Emsal*, 1852; *Hikmet-i Tarih*, 1863; *Fezleke-i Tarih-i Osmani*, 1869; *Lehçe-i Osmani*, 1876 (yb 2000).

Molière uyarlamaları: *Zor Nikâhı* (*le Mariage Forcé*), 1869; *Zoraki Tabip* (*le Médecin malgré lui*), 1869; *Yorgaki Dandini* (*George Dandin*), 1869; *Azarya* (*l'Avare*), 1871; *Tabib-i Âşk* (*l'Amour médecin*), 1871; *Meraki* (*le Malade imaginaire*), 1871; *Dekbazlık* (*les Fourberies de Scapin*), 1871.

Çeviri: *Şecere-i Türki* (Ebülgazi Bahadır Han), 1864; *İnfial-i Aşk* (*le Dépit Amoureux*, Molière), 1869; *Dudu Kuşları* (*les Précieuses ridicules*, Molière), 1871; *Don Civani* (*Dom Juan*, Molière), 1871; *Savruk* (*P'Étourdi*, Molière), 1871; *Kocalar Mektebi* (*l'École des maris*, Molière), 1871; *Kadınlar Mektebi* (*l'École des femmes*, Molière), 1871; *Tartüf* (*Tartuffe*, Molière), 1871; *Adamcıl* (*le Misanthrope*, Molière), 1871; *Okumuş Kadınlar* (*les Femmes savantes*, Molière), 1871; *Hikâye-i Hikemiye-i Mikromega* (*Micromégas*, Voltaire), 1871; *Telemak* (*Télémaque*, Fénelon), 1880; *Cil Blas Santillani'nin Sergüzeşti* (*Histoire de Gil Blas de Santillane*, Lasage), 1886; *Arslan Avcıları yahut Hak Yerini Bulur* (*Le Tueur de Lions*, L. Thiboust-E. Lehmann), İst., 1303/1886.

Kaynaklar: İ. H. Ertaylan, *Ahmet Vefik Paşa*, İst., 1932; A. H. Tanpınar, "Ahmed Vefik Paşa", *İA*, I, 207; M. Z. Pakalın, *Ahmed Vefik Paşa*, İst., 1942; M. K. İnal, *Osmanlı Devrinde Son Sadrazamlar*, c. II, İst., 1944, s. 651-738; C. Perin, *Tanzimat Edebiyatında Fransız Tesiri*, İst., 1946, s. 82-89; F. A. Tansel, "Ahmed Vefik Paşa", *Belleten*, c. XXVIII, S. 109, s. 117-139; ay, "Ahmed Vefik Paşa'nın Eserleri", *Belleten*, c. XXVIII, S. 110, s. 249-283; ay, "Ahmed Vefik Paşa'nın Şahsiyetinin Teşekkülü, Hususi Hayatı ve Muhtelif Karakterleri", *Belleten*, c. XXIX, S. 113, s. 121-175; S. Güray, *Ahmet Vefik Paşa*, Ank., 1966; R. E. Koçu, "Ahmed Vefik Paşa", *İSTA*, I, 477-486; Ö. F. Akün, "Ahmed Vefik Paşa", *DİA*, II, 143; N. Sakaoğlu, "Ahmed Vefik Paşa", *DBİA*, I, 133-135; A. Uçman, "Ahmed Vefik Paşa", *YYOA*, I, 165-167.

AK, BEHİÇ *(Samsun, 26 Temmuz 1956 -)* Yazar, karikatürist.

Tam adı Ahmet Behiç Ak. Öğretmen Rabia Hanım ile öğretmen Rıfat Ak'ın oğlu. Haydarpaşa Lisesi'ni, İDMMA Mimarlık Bölümü'nü (1979) bitirdi; İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde iki yıl yüksek lisans öğrenimi gördü. İlk karikatürü 1973'te *Akbaba* dergisinde yayımlanan Behiç Ak, 1982'den beri *Cumhuriyet* gazetesinde karikatür ve çizgi bant çiziyor. Bir çok albümü yayımlandı. Çocuk kitapları yayımlıyor. İstanbul'da yaşıyor, bekâr. Çizerliğinin yanı sıra yazarlık ve belgesel film yönetmenliği uğraşlarını sürdürdü.

Ödül: "Bina" adlı oyunuyla 1993 Kültür Bakanlığı Özel Ödülü; *Türk Sinemasında Sansürün Tarihi-Siyahperde* adlı belgesel filmiyle 1994 Ankara Uluslararası Film Festivali En İyi

Belgesel Ödülü; *Tek Kişilik Şehir*'le Afife Tiyatro Ödülleri kapsamında verilen 2002 Cevat Fehmi Başkut En Başarılı Yazar Özel Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Bina*, İst.: Mitos Boyut, 1993; *Ayrılık*, İst.: Mitos Boyut, 1997; *Hastane*, İst.: Mitos Boyut, 1999; *Tek Kişilik Şehir*, İst.: Mitos Boyut, 2002; *İmaj Katili*, İst.: Mitos Boyut, 2004; *İki Çarpı İki*, İst.: Mitos Boyut, 2007.
Öykü-Roman: *Yıldızların Tembelliği*, İst.: İletişim, 2000. *Uyku Şehir*, İst.: İletişim, 2008.
Kaynaklar: *BF* (2002).

AK, MEHMET AKİF *(İslâhiye/Gaziantep, 15 Temmuz 1951 -)* Öykücü, denemeci.

Fatma Hanım ile çiftçi Mustafa Ak'ın oğlu. Adana İmam-Hatip Lisesi, Adana Erkek Lisesi ve İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni bitirdi. İÜ İktisat Fak. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Okulu'nda yüksek lisans yaptı. TYB üyesi. 1980'den beri İstanbul'da yeminli mali müşavir; evli, üç çocuk babası. İlk öyküsü ("Çemişkezek Mektubu") 1972'de *Pınar* dergisinde çıktı. Öykü ve yazılarını *Pınar*, *Gerçek*, *Bilgi ve Hikmet*, *Sözleşme* ve *Ümran* dergileri ile *Bayrak* gazetesinde yayımladı.

Yapıtları: Roman-Öykü: *Eyfel'de Karnaval*, (aynı isimde bir roman ve iki öykü bir arada) İst.: Otağ, 1976.
Öykü: *Bir Kayıp Sevda*, 2002.
Deneme: *Ara Dönemde İslam ve Müslümanlar*, İst.: Endülüs, 1991.
Kaynaklar: *BF* (18 Ocak 2000); Işık, 28.

AK, SEVİM *(Samsun, 11 Ağustos 1955 -)* Çocuk yazarı.

İlkokulu Samsun Subaşı'nda bitirdi. Orta ve liseyi İstanbul Kadıköy'de okudu. Yıldız Üniversitesi Kimya Mühendisliği bölümünden mezun. Biyo-kimya uzmanı. Televizyon çocuk programları için öyküler, senaryolar yazdı. "Düşlerim Sobe" adlı çocuk oyunu İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda sahnelendi.

İlk yazısı *Cumhuriyet Dergi* çocuk sayfasında çıktı (1986). *Kırmızı Fare, Doğan Kardeş, Bando, Milliyet Kardeş, Başak Çocuk* gibi dergilerde öyküleri yayımlandı. "Benim Adım Titi" adlı öyküsü Arnavutçaya, *Vanilya Kokulu Mektuplar* Koreceye çevrildi.

Ödül: *Uçurtmam Bulut Şimdi* ile 1997 Akademi Kitabevi Öykü Ödülü.

Başlıca Yapıtları: Çocuk: *Uçurtmam Bulut Şimdi*, İst.: Redhouse, 1987; *Karşı Pencere*, İst.: Redhouse, 1988; *Pembe Kuşa Ne Oldu*, İst.: YKY, 1990; *Penguenler Flüt Çalamaz*, İst.: YKY, 1990; *Toto ve Şemsiyesi*, İst.: Çınar, 1994; *Babamın Gözleri Kedi Gözleri*, İst.: YKY, 1995; *Vanilya Kokulu Mektuplar*, İst.: YKY, 1997; *Dalgalar Dedikoduyu Sever*, İst.: YKY, 1997; *Domates Saçlı Kız*, İst.: Uçan Balık, 1998; *Sakız Kızın Günleri*, İst.: Sabah, 1998; *Gemici Dedem*, İst.: Özyürek, 1999; *Dörtgöz*, 1999; *Lodos Yolcuları*, İst.: Can, 2003; *Şarkını Denizlere Söyle*, İst.: Can, 2004.
Kaynaklar: sevimak.com, *Işık 06, 118*.

AKA GÜNDÜZ *(Manastır, 1885 - Ankara, 7 Kasım 1958)* Romancı, öykücü.

Asıl adı Hüseyin Avni olan yazar Hüseyin Avni Paşa ile karıştırılmamak için önce Enis Avni, daha sonra Aka Gündüz adını kullandı. Ali Kemal, Muallim, Avni, Doğan, Seniha Hikmet, Serkenkebin Efendi, Enis Saffet imzalarını da kullandı. Soyadı AKAGÜNDÜZ. Binbaşı Finci İbrahim Kadri Bey ile Melek Hanım'ın oğlu. İlköğrenimini Serez ve Selanik'te tamamladı. Bir müddet Galatasaray Sultanisi'ne devam etti, sonra Edirne ve Kuleli askeri idadilerinde okudu. Harbiye Mektebi'nden hastalığı sebebiyle ayrılmak zorunda kaldı. Güzel sanatlar ve hukuk öğrenimi için gittiği Paris'te iki buçuk sene kaldıysa da öğrenimini tamamlayamadan İstanbul'a döndü. Yazı hayatına atıldı. *Tanin*'de ulusal yönü ağır basan yazılar yazdı. Balkan Harbi ve Babıâli Baskını esnasında yaptığı ateşli konuşmalarla dikkati çekti. Mütareke döneminde önce Malta'ya sürüldü, sonra Ankara'ya geçerek Milli Mücadele'ye katıldı. 1932-46 arasında Ankara milletvekilliği yaptı.

Edebiyat dünyasına 1901'de *Mecmua-yı Edebiye*'de yayımlanan bir şiiriyle girdi. Daha sonra *Malumat*, *Sabah*, *Servet*, *İzmir* ve *Selanik* gibi gazetelerde imzası görüldü. Ömer Seyfettin'le tanışıp dostluğunu ilerlettikçe aruz vezninden uzaklaştı, hece veznine ve daha sade bir dile yöneldi. *Genç Kalemler* dergisinde yazmaya başladı; Trablusgarp ve Balkan harplerinin etkisi altında hece vezniyle yazdığı şiirlerini *Bozgun* adlı kitabında bir araya getirdi. Daha sonra edebi faaliyetini roman üzerinde yoğunlaştırdı. Romanlarında daha çok, "zayıf ruhlu, akıllı, ciddi kadın ve erkekleri, saf ve masum bir hayat yaşarken yoldan çıkarılan genç kızları, muzır maddelerin tesiriyle harap olanları, büyük inkılapta çalışan kahramanları" konu edindi. Romanlarında mekân olarak yalnızca İstanbul ve Ankara'yı değil, Kastamonu, Çankırı gibi Anadolu şehirlerini, hatta İran, Kuzey Afrika ve Avrupa'nın çeşitli yerlerini de işledi. Yapıtlarında estetik endişeden uzak duran Aka Gündüz realist ve natüralist bir üslubu benimsedi.

Yapıtlarından *İki Süngü Arasında* (yön. Ş. Kâmil, 1952; Ü. Erakalın, 1973), *Bir Şoförün Gizli Defteri* (yön. A. Yılmaz, 1958; yön. R. Jöntürk, 1967), *Üç Kızın Hikâyesi* (yön. O. Elmas, 1959), *Dikmen Yıldızı* (yön. A. Tengiz, 1962), *Üvey Ana* (yön. Ü. Erakalın, 1967 ve 1971) ile bir yapıtından uyarlama ("Allah Kerim" adıyla, yön. S. Evin, 1950) filme alındı.

Yapıtları: Şiir: *Bozgun*, İst.: Kanaat Mtb., 1334/1918.
Oyun: *Muhterem Katil*, İst.: Zarafet Mtb., 1914; *Yarım Türkler*, İst.: Kanaat Mtb., 1919; *Köy Muallimi*, Ank.: Hâkimiyet-i Milliye Mtb., 1932; *Yılmazların İkizler*, Ank.: Hâkimiyet-i Milliye Mtb., 1932; *Beyaz Kahraman*, Ank.: Hakimiyet-i Milliye Mtb., 1932; *Yarım Osman*, Ank.: Hâkimiyet-i Milliye Mtb., 1933; *Gazi Çocukları İçin 1*, Ank.: Ulus Basımevi, 1933; *Gazi Çocukları İçin 2*, Ank.: Hâkimiyet-i Milliye Basımevi, 1933; *Gazi Çocukları İçin 3*, Ank.: Hâkimiyet-i Milliye Mtb., 1934; *Mavi Yıldırım*, Ank.: Hâkimiyet-i Milliye Mtb., 1934; *O Bir Devirdi*, Recep Ulusoğlu Basımevi, 1938.
Roman: *Kurbağacık (Hakiki ve Milli büyük hikâye)*, İst.: Cemiyet Kütüphanesi, 1919; *Bu Toprağın Kızları*, Ank.: Halk Kütüphanesi, 1927; *Dikmen Yıldızı*, İst., 1928; *Odun Kokusu*, İst., 1928 (yb *Odun Kokusundaki Hicran* adıyla, İst., 1938); *Tank-Tango*, İst.: Gündoğdu Mtb., 1928; *İki Süngü Arasında*, İst.: 1929; *Çapkın Kız*, İst.: Ahmet Halit Kütüphanesi, 1930; *Yaldız*, İst.: Hüsn-i Tabiat Mtb., 1930; *Ben Öldürmedim*, İst.: Semih Lütfi Kitabevi, 1933; *Onların Romanı*, İst.: Semih Lütfi Kitabevi, 1933; *Üç Kızın Hikâyesi*, (Nemide Ali ile) İst.: Sühulet, 1933; *Üvey Ana*, Ank.: Hâkimiyet-i Milliye Mtb., 1933; *Kokain*, İst., 1933; *Aysel*, İst.: Semih Lütfi Kitabevi, 1933; *Aşkın Temizi*, İst.: Tan Mtb., 1937; *Çapraz Delikanlı*, İst., 1938; *Zekeriya Sofrası*, İst., 1938; *Giderayak*, İst.: Kanaat, 1939; *Mezar Kazıcıları*, İst.: İnkılap, 1939; *Yayla Kızı*, İst.: İnkılap, 1940; *Bebek*, İst.: Remzi, 1941; *Bir Şoförün Gizli Defteri*, İst., 1943; *Sansaros*, İst.: İnkılap, 1945; *Eğer Aşk*, İst.: İnkılap, 1946; *Bir Kızın Masalı*, İst.: Çağlayan, 1954.
Öykü: *Türk Kalbi*, İst.: Matbaa-i Hukukiye, 1327/1911; *Türk'ün Kitabı*, İst.: Selanik Mtb., 1329/1913; *Katırcıoğlu: Avcı Sultan Mehmet Devrinde 1508-1509*, İst.: Cem'i Ktp., 1332/1916; *Hayattan Hikâyeler*, İst., 1928; *Demirel'in Hikâyeleri*, İst.: Ahmet Halit, 1930; *Demirel-Meçhul Asker-Gazi'nin Gizli Ordusu*, İst.: Ahmet Halit Kitabevi, 1945; *Türk Duygusu*, Ank.: Akba, 1941.
Kaynaklar: Ergun, I, 387-394; S. N. Ergun, *Aka Gündüz, Hayatı, Eserleri*, İst., 1937; M. Uraz, *Akagündüz: Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri ve Eserlerinden Parçalar*, İs., 1938; H. Yücebaş, *Bütün Cepheleriyle Aka Gündüz: Hayatı-Hatıraları-Eserleri*, İst., 1959; S. Uğurcan, "Aka Gündüz", *Türk Dili*, S. 427 (Temmuz 1987), s. 33-44; Akyüz, 176, 178, 185-186; F. R. Tuncor, "Aka Günüz (Enis Avni) 1885-1958", *Yeni Defne*, c. II, S. 20 (1983); A. Doğan, *Aka Gündüz*, Ank., 1989; S. Uğurcan, "Aka Gündüz", *DİA*, II, 208-209; S. İleri, "Aka Gündüz", *DBİA*, I, 146; Hazar, 36-41.

AKA, AHMET *(Hadim/Konya, 1970 -)* Şair, yazar, gazeteci.

Hadim Balcılar İlkokulu'nda, İskenderun ve Çumra İmam-hatip liselerinde okudu. 1992'den itibaren çeşitli gazeteler ve radyolarda çalıştı. *Balcıların Sesi* gazetesini yayımladı (1993-94). Konya'da Gençlik Radyosu'nda haber müdürlüğü, *Merhaba* gazetesinde sanat yönetmenliği yaptı (1992-96). *Güneysu, Sur, Cuma, Bizim Okul, Çerağ Büşra, Jurnal* ve *Aydede* dergileri ile *Yeni Ufuk, Türkiye'de Yarın, Dönüşüm* ve *Merhaba* gazetelerinde yayımladığı şiirlerinin yer aldığı dört şiir kitabı ile bir romanı bulunmaktadır.

Ödül: İmam-hatip liselerinin 40. Kuruluş Yıldönümünde MEB tarafından açılan şiir yarışmasında birincilik ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Sevinç Gözyaşları*, Konya: Damla Mtb., 1990; *Bir Gönül Fethetmek*, Konya: Ceylan Ofset, 1991; *Devrim Şarkıları*, Konya: Milli Gençlik Vakfı, 1993; *Mim*, 1996.
Roman: *Sevgi Rüzgârı*, Konya: Esra, 1997.
Kaynaklar: Işık, 28-29.

AKAL, AYTÜL *(İzmir, 1952 -)* Çocuk yazarı.

Tam adı Aytül Uncu Akal. İzmir Amerikan Kız Koleji'ni bitirdi (1971). Uzaktan eğitimle Washington International University mezunu (1999). Eğitim üzerine yüksek lisans yaptı. Çeşitli şirketlerde idari görevlerde bulundu. 1973'den itibaren *Hayat, Elele, Gezinti* gibi dergilerde yazdı. *Günaydın* gazetesi *Sobe* çocuk ekinde öyküleri yayımlandı (1990-91). Yazar arkadaşlarıyla Uçan Balık Yayınları'nı kurdu (1995). 2-15 yaş grubu için yüze yakın kitap yazdı. Bazı öykü ve masalları ders kitaplarında yer aldı. Bazı masalları yurtdışında yaşayan Türk çocuklarının anadilini geliştirme projesinde Hollanda'da yayımlandı. Masalları Türkçe-Almanca olarak Almanya'da basıldı.

Yapıtları: Şiir: *Kent Duygusu, 1971.*
Öykü: *Beni Bırakma Hayat*, Ank.: Bilgi, 1999; *İki Ucu Yolculuk*, Ank.: Bilgi, 2001.
Başlıca Çocuk Kitapları: *Süper Gazeteciler*, İst.: Uçan Balık, ?, *İki Kavgacı Ağaç*, İst.: Uçan Balık, 2007; *Atatürk Olmak*, İst.: Uçan Balık, 2007; *Kızamık Olan Fil*, İst.: Uçan Balık, 2005; *Kitap Canavarı*, İst.: Uçan Balık, 2006.
Kaynaklar: aytulakal.com; Işık 06, 120.

AKALIN, HAMDİ GÖKALP *(1907? - ?, 1962'den sonra)* Şair, yazar.

Öğretmen olarak çalıştığı, önce Hamdi Gökalp (Gök Alp), H. Gök Alp, daha sonra Hamdi Akalın ve Hamdi Gökalp Akalın im-

zalarını kullandığı ve gazetelerde edebi yazılar yayımladığı dışında hakkında bilgi bulunmayan Akalın'ın 6 şiir kitabı dışında çeşitli konularda kitapları basılmıştır. *Adana Mıntıkası Maarif Mecmuası*'nda folklor ve halk edebiyatı yazıları yayımlandı (1930).

Yapıtları: Şiir: *Gurbet Akşamları*, 1927; *Ruhum*, Mersin: Doğru Öz Mtb., 1930; *Güz Yaprakları*, Gaziantep: Halk Fırkası B., 1934; *Seneler Geçtikçe*, Adana: Toros Mtb., 1945; *Duyduğum Gibi*, Adana: Işık Mtb., 1951; *Bir Zamanlar*, İst.: Doğan Kardeş Mtb., 1967.
Diğer: *Köy Geceleri*, Gaziantep: Halk Fırkası Mtb., 1931; *İşgalde Cebelibereket*, Gaziantep: Halk Fırkası Mtb., 1932; *Bir Köy Muallimine Mektuplarım*, Gaziantep: Halk Fırkası Mtb., 1932; *Gereğince (Fıkralar)*, Osmaniye: Osmaniye Mtb., 1962.
Kaynaklar: M. Uraz, *Türk Edip ve Şairleri IV*, İst., 1940; V. R. Velibeyoğlu, "Akalın, Hamdi Gökalp", *TDEA*, I, 84; M. S. Koz, "Adana Mıntıkası Maarif Mecmuası (Çukurova'da Memleket-Memleket Çukurova'da) ve Halk Kültürü Bakımından Önemi", *II. Uluslararası Karacaoğlan Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu. Bildiriler*, Adana, 1993, s. 427-428.

AKALIN, L. SAMİ *(İstanbul, 2 Kasım 1924 - İstanbul, ? 2005)* Halkbilimci, şair, yazar, çevirmen.

Tam adı Lütfullah Sami Akalın. DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Erzurum ve İstanbul'da lise öğretmenliği, Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü'nde öğretim üyeliği yaptı. ABD'de Illionis Üniversitesi'nde engelli çocukların eğitimi ve genel antropoloji konularında uygulamalı çalışmalar yaptı (1955-56). "Dede Korkut Kitabı'nın Folklor Bakımından Değerlendirilmesi" konulu teziyle doktorasını verdi (1968).

1973'te Taiwan'da düzenlenen İkinci Dünya Şairleri Kongresi'ne katıldı. Boğaziçi Üniversitesi'nde (1982) ve İÜ Fen-Edebiyat Fakültesi'nde (1984-89) halkbilimi doçenti olarak öğretim üyeliği yaptı.

International Who's Who in Poetry ve Centro Studi e Scambi Internazionali Accademia Internaziole L. Da Vinci üyesi olan Akalın'ın halk edebiyatı araştırmaları, şiir kitapları ve çeşitli dillerden derlediği antolojileri ve şiir çevirileri bulunmaktadır.

Yapıtları: İnceleme-Derleme: *Erzurum Bilmeceleri*, Erzurum: Erzurum Lisesi Folklor Kolu, 1954; *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, İst.: Varlık, 1966 (genişletilmiş bas. 1970); *Dede Korkut Kitabı'nın Folklor Bakımından Değerlendirilmesi* (doktora tezi özeti), İst.: İÜEF, 1969; *Türk Manilerinden Seçmeler*, 2 c., Ank.: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Kültür Yayınları, 1972; *İnsanın Ne Olduğu Konusunda*, 1988; *Türk Dilek Sözlerinden Alkışlar Kargışlar*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1990; *Konumuz İnsan*, İst.: Boğaziçi Üni., [1991?]; *Türk Folklorunda Kuşlar*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1993; *Konumuz Atasözleri*, İst.: Boğaziçi Üni., 1993; *Ayakkabıcılık Terimleri Sözlüğü*, (A. Yılgör ve N. Seylan ile) İst.: Boğaziçi Üni., 1993.
Biyografi: *Halit Ziya Uşaklıgi: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst.: Varlık, 1953; *Mehmet Rauf: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst.: Varlık, 1953.
Antoloji: *Japon Şiiri Tarihi ve Antolojisi*, İst.: Varlık, 1962; *Çin Şiiri Tarihi ve Antolojisi*, İst.: Yenilik B., 1964; *Hint Şiiri*, İst.: Saka, 1977; *Zenci Şiirinden Seçmeler*, İst., 1977; *Zenci Şiiri*, İst.: Saka, 1979.
Şiir: *İnsan Türü: Dramatik Şiir/The human race: A dramatic poem*, İst.: Saka, 1974; *İnsan Boyutları*, İst.: Saka, 1981.
Çeviri: *Mevlana'dan Rübailer*, (ölçülü uyaklı çeviri) İst.: Boğaziçi Üni. Mtb., 1991.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 22; Kurdakul, *Sözlük*, 34; "Akalın, L. Sami", *TDEA*, I, 85; Karaalioğlu, 28; Işık, 29.

AKALIN, NUR *(Akhisar/Manisa, 8 Şubat 1963 -)* Öykücü, şair.

Asıl adı Nur AHISKA. Meral Hanım ile Hava Astsubay Ayhan Akalın'ın kızı. Kadıköy Kız Lisesi ve Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-Televizyon Bölümü'nü bitirdi (1994); aynı bölümde yüksek lisansı sürüyor. *Sanat Olayı* ve *Kara* dergilerinde, "Coke'n Roll" ve "A La Luna" adlı televizyon programlarında çalıştı; bir süre kamera asistanlığı yaptı. 1986'dan itibaren senaryolarını kendisinin yazdığı kısa filmleriyle yurtiçi ve yurtdışında festivallere katıldı, ödüller aldı. *Kara Sanat* seçkisini (2 sayı, 1987) çıkardı. İstanbul'da yaşıyor; evli.

İlk öyküleri ("Kırık Camlar" ve "Martbirseksendört") 1984'te *Sanat Olayı*'nda çıktı. Öykü ve yazılarını *Sanat Olayı*, *Argos*, *Kara*, *Kara Sanat* ve *Klaket* dergilerinde yayımladı. *Melek Defteri*'ndeki deneysel nitelikli kısa ve lirik öykülerinde, şiirsel dilin olanaklarını kullanmasıyla dikkat çekti. Sonraki kitaplarında "mensur şiir"e yöneldi.

Yapıtları: Öykü: *Melek Defteri*, İst.: Hil, 1989;
Mensur Şiir: *Külkedisi Kaprisi*, İst.: Naregatsi, 1994; *Arfe*, İst.: Ğ, 1999.
Kaynaklar: *BF* (Eylül 1999).

AKAN, MEHMET *(Birecik/Şanlıurfa, 5 Aralık 1939 - İstanbul, 9 Temmuz 2006)* Oyun yazarı, aktör, koreograf.

Saliha Hanım ile çiftçi Mehmet Enver Akan'ın oğlu. İlk ve orta okulu Birecik'te tamamladıktan sonra Haydarpaşa Lisesi'ni bi-

tirdi; İTÜ Makine Mühendisliği'nden son sınıfta ayrıldı. 1959'da katıldığı Genç Oyuncular topluluğunda "Kiraz Çiçek Açıyor Aykırı Dal Üstüne" (1961) ve "Akçagüler ile Karagülmez" (1962) adlı oyunları sahnelendi. Türk Devrim Ocakları'nda halk dansları çalıştı; Madam Helenar'dan bale dersleri aldı. Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu'nda dört yıl oynadı; Dostlar Tiyatrosu'nda oyuncu, yönetmen ve koreograf olarak çalıştı. "Ham Hum Şaralop" adlı oyunu Ulvi Uraz topluluğu tarafından sahnelendi (1968). Çekoslovakya'da Keşanlı Ali Destanı'nın koreografisini gerçekleştirdi (1974); "Hasat" adıyla bir halk dansları topluluğu kurdu. 1985'te yazdığı "Fatoş'a Sesli Mektuplar" Türkiye'nin Sesi Radyosu'nda yayınlandı. Atıf Yılmaz'ın "Aaahh! Belinda" ile Halit Refiğ'in "Teyzem" filmlerinde rol aldı; 1986'dan beri TRT, Star ve Show televizyonlarında gösterilen "Bizimkiler" dizisinde oynuyor. Tiyatro Oyuncuları Derneği (TODER) ve Çağdaş Sinema Oyuncuları Derneği (ÇASOD) üyesi. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk babası. Çalışmalarında geleneksel halk sanatını çağdaş tiyatroya ve dansa aktarırken toplumcu sanat anlayışını benimsedi.

Ödül: *Hikâye-i Mahmud Bedreddin* ile 1982 Ulvi Uraz En İyi Yönetmen Ödülü, Ankara Sanatsevenler Derneği En İyi Yönetmen Ödülü ve İsmet Küntay Oyun Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Hikâye-i Mahmud Bedreddin*, İst.: Hacan, 1983; *Toplu Oyunlar I: Hikâye-i Mahmud Bedreddin, Analık Davası, Midirfillik Oyunu*, İst.: Mitos Boyut, 1993.
Kaynaklar: *BF* (Eylül 1999).

AKANSU, KENAN *(İstanbul, 1923 -)* Şair.

Deniz subayı Beykozlu Ahmet Cevat'ın oğludur. İlk ve orta okulu Kadıköy'de okuduktan sonra Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi. İÜEF Coğrafya Bölümü'nün son sınıfından ayrıldı. Memurluk yaptı.

Doğan Kardeş dergisinde çocuk şiirleri yayımlandı (1947-48). *Varlık, Şairler Yaprağı, Türk Dili, Yenilik, Petek, Çocuk Yuvası, Öğretmen, Yelken, Sanat Dünyası, Denge, Kadın, Tarla, Çağrı, Zeren, Eflatun, Güvercin, Türk Basın Birliği* dergilerinde yayımlanan şiirlerinin yanı sıra güfte de yazdı.

Yapıtları: Şiir: *Yanık Türkü*, İst.: Durum, 1959; *Zeytin Gözlüm*, İst.: Çınar Mtb., 1965; *Buruk Yaşantı*, İst.: Halk B., 1968; *Mutluluk Beni Arasın*, İst.: Minnetoğlu, 1976; *Akansu'dan Damlalar*, (seçme şiirler) ?: Ufuk Mtb., [1986?].
Çocuk Şiiri: *Çocuk Bahçesi*, İst.: Sanat B., 1961.
Antoloji: *Çocuk Dünyası*, 1963.
Kaynaklar: "Akansu, Kenan", *TDEA*, I, 85; Karaalioğlu, 29.

AKAR, ALİ KEMAL *(Havza/Samsun, 1 Mart 1969 -)* Şair.

İlk ve orta öğrenimini tamamladığı Almanya'da uzun yıllar işçilik yaptı. İlk şiiri *Günaydın* gazetesinin Almanya baskısında (1986) çıktı. Şiirlerini *Şiir Defteri* ve *Ana* (1990-95) dergilerinde yayımladı.

Ödül: 1991'de *Günaydın* gazetesinin Avrupa'daki Türkler için düzenlediği şiir ve şarkı sözü yarışmasında "Buruk Bir Türküdür Her Sevgileniş" isimli şiiriyle ikincilik; 1993'te *Türk Star* gazetesinin şiir yarışmasında "Hudutsuz Beldelerde" şiiriyle jüri ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Gönül Kuşu*, 1992; *Dut Ağacı*, 1992; *Eylül'de Vurulan Güneş*, Berlin: Şiir Defteri, 1993.
Kaynaklar: Işık, 29-30.

AKAR, MEHMET *(Artova/Tokat, 26 Ekim 1967 -)* Öykücü.

Bazı hikâyelerinde Fatih Yıldırım imzasını da kullandı. Elmas Hanım ile maliye memuru Mustafa Akar'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Artova'da tamamladıktan sonra Uludağ Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi'ni bitirdi (1991). Halen Çan'da (Çanakkale) şirket yöneticisi. Evli, bir çocuklu. *Sızıntı* dergisinde, *Zaman* gazetesinde yazdı.

Yapıtları: Öykü: *Emanet*, İst.: Dilek, 1996; *Yanmak Vakti*, İst.: Timaş, 2000; *Mesel Denizi*, İzmir: Nil, 2000; *Mesel Ufku*, İst.: Timaş, 2002.
Kaynaklar: *BF* (20 Mayıs 2002).

AKARSU, HASAN *(Küçükyoncalı köyü/Saray/Tekirdağ, 13 Temmuz 1952 -)* Şair.

Çiftçilikle uğraşan Havva Hanım ile Ömer Akarsu'nun oğlu. Edirne Erkek İlköğretmen Okulu'nu bitirdikten (1970) sonra üç yıl ilkokul öğretmenliği yaptı. İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nden (1976) ve Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden (1991) mezun oldu. Uzun yıllar öğretmenlik yaptı. 1999'da emekli oldu. TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. Tekirdağ'da yaşıyor; evli ve iki çocuk babası.

İlk şiiri ("Cemal Süreya") 1976'da *SEK*'in (Sanat El Kitapları) ilk sayısında çıktı. Şiir ve yazılarını *Kıyı, Türk Dili, İnsancıl, Öğretmen*

Dünyası, *Çağdaş Türk Dili*, *Cumhuriyet Kitap* vb dergilerde yayımladı. Arkadaşlarıyla birlikte Tekirdağ'da kültür-sanat dergisi *Kiraz*'ı (10 sayı, 1993-95) kurdu, bu dergide sanat danışmanlığı ve yazı kurulu üyeliği yaptı. Mehmet Başaran'ın *Söz Güneşi* adlı eserini "iyi mayalamış, iyi pişirmiş sözü, fırından yeni çıkmış ekmek kokan bir yapıt çıkmış ortaya" diye tanıttığı Akarsu kendisini 1970 kuşağına ve Behçet Necatigil'e yakın hissettiğini belirtmektedir.

Yapıtları: Şiir: *Güle/Durmuş Zaman*, İst.: kendi yayını, 1982; *Güz Suları*, Kayseri: Aday, 1983; *Şiir Boyları Güvercin*, İst.: Tuna, 1986; *Ölümsüzlük Toprağında*, İst.: Şafak, 1990; *Söz Güneşi*, İst.: Gerçek Sanat, 1994; *Ardına Bakan Gün*, İst.: Gerçek Sanat, 1997; *Gül Yurduna Deniz*, İst.: Gerçek Sanat, 1999; *Şiirler Kanadı Gülden*, İst.: Gerçek Sanat, 2004.
Deneme: *Şiirler Değdi Sevdaya*, İst.: Gerçek Sanat, 2000: *Şiirler-den / İzler*, İst.: Gerçek Sanat, 2004.
Mektup: *Şiirin Kanatlarında*, İst.: Gerçek Sanat, 2001.
Derleme: *Söylenceler Denizi*, İst.: Okur, 1989.
Günlük: *Kalan İzler*, İst.: Bumerang, 2000.
Kaynaklar: *BF* (5 Mayıs 1999); M. Başaran, "Söz Güneşi", *Dünya Kitap*, S. 38 (9 Aralık 1994); A. Özer, "Trakya Toprağından Bir Şair: Hasan Akarsu ve Şiiri Üzerine", *Yeni Biçem*, S. 26 (Haziran 1995); A. Oy, *Yüzyıllar Boyunca Tekirdağlı Şairler ve Yazarlar*, İst., 1995, s. 13-16; E. Bucakyurt, "Uzaklarda Bir Akarsu", *Damar*, S. 68 (Kasım 1996), s. 27; " 'Ardına Bakan Gün' İçin Notlar", *Damar* (Şubat 1998), s. 28-29.

AKARSU, HİKMET TEMEL *(Gümüşhane, 12 Nisan 1960 -)* Romancı, yazar.

Hezarfen Hezeyan Çelebi, Marquis d'Istambulin, Fukara Peymaneşikest ve Hikmet Akarsu imzalarını da kullandı. Nadide Hanım ile memur Ali Rıfkı Akarsu'nun oğlu. Öğrenimini İstanbul'da Selimiye İlkokulu, Haydarpaşa Lisesi ve İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde tamamladı. 1982-85 yıllarında lisanslı olarak eskrim yaptı. Bir süre mimarlık, lokal işletmeciliği ve yayıncılıkla (Bebekus'un Kitapları) uğraştı. Kent FM'de "İnteraktif Entelijansiya" adlı kültür-magazin programını yaptı. Refah Partisi milletvekili Şevki Yılmaz'a hakaret ettiği gerekçesiyle yargılandığı davadan aklandı. PEN Yazarlar Derneği, TYS ve Mimarlar Odası üyesi. eskrim yapıyor. İstanbul'da yaşıyor; bir çocuk babası.

Varlık ve *Papirüs* dergileri ile *Radikal* ve *Posta* gazetelerindeki edebiyat dünyasını hicveden yazılarıyla tanındı. Tiyatro için oyunlar ve radyo oyunları yazdı. Oyunları Devlet tiyatrolarının repertuvarına alındı, TRT'de seslendirildi. Kendisini, "Kadıköy yakasında etkili olan 'Kaybedenler Kulübü' adlı underground rock ya da nihilist akımın 'vakanüvisi' " olarak tanımlıyor.

Yapıtları: Roman: *İligves İrepus*, İst.: Kıyı, 1989; *Alelade*, İst.: Bebekus, 1989; *Yenik Ordunun Subayları*, İst.: Bebekus, 1990; *İstanbul Dörtlüsü:* 1- *'Kaybedenler'in Öyküsü (Rock'n'Roman)*, İst.: Can, 1998; *İstanbul Dörtlüsü:* 2- *İngiliz*, İst.: İnkılâp, 1999; *İstanbul Dörtlüsü:* 3- *Küçük Şeytan*, İst.: İnkılâp, 1999; *İstanbul Dörtlüsü:* 4- *Media*, İst.: İnkılâp, 2000; *Kayıp Kuşak 1: Alaladelik Çağı*, İst.: İnkılâp, 2000; *Kayıp Kuşak 2: Çaresiz Zamanlar*, İst.: İnkılâp, 2001; *Kayıp Kuşak 3: Yeniklerin Aşkı*, İst.: İnkılâp, 2001; *Kayıp Kuşak 4: Sevgili Superi*, İst.: İnkılâp, 2001; *Ölümsüz Antikite 1: Aseksüel Koloni ya da Antiope*, İst.: Telos, 2002; *Ölümsüz Antikite 2: Siber Tragedya ya da İphigeneia*, İst.: Telos, 2003; *Ölümsüz Antikite 3: Casus Belli ya da Helena*, İst.: Telos, 2003.
Öykü: *Çaresiz Zamanlar*, İst.: Varlık, 1993; *Babalar ve Kızları*, İst.: İnkılâp, 2005; *Dekadans Geceleri*, İst.: Varlık, 2008.
Hiciv: *Aydın Muhiti*, (Hezarfen Hezeyan Çelebi adıyla) İst.: Boyut, 1995.
Çocuk: *Güzelçamlı'nın Kayıp Panteri*, İst.: Can, 2005.
Kaynaklar: *BF* (5 Nisan 1999); M. Küpüşğlu, "Bir Rock Romanı", *Cumhuriyet Kitap*, S. 454 (29 Ekim 1998); B. Özarıkça, "Kadıköy Sound", *Varlık*, Aralık 1998; M. Küpüşoğlu, "Küçük Burjuva Aydınının Anatomisini Çıkardım", *Cumhuriyet Kitap*, S. 541 (29 Haziran 2000).

AKAŞ, CEM *(Mannheim/Almanya, 10 Mart 1968 -)* Öykücü, romancı.

Tam adı Mehmet Cem Akaş. Levend Eğriboz ve James Whitbread imzalarını da kullandı. Nüvit Hanım ile İsmet Akaş'ın oğlu. 1974'te Türkiye'ye geldi. Robert Kolej'i ve Boğaziçi Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. Aynı üniversiteden ve Columbia Üniversitesi'nden siyaset bilimi konusunda yüksek lisans derecesi aldı. Yapı Kredi Yayınları'nda (1991-2004) çalıştı; *Cogito*, *kitap-lık* ve *Sanat Dünyamız* dergilerini yönetti (1996-99). TRT'deki "Okudukça" programında metin yazarlığı ve sunuculuk yaptı (1993-94). Müzik alanında caz ve klasik formları birleştiren kompozisyonlar hazırladı. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk öyküsü ("Gerçeğin Öte Yanında") 1987'de *Gergedan*'da çıktı. Öykü, yazı ve çevirilerini *Gergedan*, *Argos*, *kitap-lık*, *Sanat Dünyamız* ve *Radikal Kitap* dergilerinde yayımladı. Birçok çevrisi kitaplaştı. Göndermeler ağıyla donatılmış fantastik deneysel metinler niteli-

ğindeki öykü ve romanlarında ölüm, cinayet, gerçek, düş ve rastlantı temaları üzerinde yoğunlaştı. Polisiye ve bilimkurgu tekniklerinden de yararlanarak sinematografik bir anlatım kullandı.

Yapıtları: Öykü: *Noktanın Kesişimleri Antolojisi*, İst.: Hil, 1990; *Gizli Hava Müzesi*, İst.: Altıkırkbeş, 1995; *Aşkın Zembereği Uyandığında Kadın Hâlâ Yanındaydı*, İst.: Sel, 2000; *R*, İst.: Okuyanus, 2002.
Roman: *7*, İst.: Altıkırkbeş, 1992; *Suç ve Ceza*, İst.: YKY, 1992; *Balığın Esir Düştüğü Yer*, İst.: Altıkırkbeş, 2000; *Olgunluk Çağı Üçlemesi: Balığın Esir Düştüğü Yer / Sönmemiş Kireç / Oyun İmparatorluğu*, İst.: YKY, 2001; *Kant Kulübü*, İst.: Alkım, 2004; *Gitmeyecekler İçin Urbino*, İst.: Everest, 2007; *9*, İst.: Everest, 2009.
Şiirsel Metin: *Belkienisbatur*, İst.: Altıkırkbeş, 1993.
Deneme: *İse*, İst.: YKY, 1999; *İse Ki Değil (Nadüz Yazılar)*, İst.: YKY, 2001.
Kaynaklar: *BF* (9 Ağustos 1999); "Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi", *Aktüel*, 7 Ocak 1993; C. Koyuncu, "Suç ve Ceza: Cem Akaş", *Cumhuriyet Kitap*, 1 Nisan 1993; B. Öktülmüş, "Balığın Esir Düştüğü Yer", *Radikal İki*, 9 Temmuz 2000.

AKATLI, FÜSUN *(Ankara, 7 Mayıs 1944 -)* Eleştirmen, denemeci.

Tam adı Suat Füsun Akatlı. Suat Selçuk, Füsun Altıok (şair Metin Altıok'la evli olduğu sırada) imzalarını da kullandı. Gazeteci Bihin Anter Hanım ile memur Nihat Selçuk Akatlı'nın kızı. Gazeteci ve şair Kemalpaşazade Lastik Sait Bey'in (1848-1921) anne tarafından torunu, çevirmen Güzin Dino'nun kuzeni, felsefe ve sosyoloji profesörü Hilmi Ziya Ülken'in (1901-1974) kardeşinin torunudur. Ankara Kız Lisesi'ni (1962) ve DTCF Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1966). AÜ Eğitim Fakültesi'nde lisansüstü (1970), Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde doktora yaptı (1974). DTCF ve Hacettepe Üniversitesi felsefe bölümlerinde felsefe, dil ve edebiyat dersleri verdi (1966-83). 1983'te doçentlik aşamasındayken üniversiteden ayrıldı; İstanbul'a yerleşti. Reklam şirketlerinde metin yazarı olarak çalıştıktan sonra İstanbul Şehir Tiyatroları'nda baş dramaturg olarak görev yaptı. 1998'den sonra Yeditepe Üniversitesi Tiyatro Bölümü başkanı oldu. PEN Yazarlar Derneği, Türkiye Felsefe Kurumu, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği üyesi, Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı yönetim kurulu başkanı. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk annesi.

İlk denemesi 1968'de *Dost* dergisinde çıktı. Eleştiri, inceleme, deneme ve kitap tanıtım yazılarını *Forum*, *Türk Dili*, *Yeni A*, *Oluşum*, *Soyut*, *Militan*, *Birikim*, *Türkiye Yazıları*, *Varlık*, *Milliyet Sanat*, *Gergedan*, *Argos* ve *Gösteri* dergileri ile *Politika* gazetesinde yayımladı. Özellikle 1960 sonrasının önde gelen öykü ve romancıları hakkında yazdığı yenilikçi ve çözümleyici eleştiri yazılarının yanı sıra dil, edebiyat ve kültür sorunlarını ele aldığı denemeleriyle de tanındı. "Felsefeyle eleştiri, düşünceyle yaratıcılık arasında gidip gelen, bir yandan öznelliğe ve zekâya, öte yandan belli bir kültür ve dünya görüşüne dayanan denemeleriyle ilginç bir yazar olduğunu" gösterdi (Nedim Gürsel, *Birikim*, S. 37, 1978). Bilge Karasu'nun kitaplarını yayıma hazırladı.

Yapıtları: Deneme-Eleştiri-İnceleme: *Niçin Diyalektik?*, Ank.: Çağdaş, 1977; *Yaz Başına Neler Gelir*, İst.: Ada, 1980; *Bir Pencereden*, İst.: Adam, 1982; *Edebiyat Defteri*, İst.: Afa, 1987; *Felsefe Kıyılarında*, İst.: Afa, 1989; *Zamansız Yazılar*, İst.: YKY, 1994; *Tenha Yolun Ortasında*, İst.: Oğlak, 1995; *Pusulamız Felsefe*, İst.: Varlık, 1997; *Acıyla, Sevgiyle, Kahramanca*, İst.: Boyut, 1998; *Öykülerde Dünyalar*, İst.: Boyut, 1998; *Zamana Direnen Şiir, Zamanı Yaşatan Roman*, İst.: Boyut, 1998; *Düşünce Ufkunda Pupa Yelken*, İst.: Boyut, 1999; *Sis Lambası*, İst.: Boyut, 1999; *Kültürsüzlüğümüzün Kışı*, İst.: Dünya Kitap, 2003; *Felsefe Gözüyle Edebiyat*, İst.: Dünya Kitap, 2003; *Rüzgâra Karşı Felsefe*, İst.: Kırmızı, 2007.
Derleme: *Bilge Karasu Aramızda*, (M. G. Sökmen ile) İst.: Metis, 1997.
Çeviri: *Yapısalcılık* (Jean-Pierre Piaget), Ank.: Dost, 1983.
Kaynaklar: *BF* (14 Temmuz 1999); Necatigil, *İsimler*, 24; Özkırımlı, *TEA*, I, 69; Kurdakul, *Sözlük*, 34; Karaalioğlu, 49; E. Ercan, "Deneme-Eleştiri Yolunda 30 Yıl", H. Yavuz, "Füsun Akatlı'nın Denemeciliği Üzerine Bir Deneme", *Cumhuriyet Kitap*, S. 330 (13 Haziran 1996).

AKAY, ABDULLAH *(Bünyan/Kayseri, 10 Mart 1930 -)* Şair.

Şair Oğuzhan Akay oğludur. Kayseri Teknik Lisesi'ni bitirdikten (1951) sonra Türk Silahlı Kuvvetleri (1952-73), Oyak (1976-90) ve TRT genel müdürlüklerinde çalıştı. Edebiyatçılar Derneği ve İLESAM üyesi. Evli ve dört çocuk babasıdır. İlk şiiri Kayseri'de yayımlanan *Volkan* dergisinde çıktı (1949). Şiir ve düzyazılarını *Edebiyat Alemi*, *Türk Sesi*, *Atayol*, *Özdemokrat*, *Filiz*, *Ekonomik Yorum*, *Milli Kültür*, *Türk Dili*, *Kemalist Ülkü* ve *Littera* dergilerinde yayımladı. Bazı şiirleri Cengiz Ertem tarafından *Les Arbres solitaires* (Yalnız

Ağaçlar, Ank.: Beğendik, 1995) adıyla Fransızcaya çevrildi.

Yapıtları: Şiir: *Anıların Çığlığı*, 1982; *Tükenişe Kadar Sevmek*, 1984; *Uzat Yeşil Ellerini*, 1985; *Bir Şair Geçti Rüzgâr*, Ank.: Yeniçağ, 1985; *Islak Güneş*, Ank.: Beğendik, 1995; *Eylül Türküleri*, İst.: Şiir Dünyası, 2003.
Roman: *Kore'de Dirilen Şehit*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1985.
Kaynaklar: Işık, 31.

AKAY, HASAN *(İzmit, 1 Aralık 1957 -)* Araştırmacı, şair.

Hasan Bedri, Sadık Ekinci ve Kemal Erdem imzalarını da kullandı. Zeliha Hanım ile esnaf Hüseyin Akay'ın oğlu. Yüksek İslam Enstitüsü ve İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1981). Cenap Şahabettin üstüne yaptığı bir araştırmayla doktorasını verdi (1989). 1992'den beri Mimar Sinan Üni. Fen-Edebiyat Fak. Yeni Türk Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesi. *Milli Gazete*'de sanat sayfası hazırladı, *Sedir* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yürüttü (1981). TYB üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası. İlk yazısı ("Çobanlık Sanatı") 1973'te *Kaynaklara Dönüş*'te çıktı. Yazı ve şiirlerini *İlmi Araştırmalar*, *Türk Dünyası İncelemeleri*, *Dergâh*, *Türk Dili*, *Gösteri* ve *Nar* dergilerinde yayımladı.

Ödül: *Cenab Şahabeddin'in Şiirleri Üzerinde Stilistik Bir Araştırma* ile 1998 TYB Edebi Tenkit Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Gökkuşağı Alnım*, İst.: Özge, 1983; *Ay Dervişleri*, İst.: İz, 1992; *Savaş Görmüş Çocukların Şiiri*, İst., 1993; *Ebru Şiirleri* İst.: İyi Adam, 2001 .
Araştırma: *Bir Şairin "Son Arzu"su*, İst.: İÜEF, 1997; *Fatih'ten Günümüze Şairlerin Gözüyle İstanbul*, 2 c., İst.: İşaret, 1997; *Servet-i Fünûn Şiir Estetiği*, İst.: Kitabevi, 1998; *Tanzimat Sonrası Türk Edebiyatında Yeni Fikirler*, İst.: Kitabevi, 1998; *Cenab Şahabeddin*, İst.: Timaş, 1998; *Tevfik Fikret*, İst.: Timaş, 1998; *Evrâk-ı Eyyâm (Cenab Şahabeddin)*, İst.: Timaş, 1998; *Cenab Şahabeddin'in Şiirleri Üzerinde Stilistik Bir Araştırma*, İst.: Kitabevi, 1998; *Şiiri Yeniden Okumak* İst.: Kitabevi, 2003; *Kare-Deniz Behçet Necatigil'in Şiiri Üzerine* İst.: 3 F, 2006; *Şiir Alametleri* İst.: 3 F, 2006; *Mevlana'nın Dayanılmaz Davetine Katılmak*, (İ. Öztürk'le birlikte) İst.: 3 F, 2007;
Derleme: *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Bilinen ve Bilinmeyen Şaheserler Antolojisi*, (S. Umran'la) İst.: İşaret, 1994; *Şaheser Çocuk Şiirleri Antolojisi*, (S. Umran'la) İst.: İşaret, 1995.
Kaynaklar: *BF* (Aralık 1999); Işık, 31-32; B. Ayvazoğlu, "Ay Dervişleri", *Türkiye*, 9 Ekim 1992; M. Kutlu, "Ay Dervişleri", *Dergâh*, S. 33 (Kasım 1992), s. 3-4.

AKAY, İHSAN *(İstanbul, 1918 -)* Yazar.

Hariciyeci Kâmil Mümtaz Akay ile Makbule Hanım'ın oğlu. Galatasaray Lisesi'ni (1939) ve Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni (1944) bitirdi. Budapeşte (1948) ve Tel-Aviv'de (1950) elçilik kâtibi, Tunus'ta (1953-55) konsolos yardımcısı, Batum'da başkonsolos (1957), Paris, Libya, Varşova ve Tahran büyükelçilik müsteşarı (1960-71) olarak görev yaptı. *Varlık* dergisinde denemeleri yayımlandı (1941-43; 1955). 1955'te yine *Varlık*'ta yayımlanan "Eserle Yaratıcısı" isimli denemesinde özellikle Sait Faik'in öykü ve romanlarına dair yorumları dikkat çekti.

Ödül: 1955'te *Varlık* dergisinin düzenlediği inceleme yarışmasında "Eserle Yaratıcısı" isimli yazısıyla birincilik ödülü kazandı.

Yapıtları: Biyografi: *Dostoyevski: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst.: Varlık, 1959.
İnceleme: *Atatürkçülüğün İlkeleri*, İst.: Varlık, 1964.
Anı: *Kültür Anıları*, Ank.: Kültür B., 2000.
Çeviri: *Gündüz Sefası* (J. Kessel), İst.: Varlık, 1955; *Büyücü* (D. Buzzati), İst.: Varlık, 1971; *Müzik Sanatı (İ. Stravinski)*, İst., 2000.
Kaynaklar: Çankaya, V, 2789-2790; Kurdakul, *Sözlük*, 35; Karaalioğlu, 29; "Akay, İhsan", *TDEA*, I, 85; M. Ünlü-Ö. Özcan, *20. Yüzyıl Türk Edebiyatı*, İst., 1990, s. 388-389.

AKAY, MELİHA *(Bursa, 1960 -)* Öykücü.

Bolu Turizm ve Otelcilik Yüksek Okulu'nda okudu. Bir otelde işletme sorumluluğu yaptı. Öyküleri *Mum*, *İnsancıl*, *Yaşasın Edebiyat* gibi dergilerde yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Yağmura Tutulanlar*, İst.: Epsilon, 2002; *Gülüşün Gelincik Tarlası*, İst.: Epsilon, 2004; *Ya Kaybolursan*, İst.: Epsilon, 2006.
Kaynaklar: Işık 06, 136.

AKAY, OĞUZHAN *(Afyon, 4 Şubat 1955 -)* Şair.

Ayten Hanım ile şair, yazar Abdullah Akay'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Çorlu, Ankara ve Tatvan'da tamamladı; 1978'de Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Okulu Radyo-TV Yapımcılığı Bölümü'nü bitirdi. TRT Türkiye'nin Sesi, Ankara Radyosu, TRT-2, atv, Number 1 TV, Radyotek ve Kanal E'de yapımcılık, tanıtım yönetmenliği ve sunuculuk yaptı. 1982'den beri reklam sektöründe çalışıyor. Radyo yayıncılığı ve reklamcılık alanında pek çok ödül aldı. *Posta* gazetesinde köşe yazarı. TYS, MESAM, Reklamcılar Derneği ve Reklam Yazarları Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk babası.

İlk şiiri ("Siz de Düşünün Neydi O?") 1978'de *Türkiye Yazıları*'nda çıktı. Şiir, yazı ve öykülerini *Adam Sanat*, *Varlık*, *Milliyet Sanat*, *Şiir Atı*, *Sombahar*, *Gösteri*, *Adam Öykü*, *Çalıntı*, *Mr. No* ve *Nar* dergilerinde yayımladı. Kendisini "Reconstruction", "Pop Art" ve "Underground" akımlarına yakın hissettiğini belirten Akay'ın kelime oyunları ve şaşırtmacalar üstüne kurduğu şiirlerinde dili ustalıkla kullandığı kabul edildi. Şiirlerinin yanı sıra öyküleri ve bestelenmiş şarkı sözleri de vardır.

Yapıtları: Şiir: *CinAyetler*, İst.: Şiir Atı, 1989; *O Uzak Ay*, İst.: Adam, 1994; *Compact Risk-Digital Poems*, İst.: Altıkırkbeş, 1994; *Ürk Şiirleri*, İst.: Altıkırkbeş, 2003.
Deneme: *Müsaitseniz Size Âşık Olabilir miyim*, İst.: Neden, 2005; *Melekler Seni Seviyor*, İst.: Neden, 2005; *Aşkları Kurtarma Timi*, İst.: Neden, 2006.
Kaynaklar: *BF* (Kasım 1999); Necatigil, *İsimler*, 25; S. Akın, "Oğuzhan Akay" (söyleşi), *Milliyet Sanat*, S. 241 (1 Haziran 1990).

AKBABA, ŞABAN *(Kars, 10 Ocak 1954 -)* Şair, yazar.

Akbaba, Şahin Akbaba, Şahin Akyurt gibi takma adlar da kullandı. Kars Dedekorkut Eğitim Enstitüsü mezunu (1976). Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Teftişi bölümünde lisan öğrenimi gördü (1983). Türkiye'nin çeşitli yerlerinde ve Hamburg'da öğretmenlik yaptı (1976-99). Bursa Osmangazi'de ve Bursa Bilim ve Sanat Merkezinde çalıştı. Edebiyatçılar Derneği Yönetim Kurulu üyeliği ve Bursa Yazın ve Sanat Derneği (BUYAZ) başkanlığı yaptı.

İlk şiiri ("Biz Öğretmeniz") *Eğitim Mücadelesi* dergisinde çıktı (1980). Şiir, öykü ve düzyazıları *Edebiyat 81*, *Dönem*, *Yamaç*, *Yeni Olgu* gibi dergilerde yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Nazik Kız*, 2001.
Şiir: *Güneşin Konağı*, 1986; *Yüreğimin Koynundadır*, İst. Gerçek Sanat; 1992; *Sevgi Ana*, 2003.
Roman: *Kolonya Kokulu Mendil*, 2001; *Işığa Yolculuk*, 2001.
Çocuk: *Kafessiz Bir Dünya*, İst.: Gerçek Sanat; 1992; *Güneşi de Getir Bize*, 1996; *Işığa Yolculuk*, İst.: Ceylan, 2005; *Bağdatlı Maymun*, İst.: Papirüs, 2006.
Kaynaklar: Işık 06.

AKBAL, OKTAY *(İstanbul, 20 Nisan 1923 -)* Öykücü, romancı, gazeteci.

Savcılık, ardından serbest avukatlık yapan Salih Şahabettin ile eski vali, siyaset adamı ve yazar Ebubekir Hazım Tepeyran'ın kızı Vuslat Hanım'ın oğlu. İlkokulu Saint Assomption'da okudu, ortaöğrenimini Saint Benoit ve Özel İstiklal Lisesi'nde yaptı (1942). İÜ Hukuk Fakültesi'ne girdi, ardından İÜEF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne geçti, ancak öğrenimini yarıda bırakarak çalışma hayatına başladı. 1943-44'te *Servetifünun-Uyanış* dergisinde sekreterlik yaptı. 1947-51 arasında MEB Tercüme Bürosu'nda çalıştı. Düzeltmen olarak girdiği *Vatan* gazetesinde bir süre sonra dış politika sekreterliği, ardından yazı işleri müdürlüğü yaptı; aynı gazetede edebiyat ve sanat yazıları yazdı; 1956'da köşe yazarlığına başladı. 1969-91 arasında *Cumhuriyet* gazetesindeki "Evet-Hayır" köşesinde günlük yazılar yazdı. 1983'te anayasa konusundaki bir yazısı nedeniyle üç ay hapis yattı. Köşe yazılarını 1992-99 arasında *Milliyet* gazetesinde sürdürdü, sonra yeniden *Cumhuriyet*'e geçti. 1960-63 ve 1969-83 arasında TDK yönetim kurulu üyeliği, 1978-79 arasında Kültür Bakanlığı yayın danışma kurulu üyeliği yaptı. Türk Edebiyatçılar Birliği'nin kurucuları arasında yer aldı. 1989-95 arasında da TYS genel başkanlığı görevinde bulundu. İstanbul'da yaşıyor; Fransızca öğretmenliği ve MEB müfettişliği görevlerinde bulunan, daha sonra da siyasete atılan Ayla Akbal'la evlidir, ilk eşinden bir kız çocuğu vardır.

Öykü yazmaya ilkokul yıllarında başlayan ve çeşitli çocuk dergilerinde öyküleri yayımlanan Akbal edebiyat dünyasına 1939'da, henüz lise öğrencisiyken *İkdam* gazetesinde yayımlanan öyküsüyle girdi. Bundan sonra da *İkdam* ve *Yeni Sabah* gazetelerinde hemen hemen her gün bir öyküsü, *Bin Bir Roman*, *Çocuk Haftası*, *Yıldız* gibi gazete ve dergilerde yazıları, öyküleri ve çevirileri yayımlandı. Akbal, Asım Bezirci'yle yaptığı söyleşisinde, bu ilk dönem ürünlerini edebi eser olarak kabul etmediğini ve lisenin son yılında "yeni, ilerici edebiyat"a yöneldiğini belirtir. Liseyi bitirdiğinde yazar olarak ün kazanmıştı. 1946'da yayımlanan ilk kitabı *Önce Ekmekler Bozuldu* edebiyat çevrelerinden olumlu eleştiriler aldı. Asım Bezirci ile söyleşisinde, bu dönemdeki öykü anlayışını şöyle özetler: "Sait Faik'le Sabahattin Ali'nin öykü anlayışına yakındım. Konuya o kadar önem vermiyordum, ama toplumun bir kesitini, toplumdan bir atmosferi, sokakları, insanları anlatmaya çalışıyordum." Bu anlayışı sonraki eserlerinde de sürdü. Kısa ve devrik cümlelerden oluşan duru ve şiirsel bir anlatımla kaleme aldığı öykülerinde kendi anılarından,

hayallerinden, gözlemlerinden, duygularından yola çıkarak büyük şehir insanının yaşamını, sıkıntılarını, tedirginliklerini, tutunma çabalarını, kederlerini ve sevinçlerini anlatır. Öykü ve romanın yanı sıra deneme, söyleşi, anı ve günce türlerinde de eserler veren Akbal'ın *Garipler Sokağı* ve *Bizans Definesi* adlı kitapları Rusçaya, *Dondurmalı Sinema* Sırpçaya çevrilmiş, başkalarıyla evli bir kadınla erkeğin ilişkilerini ve yakın çevrelerini anlattığı *Suçumuz İnsan Olmak* (yön. E. Tokatlı, 1986) filme çekilmiştir. 1991'de Asım Bezirci tarafından *Oktay Akbal* adlı bir inceleme kitabı, 1997'de "Aydınlanma Işığında Sanat İnsanlarımız" etkinlikleri kapsamında Feridun Andaç tarafından *Oktay Akbal* adlı bir biyografi yayımlanmıştır.

Ödül: *Suçumuz İnsan Olmak* ile 1958 TDK Roman Ödülü; *Berber Aynası* ile 1959 Sait Faik Hikâye Armağanı; 1983 ve 1984 Gazeteciler Cemiyeti Güncel Yazı Ödülü; 1997 Sedat Simavi Ödülü; Bütün romanlarıyla 2000 Orhan Kemal Roman Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Önce Ekmekler Bozuldu*, İst.: F. K. Basımevi, 1946; *Aşksız İnsanlar*, İst.: Varlık, 1949; *İkisi*, (ilk iki kitabındaki öykülerin toplu basımı) İst.: Varlık, 1955; *Bizans Definesi*, İst.: Yeditepe, 1953; *Bulutun Rengi*, İst.: Yenilik, 1954; *Berber Aynası*, İst.: Yenilik, 1958; *Yalnızlık Bana Yasak*, İst.: Set, 1967; *Tarzan Öldü*, İst.: E, 1967; *İstinye Suları*, İst.: Sander, 1973; *İlkyaz Devrimi*, İst.: Milliyet, 1977; *İki Çocuk*, İst.: Abece, 1979; *Karşı Kıyılar*, (*Tarzan Öldü*'nün 2. baskısı ve 8 yeni öykü) İst.: Tekin, 1979; *Hey Vapurlar Trenler*, İst.: Yazko, 1981; *Lunapark*, İst.: Varlık, 1983; *Ey Gece Kapını Üstüme Kapat*, İst.: Can, 1988; *Hücrede Carmen*, 1998.

Roman: *Garipler Sokağı*, İst.: Varlık, 1950; *Suçumuz İnsan Olmak*, İst.: Varlık, 1957; *İnsan Bir Ormandır*, İst.: E, 1975 (*Suçumuz İnsan Olmak*'la birlikte ve *İki Roman* adıyla, İst.: Adam, 1986); *Düş Ekmeği*, İst.: Cem, 1983; *Yeşil Ev*, İst.: Gendaş, 1990; *Batık Bir Gemi*, İst.: Can, 1997.

Anı-Günce: *Şair Dostlarım*, İst.: Elif, 1964; *Günlerde*, İst.: Varlık, 1968; *Anılarda Görmek*, İst.: Sinan, 1972; *Yeryüzü Korkusu*, İst.: Sander, 1974; *Geçmişin Kuşları*, (*Günlerde* ve *Anılarda Görmek*'in ortak basımı) İst.: Sander, 1979; *Yüzyıllık Umutsuzluk*, İst.: Sol, 1991; *Anı Değil Yaşam*, İst.: Evrim Sanat Galerisi, 1985; *Cüce Çeşme Sokağı*, İst.: Literatür, 2002.

Deneme-Eleştiri: *Konumuz Edebiyat*, İst.: Kitaş, 1967; *Dost Kitaplar*, İst.: Kitaş, 1967; *Çağdaş Dünya Edebiyatçıları Sözlüğü*, İst.: Kitaş, 1967; *Yazmak Yaşamak*, İst.: Kitaş, 1972; *Ölümsüz Oyun*, İst.: Çağdaş, 1974; *Atatürk Yaşadı mı?*, İst.: Varlık, 1975; *Hiroşimalar Olmasın*, İst.: Çağdaş, 1976; *Zaman Sensin*, İst.: Çağdaş, 1977; *Yaşasın Edebiyat*, İst.: Sander, 1977; *Gençler Bize Bakıyor*, İst.: Tekin, 1978; *Temmuz Serçesi*, İst.: Çağdaş, 1978; *Yaşamı Yeniden Kurmak*, İst.: İş Bankası, 1979; *Atatürk Bir Gün Gelecek*, İst.: Tekin, 1981; *Atatürkçülük Savaşı*, İst.: Uygarlık, 1981; *Dünyaya Açılmak*, İst.: Çağdaş, 1982; *Önce Şiir Vardı*, İst.: Adam, 1982; *Yaşayıp Görmek*, İst.: Çağdaş, 1983; *Vatan Mahzun Ben Mahzun*, İst.: Yazko, 1983; *Geçmişin İçinden*, İst.: Kelebek, 1985; *Yarınlar Hesap Sorar*, İst.: Boyut, 1986; *Susmak mı, Konuşmak mı?*, İst.: Cem, 1987; *Tarih En Büyük Yargıç*, İst.: Gözlem, 1987; *Bir de Simit Ağacı Olaydı*, İst.: Cem, 1990; *Önce Aşk*, 1993; *Kırmızı Tenteli Tramvay*, 1993; *Şairlere Ölüm Yok*, 1994; *Güzel Düşlerin Sonu*, 1995; *Şarkılarına Kadar Mahzun*, 1997.

Çeviri: *Kıymetli Taşlar Fabrikası*, (M. Fuat ve T. Baltacıoğlu ile), 1947; *Vahşi Kız* (*La Sauvage*, J. Anouilh), 1951; *Gizli Oturum* (*Huit Clos*, J. P. Sartre), 1951; *Hasır Şapka* (*Un Chepeau de paille d'İtalie*, E. Labiche), 1952; *İhtiras Yolcuları* (*Le Diable au corps*, R. Radiguet), 1954 (yb *İçimizdeki Şeytan*, 1965); *Veba* (A. Camus), 1955; *Siyasi Tarih* (L. Dallot), 1966; *Çehov'un Hayatı* (I. Nemirovsky), 1951; *Sömürge İmparatorlukların Çöküşü* (*La Fin des empires coloniaux*, H. J. Deschamps), 1966; *Aşk Bitmesin* (*La Curée*, E. Zola), 1970; *Bir Ölü Katilini Arıyor* (R. Sale), 1971; *Cinayetler Limanı* (G. Simenon), 1971; *Manhattan'da Üç Oda* (G. Simenon), 1972; *Çöl Menekşesi* (J. Kessel), 1973.

Kaynaklar: *BF* (1999); Nebioğlu, 25; Necatigil, *İsimler*, 25; Kurdakul, *Cumhuriyet*, 156-158; Acaroğlu, 22-24; Önertoy, 137-140; Necatigil, *Eserler*, 35-36, 59, 76-77, 85-86, 139, 155, 348, 351-352, 393; Seyda, 9-23; A. Bezirci, *Oktay Akbal*, İst., 1991; M. Kutlu, "Akbal, Oktay", *TDEA*, I, 85-87; F. Andaç, *Söz Uçar Yazı Kalır (Söyleşiler)*, İst., 1997, s. 123-127.

AKBAŞ, A. VAHAP *(Batman, 2 Mayıs 1954 -)* Şair.

Tam adı Abdülvahap Akbaş. Hanım Akbaş ile esnaf Abdullah Akbaş'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Batman'da tamamladı. İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1977). Çorlu'da edebiyat öğretmenliği ve Milli Eğitim şube müdürlüğü yaptı. *Nisan Bulutu* (15 sayı, Çorlu, 1993-94) dergisinin genel yayın yönetmenliğini üstlendi. TYB ve SESAV (Sanat Eğitim Sağlık Vakfı) üyesi. Halen Çorlu'da edebiyat öğretmeni; evli, iki çocuk babası. İlk öyküsü "Ey Çerh-i Sitemger" 1978'de *Hisar*'da yayımlandı. *Hisar*, *Mavera*, *Türk Edebiyatı* dergileri ve *Yeni Devir* gazetesinde yazdı.

Ödül: *Efgân*'la 1982 TYB Yılın Şairi Ödülü; *Alevler ve Güller*'le 1984 Sedat Yenigün Roman Yarışması (ikincilik).

Yapıtları: Şiir: *Efgân*, İst.: Suffe, 1982; *Bir Demet Masal*, Ank.: Kandil, 1985; *Gül Kıyımı*, İst.: Suffe, 1986; *Mavi Sesli Şiirler*, İst.: Suffe, 1988; *Dünyayı Kaplayan Ağaç*, İst.: Fatih Gençlik Vakfı Mtb., 1990; *Kuş Olsun Yüreğim*, (çocuklar için) İst.: Fatih Gençlik Vakfı Mtb., 1991; *Hüzün Coğrafyası*, İst.:

Fatih Gençlik Vakfı Mtb., 1992; *Bir Şehre Vardım*, İst.: Beyan, 1997.
Roman: *Alevler ve Güller*, İst.: Beyan, 1985; *Gülün Aklı*, İst.: Akabe, 1988.
Öykü: *Ayna ve Suret*, İst.: Konak, 2003.
Deneme: *Göğe Çizilmiş Resimler*, İst.: SESAV, 1995; *Biraz İhanet*, İst.: SESAV, 1996; *İnziva Notları*, İst.: SESAV, 1997; *Düşünceyi Uyandırmak*, İst.: Konak, 2006.
Derleme: *Bir Hüma Kuşudur Şiir*, (mısra, beyit seçkisi) İst.: Fatih Gençlik Vakfı Mtb., 1990.
Kaynaklar: *BF* (26 Mart 1999); Işık, 33.

AKBAŞ, ALİ *(Elbistan/Kahramanmaraş, 4 Eylül 1942 -)* Şair.

Korkut Akbaş imzasını da kullandı. Emiş Hanım ile çiftçi Hamza Akbaş'ın oğlu. Maraş Lisesi'ni ve İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Hacettepe Üniversitesi'nde "Yapalak ve Ekinözü Ağızları" adlı yüksek lisans tezini hazırladı. Türkçe öğretmenliği, Gazi Eğitim Enstitüsü'nde müdür yardımcılığı ve Türkçe okutmanlığı yaptı. Halen Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde öğretim görevlisi. TYB ve İLESAM üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli, beş çocuk babası.

İlk şiiri 1955'te Kahramanmaraş'ta yayımlanan *Engizek* gazetesinde çıktı. Şiirlerini *Ötüken*, *Türk Kültürü*, *Türk Edebiyatı*, *Erguvan*, *Doğuş*, *Türk Yurdu*, *Hisar* ve *Hamle* dergilerinde yayımladı. Bazı şiirleri bestelendi. *Kuş Sofrası* Makedoncaya çevrildi. Hakkında iki lisans tezi vardır.

Ödül: *Kuş Sofrası* ile 1991 TYB Yılın Çocuk Edebiyatçısı Ödülü; 1993 Almatı Türk Dünyası Şiir Şöleni Mağcan Cumabayulı Ödülü; Prizren'de (Kosova) yayımlanan *Türkçem* dergisi "Yılın Şairi Ödülü".

Yapıtları: Şiir: *Masal Çağı*, Ank.: Ocak, 1983; *Kuş Sofrası*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1991.
Masal: *Gökte Ay Portakaldır*, İst.: Çocuk Edebiyatı Vakfı, 1992.
Kaynaklar: *BF* (30 Aralık 1999); Işık, 33.

AKÇAGÜNER, ZELİHA *(Divriği/Sivas, 6 Haziran 1935 -)* Çocuk edebiyatı yazarı.

Dışardan sınavla Kız Teknik Öğretmen Okulu'nu bitirdi. İzmir Karşıyaka Ortaokulu'nda ev ekonomisi öğretmeni olarak çalıştı, aynı okuldan emekli oldu. İzmir'de oturuyor; evli, iki çocuklu. İzmir Radyosu için "Özlem Tepesi" adlı sekiz bölümlük bir oyun, Ankara Radyosu için "Cumhuriyete Destek Verenler" adlı bir radyo oyunu yazdı.

Ödül: TRT ve Kültür Bakanlığı Senaryo Ödülü; Ömer Seyfettin Öykü Ödülü; Bu Yayınevi Çocuk Romanı Ödülü; Özgür Eğitim Yayınları Çocuk Romanı Ödülü; İzmir Belediyesi Çocuk Romanı Ödülü.

Başlıca Yapıtları: Roman: *Gölgesini Çiğneyen Kadın*, İst.: Altın Kitaplar, 2005; *Bana Sevgiyi Anlat*, İst.: Altın Kitaplar, 2006.
Çocuk: *Sevginin Gücü*, İst.: Altın Çocuk Kitapları, 1989; *Parmakgöz*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1995; *Sevgi Sitesi Çocukları*, İst.: Bu, 1997; *Dünyalılar ve İlginç Konukları*, İst.: Bu, 1997; *Gelin Bebek*, İst.: Bu, 1997; *Şarkı Söyleyen Kayalar*, İst.: Bu, 1997; *İçimdeki Ses*, Eskişehir: Özgür Eğitim, 1998; *2150 Yılına Yolculuk*, İst.: Bu, 1999; *Gülçe'nin Doğum Günü*, İzmir: Tudem, 2002; *İçimdeki Ses*, İzmir: Tudem, 2002.
Kaynaklar: *BF* (ty).

AKÇAM, A. ALPER *(Ardahan, 8 Haziran 1952 -)* Öykücü.

Tam adı Ahmet Alper Akçam. Öğretmen Perihan Hanım ile öğretmen ve yazar Dursun Akçam'ın oğlu. Sol eylemci ve yazar Taner Akçam'ın kardeşi. İlköğrenimi Kırıkkale'de ortaöğrenimini Ankara'da tamamladıktan sonra AÜ Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1974). Genel cerrahi dalında uzmanlık yaptı, Anadolu'nun çeşitli yerlerinde görev yaptıktan sonra 2000'den itibaren hekimliği bıraktı. Mudanya'da yaşıyor; evli, iki çocuklu. 2001'den beri Edebiyatçılar Derneği genel yönetim kurulu üyesi.

Toplumcu gerçekçi bir anlayışla yazan Akçam'ın öykülerini V. Timuroğlu "Onun öykülerinde Anadolu'ya özgü insancıl gerçeğin ağırlığı var. Bu durum, ona, okurlarının öykü kişileriyle kolayca ilişki kurmalarını, giderek onlarla uyum içinde düşünmelerini sağlıyor. (...) Alper'in kişileri Türkiye toplumunun çürümüş yanını temsil ediyorlar. Toplumun çürümüş yanını yansıtmak amacıyla, kokuşmuş düzenden zarar gören insanları arıyor, onların umut veren yanlarını gösteriyor bizlere." biçiminde değerlendirdi.

Ödül: "Nesi Varmış?" adlı öyküsüyle 1997 Türk Tabipler Birliği Öykü Yarışması birincilik ödülü; *Karanlıkta Bir Işık* ile 1998 Kültür Bakanlığı ödülü (dikkat çeken yapıt).

Yapıtları: Öykü: *Ağaların Ağası*, Ank.: Güldikeni, 1999; *Karanlıkta Bir Işık*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1999; *Islaktı Gözleri*, İst.: Çınar, 1999; *Soluksuz Sıcaklarda*, İst.: Çınar, 2000; *Açık Kapıların Arkası*, İst.: Çınar 2000; *Doktor Civanım*, Ank.: Güldikeni, 2001; *Yüklendi Günahını Sırtına*, İst.: Gendaş, 2002; *Gidenler Gelenlerdi*, Ank.: Ürün, 2005; *Kiev'de Aşk*, İst.: Cumhuriyet, 2008.

İnceleme: *Karnaval ve Türk Romanı*, Ank.: Ürün, 2006.
Kaynaklar: *BF* (6 Mayıs 2002); V. Timuroğlu, "Yaylasından İnmişler", *Cumhuriyet Kitap* (18 Ocak 2001).

AKÇAM, DURSUN *(Ölçek köyü/Ardahan, 12 Temmuz 1930 - Ankara, 19 Eylül 2003)* Öykücü, romancı.

Seyhat Hanım ile çiftçi Eyüp Akçam'ın oğlu. İlköğrenimini Ardahan'da tamamladı, 1950'de Cılavuz Köy Enstitüsü'nden (Kars) mezun oldu. Altı yıl köy öğretmenliği yaptıktan sonra Ankara'daki Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirerek (1958) ortaokul öğretmeni oldu. Ardahan Ortaokulu, Kırıkkale Lisesi, Ankara Demirlibahçe Ortaokulu'nda Türkçe öğretmenliği yaptı. 1963'te Ankara'da *İmece* dergisini kuran Akçam, 1965'te MEB tarafından İngiltere'ye gönderildi. İkinci başkanlığını yaptığı Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) 1971'deki askeri müdahalenin ardından kapatılınca görevden uzaklaştırıldı. 1974'te yeniden öğretmenliğe atandıysa da bir süre sonra görevden alınınca meslekten ayrıldı. 1978'de yayımlanmaya başlayan *Demokrat* gazetesinin kurucuları arasında yer aldı ve başyazarlığını yaptı. 1980'deki askeri darbeden sonra gazetenin yayımı durdurulunca yurtdışına çıktı. Uzun süre Almanya'da yaşadı, 1992'de yurda döndü. Evli ve dört çocuk babası olan Akçam, Ankara ve Kuşadası'nda yaşadı, zaman zaman *Cumhuriyet* gazetesi ile bazı dergilerde makaleleri ve yazıları yayımlandı. TYS ve PEN Yazarlar Derneği üyesiydi.

"Köy Notları" başlıklı ilk yazısı 1952'de *Varlık* dergisinde yayımlanan Akçam kendisini "bireyci, bunalımcı, soyut akımlara ilgi duymayan toplumcu gerçekçi bir yazar" olarak tanımlamaktadır. *Milliyet, Cumhuriyet, Akşam, Vatan* gazetelerinde gazetecilik, fıkra ve makale yazarlığı yapan Akçam, bir yazar olarak adını *Milliyet* gazetesinin 1962'de açtığı röportaj yarışmasını kazandığı "Analarımız" yazısıyla duyurdu. *Cumhuriyet Kitap, Gösteri, Milliyet Sanat, Varlık*'ta yapıtlarına ilişkin birçok eleştiri yayımlandı, bazı eserleri edebiyat fakültelerinde bitirme tezi olarak değerlendirildi. Edebiyat alanı dışında da kitapları olan yazarın bazı eserleri Bulgarca, Rusça ve Almancaya çevrilmiştir. Bunlardan *Alaman Ocağı* (*Deutsches Heim Glück Allein*) adlı eseri Türkiye'de yasaklandı ve hakkında dava açıldı.

Ödül: "Analarımız" adlı röportajıyla *Milliyet* gazetesi 1962 Ali Naci Karacan Yarışması (birincilik); "Haley" adlı öyküsüyle 12. Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde Sanat Ödülü (1975); *Kanlı Derenin Kurtları*'yla 1976 TDK Roman Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Maral*, Ank.: *İmece*, 1964; *Ölü Ekmeği*, Ank.: Öncü, 1967; *Taş Çorbası*, İst.: Yeni Büyük Dağıtım, 1972; *Köyden İndim Şehire*, İst.: May, 1973; *Haley*, 1975; *Kafkas Kızı*, İst.: Milliyet, 1970; *Alaman Ocağı*, Almanya, 1982 (Almanca-Türkçe); *Generaller Birleşin*, Almanya, 1989; *Sevdam Ürktü*, Almanya, 1992; *Öğretmeni Kim Öptü*, (mizah); *Maral*, Ank.: Arkadaş, 2002.
Roman: *Kanlı Derenin Kurtları*, 1975; *Dağların Sultanı*, Almanya: 1985; *Ucu Ucuna Yaşam*, (ty); *Kaf Dağı'nın Ardı*, Ank.: Arkadaş, 2002.
Gözlemler ve Köy notları: *Analar ve Çocuklar*, İst.: Varlık, 1965.
Anı-İnceleme: *Doğunun Çilesi*, 1966.
Röportaj: *Kan Çiçekleri*, 1977.
Kaynaklar: *BF* (Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 26; Kurdakul, Sözlük, 37-38; Necatiğil, *Eserler*, 266-269.

AKÇAY, AHMET SAİT *(Dicle/Diyarbakır, 20 Aralık 1972 -)* Öykücü, yazar.

Rahime Hanım ile imam Ali Akçay'ın oğlu. Çukurova Üniversitesi Makine Mühendisliği bölümünde okudu (1990-98). İstanbul Bilgi Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nden mezun oldu (2003). İstanbul Bilgi Üniversitesi'nin yayımladığı *Parşömen* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı (1999-2004). *Eylül Öykü* dergisinin yayın yönetmenliğini (3 sayı, 2003), L&M Yayınları'nın editörlüğünü yaptı. BSF Akademi'nin Karşılaştırmalı Edebiyat bölümünü yönetti. 2006'dan beri TRT'de kültür ve sanat programlarına metin yazarlığı yapıyor. İstanbul'da yaşıyor.

İlk yazısı *Kitap Dergisi*'nde çıktı (2006). Öyküleri ve eleştirileri *Adam Öykü, Yedi İklim, Hece, kitap-lık, Virgül, Kırklar* gibi dergilerde yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Siyabesta*, İst.: Kaknüs, 2001; *Hayy*, İst.: Eylül, 2002.
İnceleme: *Bellekteki Huriler (İslamcı Popülist Kültüre Eleştirel Bakış)*, İst.: Selis, 2006.
Kaynaklar: *BF* (Kasım 2008), Işık 06, 150.

AKÇAY, HASAN *(Trabzon, 1 Ekim 1963 -)* Şair.

Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu (1991). Daha sonra Arsin ve Araklı'da orta dereceli okullarda öğretmenlik yaptı (1991-96). TYB ve Karadeniz Yazarlar Birliği üyesi. Evli ve iki çocuk babası. İlk şiiri "Sensiz Bahar Güz Gibi" 1986'da *Kelebek* gazetesinde

çıktı. Şiirleri ve yazıları *Türk Edebiyatı*, *Dolunay*, *Karadeniz Sanat*, *Mina*, *Kardelen*, *Gülpınar*, *Uzunsokak*, *Köprü*, *Karçiçeği*, *Erguvan* dergilerinde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Eylül Yorgunu*, 1991; *Gül Şafaklı Bir Özlem*, İst.: Birey, 2000; *Şiir Biraz Çok Hüzün*, İst.: Erguvan, 2008.
Kaynaklar: Işık, 34.

AKÇAY (ÖZ), PERİHAN *(Konya, 1958 -)* Öykücü, ressam.

Fatma Rümeysa imzasını da kullandı. İlk ve orta öğrenimini Konya'da tamamladı. AÜ Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimi sırasında, türban taktığı gerekçesiyle üniversiteden uzaklaştırıldı (1978). Avukat Abdullah Akçay ile evlendi (1976). Bir süre İngiltere'de bulundu (1979). 1988'den itibaren resimle ilgilenen ve çeşitli karma sergilerde yağlıboya tabloları sergilenen Akçay 1995'ten beri Konya'da yaşamaktadır. *Gözyaşı* dergisi ile *Merhaba* gazetesinde muhabir ve köşe yazarı olarak çalıştı. *Gerçek Aşk* isimli ilk yazısı *Milli Gazete*'de yayımlandı. Öykü ve makaleleri *Gözyaşı*, *Merhaba*, *Hüner*, *Mektup*, *Zaman* dergi ve gazetelerinde yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Kardelen Çiçeği*, Konya: Gözyaşı, 1991; *Doğ Diye Haykırdı Güneşe*, Konya: Gözyaşı, 1996; *Süheyla*, Konya: Gözyaşı, ?; *Hiradakiler*, İst.: Mektup, 2007.
Kaynaklar: Işık, 34.

AKÇİÇEK, GÖKHAN *(Ordu, 15 Mart 1961 -)* Şair.

Firdevs Hanım ile esnaf Yahya Akçiçek'in oğlu. Eskişehir Anadolu Üni. Sosyal Bilimler Bölümü'nü bitirdi (1995). Eğitimle ilgili bir kamu kuruluşunda çalıştı (1982-2007). Özel bir dil eğitim merkezinde halkla ilişkiler müdürü. Ordu'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası.

İlk şiiri *Gülpınar* dergisinde çıktı (1984). Yazı ve şiirleri *Dergâh*, *Hece*, *Uzak*, *Türk Edebiyatı*, *Şiir Ülkesi*, *Kırkayak*, *Ünlem*, *Mavikuş*, *Kertenkele*, *Kumyazıları*, *Milli Eğitim Dergisi*, *Yitik Düşler*, *Ada*, *Kırağı* gibi dergilerde yayımlandı.

Ödül: *Bulutlar Örtmese Güneşi* ile 1992 MEB Çocuk Kitapları Yarışması Şiir Ödülü ve 1995 Türkiye Yazarlar Birliği Çocuk Edebiyatı Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Bulutlar Örtmese Güneşi*, 1992; *Bülbül Deresi Şiirleri*, Ank.: MEB, 1996; *Çocuklara Ölüm Yakışmaz*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 2001; *İnce Hüzünler Senfonisi*, Ordu: kumdanyazılar, 2005; *Denizlere Söylenen Şarkı*, Ordu: kumdanyazılar, 2008.
Öykü-Anı: *Yaban İncirleri*, İst.: Salıncak, 2007.
Antoloji, Derleme: *Anne Bu Şiirler Sana*, Ordu: Ordu Belediyesi, 2008; *Ordu Şairleri Antolojisi*, Ordu: kumdanyazılar, 2008; *Ayışığını Öpen Bulut*, İst.: Saklambaç, 2008; *Gökyüzünü Gezdiren Nehir*, İst.: Saklambaç, 2008; *Kaf Dağından Dönen Kuş*, İst.: Saklambaç, 2008.
Kaynaklar: *BF* (20 Aralık 2008); E. Baran, *Söyleşi*, Eğitim, Ank., 2004, s. 47; S. Okumuş, *Söyleşi*, Türk Edebiyatı, İst., 2005, s. 382.

AKDAĞ, MEHMET ZEKİ *(Göktepe/Karaman, 28 Haziran 1929 -)* Şair.

Rukiye Hanım ile çiftçi Ahmet Akdağ'ın oğlu. Kayseri Askeri Ortaokulu (1946), Ankara Veteriner Teknisyen Astsubay Okulu ve Ordu Yabancı Diller Okulu'nu bitirdikten sonra yurdun çeşitli bölgelerinde görev yaptı; 1968'de emekli oldu. *Milliyet*, *Akşam*, *Güneş*, *Yeni İstanbul*, *Son Posta*, *Hergün* ve *Ortadoğu* gazetelerinde çalıştı (1968-98). *Mızrap* adlı müzik dergisini yönetti (1982-84, 28 sayı). 1993'ten beri Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği (İLESAM) İstanbul bölge başkanı. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Basın Konseyi ve Gazeteciler Sendikası üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

Şiirleri 1947'den itibaren *Çınaraltı*, *Hisar*, *Türk Edebiyatı*, *Türk Dili*, *Yeni Ufuklar*, *Türk Yurdu*, *Orkun* ve *Türk Edebiyatı* başta olmak üzere pek çok dergi ve yerel gazetede yayımlandı. Kendisini "Cumhuriyet devri Milli Edebiyat akımı ve Hisar ekolü" içinde gördüğünü belirten Akdağ'ın şiirleri için Ahmet Kabaklı "şekli ve muhtevası yeni, ama duyguları, nağmeleri bilinenlere benzeyen türküler yazıyor" değerlendirmesini yaptı. Otuzu aşkın şiiri bestelenerek TRT repertuarına girdi.

Ödül: 1977 Gazetecilik Araştırma Dalı Yılın Gazetecisi Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kırkikindi*, Ank.: Defne, 1967; *Dar Saat*, İst.: Hisar Dergisi, 1973; *Uzunhava*, İst.: Özofset, 1991; *Önce Şiir Vardı*, İst.: Avcıol, 1999; *Yağmura Duran Bulut*, İst.: Avcıol, 1999; *Boşa Çiğnemedim Yalan Dünyayı*, 2003.
Kaynaklar: *BF* (21 Eylül 1999); "Akdağ, Mehmet Zeki", *TDEA*, I, 88; Kabaklı, IV, 349-351.

AKDAĞ, SELAHATTİN *(Adana, 1 Nisan 1966 -)* Şair.

Ozan Özgür adını da kullandı. Gülhan Hanım ile işçi Yusuf Akdağ'ın oğlu. Ada-

na Merkez Endüstri Meslek Lisesi mezunu (1984). Ankara'da yaşıyor, evli. 1998'den beri Nazım Kültürevi Ankara yöneticilerinden. "İntihar" adlı ilk şiiri *Cumhuriyet Pazar* ekinde yayımlandı (1986). *Yeni Şiir*, *Eylül*, *Karşı*, *Sol* dergilerinde ürünlerine rastlandı. *Yeni Şiir* (1987-88) dergisinin kurucularından. Toplumcu gerçekçi çizgiye yakın olduğunu ifade ediyor.

Yapıtları: Şiir: *Sokak Şarkıcısı*, İst.: Gelenek, 1998; *Güz Gazeli-Adsız Şarkılar*, İst.: Gelenek, 2000; *Şair*, İst.: Gelenek, 2001.
Kaynaklar: *BF* (8 Mayıs 2002).

AKDAĞ, TEVFİK *(İzmir, 1932 - İstanbul, 28 Eylül 1993)* Şair.

Tam adı Tevfik Fikret Akdağ. Havva Hanım ile maliyeci İhsan Akdağ'ın oğlu. İzmir Namık Kemal Erkek Lisesi'ni (1951) ve AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni (1958) bitirdi. İş Bankası ve Merkez Bankası'nda çalıştıktan sonra uzun yıllar Akbank'ta müfettiş olarak görev yaptı. Kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

İlk şiirleri 1952'den itibaren *Mülkiye*, *Kaynak*, *Şairler Yaprağı*, *Yeditepe* (1953-55) dergilerinde yer aldı. Sonraki yıllarda ürünleri *Pazar Postası*, *Yelken*, *Ataç*, *Papirüs* dergilerinde görüldü. Ankara'da İ. Berk, T. Uyar, Y. Gruda, T. Dursun K., M. Erdost ve O. Duru ile birlikte *Şimdilik* (6 sayı, Ocak-Haziran 1955) adlı bir dergi çıkardı.

Adı İkinci Yeni hareketi içinde anılagelen Akdağ'ın Birinci Yeni'nin etkisiyle olgunlaşan dizeleri, İkinci Yeni'den de esinlenerek kişisel bir kompozisyon bütünlüğüne doğru gelişti. Böyle bir anlayışın ilk ürünlerini *Lacivert Kanatlı Bir Kuştur Gece*'de (1968) topladı. İkinci şiir kitabı *Çıplak ve Sevinçle*'yi uzun sayılabilecek bir aradan sonra, 1977'de çıkardı. İki bölümden oluşan bu kitabın ilk bölümünde ilginç bazı imgeler üzerine kurulan ve ilk okuyuşta bir çoğaltma, bir yineleme izlenimi ve duygusu veren bir teknik görülmektedir. İkinci bölümde boyutları kısa ve tekniği farklı şiirler daha yalın, sese daha önem veren bir ustalığın ürünleridir. "Kişisellikten toplumsala kadar uzanan bir özü getiren bu bölümdeki şiirleriyle Akdağ, bir yaşama sevinci, mutluluk, tertemiz bir sevi ardında görülmekte ve dünyaya gelişle 'Çıplak ve Sevinçle' başlayan bu özgür ve mutlu yaşamdan haz alışın havasını duyurmaktadır" (Muzaffer Uyguner).

Söyleyiş güzellikleri ve kıvraklıkları taşıyan şiirleri, her adımda yeni görüntülerle karşılaşıldığı gibi, her dizesinde yepyeni imgeler bulunan, zaman zaman da bir bilgenin öğütlerine dönüşen bir ustalığın ürünleri olarak değerlendirildi. Değişik bir şiir tekniği, özgün imgeleri ile yaşama sevinci ve yaşamdan duyulan mutluluk özlemi, Akdağ'ın şiirlerinin ilgi çekmesinin asıl nedenlerini oluşturdu. Akdağ'ın bütün şiirleri ölümünden sonra *Kıpırda Ey Aydınlık* (1994) adlı kitapta bir araya getirildi.

Yapıtları: Şiir: *Lacivert Kanatlı Bir Kuştur Gece*, İst.: Uğrak Ktp., 1968; *Çıplak ve Sevinçle*, İst.: Koza, 1977; *Eski İnsan Sözleri*, 1990; *Kıpırda Ey Aydınlık*, (bütün şiirleri) Ank.: Bilgi, 1994.
Kaynaklar: Çankaya, VI, 3912-3914; C. Süreya, *Mülkiyeli Şairler*, İst., 1996, s. 81; Necatigil, *İsimler*, 27; Kurdakul, *Sözlük*, 42; Karaalioğlu, 32; M. Uyguner, *Türk Dili*, S. 320 (Mayıs 1978), s. 463.

AKDENİZ, AYŞE *(İstanbul, 1959 -)* Romancı.

Asıl adı Ayşe Kubilay'dır. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı. İngiltere Yorkshire Bradford Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirdi (1981). ABD'ye yerleşti. *Yeni Gündem* dergisinde yazıları yayınladı. 1990'ların başında bir süre İstanbul'da yaşadı. San francisco'da yaşıyor; iki kız annesi.

Yapıtları: Roman; *Rüzgâr, Kan ve Kelebek*, İst.: Doğan Kitap, 2002; *Ateşle Tango*, İst.: Doğan Kitap, 2004.
Kaynaklar: Işık 06, 158.

AKDOĞAN, HAKAN *(Ankara, 16 Nisan 1971 -)* Romancı.

Gülsüm Hanım ile Fransızca öğretmeni Faruk Akdoğan'ın oğlu. İlk öğrenimini Ankara'da çeşitli okullarda, orta öğrenimini Ankara Yükseliş Koleji'nde tamamladı. Hacettepe Üni. Edebiyat Fak. İngiliz Dil Bilimi Bölümü'nü bitirdi. Uludağ Üniversitesi'ndeki lisans çalışmasını yarım bıraktı. Ankara Radyo Altınokta'da "Mum ve Mürekkep" adlı edebiyat ve müzik programı, Bursa Radyo Vizyon'da "Dünyanın Müziği" adlı program hazırladı. 2. ve 1. Hentbol Ligleri'nde 13 yıl hentbol oynadı. 1997-98 sezonunda Türk Telekom Bayan Takımı'nda antrenörlük yaptı. 1995'den beri Ankara ve Bursa'da özel sektörde yöneticilik yapıyor. Edebiyatçılar Derneği, Türkiye PEN, Dil Derneği üyesi. Bursa'da yaşıyor; evli, bir çocuğu var.

Kendi olanaklarıyla bastırdığı *Mermerden Ev* adlı öykü kitabıyla edebiyata başladı. Aşk, tutku ve şiddet temalarını işlediği birbirine

bağlı öykülerden oluşan ilk romanı ile dikkat çekti.

Ödül: "Nü Peride" dosyasıyla 1998 Yunus Nadi Roman Ödülü (D. Özlü ile paylaştı).

Yapıtları: Roman: *Nü Peride*, İst.: Can, 1998; *Gölge Yaşatan*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2001; *İlişmek*, İst.: Doğan Kitap, 2005; *Struma, Karanlık Bir Ninni*, İst.: Doğan Kitap, 2008.
Öykü: *Mermerden Ev*, kendi yayını.
Kaynaklar: *BF* (20 Haziran 1999).

AKDORA, İSKENDER FİKRET *(İstanbul, 1914 - ?)* Şair, yazar.

İskender Fikret imzasını da kullandı. Kuleli Askeri Lisesi'nin ardından AÜ Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu (1944). Bir süre devlet kuruluşlarında çalıştıktan sonra ticaret hayatına atıldı (1946). Aralık 1947-Mart 1953 arasında on beş sayı yayımlanan *Yirminci Asır* adlı edebiyat dergisini çıkardı.

İlk şiiri *Muhit* dergisinde yayımlandı (1932). Şiir ve yazıları *Çığır, Oluş, İstanbul, Dikmen, Yenilik* dergileriyle kendi dergisi *Yirminci Asır*'da yayımlandı. Şiir kitapları dışında iki roman ve bir oyunu yayımlanan Akdora bütün şiirlerini 1988'de *Sağken* adıyla kitaplaştırdı.

Yapıtları: Şiir: *Atom*, İst.: Cumhuriyet Kitabevi, 1934; *Hatıralar Şehri*, 1945; *Renkli Şiirler*, 1950; *Gün Sonu*, İst.: 20. Asır, 1953; *Arakonda*, İst.: Köprü, 1954; *Kubbe Altı*, İst.: Köprü, 1955; *Ağda Bir Şey Yok*, İst.: Köprü, 1955; *Deli Dünya*, İst.: Köprü, 1956; *İnsanlar Arasında*, İst.: Köprü, 1956; *Kantaşı*, İst.: Köprü, 1958; *Vega*, İst.: Çelik Cilt Mtb., 1963; *Acı Gök ve Hatıralar Şehri*, 1965; *Mavi Kan*, İst.: Hüsnü Tabiat Mtb., 1970; *Sağken*, 2 c., (bütün şiirleri) İst.: Aya Mtb., 1988; *Yaşamak Yürek İster*, İst.: Yaylacık Mtb., 1989; *Kanda Leke*, 1991.
Roman: *Dünyanın Öptüğü Kız*, İst.: Çelik Mtb., 1966; *Uzun Yol*, İst.: Bodurlar, 1990.
Oyun: *Ölümsüz Bir Dünya'da Yaşamak*, İst.: Eros, 1988.
Derleme: *Samuray: Japon Şiirleri*, İst.: Afa Mtb., 1988.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 25; Kurdakul, *Sözlük*, 40.

AKENGİN, CAN *(Giresun, 1892 - Şebinkarahisar/Giresun, 31 Ağustos 1942)* Şair, yazar.

Trabzon İdadisi'nde başladığı öğrenimini İstanbul'da tamamladı (1908). Bir yıl Edebiyat Fakültesi'nde okudu (1912). I. Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine öğrenimi yarım kaldı, yedek subay olarak askere alındı (1914). Askerlik dönüşü edebiyat ve tiyatro çevrelerinin içinde yer aldı. Yerel lehçeyle bezenmiş şiirleriyle bir Karadeniz şairi olarak tanındı. Servet-i Fünun ve Milli Edebiyat dönemlerinin izlerini taşıyan ve sağlam bir edebi tekniğe sahip olan şiir ve yazılarındaki üslup rahatlığıyla dikkat çekti.

Yapıtları: *Can Akengin'in Şiirleri*, Giresun: Yeşil Giresun Mtb., 1944; *Can Akengin'in Nesirleri*, Giresun: Yeşil Giresun Mtb., 1946.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 27; Karaalioğlu, 32; V. F. Velibeyoğlu, "Akengin, Can", *TDEA*, I, 88.

AKENGİN, YAHYA *(Bayburt, 1 Şubat 1946 -)* Şair, yazar.

Ekrem Gültekin imzasını da kullandı. Rukiye Hanım'la din adamı Nurettin Akengin'in oğlu. Erzurum Yavuz Selim İlköğretmen Okulu'nu, Erzurum Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü, Eskişehir Anadolu Üni. Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. 1967'de edebiyat öğretmenliği yapmaya başladı. 1979'da Kültür Bakanlığı başmüşavirliğine getirildi. 1980-85 arasında Bakanlıklararası Film ve Senaryoları Denetleme Kurulu üyesi olarak görev yaptı. 1985'te TRT Ankara Radyosu Tiyatro ve Eğlence Yayınları Müdürlüğü'ne atandı. Türkiye İlim ve Edebiyat Eserleri Sahipleri Meslek Birliği'nin (İLESAM) başkanlığını yaptı. 1992'den bu yana TRT Yayın Değerlendirme müdürü ve Türk Dünyası Yazarlar ve Sanatçılar Vakfı (TÜRKSAV) başkanı. Ankara'da yaşıyor. Evli ve iki çocuk babası.

1968'de başladığı yazı hayatını *Hisar, Türk Edebiyatı, Doğuş Edebiyatı, Milli Kültür, Boğaziçi* ve *Türk Dili* dergilerinde sürdürdü. Bazı günlük gazetelerde tiyatro, sinema, kitap eleştirileri ve gezi notları yayımlandı. Eserleri çeşitli üniversitelerde lisans tezi olarak ele alındı. Türkiye Radyoları'nda çok sayıda radyo oyunu yayınlandı. Senaryo çalışmaları da vardır. Şiirleri İngilizce, Almanca, Fransızca ve Makedoncaya çevrildi.

1973-80 arasında yazı kurulu üyeliği yaptığı *Hisar* dergisinde yayımladığı şiirleriyle tanındı. Şiirlerinde hüzün, hasret ve büyük şehir temalarını işledi. 1988'den sonraki şiirlerinde daha çok imgelerle kapalı anlatıma dönük bir yol izlemiştir.

Ödül: *Çağ Sürgünü* ile 1977 Türk Milli Kültür Vakfı Armağanı, "Hicret Duyguları" şiiriyle aynı vakfın Hicret Şiirleri Armağanı; *Oğuz Dede* ile 1977 Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Sanat Ödülü. *Tercüman* gazetesinin açtığı şiir ve yazı yarışmalarında 1981'de ödüller aldı. 1987 Kültür Bakanlığı Roman Ödülü'nü reddetti.

Yapıtları: Şiir: *İstesen*, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1969, *Akşamla Gelen*, Ank.: Hisar, 1973; *Çağ Sürgünü*, Ank.: Hisar, 1977; *Saatler ve Çehreler*, Ank.: Ocak, 1982; *Ötelerden*, Ank.: kendi yayını, 1986; *Kimselere Anlatmadım*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1988; *Sözümüz Var*, Ank.: Ecdad, 1997. (*Vo Lubovta İma Beriket* (Aşkta Bereket Var, şiirlerinden bazılarının Makedonca çevirisi, Makedonya, 1988.);
Roman: *Özlem Yokuşları*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1981; *Dönüş Acıları*, Ank.: Birlik, 1983; *Yaralı Dağlar*, Ank.: Akçağ, 1987; *Oğuz Dede*, Ank: Kültür Bakanlığı, 1991; *Sarkaç*, İst.: Berikan, 2003; *Aşka Verilmiş Muhtıra*, İst.: Asil, 2005.
Oyun: *Enver Paşa ve Büyük Ümitler*, Ank.: MEB, 1985; *Eski Çarıklar*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1987; *Aile Bağları*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1987.
Anı: *Siyasetname ya da Bir Seçim Hikâyesi*, Ank.: Bilgi, 1996.
Kaynaklar: *BF* (21 Eylül 1999); Kabaklı, IV, 367; Işık, 36.

AKER, HALUK *(İstanbul, 13 Haziran 1940 -)* Şair.

Tam adı Raşit Haluk Aker. Bazı yazılarında HA imzasını kullandı. Sivasti Hanım ile nakliyeci Mehmet Hadi Aker'in oğlu. Mersin Cumhuriyet İlkokulu (1952) ve Mersin (Tevfik Sırrı Gür) Lisesi'ni bitirdi (1960). DTCF Türk Dili Bölümü mezunu (1971). TDK Yayın ve Tanıtma Kolu'nda düzeltmen ve redaktör, Adıyaman'ın Terman köyünde yedek subay öğretmen, Hacettepe Üni. Temel Bilimler Fakültesi'nde Türkçe öğretim görevlisi, TDK Terim Kolu'nda ve Başbakanlık Özel Kalem Bürosu'nda müdür yardımcısı olarak çalıştı. 1975'ten beri Frankfurt Başkonsolosluğu'nda mahalli kâtiplik yapıyor; evli, iki çocuk babası. Mersin'de *Düşünde-Dörütte Elek*, Ankara'da *Devinim 60* ve daha önce Hüseyin Cöntürk'ün 1966'dan itibaren 20 sayı çıkardığı *Yordam* dergisini (1969'da 6 sayı) çıkardı ve yönetti.

İlk şiiri 1959'da *Elek* dergisinde çıktı. *Dönem*, *Devinim 60*, *Yelken*, *Türk Dili*, *Soyut* ve *Yordam* dergileriyle *Ulus* gazetesinde yayımladığı şiir, eleştiri, öykü ve metin incelemeleriyle tanındı. 1960 kuşağı içinde İkinci Yeni şiirinin ve halk şiirinin olanaklarından yararlanarak biçimsel deneylere girişen, yalın ve yer yer mistik bir anlatımla kendine özgü bir şiir dünyası kurdu. İlk şiirlerinde bireyin acılı, umutsuz ve karamsar dünyasını doğa betimlemeleri içinde vermeye çalıştı. Kısa dizelerle ince ve etkin bir dil örgüsü kurmayı başardığı 1965'ten sonraki şiirlerinde ise umuda, dirence ve yurt gerçeklerine yöneldi. E. Gürson, *Oluşum* dergisindeki eleştirisinde, şiirindeki "patetik duyarlık" ve "eklektik kurgu" üstünde durmuştur.

Yapıtları: Şiir: *Tanrı Katı*, (Z. Balım ve G. Oğuzbaş'la birlikte) Adana: kendi yayınları, 1959; *Sürgün Hızı*, Ank.: Şiir-Tiyatro, 1978.
Kaynaklar: *BF* (20 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 28; Kurdakul, *Sözlük*, 41; Özkırımlı, *TEA*, I, 72; Ü. Onart (Gökberk) " 'Sevgiyi Acıtır Dünya' Üzerine", *Türk Dili*, S. 290 (Kasım 1975); E. Gürson, "Sürgün Hızı", *Oluşum*, S. 19/61 (Mayıs 1979); A. Püsküllüoğlu, "Aker'in Sürgün Hızı", *Yusufçuk*, S. 2 (Şubat 1979); N. Sevil, "Sürgün Hızı", *Türkiye Yazıları*, S. 27 (Haziran 1979); B. Adalı, "Gecikmiş Bir Kitap Üstüne Notlar", *Türk Dili*, S. 329 (Şubat 1979); D. Hızlan, "Sürgün Hızı", *Cumhuriyet*, 11 Ekim 1979; A. Ada, "Şiir Tutuşturan Kitaplar", *Hakimiyet Sanat*, S. 33 (Nisan 1979).

AKFIRAT, SADIK *(İstanbul, 20 Kasım 1968 -)* Şair.

Fikriye Hanım ile Bekir Akfırat'ın oğlu. Haydarpaşa Lisesi ve İTÜ İşletme Mühendisliği mezunu. Viyana'da yaşıyor, bekâr. Lisanslı briç oyuncusu. Bir fanzin olan *Beyaz Manto* dergisinde ilk şiiri yayımlandı (1991). *Beyaz Manto*, *Edebiyat ve Eleştiri* dergilerine katkıda bulundu. Verein Trans-Port (Kültür-Sanat Derneği) yöneticisi.

Yapıtları: Şiir: *Bozuk Şiirler*, İst.: Öteki-siz, 2002.
Kaynaklar: *BF* (2 Temmuz, 2002).

AKGÖL, NALAN *(İstanbul, ? -)* öykücü.

İngiliz Kız ortaokulu, TED Ankara Koleji ve İÜ Felsefe bölümü mezunu. Sosyoloji öğretmenliği yapıyor.

Ödül: *Yıl İsa'dan Sonra Bin Dokuz Yüz Doksan* ile 1992 Milliyet Sanat Dergisi Abdi İpekçi Aşk Hikâyesi Yarışması'nda ikincilik.

Yapıtları: Öykü: *Yıl İsa'dan Sonra Bin Dokuz Yüz Doksan*, 1995 İst.: Altın Kit., 1999; *Küçük Yürekli Büyük Adam*, İst.: Altın Kit., 1999; *Rüzgârıma Kapılma Gülüm*, İst.: Altın Kit., 2003.
Kaynaklar: *Işık 06, 166.*

AKGÜL, YAŞAR *(Adıyaman, 1956 -)* Şair, yazar.

İlk ve orta öğrenimini Adıyaman'da tamamladı (1975). Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nda çalışmaya başladı (1976). 1981'de İstanbul Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü bitirdikten sonra, İÜ İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gördü (1983). Daha sonra Anadolu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1991). Kilis'te Sanayi ve Ticaret Bakanlığı şube müdürü olarak görev yapıyor; evli ve üç çocuk babası.

Şiir, öykü ve denemelerini *Yeni Asya*, *Ortadoğu*, *Millî Gazete*, *B. Anadolu*, *Yeni Devir*, *Millet*, *Hergün*, *Sabah*, *Zaman* gazeteleri ile *İttihad*, *Elif*, *Meş'ale*, *Sur*, *Köprü*, *Muştu*, *Çatı*, *Kıyam*, *Mavera*, *Aylık Dergi*, *Girişim*, *Kardelen* ve *Kırağı* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Ahir Zaman Şiirleri*, 1991; *Yangında İlk Kurtarılacak Şiirler*, İst.: Beyan, 1997.
Deneme: *Şiir Haritası*, 1987.
Kaynaklar: Işık, 37.

AKGÜN, MUSTAFA *(Uşak, 1954 -)* Romancı.

Ortaköy İlkokulu ve Uşak Lisesi'ni bitirdi. AÜ Ziraat Fakültesi'nden mezun oldu, aynı üniversitede lisansüstü çalışması yaptı (1977). 1971-94 arasında Tarım Bakanlığı'nda, 1994-95 arasında Altındağ Belediyesi'nde çalıştı. Evli ve üç çocuk babası. İngilizce, Almanca ve Arapça bilmektedir. *Bizim Anadolu* gazetesinde tefrika halinde yayımlanan "Eren Pınarı" (1971) adlı romanından sonra yazıları *Millî Gazete*, *Vahdet* (1994), *Gençlik*, *Kıvılcım*, *Rahmet* dergi ve gazetelerinde yer aldı. Araştırma kitapları ve biyografiler yayımladı.

Ödül: "Bizler Gurbet Kuşlarıyız" adlı çalışmasıyla 1994 Kombassan Senaryo Yarışması Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Merih'ten Münih'e*, 1990; *Köln Diye Bir Yer*, 1991; *Satı Gelinin Türküsü*, 1995.
Oyun: *Bu Köle Başka Köle*, 1995.
Çocuk Öyküsü: *Sekiz Elmaslı Kolye*, Ank.: Kozan Ofset, 1996?.
Kaynaklar: Işık, 37.

AKGÜN, NAHİT ULVİ *(Milas, 1918 - İzmir, 12 Kasım 1996)* Şair.

Mithat Bey'le Şefika Hanım'ın oğlu. İzmir 2. Erkek Lisesi'ni (1940), İÜEF Felsefe Bölümü'nü (1948) bitirdi. Bir süre MEB kitaplıklarında çalıştı. Ödemiş Lisesi (1956-65), Karşıyaka Erkek Lisesi ve İzmir Atatürk Lisesi'nde felsefe öğretmenliği yaptı (1965). Karşıyaka Genel Kütüphanesi'ni kurdu. 1953'de Türkiye'de ilk kez açtığı "Sesli" şiir sergisi ilgi çekti. Uzun yıllar İzmir Radyosu'nda "Şiir Saati" isimli programı sundu.

Hece ölçüsüyle yazılmış olan ilk şiiri İzmir'de yayımlanan *Akın* gazetesinde çıktı (1936). Daha sonra yeni şiir akımına yöneldi. Bu dönemdeki şiirleri *Yücel*, *Servetifünun-Uyanış*, *Değirmen*, *Genç Nesil*, *Kovan*, *Varlık*, *Fikirler*, *Kaynak*, *Yeditepe*, *Türk Dili* dergilerinde, son dönem şiirleri ise 1986'dan ölümüne kadar *Adam Sanat* dergisinde yayımlandı.

Aşk temasının ağırlık taşıdığı ilk dönem şiirlerinde yer yer dil oyunları da içeren, yalın bir üslupla dikkati çekti. 1960'lı yıllardan itibaren daha çok toplumsal yaşamdan çeşitli kesitler sunarak, şiirlerinde sıradan insanların hayatlarını aktardı. Memet Fuat onun şiirini "Toplumsal çevre içinde bireyin türlü hallerini, üstüne düşülmemiş izlenimi veren, kendiliğinden bir biçimsel titizlikle yansıttı" biçiminde değerlendirmiştir.

Ödül: *Evren Türküsü* ile 1967 TDK Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Üç Gönül*, (M. Serpin, K. Çatıkkaş ile) İzmir: Yeniyol B., 1937; *Leyla*, İzmir: Yeniyol B., 1937; *Irgat*, 1942; *Sebep*, (M. Serpin ile) 1945; *Birisi*, İzmir: Gutenberg, 1955; *Karanlıkta Bir Ağaç*, 1960; *Gerçek Düş*, İzmir: Kovan Kitabevi, 1965; *Evren Türküsü*, İzmir: Kovan Kitabevi, 1966; *Ağaçlar Uyanınca*, İst.: Yeditepe, 1971; *Eksilen Gökyüzü*, (*Evren Türküsü* ve *Gerçek Düş*'le birlikte) İst.: Yeditepe, 1980; *Güneş Açınca*, İst.: Sanat-Koop, 1984; *Yolunuzun Üstünde Bir Adam*, İst.: Gerçek Sanat, 1991; *Birisi*, (bütün şiirleri) İst.: Adam, 2000.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 25; Nebioğlu, 30; Kurdakul, *Sözlük*, 41; Kurdakul, *Cumhuriyet*, 211; "Akgün, Nahit Ulvi", *TDEA*, I, 89; Karaalioğlu, 34; Özkırımlı, *TEA*, 72; O. Akbal, *Şair Dostlarım*, İst., 1964, s. 76-81, İ. Kutluk, *Cumhuriyetin 50. Yılında Cumhuriyet Yazınından Örnekler*, Ank., 1974, s. 321; Memet Fuat, *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, İst., 1985; R. Dara, *Kırık Amfora*, İst., 1999, s. 45-52.

AKI, NİYAZİ *(Kayalar/Yunanistan, 11 Kasım 1912 - İstanbul, 30 Eylül 1992)* Araştırmacı, yazar.

Balkan Savaşları yüzünden İstanbul'a göç eden bir ailedendir. Büyükçekmece İlkokulu'nu (1924), İstanbul Öğretmen Okulu'nu (1930) bitirdi. Germencik ilçesinin Çamköyü'nde beş yıl kadar ilkokul öğretmenliği yaptı. Daha sonra DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi. Buradan mezun (1940) olduktan sonra çeşitli lise ve yüksekokullarda öğretmenlik, okutmanlık yaptı. Doktorasını İstanbul Üniversitesi'nde verdi (1956). Erzurum Atatürk Üni. Edebiyat Fakültesi'nde öğretim görevlisi (1961), doçent (1964) ve profesör olarak (1970) yeni Türk edebiyatı dersleri verdi (1970-75). Bir ara Cezayir Alger Üniversitesi Edebiyat ve Beşeri İlimler Fakültesi'nde çalıştı. Atatürk Üniversitesi'ndeki görevinden emekli oldu (1975).

Telif, çeviri, inceleme ve makaleleri fakülte dergileri dışında, *Ülkü*, *İstanbul*, *Bilgi*, *Ölçü*,

Akis, *Yeditepe* ve *Yeni Edebiyat* gibi dergilerde yer aldı. *Yeni İstanbul* gazetesi ve *İstanbul* dergisinde (1955-56) öyküleri çıktı.

Yapıtları: Monografi: *Yakup Kadri Karaosmanoğlu: İnsan, Eser, Fikir, Üslup*, İst.: İstanbul Mtb., 1960.
İnceleme: *XIX. Yüzyıl Türk Tiyatrosu Tarihi*, Erzurum, Atatürk Üni., 1963; *Çağdaş Türk Tiyatrosu'na Toplu Bakış (1923-1967)*, Erzurum: Atatürk Üni., 1968; *XIX. Yüzyıl Türk Tiyatrosunda Devrin Hayat ve İnsanı*, Erzurum: Atatürk Üni., 1974; *Türk Tiyatro Edebiyatı I: Başlangıcından Cumhuriyet Devrine Kadar*, İst.: Dergâh, 1989.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 28; Kurdakul, *Sözlük*, 42; Karaalioğlu, 34; M. İsen, "Akı, Niyazi", *TDEA*, I, 89; B. Ayvazoğlu, *Defterimde Kırk Suret*, İst., 1996, s. 167; M. Ünlü-Ö. Özcan, *20. Yüzyıl Türk Edebiyatı*, İst., 1990.

AKIMAN, NAZMİ *(Ankara, 1 Eylül 1929 -)* Şair.

Tam adı Nazmi Vildan Akıman. Bazı çevirilerinde Vildan Yusufoğlu imzasını kullandı. Yegâne Selma Hanım ile yazar Osman Veliyettin'in oğlu. Sadrazam Mustafa Naili Paşa büyük dedesi, Paris büyükelçisi Osman Veliyettin Paşa dedesidir. Şişli Terakki Lisesi'nden sonra yükseköğrenimini İÜ Hukuk Fakültesi ve Columbia Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde tamamladı. Columbia Üniversitesi'nde yüksek lisans ve "Türkiye'de Petrol" konusunda doktora çalışması yaptı. 1957-91 arasında dışişleri memuru olarak çeşitli görevlerde bulundu, büyükelçiyken emekli oldu. 1994'ten beri özel bir şirketin yönetim kurulunda murahhas üye. Boğaziçi Üniversitesi'nde "Türkiye'nin Dış Siyaseti" konusunda ders veriyor, *Cumhuriyet* gazetesinde yazılar yazıyor. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri ("Gece ve Şeytan") 1 Nisan 1945'te *İstanbul* dergisinde çıktı. Şiirlerini ve İngiliz ve Amerikalı şairlerden yaptığı çevirileri başta *Yücel* ve *Varlık* olmak üzere çeşitli dergilerde yayımladı. "Bireysel duyarlıkları alışılmışın dışında buluşlar, içten söyleyişlerle yansıtmaya çalıştığı" kabul edildi. Şiirleri Yunancaya çevrildi.

Yapıtları: Şiir: *Yeni Eylüller*, İst.: Yeditepe, 1972; *Eylüller*, Ank.: Bilgi, 1988.
Çeviri: *Misafir* (E. Caldwell), 1953; *Yağmur* (S. Maugham), 1953; *Kilimanjaro'nun Karları* (E. Hemingway), 1959; *Morgue Sokağı Cinayeti* (E. A. Poe), 1962.
Kaynaklar: *BF* (1 Temmuz 1999); Kurdakul, *Sözlük*, 42; S. Teoman, "Yiğitçe Bir Girişim", *Varlık*, S. 779 (Ağustos 1972), s. 8; Y. Mardin, "Nice 'Yeni Eylüller'e", *Hisar*, S. 117 (Eylül 1973), s. 23-24.

AKIMSAR, BESİM *(Çeşme/İzmir, 1920 - İzmir, 12 Temmuz 2001)* Öykücü.

İzmir Ticaret Lisesi'ni bitirdi. Bir süre ticaret yaptı. İzmir'de Gutenberg Basımevi ve Kovan Kitabevi'ni kurdu. *Dünya* gazetesinde yazar ve muhabir olarak çalıştı. İlk öyküleri kendi çıkardığı *Kovan* (1943) dergisi dışında *Yarımay* ve *Fikirler* dergilerinde yayımlandı. *Vatan* gazetesinde "Görüş" başlığı altında köşe yazarlığı yaptı (1975).

Yapıtları: Öykü: *Mehmet Efendi Tuhaf Adamdır*, İzmir: Kovan, 1959.
İnceleme: *Namık Kemal: Hayatı, Kişiliği, Mücadelesi, Eserleri*, İzmir: Kovan, 1962; *Nâzım Hikmet ve Başkaları*, İzmir: Kovan, 1965.
Derleme: *Atatürk'ün Ölümsüz Sözleri*, İzmir: Kovan, 1962.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 43; Karaalioğlu, 35; "Akımsar, Besim", *TDEA*, I, 91.

AKIN, BEDİİ FAİK
bak. Bedii Faik

AKIN, ENİS *(İstanbul, 9 Eylül 1964 -)* Şair.

Tam adı İbrahim Enis Akın. Adile Müjgân Hanım ile bankacı Cengiz Akın'ın oğlu. İngiliz Erkek Lisesi'ni (1983) ve İTÜ Bilgisayar Mühendisliği'ni bitirdi. Avustralya Swinburne Üniversitesi'nde "Trafik Işık Kontrol Simülasyonu" eğitimi aldı. Teknik tercümanlık, teknik metin yazarlığı ve programcılık yaptı; 1996'dan beri veri tabanı danışmanı. Graffiti yayını *Beyaz Manto*'yu çıkardı (İstanbul-Melbourne, 6 sayı, 1991-92). İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk şiiri ("Bir Boşanma İlanı") 1988'de *Edebiyat Dostları* dergisinde çıktı. Şiir, yazı ve çevirilerini *Edebiyat Dostları*, *Edebiyat Eleştiri*, *Öküz*, *Edebiyat ve Eleştiri* dergilerinde yayımladı. Şiirlerinde "*bilebildiği* yazı dilinin sınırlarına sığmayan Enis Akın, yine aynı külhanilikle görsel-işitsel bir kurguyu zorluyor" (K. Durmaz).

Yapıtları: Şiir: *Hiç Ama Birini*, İst.: Edebiyat Dostları, 1989; *Öyleyse Ayrılalım*, İzmir: Edebiyat ve Eleştiri, 1994; Puşt Ahali, İst.; Öteki-siz; 2002; Öpünce Geçmez, İst.; Om; 2004; *Çok Sevmek*, İst.: Avesta, 2006; *Güzel Boşluk*, İst.: Komşu, 2008.
Derleme: *Tanrıyla Bir Daha Hiç Konuşmayacağım* (Sylvia Plath hakkında), İst.: Dünya Kitap; 2005.
Kaynaklar: *BF* (14 Temmuz 1999); K. Durmaz, "Devrimci Biçimin Kırılgan Uçları", *Edebiyat Dostları*, Eylül 1989; küçük İskender, "Lunaparka Sabahın Erken", *Şiirlideğnek*, İst., 1995.

AKIN, GÜLTEN *(Yozgat, 23 Ocak 1933 -)* Şair, oyun yazarı.

Nüfus kaydında Gülten CANKOÇAK. Gülten Akın Cankoçak imzasını da kullandı. Emsal Hanım ile memur Nurettin Akın'ın kızı. Ankara'da Atatürk Kız İlkokulu, 4. Ortaokul ve Atatürk Kız Lisesi'ndeki öğreniminden sonra 1956'da AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi; aynı yıl Yaşar Cankoçak'la evlendi. 1959'dan itibaren, kaymakamlık yapan eşinin görevi nedeniyle bulunduğu Gevaş, Alucra, Gerze, Saray ilçelerinde ve Kahramanmaraş'ta avukatlık ve öğretmenlik mesleğini sürdürdü. 1972'de Ankara'ya yerleşti. Bir süre TDK Derleme ve Tarama Kolu'nda çalıştı, Kültür Bakanlığı Yayın Danışma Kurulu üyeliğinde bulundu (1978-79), İnsan Hakları Derneği ve Dil Derneği gibi örgütlerin kuruluşuna katıldı. 1978'de emekliye ayrıldı. PEN Yazarlar Derneği ve TYS üyesi. Ankara'da yaşıyor. Beş çocuk annesi.

İlk şiiri ("Çin Masalı") 1951'de *Son Haber* gazetesinde çıktı. *Hisar*, *Varlık*, *Türk Dili*, *Yeditepe*, *Mülkiye*, *Seçilmiş Hikâyeler* dergilerinde yayımladığı şiirlerle adını duyurdu; sonraki yıllarda şiirlerini daha çok *Adam Sanat* ve *kitap-lık* dergilerinde yayımladı. İkinci Yeni akımının yaygınlık kazandığı döneme rastlayan ilk şiirlerinde doğa, aşk, ayrılık, yalnızlık, özlem gibi temalara ağırlık verdi. 1970'lerde toplumsal sorunlara yöneldi ve halk şiiri geleneğinden, özellikle de destan, ağıt, türkü, ilahi gibi türlerden yararlanarak, kaynağını halkın yaşamından alan şiirler yazmaya başladı. En önemli yapıtı olarak gösterilen *Kestim Kara Saçlarımı*'da yasaklara, çağa ters düşen kalıplaşmış gelenek ve törelere, kadının tutsaklığına başkaldırıyı, toplumsal çelişkileri güçlü bir şiir diliyle ele aldı. Özellikle bu kitabında İkinci Yeni şiirinin dil olanaklarından yararlandı.

Kadın sorunlarından felsefi sorunlara uzanan bir yelpazede köklü bir yalnızlık duygusuyla bezeli karamsar bir şiir yazdığı kabul edilmiştir. Tutkuları ve düşünceleri baskı altında tutan birtakım toplumsal yasalar karşısındaki çaresizliğe duyduğu isyanı simgesel bir anlatımdan yararlanarak başarıyla şiirleştirdi. Her türlü toplumsal olayı ve sorunu işlerken şiirden ödün vermemesi, halk şiirinin destansı ve masalsı öğelerine yaslanarak kendine özgü bir söyleyiş geliştirmesi ile dikkat çekti. Şiirlerinde sevgisizliğin kıskacından, yoz değerlerden kurtulmanın yollarını araştırırken bilgelik dolu bir tutumla titiz bir işçiliğin örneklerini verdi. İlerleyen yıllarda ustalıklı bir biçimde şiirinin etki alanını genişlettiği söylenebilir.

Şair, sürekli kapalı yerlerden dışarıya, sokağa ve gökyüzüne açılmak ister. Kadınlar, yuvasını ayakta tutmak adına törelere boyun eğerek erkek bencilliği ve yoksulluğa katlanırken küçük sevinçlerle yetinmek durumunda kalırlar. Ona göre yaşamı ruhsal doyumsuzluk içinde büsbütün sevgisiz geçen kadın, ıslanmış serçeye benzer. Sığ bir yaşamın kuşatması altında köklü bir yalnızlık ve hüzün duyguları yaşanır. Savaş, terör ve ecelle gelen ölümün büyüklüğü karşısındaki çaresizlik, şairin bir başka temasıdır. Toplumun çifte standartlı insanlarını yerer; tutkuları, düşünce ve duyguları baskı altında tutan katı yasakların insanlık onurunu zedelediği ve benliği kuruttuğunu vurgular. Akın, çoğu yerde şiirini kendisi ve başkaları arasında gidip gelerek örer.

Şiirinin gelişim süreci göz önünde tutulduğunda üç dönemden söz edilebilir. İlk dönemi *Rüzgâr Saati*, *Kestim Kara Saçlarımı* ve *Sığda*, ikinci dönemi *Kırmızı Karanfil*, *Ağıtlar ve Türküler* ve *Seyran Destanı*, üçüncü dönemi *İlahiler*, *42 Gün*, *Sevda Kalıcıdır*, *Sonra İşte Yaşlandım* ve *Sessiz Arka Bahçeler*'dir. İlk dönem şiirlerinde yalnızlık, terk edilmişlik, güvensizlik gibi duyguları ince ve arı bir dille ele aldı. Bu yönüyle B. Necatigil şiirine yakın durduğu belirtildi. Akın'ın etkilendiği şairlerden biri de Cahit Külebi'dir. İkinci dönem şiirlerinde bireyin toplumsal konumundan kaynaklanan dinamiklerle yoksulluk ve adaletsizliğin yenilebileceğine ilişkin umutlar sergilenir. Toplumsal kurtuluşun yakın olduğuna ilişkin inanç bu umudu yer yer coşkuya dönüştürür. Akın bu şiirlerinde daha çok kırsal kesimde yaşayan halkı ele alır. Özellikle göç olgusunun tarihsel ve siyasal kökleri üzerinde durarak ortak bir ruh halini anlatır. *Kırmızı Karanfil* adlı şiir kitabının bu dönem içinde ayrı bir yeri vardır. Bu kitapta çok farklı söyleyiş biçimleri ve diğer kitaplarında rastlanmayan coşkulu bir dil egemendir. Ancak *Ağıtlar ve Türküler* ile yine o kendine özgü rafine şiir dilini yakalamıştır.

Üçüncü dönem şiirlerinde ise topluma ilişkin umudunu ve güvenini yitirmiş ancak bireysel direncini korumaya çalışan kaygılı bir ruh hali gözlenir. "Dünyaya sığamama" teması bu döneme damgasını vurmuştur. Terör ortamından yara alanlarla, yaşananlara duyarsız kalıp toplumsal refahtan payını almaya çalışanların

oluşturduğu ikili bir dünya söz konusudur. Şair bu noktada etik nedenlerle mistik bir dünyanın kapılarını aralar ve bilgelik yüklü bir söyleyişi benimser. Özellikle *Sonra İşte Yaşlandım* ve *Sessiz Arka Bahçeler* adlı kitaplarında toplum, dil ve iletişim biçimlerinde gittikçe su yüzüne çıkan kirlenmeyi ironik bir dille eleştirdi. Bu kitaplarında söyleyiş ve anlatım tekniklerini geliştirdi; eksiltili bir anlatıma yöneldi

Şiir üzerine yazdığı yazıları ve kendisiyle yapılan söyleşileri bir araya getirdiği *Şiiri Düzde Kuşatmak* adlı kitabında toplumcu edebiyatın kökeninin halk edebiyatına dayandığını belirtir ve amacının "halkta var olan öz ve biçimi diyalektik olarak yükseltmek, şiiri yükseltirken, halkın yaşamının ve yaşam biçimlerinin yükseltilmesine yardım etmek" olduğunu söyler. Bu kitabının önsözünde şöyle der: "Eski bir ozan geleneğidir sanıldı: Onlar şiirlerini yazsınlar, az konuşsunlar, düze inmesinler. Yok. Bu bir gelenek değil bir kuraldır. Üstelik ozanın da değil. Camdan kulesinde büyüsel oyunlar yaparak kendilerini eğlendirsin isteyen kentsoylunun. Kim unutturmaya çalışırsa çalışsın biliyoruz, ülkemiz şiirinin geleneğinde işlevsellik vardır, halk için, hayat için. Bu işlevselliğin bir sonucu da, ozanın neyi, niçin, kimin için yazdığını bilmesi, bunun hesabını vermesi. Düze inmesi, bir sis çanı gibi uyarıcı olması da var. Genç ozanlara birikimini açık seçik aktarması görevi de var."

Oyunlar da yazmış olan Akın'ın şiirleri İngilizce, Almanca, Flamanca, Danca, İtalyanca, Fransızca, Bulgarca, Arapça, Lehçe, İspanyolca ve İbraniceye çevrildi. Gülten Akın şiiri Türkiye'de ve yurtdışında çeşitli akademik çalışmalara konu olmuştur. Ayrıca 40'ı aşkın şiiri başta Zülfü Livaneli, Grup Yorum, Bilgesu Erenus ve Sezen Aksu olmak üzere birçok sanatçı tarafından bestelenmiştir.

Ödül: 1955 Varlık Dergisi Şiir Yarışması (birincilik ödülü; Teoman Karuhan'la paylaştı); *Sığda* ile 1964 TDK Şiir Ödülü; *Maraş'ın ve Ökkeş'in Destanı* ile 1972 TRT Sanat Ödülleri Yarışması (başarı ödülü); *Ağıtlar ve Türküler* ile 1976 Yeditepe Şiir Armağanı; *Sevda Kalıcıdır* ile 1991 Halil Kocagöz Ödülü; 1992 Salihli Belediyesi Dionysos Ödülü; *Seyran* ile 1992 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü (Memet Fuat'la paylaştı); 1998 Truva Folklor Ödülü; *Sessiz Arka Bahçeler* ile 1999 Akdeniz Altın Portakal Şiir Ödülü; 2005 TÜYAP İstanbul Kitap fuarı Onur Yazarı; 2008 Erdal Öz Edebiyat Ödülü; 2008 Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Sanat Hizmet Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Rüzgâr Saati*, İst.: Varlık, 1956; *Kestim Kara Saçlarımı*, İst.: Yeditepe, 1960; *Sığda*, Ank.: Ankara Üni., B., 1964; *Kırmızı Karanfil*, İst.: May, 1971; *Maraş'ın ve Ökkeş'in Destanı*, Ank.: TDK, 1972; *Ağıtlar ve Türküler*, 1976; *Seyran Destanı*, (Abidin Dino'nun çizgileriyle) İst.: Cem, 1979; *Seyran*, (toplu şiirler) 1982 [yb İst.: Adam, 1992]; *İlâhiler*, İst.: Alan, 1983; *Sevda Kalıcıdır*, İst.: Adam, 1991; *Sonra İşte Yaşlandım*, İst.: YKY, 1995; *Toplu Şiirler 1956-1991*, İst.: YKY, 1996; *Sessiz Arka Bahçeler*, İst.: YKY, 1998; *Toplu Şiirler 2 1979-1998*, İst.: YKY, 2000; *Uzak Bir Kıyıda*, İst.: YKY, 2003; *Kuş Uçsa Gölge Kalır*, İst.: YKY, 2007; *Celâliler Destanı*, İst.: YKY, 2007.
Oyun: *Toplu Oyunlar*, İst.: YKY, 1997.
Anlatı: *42 Gün*, İst.: Alan, 1986.
Deneme: *Şiiri Düzde Kuşatmak*, İst.: Alan, 1983 (yeniden düzenlenmiş baskı, İst.: YKY, 1996); *Şiir Üzerine Notlar*, İst.: YKY, 1996.
Diğer: *Halk Dilinden Bir Top Gül*, (derleme) Ank.: TDK, 1973; *Derleme Sözlüğü* (1. ve 2. cilt ortak çalışma ve 11. cildin yazımı); *Hürriyet Okul Sözlüğü*, (C. Soytemiz'le) İst.: Hürriyet, 1985; *İzlediğimiz Sular*, 1991.

Kaynaklar: *BF* (14 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 29; Nebioğlu, 30-31; T. Alangu, "Kestim Kara Saçlarımı", *Vatan*, 16 Mart 1961; H. Cöntürk, "Gülten Akın", *Dönem*, Mart 1964; R. Tomris (Uyar), "Sığlıkta O Kadın Tek Başına", *Papirüs*, Ağustos 1967; R. Mutluay, "Şiir Birikimleri", *Cumhuriyet*, 20 Temmuz 1971; E. Özdemir, "Ağıtalar ve Türküler", *Varlık*, Temmuz 1972; D. Hızlan, "Ağıtlar ve Türküler", *Cumhuriyet*, Aralık 1976; S. İleri, "Maraş'ta, Hatay'da Orda Burda", *Politika*, 26 Ocak 1977; E. Çankaya, "Halk Olmanın Türküsü", *Türkiye Yazıları*, Ekim 1980; M. Fuat, *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, İst., 1985, s. 43; K. Ertop, "Gülten Akın'ın Şiiri", *Gösteri*, Eylül 1985; M. Aydın, *Ne Yazıyor Bu Kadınlar*, Ank., 1995, s. 123-137; A. Özer, "Gülten Akın'la Söyleşi", *Karşı Edebiyat*, Mayıs-Haziran 1986; Y. Kayıran, "Gülten Akın'ın Şiirine Bir Giriş Denemesi", *Sombahar*, S. 21-22 (Ocak-Nisan 1994); A. Cengizkan, "Hikmet Burcunda Gülten", *kitap-lık*, S. 17-18 (1995); S. Sezer, "Sonra İşte Yaşlandım", *Varlık*, Mart 1996; G. Akın, *Şiiri Düzde Kuşatmak*, İst., 1996, s. 7; A. Tüzün-D. Ayas (haz.), *1999 Akdeniz Altın Portakal Şiir Ödülü Sempozyumu: Sessiz Arka Bahçeler Odağında Gülten Akın Şiiri*, Antalya: Altın Portakal Kültür ve Sanat Vakfı, 2000; G. Emre, "Gülten Akın Şiiri: Sevdalı Rüzgâr", *Cumhuriyet Kitap*, S. 531 (20 Nisan 2000).

AKIN, HÜSEYİN *(Türkeli/Sinop, 8 Şubat 1965 -)* Şair.

Zübeyde Hanım ile Hasan Akın'ın oğlu. İlk, orta okul ve liseyi İstanbul'da tamamladı. MÜ İlahiyat Fakültesi mezunu. Öğretmenlik yapıyor. İstanbul'da yaşıyor. Evli, 2 çocuk babası. *Özülke* (1992-92) dergisini çıkarttı. *Kırklar*

dergisinin editörlüğünü yürütüyor. *Akit* ve *Milli Gazete* gazetelerinin kültür-sanat sayfalarında yazıları yayımlanıyor.

Yapıtları: Şiir: *Sevmek, Karanfil ve Kiraz*, İst.: Düş Çınarı, 1997; *Ay Tanığım Olsun*, İst.: Beyan, 1998, *Çöl Vaazları*, İst.: Beyan, 2001; *Kumaştan Çalan Terzi*, İst.: Mavi Ağaç, 2003; *Geçmiş Günler Matinesi*, İst.: Artus, 2007.
Öykü: *Hepsi Hikaye*, İst.: İlke, 2007.
Deneme: *Deneme Yanılma*, İst.: Mavi Ağaç, 2003;
Kaynaklar: *BF* (3 Mayıs 2002); İ. Kılıçarslan, "H. Akın'ın Şiiri İçin Notlar", *Dergah*, S. 137 (Temmuz 2001); A. Emre, "Çöl Vaazları", *Hak-Söz*, S. 123 (Haziran 2001).

AKIN, SUNAY *(Trabzon, 1962 -)* Şair, yazar.

İstanbul Koşuyolu Lisesi'ni (1980), İÜEF Fiziki Coğrafya Bölümü'nü (1985) bitirdi. Arkadaşlarıyla birlikte *Yeni Yaprak* (1989) ve *Olmaz* (1990) adlı şiir dergilerini çıkardı. TV8'de bir program hazırlayıp sunuyor. TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor.

İlk şiirleri 1984'ten başlayarak *Milliyet Sanat* ve *Yeni Olgu* gibi dergilerde yayımlanmaya başladı. Şiir ve yazılarını *Milliyet Sanat*, *Adam Sanat*, *Varlık*, *Cumhuriyet Kitap*, *Öküz* gibi dergilerde yayımladı. Şiirlerinde "ince yergi öğelerini kullanmadaki rahatlığı" (Ş. Kurdakul) ile dikkat çekti. Orhan Veli ve Cemal Süreya'nın etkisinde yazdığı şiirlerinde dil oyunlarına dayalı yoğun bir alaycılık ve şaşırtıcılık, ama alttan alta da hüzün görülür. Toplumsal çelişkilere, yasaklara karşı isyanını çocuksu bir duyarlıkla dile getirdi. Tüm şiirlerinde çocuklar, şairin duyarlığını, ilgisini en yoğun biçimde yönelttiği konulardan biridir.

Ödül: "Noktalı Virgül" adlı dosyayla 1987 Halil Kocagöz Şiir Ödülü; *Makiler* ile 1990 Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Makiler*, İst.: Cem, 1990; *Antik Acılar*, İst.: Cem, 1991; *Kaza Süsü*, İst.: Cem, 1993; *62 Tavşanı*, İst.: Çınar, 1998; *Ayçöreği ve Deniz Yıldızı*, İst.: Çınar, 1998.
Deneme: *Ve Şaire... Ve Şaire...*, İst.: Çınar, 1994; *İstanbul'un Nâzım Planı*, İst.: Çınar, 1996; *Kırılan Canlar*, İst.: Çınar, 1997; *Kız Kulesi'ndeki Kızılderili*, İst.: Çınar, 1997; *Önce Çocuklar ve Kadınlar*, İst.: Çınar, 2000; *İstanbul'da Bir Zürefa*, İst.: Çınar, 2001; *Kırdığımız Oyuncaklar*, İst.: Çınar, 2003; *Kule Canbazı*, İst.: Çınar, 2004; *İki Şair Arasında İstanbul*, İst.: Aya, 2006; *Tuncay Terzihanesi*, İst.: Çınar, 2007.
Derleme: *Şairler Matinesi*, İst.: Çınar, 1994; *Şiir Cumhuriyeti*, (Safa Fersal ile) İst., 1994; *Küçük Asker... Küçük Asker...*, İst.: Çınar, 1996; *Seçme Şiirler/Rıfat Ilgaz*, (Cemal Şenal ile) İst.: Adam, 1998.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 29; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 47; G. Akyüz, "Zehirli Oklar, Antik Acılar", *Cumhuriyet Kitap*, 20 Mayıs 1993.

AKINCI, GÜNDÜZ *(Çoruh, 1914 - İstanbul, 4 Aralık 1980)* Edebiyat tarihçisi.

Tam adı Ali Gündüz Akıncı. Bursa Lisesi'ni (1934), İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi olarak İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1938) bitirdi. Antalya (1940) ve Afyon'da (1941) lise öğretmenliği yaptı. 1944'te DTCF'ye yeni Türk edebiyatı asistanı olarak girdi. Aynı bölümde 1950'de doktorasını verdi, 1955'te doçentliğe, 1962'de profesörlüğe yükseldi. Bir süre Erzurum Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde dekanlık görevinde bulunduktan (1963-64) sonra Ankara'daki görevine döndü. 1975'te Elazığ'da kurulan Fırat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi dekanlığına getirildi. Şiir, deneme, makale ve eleştirileri *Arayış* (1956-58), *Türk Dili* ve *Varlık* dergilerinde yer aldı.

Ödül: *Abdülhak Hâmit Tarhan* ile 1955 TDK Bilim Armağanı.

Yapıtları: Monografi: *Abdülhak Hâmit Tarhan, Eserleri ve Sanatı*, Ank.: DTCF, 1954; *Erzurumlu İbrahim Hakkı Efendi*, Erzurum ?, 1959.
İnceleme: *Türk Romanında Köye Doğru*, Ank.: DTCF, 1961; *Batı'ya Yönelirken Şinasi*, Ank.: DTCF, 1962; *Türk-Fransız Kültür İlişkileri (1071-1859): Başlangıç Dönemi*, Erzurum: Atatürk Üni. Edebiyat Fak., 1973.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 27; Kurdakul, *Sözlük*, 45; Karaalioğlu, 36; "Akıncı, Gündüz", *TDEA*, I, 91; İ. Enginün, *Mukayeseli Edebiyat*, İst., 1992, s. 78-79; H. Akay, *Tanzimat Sonrası Türk Edebiyatında Yeni Fikirler*, İst., 1998, s. 73.

AKINCIOĞLU, M. NİYAZİ *(Kurudere köyü/Kırklareli, 1919 - Kırklareli, 1 Şubat 1979)* Şair.

Asıl adı Muharrem Akıncıoğlu. Bursa Lisesi'ni (1938) ve İÜ Hukuk Fakültesi'ni (1943) bitirdi. Ölümüne dek Kırklareli'nde avukatlık yaptı. 1952'de Ceza Kanunu'nun 142. maddesinden tutuklanarak 20 ay hapis yattı, 1954'te beraat etti.

Bursa Lisesi'nde öğretmenliğini yapan Orhan Şaik Gökyay'ın etkisiyle gençlik yıllarında Turancı görüşlere sempati duyan ve *Servetifünun-Uyanış*, *Yedigün* ve *Yücel* (1938-40) dergilerinde yayımladığı şiirlerini *Haykırışlar* (1938) isimli bir kitapta toplayan Akıncıoğlu, anılan dönemi için, 1976'da Hikmet Altınkaynak'a "Ben Türkçüydüm, ırkçıydım, Turancıydım,

[Nihal] Atsızcıydım lisede. Bir de şiir kitabım vardır lisede bastırılmış. *Haykırışlar* diye. İthaf edilen kişi de Orhan Şaik Gökyay'dır. Orada Atsız gibi de şiirler yazmıştım" der. Lise yıllarının ardından Turancılıktan uzaklaşıp 1940 kuşağının toplumcu şiir akımına katılan Akıncıoğlu'nun bu dönemde yazdığı şiirleri *Yeni Edebiyat*, *Yürüyüş*, *Gün*, *Pınar*, *Yeryüzü*, *Dost* dergilerinde yer alır. Bu dönemde yazdığı şiirleri ölümünden sonra 1985'te kitaplaşmıştır.

1940 kuşağı toplumcu şairleri arasında özgün bir yeri olan Akıncıoğlu'nun şiirleri için Şükran Kurdakul "Destansı özellikler taşıyan şiirleri halk ve divan şiirini özümsediğini gösteren öğelerle donanmıştır. Ama bir neo-klasik sayamayız onu. Çizim anlayışı ile, insana, dönemine yaklaşımı ile çağdaştır" yorumunu yapmıştır.

Yapıtları: Şiir: *Haykırışlar*, Bursa: Ankara Kitabevi, 1938; *Umut Şiirleri*, Ank.: Hacan, 1985.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 45; Kurdakul, *Cumhuriyet*, 272; Necatigil, *İsimler*, 30; H. Altınkaynak, *Edebiyatımızda 1940 Kuşağı*, İst., 1977, s. 57-60.

AKINHAY, OSMAN *(İzmir, 17 Temmuz 1960 -)* Romancı, çevirmen.

Makbule Hanım ile memur M. Cumhur Akınhay'ın oğlu. Bornova Suphi Koyuncuoğlu Lisesi'ni bitirdi. AÜ SBF'deki öğrenimini siyasal nedenlerden dolayı 3. sınıfta terk etmek durumunda kaldı. İstanbul'da yaşıyor, bekâr. Yayıncılık ve çevirmenlik yapıyor. 1993'te Ege Yayıncılığı, 1994'te İzmir Kitaplığı'nı kurdu. Sistem Yayıncılık'ta genel yayın yönetmenliğini üstlendi (1997-98). Bilim ve Sanat Yayınevi'nde editörlük yaptı (1999). Everest Yayınları'nda editörlük yaptı. Agora Kitaplığı yayınlarını kurdu. *Mesele* dergisini çıkarıyor (2007).

Yapıtları: Roman: *Gün Ağarmasa*, İst.: Everest, 2002; *Ölüme Bakmak*, İst.: Agora, 2005.
Başlıca Çevirileri: *Milliyetçilik ve Sonrası* (E. H. Carr), İst.: İletişim, 1998; *Düşünen Sazlık* (B. Kagarlitsky), İst.: Metis 1991; *Azizler ve Alimler* (T. Eagleton), İst.: Ayrıntı, 1992; *Tarih Üzerine* (E. Hobsbown), Ank.: Bilim ve Sanat, 1999; *Elimizden Kaçıp Giden Dünya* (A. Giddens), İst.: Alfa, 2000; *Kahire Saçlarımı Geri Ver* (N. El-Saddavi), İst.: Everest, 2001; *Taliban* (A. Reşid), İst.: Everest, 2001)
Kaynaklar: *BF* (23 Mayıs 2002).

AKİF PAŞA *(Bozok/Yozgat, 25 Aralık 1787 - İskenderiye, 12 Mart 1845)* Şair, devlet adamı.

Ayıntabi Kadı Mehmet Efendi'nin oğludur. Altı yaşındayken babasıyla beraber hacca gitti. Doğduğu kentte geleneksel bir öğrenim gördü, Arapça, din bilgileri, Osmanlı tarihi ve hat sanatı öğrendi. Kâtipliğini yaptığı Bozok âyanından Süleyman Bey'in ölümü üzerine İstanbul'a gitti. Önce Divan-ı Hümayun kaleminde, daha sonra Amedi kaleminde çalıştı. 1825'te amedci, 1827'de beylikçi oldu. 1832'de reisülküttaplığa atandı, bu görevinin adı Umur-ı Hariciye Nazırlığı'na çevrilince vezir rütbesiyle Osmanlı Devleti'nin ilk hariciye nazırı oldu (1835). Kadıköy'de avlanırken tüfekle bir çocuğu yaralayan İngiliz gazeteci William Churchill'i hapsettirdiği için, İngiltere elçiliğinin müdahalesiyle azledildi (1836). Sürekli rekabet halinde bulunduğu Pertev Paşa'nın azledilmesini sağlayarak onun yerine mülkiye nazırlığı görevine getirildi. Bu görevin de adı değiştirilince ilk dahiliye nazırı oldu. Ancak kısa bir süre sonra Pertev Paşa'yı himaye eden Mehmet Rauf Paşa sadrazam olunca azledildi. Bir süre sonra Kocaeli mutasarrıflığına getirildi (1839), halkın şikâyetleri üzerine yine azledilerek Edirne'ye sürüldü (1840). İki yıllık sürgünden sonra Bursa'da oturmasına izin verildi. 1842'de affedilerek İstanbul'a döndü. İki yıl sonra gittiği hac yolculuğu dönüşünde İskenderiye'de hastalanarak öldü. Mezarı orada, Danyal Peygamber'in türbesi yakınındadır.

Başarılı bir siyaset adamı olarak kabul edilmekle beraber son dönem Osmanlı tarihine kindar, kavgacı, huysuz, mevki düşkünü olmak gibi olumsuz vasıflarıyla geçen Akif Paşa iki şiiri ve bir mektubu ile edebiyat tarihlerinde de yer almıştır. 4 kaside, bir terciibent, bir küçük mesnevi, 7 tarih manzumesi, 3 şarkı, 16 gazel ve birkaç lugaz ve kıtadan meydana gelen matbu küçük bir divançesi vardır. "Adem" kasidesi diye bilinen şiiriyle birçok yazar tarafından Tanzimat'tan önce Türk edebiyatının yenileşme döneminin ilk müjdecisi olarak kabul edilmiştir. Ancak daha yakın dönem eleştirmenleri onun eski tarz dil ve düşünceden farklı olmadığını ileri sürmüşlerdir. İlk defa kişi yerine bir kavram için yazılmış bir methiye olan "Adem" kasidesi Akif Paşa'nın siyasi hayatındaki azil ve sürgün olaylarının, ihtiraslarının, kin duygularının, ruhi ve bedeni rahatsızlıklarının doğurduğu yoğun bir bedbinliği yansıtır. Şiir tamamen geleneksel şiirin şekil ve mazmun sistemi üzerine kurulmuş olmakla beraber divan edebiyatında içinde yaşanılan dünyaya ve bütün varlıklara kar-

şı bu kadar şiddetli bir nefret duygusu yoktur. Dünyanın olduğu kadar ebedi hayatı müjdeleyen cennetin de zıddı olan yokluğa methiye bir çeşit nihilizmi veya nirvanayı düşündürmekle beraber Akif Paşa'nın geleneksel Osmanlı eğitimi dışında Doğu ve Batı düşüncesini tanıdığına dair bir bilgi bulunmamaktadır. Küçük yaşta ölen torunu için hece vezniyle yazdığı mersiye ve münşeatı arasında bulunan "Şeyh Müştak'a Mektup"unun da dil, yapı ve muhteva bakımından bazı yenilikler getirdiği söylenmiştir. Rakibi Pertev Paşa ile ilgili şikâyetlerini ihtiva eden *Tabsıra*'sı ise yer yer dilinin doğallığı ve sadeliği ile dikkat çekmiştir.

Yapıtları: *Münşeat-ı Elhac Akif Efendi ve Divançe*, İst.: Matbaa-i Amire, 1843; *Tabsıra-i Akif Paşa*, İst.: Matbaa-i Amire, ty; *Eser-i Akif Paşa*, İst.: Tatyos Divitciyan Mtb., 1873; *Muharrerat-ı Hususiye-i Akif Paşa*, İst.: Matbaa-i Ebüzziya, 1884;
Çeviri: *Risaletü'l-Firasiye ve's-Siyasiye*, (yazma, İÜ Ktp.).

Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, 69-77; Ergun, I, 33-37; İsmail Habip, *Yeniliğimiz*, 43-65; Tanpınar, 60-67, 85-87; A. H. Tanpınar, "Akif Paşa", *İA*, I, 242; A. Uçman, "Akif Paşa", *DİA*, II, 261; ay, "Akif Paşa", *YYOA*, I, 180; O. Koloğlu, *Miyop Çörçil Olayı*, Ank., 1986.

AKKANAT, CEVAT *(Balıkesir, 6 Ocak 1964 -)* Şair, yazar.

İlk ve ortaöğrenimini Balıkesir'de gördü. Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu (1991). Kırıkkale Üniversitesi'nde "Gelenek ve İkinci Yeni Şiiri" başlıklı yüksek lisans tezini verdi (2000). 1991'den beri edebiyat öğretmenliği yapıyor. Nevşehir ART FM radyosunda kültür ve sanat programları hazırlayıp sundu (1995-97). dergibi.com internet sitesinin şiir editörlüğünü yapıyor. Türkiye Yazarlar Birliği üyesi. Bursa'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

Yazı ve şiirleri 1983'den itibaren *Yedi İklim, Dergah, Virgül* gibi dergilerde ve *Yeni Şafak, Milli Gazete, Akit* gazetelerinde yayımlandı.

Ödül: "Gelenek ve İkinci Yeni Şiiri" adlı eseriyle 2002 Türkiye Yazarlar Birliği Edebi Tenkit ödülü.

Yapıtları: *Şiir: Kara Oyun, 1997; Güz Klasiği*, İst.: Beyan, 1998; *Sen Bir Sevda Ağacısın Türküler Büyütür Yüzün, 2000; Tan Tan Traska, 2002, Hüzn-ü Aşk, 2004*
İnceleme: *Gelenek ve İkinci Yeni Şiiri*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 2002.

Kaynaklar: Işık 06, 182.

AKKOYUNLU, RIZA POLAT *(Antakya, 1911 - 1970)* Şair.

İlk ve orta öğrenimini Adana, Konya ve Balıkesir'de tamamladı. Yeterlilik sınavıyla Türkçe öğretmeni oldu. DTCF Türkoloji Bölümü'nde üç yıl okudu. Liselerde edebiyat öğretmenliği yaparak emekliye ayrıldı.

Yapıtları: *Bir Yangının Külleri*, Zonguldak: Karaelmas B., [1936?] (Rıza Polat [Öztürk ?] imzasıyla); *Bir Yayda Altı Ok*, ?; *Bende Kalan Mektuplar*, Ank.: Sanat B., 1950; *Güneyde Bahar*, Ank.: Yeni Desen Mtb., [1955?]; *Güneyden Geliyorum*, Ank.: Yeni Mtb., 1960.

Kaynaklar: "Akkoyunlu, Rıza Polat", *TDEA*, I, 94.

AKKURT, BÜLENT *(Menemen, İzmir, 14 Eylül 1925 -)* Şair, yazar.

Bursa Işıklar Askeri Lisesi (1943), Kara Harp Okulu (1945) ve İÜ Gazetecilik Enstitüsü (1954) mezunu. Zorunlu hizmetini tamamlamadan ordudan ayrıldı (1955). Çeşitli gazetelerde yazı işleri müdürlüğü, yayın yönetmenliği görevlerinde bulundu. İstanbul Arena Tiyatrosu'nun kuruluşuna katıldı (1962). Asaf Çiyiltepe ile birlikte Ankara Sanat Tiyatrosunu kurdu (1963), dokuz yıl genel yönetmenliğini yaptı. İstanbul'da Sanajans Sanat Haberleri Ajansı'nı kurdu (1971). *Çağdaş Sanat* dergisini çıkarttı (1971-89). İzmir Kültür ve Sanat Vakfı'nın genel müdürlüğünü yaptı (1990). *Sanat Çevresi, Bodrum Postası, Yeni Asır ve Gazete Ege*'de yazıları yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Ve Tanrı Onları Cezalandırdı* Ank.: Bilgi, 2004.
Şiir: *Sevgilerde Yaşamak, 1994; Sevmek Güzel Şey be Kardeşim*, İst.: Myndos, 2000.
Roman: *Bir Şizofrenin Aşk Mektupları*, İst.: Altın Kit., 2000; *Erguvanlar Açarken*, İst.: Altın Kit., 2004.
Belgesel Anlatı: *Nâzım Hikmet ve O'nun Memleketimden İnsan Manzaraları*, İst.: Altın Kit., 1999.
Anı: *Bir Zamanlar Bursa'da*, 1998; *Bir Zamanlar Bab-ı Ali'de*, ?; *Salyangoz ve Tiyatro*, İst.: Alfa, 2005.

Kaynaklar: Işık 06; 184.

AKMAN, NURİYE *(Samsun, 3 Mayıs 1957 -)* Yazar.

Asıl adı Nuriye Ural. Ülker Hanım ile Ziraat mühendisi, yazar Mehmet Kemal Ural'ın kızı. Şair, yazar Ali Ural'ın ablası. Gazi Üniversitesi Gazetecilik ve halkla ilişkiler Yüksek Okulu'nu bitirdi (1978). *Milliyet* (82-85), *Hürriyet* (85-93), *Sabah* (93-2002) gazetelerinde çalıştı. TRT televizyonlarında İnci Avcısı (2000) ve SKY TÜRK'te Empati (2005) programlarını

hazırlayıp sundu. 2002'den beri, *Zaman* gazetesinde haftalık röportajlar yapıyor. Siyasi ve sosyal konularda inceleme ve röportaj kitapları yayımlandı. İstanbul'da yaşıyor; bir çocuk annesi.

Ödül: *Örtü* romanıyla 2006 Türkiye Yazarlar Birliği Roman Ödülü'nü kazandı.

Yapıtları: Roman: *Nefes*, İst.: Doğan Kitap, 2004; *Örtü*, İst.: Doğan Kitap, 2006.
Kaynaklar: *BF* (Eylül 2008).

AKMEN, ÜSTÜN *(İstanbul, 30 Haziran 1943 -)* Yazar.

Ayşe Neriman Hanım ile memur Lütfi Akmen'in oğlu. İtalyan Lisesi'ni bitirdikten (1963) sonra Roma'ya giderek Centro Strumentale Computisteria'da eğitim gördü (1968). Çeşitli şirketlerde yönetici olarak çalıştı. 1995'ten beri *Cumhuriyet* gazetesinde müessese müdürü. Radyo Cumhuriyet'te iki yıldır "Kitap Kurdu" programını yapıyor. TYS, PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği ve Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk makalesi ("Ben Evrenim") 1961'de *İmece* dergisinde çıktı. İtalyan şairlerden yaptığı çevirileri *Varlık*'ta, yazılarını *Cumhuriyet* gazetesi ve *Nokta* dergisinde, tiyatro eleştirilerini Milano'da çıkan *Spario* dergisinde yayımladı. Yapıtlarında anı ve gözlemlerini kendine özgü bir kurgu içinde fantastik bir dille öyküleştirdiği belirtildi.

Yapıtları: Roman: *Provasız Yaşam*, İst.: Epsilon, 2005.
Öykü: *Suçsuz Laleler*, İst.: Milliyet, 1996; *Kör Bakkalın Gözleri: "Senfonik Bir Öykü"*, İst.: Aksoy, 1999.
Gezi: *Çarşafın Gizlediği Dişilik*, İst.: Yalçın, 1991; *Bir Günlük Dost*, İst.: Cumhuriyet Kitapları, 1998.
Anı: *Yarim Nereyi Mesken Tuttun*, İst.: Aksoy, 2000.
Eleştiri: *Veee Perdeee...*, İst.: Cumhuriyet Kitapları, 2000; *Üçüncü Zil: 2000/2001 Sezonu Tiyatro Eleştiri ve Değerlendirmeleri*, İst.: Broy, 2001; *Maskenin Öteki Yüzü*, 2002.
Kaynaklar: *BF* (14 Şubat 2000); A. Binyazar, "Bir Günlük Dost", *Cumhuriyet Kitap*, S. 473 (11 Mart 1999); Z. Aliye, "Önem Bakılanda mı, Bakışımızda mı?", *Cumhuriyet Kitap*, S. 521 (10 Şubat 2000); A. Bengi, "Ne İçindesin Öykünün, Ne de Büsbütün Dışında", *aynı yerde*; M. Gürpınar, "Yazarlar Biraz da Mekân Dışıdırlar", *Cumhuriyet Kitap*, S. 530 (13 Nisan 2000).

AKOĞUL, MERİH *(İstanbul, 8 Ağustos 1963 -)* Şair.

Yüksel Hanım ile elektronikçi Ertuğrul Akoğul'un oğlu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı; Mimar Sinan Üniversitesi Fotoğraf Ana Sanat Dalı'nı bitirdi (1985). Reklam fotoğrafçılığı, radyo yayın yönetmenliği yaptı. 1995'ten itibaren reklam yazarlığı yaptı. Marmara Üniversitesi Fotoğraf Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalışıyor. Fotoğrafçılığın yanı sıra fotoğraf kuramı ve müzik yazıları da yazdı. TYS ve Caz Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor.

İlk şiiri ("Av Zamanı") 1981'de *Milliyet Sanat*'ın "Genç Şairler" köşesinde çıktı. Şiir ve yazılarını *Poetika*, *Varlık*, *Şiir Atı*, *Sombahar*, *Gösteri*, *Düşler*, *Göçebe*, *Çalıntı*, *Jazz*, *Amann*, *Geniş Açı* ve *E* dergilerinde yayımladı. Ölüm, aşk, sıkıntı, hüzün, anlamsızlık, çocukluk ve zaman ekseninde ilerleyen şiirlerinde incelikli, yalın bir dil yakaladığı görüldü.

Yapıtları: Şiir: *Son Dokunuş*, İst.: Korsan, 1992; *Kuğunun Ölümü*, İst.: Era, 1995.
Kaynaklar: *BF* (30 Kasım 1999); Necatigil, *İsimler*, 30; M. Müfit, "Gençlik ve Şiir" (söyleşi), *Varlık*, Ağustos 1985; M. Yalçın, "Son Dokunuş'a Bir Seğirti", *Sombahar*, S. 10 (Mayıs-Haziran 1992); G. Eryüksel, "Med-Cezir Şiirleri", *Milliyet Sanat*, S. 118 (1 Temmuz 1992); A. Selen, "Merih Akoğul 'İlk Dokunuş'u Anlatıyor" (söyleşi), *Gösteri*, Haziran 1992; H. Ergülen, "Şiir Yazmanın Sonu!", *Cumhuriyet Kitap*, S. 118 (1992).

AKOVA, AKGÜN *(Akyazı/Sakarya, 5 Temmuz 1962 -)* Şair, denemeci.

Zaide Hanım ile ziraat teknisyeni Mahmut Akova'nın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Gebze'de tamamladı; 1985'te Hacettepe Üniversitesi Kimya Bölümü'nü bitirdi. İÜ İşletme İktisadı Enstitüsü'nde yüksek lisans yaptı. TRT'de yayınlanan "Okudukça" (1997) ve "Artı Sanat" (1998) programlarında metin yazarlığı yaptı; Açık Radyo'da "Kanatlar ve Sözcükler" programını (1998) hazırlayıp sundu; 1998'den beri *Voyager* dergisi seyahat editörü. TYS ve PEN Yazarlar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk şiirleri ("Uçurtmacılar" ve "Bağışla Beni Yaşam") 1984'te *Milliyet Sanat*'ta çıktı. Şiir ve yazılarını *Adam Sanat*, *Milliyet Sanat*, *Voyager* ve *Öküz* dergilerinde yayımladı. Zekâya, şaşırtıcılığa ve dil oyunlarına dayalı şiirlerinin yanı sıra "deneme yanılma yanılma

deneme" diye adlandırdığı denemeleriyle de dikkat çekti.

Ödül: "Eski Denizlerden Kim Kaldı" şiiriyle 1984 Yeni Türkü Şiir Ödülü (övgüye değer); 1994 Truva Şiir Ödülü; *Yıkık Bir Çocuk Bahçesi Gibiydi Yüzü* ile 1998 Dil Derneği Ömer Asım Aksoy Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Sansürttürme Şair Abüüü*, İst.: Cem, 1991; *Pepetye*, İst.: Cem, 1992: *Baba Bana Bağırma*, İst.: Cem, 1994; *Aşk ve Kuyrukluyıldız*, İst.: Çınar, 1997; *Seçme Şiirler*, İst.: Çınar, 1998; *Elimi Tut Yeter*, İst.: Çınar, 1998; *Sevdiğim Kadın Adları Gibi*, İst.: Çınar, 2002.
Deneme: *Güzel Atlar Ülkesi*, İst.: Çınar, 1996; *Yıkık Bir Çocuk Bahçesi Gibiydi Yüzü*, İst.: Çınar, 1997.
Kaynaklar: *BF* (8 Temmuz 1999); Necatigil, *İsimler*, 30; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 49; *Yeni Türkü Şiir Ödülü Seçkisi*, İst., 1984, s. 308; Y. S. Armutak, "Kanatların, Aşkların ve Oyuncakların Yazarı", *Cumhuriyet Kitap*, S. 424 (2 Nisan 1998); T. S. Halman, "Genç Midas", *aynı yerde*; A. Cengizkan, "Yıkık Bir Çocuk Bahçesi Gibiydi Yüzü", *aynı yerde*; M. M. Doğan, "Aşk, Kuşun Kanadında", *aynı yerde.*

AKSAL, SABAHATTİN KUDRET *(İstanbul, 25 Nisan 1920 - İstanbul, 19 Nisan 1993)* Şair, öykücü, denemeci, oyun yazarı.

Asıl adı Sabahattin Aksal. Harbiye Nezareti'nde kalem amiri Sadettin Bey ile Asiye Hanım'ın oğlu. İlkokulu Beşiktaş'ta 38. Akaretler İlkokulu'nda okudu; ortaöğrenimini İstanbul Işık Lisesi'nde tamamladı. 1937'de girdiği İÜ Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini tamamlamadı; 1938 sonunda İÜEF Felsefe Bölümü'ne geçti. Fakültenin son sınıfındayken öğretmenliğe başladı; Üsküdar Sultantepe Ortaokulu'nda Türkçe öğretmeni olarak görev yaptı. Fakülteyi bitirdikten (1943) sonra 1948'e kadar felsefe grubu öğretmeni olarak çalıştı; İstiklal, Işık, Boğaziçi gibi özel liselerde felsefe dersleri verdi. 1940'ta İstanbul'da iki sayı yayımlanan *Sokak* adlı bir dergi çıkardı. 1948-49 yıllarında Ankara'da nakliye subayı olarak askerlik görevini yerine getirdi. Askerlik sonrası Çalışma Bakanlığı'nda iş müfettişi (1949-51), İstanbul Belediyesi Teftiş Heyeti'nde müfettiş (1951-59) olarak görev yaptı. 1959'da İstanbul Belediye Konservatuvarı müdürlüğüne, 1962'de Şehir Operası sanat yönetmenliğine getirildi. Daha sonra İstanbul Belediyesi yazı işleri müdürü olarak çalıştı (1963-68). Altı ay kadar da Belediye sanat müşavirliği görevinde bulundu. 1970'te Teftiş Heyeti müdürlüğü görevine atandı. İstanbul Belediye Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nde estetik ve psikoloji dersleri verdi. 1978'de kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Emeklilik sonrası ders vermeyi sürdürdü. 1980-81 yıllarında Güzel Sanatlar Akademisi'nde estetik dersleri verdi. Yaklaşık bir yıl hastanelerde tedavi gördükten sonra Fenerbahçe'deki evinde öldü; Karacaahmet Mezarlığı'nda toprağa verildi.

İlk şiiri ("Biri Var ki") 15 Ağustos 1938'de *Varlık*'ta, ilk öyküsü 1940'ta *Küllük* dergisinde çıktı. *Varlık*, *İnsan*, *Oluş*, *Yeni İnsanlık*, *Hamle*, *Sokak*, *Yaprak*, *Servet-i Fünun*, *Vatan* gazetesi sanat eki, *Yeditepe*, *Papirüs*, *Küllük*, *Yenilik*, *Yeni Dergi*, *Yusufçuk*, *Adam Sanat*, *Milliyet Sanat*, *Türk Dili*, *Yazın*, *Yeni Düşün*, *Gösteri*, *Gergedan* ve *Argos* yaşamı boyunca en sık göründüğü yayın organları oldu. Bir süre *Hakikat* ve *Vakit* gazetelerinde fıkra (1941-45), *Varlık*'ta tiyatro eleştirileri (1954) yazdı. B. Necatigil'e göre, önceleri Garip şairleri etkisinde, yaşamanın tadını çıkarmaya bakan avarelik şiirleri yazmış; hayatın gündelik akışında bireysel sevinç ve mutlulukları dile getirmiştir. 1960'lardan sonra şiirinin ağırlık noktasını kişinin evrendeki yerini, değerini aramak oluşturmuş, felsefi düşünceye kaymıştır. Orhan Veli, Cahit Sıtkı ve Ziya Osman Saba gibi şairlerden ve hece şiirinin kimi öğelerinden etkilenerek gizem dolu, derinlikli ve sağlam bir şiir yapısı kurdu. Gerek sözcük seçimindeki titizlik ve ustalık, gerekse çevre-doğa-zaman-insan ilişkisini başarıyla ortaya koyuşu şiirinin en belirgin özellikleridir. Hatta öykü ve oyunlarında da şiirin ölçülerinden hareketle dil ve anlatım biçimine ağırlık verdiği söylenebilir. Aksal öyküler anlatır, ama asla şiirin dışına çıkmaz; öykü duygusu sonradan yalnızca bir imge olarak oluşur. Güçlü bir dize işçiliği ve imge yapısı vardır. İkinci önemli özelliği ise kısa şiir yazmanın hiç de kolay bir iş olmadığını göstermesidir. Aksal, kısa yazmanın güçlüğünü de, ucuzluğunu da yenmiş gözükmektedir.

Özellikle 1952-57 yılları arasında yazdığı öyküleri çoğunlukla çocukluk, gençlik yıllarının anıları ile doludur. Başıboş gençlik günlerinin kişiler ve bazı olaylarla kurgulanması yoluyla oluşturulduğu belirtilen ve yaşama sevinci üzerine kurulu bu öykülere göre, yaşam aynı minval üzere akıp gitmektedir. Aksal'ın "Her Gün Bir Dostluk" adlı öyküsünde dediği gibi, yaşam "geçmiş gitmiş bunca gün" gibidir. Bu nedenle gününü yaşamak, her ânın tadını çıkarmak gerekir. *Gazoz Ağacı*'ndaki öykülerinde bazı olaylar karşısındaki durumları, tutumları ortaya koyar; kişileri siliktir, doğa görüntüleri kısa

ve belli belirsizdir. V. Günyol'a göre, "Aksal'ın konusuz öyküleri, bir iskele meydanında ya da herhangi bir yerde, anıların dünyasına kayıp gidişinin, yıllarca önce yaşadığı bir anı yeni baştan yaşayışının hikâyeleridir. Konulara gelince, onlar da, seyredip kafasında romanlarını kurduğu insanların bizlere okuttuğu öyküler olsa gerek." *Yaralı Hayvan* adlı ikinci öykü kitabındaki bazı öyküleri *Gazoz Ağacı*'ndakilere yakınlık göstermektedir. İstanbul ortamındaki aile yaşantısının anlatıldığı bu kitaptaki öykülerde olaylara daha geniş bir yer verildiği, kişilerin fiziksel görünümlerinin ve çevre betimlemelerinin önemsendiği söylenebilir. Kişiler yaşadıkları ortamla, ama çoğunlukla düşsel birkaç yaşantı içinde sunulur; olaylar da bu ortamda gelişir. Bu kitabında yer alan ve daha sonra bir de ödül kazanan "Vav'lar" adlı uzun öyküsü her yönden başarılı bir öykü olarak değerlendirilmiştir. S. Gümüş, Aksal'ın özellikle ilk öykülerinde Sait Faik ve M. Ş. Esendal'ın açtığı yolda gittiğini belirtmekle birlikte "kısa öykünün özelliklerini ustaca gerçekleştirmesi sonunda tamamıyla kendine özgü bir yazar olarak öykücülüğümüzde yer etmiştir" görüşünü dile getirir. Öykülerinde sıradan insanları, günlük sorunları hiç de ayrımında değilmiş gibi yaşayan bireyleri, onlarla kendini özdeşleştirmekten kaçınarak, giderek onlarla kendi arasına bir uzaklık koyarak anlatır. Daha çok iç dünyalarda oluşan bir öykünün ardında olan bir yazardır. Aksal'ın öykülerinin Sait Faik'le olan ilk bakıştaki benzerliğine dikkat çeken İ. Enginün ise, en önemli farkın, Sait Faik'in öykülerindeki kişilerin avareliklerinde mutlu olduklarını, yazarın bu anlık mutluluklarında yakaladığı insanları okuyucu ile kaynaştırdığını, oysa Aksal'ın öykü kişilerinin mutsuz, üstelik mutsuzluklarının farkında olduklarını belirtir.

Tiyatro yapıtlarında ise ilk oyunlarından başlayarak soyuta doğru gider. Türk tiyatro edebiyatında özel bir yeri olan *Kahvede Şenlik Var* adlı oyunu geleneksel ve klasik yapıtlardan nasıl yararlanılması gerektiğini de gösteren başarılı bir uygulamadır. Bu oyunuyla absürd tiyatronun yerli kaynaklardan da yararlanılarak nasıl gerçekleştirilebileceğini göstermiştir. Amacını klasik tiyatroya hizmet olarak açıklayan ve şiirle oyunu birbirine en yakın türler olarak gören Aksal, izlediği yolu "kişileri büyük boyutlarla genel ve soyut olarak vermek, onun kapsamını genişletip yaşam gücünü arttırmak ve şiir dili kullanmak" biçiminde ifade eder. Özellikle *Kıral Üşümesi* ve sonraki yapıtlarında bu anlayış kendisini daha fazla hissettirir.

1947'de yazdığı ilk oyunu "Evin Üstündeki Bulut" 1948'de İstanbul Şehir Tiyatroları'nda sahnelenmesinden sonra, oyunları ve öyküleri radyo ve televizyona uyarlanan Aksal'ın *Kahvede Şenlik Var*, *Şakacı*, *Tersine Dönen Şemsiye* gibi oyunları Ankara Devlet Tiyatrosu'nda sahnelendi. Şiir, öykü ve oyunlarında açık, aydınlık, anlaşılır olma çabasını elden bırakmadan yalnızlık, yaşam, ölüm gibi felsefi temaları incelikli ve yalın bir dille işleyen Aksal, Cumhuriyet dönemi şiiri ve tiyatrosunun önde gelen isimleri arasında yer almıştır.

Ödül: *Gazoz Ağacı* ile 1955 Sait Faik Hikâye Armağanı; *Yaralı Hayvan* ile 1957 TDK Sanat Armağanı; *Kahvede Şenlik Var* ile 1965-1966 Ankara Sanat Sevenler Derneği Yılın En İyi Oyunu Ödülü ve 1980 Avni Dilligil Tiyatro Ödülü; *Şiirler* ile 1980 Yeditepe Şiir Armağanı; "Vav'lar" öyküsü ile 1985 Enka Bilim ve Sanat Ödülü; *Önemli Adam* ile 1987-1988 Avni Dilligil Tiyatro Ödülü; *Buluşma* ile 1990 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü; Türk tiyatrosuna katkıları nedeniyle 1990 Kültür Bakanlığı Tiyatro Onur Ödülü; 1992 Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Şarkılı Kahve*, İst.: ABC Kitabevi, 1944; *Gün Işığı*, İst.: Varlık, 1953; *Duru Gök*, İst.: Varlık, 1953; *Bir Sabah Uyanmak*, (daha önceki iki şiir kitabından seçmelerle, yeni şiirleri) İst.: Varlık, 1962; *Elinle*, İst.: Yeditepe, 1962; *Eşik*, İst.: Bilgi, 1970; *Çizgi*, İst.: Doyuran Mtb., 1976; *Şiirler*, (toplu şiirleri) Ank.: Türkiye İş Bankası, 1979; *Zamanlar*, İst.: Karacan, 1982; *Bir Zaman Düşü*, İst.: Cem, 1984; *Şiirler*, (toplu şiirleri) İst.: Cem, 1988; *Buluşma*, İst.: Cem, 1990; *Batık Kent*, (son şiirleri) İst.: YKY, 1993; *Şiirler 1938-1993*, (eklerle bütün şiirleri) İst.: YKY, 1995.

Öykü: *Gazoz Ağacı*, İst.: Varlık, 1954; *Yaralı Hayvan*, İst.: Varlık, 1956; *Gazoz Ağacı, Yaralı Hayvan ve Yeni Öyküleri*, İst.: Cem, 1983; *Öyküler: Gazoz Ağacı, Yaralı Hayvan ve Ötesi*, İst.: YKY, 1994.

Oyun: *Şakacı*, İst.: Varlık, 1952; *Bir Odada Üç Ayna*, İst.: Yenilik, 1956; *Tersine Dönen Şemsiye*, İst.: Yenilik, 1958; *Kahvede Şenlik Var*, İst.: Varlık, 1966; *Kıral Üşümesi*, İst.: Varlık, 1970; *Bay Hiç-Sonsuzluk Kitabevi*, (iki oyun) Ank.: Devlet Tiyatroları, 1981; *Önemli Adam*, Ank.: Devlet Tiyatrosu, 1983; *Oyunlar: Evin Üstündeki Bulut'tan Önemli Adam'a*, İst.: YKY, 1998.

Deneme: *Geçmişle Gelecek*, İst.: Çağdaş, 1978; *Denemeler, Konuşmalar: Geçmişle Gelecek ve Başka Yazılar*, İst.: YKY, 1998.

Çeviri: *Ağızda Bir Sevi* (P. Eluard), İst.: De, 1964; *Çeviri Şiirleri* (C. Baudelaire, P. Eluard), İst.: Cem, 1991.

Kaynaklar: *BF* (25 Haziran 1999; eşi Münire Aksal'dan); Necatigil, *İsimler*, 31; M. Baydar, *Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar*, İst., 1960, s. 22; Alangu, *Hikâye ve Roman*, II, 419; O. Akbal, *Şair Dostlarım*, İst., 1964, s. 63-68; V. Günyol, *Dile Gelseler*, İst., 1966, s. 213; Karaalioğlu, 37; Kurdakul, *Sözlük*, 49; M. Kutlu, "Aksal, Sabahattin Kudret", *TDEA*, I, 95; Özkırımlı, *TEA*, I, 79-80; D. Hızlan, "Şiirde Ezgisel Bir Aydınlık Ararım" (söyleşi), *Gösteri*, S. 6 (Mayıs 1982); M. Uyguner, "Yok Olan, Batan Bir Kent", *Cumhuriyet Kitap*, 30 Aralık 1993; İ. Enginün, "Sabahattin Kudret Aksal'ın Tiyatro Eserleri", *Türk Kültürü Araştırmaları*, S. XXXII/1-2 (1994), s. 125-142; S. Gümüş, "Sabahattin Kudret Aksal'ın Suskusundan Gelen Gücü", *kitap-lık*, S. 33 (Yaz 1998), s. 243-244; M. Celâl, "Şiir Okuma Notları", *Varlık*, S.1062 (Mart 1996); M. Uyguner, "Sabahattin Kudret Aksal'ın Öykücülüğü", *Varlık*, S. 1088 (Mayıs 1998); Ö. Lekesiz, *Türk Edebiyatında Öykü*, c. II, İst., 1998, s. 481-500; İ. Enginün, "Sabahattin Kudret Aksal'ın Hikâyeleri", *Türk Dili*, S. 575 (Kasım 1999); C. Süreya, *Toplu Yazılar*, c. I, İst., 2000, s. 237-238; M. Uyguner, *Sabahattin Kudret Aksal: Yaşamı, Sanatı, Yapıtlarından Seçmeler*, İst., 2000.

AKSAMAZ, NURAY *(İstanbul, 24 Mart 1963 -)* Şair.

Nuray Gök Aksamaz imzasını da kullandı. Belma Hanım ile subay Mustafa Necati Gök'ün kızı. Şehremini Lisesi'ni, İÜ Mühendislik Fak. Kimya Bölümü'nü bitirdi. 1987'den bu yana öğretmen. İstanbul'da yaşıyor, evli, bir çocuklu. İlk şiiri "Kuşatma" 1995'te *Kybele* dergisinde (7. sayı) yayımladı. Ürünlerini *Mum*, *Sevi*, *Kafkasya Yazıları*, *Berfin Bahar*, *Türk Dili Dergisi*, *Sorun Polemik* dergilerinde yayımlamayı sürdürdü. *Kafkasya Yazıları* dergisinin yazı kurulu üyesi. Edebiyatın yanı sıra Tiyatroyla da uğraştı, 1984-87 arasında Taner Barlas Mim Tiyatro'da oyunculuk, yönetmen yardımcılığı yaptı.

Yapıtları: Şiir: *Batık Zamanlar*, İst.: Kurye, 1997.
İnceleme: *Kuzey Kafkasya Mitolojisi-Nartlardan Beri*, İst.: Sorun, 2001; *Şiir Tasarımı ve Süreçler*, İst.: Gerçek Sanat, 2005.
Kaynaklar: *BF* (3 Haziran 2002).

AKSAN, DOĞAN *(İzmir, 1 Ekim 1929 -)* Dilbilimci, şair, yazar.

Tam adı Neyyir Doğan Aksan. Doğan Naci imzasını da kullandı. Fatma Sabiha ve maliyeci Ali Naci Aksan'ın oğlu. İlk ve orta okulu Elazığ'da, liseyi Ankara Atatürk Lisesi'nde okudu. DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1952), aynı bölüme asistan olarak girdi (1954). 1958'de doktor, 1964'te doçent, 1972'de profesör oldu. 1982'de Dilbilim Anabilim Dalı başkanlığına getirildi. TDK yönetim kurulu üyeliği ve 1974-78 arasında dilbilim ve dilbilgisi kolu başkanlığı yaptı. 1996'da DTCF'den emekliye ayrıldı. Ankara'da yaşıyor; evli ve iki çocuk babası. Permanent International Altaistic Conference (PIAC) üyesi.

Dilbilim alanındaki çalışmaları yanında 1953-60 arasında *Türk Dili*, *Varlık* gibi dergilerde yayımlanan şiir, öykü ve edebiyat yazılarıyla da tanındı. İlk şiiri ("Benim Denizim") 1953'te *Türk Dili* dergisinde yayımlandı. Dilbilim alanındaki yapıtlarında özellikle anlambilim ve Türkçenin anlambilim konularını araştırdı. Durgun ve gelişmeli anlambilimi ayrıntılı olarak açıkladı ve Türkçenin anlambiliminin özellikleri üzerinde durdu. Bu alandaki çalışmaları *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten* başta olmak üzere çeşitli dergilerde yayımlandı.

Ödül: Türk diline katkılarından dolayı 1998 Türkiye Bilimler Akademisi Hizmet Ödülü; *Yunus Emre Şiirinin Gücü* ile 2006 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü.

Yapıtları: Araştırma-İnceleme: *Anlambilimi ve Türk Anlambilimi* (*Ana Çizgileriyle*), Ank.: DTCF, 1971; *Tartışılan Sözcükler ve Özleştirme Sorunu*, Ank.: TDK, 1976; *Her Yönüyle Dil* (*Ana Çizgileriyle Dilbilim*), 3 c., Ank.: TDK, 1977-1982; *Türkçenin Gücü* (*Türkçenin Zenginliklerine Tanıklar*), Ank.: Türkiye İş Bankası, 1987; *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Ank.: Şafak Mtb., 1993; *Türkçenin Sözvarlığı*, Ank.: Engin, 1996; *Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*, Ank.: Engin, 1998; *Halk Şiirimizin Gücü*, Ank.: Bilgi, 1999; *Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını*, Ank.: Bilgi, 2000; *Cumhuriyetin Çocukluk, Gençlik Yılları ve Bugün*, Ank.: Bilgi, 2001; *Anadilimizin Söz Denizinde*, Ank.: Bilgi, 2002; *Dil Şu Büyülü Düzen*, Ank.: Bilgi, 2006; Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri, Ank.: Bilgi, 2003; *Yunus Emre Şiirinin Gücü*, Ank.: Bilgi, 2005; *Halk Şiirimizin Gücü*, Ank.: Bilgi, 2005 *Türkçenin Zenginlikleri İncelikleri*, Ank.: Bilgi, 2006; *Türkçenin Bağımsızlık Savaşımı*, Ank.: Bilgi, 2007; *Türkçeye Yansıyan Türk Kültürü*, Ank.: Bilgi, 2008.
Deneme; *Yaşayınca*, Ank.: Bilgi, 2006.
Çeviri: *Dilbilim Seçkisi* (*Günümüz Dilbilimiyle İlgili Yazılardan Çeviriler*), Ank.: TDK, 1982.
Kaynaklar: *BF* (3 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 31; Nebioğlu, 37; *Doğan Aksan Armağanı*, Ank.: DTCF, 1999; *Dil Dergisi*, (Doğan Aksan özel sayısı) S. 16 (1994).

AKSOY, FAHİR *(İstanbul, 17 Mart 1917 - Balıkesir, Erdek, 3 Ocak 2008)* Yazar, ressam.

Tam adı Ahmet Fahir Aksoy. Suada Hanım ile kaymakam Fuat Aksoy'un oğlu. Ailesi, Osmanlı vezirlerinden Tepedelenli Ali

Paşa soyundandır. İlkokulu Işık Lisesi'nde, ortaöğrenimini Göztepe Amerikan Koleji ve Edirne Lisesi'nde tamamladı (1934). Edirne ve Ankara Milli Emlak dairelerinde memurluk, *Vakit*, *Akşam*, *Tan*, *Ulus*, *Vatan* gazetelerinde muhabirlik ve sekreterlik, Basın-Yayın Genel Müdürlüğü'nde redaktörlük yaptı. Ankara'da *Hür İdare* (1947) adlı bir siyasi gazete, *Köken* (11 sayı, Mart 1974-Ocak 1975) adlı bir fikir ve kültür dergisi çıkardı. *Hür İdare*'yi çıkardığı sırada hakkında birçok dava açıldı. 1982-89 yıllarında İzmir'de Köken Sanat Galerisi'ni yönetti. Yurtiçinde 45 il ve 8 ilçe merkezinde, yurtdışında 10 resim sergisi açtı. 1980'lerde TRT için Bektaşi, Mevlevi resimleri ve halk resmi konularında üç belgesel film hazırladı.

İlk yazısı 1935'te *Edirne Postası* gazetesinde çıktı. Yazı ve röportajlarını *Seçilmiş Hikâyeler*, *Yelken*, *Yeditepe*, *Papirüs*, *Yeni Dergi*, *Dost* ve *Gösteri* dergilerinde yayımladı. Resim eleştirileri, incelemeleri ve yüz elliye yakın sanatçıyla yaptığı röportajlarla tanındı. Anıları "Kürdün Meyhanesi" adıyla *Yeni Yüzyıl* gazetesinde tefrika edildi.

Yapıtları: İnceleme: *Sanatta Batı Öykünmeciliği ve Üç Yazarla Tartışma*, İzmir: Düşün, 1982; *Türk Resminde Değişme ve Yenileşme*, İzmir: Yeni Ofset, 1983; *Naif Sanat ve Türk Naifleri*, İst.: Ak, 1990.
Anı: *Kürdün Meyhanesi*, İst.: Can, 2000; *Yaşam Defterim*, İst.: Dünya, 2004.
Kaynaklar: *BF* (27 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 32; Kurdakul, *Sözlük*, 48; K. Özsezgin, *Türk Plastik Sanatçıları*, İst., 1999, s. 36-37.

AKSOY, ÖMER ASIM *(Gaziantep, Nisan 1898 - Ankara, 30 Ekim 1993)* Dilci, halkbilim araştırmacısı, yazar.

Fatma Hanım ile Abdurrahman Efendi'nin oğlu. İlk ve orta öğrenimini Gaziantep'te tamamladı. Gaziantep Ticaret İdadisi'nden (1916) sonra Halep ve Gaziantep'te PTT memurluğu ve bitirdiği idadide vekil öğretmenlik yaptı. İstanbul'a giderek Tıp Fakültesi'ne girdi (1919), ancak öğrenimini tamamlamadan Gaziantep'e döndü; Türkçe ve edebiyat öğretmeni ve Halk Mektebi müdürü olarak çalıştı. *Halk Dili* gazetesinde başyazarlık yaptı (1924). 1925'te yeniden gittiği İstanbul'da Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1928). Nizip'te savcılık (1928-31), Gaziantep'te avukatlık (1931-35), Gaziantep Lisesi'nde Türkçe öğretmenliği (1933-35), Cumhuriyet Halk Partisi il başkanlığı (1931-36), Gaziantep Halkevi başkanlığı (1932-36) yaptı. 1935-50 arasında Gaziantep milletvekili olarak TBMM'de bulundu. TDK'da Filoloji Kolu (daha sonra Derleme ve Tarama Kolu) başkanı (1951) ve genel yazman (1963-76) olarak görev aldı. Öldüğünde dul ve dört çocuk babasıydı.

1918'de arkadaşları Müslim ve Mustafa Akif için yazdığı iki ağıttan oluşan *İki Damla Gözyaşı* yayımlanan ilk yapıtıdır. 1933'ten sonra dil ve halkbilim alanındaki yazıları ve özellikle 1950'den sonra *Türk Dili* dergisinde yayımladığı Türkçenin özleşmesini savunan makaleleriyle tanındı. Şiir ve resim alanında da çalışmaları olmuştur. Kültür Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen "Simurg" projesi kapsamındaki bir belgeselde yaşamöyküsü anlatıldı ve televizyonda yayımlandı. 1991'de kendisine Gaziantep Üni. tarafından sosyal bilimler dalında "fahri doktor" payesi verildi.

TDK tarafından yayımlanan *Ömer Asım Aksoy Armağanı* (1978) onu anlatan ve ona adanmış yazılardan oluşur.

Ödül: 1993 Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü Altın Madalyası; 1993 Kültür Bakanlığı Türk Kültürüne Üstün Hizmet Onur Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *İki Damla Gözyaşı*, Gaziantep, 1918.
Araştırma-İnceleme: *İmlâmıza, Sarf ve Nahvimize Dair*, Gaziantep, 1925; *Gaziantep Dilinin Tetkiki*, Gaziantep Halkevi, 1933; *Hasip Dürrî*, Gaziantep Halkevi, 1933; *Gaziantep'te Eti Eserleri*, Gaziantep Halkevi, 1934; *Öz Türkçe Dersleri*, Gaziantep Halkevi, 1935; *Gaziantep Ağzında Sentaks Araştırmaları*, Gaziantep Halkevi, 1936; *Bir Dili Öğrenmek İçin En Lüzumlu Kelimeler*, Gaziantep Halkevi, 1936; *Güneş Dil Teorisi ve III. Türk Dil Kurultayı*, Gaziantep Halkevi, 1937; *Aydi Divanı*, Gaziantep Halkevi, 1937; *Gaziantep Ağzında Atasözleri*, Ank.: TDK, 1941; *Hasırcıoğlu Hafız Mehmet Ağa*, Gaziantep Halkevi, 1941; *Gaziantep Ağzı*, 3 c., İst.: TDK, 1945-1946; *Hasan Ayni ve Nazm-ül-Cevahir*, Gaziantep Kültür Derneği, 1959; *Şeyh Ahmet ve Nazm-ül-Leal Üzerine (Tamamlayıcı Bilgiler)*, Gaziantep, 1961; *Mütercim Asım*, Ank.: TDK, 1962; *Dil Devriminin 30 Yılı*, (ortak kitap) Ank.: TDK, 1962; *Atatürk ve Dil Devrimi*, Ank.: MEB, 1963; *Dil Yanlışları*, Ank.: TDK, 1980; *Yine Dil Yanlışları*, Ank.: Öğretmen, 1985.
Sözlük-Derleme-Kılavuz: *Örneklerle Tarama Sözlüğü*, (Ö. A. Aksoy başkanlığında bir kurul) Ank.: TDK, 1942; *Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü*, (Ö. A. Aksoy başkanlığında bir kurul) 4 c., Ank.: TDK, 1943-57; *Söz Derleme Dergisi*, (Ö. A. Aksoy başkanlığında bir kurul) 6. c., Ank.: TDK, 1952; *Söz Derleme Dergisi*, (Ö. A. Aksoy başkanlığında bir kurul) 5. c., Ank.: TDK, 1957; *Anayasa Sözlüğü*, Ank.: TDK, 1961; *Derleme Sözlüğü*, (Ö. A. Aksoy başkanlığında bir kurul) 9 c., Ank.: TDK, 1963-77; *Tarama Sözlüğü*, (Ö. A. Aksoy başkanlığında bir kurul) 8 c., Ank.: TDK, 1963-77; *Atasözleri ve De-*

yimler, Ank.: TDK, 1965 (kısaltılmış yb *Atasözleri ve Deyimler Elkitabı*, Ank.: TDK, 1968); *Yeni Yazım Kılavuzu*, Ank.: TDK, 1970 (yb *Ana Yazım Kılavuzu*, İst.: Adam, 1987); *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I/Atasözleri Sözlüğü*, Ank.: TDK, 1971; *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü II/Deyimler Sözlüğü*, Ank.: TDK, 1976; *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü III/Dizin ve Kaynakça*, Ank.: TDK, 1977.
Deneme: *Dil Üzerine: Düşünceler, Düzeltmeler*, Ank.: TDK, 1962; *Dil Devrimi Üzerine*, Ank.: TDK, 1967; *Gelişen ve Özleşen Dilimiz*, Ank.: TDK, 1968; *Özleştirme Durdurulamaz*, Ank.: TDK, 1969; *Dil Gerçeği*, Ank.: TDK, 1982.
Diğer: *Usul-i Tahrir ve Edebiyat Dersleri*, Gaziantep, 1924; *Gaziantep Halkevi Broşürü*, (ortak kitap) Gaziantep Halkevi, 1935; *Halkevi Konuşmaları*, Gaziantep Halkevi, 1938.
Ayrı Basım: *Deyim, Takım söz, Meşhur söz, Atalarsözü*, Ank., 1940; *Şeyh Ahmet ve Nazm-ül-Leal*, Ank., 1960; *Dürr-ün-Nizam ve Nazm-ül-Cevahir*, Ank., 1960; *Anayasanın Dili*, Ank., 1964.
Otobiyografi: *Türkçe Bir Hayat*, İst.: YKY, 1999.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 32; "Aksoy, Ömer Asım", *TDEA*, I, 96; Özkırımlı, *TEA*, I, 81; *Ömer Asım Aksoy Armağanı* (yayın kurulu: M. Canpolat, S. Tezcan, M. Ş. Onaran), Ank., 1978; A. Özkırımlı, "Dil Devrimi'ne Bir Ömür", *Cumhuriyet*, 30 Mayıs 1988; S. N. Özerdim-M. Berge, "Ömer Asım Aksoy", *Kebikeç*, S. 1 (1995), s. 63-65; Ö. A. Aksoy, *Türkçe Bir Hayat*, İst., 1999.

AKSOY, SEZA *(Gaziantep, 15 Şubat 1945 -)* Yazar.

Tam adı Hatice Seza Kutlar Aksoy. Asiye Hanım ile yargıç Ali Rıza Kutlar'ın kızı; yazar Onat Kutlar'ın kardeşi. İstanbul Kız Lisesi'ni bitirdi. İÜEF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi, öğrenimini tamamlamadan ayrıldı. İstanbul'da oturuyor; evli ve iki çocuklu. TYS üyesi, Çocuk Yayınları Derneği yönetim kurulunda ve Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin çocuk bölümünde çalışıyor.

İlk çocuk romanı *Arsa* 1981'de yayımlandı. Öyküleri *Kırmızı Fare, Doğan Kardeş, Milliyet Çocuk* dergilerinde yer aldı.

Ödül: "Dünya Kendi Ekseni Etrafında Döner", "Mutluluk Ülkesi" ve "Dost Uçurtma" adlı öyküleri (*Büyülü Bahçe*'de yayımlandı) ile 1990 Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı Ödülleri'nde mansiyon; "Büyülü Bahçe" ile yayımlanmamış öykü kitabı dalında 1992 Kırmızı Fare Öykü Ödülü'nde büyük ödül.

Yapıtları: Roman: *Arsa*, İst.: Oda, 1981; *Aşk Kalır*, İst.: Tarih Vakfı, 2004.
Başlıca Çocuk Kitapları: *Büyülü Bahçe*, İst.: YKY, 1993; *Küçük Prenses ve Kardelen*, İst.: YKY, 1995; *Tomurcuk ve Pembe Kedi*, İst.: YKY, 1996; *Uyku Ağacı*, Ank.: Kök, 1996; *Nil Soru Soruyor*, İst.: Mavi Bulut, 1998; *Tomurcuk ve Pembe Kedi*, İst.: Özyürek, 1999; *Akıllı Anka*, Ank.: Pencere Sağlık Eğitim, 2002; *Nun Gelince*, 2002; *Güvercinin Saati*, 2003; *Şişko Patates*, 2006.
Kaynaklar: *BF* (28 Nisan 1999).

AKSOY, YAŞAR *(İzmir, 1 Ağustos 1947 -)* Yazar.

Tam adı Mehmet Yaşar Aksoy. Zehra Hanım ile Neslihan Aksoy'un oğlu. Karşıyaka Lisesi'nden sonra bir süre İTÜ Kimya Mühendisliği'ne devam etti; Ege Üni. Endüstri Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi (1976). Gümrük ve Tekel Bakanlığı ve Çalışma Bakanlığı bünyesinde görevler aldı. *Demokrat İzmir*, *Yeni Ekonomi* ve *Yeni Asır* gazetelerinde köşe yazıları yazdı. İzmir Halkevi ve Hasan Tahsin Derneği başkanlıklarını yaptı; Uluslararası İzmir Araştırmaları Merkezi'nin kurucusu ve yöneticisi. İzmir'de yaşıyor. *Dönemeç*, *Yeni Olgu*, *Oluşum*, *Kocatepe*, *Sesimiz*, *Küçücük* ve *Ortaklaşa* dergilerinde özellikle Kurtuluş Savaşı temalı şiir ve yazılarıyla tanındı.

Yapıtları: Şiir: *Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Şiirleri*, İzmir: Karınca Mtb., 1981; *Anıtkabir Destanı*, İzmir: Üçal Mtb., 1981; *Meserret Serçesi*, 1998.
Araştırma: *Halikarnas Kadırgası*, İzmir: Sanat-Koop, 1984; *Bir Kent Bir İnsan: İzmir'in son yüzyılı, S. F. Eczacıbaşı'nın yaşamı ve anıları*, İst.: Dr. Nejat F. Eczacıbaşı Vakfı, 1986; *Karşıyaka ve Kaf Sin Kaf Tarihi*, İzmir: Hisdaş, 1988; *Kurtuluş Savaşı Işığında: İzmir İktisat Kongresi (17 Şubat 1923)*, İzmir: Maya Mtb., 1991; *Asansör ve Dario Moreno'nun Anıları*, 1993; *Ege Sevgisi*, Ank.: Bilgi, 1996; *Ege Kültürü*, İst.: İnkılâp, 1999; *Aydınların Kenti İzmir*, İzm.: Dokuz Eylül, 2000.
Deneme: *Kato Palemos*, İst., Ümit, 2000.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük* (1999), 52; *Kim Kimdir*, 50.

AKTAN, FERİHA *(İstanbul, 1924 - İstanbul, 27 Kasım 1983)* Şair.

Kandilli Kız Lisesi ve İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. 1979'da emekli olana kadar çeşitli bankalarda çalıştı. *Varlık*, *Sesimiz* ve *Yazko Edebiyat* gibi dergilerde yayımlanan şiirlerinde yalın ve naif bir kadın duyarlılığı, rahat bir sözdizimi ve samimi bir anlatım egemendir.

Yapıtları: Şiir: *Kuytu*, İst.: Güney, 1971; *Işıltı*, İst.: Güney, 1972; *Yarın Sabah*, İst.: Yeditepe, 1973; *Dağbaşı*, İst.: Yeditepe, 1975; *Gök, Bulut ve Yağmur*, İst.: Yeditepe, 1981.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 32-33; "Aktan, Feriha", *TDEA*, I, 97.

AKTAŞ, CİHAN *(Refahiye/Erzincan, 15 Ocak 1960 -)* Öykücü, yazar.

Suna Hanım ile öğretmen Cemal Aktaş'ın kızı. Yazar Ümit Aktaş ağabeyidir. İlk ve orta öğrenimini Refahiye ve Beşikdüzü'nde (Trabzon) tamamladı; 1982'de İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Yüksek Okulu'nu bitirdi. Bir süre mimarlık (1982-83), *Yeni Devir* ve *Millî Gazete*'de yazarlık yaptı. TYB üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk annesi. İlk yazısı 1980'de *Yeni Devir*'de çıktı. Öykü ve yazılarını *Mavera, Dergâh, Kadın ve Aile* dergileri ile *Yeni Şafak* gazetesinde yayımladı. Kadın sorunları ve İslami yaşam biçimi hakkında inceleme kitapları yayımlandı. "Öykülerinde, dindar kadının toplumdaki geleneksel konumunu sorgularken, alışılageldik yanlış kadın imajına itiraz eder. Bu öykülerde ayrıca dindar erkeklere de eleştiriler getirir" (N. Tosun).

Ödül: *Son Büyülü Günler* ile 1995 TYB Hikâye Ödülü; *Azize'nin Son Günü* ile 1997 Gençlik Dergisi Hikâye Ödülü; *Bana Mektuplar Yaz*'la TYB Yılın Romancısı ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Üç İhtilâl Çocuğu*, İst.: Nehir, 1991; *Son Büyülü Günler*, İst.: Nehir, 1995; *Acı Çekmiş Yüzünde*, İst.: Nehir, 1996; *Suya Düşen Dantel*, İst.: Nehir, 1999; *Azize'nin Son Günü*, İst.: Nehir, 1997; *Ağzı Var Dili Yok Şehrazat*, İst.: Gala, 2001; *Duvarsız Odalar*, İst.: Kapı, 2005.
Roman: *Bana Uzun Mektuplar Yaz*, İst.: Pınar, 2002; *Halama Benzediğim İçin*, İst.: Pınar, 2003; *Seni Dinleyen Biri*, İst.: Kapı, 2007.
Deneme: *Turuncu Günler*, İst.: Pınar, 2003.
Kaynaklar: *BF* (29 Haziran 1999).

AKTAŞ, HASAN *(Dodurga / Çorum, 3 Mart 1960 -)* Şair, edebiyat araştırmacısı.

İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. AÜ DTCF Türk Dili ve edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Selçuk Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde okudu. İnönü Üniversitesi SBE'de lisansüstü ve doktora çalışmalarını tamamladı. Ortaöğretim kurumlarında Türkçe-edebiyat öğretmenliği ve idarecilik yaptı. Trakya Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde yardımcı doçent olarak görev yaptı (1998-2001). Kırkambar yayınlarını kurdu, *Kırkambar* dergisini çıkardı (1990-92). Edirne'de Yort Savul Yayınları ve *Semender* dergisinin editörlük ve yayın danışmanlığını yaptı. Yazı ve şiirleri *Köprü, Sur, Yedi İklim, Aryaevi, Hece, Şahdamar* gibi dergilerde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Çocuklar Yunusu Denize Bağışladılar* , İst.: Yort Savul, 2003; *Aşeke*, İst.: Yort Savul, 2004; *Semender Mumyaları*, İst.: Yort Savul, 2005.
Araştırma, İnceleme, Eleştiri: *İsmet Özel'in Amentüsü*, Konya: Birey, 2000; *Çağdaş Türk Şiirinde Din ve Tasavvuf*, Konya: Çizgi Kitabevi, 2001; *Modern Türk Şiirinde Edebi Sanatlar*, Konya: Çizgi Kitabevi, 2002; *Çağdaş Türk Şiirinde Edebi Şahsiyetler ve Eserler*, Konya: Çizgi Kitabevi, 2002; *Yeni Türk Şiirinde Yunus Emre Okulu ve Misyonu*, İst.: Yort Savul, 2002; *Yeni Türk Şiirinde Hallac-ı Mansur Okulu ve Misyonu*, İst.: Yort Savul, 2003; *Yeni Türk Şiirinde Şeyh Bedrettin Arkeolojisi ve Doktirini*, İst.: Yort Savul, 2003; *Çağdaş Türk Şiiirinde Coğrafya*, İst.: Yort Savul, 2003; *Yeni Türk Şiirinde Mevlana Okulu ve Misyonu*, İst.: Yort Savul, 2003; *Yeni Türk Şiiirinde Seyyid Nesimi Okulu ve Misyonu, 2004; Modern Şairlerin Perspektifinden Osmanlı Padişahları*, İst.: Yort Savul, 2005; *Yeni Türk Şiirinde Hacı Bektaş-ı Veli*, İst.: Yort Savul, 2005; *Klasik Türk Şiirinde Edebi Sanatlar*, İst.: Yort Savul, 2005; *Çağdaş Türk Şiirinde Peygamberler*, İst.: Yort Savul, 2006; *Çağdaş Türk Şiirinde Tip ve Karakterler*, İst.: Yort Savul, 2006; *Yeni Türk Şiirinde Pir Sultan Abdal Okulu ve Misyonu*, İst.: Yort Savul, 2006; *Çağdaş Türk Şiirinde Sosyal Hayat*, İst.: Yort Savul, 2006; *Benim Kırk Ambarım*, İst.: Yort Savul, 2006; *Çağdaş Türk Şiirinde Hoca Ahmet Yesevi Okulu ve Misyonu*, İst.: Yort Savul, 2007; *Çağdaş Türk Şiirinde İnsan*, İst.: Yort Savul, 2007; *Aşkın Geometrisi ve Kadın İmgesi*, İst.: Yort Savul, 2008; *Çağdaş Türk Şiirinde Kozmik Alem*, İst.: Yort Savul, 2008.
Kaynaklar: *BF* (24 Haziran 1999).

AKTAŞ, HÜSNÜ *(Burdur, 19 Ekim 1950 [nüfusta 20 Şubat 1951] -)* Yazar.

Yusuf Kerimoğlu, İbrahim Taha Emre ve A. Hikmet Bircanlı imzalarını da kullandı. Havva Hanım ile çiftçi Mehmet Aktaş'ın oğlu. AÜ İlahiyat Fakültesi'ni bitirdikten (1973) sonra "Kuran'da Suç ve Ceza" konulu teziyle yüksek lisans derecesi aldı. *Yeni Ölçü* (1974-76) ve *Mîsak* (1990) dergilerini çıkardı. *Medeni Vahşet* 1984'te toplatıldı, kendisi de tutuklandı; 1985'te tahliye oldu. Ankara'da yayımcılıkla uğraşıyor; evli, bir çocuk babası. Düşünce ve fıkıh yazılarını *Bugün, Hüryol, İttihad, Millî Gazete, Zaman* ve *Akit* gazetelerinde yayımladı. İslami düşünceyi esas aldığı roman, öykü ve oyunlarında gerçekçi bir anlayışı benimsedi.

Ödül: *Kelimeler-Kavramlar* ile fikir dalında 1983 TYB Ödülü.

Yapıtları: Roman: *İsyan Çiçekleri*, İst.: Türdav, 1976; *Fedailer*, İst.: Ölçü, 1984.
Öykü: *Hikâyeler*, İst.: Ölçü, 1984.
Oyun: *Şeytanın Düzeni*, İst.: Ölçü, 1975; *Cenazeler Çağı*, Ank.: Mîsak, 1997.
Anı: *Medeni Vahşet Davası: Cezaevi Notları*, İst.: Ölçü, 1987.
Kaynaklar: *BF* (6 Eylül 1999); "Aktaş, Hüsnü", *TDEA*, I, 97; Necip Tosun, "Kadın öykücülerde Cinsellik ve Kadının Kimlik Arayışı" (Heceöykü, s.8).

AKTAŞ, ŞERİF *(Refahiye/Erzincan, Mart 1945 -)* Türkolog, yazar.

İlkokulu kendi köyü olan Pınaryolu'nda, ortaokulu Refahiye'de, liseyi parasız yatılı olarak Erzurum'da okudu. 1967'de Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 1967-70 arasında Bayburt Lisesi'nde edebiyat öğretmeni olarak çalıştı. Lisede çalıştığı yıllarda doktorasını tamamladı (1973). 1974-75'te Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne uzman olarak girdi, 1976'da asistan oldu. 1977-79 arasında Fransa'ya gönderildi. Yeni Türk edebiyatı alanında 1981'de doçent, 1987'de profesör oldu. 1989-95 arasında Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi dekanlığı, 1996-97 öğretim yılında Kazakistan'da Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi'nde rektör yardımcılığı görevlerinde bulundu. Halen Kırıkkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesi ve bölüm başkanı olarak görev yapmaktadır.

İkisi edebiyat teorisi konusunda, altısı yeni Türk edebiyatı alanında olmak üzere yayımlanmış sekiz kitabı ve yüzden fazla bilimsel makalesi vardır. Makalelerini *Fikir ve Sanatta Hareket*, *Doğuş Edebiyat*, *Milli Kültür*, *Türk Dünyası Araştırmaları*, *Türk Edebiyatı*, *Türk Dili*, *Milli Eğitim*, *Türkiye Günlüğü*, *Kültür Dünyası* gibi dergilerde yayımladı. Ayrıca *Büyük Türk Klasikleri*'ne yeni edebiyatla ilgili 23 madde hazırladı.

Ödül: *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş* ile 1984 TYB İnceleme Ödülü.

Yapıtları: *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Ank.: Birlik, 1984; *Edebiyatta Üslup ve Problemleri Üzerine*, Ank.: Akağaç, 1986; *Refik Hâlid Karay*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1986; *Yenileşme Dönemi Türk Şiiri ve Antolojisi I*, 1996, II, 1998; *Ahmed Rasim*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1987; *Yakup Kadri Karaosmanoğlu*, 1987; *Ahmet Rasim'in Eserlerinde İstanbul*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1988; *İlköğretim Türkçe*, (6, 7, 8. sınıflar için) 1998.
Kaynaklar: Işık, 47.

AKTAŞ, ÜMİT *(Refahiye/Erzincan, 28 Ağustos 1955 -)* Şair, yazar.

Suna Hanım ile öğretmen Cemal Aktaş'ın oğlu. Yazar Cihan Aktaş kardeşidir. İlk ve orta öğrenimini Erzincan'da tamamladı; 1972-73 arasında Erzincan'da Fırat Gençlik'te lisanslı olarak voleybol oynadı. 1978'de İstanbul Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi Elektrik Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. Denizcilik İşletmeleri'nde çalıştı. İstanbul'da yaşıyor; ressam Hülya Aktaş'la evli, üç çocuk babası. Şiir, deneme ve araştırmalarını 1979'dan itibaren *Yeni Devir* gazetesi ile *Aylık Dergi*, *Bilgi ve Hikmet*, *Girişim*, *Kitap Dergisi* ve *Dergâh* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Roman: *Adem*, İst.: Bakış, 2000.
Şiir: *Cennetten Düşüş*, İst.: Beyan, 1998.
Otobiyografi: *Okuma Serüveni*, İst.: Birleşik, 1997.
Kaynaklar: *BF* (24 Haziran 1999).

AKTAY, SALİH ZEKİ *(Şarkikaraağaç/Isparta, 1896 - İstanbul, 22 Mart 1971)* Şair, yazar.

Isparta'nın Şarkikaraağaç kasabasında "Ağalar" diye bilinen bir aileden gelir. Babası aynı kasabada hâkimlik yapmış olan Mehmet Hilmi Efendi, annesi Sabire Hanım'dır. Nakşibendi tarikatına mensup ve *Hall-i Rümuz* adlı bir eseri ve birtakım dini risaleleri olan Ahmet Rüştü Efendi babasının dedesidir. Anne tarafından da Bayezid müderrislerinden Hâdimli Mehmet Sait Efendi'nin torunudur. Karaağaç Rüştiyesi'ni (1908) ve Konya İdadisi'ni (1914) bitiren Salih Zeki daha sonra İstanbul'a giderek bir süre Hadika-i Meşveret'te okudu. I. Dünya Savaşı yıllarında askerliğini dört sene süreyle Harbiye Mektebi'nde yaptı. Bir ara İttihat ve Terakki aleyhine beyanname bastırdığı iddiasıyla yedi ay Bekirağa Bölüğü'nde tutuklu kaldı. 1920'de Afyon Ticaret Lisesi müdürlüğü ve Fransızca öğretmenliği ile memurluk hayatına başladı. Daha sonra İstanbul'da Kadıköy, Kabataş ve Bezmiâlem Valide Sultan idadilerinde edebiyat, Fransızca ve pedagoji dersleri verdi (1922-25). Bir süre de Felemenk Bahr-i Sefid Bankası'nda kambiyo şefi olarak çalıştı. Son yıllarında Beyazıt Kütüphanesi'nde ve İstanbul Kütüphaneleri Tasnif Komisyonu'nda yabancı dildeki kitapları tasnifle görevlendirildi. Mezarı Üsküdar'da, Karacaahmet Kabristanı'ndadır.

Mütareke döneminde yazmaya başlayan Salih Zeki'nin ilk şiirleri *Türk Yurdu*, *Yeni Mecmua*, *İctihat*, *Nedim* ve *Fağfur* dergilerinde çıktı. Cumhuriyet'ten sonra yazıları ve şiirleri de *Ağaç*, *Gündüz* ve *Büyük Doğu* dergilerinde yayımlandı. 1945'ten başlayarak *Büyük Doğu* dergisinde "Batıdan" genel başlığı altında eski Yunan edebiyatını tanıtan bir dizi yazdı.

Salih Zeki'nin önceleri Türkçü özellikler taşıyan şiirleri, Yakup Kadri ile olan dostluğu sebebiyle, gittikçe bir Yunan medeniyeti hayranlığına yönelmiştir. 1912'den sonra

Yahya Kemal'le Yakup Kadri'nin başlattıkları "Nev-Yunanilik" (Yeni Yunancılık) akımı az sayıda da olsa taraftar bulmuştu. Daha sonra Yahya Kemal'in bu düşünceden vazgeçmesine, Yakup Kadri'nin de daha farklı bir yöne açılmasına rağmen Salih Zeki son yıllarına kadar fikirlerinde ısrar etmiş, şiirlerinin çoğunu da bu çığırın temaları etrafında geliştirmiştir. Bu özellikleri sebebiyle edebiyat çevrelerinde "Elenist Şair" olarak tanınmıştır. Ancak onu mutlak bir Yunan hayranı ve milli olmayan bir sanatın temsilcisi olarak değerlendirmek doğru değildir. Birçok aydının Batı kültürüne yönelmeyi savunduğu bir dönemde, bu kültürü kaynağına, yani eski Yunan'a giderek tanımak gerektiğini söylemekten daha fazla bir iddiada bulunmuş değildir. Bir mülakatta hem Batı'nın, hem de Doğu'nun kaynaklarından beslenecek bir edebiyat düşündüğünü söyler. Nitekim şiirleri de Yunan ve Latin mitolojisini yansıtmakla beraber Kitab-ı Mukaddes'ten, İslam tarihinden ve Türk halk edebiyatından izler taşır. 1944'te yayımlanan *Hallac-ı Mansur* adlı oyunuyla da İslam mistisizmine yönelmiştir.

Ancak bütün bu fikirlerini yansıtabilecek güçte bir şiir diline sahip olamamıştır. En güzel denilebilecek şiirlerinde Ahmet Haşim'in orta düzeyde bir taklitçisi olmuştur. Tamamen hece vezniyle ve bu veznin bir çeşit müstezat biçimleriyle yazan Salih Zeki'nin başarılı bir şiir formu tutturduğu da söylenemez. Yunan ve Latin mitolojisi ve kültürüne ilişkin çeviri ve telif yapıtları bulunmaktadır.

Yapıtları: Şiir: *Persefon*, İst.: Sühulet, 1930; *Asya Şarkıları*, İst.: Sühulet,1933; *Pınar*, İst.: Asaduryan Mtb., 1936; *Rüzgâr*, İst.: Şirket-i Mürettibiye Mtb., 1938; *Titan. Tevfik Fikret İçin Poem*, İst., 1966; *Laton. Efsaneler*, I-III, İst., 1964-68.
Oyun: *Mağara*, İst.: Asaduryan Mtb., 1936; *Hallac-ı Mansur*, İst.: Türkiye, 1944.
Öykü: *Evhamlı*, İst.: Orhaniye Mtb., 1928; *Mine Çiçekleri*, İst., 1943.
İnceleme: *Mitoloji*, 1948; *Emin Bülend'in Şiirleri*, 1943.
Çeviri: *Bahtiyar Prens* (O. Wilde), İst.: Orhaniye Mtb., 1928; *Değişişler* (Ovidius), 1935.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, 2012-2014; R. E. Koçu, "Aktay (Salih Zeki)", *İSTA*, I, 562-564; Necatigil, 33; Yazar, 404-415; M. Kutlu, "Aktay, Salih Zeki", *TDEA*, I, 97-98.

AKTUNÇ, HULKİ *(İstanbul, 27 Ocak 1949 -)* Öykücü, şair.

Tam adı Şükrü Hulki Aktunç. *Türkiye Defteri* dergisinde Oktay Bizer ve Ali Devran takma adlarını kullandı. Recep Aktunç ile Nadide (Öğütveren) Hanım'ın oğlu. Selimiye Askeri Ortaokulu, Erzincan Askeri Lisesi (1963-66) ve Haydarpaşa Lisesi'ni (1967) bitirdi. İÜ Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini yarıda bırakarak bir reklam ajansında metin yazarı ve yönetici olarak görev yaptı. Manajans'ta metin yazarı olarak çalıştı, ortağı olduğu Yaratım Ajans'ın yönetimini üstlendi. Reklamcılar Derneği'nin başkanlığını yaptı. İstanbul'da yaşıyor, evli ve iki çocuğu var.

Edebiyata öyküyle giren (1969) Aktunç şiir, eleştiri, inceleme, roman da yayımlamıştır. Öykü, eleştiri ve incelemeleri *Soyut*, *Yeni Edebiyat*, *Yeni Dergi*, *Papirüs* ve yönetimine de katıldığı *Türkiye Defteri* (1973-75) dergilerinde çıktı. Yapıtlarında tekniğe ve yapıya özel bir önem veren Aktunç kendi kuşağını çevreleyen toplumsal sorunları konu edinirken simgelerle yüklü anlatımı, ayrıntıları ustaca kullanması ve biçim özellikleriyle farklılığını belirginleştirerek özgün bir üslup oluşturdu. Duygusallığın ağır bastığı şiirlerinde özellikle sözcük seçimiyle dikkati çeken Aktunç öykü ve romanlarında kişilerin farklı zaman kesitlerindeki yaşamlarını işlemiş, olayları atlamalı kesitlerle, konuyu gizleyerek dolaylı biçimde veren bir üslubu yeğlemiştir. İlk öykü kitabı olan *Gidenler Dönmeyenler*'de Sabahattin Ali'nin gerçekçiliği ile Sait Faik'in avangardizminin bir bireşimini oluşturmaya çalışmıştır.

İlk romanı *Bir Çağ Yangını*, Füsun Akatlı'nın ifadesiyle "bir özgürlük manifestosu" olarak karşılanmıştır. *Güz Her Şeyi Bilir* adlı öykü kitabında ise alışılmış anlamda öyküden bir kopuşu gerçekleştiren Aktunç, öykünün yapısına ilişkin saptamalarda bulunmuş ve bir anlamda öykü üzerine öykü yazmayı denemiştir. Öykülerin hemen hemen hepsinin bir "iç monolog" öyküsü olduğu *Güz Her Şeyi Bilir* ile Aktunç, Güven Turan'ın sözleriyle, "öyküyü meddah-halk hikâyesi-öykü çizgisinde kesiştirmiş" ve "girişi, gelişmesi olan, bir kişinin üzerine kurulmuş olan bir yapıdan, çok kişili ama kişiler arasında ayrımın olmadığı bir yapıya" ulaşmıştır. Bu özellikleri nedeniyle Aktunç *Güz Her Şeyi Bilir*'i "kendi yazdığı hikâyeyle bir hesaplaşma kitabı" olarak değerlendirmiştir. Güven Turan, Sait Faik etkisinin *Gidenler Dönmeyenler*'den itibaren sürdüğünün bir göstergesinin de Aktunç'un bütün kitaplarında rastlanan, ama en son *Güz Her Şeyi Bilir*'de yo-

ğun olarak hissedilen "yiten bir İstanbul'un yeniden yakalanması çabası" olduğunu belirtir.

"Yirmi dilin konuşulduğu bir yerde [Kadıköy'de] büyüdüm ve dilin kendisi bana yazma isteği verdi" diyen ve yapıtlarında argoyu otantik bir şekilde kullanan Aktunç'un dil üzerine çalışmalarının bir ürünü de *Büyük Argo Sözlüğü* olmuştur. Bu çalışmanın kendi edebiyat yaşamı içindeki yerini şöyle değerlendirir Aktunç: "Ben edebiyatta kendi kalbimin argosunu ortaya koymak istedim. O yüzden de hikâye yazdım, şiir yazdım, roman yazdım, sözlük yazdım, denemeler yazdım. Benim gördüğüm budur, çünkü edebiyat aslında kendisine yönelik bir argo."

Ödül: *Gidenler Dönmeyenler* ile 1977 TDK Öykü Ödülü; *Bir Çağ Yangını* ile 1980 Abdi İpekçi Roman Ödülü; *Bir Yer Göstericinin Hayatı* ile 1990 Yunus Nadi Ödülü; *Istıraplar Ansiklopedisi* ile 1995 Cemal Süreya Şiir Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Gidenler Dönmeyenler*, İst.: Günebakan, 1976; *Kurtarılmış Haziran*, İst.: Derinlik, 1977; *Ten ve Gölge*, İst.: İletişim, 1985; *Bir Yer Göstericinin Hayatı*, İst.: Afa, 1989; *Güz Her Şeyi Bilir*, İst.: Oğlak, 1998; *Toplu Öyküler I-II*, İst.: YKY, 2003.
Şiir: *Sır Kâtibi*, İst.: Şiir Atı, 1989; *Islıkla Tarihçe*, Ank.: 1000 Tane, 1989; *Adresim Aynalar*, İst.: Telos, 1991; *Şarkılar*, İst.: Varlık, 1992; *İnsan Aşklarının Külüdür*, İst.: Korsan, 1993; *Istıraplar Ansiklopedisi*, İst.: Oğlak, 1995; *Bir Şeyin Varoluşu*, İst.: Varlık, 1999; *Firak: Toplu Şiirler 1989-1999*, İst.: YKY, 2000; *Sönmemiş Dizeler*, İst.: YKY, 2009.
Roman: *Bir Çağ Yangını*, İst.: Derinlik, 1980; *Son İki Eylül*, İst.: Özgür, 1987.
Sözlük: *Büyük Argo Sözlüğü*, İst.: Afa, 1990 (genişletilmiş yb İst.: YKY, 1998).
Anı: *Bir Kadıköy'oğlu*, İst: Heyamola, 2009.
Deneme: *Erotologya?*, İst.: Sel, 2000; *Aforistika ya da Özeldeyişler*, İst.: Sel, 2001.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 29-30; Kurdakul, *Sözlük*, 50; Özkırımlı, *TEA*, I, 83; "Aktunç, Hulki", *TDEA*, I, 98; *Yoldaşım 40 Yıl* (Söyleşi: Rıza Kıraç), İst., 2008.

AKTUNÇ, SEMRA *(İstanbul, ? -)* Öykücü.

Şair ve yazar Hulki Aktunç'un eşidir. İlk, orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı. İÜ Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü mezunu (1971). Liselerde öğretmenlik yaptı.

Ödül: "Başkalarının Fotoğrafı" ile Playboy Dergisi Aşk Hikâyeleri Yarışması'nda Jüri Özel Ödülü; "Bir Hazin Maceradır" adlı öyküsüyle 1998-99 Yunus Nadi Ödülleri'nde mansiyon.

Yapıtları: Öykü: *Başkalarının Fotoğrafı*, İst.: 1999; *Öyküler Unutmaz*, İst.: İş Bankası, 2004.
Kaynaklar: Işık 06, 217.

AKTÜREL, TEOMAN *(Alaşehir, 1932 -İstanbul, 15 Temmuz 2007)* Şair, çevirmen.

TEO imzasını da kullandı. Galatasaray Lisesi'ni, İÜEF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Paris'te iktisat doktorasına başladı; "Türkiye'de Kapitalizmin Gelişimi" konulu doktora çalışmasını tamamlamadı. Türkiye'ye dönüşünde Fransızca okutmanı olarak çalıştı. İstanbul'da yaşıyor.

Edebiyat yaşamına şiirle girdi. Özellikle 1950-60 arasında *Yeditepe*, *Türk Dili* ve *a* dergilerinde yayımlanan şiirleri ve şiir çevirileri ile tanındı. Bu dönemde şiirlerini TEO imzasıyla yayımladı. Bertolt Brecht ve diğer çağdaş şairlerden yaptığı çevirileriyle de adını duyurdu.

Ödül: *Şarlo* ile 1960 TDK Çeviri Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Devinek*, (şiirler ve çeviri şiirler) İst.: Yeni a, 1960.
Çeviri: *Şarlo* (P. Saupoult), İst.: Martı, 1959; *Tiyatro Deneyi* (E. Ionesco), İst.: De, 1961; *Tiyatro İçin Küçük Araç* (B. Brecht), İst.: Çan, 1962; *Galile* (B. Brecht; A. Cimcoz ile), İst.: İzlem, 1963; *Sokrates'in Savunması* (Eflatun), İst.: Remzi, 1971; *Sezuan'ın İyi İnsanı* (B. Brecht; A. Cimcoz ile), İst.: İzlem, 1975; *Carrar Ana'nın Tüfekleri* (B. Brecht), İst.: De, 1984.
Kaynaklar: Nebioğlu, 44; Kurdakul, *Sözlük*, 53; Karaalioğlu, 40.

AKÜN, ÖMER FARUK *(İstanbul, 5 Nisan 1926 -)* Edebiyat tarihçisi.

Fatma İrfan Hanım ile memur Mehmet Ziyaeddin Akün'ün oğlu. Beylerbeyi 27. İlkokulu ve Kabataş Erkek Lisesi'nde okudu (1943). İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü "Dede Korkut Hikâyelerinde Kompozisyon ve Tasvir" konulu tezle bitirdi (1947). Aynı bölüme asistan olarak girdi, "Türk Halk Şiirinde Tabiat" konulu doktora çalışmasını 1952'de tamamladıktan sonra 1959'da doçent, 1971'de profesör oldu. Araştırmalarını *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*'ne madde yazarak sürdürüyor. İstanbul'da yaşıyor; bir çocuk babası.

Yayımlanan ilk ürünü bir çeviridir: "Kuzeydoğu Bulgaristan Türkleri ve Türk Dili" (T. Kowalski'den, *İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 31 Mart 1949, c. III, no: 3-4, s. 477-500). *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* ile *Türkiyat Mecmuası*'nı yayımlayanlar arasında yer aldı. Kendi ifadesiyle "Fuad Köprülü yolunda bir çalışma tutumu"nu benimseyen, kılı kırk yaran araştırmacılığı ve zengin bibliyografya birikimine dayanan çalışmalarıyla tanınan Akün,

edebiyat araştırmalarını ve incelemelerini çeşitli dergilerde yayımladı.

Yapıtları: Deneme: *Türk Dili Karşısında Türk Münevveri*, İst.: Kubbealtı, 1982.
Araştırma: *Namık Kemal'in Mektupları*, İst.: İÜEF, 1972.
Kaynaklar: *BF* (16 Ekim 2000); "Akün, Ömer Faruk", *TDEA*, I, 98.

AKÜNAL, AHMET KEMAL
bak. Ahmet Kemal

AKYOL, AHMET CAN *(Tunceli, 20 Nisan 1962 -)* Şair, senaryo yazarı.

Hüsniye Hanım ile memur Ali Akyol'un oğlu. Tunceli Endüstri Meslek Lisesi'ni bitirdi. Daha sonra İstanbul'a yerleşti ve yazarlığın yanı sıra çeşitli reklam işleriyle uğraştı. Bir süre Radyo Umut'un yöneticiliğini yaptı ve "Mum Işığında Mavi" adlı bir şiir programı hazırlayıp sundu. TYS ve MESAM üyesi. İstanbul ve Bursa'da yaşıyor, evli ve bir çocuk babası.

İlk şiiri "Oğul" Almanya'da yayımlanan *Tohum* dergisinde yer aldı. *Berfin Bahar*, *Mozaik Şiir/Sanat* başta olmak üzere çeşitli dergilerde şiirleri yayımlandı. Akyol'un 30'u aşkın şiiri çeşitli sanatçılar tarafından bestelenmiştir.

Yapıtları: Şiir: *Şafağı Kirletilmemiş Ufuklar*, İst.: Yön, 1990; *Gülvatan*, İst.: Yön, 1991; *Ölü Sürgün ve Dersim*, İst.: Yön, 1994; *Hüzündür Aşk*, İst.: Yön, 1996; *Yüreğim Sınanmıştır*, İst.: Yön, 1997; *Şairler Erken Ölür*, İst.: Mavi Ada, 2000; *Seni Aşka Yazmalı*, İst.: Telos, 2002.
Kaynaklar: *BF* (28 Nisan 1999).

AKYOL, SİNA *(Ankara, 25 Eylül 1950 -)* Şair.

Tam adı Hasan Sina Akyol. Öğretmen Sevim Hanım ile memur Mehmet Orhan Akyol'un oğlu. Ankara'da Mimar Kemal İlkokulu'ndan sonra Ankara Yenişehir Koleji'nde okudu. 1972'de Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu'nu bitirdi. 1970-79 arasında memurluk yaptı. 1979'da prodüktör olarak girdiği TRT Ankara Radyosu'ndan 1981'de ayrıldı. 1981-98 arasında İstanbul ve İzmir'de reklam yazarı olarak çalıştı. 1998'de TRT İzmir Radyosu'na prodüktör olarak girdi; buradan emekli oldu. İzmir'de yaşıyor. Evli ve iki çocuklu. Edebiyatçılar Derneği ve PEN Yazarlar Derneği üyesi.

İlk şiiri ("Ölmek") 1967'de, Konya'da *Çağrı* dergisinde çıktı. Şiirleri ve deneme-anı türünde yazıları *Meltem*, *Güney*, *Forum*, *Dost*, *Yansıma*, *Yazko Edebiyat* gibi dergilerde yayımlandı. 1970 kuşağından geldiği halde 1980 kuşağı içinde değerlendirildi. Bazı şiirleri İngilizceye ve Fransızcaya çevrildi.

Ödül: *Ayda Tümör İzleri* ile 1995 Halil Kocagöz Şiir Ödülü; *Meğer Söz Gümüş* ile 1996 Yunus Nadi Şiir Ödülü (A. Afacan ile paylaştı); aynı kitapla 1997 Cemal Süreya Şiir Ödülü (M. M. Tuzcu ile paylaştı); *Avluda* ve *Meğer Söz Gümüş* ile 1997 Antalya Altın Portakal Şiir Ödülü (ikincilik); *İkindi Kitabı* ile 2000 Behçet Necatigil Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Su Tadında*, Ank.: Genç Grafik, 1980; *Lokman'la Geçen Şen Günlerim*, Ank.: Tan, 1982; *Haytalarla Hatmiler*, İst.: Şiir Atı, 1990; *Ayda Tümör İzleri*, İst.: Harf, 1994; *Avluda*, İst.: YKY, 1996; *Meğer Söz Gümüş*, İst.: Varlık, 1996; *İkindi Kitabı*, İst.: No. 27 Yayıncılık, 1999; *Belki Çiçek Dağına*, (1980-1999, toplu şiirler) İst.: YKY, 1999; *Olmanın Halleri*, İst.: Everest, 2002; *Meğer Söz Bakır*, İst.: Komşu, 2006.
Kaynaklar: *BF* (4 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 29.

AKYÜREK, AHMET REMZİ *(Kayseri, 1872 - Kayseri, 6 Kasım 1944)* Mutasavvıf şair, yazar.

Ahmet Remzi, Ahmet Remzi-i Mevlevi imzalarını da kullandı. Seyyit Süleyman Turabi ailesine mensup, Kayseri Mevlevihanesi şeyhi Süleyman Atâullah Efendi'nin oğlu. Rüştiyeyi Kayseri'de okudu. İstanbul'a gelerek Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Mehmet Celalettin Dede'ye intisap etti. Divan-ı Muhasebat'ta çalıştı. Ardından Kayseri İdadisi'nde din ve ahlak dersi hocalığı yaptı. Kütahya (vekâleten), Kastamonu (1909) ve Halep (1913) mevlevihanelerinin şeyhliğinde bulundu. I. Dünya Savaşı'nda İstanbul'dan Filistin Cephesi'ne gönderilen Mevlevi Taburu'na katıldı, Şam'a ve Medine'ye gitti. Bir süre Şam'da ve Halep'te kaldı. Sonra İstanbul'a döndü. Üsküdar Mevlevihanesi'ne şeyh oldu (1919). Tekkelerin kapatılmasından sonra Üsküdar Selim Ağa Kütüphanesi'ne başmemur atandı. On yıl devam ettiği bu görevden 1937'de istifa ederek Ankara'da Eski Eserler Kütüphanesi'ne müşavir oldu. Mezarı Burhanettin Tırmizi Türbesi'ndedir.

Tasavvuf ve tarikat şeyhlerinin hayatlarını anlattığı menkıbe ve biyografi kitapları bulunan Akyürek'in aruz ve heceyle yazdığı şiirleri *Hazine-i Fünun*, *Ankara Vilayet Gazetesi*, *Akın*, *Erciyes*, *Mahfel*, *Tarih* ve *Edebiyat* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı. Şiirleri H. Mazıoğlu tarafından toplanarak *Ahmet Remzi Akyürek ve Şiirleri* adıyla yayımlandı.

Yapıtları: Biyografi-Menkıbe-Derleme: *Tuhfetü's-saimin*, (Sultan Velet'in oruç hakkındaki kasidesinin açıklaması) İst.: Asır Mtb., 1316/1898; *Manzum Kavaid-i Farisi*, İst.: Kasbar Mtb., 1318/1898; *Ayine-i Seyyid-i Sırdan*, Sivas: Vilayet Mtb., 1318/ 1900; *Mirat-ı Zeynelabidin ve Tecelligâh-ı Tennuri*, Sivas: Vilayet Mtb., 1325/1909; *Münacât-ı Hazret-i Mevlana*, İst., 1336/1918; *Tarihçe-i Aktab*, Şam: et-Terakki Mtb., 1334/1918; *Miftahü'l-kütüb ve Esami-i Müellifin Fihristi*, İst., 1346/1928 (Bursalı Mehmet Tahir'in *Osmanlı Müellifleri*'nin fihristi); *Mevlana'nın Mektupları*, İst.: Sebat, 1937; *Mevlana'nın Yedi Öğüdü*, İst.: Bozkurt, 1937.
Şiir: *Bergüzâr*, Kastamonu: Vilayet Mtb., 1329/1911.
Gezi: *Bir Günlük Karaman Seyahatnamesi*, (manzum) Konya, 1324/1908.
Sözlük: *Tuhfe-i Remzi*, (Farsça öğreten manzum sözlük) İst.: Emniyet Mtb., 1344/1926.
Çeviri: *Gülzar-ı Aşk*, (Vahidi'nin *Gül ü Bülbül*'ünün çevirisi) İst.: Evkaf-ı İslamiye Mtb., 1337/1919; *Rehnüma-i Marifet*, (Ebu Sabit Muhammet bin Abdülmelik et-Tusi) İst.: Hilal Mtb., 1928.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, III, 1427-1430; Ergun, *Şairler*, I, 325-329; "Akyürek, Remzi", *TDEA*, I, 99; H. Mazıoğlu, *Ahmed Remzi Akyürek ve Şiirleri*, Ank., 1987; ay, "Akyürek, Ahmed Remzi", *DİA*, II, 304-305; E. Işın, "Akyürek Ahmet Remzi (Dede)", *YYOA*, I, 185.

AKYÜREK, BÜLENT *(Elazığ, 28 Kasım 1969 -)* Romancı.

Mevlüde Hanım ile terzi M. Cemil Akyürek'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Elazığ ve Ankara'da tamamladı. Çeşitli işlerde çalıştıktan sonra Petlas Lastik Sanayii'nde bir süre memurluk yaptı (1992-97). Malulen emekli oldu. *Ünsüzler* (4 sayı; Ankara, 1991) ve *Bu Ülkenin Çocukları* (1993) dergilerini çıkardı. Ankara'da yaşıyor; evli.

Yazılarını *Ustura*, *Fesat*, *Aksak Kurbağa*, *Sanal Ördek*, *Bu Ülkenin Çocukları*, *A'raf* ve *Son Duvar* dergilerinde yayımladı. "Gri Çırpınışlar" adlı şiiri ses sanatçısı Alpay tarafından seslendirildi. *İtin Biri* romanı ve "Yazar Olmaya Çalışan Eşek" adlı çocuk oyunu Nihayet Tiyatro tarafından sahnelendi. "Kısa metrajlı aperitifler" adını verdiği deneysel romanlarıyla tanındı.

Yapıtları: Roman: *...ve Tanrı Ağladı*, Ank.: Saypa, 1991; *Cinnetim Cennetimdir*, Ank.: Saypa, 1994; *İtin Biri*, Ank.: Saypa, 1995; *Yağmur Getiren Fırtına*, Ank.: Doruk, 1997; *Zamanın Efendisi*, İst.: Gendaş, 2002.
Deneme: *Çöldeki Penguen*, Ank.: Vadi, 1998; *YYılgın Türkler*, Ank.: Art, 2006; *Seviyordum Söyleyemedim*, Ank.: Sapan, 2007.
Kaynaklar: *BF* (Mayıs 1999).

AKYÜZ, ALİ KÂMİ *(Mekke, 1873 - Ankara, 11 Mart 1945)* Şair, yazar.

A. Kâmi imzasını da kullandı. Trabzonlu şair Mehmet Behçet Bey'in oğlu, şair İsmail Safa ile Ahmet Vefa'nın kardeşi, yazar Peyami Safa'nın amcasıdır. Babasının mektupçu olarak bulunduğu Mekke'de doğdu. İki yaşındayken annesini, yedi yaşındayken babasını kaybetti. Kardeşleriyle birlikte İstanbul'a götürüldüler. Askeri Rüştiye'de başladığı öğrenimini Darüşşafaka Lisesi'nde birincilikle tamamladı (1891). Hazine-i Hassa'da sicil müdürlüğü yaptı. Bir süre sonra dışişlerine geçti, ancak I. Dünya Savaşı nedeniyle yurtdışı görevde bulunamadı. Savaşın sonlarına doğru geçtiği Posta ve Telgraf İdaresi Müdürlüğü'nde 1920'ye kadar çalıştı. Aynı yıl müdürlüğüne getirildiği Darüşşafaka Lisesi'nde sosyoloji ve Fransızca dersleri de verdi (1920-39). 1939'da seçildiği İstanbul milletvekilliğini ölümüne kadar sürdürdü. Ankara'da Asri Mezarlık'ta toprağa verildi

Yedi Meşale şairlerinin yapıtlarının yer aldığı *Gündüz* adlı edebiyat dergisini çıkartan (1936-39) Akyüz'ün *Servet-i Fünun*, *İctihat*, *Resimli Gazete*, *Cumhuriyet* gibi gazete ve dergilerde yayımlanan şiir ve yazıları kitaplaşmadı; dünya edebiyatından yaptığı birçok önemli çevirisi bulunmaktadır.

Yapıtları: *Masonluk ve Ahlak*, İst.: Matbaa-i Fazilet, 1296.
Çeviri: *Verter* (Goethe), 1913 (yeni harflerle, *Genç Verter'in Çekdikleri*, 1935); *Adolphe* (B. Constant), 1935; *Kroyçer Sonatı* (Tolstoy), 1936; *Kazaklar* (Tolstoy), 1937; *Madam Bovary* (Flaubert); *Dominik* (E. Fromentin).
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, II, 778-779; Ergun, *Şairler*, I, 444-448; Gövsa, 31; Yazar, 43-44; A. B., "Akyüz, Ali Kâmi", *AA*, I, 323-324; Necatigil, *İsimler*, 30; Kurdakul, *Sözlük*, 52; "Akyüz, Ali Kâmi", *TDEA*, I, 99

AKYÜZ, GÜLSÜM
bak. CENGİZ. Gülsüm.

AKYÜZ, HÜSEYİN *(İstanbul, 2 Şubat 1950 -)* Öykücü.

Hanife Hanım ile Esnaf Hüseyin Bey'in oğlu. İstanbul DMM Mimarlık Bölümü'ndeki öğrenimini ikinci sınıftayken bıraktı. Bir süre elektrik teknisyeni olarak çeşitli işlerde çalıştıktan sonra, Çorlu - Unilever margarin fabrikasında çalıştı (1987-99) ve bu görevinden emekli oldu. Evli, iki çocuk babası. PEN Yazarlar Derneği üyesi.

"Yanlışlık" adlı ilk öyküsü *Pardon* adlı mizah dergisinde yayımlanan (1966) Hüseyin Akyüz, daha sonra *Varlık, Oluşum, Dönemeç* ve *Yaba/Öykü* gibi dergilerde yazdı.

Ödül: "Sevgiyle Anımsamak" öyküsüyle, Kültür Bakanlığı Çocuk Yapıtları Öykü Ödülü, mansiyon (1979); "Beyaz Güvercin" adlı dosyasıyla Akademi Kitabevi Öykü Ödülü, birincilik (1982); *Samuray Fırtınası* kitabıyla Orhan Kemal Öykü Ödülü (1991).

Yapıtları: Öykü: *Beyaz Güvercin*, İst.: Varlık 1983; *Samuray Fırtınası*, İst.: kendi yayını, 1993; *Bütün Düşlerin Akşamı*, İst.: Uzak Kitaplar, 1998; *Denizkızı ve Çocuk*, İst. Uzak Kitaplar, 1998.

Kaynaklar: *BF* (2 Şubat 2001).

AKYÜZ, KENAN *(Yanya/Yunanistan, 26 Şubat 1911 - İstanbul, 3 Ocak 1996)* Edebiyat tarihçisi.

Şinasi Onurkan (Yozgat gazetelerindeki şiirlerinde) imzasını da kullandı. Alay Müftüsü Mehmet Abdullah ile Vahide Hanım'ın oğlu. İstanbul Teşvikiye'deki Numune-i Terakki Mektebi'ni, Kabataş Lisesi'ni (1930), İÜEF Türkoloji Bölümü'nü (1934) bitirdi. Kars, Sivas, Yozgat liselerinde edebiyat öğretmeni olarak görev yaptıktan sonra 1944'te açılan sınavı kazanarak DTCF Türk edebiyatı doçentliğine atandı. 1954'te profesörlüğe yükseltildi. DTCF'deki görevinin yanı sıra 1970-72 arasında dekanlığını da yaptığı AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde de ders verdi, 1980'de emekliye ayrıldı; hayatının son yıllarını İstanbul'da geçirdi. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülüdür. Daha çok çağdaş Türk edebiyatı üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan Akyüz incelemelerini bilimsel dergilerin yanı sıra *Ülkü*, *Türk Dili*, *Hisar* dergilerinde yayımladı. Çalışmalarında edebi kişilik, yapıt ve dönemleri, bunlar üzerinde etkili olabilecek tarihsel ve toplumsal koşullarla birlikte düşünmek ve değerlendirmek eğilimindeydi.

Yapıtları: Monografi: *Tevfik Fikret*, Ank.: DTCF, 1947.

Antoloji: *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*, Ank., 1953.

İnceleme: *Ziya Paşa'nın Amasya Mutasarrıflığı Sırasındaki Olaylar*, Ank.: DTCF, 1964; *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri* (1860-1923 I, Ank.: DTCF, 1979; *Encümen-i Daniş*, Ank.: AÜ Eğitim Fak., 1975.

Metin yayımı-sadeleştirme: *Şehname*, (Firdevsi; çev. N. Lugal) c. I-IV, Ank., 1945-55; *Türkçe Divan*, (Fuzuli; S. Beken, S. Yüksel, M. Cunbur ile) Ank.: İş Bankası, 1958; *Gülnihal*, (Namık Kemal) Ank., 1960; *Vatan Yahut Silistre*, (Namık Kemal) Ank., 1960; *Zavallı Çocuk*, (Namık Kemal) Ank., 1960; *Finten*, (A. H. Tarhan) Ank.: MEB, 1964; *Şiirler*, (Ahmet Haşim), İst., 1973; *Denizci Hasan* (Hasan Mellah), (Ahmet Mithat), 3 c., Ank.: Kültür Bakanlığı, 1973-81.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 30; Nebioğlu, 46; "Akyüz Kenan", *TDEA*, I, 99; İ. Enginün, Mukayeseli Edebiyat, İst., 1992, s. 144-145, 270-271; Artan, 21; R. Kaplan, "Hocam Prof. Kenan Akyüz", *Türkoloji Dergisi*, c. XIII, S. 1, s. 1-12; O. Önertoy, "Prof. Kenan Akyüz'ün Yapıtlarına Bir Bakış", *aynı yerde*, s. 13-28; C. Kavcar, "Hocam Kenan Akyüz", *aynı yerde*, s. 29-32.

ALACAKAPTAN, ERCÜMENT H. *(Nazilli/Aydın, 1923 - İstanbul, 2 Mart 2001)* Şair.

Koşmalarında "Tınmaz Âşık" mahlasını kullandı. İzmir muhakemat müdürü Ali Ulvi Alacakaptan'ın oğlu. Hukukçu Uğur Alacakaptan ve emekli büyükelçi Uğur Alacakaptan'ın ağabeyi, tiyatrocu Ulvi Alacakaptan oğludur. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamladı; İÜ Tıp Fakültesi'nden mezun oldu (1947). İstanbul'a giderek Şişli Çocuk Hastanesi ve Haseki Hastanesi'nde dahiliye uzmanı olarak çalıştı. *Dünya Tıp* dergisini çıkardı; mesleki kitaplar yazdı. İstanbul'da turizm şirketi işletti. Gümüşsuyu'ndaki evinde boğularak öldürüldü.

İlk şiirleri lisedeyken *Yeni Mecmua* ve *Çınaraltı* dergilerinde çıktı. *Amcabey*, *Kahkaha* ve *Alay* dergilerinde mizahi şiirler ve yazılar yayımladı. İlk kitabı *Salkım* hakkında F. E. Baksı "gençliğine ve bu işteki kısa tecrübesine rağmen aruzu muvaffakiyetle kullanmış" değerlendirmesini yaptı.

Yapıtları: Şiir: *Salkım*, İst.: Ahmet Halit Kitabevi, 1943; *Bir Salkım Daha*, İst.: B. Kervan Mtb., 1959; *Seviler Serisi/Aruzla Deyişler*, Ank.: Türkiye Odalar Birliği Mtb., 1963; *İştur/Tur Şarkıları*, İst.: Oya Mtb., 1978.

Kaynaklar: Ergun, *Şairler*, III, 1305-1306; "Alacakaptan, Ercüment", *TDEA*, I, 100; V. B. Kurdoğlu, *Şâir Tabibler*, İst., 1967, 529-531.

ALANGU, TAHİR *(İstanbul, 24 Aralık 1915 [nüfus kaydında 1916] - İstanbul, 19 Haziran 1973)* Edebiyat tarihçisi, halkbilim araştırmacısı.

Babası Muhtar Nâzım deniz subayı ve uzak sefer kaptanı, annesi Kâmile Hanım rüştiye mezunu bir ev kadınıdır. Kabataş Lisesi'ni (1938) ve İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1943) bitirdi. Üç yıl süren askerliğinden sonra Yozgat, Kepirtepe ve Ortaklar köy enstitülerinde, Van (1950-52), Erzincan

(1952-55), İstanbul Pertevniyal ve Galatasaray liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Ayrıca İngiliz Erkek Lisesi'nde edebiyat, Gazetecilik Yüksekokulu'nda tiyatro tarihi, Robert Kolej'de ve 1969'dan ölümüne değin Boğaziçi Üniversitesi'nde halkbilim dersleri verdi. Üniversite öğrenciliği sırasında halkbilim konularına ilgi duymuş ve bitirme tezini masallar üzerine hazırlamıştı. Ancak mezun olduktan sonra akademik çalışmalarını sürdürme olanağı bulamadı. 1971'den ölümüne değin, Yugoslavya'nın Ohri kentinde düzenlenen Balkan Halk Dansları ve Şarkıları Festivali'nin koordinasyon komitesi üyeliğini yaptı. PEN Yazarlar Derneği, TDK ve Association Internationale des Critiques Littéraires üyesiydi; ölümüne değin Sait Faik Hikâye Armağanı jürisinde yer aldı. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülüdür.

Edebiyat dünyasına henüz lise öğrencisiyken *Gündüz* dergisinde yayımlanan bir şiiriyle giren Alangu, üniversite yıllarında *Yurt, Tarihten Sesler* ve *Değirmen* dergilerinde halkbilim yazıları yazdı. Anadolu'daki öğretmenlik döneminde halkbilim ve edebiyat araştırmalarını da sürdürdü. 1956'da İstanbul'a döndükten sonra *Yeditepe, Yenilik, Yeni Türk, Yeni Yurt* gibi dergilerde, *Vatan* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde eleştirileri, edebiyat araştırmaları ve halkbilim yazıları yayımlandı. 1960-69 arasında *Varlık Yıllığı*'na roman ve öykü değerlendirmeleri yazdı; Türk roman ve öyküsü üzerine incelemeler yaptı, antolojiler hazırladı. Halk edebiyatı üzerine önemli kaynak çalışmalar yapan Alangu halkbiliminin hayati bir önem taşıdığını, eskinin temelleri üzerinde yeni ve çağdaş bir toplum oluşturmasına katkıda bulunacağını savunmuştur. Çalışmaları masallar, destanlar, gölge oyunu ve göçmen folkloru üzerinde yoğunlaşmış, kendisi de masallar yazmış, ayrıca Ömer Seyfettin'in yapıtlarını yayıma hazırlamıştır. *Ömer Seyfettin: Ülkücü Bir Yazarın Romanı* ile bir yazarın dünyasını sıcak bir yaklaşımla yansıtan, benzeri edebiyatımızda fazla görülmemiş olan bir çalışma ortaya koydu. Boğaziçi Üni. Folklor Kulübü'nde yaptığı çalışmalar, 60'lı yılların sonlarından itibaren dış dünyaya açık, karşılaştırmalı çalışmalara yatkın, yenilikleri izleyip aktaran genç araştırmacılar yetişmesinde çok etkili oldu.

Yapıtları: İnceleme-Metin Yayımı: *Çalgılı Kahvelerdeki Külhanbey Edebiyatı ve Numuneleri, İstanbul Yazıları*, İst., 1943; *Kalevala*, (Fin destanı üzerine inceleme) 1945; *Sait Faik İçin*, İst.: Yeditepe, 1956; *Servet-i Fünun Edebiyatı Antolojisi*, İst.: Varlık, 1958; *Mevlût*, (izahlı tam metin) İst.: Yeditepe, 1958; *Ataç'a Saygı*, İst.: Varlık, 1959; *Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman*, 3 c., İstanbul Mtb., 1. cilt 1959, 2. ve 3. cilt 1965; *Billûr Köşk Masalları*, İst.: Remzi, 1961; *Çocuk Kitapları Üstüne*, İst.: Doğan Kardeş Matbaacılık, 1965; *Keloğlan Masalları*, İst.: Keloğlan, 1967; *Ömer Seyfeddin: Ülkücü Bir Yazarın Romanı*, İst.: May, 1968; *Dünyadan ve Bizden Çingene Hikâyeleri*, İst.: Nil, 1972; *100 Ünlü Türk Eseri*, İst.: Milliyet, 1974; *Türkiye Folkloru Elkitabı*, İst.: Adam, 1983; *Kediler Padişahı*, İst.: YKY, 2009.
Çeviri: *Halime: Bir Anadolu Kızının Romanı* (G. Rasp-Nuri), 1960; *Gün Batarken* (İ. Andriç), 1963; *Kovulmuş* (S. Y. Agnon) 1966; *Sınırdaki Çiftlik* (J. Javkov), 1966; *Siste Bir Ses* (J. P. Jocopsen), 1967; *Bir Gecelik Misafir* (S. Y. Agnon), 1966-67; *Guatemala Efsaneleri* (M. A. Asturias), 1967; *Kopar Zincirlerini Gülsarı* (C. Aytmatov), 1969.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 34; Nebioğlu, 48; Kurdakul, *Sözlük*, 52; T. Alangu, *Türkiye Folkloru Elkitabı*, İst., 1983; Seyda, 24-41; *Türk ve Dünya Edebiyatçıları*, (yayın yönetmeni Aziz Çalışlar) İst., 1987; N. Ç. Berksoy, "Alangu, Tahir", *TDEA*, I, 101-102.

ALANYALI, M. RAUF *(Eski Foça/İzmir, 17 Ekim 1915 - 1997)* Şair, yazar.

Yeni Sabah gazetesinde muhabirlik ve röportaj yazarlığı, bir süre Alanya'da serbest ticaret ve yöneticilik yaptı. "Bedesten'de Müzayede" isimli ilk yazısı 1936'da *Yeni Sabah* gazetesinde yayımlandı. Yazı ve şiirlerini *Son Havadis, Dünya, Tan* (Yugoslavya) gazeteleri ile *Meyale, Tarla, Maya, İnanç, Sesler* (Yugoslavya) dergilerinde yayımladı.

Ödül: 1987 Tarla Dergisi Yılın Yazarı Ödülü; 1995 Denbir Vakfı Üstün Hizmet Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Duygu Demeti*, İst.: İnanç, 1989; *Gerisini Bana Bırak*, İst.: Edebiyat Gazetesi, 1991.
Roman: *Jale*, 1996; *Cihangirli Kız*, 1996.
Öykü: *İlk Aşk*, 1996; *Çiftlikte Aşk*, 1996; *Sonsuz Aşk*, 1996; *M. Alanyalı'dan Hikâyeler*, 1996.
İnceleme: *Özal Dönemi Yazıları*, İst.: Uyuk Mtb., 1989.
Kaynaklar: Işık, 50.

ALATLI, ALEV *(Menemen/İzmir, 1944 -)* Romancı.

Fürüzan Hanım ile subay Ertuğrul Alatlı'nın kızı. Oyun yazarı Musahipzade Celal annesinin büyük amcasıdır. Ortaokulu Ankara'da bitirdi, lise öğrenimini babasının askeri ataşe olarak bulunduğu Japonya'da The American School in Japan'da gördü. Daha sonra ODTÜ Ekonomi Bölümü'ne girdi. 1963'te bu okuldan mezun olarak Amerika'ya gitti.

ABD'de Vanderbilt Üniversitesi'nde ekonomi (1965) ve Dartmouth Koleji'nde felsefe (1968) alanında lisansüstü öğrenim gördü. Ardından bir yıl süre ile Canaan Koleji'nde kalkınma iktisadı öğretim üyesi olarak bulundu (1968-69). Türkiye'ye döndü; İstanbul Üniversitesi'nde ve Devlet Planlama Teşkilatı'nda ekonomi uzmanı olarak görev yaptı. Daha sonra California Üniversitesi'nin Türkiye'de yürüttüğü bir psiko-dilbilim projesinin İstanbul ayağını üstlendi. İngilizce dil öğrenimi amacıyla yayımlanan *Bizim English* dergisinin yayın yönetmenliğini yaptı (1981-84). 1984-85'te YAZKO Yönetim Kurulu başkan yardımcılığı görevinde bulundu. 1986'da *Zaman* gazetesinde röportajları yayımlandı. İstanbul'da yaşıyor.

Yazarın *Yazko Somut*, *Nokta*, *Sur*, *Türk Edebiyatı*, *Cönk*, *İnsan ve Teknoloji* dergilerinde yazıları ve incelemeleri yayımlandı. İlk romanı *Yaseminler Tüter mi Hâlâ?*'yı (1984) izleyen *İşkenceci*'de, Türkiye'de erozyona uğrayan değerlerin yerine sado-mazoşist bir ruh halinin yerleşmeye başladığını ve bunun toplumu hızla bir bütün olarak işkence yapan ve işkenceye uğrayanlar konumuna getirdiğini vurguladı. 27 Mayıs 1960'tan 1990'a uzanan süreci tüm boyutları ile sergilemeyi amaçladığı *Or'da Kimse Var mı?* adını taşıyan "dörtlü"sünde alışılagelmiş romancılık anlayışından farklı olarak tarih ve felsefeden yararlanan "belgeselci" bir tutum sergiledi. Yazar son 30 yılda değişik dönemlerde topluma damgasını vurmuş 68 kuşağını ve onların kişiliğinde bir bütün olarak aydınları, aydın olmanın ölçütlerini sorguladı. Gerçek kişilere ve olaylara yer vermesi, bu dizideki romanların ve roman kahramanlarının belirli çevrelerde geniş biçimde tartışılmasına neden oldu.

Bu dizinin ilk kitabı olan *Viva La Muerte "Yaşasın Ölüm"*, Türkiye'de, özellikle 1980 sonrasındaki sosyal demokrat politikacıların durumunu sergilemektedir. *"Nuke" Türkiye* adını taşıyan ikinci kitap, "kitabi dinlerin kapitalizm ile nasıl soysuzlaşmış" olduğunu anlatmaktadır. Dizinin üçüncü kitabı *Valla Kurda Yedirdin Beni* Türkiye toplumsal gerçekliğini sosyalist sol ve Kürt gerçekleri bağlamında ele almaktadır. Dizinin son kitabı *O.K. Musti, Türkiye Tamamdır* adı ile 1994'te yayımlandı.

Tiyatro oyunu olarak başlayıp sonra romanlaştırdığı *Kadere Karşı Koy A.Ş.*'de Türk erkeğinin cinselliğini ve kadınların buna karşı tavrını ele aldı. Ayrıca çevirileri ve incelemeleri bulunmaktadır.

Ödül: *İşkenceci* ile 1987 TYB Roman Ödülü; 1993 İnterpress Yılın En Başarılı Kadınları Edebiyat Ödülü; 1998 Kombassan Vakfı Büyük Mevlana Ödülü; 1998 Sabah Grubu "75 Yılda 75 Kadın" Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Yaseminler Tüter mi Hâlâ?*, İst.: Yazko, 1984; *İşkenceci*, İst.: Boyut, 1987; *Viva La Muerte "Yaşasın Ölüm"*, İst.: Boyut, 1992; *"Nuke" Türkiye*, İst.: Boyut, 1993; *Valla Kurda Yedirdin Beni*, İst.: Boyut, 1993; *O.K. Musti, Türkiye Tamamdır*, İst.: Boyut, 1994; *Kadere Karşı Koy A.Ş.*, İst.: Boyut, 1995; *Eylül 1998...*, İst.: Boyut, 1998; *Schrödinger'in Kedisi, 1. Kitap: Kâbus*, İst.: Boyut, 1999; *Schrödinger'in Kedisi, 2. Kitap: Rüya*, İst.: Alfa, 2001; *Gogol'ün İzinde 1. Kitap: Aydınlanma Değil Merhamet*, İst.: Everest, 2004; *Gogol'ün İzinde 2. Kitap: Dünya Nöbeti*, İst.: Everest, 2005; *Gogol'ün İzinde 3. Kitap: Eyy Uhnem! Eyy Uhnem*, İst.: Everest, 2005.
İnceleme: *Aydın Despotizmi*, İst.: Kitap Dergisi, 1986.
Deneme: *Hayır Diyebilmeli İnsan*, İst.: Zaman, 2007
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 35; Işık, 50; H. Ersöz, "Korkuyu Aralamak", *Cumhuriyet Kitap*, 10 Şubat 1994.

ALBEK, SUZAN *(Eskişehir, Ocak 1927 -)* Yazar.

Kadriye Hanım ile serbest meslek sahibi Ali Osman Bey'in kızı. İstanbul Kız Lisesi'ni ve İÜEF Fransız Filolojisi'ni (1950) bitirdi. Grenoble Üniversitesi'nden "Diplôme des Hautes Etudes" derecesi aldı. Çeşitli okullarda öğretmenlik, İÜ'de okutmanlık yaptı; 1989'da emekliye ayrıldı. İstanbul ve Muğla'da yaşıyor; belgesel film yapımcısı ve arkeolog Aziz Albek'le evli ve iki çocuk annesi.

Edebiyat yaşamına çeviriyle başladı; *Meydan-Larousse*'a çeviriler yaptı (1968). *Fransızcada Telaffuz* adlı kitabı hazırladı. *Bizim Gezegenimiz Dünya* adlı çocuk kitabı dizi olarak İstanbul Radyosu'nda seslendirildi. Belgesel filmlere metin yazarı olarak katkılarda bulundu ("Yufka Ekmeği Yapımı", 1969, *Encyclopedia Cinematografica*; İÜ Film Merkezi yapımı "Çini" filminin metnini yazdı, bu film 1978'de 32. Bilimsel Film Kongresi'nde "ISFA" Şeref Diploması aldı).

Ödül: *Gecegelen'in Ak Unu* ile 1972-73 Arkın Kitapevi Çocuk Edebiyatı Dizisi Birincilik Ödülü; "Çakmaktaşı" adlı çocuk oyunu ile Türk Ticaret Bankası Çocuk Oyunları Yarışması Üçüncülük Ödülü.

Yapıtları: Çocuk Kitabı: *Gecegelen'in Ak Unu*, İst.: Arkın, 1972; *Bizim Gezegenimiz Dünya*, İst.: Koza, 1974; *Hayvanlar Konuşurlar mı?*, İst.: Çınar, 2003.
Araştırma: *Dorylaion'dan Eskişehir'e*, Eskişehir: Anadolu Üni. Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı, 1991.
Dil: *Fransızcada Telaffuz*, İst.: Fono, 1971; *Tıp Öğrencileri İçin Fransızca*, İst.: İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, 1982.
Çeviri: *Galat'lar* (F. Lequenne), Ank.: Türk Tarih Kurumu, 1979.
Kaynaklar: *BF* (17 Mayıs 1999).

ALEMDAR, HÜSEYİN *(Araklı /Trabzon, 1 Mart 1962 -)* Şair.

Ayşe Hanım ile film yapımcısı Mehmet Alemdar'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Araklı'da tamamladı (1980); Mimar Sinan Üniversitesi Fotoğrafçılık Bölümü'ndeki öğrenimini yarım bıraktı. Uzun süre reklam şirketlerinde çalıştı; film yapımcılığı ve yayınevlerinde düzeltmenlik yaptı. 1995'te kurduğu Hera Şiir Kitaplığı'nın editörü; seracılıkla da uğraşıyor. 1990'dan beri Orhon Murat Arıburnu anısına şiir, sinema ve fotoğraf dallarında verilen "Orhon Murat Arıburnu Ödülleri"ni düzenliyor. TYS, Edebiyatçılar Derneği ve Sinema Eserleri Sahipleri Meslek Birliği (SESAM) üyesi. İstanbul ve Gebze'de yaşıyor; evli, üç çocuk babası.

İlk şiiri ("Rıhtım") 1982'de *Oluşum*'da çıktı. *Adam Sanat*, *Varlık*, *Broy*, *Yeni Düşün*, *Milliyet Sanat*, *Gösteri*, *Şiir-lik*, *Göçebe*, *Uç* ve *Öküz* dergilerinde yayımladığı şiirleri ve Akademi Kitabevi ödülüyle adını duyurdu. Şiirlerinde hüzün, aşk, ayrılık, yalnızlık ve ölüm gibi temaları bir "ağıt" havası içinde coşkulu ve samimi bir dille işledi. Özellikle doğa ve kent ikileminden kaynaklanan şiirlerinde anlık duygulanımlarını açık ve yalın bir dille anlatırken bazı şiirlerinde de barış, umut ve kardeşlik gibi toplumsal konulara eğildiği görüldü. A. Bezirci, şairin ilk iki kitabını değerlendirdiği yazısında *"Toplanmış Sevgi Ölüleri*'nin önde gelen özelliklerinden biri 'yaşam gerçeğine bağlılık'tı. Bu özellik *Gecede Gülümseme*'de de görülüyor" dedi. Son şiirlerinde belleğine kazınan Yeşilçam filmlerinin ve hayatında yer tutan artistlerin dünyasını hüzünlü ve incelikli bir anlatımla vermeye çalıştı.

Ödül: *Toplanmış Sevgi Ölüleri* ile 1985 Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü; "Cemal Süreya İçin On Beş Prelüd" ile 1990 Yunus Nadi Ödülleri Cemal Süreya Jüri Özel Ödülü, "Vakitler İncelikler"dosyası ile 2007 Attila İlhan Şiir Ödülü.
Yapıtları: Şiir: *Toplanmış Sevgi Ölüleri*, İst.: Broy, 1986; *Gecede Gülümseme*, İst.: Cem, 1987; *Aşk ve Prelüdler*, İst.: Broy, 1993; *Ten Kitabı*, İst.: Hera Şiir Kitaplığı, 1999; *Hüzün Kitabı*, İst.: Hera Şiir Kitaplığı, 1999; *Sinema Kitabı*, İst.: Hera Şiir Kitaplığı, 1999; *Kül ve Vakitler*, İst.: Hera Şiir Kitaplığı, 2000; *Vakitler İncelikler*, İst.: Türkiye İş Bankası, 2007.
Deneme: *Kalpzaman: Yeşilçam*, İst.: Heyamola, 2009.
Kaynaklar: *BF* (16 Eylül 1999); Necatigil, *İsimler*, 35; Kurdakul, *Sözlük*, 53; A. Bezirci, "Hüseyin Alemdar: Gülümsemenin Tadını Tatmak...", *Varlık*, Ocak 1988; ay, "Hüseyin Alemdar'ın Şiirleri I, II", *Varlık*, Şubat, Mart, 1988; T. K. Bilgin, "Hüseyin Alemdar'ın Şiiri", *Yazıt*, Ekim-Aralık 1988.

ALEVOK, MEBRURE SAMİ
bak. KORAY, Mebrure Sami

ALGAN, REFİK *(Ankara, 30 Ocak 1952 -)* Öykücü.

Tam adı Ahmet Refik Algan. Azize Hanım ile diş hekimi Cenahattin Algan'ın oğlu. İlköğrenimini İstanbul'da Bostancı İlkokulu'nda (1963), orta öğrenimini Kadıköy Maarif Koleji'nde (1970) tamamladı. İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1980). Tıbbi danışman olarak çalıştı. İngilizceden Türkçeye, Türkçeden İngilizceye çeviriler yaptı. Resim, müzik ve satrançla uğraşıyor. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk öyküsü *Yazı* dergisinde çıktı (1978). 2003'den sonra *kitap-lık*, *Geceyazısı* ve *Özgür Edebiyat* dergilerindeki öykülerle edebiyata döndü.

Ödül: *Saat Kulesi* ile 2006 Sait Faik Hikâye Armağanı.
Yapıtları: Öykü: *Saat Kulesi*, İst.: YKY, 2005; *Umursamaz Uykucu*, İst.: YKY, 2007.
Kaynaklar: *BF* (10 Aralık 2008).

ALGAZİ, YUSUF *(İstanbul, Ocak 1950 -)* Şair.

Viktorya Hanım ile memur Moşe Algazi'nin oğlu. Kimya mühendisi. Puhu Yayınevi'ni kurdu. Halen tercümanlık yapmaktadır. *Bahra Lambaya* adlı kitabından bir şiir, pop müziği sanatçısı Selda tarafından bestelenmiştir.
Yapıtları: Şiir: *Çağıltılı*, İst., 1975; *Bahra Lambaya*, İst.: Üç Çiçek, 1980; *Birkaç Sonsuzluk Anı*, İst.: Üç Çiçek, 1980.
Deneme: *Kadın Nesin Sen?*, İst.: Puhu, 1983; *Kadın ve Erkek Egemen Toplum*, İst.: Puhu, ty; *Kıyametin Taş Basmaları*, İst.: Puhu, 1988.
Kaynaklar: *BF* (12 Kasım 1999).

ÂLİ (DİREKTÖR) *(İstanbul, 1844 - İstanbul, 3 Şubat 1899)* Mizah ve oyun yazarı.

Adı bazı kaynaklarda Mehmet Âli, bazı kaynaklarda ise Ömer Âli diye geçer. Ancak

sadece Âli imzasını kullanmıştır. Üzerinde adı bulunmayan bazı kitaplarının sonunda "bir zat tarafından tercüme ve tertip olunan..." ibaresi yer alır. Halep ve Şam vilayetlerinde kapı kethüdalıklarında bulunan Yusuf Cemil Efendi'nin oğludur. İlköğrenimini özel hocaların yanında yaptı, küçük yaşta Fransızca öğrendi. On beş yaşlarında iken girdiği Tercüme Odası'nda on yıl kadar çalıştı, yazı hayatına da bu sırada başladı. 1873'te Karantina İdaresi başkâtibi, 93 Harbi'nden (1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı) kısa bir süre önce de Varna mutasarrıfı oldu. 1885'te Düyun-ı Umumiye müfettişliğine tayin edilerek doğu vilayetlerinde görev yaptı. Oradan Hindistan'a geçti. 1890-93 arasında Trabzon valiliği yaptı, daha sonra tekrar Düyun-ı Umumiye'de çalışmaya başladı ve bu idarenin direktörlüğüne getirildi (1894). "Direktör" lakabıyla anılması bu görevinden dolayıdır. Mezarı Anadoluhisarı'nda Göksu Mezarlığı'ndadır.

Tanzimat'tan sonraki Türk tiyatrosunun oluşumunda büyük emeği geçen yazarlardan biri olan Âli Bey, tiyatro dışında, mizah ve gezi edebiyatı alanlarında da çeşitli eserler vermiştir. Onun gerek *Diyojen* (1870), gerekse *Çıngıraklı Tatar* (1873) dergilerinde yayımlanan toplumsal ve siyasal içerikli mizah yazıları Türk mizah edebiyatının en başarılı örnekleri arasında yer almaktadır. Aynı zamanda, Güllü Agop yönetimindeki Osmanlı Tiyatrosu'nda görev alarak, o yıllarda hemen hemen hepsi azınlıklardan oluşan oyunculara diksiyon dersleri vererek konuşma bozukluklarının giderilmesine de yardımcı olmuştur.

Daha çok Molière'den uyarladığı *Ayyar Hamza* adlı oyunu ve *Letafet* operetiyle tanınan Âli Bey'in yapıtlarının çoğu komedi türündedir. Tiyatro dili bakımından Ahmet Vefik Paşa'nın izinden giden Âli Bey, ondan farklı olarak, özellikle halk söyleyişlerine yaklaşmış, gündelik konuşmalardan ve dili renklendiren pek çok klişe söyleyiş ve deyimden de yararlanmıştır.

Yapıtları: Oyun: *Misafiri İstiskal*, İst.: Şevki Bey'in Mtb., 1287/1870; *Geveze Berber*, İst.: Mekteb-i Sanayi Mtb., 1289/1872; *Letafet*, İst., 1315/1897.
Uyarlama: *Kokona Yatıyor yahut Madam Uykuda* (*Madam est couchée*, E. Granpe-V. Bernard), İst.: Tasvir-i Efkâr Mtb., 1287/1870; *Ayyar Hamza* (*Les Fourberies de Scapin*, Molière), İst.: Şevki Bey Mtb., 1288/1871. (Molière'in *George Dandin*'inden uyarladığı "Memiş Ağa" 1870'te sahnelenmiş, ancak basılmamıştır.)
Diğer: *Seyahat Jurnali*, (gezi notları) İst.: A. Asaduryan Mtb., 1314/1896; *Lehçetü'l-hakayık*, (mizahi sözlük) İst.: Düyun-ı Umumiye Mtb., 1315/1897; *Seyyareler*, (mizahi öyküler) Kahire: Kanun-ı Esasi Mtb., 1315/1897.
Çeviri: *Gavo Minar ve Şürekâsı* (E. Gondinet), Trabzon, 1307/1891; *Evlenmek İster Bir Adam* (C. P. de Kock), İst.: Zartaryan Fabrikası, 1290/1873.
Ayyar Hamza (haz. M. N. Özön, İst.: Remzi, 1940), *Kokona Yatıyor* (haz. D. Aksan, Ank.: Dün-Bugün, 1961), *Letâfet* (haz. B. Dürder, İst.: Remzi, 1961), *Lehçetü'l-hakayık ve Seyyâreler* (haz. N. Hacıeminoğlu, Ank., 1962) ile *Lehçetü'l-hakayık, Kokona Yatıyor, Misafiri İstiskal, Ayyar Hamza, Seyahat Jurnali* (haz. Ş. Kutlu, İst.: Tercüman, 1974) yeni harflerle de yayımlanmıştır.
Kaynaklar: *OM*[3], II, 40; M. N. Özön, "Önsöz", *Ayyar Hamza*, İst., 1940, s. 5-25; Gövsa, 33; S. N. Gerçek-S. İskit, "Âli Bey", *AA*, I, 294; Tanpınar, 254-260; R. A. Sevengil, *Türk Tiyatrosu Tarihi*, c. III, İst., 1968, s. 62-63, 66, 74; N. Akı, *XIX. Yüzyıl Türk Tiyatrosu*, Ank., 1963, s. 36-40, 152-153; M. And, *Tanzimat ve İstibdat Döneminde Türk Tiyatrosu*, Ank., 1972, s. 76-79, 119-122, 323-325; Banarlı, *RTET*, II, 997-998, 1005; M. Kutlu, "Âlî Bey (Direktör)", *TDEA*, I, 109-110; M. B. Varlık, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Mizah", *TCTA*, IV, 1092-1095; A. Uçman, "Âli Bey (Direktör)", *YYOA*, I, 198.

ALİ EMİRİ *(Diyarbakır, Mayıs 1857 - İstanbul, 24 Ocak 1924)* Şair, tezkireci, Millet Kütüphanesi'nin kurucusu.

Diyarbakır'ın Emirzadeler ailesinden tüccar Mehmet Şerif'in oğludur. Sıbyan mektebinde başladığı öğrenimini dayılarının bulunduğu Şirvan ve Mardin'de özel hocalardan dini ve edebi metinler okuyarak tamamladı; ileri derecede Arapça ve Farsça öğrendi. Altı ay süren Diyarbakır Telgrafhanesi'ndeki ilk memurluğundan sonra Mardin Sancağı Tahrirat Kalemi'ne geçti (1877). Sırasıyla Diyarbakır Heyet-i Teftişiye müsevvidliğinde (1879-80), Ankara, İçel, Kozan, Adana aşar müdürlüklerinde çalıştı (1880-84). Bir süre sonra İstanbul'a giden (1886) Ali Emiri, Leskovik, Kırşehir, Trablusşam muhasebecilikleri, Elazığ, Erzurum, Halep defterdarlıkları ve Yemen maliye müfettişliği görevlerinde bulundu. II. Meşrutiyet'in ilanıyla emekli oldu.

Emekliliğinden sonra Milli Tetebbular Encümeni, Tasnif-i Vesaik-i Tarihiye Encümeni başkanlığı, Tarih-i Osmani Encümeni üyeliği yaptı. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Ali Emiri Tasnifi" olarak bilinen tasnifi yaptı. Hayatı boyunca büyük bir aşkla topladığı 4414'ü yazma 16541 kitabı 1917'de Feyzullah Efendi Medresesi'nde kurduğu ve müdürlüğünü

yaptığı kütüphaneye bağışladı. Bugün Millet Kütüphanesi adıyla hizmet veren kütüphanede Ali Emiri'nin gayretiyle bulunan Kâşgarlı Mahmut'un *Divanü Lügati't-Türk*'ünün bilenen tek nüshası da bulunmaktadır. 1908-09'da *Âmid-i Sevda* (16 sayı), 1918-20'de *Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası* (31 sayı), 1922'de *Tarih ve Edebiyat Mecmuası* (5 sayı) dergilerini yayımlayan Ali Emiri'nin mezarı Fatih Camii haziresindedir.

Yapıtları: *Levamiü'l-Hamidiye*, İst.: Âlem Mtb., 1312/1894; *Cevahirü'l-mülûk*, İst., 1319/1901(Osmanlı padişahlarının şiirleri. Sadece ilk fasikülü yayımlanmıştır); *Tezkire-i Şuara-yı Âmid*, İst.: Matbaa-i Amidi, 1327/1911 (I. cilt); *Osmanlı Vilayât-ı Şarkiyesi*, İst.: Evkaf-ı İslamiye Mtb., 1334/1337/1918; *Ezhâr-ı Hakikat*, İst.: Kader Mtb., 1334/1918; *Divan* (yazma, Millet Ktp., Emiri, Manzum, no. 37, 38, 39).

Yayıma hazırladığı yapıtlar: *Asafname* (Lütfi Paşa), İst., 1326/1910; *Acaibü'l-letaif* (Gıyaseddin Nakkaş), İst.: Kader Mtb., 1331/ 1912; *Cam-ı Cem-âyin* (Hasan bin Mahmud Bayati'nin *Silsilename-i Salatin-i İslamiye*'si), İst., 1331/1915; *Mardin Mülûk-ı Artukiye Tarihi ve Kitabeleri ve Sair Vesaik-i Mühimmesi* (Ferdi Kâtip), İst.: Kader Mtb., 1331/1915.

Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, I, 298-301; Ergun, III, 1251; Ş. Beysanoğlu, *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları*, c. II, İst., 1959, s. 140; M. Esen, "Ali Emiri Efendi", *İSTA*, II, 659-662; M. Tevfikoğlu, *Ali Emîrî Efendi*, Ank., 1989; A. S. Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi I*, Ank., 1988, s. 455-456; Gövsa, 35; M. S. Tayşi, "Ali Emîrî", *DİA*, II, 390; A. Birinci, "Kitabistan Mülkünün Sultanı: Ali Emîrî Efendi", *Dergâh*, S. 47 (Ocak 1994), s. 20; ay, "Ali Emirî Efendi", *YYOA*, I, 209-210.

ALİ EMRE *(Kastamonu, 1 Ocak 1968 -)* Şair.

Asıl adı Ali DEĞİRMENCİ. Emre Yetkin, Muharrem Çağlayan ve Erencan Yüksel imzalarını da kullandı. Şerife Hanım ile işçi İbrahim Değirmenci'nin oğlu. Mimar Sinan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 1990'dan beri Sivas'ta edebiyat öğretmeni; evli, iki çocuk babası. İlk şiirleri *Kastamonu* gazetesi ve *Dergâh* dergisinde çıktı. Şiirlerini *Kayıtlar*, *Endülüs* ve *Edebiyat Ortamı* dergilerinde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Kıyamet Mevsimleri*, İst.: Şule, 1998; *Milyon Sesli Mızıka*, İst.: Birey, 2001.

Kaynaklar: *BF* (6 Temmuz 1999).

ALİ, FAHRİ *(Üsküp / Makedonya, 1948 -)* Şair.

İlk ve orta öğrenimini Üsküp'te tamamladı. Üsküp Nikola Karev Öğretmen okulu mezunu. 19704de Birlik gazetesinde gazeteciliğe başladı. *Birlik* gazetesinin haftalık çocuk eki *Bahçe*'yi hazırladı. Üsküp Orhan Veli edebiyat-dram topluluğunun kurucularındandır. Makedon Yazarlar Birliği ve Gazeteciler Cemiyeti üyesidir. Makedonya'da yaşıyor. İlk şiirleri *Sevinç* ve *Tomurcuk* çocuk dergilerinde çıktı. Şiirlerinden bazıları Makedoncaya çevrilip kitap olarak yayımlandı (1984).

Yapıtları: Şiir: *Mangal*, Üsküp: Birlik, 1973; *İki Yürekli*, Üsküp: Birlik, 1978; *Nal*, Üsküp: Birlik, 1983; *Su Ağırlaştı*, Üsküp: Tan, 1990; *Kayadan Kopma*, Üsküp: Birlik, 1992.

Kaynaklar: *kulturturizm.gov.tr.*

ALİ FERRUH (İBNÜRREŞAT) *(İstanbul, 1865 - Sofya, 20 Kasım 1904)* Şair, yazar.

Ferruh bin Reşat imzasını da kullandı. Babası Kudüs mutasarrıfı, Yeni Osmanlılar'dan Kayazade Reşat Paşa'dır. Mülkiye Mektebi'nin ilk üç sınıfını (1882) ve Paris Siyasal Bilimler Okulu'nu bitirdi. Londra ve Paris elçiliklerinde kâtiplik, Petersburg'ta müsteşarlık, Washington'da elçilik yaptı. 1899'da atandığı Bulgaristan komiserliği sırasında öldü. Cenazesi İstanbul'a getirilerek Kadıköy'deki Mahmut Baba Türbesi'ne, babasının yanına gömüldü.

II. Abdülhamit döneminde hürriyetçi fikirleriyle tanındı. Şairliği hakkında İbnülemin "Kendine mahsus gayet selis [akıcı] ve metin [sağlam] bir üslubu vardı" derken, İ. A. Gövsa "Abdülhak Hâmid'in zayıf bir taklidi" değerlendirmesini yapmıştır. Birçok alanda yazdığı kitaplarının yarısı basıldı.

Yapıtları: Şiir: *Laklakiyat-ı Edebiye*, İst.: Matbaa-i Ebüzziya, 1301/1883; *Devlet*, (manzum Osmanlı tarihi) İst.: Karabet ve Kesber Mtb., 1302/1884; *Şâyân*, İst.: Mahmut Bey Mtb., 1303/1885; *Huşenk*, (manzum piyes) İst.: Vatan Kitabhanesi, 1303/1885; *Üssü'l-Esas*, İst.: Mahmut Bey Mtb., 1304/1886; *Kerbela*, (ilk kısmı manzum) Paris, 1305/1887.

Diğer: *Misbahü's-Salah - Viladet-i Peygamberî*, Paris, 1888; *Teşhir-i Ebatıl*, (E. Renan'a reddiye) 1306/1889.

Çeviri: *Kanun-ı Tabiat* (Volney); *Mebadi-i Hikmet-i Ahlak*, İst., 1886.

Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, I, 408-411; Gövsa, 35; Çankaya, II, 64; Necatigil, *İsimler*, 36; Özkırımlı, *TEA*, I, 96; *TDEA*, I, 113; Kurdakul, *Sözlük*, 55.

ALİ HAYDAR *(Mihaliç, 1836 - İstanbul, 1914)* Oyun yazarı, şair.

Posta ve Telgraf nazırlarından Sağır Ahmet Şükrü Bey'in oğlu. Eski Bağdat valisi Mehmet Necip Paşa dedesi, Sadrazam Mahmut Nedim Paşa amcası, Yeni Osmanlılar Cemiyeti'nin kurucularından Mehmet Bey kardeşidir. Özel

hocalardan Arapça ve Farsça dersleri aldıktan sonra 1850'de Sadaret Mektubi Kalemi'nde memurluğa başladı. 1857'de öğrenim görmesi için elçilik kâtibi sıfatıyla Paris'e gönderildi. 1861'de döndükten sonra çeşitli devlet kademelerinde tercümanlık yaptı. Dahiliye Nezareti evrak müdürlüğü görevindeyken Yeniköy'deki yalısında öldü; Eyüp Mezarlığı'na gömüldü.

Kurduğu Cemiyet-i Kitabet'in yayın organı olan *Mecmua-i İber-i İntibah* (1863) (daha sonra Mecma-i İbretnüma) adlı bir çocuk dergisi çıkardı. Şinasi'den sonra ikinci yerli oyun ve ilk manzum dramın yazarıdır. *Sergüzeşt-i Perviz*'in önsözünde "Şiirimize bir trajedi yolu açtım" diyen yazarın "oyunlarında dramatik gelişimi sağlayacak aksiyon bulunmadığı, yer ve zaman birliklerine uyulmadığı" (Prof. Ö. Nutku), bu nedenle başarılı olamadığı kabul edilir.

Yapıtları: Manzum Oyun: *Sergüzeşt-i Perviz*, İst.: Tasvir-i Efkâr Mtb., 1282/1866; *İkinci Ersas*, İst.: Tasvir-i Efkâr Mtb., 1282/1866; *Rüya Oyunu*, (komedi) İst.: Latürki ve Şark Mtb., 1292/1876.
Diğer: *Beyan-ı Hakikat*, 2 c., İst.: Matbaa-i Amire, 1293/1877; *Meyan-ı Hakikatin İkinci Faslı*, İst.: Matbaa-i Osmaniye, 1303/1887.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, I, 573; Gövsa, 173; Necatigil, *İsimler*, 37; Akyüz, *Türk Edebiyatı*, 59; Özkırımlı, *TEA*, I, 96; "Ali Haydar Bey", *TDEA*, I, 113; Kurdakul, *Sözlük*, 55; A. Uçman, "Ali Haydar", *YYOA*, I, 211.

ALİ KÂMİ
bak. AKYÜZ, Ali Kâmi

ALİ HİKMET *(İstanbul, 1971 -)* Şair.

Tam adı Ali Hikmet YAVUZ. Şair Hilmi Yavuz'un oğlu. Samsun Anadolu Lisesi'nde başladığı öğrenimini Kadıköy Anadolu Lisesi'nde tamamladı. Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü'nü bitirdi. 1997'den beri reklam yazarlığı yapıyor. İlk şiiri *Milliyet Sanat* dergisinde yayımlandı (1989). Şiirleri *Varlık, Düşler, Gösteri, Şiir Atı* gibi dergilerde yayımlandı.

Ödül: *Şeytan Uçurtması* ile 2003 Behçet Necatigil Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Küf*, İst.: Anadolu Sanat, 1996; *Şeytan Uçurtması*, İst.: Can, 2002.
Kaynaklar: Necatigil 07, *İsimler*, 220.

ALİ KEMAL *(İstanbul, 1867 - İzmit, 6 Kasım 1922)* Yazar, gazeteci.

Asıl adı Ali Rıza. Mumcular kâhyası Çankırılı Hacı Ahmet Efendi'nin oğlu. 1882'de kaydolduğu Mülkiye Mektebi'nde okurken *Tercüman-ı Hakikat* ve *Ceride-i Havadis* gazetelerinin edebi sütunlarını izlemeye başladı. Muallim Naci'nin etkisi altında ilk şiirlerini yazdı; 1886'da arkadaşlarıyla *Gülşen* adlı bir edebiyat dergisi çıkardı. 1887'de Paris'e gitti, oradan Cenevre'ye geçti ve özel hocalardan aldığı derslerle Fransızcasını geliştirdi. İstanbul'a döndükten sonra hakkında verilen bir jurnal üzerine uzun süre hapsedildi, daha sonra Halep'e sürgüne gönderildi. 1895'te, buradan gizlice Paris'e kaçtı, ancak istibdat aleyhinde faaliyet gösteren Jön Türkler'e katılmadı. Siyasal Bilimler Okulu'na kaydoldu, bir yandan da *İkdam*'ın Paris muhabirliğini yaptı. Mizancı Murat'ın Paris'e gelip Jön Türkler'in başına geçmesi üzerine, kısa bir süre o da bu harekete katıldı. 1899'da okuldan mezun olunca, önce öğrenci müfettişliğine, daha sonra Brüksel sefareti kâtipliğine tayin edildi. 1900'de Mısırlı bir prensin çiftliğini yönetmek üzere gittiği Kahire'de *Mecmua-i Kemal* (1901) ve *Türk* (1903-07) adlarıyla iki dergi yayımladı. 1903'te İsviçre'de tanıştığı bir İngiliz kızla evlendi. II. Meşrutiyet'in ilanından kısa bir süre önce hükümetin izniyle İstanbul'a döndü.

İstanbul'da bir yandan *İkdam*'da siyasi yazılar yazarken, bir yandan da Mülkiye Mektebi'nde ve Darülfünun'da dersler vermeye başladı. 31 Mart Olayı'ndan sonra bir süre İstanbul'dan ayrıldı. 1911'de eşini kaybetti. 1913'te *Peyam* adlı günlük bir gazete çıkarmaya başladı. Daha sonra Hürriyet ve İtilaf Fırkası'na girdi. İlk Damat Ferit Paşa kabinesinde maarif nazırı, ikincisinde dahiliye nazırı oldu. *Peyam*'ı Mihran Efendi'nin *Sabah*'ı ile birleştirerek *Peyam-ı Sabah* adıyla çıkardı ve burada Anadolu'da devam etmekte olan Milli Mücadele aleyhinde ağır eleştiriler yazdı. Zaferin kazanılmasından sonra hatasını anladı, ancak sorgulanmak üzere Ankara'ya götürülürken Nurettin Paşa'nın adamları tarafından İzmit'te linç edilerek öldürüldü. Döneminde Türkçeyi en güzel kullanan yazarlardan biri olan Ali Kemal çok rahat ve hatasız yazmakla da tanınmış bir gazetecidir. Otobiyografik özelliği ağır basan romanları uzun öykü denebilecek yapıdadır. İlk defa 1913'te tefrika edilen anıları oğlu Zeki Kuneralp tarafından yayımlandı.

Yapıtları: Roman: *İki Hemşire*, İst., 1315/1897; *Çölde Bir Sergüzeşt*, İst., 1316/1898; (Bu iki roman 1329/1913'te *Bir Sayh-i Şebap* adıyla birlikte basılmıştır); *Fetret*, İst.: Muhtar Halit Külliyatı, (2 kısım) 1329/1913-1330/1914.
Tarih: *Mesele-i Şarkiye: Medhal*, Kahire: Kütüphane-i Kemal, 1900; *Bir Safha-i Tarih*, İst., 1329/1913;

Rical-i İhtilal: Condorcet, Saint-Just, Danton, Robespierre 1329/1913.
Anı: *Tunus*, Paris, 1900; *Ömrüm*, (haz. Z. Kuneralp) İst., 1985.
Diğer: *Sorbon Darülfünunu'nda Edebiyat-ı Hakikiye Dersleri*, İst., 1314/1898; *Paris Musahabeleri*, 3 c., İst., 1899; *Yıldız Hatırat-ı Elimesi*, İst., 1326/1910; *İlm-i Ahlak*, İst., 1330/1914; *Raşit Müverrih mi, Şair mi?*, İst., 1334/1918; *Makaleler*, (*Peyam-ı Edebi*'deki dil ve edebiyat yazıları; haz. H. Pala) 1997.
Kaynaklar: Hüseyin Cahit (Yalçın), *Kavgalarım*, İst., 1326, s. 37-92; Yahya Kemal, *Portreler*, 70-99; Rıza Tevfik, *Biraz da Ben Konuşayım*, İst., 1993, s. 221-279; İbnülemin, *Şairler*, II, 837-841; Levent, 202-206; V. Aras, "Ali Kemal", *TDEA*, I, 113; M. Uzun, "Ali Kemal", *DİA*, II, 405; A. Uçman, "Ali Kemal", *YYOA*, I, 214-215.

ALİ MÜMTAZ
bak. AROLAT, Ali Mümtaz

ALİ NUSRET *(Yenişehir, Mart 1872 – İstanbul, 13 Şubat 1913)* Şair, yazar.

93 Harbi'nde (1877-78) Plevne'de ölen Binbaşı Osman Şahabettin Efendi'nin oğlu, şair Cenap Şahabettin ve şair Osman Fahri'nin küçük kardeşidir. 1891'de Mühendishane-i Berri'yi istihkâm mülazımı olarak bitirdi. Askeri okullarda, Mercan ve Vefa liselerinde, İstanbul Erkek Muallim Mektebi'nde edebiyat öğretmenliği yaptı. II. Meşrutiyet'ten sonra kaymakam (yarbay) rütbesindeyken emekliye ayrıldı. Veremden öldü; mezarı Fatih Camii haziresinde Gazi Osman Paşa Türbesi önündedir. Kardeşi Osman Fahri, Ali Nusret'in ölümüyle ilgili şiirlerini bastırdı (*Mersiyeler*, İst., 1329/1913). Ölümüne kadar özel dersler verdi ve gazetelere yazı yazdı. *Servet-i Fünun* ve *Şûra-yı Ümmet* dergilerinde yayımladığı dil ve edebiyat hakkındaki yazılarıyla tanındı. İ. A. Gövsa, "Uslubu biraz yüklü olmakla beraber fikirleri mizacı gibi dürüst ve sağlamdı" der.

Yapıtları: Şiir: *Şihap*, İst., 1306/1888.
Diğer: *Makalât-ı Tarihiye ve Edebiye*, 1910; *Küçük Bir Facia-yı Vatanperverâne*, ?; *Menekşe*, ?.
Çeviri: *Muallim Mustel* (A. Dumas Fils), 1311/1893; *İki Kadın* (A. Belot), 1312/1894; *Köy Muaşakaları* (E. Richebourg), 1313/1895;
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, III, 1275-1277; Gövsa, 36; R. E. Koçu, "Ali Nusret Bey", *İSTA*, II, 678; Özkırımlı, *TEA*, I, 98; *TDEA*, I, 115.

ALİ PAŞA *(Sakız, 1856 - İstanbul, 1936)* Şair.

Asıl adı Ali Haydar. "Ali Paşa" olarak tanındı. Soyadı Kanunu'ndan sonra Mehmet Ali ÇALIMLI. Sakızlı Çalımoğlu Besim Efendi'nin oğlu. Askeri Tıbbiye'den tabip yüzbaşı olarak mezun oldu (1880). Bir süre bu okulda jeoloji dersi verdi. II. Meşrutiyet'ten (1908) sonra Tıbbiye Mektebi'nde müze müdürlüğü, Harbiye Nezareti Teftiş-i İnsani Komisyonu azalığı, Haydarpaşa Askeri Hastanesi, Birinci Kolordu ve Ordu başhekimliği görevlerinde bulundu; paşalığa kadar yükseldi. Uzun süre Şirket-i Hayriye idaresinde hekimlik yaptı. Padişah Mehmed Vahideddin'in ikinci tabipliğini de yapan Ali Paşa, emekli olduktan (1921) sonra ölümüne kadar Kızılay'ın başkanlığını yürüttü; aynı zamanda kurucuları arasında bulunduğu Verem Savaş Derneği'nde de başkanlık yaptı. Mezarı Paşabahçe'dedir. Kaynaklarda şiirlerini bir kitapçıkta toplayarak yayımladığı belirtilmektedir.

Yapıtları: Araştırma: *Telhis-i İlm-i Maadin*, İst.: Matbaa-i Ebüzziya, 1898; *Miyar-ı Gıda*, ?; *Tabakat-ül Arz*, ?.
Kaynaklar: Gövsa, 38; "Ali Paşa (Dr. Mehmed), *İSTA*, II, 683; V. B. Kurdoğlu, *Şair Tabibler*, İst., 1967, s. 264-266; "Çalımlı, Mehmed Ali", *TDEA*, II, 113.

ALİ RIZA SEYFİ *(İstanbul, 1879 - 1958)* Şair, romancı, tarih yazarı.

Soyadı SEYFİOĞLU. Ali Rıza imzasını da kullandı. Deniz binbaşı Mehmet Seyfi Bey'in oğlu. Denizcilik tarihi yazarı Süleyman Nutki ağabeyidir. Kasımpaşa Bahriye Rüştiyesi'nden sonra 1892'de Heybeliada Denizcilik Okulu'na girdi. 1897'de deniz subayı olarak Basra'ya gönderildi. Çanakkale Boğazı'ndaki donanmada, Bahriye Fen Komisyonu'nda ve Trablusgarp'ta görev yaptı. 1906'da Genelkurmay denizcilik dairesi tercüme kalemine girdi; burada hocası ünlü Türkçü Miralay Saffet Bey ile çalıştı. 1909'da yüzbaşıyken askerlikten ayrıldı ve denizcilik tarihi araştırmalarına başladı. İstanbul'un işgali sırasında ailesiyle birlikte Ankara'ya gitti; Matbuat Umum Müdürlüğü'nde İngilizce tercümanlığı yaptı. 1926'da İstanbul'a döndü ve Ticaret Odası'nda deniz ticareti şube başkanlığını yürüttü. Şiir ve yazılarını *Tasvir-i Efkâr*, *Şehbal*, *Donanma*, *Resimli Kitap*, *Sabah* ve *Tercüman-ı Hakikat* gibi gazete ve dergilerde yayımladı.

Yapıtları: Tarihi Roman: *Hayat-ı Alûde*, İst., 1318/

1900; *Kazıklı Voyvoda*, (B. Stoker'dan uyarlama) İst., 1928 (yb *Drakula İstanbul'da*, İst.: Kamer, 1997); *Deli Aslan*, İst., 1933; *Çocuk Kahraman Durakoğlu Demir*, İst., 1934; *Bozkırların Kurtları*, İst., 1935; *Bayram Reis*, İst., 1935.
Şiir: *Muazzez Vatana*, (ablası Salime Servet Seyfi ile) İst., 1329/1331/1913.
Tarih: *Muharebat-ı Bahriye-i Osmaniye Zeyli*, İst., 1316/1899; *Turgut Reis*, İst., 1317/1899 (yb haz. İ. Pala, İst.: Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, 1994); *Çanakkale Boğazı*, İst., 1318/1900; *Kemal Reis ve Baba Oruç*, İst., 1325/1909; *Barbaros Hayrettin*, İst., 1326/1328/1910; *Kırım Harbinde Kars Niçin Düştü?*, İst., 1913; *Kafkasya'nın Ruslar Tarafından İstilası Tarihi*, İst., 1917; *İskitler ve İskitler Hakkında Heredot'un Verdiği Bilgiler*, İst., 1934.
Diğer: *Gazi ve İnkılâp*, İst.: Remzi, 1933; *Kurtuluş ve Kurtuluş Savaşı Üzerindeki Yazılarım*, İst.: Devlet Mtb., 1934; *Attlee*, İst.: Tefeyyüz, 1945; *Türklük Demek Kahramanlık Demektir*, İst.: Kaptan ve Makinistler Cemiyeti, 1940.
Çeviri: *Harekât-ı Bahriye* (J. S. Corbett), 3 c., İst., 1928; *Yutland Muharebe-i Bahriyesi* (Karlion-Belleyir), 1934; *Tarzan'ın Canavarları*, 1935; *Bir Milletin Bir İmparatorlukla Savaşı: 1828-1829 Türk-Rus Harbi* (J. Brown), 1940; *Çeşme Deniz Muharebesi ve Akdeniz'de İlk Rus Donanması*, 1943; *Türkiye ve Kırım Harbi* (A. Slade), 1943; *Sir Adolpus Slade'in (Müşavir Paşa) Türkiye Seyahatnamesi ve Türk Donanması ile Yaptığı "Karadeniz" Seferi* (A. Slade), 1945; *Yanlışlıklar Gecesi* (O. Goldsmith), Ank.: MEB, 1946.
Kaynaklar: Ergun, *Şairler*, I, 455-459.

ALİ RUHİ *(İstanbul, 1853 - Singapur[?], 1890)* Şair.

Kayseri mutasarrıfı Darbazzade Veys Paşa'nın oğlu. Babasının görevi nedeniyle çocukluğu doğu illerinde geçti; özel hocalardan Arapça ve Farsça öğrendi. Hoca Şakir Efendi'nin üçüncü ilmiye taburunda yer alarak Sırp savaşına katıldı. Bir süre İstanbul Belediyesi'nde memurluk yaptı. Son olarak, II. Abdülhamit'in Japonya'ya gönderdiği Ertuğrul firkateyninin seyir defterini yazmakla görevlendirildi. Kimi kaynaklar Ertuğrul firkateyninin batması sonucu diğer mürettebatla birlikte boğularak öldüğünü, kimi kaynaklar ise Japonya'ya giderken yolda hastalanarak Singapur'da bir hastaneye kaldırıldığını ve orada öldüğünü belirtir.

Muallim Naci ve Yenişehirli Avni'nin etkileri görülen 34 gazelini topladığı *Lemeât* adlı divançesiyle tanınan şair bir "tezkiretü'ş-şuara" yazma hazırlığı da yapmıştır. Hatta bunun için *Tercüman-ı Hakikat* gazetesine ilan vererek şair ve edebiyatçılardan biyografi toplamış, ancak içkiye olan düşkünlüğü ve dağınık bir yaşam sürmesi nedeniyle bu girişimi yarım kalmıştır.

Yapıtları: Şiir: *Lemeât*, İst.: Mihran Mtb., 1885.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, III, 1526-1534; Ergun, *Şairler*, I, 459-462; Gövsa, 39.

ALİ ŞADİ *(Sivas, 1873 - ?)* Şair.

M. Ali ve Mehmet Süreyya imzalarını da kullandı. Babası Köseoğlu Lütfullah Ağa'dır. 1898'de Heybeliada Bahriye Mektebi'nden asteğmen rütbesiyle mezun oldu. 1900'de Büyükada liman reisliğine atandı. 1908'de yüzbaşı rütbesiyle Trabzon vapuru süvarisi oldu. 1924'te emekli olduktan sonra da İzmir ve Çanakkale liman reisliği yaptı. 1936'dan sonraki hayatı hakkında bilgi yoktur. İlk şiiri 1893'te *Hazine-i Fünun*'da çıktı. *Mektep* ve *Malumat* dergileri ile *Hizmet* gazetesinde şiirlerini yayımladı. 1898'de 12 sayı süren *Nabi* adlı bir dergi çıkardı. Mersiyelerinden oluşan *Sirişk-i matem* adlı kitabıyla tanındı.

Yapıtları: Şiir: *Cüstücû*, ?; *Sirişk-i Matem*, İst.: Osmanlı Meziyet-i İktisadiye Mtb., 1326/1910.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, III, 1757-1758; Ergun, *Şairler*, II, 466-468; "Ali Şadi", *TDEA*, I, 117.

ALİ TEOMAN *(İstanbul, 7 Temmuz 1962 -)* Öykücü, romancı.

Asıl adı Ali TATAROĞLU. Suna Hanım ile mimar Mehmet Tataroğlu'nun oğlu. İstanbul Alman Lisesi'ni (1981) ve İTÜ Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi (1986). Sorbonne Üniversitesi Plastik Sanatlar Fakültesi'nde "Yaşar Kemal'in Yapıtlarında Geleneksel Türk Halk Masallarının İşlenişi" konulu bir tez hazırladı (1993). İstanbul ve Londra'da mimarlık, çeşitli üniversitelerde İngilizce okutmanlığı yaptı. İstanbul'da yaşıyor; evli.

1980'lerin sonlarında öyküler yazmaya başladı. *Milliyet Sanat, Varlık, kitap-lık, Cogito, Sanat Dünyamız, Geceyazısı* dergilerinde öykü, şiir, deneme ve eleştirileri çıktı. *Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı*'nın yazarı olduğunu 2007'de *kitap-lık* dergisinde açıkladı. İletişimsizlik ve anlam yitimi üstünde yoğunlaşan öykülerinde bilinç akışı tekniğine dayalı diyalogları, dil oyunları, zaman ve geçmiş kavramlarına ilişkin farklı algıları ile dikkat çekti. Öyküleri İngilizce ve Almancaya çevrildi ve antolojilerde yer aldı.

Ödül: "Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı" ile 1991 Haldun Taner Öykü Ödülü (Nurten Ay adıyla katıldı, Adnan Özyalçıner'le paylaştı); "İnsansız Konağın İkonu" ile 1992 Milliyet Öykü Ödülü (İkincilik).

Yapıtları: Öykü: *Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı*, (Nurten Ay adıyla) İst.: Simavi, 1991 (Ali Teoman adıyla, Sel, 2007); *İnsansız Konağın İkonu*, İst.: Milliyet, 1993; *Pervaneler*, İst.: YKY, 1998; *Aşk Yaşama Çok Uçuk*, İst.: Sel, 2006.
Roman: *Uykuda Çocuk Ölümleri*, İst.: YKY, 2002; *Bir Garip Cindi Zümrüdüanka*, İst.: Sel, 2005; *Karadelik Güncesi*, İst.: Sel, 2007; *Eşikte*, İst.: Sel, 2008.
Kaynaklar: *BF* (Mayıs 1999 ve 2009).

ALKAN, AHMET TURAN *(Sivas, 24 Mart 1954 -)* Denemeci, tarih araştırmacısı.

Recai Güllapdan imzasını da kullandı. Zeynep Hanım ile tesviyeci Talât Alkan'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Sivas'ta tamamladı (1972). AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdikten sonra bir süre gazetecilik (1977-80) ve muhasebecilik (1982-85) yaptı. 1985'te Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'ne öğretim üyesi olarak girdi. "II. Meşrutiyet Devrinde Ordu ve Siyaset" konulu teziyle Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde doktor unvanını aldı. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi öğretim üyeliğinden emekli (2008). Evli ve iki çocuk babası. TYB ve Cedit Vakfı üyesi.

İlk yazısı 1974'te, Sivas'ta yayımlanan *Anadolu* gazetesinde çıktı. Deneme-araştırma türündeki yazıları *Türkiye Günlüğü*, *Türk Edebiyatı*, *Aksiyon*, *Aktüel*, *Zaman*, *Yeni Türkiye*, *Düşünen Siyaset* gibi dergilerde yayımlandı. 1984-91 arasında TRT için "Dağlar", "Türbeler", "Kaybolan Şehirler", "Avşar Düğünü" adlı belgesellerin metin yazarlığını yaptı. Siyasi tarih hakkında araştırma kitapları vardır.

Ödül: *Altıncı Şehir* ile 1993 TYB Deneme Ödülü; bütün yapıtlarıyla 1997 Türk Ocakları Hamdullah Suphi Tanrıöver Hizmet Ödülü.

Yapıtları: Deneme: *Altıncı Şehir*, İst.: Ötüken, 1992; *Üç Noktanın Söylediği*, İst.: İnsan, 1994; *Ateş Tecrübeleri*, İst.: Ötüken, 1996; *Yatağıma Kırgın Irmaklar*, İst.: Ötüken, 1997; *Kurşunkalem Yazıları*, İst.: Ötüken, 1999; *Yol Türküleri*, İst.: Ötüken, 1999; *Tartışmacı Arkadaşlara Başarılar Dilerim*, İst.: Timaş, 2001; *Kalem İşleri*, İst.: Timaş, 2002; *Konuş ki Görebileyim*, İst.: Timaş, 2004; *Yatağında Kırgın Irmaklar*, İst.: Timaş, 2005; *Gemilerde Talim Var*, İst.: Timaş, 2005; *Meşk Olsun*, İst.: Timaş, 2005; *Biz Böyle Güzeliz*, İst.: Timaş, 2006.
Günlük: *Hac Günlüğü*, İst.: Timaş, 2002.
Kaynaklar: *BF* (13 Nisan 1999).

ALKAN, ELİF SU *(Ayvalık/Balıkesir, 27 Şubat 1962 -)* Şair.

Şair ve çevirmen Erdoğan Alkan ile Birsen Hanım'ın kızı, şair ve çevirmen Tozan Alkan'ın ablası. İlköğrenimini Ankara'da, ortaöğrenimini İstanbul Notre Dame de Sion Fransız Kız Lisesi'nde tamamladı (1980). Belçika'da Ceria Turizm Yüksekokulu'na devam etti. Fransız Göçmen Bürosu, *Yazko Somut* dergisi, *Günaydın* gazetesi ve Paris Büyükelçiliği'nde çalıştı. Paris'te yaşıyor; evli ve iki çocuk annesi. Şiir ve çevirilerini *Edebiyat 81*, *Yazko Edebiyat* ve *Varlık* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Umut*, İst.: Asa, 1981; *Mayıs Sevgili*, İst.: Deyiş, 1986; *İstanbul Çok Uzaklarda*, İst.: Pencere, 2002.
Kaynaklar: *BF* (21 Ağustos 2000); Işık, 56.

ALKAN, ERDOĞAN *(Çırakman köyü/Samsun, 10 Haziran 1935 -)* Şair, çevirmen.

Öğretmen Sıdıka Hanım ile mübaşir Emin Alkan'ın oğlu. Samsun Ondokuz Mayıs Lisesi'ni (1955) ve AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1960). Brüksel Inbel Enstitüsü'nde halkla ilişkiler konusunda staj gördü (1966). Maiyet memurluğu ve kaymakamlık (1960-65), Turizm Bakanlığı'nda periyodik yayınlar şube müdürlüğü, Milli Prodüktivite Merkezi'nde iktisat uzmanlığı, TRT'de yönetmenlik ve gazetecilik yaptıktan sonra emekli oldu. Deyiş Yayınları'nı kurdu ve yönetti (1985-89). TYS ve PEN Yazarlar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri ("Ben O İnsanlardan Değilim") 1957'de *Türk Dili*'nde, P. Verlaine'den çevirdiği ilk şiir ("Batan Güneşler") 1958'de *Varlık*'ta çıktı. Şiir ve çevirilerini *Türk Dili*, *Varlık*, *Papirüs* ve *Yazko Edebiyat* dergilerinde yayımladı. Şiirlerinin yanı sıra Fransız edebiyatından yaptığı çevirilerle tanındı. İkinci Yeni şiirinin genel özelliklerinden yararlandığı kabul edildiyse de kendisi bu akımın "uydurma" ve "yapay" olduğunu ileri sürmektedir. Cemal Süreya onu "Önceleri klasik bir duyarlıkla kuruyordu şiirlerini. Sonraları zekâ şiirine yönelmiş, bir eğleni havasının çevresinde hareket etmeye başlamıştır" biçiminde değerlendirdi. Âşık Veysel'in yaşamını konu alan *Kör Oldum Veysel Oldum* romanı radyo oyununa uyarlanarak 1998'de yayımlandı.

Ödül: 1970 TRT Kitle İletişim Araştırma Başarı Ödülü; *Arthur Rimbaud'dan Seçme Şiirler* ile 1982 Yazko Çeviri Büyük Ödülü; 1989 TRT Dizi Film Senaryosu Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Güneş Tozları*, İst.: Yenilik Mtb., 1958; *Ekuanil Çiçekleri*, Ank.: Doğuş Mtb., 1964; *Kerem Gibi*, Ank.: Ulusoğlu Mtb., 1969; *Kuş Ormanı*, İst.: Asa, 1981; *Kıyı*, İst.: Yazko, 1983; *Eylül Çalgıcısı*, (toplu şiirler) İst.: Deyiş, 1985; *Elimde*

Güller ve Rüzgâr, İst.: Broy, 1992; *Eylül Çalgıcısı*, (çıkarmalar ve eklemelerle toplu şiirler) İst.: Broy, 1994. *Kerem Gibi*, (Halk şiirleri ekleriyle toplu şiirler) 2004; *Sfenks*, İst.: Varlık, 2005.
Roman: *Kör Oldum Veysel Oldum*, İst.: E, 1991.
Araştırma-İnceleme: *Paul Verlaine (Yaşamı, Sanatı, Şiirleri)*, Samsun: Yüceer Mtb., 1961; *Sembolizm*, İst.: Deyiş, 1985; *Ateş Hırsızı Arthur Rimbaud*, İst.: Broy, 1993; *Düş Gezgini Gerard de Nerval*, İst.: Broy, 1994; *Şiir Sanatı*, İst.: Yön, 1995; *Karanlıklar Prensi Baudelaire*, İst.: Evrensel Kültür Kitaplığı, 1995; *Paris Komünü ve Komün Şairleri*, İst.: Evrensel Kültür Kitaplığı, 1996; *1789 Devrim Şarkıları*, İst.: Kaynak, 1997; *Baudelaire ve Satanizm*, İst.: Broy, 1999; Alevi Mitolojisi, 2005; *Gerçekçilik*, İst.: Varlık, 2006; *Romantizm*, İst.: Varlık, 2006; *Sembolizm*, İst.: Varlık, 2006.
Derleme: *Bahar Şiirleri Antolojisi*, (T. Hayrioğlu ile) İst.: Sıralar Mtb., 1958; *Aşık Veysel'den Nükteler*, İst.: Pencere, 2001; *Hapishane Şiirleri*, İst.: Kaynak, 2002.
Başlıca Çevirileri: *Tanrılar Susamışlardı* (A. France), İst.: Altın Kitaplar, 1973; *Bulantı* (J. P. Sartre), İst.: Altın Kitaplar, 1973; *Eugénie Grandet* (H. de Balzac), İst.: Altın Kitaplar, 1973; *Thais* (A. France), İst.: Altın Kitaplar, 1973; *Bulantı* (J. P. Sartre), İst.: Altın Kitaplar, 1973; *Gerçek* (E. Zola), İst.: Altın Kitaplar, 1974; *Arthur Rimbaud'dan Seçme Şiirler*, İst.: Yazko, 1981; *Illuminations, Cehennemde Bir Mevsim* (A. Rimbaud), İst.: Alaz, 1984; *Özden Günceler, Kötülük Çiçekleri* (C. Baudelaire), İst.: Alaz, 1984; *Gerçekliğin Boyutları* (Aragon), İst.: De, 1984; *Elsa'nın Mecnunu* (Aragon), İst.: Deyiş, 1986; *Yürekteki İspanya* (P. Neruda), İst.: Alaz, 1986 (yb *Yürekteki İspanya ve Oduncunun Türküsü*, İst.: Us, 1991); *Seçme Şiirler* (Aragon), İst.: Yön, 1993; *Seçme Şiirler* (P. Verlaine), İst.: Yön, 1994; *Seçme Yapıtlar (Yürekteki İspanya, Macchu Picchu Tepeleri, Gökyüzünün Taşları, Şili'nin Taşları, Alevler Kılıcı)* (Neruda), İst.: Toplumsal Dönüşüm, 1994; *Espri Sanatı* (S. Freud), İst.: Toplumsal Dönüşüm, 1996; *Yüz Aşk Şiiri* (Neruda), İst.: Koynak, 1997; *Şairler Prensi Mallarmé*, İst.: Broy, 1998; *Abydos'lu Nişanlı Kız* (Byron), İst.: Broy, 1999.
Kaynaklar: *BF* (13 Eylül 1999); Çankaya, VI, 4030-4033; Necatigil, *İsimler*, 39; Kurdakul, *Sözlük*, 59; C. Süreya, *Mülkiyeli Şairler*, İst., 1966, s. 93.

ALKAN, TOZAN *(İstanbul, 6 Mart 1963 -)* Şair, çevirmen.

Şair ve çevirmen Erdoğan Alkan ile Birsen Hanım'ın oğlu, şair Elif Su Alkan'ın kardeşi. İlk öğrenimini Namık Kemal İlkokulu'nda ortaöğrenimini İstanbul'da Galatasaray Lisesi'nde gördü. Boğaziçi Üniversitesi İşletme Bölümü'nden mezunu. İÜ Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda okutmanlık yaptı. *Ç.N.* Çeviri Edebiyatı dergisinin yayın yönetmeni. PEN ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. Charles Baudelaire, Lord Byron, Victor Hugo, William Blake, D. H. Lawrence gibi yazarlardan çeviriler yaptı. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuğu var. Şiir ve çevirileri *Kuzey Yıldızı, Üç Nokta, Edebiyat ve Eleştiri, Varlık* gibi dergilerde yayımlandı.
Yapıtları: Şiir: *Zaman ve Maske*, İst.: Don Kişot, 2002; *Kalbin Akşamüzerleri*, İst.: Don Kişot, 2005; *Ve Rüzgâr*, İst.: Artshop, 2007.
Kaynaklar: *BF* (1 Ekim 2008); Işık 06, 261.

ALKAYA, ORHAN *(İstanbul, Şubat 1958 -)* Şair, tiyatrocu.

Güzin Hanım ile Adnan Alkaya'nın oğlu. Özel Doğuş Lisesi'nden sonra bir süre İÜ Hukuk Fakültesi'ne devam etti; 1978'de girdiği Marmara Üniversitesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu'nda okudu. 1972'de tiyatroya başladı ve 1976'da İstanbul Şehir Tiyatroları'na oyuncu olarak girdi; 1980'deki askeri darbe sonrası dönemde işine son verildi. Ansiklopedilerde madde yazarlığı, danışmanlık, reklamcılık, gazetecilik ve editörlük yaptı. *Şiir Atı* dergisinin kurucuları arasında yer aldı. *Tiyatro Tiyatro* dergisinin genel yayın yönetmenliğini yaptı. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir kız babası.

Şiir ve yazılarını 1982'den bu yana *Yarın, Tan, Üç Çiçek, Gösteri, Varlık, Sombahar, Ludingirra, Demokrat* ve *E* dergilerinde, sinema, tiyatro ve eleştiri yazılarını *Cumhuriyet, Yeni Yüzyıl* ve *Demokrasi* gazetelerinde yayımladı. Şiirlerinde kişisel tarihi ile tarihteki trajik kahramanlara, filozoflara, anarşistlere ve kutsal kitaplara göndermeler yaparak hayatın anlamını ontolojik bir söylemle irdeleme çabasında olduğu görüldü. Hermetik bir şiir yazdığı kabul edildi. Alkaya'nın "aşkın tarihini yazmak gibi bir misyon üstlendiği"ni vurgulayan H. Ergülen, "bu aşkın büyük bir bölümü 'kadın'a ayrılmışken, Jimi Hendrix'ten A. Haşim'e, Janis Joplin'e, yenilmişlere duyulan aşkın da hatırı sayılır bir yeri vardır bu şiirde" değerlendirmesini yaptı.

Ödül: "Biten Nedir?" ile 1983 Gösteri Dergisi Şiir Ödülü (üçüncülük).

Yapıtları: Şiir: *Parçalanmış Divan*, İst.: Korsan, 1990; *A! Etika*, İst.: Telos, 1991; *Yenilgiler Tarihi*, c. I, İst.: Telos, 1994; *Erken Sözler*, İst.: No: 27, 1999; *Tuz Günleri*, İst.: Gendaş Kültür, 2001.
Deneme: *Türkiye Hâlâ Mümkün*, İst.: Patika, 1999.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 35; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 63-64; O. Alkaya, "Biten Nedir?", *Gösteri*, S. 35 (Ekim 1983); Eylülsarmaşığı, "Orhan Alkaya ile 'A! Etika' Üzerine", *Argos*, S. 41 (Ocak 1992); A. Özer, "Orhan Alkaya ile 'A! Etika' Üzerine", *Düşler*,

S. 4 (Nisan 1992); O. Kâhyaoğlu-E. Erem, "Orhan Alkaya: Şiirim Giderek Arınıyor, Giderek Bilginin Kurallarından Sıyrılmaya Başlıyor", *Sombahar*, S. 30 (Temmuz-Ağustos 1995); H. Ergülen, " 'Arzu' ile 'Hâl' Arasında Bir 'Vesile'nin Şairi: Orhan Alkaya", *aynı yerde*; R. Dara, *Kırık Amfora*, İst., 1999, s. 153-159.

ALOVA, ERDAL *(Ankara, 17 Haziran 1952 -)* Şair, çevirmen.

Asıl adı Erdal ALBAYRAK, Alova adını da kullanıyor. Nurhayat Hanım ile subay İlyas Albayrak'ın oğlu. İlkokulu Ankara'da, ortaokulu İstanbul Yeşilyurt Koleji'nde okudu. Ankara Cumhuriyet Lisesi'ni bitirdikten sonra girdiği ODTÜ Mühendislik Fakültesi'ndeki öğrenimini tamamlamadı; 2. sınıftan ayrıldı. Ardından bir süre de İÜ Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda öğrenim gördü (1970-72). 1973'ten başlayarak çeşitli yayınevlerinde çevirmenlik, redaktörlük ve editörlük yaptı. Halen editörlük ve çevirmenlik yapmaktadır. TYS üyesi. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, iki çocuk babası.

Edebiyat yaşamına şiirle başladı. İlk şiiri (*"Issız Gül"*) Kasım 1973'te *Yeni Dergi*'de yayımlandı. Daha sonraki yıllarda şiirleriyle *Yeni Dergi*, *Militan*, *Sanat Emeği*, *Gösteri*, *Adam Sanat* gibi dergilerde göründü. 1977-79 arasında *Politika* gazetesinin sanat sayfasını yönetti. "Toplumcu gerçekçi şiir geleneğine koşut ürünleriyle değişik temaları işlerken, düşün ve duyarlık birikimlerini beceriyle sese dönüştürmesini bilen bir şair kimliği kazandı" (Kurdakul). Bu dönem şiirlerini *En Son Çıkan Şarkılar* (1980) adlı kitabında topladı.

Alova'nın şiir derlemeleri ve bir de gezi yazıları derlemesi bulunmaktadır. Alova bu derleme çalışmasında, çeşitli yerlere ilişkin, ünlü yazarların gözlem ve anılarını aktarmakta, okuru geçmiş kültüre, değişik geleneklere ve başka kültürlere ulaştırmaktadır. Lorca, Neruda, Kavafis gibi şairlerden çeviriler yapan Alova'nın şiirlerinden bazıları Portekizceye çevrilip *A Linguaem de Areia* adıyla yayımlanmıştır.

Ödül: *Bitik Kent* ile 1996 Cemal Süreya Şiir Ödülü; *Toplu Şiirler* ile 2009 Behçet Necatigil Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *En Son Çıkan Şarkılar*, İst.: Sanat Emeği, 1980; *Giz Dökümü*, İst.: Adam, 1989; *Bitik Kent*, İst.: Adam, 1995; *Dizeler: 2001-1973*, İst.: YKY, 2001; *Tensemeler*, İst.: Arion, 2007; *Toplu Şiirler 2008-1973*, İst.: İş Kültür, 2008.
Derleme: *Aşk ve Erotizm Şiirleri Antolojisi*, İst.: Sosyal, 1993; *Türk Yazınından Seçilmiş Gezi Yazıları*, İst.: Adam, 1993; *Bir Aksacık Karınca: Şiir Atlası*, İst.: YKY, 1992; *Dünya Şiirleri Antolojisi*, (C. Çapan, E. Canberk ile) İst.: Adam , 2000; *Kaptanın Şiir Defteri*, (C. Çapan ile) İst.: Doğan Kitap, 2000.
Sözlük: *Latince-Türkçe Sözlük*, (S. Kabağaç ile) İst.: Sosyal, 1995.
Başlıca Çevirileri: *Bir Hayat Fabrikası Kuracağız* (N. Vaptsarov), İst.: Sanat Emeği, 1980; *Barbarları Beklerken* (K. Kavafis; Barış Pirhasan ile), İst.: Yazko, 1981; *Bütün Şiirlerinden Seçmeler* (K. Kavafis; Barış Pirhasan ile), İst.: Yön, 1992; *Bütün Şiirlerinden Seçmeler* (F. Garcia Lorca), İst.: Kavram, 1994; *Bozkırda Bir Katedral* (Z. Herbert), İst.: İyi Şeyler, 1995; *Öklidgiller* (E. Guillevic), İst.: İyi Şeyler, 1994; *Gelge Bile Yalnız* (P. Neruda), İst.: İyi Şeyler, 1991; *Kuruntular Kitabı* (P. Neruda), İst.: İmge, 1999; *Kuşlar Sanatı* (P. Neruda), İst., Milliyet, 1998.
Kaynaklar: *BF* (Aralık 1999); Necatigil, *İsimler*, 39; Kurdakul, *Sözlük*, 62; G. Emre, "Gezi Yazıları'nı Sever misiniz", *Cumhuriyet Kitap*, 16 Eylül 1993.

ALPARSLAN, ALİ *(Çorlu/Tekirdağ, 1923 - İstanbul, 24 Ocak 2006)* Edebiyat tarihçisi, hattat.

Atiye Hanım ile çiftçi Mehmet Bey'in oğlu. İlk ve orta okulu Üsküdar'da okudu. Haydarpaşa Lisesi'ni ve İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı ile Fars Edebiyatı bölümlerini bitirdi (1948). Tahran Üniversitesi'nde "İran Milli Bayramları ve Edebiyatta Yeri" konusunda yaptığı araştırmayla yüksek lisans derecesi aldı (1952); İÜ Edebiyat Fakültesi'nde "Yunus Emre'de Tasavvuf" teziyle doktor, "Fazlullah-ı Hurûfî'nin Seyyid Nesimi'ye Tesiri" teziyle doçent (1962), *Kadı Burhaneddin Divanı'ndan Seçmeler ve Şerhi* ile profesör (1982) oldu. Başbakanlık Arşiv Genel Müdürlüğü (1953) ve Dışişleri Bakanlığı'nda (1954-56) görev aldı. AÜ İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi Bölümü'nde asistanlık (1957-59), İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyeliği (1959-89) ve Türkiyat Enstitüsü müdürlüğü (1980-89) yaptı. 1989'dan vefatına kadar Mimar Sinan Üniversitesi'nde hat hocalığı yaptı.

İlk yazısı ("Mişkât-ı Edeb") 1960'ta *Türk Dili ve Edebiyatı* dergisinde çıktı. Yazılarını *Türk Dili ve Edebiyatı*, *Türkiyat Mecmuası* ve *Boğaziçi Üniversitesi Dergisi*'nde yayımladı. Talik, rika ve celi yazılardan icazetname almış bir hattat olarak da tanındı. *Encyclopaedia of Islam*'a "Hat" (İran ve Türkiye) maddesini yazdı.

Yapıtları: Araştırma-İnceleme: *Kadı Burhaneddin Divanı'ndan Seçmeler ve Şerhi*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1977; *Ahmet Paşa*, Ank.: Gaye Mtb., 1987;

Şeyh Galip, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1988; *Abdülbaki Gölpınarlı*, Ank., 1996; *Ünlü Türk Hattatları*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1992; *Besmele Bahçesi*, İst.: Mega, 1998; *Osmanlı Hat Sanatı Tarihi*, İst.: YKY, 1999; *Çağımızda Türk Şiirinin Coğrafi Sınırları*, Prizren: BATTAM, 2005.

Kaynaklar: *BF* (2 Kasım 1999); "Alparslan, Ali", *TDEA*, I, 123.

ALPAT, İNÖNÜ *(Ankara, 8 Ekim 1962 -)* Şair.

Hikmet Tâlû imzasıyla *Yeniden* dergisinde siyasal yazılar yazdı. Hikmet Hanım ile avukat M. Dursun Alpat'ın oğlu. Gazi Üni. Kamu Yönetimi'nden mahkûmiyet nedeniyle ayrıldı, daha sonra Açık Öğretim Fakültesi'nde iktisat okudu. Çankaya Belediyesi basın-yayın bölümünde çalıştı. Halen günlük gazetelerde siyasi yazıları yayımlanıyor. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Evli, bir çocuk babası.

İlk şiiri "Görüşçü Analara" 1986'da *Mayıs* dergisinde çıktı. Bestelenen şiirleri Ali Asker ve Sevinç Eratalay'ın kasetlerinde yer aldı.

Ödül: "Kendini Anlatırsa Bir Kız" dosyasıyla 1987 Enver Gökçe Şiir Yarışması'nda mansiyon.

Yapıtları: Şiir: *Yaralı Oğluyum Hayatın*, İzmir: Mayıs, 1986; *Kendini Anlatırsa Bir Kız*, İst.: Belge, 1993.

Kaynaklar: *BF* (4 Nisan 1999); Işık, 57.

ALPAY, H. CENGİZ *(Gürün/Sivas, 1922 - İstanbul, 1991)* Şair.

Özel öğretim gördü, liseyi dışarıdan bitirmeye çalıştı. Muhasebecilik ve imalatçılık yaptı (1959-68). 1973'te Nakışlar Yayınevi'ni kurdu. Çeşitli gazetelerde hicivleri yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *İlkbahardan Yaza Doğru*, İst.: İkbal, 1953; *Yaz Dedi*, İst.: Baha Mtb., 1966; *İlkbahar*, İst.: Öztürk Mtb., 1967; *Başlattılar*, (hicivler) İst.: İlbeyi Mtb., 1968; *Okşattılar*, 1969; *Oynattılar*, (hicivler) İst.: İlbeyi Mtb., 1969; *Gül Attılar*, İst.: İlbeyi Mtb., 1969; *Alparslan ve Malazgirt Destanı*, İst.: Toker, 197l; *Nakışlar*, İst.: Yeni Asya Dağıtım, 1972; *Gönülden Akışlar*, İst.: Nakışlar, 1973; *Manzaraya Bakışlar*, 1973; *Harman Zamanı*, İst.: Nakışlar, 1974; *Orman Zamanı*, İst.: Nakışlar, 1976; *Hoşgeldiniz*, İst.: Nakışlar, 1984.

Kaynaklar: Karaalioğlu, 46; Işık, 58; "Alpay, H. Cengiz", *TDEA*, I, 123.

ALPAY, NECMİYE *(Sındırgı / Balıkesir, 23 Kasım 1946 -)* Yazar.

Tam adı Ayşe Necmiye Alpay. Rukiye Hanım ile Jandarma assubayı Mehmet Alpay'ın kızı. İlkokulu Germiri Nahiye'sinde (1957), ortaokulu Konya Kız Lisesi'nde (1961), liseyi Ankara Cumhuriyet Lisesi'nde tamamladı (1964). AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu (1969). Doktorasını Paris Nannterre Üniversitesi'nde yaptı (1978). AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki öğretim üyeliği 12 Eylül darbesi ile sona erdi. Üç yıl Mamak askeri Cezaevi'nde tutuklu kaldı. Terzi işçiliği, çevirmenlik yaptı. Akademi İstanbul'da, Yeditepe Üniversitesi'nde Türkçe ve Yaratıcı Yazarlık Dersleri verdi (1996-2003). 2005'den beri Dil danışmanlığı yapıyor. Açık Radyo'da "Dilimiz Dillerimiz" adlı bir program hazırladı, sundu (9 Kasım 2004 - 26 Nisan 2005). *Radikal Kitap* ekinde dil üzerine yazdı. *Radikal* gazetesinde her hafta köşe yazıları yayımlanıyor. *Kuram*, *Sombahar* ve *Ludingirra* dergilerinin yayın kurullarında yer aldı ve Çağdaş Türk Şiiri üzerine eleştirileri yayımlandı. Çeviri kitapları yayımlandı. İstanbul'da yaşıyor.

İlk eleştirisi ("Militan'da Çıkan İki Yazı Üzerine") *Militan* dergisinde çıktı (Mayıs 1975). *Sombahar*, *Ludingirra*, *Radikal Kitap*, *Radikal* gazetesi ve *Milliyet Kitap* eki gibi dergi ve gazetelerde yazıları yayımlandı.

Yapıtları: Deneme-İnceleme: *Türkçe Sorunları Kılavuzu*, İst.: Metis, 2004; *Dilimiz, Dillerimiz*, İst.: Metis, 2004; *Yaklaşma Çabası*, İst.: Kanat, 2005.

Kaynaklar: *BF* (25 Eylül 2008). *Yaklaşma Çabası*, İst.: Kanat, 2005. E. Akın, "Edebi Eserin Olağanüstülüğü", *Virgül* , S. 90; A. G. Userin, "Necmiye Alpay'ın Yaklaşma Çabası", *Yediiklim* s. 199, (Ekim 2006); Ayşe Ece, "Necmiye Alpay", *Bizim Eleştirmenlerimiz* içinde, (haz. Mehmet Rifat), İst.: İş Kültür, 2008.

ALPAY, ULVİYE *(Adana, 27 Haziran 1951 -)* Öykücü.

Fatma Hanım ile gümrük müdürü Ahmet Alpay'ın kızı. Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi'ni (1969) bitirdi. TYS üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk annesi. Öykülerini *Kıyı*, *Varlık*, *Türk Dili*, *Adam Öykü* ve *Çağdaş Türk Dili* dergilerinde yayımladı. 0-6 yaş grubuna yönelik çocuk öykülerinden "Pırpır" ve "Bir Kedi Kükredi" TRT-1'de yayınlandı (1998-99). Yapıtlarında sevgi ve mutluluk arayışı ile kadın duyarlığını işledi.

Ödül: 1998 GAP TV Dört Mevsim Kadın Programı Ödülü; 1999 Yunus Nadi Öykü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Mavi Bir Merhaba*, İst.: Çağdaş, 1999.

Roman: *Ben Sevilmeye Değerim*, İst.: Epsilon, 2003; *Çalkantı*, İst.: Altın Kit., 2005; *Şarap Kadın*, İst.: Altın Kit., 2007; *Beni Hala Seviyorsan*, İst.: Dünya Ağacı, 2007.

Başılca Çocuk Kitapları: *Kuş Evi*, İst.: Can, 1999; *Ben Balık Gibi mi Doğdum?*, İst.: Kaynak, 1999; *Hayvanlarla El Ele*, İst.: Can, 2000; *Arkadaşım Beate*, İst.: Alfa, 2002; *Babam Sınıfta Kaldı*, İst.: Alfa, 2002; *Çocukların Sırrı*, İst.: Alfa, 2002; *Harflerle Dans*, İst.: Alfa, 2002; *İdil ve Düş Evi*, İst.: Alfa, 2002; *Şirin Kız Yurdunu Geziyor*, İst.: Dünya Ağacı, 2008.

Kaynaklar: *BF* (Temmuz 1999).

ALPER, YUSUF *(Horasan/Erzurum, [nüfus kaydında 27 Nisan 1958] 10 Mart 1956 -)* Şair.

Ganime Hanım ile çiftçi ve tüccar Sadık Sefa Alper'in oğlu. İlkokulu Ardı köyünde okudu, ortaöğrenimini Erzurum'da yaptı. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1979). Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde psikiyatri ihtisası yaptı (1985), doçent (1991), profesör (1998) oldu. 1991'den bu yana aynı üniversitede öğretim üyesi. Psikiyatri üzerine mesleki kitapları var. Evli, iki çocuklu. Edebiyatçılar Derneği üyesi.

İlk şiiri Ankara'da yayımlanan *Ilgaz Edebiyat Dergisi*'nde çıktı (1975). Şiirleri ve düzyazıları *Sesimiz, Türk Dili, Ankara Sanat, Somut, Yeni Düşün, Varlık, Yeni Biçem, Dize, Düşler, Dönemeç, İnsan* gibi dergilerde yer aldı. 1970 kuşağının bireyi ve imgeyi önemseyen genç şairlerinden biri olarak değerlendirildi. 1980 kuşağına ortam hazırlayan şairler arasında sayıldı. Son yapıtı nedeniyle yazdığı bir yazıda Haydar Ergülen onu "hiç değişmeden gelişen bir şair", "hem işinde, hem şiirinde bir 'ruh marangozu'" olarak niteledi. Bazı şiirleri 1997'de yapılan 36. Saraybosna Uluslararası Şiir Günleri'nde İngilizce ve Boşnakçaya çevrilerek okundu.

Ödül: *Şimdi Hangi Irmakta* ile 1999 Sabahattin Kudret Aksal Şiir Ödülü ve Orhan Murat Arıburnu Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kanayan Şiirler*, İzmir: Dize, 1985; *Zamanın Kırılan Aynasında*, İst.: Broy, 1989; *Yaldızlı Bir Yanılsama*, İst.: Era, 1994; *Yeryüzüne Vuran Telaş*, İst.: Era, 1995; *Kanayan Şiirler-Zamanın Kırılan Aynasında*, İst.: Era, 1997; *Şimdi Hangi Irmakta*, İst.: Era, 1998; *Dalgaların Sesiyle*, 2001; *Derin Uğultu*, İzm.: Poesia, 2005; *Oynayan ve Avunan*, İzm.: İlya, 2007.

İnceleme: *Şiir ve Psikiyatri Kavşağında*, İst.: Okyanus, 2001; *Psikolojik ve Psikodinamik Açıdan Nazım Hikmet Şiiri*, İst.: Toplumsal Akademik, 2005; *Şair Her Zaman*, İzm.: Çelikkol, 2005; *Psikodinamik Açıdan Ahmet Erhan ve Şiiri*, İst.: Şiirden, 2006.

Kaynaklar: *BF* (7 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 40; H. Ergülen, "'Ruh Marangozu'ndan Şiirler", *Varlık*, Ocak 1999.

ALPHAN, MAZHAR *(Artvin, 22 Mayıs 1941 -)* Şair.

Tam adı Mustafa Mazhar Alphan. Firdevs Hanım ile edebiyat öğretmeni Muzaffer Alphan'ın oğlu. İlköğrenimini Bağlarbaşı İlkokulu'nda, ortaöğrenimini Haydarpaşa Lisesi'nde yaptı. Avusturya'nın Graz kentindeki Karl Franzes Üniversitesi Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. Aynı üniversitede doktora yaptı. Bir süre İTÜ'de çalıştı. 1973'te Türkiye İş Bankası Eğitim Müdürlüğü'ne girdi, 1976'da Teftiş Kurulu'na geçti, 1989'da yeniden Eğitim Müdürlüğü'ne döndü. 1994'te emekliye ayrıldı. Bodrum'da oturuyor; evli ve üç çocuklu. Edebiyatçılar Derneği ve Atatürkçü Düşünce Derneği İzmir şubesi üyesi.

Şiirleri *Pir Sultan Abdal, Karşı, Yeni Biçem, ABeCe, Promete, Damar, Çağdaş Türk Dili, Kıyı, Dize, Yaklaşım, Düşlem* gibi dergilerde yayımlandı. *Düşlem* aylık edebiyat dergisinin kurucuları arasında yer aldı. 1997'de Sürgün Kitabevi'ni kurdu ve yönetti. *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi* başta olmak üzere birçok dergide bilimsel makaleleri yayımlandı.

Ödül: *Aşk, Kül ve Köz* ile 1996 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü (övgüye değer).

Yapıtları: Şiir: *Evim Önü Yeşil Pınar*, Ank.: kendi yayını, 1991; *Dağılsın Bulutlar*, İst.: kendi yayını, 1994; *Köpüğü Kırık Dalga*, İzmir: İleri, 1995; *Aşk, Kül ve Köz*, İzmir: İleri, 1997; *Yaşam Yankılandığı Yerden Sürer*, İst.: Toplumsal Dönüşüm, 2001; *Şimdi Sana*, İst.: Etik/Dize, 2004.

Kaynaklar: *BF* (23 Nisan 1999).

ALPMAN, HAFİ KADRİ *(3 Temmuz 1908 - ?)* Gazeteci, yazar.

Kulak Misafiri, Fatin Atmaca imzalarını da kullandı. Tekel müdürlerinden İsmail Kadri Bey'in oğlu. İlköğrenimini Çanakkale'de, lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Ticaret Mektebi'nde okurken gazeteciliğe başladı. "Kaatil" isimli ilk öyküsü 23 Aralık 1926'da *Son Saat* gazetesinde yayımlandı. İstanbul'daki birçok günlük gazetede yönetici, muhabir, düzeltmen, yazı işleri müdür yardımcısı ve yazı işleri müdürü olarak görev yaptı. *Yeni Sabah* gazetesinde "İyi Saatte Olsunlar", *İleri* gazetesinde "Yanık Dursun" isimli romanları tefrika halinde yayımlandı. Ayrıca kendi imzası ve takma adlarla fıkra, röportaj ve tiyatro eleştirileri yazdı.

Yapıtları: Anı: *Portreler*, İst.: İstanbul, 1972; *Ahmet Fehim Bey'in Hâtıraları*, İst.: Tercüman, 1977.

Kaynaklar: H. K. Alpman, *Portreler*, İst., 1972, s. 3-4 (M. Yücel'in önsözü); "Alpman, Hafi Kadri", *TDEA*, I, 123.

ALPÖGE, ATİLA *(İstanbul, 29 Mayıs 1935 -)* Oyun yazarı.

Ali Tahsin imzasını da kullandı. Öğretmen Müberra Hanım ile yüksek mühendis Rıfat Alpöge'nin oğlu. Sanat tarihçisi Prof. Dr. Ayla Ödekan kardeşidir. Beşiktaş Şair Nedim İlkokulu'nu (1946), Galatasaray Lisesi'ni (1954), İTÜ İnşaat Fakültesi'ni (1961) bitirdi. 1963-66 arasında ABD'de, 1967-68 arasında İngiltere Ulaştırma Bakanlığı'nda ulaşım plancısı olarak çalıştı. Çeşitli yerli ve yabancı firmalarda ulaşım danışmanlığı yaptı. 1972'de Türk Hava Yolları'na girdi. 1974-77 arasında İzmit, 1976-80 arasında İstanbul belediye başkanlığı ulaşım danışmanlığında bulundu. 1981-99 arasında Paris'te OECD Kamu Yönetimi Bölümü'nde uzman ve yönetici olarak çalıştı. 1999'da emekli oldu. İstanbul'da oturuyor; yazar Gülçin Alpöge ile evli, bir çocuk babası.

İlk şiiri 1945'te *Ulus* gazetesinde, ilk tiyatro yazıları 1954'te *İstanbul* dergisinde yayımlandı. 1957'de Genç Oyuncular adlı amatör topluluğun kurucuları arasında yer aldı ve oyun yazarlığına yöneldi. Genç Oyuncular'la *Tavtati Kütüpati* adlı oyunun ortak yazımına katıldı (1958). Genç Oyuncular'ın 1960'ta sahnelediği *Çürük Elma* adlı oyunuyla ünlendi. Ortak yazımına katıldığı *Vatandaş Oyunu* (1961) hakkında komünizm propagandası yapıldığı gerekçesiyle açılan dava beraatle sonuçlandı. Kuruluşuna katıldığı Dostlar Tiyatrosu'nda sahnelenmek üzere "Ha Me Ka Ha Ha Pe" adlı oyunu yazdı (1969). Çocuk yazını alanında da ürün verdi. Yazıları *İstanbul*, *Diyelim*, *Pazar Postası*, *Oyun*, *Yeni Sinema*, *Milliyet Çocuk*, *Cumhuriyet* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı.

Ödül: *Şevket Usta'nın Arabası Düş Kuruyor* ile 1972 Arkın Çocuk Edebiyatı Ödülü (Gülçin Alpöge'yle paylaştı); *Milliyet Çocuk*'ta yayımlanan, oğlu Devrim Alpöge'yle hazırladığı "Mehmet'in Çevre Dosyası" adlı diziyle 1980 ÇEMBİL (Çevre ve Mimarlık Bilimleri Derneği) Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Tavtati Kütüpati*, (Genç Oyuncular'la) İst.: İstanbul Mtb., 1959; *Çürük Elma*, İst.: D, 1961; *Vatandaş Oyunu*, (Genç Oyuncular'la) İst.: İzlem, 1961; *Gençlik Oyunları*, İst.: Boyut, 2004.
İnceleme: *Hayat Ağacında Tavus Kuşları: Genç Oyuncular*, İst.: Boyut, 2007.
Çocuk Kitabı: *Şevket Usta'nın Arabası Düş Kuruyor*, İst.: Arkın, 1973.
Kaynaklar: *BF* (12 Kasım 1999); Kurdakul, *Sözlük*, 40.

ALPÖGE, GÜLÇİN *(İstanbul, 21 Aralık 1935 -)* Öykücü.

Tam adı Fatma Gülçin Alpöge. Gülçin CANER imzasını da kullandı. Ayşe Neriman Hanım ile Deniz Kurmay Albay Mehmet Saip Caner'in kızı. Amerikan Kız Koleji'ni bitirdi. İÜ'den aldığı sertifikayla Amerika'ya giderek New York Üniversitesi'nde lisansüstü öğrenim gördü (1959); İÜ'de "psikolengüistik" alanında doktora tezi hazırladı. Anaokulu öğretmenliği ve müdürlüğü yaptı (1961-81); Boğaziçi Üni. Eğitim Fakültesi'nde öğretim görevlisi. International Board on Books, Society for Children's Book Writers and Illustrators ve Çocuk Yayınları Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; yazar Atila Alpöge ile evli, bir çocuk annesi. Çocuk öyküleri *Doğan Kardeş* ve *Kırmızı Fare* dergilerinde yayımlandı. Bazı öyküleri Fransızca, İngilizce ve Arnavutçaya çevrildi.

Ödül: *Şıpşıpla Tıptıp* ile 1972 Arkın Çocuk Edebiyatı Ödülü (A. Alpöge'yle paylaştı).

Yapıtları: Başlıca Çocuk Kitapları: *Şıpşıpla Tıptıp*, İst.: Arkın, 1974; *Görsel Dizi*, İst.: Evrim, 1978; *Birkaç Masal Birkaç Şiir*, İst.: Redhouse, 1983; *Masallarla Dünya Gezisi*, İst.: Redhouse, 1989; *Hayvanların Evleri*, İst.: Ya-Pa, 1991; *Mehmet'in Evi*, İst.: Ya-Pa, 1991; *Küçük Murat*, İst.: Ya-Pa, 1991; *Kardeşim Konuşacak*, İst.: Ya-Pa, 1992; *Ayşe'nin Ev Kedisi*, İst.: Ya-Pa, 1992; *Ömer Bakkalda*, İst.: Ya-Pa, 1992; *Keloğlan*, İst.: Ya-Pa, 1992; *Gül Sultan*, İst.: Ya-Pa, 1992; *Aslı Pazarı Bekliyor*, İst.: YKY, 1994; *Dedemi Özlüyorum*, İst.: YKY, 1994; *Şaşkın*, İst.: AÇEV, 1995; *Şakacı Kaya*, İst.: AÇEV, 1995; *Bütün Çocuklar Dondurma Sever*, İst.: AÇEV, 1995; *Ah Şu Su*, İst.: AÇEV, 1995; *Uğraşlar*, İst.: AÇEV, 1995; *Kozalı Konak-Kazalı Konak*, İst.: AÇEV, 1995; *Tembel Keloğlan*, İst.: AÇEV, 1995; *Televizyoncu Ali*, İst.: AÇEV, 1995; *Aya Tutkun Uçurtma*, İst.: AÇEV, 1995; *Işıkları Seven Böcek*, İst.: AÇEV, 1995; *Çocuklara Hikâyeler ve Masallar*, İst.: Kalan, 2000.
Diğer: *Küçük Çocuklar İçin Oyun ve Faaliyetler*, Ank.: Kız Teknik Eğitim, 1963; *Çocuk ve Dil*, İst.: YKY, 1991.
Kaynaklar: *BF* (Kasım 1999).

ALPTEKİN, ALİ BERAT *(Silifke/İçel, 1953 -)* Araştırmacı yazar.

İlkokulu Bağalanı İlkokulu, orta ve liseyi Silifke Lisesi'nde okudu. Yüksek öğrenimini Atatürk Üni. Edebiyat Fakültesi'nde tamamladı. İki yıl kadar Silifke Lisesi'nde edebiyat öğ-

retmeni olarak görev yaptı. 1979 tarihinde halk edebiyatı asistanı olarak Atatürk Üni. Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde çalışmaya başladı. Görevini, 1998'den bu yana Selçuk Üni. Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi'nde sürdürmektedir. Folklor Araştırmaları Kurumu, Konya Fikir ve Sanat Adamları ve İLESAM üyesi; evli, iki çocuk babası.

Yazıları Türk Folkloru Araştırmaları, *Milli Kültür*, Türk Dili, *Türk Dünyası Araştırmaları* gibi dergilerde yayımlandı. Yaptığı çalışmalardan ötürü İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü (1995), İçel Kültürüne Hizmet Ödülü (1995) ve Fırat Havzası Gazeteciler Cemiyeti Ödülü (1995) almıştır.

Yapıtları: Araştırma: *Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı*, Ank.: Akçağ, 1997; *Kirmanşah Hikâyesi*, Ank.: Akçağ, 1999; *Erzurumlu Emrah*, Ank.: Akçağ, 2004; *Türküz Türkü Çağırırız Aşık Veysel*, Ank.: Akçağ, 2007.
Derleme: *Azerbaycan Âşıkları ve El Şairleri I*, (S. Sakaoğlu ve E. Şimşek ile) İst.: Halk Kültürü, 1985; *Azerbaycan Âşıkları ve El Şairleri II*, (S. Sakaoğlu ve E Şimşek ile) İst.: Ekin Mtb., 1986; *Erzurumlu Emrah Bibliyografyası*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998; *Dadaloğlu Bibliyografyası*, (S. Sakaoğlu ile), Ank.: Kültür Bakanlığı, 1988; *Çıldırlı Âşık Şenlik Bibliyografyası*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1989; *İçel Bibliyografyası*, Ank., 1989; *Âşık Hacı Karakılçık*, Hatay: Kültür Ofset, 1990; *Bayburtlu Zihni Bibliyografyası*, (S. Sakaoğlu ile) Ank.: Kültür Bakanlığı 1990; *Fırat Havzası Efsaneleri*, Hatay, Kültür Ofset, 1991; *Hayvan Masalları*, Ank.: Kültür Bakanlığı , 1991; *Posoflu Müdami Bibliyografyası*, (E. Şimşek ile) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1992; *Azerbaycan Tapmacaları/Bilmeceleri*, (S. Sakaoğlu, E. Şimşek ile) Elazığ: Elazığ Belediyesi, 1992; *Meddah Behçet Mahir'in Bütün Hikâyeleri I*, (S. Sakaoğlu, E. Şimşek ile) Ank.: Atatürk Kültür Merkezi, 1998; *Behçet Mahir'in Bütün Hikâyeleri II*, (S. Sakaoğlu, E. Şimşek ile) Ank.: Atatürk Kültür Merkezi, 1999; *Azerbaycan Âşıkları ve Halk Şairleri*, (S. Sakaoğlu, E. Şimşek ile) Ank.: Atatürk Kültür Merkezi, 1999; *Kazak Masalından Seçmeler*, Ank.: Akçağ, 2004.
Anı: *Yesevi Ocağında 210 Gün*, Elazığ, 1996.
Kaynaklar: *BF* (20 Mart 2001).

ALPTEKİN, MAHMUT *(Çal/Denizli, 10 Ocak 1940 -)* Şair, yazar.

Fatma Hanım ile çiftçi Mustafa Alptekin'in oğlu. İlkokulu Çal'da okudu. Denizli Lisesi'nin orta kısmından sonra Akşehir İlköğretim Okulu'nu bitirdi (1958). 1961'de Bursa Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nden mezun oldu. Bir süre İÜ Hukuk Fakültesi'ne devam ettiyse de yarım bıraktı. Türkçe-edebiyat öğretmeni olarak çeşitli okullarda çalıştı. 1970'te öğretmenlikten ayrıldı, TRT'ye girdi. İstanbul Televizyonu'nda program yapımcısı oldu; emekli oluncaya değin programcı, eğitim yayınları müdürü ve yayın denetleme kurulu üyesi olarak çalıştı. 1997'de kendi isteğiyle emekli oldu. İstanbul'da oturuyor; evli ve bir çocuklu. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve TYS üyesi.

İlk şiiri ("Bir Sigara İçimi Daha Bekle") 1956'da *Varlık* dergisinde yayımlandı. Yazı ve şiirleri *Varlık*, *Türk Dili*, *Yelken*, *Çağrı*, *Türk Sanatı*, *Yazko Edebiyat* gibi dergilerde ve *Cumhuriyet, Akşam, Politika, Dünya* gibi gazetelerde yer aldı. Radyo ve televizyon için çok sayıda kültür ve sanat programı gerçekleştirdi. 1974'te "Hakkı" adlı senaryosu televizyona uyarlanarak Yusuf Kurçenli'nin yönettiği 45 bölümlük bir dizi yapıldı. "Gurbetçi" adlı şiiri Sadık Gürbüz tarafından bestelenip yorumlandı ve "Sevda ve Gurbet Türküleri III" adlı uzunçalarda yer aldı (1984).

Ödül: "Feyza'ya Mektuplar" adlı öykü ile 1964 Öğretmenler Bankası Öykü Ödülü; "Yunus Emre" programıyla 1972 TDK Radyo-TV Dil Ödülü; "Kurtuluş Savaşı'nda Ege" programıyla 1982 TDK Radyo-TV Dil Ödülü; *Yakın ve Uzak Komşuluğun Şiirleri* ile 1986 Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü; *Tünel Çıkmazı* ile 1990 Ömer Seyfettin Öykü Ödülü'nü aldı.

Yapıtları: Şiir. *Sonbahar Durağı*, İst.: Set, 1969; *Atatürk'e Şiirler*, İst.: Set, 1969 (eklerle yb *Bağımsızlık Bekçisi*, İst.: Halk Sigorta, 1981); *Yakın ve Uzak Komşuluğun Şiirleri*, İst.: Yaprak, 1986; *Yorgun Atlısı Akşamın*, İst.: Cem, 1988.
Öykü: *Bir Denizin İki Kıyısı*, İst.: Yazko, 1983; *Tünel Çıkmazı*, İst.: Milliyet, 1990.
Roman: *Aşksız Kimliksiz*, İst.: Cem, 1990.
Araştırma-İnceleme: *Bir Öykü Ustası: Sait Faik*, İst.: Dilek, 1976; *Sait Faik: Orta Dereceli Okullar İçin*, İst.: Toker, 1977; *Nesini Söyleyim*, (D. Bayladı ile, halk şiiri incelemesi) İst.: Varlık, 1983; *Cumhuriyete Kan Verenler*, (Kurtuluş Savaşı gazilerinin anıları; D. Bayladı ve N. Ekici ile) İst.: Hürriyet, 1973.
Kaynaklar: *BF* (16 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 34; H. Altınkaynak, "Sıradan İnsanların Hikâyecisi Mahmut Alptekin", *Cumhuriyet Kitap*, S. 533 (4 Mayıs 2000); N. Güngör, "Kuşaksız Bir Yazar", *aynı yerde*; S. Sezer, "Yalnızlığın Ortasında", *aynı yerde*.

ALSAN, NECİP *(İstanbul, 15 Nisan 1918 -)* Yazar.

İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1939). İstanbul'da serbest avukatlık yaptı. *Beş Sanat* (1950), *Varlık*, *Yeditepe*, *Vatan* ve *Yelken* dergi ve gazetelerinde yayımlanan deneme ve eleştirilerinde özellikle Sait Faik'in öyküleri ve Sa-

bahattin Kudret Aksal'ın oyunları hakkındaki yorumları takdir topladı.

Ödül: *Eflatun* kitabıyla 1964 TDK Deneme-Eleştiri-Gezi Armağanı.

Yapıtları: Roman: *Onlar Ermiş Muradına*, 1957. İnceleme: *La Bruyére: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst.: Varlık, 1963; *Eflatun*, İst.: Varlık, ?; *Çağımızı Hazırlayan Düşünce*, İst.: Varlık, 1967; *Eylem ve Düşünce Açısından Çağımız: 20. Yüzyıl*, İst.: Varlık, 1969.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 35; Kurdakul, *Sözlük*, 60; Karaalioğlu, 42; Işık, 59; M. Ünlü-Ö. Özcan, *20. Yüzyıl Türk Edebiyatı*, İst., 1990, s. 271.

ALTAN, AHMET *(Ankara, 1950 -)* Romancı.

Keriman Hanım ile gazeteci-yazar Çetin Altan'ın oğlu, akademisyen-yazar Mehmet Altan'ın kardeşi. İstanbul Kültür Koleji'ni bitirdikten (1970) sonra bir süre ODTÜ'ye devam etti; İÜ İktisat Fakültesi'nden mezun oldu (1981). Bilgi Yayınevi'nde düzeltmen, Associated Press'te muhabir olarak görev yaptı. *Hürriyet*, *Milliyet* ve *Yeni Yüzyıl* gazetelerinde çalıştı. Gece muhabirliğinden genel yayın müdürlüğüne kadar gazetecilik mesleğinin hemen hemen bütün kademelerinde görev aldı. Özel televizyonlarda N. Düzel'le birlikte programlar hazırladı. Halen *Taraf* Gazetesi'ni yönetiyor. Birçok yazısından dolayı yargılandı, *Sudaki İz* Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Yasası'ndan yargılanarak toplatıldı (1985). 1995'te bir buçuk yıl hapse mahkûm edildi. İstanbul'da yaşıyor; bir çocuk babası.

Ve Kırar Göğsüne Bastırırken adlı kitabı 1 Milyon adet basılarak en çok basılan edebiyat eseri oldu. Romanları okurlardan büyük ilgi gördü. Tema olarak aşk ve cinselliği yoğun bir şekilde kullanan yazar, bunun, cinselliğin var oluşun bir parçası olmasından kaynaklandığını belirtti. Bir söyleşide edebiyat anlayışını şöyle dile getirdi: "İnsanları anlatmaktan hoşlanıyorum. Ayrıca edebiyatın yeniden insana dönmesi gerektiğini düşünüyorum. Postmodern edebiyat, insanı konularının arasına pek sokmuyor veya merkezine almıyor. Ben yeniden edebiyatın bu insanları merkezine alan bir anlatıma dönüşünün gerçekleşeceğini düşünüyorum. Çünkü insan kendisini özler ve insanın kendisini en iyi görebildiği yer edebiyattır. Bütün derinliğiyle, bütün ayrıntıları, kımıltıları, sıçramalarıyla insanın ruhunu ve duygularını anlatabileceği en iyi yer edebiyattır."

Ödül: *Dört Mevsim Sonbahar* ile 1983 Akademi Kitabevi Roman Ödülü; *Kılıç Yarası Gibi* ile 1999 Yunus Nadi Roman Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Dört Mevsim Sonbahar*, İst., 1982; *Sudaki İz*, İst.: Can, 1985; *Yalnızlığın Özel Tarihi*, İst.: Can, 1991; *Tehlikeli Masallar*, İst.: Can, 1996; *Kılıç Yarası Gibi*, İst.: Can, 1998; *İsyan Günlerinde Aşk*, İst.: Can, 2001; *Aldatmak*, İst.: Can, 2002; En Uzun Gece, İst.: Alkım, 2005.
Deneme: *Gece Yarısı Şarkıları*, İst.: Can, 1995; *Karanlıkta Sabah Kuşları*, İst.: Can, 1997; *Kristal Denizaltı*, İst.: Can, 2001, *Ve Kırar Göğsüne Bastırırken*, İst.: Alkım, 2003; *İçimizde Bir Yer*, İst.: Alkım, 2004.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 37; Kurdakul, *Sözlük*, 62; D. Demirağ-F. Altınkaynak, "Doğanın Gerçeğini Reddettiğin Anda Çarpılırsın", (söyleşi) *Matbuat/Jurnal*, S. 30 (Kasım 1998); F. Oran, "Tarihin 'İnsan' Yüzü ve Ahmet Altan", *Cumhuriyet Kitap*, S. 433 (4 Haziran 1998).

ALTAN, ÇETİN (*İstanbul, 22 Haziran 1927 -*) Yazar, gazeteci.

Hüseyin Erenköy, Hadi Borazan, Hüseyin Zurna imzalarını da kullandı. Hukukçu Halit Bey ile Nurhayat Hanım'ın oğlu. Galatasaray Lisesi'ni ve AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Avukatlık stajını bitirmesine karşın, öğrenciyken başladığı gazeteciliği sürdürdü ve asıl uğraş olarak seçti.

Edebiyat alanına *Yeni Adam*, *Çınaraltı*, *İstanbul* (1943-45) dergilerinde yayımladığı şiirler ve kısa düzyazı metinlerle girdi. İlk ürünü 1942'de *Foto-Magazin* dergisinde yayımlanan bir şiirdi. İlk şiirlerini bazı düzyazılarıyla bir arada *Üçüncü Mevki* adlı kitapta topladı (1946). Gazeteciliğe 1947'de *Ulus* gazetesinde başladı; muhabirlik, çevirmenlik, sekreter yardımcılığı yaptı. *Halk*, *Tan*, *Yeni Gazete*, *Akşam* ve *Milliyet* gazetelerinde fıkra yazarlığı yaptı. Ayrıca Ankara'da *Balkabağı* adlı bir mizah dergisi çıkardı (1955).

Güncel, politik konuları ele aldığı fıkralarıyla geniş ilgi gören Altan 1965 seçimlerinde Türkiye İşçi Partisi listesinden bağımsız İstanbul milletvekili seçilerek meclise girdi. Millet Meclisi'nde kendine has üslubuyla yaptığı konuşmalarıyla tartışmalı oturumlarda ön planda göründü. Milletvekilliği yaptığı dönemde hakkında iki kez dokunulmazlığının kaldırılması talebinde bulunuldu. Yazılarından dolayı pek çok kez yargılandı. Hakkında 300'e yakın dava açıldı. Milletvekilliğinin yanı sıra, *Akşam* gazetesindeki fıkra yazarlığını sürdüren Altan 1971'deki askeri müdahale sonrasında bir yazısından dolayı hüküm giyerek cezaevi-

ne girdi. 1973'te sağlık durumundaki bozulma ve özellikle gözlerindeki rahatsızlık nedeniyle cumhurbaşkanı tarafından affedilerek serbest kaldı.

Edebiyata şiirle başlayan yazar oyunlar da yazdı. Oyunları özel tiyatroların yanı sıra, şehir ve devlet tiyatroları tarafından da sahnelendi. 1957'de sahnelenen ilk oyunu *Çemberler*'i *Beybaba*, *Mor Defter*, *Dilekçe*, *Tahterevalli*, *Yedinci Köpek*, *Suçlular*, *Komisyon*, *Islıkçı*, *Telefon Kimin İçin Çalıyor* adlı oyunları izledi. 1972'den itibaren roman türünde de yapıtlar verdi. Oyun ve romanlarında fıkralarındaki rahat taşlamacılıktan farklı bir üslup ve yapı sergiledi. Oyunlarında, daha çok, sanayileşirken modernleşemeyen Türk toplumunun çarpıklıklarını ele alırken, *Büyük Gözaltı* (1972), *Bir Avuç Gökyüzü* (1974), *Viski* (1975), *Küçük Bahçe* (1978) adlı romanlarında daha çok aydının düşünsel, duygusal ve cinsel bunalımını işledi. Romanları Yunanca, Fransızca, İspanyolca, Rumence ve Bulgarcaya çevrilmiştir.

1973'ten sonra bir süre mizah dergisi *Çarşaf*'ta "Hüseyin Zurna" takma adıyla mizah yazıları yazdı. 1975'te yeniden günlük fıkra yazarlığına başladı. Önce *Yeni Ortam ve Politika* gazetelerinde yazdı, sonra 1979'da *Milliyet*'e, 1982'de *Güneş*'e, 1988'de *Hürriyet*'e ve 1989'da halen yazdığı *Sabah* gazetesine geçti. Sön dönem fıkralarında "polemikçi ve taşlamacı" üslubunu terk etmemekle birlikte günlük politikadan çok, yerleşik toplumsal kurumların eleştirisine ağırlık verdi. İstanbul'da yaşıyor; evli ve üç çocuk babası.

Yazar, ayrıca bazı radyo ve televizyon programlarının (radyoda "Çetin Altan Diyor ki", Flash TV'de "Kalk Borusu" ve Kanal 9'da "Şeytan Uçurtması") yapımında yer aldı. *Mor Defter* (yön. N. Ergün, 1964) ve *Bir Avuç Gökyüzü* (yön. Ü. Elçi, 1987) filme alındı.

Ödül: *Büyük Gözaltı* ile 1973 Orhan Kemal Roman Ödülü; *Bir Yumak İnsan* ile 1977 TDK Deneme Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Üçüncü Mevki*, (bazı düzyazılarıyla birlikte) 1946.
Roman: *Büyük Gözaltı*, Ank.: Bilgi, 1972; *Bir Avuç Gökyüzü*, Ank.: Bilgi, 1974; *Viski* Ank.: Bilgi, 1975; *Küçük Bahçe*, Ank.: Bilgi, 1978.
Öykü: *Rıza Bey'in Polisiye Öyküleri*, İst.: Özgür Yayın Dağıtım, 1985.
Fıkra ve Deneme: *Sömürücülerle Savaş*, İst.: Dönem, 1965; *Bornova Savcısı Lütfen Dinleyin*, Ank.: TİP, 1967; *Onlar Uyanırken*, İst. Habora, 1967; *Geçip Giderken*, İst.: Gün, 1968; *Kopuk Kopuk*, Ank.: Bilgi, 1970; *Suçlanan Yazılar*, Ank.: Bilgi, 1970; *Kahrolsun Komünizm Diye Diye*, Ank.: Bilgi, 1976; *Nar Çekirdekleri*, Ank.: Bilgi, 1976; *Zurnada Peşrev Olmaz*, (*Çarşaf* mizah dergisinde çıkan yazılarının bir kısmı) İst.: Hürriyet, 1978; *Gölgelerin Gölgesi*, (anlatı) İst.: 1981; *2027 Yılının Anıları*, İst.: Özgür Yayın Dağıtım, 1985; *Dünyaya Bırakılmış Mektuplar*, (seçmeler) İst.: YKY, 1997; *Şeytanın Gör Dediği*, İst.: YKY, 1997; *Kalem Bahçelerinden Yedi Hayat*, İst.: YKY, 1997; *Kadın, Işık ve Ateş*, İst.: YKY, 1998; *Aşk, Sanat ve Servet*, İst.: İnkılâp, 1998; *Kullar ve Sultanlar*, İst.: İnkılâp, 2000; *1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10*, İst.: İnkılâp, 2001; *Enseyi Karartmayın*, İst.: İnkılap, 2003; *Geçip Giderken*, İst.: İnkılap, 2004; *Uçuk*, İst.: İnkılap, 2004.
Anı: *Ben Milletvekili İken*, Ank.: Bilgi, 1971; *Bir Yumak İnsan*, İst.: Milliyet, 1977; *Kavak Yelleri ve Kasırgalar*, İst.: Afa, 1992.
Basılmış ve Oynanmış Oyunları: *Çemberler*, Ank.: MEB, 1964; *Mor Defter*, Ank.: MEB, 1965; *Suçlular*, İst.: Oluş, 1965; *Dilekçe, Tahterevalli*, İst.: Dönem, 1966; *Bütün Tiyatro Eserleri*, İst.: İnkılap, 2003.
İnceleme: *Atatürk'ün Sosyal Görüşleri*, İst.: Dönem, 1965; *Demir ve Çimento Karaborsasının İçyüzü*, 1966; *Hükümet Kapitalist Bir Hükümettir*, 1966; *İdam Edilen 44 Vezir-i Azam*, İst.: Afa, 1991; *Öldürülmüş Şehzadeler ve Devrilmiş Padişahlar*, İst.: Afa, 1991.
Gezi: *Bir Uçtan Bir Uca*, (İsrail, İsveç, İran, Afganistan ve Romanya gezisi) İst., Dönem, 1965; *Bir Uçtan Bir Uca*, (*Al İşte İstanbul* eklenerek) İst., Kitaş, 1970; *İyi ki Şu Köyceğiz Var*, İst., İnkilap, 2001.
Günlük: *Sobe*, İst.: Kaf, 1999.
Kaynaklar: *BF* (10 Haziran 1999); Kurdakul, *Sözlük*, 64; Necatigil, *İsimler*, 41; *Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi*, I, 281; Necatigil, *Eserler*, 65, 88; Özgüç, I, 243; II, 292-292.

ALTINAY, AHMET REFİK
bak. Ahmet Refik

ALTINDAL, AYTUNÇ *(İstanbul, 12 Şubat 1945 -)*
Şair, yazar.

Asıl adı Osman Aytun Altındal. Fatma Melahat Hanım ile memur Cavit Altındal'ın oğlu. İstanbul Pendik Lisesi'ni bitirdi. Guernsey'deki (Channel Adaları/İngiltere) TV Script Writers School'da (1971) ve Paris'teki Cours de Civilisation Française de la Sorbonne'da (1976) okudu. 1964'ten itibaren şiir, deneme, inceleme ve makaleleri *Haber*, *Akşam*, *Ulus*, *Yenigün*, *Yeni Gazete*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Yeni Halkçı*, *Sabah*, *Yeni Yüzyıl* gibi gazeteler ile *Milliyet Sanat*, *Varlık*, *Süreç*, *İnsancıl*, *Sanat-Edebiyat* vb dergilerde yayımlandı. 1969-75 arasında Türkiye'de ilk kez Zen Budizm'i ve "Beat" kuşağını tanıtan yazılarının çıktığını belirten yazarın

1975'ten sonra yayımlanan şiir kitaplarından bazıları yasaklandı ve toplatıldı, birçok kez yargılandı, 7,5 yıl hapse mahkûm edildi. Yurt içinde ve dışında 400'den fazla TV programında imzasının bulunduğunu belirten Altındal, 1975'te DRS (İsviçre) ve 1998'de de CBS (ABD) TV'lerinde bir süre danışmanlık yaptı. 1977'de Havass Yayınları'nı, 1980'de *Süreç* dergisini, 1981'de Süreç Yayınları'nı kurdu. İsviçre'nin Zürih kentinde Modus Vivendi Yayınevi ve Sanat Galerisi'ni kurup 10 yıl yöneticiliğini yaptı. 1993'te International Academy for European and Christian Studies College Project/Academic Board and Associates'e üye olarak kabul edilen ilk Müslüman oldu. Türk ve Dünya siyaseti hakkında bir çok makalesi ve kitabı bulunuyor. Boşanmış, üç çocuk babası. New York'ta ve İstanbul'da yaşıyor.

İlk şiiri 1963'te yayımlandı. Yayımlanmış dokuz çeviri kitabı vardır. Mihri'nin murabbalarından ve Asaf Halet Çelebi'den etkilendiğini belirten Altındal köklerinin Anadolu ve Osmanlı İmparatorluğu'nda olduğunu ileri sürdüğü ezoterik-mistik anlayışı yeniden sevdirmeye ve tanıtmaya çalıştığının altını çiziyor.

Yapıtları: Şiir: *Partizan*, İst.: Yücel, 1975 (yasaklandı); *Dinmeyen*, İst., 1978 (yasaklandı); *Anılan*, İst.: Havass, 1982 (yasaklandı); *İhanet şiirleri*, İst.: Süreç, 1984 (toplatıldı); *Ötelerde*, İst.: Süreç, 1986; *Elvedasız*, İst.: Sarmal, 1996 (1986'da İsviçre'de kaset olarak yayımlandı).
Kaynaklar: *BF* (4 Mayıs 1999); Işık, 61.

ALTINEL, SABRİ *(Susurluk/Balıkesir, 16 Nisan 1925 - İstanbul, 19 Ekim 1985)* Şair.

Tam adı Mustafa Sabri Altınel. Saniye Hanım ile Ahmet Altınel'in oğlu. Ortaokul ve liseyi Balıkesir Lisesi'nde tamamladı (1945); İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1949). Bir süre gazetecilik yaptıktan sonra Fransa'ya gitti (1959). Saint Joseph ve Saint Benoit liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı; 1983'te emekli oldu. Akciğer kanserinden öldü; Feriköy Mezarlığı'na gömüldü. Evli ve iki çocuk babasıydı.

İlk şiiri ("At Koşusu") 1937'de Balıkesir Lisesi'nin edebiyat dergisi *Alkım*'da çıktı. Daha sonra *Kaynak*, *Genç Nesil*, *Sanat ve Edebiyat*, *Edebiyat Dünyası*, *Yağmur ve Toprak*, *Yeryüzü*, *Yelken*, *Yeditepe*, *Yeni Ufuklar*, *Yücel*, *Ataç*, *Soyut*, *Somut* ve *Yazko Edebiyat* dergilerinde göründü. Şiir hakkındaki görüşlerini ilk kitabının, "düşüncenin şairi" olma özlemini dile getirdiği, önsözünde ("Şiir Deneyi") ve *Çağdaş Eleştiri* dergisindeki "Şiirsel Eylem" adlı yazısında ortaya koydu. Ona göre şiir "Bir hayat deneyi, bir yaşama anlayışı, kafayla okunan" bir çeşit gerçekliktir, şiirin "altın anahtarı, insan ve doğanın gizlerini açtı. Dilin, duygu ve düşüncenin bu yetkinliği, bu anlatım, görünen dünyanın ardındaki gerçeği ve olguların, nesnelerin özünü ışıttı."

1940 kuşağının toplumcu şairleri arasında gösterildiyse de, bireysel ve toplumsal değerleri birlikte özümseyerek doğa ve evren çerçevesinde ele aldığı şiirlerinde sabırlı bir dize işçiliğinin, sağlam ve özgün bir kurgunun peşinde oldu. Yer yer karamsarlık, yabancılaşma ve hiçlik duygularını işledi. Adnan Benk, "Sabri Altınel'in dünyasında, bütün iç çelişkileri, karşıtlıklarıyla, ama bir onca da diriliğiyle, bizim içinde yaşadığımız dünya var. Belli bir kalıbın, belli bir düzenin dünyası değil bu. Düşlerin dünyası, kaçışların dünyası da değil" değerlendirmesini yaparken, Asım Bezirci onun "durmadan arayan, kendini tazeleyen ve geliştiren bir cins sanatçı" olduğunu vurgular.

Yapıtları: Şiir: *İnsanın Değeri*, İst.: Kaynak, 1955; *Kıraçlar*, İst.: Defne B., 1959; *Zamanın Yüreği*, İst.: Adam, 1982; *Şiirler*, (*İnsanın Değeri*, *Kıraçlar* ve yeni şiirleri) İst.: Adam, 1983; *Kentin Küçük Sokağı*, İst.: Adam, 1995; *Seçme Şiirler*, İst.: Adam, 1997. Çeviri: *Seçme Şiirler* (F. G. Lorca); *Seçilmiş Şiirler* (F. G. Lorca); *Cante Jonde Şiiri* (F. G. Lorca).
Kaynaklar: *BF* (Eylül 1999, oğlu Ahmet Altınel'den); Necatigil, *İsimler*, 41; Özkırımlı, *TEA*, I, 105; Kurdakul, *Sözlük*, 63; Karaalioğlu, 48; S. İleri, *Seni Çok Özledim*, İst., 1986, s. 181-183; A. Bezirci, *On Şair, On Şiir*, İst., 1971; D. Özlü, "Sabri Altınel'in Şiiri", *Somut*, Nisan 1980; A. Benk, "Şiirce Yaşamanın Ozanı: Sabri Altınel", *Çağdaş Eleştiri*, S. 2 (Nisan 1982); R. Dara, "Zamanın Yüreği", *Yazko Edebiyat*, Şubat 1983; O. Senemoğlu, "Bilinçli Coşku", *Çağdaş Eleştiri*, Şubat 1985.

ALTINEL, ŞAVKAR *(İstanbul, 12 Eylül 1953 -)* Şair.

Asıl adı Ahmet Şavkar. Cahide Hanım ile avukat Hulusi Altınel'in oğlu. Şair Sabri Altınel amcasıdır. Robert Lisesi'ni bitirdi (1972). Chicago Üniversitesi'nden mezun olduktan (1976) sonra Glasgow Üniversitesi'nde İngiliz edebiyatı üzerine doktora yaptı (1979). 1980-94 arasında serbest editör olarak çalıştı, 1994'ten beri serbest tercüman. İngiltere'de yaşıyor; evli. İlk yazısı 1971'de *Yeni Dergi*'de yayımlanan "Taymis ya da Thames" başlıklı bir eleştiridir. Şiirler, yazıları ve çevirileri *Tan*, *Varlık*, *Gösteri*, *Adam Sanat*, *kitap-lık*, *Sözcükler* ve *Öküz* der-

gilerinde yayımlandı. "Yalnız gerçekçi edebiyat gerçek edebiyattır" görüşünde.

Yapıtları: Şiir: *Kraliçe Viktorya'nın Düşü*, İst.: Şiir Atı, 1991; *Gece Geçilen Şehirler*, İst.: Korsan, 1992; *Donuk Işıklar*, (ilk iki kitabıyla birlikte yeni şiirler) İst.: Adam, 1997; *Kış Güneşi*, İst.: Oğlak, 1999; *Yol Notları*, (Toplu Şiirler), İst.: YKY, 2004.
Deneme: *Soğuğa Açılan Kapı*, İst.: YKY, 2003.
Gezi: *Güneydeki Ülke: Avustralya'da Bir Yolculuk*, İst.: Oğlak, 1996; *Kvangmanum Kavşağı*, İst.: YKY, 2004; *Tepedeki Yabancı*, İst.: YKY, 2008.
Kaynaklar: *BF* (24 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 42; R. Dara, "Günümüz Şairlerinden Biri", *Yeni Biçem* (Ekim 1977), s. 4-9.

ALTINKAYNAK, HİKMET *(Bor/Niğde, 18 Şubat 1945 -)* Eleştirmen, yazar.

Asıl adı Ahmet Hikmet ALTUNKAYNAK. Ahmet Hikmet imzasını da kullandı. Hatice Hanım ile tüccar Mehmet Altunkaynak'ın oğlu. İlk ve orta okulu Bor'da, liseyi Ankara Öğretmen Okulu'nda okudu. İÜEF'yi bitirdi. Çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı. 1980'den sonra gazeteciliğe yöneldi. 1979-80 yıllarında kurucusu olduğu *Eleştiri* adlı edebiyat dergisinin yazı işleri müdürlüğünü, *Yaşasın Edebiyat* (1997-99) dergisinin genel yayın yönetmenliğini yaptı. *Milliyet Çocuk, Şirinler, Heidi, Başak Çocuk* dergilerinin yazı işleri müdürlüğünü üstlendi. TRT'nin kimi kültür ve sanat programlarının danışmanlığını yürüttü. Almanya'nın WDR Köln Radyosu'nda ve Kanal D televizyonunda kitap tanıtımı yaptı. İstanbul'da oturuyor; evli, bir çocuk babası. TYS, PEN Yazarlar Derneği, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Spor Yazarları Derneği üyesi.

İlk eleştiri yazısı ("Büyük Gözaltı") 1972'de *Yeni Ortam* gazetesinde çıktı. Eleştiri ve yazıları *Cumhuriyet, Vatan, Milliyet, Türk Dili, Varlık, Eleştiri, Yansıma, Edebiyat Cephesi, Yeni a, Milliyet Sanat, Milliyet Çocuk, Yaşasın Edebiyat, Radikal* gibi gazete ve dergilerde yer aldı. 1985'e değin toplumcu gerçekçi akıma bağlı nesnel bir eleştiri anlayışını yansıtan çalışmalar yaptı. Daha sonra irdeleyici, çözümleyici bir eleştiri anlayışını benimsedi. Çocuklar için öyküler ve yardımcı ders kitapları da yazdı.

Yapıtları: Deneme-Eleştiri-İnceleme: *Edebiyatımızda 1940 Kuşağı*, İst.: TYS, 1977; *Orhan Kemal*, (Asım Bezirci ile) İst.: Cem, 1977; *Zamanla*, İst.: Yalçın, 1982; *Hikâye Yazarı Orhan Kemal*, İst.: Yazko, 1982; *Nükte ve Fıkralarıyla Ahmet Rasim*, İst.: Milliyet, 1984; *Bizim Ünlüler*, (10 kitaplık dizi) İst.: Bilgilik, 1989; *Orhan Kemal'in Hikâyeciliği*, İst.: Adam, 2000; *Dünyayı Paylaşan Yazarlar*, İst.: Gendaş Kültür, 2001; *Dünyayı Paylaşan Yazarlar*, İst.: Gendaş, 2001; *100 Temel Eser*, Milliyet, 2004.
Derleme: *Kutlu Günler*, (Ahmet Hikmet imzasıyla) İst., Milliyet, 1983; *Markopaşa Yazıları ve Ötekiler*, (Sabahattin Ali'nin yazıları) İst.: Cem, 1986; *Fındık Kabuğuna Girer Kale Kapısına Sığmaz*, (bilmeceler) İst.: Dilem, 1986; *En Güzel Çocuk Oyunları*, İst.: Avrasya, 1993; *Ünlüler de Çocuktu*, İst.: Açı, 1995; *Çağdaş Türk Şiiri 1*, İst.: Toroslu, 2003.
Çocuk Öyküsü: *Karne Parası*, İst.., ABeCe, 1979; *Ev Ödevi*, İst.: Yuva, 1986; *Arkadaşım Bilgisayar*, İst.: Gendaş, 1990; *Şimdi Aldığımız Bir Haberi Veriyoruz*, İst.: Avrasya, 1993.
Söyleşi: *Yeni Binyılın Edebiyatçıları*, İst.: Can, 2000.
Sözlük: *Türk Edebiyatında Yazarlar Sözlüğü*, İst.: Doğan Kitap, 2007.
Kaynaklar: *BF* (4 Nisan 1999); Kurdakul, *Sözlük*, 62-63.

ALTINTAŞ, GÜNEL *(Suruç/Urfa, 8 Ocak 1937 -)* Şair, aforizma yazarı.

Suat Yağmuroğlu imzasını da kullandı. Huriye Hanım ile yargıç Ali Altıntaş'ın oğlu. Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi (1958); İÜ Hukuk Fakültesi'ni üçüncü sınıfta terk etti. 1964-74 yıllarında Basın İlan Kurumu'nda çalıştı. 1971'de Soyut Yayınevi'ni, 1976'da Seçme Kitaplar Yayınevi'ni kurdu; H. İbrahim Bahar'la birlikte *Soyut* dergisini yönetti (1965-73). Fıkra ve özdeyiş kitapları derledi, antolojiler hazırladı. *Garantili Kız Tavlama Yolları, Değinmeler* ve *Çin İşi Japon İşi* kitapları hakkında açılan müstehcenlik davalarından beraat etti. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri 1960'ta *Varlık Yıllığı*'nda çıktı. Ürünlerini *Evrim, Yeni Ufuklar, Soyut, Papirüs, Varlık* ve *İnsancıl* dergilerinde yayımladı. Kendi değerlendirmesiyle "erotik yanı ağır basan, toplumsal olaylarla dalgalanan ve İkinci Yeni hareketinin yarattığı imaj zenginliğinden beslenen" şiirler yazdı.

Ödül: 1963 Bakırköy Halkevi Şiir Yarışması'nda birincilik; 1965 *Cumhuriyet* gazetesinin "Millet Yapar Kampanyası" Yazı Yarışması'nda birincilik.

Yapıtları: Şiir: *Sevdalı Nehir*, İst.: Seçme Kitaplar, 1997.
Aforizma: *Değinmeler*, İst.: Soyut, 1973; *Fındık Kıran Sözler*, İst.: Seçme Kitaplar, 1997; *Mürekkep Lekesi Namus Lekesinden Beter*, İst.: Seçme Kitaplar, 1999.
Diğer: *Nasıl Yazılır Nasıl Yazılmaz*, (yazım kılavuzu) İst., 1990.
Kaynaklar: *BF* (Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 42; Kurdakul, *Sözlük*, 64; Karaalioğlu, 48.

ALTIOK, FERİHA *(Doğancı/Kıbrıs, 1946 -)* Şair.

Lefkoşa Kız Lisesi'ni ve Samsun Eğitim Ens. Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. Daha sonra Kıbrıs'a döndü ve Lefkoşa Bayraktar Okulu'nda Türkçe öğretmenliği yapmaya başladı. Şiirleri 1983'ten itibaren Kıbrıs'ın çeşitli dergi ve gazetelerinde, Türkiye'de *Varlık* dergisinde yayımlandı.

M. Yaşın'ın değerlendirmesine göre "Lirik ve kadınca duyarlıkları ya da insanın iç dünyasına ilişkin şeyleri çıkış noktası alsa da, şiirlerinde yüksek sesli bir söyleyiş var. Son yıllarda, Türkçeyi kendine özgü biçimde kullanma çabasıyla dikkat çekiyor".

Yapıtları: Şiir: *Fidancığın Çilesi*, Lefkoşa, 1985; *Hele Bir Düşün*, İst., 1987; *Şiir ile Söyleşi*, Lefkoşa, 1991; *Adı Aşka Çağrılı*, Lefkoşa, 1994.
Deneme: *Gözleri Sen Kuş*, Lefkoşa, 1994.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 64; *Kıbrıs Türk Edebiyatı (Başlangıçtan Bugüne)*, Kıbrıs: KKTC Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 1989, s. 73; Işık, 62; M. Yaşın, *Kıbrıslıtürk Şiir Antolojisi*, İst., 1994, s. 316; M: Aydın, *Ne Yazıyor Bu Kadınlar*, Ank., 1995, s. 214.

ALTIOK, METİN *(Bergama/İzmir, 14 Mart 1941 - Ankara, 9 Temmuz 1993)* Şair, ressam.

Melahat Hanım ile matbaa işçisi Süleyman Altıok'un oğlu. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de Alaybey İlkokulu (1953) ve Karşıyaka Lisesi'nde (1963) tamamladı; DTCF Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1971). 1979'a kadar Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü'nde memurluk yaptı. Bingöl (1979-87) ve Karaman (1987-90) liselerinde felsefe öğretmeni olarak çalıştıktan sonra 1990'da emekli oldu. Ankara'da Fahir Aksoy'un çıkardığı *Köken* dergisinin (11 sayı, 1974-75) yazı işleri müdürlüğünü yürüttü. 1967'de Ankara Fransız Kültür Merkezi'nde ilk resim sergisini (O. Taylan'la birlikte) açtı; daha sonra Ankara Sinematek Derneği'nde ve Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde resimlerini sergiledi. Sivas'ta Pir Sultan Abdal Şenliği sırasında aşırı dinci grupların şenliğe katılan sanatçıların kaldığı Madımak Oteli'ni 2 Temmuz 1993'te ateşe vermesi sonucu çıkan yangında ağır yaralandı; Ankara'ya götürülerek GATA Hastanesi'nde tedavi altına alındı, ancak kurtarılamadı. Ankara'da Karşıyaka Mezarlığı'nda gömülüdür. İki kez evlendi; ilk eşi Füsun Akatlı'dan bir çocuk babasıydı. Edebiyatçılar Birliği tarafından şairin anısına *Metin Altıok Kitabı* yayımlandı. 2008 yılından itibaren adına bir şiir ödülü veriliyor.

Şiir ve yazılarını 1974'ten başlayarak *Dost*, *Soyut*, *Türk Dili*, *Köken*, *Oluşum*, *Sesimiz*, *Varlık*, *Gösteri*, *Türkiye Yazıları* ve *Sombahar* dergileri ile *Cumhuriyet* ve *Aydınlık* gazetelerinde yayımladı. Kuşağının en verimli şairleri arasında gösterildi. Aşk, acı ve yalnızlık üçgeni içinde gezinen dizelerinin en önemli özelliği, hayatın içinden çıkan trajik durumları etkili bir söyleyişle dile getirmesidir. Kendisiyle yapılan bir söyleşide Bingöl'de geçirdiği yılların yaşamı ve şiiri için önemli bir dönemeç olduğunu belirtir. Şiirlerinde kırgınlık, yoksunluk ve yabancılaşma temalarını işlerken kendine özgü, incelikli bir şiir dili oluşturduğu kabul edildi. Halk şiirinden kaynaklanan şiirlerinin yanı sıra divan edebiyatı formlarını da başarıyla kullandı; özellikle gazelleriyle dikkat çekti. Şiirleri hakkında A. Oktay "duygu selini bir yerde frenlemek için formlarla şiir yazıyor" dedi. Sağlığında yayımlamayı düşündüğü toplu şiirlerinin bulunduğu deftere "Bir Acıya Kiracı" adını vermişti; ölümünden sonra bütün şiirleri bu başlık altında toplandı.

Ödül: *Kendinin Avcısı* ile 1980 Toprak Şiir Ödülü (Ahmet Telli ile paylaştı); *İpek ve Kılabtan* ile 1989 Halil Kocagöz Şiir Ödülü (Veysel Çolak ile paylaştı); *Gerçeğin Öte Yakası* ile 1991 Cemal Süreya Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Gezgin*, Ank.: Dost, 1976; *Yerleşik Yabancı*, Ank.: Yeni Ankara, 1978; *Kendinin Avcısı*, Ank.: Türkiye Yazıları, 1979; *Küçük Tragedyalar*, Ank.: Tan, 1981; *İpek ve Kılabtan*, Ank.. Kerem, 1987; *Gerçeğin Öte Yakası*, Ank.: Türkiye Yazıları, 1990; *Dörtlükler ve Desenler*, Ank.: Elyazıları, 1990; *Süveyda*, İst.: Korsan, 1991; *Alaturka Şiirler*, İst.: Varlık, 1992; *Hesap-İşi Şiirler*, Ank.: Promete, 1993; *Yel ve Gül*, (kendi seçtikleri) İst.: Can, 1993; *Soneler*, İst.: Korsan, 1994; *Bir Acıya Kiracı*, (bütün şiirleri) İst.: YKY, 1998.
Deneme: *Şiirin İlk Atlası*, Ank.: Promete, 1992.
Kaynaklar: *BF* (1999, kızı Zeynep Altıok'tan); Necatigil, *İsimler*, 42; Kurdakul, *Sözlük*, 64; E. Ercan, "Ben Bu Dünyada Garip Bir Lekeyim" (söyleşi) - O. Kahyaoğlu, "Metin Altıok'un 'Küçük Tragedyalar'ı", *Sombahar*, S. 2 (Kasım-Aralık 1990); *Metin Altıok Kitabı*, Ank.: Edebiyatçılar Birliği, 1993; K. Özsezgin, *Türk Plastik Sanatçıları*, İst., 1999, s. 51.

ALTUN, İBRAHİM *(Tatvan/Bitlis, 30 Temmuz 1969 -)* Romancı.

Latife Hanım ile Hamza Altun'un oğlu. Ankara Hasanoğlan Öğretmen Lisesi'ni bitirdi (1986). DTCF Japon Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu (1992). Turizm rehberliği

ve tercümanlık ile uğraştı. İstanbul'da yaşıyor, bekâr. Cinsel gerilim romanları yazdığını söylüyor.

Yapıtları: Roman: *Mimarın Odası*, İst.: Yaprak, 1996; *Romantik Salgın*, İst.: Telos 1999; *Günahsız*, İst.: Gendaş, 2000; *İhanet*, İst.: Gendaş, 2002; *Sıcak*, İst.: Epsilon, 2004; *Sürtük ve Kalpazan*, İst.: Doğan Kitap, 2008.
Kaynaklar: *BF* (21 Mayıs 2002); C. Uzunlar, "Günahsız", *E*, S. 22 (Ocak 2001); A. Ömer Türkeş, "2000 Yılının Romanları", *Virgül*, S. 38 (Şubat 2001).

ALTUN, MEHMET *(Kars, 15 Temmuz 1977 -)* Şair.

Mehrinaz Hanım ile TCDD'de işçi Osman Altun'un oğlu. İÜ Eski Çağ Tarihi Anabilim Dalı'ndan mezun oldu. 2003'den beri yayınevlerinde editörlük yapıyor. Fotoğraf sanatı ile uğraşıyor. Türkiye PEN, Çağdaş Gazeteciler Derneği, Arkeoloji ve Arkeologlar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor. Şiirleri *Varlık, Yasak Meyve, Öteki/siz, Üç Nokta* gibi dergilerde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Rüyamda Hayat Vardı*, İst.: Babil, 2004; *Su Zılgıtları*, İst.: Babil, 2008; *Yukarı Deniz*, İst.: Babil, 2008.
Kaynaklar: *BF* (1 Ekim 2008).

ALTUN, SELÇUK *(Şavşat/Artvin, 19 Ağustos 1950 -)* Romancı.

Necibe Hanım ile Vali Fehamettin Bey'in oğlu. İlköğrenimini Mardin Derik'te, ortaöğrenimini Samsun Maarif Koleji'nde tamamladıktan sonra Boğaziçi Üniversitesi'nin İşletmecilik Bölümü'nden mezun oldu ve aynı bölümde yüksek lisans yaptı. 1974 yılından başlayarak çeşitli finans kurumlarında yöneticilik yaptı. Yapı Kredi Bankası Yönetim Kurulu üyesi ve Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Yönetim Kurulu Başkanlığı görevinde bulundu. İstanbul'da yaşıyor; evli ve bir çocuk babası.

Selçuk Altun, başta *kitap-lık* ve *Cumhuriyet Kitap* olmak üzere çeşitli dergi ve gazetelerde özellikle kitaptan yola çıkan kılavuz denemeler kaleme aldı; derleme ve seçkilerde çevirmenlik yaptı. *Annemin Öğretemediği Şarkılar* (2008) ve *Senelerce Senelerce Evveldi* (2009) adlı romanları İngilizce'ye çevrildi.

İlk romanı *"Yalnızlık Gittiğin Yoldan Gelir"* başta edebiyat olmak üzere müzikten resme gerçek bir sanat tutkunu olan iş dünyasının zirvesindeki Sina İnsan'ın serüvenleri ekseninde gelişerek "Dünyanın en iyi yazarı kim?" sorusuna ulanırken, "Dünyanın en iyi ressamı kim?" sorusuyla yeni bir yolculuğu başlatır.

Yapıtları: Roman: *"Yalnızlık Gittiğin Yoldan Gelir"*, İst.: YKY, 2001; *Bir Sen Yakınsın Uzakta Kalınca*, İst.: YKY, 2002; *Ku(r)şun Lezzeti*, İst.: Sel, 2003; *Annemin Öğretemediği Şarkılar*, İst.: Sel, 2005; *Senelerce Senelerce Evveldi*, İst.: Sel, 2008.
Aforizma: *Kitap İçin*, İst.: Sel, 2006.
Çeviri: *Seçme Şiirler* (John Ash / G. Turan, N. Ağıl, F. Elioğlu ile birlikte), İst., 1997.
Kaynaklar: *BF* (16 Mart 2001).

ALUS, SERMET MUHTAR *(İstanbul, 28 Mayıs 1887 - İstanbul, 18 Mayıs 1952)* Yazar.

Necdet, El Üfürük imzalarını da kullandı. Askeri Müze müdürü Ahmet Muhtar Paşa'nın oğludur. Uzun süre özel öğrenim gördükten sonra 1905'te son sınıfına sınavla girdiği Galatasaray Sultanisi'nden 1906'da mezun oldu. Ardından Hukuk Mektebi'ni bitirdi. Yazarlığa hukuk öğrenimi gördüğü sırada başladı; arkadaşlarıyla birlikte çıkardığı *El Üfürük* (1908) ve *Davul* adlı mizah gazetelerinde yazdı. Çizgi ve yazılarını *Akşam, Son Posta, Cumhuriyet, Vakit, Tan, Tasvir-i Efkâr, Yeni Sabah, Vatan* gazeteleri ile *Akbaba, Amcabey, 7 Gün, Yeni Mecmua* ve *Hafta* dergilerinde yayımladı. Mütareke döneminde tiyatroyla uğraştı. Bazıları İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda sahnelenen telif ve uyarlama oyunlarından "Dert", "Zincirleme", "Kof Ramiz", "İnci Sultan", "At Martini" (uyarlama), "Ev İlacı" (uyarlama), "Sevk-i Tabii" (uyarlama, F. N. Çamlıbel'le), "Kalem Efendileri" (uyarlama, Y. Z. Ortaç'la) kitaplaşmadı. Necatigil'in, "Ahmet Rasim, Hüseyin Rahmi, Osman Cemal ve F. Celalettin çizgisinde yürüyen; eski İstanbul tiplerini, âdet ve göreneklerini, renkli, eğlenceli tablolar halinde canlandıran; havası ve inceliği ile sevilen; çok okunan bir yazar oldu" biçiminde değerlendirdiği Alus'un çeşitli gazetelerde yayımlanan "Havalanmalar", "Sülün Bey'in Hatıraları", "Rüküş Hanımlar", "Bir Varmış-Bir Yokmuş", "Tombul Mirasyedi", "İki Gönül Bir Olunca", "Dünün Genci Anlatıyor", "Kırkından Sonra", "Anasını Gör Kızını Al", "Harman Sonu", "Bebek Emine", "Şahende Hala", "Banker Arif" adlı romanları da tefrika halinde kaldı. *Kıvırcık Paşa* adlı romanı (yön. F. Kenç, 1941) filme alındı. Meral Demiryürek hayatı ve eserleri üzerine *Sermet Muhtar Alus 1887-1952. Bir İstanbul Bilgesi* (İst.: Kitap, 2007) adıyla bir inceleme yayımladı.

Yapıtları: Roman: *Kıvırcık Paşa*, İst.: Akşam Kütüphanesi, 1933; *Pembe Maşlahlı Hanım*, 1933; *Harp Zenginin Gelini*, İst.: Ahmet Sait Mtb., 1934; *Eski Çapkın Anlatıyor*, İst.: Tasvir Neşriyat, 1944; *Onikiler*, (haz. E. Tutel-F. Ilıkan) İst.: İletişim, 1999.

Oyun: *Helal Mal*, (uyarlama) İst.: Kader Mtb., 1920; *Gemi Aslanı*.
Sözlük: *Türkçeden Fransızcaya Yeni Lügat*, İst.: Kanaat Kitaphanesi, 1930.
Yazılar: *İstanbul Yazıları*, (haz. E. Ş. Erdinç-F. Ilıkan) İst.: Büyükşehir Belediyesi, 1994; *İstanbul Kazan Ben Kepçe*, (haz. N. Sakaoğlu) İst.: İletişim, 1995; *Masal Olanlar*, (haz. N. Akbayar), İst.: İletişim, 1997.
Diğer: *Müze-i Askeri-i Osmani Züvverına Mahsus Rehber*, (3 fasikül) İst.: Necm-i İstikbal Mtb., 1336-38/1920-22; *Yeniçeriler ve Osmanlı Silahları*, İst., 1933.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 37; Gövsa, 42-43; Kurdakul, *Sözlük*, 65; Karaalioğlu, 50; *TDEA*, I, 158; Mehmet Semih, *Türk Gülmece Öyküleri Antolojisi*, İst.: Yön, 1994, s. 63; F. H. Tökin, *Edebiyat Ansiklopedisi*, Ank., 1953, Fasikül 1, s. 13; Muhsin Ertuğrul, *Benden Sonra Tufan*, İst.: Dr. Nejat F. Eczacıbaşı, 1989, s. 531; R. E. Koçu, "Alus, Sermed Muhtar", *İSTA*, II, 755-756; T. Toros, "Sermet Muhtar Alus", *Tarih ve Toplum*, S. 122 (Şubat 1994), s. 35-42; S. M. Alus, *İstanbul Yazıları*, (haz. E. Ş. Erdinç-F. Ilıkan) İst., 1994, s. 13-18; Hazar, 36.

ALVER, KÖKSAL *(Erzurum, 26 Nisan 1970 -)* Öykücü.

Zeynep Hanım ile öğretmen Aziz Alver'in oğlu. İlkokulu Narman'da, orta ve liseyi İstanbul'da okudu. İÜ Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nü bitirdi (1995). Aynı üniversitede yüksek lisans (1996) ve doktora yaptı (2000). Afyon Kocatepe Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi Sosyoloji bölümlerinde öğretim üyesi olarak çalıştı (1998-2004). Selçuk Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde öğretim üyesi. Konya'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası. İlk öyküsü ("Kartal Bakışlar") *Yedi İklim* dergisinde yayımlandı (1993). Öykü ve incelemeleri *Hece* ve *Hece Öykü* dergilerinde yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Saklı Yara*, Ank.: Hece, 2004.
Derleme: *Edebiyat Sosyolojisi İncelemeleri*, Ank.: Hece, 2004; *Edebiyat Sosyolojisi*, Ank.: Hece, 2004; *Kültür Sosyolojisi*, Ank.: Hece, 2007.
Kaynaklar: *BF* (20 Kasım 2008); Işık 06, 299; A.G. Yener, "Edebiyat Sosyolojisi Üzerine", *Virgül*, S.81, Şubat 2005; S. Yücel, "Saklı Yara", *Dergâh*, S.183, Mayıs 2005; - A. Şatıroğlu, "Edebiyat Sosyolojisi", *İÜ Sosyoloji Dergisi*, S.: 12, 2006.

ALYANAKOĞLU, CEMİL SÜLEYMAN
bak. Cemil Süleyman

ANADOL, KEMAL *(Safranbolu, 25 Kasım 1941 -)* Yazar, siyaset adamı.

Tam adı Kıvılcım Kemal Anadol'dur. Emine Sururiye Hanım ile şair ve yazar Mustafa Zihni Anadol'un oğludur. Karadeniz Ereğlisi Alemdar İlkokulu, Karadeniz Ereğlisi Ortaokulu ve Ankara Atatürk Lisesi'nde okuduktan sonra AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1966-73 arasında Karadeniz Ereğlisi'nde avukatlık ve gazetecilik yaptı. Zonguldak (1973, 1977) ve İzmir (1987) milletvekilliğine seçildi. Halen izmir Milletvekili. TYS üyesi olan Anadol evli ve iki çocuk babasıdır.

Karadeniz Ereğlisi'nde kurucusu olduğu ve sorumlu müdürlüğünü üstlendiği günlük *Memleket* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı (1966-73). *Cumhuriyet*, *Yeni Yüzyıl* gazetelerinde ve çeşitli dergilerde siyaset, hukuk ve çevre yazıları yazdı. *Kartal Maltepe'den Sağmalcılar'a İnsan Manzaraları* aldı kitabı 1989'da Yunancaya çevrildi. *Karşıyaka Memleket* adlı romanı için Refik Durbaş "Türk entelijansiyasının 1940-90 arasına sıkışmış hikâyesi. (...) Bir gerilim filmi tadında, bir roman lezzetinde" değerlendirmesini yaptı.

Ödül: Makale dalında 1963 Cumhuriyet Gazetesi Yunus Nadi Armağanı; 1994 Abdi İpekçi Barış Dostluk Ödülü'nde İletişim Özel Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Karşı Yaka Memleket*, İst.: Milliyet, 1998; *Büyük Ayrılık*, İst.: Doğan Kitap, 2003.
Kaynaklar: *BF* (18 Mayıs 1999); M. Balabanlılar, "Geçti Hayal İçinde Onca Yıl" (söyleşi), *Tempo*, S. 546 (1998); H. Pulur, "Onlar Üç Türk Aydınıydı", *Milliyet* (29 Haziran 1999); R. Durbaş, "Memleket Ne Yana Düşer", *Yeni Yüzyıl* (1 Temmuz 1998); D. Ceyhun, "Karşı Yakadaki Memleket", *Yaşasın Edebiyat* (Temmuz 1998).

ANADOL, MÜFİDE GÜZİN *(Devrek/Zonguldak, 1925 -)* Şair, romancı.

Ortaokulu Bartın'da okuduktan sonra Çamlıca Kız Lisesi'ni ve İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Edebiyat, Türkçe ve Fransızca öğretmenliği yaptı; Beylerbeyi Lisesi'ndeyken emekli oldu (1987).

Yapıtları: Şiir: *Derviş Hayriyesi*, İst.: May Mtb., 1967; *Geceleyin*, İst.: İstanbul Matbaa Meslek Lisesi, 1978; *Gece Sefaları*, İst.: Yazko, 1985.
Öykü: *Tahta Evler*, İst.: Yalçın, 1984.
Çocuk Romanı: *Karaduman'ın Serüvenleri*, İst.: May, 1982; *Melisa*, İst.: Yalçın, 1989.
Kaynaklar: Ş. Dil, *Türk Kadın Şairleri Antolojisi*, Ank., 1959, s. 30-31; M. Aydın, *Ne Yazıyor Bu Kadınlar*, Ank., 1985. s. 87-88.

ANADOL, ZİHNİ *(Devrek/Zonguldak, 1 Mart 1918 - İstanbul, 11 Mayıs 1999)* Şair, yazar.

Tam adı Mustafa Zihni Anadol. Zihni Turgay Anadol imzasını da kullandı. Hayriye Hanım ile esnaf Hasan Anadol'un oğlu. Siya-

set adamı ve yazar Kemal Anadol'un babası. Ankara Musiki Muallim Mektebi'ni ve Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi (1940). 1944'te Ceza Kanunu'nun 141. maddesine muhalefetten üç buçuk yıla hüküm giydi. 1951'de Yusuf Ahıskalı ile birlikte *Yeni Ses* dergisini çıkardı; 1954'te bu dergide yayımlanan ilk şiiri ("Şafakta") nedeniyle 142. maddeden yargılandı; dokuz ay tutuklu kaldıktan sonra beraat etti. 1957'de Vatan Partisi yönetimine katıldı; yirmi iki aylık tutukluluktan sonra yine beraat etti. Karabük Demir-Çelik Fabrikası'nda memurluk, mobilyacılık, inşaat işçiliği, sendikacılık ve yayımcılık yaptı. Son olarak *Evrensel* gazetesinde günlük yazılar yazdı. TYS, Edebiyatçılar Derneği, İnsan Hakları Derneği ve TÜSTAV üyesiydi. Evli ve dört çocuk babasıydı. Akciğer kanserinden öldü, vasiyeti üzerine Reşat Fuat Baraner gibi siyasal mücadele arkadaşlarının bulunduğu Feriköy Mezarlığı'na gömüldü.

İlk yazısı 1939'da *Yeni Adam* dergisinde çıktı. Şiir ve yazılarını *Yeni Ortam*, *Türk Solu*, *Emekçi*, *Varlık*, *Somut*, *Edebiyat Cephesi* ve *İnsancıl* dergilerinde yayımladı. Toplumcu gerçekçi anlayıştaki şiirleri ve anı kitaplarıyla tanındı.

Ödül: 1995 Edebiyatçılar Derneği Altın Madalya Onur Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Ağlama Duvarı*, İst.: Gerçek Sanat, 1988; *Kırmızı Gül ve Kasket*, İst.: Belge, 1989; *Aydınlığa Omuz Verenler*, İst.: Yön, 1991.
Anı: *Truva Atında İlk Akşam*, İst.: Milliyet, 1988; *Can Pazarı Yolcuları*, İst.: Demet, 1995.
Derleme: *Ben İşçiyim*, (Zehra Kosova'nın anıları) İst.: İletişim, 1996.
Kaynaklar: *BF* (27 Mayıs 1999, oğlu Kemal Anadol'dan); Kurdakul, *Sözlük*, 65; *Sosyalizmin Uzun Yürüyüşçüsü*, İst.: Evrensel, 1999.

ANAR, İHSAN OKTAY *(Yozgat, 21 Kasım 1960 -)* Romancı.

Ayşe Bedia Hanım ile Mehmet Sait Anar'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamladı; Ege Üni. Edebiyat Fak. Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1984). Aynı bölümde yüksek lisans ve doktora yaptı; 1996'dan beri Felsefe Tarihi dersi veriyor. *Yeni Binyıl* gazetesinde haftalık yazılar yazdı. Edebiyatçılar Derneği ve PEN Yazarlar Derneği üyesi. İzmir'de yaşıyor; evli.

İlk öyküsü ("Kâfirler İçin Apologya") Nisan 1985'te *Morköpük* dergisinde çıktı. İlk romanı *Puslu Kıtalar Atlası*, H. Aktunç'un önsözüyle yayımlandı. H. Aktunç, Anar'ı "tarihlerden yeni tarihler, ülkelerden yeni ülkeler, kentlerden yeni kentler, kişilerden de yeni kişiler üreten bir ravi-yi ahbar" olarak nitelendirdi. S.Gümüş; "İhsan Oktay Anar'ı, Osmanlı'nın tarih dehlizlerinden sebeplenen bir kazıcı, yalnızca gün ışığında yaşayanların hiçbir zaman bilemeyeceği dünyaların yazıcısı ve bugüne dek edebiyatımızda hiç kimselerin bilmediği bir dil ve anlatım biçiminin yaratıcısı olarak görüyorum" diyor. Anar'ın yapıtlarının tarihsel romanlar olmaktan öte, tarihsel olan'dan yeni bir roman çıkaran, diğer yandan da romanı yeniden tarihselleştiren yapıtlar olduğu belirtildi.

Puslu Kıtalar Atlası'nda 17. yüzyılda Konstantiniye'de yaşayan, düşgücü zengin bir ihtiyar, kendini kuşatan dünyayı düşler. Kendi iç dünyasına doğru yolculuklara çıkan bu haritacı, düşlerinde gerçekliği arar ve düşlerinden devşirdiklerini Puslu Kıtalar Atlası adlı bir kitaba döker ve kitabını, savaşa gitmek üzere olan oğluna emanet eder. İhtiyarın oğlu, tuhaf bir siyah sikke bulduktan sonra inanılmaz bir serüvene sürüklenecek ve sonunda Puslu Kıtalar Atlası'nı okumaya başladığında, başından geçenlerin tümünün bu kitapta anlatılmış olduğunu görecektir...

Kitab-ül Hiyel: Eski Zaman Mucitlerinin İnanılmaz Hayat Öyküleri adlı romanında bir efsaneden yola çıkar. Efsanede, gücünü uzun saçlarından alan Samson'un yerine, gücünü aklından ve aklının gittikçe uzayan gücünden alan insanın trajedisi fantastik bir serüvenle işlenmiştir. Kitapta ana tema olarak işlenen konu, insanın doğaya hükmetme erkini eline geçirme ve dolayısıyla sonsuzluğa egemen olma tutkusuna dönüşen ussal çabasının, sonuçta insana mutluluğu getirmemesi biçiminde özetlenebilir.

Efrasiyab'ın Hikâyeleri fantastik, içiçe geçmiş hikayelerden oluşan bir roman. Kitap ölüm meleği Azrail'in (Ölüm) Cezzar Dede'yle ölümünü ertelemek için giriştiği pazarlığın sonucunda anlatılan öykülerden oluşuyor. Öyküler, Ölüm, Uzun İhsan adında birinin canını almak için araması sırasında anlatılmaktadır. Uzun İhsan'ı kovalamaca, bulup kaybetmeler romanın hareket unsurunu oluşturur.

Amat'da romanla aynı adı taşıyan bir masal-kalyonu açık denizlerin fırtınalarında, uğursuz bir yolculuğa çıkar. Tuhaf mı tuhaf Kaptan Diyavol'u, ejderhadan olma İkinci

Kaptan (Koca Reis'i) Kırbaç Süleyman'ı, elli tüfenkçisi, ortalık işleri yaparken savaşmayı da alışkanlığa dönüştürmüş bir sürü haydutu, marangozu, hekimi, köçeği ve bilumum insanıyla birlikte bu masal-kalyonun başından geçenler, fanteziler ve karabasanlarla anlatılır.

Adını musiki makamlarından alan *Suskunlar*, Osmanlı'nın hüküm sürdüğü devirlerde, "Sultan Ahmed-i Sânî Han Efendimiz'in devri saltanatından sonraki senelerden birinde" geçen neşeli, heyecanlı, fantastik ve de felsefi bir roman.

Efrasiyab'ın Hikâyeleri adlı yapıtı İstanbul Devlet Tiyatrosu'nca ve İngiltere'de 476 Oyuncuları tarafından sahnelendi. Romanları Fransızca, İngilizce, Kore'ce gibi dillere çevrildi.

Ödül: 2009 Erdal Öz Edebiyat Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Puslu Kıtalar Atlası*, İst.: İletişim, 1995; *Kitab-ül Hiyel: Eski zaman Mucitlerinin İnanılmaz Hayat Öyküleri*, İst.: İletişim, 1996; *Efrasiyab'ın Hikâyeleri*, İst.: İletişim, 1998; *Amat* İst.: İletişim, 2005; *Suskunlar*, İst.: İletişim, 2007.

Kaynaklar: *BF* (12 Ekim 2000); H. Aktunç, "Yeni Roman Ülkelerinde" (*Puslu Kıtalar Atlası*'na önsözde); F. Öztürk, "Doğanın Tutsak Gücü", *Cumhuriyet Kitap*, S. 337; S. Gümüş, "Amat", *Radikal Kitap*, 25 Ekim 2005; Ö. Türkeş, "Suskunlar", *Radikal Kitap*, 19 Ekim 2007.

AND, METİN *(İstanbul, 17 Haziran 1927 - İstanbul, 1 Ekim 2008)* Tiyatro tarihçisi, araştırmacı.

Bankacı Reşit Çavdar ve Seniha Hanım'ın oğlu. Galatasaray Lisesi'ni (1946) ve İÜ Hukuk Fakültesi'ni (1950) bitirdi. Aynı yıl, büyük dayısı Cenap And'ın çocuğu olmadığından, ailesinin de isteğiyle "And" soyadını aldı. Yüksek lisans yapmak için Londra'ya, ardından Rockefeller Vakfı bursuyla bale, opera ve tiyatro eğitimi için New York'a gitti. Dayısının kurucusu ve yöneticisi olduğu Kavaklıdere Şarapları'nda yöneticilik yaptı. Yazılarıyla katıldığı *Forum* dergisinin sahipliğini üstlendi, ayrıca Forum Yayınları'nı kurarak kendi kitaplarının yanı sıra Muammer Aksoy, İlhan Mimaroğlu, Fikret Otyam ve Bilge Karasu'nun eserlerini yayımladı. DTCF Tiyatro Bölümü'nde kuruluşundan itibaren görev aldı, bölüm başkanlığı yaptı. "Meşrutiyet Çağı Siyasal Hukuk ve Toplumsal Düzenin Türk Tiyatrosuna Etkisi" başlıklı tezi ile doktor, "Osmanlı Tiyatrosu" başlıklı incelemesiyle doçent, "Dünyada ve Bizde Gölge Oyunu" başlıklı incelemesiyle profesör oldu. Yurt içinde ve dışında çeşitli üniversitelerde 30 yılı aşkın süre öğretim üyeliği yaptıktan sonra 1994'te Ankara Üniversitesi'nden emekli oldu.

Bir opera tanıtımı olan ilk yazısı Mayıs 1951'de *Müzik Görüşleri* dergisinde yayımlanan And bugüne kadar 50 kadar kitap ve 1500 kadar makale kaleme almış, geleneksel Türk Tiyatrosu üzerine pek çok ülkede konferanslar vermiştir. Makalelerinin sık sık görüldüğü yayınlar *Ulus* ve *Milliyet* gazeteleri ile *Forum*, *Türk Dili*, *Devlet Tiyatrosu*, *Pazar Postası*, *Tarih ve Toplum*, *Art&Dekor*, *Kültür ve Sanat* ile *Sanat Dünyamız* dergileridir. "Dünya Dansediyor" ve "Baleye Çağrı" gibi yıllarca süren radyo programları da yapan And'ın çekilmiş dört belgesel film senaryosu vardır.

Ödül: *Geleneksel Türk Tiyatrosu* ile 1970 TDK Bilim Özel Ödülü; 1980 Türkiye İş Bankası Bilimsel Araştırma Ödülü; 1983 İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü ve Sedat Simavi Sosyal Bilimler Ödülü; 1985'te Fransa Hükümeti'nin Officer de l'Ordre des Arts et des Lettres Nişanı; 1991'de İtalya Cumhurbaşkanının şövalyelik nişanı, Türk Tanıtma Vakfı hizmet ödülü, Anadolu Folklor Vakfı hizmet ödülü, 1998'de Türkiye Bilimler Akademisi şeref üyeliği, 2007 Tüyap İstanbul Kitap Fuarı Onur Yazarı. M. Sabri Koz tarafından hakkında iki kitap hazırlandı: *Metin And'a Armağan* (İst., Metgraf Mat., 2007); *Dokuz Kollu Bir Oyunbaz Metin And* (İst.: TÜYAP, 2007).

Yapıtları: İnceleme: *Gönlü Yüce Türk, Yüzyıllar Boyunca Bale Eserlerinde Türkler*, Ank.: Dost, 1958; *Dances of Anatolian Turkey*, New York, 1959; *Kırk Gün-Kırk Gece, Eski Donanma Şenliklerinde Seyirlik Oyunlar*, Ank.: Taç, 1959; *Dionisos ve Anadolu Köylüsü*, İst.: Elif, 1962; *Kavuklu Hamdi'den Üç Orta Oyunu*, Ank., 1962; *Bizans Tiyatrosu*, Ank., 1962; *Ataç Tiyatroda*, İst.: Kent, 1963; *A History of Theatre and Popular Entertainment in Turkey*, Ank., 1963-64; *Türk Köylü Oyunları*, İst.: İzlem, 1964; *Chez Les Turcs* (André Antoine), Ank.: Forum, 1965; *Geleneksel Türk Tiyatrosu*, Ank.: Bilgi, 1969, genişletilmiş yb, İst., 1985; *100 Soruda Türk Tiyatrosu*, İst.: Gerçek, 1970; *Meşrutiyet Döneminde Türk Tiyatrosu*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1971; *Tanzimat ve İstibdat Döneminde Türk Tiyatrosu*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1972; *Tiyatro Kılavuzu*, İst.: Milliyet, 1973; *50 Yılın Türk Tiyatrosu*, İst.: Türkiye İş Bankası, 1973; *Oyun ve Bügü, Türk Kültüründe Oyun Kavramı*, İst.: Türkiye İş Bankası, 1974; *Turkish Miniature Painting, The Ottoman Period*, Ank.: Dost, 1975; *Karagöz, Turkish Shadow Theatre*, Ank: Dost, 1975; *La Peinture Miniature Turque, La Periode Ottomane*, Ank.: Dost, 1976; *A Pictorial History of Turkish Dancing from Folk Dan-*

cing to Whirling Dervishes-Belly Dancing to Ballet, Ank.: Dost, 1976; *Osmanlı Tiyatrosu*, Ank.: DTCF, 1976; *Karagöz, Theatre d'Ombres Turc*, Ank., 1977; *Dünyada ve Bizde Gölge Oyunu*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1977; *Magic in İstanbul*, Calgary/Alberta, 1978; *İnsanüstülük Taslayanların İçyüzü*, İst.: Karacan, 1981; *Kültürel Etkinlikler ve Büyük Kuruluşlar*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1981; *Osmanlı Şenliklerinde Türk Sanatları*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1982; *Selection of 33 Turkish Miniatures*, İst.: Dost, 1983; *Atatürk ve Tiyatro*, Ank.: Devlet Tiyatroları, 1983; *Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1983; *Mevlana Celaleddin Rumi and the Whirling Dervishes*, İst.: Dost, 1983; *Şair Evlenmesi'nden Önceki İlk Türkçe Oyunlar*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1983; *Türk Tiyatrosunun Evreleri*, Ank.: Turhan Kitabevi, 1983; *Culture, Performance and Communication in Turkey*, Tokyo, 1987; *Saraya Bağlı Tiyatrolar ve II. Abdülhamit'in Yıldız Sarayı Tiyatrosu*, İst.: özel yayın, 1987; *Türkiye'de İtalyan Sahnesi - İtalyan Sahnesinde Türkiye*, İst.: Metis, 1989; *Drama at the Crossroads. Turkish Performing Arts Link Past and Presennt, East and West*, İst.: İsis, 1991; *Türk Tiyatro Tarihi*, İst.: İletişim, 1992; *16. Yüzyılda İstanbul*, İst.: Akbank, 1994; *Minyatürlerle Osmanlı-İslam Mitologyası*, İst.: Akbank, 1998; *Tiyatro, Bale ve Opera Sahnelerinde Kanuni Süleyman İmgesi*, Ank.: Dost, 1999; *Osmanlı Tasvir Sanatları 1: Minyatör*, İst.: İş Bankası, 2002; *Ritüelden Drama: Kerbela-Muharrem-Taziye*, İst.: YKY, 2002.

Sözlük: *Tiyatro Terimleri Sözlüğü*, (Ö. Nutku'yla) Ank.: TDK, 1966.

Kaynaklar: *BF* (1 Eylül 1999); M. H. Şakiroğlu, *Prof. Dr. Metin And Bibliyografyası*, Ank.: 1993; "And, Metin", *TDEA*, I, 137; Kurdakul, *Sözlük*, 71.

ANDAÇ, FERİDUN *(Erzurum, 27 Temmuz 1954 -)* Eleştiri, inceleme ve deneme yazarı.

Asıl adı Feridun ŞEHRÎ. Emriye Hanım ile bankacı Niyazi Şehrî'nin oğlu. İlk ve orta öğrenimini Erzurum'da tamamladı; İstanbul Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ni bitirdi. İÜEF'de "Dış Göç Olgusunun Edebiyatımıza Yansıması" konusunda yüksek lisans yaptı. Türkçe-edebiyat öğretmeni olarak liselerde ve Marmara Üniversitesi'nde görev aldı. 1987'den beri özel kurum ve kuruluşlarda eğitim, halkla ilişkiler, idari işler, yayın-tanıtım, reklam ve insan kaynakları konularında yöneticilik yaptı; halen özel bir üniversitede "karşılaştırmalı edebiyat" dersleri veriyor. *Ekonomide Dayanışma* (1987-89), *Yayın Dünyası* (1989-90) ve *TYS Edebiyat* (1994-95) dergilerinin yayın yönetmenliğini üstlendi. Çeşitli yayınevlerinde editörlük ve yayın yönetmenliği yaptı. TYS, PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği ve Dil Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; dul, bir çocuk babası.

İlk yazısı ("Nurullah Ataç Üzerine") 1983'te *Yazko Edebiyat*'ta çıktı. Günümüz edebiyatının tematik sorunları üstüne yazdığı inceleme, araştırma, eleştiri ve denemelerini, edebiyatçılarla yaptığı söyleşileri *Somut*, *Yeni Düşün*, *Varlık*, *Broy*, *Milliyet Sanat*, *Çağdaş Türk Dili*, *Gergedan*, *Şehir*, *Adam Sanat*, *Gösteri*, *Edebiyat ve Eleştiri*, *Yeni Biçem*, *Adam Öykü* dergileri ile *Cumhuriyet*, *Yeni Yüzyıl* ve *Evrensel* gazetelerinde yayımladı.

Ödül: *Gerçekçilik Yolunda* ile 1987 Akademi Kitabevi Eleştiri-Deneme Ödülü (birincilik); *Işık Ol, Günüme Ağ* ile 1994 Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü; "Yazmaya Adanmış Bir Ömrün Tanıklığında" (N. Cumali ile söyleşi) ile 2000 PEN Yazarlar Derneği "Edebiyat Söyleşisi ya da Röportajı" Ödülü; *Gönlümün Yitik Yurdunda Öyküsü* ile 2001 H. Taner Öykü Ödülü (üçüncülük); *Kar Masalları* ile 2004 Dil Derneği Ömer Asım Aksoy Ödülü.

Yapıtları: Eleştiri-İnceleme-Deneme: *Gerçekçilik Yolunda*, İst.: Cem, 1989; *Yazınsal Gerçekçiliğin Boyutları*, Ank.: Ümit, 1995; *Işık Ol, Günüme Ağ*, İst.: Papirüs, 1998; *Söz Uçları Yazı Burçları*, İst.: Cumhuriyet Kitapları, 1998; *Edebiyatımızın Yol Haritası*, İst.: Can, 2000; *Aynanın Arkası*, İst.: Can, 2002; *Babil'e Yolculuk*, İst.: Doğan Kitap 2003; *Günün Gölgesindeki İzi*, İst.: Dünya, 2004; *Celile'de Kuşlar Ölüyor*, İst.: Can, 2004; *Sürgünlüğün Bin Yüzü*, İst.: Can, 2004; *Küllenen Her Şey*, İst.: Can, 2005; *Aşk Hayatı Gölgeler*, İst.: İskele, 2005; *Susan Bir Yerin Dili*, İst.: Dünya, 2006; *Öykü Yazmak Öyküyü Düşünmek*, İst.: Doruk, 2008; *Zamana Yazılan Sözler*, İst.: Doruk, 2008.

Öykü - Anlatı: *Gönlümün Yitik Yurdunda*, İst.: Can, 2003; *Kar Masalları*, İst.: Doğan Kitap, 2003; *Yoksa Aşk Ölür*, İst.: Doğan Kitap, 2005; *Ferhad ile Şirin*, İst.: Merkez, 2007.

Biyografi: *Aydınlanmanın Işığında Sanat İnsanlarımız-1: Vedat Günyol*, İst.: İde, 1997; *Aydınlanmanın Işığında Sanat İnsanlarımız-2: Salah Birsel*, İst.: İde, 1997; *Aydınlanmanın Işığında Sanat İnsanlarımız-3: Fakir Baykurt*, İst.: İde, 1997; *Aydınlanmanın Işığında Sanat İnsanlarımız-4: Orhan Asena*, İst.: İde, 1997; *Aydınlanmanın Işığında Sanat İnsanlarımız-5: Oktay Akbal*, İst.: İde, 1997; *Aydınlanmanın Işığında Sanat İnsanlarımız-6: Timur Selçuk*, İst.: İde, 1997.

Söyleşi: *Söz Uçar Yazı Kalır*, İst.: Toplumsal Dönüşüm, 1997; *Türkan Şoray ile Yüz Yüze/Gözlerinden Bellidir*, İst.: Can, 2000; *Adalet Ağaoğlu Kitabı, Sen Türkiye'nin En Güzel Kazasısın*, İst.: İş Bankası, 2000; *Söz Uçar Yazı Kalır: Yüzyılın Sır Tanıkları-2. Bölüm*, İst.: Can, 2002; *Yaşar Kemal'in Sözlerinde Yaşamak*, İst.: Dünya, 2003; *Erhan Bener'in Dünyasına Yolculuk*, İst.: Dünya, 2004; *Edebiyatımızın Kadınları I*, İst.: Dünya, 2004; *Sözcüklerin Diliyle Konuşmak Tahsin Yücel ile Yüzyüze*, İst.: Dünya, 2004; *İlhan Berk ile Şiirin ana Yurdunda*, İst.: Dünya, 2005; *Ülkü Tamer ile Hayata ve Şiire*

Dair, İst.: Dünya, 2006; *Doğan Hızlan'la Denemenin Dönencesinde*, İst.: Dünya, 2006.
Derleme: *Sürgün Edebiyatı, Edebiyat Sürgünleri*, İst.: Bağlam, 1996; *Öykücünün Kitabı*, İst.: Varlık, 1999; *Yazarın Anayurdunda*, İst.: ,Varlık 2004.
Kaynaklar: *BF* (30 Ağustos 1999); Necatigil, *İsimler*, 44; O. Koçak, "Deneme ve Deneyim", *Virgül*, S. 12 (Ekim 1998); S. Gümüş, "Feridun Andaç'la Dünden Bugüne", *Adam Öykü*, S. 22 (Mayıs-Haziran 1999).

ANDAY, MELİH CEVDET *(İstanbul, 1915 - İstanbul, 28 Kasım 2002)* Şair, oyun yazarı, denemeci, romancı.

Melih Cevdet, M. C. Anday, M.C.A. imzaları da onundur. Ayrıca H. Mecdi Velet, Murat Tek, Yaşar Tellidere takma adlarını kullandı. Avukat olan babasının adı Cevdet'tir. Kadıköy 35. İlkokulu'nu (1928), Kadıköy Ortaokulu'nu (1931) ve Ankara Gazi Lisesi'ni bitirdi (1936). Önce Ankara Hukuk Fakültesi, daha sonra DTCF'ye girdi ancak öğrenimine devam etmedi. 1938 yılında toplumbilim alanında öğrenim görmek amacıyla Belçika'ya gitti, ancak II. Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine Türkiye'ye döndü (1940). 1942-51 arasında, önce Milli Eğitim Bakanlığı Yayın Müdürlüğü'nde yayın danışmanlığı, Ankara Kitaplığı'nda da kitap memuru olarak çalıştı. 1951'de İstanbul'a döndü ve *Akşam* gazetesinde gazeteciliğe başladı; *Tercüman, Büyük Gazete, Tanin* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde fıkra (Yaşar Tellidere takma adıyla) ve deneme yazdı; anılan gazetelerin sanat ve edebiyat sayfalarını yönetti. 1954 yılından başlayarak İstanbul Belediye Konservatuvarı Tiyatro bölümünde "fonetik-diksiyon" öğretmenliği yaptı; 1964-69 yılları arasında TRT Yönetim Kurulu'nda görev aldı; 1977'de Konservatuvar'daki görevinden emekli olduktan sonra UNESCO Genel Merkezi kültür müşaviri olarak Paris'e gitti (1979), ancak Türkiye'deki hükümet değişikliği sonucunda geri çağrıldı. *Cumhuriyet* gazetesinde 60'lı yılllardan 90'lara kadar düzenli olarak, 90-2000 arası ise aralıklarla denemelerini sürdürdü.

Şiire lise yıllarında başlayan Melih Cevdet Anday'ın ilk denemeleri Gazi Lisesi'nden arkadaşları Oktay Rifat ve Orhan Veli'yle birlikte *Sesimiz* adlı duvar gazetesinde yer aldı; yayımlanan ilk şiiri ise "Ukde"dir (*Varlık*, 1936). *Varlık* dergisinde iki yıl süresince dönemin egemen şiir anlayışı doğrultusunda yazdığı şiirlerden sonra, O. Rifat ve O. Veli ile başlattıkları ve daha sonra Garip Akımı olarak adlandılan yenileşme hareketinin ilkelerini benimseyerek "özgür koşuk" biçimli şiirlere yöneldi. Sonraki yıllarda, *Ses, Yaprak, Yeditepe, Papirüs, Yeni Dergi, Yeni Ufuklar, Ataç, Dönem, Türk Dili, Yön, Gösteri* ve *Adam Sanat* gibi dergilerde yer aldı. O. Veli'nin O. Rifat'la birlikte yazdığı "yeni biçimli" ilk şiiri "Ağaç"ın *Varlık*'ta 1938'de yayımlanmasından sonra, asıl ilkeleri üç arkadaşın birlikte çıkardıkları *Garip* (1941) adlı şiir kitabının "imzasız" önsözünde belirlenen ve Türk şiirinde köklü bir dönüşümü başlatan söz konusu yenileşme hareketi, "geleneksel şiiri" ruhu (edası), içerik ve biçimiyle olduğu kadar, şiir beğenisine egemen kıldığı kurallarıyla da reddediyordu. Andre Breton tarafından 1924 yılında kaleme alınmış olan "Gerçeküstücülük Bildirgesi"nden *(Menifeste du Surrealisme)* esinlenerek kaleme alınmış bu önsözde şiirin "insanın beş duyusuna değil, kafasına hitap eden bir söz sanatı olduğu"ndan hareketle, ölçü ve uyağın şiiri zorlaştırdığı, "aşk-meşk", "gül-bülbül" gibi mazmunların şiirin içeriğini yoksullaştırdığı öne sürülerek, "şairaneliği" şiirden kovmak gerektiği vurgulanıyordu. Soyut çağrışımlar, kişisel duygulanım ve hayaller dünyasıyla sınırlı kalan ve bunu birtakım katı biçimsel kurallarla ifade edebilen "geleneksel şiir", çağdaş insanın hayatı ve ihtiyaçlarına olduğu kadar duyarlık ve kavrayışına da uzaktı; dolayısıyla, şiirde başlatılacak herhangi bir yenileşme hareketi, "geleneksel şiiri" konularıyla olduğu kadar edası, dili ve biçimiyle de değiştirmek zorundaydı.

Ancak, M.C. Anday'ın söz konusu akımı başlatanlar arasında yer almakla birlikte "geleneksel şiiri" tüm kurallarıyla reddetmediği gibi "yeni şiirin" getirdiği ilkelere de O. Rifat ve O. Veli kadar ısrarla bağlı kalmadığı gözlenir. Ortaklaşa yayımladıkları *Garip*'ten sonraki ikinci kitabı *Rahatı Kaçan Ağaç*'tan başlayarak ölçü ve uyağı bütünüyle dışlamış olduğu şiirlerinin yanı sıra uyağı, özellikle de ses öğesini önemseyen bir şiirin örneklerini verir; *Garip*'in önsözünde şiddetle karşı çıkılan "şairane tutum"a arkadaşları kadar mesafeli durmaz. Bir bölümü *Yaprak* dergisinde yayımlanmış (1947-49) şiirlerinin de yer aldığı *Telgrafhane* (1952) ise toplumsal konu ve sorunları işlemeye verdiği ağırlıkla farklılaşır. O. Rifat ve O. Veli'den farklı olarak "geleneksel şiir"in kimi imkânlarına sırtını büsbütün dönmeyen M.C. Anday, içerikte toplumsal konulara verdiği ağırlıkla arkadaşlarından bir daha farklılaşmakta ama bunu yaparken şiiri-

ni Garip şiirinin getirdiği yeni imkânlara açmaktan da geri durmamaktadır. "Alabildiğine yalın bir dil tercihi" biçiminde öne çıkan bu imkân, aynı zamanda günlük konuşma dilindeki kimi deyim ve deyiş özelliklerine, yergi ve alay gibi kimi öğelere de yaslanır. Kitapta yer alan "Tohum" adlı şiir, bir yanıyla ölçü ve uyağı titizlikle gözetirken, öte yandan simgesel anlatımıyla, yazıldığı dönemin şiirleri arasında ayrıcalıklı bir yer edinir. Aynı kitaptan "Tarihi Okurken" ve "4 x 400 Engelli" başlıklı şiirler getirdiği "alegorik" yaklaşım; kitaba adını veren "Telgrafhane" ise "misyon" yükleyen toplumsal mesajıyla öne çıkar, ezberlenerek dilden dile dolaşan bir şiir kimliği kazanır. Bir sonraki kitabı *Yan Yana* 1956'da yayımlanır ve Ceza Kanunu'nun 142. Maddesi'ne aykırı görülerek toplatılır, ancak daha sonra beraat eder. Özellikle içerik açısından *Telgrafhane*'nin devamı niteliğinde olan *Yan Yana*, şairin 1940-52 yılları arasında biriktirdiği deneylerin bileşkesini örnekleyen bir toplam olarak önceki kitaplarından ayrılır. *Yan Yana*'daki şiirlerinde "geleneksel şiir"in birtakım kurallarına yeniden dönen M.C. Anday, şiirini uyağın imkânlarına açarak, daha sonraki yıllarda şiirine egemen kılacağı "ses" öğesinin ilk ipuçlarını verir. *Yan Yana*'da, M.C. Anday şiirinin gelişimine yönelik bir başka ipucu, şairin sözcük seçimi ve kavramlaştırmalarında görülür: Şair, bir önceki dönemin ağaç, deniz, bitki vb somutlukların yanı sıra çağ, dünya, yeryüzü, doğa gibi soyut kavramlara yönelişiyle, *Kolları Bağlı Odysseus*'ta ele alacağı konuların haberini verir gibidir.

Kolları Bağlı Odysseus (1962), yayımlandığı tarihte Türk şiirine getirdiği yenilikle olduğu kadar M.C. Anday şiirindeki değişimi örneklemesi bakımından da edebiyat çevreleri tarafından tam bir şaşkınlıkla karşılanır. Daha önceki dönemin açık, kolay anlaşılır, zaman zaman kimi alegori ve simgelere yer veren M.C. Anday şiirinin yerini, *Kolları Bağlı Odysseus*'ta, mitolojiden yola çıkan, imgelerle yüklü, çağrışımlara açık ve ilk okumalarda kendini ele vermeyen kapalı bir şiir almıştır. İnsanoğlunun doğa karşısında ve zaman içindeki gelişimini, bir başka deyişle hayatı, "Neredeyiz? Nereden geliyoruz? Bütün müyüz, parça mıyız?" gibi zamandan bağımsız sorularla irdelemeye çalışan şair, sonraki şiir serüveninin değişmez ekseni olarak yer alacak "zaman" kavramını, hayatın anlamı bağlamında sorunsallaştırır. M.C. Anday, kitabın edebiyat çevrelerinde açtığı tartışmaların yanı sıra *Kolları Bağlı Odysseus*'la yapmak istediklerine de ışık tutmak amacıyla *Yeditepe* dergisinin Ocak 1963 sayısında "Kitaba Ek" başlığıyla kaleme aldığı yazıda, söz konusu şiiri yazma gerekçesini şu sözlerle açıklar: "[Homeros'un] *Odysseia* destanının 12. Rapsodisi, beni belki de on yıldır böyle bir iş için ilgilendirip duruyordu. Odysseus'un Troya dönüşü, kendi adasını, İthaca'yı bulmak için ordan oraya gezip çırpınması ve sonunda Tanrıça Kirke'den yararlanmağa kalkması, bu parçanın özünü sağlar." Şair, daha sonra T. S. Eliot'ın "Waste Land"inden başlayarak Tennyson, Pound, Baudelaire, Şeyh Galip ve Aiskhlyos'a bir dizi şairin adını anarak etkilendiği kaynakları ve *Kolları Bağlı Odysseus*'un göndermelerini açıklar.

1970'te yayımlanan *Göçebe Denizin Üstünde*, M.C. Anday şiirini eskisi, şimdisi ve gelecekteki yönelişleriyle bir arada örnekleyen şiirler toplamıyla bir tür "geçiş kitabı" niteliğindedir. Şairin, güncel sorun ve çelişkileri işlediği kimi şiirlerinin yanı sıra ilk ipuçları *Yan Yana*'da verilen "hayata dair" soru ve cevaplarla felsefe düzeyine taşınan sorunsal, tekil şiirler aracılığıyla tartışılır. Bir tür "dinlenme-tartışma-hazırlanma" olarak nitelenebilecek bu kitaptan sonra 1975'te yayımlanan *Teknenin Ölümü*, M.C. Anday'ın yeniden mitolojik kaynaklara yönelişiyle, şiirinin o tarihten sonra akacağı yatağı daha kalın çizgilerle vurgular. Öte yandan ses ve biçim, dize sonlarındaki açık ve kapalı hecelerde gözetilen titizlik ölçüsünde M.C. Anday şiirinin değişmez öğesi olarak belirginlik kazanır. Kitapla aynı adı taşıyan ve yedi dizeli on dokuz bölümden oluşan "Teknenin Ölümü" adlı şiir, kendini, çürümeye terk edilmiş bir tekneyle özdeşleştiren şairin (insanın) "oluş-ölüş-zaman" bağlamında hayatı tartıştığı bir şiir olmanın yanı sıra yarattığı lirizmle de M.C. Anday şiirinde ayrıcalık kazanır. Aynı kitapta yer alan "Troya Önünde Atlar" başlıklı şiir ise gene mitolojik göndermelerle yüklü, Homeros'tan Köroğlu'na "at" üstüne yazılmış tüm şiirleri selamlayan bir destan niteliğindedir. Bu şiiri için de açıklama gereği hisseden M.C. Anday, "'Troya Önünde Atlar' İçin Birkaç Söz" başlığıyla yayımladığı (*Varlık*, Kasım 1972) yazıda, konuya yönelişini (İda dağına atılarak terk edilen "Paris" hikâyesindeki çelişkilerden yola çıkarak) şu sözlerle gerekçelendirir: "Tanrılar biçtikleri yazgıları, birtakım belirtilerle (bu arada düşlerle) duyuruyorlardı; konumuzda tanrı sözcüsü kâhinin

yorumuna inanılması, gerçekte tanrıların yargısına uyulması gerektiğini gösterdiği halde, nasıl oluyor da ölümlü Priamos'un alacağı korunma önlemi ile bu yazgıdan sıyrılınabileceğine güveniliyordu? Tanrının saltık istencine inanç ile, bu isteğin alt edilebileceği görüşü bir arada bulunabilir miydi?" Şiirde, Hintçe orijinaliyle yer alan Budizmin temel ilkelerinden "Her şeyin süresi göz kırpmak kadar kısadır" yargısı, "Troya Önünde Atlar"ın tartıştığı konulara tuttuğu ışık kadar, şairin daha sonraki yönelişinin de ipuçlarını barındıran bir anahtar niteliğindedir.

1978'e kadar yazdığı şiirlerinin toplu basımıyla birlikte "Yaşarken" başlıklı yeni bir bölümün de eklendiği *Sözcükler* kitabından sonra *Ölümsüzlük Ardında Gılgamış*'ı yayımlayan M.C. Anday, bu kitabıyla birlikte, *Kolları Bağlı Odysseus*'ta tartışmaya başladığı "hayat-zaman" sorunsalını Doğu mitolojisinin kaynaklarına yönelerek farklı düzlemlerde yeniden ele alır. "Güneşe Yakarı", "Uygar ile Yabanıl", "Orman ile Düzen" ve "Ölüm ile Ölümsüzlük" başlıkları altında uzun şiirlerin yer aldığı dört bölümden oluşan kitabın sadece bölüm başlıklarına bakmak bile şairin "arayışı" hakkında belli bir fikir vermeye yeterlidir. M.C. Anday, kitabın başına eklediği kısa giriş yazısında bu "arayış" hakkında şunları söyler: "... Gılgamış'ın güneş bahçelerinde Utnapiştim'i araması ile, Odysseus'un Teireias'ı bulmak için dünyanın sınırlarına, Menalos'un Radamantos'a katılmak için dünyanın ucundaki cennet çayırına gitmesi arasındaki ve gene Gılgamış'ın elde etmek istediği 'bilgi' ile Faust'un ardına düştüğü 'bilgi' arasındaki benzerlik, konuyu daha başka kaynaklarla da değerlendirebileceğim umudunu uyandırdı bende. *Odysseia*'dan, az da olsa *Tanrısal Komedya*'dan, ama özellikle *Faust*'tan yararlandım. Destanı yazmayı hiç düşünmedim, destan üzerine şiir yazmayı kurdum." Aynı kitapta yer alan "Öğle Uykusundan Uyanırken" başlıklı "düzyazı şiir" ise kurduğu atmosfer ve imgelere yaslanan çağrışım zenginliğiyle yayımlandığı günlerde büyük yankı uyandırmıştır.

Tanıdık Dünya'da (1984) yer alan "Karacaoğlan'ın Bir Şiiri Üzerine Çeşitlemeler" (12 şiir) ve "Su Akar Çağlamadan" bölümleriyle halk şiirinin imkân ve duyarlığını günün şiirine taşıma denemeleri de yapan M.C. Anday; *Güneşte* (1989) ile düşünsel olgunluğunun yanı sıra şiirde ulaştığı ustalığı tekil birimler halinde örnekleyen şiirlerle yetinir. 1995 yılında yayımlanan *Yağmurun Altında* ise şairin, şiir serüveninde ulaştığı "son" konağı işaret ettiği kadar, zaman-mekân yolculuğunun anlamı üstüne, ifadesini "bilge bir lirizm"de bulan bir tür "kapanış" niteliğindedir: "Yirminci yüzyılı yaşadım / Ertelenmiş bir yüzyıldı bu" dizeleriyle başlayan şiir, insanı doğa karşısında ve zamanla kısıtlı umarsızlığı, yalnızlığı, yabancılığı ve "yeryüzündeki sahipsizliği" temalarıyla işledikten sonra, çözüm olarak doğayla barışmayı öğütleyen şu dizelerle kapanır: "Kalk dostum ormana gidelim / Geyik sesleri içinde çökelim / Yeniden doğuş, kıvanç, uyum / Kurgular bir yana, biz bir yana / İlk kez düşünmeden görelim / / Martılar gibi yağmurun altında."

Melih Cevdet Anday'ın şiirlerinde yapı ve ses, felsefi arka planın ya da içerik çözümlemeleri sonucu elde edilebilecek özün önüne çıkar. Şair özellikle 1960 sonrası şiirlerinde bir yapı ustası olduğu kadar ses ustasıdır da. Harften heceye, heceden sözcüğe, sözcükten dizeye uzanan kuruluş aşamalarında asıl ulaşılmak istenen "ilk ses"tir; şairin deyişiyle, "Her şiirin düşünsel bazı temelleri, bazı öğeleri vardır. Fakat bu temel öğeler şiirin sesini buluncaya kadar işe yarar. Şiirin sesini buldunuz mu temel öğeler kalkar ortadan. Şiir kendi kendine varolabilir. Şiir bir ses araştırmasıyla başlar. Düşünsel öğeler ancak belli bir teknikle, belli bir disiplinle birleşerek, belli bir yolda yürümesine yarar şairin."

1960'larda roman ve oyun türlerine de yönelen M.C. Anday'ın romanları iki aşamada ele alınabilir. Birinci aşamayı, gazeteciliğinden kaynaklanan günlük gereksinme ile kimi yazılarını yayımlarken de yaptığı gibi takma ad kullanarak önce *Tercüman*, daha sonra da *Cumhuriyet*'te tefrika edilen romanları oluşturur. Genel olarak, Cumhuriyet döneminin toplumsal koşulları içinde birey olma / vatandaş olma evrelerinden geçmekte olan insanların birbirleriyle olan günlük ilişkilerinin sergilendiği bu romanlarında (*Yağmurlu Sokak, Meryem Gibi, Birbirimizi Anlamalıyız*), olay akışı kırık çizgilerle ilerlemekte, yer yer şaşırtıcı biçimlere bürünmekte, çözümler romanın sonunda verilmektedir. Kendi imzasıyla yayımladığı *Aylaklar*, M.C. Anday romancılığındaki ikinci dönemi başlatmasıyla ayırıcı öneme sahiptir ve söz konusu dönem, sonraki romanları *Gizli Emir*, *İsa'nın Güncesi* ve *Raziye* ile sürer. *Aylaklar*, Abdülhamit döneminde

bir paşanın köşkünde toplum yaşayışının bütün dalgalanmalarına yabancı ve uzak kalan bu durgun ve kokuşmuş ortamda, aralarındaki tek ortak özellik olan hazır yiyicilikle birbirine yaklaşabilen tutarsız kişilerin anlatıldığı bir romandır. *Gizli Emir*, kırk yedi yıllık Cumhuriyet idaresinin hâlâ çağdaş bir toplum yaratamaması; yönetimini yasak, baskı, işkenceye dayandırması ve kargaşanın sürüp gitmesini; *İsa'nın Güncesi*, körü körüne itaat edenlerle direnmeyi seçenler arasında gelişen olaylar dizisini konu edinir ki, her iki roman da aydın ve sanatçıların durumundan yola çıkarak insanın varoluş ve yaşama nedenlerine karşı ilgisizliğini sorgular. *Raziye* ise, M.C. Anday şiirinde sıklıkla yer alan mitolojik motiflerin düzyazıya taşınma çabası olarak bir aşk hikâyesi çerçevesinde ölümsüzlüğü tartışmaya çalışır.

Anday'ın oyunları içsel yaşantılar üzerine kurulmuştur, dış çatışmalara dayandırılmış yoğun olaylar dizisi hiçbir oyununda görülmez; Anday tiyatrosunda yalnızca dramatik durum ve oyun kişileri vardır. Dramatik durumun, kişilerin içsel yaşantılarının dışavurumunu sağlamada vazgeçilmez bir işlevi vardır. Oyunların devimini oluşturmada tek araç diyalogdur. Anday tiyatrosunun özgün dokusu, dramatik durum içinde kıstırılmış oyun kişilerinin, kendi içsel yaşantıları bağlamında kotardıkları "oyun"ların diyalog düzeni içinde dile gelmesiyle ortaya çıkar. Kişilerin oynadığı "oyun"lar, yapıtta yansıyan dramatik durumun özelliklerine göre belirlenir. Anday'ın bütün oyunlarında dramatik durumu oluşturan iki temel etken, "zaman" ve "uzam"dır. Her oyun özgül bir zaman ve uzam dinamiği üzerine kurulur. İletişimsizlik, Anday'ın uyumsuz tiyatro anlayışı içinde değerlendirilen dört soyut oyununda da (*Yarın Başka Koruda*, *Dikkat Köpek Var*, *Ölüler Konuşmak İsterler*, *Müfettişler*) söz konusudur.

Anday aynı zamanda bir deneme ustasıdır da. Denemelerinde işlediği konular, insanı uyaran, karanlık ya da gölgeli yanlarını aydınlatan, insanı daha ileriye götürmeyi amaçlayan sorunlarla ilgilidir. Yazar "Ben şiirde, tiyatroda olsun, tüm yazılarımda, hep Türk kafasını yükseltmeye, inceltmeye yöneldim" sözleriyle ifade etmektedir tutumunu. Denemelerin konusu oldukça çeşitlidir; sanat ve edebiyatın çeşitli sorunları, sokaktaki adamın davranışı, bazı terminolojik tartışmalar, felsefi çıkarsamalar bu konulardan bazılarıdır. Denemelerinde bilgi aktarımı, güncellik, yalınlık, dilin titiz kullanımı söz konusudur aynı zamanda. *İmge Ormanları*'nda felsefenin kaynaklarına uzanır, ilkçağ filozoflarına sokulur; onların, zihnin gizlerini çözmeye çalışırken insanlığa kazandırdıklarını anlatır.

Anday'ın yapıtları Rusça, Sırpça, Fransızca, İngilizce, Bulgarca gibi çok sayıda dile çevrilmiş, *Mikado'nun Çöpleri* adlı oyunu Bremen Radyosu'nda Almanca seslendirilmiştir. Macarca olarak Macaristan'da sahnelenen *İçerdekiler* adlı oyunu büyük ilgi toplamıştır. *Aylaklar* televizyona uyarlanarak TRT'de gösterilmiş; *Aylaklar* 1994'te A. Savaşal, *Raziye* de 1990'da Y. Kurçenli tarafından sinemaya uyarlanmıştır. Edebiyatçılar Derneği'nin 1995'te Melih Cevdet Anday için düzenlediği toplantıda yapılan konuşmalar aynı dernek tarafından kitaplaştırılmıştır.

Ödül: *Mikado'nun Çöpleri* ile 1967-1968 Tiyatro Sezonu En Başarılı Oyun Yazarı, İlhan İskender Armağanı, 1971-1972 Ankara Sanatseverler Derneği En İyi Oyun Yazarı; *Gizli Emir* ile 1970 TRT Sanat Ödülleri Yarışması (başarı); *Buz Sarayı* ile 1973 TDK Çeviri Ödülü; *Teknenin Ölümü* ile 1976 Yeditepe Şiir Armağanı; *Sözcükler* (toplu şiirler) ile 1978 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü; *Ölümsüzlük Ardında Gılgamış* ile 1981 Türkiye İş Bankası Ödülü; *Ölümsüzler ya da Bir Cinayetin Söylencesi* ile 1984 Enka Sanat Ödülü (mansiyon); 1991 TÜYAP Onur Ödülü; 2000 Aydın Doğan Vakfı Edebiyat Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Garip*, (O. V. Kanık ve O. Rifat ile) İst.: Resimli Ay Mtb., 1941; *Rahatı Kaçan Ağaç*, İst.: Ölmez Eserler, 1946; *Telgrafhane*, İst.: Yeditepe, 1952; *Yan Yana*, İst.: Yeditepe, 1956; *Kolları Bağlı Odysseus*, İst.: Yeditepe, 1962; *Göçebe Denizin Üstünde*, İst.: Cem, 1970; *Teknenin Ölümü*, İst.: Sander, 1975; *Sözcükler*, (1978'e kadar yazdığı bütün şiirler, "Yaşarken" adlı yeni bölüm ve iki masalla birlikte) İst.: Türkiye İş Bankası, 1978; *Ölümsüzlük Ardında Gılgamış*, İst.: Ada, 1981; *Tanıdık Dünya*, İst.: Adam, 1984; *Güneşte*, İst.: Adam, 1989; *Yağmurun Altında*, İst.: Adam, 1995; *Seçme Şiirler*, İst.: Adam, 1997.

Oyun: *İçerdekiler* (bas. ve oyn.), İst.: Varlık, 1965; *Mikado'nun Çöpleri* (bas. ve oyn.) İst.: Kent, 1967; *Dört Oyun* (*Yarın Başka Koruda*, *Dikkat Köpek Var*, *Ölüler Konuşmak İsterler* ve *Müfettişler*), İst.: Yankı, 1972, *Ölümsüzler: Toplu Oyunlar I*, (*Yarın Başka Koruda*, *Dikkat Köpek Var*, *Ölüler Konuşmak İsterler*, *Müfettişler*, *Mikado'nun Çöpleri*, *Ölümsüzler ya da Bir Cinayetin Söylencesi*) İst.: Adam, 1981; *İçerdekiler: Toplu Oyunlar II*, (*İçerdekiler*, *Yılanlar*, Turgenyev'den uyarladığı *Babalar ve Oğullar*).

Deneme: *Doğu-Batı*, İst.: Ataç, 1961; *Konuşarak*,

İst.: Dönem, 1964; *Gelişen Komedya*, İst.: Varlık, 1965; *Yeni Tanrılar*, İst.: Çağdaş, 1974; *Sosyalist Bir Dünya*, İst.: Çağdaş, 1975; *Dilimiz Üstüne Konuşmalar*, Ank.: TDK, 1975; *Maddecilik ve Ülkücülük*, İst.: Sander, 1977; *Yasak*, İst.: Çağdaş, 1978; *Paris Yazıları*, İst.: Adam, 1982; *Açıklığa Doğru*, (ilk iki kitabının eklerle yeniden basımı) İst.: Adam, 1984; *Sevişmenin Güdüklüğü ve Yüceliği*, İst.: Çağdaş, 1990; *Yiten Söz*, İst.: Adam, 1992; *Aldanma ki*, İst.: Remzi, 1992; *İmge Ormanları*, İst.: Adam, 1994; *Geleceği Yaşamak*, İst.: Adam, 1994; *Geçmişin Geleceği*, İst.: İş Bankası, 1999; *Çok Sesli Toplum*, İst.: Adam, 2001.

Roman: *Aylaklar*, İst.: Remzi, 1965; *Gizli Emir*, Ank.: Bilgi, 1970; *İsa'nın Güncesi*, İst.: Hürriyet, 1974; *Raziye*, İst.: Altın Kitaplar, 1975; *Yağmurlu Sokak*, İst.: Simavi, 1991; *Meryem Gibi*, İst.: Simavi, 1991; *Birbirimizi Anlamalıyız*, İst.: Simavi, 1992.

Anı: *Akan Zaman Duran Zaman I*, İst.: Adam, 1984.

Günlük: *Bir Defterden*, İst.: Everest, 2008.

Gezi: *Sovyet Rusya, Azerbeycan, Özbekistan, Bulgaristan, Macaristan*, İst.: Gerçek, 1965 (genişletilmiş yb *Anadolu'da ve Sosyalist Ülkelerde*, İst.: Çağdaş, 1977).

Çeviri: *Don Juan* (Molière; E. Güney ile), Ank.: Maarif Vekilliği, 1943; *Mösyö de Pourceaugnac* (Molière; E. Güney ile), Ank.: Maarif Vekilliği, 1943; *Müfettiş* (Gogol; E. Güney ile), Ank.: Maarif Vekilliği, 1944; *Bir Evlenme* (Gogol; E. Güney ile), Ank.: MEB, 1945; *Bir Komedyanın İlk Temsilinden Sonra Tiyatrodan Çıkış* (Gogol; E. Güney ile), Ank.: MEB, 1946; *Ölü Canlar* (Gogol; E. Güney ile), Ank.: MEB, 1950; *Batıdan Şiirler* (O.V. Kanık ve O. Rifat ile), İst.: Yeditepe, 1953; *Yarış* (G. Abbod-J.C. Holm), Ank.: Maarif Vekâleti, 1959; *Penceredeki Işık* (E. Caldwell), İst.: Varlık, 1961; *İngiliz Edebiyatından Denemeler*, İst.: Oluş, 1964; *Barabbas/Cüce* (P. Lagerkvist; Y. Anday ile), İst.: Nobel, 1965; *O Günler* (B. Pasternak), İst.: Nobel, 1966; *Fareler ve İnsanlar Üzerine* (J. Steinbeck), İst.: Yankı, 1967; *Tanrı Gelini Sibyl* (P. Lagerkvist), İst.: Cem, 1969; *Langston Hughes: Seçme Şiirler*, (ortak çeviri) İst.: Yeditepe, 1971; *Bütün Oyunları (Müfettiş, Tiyatrodan Çıkış, Bir Evlenme)* (Gogol; E. Güney ile), İst.: Cem, 1972; *Babalar ve Oğullar* (İ. Turgenyev), İst.: Varlık, 1974; *Diyaloglar* (Platon; ortak çeviri), c. I, İst.: Remzi, 1989 (2. bas.); *Buz Sarayı* (T. Vesaas), 1972 (yb İst.: Cumartesi, 1990).

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 44-45; Necatigil, *Eserler*, 43-44, 131, 159-160, 194, 273-274 ; Acaroğlu, 35-36; Kurdakul, *Cumhuriyet*, IV, 206-215; Kurdakul, *Sözlük*, 67-68; Karaalioğlu, 51-52; Özkırımlı, *TEA*, I, 109-111; M. Kutlu, "Anday, Melih Cevdet", *TDEA*, I, 137-138; A. Benk-T. Yücel-N. Kutlu, "'kare" ile 'üçgen' Arasında Melih Cevdet Anday" (söyleşi), *Çağdaş Eleştiri*, S. 2 (Nisan 1982); A. Yüksel, *Yapısalcılık ve Bir Uygulama: Melih Cevdet Anday Tiyatrosu*, İst., 1982; O. Koçak, "Melih Cevdet Anday'ın Şiirinde Ten ve Tin", *Defter*, S. 10, 1989; M. Buyrukçu, "Bir Sevişme Söylencesi", *Cumhuriyet Kitap*, 4 Mayıs 1990; A. Birkiye, "Kültürün Engin Sularında", *aynı yerde*; A. Kabacalı, *Ölümsüzlük Yolunda Melih Cevdet Anday*, İst., 1991; Sombahar, "Melih Cevdet Anday'ın Yanıtları", *Sombahar*, No: 23 (Mayıs-Haziran 1994); O. Koçak, "Anday'da Duygu ve Resim", *aynı yerde*; E. Erem, "Melih Cevdet Anday'ın Şiirlerinde 'Şiirsel Aklın' Yeri", *aynı yerde*; H.B. Kahraman, "Melih Cevdet Anday Şiirinde Temel İzlekler: Descartes'çı Düşünce ve Sorunsalları Açısından Bir Yaklaşım", *aynı yerde*; Y. Kayıran, "Melih Cevdet Anday'ın Şiirine Bir Giriş Denemesi", *aynı yerde*; M. Cengiz, "Anday Şiirine Genel Bir Bakış ya da Anday Şiirinde Tarih ve Kültür", *aynı yerde*; G. Emre, "Melih Cevdet Anday'ın Şiiri: Tüylenen Rüzgâr", *aynı yerde*; *Melih Cevdet Anday Günleri, 20-21 Mayıs 1995*, Ank.: Edebiyatçılar Derneği, 1995; İ. Selçuk, "Kişiliği Basın ve Yayın Çevresiyle Melih Cevdet Anday", *Cumhuriyet Kitap*, 28 Eylül 1995; F. Akatlı, "Melih Cevdet Anday Şiirinde Zaman/Tarih", *aynı yerde*; A. Yüksel, "Melih Cevdet Anday Tiyatrosunda İç Devinim", *aynı yerde*; B. Günel, "Anday Romanında Evreler", *aynı yerde*; M. H. Doğan, "Anday'ın Şiirinde Anlam Arayışları (Semantik Tutarlılık)", *Şiir ve Eleştiri*, İst., 1997, s. 68-75; D. Hızlan, "Şiiri Siz Tamamlayın", *kitap-lık*, S. 39 (Ocak-Şubat 2000), s. 92-104; O. Koçak, "Issız Koylar", *aynı yerde*, s. 105-111; O. Demiralp, "Başlıklar Başlarını Alıp Giderlerse", *aynı yerde*, s. 112-115; M.H. Doğan, "İmgeden Akıl'a ya da Kafayla Okunan Şiir", *aynı yerde*, s. 116-119; F. Edgü, "Karacaoğlan'ın Bir Şiiri Üzerine Melih Cevdet Anday Çeşitlemeleri", *aynı yerde*, s. 120-124; A. Yüksel, "Mikado'nun Çöpleri ya da Oyun İçinde Oyun", *aynı yerde*, s. 125-129; F. Andaç, "Şairin Ömrü ya da... Melih Cevdet Anday", *Cumhuriyet Kitap*, S. 552 (14 Eylül 2000); Özgüç, II, 378; III, 82.

ANDELİB

bak. Faik Esat (Andelib)

ANDI, M. FATİH *(Adana, 1962-)* Yazar.

İlk ve orta öğrenimini Adana'da tamamladı; İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1985). Aynı bölümde doçent oldu (1998); Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı öğretim üyesidir. Yazıları İlmi Araştırmalar, Türkiyat Mecmuası, Dergâh, Türk Dili ve Kaşgar dergilerinde yayımlandı. Ayrıca Ahmet Mithat Efendi'nin pek çok romanını yayıma hazırlamıştır.

Yapıtları:: Araştırma-İnceleme: *Edebiyatımızda Mimar Sinan*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1999; *Ara Nesil Şairi Mehmed Celal - Hayatı, Eserleri, Şiirleri*, İst.: Alfa, 1995; *İnsan Toplum Edebiyat*, İst.: Kitabevi, 1995; *Bir Osmanlı Bürokratının Avrupa İzlenimleri - Mustafa Sami Efendi ve Avrupa Risalesi*, İst.: Kitabevi, 1996; *Servet-i Fünun'a Kadar Yeni Türk Şiirinde Şekil Değişmeleri*, İst.: Kitabevi, 1997; *Mektuplarla Tevfik Fikret ve Çevresi*, (H. Yorulmaz ve Y. Taşçıoğlu ile) İst.: İstanbul Belediyesi Kültür İşleri Dairesi, 1999; *Ömer Seyfettin*, İst.: Şule, 1999; *Roman ve Hayat*, İst.: Kitabevi, 1999; *Tarık Buğra*, İst.: Şule, 2000; *Edebiyat Araştırmaları - I*, İst.: Kitabevi, 2000; *Hayata edebiyatla Bakmak*, İst.: 3F, 2006.

Kaynaklar: *BF* (19 Ocak 2001).

ANIL, MEHMET *(İzmir, 25 Şubat 1962 -)* Romancı.

Tam adı Mehmet Turgut ANIL. Hatice Meral Hanım ile avukat İsmet Yavuz Anıl'ın oğlu. İlkokulu İzmir Gazi İlkokulu'nda, orta okulu İzmir Saint Joseph Koleji'nde ve liseyi İstanbul Saint Joseph Lisesi'nde okudu. 9 Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi'nden mezun oldu. Tekstil imalatı ve ihracatı yaptı (1989-2001). 2001'den beri serbest yazarlık yapıyor. İzmir'de yaşıyor; dul, bir kız babası.

Ödül: *Pembe Otobüs* ile 2008 Yunus Nadi Roman Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Geri Gelmemek Üzere*, İst.: Can, 2003; *Bitik*, İst.: Can, 2005; *Pembe Otobüs*, İst.: Can, 2007.

Kaynaklar: *BF* (20 Kasım 2008); E. Canan, "*Bitik*", *Radikal Kitap*, 9 Aralık 2005; A. Büke Kafaoğlu, "Pembe Otobüs", *Taraf Gazetesi*, 8 Ocak 2008; A. Ö. Türkeş, "Pembe Otobüs", *Radikal Kitap*, 7 Aralık 2007.

ANIL, MUALLÂ *(Edirne, 1927 -)* Şair.

Muallâ Karakazan imzasını da kullandı. İstanbul Mihrimah Sultan İlkokulu, İzmir Kız Muallim Mektebi ve DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Ankara ve İstanbul liselerinde uzun yıllar edebiyat öğretmenliği yaptı. Ankara ve Kadıköy halkevlerinde çalıştı, Kadınlar Birliği genel başkanlığı (1949-51), 1953'ten itibaren Türk Kültür Ocakları başkanlığı yaptı. İngiltere'ye giderek halk eğitimi üzerine çalışmalarda bulundu (1955-57). Dergi ve gazetelerde çeşitli makaleleri yayımlandı; *Yeni İstanbul* gazetesinde "Damlalar" başlığı altında yazılar yazdı. Yahya Kemal etkisindeki şiirleriyle tanındı. Şinasi'nin şiirlerini yayıma hazırladı. Güzide Taranoğlu'nun "Coşkunluk Çağları" ve kendisinin "Uyanık Geceler" adlı şiirini besteledi.

Yapıtları: Şiir: *Savrulan Yapraklar*, Ank.: Yenişehir Mtb., 1958; *Külde Kıvılcım*, İst.: İnkılâp, 1960; *Bu Kitap*, Ank.: Yenişehir Mtb., 1962; *Bu Günler*, ?; *Denizde İstanbul*, Ank.: Doğuş Matbaacılık ve Limited Şirketi Mtb., 1972; *Savrulan Yapraklar*, (seçmeler ve yeni şiirler) Ank.: Doğuş Matbaacılık ve Limited Şirketi Mtb., 1975; *Ömrüm Söyleşiyor*, Ank.: Bas-Yay Mtb., 1984.

Diğer: *Müntahabat-ı Eşarım: Divan* (Şinasi), Ank.: Akba, 1945.

Kaynaklar: Ş. Dil, *Türk Kadın Şairleri Antolojisi*, Ank., 1959, s. 32-37; M. Anıl, *Denizde İstanbul*, Ank., 1972; M. Anıl, *Savrulan Yapraklar*, Ank., 1975; B. Tamsöz, *Kadın Şairler*, Ank., 1994, s. 178-181; M. Aydın, *Ne Yazıyor Bu Kadınlar*, Ank., 1995, s. 312-313.

ANKARA, ZEYNEP *(Aksaray, 1 Temmuz 1957 -)* Yazar.

İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. AÜ DTCF Psikoloji bölümü mezunu (1984). Hacettepe Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü'nde yüksek lisans yaptı (1988). Psikologluk yaptı. *Radikal, Hürriyet, Milliyet, Sabah* gazetelerinde çalıştı. Televizyonlara belgeseller hazırladı, metin yazarlığı yaptı. Kitap tanıtma yazıları *Cumhuriyet Kitap* ve *Milliyet Sanat* dergilerinde yayımlandı. Öyküleri *Varlık* ve *Türk Dili* dergilerinde yayımlandı.

Ödül: 1988-98 Milliyet Sanat Dergisi Abdi İpekçi Deneme Yarışması'nda mansiyon ödülü; Savaş Bebeği ile 1989 Behçet Necatigil Radyo Oyunu Ödülü; "Güneşi Vurdular" ile 1990 - 91 Yunus Nadi Röportaj Ödülü; 1990-91 Milliyet Sanat Dergisi Abdi İpekçi Ütopya Ödülü mansiyonu; 1991 Orhan Murat Arıburnu Film Öyküsü Ödülü başarı ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Kanatsız Düşüşler*, Ank.: Bilgi, 1991.

Roman: Terk Edilmiş Bir Sokakta Sessiz Bir Gölge Oyunu, İst.: Simavi, 1991.

Derleme: Yalnız Şövalye Attilâ İlhan, Ank.: Bilgi, 1996.

Oyun: Orkidenin Ömrü, Salihli: Salihli Belediyesi Kültür yay., 1988; *Durgun Suların Altında, 1989*.

Kaynaklar: Kurdakul

APAK, RIZA *(Petriç/Bulgaristan, 1911 - İstanbul 1987)* Şair.

Türkiye'ye Balkan Savaşı sırasında göçmen olarak geldi. İlköğrenimini Bergama'da tamamladı. İzmir Erkek Öğretmen Okulu'nu, Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. Sivas, Ayvalık, Bergama, Kemalpaşa, Menemen ortaokullarında ve İzmir'de Kız Enstitüsü'nde Türkçe öğretmenliği yaptı. Bergama'da bulunduğu yıllarda *Bakırçay* (1943-44) adlı bir sanat dergisi yayımladı. Şiirleri *Gündüz, Ülkü, Çığır, Fikirler* ve *Varlık* dergilerinde yayımlandı. "Bireysel temaları doğal bir duyarlık havası içinde işledi, güzel bir şiir dili kurmayı başardı" (Ş. Kurdakul).

Yapıtları: Şiir: *Dünya Haberleri*, İst.: Ekin B., 1960; *Batı Yakası*, İst.: Ekin B., 1966; *Karada Balık*, İzmir: Ege Sanatçılar Derneği, 1969; *Gülümüzü Yolan Eller*, 1973.

Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 69; Necatigil, *İsimler*, 40; "Apak, Rıza", *TDEA*, I, 147; Karaalioğlu, 53.

APAYDIN, TALİP *(Ömerler köyü/Polatlı, 1926 -)* Romancı, öykücü.

Adil Talip imzasını da kullandı. Safiye Hanım ile çiftçi İbrahim Apaydın'ın oğlu. İlkokulu Beypazarı'nda okudu; Çifteler Köy Enstitüsü'nü, Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nü bitirdi (1946). Köy okullarında öğretmenlik ve gezici başöğretmenlik yaptı. Gazi Eğitim Enstitüsü müzik bölümünün sınavlarını vererek müzik öğretmeni oldu. 1979'da MEB danışmanlığından emekliye ayrıldı. Ankara'da oturuyor; evli, üç çocuklu. TYS, PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği, Köy Enstitüleri Vakfı üyesi.

Yazın hayatına şiirle başladı. İlk şiirleri 1946'da *Doğuş* ve *Köy Enstitüleri Dergisi*'nde yayımlandı. 1948-50 arasında şiirleri edebiyat dergilerinde yer aldı. Aynı yıllarda köy gözlemlerini yazmaya başladı. Köy ve kasaba çevresinde yaşanan olayları konu alan öykü ve romanlara yöneldi. Şiir, öykü ve yazıları *Varlık*, *Fikirler*, *Türkiye Yazıları*, *İmece*, *ABeCe*, *Öğretmen Dünyası*, *Cumhuriyet* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı. Toplumcu gerçekçi edebiyat anlayışıyla yazdığı yapıtlarında çeşitli yönleriyle köy gerçekliğini yansıttı. Köy edebiyatının en verimli ve yetkin yazarları arasında sayıldı. *Sarı Traktör* adlı romanı İngilizce ve İtalyancaya, bazı öyküleri Macarca, Rusça, İspanyolca, İngilizce ve Almancaya çevrildi. Birçok yapıtı hakkında dava açılarak kitapları toplatıldıysa da davaların hepsinden berat etti. *Sarı Traktör*, *Toz Duman İçinde* adlı romanları oyunlaştırılarak radyoda oynandı, *Ortakçılar* adlı romanı tiyatroya uyarlanarak sahnelendi. Kitapları üzerine bitirme tezleri yazıldı.

Ödül: *Toprağa Basınca* ile 1964 Doğan Kardeş Çocuk Romanı Armağanı'nda üçüncülük ödülü; "Yapılar Yapılırken" ve "Otobüs Yarışı" adlı basılmamış radyo oyunlarıyla 1970 TRT Sanat Ödülleri Yarışması'nda iki başarı ödülü; *Tütün Yorgunu* ile 1976 Madaralı Roman Ödülü; *Köylüler* ile 1992 Orhan Kemal Roman Armağanı; Edebiyatçılar Derneği Büyük Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Susuzluk*, İst.: Varlık, 1956; *Kırsal Sancı*, İst.: Güldikeni, 1999.
Öykü: *Ateş Düşünce*, 1967; *Öte Yakadaki Cennet*, İst.: Cem, 1972; *Koca Taş*, İst.: Yeni Büyük Dağıtım, 1974; *Yolun Kıyısındaki Adam*, İst.: Cem, 1979; *Duvar Yazıları*, İst.: Tekin, 1981; *Köklen Ankaralı*, İst.: Yazko, 1981; *Hendek Başı*, Ank.: Hocan, 1984; *Hem Uzak Hem Yakın*, Ank.: Yaba, 1985; *Sıra Dışı Öyküler*, 1994; *Öykülerle Çizgiler: Eski Yeni Öykülerden Bir Seçki*, Ank.: Güldikeni, 1998; Biz Varız, 2000.
Roman: *Sarı Traktör*, İst.: Varlık, 1958; *Yarbükü*, İst.: Varlık, 1959, *Emmioğlu*, İst.: Remzi, 1961; *Ortakçılar*, 1964 (yb *Ortakçının Oğlu* adıyla, 1974); *Define*, 1972; *Yoz Davar*, 1973; *Toz Duman İçinden*, İst.: Hürriyet, 1974; *Tütün Yorgunu*, İst.: Cem, 1975; *Kente İndi İdris*, İst.: Tekin, 1981; *Vatan Dediler*, İst.: Yalçın, 1981; *Köylüler*, 1991.
Oyun: *Bir Yol*, İst.: Varlık, 1966.
Anı: *Karanlığın Kuvveti: Köy Enstitüsü Yılları Anıları*, 1967; *Akan Sulara Karşı: Öğretmenlik Anıları*, Ank.: Öğretmen, 1985.
Köy Notları: *Bozkırda Günler*, İst.: Varlık, 1952.
Makaleler: *Bilgiden Bilince Eğitim*, Ank.: Eğit-Der, 1995.
Derleme: *Ferhat ile Şirin: Halk Romanı*, Ank.: İmece, 1965.
Çocuk Edebiyatı: *Toprağa Basınca*, İst.: Arkın, 1966; *Çalgıcı Recep*, İst.: Arkın, 1970; *Dağdaki Kaynak*, İst.: Cem, 1975; *O Güzel İnsanlar*, İst.: Cem, 1978; *Alo Çocuklar*, İst.: ABeCe, 1979; *Elif Kızın Elleri*, İst.: Cem, 1981; *Yangın*, İst.: Yalçın, 1981; *Merdiven*, Ank.: Öğretmen, 1985; *Bir Varız*, İst.: Gendaş, [1996 ?].
Kaynaklar: *BF* (20 Mart 1999); T. Apaydın, "Hayatım", *Yeni Ufuklar*, c. 19, S. 220 (Eylül 1970), s. 38 46; Nebioğlu, 64; T. Necatigil, *İsimler*, 46; Önertoy, 119-125, 281; Fethi Naci, *Türkiye'de Roman*, 274-276; Necatigil, *Eserler*, 75, 145-146, 218, 236-237, 290, 297-298, 320, 297-398; N. Gezer, "Talip Apaydın'la 'Kırsal Sancı' ve 'Köy Enstitüleri'nin 60. Yılı Üzerine", *Cumhuriyet Kitap*, S. 544 (20 Temmuz 2000), s. 10-11.

ARABUL, MUZAFFER *(İstanbul, 1917 - İstanbul, 21 Kasım 1997)* Şair, yazar.

Emine Hanım ile Mustafa Arabul'un oğlu. 1937'de Pertevniyal Lisesi'ni bitirdi. İÜ Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimi yarıda bıraktı; bir yıl Tapu Kadastro Okulu'nda öğrenim gördü. Kadastro fen memuru olarak yurdun çeşitli bölgelerinde çalıştı. 1945'te ikinci defa askere alınarak Kayseri birinci sınıf mühimmat deposunda harbiye ayniyat muhasibi oldu. Gümrük ve Tekel Bakanlığı'nda, Trabzon ve Konya (1952) Karayolları Müdürlüğü'nde muhasebe memurluğu, çeşitli şirketlerde muhasebecilik ve *Akşam* gazetesinde idare memurluğu (1961-71) yaptı. Son olarak bir reklam şirketini yönetti. 1951'deki Türkiye Komünist Partisi tevkifatında tutuklandı; Ceza Kanunu'nun 141. maddesine aykırı harekette bulunmak savıyla iki yıl hapis yattı. TYS üyesiydi. Eşi ve oğlunu yitirdikten sonra, kalp yetmezliğinden öldü; Ümraniye Kocatepe Mezarlığı'na gömüldü.

İlk şiirleri 1941'de *Yücel*'de çıktı. Uzun bir aradan sonra, insan, doğa ve toplum örgüsü içinde, sosyalist gerçekçi şiir ve yazılarını *Türk Solu*, *Güney*, *May*, *Yazko Edebiyat* ve *Gerçek Sanat* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Sana Ne Olmuş*, İst.: Mete Mtb., 1962; *İnsana Saygı*, İst.: Büyük Mtb., 1964; *İğri Tahtalar*, İst.: Kurtuluş Mtb., 1966; *Eski Bir Çağ*, İst.: Özgör Mtb., 1969; *Tam Güneşin Altı*, İst.: Esin, 1973; *Ertelenmiş Şarkılar*, İst., 1977; *Derim ki/Makbule'ye Şiirler*, İst.: Yalçın, 1989; *Gün Sonu*, İst.: Gerçek Sanat, 1994.
Roman: *Çakrazlar*, (4 ciltlik romanın ilk cildi) İst., 1967.
Makale: *Toplumsal Eylem*, İst., 1978; *Yarısı Karanlıkta Yarısı Güneş*, İst.: Yalçın, 1990.
İnceleme: *Şeyhülislâm Ebussuud Efendi*, İst.: Nurdoğan Mtb., 1978.
Kaynaklar: *BF* (Eylül 1999, yayıncısı Güngör Gençay'dan); Necatigil, *İsimler*, 47; Kurdakul, *Sözlük*, 70; Karaalioğlu, *55*; Necatigil, *Eserler*, 98-99; Z. Anadol, *Aydınlığa Omuz Verenler*, İst., 1991, s. 92-94; G. Gencay, "Muzaffer Arabul'un Edebiyata Akan 56 Yılı", *Evrensel Kültür*, S. 69 (Eylül 1997), s. 54-55.

ARABUL, ÖZEL *(İstanbul, 21 Mart 1945 -)* Oyun yazarı.

Tam adı Fatma Özel Arabul. Hatice Baise Hanım ile Lütfi İsmail Kayatürk'ün kızı. AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. *Sesimiz* dergisinde yazı işleri (1975-76), *Yenigün* gazetesinde istihbarat (1979) müdürlüğü yaptı. TRT'de drama yazarı olarak çalıştı (1972-88). TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi; evli ve üç çocuk annesi. İki yüzü aşkın uyarlama ve özgün radyo oyunu yazdı. Tiyatro oyunları ve masallarıyla tanındı. Cumhuriyet Çocukları adlı gençlik programının ve Güneşin Battığı Yer adlı dizinin senaryosunu yazdı. Şiirlerinde aşk, özlem ve yalnızlık gibi temaları işlerken, oyunlarında birey-toplum çatışması üzerinde durdu. Sahne oyunları İngilizceye çevrildi. Ayçiçeği adlı masal kitabı Azericeye çevrilip yayımlandı. Bakü Devlet Tiyatrosu'nda Foto Bahar oyunu sahnelendi.

Ödül: "Rüzgârlı Kadın" adlı oyunuyla 1987 İnönü Vakfı Tiyatro Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Rüzgârlı Kadın*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1989; *Foto Bahar*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1993; *Gecenin Tadı*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1994; *Düş Pazarı*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1997; *Denizin Dibinde Zil Sesi*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 2001; *Taş Aynalar Yok Artık*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 2002.
Masal: *Ayçiçeği*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1976; *Güneşe Uçan Kuş*, Ank.: Kerem, 1987.
Şiir: *Yılan Uykusu*, Ank.: Sesimiz, 1974.
Kaynaklar: M. Aydın, *Ne Yazıyor Bu Kadınlar*, Ank., 1985, s. 212-213; *Kim Kimdir*, 81; ozelarabul.com.

ARACAGÖK, ZAFER *(İzmir, 23 Haziran 1960 -)* Yazar.

İktisat uzmanları Mübeccel ve Kenan Aracagök'ün oğlu. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamladı; Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Oslo Üniversitesi'nde karşılaştırmalı edebiyat alanında lisansüstü ve doktora yaptı. 1994'ten beri Bilkent Üni. Güzel Sanatlar Mimarlık ve Tasarım Fak. Grafik Tasarım Bölümü'nde sanat felsefesi dalında öğretim üyesi. Halen Ankara'da yaşıyor, elektronik müzik ve performans tasarımıyla uğraşıyor. 1995'te İstanbul'da XamplE II sergisinde "Anti-Hamlet" adlı bir performans sahneledi, 1997'de Ankara'da "İlk Sahne" adlı bir kişisel sergi açtı. 1980'de *Yazko Edebiyat*'ta yayımlamaya başladığı öykü çevirileriyle adını duyurdu.

Yapıtları: Anlatı: *Eve Dönmek İstemiyorum*, İst.: İletişim, 1995; *Anti-Hamlet*, İst.: Metis, 1996; *Sıfırografya*, İst.: Oğlak, 1999.
Çeviri: *Ve Yüzlerimiz, Kalbim, Fotoğraflar Kadar Kısa Ömürlü* (J. Berger); *Sinemada Anlam ve Göstergeler* (P. Wollen); *Ateşler* (R. Carver); *Aşktan Sözettiğimizde Sözünü Ettiklerimiz* (R. Carver).
Kaynaklar: *BF* (23 Mart 1999); N. Zekâ, "Eşikte Durup Tavır Almanın Zorluğu", Cumhuriyet Kitap, 16 Mart 1995, s. 8-9.

ARAL, İNCİ *(Denizli, 27 Kasım 1944 -)* Öykücü, romancı.

Fatma Yaşar Hanım ile orman mühendisi Şahabettin Aral'ın kızı. İlk ve orta okulu Bursa'da okuduktan sonra Manisa İlköğretmen Okulu'nu bitirdi. Gazi Eğitim Ens. Resim Bölümü'nden mezun oldu. 1964-84 arasında Samsun, Manisa ve Ankara'da resim öğretmenliği yaptı. 1984'te emekli oldu. 1986-92 arasında sanat galerisi yöneticiliği yaptı. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk annesi. PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi.

İlk öyküsü ("Haziranlarda") Ocak 1977'de *Türk Dili* dergisinde yayımlandı. Yazıları *Türk Dili*, *Varlık*, *Somut*, *Dönemeç*, *Milliyet Sanat*, *Oluşum* dergilerinde çıktı. 1989'da TRT'de 3 bölümlük "Kirli Sarı" adlı programın metin yazarlığını yaptı, 1995'te "Buluşma" adlı sinema filminin senaryosunu yazdı. *Kıran Resimleri* ve *Uykusuzlar* Fransızcaya çevrilip yayımlandı. Toplumsalın içindeki bireyi haklı ya da haksız konumda değil, insanlık durumuyla anlattığı belirtilir.

Ö. Türkeş'e göre: "Hikâye ve romanlarındaki asıl eksen kadınlar ve kadın sorunları

değildir; bir kadını anlatırken bir erkeği de anlatmanın zorunluluğunun, bireyin -kendi özel serüvenini yaşarken- içinde yaşadığı toplumdan, zamandan ve mekandan yalıtılmış biçimde var olamayacağının farkındadır Aral. Tam da bu nedenle kişi ve karakterlerini birbirleriyle ilişkileri içerisinde ele almış, kadınlar kadar erkekleri de yerleştirmiştir anlatısının merkezine; daha çok da onları bir düzleme taşıyan ilişkinin kendisi... (...) İnci Aral'ın insanları sevgi ya da aşk yoksunluğundan değil, bu tarihsel/toplumsal konjonktürün getirdiği sorunların, tüketim kültürünün, kendilerini çevreleyen geleneksel ahlak ve değerlerin üstesinden gelemedikleri için düşerler iletişimsizliğe. Sorunun en yakıcı biçimde yaşandığı kurum ise evlilikler dir..!"

Ödül: *Kıran Resimleri* ile 1983 Nevzat Üstün Öykü Ödülü; *Ölü Erkek Kuşlar* ile 1992 Yunus Nadi Roman Ödülü; *Gölgede Kırk Derece* ile 2001 Yunus Nadi Öykü Ödülü, *Mor* ile 2004 Orhan Kemal Roman Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Ağda Zamanı*, İst.: Sesimiz, 1979; *Kıran Resimleri*, Ank.: Dayanışma, 1983; *Uykusuzlar*, İst.: Kaynak, 1984; *Sevginin Eşsiz Kışı*, İst.. Özgür, 1986; *Gölgede 40 Derece*, İst.: Can, 2000; *Gölgede Kırk Derece*, İst.: Can, 2000; *Ruhumu Öpmeyi Unuttun*, İst.: Epsilon, 2006.
Roman: *Ölü Erkek Kuşlar*, İst.: Özgür, 1991; *Yeni Yalan Zamanlar*, İst.: Özgür, 1994; *Hiçbir Aşk, Hiçbir Ölüm*, İst.: Özgür, 1997; *Mor*, İst.: Epsilon, 2003; *Taş ve Ten*, İst.: Epsilon, 2005; *Safran Sarı*, İst.: Merkez, 2007; *Sadakat*, İst.: Turkuvaz, 2010.
Anı-Roman: *İçimden Kuşlar Göçüyor*, İst.: Can, 1998.
Söyleşi: *Unutmak*, İst.: Merkez, 2008.
Kaynaklar: *BF* (4 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 47; Kurdakul, *Sözlük*, 71; Necatigil, *Eserler*, 228-229; Ö.Türkeş, Mor, *pandora.com.tr*; S.Aslan, Safran Sarı, *Radikal Kitap*, 2 Mart 2007.

ARAR, MUHİTTİN *(Halfeti/Şanlıurfa, 1953 -)* Şair, yazar.

Gaziantep Öğretmen Okulu'nu (1971) ve İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü'nü (1977) bitirdi. 1971'den itibaren çeşitli okullarda öğretmen ve yönetici olarak görev yaptı. 1990-96 arasında MEB görevlisi olarak Fransa'da bulundu. Evli ve iki çocuk babası. Gaziantep'te yayımlanan *Kurtuluş* ve *Haber* gazetelerindeki ilk şiir ve yazılarının (1968) ardından, *Esinti*, *Ekspres*, *Hergün*, *Ortadoğu*, *Türk Edebiyatı*, *Milli Eğitim ve Kültür*, *Bizim Ocak* gibi dergi ve gazetelerde şiir ve yazılarıyla yer aldı.

Yapıtları: Roman: *Mağara Katili*, Gaziantep: 1971.
Şiir: *Şafakta*, 1975; *Ağlaşma Nöbeti*, Ank.: DGT-YB, 2004.
Öykü: *Kurt Hikayeleri* Gaziantep: Kutlu Türk, 2006.
Kaynaklar: Işık, 68.

ARAS, SUNA *(Aşağı Çiftlik köyü/Aralık/Iğdır, 5 Mayıs 1950 -)* Şair.

Simser Hanım ile çiftçi Ali Türkyılmaz'ın kızı. İlkokulu Iğdır'da bitirdi. Bilim, Eğitim, Estetik, Kültür ve Sanat Araştırmaları Vakfı (BEKSAV) başkanı; TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; dul, iki çocuk annesi.

İlk şiiri 1984'te *Sanat Olayı*'nda çıktı. Ürünlerini *Hiç* ve *Fayton* dergileri ile *Evrensel* ve *Ülkede Gündem* gazetelerinde yayımladı. Bazı şiirleri bestelendi. Özgür Radyo'da "Bir Şiir Dünya Olsa" programını hazırladı. Toplumcu gerçekçi anlayışı benimsediğini belirtiyor.

Yapıtları: Şiir: *İki Arası Yalnızlığım*, İst.: Çağıltı, 1991; *Tay Dedim Cız Dediler*, İst.: Broy, 1994; *İn İnsana*, İst.: BEKSAV, 1996; *Zeze*, İst.: Çiviyazıları, 2000.
Deneme: *Hamur Ana Öldü Yaşasın Kral*, İst.: Pencere, 1997.
Röportaj: *Sabah ile Nurettin: Bir Aşk Öyküsü*, İst.: Metis, 2001.
Kaynaklar: *BF* (19 Ağustos 1999); N. Ateş, "Düşüncelerimle, Duygularımla, Yüreğimle Şiirlerimdeyim" (söyleşi), *İnsancıl*, S. 51 (1995); G. Caniklioğlu, "Suna Aras'la Röportaj", *İskenderiye Yazıları*, S. 16 (1998).

ARAYICI, OKTAY *(Rize, 8 Şubat 1936 - İstanbul, 21 Ocak 1985)* Oyun yazarı.

Rize Lisesi'ni (1956) ve İÜ İktisat Fakültesi'ni (1961) bitirdi. Lise yıllarında Rize'de arkadaşlarıyla birlikte *Bomba* isimli haftalık bir mizah gazetesi yayımladı (1954). Üniversite yıllarında, Talebe Birliği'ne bağlı Gençlik Tiyatrosu'na katıldı; oyunculuk, yönetmenlik ve yöneticilik yaptı. Türkiye Milli Talebe Federasyonu Uluslararası Kültür Şenlikleri'ni yönetti (1964-65). 1964'ten itibaren TRT İzmir, Ankara ve İstanbul radyolarında çeşitli müdürlüklerde bulundu. İstanbul Radyosu Eğitim Yayınları şube müdürü iken kurum dışı bir göreve atanınca görevinden istifa etti (1981).

İlk oyunu "Dışarda Yağmur Var" Gençlik Tiyatrosu'nda sahnelendi (1960). Cahit Atay'ın *Sultan Gelin* isimli oyununa bağlı bir dramaturji çalışması olan "Kondulu Hayriye"yi İzmit'te sahnelemek için yazdı, fakat İzmit Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nun oyunu oynaması

valilikçe yasaklandı (1964). "Seferi Ramazan Bey'in Nafile Dünyası", *Bir Ölümün Toplumsal Anatomisi*, "Tanilli Dosyası (Geçit)" ve *Rumuz Goncagül* oyunlarını yazan Arayıcı'nın son çalışması olan "Babalar" isimli kabare oyunu ölümüyle yarım kalmıştır. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

İkinci Hedef (1970) ve *At Gözlüğü* (Yusuf Kurçenli tarafından TRT için filme çekildi, 1978) adlı film senaryolarını yazan Arayıcı'nın çeşitli dönemlerde yazdığı radyofonik oyunları ve 1973'te Devekuşu Kabare Tiyatrosu'nca sahnelenen "İşsiz Yurttaş'ın Belalı Rüyası" ve "Soygun" isimli skeçleri de vardır.

Adı, 1960'larda Vasıf Öngören, Sermet Çağan, Güner Sümer ve Asaf Çiğiltepe'yle birlikte, Türk tiyatrosunun geleneksel biçimlerini dönemin toplumsal sorunlarıyla birleştirerek yeni bir bireşim yaratmak isteyen kuşakla birlikte anılan Arayıcı, asıl önemli oyunlarını 1970'lerden itibaren yazmıştır. 1971'de Ankara Sanat Tiyatrosu (AST) tarafından sahnelenen "Seferi Ramazan Bey'in Nafile Dünyası" gerek Arayıcı'nın "seyirlik komedya" adını verdiği metnindeki Komiser Ramazan tipinin trajikomik öyküsüyle, gerekse Ergin Orbey'in yarattığı sahne düzeniyle büyük ilgi görmüş ve daha sonra Ankara ve İzmir'de yasaklanmasına karşın, yılın en önemli sanat olaylarından biri sayılmıştır. Arayıcı'nın "Osmanlının son zamanlarından başlayarak (...) günümüze gelen ve bu noktadan geleceğe köprü kuran panoramik bir bakış içinde, sosyo-ekonomik ve politik yapıyla, düzenle hesaplaşma" olarak tanımladığı ve aynı dönemin önemli tartışmalarından biri olan "toprak reformu"nu ele aldığı *Bir Ölümün Toplumsal Anotomisi* de ilk sahnelenişinden itibaren büyük beğeni kazanmış ve birçok tiyatro tarafından çeşitli defalar sahnelenmiştir. İlk kez 1981-82 döneminde Timur Selçuk'un müziği ve Rutkay Aziz'in yönetmenliğiyle AST'ta sahnelenen ve 1987'de İrfan Tözüm tarafından aynı isimle sinemaya aktarılan *Rumuz Goncagül* ise Arayıcı'nın en popüler oyunu olmuştur. Kadın-erkek ilişkisine biraz ironik, ama pek de kara sayılmayacak bir mizahla yaklaşan bu oyun geleneksel Türk tiyatrosundaki ortaoyunu formunun epik bir yorumu özelliği taşır.

Bütün oyunlarının 1992'deki toplu basımına yazdığı önsözde Prof. Dr. Ayşegül Yüksel, Arayıcı için "Yazdığı dört oyunun her birinde tiyatro için yeni biçimler denemiş, her denemesinde kusursuza ulaşmayı amaçlamıştır. Az ama özenle yazmıştır; 'güldüren'le 'ağlatan' arasındaki o incecik çok duyarlı çizginin bir o yanında, bir bu yanında dolaşarak..." yorumunu yapmıştır.

Ödül: "İkinci Hedef" film senaryosuyla 1970 Yunus Nadi Armağanı (G. Dilmen'le paylaştı); "Seferi Ramazan Bey'in Nafile Dünyası" ile 1970 TRT Yarışması Övgüye Değer Tiyatro Oyunu Ödülü ve 1971 Ankara Sanatsevenler Derneği Yılın Oyunu Ödülü (M. C. Anday ile paylaştı); *Bir Ölümün Toplumsal Anatomisi* ile 1979 TDK Oyun Ödülü ve 1979 Avni Dilligil Tiyatro Ödülü; *Rumuz Goncagül* ile 1982 Sanat Kurumu En İyi Yerli Yazar Ödülü.

Yapıtları: Oyun: "Dışarıda Yağmur Var", (1960); "Seferi Ramazan Bey'in Nafile Dünyası", (1970); *Bir Ölümün Toplumsal Anatomisi*, Ank.: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, 1978; *Rumuz Goncagül*, İst.: Yeni Türkü, 1982; *Bütün Oyunları*, İst.: Mitos, 1992.

Senaryo: "İkinci Hedef", (1970); *At Gözlüğü*, İst.: Ok, 1979.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 47; Kurdakul, *Sözlük*, 72, Karaalioğlu, 57; A. Çalışlar, *Türk ve Dünya Edebiyatçıları*, c. I, s. 75-76; A. Dinç vd (haz.), *İstanbul Radyosu: Anılar, Yaşantılar*, İst., 2000, s. 161-162.

ARAZ, NEZİHE *(Konya, Mayıs 1923 - İstanbul, 25 Temmuz 2009)* Gazeteci, yazar.

Tam adı Fatma Nezihe Araz. Müzeyyen Hanım ile bankacı ve milletvekili Rıfat Araz'ın kızı. İlkokulu Ankara'da Hususi Bizim Mektep adlı özel okulda okudu. Ortaöğrenimini Ankara Kız Lisesi'nde tamamladı. 1946'da DTCF Psikoloji ve Felsefe Bölümü'nü bitirdi. Burada "Sivil Liseler, Askeri Liseler ve Köy Enstitülerindeki Farklı Eğitim Sisteminin Kişiler Üzerindeki Etkileri" konulu tezini tamamladı. 1953'te *Resimli Hayat* dergisinde çalışmaya başladı. *Yeni Sabah*, *Yeni İstanbul*, *Hürriyet*, *Milliyet*, *Güneş* gazetelerinde fıkra yazarlığı yaptı, röportaj ve incelemeleri yayımlandı. *Meydan-Larousse*, *Larousse-Gençlik*, *Türkiye 1923-1973* ansiklopedilerinin yöneticileri arasında yer aldı. Haftalık *Meydan* dergisinin (1964) ortaklarından ve yöneticilerindendi. Amatör olarak seramikle uğraştı. Füreya Koral'dan ders aldı ve iki sergi açtı. Anadolu'nun çeşitli yörelerinden kadın el sanatı ürünleri topladı. Anadolu kadınının psikolojisini, toplumsal yaşamdaki yerini araştırdı. Anadolu kültürüne katkılarından dolayı kendisine Kon-

ya Üniversitesi'nce fahri doktor unvanı verildi. Devlet sanatçısı.

İlk yazıları Ankara'da Çocuk Esirgeme Kurumu'nun yayın organı *Çocuk Ana* dergisinde yayımlandı (1941). Aynı yıllarda ilk tiyatro oyunu "Çarşamba Hikâyesi" Münir Hayri Ürgüplü yönetiminde Çocuk Esirgeme Kurumu'ndaki çocuklar tarafından sahnelendi. *Benim Dünyam* (1950) adlı bir şiir kitabı yayımladıysa da, daha sonra biyografi ve inceleme türünde yazdı. Yapıtlarında ve gazete yazılarında İslam dinine, tarih, din, tarikat adamlarının yaşamlarına içtenlik, hoşgörü, insan sevgisi gibi değerler açısından yaklaştı. "Bozkır Güzellemesi" ile başlayan dramatik türdeki çalışmalarında çağdaş gerçekleri, güncel olayları konu edindi. Çok sayıda oyunu Devlet Tiyatroları, İstanbul Şehir Tiyatroları ve bazı özel tiyatrolarda sahnelendi. Bestelerini Okan Demiriş'in yaptığı "Karyağdı Hatun" ve "Yusuf ile Züleyha" adlı operaların librettolarını yazdı. 1972'den başlayarak TRT için çok sayıda dizi ve televizyon filmi senaryosu yazdı, kadın izleyicilere yönelik ilk kuşak programları gerçekleştirdi. Kültür Bakanlığı'nın girişimiyle *Ballar Balını Buldum* ve "Savaş Yorgunu Kadınlar" oyunları Almancaya, "Afife Jale" adlı oyunu İngilizceye çevrildi. *Anadolu Evliyaları* 1969'da Ş. Aktunç tarafından filme çekildi.

Ödül: "Öyle Bir Nevcivan" ile 1980 Muhsin Ertuğrul Tiyatro Oyunları Yarışması'nda ödül; "Afife Jale" ile 1988 Avni Dilligil Tiyatro Ödülü; "Savaş Yorgunu Kadınlar" ile 1989 Kültür Bakanlığı En İyi Oyun Yazarı Ödülü.

Yapıtları: Biyografi-İnceleme: *Fatih'in Deruni Tarihi*, İst.: İnkılâp, 1953; *Anadolu Erenleri*, 1955; *Anadolu'nun Kadın Erenleri*, 1956; *Kutsal Kervan*, 1958; *Anadolu Evliyaları*, İst.: Fatiş, 1958; *Peygamberin Köyünde*, 1959; *Hazreti Muhammed'in Torunları*, İst.: Fatiş, 1960; *Peygamberler Peygamberi Hazreti Muhammed*, 1960; *Dertli Dolap: Yunus Emre'nin Hayat Hikâyesi*, İst.: Fatiş, 1961; *Mevlâna'nın Romanı*, 1962; *28 Peygamber*, İst.: Güven, 1963; *Çocuk ve İslam*, 1968; *Gelin Canlar Bir Olalım: Türk Anadolu'nun Oluşumu*, İst.: Hürriyet, 1978; *Aşk Peygamberi Mevlana*, İst.: Kervan, 1958; *Mustafa Kemal'le 1000 Gün*, İst., 1993; *Mustafa Kemal'in Devlet Paşası*, ?; *Mustafa Kemal'in Ankarası*, İst.: Apa, 1994; *Hoşgörü Ustaları*, (Yunus Emre, Bektaş Veli) İst.: Dünya, 1996; *Atatürk Evleri*, İst.: Dünya, 1999; *Bir Zamanlar O da Çocuktu, Adı: Mustafa*, İst.: İnkılâp, 1999; *Sen Latife Değil Latif'sin*, İst.: Özgür, 2002.
Oyun: "Bozkır Güzellemesi" (sahnelenişi 1974-75); "Öyle Bir Nevcivan", (1980); "Alacakaranlık", (1982); *İmparatorun İki Oğlu*, Ank.: Devlet Tiyatrosu, 1983; *Çorak Toprak*, İst.: Başaran Mtb., 1983; "Cahide", (1986, 1994, 1999); *Ballar Balını Buldum*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1991; "Savaş Yorgunu Kadınlar", 1993; *Bir Kırmızı Gül*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1993; "Afife Jale", (1994); "Kerem ile Aslı", (1995); "Hoşgör", (1995); *Kuvayı Milliye Kadınları*, İst.: Dünya, 1997; "Saat Dokuz Sıfır Beş", (1998); "Uzun Bir Gün", (1998); *Kutlu Melek*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998.
Şiir: *Benim Dünyam*, 1950; *Yalnız Ağaç*, İst.: Dünya, 1995.
Uzun Öykü: *Güzel Günler*, Ank.: Çocuk Esirgeme Kurumu, 1943.
Kaynaklar: *BF* (1999); Nebioğlu, 67-68; Necatigil, *İsimler*, 47-48; "Araz, Nezihe", *TDEA*, I, 151; Özgüç, I, 364.

ARCAN, İ. GALİP *(İstanbul, 1893 - İstanbul, 8 Ağustos 1974)* Yazar, şair, tiyatrocu.

Tam adı İsmail Galip Arcan. Divan-ı Muhasebat mümeyyizi Ahmet İzzet Bey ile Nafia Hanım'ın oğlu. 15 yaşındayken Ahmet Fehim Efendi'nin tiyatrosunda Molière'in *Tabib-i Aşk* adlı oyunuyla sahneye çıktı (1909). Beşiktaş Soğukçeşme Askeri Rüştiyesi'ni bitirdikten (1910) sonra, yeni kurulan Darülbedayi'ye girdi. Daha sonra Paris'e giderek A. Antoine'ın gözetiminde tiyatro ve sinema alanlarında üç yıl araştırma yaptı. İki ay da Berlin'de kaldıktan sonra yurda döndü. İstanbul'a dönüşünün ardından, Muhsin Ertuğrul ve Behzat Butak ile bir topluluk kurarak Avrupa tiyatro tekniklerini uygulamaya çalıştı. Devlet Konservatuvarı'nda diksiyon öğretmenliği yaptı (1932-42). Arcan 1926'dan ölümüne kadar Şehir Tiyatroları'nda çalıştı.

Yapıtları: Tiyatro: *Tiyatro'da Makyaj*, Ank.: CHP Halkevleri, 1941; *Tiyatro'da Diksiyon*, Ank.: CHP Halkevleri, 1947.
Oyun: *Kimsesizler*, Ank.: CHP Halkevleri, 1941; *Yalancılar*, İst.: Yedigün, 1941; *Hava Parası*, (4 perde) Ank.: CHP Halkevi, 1949; *Bir Rüya*, (çocuk oyunu) İst.: Ahmet Halit Yaşaroğlu, 1953.
Şiir: *Benim Romanım: Şiir Miir*, İst.; Çeltük Mtb., 1962.
Anı: *Yaş 70*, İst.: Nebioğlu, 1965.
Çeviri: *Gülünç Kibarlar* (Molière), 1943; *İnsan Sesi* (J. Cocteau), 1950.
Kaynaklar: Gövsa, 43; Nebioğlu, 68; "Arcan, İ Galip", *TDEA*, I, 151; M. Ertuğrul, *Benden Sonra Tufan Olmasın*, İst., 1989, s. 533; M. N. Özön-B. Dürder, *Türk Tiyatrosu Ansiklopedisi*, İst., 1967, s. 38.

ARDAĞI, ADNAN *(Pazar, 27 Mayıs 1922 - ?, 1988)* Şair, yazar.

Asıl adı Adnan ÇAKMAKÇIOĞLU. A. Adnan Ardağı imzasını da kullandı. Vefa Lisesi'ni (1940), İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nun

matematik-astronomi bölümünü bitirdi (1945). Çeşitli liselerde ve eğitim enstitülerinde öğretmenlik, yöneticilik yaptı. Mesleki araştırmalar yapmak üzere ABD, Fransa ve İngiltere'de bulundu. 1960'tan sonra Ankara Devlet Konservatuvarı'nda öğretmenlik yaptı.

Edebiyata şiirle başladı. Şiirlerinde "iyi ve güzeli, insan yaşamının hoş yanlarını" işledi. Öyküler ve çok sayıda çocuk kitabı yazdı. Karikatür de çizen Ardağı ABD ve Balıkesir'de sergiler açtı.

Ödül: 1964 Hürriyet Gazetesi "Kıbrıs Destanı" Yarışması (birincilik).

Yapıtları: Şiir: *Bir Masal Gibi*, İst., 1944; *Kapılar*, İst.: Sinan Mtb., 1945; *Şarkıların Vatanı Kalplerdir*, İst.: İstanbul, 1955; *Öğretmenin Dünyası*, 1956; *Soyut*, 1960; *Açı*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1961; *Mustafa Kemal Atatürk*, İst.: Arkın, 1963; *Atatürk Destanı*, Ank.: Güven Mtb., 1963; *Erdekli İstakoz*, Ank.: Ankara Neşriyatı, 1963; *Güz Şöleni*, Ank., 1965; Atakürk Şiirleri, 2003.
Öykü: *Bizim Evin Savaşları Güzeldi*, Ank.: Ankara Neşriyat, 1963; *Son Ders*, 1967.
Çocuk Kitabı: *Nasreddin Hoca*, 1951; *Çocuk Şiirleri*, 1954; *Küçük Taka*, 1962; *Okul, Ekmek ve Güneş*, 1962; *Ay Işığında Dilek*, 1963; *Küçük Kırmızı Balık*, 1963; *Yaralı Sığırcık*, 1963; *Zavallı Korkuluk*, 1965; *Küçük Kâğıt Kayık*, 1976; *Küçük Fizikçi*, 1981; *Küçük Kolleksiyoncu*, 1981; *Küçük Trafikçi*, 1981; *Küçük Doktor*, 1982; *Küçük Gölgeci*, 1982; *Açıkgöz Küçük Boyacı*, 1983; *Afacan Neredesin*, 1983; *Ağaca Saklanan Kedi*, 1983; *Armağan*, 1983 ?; *Balık ile Çilli Çocuk*, 1983; *Bir Deniz Gezisi*, 1983; *Çamaşır Hırsızı ile Pıtır*, 1983; *Çiçekleri Koparmayın*, 1983; *Evde Olmak Ne Güzel*, 1983; *Fıs-Fıs-Fıs*, 1983; *Kar Çiçekleri*, 1983; *Kendi Gelen Top*, 1983; *Köpek Şarkıcılar*, 1983; *Kuş Uçurtma*, 1983; *Kuzu Hırsızları*, 1983; *Masalcı Çocuk*, 1983; *Moncuk ile Pisi*, 1983; *Pırtık ile Tonton*, 1983; *Yaramaz Çember Kaçar mısın*, 1983; *Akıllı Karatavuk*, 1984; *Balıkçı Karabatak*, 1984; *Dost Köpek*, 1984; *Evimize Hoş Geldiniz*, 1984; *Fido*, 1984; *Hastabakıcı Ağaçkakan*, 1984; *Kahraman Ördek*, 1984; *Kurnaz Sincap*, 1984; *Kurtarıcı At*, 1984; *Şanslı Tavuskuşu*, 1984; *Topumla Kimse Yarışamaz*, 1984; *Yaralı Ayı*, 1984; *Yürekli Kırlangıç*, 1984; *Denize Koşan Sokak*, 1992; *Güvercin*, 1992; *Istakoz'un Günlüğü*, 1992; *Kasabanın Sesi*, 1992; *Onurlu Korkuluk*, 1992; *Ağaçkakan*, 1995; *Çiçekçi Kız*, 1995; *Masaldaki Dünya*, 1995; *Sokak Güvercini*, 1995; *Çocuklar Sevgi Doludur*, 1996; *Çocukluk*, 1996; *Deniz*, 1996; *En Güzel Armağan*, 1996; *Geçmiş Olsun*, 1996; *İyiliksever Kırkayak*, 1996; *Kırlangıç*, 1996; *Sağlık Çiçeği*, 1996; *Kurtuluş Savaşı'ndan Öyküler*, 1997; *Aydede*, 1998.
Diğer: *Öğretim Prensipleri ve Kontrolü*, 1953; *İlkokulda Matematik Öğretimi*, 1961; *Modern Matematiğe İlk Adım*, 1975.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 48; Nebioğlu, 69; "Çakmakçıoğlu, Adnan Ardağı", *TDEA*, II, 111; Acaroğlu, 36-37.

ARI, ŞEVKET *(Çanakkale, 1888 - 9 Ekim 1979)* Öykücü.

Tam adı Mehmet Şevket Arı. Çanakkale'nin Saraycık köyü imamı Yahya Hilmi Efendi ve Şadiye Hanım'ın oğludur. Çanakkale'deki ilköğreniminden sonra parasız yatılı olarak Galatasaray Sultanisi'nde okudu; Halkalı Ziraat Mektebi'ni bitirdi (1913). 1914'te başladığı memurluk hayatından 1950'de Tarım Bakanlığı teknik müşavirliğinden emekli olarak ayrıldı. Karacabey Çiftliği müdürlüğü sırasında 1919'da Yunan işgali üzerine, civardaki milli çeteleri yönlendirdi, çatışmalara katıldı ve yörede "Kara Müdür" lakabıyla ünlendi. 1917'de Fevziye Hanım'la evlendi; beş çocuğu vardı.

Emeklilik yıllarında, arkadaşlarının da teşvikiyle, başından geçen ya da tanık olduğu olayları öyküleştirerek çeşitli gazete ve dergilerde yayımladı. Nevzat Köseoğlu, öykülerinin yeni basımı için kaleme aldığı sunuş yazısında Arı'nın öykülerini "Gerçekten de hikâyeler alabildiğine yalın, rahat ama disiplinli bir anlatıma sahiptir. Ömrü kırda, bayırda çalışarak geçmiş olan yazarın, Milli Mücadele'nin arka planından kesitler veren hikâyeleri de o ölçüde gerçekçi, yalın ve etkileyicidir" biçiminde değerlendirmektedir.

Ödül: "Mert Düşman" adlı öyküsü ile Abdi İpekçi Barış Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Kırdan Bayırdan Derlemeler*, Ank.: Kültür Bakanlığı ve Yayım Kooperatifi, 1949; *Sabrımı Denedim*, İst.: Ötüken, 1999.
Kaynaklar: N. Köseoğlu "Sunuş", Ş. Arı, *Kırdan Bayırdan*, İst., 1998, s. 7-14

ARIBURNU, ORHON MURAT *(İstanbul, 12 Aralık 1918 - İstanbul, 11 Nisan 1989)* Şair, senaryo yazarı, film yönetmeni, oyuncu.

Nesibe Hanım ile Mustafa Murat Bey'in oğlu. 1935'te Konya Askeri Ortaokulu'nu, 1938'de İstanbul Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi. İÜ Hukuk Fakültesi'nde (1938-40), bir ders yılı da (1943-44) Edebiyat Fakültesi'nde okudu. Her iki fakülteyi de bitiremedi. Öğretmenlik, *Tasvir-i Efkâr*'da muhabirlik, düzeltmenlik ve bir süre pilotluk yaptı. İstanbul Belediyesi Hukuk İşleri'nde çalıştı (1938-41). 1946'dan itibaren sinema alanında yönetmenlik, senaryo yazarlığı ve oyunculuk yaptı. 1947'de Şadan Kâmil'in yönettiği "Seven Ne Yapmaz" filmi ile oyunculuğa başladı; 1950'de ilk filmini yönetti ("Yüzbaşı Tahsin"). 1947'de "Resimlendirilmiş Şiirler" sergisini açtı. 1968-71 döneminde,

Türk Edebiyatçılar Birliği genel sekreterliği ile Türkiye Sanatçılar Birliği ikinci başkanlığında bulundu.

İlk şiiri 1936'da *Edebiyat* dergisinde yayımlandı. 1940'lı yıllarda Garip şiir akımına yakın şiirler yazdı. Genellikle birkaç dize ya da dörtlükten oluşan kısa, esprili, dil oyunlarıyla dikkat çeken bir nüktedanlık taşıyan şiirleri *Servetifünun-Uyanış*, *Yeni Ses*, *İşte*, *Genç Nesil*, *Edebiyat Dünyası*, *Gelecek*, *Gün*, *Varlık*, *Kaynak*, *Yeditepe*, *Küçük Dergi* ve *Yenilik* dergilerinde yayımlandı. 1990'dan bu yana şiir, sinema ve fotoğraf dallarında her yıl Orhon Murat Arıburnu Ödülleri düzenlenmektedir.

Ödül: "Kanlı Para" (1953) filmiyle Türk Film Dostları Derneği'nin Birinci Türk Film Festivali'nde En İyi Yönetmen Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kovan*, İst.: Güven, 1940; *Yüreğim Senin*, 1983; *Buruk Dünya*, 1985.
Oyun: *İnsan Gürültüye Gitmese*, İst.: Emek İş,1972.

Kaynaklar: F. H. Tökin, *Edebiyat Ansiklopedisi*, Fasikül l, Ank., 1953, s. 13; Nebioğlu, 71; Necatigil, *İsimler*, 48; Kurdakul, *Sözlük*, 75; Kurdakul, *Cumhuriyet*, 259; Karaalioğlu, 58; Özkırımlı, 120; A. Özgüç, *Türk Film Yönetmenleri Sözlüğü*, İst., 1995, s. 18; N. Ataç, *Dergilerde*, Ank., 1980, s. 160.

ARIK, REMZİ OĞUZ *(Kabaktepe köyü/Kozan, 1899 - Toroslar /Adana, 3 Nisan 1954)* Arkeolog, düşünce adamı, denemeci.

Farsak aşireti Arıkfakihoğullarından Feke sandık emini Mehmet Ferit Efendi ile Zekiye Hanım'ın oğlu. İlköğrenimini Kozan mahalle mektebinde tamamladı. On yaşındayken ablasının bulunduğu Selanik'e giderek Yadigâr-ı Terakki Rüştiyesi'nde okudu. Bir süre de İşkodra'daki ağabeyinin yanında, İşkodra İdadisi'nde öğrenim gördü. Balkan Savaşı'nın çıkması üzerine İstanbul'a giderek önce Mercan İdadisi'ne, daha sonra parasız yatılı olarak İzmir Sultanisi'ne girdi. İstanbul'a dönerek Muallim Mektebi'nden mezun oldu. I. Dünya Savaşı sırasında gönüllü olarak İhtiyat Zabitleri Talimgâhı'na katıldıysa da bir kaza sonucu yaralandığından savaşa katılamadı. Bir süre Kadıköy ve Yedikule darüleytamlarında öğretmenlik, Adana Zafer-i Milli Numune Mektebi'nde müdürlük yaptı. Kurtuluş Savaşı'nın sonunda Galatasaray Lisesi'nde Türkçe öğretmeni olarak görev yaparken İÜEF'nin Felsefe Bölümü'nü bitirdi. Maarif Vekâleti'nin açtığı sınavı kazanarak arkeoloji ve sanat tarihi öğrenimi için Fransa'ya gitti (1926). Sorbonne Üniversitesi'nde sanat tarihi, Louvre Arkeoloji Enstitüsü'nde arkeoloji, Şark Dilleri Okulu'nda Arapça derslerini izledi. Türkiye'ye dönüşünde İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde uzman yardımcısı oldu (1931). Daha sonra Maarif Vekâleti arkeologu olarak Ankara'ya yerleşti (1933). Gazi Terbiye Enstitüsü'nde tarih öğretmeni (1934), DTCF'de arkeoloji profesörü (1939) oldu. Rektörlük ve Maarif Vekâleti ile anlaşmazlığa düşerek istifa etmek zorunda kaldı (1942). Ankara Arkeoloji Müzesi (1943) ve Etnografya Müzesi (1945) müdürlüklerinde bulundu. 1949'da İlahiyat Fakültesi İslam Sanatları Tarihi kürsüsüne profesör oldu. 1950'de Demokrat Parti'den Seyhan milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi. 1952'de Türkiye Köylü Partisi'ni kurdu ve ilk başkanı oldu. 1954 seçim çalışmaları sırasında Adana'dan bindiği uçağın Toroslar üzerinde düşmesiyle öldü; Ankara Asri Mezarlığı'nda gömüldü.

Bir arkeolog olarak başta Alişar, Güllüdağ, Alacahöyük, Karalar olmak üzere Anadolu'daki pek çok kazıya katılan ya da bizzat yöneten Arık'ın Türkiye arkeoloji çalışmaları tarihinde önemli bir yeri vardır. 1935'te Türk Tarih Kurumu'nun asil üyeliğine seçilen Arık yurtiçinde ve yurtdışında pek çok arkeoloji kongresine katılarak bu alanda uluslararası bir isim yapmıştır. Ayrıca bir düşünce adamı olarak, kazılar ve çeşitli vesilelerle gördüğü Anadolu'yu, insanları, güzellikleri ve dertleriyle anlatan pek çok yazısıyla Cumhuriyet'ten sonraki Anadoluculuk akımı içinde önemli bir yere sahiptir. Sanat tarihi ve arkeoloji makalelerinde, özellikle düşünsel yazılarında sürükleyici ve heyecanlı üslubuyla zaman zaman deneme türünün başarılı örneklerini vermiştir. Bu tarz yazıları bir bilgi yığını olmaktan çok duyguyla yüklü olduğundan, sanatçı ruhlu bir kişilik olarak görünür.

Bilinen ilk ürünü 18 yaşında iken *Türk Yurdu* dergisinde çıkan "Sancağım" adlı şiiridir (26 Eylül 1917). Basılmış ilk kitabı da Adana'da öğretmenlik yaptığı sırada Türkçe ve Fransızca olarak hazırladığı, bölge hakkında tarihi ve coğrafi bilgiler içeren *Adana Ticaret Rehberi*'dir (1924).

Fransa dönüşünden itibaren ölümüne kadar arkeoloji makalelerini ve düşünsel yazılarını *Türk Yurdu*, *Millet*, *Bizim Türkiye*, *Ülkü*, *Belleten*, *Ar*, *Çığır*, *Hareket*, *Şadırvan* ve *Hisar* gibi dergilerde yayımlamıştır.

Yapıtları: Düşünsel Yazılar: *Köy Kadını*, Ank.: Millet Mecmuası, 1943; *İdeal ve İdeoloji*, İst.: Kutulmuş Mtb., 1947; *Millet Anlayışımızda Değişmeler*, Adana: Kozan Gençler Derneği, 1948; *Coğrafyadan Vatana*, Ank.: Remzi Oğuz Arık'ın Eserlerini Yayma ve Anıtını Yaptırma Derneği, 1956; *Türk İnkılabı ve Milliyetçiliğimiz*, Ank.: Remzi Oğuz Arık'ın Eserlerini Yayma ve Anıtını Yaptırma Derneği, 1958; *Köy Kadını-Memleket Parçaları*, İst.: Hareket, 1967; *Gurbet-İnmeyen Bayrak*, İst.: Hareket, 1968; *Türk Gençliğine*, İst.: Hareket, 1968; *Milliyetçilik*, İst.: Dergâh, 1974; *Meseleler*, İst.: Dergâh, 1974.
Arkeoloji ve Sanat Tarihi: *Alacahöyük Hafriyatı*, 1937; *Karaoğlan Kazıları*, 1938; *Ankara-Konya-Eskişehir Yazılıkaya Gezileri*, 1956; *Türk Müzeciliğine Bakış*, 1956; *Türk Sanatı*, 1975.
Diğer: *Adana Ticaret Rehberi*, İst.: Cihan Biraderler Mtb., 1924.
Kaynaklar: *Remzi Oğuz Arık*, İst., 1954; H. E. Sezer, *Remzi Oğuz Arık*, İst., 1976; ay, "Arık, Remzi Oğuz", *DİA*, III, 357; "Arık, Remzi Oğuz", *TDEA*, I, 153.

ARIKAN, MELTEM *(Ankara, 7 Ocak 1968 -)* Romancı.

Gülay Hanım ile bankacı Muammer Yemişçi'nin kızı. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Büro Yönetimi Bölümü'nü bitirdi. 1996'dan beri Ankara'da özel bir şirketin halkla ilişkiler ve insan kaynakları grup başkanlığını yapıyor. Evli, bir çocuklu. Edebiyatçılar Derneği üyesi. *Yeter Tenimi Acıtmayın* adlı romanı, genel ahlaka aykırı olduğu iddiasıyla yargılandı, beraat etti.

İlk ürünü (Döngülerde Yaşamak) *Damar* dergisinde (Aralık 1992, S. 21) yayımlandı. 1992-95 yılları arasında öykü ve denemelerini başta *Sanat Çevresi* olmak üzere çeşitli edebiyat dergilerinde yayımladı. 1999'dan başlayarak yayımladığı romanlarında varoluşçu bir yaklaşımla kadın doğasının gizlerine eğildi.

Yapıtları: Roman: *Ve... Veya... Belki...*, Ank.: İmge, 1999; *Evet... Ama... Sanki...*, Ank.: İmge, 2000; *Kadın Bedenini Soyarsa*, İst.: Everest, 2003; *Yeter Tenimi Acıtmayın*, İst.: Everest, 2004; *Zaten Yoksunuz*, İst.: Everest, 2005; *Umut Lanettir*, İst.: Everest, 2006.
Deneme: *Beden Biliyor*, İst.: Destek, 2008.
Kaynaklar: *BF* (3 Mayıs 2002); F. Aygündüz, "Bir İlk Kitap", *Milliyet Sanat* (15 Şubat 1999); B. Akkurt, "Evet... ama... Sanki...", *Sanat Çevresi*, S. 261 (Temmuz 2000); Ö. Türkeş, "2000 Yılının Romanları", *Virgül*, S. 38 (Şubat 2001).

ARISOY, M. SUNULLAH *(Şile/İstanbul, 25 Mart 1925 - Ankara, 18 Aralık 1989)* Şair.

Fitnat Hanım'la Sadullah Bey'in oğlu. Haydarpaşa Lisesi'nde okurken öğrenimini yarım bırakarak çalışmaya başlamak zorunda kaldı (1942), öğrenimini daha sonra tamamladı. Köy öğretmenliği (1948-49), Cezaevi öğretmenliği (1949-50) yaptı. Sümerbank Genel Müdürlüğü'nde önce ticaret şefi, ardından da yayın uzmanı olarak çalıştı. 1969'da emekliye ayrıldıktan sonra Bilgi ve Türk Tarih Kurumu basımevlerinde müdür yardımcılığı yaptı. İlk şiiri *Yücel* dergisinde yayımlandı. *Varlık*, *Pazar Postası*, *Türk Dili*, *Dost*, *Akis* dergilerinde ve *Ulus* gazetesinde şiirleri ve yazıları yer aldı. Uzun süre Ankara televizyonunda "Çağdaş Türk Edebiyatından Örnekler" adlı programı sundu. Bir dönem haftalık *Aktüalite* dergisinin başyazarlığını yaptı. Türkiye Edebiyatçılar Derneği'nin (1954) kurucularındandır.

Yapıtları: Şiir: *Garipler Treni*, 1948; *Muhteşem Kavga: Kore Türk Destanı*, Ank.: Aylık Şiir Dergisi, 1951; *Mustafa Kemal Türküsü*, Ank.: Kaynak, 1953; *Yaban Mavisi*, İst.: Varlık, 1956; *Dışa Vuran Karanlık*, İst.: Düşün, 1961; *Yanlış Yaşadık*, Ank.: Sun, 1970; *Sabrın Gülü*, Ank.: Sun, 1980.
Roman: *Karapürçek*, İst.: Varlık, 1958.
Uzun Öykü: *Tedirginin Biri*, Ank.: Arı, 1962.
Antoloji-Derleme: *Deste*, (yeni Türk şiiri antolojisi) 1953; *Başlangıçtan Bugüne Türk Hikâye Antolojisi*, (Y. N. Nayır ve M. Baydar'la) İst.: Varlık, 1967; *Türk Hiciv ve Mizah Antolojisi*, İst.: Varlık, 1967; *Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Söyleyip Yazdıkları*, (günümüz Türkçesiyle) Ank.: Türk Tarih Kurumu, 1983; *Türk Halk Şiiri Antolojisi*, Ank.: Bilgi, 1985.
Diğer: *Arı Dile Doğru*, Ank.: TDK, 1962.
Kaynaklar: Nebioğlu, 74; Necatigil, *İsimler*, 49; Kurdakul, *Sözlük*, 74-75; Necatigil, *Eserler*, 218-219, 262-263.

ARIŞ, YUŞA *(Samandağ/Hatay, 1 Eylül 1969 -)* Şair.

Mediha Hanım ile bakkal Mübarek Arış'ın oğlu. Samandağ Lisesi'ni (1986), AÜ Basın-Yayın Yüksek Okulu Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümü'nü (1991) bitirdi. Bir süre Ankara'daki gazete ve dergilerde muhabirlik yaptı; 1997'den beri öğretmen. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; bekâr. İlk şiiri ("Samandağ Kıyısı") 1984'te, Samandağ'da *Doğuş* gazetesinde çıktı. Yazı ve şiirlerini yerel gazetelerde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Deniz Şiirleri*, Ank.: Yargıçoğlu Mtb., 1990; *Öte*, Ank.: Cantekin Mtb., 1993; *Bir Şiirler*, Ank.: Serdar Mtb., 1996; *Güle Güle*, Ank.: 72 TDFO Mtb., 1999; *Mavi Ayin*, 2002; *Belki*, 2005; *Elinle Kopardığın*, 2008.
Kaynaklar: *BF* (17 Temmuz 2000).

ARIT, AYDIN *(İstanbul, 1928 -İstanbul, % Aralık 2003)* Oyun yazarı.

Kamran Hanım ile maden mühendisi Ahmet Arıt'ın oğlu. Yazarlar Fikret Arıt amcası, Zeynep Oral kuzeninin kızı, ilk halk müziği derleyicilerinden Seyfettin Asal ve Sezai Asal dayılarıdır. İstanbul Robert Kolej'deki öğrenimini yarıda bırakarak Amerika'ya gitti. İki yıl gemilerde çalıştıktan sonra geri döndü. Garsonluk, işçilik, gazetecilik ve bankacılık gibi çeşitli işlerde çalıştı. 1954-73 arasında İstanbul Film Sansür Heyeti'nin başçevirmenliğini yaptı. 1981-91 arasında çeşitli ansiklopedilerde madde yazarı olarak çalıştı. 1988'de emekli oldu. İstanbul'da yaşıyor; bekâr. Türkiye Tiyatro Yazarları Derneği (TTYD) üyesi.

İlk öyküsü ("Son Penaltı") 1958'de *Yeni İstanbul*'da yayımlandı. Öyküyle başladığı yazarlığını roman ve oyunlarla sürdürdü. İlk romanı "Siyamlı İkizler" *Yeni İstanbul* gazetesinde tefrika edildi (1958), fakat kitap olarak basılmadı. Sahnelenen oyunları "Bal Sineği" (1965), "Uçamayan Kuşlar Tutulur" (1973), "Kuş" (1970, çocuk oyunu), "Masal Matitas" (1975, çocuk oyunu) kitaplaşmadı.

Ödül: 1966 TRT Radyo Oyunları Yarışması'nda *İşlerde Bozukluk* ile (birincilik), *Beberuhiler* ile mansiyon; "Kuş" ile 1970 TRT TV Oyunları Sanat Ödülleri TV Çocuk Oyunu Başarı Ödülü; "Uçmayan Kuşlar Tutulur" ile 1974 Sanatsevenler Derneği En iyi Oyun Yazarı Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Sapıklar*, İst.: Ceylan, 1959; *Gemi*, İst.: İnkılap, 2005; *Siyamlı İkizler*, İst.: İnkılap, 2006.
Oyun: *Beşgen*, 1965; *Aya Bir Yolcu*, Ank., 1966; *Güneşi Parlatanların Gölgesinde*, İst.: Cem, 1979; *Toplu Oyunları I*, (Bal Çiçeği - Aya Bir Yolcu - Uçamayan Kuşlar Tutulur - Beşgen) İst.: MitosBoyut, 2006; *Toplu Oyunları II*, (Gözlüklünün Maceraları - Sansür Var - Anarşist Avcıları) İst.: MitosBoyut, 2006; *Toplu Oyunları III*, (Bir Sorumlu Aranıyor, Bir Ülke Taranıyor - Güneşi Parlatanların Gölgesinde - Limonluk Arısı - Son Gün) İst.: MitosBoyut, 2007.
Radyo Oyunu: *İşlerde Bozukluk*, 1966; *Beberuhiler*, 1966.
Çocuk Oyunu: *İyi Geceler*, İst.: Cem, 1984.
Diğer: *Gençlik Sorunları*, İst.: Hürriyet, 1987; *Çin Masalları*, (derleme) İst.: Milliyet 1986.
Çeviri: *Kanaldaki Ölü* (M. Sjöwall-P. Wahlöö); *Duman Olan Adam* (M. Sjöwall-P. Wahlöö); *Balkonda Bir Adam Vardı* (M. Sjöwall-P. Wahlöö); *Uçtu Uçtu İtfaiye Arabası Uçtu* (M. Sjöwall-P. Wahlöö); *Gülen Polis* (M. Sjöwall-P. Wahlöö); *Otelde Cinayet* (M. Sjöwall-P. Wahlöö), *Öylesine Bir Aşk* (Buzzatti).

Kaynaklar: *BF* (13 Temmuz 1999), Necatigil, *İsimler*, 43; Kurdakul, *Sözlük*, 75; Karaalioğlu, 60; "Arıt, Aydın", *TDEA*, I, 155.

ARIT, FİKRET *(Ereğli/Zonguldak, 3 Ekim 1918 - İstanbul, 11 Kasım 1987)* Romancı.

Yaşar Hanım ile kömür tüccarı İzzet Arıt'ın oğlu. Sinema yönetmeni Temel Karamahmut dayısı, yazar Aydın Arıt yeğenidir. Robert Kolej'in orta kısmını bitirdi (1935). Banka memurluğu (1943-45), kömür ticareti, film işlerinde çevirmenlik (1946-50) gibi çeşitli işler yaptıktan sonra basın alanına geçti (1950); *Yeni İstanbul* gazetesinde (1950-53), Anadolu Ajansı'nda (1953-56), *Hayat* dergisinde (1956-62) çalıştı. 1962'den sonra serbest yazarlık yaptı. Evli ve bir çocuk babasıydı. Kalp yetmezliğinden öldü, Karacaahmet Mezarlığı'na gömüldü.

İlk öyküsü Robert Kolej'in *İzlerimiz* adlı dergisinde çıktı. 1961'de yayımlanan son romanı *Hep Bu Topraklar İçin*'den sonra daha çok çocuk kitapları yazdı, çevriler yaptı ve havacılık üzerine incelemeler kaleme aldı. *Güzel Yuana* adlı romanı 1948'de S. Havaeri tarafından "Damga" adıyla filme alındı.

Ödül: *Özgürlüğe Doğru* ile 1984 Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı Ödülü (ikincilik).

Yapıtları: Roman: *Mansila*, İst., 1944; *Güzel Yuana*, İst.: Türkiye, 1946; *Maziden Gelen Sesler*, İst.: Çağlayan, 1953; *Bu Hayatı Yaşamak Lazım*, İst.: Çağlayan, 1955; *Muhtar*, İst.: Varlık, 1957; *Kader Böyle İmiş*, İst.: Baha Mtb., 1958; *Hep Bu Topraklar İçin*, İst.: Baha Mtb., 1961; Tutsak Doğanlar, 1980.
Çocuk Kitabı: *Küçük Fedailer*, İst., 1962; *Garip*, İst., 1966; *Transfer Ahmet*, İst., 1969; *Tutsak Doğanlar*, İst.: Remzi, 1980; *Bir Güneş Doğuyor*, İst., 1981; *Uçan Kleopatra*, İst.: Remzi, 1981; *Hayvanlar Çetesi*, İst.: Milliyet, 1983; *Özgürlüğe Doğru*, İst., 1984.
Diğer: *Adlarını Göklere Yazdırdılar*, İst.: Ak, 1964; *Türk Havacılık Hikâyeleri*, İst.: Baha Mtb., 1966; *Havalarda İlk Türk Kadınları*, İst.: Baha Mtb., 1967; *İslamiyetin Kurucusu Hz. Muhammed*, İst., 1970; *İslamiyet*, İst., 1970; *Amerika'nın Yollarını Açan Adam Kristof Kolomb*, İst., 1971; *Bektaşi Fıkraları*, İst., 1971; *Bulaşıcı Hastalıklar*, İst., 1971; *Çocuk Hastalıkları*, İst., 1971; *Dünyanın Yedi Harikası*, İst., 1971; *Güneş Ülkesi İspanya*, İst., 1971; *Hristiyanlık*, İst., 1971; *İlkel Dinler*, İst., 1971; *Kalp Hastalıkları*, İst., 1971; *Kanuni Sultan Süleyman*, İst., 1971; *Kısa Tarihine Sığmayan Büyük Bir Memleket: Kanada*, İst., 1971; *Laleler Ülkesi Hollanda*, İst., 1971; *Malazgirt Zaferi ve Alp Arslan*, İst., 1971; *Osmanlı Sarayında Harem*, İst., 1971; *Taçlı Fahişe Kleopatra*, İst., 1971; *Çaldıran Zaferi ve Yavuz Sultan Selim*, İst., 1972; *İslamın Aslanı Hz. Ali*,

İst., 1972; *Turist Cenneti İsviçre*, İst., 1972; *Türk İslam Edebiyatının Şaheseri Mevlid*, İst., 1972; *İstanbul'un Fethi*, İst., 1976.
Çeviri: *Dünya Malı Dünyada Kalır* (oyun); *Dünün ve Bugünün Meşhurları* (D. Carnegie); *Gümüş Anahtar* (E. Wallace); *Macera Yolcuları* (J. Steinbeck); *Uygunsuzlar* (A. Miller); *Monte Kristo Kontu* (A. Dumas); *Allahın Köpekleri* (R. Sabatini); *Öbür Dünyalara Doğru* (T. Howard); *Ocak* (R. Crichton); *Odessa* (F. Forsyth).
Kaynaklar: *BF* (17 Temmuz 1999, yeğeni Aydın Arıt'tan); Necatigil, *İsimler*, 49; Kurdakul, *Sözlük*, 75; Özgüç, I, 52.

ARKAN, HÜSNÜ *(İzmir, 1958 -)* Yazar, müzisyen.

İlk ve ortaöğrenimini Kınık'ta tamamladı. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Amsterdam'da yaşadı (1985-93). Bir müzik topluluğu kurup Avrupa'nın birçok kentinde konserler verdi. 1991'de *Bir Yalnızlık Ezgisi* adlı ilk solo albümünü yayınladı. Türkiye'ye döndüğünde Ezginin Günlüğü grubuna katıldı (1993). Bir çok bestesi vardır.

Yapıtları: Roman: *Ölü Kelebeklerin Dansı*, İst.: Metis, 1998; *Menekşeler, Atlar, Oburlar*, İst.: Om, 2001; *Uzun Bir Yolculuğun Bittiği Yer*, İst.: YKY, 2005.
Şiir: *Hiçe Doğru*, İst.: Seyhan, 2005.
Kaynaklar: Işık 06, 344; tr.wikipedia.org.

ARKIN, RAMAZAN GÖKALP *(Malatya, 1914 - ?, ?)* Şair, yazar, yayımcı.

Necatibey Öğretmen Okulu ve Balıkesir Lisesi'nde okudu. Bir süre öğretmenlik yaptı. Yükseköğrenimini Gazi Terbiye Ens. Pedagoji Bölümü'nde tamamladı (1939). Mersin ve İstanbul'da ilköğretim müfettişi olarak çalıştıktan sonra yayıncılığa başladı. *Son Posta* ve *Tan* gazetelerinde çalıştı. Bir Yayınevi'ni (1949), Arkın Kitabevi'ni (1957) ve Arkın Ofset Basımevi'ni (1961) kurdu. Çok sayıda ders kitabı, sözlük, ansiklopedi, antoloji, atlas yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Yüzgörümlüğü*, İst.: Sertel Mtb., 1941; *İstiklâl Savaşı Destanı*, 1956.
Oyun: *Bir Zaferin Yası*, 1936; *Gönüllerin Türküsü*, Balıkesir: Vilayet Mtb., 1937; *Canlı Tarih*, 1939; *İnkılâp Yolu*, 1939; *Küçük Şehit*, İst.: Ülkü Kitap Yurdu, 1943.
İnceleme: *Rıza Tevfik, Hayatı ve Şiirleri*, İst.: Resimli Ay, 1939.
Derleme: *En Güzel Çocuk Şiirleri*, 1944; *Seçme Çocuk Şiirleri*, 1944.
Ders Kitabı: *Ezber-İnşaat Öğretimi ve Çocuk Manzumeleri*, İst.: İnkılâp, 1942: *Hayat Bilgisi-Türkçe*, 1952; *Canlı Alfabe*, 1952; *Ortaokullarda Türkçe I-II-III*, 1953; *Gramer Derslerinin Özü*, 1954.
Kaynaklar: Nebioğlu, 75; "Arkın, Ramazan Gökalp", *TDEA*, I, 159; A. Kaynardağ, *Eğitim ve Yayın: Ramazan G. Arkın'la Söyleşi*, İst., 1985.

ARMANER, TÜRKER *(İstanbul, 7 Nisan 1968 -)* Öykücü.

Tam adı Mehmet Türker Armaner. Bankacı Jale Hanım ile öğretmen Sudi Armaner'in oğlu. Kadıköy Anadolu Lisesi'nden sonra Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi; Boğaziçi Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde yüksek lisans derecesi aldı. Bir süre yayınevi editörlüğü yaptı, *Göçebe* dergisini yayımlayanlar arasına katıldı; 1998'den beri öğretim görevlisi olarak çalışıyor. Aynı zamanda profesyonel bir dalgıç olan Armaner, İstanbul'da yaşıyor ve bekâr.

İlk öyküsü ("Kuzey Kutup Dairesinin Üstünde") 1995'te *Hayalet Gemi*'de çıktı. Yazı ve öyküleri *kitap-lık*, *Göçebe*, *Toplum ve Bilim*, *Sanat Dünyamız* dergilerinde yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Kıyısız*, İst.: Metis, 1997; *Taş Hücre*, İst.: Metis, 2000; *Dalgakıran*, İst.: Metis, 2003.
Roman: *Tahta Saplı Bıçak*, İst.: Metis, 2007.
Kaynaklar: *BF* (13 Eylül 1999); İ. Yılmaz'la söyleşi, *Gösteri*, S. 199 (Haziran 1997).

AROLAT, ALİ MÜMTAZ *(İstanbul, 23 Temmuz 1897 - İstanbul, 4 Eylül 1967)* Şair.

Ali Hasan, Seza ve Ali Mümtaz imzalarını da kullandı. I. Dünya Savaşı'nda Sarıkamış taarruzunu yapmamak için 3. Ordu kumandanlığından istifa eden Hasan İzzettin Paşa ile Çapanoğullarından Fatma Refia Hanım'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Galatasaray Sultanisi'nde yaptı. Öğrenimi sürerken I. Dünya Savaşı'na gönüllü olarak katıldı. Terhis sonrası Âli Ticaret Mektebi'nden mezun oldu (1922). Bazı yabancı bankalarda, daha sonra Türkiye İş Bankası'nda çeşitli görevlerde bulundu. Bu bankanın umum muhasebe müdür muavinliğinden emekli oldu. Kabri Zincirlikuyu Mezarlığı'na gömüldü.

İlk şiirlerini Ali Hasan imzasıyla *Kitaplar*, Seza imzasıyla *Şair* (1918-19) ve *Nedim* (1919) dergilerinde yayımladı. Ali Mümtaz adı ile *Yeni Mecmua*, *Milli Mecmua* ve özellikle Yahya Kemal'in edebi başkanlığında yayımlanan *Dergâh* dergisinde sürekli olarak şiirleri çıktı (derginin 2. sayısından 42. sayısına kadar: 45 şiir). N. S. Banarlı'nın "hece ile şiire canlı ve hareketli bir ses katarak, ileri bir şiir anlayışı ile birtakım renk, ışık, su ve gece şiirleri terennüm eden bir şair" olarak tanıttığı Arolat daha sonra serbest nazımla da yazdı (*Milli Mecmua*,

1925-27). Milli Edebiyat akımına sadece hece veznini kullanarak katılmış olan şair, şiirlerini iki kitapta derlemiştir.

Yapıtları: Şiir: *Bir Gemi Yelken Açtı*, İst.: Halk, 1926; *Hayal İkliminden Dönen Diyor ki*, İst.: Ajans-Türk Mtb., 1960.

Kaynaklar: Ergun, *Şairler*, I, 448-451; Nebioğlu, 771; "Ali Mümtaz Arolat'ı Kaybettik", *Hisar*, S. 46 (Ekim 1967), s. 26; Necatigil, *İsimler*, 50; Banarlı, *RTET*, II, 1143; "Arolat, Ali Mümtaz", *TDEA*, I, 160.

ARÖZ, YETKİN *(İstanbul, 1935 -)* Şair, yazar.

İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. Ankara Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nda okudu. Memurluk yaptı, çeşitli sendikalarda görev aldı. 1980 sonra metin yazarlığı ve gazetecilik yaptı. *Sosyal Demokrat Dergisi* yazı işleri müdürlüğü görevinde bulundu (1987-91). Sarıyer Belediyesi'nde çalıştı (1989-91), ÇYDD Sarıyer şubesi genel sekreterliğini yaptı (1994). Sosyal Demokrasi Vakfı Genel sekreterliğinde bulundu. Sivil Toplum Kuruluşları Platformu başkan yardımcılığı yaptı. Şiirleri 1960'lardan itibaren *Varlık, Türk Dili, İmece, Güzel Yazılar* gibi dergilerde yayımlandı.

Ödül: 1996 İbrahim Yıldız Şiir Yarışması ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Görülmeyen Fotoğraflar, 2000; Hüznündür*, İst.: Güldikeni, 1997; *Umudum Bırakma Beni*, İst.: Güldikeni, 1997; *Sesin Sesime Değsin*, İst.: Güldikeni, 2000; *Anjel Ablam*, İst.: Broy, 2005; *Ben Buralarda Duramam*, İst.: Broy, 2008; *Evi Yıkılacak Bir Sarmaşığın Büyümüş Bir Çocuğun Şiirleri*, İst.: Broy, 2008.

Deneme: *Ucu Açık Bir Teslimiyet Ucu Açık Bir Alçaklık*, İst.: Broy, 2006.

Kaynaklar: Işık 06, 346; kitapyurdu.com.

ARPAD, BURHAN *(Mudanya, 19 Mayıs 1910 - İstanbul, 3 Aralık 1994)* Öykücü, yazar, çevirmen.

Ahmet Hisarlı ve Birisi imzalarını da kullandı. İsmail Hakkı ile Ayşe Süreyya'nın oğlu. İstanbul'da Orta Ticaret Mektebi'ni bitirdi (1927). Sinema makinistliği yaptı (1925-28). Tekel Cibali Tütün Fabrikası'nda muhasebe memuru (1928-35), Tekel Genel Müdürlüğü'nde mutemet (1936-43) olarak çalıştı. Salah Birsel ve İhsan Devrim ile beraber ABC Kitabevi'ni (1943), daha sonra tek başına Arpad Yayınevi'ni (1945-46) kurdu. *Memleket, Hürriyet* ve *Vatan* gazetelerinde muhabir, röportaj ve fıkra yazarı olarak çalıştı (1947-62). Gazetecilikten ayrıldıktan sonra yaşamını serbest yazar ve çevirmen olarak sürdürdü. 1970'ten ölümüne kadar *Cumhuriyet* gazetesinde köşe yazıları yazdı.

İlk yazısı 1936'da "Güzelhisarımda" başlığıyla *Servetifünun-Uyanış* dergisinde çıktı. Öykü, gezi günlüğü, eleştiri türündeki çeşitli yazıları *İnanç, Yığın, Adımlar, Yurt ve Dünya, Yürüyüş, Yeditepe, Türk Dili* ve *Varlık* dergilerinde yayımlandı. Değişik dönemlerde modern Alman ve Avusturya edebiyatlarından 30'u aşkın kendi adıyla, 10'a yakın da Ahmet Hisarlı takma adıyla çeviriler yaptı. 1940 kuşağı yazarları arasında anılan Arpad öykülerinde gerçekçi bir anlayışla sıradan insanların yaşamlarından kesitler verdi.

Ödül: *Gezi Günlüğü* ile 1963 TDK Deneme, Eleştiri, Gezi Ödülü; 1988 Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Şehir: 9 Tablo*, İst.: İnanç Neşriyat, 1940; *Dolayısıyla*, 1955; *Son Perde veya "Komik-i Şehir"*, (Komik Naşit'in hayatını konu edinen biyografik öykü) İst.: Düşün, 1961 (öyküler eklenerek 2. bas. *Direklerarası* adıyla, İst.: May, 1964); *Taşı Toprağı Altın*, İst.: İzlem, 1966; *Yeditepe Olayları*, İst.: May, 1974.

Roman: *Alnımdaki Bıçak Yarası*, İst.: Set, 1968.

Tiyatro Yazıları: *Perde Arkası*, İst.: Yeditepe, 1959; *İlk Gece*, İst.: Yeditepe, 1962; *Operet: 8 Tablo -Tiyatro Hikâyeleri-*, İst.: İzlem, 1964; *Oyun: 6 Tablo*, İst.: Dönem, 1966.

Gazete Yazıları: *Günü Gününe*, 1962; *Hesaplaşma*, İst.: May, 1976.

Gezi: *Tuna'dan Şimal'e Avrupa*, İst.: Yeditepe, 1953; *Uçuş Günlüğü*, İst.: Yeditepe, 1959; *Gezi Günlüğü*, İst.: Yeditepe, 1962; *Avusturya Günlüğü*, İst.: Yeditepe, 1963.

Anı: *Yok Edilen İstanbul*, İst.; Türkiye Turizm ve Otomobil Kurumu, 1983.

Diğer: *Ada Karyesinden Sakarya Vilayetine, Adapazarı*, 1953; *Batı'da Toplu Sözleşme ve Basın Sendikaları*, (H. Yılmazer ve E. Dallı ile) İst.: İstanbul Gazeteciler Sendikası, 1962; *Stefan Zweig: Hayatı ve Eserleri, Eserlerinden Seçmeler*, 1967; *Çağdaş Avusturya Edebiyatı Antolojisi: Roman ve Hikâye*, 1972.

Çeviri: *İnsanları Seveceksin* (E. M. Remarque); *Ekmek ve Şarap* (İ. Silone); *Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok* (E. M. Remarque); *Buddenbrook Ailesi* (T. Mann); *Transit* (A. Seghers); *Sarı Dünya* (D. Dimov); *Yıldızın Parladığı Anlar* (S. Zweig); *Ölüler Genç Kalır* (A. Seghers).

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 50-51; Nebioğlu, 77; Kurdakul, *Sözlük*, 77; Karaalioğlu, 61; "Arpad, Burhan", *TDEA*, I, 160-161; M. Seyda, *Edebiyat Dostları*, İst., 1970, s. 42-45; Acaroğlu, 37-38; Necatigil, *Eserler*, 26-27, 346, 360-361, 403-404.

ARSEVEN, CELÂL ESAT *(İstanbul, 1875 - İstanbul, 13 Kasım 1971)* Yazar, sanat tarihçisi, ressam.

Asıl adı Mehmet Celalettin. Sadrazam Ahmet Esat Paşa (ö. 28 Kasım 1875) ile Fatma Suzidil Hanım'ın oğlu. Galatasaray Sultanisi'nde ve Beşiktaş Askeri Rüştiyesi'nde bir süre okuduktan sonra Mülkiye Mektebi'ne girdi (1889). Bu yıllarda bir süre Sanayi-i Nefise Mektebi'ne de devam etti. 1891'de II. Abdülhamit ve amcasının isteğiyle Harbiye Mektebi'ne yazıldı. Mezun olduktan sonra hünkâr yaveri olarak görevlendirildi. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Salah Cimcoz'la birlikte *Kalem* dergisini çıkardı ve kolağası rütbesindeyken askerlikten ayrılarak Paris'e gitti. Dönüşünde Galata Tahrir-i Musakkafât reisliği (1912), Şehremaneti Umur-ı Fenniye ve İstatistik müdür muavinliği, Kadıköy Belediye Dairesi müdürlüğü görevlerinde bulundu. Sanayi-i Nefise Mektebi'nde belediyecilik, şehircilik ve mimarlık tarihi dersleri okuttu (1920-41). 1923'ten sonra kısa sürelerle Darülbedayi ve İstanbul Ticaret Odası neşriyat müdürlüklerinde bulundu. 1942'de İstanbul, 1946'da Giresun milletvekilliğine seçildi. 1951'den 1953'e kadar başkanlığını yaptığı Gayri Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu üyeliğinden 1958'de istifa ederek ayrıldı. Sahrayıcedit Mezarlığı'nda gömülüdür.

Müzik, resim, edebiyat, tiyatro, arkeoloji, sanat tarihi ve belediyecilik gibi birçok konuyla ilgilenen ve değişik dallarda yapıtlar veren Arseven çalışmalarını Türk sanat tarihi üzerinde yoğunlaştırdı. Bu arada, S. Cimcoz'la birlikte yazdığı ve 1910'da Mınakyan Tiyatrosu'nda oynanan "Sultan Selim-i Salis" 1918'de S. Simavi tarafından "Alemdar Mustafa Paşa" adıyla filme alındı. *Büyük Yarın* (1925), "Gökte Ararken" gibi oyunlar, "Şaban", "Saatçi", "Büyük İkramiye" (Y. Sururi ile) gibi operetler yazdı. "Türk Resim Sanatında Yetmiş Yıllık Hatıratım" (4 Mart 1955'ten itibaren *Yeni İstanbul* gazetesinde) ve "Yıldız Sarayı'ndan Mütareke'ye Kadar Celâl Esad Arseven'in Hatıraları" (17 Ocak 1960'tan itibaren *Dünya* gazetesinde) başlıklarıyla tefrika olarak yayımladığı anıları 1993'te *Sanat ve Siyaset Hatıralarım* adıyla kitaplaştırıldı.

Yapıtları: Roman: *Sevda Çağı*, İst., 1319/1903.
Oyun: *Büyük Yarın*, İst.: İkdam Mtb., 1341/1925 (*Bay Turgan* adıyla İst.: Asri B., 1936).
Anı: *Seyyar Sergi ile Seyahat İntibaları*, İst., 1928; *Sanat ve Siyaset Hatıralarım*, (haz. E. Işın) İst.: İletişim, 1993.
Sanat Tarihi: *Eski İstanbul Abidat ve Mebanisi, Şehrin Tesisinden Osmanlı Fethine Kadar*, İst., 1328/1912 (yb 1989); *Eski Galata ve Binaları*, İst., 1328/1912 (yb 1989); *Türk Sanatı*, İst., 1928; *Yeni Mimari*, 1931; *Türklerde Mimari: Eti ve Selçuk Mimarileri*, İst., 1934; *Türk Sanatı, Menşeinden Bugüne Kadar Mimari, Heykel, Resim, Süsleme ve Tezyînî Sanatlar*, I-II, İst., ty; *Türk Sanatı*, İst., 1970.
Sözlük ve Ansiklopedi: *Fransızcadan Türkçeye ve Türkçeden Fransızcaya Sanat Kamusu*, İst., 1340/1924, ikinci kısım 1341/1925; *Fransızcadan Türkçeye Sanat Lugatı*, Ank., 1944; *Sanat Ansiklopedisi*, I-V, İst., 1943-52.
Diğer: *Belediyeler ve Teşkilatı*, İst., 1332/1916; *Ressam ve Mimarlara Mahsus Menazır*, İst., 1316/1900; *Fotoğrafya*, İst., 1316/1900; *Türk Musikisi ve Yeniçeri Mehter Mızıkası Hakkında Mütalaat*, İst., 1327/1911; *Şehircilik: Urbanizm*, 1937; *Büyük Halk Bestecisi Muhlis Sabahattin: Hayatı, Eserleri, Musikimizdeki Yeri*, İst., 1947.
Kaynaklar: Nebioğlu, 78; S. Eyice, "Nekroloji: Celâl Esad Arseven 1875-1971", *TTK Belleten*, XXXVI/142 (1972), s. 173-202; ay, "Arseven, Celâl Esat", *DİA*, III, 397-399; ay, "Arseven, Celal Esad", *DBİA*, I, 324-325; "Arseven, Celal Esad", *TDEA*, I, 161; E. Işın, "Sunuş: Celâl Esad Arseven", C. E. Arseven, *Sanat ve Siyaset Hatıralarım*, İst., 1993, s. 9-24; T. Toros, *Mâzi Cenneti*, İst., 1998, s. 114-129; A. K. Gören, "Arseven, Celal Esat", *YYOA*, I, 252-253; Özgüç, I, 22.

ARSLAN, MEHMET *(Gerede/Bolu, 1960 -)* Şair, yazar.

İlköğrenimini Gerede'de, ortaöğrenimini İzmit'te tamamladıktan sonra Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni bitirdi. Kültür ve edebiyat konularında yaptığı röportaj ve soruşturmaları *Gösteri*, *Mavera*, *Sanat Olayı*, *Türk Edebiyatı*, *Yankı*, *Tercüman* ve *Millî Gazete* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Ellerinden Girilir Kapına*, İst.: İslami Edebiyat, 1991; *Şarkın Şarkısı*, İst.: İslami Edebiyat, ?; *Çekin İpleri Belki Yusuf Çıkar*, İst.: İslami Edebiyat, 1999; *100 Yenilikler Şiiri*, İst.: İslami Edebiyat, 2003.
Diğer: *Kültürler Savaşı*, (röportaj-soruşturma) 1980; *Kıbrıs Harekâtı'nın Perde Arkası*, 1988.
Kaynaklar: Işık, 74.

ARSLAN, YILMAZ *(Almus/Tokat, 12 Ocak 1968 -)* Şair.

İşçi emeklisi Selvi Hanım ile işçi emeklisi İbrahim Arslan'ın oğlu. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. Gazi Üniversitesi Bolu İTİA mezunu (1990). 1997'den beri İstanbul'da ilköğretim öğretmenliği yapıyor. İstanbul'da Altınay Spor Kulübü (Amatör, 1983-1985) ve Boluspor (Profesyonel, 1986-1990) futbol oynadı, sakatlanınca sporu bıraktı. *Poetikus* şiir dergisini çıkardı (1995-97). TYS, PEN, Ede-

biyatçılar Derneği, BESAM, Eğitim-Sen üyesi. Evli, iki çocuk babası. İstanbul'da yaşıyor.

İlk şiiri *Dayanışma* dergisinde çıktı (1983). *Yasakmeyve, Varlık, No Edebiyat, Sonra Edebiyat, Mühür, Cumhuriyet Kitap, Gösteri, Edebiyat ve Eleştiri, Dize, Mortaka, Bireylikler, Şiiri Özlüyorum* gibi dergilerde şiir ve yazıları yayımlandı.

Ödül: 1985 *Dayanışma* Dergisi Hasan Hüseyin Şiir Yarışması Ödülü; 1995 Balıkesir Belediyesi Sabri Altınel Şiir Yarışması'nda övgüye değer; 1995 Rıfat Ilgaz Cide Şiir Yarışması birincilik ödülü; *Zamfir* ile 2002 Orhan Murat Arıburnu Şiir Ödülü (Enver Topaloğlu ile birlikte); *Sedir Ağacı* ile KOÜ/Ruşen Hakkı Şiir Ödülü ikincilik.

Yapıtları: Şiir: *Su Mektupları*, İst.: Çınar, 1995; *Çocukluğun Bahçesindeki Sedir Ağacına Övgü*, İst.: Hera, 2001; *Zamfir*, İst.: Mühür Kitaplığı, 2008. Yıllık: *2004'ün 104 Şiiri*, (Hüseyin Alemdar'la), Trabzon, Mortaka Yayınları, 2005.
Kaynaklar: *BF* (Eylül 2008).

ARSLANBENZER, HAKAN *(Kars, 16 Kasım, 1971)* Şair, eleştirmen.

Osman Emre Narin imzasıyla da yazdı. Menzer Hanım ile işçi Ekrem Arslanbenzer'in oğlu. İlköğrenimini Kars'ta, ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. İlkokuldan başlayarak atletizmle ilgilendi. ODTÜ ve İÜYDEB'deki öğrenimini yarıda bıraktı. 1993'ten beri mütercim-tercümanlık yapıyor. *Yorum, Ülke* ve *Şehrengiz* dergilerinde, Dergâh Yayınevi'nde çalıştı. Ankara ve İstanbul'da yaşıyor; evli ve bir çocuk babası.

İlk şiiri ("Kan Kardeşim") 1994'te *Dergâh* dergisinde çıktı. Şiir ve yazılarını *Dergâh, Yedi İklim, Ülke* ve *Şehrengiz*'de yayımladı. *Fayrap* dergisini çıkarıyor. Kendisini, Hakan Şarkdemir'le birlikte, "neo-epik şiir"in öncüsü olarak tanımlamaktadır.

Yapıtları: Şiir: *Reis'in Kara Merhemi*, İst.: Dergâh, 1996; *Şehidet'in Erken Günlerini Anarak*, İst.: Dergâh, 1998; *Namus ve Başka Şiirler*, İst.: Dergâh, 2001; *Çok Üzgünüm*, Ank.: Büyük Harf, 2007. Eleştiri: *Dünyaya Saldıran Şair*, İst.: Dergâh, 1998.
Kaynaklar: *BF* (26 Nisan 1999); M. Menteş, "Yaralılar İçin Şiir: Reis'in Kara Merhemi", *Şehrengiz*, S. 11 (Eylül 1997); S. Orhan, "Dünyaya Saldırtılan Şair", *Dergâh*, S. 104 (Ekim 1998); F. Uysal, "Dünyaya Saldıran Şair", *Hece*, S. 18 (Ekim 1998).

ARSLANOĞLU, KAAN *(Bartın, 1959 -)* Romancı.

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1984). Bir süre pratisyen hekim olarak çalıştı, psikiyatri ihtisasını 1990'da tamamladı. Halen İstanbul'da ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı olarak çalışıyor; evli.

İlk romanı *Devrimciler* 1988'de yayımlandı. Yazar kendi gerçekçilik anlayışını şu sözlerle özetlemektedir: "İnsanın iyi yönlerini kötü gibi, kötü yönlerini (örneğin bireyci, sorumsuz, sevgisiz, adaletsiz yönlerini) iyi gibi göstermek gerçekçilik değildir. Bunun tersidir gerçekçilik. Ya da benim gerçekçiliğim, böyle bir gerçekçiliktir." İkinci romanı *Kimlik* yazara göre kurgusal ve teknik anlamda yazdıklarının en sadesi ve iddiasızıdır. Yazar roman konularının "yaşanmışlığı" üzerine ise şöyle demektedir: "Yaşamış olayım ya da tümüyle kafamda canlandırayım, iyi bildiğimden emin olduğum şeyleri yazarım ancak. Eğer yazar bazı olguları gerçekliği varmış gibi gösteriyorsa, gerçeğe olabildiğince sadık kalmalı; olabilirlik ilkesini boşlamamalıdır." Arslanoğlu bir diğer kitabı *Kişilikler*'de kişiliğimiz ya da kişiliklerimiz sorununu estetik düzlemde gündeme getiriyor. Roman, kim olursa olsun, okuyan herkesi yaşama "olduğu gibi bakmaya" zorunlu kılıyor (Sinan Kutlu).

Yapıtları: Roman: *Devrimciler*, İst.: Bulunmaz, 1988; *Kimlik*, İst.: Bulunmaz, 1989; *Çağrısız Hayalim*, 1992; *Kişilikler*, İst.: İnsancıl, 1995; *Öteki Kayıp*, İst.: Adam, 1998; *İntihar-Zamanımızın Bir Kahramanı*, İst.: Adam, 2000; *Kuş Bakışı*, İst.: Adam, 2001; *Yoldaki İşaretler*, İst.: Adam, 2004; *Sessizlik Kuleleri 2084*, İst.: İthaki, 2007; *Karşı Devrimciler*, İst.: İthaki, 2008.
İnceleme: *Yanılmanın Gerçekliği*, İst.: Adam, 1998; *Psikiyatri El Kitabı*, İst.: Adam, 2002; *Politik Pskiyatri Yanılmanın Gerçekliği 2*, İst.: Adam, 2003; *Futbolun Psikiyatrisi*, İst.: İthaki, 2005; *Memleketimizinden Karakter Manzaraları*, İst.: İthaki, 2005; *Öteki Kayıp*, İst.: İthaki, 2007.
Kaynaklar: S. Kutlu-N. Ateş, "Kaan Arslanoğlu ile Roman Üzerine", *Cumhuriyet Kitap*, 2 Ocak 1997; S. Kutlu, "Çoksesli, Çok Boyutlu Bir Roman", *Cumhuriyet Kitap*, 16 Ocak 1997; N. Ateş, "Kaan Arslanoğlu ile Yanılmanın Gerçekliği Üzerine", *Cumhuriyet Kitap*, 25 Şubat 1999; N. Ateş, "Zamanımızın Bir Kahramanı", *Cumhuriyet Kitap*, S. 549 (24 Ağustos 2000).

ARTAM, NURETTİN *(İstanbul, 1900 - Ankara, 26 Ekim 1958)* Şair, yazar, gazeteci.

Tam adı Mehmet Nurettin Artam. T. İ., Toplu İğne, Ar-Tam, Mehmet Nurettin imzalarını da kullandı. Çengelköy Kadiri Tekkesi şeyhi Mehmet Veli Efendi'nin oğlu. Beylerbeyi Rüştiyesi ve İstanbul Sultanisi'ni bitirdi. I. Dünya Savaşı'nda askere alındı ve Şam'da yirmi ay kadar

esir kaldı (1919-20). 1920'de İstanbul'a döndü. Yirmi yılı aşkın süre İstanbul ve Ankara liselerinde İngilizce ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Gazeteciliğe *Vakit*'te başladı. *Son Saat*, *Haber*, *Son Posta* gazetelerinde çalıştı. 1933'te gittiği Ankara'da CHP'nin köylü gazetesi *Yurt*'u ve *Demiryollar Mecmuası*'nı çıkardı, daha sonra *Ulus*'a girdi. II. Dünya Savaşı başlarında Basın Yayın Genel Müdürlüğü'ne geçti; propaganda, kitaplık ve derleme müdürlüklerinde görev yaptı. Ankara Radyosu'nda 12 Ekim 1940'tan itibaren on yıl boyunca "Radyo Gazetesi" adlı programı hazırlayıp sundu.

Daha çok *Vakit* ve *Ulus* gazetelerinde Toplu İğne imzasıyla yayımladığı fıkralarıyla tanınan Artam'ın şairliğini A. S. Levend şöyle değerlendirmektedir: "Artam yalnız geçen anlarında kalbinin sesini dinleyen ve bu sesin telkin ettiği mahrem ve esrarlı duyguları, dibi görünen bir su berraklığıyla bazı kere cümleler, bazı kere de mısralar halinde ifade eden bir şairdir."

Yapıtları: Fıkra: *Hayır, Paşa Hazretleri*, İst.: Nebioğlu, 1945.
Şiir: *Boş Saatlerde*, (düzyazı şiirler) İst.: İnkılâp, 1933; *Varım Yoğum*, İst.: İnkılâp, 1933; *Seccade*, İst.: Yüksel, 1946.
Dil: *Eski Yazıdan Yeni Yazıya*, 1928; *Öz Dilimizle Sınangılar*, İst.: Vakit, 1934.
Diğer: *Bayrağıma Taziyet*, Ank.: Ulusal Mtb., 1939; *Nurettin Artam'ın 21/7/1941 Tarihinde Ankara Halkevinde Montrö Günü Münasebetile Verdiği Konferans*, Ank.: Devlet Mtb., 1941; *Müslüman Çocuğun Kitabı*, (N. Sevin'le) Ank.: MEB, 1948; *Müslüman Türkler, Ayrılıktan Kaçının*, Ank.: Ulus Mtb., 1953.
Çeviri: *Avrupa Çocuklarına* (R. J. Finch), 1931; *Cengel Kitabı* (R. Kipling), 1936; *Plevne Müdafaasında Bir İngiliz Zabitinin Hatıraları* (F. W. Herbert), 1938; *Şekspir'den Hikâyeler* (M. Lamb-C. Lamb), 1938; *Avrupa'daki Savaşımız* (D. D. Eisenhower), 1949.
Kaynaklar: Gövsa, 45-46; Necatigil, *İsimler*, 45; R. E. Koçu, "Artam, Mehmed Nureddin", *İSTA*, II, 1066; R. Mutluay, *50 Yılın Türk Edebiyatı*, İst., 1976, s. 184; H. S. Gezgin, *Edebi Portreler*, İst., 1977; Gönç, II, 29; A. S. Levend, "Artam'ın Ardından" - "Nurettin Artam ve Seccade'si", *Türk Dili*, S. 87 (1 Aralık 1958), s. 153-155, 156-159; "Radyo Gazetesi Nasıl Çıkar?", *Radyo*, S. 2 (15 Son Kânun 1942).

ARTUN, ERMAN *(Tekirdağ, 1948 -)* Folklor ve halk edebiyatı araştırmacısı.

Tekirdağ'da Namık Kemal Lisesi'ni ve Edirne İlköğretmen Okulu'nu (1966) bitirdi. İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğrenim gördü (1971). Tekirdağ'da Ticaret Lisesi'nde edebiyat öğretmeni, Tekirdağ Eğitim Enstitüsü'nde öğretim görevlisi, Namık Kemal Lisesi'nde edebiyat öğretmeni olarak çalıştı. 1984-87 arasında Belgrad Üni. Doğu Dilleri Bölümü'nde Türk dili okutmanlığı; aynı üniversitede doktora yaptı. Yurda döndükten sonra Trakya Üni. Ziraat Fakültesi'nde ve Meslek Yüksek Okulu'nda Türk dili okutmanlığı görevinde bulundu. 1991'de Çukurova Üni. Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne öğretim üyesi olarak atandı; "doçent" unvanıyla Halk Edebiyatı Anabilim Dalı başkanı olarak görev yapmaktadır.

1970'te A. Caferoğlu yönetiminde hazırladığı *"Tekirdağ ve Balkan Göçmenleri Ağız İncelemesi"* adlı lisans tezinden sonra folklor ve halk edebiyatı derleme ve araştırmalarına yöneldi. Tekirdağ folkloruyla ilgili ilk derlemelerini bu şehirde çıkmakta olan *Yeni İnan* gazetesinde yayımlamaya başladı. Daha sonra *Folklora Doğru*, *Türk Folkloru*, *Halk Kültürü*, *Türk Folklorundan Derlemeler*, *İçel Kültürü*, *Folklor/Edebiyat* gibi yayın organlarında yazıları yayımlandı.

Ödül: Folklor Araştırmaları Kurumu 1996 Türk Folkloruna Hizmet Ödülü.

Yapıtları: *Tekirdağ Folklor Araştırması*, İst.: Tem Ofset, 1978; *Tekirdağ Folklorundan Örnekler*, İst.: Taner Mtb., 1983; *Vezbanja iz Savremenog Turskog Jezika sa Tekstovima* (çeviren M. Teodosijeviç), Belgrat: Filololoski Fakültet, 1988; *Tekirdağ Halk Oyunları Araştırması*, Tekirdağ: Tekirdağ Doğuş Gazetesi Mtb., 1992; *Tekirdağ Çocuk Oyunları Araştırması*, Tekirdağ: Doğuş Gazetesi Mtb., 1992; *Cemal Ritüeli ve Balkanlardaki Varyantları*, Ank.: Kültür Bakanlığı Hagem, 1993; *Adana Âşıklık Geleneği (1966-1996) ve Âşık Feymanî*, Adana Valiliği, 1996; *Tekirdağ Halk Kültürü Araştırmaları*, Tekirdağ: Tekirdağ Genç Yöneticiler ve İş Adamları Derneği, 1998; *Adana Mutfak Kültürü ve Adana Yemekleri*, Adana: ÇUKTOB, 1998; *Adana Halk Kültürü Araştırmaları I*, Adana, 2000; *Adana: Köprü Başı*, (M. S. Koz ile) İst.: YKY, 2000; *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*, İst.: Akçağ, 2001, *Dinî-Tasavvufi Halk Edebiyatı*, Ank.: Akçağ, 2002; *Türk Halk Edebiyatına Giriş*, İst.: Kitabevi, 2004; *Anonim Türk Halk Edebiyatı*, İst.: Kitabevi, 2004; *Seyirlik Köy oyunları ve Anonim Halk Edebiyatı Araştırmaları*, İst.: Kitabevi, 2008; *Halk Kültürü Araştırmaları*, İst.: Kitabevi, 2008; *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*, İst.: Kitabevi, 2008.
Kaynaklar: *BF* (2000; M. S. Koz'dan).

ARUOBA, ORUÇ *(Karamürsel, 14 Temmuz 1948 -)* Felsefeci, şair, çevirmen.

Tam adı Ahmet Oruç Aruoba. Romancı, şair ve gazeteci Muazzez Kaptanoğlu ile İsmail Fahir Aruoba'nın oğlu. Ankara Koleji'ni bitirdik-

ten sonra Hacettepe Üniversitesi'nde psikoloji yüksek lisansı yaptı. Aynı üniversitede felsefe doktorasını tamamladı. 1973'ten başlayarak Hacettepe, Tübingen ve Victoria-Wellington üniversitelerinde akademisyen ve öğretim görevlisi olarak çalıştı. 1983'te Yükseköğretim Kurulu'nu protesto ederek üniversitedeki görevinden istifa etti. İstanbul'a yerleşerek çeşitli yayın kuruluşlarında çalıştı. Türk Felsefe Kurumu kurucu üyesi. İzmir'de yaşıyor; bir çocuk babası.

Felsefe, edebiyat, sinema ve kültür alanındaki yazılarını *Yazı*, *Oluşum*, *MEB*, *Arayış*, *Mor Köpük*, *Yeni Gündem*, *Gösteri*, *Defter*, *Varlık* dergileri ile *Milliyet* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde yayımladı. Felsefe kitaplarında Türkiye'de pek rastlanmayan özgün bir felsefi dil kurdu. Aruoba'nın felsefe kitapları noktalama işaretlerinin etkin ve pek alışılmadık bir kullanımının yanı sıra ses yapısı ve ısrarlı yinelemeler yoluyla getirdiği değişikliklerle bir felsefe dilinin oluşturulabilmesinde Türkçenin olanaklarını açığa çıkaran ve artıran bir özellik de taşır. Bir yandan felsefe tarihinin en çetrefil sorunları ile boğuşurken, bir yandan da günlük yaşamın içinden üretilebilecek felsefi bir bakışın ve yorumun örneklerini verir. Hume, Nietzsche, Wittgenstein, Rilke, Celan ve Başo'dan çeviriler yaptı. Başo'dan derleyip çevirdiği haikulardan sonra, kendi yazdığı *Ne Ki Hiç* adlı şiir kitabı da haikulardan oluşmaktadır.

Yapıtları: Şiir: *Sayıklamlar*, İst.: Mephisto, 1994; *Kesik Esintiler*, İst.: Mephisto, 1994; *Geç Gelen Ağıtlar*, İst.: Mephisto, 1994; *Ol An*, İst.: Mephisto, 1994; *Ne Ki Hiç*, İst.: Varlık, 1997; *Doğançay'ın Çınarları*, İst.: Metis, 2004; *Meşe Fısıltıları*, İst.: Metis, 2007.
Felsefe (akademik yayınları): *David Hume'un Bilgi Görüşü'nde Kesinlik*, 1974; *Nesnenin Bağlantısallığı (Hume-Kant-Wittgenstein)*, 1979; *A Short Note on the Selby-Bigge Hume*, Edinburgh, 1976; *The Hume Kant Read*, Marburg, 1988;
Felsefe: *Tümceler*, İst.: Bebekus'un Kitapları, 1990; *de ki işte*, İst.: Metis, 1990; *yürüme*, İst.: Metis, 1992; *hani*, İst.: Metis, 1993; *uzak*, İst.: Metis, 1995; *yakın*, İst.: Metis, 1997; *ile*, İst.: Metis, 1999; *Çengelköy Defteri*, İst.: Metis, 2001; *Zilif*, İst.: Sel, 2002; *olmayalı*, İst.: Metis, 2003; *Benlik*, İst.: Metis, 2007.
Çeviri: *Tractatus* (L. Wittgenstein), İst.: BFS, 1985; *Sancaktar* (R. M. Rilke), İst.: BFS, 1985; *Deccal* (F. Nietzsche), İst.: Hil, 1986; *Haiku* (Başo), İst.: Varlık, 1998; *Yan Değiniler* (L. Wittgenstein), İst.: Altıkırkbeş, 1999; *Fragmanlar* (I. Kant), İst.: Altıkırkbeş, 2000.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 45; Işık, 75; *Kim Kimdir*, 95.

ARZU, CEMAL *(Diyarbakır, 1944 -)* Öykücü, romancı.

İlk ve orta öğrenimini Diyarbakır'da tamamladı. İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nü (1968), öğretmenlik yaparken İÜ Hukuk Fakültesi'ni (1975) bitirdi. 1971'den itibaren öğretmenlik, 1986'dan sonra İstanbul'da serbest avukatlık ve Datça'da hazine avukatlığı yaptı. Roman, öykü ve incelemelerinin yanı sıra çeşitli İslam düşünürlerinden çevirileri bulunmaktadır.

Yapıtları: Roman: *Seydoş*, 1976; *Sıratta Bir Kaç İnsan*, İst.: Beyan, 1986; *Işığın Yansıdığı Yer*, İst.: Dergah, 2003.
Öykü: *Akrepler*, İst.: Kuğu, 1976; *Afganlı Kadın*, İst.: Dergah, 2003.
Kaynaklar: "Arzu, Cemal", *TDEA*, I, 168; Işık, 76.

ASENA, DUYGU *(İstanbul, 19 Nisan 1946 - İstanbul, 30 Temmuz 2006)* Gazeteci, yazar.

Şirin imzasını da kullandı. Nihal Hanım ile tüccar Muhtar Asena'nın kızı. Atatürk'ün yaveri, CHP milletvekillerinden Ali Şevket Öndersev dedesi, DP milletvekillerinden Vacit Asena amcası, şair İnci Asena kardeşidir. Kadıköy Özel Kız Koleji'ni ve İÜEF Pedagoji Bölümü'nü bitirdi. Haseki Hastanesi Çocuk Kliniği ve İÜ Çocuklar Evi'nde pedagog, bir reklam şirketinde metin yazarı olarak çalıştı. *Kadınca* (1978), *Onyedi*, *Ev Kadını*, *Bella*, *Kim*, *Negatif* (1992) dergilerini yönetti. TRT-2'deki "Ondan Sonra" programını hazırlayıp sundu (1992-97). 1992'den sonra *Milliyet* ve Cumhuriyet gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı.

İlk yazısı 1972'de *Hürriyet*'in *Kelebek* ekinde çıktı. İlk kitabı *Kadının Adı Yok*'la adını duyurdu. Geniş bir okur kitlesine ulaşan kitap 1988'de "müstehcen" bulunarak yasaklandı; iki yıl süren dava sonucu yayımına izin verildi; aynı yıl A. Yılmaz tarafından filme alındı.

Ölümünden sonra PEN Türkiye Merkezi ve son yayıncısı Doğan Kitapçılık adına ödüller koydu.

Ödül: *Kadının Adı Yok* ile 1988 Boğaziçi Üni. En İyi Yazar Ödülü; 1988 ve 1995 Nokta Dergisi "Doruktakiler" Ödülü.

Yapıtları: Roman ve Öykü: *Kadının Adı Yok*, İst.: Afa, 1987; *Aslında Aşk da Yok*, İst.: Afa, 1989; *Kahramanlar Hep Erkek*, İst.: Milliyet, 1990; *Aynada Aşk Vardı*, İst.: Milliyet, 1997; *Aslında Özgürsün*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2001; *Aşk Gidiyorum Demez*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2003.
Deneme: *Değişen Bir Şey Yok*, (*Kadınca*'daki yazıları) İst.: Milliyet, 1998.
Kaynaklar: *BF* (22 Haziran 2000); *Kim Kimdir*, 95; Özgüç, II, 310-311.

ASENA, İNCİ *(İstanbul, 1 Nisan 1948 -)* Şair.

Ani Toros imzasını da kullandı. Nihal Hanım ile tüccar Muhtar Asena'nın kızı. Atatürk'ün yaveri, CHP milletvekillerinden Ali Şevket Öndersev dedesi, DP milletvekillerinden Vacit Asena amcası, yazar Duygu Asena ablasıdır. Kadıköy Özel Kız Koleji'ni bitirdi (1964); bir süre İÜEF İngiliz Filolojisi'ne devam etti. 1966'da Türkiye güzeli seçildi. Öğrencilik yıllarında *Milliyet* gazetesi ekinde haftalık yazıları yayımlandı; Milliyet Yayınları için İngilizceden romanlar çevirdi. 1981'den beri sahibi olduğu Adam Yayınları'nda yöneticilik yapıyor; Aralık 1985'te *Adam Sanat*, Kasım 1995'te *Adam Öykü* dergilerini kurdu. PEN Yazarlar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk annesi.

Şiirlerini 1990'dan itibaren *Adam Sanat*'ta yayımladı. C. Üster "İnci Asena'nın şiirinin sırrı ciddilik ile alaycılık arasındaki o tuhaf ilişkide" değerlendirmesini yaptı. Seçilmiş şiirlerinden oluşturulan bir kitabı Ermenice, Gürcüce ve Litvancada yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Tramvay Döşeriz Ay Döşeriz*, İst.: Adam, 1993; *Çıplak Bakamıyorum*, İst.: Adam, 1996; *Tutamadığım Sözler*, İst.: Adam, 2000.
Gezi-Fotoğraf-Anı: *Üç Gün Paris*, İst.: Adam, 1998; *Amsterdam'dan*, İst.: Adam, 1999.
Öykü: *Maskeler*, İst.: Remzi, 2001.
Roman: *Aldanış*, İst.: Remzi, 2005.
Derleme: *Türk Yazınından Seçilmiş Aşk Şiirleri*, İst.: Adam, 1992; *Türk Yazınından Seçilmiş Ayrılık, Özlem, Yalnızlık Şiirleri*, İst.: Adam, 1993; *Dünya Yazınından Seçilmiş Mektuplar*, İst.: Adam, 1994; *Yirminci Yüzyılda Yazınımıza Elverenler*, İst.: Adam, 2000.
Kaynaklar: *BF* (19 Ekim 1999); M. C. Anday, "Şiirin Büyülü Dünyası", *Cumhuriyet*, 26 Ağustos 1994; C. Üster, "Tramvay Bahane", *Cumhuriyet Kitap*, 8 Haziran 1994; S. Birsel, *Papağanname (Günlük 1993-94)*, İst., 1995, s. 45.

ASENA, ORHAN *(Diyarbakır, 7 Ocak 1922 - Ankara, 15 Şubat 2001)* Oyun yazarı.

Tam adı Mehmet Orhan Asena. Ş. Hayriye Hanım ile memur M. Celalettin Asena'nın oğlu. Ziya Gökalp baba tarafından akrabası, şair Cahit Sıtkı Tarancı ikinci göbekten kuzeni, şair Mehmet Taner yeğenidir. İlk ve orta öğrenimini Diyarbakır'da tamamladıktan (1939) sonra İÜ Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1945). Bir süre çeşitli il ve ilçelerde hükümet tabipliği ve sıtma savaş hekimliği yaptı (1946-52). Ankara Sami Ulus Çocuk Hastanesi'nde çocuk hastalıkları üzerine ihtisas yaptı; çocuk hastalıkları uzmanı oldu (1955). Almanya'ya gitti (1964), iki buçuk yıl kaldı; 1971'de ikinci kez gittiği Almanya'da altı yıl hekim olarak çalıştı (1971-76).Türkiye'ye dönüşünde Ankara'ya yerleşti ve mesleğini sürdürdü. Çocuk Esirgeme Kurumu Sağlık Şubesi Müdürlüğü'nden emekli oldu. Evli ve iki çocuk babasıydı. Devlet Sanatçısı unvanına sahip olan Asena Edebiyatçılar Derneği kurucu üyesi, 27 Mayıs sonrasında halkevlerinin kuruluşundu kurucu üye, TDK, TYS ve Uluslararası Tiyatro Enstitüsü üyesiydi.

Edebiyat alanına şiirle giren Asena'nın ilk şiiri 1935'te *Dicle Kaynağı* adlı dergide yayımlandı. Lise yıllarında yazdığı şiirler *Yeni Mecmua* ve *Yücel* dergilerinde yer aldı. Daha sonra şiir ve öyküleri *Yaratış*, *İstanbul*, *Yücel*, *Çınaraltı*, *Yedi Gün*, *Varlık* ve *Hisar* dergilerinde yayımlandı. Bu arada iki de şiir kitabı çıkardı: *Masal* (1941) ve *Kıt Kanaat* (1957). 1954'ten sonra çalışmaları (*Kurtuluş Savaşı Destanı* dışında) tamamen oyun yazarlığına yöneldi. Oyunlarının yanı sıra pek çok TV oyunu bulunmaktadır.

1954-55 tiyatro sezonunda Ankara Devlet Tiyatrosu tarafından sahnelenen ilk oyunu *Tanrılar ve İnsanlar*'da, insanlığın mücadele azmini dile getiren ve eski bir Sümer destanı olan "Gılgamış"ı evrensel ve çağdaş bir efsane düzeyine çıkarmıştır. Asena genel olarak oyunlarında başkaldırmayı bir sorunsal olarak temel alır, ancak başkaldırmayı daha çok zihinsel-bireysel bir edim olarak ortaya koyar; bu yolda insanı baskı altında tutan psikolojik ve toplumsal kurumlara çeşitli biçimlerde eğilir. Oyunlarının temaları arasında tarihten alınan olayları ve oyunlarının kahramanı olarak da genellikle topluma mal olmuş kişilikleri seçmekle birlikte, bu tarihi kişiliklerin başkaldırışlarını ve akıbetlerini tarihsel-toplumsal ilşkilerden ve siyasal bağlamından uzakta, bir insanlık dramı olarak ele alır.

Değişik çevre ve koşullardan seçtiği kadın ve erkek (*Fadik Kız*, *Kocaoğlan*, *Korku*) kahramanların yanı sıra, kendi deyişiyle "XX. yüzyıl insanı gibi gözünü tarihe çevirerek, yaşamları ve etkinlikleriyle toplumun malı olmuş kişilikleri (Kanuni Sultan Süleyman, Şeyh Bedrettin gibi) yansıtmaya çalışırken, karakterleri ve vakaları esas çizgilerine dokunmamak şartıyla bir hayli rötüş etmekte sakınca görmedi" (Kurdakul). Oyunları Ankara ve İstanbul şehir ve devlet, ayrıca çeşitli özel tiyatrolar tarafından defalarca sahnelendi. *Yalan* adlı oyunu İzmir TV'de, *Kocaoğlan* ve *Tohum ve Toprak* adlı oyunları Ankara TV'de ve *Fadik Kız* adlı oyunu bir özel

televizyon kanalında gösterildi. Ayrıca *Gılgameş* (1956) ve *Van Gogh* (1957) operalarının librettolarını yazdı. Tiyatroya ilişkin bazı makale çevirileri bulunmaktadır. *Gılgameş* adlı eseri Fransızca, İspanyolca ve Rusçaya çevrildi. Hakkında yayımlanmış yerli ya da yabancı çok sayıda eleştiri yazısının yanı sıra "Orhan Asena'nın İlk Oyunlarında Devrim Düşüncesi" adında Teresa Ciecierska tarafından hazırlanmış ve 1979'da Polonya'da yayımlanmış bir de tez çalışması bulunmaktadır.

Ödül: *Kocaoğlan* ile 1956 Basın-Yayın Genel Müdürlüğü'nün açtığı radyo oyunu yarışmasında birincilik ödülü; *Tanrılar ve İnsanlar* ile 1960 TDK Tiyatro Ödülü; 1970 TRT Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü; *Atçalı Kel Mehmet* ile 1971 Sanatseverler Derneği En İyi Oyun Yazarı Ödülü; *Şili'de Av* ile 1973 İsmet Küntay Ödülü; aynı oyun 1974'te *Tiyatro 74* dergisince yılın oyunu seçildi; Kültür Bakanlığı Karagöz Metinleri Yarışması'nda 1964'te *Hacivat Politikacı* ve 1974'te *Karagöz Emekli* ile üçüncülük ödülü; *Yunus Emre* ile 1975 Yunus Emre Ödülü; *İçerdeki Adam* ile 1976 Yunus Emre Ödülü; *Yıldız Yargılaması* ile 1977 Yunus Emre Ödülü; *Ölü Kentin Nabzı* ile 1979 İsmet Küntay Tiyatro Ödülü; *Ölümü Yaşamak* 1983 ile Avni Dilligil Tiyatro Ödülü; *Ya Devlet Başa Ya Kuzgun Leşe* ile 1983 Türkiye İş Bankası Tiyatro Büyük Ödülü ve Almanya Uluslararası AVARD yarışması 7.'lik ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Masal*, İst.: Ahmet Sait Mtb., 1941; *Kıt Kanaat*, Ank.: Rüzgâr Mtb., 1957; *Kurtuluş Savaşı Destanı*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1995.
Oyun: *Korku*, Ank.: Seçilmiş Hikâyeler Dergisi, 1956; *Tanrılar ve İnsanlar*, Ank.: Maarif Vekâleti, 1959; *Hürrem Sultan*, Ank.: MEB, 1960; *Kocaoğlan*, Ank.: MEB, 1962; *Yalan*, Ank.: Türk Kültür Derneği, 1962; *Kapılar*, Ank.: Ankara Üni. B. 1963; *Bir Fındık Düştü Dalından*, Ank.: MEB, 1963; *Mustafa*, (çocuk oyunu) Ank., Öğretmenler Bankası, 1963; *Boğazdere*, Ank.: MEB, 1964; *Tohum ve Toprak/Alemdar Paşa*, Ank.: Toplum, 1964; *Gecenin Sonu*, Ank.: Toplum, 1964; *Fadik Kız*, İst.: Kent, 1966; *Simavnalı Şeyh Bedrettin*, Ank.: Toplum, 1969; *Atçalı Kel Mehmet*, Ank.: Şiir-Tiyatro,1970; *Karagöz Emekli*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1974; *Şili'de Av*, İst.: Tiyatro 75, 1975; *Ölü Kentin Nabzı*, Ank.: Şiir-Tiyatro, 1978; *Ali*, (çocuk oyunu) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1979; *Ölümü Yaşamak/Ya Devlet Başa Ya Kuzgun Leşe*, 1982; *Tanrılar ve İnsanlar, Korku, Alemdar Mustafa Paşa*, (üç oyun bir arada) İst.: Adam, 1983; *İlk Yıllar-Roksolan*, 1985; *Yıldız Yargılaması*, (Güngör Dilmen'in bir oyunuyla birlikte) 1990; *Dede/Torun*, (çocuk oyunu, Mert Asena ile) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1993; *Çocuk ve Doğa*, Ank.:, Kültür Bakanlığı, 1997; *Candan Can Koparmak*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1997; *Kısa Oyunlar*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1998.
Basılmamış Oyunları (sahneleniş tarihleriyle): "Toroslardan Öteye" (1978); "Murtaza" (1978); "Seyisbaşı Konağı" (1981).
Libretto: *Gılgameş*, Ank.: Devlet Tiyatrosu, 1956; *Van Gogh*, (B. Sokullu ve A. Gün'le) Ank.: Devlet Tiyatrosu, 1957.
Diğer: *Pastör*, 1964; *Mikrop ve Zararları*, 1964; *Atatürk ve Ziya Gökalp*, (ayrıbasım) 1981; *Hastaya Nasıl Bakılır*, 1982.
Kaynaklar: *BF* (27 Ağustos 1999); Necatigil, *İsimler*, 52; Nebioğlu, 81; Necatigil, *Eserler*, 36, 151, 240-241, 354, 358-359, 367; T. C. Chtapowa, "Orhan Asena'nın İlk Oyunlarında Devrim Düşüncesi" (çev. T. Saraç), *Folia Orientalia*, (Polonya), 1979; H. Nutku, *Cumhuriyet'in 75. Yılında 75 Yılın Tanığı Bir Yazar: Orhan Asena*, Ank., 1988.

ASILYAZICI, HAYATİ *(Arhavi/Artvin, 1931 -)* Tiyatro eleştirmeni, yazar.

Kastamonu Lisesi'ni bitirdikten (1954) sonra bir süre Hukuk Fakültesi'nde okudu; öğrenimini tamamlamadan çalışma yaşamına girdi. Gazeteciliğe başladı. *Kim*, *Hür*, *Vatan*, *Hareket* dergi ve gazetelerinde yazarlık ve yazı işleri müdürlüğü yaptı (1954-63); *Dünya* (1963), *Akşam* (1964-70), *Yeni Ortam* (1965-72) gazetelerinin sanat sayfalarını hazırladı ve yönetti. *Yön*, *Yeditepe*, *Orkestra*, *Oyun*, *May*, *Tiyatro 70*, *Yeni Ortam* ve *Vatan* gibi dergi ve gazetelerde yazdı. Sinan Yayınevi'ni kurdu (1970-74). Sanat galerisi yöneticiliği yaptı; 1978-80 arasında İstanbul Belediyesi kültür-sanat danışmanlığı ve Şehir Tiyatroları genel yönetmenliği görevlerinde bulundu. Türk Haberler Ajansı'nın sanat servisini yönetti. 1982'de *Yazko Somut* gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Polonya tiyatrosu üzerine yaptığı çalışmalardan dolayı 1974'te Polonya Kültür Bakanlığı'ndan ödül aldı. Tiyatro Eleştirmenleri Birliği'nin kuruluşuna katıldı ve bu kurumun yönetim kurulunda görev aldı. Ayrıca UNESCO bünyesinde yer alan Tiyatro Eleştirmenleri Birliği üyesidir.

Yapıtları: İnceleme: *Glasnost Sonrasında Sovyetlerde Sanat: Gözlem ve İzlenimler*, İst.: Broy, 1990.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 53; Kurdakul, *Sözlük*, 83; Işık, 77.

ASIM (FİLİBELİZADE) *(İstanbul, 1856 - Trabzon, 1904)* Şair.

Tam adı Mustafa Asım. Abdülmecit zamanının huzur dersleri başmukarriri ve Enderun hocası Filibeli Abdullah Efendi'nin oğlu, ya-

zar ve ansiklopedici İbrahim Alâettin Gövsa'nın babası. Küçük yaşta babasını kaybetti; amcası Mecelle Cemiyeti üyesi Halil Efendi'nin himayesinde büyüdü. Sıbyan ve rüştiye mektepleri ile cami hocalarından özel dersler aldı. 16 yaşında Meşihat dairesinde kâtipliğe başladı. Basiretçi Ali Efendi'nin yanında gazeteciliğe başladı. 1878'de Çırağan Sarayı baskını nedeniyle *Basiret* gazetesi kapatılınca Kudüs'e kaçtı; orada 17 yıl noterlik ve tahrirat müdürlüğü yaptı. 1895'te İstanbul'a döndü; Basra mektupçuluğu ve Ammare mutasarrıf vekilliği görevlerine atandı. 1899'da Trabzon mektupçuluğuna getirildi. Burada *Vilayet Salnamesi* ile vilayet gazetesini geliştirdi. Astronomi ve takvimcilikle uğraştı, tırnakla yazdığı talik yazılarıyla tanındı. İmaret Kabristanı'na gömüldü.

Fénelon'dan *Telemaque*'ı, Farsçadan *Pend-i Attar*'ı çevirmiş, fakat bunlar ve divançe oluşturabilecek şiirleri basılmamıştır. Namık Kemal için yazdığı terciibent biçimindeki otuz beyitli mersiyesi ünlüdür. Kerbela Vakası'nı anlatan *Nâle-i Uşşak*, Kâzım Paşa'nın *Riyâz-ı Asfiyâ* mersiyesine nazire olarak yazılmıştır.

Yapıtları: Şiir: *Nâle-i Uşşak*, İst.: Mihran Mtb., 1301/1884.

Kaynaklar: *OM*, II, 44; İbnülemin, *Şairler*, 76; Gövsa, 47; R. E. Koçu, "Âsım Bey, Filibelizâde Mustafa", *İSTA*, II, 1103; Özkırımlı, *TEA*, I, 132; "Âsım, Küçük Filibelizâde", *TDEA*, I, 177.

ASIMGİL, SEVİM *(Gümülcine/Yunanistan, 10 Mart 1939 -)* Romancı.

Nimet Hanım ile tüccar Mehmet Esencan'ın kızı. Çocukluk yılları Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde geçti. Liseyi Bursa'da okudu. İÜ Diş Hekimliği Fakültesi mezunu. Uzun yıllar diş hekimliği yaptı. Gazete ve dergilerde makaleleri, hikayeleri ve incelemeleri yayımlandı. İslami konularda inceleme, araştırma kitapları var. Çeşitli kuruluşlar adına konferanslara katılıyor. Türkiye Yazarlar Birliği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuklu.

Yapıtları: Roman: *Siyah Zambak ve Merve*, İst.: Timaş, 1985; *Sevda Geri Dön*, İst.: Timaş, 1992; *Dilara*, İst.: Timaş, 1993; *Meriç'in Gelini*, İst.: Timaş, 1995; *Düğünümde Ağlama*, İst.: Timaş, 1995; *Diana*, İst.: Timaş, 1994; *Ayrılan Kalpler*, İst.: Timaş, 1997; *Aşka Çıkış Yok*, İst.: Timaş, 1998; *İsmailağa Sokağı*, İst.: Timaş, 1999; *Yüreğim Nereye*, İst.: Timaş, 2000; *Terketme Beni*, İst.: Timaş, 2001; *İşte Hayat Bu*, İst.: Timaş, 2002; *Dilara*, İst.: İpek, 2008; *İsmail Ağa Sokağı ve Sevda Çiçeğim*, İst.: İpek, 2008; *Sen Gidince Neler oldu Yaşamımda*, İst.: İpek, 2008.
Deneme: *Hayatlar Yaz Yağmuru Gibi Gelir Geçer*, İst.: Saray, 2007.

Kaynaklar: *BF* (21 Mayıs 2002).

ASİLTÜRK, BAKİ *(Adana, 25 Şubat 1969 -)* Şair, eleştirmen.

Şiirlerinde Baki Ayhan T. adını kullanıyor. Bedriye Asiltürk Hanım ile iş adamı Zekeriya Asiltürk'ün oğlu. Romancı, sinemacı Cengis Asiltürk'ün kardeşi. İlk, orta, lise öğrenimini Adana'da tamamladı. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü mezunu (1989). Aynı üniversitede yüksek lisans (1991) ve doktorasını (1997) tamamladı. 1992'den beri öğretim görevlisi olarak çalışıyor. Adana Sıtmagücü Futbol Takımı'nda (1981-82), Adana Gençler Atletizm Takımı'na (1982-83) spor yaptı. Şiir ağırlıklı edebiyat dergisi *Budala*'yı yayınladı (1997-2004 arasında 27 sayı). 2006 yılından beri *YKY Şiir Yıllığı*'nı hazırlıyor. İstanbul'da yaşıyor, evli.

İlk şiiri 1985'de (Mandolinli Kız) *Milliyet Sanat* Dergisi Genç Şairler Antolojisi'nde çıktı. *Virgül, kitap-lık, Milliyet Sanat, Gösteri, Özgür Edebiyat, Varlık, Yasakmeyve, Üç Nokta, Şiiri Özlüyorum, Yom Sanat, Mühür* gibi dergilerde şiir ve eleştirileri yayımlandı. Genel anlamda kendini modernist ve imgeci bir şair sayıyor.

Ödül: *Uzak Zamana Övgü* ile 2003 Behçet Aysan Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Sevdalar Tünemiş Şu Yüreğime*, Adana: Ova, 1985; *Hileli Anılar Terazisi*, İst.: Can, 2001; *Uzak Zamana Övgü*, İst.: Can, 2003; *Fırtınaya Hazırlık*, İst.: YKY, 2006.
İnceleme: *Osmanlı Seyyahlarının Gözüyle Avrupa*, İst.: Kaknüs, 2000; *Hilesiz Terazi*, İst.: YKY, 2006; *1980 Kuşağı Türk Şiirinin Poetikası*, İst.: Toroslu, 2006.

Kaynaklar: *BF* (1 Ekim 2008); *Işık 06, 370;* A. Yıldız, "Hileli Anılar Terazisi", *Edebiyat ve Eleştiri*, S. 63 (Eylül-Ekim 2002); H. Ergülen, "Şair ve Budala", *Radikal* (23 Nisan 2003); A. Budak, "Şair İşine Bakar", *Varlık*, S. 1163 (Ağustos 2004); C. Şenol, "Söylenmemiş Bir Biçim: Fırtınaya Hazırlık", *kitap-lık*, S. 94 (Mayıs 2006); B. Yıldırım, "Bâki Ayhan T.'nin Poetikası ve Şiir Kitapları", *Hayâl*, S. 23, (Ekim-Aralık 2007).

ASİLTÜRK, CENGİS T. *(Adana, 1967 -)* Şair, romancı.

Can Bakkotar, Gül Cengis takma adlarını da kullandı. Ev hanımı Bedriye Asiltürk ve iş

adamı Zekeriya Asiltürk'ün oğlu. Şair, eleştirmen Baki Asiltürk kardeşi. İlk, orta ve lise öğrenimini Adana'da tamamladı. Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nu bitirdi. Aynı üniversitede yüksek lisans ve doktora yaptı. 2006'dan beri öğretim akademisyen. Beykent Üniversitesi Sinema - TV Bölüm başkanı. Adanaspor (1981-1987) ve Ankara Gençlerbirliği'nde (1987-1987) futbol oynadı. *Özgürce* edebiyat dergisini (1992-1993), sinema üzerine bilimsel eserler yayınladı. Kısa filmler çekti, kendi romanlarından kaynaklanan uzun metrajlı film senaryoları yazdı. TRT'de 26 televizyon filminde senarist ve yönetmen olarak çalıştı (1999-2006). Bekâr, bir oğlu var. İstanbul'da yaşıyor.

Ödül: Ölüyaprak Vuruşu ile 1992 Orhan Murat Arıburnu Uzun Metrajlı Film Senaryosu Ödülü, Yazlık Sinemalar ile 1993 Orhan Murat Arıburnu Sinema Ütopyası Ödülü; Heroic ile 1998 TÖMER Film öyküsü Ödülü

Yapıtları: Şiir: *İsyan Çiçeği*, Ank.: Gold Ajans, 1991; Roman: *Sınırlanmış Zamanın Gölgesinde*, İst.: İnkilap Kitabevi, 2006.

Kaynaklar: *BF* (22 Eylül 2008).

ASLANKARA, M. SADIK *(Sarayköy/Denizli, 12 Aralık 1948 -)* Romancı, oyun yazarı.

Tam adı Mehmet Sadık Aslankara. Cavide Hanım ile öğretmen Abdullah Hilmi Aslankara'nın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Denizli ve İzmir'de tamamladı; DTCF Felsefe Bölümü'nü bitirdi. 1968'den sonra çeşitli tiyatrolarda (Halk Oyuncuları, Ankara Birliği, Denizli Tiyatrosu...) profesyonel olarak dramaturgluk, yönetmenlik, oyunculuk yaptı. 1976'dan itibaren de TRT televizyonlarında dört yüz dolayında yapımda senarist, metin yazarı, yönetmen, sunucu ve danışman olarak görev aldı. Edebiyat, tiyatro, sanat, felsefe, politika konularında çeşitli gazete ve dergilerde üç yüzü aşkın yazısı bulunuyor. Dil Derneği, Çağdaş Drama Derneği, Belgesel Sinemacılar Birliği, Edebiyatçılar Derneği üyesi. 1998'de SSK'dan emekli oldu, Denizli'de yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk öyküsü ("Beyaz Atkılı Kadın", 1965) *Pamukkale* gazetesinde çıktı. Roman ve öykü alanındaki inceleme ve tanıtım yazılarıyla dikkat çekti. Ağırlıklı olarak *Cumhuriyet Kitap*, *Çağdaş Türk Dili*, *Adam Sanat*'ta yazdı.

Ödül: "Kevser'di" ile 1986 Salihli Belediyesi Oyun Yarışması ikincilik ödülü; "Kör Memdali'nin Çınar Ağacı" ile 1990 Ferit Oğuz Bayır Roman Yarışması özel ödül; "Ev-Ses" ile 1992 Üsküdar Belediyesi Oyun Yarışması üçüncülük ödülü; "Ormanım" ile 1999 I. Foça Kısa Film Festivali En İyi Belgesel ödülü; "Trained Villagers of the Educator Forest" ile Uluslararası Agrofilm Festivali (Nitro-Slovakya) FAO ödülü; "Uykusu Sakız" ile 2002 Yunus Nadi Öykü Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Bin Yüz Bir Giz*, Ank.: Ümit, 1993; *Selgesus'ta Buse*, Ank.: Ümit, 1996; *Sığınak*, İst.: Can, 2003.
Öykü: *Uykusu Sakız*, İst.: Can, 2001; *Cicoz*, İst.: Can, 2008.
Oyun: "Kevser'di" (yarışmada ödül kazanan diğer oyunlarla birlikte basıldı, *Ödüllü Oyunlar-1986*, İzmir: Salihli Belediyesi, ty); *Toplu Oyunlar I*, (Kevser'di; Ev - Ses; Hayal Ustası), İst.: MitosBoyut, 2005.

Kaynaklar: *BF* (10 Nisan 1999); Ö. Yağcı, "Selgesus'ta Buse", *Cumhuriyet Kitap*, S. 338 (8 Ağustos 1996), s. 13.

ASLANOĞLU, İBRAHİM *(Tokat, 1920 - İstanbul, 14 Mart 1995)* Şair, folklor ve halk edebiyatı araştırmacısı.

Tam adı İbrahim Niyazi Aslanoğlu. Halil Dumluca, Niyazi Kolgu ve Muharrem Türkmen imzalarını da kullandı. Emine Hanım ile Aslanoğlu Osman Efendi'nin oğludur. İlk ve orta okulu Tokat'ta okudu. Sivas Öğretmen Okulu'nu bitirdi (1944). Halkevlerinin 1940'larda derleme ve yayın etkinliklerine Sivas Halkevi'nde görev alarak katıldı. Siirt'in Pervari ilçesine bağlı Müküs (Bahçesaray) köyünde başladığı öğretmenlik görevine Divriği ve Sivas'ta devam ettikten sonra 1975'te emekli oldu. Sivas'ta yayımlamaya başladığı aylık *Sıvas Folkloru* dergisini (78 sayı, 1973-79) İstanbul'da sürdürdü. Aynı anlayış ve boyutta *Türk Folkloru* adıyla yeni bir dergi çıkardı (96 sayı, 1979-99); son üç sayı ölümünden sonra yayımlandı. Türk Folklor Araştırmaları Kurumu (onursal) üyesiydi. 1977'de İstanbul'a yerleşti; evli ve iki çocuk babasıydı.

İlk şiiri ortaokul son sınıftayken Tokat'ta yayımlanan *Yeşilırmak* gazetesinde çıktı. Öğretmen Okulu öğrencisiyken *4 Eylül*, *Yayla*, *Yeni Mecmua*, *Yapı*, *Sivas*, *Millet* ve *İleri Yurt* dergilerinde yazdı. 1965-70 arasında başta *Ülke* olmak üzere Sivas gazetelerinde yazıları ve tefrikaları yayımlandı. Aslanoğlu'nun çalışmaları Orta Anadolu'dan yetişen âşıklar ve Alevi-Bektaşi şairleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Pir Sultan Abdal geleneğinin tek bir şairle

oluşamayacağını, aynı ya da benzer mahlaslar kullanan ve şimdilik ancak altısı ayrıştırılabilen şairler zincirinin varlığıyla açıklanabileceğini ortaya koyarak bu konuda çalışma yapanlar üzerinde etkili oldu. Ayrıca Şah İsmail'in Hatayi mahlaslı, aruz ölçüsü ve Azeri Türkçesiyle söylenmiş şiirlerle oluşturduğu *Divan*'ını yayımlarken, Anadolu Türkçesi ve hece ölçüsüyle söylenmiş şiirlerin Hatayi mahlaslı şairlerini de tanıttı.

Ödül: 1981 Müzik-San Vakfı Türk Folkloruna Hizmet Ödülü; 1981 Folklor Araştırmaları Kurumu İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü; 1995'te Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Onursal Bilim Doktorluğu.

Yapıtları: Derleme-Araştırma: *Divriği Şairleri*, İst.: Ekin B., 1961; *Âşık Veysel*, Sivas: Sivas Milli Eğitim Müdürlüğü, 1964; *Sıvas Halk Şairleri Bayramı*, Sivas: Sivas Garnizonu Sosyal Hizmetler Kolu, 1965; *Külşahzâde Rahmî*, Sivas: Sivas Valiliği Halk Eğitim Başkanlığı, 1967; *Âşık Seyit Türk*, Sivas: Sivas Valiliği Halk Eğitim Başkanlığı, 1967; *Kul Himmet Üstadım*, Sivas: Emek Mtb., 1976; *Âşık Veli*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1984; *Pir Sultan Abdallar*, İst.: Erman, 1984; *Söz Mülkünün Sultanları*, İst.: Erman, 1985; *Şah İsmail Hatayî ve Anadolu Hatayîleri*, İst.: Der, 1992; *Kul Himmet*, İst.: Ekin Ajans, 1997; *Sivas Meşhurları*, Ank.: Sivas Valiliği, 2006; *XVI. Yüzyıl Hurufi Şairi Muhyiddin Abdal*, İst.: Ekin Yay., 2007; *Teslim Abdal*, İst.: Ekin Yay., 2007.
Monografi: *Her Yönden Sivas*, İst.: Kâmil Kitabevi, 1964.
Çocuk Şiiri: *Cıvıltılar*, İst.: Özyürek, 1962.
Çevriyazı-Sadeleştirme: *Evliya Çelebi Sivas'ı ve Sivaslıyı Anlatıyor*, İst.: Sivas Hizmet Vakfı, 1991; K. D., *Türk Masalları*, İst.: Anadolu Sanat, 1991.
Kaynaklar: *BF* (4 Ekim 1999; oğlu Erman Aslanoğlu tarafından); M. S. Koz, "İbrahim Aslanoğlu ile Söyleşi", *Sivas Haber*, S. 2 (1987); K. Özen, "Sivas Folkloruna Gönül Verenler", *Sivas*, S. 2 (Kasım 1987); E. Canberk, "İbrahim Aslanoğlu" (söyleşi), *Dünya Kitap*, 4 Eylül 1992.

ASOĞLU, MUSTAFA *(Kayadibi köyü/Yeşilova/Burdur, 1943 -)* Yazar.

İlkokulu köyünde okudu. Yatılı sınavını kazanarak Gönen İlköğretmen Okulu'nu (1960) ve Bursa Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü (1962) bitirdi. Van, Burdur ve Bingöl sanat enstitülerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Evli ve iki çocuk babası.

Ödül: *Dünyamız Güzel Olmalı* ile 1990 İzmir Büyük Şehir Belediyesi Çocuk öyküleri Yarışması Birincilik ödülü; *Kavga ve Sevda* ile 1989 TRT Senaryo Yarışması, Gençlik Senaryosu Dalında Birinci; *Onurlu Direniş "Kuvayi Milliye"* ile 1998 Kültür Bakanlığı Cumhuriyet'in 75. Yılı Oyun Yarışması'nda Birinci; *Hoşçakal Akdeniz* ile 2004 TUDEM Edebiyat İkincilik Ödülü; 2005 Klasik romandan Oyun uyarlama Yarışması Üçüncülük Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Ulusu*, İst.: Milliyet, 1976; *Et Emek Karanfil*, Ank.: İş Matbaacılık ve Ticaret, 1969.
Öykü: *Hoşçakal Akdeniz*, İzm.: Tudem, 2006.
Oyun: *Onurlu Direniş "Kuvayi Milliye"*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1999.
Çocuk: *Dünyamız Güzel Olmalı*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 2001; *Hoşçakal Akdeniz*, İzm.: Tudem, 2006; *Güneş Ana Işık Kız*, İzm.: Tudem, 2008; *Bulut Ana Yağmur Kız*, İzm.: Tudem, 2008.
Kaynaklar: Işık, 77; kitapyurdu.com.

ASRAL, SUAT SALİH *(Trablusgarp/Libya, 1 Eylül 1901 - İstanbul, 20 Nisan 1981)* Şair, yazar.

İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdi; Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı. Muğla, Antalya, Mersin, Tarsus, Osmaniye, Bursa ortaokullarında Türkçe öğretmenliği yaptı. 1950'den sonra İstanbul'da öğrenci yurtlarında müdürlük görevinde bulundu. Emekli olana kadar da bu görevini sürdürdü (1966).

Necatigil'in yorumuyla, "Hayatın küçük mutluluklarına razı, içine kapanık insanların korku ve tedirginliklerini dile getiren, gösterişten uzak" şiirler yazan Asral idealist bir sanatçıyı anlattığı *Yalnız Adam* adlı iki perdelik müzikli oyunuyla dikkati çekmiştir.

Yapıtları: Şiir: *Bir Kitap Kapanırken*, 1930; *Zuhal'in Halkaları*, Mersin: Ata Çelebi B., 1939; *Güneş Altında*, İst.: Zeliş, 1945; *Benden Sonra*, İst.: Yeşil Giresun Mtb., 1958; *Görmek İsterse Toprak*, İst.: Tipo Mtb., 1973; *Bir Damla Ölüm*, ?: Bozak Mtb., 1982.
Roman: *Dağ Adamı*, Mersin: Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, 1932.
Oyun: *Yalnız Adam*, Ank.: CHP, 1940.
Derleme: *Öz Türk Masalları*, Mersin: Mersin Halkevi, 1935.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 46; Kurdakul, *Sözlük*, 81; Karaalioğlu, 64; "Asral, Suat Salih", *TDEA*, I, 180; Işık, 77.

ASYA, ARİF NİHAT *(İnceğiz köyü/Çatalca, 7 Şubat 1904 - Ankara, 5 Ocak 1975)* Şair, yazar.

Asıl adı Mehmet Arif. Arif Nihat, Ay imzalarını da kullandı. Babası Ziver adında bir çiftçiydi. Öğrenimine köyünde başladı. Henüz yedi günlükken babasını kaybetmesi üzerine akrabaları tarafından himaye gördü ve çocukluğu sıkıntı içinde geçti. Öğrenim hayatına Balkan Savaşı'ndan sonra halasıyla birlikte gittiği İstanbul'da Haseki Mahalle Mektebi'nde

başladı. Gülşen-i Maarif Rüştiyesi'ne ve Bolu Sultanisi'nin parasız yatılı kısmına devam etti. Bu okulun lise kısmının kaldırılması üzerine öğrenimini Kastamonu Sultanisi'nde sürdürdü. Daha sonra İstanbul Darülmuallimin-i Âliyesi'ne (Yüksek Öğretmen Okulu) girdi ve bu okulun edebiyat bölümünden mezun oldu (1928). Adana'da lise, kolej ve öğretmen okullarında 14 yıl öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. Bu görevlerine Malatya, Adana (1945), Edirne (1948), Eskişehir (1954), Ankara ve Kıbrıs'ta (1959) devam etti. 1962'de emekliye ayrıldı. 1950-54 döneminde Seyhan milletvekilliği yaptı. *Babıâlide Sabah* ve *Yeni İstanbul* gazetelerinde edebi ve siyasi içerikli yazılar yayımladı.

Önceleri romantik bir Turancılık güderken, zamanla Anadolu'ya yöneldi ve Türkçü, milliyetçi, memleketçi, Anadolucu olarak anılan sanatçılar arasında yer aldı. Yalın, anlaşılır ve nükteli bir halk dili kullandı (A. Kot).

Yapıtları: Şiir: *Bir Bayrak Rûzgâr Bekliyor*, İst.: Sabri Çelik Mtb., 1945; *Rübâiyyat-ı Ârif*, 1956; *Kubbe-i Hadrâ*, Ank.: Yıldız Mtb., 1956; *Kökler ve Dallar*, İst.: Toprak Dergisi, 1964; *Kıbrıs Rubaileri*, Ank.: Türkiye Milli Talebe Federasyonu, 1964; *Nisan (Rubailer)*, ?: Güven Mtb., 1964; *Emzikler*, 1964; *Dualar ve Aminler*, İst.: Yağmur, 1967; *Kova Burcu (Rubailer)*, 1967; *Yürek*, Ank.: Anadolu Mtb., 1968; *Avrupa Rubaileri*, 1969; *Köprü*, (*Kanatlar ve Gagalar*'ın yeni basımı ile birlikte) 1969; *Aynalarda Kalan*, İst.: ?, Sanayi-i Nefise Mtb.,1969; *Kundaklar*, Ank.: Didakta, 1969; *Dîvançe-i Ârif*, Ank.: Fon Mtb., 1971; *Şiirler*, Ank.: MEB, 1971; *Basamaklar*, 1971.
Düzyazı Şiir: *Heykeltraş*, İst.: Mahmut Bey Mtb., 1340/1924; *Yastığımın Rüyası*, 1930; *Ayetler*, Adana: Türk Sözü B., 1936.
Düzyazı: *Enikli Kapı*, 1964; *Terazi Kendini Tartamaz*, 1967; *Tehdit Mektupları*, 1967; *Onlar Bu Dilden Anlar*, Ank.: Didakta, 1970.
Özdeyiş: *Kanatlar ve Gagalar*, İst.: Sabri Çelik B., 1945.
Mektup: *Arif Nihat Asya'nın Sevgi Mektupları (Yay. Y.B. Bakiler)*, İst.: Babıali Kültür, 2001.
Bütün yapıtları sağlığında yayımlanmayanlarla birlikte, Ötüken Yayınları'nda toplanmıştır (1975-77).
Kaynaklar: Ergun, I, 73-74; Banarlı, *RTET*, II, 1259; M. Çınarlı, *Sanatçı Dostlarım*, İst.: 1979, s. 25-33; F. A. Tansel, "Arif Nihat ve Necdet Sançar", *Akademi*, Nisan 1975; A. Kabaklı, "Önsöz", A. N. Asya, *Şiirler*, Ank., 1971; A. Kot, "Asya, Arif Nihat", *TDEA*, I, 182.

AŞAR, M. SAMİ *(Tarsus, 1932 -)* Şair.

Tarsus'ta bir dokuma fabrikasında personel memuru olarak çalıştı. Şiirlerini çeşitli sanat ve edebiyat dergileri ile gazetelerin sanat sayfalarında yayımladı.

Ödül: 1954 Yeni Adana Gazetesi Ahmet Remzi Yüreğir Şiir Ödülü; *Varlık* dergisinin düzenlediği şiir yarışmasında iki kez "ayın şairi" seçildi.

Yapıtları: Şiir: *Vatanım*, Tarsus: Gülek B., 1951; *Kırık Uyku*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1970; *Ağzına Kuşlar Konmuş*, 1972; *Birazcık*, Adana: Kemal Mtb., 1974; *Kim Daha Sen*, Adana: Kemal Mtb., 1976; *Yalnızlık Sözcüğü*, Adana: Kemal Mtb., 1983.
Kaynaklar: Karaalioğlu, 65; "Aşar, M. Sami", *TDEA*, I, 183.

AŞAR, NİHAT *(Eskişehir, 1928 -)* Şair.

Devlet Demiryolları müfettişlerinden A. Faik Aşar ile Rukiye Hanım'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de gördü, AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1950). Ankara'da maiyet memurluğu, Bahçelievler ve Dikmen'de bucak müdürlüğü görevleri ile Çubuk, Kalecik ve Aksaray'da kaymakam vekilliği yaptı. Mihalıççık (1953) ve Gerze'de (1956) kaymakamlık görevlerinde bulundu. 1961'de Kızılay Derneği genel müdür yardımcısı oldu. "Özlem" adlı şiiri ("Nasıl geçti habersiz o güzelim yıllarım") Teoman Alpay tarafından bestelenen Aşar'ın 1941'den itibaren şiir ve düzyazıları çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı. *Mülkiyeliler Birliği* dergisinde yayın kurulu üyeliği ve *İdarecinin Sesi* gazetesinde yazı işleri müdürlüğü yaptı.

Yapıtları: Şiir: *Ankara'daki Adam*, Ank., 1966; *Bir Dünya İstiyorum*, Ank.: Güzel Sanatlar, 1966; *Aydınlık*, Ank.: Çaba, 1968; *Nasıl Geçti Habersiz*, Ank.: Oğul, 1972; *Şiir Sofrası*, İzm.: Türk idareciler Derneği İzm. Şb., 2005.
Araştırma: *Beynelmilel Burs Rehberi*, Ank., 1964.
Kaynaklar: Çankaya, VI, 3236-3239; "Hisar'dan Biyografiler: Nihat Aşar", *Hisar*, S. 82 (Ekim 1970), s. 17; Karaalioğlu, 66; "Aşar, Nihat", *TDEA*, I, 183-184.

AŞÇI, ABDULLAH *(Burdur, 1921 - 9 Haziran 1994)* Öykücü.

İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi (1942). İstanbul Üniversitesi'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı. Burdur Şeker Fabrikaları'nda muhasebe memurluğu yaptı. "Bitirim Üsteğmen" adlı öyküsünden dolayı yargılandı ve aklandı.

Öyküleri ilk olarak *Vatan* gazetesinde çıktı (1953). *Yenilik*, *Türk Dili*, *Varlık*, *İstanbul* ve *Papirüs* dergilerinde yazdı. Necatigil onun için "Memduh Şevket Esendal çizgisinde yürüyen, günümüzün küçük insanına iyimser-olumlu açıdan bakan bir hikâyeci" yorumunu yapmıştır.

Ödül: 1944'te Ankara Halkevi'nin yarışmasında bir düzyazı şiiriyle ikincilik ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Bekâr Adam*, Burdur: Büyük Kervan Mtb., 1960; *Dayak Dağıtımı*, Ank.: Dayanışma,.1982.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 47; Kurdakul, *Sözlük*, 82; Karaalioğlu, 66; "Aşçı, Abdullah", *TDEA*, I, 184; R. Mutluay, *50 Yılın Türk Edebiyatı*, İst., 1976, s. 485.

ÂŞIK ALİ İZZET
bak. ÖZKAN, Ali İzzet (Âşık)

ÂŞIK MAHZUNİ
bak. ŞERİF, Mahzuni (Âşık)

ÂŞIK VEYSEL
bak. ŞATIROĞLU, Veysel (Âşık)

ÂŞIKOĞLU, İSMAİL *(Yusufeli/Artvin, 10 Haziran 1940 -)* Öykücü, romancı.

İsmail Asmagil imzasını da kullandı. Fatma Hanım ile çiftçi İlyas Âşıkoğlu'nun oğlu. İstanbul Öğretmen Okulu'nu (1958), İstanbul Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü (1961), Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi Gazetecilik Yüksek Okulu'nu (1974), AÜ Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nü (1977) bitirdikten sonra Kars, Kütahya, İzmir ve Ankara'daki öğretmen okullarında ve liselerde öğretmenlik yaptı. Daha sonra Bilkent Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Ayrıca Kredi ve Yurtlar Kurumu genel müdürlüğü (1978-80), İzmir Büyükşehir Belediyesi genel sekreter yardımcılığı (1989-90) görevlerinde bulundu. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası. İlk yazısı ("Türkçenin Zenginliği") 1961'de *Varlık*'ta çıktı. Öykü ve yazılarını *Demokrat İzmir*, *Türk Dili*, *Yelken*, *Arayış*, *Emre*, *Elif*, *İmbat* ve *Türk Folklor Araştırmaları* gibi dergilerde yayımladı.

Ödül: 1975 Antalya Sanat Şenliği Öykü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Gitmek Üstüne*, İzmir: Kovan, 1966; *Türkiye'den Hikâyeler*, Antalya: Antalya Belediyesi, 1975.
Roman: *Öfke Yutulmaz*, Ank.: Uzman, 1978; *Güneş Susadı*, Ank.: İmece, 1990.
Diğer: *Âşık Şenlik*, İzmir: Kovan, 1964; *Türk Dili ve Edebiyatı*, (N. Odabaşoğlu ile) Ank.: MEB Mektupla Öğretim Merkezi, 1975; *Türkçe Kompozisyon*, Ank.: İmece, 1984; *Ansiklopedik Türkçe Edebiyat Bilgileri*, Ank.: İmece, 1986; *Anlatım Sözlüğü*, Ank.: İmece, 1997.
Kaynaklar: *BF* (10 Temmuz 1999); Işık, 80.

AŞKUN, VEHBİ CEM *(Sivas, 1909 - Eskişehir, 8 Ocak 1979)* Halk edebiyatı araştırmacısı, şair, yazar.

Ömer Lütfi Bey ile Hayriye Hanım'ın oğlu. Öğretim üyesi İnal Cem Aşkun'un babasıdır. İzmir Erkek Öğretmen Okulu'nu bitirdikten (1930) sonra Merzifon'da yedi yıl ilkokul öğretmenliği yaptı (1930-37). Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi (1938). Çeşitli ortaokul ve liselerde, son olarak da Eskişehir Atatürk Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaptı. 39 yıl öğretmenlik yaptıktan sonra emekli olan Aşkun özellikle yoğunlaştığı halk edebiyatı alanındaki çalışmalarının yanı sıra şiir, oyun, öykü ve roman türlerinde de ürünler verdi. Uzun yıllar Halkevleri'nde çalışan Aşkun, *Taşan*, *4 Eylül*, *Yayla* dergileriyle, *Kızılırmak* ve *Ülke* gazetelerini yönetti.

Yapıtları: Şiir: *Adsız Kitap*, (Hasan İzzettin [Dinamo], Mehmet Cevdet ile) İst.: İbrahim Alaattin Ktp., 1931; *Bir Mekteplinin Hitabesi*, 1931; *Ulusal Duyuşlar*, 1935; *Yayladan Sesler*, Sivas: Kâmil Mtb., 1943; *Çocuklara Şiirler*, Sivas: Kâmil Mtb., 1942; *Göllerin Musikisi*, Sivas: Kâmil Mtb., 1949; *Fetih Destanı*, Eskişehir: Eskişehir Mtb., 1955; *Geçmiş Günler*, Eskişehir: Porsuk B., 1960; *Ölümsüz Atamız*, 1963.
Öykü: *Öksüz Yusuf*, Balıkesir: Türk Dili Mtb., 1958.
Roman: *Kader*, Balıkesir: Türk Dili Mtb., 1962.
İnceleme-Derleme: *Merzifon Şairleri*, Merzifon: Utku B., 1937; *Sivas Folkloru*, 2 c., Sivas: Sivas Halkevi, 1940-43; *Büyük Halk Sazşairi: Emrah*, Sivas: Kâmil Mtb., 1942; *Büyük Halk ve Saz Şairi: Âşık Ruhsati*, Sivas: Kâmil Mtb., 1944; *Sivas Kongresi*, Sivas: Kâmil Mtb., 1945; *Piribaba*, Sivas: Halkevi, 1947; *Kurtulan Merzifon*, Balıkesir: Türk Dili Mtb., 1956; *Sivas Şairleri*, Sivas: Halkevi, 1948; *Terzibaba ve Erzincan Şairleri*, 1951; *Ahmet Haşim ve Bizde Sembolizm*, ?; *Sivas Sultanı Kadı Burhanettin*, Eskişehir: Akdeniz Mtb., 1964; *Âyet ve Hadislerin Işığında Ahlâk Sohbetleri*, Eskişehir: Hatipoğlu, 1964; *Duygu Dünyası Mevlâna: Mesneviden Seçmeler*, Eskişehir: Hatiboğlu, 1970.
Oyun: *Oğuz Destanı*, İst.: Milli Mecmua Mtb., 1935; *Atatürk Köyünde Uçak Günü*, Ank.: Cumhuriyet Halk Partisi, 1936.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 50; Nebioğlu, 83; Karaalioğlu, 71; "Aşkun, Vehbi Cem", *TDEA*, I, 206; "Kader", *TDEA*, V, 72.

ATABAŞ, HÜSEYİN *(Vakfıkebir/Trabzon, 10 Temmuz 1942 -)* Şair, yazar.

Terzi Hanife Hanım ile çiftçi Ahmet Atabaş'ın oğlu. Ortaöğrenimini Ankara Yenişehir Koleji'nde tamamladıktan sonra Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni bitirdi. Ordu Yardımlaşma Kurumu'nda (1967-71), ODTÜ'de

(1971-79), Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde (1979-94) muhasebeci olarak çalıştı; 1994'te emekliye ayrıldı. Ankara'da çıkan *Oluşum* dergisinin yayın yönetmenliğini (1977-79), kurucusu olduğu *Ankara Sanat Rehberi*'nin yazı işleri müdürlüğünü (1992-94) yürüttü. TRT-int için "Gün Başlıyor-Kitaplar Arasında" adlı televizyon programını (1995-97), Radyo Mozaik için "Şiir Penceresi" adlı programı hazırladı (1996-98). Edebiyatçılar Derneği, Dil Derneği, PEN Yazarlar Derneği ve TYS üyesi. Edebiyatçılar Derneği genel başkan yardımcılığını yürüttü. ankara'da yaşıyor; Evli ve beş çocuk babası.

İlk ürünü 1 Mayıs 1961 tarihli *Kütahya* gazetesinde çıktı. Şiir ve yazılarını *Barış*, *Cumhuriyet*, *Siyah Beyaz*, *Günlük Haber* gazeteleriyle *Çağrı*, *Oluşum*, *Özün*, *Varlık*, *Gösteri*, *Düşlem*, *Kıyı*, *Pencere*, *Türk Dili*, *Türkiye Yazıları*, *Yeni Biçem*, *Yazın* dergilerinde yayımladı. Derlemeler yaptı, antolojiler hazırladı. Kendisini toplumcu gerçekçi olarak tanımlayan Atabaş "1970 kuşağı"ndan olduğunu belirtiyor.

Yapıtları: Şiir. *Yanarca*, İst.: Derinlik, 1979; *Bitmeyen*, Ank.: Dayanışma, 1983; *Yüzün Bende*, Ank.: Hacan, 1988; *İlkyaz Töreni*, Ank.: Fe, 1993; *Gelecek*, Ank.: Özün, 1995; *Saydam ve Gizli*, Ank.: Doruk, 1997; *Düşe Yazdım*, Ank.: Ümit, 2002; *Yorgun Denge*, İst.: Papirüs, 2005.
Deneme: *Kale ve Bozkır*, Ank.: İlkyaz, 1994; *Özgürlüğün Geldiği Gün*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1999; Türkçe Yaralı Dilim, 2003.
Kaynaklar: *BF* (25 Nisan 1999); V. Timuroğlu, "Hüseyin Atabaş'ın Şiiri Üzerine", *Damar*, Aralık 1991, s. 21-24; M. M. Doğan, "Saydam ve Gizli Bir Şair", *Cumhuriyet Kitap*, S. 398; A. Ada, "Saydam ve Gizli", *Virgül*, S. 43 (Ekim 98).

ATABEK, FAZILA *(Üsküdar/İstanbul, 1904 - ?)* Şair, romancı.

İlk ve orta öğrenimini Samsun'da tamamladı. 1936'da çalışma hayatına atıldı. Uzun süre Samsun'da yaşadı. Şiir, öykü ve yazıları pek çok dergi ve gazetede yayımlandı. 1950'den itibaren *Hürriyet* gazetesinde tefrika edilen "Unutmak İstediğim Mazi", "Kader Mahkûmları" ve *Defterimi Kapıyorum* adlı romanları ile tanındı. Hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde genellikle aile ocağının sıcaklığını, gerçek dostluğu ve sevgi arayışını dile getirdi.

Yapıtları: Şiir: *Hatıralar*, Samsun: Ahali Mtb., 1946; *Pencerem*, Samsun: İl Mtb., 1947; *İçimdeki Arkadaşım*, Samsun: Ahali Mtb., 1957; *Kırık Çizgiler*, İst.: Baha Mtb., 1975.
Öykü: *Bir Gecenin Masalı*, ?; *Veda Çiçekleri*, Samsun: Ahali Mtb., 1957.
Roman: *Defterimi Kapıyorum*, İst.: Doğan Kardeş Mtb., 1972.
Kaynaklar: Ş. Dil, *Türk Kadın Şairleri Antolojisi*, Ank., 1959, s. 42-44; B. Tamsöz, *Kadın Şairler*, Ank., 1994, s.156-158; M. Aydın, *Ne Yazıyor Bu Kadınlar*, Ank., 1995, s. 57.

ATABEYOĞLU, SELAHATTİN ENİS
bak. Selahattin Enis

ATAÇ, NURULLAH *(Beylerbeyi/İstanbul, 21 Ağustos 1898 – Ankara, 17 Mayıs 1957)* Denemeci, eleştirmen.

Adı Ali Nurullah. Nurullah Atâ, Ahfeş (1935'ten sonra *Tan*, *Haber* ve *Akşam Postası*'ndaki yazılarında), Sabiha Yağızlar (MEB yayınları arasında çıkan Fransız klasikleri çevirilerinde), Alkan (*Son Havadis*'teki çeviri roman tefrikalarında [1953]), Ali Gümrükçü (*Dünya* gazetesindeki "İslâmlık ve Garplilik" adlı çevirisinde), Kavafoğlu ve Süha Kavafoğlu (*Ulus* [1952] ve *Yeni Ulus*'taki [1953] fıkralarında) imzalarını kullandı. Hammer'in *Devlet-i Osmaniye Tarihi*'ni Türkçeye çeviren, maliye nazırlarından Mehmet Atâ Bey'in oğlu. Ankara Radyosu'ndaki sohbet programları ve gazete yazılarıyla tanınan hekim ve milletvekili Galip Ataç ağabeyidir.

İlkokuldan sonra Galatasaray Sultanisi'ne başladı (1909-13), ancak dördüncü sınıftayken okuldan ayrıldı ve öğrenimini Avrupa'da sürdürmek üzere İsviçre'nin Cenevre kentine gitti. Babasının beklenmedik ölümü nedeniyle Mütareke döneminde (1919) Türkiye'ye dönmek zorunda kaldı ve bir süre Darülfünun'da edebiyat derslerini izledi (1922). Kendini yerli ve yabancı edebiyatı yakından izlemeye adayıp kişisel çabasıyla Fransızca öğrendi; sınava girerek Fransızca öğretmeni oldu. Nişantaşı, Vefa, İstanbul ve Üsküdar liselerinde (1921-23) ve Adana Lisesi'nde (1924-25) Fransızca dersleri verdi. Ticaret Vekâleti'nde çevirmen olarak çalıştı (1925-26). Ticaret Vekâleti'ndeki görevinden ayrılarak yeniden Maarif Vekâleti bünyesine döndü ve bir yıl Talim ve Terbiye Dairesi'nde çevirmenlik ve İlk Tedrisat Dairesi şube müdürlüğü yaptıktan sonra tekrar öğretmenliğe başladı; Ankara Orta Muallim Mektebi'nde Türkçe, sanat tarihi, Fransızca (1928-30), İstanbul'da Pertevniyal Lisesi'nde, İÜ Yabancı Diller Okulu'nda (1937-38), Gazi Eğitim Enstitüsü'nde (1939-40) ve Ankara Atatürk Lisesi'nde (1941-45) Fransızca öğretmeni ola-

rak çalıştı. 1945'ten başlayarak Basın Yayın Umum Müdürlüğü'nde yayın şefliği görevini yürüttükten sonra 1951'de Cumhurbaşkanlığı çevirmenliğine atandı; emekli olduğu 7 Şubat 1952 tarihine kadar bu görevde kaldı. Resmi görevinin yanı sıra TDK yönetim kurulu üyeliği ve 1951'den başlayarak yayın kolu başkanlığı görevlerini yürüttü. Ankara Numune Hastanesi'nde üremiden öldü. 1958'de kızı Meral Tolluoğlu tarafından, yılın en iyi eleştiri-deneme yazılarına verilmek üzere kurulan 500 lira tutarındaki "Ataç Armağanı" 1959'da Memet Fuat'a, 1960'ta Sabahattin Eyuboğlu'na verildikten sonra kaldırıldı.

Edebiyat dünyasına, Yahya Kemal'in yönetiminde yayımlanan *Dergâh* dergisinde (19 Ekim 1921), Ahmet Haşim'in *Göl Saatleri* adlı kitabından söz eden bir eleştiri yazısı ve şiirlerle giren (1921-22; 6 şiir) Ataç şiirde başarılı olamayacağını kısa zamanda fark ederek tiyatro ve edebiyat eleştirileriyle deneme alanına yöneldi ("Şair olmadığımı, olamayacağımı anlamıştım, gene de gözüm sanattaydı, bir sanat adamı sayılmaktaydı: 'Ne çıkar şair değilsem? Ben de eleştirmeye veririm kendimi, o yolda ün kazanırım, adım yarına, gelecek yüz yıllara ulaşır!' diyordum." *Pazar Postası*, 13 Mayıs 1951). Ancak eleştirilerindeki "öznelci" anlayışını özellikle yazarlığının ilk yıllarında ısrarla savunan bir yazar olması, onu "eleştiri"den çok "deneme"ye yaklaştırdı ("Yakup Kadri olsun benden *münekkid* diye bahsetmemeli idi. Çünkü ben münekkid değilim. Hayatımda birkaç tenkid makalesi yazdım. Hangi muharrir o kadarını yazmamıştır. Fakat on sekiz yıldan beri yazdıklarım arasında tenkid makaleleri pek küçük, görülmez bir yer tutar. Bu gazetede, daha başka gazetelerde yazdıklarım -iyi veya kötü- birer 'essai'dir, bir moralistin düşünceleridir. Tekrar ediyorum: Yazdıklarımın iyi olduğunu iddia etmiyorum. Fakat onlar tenkit, critique değildir, essai'dir." *Haber* gazetesi, 10 Mart 1938).

Ataç'ın, eleştiriden denemeye, öznelcilikten sanatsal yaratıcılığa tüm bu gidiş gelişleri, yaradılışındaki "sanatçı olma" tutkusundandır. İçinde bir "ukde" halinde duran şiir yazma düşünce ve dileği, bir iki denemeden öteye geçememiş, oyun yazma girişimleri de başarısızlıkla sonuçlanmıştır ("Çocukluğumdan beri pek severim oyun görmeği. Kendim oynamağa, oyunlar yazmağa özendiğim oldu, o vergi yokmuş bende, beceremedim." *Ulus* gazetesi, 15 Ocak 1949). "Yaratıcılık" saplantısı Ataç'ın yakasını bir türlü bırakmaz; gerek kendine yakıştıramadığı eleştirmen rolünden geri durup denemeci sayılmak isterken, gerekse istemeyerek de olsa eleştirmen rolüyle öne çıkıp da sınır tanımaz bir "öznelcilikten" yana tavır alırken, sürekli olarak bu saplantıdan hareket etmiştir. Yazılarında alay ve öfke duyguları ağırlıklı olarak öne çıkar; sevmedikleriyle alay eder, sevdiklerine ise öfkelenir. Yazılarında, düşüncenin yanı sıra duygularına ve giderek kişilik özelliklerinin kimi yansımalarına ısrarla yer vermesinin nedeni, Ataç'ın içinde varlığını sürekli olarak koruyan o tatmin edilmemiş sanatçılık duygusudur. Ama Ataç gerek edebiyat-sanat konularındaki engin bilgi ve donanımı, gerekse güçlü sezgisiyle, "denemeci-eleştirmeci", "öznel-nesnel" eleştiri kararsızlıklarına kesin bir nokta koyarak 1950'lerde nesnel eleştiriden yana tavır aldıysa da savunduğu görüşleri yazılarında uygulamadı. Giderek "denemeci" kimliğinden de "feragat" ederek, edebiyat çevrelerinin kendine biçtiği "eleştirmen" rolünde karar kılan Ataç, A. Bezirci'nin deyişiyle "Belki sistemli bir eleştiri meydana getirmedi, ama ilgiyi o yana çekti."

Divan edebiyatını ve özellikle 18. ve 19. yüzyıl Fransız edebiyatını çok iyi bilen Ataç gençlik yıllarında R. de Gourmont, Sainte-Beuve, E. Faguet ve Hazlitt'ten etkilendi. Montaigne, A. Gide, P. Léautaud'yu kendine çok yakın bulmuştur; Léautaud'nun uzlaşmaz tavrı ile Ataç'ın kavgacı kişiliği arasında benzerlikler görülür. Montaigne, La Bruyère, Ronsard, Voltaire, Hugo, Stendhal, Balzac, Gide, Mallarmé, Verlaine, Rimbaud, Valéry, yazılarında sık sık görüşlerine başvurduğu Fransız yazarlardır. Özellikle 1940-55 yılları arasında Türk edebiyatının en etkili eleştirmeni olan Ataç, Türk edebiyatında önceleri "fenomen", giderek de tam bir "otorite" olarak anıldı. Dönemin genç şair ve yazarlarının hemen hemen tüm yazılarını, Ataç'ın ne düşüneceği, ne türden tepkiler vereceğini hesaplayarak kaleme aldığı, yayımladıkları yapıtları hakkında Ataç'ın değerlendirmesini bekledikleri söylenebilir. Ataç, sonunda, şiir, öykü ve oyun yazarlığıyla kavuşamadığı "ünlü olma" düşünü edebiyat ortamının en tepesine olanca karizmasıyla oturarak gerçekleştirmiştir. *Akşam*, *Hâkimiyet-i Milliye* (daha sonra *Ulus*), *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Son Posta*, *Haber*, *Akşam Postası*, *Son Havadis* gazetelerinde, *Yedigün*, *Yeni Adam*,

Yarım Ay, *Pazar Postası*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Ülkü*, *Varlık*, *Türk Dili* gibi dergilerde yazdığı yazılarla edebiyat-sanat ortamına yön vermeye çalıştı; gelenekle giriştiği savaşta genç şairlerin yanında yer aldı; özellikle 1945'ten sonraki yazılarında Türkçenin, Arapça-Farsça egemenliğinde kalan köhneleşmiş ve iletişim güçlüğü taşıyan yapı ve sözcüklerini reddederek, dildeki özleşmenin öncülüğünü üstlendi ve en ateşli savunucularından biri oldu.

Başta edebiyat-sanat olmak üzere, kültür ortamı ve giderek de tüm düşünce hayatının Doğu'dan kurtularak Batılılaşması, bu yolda, Batı yapıtlarının Türkçeye çevrilmesi; edebiyatın, geleneğin eski dilinden ve kalıplarından kurtularak yenileşmesi, genç sanatçıların desteklenerek toplumun benimseyip değer verdiği sanatçılar olarak tanınması, yeni sanatçılar yetiştirilmesine önayak olunması; genel anlamda edebiyat ve yazarlığın, süsten, yapmacık, özenti ve gösterişten arınarak, akıldan yana, açık ve anlaşılır bir kimlik kazanması; dilde özleşmesinin sağlanması ve Türkçenin benliğine kavuşturulması, yazı dilini konuşma dilinin imkânlarına açarak toplumun çeşitli kesimleri arasındaki iletişimsizlik engelinin aşılması; eleştirmenin, sanatçının kimi durumlarda sahip olamayacağı bilgi ve donanım eksiğini kapatarak ona yol ve yordam öğretmesi, "bilge" kişiliğiyle sanatçıya yol göstermesi, yazılarında sıklıkla savunduğu başlıca görüşler olmuştur.

İlk yazısının yayımlandığı 1921'den ölümüne kadar geçen 36 yıllık süre boyunca Ataç, başta şiir olmak üzere edebiyat, sanat, dil ve kültürün sorunları dendiğinde akla ilk gelen isim; görüş, düşünce ve tepkileri merakla beklenen tek kişi oldu. İlgi alanlarının çeşitliliği ve birikimindeki zenginlik göz önünde bulundurulduğunda asıl kimliği "kültür insanı" olarak belirginlik kazanan Ataç, dilden uygarlığa, ne kadar geniş bir çerçevede yazmış olursa olsun, onu oluşturan kimlikteki ağırlıklı pay edebiyatındır. Çağdaşlaşma ya da dönemin geçerli kavramlaştırmasına uygun olarak Batılılaşmanın yanında yer almış, edebiyattaki yeniliklerin en çetin savunucusu ve izleyicisi olmuştur. Özellikle, Garip şiirinin, eski şiirin kalıplarını kırmak, söz sanatlarını reddetmek ve Türk şiirinde serbest vezni egemen kılmak biçiminde yansıyan yenilikçi girişimini, peş peşe yazılarla, söz konusu akımın şairlerinden bile daha coşkulu bir tavırla savunmuş, Garip ya da Birinci Yeni akımının en büyük destekçisi olmuştur. Bunu divan şiirinin "hazzı"na varmış, yazılarında sık sık divan şiirinden alıntılara yer veren bir kişi olmasına ve "yeni şiiri" pek de anlayamamasına rağmen yapar. Bir yandan divan şiirini saygıyla anıp överken, öte yandan bu şiirin çağı karşılayamayacağını söylemekten de geri durmaz. Divan şiiri sevgisini işlediği kimi yazılarında Fuzuli, Baki, Şeyh Galip, Nedim ve Naili gibi şairlerin büyüklüğünü vurgulamıştır. Ancak divan şiirinden sonraki dönemler (Tanzimat, Servet-i Fünun, Fecr-i Ati), Yahya Kemal ve Ahmet Haşim'e kadar, boş bir bocalama evresidir. Ahmet Haşim'i Batı şiirini Türk edebiyatına getiren ilk modern şair olarak değerlendirir. Yahya Kemal'e duyduğu hayranlığa rağmen "yeni şiir"in yanında yer alır; çünkü varoluşunu çağdaş, yenilikçi aydın kimliği belirlemektedir. Öyle ki, daha sonraki yıllarda "Garip Şiiri"ne bir tepki olarak gelişen İkinci Yeni akımının öncü örneklerini bile, söz konusu şiirlerdeki duyarlığı paylaşamamasına rağmen, girişimlerini övecek; İkinci Yeni'nin öncü şairlerinden T. Uyar'ı, ilk kitabı *Arz-ı Hal*'in "önsöz"ünü yazacak ölçüde gönülden destekleyecektir.

Ataç, bütün bu yenileşmeden, çağdaşlıktan yana tavrına rağmen, önceleri "devletçi", daha sonra "tutucu", giderek de "gerici" suçlamalarıyla karşılaşmıştır. Bu türden suçlamalarla karşılaşmasının nedeni onun "sanatçı" ve "halkı" ayrı yerlerde konumlayan yazıları ve söz konusu yazılarının toplamından bir araya getirilen *Prospero ile Caliban* adlı kitabıdır. Shakespeare'in *Fırtına* adlı oyunundaki Prospero ile Caliban karakterlerinden esinle, Prospero'ya "sanatçı", Caliban'a "halk" kimliklerini yükleyen Ataç, halkı göz ardı eden tutumuyla söz konusu suçlamaların muhatabı olmuştur. Özellikle Demokrat Parti iktidarıyla gündemi belirler bir niteliğe bürünmüş halk popülizmine muhalefetini dile getirdiği yazılarında Ataç'ın dönemin "ilerici-devrimci" kavrayışına uzak düştüğü de bir gerçektir. Onun "kültür insanı" kimliği, çağdaşlık ve yenileşmeden yana tavrı, başta edebiyat olmak üzere sanatı kavrayış ve yönlendirişindeki isabetli saptamalarının değeri ve ölümüyle yarattığı boşluk ancak sonradan anlaşılmıştır.

V. Günyol, Ataç'ın aşırılığını, donup kalmak korkusu, kendini durmadan aşmak isteği ile açıklar. "Türk aydınının kendini donmaktan kurtarması ancak olgun bir düşünce geleneği kurmakla mümkün olabilirdi onca. Ataç, olgun bir düşünce geleneğinin kurula-

bilmesi için her düşünceyi sonuna kadar götürmek gerektiğine inanmıştı. Düşünceleri sonuna kadar götürmekse, insanı ister istemez aşırılığa vardırırdı. Ataç'ın aşırılığı bu inançtan doğan bilinçli bir aşırılıktı." A. Benk ise Ataç'ın eleştirmenliğini "Ataç'ın eleştirmeciliği bir 'beğeni' eleştirmeciliğiydi (...) Sevdiğini sever, sevmediğinin üstünde durmayı aklından bile geçirmezdi; dursa, incelemeye katlansa belki de beğeni ölçüleri değişecek, ummadığı imkânlar bulacaktı kendine. Fakat nesnel ölçülerin dışında kaldığından olacak, içgüdüsü, sezgisi alabildiğine gelişmişti. Kendi sanat görüşüne uygun eserler arasında (bu görüşün on dokuzuncu yüzyılı aşmadığı da bir gerçektir) en özlülerini hemen seçer, deyimim hoş görülsün, bunların kokusunu alır, az eleştirmende görülen bir inatla da savunurdu. Bu bakımdan, aramızdan 'alacaklı' olarak ayrıldığını söyleyebiliriz" biçiminde değerlendirdi.

Türk edebiyatında, modern anlamda deneme türünde ürün veren ilk yazar olarak kabul edilen Ataç 36 yıllık yazı çabası boyunca 80'i aşkın dergi ve gazetede 4000'den fazla yazı yayımlamış, Batı edebiyatının önde gelen yapıtlarının Türkçeye kazandırılmasına öncülük ederek Yunan, Latin, Rus ve Fransız klasiklerinden elliye yakın çeviri yapmıştır. Ayrıca *Fransızca-Türkçe Resimli Büyük Dil Kılavuzu* (1935) adlı iki ciltlik bir sözlüğü hazırlayan kurul içinde yer almıştır.

Yapıtları: Deneme-Eleştiri: *Günlerin Getirdiği*, Ank.: Akba, 1946; *Sözden Söze*, İst.: Varlık, 1952; *Karalama Defteri*, İst.: Yenilik, 1952; *Ararken*, İst.: Varlık, 1954; *Diyelim*, İst.: Varlık, 1954; *Söz Arasında*, İst.: Varlık, 1957; *Okuruma Mektuplar*, İst.: Varlık, 1958; *Günce*, İst.: Varlık, 1960 (*Günce I*, 1953-55, Ank.: TDK, 1972; *Günce II*, 1956-57, Ank.: TDK, 1972); *Prospero ile Caliban*, İst.: Varlık, 1961; *Söyleşiler*, Ank.: TDK, 1964; *Dergilerde*, Ank.: TDK, 1980.

Çeviri: *Mazi ile Âti Arasında* (G. Ferreno), İst.: Hâkimiyet-i Milliye, 1926; *Hürriyetin Bahası* (C. Caolidge), Ank.: Hâkimiyet-i Milliye, 1926; *Genç Wertherin Istırapları* (J. W. Goethe), Ank.: MEB, 1930; *Mitoloji*, İst.: Kanaat, 1933; *Mercan Adası* (R. M. Ballantyne), İst.: Kanaat, 1939; *İki Yeni Gelinin Hatıraları* (H. de Balzac), İst.: Semih Lütfi, 1940; *Dünya Gözüyle* (C. Vildrac), Ank.: MEB, 1940; *Adsız Köşk* (A. Fournier), İst.: Ahmet Halit, 1940; *İspanya Tarihi* (L. Bertrand), İst.: Kanaat, 1940; *Oidipus Kolonos'ta* (Sophokles), Ank.: MEB, 1941; *Philoktetes* (Sophokles), Ank.: MEB, 1941; *Kırmızı ve Siyah* (Stendhal), 2 c., Ank.: MEB, 1941-42; *Fil* (M. Aymé), İst.: Kanaat, 1941; *Öküzler* (M. Aymé), Ank.: MEB, 1941; *Bodur Kara Horoz* (M. Aymé), İst.: Kanaat, 1941; *Ördek ile Pars* (M. Aymé), Ank.: MEB, 1941; *Koç ile Doğan* (M. Aymé), Ank.: MEB, 1941; *Köpek* (M. Aymé), Ank.: MEB, 1941; *Kurt* (M. Aymé), Ank.: MEB, 1941; *Kötü Kaz* (M. Aymé), İst.: Kanaat, 1941; *Kumarbaz* (F. M. Dostoyevski), İst.: Ahmet Halit, 1941; *Amphitryon* (Plautus), Ank.: MEB, 1943; *Kan Davası* (H. de Balzac), İst.: Hilmi, 1943; *Andrea del Sarto* (A. de Musset), Ank.: MEB, 1943; *Granata Sefahati* (M. Magre), Ank.: Akba, 1943; *Çömlek* (Plautus), Ank.: MEB, 1943; *Urgan* (Plautus), Ank.: MEB, 1943; *Kardeşler* (Terentius), Ank.: MEB, 1943; *Tehlikeli Alakalar* (C. de Laclos), Ank.: MEB, 1944; *Fırsat* (P. Mérimée), Ank.: MEB, 1944; *Çifte Bakkhis'ler* (Plautus), Ank.: MEB, 1944; *Seçme Yazılar* (Samsatlı Lukianos), 2 c., Ank.: MEB, 1944; *Masallar* (Aisopos), Ank.: MEB, 1945; *Andros Güzeli* (Terentius), Ank.: MEB, 1946; *Formio* (Terentius), Ank.: MEB, 1946; *Kaynana* (Terentius), Ank.: MEB, 1946; *Özünün Celladı* (Terentius), Ank.: MEB, 1946; *İkizler* (Plautus), Ank.: MEB, 1946; *Tecimen* (Plautus), Ank.: MEB, 1946; *Buğday Kurdu* (Plautus), Ank.: MEB 1947; *Casina* (Plautus), Ank.: MEB, 1947; *Epidicus* (Plautus), Ank.: MEB, 1947; *Üç Akçelik Kişi* (Plautus), Ank.: MEB, 1947; *Hortlak* (Terentius), Ank.: MEB, 1947; *Hadım* (Terentius), Ank.: MEB, 1947; *Kartacalı* (Plautus), Ank.: MEB, 1948; *Altın Eşek-I* (Apeleius), Ank., 1950; *Masallar* (H. C. Andersen), Ank.: MEB, 1952; *Taras Bulba* (N. Gogol), İst.: Varlık, 1954; *Don Ramiro* (E. R. Larreta), Ank.: MEB, 1954; *İğreti Suret* (M. Aymé), İst.: Varlık, 1955; *Yedi Kızlar* (G. Simenon), İst. Varlık, 1960; *Madame Bovary-Taşra Âdetleri* (G. Flaubert; S. E. Siyavuşgil ile), İst.: Remzi, 1967; *Mitoloji* (E. Granger), İst.: Cem, 1979.

Kaynaklar: T. Alangu, *Ataç'a Saygı*, İst., 1959; H. Dizdaroğlu-K. Ertop-S. N. Özerdim (haz.), *Ataç*, Ank., 1962; Y. Çolpan, *Ataç'ın Sözcükleri*, İst., 1963; M. And, *Ataç Tiyatroda*, İst., 1963; S. Ulçugür, *Nurullah Ataç: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst., 1964; M. Salihoğlu, *Ataç'la Gelen*, Ank., 1968; A. Bezirci, *Nurullah Ataç: Eleştiri Anlayışı ve Yazıları*, İst., 1968; V. Günyol, *Çalakalem*, İst., 1977; M. Tolluoğlu, *Babam Nurullah Ataç*, İst., 1980; Necatigil, *İsimler*, 58; Özkırımlı, *TEA*, I, 148; C. Süreya, "Ataç'ın Yazarları I, II", *Şapkam Dolu Çiçekle*, (2. bas.) İst., 1985, s. 5-26; Ş. Kurdakul, *Çağdaş Türk Edebiyatı IV*, Ank., 1987, s. 188-196; Artan, 5, 6, 14, 19, 20, 24.

ATALAY, ATİLLA *(İstanbul, 15 Aralık 1963 -)* Mizah yazarı.

Öğretmen Havva Hanım ile astsubay Mehmet Atalay'ın oğlu. Yeşilköy 50. Yıl Lisesi'ni ve İTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. İlk yazısı 1978'de *Gırgır*'da çıktı. Mizah yazılarını *Gırgır*, *Fırt*, *Hıbır*, *HBR* ve *Gazete Pazar*'da yayımladı. *Hıbır*'da editörlük yaptı, *HBR* dergisinin kurucuları arasında yer aldı. Leman dergisinde yazıyor. "Sıdıka" tiplemesinden yönetmen Atıf Yılmaz TV dizisi çekti.

"Eray" tiplemesi üzerine Hacettepe Üniversitesi'nden Prof. Dr. Ünsal Özünlü 1993'te "Erayoloji" başlıklı bir dilbilimsel inceleme yaptı. İstanbul'da yaşıyor, bekâr.

Ödül: 1991 Nokta Dergisi Doruktakiler Mizah Ödülü; 1997 İÜ İletişim Fakültesi Yılın Başarılı İletişimcileri Ödülü.

Yapıtları: Mizah: *Usulcacık*, İst.: İletişim, 1990; *Ebekulak*, İst.: İletişim, 1993; *Sıdıka*, İst.: İletişim, 1994; *Civciv Kutusu*, İst.: İletişim, 1995; *Uyuyamadığım/Düşkovalayan*, İst.: İletişim, 1996; *Menekşe İstasyonu*, İst.: İletişim, 1996; *Yalnızlık Aletleri*, İst.: İletişim, 1997; *Dup Dup Çedene*, İst.: İletişim, 1999; *Eray*, İst.: İletişim, 1999; *Hayaller Kâhyası*, İst.: İletişim, 2000; *Ağlama Dolabı*, İst.: İletişim, 2003; *Kişi Başına Bir Yalnız*, İst.: İletişim, 2006.
Kaynaklar: *BF* (13 Aralık 1999).

ATALAY, BESİM *(Uşak, 1882 - Ankara, 7 Kasım 1965)* Dilbilimci, şair, yazar.

Tam adı Ahmet Besim Atalay. Demirci Mehmet Çavuş ve Halime Hanım'ın oğlu. Uşak ve Şehzadebaşı medreselerinde öğrenim gördü. İstanbul Darülmuallimini'ni bitirerek (1910) öğretmen oldu. Çeşitli yerlerde öğretmenlik, maarif müdürlüğü yaptı. Milli Mücadele'ye katılarak Silifke'de Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ni kurdu (1919); Uşak'ta direniş örgütünde görev aldı. 1920'den 1946'ya kadar TBMM'de Kütahya milletvekili olarak bulundu. Kuruluşundan itibaren merkez kurulunda görev aldığı TDK'dan 1949'da görüş ayrılığı nedeniyle ayrıldı. 1937-42 arasında DTCF'de ve Polis Enstitüsü'nde dersler verdi.

Atalay, Türkçülük ve Türkçe konusunda çalışmalar yaptı. Türkçenin sadeleşmesi yolunda çaba harcadı. Türkçenin dilbilgisi, sözdizimi ve filolojik özelliklerini içeren yapıtlar kaleme aldı. Ölümü üzerine yapılan değerlendirmelerde "Türkçülük ve Türkçecilik sahasında önemli hizmeti geçenlerden biri" ve "dil devrimine yürekten inanmış bir bilim adamı" olarak nitelendi.

Şiirle de ilgilenen Atalay, Kurtuluş Savaşı'nı, Cumhuriyet'i, Türklüğü konu alan şiirler yazmıştır. Ayrıca Kuran'ı ve Kâşgarlı Mahmut'un *Divanü Lûgati't-Türk*'ünü Türkçeye çevirmiştir.

Yapıtları: Dil ve Dilbilim: *Türk Dili Kuralları*, Ank.: Köy Hocası Mtb., 1931; *Türkçemizde Men-Man*, Ank.: TDK, 1940; *Türk Dilinde Ekler ve Kökler Üzerine Bir Deneme*, İst.: TDK, 1941; *Türkçede Kelime Yapma Yolları*, Ank.: TDK, 1946; *Türk Dilinde Ana Kelimeler veya Türkçe Türetme Sözlüğü*, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1967; *Arapça ile Türkçenin Karşılaştırılması*, İst.: Marifet Mtb., 1954; *Türk Dil Kurumu Hakkında Raporum*, İst.: Ankara Üni., 1960; *Çeşitli Halk Fıkraları ve Deyimleri*, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1968; *Abuşka Lügatı veya Çağatay Sözlüğü*, Ank., 1970.
Şiir: *Tan Destanı*, Karahisar-ı Sahip, 1920; *Sakarya Destanı*, Ank., 1921; *15. Yıl Destanı*, Ank.: Ulus B., 1938; *Cönk*, (manzum öykü) İst.: Devlet Mtb., 1931.
Halk Romanı: *Suna ile Çoban Hikâyesi*, Ank.: Matbuat Umum Müdürlüğü, 1939.
Manzum Masal: *Hayvan Hikâyeleri ya da Hayvanlardan Öğütler*, Ank.: Yeni Desen Mtb., 1962.
Oyun: *Baş Belâları*, İst.: Necmi İstikbal Mtb., 1926.
Diğer: *Müslümanlara Öğüt*, Trabzon: İkbal Mtb., 1912; *Armağan*, Ank., 1923; *Maraş, Tarihi ve Coğrafyası*, İst.: Matbaa-i Amire, 1923 (yb 1974); *Türk Büyükleri veya Türk Adları*, Ank.: Maarif Vekâleti, 1923; *Bektaşilik ve Edebiyatı*, İst.: Matbaa-i Amire, 1340/1924; *Bir Doçentin Türkçe Okutuşu ve Münakaşalarımız*, İst.: Alâeddin Kıral B., 1940; *et-Tuhfet-üz-Zekiyye Çevirmesi'nin Tenkidi Dolayısıyla*, Ank.: Türk Tarih Kurumu, 1948; *İsraf*, Ank., 1950; *Türk Dili ile İbadet*, İst.: Nebioğlu, 1961; *Türk Halıcılığı ve Uşak Halıları*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1967.
Çeviri-Çevrimyazı-Eleştirel Basım: *Divanü Lûgat-it-Türk*, (çeviri, tıpkıbasım ve dizin) 5 c., Ank., 1939-43; *Tanrı Kitabından Namaz Türleri*, 1944; *et-Tuhfet-üz-Zekiyye fil-Lûgat-it-Türkiyye*, (çeviri, tıpkıbasım ve dizin) İst., 1945; *Müyessiret-ül-ulûm*, (çevrimyazılı metin, tıpkıbasım ve dizin) İst., 1946; *eş-Şüzûr-uz-zehebiyye vel-kitab-ul-Ahmediyye fil-Lûgat-it-Türkiyye*, İst., 1949; *Seng-lâh, Lûgat-ı Nevaî*, İst., 1950; *Kur'an Tercümesi: Tanrı Kitabı*, İst., 1962.
Kaynaklar: Ergun, II, 823-824; Nebioğlu, 88; S. Özel, *Besim Atalay*, Ank., 1983; N. Yüce, "Atalay, Besim", *DİA*, IV, 43-44; F. Çoker, *Türk Parlamento Tarihi*, c. III, Ank., 1995, s. 697-699; M. Ş. Ülkütaşır, "Atalay, Besim", *TDEA*, I, 212-213.

ATALAY, HİKMET RECAİ *(Karlıova/Bingöl, 12 Aralık 1942 [nüfus kaydında 5 Ocak 1940] -)* Şair.

Fikriye Hanım ile muhasebeci Maksut Atalay'ın oğlu. 1956'da Elazığ Maden Ortaokulu'nu son sınıfta terk etti. Tornacılık ve teknik ressamlık yaptı; 1982'de emekli oldu. TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İzmir'de yaşıyor; evli. İlk şiiri 1958'de Elazığ'daki bir yerel gazetede çıktı. Ürünlerini *Damar*, *İz*, *Dize*, *Dilizi* ve *Ayrım* dergilerinde yayımladı. Toplumcu gerçekçi akıma bağlı kaldı.

Yapıtları: Şiir: *Taş Olmak*, İzmir: Sanatkoop, 1989; *İzi Kalır*, İzmir: Ozan, 1991.
Kaynaklar: *BF* (13 Nisan 1999).

ATAMAN, SADİ YAVER *(Yanya/Yunanistan, 23 Nisan 1906 – İstanbul, 10 Aralık 1994)* Halk müziği uzmanı, halk edebiyatı araştırmacısı, eğitimci.

Asıl adı Mehmet Sadi. Bazı yazılarında ve plaklarında Emre Kayaoğlu imzasını da kullandı. Kafkasya kökenli hekim Ali Yaver Bey ile Safranbolulu Habibe Yekta Hanım'ın oğlu. İptidai, rüştiye ve idadi öğrenimini Safranbolu'da gördü (1922), İstanbul'da İstiklal Lisesi'ni bitirdi (1926). İÜ Diş Hekimliği Bölümü'ne yazıldıysa da öğrenimini tamamlamadı. Beylerbeyi Musiki Cemiyeti'ne, sonra da Darülelhan'a (İstanbul Konservatuvarı) devam etti. Bu arada M. F. Köprülü'nün Türkiyat Enstitüsü'ndeki derslerini izledi. Konservatuvar'ı 1930'da bitirdi, aynı yıl Musiki Muallim Mektebi'nin ehliyet imtihanını vererek müzik öğretmeni oldu (1931). Üsküdar Ortaokulu (1931) ve Karadeniz Ereğlisi'nde (Alaplı) görev yaptı (1931-35). Askerlikten (1933-34) sonra öğretmenliğe döndüyse de 1938'de bu görevden kendi isteğiyle ayrıldı. Ankara Radyosu'nda Halk Müziği Yayınları yöneticisi olarak çalıştı (1938-40). 1940'ta Karabük belediye başkanlığına seçilen Ataman, bu ilçede Halkevi başkanlığını da yürüttü. Belediye başkanıyken *Karabük* dergisini, 1955-56'da H. Adıgüzel'le *Işıkyolu* dergisini çıkardı. İstanbul Beyazıt bucak müdürlüğü yaptı (1948-52). 1950'de İstanbul Radyosu'nda "Memleket Havaları Ses ve Saz Birliği"ni kurdu. İstanbul Belediye Konservatuvarı bünyesinde kurulan Folklor İnceleme ve Derleme Kurulu'na atandı (1952) ve bu kurula bağlı olan Folklor Tatbikat Topluluğu'nun şefliğine getirildi (1953), birkaç görev değişikliği ve ayrılmanın ardından 1963'te Konservatuvar'daki görevine döndü (1963); buradan emekli oldu (1971). Son olarak Yapı ve Kredi Bankası Genel Müdürlüğü'nde kültür ve sanat müşavirliği yaptı (1972-75).

İlk yazılarını *Karadeniz Ereğlisi* dergisi ile *Bartın* gazetesinde yayımladı (1931). Sonraki yıllarda *Folklor*, *Folklora Doğru*, *Folklor Postası*, *Halk Bilgisi Haberleri*, *Orkun*, *Musiki Mecmuası*, *Müzik ve Sanat Hareketleri*, *Orkestra*, *Sivas Folkloru*, *Türk Folkloru*, *Türk Folklor Araştırmaları*, *Ülkü*, *Varlık*, *Yelken* gibi dergilerle *Adâlet*, *Bizim Anadolu*, *Bizim Safranbolu*, *Cumhuriyet*, *Dünya*, *Ekspres*, *Milliyet*, *Son Havadis*, *Son Posta*, *Tan*, *Tercüman*, *Ulus*, *Vatan*, *Yeni Asır* ve *Yeni Sabah* gibi gazetelerde yazıları yayımlandı. Otuzdan fazla plak doldurdu. Yayımlanmış yapıtları dışında, gazete ve dergilerde tefrika edilmiş ya da dosya halinde kalmış elli kadar çalışması vardır. Ataman'ın halk müziği ve halk edebiyatına hizmetleri, ilk dönem folklor araştırmacılarından biri olarak gerçekleştirdiği alan araştırmaları ile uygulamalı halk müziği çalışmalarıdır. Yapı ve Kredi Bankası'nın kurduğu Türk Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Tesisleri'nin öncülüğünde gerçekleştirilen Türk Halk Oyunları Bayramı ile yurt çapında halk oyunu öğrenme ve uygulama heyecanının başlamasında etkili oldu. Yapıtlarının, ölümünden sonra gündeme getirilmesinde meslektaşı S. Şenel'in büyük hizmeti geçmiştir.

Ödül-Unvan: Müziksan Vakfı "Türk Folkloruna Üstün Hizmet Armağanı;" 1984 Folklor Araştırmaları Kurumu İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü; 1991 Kültür Bakanlığı "Devlet Sanatçısı" unvanı.

Yapıtları: Araştırma-Derleme: *Âşık Nâilî*, Zonguldak: Karaelmas B., 1937; *Safranbolu Düğünleri. Oyunlar-Türküler*, Bartın: Memleket B., 1936; *Anadolu Halk Sazları /Yerli Musikiciler ve Halk Musiki (Müzik) Karakterleri*, İst.: Burhaneddin Mtb., 1938; *Bu Toprağın Sesi/Toprak Kokan Memleket Havaları*, İst.: Şaka Mtb., 1951; *Memleket Havaları I: Esnaf Türküleri*, İst.: V. Meti Mtb., 1954; *Okullar İçin Halk Müziği ve Müsâmere Türküleri*, İst.: Anten, 1965; *Okullar İçin Yeni Şarkılar ve Kahramanlık Türküleri*, İst.: Tan Gazetesi ve Mtb., 1966; *Başını Vermeyen Şehit Gençosman*, İst.: Şua Mecmuası Kültür, 1972; *Dümbüllü İsmail Efendi*, İst.: Yapı ve Kredi Bankası, 1974; *100 Türk Halk Oyunu*, İst.: Yapı ve Kredi Bankası, 1975; *Türk Halk Oyunları: 1 Barlar*, İst.: Sarıaltın, 1977; *Mehmet Sadi Bey*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1987; *Atatürk ve Türk Musikisi*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1991; *Eski Türk Düğünleri*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1992; *Türk Halk Musikisi ve Bağlama Metodu*, İst.: Akın Erkul-Ataman Elektroteknik, ty; *Türk İstanbul*, (notlarla basıma haz. S. Şenel) İst.: Büyükşehir Belediyesi, 1997.

Kaynaklar: Özkırımlı, *TEA*, I, 150; "Ataman, Sadi Yaver", *TDEA*, I, 213; Kurdakul, *Sözlük*, 89; S. Şenel, *Sadi Yaver Ataman*, İst., 1995; A. Dinç vd (haz.), *İstanbul Radyosu: Anılar, Yaşantılar*, (haz. A. Dinç vd), İst., 2000, s. 82-84, 230.

ATASOY, MEHMET ALİ *(Gümüşhane, 20 Temmuz 1951 -)* Şair.

Fatma Hanım ile esnaf Abdulvahap Atasoy'un oğlu. İlk ve orta öğrenimini Trabzon'da tamamladı. Trabzon Fatih Eğitim Enstitüsü'nü bitirdikten (1973) sonra Ordu, İstanbul, İzmir ve Türkmenistan'da fen bilgisi ve fizik öğretmenliği yaptı; 1996'da emekli oldu. İzmir'de

yaşıyor; evli, iki çocuk babası. Şiirlerini *Ege'de Karadeniz'in Sesi* dergisinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Mavisel*, İzmir: Alkan Mtb., 1983; *Dizelerle Bilginler/Karadenizliler Destanı*, İzmir: Karınca Mtb., 1986; *Çengel*, İst.: Cep Kit., 2001.
Kaynaklar: *BF* (12 Kasım 1999).

ATASÜ, ERENDİZ *(Ankara, 10 Nisan 1947 -)* Öykücü, romancı.

Asıl adı Erendiz SAYRON. İngilizce öğretmeni Hadiye Hanım ile matematik öğretmeni Faik Sayron'un kızı. Ankara Koleji'ni (1964) ve AÜ Eczacılık Fakültesi'ni (1968) bitirdi. Aynı fakültede doçent (1980) ve profesör (1988) olarak öğretim üyeliği yaptı; 1997'de emekli oldu. Eczacılık dergilerinde bilimsel makaleleri yayımlandı. PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk annesi.

İlk öyküsü ("Balkon Saati") 1981'de *Sanat Edebiyat 81*'de çıktı. Öykü ve yazılarını *Yeni Düşün*, *Saçak*, *Çağdaş Türk Dili*, *Papirüs* ve *Varlık* dergilerinde yayımladı. Kadın sorunlarını ve duyarlığını dile getiren öyküleriyle tanındı. "Öykü ile roman arasında gezinen bir anlatı" olarak tanımlanan *Dağın Öteki Yüzü* için Dilek Doltaş, "Kitabı ilginç, çarpıcı ve çağdaş yapan ise kurmacayla gerçeğin yani belgesel, tarihsel diyebileceğimiz olaylar, kişiler ve durumlarla düş ürünü olanların aynı düzlemde, birbirlerini etkileyen bir biçimde geliştirilerek sunulmasıdır" değerlendirmesini yaptı. Irmak Zileli'ye göre "Erendiz Atasü'nün öykülerinde toplumsal olaylar ve politik gerçekler öykü mekanına yayılmış bir sis gibi"dir. *İncir Ağacının Ölümü* için Ayla Kutlu; "Okura zengin duygu düğümleri ve çözümleri sunuyor. Vurgulanmamış bir güç olarak hikayelerin arka planlarında okura, sanatçı benmerkezciliğini sürekli hatırlatarak, ama sözle belirlenmiş bir değerlendirme yapmayarak, insanı çok etkileyen bir atmosfer yaratıyor" diyor. Bazı öyküleri İngilizce, Fransızca, Almanca ve Flamancaya çevrildi.

Ödül: *Kadınlar da Vardır* ile 1983 Akademi Kitabevi Öykü Ödülü; *Dağın Öteki Yüzü* ile 1996 Orhan Kemal Roman Ödülü; *Taş Üstüne Gül Oyması* ile 1997 Yunus Nadi Öykü Ödülü ve 1998 Haldun Taner Öykü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Kadınlar da Vardır*, Ank.: Bilgi, 1983; *Lanetliler*, Ank.: Bilgi, 1985; *Dullara Yas Yakışır*, Ank.: Bilgi, 1988; *Onunla Güzeldim*, Ank.: Bilgi, 1991; *Taş Üstüne Gül Oyması*, Ank.: Bilgi, 1997; *Uçu*, Ank.: Bilgi, 1998; *İncir Ağacının Ölümü*, İst.: Everest, 2008.
Roman: *Dağın Öteki Yüzü*, İst.: Remzi, 1995; *Gençliğin O Yakıcı Mevsimi*, Ank.: Bilgi, 1999; *Bir Yaşdönümü Rüyası*, İst.: Can, 2002; *Açıkoturumlar Çağı*, İst.: Epsilon, 2006.
Deneme: *Benim Yazarlarım*, Ank.: Bilgi, 2000; *Kadınlığım, Yazarlığım, Yurdum*, Ank.: Bilgi, 2001; *İmgelerin İzi*, İst.: Can, 2003; *Kavram ve Slogan*, İst.: Can, 2004; *Düşünce Sefaletinin Kıskacında*, Ank.: İmge, 2008.
Kaynaklar: *BF* (8 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 59; Kurdakul, *Sözlük*, 89; *Berna Moran'a Armağan: Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*, (haz. Nazan-Bülent Aksoy) İst., 1997, s. 233-261; D. Doltaş, "Tarihi Yeniden Yazmak: 'Dağın Öteki Yüzü' ", *Aydınlanmanın Kadınları*, (haz. N. Arat) İst., 1998, s. 271-287; A. Kutlu, "Zamanı Parçalara Ayıran Bir Roman", *Cumhuriyet Kitap*, 20 Ocak 2000; Z. Aliye, "Türkiye Az Sevilmiş Çocuklar Ülkesi", *Cumhuriyet Kitap*, S. 532 (27 Nisan 2000); I.Zileli, "Çağımız Edebiyatın Özüyle Çatışıyor", *Remzi Kitabevi Kitap Gazetesi*, s.31 (31 Temmuz 2008); A. Kutlu, "Duyarlı ve Nitelikli", *Cumhuriyet Kitap*, 6 Kasım 2008. www.erendizatasu.com

ATAŞÇI, ABDULLAH *(Elazığ, 22 Kasım 1973 -)* Öykücü.

Telli Hanım ile işçi Selim Ataşçı'nın oğlu. İlk öğrenimini Elazığ'da Kazım Karabekir İlkokulu'nda, orta ve lise öğrenimini Karşıyaka Lisesi'nde tamamladı. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi'ni bitirdi. Garsonluk, inşaat işçiliği, gazetecilik yaptı. 1998'den beri öğretmen olarak çalışıyor. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli, iki çocuğu var. İlk yazısı Elazığ'da *Fırat* gazetesinde çıktı (1990). Öyküleri *Kül Öykü*, *Notos Öykü* gibi dergilerde yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Sığ Suyun Balıkları*, İst.: Doğan Kitap, 2006; *Vicdan Saatleri*, İst.: Doğan Kitap, 2006.
Kaynaklar: *BF* (10 Aralık 2008).

ATAY, CAHİT *(Çorum, 1925 - ?)* Oyun yazarı.

Küçük yaşta Halkevi sahnelerinde oynadı. Lise öğrenimini yarıda bırakarak köy öğretmenliği, meteoroloji memurluğu, avukat kâtipliği yaptı. Ankara Radyosu için oyunlar yazdı; Ankara'da desinatör olarak çalıştı ve emekli oldu.

"Bu Şapka Kimin?", "Yaşasın Garsonluk" gibi ilk oyun denemelerini 1950'de kurduğu Yurt Tiyatrosu için yazdı. 1959'da Devlet Tiyatroları'nda sahnelenen "Pervaneler" adlı oyunuyla dikkatleri çekti. Bir sonraki oyunu *Pusuda* ile köy ve kasaba gerçeğine eğilerek toplumsal içerikli oyunlar yazmaya başlayan

Atay, "Pervaneler" ve "Sahildeki Kanape" (ilk oynanışı 1961) adlı oyunlarıyla Batı tiyatrosunun vodvil geleneği türünde ürünler vermiş olsa da, asıl ününü özellikle Orta Anadolu insanının yaşayış ve sorunlarını ele aldığı *Karaların Memetleri* ve *Ana Hanım-Kız Hanım* adlı oyunlarıyla kazandı.

Oyunlarında önceleri kırsal kesimin temel sorunları arasında yer alan ağa baskısı, kan davası, topraksızlık ve kırsal kesim insanının hayatındaki gelenek ve göreneklerin etkilerini işleyen Atay, daha sonra kırdan kente göç çerçevesinde, kentli olmaya özenen kişilerin kent yaşamına uyum sorunlarını, tedirginliklerini ve giderek başkalaşmalarını yer yer alaycılığa kaçan bir güldürü havası içinde ele aldı.

"Kırlangıçlar" (ilk oynanışı 1966), "Palabıyık" (1976), "Gültepe Oyunları" (1968), "Amale Hıdır" (1975) adlı oyunları kitaplaşmadı. *Sultan Gelin* (yön. H. Refiğ, 1973) ve *Ana Hanım-Kız Hanım* ("Kuma" adıyla; yön. Atıf Yılmaz, 1974) filme çekildi.

Ödül: "Mangoma Maskeleri" ile 1984 Enka Sanat Ödülü (mansiyon).

Yapıtları: Oyun: "Pervaneler", 1959; *Pusuda*, Ank.: Türk Kültür Dernekleri, 1961; "Sahildeki Kanepe", 1961; *Karaların Memetleri/Hamdi ve Hamdi*, İst.: İzlem, 1963; *Ana Hanım-Kız Hanım/Ormanda*, Ank.: İzlem, 1964; *Sultan Gelin*, Ank.: Bilgi, 1965; "Kırlangıçlar", 1966; "Palabıyık", 1976; "Gültepe Oyunları", 1968; *Pusuda/Karaların Memetleri/Ana Hanım-Kız Hanım*, 1971; "Amele Hıdır", 1975; *Godot'yu Beklemezken*, İst.: Gerçek Sanat, 1995.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 59; Karaalioğlu, 73; "Atay, Cahit", *TDEA*, I, 218-219; Özkırımlı, *TEA*, I, 151; Kurdakul, *Sözlük*, 89-90; Özgüç, I, 510; II, 22.

ATAY, FALİH RIFKI *(İstanbul, 1894 - İstanbul, 20 Mart 1971)* Gazeteci, yazar, siyaset adamı.

Tabişgâhi Lâhuti imzasını da kullandı. Hoca Hilmi Efendi ile Huriye Cemile'nin oğlu. İlk ve orta öğrenimini Kovacılar'daki Rehber-i Tahsil Mektebi'nde tamamladıktan sonra dönemin en seçkin okullarından biri sayılan, Hüseyin Cahit'in müdürlüğünü yaptığı Mercan İdadisi'ne devam etti. İdadi öğrencisiyken *Tecelli* ve *Servet-i Fünun* dergilerinde ilk yazı ve şiirlerini yayımladı. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından sonra girdiği Darülfünun Edebiyat Fakültesi'nden 1912'de mezun oldu. 1913'te *Tanin* gazetesinde yazarlığa başladı. Balkan Savaşı'nın hemen arkasından bir süre Edirne ve çevresinde dolaştı, daha sonra "Edirne Mektupları" adıyla yayımlayacağı izlenimlerini kaleme aldı. Memur olarak Sadaret Mektubi Kalemi'nde çalıştı (1913). Bu işten sıkılmaya başlayınca ayrılarak Dahiliye Nazırı Talat Paşa'nın özel kalem müdürü oldu. Talat Paşa'nın Bükreş'e yaptığı geziye katıldı (Mayıs 1914). I. Dünya Savaşı sırasında ihtiyat zabiti olarak bulunduğu Suriye'de Cemal Paşa'nın özel kâtipliğini yaptı. Cemal Paşa bahriye nazırlığına getirilince, o da Bahriye Nezareti özel kalem müdür yardımcısı oldu. Bir süre Çarkçı Mektebi'nde edebiyat hocalığı yaptı.

20 Eylül 1918'de Necmeddin Sadak, Ali Naci (Karacan) ve Kâzım Şinasi ile birlikte *Akşam* gazetesini çıkarmaya başladı. Burada Milli Mücadele ve Mustafa Kemal'i övücü yazıları dolayısıyla idam talebiyle divanıharbe verildi; yargılama süresinin uzatılması, ardından İnönü Savaşı'nın kazanılması üzerine serbest bırakıldı. 10 Eylül 1922'de Anadolu'ya geçti. *Tanin* ve *Hâkimiyet-i Milliye* gazetelerindeki yazılarıyla Ankara Hükümeti'ni desteklemeye devam etti. Savaşın hemen ardından kurulan Tetkik-i Mezalim Heyeti'nde birlikte çalıştığı Yakup Kadri, Halide Edip ve Mehmet Asım'la Yunan ordusunun yakıp yıktığı Batı Anadolu'yu dolaştı.

1923-27 arasında Bolu, 1927-50 arasında Ankara milletvekili olarak TBMM'de bulundu. Bu arada *Ulus* ve *Milliyet* gazetelerinde başyazarlık yaptı. 1952'de Bedii Faik'le birlikte *Dünya* gazetesini kurdu. Ölünceye kadar da bu gazetede başyazılar yazdı. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Daha çok gazete makaleleri, fıkra, anı, gezi notları ve sohbet yazılarıyla tanınan Falih Rıfkı'nın edebiyata karşı ilgisi henüz Mercan İdadisi'nde okurken başladı. Edebiyat hocası Celal Sahir'in de özendirmesiyle önceleri küçük manzumeler ve bazı nesir parçaları kaleme aldı, daha sonra şiiri bütünüyle bırakıp küçük fıkralar yazmaya yöneldi.

Kalemini hayatı boyunca Cumhuriyet devrimlerinin ve Atatürkçü düşüncenin hizmetinde kullanan Atay, yazıları ve yapıtlarıyla Cumhuriyet dönemi Türk dili ve edebiyatının gelişmesine hizmet etmiştir. Türkçenin sadeleşmesi ve bağımsız bir dil haline gelmesi için mücadele etmiş, Türkçenin bağımsız bir edebiyat ve bilim dili olduğunu savunmuştur. Gezip gördüğü yerleri ayrıntılarıyla betimlediği gezi yazılarıyla gezi edebiyatında bir çığır açmıştır.

Gerek gazete yazıları, gerekse yapıtlarındaki üslubuyla Cumhuriyet döneminin rahatça okunan en dikkate değer yazarlarından biridir.

Yapıtları: Anı: *Ateş ve Güneş*, İst.: Mahmut Bey Mtb., 1918; *Zeytindağı*, Ank., 1932; *19 Mayıs*, Ank.: Ulus B., 1944; *Atatürk'ün Bana Anlattıkları*, İst.: Sel, 1955; *Mustafa Kemal'in Mütareke Defteri*, İst.: Sel, 1955; *Çankaya*, 2 c., İst.: Dünya, 1961; *Batış Yılları*, İst.: Ekin B., 1963; *Atatürk Ne İdi*, İst.: Doğan Kardeş, 1968.
Gezi: *Faşist Roma, Kemalist Tiran, Kaybolmuş Makedonya*, Ank.: Hâkimiyeti Milliye Mtb., 1931; *Deniz Aşırı*, (Brezilya notları) Ank.: Maarif Vekâleti, 1931; *Yeni Rusya*, Ank., 1931; *Moskova-Roma*, Ank.: Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, 1932; *Bizim Akdeniz*, Ank., 1934; *Taymis Kıyıları*, Ank.: Hâkimiyeti Milliye Mtb., 1934; *Tuna Kıyıları*, İst.: Remzi, 1938; *Hind*, İst.: Semih Lütfi Ktb., 1944; *Yolcu Defteri*, Ank.: Ulus B., 1946; *Gezerek Gördüklerim*,1970.
Fıkra-Makale-Sohbet: *Eski Saat*, İst.: Akşam Mtb., 1933; *Niçin Kurtulmamak*, İst.: Varlık, 1953; *Çile*, İst.: Yeditepe, 1955; *İnanç*, İst., 1965; *Kurtuluş*, İst.: Doğan Kardeş, 1966; *Pazar Konuşmaları*, İst.: Dünya Mtb., 1966; *Bayrak*, İst.: Baha Mtb., 1970.
İnceleme: *Başveren İnkılapçı*, (Ali Suavi üzerine) Ank.: Türkiye Milli Talebe Federasyonu Devrim Gençliği Dergisi, 1954; *Atatürkçülük Nedir*, İst.: Ak, 1966.
Diğer: *Roman*, (roman-röportaj) İst.: Akşam Mtb., 1932; *Londra Konferansı Mektupları*, Ank., Ülkü, 1933; *Türk Kanadı*, Ank.: Türk Hava Kurumu, 1941; *Kanat Vuruşu*, Ank.: Türk Hava Kurumu, 1945; *Babamız Atatürk*, (biyografi) İst.: Doğan Kardeş, 1955.
Kaynaklar: B. S. Ediboğlu, *Falih Rıfkı Atay Konuşuyor*, İst., 1945; M. Baydar, *Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar*, İst., 1960, s. 35-40; Nebioğlu, 91; "Atay, Falih Rıfkı", *TDEA*, I, 219; *Büyük Türk Klâsikleri*, c. XII, İst., 1992, s. 409-411; Acaroğlu, 47-49; N. Yüce, "Atay, Falih Rıfkı", *DİA*, IV, 48.

ATAY, OĞUZ *(İnebolu/Kastamonu, 12 Ekim 1934 - İstanbul, 13 Aralık 1977)* Romancı, öykücü.

Bir süre milletvekilliği de yapan Ağır Ceza hâkimi Cemil Atay'ın oğludur. 1939'da ailesiyle birlikte Ankara'ya gitti, ilk ve orta öğrenimini orada tamamladı. Maarif Koleji'ni (1951) ve İTÜ İnşaat Fakültesi'ni (1957) bitirdi. Askerlik görevinden önce, altı ay kadar Anayol Şirketi'nde çalıştı. Bu sırada, Maslak Caddesi'nin yapımında mühendis olarak çalıştı. Askerlik dönüşü 17 Temmuz 1959-3 Kasım 1962 arasında Denizcilik Bankası İstanbul Şehir İşletmeleri Müdürlüğü'nde binalar bakım, tamir ve kontrol elemanı olarak eski Karaköy vapur iskelesinin yapımında görev aldı. Bu görevinden istifa ettikten sonra Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi Harita Kadastro Bölümü Ölçme Bilgisi Kürsüsü'nde öğretim görevlisi oldu. 1975'te doçent olan ve topografya ve yol inşaatı dersleri veren Atay'ın bu alanda *Topografya* (1970) adlı bir de ders kitabı vardır.

1961'de ilk evliliğini Fatma Fikriye Gürbüz ile yaptı ve bu evliliğinden Özge adında bir kızı oldu. İkinci evliliğini 27 Nisan 1974'te, *Yeni Ortam* gazetesinin kültür-sanat sayfasını hazırlayan Pakize Kutlu'yla yaptı. Beyin tümörü tanısıyla gittiği İngiltere'den tedavinin imkânsız olduğunu öğrenerek dönen Atay Edirnekapı Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Atay'ın edebiyata eğilimi, kiralanarak okunan romanlarla başladı. Pitigrilli ile başlayan bu okumaları Oscar Wilde, Gorki, Dostoyevski, Stendhal izledi. İlgi alanı daha sonra Kafka, Joyce, Laclos, George Eliot, Henry James, Joseph Conrad, Emily Bronte, Günter Grass, Vladimir Nabokov'u da içine aldı. Yerli yazarlardan da Sabahattin Ali ve Yusuf Atılgan'ı severek okumuştu.

1950'lerin sonlarıyla 60'ların başlarında sinemaya büyük ilgi duyan Atay, 1958-59 arasında CHP eski milletvekili ve ticaret bakanlarından Cemil Sait Barlas'ın çıkardığı haftalık *Pazar Postası* dergisinin redaksiyonunda çalıştı ve çeşitli yazılar kaleme aldı. Kendisi de 1961'de "Olaylar" adlı Marksist bir dergi yayımlamayı düşünüyordu, ama bunu gerçekleştiremedi. 1969-72 arasında, *Meydan-Larousse Lügat ve Ansiklopedisi*'nde "son okuyucu" olarak çalıştı.

Eserlerinde burjuva zihniyeti karşısında bireyin sorunlarını dile getiren Atay çok yönlü bir aydın ve modernist bir yazar olarak bilimden edebiyata, sanattan dile, felsefeden psikolojiye kadar geniş bir ilgi alanına sahipti. Doğu ve Batı uygarlıkları arasında sıkışıp kalmış, bir kültürel bunalım ve kimlik arayışı içindeki Cumhuriyet dönemi aydınının ruhsal ve düşünsel sorunlarına, roman sınırlarını zorlarcasına eğildi. Atay'a göre, romanın özgünlüğü ayrıntıdadır. Atay her şeyin ayrıntılarda saklı olduğuna ve "insan"ın kendini ayrıntılarda ele vereceğine inanır. İlk bakışta keyfi, dağınık görünen bu ayrıntıların, yapıtlarının bütününde titizlikle seçilmiş birer malzeme oldukları ve ustaca örüldükleri görülür.

Üç ayrı düzlemden (kitabın öyküsü, Turgut'un öyküsü ve Selim'in öyküsü) oluşan ilk romanı *Tutunamayanlar*'da (1971), 1930'lardan 1960 sonrasına uzayan dönemde Türk

toplumuna ilişkin gözlemler, aydınların yaşantısına, toplumsal kurumlara yönelik eleştiriler, "alıntılanan iç konuşma" tekniğinden yararlanan bir anlatımla dile getirilir. Romanda, belirli bir olayı anlatmak yerine, izlenimler, çağrışımlar, taşlamalar ve ruhsal çözümlemelerden "aktarılan iç konuşma" ve "alıntılanan iç konuşma"ya kadar birçok yönteme başvurulur. Bunlar içinde başat olan, "alıntılanan iç konuşma"dır. İç konuşma içinde iç konuşma biçiminde tanımlanabilecek bu yöntemle, roman adeta bir tiyatro sahnesine döner. Dış diyalog, iç konuşma ve iç diyalogun birbirine örüldüğü bu sahnelerde Atay, tiyatro düzenlerini iç konuşma yöntemine uyarlar. Bu, yazarın mesajını değişik anlatıcılar aracılığıyla aktarmasını kolaylaştırır ve yazara romanın tonunda değişiklik yapma olanağı sağlar. Ancak egemen ton, alaycı tondur. Romanın bir yerinde geçen içten aşk söylemi ise başat tonla karşıtlık oluşturur. Anlatım tekniği bakımından *Tutunamayanlar* Türk romanında bir aşamadır. Gelenekten kopuş, Batı uygarlığı karşısında eziklik, hatta aşağılık duygusuyla önce topluma, sonra giderek kendine yabancılaşan bireyin sorunlarının ele alındığı romanda, yabancılaşma bazı kahramanlarda kişilik bölünmesine yol açar. "Olric", roman kahramanlarından Turgut Özben'in sanki "iç ben"idir. Sıkıştığı her durumda onunla konuşur, ona sığınır. Bu yönüyle Atay'ın psikanalizden de yararlandığı söylenebilir. Eleştirel bir roman olan *Tutunamayanlar*'da şiirden oyuna varıncaya kadar hemen hemen her yazı türü kullanılmıştır. Hiciv, taklit, parodi, pastiş, yabancılaştırma tekniği olarak alay, romanda bakış açısı olarak ironiyi yaratır. Romandaki ironi, yazarın nihilizminden çok, kendi duygusal bağlarını denetleyen bir araçtır. Atay ironiyi acıyı hafifletmek için değil, aksine yaşatmak, erişilmez ya da dokunulmaz kılmak için kullanır.

Atay'ın dili iki özelliği bir arada içerir. Bu, hem kahramanlarıyla özdeşleşen, onlarla duygusal bağlar kuran, hem de anlattığı gerçeğin gülünç hale getirilmeden, parçalanıp çarpıtılmadan ciddiye alınamayacağını fark eden bir dildir. Yapıtlarının başka dillerin taklidi, parodisi olarak yazılması, duyguların abartılarak gerçekten uzaklaştırılması ve ucuz duygusallık taklidiyle karşılaşılması hep bu yüzdendir. Kendi yazma çabasıyla da alay eden Atay duygu cümlelerinin etrafına ördüğü parodi ve espri duvarlarıyla metnini herkesten önce kendisi alaya alarak başkalarının alaya almasına, dışarıdan eleştirmesine engel olur. Kendi acısı ve isyanıyla kendisi dalga geçerek hem mizahi zekâsını gösterir, hem de gelecek eleştirileri önceden karşılar. Atay'ın çizdiği alaycı, neşeli, kaba, gürültücü bir adam görüntüsünün ardında kırılgan, romantik, ürkek birisi vardır.

Birey'de insanı, insani olanı yakalamaya çalışır Atay. Kahramanı Selim Işık'ın kişiliğinde belirginleşen ve İsa simgesiyle pekiştirilen, insanlığın ortak yazgısı olarak kaybedilen umuttur. Selim'in toplumla çatışması, İsa ile insanlık çatışması gibi verilmeye çalışılmıştır. Yazar sadece İsa'ya gönderme yapmakla kalmaz, kendinde ona benzer bir misyon bulur ve onun biçemiyle konuşur. Kahramanlarından Selim, Mesih'in ikinci gelişi gibi, bir gün mutlaka ezilenlerin haklı çıkacağına inanır. Böylelikle İsa mitosu, sanatın dışında ideolojik işlev de üstlenir. Bu noktada karşı çıkılan, burjuvaziden öte, paylaşmayı bilmeyen, iyilik yapmayan, kısacası "insan" olmayanlardır.

Turgut'un, "tutunanlar"ın safından "tutunamayanlar"ın safına geçişini de İsa mitosu bağlamında okumak mümkündür. Çıkış arayan aydın kimliğine bürünmüş biri olarak Turgut da İsa gibi her şeyi yüzüstü bırakıp yollara düşer. O da kovuşturmaya uğrar ancak izini kaybettirmeyi başarır. Aynı simge "Beyaz Mantolu Adam" öyküsünde de karşımıza çıkar. Öykünün kahramanı, kuşlara yem verirken iki yana açtığı kollarıyla "çarmıh" gibidir. Gerçi bir aydın değil, bir serseridir; ilginin değil, horgörünün hedefidir, ama öyküde, onunla toplumun bir kukla haline getirdiği, birey olma hakkının bile tanınmadığı insanın topluma karşı isyanı anlatılır. Paradoksal bir biçimde, kendisi olma uğruna, kendisini yok eden kahramanının kişiliğinde, toplumsal baskı karşısında bunalan çağdaş insanın özgürlük arayışı dile getirilmeye çalışılmıştır.

Adları simgesel olan ve intiharı varoluşsal bir sorun olarak gören kahramanları bu sona sürükleyen sadece karşı çıktıkları toplum değil, kendi yanlışlıklarıdır aynı zamanda. Yapıtta dayatmacı devrimciliğe, öykünmeci Batılılığa da tepki vardır. Bu da aydının önce topluma, sonra da kendisine yabancılaşmasına, kimliksizliğine yol açmıştır. Atay bu romanında Joyce'un *Ulysses* ve *Sanatçının Genç Bir Adam Olarak Portresi*, Nabokov'un *Pale Fire (Solgun Ateş)* ve *Sebastian Knight'ın Gerçek Yaşamı* ve Gonçarov'un *Oblomov*'u gibi yapıtlara

da bazı göndermelerde bulunur. Ancak bu yazarlara öykünmez, onları esin kaynağı olarak ele alıp kendi yöntem ve buluşlarıyla destekler. Onun gönderme yaptığı yerli yabancı yapıtlar da okuyucu için bir "oyun"dur. Okuyucu bu benzerlikleri fark ederse, okumaktan zevk duyacak, öte yandan taklit düşkünü çevreler de alaya alınmış olacaktır.

İkinci romanı *Tehlikeli Oyunlar* da hemen hemen aynı eksen üzerine kuruludur. Romanda, düzene ayak uyduramayan aydın bir kişinin, içine düştüğü ve kendisini intihara kadar götüren bunalımı anlatılır. Atay'ın bu romanında, oyun yazmak isteyen kahramanını ölüme götüren neden, yaşadığı hayal dünyasıyla gerçeği bağdaştıramamasıdır.

Oğuz Atay marjinaldir, entelektüel bir tavırla bütün düşünce sistemlerine eşit uzaklıktadır ve hepsini sorgulamaktan geri kalmaz. Bu yüzden yalnızlık, yabancılık ve acı çeken yahut gülünç duruma düşen kahramanlarıyla bazen bir İsa, bazen bir Hamlet, bazen de Don Kişot olan Atay *Bir Bilim Adamı'nın Romanı*'nda (1975) farklı bir kimlikle karşımıza çıkar. Mekanik bilgini Prof. Dr. Mustafa İnan'ın yaşamını konu edinen ve üçüncü tekil şahıs ağzından, bilgi vermeden, tanımlama, iç monolog ve bilinç akışı tekniğine kadar, zengin bir anlatımın sergilendiği romanın *Bildungsroman*'a (oluşum romanı) yaklaşan bir tekniği vardır. Romanda Prof. Dr. Mustafa İnan'ın yaşamöyküsünün yanı sıra Doğu ve Batı uygarlıklarını özümsemiş, matematikten edebiyata kadar hemen hemen her alanla ilgili aydın bilim adamı yetiştirmenin önemi vurgulanır. Öte yandan, roman "insana değer vermeyen toplumun her kesimine", hatta eleştiri kurumuna yöneltilen ağır eleştirileri de içerir. Mustafa İnan, Atay'ın örnek insanıdır; bilimle Batı, yaşantı ve sevgi anlayışıyla Doğu'ya açılan kimliği ile Atay'ın "tutunmayı" başaran yegâne kahramanı olarak farklılaşır. Bu yüzden eser de romandan çok bir bildiri gibidir.

Atay'a göre, Türk romanının ve Türk insanının asıl problemi "kişilik"tir. Bunun önemini kavrayamamış ve kendisiyle hesaplaşmaktan habersiz insanlar için roman düzmeceden öte bir anlam ifade etmez. Bu nedenle, Atay'ın yapıtlarında "oyun" ve "okur" ayrı bir öneme sahiptir. Ancak, karamsar olan Atay okura da pek güvenmez, hatta *Tutunamayanlar*'ın sonundaki mektupta okuru eleştirir. *Korkuyu Beklerken* adlı kitabında da, fantastik bir öykü görünümündeki "Demiryolu Hikâyecileri"nde, yazdıkları öyküleri sığındıkları bir istasyonda satarak geçimlerini sağlayan üç kişinin hayatı anlatılmaktadır. Öykü̈deki öykücüyü yavaş yavaş çukura iten, istasyon şefinin kişiliğindeki kültürel düzeysizliktir. Böyle bir ortamda ne dinleyici, ne de okuyucu bulunabilir. Bu da kaçınılmaz olarak boğan, öldüren "yalnızlık"ı getirecektir.

Yazara göre, "okur aydınlığın gereğini yerine getirmiyorsa ve aydın da çabası egemen güçlerce suç sayılan kişiyse", *Tutunamayanlar*'ın kahramanı Selim Işık'ın intiharında tetiği çekenin yanında oturan da okurdur. Atay bu öyküsünde sanatçıların ortak yazgısını sergiler: Her türlü olanaksızlıklara rağmen, yapıtlarını okurlarına ulaştırmaya çalışan, ama çoğu zaman da yapıt yerine yiyecek satıcılarını bekleyen insanlar tarafından anlaşılamayan yazarlar. Ama öykücülerden biri ısrarla yazma eylemini sürdürür ve okuyucusunu bekler ve öykünün sonunda şöyle der: "Ben buradayım sevgili okuyucum, sen neredesin acaba?"

Korkuyu Beklerken adlı kitabında yer alan ikinci öykü "Unutulan"da, intihar eden kişi tavan arasında unutulur. Bu, sevgi yoksunu, çağdaş insanın trajedisidir; aşkı, sevgiyi, sevgiliyi, işe yaramaz, eski bir eşya gibi tavan arasına iten ve orada unutulmaya terk eden, günlük işlere batmış insanın trajedisi. "Bir Mektup" adlı öyküde ürkek, çekingen, yalnız, toplumla iletişim kurmada başarılı olamayan bir kişinin sıkıntıları yansıtılır. "Ne Evet Ne Hayır" başlıklı ve mektup tarzında yazılmış öyküde de bireyden hareketle arabeskleşen toplumun çelişkileri, uyumsuzlukları kültürel bunalımı ironik bir anlatımla sergilenmektedir. "Tahta At" adlı öyküde, kültürel sorunlar karşısında gayri ciddi, derinlikten yoksun, ikiyüzlü ve oyalayıcı zihniyet ele alınır. Mektup tarzında kaleme alınan diğer bir öykü "Babama Mektup" adını taşır. Bu öyküde de Osmanlının son kuşağından olan babanın bilinçaltını ve düşünce dünyasını kendi iç dünyasıyla karşılaştırmalı olarak dile getirir. "Öte düşüncesi" ve hayatın özünü kavramaya yönelik arayışların işlendiği öyküde, yazar bireyden hareketle bir kuşağın sorunlarını yakalamaya çalışır.

"Oyun" Oğuz Atay için anahtar kavramdır. Yapıtlarından ikisinin adında oyun sözcüğü geçer. Kahramanları için de hayat ile oyun arasında pek fark yoktur. Çünkü, Atay'a göre, oyun gündelik yaşamın basitliğinden, tekdü-

zeliğinden kaynaklanan sıkıntıya karşı bir önlem, kişinin (ya da kahramanın) kendini anlayabilmesi için bir yöntem ve hayata katılmayı mümkün kılan bir tarzdır. Yazarın, hayattayken oynanmasını çok arzu ettiği *Oyunlarla Yaşayanlar* adlı oyunu ancak ölümünden sonra (1979/80) sahnelenebilmiştir.

"Türkiye'nin Ruhu" adını vermeyi ve birey-toplum-devlet ilişkilerini ele almayı tasarladığı bir roman üçlemesiyle ilgili çalışmalar yapan Atay'ın 1970-77 arasında tuttuğu günlüğü ve *Eylembilim* adlı tamamlanmamış romanı ölümünden sonra yayımlanmıştır.

Ödül: *Tutunamayanlar* ile TRT 1970 Roman Başarı Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Tutunamayanlar*, 2 c., İst.: Sinan, 1971-72; *Tehlikeli Oyunlar*, İst.: Sinan, 1973; *Bir Bilim Adamının Romanı*, Ank.: Bilgi, 1975; *Eylembilim*, İst.: İletişim, 1998.
Öykü: *Korkuyu Beklerken*, İst.: May, 1975.
Oyun: *Oyunlarla Yaşayanlar*, İst.: İletişim, 1985.
Günlük: *Günlük*, İst.: İletişim, 1987.
Diğer: *Topografya*, İst.: İDMMA Akşam İnşaat Bölümü Öğrenci Örgütü, 1970.
Kaynaklar: M. Belge, "Tutunamayanlar", *Yeni Dergi*, S. 92 (Mayıs 1972); M. Seyda, "Tutunamayanlar", *aynı yerde*; A. Özkırımlı, "1972'de Hikâye ve Roman Üzerine Notlar: Tutunamayanlar", *Sinan Yıllığı 1973*, İst., 1973, s. 265-269; R. Taner-A. Bezirci, *Seçme Romanlar*, İst., 1973, s. 225-229; O. Akbal, "Oğuz Atay İçin", *Cumhuriyet*, 19 Aralık 1977; H. Yavuz, "Biyografik Roman ve Nesnel Gerçeklik: Bir Bilim Adamının Romanı", *Roman Kavramı ve Türk Romanı*, Ank., 1977, s. 16-20; O. Demiralp, "Oğuz Atay'ı Değerlendirmek Yolunda", *Oluşum*, S. 12/54, Ekim 1978; H. Refiğ, "Akıllı ve Namuslu Bir Aydındı ve Çok Yalnızdı", *Milliyet*, 28 Ocak 1984; Önertoy, 204-205; F. Naci, 368-372; Moran, 196-218; B. Moran, "Anlatım Yönteminin Tutunamayanlar'a Katkısı", *Gösteri*, S. 104 (Temmuz 1989); Tatjana Seyppel, *Oğuz Atay'ın Dünyası*, İst., 1989; Y. Ecevit, *Oğuz Atay'da Aydın Olgusu*, İst., 1989; A. Karaca, "Çağdaş İnsanın Bunalımı ve Oğuz Atay'ın Hikâyeleri", *Milli Eğitim*, S. 95 (Mart 1990), s. 62-66; G. Aytaç, *Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler*, Ank., 1990, s. 184-207; A. Oktay, "Roman Üzerine Düşünceler", *Sanat Dünyamız*, S. 47 (Bahar 1992), s. 21-28; N. Gürbilek, "Kemalizmin Delisi: Oğuz Atay", *Yer Değiştiren Gölge*, İst., 1995, s. 24-41; F. Çeviköz, "Yevmiyeli 727 Oğuz Atay", *Tempo*, 27 Aralık 1995; J. Parla, *Don Kişot'tan Bugüne*, İst., 2000, s. 204-225; H. İnci, *Oğuz Atay'a Armağan: Türk Edebiyatının "Oyun/Bozan"ı*, İst., 2007.

ATBAŞOĞLU, CEM *(Elazığ, 26 Ekim 1965 -)* Öykücü.

Tam adı Eşref Cem Atbaşoğlu. Öğretmen Ayşe Özgün ile hâkim Ferruh Atbaşoğlu'nun oğlu. İlköğrenimini Çankırı'da, ortaöğrenimini Ankara'da tamamladıktan sonra Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakütesi'ni bitirdi (1988). AÜ Tıp Fakültesi Psikiyatri Bölümü'nde yüksek lisans yaptı; 1998'de aynı okulda doçent oldu. Ankara'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası. İlk öyküsü ("Re-fa-la-si") 1989'da *Gösteri*'de çıktı. *Defter*, *Virgül* ve *Şizofrengi* gibi dergilerde yayımladığı öykülerle adını duyurdu. Tıp dergilerinde makaleler yayımladı.

Yapıtları: Öykü: *Ars Longa Bahar Kısa*, İst.: Oğlak, 1995; *Ses*, İst.: Can, 2005; .
Kaynaklar: *BF* (8 Aralık 2000).

ATEŞ, KEMAL *(Kırşehir, 1 Ocak 1947 -)* Romancı, öykücü, bilim adamı.

Tam adı Kemal Kamanlı Ateş. Naciye Hanım ile esnaf Said Ateş'in oğlu. Ankara Atatürk Lisesi'ni (1966) ve DTCF'yi (1970) bitirdi. Aynı üniversitenin Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans ve doktorasını tamamladı. Daha sonra kitaplaşan doktora tezi Gülten Dayıoğlu'nun çocuk romanları üzerineydi. Öğrencilik yıllarında güreş ve judo sporlarıyla uğraştı. Yazarlığa 1971'de *Barış* gazetesinde yayımlanan "Gecekondu Hikâyeleri" adlı öyküsüyle başladı. Gecekondu dünyasını konu alan yapıtlarıyla tanındı. *Cumhuriyet* gazetesinde ve *Varlık*, *Gösteri*, *Yansıma*, *Türk Dili*, *Çağdaş Türk Dili*, *ABeCe* gibi dergilerde öyküleri ve yazıları yayımlandı. *Toprak Kovgunları* romanı ("Sarmaşık Mahallesi" adıyla) ve bazı öyküleri radyoya uyarladı. Halen DTCF Türk Dili Bölümü başkanı. Evli ve bir çocuk babası.

Ödül: *Çürük Kapı* ile Lions Öykü Yarışması Jüri Özel Ödülü (1979); *Toprak Kovgunları* ile Mehmet Ali Yalçın Roman Özendirme Ödülü (1981); *Yitik Kuzular* ile Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı Yarışması'nda mansiyon (1987); *Bir Şarkıyı Dinlerken* ile PEN Yazarlar Derneği Orhan Kemal Öykü Yarışması Başarı Ödülü (1995).

Yapıtları: Roman: *Toprak Kovgunları*, İst.: May, 1982; *Geç de Olsa*, Ank.: Selvi, 1989.
Öykü: *Çürük Kapı*, İst.: May, 1978; *Bir Şarkıyı Dinlerken*, İst.: Cem, 1995; *Küskün Fotoğraflar*, Ank.: İmge, 2004.
Çocuk Romanı: *Yitik Kuzular*, Ank.: Hatiboğlu, 1987.
Çocuk Oyunu: *Yitik Kuzular*, İst.: Esin, 1989; *Çıngırak*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 2000.
Deneme - İnceleme: *Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Romanları (Eğitim, Sanat ve Dil Özellikleriyle İn-*

celenmesi), Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998; *Türkçem Mahzun Ben Mahzun*, Ank.: İmge, 2005.
Diğer: *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*, Ank.: Çark Kitabevi, 1986; *Güzel Yazma ve Konuşma*, (ortak çalışma) 1989; *Türk Dili*, (ders kitabı) 1992; *Öğretemediğimiz Türkçe*, İst.: Çağ Pazarlama, 1999.
Kaynaklar: *BF* (14 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 60; Işık, 86; B. Arpad, "Toprak Kovgunları", *Cumhuriyet*, 25 Mayıs 1982; M. Seyda, "Genç Sanatçılar", *Aydınlık*, 28 Temmuz 1980.

ATEŞ, NİHAT *(28 Nisan 1969 -)* Şair.

Şaziye Hanım ile işçi Fehmi Ateş'in oğlu. Şehremini Lisesi'ni bitirdikten (1987) sonra girdiği İÜ İktisat Fakültesi'ndeki öğrenimini ikinci sınıf öğrencisiyken terk etti. 2001'den beri Gelenek Yayınevi editörü. İstanbul'da yaşıyor, evli. PEN Yazarlar Derneği, TYS üyesi. 1985-1987 arasında General Electrics Basketbol Takımı'nda oynadı.

İlk şiiri (Dinlenen Cadı) 1992'de *İnsancıl* dergisinde yayımlandı, şiir ve yazılarını *Varlık*, *E*, *Sol*, *Kum*, *Yaba*, *Eski* dergilerinde yayımlamayı sürdürdü. İstanbul'da yayımlanan *Mum* dergisinin (1996-97, 24 sayı) genel yayın yönetmenliğini üstlendi. Gerçekçilik çizgisinde olduğunu ifade ediyor.

Yapıtları: Şiir: *Dinlenen Cadı*, İst.: İnsancıl, 1992; *Günışığı Şiirleri*, İst.: Bulunmaz, 1996; *Odkuyusunda Bir Ayna*, İst.: Tohum, 1999; *Bedensiz Kadınlar*, İst.: Papirüs, 2003.
Eleştiri: *Estetik Milat Eleştirileri*, İst.: Donkişot, 2002; *Çöküş Romanları*, İst.: Papirüs, 2003.
Kaynaklar: *BF* (8 Mayıs 2002).

ATEŞ AYVAZ, SEZER *(Antakya, 11 Ağustos 1956 -)* Öykücü.

Sezer Ateş ve Sezer Ayvaz imzalarını da kullandı. Hanife Hanım ile astsubay Ahmet Ateş'in kızı. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı; İÜEF Sosyoloji Bölümü'nü bitirdi. İÜ İktisat Fakültesi'nde "1928-38 Dönemi Kadınlara Yönelik Periyodikler" konulu yüksek lisans tezini, "Türk Romanında Değişen Bir Paradigma: Politik Roman" konulu doktora tezini hazırladı. Ansiklopedi yazarlığı, TRT-2'deki "On'dan Sonra" programında metin yazarlığı yaptı. 1981'den beri öğretmen. İstanbul'da yaşıyor; oyun yazarı Ülkü Ayvaz'la evli, bir çocuk annesi. İlk şiiri ("Anılarda Işık") 1978'de *Türkiye Yazıları* dergisinde çıktı. Öykü, şiir, deneme ve incelemeleri *Milliyet Sanat*, *Varlık*, *Gösteri* ve *Cumhuriyet Kitap*'ta yayımlandı.

Ödül: "Bütün Oteller İstanbul Palas" ile 1987 Akademi Kitabevi Öykü Başarı Ödülü; "Kaşık Düşmanı" ile film eleştirisi dalında 1986 Abdi İpekçi Sanat Yarışması Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Aynalarda Yaz*, İst.: Afa, 1988; *Yeryüzü Taksim*, İst.: Cem, 2000; *Tamiris'in Gece Suçları*, İst.: Can, 2005; *Aynalarda Yaz*, İst.: Can, 2008.
Kaynaklar: *BF* (Mayıs 1999); S. Karaküçük, "Aşksız Kadın Öyküleri", *Cumhuriyet Kitap*, S. 54 (29 Haziran 2000).

ATILGAN, HALİL *(İncirgediği/Karaisalı/Adana, 1946 -)* Halk müziği ve halk edebiyatı araştırmacısı.

Adana Düziçi İlköğretmen Okulu'nu bitirdi (1965). Gazi Eğitim Ens. Müzik Bölümü'ne girdiyse de ekonomik nedenlerden dolayı devam edemedi. Kastamonu, Diyarbakır ve Adana'da ilkokul öğretmenliği, yanı sıra Çukurova Radyosu'nda saz sanatçılığı yaptı (1973-75). Müzik Öğretmenliği Yaz Okulu'nda öğrenim görerek müzik öğretmeni oldu. Aynı zamanda Anadolu Üni. Açık Öğretim Fak. İktisat Bölümü'nden de mezun olan Atılgan, Çukurova Üni. Güzel Sanatlar Bölümü'ne müzik uzmanı olarak atandı (1984); aynı üniversitede Kültür Sanat Merkezi müdürlüğü yaptı. 1990'da Şanlıurfa Devlet Türk Halk Müziği Korosu kurucu şefliğine getirildi; 1993'te Ankara'da Devlet Türk Halk Müziği Korosu'nda görevlendirildi. Halen Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nde müzik danışmanı olarak görev yapmaktadır. TYB, İLESAM ve Türk Folkloru Araştırmaları Kurumu üyesi. Evli ve üç çocuk babası.

İlk yazısı ("Bozlak Nedir?") 1987'de *Sivas Folkloru* dergisinde çıktı. *Türk Folkloru*, *Anadolu Folkloru*, *Erciyes*, *Karaisalı*, *Güneyde Kültür*, *İçel Kültürü*, *Ozan*, *Türkiye İş Bankası Kültür ve Sanat*, *Tarla*, *Güney Su*, *Folklor ve Edebiyat* gibi pek çok dergide yazıları yayımlandı. Atılgan, halk müziği araştırmaları ve derlemeleri yanında müzik-edebiyat ilişkisini göz ardı etmeyen araştırmacılardandır.

Ödül: 1981 Folklor Araştırmaları Kurumu İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü.

Yapıtları: Araştırma-İnceleme: *Âşık Ferrâhî: Hayatı, Şiirleri, Türküleri*, Adana: Çukurova Üni., 1987; *Âşık Dertli Kâzım I*, Adana: kendi yayını, 1990; *Kısaslı Âşıklar*, Şanlıurfa: Özdal Basım Yayın, 1992; *Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma: Neden Arabesk?*, Antakya: Kültür Eğitim Tesisleri, 1993, *Âşık Dertli Kâzım II*, Adana: Adana Valiliği,

1995; *Âşık Dertli Kâzım III*, Adana: Adana Valiliği, 1998; *Çukurova Türküleri*, Adana: Adana Valiliği, 1998; *Ceyhanlı Âşık Ferrâhî*, Ank.: Kültür Bakanlığı Hagem Yayınları, 1998; *İki Taştan İbaret. Abdulvahap Kocaman. Hayatı, Sanatı, Şiirleri*, Adana: Adana Valiliği, 1999; *Malatya Musiki Folkloru*, Ank.: Malatya Belediyesi, 1999.
Monografi: *Burası Mersin*, Mersin: Halk Eğitim Merkezi, 1983; *İskenderun*, Adana: İskenderun Anıt Derneği, 1988.
Kaynaklar: *BF* (2000); Işık, 86-87.

ATILGAN, YUSUF *(Manisa, 27 Haziran [nüfus kaydında 25 Ağustos] 1921- İstanbul, 9 Ekim 1989)* Romancı, öykücü.

Tam adı Yusuf Ziya Atılgan. Nevzat Çorum ve Ziya Atılgan imzalarını da kullandı. Avniye Hanım ile tahsildar Hamdi Atılgan'ın oğlu. Manisa Ortaokulu'nu (1936), parasız yatılı olarak Balıkesir Lisesi'ni (1939) ve ikinci sınıftan sonra askeri öğrenci olarak devam ettiği İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1944). A. N. Tarlan yönetiminde hazırladığı bitirme tezinin konusu "Tokatlı Kâni, Sanat, Şahsiyet ve Psikoloji" idi. O dönemde Akşehir'de bulunan Maltepe Askeri Lisesi'nde bir yıl edebiyat öğretmenliği yaptı (1945). Üniversite öğrenciliği sırasında Komünist Partisi'ne katılarak faaliyette bulunduğu iddiasıyla sıkıyönetim mahkemesince tutuklanarak Ceza Kanunu'nun 141. maddesi uyarınca hapse mahkûm edildi. Altı ay Sansaryan Hanı'nda, dört ay da Tophane Cezaevi'nde olmak üzere on ay hapis yattı. Tahliye olduktan (25 Ocak 1946) sonra doğduğu yer olan Manisa'nın Hacırahmanlı köyüne yerleşti; burada evlenerek uzun süre çiftçilik yaptı. Hacırahmanlı Spor Kulübü'nün kurucuları arasında yer aldı (1950). 1976'da tiyatro oyuncusu Serpil Gence ile ikinci evliliğini yaparak İstanbul'a yerleşti; bir çocuğu oldu. 1980'den sonra, Ü. Tamer'in isteğiyle, Milliyet (daha sonra Karacan) Yayınları'nda danışmanlık ve çevirmenlik, kısa bir süre de Can Yayınları'nda redaktörlük yaptı. Üzerinde çalıştığı *Canistan* adlı romanını tamamlayamadan kalp krizi sonucu Moda'daki evinde öldü; Bülbülderesi Mezarlığı'nda (Üsküdar) toprağa verildi. Hacırahmanlı Belediyesi tarafından "Yusuf Atılgan Halk Kitaplığı" kuruldu (1990). Hakkında yazılan yazı ve röportajlar ve kendisine adanan yazılar ölümünün ardından bazı "Perşembeci Dostları" tarafından *Yusuf Atılgan'a Armağan* adlı kitapta derlendi.

Tercüman gazetesinin 1955'te açtığı öykü yarışmasında birincilik ödülü alan "Evdeki" (Nevzat Çorum adıyla) ve aynı yarışmada dokuzunculuk ödülü alan "Kümesin Ötesi" (Ziya Atılgan adıyla) adlı yapıtları yayımlanan ilk öyküleri oldu (*Tercüman* gazetesi); son öyküsü "Eylemci" ise 1987'de yayımlandı (*Gergedan* dergisi). "Ölü Su" adlı şiiri *Yazı* (1978), "Ayrılık" adlı şiiri ise *Milliyet Sanat*'ta (1980), S. Kierkegaard'dan çevirdiği bazı pasajları *Değişim* dergisinde (1961-62) yayımlandı.

İlk romanı *Aylak Adam*'la modern Türk edebiyatı içinde çok önemli bir yere sahip olan Y. Atılgan, özellikle yabancılaşma ve bunun zorunlu sonucu yalnızlık temasını başarıyla işleyen bir yazar olarak tanındı. Geçimini ailesinden kalan mirasla, herhangi bir işte çalışmak ihtiyacı duymadan sağlayan; kendi tanımıyla "zengin değil ama paralı" bir adam olarak hemen hiçbir sorumluluk üstlenmeden bohem bir hayat yaşayan ve "gerçek sevgiyi arayan" C. adlı genç bir adamın anlatıldığı *Aylak Adam*, öncelikle, Türk edebiyatında çağdaş bireyi olanca trajedisiyle yansıtabilen bir ilk roman olarak öne çıkar. Romanda, "ku-ya-ra" (kumda yatma rahatlığı) ve "a-da-ko" (ağaç dalı kompleksi) kavramlaştırmalarıyla iletilmeye çalışan birey durumları, aynı zamanda bireyin trajedisini de oluşturan gerçeklikler olarak, bireyin özgürlüksüzlüğü, yabancılaşması ve yalnızlığına farklı bir perspektif getirir. C.'ye göre: "Bütün çağların trajedisi(dir) bu, Ku-ya-ra: 'Kumda yatma rahatlığı.' A-da-ko: 'Ağaç dalı kompleksi'. Şimdi kumda yattığım için kuyara diyorum. Daha da genişletilebilir. Kuyara, alışılmış tatların sürüp gitmesindeki rahatlıktır. Düşünmeden uyuyuvermek. Biteviye geçen günlerin kolaylığı. Ya adako? Ağaç dalındaki, gövdeden ayrılma eğilimini farkettin mi bilmem? Hep öteye öteye uzar. Gövdenin toprağa kök salmış rahatlığından bir kaçıştır bu. Özgürlüğe susamışlıktır. Buna ben 'ağaç dalı kompleksi' diyorum. Genç hastalığıdır. Çoğunlukla Kuyara dişidir. Adako erkek. Pek seyrek cins değiştirdikleri de olur. Ağaç dalı kompleksine tutulmuş kişi tedirgindir. İnsanların ağaç dallarını budayıp gövdeye yaklaştırdıkları gibi, yakınları onun içindeki bu Adako'yu da budarlar. Onu gövdeden ayırmamak için ellerinden geleni yaparlar. Kimi insana ne yapılsa yararı olmaz. Asi daldır o. Ayrılır. Balta işlemez ona." Ancak romanın sonu, C.'nin kesin yenilgisiyle gelir çünkü bireyin gövdeden ayrılmak biçiminde dışavurduğu özgürlük isyanı ve öylece kazan-

dığı asi karakter, aynı zamanda gövde (hayat, toplum) tarafından alaşağı edilmesi gereken bir karakterdir; çünkü aykırıdır, uyumsuzdur ve bu yönüyle bünye dışına atılması gerekir. İkinci roman *Anayurt Oteli* ise, *Aylak Adam*'ın C. tipiyle iletmeye çalıştığı kentli bireyin yalnızlığını, Zebercet tipiyle kasabaya; ama daha önemli olarak da yalnızlığın kimsesizlik olarak biçimlendiği bir çıkışsızlığa, bunalıma, giderek de cinayet ve intiharla sonuçlanan bir trajediye taşır. *Aylak Adam*'ın C.'si gibi *Anayurt Oteli*'nin Zebercet'i de esas olarak sevgiyi aramaktadır ancak Zebercet'in yaşadığı sevgi açlığı C.'nin yaşadığıyla kıyaslandığında katıksızdır ve bir dizi cinsel problemle de bütünlenerek bunalım düzlemine taşınır. Yusuf Atılgan'ın ölümünden sonra yayımlanan "bitmemiş" romanı *Canistan* ise romanın yaşandığı zaman dilimi ve coğrafya göz önünde bulundurulduğunda "birey"den, dolayısıyla da birey planında yaşanan çelişki ve açmazdan bağımsızdır; Y. Atılgan, *Canistan*'da, insan gerçekliğine daha dolaysız, hatta güdüsel bir düzlemde yaklaşmaya çalışır. Bu çerçeveden bakıldığında, *Aylak Adam*'ı kentin, *Anayurt Oteli*'ni kasabanın ve *Canistan*'ı köyün romanı saymak gibi bir değerlendirmeden yola çıkılabilir ki bu, Y. Atılgan'ın yazı serüvenine olduğu kadar, Türk romanının serüvenine de farklı bir perspektif getirir. *Canistan*, "köy romanı" gerçekliğine Y. Atılgan'ın kaleminden, Türk edebiyatında örneğine daha önceki örneklerde hiç rastlanmayan biçimde şiddet öğesi ve cinselliğin şiirsel katkısını getirir. Bu çerçeveden bakıldığında *Canistan*, aynı zamanda "can"a, bu da demek ki insana (hayata) yazılmış bir destan niteliğindedir. 1921 yılında bir yaz gecesi başlayan *Canistan*, geriye dönüşler aracılığıyla 1906'ya kadar gidip yeniden 1921 yılına dönerek, Meşrutiyet'ten Kurtuluş Savaşı'na uzayan bir süreçte ve "Duruşma", "Yargıç", "Tanık" bölümlerinde ağırlıklı olarak "Tokuç Ali , Selim ve Kadir"in hikâyesini anlatır; kitabın yazılmadan kalan son bölümünün adı ise "Sanık"tır.

S. Kierkegaard gibi varoluşçu filozoflardan psikanalize, J. Joyce ve W. Faulkner'dan modern dünya edebiyatının ve sinemasının diğer yapıtlarına uzanan bir yelpazede değerlendirilebilecek olan *Aylak Adam* ile *Anayurt Oteli*'nin kahramanları hakkında pek çok inceleme-çözümleme yapılmıştır. Örneğin E. Batur, *Anayurt Oteli*'yle W. Faulkner'ın *Ses ve Öfke* romanı ilişkisi üzerinde dururken H. Yavuz, L. Cavani'nin "Gece Bekçisi" filmi arasında birtakım paralellikler bulmuştur. Ü. Onart ise birtakım "ahlaki" değerlendirmelere maruz kalan *Anayurt Oteli* için "Türk yazınının 'lanetlenmiş' romanlarından biri" tanımını kullanmış ve "özgürlük, olanak, eylem, neden, suç ve sorumluluk" bağlamında romanın düşünsel boyutlarını irdelemiştir.

Anayurt Oteli'nde iletişimsizlik, yaşamın anlamsızlığı, olayların rasyonel bir biçimde açıklanamayacağı, davranışların nedeninin bilinemeyeceği tezi işlenirken, B. Moran'a göre bu tez romanın biçimine de yansımıştır. Y. Atılgan ilk romanı *Aylak Adam*'da klasik anlatı yöntemlerinden yararlanırken *Anayurt Oteli*'ni daha değişik bir yöntemle, "Saçma kavramının göstergesi olarak" kurmaya çalışmıştır. "Ne karakter çizmede, ne olay örgüsü kurmada ne de kullandığı anlatıcı konusunda geleneksel roman konvansiyonlarına uymuş yazar. Atılgan *Aylak Adam*'ı bir roman olarak, *Anayurt Oteli*'ni ise bir tür anti-roman olarak yazmış diyebiliriz" (B. Moran). Yusuf Atılgan'ın tek öykü kitabı *Varlık* ve *a* dergilerinde yayımladığı, gene çağdaş bireyin yalnızlık ve açmazları çerçevesinde örülmüş, ağırlıklı olarak iç gözlem ve deneyime yaslanan öyküler toplamı olan *Bodur Minareden Öteye* adlı öyküler toplamıdır. *Ekmek Elden Süt Memeden* adlı bir de çocuk kitabı bulunan Yusuf Atılgan, anılan bu kitaplar dışında yazdıklarını yayımlamamıştır. Çağdaş bireyi aşk ve yalnızlık temaları çerçevesinde ve dildeki yalınlığının çarpıcılığıyla ileten Yusuf Atılgan, ele aldığı konular kadar o konulara yaklaşım biçimi ve işleyişiyle de farklılaşmış ve Türk romanında modern anlatının öncüleri arasında yer almıştır.

Anayurt Oteli 1987'de Ömer Kavur tarafından aynı adla sinemaya aktarıldı; büyük beğeni toplayan film birçok ulusal ve uluslararası festivalde ödüller aldı.

Ödül: "Evdeki" öyküsüyle 1955 Tercüman Gazetesi Hikâye Yarışması (Nevzat Çorum adıyla, birincilik); "Kümesin Ötesi" öyküsüyle 1955 Tercüman Gazetesi Hikâye yarışması (Ziya Atılgan adıyla, dokuzunculuk); *Aylak Adam* ile 1957-58 Yunus Nadi Roman Armağanı (ikincilik).

Yapıtları: Roman: *Aylak Adam*, İst.: Varlık, 1959; *Anayurt Oteli*, Ank.: Bilgi, 1973; *Canistan*, İst.: YKY, 2000.

Öykü: *Bodur Minareden Öte*, İst.: a Dergisi, 1960; *Eylemci*, (Bütün öyküleri) İst.: Simavi, 1993; *Bütün*

Öyküleri (*Bodur Minareden Öte ve Ekmek Elden Süt Memeden*) İst.: YKY, 2000.
Çocuk Kitabı: *Ekmek Elden Süt Memeden*, İst.: Cem, 1981.
Çeviri: *Toplumda Sanat* (K. Baynes), İst.: Milliyet, 1980.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 60-61; Necatigil, *Eserler*, 30-31, 43; "Atılgan, Yusuf", *TDEA*, I, 224; Özkırımlı, *TEA*, I, 156; *Yusuf Atılgan'a Armağan*, (haz. T. Yüksel, E. Canberk, A. Hatipoğlu, Y. Çotuksöken, M. S. Koz) İst., 1992; N. Gürbilek, "Taşra Sıkıntısı", *Yer Değiştiren Gölge*, İst., 1995, s. 42-67; Özgüç, II, 252-253; E. Batur, "Yusuf Atılgan, Bir Profil Denemesi", *kitap-lık*, S. 41 (Mayıs-Haziran 2000); O. Demiralp, "Bir Ayrıntının Ardında", *aynı yerde*; İ. Ertürk, "Yusuf Atılgan'ın Sinema Salonlarında Bir Gezi Denemesi", *aynı yerde*.

ATİLÂ, FATİH *(Denizli, 29 Mayıs 1953 -)* Romancı.

Fatih Atilla imzasını da kullandı. Cemile Hanım ile öğretmen Ahmet Atilâ'nın oğlu. İlkokulu Bilecik'te, ortaokulu Adapazarı'nda, liseyi Yozgat'ta okudu. 1974'te girdiği Hacettepe Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nden 1979'da ayrıldı. 1984'te girdiği ODTÜ Felsefe Bölümü'nden 1989'da mezun oldu. 1970, 1973 ve 1980'de siyasi nedenlerle üç kez cezaevine girdi. 1980-82 arasında Mersin ve İstanbul'da fotoğrafçılık yaptı. 1989'dan bu yana reklam yazarlığı ve yöneticilik yapıyor. Ankara'da oturuyor; evli ve iki çocuklu.

İlk romanı *Akdeniz'in Kıyısında* 1987'de yayımlandı. Mersin-Adana yolu üzerindeki bir çimento fabrikasının 80 öncesi sendikal savaşımını anlatan bu romanı Fethi Naci "ilginç bir roman, daha doğrusu röportaj-roman, nicedir yazılmasını beklediğim bir romanın habercisi" sözleriyle değerlendirdi. İkinci romanı *Alaturka Rapsodi*'de ise 1919'dan 1982'ye uzanan bir zaman dilimi içinde bir ailenin üç kuşağının öyküsünü anlattı. İ. İpek'in "Alışılmışın dışında, yeni bir dil ve üslupla, yakın tarihimize farklı bir açıdan yaklaşan, ta başından okuru içine alan bir roman" olarak değerlendirdiği *Alaturka Rapsodi* için O. Çalışlar, "bir tarih sorgulaması, farklı bir üslup denemesi" nitelemesini yaptı ve Cumhuriyet tarihini, özellikle yaşadığımız son dönemleri anlatan romanın "yeni bir ses" olduğuna inandığını belirtti.

Yapıtları: Roman: *Akdeniz'in Kıyısında*, Ank.: ADS, 1987; *Alaturka Rapsodi*, İst.: Can, 1998; *Ölü Canlar*, İst.: Can, 2003.
Kaynaklar: *BF* (17 Mayıs 1999); O. Çalışlar, "Promete'nin Anadolu'daki Ateşi", *Cumhuriyet Kitap*, S. 469, 1998; Fethi Naci, "Eleştiri Günlüğü", *Yeni Düşün Dergisi*, Ağustos 1987; İ. İpek, "Fırtına Dindi, Etraf Sessiz", *Yeni Yüzyıl*, 3 Ağustos 1998; N. Kuyaş, "Kitapta Tarih Yılıydı", *Milliyet*, Aralık 1998.

ATİLLA, MEHMET *(Bodrum, 25 Ocak 1959 -)* Şair, denemeci, çocuk öyküleri yazarı.

Fahriye Hanım ile çiftçi Ali Atilla'nın oğlu. Bodrum Akçaalan İlkokulu'nu, Bodrum Turgutreis Ortaokulu'nu (1972), İzmir Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesi'ni (1975) bitirdikten sonra Ankara Yüksek Teknik Öğretmen Okulu'ndan mezun oldu (1979). Teknik öğretmen olarak 10 yıl Samsun'da, 1 yıl da Yozgat Akdağmadeni'nde çalıştı. 1990'da, mezun olduğu Endüstri Meslek Lisesi'ne atandı. İzmir'de yaşıyor; evli, bir çocuk babası. İlk şiiri ("Her Nefes Akıldadır") *Milliyet Sanat* dergisinin 1 Haziran 1984 sayısında yayımlandı. *Cumhuriyet* gazetesi ile *Aydınca*, *Dize*, *Düşlem* ve *Kıyı* dergilerinde yazıyor.

Ödül: *Kıyı* dergisi Ahmet Selim Teymur Köşe Yazısı Yarışması Ödülü ikinciliği; TARİŞ Edebiyat Ödülleri öykü ikinciliği; Mevlüt Kaplan Çocuk Öyküleri birinciliği; PEN Edip Cansever Şiir Özel Ödülü; Arkadaş Z. Özger Şiir Yarışması Jüri Özel Ödülü.

Yapıtları: Çocuk Öyküsü: *İngiltere'den Gelen Konuk*, İst.: Bu, 1997; *Benim Adım Zeybek*, Ank.: Bilgi, 1997; *Defterim Işık Saçıyor*, Ank.: Bilgi, 1997; *Bir Bayram Günü*, İzmir: Özgür Eğitim, 1998; *Uzaydaki Karanfil*, Ank.: Bilgi, 1999; *Dalgalar Nereye Gidiyor*, Ank.: Bilgi, 1999; *Bilgisayardaki Saklambaç*, Ank.: Bilgi, 2002.
Roman: *Yüzümde Kırlangıç Gölgesi*, Ank.: Bilgi, 2002; *Gözlerinde Gece Yok*, Ank.: Bilgi, 2002.
Şiir: *Beşinci Tat Şiirleri*, İzm.: Mayıs, 2004.
Öykü: *Sancı Yılanı*, Ank.: Bilgi, 2004.
Kaynaklar: *BF* (16 Nisan 1999), E. Kaplan, "Mehmet Atilla ile Söyleşi", *Kıyı*, S. 121 (Nisan 1996), s. 10-11.

ATLANSOY, HÜSEYİN *(Mihalıççık/Eskişehir, 1962 -)* Şair.

İlk ve orta öğrenimini Eskişehir'de tamamladıktan sonra bir süre Boğaziçi Üni. Temel Bilimler Fakültesi'ne devam etti; İÜEF Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu. Tokat'ın Almus ilçesinde ilkokul öğretmeni olarak çalışıyor; evli.

İkindi Yazıları, *Yedi İklim*, *Şiir Atı*, *Albatros*, *Bürde*, *Dergâh* gibi dergilerde yayımladığı şiirleriyle tanındı. İlk şiirlerinde A. İlhan ve C. Süreya şiirinden etkilendiği ve "şairce hırçınlığını elden bırakmayan" bir şair olduğu belirtildi (S. Erözçelik). *İntihar İlacı* ile *Balkon*

Çıkmazında Efendilik Tarihi adlı kitaplarında şiir dünyasını oluşturmuş ve sesini bulmuş bir şair olarak ortaya çıktı. Daha sonraki şiirlerinde kendine özgü imgeleri iyice belirginleştirdiği görüldü.

Ödül: *Şehir Konuşmaları* ile 1990 TYB Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *İntihar İlacı*, İst.: Bürde, 1985; *Balkon Çıkmazında Efendilik Tarihi*, İst.: Şiir Atı, 1987; *Şehir Konuşmaları*, İst.: Yazıevi, 1990; *Kaçak Yolcu*, İst.: Kaknüs, 1998; *İlk Sözler*, İst.: Kaknüs, 1998; *Su Burcu (5 Kitap birarada, yeni şiirlerle)*, Ank.: Hece, 2005.

Derleme: *Güldeste*, (genç şairler antolojisi; Ş. Abak ile), İst.: Beyan, 1990.

Kaynaklar: Işık, 88; S. Erözçelik, "Hırçın ve Şair: Hüseyin Atlansoy", *Şiir Atı*, S. 1 (Mart 1986); M. Yalçın, "Hüseyin Atlansoy'un 'Şehir Konuşmaları'", *Sombahar*, S. 3 (Ocak-Şubat 1991).

ATMACA, CEVDET *(Silistre, 23 Şubat 1927 -)* Şair.

Balıkesir'deki ilk ve orta öğreniminin ardından Adana Öğretmen Okulu ve Gazi Eğitim Ens. Resim-İş Bölümü'nü bitirdi (1950). Boğazlıyan Ortaokulu ve Yozgat Lisesi'nde resim, Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü'nde sanat tarihi öğretmenliği yaptı. "Düzlüğü, sadeliği içinde sevimli" diye nitelenen şiirleri *Yaratış*, *İstanbul*, *Ülkü*, *Kaynak*, *Türk Dili*, *Yeditepe*, *Varlık* ve *Dost* dergilerinde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Umut ve Ahval Üzre*, (Mevlüt Koca ile birlikte; "Ahval Üzre" bölümü C. Atmaca'nın) Ank.: II. Sanat Enstitüsü Matbaacılık Bölümü, 1950; *Güzel Acı*, İst.: Minnetoğlu, 1967.

Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 94; M. Körükçü, "Güzel Acı-Üçotuz Para", *Hisar*, S. 63 (Mart 1969); "Atmaca, Cevdet", *TDEA*, I, 225; Karaalioğlu, 76.

ATMACA, İDRİS *(Niğde, 1954 -)* Şair.

1961'de ailesiyle birlikte İstanbul'a göç etti. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladı; İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. İlk şiiri 1973'te *Eflatun* dergisinde çıktı. *Varlık*, *Türk Dili*, *Yazıt*, *İnsancıl*, *In Vivo*, *Şiir Okulu*, *İblis*, *Gerçek Sanat* ve *İzlek* dergilerinde yayımladığı şiirlerle adını duyurdu.

Yapıtları: Şiir: *Sancı*, İst.: kendi yayını, 1974; *Şafak Sökerken*, İst.: kendi yayını, 1978; *Ekmek Arası Umut*, İst.: İnsancıl, 1992; *Seyir*, İst.: Gerçek Sanat, 1992; *Mayası Onur*, İst.: Gerçek Sanat, 1997; *Kapısız*, İst.: Gerçek Sanat, 1998; *Efekare*, İst.: Dönence, 2000; *Odasız Ayna*, İst.: Dönence, 2002; *Filmin Devamı*, İst.: Dönence, 2005; *Peşimde Biri Var*, İst.: Dönence, 2008.

Kaynaklar: Y. Elmas, "Şiiri Kendine Dert Edinen Bir Şair" (söyleşi), *Cumhuriyet Kitap*, S. 554 (28 Eylül 2000); G. Gençay, "İdris Atmaca Şiiri", *aynı yerde*; A. Aydın, "İ. Atmaca ile Şiire Yolculuk", *aynı yerde*.

ATMACA, TAYYİP *(Afşin/Kahramanmaraş, 10 Haziran 1962 -)* Şair.

Nüfus kaydında Tayip. Muzaffer Ali, Ahmet Ozan, Osman Gazi Turaç, Hasan Basri Meses ve Ali Galip Katırcı imzalarını kullandı. Hatice Hanım ile esnaf Osman Atmaca'nın oğlu. Osmaniye Ticaret Lisesi'ni bitirdi. 1993'ten beri memur. *Güneysu* (45 sayı, 1985-93) ve *Kırağı* (1994'ten beri) dergilerini yönetti. Osmaniye'de yaşıyor; evli, üç çocuk babası. İlk şiiri ("Bir Söyleyebilsem") 1979'da *Kelebek* gazetesinde çıktı. Şiirlerini *Türk Edebiyatı*, *Kırağı*, *Düş Çınarı* ve *Patlıcan* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Hüzünlerin Düğünü*, Osmaniye: Cebelibereket Mtb., 1980; *Külüngün Taşlara Çizdiği Nakış*, Adana: Güneysu, 1993; *Sarı Kitap*, Konya: Kırağı, 1997; *Döş Defteri*, Eskişehir: Ardıç, 2006.

Deneme: *Gece Vardiyası*, Eskişehir: Ardıç, 2006.

Kaynaklar: *BF* (11 Ağustos 1999); Işık, 88; zaman.com.tr.

ATOK, OĞUZ KÂZIM *(Erzincan, 24 Mart 1912 - Ankara, 25 Aralık 1980)* Şair, yazar.

İlkokulu Konya'da (1923), ortaokul ve liseyi Kuleli Askeri Lisesi'nde okuduktan (1929) sonra Harp Okulu'nu (1931), Piyade Okulu'nu (1932) ve Harp Akademisi'ni (1938) bitirdi. Askeri görevle İtalya (1954), Fransa (1955-56) ve Almanya'da (1957) bulundu. Erzurum'da alay komutanlığı (1959), Gümüşhane'de askeri valilik ve tümen komutanlığı yaptı. General rütbesiyle emekli oldu.

İlk denemeleri *Milli Mecmua* ve *İçtihat* (1927), şiirleri *Yücel*, *Çağrı*, *Başkent*, *Ilgaz*, *Ülkü*, *Varlık*, *Türk Dili* dergilerinde yayımlandı. Atok için Karaalioğlu, "Kahramanlıklarımızı, tarihimizin parlak sahifelerini çoğunlukla konu olarak alır. Şiirlerinde, umutsuz, karanlık bir dünya görüşü yerine, umutlu, aydınlık, sıcak bir duygu atmosferiyle bizi sarar; doğayı, insanı bize sevdirmeye çalışır" demiştir.

Yapıtları: Şiir: *Atatürk Sendeniz*, İst.: Hatipoğlu, 1951; *Düşlü Düzen*, İst.: Mim, 1962; *24'ün İçi*, Ank.: Baylan Mtb., 1973.

Deneme: *Duymayı, Düşünmeyi Dile Getirme*, Ank.: Ülkü Mtb., 1976.

İnceleme: *Büyük Yanlışlıklar*, Ank.: Genelkurmay, 1951.

Kaynaklar: Nebioğlu, 93; Karaalioğlu, 76; Kurdakul, *Sözlük*, 94; "Atok, Oğuz Kâzım", *TDEA*, I, 225; Işık, 88; Acaroğlu, 49.

ATSIZ, HÜSEYİN NİHAL *(İstanbul, 12 Ocak 1905 - İstanbul, 11 Aralık 1975)* Fikir adamı, şair, yazar.

Atsız, Atlı, Selim Pusat, Bozkurt, Çiftçioğlu, M. Emin, Namık Kemal, Sururi Ermete, T. Bayındırlı imzalarını da kullandı. Deniz Binbaşı Mehmet Nail Bey ile Fatma Zehra Hanım'ın oğlu. Necdet Sançar'ın kardeşi, gazeteci-yazar Yağmur Atsız'ın babası. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra bir süre Askeri Tıbbiye'de okudu (1922-25). Darülfünun Edebiyat Şubesi ve Yüksek Muallim Mektebi'nde öğrenciyken askere alındı. Edebiyat Fakültesi'ni bitirerek (1930) Fuad Köprülü'nün asistanı oldu (1931). Bu sırada çıkardığı *Atsız Mecmua*'daki (15 sayı, 15 Mayıs 1931- 25 Eylül 1932) Türk milliyetçiliğini savunan yazılarıyla dikkat çekti. Hocası Zeki Velidi Togan'ı savunmak amacıyla bir protesto telgrafı çektiği Türk Tarih Cemiyeti genel sekreteri Dr. Reşit Galip maarif vekili olunca Malatya'ya sürüldü (1933). Malatya, Edirne ve İstanbul'da aralıklarla Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı (1933-52). Edirne Erkek Lisesi'nde öğretmenken *Atsız Mecmua*'nın devamı olarak *Orhun*'u çıkardı (9 sayı, 5 Kasım 1933-16 Temmuz 1934; 7 sayı, Ekim 1943-Mart 1944); dergide başbakan Şükrü Saracoğlu'na iki mektup yazarak ("Başvekil Saracoğlu Şükrü'ye Açık Mektup") Maarif Vekâleti'nde "komünist faaliyetler" olduğunu ileri sürmesi, Sabahattin Ali'nin ve bazı öğretim üyelerinin adlarını vermesi ve bakan Hasan Âli Yücel'i istifaya çağırması üzerine dergisi kapatıldı ve öğretmenlik görevinden alındı. Sabahattin Ali'nin, kendisini "vatan hainliği"yle suçlayan Atsız'ı mahkemeye vermesi üzerine bir dizi gösteriye ve olaya (Irkçılık-Turancılık Davası, Tan Olayı, DTCF'deki tasfiye vb) başlangıç noktası sayılabilecek ünlü "Atsız-Sabahattin Ali Davası" (26 Nisan-9 Mayıs 1944) başlamış oldu. Bu davanın sonucunda aldığı dört aylık hapis cezası ertelendi, fakat 9 Mayıs 1944'te tutuklanarak Irkçılık-Turancılık Davası'ndan yargılandı; aldığı altı buçuk yıl hapis cezasının temyiz tarafından bozulması üzerine serbest bırakıldı (Ekim 1945). Bundan sonra tutuksuz olarak yargılandığı bu davadan diğer sanıklarla birlikte beraat etti (1947). Bir süre işsiz kalan Atsız 1949'da Süleymaniye Kütüphanesi tasnif heyetinde görevlendirildi. Demokrat Parti'nin iktidara gelmesi üzerine Eylül 1950'de Haydarpaşa Lisesi'nde öğretmenlik görevine döndü. Bu arada *Orkun* dergisini (68 sayı, 6 Ekim 1950-18 Ocak 1952) çıkardı. Mayıs 1952'de verdiği bir konferans dolayısıyla öğretmenlikten alınarak Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki görevine döndürüldü. 1969'da bu görevinden emekliye ayrıldı. Son olarak *Ötüken* dergisini (143 sayı, 1964-75) aralıklarla çıkardı; bu dergideki bir yazısı nedeniyle on beş ay hapis cezasına çarptırıldı (1973), ancak ertesi yıl cumhurbaşkanı F. Korutürk'ün özel affıyla serbest kaldı. Evli ve iki çocuk babası olan Atsız, Bostancı'daki evinde kalp krizi sonucu öldü; Karacaahmet'te toprağa verildi.

Nihal Atsız 1930'dan başlayarak gazete ve dergilerde yazdığı Türkçülüğü ve Turancılığı savunduğu polemik yazıları, tarih ve edebiyat araştırmalarıyla tanındı. Şamancı-ırkçı bir milliyetçilik anlayışıyla İslamiyeti dışlayan Atsız'ın görüşleri Türkçülük akımı içinde egemen olamamıştır. Ona göre, 1040'ta Selçukluların kurduğu Türk devleti iktidar ve rejim değişiklikleriyle devam etmektedir. İlk romanı *Dalkavuklar Gecesi*, Cumhuriyet'in ilk 15 yılının siyasi bir eleştirisi niteliğindedir. *Bozkurtların Ölümü* ve *Bozkurtların Dirilişi* romanları konusunu Göktürk tarihinden, *Deli Kurt* adlı romanı Osmanlı tarihinden alır. *Ruh Adam* adlı otobiyografik romanında ise aşk, askerlik, töre ve ruh gibi kavram ve değerleri tartışır. Romanlarının yanı sıra şiirler de yazdı; varsağı ve koşma tarzındaki ilk şiirlerinden sonra aruz veznini kullandı. Ölümünün ardından Ötüken Yayınevi *Atsız'a Armağan* (1976) adlı yaşamı ve yapıtlarını anlatan, ona adanmış yazılara yer veren bir kitap çıkardı.

Yapıtları: Roman: *Dalkavuklar Gecesi*, İst.: Arkadaş Mtb., 1941; *Bozkurtların Ölümü*, İst.: Türkiye, 1946; *Bozkurtlar Diriliyor*, İst.: Türkiye, 1949; *Deli Kurt*, İst.: İnkılâp, 1958; *Ruh Adam*, İst.: Ötüken, 1972.

Şiir: *Yolların Sonu*, 1946 (3. bas. Ank.: Afşın, 1963).

Gezi: *Çanakkale'ye Yürüyüş*, İst.: Arkadaş Mtb., 1933.

Mektup: *Atsız'dan Adile Ayda'ya Mektuplar*, (der. A. Ayda) Ank.: Ayyıldız Mtb., 1988.

Araştırma-İnceleme-Yayım: *XVI. Asır Şairlerinden Edirneli Nazmi'nin Eseri ve Bu Eserin Türk Kültürü Bakımından Ehemmiyeti*, İst.: Arkadaş B., 1934; *Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar I*, İst.: Arkadaş B., 1935; *Dokuz Boy Türkler ve Osmanlı Sultanları Tarihi*, (Şükrullah-ı Rûmî'nin *Behcetü't-Tevarih* adlı Farsça tarihinin çevirisi ve incelemesi) İst.: Arkadaş B., 1939; *900 üncü Yıldönümü (1040-1940)*, İst.: Arkadaş B., 1940; *Türk Edebiyatı Tarihi*, (3 fasikül) İst.: Işık B., 1940-43; *Osmanlı Tarihleri I*, (Ahmedî, Şükrullah, Âşıkpaşaoğlu Ahmet Âşıkî, Karamanlı Nişancı Mehmet Paşa ve Bayatlı Mah-

mutoğlu Hasan'ın tarihleri) İst.: Türkiye, 1949; *Osmanlı Tarihine Ait Takvimler*, İst.: Küçükaydın Mtb., 1960; *Tevârih-i Cedîd-i Mir'ât-ı Cihan*, (XVI. yy tarihçilerinden Bayburtlu Osman'ın genel tarihinin Türklerle ilgi bölümünün eleştirel yayımı) İst.: Küçükaydın Mtb., 1961; *Türk Tarihinde Meseleler*, Ank.: Afşın, 1966.

Bibliyografya: *İstanbul Kütüphanelerinde Tanınmamış Osmanlı Tarihleri*, (ayrıbasım) Ank.: Türk Tarih Kurumu B., 1957; *İstanbul Kütüphanelerine göre Birgili Mehmed Efendi Bibliyografyası*, İst.: MEB, 1966; *Kemalpaşaoğlu'nun Eserleri*, (ayrıbasım) İst.: Edebiyat Fak. Mtb., 1966; *İstanbul Kütüphanelerine göre Ebussuud Bibliyografyası*, Ank.: MEB, 1967; *Âli Bibliyografyası*, Ank.: MEB, 1968.

Diğer: *Sartbaşı'na Cevap*, İst.: Arkadaş B., 1933; *Komünist Donkişotu Proleter-Burjuva Nâzım Hikmet Yoldaşa*, İst.: Arkadaş B., 1935; *İçimizdeki Şeytanlar*, İst.: Arkadaş B., 1940; *Hesap Böyle Verilir*, (H. S. Özbek ile) İst.: Arkadaş B., 1943; *En Sinsi Tehlike*, İst.: Aylı Kurt, 1943; *Ordinaryus'un Fahiş Yanlışları (Ali Fuat Başgil'e Cevap)*, İst.: Küçükaydın Mtb., 1961; *Türk Ülküsü*, İst.: Burhan, 1956; *Aziz Türk Milleti*, 1971; *Turancılık Ülküsü*, İst.: Turan, 1978; *Makaleler*, İst.: Baysan, 1992.

Derleme: *Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nden Seçmeler*, Ank.: MEB, 1971.

Kaynaklar: Ergun, II, 562-565; İbnülemin, *Şairler*, 1235-1237; *Atsız'a Armağan*, İst.: Ötüken, 1976; A. Suver, *Nihal Atsız*, İst., 1976; S. Öner, *Nihal Atsız*, İst., 1977; A. Deliorman, *Tanıdığım Atsız*, İst., 1978; O. F. Sertkaya, *Hüseyin Nihal Atsız*, Ank., 1987; Necatigil, *İsimler*, 61; A. B. Ercilasun, "Atsız, Hüseyin Nihâl", *TDEA*, I, 226-227; Kurdakul, *Sözlük*, 95; Karaalioğlu, 77; *Yeni Türk Ansiklopedisi*, c. I, İst., 1985, s. 246-247; Ö. F. Akün, "Atsız, Hüseyin Nihal", *DİA*, IV, 87-91; G. Bakırezer, "Nihal Atsız'ın Düşüncesi", *Toplumsal Tarih*, S. 29 (Mayıs 1996), s. 25-30.

ATTİLÂ, OSMAN *(Afyonkarahisar, 1922 - Ankara, 20 Nisan 1978)* Şair.

Kafkas gazilerinden Cafer Çavuş ile Emine Hanım'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Afyon'da tamamladı (1946). Bir süre Afyon Halkevi'nde çalışıp 1939'da Ankara'ya taşındı. *Ülkü* dergisi ve Ankara Üniversitesi Basımevi İdaresi'nde çalıştı. Bir süre *Bayrak* gazetesini yönetti. *Türk Dili* dergisinin 16 yıl düzeltmenliğini yaptı. Afyon milletvekili olarak TBMM'de bulundu (1965-69). 1976'da Kültür Bakanlığı müşavirliğine getirildi. Mezarı Afyonkarahisar'dadır. Ölümünden önce kitaplığındaki 20.000 kadar yapıtı Afyon'un Gedik Ahmet Paşa Kütüphanesi'ne bağışladı (1975). Âşık geleneği tarzındaki şiirlerini 1939'dan itibaren *Ülkü*, *Yücel*, *Şadırvan*, *Türk Dili*, *Hisar* ve *Çağrı* gibi dergilerde yayımladı. TDK üyesiydi.

Yapıtları: Şiir: *İnaz Köyü Eğitmeni Hasan Koçak'ın Türküsü*, Afyon: Ayyıldız Kitabevi, 1945; *Sabahleyin*, Ank.: Güney B., 1950; *Güpegündüz*, Ank.: Sanat B., [1956?]; *Baştanbaşa*, Ank.: Işık Mtb., 1959; *Gözlerimin Söylettiği*, 1975.

Derleme-Antoloji: *Memleket Şiirleri*, Ank.: CHP Halkevleri Bürosu, 1950; *Afyon Karahisar Türküleri*, Ank.: Karınca Mtb., 1957; *Atatürk 30 Ağustos'u Anlatıyor*, Ank.: Gürsoy B., 1960; *Başlangıcından Bugüne Türk Kahramanlık Şiirleri Antolojisi*, İst.: Ak, 1967; *Atatürk ve Büyük Zafer*, Ank.: Güven Mtb., 1972.

Kaynaklar: Nebioğlu, 93; Necatigil, *İsimler*, 61; Kurdakul, *Sözlük*, 95; Karaalioğlu, 77; "Yitirdiklerimiz", *Türk Dili*, S. 320 (Mayıs 1978), s. 434.

AVAROĞLU, ERTUĞRUL ŞEVKET *(İstanbul, 1909 - ?)* Gazeteci, öykücü.

Bahriye Yüzbaşısı Mehmet Akif Bey ile Hüsniye Hanım'ın oğlu. Babasını küçük yaşta kaybetti. Heybeliada Bahriye Mektebi'ni bedensel yetersizlik nedeniyle yarım bıraktı. 1925'te Yüksek Muallim Mektebi'nin tarih bölümüne girdi. Ancak burayı da bırakarak Sadri Edhem'in teşviki ile *Son Telgraf* gazetesinde muhabirliğe başladı. 1934'e kadar İstanbul gazetelerinde çalıştıktan sonra Ankara'ya giderek Matbuat Umum Müdürlüğü'nde görev aldı; *Tan*, *Vatan*, *Tasvir* ve *Akşam* gazetelerinin Ankara muhabirliğini yaptı. 1935'te Behice Hanım'la evlendi. 1944'te İstanbul'a döndü; bir süre *Tan* gazetesi yazı işleri müdürlüğünde bulundu. Karikatürist Ramiz ile *Mizah* dergisini, M. Faruk Gürtunca ile *Devran*'ı çıkardı; R. Halit Karay'ın *Aydede* dergisinde yazı işleri müdürlüğü yaptı. Daha sonra *Yeni Sabah*'ta yazdı, 1959'da M. Faruk Gürtunca'nın Ülkü müesseselerine genel müdür oldu, *Her Gün* gazetesinde "Sapantaşı" başlıklı fıkralar yazdı. "Nevres Baba" ve "Aşkın Ölümü" gibi yirmiden fazla romanı gazetelerde imzasız olarak tefrika edildi. Öykü ve romanları dışında üç perdelik komedisi *Şeriatcasına* halkevlerinde sahnelendi. Şiirlerini yayımlamadı, ancak bazı şiirleri bestelendi. Bunlardan en ünlüsü Osman Nihat Akın'ın nihavent makamında bestelediği "Kalbimdeki son aşka inerken yine perde"dir.

Yapıtları: Öykü: *Köse Fuad*, 1929; *Olmıyan Şeyler*, İst.: Ülkü B., 1938.

Oyun: *Şeriatcasına*, Ank.: Matbuat Umum Müdürlüğü, 1938; *Vatan Çocuğu*, İst.: Okul ve Öğretmen Yayını, 1945.

Diğer: *Zeki Müren'in İlk Filmi: Beklenen Şarkı*, İst.: Ülkü B., [1953]

Kaynaklar: Nebioğlu, 94; "Avaroğlu (Ertuğrul Şevket)", *İSTA*, III, 1344; "Avarlıoğlu, Ertuğrul Şevket", *TDEA*, I, 229.

AVCI, ZEYNEP *(Kütahya, 6 Haziran 1947 -)* Öykücü.

Zeynep Karabey imzasını da kullandı. Öğretmen Bürran Hanım ile bankacı Atıf Avcı'nın kızı. Erenköy Kız Lisesi'nin orta kısmını bitirdikten sonra Kadıköy Kız Koleji'nden mezun oldu. ODTÜ İdari İlimler Fak. ve İÜEF Sosyoloji Bölümü'nde bir süre okudu. *Cumhuriyet*, *Yeni İstanbul*, *Hürriyet*, *Milliyet* ve *Dünya* gazetelerinde çalıştı. Paris'te Sipa Press'in Türkiye masasında ve TRT Paris Bürosu'nda görev yaptı. *Kelebek* gazetesi ile *Pamukçocuk*, *Focus* ve *İstanbul* dergilerinin yayın yönetmenliğini yürüttü; *Yazko Somut* dergisinde kurucu editör olarak görev yaptı. Bodrum ve İstanbul'da yaşıyor; bir çocuk annesi.

İlk öyküsü ("Bir İftar Öyküsü") 1981'de *Yazko Somut* dergisinde çıktı. Eleştiri, inceleme ve öyküleri *Milliyet Sanat*, *Gösteri*, *Varlık*, *Yazko Edebiyat*, *Yazko Somut*, *Cumhuriyet Kitap*, *Adam Öykü*, *kitap-lık* dergilerinde yayımlandı. "Ponente Feneri" (yön. Ş. Gök), "Şahmeran" (yön. Z. Livaneli), "Nihavent Mucize" (yön. A. Yılmaz) gibi filmlerin senaryolarını yazdı. Öykülerinin yanı sıra çevirdiği pek çok oyun da sahnelendi.

Ödül: *Gılgamış* ile Ankara Sanat Kurumu Ödülü; *Abelard ve Heloise* ile Avni Dilligil En İyi Çeviri Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Kötü Bir Yaratık*, İst.: Yazko, 1983; *Ahşap Köşkün Hanımefendisi*, İst.: Can, 1991; *Aşk Meleğinin İşleri*, İst.: İletişim, 1998; *Suskun Güneş*, İst.: Sel, 2007.
Oyun: *Gılgamış*, İst.: Mitos Boyut, 1997.
Derleme: *A'dan Z'ye Abidin Dino*, İst.: YKY, 2000.
Çeviri: *Giocomo Joyce* (J. Joyce), 1988; *Abelard ve Heloise* (R. Duncan), 1988; *Toplu Eserleri-Shakespeare: Venedik Taciri, Kısasa Kısas, 12. Gece* (W. Shakespeare), 1998.
Kaynaklar: *BF* (10 Ekim 2000).

AY, ARİF *(Bor/Niğde, 9 Aralık 1953 -)* Şair.

Eyüp Önder, Musa Deniz ve Halis Emre imzalarını da kullandı. Havva Hanım ile seyyar satıcı Necip Ay'ın oğlu. İlk ve orta okulu Ankara Balgat'ta, liseyi Bor'da bitirdi. Gazi Üni. Eğitim Bilimleri Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu (1988). Milli Türk Talebe Birliği Ankara Şubesi başkanlığını (1974-76) ve sahibi olduğu *Edebiyat Dergisi*'nin sorumlu müdürlüğünü (1977-84) üstlendi. 1974-90 arasında bir kamu kuruluşunda eğitim şefliği yaptı. 1993'te Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'ndaki müşavirlik görevinden ayrılarak Kırıkkale Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. Ankara'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk babası.

İlk şiiri ("Denizi Giymek") 1975'te *Edebiyat Dergisi*'nde yayımlandı. Şiirleri *Yedi İklim*, *İkindi Yazıları*, *Kayıtlar* ve *Ayane* dergilerinde sıkça yer aldı. Televizyonlarda gösterilen "Bosna Alevler İçinde" adlı çizgi filmin senaryosunu yazdı.

Yapıtları: Şiir: *Hıra*, Ank.: Edebiyat Dergisi, 1978; *Dosyalar*, Ank.: Edebiyat Dergisi, 1980; *Şiirin Kandilleri*, Ank.: Edebiyat Dergisi, 1983; *Gökyüzü Saatleri*, Ank.: Mesaj, 1986; *İmâ Kitabı*, İst.: Yazı, 1989; *Bin Yılın Destanı*, İst.: İz, 1992; *Yirmi Yaş Şiirleri*, İst.: Yedi İklim, 1995; *Dokuz Kandil*, İst.: Yedigece, 1997; *Ateş ve Caz*, Ank.: A, 2001; *Güne Doğan Koşu (Toplu Şiirler)*, Ank.: Hece, 2006.
Öykü: *Saat 24'te Saksafon Dersi*, Ank.: Akçağ, 1991.
Deneme: *Gece Yazıları*, İst.: İz, 1993.
Antoloji: *Anne Hikâyeleri*, Ank.: Devlet Bakanlığı, 1991; *Türk Edebiyatında Anne Şiirleri*, İst.: Akçağ, 2001; *Türk Edebiyatında Çocuklara Şiirler*, İst.: Akçağ, 2001.
Kaynaklar: *BF* (5 Mayıs 1999); *Seviye* (Çorum), (Arif Ay Özel Sayısı) Yıl 3, S. 13 (Mayıs-Haziran 1999).

AY, BEHZAT *(Mersin, 2 Mayıs 1936 - İstanbul, 12 Temmuz 1999)* Romancı, öykücü.

Mehmet Gezer imzasını da kullandı. Fatma Hanım ile yapı ustası ve çiftçi Hakkı Ay'ın oğlu. Yazar Taner Ay'ın babası. Düziçi Öğretmen Okulu'nu (1954) ve Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Eğitim Bölümü'nü (1970) bitirdi. 1954'ten başlayarak çeşitli illerde öğretmenlik yaptı. 1980'de emekliye ayrıldı. Türkiye Öğretmenler Sendikası'nın kuruluşuna katıldı ve ilk yönetim kurulunda yer aldı.

1959'da *Varlık* ve *Demet* dergilerinde yayımlanan "Köyden Geliyorum" başlıklı notlarıyla tanındı. *Sosyal Adalet*, *Yön*, *Türk Solu*, *Cumhuriyet*, *Vatan*, *Politika*, *Demokrat*, *İmece*, *Yelken*, *Türk Dili*, *Türk Dili Dergisi* gibi dergi ve gazetelerde köy sorunlarını konu edinen gezi yazıları ve notları, günlükleri yayımlandı. TYS üyesiydi.

Ödül: "Atatürkçülüğün Yorumu" adlı yazısıyla 1973 Barış Gazetesi Ödülü; "Sınır" adlı öyküsüyle 1982 Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Ödülü öykü dalında mansiyon.

Yapıtları: Roman: *Dor Ali*, İst.: Remzi, 1966; *Sis İçinde*, İst.: Tel, 1973; *Sürgün*, İst.: Tekin, 1975; *O Uzun Yalnızlık*, İst.: Broy, 1993;
Öykü: *Kuşku ve Korku*, İst.: Broy, 1992.
Deneme: *Atatürk'ten Sonra Kir ve Kin*, İst.: Gerçek Sanat, 1994.

İnceleme: *Çanakkale'den Laik Cumhuriyete*, İst.: Broy, 1992.
Not-Günlük: *Köyden Geliyorum*, Ank.: Sevinç Mtb., 1959; *Başkanın Ankara Dönüşü*, Samsun: Yeni Dergisi, 1961; *Gündoğusu*, İst.: Deniz, 1970; *Çırılçıplak Yüreğimle*, 1994; *Kan ve Gözyaşı*, İst.: Dönüşüm, 1997.
Kaynaklar: *BF* (25 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 62; Işık, 90.

AY, LÜTFİ *(İstanbul, 1911 - İstanbul, 28 Ekim 1995)* Tiyatro eleştirmeni.

Ali Fevzi Bey ile Fatma Naciye Hanım'ın oğlu. Galatasaray ilk, orta ve lise kısmında okudu (1928). DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Darülbedayi'de aktör adayı (1928-29), aynı yerde dergi sekreteri (1930-31) oldu. İstanbul ve Ankara'da çeşitli devlet dairelerinde memurluk yaptıktan sonra MEB Tercüme Bürosu'nda çevirmenlik (1942-49) ve Devlet Tiyatrosu'nda Edebi Heyet raportörlüğü ve genel sekreterlik (1949-58), Devlet Konservatuvarı'nda tiyatro tarihi öğretmenliği görevlerinde (1958-61) bulundu. Çalışmalarından dolayı Fransız hükümetince Legion d'Honeur nişanı verilen Ay bir dönem Uluslarası Tiyatro Eleştirmenleri Birliği ikinci başkanlığı görevini de yürüttü.

Yazdığı tiyatro eleştirilerini *Ulus*, *Cumhuriyet*, *Milliyet* ve *Vatan* gazeteleri ile *Varlık*, *Türk Dili*, *Halkçı* ve *Akis* dergilerinde yayımladı. Tamamı sahnelenmiş olan yirmi civarında oyun çevirisi vardır.

Yapıtları: Tiyatro: *Le théâtre Turc*, Ank., 1981.
Çeviri: *Kristias* (Eflatun; E. Günay'la), 1942; *Felsefe Sözlüğü* (Voltaire) 1. c., 1943; *Timaios* (Eflatun; E. Günay'la), 1943; *Herakles* (Euripides), 1943; *Avrupa Mukadderatının Yedi Muamması* (J. Romains), [1944?]; *Müellifle Aktör* (J. Copeau), 1945; *Sevmek Korkusu* (Colette; S. K. Yetkin'le), [1945?]; *Düşman* (A-P. Antoine), 1945; *Öldürdüğüm Adam* (M. Rostand), 1946; *Bir Bardak Su, yahut, Sebep ve Neticeler* (E. Scribe), 1946; *Hayatının Son Yıllarında Goethe ile Konuşmalar* (J. R. Eckermann; S. Baytın'la), 1947; *Memo Bankası* (L. Verneuil; F. Baldaş'la), 1949; *Santiago Şövalyesi* (H. de Montherlant; S. K. Yetkin'le), 1950; *Miras* (R. ve A. Goetz; R. C. Vâfi ile), 1952; *Avare Kadın* (Colette; S. K. Yetkin'le), 1957; *Aşk Acısı* (M. Achard, oyun), 1958; *Becket, yahut, Tanrının Onuru* (J. Anouilh, oyun), 1972; *Eurydice'nin Elleri* (P. Blach, oyun), [1980]; *Hastalık Hastası* (Molière), 1982.
Kaynaklar: Nebioğlu, 95; Kurdakul, *Sözlük*, 97; Karaalioğlu, 79; "Ay, Lütfi", *TDEA*, I, 236; Işık, 90.

AY, TANER *(Bafra, 19 Ekim 1957 -)* Romancı, yazar.

Eğitimci Nermin Hanım ile eğitimci, yazar Behzat Ay'ın oğlu. İlkokulu Erzincan'da orta ve liseyi İstanbul'da okudu. İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. İlk yazısı 1982'de *Yarın* dergisinde yayımlandı. *Yarın*, *Edebiyat 81*, *Oluşum*, *Üç Çiçek*, *Stüdyo İmge* ve *Çalıntı* dergilerinde sinema ve müzik yazıları yayımlandı. 1987'den beri İstanbul'da bir bankada hukuk müşavirliği yapmaktadır. Evli, bir çocuk babası.

Ödül: 1982 Yarın Dergisi Sinema Eleştirisi Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Metruk Zamana Seyahat*, İst.: Telos, 1992; *Marsyas'ın Cesetleri*, İst.: Armoni, 1992.
İnceleme: *Becerikli Bozguncu Riminili Federico Fellini*, İst.: İmge, 1984; *Vesikalık Fotoğraflar*, İst.: İmge, 1984; *Rock ve Şiddet*, İst.: Korsan, 1994; *CinemaScope Kadınlar & CinemaScope Erkekler*, İst.: Çalıntı, 1996; *Astigmat Bakışlar*, İst.: Çalıntı, 1996; *Yeşilçam Sokağı Fotoğrafları*, İst.: Çalıntı, 1999.
Kaynaklar: *BF* (9 Eylül 1999); Necatigil, *İsimler*, 62.

AYAŞLI, MÜNEVVER *(Selanik, 1906 - İstanbul, 20 Ağustos 1999)* Yazar.

Asker bir babanın kızıdır. Babasının görevi gereği çocukluğundan itibaren imparatorluğun çeşitli bölgelerinde bulundu. Bir süre Alman mektebinde okudu. Daha sonra Fransa'da College de France ile Doğu Dilleri Okulu'nda öğrenim gördü. Ünlü doğubilimci Massignon'dan tasavvuf dersleri aldı; bu arada Arapça ve Farsça öğrendi. Viyana büyükelçisi Sadullah Paşa'nın oğlu Nusret Sadullah ile evlendi. Osmanlı Sarayı'nda yetişmiş olmasının yanı sıra Batı'da eğitim görmesi, her iki kültüre ilişkin önemli bir birikime sahip olmasına olanak sağladı; bu birikimin yansıdığı romanları ve anılarıyla tanındı.

Günlük yazıları *Yeni İstanbul* (1965) ve *Sabah* (1968) gazetelerinde, son yıllarda ara sıra *Yeni Asya* gazetesinde yayımlandı. Mistik eğilimleriyle tanınan Ayaşlı'nın *Pertev Bey'in Üç Kızı* ve *Pertev Bey'in İki Kızı* adlı romanları basılmadan önce *Yeni İstanbul* ve *Sabah* gazetelerinde tefrika edildi. Bu iki romanın devamı, ikisini de içererek *Pertev Bey'in Torunları* adı ile basıldı. İstanbul ve bu şehirle ilgili anılarının yer aldığı çalışması *Dersaadet* adıyla kitaplaştı. Denemelerini *Edep Ya Hû* adıyla kaleme aldı. Yazar uzun yaşam süresi içerisinde tanıdığı ilginç kişiliklerin portrelerine *İşittiklerim Gördüklerim Bildiklerim* (1973) adlı kitabında yer verdi.

Ödül: 1984 TYB Üstün Hizmet Ödülü (Fevziye Abdullah Tansel'le paylaştı).

Yapıtları: Roman: *Pertev Bey'in Üç Kızı*, İst.: Sebil, 1968; *Pertev Bey'in İki Kızı*, İst.: Sebil, 1969; *Pertev Bey'in Torunları*, İst., 1976.
Anı-İnceleme-Deneme: *Başvekilimizi Tanıdım*, İst.: Batur Mtb., 1968; *19. Asır Teşrini Sani ve Ötesi Kıbrıs ve Fetvası*, İst.: Dede Korkut, 1971; *İşittiklerim, Gördüklerim, Bildiklerim*, İst.: Güryay Mtb., 1973; *Dersaadet*, İst.: Bedir, 1975; *Edep Ya Hû*, 1984; *Avrupai Osmani Rumeli: Muhteşem İstanbul*, ?, 1990; *Geniş Ufuklarda ve Yabancı İklimlere Doğru*, yy.?, 1991.
Kaynaklar: İ. Enginün, "Ayaşlı, Münevver", *TDEA*, I, 238; Necatigil, *İsimler*, 62-63; S. İleri, "Ayaşlı, Münevver", *DBİA*, I, 468-469; Işık, 91.

AYAZ, MAHMUT *(Kars, 5 Mayıs 1962 -)* Şair.

Kıymet Hanım ile Mürsel Ayaz'ın oğlu. Kartal Lisesi'nden 1983'te mezun oldu. EÜ Sosyoloji Bölümü'nü tamamladı (1988). Radyoculuk ve gazetecilik ile uğraştı. Bir dönem Darıca Kalespor'da futbol oynadı. İzmir'de yaşıyor, bekâr. İlk çalışmaları *2000'e Doğru* dergisinde yayımlandı. *Berfin Bahar* dergisi ve *Aydınlık* gazetesinde yazıları yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Yüzün Bir Hüzün*, İst.: Kara, 1998; *Düşlerime Gömdüm Seni*, İst.: Kora, 2000; *Aşk Utandı*, İst.: Kora, 2004.
İnceleme: *Chat Geyikleri*, İst.: Kora, 2001.
Çeviri: *Babek* (Said Nefisi), İst.: Berfin, 1998.
Kaynaklar: *BF* (14 Mayıs 2002).

AYCI, MEHMET *(Saimbeyli/Adana, 3 Mayıs 1971 -)* Şair.

Mehmet Saim Değirmenci adını da kullandı. İlkokulu doğduğu köyde, ortaokulu Kozan'da (1987) okudu. Eskişehir TCDD Meslek Lisesi'ni bitirdi (1990). Memur olarak TCDD'ye girdi. Ankara Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden mezun oldu (1996). TCDD Basın Müşavirliği görevini yürütüyor. Türkiye Yazarlar Birliği ve MESAM üyesi. Ankara'da yaşıyor.

İlk şiirleri *Yeni Hür Söz* gazetesinde çıktıktan sonra, 1980'den itibaren çalışmaları *Güneysu*, *Yeni Sıla*, *Sabır*, *Palandöken*, *Erciyes*, *Şafak* (Batı Trakya), *Harman*, *Yedi İklim*, *Avaz*, *İkindi Yazıları*, *Mina*, *Tepe Edebiyat*, *Kırağı*, *Ruzigâr*, *Yanlız Ardıç*, *Jurnal*, *Yeni Dergi*, *Çerağ*, *Sağduyu* gazete ve dergilerinde yayımlandı.

Ödül: 1993'te *Türkiye* gazetesinin düzenlediği Bosna konulu şiir yarışmasında üçüncülük ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Mor Kitap*, Ank. Kırağı, 1990; *Aşk Bir Deniz Rüyası*, İst.: Beyan, 1999; *Yakı*, Ank.: Ebabil, 2007; *Derin*, Ank.: Ebabil, 2008.
Deneme: *Mürekkep Ten*, Ank.: Elips, 2007; *Zehirli Ağaçlar Albümü*, Ank.: Elips, 2007.
Antoloji: *Bosna Şiirleri*, 1993; *Akma Tuna Akma, Ben Bir Dertliyim: Türk Şiirinde Bosna*, Ank.: Ocak, 1994.
Antoloji: *İçinden Tren Geçen Şiirler*, (Mehmet Saim Değirmenci adıyla), Ank.: Kül Sanat, 2005.
Kaynaklar: Işık, 92; ayb.org.tr.

AYÇİÇEK, ARZU K. *(Divriği/Sivas, 1949 -)* Şair.

Divriği Kız Sanat Okulu mezunu (1971). Edebiyatçılar Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası ve BESAM üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli, iki çocuk annesi. İlk şiiri 1974'de *Yeni Ortam* gazetesinde yayımlandı. Şiirleri, *Damar*, *Çağdaş Türk Dili*, *Eşik*, *Kıyı*, *İnsancıl*, *Dize*, *Düşlem* gibi dergilerde yayımlandı.

Ödül: 1995 Mavi Dergisi İlk Yapıtlar Ödülü; *Herkesin Bir Uzağı Var* ile 1996 Dünya Kitap Ödülü; 1996 Salih Bilgin Şiir Ödülü; 1998 Ege Kadın Dayanışma Ödülü; 1999 Balsan Şiir Ödülü; "Ateşin Türküsü" şiir dosyası ile 2007 M. Sunullah Arısoy Şiir Ödülü; "Yanık Karanfiller" şiir dosyası ile 2008 Bülent Ecevit Şiir Yarışması Birincilik Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Şehrinizde Kalamam*, Ank.: Suteni, 1995; *Herkesin Bir Uzağı Var*, İst.: Dünya, 1998, *Bir Göçün Haritası*, İst.: Dünya, 1998; *Menekşeli Avlular*, İst.: Gerçek Sanat, 2003.
Kaynaklar: Işık 06, 473; tr.wikipedia.org.

AYÇİL, ALİ *(Çayırlı/Erzincan, 5 Eylül 1969 -)* Şair.

Münire Hanım ile çiftçi Talip Ayçil'in oğlu. İlk, orta, lise öğrenimini Çayırlı'da tamamladı. Erzurum Atatürk Üniversitesi Tarih Bölümü mezunu. Yayınevi editörlüğü, öğretmenlik yaptı (1991-2005). 2005'ten beri kültür ve tarih dergisi *Mostar*'ın editörlüğünü yapıyor. TRT 2 televizyonun'na "Şiirle Gelenler" adıyla bir program hazırladı (2008). İstanbul'da yaşıyor; bekâr. İlk şiiri ("Yeşildeniz") *Dergâh* dergisinde çıktı (1994). Şiirleri *Dergâh* ve *Hece, kitap-lık* dergilerinde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Arasta'nın Son Çırağı*, İst.: Şule, 2000; *Naz Bitti*, İst.: Şule, 2001.
Deneme: *Ceviz Sandıkları ve Para Kasaları*, İst.: Şule, 2002; *Kovulmuşların Evi*, İst.: Timaş, 2008.
Öykü: *Sur Kenti Hikâyeleri*, İst.: Şule, 2004.
Kaynaklar: *BF* (1 Ekim 2008); Işık 06, 473; M. Kutlu, "Naz Bitti", *Yeni Şafak* (2001); Ş. Bilsel, "Sur Kenti Hikâyeleri", *Virgül* (2007); S. Yalsızuçanlar, "Kovulmuşların Evi", *Zaman Kitap* (2008).

AYDA, ADİLE *(St. Petersburg/Rusya, 22 Şubat 1912 - Ankara, 1992)* Yazar.

Kâmile Hanım ile siyaset ve bilim adamı Ord. Prof. Sadri Maksudi Arsal'ın kızı, romancı Gönül Pultar'ın annesi. İlköğrenimini Paris ve Berlin'de, ortaöğrenimini Dame de Sion Lisesi'nde tamamladı. AÜ Hukuk Fakültesi'ni ve DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Aynı bölümde asistanlık, İÜ Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde doçentlik yaptı (1944). Fakülteden ayrılarak Dışişleri Bakanlığı'nda görev aldı (1958). Cumhurbaşkanlığı kontenjanından senatör oldu (1976-80). Türkiye Kadınlar Konseyi'ni kurarak fahri başkanlığını üstlendi. Evliydi ve iki kızı vardı. Sanat ve eleştiri yazılarını *Cumhuriyet* gazetesinde (1946-49), edebi anılarını *Hisar* dergisinde yayımladı.

Yapıtları: Edebi İnceleme-Eleştiri: *Le Drame intérieur de Mallarmé ou l'orgine des symboles mallarméns*, İst., 1955; *"Bourgeois Gentilhomme" Komedisinin Yazılış Sebepleri Hakkında Yeni Bir İzah*, İst.: İstanbul Mtb., 1956; *Yahya Kemal'in Fikir ve Şiir Dünyası*, İst.: Hisar, 1979; *Bir Demet Edebiyat*, (makaleler) Ank.: Türkiye İş Bankası, 1998.
Tarih: *Etrüskler Türk mü idi?*, İst.: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, 1974 (Fransızcası Paris, 1971); *Etrüsklerle İskitler Arasında Benzerlikler*, (ayrı basım) Ank.: Türk Tarih Kurumu B., 1979; *Pelasglar Kim İdiler?*, (ayrı basım) Ank.: Türk Tarih Kurumu B., 1983; *Türklerin İlk Ataları*, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1987; *Etrüskler (Tursaklar) Türk İdiler: İlmi Deliller*, (ayrı basım) Ank.: Ayyıldız Mtb., 1992 (Fransızcası 1985).
Anı: *Böyle İdiler Yaşarken*, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1984; *Atsız'dan Adile Ayda'ya Mektuplar*, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1988.
Mülakat: *Yahya Kemal: Kendi Ağzından Fikirleri ve San'at Görüşleri*, Ank.: Ajans-Türk, 1962.
Biyografi: *Sadri Maksudi Arsal*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1991.
Kaynaklar: *BF* (18 Eylül 1999; kızı Gönül Pultar'dan); Necatigil, *İsimler*, 63; "Ayda, Adile", *TDEA*, I, 239; Karalioğlu, 80.

AYDEMİR, AYDIN *(Beypazarı/Ankara, 20 Mart 1932 - Didim, 23 Mayıs 2008)* Yazar.

Assiye Hanım ile çiftçi Ömer Aydemir'in oğlu. Ortaöğrenimini Ankara Hasanoğlan Atatürk Öğretmen Okulu'nda yaptı. İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdikten (1958) sonra öğretmenliğe başladı; Anadolu'nun çeşitli yerlerinde ilkokul, ortaokul ve lise öğretmenliği yaptı, bir dönem de İstanbul Eğitim Enstitüsü'nde edebiyat öğretmeni olarak çalıştı. 1965'te Türkiye Öğretmenler Sendikası'nın (TÖS) kurucu dönem genel sekreterliği yaptı. Aynı yıllarda kurulan Tüm Öğretmenler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nin (TÖYKO) kurucu genel başkanlığına getirildi. 1971'deki askeri müdahaleden sonra kurulan Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği'nin (TÖB-DER) kurucularından oldu. 1982'de emekli olduktan sonra Didim'e yerleşti. Evinde başına dayadığı av tüfeğini ateşleyerek intihar etti.

Bir dönem Ankara'da yayımlanan *İmece* dergisinin yöneticiliğini yaptı. Yazı, röportaj ve şiirleri *İmece*, *Çaltı*, *Birlik*, *Varlık*, *Yön*, *Gerçek Sanat*, *ABeCe*, *Kıyı*, *İnsancıl* gibi dergilerde ve *Cumhuriyet* gazetesinde yer aldı. *Öğretmen* gazetesinin sürekli yazarı oldu. Son olarak Didim'de yayımlanan ve kurucuları arasında bulunduğu *Yeni Didim* gazetesinin kültür-sanat sayfasının sürekli yazarlığını yaptı. Toplumsal gerçekçiliği benimseyen yazarın 1970'te yayımlanan *Nâzım* adlı kitabı Türkiye'de Nâzım Hikmet'in yaşamı ve yapıtları üzerine yapılmış ilk çalışmalardan biridir.

Yapıtları: İnceleme - Anı: *Nâzım*, İst.: Cem, 1970, genişletilmiş basım, İst.: Broy, 1986; *Nâzım Nâzım*, İst., Broy, 1986; *Herşeye Rağmen - Bir Devrimcinin Öyküsü*, İst.: Güldikeni, 2000; Nasıl Unutulur, 2004.
Kaynaklar: *BF* (1 Temmuz 1999); *İnsancıl*, S. 60 (Ekim 1995); T. Köse, "Nâzım'ın Çevresinden Dost Manzaraları", *Cumhuriyet Dergi*, S. 519 (27 Ocak 2000), s. 7.

AYDEMİR, KADİR *(İstanbul, 13 Eylül 1977 -)* Şair.

Cemile hanım ile işçi Turgut Aydemir'in oğlu. İlk, orta öğrenimini İstanbul'da gördü. Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde İşletme öğrenimini yarıda bıraktı. *Başka Şiir* dergisini çıkardı (1997-2001). *Beyaz Ölüm Kuşları* adlı bir fanzin yayımladı (1998-2000). İnternette Yitik Ülke şiir sitesini kurdu; Yitik Ülke yayınlarının kurucusu ve sahibi. *Cumhuriyet* gazetesinde çalışıyor. Edebiyatçılar Derneği ve Türkiye Gazeteciler Sendikası üyesi. İstanbul'da yaşıyor, bekâr.

İlk şiiri *Şiir oku* dergisinden çıktı (1997). *Edebiyat ve Eleştiri*, *Budala*, *e*, *Şiir Oku*, *Virgül*, *Varlık*, *sonra*, *No* gibi dergilerde şiir ve yazıları yayımlandı. *Gölü Emen Mektup* adlı şiir kitabı Azerice yayımlandı. Ermenice, Japonca, Bulgarcaya şiirleri çevrildi.

Ödül: *Dikenler Sarayı* ile 2002 İsviçre Hastanesi Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Sessizliğin Bekçisi*, İst.: Hera, 2001; *Dikenler Sarayı*, İst.: Eti, 2002; *Rüzgârla Saklı*, İst.: Yitik Ülke, 2007.

Öykü: *Aşksız Gölgeler*, İst.: Yitik Ülke, 2007.
Antoloji: *Cunda Öyküleri*, İst.: Yitik Ülke, 2007; *Ekşi Öyküler*, İst.: Yitik Ülke, 2007; *Bozcaada Öyküleri*, İst.: Yitik Ülke, 2009.
Kaynaklar: *BF* (20 Eylül 2008).

AYDEMİR, SALİH *(Amasya, 10 Ocak 1967 -)* Şair.

Perihan Hanım ile öğretmen Sefer Aydemir'in oğlu. Ulukışla Lisesi'ni bitirdi. 9 eylül Üni. İşletme Bölümü mezunu (1992). 1996-99 yılları arasında öğretmenlik yaptı. Halen edebiyat dergiciliği ve yayımcılık ile uğraşıyor. İstanbul'da yaşıyor, evli. İlk Öyküsü (Gündelik Hayatın Gözleri Şaşıdır) *Mozaik Şiir-Sanatı İnadı* dergisinde yayımlandı (1997). *Fayton*, *Sevi*, *Mum*, *İskenderiye Kütüphanesi*, *Budala* dergilerinde yer aldı. *Öteki-siz* dergisi ve yayınevini yönetiyor. Edebiyatçılar Derneği ve Yayıncılar Birliği üyesi.

Yapıtları: Şiir: *(h)içlenmeler*, İst.: İlgi, 2000; *Meriç Hanım*, İst.: Öteki-siz, 2002; *Akıl Ayazı*, İst.: Etikus, 2005; *Hüzünlü Isırgan*, İst.: Şiirden, 2007.
Deneme: *Akıntılar*, İst.: Babil, 2008.
Kaynaklar: *BF* (Temmuz 2002).

AYDEMİR, ŞEVKET SÜREYYA *(Edirne, 1897 - Ankara, 25 Mart 1976)* Yazar.

Demir, Kadri Osman, Şaziye Sabiha, Süreyya imzalarını da kullandı. İlk ve orta öğrenimini Edirne'de tamamladı (1910). Edirne Muallim Mektebi'nde okurken Turancı görüşleri benimsedi. 1915'te gönüllü yedek subay olarak I. Dünya Savaşı'na katıldı; Kafkas Cephesi'ndeki savaşlar sırasında Sarıkamış'ta yaralandı. 1919-20 arasında Azerbaycan'da öğretmenlik yaptı, ardından Moskova Üniversitesi'nde iktisat öğrenimi gördü. Bu dönemde Marksizme ilgi duymaya başladı ve Türkiye Komünist Partisi'ne (TKP) üye oldu; Bakû'da toplanan Doğu Halkları Kongresi'ne katıldı. 1923'te Moskova Şark Üniversitesi'ndeki eğitimini tamamladıktan sonra yurda döndü, TKP yönetiminde görev aldı ve *Aydınlık* dergisinde yazılar yazmaya başladı. Dergi 1925'te kapatıldı ve Aydemir gizli faaliyetlere katıldığı gerekçesiyle İstiklal Mahkemesi'nde yargılandı, 10 yıl hapse mahkûm oldu. 1,5 yıl sonra aftan yararlanıp çıktı. 1927'de yeniden tutuklanarak yargılandı ve beraat etti. Hapis yattığı dönemde üzerinde çalıştığı eğitim raporu Maarif Vekâleti'nin ilgisini çekti. Bundan sonra komünizmden uzaklaşan Aydemir, Atatürk ilkeleri ve devrimleri üzerinde yoğunlaştı. 1928-51 arasında eğitimci ve iktisatçı olarak Ticaret Lisesi müdürlüğü, Ankara İktisat Vekâleti Sanayi Tetkik Heyeti başkanlığı gibi devlet görevlerinde bulundu, 1951'de emekli oldu ve kendini tümüyle yazarlığa verdi. Cebeci Asri Mezarlığı'nda gömülüdür.

Aydemir 1932-34 yılları arasında yayımlanan ve Kemalizm'in düşünsel temellerini oluşturmayı hedefleyen *Kadro* dergisinin kurucularından biridir. Devlet görevlisi olarak çalışırken ekonomik ve sosyal konularda eserler vermiş, resmi görevinden emekli olduktan sonra edebi ve düşünsel konulara yönelmiştir. 1961'de yayımlanmaya başlayan *Yön* dergisinde yazılar yazdı. 1959'da yayımlanan otobiyografik romanı *Suyu Arayan Adam*'da "bir ömrün hikâyesi içinde bir çağın tarihini" anlattı. Atatürk, İsmet İnönü, Enver Paşa, Adnan Menderes gibi yakın tarihin önemli siyaset ve devlet adamlarının yaşamöykülerini ele aldığı kitaplarında aynı zamanda dönemin siyasal ve toplumsal ortamını da işledi.

Yapıtları: Roman: *Suyu Arayan Adam*, (otobiyografik roman) Ank.: Öz, 1959; *Toprak Uyanırsa*, (anı-roman) İst.: Remzi, 1963.
Biyografi: *Tek Adam*, 3 c., İst.: Remzi, 1963-65; *İkinci Adam*, 3 c., İst.: Remzi, 1966-68; *Menderes'in Dramı*, İst.: Remzi, 1969; *Makedonya'dan Ortaasya'ya Enver Paşa*, 3 c., İst.: Remzi, 1970-72.
Diğer: *Lenin ve Leninizm*, (imzasız; Sadrettin Celal ile) İst.: Aydınlık Külliyatı, 1924; *Grev Nedir?*, (Kadri Osman imzasıyla) İst.: Aydınlık Kütüphanesi, 2. bas., 1340/1924; *Cihan İktisadiyatında Türkiye*, Ank.: Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti, 1930; *Kitap Kooperatifçiliği ve Tasarruf Terbiyesi*, Ank.: Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti, 1932; *İnkılâp ve Kadro*, Ank.: Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, 1932; *Halk İçin İktisat Bilgisi*, Ank.: Ulusal Ekonomi ve Arttırma Kurumu, 1938; *İhtilâlin Mantığı*, İst.: Remzi, 1973; *Kahramanlar Doğmalıydı*, (denemeler) İst.: Çağdaş, 1974; *Kırmızı Mektuplar ve Son Yazıları*, İst.: Çağdaş, 1979; *Lider ve Demagog*, İst.: Remzi, 1999.
Kaynaklar: M. Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar (1908-1925)*, Ank., 1978, s. 342-343, 521; Necatigil, *İsimler*, 63; Nebioğlu, 98; Kurdakul, *Sözlük*, 98; R. Mutluay, *100 Soruda Çağdaş Türk Edebiyatı (1908-1972)*, İst., 1973; H. İ. Göktürk, *Bilinmeyen Yönleriyle Şevket Süreyya Aydemir (Yaşamı-Görüşleri-Eserleri)*, Ank., 1977; N. Akbayar, "Aydemir, Şevket Süreyya", *TDEA*, I, 240.

AYDIN, LÜTFİYE *(Gaziantep, 8 Ağustos 1949 -)* Öykücü.

Lise yıllarında Şelda Birecikligil imzasıyla şiirler yazdı. Naciye Hanım ile fıstık eksperi

Ömer Birecikligil'in kızı. İlk ve orta okulu Gaziantep'te, liseyi Gaziantep İlköğretmen Okulu'nda okudu. İzmir Buca Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. Öğretmenlik, düzeltmenlik yaptı. TRT Ankara radyosunda "Arkası Yarın" dizileri ve radyo oyunları yazdı; TRT-2'de "Şarkılar Neyi Söyler" adlı müzik belgeselini hazırladı. TRT'de uzman dramaturg olarak çalışıyor. TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli, bir çocuk annesi.

İlk şiiri 1968'de Gaziantep'te yayımlanan *Seziş* dergisinde çıktı. Şiir ve öykülerini *Varlık*, *İnsancıl*, *Kıyı* ve *Damar* dergilerinde yayımladı. Genellikle yaşanmışlıktan filizlenen kurgular olduğunu belirttiği öykülerinin kahramanlarını çoğunlukla kadınlardan seçen Aydın, kendisini "duygusal gerçekçi" olarak nitelendiriyor.

Ödül: 1991 ve 1992 Ömer Seyfettin Öykü Yarışması'nda özel ödül ve üçüncülük; 1997 TRT Radyo Yayıncılığının 75. Yılı Yarışması'nda radyo tiyatrosu dalında mansiyon; 1998 Kültür Bakanlığı "Cumhuriyet'in 75. Yılı Eser Yarışması"nda Öykü Büyük Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *İkili Yalnızlık*, Ank.: Memleket, 1985; *Cemre*, Ank.: An, 1990; *Senginsemai Bir Ölüm*, İst.: İnsancıl, 1992; *Ölüm Erken Bir Akşamdır*, İst.: Simavi, 1994; *Kül Tablet*, Ank.: Öteki, 1997; *Tsunami*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998; *Gri Gül*, İst.: Can, 2006.

Kaynaklar: *BF* (3 Haziran 1999).

AYDIN, MEHMET *(Bayat/Emirdağ/Afyon, 4 Mart 1923 -)* Şair, yazar.

Afyon Lisesi'ni (1943) ve İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1948) bitirdi. Türkçe ve edebiyat dersleri öğretmeni olarak ilköğretmen okulları ile köy enstitülerinde çalıştı; Mimar Sinan İlköğretmen Okulu (1948-49), Cılavuz Köy Enstitüsü (1950-52), Pulur Köy Enstitüsü (1952-54) ve Bursa Eğitim Enstitüsü'nde (1959-61) görev yaptı. 1962-63 arasında Fransa'da kaldı. Daha sonra Belgrad Üniversitesi'nde Türk dili okutmanı olarak çalıştı (1967-68). Türkiye'ye dönüşünden sonra yine öğretim üyesi olarak Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü (1968-72 ve 1974) ile Konya Selçuk Eğitim Enstitüsü'nde görev yaptı (1972-74). Son görev yeri olan Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Batı edebiyatı dersleri okuttu. TYS, Edebiyatçılar Derneği, Çağdaş Türk Dili Derneği, Türk Folklor Araştırmaları Derneği, Sivil Emekliler Derneği, Ankara Sanat Kurumu üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli ve üç çocuk babası.

İlk yazısı ("Sarıdan Yeşile Doğru") 1953'te *Varlık* dergisinde yer aldı. Halk şiiri geleneğinden de yararlanarak yazdığı şiirleri ve diğer ürünleri *Çağdaş Türk Dili*, *İnsancıl*, *Kıyı*, *Damar*, *ABeCe*, *Öğretmen Dünyası* dergileri ile *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı. Ülke gerçeklerini yalın bir dille yansıtan şiirleri ile tanındı.

Ödül: *Özgürlüğe Açılan Eller* ile 1970 TRT Sanat Ödülleri Yarışması Büyük Ödülü; 1974 Oluşum Dergisi Eleştiri Dalı birincilik ödülü; 1989 Abdi İpekçi Deneme Yarışması'nda mansiyon; 1991 Güneş Dergisi Şiir Yarışması ikincilik ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Özgürlüğe Açılan Eller*, Ank.: Yeni Desen Mtb., 1971; *Işığın Kavgası*, İst.: Öncü Kitabevi, 1979; *Halkın Soluğu*, Ank.: Osmanlı Mtb., 1979; *Yeryüzü Sancısı*, Ank.: Tunalı Mtb., 1985; *Yürekte Yanan Dünya*, Ank.: Hatipoğlu Mtb., 1988; *Mavi Ter*, Ank.: Başak, 1992; *Işıltılar*, Ank.: Başak, 1995; *Derin Bir Aynadan*, Ank.: Damar, 1999; *Bozkırı Aydınlatan Mavi*, İst.: Didem Sahaf, 2006.

İnceleme-Araştırma: *Eğitim Enstitüleri Rehberi*, Bursa: Özgü, 1964; *Meşhur Olan Fakir Çocuklar*, İst.: Anten, 1967; *Batı Edebiyatı*, Ank.: Ajans Türk Mtb., 1975; *Bayat Boyu ve Oğuzların Tarihi*, Ank., 1984; *Hasan Hüseyin Korkmazgil (Yaşamı-Sanatı)*, Ank.: Hatipoğlu Mtb., 1987; *Şairlerden İzler*, Ank.: Emek, 1993; *Ne Yazıyor Bu Kadınlar: Osmanlıdan Günümüze Örnekleriyle Kadın Şair ve Yazarlar*, Ank.: Emek, 1995; *Yunus Emre, Nasreddin Hoca ve Hacı Bektaşı Veli Düşüncesinde Hoşgörü*, Ank., 1995; *Milli Bütünlüğümüz ve Hacı Bektaşı Veli*, (E. R. Fığlalı ile) Ank.: Atatürk Kültür Merkezi, 1997; *Türlü Yönleriyle Tekerlemeler*, 1998; *Edebiyatın Kıyılarında*, 1998; *Oğuz ve Türkmen Kültür Şöleni*, 2000; *Meşhur Olan Fakir Çocuklar*, 2001; *Ankara'da Resim Sergilerinden Notlar*, 2001, *Ömrün Derin Sularında*, 2002; *17. Yüzyıl Divan Şairlerinden Vecdi Divanı*, 2003.

Derleme-Sözlük: *Çocuklara Seçme Masallar ve Hikâyeler*, İst.: Anten, 1966; *Geliştirilmiş ve Açıklamalı Deyimler Sözlüğü*, Ank.: Emek, 1992; *Geliştirilmiş ve Açıklamalı Atasözleri*, Ank.: Emek, 1992; *Türk ve Dünya Edebiyatından Şairler ve Yazarlar*, Ank.: Emek, 1992.

Söyleşi: *Sözden Yazıya*, (ortak kitap) 1996.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 63; Kurdakul, *Sözlük*, 101; Işık, 93.

AYDIN, REFİK *(Söke, 1950 -)* Öykücü.

Nazilli İlköğretmen Okulu'ndaki öğreniminin ardından Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi (1972). Çeşitli ortaokul ve liselerde Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. *Demokrat İzmir* gazetesi ile *Dönemeç*, *Oluşum*, *Somut*, *Edebiyat 81*, *Ortaklaşa*, *Milliyet Çocuk* ve *Yarın* dergilerinde öyküleri yayımlandı. İlk kitabında topladığı öykülerinde Cumhuriyet dönemi insan, emek ve düzen ilişkilerini

geleneksel öykü anlayışıyla işledi. Sonraki öykülerinde yer yer psikolojik atmosfere dayalı bir anlatımı öne çıkardı.

Yapıtları: Öykü: *Haziran Sabahı*, İzmir: Karınca Mtb., 1980; *Ter Soğudukça*, İzmir: Gündem, 1984; *Yıldızlar Bizden Yana*, İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi, 1996; *Selam Söyle*, İzmir: Sergi, ?.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 99.

AYDINGÜN, HALDUN *(Adapazarı, 19 Ağustos 1958 -)* Yazar, fotoğrafçı.

Tam adı Rasih Haldun Aydıngün. Aynur Hanım ile desinatör Mehmet Feridun Aydıngün'ün oğlu. Saint-Joseph Lisesi'ni (1978), Boğaziçi Üni. Endüstri Mühendisliği Bölümü'nü (1984) bitirdi. 1994'e kadar bir tekstil firmasının ihracat müdürlüğünü yaptı. Halen serbest yazar, fotoğrafçı ve internet dizayncısı. Açık Radyo'da "Şehir İnsanı ve Doğa" adlı programı hazırlıyor. 1978'den bu yana dağcılıkla uğraşıyor. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuklu. Yazılarını *Cumhuriyet Dergi*, *Outdoor*, *Gezi*, *Skylife*, *Atlas* gibi dergilerde yayımladı.

Yapıtları: Bilimkurgu: *2000'li Yılların Öyküleri*, İst.: Yayınevi, 1987; *Dağın Ötesi*, İst.: Uçanbalık, 1996; *Boğaziçi ve Ötesi*, İst.: Ve, 1999; *Planımız Katliam*, İst.: Okuyanus, 2001.
Dağcılık ve gezi: *Aladağlar*, İst.: Redhouse, 1987; *Doğada Yaşam ve Gezi Notları*, İst.: Yayınevi, 1992; *Benimle Dağa Çıkar mısın?*, İst.: Yayınevi, 1993; *Bir Zirve Daha Var*, İst.: Yayınevi, 1996; *Dağın Var mı Derdin Var*, İst.: Homer, 1999; *Ballıkayalar* (D. Palut ile), İst.: Homer, 2002; Antalya, 2002.
Kaynaklar: *BF* (2002).

AYEL, EDİP *(İstanbul, 23 Ağustos 1894 - İstanbul, 17 Ocak 1957)* Şair.

Galatasaray Sultanisi'ni bitirdikten sonra Paris'e giderek yüksek ziraat öğrenimi gördü (1914). Yurda döndükten sonra bir süre çeşitli işlerde çalıştı. İstanbul liselerinde Fransızca öğretmenliği yaptı (1922-55). Türkçe ve Fransızca şiirler yazdı. Bazı şiirleri Patrice Buet'nin yayımladığı *Poèmes français de poètes étrangers* (Paris, 1938) adlı antolojide yer aldı. Şiirlerini ikisi Türkçe ve ikisi Fransızca olmak üzere dört kitapta topladı. Aruz ölçüsüyle, fakat yalın bir dille yazdığı Türkçe şiirleri ilk kez *Çınaraltı* dergisinde yayımlanırken, derginin yayın yönetmeni O. S. Orhon tarafından "46 yaşında genç bir şair" olarak tanıtıldı. Batı teknikleri ve Yahya Kemalinkinden farklı bir neoklasik anlayışla yazdığı şiirleriyle değişik bir ses getirmeye çalıştı. Ayrıca Fransızca gramer, "tercüme kitabı" ve sözlükleri vardır.

Yapıtları: Şiir: *Sagesse: Sonnets*, [Paris?]: V. Agar, ty; *Les Gammes: Sonnets*, İst.: Librairie Hachette, ty [1940?]; *Mozaik: Neoklasik Şiirler*, İst.: İnsel, 1944; *Şehrayin*, 1953.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 56; Kurdakul, *Sözlük*, 100; Karaalioğlu, 81; "Ayel, Edip", *TDEA*, I, 240.

AYGEN, REŞAT ENİS
bak. Reşat Enis

AYHAN, ÖMER *(Düsseldorf / Almanya, 2 Nisan 1967 -)* Yazar.

Dekoratör Vesile Hitay Çapa ile mühendis Necati Ayhan'ın oğlu. İstanbul Göztepe Pansiyonlu İlkokulu'nu ve Eseniş Lisesi'ni bitirdi. Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda klasik batı müziği, İngiltere'de ses mühendisliği eğitimi aldı. 1987'den beri müzisyenlik yapıyor. İstanbul, Mexico City ve Londra'da stüdyo mühendisliği ve canlı performanslarda müzisyenlik yaptı. İstanbul'da yaşıyor; evli.

İlk öyküsü ("Son Tramvay") *Türk Edebiyatı* dergisinde çıktı (Şubat 1998). Öyküleri ve yazıları *kitap-lık*, *Varlık*, *E*, *Adam Öykü*, *Virgül* gibi dergilerde yayımlandı. Kendini modernist ve bir ölçüde postmodern roman anlayışında görüyor.

Yapıtları: Öykü: *Siyah Beyaz Bir Öykü*, İst.: Oğlak, 2001; *Suspiria*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2004.
Roman: *Öldüren Şehir*, İst.: NotosKitap, 2008.
Kaynaklar: *BF* (10 Kasım 2008); S. Gümüş, "Suspria, Bir Fısıltı", *İmge Öyküler*, Ağustos-Eylül 2004; A. S. Akçay, "Öldüren Şehir Üzerine Bir İnceleme", *kitap-lık*, Nisan 2008; Ö. Türkeş, "Öldüren Şehir", *Radikal Kitap*, 4 Nisan 2008.

AYKAÇ, FAZIL AHMET *(İstanbul, 24 Temmuz 1884 - İstanbul, 4 Aralık 1967)* Şair, yazar.

Sabire Hanım ile mutasarrıf Mehmet Cemal Bey'in oğlu. Öğrenim hayatına Numune-i Terakki Mektebi'nde başladı. Gümüşhane Rüştiyesi ve Musul İdadisi'ni bitirdikten sonra, babasının İstanbul'a atanması üzerine, eğitimine Lycée Français'de devam etti. Özel olarak Arapça ve Farsça dersleri aldı. Mezun olduktan sonra darphane kâtipliğine atandı. Bu sırada Sanayi-i Nefise Mektebi'nin (Güzel Sanatlar Akademisi) mimarlık bölümüne devam etti ve Paris Siyasi Bilimler Okulu'nun (Ecole Libre des Sciences Politiques) yazışmalı kurslarına katılarak bitirdi. Darülmuallimin-i Âliye'ye (Yüksek Öğretmen Okulu) hoca olarak atandı (1908). Sanayi-i Nefise Mektebi'nde estetik ve mitoloji, Galatasaray ve İstanbul liselerinde

Fransızca, psikoloji, pedagoji, tercüme usulü ve edebiyat dersleri verdi. Elazığ milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi (1929-50). Kısa bir süre Şehir Tiyatrosu müdürlüğü yaptı. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Küçük yaşlarda resme ve hat sanatına ilgi duyan yazar daha sonra şiirle ilgilendi ve ilk denemeleri *Seyyâre* dergisinde yayımlandı. Ayrıca *Tanin*, *Akşam*, *Hilal*, *Demet* gibi gazete ve dergilerde mizahi şiirleriyle birlikte eğitim, ruhbilim, felsefe konularında yazıları çıktı. Eleştirel ve ironik bir mizaca sahip olan Aykaç basın, politika ve edebiyat alanında dönemin ünlü birçok ismini alaylı bir dille eleştirdi. Bu özelliği sebebiyle adı "edebiyat mabedinin şeytanı" olarak da anıldı. Fecr-i Ati topluluğu içinde yer alan Aykaç'ın aruz ve heceyle, klasik ve yeni nazım şekilleriyle yazdığı şiirlerinde nazire-mizah karışımı bir alaycılık egemendir. Hakkında Ali Şükrü Çoruk tarafından *Mizah Şairi Fazıl Ahmet Aykaç* (İst.: Kitabevi, 2008) adıyla bir monografi yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Divançe-i Fâzıl der Vasf-ı Efâzıl*, İst.: Tanin Mtb., 1329/1911; *Harman Sonu*, İst.: Evkaf Mtb., 1335/1919.
Anı: *Kırpıntı*, İst.: Yeni Mtb., 1342/1924 (yb İst.: Arba, 1991).
Diğer: *Terbiyeye Dair*, İst.: Tanin Mtb., 1326/1910; *Şeytan Diyor ki*, İst.: Hamit Mtb., 1927; *Gelecek Asırlarda Tarih Dersi*, İst.: Hamit Mtb., 1928; *Fazıl Ahmet (Hitabeler, Şiirler, Hicivler ve sâire)*, İst.: Akşam B., 1934; *İkinci Sis*, İst., 1951.
Kaynaklar: H. Â. Yücel, *Fazıl Ahmet: Hayatı ve Eserleri*, 1937; Nebioğlu, 101; O. Okay, "Fazıl Ahmed Aykaç", *Büyük Türk Klasikleri*, XI, 187-194; Z. Kerman, "Aykaç, Fazıl Ahmet", *TDEA*, I, 246; İsmail Habib, 678; Gövsa, 55-56; R. E. Koçu, "Aykaç, Fazıl Ahmed", *İSTA*, III, 1599-1600; H. F. Ozansoy, *Edebiyatçılar Çevremde*, 1970, s. 62-65; K. Yetiş, "Aykaç, Fazıl Ahmet", *DİA*, IV, 254.

AYKILIÇ, SAVAŞ *(İstanbul, 28 Şubat 1966 -)* Oyun yazarı.

Güler Hanım ile ahçı Nusret Aykılıç'ın oğlu. İlk ve orta okulu Kırklareli'nde okudu. Otakçılar Lisesi'ni bitirdi (1984). AKM'de sahne amirliği yapıyor. İstanbul'da yaşıyor; bekâr, bir çocuk babası. Çeşitli radyo oyunları yazdı. *Kavuşmak* adlı radyo oyunu TRT İstanbul Radyosu'nda oynandı. Televizyonlara dizi filmler için senaryo yazdı. *Tiyatro Tiyatro* dergisi ve *Cumhuriyet* gazetesinde yazıları yayımlandı. Güngör Dilmen'in mitolojiyi işleme yöntemine yakın olduğunu ifade ediyor. Tiyatro Yazarları Derneği Genel Sekreterliği (2001-05) ve Genel Başkanlığı (2005) yaptı. UNESCO Uluslararası Tiyatro Enstitüsü Türkiye Merkezi Yönetim Kurulu Genel Sekreterliği'ne seçildi (2005). KESK'e bağlı Kültür ve Sanat Sendikası İstanbul Şube Başkanı (2005). SESAM, Tobav, Türkiye Yazarlar Sendikası üyesi. Tiyatroline internet sitesi editörü. İstanbul'da yaşıyor.

1995'den itibaren yazıları *Cumhuriyet*, *Tiyatro-Tiyatro*, *Milliyet Sanat*, *Hürriyet Gösteri* gibi dergilerde yayımlandı.

Ödül: *Ve Cevheri ve Legari ve Hezarfen* ile 1990 THK Oyun Yazma Ödülü (ikincilik).

Yapıtları: Oyun: *Toplu Oyunları I/Ah Şu Büyükler-Aşk Grevi*, İst.: Mitos-Boyut, 2000; *Toplu Oyunları II/ Kral Karun - Troya Geçilmez - Bir Kalem Bir Kılıç- Ksantos Trajedisi*, İst.: Mitos-Boyut, 2003.
Kaynaklar: *BF* (17 Mayıs 2002).

AYKIN, BEDRETTİN *(Niksar/Tokat, 20 Ekim 1936 -)* Şair.

Bedriye Hanım ile çiftçi Hüseyin Avni Aykın'ın oğlu; yazar Cemalettin Aykın'ın kardeşi. İlk ve orta okulu Niksar'da okudu. 1957'de İstanbul Selimiye'deki Veteriner Sağlık Meslek Lisesi'ni bitirdi. Veteriner sağlık teknisyeni olarak çeşitli il ve ilçelerde çalıştı (1957-70). İlaç firmalarının bölge temsilciliklerini yaptı (1970-92). Radyo Umut'ta "Aydınlığa Omuz Verenler" programını hazırladı ve sundu (1994-95). "İnsanları Sevmek" ve "Yaralı" adlı şiirleri Ferhat Tunç, "Eksik Bir Gökyüzü" adlı şiiri Grup Çağrı tarafından bestelendi. 1999'da TYS'nin yönetim kuruluna seçildi. Ayrıca PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği, Dil Derneği, Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası.

İlk şiiri ("Bir Başka Şarkı") 1962'de *İmece* dergisinde çıktı. "80 sonrası, topluma birey odağından yaklaşan daha yoğun, imgesel bir şiire yöneldim" demektedir. Şiirleri *Hâkimiyet Sanat*, *Türk Dili*, *Edebiyat Cephesi*, *Somut*, *Türkiye Yazıları*, *Dönemeç*, *Varlık*, *Yeni Biçem*, *Şiir-lik*, *Şiir Ülkesi*, *Dize*, *Düşlem* dergilerinde yayımlanan Aykın bu dergilerden *Hâkimiyet Sanat* ve *Şiir Ülkesi*'nin kurucusudur.

Ödül: *Gecede Söylenen Türküler* ile 1984 Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü (B. Aysan ve H. Ferhad ile paylaştı).

Yapıtları: Şiir: *Her Mevsim Acılarda*, Kayseri: Aday, 1982; *Gecede Söylenen Türküler*, İst.: Varlık, 1984; *Eksik Bir Gökyüzü*, Ank.: Dayanışma, 1985; *Yaralı İlkyaz*, İst.: Gerçek Sanat, 1990; *Ansızın Güz*, İst.:

Broy, 1992; *Sevda Sureleri*, İst.: Gerçek Sanat, 1994; *Yalnızlıklar*, İst.: Hera, 1997; *Güz Balkonu*, İst.: Belge, 2001; *Kar Fısıltıları*, İst.: Belge, 2008.
Kaynaklar: *BF* (10 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 64-65; Ö. Nida, "Şiire Sığınan Aydın Yalnızlığı", *Cumhuriyet Kitap*, S. 420 (5 Mart 1998), s. 8.

AYKIN, CEMALETTİN *(Niksar, 2 Şubat 1928)* Romancı, öykücü, eleştirmen.

Bedriye Hanım ile çiftçi Hüseyin Avni Aykın'ın oğlu. Şair Bedrettin Aykın'ın kardeşi. Liseyi Tokat'ta bitirdi. DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Ankara'da kütüphane memurluğu yaptı, eğitim görevlerinde bulundu. 1969'da Fransa'nın Aix-en-Provence kentinde "Université de Provence, Faculté des Lettres et Sciences Humaines"de Türk dili okutmanı olarak görev aldı. "Çağdaş Türk şiirine Fransız etkilerinin toplumsal ve kültürel görünümleri" konusundaki doktora çalışmasını 1975'de tamamladı. Aynı üniversitede "Maitre de Contérences" titriyle öğretim üyesiyken 1994'te emekli oldu. Marsilya'da yaşıyor; evli, üç çocuklu.

Edebiyata şiirle başladı, daha sonra öyküye geçti. Öykülerini ve öykü üzerine inceleme ve eleştirilerini *Varlık*, *Pazar Postası*, *Dönem*, *Dost*, *Türk Dili Dergisi*, *Güzel Yazılar* dergilerinde yayımladı. Bir çağ üçlemesinin ilki olarak kaleme aldığı romanı *Zor Yıllar*'da Plevne kasabasının 1829-50 arasındaki yaşamından hareketle Osmanlı dünyasına eğildi.

Yapıtları: Roman: *Zor Yıllar*, İst.: Belge, 2001.
Öykü: *Gecenin Bekçileri*, İst.: Belge, 2003.
Kaynaklar: *BF* (30 Mayıs 2002); V. Erbay, "Roman Tarihi Güncelleştirir" (söyleşi), *Özgür Politika* (24 Şubat 2002).

AYKOL, ESMAHAN *(Edirne, 12 Mart 1970 -)* Romancı.

Tam adı Eray Esmahan Aykol. Türkçe öğretmeni Ayşe Zehra Hanım ile avukat Ergül Aykol'un kızı. Bornova Anadolu Lisesi'ni (1988), İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Humbolt Üniversitesi'nde (Berlin) "Türk ve Alman Aile Hukukunda Cinsiyet Ayrımcılığı" konulu yüksek lisans çalışması yaptı. *Sokak* gazetesinde başladığı gazeteciliği *Güneş*, *Nokta* ve *Radikal*'de sürdürdü (1989-97), bir süre avukatlık yaptı (1997-98). Halen yazarlık ve Humboldt Üniversitesi'nde doktora öğrenciliği yapıyor. İstanbul ve Berlin'de yaşıyor, evli. İlk polisiyesi *Kitapçı Dükkânı*, dedektifinin İstanbul'da yaşayan bir Alman oluşuyla dikkat çekti.

Yapıtları: Roman: *Kitapçı Dükkânı*, İst.: Everest, 2001; *Kelepir Ev*, İst.: Everest, 2003; *Savrulanlar*, İst.: Merkez, 2006; *Şüpheli Bir Ölüm*, İst.: Merkez, 2007.
Kaynaklar: *BF* (21 Mayıs 2002); A. Tekin, "Kati Mirşel Bu Cinayeti Çözer!", *Özgür Politika* (12 Ocak 2002).

AYLAN, GÜRKAL *(İstanbul, 1937 -)* Yazar, çevirmen.

İÜ İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. Öğrencilik yıllarından başlayarak tiyatroyla ilgilendi; çeşitli öğrenci kuruluşlarının yürüttüğü tiyatro etkinliklerı içerisinde yer aldı; oyunculuk, rejisörlük yaptı. *Yelken*, *Ataç*, *Kök*, *Dost*, *Türk Dili* gibi dergilerde tiyatro üzerine yazılarını ve zaman zaman da şiirlerini yayımladı. Tiyatro yazılarını *Tiyatro 70* ve *Yeni Dergi*'de sürdürdü (1970-75). *Yeni Dergi*'nin sürekli tiyatro yazarlığını yaptı. Çoğu *Milliyet Sanat*'ta yayımlanan şiir çevirileri başarılı bulundu.

Yapıtları: Şiir: *Şarkısızlar*, İst.: Alpaslan Mtb., 1960; *Bir Sesi Duymamak*, İst.: Pan, 1965.
İnceleme-Deneme: *Sahne Bilgisi*, İst.: Sümer, 1964; *Ömür Biter Yol Bitmez: Taşıt Edebiyatı, Taşıt Folklorü*, İst.: May, 1981.
Gülmece: *Dallaslı Ceyar Destanı*, (çizen Semih Poroy) İst.: Alaz, 1982.
Çeviri: *Cinsellik Dünyası* (H. Miller), İst.: Alaz, 1982; *Oyuncunun El Kitabı* (K. K. Stanislavski), İst.: Alaz, 1984; *Yunanlı Dört Kadın Ozandan Sevgi Dizeleri* (V. Theodorau vd), İst.: Alaz, 1985; *Parantezler* (Y. Ritsos), İst.: Alaz, 1986; *Üç Kadın* (S. Plath), İst.: Oğlak, 1994.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 103.

AYRAL, CÜNEYT *(İstanbul, 13 Şubat 1954 -)* Yazar.

İlköğrenimini İstanbul'da, ortaöğrenimini Ankara'da gördü. TODAİE Sevk ve İdare Yüksek okulu'nu bitirdi (1979). Memurluk yaptı. *Vatan*, *Demokrat İzmir* gibi gazetelerde, ajanslarda muhabirlik yaptı, köşe yazdı. TRT Türkiye'nin Sesi radyosunda programcılık, metin yazarlığı yaptı. Londra'da, BBC Türkçe Radyo bölümünde çalıştı (1980). 1981'de İstanbul'a yerleşti. Reklamcılık yaptı. Kadın iççamaşırı ithalatçılığı yaptı (1988 -1996).Bin Tane Yayınları, Proklus reklam ajansı ve *Konstantiniyye'den Haberler* (sonradan *Bizim Şehirden Haberler*) gazetesini çıkardı (1988-1993). *Hürriyet*, *Radikal*, *Yeni Yüzyıl* gibi gazetelerde yazı, röportaj ve haberleri, *Sesimiz*, *Oluşum*, *Gösteri* gibi dergilerde şiir ve yazıları yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Başkaldırma*, Ank.: TTK Yay., 1974; *Şiir Mezarlıkları Gibi*, 1987; *İstanbul Şarkılar Kitabı*, İst.: Bin Tane, 1989; *Lodos-Leandros - Lakhesis*, 1992; *Birinci Nar Senfonisi "Opus Yedi"*, İst.: Bin Tane, 1992; *Mürekkep Kâat ve Sen* (Toplu Şiirler), İst.: Siyah Beyaz, 2009.
Anlatı: *Zaman Bitti*, 2007, *Paris Notları*.
Deneme: *Girsek mi Girmesek mi Derken*, *Yolculuk*.
Kaynaklar: www.ayral.com

AYSAN, BEHÇET *(Ankara, 1949 - Sivas, 2 Temmuz 1993)* Şair.

Selimiye Askeri Ortaokulu ve Kuleli Askeri Lisesi'ni bitirdikten (1967) sonra AÜ Tıp Fakültesi'ne girdi. Öğrenciliği sırasında Ceza Kanunu'nun 141. maddesine aykırı eylemde bulunduğu iddiasıyla tutuklandı (1972); dava sonucu aklandı. Cezaevinden çıktıktan sonra bir süre gece sekreterliği ve bir sendikada uzmanlık yaptı. 1979'da AÜ Tıp Fakültesi'ne yeniden girdi ve mezun olduğu 1984'ten itibaren Ankara'da doktor olarak çalıştı. Sivas'ta Pir Sultan Abdal Şenlikleri sırasında fanatik dinci göstericilerin ateşe verdiği Madımak Oteli'nde yaşamını yitirdi.

1979'dan başlayarak *Türk Dili*, *Yusufçuk*, *Tan*, *Yazın*, *Yarın*, *Yeni Düşün*, *Sanat Rehberi*, *Broy* ve *Gösteri* dergilerinde yayımladığı şiir ve yazılarıyla tanındı. Şiirlerinde "özgün tamlamaları, işlediği temalara egemenliği ile dikkat çektiği" ve özellikle "güncel olanda kalıcı öğeleri bularak değişik yapılarda vermesini bildiği" kabul edildi (Kurdakul). Ölümünden sonra bütün şiirleri *Düello* adı altında toplanırken Edebiyatçılar Derneği de *Behçet Aysan Kitabı*'nı yayımladı.

Ödül: *Sesler ve Küller* ile 1984 Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü (H. Ferhad ve B. Aykın ile paylaştı); *Deniz Feneri* ile 1986 Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü; *Eylül* ile 1986 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Karşı Gece*, İst.: Yeni Türkü, 1983; *Sesler ve Küller*, İst.: Varlık, 1984; *Deniz Feneri*, 1987; *Eylül*, Ank.: Hacan, 1988; *Şiirler*, 1990; *Düello*, (toplu şiirleri) İst.: Adam, 1994; *Leke ve Şiir*, Ank.: Öteki, 1998.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 65; Kurdakul, *Sözlük*, 102; *Behçet Aysan Kitabı*, Edebiyatçılar Derneği, 1993; N. Tarkan, "Behçet Aysan: Okullarda..." (söyleşi), *Milliyet Sanat*, S. 141 (1 Nisan 1986), s. 64.

AYSEVER, ENVER *(İstanbul, 1971 -)* Yazar.

İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da gördü. Mimar Sinan Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nü bitirdi. Tiyatro yönetmenliği ve yazarlığı yaptı. Tiyatro Çisenti'nin sanat yönetmenliğini yaptı. Radyo ve TV'lerde programlar yaptı, sundu. TV8'de "Lacivert", NTV Radyo'da "Kurşun Kalem" isimli edebiyat programlarını hazırlayıp sundu. *Finansal Forum* gazesinde köşe yazarlığı, SKY Türk televizyonunda programlar yaptı. İstanbul Doğuş Üniversitesi'nde kültür sanat yönetmenliğini ve yazar atölyesini yürütüyor. *Remzi Kitap Gazetesi*'nin yayın yönetmenliğini yapıyor. Yazıları *Cumhuriyet*, *Varlık*, *Gösteri İnsancıl* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı.
Ödül: *Bir An Bir Parça* ile 2007 Yunus Nadi Roman Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Bir An Bir Parça*, İst.: Epsilon, 2006.
Öykü: *Geç Kalmış Romantik*, İst.: Remzi, 2003.
Oyun: *Çocuk Oyunları I*, İst.: Epsilon, 2002.
Deneme: *Nasıl Yazar Olunur*, İst.: Epsilon, 2006; *Yaralısın Türkiye*, İst.: Remzi, 2007; *Ayrıntıdaki Şeytan*, İst.: Remzi, 2008.
Kaynaklar: Işık 06, 510; enveraysever.com

AYSU, OSMAN *(İstanbul, 20 Şubat 1936)* Romancı.

Şükran Hanım ile Selim Aysu'nun oğlu. Haydarpaşa Lisesi'ni (1955), İÜ Hukuk Fakültesini (1961) bitirdi. 1972-78 arası avukatlık yaptı. İstanbul'da yaşıyor; evli bir çocuklu. Polisiye ve gerilim romanlarıyla tanındı. *Cellat* adlı romanı "Ölümün El Yazısı" adıyla Feyzi Tuna tarafından TV filmi olarak çekildi.

Yapıtları: Roman: *Havyar Operasyonu; Bir Suikastın Anatomisi*, İst.: Altın Kitaplar, 1995; *Kurt Sığınağı*, İst.: Altın Kitaplar, 1995; *Sır Duvarları*, İst.: Altın Kitaplar, 1995; *Sorguç*, İst.: İnkılap, 1996; *Cellat*, İst.: İnkılap, 1997; *Mavi Beyaz Rapsodi*, İst.: Altın Kitaplar, 1997; *Lenin'in Mangası*, İst.: İnkılap, 1998; *Çöl Akrebi*, İst.: İnkılap, 1998; *Yanık Yüz*, İst.: İnkılap, 1999; *Şeytanın Maskesi*, İst.: İnkılap, 1999; *Karanlıkta Fısıltılar*, İst.: Evrim, 1999; *Kuşkunun Ötesi*, İst.: Evrim, 1999; *Londra-Moskova Hattı*, İst.: İnkılap, 2000; *Bir Aşk Masalı*, İst.: İnkılap, 2000; *Nemrut'un Gazabı*, İst.: Evrim, 2000; *Ay Işığı*, İst.: Evrim, 2000; *Yazar ve Aşkı*, İst.: İnkılap, 2001; *Miras*, İst. İnkılap, 2001; *Güvercin Kayalıkları*, İst.: İnkılap, 2001; *Atkuyruklu Adam*, İst. İnkılap, [2001]; *Odak Noktası*, İst.: İnkılap, 2001; *Bıçak Sırtı*, İst.: İnkılap, 2002; *Terörün Gölgesinde*, İst.: Evrim, 2002; *Taş Plak*, İst.: İnkılap, 2002; *Aşk Oyunu*, İst.: Evrim, 2002; *Yedinci Uzman*, İst.: İnkılap, 2003; *Tilkiler Savaşı*, İst.: Evrim, 2003; *Saklı Gerçek*, İst.: İnkılap, 2004; *Darbe*, İst.: Evrim, 2004; *Doğum Günü 15 Aralık*, İst.: İnkılap, 2004; *Kuş Kafesi*, İst.: İnkılap, 2004; *Sevdim Bir Genç Kadını*, İst.: İnkılap, 2005; *Leoparın İzleri*, İst.: Epsilon, 2005; *Şantaj*, İst.: İnkılap, 2005; *Korku Evi*, İst.: İnkılap, 2005; *Tutkunun Esiri*, İst.: Epsi-

lon, 2005; *Kuşku Zinciri*, İst.: Epsilon, 2005; *Puslu Anılar*, İst.: Epsilon, 2006; *Osman Hilmi Efendi'nin Laneti*, İst.: İnkılap, 2006; *Yüreğimde Yare Var*, İst.: Epsilon, 2006; *Karanlıklar Hakimi*, İst.: İnkılap, 2006; *Fidye*, İst.: Evrim, 2006; *Tamara'nın Gözyaşları*, İst.: Epsilon, 2006; *Uzun Gece*, İst.: İnkılap, 2006; *İktidar Merdiveni*, İst.: Epsilon, 2006; *Çifte Tehlike*, İst.: Epsilon, 2007; *Bir Beyzaperde Masalı*, İst.: İnkılap, 2007; *Soğuk Taşlar*, İst.: Sonsuz Kitap, 2007; *Ölü veya Diri*, İst.: Evrim, 2008; *Sönmeyen Ateş*, İst.: Epsilon, 2008; *Şok Dalgası*, İst.: İnkılap, 2008; *Nikâhta Keramet Vardır*, İst.: İnkılap, 2008; *Casus*, İst.: Sonsuz Kitap, 2008.

Kaynaklar: *BF* (10 Mayıs 2002).

AYTAÇ, AZMİ *(Merzifon/Amasya, 15 Aralık 1931 -)* Şair.

Tam adı Azmi Cemal Aytaç. Fişekçi, Abdülmuttalip Akzencefilzade, Abdi Selami Çarıklıoğlu, Zeynullah Naci Uykusuz imzalarını da kullandı. Şaziye Hanım ile inşaatçı Ali Rıza Aytaç'ın oğlu. İlkokul mezunu. Ankara Tıp Fakültesi Türk Müziği Grubu üyesi. Emekli, Ankara'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası. İlk şiiri ("Şimden Gerû") 1957'de *Merzifon* gazetesinde çıktı. Aruz ve hece ölçüsünde yazdığı şiirlerinden bazıları bestelendi.

Yapıtları: Şiir: *Kardelenler Açınca*, Ank.: Ayrıntı Mtb., 1996; *Kördüğüm*, Ank.: Ayrıntı Mtb., 1997; *Güz Dökümü*, Ank.: kendi yayını 1999; *Arabaya Taş Koydum*, Ank.: kendi yayını, 1999; *Mendirek*, Ank.: kendi yayını, 2002; *Kördüğüm II*, Ank.: kendi yayını, 2005.

Kaynaklar: *BF* (Aralık 1999).

AYTAÇ, ERCÜMENT *(Sivas, 1965 -)* Öykücü, romancı.

1981'de gittiği Viyana'da pedagoji öğrenimi gördü. Merkezi Viyana'da bulunan UNESCO'ya bağlı Uluslararası Halk Sanatları Örgütü'nün sanat danışmanlığını yürütüyor. Almanca olarak yazdığı deneme ve öyküleri Avusturya'da çıkan çeşitli dergilerde yayımlandı. Roman ve öykülerinde "hazin ve sorgulayan" bir anlatımı olduğu belirtildi. 1996'da Viyana Word Up Edebiyat Ödülü'nü ve Avusturya Devleti Edebiyat Bursu'nu kazandı.

Yapıtları: Roman: *Ve: Blues*, İst.: YKY, 1994.
Öykü: *Sahtekâr Şırıltı*, İst.: YKY, 1996.

Kaynaklar: E. Aytaç, *Sahtekâr Şırıltı*, İst., 1996, s. 1.

AYTAÇ, GÜRSEL *(Eskişehir, 27 Ağustos 1940 -)* Yazar, çevirmen.

Terzi Nazmiye Hanım ile Devlet Demiryolları müfettişi İ. Necip Metiner'in kızı. Prof. Dr. Ülker Doğru kız kardeşidir. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı; DTCF'de Alman dili ve edebiyatı ile Latin dili ve edebiyatı okudu (1962). Aynı üniversitede profesörlüğe yükseldi. Halen DTCF Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü başkanı. 1992'den beri Gündoğan Edebiyat dergisinin yayın yönetmeni. Ankara Radyosu'nda "Bir Yazar Yetişiyor" (1992-95) ve "Edebiyatta Yeni Yayınlar" (1998) programlarını hazırladı. IVG (Uluslararası Germenistler Birliği), Edebiyatçılar Derneği ve PEN Yazarlar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; Prof. Dr. Kemal Aytaç ile evli, bir oğlu var.

İlk yazısı *DTCF Dergisi*'nde yayımlandı. 1980'den itibaren *Yazko Edebiyat*, *Çağdaş Eleştiri*, *Cumhuriyet Kitap*, *Gündoğan Edebiyat* ve *Gösteri*'deki eleştiri ve inceleme yazılarıyla tanındı.

Ödül: 1992 Avusturya Kültür ve Eğitim Bakanlığı Edebi Çeviri Ödülü.

Yapıtları: İnceleme: *Die Glückseligkeit in Wielands "Geschichte des Agathon"*, Ank.: DTCF, 1971; *Thomas Mann'ın "Der Zauberberg" ve "Lotte in Weimar" Romanlarındaki Edebi Kişiliği*, Ank.: DTCF, 1972; *Romancı Yönüyle Heinrich Böll*, Ank.: DTCF, 1975; *Yeni Alman Edebiyatı Tarihi*, 1972; *Çağdaş Alman Edebiyatı Tarihi*, 1990; *Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler*, Ank.: Gündoğan, 1990; *Edebiyat Yazıları*, 3 c., Ank.: Gündoğan, 1990, 1991, 1995; *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*, Ank.: Gündoğan, 1997; *Genel Edebiyat Bilimi*, İst.: Papirüs, 1999; *Edebiyat Yazıları 1995-2000*, İst.: Multilingual, 2001; *Edebiyat ve Kültür*, Ank.: Hece, 2005; *Edebiyat ve Medya*, Ank.: Hece, 2006; *Deneme Üzerine Bir Karşılaştırmalı Edebiyat Çalışması*, Ank.: Hece, 2007.
Seçki: *Denemeler Seçkisi*, Ank.: Gündoğan, 1990; *Öykü Seçkisi*, Ank.: Gündoğan, 1991; *Mektup Seçkisi*, Ank.: Gündoğan, 1992; *Gezi Notları Seçkisi*, Ank.: Gündoğan, 1994.
Çeviri: *Babil'e Bir Melek İniyor* (F. Dürrenmatt), 1981; *Goethe Der ki*, 1982; *Geçişler* (B. Frischmuth), 1986; *Nemrut Dağında İlâhlar Arasında* (E. Dörner), 1988; *Dünya Fikir Mimarları* (S. Zweig), 1989; *Güneşte Gölgenin Yok Oluşu* (B. Frischmuth), 1990; *Montauk* (M. Frisch), 1994; *Max Frisch'in Gezileri*, 1996; *Konularım*, I-II (F. Dürrenmatt), 1996; *Büyülü Dağ* (T. Mann), 1998.

Kaynaklar: *BF* (24 Mart 1999); Necatigil, *İsimler*, 65; Kurdakul, *Sözlük*, 102.

AYTEKİN, HALİL *(Hacıbektaş, 1913 - Ankara, 1973)* Yazar.

Harmandalıoğlu takma adını da kullandı. Ortaöğrenimini öğretmen okulunda tamamladı. Köy öğretmenliği ve gezici başöğretmenlik yaptı. Ankara'da Milli Kütüphane'de memur olarak çalıştı ve buradan emekli oldu. Temmuz

1948'de *Yağmur ve Toprak* adlı dergiyi çıkarmaya başladı ve Ocak 1951'e kadar 26 sayı yayımladı.

Mesleğini yaptığı dönemdeki tanıklıklarının da etkisiyle yazı ve öykülerinde köy gerçeklerini, toplumsal sorunları ele aldı. *Yeni Adam*, *Söz*, *Yağmur ve Toprak*, *Yeryüzü*, *Sosyal Adalet*, *Yön*, *Eylem*, *Toplum*, *Yeni Gün*, *Forum* gibi dergi ve gazetelerde yazdı. Anadolu gerçeğini yansıtan röportajlarını Harmandalıoğlu adıyla *Forum* dergisinde yayımladı.

Yapıtları: Öykü: *Harman Yangını*, Ank.: Ant, 1945.
İnceleme: *Doğuda Kıtlık Vardı*, Ank.: Toplum, 1965.
Röportaj: *Ezilen Doğu*, 1969.
Derleme: *Hayvan Masalları*, Ank.: Emek, 1958.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 65-66; "Aytekin, Halil", *TDEA*, I, 251; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 111.

AYTEN, HASİBE *(Nallıhan, 25 Eylül 1940 -)* Şair, öykücü.

Zeynep Hanım ile Tahir Ayten'in kızı. Kuzucular köyü İlkokulu ve Nallıhan Ortaokulu'nu bitirdi. Ankara Ticaret Lisesi'nden mezun olduktan sonra 2 yıl Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne devam etti. Yayımcılık, galeri yöneticiliği ve gazetecilik yaptı. Ankara da yaşıyor, bekâr.

1970-81 arasında *Ekinde Yazında Sesimiz* dergisi ve yayınevini idare etti. Dergi ve yayınevini 1980 Darbesi nedeniyle kapatmak zorunda kaldı. Ürünlerini *Türk Dili Dergisi*, *Yeni Biçem*, *Edebiyat ve Eleştiri* gibi dergilerde yayımladı. Edebiyatçılar Derneği üyesi.

Yapıtları: Şiir: *Dikende Gül Uyanır*, Ank.: İlkyaz, 1994.
Öykü: *Aynaları Değiştirin*, Ank.: kendi basımı, 2002.
Kaynaklar: *BF* (30 Mayıs 2002).

AYTİMUR, SUPHİ *(Fertek/Niğde, 18 Mart 1922 - İzmir, 26 Haziran 1997)* Şair, çevirmen.

Emine Hayriye Hanım ile subay Vehbi Aytimur'un oğlu. Öğrenimini Bursa Lisesi'nde ikinci sınıfa kadar sürdürdü. Kamu kurumlarında ve bir bankada memurluk (1940-55), yerli ve yabancı şirketlerde çevirmenlik (1956-77) yaptıktan sonra emekli oldu; İzmir'e yerleşti. Burada akciğer kanserinden öldü; evliydi. TDK ve Ankara Sanat Sevenler Derneği üyesiydi.

Yahya Kemal ve hececi şairlerin etkisinde yazdığı ilk şiirlerinden biri haftalık *Yenigün* dergisinde (27. sayı, 1939) çıktı. 1943'ten sonra Nâzım Hikmet'in de etkisiyle serbest şiire yöneldi. 1945'ten itibaren *Ülkü* ve *Türk Dili* dergilerinde, 1970'li yıllarda *Türk Dili*, *Yazı*, *Oluşum*, *Tan*, *Yusufçuk* ve son olarak *Gergedan* dergilerinde göründü. Nietzsche, e.e. cummings, R. Frost ve özellikle T. S. Eliot'tan yaptığı çevirilerle adını duyurdu ("Eliot Suphi" olarak da tanınır). Kendi şiirlerinde ve çevirilerinde gösterdiği aşırı titizlik nedeniyle fazla verimli olamadı. "Yoğun ve akıcı bir konuşma diliyle sağlam yapılı bir şiire ulaşabileceğini" belirttiği bir söyleşide "yapmak istediğim şey, şiirlerimde organik bir bütünlük sağlamaktır" dedi.

Yapıtları: Şiir: *İncedir Derincedir/Seçme Şiirler*, (haz. M. H. Doğan) İst.: YKY, 1999.
Çeviri: *Çorak Ülke, Dört Kuartet ve Başka Şiirler* (T. S. Eliot), İst.: Adam, 1990; *Seçilmiş Şiirler* (e.e. cummings), İst.: Adam, 1993; *Ateş ile Buz* (R. Frost), İst.: İyi Şeyler, 1994.
Kaynaklar: *BF* (25 Mayıs 1999, kardeşi Sabih Nur Aytimur tarafından); M. H. Doğan, "Şiire Adanmış Bir Yaşam: Suphi Aytimur", *İncedir Derincedir*, İst., 1999, s. 7-12; M. H. Doğan, "Eliot Suphi", *ae*, s. 15-20; S. Aytimur "Öz Yaşamöyküsü", *ae*, s. 23; S. Aytimur, "Şiirlerimde Organik Bir Bütünlük Sağlamak İstiyorum", *ae*, s. 15-27; S. Aytimur, "Şiir Üzerine", *ae*, s. 29-31.

AYVAZ, ÜLKÜ *(Bayburt, 5 Mayıs 1955 -)* Oyun yazarı, öykücü.

Zahire Hanım ile öğretmen Asım Ayvaz'ın oğlu. İstanbul'da Davutpaşa Lisesi'ni ve DTCF Tiyatro Kürsüsü'nü bitirdi (1980). İstanbul Eczacılar Odası basın danışmanlığı görevinde bulundu (1979-92); 1993'ten beri İstanbul Devlet Tiyatroları'nda sahne uzmanı. 1992'de HBB televizyonunda kitap tanıtma programları hazırladı. Tiyatro-TV Yazarları Derneği, PEN Yazarlar Derneği, Devlet Tiyatroları Opera ve Balesi Vakfı (TOBAV) üyesi. İstanbul'da yaşıyor; öykücü Sezer Ateş Ayvaz ile evli, bir çocuk babası.

İlk oyunu ("Leylim Leylim") 1974'te *Tiyatro'74*'te çıktı. Öykü ve yazıları *Gösteri*, *Tobav Sanat*, *Sanat Emeği* dergileriyle *Cumhuriyet*, *Hürriyet* ve *Yeni Yüzyıl* gazetelerinde yayımlandı. *Yaşasın Gökkuşağı*, *Teneke Şövalyeler*, *Yeniden Yaratma*, *Papatya*, *Nihavent Longa* ve *Külhanbeyi Operası* Devlet Tiyatroları'nda, *Şahane Lunapark* ve *Vali-i Vilayet/Hademe-i Devlet* oyunları Makedonya Devlet Tiyatrosu'nda sahnelendi. 1974'ten itibaren TRT An-

kara ve İstanbul radyolarında yayınlanan 32 oyun yazdı; sinemanın başyapıtlarından radyoya uyarlamalar yaptı. Oyunlarında ve biçim kaygısı taşıyan öykülerinde ironi ve alegori öğelerine ağırlık verdi.

Ödül: *Şahane Lunapark* ile 1982 TOBAV Ödülü; *İşlerin Yolunda Gitmesine Engel Olan Kim?* ile 1983 Akademi Kitabevi Öykü Başarı Ödülü; *Yeniden Yaratma* ile 1984 Enka Bilim ve Sanat Ödülleri Tiyatro Ödülü (birincilik); *Yaşasın Gökkuşağı* ile 1986 TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Ödülü (birincilik); *Papatya* ile 1993 TRT 25. Yıl Yarışmaları Ödülü (ikincilik); *Nihavent Longa* ile 1993 Kültür Bakanlığı Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Şahane Lunapark*, (çocuk oyunu) Ank.: İlgi, 1984; *Yeniden Yaratma*, İst.: Cem, 1984; *Vali-i Vilayet/Hademe-i Devlet*, İst.: Cem, 1987; *Yaşasın Gökkuşağı*, (çocuk oyunu) Ank.: TBMM Basımevi, 1987; *Teneke Şövalyeler*, (çocuk oyunu) İst.: Cem, 1993; *Papatya*, (6 çocuk oyunu) İst.: Engin, 1993; *Troya'yı Özlüyorum*, İst.: YKY, 1993; *Nihavent Longa*, İst.: Gerçek Sanat, 1993; *Toplu Oyunları 1*, İst.: Mitos Boyut, 1995; *Külhanbeyi Operası*, İst.: Mitos Boyut, 1997; *Toplu Oyunları 2*, İst.: Mitos Boyut, 1999; *Evim Güzel Evim (Çocuk Oyunu)*, İst.: Engin, 2000.
Öykü: *İşlerin Yolunda Gitmesine Engel Olan Kim?*, İst.: Cem, 1984; *Gri Oğullar*, İst.: Cem, 1985; *Olaylar ve Kahramanlar*, İst.: Cem, 1991.
İnceleme: *Duvardan Gelen Sesler*, İst.: Cem, 1986.
Kaynaklar: *BF* (16 Temmuz 1999); Necatigil, *İsimler*, 66; F. Andaç, " 'Zaman'ı Kendi Üzerine Katlayan Yazar", *Cumhuriyet Kitap*, S. 521 (10 Şubat 2000); S. Şener, "Zengin Düş Gücü", *aynı yerde*; G. Aytaç, "Ülkü Ayvaz'ın Öyküleri", *aynı yerde*; A. Ateş, C. Tuna, "Ayvaz'ın Radyo Oyunları", *aynı yerde*; H. Nutku, "Ülkü Ayvaz'ın Çocuk Oyunu Yazarlığındaki Yeri", *Cumhuriyet Kitap*, S. 553 (21 Eylül 2000).

AYVAZOĞLU, BEŞİR *(Zara/Sivas, 11 Şubat 1953 -)* Yazar, edebiyat araştırmacısı, şair.

Selim Gökçe imzasını da kullandı. Hesna Hanım ile inşaat ustası Seyfettin Ayvaz'ın oğlu. Sivas Lisesi'ni, Bursa Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1975) bitirdi. TRT'de uzman olarak çalıştı. 1978-79'da *Hergün* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı ve gazetenin sanat sayfasını yönetti. 1979-85 arasında MEB'ye bağlı çeşitli liselerde öğretmenlik yaptı. Daha sonra, lise yıllarından beri amatör olarak sürdürdüğü gazetecilikte karar kıldı. 1985-91 arasında *Tercüman*, 1991-95 arasında *Türkiye* gazetelerinin kültür-sanat sayfalarını yönetti ve köşe yazarlığı yaptı. 1991'de Kültür Bakanlığı müşavirliği görevinde bulundu. 1994-95'te İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde kültür etkinlikleri genel yönetmeni olarak çalıştı. Halen *Zaman* gazetesi ve *Aksiyon* dergisinde köşe yazarlığı yapmakta ve Türkiye Diyanet Vakfı'nda İslam Ansiklopedisi Türk Dili ve Edebiyatı Merkez İlim ve Redaksiyon Kurulu üyesi olarak çalışmaktadır. İLESAM, TYB, Çocuk Vakfı ve Sezer Tansuğ Sanat Vakfı kurucu üyesi olan Ayvazoğlu, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti üyesidir. Öğretmen Handan Ayvaz ile evli, iki çocuk babası.

İlk yazısı 1968'de Sivas'ta *Hizmet* gazetesinde çıktı. 1982'de yayımladığı *Aşk Estetiği* adlı eseriyle dikkat çekti. Daha çok edebi inceleme ve eleştirileriyle tanındı, portre yazarlığından biyografik incelemelere kadar geniş bir alanda ürünler verdi. TRT ve özel televizyonlarda yayımlanan birçok belgeselin metin yazarlığını üstlendi. Ürünlerini *Ötüken*, *Defne*, *Hisar*, *Türk Edebiyatı*, *Hareket*, *Divan*, *Dergâh*, *İzlenim*, *Türkiye Günlüğü* ve *Yeni Türkiye* dergilerinde yayımladı.

Ödül: *Aşk Estetiği* ile 1982 TYB Fikir Dalında Yılın Yazarı Ödülü; *Güller Kitabı* ile 1992 TYB İnceleme Dalında Yılın Yazarı Ödülü; *Yahya Kemal: Eve Dönen Adam* ile 1998 Avrasya Vakfı Ödülü; 1999 Kombassan Vakfı Mevlânâ Edebiyat Büyük Ödülü; 2008 Uluslararası Türkiye Öğretim Derneği İsmail Gaspıralı Ödülü; 2009 TBMM Üstün Hizmet Ödülü.

Yapıtları: İnceleme: *Aşk Estetiği*, Ank.: Birlik, 1982; *Yahya Kemal: Eve Dönen Adam*, Ank.: Birlik, 1985; *İslam Estetiği ve İnsan*, İst.: Çağ, 1989; *Güller Kitabı*, İst.: Ötüken, 1992; *İslam Estetiği*, İst.: Ağaç, 1992; *Tarık Buğra: Güneş Rengi Bir Yığın Yaprak*, İst.: Ötüken, 1995; *Geleneğin Direnişi*, İst.: Ötüken, 1996; *Peyami*, İst.: Ötüken, 1998; *Kuğunun Son Şarkısı*, İst.: Ötüken, 1999; *Ömrüm Benim Bir Ateşti: Ahmet Hâşim'in Hayatı Sanatı Estetiği Dramı*, İst.: Ötüken, 2000; Neyin Sırrı Hâlâ Hasret, İst.: Kubbealtı, 2002; Divanyolu, Bir Caddenin Hikayesi, İst.: Ötüken, 2003; Yahya Kemal Ansiklopedik Biyografi, 2006; 1924 Bir Fotoğrafın Uzun Hikayesi, İst.: Kapı, 2006; Florinalı Nâzım, İst.: Kapı, 2007.
Deneme: *Geçmişi Yeniden Kurmak*, İst.: Kubbealtı, 1987; *Türk Kültür Coğrafyasında Bir Gezinti*, İst.: Ötüken, 1990; *Halk Şiirinden Tarihe*, İst.: Ötüken, 1991; *Dede Efendi*, Amsterdam: Türk Akademisyenler Birliği, 1996; *Defterimde Kırk Suret*, İst.: Ötüken, 1996; *Şehir Fotoğrafları*, İst.: İnsan, 1997; *Altı Çizili Satırlar*, İst.: Timaş, 1997; *Siretler ve Suretler*, İst.: Ötüken, 1999; *Yaza Yaza Yaşamak*, İst.: Ötüken, 1999; *Altın Kapı*, İst.: Ötüken, 2001; *Derkenar*, İst.: Ötüken, 2002; *Dersaadet'in Kalbi Beyazıt*, İst.: Heyamola Yay., 2009.

Şiir: *Gülname*, Ank.: Birlik, 1983; *Kaknus*, 1991; *Şiirler*, İst.: Ötüken, 1996.
Fabl: *Aslanlar, Tilkiler ve Eşekler*, İst.: Beyan, 1989.
Derleme: *Şeyh Galib Kitabı*, İst.: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 1995; *Fuzuli Kitabı*, İst.: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 1996; *Doğu Batı Arasında Peyami Safa*, Ufuk Kitapları, 2000.
Biyografik Roman: *Bozgunda Fetih Rüyası: Yahya Kemal'in Biyografik Romanı*, İst.: Ötüken, 2001.
Gezi: Alatav'dan Şardağı'na, İst.: Kapı, 2008.
Kaynaklar: Işık, 97.

AYVERDİ, SÂMİHA *(İstanbul, 25 Kasım 1905 - 22 Mart 1993)* Romancı, yazar.

Piyade kaymakamı İsmail Hakkı Bey'le Fatma Meliha Hanım'ın kızı. Mimar ve yazar Ekrem Hakkı Ayverdi ağabeyidir. Şehzadebaşı'nın Kalenderhane semtinde, dönemine göre oldukça iyi şartlara sahip bir evde doğdu. Ailenin kökü Ramazanoğullarına ve İsfendiyaroğullarına kadar dayanır. 1921'de mezun olduğu Süleymaniye İnas Numune Mektebi dışında bütün öğrenimi ve edindiği kültür tamamıyla özeldir ve geleneksel konak, yalı ve köşk çevresinde oluşmuştur. Özel hocalardan Fransızca ve keman dersleri de alan Sâmiha Ayverdi genç yaşta Hırka-i Şerif Ümm-i Kenan Dergâhı şeyhi Kenan Rifai'yi (Büyükaksoy) tanıdıktan (1927) sonra mistisizme büyük ilgi duydu ve yapıtlarının çoğunda gerek Kenan Rifai'ye, gerekse tasavvufa açık ya da simgesel ifadelerle yer verdi. 1938'de yazdığı *Aşk Budur* romanıyla yayın hayatına atıldı ve 1945'e kadar hemen hemen sadece roman yazmakla yetindi. Bu tarihten sonra *Büyük Doğu, Türk Yurdu, Resimli İstanbul Haftası, Anıt, Havadis, Türk Kadını, Tercüman, Türk Edebiyatı* gibi bazı gazete ve dergilere çeşitli konularda makale ve deneme türünde yazılar yazmaya başladı, bir taraftan da bunları çeşitli kategorilerde toplayarak kitap haline getirdi. Yayımlanmış anıları, gezi notları, tarihi kişiliklerin ve olayların yorumlarına dayanan yapıtları büyük bir hacme ulaşan yazar *Kubbealtı Akademi Mecmuası*'nın da ölümüne kadar hemen hemen her sayısında yazdı. Mezarı Merkezefendi Kabristanı'nda, Kenan Rifai'nin mezarı yakınındadır.

Tasavvufun önemli bir yer tuttuğu romanlarında yine bu temaya bağlı olarak çok defa platonik bir aşk ve kişilerin ruh dünyalarını aydınlatan bir mürşit veya dost bulunur. Osmanlı ve İslam ahlakını ve tevhit inancını temsil eden ve bu düşüncenin misyonerliğini yapan kahramanları dikkate alındığında bu romanlar tezli edebiyat kategorisine girer. Kahramanlarının, özellikle kadınların zengin bir iç dünyaları vardır. *İbrahim Efendi Konağı, İstanbul Geceleri* ve *Dost* gibi, anı türüne girecek yazı ve kitapları da romanlarıyla paralellik gösterir; bu tür eserlerinde bilgi ve gözleme dayanmakla birlikte daha çok duygusal bir yaklaşımla Osmanlının son dönem toplumsal hayatının panoramasını çizer. Zengin sınıfın asaleti, zarafeti, dostluğa ve sohbete açık mizaçları, çevresindeki her sınıf insana karşı sevgi, merhamet ve iyilik etme duygularının anlatıldığı bu anılarda geçmiş dönemin kaybedilmiş değerleri ve İstanbul güzellikleri nostaljik bir üslupla anlatılmıştır.

Hayatı, yapıtları ve yazıları hakkında ayrıntılı bilgi İsmet Binark'ın hazırladığı *Sâmiha Ayverdi Bibliyografyası* (1999) adlı kitaptadır.

Ödül: *Kölelikten Efendiliğe* ile 1978 Türkiye Milli Kültür Vakfı Armağanı; 1984'te aynı vakıf tarafından Türk Milli Kültürüne Hizmet Şeref Armağanı; *Hey Gidi Günler Hey* ile 1988 TYB Dil Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Aşk Budur!*, İst.: Marifet B., 1938; *Batmıyan Gün*, İst.: Marifet B., 1939; *Ateş Ağacı*, İst.: Gayret, 1941; *İnsan ve Şeytan*, İst.: Gayret, 1942; *Yaşayan Ölü*, İst., 1942; *Son Menzil*, İst.: Gayret, 1943; *Yolcu Nereye Gidiyorsun?*, İst.: Gayret, 1944; *Mesihpaşa İmamı*, İst.: Gayret, 1948; *İbrahim Efendi Konağı*, İst.: İstanbul Fetih Cemiyeti, 1964.
Öykü: *Mabedde Bir Gece*, İst.: Gayret, 1940.
Deneme: *Yusufçuk*, İst.: Gayret, 1946; *Hancı*, İst., 1988.
Anı: *İstanbul Geceleri*, İst.: İnkılâp, 1952; *Bir Dünyadan Bir Dünyaya*, Ank.: Hülbe, 1974; *Hatıralarla Başbaşa*, İst.: Kubbealtı, 1977; *Rahmet Kapısı*, Ank.: Hülbe, 1985; *Ne İdik Ne Olduk?*, Ank.: Hülbe, 1985; *Bağ Bozumu*, Ank.: Hülbe, 1987; *Hey Gidi Günler Hey*, Ank.: Hülbe, 1988; *Küplüce'deki Köşk*, Ank.: Hülbe, 1989; *Yeryüzünde Birkaç Adım*, İst.: Ötüken, 1984.
Biyografi: *Kenan Rifai ve Yirminci Asrın Işığında Müslümanlık*, İst.: İnkılâp, 1951 (N. Araz, S. Erol ve S. Huri ile); *Abide Şahsiyetler*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1976; *Dost*, Ank.: Hülbe, [1980].
Diğer: *Edebi ve Manevi Dünyası İçinde Fatih*, İst.: İstanbul Fetih Derneği, 1953; *Boğaziçinde Tarih*, İst.: Baha Mtb., 1966; *Misyonerlik Karşısında Türkiye*, İst.: Turan Neşriyat Yurdu, 1969; *Yunus Emre ve İlahiler*, İst.: Milliyetçiler Derneği, 1969; *Türk-Rus Münasebetleri ve Muharebeleri*, İst.: Turan Neşriyat Yurdu, 1970; *Maarif Davamız*, İzmir: Sobe Mtb., 1970; *Türk Tarihinde Osmanlı Asırları*, 3 c., İst.: Damla, 1975; *Milli Kültür Meseleleri ve Maarif Davamız*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1976;

Hicri 1400. Yıla Yaklaşırken Kölelikten Efendiliğe, İst.: Damla, 1978; *Kur'an Ahlakı Nedir*, 1986; *Ah Tuna Vah Tuna*, Ank.: Hülbe, 1990.

Kaynaklar: Nebioğlu, 106; R. E. Koçu, "Ayverdi (Sâmiha)", *İSTA*, III, 1664-1667; E. Eroğlu, "Ayverdi, Samiha", *TDEA*, I, 251-252; K. Yetiş, "Samiha Ayverdi'nin Hayatı ve Eserleri", *Türk Edebiyatı*, S. 127 (Mayıs 1984), s. 52-54; ay, *Samiha Ayverdi: Hayatı ve Eserleri*, Ank., 1993; B. Kırzıoğlu, "Samiha Ayverdi: Hayatı, Eserleri", Erzurum, 1990 (basılmamış doktora tezi); *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, c. XVII, S. 4 (Ekim 1989); *ae*, c. XXII, S. 22 (Nisan-Temmuz 1993); S. İleri, "Ayverdi, Sâmiha", *DBİA*, I, 499-500; K. Y. Aren, *Samiha Ayverdi'nin Eserlerinde Ahlak*, İst., 1997; İ. Binark, *Sâmiha Ayverdi Bibliyografyası*, İst., 1999.

AZAMAT, NİHAT HAYRİ *(İstanbul, 13 Mayıs 1955 -)* Şair, yazar.

Adviye Hanım ile işçi Mehmet Azamat'ın oğlu. Eyüp Lisesi'nden mezun olduktan (1974) sonra Yüksek İslam Enstitüsü'ne girdi. 1978'de İÜEF Felsefe Bölümü'nü bitirdi. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde memur olarak çalıştı (1978-85), daha sonra Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak göreve başladı (1985). 1996'da doktora çalışmasını burada tamamladı. Halen aynı fakültede öğretim görevlisi. Evli ve yaşamını İstanbul'da sürdürüyor. TYB üyesi.

Azamat'ın ilk ürünü olan şiirleri 1973'te *Yeni Sanat* dergisinde yayımlandı. Daha sonra deneme, eleştiri yazıları ve şiirleri *Düşünce*, *Yeni Sanat*, *Fikir ve Sanatta Hareket*, *Dergâh*, *Yedi İklim* gibi dergilerde ve çeşitli gazetelerde yer aldı.

Yapıtları: Şiir: *Fırtınayı Kucaklamak*, İst.: Yeni Sanat, 1976; *Kırklara Karıştı Deniz*, İst.: İz, 1996. Çevrimyazı: *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman*, İst.: Marmara Üni. Fen-Edebiyat Fak., 1992.

Kaynaklar: *BF* (25 Ağustos 1999); "Azamat, Nihat Hayri", *TDEA*, I, 253; Işık, 99; M. Macit, "Nihat Hayri Azamat'ın Şiirlerinde Tasavvuf: Kırklara Karıştı Deniz", *Seyir*, S. 9 (Mayıs-Haziran 1999), s. 14-16.

AZAR, ADNAN *(Rize, 18 Temmuz 1956 -)* Şair, film yönetmeni.

Nedim Çıtak ve Selçuk Coşkun imzalarını da kullandı. Her ikisi de eğitimci Rufiye Hanım ile Ahmet Azar'ın oğlu. DTCF'yi bitirdi (1978), bir süre ODTÜ'de sosyal bilimler eğitimi gördü. İlk şiiri 1976'da *Oluşum* dergisinde çıktı. Şiirleri *Varlık*, *Defter*, *Yeni Biçem* dergilerinde, anlatı ve öyküleri *Adam Öykü* dergisinde yayımlandı. Şiir çevirileri de yapan Azar "İstanbul'da Bir Aşk" (1990) ve "İstanbul 24 Saat" (1991) adlı televizyon filmlerinin, "Batık Aşklar Müzesi" (1994) adlı sinema filminin ve "Samyeli" (1999-2000) adlı televizyon dizisinin yönetmenliği yaptı. 1980'den beri TRT'de yönetmen olarak çalışıyor. Radyo/TV Yayıncıları Derneği üyesidir. İstanbul ve Ankara'da yaşıyor; evli ve bir çocuk babası.

Ödül: *Unutmak Suları* ile Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü, 1982; *Batık Aşklar Müzesi* ile Altın Koza En İyi Kurgu Ödülü, 1995.

Yapıtları: Şiir: *Unutmak Suları*, İst.: Yeni Türkü, 1982; *Parçalanmış Zamanlar*, Ank.: Gibi, 1997; *Yeni Zaman*, Ank.: Öteki, 1998; *Rüzgâr İstasyonu*, İst.: Can, 2000; *Beyaz Ayarı*, İst.: YKY, 2007.

Kaynaklar: *BF* (27 Nisan 1999); Necatigil, *Sözlük*, 67; Özgüç, III, 84-85; H. Haşal, "Yeni Zaman Sularında Adnan Azar'ın Şiiri", *Varlık*, S. 1115 (Ağustos 2000).

B

BAHADINLI, YUSUF ZİYA *(Bahadın/Yozgat, 9 Eylül 1927 -)* Romancı, öykücü.

ÇALIŞKAN soyadını 1952'de Bahadınlı olarak değiştirdi. Aydın Su imzasını da (sözlük ve antolojilerinde) kullandı. Satı Hanım ile çiftçi Mehmet Çalışkan'ın oğlu. Pazarören Köy Enstitüsü'nü (1944), Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nü ve Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü (1950) bitirdi. 1950-58 arasında Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Kurucusu olduğu Hür Yayınevi'nin (1958-74), yine kendi kurduğu Yeni Dünya Yayınevi'nin (1974-90) yöneticiliğini yaptı. *İlke* (1974) ve *Yeni Dünya* adlı siyasi dergileri çıkardı. 1965-69 arasında Türkiye İşçi Partisi Yozgat milletvekili olarak TBMM'de bulundu. 1980'den sonra 12 yıl Almanya'da yaşadı. İstanbul'da yaşıyor, evli ve üç çocuk babası. TYS, PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi.

Yayımlanan ilk yapıtı 1946'da *Öğretmen Sesi* dergisinde çıkan "Dertler-Dermanlar" adlı piyestir. Daha sonra *Varlık, Türkiye Yazıları, Yürüyüş, Yazko Edebiyat, İlke, Yeni Dünya, Adam Öykü* gibi dergilerde toplumcu gerçekçi bir anlayışla kaleme aldığı öyküleri, denemeleri ve siyasi yazıları yayımlandı. Siyasi yazıları nedeniyle 1970 ve 1974'te yargılandı ve aklandı. *Haçça Büyüdü Hatiş Oldu* (*Zwischen Zwei Welten*, Ararat Verlag, 1980) ve *Geçeneğin Karanlığında* (*In der Dunkelheit des Flures*, Express Edition, 1984) adlı kitapları Almancaya çevrilmiş, çeşitli öyküleri Lehçe, Rusça, Çekçe ve Almancaya çevrilerek dergi ve antolojilerde yayımlanmıştır.

Yapıtları: Öykü: *İtin Olayım Ağam*, İst.: Hür, 1964; *Haçça Büyüdü Hatiş Oldu*, İst.: Yeni Dünya, 1978; *Geçeneğin Karanlığında*, İst.: Yeni Dünya, 1982; *Titanik'te Dans*, İst.: Yeni Dünya, 1986; *Tavandaki Kırmızı*, İst.: Morbenek, 1999.
Roman: *Güllüceli Kâzım*, İst.: Hür, 1965; *Güllüceyi Sel Aldı*, İst.: Hür, 1972; *Gemileri Yakmak*, Yeni Dünya, 1977; *Açılın Kapılar*, İst.: Yazko, 1985; *Devekuşu Rosa*, İst.: Cem, 1991; *Lidya-Gözleri Yaprak Yeşili*, İst.: Morbenek, 1996.
Anı-Gezi: *Dört Sosyalist Ülke*, 1970; *Öyle Bir Aşk*, (anı) İst.: Sarmal, 1993; *Meclis'in İçinde Vurdular Bizi*, (anı) İst.: Asya Şafak, 2006.
Diğer: *Türkçe Deyimler ve Kaynakları*, 1958; *Türkçe Deyimler Sözlüğü*, 1971; *Atasözleri Sözlüğü*, 1972; *Türkiye'de Eğitim Sorunu ve Sosyalizm*, 1978; *Alevîlik ve İnsan Fanatizmi*, İst.: İnsancıl, 2009.
Kaynaklar: *BF* (19 Nisan 1999); Necatigil, *Sözlük*, 68; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 117; Necatigil, *Eserler*, 167-168.

BAHADIROĞLU, YAVUZ *(Pazar/Rize, 1935 -)* Romancı, gazeteci.

Asıl adı Niyazi BİRİNCİ. Veysal Akpınar, Şeref Baysal, Bahadır Alp ve Nurcan Sevinç imzalarını da kullandı. 1960'ta ortaokuldan mezun olduktan sonra öğrenimine devam etmedi; gemicilik (1961), balıkçılık (1965), çay eksperliği (1970) gibi çeşitli işlerde çalıştı. 1971'de *Yeni Asya* gazetesinde muhabir olarak gazeteciliğe başladı. Haber, röportaj ve araştırma birimlerinde çalıştı. Aynı gazetenin yurtiçi istihbarat şefliği görevinde bulundu. 1981'den bu yana *Yeni Nesil* gazetesinde yazıyor, *Can Kardeş* dergisinde genel yayın yönetmenliği yapıyor. Sisayis, psikolojik, sosyolojik ve dini konularda eserleri vardır.

Ödül: *Köprübaşı* ile 1979 Türkiye Milli Eğitim Vakfı Roman Teşvik Ödülü; 1982 Türkiye Yazarlar Birliği Çocuk Edebiyatı Yılın Yazarı Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Aslan Yürekli Memiş*, İst.: Yeni Asya, 1973; *Sunguroğlu*, İst.: Yeni Asya, 1973; *Bizans Saraylarında*, İst.: Yeni Asya, 1974; *Bizim Can*, İst.: Yeni Asya, 1974; *Deniz Altı Ülkesi*, İst.: Yeni Asya, 1974; *Buhara Yanıyor*, İst.: Yeni Asya, 1974; *Elveda Buhara*, İst.: Yeni Asya, 1975; *Turgut Alp*, İst.: Yeni Asya, 1975; *Kırım Kan Ağlıyor*, İst.: Yeni Asya, 1976; *Şehzade Selim*, İst.: Yeni Asya, 1976; *Bilmece Oyunu*, İst.: Yeni Asya, 1976; *Şirpençe*, İst.: Yeni Asya, 1976; *Mısır'a Doğru*, İst.: Yeni Asya, 1976; *Yolbaşı*, İst.: Yeni Asya, 1977; *Vatan İçin*, İst.: Yeni Asya, 1977; *Sel*, İst.: Yeni Asya, 1977; *Altın Yataklar*, İst.: Yeni Asya, 1977; *Avukat Bekir Berk*, İst.: Yeni Asya, 1977; *Şehzade Murat*, İst.: Yeni Asya, 1978; *Malazgirt'te Bir Cuma Sabahı*, İst.: Yeni Asya, 1978; *Şehzade Selim*, İst.: Yeni Asya, 1979; *Demirbaş Veli*, İst.: Yeni Asya, 1979; *Çaka Bey: Yelkenler Dikilecek*, İst.: Yeni Asya, 1979; *Köprübaşı*, İst.: Yeni Asya, 1979; *Boşlukta Yürümek*, İst.: Yeni Asya, 1979; *Cengâver*, İst.: Yeni Asya, 1980; *Mavi Yıldız*, İst.: Yeni Asya, 1980; *Hasan Efe*, İst.: Yeni Asya, 1980; *Issız Orman*, İst.: Yeni Asya, 1980; *Çoban Kız*, İst.: Yeni Asya, 1980; *Nesrin*, İst.: Yeni Asya, 1980; *Niğbolu*, İst.: Yeni Asya, 1980; *Issız Orman*, İst.: Yeni Asya, 1980; *Dargo*, İst.: Yeni Asya, 1981; *Keşmekeş*, İst.: Yeni Asya, 1981; *Binatlı*, İst.: Yeni Asya, 1981; *Düşman*, İst.: Yeni Asya, 1981; *Endülüs'e Veda*, İst.: Yeni Asya, 1981; *Sunguroğlu: Kaybolan Elçiler*, İst.: Yeni Asya, 1982; *Sunguroğlu: Baskın*, İst.: Yeni Asya, 1982; *Sunguroğlu: Tuzak*, İst.: Yeni Asya, 1982; *Sunguroğlu Kara Şövalyeye Karşı*, İst.: Yeni Asya, 1982; *Sunguroğlu Foça Korsanlarına Karşı*, İst.: Yeni Asya, 1982; *Dördüncü Murad*, 2 c., İst.: Yeni Asya, 1982-83; *Merhaba Söğüt*, İst.: Yeni Asya, 1984; *Sahipsiz Saltanat*, İst.: Yeni Asya, 1984; *Yıldırım Beyazıd*, İst.: Yeni Asya, 1984; *Birinci Murat*, İst.: Yeni Asya, 1984; *Osman Gazi*, İst.: Yeni Asya, 1985; *Çelebi Mehmet*, İst.: Yeni Asya, 1986; *Cem Sultan*, 2 c., İst.: Yeni Asya, 1986; *Orhan Gazi*, İst.: Yeni Asya, 1987; *Fatih*, İst.: Yeni Asya, 1987; *Kanuni Sultan Süleyman*, İst.: Yeni Asya, 1987; *Yavuz Sultan Selim*, İst.: Yeni Asya, 1989; *Selahattin Eyyubi*, İst.: Yeni Asya, 1989; *Sen Beni Sev*, İst.: Yeni Asya, 1991; *Geceyarısı Mektupları*, İst.: Yeni Asya, 1991; *Kirazlı Mescit*, İst.: Yeni Asya, 1994; *Topal Kasırga*, İst.: Yeni Asya, 1996.

Öykü: *Sultanlar Sultanı*, İst.: Yeni Asya, 1973; *Üçüncü Basamak*, İst.: Yeni Asya, 1977; *Elmas Nine*, İst.: Yeni Asya, 1979; *Ustura Zoruna*, İst.: Yeni Asya, 1978; *Zirvedeki Ses*, İst.: Yeni Asya, 1981.

Başlıca Çocuk Kitapları: *Karıncalar Savaşı*, İst.: Yeni Asya, 1973; *Satılık Çocuk*, İst.: Yeni Asya, 1973; *Tekir ile Joli*, İst.: Yeni Asya, 1973; *Yaramaz Piti*, İst.: Yeni Asya, 1973; *Zip Zap*, İst.: Yeni Asya, 1973; *Tuhaf Çocuk*, İst.: Yeni Asya, 1974; *Birlikte Gülelim*, İst.: Yeni Asya, 1976; *Gak Gak*, İst.: Yeni Asya, 1977; *Feza Çocuğu*, İst.: Yeni Asya, 1977; *Pamuk ile Kurnaz Fare*, İst.: Yeni Asya, 1978; *Tüy Kanat*, İst.: Yeni Asya, 1978; *Cik Cik Serçe*, İst.: Yeni Asya, 1978; *Miyav Kedi*, İst.: Yeni Asya, 1979; *Tarih Dede Anlatıyor*, İst.: Yeni Asya, 1979; *Şaşkın Leylek*, İst.: Yeni Asya, 1979; *Çocuk Masalları*, İst.: Yeni Asya, 1980; *Tintin Tavşan*, İst.: Yeni Asya, 1980; *Büyücünün Çocukları*, İst.: Yeni Asya, 1980; *Canavar Robot*, İst.: Yeni Asya, 1982; *Kaybolan Civciv*, İst.: Yeni Asya, 1983; *Soygun*, (çizen R. Kartal) İst.: Yeni Asya, 1983; *Kınalı Kuzucuk*, İst.: Yeni Asya, 1983; *Düşünen Çocuk*, İst.: Yeni Asya, 1984; *Ateş Mehmet*, İst.: Yeni Asya, 1984; *Zafer Yolu*, İst.: Yeni Asya, 1984; *Papağan Nuri*, İst.: Yeni Asya, 1985; *Ucuz Hikâyeler*, İst.: Yeni Asya, 1987; *Varvara*, İst.: Yeni Asya, 1988.

Kaynaklar: "Birinci, Niyazi", *TDEA*, I, 447; Işık, 136; İ.F.Ceylan, *Romancının Romanı/Yavuz Bahadıroğlu'nun Hayatı*, İst.: Nesil, 2000.

BAHAETTİN (ZİVER PAŞAZADE) *(İstanbul, 28 Mart 1851 - İstanbul, 12 Ağustos 1916)* Şair.

Tam adı Yusuf Bahaettin. Ziver Paşa ile Çerkez asıllı Nefise Hanım'ın oğlu. Cağaloğlu'ndaki Sıbyan Mektebi'nde, daha sonra Darülmaarif'te öğrenim gördü. Şeyhülharem tayin edilen babası ile Hicaz'a gitti; babasının orada ölümü üzerine 10 yaşında yetim kaldı. Üvey kardeşi Mehmet Salahattin Bey tarafından himaye edildi, onun aracılığıyla 13 yaşındayken Divan-ı Hümayun Kalemi'nde çalışmaya başladı. Suriye ve Aydın vilayetlerinde mektupçu olarak görev yaptı. Serez, Dedeağaç ve Yozgat mutasarrıflıklarında, Hüdavendigâr ve Ankara vilayetleri vali muavinliğinde bulundu. 1901'de Defter-i Hakani nazır muavinliği göreviyle İstanbul'a döndü. Maliye Meclisi üyesiyken Meşrutiyet'in ilanından sonra emekli oldu. Yenikapı Mevlevihanesi haziresinde gömülüdür.

Şiirlerini topladığı "Mecmua-i Eşarım" adlı kitabı yayımlanmamıştır. Genellikle uzun manzumeler yazmış olan şairin 205 beyitlik "Sergüzeşt-i Şi'r-i Osmani" isimli manzumesi *Bursa* gazetesinde yayımlanmıştır (1894).

Yapıtları: *Sünusi-i Asgar*, (mensur mersiye) İst.: Matbaa-i Osmaniye, 1330/1914.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, I, 172-175.

BAHAR, BEKİ L. *(İstanbul, 16 Ocak 1927 -)* Şair, oyun yazarı.

Tam adı Beki Luiza Bahar. Tüccar Yako Jak Morhayim ile ev kadını Sara'nın kızı. Şair ve yazar Natan Malki büyük dedesidir. İlkokulu üçüncü sınıfa kadar Beyoğlu Musevi Lisesi'nde okudu, daha sonra girdiği Ankara Koleji'ni 1945'te bitirdi. Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini yarım bıraktı.

Yayımlanan ilk ürünü 1959'da *Varlık Yeni Şiirler Antolojisi*'nde çıkan bir şiirdir. Yazıları Türk Yahudi basınından *Şalom* gazetesi, *Tiryaki, Göztepe Kültür Derneği ve Gelişim* (İsrail) dergilerinde yayımlandı; *Eflatun* dergisinde de yazdı. "Alabora" adlı oyunu 1970'te Ankara Yeni Sahne'de oynandı. Film senaryosu, bestelenmiş şiirleri ve Fransızcadan Türkçeye şiir çevirileri var. Bazı şiirleri İbraniceye çevrildi. Türk Tiyatro ve Televizyon Oyun Yazarları Derneği üyesi ve 500. Yıl Vakfı kurucu üyesi. Evli ve üç çocuk annesi. İstanbul'da yaşıyor.

Ödül: *Donna Grasya Nasi* ile 1995 Bakırköy Belediyesi Oyun Yazım Yarışması başarı ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Yakamozlar*, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1963; *Kişi Bunalımı+Dişi Bunalımı*, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1970; *Doğada Düğün*, İst.: Sümbül Mtb., 1989; *Sevdim Onu*, İst.: Pan, 2007.
Oyun: *Pudu-Hepa*, Ank.: Memleket, 1970; *Sıradan Bir Şey*, İst.: Özdemir Mtb., 1985; *İkiyüzbininci Gece*, İst.: Özdemir Mtb., 1986; *İkizler*, İst.: Özdemir Mtb., 1986; *Donna Grasya Nasi*, İst.: İsis, 1993; *Demoklesin Kılıcı*, İst.: MitosBoyut, 2004; *Toplu Oyunlar I (Ölümsüz Kullar - Senyora - Alabora)*, İst.: MitosBoyut, 2005.
Anı: *Ordan Burdan Altmış Yılın Ardından*, İst.: Gözlem Gazetecilik, 1995.
Kaynaklar: *BF* (12 Ağustos 1999); M. And, "Devlet Tiyatrosunun Mevsim Sonu", *Ulus*, 29 Mayıs 1970; A. Hünalp, "İlginç Bir Oyun: Donna Grasya Nasi", *Çağrı*, S. 417 (Ağustos 1994), s. 17.

BAHAR, HALİL İBRAHİM *(Vakfıkebir/Trabzon, 1 Ocak 1928 -)* Şair.

Zeliha Hanım ile çiftçi Ali Bahar'ın oğlu. Trabzon Lisesi'nden (1946) sonra İÜ Tıp Fakültesi Çapa Psikiyatri Kliniği'ni (1953) bitirdi. İstanbul Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi'nde sinir hastalıkları uzmanı olarak çalıştı (1960-89). *Soyut* dergisini çıkardı (144 sayı; Mayıs 1965-Eylül 1977); bir süre *Yazko Edebiyat* dergisinin yöneticiliğini üstlendi (1985). İstanbul'da yaşıyor; dul.

İlk şiirleri 1950'de *Beş Sanat* dergisinde çıktı. Şiirlerini ve yazılarını 1960'tan itibaren *Evrim*, *Ataç*, *Dönem*, *Papirüs*, *Yelken*, *Yeni İnsan*, *Soyut*, *Sanat Olayı*, *Yazko Edebiyat*, *Gösteri*, *Karşı*, *Yeni Düşün*, *Eleştiri ve Edebiyat*, *Adam Sanat*, *Şiir Oku*, *Mecaz* ve *kitap-lık* dergilerinde yayımladı. Gerçeküstücü şairlerin etkisinde kaleme aldığı şiirleri ve denemeleriyle tanındı; ayrıca sahibi ve yönetmeni olduğu *Soyut* dergisinde pek çok genç şairin yetişmesine de katkıda bulunmuştur. Şiirleri çeşitli antoloji ve ortak kitaplarda yer aldı ancak şiir kitabı yayımlamadı.

Yapıtları: İnceleme: *Sansür*, (ortak kitap) İst.: Yazko, 1984.
Kaynaklar: *BF* (21 Eylül 2000); Necatigil, *İsimler*, 68; Kurdakul, *Sözlük*, 109.

BAHÇEKAPILI, ALÂETTİN *(Maçka/Trabzon, 1948 -)* Şair.

Muzaffer Bakioğlu imzasını da kullandı. Müzeffer (Genç) Hanım ile marangoz, inşaat ustası Abdulbaki Bahçekapılı'nın oğlu. İlk ve orta okulu Maçka'da, liseyi Trabzon'da okudu. İÜ İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi (1967). Aynı yıl TRT İstanbul Radyosu'nda redaktör muhabir olarak çalışmaya başladı. İstanbul, Kars ve Van radyolarında görev yaptı. İstanbul Radyosu Eğitim-Kültür Yayınları'nda çok sayıda radyo programının yapım ve yönetiminde bulundu. Şef prodüktörken kurumdan ayrıldı (1994). Türkiye'nin Sesi Radyosu ile Almanya ve İsveç radyolarında programları yayınlandı. Halen bir reklam şirketinin ortağı ve genel yönetmeni. İstanbul'da yaşıyor. Evli ve iki kızı var. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve TYS üyesi.

İlk ürünü 1963'te *Zeren Şairleri Antolojisi*'nde çıktı. Yazı ve şiirleri *Sonhaber*, *Yalı*, *Savaş*, *Kıyı*, *Soyut*, *Varlık*, *Kitle*, *Gerçek*, *Yeni Gün*, *Yazın Dergisi*, *Edebiyat Cephesi*, *Yazko-Somut*, *Nesin Vakfı Yıllığı*, *Başkent*, *Saçak*, *Petek*, *Özlem*, *Tasvir* ve *Cumhuriyet* dergi ve gazetelerinde yayımlandı. "Hep O Gözler" adlı romanı 1966'da Trabzon'da *Sonhaber* gazetesinde tefrika edildi. *Trabzon Kültür ve*

Sanat Yıllığı 1987'yi İ. G. Kayaoğlu ve Dr. M. Duman ile yayıma hazırladı.

Ödül: 1989 ve 1991'de Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin En İyi Radyo Programcısı Ödülü; 1992'de Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Dostluk Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kanaryam*, Trabzon: Yeniyol Mtb., 1964; *Susuksuz*, İst.: Öz-Gör Mtb., 1969.
Derleme: *Çağın Öykücüleri*, 2 c., İst.: brt, 1992-93.
Anı: *Sesleri Bende Kaldı*, İst.: Heyamola, 2006.
Kaynaklar: *BF* (24 Eylül 1999).

BAKI, EDİP ÂLİ *(Nevşehir, 1896 - ?)* Şair, halkbilim araştırmacısı.

Edip Âli İbnülmümtaz imzasını da kullandı. Nevşehir'de başladığı öğrenimini Konya ve İstanbul idadilerinde tamamladı. Fransızca öğretmeni olarak Niğde, Konya, Eskişehir ve Afyon liselerinde görev yaptı. Uzun süre kaldığı Afyon'un tarihi ve folkloru üzerinde çalışmalarda bulundu. *Taşpınar* (1930) dergisini yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Beş Kızlar*, Niğde: İş Ocağı Mtb., 1924.
İnceleme: *XVII-XIX'uncu Yüzyıl Afyon Şairlerinden Mehmet Fevzi*, Afyon: Halkevi, 1945; *Namık Kemal Afyon'da*, Ank: Cumhuriyet Halk Partisi Halkevleri, 1949; *XV. Yüzyıl Konya-Karaman Şairlerinden Aynî: Hayatı, Şiirleri ve Karaman Dolayları Son Devrine Ait Toplu Bilgiler*, Ank.: Cumhuriyet Halk Partisi, 1949; *Şeriye Sicillerine Göre Afyonkarahisar'da XVII, XVIII'inci Asırlarda Meçhul Halk Tarihinden Yapraklar*, Afyon: Yeni Mtb., 1951; *Onbeşinci Asır Ahlak ve Tasavvuf Şairi Mısırlıoğlu Abdurrahim, Karahisarî*, Afyon: Yeni Mtb., 1954; *Harâbî (Cıloğlu Deli Bekir)*, ?; *Afyon'daki Sinan Paşa*, (Çizmecioğulları) ?; *Afyon'da Bir Şair Ailesi*, Afyon: Afyon Halkevi, 1942; *Göçmenler* (Afyon'a yurtdışından gelenler), ?.
Kaynaklar: "Bakı, Edip Âli", *TDEA*, I, 299.

BAKİ *(Diyarbakır, 1866 - Diyarbakır, 1912)* Şair.

Tam adı Abdülbaki Ali. Memur Diyarbakırlı Mehmet Ali Efendi'nin oğlu. Öğrenimini bitirdikten sonra Vilayet Mektubi Kalemi'nde çalışmaya başladı. Daha sonra Evrak Kalemi'ne şef oldu. Bu görevine ek olarak Askeri Rüştiye'de imla dersleri verdi. *Peyman*, *Dicle* ve *Mücahit* gazetelerinde şiirleri yayımlandı. Divan tarzındaki şiirlerinin çoğu Muallim Naci'ye nazire olarak yazılmıştır.

Yapıtları: Şiir: *Nâle*, İst.: Kasbar Mtb., 1895.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, I, 157; Ş. Beysanoğlu, "Bâkî, Abdülbâkî Ali", *TDEA*, I, 300.

BAKİ AYHAN T.
bak. ASİLTÜRK, Baki

BAKİ, HAYATİ *(Tonya/Trabzon, 17 Ağustos 1949 -)* Şair, yazar.

Necati Nesimi imzasını da kullandı. İşçi Asiye Hanım ile işçi Süleyman Baki'nin oğlu. Bir süre İÜ Hukuk Fakültesi'nde okuduktan sona DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Gazetecilik (1978-80) ve Çevre Müsteşarlığı'nda uzmanlık (1981-82) yaptı. 1983'ten beri Ankara Üniversitesi'nde Türk dili okutmanı. *Öncüler* dergisinin (1975, 10 sayı) yazı kurulunda bulundu. Trabzon ikinci küme takımlarından Tonyaspor'da futbol oynadı (1968-73). Dil Derneği ve Atatürkçü Düşünce Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli.

İlk yazısı 1969'da Vakfıkebir'de *Yolcular* gazetesinde, ilk şiiri 1972'de çıktı. Şiir ve yazıları *Oluşum*, *Sözcükler*, *Promete*, *İzlek*, *Kül*, *Edebiyat ve Eleştiri*, *Yeni Biçem* ve *Kavram/Kargaşa* dergilerinde yayımlandı. "Felsefeyle şiirin güzel bir buluşması" olarak değerlendirilen şiirlerinde zaman, yaşam, ölüm ve sevgi gibi konuları nihilist bir dille irdeledi. Yabancılaşma, umutsuzluk ve karamsarlık yüklü şiirlerinde titiz bir dil işçiliğiyle dikkat çekti.

Yapıtları: Şiir: *Sonrasız Dönüş Yalnızlığı*, Ank.: Promete, 1992; *Usulca ve Yeğnik*, Ank.: Ekin, 1996; *Harfler Kitabı*, Ank.: Ekin, 2004.
İnceleme-Eleştiri: *Tanzimat Edebiyatında Roman ve İnsan*, Ank.: Promete, 1993; *Şiir ve Otorite-Şiir ve Yanılsama*, Ank.: Suteni, 1996.
Deneme: Eksikti Geceler ve Bazı Günler, 2004.
Araştırma-Seçki: *Şiirin Kesik Damarları 1: İntihar Eden Şairler Kitabı*, Ank.: Promete, 1994; *Şiirin Kesik Damarları 2: Öldürülen Şairler Kitabı*, Ank.: Promete, 1994.
Kaynaklar: *BF* (29 Eylül 1999); T. A. Balkar, "Şiirin Yorulmayan Sarkacı ya da 'Sonrasız Dönüş Yalnızlığı' ", *Kıyı*, S. 89 (Ağustos 1993), s. 31; C. Oğuz, "Umutsuzluk Yorgunu: Hayati Baki", *Promete*, S. 17-18 (Ocak-Şubat 1994), s. 57-59; "Hayati Baki'nin Şairlik ve Yazarlık Serüveni", (dosya) *Kavram/Kargaşa*, S. 2 (Ocak-Şubat 1997); H. Haşal, "Hayati Baki'nin 'Usulca ve Yeğnik' Sözü", *Milliyet Sanat*, S. 400 (15 Ocak 1997), s. 52.

BÂKİLER, YAVUZ BÜLENT *(Sivas, 23 Nisan 1936 -)* Şair, yazar.

Karabağ (Azerbaycan) kökenli Karabağiler ailesine mensup nüfus müdürü Cezmi Bâkiler ile Hayriye Hanım'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Sivas, Gaziantep ve Malatya'da tamamladı (1955); AÜ Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu (1960). *Yeni İstanbul* gazetesinde çalıştı.

Metal-İş Federasyonu'nda eğitim ve araştırma müdürü, TRT Ankara Radyosu'nda raportör ve yapımcı (1964-68) olarak görev aldı. Bir süre Sivas'ta avukatlık yaptıktan (1968-73) sonra Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü (1976), Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı'nda müşavirlik, TRT'de program yapımcılığı (1976-79), Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda müsteşar yardımcılığı ve müşavirlik (1979-80) ve Başbakanlık müşavirliği (1993-94) görevlerinde bulundu. *Kopuz* (7 sayı, 1954-55) ve *Orkun* dergilerinde yazı işleri müdürlüğü yaptı. STV kanalında "Sözün Doğrusu" programını hazırlayıp sundu (1999-2000). Halen *Türkiye* gazetesinde yazıyor. Türk Ocağı ve Aydınlar Ocağı üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli ve iki çocuk babası.

İlk şiiri 1953'te *Türk Sanat* dergisinde çıktı. Şiir ve yazılarını *Orkun*, *Hisar* ve *Türk Edebiyatı* dergileriyle *Hizmet*, *Zaman* ve *Türkiye* gazetelerinde yayımlamayı sürdürdü; 1979-80 arasında *Milli Kültür* dergisinde "Milli Kültür" imzasıyla yazdı. "Hisarcılar" arasında yer aldı; kendisini "Yeni Milli Edebiyat" akımı içinde gördüğünü belirtti. "A. Nihat Asya'nın milli, destani, mistik şiirinin takipçilerinden" olduğu kabul edildi. Hakkında pek çok bitirme tezi ve Hacettepe Üniversitesi'nden Dr. H. Özcan tarafından yapılan bir doktora tezi vardır. Asya (Bakû) ve Gence (Azerbaycan) üniversiteleri kendisine "fahri doktorluk" unvanı verdi.

Ödül: "Avrupa'da Türk İzleri" programıyla 1989 Türkiye Milli Kültür Vakfı Armağanı; 1999 Konya Kombassan Büyük Mevlana Ödülü; "Sözün Doğrusu" programıyla 1999 Radyo-Televizyon Gazetecileri Derneği TV Oskarı ve TYB Türk Diline Hizmet Ödülü; 1999 TÜRKSAV Türkçeye ve Türk Dünyasına Hizmet Ödülü; 1999 İstanbul Valiliği Türk Dünyasına Hizmet Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Yalnızlık*, Konya: Çağrı, 1962; *Duvak*, Ank.: Hisar, 1971; *Seninle*, Ank.: Hisar, 1975; *Harman*, İst.: T. Edebiyatı Vakfı, 2001.
Gezi: *Üsküp'ten Kosova'ya*, İst.: Türk Edebiyatı Vakfı, 1983; *Türkistan Türkistan*, İst.: Türk Edebiyatı Vakfı, 1983.
Deneme: *Sözün Doğrusu*, İst.: Türk Edebiyatı Vakfı, 2002; *Sözün Doğrusu II*, İst.: Türk Edebiyatı Vakfı, 2005.
İnceleme: *İsmail Efendi*, Sivas: Esnaf Mtb., 1969; *Karslı Âşık Hasreti*, Ank.: Hoteyder, 197?; *Âşık Veysel*, İst.: Tercüman Aile ve Kültür Kitaplığı, 1986; *Mehmet Akif*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1986; *Mehmet Akif'te Çağdaş Türkiye İdeali*, Ank.: Türkiye Diyanet Vakfı, 198?.
Derleme: *Şiirimizde Ana*, Ank.: Şark Mtb., 1967; *Sivas'a Şiir*, Ank.: Güneş Mtb., 1973.
Anı: *Gidenlerin Ardından*, İst.: T. Edebiyatı Vakfı, 2006; *Arif Nihat Asya İhtişamı*, İst.: T. Edebiyatı Vakfı, 2008.
Yayım: *Arif Nihat Asya'nın Sevgi Mektupları*, İst.: Babıali Kültür, 2001.
Kaynaklar: *BF* (6 Mart 2000); "Hisar'dan Portreler: Yavuz Bülent Bâkiler", *Hisar*, S. 86 (Şubat 1971), s. 25; Necatigil, *İsimler*, 69; "Bâkiler, Yavuz Bülent", *TDEA*, I, 303; Kurdakul, *Sözlük*, 109-110; M. A. Maraş, "Duvak", *TDEA*, II, 389.

BAKSI, FUAT EDİP *(Diyarbakır, 1912 - İzmir, 5 Aralık 1974)* Şair, yazar.

Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Uzun yıllar İzmir Namık Kemal Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği, son olarak da İzmir Yüksek İslâm Enstitüsü'nde İslami Türk edebiyatı hocalığı yaptı. Şiirlerini *Bağ* ve *Fikirler* dergilerinde yayımladı; tarihi romanları *Yeni Asır* gazetesinde tefrika edildi. Daha çok, bestelenen şiirleriyle tanındı.

Yapıtları: Şiir: *Delikanlım*, Safranbolu, Altan B., 1935; *Reçete*, 1955; *Bir Bahar Akşamı*, 1963; *Cacık*, 1967; *İzmir Destanı*, Ank.: Türkiye Odalar Birliği Mtb., 1972.
Diğer: *Efe*, 1944; *Destanımız*, İzmir: Sühulet Mtb., 1945; *Halk Edebiyatımızın İç Yüzü*, İzmir: Yeniyol Mtb., 1946; *Emrah ile Selvi*, İst.: Kültür, 1970.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 69; "Baksı, Fuad Edip", *TDEA*, I, 303; Kurdakul, *Sözlük*, 110; Karaalioğlu, 87.

BALABAN, İBRAHİM *(Seçköy/Bursa, 5 Şubat 1921 -)* Yazar, ressam.

Nakışçı Ayşe Hanım ile çiftçi Balaban'ın oğlu. Üç sınıflı köy ilkokulunu bitirdi (1931). Önce kaçakçılık (1937), ardından cinayet (1942) suçundan hapis yattığı Bursa Cezaevi'nde altı buçuk yıl beraber olduğu Nâzım Hikmet'in yönlendirmesiyle resme başladı. 1950 affıyla çıktı. 1953'ten itibaren sergiler açtı; 1959'da Yeni Dal grubuna katıldı. Resimlerinde Anadolu insanının toprakla ilişkisini naif bir tarzda ele aldı. İstanbul'da yaşıyor; üç çocuk babası. İlk yazılarını *Forum* ve *İmece* dergilerinde yayımladı. Kitaplarında anılarını ve sanat anlayışını dile getirdi.

Ödül: 1990 İnsan Hakları Onur Ödülü; 1998 Truva Sanat Ödülü; 1999 GESAM Ödülü.

Yapıtları: Anı-Roman: *Şair Baba ve Damdakiler*, İst.: Cem, 1968; *Dağda Duruşma*, İst.: Bilim Kitabevi, 1990; *Kalıba Sığmayanlar*, İst.: Gerçek Sanat, 1994.
Öykü: *İzdüşümü*, İst.: Öncü, 1969; *Tahliyeci Yusuf*, İst.: Etika, 2000; *Tek Bıyık*, İst.: Berfin, 2002.

Deneme: *Balaban*, İst.: Yenilik, 1962; *İz*, İst.: İmece, 1965; *Nâzım Hikmet ve Biz*, İst.: Milliyet, 1998; *Nazım Hikmet'le Yedi Yıl*, İst.: Berfin, 2003.
Kaynaklar: *BF* (3 Temmuz 1999); Necatigil, *İsimler*, 69; Kurdakul, *Sözlük*, 110; Karaalioğlu, 87; "İbrahim Balaban Kronolojisi" (kişisel sergileri), *Sanat Çevresi*, Şubat 1993, s. 29; G. Tümer, "Balaban Ressam", *Adam Sanat*, S. 154 (Eylül 1998), s. 34-46; N. Arslan, "Balaban, İbrahim", *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, c. I, İst., 1997, s. 182-183; K. Özsezgin, *Türk Plastik Sanatçıları*, İst., 1999, s. 93-94.

BALCI, BAYRAM *(Ankara, 1963 -)* Şair.

Seyda Bekri, Kemal Nazım takma adlarını da kullandı. Cevahir Hanım ile emekli Veli Balcı'nın oğlu. Çukurova Üniversitesi'nde okudu, öğrenimini yarıda bıraktı. 1991'den itibaren gazetelerde muhabirlik, yazarlık, editörlük yaptı. Bir grup şairle birlikte Ankara'da *Yeni Şiir* dergisini yayımladı (6 sayı, 1987), *Ağır Ol Bay Düzyazı* şiir dergisinin kurucu yayın kurulu üyeliği yaptı (12 Sayı, 2000); *Sınırda* dergisinin şiir editörü. Virtüel Yayınları'nı kurdu. Evli, iki kızı var, İstanbul'da yaşıyor.
İlk şiiri ("Her Aşkın Ardından Ağlanır") *Cumhuriyet Dergi* ekinde çıktı (1985). *Defter, Edebiyat ve Eleştiri, Varlık, Karşı Edebiyat, İmlasız* gibi dergilerde şiir ve yazıları yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Canıma Değmez Hayat*, Ank.: Ütopya, 1999; *Yerdibi*, İst.: Virtüel, 2002.
Kaynaklar: *BF* (20 Ekim 2008); Işık 06, 551.

BALCI, MANSUR *(Göksu/Kahramanmaraş, 5 Nisan 1952 -)* Şair.

Kebire Hanım ile Muhittin Balcı'nın oğlu. İlk, orta okul ve lise öğrenimini Kahramanmaraş'ta yaptı. GÜ Eğitim Enstitüsü'nden mezun oldu (1979). Öğretmenlik yapıyor. İzmir'de yaşıyor, bekâr. İlk şiiri (Eylül) *Ayrım* Şiir dergisinde 1987'de yayımlandı. Şiir ve yazıları *Ayrım*, *Sombahar*, *Bikem*, *Edebiyat ve Eleştiri*, *Berfin Bahar*, *Dilizi* dergilerinde çıktı.

Yapıtları: Şiir: *Kumdan Kule*, İzmir: Top. Araş., 1992; *Zar Zaman ve Tiner*, İst.: Piya, 1998.
Kaynaklar: *BF* (25 Haziran 2002).

BALCIOĞLU, A. RAHİM *(Akseki/Antalya, 1928 -)* Şair, yazar.

Tam adı Abürrahim Balcıoğlu. Düzenli bir öğrenim görmedi; kendi kendini yetiştirdi. 19 yaşındayken ailevi bir nedenle hapse girdi. 1950'deki genel afla çıktı. *Hergün* gazetesinde fıkra yazarlığı yaptı (1976). Yazıları ve şiirleri *Serdengeçti*, *Tarla*, *Hisar*, *Türk Edebiyatı*, *Töre* dergileri ile *Bizim Anadolu*, *Yeni Düşünce*, *Yeni İstiklal*, *Zaman*, *Güneş*, *Hür Anadolu* ve *Son Havadis* gazetelerinde yayımlandı. Değişik türlerde ürün veren Balcıoğlu evli ve bir çocuk babasıdır.

Ödül: 1991'de İstanbul'da yapılan Dünya Şairleri Kongresi ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kerpiç Saray*, İst.: Tan Mtb., 1962; *Düş Taşları*, İst.: Tarla, 1966; *Acılı Zamanlar*, İst.: Toker, 1989; *Yakarışlar*, 1993; *Canistan / Yağmur Atları*, İst.: Ötüken, 2006.
Roman: *Terleyen Duvarlar*, İst.: Üçdal Neşriyat, 1975.
Öykü: *Gizemli Kader Oyunları*, İst.: Bir Harf, 2005.
Çocuk Öyküsü: *Kaçak*, İst.: Dede Korkut, 1972.
Röportaj: *Ekmek Göçü*, 1967; *Demir Perdeyi Aralıyorum*, İst.: Şâmil, 1972.
Araştırma-İnceleme: *Mareşal Fevzi Çakmak*, 1975; *İnsanlığın Ruh Mimarlığı*, (peygamberlerin mücadeleleri) 1991; *Osman Yüksel Serdengeçti*, 1992.
Kaynaklar: "Balıcıoğlu, A. Rahim", *TDEA*, I, 304; Işık, 104.

BALEL, MUSTAFA *(Sivas, 1 Eylül 1945 -)* Öykücü, romancı.

Tam adı Mehmet Mustafa Balel. Nafiye Hanım ile demiryolu işçisi Hüseyin Balel'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Sivas'ta tamamladı (1963); 1968'de Gazi Eğitim Fakültesi Fransızca Bölümü'nü bitirdi. 1972'de Fransa'da Poiters Üniversitesi'nde "Karşılaştırmalı Dünya Edebiyatı" konusunda yüksek lisans yaptı. 29 yıl Kars, Sivas ve İstanbul'da liselerde, 1978-79 yıllarında İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü'nde Fransızca öğretmenliği yaptı. 1975-76'da 8 sayı süren *Öykü* dergisini çıkardı. *Kaynak Kitaplar*, *Meydan-Larousse*, *Görsel Genel Kültür Ansiklopedisi*, *Gelişim Büyük Larousse* ansiklopedilerinde çalıştı. TRT İstanbul Radyosu'na roman ve öykü uyarlamaları yaptı, çocuk oyunları yazdı. *Axis* ansiklopedisinde redaktör olarak çalıştı. PEN Yazarlar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk babası.

İlk yazısı (Türk öyküsü üzerine) 1972'de *Yeni Ortam* gazetesi sanat sayfasında çıktı. Öykü, yazı ve çevirilerini *Varlık*, *Yansıma*, *Sanat Emeği*, *Militan*, *Milliyet Sanat*, *Soyut* ve *Gösteri* dergileri ile *Yeni Ortam*, *Politika* gazetelerinde yayımladı. 1988'de öykülerinden seçmeler (kendi çevirisiyle, *Le Transanatolien*) Fransa'da yayımlandı. "Bireyin şekillenmesine damgasını basan toplumun sorunlarını, yer yer ironinin de gözlemlenebildiği ince bir duyarlıkla aktaran toplumcu gerçekçi bir yazar" olarak değerlendirildi.

Ödül: "Can Eriği" ile 12. Altın Portakal Hikâye Yarışması Başarı Ödülü; "Gün Vurgunu" ile 1984 TOBAV Oyun Yarışması Başarı Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Kurtboğan*, İst.: Yar, 1974; *Kiraz Küpeler*, İst.: Öncü, 1977; *Gurbet Kaçtı Gözüme*, İst.: Yazko, 1983; *Turuncu Eleni*, İst.: E, 1992; *Karanfilli Ahmet Güzellemesi*, İst.: Dünya, 2004.
Roman: *Peygamber Çiçeği*, İst.: Yazko, 1981; *Asmalı Pencere*, İst.: Adam, 1984.
Çocuk Kitabı: *Bizim Sinemamız Var*, İst.: ABeCe, 1979; *Cumartesiye Çok Var mı?*, İst.: Yazko, 1982; *Dedemin Bakır Koltukları*, İst.: Papirüs, 1999; *Çember Tiyar*, İst.: Milliyet; *Fındık Kitaplar Dizisi*, İst.: Morpa, 2005; *Kitap Bahçesi Dizisi*, İst.: Morpa, 2005.
Gezi: *Bükreş Günleri*, Sivas: 4 Eylül, 1985.
Çeviri: *Değirmen* (S. Daskalof); *Banyo*, *Mösyö* (J. P. Toussaint); *Barbar Düğünler* (Y. Queffelec); *Altın Damla*, *Çalı Horozu*, *Veda Yemeği* (M. Tournier); *Sünger Avcısı* (P. Istrati); *Halkın İçinde* (M. Gorki); *Kaynak ve Çalı ya da Eleazar* (M. Tournier).
Kaynaklar: *BF* (17 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 71; Kurdakul, *Sözlük*, 111; Karaalioğlu, 88; Işık, 105.

BALI, LEMİA *(İstanbul, 1911 - İstanbul, 25 Kasım 1976)* Yazar.

İstanbul Kız Öğretmen Okulu'nu bitirdi (1929). İlkokul öğretmenliği, ortaokul ve liselerde Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Beylerbeyi Küplüce Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Edebiyat yaşamına çocuk romanlarıyla başladı. Daha sonra oyun ve romana yöneldi. "Uyanan Köy" adlı romanıyla Yapı ve Kredi Bankası'ndan ödül aldı (1954); ancak bu kitabı yayımlanmadı.

Ödül: *İlk Arkadaş* ile 1948 Çocuk Esirgeme Kurumu Yarışması Ödülü; "Uyanan Köy" adlı basılmamış romanıyla 1954 Yapı ve Kredi Bankası Yarışması Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Fırtınalı Günler*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1974; *Üç Kuşak*, İst.: Ülkü Mtb., 1977.
Oyun: *Cem Sultan*, (radyo oyunu, diğer dört radyo oyunuyla birlikte) İst.: Baha Mtb., 1969.
Çocuk Romanı: *Onlar Ermiş Muradına*, İst.: Burhanettin Mtb., 1934; *Öksüz*, İst.: Tasvir Neşriyatı, 1946; *Işığa Koşan Çocuk*, İst.: Kardeşler B., 1952; *İlk Arkadaş*, Ank.: Çocuk Esirgeme Kurumu, 1956.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 70; "Balı, Lemia", *TDEA*, I, 304.

BALKANLI, ALİ KEMAL *(İstanbul, 1900 - ?)* Şair, yazar.

Ali Kemal, Kemal Balkanlı imzalarını da kullandı. İÜ Hukuk Fakültesi ile Maliye Meslek Okulu'nu bitirdi. Öğretmenlik, memurluk ve gazetecilik yaptı.

Yapıtları: Şiir: *Gözden ve Gönülden Geçenler*, (rubailer) Giresun: Yeşil Giresun Mtb., 1953; *Sebû-yı İlhâm*, Ank.: Güzel Sanatlar Mtb., 1958.
Diğer: *Sosyal Sonuçları Bakımından Terbiye*, Ank.: Mars Mtb., 1964; *Şarki Rumeli ve Buradaki Türkler*, İst.: Elhan, 1986; *Dini İnançlarımızda Yanılgılar*, 1988.
Çeviri: *Akbaldır Çeşmesi* (tarihi manzum öykü, R. P. Slayevkof), Ank., 1943; *Belgrad-İstanbul-Roma Askerî Yolu* (K. Y. İreçek), Ank., 1990.
Kaynaklar: "Balkanlı, Ali Kemal", *TDEA*, I, 307.

BALKAR, TUĞRUL ASİ *(İzmir, 16 Haziran 1960 -)* Şair.

Asıl adı Mustafa ESİM. Melahat Hanım ile işçi Ali Esim'in oğlu. İzmir Atatürk Lisesi'ni (1977), AÜ Tıp Fakültesi'ni (1987) bitirdi. Öğrenciliği sırasında Ankara'da yayımlanan *Sanat Rehberi* dergisinin yayın yönetmenliğini yaptı (1985-86). Kars Sağlık Ocağı'nda (1987-89), daha sonra Keşan Verem ve Savaş Dispanseri'nde hekim ve yönetici olarak görev aldı. Keşan'da yaşıyor, evli ve bir çocuk babası. Edebiyatçılar Derneği ve Atatürkçü Düşünce Derneği üyesi.

"Can Veren Sunak" isimli ilk şiiri *Yaşam İçin Şiir* seçkisinde yer aldı (S. 7, Temmuz 1983). Diğer şiirlerini *Nitelik Seçki*, *Yarın*, *Adam Sanat*, *Sanat Rehberi*, *Parantez*, *Varlık*, *Kıyı*, *Cumhuriyet Dergi*, *Dünya Kitap*, *Damar* ve *Morca* gibi seçki ve dergilerde yayımladı. Kendisini toplumcu gerçekçi olarak niteliyor.

Ödül: 1987 Güneş Gazetesi Genç Sanatçılar Öykü Ödülü (ikincilik); 1993 Sabri Altınel Şiir Ödülü (birincilik).

Yapıtları: Şiir: *Bir Sevinç Depremi*, Ank.: Promete, 1994; *Vazgeçmeler Ustası*, Ank.: Pervaz, 2000; *Buzdan Parantez*, Ank.: Pervaz, 2005.
Çeviri: *Hişt* (e. e. cummings), 1986.
Kaynaklar: *BF* (9 Ağustos 1999).

BALKI, ŞAKİR *(Gönen/Balıkesir, 2 Eylül 1929 -)* Mizah yazarı.

Kâmile Hanım ile Emin Balkı'nın oğlu. İzmit Erkek Sanat Okulu'nda okudu. Küçük yaşlardan itibaren işçi olarak çeşitli fabrikalarda çalıştı; Seka'da mekanik atölye amiriyken emekli oldu. TYS üyesi. İzmit'te yaşıyor; evli, dört çocuk babası. İlk yazısı 1953'te *Demokrat Kocaeli* gazetesinde çıktı. *Dolmuş*, *Pazar*, *Zübük* ve *Akbaba* dergilerinde gülme-

ce öyküleri, *Cumhuriyet* gazetesinde "Neler Yapmadık" (1974) ve *Büyük Usturalar* (1975) adlı romanları ve *Ciddiyet* ekinde anekdotları (1977-82) yayımlandı. İzmit üstüne kitapları vardır.

Ödül: "Öküzlük Üstüne Nutuk" ile 1979 Akşehir Nasrettin Hoca Gülmece Öyküleri Yarışması (birincilik).

Yapıtları: Roman: *Büyük Usturalar*, İst.: Tekin, 1978.
Öykü: *Aç Ayı Oynamaz*, İst.: Tekin, 1980; *Piliç Şermin'in Evi*, İst.: Gür, 1983; *Şeytan Aletleri*, İst.: Tekin, 1992.
Kaynaklar: *BF* (23 Şubat 2000); Karaalioğlu, 88-89; Y. Doğan, "Mizahçının Düşmanı Çoktur" (söyleşi), *Cumhuriyet*, 28 Nisan 1974; D. Hızlan, "Küçük Başların Açtığı Büyük Dertler", *Cumhuriyet*, 7 Aralık 1978; İ. Selçuk, "Şeytan Ayetleri mi, Şeytan Aletleri mi?", *Cumhuriyet*, 2 Haziran 1993.

BALKIZ, ALİ *(Sivas, 9 Mart 1945 -)* Öykücü.

Zöhre Hanım ile işçi Battal Balkız'ın oğlu. İlkokulu köyünde okudu. 1960'ta ailesiyle birlikte Malatya'ya göç etti. Malatya Ticaret Lisesi'ni ve Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirdi. 1970-80 arasında yurdun çeşitli kentlerindeki ticaret liselerinde meslek dersleri öğretmenliği yaptı. 1980'deki askeri darbeden sonra sıkıyönetim mahkemesinde yargılandı ve 1981-84 arasında hapis yattı. 1992'den bu yana *Pir Sultan Abdal Kültür ve Sanat Dergisi*'nin yayın yönetmenliğini yapmaktadır. Ankara'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası. TYS, PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

İlk öyküsü *Varlık* dergisinde yayımlandı. Toplumcu gerçekçi bir anlayışla kaleme aldığı öyküleri *Evrensel Kültür*, *Damar*, *Türk Dili*, *İnsancıl* ve *Cumhuriyet Dergi*'de yayımlandı. N. Kutlu, Balkız için "Tüm öykülerini yaşanmış, gözlenmiş gerçeklere dayandırıyor. Öyle ki düşsel olan ya da düşle gerçeğin birlikte yer aldığı birkaç öyküsünde de toplumsal ve bireysel gerçekler önde duruyor" değerlendirmesini yaptı.

Ödül: *Güller Kitaplara* ile 1987 Akademi Kitabevi Öykü Ödülü (mansiyon) ve 1988 TAYAD Öykü Ödülü (mansiyon); *Yaşam Bir An'lar Toplamıdır* ile 1991 Ömer Seyfettin Öykü Ödülü (birincilik) ve 1995 PEN Yazarlar Derneği Orhan Kemal Öykü Ödülü (birincilik); *Bütün Ülke Yeşil Vadi* ile 1998 Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Orhan Kemal Öykü Ödülü (birincilik; Didem Uslu ile paylaştı); "Komşum" adlı öyküsüyle 1998 Haldun Taner Öykü Ödülü (ikincilik).

Yapıtları: Öykü: *Güller Kitaplara*, İst.: Cem, 1988; *Dolmuşta Bir Kadın*, İst.: Cem, 1990; *Karadeniz Dağ Kartalı*, İst.: Cem, 1991; *Karın Altı Kardelen*, İst.: Cem, 1993; *Yaşam Bir An'lar Toplamıdır*, İst.: Cem, 1995; *Bütün Ülke Yeşil Vadi*, İst.: Öteki, 1997; *Dil Bağı*, İst.: Cem, 1999.
Roman: *Yüzüstü Düşler*, İst.: Evrensel, 2007; *Gizüstü Mektup*, İst.: Evrensel, 2007.
Kaynaklar: *BF* (23 Nisan 1999); "Ali Balkız ile Güller Kitaplara Üstüne" (söyleşi), *Varlık*, Ocak 1989, s. 29; N. Kutlu, "Ali Balkız'ın Öykücülüğü", *Damar*, S. 7 (Ekim 1991), s. 29-32; M. Uyguner, "Ali Balkız'ın Öyküleri", *Türk Dili Dergisi*, Mayıs-Haziran 1992; Ö. Yağcı, "Ali Balkız'ın Öykücülüğü", *Cumhuriyet Kitap*, S. 532 (27 Nisan 2000).

BALKU, YÜCEL *(Iğdır, 10 Ocak 1969 - Bursa, 15 Aralık 2003)* Öykücü.

Balku imzasını da kullandı. Gönül Hanım ile çiftçi Safter Balku'nun oğlu. Sapanca Lisesi'ni, Uludağ Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nü (1993) bitirdi. Bursa'da yazılım danışmanlığı yaptı.

İlk öyküsü "Boğarak" kendi çıkardığı *Prometheus* (Bursa, 1992, dört sayı) dergisinde yayımlandı. *Hayalet Gemi*'de yazdı. Bursa'da kurduğu Yazın Atölyesi halen işlemekte.

Ödül: İnkılap Kitabevi 2000 Öykü Ödülü; "Koza'nın Kapıları" adlı denemesiyle Bursa-Osmangazi Belediyesi'nce düzenlenen "Bursa Denemeleri" deneme yarışması birincilik ödülü (2002).

Yapıtları: Öykü: *Sükût Ayyuka Çıkar*, İst.: İnkılap, 2001; *Gonca'nın Üçüncü Günü*, İst.: Doğan Kitap, 2004. *Tayfanın Seyir Defteri* (Bitmemiş Külliyat), İst.: Doğan Kitap, 2005.
Kaynaklar: *BF* (24 Haziran 2002); T. Er, "Çağdaş Zaman Meseleleri", *Radikal Kitap* (2 Ağustos 2002).

BALTACIOĞLU, ISMAYIL HAKKI *(İstanbul, 28 Şubat 1886 - Ankara, 1 Nisan 1978)* Yazar, eğitimci.

Adını İsmail, İsmayıl biçimlerinde de yazdı. Mucurlu Baltacıoğlu İbrahim Ethem ile Düzceli Hamdûne Hanım'ın oğlu. Öykücü Tuna Baltacıoğlu ile ressam Fadime Baltacıoğlu'nun babasıdır. İlköğrenimini İstanbul'un çeşitli okullarında yaptı; Feyziye Rüştiyesi'ni ve Vefa İdadisi'ni (1903) bitirdi. Darülfünun'un Tabiiye Şubesi'ne girdi (1904). Burada öğrenciyken Divan-ı Hümayun kaleminde memur olarak çalıştı. Okulu bitirdikten (1908) sonra, Darülmuallimin'de hat ve tedris usulü dersleri

verdi. Daha sonra pedagoji ve el sanatları konularında incelemeler yapmak üzere Avrupa'ya gönderildi; Fransa, İngiltere, Belçika, İsviçre ve Almanya'daki öğretim kurumlarında çeşitli araştırmalarda bulundu. Yurda döndükten sonra Darülmuallimin'deki görevine devam etti. Orta ve Yüksek Öğretim genel müdürü, Maarif Müdürlüğü Teftiş Heyeti başkanı, Edebiyat Fakültesi reisi (1921-24) ve Darülfünun emini (1924-27) olarak görev yaptı. 1933'te yapılan üniversite reformunda kadro dışında kaldı. Daha sonra DTCF'de pedagoji profesörlüğü yaptı (1941). Afyon (1942-46) ve Kırşehir (1946-50) milletvekili olarak TBMM'de bulundu. *Yeni Adam* (1934-78, 921 sayı), *Din Yolu* (1956) dergilerini çıkardı.

Baltacıoğlu 130'u aşkın yapıtında eğitimden pedagojiye, dekorasyondan mimariye, hattatlıktan çeşitli el sanatlarına, resimden bahçıvanlığa kadar birçok konuda önemli araştırmalar yaptı. Hat sanatında her tür yazıyı yazdı ve "alev yazısı" (muavvec hat) olarak adlandırdığı yeni bir yazı biçimi geliştirdi. Durkheim ve Bergson gibi düşünürlerden etkilenen Baltacıoğlu toplumun üç temel kurumu olarak değerlendirdiği din, dil ve sanatın bir geleneğe bağlandığı ve bu geleneğin de Batılılaşma ile bir sentez oluşturduğu düşüncesini benimsemiştir.

Yapıtları: Öykü: *Yalnızlar*, İst.: Yeni Adam, 1946.
Roman: *Batak*, İst.: Yeni Adam, 1943.
Oyun: *Ölüler*, İst., 1939; *İnanmak*, İst., 1939; *Sait Çelebi*, İst., 1939; *Hayvanlar*, İst., 1939; *Akıl Taciri*, İst., 1940; *Kafa Tamircisi*, İst.: Kültür B., 1940; *Andaval Palas*, İst., 1940, *Kütük*, İst.: Yeni Adam, 1946; *Dolap Beygiri*, İst., 1949; *Karagöz Ankara'da*, İst., 1949; *Küçük Şehit*, İst., 1961. (On beş kadar yayımlanmamış radyofonik piyesi vardır.)
Anı: *Hayatım*, İst.: Dünya, 1998.
Çocuk Öyküsü: *Değirmen*, İst.: Yeni Adam, 1938; *İki Serseri*, İst.: Sebat B., 1938.
Eğitim: *Talim ve Terbiye'de İnkılap*, İst., 1328/1912 (yb: haz. R. Canım-R. Kıncal, İst.: MEB, 1995); *Terbiye-i Avam*, İst.: İkdam Mtb., 1330/1914; *Usul-i Tedrisi*, İst., 1331/1915; *Terbiye ve İman*, İst.: Yeni Turan Mtb., ty; *Terbiye İlmi*, İst.: Matbaa-i Orhaniye, 1332/1916; *İzmir Konferansları*, İzmir: Selanik Mtb., 1331/1915; *Terbiye Dersleri*, İst.: Necm-i İstikbal Mtb., 1339/1923; *J. J. Rousseau'nun Terbiye Felsefesi*, İst., 1341/1925; *Umumi Pedagoji*, İst., 1930; *İçtimai Mektep*, İst.: Semih Lütfü, 1932; *Resim Elişleri ve Sanat Terbiyesi*, İst.: Devlet Mtb., 1932; *Tarih ve Terbiye*, İst.: Semih Lütfü, 1933; *İş ve Meslek Terbiyesi*, Ank.: Hâkimiyet-i Milliye Mtb., 1933; *Toplu Tedris (İçtimai Mektep Prensiplerine Göre)*, İst.: Sebat B., 1938; *Rüyamdaki Okullar*, İst.: Yeni Adam, 1944; *Adam Nasıl Yetiştirilir*, Ank.: Genelkurmay B., 1964; *Pedagojide İhtilâl*, İst., 1964; *Kültürel Kalkınmanın Sosyal Şartları*, İst.: MEB, 1967.
Sosyoloji: *Maarifte Bir Siyaset*, İst.: Necm-i İstikbal Mtb., 1335/1919; *Sosyoloji*, İst., 1934; *Türke Doğru*, İst.: Yeni Adam, 1943; *Batıya Doğru*, İst.: Yedi Adam, 1945; *Türk Milliyeti*, Ank.: Genelkurmay B., 1965; *Ziya Gökalp*, İst., 1966.
Sanat: *Yazının Usul-i Tedrisi*, İst.: Maarif Vekâleti, 1924; *Demokrasi ve Sanat*, İst.: Kanaat, 1931; *Tiyatro*, İst.: Sebat B., 1941; *Karagöz Tekniği ve Estetiği*, İst.: Kültür Mtb., 1942; *Türklerde Yazı Sanatı*, İst.: Türk ve İslam Sanatları Ens., 1958; *Türk Plastik Sanatları*, Ank.: MEB, 1971.
Felsefe: *Kalbin Gözü*, İst.: Evkaf-ı İslamiye Mtb., 1922; *Felsefe*, İst.: Sebat B., 1938.
Din: *Din ve Hayat*, İst., 1334/1918 (yb: haz. A. Özbek, Konya: Esra, 1996); *Büyük Tefsir: Allah Nedir?*, c. I, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1961.
Psikoloji: *Sapıklar*, Ank.: Buket Mtb., 1949.

Kaynaklar: İ. H. Baltacıoğlu, "Hayatım", *Yeni Adam*, S. 142-360 (1938-41); S. Kolçak, *İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu*, İzmir, 1968; *Yeni Adam* (Ord. Prof. Dr. İ. H. Baltacıoğlu Özel Sayısı), S. 921 (Mayıs 1978); N. Tozlu, *İ. Hakkı Baltacıoğlu'nun Eğitim Sisteminin Ana Gelişimi*, İst., 1989; M. F. Bayraktar, "Baltacıoğlu, Ismayıl Hakkı", *DİA*, V, 36-38; T. Baltacıoğlu, *Yeni Adam Günleri*, İst., 1998.

BALTACIOĞLU, TUNA *(İstanbul, 6 Haziran 1924 -)* Öykücü, yazar.

Efe imzasını da kullandı. Ayşe Saime ile eğitimci, yazar Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun oğlu. Yazar Memet Fuat teyzesinin torunudur. Robert Kolej'den (1944) sonra İÜEF İngiliz Filolojisi'nde okudu. 1946'da Memet Fuat'la birlikte çıkardığı *Aşk ve Sümüklüböcek* adlı öykü kitabı ve aynı yıl çıkardığı *Dost* dergisi sıkıyönetim tarafından toplatıldı. Mersin'de yayımlanan *Akın* (1945-46) gazetesinde köşe yazıları yazdı, 1949-50 yıllarında *Son Posta* gazetesinde muhabirlik ve yazarlık yaptı. 1947-49'da Memet Fuat'la birlikte *Kısa Hikâye Cep Kitapları*'nı (8 sayı), 1950'de Memet Fuat, Oktay Verel ve İ. Bekir Tez'le birlikte *Kitaplar* (11 sayı) dergisini çıkardı. Askerliğini yedek subay tercüman olarak Kore'de yaptı (1951-52). 1959'da kuruluşuna öncülük ettiği Altınyurt Spor Kulübü'nün 1966'ya kadar genel sekreterliğini, daha sonra 1995'e kadar da başkanlığını üstlendi. Altınyurt'un amatör tiyatrosunda altı oyunu sahnelendi; karikatür ve resimle de uğraştı. Halen İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk öykü, çeviri ve karikatürleri 1941'den itibaren *Yeni Adam* dergisinde çıktı. Öykülerini daha çok *Seçilmiş Hikâyeler*'de yayımladı. 1991-97 yıllarında *Cumhuriyet* gazetesinde eğitim konusunda yazılar yazdı.

Yapıtları: Öykü: *Aşk ve Sümüklüböcek*, (Memet Fuat'la) İst.: 1946; *İnsanlarımız*, İst.: Peva, 1996.
Anı: *Yeni Adam Günleri*, İst.: YKY, 1998; *Savaş İçinde Barış: Kore Savaşı Anıları*, İst.: YKY, 2000.
Gezi: *Bilinmeyen Yolları ve Yönleriyle Yugoslavya*, İst., 1979.
Diğer: *Çağdaş Eğitim Üzerine*, İst.: Peva, 1996; *Altınyurt: 40 Yılın Öyküsü*, İst.: Altınyurt, 1999.
Çeviri: *Satranç Nasıl Oynanır* (M. La Roux), İst.: İkbal, 1944; *Villada Bir Gece* (S. Maugham), İst.: Çağlayan, 1954.
Kaynaklar: *BF* (10 Nisan 1999).

BANARLI, NİHAD SAMİ *(İstanbul, 1907 - İstanbul, 13 Ağustos 1974)* Edebiyat tarihçisi, yazar.

SOMYARKIN olan soyadını daha sonra Banarlı olarak değiştirdi. Emin Bayraktaroğlu imzasını da kullandı. Mutasarrıf İlyas Sami Bey ile Hafıza Nadire Hanım'ın oğlu. Vefa Sultanisi orta kısmını (1924), İstiklal Lisesi'ni (1927) ve Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi olarak İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1930). Aynı yıl atandığı Edirne Lisesi'nde, ayrıca Edirne kız ve erkek öğretmen okullarında edebiyat dersleri verdi. 1939'da Kabataş Erkek Lisesi'ne, 1943'te Galatasaray Lisesi'ne, 1946'da İstanbul Erkek Öğretmen Okulu'na atandı. Ayrıca Özel Işık ve Şişli Terakki liselerinde ders verdi. 1947'de İstanbul Eğitim Enstitüsü'ndeki görevine ek olarak 1950'de İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nda görevlendirildi. 1959'dan 1962'ye kadar Yüksek İslam Enstitüsü'nde İslami Türk edebiyatı tarihi dersleri verdi. 1957'de müdürlüğüne getirildiği Yüksek Öğretmen Okulu'ndan 1969'da kendi isteğiyle emekli oldu. Emeklilik sonrasında "MEB 1000 Temel Eser" ve "Çağdaş Türk Yazarları" komisyonlarında üye ve başkan olarak görev yaptı. Rumelihisarı Mezarlığı'nda gömülüdür.

Ortaokul yıllarından başlayarak hece ve aruz ölçüsüyle şiirler yazdı; oyun ve öykü denemelerinde bulundu. Bunların önemli bir kısmı okul temsilleri olup Topkapı ve İstanbul Gençler Mahfili'nde sergilendi. *Kızıl Çağlayan* ve *Bir Yuvanın Şarkısı* adlı manzum piyesleri o yıllarda MEB'nin açtığı yarışmayı kazanarak Bakanlık tarafından basıldı (1933). *Kızıl Çağlayan* ("Bu Vatan Bizimdir" adıyla, yön. N. Saydam, 1958) filme alındı.

Edebi ve toplumsal konularda ilk yazıları Edirne Halkevi'nin çıkardığı *Altıok* dergisi ile çalıştığı lise ve öğretmen okullarının dergilerinde yayımlandı. İstanbul'da çıkan *Orhun*, *Ötüken* ve *Atsız* dergilerine yazdı. 1940'tan başlayarak Sedat Simavi'nin çıkardığı *Yedigün* dergisinin edebiyat sayfasını yönetti. *Hürriyet* gazetesinde "Edebi Sohbetler" adı altında yazılar yayımladı (1948-63). Daha sonra *Meydan* dergisinde edebiyat konuşmaları yazdı. 1940'tan başlayarak liseler için ders kitapları hazırladı.

1956'da İstanbul Fetih Cemiyeti tarafından İstanbul Enstitüsü müdürlüğü görevine getirildi. 1958'de, Yahya Kemal'in ölümü üzerine aynı kurum bünyesinde kendi girişimiyle kurulan Yahya Kemal Enstitüsü'nün müdürlüğünü üstlendi, Yahya Kemal'in şiir ve düzyazılarını on kitap halinde yayıma hazırladı; Yahya Kemal Müzesi'ni kurdu. 1971'de kurulan Kubbealtı Cemiyeti'nin edebiyat kolu başkanlığına seçildi ve *Kubbealtı Akademi Mecmuası*'nın müdürlüğünü yaptı.

Banarlı'nın *Ülkü*, *Yahya Kemal Enstitüsü Mecmuası*, *Hayat Tarih Mecmuası*, *Meydan*, *Kubbealtı Akademi Mecmuası* gibi dergilerde ve *Akşam* ile *Yeni Sabah* (Emin Bayraktaroğlu takma adı ile) gazetelerinde çok sayıda makalesi yayımlandı. "Sular Kararırken", "Yabancı", "Dumanlı Dağlar", "Son Vazife", "Bir Mabed Yıkıldı", "Istırap Yarışı" gibi basılmamış piyesleri; *Hürriyet* gazetesinde 1949'da "Bir Güzelliğin Romanı" adıyla tefrika edilmiş bir romanı bulunmaktadır. Basılmış ve basılmamış eserleri ölümünden sonra Kubbealtı Kültür ve Sanat Vakfı tarafından "Nihad Sami Banarlı Külliyatı" başlığı altında yayımlanmaktadır.

Yapıtları: Edebiyat Tarihi-Deneme-İnceleme: *Halkevleri Dergilerinde Halk Edebiyatı Araştırmaları*, (ayrıbasım) 1936; *Faruk Nafiz: Hayatı, Seçme Şiirleri*, İst.: Sühulet Mtb., 1937; *XIV'üncü Asır Anadolu Şairlerinden Ahmedî'nin Osmanlı Tarihi Dâsitan-ı Tevarih-i Mülûk-i Âl-i Osman ve Cemşidü Hurşid Mesnevisi*, (eleştirel yayım) (*Türkiyat Mecmuası*'ndan ayrıbasım) İst.: Burhaneddin Mtb., 1939; *Edebi Bilgiler*, İst.: Remzi, 1942; *Türk Edebiyatı*, İst.: Güven Mtb., 1943; *Namık Kemal ve Türk-Osmanlı Milliyetçiliği*, İst.: İÜEF Mezunlar Cemiyeti, 1947; *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, İst.: Yedigün, 1948 (genişletilmiş yb 2 c., İst.: MEB, 1971-1974'ten sonra); *Metinlerle Edebi Bilgiler*, İst.: Remzi, 1950; *Metinlerle Türk Edebiyatı*, İst.: Remzi, 1951; *Metinlerle Türk ve Batı Edebiyatı*, İst.: Remzi, 1955; *İstanbul'un Fethini Gören Üsküdar: Bir Şiir ve Şehir Tahlili*, İst., 1958; *İstanbul'un Fethi İçin Mısralar*, İst., 1959; *Yahya Kemal Yaşarken*, İst.: Yahya Kemal Ens., 1959; *Yahya Kemal ve İman*, İst.: Yahya Kemal Ens., 1959; *Yahya Kemal Nasıl Çalışırdı*, İst.: Yahya Kemal Ens., 1959; *Yahya Kemal'in Hatıraları*, İst.: Yahya Kemal Ens., 1960; *Büyük Nazireler: Mevlid*

ve Mevlid'de Milli Çizgiler, İst.: Yüksek İslam Ens., 1962; *Türkçe'nin Sırları*, İst.: Fetih Cemiyeti, 1971; *Fatih'in Zafer Sırları*, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1974; *Şiir ve Edebiyat Sohbetleri*, İst.: Kubbealtı, 1982; *Bir Dağdan Bir Dağa*, İst.: Kubbealtı, 1984; *Tarih ve Tasavvuf Sohbetleri*, İst.: Kubbealtı, 1984; *Kültür Köprüsü*, İst.: Kubbealtı, 1985; *Devlet ve Devlet Terbiyesi*, İst.: Kubbealtı, 1985; *Kitaplar ve Portreler: Mehmet Akif'ten Günümüze*, İst.: Kubbealtı, 1985; *İman ve Yaşama Üslubu*, İst.: Kubbealtı, 1986; *İstanbul'a Dair*, İst.: Kubbealtı, 1986.

Oyun: *Kızıl Çağlayan*, Ank.: MEB, 1933; *Bir Yuvanın Şarkısı*, Ank.: MEB, 1933.

Kaynaklar: Nebioğlu, 114; R. E. Koçu, "Banarlı (Nihad Sâmi)", *İSTA*, IV, 2100-2101; Necatigil, *İsimler*, 71; N. Pekin, "Banarlı, Mustafa Nihad Sâmi", *TDEA*, I, 308; Özkırımlı, *TEA*, I, 187; Ş. Güngör, "Banarlı, Nihad Sâmi", *DİA*, V, 51-53; *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, S. III/4 (Nihad Sami Baharlı özel sayısı, 1974); Özgüç, I, 127.

BANOĞLU, NİYAZİ AHMET *(Batum, 1909 - İstanbul, 6 Ekim 1992)* Yazar, tarihçi.

A. Reşat, Lebib Muammer imzalarını da kullandı. Aslen Hopa'nın Pilarget köyünden olup çay ticareti yapmak üzere Batum'a yerleşen Hasan Banoğlu ile Zekiye Hanım'ın oğludur. İlk ve orta okulu Kastamonu'da, liseyi Trabzon'da bitirdi (1931). İstanbul'da üç yıl Türkiyat Enstitüsü'nde araştırmacı olarak çalıştı. Av sporlarına ilgi duydu, avcılık yaptı.

Yazı hayatına 1930'da Suat Tahsin ile Fahri Kemal'in İstanbul'da çıkardıkları *Hareket* gazetesinde başladı. Gazete kapanınca Ali Naci Karacan'ın çıkardığı *İnkılap* gazetesine geçti. Ardından Mahmut Esat Bozkurt ve Nabizade Hamdi'nin çıkardıkları *Halk Dostu* gazetesinde yazı işleri müdürü olarak görev aldı. Daha sonra mesleğini *Yeni Gün* gazetesinde sürdürdü. 1932'de Hakkı Tarık Us'un çıkardığı *Vakit*, *Haber* gazetelerinde yazı işleri müdürü ve fıkra yazarı olarak yer aldı. *Dünya* ve *Havadis* gazetelerinde tarih sohbetleri yazdı (1957-60). 1941'de İstanbul'da Gençlik Kütüphanesi'ni kurdu. Ayrıca *İncili Çavuş* (1944), *Türkoğlu*, *Tarih Dünyası* (İ. H. Konyalı ile, 1950), *Yeni Tarih Dünyası* (1953), *Av ve Turizm*, *Tarih ve Coğrafya Dünyası* (1959) adlı gazete ve dergileri çıkardı ve yönetti. Basın Müzesi ile *Tercüman* gazetesine tarih arşivleri düzenleyen Banoğlu, çalışmalarıyla Osmanlı tarihinin çalkantılı dönemleri ile Cumhuriyet dönemi olaylarının gün ışığına çıkarılmasında katkıda bulundu.

Ödül: 1983 Gazeteciler Cemiyeti Basında 50 Yıl Hizmet Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Zindancı Kaptan*, İst.: Vakit Mtb., 1941; *Şahin Reis*, İst.: Vakit Mtb., 1941; *Olmaz Reis*, İst.: Vakit Mtb., 1941; *Kafes Arkası*, İst.: Vakit Mtb., 1942; *Yavuz Sultan Selim Esir Kızlar Arasında*, İst.: İncili Çavuş Roman Serisi, 1945?; *Bektaşi Kız*, İst.: Vakit Mtb., 1945.

İnceleme-Araştırma: *Fotoğraflarla Atatürk*, İst.: Aydınlık Mtb., 1940; *Resimli Osmanlı Tarihi*, İst.: Şaka Mtb., 1950; *Tarihte Güzel Kadınlar*, İst.: Ekicigil Mtb., 1953; *Fıkra, Nükte ve Çizgilerle Atatürk*, İst.: Ercan Mtb., 1954; *Doğumundan Ölümüne Kadar Atatürk Albümü*, İst.: Nurgök Mtb., 1955; *Tepedelenli Ali Paşa*, İst.: Hürriyet, 1955; *Atatürk Başmuharrir ve Atatürk'ün Kulübesi*, (N. Kesim ile) İst.: Tarih Dünyası, 1957; *Basın Tarihimizin Kara ve Ak Günleri*, İst.: M. Sıralar Mtb., 1960; *Anıtları ve Tarihi Eserleriyle İstanbul*, İst.: Yeni Çığır, 1963; *Atatürk'ün Siyasi Hayatı*, İst.: Özer Mtb., 1963; *25. Ölüm Yıldönümü Nedeniyle Atatürk: Hususi Hayatı*, İst.: Pınar, 1964; *Topkapı Sarayı Müzesi*, İst.: Güzel Sanatlar Mtb., 1965; *Unutulmaz Havacı Kahraman Savmi Uçan: Hayatı, Hizmetleri, Başarıları*, İst.: Toker, 1965; *Tarih ve Efsaneleriyle İstanbul*, İst.: Ak, 1966; *Atatürk*, (resimli) İst.: Hergün Mtb., 1967; *Tarih, Coğrafya ve Yönetim Örgütleriyle İstanbul*, İst.: Oba Çocuk, 1969; *Camilerimiz ve Banileri: Mahmut Paşa-Hayatı ve Şehadeti*, İst.: Osmanbey Mtb., 1970; *Atatürk Ansiklopedisi-Türkiye Cumhuriyetinin Siyasi Tarihi*, 4 c., (K. Z. Gençosman ile) İst.: May, 1971; *Taksim Cumhuriyet Abidesi Şeref Defteri*, İst.: Büyük İstanbul Derneği, 1973; *Atatürk'ün İstanbul'daki Hayatı*, 2 c., İst.: Milli Eğitim Mtb., 1973; *Kıbrıs Dosyası*, İst.: Kervan, 1974; *Ermeninin Ermeniye Zulmü*, Ank., Gündüz Mtb., 1976; *Eyüp Sultan Hazretleri*, İst.: Tarih Kütüphanesi, 1977; *Atatürk'ün Sipariş Ettiği Bazı Kitaplar*, (ayrı basım) Ank.: TTK, 1981; *Latife Hanım Atatürk'ü Anlatıyor*, İst.: Boğaziçi Üni, 1981; *Yayımlanmamış Belgelerle Atatürk: Siyasi ve Özel Hayatı, İlkeleri*, İst.: Gözen, 1981; *Milli Kongre Faaliyetleri*, (ayrı basım) Ank.: TTK, 1986; *Cumhuriyetimin Teminatı: Atatürkçü Kuşaklar*, Ank.: Genelkurmay Başkanlığı, 1989; *Tarihte Girit ve Osmanlılar Dönemi*, İst.: Kastaş, 1991.

Biyografi (Türk Kahramanları Serisi): *Alp Aslan*, İst.: Vakit Mtb, 1943; *Atatürk*, İst.: Vakit Mtb., 1943; *Cengiz Han*, İst.: Vakit Mtb., 1943; *Gazi Osman Paşa*, İst.: Vakit Mtb., 1943; *İsmet İnönü*, İst.: Vakit Mtb., 1943; *Kanuni Sultan Süleyman*, İst.: Vakit Mtb., 1943; *Mareşal Fevzi Çakmak*, İst.: Resimli Ay Mtb., 1943; *Osman Gazi*, İst.: Vakit Mtb., 1943; *Süleyman Paşa*, İst.: Vakit Mtb., 1943; *Tepedelenli Ali Paşa*, İst. Vakit Mtb., ty; *Tiryaki Hasan Paşa*, Vakit Mtb., 1943; *Türk Kahramanları*, İst.: Vakit, 1943; *Yavuz Sultan Selim*, İst.: Vakit Mtb., 1943; *Yıldırım Bayezıd*, İst.: Vakit Mtb., 1943.

Derleme: *Büyük İslam İlmihali*, (S. M. Yurdatap ile) İst.: Tarih Dünyası Mecmuası, 1950; *Zeyneb Kamil Hastanesi (1860-1954)*, (düzenleme: B. N. Şehsuvaroğlu ile), İst.: 1954; *Teşrifat ve Teşkilatımız* (Ali Seydi Bey), İst.: Tercüman 1001 Temel Eser, 1973; *Türk Basınında Mustafa Kemal Atatürk*, (R. Bilginer-H. Bozok ile) İst.: Hürriyet Ofset, 1981; *Türk*

Basınında Çanakkale Günleri, İst.: Türk Basın Birliği, 1982.
Çocuk Kitabı: *Gizli Kuvvet-I*, İst.: Çocuk Âlemi, ty; *Fatih Sultan Mehmet*, İst.: Vakit Mtb., 1943; *Fatih Sultan Mehmet ile Keloğlan*, İst.: Bozkurt Kitap ve Basımevi, 1943; *Pakistanlı İkizler*, İst.: Dizerkonca Mtb, 1956; *Altın Balık*, İst.: Toker, 1974; *Deniz Altındaki Hazine*, İst.: Toker, 1974; *Meryem Anayı Kurtaran Kurt Köpeği*, İst.: Toker, 1974; *Peygamber Mağaraları*, İst.: Toker, 1974; *Şahin Söyleyen Heykel*, İst.: Toker, 1974; *Vatansız Casuslar*, İst.: Toker, 1974; *Cem ile Ceymis'in Anadolu Serüvenleri*, İst.: Toker, 1988.
Diğer: *Turkey a Sportsman's Paradise*, Ank.: Basın Yayın, ty; *Gürsel'e Açık Mektup*, İst.: Türkiye Ticaret Postası Mtb., 1961; *Yüksel Menderes'e Açık Mektup*, İst.: Türkiye Ticaret Postası Mtb., 1961.
Çeviri: *Elguca* (A. Kazbek); *Gizli Rotlar* (L. Ramber).
Kaynaklar: Nebioğlu, 114; R. E. Koçu, "Banaoğlu (Niyazi Ahmed)", *İSTA*, IV, 2104-2106; "Banaoğlu, Niyazi Ahmed", *TDEA*, I, 310.

BARAN, ETHEM *(Yozgat, 1 Mayıs 1962 -)* Öykücü.

Devlet Hanım ile emekli memur Şeref Baran'ın oğlu. AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi'nden mezun oldu (1983). Güzel Sanatlar Eğitimi alanında yüksek lisansa devam etti (1992). Ağrı ve Ankara'da Eğitim Uzman Yardımcısı görevinde bulundu (1983-91). MEB Yayınlar Dairesi'nin yayınladığı Milli Eğitim dergisinde çalıştı (1991-2006); *Milli Eğitim Dergisi, Eğitim Dergisi, Okumak* (Gazete), *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*'ni yayımladı. TRT Gap Radyosu'nda "Kitap Kurdu" adlı programı hazırlayıp sundu (Mart-Ekim 2006). Halen öğretmenlik yapıyor. Resim sanatıyla da ilgileniyor. Ankara'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk hikayesi ("Güvercinler") *Hisar* dergisinde çıktı (1980). *Adam Öykü, Hece Öykü, İmge Öyküler, Notos Öykü, Eşik Cini, Lacivert, Varlık, Cumhuriyet Kitap, Radikal Kitap* gibi dergilerde hikâyeleri yayımlandı.

Ödül: *Kurutulmuş Gül Mevsimi*'yle 1994 Türkiye Yazarlar Birliği Hikâye Ödülü, *Dönüşsüz Yolculuklar* ile 2005 Yunus Nadi Öykü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Sonrası Ayrılık*, İst.: Milli Eğitim, 1991; *Kurutulmuş Gül Mevsimi*, İst.: Milli Eğitim, 1994; *Dönüşsüz Yolculuklar Kitabı*, İst.: Doğan Kitap, 2005; *Unuttuğum Bütün Akşamlar*, İst.: Doğan Kitap, 2005; *Bozkırın Uzak Bahçeleri*, İst.: Doğan Kitap, 2006.
Roman: *Yarım*, İst.: Doğan Kitap, 2008.
Kaynaklar: *BF* (10 Ekim 2008). D. Gündoğan, "Samimi Hayatlar Kitabı", *Radikal Kitap*, 18 Şubat 2005; B. Çelik, "Yağmurlardan Artakalmış Taşra Hikâyeleri", *Virgül*, Temmuz-Ağustos 2005; E. Canan, "İnadına Taşralı Öyküler", *Radikal Kitap*, 30 Eylül 2005; R. Funda, "Dönüşsüz Yolculuklar Kitabı", *Ünlem*, Eylül 2005.

BARAN, SELÇUK *(Ankara, 7 Mart 1933 - Ankara, 4 Kasım 1999)* Öykücü, romancı.

Halide Hanım ile çiftçi Talât Veziroğlu'nun kızı. Opera ve şan sanatçısı Ayhan Baran'la evliydi. Ankara Kız Lisesi'ni ve AÜ Hukuk Fakültesi'ni üstün derecelerle bitirdi. Aynı fakültenin Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü'nde kurs müdürlüğü yaptı (1958-68). 1995'ten sonra bu enstitünün yayın müdürüydü. 1987-93 yıllarında TRT İstanbul Radyosu'nda radyo oyunları yazdı; "Türkân Hanım" adlı oyunu Devlet Tiyatrosu'nda sahnelendi. İki çocuk annesiydi. Ankara'da toprağa verildi.

İlk öyküsü ("Çocuğun Biri") 1968'de *Yeditepe*'de çıktı. Öykülerini *Türk Dili, Oluşum* ve *Argos* dergilerinde yayımladı. Yalnızlık ve umutsuzluk dolu öykülerinde düşsel, şiirli bir hava yaratmakta başarı gösterdiği kabul edildi. Behçet Necatigil onun için "Keskin, belirgin çizgilerden kaçınarak, dikkat isteyen, belirsiz yaşantı parçalarını birleştiriyor; çağrışım ve yorumlara açılma gücü için okuyucudan katkılar bekleyen bir 'iç hayat' görünümleri çiziyor" derken, Vedat Günyol "belli bir gerçeğin, içinde yaşadığı toplum gerçeğinin, birbirini tamamlayan sürgit yansımalarını, yankılarını dile getiriyor, bir Çehov havası, tadı, çeşnisi ve sıcaklığıyla" değerlendirmesini yaptı.

Bozkır Çiçeği romanı için Selim İleri "o her zamanki dingin, ağırbaşlı, neredeyse yaslı diyebileceğim anlatımıyla bizi bozkırdan başkente -bir başka bozkır elbet-, başkentten de yaşadığımız hayata, günlerimize götürüyor" değerlendirmesini yaparken, Hulki Aktunç da "Selçuk Baran günlük hayatın ağır aksak ritmini yazıyla yeniden üretmek gibi güç (ve nankör) bir işi büyük bir ustalıkla çözümlüyor" dedi.

Ödül: *Haziran* ile 1973 TDK Öykü Ödülü; *Bir Solgun Adam* ile 1974 Milliyet Yayınları Roman Yarışması (mansiyon); *Anaların Hakkı* ile 1978 Sait Faik Hikâye Armağanı (A. Özyalçıner'le paylaştı); *Bozkır Çiçekleri* ile 1978 Milliyet Yayınları Roman Yarışması (mansiyon).

Yapıtları: Öykü: *Haziran*, İst.: kendi yayını, 1972; *Anaların Hakkı*, İst.: Okar, 1977; *Kış Yolculuğu*, Ank.: Tan, 1984; *Tortu*, İst.: Kaynak, 1984; *Yelkovan Yokuşu*, İst.: Remzi, 1989; *Arjantin Tangoları*,

İst.: YKY, 1992; *Porselen Bebek*, İst.: YKY, 1996; *Ceviz Ağacına Kar Yağdı* (Bütün Öyküleri), İst.: YKY, 2008.
Roman: *Bir Solgun Adam*, İst.: Milliyet, 1975; *Bozkır Çiçekleri*, İst.: Özgür, 1987; *Güz Gelmeden*, İst.: YKY, 2000.
Çeviri: *Çarli'nin Büyük Cam Asansörü* (R. Dahl), İst., 1991.
Kaynaklar: *BF* (3 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 71; Kurdakul, *Sözlük*, 113; Karaalioğlu, 91; Necatigil, *Eserler*, 30, 72, 183; D. Hızlan, "Anaların Hakkı", *Cumhuriyet*, 12 Ocak 1978; "Öykünün Hakkı Öyküye", *Oluşum*, Şubat 1978; V. Günyol, "Selçuk Baran'ın Öyküleri", *Milliyet Sanat*, 1 Temmuz 1989; H. Aktunç, "Çıt Çıkarmayan Bir Ağlayış Gibi...", *Güneş*, 25 Mayıs 1987; S. İleri, *Seni Çok Özledim*, İst., 1986; F. Andaç, "Bir Akşamüstü Polonezköy'de; Arjantin Tangoları", *Gösteri*, Kasım 1993.

BARANER, SUAT DERVİŞ
bak. Suat Derviş

BARANUS, OSMAN NUMAN *(Pınarbaşı/Kayseri, 1 Temmuz 1930 -)* Şair, yazar.

Asıl adı Osman Nuri DOĞAN. Aruzla yazarken Âbâd Osman, aile lakaplarının Kasırgaoğulları olması dolayısıyla Kasırga Osman, Kasırga Onurdal, Doğan Kasırgaoğlu, ayrıca Osman Gazioğlu, Osman Kemal, Nuri Doğan, Numan Evranos ve Onur Dolu imzalarını kullandı. 1950'den beri Osman Numan Baranus imzasını kullanıyor. Kafkasya kökenli Gazi Doğan ve ev kadını Zehra Hanım'ın yedi çocuğundan altıncısıdır. Pınarbaşı İlkokulu'nu (1942), Kayseri Lisesi'ni (1950) ve Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni bitirdi (1970). 1954'ten itibaren Makina ve Kimya Endüstrisi Genel Müdürlüğü'nde çalıştı ve krediler müdürüyken 1993'te emekli oldu. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Evli ve iki çocuk sahibi. İstanbul'da yaşıyor.

Şiir yerine ısrarla "özün" (öz-ün: gerçek sesleniş) sözcüğünü kullanan Baranus'un ilk şiiri "Işığa Doğru" Sivas *Kızılırmak* gazetesinde basıldı (1942). Bugüne değin *Yayla* (Sivas), *Erciyes* (Kayseri), *Kaynak*, *Varlık*, *Dost*, *Türk Dili*, *Türkiye Yazıları*, *Yordam*, *Pazar Postası*, *Dönem*, *Özün* dergilerinde yazdı. Sahibi ve sorumlu yönetmeni olduğu aylık sanat dergisi *Özün*'ü Ankara'da Mayıs 1971'den Nisan 1973'e kadar 24 sayı çıkardı. 1949'da ilk kitabı *Toygan* nedeniyle Ceza Kanunu'nun 141.-142. maddelerinden tutuklandı, bir yıl süren yargılanma sonucu aklandı. Ahmet Erhan onun için "özünün gizi Kafkasya'dan Anadolu'ya bir aşı gibi. Temeli Anadolu'da, giderek Akdeniz kültüründe" değerlendirmesini yapmıştır.

Yapıtları: Şiir: *Toygan*, Kayseri: Özün, 1945; *Sevmek Egemen*, Ank.: Özün, 1975; *Ağrılar Toprağı*, Ank.: Dayanışma, 1982; *Tuzhurmatu*, Ank.: Tan, 1984; *Günberi*, Ank.: Özün, 1985; *Külünk*, Ank.: Aydın, 1990; *Apansız Panayır*, Ank.: Aydın, 1990; *Alaza Kesen Yürek*, Ank.: Aydın, 1990; *Zor Yol*, Ank.: Aydın, 1990; *Gebe Gece*, Ank.: Aydın, 1990; *Dinago Triosu*, Ank.: Aydın, 1990; *Huahualar*, Ank.: Yazıt, 1991; *Utkulu Kulvar*, Ank.: Yazıt, 1991; *Haykular ve Beyitler*, Ank.:Yazıt, 1991; *Bergamut*, Ank.: Yazıt, 1991; *Geriye Saymak*, Ank.: Yazıt, 1991; *Yıkanık Irıplar*, Ank.: Yazıt, 1991; *Kıyıda Horata*; Ank.: Yazıt, 1991; *Günaydın Soyundan*, Ank.: Yazıt, 1991; *Tanatımı*, Ank.:Yazıt, 1991; *Sın Adlı Ulu Yaya*, Ank.:Yazıt, 1991.
Deneme: *Anadamar*, Ank.: Hacan, 1984; *Okulsuzculuk*, Ank.: Özün, 1990.
İnceleme: *Zihni Hazinedaroğlu: Yaşamı ve Sanatı*, Ank.: Özün, 1980; *Zihni Hazinedaroğlu ve Dört Oyunu*, Ank.: Özün, 1982.
Diğer: *MKE Kurumu Satış İşlevi*, Ank.: MKEK Eğitim Şubesi, 1979.
Kaynaklar: *BF* (21 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 72; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 123; "50. Sanat Yılında Osman Numan Baranus", *Cumhuriyet Kitap*, 29 Ekim 1992; "60. Sanat Yılında Kabartaylı Bir Ozan; Osman Numan Baranus" (çeşitli yazarlar), *Cumhuriyet Kitap*, S. 495 (Ağustos 1988), s. 1, 4-7.

BARBAROSOĞLU, FATMA KARABIYIK *(Afyon, 1 Ağustos 1962 -)* Yazar.

İÜ Felsefe Bölümü mezunu (1984). Aynı fakültede Türk-İslâm Düşüncesi Tarihi yüksek lisansı yaptı (1987). İÜ İktisat Fakültesi'nde sosyoloji doktorasını tamamladı (1994). 1986-1987 yılında öğretmenlik yapt. 1996'dan beri *Yeni Şafak* gazetesinde köşe yazarlığı yapıyor. Toplumsal yaşam üzerine de kitapları vardır.

İlk öyküsü ("Taş Bina İçin") *Doğu Edebiyat* dergisinde çıktı (1983). Öyküleri ve yazıları *Dergâh* ve *Anlayış* gibi dergilerde yayımlandı.

Ödül: *Gün Akşamsızdır* ile 2000 Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Hikâyecisi Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Acı Deniz*, İst.: İz, 1996; *Gün Akşamsızdır*, İst.: İz, 2000; *Senin Hikâyen*, İst.: İz, 2001; *Ahir Zaman Gülüşleri*, İst.: Timaş, 2002; *Bahçeler Sokaklar*, İst.: Gendaş, 2003; *İki Kişilik Rüyalar*, İst.: Timaş, 2005.
Deneme: *Sözün ve Sükutun Renkleri*, İst.: İz, 1998; *Ramazanname*, İst.: Timaş, 2002; *Okuyucu Velinimetimizdir*, İst.: İz, 2003; *Otobüsname*, İst.: Timaş, 2003.
Roman: *Hiçbir Yer*, İst.: Timaş, 2004; *Fatma Aliye Uzak Ülke*, İst.: Timaş, 2007; *Medyasenfoni*, İst.: Timaş, 2008.
Kaynaklar: *BF* (30 Aralık 2008); tr.wikipedia.org

BARBAROSOĞLU, NALAN *(Adapazarı, 6 Ocak 1961 -)* Öykücü.

Huriye Hanım ile işçi Mehmet Nuri Barbarosoğlu'nun kızı. İÜEF Felsefe Bölümü'nü bitirdi. Metin yazarlığı ve redaktörlük yaptı. *Eşik Cini* öykü dergisinin yayın yönetmenliğini yaptı. İstanbul'da yaşıyor; iki çocuk annesi.

İlk yazısı *Yazko Felsefe*'de çıktı. Yazı ve öykülerini *Yazko Somut*, *Argos*, *Nar* ve *Adam Öykü* dergilerinde ve *Radikal* gazetesinde yayımladı. On öyküden oluşan ilk kitabı *Ne Kadar da Güzeldir Gitmek* için İnci Aral "bu kitabındaki öykülerinin, olgunlukları, taşıdıkları duygu yükü, yapısal sağlamlıkları ve imgelerle zenginleştirilmiş bir dili kullanmadaki üstün başarısı ile ustalık çizgisinde duruyor ve bize doğuştan öykücü olduğunu kanıtlıyor" değerlendirmesini yaptı. Öykülerinde kısa zaman diliminde geriye dönüşlerle o zamanın arka planındaki duygu ve olay örgülerini açan bir kurguyu benimsediği görüldü.

Yapıtları: Öykü: *Ne Kadar da Güzeldir Gitmek*, İst.: Oğlak, 1996; *Her Ses Bir Ezgi*, İst.: Can, 2001; *Ay Çiçekleri*, İst.: Can, 2002; *Gümüş Gece*, İst.: Alkım, 2004; *Yol Işıkları*, İst.:Everets, 2009.
Derleme: *Öykü 2000*, (Metin Kaçan ile) İst.: Gendaş, 2000.
Biyografi: *Selim Seval: Upuzun Bir Düş... İstanbul*, İst.: Denizbank, 2005.
Kaynaklar: *BF* (19 Nisan 1999); B. Yıldıran, "Ne Kadar da Güzeldir Gitmek", *Adam Öykü*, S. 9 (Mart-Nisan 1997); E. Turgut, "Nalan Barbarosoğlu: Ben..." (söyleşi), *Varlık*, S.1077 (Haziran 1977); İ. Aral, "Nalan Barbarosoğlu'ndan Bir İlk Kitap", *Cumhuriyet Kitap* (9 Ekim 1997); K. Özkan, "Farklı Öykülerin Kahramanı..." (söyleşi), *Adam Öykü*, S.18 (Eylül-Ekim 1998).

BARLAS, TARKAN *(İstanbul, 9 Mayıs 1970 -)* Yazar.

Hacer Gülsen Hanım ile elektrik mühendisi Ersan Barlas'ın oğlu. İstanbul Çapa İlkokulu'nu (1980), Saint Benoit Fransız Lisesi'ni bitirdi (1988). İÜ İletişim Fakültesi mezunu. 1996'dan beri reklam yazarlığı yapıyor. Evli, bir oğlu var; İstanbul'da yaşıyor.

İlk öyküsü ("Kırmızı Güneşli Akşamlar") *Adam Öykü* dergisinde çıktı (1998). *Adam Sanat* ve *Varlık* dergilerinde öyküleri yayımlandı. "Bir Kadın Arıyorum" adlı öyküsü İngilizceye çevrildi, ABD'de *İstanbul Noir* adlı bir kitapta yayımlandı (Akashic Books, Ekim 2008).

Ödül: *Lanetli Oda* ile 2006 Everest İlk Roman Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Lanetli Oda*, İst.: Everest, 2006.
Öykü: *Huzursuz Ruhlar*, İst.: Everest, 2007.
Kaynaklar: *BF* (15 Ekim 2008); N. Özcan, "Huzursuzluk Ömür Boyu", *Milliyet Sanat* (Mart 2008); A. Gültekin, "Huzursuz Ruhlar", *Notos Öykü*, (Nisan-Mayıs 2008).

BARUT, ALİ ASKER *(Ovacık/Tunceli, 3 Nisan 1964 -)* Şair.

Gezer Hanım ile işçi Sefer Barut'un oğlu. İlkokulu Elazığ'da okudu, İstanbul'da Anadoluhisarı Ortaokulu ve Paşabahçe Ferit İnal Lisesi'ni bitirdi (1983). Öğrenimine bir süre ara verdi, düzeltmen olarak çalıştı. 1987'de girdiği İÜEF'deki öğrenimini yarıda bırakarak 1991'de Almanya'ya gitti, işçi olarak çalıştı. 1996'dan beri *Hürriyet* gazetesinin Almanya bürosunda düzeltmen olarak çalışıyor. Frankfurt'ta yaşıyor; evli, bir çocuğu var. TYS ve PEN Yazarlar Derneği üyesi.

İlk şiiri Kasım 1985'te *Varlık* dergisinde yayımlandı. *Adam Sanat*, *Milliyet Sanat*, *Gösteri*, *Şiir-lik*'te yazdı. Kendisini sosyalist gerçekçi ve İkinci Yeni'nin son dönemine yakın hissettiğini belirtiyor. "Her gün herkesin görüp üstünde durmayı aklının ucundan bile geçirmeyeceği ya da şiirde bir işlevinin olabileceğini düşünemeyeceği küçük gözlemleri şiirine beceriyle taşıdı"ğı belirtildi (R. Dara).

Ödül: *Rüzgârla Dolu* ile 1992 Orhon Murat Arıburnu Ödülü; "Aşağı Üsküdar" dosyasıyla 1994 Cemal Süreya Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Rüzgârla Dolu*, İst.: Adam, 1992; *Yağmurlu Leylak*, İst.: Adam 1995; *Aşağı Üsküdar*, İst.: YKY, 1996; *Karanfil Kırıkları*, İst.: Adam, 1998; *Ay Sözlüğü*, İst.: Adam, 2000; *Sarhoş Böcek Şarkıları* (Aşağı Üsküdar kitabı ile yeni şiirler), İst.: Adam, 2005.
Kaynaklar: *BF* (24 Mart 1999); R. Dara, "Güzel Şeyler Söylerken", *Adam Sanat*, Aralık 1992, s. 62-72; H. Ergülen, "Şairin Adı Gibi Sahici Şiirler", *Varlık*, Kasım 1998, s. 63-64.

BAŞAR, KÜRŞAT *(İstanbul, 26 Ağustos 1963 -)* Öykücü, romancı.

Baran Orgun imzasını da kullandı. Erinç Hanım ile subay Çetin Başar'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Ankara ve Ağrı'da tamamladıktan sonra İÜEF Felsefe Bölümü'nü bitirdi. TRT-3'te "Caz Duygusu" adlı bir radyo programı hazırladı (1986-91). *Güneş* gazetesinde sanat yönetmenliği ve yazarlık yaptı (1989-91). TRT-1 televizyonundaki "Akşama Doğru" programında kitap sohbetlerini (1990-91), Kanal 6 televizyonunda "Tempo Programı"nı (1992) hazırlayıp sundu. Haftalık *Tempo* der-

gisi genel yayın yönetmenliğinden (1992-94) sonra, *Yeni Yüzyıl* gazetesinde başladığı (1994) köşe yazarlığını 1999'dan sonra *Star* gazetesinde sürdürdü. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

1982'den itibaren müzik ve edebiyat yazılarını *Gösteri*, *Defter*, *Hürriyet Müzik* dergileriyle *Güneş* gazetesinde yayımladı. İlk öyküsü Baran Orgun takma adıyla 1985'te *Gösteri* dergisinde çıktı. Öykü kitabı *Kış İkindisinin Evinde*'den sonra romana yöneldiyse de yazdıkları daha çok "uzun öykü" özelliği gösterir; ağırlıklı olarak ölüm, ayrılık, çaresizlik, hiçlik ve yabancılaşma gibi temaları işledi. "Kozalak" adlı sahne yapıtı Hülya Aksular yönetiminde sahnelendi.

Ödül: *Kış İkindisinin Evinde* ile 1989 Haldun Taner Öykü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Kış İkindisinin Evinde*, İst.: Afa, 1988.
Roman: *Konuştuğumuz Gibi Uzaklara*, İst.: Afa, 1990; *Sen Olsaydın Asla Yapmazdın, Biliyorum*, İst.: Afa, 1992; *Aşkı Bulmanın ve Korumanın Yolları*, İst.: Afa, 1996; *Başucumda Müzik*, İst.: T. İş Bankası, 2004.
Deneme: *İğreti Yaşamlar*, İst.: Can, 1997.
Kaynaklar: *BF* (22 Mart 1999); Necatigil, *İsimler*, 72; Kurdakul, *Sözlük* (1999); S. Gümüş, "Bir Durum Camdanöyküsü", *Roman Kitabı*, İst., 1991, s. 114-119.

BAŞAR, ŞÜKÛFE NİHAL
bak. Şükûfe Nihal

BAŞARAN, MEHMET *(Ceylanköy/Lüleburgaz, 1926 -)* Şair, öykücü, romancı.

Şiirlerinde Başaran, düzyazılarında M. Başaran, H. Meran, F. Deniz, Mehmet B., Deniz B., F. Ceylan imzalarını da kullandı. Çiftçi ve marangoz Süleyman Başaran ile Zeynep Hanım'ın oğlu. Ressam Prof. Filiz Başaran kızıdır. İlkokulu Ceylanköy ve Uzunköprü'de tamamladı; Kepirtepe Köy Enstitüsü (1943) ve Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nü (1946) bitirdi. Antalya Aksu Köy Enstitüsü'nde öğretmenken askere alındı; 1946 seçimlerinden sonra uygulanan politika sonucu (Köy Enstitüsü çıkışlı 22 kişiyle birlikte) yedek subay yapılmayıp çavuş çıkarıldı. Askerlikten sonra Edremit bölgesinde gezici başöğretmenlik, köy ve kasaba ilkokullarında öğretmenlik yaptı. İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü'nde Eflatun Cem Güney'in yardımcısı olarak Halk Eğitimi Folklor Bölümü'nde görev aldı. 1960'taki ihtilalden sonra İstanbul'daki ortaokul ve liselerde Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. S. Eyüboğlu yönetimindeki *Köy Enstitüleri Dergisi* (6 sayı) ile *İmece* (1961) dergisinin yayın kurullarında bulundu. Türkiye Öğretmenler Sendikası'nın kuruluş çalışmalarına katıldı (1965); yönetim kurulu üyeliği ve Marmara Bölgesi temsilciliği yaptı. 1979'da kendi isteğiyle emekli oldu. 15 yıl süren yurtdışına çıkış yasağı 1984'te kaldırıldı. 1980'deki askeri darbeden sonra *Söğütler Ses Verince* ve *Yağmur Gelini* adlı çocuk kitapları için açılan davalar süre aşımından dolayı düştü. Üç buçuk yıl *Yurt Ansiklopedisi*'nde çalıştı. TYS, Edebiyatçılar Derneği, PEN Yazarlar Derneği, Dil Derneği, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı üyesi. İstanbul'da yaşıyor; dul.

İlk şiirleri 1945'te *Köy Enstitüleri Dergisi*'nde yayımlandı. 1950'den itibaren köy izlenimlerini ve anılarını yazmaya başladı. *Yücel*, *Varlık*, *Ülkü*, *Yeditepe*, *Küçük Dergi*, *Papirüs*, *Türk Dili*, *Yeni Dergi*, *Yazko Edebiyat*, *Gösteri*, *Adam Sanat* ve *Milliyet Sanat* gibi birçok dergide ürünleri yayımlandı. TRT-2'de "Günebakan" adlı beş bölümlük eğitim programı hazırladı. *Öğretmeniz Acıya Sürgün* adlı kitabındaki öyküleri sahneye uyarlanarak Kocaeli Bölge Tiyatrosu'nca sahnelendi. Yabancı dillere çevrilen birçok şiir ve öyküsü yurtdışındaki antolojilerde yer aldı. 1940'lı yılların sonundan itibaren güçlenen Köy Edebiyatı hareketinin ve köy enstitülü şairler kuşağının önde gelenlerindendir.

Ödül: *Elif Diye Bir Türkü* ile 1970 TRT Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü; "Ayrılanmak" adlı öyküsüyle 1974 Sabahattin Ali Hikâye Yarışması'nda ikincilik; *Memetçik Memet* ile 1979 Orhan Kemal Roman Armağanı; 1997 Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü; 1997 Rıfat Ilgaz Onur Ödülü; 1998 Truva Kültür Sanat Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Beş Pınar*, (ortak kitap) 1945; *Ahlat Ağacı*, İst.: Yücel, 1953; *Karşılama*, İst.: Varlık, 1958; *Nisan Haritası (Köy Enstitüleri Destanı)*, İst.: Varlık, 1960; *Kocakent*, İst.: Ekin, 1963; *Pıtraklı Memleket*, İst.: Öncü, 1969; *Gök Ekin*, İst.: Cem, 1975; *Meşe Seli*, İst.: Yazko, 1982; *Günler Tuz Rengi*, İst.: Cem, 1986; *Sis Dağının Başında Borana Bak Borana*, İst.: Cem, 1990; *Koca Bir Troya Dünya*, İst.: Çınar, 1997; *Pir Sultan Ölür Ölür Dirilir*, İst.: Evrensel, 2002.
Anlatı (Roman-Öykü-Anı): *Çarığımı Yitirdiğim Tarla*, İst.: Varlık, 1955; *Aç Harmanı*, İst.: İzlem, 1962; *Zeytin Ülkesi*, Ank.: İmece, 1964 (*Yüreğin Sesi- Zeytin Ülkesi* adıyla genişletilmiş baskı İst.: Yazko, 1983); *Sürgünler*, İst.: Ararat, 1970; *Elif Diye Bir Türkü*, İst. 1976; *Memetçik Memet*, İst.:

Oḳar, 1979; *Dilsiz Oyunu*, İst.: Cem, 1983; *Yasaklı*, İst.: Çağdaş, 1987; *Hoşça Kal Dünya (Denizden Kalanlar)*, İst.: Cem, 1990; *Giz Kokan Suskunluk*, İst.: Çağdaş, 1991; *Kalın Mavi Bir Ses*, (seçme öyküler) İst.: Cem, 1992; *Eylülün Kızgın Soluğu*, İst.: Çağdaş, 1996; *Öğretmeniz Acıya Sürgün*, Ank.: Güldikeni, 1998.
Eğitim: *Tonguç Yolu*, İst.: Varlık, 1974; *Özgürleşme Eylemi Köy Enstitüleri*, İst.: Çağdaş, 1990; *Sabahattin Eyuboğlu ve Köy Enstitüleri*, İst.: Cem, 1990; *Aydınlanma Yolunda Eğitim Emekçisi Ferit Oğuz*, İst.: Kartal Belediyesi, 1992.
Başlıca Çocuk Kitabı: *Kuş Dili*, İst.: Varlık, 1968; *Akça Kız*, İst.: Oba (?), 1970; *Evvel Evvelken Deve Tellalken*, İst.: Milliyet, 1974; *Aç Kapıyı Bezirgânbaşı*, İst.: Koza, 1974; *Yağmur Gelini*, (masal şiir) İst.: Cem, 1975; *Armutlu Tarla*, (masal şiir) İst.: ABeCe, 1979; *Boyalı Irmak*, İst.: ABeCe, 1979; *Söğütler Ses Verince*, (masal şiir) İst.: Cem, 1981; *Çiçeklerin Dili*, İst.: Gendaş, 1991; *Güneşin Türküsü*, İst.: Gerçek Sanat, 1992.
Kaynaklar: *BF* (Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 72; Nebioğlu, 121; *TDEA*, I, 342; Özkırımlı, *TEA*, I, 192; Kurdakul, *Sözlük*, 115; Karaalioğlu, 93; Ö. Yağcı, "70 Yaşında ve Hâlâ Aydınlatıyor Mehmet Başaran", *Cumhuriyet Kitap*, S. 337 (1 Ağustos 1996), s. 1, 4, 5.

BAŞARIR, BAŞAR *(İstanbul, 8 Ocak 1970 -)* Öykücü.

Tam adı Sami Başar Başarır. Öğretmen Kâmran Hanım ile öğretmen Vedat Başarır'ın oğlu. İstanbul Erkek Lisesi'nden (1987) sonra Boğaziçi Üni. Makine Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi (1992). Britanya hükümetinin bursuyla gittiği Londra'da City Üni. Sosyoloji Bölümü'nde iletişim üzerine yüksek lisans yaptı (1996-97). *In Vivo* dergisinde yayın kurulu üyesi, *İstanbul* dergisinde genel yayın yönetmenliği (1995) yaptı; haber programı 32. Gün'de yapımcı olarak çalıştı (1995-96). 1999'dan beri CNN Türk televizyonunda program koordinatörü. İstanbul'da yaşıyor; evli.

İlk öyküsü 1988'de *In Vivo* dergisinde çıktı; daha sonra *Gösteri*, *Düşler*, *Yaşasın Edebiyat* ve *Nar* dergilerinde yayımladığı öyküleriyle tanındı. Bir söyleşide öykü anlayışını "eskiden daha çok şairlerin işi olarak görülen düzyazı şiiri, daha fazla öykücülerin, kurgucuların ve hayat sahtecilerinin işi olarak görmek istiyorum" sözleriyle açıkladı. Akıcı bir dil ve şiirsel bir anlatımla yazdığı ikinci kitabı *Eski Şehrin Ayazı*, "geçmişten söz eden, referanslarını geçmişten alan, ancak göndermelerini geleceğe yapan metinlerden" oluştu.

Ödül: *Getirin O Günleri Yakalım Bu Öyküleri* ile 2003 Sait Faik Hikâye Armağanı.

Yapıtları: Öykü: *Kent Kitabı*, İst.: Armoni, 1992; *Eski Şehrin Ayazı*, İst.: Era, 1996; *Nedir Hayat?*, Ank.: Dost, 2000; *Getirin O Günleri Yakalım Bu Öyküleri*, İst.: Doğan Kitap, 2003; *Çıktığınız Hevesle İniniz*, İst.: Doğan Kitap, 2004.
Kaynaklar: *BF* (1 Eylül 2000); S. Evren, *Genç Şairler ve Yazarlar Kitabı*, İst., 1995, s. 177-185; B. Başarır, *Nedir Hayat?*, Ank., 2000, s. 3.

BAŞAT, İSMAİL MERT *(Eyüp/İstanbul, 16 Ağustos 1945 -)* Şair, yazar.

Asıl adı İsmail Sulhi COŞKUNER. Altunizade İlkokulu'nu (1956), Bahçelievler Ortaokulu'nu (1959), Ankara Atatürk Lisesi'ni (1962) ve AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1996). Edebiyatçılar Derneği üyesi. Evli ve iki çocuk babası.

İlk yazısı ("Dünkü Törende Neler Gördüm") 1960'ta *Ankara Telgraf* gazetesinde çıktı. Şiir ve yazıları *Yeni İstanbul*, *Devrim*, *Kurtuluş*, *Türkiye Yazıları*, *Cumhuriyet*, *Demokrat*, *Su*, *Dönem*, *Yarın*, *Dünya*, *Broy*, *Dilizi* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı. *Ekonomi* dergisi, *Demokrat* gazetesi, *Türkiye Yazıları* dergisi, *Yamaç* dergisi ile Kalem Yayınları'nın kurucuları arasında yer aldı.

Ödül: "Nasıl Bir Türk Gençliği?" başlıklı denemesiyle 1962 Yeni İstanbul Gazetesi Deneme Ödülü (birincilik).

Yapıtları: Şiir: *Vira*, Ank.: Dayanışma, 1984; *Geyik ve Yolcu*, İst.: Broy, 1996.
Öykü: *Kanatlarını Yitirmiş Uçan Atın Tutkusu*, (şiir öykü) İzm.: Sergi, 1991.
İnceleme-Araştırma: *Kendime, Sana, Toprağa ve Gökboşluğa*, İst. Zed, 1999; *İtiraz Yazıları*, İst. Telos, 2002; *Buyruk ve İtaat*, İst. Everest, 2005; *Gökyüzünden Başka Sınır Yok*, İst. Kırmızı, 2008.
Kaynaklar: Işık, 109-110; V. Çolak, "Dünyayı Dünyalaştırmak İçin Yazan Bir Şair", *Cumhuriyet Kitap*, S. 549 (24 Ağustos 2000).

BAŞCILLAR, SEYFETTİN *(Kilis/Gaziantep, 1930 - ABD, 2002)* Şair.

Bazı halk şiirlerinde Seyfi adını kullandı. Makbule Hanım ile yapı ustası Hasan Başçılların oğlu. Gaziantep Lisesi'ni ve AÜ Veteriner Fakültesi'ni bitirdi (1955). Kısa bir dönem Gaziantep'te veterinerlik yaptıktan sonra 1967'de Amerika'ya yerleşti. Evli, iki çocuk babasıydı.

İlk ürünleri Gaziantep Halkevi'nin dergisinde çıktı. 1960'tan itibaren *Hisar*, *Türk Dili*, *Yeditepe*, *Papirüs* ve *Sanat Olayı* dergilerinde şiirleri yayımlandı. İkinci Yeni şairleri arasında adı anılan ve rahat bir söyleyişin egemen olduğu şiirlerindeki çarpıcı ve yer yer gerçeküstücü

imgelerle dikkat çeken Başçıllar için Necatigil "İnce bir şiir zevkine, söyleyiş güzelliğine tanıklık eden, yapıları sağlam, imgeleri canlı örnekler verdi" yorumunu yapmıştır. Bazı şiirleri İngilizceye çevrildi. Mesleki yayınları da var.

Yapıtları: Şiir: *Önce Bulut Vardı*, Kilis: Kilis Kültür Derneği, 1958; *Altın Çağı Ölümün*, İst.: Yeditepe, 1961; *Çiçek ve Silah*, İst.: Yeditepe, 1969; *Sokak Şarkıları*, İst.: Yeditepe, 1973; *Unutulmasın*, İst.: Cem, 1979; *Kıyısızlık*, İst.: Broy, 1993; *Gül Sesleri*, İst.: Sel, 1988.

Derleme: *Kilisli Divan Şairleri Antolojisi.*

Kaynaklar: *BF* (15 Eylül 1999); Necatigil, *İsimler*, 64; Kurdakul, *Sözlük*, 116; Karaalioğlu, 93; "Başçıllar, Seyfettin", *TDEA*, I, 342-343.

BAŞGÖZ, İLHAN *(Gemerek/Sivas, 1923? [1921?]* -) Yazar, folklor ve halk edebiyatı uzmanı.

M. İlhan Başgöz imzasını da kullandı. Hoca Hasan Efendi ile Zeycan Hanım'ın oğlu. 1928'de Harf Devrimi gerçekleştirilince millet mekteplerinde okuma yazma öğrendi. 11 yaşındayken ailesi Sivas'a göçtü; ilk ve orta öğrenimini burada tamamladı (1940). DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi; A. Gölpınarlı, F. Kam, Muzaffer Şerif, N. Berkes ve P. N. Boratav'ın öğrencisi oldu. 1945'te fakülteyi bitirdi; Boratav'ın başkanı olduğu kürsüye asistan oldu. 1949'da "Biyografik Türk Halk Hikâyeleri (Kahramanları, Teşekkülleri, Saz Şairlerinin Eserleri ile Münasebetleri)" başlıklı teziyle doktor unvanını aldı. Aynı yıl kürsü kapatılarak Boratav açığa alınınca Başgöz de edebiyat öğretmeni olarak Tokat Lisesi'ne atandı. Burada iki yıl görev yaptıktan (1950-52) sonra görevine son verildi, askere alındı. Yargılandı, aklandıktan sonra İngiltere'ye gitti, dil kurslarına katıldı. Ford Vakfı'nın bursu ile iki yıl Los Angeles, iki yıl da California Berkeley Üniversitesi'nde araştırmacı olarak çalıştı. 1965'te Indiana Üniversitesi'nin Ural-Altay Dilleri Bölümü'ne öğretim üyesi oldu. 1967'de doçentliğe, 1976'da profesörlüğe yükseldi. 1983'te Amerikan Folklor Derneği'nin onur üyeliğine seçildi. 1997'de emekli oluncaya kadar bu üniversitedeki görevlerine devam eden Başgöz 1998'den beri Bilkent Üniversitesi'nde konuk öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Yaşadığı yüzyıl ve gösterdiği farklı kimlikler konusunda henüz görüş birliğine varılamayan Karacaoğlan konusunda "Karacaoğlan geleneği" diyerek özetlediği görüşleriyle bir şairin kişisellikten anonimleşmeye gidişini ele aldı. Yunus Emre, Pir Sultan Abdal gibi birçok şairle ilgili çalışmalarda yararlı olabilecek bu görüş, araştırmacılar arasında da yandaş buldu. Başgöz'ün halk edebiyatı araştırmalarına yaptığı katkılardan biri de sözlü kaynaklardan derlenen malzemenin bir anlatı olarak ortam ve gelenek faktörüyle incelenmesi gerektiğini örnekleriyle vurgulamasıdır.

Türk ve dünya bilmece araştırmalarına 13 binden fazla tasnif edilmiş Türk bilmecesini A. Tietze ile yayımlayarak katkıda bulunan Başgöz, bu kitabı, 2. basımının baş tarafına eklediği uzun bir inceleme ile Türkiye'de de yayımlamış bulunmaktadır.

Türk halk öykülerini incelerken V. Propp tarafından geliştirilen tip ve motif odaklı yapısal araştırma yöntemine, incelemelerinde öykü kahramanlarının temel aksiyonlarını "Kriz, Değişim, Arama, Engeller, Çözülüş, Birleşme" başlıkları altında ortaya koyarak katkıda bulunmuştur. Türk halk öykülerinde üç temel bölümün "Ailenin Parçalanması", "Yeni Bir Aile İçin Mücadele" ve "Yeni Bir Ailenin Kurulması" başlıkları altında inceleyen Başgöz, bu bölümleri kahramanların aksiyonlarıyla birleştirir.

Nasrettin Hoca konusundaki yaklaşımı gelenekçi çevrelerde tepkiyle karşılanan Başgöz, Nasrettin Hoca fıkralarının yüzyılların birikimiyle olgunlaşmış bir nükte geleneğinin diller ve kültürler arası gelişmelerle oluştuğunu kabul etmektedir. O, yaşamış Nasrettin Hoca ile bu birikimlerle olgunlaşıp zenginleşerek yaşayan, yaşatılan Nasrettin Hoca'nın gerçekçi bir biçimde çözümlenmesinden yanadır. 1997'den beri Güre'de her yaz folklor ve halk edebiyatıyla ilgili yaz kursları düzenleyen Başgöz, katılan araştırmacı ve bilim adamlarına kendi çalışmalarında uyguladığı yöntemleri ve bilim alanındaki yeni gelişmeleri aktarmaktadır.

Başgöz, 1943'ten beri başta Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki Kars ve Erzurum olmak üzere pek çok yerden derlediği destan, halk öyküleri, atasözleri, bilmeceler, türkülerin yanı sıra gölge oyunu, kukla, halk dansları konulu filmlerden oluşan zengin bir arşiv de kurmuştur.

Ödül: 1997'de Kültür Bakanlığı'nın Üstün Hizmet Ödülü; 2000'de Hacı Bektaş Belediyesi'nin Hacı Bektaş Veli Dostluk ve Barış Ödülü.

Yapıtları: Halk Edebiyatı-Folklor: *İzahlı Türk Halk Edebiyatı Antolojisi*, İst.: Ahmet Halit Yaşaroğlu Kitapçılık ve Kâğıtçılık, 1956; *Manilerimizden*,

Ank.: Dost, 1957; *Köroğlu*, Ank.: Güvercin, 1957; *Turkish Folklore Reader*, The Hague, Indiana University, 1970; *Bilmece: A Corpus of Turkish Riddles*, (A. Tietze ile) Berkeley: University of California Press, 1973 (Türkçe 1. bas. *Türk Bilmeceleri*, 2 c., Ank.: Kültür Bakanlığı, 1995, 2. bas. *Türk Halkının Bilmeceleri*, [A. Tietze ile] Ank.: Kültür Bakanlığı, 1999); *Karac'oğlan*, İst.: Cem, 1977; *Çıt Etti Çiçek Açtı-Çocuklar İçin Bilmeceler*, İst.: Can, 1979; *Âşık Ali İzzet Özkan: Yaşamı, Sanatı, Şiirleri*, Ank.: İş Bankası, 1979; *Studies in Turkish Folklore. In Honor of Pertev Naili Boratav*, (M. Glazer ile) Indiana: Indiana University, 1978; *Folklor Yazıları*, İst.: Adam, 1986; *Yunus Emre: Araştırma ve Şiirlerinden Güldeste*, İst.: Pan, 1990; *Vay Başıma Gelenler: Tekerlemeler. Küçüklere de, Büyüklere de*, İst.: Gri, 1993; *Turkish Folklore and Oral Literature*, (yay. haz. Kemal Sılay) Indiana: Indiana University, 1998; *Geçmişten Günümüze Nasreddin Hoca*, İst.: Pan, 1999; *I, Hoca Nasreddin, Never Shall I Die* (P. N. Boratav ile) Bloomington: Indiana University, 1998; *Yük Taşımıyoruz Sevgi Taşıyoruz*, Ank. Tüba, 2007; *Türkü*, İst. Pan, 2008.

Eğitim: *Educational Problems of Turkey 1920-1940*, (Howard E. Wilson ile) Bloomington, Indiana University, 1968 (Türkçe 1. bas., *Türkiye Cumhuriyetinde Eğitim ve Atatürk*, Ank.: Dost, 1968, 2. bas. *Türkiye'nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk: Sorunlar-Çözüm Aramaları-Uygulamalar*, [İlhan Başgöz imzasıyla] Ank.: Kültür Bakanlığı, 1995).

Çeviri: *Türk Halk Edebiyatı* (E. Saussey), Ank.: Emek Basım-Yayınevi, 1952.

Kaynaklar: *BF* (Ekim 2000; M. S. Koz tarafından); Necatigil, *İsimler*, 73-74; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 126-127; Karaalioğlu, 94; *Folklor/Edebiyat*, İlhan Başgöz Özel Sayısı, S. 14 (Haziran-Temmuz 1998); P. Aka, "İlhan Başgöz'le Halk Edebiyatı Üzerine", *Kanat* (Bilkent Üni. Türk Edebiyatı Merkezi Haber bülteni), S. 3, (Bahar 2000), s. 9-10.

BAŞKUT, CEVAT FEHMİ *(Edirne, 1905 - İstanbul, 15 Mart 1971)* Oyun yazarı, gazeteci.

Cemile Hanım ile emekli binbaşı, çevirmen ve yazar Ömer Seyfi Bey'in oğlu. Küçük yaşta ailesiyle birlikte İstanbul'a gitti; İstanbul İdadisi'ni bitirdi (1921). Milli Mücadele'ye katılan babasıyla birlikte Anadolu'ya geçti; TBMM Matbaası'nda düzeltmen, TBMM'de zabıt kâtibi olarak çalıştı. İstanbul'a dönerek (1928) gazetecilik mesleğine atıldı. *Vakit*, *Son Saat* ve *Son Posta* gibi gazetelerde muhabirlik, yazarlık ve yazı işleri müdürlüğü yaptıktan sonra *Cumhuriyet* gazetesinin yazı işleri müdürlüğü ve genel yayın müdürlüğü görevlerini üstlendi; 1963'te emekli oldu. Bir süre *Perde ve Sahne* adlı on beş günlük bir sinema-tiyatro dergisi çıkardı (56 sayı, 1941-45); İÜ İktisat Fak. Gazetecilik Enstitüsü'nde "Gazetecilik Tekniği" dersleri verdi. Sedat Simavi'nin ardından İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nin (1952-59) ve son olarak Oyun Yazarları Derneği'nin başkanlığını yürüttü. Evli ve iki çocuk babasıydı; kalp krizi sonucu öldü ve Feriköy Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Geceleri Bizi Kimler Bekliyor adlı röportajıyla başlayan polis ve adliye dünyasına ilgisi "Kadın Bir Defa Sever", "Dişi Aslan", *Valde Sultan'ın Gerdanlığı* gibi serüven romanlarıyla sürdü. *Vakit*'te tiyatro eleştirileri yazdı.

Oyun yazmaya Muhsin Ertuğrul'un özendirmesi ve desteğiyle 1942'de başladı; ilk oyunu *Büyük Şehir* İstanbul Şehir Tiyatrosu tarafından sahnelendi (1942-43). Daha sonra *Ayarsızlar*, *Hacı Kaptan* ve *Paydos* gibi oyunlarında Cumhuriyet'ten sonra yaşanan dönüşümü eleştirel ve gerçekçi bir üslupla yansıttı. Daha çok günlük yaşayışın çelişkilerinden yola çıkarak aile içindeki zıtlıkları, kuşaklar arası çatışmayı, Batılılaşma özentisini ve köylü-kentli, okumuş-cahil, "sosyete"-halk arasındaki çelişkilerin gülmece yanını öne çıkarıp eleştiren oyunlar yazdı. Özellikle *Paydos* adlı oyununda burjuva ahlakına, iyilik, doğruluk ve güzellik ilkelerine dayanan soyut bir dil çerçevesinde kökten eleştiriler yöneltti.

Oyunlarında ağırlıklı olarak orta sınıfın günübirlik yaşayış ve sorunlarını ele almıştır. Önceleri tek parti döneminin, daha sonra Demokrat Parti iktidarının baskılarına hep bu toplumsal çerçevenin yaşayış ve sorunlarından yola çıkarak muhalefet eden Başkut, 27 Mayıs 1960 ihtilali sonrasında gerçekleşen görece özgürlük ortamını eleştirmekten de geri durmamıştır. *Sana Rey Veriyorum* ve *Hacıyatmaz* adlı yapıtlarında çok partili rejimde ortaya çıkan iğreti ve ikiyüzlü siyasal değerleri eleştirmiştir. Başkut, herhangi bir siyasal akım ya da ideolojiye bağlanmadan, bir yandan toplumun ezilen kesiminin yanında yer alırken, bir yandan da değişen değerlere yönelttiği eleştiri oklarıyla muhafazakâr bir kimlik sergilemiş bir yazardır. Oyunlarında tercihini çağdaşlaşmadan yana kullanırken, özenti kaynaklı yenileşme çabaları karşısında da Türk toplumunun gelenek ve değerlerine bağlı kalmaktan yana bir tavır sergiler. Batı özenticiliğini dolaysız bir dille eleştirdiği *Ayarsızlar*'da eleştirilerini, Batılılaşmayı ancak balo, dans, kumar ve flört çerçevesinde algılayabilen "sosyeteye" yöneltir.

Batı hayranlığına getirdiği eleştiriyi *Makina* adlı oyununda iyice vurgulayan Başkut, *Harput'ta Bir Amerikalı* adlı oyunuyla hicvin

doruk noktasına ulaşmıştır. Oyunda, Harput'ta doğmuş, Amerika'da milyoner olmuş ve Harput'a kardeşini aramaya gelmiş bir milyonerin öyküsü ekseninde, dönemin Amerikan hayranlığını çarpıcı bir dille alaya alır. *Harput'ta Bir Amerikalı*'nın 1955'te *Türk Tiyatrosu* dergisinde yayımlanan tanıtım yazısı şöyledir: "Asırlarca evvel Acem hayranlığı ile başlayan, bilâhare Garba dönüp bu asrın başlarında Fransa'da karar kılan, Birinci Dünya Harbi'nde Alman, İkinci Dünya Harbi sırasında Amerikan hayranlığı olarak kendisini gösteren köylü iptilamızın hicvi."

Başkut'un *Paydos* adlı oyunu, yurtdışında sahnelenen ilk Türk tiyatro yapıtıdır. Yurtiçinde bir mevsimde 140 kez sahnelenen *Paydos*, Atina Argiropulos Tiyatrosu'nda da 65 kez sahnelenmiştir. Ankara Devlet Tiyatrosu'nda ve İstanbul Şehir Tiyatroları'nda sahnelenmiş olan oyunlarının bir bölümü sağlığında, tamamı ise ölümünden sonra yayımlanmıştır. *Paydos* adlı oyunu plağa okunmuş ve filme çekilmiştir (yön. S. Ayanoğlu, 1954); *Buzlar Çözülmeden* adlı oyunu ise aynı adla (yön. N. Saydam, 1965) ve "Deli Deli Küpeli" adıyla (yön. K. Tibet, 1986) iki defa filme alınmıştır.

Ödül: *Küçük Şehir* ile 1948 İnönü Tiyatro Armağanı.

Yapıtları: Oyun (Sahneleniş Sırasıyla): *Büyük Şehir*, 1942-43 (İst.: İnkılâp ve Aka, 1972); *Ayarsızlar*, 1943-44 (İst.: İnkılâp ve Aka, 1972); *Hacı Kaptan*, 1944-45 (İst.: İnkılâp ve Aka, 1972); *Küçük Şehir*, 1945-46 (İst.: Uğur, 1945); *Koca Bebek*, 1946-47 (İst.: İnkılâp ve Aka, 1972); *Paydos*, 1948-49 (İst.: Cumhuriyet Mtb., 1948); *Sana Rey Veriyorum*, 1950-51 (İst.: Cumhuriyet Mtb., 1950); *Soygun*, 1951-52 (İst.: İnkılâp ve Aka, 1972); *Kadıköy İskelesi*, 1952-53 (İst.: İnkılâp ve Aka, 1972); *Makina*, 1953-54 (İst.: İnkılâp ve Aka, 1972); *Harput'ta Bir Amerikalı*, 1955-56 (İst.: Cumhuriyet Mtb., 1955); *Kleopatra'nın Mezarı*, 1956-57 (İst.: İnkılâp ve Aka, 1972); *Tablodaki Adam*, 1958-59 (İst.: Ceylan Yayınları Mtb., 1963); *Öbür Gelişte*, 1960 (İst.: İnkılâp ve Aka, 1972); *Hacıyatmaz*, 1960 (İst.: İnkılâp ve Aka, 1972); *Göç*, 1962 (İst.: İnkılâp ve Aka, 1962); *Buzlar Çözülmeden*, 1964 (İst.: İnkılâp ve Aka, 1965); *Hepimiz Birimiz İçin* ("Hepimiz Bir Kişi İçin" adıyla İstanbul Şehir Tiyatroları'nda sahnelendi, 1965) - *Üzüntüyü Bırak*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1965; *Ayna*, 1966 (İst.: İnkılâp ve Aka, 1972); *Emekli*, 1967 (İst.: İnkılâp ve Aka, 1972); *Ölen Hangisi*, 1967 (İst.: İnkılâp ve Aka, 1969); *Dostlar*, 1970 (İst.: İnkılâp ve Aka, 1972).

Roman: *Valde Sultan'ın Gerdanlığı*, İst.: Harman, 1954.

Röportaj: *Geceleri Bizi Kimler Bekliyor*, Ank.: Akba, 1933.

Ders Kitabı: *Gazetecilik*, İst.: İÜ İktisat Fak., 1952 (yb *Gazetecilik Dersleri*, 1967).

Kaynaklar: Nebioğlu, 123; R. E. Koçu, "Başkut (Cevat Fehmi)", *İSTA*, IV, 2193-94; Necatigil, *İsimler*, 74; Necatigil, *Eserler*, 44-45, 175-176, 209, 235, 258, 266, 302, 315-316, 346; S. Şener, "Popüler Yazar Cevat Fehmi Başkut", *Tiyatro Araştırmaları*, S. 3 (1972); A. Ayda, "Edebi Hatıralar: 15/Cevat Fehmi Başkut", *Hisar*, S. 152 (Ağustos 1976); M. Kutlu, "Başkut, Cevat Fehmi", *TDEA*, I, 345-346; Özkırımlı, *TEA*, I, 194; Kurdakul, *Sözlük*, 117-118; Karaalioğlu, 94-95; Özgüç, I, 90, 96, 257; II, 259.

BAŞTUĞ, İBRAHİM *(Sivas, 11 Mayıs 1964 -)* Şair.

Ahmet İbrahim, Ahmet İbrahim Baştuğ ve Sonay Yılmaz imzalarını da kullandı. Hüsne Hanım ile işçi Ahmet Baştuğ'un oğlu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı; DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nda edebiyat bilimi uzmanı olarak çalıştı (1992-98). 1998'den beri *Atlas* dergisinde editör. *Edebiyat Dostları* ve *Edebiyat ve Eleştiri* dergilerinde yayın kurulu üyeliği yaptı; *Layka* (1991, bir sayı) ve *Varoş* (1994-95, 8 sayı) dergilerini çıkardı. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk şiiri ("01-02 Arası Çevreye Bakış") 1985'te *Milliyet Sanat*'ta çıktı. Şiir ve yazılarını *Edebiyat Dostları*, *Edebiyat ve Eleştiri*, *Varoş* ve *Papirüs* dergilerinde yayımladı. Yaşam-ölüm ikilemi ve çeşitli nesneler ekseninde geliştirdiği şiirlerinde nitelikli bir dil işçiliği ile dikkat çekti.

Yapıtları: Şiir: *Çalınmış Kuyuları Babil'in*, Ank.: Dönem, 1989; *İpteki Kareler*, Ank.: Öteki, 1995; Köz, İst.: Can, 2000; *Kül*, İst.: Can, 2002; *Kavis*, İst.: Can, 2004.

Kaynaklar: *BF* (4 Kasım 1999); S. Bolat, "Kitap Notları", *Siyah-Beyaz*, 15 Mayıs 1996; G. Cengizhan, "İbrahim Baştuğ'un 'İpteki Kareler'i", *Aydınlık*, S. 504 (16 Şubat 1997); B. Çelik, "Dil Bir İletişim Aracı Olduğu Kadar, İletişim Engelidir de...", *Virgül*, S. 32 (Temmuz 2000).

BATU, SELÂHATTİN *(Eceabat/Çanakkale, 25 Aralık 1905 - İstanbul, 24 Mayıs 1973)* Şair, yazar.

Emin Batu ile Adviye Hanım'ın oğlu. Gelibolu Lisesi (1921) ve İstanbul Yüksek Veteriner Okulu'nu bitirdi (1925). Almanya'da doktorasını tamamladıktan sonra AÜ Veteriner Fakültesi'ne öğretim üyesi olarak girdi (1931); zooteknik profesörlüğünden emekliye ayrıldı (1969). 1939'da Çanakkale milletvekili seçildi.

Ankara'da S. K. Yetkin ile birlikte haftalık *Sanat ve Edebiyat Gazetesi*'ni (1948, 50 sayı) çıkardı. *Ulus* gazetesinde yazdı. Pek çok mesleki kitabı vardır. Mezarı Zincirlikuyu'dadır.

Şiir ve denemelerini *Hisar*, *Varlık*, *Türk Dili*, *İstanbul*, *Tercüme* ve *Çağrı* dergilerinde yayımladı. Şiirlerinde yalın bir dil kullanarak doğa ve insan sevgisini işledi. Daha sonra denemeler, renkli bir örgüyle gezi notlarının yanı sıra, konularını genellikle Türk ve Yunan efsanelerinden alan manzum oyunlar kaleme aldı. *Güzel Helena* adlı beş perdelik manzum oyunu, B. von Heiseler tarafından 1959'da Almancaya çevrildi (*Helena bleibt in Troja*) ve aynı yıl Bregenz Festivalleri'nin açılışında Viyana Devlet Tiyatrosu tarafından sahnelendi. Necatigil onun "eski Yunan tragedya dünyası doğrultusunda eser veren ilk Türk şairi" olduğunu belirtir. Alman edebiyatından çeviriler yaptı.

Ödül: *Helena bleibt in Troja* ile 1959 Bregenz Uluslararası Tiyatro Eserleri Yarışması (ikincilik).

Yapıtları: Şiir: *Bursa'da Yeşiller*, Ank.: Güney Mtb., 1949; *Rüzgârlı Su*, Ank.: Dost, 1962.
Deneme: *İnsan ve Sanat*, 1945.
Gezi: *Romancero*, İst.: Varlık, 1953; *İsviçre Günleri*, Ank.: Hisar, 1966; *Avusturya ve Venedik Günleri*, İst.: Varlık, 1970; *İspanya Büyüsü*, İst.: Varlık, 1972.
Oyun: *Iphigenia Tauris'te*, Ank., 1942; *Kerem ile Aslı*, 1943; *Kerem* (Adnan Saygun'un operası için libretto), İst.: MEB, 1953; *Güzel Helena*, Ank.: Maarif Vekâleti, 1959; *Oğuzata*, Ank.: MEB, 1961.
Çeviri: *Maria Magdalen* (Habbel), 1948; *Seçme Şiirler* (Goethe), 1949; *Musiki ve İnsan Ruhu* (A. von Grolman), [1949?]; *Marie Grubbe* (Jacobsen), 1949; *Seçme Masallar* (H. C. Andersen), 1953-54; *Philoket* (B. von Heiseler), 1958.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 74-75; Nebioğlu, 125; Özkırımlı, *TEA*, I, 199; "Batu, Selahattin", *TDEA*, I, 354-355; Kurdakul, *Sözlük*, 118; Karaalioğlu, 95-96; Acaroğlu, 60-61.

BATUHAN, HÜSEYİN *(Sürmene, 11 Ekim 1921 -)* Felsefeci, yazar.

Fatma Hanım ile esnaf Mustafa Batuhan'ın oğlu. İlkokulu Sinop'ta, orta ve liseyi parasız yatılı olarak Kastamonu Lisesi ve İzmir Erkek Lisesi'nde tamamladı. İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi olarak İÜEF Felsefe Bölümü'nü bitirdikten (1943) sonra bir süre İÜ Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda Fransızca okutmanlığı ve Kars'ta felsefe öğretmenliği yaptı. 1949'da İÜEF Felsefe Bölümü'ne sistematik felsefe asistanı olarak girdi; "Kierkegaard'da İroni ve Humor Kavramı" teziyle doktor, *Batı'da Tolerans Fikrinin Gelişmesi* teziyle doçent oldu. ODTÜ (1966), Münih, Oxford ve Salzburg üniversitelerinde öğretim üyeliği yaptı; 1978'de emekliye ayrıldı. Tiyatroyla da uğraşan Batuhan TDK üyesidir. Halen İstanbul'da yaşıyor; dul.

Deneme ve makaleleri *Hareket*, *Sosyoloji* ve *Felsefe Arkivi* dergilerinde, *Cumhuriyet* ve *Milliyet* gazetelerinde yayımlandı. *Büyük Çınar* adlı oyunu 1961'de İstanbul Şehir Tiyatroları'nda oynandı.

Ödül: *Batı'da Tolerans Fikrinin Gelişmesi* ile 1962 TDK Bilim Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Büyük Çınar*, Ank.: MEB, 1962.
Felsefe: *Batı'da Tolerans Fikrinin Gelişmesi*, İst.: Anıl, 1959; *Modern Mantık*, (Teo Grünberg'le) Ank.: ODTÜ, 1970; *Bilim ve Şarlatanlık*, İst.: YKY, 1993; *Bilim, Din ve Eğitim Üzerine Düşünceler*, İst.: YKY, 1997; *Uğur Felsefe Öğreniyor*, İst.: Bulut, 1998; *Semiyotik, Fanatizm ve Tolerans*, İst. Nobel Tıp, 2007.
Çeviri: *Theodicée Denemeleri* (Leibniz).
Anı: *Bir Zamanlar Bir Turan Vardı*, İst.: İş Bankası, 2001; *İspanya'da Bir Şato: Bir Düşünürün Hatıraları*, İst.: Bulut, 2002; *Sevgili Ölülerim*, İst. Bulut, 2002.
Kaynaklar: *BF* (9 Nisan 1999); "Batuhan, Hüseyin", *TDEA*, I, 355; Kurdakul, *Sözlük*, 119; Karaalioğlu, 96.

BATUR, ENİS *(Eskişehir, 28 Haziran 1952 -)* Şair, denemeci.

Tam adı Ahmet Enis Batur. Fakir İdris, İdris Kantörün, Reşit İmrahor, Salim Kantörün ve Yenisey gibi imzalar da kullandı. Şirket-i Hayriye kurucusu Hüseyin Hâki Bey'in torunu, eski Hava Kuvvetleri Komutanı ve Cumhuriyet Halk Partisi şenatörü Muhsin Batur ile Leman Hanım'ın oğlu. İlkokulu babasının görevi nedeniyle bulundukları Eskişehir'de Dumlupınar İlkokulu'nda, ortaokulu ve liseyi İstanbul'da Saint Joseph Lisesi'nde ve Ankara'da Atatürk Lisesi'nde okudu. Öğrenciliği sırasında *Ulus* gazetesinin sinema sayfasını yönetti (1971-72). ODTÜ'de başladığı yükseköğrenimini Paris'te tamamladı (1976). Türkiye'ye döndükten sonra *Yazı* (8 sayı, 1978-80) *Oluşum* (1978-82), *MEB* (1 sayı, 1979) ve *Tan* (1982) dergilerini çıkardı. MEB Yayın Dairesi başkanlığını (1979-80), *Milliyet* gazetesinin kültür servisi ve yan yayınlar yöneticiliğini (1983-84), *Milliyet Büyük Ansiklopedi*'nin (1986) genel yayın yönetmenliğini yürüttü; UNESCO'nun "Göreme'den İstanbul'a Kül-

tür Mirasımız" kampanyasını (1984) yönetti. *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Dünya* ve *Aydınlık* gazetelerinde, *Yeni Gündem*, *P-eki*, *Express*, *2000'e Doğru* dergilerinde haftalık, *Cumhuriyet Bilim Teknik* dergisinde aylık yazılar yazdı (1978-98). Dönemli Yayıncılık'ın genel yayın yönetmenliğini yaptığı sırada *Gergedan* (17 sayı; 1987-88), *Şehir* ve *Argos* dergilerini çıkardı. *Sanat Dünyamız*, *kitap-lık*, *Cogito*, *Arredamento Dekorasyon*, *Fol* gibi dergilerin hazırlanışlarında sorumluluklar üstlendi. Remzi Kitabevi'nin (1990-1993) yayın danışmanlığını yaptı. TRT televizyonunda danışmanlığını yaptığı "Okudukça" adlı programda (1994-1999) "görsel deneme"lerini, kurucularından olduğu Açık Radyo'nun "Şifa, Şifre, Deşifre" programında ise "sözel deneme"lerini gerçekleştirdi. Burslu olarak Saint-Nazaire ve Bordeaux'da kaldı. AÜ Siyasal Bilgiler Fak., DTCF, Eskişehir Üni., Bilsak ve Bilar'da seminerler düzenledi. Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık'ı yönetti (1988-2004). Alkım Yayınları'nda yayın yönetmenliği yaptı. NTV Yayınları'nda yayın danışmanı. NTV Radyosuna ve TRT'ye programlar yaptı. Galatasaray Üniversitesi'nde ders veriyor. İstanbul'da yaşıyor; ressam Fatma Tülin ile evli, ilk eşinden bir çocuk babası.

Yayımlanan ilk yazısı bir film eleştirisiydi: "Adada Şenlik" (*Ulus*, Eylül 1970). Şiir ve denemelerini *Yeni Dergi*, *Türk Dili*, *Oluşum*, *Soyut*, *Somut*, *Yazı*, *Tan*, *Çağdaş Eleştiri*, *Gösteri*, *Gergedan*, *Fol* gibi pek çok dergide yayımladı. İlk yazı ve şiirlerinden bu yana üç özelliğiyle öne çıktı: Üretkenliği (İ. Berk "iki elle", E. Ayhan "dört kolla" yazdığını söylediler); gerek şiirlerinde gerekse yazılarında (özellikle ilk deneme kitaplarında daha sık) görülen deneyciliği; kültürel göndermelerinin çoğunlukla "yabancı" oluşu. Genellikle "Türk kültürüne ve edebiyatına yabancı" olmakla nitelendiyse de bu "yabancılık" iddiasına katılmayanlar da oldu. T. S. Halman, E. Batur'un "kendi kuşağından yazarlar arasında en ilginç edebi bilince sahip olanı ve pek çok bakımdan modern Türkiye'nin yaratmaya çalıştığı kültür sentezinin ideal bir sembolü ve sözcüsü konumunda" olduğunu yazdı ("Enis Batur Üzerine", *Greenfield Review*, 1986). M. Ergüven de "belli çevrelerin snop ve kendi kültürüne yabancı olmakla suçladığı" Batur'un "aslında kendi yatağına sığmayan bir nehri anımsat"tığını, "ait olduğu kültürün dışına taşıp, başka kulvarlarda kulaç atmasına yol açan nedenler"in onun "yabancı kimliğinden değil, bu disiplin ve bitmeyen merak duygusundan kaynaklan"dığını ve Batur'un "disiplinli ve yazarak düşünmeye adanmış yaşamıyla, Şark zihniyetine sahiden yabancı biri" olduğunu belirtti.

Batur şiirinin dönüm noktalarından sayılabilecek *Gri Dîvan*'ı "çoğul bir destan" olarak niteleyen G. Akın, Batur'un, kitabın daha ilk şiirinde dizeyi örselediği, "düzyazıya teğet geçen ama asla şiiri yitirmeyen bir biçimi" denediği saptamasında bulundu. Daha sonraları, O. Koçak, Batur'un şiirini başlangıcından itibaren değerlendirdiği "Narkissos'tan Oidipus'a" başlıklı yazısında şu saptamada bulundu: "Enis Batur'un şiir çizgisinde iki kırılma anı saptanabilir, iki geçiş anı. Hem 'lirik şiirler'de hem de 'yazı şiirler'de izleyebileceğimiz ilk kırılma 1980'lerin başında gerçekleşmiş gibidir; *Tuğralar*'da 'Vurgun'u (1979) önceki şiirlerden, *Kandil*'de de 'Sarnıç'ı (1982-84) daha eski parçalardan ayırır. Yüksek, azametli bir ses tonundan, daha 'serin', daha ironik bir zemine inmiştir şair. İkinci kırılmanın aynı zamanda bir geçiş de olup olmadığını bilmiyoruz henüz. Şimdilik tek örneği, tek izi var: *Ağlayan Kadınlar Lahdi* (1993)."

Batur'un üzerinde en çok durulan şiir kitabı, uzun yıllar üzerinde çalıştığı *Opera 1-4004* oldu. A. Oktay, kitabı ve Batur şiiri içindeki yerini şöyle değerlendirdi: "Dilin, sözcüklerin saymacalığı epeydir belirtiliyor. Sanki kıyamete doğru koşar adım gidilirken, dağılganlaşan, kırılganlaşan dilin içinde yeni bir dil, Enisî bir işaret-yazı kurmayı, anlamı orada taşıllaştırmayı istiyor Batur. Ateş, Su, Kadın, Erkek, Çocuk, Ölüm, Dirim vb. ve elbet Yazı: Hepsi birer simgeye dönüştürülüyor, bu simgesel ögeler bir tür yabancılaştırma efekti işlevi görüyor bir anlamda. Duygusal katılımı (katharsis) kesintiye uğratarak, metin üzerinde düşünmeye yöneltiyor. (...) atonal bir şiir bu." O. Demiralp ise "Kozmopolit Hurufî: Enis Batur'dan Bir Opera" başlıklı yazısında "Enis Batur şiirinin teoloji ve metafiziğe, asal varoluşsal sorulara atıf yapılmadan çözümlenebileceği kanısında" olmadığını belirtip şunları söyledi: "Enis Batur şiirinin önemli bir yönü negatif teoloji yapmasıdır. İnancın kapatamadığı, anlamın aşamadığı bir boşluk, bir derinlik, belki de henüz keşfedilmemiş bir anlamlılık kıyısında devinir

söz. Dile gelmez, şiirleştirilemez denen haddin, dilin sınırlarının arayışıdır bu."

Batur, şiirlerinin yanı sıra sanat, kültür ve edebiyat sorunlarına ilişkin denemeleriyle de adını duyurdu. Geniş bir kültürün ürünü olan yazılarında eleştirel, sorgulayıcı, araştırıcı ve bütünlüklü bir bakışla ele aldığı konu, kavram ve sorunları irdeledi. Kültür ve edebiyatın hemen hemen her alanında öne sürdüğü saptamaları için genel bir bakışla hep bir "proje"nin ürünü olduğu söylenebilir. Batur, şair ve denemeciliğinin yanı sıra yayıncılık alanında da, kurduğu/yönettiği dergi ve yayınevlerinde Türk edebiyatıyla dünya edebiyatının hangi noktalarda buluşabileceğini gösterme çabası içinde oldu ve bu çabalarıyla modern bir "kültür adamı" kimliğinin belirmesine katkı sağladı.

Şiir ve yazıları yurtdışındaki çeşitli dergilerde yayımlandı. *Sombahar*, *İnsan*, *Poesia* (Milano) ve *I Quaderni del Battello Ebbro* (Bologna) dergilerinde şiirleri ve şiir dünyası için özel bölümler hazırlandı. Şiirleri ve romanları Fransızca, İngilizce, İtalyanca, Felemenkçe, Romence ve Farsçada da kitaplaştı. Şiirlerinden hareketle iki beste yapıldı: "Kör Bir Başlangıç" (yaylı dördül için; Mehmet Nemutlu), "Göre" (soprano ve yaylı dördül için; Semih Korucu).

Ödül: *Şiir ve İdeoloji* ile 1980 TDK Deneme Ödülü; *Perişey* ile 1993 Cemal Süreya Şiir Ödülü; *Opera 1-4004* ile 1996 Altın Portakal Şiir Ödülü; *Imago Mundi* ile 1999 Sibilla Aleramo Şiir Ödülü (İtalya); 2007 TÜYAP İstanbul Sanat Fuarı Sanat Eleştirmeni Ödülü; *Neyin Nesisin Sen* ile 2008 Behçet Necatigil Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Bir Ortaçağ Yalnızlığı*, Ank.: kendi yayını, 1973; *Eros ve Hgades*, (suluboya ilkyaz şiirleri) Ank.: Shakespeare & Co. III, 1973; *Nil*, (şiirsel metinler) İst.: Yapıt, 1975; *Ara-Kitab*, (on dört deneysel metin) Ank.: kendi yayını, 1976 (eklerle yb *[Ondört + x + 4 deneysel metin]*, İst.: C, 1994); *İblise Göre İncil*, Ank.: Yeni Ankara, 1979; *Kandil* (Meseller kitabı), İst.: Ada, 1981; *Dış Kanama*, (Fakir İdris takma adıyla) İst.: kendi yayını, 1982; *Sarnıç*, İst.: Nisan, 1985; *Tuğralar*, Ank.: Tan, 1985 (genişletilmiş 2. bas., *Tuğralar* [lirik şiirler 1973-1984] İst.: Remzi, 1992); *Yazılar ve Tuğralar* (Şiirler 1973-1987), İst.: B/F/S, 1987 (*Bir Ortaçağ Yalnızlığı*, *Eros ve Hgades*, *Nil*, *Ara-Kitab*, *İblise Göre İncil*, *Kandil*, *Sarnıç* ve *Tuğralar*'ın toplu basımı); *Gri Dîvan*, İst.: Remzi, 1990 ("Seferî Dîvan", "Alaca Dîvan" ve "Barok Dîvan"ın ilavesiyle yb *Doğu-Batı Dîvanı*, İst.: YKY, 1997); *Koma Provaları*, (şiirsel metinler) İst.: Altıkırkbeş, 1990; *Perişey*, İst.: Remzi, 1992; *Ağlayan Kadınlar Lahdi*, İst.: Harf, 1993; *Kuvve'den Fiil'e*, İst.: Mitos, 1993 (A. Güntan ve İ. Yasar ile birlikte, Reşit İmrahor takma adıyla; haz. C. Koyuncu); *Kandil*, (yazı şiirler 1973-1986) İst.: Altıkırkbeş, 1994 (*Nil*, *İblise Göre İncil*, *Kandil* ve *Sarnıç*'ın başka şiirlerle birlikte toplu basımı); *Darb ve Mesel*, (arka şiirler, 52 uç) İst.: Altıkırkbeş, 1995; *Taşrada Ölüm Dirim Hazırlıkları*, (şiir alıştırmaları 1972-1982) İst.: Oğlak, 1995; *Opera 1-4004*, İst.: Altıkırkbeş, 1996; *Sütte Ne Çok Kan*, (şiirsel metinler 1995-1998) İst.: Altıkırkbeş, 1998; *Kanat Hareketleri*, (lirik şiirler 1993-1999) İst.: Altıkırkbeş, 2000; *Papirüs, Mürekkep, Tüy: Seçme Şiirler 1973-2000*, İst.: YKY, 2002; *Abdal Düşü (Düzyazı Şiirler 1998-2002)*, İst.: Altıkırkbeş, 2003; *Ağırlaştırıcı Sebebler Divanı*, İst.: Altıkırkbeş, 2003; *Neyin Nesisin Sen*, İst.: Kırmızı, 2007.

Deneme-Eleştiri: *Ayna*, İst.: Ada, 1977; *Şiir ve İdeoloji*, İst.: Derinlik, 1979; *Tahta Troya*, (eleştirel araştırmalar, 1974-1978) İst.: Yazko, 1981; *Alternatif: Aydın*, İst.: Hil, 1985; *Babil Yazıları*, (sanat-hakikat ilişkisi üzerine denemeler) İst.: Afa, 1986; *Otuz Kuş Birden Olmak*, İst.: B/F/S, 1986; *Estetik Ütopya*, (eleştirel denemeler) İst.: B/F/S, 1987; *Viyana İçin Siyah Vals*, (dünya-şehir üzerine deneme) İst.: B/F/S, 1987; *Bu Kalem Bukalemun*, (düşler, gündüşleri, librettolar, kuruntular, oyunlar, romanlar, parçabaşı dikişler ve hurufi notlar: 1972-1986) İst.: Hil, 1988; *Eşittir Sonsuz*, İst.: B/F/S, 1988; *Gergedanname*, İst.: *Argos* 1 eki, Eylül 1988; *İki/z*, İst.: B/F/S, 1988; *Kediler Krallara Bakabilir*, İst.: Remzi, 1990; *Sıçrayan Fasulye*, (edebiyat ve sanatta hayvanlar) İst.: *Sanat Dünyamız* 40 eki, 1990; *Yüzyüze*, (edebiyat ve sanatta surat sûreti) İst.: *Sanat Dünyamız* 41 eki, 1990; *Almanak*, (edebiyat ve sanatta zaman kavramı) İst.: *Sanat Dünyamız* 42 eki, 1990; *İskeletler Dansı*, (edebiyat ve sanatta savaş) İst.: *Sanat Dünyamız* 43 eki, 1991; *Ses, Harf, İmge*, (İlhan Usmanbaş'la Düet) İst.: *Sanat Dünyamız* 44 eki, 1991; *Bî-linç*, (edebiyat ve sanatta uyku) İst.: *Sanat Dünyamız* 45 eki, 1991; *Gönderen: Enis Batur*, İst.: Remzi, 1991; *Başkalaşımlar*, İst.: YKY, 1992 (*Ayna*, *Tahta Troya*, *Viyana için Siyah Vals*, *Eşittir Sonsuz*, *Gergedanname*, *İki/z*, *Sıçrayan Fasulye*, *Yüzyüze*, *Almanak*, *İskeletler Dansı*, *Ses, Harf, İmge* ve *Bî-Linç* kitaplarının "Paris: bir fetiş mekân için topografi denemesi" başlıklı sunuşun yer aldığı Türk Edebiyatında ve resminde Paris derlemesi ile birlikte toplu basımı); *Hatay'da Bir Rolls-Royce*, İst.: Altıkırkbeş, 1992; *Küçük Kıpırtı Tarihi*, (köşebentler) İst.: Mitos, 1992; *Söz'lük*, İst.: Düzlem, 1992; *Kırkpâre*, İst.: Remzi, 1993; *Perec Kullanım Kılavuzu*, İst.: Mitos, 1993 (G. Perec'in *Hayat Kullanma Kılavuzu* ile birlikte); *Gesualdo*, (Bir Tema İçin Çeşitlemeler) İst.: YKY, 1993; *Yazının Ucu* (Yazınsal Denemeler 1976-1993), İst.: YKY, 1993 (genişletilmiş 2. bas. İst.: YKY, 1995); *Akabe*, İst.: Mitos, 1994; *E/Babil Yazıları*, İst.: YKY, 1995; *Günebakan I* (Alternatif: Aydın), Ank.: Ark Yayınevi, 1995; *Günebakan II* (Saatsız Maarif Takvimi), Ank.: Ark Yayınevi, 1995; *Modernlerin Gecesi ve Şairin Alâaddin Hali ve Haşhâşim*, İst.: Altıkırkbeş, 1995; *I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI*, İst.-Ank.: Siyah-Beyaz Galerisi, 1995; *Yalzar*, İst.: C, 1996; *Yolcu*, İst.: İyi Şeyler, 1996; *Kesif* (Saint-Nazaire Günlüğü), İst.: Mitos, 1996; *İki Deniz Arası Siyah Topraklar*, İst.: YKY, 1997; *Seyrüsefer Defteri*, İst.: YKY, 1997; *Bir*

El Okuma, (G. Eda'nın gravürleriyle), İst.: Süleyman Saim Tekcan Atölyesi, 1997; *Frenhoferolmak*, İst.: Sel, 1997; *Bu Kalem Melûn©*, İst.: YKY, 1997; *Aciz Çağ, Faltaşları*, İst.: YKY, 1998; *Türkiye'nin Üçlemi*, İst.: Papirüs, 1998; *Issız Dönme Dolap*, İst.: YKY, 1998; *Fatma Tülin: Bir(İki) Sergi Öncesinden Tablolar*, İst.: Sel, 1999; *Su, Tüyün Üzerinde Bekler*, İst.: Sel, 1999; *Kurşunkalem Portreler*, İst.: Sel, 1999; *Amerika Büyük Bir Şaka, Sevgili Frank, Ama Ona Ne Kadar Gülebiliriz?*, İst.: YKY, 1999; *Başkalaşımlar XI-XX*, İst.: YKY, 2000 (*Hatay'da Bir Rolls-Royce, Gesualdo, Yalzar, Akabe, Perec Kullanım Kılavuzu, Modernlerin Gecesi* ve *Frenhoferolmak* kitaplarının " '45'te: Baselitz İçin XX+1 Parça", "Cehennemden Engin Bir İç Cehennem", "Makaslamak (ve) Saklamak" ve "Ecinne'den Ecinni'ye" başlıklı yazılarla birlikte basımı); *Cüz*, (kıpkısa metinler) İst.: Sel, 2000; *Yaz/Boz*, İst.: Sel, 2000; *Smokinli Berduş*, İst.: YKY, 2001; *Kum Saatinden Harfler*, İst.: YKY, 2001; *İçinizde Kaç Koridor Var?*, İst.: YKY, 2001; *Son Kare*, İst.: Altıkırkbeş, 2002; *Şehren'is*, İst.: Literatür, 2002; *Bekçi*, İst.: Oğlak, 2003; *Su Tüyün Üzerinde Bekler*, İst.: Sel, 2003; *Bir Varmış Bir Yokmuş*, İst.: Sel, 2003; *Aziz Çağ Faltaşları*, İst.: YKY, 2003; *Patates*, İst.: Sel, 2003; *Mazruf*, İst.: Okuyan Us, 2003; *İmgeleri Kim Dinler*, İst.: YKY, 2004; *Bu Kalem Un (ufak)*, İst.: Okuyan Us, 2004; *Modernizmin Serüveni*, İst.: Alkım, 2004; *Okuma Lambası*, İst.: Alkım, 2004; *Mürekkep Zaman*, İst.: Sel, 2004; *Kütüphane*, İst.: Sel, 2005; *Cep Meşkleri*, İst.: Can, 2005; *Gövde'm*, İst.: Sel, 2006; *Plati/Bir Ada Denemesi*, İst.: Sel, 2006; *Öteki Prova / Otuz Kuş Birden Olmak*, İst.: Norgunk, 2007; *Suya Seng*, İst.: Sel, 2008.

Anlatı: *Acı Bilgi*, İst.: YKY, 2000; *Elma, Örgü Teknikleri Üzerine Bir Roman Denemesi*, İst.: Sel, 2002; *Kravat*, İst. Sel, 2003.

Gezi: *İki Deniz Arası Siyah Topraklar*, İst.: YKY, 2002; *Başka Yollar*, İst.: YKY, 2002; *Paris Ecekent*, İst.: YKY, 2003; *Bulutlardan Yontma Kayalar*, İst.: Alkım, 2005; *Eyfel / Modern Zamanların Simgesi*, İst.: Alkım, 2005.

Günlük: *Pasaport Damgaları*, İst.: Kırmızı, 2008; *Ada Defterleri*, İst.: Kırmızı, 2008.

Derleme-Yayım: *Kara Mizah Antolojisi*, İst.: Hil, 1987; *Modern Dünya Edebiyatı Antolojisi*, İst.: Gergedan, 1988; *Ahmet Hamdi Tanpınar: Seçmeler*, İst.: YKY, 1992; *Gütenberg Gökadasına Gezi*, İst.: YKY, 1993; *Unutulmuş Şiirler Antolojisi*, (Reşit İmrahor takma adıyla) İst.: YKY, 1993; *İstanbul İçin Şehr-engiz*, İst.: YKY, 1993; *Modernizmin Serüveni*, İst.: YKY, 1997, 1998; *Râbia Hatun, "Tuhaf Bir Kıyamet"+Kırkbir Şiir*, İst.: YKY, 2000; *İlhan Berk: Mağara Ressamı, Sapkın Nakkaş. Nâmahrem Kalem*, İst.: YKY, 2000; *Avrupa Güneşinin Doğduğu Yere Yolculuk*, İst.: Turkcell, 2001.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 75; Kurdakul, *Sözlük*, 119; Karaalioğlu, 97; Özkırımlı, *TEA*, I, 200; "Enis Batur Bölümü", *Kendi Kalemlerinden*, Ank., 1982; "Enis Batur Özel Bölümü", *Sombahar*, S. 5 (Mayıs-Haziran 1991); C. Akaş (haz.), *Belkienisbatur*, İst., 1993; M. Yalçın-C. Karal, " 'Enis Batur' Olmaktan Çok Sıkılıyorum!" (söyleşi) *Matbuat*, S. 14-15 (Temmuz-Ağustos 1995); G. Akın, "Gri Dîvan'la", *Şiir Üzerine Notlar*, İst., 1996; *Enis Batur İçin Otuz Kuş Bakışı*, İst., 1997; A. Oktay, *İsrafil'in Sûr'u*, (*Opera 1-4004* üzerine bir inceleme) İst., 1997; M. Durak (haz.), *Opera Odağında Enis Batur Şiiri*, (Altın Portakal Kültür ve Sanat Vakfı'nın 24-25 Ekim 1997 günleri *Opera 1-4004* üzerine düzenlediği sempozyumun bildirileri) Antalya, 1997; H. Aynur, *Enis Batur Bibliyografyası İçin Bir Deneme: 1970-1995*, İst., 1997; Füruzan, "Doğu-Batı Divanı; Birinci Derece Yanıkların Şiiri ya da... Enis Batur" (söyleşi), *Cumhuriyet Kitap*, S. 384 (28 Haziran 1997); M. Durak, " 'Opera' Odağında Enis Batur Şiiri" (söyleşi), *Cumhuriyet Kitap*, S. 401 (23 Ekim 1997); M. Sarsmaz, "Melûn Bir Bukalemun", *aynı yerde*; L. Şentürk, "İntermezzo I", *İşaretname ve İntermezzo*, İst., 1998.

BATUR, MEHMET *(Trabzon, 20 Temmuz 1976 -)* Romancı, öykücü.

Asıl adı Mustafa Güçlü. Fatma Hanım ile polis memuru Mehmet Emin Güçlü'nün oğlu. İlköğrenimini Sürmene'de, ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı, İTÜ Fizik Mühendisliği Bölümü'nü terk etti. İstanbul'da bir internet kafe işletiyor, bekâr. Yazarlığın yanı sıra resim ve fotoğraf sanatlarıyla uğraşıyor. İlk öyküsü (Dazlak ve Kulaksız) *Bir Bilet: Gidiş Dönüş* dergisinde yayımlandı. Ürünlerini *Mizan, Bir Bilet: Gidiş Dönüş* gibi dergilerde yayımladı. *Mizan Edebiyat Dergisi*'nin kurucularından.

Ödül: 1997 Gençlik Kitabevi Öykü Yarışması (mansiyon); 1999 İnkılap Yayınevi Roman Ödülü (Adamım Davku dosyasıyla).

Yapıtları: Roman: *Adamım Davku*, İst.: İnkılap, 2000.

Öykü: *Deccal Bizi Kılıçtan Geçir*, İst. Eylül, 2002.

Kaynaklar: *BF* (14 Mayıs 2002).

BATUR, SUAT *(Kastamonu, 10 Eylül 1957 -)* Yazar.

Zuhal Hanım ile esnaf Şükrü Batur'un oğlu. Eskişehir Yunus Emre İlköğretmen Okulu (1975), İstanbul Atatürk Eğitim Ens. Türkçe Bölümü (1978) ve Anadolu Üni. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1991). Çeşitli illerde öğretmenlik ve okul müdürlüğü görevlerinde bulundu. 2005'de emekli oldu. 1979'dan beri edebiyat öğretmeni. İstanbul'da yaşıyor; evli.

İlk yazıları Kastamonu Merhaba gazetesi'nde çıktı (1974). Gerçek Sanat, Akköy gibi dergilerde yazdı. Çocuk kitaplarıyla tanındı. Derlemeler yaptı. Ders ve yardımcı ders kitapları yazdı.

Yapıtları: Öykü: *Kırmızı Bisiklet*, İst.: Gerçek Sanat, 1996; *Bir Hatıra*, İst.: Altın Kitaplar, 1999.

Roman: *Anneannem*, İst.: Altın Kitaplar, 1999.
Diğer: *Örnekli Açıklamalı Türk Halk Edebiyatı*, İst.: Altın Kitaplar, 1998; *Güzel Konuşma ve Yazma*, (2 kitap) İst.: Altın Kitaplar, 1999; *Yazı Çalışmaları*, (8 kitap) İst.: Altın Kitaplar, 1999; *Boyama-Bulmaca*, (4 kitap) İst.: Altın Kitaplar, 2000; Yazarlar ve Şairler Sözlüğü.
Kaynaklar: *BF* (7 Mart 2000).

BAYAR, ZÜHTÜ *(Niğde, 18 Kasım 1943 -)* Yazar, şair.

Mehmet Selim, Dr. Hikmet Ferdâ, Güliz Arda, Ayşe Atlanç, Zahit Beğen, Mehmet Atılgan ve Mustafa Santafe imzalarını da kullandı. Muzaffer Hanım ile astsubay ve tüccar Mehmet Feyzi Bayar'ın oğlu. Şair Atılgan Bayar'ın babasıdır. İlk ve orta okulu İstanbul'da tamamladı; lise öğrenimini siyasal nedenlerle yarım bıraktı (1966). Akvaryumculuk (1961), avcılık (1957-62), gazetecilik (1968-80) ve sahaflık yaptı (1980-82). *Gençlik* ve *Oyun* dergilerinde çalıştı, *Oturum* (1964-66) ve *Gelecek* (1971) dergilerini yönetti, *Yansıma* dergisinin kurucuları arasında yer aldı (1971); *Yeni Ortam* (1972-74) ve *Vatan* (1974-76) gazetelerinin sanat sayfalarını hazırladı. TRT'de "Sanat ve Bilimkurgu" (1993); Yurt FM'de "Bilimkurgu Gezegeninden" ve "Yazarlar ve Kitaplar" (1994-95) programlarını hazırladı. 1973'te sıkıyönetim mahkemesince sorgulandı. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Gazeteciler Sendikası ve TYS üyesi. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk babası.

İlk yazısı ("Okuldışı İzcilik") 1961'de *Gençlik* dergisinde çıktı. Politika ve sanat konularındaki yazılarını *Varlık*, *Yelken*, *Yeni Gerçek*, *Soyut*, *Papirüs*, *Ant*, *May*, *Türk Solu*, *İnsancıl*, *Matbuat* ve *Nostromo* dergilerinde yayımladı. Şükran Kurdakul, "İlk örneklerini Asım Bezirci'nin verdiği 'nesnel eleştiri' anlayışından hareket ederek, Marksçı kuramın edebiyat eleştirisinin edebiyatımıza uygun yorumunu yapma çabasını gösterdiği"ni belirtir. Son yıllarda bilimkurgu türündeki öykü ve romanlarıyla dikkat çekti.

Ödül: "Toplumcu Atatürkçülük" yazısıyla 1973 *Barış Gazetesi* Çağdaş Atatürkçülük Ödülü (birincilik); "Güneşe Köprü" ile 1988 İstanbul Belediyesi Gülhane Sanat Festivali Öykü Ödülü (mansiyon).

Yapıtları: İnceleme: *Eğitim Sorunlarımız*, İst.: Ersa Mtb., 1964; *Nâzım Hikmet Üzerine*, İst.: Habora, 1967; *Nâzım Hikmet'in Oyun Yazarlığı*, İst.: Gerçek Sanat, 1995; *Bilimkurgu ve Gerçeklik*, İst.: Broy, 2001.
Şiir: *Zaman Aynası*, İst.: Derinlik, 1980.
Roman: *Filler Mezarlığı*, İst.: Stüdyo İmge, 1991; *Sahte Uygarlık*, İst.: İnkılap, 1999.
Öykü: *Geyşa Android Şirketi*, İst.: İnkılap, 1999.
Derleme: *Yazdık Nâzım Nâzım Diye*, (Günel Altıntaş'la) İst.: Soyut, 1974; *Yazıları*, İst.: Koza, 1976.
Çeviri: *Düşünceler ve Pırıltılar* (Dharma), 1994; *Kıyametten Sonrası* (öykü antolojisi), 1999.
Kaynaklar: *BF* (1 Ekim 1999); Necatigil, *İsimler*, 75; Kurdakul, *Sözlük*, 120; Karaalioğlu, 98.

BAYAZIT, ERDEM *(Kahramanmaraş, 18 Aralık 1939 - İstanbul, 5 Temmuz 2008)* Şair.

Tam adı Adil Erdem Bayazıt. Şerife Hanım ile devlet memuru Ökkeş Tahsin Bayazıt'ın oğlu. Maraş Lisesi (1959) ve DTCF Türk Dili ve Edebiyat Bölümü'nü (1971) bitirdi. MEB Basın Bürosu'nda, Milli Kütüphane'de (1967-72) çalıştı, Kahramanmaraş'ta lise edebiyat öğretmenliği ve İl Kütüphanesi müdürlüğü (1975) yaptı; İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı genel sekreterliği (1974) ve Devlet Planlama Teşkilatı'nda memurluk görevinde bulundu. Anavatan Partisi'nden Kahramanmaraş milletvekili oldu (1987). 1997'den itibaren *Yeni Şafak* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. TYB ve Parlamenterler Birliği üyesiydi. İstanbul'da öldü.

İlk şiirleri 1958'de, Kahramanmaraş'ta yayımlanan *Hamle* dergisi ve *Gençlik* gazetesinin sanat ekinde çıktı. Şiir ve yazılarını *Büyük Doğu*, *Diriliş*, *Edebiyat*, *Mavera* ve *Yedi İklim* dergileri ile *Yeni İstiklâl*, *Yeni Devir* ve *Zaman* gazetelerinde yayımladı. Ankara'da yayımlanan *Edebiyat* (1968) ve *Mavera* (1976) dergilerinin kurucuları arasında yer aldı; sahibi olduğu *Mavera*'nın yazı işleri müdürlüğünü yürüttü; Akabe Yayınevi'ni kurdu. 1997'de Ak Radyo'da "Şiir, Yalnızca Şiir" adlı programı hazırladı. Çağı, makine uygarlığını ve değerlerini yargılayan, Tanrı'dan koparılan insanın manevi kurtuluşu temasını işleyen şiirlerinden bazıları M. Ceylan tarafından İngilizceye çevrildi.

Ödül: *İpek Yolu'ndan Afganistan'a* ile 1983 TYB Ödülü; *Risaleler* ile 1988 TYB Ödülü; 2004 Stasbourg Türçenin Uluslararası Şiir Şöleni Yahya Kemal Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Sebeb Ey*, Ank.: Edebiyat Dergisi, 1972; *Risaleler*, İst.: Akabe, 1987; *Şiirler (Sebeb Ey-Risaleler)*, İst.: İz, 1995; *Gelecek Zaman Risalesi*, İst.: İz, 1999.
Gezi: *İpek Yolu'ndan Afganistan'a*, Ank.: Akabe, 1982.
Kaynaklar: *BF* (3 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 76; "Beyazıt, Erdem", *TDEA*, I, 356; C. Çiftçi, *Maraşlı Şair-Yazar Alimler*, İst., 2000, s. 40-43.

BAYBARS, TANER *(Lefkoşa/Kıbrıs, 18 Haziran 1936 - Fransa, 20 Ocak 2010)* Şair.

Timothy Bayliss imzasını da kullandı. İkisi de öğretmen olan Şaziye (Rüstem) Hanım ile Halil Fikret Evliyazade'nin oğlu. Şair Mehmet Yaşın yeğenidir. Lefkoşa Türk Lisesi'ni bitirdikten sonra Londra'daki Birkbeck College'da başladığı hukuk öğrenimini yarıda bıraktı. 1956-88 arasında İngiliz Askeri Kütüphanesi ile British Council'de kütüphane, kitap sergisi ve fuar görevlisi olarak çalıştı. 1967'de Nâzım Hikmet hakkında hazırladığı bir radyo programını BBC'de sundu. 1958-82 arasında BBC Radio-3'e şiir programları hazırladı. Londra'daki Poetry Society ve Saint-Chinian'daki La Ruée Vers l'Art adlı kuruluşlara üyedir. Boşanmış ve bir çocuk babası olan Baybars Saint-Chinian'da (Fransa) yaşamaktaydı.

İlk şiiri 1946'da Lefkoşa'da *Yeni Mecmua*'da çıktı. Şiir ve yazılarını *Yenilik*, *İstanbul*, *Hisar*, *kitap-lık*, *Ambit* (Londra), *Europe* (Fransa) gibi dergilerde yayımladı. İlk kitabından sonra şiirlerini İngilizce ve Fransızca yazdı. Nâzım Hikmet'ten ve diğer şairlerden yaptığı çevrilerle Türk şiirinin tanınmasına katkıda bulundu. "Çok-kültürlü ve çok-dilli şiirlerinde Türk, İngiliz, Yunan, Fransız şiir gelenek ve dillerini birlikte kullanarak farklı bir tarz" oluşturduğu kabul edildi.

Ödül: *To Catch a Falling Man* ile 1962 EC Gregory Award (reddetti).

Yapıtları: Şiir: *Mendilin Ucundakiler*, Lefkoşa: Çardak, 1953; *To Catch a Falling Man*, Londra: Scorpion, 1963; *Susila in the Autumn Woods*, Rushden: Sceptre, 1974; *Narcissus in a Dry Pool*, Londra: Sidgwich & Jackson, 1978; *Pregnant Shadows*, Londra: Sidgwich & Jackson, 1981.
Roman: *A Trap for the Burglar*, Londra: Owen, 1965.
Anı: *Plucked in a Far-Off Land*, Londra: Gollancz, 1970.
Derleme: *Modern Turkish Poetry*, (Osman Türkay'la) Londra: MPT, 1971.
Türkçeye çevrilen yapıtları: Şiir: *Seçme Şiirler/ Selected Poems 1947-1997*, (çev. M. Yaşın) İst.: YKY, 1997; *Tilki ile Çobanaldatan, Toplu Şiirler 1951-2001*, (çev. G. Korkmazel) İst.: YKY, 2007.
Anı: *Uzak Ülke: Bir Kıbrıs Çocukluğu*, (*Plucked in a Far-Off Land*'ın Türçesi, çev. B. Ö. Düzgören) İst.: YKY, 1997.
Çeviri: *Selected Poems of Nâzım Hikmet*, Londra: Cape, 1967; *The Moscow Symphony* (N. Hikmet), Londra, 1970; *The Day Before Tomorrow* (N. Hikmet), Oxford: Carcanet, 1972; *Nâzım Hikmet: A Sad State of Freedom*, (R. Mckane ile) Warwick: Greville, 1990. İngilizceden Türkçeye: *Karlı Bir Gün* (E. J. Keats), Londra: Bodley Head, 1980; *Peter'in Sandalyesi* (E. J. Keats), Londra: Bodley Head, 1980.
Kaynaklar: *BF* (29 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 76; Karaalioğlu, 98-99; Mehmet Yaşın, *Kıbrıslıtürk Şiiri Antolojisi*, İst., 1994.

BAYDAR, MUSTAFA *(Gümülcine/Yunanistan, 1920 - İstanbul, 20 Ağustos 1976)* Yazar.

Edirne Lisesi ve İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğrenim gördü (1944). Bir süre çeşitli illerde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1950'de İstanbul'a giderek *Tasvir* gazetesine girdi. *Son Saat*, *Son Telgraf*, *Gece Postası*, *Akın*, *Dünya* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde çalıştı; buradan emekli oldu (1972). Kozlu Mezarlığı'nda gömülüdür.

İlk yazılarını öğretmenliği sırasında 1944'ten itibaren *Kızılırmak* (Sivas), *Diyarbakır*, *Yeni Erzincan* gazeteleriyle *Yayla* ve *Karacabey* dergilerinde yayımladı. İstanbul'a gittikten sonra çalıştığı gazetelerin yanı sıra *Varlık*, *Yeditepe*, *Yeni Ufuklar*, *İnci*, *Hayat*, *Doğan Kardeş* dergileri ile *Vatan* ve *Hür Vatan* gazetelerinde yayımladığı röportaj ve inceleme yazılarıyla tanındı.

Yapıtları: Söyleşi: *Atatürk'le Konuşmalar*, İst.: Yeditepe, 1952; *Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar?*, İst.: Ahmet Halit Yaşaroğlu, 1960; *Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Anıları*, İst.: Menteş, 1968; *Zoraki Diplomatın Dedikleri*, 1970.
Derleme: *Atatürk Diyor ki*, İst.: Varlık, 1951; *Yeni Türk Hikâyeleri Antolojisi*, İst.: Varlık, 1956; *Başlangıcından Bugüne Türk Hikâye Antolojisi*, (Y. Nabi, M. S. Arısoy'la) İst.: Varlık, 1967.
Diğer: *Atilla*, İst.: Üstünel, 1954; *Kubilay*, İst.: Üstünel, 1954; *Ahmet Mithat Efendi*, İst.: Varlık, 1954; *Kabakçı Mustafa İsyanı*, İst.: Milli Tesânüt Birliği, 1954; *31 Mart Vak'ası*, İst.: Milli Tesânüt Birliği, 1955; *Atatürk ve Devrimlerimiz*, İst.: Türkiye İş Bankası, 1973.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 77; "Baydar, Mustafa", *TDEA*, I, 356; Kurdakul, *Sözlük*, 121; Karaalioğlu, 100; Gönç, II, 38.

BAYDAR, OYA *(İstanbul, 3 Temmuz 1940 -)* Romancı.

1964-71 arasında bilimsel yayınlarında ilk eşi Muzaffer Sencer'in soyadını kullandı. Öğretmen Behice Hanım ile Albay Ahmet Cevat Baydar'ın kızı. Sarıyer İlkokulu'nu, Notre Dame de Sion Lisesi'ni ve İÜEF Sosyoloji Bölümü'nü bitirdi (1964). 1969'a kadar aynı okulda asistan olarak çalıştı; 1968'de "Türkiye İşçi Sınıfının Doğuşu" konulu doktora tezi kabul edilmediği için istifa etmesi öğrenci olayları-

na neden oldu. 1966'da Türkiye İşçi Partisi'ne (TİP) üye oldu. 1969-70 arası Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde asistanlık yaptı. *Sosyalist Parti İçin Teori ve Pratik* (1970-71) dergisinin kurucularındandır. 1971'deki askeri müdahaleden sonra tutuklanarak bir süre askeri cezaevinde yattı. *Yeni Ortam* ve *Politika* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı (1972-79). 1974'te *İlke* dergisini çıkaranlar arasında yer aldı ve Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin (TSİP) kuruluşuna katıldı. Yazılarıyla ilgili olarak hakkında Ceza Kanunu'nun 312, 142 ve 159. maddelerinden otuz civarında dava açıldı; 1980'deki askeri darbenin ardından yurtdışına çıkmak zorunda kaldı. Almanya'daki Türklere sosyal danışmanlık hizmeti verdi (1984-92). 1992'de Türkiye'ye döndü. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'nda *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*'nde redaktör, *Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi*'nde yayın yönetmeni, Cumhuriyet'in 75. yılıyla ilgili Bilanço'98 dizisinde koordinatör olarak çalıştı. İstanbul'da yaşıyor; gazeteci Aydın Engin ile evli ve bir çocuk annesi.

İlk romanı *Allah Çocukları Unuttu* 1958'de *Hürriyet* gazetesinde tefrika edildi. Yazılarını *Yeni Ortam* ve *Politika* gazeteleriyle *Yeni Düşün* dergisinde yayımladı. Son yıllarda öykü ve roman yazmaya ağırlık verdi. Romanları Almanca, Fransızca ve Bulgarca'ya çevrildi.

Edebiyata otuz yıl ara verdikten sonra yayımlanan ilk öykü kitabı *Elveda Alyoşa* ve *Kedi Mektupları* ve *Hiçbiryer'e Dönüş* romanlarında 1980 Askeri Darbesinden sonra yurt dışındaki sürgün yıllarının ve Berlin Duvarı'nın çöküşünün simgelediği sosyalist sistemin çöküşünün anılarından, gözlemlerinden, anımsamalarından esinlenen öyküler yer alır. *Sıcak Külleri Kaldı* Paris'te morgda başlar; kadın kahramanın hatırlamalarıyla Ankara, İstanbul ve Moskova'ya uzanır. Paris'te bir kaç günde yaşanan olaylar, Türkiye'nin ve Dünya'nın son kırk yıllık döneme göndermelerle gelişir. *Erguvan Kapısı*'nda İstanbul'daki önceden bilinmeyen bir Bizans kapısının izini sürerken kaderleri kesişen dört ayrı kahramanın arayışları anlatılır. *Kayıp Söz*'de artık yazamaz olmuş bir yazar ve onun ailesi çevresinde gelişen olaylarla Türkiye'de ve Dünya'da yaşanan şiddet olaylarına, onlanırn insanlarda bıraktığı izlere, acılara odaklanılır.

Ödül: *Elveda Alyoşa* ile 1992 Sait Faik Hikâye Ödülü; *Kedi Mektupları* ile 1993 Yunus Nadi Roman Ödülü; *Sıcak Külleri Kaldı* ile 2001 Orhan Kemal Roman Ödülü; *Erguvan Kapısı* ile 2004 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Allah Çocukları Unuttu*, İst.: İnkılâp, 1960; *Savaş Çağı Umut Çağı*, İst.: Habora, 1962; *Kedi Mektupları*, İst.: Can, 1992; *Hiçbiryer'e Dönüş*, İst.: Can, 1998; *Sıcak Külleri Kaldı*, İst.: Can, 2000; *Erguvan Kapısı*, İst.: Can, 2004; *Kayıp Söz*, İst.: Can, 2007; *Çöplüğün Generali*, İst.: Can, 2009.
Öykü: *Elveda Alyoşa*, İst.: Can, 1991.
Kaynaklar: *BF* (20 Mart 1999); Necatigil, *İsimler*, 77; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 132-133; oyabaydar.com.

BAYDAR, SAMİ *(Merzifon/Amasya, 26 Eylül 1962 -)* Şair, öykücü, ressam.

Necla Hanım ile tüccar Salim Baydar'ın oğlu. 1979'da İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'ne girdi. 1983'te Neşet Günal ve Devrim Erbil atölyelerinde çalıştı. 1987'de aynı okulda Devrim Erbil'in yönetiminde yüksek lisansını tamamladı. 1989'da ilk kişisel resim sergisini İstanbul'da Garanti Bankası Yonca Sanat Galerisi'nde açtı. Halen Merzifon'da yaşıyor; bekâr.

İlk şiiri 1982'de *Beyaz* dergisinde çıktı. Şiirlerini *Beyaz*, *Gösteri*, *Defter*, *Sombahar*, *eski'Z*, *Ludingirra*, *Göçebe* ve *Kaşgar* dergilerinde yayımladı. Şiirlerinde ayrılık, yalnızlık, hüzün ve arzu gibi temaları parçalanmış bir dünyaya göndermeler yaparak işledi. Öykülerinde "düzyazı şiir"e yakın, imgesel bir anlatımın örneklerini verdi.

Ödül: 1984 Hürriyet Gösteri Dergisi Resim Yarışması Başarı Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Dünya Efendileri*, İst.: BFS, 1987; *Yeşil Alev*, İst.: Yaynevi, 1991; *Dünya Bana Aynısını Anlatacak*, İst.: Korsan, 1995; *Çiçek Dünyalar*, İst.: YKY, 1996; *Varla Yok Arasında*, İst.: Everest, 2003; *Nicholas'ın Portresi*, İst.: YKY, 2005.
Öykü: *Dünyadan Çıkış Yolları*, İst.: Cumartesi, 1990; *Dünyada Anılara Bakıyorum*, İst.: Yayınevi, 1991.
Kaynaklar: *BF* (10 Nisan 1999); H. Ergülen, "Kendi İçinden Geçenleri Anlatan...", *Şiir Atı*, Kitap/4 (Aralık 1987); L. Müldür, "Bir Yaprak ya da Bir Pergel Olarak Şair Sami Baydar ve Dünya Efendileri", *Sombahar*, S. 14 (Kasım-Aralık 1992); T. Kantürk, "Sami'ye Mektup", *Sombahar*, S. 14, (Kasım-Aralık 1992).

BAYDUR, MEMET *(Ankara, 9 Ağustos 1951 - 25 Kasım 2001)* Oyun yazarı, öykücü.

Devlet Demiryolları'nda çalışan Emire Hanım ile gazeteci Suat Nazif Baydur'un oğlu. Ortaöğrenimini Ankara'da Atatürk ve Gazi li-

selerinde tamamladı. Londra Üniversitesi'ndeki sosyoloji öğrenimini (1974-78) tamamlamadan son sınıfta ayrıldı. Uzun yıllar Londra ve Paris'te yaşadı. Afrika'da Kenya Toplu İletişim Okulu'nda sinema tarihi ve sinematograf dersleri verdi (1982-86). İspanya'da bulunduğu sırada (1988-92) Madrid'deki Uluslararası Akdeniz Tiyatro Enstitüsü'nün kurucu üyeleri arasında yer aldı. 1992'den başlayarak Bonn Tiyatro Bienali'nin Türkiye danışmanlığını yaptı; Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı'nda sinema tarihi dersleri veriyordu. Evli, bir çocuk babasıydı.

İlk yazısı 1979'da *Yeni İnsan*'da çıktı. Öykü ve yazılarını *Milliyet Sanat*, *Gösteri*, *kitap-lık* ve *Sanat Dünyamız* dergilerinde yayımladı. 1980'den itibaren yazmaya başladığı *Limon*, *Cumhuriyet Kızı*, *Kadın İstasyonu*, *Yangın Yerinde Orkideler*, *Düdüklüde Kıymalı Bamya* ve *Yeşil Papağan Limited* gibi oyunları Devlet Tiyatroları ve çeşitli illerdeki Şehir Tiyatroları'nda sahnelendi. Tiyatro eleştirmeni A. Yüksel "Baydur tiyatrosunun bir dolu kişisi, 12 Eylül'ün [1980'deki askeri darbenin] toplumu sindirme, eylemsizleştirme yolunda kazandığı psikolojik başarının ürünüdür" değerlendirmesini yaptı. Tiyatro üstüne İspanyolca ve Fransızca denemeler yazdı; bazı oyunları İspanyolca, Fransızca ve İngilizceye çevrildi. *Kadın İstasyonu* adlı oyununu Marsilya'da Richard Martin Tiyatrosu'nda kendisi sahneye koydu. *Doğum* ve *Çin Kelebeği* adlı oyunları Bretagne'da ve Avignon Tiyatro Festivali'nde sahnelendi. 1974-94 yıllarında yazdığı öykülerini *Gözün Kahverengi Suyu* adlı kitapta topladı.

Ödül: *Limon* ile 1984 Sanat Kurumu En İyi Yazar Ödülü; *Kadın İstasyonu* ile 1988 İnönü Vakfı Tiyatro Ödülü; *Yangın Yerinde Orkideler* ile 1989 Sanat Kurumu ve Avni Dilligil En İyi Oyun Ödülü; *Vladimir Komarov* ile 1993 Avni Dilligil Ödülü; 2000 Afife Jale Tiyatro Ödülleri Cevat Fehmi Başkut Özel Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Cumhuriyet Kızı*, İst.: Remzi, 1990; *Yangın Yerinde Orkideler*, İst.: Remzi, 1990; *Toplu Oyunları I (Doğum, Limon, Yalnızlığın Oyuncakları, Kadın İstasyonu)*, İst.: Boyut, 1993; *Toplu Oyunları II (Düdüklüde Kıymalı Bamya, Aşk, Vladimir Komarov)*, İst.: Boyut, 1994; *Toplu Oyunları III (Yeşil Papağan Limited, Sevgi Ayakları, Kamyon)*, İst.: Boyut, 1994; *Tensing*, İst.: Boyut, 1994; *Kutu Kutu*, İst.: Boyut, 1995; *Toplu Oyunları IV (Elma Hırsızları, Yalancının Resmi, Genel Anlamda Öpüşme, Çin Kelebeği)*, İst.: Boyut, 1997; *Toplu Oyunları V: (Maskeli Süvari, Menekşe Korsanları)*, İst.: Boyut, 2000; *Tiyatro Oyunları*, İst.: İletişim, 2009.
Öykü: *Gözün Kahverengi Suyu*, İst.: YKY, 1995.
Deneme: *Hepsini Okudunuz mu?*, İst.: İyi Şeyler, 1996; *Vecello'nun Kuşları*, İst.: İletişim, 2002.
Kaynaklar: *BF* (21 Aralık 1999); Necatigil, *İsimler*, 77-78; A. Yüksel, "Memet Baydur: Eleştirmen Eskiten Bir Oyun Yazarı" (önsöz), *Toplu Oyunları I*, İst., 1993; "Hüznü Gülmeceyle Damıtan Bir Tiyatro Ozanı ya da Memet Baydur", *Tiyatro Anadolu*, S. 1 (Güz 1989); *Elveda Dünya Merhaba Kâinat: Memet Baydur'un Ardından*, (haz. Sevda Şener, Ayşegül Yüksel, Filiz Elmas) İst., 2002.

BAYILDIRAN, SABİT KEMAL *(Adana, 4 Mart 1944 -)* Yazar.

Tarım işçisi Cemile Hanım ile tarım işçisi İsmail Bayıldıran'ın oğlu. Bestekâr Ali Şenozan kuzenidir. İlk ve ortaöğrenimini Adana'da tamamladı. İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi (1966). Çeşitli illerde Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. 12 Eylül darbesi ile öğretmenlikten uzaklaştırıldı. Pazarlamacılık yaptı. 1996'dan beri bir dershanede öğretmenlik yapıyor. Adana'da yaşıyor; evli, dört çocuğu var.

İlk yazısı ("Cemal Süreya'nın Ülke'si") *Yordam* dergisinde çıktı (1967). *Varlık*, *Türk Dili*, *Dönemeç*, *Birikim*, *Yasak Meyve* gibi dergilerde şiir üzerine yazıları yayımlandı.

Yapıtları: İnceleme-Deneme: *Günümüz Türk Şiiri Üzerine Yazılar;* İst.: Can, 2004.
Roman: Gasteci.
Kaynaklar: *BF* (10 Kasım 2008).

BAYIR, ARSLAN *(Bayır Köyü/Alanya/Antalya, 10 Nisan 1958 -)* Şair, yazar.

İlk okulu Bayır'da, orta ve liseyi Alanya'da bitirdi. Denizli Eğitim Enstitüsü mezunu (1978). Anadolu Üniversitesi Türkçe Bölümü'nden mezun (2000). Adıyaman, Bartın ve Adana'da öğretmenlik yaptı (1979 -86). Arkadaşlarıyla birlikte Aykırısanat dergisini çıkardı (1992). Resim ve fotoğraf sanatlarıyla uğraşıyor. Çeşitli illerde sergiler açtı. TYS, BESAM ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. Adana'da yaşıyor; bir çocuk babası.

İlk ürünleri 1972'de *Yeni Alanya* gazetesinde çıktı. Şiir ve yazılarını *Bizim Alanya*, *Yeni Soluk*, *Yeni Adana*, *AykırıSanat*, *Cumhuriyet*, *Güneş*, *Sonhaber*, *Gölge*, *Merhaba*, *Sayha* gibi gazete ve dergilerde yayımladı. Çocuk kitapları, araştırmaları yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Tohum*, 1990; *Dağlar Kalktı Şaha*, 1991; *Filiz*, 1994; *Şirin Yüzler*, (çocuk şiirleri) Mersin: Aykırısanat, 1995; *Çocuk Artı Çocuk*, Adana: Aykırısanat, 2003.

Öykü: *Alara Yolu*, 1992; *Etobur*, Mersin: Ayrıksanat, 1993; *İki Nokta ve Dört Gün*, (K. Coşkun ile) 1996; Emanet Pabuçlar, 2000; Bademler Çiçek Açtı, 2004; Yağmurlar Dolusu Islanmak, 2006.
Kaynaklar: Işık 06, 613.

BAYKAL, SURURİ *(Siirt, 1 Ocak 1942 -)* Şair, yazar.

İlk ve orta öğrenimini Siirt'te tamamladı. Siirt Lisesi'ni bitirdi (1961). AÜ Hukuk Fakültesi mezunu(1974). Avukatlık, sendika yöneticiliği yaptı. Milletvekili oldu (1983-87). Edebiyatçılar Derneği genel sekreterliği ve genel başkan yardımcılığı yaptı (1999-2001). Türkiye Yazarlar Sendikası üyesi. İlk şiiri Ankara'da yayımlanan *Siirt Petrol* dergisinde yayımlandı (1962). *Damar, Varlık, Akköy, Kum, Karşı* gibi dergilerde şiirleri yer aldı.

Yapıtları: Şiir: *Tazegüz*, 1992; *Sevdalı Yazın*, Ank.: Yazıt, 1992; *Hüzünce*, İst.: Açev, 1994; *Berroce*, 1995; *Ğ*, 1995; *Siirtlinin Şarkısı*, 1998; *Sonbirinci*, 2002.
Roman: *Roman Yolu*, 1996; *Bir Soluk Yaz*, 1997.
Deneme: *Bu İlk El Hayat Sayılmaz*, 2000.
Kaynaklar: Işık 06, 615.

BAYKARA, BARBAROS *(İstanbul, 29 Ekim 1933 - İstanbul, 1976)* Romancı.

İstanbul Gazetecilik Okulu'nu bitirdi (1954). *Son Telgraf*, *Son Saat*, *Son Posta* ve *Türksesi* gazetelerinde muhabir, sekreter ve istihbarat şefi olarak çalıştı (1955-72). Çocuk Esirgeme Kurumu ve Mustafa Kemal Derneği'nin yönetim kurullarında bulundu. Son olarak İstanbul'da Anadolu Ajansı'nda görev yapıyordu. Tarihsel, siyasal ve güncel olayları konu alan romanlarıyla tanındı. *Nefret Köprüsü: Şirzı* ve *Dersim 1937* "belgesel roman" olarak değerlendirildi.

Yapıtları: Roman: *Grev Kazanı*, İst.: Milliyetçi, 1970; *Kanayan Toprak*, İst.: Milliyetçi, 1970; *Dersim 1937*, 2 c., İst.: Akyar, 1974 (1975'te *Tunceli 1938* adıyla); *Kostantiniye Alındı: Fatih Sultan Mehmet*, İst.: Milliyetçi, 1974; *Nefret Köprüsü: Şirzı*, İst.: Akyar, 1974; *Son Oyun 1968-72*, İst.: Akyar, 1974.
Kaynaklar: "Baykara, Barbaros", *TDEA*, I, 357; Kurdakul, *Sözlük*, 121; Karaalioğlu, 100.

BAYKURT, FAKİR *(Akçaköy/Yeşilova/Burdur, 15 Haziran 1929 - Essen/Almanya, 11 Ekim 1999)* Öykücü, romancı.

Osman Akpürçek, Tarık Kırat, Yaşar Yalçın, Mehmet Gazi imzalarıyla da yazdı (1956-59). Elif Hanım ile çiftçi Veli Baykurt'un oğlu. Akçaköy'deki ilköğreniminden sonra (1943), Isparta Gönen Köy Enstitüsü'nü bitirdi (1948). 1953'e değin Burdur köylerinde öğretmenlik yaptıktan sonra Gazi Eğitim Enstitüsü'nden mezun oldu (1955). Sivas, Hafik, Konya ve Şavşat'ta Türkçe öğretmenliği yaptı. 1958'de *Cumhuriyet*'te yayımlanan ilk romanı *Yılanların Öcü* nedeniyle hakkında kovuşturma açıldı, bakanlık emrine alındı; kovuşturma takipsizlik kararıyla sonuçlandı. 1960 ihtilalinden sonra ilköğretim müfettişliğine atandı. 1962-63 yıllarında ABD Bloomington Indiana Üniversitesi'nde ders araçları konusunda uzmanlık eğitimi gördü. Türkiye Öğretmenler Sendikası'nın (TÖS) kuruluş çalışmalarına katıldı ve genel başkanı oldu (1965). Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu (TÖDMF) genel başkanlığına seçildi. Türkiye'de yurt çapındaki ilk öğretmenler boykotunda (1969) bir kez daha açığa alındı. Sendikal çalışmaları nedeniyle 1971'deki askeri müdahale sonrasında sıkıyönetimce tutuklandı. Askeri mahkemede uzunca bir süre yargılandıktan sonra beraat etti (1974). Milli Folklor Enstitüsü uzmanlığı, ODTÜ halka ilişkiler ve yayın müdürlüğü, Kültür Bakanlığı danışmanlığı (1978) görevlerinde bulundu. 1979'da Almanya'ya gönderildi. Duisburg'da Yabancı Çocuk ve Gençlerin Teşviki ve Bölgesel Çalışma Kurumu'nda eğitim uzmanı olarak çalıştı. 1996'da emekli oldu. Son yıllarında Duisburg'da ve Antalya'nın Nebiler köyünde yaşıyordu. Evli, üç çocuk babasıydı. 1975-81 yıllarında TDK üyeliği ve yöneticiliği yaptı. TYS ve Alman Yazarlar Birliği üyesiydi. Pankreas kanseri tedavisi gördüğü Essen Üniversite Hastanesi'nde öldü. Cenazesi İstanbul'a getirilerek Zincirlikuyu Mezarlığı'nda 13 Ekim'de toprağa verildi.

Edebiyat yaşamına şiirle başladı. 1945'te Eskişehir'de çıkan *Türke Doğru* dergisinde yer alan "Fesleğen Kokulum", yayımlanan ilk şiiriydi. Orhan Veli ve arkadaşlarının *Yaprak* dergisinde yazınsal bir etkinliğe dönüştürdükleri bireyi ve hümanizma görüşünü ön plana çıkaran bir anlayış doğrultusunda yazdığı ilk şiirlerini, toplumcu gerçekçi bir yaklaşımla yazdığı kısa öyküler ve köy notları izledi. Bunlar *Edebiyat Dünyası*, *Kaynak*, *Fikirler* dergilerinde yayımlandı (1945-48). *Seçilmiş Hikâyeler* ve *Beraber* dergisinde yayımlanan öykülerini *Çilli*'de topladı (1955). Öykü, şiir, köy notları ve yazıları *Yeditepe*, *Yücel*, *Varlık*, *Fikirler*, *Kaynak*, *Yağmur ve Toprak*, *İmece*, *Cumhuriyet*, *Yazın*, *Evrensel*, *Yön*, *Sanat Ola-*

yı gibi gazete ve dergilerde yayımlandı. Köy gerçeklerini toplumcu gerçekçi bir yaklaşımla işlediği *Yılanların Öcü* adlı ilk romanı *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandığında ve 1958 Yunus Nadi Roman Ödülü'nü aldığında geniş yankılar uyandırdı. Yapıtlarında kırsal kesim insanının yaşama biçimini, sorunlarını, yaşadığı çelişkileri, ilişkilerini yansıttı. Feridun Andaç, Fakir Baykurt'un yazdıklarıyla kırsal kesim insanının yaşamındaki örtüleri kaldırıp attığını, böylece tanıklık ettiği gerçekleri yazınımıza aktardığını belirtir. Kemal Yalçın onun yalnızca tanıklık ettiği gerçekliği aktarmakla kalmadığını, aynı zamanda anladığı gerçekliği değiştirmek istediğini, bu yönüyle de tasvirci değil, eylemci ve ilerici olduğunu öne sürer. Fakir Baykurt'un "bir anlatı ustası olduğunu" belirten T. Yücel "Gözlem birikimi, kurgu ve anlatım gücüyle düşleme somut gerçek görüntüsü verme başarısını ortaya koyar. Gerçekten de, onun kişileriyle çevreleri ve konumları arasında tam bir koşutluk buluruz genellikle, kullandıkları sözcük ve deyimler, giriştikleri karşılıklı konuşmalar da bu konudaki izlenimlerimizi alabildiğine güçlendirir" dedi.

Yapıtlarında "millet çoğunluğunun anladığı dili" kullandığını belirten ve edebiyatı milli yapanın konu değil, dil olduğunu öne süren Baykurt'un dili doğal, yalın, şiirsel bir halk Türkçesi olarak değerlendirilir. Dil konusundaki düşüncelerini "ben anamdan, teyzemden, köylülerimden duyduğum güzel sözleri hep yazdım. Sonra benim oldu onlar. Ben 'Türkçü' olmadım hiçbir zaman, ama dile gelince Türkçüden çok Türkçüyüm, eğer öyle bir şey ölçülecekse; yani ben dile canımı veririm. O sırdaştır, cesaretimi ben oradan bulurum, aydınlık hep oradadır" sözleriyle dile getiren Baykurt anlatımında halka mal olmuş deyiş özellikleri, atasözleri ve deyimlere de yer verdi; adeta "halkın bilinçaltı"nı konuşturdu. Yapıtları genelde köy romanı ya da köy edebiyatı kategorisine konularak değerlendirildi. Oysa Baykurt bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirdi: "Ben edebiyatta yaşamı öne aldığım için amacım köy romanı değil, köydeki yaşamın romanını yazmaktı. Yapıtlara etiket yapıştırmak tabii edebiyat eleştirmenlerinin görevidir. Onlar belki çok haklı olmayarak böyle bir adlandırma yaptılar. Ben bundan alınmıyorum. Ama ben köy romanı yazmadım, köydeki yaşamın doğru dürüst romanını yazmaya çalıştım. Şimdi de aynı kaygı içindeyim. 'Şehir Romanı' diye de bir tür tanımıyorum. Şehirdeki yaşamın romanıdır tabii esas olan."

Baykurt yalnızca köy gerçekliğini yazmakla kalmadı, Almanya'daki Anadolu insanının göç ve değişim süreci içinde yeniden biçimlenmesinin çok boyutlu tablosunu da çizdi. Kendisinin "Duisburg Üçlemesi" olarak adlandırdığı *Yarım Ekmek, Koca Ren* ve *Yüksek Fırınlar* adlı romanlarında, iki kültür arasında sıkışıp kaldığı için yeni bir kimlik arayışına girmiş, hatta kimlik kaybına uğramış Türk insanının sorunlarını, farklı bir kültüre uyum sağlamak için gösterilen çabaları, kuşak farklılıklarını, karşılaşılan sorunları çarpıcı bir biçimde anlattı. *Yeni Kölelik mi?* adlı yapıtını ise yurtdışında çalışan işçilerin yaşamlarını, sorunlarını, titiz bir gözlem ve araştırmacı bir yaklaşımla incelediği yazılarından oluşturdu.

Yapıtları edebi değerinin yanı sıra toplumbilim ve halkbilim yönünden de zengin bir kaynak olarak değerlendirildi. Yazarken bütün endişesinin "içine doğup yetiştiği köylülerin hallerini, sanatın gerçeklerini de göz önünde tutarak ortaya sürmek" olduğunu, "sanatın en iyi amacının, hem konusu olan insanı, hem de okuyanı bulunduğu durumdan biraz daha ileri sıçratmak" olduğunu öne süren Baykurt'un yapıtları yurt içinde ve dışında birçok kez yayımlandı. Kimi yapıtları toplumbilimsel açıdan, kimileriyse dil yönünden araştırma ve tez konusu yapıldı; sinemaya ve sahneye uyarlandı. *Yılanların Öcü* 1961'de Ergin Orbey'in yönetmenliğinde Devlet Tiyatrosu'nda sahneye konuldu, 1962'de Metin Erksan tarafından sinemaya uyarlandı, ancak Sansür Kurulu'nca yurtiçinde ve dışında gösterimi yasaklandı. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in girişimiyle gösterimi serbest bırakıldıysa da uzun süre sinemalarda oynatılmadı. Ankara'da Ulus Sineması'ndaki ilk gösteriminde olaylar çıktı. *Yılanların Öcü* 1985'te Şerif Gören'in yönetmenliğinde bir kez daha sinemaya uyarlandı. "Allaha Dilekçe" adlı öyküsü de "Dilekçe" adıyla 1988'de A. Akbaş tarafından filme alındı. *Tırpan* adlı romanı oyunlaştırılarak 1980'de Taner Barlas yönetiminde İstanbul Şehir Tiyatroları'nda oynandı. Mahmut Gökgöz'ün tiyatroya uyarladığı çocuk romanı *Sakarca* 1978'de İsveççe olarak çizgi film yapıldı. 1964'te Prof. H. W. Brands *Yılanların Öcü* ile *Irazca'nın Dirliği*'ni Almancaya çevirdi. Ardından çok sayıda yapı-

tı Almanca, Fransızca, Hollandaca, Bulgarca, Rusça ve Gürcüceye çevrilerek yayımlandı.

Ödül: *Yılanların Öcü* ile 1958 Yunus Nadi Roman Ödülü (birincilik); *Sınırdaki Ölü* ile 1970 TRT Öykü Ödülü; *Tırpan* ile 1970 TRT ve 1971 TDK Roman Armağanları ve 1980 Avni Dilligil Tiyatro Ödülü; *Kara Ahmet Destanı* ile 1978 Orhan Kemal Roman Armağanı; *Can Parası* ile 1974 Sait Faik Öykü Ödülü; *Barış Çöreği* ile 1984 Berlin Senatosu Çocuk Yazını Ödülü; *Gece Vardiyası* ile 1985 Alman Endüstri Birliği (BDI) Yazın Ödülü; *Yarım Ekmek* ile 1998 Sedat Simavi Roman Ödülü. Ayrıca Mahmut Gökgöz tarafından sahneye uyarlanan *Sakarca* adlı yapıtı *Tiyatro 79* dergisi tarafından 1979'da "yılın oyunu" seçildi. 1998'de Yaşam Radyo, 1999'da Pir Sultan Abdal Derneği ödüllerini aldı.

Yapıtları: Öykü: *Çilli*, İst.: Yeditepe, 1955; *Efendilik Savaşı*, Ank.: Köy ve Eğitim, 1959; *Karın Ağrısı*, Ank.: Dün-Bugün, 1961; *Cüce Muhammet*, Ank.: Çeviri, 1964; *Anadolu Garajı*, Ank.: Bilgi, 1970; *On Binlerce Kağnı*, İst. Remzi, 1971; *Çilli-Karın Ağrısı-Cüce*, İst.: Remzi, 1971; *Can Parası*, İst.: Remzi, 1973; *İçerdeki Oğul*, Ank.: Bilgi, 1974; *Sınırdaki Ölü*, İst.: Remzi, 1975; *Kalekale*, İst.: Remzi, 1978; *Barış Çöreği*, İst.: Remzi, 1982; *Gece Vardiyası*, İst.: Remzi, 1982; *Duisburg Treni*, İst.: Remzi, 1986; *Bizim İnce Kızlar*, 1993; *Telli Yol*, İst.: Papirüs, 1998.

Roman: *Yılanların Öcü*, İst.: Remzi, 1959; *Onuncu Köy*, İst.: Remzi, 1961; *Irazcanın Dirliği*, İst.: Remzi, 1961; *Kaplumbağalar*, İst.: Remzi, 1967; *Amerikan Sargısı*, Ank.: Bilgi, 1967; *Tırpan*, İst.: Remzi, 1970; *Köygöçüren*, İst.: Remzi, 1973; *Keklik*, İst.: Remzi, 1975; *Yayla*, İst.: Remzi, 1977; *Kara Ahmet Destanı*, İst.: Remzi, 1977; *Yüksek Fırınlar*, İst.: Remzi, 1983; *Koca Ren*, İst.: Remzi, 1986; *Yarım Ekmek*, İst.: Adam, 1997; *Eşekli Kütüphaneci*, İst.: Adam, 2000.

Şiir: *Bir Uzun Yol*, 1989; *Ateşdikenleri*, 1997.

Çocuk Kitabı: *Küçük Köprü*, Ank.: MEB, 1963; *Deli Dana*, Ank.: MEB, 1963; *Topal Arkadaş*, Ank.: İmece, 1964; *Sarı Köpek*, Ank.: İmece, 1964; *Yetim Ali*, Ank.: MEB, 1964; *Sınır Kavgası*, Ank.: MEB, 1964; *Sümüklü Hanım*, Ank.: İmece, 1964; *Ağaç Dede*, Ank.: Öğretmenler Bankası, 1964; *Sakarca*, İst.: Cem, 1975; *Yandım Ali*, İst.: Remzi, 1979; *Kerem ile Aslı*, Ank.: İmece, 1964; *Dünya Güzeli*, 1985; *Saka Kuşları*, 1985.

Otobiyografi: *Özüm Çocuktur*, 1998; *Köy Enstitülü Delikanlı*, İst.: Papirüs, 1999; *Köşe Bucak Anadolu*, İst.: Papirüs, 2000; *Bir Tös Vardı*, İst.: Papirüs, 2000.

Gezi: *Dünyanın Öte Ucu*, 1999.

Diğer: *Efkâr Tepesi*, İst.: Remzi, 1960; *Sendika ve Grev*, Ank.: TÖS, 1969; *Öğretmenin Uyandırma Görevi*, Ank.: TÖS, 1969; *Türkiye'de Eğitim Çıkmazı*, Ank.: TÖS, 1971; *Şamar Oğlanları*, Ank.: Bilgi, 1976; *İfade* (TÖS Savunması), 1994; *Yeni Kölelik mi ?*, İst.: Çağdaş, 1996; *Türkiye Nereye*, 1997; *Unutulmaz Köy Enstitüleri*, 1997; *Türkiye'de Köy Enstitüleri*, 1997; *Benli Yazılar*, İst.: Papirüs, 1999; *Türk Eğitiminde Emperyalist Etkiler*, Ank.: Öğretmen Dünyası, 1999.

Çeviri: *Eninde Sonunda* (Fridon Halvaşi), Almanya: Ortadoğu, 1988.

Kaynaklar: *BF* (9 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 78-79; Kurdakul, *Sözlük*, 122-123; Acaroğlu, 61-63; N. Özyer, "Yeni Kölelik mi ?", *Cumhuriyet Kitap*, 30 Ocak 1997; "Köy Öğretmenine Anlamlı Gece", *Cumhuriyet*, 12 Mart 1997; K. Yalçın, "Yılanların Öcü'nden Yarım Ekmek'e", *Emek*, 9 Mart 1998; N. Kuyaş, "Köy Romanı Yazmadım", *Cumhuriyet*, 4 Temmuz 1997; Ö. Yağcı, "Fakir Baykurt'un Aydınlığı", *Türk Dili Dergisi*, Kasım 1998; F. Naci, *Türkiye'de Roman*, 304-310; *Dünya Kitap*, Özel Dosya, S. 96 (8 Ekim 1999); T. Yücel, "Her Romanda Yeni Bir Savaşım Başlattı", *Milliyet*, 14 Ekim 1999; F. Andaç, *Aydınlanmanın Işığında Sanat İnsanlarımız: Fakir Baykurt*, İst., 1997; ay, "Fakir Baykurt", "Dilimi Şiirle Eğittim" (söyleşiler), *Cumhuriyet Kitap*, S. 371 (27 Mart 1997); Özgüç, I, 184; II, 246, 338.

BAYMAK, OSMAN *(Prizren/Kosova, 1954 -)* Şair.

Öğrenimini Prizren'de tamamladı. *Bay (Balkan Aydınları ve Yazarları)* adıyla bir kültür ve sanat dergisi, inci çocuk dergisi, Genç Bay gençlik dergisi ve Balkan Haftalık Siyasi gazeteyi çıkardı. İstanbul'da yaşıyor.

1980'den itibaren Yugoslavya'da çıkan Türkçe dergilerde şiirleri yayımlandı. Şiirleri Sırpça, Hırvatça, Arnavutça, İtalyanca, romence'ye çevrildi. Çok sayıda ödül kazandı.

Yapıtları: Şiir: *Beş Parmak*, Priştine, 1980; *Şarkılar Seni Arar*, İst., 1982; *Unutma*, (çocuk şiirleri) İst.: Tekin, 1983; *Dize Geze Geze*, Priştine: Tan, 1988; *Kadına Türkülerim*, Priştine: Tan, 1989; Selam Dur Geçmişe, 1992; Yaşarlar Diz Dize, 1996; Rumeli Sizi Unutmaz, 1997; Aylardan Kalanlar, 1997; Suzi Çelebi, 1998, Ceviz Ağacı, 2002.

Antoloji: *Yugoslavya Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, İst.: Gerçek Sanat, 1996; Gagavuz Çağdaş Şiiri Antolojisi, 2002.

Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 123; Işık 06, 620.

BAYRAK, MEHMET *(Sarız/Kayseri, 1947 -)* Yazar.

Kayseri Lisesi'nin ardından DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1969). Ankara Gazi Lisesi ile Ticaret Lisesi'nde öğretmenlik, İstanbul'da müze ve kütüphane memurluğu yaptı. TRT'de muhabir olarak çalıştı.

İnceleme ve eleştiri yazılarını 1971'den itibaren *Gelecek*, *Yansıma*, *Yeni Ortam*, *Yeni a*, *Varlık*, *Köken*, *Birikim*, *Yeni Toplum*, *Yeni*

Adımlar, *Yeni Ufuklar*, *Militan*, *Güney*, *Karşı Edebiyat* dergileri ile *Politika* ve *Demokrat* gazetelerinde yayımlandı. *Demokrat* gazetesinde yayımlanan "Halk Şiirinde Toplumsal Olaylar" (1 Şubat-2 Mart 1980) başlıklı dizi yazısı sebebiyle üç buçuk ay hapis cezası aldı; ceza ertelendi.

Ödül: *Eşkıyalık ve Eşkıya Türküleri* ile 1980 Çağdaş Gazeteciler Derneği İnceleme-Araştırma Ödülü.

Yapıtları: İnceleme-Araştırma: *Köy Enstitülü Yazarlar, Ozanlar*, Ank.: TÖB-DER, 1978; *Halk Hareketleri ve Çağdaş Destanlar*, Ank.: Yorum, 1984; *Eşkıyalık ve Eşkıya Türküleri*, Ank.: Yorum, 1985; *Halk Gülmecesi*, Ank.: Yorum, 1987; *Öyküleriyle Halk Anlatı Türküleri*, İst.: Özge, 1996; *Köy Enstitüleri ve Köy Edebiyatı*, İst.: Özge, 2000; *Kürdoloji Belgeleri*, İst.: Özge, 2004; *Alevi Bektaşi Edebiyatında Ermeni Aşıklar*, İst.: Özge, 2005.
Biyografi: *Tevfik Fikret*, 1973 (yb *Tevfik Fikret ve Devrim*, Ank.: Yorum, 1986); *Pir Sultan Abdal*, Ank.: Yorum, 1986.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 68-69; Kurdakul, *Sözlük*, 124; Işık, 116.

BAYRAKTAR, OSMAN *(Gönen/Balıkesir, 2 Mayıs 1957 -)* Denemeci.

Selman Deniz imzasını da kullandı. Hafize Hanım ile çiftçi S. Kadri Bayraktar'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Balıkesir ve İstanbul'da tamamladı; Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni bitirdi. İÜ İşletme Fakültesi'nde yüksek lisans yaptı; insan kaynakları uzmanı. 1988'den beri Albaraka Türk'te yönetici. *Yedi İklim* dergisinin kurucuları arasında yer aldı, bir süre yazı işleri müdürlüğünü üstlendi. İstanbul'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası. Yazılarını *Mavera*, *Yönelişler* ve *Yedi İklim* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Deneme: *İzlek*, İst.: Yedi İklim, 1997.
Kaynaklar: *BF* (Eylül 1999).

BAYRAMOĞLU, FUAT *(Ankara, 1912 - Ankara, 28 Haziran 1996)* Şair.

Hacı Bayram Veli'nin 16. kuşaktan torunu. Hacı Bayram şeyhi, Meclis-i Mebusan'da Ankara mebusu Mehmet Tayyib Efendi ile Hüsniye Hanım'ın oğlu. İlköğrenimini İstanbul ve Ankara'da çeşitli okullarda yaptı. Davutpaşa Orta Mektebi'ni, Ankara Lisesi'ni (1931), Mülkiye Mektebi'ni (1935) bitirdi. 1936'da Paris'e, oradan da Belçika'ya gitti. Liege Siyasal Bilimler Okulu'na girdi. II. Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine doktora tezini savunma olanağı bulamadı. Aralık 1939'da Dışişleri'ne girdi. Basın-Yayın Genel Müdürlüğü Etüt Heyeti üyeliği (1943), Başbakanlık Özel Kalem müdürlüğü görevlerinde bulundu. Kıbrıs, Kudüs, Tahran, Oslo, Brüksel, Roma, Moskova'da başkonsolos, ortaelçi, büyükelçi olarak görev yaptı. 1972'de (Fahri Korutürk döneminde) atandığı Cumhurbaşkanlığı genel sekreterliğinden emekliye ayrıldı (1975). Şiirde yalnız rubai tarzını bütün vezinleri ile denemiş ve derinleştirmiştir.

Yapıtları: Şiir: *Fuat Bayramoğlu'nun Rubaileri*, İst.: Türkiye İş Bankası, 1976.
İnceleme: *Türk Cam Sanatı ve Beykoz İşleri*, İst.: Türkiye İş Bankası, 1974; *Hacı Bayram-ı Veli: Yaşamı, Soyu, Vakfı*, 2 c., Ank.: Türk Tarih Kurumu, 1981, 1983; *Mustafa Kemal Atatürk ve Yahya Kemal Beyatlı*, 1994.
Çeviri: *Rubaiyyat* (H. G. Nakhai), 1967.
Kaynaklar: Nebioğlu, 131; Çankaya, V, 2167-2169; İ. Parlatır, *Gönülden Gönüle: Fuat Bayramoğlu ile Anılarda*, İst., 1995; A. Kabaklı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, IV, s. 431.

BAYRI, MEHMET HALİT *(İstanbul, 1896 - İstanbul, 27 Ekim 1958)* Halkbilimci.

İsmail Nami, Âşık Remzi Akbaş, Âşık Hilmi, Halit Oğuz imzalarını da kullandı. Deniz binbaşı Diyarbakırlı Ahmet Muammer Bey ile Maide Hanım'ın oğlu. Küçük yaşta babasını kaybetti (1901), annesi tarafından büyütülüp yetiştirildi. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da yaptı. Darülfünun'un Edebiyat Şubesi'ni bitirdi. Askerliğini I. Dünya Savaşı sırasında Çanakkale'de yaptı (1914-18). Savaştan sonra Âyan Meclisi kâtipliğiyle devlet hizmetine girdi (1918). 1925'te girdiği İstanbul Belediyesi'nin çeşitli birimlerinde çalıştı ve buradan emekli oldu (1953). Ölümüne kadar İstanbul Çocuk Esirgeme Kurumu Cağaloğlu il müdürlüğünde bulundu. Merkez Efendi Kozluca Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Yazı hayatına Mütareke yıllarında Fuad Köprülü ve Yahya Kemal'in teşvikleriyle başladı. İsmail Hikmet'in (Ertaylan) çıkardığı *Düşünce* (1922) dergisinin ve Mükrimin Halil, Hilmi Ziya, Ziyaeddin Fahri'nin çıkardığı *Anadolu Mecmuası*'nın (1924-25) yazı işleri müdürlüğünü yaptı. *Anadolu Mecmuası*'nda İsmail Nami imzasıyla şiirler yayımladı. Burada ilk defa olarak Anadolu edebiyatının çeşitli türlerini tanıttı. Aynı yıllarda Edebiyat Fak. Neşriyat Encümeni'nde rehberlik görevinde bulundu. Ziyaeddin Fahri (Fındıkoğlu) ile Ankara'da Türk Halkbilgisi Derneği'ni kurdu (1927). Bir sene sonra derneğin İstanbul'da bir

şubesi açıldı. Kendisini tamamıyla halk edebiyatı ve halkbilim çalışmalarına verdi. İstanbul şubesinin (1929-31, 1933-42) *Halkbilgisi Haberleri* dergisini yayımladı (123 sayı). M. Fuad Köprülü milletvekili olup İstanbul'dan ayrıldıktan sonra boşalan Eminönü Halkevi Dil ve Edebiyat Şubesi başkanlığına getirildi (1936-41). Eminönü Halkevi'nin yayın organı olan *Yeni Türk* dergisinin yazı işlerini Halkevinin kitap neşriyatını yürüttü.

Bayrı, ülkemizde ilk halkbilim ve halk edebiyatı çalışmalarının sistemli ve yaygın hale gelmesinde önemli bir rol oynadı. Yapıtlarını halkı dinleyerek, masalları, manileri, bilmeceleri birer birer toplayarak meydana getirdi.

Âşık Remzi Akbaş ve Âşık Hilmi mahlasıyla şiirler de yazdı. *Halkbilgisi Haberleri*-ve *Türk Folklor Araştırmaları* dışında klasik Türk edebiyatına, âşık edebiyatına, dini, tasavvufi edebiyata ve Türk Halkbilimine dair yazılarından çoğu *Dergâh*, *Anadolu*, *Azerbaycan Yurtbilgisi*, *Hayat*, *İstanbul Belediye*, *Kalem*, *Kızılelma*, *Kopuz*, *Millî Mecmua*, *Orhun*, *Tanrıdağ*, *Tarih Dünyası*, *Türk Amacı*, *Türk Yurdu*, *Türkiye*, *Ülkü*, *Yeni Mecmua*, *Yeni Türk*, *Türk Dili* dergilerinde yayımlandı. Basılmamış yapıtları da vardır.

Yapıtları: *Maziden Bir Yaprak*, İst.: İhtiyat Zabitleri Teavün Cemiyeti, 1919 (Halit Oğuz adıyla, Çanakkale Savaşı'na dair); *Maniler*, 1932; *Cumhuriyet Devrinde Halkbilgisi Hareketleri*, 1933; *Balıkesirli Bir Şair*, İst.: Burhanettin Mtb., 1934; *İstanbul Argosu ve Halk Tabirleri*, 1934; *Halk Şairleri Hakkında Küçük Notlar*, İst.: Eminönü Halkevi, 1937; *Halk Âdetleri ve İnanmaları*, İst.: Burhanettin B., 1939; *İstanbul Folkloru*, İst.: Türkiye, 1947, 1972; *Halk Şiiri XIX. Yüzyıl*, 1956; *Halk Şiiri XX. Yüzyıl*, İst.: Varlık, 1957; *Âşık Gevheri*, İst.: Maarif Kitaphanesi, 1958; *Âşık Virâni*, 1959; *Yer Adları ve Yer Adlarına Bağlı Folklor Bilgileriyle İstanbul*, İst.: Hayat, 1964?.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 79; Kurdakul (1999), *Sözlük*, 137-138; Karaalioğlu, 102; Veli Aras, "Bayrı, Mehmed Halid", *TDEA*, I, 366-367; A. Uçman, "Bayrı, Mehmed Halid", *DİA*, V, 274-275; *Türk Folklor Araştırmaları*, "M. Halit Bayrı Özel Sayısı", S. 114 (Ocak 1959); İ. Hınçer, "Âşık Remzi Akbaş Halit Bayrı mıdır?", *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 115 (Şubat 1957), s. 1852-1954.

BAYRIL, VURAL BAHADIR *(Manisa, 14 Nisan 1962 -)* Şair.

Asıl soyadı BAYRİL. V. B. Bayrıl ve Memduh Vasıfgil imzalarını da kullandı. Öğretmen Tunçay Hanım ile serbest meslek sahibi Çetin Bayril'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Manisa'da gördü. Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Temel Sanat ve Bilimler Akademisi'ni bitirdi (1985). Arkadaşlarıyla beraber Şiir Atı Yayıncılık'ı kurdu (1986), *Şiir Atı* dergisini çıkardı. 1986'dan bu yana reklamcılıkla uğraşıyor. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk yazısı ("Ahmet Erhan Şiiri Üzerine") 1982'de *Yarın* dergisinde yayımlandı. Resim, şiir ve edebiyat üzerine yazı ve söyleşileri *Yarın*, *Üç Çiçek*, *Yönelişler*, *Nokta*, *Şiir Atı*, *Gösteri*, *Bürde*, *Sombahar*, *Söz*, *Düşler*, *Cumhuriyet Kitap*, *Sanat Çevresi*, *Kaşgar*, *Kitap Zamanı*, *İpek Dili*, *Nar*, *İnsan*, *Şiir Defteri*, *Gezgin*, *Düşlem* gibi dergilerde, *Milliyet*, *Güneş* ve *Yeni Şafak* gibi gazetelerde yayımlandı. Bayrıl gelenek ve metafizikle özgün bir bağ kuran şiirleriyle "neo-klasik", "gelenekçi" ve "esoterik" bir şiirin temsilcisi olarak görüldü.

Ödül: "Ahmet Erhan Şiiri Üzerine" ile 1982 Yarın Dergisi Genç Eleştirmenler Yarışması (mansiyon); 1986 Enka Bilim ve Sanat Ödülleri Yarışması (mansiyon); *Melek Geçti* ile 1992 Behçet Necatigil Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Melek Geçti*, İst.: Şiir Atı, 1992; *Şer Cisimler*, İst.: Can, 2000.

Kaynaklar: *BF* (11 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 69; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 138; O. Hakan, "Geleneksel Şiirin Estetiği ile İlişki", *Cumhuriyet Kitap*, S. 155 (11 Şubat 1993).

BAYSAL, FAİK *(Adapazarı, 1 Aralık 1922 - İstanbul, 9 Aralık 2002)* Öykücü, romancı, şair.

Tam adı Mustafa Faik Baysal. Ferdane Hanım ile tüccar Faik Baysal'ın oğlu. Ailesi Romanya'dan göç etti; çocukluğu Adapazarı'nda büyükbabasının yanında geçti. 1928-39 yıllarında Kadıköy Saint Joseph Lisesi'nde yatılı okudu. 1942'de İÜEF Fransız Filolojisi'ni bitirdi. Askerliğini tamamladıktan sonra Pertevniyal Lisesi'nde Fransızca öğretmenliği yaptı (1944-49). Özel olarak Fransızca ve İngilizce dersleri verdi. Yataklı Vagonlar Şirketi'nde çevirmenlik (1954-59), bir süre Ankara Radyosu'nda spikerlik, *Yeni İstanbul* gazetesinde gece sekreterliği yaptı. *Meydan-Larousse, Büyük Lûgat ve Ansiklopedisi*'nde çalıştı. "Kavanozdaki Adam" adlı bilimkurgu senaryosundan yönetmen Mesut Uçakan'ın çektiği beş bölümlük dizi 1988'de TRT'de gösterildi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri 1936'da *Gündüz* dergisinde çıktı.

Şiir ve öykülerini *Servetifünun-Uyanış*, *Büyük Doğu*, *Yaratış*, *Varlık* ve *Hisar* dergilerinde yayımladı; romanları gazetelerde tefrika edildi. Fransızca ve İngilizceden çok sayıda çeviri yaptı.

Öykü ve romanlarındaki konuları Adapazarı ve çevresindeki köy ve kasabalardan, İstanbul'daki kenar mahallelerden aldı. Yoksul ve işsiz insanların yaşamlarını "gözlemci-tasvirci" bir anlayışla dile getirirken gerçeği en acı yönleriyle aktardı, olayların çıkış nedenleri ve bütünü üzerinde durmadı. Tahir Alangu'nun deyişiyle, "sosyal bozukluklar dış nedenlere değil, doğrudan doğruya insanın yaradılışına bağlanmakta, gerçekteki yaşayışın acılığı kendiliğinden ortaya çıkmış gibi anlatılmaktadır." Adını Sakarya yakınlarındaki bir köyden alan ilk romanı *Sarduvan*'da kimsenin birbirine güvenmediği, sürekli insan öldürülen, kanunsuz ve sefil bir yaşam vardır; insanlar başlarına gelen her şeyden Tanrı'yı sorumlu tutarlar. Otobiyografik özellikler taşıyan *Rezil Dünya*'da yazar büyükbabasıyla geçen çocukluğundan başlayarak II. Dünya Savaşı yıllarının sıkıntılarını ve türedi zenginlerini eleştirel bir biçimde sergiledi. Şiirlerinde ise insani değerlerin öne çıktığı görüldü. Devrik cümlelerle dolu, rahat ve destansı anlatımı yanında savruk bir dil kullandığı yolunda eleştiriler de almıştır.

Ödül: *Sancı Meydanı* ile 1969 Sait Faik Hikâye Armağanı (Orhan Kemal'le paylaştı); 1984 İnanç Dergisi Yılın Hikâyecisi Ödülü; *Sarduvan* ile 1994 Orhan Kemal Roman Armağanı.

Yapıtları: Roman: *Sarduvan*, İst.: Semih Lütfü, 1944; *Rezil Dünya*, İst.: Remzi, 1955; *Drina'da Son Gün*, İst.: Sinan, 1972; *Ateşi Yakanlar*, İst.: Era, 1992; *Voli*, İst.: Telos, 1993; *Madam Bambu*, İst.: Can, 2002.

Öykü: *Perşembe Adası*, İst.: Varlık, 1955; *Sancı Meydanı*, İst.: Set, 1968; *Babasının Oğlu*, 1977; *Nuni*, İst.: Altın, 1985; *Militan*, İst.: Kelebek, 1986; *Tota*, İst.: Edebiyat Gazetesi, 1991; *Güller Kanıyordu*, İst.: Gendaş, 1992; *Ilgaz Teyze Öldü*, İst.: Telos, 1993; *Kırmızı Sardunya* (*Perşembe Adası* ile *Sancı Meydanı* birlikte), İst.: Can, 1997; *Elleri Sesinin Rengindeydi*, İst.: Can, 1998.

Şiir: *İlk Defa*, İst.: Varlık, 1957; *Uyyy*, İst.: Üçer Ajans, 1986; *Beyaz Şiirler*, İst.: Edebiyat Gazetesi, 1990; *Ayın Ucunda*, (seçme şiirler) İst.: Altın, 1994.

Kaynaklar: *BF* (8 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 80; Özkırımlı, *TEA*, I, 205; "Baysal, Faik", *TDEA*, 1, 367; Kurdakul, *Sözlük*, 126; Karaalioğlu, 103; Necatigil, *Eserler*, 132, 305, 316.

BAYSAL, JALE *(Kayseri, 24 Ekim 1926 -)* Yazar.

Öğretmen Nuriye Hanım ile muhasebeci Salih Naci Baysal'ın kızı. İlk ve orta öğrenimini Kayseri'de tamamladı (1944). İÜEF Türkoloji Bölümü'nü bitirdi (1948). Beyazıt Devlet Kitaplığı'nda (1949-51) ve İÜEF'de kütüphaneci olarak çalıştı. UNESCO bursuyla gittiği Almanya'da dokümantasyon ve bilimsel enformasyon eğitimi gördü. Dönüşünde İÜEF Kütüphanecilik Bölümü'nde ders vermeye başladı; 1972'de doçent, 1980'de profesör oldu. Bölüm başkanıyken emekliye ayrıldı (1993). 1950'de evlendiği yazar Tarık Buğra'dan 1968'de boşandı. İstanbul'da yaşıyor, bir çocuk annesi (kızı Ayşe Buğra Kavala Boğaziçi Üniversitesi'nde iktisat profesörü). Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi'nin kurucuları arasında yer aldı; Türk Kütüphaneciler Derneği üyesi.

İlk öyküsü ("Banka") 1948'de *Zeytindalı* dergisinde çıktı. Dil ve edebiyat konularında *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Gösteri*, *Çağdaş Eleştiri* gibi gazete ve dergilerde yazıları yayımlandı. İbrahim Müteferrika'nın yaşamöyküsünden yola çıkarak yazdığı *Cennetlik İbrahim Efendi* adlı oyunu "tarihsel gerçek yanında, zengin ve özgün bir düş gücünün ürünü" olarak değerlendirildi.

Ödül: *Cennetlik İbrahim Efendi* oyunuyla 1986 TOBAV (Türkiye Opera ve Bale Çalışanları Vakfı) Oyun Yazma Yarışması Ödülü (birincilik).

Yapıtları: Oyun: *İstanbul Türküsü*, 1970; *Cennetlik İbrahim Efendi*, İst.: Cem, 1992.

Araştırma-İnceleme. *Müteferrika'dan Birinci Meşrutiyet'e Kadar Osmanlı Türklerinin Bastıkları Eserler*, İst.: İÜEF, 1968; *Resmi Daire Kütüphaneleri ve Dökümantasyon Merkezleri*, Ank.: Türkiye Bilimsel ve Teknik Dokümantasyon Merkezi, 1972; *Kütüphanecilik Alanında Yeni Kavramlar, Araçlar, Yöntemler*, İst.: İÜEF, 1982; *Kitap ve Kütüphane Tarihine Giriş*, İst., Türk Kütüphaneciler Derneği, 1991; *Yönetim ve Mevzuat (Kütüphane İşletmesini Yönetme)*, İst.: Türk Kütüphaneciler Derneği, 1991; *Kütüphanecilik*, İst.: Esin, 1993.

Kaynaklar: *BF* (27 Nisan 1999); *Kim Kimdir*, 151.

BEDİİ FAİK *(Bandırma/Balıkesir, 1 Mayıs 1921 -)* Gazeteci, yazar.

Soyadı AKIN. Pençe imzasını da kullandı. Faika Hanım ile avukat Faik Bey'in oğlu. İlkokulu İzmir'de okudu. Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdikten sonra girdiği İÜ Tıp Fakültesi'ni 1940'ta bırakarak bir tütün şirketinde 1944'e kadar çalıştı. 1945'te *Tasvir* gazetesinde fıkra

yazarlığına başladı. *Tan*, *Milliyet*, *Yeni İstanbul* ve *Ulus* gazetelerinde de çalıştıktan sonra 1952'de Falih Rıfkı Atay'ın kurduğu *Dünya* gazetesine geçti, daha sonra gazetenin ortağı oldu. Yazılarında Demokrat Parti iktidarına karşı sert bir muhalefet çizgisi izledi; bu yüzden 1954'te tutuklandı. 1960'taki ihtilalden sonra Milli Birlik Komitesi'ni ve CHP'yi destekler nitelikte yazılar kaleme aldı. 1965'ten itibaren Adalet Partisi yanlısı bir tutum aldı. Bir süre Gazete Sahipleri Sendikası'nın genel sekreterliğini yaptı. 1963'te tümüne sahip olduğu *Dünya*'nın (Atay'ın 1971'deki ölümünden sonra) başyazarlığını yaptı; başyazılarını gazeteyi sattıktan sonra da sürdürdü. Fıkra yazarlığına *Son Havadis*, *Hürriyet* ve *Tercüman* gazetelerinde 1984'e kadar devam etti. Daha sonra Londra'ya yerleşti. *Yalancı* 1993'te O. Sınav tarafından filme alındı. İstanbul'da yaşıyor; evli ve üç çocuk babası.

Yapıtları: Roman: *Yalancı*, İst.: Çağlayan, 1954; *Pablo'nun Gülüşü*, İst.: Dilek Mtb., 1972.
Fıkra: *Efendime Söyliyeyim*, İst.: Yenilik, 1953; *Rüzgâr Eken*, Ank.: Kardeş Mtb., 1969.
Anı: *O Biçim*, (hapishane notları) İst.: Dünya, 1958; *Matbuat Basın Derkeen... Medya (4 cilt)*, İst.: Doğan Kitapçılık, 200 -2003.
Gezi: *Sam Amca'nın Evinde*, İst.: Yenilik, 1954; *Bir Garip Ada*, İst.: Dünya, 1957; *Rusya'dan*, İst.: Hüsnütabiat Mtb., 1968.
Röportaj: *İhtilalciler Arasında Bir Gazeteci*, İst.: Dünya, 1967.
Mizah: *Tanya Dudu: Telekonya'da Bir Kadın Başbakan (2 cilt)*, İst.: AD yayıncılık, 1995.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 80; R. E. Koçu, "Bedîî Faik", *İSTA*, V, 2368-2369; Özgüç, III, 77; *Kim Kimdir*, 40.

BEDRİ PAŞA
bak. Hasan Bedrettin

BEĞENÇ, CAHİT *(İncirköy, Fethiye, 1910 - Fethiye, 20 Aralık 1994)* Yazar.

İlk öğrenimini Fethiye'de, orta ve lise öğrenimini İzmir'de gördü. AÜ DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun. Gazeteci olarak birçok yöreyi gezdi; Türk folklor ve köy hayatını anlatan roman ve öykülerinin yanı sıra gezi kitapları ve incelemeleriyle tanındı. Basın Şeref Kartı sahibiydi.

Ödül: Sedef Kız'la 1943 Türk Dil Kurumu ödülü.

Yapıtları: Roman: *Bizim Köy*, Ank.: Ulus B., 1948; *Koca Küp*, Ank.: Ülker Mtb., 1969.
Öykü: *Deli Dere*, Ank.: Ulus B., 1948; *Sedef Kız*, Ank.: Titaş B., 1943; *Sarı Çamın Hikâyesi*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1986.
Gezi: *Yolüstü*, Ank.: Ulus B., 1944; *Toroslardan Aşağı*, Ank.: Doğuş B., 1945.
Deneme-İnceleme: *Diyarbakır ve Raman*, Ank.: Ulus B., 1949; *Kayseri*, Ank.: Güney Mtb., 1950; *Söğüt*, Ank.: Söğütlüler ve Söğüdü Sevenler Derneği, 1952; *Anadolu Mitolojisi*, İst.: MEB, 1967; *Köy-Şehir Münasebetleri*, Ank.: Ulusoy B., 1969; *Bir Çamın Hikâyesi*, 1987; *Denemelerim* (1994).
Çeviri. *Ekmekçi Kadın* (X. de Montègin), 1965; *Hayat Hakkında Düşünceler* (A. Carrel), 1988.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 70; Işık 06, 633; Ü.Ş. Dirlik, "Yitirdiklerimiz: Cahit Beğenç", *Türk Dili*, Ağustos 1995, s. 957-958; A. Yazar, "Cahit Beğenç Ölümünün Dördüncü Yılında Mezarı Başında Anıldı", *Yeni Defne*, Ocak 1999, s. 14-16; A. Yazar, "Cahit beğenç'i Anarken", *Türk Edebiyatı*, Ocak 2000, s. 50-51.

BEHRAM, NİHAT *(Kars, 18 Kasım 1946 -)* Şair.

Asıl adı M. Nihat BEHRAMOĞLU. İsmet Hanım ile yüksek ziraat mühendisi Haydar Behramoğlu'nun oğlu. Şair Ataol Behramoğlu ağabeyidir. Ortaöğrenimine Çankırı'da başladı; Bursa Atatürk, İstanbul Haydarpaşa ve Pendik liselerinde okudu. İÜ Gazetecilik Yüksekokulu'na kaydoldu. *Halkın Dostları* dergisinin (18 sayı, 1970-72) kurucuları arasında yer aldı ve yazı işleri müdürlüğünü yürüttü. Dergi 1972'deki askeri müdahale sonrası dönemde kapatıldı ve Behram yargılanarak tutuklandı. Aynı yıl yayımlanan ilk şiir kitabı *Hayatımız Üstüne Şiirler* de yasaklanıp toplatıldı. Maltepe ve Davutpaşa askeri cezaevlerinde bulunduğu dönemde okuldaki kaydı silindi. 1974 genel affında hakkındaki bütün davalar düştü; okuluna geri döndü ve 1975'te diplomasını aldı. Aynı yıl Ataol Behramoğlu ile birlikte *Militan* dergisini (18 sayı, 1975-76) çıkarmaya başladı. 1977-80 arasında Yılmaz Güney ile birlikte *Güney* dergisini çıkardı, 1977-81 arasında Güney Film'in yöneticiliğini yaptı. 1975-80 arasında *Vatan*'da yayımlanan yazılarının çoğu dava konusu oldu, istenen cezaların toplamı 100 yılı aştı. *Hayatı Tutuşturan Acılar* adlı şiir kitabı ve önceki kitapları 1980'deki askeri darbeden sonra yasaklanarak toplatıldı. Davalar sonuçlanıp hakkında tutuklama kararı çıkınca yurtdışına çıktı. 1986'da Türk vatandaşlığından çıkarıldı; 1994'te İsviçre vatandaşlığına kabul edildi. 1996'da vatandaşlık hakları geri verildi; Ceza Kanunu'nun 142. maddesi yürürlükten kalkınca hakkındaki dosyalar kapatıldı ve kitapları basılabildi. TYS'nin kurucu üyelerinden biri olan Behram

halen İsviçre'nin Basel kentinde yaşamaktadır, evli ve bir çocuk sahibidir.

İlk şiiri ("Manastır Kuşçusu") 1967'de *Soyut* dergisinde yayımlandı. Kendi çıkardığı *Halkın Dostları, Militan* ve *Güney* dergilerinin yanı sıra *Vatan* gazetesinde ve başka edebiyat ve sanat dergilerinde şiirleri, politika ve sanat üstüne yazıları, röportajları yayımlandı. A. Behramoğlu, onun şiirleri için "Doğa, aşk ve yaşama sevinci, onda toplumsal bir savaşçı olmanın kaygısıyla bilenmiş, kaynaşmıştır" dedi. Roman, anı, deneme ve çocuk kitabı türlerinde de eserler verdi. *Gurbet, Ser Verip Sır Vermeyen Bir Yiğit* ve *Lanetli Ömrün Kırlangıçları* adlı kitapları Almancaya çevrildi. Şiirleri birçok ülkede çeşitli dergi ve gazetelerde yer aldı. 1986'da *Gurbet* romanıyla Heinrich Böll Bursu'nu kazandı ve iki yıl Almanya'da kaldı. 100'e yakın şiiri çeşitli sanatçılar tarafından bestelendi.

Ödül: 2009 Melih Cevdet Anday Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Hayatımız Üstüne Şiirler*, İst.: Yücel, 1972; *Fırtınayla Borayla Denenmiş Arkadaşlıklar*, İst.: Cem, 1974; *Dövüşe Dövüşe Yürünecek*, İst.: Militan, 1976; *Hayatı Tutuşturan Acılar*, İst.: May, 1978; *Irmak Boylarında Turaç Seslerinde*, İst.: Güney, 1980; *Savrulmuş Bir Ömrün Günlerinden*, İst.: Yeni Türkü, 1982; *Militan Şiirler*, Köln: Cihan, 1984; *Ay Işığı Yana Yana*, Köln: Küsat, 1986; *Yine de Gülümseyerek*, İst.: Yarın, 1987; *Cenk Çeşitlemesi*, Ank.: Yurt, 1989; *Hey, Çocuk*, İst.: Milliyet, 1996; *Yalın Yürek*, (toplu şiirler 1967-77) İst.: Gendaş, 1998; *Kundak*, İst.: Gendaş, 2000; *Hayatımız Üstüne Şiirler: Toplu Şiirler 1*, İst.: Everest, 2001; *Ayrılık da Yakışıklıdır Toplu Şiirler 2* , İst.: Everest, 2001; *İntikam Alır Gibi: Toplu Şiirler 3*, İst.: Everest, 2001; *Hayatın Şarkısı, Toplu Şiirler*, İst.: Everest, 2004; *Tanımlar*, İst.: Everest, 2008.

Roman: *Gurbet*, İst.: Can, 1987; *Lanetli Ömrün Kırlangıçları*, İst.: Alan, 1991 (yb *Kız Ali*, İst.: Gendaş, 1988); *Miras*, İst.: Everest, 2004.

Biyografi: *Yalın Yürek Bayram Gümüş*, İst.: Everest, 2007.

Deneme - Söyleşi: *Özlemin Dili Olsa*, İst.: Everest, 2001; *Acının ve Umudun Rengi*, İst.: Everest, 2005.

Çocuk: *Göğsü Kınalı Serçe*, İst.: Cem, 1976; *Kuyruğu Zilli Tilki*, İst.: May, 1977.

Diğer: *Darağacında Üç Fidan*, (belgesel anlatı) İst.: May, 1976; *Sol Kendini Anlatıyor*, (röportajlar) İst.: May, 1977; *Kültür*, Ekim Birlik, 1979; *Yılmaz Güney'le Yasaklı Yıllarımız*, (anı) İst.: Milliyet, 1994; *Ser Verip Sır Vermeyen Bir Yiğit*, (belgesel anlatı) İst.: May, 1997; *Özlemin Dili Olsa*, İst.: Gendaş, 1999,

Kaynaklar: *BF* (Nisan 1999), Necatigil, *İsimler*, 81; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 142; S. Gümüş, *Roman Kitabı*, İst., 1991, s. 120-122.

BEHRAMOĞLU, ATAOL *(Çatalca/İstanbul, 13 Nisan [nüfus kaydında 20 Mayıs] 1942 -)* Şair, yazar.

Ata Haydar, Aykut Baykal ve Ataol Gürus imzalarını da kullandı. İsmet Hanım ile yüksek ziraat mühendisi Haydar Behramoğlu'nun oğlu. Şair Nihat Behram kardeşidir. Çankırı Kurtuluş İlkokulu (1953) ve Çankırı Lisesi'nden (1960) sonra DTCF Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1966). 1962'de üyesi olduğu Türkiye İşçi Partisi'nin (TİP) örgütlenme çalışmalarına katıldı. 1965'te oluşturulan Fikir Kulüpleri Federasyonu'nun kurucuları arasında yer aldı ve *Dönüşüm* dergisinin sahipliğini üstlendi. İsmet Özel ve Murat Belge ile birlikte *Halkın Dostları* dergisini (1970-71), kardeşi Nihat Behram'la birlikte *Militan* dergisini (18 sayı, 1975-76) kurdu; *Sanat Emeği* dergisinin (31 sayı, 1978-80) yazı kurulunda bulundu.

1970'te Londra'ya, oradan Paris'e geçti; gece bekçiliği, otel kâtipliği ve öğretmenlik yaptı, Aragon'un yönettiği *Les Lettres Françaises*'te A. Dino'nun çevirisiyle "Bir Gün Mutlaka" şiirinden bir bölüm yayımlandı. 1972'de Sovyet Yazarlar Birliği'nin daveti üzerine gittiği Moskova'da iki yıl kaldı; Moskova Üniversitesi'nde Rus dili ve edebiyatı üzerinde çalıştı. 1974'te yurda döndükten sonra M. Ertuğrul'un yönetimindeki İstanbul Şehir Tiyatroları'na dramaturg olarak girdi. 1977'de faaliyete geçen Barış Derneği'nin kurucuları arasına katıldı. 1978'de Sofya'da düzenlenen Dünya Yazarları I. Kurultayı'nda Aziz Nesin, Yaşar Kemal ve Burhan Arpad ile birlikte Türkiye'yi temsil etti. 1979'da TYS'ye genel sekreter seçildi. 1980'deki askeri darbe dönemi başında dramaturgluktan ayrılmak zorunda kaldı; *Ne Yağmur... Ne Şiirler...* adlı kitabı toplatıldı ve imhasına karar verildi. Bu sırada İstanbul Selimiye Kışlası'nda bir hafta kadar gözaltında tutuldu; kitabı daha sonra aklandı. Mart 1982'de Barış Derneği davası sonucu sıkıyönetim mahkemesince tutuklandı; on ay sonra tahliye edildi. Bu sırada Adam Yayıncılık'ta editörlük yaptı (1981-82); *İyi Bir Yurttaş Aranıyor* adlı şiiri oyunlaştırıldı; "siyasal kabare" türündeki bu oyun 1981'de Ankara Sanat Tiyatrosu tarafından sahnelendi. Barış Derneği davasını gören sıkıyönetim mahkemesi tarafından Kasım 1983'te 8 yıl hapse mahkûm edilince 1984'te gizlice yurtdışına çıkarak Fransa'ya gitti. Aynı yıl Sorbonne Üniversitesi Centre de Poetique

Comparée bölümüne devam etti ve "Diplôme d'etudes approfondies" derecesi aldı. Yurtdışındaki yıllarında birçok ülkede düzenlenen toplantılara katıldı; konuşmalar yaptı, şiirler okudu. Paris'te ressam Yüksel Aslan'la birlikte kurduğu ve Fransızca olarak yayımlanan Türk edebiyatı dergisi *Anka*'yı (30 sayı, 1986-97) yönetti.

Mustafa Suphi Destanı adlı yapıtı 1987 ve 1988 yıllarında sürgündeki Halk Oyuncuları topluluğu tarafından Amsterdam, Berlin, Paris, Stockholm gibi kentlerde sahnelendi. "Destan" 1989 Avignon Tiyatro Festivali'nde sahnelenen ilk Türkçe oyun oldu. Hakkında açılmış olan davaların beraatla sonuçlanması üzerine Haziran 1989'da yurda döndü. Önce Pendik Belediyesi'nde kültür danışmanı (1989-93), daha sonra Simavi Yayınları'nda editör (1990-94) olarak çalıştı. 1995'te seçildiği Türkiye Yazarlar Sendikası genel başkanlığını 1999'a kadar iki dönem sürdürdü. Halen İÜEF Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim görevlisi. *Cumhuriyet* gazetesindeki köşesinde "Cumartesi Yazıları"nı yazıyor. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk şiirleri Ataol Gürus imzasıyla *Yeni Çankırı*, *Yeşil Ilgaz* ve *Çağrı* gibi yerel gazete ve dergilerde, 1960'tan itibaren *Varlık*, *Yelken*, *Dost*, *Devinim 60*, *Elif*, *Yapraklar* ve *Evrim* dergilerinde yayımlandı. Bu dönemdeki şiirlerini topladığı *Bir Ermeni General*'de Orhan Veli, A. İlhan ve İkinci Yeni şiirinin etkisiyle imgeci, kapalı ve yergici bir anlayışı benimsediği görüldü; 1960 kuşağı içinde İ. Özel'le birlikte dikkatle izlenen bir şair oldu. *Ataç*, *Papirüs*, *Halkın Dostları*, *Şiir Sanatı*, *Yeni Dergi*, *Yeni Gerçek* dergilerinde yayımlanan şiirleri, şair kimliği kazanmasında önemli bir rol oynadı. Bu dönemde İkinci Yeni şiirine tepkisini dile getirdi; Nâzım Hikmet ve Ahmed Arif'in toplumcu lirik şiir anlayışını benimsedi. 1965'te yayımladığı "Bir Gün Mutlaka" ile yeni toplumcu şiirin etkileyici bir örneğini verdi. 1969'da *Ant* dergisinde yayımlanan "Toplumcu Genç Şairler Savaş Açıyor" başlıklı oturumda şiir anlayışını ortaya koydu. 1970'lerde toplumcu gerçekçi akım içinde siyasal düşüncenin şiirde eritilmesini amaçladı. 1979'dan itibaren *Dörtlükler*, *Mustafa Suphi Destanı* ve *İyi Bir Yurttaş Aranıyor* kitaplarında epik şiire yöneldi. Şiirini yeni temalarla zenginleştirerek samimi ve yalın bir dille yaşamın her alanını kucaklama çabası gösterdi. "Şiiri şiir yapan şeyin insanca sıcaklık ve kendiliğindenlik olduğu" görüşünü savundu. Seçme şiirleri Yunanistan ve Macaristan'da yayımlandı.

Ödül: 1981 Asya-Afrika Yazarlar Birliği Lotus Ödülü; *İki Ağıt* ile 2008 Enver Gökçe Şiir Ödülü; Rus Konsolosluğu Puşkin Madalyası (2008).

Yapıtları: Şiir: *Bir Ermeni General*, Ank.: Toplum, 1965; *Bir Gün Mutlaka*, İst.: De, 1970; *Yolculuk, Özlem, Cesaret ve Kavga Şiirleri*, İst.: Cem, 1974; *Ne Yağmur... Ne Şiirler...*, İst.: Cem, 1976; *Kuşatmada*, İst.: Cem, 1978; *Mustafa Suphi Destanı*, İst.: Sanat Emeği, 1979; *Dörtlükler*, İst.: ABeCe, 1980; *İyi Bir Yurttaş Aranıyor*, İst.: Yazko, 1983; *Şiirler 1959-1982*, İst.: Adam, 1983; *Kızıma Mektuplar*, Duisburg (Almanya): Yeni Türkü, 1985; *Türkiye, Üzgün Yurdum, Güzel Yurdum*, Duisburg (Almanya): Yeni Türkü, 1985; *Eski Nisan*, İst.: Adam, 1987; *Bebeklerin Ulusu Yok*, İst.: Adam, 1988; *Toplu Şiirler I / Birgün Mutlaka*, İst.: Adam, 1991; *Toplu Şiirler II / Yaşadıklarımdan Öğrendiğim Bir Şey Var*, İst.: Adam, 1991; *Toplu Şiirler III / Kızıma Mektuplar*, İst.: Adam, 1992; *Sevgilimsin*, İst.: Adam, 1993; *Seçme Şiirler*, İst.: Adam, 1997; *Aşk İki Kişiliktir*, İst.: Adam, 1999; *Yeni Aşka Gazel*, İst.: Adam, 2002; *Üşür Bir Deniz Kabuğu Belki*, (Seçme Şiirler), İst.: Adam, 2003; *İki Ağıt*, İst.: Evrensel, 2007; *Hayata Uzun Veda*, İst.: Tekin, 2008; *Okyanusla İlk Karşılaşma*, İst.: Tekin, 2008; *Beyaz İpek Gibi Yağdı Kar, 50 Yıldan 100 Şiir*, İst.: Cumhuriyet, 2008.
Deneme: *Yaşayan Bir Şiir*, İst.: Broy, 1986; *İki Ateş Arasında*, İst.: Boyut, 1989; *Nâzım'a Bir Güz Çelengi*, İst.: Boyut, 1990; *Mekanik Gözyaşları*, İst.: Cem, 1991; *Şiirin Dili-Anadil*, İst.: Adam, 1995; *Utanıyorum*, İst.: Çağdaş, 1996; *Kimliğim: İnsan*, İst.: Cumhuriyet, 1999; *Gerçeklik Duygusunun Kaybolması*, İst.: Gendaş Kültür, 2001; *Başka Bir Açı*, İst.: Gendaş Kültür, 2001; *Kendin Olmak ya da Olmamak*, İst.: İnkılap, 2003; *Yeni Ortaçağın Saldırısı*, İst.: Alkım, 2004; *Biriciktir Aşk*, (Seçme Yazılar), İst.: İskele, 2005; *Nazım Hikmet "Tabu ve Efsane"*, İst.: Evrensel, 2008; *Rus Edebiyatının Öğrettiği*, İst.: Evrensel, 2008; *Yurdu Teninde Duymak*, İst.: Cumhuriyet, 2008.
Mektup: *Genç Bir Şairden Genç Bir Şaire Mektuplar*, (İsmet Özel ile) İst.: Oğlak, 1995; *Şiirin Kanadında Mektuplar*, (Metin Demirtaş ile) İst.: Toplumsal Dönüşüm, 1997.
Antoloji: *Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi*, İst.: Sosyal, 1987.
Oyun: *Lozan*, İst.: Mitos Boyut, 1993.
Gezi: *Başka Gökler Altında*, İst.: Telos, 1993.
Çocuk: *Yiğitler Yiğiti ve Uçan At Masalı*, İst.: Gendaş, 1990.
İnceleme: *Rus Edebiyatında Puşkin Gerçekçiliği*, İst.: İş Bankası, 2001.
Anı: *Aziz Nesin'li Anılar*, İst.: Gendaş Kültür, 2001.
Başlıca Çevirileri: *İvanov* (A. Çehov), İst.: Bilgi, 1967; *Orman Cini* (A. Çehov), İst.: Bilgi, 1970; *Yaşanmış Hikâyeler* (M. Gorki), İst.: Sinan, 1970; *Tüm Öykü ve Romanlar* (A. S. Puşkin), İst.: Cem, 1972;

Devrim Öncesi (İ. Turgenyev), İst.: Sinan, 1973; *Kardeş Türküler* (dünya şairlerinden), İst.: Yeni Türkü, 1982; *Hançer* (M. Y. Lermontov), İst.: Adam, 1983; *Çağdaş Bulgar Şiiri Antolojisi,* (Ö. İnce ile) İst.: Adam, 1983; *Bütün Oyunları I-II* (A. Çehov), İst.: Adam, 1984; *Çağdaş Rus Şiiri Antolojisi*, İst.: Adam, 1987; *Şiirler* (J. Marti), İst.: Kavram, 1995; *İnsanüstü Bir Anıt Diktim Kendime* (A. S. Puşkin), İst.: Adam, 1996; *Dünya Şiiri Antolojisi,* (Ö. İnce ile) İst.: Sosyal, 1997.

Kaynaklar: *BF* (30 Haziran 1999), Necatigil, *İsimler*, 81-82; Özkırımlı, *TEA*, I, 210; Kurdakul, *Sözlük*, 130; Karaalioğlu, 104; K. Özer, "Şairin Şiiri, Onun Kişiliğidir, Bütün Hayatıdır", *Gösteri*, S. 15 (Şubat 1982).

BEK, KEMAL *(İstanbul, 1946 -)* Edebiyat tarihçisi, eleştirmen.

İÜ Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Öğrencilik yıllarında gazetelerde düzeltmenlik veyazarlık yaptı. Lise öğretmenliğinden emekli (1973-1997). Emekli olduktan sonra çeşitli üniversitelerde Türk edebiyatı dersleri verdi. Ansiklopedilerde madde yazarı ve redaktör olarak çalıştı. Türk edebiyatının klasiklerini günümüz Türkçesine uyarladı, yayına hazırladı. İngilizceden çok sayıda çevirisi vardır. Yeditepe Üniversitesi'nde Metin Çözümleme Teknikleri dersi veriyor. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesi.

İlk yazısı *Yelken* dergisinde çıktı (1969). *Soyut, Agora, Edebiyat Cephesi, Türk Dili, Varlık, Gösteri* gibi dergilerde yazı ve eleştirileri yayımlandı. Edebiyat tarihçiliği ve "bir okuma yolculuğu olarak kurduğu eleştiri yazıları" ile tanınan Kemal Bek, "metnin kendi akışı içinde öne çıkan göstergelerin gösteren/gösterilen düzeyinde karşılıklarını araştırır önce ve buradan yola çıkarak da metnin bütünün anlamlandırılmasına yönelir" (O. Kahraman).

Yapıtları: Eleştiri: *Yahya Kemal Beyatlı/ Yaşamı ve Yapıtlarını Okuma Kılavuzu*, İst.: Özne, 2001; *Şiirden Eleştiriye*, İst.: Donkişot, 2003; *Metin İncelemeleriyle Sözlü Yazın Döneminden Tanzimat Dönemine Eski Türk Yazını*, İst.: Donkişot, 2004; *Anlatıdan Eleştiriye*, İst.: Donkişot, 2005.

Kaynaklar: Işık 06, 637, *Bizim Eleştirmenlerimiz*, (haz. Mehmet Rifat), İst.: T. İş Bankası, 2008.

BEKİR FAHRİ *(Midilli, 1876 - İstanbul, 1938)* Romancı, yazar.

İDİZ soyadını aldı. Emin Efendi'nin oğlu. Mülkiye Mektebi'ni 1897'de bitirdikten sonra, merkezi Rodos olan Cezair-i Bahr-i Sefid vilayeti maiyet memurluğuna, ardından Bayındır kaymakamlığına atandı. Jön Türk hareketine katılarak Atina üzerinden Paris'e kaçtı. Daha sonra geçtiği Mısır'da natüralist bir edebiyat anlayışını benimsedi. 1908'den sonra İstanbul'a döndü, 1910'da *Piyano* dergisinin edebi müdürü oldu. Bu dergide ve daha sonra onun yerine çıkan *Düşünüyorum*'da "Mülahaza-i Edebiye" başlığı altında, bağlandığı natüralizmi anlatan ve savunan yazılar, ayrıca *Rübap* dergisinde öyküleri, mensur şiirleri ve eleştiri yazıları yayımladı. 1913'te "Rübab-ı Aşk" adlı romanını yine *Rübap*'ta tefrika etti. İttihat ve Terakki ile anlaşmazlığa düşmesi sonucu 1913'te yeniden Mısır'a gitti. Kurtuluş Savaşı sona erdikten sonra Türkiye'ye döndü, azınlık okullarında ve bazı İstanbul liselerinde öğretmenlik yaptı. Yazarın kitaplaşmamış küçük öyküleri de bulunmaktadır.

Yapıtları: Roman: *Jönler*, İst.: Tabii Romanlar Kütüphanesi, 1326/1910 (yb İst., 1985).

Kaynaklar: Ahmet Nebil, "Muhterem Simalar, Bekir Fahri", *Piyano*, S. 13 (8 Teşrinisani 1326/21 Kasım 1910), s. 148; Baha Tevfik, "Jönler", *Teşvik*, S. 2 (10 Temmuz 1326/23 Temmuz 1910), s. 2-5; Çankaya, II-III, 342; Kudret, I, 378-390; Z. Bakırcıoğlu, "Bekir Fahri", *TDEA*, I, 381.

BEKİROĞLU, NAZAN *(Trabzon, 3 Mayıs 1957 -)* Öykücü, yazar.

İlk ve orta öğrenimini Trabzon'da tamamladıktan sonra Erzurum Atatürk Üni. Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1978); Trabzon Endüstri Meslek Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaptı (1980-85). 1985'ten beri Karadeniz Teknik Üni. Fatih Eğitim Fakültesi'nde öğretim üyesi. "Halide Edip Adıvar'ın Romanlarının Teknik Açıdan Tahlili" adlı çalışmasıyla 1987'de doktor, "Şair Nigâr Hanım" adlı çalışmasıyla 1995'te doçent oldu. Evli, bir çocuk annesi.

1985'ten beri *Dolunay*, *Milli Kültür*, *Türk Edebiyatı*, *Yedi İklim*, *Milli Eğitim*, *Dergâh* dergileri ile *Yeni Ufuk* ve *Zaman* gazetelerinde çok sayıda bilimsel makale, deneme ve öykü yayımlayan Bekiroğlu sağlam dil örgüsü ve epik öyküleriyle dikkat çekti.

Ödül: "Ruh Adam Romanı Hakkında Bir Tahlil Denemesi" adlı incelemesiyle 1987 Kayseri Kültür ve Turizm Derneği Nihal Atsız Konulu Yarışma'da mansiyon; Cümle Kapısı ile Türkiye Yazarlar Birliği Deneme Ödülü.

Yapıtları: Deneme: *Mor Mürekkep*, İst.: İyi Adam, 1999; *Yusuf ile Züleyha*, İst.: Timaş, 2000; *Mavi Lâle Yitik Lâle*, İst.: İyi Adam, 2001; *Cümle Kapısı*, İst.: Timaş, 2003.

Öykü: *Nun Masalları*, İst.: Dergâh, 1996; *Cam Irmağı Taş Gemi*, İst.: Timaş, 2006.

Roman: *İsimle Ateş Arasında*, İst.: Timaş, 2002; *La Sonsuzluk Hecesi*, İst.: Timaş, 2008.

İnceleme: *Şair Nigâr Hanım*, İst.: İletişim, 1998; *Halide Edib Adıvar*, İst.: Şule, 1999.
Kaynaklar: Işık, 121-122; A. Tekin, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler Sözlüğü*, İst., 1995, s. 95.

BEKTAŞ, CENGİZ *(Denizli, 26 Kasım 1934 -)* Şair, yazar, mimar.

İstanbul Erkek Lisesi'nden mezun oldu. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Süsleme Bölümü'nde bir yıl, Mimarlık Bölümü'nde iki yıl okuduktan sonra Almanya'ya gitti. 1959'da Münih Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nü bitirdi. 1960'ta Alman Şehircilik Akademisi Şehircilik Kursları'na devam etti. İki yıl süre ile Almanya'da çalıştı. Aralık 1962'de Türkiye'ye döndü. Mimarlık ve şehircilik yarışmalarında yurtdışı ve yurtiçinde pek çok ödül aldı. Ankara'da özel bir yüksekokulda öğretim görevlisi olarak da çalıştı (1967-69). Halen İstanbul'da yaşıyor.

1960'tan itibaren *Dost*, *Varlık*, *Türk Dili*, *Türkiye Yazıları*, *Yazko Edebiyat* dergilerinde yayımladığı şiir, deneme ve gezi yazılarıyla tanındı. Şiirleri ve bazı çocuk öyküleri çeşitli dillere çevrildi.

Ödül: *Mimarlıkta Eleştiri* ile 1968 TDK Deneme-İnceleme Ödülü; "Morname" ile 1970 TRT Sanat Ödülleri Yarışması Tek Şiir Başarı Ödülü; Denbir Sanata Üstün Hizmet Ödülü; Ketsav Kültür Onur Ödülü; I. Ulusal Mimarlık Sergisi Ödülü; III. Ulusal Mimarlık Sergisi Ödülü; *Dün Bugün* ile 2007 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kişi*, Ank.: Dost, 1964; *Akdeniz*, 1970; *Mor*, İst.: Cem, 1974; *Dört Kişiydiler Bir de Ben*, İst.: Cem, 1975; *Yeryüzünün Yüreği*, İst.: Cem, 1978; *Yerdeli Gökdeli*, İst.: Cem, 1979; *Zeytinli Fırın Sokağı*, İst.: Cem, 1981; *Güz Ey*, İst.: Cem, 1983; *Fide*, İst.: Cem, 1987; *Onu Birden*, (bütün şiirleri) İst.: Cem, 1992; *Dışların İçi*, İst.: Cem, 1994; *Su Belleği*, İst.: Doruk, 1998; *Mor/Bütün Şiirleri*, İst.: Doruk, 1998; *Su Gölgesi*, İst.: Evrensel, 2001; *Sevgi Alnımın Teri*, (Seçme Şiirler), İst.: Evrensel, 2003; *Dün Bugün*, İst.: Evrensel, 2006.
Deneme: *Mimarlıkta Eleştiri*, Ank.: Dost, 1967; *Benim Oğlum Bina Okur*, İst.: Yazko, 1980; *Duvarların Dışı da Senin*, Ank.: Dayanışma, 1982; *Yuva mı Mal mı*, İst.: Yazko, 1983; *Bedri Rahmi Nakışlı Bir Deneme*, İst.: Cem, 1984; *Kimin Bu Sokaklar Alanlar Kentler*, İst.: Alan, 1987; *Koruma Onarım*, İst.: Yem, 1992; *Türk Evi*, 1996; *Bakbak Desinler*, İst.: Evrensel Basım Yayım, 1998; *Kentli Olmak ya da Olamamak*, İst.: Evrensel, 1999; *Barış Sofrası*, İst.: Evrensel, 2001; *Sular Akıyor*, İst.: Literatür, 2002; *Yaşama Kültürü*, İst.: Literatür, 2003; *Su İnsan*, İst.: Literatür, 2003.
İnceleme: *Koca Sinan*, 1968; *Türk Toplumunun İhtiyaç Duyduğu Yeni Kültür ve Sanat Kurumları*, Ank.: Türkiye Öğretmenler Sendikası, 1968; *Halk Yapı Sanatından Bir Örnek: Bodrum*, (S. Başak ile) İst.: Türkiye Turing Otomobil Kurumu, 1977; *Antalya*, Antalya: Antalya Belediyesi, 1980; *Proje Uygulama*, Ank.: Yaprak Kitabevi, 1982; *Babadağ Evleri*, İst.: Betaş Mimarlık Mühendislik, 1987; *Şirinköy Evleri*, İst.: Betaş Mimarlık Mühendislik, 1987; *Kuşadası Evleri*, İst.: Betaş Mimarlık Mühendislik, 1987; *Akşehir Evleri*, İst.: Cem, 1992; *Mimarca Mermer*, İst.: Işıklar Holding, 1993; *Cümle Yaratılmışa Sevginin Simgesi Kuş Evleri*, İst.: Kültür, 1994; *Kültür Kirlenmesi*, İst.: Cem, 1996; *Hoşgörünün Öteki Adı Kuzguncuk*, 1996; *Ev Alma Komşu Al*, 1996; *Yaşama Kültürü*, İst., 1996; *Akdenizli Ozanlar*, İst.: Evrensel, 1999; *Halk Yapı Sanatı*, İst.: Literatür, 2001.
Çocuk Öyküsü: *Koca Rıza*, İst.: Cem, 1981; *Ebemevi*, İst.: Yazko, 1981; *Ustayla Çırak*, İst.: Cem, 1989; *Sevgiyle Yap: Mimar Sinan Öyküleri*, İst.: Cem, 1990; *Kitap Bahçesi I-II*, İst.: Morpa, 2005.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 82; Kurdakul, *Sözlük*, 131; "Bektaş, Cengiz", *TDEA*, I, 382.

BEKTAŞ, HABİB *(Salihli/Manisa, 1 Mart 1951 -)* Şair, öykücü, romancı.

Asıl adı Habib TEKTAŞ. Fatma Hanım ile tarım işçisi İbrahim Tektaş'ın oğlu. Okula kendi deyişiyle "okuma yazma öğrenecek kadar" devam edebildi; 1972 işçi göçüyle Almanya'ya gitti. Almanya Yazarlar Sendikası ve PEN Yazarlar Derneği üyesi. Almanya'nın Erlangen kentinde yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri S. Oğuz'un derlediği *Genç Şairler Şiir Antolojisi*'nde yer aldı (1968). Şiir, öykü ve romanları Almanca ve Portekizceye çevrilip basıldı. 1980'deki askeri darbenin hemen ardından, yaşamları kökten değişen bir avuç insanın hayatını anlattığı *Gölge Kokusu* romanı Atıf Yılmaz tarafından "Eylül Fırtınası" adıyla filme çekildi (2000).

Ödül: 1982 Erlangen Kültür Özendirme Ödülü; *Hamriyanım* ile 1990 Milliyet Roman Ödülü; *Gölge Kokusu* ile 1997 İnkılâp Roman Ödülü; *Cennetin Arka Bahçesi* ile 2000 Dil Derneği Ömer Asım Aksoy Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Erlangen Şiirleri*, İst.: Derinlik, 1983; *Adresinde Yoktur*, Ank.: Dayanışma, 1985; *Söz'ü Yurt Edindim*, İst.: Broy, 1992.
Öykü: *Kapıkule Nerde*, İst.: Derinlik, 1983; *Yorgun Ölü*, Ank.: Yaba, 1988; *Meyhane Dedikleri*, İst.: İnkılâp, 1997; *Ben Öykülere İnanırım*, İst.: Can, 2001.
Roman: *Hamriyanım*, İst.: Remzi, 1989; *Gölge Kokusu*, İst.: İnkılâp, 1997; *Cennetin Arka Bahçesi*, İst.: Can, 1999.
Çocuk Romanı: *Lades*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1997.
Araştırma: *Uyuşturucu Batağı*, İst.: Milliyet, 1991.
Kaynaklar: *BF* (7 Nisan 1999); Kurdakul, *Sözlük* (1999), 144.

BELE, TANSU *(İstanbul, 18 Kasım 1944 -)* Öykücü.

Tam adı Filiz TANSU (BELENTEPE). Hikmet Hanım ile memur Halil Tansu'nun kızı. Gazeteci, yazar Sami Karayel dedesidir. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı (1964); İÜEF Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1972). İÜ Sosyal Bilimler Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde "Cumhuriyet Dönemi Erkek Yazınında Kadın Kimlikleri" konulu tezini hazırladı (1995). *Yazarlar Dünyası* ve *Bilim ve Ütopya* dergilerinde yayın yönetmenliği yaptı. TYS, PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk annesi.

İlk şiiri ("Gece") 1962'de *Kırşehir Gazetesi*'nin edebiyat eki *Filiz*'de, ilk denemesi ("Has Bahçenin Gül Ağacı") ve ilk öyküsü ("Ah Benim Bir Başıma İstanbul Kadınlığım") 1984'te *Sanat Olayı*'nda çıktı. Öykü, şiir ve yazılarını *Varlık*, *Kıyı*, *Karşı*, *Türk Dili*, *Gösteri* ve *Milliyet Sanat* dergilerinde, *Cumhuriyet* gazetesi ve *Cumhuriyet Kitap* ekinde yayımladı. Çocuk kitapları yayımlandı. O. Şahin öyküleri için "geçmiş yaşamların aynalarında kendini arıyor, okurunu anılarının kül izlerinde dolaştırıyor" dedi.

Ödül: "Ah Benim Bir Başıma İstanbul Kadınlığım" ile 1984 Sanat Olayı Dergisi Öykü Yarışması (birincilik); "Masalcı" ile 1991 Türk Hava Kurumu Öykü Yarışması (ikincilik); *Erkek Yazınında Kadın* ile 1998 Kültür Bakanlığı 75. Yıl Eser Yarışmaları İnceleme Dalı Ödülü (başarı).

Yapıtları: Öykü: *Ah Benim Bir Başıma İstanbul Kadınlığım*, İst.: Edebiyat Gazetesi, 1990; *Ay Geceye Yalnız Doğar*, İst.: Demet, 1993; *Bir Yaz Boyu Akçay'da*, İst.: Kariye Gökkuşağı, 1997; *Yazdan Kalan*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1999; *Son İstanbullu*, 2004.
Roman: *Gerçeğin Şarkısı*, İst.: İskele, 2003
İnceleme: *Erkek Yazınında Kadın*, İst.: Kaynak, 1998; *Bana Işığı Anlat*, Ank.: Güldiken, 2000,
Deneme: *Kadın-Yazın-Siyasa*, İst.: Pencere, 2001; Ağır Dünya, 2003; Gerçeğin Şarkısı, 2005.
Kaynaklar: *BF* (3 Haziran 1999); M. Uyguner, "Akçay'da Yaşam", *Cumhuriyet Kitap*, S. 412 (8 Ocak 1998); O. Şahin, "Yazdan Kalan", *Cumhuriyet Kitap*, S. 523 (24 Şubat 2000); M. Uyguner, "Bana Işığı Anlat", *Cumhuriyet Kitap*, S. 543 (13 Temmuz 2000).

BELGE, MURAT *(Ankara, 16 Mart 1943 -)* Yazar, eleştirmen, çevirmen.

Tam adı Mehmet Murat Kadri Belge. Sadık Özben, Ahmet Samim, Ahmet Kemal imzalarını da kullandı. Bankacı Zeynep Cavide (Uzdil) Hanım ile gazeteci, yazar Hüseyin Burhan Belge'nin oğlu. Yakup Kadri Karaosmanoğlu büyük dayısıdır. İngiliz Erkek Lisesi ve İÜEF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1966). Aynı bölüme asistan olarak girdi ve doçent oldu. A. Behramoğlu ve İ. Özel ile birlikte *Halkın Dostları* dergisini (1970-71) kurdu. 1971'deki askeri müdahale döneminde iki yıl cezaevinde kaldı; 1974'te üniversitedeki görevine geri döndü. 1975'te Ö. Laçiner ile birlikte sosyalist kültür dergisi *Birikim*'i çıkardı; aynı adlı yayınevinde Marksist kuram üzerine kitaplar yayımladı. 1981'de üniversiteden istifa ederek İletişim Yayınları'nı kurdu (1983) ve yayınevinin genel yönetmenliğini yürüttü. *AnaBritannica Ansiklopedisi*'nin editörler kurulunda yer aldı (1986). Önce 15 günde bir, daha sonra da haftalık olarak yayımlanan siyaset, kültür ve haber dergisi *Yeni Gündem*'i yönetti (1984-87, 96 sayı). 1997'de profesör oldu; halen İstanbul Bilgi Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü başkanı. *Radikal*, *Taraf* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, iki çocuk babası.

1964'ten itibaren yazıları, eleştirileri ve çevirileri *Yeni Dergi*, *Türk Dili*, *Papirüs*, *Halkın Dostları*, *Birikim*, *Gösteri*, *Milliyet Sanat* ve *Yeni Gündem* gibi dergilerde yayımlandı. *Cumhuriyet*, *Politika*, *Demokrat*, *Pazar Postası*, *Milliyet* gazetelerinde yazdı. Eleştirmenlik ve çevirmenliğinin yanı sıra sosyalizm, demokrasi, sivil toplum, popüler kültür ve kent kültürü üzerine yazılarıyla tanındı. Özellikle *Birikim* dergisindeki yazılarında Marksizmin sorunlarını tartıştı ve güncel siyasal durum üzerine tahliller yaptı. 1980'den sonraki denemelerinde siyasal eylemi gündelik yaşam pratiği içinde kavramaya çalıştığı görüldü.

Yapıtları: Deneme-İnceleme: *Tarihten Güncelliğe*, İst.: Alan, 1983; *Sosyalizm, Türkiye ve Gelecek*, İst.: Birikim, 1989; *Marksist Estetik – Christopher Caudwell Üzerine Bir İnceleme*, İst.: Birikim, 1989; *Türkiye Dünyanın Neresinde*, İst.: Birikim, 1992; *12 Yıl Sonra 12 Eylül*, İst.: Birikim, 1992; *Edebiyat Üstüne Yazılar*, İst.: YKY, 1994; *Kürtler ve Türkler: Nereden Nereye*, İst.: Birikim, 1995; *Boğaziçi'nde Yalılar ve İnsanlar*, İst.: İletişim, 1997; *Tarih Boyunca Yemek Kültürü*, İst.: İletişim, 2001; *Osmanlı'da Kurumlar ve Kültür*, İst.: Bilgi Üniv., 2005; *Genesis - Büyük Ulusal Anlatı ve Türklerin Kökeni*, İst.: İletişim, 2008.
Gezi: *The Blue Cruise*, İst.: Boyut, 1991; *İstanbul Gezi Rehberi*, İst.: Tarih Vakfı, 1993; *İstanbul'u Gezerken*, İst.: Tarih Vakfı, 1998; *Başka Kentler*

Başka Denizler, İst.: İletişim, 2002; *Başka Kentler Başka Denizler 2*, İst.: İletişim, 2007.
Çevriyazı: *Jön Türk* (Ahmet Midhat Efendi), İst.: Oğlak, 1995.
Sadık Özben İmzasıyla: *Toplu Eserleri-1*, (çizer L. Demirci) İst.: Dönemli Yayıncılık, 1988.
Çeviri: *Sosyalizm* (B. Russell), İst.: De, 1965; *Döşeğimde Ölürken* (W. Faulkner), İst.: De, 1965; *Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi* (J. Joyce), İst.: De, 1966; *Din Üzerine* (K. Marx-F. Engels), İst.: Gerçek, 1966; *Ayı* (W. Faulkner), İst.: De, 1967; *Ağustos Işığı* (W. Faulkner), İst.: Cem, 1968; *Marx'ın Sanat Felsefesi* (M. Lifshits), İst.: Ararat, 1968; *1844 El Yazmaları* (K. Marx), İst.: Payel, 1969; *Sanat ve Edebiyat* (K. Marx-F. Engels), İst.: De, 1971; *Yanya Sultanı* (W. Plomer), İst.: Hürriyet, 1972; *Arabadakiler* (P. White), İst.: Cem, 1974; *Feodal Toplumdan 20. Yüzyıla* (L. Huberman), İst.: Bilim, 1974; *Tarih Bilinci* (A. Toynbee), İst.: E, 1975; *Hegel Üstüne* (W. T. Stace), İst.: Birikim, 1976; *Lenin ve Felsefe* (L. Althusser), İst.: Birikim, 1976; *Yurtsuzların Ülkesi* (D. Boetie), İst.: Cem, 1976; *Lorca'nın Öldürülüşü* (I. Gibson), İst.: Cem, 1976; *Martin Chuzzlewit* (C. Dickens), İst.: Adam, 1982; *Kayıp Kız* (D. H Lawrence), İst.: Adam, 1982; *Dublinliler* (J. Joyce), İst.: İletişim, 1987; *Domuz Toprak* (J. Berger), İst.: İletişim, 1990; *Bir Zamanlar Europa'da* (J. Berger), İst.: İletişim, 1990; *Leylak ve Bayrak* (J. Berger; T. Belge ile), İst.: İletişim, 1996.
Kaynaklar: *BF* (1999); Necatigil, *İsimler*, 71-72; Özkırımlı, *TEA*, I, 214; Kurdakul, *Sözlük*, 132.

BELLİ, ŞEMSİ *(Arapkir/Malatya, 1929 - İstanbul, 11 Ekim 1995)* Şair.

Deliçay ve Meftun Deliçay imzalarını da kullandı. Babası Aşağı Atma aşiretinden Şeyho, annesi Malatya'nın yerli ailelerinden Kölezadelerin kızı Şefika'dır. İstanbul Haydarpaşa Lisesi'ni (1948) ve AÜ Hukuk Fakültesi'ni (1956) bitirdikten sonra ortaokul ve liselerde Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Ankara ve Kıbrıs radyolarında çeşitli programlar hazırladı (1954-60). Millet Partisi genel sekreterliğinde bulundu (1969). 1947'de *Kervan*, 1949'da *Çadır*, 1989-94 arasında *Şiir Defteri* dergilerini, Ankara'da *Memleket* (1970), İstanbul'da *Son Posta* (2383 sayı, 1975-85) gazetelerini yayımladı.

Yazı hayatına 1943'te *Çınaraltı* dergisinde yayımlanan şiirleriyle başladı. Bu ilk döneminde âşık edebiyatı geleneğinde ve formlarında yazarken, daha sonra Orhan Veli etkisindeki yenilikçi şiire yönelerek serbest nazımla yazdığı nükteli ve yergili şiirleriyle tanındı. Doğu Anadolu insanının sorunlarını yansıttığı ünlü şiiri "Anayasso"yu beş bölümlük oyun halinde tiyatroya da uyarladı. "Bir Yangının Külü" adlı şiiri M. İlker tarafından bestelendi.

Yapıtları: Şiir: *Köy Akşamları*, Malatya: Doğu B., 1945; *Bahar Şarkısı*, 1948; *Başşehir Sokağı*, 1957 (2. bas., Ank.: Başşehir, 1961); *Güzçiçeği*, 1958 (2. c., Ank.: Kültür Kitabevi, 1965); *Şeytan Diyor ki*, Ank.: Başşehir, 1959; *Bahar Güneşi*, Ank.: Mektup, 1959; *Uykusuz Trenler*, Ank.: Başşehir, 1960; *Cankuşum*, Ank.: Mektup, 1960; *Boncuk Kutusu*, (taşlamalar) Ank.: Başşehir, 1960; *Karpuz Dilimi*, Ank.: Başşehir, 1961; *Gelin Telleri*, İst.: Aksiseda Mtb., 1962; *İpek Kaplı Defter/Güzçiçeğine Notlar*, Ank.: Mektup, 1961; *Öpme Beni Bu Akşam*, İst.: Başşehir, 1962; *Satırbaşı*, İst.: Ak Kitabevi, 1963; *İkisi Birden*, 1963; *Anayasso*, 1968; *Bir Yangının Külü*, İst.: Kültür Kitabevi, 1974; *Otopsi*, İst.: Ak, 1974; *Renkli Balonlar*, İst.: Ak, 1974.
Öykü: *Tükenmez Kalem*, İst.: Ak Kitabevi, 1972.
Oyun: *Zeydo Ağa*, 1971; *Anayasso*, Ank.: Güneş Mtb., 1970.
Gezi: *Yavru Vatandan Notlar*, Ank.: Başşehir, 1959; *Cumhuriyetin Eşiğinde Kıbrıs*, Ank.: Başşehir, 1960.
Anı: *Büyük Paydos*, 1963.
Mizah: *Aşk Dersleri*, 1980 (2. bas., İst.: Kağnı, 1985).
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 83; Nebioğlu, 138; "Belli, Şemsi", *TDEA*, I, 394; Ş. Dil, *Çağdaş Türk Şiirinden Örnekler*, Ank., 1961, s. 61-62.

BENDER, ÇEMŞİD
bak. Mehdi Halıcı.

BENEKAY, YAHYA *(Köstence/Romanya, 1925 -)* Şair, yazar.

Fethiye Hanım ile esnaf Süleyman Benakay'ın oğlu. 1935'te Türkiye'ye göçmen olarak geldi. Eskişehir Ortaokulu (1944) ve Kütahya Lisesi'nde okuduktan (1947) sonra AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni (1951) bitirdi. Eskişehir Defterdarlığı'nda şeflik (1952), Gümrük ve Tekel Bakanlığı'nda müfettişlik görevlerinde (1956) bulundu. Evli ve bir çocuk babası.

Şiir, inceleme ve Anadolu insanını konu alan ve bazıları bugün için kaynak niteliği kazanmış olan röportajları 1954'ten itibaren *Şadırvan*, *Hisar*, *Çınaraltı*, *Mülkiye*, *Varlık*, *Türk Düşüncesi*, *Türk Dili*, *Çağrı*, *Akşam*, *Hayat* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı. Hece ölçüsünde ve serbest tarzdaki şiirlerinde hüznün ve romantizmin egemen olduğu görüldü.

Ödül: *Güneydoğu Yollarında* ile 1962 TDK Röportaj Ödülü.

Yapıtları: Röportaj: *Güneydoğu Yollarında*, 1962.
Gezi: *Gülen Anadolu*, 1962; *Uçaktan Anadolu*, 1964.
Derleme: *Yaşayan Mevlid-i Şerif*, İst.: Doğan Kardeş B., 1964.
İnceleme: *Hacı Bayram Veli*, İst.: Hüsn-i Tabiat Mtb., 1966; *İlk Hacı İlk Kurban: Veysel Karani*,

İst.: Hüsn-i Tabiat Mtb., 1966; *Yaşayan Alevilik*, İst.: Varlık, 1967.
Çeviri: *Ölümle Oyun* (Z. Stancu; F. Pazarcı'yla), 1967.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 72; Nebioğlu, 139; Çankaya, VI, 3347-3350; Kurdakul, *Sözlük*, 133; "Benekay, Yahya", *TDEA*, I, 395; Karaalioğlu, 106; G. Sâmanoğlu, "Hisar'dan Portreler: Yahya Benekay", *Hisar*, S. 25 (1 Mayıs 1952).

BENEKÇİ, ŞERİF *(Gediz/ Kütahya, 1 Haziran 1952 -)* Romancı.

Orhan Ardıçlı ve Salih Bağcı imzalarını da kullandı. Emine Hanım ile işçi Mehmet Benekçi'nin oğlu. İlk ve orta öğrenimini Kütahya ve Ankara'da tamamladı; girdiği birçok üniversiteden siyasi nedenlerle ayrıldı. 1995'te Anadolu Üni. Açık Öğretim Fak. Sosyal Bilimler Bölümü'nü bitirdi. 1985-98 yıllarında İstanbul'da imam-hatiplik yaptı. 1998'den beri Dumlupınar Üniversitesi Gediz Meslek Yüksekokulu'nda sekreter. TYB üyesi. Kütahya'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk öyküsü ("Toprağın Türküsü") 1970'te Kütahya'da *Dumlupınar* gazetesinde çıktı. İlk romanı "Dikenli Topraklar" 1973'te aynı gazetede tefrika edildi. Öykü ve denemelerini *Türk Edebiyatı*, *Yağmur*, *Devlet* ve *Töre* dergilerinde yayımladı.

Ödül: "Yabancı Açlıklar" adlı roman dosyasıyla 1977 Dündar Taşer Roman Armağanı özendirme ödülü.

Yapıtları: Roman: *Şimdi Ağlamak Vakti*, İst.: Timaş, 1986; *Emin ile Selim*, İst.: Adım, 1987; *Bir Şafak Yürüyüşü*, İst.: İklim, 1988; *Kumsalı Olmayan Ada*, İst.: Timaş, 1990; *Güvercin Geçidi*, İst.: Timaş, 1991; *Kırlangıçlar Erken Göçtü* (*Emin ile Selim*'in ikinci versiyonu), İst.: Timaş, 1996.
Derleme: *İmlâ Kılavuzu*, İst.: Damla, 1993; *Atasözleri Sözlüğü*, İst.: Damla, 1994; *Deyimler Sözlüğü*, İst.: Damla, 1994; *İlköğretim Sözlüğü*, İst.: Damla, 1994; *Rüya Tabirleri Ansiklopedisi*, İst.: Timaş, 1994.
Çeviri: *Oliver Twist* (C. Dickens), 1985.
Kaynaklar: *BF* (8 Haziran 1999).

BENER, ERHAN *(Lefkoşa/Kıbrıs, 19 Nisan 1929 [nüfus kaydında Bursa, 19 Nisan 1928] - Ankara, 7 Aralık 2007)* Öykücü, romancı.

Tam adı Hikmet Erhan Bener. İlk kitaplarında Hikmet Erhan imzasını kullandı. Mediha Hanım ile öğretmen M. Raşit Bener'in oğlu. Felsefeci Cemil Sena Ongun amcası, öykücü Vüs'at O. Bener ağabeyidir. İlkokulu Bolu'da (1940), ortaokulu Bergama'da (1943) ve liseyi Kayseri'de (1946) tamamladı. AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden (1950) sonra fark derslerini vererek AÜ Hukuk Fakültesi'nden de (1956) sertifika aldı. Maliye Bakanlığı'na memur olarak girdi (1950); müfettiş yardımcılığı, hesap uzmanlığı ve hazine genel müdür yardımcılığı görevlerinde bulundu. Paris Büyükelçiliği maliye müşavirliği (1963-66), Maliye Bakanlığı Hazine genel müşavirliği ve Kambiyo Kontrol Dairesi başkanlığı (1966-69), OECD nezdinde Türkiye Daimi Temsilciliği başkan yardımcılığı (1969-74), Maliye Bakanlığı müşavirliği (1974), Emekli Sandığı genel müdürlüğü (1974-75) yaptı. Emekliye ayrıldığı 1975'ten itibaren çeşitli bankalarda danışman ve serbest avukat olarak çalıştı. *Özgür İnsan* (1975-77), *Sanat Rehberi* (1982) ve *Mülkiyeliler Birliği* (1992-93) dergilerini yönetti. TYS, Edebiyatçılar Derneği, Dil Derneği ve Mülkiyeliler Birliği üyesiydi.

Edebiyata şiirle girdi, daha sonra roman ve öyküler yazdı; ilk şiiri 1945'te *Yedigün* dergisinde çıktı. Öykü ve yazılarını *Erciyes* (Kayseri Halkevi), *Seçilmiş Hikâyeler*, *Dost*, *Varlık*, *Türk Dili*, *Özgür İnsan*, *Yazko Edebiyat*, *Somut*, *Sanat Olayı*, *Gösteri*, *Milliyet Sanat*, *Adam Sanat*, *Adam Öykü*, *Düşler Öyküler* ve *Biçem* dergileri ile *Vatan*, *Ulus*, *Akşam*, *Cumhuriyet* ve *Milliyet* gazetelerinde yayımladı. Bireyin iç dünyasına yönelerek varoluşçu bir anlayışla insanın durumunu, nesnelerle ilişkilerini ve kendisiyle hesaplaşmasını ele aldığı yapıtlarında psikolojik öğeleri ön planda tutarak sevimli, kıvrak, samimi bir anlatım kurma çabasında olduğu (T. Alangu) belirtildi. Küçük burjuva dünyasındaki insanların sıkıntılarını, ümitsizliklerini, cinsel bunalımlarını ve yalnızlıklarını anlatırken belirli bir tarihsel dönemin gerçekliğini de verdi. *Yalnızlar* romanındaki "ustalıklı psikolojik saptamalar"a dikkat çeken F. Naci, "Bireyi anlatmayı başlıca amaç belleyince romanı psikolojik gerçekliği olan insanlar dolduruyor; her biri kendi özel yaşamlarıyla, sorunlarıyla, dünyaya ve insanlara bakış açılarıyla yaşayan insanlar" dedi. G. Aytaç, *Yalnızlar*'dan sonra yazarın roman çizgisini ortaya koyduğu *Baharla Gelen*'in modern anlatım yöntemlerini başarıyla kullandığını, *Oyuncu*'yla da "meta fiksiyona (üst kurmaca) edebiyatımızda klasik bir örnek kazandırdığını" belirtti.

Ankara ve Hacettepe üniversitelerinde romanları ve romancılığı üstüne birçok akademik çalışma yapıldı, tezler hazırlandı. *Hızır Doktor* ve *Bürokratlar* adlı oyunları sahnelendi; *Ölü Bir Deniz*'i 1989'da Atıf Yılmaz, *Bö-*

cek'i 1994'te Ümit Elçi sinemaya aktardı. TV dizisi olarak çekilen *Yalnızlar* ve *Aşk-ı Muhabbet Sevda* adlı yapıtlarının senaryolarını ve çeşitli radyo oyunları yazdı.

Ödül: *Kedi ve Ölüm* ile 1962 Fransız-Türk Kültür Cemiyeti Büyük Roman Ödülü; *Hızır Doktor* ile 1979 Muhsin Ertuğrul Tiyatro Yapıtı Ödülü; *Aşk-ı Muhabbet Sevda* ile 1992 Yunus Nadi Öykü Ödülü; "Alabalık" adlı öyküsüyle 1992 Haldun Taner Öykü Ödülü; *Günbatımı Öyküleri* ile 1996 Dil Derneği Ömer Asım Aksoy Öykü Ödülü; *Hınzır Kız* ile 1996 Yunus Nadi Roman Ödülü; 1999 Edebiyatçılar Derneği Altın Madalya Onur Ödülü; *İlişkiler* ile 2003 Orhan Kemal Roman Ödülü; 2003 Dünya Kardeşlik Mevlana Vakfı Ödülü, 2004 Düşler Öyküler Dergisi Onur Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Acemiler*, İst.: Seçilmiş Hikâyeler Dergisi, 1952; *Gordium*, Ank.: Seçilmiş Hikâyeler Dergisi, 1956; *Yalnızlar*, İst.: Seçilmiş Hikâyeler Dergisi, 1956; *Loş Ayna*, İst.: Varlık, 1961; *Ara Kapı*, Ank.: Dün-Bugün, 1961 (*Kedi ve Ölüm*, Paris: Albin Michel, 1965; Tokyo, 1967); *Baharla Gelen*, İst.: Ağaoğlu, 1969 (ilk bas. Paris: Albin Michel, 1966); *Elif'in Öyküsü*, İst.: Hür, 1980; *Oyuncu*, İst.: Hür, 1981; *Ünlü Gezginci Macellos da Vinci'nin Akıl Almaz Serüvenleri*, İst.: Yazko, 1981; *Böcek*, İst.: Adam, 1982; *Ölü Bir Deniz*, İst.: Yazko, 1983; *Sisli Yaz*, İst.: Kaynak, 1984; *Ortadakiler*, İst.: Cem, 1988; *Tekilleşme*, İst.: Cem, 1990; *Bir Büyük Bürokratın Romanı*, Ank.: Bilgi, 1991; *Anafor*, Ank.: Bilgi, 1993; *Hınzır Kız*, Ank.: Ümit, 1995; *Dönüşler*, Ank.: Ümit, 1997; *Köleler ve Tutkular*, İst.: Remzi, 1999; *Işığın Gölgesi*, İst.: Remzi, 2000; *İlişkiler*, İst.: Remzi, 2003; *Dönüşler*, İst.: Remzi, 2004; *Sıradışı Bir Kadının Otobiyografisi*, İst.: Dünya, 2004; *Macellos Da Vinci / Çıldırtan Yağmurlar*, İst.: Dünya, 2006; *Eski Dostlar*, İst.: Kırmızı, 2008.

Öykü: *Aşk-ı Muhabbet Sevda*, Ank.: Bilgi, 1992; *Gece Gelen Ölüm*, Ank.: Bilgi, 1993; *Günbatımı Öyküleri*, Ank.: Ümit, 1995; *Denizaşırı Öyküler*, Ank.: Ümit, 1996; *Yaralı Aşklar*, İst.: Remzi, 1998; *Bir Demet Mimoza*, İst.: Dünya, 2003; *Aşk Nereye Kadar*, İst.: Dünya, 2003; *Yaşam Bir Düş*, İst.: Dünya, 2005; *Türküsünü Arayan Adam*, İst.: Kırmızı, 2008.

Anı: *Bürokratlar*, 3 c., İst.: Milliyet, 1978-79; *Arabalarım*, İst.: Remzi, 2003.

Şiir: *Sesler*, Kayseri: Erciyes Mtb., 1948.

Oyun: *Çıldırtan Yağmurlar*, İst.: İzlem, 1980; *Hızır Doktor*, İst.: İzlem, 1980; *Şahmeran*, İst.: Kaynak, 1985.

Biyografi: *Cemil Eren-2001*, Toyan, 2001.

Çocuk Kitabı: *Şahmeran Öyküsü*, Ank.: Bilgi, 1991; *Burcu Öğretmenin Öyküleri*, Ank.: Bilgi, 1992.

Deneme: *Sonbahar Yaprakları*, İst.: Remzi, 2001; *Açık Pencere*, İst.: Kırmızı, 2008.

Çeviri: *Ormandaki Deli* (G. Simenon), Ank.: Dost, 1963; *Ölümle Saklambaç* (G. Simenon), Ank.: Dost, 1963; *Gülüşün ve Unutuşun Kitabı* (M. Kundera), İst.: Hürriyet, 1981; *İnsanlar ve Hayvanlar* (Vercors; V. O. Bener'le) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998; *Öyküler* (G. Simenon), İst.: Nisan, 1999; *Marksizm ve Estetik* (M. Lequenne), (Yiğit Bener'le), İst.: 2000.

Kaynaklar: *BF* (30 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 84-85; Çankaya, VI, 3247-3260; Özkırımlı, *TEA*, I, 216; M. Uyguner, "Bener, Hikmet Erhan", *TDEA*, I, 395; Kurdakul, *Sözlük*, 133-134; Necatigil, *Eserler*, 10, 160, 225-226, 260-261; R. Mutluay, *50 Yılın Türk Edebiyatı*, Ank., 1973, s. 599, 609, 621; F. Naci, *Türkiye'de Roman*, 381-393; A. Özkırımlı, "İki Yalnızın Bir Düş Kadar Güzel Olan Aşklarının Romanı", *Cumhuriyet*, 23 Ağustos 1983; G. Aytaç, "Bir Sanatçı Romanı: Oyuncu", *Çağdaş Eleştiri*, Temmuz 1984; G. Aytaç, " 'Baharla Gelen' ve Erhan Bener'in Roman Sanatı", *Edebiyat Yazıları*, Ank., 1990, s. 39-46; Özgüç, II, 363; III, 87-88; *Erhan Bener'in Dünyasına Yolculuk* (Söyleşi: Feridun Andaç), 2004.

BENER, VÜS'AT O. *(Amasya, 10 Mayıs 1922 [tashihli 1925] -Ankara, 31 Mayıs 2005)* Öykücü, romancı, oyun yazarı.

Tam adı Vüs'at Orhan Bener. VOB imzasıyla *Özgür İnsan* dergisinde yazdı. Mediha Hanım ile öğretmen M. Raşit Bener'in oğlu. Felsefeci Cemil Sena Ongun amcası, romancı Erhan Bener kardeşidir. İlkokulu Erzincan'da (1932), ortaokulu Sivas'ta (1936) okudu; Bursa Işıklar Askeri Lisesi (1939) ve Harp Okulu'ndan (1941) sonra levazım asteğmeni olarak Dikili ve Ankara'da görev yaptı. Siirt'te kıdemli yüzbaşıyken kendi isteğiyle askerlikten ayrıldı (1953); Ankara'da İstatistik Enstitüsü'nde memur, *Ulus* gazetesinde gece düzeltmeni ve Cebeci İmam-Hatip Okulu'nda Türkçe öğretmeni olarak çalıştı. AÜ Hukuk Fakültesi'ni de bitirdikten (1957) sonra Ticaret Bakanlığı'nda raportör, Karayolları Genel Müdürlüğü'nde hukuk müşavirliği (1959-78) ve sendika danışmanlığı (1979-92) yaptı; 1992'de emekli oldu. Edebiyatçılar Derneği onur üyesiydi.

1950'de *New-York Herald Tribune* gazetesi ile *Yeni İstanbul* gazetesinin ortaklaşa düzenledikleri öykü yarışmasında üçüncülük kazanan "Dost" ile dikkati çekti. 1952'den itibaren *Seçilmiş Hikâyeler*, *Varlık*, *Yeditepe* ve *Dönem* dergilerinde yayımladığı öyküleriyle tanındı; daha sonra *Gergedan*, *Argos* ve *Gösteri* dergilerinde gözüktü. Yeni anlatım olanakları denediği ve soyutlamalara başvurduğu öykülerinde, yeni bir gerçekçilik anlayışıyla insanın iç dünyasına, bilinçaltındaki karmaşaya yönelen, edebiyatı öncelikle bir dil ve anlatım biçimi olarak ele alan 1950 kuşağı öykücüleri içinde değerlendirilmiştir. Necatigil, "Gerçekleri aydınlıktan

uzaklaştırıp soyutlamalara götürme çabaları ve anlatışındaki yeniliklerle çağdaşı hikâyecilerden ayrı bir yol tuttu"ğu görüşündedir.

Kullandığı dilin yoğunluğu Bener'in başlangıçtan beri savrukluğa, acemiliğe, yavaş yavaş olgunlaşmaya hiç tahammülü olmadığını gösterir. Üstelik bu yoğunluğa konuşma dilini kullanarak ulaşır. B. Karasu'ya göre, "bu 'konuşur gibi' yazılmış metin ancak okunduğunda, bir şekil sürekliliği ile birlikte bir de anlam sürekliliği kazan"ır. Konuşma dilini tüm doğallığıyla ve ona yoğunluk kazandırarak kullanır; öykü ve oyunlarında toplumsal, bireysel, cinsel sorunları daha çok içsel etkileriyle ele alır. M. H. Doğan, öykücülüğünün "Memduh Şevket Esendal'dan kaynaklanan ve dalları gerçekçi hikâyeciliğimize uzanan akım ile, Sait Faik'le başlayıp hikâyeyi konunun bağlarından, klasik biçimin dar kalıplarından kurtaran yenilikçi akım" arasında bireşim kurabilmiş olduğuna dikkat çeker: "Konuları, insanları, olaylarıyla daha seçmeci bir Memduh Şevket; anlatımıyla, iç konuşmalarıyla daha derli toplu, daha titiz bir Sait Faik." Bu iki akım arasında kurduğu bireşim, yalın anlatımı, özenli dili, kısa ve çarpıcı betimlemeleriyle özgün bir öykü yapısı kurmasına engel olmaz.

Öykülerinde günlük yaşamın ayrıntılarına dikkatli bir gözlemcilikle eğilen ve ruh çözümlemelerine geniş yer veren Bener, gündelik olayla bilinçaltında birikmiş yaşam parçalarını birleştirir. Bu özelliği, onun dış gerçeği yanlış yere koyduğu, hatta bozduğu ya da ele aldığı kişilerin iç dünyalarına eğilirken çözümlemelerle dış gerçek arasında tam bir uyum sağlayamadığı gerekçesiyle sık sık eleştirilmesine yol açtı. "İlki" adlı öyküsünü çeviren W. Hickman onu J. Joyce'la karşılaştırdığı incelemesinde Bener'in tekniği için "denetimli bir bilinç akışı" nitelemesini kullanır. S. Gümüş de *Kara Anlatı Yazarı* adlı incelemesinde Bener'in öznesindeki kökensel bölünmenin onun yapıtlarının temelinde yer aldığını gösterir. Öznenin bir içsel bölünmeyle doğmasının ve bunun getirdiği temelsizliğin neredeyse başlatıcı bir izlek olduğunu öne süren O. Koçak, yazarın tekniğinin bilinç akışı değil de "iç monolog" olarak adlandırılmasının daha doğru olacağını, hatta bunun da o kökensel bölünmenin önemini ve şiddetini açıklamaya yetmeyeceğini söyler.

Bener'in yapıtlarının temelindeki bu kökensel bölünme onun kullandığı dili de belirlemiştir. S. Gümüş'ün "kendi iç dünyasının çok-boyutluluğunu dışa vuran belirtisel dil" olarak nitelediği bu dil, B. Karasu'ya göre sadece okuru zorlayacak yönde işlemez, bazen okura bir rahatlık, "bir havalı yer duygusu" da verir.

Bener'in öykülerinde egemen olan boşunalık, yabancı ve sıkıcı dünya duygusu neredeyse bütün kahramanlarının duygu dünyasını belirler. Çok partili siyasal dönemde, küçük bir kentteki ilerici aydınların yaşamını etkileyen koşulları konu edindiği romanı *Buzul Çağının Virüsü*'nde romanın kahramanları, bir yandan taşra hayatının sıkışmışlığı içinde patlama olanağı bulamayan enerjilerin gerilimiyle, bir yandan da Demokrat Parti'nin kuruluşu sırasındaki siyasal baskının kuşatması ile boğuşmak zorundadırlar. Bu mücadele kimilerine bir boğulma ve intihar duygusu yaşatırken, kimilerine de sıkıntıyı, inançsızlığı ve hayal kırıklığını sürekli yanında taşıyarak yaşamayı öğretir. Bir tür yozlaşma tehlikesini de taşıyan bir mücadeledir bu. Bener'in bütün kişilerinin bu duyguyu taşıdığına işaret eder B. Karasu. Bu duygu, otobiyografiyi andıran *Mızıkalı Yürüyüş*'te zirveye çıkar ve neredeyse yazının kendisini tehdit etmeye, değersizleştirmeye başlar. Yazıyla, kurmaca metinle ilgili kuşkular ve inançsızlık Bener'de ilk olarak *İpin Ucu* oyunuyla ortaya çıkar.

Bay Muannit Sahtegi'nin Notları kurma, kurmaca çabasının bile beyhudeliğinin, katlanılmazlığının bir örneği gibidir. Kurmaca ile otobiyografi arasında salınıp giden metin sanki hiçbir yerde durmak istemez, kendi keşfettiği bir ara bölgenin belirsizliğini arzular. Bir kurmacanın sağlayacağı sürükleyiciliği kesmek için kullanılan gerçek dünyadan işaretler yapıta otobiyografik özellikler katmaktadır; öte yandan Bener otobiyografi biçiminin gereklerine de uymayarak ara bölgedeki yerini sağlamlaştırır. Bu eğilim daha sonra da, otobiyografiye daha çok yaklaşarak, belirginleşerek devam edecektir. *Mızıkalı Yürüyüş*'te artık kurmacadan giderek uzaklaşılmıştır. *Kara Tren* ise askerlik, eski aşklar, evlilikler, kızgınlıklar ve yenilgilerle ilgili pasajlarıyla *Dost*, *Ihlamur Ağacı* ve *Buzul Çağının Virüsü*'nde yeterince açık olmayan bazı otobiyografik anlatımlara bir çerçeve ve zaman zaman da kesinlik kazandırır. Yine de tedbirini almıştır Bener, ara bölgeden çıkmak istememektedir; bu yüzden *Mızıkalı Yürüyüş* ve *Kara Tren*'deki anlatım

kronolojik değildir. Süren değil, parçaları olan bir yaşam vardır sanki ortada; farklı tarihler ve deneyimler arasında serbest ve biraz başıboş izlenimi veren gidiş gelişler, aslında yazar tarafından kasıtlı olarak düzenlenmiştir.

Ödül: "Dost" adlı öyküsüyle 1950 *New-York Herald Tribune* ve *Yeni İstanbul* Gazeteleri Dünya Hikâye Yarışması Ödülü (üçüncülük); *Ihlamur Ağacı* ile 1963 TDK Tiyatro Armağanı; *İpin Ucu* ile 1980 Abdi İpekçi Tiyatro Armağanı (T. Cücenoğlu ile paylaştı); *Siyah-Beyaz* ile 1993 Yunus Nadi Yayımlanmamış Öykü Ödülü (M. Z. Saçlıoğlu ile paylaştı) ve Sedat Simavi Vakfı Ödülü; Edebiyatçılar Derneği Altın Madalya Onur Ödülü; 2005 TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı Onur Yazarı.

Yapıtları: Öykü: *Dost*, Ank.: Seçilmiş Hikâyeler Dergisi, 1952; *Yaşamasız*, Ank.: Dost, 1957; *Dost*, (*Dost*, *Yaşamasız* ve yeni öykülerle birlikte 29 öykü) İst.: Milliyet, 1977 [yb (32 öykü) İst.: Can, 1986]; *Siyah-Beyaz*, İst.: İletişim, 1993; *Mızıkalı Yürüyüş*, İst.: İletişim, 1997; *Kara Tren*, İst.: İletişim, 1998; *Kapan*, İst.: İletişim, 2001; *Havva* (Doğan Kardeş Seçme Öyküler, haz. M. Yalçın), İst.: YKY, 2009.
Roman: *Buzul Çağının Virüsü*, İst.: Adam, 1984; *Bay Muannit Sahtegi'nin Notları*, İst.: Remzi, 1991.
Oyun: *Ihlamur Ağacı*, Ank.: Dost, 1962; *İpin Ucu*, İst.: Bin Tane, 1980.
Şiir: *Manzumeler*, İst.: İletişim, 1993.
Çeviri: *İnsanlar ve Hayvanlar* (Vercors; E. Bener'le), Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998.
Kaynaklar: *BF* (22 Mart 1999); Necatigil, *İsimler*, 72; Nebioğlu, 139; Özkırımlı, *TEA*, I, 216-217; Kurdakul, *Sözlük*, 134; Karaalioğlu, 107-108; A. Bezirci, *Çok Kapılı Oda*, İst., 1961; Önertoy, 271-272; M. Yalçın, "Günlük Telaşında Bay Sahtegi", *Varlık*, Ağustos 1991; M. Yalçın, "Vüs'at O. Bener'le Söyleşi", *Varlık*, Aralık 1992; S. Gümüş, *Kara Anlatı Yazarı*, İst., 1993; Y. Çongar, *Asker Yazarlarımız ve Ozanlarımız*, Ank., 1998, s. 228-236; Ö. Lekesiz, *Yeni Türk Edebiyatında Öykü*, İst., 1998, s. 437-452; G. Turan-A. Yüksel-Ö. Yula-L. Kavas, "Bir Duyarlı Adam Geldi Geçti Derseniz, Ona Sevineceğim", *kitap-lık*, S. 33 (Yaz 1998); O. Koçak, *Virgül*, S. 16, s. 6-11; B. Karasu, *Virgül*, S. 20, s. 46-47; *Vüs'at O. Bener: "Bir Tuhaf Yalvaç"* (Der. Alpagut Gültekin), İst.: Norgunk, 2004; *Havva'ya Mektuplar* (Der. Murat Özyaşar), İst.: Norgunk, 2005; *İnce Alaylı Anlatılar Ustası* (TÜYAP kitabı, haz. Alpay Kabacalı); *Bir Usta Bir Dünya: Vüs'at O. Bener* (Sergi kataloğu, haz. Murat Yalçın), İst.: YKY, 2006.

BENER, YİĞİT *(Brüksel, 15 Temmuz 1958 -)* Öykücü, romancı, denemeci.

Tam adı Eşref Yiğit Bener. Neşecan Otyam ile yazar Erhan Bener'in oğlu. Yazar Vüs'at O. Bener amcası, yazar ve ressam Fikret Otyam, şair Nusret Otyam ile müzisyen Nedim Otyam dayılarıdır. İlk ve orta öğrenimini Ankara ve Paris'te yaptı; Tevfik Fikret Lisesi'ni bitirdi. AÜ Tıp Fakültesi'ni 12 Eylül darbesi nedeniyle son sınıftan terk etti. Yurt dışına çıktı, on yıl boyunca Paris ve Brüksel'de yaşadı; çocuk bakıcılığı, dergi yöneticiliği, göçmen sorunları danışmanlığı, çevirmenlik gibi işlerde çalıştı. Halen yazarlığın yanı sıra yazılı-sözlü çevirmenlik yapıyor, bu alanda Boğaziçi ve Bilkent üniversitelerinin yüksek lisans programlarında ders veriyor. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuklu.

İlk öyküsü (Yabancı) 1991'de *Çağdaş Türk Dili* dergisinde yayımlandı. 2003'ten bu yana sanal edebiyat dergisi İktidarsız'da yazıyor. Fethi Naci, Bener'in ilk romanı *Eksik Taşlar*'ı, "Bütün ilk romanlarda gördüğümüz hatalardan arınmış bir ilk roman" biçiminde değerlendirdi.

Ödül: *Gecenin Sonuna Yolculuk* çevirisiyle 2002 Dünya Çeviri Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Eksik Taşlar*, İst.: Om, 2001; *Kırılma Noktası*, İst.: YKY, 2004; *Özgür Rosto*, İst.: YKY, 2007.
Öykü/Deneme: *İktidarsız.com*, İst.: Babil, 2005; *Öteki Kâbuslar*, İst.: YKY, 2009.
Başlıca Çevirileri: *İstanbul'da Bir Fransız Sarayı* (J. M. Casa), İst.: 1995; *Usulca* (J. M. Lachavetin), İst.: 1995; *Toplu Oyunları I/Batı Rıhtımı-Zenciyle İtlerin Dalaşı* (B. M. Koltes), İst.: 1999; *Marksizm ve Estetik* (M. Lequenne), İst., 2000; *Gecenin Sonuna Yolculuk* (L. F. Céline), İst., 2002.
Kaynaklar: *BF* (31 Mayıs 2002); Fethi Naci, "Yeni Bir Romancı 1-2-3", *Cumhuriyet Kitap* (15, 22 Şubat, 1 Mart 2001); Birsen Ferahlı, "Kırılma Noktası", *Anafilya* (Nisan 2005).

BENGİ, YİĞİT DEĞER *(Ankara, 22 Kasım 1977 -)* Öykücü, çevirmen.

Maliyeci Neşe Hanım ile tüccar Armağan Bengi'nin oğlu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı. İÜ Bilgisayar Bilimleri Mühendisliği mezunu. Marmara Üniversitesi'nde Eskiçağ Tarihi Tezli Yüksek Lisansı yapıyor. Bilgisayar Yazılımcısı (1998-2002), rock gruplarında davulcu (1997-2002) olarak çalıştı. Düzeltmenlik ve metin yazarlığı yapıyor. İstanbul'da yaşıyor.

İlk öyküsü ("Son Kahraman") *E* dergisinde (2004) çıktı. *Varlık* ve *Radikal Kitap*'ta yazıları yayımlandı. Fantastik Kurgu, Tarihsel Kurgu türlerinde yazıyor. Fantastik edebiyattan Türkçeye yapıtlar çevirdi. Öyküleri Almancaya çevrildi.

Ödül: "Höyük" öyküsü ile 2001 Xasiork Ölümsüz Öyküler, Kısa Öykü Yarışması Birin-

ciliği; *Çiftbaşlı Kartal* ile 2003 İthaki Yayınevi Jules Verne Kısa Öykü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Çiftbaşlı Kartal*, İst.: Artemis, 2006.
Antoloji: *1002 Gece Masalları*, İst.: Metis, 2005.
Kaynaklar: *BF* (30 Aralık 2008).

BENGÜ, VEDAT ÖRFİ *(İstanbul, 14 Ekim 1900 - İstanbul, 1953)* Romancı, oyun ve senaryo yazarı, film yönetmeni.

Hünkâr yaverlerinden Mehmet Ali Paşa'nın oğlu. Sadrazam Halil Rifat Paşa anne tarafından dedesi, eleştirmen Memet Fuat oğludur. 1917'de yazdığı "Bir Af Bir Yemin", göçmenler yararına sahnelendi. 1924'te "Malum Aşk" adlı ilk filmini çekti. "Vefaen Ferağ" isimli oyunu Darülbedayi'de (1924), *Kanun Adamı* oyunu ise halkevlerinde birçok kez sahnelendi. Redaglia Efendi ve Dikran Çulhacıyan'ın öncülüğünü yaptığı operetler döneminin ilk telif opereti, Bengü'nün yazıp bestelediği "Balo Kaçakları" oldu (1925). İstanbul'a gelen Fransız sinema oyuncusu Blanche Montel ile Fransa'ya gitti ve onun bir filminde oynadı. Mısır'da arkadaşlarıyla birlikte İsis Film Corporation'u kurdu (1926); burada iki yıl boyunca on dört film çekerek Mısır sinemacılığının temelini attı. Fransa'da "L'enfer des Sables" (Kum Cehennemi) adlı bir film yönetti (1929). 1931'de Türkiye'ye döndü ve Atıf Kaptan ile birlikte kurduğu "Filim Yıldızları" adlı tiyatro topluluğuyla Anadolu turnesine çıktı.

Bütün ömrü sinema ve tiyatroda geçen Bengü, yönettiği filmlerin senaryolarını kendisi yazmıştır. Birçok tiyatro eleştirisi ve röportajı da yayımlanmıştır. Polisiye çevirileri de olan Bengü, 1924'te kahramanı Kara Hüseyin olan bir dizi polisiye roman yazmıştır.

Yapıtları: Roman: *Bir Yuva Böyle Yıkıldı*, İst.: Anadolu Türk Kitap Deposu, 1943; *Çıldıran Adam*, İst.: Arif Bolat, 1944; *Genç Bir Kızın Çilesi*, İst.: Apa, 1944; *Seni Beklerken*, İst.: Arif Bolat, [1944?]; *Solan Gönüller*, İst.: Arif Bolat, [1944?]; *Akdeniz İncisi*, İst.: Arif Bolat, 1944; *Kuduran Canavarlar*, İst.: Apa, 1944; *Londra'daki Kan İzleri*, İst.: Apa, 1944; *İskelet Yüzdeki Damga*, İst.: Bengü, 1945?; *Varşova Yanarken*, İst.: Bengü, 1945; *Ökse*, İst.: Uğur, [1945?]; *Kahire Batakhanelerinden*, 1946.
Oyun: *Kanun Adamı*, Ank.: CHP, 1938; *Bir Doktorun Ödevi*, Ank.: CHP, 1939; *Beyaz Baykuş*, Ank.: CHP, 1940. "Bir Af Yemin", "Vefaen Ferağ", "Balo Kaçakları" (operet), "Hasta", "Vicdan Hakkı" adlı oyunları kitaplaşmamıştır.
Polisiye: *Kara Çete*, İst.: Necm-i İstikbal Mtb., 1340/1924; *Kanlı Hamam Kurbanları*, İst.: Necm-i İstikbal Mtb., 1340/1924.
Diğer: *"O"nun Ölümü Karşısında Samsun*, Samsun: CHP Halkevi, 1939.
Çeviri: *Rus İhtilâlcileri Arasında* (G. Leroux), İst.: Güven, 1944; *Siyahlı Kadın* (G. Leroux), İst.: Güven, 1944; *Za-La-Mor: Kızıl Gemi* (Preen), İst.: Arif Bolat, [1944?]; *Krup Fabrikalarında Bir Fransız Casusu* (G. Laroux), İst.: Güven, 1945; *Perili Koltuk* (G. Laroux), İst.: Güven, 1945; *Gülnihal Sultan Dehşetler Diyarında* (Binbir Gece Masalları'ndan), İst.: Uğur Kitabevi, 1946; *İki Çocuğun Devriâlemi* (J. de La Hire), İst.: Güven, 1946.
Kaynaklar: Özkırımlı, *TEA*, I, 217; "Bengü, Vedat Örfi", *TDEA*, I, 396; E. Üyepazarcı, *Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes*, İst., 1997, s. 144, 209; Memet Fuat, *Gölgede Kalan Yıllar*, İst., 1997.

BENİCE, ETHEM İZZET *(İstanbul, 1903 - İstanbul, 28 Mart 1967)* Romancı, gazeteci.

Bedi Vecdet imzasını da kullandı. Deniz subayı Mehmet İzzet Bey ile Makbule Hanım'ın oğlu. Galatasaray Sultanisi'ni ve Milli Ticaret-i Bahriye Kaptan Çarkçı Mekteb-i Âlisi'ni (Yüksek Denizcilik Okulu) bitirdi. 1920'de öğrenciyken *Tevhid-i Efkâr*'da başladığı gazeteciliği yaşamı boyunca sürdürdü. Arada öğretmenlik ve İstanbul Belediye Meclisi üyeliği (1931-34) yaptı; Kars (1939-43) ve Siirt (1946-50) milletvekili olarak TBMM'de bulundu. *Zaman*, *Açıksöz*, *İkdam*, *Son Telgraf*, *Gece Postası* gazetelerini kurdu ve başyazarlığını yaptı. *Vatan*, *Son Saat*, *Milliyet* gazetelerinde yazı işleri müdürü olarak çalıştı. Halkın çok tuttuğu aşk ve serüven romanlarıyla yaygın bir üne kavuştu. *Foya* romanı 1935'te *Yedigün* dergisinde tefrika edildi. *Beş Hasta Var* (yön. A. Yılmaz, 1956) ve *Yakılacak Kitap* (yön. S. Duru, 1963 ve 1968) filme alındı.

Yapıtları: Roman: *Çıldıran Kadın*, İst.: Necm-i İstikbal Mtb., 1927; *Istırap Çocuğu*, İst.: Ahmet Kâmil Mtb., 1927; *Yakılacak Kitap*, İst.: Akşam Mtb., 1927; *Aşk Güneşi*, İst.: A. Halit Kitaphanesi, 1930; *Gözyaşları*, İst.: Milliyet, 1932; *Beş Hasta Var*, 1932; *On Yılın Romanı*, İst.: Devlet Mtb., 1933; *Yosma*, İst.: İkbal Kütüphanesi, 1936; *Sen de Seveceksin*, 1942; *Foya*, 1944; *Ben Hiç Sevmedim*, 1947; *Pota*, 1956; *Adsız Şehit*, 1964.
Kaynaklar: Gövsa, 70; Necatigil, *İsimler*, 85; Nebioğlu, 140; R. E. Koçu, "Benice (Edhem İzzet)", *İSTA*, V, 2504-2505; Özgüç, I, 109, 222, 361.

BENK, ADNAN *(Paris, 31 Aralık 1922 - İstanbul, 19 Ocak 1998)* Eleştiri ve deneme yazarı.

A. Yedidağ imzasını da kullandı. Fevziye Hanım ile Mersinli toprak sahibi Kemal Benk'in oğlu. 1931'de ailesiyle Fransa'dan İstanbul'a döndükten sonra girdiği Saint-Joseph Lisesi'ni 1941'de bitirdi. 1946'da İÜEF Fransız

ve Roman Dilleri/Edebiyatları Bölümü'nden mezun oldu. Aynı okulda 1950'de doktora çalışmasını tamamladı, 1955'te doçent oldu. 1982'de kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

Edebiyat yaşamına öğrencilik yıllarında yayımladığı şiirleriyle başladı. Daha sonra metin çözümlemeleri ve eleştiri yöntemleri üzerinde yoğunlaştı. Fransız edebiyatı alanındaki çalışmalarının yanı sıra, Türk edebiyatına ve kültür etkinliklerine eğildi. 1952'den itibaren *Küçük Dergi* ve *Ataç* dergileriyle *Dünya* gazetesinde edebiyat, tiyatro, müzik, sinema ve plastik sanatlara ilişkin eleştiri ve deneme yazıları yayımladı; 1953-63 arasında *Dünya* gazetesinin sanat sayfasını yönetti. 1962'de *Ataç* dergisinde Gaéton Picon'dan yaptığı bir çeviri nedeniyle tutuklandı, yargılama sonunda beraat etti. 1965'te İÜ Film Merkezi'nde kurgusunu ve özgün müziğini de kendisinin gerçekleştirdiği *Ben Asitavandas* adlı belgesel filmi yönetti. *Meydan-Larousse Büyük Lûgat ve Ansiklopedisi*'nin çeviri bölümünü (1967-73), *Türkiye 1923-1973 Ansiklopedisi*'ni yönetti; *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*'nin genel yayın yönetmenliğini üstlendi (1986-89). Üniversiteden ayrıldıktan sonra yönettiği *Çağdaş Eleştiri* dergisinde (1982-85, 40 sayı) sanat ve edebiyat yapıtlarında saptadığı tutarsızlıkları, işlevsel olmayan öğeleri sert ve alaycı bir dille eleştiren yazılar yayımladı.

Ödül: *Ben Asitavandas* ile 1965 Padova Film Festivali'nde ikincilik ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Sükutun Hataları*, İst.: Rıza Koşkun Mtb., 1944.
Eleştiri: *Eleştiri Yazıları: 1*, İst.: Doğan Kitap, 2000; *Eleştiri Yazıları: 2*, İst.: Doğan Kitap, 2000; *Çağdaş Eleştiri - Söyleşiler Yazılar*, İst.: Doğan Kitap, 2001; *Okuyorum, Öyleyse Varım: Eleştiri Yazıları 4*, İst.: Doğan Kitap, 2002.
Çeviri: *Mahvolan Şaheser* (Balzac), İst., 1944; *Katır İnadı* (G. Guareschi), İst., 1957; *Gönülçelen* (J. D. Salinger), İst., 1967, *Bir Kış Günü, Öğleden Sonra* (M. Duras), İst., 1989.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 85.

BERFE, SÜREYYA *(İstanbul, 27 Ocak 1943 -)* Şair.

Asıl adı Hikmet Süreyya KANIPAK. Süreyya Kanıpak imzasıyla da yazdı (1965'e kadar). Nermin Hanım ile Fransızca öğretmeni Metin Kanıpak'ın oğlu. Baba tarafından Atatürk ile kan bağı vardır. Çanakkale Lisesi'ni bitirdikten (1960) sonra İÜEF Felsefe Bölümü'ne bir süre devam ettiyse de öğrenimini tamamlamadan ayrıldı. Askerliğini yedek subay öğretmen olarak yaptı; dönüşünde Arkın Yayınevi'nde çalışmaya başladı. *Asyalı* adlı bir dergide yazı işleri müdürü oldu (2 sayı, 1972). Bir ilan şirketinde ve 1976'da bir yayınevinin çocuk kitapları bölümünde çalıştı. Daha sonra reklam şirketlerinde metin yazarlığı yaptı. Foça'da yaşıyor; bir çocuk babası.

İlk şiiri 1962'de *Yön* dergisinde çıktı. Şiirlerini Süreyya Kanıpak imzasıyla 1965'e kadar *Düzlem*, *Zeren*, *Yelken*, *Türk Dili*, *Soyut* gibi dergilerde, daha sonraki şiir ve yazılarını *Papirüs*, *Yeni Dergi*, *Yazı*, *Forum*, *Oluşum*, *Soyut*, *Ant*, *Yeni Edebiyat*, *Yeni a*, *Birikim*, *Milliyet Sanat*, *Defter*, *kitap-lık*, *Gösteri* dergileriyle *Yeni Gazete* ve *Ulus* gazetelerinde yayımladı. 1966'da "Kasaba" adlı şiiriyle kazandığı Türkiye Milli Talebe Federasyonu Kültür Yarışması birincilik ödülü, tanınmasını sağladı. 1960 Kuşağı olarak anılan İ. Özel, A. Behramoğlu, E. Berköz ve R. Durbaş gibi şairler arasında yer aldı. İkinci Yeni'nin etkisiyle ilk şiirlerinde soyutlamalara eğilim duydu; kişide karıncalanma duygusu uyandıran bir envanter tutkusu, sağlam bir çağrışım şiiri, tutarlı bir görüntü sevgisi ve her şeye bakmak isteyen bir derviş tavrı olduğu belirtildi (C. Süreya).

1966'dan sonra, halk şiiri geleneğinin zengin kaynağından beslenen yeni bir şiir dili kurmanın olanaklarını aradı. Bu arayışın ürünü olan ilk şiir kitabı *Gün Ola*'da, Anadolu'nun bir köyünde kısa bir süre tanıklık ettiği bir dili ve bu dille iç içe gelişmiş olayları, durumları, koşulları yansıtmak istedi. Oldukça tartışılan bu kitabında Türkmen ve Avşar ağıtlarının, halk ozanlarının, türkülerin ve Nâzım Hikmet'in etkileri gözlendi. Daha sonraki şiirlerinde, halk şiirinin olanaklarından yararlanarak gerçekçi temaları, sağlam gözlemlerle, sıcak ve içtenlikli bir hava içinde vermeyi başardı. "Hepsi O Kadar" adlı şiiri E. Ülker ve V. Sakman tarafından bestelendi.

Ödül: "Kasaba" şiiriyle 1966 Türkiye Milli Talebe Federasyonu Kültür Yarışması Ödülü (birincilik); *Şiir Çalışmaları* ile 1992 Cemal Süreya Şiir Ödülü; *Nâbiga* ile 2001 Behçet Necatigil Şiir Ödülü; *Seni Seviyorum* ile 2002 Orhan Murat Arıburnu Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Gün Ola*, İst.: Fikir Kulüpleri Federasyonu, 1969; *Savrulan*, İst.: Yücel, 1971; *Hayat ile Şiir*, İst.: Hür, 1980; *Şiir Çalışmaları*, İst.: Can, 1992; *Ruhumun*, İst.: YKY, 1998; *Kalfa (1965-1998)*, İst.: YKY, 1999; *Seçme Şiirler*, İst.: Adam, 2001; *Nâbi-*

ga, İst.: Adam, 2001; *Seni Seviyorum*, İst.: Adam, 2002; *Foklar Söyledi Ben Yazdım*, İst.: YKY, 2005; *Çıkrık*, İst.: YKY, 2008.
Çocuk Kitabı: *İlkokullar İçin Matematik*, İst.: Milliyet, 1976; *Çocukça*, (şiirler) İst.: Can, 1982; *Eksik Alfabe*, İst.: Adam, 2003.
Kaynaklar: *BF* (10 Ekim 2000); Necatigil, *İsimler*, 85; Özkırımlı, *TEA*, I, 220; Kurdakul, *Sözlük*, 136-137; Karaalioğlu, 109; C. Süreya, *Şiir Sanatı*, S. 2 (1965); M. Öneş, *Yeni Dergi*, Eylül 1969; G. Akın, *Şiir Üzerine Notlar*, İst., 1996, s. 139-144; H. Ergülen, "Ruhumun Şiirleri", *Varlık*, S. 1096 (Ocak 1999).

BERK, İLHAN (*Manisa, 18 Kasım 1918 - Bodrum, 28 Ağustos 2008*) Şair.

Asıl adı Emrullah İlhan Birsen. N. İlhan Berk imzasını da kullandı. Hesna Hanım ile davavekili Veli Bey'in oğlu. Manisa'da 8 Eylül İlkokulu'nu ve Manisa Ortaokulu'nu bitirdi; bir söyleşisinde çocukluk yıllarını şöyle anlatır: "Çocukluğum Manisa'da geçti işte. Manisa'da, Dervişane Mahallesi'nde oturuyorduk. Altı kardeştik. Bunlardan ikisi kız, dördü erkekti. Babam, annemden ayrılıp başka bir kadınla evlenmiş, bize ağabeyim bakıyordu. Ben bu küçük evde önce ilkokula, sonra da ortaokula gittim. İlkokulun üçüncü sınıfında beni okuldan alıp mahallemize yeni taşınan bir dişçinin yanına verdiler ve ben onun yanında üç dört yıl çalıştım. İlkokul diplomasını sonradan o dişçi aldırttı bana ve yine onun gözetiminde ortaokula gittim." Ortaokuldan sonra Balıkesir Necatibey İlköğretim Okulu'ndan mezun oldu ve Giresun'un Espiye ilçesinde iki yıl ilkokul öğretmenliği yaptı. 1945'te Gazi Eğitim Ens. Fransızca Bölümü'nü bitirerek Zonguldak, Samsun ve Kırşehir'deki ortaokullarda Fransızca öğretmeni olarak çalıştı (1945-55). Daha sonra Ziraat Bankası Yayın Bürosu'nda çevirmen olarak görev yaptı (1956-69); buradan emekli oldu. Bodrum'da yaşıyordu. Seçme şiirleri İspanyolca ve Fransızcaya çevrilen şairin Dakka Üniversitesi (1987) ve Bursa Üniversitesi'nden (1988) aldığı "fahri doktorluk" unvanları bulunmaktadır. *Günaydın Yeryüzü* hakkında "komünizm propagandası" yaptığı gerekçesiyle açılan dava, daha sonra zamanaşımına uğrayarak düşmüştür.

İlk şiirlerini 1935'te Manisa Halkevi'nin *Uyanış* adlı dergisinde yayımladı. Önemli ölçüde Nâzım Hikmet etkisinde kaldığı *Güneşi Yakanların Selamı* adlı ilk kitabı da gene Manisa Halkevi yayını olarak 1935'te yayımlandı. B. Necatigil'in "Şiirimizin Evliya Çelebi'si. Kıtalar, kentler, insanlar görüyor, ölçüyor, biçiyor; denizcidir, topoğraftır, tarihçidir. Kısaca, görmüş geçirmiş bir seyyah-ı âlem", M. Fuat'ın "Sanki şiirin kırk türlü yazılacağını kanıtlamak için gelmiş", M. H. Doğan'ın "Şiiri anayasası bellemiş" diye tanımlayarak Türk şiirinde çok özgün bir yere oturttukları İ. Berk, 1935-55 yılları arasındaki yirmi yıllık döneminde, gerek *Servetifünun-Uyanış*, *Yeryüzü*, *Kaynak*, *Yeditepe* gibi dergilerde yayımladığı şiirleri, gerekse söz konusu dönemin ürünleri olan *İstanbul*, *Günaydın Yeryüzü*, *Türkiye Şarkısı* ve *Köroğlu* kitaplarında toplumcu gerçekçi anlayışa bağlı şiirler yazdı.

Bu yılların ilk ve en önemli verimi olan *İstanbul* (daha sonra *İstanbul Kitabı*) içerik ve biçim açısından toplumcu gerçekçi sanat anlayışına bağlı olduğu kadar, aynı anlayışın çok belirgin şairlerinden de etkiler taşır. İstanbul'u, sarayları, camileri, "kurşun kubbeleri", kıyı gazinolarını, meyhaneleri, kahvehaneleri, kitapçıları; işçisi, hamalı, marangoz ve tezgâhtarıyla müthiş "kalabalık" bir kent olarak kuran İ. Berk, içerikte, birebir ölçüsünde Nâzım Hikmet etkisinde kalırken, uzun dize kuruluşundan yana tavrıyla da daha çok W. Whitman etkisindedir. Destansı yönünün ağır bastığı ve "Türk Walt Whitman'ı" olarak adlandırıldığı bu dönemin ürünleri olan *Günaydın Yeryüzü* ve *Türkiye Şarkısı*, *İstanbul*'dan farklı olarak İ. Berk şiirinin "kırsal" ve "doğa"ya açıldığı şiirler olarak öne çıkar. Öğretmenlik görevi nedeniyle Anadolu'yu daha yakından tanımasının zorunlu sonucu olan söz konusu kitaplardan *Türkiye Şarkısı*, tarlası, tapanı, ırgatı, ağası, çarığı, sabanı, rüzgârı ve ovasıyla "kırsal"ı, bir başka deyişle "köy"ü ve "köy gerçeği"ni anlatır. *Günaydın Yeryüzü*'nde ise şiirlerin nesnesi köy ve köylüden çok, çiçekleri, bitkileri, bağı bahçesi, ağaçları ve dereleriyle bütün bir "doğa"dır. Toplumcu gerçekçi anlayışa bağlı olarak yazdığı son kitap olan *Köroğlu* ise gelenekten yararlandığı bir "destan" çalışmasıdır ve *İstanbul*, *Günaydın Yeryüzü* ve *Türkiye Şarkısı* adlı kitaplarında olduğu gibi, şiirsel kaygılardan çok, toplumsal kaygıların ağır bastığı bir kitap olarak öne çıkar. Sözcüklerin öncelikle anlam yönünden gözetildiği bu şiirlerde şiirin yapı sorunları, sözcük seçimi ve dize işçiliği, şiirin taşıdığı içeriğe kıyasla daha geri plandadır. Bu dönemde, bağlı olduğu sanat anlayışı ve etkilendiği şairler nedeniyle "nasıl"

söylediğinden çok "ne" söylediğini önemseyen bir şairdir; yaşadığı ülkenin sorunlarını şiirin sorunlarından çok daha önemli sayar.

Galile Denizi, İ. Berk şiirinde bir dönemi kapayıp yeni bir dönemi açan karakteriyle ayırıcı öneme sahiptir. Bundan sonraki yapıtları İkinci Yeni'den divan şiirine, kendi atlasını kurmaktan düzyazı şiirlere, aforizmalardan harfleri, nesneleri ve semtleri sevmeye dek genişleyen çok kollu bir şiir ırmağının ürünleri olarak değerlendirildi. Yaşanan köklü değişim o boyutlardadır ki, *Galile Denizi*'ne kadar gelen sürecin kitapları *Güneşi Yakanların Selamı, İstanbul, Günaydın Yeryüzü, Türkiye Şarkısı* ve *Köroğlu*, bir dönem bizzat şairin kendisi tarafından yadsınmış, "unutmak istediği kitaplar" olarak değerlendirilmiştir. *Galile Denizi*'ndeki "Saint Antoine'ın Güvercinleri" şiiriyle başlayan söz konusu dönemini, "Saint Antoine'ın Güvercinleri'yle o zamanki bu korodan (yazılan şiir kalabalığından) ayırıyorum kendimi. Şiir arayışımda bir başkalık var. Çokboyutlu, çokanlamlı, çağrışımlı, bu yüzden de (değil mi sözü geri plana atıyorum) kapalı bir şiir peşindeyim artık" diye tanımlayan İ. Berk, o tarihten başlayarak gerçeküstücülük etkisinde dil, imge ve anlam arayışlarına yönelerek şiirin başka alanlarına odaklanır.

Galile Denizi'ni izleyen *Çivi Yazısı*, *Otağ*, *Mısırkalyoniğne* hep bu arayışın izlerini taşır. Bu dönemde, kendini bütünüyle şiirin sorunları ve açılımlarına adayan İ. Berk, kendi şiir serüvenini "modern şiir"in serüveniyle birlikte ele alır ve "modern şiir"in kaynağı olarak Batı'ya yönelir; A. Rimbaud, S. Mallarmé, Ponge, E. Pound gibi şairler, ilgiyle izlediği ve şiirini etkilerine açmaktan çekinmediği şairlerdir. "Tüm şairleri akraba" sayan ve şiir serüveni boyunca kendini bütün etkilere açık tutan İ. Berk, bu serüven boyunca etkilendiği şairleri şöyle sıralıyor: "Ben, 'dünyanın en borçlu şairiyim' dediğim zaman söylemek istediğim şu: Şair ancak ve ancak sözcüklerden etkilenir ve şair gene ancak ve ancak şairlerle büyür. Ortaokulda kendime en yakın şair olarak Ahmet Haşim'i bulmuştum. Necip Fazıl'ın [Kısakürek] 'Kaldırımlar' diye çok ünlü bir şiiri vardı ama beni 'Nocturne' adındaki iki bölümlük şiiri enikonu ilgilendirmişti. Whitman'dan önce biraz Baudelaire etkisinde kaldığım kanısındayım ama büyük borcum Whitman'adır. *İstanbul Kitabı* aynı zamanda böyle bir evrenin sonucudur ve elbette ki Nâzım Hikmet etkisi de vardır. Appollinaire, o sırada okuduğum 'Zone (Bölge)' şiiriyle, bende Whitman'a benzer etkiler uyandırdı. Marksist ideolojinin bendeki etkisi arttığı için o tip şairleri merak ettim ve ilk ağızda Eluard'ı çok sevdim. Daha sonra Aragon. İşte bu yolculuğun [*Galile Denizi*] borçlu olduğum şairleri de özellikle Andre Breton ve Henri Michaux. *Âşıkane*'de beni en çok etkileyense, e. e. cummings'tir; cummings'in bendeki etkisine gelince, onun dildeki deformasyonuydu beni en çok şaşırtan. Belki bazı 'poem en porse'larda Rene Char etkisi başlamış olabilir... Bazıları kentsel bir kitap [*Atlas*] olduğu için T. S. Eliot etkisi de bulmuşlardır. Bu evrede [*Deniz Eskisi*], birdenbire Kavafis'i keşfediyorum."

Adı bir dönem İkinci Yeni akımıyla birlikte anılsa ve kendisi "İkinci Yeni'nin miladının 'Saint Antoine'ın Güvercinleri' şiiri olduğunu"nu iddia etse de, İ. Berk şiiri sürekli olarak kendi yatağında akan, kendi kurallarını kendisi getiren bir şiir olma özelliğini korumuştur. Toplumcu gerçekçi şiir anlayışını benimsediği dönemde aynı anlayışı paylaşan 40 Kuşağı şairlerinden ayrı bir çizgi izlediği gibi, İkinci Yeni'nin şairlerinden de ayrı bir düzlemde kurmuştur şiirini. Ama hiçbir akım içinde yer almamak, "tüm şairleri akraba" sayan İ. Berk için o akımlara uzak durmak anlamında değildir ve şairliğinin ilk dönemlerinde kendini toplumcu gerçekçi şiir anlayışının (Nâzım Hikmet, W. Whitman, L. Aragon, 40 Kuşağı) etkilerine açık tuttuğu gibi, İkinci Yeni akımının (bu arada "modern Batı şiiri"nin) tüm arayış ve denemelerine de açık tutmuştur. İkinci Yeni akımıyla Türk şiirinin gündemine giren şiirde dil ve anlam arayışları, dil ve sözdiziminde başvurulan "bozmalar", İ. Berk şiirinde çok daha uç noktalara ulaşmış, bir dönem, "şiirde öz'ü ve anlamı yadsıyan" bir şair olarak anılmasına yol açmıştır. Oysa İ. Berk'in, kuşağının ve günümüzün şairlerinden ayrılan en önemli özelliği sürekli dil ve anlam arayışıdır.

İlgi alanını şiirle kısıtlamayan ya da şiire malzeme sağlamak amacıyla kendini hemen hemen bütün ilgi ve etkilere açık tutan İ. Berk, ilgi alanındaki bu çeşitlilik ve zenginliği şiirine olduğu kadar düzyazılarına da yansıtmış ve bu kimliğiyle Türk edebiyatının en üretken yazarları arasında yer almıştır. Otobiyografiden günce ve denemeye kadar edebiyatın diğer alanlarında da ürün veren, B. Necatigil'in deyişiyle Türk şiirinin "uç beyi" İ. Berk, dünya şiirinden çeviri ve antolojilerle de sürekli bir "yazma mesaisi" içinde olmuş; gerçek bir yazı

âşığı olarak, "yaşadığını yazmış, yazdığını yaşamıştır." Aynı zamanda resim de yapan İ. Berk, ilk başlarda şiirlerini ve kitaplarını resimlemekle sınırlı kalan bu çabasını gittikçe daha derinleştirerek sergiler açacak bir tutkuya dönüştürmüştür. Yazmak ile boyamak arasındaki farkı "Yazmanın dışındaki tek sevinci me gelince, sanıyorum resim yapmak. Malraux söyler: 'Yazarlar mutsuz, ressamlar mutludur' diye" sözleriyle açıklar.

Ödül: *Kül* ile 1979 TDK Şiir Ödülü; *Mitologyalar*'ı eklediği kitabı *İstanbul Kitabı* ile 1980 Behçet Necatigil Şiir Ödülü; *Deniz Eskisi/Şiirin Gizli Tarihi* ile 1983 Yeditepe Şiir Armağanı; *Güzel Irmak* ile 1988 Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü (F. Edgü ile paylaştı).

Yapıtları: Şiir: *Güneşi Yakanların Selamı*, Manisa Halkevi, 1935; *İstanbul 1939-47*, Sakarya B., 1949; *Günaydın Yeryüzü*, 1952; *Türkiye Şarkısı*, 1953; *Köroğlu*, Ank.: Seçilmiş Hikâyeler Dergisi, 1955; *Galile Denizi*, İst.: Varlık, 1958; *Çivi Yazısı*, İst.: Ataç, 1960; *Otağ*, İst.: Gergedan, 1961; *Mısırkalyoniğne*, Ank.: Dost, 1962; *Âşıkane*, İst.: de, 1968; *Şenliknâme*, İst.: Yeditepe, 1972; *Taşbaskısı*, İst., 1975; *Atlas*, İst.: Ada, 1976; *Kül*, İst.: Ada, 1978; *İstanbul Kitabı 1947-80*, İst.: Ada, 1980; *Kitaplar Kitabı*, İst.: Yazko, 1981; *Deniz Eskisi*, İst.: Adam, 1982; *Şiirin Gizli Tarihi*, 1983; *Delta ve Çocuk*, İst.: Adam, 1984; *Galata*, İst.: Adam, 1985; *Güzel Irmak*, İst.: Adam, 1988; *Pera*, İst.: Adam, 1990; *Dün Dağlarda Dolaştım Evde Yoktum*, İst.: Adam, 1993; *Avluya Düşen Gölge*, İst.: Adam, 1996; *Ev*, İst.: Sel, 1997; *Çok Yaşasın Sayılar*, İst.: Adam, 1998; *Eşik 1947-1975*, (Toplu Şiirler I), İst.: YKY, 1999; *Aşk Tahtı 1976-1982*, (Toplu Şiirler II), İst.: YKY, 1999; *Akşama Doğru* 1984-1996, (Toplu Şiirler III), İst.: YKY, 1999; *Şeyler Kitabı*, İst.: YKY, 2002; *Toplu Şiirler*, İst.: YKY, 2003; *Kuşların Doğum Gününde Olacağım*, İst.: YKY, 2005; *Lettera Amarosa*, İst.: Hayy, 2005; *Adlandırılmayan Yoktur*, İst.: YKY, 2006; *Tümceler Geliyorum*, İst.: YKY, 2007.

Deneme-Günlük-Otobiyografi: *Uzun Bir Adam*, İst.: Yazko, 1982; *Şifalı Otlar Kitabı*, İst.: Karacan, 1982; *El Yazılarına Vuruyor Güneş*, İst.: Yazko, 1983; *Şairin Toprağı*, İst.: Simavi, 1992; *İnferno*, İst.: YKY, 1994; *Kanatlı At*, İst.: YKY, 1994; *Logos*, İst.: YKY, 1996; *Poetika*, İst.: YKY, 1997; *Şeyler Kitabı*, (Tipografik yorum: S. Çekiç) İst.: Sel, 1997; *Kült Kitap*, İst.: YKY, 1998; *Ben İlhan Berk'in Defteriyim*, İst.: Alkım, 2004.

Antoloji: *Başlangıcından Bugüne Beyit Mısra Antolojisi*, İst.: Varlık, 1960; *Aşk Elçisi*, Ank.: Dost, 1965; *Dünya Edebiyatından Aşk Şiirleri*, İst.: Varlık, 1968.

Çeviri: *Bellac Apollonu* (J. Giraudoux), Ank.: MEB, 1950; *Seçme Şiirler* (A. Rimbaud), İst.: de, 1962; *Yerma* (F. G. Lorca), İst.: Varlık, 1962; *Seçme Kantolar* (E. Pound), İst.: De, 1969 ; *Illuminations* (A. Rimbaud), İst.: Yeditepe, 1971; *Bernardo Alba'nın Evi* (F. G. Lorca), Ank.: Devlet Tiyatroları, 1981; *Asılı Eros*, İst.: YKY, 1996; *Gerçeküstücülük*, İst.: Varlık, 2005.

Yabancı Dillere Çevrilmiş Yapıtları: *Estambul/İstanbul*, Madrid, 1988; *Histoire Secrète de la Poésie/Şiirin Gizli Tarihi*, Paris: Arfuyen 1991; *Poemas/Şiirler*, Madrid, 1992; *Rio Hermoso/Güzel Irmak*, Madrid, 1995; *Selected Poems*, New York: Talisman, 2004; *Leaf About to Fall: Selected Poems*, İst.: Salt, 2006.

Kaynaklar: *BF* (13 Aralık 1999); Nebioğlu, 141; Necatigil, *İsimler*, 85-86; Kurdakul, *Sözlük*, 136-137; Karaalioğlu, 109-110; Özkırımlı, *TEA*, I, 221; A. Kot, "Berk, İlhan", *TDEA*, I, 400-401; M. H. Doğan, *Milliyet Sanat*, 19 Mart 1979; B. Toprak, İlhan Berk'le Söyleşi, *Yeni Düşün*, Ekim 1988; E. Ercan, *Şair Çünkü Onlar*, İst., 1990, s. 47; *Bir Usta, Bir Dünya: İlhan Berk*, İst., 1995; T. A. Balkar, "Dokunduğu Herşey Şiir...", *Cumhuriyet Kitap*, S. 261 (16 Şubat 1995); M. Cengiz, "Cesur Deneylerin Şairi...", *aynı yerde*; T. Fişekçi, "Dokunduğu Her Şeyi Şiire Çevirin Şair", *Cumhuriyet Kitap*, S. 353 (21 Kasım 1996); Ö. Sözer, "İlhan Berk'in Avluya Düşen Gölgesi", *aynı yerde*; Ö. Otçu, "İlhan Berk'le Gitmek", *Ludingirra*, S. 2 (Yaz 1997).

BERKAND, MUAZZEZ TAHSİN *(Selanik, 1315/1899 - İstanbul, 4 Ekim 1984)* Romancı.

Asıl adı Meryem Muazzez. Avukat Hasan Tahsin Bey ile Ayşe Hanım'ın kızı. Balkan Harbi'nden sonra ailece İstanbul'a göçtüler. Fransızca ve İngilizceyi özel hocalardan ders alarak öğrendi. İstanbul Feyziye Lisesi'ni bitirdi ve bir süre Kumkapı'da Fransız rahibelerin okulu Sœurs d'Assomption'da okudu. Daha sonra Kız Öğretmen Okulu'nu (Darülmuallimat) bitirdi. Üsküdar Refet Kadın ve Kasımpaşa Numune mekteplerinde Türkçe ve Fransızca öğretmenliği yaptı. Derin bir hayranlık duyduğu Halide Edip'in Suriye'de açacağı okullarda çalışmak üzere 1917'de Suriye'ye gitti ve Beyrut Kız Sultani ve Darülmuallimatı'nda iki yıl Türkçe öğretmenliği yaptı. İstanbul'a döndükten sonra birkaç yıl Şişli Terakki Lisesi'nde Fransızca ve ahlak dersleri verdi. 1925-29 arasında Milli Auto şirketinde çeviri ve yazışma işlerinde çalıştı. 1929'da Osmanlı Bankası'na geçti ve 1956'ya kadar 25 yıl boyunca bankanın Hukuk İşleri bölümünde çevirmen, daktilo-sekreter olarak çalıştı. Hiç evlenmedi.

Dönemin çeşitli gazete ve dergilerinde öyküler de yayımlamış olmakla birlikte ününü romanlarıyla sağladı. Romanları, döneminde çok geniş bir okuyucu kitlesi buldu ve defalarca basıldı. Özellikle kadın kahramanların etrafında gelişen bu romanlarda duygusallık ve aşk ön plandadır. Popülerliği oranında sanat düzeyi zayıf bulunan romanlarının bir kısmı uyarlamadır.

Yapıtlarından *Sönen Yıldız* (yön. O. Seden, 1956), *Bülbül Yuvası* (yön. N. Saydam, 1961 ve

1970), *Küçük Hanımefendi* (yön. N. Saydam, 1961; yön. E. Eğilmez, 1970), *Mağrur Kadın* (yön. B. Bolan, 1962; yön. N. Pesen, 1970), *Çiçeksiz Bahçe* (yön. Ü. Utku, 1963), *Gençlik Rüzgârı* (yön. N. Saydam, 1964), *Günah Bende mi?* (yön. K. Kan, 1964), *Yılların Ardından* (yön. Dr. A. Alyanak, 1964), *Aşk ve İntikam* (yön. S. Duru, 1965), *Garip Bir İzdivaç* (yön. N. Saydam, 1965), *Sevgim ve Gururum* (yön. S. Duru, 1965), *İftira* (yön. Ü. Utku, 1968), *Kezban* (yön. O. Aksoy, 1968), *Sabah Yıldızı* (yön. T. İnanoğlu, 1968), *Sarmaşık Güller* (yön. N. Saydam, 1968), *Saadet Güneşi* (yön. N. Saydam, 1970), *Bir Genç Kızın Romanı* (yön. S. Önal, 1971), *Mualla* (yön. N. Pesen, 1971), *Aşk Fırtınası* (yön. H. Refiğ, 1972) filme alınmıştır.

Yapıtları: Roman: *Sen ve Ben*, İst.: Resimli Ay Mtb., 1933; *Aşk Fırtınası*, İst.: Akşam Ktp., 1935; *Bahar Çiçeği*, İst.: Yeni Kitapçı, 1935; *Sonsuz Gece*, İst.: Yenlap Neşriyat, 1937; *Bir Genç Kızın Romanı*, İst.: İkbal, 1938; *O ve Kızı*, İst.: İnkılâp, 1940; *Kezban*, İst.: İnkılâp, 1941; *Muallâ*, (uyarlama) İst.: İnkılâp, 1941; *Bülbül Yuvası*, (uyarlama) İst.: İnkılâp, 1943; *Dağların Esrarı*, (uyarlama) İst.: İnkılâp, 1943; *Perdeler*, İst.: İnkılâp, 1943 (daha sonra *Kızım ve Aşkım* adıyla); *Aşk ve İntikam*, (uyarlama) İst.: İnkılâp, 1943; *Aşkla Oynanmaz*, (uyarlama) İst.: İnkılâp, 1944; *Garip Bir İzdivaç*, (uyarlama) İst.: İnkılâp, 1944; *Kalbin Sesi*, (uyarlama) İst.: İnkılâp, 1944; *Sabah Yıldızı*, (uyarlama) İst.: İnkılâp, 1944; *Saadet Güneşi*, İst.: İnkılâp, 1944; *Küçük Hanımefendi*, (uyarlama) İst.: İnkılâp, 1945; *Nişan Yüzüğü*, (uyarlama) İst.: Arif Bolat Kitabevi, 1945; *Lâle*, İst.: İnkılâp, 1945; *Çiçeksiz Bahçe*, (uyarlama) İst.: İnkılâp, 1947; *Büyük Yalan*, İst.: İnkılâp, 1948; *Çamlar Altında*, (uyarlama) İst.: İnkılâp, 1949; *Aşk Tılsımı*, İst.: Arif Bolat Kitabevi, 1949; *Gönül Yolu*, (uyarlama) İst.: İnkılâp Kitabevi, 1950; *Sarmaşık Gülleri*, İst.: İnkılâp, 1950; *Sevmek Korkusu*, İst.: İnkılâp, 1953; *Kırılan Ümitler*, 1957; *Bir Rüya Gibi*, İst.: İnkılâp, 1958; *Mağrur Kadın*, (uyarlama) İst.: İnkılâp, 1958; *Sevgim ve Gururum*, (2. bas.) İst.: İnkılâp, 1959; *Yılların Ardından*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1960; *Işık Yağmuru*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1962; *Gençlik Rüzgârı*, (2. bas.) İst.: İnkılâp ve Aka, 1963; *Kıvılcım ve Ateş*, (2. bas.) İst.: İnkılâp ve Aka, 1963; *Bir Bahar Akşamı*, İst.: Ak Kitabevi, 1966; *Bulutlar Dağılınca*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1966; *İlk Aşk*, İst.: Ak Kitabevi, 1967; *Uzayan Yollar*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1967; *Bir Gün Sabah Olacak mı*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1972; *İki Kalb Arasında*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1972; *Uğur Böceği*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1974; *Yabancı Adam*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1980.

Çeviri: *Ateşli Kalb* (Magali), İst.: İkbal Kitabevi, 1939; *Safo* (A. Daudet), İst.: Aydınlık B., ty, (2. bas. İst.: Güven B., 1940); *Hemşireler* (A. J. Cronin; L. Moralı ile), İst.: İkbal Kitabevi, 1944 (1957'de *Nöbetçi Hemşire* adıyla, İst.: Arif Bolat Kitabevi); *Jezabel/İhtiyarlamayan Kadın* (Iréne Nemirovsky), İst.: İkbal Ktp., 1943; *Evleniyorum* (J. Foldes), İst.: İnkılâp, 1945.

Kaynaklar: M. Uraz, *Kadın Şair ve Muharrirlerimiz*, İst., 1940, s. 297-298; Nebioğlu, 401; S. İleri, *Düşünce ve Duyarlık*, İst., 1982; İ. Enginün, "İki Mektup: Muazzez Tahsin Berkand-Halide Edib", *Hisar*, S. 134-135 (Mayıs-Haziran 1975); N. M. Öztürkmen, *Edibeler-Sefireler-Hanımefendiler*, İst., 1999, s. 44-48; Hazar, 37-40.

BERKİ, KÂMİL EŞFAK *(İstanbul, 17 Mayıs 1948 -)* Şair.

K. Eşfak Berki, K.E.B., Kâmil Taha Eğ, Melih Seyhun, F. Kunt, Refik Kuntsoy, Sadi Karacı imzalarını da kullandı. Hatice Münevver Hanım ile yargıç Ahmet Saadettin Berki'nin oğlu. Hukuk bilgini Ali Himmet Berki dedesidir. İlk ve orta okulu Yalova'da okuduktan sonra İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'ni (1965) ve İÜ Eczacılık Fakültesi'ni (1971) bitirdi. 1980'den beri kurucusu olduğu Binbirdirek Yayınları'nı yönetiyor. 1990'da Sezai Karakoç'un kurduğu Diriliş Partisi'nin İstanbul il yönetim kurulunda görev aldı. Evli, iki çocuk babası. İlk şiiri ("Kadın") Eskişehir'de yayımlanan *Deneme* dergisinde çıktı (1971). Şiir, deneme, eleştiri ve çevirilerini *Edebiyat, Diriliş, Yeni Sanat, Yedi İkim, Bürde, Kayıtlar, İpek Dili, İzlenim, Hece* dergilerinde yayımladı; 1977'de *Bâbıâli'de Sabah* gazetesinin edebiyat sayfalarını düzenledi. Özellikle Sezai Karakoç şiiri üzerine incelemeleri ve E. Pound çevirileri ile dikkat çekti.

Yapıtları: Şiir: *Ay Işığı ve Kervan*, İst.: Yazı, 1989; *Çocuğun Miracı*, İst.: İz, 2004.

Kaynaklar: *BF* (24 Ocak 2001); Işık, 128; C. Karal, "Ay Işığı ve Kervan", *Yönelişler*, S. 51 (Ekim 1990).

BERKÖZ, EGEMEN *(Karadeniz Ereğlisi, 13 Nisan 1941 -)* Şair.

Tam adı Yaşar Egemen Berköz. İkisi de öğretmen olan Lütfiye Hanım ile Mehmet Akif Berköz'ün oğlu. Zonguldak'ta Namık Kemal İlkokulu, Mehmet Çelikel Lisesi orta kısmı ve Bolu Lisesi'nden (1959) sonra DTCF İtalyan Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1963). Askerlik dönüşü çevirmen olarak *Cumhuriyet Ansiklopedisi*'nin kadrosunda yer aldı (1967-70). R. Durbaş, M. Öneş ve H. Aker'le birlikte *Alan 67* (4 sayı, 1965) dergisini çıkardı. Uzun süre reklam sektöründe metin yazarı olarak çalıştı (1970-97). 1998'den bu yana *Cumhuriyet* gazetesinde "Salı Kitapları" (Dünya Klasikleri Dizisi) editörlüğünü yaptı. Cumhuriyet Gazetesi Kültür Sanat sayfasını yönetiyor. PEN Yazarlar Derneği ve TYS üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli.

İlk şiiri ("Akşam") 1959'da *Yeditepe* dergisinde çıktı. Çeşitli etkilere açık görünen ilk dönem şiirleri *Dost*, *Ataç*, *Yelken*, *Evrim*, *Alan*, *Dönem*, *Yordam*, *Devinim*, *Şiir Sanatı* gibi çok sayıda dergide yayımlandı. Bu ilk çalışmalarından sonra edebi kişiliğini daha açık ortaya koyduğu şiirleri *Papirüs*, *Soyut* ve *Yeni Dergi*'de yayımlandı. Çevirileri ise *Varlık Cep*, *Yazı*, *Yeni Dergi* ve *Yeni Ufuklar*'da yer aldı. "Biçim sorununa önemle bağlı, deyişlerini kendine özgü bir biçimde yaratarak, (...) günlük yaşamı ve iç coşkusunu (acısını) usun imbiğinden geçirerek verme yolunda yürüyen" (H. Aker) bir şair olarak değerlendirildi.

İlk kitabı *Çin Askeri Ah Devran*'da yer alan şiirleri uzak bir diyarda, karlar içindeki bir dağ (Doğu) köyündeki yalnızlık şiirleri olarak değerlendirildi. Bu şiirlerinde İkinci Yeni'nin insana hep gizli bir alay havası taşır gibi gelen bulanık imge dünyası içinde belirsizleşen lirizmi de söz konusudur. İkinci kitabı *Yalnızlıklar! Yalnızlıklar!*'da mekân, şairin askerliğinin bitimiyle birlikte çetin doğa ortamından kente doğru kayar; kent bir zorunluluk ve gereklilikler artık. Ancak zaman zaman çekip gitme, savaş alanını terk etme gibi duygular da yaşanacaktır. Üçüncü şiir kitabı *Bu Kitapta Sen Neredesin?*'in (1981) en belirgin teması, *Yalnızlıklar Yalnızlıklar*'ın da ana izlediği olan "ölüm"dür.

Şiir kitaplarının yanı sıra İtalyancadan on kadar kitap ile pek çok şiir ve öykü çevirdi. Son yıllarda dergilerde az görünmekle birlikte, dengeli, duru, inceliklere yönelen şiiriyle 1960 kuşağı şairlerinin özgün adlarından biri olarak kabul edildi.

Yapıtları: Şiir: *Çin Askeri Ah Devran*, Ank.: Kardeş Mtb., 1966; *Yalnızlıklar! Yalnızlıklar!*, İst.: Cem, 1977; *Bu Kitapta Sen Nerdesin?*, Ank.: Tan, 1981; *Yalnız ve Birlikte*, (seçme şiirler) İst.: Adam, 1985; *Unutma, (Toplu Şiirler)* İst.: YKY, 2004.
Başlıca Çevirileri: *Kızıl Çöl* (Antonioni), İst.: Uğrak, 1967; *Kim* (R. Kipling), İst.: Milliyet, 1974; *Pinokyo* (C. Collodi), İst.: Milliyet, 1975; *Amarcord* (F. Fellini-T. Guerra), İst.: Milliyet, 1976; *Senin Köylerin* (C. Pavese), Ank.: Tan, 1982; *Gün Gün Üstüne* (S. Quasimodo), İst.: İyi Şeyler, 1991; *Bütün Şiirlerinden Seçmeler* (S. Quasimodo), İst.: Kavram, 1995; *Sıradan Bir Gün ve Diğer On İki Komedi* (D. Fo), İst.: Açılım, 1998; *Tepelerdeki Şeytan* (C. Pavese), İst.: Can, 2000; *Üç Kısa Oyun* (L. Pirandello), İst.: Cumhuriyet, 2000; *Xenia* (E. Montale), Ank.: İmge, 2000.
Kaynaklar: *BF* (20 Mart 2000); Necatigil, *İsimler*, 87; Özkırımlı, *TEA*, I, 222; Kurdakul, *Sözlük*, 140; Karaalioğlu, 111; *Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi*, I, 848; "Egemen Berköz'le Küçük Söyleşi", *Tan*, Mayıs 1982; R. Dara, "Egemen Berköz'ün Şiiri", *Adam Sanat*, Mart 1986; O. Kahyaoğlu, "Belli Bir Amaçla, Belli Bir Doğrultuda Kendimi Zorlayarak Şiir Yazmayı Hep Reddettim" - E. Erem, "Şiir Yazmasam Yaşamak Kolay" - Y. Kayıran, "60'lı Yıllar ile 70'li Yıllar Döneminde Bir Şair: Egemen Berköz", *Sombahar*, S. 26 (Kasım-Aralık, 1994).

BERKTAY, ALİ *(İstanbul, 2 Haziran 1960 -)* Oyun yazarı, çevirmen.

Ali Bertan imzasını da (*Kamo: Lenin'in Fedaisi* çevirisinde) kullandı. Öğretmen Solmaz Hanım ile inşaat mühendisi Prof. H. İlhan Berktay'ın oğlu. Çevirmen, yayımcı Erdoğan Berktay ile yazar Alparslan Berktay amcaları, tarihçi Halil Berktay kuzenidir. Galatarasaray Lisesi'ni bitirdi; Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nü ikinci sınıfta terk etti. Halk Oyuncuları Tiyatro Topluluğu'nda asistanlık, ışıkçılık ve oyunculuk yaptı. Paris'te çıkan *Sanat* (1987-89) dergisinin yazı kurulu üyeliğinde bulundu. Tarih Vakfı Yurt Yayınları yönetmeni olarak çalıştı (1998-2000). BEKSAV Tiyatro Atölyesi kurs yöneticisi. Serbest çevirmen. Çeviri kitapları yayımlandı. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

Çeviri ve yazılarını *Agon*, *TOBAV* ve *Evrensel Kültür* dergilerinde yayımladı. Çeşitli tiyatro uyarlamaları Ayşe Emel Mesçi tarafından sahnelendi. "Orada Bir Köy Yok Artık Uzakta" adlı şarkı sözünü Ayşe Emel Mesçi besteledi.

Ödül: *Kerbela* ile 1996 II. Yunus Emre Özgün Oyun Büyük Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Kerbela*, İst.: Mitos Boyut, 1996; *Benim Meskenim Dağlardır*, İst.: Mitos Boyut, 2003.
Araştırma: *Tiyatro, Devrim ve Meyerhold*, İst.: Mitos Boyut, 1997.
Kaynaklar: *BF* (27 Temmuz 1999).

BERKTAY, ALPARSLAN *(İzmir, 1924 -)* Öykücü.

Kabataş Erkek Lisesi'ni (1942) ve İÜ Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1948); bir süre serbest doktorluk yaptı, daha sonra Buca (İzmir) ve Süreyya Paşa (İstanbul) senatoryumlarında çalıştı. 1988-92 arasında İnsan Hakları Derneği İzmir Şubesi başkanlığını yaptı. İzmir'de yaşıyor. *Kervan*, *Yenilik*, *Yeditepe*, *Vatan*, *Ataç*, *Soyut* gibi dergi ve gazetelerde yayımlanan öyküleriyle tanındı.

Yapıtları: Öykü: *Merdiven*, 1960; *Bulutlar*, 1979.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 139.

BERKTİN, CEZMİ TAHİR *(Demirci/Manisa, 1903 - ?, 14 ekim 1970)* Şair, eğitimci.

Tahir Bey ve Hatice İsmet Hanım'ın oğlu. İlköğrenimini Alanya'da, ortaöğrenimini İzmir Amerikan Koleji'nde tamamladı (1931). Gazi Eğitim Ens. Edebiyat Şubesi'ni bitirdi (1934). Bir süre öğretmenlik, daha sonra Milli Eğitim müfettişliği yaptı. Kültürel Dış Münasebetler Bürosu, Ankara Koleji ve Etüt Araştırma Bürosu müdürlükleri görevlerinde bulundu.

Yapıtları: Şiir: *Emekleyiş*, 1933; *Bayrak*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., [1974?].
Çeviri: *Ekiskopo ve Şürekâsı* (G. Dannunzio), 1939; *Üç Köşeli Şapka* (P. A. de Alarcon), 1946; *Çocukları Anlamaları İçin Öğretmenlere Yardım* (komisyon), 1962; *İntibaksız Öğretmenin Psikolojisi* (J. B. Morgan), 1962.
Kaynaklar: Nebioğlu, 147; "Berktin, Cezmi Tahir", *TDEA*, I, 402.

BEŞE, HAKKI KÂMİL *(Araç/Kastamonu, 1899 - ?, Ocak 1982)* Öykücü.

Çiftçi Kalaycıoğlu Kâmil Ağa'nın oğludur. Mülkiye Mektebi'nden mezun oldu (1923). Fransa'da gördüğü maliye teftiş heyeti stajının ardından maliye müfettişi olarak Anadolu'nun çeşitli kentlerinde görev yaptı. Daha sonra Maliye Bakanlığı Teknik Heyeti üyesi oldu, Ticaret Bakanlığı bünyesinde Teftiş Heyeti'ni kurdu ve Başbakanlık müsteşar muavinliği yaptı. Köy Kalkınma İşleri Vakıflar Umum Müdürlüğü'nden kendi isteğiyle emekliye ayrıldı (1950) ve İstanbul'da komisyonculuk yaptı. 1960 ihtilalinden sonra Kurucu Meclis üyeliğine seçildi. Evli ve iki çocuk babasıydı. Öykülerinde Anadolu izlenimlerini yansıttı.

Yapıtları: Öykü: *Tek Çarık Yüzbaşı*, Ank.: Başbakanlık Devlet Mtb., 1946; *Kırkkanat*, İst.: Dergâh, 1976.
Oyun: *Fırıldak*, İst.: Minnetoğlu, 1969.
Diğer: *Memurlar Hakkında Muhakeme Usülleri*, Ank.: Yeni Cezaevi Mtb., 1943; *Radyo'da Üç Konuşma*, 1948; *Milletlerarası İlim Yarışması ve Haklarımız*, İst.: Hüsnütabiat Mtb., 1969.
Kaynaklar: Nebioğlu, 148; Çankaya, II-III, 909, IV, 1786; "Beşe, Hakkı Kâmil", *TDEA*, I, 408.

BEŞER, RIZA *(Arapkir/Malatya, 1922 -)* Şair.

Poyrazgil imzasını da kullandı. Fatma Hanım ile tüccar Abdulvahap Beşer'in oğlu. İlköğrenimini Arapkir'de tamamladıktan sonra çalışmak zorunda kaldığı için öğrenimine uzun süre ara verdi. Bu sebeple ortaokulu 1941'de, Balıkesir Necatibey Öğretmen Okulu'nu 1945'te bitirebildi. İlkokul öğretmenliği, okul müdürlüğü, milli eğitim memurluğu ve eğitim şefliği yaptıktan sonra emekli oldu. İLESAM üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, ilk eşinden iki çocuğu var.

İlk öyküsü 1936'da Son *Telgraf* gazetesinde, ilk şiiri 1937'de *Yedigün*'de çıktı. Şiir ve yazıları *Servetifünun-Uyanış*, *Varlık*, *Çınaraltı*, *Çığır*, *Kaynak*, *Yeni Adam*, *İnkılapçı Gençlik*, *Büyük Doğu*, *Yücel* ve *Yeditepe* dergilerinde yayımlandı. Bestelenmiş şiirleri vardır.

Yapıtları: Şiir: *Gönül Çırpınışları*, İst.: Ülkü Mtb., 1940; *Yolcuma Mektuplar*, Balıkesir Postası, 1944; *Bayrağım ve Yurdum*, Ank.: Yedek Subay B., 1946; *Sadaka*, İst.: İnkılâp, 1947; *Beyanname*, İst.: İnkılâp, 1949; *İstiklal Savaşı*, İst.: Coşkun, 1976; *Yaşam Türküsü*, İst.: Gül Mtb., 1984.
Diğer: *Milli Bayramlarımız*, İst.: Şaka Mtb., 1952; *Açık Mektup*, Adapazarı: Akşam Haberleri Mtb., 1952; *Kendini Bulan Adam*, Ank.: Ayyıldız, 1961.
Kaynaklar: *BF* (23 Aralık 1999); Nebioğlu, 148; Kurdakul, *Sözlük*, 139-140; F. R. Tuncor, "Rıza Beşer", *Yeni Defne*, Haziran 1984; E. Ütük, "Rıza Beşer ve Yaşam Türküsü", *Yeni Defne*, Haziran 1985; K. Yund, "Pastoral Yönden Beşer'in Yaşam Türküsü", *Size*, Ekim 1985.

BEŞİR FUAT *(İstanbul, 1852 – İstanbul, 6 Şubat 1887)* Düşünür, yazar.

Ailesi hakkında fazla bir bilgi yoktur. Bilinen en eski aile üyesi, baba tarafından akrabası olan Gürcü asıllı Hamdi Mehmet Paşa, Abdülhamit'in başmabeyincisidir. Babası Hurşit Paşa Adana'da mutasarrıflık yapmıştır; annesi hakkındaki tek bilgi 1886 Martında öldüğüdür. Maddi açıdan varlıklı bir ailede doğan Beşir Fuat, Fatih Rüştiyesi'nde başladığı öğrenimini babasının görevi nedeniyle gittiği Suriye'de Cizvit Mektebi'nde sürdürdü. 1867-70 yılları arasında İstanbul Askeri İdadi'deki öğreniminden sonra 1871'de girdiği Mekteb-i Hayriye'den 1873'te mezun olarak Saray'da, Sultan Abdülaziz'in yaveri olarak görev yaptı. 1875-76 Osmanlı-Sırp, 1877-78 Osmanlı-Rus savaşlarında ve 1878 Girit isyanının bastırılmasına gönüllü olarak katıldı. Beş yıl kaldığı Girit'te Almanca ve İngilizce öğrendi. İstanbul'a döndü ve 1881-84 yılları arasında kolağası rütbesiyle Harbiye Levazımat-ı Umumiye Dairesi Teftiş Komisyonu üyesiyken askerlikten istifa edip yayımcılığa başladı. 6 Şubat 1887'de, bilek damarlarını kesip, ölüme gidişi sırasında vücudunun verdiği tepki ve geçirdiği değişimleri bir kâğıda not ederek yaşamına son verdi. Eyüp Mezarlığı'nda gömülüdür.

Beşir Fuat'ın bilinen ilk yazısı *Envar-ı Zekâ* dergisinde 1883'te yayımlanmış olmakla birlikte onun yoğun yazı hayatının başladığı asıl tarih 1884'tür. Bu tarihten başlayarak çevirilerinin yanı sıra felsefeye ilişkin makalelerini kendi çıkardığı *Hâver* (Şark) ve *Güneş* adlı dergilerde yayımlar. Değişik düşünceden yazarların oluşturduğu bir kadro tarafından yayımlanan *Hâver*, birtakım fikir ayrılıkları dolayısıyla dördüncü sayıda; *Güneş* ise maddi zorluklar nedeniyle 12. sayısında kapanır. Bir buçuk ay süreyle başyazarlığını yaptığı *Ceride-i Havadis* gazetesinin bir ihbar sonucu kapatılması üzerine dönemin önde gelen gazeteleri *Tercüman-ı Hakikat* ve *Saadet*'te yazmaya başlar.

İleri derecede Fransızca, Almanca ve İngilizce bilmesi, Beşir Fuat'a, Batı'da gelişen düşünce ve sanat akımlarını günü gününe izleyebilme imkânı sağlamıştır. 1883-84 arasında daha çok çeviriler biçiminde yansıyan bu yakın izleme, özellikle 1884 tarihinden sonra telif yazıların kaleme alındığı bir verime dönüşür ve Beşir Fuat bu dönemde felsefe, fen ve fizyolojiden askerliğe varıncaya kadar bir dizi konuda düşünce yazıları yazar; aynı dönemin bir başka verimi dil, özellikle de yabancı dillerin öğretimi konusundaki çeviri kitap ve makaleleridir. Ancak Beşir Fuat'ın bu dönemdeki asıl etkinliği Namık Kemal, Recaizade Mahmud Ekrem ve Muallim Naci gibi romantizm etkisindeki şair ve yazarlara karşı E. Zola'nın natüralizmini savunması ve bu doğrultuda yürüttüğü tartışmalardır. Bu çerçevede, sanat ve felsefeye ilişkin düşüncelerini de en açık biçimde ifade imkânı bulduğu yapıtı *Viktor Hügo* adlı kitabı ise Türkiye'de yazılmış ilk eleştirel biyografi çalışmasıdır. Edebiyat tarihine "hayaliyyun hakikıyyun" (romantikler realistler) tartışması olarak geçen ve Beşir Fuat'la karşıtları arasında yer yer çok sert tartışmalara yol açan söz konusu yapıt, Zola aracılığıyla naturalizm ve gerçekçiliği de gündeme getirmiş, d'Alambert ve Diderot gibi ansiklodedistlerin yanı sıra Claude Bernard ve Auguste Comte gibi olgucu düşünürlerin Türk düşünce ve sanat ortamı tarafından tanınmasını sağlamıştır. Natüralizm ve gerçekçiliği "hayalden, mübalağadan kaçınmak; hakikati olduğu gibi aktarmak" biçiminde açıklayan Beşir Fuat, çağdaş pozitif bilimlerdeki neden-sonuç ilişkisinin edebiyata da yol göstermesi gerektiğini savunarak, bilimden kaynaklanan nesnelliğin her türlü "hayal"e olan üstünlüğünü vurgular. İki yıl sonra yayımladığı *Voltaire* biyografisi ise ağırlıklı olarak dinin tartışıldığı felsefi bir kitaptır ve Osmanlı'nın dinsiz olarak tanıdığı Voltaire'i, Hıristiyanlığın taassubuna cesaretle karşı çıkmış ve Batı'nın uygarlık düzeyine ulaşabilmesi için mücadele etmiş bir kurtarıcı olarak selamlar.

İslam dinine saygısızlık etmemekle birlikte materyalist felsefeyi benimsemiş bir ateist olan Beşir Fuat, çağdaşı Alman materyalist Ludwig Büchner'i birçok yazısında açık ya da örtük biçimde savunmuş; yaşamın maddede kendi kendine oluştuğunu, herhangi bir varlıkta her şeyden önce madde ve kuvvet bulunduğunu savunan "ilk Türk materyalist"tir. Basılmış on beş kitabı ve iki yüzden fazla makalesi bulunan Beşir Fuat, Tanzimat edebiyatının etkinliğini sürdürdüğü bir dönemde bu edebiyatın temel taşlarından biri olan romantizme yönelttiği güçlü eleştirilerle dönemi içinde çok etkili olmuş, kısa süren yazarlık yaşamına rağmen savunduğu düşünceleriyle dönemin önde gelen yazarları Ahmet Mithat, Muallim Naci ve Nabizâde Nâzım gibi yazarların edebi görüşlerinde önemli değişikliklerin oluşmasına yol açmıştır. Batı'nın önemli sanatçı ve düşünürlerinin yanı sıra ülkesinde bilinmeyen kimi düşünce ve sanat akımlarını da çağdaşlarına tanıtma gibi bir işlev üstlenmiş olan Beşir Fuat, Türk düşünce hayatına gerçekçilik ve nesnelliğin yerleşmesinde öncülük etmiştir. Genellikle kültür, özellikle de Batı kültürünün bir bütünsellik olduğunu kavramış olan Beşir Fuat, bu bütünselliği bilim ile şiir bağlamında ele alarak şu sözlerle dile getirir: "Medenî âlemde, bilim ve fen konusunda ilerleyen milletlerin yetiştirdikleri şairler ile diğer milletlerin yetiştirdikleri karşılaştırılırsa, bilimle uğraşanların, şair yetiştirmek konusunda ne kadar etkili oldukları ortaya çıkar." Güzin Dino'ya göre, "Osmanlı tefekkürünün o sıralarda ulaşabileceği en ileri noktaya ulaşmış" olan Beşir Fuat; Mehmet Kaplan'ın saptamasına göre, "son çağ Türk edebiyatında bir devri kapatarak yeni bir devir açmıştır."

Yapıtları: Dil: *Miftah-ı Bedreka-i Lisan-i Fransevî*, 1885.
Eleştirel Biyografi: *Viktor Hügo*, 1885; *Voltaire*, 1887.
Makaleler: *Beşer* (I. Kısım), 1886.
Mektup: *İntikad* (Muallim Naci ile), 1887; *Mektûbât* (Fazlı Necib ile), 1889.
Çeviri: *Cinayetin Tesiri* (E. Zola, roman) 1885; *İki Bebek* (Victor Bernard - Eugene Granger'den - tek

perdelik komedi), 1884; *Binbaşıyı Davet* (K. F. Mor – tek perdelik komedi), 1884; *Birinci Kat* (James Cobb – iki perdelik komedi) 1884; *Bedreka-i Fransevî* (sarf-gramer kısmı – Emile Otto), 1884; *Bedreka-i Fransevî* (nahiv-dilbilgisi kısmı – Emile Otto), 1884; *Almanca Muallimi* (E. Otto) 1886; *İngilizce Muallimi* (E. Otto), 1886; *Miftah-ı Usûl-i Talim* (E. Otto), 1887.

Kaynaklar: O. Okay, *İlk Türk Pozitivist ve Natüralisti Beşir Fuad*, İst., 1969; H. İnci, *Şiir ve Hakikat (Yazılar ve Tartışmalar)*, İst., 1999.

BEYATLI, YAHYA KEMAL *(Üsküp, 2 Aralık 1884 - İstanbul, 1 Kasım 1958)* Şair, yazar.

Asıl adı Ahmet Agâh. Agâh Kemal, Esrar, Mehmet Agâh, Süleyman Sadi imzalarını da kullandı. Üsküp'te bir süre belediye reisliği yapan, adliye memuru Nişli İbrahim Naci Bey ile Leskofçalı İsmail Paşazade Dilaver Bey'in kızı Nakiye Hanım'ın oğludur. Soyu hem anne, hem baba tarafından III. Mustafa dönemi Rumeli sancakbeylerinden Şehsüvar Paşa'ya dayanır. Şairin daha sonra aldığı Beyatlı soyadı da şehsüvar lakabının Türkçesidir. Büyükbabası Nişli Yunus Refet Bey'in 93 Harbi (1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı) yıllarında ailesi ve çocuk yaştaki oğlu İbrahim Naci ile beraber Bursa'ya göç ettiği, daha sonra İstanbul'a gittiği, fakat bir süre sonra yeniden Rumeli'ye dönerek Selanik'e yerleştiği bilinmektedir. İbrahim Naci Bey, Üsküp'te oturan ve hali vakti yerinde bir ailenin kızı olan Nakiye Hanım'la olan evliliği dolayısıyla Üsküp'e yerleşmiştir. Encümen-i Şuara şairlerinden Leskofçalı Galip yukarıda adı geçen İsmail Paşa'nın oğludur, dolayısıyla Yahya Kemal'in de annesinin amcası olmaktadır.

Yahya Kemal ilköğrenimine Üsküp'teki Yeni Mektep'te başladı (1889), bir süre sonra dönemine göre daha modern bir eğitim veren Mekteb-i Edeb'e girdi (1892). Üsküp İdadisi'nde başladığı öğrenimini (1895), ailece Selanik'e taşınmış olduklarından Selanik İdadisi'nde sürdürdü (1897). Yaz tatillerini anneannesi Adile Hanım'ın çiftliklerinin bulunduğu Rakofça havalisinde geçirdi. ("Açık Deniz" şiirinin baş taraflarında buradaki yaşantılarının izlenimleri yer almıştır.) O yıl annesinin ölümü ve babasının yeniden evlenmesi üzerine Üsküp'e döndüler. Ailedeki huzursuzluk yüzünden Yahya Kemal Selanik İdadisi'ne, bu defa yatılı olarak gitmek zorunda kaldı. Fakat hastalandığından yeniden Üsküp'e döndü (1900). Bu arada üvey annesiyle babası arasındaki geçimsizlik had safhaya vardığından Yahya Kemal, idadi öğrenimini tamamlaması için İstanbul'a gönderildi (Nisan 1902). Girmeyi arzu ettiği Galatasaray Sultanisi'ne kaydedilmesi, ders yılı ortası olduğu için ertesi yıla kaldı. Aynı nedenle Robert Kolej'e de yazılamadı. Bu yüzden bir süre boşlukta kaldı. Bu boşluk II. Abdülhamit'in sıkı baskı rejimine karşın dönemin siyasi akımlarına kapılması için yeterli oldu. Bu etki altında, kuşağının birçok genci gibi, bir fırsatını bularak Paris'e kaçtı (Temmuz 1903). Bir süre, öğrenimden uzak olarak Jön Türkler arasında yaşadı. Sonra Fransızcasını ilerletmek için Meaux Koleji'ne yazıldı. Döneminde pek çok Türkün okuduğu École Libre des Sciences Politiques'e devam etti. Bu arada birtakım siyasi ve edebi çevrelere girip çıktı, dönemin bazı yazarlarını ve politikacılarını tanıdı, hareketli bir hayat yaşadı. Arada, iki ay kadar, Londra'da bulundu (1906) ve o sıralarda Londra'da görev yapan Abdülhak Hâmit'le birkaç kez görüşme olanağını buldu. Fırsat buldukça Fransa'nın ve diğer Avrupa ülkelerinin birçok kentini gezdi. Dokuz yıl gibi oldukça uzun bir sürenin sonunda herhangi bir diploma sahibi olamayarak, buna karşılık zengin bir sanat, tarih ve kültür birikimiyle İstanbul'a döndü (1912). Darüşşafaka Mektebi'nde (1913), Medreset'ül-vaizin'de ve Haydarpaşa İttihat Mektepleri Lisesi'nde (1914), Heybeliada Bahriye Mektebi'nde (1916), Darülfünun Edebiyat Şubesi'nde (1916-19) tarih, uygarlık tarihi, Batı edebiyatı ve Türk edebiyatı dersleri verdi. Kaplıcalarda tedavi için bir süre Sofya'da bulundu (1921). Lozan barış görüşmelerine danışman olarak katıldı (1922). Yurda dönüşünde TBMM'ye II. dönem Urfa milletvekili olarak girdi (1923-26). Bu arada Türkiye-Suriye sınır tespit komisyonunda önemli çalışmalar yaptı (1925). Varşova (1926), Madrid (1929) ve Lizbon'da (1931) ortaelçi unvanıyla bulundu. 1933'te Türkiye'ye döndü, Yozgat mebusu olarak yeniden Meclis'e girdi (1934); Tekirdağ (1935) ve İstanbul (1942) milletvekilliği yaptı. Yeni kurulan Pakistan devleti nezdinde Türkiye'nin ilk büyükelçisi oldu (1947). 1949'da emekliye ayrılarak yurda döndü. Sık sık sağlığı bozulan Yahya Kemal bu tarihten sonra tedavi için birkaç defa Paris'e gitti, fakat tam iyileşemedi. Son aylarında yattığı Cerrahpaşa Hastanesi'nde öldü. Rumelihisarı Mezarlığı'na gömüldü.

II. Meşrutiyet yıllarında ünlenen, Cumhuriyet döneminin de en büyük şairlerinden biri sayılan Yahya Kemal'in yetişmesinde Üsküp'ün,

oradaki Yeni Mektep'in ve Mekteb-i Edeb'in, özellikle de aile içinde annesinin etkili olduğunu kendisi anılarında söyler. Edebiyata ve özel olarak şiire ilgisinin de Üsküp İdadisi'nde başladığını belirtir. Bu yıllarda Recaizade Ekrem'i, Abdülhak Hâmit'i, Muallim Naci'yi ve Ziya Paşa'yı okuduğu gibi, eski divanları da elinden düşürmediğini, hatta Esrar mahlasıyla şiirler yazdığını anlatır. "Hatıra" adlı ilk şiiri de yine bu yıllarda "Üsküp'ten A. Agâh" imzasıyla İstanbul'da çıkan *Musavver Terakki* dergisinde yayımlanır (10 Ekim 1901). İdadi öğrenimi için geldiği İstanbul'da Paris'e gidinceye kadar boş geçirdiği bir buçuk yıl içinde Cenap Şahabettin'i ve *Servet-i Fünun*'un genç şairlerini tanımıştır. *İrtika* (1902) ve *Malumat* (1903) dergilerinde Agâh Kemal imzasıyla şiirleri çıkmış, bu arada çeşitli edebiyat ve musiki meclislerine de devam etmiştir

Bu ilk özentilerin ve edebiyat duygularının uyanışından sonra Yahya Kemal'in gerek sanat ve edebiyat, gerekse tarih görüşlerinin oluşmasında Paris'te bulunduğu dokuz yılın büyük rolü olmuştur. Bir yandan o yıllarda ünleri süren Fransız romantiklerini okuyor, bir yandan da realist romancıları izliyordu. Daha yeni gruplar olan parnasyen ve sembolist şairleri bizzat ya da yapıtlarıyla tanımaya çalışıyordu. Şiirine bir kültür temeli bulmak için Fransızların aynı amaçla yaptıkları çalışmaları araştırıyor, onların ulusal tarih görüşlerinin sanat ve edebiyatlarına nasıl bir kaynak oluşturduğuna dikkat ediyordu. Dönemin ünlü tarihçileri Albert Sorel ve Camille Julien'in yazılarını ve derslerini izliyor, evlerindeki sohbetlere katılıyordu. Çeşitli yönlerde genişleyen kültürü ona edebiyatta ve tarih anlayışında yeni ufuklar açmıştı. Böylece o güne kadar beğenip taklit ettiği Servet-i Fünun şiirinden uzaklaşarak, bir süreden beri yenileşme ve sadeleşme yolunda olan Türkçe ile bir şiir dili kurmak istiyordu. Nasıl Fransızlar klasik metinlerden hareket ederek yeni Fransız şiirine ulaşmışlarsa, Türk şairi de divan şiirine yeniden hayat kazandırmanın, ondan pürüzsüz ve saf dizeler elde etmenin yollarını aramalıydı.

Yahya Kemal edebiyatın ve şiirin dışında, tarih anlayışı için de bir çıkış yolu aradı. Yüzyıllardır hüküm süren Osmanlılık düşüncesi karşısında şimdi Turan ideali uyanıyordu. Türkün ulusal tarihinin temeli bunlardan hangisi olacaktı? Tarihçi Camille Julien'in bir sözü ona yeni bir ufuk açıyordu: "Fransa toprağı bin yılda Fransız milletini yarattı." Bunu Türk tarihine uyguladı. Böylece Ziya Gökalp'in daha çok ırk temeline dayanan görüşü yerine ulusal tarih kavramını, son olarak vatan edinilmiş topraklar üzerinde başlatıyordu. Türk ulusu ile Anadolu toprağı arasında bir uygarlığın yoğrulmuş olduğuna inanıyor, Türklerin Anadolu'ya geldikten sonra ortaya koydukları yeni uygarlığı ve bunu oluşturan öğeleri tanımak gerektiğini kabul ediyordu. II. Meşrutiyet'ten birkaç yıl sonra bu duygu ve düşüncelerle Türkiye'ye dönen Yahya Kemal, şiirde Türk klasik döneminin sesiyle örnekler vermeye başladı. *Eski Şiirin Rüzgârıyla* adlı kitabındaki şiirlerinin büyük bir kısmı bu yılların arayışını yansıtır. Bir taraftan da *Peyam-ı Edebî* (1919), *İleri* (1919-21), *Tevhid-i Efkâr* (1920-21), *Payitaht* (1921), *Yarın* (1921-22) gazetelerinde tarih ve edebiyata dair görüşlerini makaleler halinde yayımlıyordu. Bundan bir süre sonra Anadolu'da başlayan Milli Mücadele'yi aynı gazetelerde ve *Dergâh* (1921) dergisinde çıkan yazılarıyla destekledi. (Ölümünden sonra bu makalelerden Milli Mücadele'den önce yazdıkları *Edebiyata Dair*, Milli Mücadele yıllarında yazdıkları *Eğil Dağlar* kitapları içinde yer almıştır.)

Milletvekilliği ve elçilik yıllarını olduğu kadar, emeklilik dönemini de daha çok çevresindekilerle tarih ve edebiyat üzerine sohbetler ve konferanslarla geçiren Yahya Kemal, şiirlerini yalnızca dergilerde ve bazı günlük gazetelerde yayımlamıştır. Ölümünden sonra yakın dostu Nihat Sami Banarlı'nın çabalarıyla kurulan Yahya Kemal Enstitüsü bütün şiirlerini, düzyazılarını, anılarını ve mektuplarını 13 kitap halinde yayımlamıştır. Bunların 10'u Banarlı'nın sağlığında, geri kalan 3'ü de ölümünden sonra çıkmıştır. Banarlı'nın ifadesine göre, Yahya Kemal'in şiir kitapları, kendi tavsiyeleri ve istekleri dikkate alınarak ve kendisinin koyduğu adlar altında yayımlanmıştır. Buna göre, eski ve klasik divan tarzında olanlar *Eski Şiirin Rüzgârıyle*, Hayyam'dan çevirdikleri de içinde olmak üzere bütün rubaileri *Rubailer*, yeni tarz şiirleri de *Kendi Gök Kubbemiz* adı altında toplanmış bulunmaktadır. Yarım kalmış şiirleri, şiir taslakları ve bazı dize ve beyitleri de *Bitmemiş Şiirler* adlı kitapta bir araya getirilmiştir.

Yahya Kemal'in şiir anlayışı dil mükemmelliğine ve musikiye dayanır. Ona göre şiir

sıradan cümlelerden değil, nağmeden meydana gelir. Bu yüzden gözle ya da zihinsel bir okumadan çok, sesle okunmaya muhtaçtır. Dize bir nağme olmalıdır, bunun için de sözcüklerin kulakla seçilmesi ve böylece dizedeki yerlerinin bulunması gerekir. Bu düşünce, şairi sözcük seçiminde ve dize kompozisyonunda, birçoklarınca biçimcilik olarak değerlendirilen bir titizliğe sürüklemiştir. Gerek bu titizliği, gerekse sağlığında şiirlerini kitap haline getirmekten kaçınması, hatta çoğu kez dergilerde bile yayımlanmasındaki çekingenliği onların gözle okunması değil, dinlenmesi ve söylenmesi isteğinden doğmuş olmalıdır. Türk şiirinde neoklasik tarzın hemen hemen biricik örnekleri olarak kabul edilen eski tarz şiirlerinde ise divan şiirinin mazmunlarından ve belagatinden çok, eskinin yaşama zévki ile rintlik felsefesini dile getirmek istemiştir.

Gerek şiirlerinin, gerekse düzyazılarının içeriğindeki temel düşünce Türk ulusunu yaratan değerlerin bin yıllık bir zaman içinde (çünkü ulusal tarihin başlangıcı olarak 1071'i, yani Malazgirt zaferini kabul ediyordu) vatan toprağında kan, ter ve gözyaşı ile oluştuğu düşüncesidir. Bu bakımdan Yahya Kemal'in kadın ve aşk temalarının ağırlığını duyurduğu şiirlerinde bile bu temalar çoğu kez estetize edilmiş tarih ve kültür değerleriyle iç içe görünür. "Fenerbahçe", "Mihriyar", "Bir Tepeden", "İstanbul'un O Yerleri" adlı şiirleri bütünüyle bu duyguların ürünüdür.

Ondaki İslami duyarlığın kaynağı, çok ileri yaşlarda bile kendisini adeta bir nostaljik duygu gibi saran Üsküp anıları içindedir. Bu anılarda, özellikle çocukluk yıllarında babasının hemen hemen hiçbir izinin olmayışı dikkat çekicidir. Buna karşılık kendi ifadesiyle "ümmi", fakat görgülü bir kadın olan annesi Nakiye Hanım gelenekten gelen bilgilerle ve bir kadın ya da anne duyarlığıyla onda ilk dini duyguları uyandırır. Çocuk Ahmet Agâh, Üsküp'ün camileri, türbeleri, evliya kabirleri arasında, dini hayatla ulusal ve yerel örf ve geleneğin birbirine karıştığı bir ortamda Yunus ilahilerinin, *Muhammediye*'lerin, *Mevlit*'lerin okunduğu bir evde, "sofuluğa mütemayil olmayan" bir Müslümanlığın lezzetini alır. Hatta bir ara, biraz da kendisinden yaşça büyük ve daha sonraları Rufai şeyhi Sadettin Efendi ile evlenecek olan Redife Hanım'a karşı hissettiği çocukça bir aşk duygusuyla şiir hevesinin birbirine karıştığı bir atmosferde, Üsküp'teki Rufai Tekkesi'ne de devam eder, bu dergâhta zikirlere katılır, ilahiler okur. Başka dergâhlara da gider, Arapça, Farsça dersleri alır. "Kaybolan Şehir" adlı şiiri bu yıllarına ait duygularını dile getirmektedir.

Yahya Kemal'in siyasi ve edebi anılarından, gerek Selanik'te, gerekse İstanbul'da siyasi sorunlara ilgisi arttıkça dini, hatta ulusal duygularının zayıfladığı sezilir. Daha Selanik'te iken, kendisi üzerinde vatan sevgisi, fakat daha çok komitacılık ve isyan duyguları uyandıran Namık Kemal ve Mizancı Murat gibi kişiliklere, bunların yapıtlarına büyük hayranlık duymaktadır. Yurda girmesi yasaklanmış olan kitap, dergi ve risaleleri Selanik'in görece denetimden uzak çevresinde bulmuş ve merakla okumuştur. İstanbul'a geldikten sonra, Batı uygarlığı, özellikle Fransa hakkında işittiği abartılı öyküler onu ulusundan ve ülkesinden soğutmaya başlar. Kendi ülkesini bir zindan, Avrupa'yı aydınlık bir dünya olarak tasarlar ve Doğulunun ahlakından nefret eder. "Paris, hayalimin üzerinde bir yıldız gibi parlıyordu" diyen genç adam, daha İstanbul'da iken dine karşı sert bir tepki duyduğunu, bu nefretin Paris'te daha da arttığını, hatta orada kilise aleyhindeki sosyalist Fransız gençlerle birtakım sokak mitinglerine katıldığını yine anılarında anlatır. Paris'te, öğrenciliğinin pek de parlak olmadığı ilk yıllarda Jön Türkler'e karışır, onların kahvehane ve lokallerdeki toplantılarına devam eder. Birbirinden çok farklı nedenlerle vatandan uzakta yaşayan ve tek ortak yanları II. Abdülhamit rejimine aleyhtarlıkları olan bu bir yığın Osmanlı arasında Hoca Kadri Efendi gibi dindar, fakat Yahya Kemal'in dostluk etmekten pek de zevk alamayacağı tiplere karşılık, zıt bir aşırılığın temsilcisi Abdullah Cevdet gibi ateistler, Doktor Nâzım gibi biraz daha ılımlı kişiler de bulunmaktaydı. Yahya Kemal'in bunlardan kopuşu Paris'teki hayatının üçüncü yılında başlar. Bu kopuşta en önemli etken, Fransız ulusal tarih felsefesine duyduğu ilgidir. Bu arayışları onda, kaybettiği dini duygularının yerini ulusal değerlerle doldurma çabasını doğurur.

II. Meşrutiyet'in ilanından birkaç yıl sonra döndüğü İstanbul'da bazı Fransız düşünce ve sanat adamlarının etkisiyle tasarladığı vatan toprağı kuramı, onu bir süre Yakup Kadri ile beraber bir "Nev-Yunanilik" fantezisine götürür. Nasıl bir zamanlar İran kültür ve uygarlığı çevresinde idiysek, şimdi de Akdeniz havzası içinde bir Greko-Romen uygarlığı ortak kültü-

rümüzün kaynağını oluşturabilirdi. "Bergama Heykeltıraşları" ve "Sicilya Kızları" adlı şiirleriyle "Bir Kitab-ı Esâtir", "Tiyatro" ve "Çamlar Altında Musahabe" dizisinden bazı makaleleri bu yılların ve bu fantezinin ürünüdür. Yahya Kemal'de kısa süren bu bocalama, Balkan ve I. Dünya savaşlarının acı gerçeğiyle sona erer. "Yol Düşüncesi" şiiri, Akdeniz uygarlığı hülyasından vatan gerçeğine dönüşün ifadesidir. Bu dönemde tarih ve uygarlık tarihi hocalığı dolayısıyla Selçuklu ve Osmanlı tarihlerine eğilen şair, birçok ulusal değer gibi, din duygusuna da yeniden döner. 1921-22 yıllarında yazdığı "Topkapı Sarayında", "Ezan ve Kur'an", "Ezansız Semtler", "Bir Rüyada Gördüğümüz Eyüp" yazıları Türk ulusunun Müslümanlığa bağlılığını, tarih, örf, mimarlık, musiki ve benzeri bin yıllık bir kültür birikiminin bakış açısından gösterir. Şiirleri arasında da en çok emek ve önem verdiği bilinen "Süleymaniye'de Bayram Sabahı" başta olmak üzere, "Itri", "Ziyaret", "Atik Valide'den İnen Sokakta", "Kocamustafapaşa" ve "Ezan-ı Muhammedî" şiirleri Yahya Kemal'in dini duygularını derin ve içten bir biçimde yansıtır.

Yapıtları: Şiir: *Kendi Gök Kubbemiz*, İst.: Yahya Kemal Ens., 1961; *Eski Şiirin Rüzgârıyla*, İst.: Yahya Kemal Ens., 1962; *Rubailer ve Hayyam Rubailerini Türkçe Söyleyiş*, İst.: Yahya Kemal Ens., 1963; *Bitmemiş Şiirler*, İst.: Yahya Kemal Ens., 1976.
Makale-Söyleşi: *Aziz İstanbul*, İst.: Yahya Kemal Ens., 1964; *Eğil Dağlar*, İst.: Yahya Kemal Ens., 1966; *Edebiyata Dair*, İst.: Yahya Kemal Ens., 1971; *Tarih Musahabeleri*, İst.: Yahya Kemal Ens., 1975.
Anı ve Mektup: *Siyasî ve Edebî Portreler*, İst.: Yahya Kemal Ens., 1968; *Çocukluğum, Gençliğim, Siyasî ve Edebî Hatıralarım*, İst.: Yahya Kemal Ens., 1973; *Mektuplar, Makaleler*, İst.: Yahya Kemal Ens., 1977; *Pek Sevgili Beybabacığım*, (haz. Nuri Akbayar) İst.: YKY, 1998.
Öykü: *Siyasi Hikâyeler*, İst.: Yahya Kemal Ens., 1968.

Kaynaklar: A. Ş. Hisar, *Yahya Kemal'e Veda*, İst., 1959; N. S. Banarlı, *Yahya Kemal Yaşarken*, İst., 1959; ay, *Yahya Kemal'in Hatıraları*, İst., 1960; ay, *Bir Dağdan Bir Dağa*, İst., 1984; S. S. Uysal, *Yahya Kemal'le Sohbetler*, İst., 1959; ay, *İşte Gerçek Yahya Kemal*, İst., 1972; H. V. Eralp, *Yahya Kemal İçin*, İst., 1959; A. H. Tanpınar, *Yahya Kemal*, İst., 1962; A. Ayda, *Yahya Kemal: Kendi Ağzından Fikirleri ve Sanat Görüşleri*, Ank., 1962; ay, *Yahya Kemal'in Fikir ve Şiir Dünyası*, Ank., 1979; H. Yücebaş, *Bütün Cepheleriyle Yahya Kemal*, İst., 1979; A. S. Ünver, *Yahya Kemal'in Dünyası*, İst., 1980; C. Tanyol, *Türk Edebiyatında Yahya Kemal*, İst., 1985; B. Ayvazoğlu, *Yahya Kemal: Eve Dönen Adam*, Ank., 1985; M. Özbalcı, *Yahya Kemal'in Duygu ve Düşünce Dünyası*, Ank., 1995; H. B. Kahraman, *Yahya Kemal Rimbaud'yu Okudu mu?*, İst., 1997; A. Kahraman, *Yahya Kemal Beyatlı*, İst., 1998; *Yahya Kemal Enstitüsü Mecmuası*, c. I, İst., 1959, c. II, İst., 1968, c. III, İst., 1988; *Ölümünün Yirmibeşinci Yılında Yahya Kemal Beyatlı*, Ank., 1983; *Doğumunun 100. Yılında Yahya Kemal Beyatlı*, İst., 1984; R. Bakkal, *Tanıtamadığımız Yahya Kemal*, İst., 1998; *Yahya Kemal: Cumhuriyet Şairinin Yalnız Adam Olarak Portresi*, İst., 1998; *Türk Kimliği ve Yahya Kemal*, Ank., 1999; M. Kaplan, "Beyatlı, Yahya Kemal", *TDEA*, I, 413-418; M. O. Okay, "Beyatlı, Yahya Kemal", *DİA*, VI, 35-39; K. Yetiş, *Yahya Kemal, I: Hayatı*, İst., 1998; ay, *Yahya Kemal İçin Yazılanlar*, İst., 1998; A. Uçman, "Beyatlı, Yahya Kemal", *YYOA*, I, 318-320; T. Abacı, *Yahya Kemal ve Ahmet Hamdi Tanpınar'da Müzik*, İst., 2002; K. Bek, *Yahya Kemal Beyatlı: Yaşamı ve Yapıtlarını Okuma Kılavuzu*, İst., 2002.

BEYSANOĞLU, ŞEVKET *(Kemerseki Yaylası/Diyarbakır, 1 Ağustos 1920 - Ankara, 23 Nisan 2003)* Folklor ve halk edebiyatı araştırmacısı, tarihçi, şair, gazeteci.

Soyadı 1942'ye kadar KAVUT olduğundan yazılarına Şevket Kavut ya da A. Şevket Kavut diye imza atmıştır. Sonra mahkeme kararıyla değişiklik yaparak Beysanoğlu soyadını aldı. Bazı yazılarında Dr. S. Keleş, Şevket Mollaahmedoğlu, Dr. Doğu Cansın, Ş. Taşkın Vural takma adlarını kullandı.

Diyarbakırlı Molla Ahmed Efendi ile Esma Hanım'ın oğlu. Diyarbakır'da İsmat Paşa İlkokulu'nu (1932), Diyarbakır Lisesi'ni (1938), AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1942). Hâkimlik stajını Diyarbakır'da yaptı, askeri hâkim olarak askerlik görevini tamamladıktan sonra 1946'da Başkale hâkim yardımcılığına, 1948'de de Avanos Asliye Ceza hâkimliğine atandı. 1950 Eylülünde memurluktan ayrılarak Diyarbakır'da serbest avukat olarak çalışmaya başladı. 1968'de Ankara'ya yerleşti. 1978'de avukatlığı bıraktı ve kendisini araştırmalara, dernek ve vakıf çalışmalarına verdi. Evli ve dört çocuk babasıydı.

1952-54 arasında *Şark Postası*, 1956-57 arasında da *Diyarbakır* gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 1956 Eylülünde *Kara-Amid* dergisini çıkarmaya başladı (15 sayı). Kasım 1974'ten beri Ziya Gökalp Derneği'nin organı olan *Ziya Gökalp* dergisini çıkarmaktadır. Diyarbakır ve Ankara'da Diyarbakır ve çevresiyle ilgili birçok dernek ve vakfın kuruluşunda, yönetiminde ve etkinliklerinde görev almıştır.

Diyarbekir gazetesinde yayımlanan "Hasret" başlıklı şiir ile yazı hayatına atıldı. Sonraki yıllarda da gazete ve dergilerde birçok şiiri yayımlanmıştır. İlk yazıları Diyarbakır Halke-

vi'nin yayın organı olan *Karacadağ* dergisinde çıkmış (1936), 10 yıl süreyle bu dergide yazı yazmaya devam etmiştir. 65 yıllık yayın hayatında pek çok gazete ve dergide şiirler, makaleler yayımlayan Beysanoğlu, Diyarbakır'ın tarihi, folkloru, halk edebiyatı ve ünlü kişileri konusunda değinmedik konu bırakmamıştır.

Son basımıyla üç cilt haline getirilen *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları,* bu çevreden yetişen 600'e yakın kişinin biyografisini içerir ve güvenilir bir kaynak olarak araştırmacılar tarafından kullanılır.

Diyarbakır şehrinin tarihiyle ilgili araştırmaları, folklor ve halk edebiyatıyla ilgili derlemeleri, buradan yetişen ünlü kişilerle ilgili monografileri bu eski kültür merkezinin tanınmasında ve sürekli gündemde kalmasında etkili olmuştur. Özellikle Süleyman Nazif, Ziya Gökalp, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmed Arif ve Sezai Karakoç ile ilgili çalışmaları kaynak niteliği taşımaktadır. Kendisine bu yüzden "Diyarbakır'ı Tanıtan Adam" denilmektedir.

Ödül: Türkiye Ağaç İşleri Sanatkârları Federasyonu Diyarbakır Şubesince verilen "Diyarbakır'a Yaptığı Çeşitli Hizmetlerde Gösterilen Üstün Başarı Ödülü"; Folklor Araştırmaları Kurumu'nun "İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü"; Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası'nın "Şükran Ödülü"; Dicle Üniversitesi Senatosu'nca verilen "Fahri Doktorluk" unvanı (1990).

Yapıtları: Folklor, Halk Edebiyatı: *Diyarbakır Folkloru,* 2 c., Diyarbakır: Diyarbakır Halkevi, 1943, 1946; *Diyarbakır Ağzı,* Ank.: Diyarbakır Halkevi, 1966; *İnançları, Gelenek ve Görenekleri ile Yezidîler,* Ank.: Ziya Gökalp Derneği, 1988; *İncili Çavuş'un Kimliği ve Seçme Fıkraları,* Ank., 1990; *Diyarbakır Folklorunda Halk Hekimliği,* (Mebrure Değer ile) Ank.: Diyarbakır Tanıtma, Kültür ve Yardımlaşma Vakfı, 1992; *Kültürümüzde Diyarbakır,* Ank.: Ziya Gökalp Derneği, 1992; *Diyarbakır Folklorunda Gelenekler, Görenekler, Âdet ve İnanmalar,* Ank.: Folklor Araştırmaları Kurumu, 1995; *Diyarbakır Musiki Folkloru,* (S. Turhan ve K. Dökmetaş ile) Ank.: Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, 1996.
Ziya Gökalp: *Ziya Gökalp'in İlk Yazı Hayatı,* İst.: Diyarbakırı Tanıtma Derneği, 1956; *Doğumunun 80.Yıldönümü Dolayısıyla Ziya Gökalp ve Ziya Gökalp Müzesi,* Ziya Gökalp İçin Yazılarlar ve Söylenenler, 4 c., Ank., Ziya Gökalp Derneği, 1964, 1974, 1978, 1984; *Anıtı Dikilecek Adam: Ziya Gökalp,* Ank.: Ziya Gökalp.Derneği, 1977; *Ziya Gökalp Külliyatı Üzerinde Bir Hesaplaşmanın Hikâyesi,* Ank.: Ziya Gökalp Derneği, 1988; *Ziya Gökalp Sosyolojisinde Dil, Kültür ve Uygarlık Kavramları,* Ank.: Ziya Gökalp Derneği, 1997.
Ziya Gökalp Külliyatı'ndan Hazırladıkları: *Hars ve Medeniyet,* Ank., 1964; *Milli Terbiye ve Maarif Meselesi,* Ank., 1964; *Çınaraltı Konuşmaları,* Ank., 1964; *Makaleler I (Diyarbekir, Peyman, Volkan Gazetelerindeki Yazılar),* İst.: Kültür Bakanlığı, 1976; *Şaki İbrahim Destanı ve Bir Kitapta Toplanmamış Şiirler,* İst.: Kültür Bakanlığı, 1976; *Makaleler IX,* İst.: Kültür Bakanlığı, 1980; *Tamamlanmamış Eserler,* c. 1, Ank.: Ziya Gökalp Derneği, 1985; *Kürt Aşiretleri Hakkında Sosyolojik Tetkikler,* İst.: Sosyal, 1992.
Şehir: *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları,* 3 c., Ank.: Diyarbakır Tanıtma, Kültür ve Yardımlaşma Vakfı, 1957, 1959, 1978; *Diyarbakır Coğrafyası,* Ank.: Diyarbakır Tanıtma Derneği, 1962; *Bütün Cepheleriyle Diyarbakır,* İst.: Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası, 1963; *Kısaltılmış Diyarbakır Tarihi ve Âbideleri,* Ank.: Diyarbakır Tanıtma Derneği, 1963; *Diyarbakır İl Yıllığı 1967,* Ank.: Diyarbakır Valiliği, 1967; *Basın ve Yayın Dünyamızda Diyarbakır,* Ank., 1970; *Cumhuriyetin 50. Yılında Diyarbakır. 1973 İl Yıllığı,* Ank.: Diyarbakır Valiliği, 1973; *Diyarbakır'ım,* 2 c., Ank., 1982, 1986; *Diyarbakır'da Gömülü Meşhur Adamlar,* Ank., 1985; *Anıtları ve Kitabeleriyle Diyarbakır Tarihi,* 2 c., Ank.: Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, 1987, 1990; *Diyarbakır Bibliyografyası,* 1. c., Ank.: Diyarbakır, Tanıtma, Kültür ve Yardımlaşma Vakfı, 1998; *Diyarbakır: Müze Şehir,* (M. Sabri Koz ve Emin Nedret İşli ile) İst.: YKY, 1999.
Monografi: *Cahit Sıtkı Tarancı; Hayatı, Sanatı, Seçme Şiirleri, Hikâye ve Diğer Yazıları,* Ank.: Diyarbakır Tanıtma ve Turizm Derneği, 1969; *Kadın Şairlerimizden Sırrî ve Divançesi,* Ank.: Diyarbakır Halkevi, 1969; *Doğumunun 100. Yılında Süleyman Nazif: Hayatı, Eserleri, Eserlerinden Seçmeler,* Ank.: Diyarbakır Tanıtma ve Turizm Derneği, 1970; *Mustafa Adil Özder Bibliyografyası,* Ank.: Ziya Gökalp Derneği, 1986; *Ahmed Arif,* (V. Timuroğlu ile) Ank.: Diyarbakır Tanıtma, Kültür ve Yardımlaşma Vakfı, 1992; *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının Diyarbakırlı Üç Büyük Şairi: Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmed Arif, Sezai Karakoç,* Ank.: Ziya Gökalp Derneği, 1997;
Kaynaklar: S. Ömerli, *Yazarlık Hayatının Ellinci Yıldönümünde Şevket Beysanoğlu Bibliyografyası,* Ank.: Ziya Gökalp Derneği, 1988; *Şevket Beysanoğlu,* Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, 1990; *Diyarbakır'ı Tanıtan Adam Yazar Şevket Beysanoğlu'na 70. Yaş Armağanı,* Ank.: Ziya Gökalp Derneği, 1991; "Beysanoğlu, Şevket", *TDEA,* I, 420.

BEZİRCİ, ASIM *(Erzincan, 1928 [nüfus kaydında 1927] - Sivas, 2 Temmuz 1993)* Eleştirmen, araştırmacı.

A. Toplumcu (1950), Bezircioğlu, Bülent Arıel, Fikret Arıel (1955) ve Halis Acarı (1957) imzalarını da kullandı. Refika Hanım ile demiryolu işçisi Hamdi Bezirci'nin oğlu. İlkokulu Erzincan'da okudu. Erzincan depreminin (1939) ardından ailesiyle birlikte bir yıl Mersin'de kaldıktan sonra tekrar Erzincan'a döndüler. Mersin'de başladığı ortaöğrenimini

parasız yatılı olarak Erzurum'da tamamladı (1946); İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1950). 1950'den itibaren *Gerçek* gazetesinde A. Toplumcu takma adıyla siyasi fıkra, Bezircioğlu imzasıyla çeviri, inceleme ve röportajlar yayımladı. Türkiye Sosyalist Partisi'ne üye oldu ve partinin Merkez Komitesi'ne seçildi. 1950-56 arasında üç kez tutuklandı, bir süre hapis yattıktan sonra yargılanıp beraat etti. Bu dönemde çeşitli şirketlerde muhasebeci olarak çalışmaya başladı; 1978'de emekli oldu. H. Cöntürk ve T. Uyar'la birlikte *Dönem* dergisini (24 sayı, 1963-65) çıkardı. TYS üyesiydi. İstanbul'da yaşıyordu; 1993'te Pir Sultan Abdal Şenliği için gittiği Sivas'ta bir grup sanatçıyla birlikte kaldığı otelin ateşe verilmesi sonucu çıkan yangında hayatını kaybetti.

1955'ten itibaren *Forum*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Pazar Postası*, *a*, *Dost*, *Köprü*, *Yelken*, *Yeni Ufuklar*, *Ataç* gibi dergi ve gazetelerde yayımlanan yazılarında Fikret Arıel ve Halis Acarı takma adlarını kullandı. 1960'tan sonra kendi adıyla yazmaya başladı; *Ataç*, *Dönem*, *Yön*, *Soyut*, *Papirüs*, *Yeni Gerçek*, *Yeni Edebiyat*, *De*, *Halkın Dostları*, *Politika*, *Yeni a*, *Yeni Ortam*, *Dönemeç*, *Yazko Edebiyat*, *Varlık*, *Yeni Düşün*, *Sanat Olayı* gibi dergi ve gazetelerde yayımlanan eleştiri ve inceleme yazılarıyla tanındı. Dönemin öznel-izlenimci eleştiri yöntemine karşı nesnel-bilimsel eleştiri yöntemini savundu. Nesnel-bilimsel eleştiri kuramının öncüsü, kuramcısı ve uygulayıcısı olarak kendisine yönelik eleştirileri tartıştı. Ayrıca bu eleştiri anlayışını Marxçı eleştiri anlayışıyla birleştirme çabası içinde oldu. 1989'da F. Andaç'la yaptığı bir söyleşide "Eleştiri denemeden ayrılmalı, öznelcilikten nesnelciliğe kaymalı, izlenimlerin yerini çözümlemeler almalı, duyguların yerini gerçekler, temelsiz övgü ve yergilerin yerini sağlam ölçütler almalıydı. Bu ancak nesnel-bilimsel bir eleştiriyle gerçekleştirilebilirdi" demiştir.

Daha çok şiir, öykü ve dil üzerine yaptığı eleştiri ve inceleme çalışmalarının yanı sıra yayımlanmamış şiirleri de bulunan Bezirci Fransızcadan pek çok kitap çevirdi; Sabahattin Ali, Orhan Veli, Nâzım Hikmet, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Haşim ve Tevfik Fikret'in toplu şiirlerini yayıma hazırladı. 1963'te *Otağ*, 1968'de *Yeni Dergi*'nin açtığı soruşturmalarda "yaşayan eleştirmenlerin en beğenileni" seçildi. Ölümünün ardından *Asım Bezirci'ye Saygı* (1993) ve *Edebiyatın Kırk Ayaklı Karıncası: Asım Bezirci* (2009, haz.: A. Özyalçıner) kitapları yayımlandı.

Ödül: *Rıfat Ilgaz* monografisi ile 1989 Ferit Oğuz Bayır Düşün ve Sanat Ödülü.

Yapıtları: Eleştiri-İnceleme: *Çok Kapılı Oda*, İst.: Ataç, 1961; *Turgut Uyar-Edip Cansever*, (H. Cöntürk'le) İst.: Ataç, 1961; *Günlerin Götürdüğü Getirdiği*, (H. Cöntürk'le) İst.: Ataç, 1962; *Bilimden Yana*, İst.: Oluş, 1963 (yb *Bilimden Yana-Sosyalizme Doğru*, 1976); *Abdülhak Hâmit ve Tarık yahut Endülüs'ün Fethi*, (fakülte mezuniyet tezinin genişletilmiş basımı) İst.: Oluş, 1966; *Okudukça*, İst.: İzlem, 1967; *Orhan Veli*, İst.: Eti, 1967; *Ahmet Haşim*, İst.: Kitapçılık Ticaret Limited Şirketi, 1967; *Nurullah Ataç*, İst.: Kitapçılık Ticaret Limited Şirketi,1968; *Metin Eloğlu*, İst.: Güney, 1971; *On Şair, On Şiir*, 1971; *İkinci Yeni Olayı*, 1974 (geliştirilmiş yb İst.: Su, 1986); *Sabahattin Ali*, İst.: Oluş, 1974; *Orhan Kemal*, (H. Altınkaynak ile) İst.: Cem, 1977; *Halk, Sosyalizm, Kültür ve Edebiyat*, İst.: Sanat Emeği, 1979 (yb *Halk ve Sosyalizm İçin Kültür ve Edebiyat* adıyla, İst.: Yön, 1992); *1950 Sonrasında Hikâyecilerimiz*, İst.: AbeCe, 1980; *Abdülhak Hâmit*, İst.: Gözlem, 1982; *Pir Sultan*, 1986; *Rıfat Ilgaz*, İst.: Boyut, 1988; *Deyimlerimizin Sözlüğü*, 1990; *Oktay Akbal*, İst.: Altın Kitaplar, 1991; *Türk Halk Şiiri*, 1993; *Temele Gül Dikenler*, İst.: Çınar, 1993; *Güle Dil Verenler*, İst.: Çınar, 1993; *Nezihe Meriç*, İst.: Evrensel Basım Yayın, 1999.

Derleme: *Dünden Bugüne Türk Şiiri*, İst.: May, 1968; *Seçme Romanlar*, (R. Taner'le) İst.: Hür, 1973; *Nâzım Hikmet ve Seçme Şiirleri*, 1975; *Seçme Hikâyeler*, (R. Taner'le) 1981 (2. bas, İst.: Bilpa, 1983); *Halkımızın Diliyle Barış Şiirleri*, İst.: Su, 1986; *Şairlerimizin Diliyle Barış Şiirleri*, İst.: Su, 1987; *İnceleme ve Şiirlerle Türk-Yunan Dostluk ve Barışı*, 1987 (yb *Dost ve Barış* adıyla İst.: Anahtar, 1992); *Edebiyat Bahçesinde*, İst.: Evrensel Basım Yayın, 1998.

Çeviri: *Üç Hikâye* (G. Flaubert), 1955; *Belalı Yer* (E. Caldwell), 1959; *Varoluşçuluk* (J. P. Sartre), 1961; *Seçme Şiirler* (P. Eluard), 1961; *Sosyalizmin Işığında Bilim ve Din* (M. Cachin), 1962; *Sosyalist Gözle Toplum ve Sanat* (J. Fréville ile G. V. Plehanov), 1963; *Edebiyat Üstüne* (Alain), 1965; *Diderot* (A. Cresson), 1965; *Sosyalizmin Felsefesi* (R. Maublanc), 1966; *Dünyada ve Bizde Sendikacılık* (G. Lefranc), 1966; *Demokrasi, Barış, Sosyalizm* (J. Jaurès), 1966; *Seçme Yazılar* (J. Jaurès) 1967; *Özgürlük Sorunları* (R. Maublanc), 1968; *Pyrrhus ile Cinéas* (S. de Beauvoir), 1964; *Yeni Roman* (A. R. Grillet), 1981; *Seçmeler* (Voltaire), ?.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 88-89; Özkırımlı, *TEA*, I, 228-229; N. Ç. Berksoy, "Bezirci, Asım", *TDEA*, I, 422; Kurdakul, *Sözlük*, 143-144; Karaalioğlu, 114-115; Acaroğlu, 65-66; M. Seyda, *Edebiyat Dostları*, İst., 1970, s. 59-78; C. Gündoğdu, "Nesnel Eleştirmen Asım Bezirci İle 'Öznel' Konuşma", *Gösteri*, Ağustos 1983; A. Birkiye (haz.), *Asım Bezirci'ye Saygı*, İst., 1993; S. Sezer, "Asım Bezirci", *Cumhuriyet Kitap*, S. 538 (8 Haziran 2000); F. Andaç, "Bezirci ve Edebiyat Eleştirimiz", *aynı yerde*; K. Özer, "Bezirci'nin Araştırmak Kimliği", *aynı yerde*; N. Sancar, "Dostluk Şiirlerinin Yolunda", *aynı yerde*.

BEZMEN, NERMİN *(Antalya, 30 Nisan 1954 -)* Romancı.

Leman Hanım ile fen eksperi Vedat Ulus'un kızı. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı; 1972'de Nevada Basic High School'u, 1974'te Sekreterlik Yüksek Okulu'nu bitirdi. Yoga ve resim eğitmenliği, tezhip, minyatür, kalem işi, dekoratif duvar resimlemesi ve tezyinatı ile uğraştı. Dokuz kişisel, on bir karma sergiye katıldı. Yurt içinde ve dışındaki koleksiyonlarda resimleri var. TRT-2'de "Ondan Sonra" programını sundu. TÜRSAK (Türkiye Sinema ve Audiovisiuel Kültür Vakfı) üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk annesi. 1991'den itibaren yayımlamaya başladığı romanlarında izlenimci bir anlayışla bazı tarihsel kesitleri ele aldı.

Yapıtları: Şiir: *Uyandıran Aşk*, İst.: kendi yayını, 1991.
Roman: *Kurt Seyt ve Shura*, İst.: kendi yayını, 1992; *Kurt Seyt ve Murka*, İst.: kendi yayını, 1995; *Mengene Göçmenleri*, İst.: kendi yayını, 1995; *Bir Gece Yolculuğu*, İst.: PMR, 1999; *Aurora'nın İncileri*, İst.: Remzi, 2007; *Sırça Tuzak*, İst.: Remzi, 2007; *Bizim Gizli Bahçemizden*, İst.: Doğan, 2009.
Deneme: *Zihnimin Kanatları*, İst.: kendi yayını, 1995.
Derleme: *Türkuaz'a Dönüş*, İst.: kendi yayını, 1996; *Bir Duayenin Hatıratı*, (Fuat Bezmen'in anıları) İst.: PMR, 2000.
Öykü: *Kırk Kırık Küp*, İst.: PMR, 1999.
Kaynaklar: *BF* (5 Temmuz 1999).

BIÇAKÇI, BARIŞ *(Adana, 13 Kasım 1966 -)* Yazar.

Münevver Hanım ile sendikacı Cenan Bıçakçı'nın oğlu. İlk, orta okul ve liseyi Ankara'da tamamladı. 1992'de ODTÜ Makine Mühendisliği'nden mezun oldu. 1998'den beri TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları serisinin editörlüğünü yapıyor. Bilimsel eserler çeviriyor. Ankara'da yaşıyor, evli.

Yapıtları: Roman: *Herkes Herkesle Dostmuş Gibi...*, İst.: İletişim, 2000; *Bizim Büyük Çaresizliğimiz*, İst.: İletişim, 2004; *Baharda Yine Geliriz*, İst.: İletişim, 2006; *Bir Süre Yere Paralel Gittikten Sonra*, İst.: İletişim, 2008.
Öykü: *Veciz Sözler*, İst.: İletişim, 2002; *Aramızdaki En Kısa Mesafe*, İst.: İletişim, 2002.
Kaynaklar: *BF* (6 Mayıs 2002); M. Arslantunalı, "En Sondaki Fakir Uyak", *Virgül*, S. 35 (Kasım 2000), s. 24-26.

BIÇAKCI, HAKAN *(İstanbul, 27 Şubat 1978 -)* Yazar.

Zeynep Hanım ile Diş Hekimi Bülent Bıçakcı'nın oğlu. İstanbul'da Nurettin Teksan İlkokulu'nu (1989), Semiha Şakir Lisesi'ni (1996) bitirdi. Bilkent Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden mezun oldu (2001). 2002'den beri Reklam yazarlığı yapıyor. İstanbul'da yaşıyor, evli.

Picus, Karakalem, Akşam Kitap, Radikal iki, Radikal Kitap, Altyazı Sinema dergi ve gazetelerinde yazdı. Kendini gerçeküstücülüğe yakın hissediyor. Sanatta her zaman deneysel olanla ilgili. Çoğu eleştirmene göre "Fantastik Türk Edebiyatı" akımında yer alıyor.

Yapıtları: Roman: *Romantik Korku*, İst.: Oğlak, 2002; *Rüya Günlüğü*, İst.: Oğlak, 2003; *Boş Zaman*, İst.: Oğlak, 2004; *Bir Yaz Gecesi Kâbusu*, İst.: Oğlak, 2005; *Apartman Boşluğu*, İst.: Oğlak, 2008.
Kaynaklar: *BF* (1 Ekim 2008); A. Ö. Türkeş, "Varoluşun tek dayanağı", *Radikal Kitap* (18 Ocak 2008); E. Tezel, "Ninjalar İstanbul'da", *Radikal Kitap* (25 Kasım 2005); "Hakan Bıçakcı, yazar hayali olmaksızın" *Notos Öykü* (Nisan, 2008); E. Öztop, "Hakan Bıçakcı'yla Apartman Boşluğu üzerine" *Cumhuriyet Kitap* (7 Şubat 2008).

BILDIRKİ, OYHAN HASAN *(Söke/Aydın, 1947 -)* Öykücü.

İlk, orta ve lise Aydın'da tamamladı. Bursa Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü bitirdi (1971). AÜAJF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1991). Cide Kuzteke Ortaokulu'nda Türkçe dersi öğretmenliği yaptıktan sonra Söke'de İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nde şube müdürlüğü görevinde bulundu. Kuşadasında görev yaparken emekli oldu (1997). Bursa'da yükseköğrenimine devam ettiği yıllarda *Bursa'da Zaman* adında bir edebiyat dergisi, Söke'de Beşparmak ve Sarı Zeybek dergilerini çıkardı. Evli ve iki çocuk babası. İlk yazısı 1962'de *Aydın* gazetesinde, sonraki yazıları *Hareket*, *Adımlar*, *Alkım*, *Türk Edebiyatı* ve *Hisar* dergilerinde yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Koçaklar*, İst.: Kutluğ, 1975; *Gün Çarığı Sıkınca*, İzmir: Doğruluk Mtb., 1990; *Üçüncü Günün Öğlesi*, İzmir: Doğruluk Mtb., 1986; *Bir Başka Şafak*, 1989 (yb Ank.: MEB, 1992).
Roman: *Dönülmez Yol*, 1964; *Çanakkale Destan Destan*, İst.: Alperen, 2008.
Şiir: *Liseden Sesler*, 1964; *Atatürk Aramızda - Seçilmiş Şiirler*, Aydın: Özen Ofset, 1991; *Bütün Fidanlar Sımsıcak*, Ank.: MEB, 1994; *Ceylan Gözlüm*, Aydın: Özen Ofset, 1997; *Bulutlar Pusuda*, Söke: Damla Ofset, 2006; *El Değmedik Sevgilere Uyanmak*, Ank.: Kitap Atelyesi, 2007; *Gökyüzü Yeniden Mavileşir*, Ank.: Kitap Atelyesi, 2008.
Araştırma: *Dil Çerezleri*, Aydın: Özen Ofset, 1999.
Kaynaklar: "Bıldırki, Oyhan Hasan", *TDEA*, I, 424; Karaalioğlu, 115; Işık, 131; oyhanhbildirki.start4all.com.

BİBERCİ, KENAN *(Ankara, 10 Ocak 1965 -)* Öykücü.

Nural Hanım ile emekli subay Münir Biberci'nin oğlu. İlk öğrenimini Çankırı'da, orta öğrenimini İstanbul'da Göztepe Ortaokulu ve 50. Yıl Tahran Lisesi'nde tamamladı. İTÜ Gemi İnşaatı Bölümü mezunu. 1988'den itibaren tersanelerde gemi mühendisliği, proje şefliği, denizcilik sektöründe satış, pazarlama, danışmanlık yaptı. 2008'den beri denizcilik sektöründe genel tedarikçilik yapan bir firmanı ortağı. 1975-85 yıllarında Fenerbahçe Spor Kulübü'nde lisanslı voleybol oyunculuğu yaptı. Evli, bir kızı var; İstanbul'da yaşıyor. Öyküleri *Varlık*, *Eşik Cini* dergilerinde yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Ölmesin Ben Ölürüm*, İst.: İletişim, 2000; *Küçük Hayat Ansiklopedisi*, İst.: İletişim, 2004; *Dullar ve Reçeller*, İst.: Kanat, 2008.
Kaynaklar: *BF* (10 Ekim 2008).

BİBERYAN, ZAVEN *(İstanbul, 1921 - İstanbul, 4 Ekim 1984)* Romancı, çevirmen.

Saint Joseph Lisesi'nden sonra İstanbul Yüksek Ticaret Mektebi'nde öğrenim gördü. İstanbul ve Beyrut'taki Ermenice gazetelerde çalıştı. *Meydan-Larousse*'un redaksiyon kurulunda yer aldı. 1968 seçimlerinden sonra Türkiye İşçi Partisi'nden İstanbul Belediye Meclisi üyesi oldu. *Marmara* gazetesinde 1960'tan itibaren yayımladığı politik yazılarıyla tanındı. Ermenice yazdığı ("Üç Arkadaştık") 1945'te *Samanak* gazetesinde çıktı. Türkçe yazdığı tek romanı *Yalnızlar* ile Ermenice yazdığı diğer öykü ve romanlarında gerçekçi bir yaklaşımla birey ve toplum sorunlarını ele aldı. Fransızca ve Ermeniceden pek çok çeviri yaptı. 1984'te ülsere yakalanarak öldü. Şişli Ermeni Mezarlığı'nda gömülüdür.

Yapıtları: Roman: *Yalnızlar*, İst.: Öncü Kitabevi, 1966; *Babam Aşkale'ye Gitmedi*, (Ermeniceden) İst.: Aras, 1998.
Çeviri: *İnsanlığı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor* (J. D. Bernal vd), İst.: Payel, 1966; *Yeni Çin* (J. Locquin vd), 1966; *Halk Demokrasileri* (P. Paraf), 1968; *Balkan Harbi Tarihi* (A. Andonyan), 1975; *Ana* (M. Gorki), 1975; *Köylüler* (H. de Balzac), 1976; *Sanayi Kralı* (U. Sinclair), 1976; *Ay Vadisi* (J. London), 1977; *Tek Özgürlüğüm* (J. London), 1977.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük* (1999), 159; Z. Biberyan, *Babam Aşkale'ye Gitmedi*, İst., 1998.

BİÇEN, ASLI *(Bursa, 5 Şubat 1970 -)* Romancı, çevirmen.

Asıl adı Aslı Biçen. Gönül Hanım ile Jeofizik Muhendisi Mehmet Biçen'in kızı. İlk ve orta öğrenimini Bursa'da Özel İnal Ertekin İlkokulu'nda ve Bursa Anadolu Lisesi'nde tamamladı. Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. 1990'dan beri çevirmenlik yapıyor. William Faulkner, Charles Dickens, Julio Cortazar, Carlos Fuentes, John Fowles, Lawrence Durrell, Graham Swift gibi yazarlardan çok sayıda kitabı Türkçeye çevirdi. Kitap Çevirmenleri Meslek Birliği (ÇEVBİR) üyesi. Ebru sanatı ile ilgileniyor. İstanbul'da yaşıyor; evli.

Yapıtları: Roman: *Elime Tutun*, İst.: Metis, 2005; *İnceldiği Yerden*, İst.: Metis, 2007.
Kaynaklar: *İnceldiği Yerden*, İst.: Metis, 2007.

BİLBAŞAR, KEMAL *(Çanakkale, 1910 - İstanbul, 21 Ocak 1983)* Öykücü, romancı.

Polis komiseri Çerkez Hüsnü Naim Bey'in oğlu. Hadımköy İlkokulu (1924) ve Edirne Öğretmen Okulu'nu (1929) bitirdikten sonra Vize ve Babaeski'de iki yıl ilkokul öğretmenliği yaptı. Gazi Eğitim Enstitüsü Tarih-Coğrafya Bölümü'nden mezun oldu (1935). 1937'den emekliye ayrıldığı 1961'e kadar İzmir Karataş Ortaokulu'nda tarih öğretmenliği yaptı. Daha sonra İstanbul'a yerleşti. H. Aksan'la birlikte ortaokullar için tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi ders kitapları hazırladı.

İzmir'de Cahit Tanyol ile birlikte çıkardıkları *Aramak* (1939-40) dergisinde yayımlanan öyküleriyle dikkat çekti. İlk öyküsü ("Kaza yahut Çumacı Hazan") 1938'de *Kültür* dergisinde çıktı. Ürünlerini daha sonra *Yurt ve Dünya*, *Adımlar*, *Yürüyüş*, *Yığın*, *Yeditepe*, *Türk Dili*, *Yazko Edebiyat* dergilerinde yayımlamayı sürdürdü. Necatigil'e göre, "R. Halit Karay'la başlamış bir memleket hikâyeciliğini, hicivci ve sert bir gerçekçilik anlayışı içinde devam ettirdi." *Cemo* romanıyla ünlendi.

1942'de "Etrafımızdaki Duvar" adlı romanı *Tasvir* gazetesinde tefrika edildi. 1938-41 arasında yazdığı ve ilk iki kitabında yer alan öykülerin konusunu tek parti döneminin sorunları, eşraf, tüccar, memur ve sıradan insanlarıyla kasaba ve küçük kent insanları oluşturur. Öykücülüğünün verimli dönemi kabul edilen 1942-48 arasında yazdığı öykülerin ana temaları ise II. Dünya Savaşı'nın yarattığı bunalımlar, çok partili yaşama geçiş, demokratikleşmenin yol açtığı sorunlar, sınıfsal farklılaşma ve bunların orta sınıftan insanlar üzerindeki etkileridir. Bilbaşar'ın öykülerinde olaylarla kişiler arasında doğal bir

bağlantı vardır. Ancak bu doğallık, dilin kullanılışından gelen özellikler nedeniyle zaman zaman aksar. Diyalogların, kahramanların iç dünyalarını yansıtmaktan uzak, dilin de deyiş güzelliklerinden yoksun oluşu öyküleri anlatım bakımından tekdüzeliğe götürür.

Bilbaşar'ın çevresiyle uyumsuz bir öğretmenin öyküsünü anlattığı ilk romanı *Denizin Çağırışı* psikolojik yabancılaşmanın Türk romanındaki ilk örneği sayılarak olumlu eleştiriler aldı. Necatigil, "Yer yer Dostoyevski tiplerini ve Knut Hamsun'un *Açlık* romanının kahramanını hatırlatan grotesk ve hasta" bir kişiyi anlattığını belirtti. 1961'de yayımlanan *Ay Tutulduğu Gece*'de tarımsal ilişkilerin belirlediği kasaba ortamında balıkçılar, köylüler ve küçük üreticilerle ağa ve eşraf kesimi arasındaki çıkar çatışmaları anlatılır. *Cemo* ve *Memo*'da ise ağalık düzeni altındaki Doğu Anadolu insanının dramı yansıtılır. *Cemo*'da yöre insanları, töreler, doğa-insan ilişkileri halk hikâyelerinden esinlenen bir dil örgüsü ve masalsı bir hava içinde verilir. *Memo* da Doğu Anadolu insanının romanı olmakla birlikte, yazarın deyişiyle "Çağımıza yakışır bir sosyal düzen ve yaşayışa kavuşturulamamış olan Doğu Anadolu'nun 1925-38 arasındaki trajik serüveni, Dersim olayları" belgelere dayanarak işlenmiştir. Bilbaşar, son iki romanından *Bedoş*'ta işgal ve Mütareke yıllarını, Cumhuriyet'in kuruluşunu, Cumhuriyet'le yetişen ilk kuşağın ideallerini, *Zühre Ninem*'de ise 1900'lerin başlarında Rumeli'de yaşanan çalkantıları anlatır. Özellikle son romanlarında, konuşma dilinden ve geleneksel halk hikâyeciliği ile halk şiirinden yararlanarak oluşturduğu, kahramanlarının inandırıcılığına katkıda bulunan bir anlatım geliştirmiştir. D. Hızlan'a göre, Bilbaşar'ın kitapları "kasaba olgusunun değerlendirilmesinde edebiyat ve toplumbilim açısından paha biçilmez belgeler taşır." A. Yılmaz 1957'de bazı öykülerini ("Gelinin Muradı" adıyla) ve 1972'de *Cemo* romanını filme aldı.

Ödül: *Cemo* ile 1967 TDK Roman Ödülü; *Yeşil Gölge* ile 1968 May Roman Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Anadolu'dan Hikâyeler*, İst.: Remzi, 1939; *Cevizli Bahçe*, İzmir: Yeniyol, 1941; *Pazarlık*, 1944; *Pembe Kurt*, İst.: Yeditepe, 1953; *Köyden Kentten (Üç Buutlu Hikâyeler)*, İzmir: Kovan, 1961; *Irgatların Öfkesi*, İst.: Tekin, 1971.
Roman: *Denizin Çağırışı*, Ank.: Yurt ve Dünya, 1943; *Ay Tutulduğu Gece*, İzmir: Kovan 1961; *Cemo*, İst.: Evren, 1966; *Memo*, 2 c., İst.: Tekin, 1970-71; *Yeşil Gölge*, İst.: May, 1970; *Başka Olur Ağaların Düğünü*, İst.: Tekin, 1972; *Kölelik Dönemeci*, İst.: Tekin, 1977; *Bedoş*, İst.: Yazko, 1980; *Zühre Ninem*, İst.: Yazko, 1981.
Çocuk Kitabı: *Yonca Kız*, İst.: Milliyet, 1971; *Kurbağa Çiftliği*, İst.: Okan, 1976.
Diğer: *Medeniyetin Doğuş ve Yayılışlarında Türklerin Rolü*, İst.: Burhaneddin Mtb., 1935.
Çeviri: *Gölgedeki Zorbalar* (F. Harper), İst.: Tekin, 1973.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 89; Kurdakul, *Cumhuriyet*, 112-115; Karaalioğlu, 116; A. Uçman, "Bilbaşar, Kemal", *TDEA*, I, 428-429; Necatigil, *Eserler*, 40, 94-96, 117-118, 270, 304-305, 407-408; Alangu, *Hikâye ve Roman*, II, 273; K. Ertop, "Anıdan Romana", *Milliyet Sanat*, S. 34 (15 Ekim 1981); A.. Benk, "Kemal Bilbaşar'ın Bir Öyküsü Üstüne", *Çağdaş Eleştiri*, S. 1 (Mart 1982); Özgüç, I, 118, 459.

BİLEN, HATİCE *(Adapazarı, 29 Eylül 1951 -)* Öykücü, romancı.

Nüfus kaydında Hatice BUĞRA. Hatice Bilen Buğra imzasını da kullandı. Zeliha Hanım ile tüccar Bayram Bilen'in kızı. Tarık Buğra eşiydi. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı; 1976'da İstanbul Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü, 1992'de İÜEF Sanat Tarihi Bölümü'nü bitirdi. Aynı bölümde yüksek lisans yaptı. 1976-77'de Siirt Öğretmen Lisesi'nde öğretmenlik yaptı. İstanbul'da yaşıyor; dul. İlk öyküsü ("Göz Açıp da Gördüğüm") 1985'te *Sanat Olayı*'nda çıktı. Öykülerini *Kadınca* ve *Türk Dili* dergilerinde yayımladı. "Yeni gerçekçilik" anlayışına bağlı kaldığını belirtiyor.

Ödül: *Ayın Uysal Işığı* ile 1992 TYB Yılın Hikâyecisi Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Umursanmayan Kadınlar*, Ank.: Bilgi, 1989; *Ayın Uysal Işığı*, İst.: Ötüken, 1992.
Roman: *Aynadaki Boşluk*, İst.: Ötüken, 1995.
İnceleme: *Cumhuriyet Döneminde Resim Edebiyat İlişkisi*, İst.: Ötüken, 2000; *1914'lerden 1940'lara Türk Resim ve Romanında Gerçekçilik*, İst.: Ötüken, 2007.
Yayım: *Tarık Buğra'dan Notlar*, İst.: Ötüken, 1996.
Kaynaklar: *BF* (28 Haziran 1999).

BİLEN, MEHMET YAŞAR *(Niğde, 2 Temmuz 1947 -)* Eleştirmen.

Zarife Hanım ile ustabaşı Hamdi Bilen'in oğlu. Niğde Öğretmen Lisesi ve Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü bitirdi (1968). Ergani ve Devrek liselerinde edebiyat, İzmir'de Türkçe öğretmenliği yaptı; 1999'dan beri özel bir lisede edebiyat öğretmeni. Ankara'da *Karşı Edebiyat* dergisini (1985-96, 110

sayı) kurdu. Ortaokullar için yardımcı Türkçe ders kitapları hazırladı. TYS, Edebiyatçılar Derneği ve Atatürkçü Düşünce Derneği üyesi. İzmir'de yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiirleri ("Zila", "Gülom") 1967'de, ilk yazısı ("Olayların Getirdiği") 1968'de *Ilgaz*'da çıktı. 1972'de aldığı eleştiri ödülünden sonra deneme ve eleştiri yazılarına ağırlık verdi; ürünlerini *Yelken*, *Forum*, *Varlık*, *Yansıma*, *Dönemeç*, *Türkiye Yazıları*, *Yazko Edebiyat*, *Sanat Olayı*, *Gösteri*, *Karşı Edebiyat*, *Yaba* ve *Kıyı* dergilerinde yayımladı. Toplumcu gerçekçi bir anlayışla kaleme aldığı eleştiri ve incelemelerinde özellikle 1970'li yıllarda ortaya çıkan şair ve öykücüler üstünde durdu; "bu kuşağın gelişmesinde payı olduğu" belirtildi.

Ödül: *Kerkenez* romanı eleştirisiyle 1972 Varlık Dergisi Eleştiri Ödülü; *Yazdıkça* ile 1981 Akademi Kitabevi Eleştiri Başarı Ödülü.

Yapıtları: Deneme-Eleştiri-İnceleme: *Yazdıkça*, Kayseri: Umut, 1980; *Edebiyat İzinde*, Ank.: Kerem, 1986; *70 Kuşağı Şiirimizi Tartışıyor*, Ank.: Yaba, 1985; *Sonra Yazı Vardı*, Ank.: Karşı, 1993.
Derleme: *Açıklamalı Deyimler Sözlüğü*, İzmir: Biryay, 1996.

Kaynaklar: *BF* (1 Kasım 1999); Necatigil, *İsimler*, 89-90; Kurdakul, *Sözlük*, 145-146; A. Bezirci, *Yazko Edebiyat*, Aralık 1980; C. Süreya, *Milliyet Sanat*, 1985; M. Başaran, "Edebiyat İzinde", *Milliyet Sanat*, 15 Mart 1987; M. Uyguner, "Edebiyat İzinde", *Varlık*, Haziran 1986; A. Özer, "Öncü Bir Eleştirmen", *Kıyı*, 1986; M. Uyguner, "Sonra Yazı Vardı", *Cumhuriyet Kitap*, S. 202 (6 Ocak 1994).

BİLGEGİL, M. KAYA *(Gürün/Sivas, 1921 - İstanbul, 21 Ekim 1987)* Edebiyat tarihçisi ve araştırmacı.

Tam adı Mehmet Kaya. Gürün'de Mollavelioğlu diye tanınan bir aileye mensuptur. Üç yaşındayken babası Abdullah Bey'in, bir yıl sonra da annesi Zeliha Hanım'ın ölümü üzerine dedesinin ve dayılarının himayesinde büyüdü. İlkokulu Gürün'de (1934), ortaokulu Sivas'ta okudu. Erzurum'da başladığı lise öğrenimini İstanbul'da Kabataş Lisesi'nde bitirdi (1942). Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi olarak Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olduktan (1947) sonra İzmit, Trabzon ve Adana liseleriyle Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1951'de Paris Sorbonne Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin Mukayeseli Edebiyat Kürsüsü'nde "Lamartine'de İstanbul" konusu üzerinde hazırladığı tezle edebiyat doktoru unvanını aldı (bu tezin özet olarak Türkçe çevirisi için bak. Kaya Bilgegil, "Lamartine'e Göre İstanbul", *İstanbul Enstitüsü Dergisi*, c. I, 1955, s. 109-122). Fransa dönüşünde bir süre daha Gazi Eğitim Enstitüsü'nde öğretim görevine devam etti. Bu arada Devlet Konservatuvarı'nda diksiyon dersleri verdi. 1966'da Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne Yeni Türk Edebiyatı doçenti olarak atandı. 1970'te profesörlüğe yükseldi. Aynı üniversitenin İslami İlimler Fakültesi'nde kurucu dekan olarak görev yaptı. Daha sonra Türk Dili ve Edebiyatı bölüm başkanlığı ile Edebiyat Fakültesi dekanlığında bulundu. 1984'te İstanbul Mimar Sinan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'ne geçti. Sağlık durumu dolayısıyla 1987'de emekli oldu. Mezarı Karacaahmet'te, Encümen-i Şuara şairlerinden Osman Şems Efendi'nin kabri yakınındadır.

Öğrencilik yıllarında *Yedigün*, *Değirmen* ve *Türk Yurdu* gibi dergilerde şiirleri yayımlanan Bilgegil, hayatı boyunca şiir yazmayı sürdürmüşse de bunları kitap haline getirmemiştir. Bir araştırmacı olarak çalışmaları daha önemlidir. Henüz fakülte öğrencisi iken Darendeli saz şairi Kusurî hakkında hazırladığı, kendisinin de yayımlanmış ilk kitabı olan araştırması halk edebiyatı alanında metotlu ve bilimsel bir çalışma olarak dikkati çeker. Yine aynı yıllarda yayımladığı ve düzyazı şiir-deneme tarzının son güzel örneklerinden sayılabilecek *Cehennem Meyvası* adlı kitabının "Şiir ve Mâbâdi" adını taşıyan uzun giriş kısmı, mistik ve şairane tarafları ağır basan bir poetika metni, önemli bir şiir estetiği kuramıdır. Bilgegil'in bilimsel araştırmada verimli yılları Gazi Eğitim Enstitüsü ile Atatürk Üniversitesi'ndeki öğretim üyeliği yıllarına rastlar. Türk edebiyatının çeşitli alanlarında olduğu kadar yakın dönem siyaset tarihi üzerine de belgelere dayanan araştırmaları bulunan Bilgegil'in kitaplarının dışında akademik dergilerde ve *Kubbe Altı Akademi Mecmuası* ile *Zafer*, *Son Havadis*, *Orta Doğu* gibi gazetelerde yayımlanmış makaleleri bulunmaktadır.

Yapıtları: *XVIII. Asır Saz Şairlerinden Kusurî*, İst.: İkbal Kitabevi, 1942; *Cehennem Meyvası*, İst.: Yeni Türk Mtb., 1944; *Abdülhak Hamid'in Şiirlerinde Ledünnî Meselelerden I: Allah*, Ank.: AÜ İlahiyat Fak., 1959; *Yahya Kemal'in Şiirlerinde Din*, İst.: Osman Yalçın Mtb., 1959; *Türkçe Dilbilgisi*, Ank.: 1964; *Ziya Paşa Üzerinde Bir Araştırma*, Erzurum: Atatürk Üni., 1970; *Tevfik Fikret'in İlk Şiirleri*, Erzurum: Atatürk Üni., 1970; *Mehmed Akif, Resmi Hal Tercümesi, Basılmamış Bazı Mektup ve Manzumeleri*, 1971; *Harâbât Karşısında Namık*

Kemal, İst.: İrfan, 1972; *Şair Şinasi, Hal Tercümesi Üzerinde Küçük Bir Araştırma*, İst., 1972; *Rönesans Çağı Cihan Edebiyatında Türk Takdirkârlığı*, Erzurum: Atatürk Üni., 1973; *Yakın Çağ Türk Kültür ve Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar c. I: Yeni Osmanlılar*, Erzurum: Atatürk Üni., 1976; c. *II: Müteferrik Makaleler*, Erzurum: Atatürk Üni., 1980; *Edebiyat Bilgi ve Teorileri I: Belagat*, Erzurum: Atatürk Üni., 1980; *Türkçe Dilbilgisi*, İst.: Dergâh, 1982; *M. Kaya Bilgegil'in Makaleleri*, (haz. Zöhre Bilgegil) 1993.

Kaynaklar: M. O. Okay, "Prof. Dr. Kaya Bilgegil İçin", *Türk Dili*, S. 431 (1987), s. 263-265; ay, "Bilgegil, Mehmet Kaya", *DİA*, VI, 156-157; "Bilgegil, M. Kaya", *TDEA*, I, 430-431; "Prof. Dr. Kaya Bilgegil'e Armağan", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, Sivas, S. 5 (1997), s. 9-172.

BİLGEN, REHA *(Suruç/Şanlıurfa, 18 Eylül 1955 -)* Yazar, tiyatro yönetmeni.

Sevim Hanım ile memur İsmail Hakkı Bilgen'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı; Kadıköy Ticaret Lisesi'nden (1973) sonra girdiği Marmara Üniversitesi Almanca Bölümü'nü terk etti (1980). 1986'da kurduğu Masal Gerçek Tiyatrosu'nun yöneticisi. "Uçan Şemsiye", "Balina ile Mandalina", "Küçük Kara Balık", "Büyük Kulaklı Küçük Ayı" ve "Kuki" adlı çocuk oyunlarını uyarladı ve yönetti. Özel Tiyatro Yapımcıları Derneği (TİYAP), Tiyatro Oyuncuları Derneği (TODER), Dünya Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Örgütü (ASSİTEJ) üyesi. İstanbul'da yaşıyor; bekâr. Çocukluk ve aşk üstüne lirik ve şiirsel bir anlatı niteliğindeki *Sevda Üstüme Kaldı* tek kitabı.

Ödül: 1984 Avni Dilligil En İyi Çocuk Oyunu Ödülü; 1994 118 T Lions En İyi Çocuk Oyunu Ödülü.

Yapıtları: Anlatı: *Sevda Üstüme Kaldı*, İst.: No: 27, 1999.

Kaynaklar: *BF* (Eylül 1999).

BİLGİÇ, ŞÜKRÜ *(Kuyucak/Adıyaman, 1948 -)* Öykücü.

Malatya Lisesi ve İÜEF Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1973). Liselerde felsefe öğretmeni olarak çalıştı. 1985'te Norveç'e yerleşti. 1970'li yılların başında *Yarına Doğru* dergisinde yayımladığı öykülerle adını duyurdu. Bu dönemin ürünlerini topladığı *Yaşamaya Sevdalı* adlı kitabıyla öykü tekniğine ilişkin sorunların üstesinden geldiği kabul edildi (Kurdakul). *Yazko Edebiyat* dergisinde yer alan öykülerinde sanatını geliştirme çabasını sürdürdü.

Yapıtları: Öykü: *Yaşamaya Sevdalı*, İst.: Yarına Doğru, 1974; *Bulutlar Sevilmez mi*, İst.: Türkü, 1983; *Omuzlarımda Gurbet Yanaklarımda Nar Çiçekleri*, Ank.: Saypa, 1996.

Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 147.

BİLGİLİ, GÜLDEREN *(İstanbul, 1954 -)* Öykücü.

İstanbul Atatürk Kız Lisesi (1971) ve İTÜ Elektronik Haberleşme Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi (1975). 1977-79 arasında İngiltere'de dil öğrenimi gördü. İlk öyküsü ("Hacı Manav Sokağı") 1981'de *Sanat Olayı*'nda çıktı. *Yaşasın Edebiyat ve Gösteri* dergilerindeki öyküleri ve aldığı ödüllerle tanındı.

Ödül: "Bir Gece Yolculuğu" dosyasıyla 1986 Akademi Kitabevi Öykü Başarı Ödülü; *Bir Gece Yolculuğu* ile 1988 Sait Faik Hikâye Armağanı (M. Öztaş'la paylaştı).

Yapıtları: Öykü: *Bir Gece Yolculuğu*, İst.: Can, 1987.

Çeviri: *Cennetin Kökleri*, (Romain Gary [Emile Ajar])İst.: Can, 1989.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 90-91.

BİLGİN, A. KADİR *(Ankara, 2 Nisan 1955 -)* Şair.

Asıl adı Ali YILDIRIM. Fatma Hanım ile maliyeci Mustafa Yıldırım'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı; Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'nü bitirdi. 1983'ten beri kütüphanecilik yapıyor. Türk Kütüphaneciler Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk babası. İlk yazısı ("Şiir Nedir?") 1990'da *Yaba Öykü*'de çıktı. Şiirlerini *Broy*, *Türk Dili*, *Damar* ve *Dize* dergilerinde yayımladı. Toplumcu gerçekçi olduğunu belirtti.

Yapıtları: Şiir: *Gecenin Namlusu*, Bartın: Mayıs, 1993; *Örtüler*, Bartın: Mayıs, 1994; *Arka Bahçe: Latin Amerika Destanı*, İst.: Bumerang, 1998; *İsa Asi*, İst.: Bumerang, 1998; *Çığlık Kuşu*, İst.: Toplumsal Dönüşüm, 1998.

Kaynaklar: *BF* (19 Haziran 1999).

BİLGİNER, RECEP *(Adana, 1922 - Ankara, 17 Haziran 2005)* Oyun yazarı.

1940'ta Konya Lisesi'ni bitirdi. Bir yıl İstanbul Gazetecilik Enstitüsü'nde okudu. Askerlik dönüşü *Vatan* gazetesinde çalışmaya başladı (1944). 1946'da *Düşünce* ve 1953'te *Yeni Çağ* adlı edebiyat ve kültür dergilerini yayımladı. İstanbul Şehir Meclisi ve Daimi Encümen üyeliği (1950-55), İETT Belediye Meclisi denetçiliği (1955-60) yaptı. On yıl İstanbul Gazeteci-

ler Cemiyeti yönetim kurulu üyeliği görevini sürdürdü (1950-60). Bu yıllarda yayımcılık da yaptı; 1951-53 arasında *Akın*, 1961-63 arasında *Tasvir* adlı günlük siyasi gazeteleri çıkardı. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu üyesi olan yazar, Tiyatro ve TV Yazarları Derneği başkanlığı ve Gazeteciler Cemiyeti başkan yardımcılığı görevlerinde bulundu.

Edebiyata şiirle başlayan Bilginer daha çok oyunları ile tanındı. Türkiye'nin sosyal sorunlarını toplumcu bir anlayışla yansıtan oyunlar kaleme aldı. İstanbul Şehir Tiyatroları'nda 1964'te sahneye konulan ve büyük ilgiyle karşılanan *İsyancılar* adlı oyununda, kendi deyişiyle, yönetim çarkı ile ilişkiler içinde, haksızlığa karşı direnme silahından yoksun kalan köyün yaşamından derin çizgiler ortaya koydu. Giderek dramatik yoğunluğu artan, teknik ustalık ve etkili bir gerçekçilikle, çoğunlukla Güney Anadolu köylerinin yaşamını işledi. Bir yazısından dolayı 1947'de üç ay kadar cezaevinde kaldığı döneme ilişkin anılarını *Hapisliğim* (1981) adlı kitabında topladı. "Gazeteciden Dost" (1962), "Utanç Dünyası" (1968), "Kardeşler Köyünün Üç İhtiyarı", "Misafir", "O Kadınlar", "Sevdiğim Adam" (1990) gibi oyunlar, basılmadı. "Zaferden Sonra" (1993) adlı basılmamış bir de senaryo çalışması bulunmaktadır. *İsyancılar* (yön. A. Palay, 1965) filme alındı.

Ödül: *Utanç Dünyası* ile 1968/1969 İlhan İskender Armağanı; *Yunus Emre* ile 1976 Yunus Emre İlme Hizmet Vakfı Yunus Emre Büyük Sanat Ödülü; aynı oyunla 1980 TDK Oyun Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *İsyancılar*, İst.: Yeditepe, 1964; *Ben Devletim*, İst.:, İzlem, *Sarı Naciye*, Ank.: Devlet Tiyatroları, 1971; *Yunus Emre*, Ank.: Devlet Tiyatroları, 1976; *Parkta Bir Sonbahar Günüydü*, Ank.: Devlet Tiyatroları, 1976; *Ben Kimim*, Ank.: Devlet Tiyatroları, 1981; *Oyun Bitti*, Ank.: Devlet Tiyatroları, 1983; *Karım ve Kızım*, 1985; *Kıskanç*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1987; *Mevlana: Âşık ve Maşuk*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1992.
Şiir. *Bir Zamanlar*, 1983.
Roman: *Politikada Bir Sarı Çizmeli*, İst.: Yazko, 1980.
Anlatı-Anı: *Türkiye Reisicumhuru Celal Bayar'ın Amerika Seyahatleri*, (M. A. Bozok'la) İst.: Yalçın, 1954; *Hapishane Penceresi*, İst.: Türkiye Ticaret Postası, 1959; *Hapisliğim*, İst.: Yazko, 1981; *İnsan Bir Düşüncedir*, İst.: Yazko, 1983; *Yüreğini Sıcak Tut*, İst.: Cem, 1984; *Hapiste Bir Gazeteci*, İst.: Çağdaş, 1998; *Zenginler Hükümeti*, İst.: Dünya, 1998; *Üç İktidar Üç Hayal Kırıklığı*, İst.: Doğan, 2005.
Araştırma: *Türk Basınında Mustafa Kemal Atatürk*, (N. A. Banoğlu ve H. Bozok ile) İst.: Gazeteciler Cemiyeti, 1981.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 90; Nebioğlu, 154-155; Necatigil, *Eserler*, 202, 320; Kurdakul, *Sözlük*,149; Karaalioğlu, 117; Özgüç, I, 265.

BİLİR, ALİ F. *(Gülnar/İçel, 28 Şubat 1945 -)* Öykücü, şair.

Asıl adı Ali İhsan Bilir. Faruk Ali B., F. Ali imzalarını da kullandı. Alime Hanım ile rençper Ahmet Bilir'in oğlu. Parasız yatılı olarak Adana Erkek Lisesi'nde okudu, İÜ Eczacılık Fakültesi'ni bitirdi (1969). 1972'den beri serbest eczacı olarak çalışıyor. Edebiyatçılar Derneği ve Dil Derneği üyesi. Gülnar'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri ("Sevgi ve Ötesi") 1959'da haftalık *Yelpaze* dergisinde, ilk öyküsü ("Göçüyoruz") 1967'de *Milliyet* gazetesinin sanat ekinde yayımlandı. Şiir ve yazıları *Türk Dili*, *Çağdaş Türk Dili*, *Evrensel Kültür*, *Karşı Edebiyat*, *İnsancıl*, *Anadolu Ekini*, *Öykü-Şiir*, *Oluşum*, *Kıyı*, *AykırıSanat*, *Eşik*, *Güneş* (İsveç), *Kültür Sanat* (Kıbrıs), *Cumhuriyet Kitap*, *Dünya Kitap* dergilerinde yer aldı.

Ödül: "Gecenin Erikleri" ile 1968 May Öykü Ödülü (beğeni); "Karanlığa Çizilen Sesler" ile 1993 Orhan Kemal Öykü Ödülü (üçüncülük); *Göç Türküsü* ile 1996 İbrahim Yıldız Şiir Ödülü (mansiyon); "Ölü Balık İmgesi" ile 1998 Samim Kocagöz Öykü Yarışması (ikincilik).

Yapıtları: Öykü: *Üşüyen Sıcak Düşlerim*, İst.: E, 1994.
Şiir: *Göç Türküsü*, (Ü. Sarıaslan'ın önsözüyle) İst.: E, 1995; *Güz Anımsamaları*, İst.: E, 2003.
Eleştiri-Günce: *Eleştiriden Günceye*, İst.: E, 1996.
Kaynaklar: *BF* (14 Ağustos 1999).

BİLSEL, ŞEREF *(Rize, 1972 -)* Şair.

Asıl adı Şerafettin Bilsel. Yusuf Erten adını da kullandı. Hamdiye Hanım ile işçi emeklisi Ahmet Bilsel'in oğlu. İlk ve ortaöğrenimini Rize'de tamamladı. Dumlupınar Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu (1999). 1999'dan beri liselerde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yapıyor. *Karayel* ve *Şiir Ülkesi* dergilerini çıkardı. 2005'ten beri Cenk Gündoğdu ile birlikte *Şiir Defteri* adlı yıllığı hazırlıyor, *Sonra Edebiyat* dergisinin editörü. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Evli, bir çocuğu var; İstanbul'da yaşıyor.

İlk şiiri ("Acının Rengine Dair Duyuşlar")

Kıyı dergisinde yayımlandı (1992). *Kıyı, Fayton, Kaşgar, Yasakmeyve, Varlık, Edebiyat ve Eleştiri* dergilerinde şiir ve yazıları yayımlandı. Türk şiir geçmişine önem veren, ondan yeniyi, kendine has bir şiiri çıkartan bir anlayışı var.

Yapıtları: Şiir: *Dar Zaman Rivayetleri*, Kütahya: Üniversite Kitabevi, 1996; *Magmada Kış Mevsimi*, İst.: Papirüs, 2003; *Mecnun Dalı*, İst.: Yitik Ülke, 2007. Derleme: *Şairin Günah Defteri*, (Tozan Alkan'la) İst.: İkaros, 2008.

Kaynaklar: *BF* (15 Ekim 2008).

BİNYAZAR, ADNAN *(Diyarbakır, 7 Mart 1934 -)* Araştırmacı, denemeci, öykücü.

Pakize Hanım ile davavekili Abdülhalik Cüneyt Bey'in oğlu. Dicle Köy Enstitüsü'nü (1956) ve Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü bitirdi (1958). Bir süre Çorum ve Maraş ilköğretmen okullarında çalıştı; Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksek Okulu Türkçe Bölümü'nde okuma ve yazma tekniği dersi verdi. Bu bölüm kapatılınca (1972) önce Ankara Devlet Konservatuvarı'nda öğretmen, daha sonra Türk Tarih Kurumu'nda uzman olarak görev aldı (1973). Gazi Eğitim Enstitüsü Yabancı Diller Okulu Türkçe öğretmenliği (1974), Kültür Bakanlığı Tanıtma ve Yayınlar daire başkanlığı, TDK yayın kolu başkanlığı yaptı. 1981'de gittiği Berlin'de Eğitim Senatosu'nda çalıştı; Gymnasium'lar için Türkçe müfredat programı hazırlama kuruluna başkanlık etti; altı ciltlik *Türkçe/Dil ve Okuma Kitabı*'nı (İ. Özhan'la) ve *Öğretmen Kılavuzu*'nu hazırladı. İsveç ve İsviçre'de öğretmen yetiştirme programlarında çalıştı. *Ulusal Kültür* (1978-80) ve *Çeviri* (1978-80) dergilerinin yazı işleri müdürlüğünü üstlendi. TDK, TYS ve PEN Yazarlar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli.

İlk yazısı ("Şimşek'ten Anılar") 1960'ta *Varlık*'ta çıktı. Deneme, eleştiri ve inceleme yazılarını *Türk Dili*, *Papirüs*, *Sanat Olayı* ve *Milliyet Sanat* dergileriyle *Cumhuriyet* ve *Yeni Ortam* gazetelerinde yayımladı; öyküleri *Varlık Yıllık*'larında (1961-66) yer aldı. Sanatın toplumsal işlevini savunduğu deneme ve eleştiri yazılarıyla tanındı.

Ödül: Öğretmenler Bankası Hikâye Yarışması'nda ödül; *Ölümün Gölgesi Yok* ile 2005 Orhan Kemal Roman Ödülü.

Yapıtları: Eleştiri-Deneme-İnceleme: *Yazmak Sanatı*, (E. Özdemir'le), İst.: Varlık, 1969; *Dedem Korkut*, İst.: Milliyet, 1972 (1984'te Almancasıyla birlikte); *Toplum ve Edebiyat*, İst.: Sinan, 1973; *Kültür ve Eğitim Sorunları*, 1976; *Ozanlar Yazarlar Kitaplar*; *Türk Dilinde 25 Ünlü Eser*; *Aşık Veysel*, İst.: Tel, 1973; *Ağıt Toplumu*, İst.: May, 1979; *Elif ile Mahmut*, Oberhausen (Almanya): Ortadoğu, 1995; *15 Türk Masalı*, Oberhausen (Almanya): Ortadoğu, 1995; *Duyguların Anakarası*, İst.: Can, 2006; *Kerem ile Aslı*, İst.: Merkez, 2007; *Ozanlar Yazarlar Kitaplar*, İst.: Cumhuriyet, 2008; *Edebiyatın Dar Yolu*, İst.: Can, 2008; *Ağıt Toplumu*, İst.: Cumhuriyet, 2008.
Derleme: *Cumhuriyet'in 50. Yılında Atatürk Yolunda 40 Yıl*, İst.: Varlık, 1973; *Halk Anlatıları*, İst.: Mozaik, 1997.
Anı: *Masalını Yitiren Dev*, İst.: Can, 2001.
Roman: *Ölümün Gölgesi Yok*, İst.: Can, 2004.
Öykü: *Şairin Kedisi*, İst.: Can, 2005; *Şah Mahmet*, İst.: Can, 2009.

Kaynaklar: *BF* (2 Ağustos 1999); Necatigil, *İsimler*, 91; Ş. Beysanoğlu, "Binyazar, Adnan", *TDEA*, I, 440; Özkırımlı, *TEA*, I, 235; Kurdakul, *Sözlük*, 148; Karaalioğlu, 118.

BİRAND, HİKMET *(Karaman, 1906 - Ankara, 1972)* Yazar.

Tam adı Ahmet Hikmet Birand. İlk ve orta öğrenimini Karaman'da tamamladı; İstanbul Halkalı Yüksek Ziraat Okulu'nu bitirdikten (1927) sonra Almanya'da Bonn Üniversitesi'nde doktora yaptı (1933). Türkiye'ye döndüğünde Yüksek Ziraat Enstitüsü'nde öğretim elemanı olarak görev aldı. AÜ Fen Fakültesi Botanik Enstitüsü'ne girdi; burada profesör oldu (1938). Anadolu'nun her yöresinden topladığı bitkilerle üniversite herbaryumunu zenginleştirdi; bu herbaryumu temel alarak *Türkiye Bitkileri* (1952) adlı bir kitap hazırladı. Bilimsel çalışmalarının yanı sıra deneme ve gezi yazısı türündeki eserleriyle de tanınmıştır.

Yapıtları: Gezi: *Anadolu Manzaraları*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1957; *Kurak Çorak*, Ank.: Dernek, 1962.
Deneme: *Alıç Ağacı ile Sohbetler*, Ank.: Ongun Kardeşler Mtb., 1968.
Çeviri: *Batı ve Ortaanadolu Nebat Formationları* (K. Kranse), 1940; *Bitki Fizyolojisi Deney ve Gösterileri* (P. Claussen), 1948; *Nebatlarda Cemiyet Hayatı* (B. Blarguet), 1955.

Kaynaklar: Özkırımlı, *TEA*, I, 236.

BİRİNCİ, NİYAZİ
bak. BAHADIROĞLU, Yavuz

BİRKİYE, ATİLLA *(İstanbul, 29 Mayıs 1955 -)* Denemeci, romancı.

Elife Hanım ile memur Kemal Birkiye'nin oğlu. Tiyatro oyuncusu Mehmet Birkiye ağabeyidir. Bakırköy Lisesi'ni (1974) ve İÜEF Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1983). Çeşitli yayınevlerin-

de ve ansiklopedilerde çalıştı. 1984'te *Günümüzde Kitaplar*, 1989'da *Kavram* dergilerinin yayın yönetmenliğini yaptı. 1992'de TRT'de "Yirmibeşinci Kare" programının edebiyat danışmanlığını üstlendi, 1993'te BRT kültür programları danışmanlığını yaptı ve aynı televizyonda "Bir Kitap" adlı programı hazırlayıp sundu. PEN Yazarlar Derneği ve TYS üyesi; 1989-90 yıllarında TYS'nin genel sekreterliğini yürüttü, 1991-92 yıllarında PEN Yazarlar Derneği yönetim kurulu üyeliği yaptı. 1995'ten itibaren *Cumhuriyet* gazetesinde "Işıldak ve Yelpaze" başlığıyla haftalık köşe yazdı. Halen Referans Gazeseti'nde haftalık yazılar yazıyor. Özgür edebiyat Dergisi yayın kurulu üyesi. İstanbul Bahçeşehir Üniversitesi'nde Türk dili ve edebiyat dersleri veriyor. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk babası.

İlk yazısı 1978'de *Sanat Emeği* dergisinde yayımlandı. *Yazko Edebiyat* ve *Varlık* başta olmak üzere çeşitli dergilerde kitap tanıtma yazıları, eleştirileri ve denemeleri yer aldı. 1997'de sahneye konan *Anlat Şehrazat* müzikalinin liriklerini yazdı. Şiirsel bir dille duygularını yansıttığı aşk romanları ve "duyarlı deneme" olarak adlandırdığı yazılarıyla tanındı.

Yapıtları: Deneme: *Düşünceler Sözler Yazılar*, İst.: Birim, 1984; *Kırmızı Bir Karanfil*, İst.: Kavram, 1988; *80'lerden 90'a*, İst.: Cem, 1990; *Bir Aşk Denemesi*, İst.: Afa, 1991; *Aşk Bir Irmaktır*, İst.: Özgür, 1993; *Hep Sonbaharı Yaşadık*, İst.: Özgür, 1994; *Yaşamın Kendisidir Aşk*, İst.: Assos, 2000; *Yanıtsız Mektuplarda Hicran*, İst.: T. İş Bankası, 2003; *Roman'tik Bir Yolculuk*, İst.: Plan B, 2005; *Ben Hep Seni Yazdım*, İst.: Özgür, 2008.

Roman: *Son Yemek*, İst.: Afa, 1993; *Soldan Sağa*, İst.: Afa, 1995; *Bir Aşk Bilmecesini Nasıl Çözersiniz?*, İst.: Özgür, 1999; *Aşkım Bir Yağmur Damlası Gül Yaprağında*, İst.: Asos, 2000; *Bir Yıldız Kaydı*, İst.: Es, 2002; *Aşk intiharın Peşinde*, İst.: Telos, 2004; *Gümüşsuyu Papatyalar*, İst.: Plan B, 2006.

Günce: *Saptamalar-Bir Sonbahar Güncesi*, İst.: Kavram, 1985 (*Bir Kırmızı Karanfil* ile birlikte), İst.: Özgür, 1995; *Perdelerden Caddelere Dökülüvermiş*, İst.: Çınar, 1995.

Şiir: *Aşk Bir Kadının Bedeniyle Başlar*, İst.: Era, 1995; *Aşkım Kırmızı Bir Gül*, İst.: T. İş Bankası, 2003.

Derlemeler: *Yapısalcılığın Eleştirisine Doğru*, İst.: Varlık, 1984; *Asım Bezirci'ye Saygı*, İst.: Yön, 1993; *Ezop Masalları*, (N. Ataç'ın çevirisinden uyarlama) İst.: Çınar, 1933; *Aşk ve Hüzündür İstanbul*, ("İstanbul Şiirleri" seçkisi) İst.: Özgür, 1999; *Yirminci Yüzyıl Türk Edebiyatından Seçmeler*, İst.: Es, 2001; *Modern Türk Şiiri Antolojisi*, İst.: Eti, 2004.

Kaynaklar: *BF* (1 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 91; Kurdakul, *Sözlük*, 148; S. Uludağ, "Aşkı Savunmaya Devam", *Radikal*, 26 Ocak 2000.

BİRSEL, SALÂH *(Bandırma/Balıkesir, 1919 - İstanbul, 10 Mart 1999)* Şair, denemeci.

A. Suluklupaşalar imzasını da kullandı. Eleni Hanım ile Eminzade Hafız Talat Beyin oğlu. Yapımcı ve yönetmen Özdemir Birsel ile yazar Mehmet Güreli yeğenidir. İlkokulu Bandırma'da okuduktan sonra orta öğrenimini İzmir Saint Joseph Fransız Okulu ve İzmir Erkek Lisesi'nde tamamladı (1937). İÜ Hukuk Fakültesi'ne iki yıl devam etti, daha sonra İÜEF Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1948). Fakültede okuduğu yıllarda Nişantaşı Ortaokulu'nda Fransızca öğretmenliği yaptı (1943-49); *Yenilikler* dergisini çıkardı (5 sayı, 1946), *İnsan* ve *Sokak* dergilerinin yayımına katıldı. Sümerbank Teftiş Kurulu revizörlüğü (1950-52), Çalışma Bakanlığı'na bağlı olarak iş müfettişliği (1953-56), İÜEF'de kütüphane müdürlüğü (1956-60) AÜ'de basımevi müdürlüğü (1960-72) görevlerinde bulunduktan sonra 1972'de emekli oldu. 1960-73 yıllarında TDK Yayın Kolu başkanlığını da yürüttü. Feriköy Mezarlığı'nda toprağa verildi.

İlk şiiri 1937'de *Gündüz* dergisinde çıktı; 1949'da yazmaya başladığı günlüklerini ise 1950'de *Beş Sanat* dergisinde yayımlamaya başladı. Türk şiirinin hiciv geleneğini çağdaş bir duyarlıkla yoğurarak alay ve ironiye yaslanan şiirlerini *İnkılapçı Gençlik*, *Sokak*, *İnsan*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Yeditepe*, *Sanat ve Edebiyat*, *Nokta*, *Yenilik*, *Yenilikler*, *Varlık*, *Soyut*, *Papirüs*, *Türk Dili*, *Yazko Edebiyat*, *Adam Sanat* ve *Gösteri* dergilerinde yayımladı. "1940 Kuşağı" şairleri arasında anılan Birsel, bir sonraki dönemde Garip Akımı şairleri içinde sayılsa da, hiçbir akımı bütünüyle benimsemeden kendi şiir dilini oluşturdu ve 1950'lerden itibaren halk şiirine yaklaşan bir söyleyişe ulaşarak Türk şiirinde özgün bir yer edindi. Daha çok aklın ve zekânın egemenliğini ön planda tutan, şairanelikten uzak, yergici şiirlere ağırlık verdi. Ama asıl ününü 1970'ten sonra art arda yayımladığı "1001 Gece Denemeleri" ve "Salâh Bey Tarihi" olarak adlandırdığı dizi kitapları ve günlükleriyle elde etti. Geniş bir kültürün ve kıvrak bir anlatımın görüldüğü düzyazılarında, günlük konuşma dilinin az bilinen sözcük ve deyimleriyle kendi yarattığı ilginç deyişlerden yararlanarak yalın bir üslupla alaycı bir tavır geliştirdi. Özellikle İstanbul kahvelerini, Beyoğlu ve Boğaziçi'nin sanat çevrelerini, edebiyat sohbetlerini renkli ve ustalık dolu bir dille anlattı.

Hacivatın Karısı ve *Ases* adlı kitaplarında yer alan şiirlerinde genel anlamda taşlama türü şiirden yana olan Birsel bu tavrını bütün şiir kitaplarında korudu. Muzip, giderek de acımasız ölçüde yergici kesilen bu şiirlerinde Birsel, özellikle "duygucu şiir" ve şairanenin karşısında yer alarak bir yandan "akılla yazılan şiir"in örneklerini verirken öte yandan, yazılarıyla bu şiiri kuramcı yaklaşımlarla tanıttı ve sözcülüğünü üstlendi. Söz konusu şiirleri, lirizme, şairin anlık duygulanımlarına, anı ve anımsayışlarına yaslanan şiirlere alışmış okur tarafından yadırgandı, ancak şiirle yakın ilişki içinde olan, edebiyat ve sanatın evrensel sorunlarıyla birlikte şiirin açılımlarını da yakından izleyen bir okur kitlesi tarafından beğenildi. Birsel kendi şiir anlayışını: "Şu var ki, benim şiirlerimin kendine özgülüğü sadece yergicilikten de ileri gelmez. Humour'la ironi onun belli başlı kaynaklarıdır. Bundan başka birçok şiirim insanlara bir yaşama sevinci vermek çabasıyla yazılmıştır" biçiminde açıklar. M. Buyrukçu'ya göre, "Edebiyatın sadece duygu birikimlerinden, her zaman değişebilecek ve yanılmaya sürükleyecek bir karakteri olan izlenimlerden, gerçekle bir ilgisi bulunmayan sezgilerden, gözlemlerden doğamayacağını, bunlara güvenilerek yapılan sanatın eksik sayılacağını, kusursuz bir yapıtın var olabilmesi için *düşünce*'ye öncelik tanınmasını, düşüncenin yanlışlık yapmayı engelleyen gücüne inanılmasını savunmuştur."

Yazdığı şiirlerde kendine özgü bir dil ve şiir tavrı geliştiren Birsel'in okurlar katında belirgin bir ilgi ve beğeniye ulaşması deneme kitaplarıyla olmuştur. Sanatçı duyarlığının olanca sezgisi ve gözlem gücüyle ilgisini hayatın her alanına yönelten Birsel, yaşadığı ev ve mahallelerden, günlük hay huy içinde çoğu insanın gözünden kaçan ara sokaklara; coğrafyası ve yaşayan insan nüfusu bakımından dünyanın uçsuz bucaksız nitelemesini hak eden ender metropollerinden İstanbul'un hemen hemen her bölgesi ve sayısız renklilikteki insan tiplerine; okuduğu bir gazete haberi ya da herhangi bir dergide karşılaştığı bir fotoğraf üzerine gözlem ve değerlendirmelerini, Türkçenin "argo"suna mal olmuş, çoğu unutulmuş sözcüklerden oluşan bir dille anlattı. Bu dil, şiirlerinde olduğu gibi, denemelerinde de yergici yaklaşımı, alaycı ve ironik üslubundan vazgeçmeyen Birsel'e kendi dilinin sözlüğünü kuran bir yazar olarak ayrıcalıklı bir konum kazandırdı. "Salâh Birsel Sözlüğü" olarak nitelendirilebilecek bu dilin, "şapalaklaşmak, fırışka, holdurhop, tepizlenmek, fıştıklanmak, aparmak, hallice, dillice, sütlüce, avam firip, apukurya, paraşütçü, fori, pap, elek tekne, şandelli, manco, regula, şipşak, hopur höpür, paçalık" gibi kimi sözcükleri, bir yandan Salâh Birsel denemelerine farklı tatlar taşırken, öte yandan Türkçeyi zenginleştiren bir işlev yüklendi. "Benim Sözcüklerim" başlıklı yazısında bu türden aykırı ve ayrıcalıklı bir dile yönelişin gerekçesini anlatırken, Türk tarihinden edebiyatına, yöneldiği kaynakları tek tek gösterir.

Şiirlerinde olduğu gibi denemelerinde de sürekli olarak "kendi dili"ni kurma ve geliştirme peşinde olan Birsel'in bu çabayla koşut giden bir biçimde ısrarla savunduğu "yazı-düşünce" ilişkisi ve bunun doğal yansıması olarak edebiyatta "akılcılık"tan yana tavrı, dönemin yazar ve eleştirmenleri arasında geniş bir yankı bulmuştur. M. Buyrukçu, "Salâh Birsel Üstüne" başlıklı yazısında şu değerlendirmede bulunur: "Salâh Birsel, denemelerinde yetkinliğe ermiş bir düşünce mekanizmasının ayrıntılı bir biçimde nasıl çalışabileceğini gösterir. Bu çalışmada bir sınır, bir yerde saplanıp kalma yoktur. Tam tersi sınırsızlık, alabildiğine bir arayış, alabildiğine gizliliklere ustaca sokuluş vardır. Oradan oraya sıçraması, gülerken somurtması bir düzenin gereğidir. Bütün nesneler, bütün sorunlar, bütün konular birbirleriyle ilişkilidir ve her şey birbirinin içindedir. Birbirinin içinde saklananları ölüme mahkûm etmemek, onlara yaşama olanakları sağlamak Salâh Birsel'in 'insanı ve dünyayı' anlatırken kullandığı en önemli yöntemlerden biridir."

Kahveler Kitabı'nda İstanbul'un ünlü kahvelerini ve bu kahvelerde gerçekleştirilen sanat olaylarını (meddah, Karagöz, tiyatro gösterileri, şiir ve edebiyat sohbetleri), kahvehanelerin toplumsal ve kültürel rollerini tarihi gelişimi içinde verirken hareketli bir dille kendi anılarını da aktardı. Tek romanı *Dört Köşeli Üçgen*'de, tütün yaprakevi deposunda bekçilik yapan birinin gözlemlerine dayanarak insanlar ve töreler üzerine fikirler yürütmesini anlattı. Düşünce ve yoruma dayalı bu kitabını "entelektüel roman" olarak tanımlayan Birsel'in, özellikle tiyatro ve edebiyat dünyası hakkında ilgi çekici bilgiler verirken alaycılığı da elden bırakmadığı görülür.

Ödül: "Keçi Çobanı ve Kuzu Çobanı" adlı denemesiyle 1970 TRT Sanat Ödülleri Yarışması (başarı ödülü); *Şiir ve Cinayet* ile 1976 TDK Deneme-Eleştiri-Gezi Ödülü; *Paf ve Puf* ile 1982 Türkiye İş Bankası Edebiyat Büyük Ödülü; *Yaşlılık Günlüğü* ile 1986 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü; *Varduman* ile 1994 Behçet Necatigil Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Dünya İşleri*, İst., 1947; *Hacivatın Karısı*, Ank.: Seçilmiş Hikâyeler, 1955; *Ases*, İst.: Yeditepe, 1960; *Kikirikname*, İst.: Yeditepe, 1961; *Haydar Haydar*, Ank.: Bilgi, 1972; *Köçekçeler*, (toplu şiirler) İst.: Ada, 1980; *Bütün Şiirleri*, (toplu şiirler) İst.: Ada, 1986; *Varduman*, İst.: YKY, 1993; *İnce Donanma*, İst.: Adam, 1994; *Yalelli*, İst.: Adam, 1994; *Yaşama Sevinci*, İst.: Adam, 1995; *Rumba da Rumba*, İst.: Adam, 1995; *Çarleston*, İst.: Adam, 1996; *10 Baş ve Ayak*, İst.: Adam, 1997; *Sevdim Seni Ey İnsan*, İst.: Adam, 1997; *Seçme Şiirler*, İst.: Adam, 1997; *Nardenk*, İst.: Adam, 1998.

Roman: *Dört Köşeli Üçgen*, Ank.: Dün-Bugün, 1961.

Deneme ("1001 Gece Denemeleri Dizisi"): *Şiirin İlkeleri*, İst.: Yenilik, 1952; *Sen Beni Sev*, (edebiyat üzerine konuşmalar) İst.: Yeditepe, 1957; *Kendimle Konuşmalar*, İst.: Papirüs, 1969; *Kuşları Örtünmek (Günlük 1972-1975)*, İst.: Ada, 1976; *Kurutulmuş Felsefe Bahçesi*, İst.: Ada, 1979; *Paf ve Puf*, İst.: Ada, 1981; *Halley Kimi Kurtarır*, İst.: Yazko, 1981; *Amerikalı Tolstoy*, İst.: Yazko, 1983; *Yapıştırma Bıyık*, İst.: Özgür, 1985; *Şiir ve Cinayet*, İst.: Yazko, 1985; *Bir Zavallı Sarı At*, İst.: Çağdaş, 1985; *Şişedeki Zenci*, İst.: Nisan, 1986; *Asansör*, İst.: Özgür, 1987; *Kediler*, İst.: Bağlam, 1988; *Seyirci Sahneye Çıkıyor*, İst.: Nisan, 1989; *Hafiyeler Önde Gider*, İst.: Nisan, 1991; *Gandhi ya da Hint Kirazının Gölgesinde*, İst., 1993; *Gece Mavisi*, İst., 1994.

Günlük ("Günlük Dizisi"): *Günlük*, İst.: Yeditepe, 1955; *Yaşlılık Günlüğü*, (1980-85 yılı notları) İst.: Ada, 1986; *Aynalar Günlüğü*, (1986-88 yılı notları) İst.: Ada, 1988; *Bay Sessizlik*, (1989 yılı notları) İst.: Ada, 1990; *Nezleli Karga*, (1990 yılı notları) İst.: Remzi, 1991 *Yalnızlığın Fırınlanmış Kokusu*, (1991 yılı notları) İst.: Remzi, 1992; *Papağanname*, İst.: Adam, 1995; *Yanlış Parmak*, İst.: Adam, 1996.

Deneme-Araştırma ("Salâh Bey Tarihi Dizisi"): *Kahveler Kitabı*, İst.: Koza, 1975; *Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu*, İst.: Sander, 1976; *Boğaziçi Şıngır Mıngır*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1979; *Şergüzeşt-i Nono Bey ve Elmas Boğaziçi*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1982; *Hacivat Günlüğü*, (*Günlük* ve *Kuşları Örtünmek* ile birlikte) İst.: Ada, 1982; *İstanbul-Paris*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1985.

İnceleme: *Fransız Resminde İzlenimcilik*, Ank.: Dost, 1967; *Seçmeler* (Goethe), İst.: Milliyet, 1972.

Mektup: *Geceyarısı Mektupları*, İst.: Bağlam, 1991.

Derleme: *Rüştü Onur, Şiirleri, Yazıları, Kendisi İçin Yazılanlar*, İst.: Yeditepe, 1956.

Çeviri: *Baragan'ın Devedikenleri* (P. Istrati), İst.: A. B. Neşriyatı, 1943; *Vahşi Kız* (J. Anouilh; O. Akbal ile), Ank.: MEB, 1951; *Morbacka* (S. Lagerlöf; B. Necatigil ile), Ank.: MEB, 1952; *Bir Kalbin Ölümü ve Mürebbiye* (S. Zweig), 1954; *Genç Bir Şaire Öğütler* (M. Jacob), 1961; *Clérambard* (M. Aymé), Ank.: MEB, 1963; *Hizmetçiler* (J. Genet), Ank.: MEB, 1964; *Chaillot'daki Deli* (J. Giraudoux; F. Baldaş ile), Ank.: MEB, 1965; *Kötülük Kol Geziyor* (J. Audiberti), Ank.: MEB, 1965; *Bütün Gün Ağaçlarda* (M. Duras), Ank.: Bilgi, 1967.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 91-92; Nebioğlu, 158; Acaroğlu, 67-68; O. Akbal, *Şair Dostlarım*, İst., 1964, s. 56-62; Necatigil, *Eserler*, 131; M. Buyrukçu, "Salâh Birsel Üstüne", *Türk Dili*, Nisan 1971; Kurdakul, *Sözlük*, 149-150; Karaalioğlu, 119; M. Uyguner, "Birsel, Salâh", *TDEA*, I, 449-450; Özkırımlı, *TEA*, I, 238; Ş. Kurdakul, *Çağdaş Türk Edebiyatı III*, Ank., 1987, s. 257-259; M. Uyguner, *Salâh Birsel*, Ank., 1991; C. Koyuncu, "74 Yıla Sığdırılmış 30'un Üzerinde Kitap, Son Olarak 'Varduman' ve Salâh Bey'in Tarihi" (söyleşi), *Cumhuriyet Kitap*, 30 Aralık 1993; A. Doğan, "Birsel, Salâh", *DBİA*, II, 243-245; F. Türe (haz.), *Bir Usta, Bir Dünya: Salâh Birsel*, (Yapı Kredi Kültür Merkezi sergi katalogu) İst., 1995; F. Andaç, *Aydınlanmanın Işığında Sanat İnsanlarımız: Salâh Birsel*, İst., 1997; A. Özkırımlı, *O Güzel İnsanlar*, İst., 1998, s. 208-215.

BOĞA, ÇETİN *(Eskişehir, 1951-)* Şair.

Küçük yaşlardan itibaren çalışmak zorunda kaldığı için düzenli bir öğrenim görmedi. İlk yazısı Güney dergisinde çıktı (1967). Şiirleri *Yarın, Sanat Olayı, Varlık, Yeditepe, Yaba Öykü, Milliyet Sanat, Yazko Somut* ve *Ortaklaşa* dergilerinde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Geçit*, 1982; *Alevden Şarkılar*, 1985; *Yoldaşlık Şiirleri*, 1991; *Derin Acılar*, Ank.: Ekin, 1992.

Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 150.

BOLAT, SALİH *(Adana, 3 Temmuz 1956 -)* Şair.

Türkân Hanım ile demiryolu işçisi İbrahim Bolat'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Adana'da yaptı. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nin sosyal politika bölümünü bitirdi (1980). Hacettepe Üni. Eğitim Fakültesi'nde yüksek lisans (1985) ve doktora (1990) yaptı. 1995'ten bu yana öğretim üyesi olarak çalışıyor. *Koza, Petek, Yapıt, Yarın* dergilerinde yayın kurulu üyeliği yaptı. Türkiye Felsefe Kurumu, TYS, Öğretim Elemanları Sendikası üyesi. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk babası.

Yazı hayatına 1975'te *Yeni Adana* gazetesinde yayımlanan "Çöpçü" adlı öyküsüyle başladı, daha sonra şiire yöneldi. Şiirlerini *Yeni Olgu, Türkiye Yazıları, Yeni Düşün, Defter, Varlık* gibi dergilerde yayımladı; *Cumhuriyet Kitap* ve *Şiir-lik* gibi süreli yayımlarda deneme-eleştiri türü yazılarına da rastlanmaktadır. Kitaplarında toplumsal izleklerin bireyin yaşamına yansıyan acılarını, serüvenlerini anlattı.

Toplumsal duyarlığın hareketliliğini veren söyleyiş yetkinlikleri kazandığı kabul edildi (K. Özer). İlk kitaplarındaki öykülemeye dayalı uzun şiirlerin yerini son yıllarda çağrışıma dayalı, sese önem veren kısa şiirler aldı. *Karşılaşma* adlı kitabında düzyazı şiiri de denedi.

Ödül: *Yaşanan* ile 1984 Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü; *Bir Afişin Önünde* ile 1986 Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü; *Karşılaşma* ile 1990 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü; *Açılmış Kanat* dosyası ile 2002 Ahmed Arif Şiir Ödülü; *Kanıt* ile 2007 Behçet Aysan Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Yaşanan,* Ank.: Yaba, 1983; *Bir Afişin Önünde,* İst.: Varlık, 1986; *Sınır ve Sonsuz,* İst.: Varlık, 1988; *Karşılaşma,* Ank.: Doruk, 1992; *Uzak ve Eski,* İst.: Era, 1995; *Gece Tanıklığı,* Ank.: Bilgi, 1999; *Açılmış Kanat*, İst.: Papirüs, 2004; *Kanıt*, İst.: Varlık, 2006; *Yol Ayrımı*, (Seçme Şiirler), İst.: Toroslu, 2006; *Kanıt*, İst.: Varlık, 2006.
Deneme: *Duygusal Düşünceler*, İst.: Gendaş, 2000.
İnceleme: *Öykü Yazma Teknikleri*, İst.: Papirüs, 2004; *Şiir Sanatı*, İst.: (Yaşar Nabi Nayır ile birlikte), Varlık, 2004; *İletişim ve Edebiyat*, İst.: Varlık, 2007.
Kaynaklar: *BF* (5 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 92; Kurdakul, *Sözlük*, 150.

BOLAYIR, ALİ EKREM *(İstanbul, 1867 - İstanbul, 27 Ağustos 1937)* Şair, yazar.

Mabeyindeki görevi sırasında İlham, daha sonra A. Nadir imzasını kullandı. Namık Kemal'in oğlu. İlköğrenimine Cerrahpaşa'daki mahalle mektebinde başladı. Bir yıl kadar Fatih Askeri Rüştiyesi'ne devam etti. Öğrenimine daha sonra babasının mutasarrıflıkla sürgün edildiği Rodos ve Sakız adalarında hadis, Arap-Fars edebiyatı, Fransızca gibi özel dersler alarak devam etti. Yirmi yaşlarında İstanbul'a döndü. Babasının ölümü üzerine II. Abdülhamit tarafından Mabeyin kâtipliğine tayin edildi (1888). On sekiz yıl bu görevde kaldıktan sonra 1906'da Kudüs mutasarrıfı, II. Meşrutiyet sonrasında Beyrut valisi oldu (1908), ancak üç gün sonra istifa etti ve 1908 Eylülünde Cezayir-i Bahr-i Sefid valiliğine atandı. 1910'dan başlayarak kısa aralıklarla 1933'e kadar Darülfünun'da edebiyat kuramı, edebiyat, şerh-i mütûn (metin açıklaması) dersleri verdi; Maltepe Askeri Lisesi ve Galatasaray Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaptı. Son yıllarını sıkıntı içinde geçirdi. Mezarı Zincirlikuyu'dadır. Bir Servet-i Fünun şairi olarak tanınmakla beraber, şiirlerinde konuşma dilini ve hece veznini kullanması, ayrıca sosyal konulara yer vermesiyle onlardan ayrılır.

Yapıtları: Şiir: *Kaside-i Askeriye*, İst., 1324/1908; *Kırmızı Fesler*, (hicivler) İst., 1324/1908; *Ruh-ı Kemal*, İst., 1324/1908; *Zılal-ı İlham*, İst., 1327/1911; *Lisan-ı Osmani*, İst., 1332/1916; *Ordunun Defteri*, İst., 1920; *Ana Vatan*, İst., 1337/1921; *Şiir Demeti*, (çocuk şiirleri) İst., 1924; *Vicdan Alevleri*, İst., 1925; "Tâir-i İlahi" (yayımlanmadı).
Oyun: *Bâria*, İst., 1908.
Anı: *Ali Ekrem Bolayır'ın Hatıraları*, (haz. M. K. Özgül) Ank., 1991.
İnceleme: *Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye*, İst., 1328/1912; *Lisan-ı Edebiyat*, İst., 1330/1914; *Nazariyat-ı Edebiye Dersleri*, İst., 1331/1915-18; *Recaizade Mahmut Ekrem Bey, Hayat ve Asarı*, İst., 1923; *Şerh-i Mütûna Medhal*, İst., 1928; *Lisanımız*, İst., 1930, *Namık Kemal*, İst., 1930.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, I, 285-290; Necatigil, *İsimler*, 93; İ. Parlatır, *Ali Ekrem Bolayır*, İst., 1987; ay, "Bolayır, Ali Ekrem", *DİA*, VI, 275-276; B. Altuniş, "Bolayır, Ali Ekrem", *TDEA*, I, 457; A. Uçman, "Bolayır, Ali Ekrem", *YYOA*, I, 326-327.

BOLEL, MEHMET AZİZ *(Fethiye/Muğla, 1916 - 12 Mayıs 2004)* Yazar.

Ankara Ticaret Lisesi'nden mezun oldu (1935). 1950'li yıllarda Eskişehir Belediye Meclisi'nde meclis üyeliği ve başkan vekilliği görevlerinde bulundu. Eskişehir'de okul ve huzurevi yaptırarak, öğrencilere burs verdi. Eskişehirspor kulübünün de ilk başkanı olan Bolel, Yunus Emre'yi Tanıtma ve Yaşatma Derneği başkanlığının yanı sıra çok sayıda dernekte görev aldı. *Cumhuriyet* (1960-77) ve *Güneş* gazetelerinde av sohbetleri yazdı. 40'tan fazla şiiri bestelendi.

Ödül: "Anneme" şiiriyle 1934 Ankara Çocuk Esirgeme Kurumu Şiir Ödülü; 1995 Dünya Sanat ve Kültür Akademisi (Kaliforniya) Değerli Dünya Edebiyat Doktoru unvanı ve Dünya Edebiyat Doktoru diploması.

Yapıtları: Şiir: *Atatürk ve Dünya*, ?; *Gönlümün İzleri*, Ank.: Ulusal Mtb., 1943; *Gönülleme Gönül ve Yüce Duygular Üzerine Dörtlükler*, Eskişehir: Uğur Mtb., [1983?].
İnceleme: *Yunus Emre Hazretleri, Hayatı ve Divanı*, Eskişehir: Uğur Mtb., 1983.
Derleme: *Türk Av Fıkraları*, İst.: Uğur, 1982.
Anı-Deneme: *Orman, Zenci ve Yaban Hayvanları Arasında Yaşadığım Gerçek Safari: Afrika Kenya Avı Anılarım*, Eskişehir: Uğur Mtb., 1982 (2. bas.); *Eserlerim, Düşüncelerim, Anılarım ve Divanımda Ben: Hacı Mehmet Aziz Bolel*, [1955?]; *Benim Dünyam ve Sonumuz*, Eskişehir, [1998?].
Kaynaklar: Işık, 139.

BOLULU, OSMAN *(Taşova/Amasya, 1929 -)* Şair, yazar.

Elgin Bucakyurt imzasını da kullandı. Hatice Hanım ile imam İsmail Bolulu'nun oğlu.

Ladik Akpınar Köy Enstitüsü'nü (1947), beş yıl ilkokul öğretmenliği yaptıktan sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü (1954) bitirdi. Öğretmenlik yaparken Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü'nden mezun oldu (1964). Türkçe öğretmeni ve müdür olarak ortaokullarda görev yaptı; MEB müfettişiyken emekli oldu (1981). Dil Derneği, Edebiyatçılar Derneği, İnsan Hakları Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası.

İlk şiiri ("Hürriyet") 1951'de *Nilüfer* dergisinde çıktı. *Duruluk* (1955-56), *İlke* (1961) ve 1980 sonrası Ankara'da *Öğretmen Dünyası* ile *ABeCe* dergilerini çıkardı. Şiir ve yazıları 1951'den itibaren *Bizim Dağarcık*, *Türk Sanatı*, *Varlık*, *Ataç*, *Türk Dili*, *Ilgaz*, *İmbat*, *Yelpaze*, *Çağdaş Türk Dili*, *Kıyı*, *İnsancıl*, *Karşı*, *Damar*, *Gerçek Sanat*, *Öykü-Şiir*, *Biçem*, *ABeCe* dergileri ile *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı.

Ödül: *Yurtboyu Sevişmek* ve *Taşın İyisi* ile 1992 Vedat Güler Şiir Yarışması (birincilik); 1992 Nabi Üçüncüoğlu Şiir Yarışması (birincilik); Petrol-İş Şiir Yarışması (mansiyon); *Güle Yolculuk* ile 1997 İbrahim Yıldız Şiir Yarışması (mansiyon); *İnsan İnsana Eklene Eklene* ile 1998 Kültür Bakanlığı Deneme Büyük Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Dalların Ucundaki*, İst.: Türk Sanatı, 1955; *Bileşim Çizgisi*, Ank.: Mim, 1963; *Yurtboyu Sevişmek*, Ank.: Selvi, 1992; *Taşın İyisi*, Ank.: Selvi, 1992; *Uzun Koşu*, Ank.: İlkyaz, 1994; *Güle Yolculuk*, Ank.: İlkyaz, 1996.
Deneme: *Antilaikliğin Önlenemeyen Yükselişi*, Ank.: Prospero, 1994; *Belleksiz Toplum*, İst.: Troya, 1995; *Korkacaksan Kitapsızlardan Kork*, Ank.: Güldikeni, 1998; *İnsan İnsana Eklene Eklene*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998; *İnsalığın Solmaz Gülleri*, Ank.: ?, 2000; *Haritasız Yüzler*, İst.: Toroslu, 2007.
Öykü: *Yağmur Sonrası*, Ank.: Güldikeni, 1998.
Masal: *Devlet Kuşu*, Ank.: Divan Mtb., 1971;
Dil: *Sözün Işığı; Uygulamalı Noktalama Bilgileri*, İst.: Toroslu, 2004.
Söyleşi: *Sözden Yazıya*, (ortak) Ank.: İlkyaz, 1996; *Ankara Dostları*, (ortak) Ank.: Güldikeni, 1998.
Derleme: *Şiir Coğrafyamız*, (şiir yıllığı, editör) Ank.: Damar, 1997, 1998, 1999.
Kaynaklar: *BF* (9 Temmuz 1999); Karaalioğlu, 120.

BORALIOĞLU, GAYE *(İstanbul, 22 Ekim 1963 -)* Öykücü, senarist.

Tam adı Jülide Gaye Boralıoğlu. Gönül Hanım ile Güneş Boralıoğlu'nun kızı. Tiyatro oyuncusu Turgut Boralı amcasıdır. Ataköy Lisesi'ni bitirdi (1980). İÜEF Felsefe Bölümü'nden mezun oldu (1984). Aynı bölümden "İlerleme Problemi" tezi ile yüksek lisans derecesi aldı (1986). TV dizilerine senaryo yazarlığı yapıyor. AİKİDO siyah kuşak sahibi. İstanbul'da yaşıyor, bekâr. Editörlüğünü Tanıl Bora'nın yaptığı *Takımdan Ayrı Düzkoşu* kitabına katkıda bulundu.

Yapıtları: Öykü: *Hepsi Hikâye*, İst.: İletişim, 2001; *Meçhul*, İst.: İletişim, 2004.
Roman: *Aksak Ritim*, İst.: İletişim, 2009.
Kaynaklar: *BF* (6 Mayıs 2002); T. Bora, "Hayatı Hafifsemeden Hafifletmek", *Radikal Kitap* (7 Aralık 2001); T. Fişekçi, "Sanki Sait Faik", *Cumhuriyet Kitap* (23 Ocak 2002).

BORATAV, PERTEV NAİLİ *(Darıdere [bugün Zlatograd]/Bulgaristan, Eylül 1907 - Paris, 16 Mart 1998)* Folklor ve halk edebiyatı araştırmacısı, öğretim üyesi.

Asıl adı Mustafa Pertev. İlk yazılarından başlayarak ikinci ad olarak kullandığı Naili'yi resmi yazışmalar dışında Soyadı Kanunu'ndan sonra da kullanmaya devam etti. Kaymakam Abdurrahman Naili Bey ile Sıdıka Hanım'ın oğlu; iktisatçı Korkut Boratav'ın babası. İlköğrenimini Arapsun (Gülşehri), Develi ve Mudurnu'da (1912-19), ortaöğrenimini Kumkapı Fransız Koleji (1919-24), Gelenbevi ve İstanbul liselerinde (1924-27) tamamladı. İstanbul Lisesi'nde Hilmi Ziya Ülken'den psikoloji ve sosyoloji, Hasan Âli Yücel'den edebiyat okudu. Folklor ve halk edebiyatı araştırmalarına lise son sınıf öğrencisiyken H. Z. Ülken'in önerisi ve yol göstermesiyle babasının kaymakamlık yaptığı Mudurnu ve yöresinden yaptığı derlemelerle başladı.

1927'de girdiği Darülfünun Edebiyat Şubesi'nde M. Fuad Köprülü başta olmak üzere Ragıp Hulusi, Yusuf Şerif, O. Rescher, Ali Ekrem, Ferid Kam ve İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun öğrencisi oldu. Buradan *Köroğlu Destanı* başlığını taşıyan bir tez hazırlayarak 1930'da mezun oldu. Aynı yıl Yüksek Muallim Mektebi'ni de bitirdi; 1931-32 yıllarında hocası M. Fuad Köprülü'nün Türkiyat Enstitüsü'nde asistanlığını yaptı. I. Türk Tarih Kongresi'nde Zeki Velidi Togan'ın "Türk Tarih Tezi"ni eleştirmesi üzerine çıkan tartışmalar sırasında onun öğrencileri olarak destek telgrafı çektikleri için diğer asistanlarla birlikte görevine son verildi ve Boratav Konya Lisesi edebiyat öğretmenliğine atandı. Bu görevdeyken 1935'te Almanca öğretmeni Hayrünnisa Hanım'la evlendi.

1936'da Önasya dilleri üzerine öğrenim görmek üzere bir burs kazandı ve eşiyle birlikte Almanya'ya gitti. Burada bulunan bazı

Türklerle, Yahudi aleyhtarlığı ve ırkçılık ortamı içinde ters düştüğü için ihbar edildi ve bir yıl sonra yurda çağırıldı. Bir yıl süreyle Siyasal Bilgiler Okulu'nda idare memuru ve kütüphaneci olarak görev yaptıktan sonra 1938 Martında DTCF'ye atandı. 1941'de "Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği" adlı teziyle doçent oldu, 1946'da profesörlüğe yükseltildi.

Boratav, 21. sayısından itibaren imtiyaz sahibi olduğu, ilk sayısı Ocak 1941'de yayımlanan *Yurt ve Dünya* dergisinde siyasal tavrını, kültür ve sanata, özellikle de folklor ve halk edebiyatı konularına bakışını belirleyen yazılar yayımladı. Bu yazılar, Türkiye'de yaşanan siyasal gelişmelere karşı belirli bir tavrı ve tepkiyi de simgelediği için, birçoğu gençlik arkadaşı olan kişilerin ve bunların yer aldığı çevrelerin dikkatini olumsuz anlamda çekti. Resmi ve gayri resmi tepkiler, eleştiriler, ihbarlar ve yönetici kadrolarca alınan önlemler yoğunlaştı. Boratav 12 Temmuz 1948'de Behice Boran ve Niyazi Berkes'le birlikte açığa alınarak, ders verdiği kürsü kapatıldı.

Üniversite dışında kalınca 1948-52 arasında Amerika Birleşik Devletleri'nin Stanford Üniversitesi'ndeki Hoover Kütüphanesi'nin Türkiye Bölümü'nün kuruluşunu Türkiye'den yönetti. 1952'de Fransa'ya gitti ve 1972'ye kadar Centre national de la recherche scientifique'te uzman olarak çalıştı. 1976'ya kadar da École pratique des hautes études'de Türk folkloru seminerleri verdi. Sonraki yıllarda Centre national dela recherche scientifique'te fahri araştırma uzmanı olarak çalıştı, École des hautes études en sciences sociales'de Osmanlı arşiv belgeleri üzerine seminerler yönetti.

Tespit edilebilen ilk yazı çalışmaları arasında 1928'de Pierre Louÿs'in *Bilitis'in Şarkıları* adlı kitabından yaptığı ve Balıkesir'de *Irmak* dergisinde çıkan çeviriler çok az bilinir. Folklor ve halk edebiyatıyla ilgili ilk yazıları *Halk Bilgisi Haberleri* ve *Atsız Mecmua*'da yayımlanmıştır. Sonraki yıllarda Türkiye'de ve pek çok ülkede yayımlanan birçok folklor, Türkoloji ve Doğubilim dergilerinde, *İslam Ansiklopedisi*'nin Türkçe ve Fransızca baskılarında yazılar, maddeler yayımladı. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, Ar, İnsan, Milliyet Sanat, Oluş, Türkiyat Mecmuası, Ülkü* Türkiye'de; *Fabula, Oriens* ve *Turcica* Avrupa'da sıkça yazı yayımladığı dergiler oldu.

Boratav'ın çalışmalarına topluca bakıldığında Türk folklor ve halk edebiyatı araştırmaları bakımından birçok konuda yerel ve uluslararası anlamda öncülük ettiği görülecektir. Özellikle Türk destanlarının incelenmesi konusunda oldukça erken sayılabilecek bir dönemde hazırladığı *Köroğlu Destanı* adlı çalışmasıyla, kimi görüşleri daha sonra değişmiş olsa da, örnek bir araştırma ortaya koyduğu dikkati çeker. Bu çalışmada uyguladığı karşılaştırmalı yöntem, dünya destan araştırmalarında bir aşamanın da işareti olmuştur.

Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği, onun destan ve halk öyküsüne geçiş döneminin sözlü, sonraki yılların sözlü-yazılı-basılı anlatıları olan Türk halk öyküleriyle ilgili çalışmalarının topluca sergilendiği bir kitaptır. Burada öykülerin oluşumundan, yazılı ve basılı duruma gelinceye kadar geçirdiği evrelerden, kahramanlarından ve belli başlı motiflerinden söz edilir; sosyal çevre etkeni de göz ardı edilmeden birer edebi metin olarak çözümlemeleri yapılır.

Öğrencisi ve çalışma arkadaşı İlhan Başgöz "Batılı folklorcular, Albert Lord'un sözlü formüller (oral formula) teorisini yeni araştırmalara nasıl uygulayacaklarını tartışırken, Pertev Hoca, *Le Tekerleme* (1963) ile bu alanda çalışacaklara güzel bir yol gösterdi" derken, Boratav'ın yazılı ve sözlü metinlere yalnızca onları çözümleyen bir araştırmacı gözüyle yaklaşmadığını, kalıplaşmış söz değerlerinin incelenmesine katkı sayılacak çalışmalar da ortaya koyduğunu vurgular.

"Türk Halkbilimi" başlığı altında topladığı *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı* (1969) ve *100 Soruda Türk Folkloru* (1973) adlı kitapları ilk basımlarından günümüze kadar araştırmacıların, öğrencilerin ve meraklı okurların el kitabı olarak büyük ilgi gördü. Bu kitaplarda uyguladığı tasnif yöntemi ve konulara bakış açısı bu bilim dalının gelişip yaygınlaşmasında çok etkili oldu.

Boratav'ın kitap, makale, bildiri ve ders notları dışında Türk folklor ve halk edebiyatına bir armağanı da kısaca "Boratav Arşivi" diye anılan yetmiş yıllık birikimidir. Yaklaşık 1927-97 arasında oluştuğu tahmin edilen bu arşivde DTCF'de çalıştığı yıllarda kendisinin ve eşinin çalışmaları, öğrencileri, asistanları ve dostlarının katkısıyla oluşturulan "Halk Edebiyatı Arşivi", ders verdiği kürsü kapatılınca henüz resmi bir kimlik kazanmamış olduğundan, kişisel arşiv haline getirilmiş, zenginleştirilmiş ve ölümünden sonra, daha önce kamu-

oyuna yaptığı çağrı ve vasiyeti doğrultusunda dağılmış olduğu yerlerden orijinal ya da kopya olarak derlenip toplanmış ve Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'nın Bilgi-Belge Merkezi'nde koruma altına alınmıştır. Burada 2000'den fazla masal, 50 kadar halk öyküsü, sözlü ve yazılı kaynaklardan derlenmiş âşık metinleri, araştırmalarının çeşitli aşamalarına ilişkin el yazısı notlar, daktilo edilmiş metinler ve kişisel belgelerle ses bantları, fotoğraflar bulunmaktadır.

Ödül: 1983 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü (H. Taner ile paylaştı); 1993 Kültür Bakanlığı "Türk Folkloruna Üstün Hizmet Onur Ödülü", 1997 Truva Folklor Araştırmaları Derneği Ödülü.

Yapıtları: Masal: *Contes turcs*, (Türk masalları, Fransızca), Paris: Erasma, 1955; *Zaman Zaman İçinde: Tekerlemeler, Masallar*, İst.: Remzi, 1958; *Benli Bari*, (Türk masalları, Macarca) Budapeşte, 1960; *Türkische Volksmärchen*, (Türk halk masalları, Almanca) Berlin: Akademie-Verlag, 1967; *Az Gittik Uz Gittik*, Ank.: Bilgi, 1969.

İnceleme-Antoloji: *Köroğlu Destanı*, İst.: İÜEF Türkiyat Ens., 1931; *Folklor ve Edebiyat [I]*, İst.: Eminönü Halkevi, 1939 [eklerle yb *Folklor ve Edebiyat (1982) I*, İst.: Adam, 1982]; *Bey Böyrek Hikâyesine Ait Metinler*, 1939; *Halk Edebiyatı Dersleri I*, Ank.: DTCF, 1942; *İzahlı Halk Şiiri Antolojisi*, (H. V. Fıdatlı ile) Ank.: Maarif Vekâleti, 1943 (eklerle yb İst.: Der, 1991); *Pir Sultan Abdal*, (A. Gölpınarlı ile) Ank.: DTCF, 1943; *Folklor ve Edebiyat [II]*, Ank.: Recep Ulusoğlu B., 1945 [eklerle yb *Folklor ve Edebiyat (1982) II*, İst.: Adam, 1983]; *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği*, Ank.: MEB, 1946; *Typen türkischen Volkmärchen*, Wiesbaden: Akademie der Wiessenschaften und der Literatur, 1953; *Jeux de force et d'adresse des provinces de France*, Paris: Musée des Arts et Traditions Populaires, 1959; *Le "Tekerleme", Contribution á l'étude typologique et stylistique du conte populaire turc*, Paris: Imprimerie Nationale, 1963 [eklerle zenginleştirilmiş çevirisi, (çev. İsmail Yerguz, haz. M. Sabri Koz, İst.: Tarih Vakfı, 2000]; *Er-Töshtük*, Paris: Gallimard, 1965; *Türk Halkbilimi I, 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, İst.: Gerçek, 1969; *Türk Halkbilimi II, 100 Soruda Türk Folkloru. İnanışlar, Töre ve Törenler, Oyunlar*, İst.: Gerçek, 1973; *Mahtumkul Firaqui. Poéme de Türkmenie*, (Louis Bazin ile) Paris, 1975; *Nasreddin Hoca*, Ank.: Edebiyatçılar Derneği, 1996; *Üniversitede Cadı Kazanı: 1948 DTCF Tasfiyesi ve Pertev Naili Boratav'ın Müdafaası*, (yay. haz. M. Çetik) İst.: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1998; *I, Hoca Nasreddin, Never Shall I Die*, (İ. Başgöz ile) Bloomington: İndiana University, 1998.

Yayım: *Anadolu Ağıtları*, (Ahmet Şükrü Esen; Rémy Dor'la) Ank.: Türkiye İş Bankası, 1982; *Anadolu Türküleri*, (Ahmet Şükrü Esen; A. Fuat Özdemir'le) Ank.: Türkiye İş Bankası, 1986; *Anadolu Destanları*, (A. Fuat Özdemir'le) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1991.

Çeviri: *Folklor* (A. Van Gennep), Ank.: CHP, 1939; *Euthyphron* (Platon), Ank.: MEB, 1942; *Küçük Hippias* (Platon; O. Apelt-M.Croiset ile), Ank.: MEB, 1943; *Danton'un Ölümü* (G. Büchner), Ank.: MEB, 1944; *Seyahat Tabloları* (H. Heine; Hayrünnisa Boratav ile), 1945-1948; *Toprak Arabacık* (Şûdraka; W. Ruben ile), Ank.: MEB, 1946.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 93; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 166-167; Karaalioğlu, 121; "Boratav, Pertev Naili", *TDEA*, I, 458; *Studies in Turkish Folklore In Honor of Pertev N. Boratav*, (haz. İlhan Başgöz-Mark Glazer), Indiana, 1978; *Quand le crible était dans la palille... Hommage à Pertev Naili Boratav* (haz. Rémy Dor-Michéle Nikolas), Paris, 1978; N. Taner, "Türk Halkbiliminde Masal ile Başlayan Altmış Yıl ve Pertev Naili Boratav", *Masal Araştırmaları I*, İst., 1988, s. 139-153; A. Coşkun, "Pertev Naili Boratav ile Söyleşi", *Varlık*, S. 990 (Mart 1990), s. 21-26; R. Çiftlikçi, "Pertev Naili Boratav Kaynakçasına Bazı Katkılar", *Folklor/Edebiyat*, S. 2 (Şubat 1995), s. 111-113; K. Kayalı, "Çevresiyle ve Geçmişiyle Barışık Bir Düşünce Adamı: Pertev Naili Boratav", *aynı yerde*, s. 81-95; V. Timuroğlu, "Pertev Naili Boratav: Türk Halkbiliminin Kurucusu", *aynı yerde*, s. 104-110; M. Turan (haz.), *Pertev Naili Boratav'a Armağan*, Ank., 1998; A. Aydın, "Pertev Naili Boratav'la Söyleşi", *aynı yerde*, s. 5-15; İ. Başgöz, "Pertev Naili Boratav'ın Türk ve Dünya Folklor Araştırmalarındaki Yeri", *aynı yerde*, s. 17-32; M. Çetik, "Pertev Naili Boratav'ın Gençlik Döneminin Bazı Özellikleri", *aynı yerde*, s. 33-48; M. T. Acaroğlu, "Prof. Dr. Pertev Naili Boratav Kaynakçası (1931-1998)", *aynı yerde*, s. 105-121; A. Öztürkmen, *Folklor ve Milliyetçilik*, İst., 1998; ay, "Zaman İçinde Bir Boratav Zamanı", *Cumhuriyet Kitap*, S. 427 (23 Nisan 1978), s. 8; ay, "Az Gittik Uz Gittik Bir Boratav Yol Gittik", *Virgül*, S. 10 (Temmuz 1988); İ. G. Kayaoğlu, "Türk Folklorunun Asırlık Çınarı", *Milliyet Sanat Dergisi*, S. 429 (1 Nisan 1998), s. 13-14; M. S. Koz, "Folklorumuzun Koca Çınarı", *Cumhuriyet Kitap*, S. 427 (23 Nisan 1998), s. 7-8; ay, "Pertev Naili Boratav: Halk Kültürümüzün Açık Deniz Kaptanı", *Görüş*, S. 38 (Ocak-Şubat 1999), s. 70-73; İ. Görkem, "Prof. Boratav'ın 1927-1944 Dönemi ve Atsız Mecmua'daki Yazıları", *Millî Folklor*, S. 42 (Yaz 1999), s. 6-30.

BOSTANCI, NACİ *(Amasya, 2 Ağustos 1957 -)* Romancı, yazar.

Tam adı Mehmet Naci Bostancı. Mehmet N. Bostan imzasını da kullandı. Elif Hanım ile memur Osman Bostancı'nın oğlu. İlk ve orta okulu Suluova'da, liseyi Rize İlköğretmen Okulu'nda okudu. AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1980). Yüksek lisans ve doktora çalışmalarını İÜ İktisat Fakültesi'nde tamamladı. 1996'dan bu yana Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde profesör. Ankara'da yaşıyor; evli ve bir çocuk babası.

İlk şiirleri 1979'da Ankara'da *Divan* dergi-

sinde çıktı. Yazılarını *Türkiye Günlüğü*, *Yeni Türkiye*, *Türk Yurdu*, *Son Duvar* gibi dergilerde sürdürdü. TRT'nin hazırladığı "Gurbet" (1991, 3 bölüm) ve "Define Rüyası" (1994, 2 bölüm) adlı belgesellerin metin yazarlığını yaptı.Türk siyaseti hakkında kitapları vardır.

Ödül: *Işığın Gölgesi* ile 1996 TYB Yılın Romanı Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Işığın Gölgesi*, İst.: Ötüken, 1996; *Hayatın Kıyısına Düşen*, İst.: Alternatif, 2002.
Anı: *Portreler*, İst.: Ufuk, 2008.
Kaynaklar: *BF* (28 Nisan 1999).

BOYNUKARA, CUMA *(Diyarbakır, 25 Haziran 1964 -)* Oyun yazarı.

Ayşe Hanım ile işçi Mehmet Boynukara'nın oğlu. Diyarbakır Lisesi'ni bitirdi. 1995'te Bakırköy Belediye Tiyatroları'nda dramaturg olarak çalışmaya başladı. 1998'den bu yana Kadıköy Belediyesi Barış Manço Kültür Merkezi'nin yöneticisi. Evli, iki çocuklu. TYS ve Tiyatro Yazarları Derneği üyesi. Oyunlarından *Mem u Zin* (Ehmede Kani'nin destanından) Veysel Öngören'in rejisiyle Diyarbakır Şehir Tiyatrosu (1995), *Ölüm Uykudaydı* Zafer Diper'in sunumuyla Bizim Tiyatro (2000), *Beceriksizler* Sinan Dülger rejisiyle Tiyatro Avam (2001), *Suyun Rengi* Metin Balay rejisiyle Tiyatro İmge (2002)tarafından sahnelendi. İstanbul Devlet Tiyatrosu'nun 2000 programına alınan *Çok Geç Olmadan* adlı oyunu gösterime bir gün kala kaldırıldı. *Ölüm Uykudaydı* oyununa ilgili olarak hakkında sekiz dava açıldı.

Ödül: *Çok Geç Olmadan* ile 1993 Kültür Bakanlığı Ödülü; *O'nun Saltanatı* ile 2002 Adana Tiyatro Derneği Oyun Yazma Yarışması'nda ikincilik ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Çok Geç Olmadan*, İst.: Gerçek Sanat, 1993; *Muhtaro*, İst.: Berfin, 1994; *Mem'le Zin*, İst.: Berfin, 1995; *Toplu Oyunları 1 / Günaydınlara Uyanmak-Çok Geç Olmadan-Muhtaro*, İst.: Mitos Boyut, 1997; *Ölüm Uykudaydı*, İst.: Mitos Boyut, 2001; *O'nun Saltanatı*, İst.: Mitos Boyut, 2002; *Yoksun*, İst.: Boyut Tiyatro, 2008; *Görüldü: Tacir Oyunları I*, İst.: Boyut Tiyatro, 2008; *Arin - Mem u Zin*, İst.: Evrensel, 2008.
Kaynaklar: *BF* (2002).

BOYSAN, AYDIN *(İstanbul, 17 Haziran 1921 -)* Mizah yazarı, mimar.

Öğretmen Nevreste Hanım ile muhasebeci Esat Boysan'ın oğlu. Pertevniyal Lisesi'nden (1939) sonra Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü'nü (1945) bitirdi. Mesleğini 1999'a kadar ara vermeden sürdürdü. Türkiye Mimarlar Odası'nın kurucuları arasında yer aldı; yönetim kurulu üyesi, ilk genel sekreteri ve İstanbul şube başkanı oldu. 1957-72 yıllarında İTÜ'de ders verdi. Ulusal ve uluslararası mimarlık yarışmalarında ödüller kazandı. Kendi kitaplarını basmak için Bas Yayınları'nı (1984-93) kurdu. (Daha sonra tüm kitapları Bilgi Yayınevi tarafından basıldı). TYS üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

1982'de *Hürriyet* gazetesinde başladığı mizah yazılarını 1991'e kadar sürdürdü. "Fıkra ustası" olarak tanındı. Gezi, deneme ve anı türlerinde de eser verdi. TRT'de televizyon programları hazırladı.

Yapıtları: Mizah Yazıları: *Paldır Güldür*, İst.: Bas, 1984; *Yangın Var*, İst.: Bas, 1984; *Umut Simit*, İst.: Bas, 1984; *Yalan*, İst.: Bas, 1985; *Oldu mu Ya!*, İst.: Bas, 1985; *Fısıltı*, İst.: Bas, 1987; *Dostluk*; İst.: Bas, 1988; *Aldanmak*, İst.: Bas, 1989; *Söylesem Bir Türlü*, İst.: Bas, 1990.
Gezi: *Dünyayı Severek I, II, III*, Ank.: Bilgi,; *Yollarda*, Ank.: Bilgi,; *Uzaklardan*, Ank.: Bilgi, 1993.
Roman: *Yıl: 2046 Uzay Anıları*, Ank.: Bilgi, 1999.
Deneme-Anı: *İstanbul Esintileri*, Ank.: Bilgi, 1991; *Leke Bırakan Gölgeler*, Ank.: Bilgi, 1995; *Yaşama Sevinci*, Ank.: Bilgi, 1997; *Sev ve Yaşa*, Ank.: Bilgi, 1998; *Damlalar*, Ank.: Bilgi, 2000; *Zaman Geçerken*, Ank.: Bilgi, 2001; *Yüzler ve Yürekler*, İst.: YKY, 2002; *Aynalar*, Ank.: Bilgi, 2002; *Felekten Bir Gün*, Ank.: Bilgi, 2003; *İstanbul'un Kuytu Köşeleri*, İst.: YKY, 2003; *Nereye Gitti İstanbul*, İst.: YKY, 2004; *Nerede Yaşıyoruz*, Ank.: Bilgi, 2004; *Neşeye Şarkı*, Ank.: Bilgi, 2004; *Merak Uyanınca*, Ank.: Bilgi, 2005; *Binbir Yaşam Sahnesi*, Ank.: Bilgi, 2005; *Ne Güzel Günlermiş*, İst.: YKY, 2005; *Ne Hoş Zamanlardı*, İst.: İş Bankası, 2007; *Uzun Yaşamanın Sırrı*, İst.: İş Bankası, 2008.
Kaynaklar: *BF* (Haziran 1999); Kurdakul, *Sözlük*, 152.

BOYUNAĞA, YILMAZ *(Kırklareli, 1 Haziran 1935 - Samsun, 10 Ekim 1995)* Romancı.

İlk ve orta öğrenimini Zonguldak'ta tamamladı (1956). İÜEF Tarih Bölümü'nü bitirdi (1960). Bursa Erkek Lisesi (1960-62), Yozgat Lisesi (1964-65) ile Balıkesir (1965-72) ve Samsun eğitim enstitülerinde (1972-75) tarih öğretmeni ve yönetici olarak görev yaptı. Son olarak Ondokuz Mayıs Üni. Eğitim Fak. Tarih Bölümü'nde görev aldı (1979-89). Evli ve iki çocuk babasıydı. *Tercüman* (1973-80) ve *Türkiye* (1976-82, 1985-87) gazeteleri ile *Türk Edebiyatı* ve *Sur* dergilerinde yazdı. Tarihi roman ve incelemeleriyle tanındı.

Yapıtları: Roman: *Kırık Hançer*, İst.: Türdav, 1975; *Vadideki Işık*, İst.: Türdav, 1978; *Denizler Ejderi*,

İst.: Yeni Asya, 1981; *Malazgirt'in Üç Atlısı*, İst.: Timaş, 1985; *Hazin Göç*, İst.: Timaş, 1987; *Zafer Rüzgârları*, İst.: Timaş, 1988; *Kan ve Gül*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1988.
Çocuk Romanı: *Tufan*, İst.: Burak, 1985; *Ateşteki Gül Bahçesi*, İst.: Burak, 1985; *Gümüş Kemer*, İst.: Burak, 1985; *Yankılı Kayalar*, İst.: Burak, 1985; *Küçük Satıcı*, İst.: Burak, 1985; *Korsan Peşinde*, İst.: Burak, 1985; *Altın Yapraklar*, İst.: Burak, 1985; *Vahşiler Adasındaki Macera*, İst.: Burak, 1985; *Nehirdeki Sandık*, İst.: Burak, 1985; *Prensin Çilesi*, İst.: Burak, 1985; *Hilal Uğruna*, İst.: Timaş, 1990; *Endülüs Şahini*, İst.: Timaş, 1990; *Hint Sularında*, İst.: Timaş, 1991; *Korkusuz Cengaver*, İst.: Timaş, 1991; *Dağıstan Aslanı*, İst.: Timaş, 1992.
Diğer: *Türk-İslam Sentezi*, İst., 1970; *Genel Tarih*, (ders kitabı) İst., 1977-78; *Fetih Sancakları*, İst.: Tüdav, 1976; *İslam Tarihi*, İst., 1985.
Kaynaklar: "Boyunağa, Yılmaz", *TDEA*, I, 459; Işık, 141.

BOZARSLAN, MEHMET EMİN *(Lice/Diyarbakır, 1934 -)* Yazar, çevirmen.

Medrese eğitiminin ardından kendi kendine Türkçe öğrendi; dışarıdan ilkokul ve müftülük sınavlarını verdi (1956). Diyarbakır'ın Hani ve Kulp ilçeleri ile Malatya ve Şarköy'de (Tekirdağ) müftülük yaptı (1958-69). Bu dönemde *Kürtçe Alfabe* ve *Mem û Zîn* kitapları nedeniyle görevinden iki defa açığa alındı ve üç buçuk ay tutuklu kaldı (1968-69). İstanbul'da Arkın Kitabevi'nde çevirmenlik ve *Cumhuriyet Ansiklopedisi*'nde yazı kurulu üyeliği yaptı. *Ayrıntılı Haber* gazetesinde çalıştı. Halen İsveç'te yaşıyor. Yazıları ve Arapçadan yaptığı çeviriler *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı. Türkiye'den ayrıldıktan sonra birçok Kürtçe yapıt yayımladı.

Yapıtları: Öykü: *İçerdekiler ve Dışardakiler*, İst.: Koral, 1974; *Anarşistler*, İst.: Üçüncü Dünya, 1977; *Meyro (Çirokin)*, İst.: Çıra, 1979.
Gezi: *Savaşan Lübnan*, 1976.
İnceleme: *İslamiyet Açısından Şeyhlik Ağalık*, Ank.: Toplum, 1964; *Gerçekler Konuşuyor*, 1965; *Doğunun Sorunları*, 1966; *Hilafet ve Ümmetçilik Sorunu*, İst.: İleri Sanat Mtb., 1969.
Dil: *Kürtçe Alfabe*, 1968.
Çeviri: *Mem û Zîn* (E. Xanî), İst.: Gün, 1968; *Sosyal Devrimler, Ulusal Savaşlar* (J. Nehru), İst.: Ant, 1970; *Arap Devriminin Yöntemleri* (C. Abdünnâsır), 1970; *Filistin'de Halk Savaşı ve Ortadoğu* (N. Havatme), İst.: Ant, 1970; *Osmanlı-İran Tarihi* (Şeref Han), 1975; *Mehâbat Kürt Cumhuriyeti* (W. Aegleton), 1976; *Kürt Tarihi* (Şeref Han), 1990; *Mervanî Kürtleri Tarihi* (Farıkî), 1990.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 153; Karaalioğlu, 122.

BOZDAĞ, İSMET *(Bursa, 13 Mart 1916 -)* Şair, gazeteci, araştırmacı.

Tam adı Ahmet İsmet Bozdağ. Kasım Karlı ve İSB imzalarını kullandı. Hacer Hanım ile berber-sünnetçi Salih Bozdağ'ın oğlu. Bursa Askeri Lisesi'ni, İÜ İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi (1952). Kitapçılık, otel müdürlüğü, ticaret, reklamcılık, organizasyon ve memurluk gibi işlerden sonra gazetecilik yaptı. 1939-52 yıllarında Ankara ve İstanbul radyolarında 14 skeç ve radyo oyunu yazdı, raportör olarak çalıştı. O. Wilde'dan çevirdiği *Ehemmiyetsiz Bir Kadın* oyunu İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda sahnelendi. *Bursa Gazetesi*, *Doğru* ve *Hâkimiyet* gazetelerini kurdu. İLESAM üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası. İlk şiiri 1936'da *Kültür Haftası*'nda çıktı. Yakın tarihe ilişkin çalışmalarıyla tanınıyor.

Yapıtları: Şiir: *Üç Mum Yandı*, (C. Sılay ve O. Tuğsavul'la) Bursa: Bizim B., 1935; *Gönderilmemiş Mektuplar*, İst.: ABC, 1943.
Roman: *Aramızdaki Sevda*, İst.: 1972.
Diğer: *Başvekilim Adnan Menderes*, (C. Bayar'la) İst., 1968: *Atatürk-İnönü-Bayar: Bir Çağın Perde Arkası*, İst., 1969; *Gazi ve Latife*, İst.: Kervan, 1970; *Demokrat Parti ve Ötekiler*, İst., 1970; *Atatürk'ün Sofrası*, İst., 1971; *Celâl Bayar*, İst., 1971; *Abdülhamid'in Hatıra Defteri*, İst., 1972; *Bir Darbenin Anatomisi*, (C. Bayar'la) 1980; *Demirkırat Aldatmacası*, İst., 1980; *Atatürk Konuşuyor*, Ank., 1981; *Kemal Tahir'in Sohbetleri*, Ank.: Bilgi, 1980; *Üçüncü Çözüm: İslâmiyetin Sosyo-Ekonomik Modeli*, İst., 1982; *Paşaların Kavgası*, İst., 1982; *Paşaların Hesaplaşması*, İst., 1983; *Bitmeyen Kavga*, İst., 1983; *İdama Beş Kala*, İst., 1984; *Cehennem Değirmeni*, İst., 1984; *Ankara'da Savaş Rüzgârları*, İst., 1984; *Osmanlı Devlet ve Toplum Yapısı*, İst., 1985; *Harem Penceresinden Sultan Abdülhamit*, İst., 1986; *Osmanlının Son Kahramanları*, İst., 1986; *Atatürk Gibi Düşünmek (Atatürk Metodolojisi)*, İst., 1987; *Divan Edebiyatında Aşk ve Çapkınlık*, İst., 1987; *Menderes, Menderes*, İst., 1987; *İşte Japon Modeli*, İst., 1988; *Sovyet Marksizmi, Çin Marksizmi ve Türkiye Gerçekleri*, Ank., 1990; *Atatürk'ün Evrensel Boyutları*, Ank., 1992; *Dünyada ve Türkiye'de Basın İstibdadı*, İst., 1992; *Beyaz Arılar*, İst.: Seyran, 1997; *Atatürk'ün Avrasya Devleti*, İst., 1998; *Kültür İhtilâlimiz*, İst., 1999; *Düşünmek Can Bahası*, İst., 1999.
Kaynaklar: *BF* (Haziran 1999); Necatigil, *İsimler*, 94; Kurdakul, *Sözlük*, 153; Karaalioğlu, 123.

BOZFIRAT, AYHAN *(İstanbul, 1932 - İstanbul, 30 Aralık 1981)* Öykücü, romancı.

Asıl adı Ayhan KÖKSAL. Denemeci Sırma Köksal kızıdır. İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Aynı fakültenin Ceza ve Ceza Usulü Kürsüsü'nde bir süre asistan olarak çalıştıktan sonra Paris'te bulunan eşinin yanına gitti;

ilk öykülerini buradayken yazdı. İstanbul'da avukatlık yaptı.

Ürünlerini *Yeni Gazete*, *Yeni Dergi* ve *Yansıma*'da yayımladı. Öykülerinde kişi, zaman ve mekânı somut olarak belirlemeyen, arka planları çeşitli çağrışımlara açık, soyutlamalar ve sembollerle örülü bir anlatım sergiledi; anlatımda şiirsel bir dil kullandı. Genel toplumsal tedirginliklerin yol açtığı bunalımları anlattı. Olaylardan çok durumları ele almayı tercih ettiği ve küçük ayrıntılar üzerinde durduğu öykülerinde diyaloglara yaslanan, duru, temiz ve yer yer alegorik bir ifade ile kent insanının psikolojik konumunu ortaya koydu. "Küçük Gezegende Tatil" adlı yayımlanmamış bir çocuk romanı vardır.

Yapıtları: Öykü: *İstasyon*, İst.: Bozak Mtb., 1971; *Fırıldak*, İst.: Sinan, 1972; *Dörtyol Ağzındaki Ev*, İst., 1976; *Sokak Lambaları*, İst.: Okar, 1980; *Bütün Hikâyeleri*, İst.: Oğlak, 1999.
Çocuk Romanı: *Akraba Hasan*, İst.: Milliyet, 1972; *Osman*, İst.: Milliyet, 1972; *Hayri Usta*, İst.: Milliyet, 1975.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 94; "Köksal, Ayhan", *TDEA*, V, 410; Kurdakul, *Sözlük*, 153-154; Karaalioğlu, 123; F. Oran, "Bütün Hikâyeleri", *Cumhuriyet Kitap*, 20 Ocak 2000.

BOZKURT, AYHAN *(Amasya, 6 Haziran 1971 -)* Şair.

Nesrin Hanım ile ziraat teknisyeni A. Aziz Bozkurt'un oğlu. Çorum Atatürk Lisesi'ni bitirdi; Uludağ Üni. Felsefe Bölümü'ndeki öğrenimini yarım bıraktı. Mimar Sinan Üniversitesi'nde iki yıl model olarak çalıştı (1995-97). *Öküz* dergisi yayın kurulu üyesi. İstanbul'da yaşıyor; bekâr. İlk şiiri 1995'te *Yine Hişt* dergisinde çıktı. *Gösteri*, *Öküz*, *kitap-lık*, *Varlık*, *Dize*, *Edebiyat Eleştiri*, *Şiir-lik*, *İblis*, *Şiir Ok'u*, *Yeni Biçem* ve *Cumhuriyet Kitap* dergilerinde yayımlanan şiir ve yazılarıyla tanındı. Tek kişilik oyunu "Güldüşü Tangolar" 1997'de Mimar Sinan Üni. Oditoryumu'nda sahnelendi.

Ödül: 1995 Rıfat Ilgaz Cide Edebiyat Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Ömür Ölümün Önsözü*, İst.: Cem, 1995; *28 Numaralı Oda*, İst.: Cem, 1998; *Şehir Soyuldu*, İst.: Cem, 1999; *Al Sana Aşk*, İst.: Okka, 2002.
Roman: *Herkes Sevdiğini Öldürür*, İst.: +1 Kitap, 2006.
Kaynaklar: *BF* (5 Nisan 2000); D. Durukan, "Dünyayı Güzellik Kurtarmayacak" (söyleşi), *Cumhuriyet Kitap*, S. 537 (1 Haziran 2000).

BOZKURT, OSMAN *(Ardanuç/Artvin, 15 Haziran 1956 -)* Şair, yazar.

Osman Bozkurt ve Osman Özge imzalarını da kullandı. Fatma Hanım ile çiftçi Süleyman Bozkurt'un oğlu. Ankara Maliye Meslek Lisesi'ni bitirdikten sonra bir süre Maliye Bakanlığı'nda çalıştı. 1980-86 arasında siyasi faaliyetlerinden dolayı iki kez tutuklandı. 1995'ten beri serbest muhasebeci. Umut Radyo'da "Umutlu Söyleşiler" adlı bir program hazırladı (1997-98). TYS üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası. İlk şiiri 1987'de yayın yönetmeni olduğu *Dost* dergisinde çıktı. Toplumcu gerçekçi anlayıştaki şiir, öykü ve yazılarını *Gerçek Sanat*, *Varoş*, *Cumhuriyet Kitap*, *Fayton* ve *Berfin Bahar* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Kumdaki Resim*, İst.: Gerçek Sanat, 1995; *Düşlerin Gölgesi*, İst.: Tohum, 2000.
Deneme: *Değiniler*, İst.: İnsancıl, 1996; *Göçebe Yazılar*, İst.: Gerçek Sanat, 2007.
Söyleşi: *Umutlu Söyleşiler*, İst.: Gerçek Sanat, 1998.
Kaynaklar: *BF* (15 Şubat 2000); Y. Elmas, "Osman Bozkurt'la Söyleşi", *İskenderiye Yazıları*, S. 4 (Ekim 1996).

BOZOK, HÜSAMETTİN *(İstanbul, 20 Şubat 1916 - Burhaniye, 28 Ekim 2008)* Yazar, yayımcı.

Tam adı Mehmet Hüsamettin Bozok. Fatma Elife Hanım ile esnaf Mustafa Bozok'un oğlu. Kocamustafapaşa İlkokulu, Davutpaşa Ortaokulu ve Pertevniyal Lisesi'ni bitirdi (1934); İÜ Fen Fakültesi Kimya Bölümü'nden F.R.M. (Fizik-Riyaziye-Mineroloji) sertifikası aldı (1936). *Yeni Adam* dergisinde yazı işleri müdür yardımcılığı (1936-41), *Son Posta*'da ekonomi muhabirliği, Sarıyer Ortaokulu (1941-43) ve Haydarpaşa Lisesi'nde (1945-47) öğretmenlik, İskit Yayınları'nın *Aylık Ansiklopedi*'sinde yöneticilik (1947-51) yaptı. İstanbul Devlet Opera ve Balesi (1963-72) ve İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda (1974-75) basın danışmanlığı görevlerinde bulundu. *Meydan-Larousse*'ta ve *Türkiye Ansiklopedisi*'nde tiyatro tarihi, opera ve bale maddeleri yazdı. 1970'te Moskova'da düzenlenen Edebiyat Eleştirmenleri Birliği toplantısında ve 1974'te Beyrut'ta düzenlenen Asya-Afrika Uluslararası Yazarlar Birliği toplantısında Türkiye'yi temsil etti. PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti üyesi ve Basın Şeref Kartı sahibiydi. Burhaniye'de yaşıyordu.

Yeditepe dergisi (439 sayı, 1 Nisan 1950-74, 1979-84) ve Yeditepe yayınlarını (250 kitap),

Yeditepe Şiir Armağanı'nı (20 ödül, 1955-67, 1976-84) kurdu. Edebiyat, resim, tiyatro, sinema ve müzik alanında pek çok imzaya yer veren ve bir dönem İkinci Yeni'nin platformu olan *Yeditepe*'nin sahibi ve yayın yönetmeni olarak tanındı. "Bir sanat magazini" olarak nitelediği *Yeditepe*'yi şöyle değerlendirdi: "*Yeditepe* hiçbir zaman okul olmadı, ama yüzü Batı'ya dönük, yenilikçi, avangard bir sanattan yana oldu. Serbest bir kürsü gibiydi. Üç beş kişi sayabilirsiniz *Yeditepe*'de imzasına rastlanmayan. İkinci Yeni'nin ağırlık merkezi de *Yeditepe*'ydi." Cemal Süreya'nın değerlendirmesiyle "1950-57 yıllarında Türkiye'deki sanat eylemi daha çok bu derginin sayfalarında bir akış kazanmıştır."

İlk yazısı 1936'da *Yeni Adam*'da çıktı. Deneme, eleştiri, tiyatro tarihi ve kitap tanıtım yazılarını *Servetifünun-Uyanış*, *Ses*, *Sokak*, *İnsan*, *Adımlar*, *Yürüyüş*, *Yığın*, *Pınar*, *Küllük*, *Yeni Edebiyat* ve *Yeditepe* dergilerinde yayımladı. *Emile Zola* monografisi ve dünya edebiyatından yedi yazarı incelediği *Portreler* kitabını hazırladı. "1940'lardan sonra gelişen toplumsal gerçekçilik" anlayışını benimsediğini belirtti.

Ödül: 1997 Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü; Sinema Yazarları Derneği (SİYAD) Onur Ödülü.

Yapıtları: Monografi-İnceleme: *Emile Zola*, İst., kendi yayını, 1940; *Portreler*, İst., kendi yayını, 1941.

Kaynaklar: *BF* (11 Haziran 1999); Necatigil, *İsimler*, 94; Nebioğlu, 164; Kurdakul, *Sözlük*, 154; A. Özkırımlı, "Yenilikçi Bir Serbest Kürsü", *Cumhuriyet*, 23 Mart 1988; A. Kabacalı, "Dergiye Adanan Yaşam", *Cumhuriyet*, 13 Şubat 1989; M. Seyda, *Edebiyat Dostları*, İst., 1970, s. 101-110; T. Baltacıoğlu, *Yeni Adam Günleri*, İst.: YKY, 1998.

BOZTEPE, HALİL NİHAT *(Trabzon, 1882 - Ankara, 17 Şubat 1949)* Hiciv şairi.

Maytap imzasını da kullandı. Trabzonlu tüccar Hasan Efendi ile Mürüvvet Hanım'ın oğlu. İlköğrenimini Trabzon'da sıbyan ve ıslahhane mekteplerinde tamamladıktan sonra askeri rüştiyeyi bitirdi. İki yıl mülki idadide okudu. Trabzon'daki Frerler mektebinde Türkçe öğretmenliği yaparken Fransızca, ayrıca özel olarak da Farsça öğrendi. Trabzon'da Düyun-ı Umumiye'de başladığı memurluk hayatını 1903'te gittiği İstanbul'da aynı kurumda sürdürdü. 1925'te lağvedilen bu kurumun borçlarını tasfiye heyetiyle Paris'e gitti. 1927-46 yıllarında Gümüşhane ve Trabzon milletvekilliği yaptı. Son yıllarında sağlığı iyice bozulan Halil Nihat fazla miktarda aldığı uyku ilacı sebebiyle öldü. Cebeci Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Halil Nihat'ın yazı hayatı İstanbul gazetelerinde yayımladığı Fransızcadan çeviri bazı yazılar, A. Daudet'den çevirdiği üç roman ve ilk ciddi eleştirel basımlardan olan *Nedim Divanı* yayımı dışında hemen hemen hiciv şiirleriyle sınırlı kalmıştır. İlk hiciv şiirlerini II. Meşrutiyet sonrasının getirdiği serbest ortamdan faydalanarak dönemin dergi ve gazetelerinde yayımladı, bunları daha sonra *Siham-ı İlham* adı altında topladı. Bu yapıtında Meşrutiyet öncesi ve sonrası hükümet ve saray erkânından başlayarak İttihatçılar'ın ve İtilafçılar'ın çoğunu hicvetti. Bunları *Mehtap* ve *Âyine-i Devran* adlı diğer hiciv kitapları izledi.

Halil Nihat'ın hicvi, kendinden öncekilerin çoğu gibi müstehcen ve galiz bir karakterde değil, zarif bir üslupla kaleme alınmıştır. Klasik bir düzenlemeyle münacat ve naatla başlayan *Âyine-i Devran*'daki hicivlerde, Ankara'da kurulan yeni hükümetin etrafında toplanmış dalkavuklar o dönem için oldukça cüretli bir dille sergilenmiştir. Dil devriminin aşırılıkları hakkında da uzun bir manzume olan *Ağaç Kasidesi*'ni yayımlamıştır.

Yapıtları: Şiir: *Siham-ı İlham*, İst.: Mahmut Bey Mtb., 1921; *Âyine-i Devran*, İst.: Orhaniye Mtb., 1342/1924; *Mehtap*, İst., Yeni Mtb., 1341/1925; *Ağaç Kasidesi*, İst.: Cumhuriyet Mtb., 1931 (genişletilmiş yb İst., 1947).
Eleştirel Yayım: *Nedim Divanı*, İst.: İkdam Mtb., 1340/1922.
Çeviri: *Taraskonlu Tartaren* (A. Daudet), 1336/1920. Aynı yazardan "Değirmenimden Mektuplar" ve "Küçük Efendi" adlı çevirileri *Vakit* gazetesinde tefrika edilmiştir.

Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, 1217-1222; Gövsa, 74; İ. A. Gövsa, "Boztepe, Halil Nihad", *AA*, V, 1686-1687; O. Okay, "Halil Nihad Boztepe", *Büyük Türk Klasikleri*, c. IX, s. 49-50; M. Uzun, "Boztepe, Halil Nihad", *DİA*, VI, 222-223; K. Şenocak, *Yanardağ Şairimiz Halil Nihad Boztepe*, İst., 1989.

BOZYİĞİT, ALİ ESAT *(Ankara, 30 Kasım 1945 - Ankara, 2006)* Halk kültürü araştırmacısı.

Eğitimci Ahmet İhsan Bozyiğit ile Ayşe Müzeyyen Hanım'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı. DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1967), Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Ekonomi ve Mali İşler Bölümü'nü (1975) ve Kooperatifçilik Enstitüsü'nü

(1977) bitirdi. Banka memurluğu (1968-72), radyo program yazarlığı (1973-79), idarecilik (1979-85) ve öğretmenlik (1985-86) yaptı. Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nde uzman (1986-89) ve daire başkanı olarak (1993-96) çalıştı. 1997-2002 arasında Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nde uzman olarak çalıştı. Edebiyatçılar Derneği ve Folklor Araştırmaları Kurumu üyesiydi.

İlk ve orta okul yıllarında halk oyunlarına ilgi duydu ve 1970'te halk kültürü ile ilgili ilk araştırma yazısı yayımlandı. *Türk Folklor Araştırmaları, Türk Folkloru, Halk Kültürü, Folklor/Edebiyat, Erciyes, Müteferrika, İstanbul Araştırmaları* gibi dergilerde araştırmaları, derlemeleri, bibliyografya çalışmaları yer aldı. Radyo ve televizyon için programlar hazırladı (1971-82). Türk halk kültürü alanına Ankara'yla ilgili araştırmaları ve bibliyografya çalışmalarıyla katkıda bulundu.

Ödül: 1995 Folklor Araştırmaları Kurumu Türk Folkloruna Hizmet Ödülü.

Yapıtları: İnceleme-Antoloji: *Bizde Âdet Böyledir*, Ank.: Ürün, 1995; *Güvercin Uçuverdi*, Ank.: Ürün, 1998; *Karpuz Kestim Yiyen Yok*, Ank.: Ürün, 1999, *Ankara İli Ağzı Sözlüğü*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998; *Ankara'nın Taşına Bak... Türk Yazınında Ankara (Seçki)*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 2000; Öykülerde *Ankara (Seçki)*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 2002.

Bibliyografya: *Nasreddin Hoca Bibliyografyası Üzerine Bir Deneme*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1987; *Ahilik ve Çevresinde Oluşan Kültür Değerleri Bibliyografyası*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1989; *Üniversitelerde Yapılan El Sanatları Konulu Tezler Bibliyografyası*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1992; *Türk Adbilimi Bibliyografyası*, Ank.: Ayyıldız, 1995; *Türk Dokuma El Sanatları Makaleler Bibliyografyası*, Ank.: Ayyıldız, 1996; *Ankara Kitapları Sergi Kataloğu*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998.

Kaynaklar: *BF* (20 Mart 2000); M. Kemal, "Âdet Böyledir", *Cumhuriyet*, 5 Şubat 1996; F. A. Turan, "Bizde Âdet Böyledir", *Bilge*, Yaz 9 (1966), s. 52-53; V. Yazıcı, "Bizde Âdet Böyledir", *Folklor/Edebiyat*, S. 8 (1996), s. 142-143, O. N. Poyrazoğlu, "Güvercin Uçuverdi", *Folklor/Edebiyat*, S. 15 (1998), s. 182-183; V. Yazıcı, "Güvercin Uçuverdi Kitabının Yayını Üzerine Ali Esat Bozyiğit ile Söyleşi", *Cumhuriyet Kitap*, S. 463 (31 Aralık 1998), s. 8-9.

BÖLÜKBAŞI, RIZA TEVFİK *(Cisr-i Mustafa Paşa [bugün Svilengrad/Bulgaristan], 7 Ocak 1869 - İstanbul, 30 Aralık 1949)* Şair, yazar.

Feylesof lakabıyla tanınır. Hoca Mehmet Tevfik Efendi ile köle bir Çerkez kızı olan Münire Hanım'ın oğlu. Öğrenimine 1876'da Sion mektebinde başladı. Çocukluk ve gençlik yılları Gelibolu'da geçti. Bir süre Galatasaray Sultanisi'nde okudu; 1887'de girdiği Mülkiye Mektebi'nin üçüncü sınıfındayken okuldan kovuldu. 1891'de Tıbbiye Mektebi'ne kaydoldu; olaylarla dolu bir öğrencilik hayatından sonra 1899'da buradan mezun olabildi ve Karantina İdaresi'nde çalışmaya başladı. Bazı arkadaşlarıyla beraber, bu sırada gizli İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne girdi. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Edirne mebusu seçildi. 1911'de parti içindeki muhaliflerle birlikte Hürriyet ve İtilaf Fırkası'na geçti. 1912'de seçim bölgesi Gümülcine'de İttihatçılar tarafından fena halde dövüldü. 1914-18 arasında politikadan uzaklaştı ve tekrar Karantina İdaresi'nde çalışmaya başladı. Bir süre Istılahat-ı İlmiye Encümeni'nde çalıştı. 1918'de Tevfik Paşa kabinesinde maarif nazırı olarak tekrar politikaya döndü, aynı zamanda Darülfünun'da dersler vermeye başladı. Damat Ferit Paşa kabinesinde iki defa Şûra-yı Devlet reisliği görevinde bulundu. 10 Ağustos 1920'de Sevr Antlaşması'nı imzalayan heyette yer alması dolayısıyla yapılan aleyhte nümayişler üzerine Darülfünun'dan istifa etmek zorunda kaldı. Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanmasından sonra Kasım 1922'de memleketi terk etmeyi uygun buldu. Daha sonra Yüzellilikler listesine alındı. Emir Abdullah'ın daveti üzerine Ürdün'e gitti ve orada on yıldan fazla çeşitli görevlerde bulundu. 1934'te buradan emekli olup Lübnan'ın Cünye kasabasına yerleşti. İstanbul'a, Yüzellilikleri affeden kanunun yürürlüğe girmesinden yaklaşık beş yıl sonra, 1943'te döndü. Mezarı Zincirlikuyu'dadır.

Şair olarak asıl ününü 1913'ten sonra yayımladığı divan, koşma ve nefes tarzındaki şiirlerle kazanmıştır. Küçük yaştan itibaren halk kültürü içinde yetişen şair, sanatçı kişiliğiyle gelenekten ustaca yararlanmış ve bu konuda kaleme aldığı yazılarıyla da şiir estetiğini gelenek içinde sağlam bir yere oturtmuştur. Aynı zamanda oldukça zengin bir felsefe birikimine sahip olan Rıza Tevfik bu alanda da çeşitli makale ve kitaplara imza atmıştır. Abdullah Uçman, tasnif ettiği Rıza Tevfik Arşivi'nden yararlanarak birçok makale ve kitap yayımlamıştır.

Yapıtları: Şiir: *Serâb-ı Ömrüm*, Lefkoşa: M. Fikri Mtb., 1934 (2. bas. İst., 1949).

Anı: *Biraz da Ben Konuşayım*, (haz. A. Uçman) İst.: İletişim, 1993.

Diğer: *Les textes houroufis*, (C. Huart'la) Leiden, 1909; *Felsefe Dersleri* (I. Kısım, Mebhas-ı Marifet),

İst.: Kader Mtb., 1330/1914; *Mufassal Kamus-ı Felsefe*, 2 c., İst.: Maarif-i Umumiye Nezareti, 1916, 1920; *Abdülhak Hâmit ve Mülahazat-ı Felsefiyesi*, İst.: Kanaat Mtb., 1334/1918 (yb haz. A. Uçman, İst.: İÜEF, 1984); *Mabadettabiiyat Deslerine Ait Vesaik*, İst.: Darülfünun Mtb., 1335/1919; *Mabadettabiiyat Dersleri*, İst.: Darülfünun Mtb., 1336/1920; *Estetik*, İst.: Darülfünun Mtb., 1336/1920; *Rubaiyat-ı Ömer Hayyam*, (Hüseyin Daniş'le) İst.: Evkaf Mtb., 1340/1922 (2. bas. 1927); *Ömer Hayyam ve Rubaileri*, İst.: Ahmet Halit, 1945; *Tevfik Fikret: Hayatı, Sanatı, Şahsiyeti*, 1945; *Rıza Tevfik'in Tekke ve Halk Edebiyatı ile İlgili Makaleleri*, (haz. A. Uçman) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1982; *Şiiri ve Sanat Anlayışı Üzerine Rıza Tevfik'ten Ali İlmî Fânî'ye Bir Mektup*, (haz. A. Uçman) İst.: Kitabevi, 1996; *Rıza Tevfik'in Sanat ve Estetikle İlgili Yazıları I*, (haz. A. Uçman), İst.: Kitabevi, 2000.

Kaynaklar: R. G. Arkın, *Rıza Tevfik (Hayatı ve Şiirleri)*, İst., 1939; [F.] Kandemir (haz.), *Kendi Ağzından Rıza Tevfik*, İst., 1943; R. C. Ulunay, *Rıza Tevfik (Şiirleri ve Mektupları)*, İst., 1943; H. Yücebaş, *Bütün Cepheleriyle Rıza Tevfik*, İst. 1950; Ülken, I, 406-424; Kaplan, *Şiir*, I, 175-181; A. Uçman, *Rıza Tevfik*, İst., 1999; Ş. Aktaş-N. Akbayar, "Bölükbaşı, Rıza Tevfik", *TDEA*, I, 464-466; R. E. Koçu, "Bölükbaşı, (Rıza Tevfik)", *İSTA*, 3079-3084; A. Uçman, "Bölükbaşı, Rıza Tevfik", *YYOA*, I, 329-330.

BUCAK, NEVRA *(İstanbul, 11 Ocak 1952 -)* Romancı, öykücü.

Tam adı İpek Nevra Bucak. Hatice Nevhayat Hanım ile avukat Mehmet Hüsamettin Bey'in kızı. Kadıköy Kız Koleji (1969) ve İstanbul Belediye Konservatuvarı Şan Bölümü'nü bitirdi (1974). Bir süre şan ve piyano çalışması yaptı; 1982'den beri edebiyatla uğraşıyor. TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış ve iki çocuk annesi.

İlk öyküsü ("Kiremit Parçası") 1986'da *Varlık*'ta çıktı. Öykü ve yazılarını *Varlık*, *Türk Dili* ve *Adam Öykü* gibi dergilerde yayımladı. Öykülerini tek öykü kitabı *Beyoğlu'nun Eski Ustaları*'nda topladı. Özellikle toplumda değişen değerler ile birlikte ortaya çıkan kadın sorunlarını ve duyarlılığını irdeleyen romanları ve çocuk kitaplarıyla tanındı. L. Durrell ve M. Duras'tan etkilendiğini belirten Bucak, bilimkurgu tarzındaki *Son Güneşin Çocukları* ve "hiçbir zaman gerçekleşmemesini dilediğimiz bir ütopyanın romanı" olarak tanıtılan *Kule*'de güncel ve toplumsal olayları düşsel bir ortam içinde ele aldı.

Ödül: *Beyoğlu'nun Eski Ustaları* ile 1995 Yunus Nadi Öykü Ödülü (A. Kilimci ile paylaştı).

Yapıtları: Roman: *Issız Kadınlar*, İst.: Nurdan, 1989; *Aşkın Kutupları*, İst.: Nurdan, 1989; *Son Güneşin Çocukları*, İst.: Demet, 1994; *Mevsimler Farklıdır*, İst.: Vizyon, 1995; *Kule*, İst.: Cumhuriyet Kitapları, 1999; *Neslişah/Laledeki Gözyaşı*, İst.: Ava Kitap, 2007.

Öykü: *Beyoğlu'nun Eski Ustaları*, İst.: Cem, 1994.

Çocuk Kitabı: *Kızın Adı Candan*, (uzun öykü) İst.: Cem, 1990; *Uzaylı Kız Tira*, (bilimkurgu) İst.: Cem, 1992; *Kerem ile Aslı*, (uyarlama) İst.: Gerçek Sanat, 1994.

Kaynaklar: *BF* (Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 95; H. Yavuz, "Bucak ve Aşkın Kutupları", *Gösteri*, S. 113 (1990); L. Alpüren, "Son Güneşin Çocukları", *Eşik*, S. 14 (1994); M. Uyguner, "Körfez Savaşı'nın Düşsel Anlatımı", *Türk Dili*, S. 44 (Eylül-Ekim, 1994); T. Bele, "Peri Kızının Büyülü Değneği Yerine, İnsan...", *Cumhuriyet Kitap*, S. 211 (1994); M. Uyguner, "Beyoğlu'nun Eski Ustaları'nın Öyküleri" *Cumhuriyet Kitap*, S. 254 (1994); O. Şahin, "Düşündürücü Bir Roman: Kule", *Cumhuriyet Kitap*, 20 Ocak 2000.

BUDAK, ABDÜLKADİR *(Hafik/Sivas, 23 Nisan 1952 -)* Şair.

Memur Ayşe Hanım ile tamirci Halil Budak'ın oğlu. Sincan Lisesi'nden sonra Gaziemir Hava Teknik Okullar Komutanlığı'nda eğitim gördü. Kayseri'deki hava kuvvetlerinde astsubay uçak teknisyeni olarak çalıştı ve emekli oldu. 1994'ten beri Türk Hava Kurumu'nda sözleşmeli olarak çalışıyor. Kayseri'de *Ozanca* (7 sayı, 1976) ve *Hakimiyet Sanat* (49 sayı, 1976-80) dergilerinin kuruluşlarında ve yazı kurullarında faaliyet gösterdi. *Şiir Odası* dergisini çıkardı (2000). *Sincan İstasyonu* şiir dergisini çıkartıyor. *Bir Gül Çocuk* adlı kitabı "muzır neşriyat" yasası gerekçe gösterilerek İstanbul'da toplatıldı. Edebiyatçılar Derneği, Dil Derneği ve PEN Yazarlar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli ve iki çocuk babası.

İlk şiiri "Kırık Dallar" 1970'te *Defne* dergisinde çıktı. Şiir ve denemelerini *Ozanca*, *Hakimiyet Sanat*, *Varlık*, *Yazko Edebiyat*, *Yeni Biçem* ve *Adam Sanat* dergilerinde yayımladı. Bazı şiirleri İngilizce ve Fransızcaya çevrildi. İki yıldır *Varlık*'ta şiir izlenimlerini ("Bende Kalan Dizeler") yazıyor. 1970 kuşağı şairleri arasında, geleneksel şiirin imgelerini başarıyla yeniden dile getiren bir şair olarak değerlendirildi.

Ödül: *Bir Gül Çocuk* ile 1982 TDK Çocuk Yazını Ödülü; *İmzası Gül* ile 1994 Ceyhun Atuf Kansu Ödülü ve 1994 Orhon Murat Arıburnu Ödülü; *Aşk Beni Geçer* ile 1998 Halil Kocagöz Şiir Ödülü; "Mesafe" dosyası ile 2008 Yunus Nadi Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Geçti İlkyaz Denemesi*, Kayseri: Hakimiyet Sanat, 1978; *Şimdi Yaz*, Kayseri: Hakimiyet Sanat, 1980; *Gömleğim Leyla Desenli*, Kayseri: Aday, 1981; *Sevdanın Son Kerem'i*, Kayseri: Aday, 1985; *İmzası Gül*, İst.: Armoni, 1993; *Yanlış Anka Destanı*, İst., 1994; *Aşk Beni Geçer*, İst., 1997; *Seçme Şiirlerler*, Antalya, 1998; *Endişeli Fesleğen*, Ank., 1999, *Ahşap Anahtar*, İst.: Can, 2000; *Ev Zamanı*, İst.: Can, 2002; *Sana Bakmak*, İst.: Can, 2004; *İşaretler*, (Seçme Şiirler), İst.: Toroslu, 2005; *Dalgın Rüzgâr*, (Toplu Şiirler), İst.: YKY, 2007.
Çocuk Şiiri: *Bir Gül Çocuk*, İst., 1981; *Kuşların Alfabesi*, İst., 1997.
Deneme: *Ayna Sandım Şiiri*, Ank., 1998; *Ya Şiir Olmasaydı*, İst.: YKY, 2010.
Kaynaklar: *BF* (9 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 95; Kurdakul, *Sözlük*, 155; Y. Kayıran, "Abdülkadir Budak'ın Şiiri: Kerem'in Çığlığı", *Adam Sanat*, S. 106 (Eylül 1994), s. 66-75.

BUDAK, MUZAFFER *(Hazro/Diyarbakır, 1934 -)* Şair, yazar.

Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi'ni (1953) ve İÜ İktisat Fak. Sosyal Siyaset Bölümü'nü bitirdi. Emekliliğine kadar memurluk yaptı. Şiirleri ve yazıları çeşitli sanat ve edebiyat dergilerinde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Haksız Acılar*, 1967; *Özlem*, 1971; *Sümer Menekşeleri*, İst.: Budak, 1985.
İnceleme: *Sinema Eleştirileri*, 1973; *Tiyatro, Opera, Operet ve Bale Yazıları*, İst.: Budak, 1985; *Sinema Yazıları (1969-1986)*, İst.: Bayrak Mtb., 1986; *Toplumbilimci Prens Sabahattin*, İst.: Kurtiş Ofset, 1998.
Kaynaklar: *TDEA*, I, 469; Kurdakul, *Sözlük*, 156.

BUGAY, UMUR *(Ankara, 17 Ocak 1941 -)* Mizah ve senaryo yazarı.

Tam adı Ali Umur Bugay. Seher Hanım ile memur Ömer Bugay'ın oğlu; heykeltıraş Saim Bugay ağabeyidir. Haydarpaşa Lisesi (1959) ve İÜEF Sosyoloji Bölümü'nü bitirdi (1964). Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu, Halk Oyuncuları ve Dostlar Tiyatrosu'nda oyunculuk ve yönetmenlik yaptı. Senaryo yazarı ve yapımcı olarak çalışıyor. TYS ve Televizyon-Tiyatro Yazarları Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli ve iki çocuk babası.

İlk mizah öyküsü ("Nasıl Kaleci Oldum") 1959'da *Karakedi* dergisinde çıktı. Sonraları *Milliyet, Cumhuriyet, Hürriyet* gazeteleriyle *Milliyet Çocuk* ve *Çarşaf* dergilerinde mizah yazıları yazmayı sürdürdü. "İşte Hayat" (yön. A. Yılmaz, 1975), "Deli Yusuf" (yön. A. Yılmaz, 1975), "Hababam Sınıfı" (yön. E. Eğilmez, 1975), "Kapıcılar Kralı" (yön. Z. Ökten, 1976), "Tuzak" (yön. A. Yılmaz, 1976) ve "Çöpçüler Kralı" (yön. Z. Ökten, 1977) gibi sinema filmlerinin senaryolarını yazdı. "Bizler ve Bizler" (1978) adlı oyunu İstanbul Şehir Tiyatroları'nda, "Bir Kadın Bir Erkek" (1983) adlı oyunu Kenter Tiyatrosu'nda sahnelendi. "Perihan Abla", "Bizimkiler", "Oğlum Adam Olacak" gibi çok tutulan televizyon dizilerinin yazarlığını ve yapımcılığını üstlendi.

Ödül: "Pir Sultan Abdal" oyunu ile 1970 DİSK En İyi Yönetmen Ödülü; "İşte Hayat" ve "Çöpçüler Kralı" ile 1976 ve 1978 Antalya Film Şenliği En İyi Özgün Senaryo ödülleri.

Yapıtları: *Kirpi Çocuk*, (resimleyen K. Batıbeki) İst.: Bilge, 1983; *Türk Küçükleri*, Ank.: Bilgi, 2002.
Kaynaklar: *BF* (12 Mayıs 1999); Kurdakul, *Sözlük*, 156.

BUĞRA, TARIK *(Akşehir, 1918-İstanbul, 26 Şubat 1994)* Öykücü, romancı, oyun yazarı, gazeteci.

Mehmed Nâzım, Tarık Emin, Tarık Nâzım ve Süleyman Yücel imzalarını da kullandı. Aslen Erzurumlu ve Akşehir'de ağır ceza reisliği yapan Mehmet Nâzım Bey ile Akşehirli Tahiroğulları'ndan Nazike Hanım'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Akşehir'de yaptı, liseyi Konya'da bitirdi (1936). Ortaokulda Türkçe hocası olan Rıfkı Melül Meriç ile lisede edebiyat hocası olan Hakkı Süha Gezgin ona bu yıllarda şiiri sevdirdiler. Daha sonra İstanbul'a gitti ve Tıp Fakültesi'ne kaydoldu. Ancak pek sevemediği tıp dersleri yerine, hocası Rıfkı Melül aracılığıyla, İstanbul'un o yıllarda en önemli kültür çevresini oluşturan Küllük kahvesine devam etmeye başladı. Burada dönemin tanınmış sanat, edebiyat ve düşünce adamlarından Yahya Kemal, İbnülemin Mahmut Kemal, F. Köprülü, A. H. Tanpınar, A. N. Tarlan ve N. Ataç'ı tanıma ve sohbetlerine katılma fırsatı buldu. Birinci yılın sonunda Tıbbiye'den ayrıldıktan sonra dört yıl kadar devam ettiği Hukuk Fakültesi'ni de yarım bırakarak askere gitti. Askerliğini tanınmış doğubilimci A. Ateş ve şair B. Necatigil ile birlikte tamamladı. İlk yazı denemelerini de askerlik günlerinde yaptı.

Askerliğini bitirdikten sonra, biraz da arkadaşı A. Ateş'in ısrarı üzerine Edebiyat Fakültesi'nin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kaydoldu; üç yıl kadar devam ettiği bu bölümden de mezun olamadı. Bu arada Şişli Terakki Lisesi'nde muallim muavini olarak çalıştı. Fakültede iken Tanpınar, M. Kaplan ve A. Karahan gibi hocalarla yakın dostluklar kurdu. Bu

yıllarda kaleme aldığı ilk öykü denemelerini hocaları aracılığıyla bazı dergilerde yayımladı.

Gazetecilik hayatına Konya'da babasıyla birlikte çıkarmaya başladığı *Nasreddin Hoca* gazetesinde başladı (1949). Daha sonra yeniden İstanbul'a gitti ve burada sırayla *Milliyet*, *Yeni İstanbul*, *Haber*, *Vatan*, *Yenigün* ve *Tercüman* gazetelerinde sekreter, yazı işleri müdürü, sayfa sorumlusu ve köşe yazarı olarak çalıştı (1951-77). Bir ara arkadaşıyla birlikte haftalık *Yol* dergisini yayımladı (1962). Fıkra yazarlığını kalp krizi geçirdiği Mayıs 1973'e kadar sürdürdü.

Daha lise öğrencisi iken yazar olmayı kafasına koyan Buğra, uzun sayılabilecek bir hazırlık devresinden sonra, ancak askerlik yıllarında yazı yazmaya başladı. Kısa öykülerle edebiyat dünyasına ilk adımlarını atan yazar, 1948'de *Cumhuriyet* gazetesinin açtığı ve jüri başkanlığında C. F. Başkut'un bulunduğu Yunus Nadi Hikâye Yarışması'nda "Oğlumuz" adlı öyküsüyle ikincilik ödülünü kazanınca, büyük bir hevesle yeni öyküler yazdı. Kendisine hiç beklemediği bir ün kazandıran ve hayatında bir dönüm noktası olan bu ödülden sonra yazdığı yeni öyküleri *Çınaraltı*, *İstanbul*, *Yenilik*, *Yeditepe*, *Yücel*, *Küçük Dergi*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Dost* ve *Hisar* dergilerinde yayımladı (1949-55). Daha sonraki yıllarda roman denemelerini yayımlamaya başladı. Eylül 1950'de öykücü Jale Baysal ile evlendi, 1968'de boşandı.

Edebiyata roman yazarı olarak girmek istediğini belirten Tarık Buğra, *Yalnızların Romanı* adlı yapıtını henüz yirmi yaşındayken yazdığını, ancak bunu o sırada yayımlamaya cesaret edemediğini söylemektedir. 1948'de *Çınaraltı*'nda tefrika edilen bu yapıtından sonra 1955'te *Siyah Kehribar* adlı romanını yayımladı. Ancak bu romanın ağır eleştirilerle karşılanması üzerine dört yıl boyunca yazarlığa ara verdi, yayımlamak zorunda kaldığı yazılarında takma adlar kullandı. Bu romanıyla ilgili olarak "Sanki roman yazmamış, cinayet işlemiştim. Hikâye kitaplarıma yazılan övgüler yüzünden Kaf dağına uzanan burnum öyle bir kırılış kırılmıştı ki, tam dört yıl ne hikâye, ne roman yazdım" demektedir.

Öykü ve romanlarla birlikte, 1956'da meydana gelen Macaristan olaylarını ve Macar halkının Sovyet istilasına karşı direnişini konu alan *Peşte 56* oyunuyla tiyatroya yöneldi, bunu öteki oyunları izledi. Kurtuluş Savaşı'nı öteden beri alışılagelen anlayışın dışında çok farklı ve yeni bir bakış açısıyla anlattığı *Küçük Ağa* adlı romanının yayımlanışından sonra değişik çevrelerden büyük ilgi gördü. Daha sonraki yıllarda yayımladığı öteki romanlarıyla Cumhuriyet dönemi Türk romanında kendisine önemli bir yer edindi.

Eylül 1977'de, yine bir öykücü olan Hatice Bilen'le evlenen T. Buğra'nın *Küçük Ağa*, *İbiş'in Rüyası*, *Yalnızlar*, *Osmancık*, *Yağmur Beklerken*, *Dönemeçte* ve *Ayakta Durmak İstiyorum* adlı yapıtları filme alınarak televizyonda gösterildi. Kısa süren bir hastalık döneminden sonra öldü ve Karacaahmet Mezarlığı'na defnedildi.

Öykü, roman ve oyun yazarlığının yanı sıra, doğrudan doğruya geçimini sağlamak üzere, hayatının son günlerine kadar çeşitli gazetelerde günlük fıkralar, haftalık edebi sohbetler ve kültürel yazılar yazan Tarık Buğra, yazılarında ele aldığı konuları genellikle ulusal ve geleneksel yerli ölçülerle değerlendirmiş bir "kültür milliyetçisi" kimliğindedir. Kalıpları reddeden ve sloganlara karşı çıkan yazar, sadece "toplumsal fayda, halk ve toplum" gibi kuru sözlerin birtakım "safsatalar" olmaktan öte bir anlam taşımadığını ifade etmiştir. "Sanat, kâinatı ve insanı yeniden yaratmaktır" diyen yazar sanat anlayışını "Sanat sanat içindir demek, sanatın fildişi kuleye çekilmesi, toplumdan kopması demek değildir. Tam aksine, ben sanatın toplum için, ancak kendi ilkeleriyle, kendi değer yargılarıyla sınırlı kaldığı ölçüde yararlı olacağına inanıyorum" biçiminde açıklamaktadır.

Daha çok 1960'tan sonra yeni bir anlatım biçimiyle ortaya çıkan toplumsal gerçekçi yazarlarla giriştiği edebi tartışmalarda, sanat yapıtında "alelade gerçeklerin yansıtılması"na olduğu kadar, özellikle roman kahramanlarına bölgesel şive taklidi yaptırmanın da karşısında olduğunu belirtmiş; yarınlara kalacak yapıtların, yüzyıllardır işlene işlene mükemmel bir biçime ulaşmış İstanbul Türkçesiyle kaleme alınması gerektiğini savunmuştur. Sanatçıyı "bağımsız kafaya sahip, hür düşünen bir insan" olarak gören yazar, roman ve öykülerini yazarken, herhangi bir düşünceyi ispatlamayı değil, özellikle insan ilişkilerini yansıtmayı amaçladığını belirtmiştir.

İlk öykülerinde 50'li yıllarda Türk aydınlarının hüzünlü bunalımlarıyla birlikte daha çok

küçük kasaba izlenimleri denebilecek anılar çevresinde aile hayatını ve buruk aşk ilişkilerini işlemiştir. Herhangi bir olaydan çok, birtakım durumların anlatıldığı ilk öykülerinde yoğun bir hüzün duygusu da yer almaktadır. Daha ilk öykülerinden başlayarak sağlam bir kurgu ve ustalıkla kullandığı üslubuyla dikkati çeken yazar, yaşanmışlığı şiirsel bir anlatımla vermeye çalışmıştır. Kaba betimlemelerden uzak, ayrıntılar aracılığıyla sıcak insani ilişkileri anlatmayı denemiş, düzyazıdan çok şiir diline yakın bir anlatım geliştirmiştir.

1959'dan itibaren üzerinde çalıştığı *Küçük Ağa* romanıyla Kurtuluş Savaşı'nı, öteden beri kabul gören resmi görüşün verilerinden farklı bir yaklaşımla anlatmış ve özellikle bu eseriyle Cumhuriyet dönemi Türk romanında kendine özgü bir yer edinmiştir. T. Buğra'ya göre Milli Mücadele, din adamlarıyla eşraf, toprak ağası ve yöneticilerin halkla işbirliği yaparak, hatta hilafet ve saltanata bağlı kalınacağına inandırıcı bir şekilde söz verilerek başlamıştır. Ancak zafer kazanılıp Cumhuriyet ilan edildikten sonra durum değişmiş, din adamları ve eşraf, düşmanla işbirliği yapan hainler olarak sunulmuştur. T. Buğra'ya göre, Milli Mücadele'nin başlangıcında halkın büyük çoğunluğu için vatan sevgisi, din duygusu ve devlet bilinci iç içe bulunmaktadır ve Anadolu'da girişilen bu hareket, din öğesinden ayrı düşünülemez.

Yazar, *Küçük Ağa'nın* devamı niteliğindeki *Küçük Ağa Ankara'da* ve *Firavun İmanı* romanlarıyla da Kurtuluş Savaşı'ndan sonra yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin bu aşamada yüz yüze geldiği bazı sorunları ele almıştır. *Firavun İmanı*, temel olarak, Mehmet Akif, Hüseyin Avni Ulaş ve Hasan Basri Çantay gibi muhaliflerin Ankara'da saf dışı edilmeleri konusu üzerine kurulmuştur. *Yağmur Beklerken* romanında, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde çok önemli bir yeri olan Serbest Fırka hareketini, *Gençliğim Eyvah*'ta ise 1970'li yıllarda Türkiye'nin en önemli sorunu haline gelen öğrenci hareketlerini ele almıştır. Kemal Tahir'in 1967'de, Osmanlı Devleti'nin kuruluşuyla ilgili olarak yazdığı *Devlet Ana*'dan sonra biraz farklı bir bakış açısıyla, hemen hemen aynı dönemi anlattığı *Osmancık* (1983) adlı romanında ise irade gücüyle bir "dünya devleti" kurmayı başaran insanların karakterini dönemin olayları içinde dile getirmiştir.

İlk oyunu olan *Ayakta Durmak İstiyorum* ile tiyatroda da başarısını kanıtlayan Tarık Buğra, *İbiş'in Rüyası*'nda Osmanlı tiyatrosunun ünlü komiği Naşit'in trajik hayatının bir bölümünü sahneye aktarmıştır. İlk adı "Dört Yumruk" olan, ancak daha sonra *Akümülatörlü Radyo*'ya çevrilen oyununda, yarım kalan mutlulukların öyküsü anlatılmıştır. *Ayakta Durmak İstiyorum* ile *Yüzlerce Çiçek Birden Açtı* oyunlarında, genel anlamda bağımsızlığa özlem duyan ulusların dramı konu alınmıştır.

Zaman zaman Türk dili konusunda çıkan tartışmalara da katılan ve bu yazılarında daha çok Mehmed Nâzım ve Süleyman Yücel takma adlarını kullanan Tarık Buğra'ya göre sanatın ve sanatçının amacı, insan denilen varlığı yüceltmek olmalıdır. Ancak bazı yazarlar onu bütün değerlerinden soyutlayıp aşk, ahlak, din gibi duygulardan uzaklaştırarak yükseltme yerine alçaltmaktadırlar. Topluma, insana ve çevreye bir röportajcı gibi değil de, düşünen, duyan ve yaşayan bir varlık olarak bakılması gerektiğini dile getiren yazar, toplumdan kopmak gibi bir düşünceyi de asla kabul etmez. Onun aradığı ve savunduğu gerçek, sıradan sokak gerçeği değil, sanat gerçeğinden başka bir şey değildir. Yapıtlarında, toplumdaki çatışma ve karşıtlıkları daha çok psikolojik boyutlarıyla ele almış, bu yüzden de sevgililer, dostlar, aile bireyleri, birbirinden farklı düşünceler, hayat manzaraları ve olaylar karşısında bazen gerçekçi, bazen alaycı, bazen de karamsar bir tavır takınmıştır.

Ödül: *İbiş'in Rüyası* ile TRT 1970 Sanat Ödülleri Yarışması başarı ödülü; *Firavun İmanı* ile 1976, *Gençliğim Eyvah* ile 1979, *Yalnızlar* ile 1981, *Osmancık* ile 1983 Türkiye Milli Kültür Vakfı Armağanları; *Akümülatörlü Radyo* ile 1981 TYB Ödülü; *Yağmur Beklerken* ile 1989 Türkiye İş Bankası Ödülü; TYB 1992 Üstün Hizmet Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Oğlumuz*, Ank.: Ege Mtb., 1949; *Yarın Diye Bir Şey Yoktur*, İst.: Yenilik, 1952; *İki Uyku Arasında*, İst.: Yeditepe, 1954; *Hikâyeler*, (ilk üç öykü kitabından seçmeler ve dört yeni öykü) İst.: Günaydın, 1964 (yeni eklerle 1969).

Roman: *Siyah Kehribar*, İst.: Remzi, 1955; *Küçük Ağa*, İst.: Yağmur, 1963; *Küçük Ağa Ankara'da*, 1966; *İbiş'in Rüyası*, Ank.: Hisar, 1970; *Firavun İmanı*, İst.: Kervan, 1976; *Bir Köşkünüz Var mı?*, İst.: Tercüman Gençlik, 1978; *Gençliğim Eyvah*, İst.: Ötüken, 1979; *Dönemeçte*, İst.: Ötüken, 1980; *Yalnızlar*, 1981; *Yağmur Beklerken*, 1981; *Osmancık*, İst.: Ötüken, 1983; *Dünyanın En Pis Sokağı*, 1989.

Oyun: *Ayakta Durmak İstiyorum*, 1966; *Üç Oyun (Ayakta Durmak İstiyorum, Yüzlerce Çiçek Birden Açtı, Akümülatörlü Radyo)*, 1979; *İbiş'in Rüyası*, 1982; *Güneş ve Arslan/Patron*, 1988; *Sıfırdan Doruğa/Patron*, 1994.
Gezi-Deneme-Anı: *Gagaringrad-Moskova*, 1962; *Gençlik Türküsü*, İst.: Milliyetçiler Derneği, 1964; *Düşman Kazanmak Sanatı*, İst.: Ötüken, 1979; *Bu Çağın Adı*, 1996; *Politika Dışı*, 1992; *Güneş Rengi Bir Yığın Yaprak*, İst.: Ötüken, 1995; *Tarık Buğra'dan Notlar*, (haz. H. B. Buğra), İst.: Ötüken, 1996.
Kaynaklar: Alangu, *Hikâye ve Roman*, III, 795-811; Nebioğlu, 165; A. Uçman, "Buğra, Tarık", *TDEA*, I, 469-471; M. Kaplan, *Edebiyatımızın İçinden*, İst., 1978, s. 292-301; Kaplan, *Hikâye*, 254-259; Fethi Naci, *Türkiye'de Roman*, 164-178; Z. Bakırcıoğlu, *Başlangıcından Günümüze Türk Romanı*, İst., 1983, s. 198-215; H. Tuncer, *Tarık Buğra*, Ank., 1988; ay, *Tarık Buğra'nın Hikâyeleri Üzerinde Bir İnceleme*, İst., 1992; M. Belge, *Edebiyat Üstüne Yazılar*, İst., 1994, s. 168-170, 175-176; *Türk Edebiyatı Dergisi*, (ölümü üzerine özel bölüm) S. 246 (Nisan 1994); A. Kabacalı, *Kültürümüzden İnsan Adaları*, İst., 1995, s. 195-198; B. Ayvazoğlu, *Tarık Buğra: Güneş Rengi Bir Yığın Yaprak*, İst., 1995; B. Ercilâsun, *Yeni Türk Edebiyatı Üzerine İncelemeler*, c. II, Ank., 1997, s. 669-677; M. F. Andı, *Tarık Buğra*, İst.: 2000.

BULUT, ABDÜLKADİR *(Akine köyü/Anamur, 1943 - Anamur, 9 Ağustos 1985)* Şair.

Anamur Ortaokulu (1967) ve Akşehir İlköğretmen Okulu'nu bitirdi (1961). Anamur ve Kırıkhan köylerinde ve İstanbul'da öğretmenlik yaptı (1961-66). Politik nedenlerle bakanlık emrine alınması üzerine bir süre mesleğinden uzak kaldı. Danıştay'da göreve iadesi için dava açtı ve üç yıl sonra tekrar öğretmenliğe döndü. Anamur'da geçirdiği trafik kazasında yaşamını yitirdi.

1960'tan itibaren *Elif*, *Türk Dili*, *Şölen*, *Yeditepe*, *Forum*, *Soyut*, *Varlık*, *Dost*, *Sanat Emeği* ve *Yazko Edebiyat* dergilerinde yayımladığı şiir ve yazılarıyla tanındı. "Benim yaşamım, çizilmiş olan bir haritaya benzer. Ve o harita üzerinde yoksul köyler düşünün. O yoksul köylerde, yürürlükte bir tek şey vardır, o da açlık. İşte o açlığın egemen olduğu köylerin birinde bir öğretmen olduğuma göre, benim yazı yazmam bazı koşullara bağlı olsa gerekir. Bunlardan ilki sosyal devinimlerdir" diyen şair, yaşadığı gerçekleri dizeleştirirken, "devrimci bir öze, devrimci bir öfkeyle" varmak istediğini belirtir.

Ödül: 1974 Milliyet Sanat Dergisi En Başarılı Genç Şair Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Sen Tek Başına Değilsin*, İst.: Yonga, 1976; *Acılar Yurdumdur*, İst.: Yazko, 1981; *Yakımlar*, İst.: Yeni Türkü, 1982; *Göz Yaşları da Çiçek Açar*, İst.: Yazko, 1983; *Yurdumun Şiir Defteri*, İst.: Yeni Türkü, 1984; *Ülkemin Şiir Atlası*, (bütün şiirleri) İst.: Can, 1986.
Çocuk Kitabı: *Kahveci Güzeli (Çocuklar İçin Şiirler)*, İst.: Can, 1981; *Üveyikler Göçerken*, İst.: Remzi, 1981; *Sakar Tay*, İst.: Yaz, 1983.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 96; Kurdakul, *Sözlük*, 157; Karaalioğlu, 127.

BULUT, RECEP *(İştip/Makedonya, 1923 -)* Şair.

Ailesiyle birlikte 1928'de Kırklareli'nin Yoğuntaş bucağına göç etti; Kepirtepe Köy Enstitüsü'nde, Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nde ve Gazi Eğitim Enstitüsü Eğitim-bilim Bölümü'nde öğrenim gördükten (1949) sonra ilköğretim müfettişliği ve milli eğitim müdürlüğü görevlerinde bulundu. Yaşamından ve gözlemlerinden kaynaklanan toplumsal konuları işlediği şiirlerini *Ülkü*, *Köy ve Eğitim*, *İmece* ve *Varlık* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Beyaz Mavi*, Çorum: Yeni Adım Mtb., 1959; *Doğudan Çizgiler*, Ank.: Yeni Adım Mtb., 1968; *Halk Trenleri*, 1972; *Güneşe Doğru*, Ank.: Sam, 1995.
Diğer: *Atatürk Atatürk*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1985; *Nisandaki Güneşler: 50. Yılında Köy Enstitüleri, 1940-90*, Ank.: Son Mtb., 1990.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 158.

BULUT, ŞEVKET *(Kilis, 31 Ağustos 1936 - Kilis, 16 Eylül 1996)* Öykücü.

Adana Yapı Enstitüsü (1957) ve Erzurum Tekniker Okulu İnşaat Bölümü'nü (1959) bitirdi. Kahramanmaraş'ta Milli Eğitim Müdürlüğü'nde çalıştı (1959-62). Askerliğini yedek subay öğretmen olarak Ünye'nin Kocaman köyünde yaptı (1962-64). Kahramanmaraş ve Sivas Bayındırlık müdürlüklerinde inşaat teknikeri olarak çalıştı. 1986'da emekliye ayrıldı. Evli ve üç çocuk babasıydı.

Yerel dergi ve gazetelerde şiirler yayımladıktan sonra öyküye yöneldi. İlk öyküsü ("Odacı Mehmet Efendi") 1970'te *Hareket* dergisinde çıktı. Anadolu insanının sorunlarını, acılarını, inançlarını, umutlarını ve dirençlerini yansıtan öyküler kaleme aldı. Bazı öykülerinde yerel öğelere, ağızlara yer verdi. "Halk hikâyeciliği, meddah tarzı ile milli hikâyeciliğin bir terkibi" olarak kabul edilen üslubu ile dikkat çekti. Konusunu Güneydoğu Anadolu gelenek ve göreneklerinden alan öykülerinden oluşan *Sarı Arabalar* ile tanındı. "Oynaş" adlı öyküsü 1977'de televizyon filmi yapıldı ve büyük ilgi gördü.

Ödül: 1981 Kayseri Sanatçılar Derneği Yılın Hikâyesi Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Gönül Defterim*, Kahramanmaraş: İş B., 1960.
Öykü: *Al Karısı*, İst.: Hareket, 1971; *Sarı Arabalar*, İst.: Dergâh, 1974; *Dilek Çınarı*, İst.: Türk Edebiyatı, 1975; *Kefensiz Ölüler*, 1984; *Sınırdaki Tarla*, 1996; *Yıkık Minare*, 1996; *Baharı Göremeyen Çocuklar*, Kahramanmaraş: Dolunay, 1996.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 97; "Bulut, Şevket", *TDEA*, I, 473; Karaalioğlu, 127; Işık, 146-147; "Sarı Arabalar", *TDEA*, VII, 462.

BURAK, CİHAT *(İstanbul, 8 Ağustos 1915 - İstanbul, 4 Mart 1994)* Öykücü, mimar, ressam.

Galatasaray Lisesi'ni ve İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü'nü bitirdi (1943). Tekel Genel Müdürlüğü ve Bayındırlık Bakanlığı'nda mimar olarak görev yaptı. 1952'de Birleşmiş Milletler bursuyla Paris'e gitti. 1955'te Türkiye'ye döndü ve yine Bayındırlık Bakanlığı'nda çalıştı. Gaziantep hükümet konağı, İzmit adliyesi, Ankara banknot matbaası, Rize adliyesi, Beşiktaş Şair Nedim İlkokulu gibi yapıların projelerini çizdi. 1961'de yeniden Paris'e gönderildi. Bu sırada bakanlıktaki görevinden ayrılarak resim çalışmalarına ağırlık verdi. 1965'te Türkiye'ye döndükten sonra yurt içinde ve dışında çeşitli sergiler açtı, karma sergilere katıldı.

Yozlaşan değerlere eleştiri ve mizah duygusuyla yaklaştığı yapıtlarında günlük yaşam sahnelerini anılara bağlayarak gerçekleri fantastik bir bağlam içinde ele aldı ve bilinen, tanıdık nesneleri bir düş dünyasının yaratıklarına dönüştürdü. 1970'lerden sonraki resimlerinde ölüm düşüncesini yoğun olarak işledi. E. Ayhan'ın Türk resminde Yüksel Arslan ile birlikte baş köşeye oturtulması gerektiğini söylediği Burak'ın yazarlığı hakkında E. Batur, "Yaşamöykü yanı ağır basan öykülerine de plastik bir tat aktarmış, özellikle *Cardonlar* (1981) başlıklı kitabında gerçekçi bir yaklaşımla fantastiğin sınırında gezen öğeleri başarıyla iç içe geçirdiği gözlemlenmiştir" derken, D. Hızlan öykünün alışılmış kurallarının, "önü ilikli ilkeleri"nin bulunmadığını, Burak'ın Türk öykücülüğüne "buruk, acı ama nitelikli bir tat" getirdiğini belirtir.

Ödül: 1964 Utrillo Ödülü (Fransa); 1967 Türkiye Çağdaş Ressamlar Birliği Birincilik Ödülü; 1973 Devlet Resim ve Heykel Sergisi Başarı Ödülü; 1982 Sedat Simavi Vakfı Resim Ödülü; *Yakutiler* ile 1992 Yunus Nadi Yayımlanmamış Öykü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Cardonlar*, İst.: Ada, 1981; *Yakutiler*, İst.: Simavi, 1992; *Zenci Kalınız*, İst.: YKY, 2004.
Kaynaklar: N. Berk-H. Gezer, *50 Yılın Türk Resim ve Heykeli*, İst., 1973, s. 81; E. Batur, "Burak, Cihat", *DBİA*, II, 334; D. Hızlan, *Kitaplar Kitabı*, İst., 1996, s. 157-159; E. Ayhan, *Sivil Denemeler Kara*, İst., 1998, s. 48; K. Özsezgin, *Türk Plastik Sanatçıları*, İst., 1999, s. 126.

BURAK, SEVİM *(Ortaköy/İstanbul, 29 Haziran 1931 - İstanbul, 31 Aralık 1983)* Öykücü, oyun yazarı.

Tam adı Zeliha Sevim Burak. Aysel Kudret Hanım ile kılavuz kaptan Seyfullah Mehmet Burak'ın kızı. İlkokulu Nakkaştepe 45. İlkokulu'nda bitirdi. Alman Lisesi'nin orta bölümünden sonra çalışmaya başladı. Mankenlik, terzilik, kitabevlerinde tezgâhtarlık yaptı, kendi açtığı giyimevini yönetti. Daha sonra ayrıldığı eşi ressam Ömer Uluç'la birlikte bir süre Nijerya'da yaşadı. İki kez evlenip ayrıldı, iki çocuk annesiydi. Kalp ameliyatı geçirmek üzere yattığı Haseki Hastanesi'nde ameliyat edilemeden öldü. 5 Ocak 1984'te Nakkaştepe Mezarlığı'nda toprağa verildi.

1951'de *Yeni İstanbul* gazetesinde çıkan ilk öyküsü "Büyük Günah", gazetenin katıldığı Dünya Hikâyeleri Yarışması'nda ilk altı içine girdi. Daha sonra bazı öyküleri *Ulus* ve *Milliyet* gazetelerinde, *Yenilik* ve *Türk Dili* dergilerinde yayımlandı. "İlk ciddi eserim" dediği *Yanık Saraylar* 1965'te basıldığında yarattığı tartışmalar ve çektiği ilgiyle yılın edebiyat olayı sayıldı; Türk öykücülüğündeki modern yönelişler içinde ayrı bir yeri olduğu kabul edildi. Altı öyküden oluşan kitap için A. Bezirci, "bilinç akışının başarılı örneklerinden" değerlendirmesini yaptı; yazarın simgeler, alegoriler çerçevesinde hareket ettiğini öne sürdü. M. Belge ise Bezirci'ye karşı çıkarak Burak'ın simge, alegori gibi edebiyat terimleriyle uğraşamayacak kadar başına buyruk bir sanatçı olduğunu savundu ve öyküleri için şu değerlendirmeyi yaptı: "Somut gerçeklere dolaysızca bağlı olmayan, düşsel yaşantı düzeyinde kalan fanteziler..." S. İleri'ye göre ise "Meydan savaşlarının kılıç artıkları, Bağlarbaşı-Kısıklı tramvayları, Baron Bahar'lar, Tevrat, günah dolu sahneler, çocuk kalmış kadınlar, mutsuz ve alkole sığınmış başka kadınlar, yakışıklı fakat acımasız erkekler kol geziyordu" Burak'ın öykülerinde. "Biraz aristokrasi, biraz soylu düşkünlük, bir hayli de piyasa romanı mutsuz-

luğu Burak'ta olağanüstü duyarlı, bambaşka incelikli bir yapıya kavuşmuştu."

Burak yapıtlarının içeriğini "Kendimi anlatıyorum hikâyelerimde, başka kılıklara girerek, bütün özlemlerimi harekete geçirerek, ne olduğumu, ne olacağımı kestirmeye çalışarak, evhamlarımı, korkularımı körükleyerek, yangına koşarmışçasına" sözleriyle; öykücülük anlayışını ise "Hikâye insanın doğduğu günden ölümüne kadar yürüdüğü yolda kendi kendisine konuşmasıdır" şeklinde dile getirdi. Levanten kültürünün ruhunu yansıtan yapıtlarında yer yer Tevrat'ın anlatımından yararlandı. Sözdizimi ve yazım kurallarını zorlayarak yer yer şiire yaklaşan bir anlatım oluşturdu. Anlatımında çok bilinen sözcüklerin bile neredeyse anlamsal yüklerini yitirerek bulanıklaşıp kaypaklaştığı öne sürüldü.

Yanık Saraylar'dan sonra uzun bir suskunluk dönemine girdi. 1982'de *Sahibinin Sesi* adlı oyunu ve *Afrika Dansı* adlı bir öykü kitabı yayımlandı. Son yazdıkları *Everest My Lord/İşte Baş, İşte Gövde, İşte Kanatlar* adıyla ölümünden sonra yayımlandı. Oğlu Karaca'ya yazdığı mektuplar *Mach I'dan Mektuplar*'da toplandı. *Sahibinin Sesi* 1985'te Devlet Tiyatroları'nda sahnelendi. Oyunları ölümünden sonra farklı yorumlarla çeşitli tiyatrolar tarafından defalarca oynanan Burak, yapıtları ve ayrıksı kişiliğiyle Türk edebiyatının en ilgi çekici yazarlarından biri olarak değerlendirildi.

Hakkında *A'dan Z'ye Sevim Burak* (haz. Nilüfer Güngörmüş, kitap-lık eki, 2003) ve *Aşkın Şizofrenik Hali: Sevim Burak* (Bedia Koçakoğlu, 2009) adlı kitaplar vardır.

Yapıtları: Öykü: *Yanık Saraylar*, (Ö. Uluç'un resimleriyle) İst.: Türkiye B., 1965; *Afrika Dansı*, İst.: Adam, 1982.
Oyun: *Sahibinin Sesi*, İst.: Adam, 1982; *Everest My Lord (İşte Baş, İşte Gövde, İşte Kanatlar)*, İst.: Adam, 1984.
Anı-Mektup: *Mach I'dan Mektuplar*, İst.: Logos, 1990.
Kaynaklar: *BF* (21 Nisan 1999, oğlu A. Karaca Borar tarafından); Necatigil, *İsimler*, 97; Özkırımlı, *TEA*, I, 248; Kurdakul, *Sözlük*, 158-159; Necatigil, *Eserler*, 394; "Yanık Saraylar", *TDEA*, VIII, 557; S. İleri, "Burak, Sevim", *DBİA*, II, 334-335.

BURDURLU, İBRAHİM ZEKİ *(Burdur, 1922 - İzmir, 27 Temmuz 1984)* Şair, yazar.

İstanbul Erkek Öğretmen Okulu'nu bitirdikten (1938) sonra bir yıl ilkokul öğretmenliği yaptı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nden mezun oldu (1943). Çeşitli kentlerde ve Kıbrıs'ta ortaokul ve lise öğretmeni (1944-54) olarak çalıştı. İzmir Eğitim Enstitüsü'nde edebiyat öğretmenliği yaparken emekliye ayrıldı (1977).

İlk şiiri 1937'de *Servetifünun-Uyanış* dergisinde çıktı. *Ülkü* dergisinde A. K. Tecer'in öncülüğündeki halk şiirinden yararlanma çalışmalarına katıldı. Şiirlerini *İstanbul*, *Fikirler*, *Şadırvan*, *Su*, *Hisar*, *Varlık* dergilerinde yayımladı. Halk şiiri tekniğiyle "yeni şiir"i bağdaştırmaya çalıştı. Şiirlerinde, doğduğu yerin renklerini ve atmosferini, halk şiirindeki gibi yerel unsurların yanında vatan sevgisini yansıttı. Masal, antoloji ve araştırma-inceleme türünde de kitaplar yayımladı.

Ödül: *Akdeniz'in İnsan Çiçekleri* ile 1976 Peyami Safa Roman Yarışması Ödülü (ikincilik; birincilik ödülü verilmedi).

Yapıtları: Şiir: *Toprak İnsanları*, 1945; *Toprağın İçindeki Toprak*, 1946; *Burdur'daki Mahallemiz*, 1947; *Keloğlan*, 1949; *Basık Tavan*, Burdur: Yeni Burdur B., 1950; *Bir Köyden Bir İnsan*, 1951; *Lefkoşe*, 1953; *Minnacık Ada*, 1954; *Günaydın Yavru Kıbrıs*, 1959; *Atatürk'üm*, 1959; *Sev Beni*, İzmir: Karınca Mtb., 1966; *Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri*, İzmir: Karınca Mtb., 1968; *İzmir'in Mor Atları*, İzmir: Karınca Mtb., 1976.
Roman: *Akdeniz'in İnsan Çiçekleri*, 1976.
Öykü: *Anılardan Öyküler*, 1979.
Çocuk Kitabı: *Nur Güzeli*, 1963; *Dileği Gerçekleşmeyen Kız*, 1963; *Güllü Padişah*, 1963; *Sihirli Gül*, 1963; *Mavi Pullu Balık*, 1964; *Üç Yumukla Üç Yumak*, 1964; *Ömürsün Nasrettin Hoca*, 1965; *Pamuk Bacı*, 1965; *Köroğlu Destanı*, 1965; *Keloğlan Masalları*, 1966; *Ülkemin Efsaneleri*, 1966; *Leylek Dadı*, 1967; *Altın Perçem Sırma Saç*, 1967; *Günaydın Anneciğim*, 1968; *Üç Destan*, (Köroğlu, Karacaoğlan, Oğuz Destanı), 1969; *Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış*, 1972; *Memiş Can*, 1978.
İnceleme: *Romanlarıyla Reşat Nuri Güntekin*, İzmir: Uyanış Dergisi, 1971; *Dilbilgisi Açısından Yapıtlarımız*, 1974; *Reşat Nuri Güntekin*, İst., 1977.
Derleme: *Şiirimizde Öğretmen*, 1965; *Öğretmen Şairler Antolojisi*, 1966; *Atatürk Şiirleri Antolojisi*, 1967.
Ders Kitabı: *Uygulamalı Cümle Çözümleri*, 1967; *Ortaöğretimde Türkçe Öğretimi*, 1972.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 97-98; Nebioğlu, 167; Özkırımlı, *TEA*, I, 249; "Burdurlu, İbrahim Zeki", *TDEA*, I, 475; Kurdakul, *Sözlük*, 159; Acaroğlu, 70; Karaalioğlu, 128-129; H. Dizdaroğlu, "Reşat Nuri Güntekin Üzerine Bir Kitap", *Türk Dili*, S. 320 (Mayıs 1978), s. 458-461.

BURHAN SADIK
bak. YALÇIN, Burhan Sadık

BURİAN, ORHAN *(İstanbul, 1914 - Ankara, 5 Mayıs 1953)* Eleştirmen, deneme yazarı.

M. O. Engin imzasını da kullandı. 1932'de İstanbul Kabataş Lisesi'ni bitirdikten sonra gittiği İngiltere'de Cambridge Üniversitesi İngiliz Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu (1936). 1937'de asistan olarak girdiği DTCF'de doçent ve profesör oldu. Ölümüne değin bu fakültede görev yaptı. ABD'de Princeton Üniversitesi'nde Amerikan edebiyatı üzerine çalıştı.

İlk yazısı ("Essay Hakkında") 1936'da Muhtar Enata'nın yayımladığı *Yücel* dergisinde çıktı. 1956'da kapanana kadar *Yücel*'de ve daha sonra Vedat Günyol ile birlikte çıkardıkları *Ufuklar* dergisinde (15 sayı, 1952-53) yazılarını yayımlamayı sürdürdü. Edebiyatta yeni atılımları savunan, düşünce, sanat ve toplum konularında eleştiri ve denemeleriyle tanındı. İngiliz edebiyatı ve Shakespeare üzerine yazılar yazdı. Yazılarında "bir arayış sistemi" olarak gördüğü hümanizmi ve hoşgörüyü egemen kılmaya çalıştı. İngilizceden birçok çevirisi vardır. Dergilerde yayımlanmış eleştiri ve denemeleri ölümünden sonra 1964'te Vedat Günyol tarafından derlenerek kitaplaştırıldı.

Yapıtları: İnceleme-Deneme: *Byron ve Türkler*, Ank., Ulusoğlu B., 1938; *Denemeler-Eleştiriler*, (haz. V. Günyol) İst.: Çan, 1964.
Derleme: *Mütarekeden Sonrakiler (1918-38)*, (B. K. Çağlar ve H. Y. Şehsuvaroğlu ile) İst.: Çituri Biraderler B., 1938 (eklemelerle ikinci baskı O. Burian tarafından hazırlandı: *Kurtuluştan Sonrakiler*, İst.: Pulhan B., 1946).
Çocuk Kitabı: *Ceylan Çocuk*, İst.: Yeni Ufuklar, 1954; *Canın Yongası*, İst.: Yeni Ufuklar, 1954.
Çeviri: *Bahçıvan* (R. Tagore), İst., 1938; *Othello* (W. Shakespeare), İst., 1940; *Denize Giden Atlılar* (J. M. Synge), İst., 1940; *Beğendiğiniz Gibi* (W. Shakespeare), Ank., 1943; *Kabahat Kendimizde* (J. M. Barrie), İst., 1944; *Atinalı Timon* (W. Shakespeare), Ank., 1944; *Hamlet* (W. Shakespeare), Ank., 1944; *Yeni Dünya* (A. Huxley), Ank., 1945; *Kara Ağaçlar Altında* (E. O'Neill), Ank., 1945; *Macbeth* (W. Shakespeare), Ank., 1946; *Satıcının Ölümü* (A. Miller), İst., 1952; *Babıâli Nezdinde Üçüncü İngiliz Elçisi Lello'nun Muhtırası*, Ank., 1952.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 98; *TEA*, I, 250; "Burian, Orhan", *TDEA*, I, 477; *Ufuklar*, S. 15-16 (Orhan Burian özel sayısı), 1953; V. Günyol, "Orhan Burian", *Cumhuriyet*, 8 Mayıs 1976; M. Başaran, "Aydınlık Bir Yüreğin Sesi", *Cumhuriyet Kitap*, S. 1999 (16 Aralık 1993).

BURKAY, KEMAL *(Kızılkale köyü/Mazgirt/Tunceli, 1 Ocak 1937 -)* Şair.

Ali Dicleli, C. Aladağ, Baran, Hıdır Murat imzalarını da kullandı. Azime Hanım ile eğitmen Rıza Burkay'ın oğlu. İlkokulu Dırban köyünde okudu. Dicle Öğretmen Okulu'nu (1955) ve AÜ Hukuk Fakültesi'ni (1960) bitirdi. Van ve Ankara'da üç yıl ilkokul öğretmenliği, 1964-72 arasında Tunceli ve Elazığ'da avukatlık yaptı. 1965'te siyasete girdi; Türkiye İşçi Partisi'nde (TİP) yöneticilik yaptı. 1971'deki askeri müdahaleden sonra bir yıl hapis yattı, sonraki iki yılı yurtdışında geçirmek zorunda kaldı. 1980'deki askeri darbeden sonra Stockholm'e yerleşti; siyasi faaliyetlerini burada sürdürüyor. Evli ve beş çocuk babası.

İlk şiirlerini 1959'da *Yeditepe* dergisinde yayımladı, sonraları *Varlık*, *Forum*, *Dost*, *Papirüs*, *Yeni Toplum*, *Özgürlük Yolu*, *Deng* gibi dergilerde sürdürdü. Türkçenin yanı sıra Kürtçe de yazdığı sağlam yapılı, toplumcu şiirleriyle tanındı. Bununla birlikte şiirin yakın geçmişteki deneylerini hiçbir zaman yadsımadı. Bunları şiirin zenginliği olarak gördü ve yararlandı. Burkay'ın şiirlerinde anlatım ile anlatılan şey arasında tam bir özdeşlik görülür. Bunun sonucu rahat ve kolay söylenen bir şiir oluşturur. "Yaşamanın Ötesinde" adlı romanı *Vatan* gazetesinde tefrika edildi (1964).

1965-66'da Elazığ'da sorumlu müdürlüğünü de üstlendiği *Çıra* dergisini yayımladı; Ankara'da yayımlanan *Özgürlük Yolu* adlı siyasi dergiyi yönetti. Bestelenen bazı şiirleri ("Gülümse", "Tutsaklar") Sezen Aksu ve Rahmi Saltuk tarafından seslendirildi. Şiirleri Almanca, Bulgarcave Yunancaya çevrildi. Birçok kitabı hakkında toplatma kararı alındı ve dava açıldı. Kürtçe yazdığı yapıtları da vardır.

Yapıtları: Şiir: *Prangalar*, Ank.: Memleket, 1966; *Dersim*, Ank.: Toplum, 1975; *Özgürlük ve Yaşam* (*Prangalar* ve *Dersim*'den seçmeler), Stockholm, 1988; *Yakılan Şiirin Türküsü*, İst.: Deng, 1993; *Rubailer*, İst.: Deng, 1996; *Can Taşır Dicle*, İst.: Deng, 1998; *Dersim*, İst.: Kalan, 2001.
Oyun: *Dehakın Sonu*, İst.: Deng, 1991.
Çocuk: *Çiçekler ve Zincirler*, İst.: Özyürek, 2008.
Çeviri: *Kürt Çoban* (E. Şemo), İst.: Özgürlük Yolu, 1977; *Meme Alan Destanı*, İst.: Özgürlük Yolu, 1978; *Dağ Çiçekleri* (A. Bayik), İst., 1979.
Anı: *Anılar-Belgeler*, İst.: Deng, 2001.
Kaynaklar: *BF* (7 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 98; Kurdakul, *Sözlük*, 160; Cemal Süreya, "Kemal Burkay'ın Şiirleri", *Politika*, 27 Eylül 1975; M. Bayrak, "Kemal Burkay ile Şiir Üstüne Bir Konuşma" *Militan*, Şubat 1976; K. Burkay, *Özgürlük ve Yaşam*, Stockholm, 1988, s. I-XIX.

BUTAKIN, MEHMET *(Bingöl, 17 Nisan 1979 -)* Şair.

Bingöl Lisesi'ni, Fırat Üniversitesi Tarih Bölümü'nü bitirdi. İstanbul'da danışmanlık yaptı (2004-2005). Yazı ve şiirleri, *Düşçınarı, Varlık, Sanat ve Hayat, Yasak Meyve* gibi dergilerde yayımlandı.

Ödül: 2001 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Şiir Ödülü; "Seküler Cumhuriyet: Türkiye'nin Siyasal ve Toplumsal Değişimi" ile 2001 Milliyet Sosyal Bilimler Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Israr Falcıları*, İst.: Avesta, 2003; *Yaylılar İçin Dörtlü*, İst.: Avesta, 2006.
Kaynaklar: *tr.wikipedia.org*

BUYRUKÇU, MUZAFFER *(Fertek köyü/Niğde, 1 Şubat 1930 - İstanbul, 21 Ağustos 2006)* Öykücü, romancı.

Saadet Hanım ile işçi Ahmet Buyrukçu'nun oğlu. Çocukluğu Niğde, Manisa ve Yalova köylerinde bahçecilik yapan babasının yanında geçti; daha sonra ailesiyle birlikte İstanbul'a göç etti. Öğrenimini orta ikide bıraktı, küçük yaşta çalışma hayatına atıldı; İstanbul ve İzmir'de aşçı yamaklığı, kunduracılık, inşaat işçiliği, frezecilik, *Son Telgraf* gazetesinde müstahdemlik gibi işlerde çalıştı. 1951'de askerlik dönüşü bir süre kalorifercilik ve hal kâtipliği yaptıktan sonra Toprak Mahsulleri Ofisi'nde memur olarak çalışmaya başladı; 1971'de bu kurumdan emekli oldu. TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesiydi.

1945'te yayımladığı ilk şiir kitabıyla adını duyurdu. İlk öyküsü ("Yıkılan Yuva") 1945'te *Son Telgraf* gazetesinde çıktı. 1946'da *Tanin* gazetesinin açtığı öykü yarışmasını kazandı ve bu tarihten başlayarak gazetelerde magazin-öyküleri yayımlandı. Kendi deyişiyle "ilk eli yüzü düzgün" öyküsü "Kâbuslu Bir Gece" 1953'te *Yeditepe*'de çıktı; bunu *Yenilik*'te çıkan "Boşver Mehmet Ağa" izledi. Öyküleri daha çok *Yeditepe*, *Yenilik*, *Kaynak*, *Mavi* ve *Varlık* dergilerinde görüldü. *Dışardaki Rüzgâr* adlı romanı *Hürriyet* gazetesinde tefrika edildi.

Duygusallığın egemen olduğu ilk öykülerinde gözlemlere dayanan ve günlük yaşamdan alınan konuları gerçekçi bir dille yansıttı. Kendisini "gerçekçilik ve İkinci Yeni akımlarıyla iç içe" gördüğünü söyledi. Daha sonraki öykülerinde ise "dıştan içe, olaylardan anlattığı insanların dünyasına yöneldi; çağrışımlarla yürüyen, ayrıntıların değerlendirildiği bir öykü anlayışını benimsedi. Otobiyografik özellikler taşıyan romanlarında da benzeri anlatımı geliştirdi" (A. Özkırımlı). H. Aktunç'un değerlendirmesine göre "Muzaffer Buyrukçu, gerçekçi öykümüzde kalıplaşmış özü ve içeriği, öz ve içerik seçimini, kalıplaşmış biçimi ve biçemi kıran ilk yazarlardan sayılabilir." Ö. Yağcı ise "Türkçeye egemenliğin, dile saygı ve sevginin, anlatım rahatlığının ve sürükleyiciliğin verdiği güçle kendi edebiyatını kurduğu"nu belirtti.

İkinci kitabı *Acı*'da, Behçet Necatigil'in saptamalarıyla, kahırlı hayatlar üzerinde gözlemlere paralel, iç dünyaları yansıtma ustalıkları da gösterdi. *Korkunun Parmakları*'ndaki on bir öyküsünde de İstanbul'un kenar mahallelerinden seçtiği kahramanların iç dünyalarını vermeyi ön plana alarak olayları, soyutlamaların ardına gizledi. Evlilik teması üzerine kurulu üç öyküden oluşan *Kuyularda*'da ekonomik ve toplumsal bunalımları mecazi bir dille verdi. Kişileri ve bakış açıları aynı olan ve altı başlıksız öyküden oluşan *Bulanık Resimler* bir uzun öykü niteliğindedir. İstanbul'a yerleşmiş bir ailenin hayatını anlatan *Kavga* ise öykülerden oluşmasına rağmen roman özelliği gösterir.

1967'den sonra roman ve günlük türlerine yöneldi. Son yıllarda özellikle edebiyatçıların yaşamlarından ve düşüncelerinden kesitler verdiği günlükleriyle ilgi topladı. Bazı öyküleri İngilizce, Fransızca, Rusça, Bulgarca ve Lehçeye çevrilmiştir.

Ödül: 1946 Tanin Gazetesi Öykü Yarışması Ödülü; *Korkunun Parmakları* ile 1959 Dost Dergisi Birincisi; *Bulanık Resimler* ile 1962 TDK Hikâye Ödülü; *Kuyularda* ile 1963 Otağ Dergisi En Beğenilen Öykücü; *Kavga* ile 1968 Sait Faik Hikâye Armağanı; *Yüzün Yarısı Gece* ile 1994 Yunus Nadi Öykü Armağanı ve 1994 Haldun Taner Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Katran*, İst.: Yeditepe, 1956; *Acı*, Yeditepe, 1957; *Korkunun Parmakları*, İst.: Ataç, 1959; *Bulanık Resimler*, İst.: Düşün, 1961; *Kuyularda*, İst.: Çan, 1962; *Cehennem*, İst.: Dönem, 1966; *Kavga*, İst.: Habora, 1967; *Mağara*, İst.: E, 1971; *Şarkılar Seni Söyler*, İst.: Adam, 1982; *Günlerden Bir Gün*, İst.: Yazko, 1983; *Hüzünlü Kar Çiçekleri*, İst.: Boyut, 1987; *Her Yer Karanlık*, İst.: Cem, 1989; *Bin Hüzün*, İst.: Cem, 1992; *Şarkı Gibi*, İst.: Gendaş, 1992; *Yüzün Yarısı Gece*, İst.: Bilgi, 1994; *Bir Aşk Daha*, İst.: Sel, 1996; *Telefon Konuşmaları*, İst.: Sel, 1997; *Dumanı Tüten Çay Gibi*, İst.: Sel, 1999; *Yalnızlığın Arkasındaki Gülümseme*, İst.: Adam, 2001; *Ay Kokuyor*, İst.: Dünya, 2004; *İpek Pijamalı Katiller*, İst.: Alkım, 2004. Roman: *Bir Olayın Başlangıcı*, İst.: E, 1969; *Gürül-*

tülü Birkaç Saat, İst.: Habora, 1969; *Dar Sokaklardaki Duman*, İst.: Cem, 1992; *Gece Bitmedi*, İst.: Cem, 1995; *Dışardaki Rüzgâr*, İst.: Gendaş, 1998; *Ucu Güllü Kundura*, İst.: Cumhuriyet, 1998; *Akan Sular Şarap Olsa*, İst.: Telos, 1998; *Eski Defterler*, İst.: Sel, 1999.

Günlük: *Arkası Yarın*, İst.: Koza, 1976; *Sıcak İlişkiler*, İst.: Adam, 1982; *Dillerinde Dünya*, İst.: Adam, 1985; *Arkadaş Anılarında Orhan Kemal*, İst.: Milliyet, 1984; *Sayılı Günler*, İst.: Çağdaş, 1986; *Anında Görüntü*, İst.: Yılmaz, 1992; *Dünden Bugüne*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1997; *İlişkiler Arasında Bir Gezinti*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998; *Yaşadığımız ve Yaşananlar*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 2000.

Şiir: *İstikbalin Sesi*, (Ekrem Köprülügil ile) İst.: Aydınlık B., 1945; *Kalplerin Feryadı*, (Suat Yalçın ile) İst.: Sühulet B., 1947.

Kaynaklar: *BF* (12 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 98-99; Özkırımlı, *TEA*, I, 252; "Buyrukçu, Muzaffer", *TDEA*, I, 478-479; Kurdakul, *Sözlük*, 160-161; Karaalioğlu, 130; Necatigil, *Eserler*, 11, 85, 91, 223-224, 241, 254, 262; Önertoy, 269-271; *Türk Edebiyatçılar Birliği 1962 Yıllığı*, İst., 1962, s. 13; A. Bezirci, *Günlerin Götürdüğü-Getirdiği*, İst., 1962, s. 114-118; V. Günyol, *Dile Gelseler*, İst., 1966, s. 226; A. Bezirci, *1950 Sonrasında Hikâyecilerimiz*, İst., 1980; F. Akatlı, *Bir Pencereden*, İst., 1982; H. Aktunç, "Yazının Buyruğu Muzaffer Buyrukçu", *Cumhuriyet Kitap*, S. 519 (27 Ocak 2000); Ö. Yağcı, "Buyrukçu Kitaplarında Bir Gezinti", *aynı yerde.*

BÜKE, AHMET *(Gördes/Manisa, 19 Haziran 1970 -)* Öykücü.

Semiha Hanım ile Emekli Ergun Büke'nin oğlu. Gördes Beş Eylül İlkokulu'nu (1981), Gördes Ortaokulu'nu (1984) bitirdi. ODTÜ jeoloji Mühendisliği Bölümü'ndeki öğrenimi yarım bıraktı. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisat Bölümü'nden mezun oldu (1996). Garsonluk yaptı (1993-96). 1997'den beri memur. İzmir'de yaşıyor; evli.

İlk öyküsü ("Karaerik Yazı") *E* dergisinde yayımlandı (2005). Öyküleri ve yazıları, E, *Adam Öykü, Ünlem, İmge Öyküler, Patika, Özgür Edebiyat, Eşik Cini, Virgül* gibi dergilerde yayımlandı. "Tanaba Tanaba Entububa" adlı öyküsü Almancaya çevrildi, Avusturya'da *Wespennest* Edebiyat Dergisi Türkiye Özel Sayısı'nda yer aldı (2007).

Ödül: 2002 Xasiork Ölümsüz Öyküler Yayınevi Birinciliği; 2007 Foça Deniz Öyküleri Yarışması Üçüncülüğü; *Alnı Mavide* ile 2008 Oğuz Atay Öykü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *İzmir Postası'nın Adamları*, İst.: Kanat, 2004; *Çiğdem Külahı*, İst.: Kanat, 2006; *Alnı Mavide*, İst.: Kanat, 2008.

Kaynaklar: *BF* (1 Ekim 2008).

BÜKE, SAVAŞ *(Zonguldak, 1942 - İzmir, 24 Ağustos 1998)* Yazar.

İlk ve orta öğrenimini Balıkesir'de tamamladı (1962). AÜ Dil ve Tarih Coğrafya fakültesi mezunu (1968). Çeşitli yerel gazetelerde yazarlık, sanat sayfası sorumluluğu gibi görevlerde bulundu. TBMM'de danışman olarak görev yaptı. TYS, Edebiyatçılar Derneği, Dil Derneği üyesiydi.

Türk Dili, Pardon, Akbaba, Yelpaze, Hey, Gırgır, Sıfır, Avni, Papirüs, Yazko Edebiyat gibi mizah, magazin ve edebiyat dergilerinde, *Güneş, Bugün, Milliyet, Cumhuriyet* gibi gazetelerde öykü, şiir ve eleştirileri yayımlandı (1960 -1997).

Ödül: 1985, 88, 89, 90 Akşehir Nasrettin Hoca Gülmece Öyküsü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Mikser Mahmut*, İst., 1971; *Burada Yaşanmaz ki Birader*, İst., 1973; *Kaydırak Tepesindeki Kadın*, İst., 1979; *Üzme Tatlı Canını*, İst. 1983; *Sıcağı Çok Seven Çocuk*, İst., 1985; *Olur Böyle Şeyler*, İst., 1985; *Hanfendi Tatilden Döndüler*, İst., 1985; *Balıkesirli Öyküler*, İst., 1993; *Minibüs Vitesleri ve Demokrasi*, İst., 1997.

Roman: *Dökme Demir Tahta Çivi*, İst., 1975.

Şiir: *Gönlüm Güzellik Yüklü*, İst., 1993.

Kaynaklar: Işık 06, 776.

BÜKÜLMEZ, YAŞAR NEZİHE

bak. Yaşar Nezihe

BÜLBÜL, ALİ RIDVAN *(Doğanbey/Konya, 1935 -)* Şair.

İlk ve orta öğrenimini Konya'da tamamladı. Daha sonra Ankara'da Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu'nu bitirdi. Bir süre *Yeni Meram* gazetesinin sahip ve sorumlu müdürlüğünü yaptı. Türk Haberler Ajansı Konya bölge müdürlüğü ve Konya Gazeteciler Cemiyeti başkanlığı görevlerinde bulundu. Şiirlerini *Türk Sanatı, Türk Dili, Yelken, Varlık, Hisar* ve *Çağrı* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Aynalar Sustu*, Konya: Bizim Yayla, 1952; *Güdümlü Mermi*, Konya: Azim Mtb., 1959; *Gökyüzü Mahallesi*, Konya: Azim Mtb., 1962.

Diğer: *Halkla İlişkiler*, Konya: Damla Ofset, 1998.

Kaynaklar: "Bülbül, Ali Rıdvan", *TDEA*, I. 481.

BÜYÜKARKIN, BEKİR *(İstanbul, 28 Aralık 1921 - İstanbul, 6 Ağustos 1998)* Romancı, oyun yazarı.

Tam adı Bekir Sıdkı Büyükarkın. Nadire Hanım ile belediye memuru Ahmet Büyükarkın'ın oğlu. Vefa Lisesi'ni (1939) ve Yüksek

İktisat ve Ticaret Okulu'nu (1942) bitirdi. Muhasebeci olarak çalıştıktan sonra serbest mali müşavirlik yaptı. Arkın Yayınevi'ni kurdu ve yönetti. Tiyatro ve TV Yazarları Derneği ve Türk Edebiyatı Vakfı üyesiydi. Son romanı "Kervansaray"ı bitirmek üzereyken öldü; Edirnekapı Şehitliği'ne gömüldü.

İlk öyküleri ("On İki Masal") 1942'de *Yapı* dergisinde çıktı. Öykülerini *Son Telgraf* ve *Akşam* gazetelerinde yayımladı; ilk romanı *Cadıların Kırbacı*, *Son Telgraf*'ta tefrika edildi. Özellikle 1960'tan sonra yazdığı tarihi romanlarla tanındı. *Dökmeci*, *Yarısı*, *Duman* ve *Soytarı* adlı oyunları İstanbul Şehir Tiyatroları'nda sahnelendi; *Son Akın* romanını yönetmen Yılmaz Atadeniz 1982'de filme aldı. *Duman* Berlin'de Amatör Tiyatrolar Festivali'nde sahnelendi. *Soytarı* ve *Yarısı* TRT televizyonunda film olarak gösterildi.

Ödül: *Dökmeci* ile 1947 CHP Tiyatro Yarışması (üçüncülük); *Bozkırda Sabah* ile 1988 İnönü Vakfı Tiyatro Yarışması (üçüncülük); *Kavuk* ile 1986 Kültür Bakanlığı "Ortaoyunu Metin Yarışması" (üçüncülük); *Gece Yarısı* ile 1988 Kültür Bakanlığı Edebiyat Yarışması (mansiyon).

Yapıtları: Roman: *Cadıların Kırbacı*, İst., 1945; *Maske*, İst., 1956; *Bir Sel Gibi*, İst.: Hakan, 1961; *Son Akın*, İst.: Hakan, 1962; *Belki Bir Gün*, İst.: Hakan, 1964; *Suların Gölgesinde*, İst.: Hakan, 1966; *Tanyeri*, İst.: Hakan, 1967; *Bozkırda Sabah*, İst.: Hakan, 1969; *Yoldaki Adam*, İst.: Hakan, 1972; *Gün Batarken*, İst.: Hakan, 1976; *Kutludağ*, İst.: Hakan, 1979; *Gece Yarısı*, İst.: Arkın, 1987;
Oyun: *Dökmeci*, İst., 1947; *Yarısı*, İst.: Hakan, 1967; *İki Oyun (Duman, Keçiler)*, İst.: Hakan, 1970; *Üç Oyun (Armutlar, Yolcular, Tanyeri)*, İst.: Hakan, 1970; *Soytarı*, *Balıkçı*, İst.: Hakan, 1974; *Kavuk*, İst., 1987; *Bozkırda Sabah*, İst., 1988.
Öykü: *On İki Masal*, (manzum) İst., 1942; *Tarihten Hikâyeler*, İst.: Arkın, 1996.
Şiir: *Eski Dost*, İst.: Hakan, 1959; *Rüzgâr*, İst.: Hakan, 1965.
Kaynaklar: *BF* (Eylül 1999, eşi Güher Büyükarkın tarafından); Necatigil, *İsimler*, 99; "Büyükarkın, Bekir", *TDEA*, I, 485.

BÜYÜKMERİÇ, EROL *(İstanbul, 20 Ocak 1942 -)* Romancı.

Tam adı Kâmil Erol Büyükmeriç. Şefika Hanım ile M. Selahattin Büyükmeriç'in oğlu. İlk ve orta okulu İstanbul'da tamamladı; Ankara Demiryolu Meslek Okulu'nu ve Anadolu Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. Devlet Demiryolları Adana ve Haydarpaşa istasyonlarında memurluk, Diyarbakır, Eskişehir ve Manisa'da öğretmenlik yaptı; 1989'da emekli oldu. 1999'da *Meriç Kardeş* adlı çocuk edebiyatı dergisini ve *Koruyucu Sağlık* dergisini çıkardı. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası. 1966'da yazdığı, ancak yıllar sonra yayımladığı "düşlemsel" romanı *Yergök*'le tanındı.

Ödül: "Son İki Çocuk" dosyasıyla 1999 Mevlüt Kaplan Edebiyat Ödülü (mansiyon); *Midas'ın Serçe Parmağı* ile 2005 Dünya Kitap Dergisi Altınsayfa ilkgençlik Edebiyat Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Yergök*, Eskişehir: Ant, 1996.
Çocuk Kitabı: *Bozbıdık*, İst.: YKY, 1999; *Gizemli Anne*, İst.: Yapı ve Kredi, 1999; *Son İki Çocuk*, İzmir: Özgür Eğitim, 2000; *Emece Memece Çizgili Bilmece*, İst.: Kaynak, 2000; *Eski Bisiklet*, İst.: Büyülü Fener, 2004; *Midas'ın Serçe Parmağı*, İst.: Logos, 2006.
Kaynaklar: *BF* (22 Haziran 1999).

BÜYÜKTANIR, ZEKİ *(Gürün/Sivas, 17 Şubat 1930 -)* Şair, yazar.

Zeynep Hanım ile tüccar Hacı Ali Büyüktanır'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Gürün'de tamamladıktan (1953) sonra Sivas Öğretmen Okulu'nu bitirdi (1960). İzmir Karşıyaka'da ilkokul öğretmeni olarak görev yaptı; 1976'da emekli oldu. Edebiyatçılar Derneği ve Atatürkçü Düşünce Derneği üyesi. İzmir'de yaşıyor; evli, iki çocuk babası. Şiir ve yazılarını *Cumhuriyet*, *Yeni Asır*, *Siyah-Beyaz*, *Ege Ekspres* gazeteleri ile *Kemalizm*, *Forum*, *Dönem*, *Bilim ve Ütopya*, *Çağdaş Türk Dili*, *Biçem*, *Gerçek Sanat* ve *Promete* gibi dergilerde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Kurtuluşa Giden Yol/Kuvayı Milliye Destanı*, Ank.: Sam, 1994; *Şeyh Bedrettin Destanı*, İzmir: Yazın, 1994; *Pir Sultan Abdal Destanı*, İzmir: Yazın, 1994; *Mustafa Kemal Şafağı*, İzmir: Yazın, 1994; *Tilgarimo* (Hitit destanı), İzmir: Birtur, 1995; *Sevgim Söze Özüm Size*, İzmir: Reform Mtb., 1997; *Baba İshak Destanı*, İst.: 2000; *Ömer'in Ağıdı Destanı*, (T. Özdemir'le), İst.: 2003.
Oyun: *Yunus Emre*, İzmir: Anadolu, 1991.
İnceleme: *İnsan Sevgi Anadolu*, Ank.: Sam, 1993; *Yazın Dünyamızın Kutsal Kitabı İlyada*, İzmir: Leyal, 1996; *Türkçe Tapınma*, İst.: Can, 1999; *Benim Kâbem Anadolu*, İzmir: Birtur, 2000; *Sivas Çığlığı*, İst.: 2001; *Anadolu Ulusal Kurtuluş Destanı*, İst.: Can, 2003; *Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları*, (B. Peksolak ile) İst.: Can, 2003; *Homeros'a Mektuplar*, İst.: Can, 2004; *Mezopotamya Bilgesi Cemşit Bender*, İst.: Berfin, 2006.
Sözlük: *Dilimiz ve Hasan Hüseyin*, İzmir: Öğrenci B., 1983.
Kaynaklar: *BF* (15 Temmuz 1997).

CAFEROĞLU, AHMET *(Gence/Azerbaycan, 17 Nisan 1899 - İstanbul, 6 Ocak 1975)* Yazar, Türkolog.

Yeni Kafkasya, *Azeri Türk* ve *Türk Kültürü* dergilerindeki bazı yazılarında A. Uran, Dr. Cafer Ahmedoğlu, Dr. Ahmet Muhtar ve Dr. Ahmet Salmaslı imzalarını kullandı. İsmail Bey ve Güher Hanım'ın oğlu. Üç yaşındayken babasını kaybetti. İlköğrenimini özel olarak Semerkant'ta tamamladı (1908). Liseyi Gence'de okuduktan sonra 1916'da Kiev Yüksek Ticaret Okulu'na kaydoldu. Burada öğrenciyken Ekim Devrimi (1917) üzerine Gence'ye döndü, Azerbaycan'ın bağımsızlığı için çalıştı; 1918'de Azerbaycan'a gelen İslam Ordusu'na gönüllü yazıldı ve topçu onbaşısı olarak çarpışmalara katıldı.

1919'da Bakû Üni. Şarkiyat Bölümü'ne girdi, ancak 1920'de Azerbaycan'ın Sovyet egemenliğine geçmesi üzerine Türkiye'ye gitti. Darülfünun Edebiyat Fakültesi'nden 1924'te mezun olduktan sonra kısa bir süre İlahiyat Fakültesi'nde kütüphane memurluğu yaptı, ardından Türkiyat Enstitüsü'ne asistan oldu. 1925'in sonlarından başlayarak Almanya Dışişleri Bakanlığı'nın bursu ile Berlin ve Breslau üniversitelerinde Türkoloji eğitimi gördü. 1929'da F. Giesse'nin yönetiminde yaptığı "Gence ağzında 75 Azerbaycan Bayati Türküsü" konulu teziyle doktor unvanını aldı. 1929'da Türkiye'ye dönerek Darülfünun Edebiyat Fak. Türk Dili Tarihi Kürsüsü'ne müderris muavini atandı. 1938'de profesör, 1946'da Fuad Köprülü'nün ayrılması üzerine kürsü başkanı oldu ve bu görevi 1973'teki emekliliğine kadar sürdürdü. Ayrıca 1966'dan emekliliğine kadar aynı fakülteye bağlı Türkiyat Enstitüsü'nün müdürlüğünü yaptı. Mezarı Zincirlikuyu'dadır.

Türk dili tarihi, eski Türk ağızları, Türk ad bilimi, Azerbaycan dili, edebiyatı ve diyalektolojisi, Anadolu ağızları ve Türk kavimleri hakkında çeşitli dillerde kitap ve makalelerinin yanı sıra *Azerbaycan Yurt Bilgisi/Revue des Etudes d'Azerbaidjan* (Ocak 1932-Şubat 1954, 37 sayı) ile *Türk Amacı/But Turc* (Temmuz 1942-Şubat 1943, 8 sayı) dergilerini yayımladı. İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü tarafından halen yayımı sürdürülen *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*'ni kurdu (1946).

Yapıtları: İnceleme: *Türk Lisanı Tarihi Dersleri Tatbikat Nümuneleri*, İst., 1932 (yb *Türk Dili Tarihi Notları*, 2 c., İst.: İÜEF, 1943-47; *Türk Dili Tarihi*, 2 c., İst.: İÜEF, 1958-64); *19. Asır Azeri Şairi Sira-*

ci, İst.: Azerbaycan Yurt Bilgisi, 1932; *Azeri Edebiyatında İstiklal Mücadelesi*, İst.: Azerbaycan Yurt Bilgisi, 1932; *17. Asırda Azeri Şairi Melik Bey Avcı*, İst.: Azerbaycan Yurt Bilgisi, 1933; *Türklerde Latin Hurufatı Meselesi*, İst., 1933; *İlk Türk Dilcisi Kaşgarlı Mahmut*, İst.: CHP, 1938; *Azeri Türk Hayatında Batıl İtikatlar*, İst., 1939; *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme*, 2 c., İst.: İÜEF, 1940-41 (yb Ank.: TDK, 1994); *Azerbaycan*, İst., 1940; *Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar I*, İst.: TDK, 1941 (yb Ank.: TDK, 1995); *Anadolu Ağızlarından Toplamalar*, İst.: TDK, 1943 (yb Ank.: TDK, 1994); *Sivas ve Tokat İlleri Ağızlarından Toplamalar*, İst.: TDK, 1944 (yb Ank.: TDK, 1994); *Güney Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar*, İst.: TDK, 1945 (yb Ank.: TDK, 1995); *Kuzey-Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar*, İst.: TDK, 1946 (yb Ank.: TDK, 1994); *Orta-Anadolu Ağızlarından Derlemeler*, İst.: İÜEF, 1948 (yb Ank.: TDK, 1995); *Anadolu İlleri Ağızlarından Derlemeler*, İst.: İÜEF, 1951 (yb Ank.: TDK, 1995); *Azerbaycan Dil ve Edebiyatının Dönüm Noktaları*, Ank.: Azerbaycan Kültür Derneği, 1953; *İsmail Gaspıralı*, İst.: Kırım Türk Kültür ve Yardımlaşma Derneği, 1964; *Kaşgarlı Mahmut*, İst.: MEB, 1970; *Türk Kavimleri*, Ank.: Türk Kültürünü Araştırma Ens., 1983; *Anadolu ve Rumeli Ağızları Üzerine Araştırmalar*, Ank.: TDK, 1997.

Sözlük: *Uygur Sözlüğü*, 3 c., İst., 1934-38; *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, İst.: TDK, 1968 (yb İst.: Enderun, 1993).

Eleştirel Yayım: *Kitab al-İdrak li-Lisan al-Etrak*, (Ebu Hayyan) İst., 1931.

Kaynaklar: O. F. Sertkaya, "Ahmet Caferoğlu'nun Hayatı ve Eserleri", *TDED*, XVII (1969), s. 1-28; ay, "Caferoğlu, Ahmet", *DİA*, VII, 10-11; Özkırımlı, *TEA*, I, 258-259; A. Uçman, "Caferoğlu, Ahmed", *TDEA*, II, 5-6.

CAHİDE BİRGÜL *(Ankara, 9 Nisan 1956 - Ankara, 1 Aralık 2009)* Romancı, oyun yazarı.

Tam adı Cahide Birgül SESVEREN. Emel Hanım ile bakteriyolog Yarbay Abdülkadir Sesveren'in kızı. İlköğrenimini Erzurum'da, ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. Ankara DMMA Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi. Çeşitli devlet kuruluşlarında mimar olarak çalıştı; 1999'da emekli oldu. *Radikal* gazetesinde ve *Pazartesi* dergisinde yazdı.

Yazı hayatına *Pazartesi* dergisinde yayımlanan denemeleriyle başladı. Yirmiye yakın radyo oyunu TRT Ankara Radyosu'nda yayınlandı, TRT İstanbul Televizyonu için metinler yazdı. 1998'de yayımlanan *Gölgeler Çekildiğinde* adlı ilk romanıyla dikkat çekti. Romanda anlatılan sıradışı ilişki, polisiye kurgu ve anlatılanların özyaşamöyküsü olup olmadığı konusunda çeşitli tartışmalar çıktı. Ancak başarılı bir kurguya ve dile sahip olduğu kabul edildi.

Ödül: "Emin Bey Pansiyonu" ile 1999 Devlet Tiyatroları Tiyatro Oyunu Yarışması (üçüncülük).

Yapıtları: Roman: *Gölgeler Çekildiğinde*, İst.: Metis, 1998; *Geceye Uyananlar*, İst.: Oğlak, 2000; Ah *Tutku Beni Öldürür müsün*, İst.: İş Bankası, 2004; *Eflatun Koza*, İst.: Everest, 2009.

Söyleşi: *Talat Halman Kitabı*, İst.: İş Bankası, 2003.

Kaynaklar: *BF* (15 Haziran 1999).

CALAP, NERİMAN *(Trabzon, 14 Kasım 1956 -)* Şair.

Nebiye Hanım ile jandarma subayı Osman Dohman'ın kızı. İlkokulu Denizli Honaz'da, ortaokulu Malatya Arguvan'da, liseyi Sivas'ta okudu. Niğde Eğitim Enstitüsü'nü bitirerek (1978) öğretmenliğe başladı. Trabzon'un Arsin (1978-80) ve Of (1981-93) ilçelerinde görev yaptı. Trabzon'da yaşıyor; evli ve iki çocuk annesi. İlk şiiri ("Ayrıntı") 1994'te *Kıyı* dergisinde çıktı. Şiirleri *Damar, İnsancıl, Yaklaşım* ve *Bir Yeni Biçem* dergilerinde yer aldı. Trabzon'daki yerel gazetelerde yazıyor ve sanat danışmanlığı yapıyor.

Ödül: 1999 Trabzon TV 61 Şiir Ödülü; 2000 Karadeniz Yazarlar Birliği Son On Yılın En Sevilen Şair Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Güncemde İzdüşümü*, Ank.: Prospero, 1995; *Akşamdı Dökülen*, Ank.: Karşı, 1996; *Rüzgâr Kanatlıydı Gece*, Ank.: Damar, 1999; *Beni Hep Uzaklara*, Trabzon: Kıyı Dergisi yay., 2007; *Güncemde Akşamdı Rüzgâr*, Trabzon: Kıyı Dergisi yay., 2008.

Deneme: *Yağmur ile Gezgin*, Trabzon: Kıyı Dergisi yay., 2008.

Kaynaklar: *BF* (Ağustos 1999).

CAN, AYHAN *(Görele/Giresun, 8 Mart 1937 -)* Şair.

İstanbul Öğretmen Okulu'nu bitirdi (1960). 1960-70 arasında İzmir'de öğretmenlik yaptıktan sonra Türk işçi çocuklarına eğitim vermek için Almanya'ya gitti. İşçilerin ve yoksul insanların sorunlarını anlatan ve ağırlıklı olarak toplumcu gerçekçi çizgideki şiirleri *Varlık, Yeditepe, Türk Dili, Dost, Yeni Gerçek, Yeni Sanat, Anadil* (Almanya) ve *Yelken* dergileri ile *Demokrat İzmir* gazetesinde yayımlandı.

Ödül: "Gül Devrimi" dosyasıyla 1970 TRT Sanat Ödülü (başarı).

Yapıtları: Şiir: *Gül Devrimi*, İzmir: Dönemeç, 1982; *Umut Şarkıları*, İst.: Memleket, 1987; *Sevdanı Anlat*, İst.: Varlık, 2003; *Dilara*, İst.: Varlık, 2004.

Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 164; Işık, 152.

CAN, CEYHUN *(Kozan/Adana, 1940 - Adana, 10 Eylül 1979)* Şair.

Adana Erkek Lisesi'ni (1960) ve İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1970). Avukatlık yaptı. Türkiye İşçi Partisi'nin Adana il başkanıyken vurularak öldürüldü. İlk şiirlerini gençlik yıllarında Adana'da *Şölen* ve kendisinin çıkardığı *18* (1958-59) dergilerinde yayımladı. 1962-69 arasında *Yelken, Ataç* ve *Dost* dergilerinde yayımlanan şiirlerini iki kitapta topladı. Toplumcu bir perspektifle kaleme aldığı *Umut Devrimci Savaşta* isimli ikinci kitabı Ceza Kanunu'nun 142. maddesine aykırı görülerek toplatıldı.

Yapıtları: Şiir: *Soy Savaşı*, İst.: Habora, 1966; *Umut Devrimci Savaşta*, İst.: Habora, 1970.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 164.

CAN, NURULLAH *(Karabük, 21 Haziran 1947 -)* Şair.

İlk ve orta öğrenimini Heybeliada'da tamamladı (1961), İÜEF Coğrafya Bölümü'nü bitirdi (1970). 1971'de özel sektörde personel şefi olarak çalışmaya başladı, 1992'de emekliye ayrıldı. Bu tarihten beri Kadıköy'de şiir sergileri açmaktadır. TYS üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli ve bir çocuk babası.

İlk şiiri ("Çağrı") 1975'te Ankara'da yayımlanan *Hız* gazetesinde çıktı. *Ozanca, Sesimiz, Varlık, Türkiye Yazıları, Oluşum, Hâkimiyet Sanat, Somut, Edebiyat Cephesi, Yeditepe, Dönemeç, Pota, Sanat Edebiyat 81, Yaba, Yazko Edebiyat, Karşı, Kıyı, Olmaz, Cumhuriyet* gibi dergi ve gazetelerde birçok şiiri ve yazısı yer aldı.

Ödül: *Kadınlar Geceleri Severler Geceleri Güzel Bakarlar* ile 1993 Yunus Nadi Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *İnsanlara Doğru*, İst.: Yeditepe, 1979; *Memleket Çocukları*, İst.: Saçak, 1979; *Şiir Güzeldir*, İst.: Gümüş Mtb., 1988; *Kadınlar Geceleri Severler Geceleri Güzel Bakarlar*, İst.: Kent B., 1993; *Rüzgârlı Günlerin Şiirleri*, İst.: Varlık, 2008.
Kaynaklar: *BF* (20 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 100, Kurdakul, 164.

CANAT, HASAN NAİL *(Kayseri, 1944 - İstanbul, 21 Ekim 2004)* Romancı, tiyatrocu.

İlk ve orta öğrenimini Kayseri İmam-Hatip Okulu ve akşam lisesinde tamamladı. Hilal Tiyatrosu'nu kurdu ve Anadolu turnelerine çıktı (1967). 1980'den sonra Gece Oyuncuları'nı kurdu; Ulvi Alacakaptan ile Birlik Sanat'ın kurucuları arasında yer aldı. Televizyon programları hazırladı; dizilerde oynadı. Şiir ve yazılarını yerel gazetelerde yayımladı. Yazıp yönettiği *Moskof Sehpası* (1967), "Dilsiz Şeytan" (1972) ve "Günahkâr Baba" (1974, daha sonra romanlaştırdı) adlı oyunları ve romanlarıyla tanındı. "Deli Yürek", "Ekmek Teknesi" gibi bir çok TV dizisinde rol aldı. Evli ve dört çocuk babasıydı.

Yapıtları: Şiir: *Yalnızlar Rıhtımı*, İst.: Yeni Savaş Mtb., 1967.
Oyun: *Moskof Sehpası*, İst.: Nidâ, 1972.
Çocuk: *Bir Küçük Osmancık Vardı*, İst.: Büyük Dağıtım, 1982; *Nur Dağındaki Çocuk*, İst.: Petek, 1985; *Yaralı Serçe*, İst.: Petek, 1985; *Günahkâr Baba*, İst.: Petek, 1985; *Yasemen*, İst.: Petek, 1985; *Bir Avuç Ateş*, İst.: Adım, 1989; *Gül Yarası*, İst.: Adım, 1994;
Oyun: *Bir Avuç Ateş*, İst.: Hilal Sahnesi, 1978.
Kaynaklar: "Canat, Hasan Nail", *TDEA*, II, 17; Işık, 153.

CANBERK, ERAY *(İstanbul, 14 Kasım 1939 [nüfus kaydında 14 Mart 1940] -)* Şair, çevirmen.

Tam adı Mehmet Eray Canberk. Mehmet Eray, Mehmet Tuncay, Aydın Ergü, Işık Horasanlı, Güngör Songür, Gülsüm Talay imzalarını da kullandı. Fatma Asude Hanım ile subay-öğretmen Osman Nuri Canberk'in oğlu. Ressam Güray Canberk kardeşidir. Öğrenimini İstanbul'da yaptı; Aksaray 1. İlkokul, Gedikpaşa Ortaokulu ve Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi (1958). İÜEF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü ile İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'ndaki öğrenimini yarıda bıraktı. *Yeni Gerçek* adlı derginin (11 sayı, 1967-68) kurucuları arasına katıldı. Bir süre ilkokul öğretmenliği (1969-75) ve yayımcılık (1975-81) yaptı. A. Timuçin'le birlikte Kavram Yayınevi'ni kurdu. Daha sonra kurduğu Alan Yayınevi'nde yayın yöneticiliği yaptı. *Meydan-Larousse, Gelişim-Hachette, Büyük Larousse, Temel Britannica, Sosyalist Kültür* ve *Dünden Bugüne İstanbul* ansiklopedilerine madde yazdı. TYS, PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk şiiri 1959'da İÜEF Öğrenci Cemiyeti yayın organı olan *Şölen*'de çıktı. 1963'ten itibaren ürünlerini *Yelken, Şiir Sanatı, Soyut, Yeni Gerçek, MAY, Yeni Edebiyat, Yazko Edebiyat, Göze* (Kars), *Yansıma, Varlık, Milliyet Çocuk, Bando* (çocuk) gibi dergilerde yayımladı. Dünya edebiyatından birçok ya-

pıtı Türkçeye kazandırdı; bunların arasında 100'den fazla çocuk kitabı vardır. Çeşitli derleme eserleri yayımlandı. *Türkiye Baştan Başa Bir Ülke* adlı tanıtma kitabına yazar olarak katkıda bulundu. Yapıtlarında toplumcu gerçekçi yaklaşımı benimsedi. Şiirlerinde eleştirel öğelerle kişinin yalnızlığını işledi, bireyin iç dünyasındaki burkuntuyu yansıtmaya çalıştı. "Başlayan ve Bitmeyen" adlı şiiri S. Gürbüz tarafından bestelendi.

Yapıtları: Şiir: *Kuytu Sular*, İst.: Habora, 1969; *Yüreğin Burkulduğu Zaman*, İst.: Yazko, 1983; *Eskimiş Yalnızlığa (Toplu Şiirler 1962-1992)*, İst.: Broy,1992; *Ebrular*, İst.: Oğlak, 1996; *Kuytu Sularda Zaman*, (Seçme Şiirler), İst.: Toroslu, 2005.
Deneme-İnceleme: *Şiir ve Şair Üzerine Aykırı Düşünceler*, İst.: Sarmal, 1992; *Ömür Biter İstanbul Bitmez*, (R. Özkök ile), İst.: Heyamola, 2005; *Şiir Yazıları*, İst.: Toroslu, 2005; *Fener'e Giden Yol: Feneryolu*, İst.: Heyamola, 2009.
Çocuk: *Şiirlerle Nasrettin Hoca*, İst.: Morpa, 2005; *Bizim Mahallenin Çöpçüsü*, İst.: Heyamola, 2007.
Derleme: *Çağdaş Vietnam Şiiri*, İst.: Uğrak, 1967; *Sevda Türküleri*, İst.: Yeni Türkü, 1982; *Türk Yazınından Seçilmiş Yergi Şiirleri*, İst.: Adam, 1993; *Dünya Aşk Şiirleri Antolojisi*, İst.: Özgür, 1994; *Yürek ki Paramparça*, (C. Süreya'nın çeviri şiirleri) İst.: YKY, 1995; *Çağdaş Çin Şiiri*, İst.: Yön, 1996; *Çağdaş Türk Edebiyatından 199 Şairden 199 Şiir*, (M. Celâl ile) İst.: Oğlak, 1998; *Çağdaş Dünya Şiiri*, (C. Çapan, E. Alova ile) İst.: Adam, 1998; *Nobelli Şairler Antolojisi*, İst.: Oğlak, 2000; *Selam Yaratana; Emek Şiirleri 1*, (G. Akyüz ile) İst.: Everest, 2000; *Ellerimiz Gün Işığı: Emek Şiirleri 2*, (G. Akyüz ile) İst.: Evrensel, 2001.
Başlıca Çevirileri: *Şeytan ve Yüce Tanrı* (J. P. Sartre), İst.: Ataç, 1964; *Şiirler* (Mao Çe Tung), İst.: Uğrak, 1966; *Dört Yüz Darbe* (M. Mousey-F. Truffaut), İst.: Habora, 1967; *Gizlilik* (J. P. Sartre; daha sonra *Duvar* ve *Bir Şefin Çocukluğu* adlarıyla), İst.: Habora, 1967; *Yaşlılık* (S. de Beauvoir; O. Canberk ve M. A. Kayabel ile), İst.: Milliyet, 1970; *Pardanyanlar* (M. Zévaco), İst.: Oluş, 1971; *Patrona Bir Paket Kadın* (A. Buchwald), İst.: Koza, 1973; *Davulcular* (R. Zimnik), İst.: Gözlem, 1975; *Bizim Sınıf* (Goscinny), İst.: May, 1978; *Brahms'ı Sever misiniz?* (F. Sagan), İst.: Selkan, 1977; *Piç* (V. Leduc; H. Demirhan ile), İst.: E, 1977; *Küçük Trampetçi* (A. Gaydar), İst.: Yıldız Kitaplar, 1978; *Geleceğin Hikâyeleri* (J. London), İst.: Yalçın, 1981; *Yaşlı Adam ve Deniz* (E. Hemingway), İst.: Yazko, 1981; *Seçme Şiirler* (A. Machado; A. Özer ve V. Başaran ile), İst.: Yön, 1994; *Büyük Sahtekârlar* (Cavanna), İst.: Cep, 1994; *Seçmeler* (R. Desnos). İst.: Kavram, 1994; *Seçmeler* (P. Eluard), İst.: Kavram, 1995; *Honoré de Balzac* (J. Dufaux), İst.: Milliyet, 1996; *Mozart ve Cazanova* (D. Matena), İst.: Milliyet, 1996; *Gauguin ve Van Gogh* (D. Matena), İst.: Milliyet, 1996; *Hemingway, Leoparın Ölümü* (J. Dufaux), İst.: AD, 1996; *Kesintisiz Şiir* (P. Eluard), Ank.: İmge, 1997; *Oburiks ve Şirketi* (Goscinny), İst.: Remzi, 1997; *Red'in Çocukluğu* (J. Léturgie), İst.: Doğan, 1998; *Karşı Ansiklopedi* (Cavanna); *Devenin Söylediği* (T. B. Jelloun); *Japon Efsaneleri* (F. Challaye).
Kaynaklar: *BF* (8 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 100; "Canberk, Eray", *TDEA*, II, 17-18; Kurdakul, *Sözlük*, 165; Karaalioğlu, 132; *Kim Kimdir*, 189.

CANDAN, MAZHAR *(Erzurum, 29 Ekim 1940 -)* Şair, yazar.

Fatma Hanım ile kuyumcu Sadullah Candan'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı; İÜ Kimya Fakültesi'ni bitirdi. Aynı fakültede öğretim görevlisi olarak çalıştıktan (1970-71) sonra kimya mühendisliği yaptı. Birinci basketbol ligi takımlarından Şişli ve ikinci küme takımlarından Tayfun'da basketbol oynadı (1956-69). PEN Yazarlar Derneği ve Şiir Uzayı Laboratuvarı üyesi. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış.

İlk denemesi ("Yaşamak Denince") 1976'da *Varlık*'ta çıktı. *Varlık*, *Sanat Emeği*, *Soyut*, *Oluşum*, *Çağdaş Eleştiri*, *Yazı* ve *Sombahar* dergilerinde yayımladığı şiir, öykü, deneme, günce ve çevirileriyle tanındı. Özellikle deneme ve güncelerinde edebiyat sorunlarını temiz ve duru bir dille işlemesiyle dikkat çekti.

Yapıtları: Deneme: *Korkunun Gözbebekleri*, İst.: Oluşum, 1981; *Yeni Anlatı İzleğinde*, İst.: Çizgi, 1986.
Günce: *Günceden Eksiltmeler*, İst.: Oluşum, 1981; *Geceden Kalan*, İst.: Çizgi, 1986; *Günceden Eksiltmeler (1975-1995)*, İst.: YKY, 1997.
Şiir: *Varoluşun Külü*, İst.: Kırlangıç, 1991.
Çeviri: *Kafka'nın Güncesi*, İst.: İmge, 1983; *Sözcükler Denizi* (St-John Perse), İst.: Çizgi, 1986; *Mallarmé'nin Mektupları*, İst.: Çizgi, 1986; *"Ulysses" ve "Picasso" Üzerine* (G. Jung), İst.: Düşün, 1995.
Kaynaklar: *BF* (22 Mart 1999); Necatigil, *İsimler*, 100; Kurdakul, *Sözlük*, 165.

CANDAŞ, ÖMÜR *(İzmir, 1941 -)* Öykücü.

İzmir Namık Kemal Lisesi (1958) ve İTÜ Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi (1967). Mimarlığının yanı sıra bir dönem yayımcılık yaptı. 1959-69 arasında *Varlık*, *Yelken*, *Ataç*, *Yön*, *Eylem* ve *Yeni Gerçek* dergilerinde yayımlanan öyküleriyle tanındı.

Yapıtları: Öykü: *Ölümsüzlüğün Ülkesi*, İst.: Cadde, 2004.
Derleme: *Toplum İçin Şiirler*, (Ş. Kurdakul ile) İst.: Ataç, 1965.
Çocuk Kitabı: *Pembe Yunus*, İst.: Milliyet, 1972.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 165-166; Karaalioğlu, 132.

CANEY, SITKI *(Bingöl, 1961 -)* Şair.

Asıl adı Sıtkı Çan. İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1984). *Yeni Devir* gazetesinde sinema yazıları yazdı (1979). Bir siname şirketinde yapımcı asistanı olarak çalıştı (1971-80). Fırat Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim görevliliği yaptı (1984-85). Elazığ'da avukatlık (1989-95), İstanbul'da reklamcılık (1995-99), İstanbul Marmara Radyo'da genel yayın yönetmenliği yaptı (2000-01). Türkiye Yazarlar Birliği üyesi. Reklamcılık yapıyor. Mersin'de yaşıyor.

İlk şiiri *Muştu* dergisinde (1976) çıktı. Şiirlerini *Mavera, Üç Çiçek, Albatros, Üç Çiçek, Göçebe* ve *Aylık Dergi* gibi dergilerde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Lay'ya*, İst.: Genç Sanat, 1980; *İtiraf ve Gizem*, İst.: A Sanat, 1995.
Kaynaklar: Işık 06, 797; scaney.com.

CANIGÜZ, ALPER *(İstanbul, 13 Şubat 1969 -)* Romancı.

Yıldız Hanım ile memur Hayri Canıgüz'ün oğlu. Özel Darüşşafaka Lisesi'nden (1987) sonra Boğaziçi Üni. Psikoloji Bölümü'nü bitirdi (1994). Hacettepe Üni. Psikoloji Bölümü'nde deneysel psikoloji alanındaki çalışmasını tez aşamasında yarım bıraktı (1996). Harlequin Yayınevi'nde çevirmen (1995-96), Boğaziçi Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalıştı. 1996'dan beri reklam şirketlerinde metin yazarlığı yapıyor. İstanbul'da yaşıyor; evli.

İlk öykülerini lise yıllarında *Darüşşafaka Edebiyat* dergisinde yayımladı. *Tatlı Rüyalar* adlı romanında gerilimli bir kurgu içinde psikolojinin parodisini yaptı. Kendisini "büyüsel gerçekçilik"e yakın bulduğunu belirtiyor.

Yapıtları: Roman: *Tatlı Rüyalar (Psiko-Absürd Romantik Komedi)*, İst.: İletişim, 2000; *Oğullar ve Rencide Ruhlar*, İst.: İletişim, 2004; *Gizli Ajans*, İst.: İletişim, 2008.
Kaynaklar: *BF* (18 Ağustos 2000).

CANIM, RIDVAN *(Büyük Döllük köyü/Edirne, 1955 -)* Şair, araştırmacı, yazar.

Edirne İmam-Hatip Lisesi'ni (1974) ve Erzurum Atatürk Üni. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1979). 1980-85 arasında Tortum Lisesi'nde edebiyat öğretmeni olarak çalıştı. "Türk Edebiyatında Sakinâmeler ve Edirneli Revânî'nin İşretnâmesi" adlı teziyle 1987'de yüksek lisansını aldı; "Latifî/Tezkiretü'ş Şuarâ" adlı teziyle doktorasını tamamladı (1992). 1985'te araştırma görevlisi olarak girdiği Atatürk Üni. Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü'nde öğretim üyesi. TYB üyesi. Erzurum'da yaşıyor; evli ve iki çocuk babası.

Yayımlanan ilk şiiri ("Bizim Olmayan Eller") *Mina* dergisinde, M. İsen ile birlikte yazdığı "Edirne Şairleri" adlı ilk yazısı *Boğaziçi* dergisinde yer aldı. Şiir ve makaleleri *Kardelen, Dolunay, Yedi İklim, Milli Eğitim, Milli Kültür, Ayane, Oluşum, Kalem ve Onur, İslami Edebiyat, Kayıtlar, Akademik Yorum* ve *Dergâh* dergilerinde çıktı. Erzurum bölge radyosunda kültür ve edebiyat üzerine konuşmalar yaptı (1986-95).

Ödül: *Şehir ve İnsan* ile 1998'de TYB'den "Gezi" dalında ödül aldı.

Yapıtları: Şiir: *Yağmur Şarkıları*, Erzurum: Taşmedrese, 1999; *Suların Ötesi*, İst.: Aktif, 2003.
İncleme-Metin Yayımlama: *Hamamizade İhsan Bey: Hayatı, Eserleri ve Divanı*, (Mustafa İsen ile) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1989; *Değişen Dünya ve Öğretmen*, (R. K. Kıncal ile) Erzurum, 1993; *Bosna, Ah Bosna*, İst.: Yedi İklim, 1993; *Talim ve Terbiyede İnkılâp*, (İsmail Hakkı Baltacıoğlu'ndan, R. Y. Kıncal ile) Ank.: MEB, 1995; *Başlangıcından Günümüze Edirne Şairleri*, Ank.: Akçağ, 1995; *Mehmet Akif ve İstiklâl Marşı*, (E. Çalık ile) İst.: Yedi İklim, 1995; *Türk Edebiyatında Sâkinâmeler ve İşaretnâme*, Ank.: Akçağ, 1998; *Latifi Tezkiretü'ş Şuara ve Tabsıratü'n Nuzama*, Ank.: Atatürk Kültür Mrk., 2000; *Şiirin Kanatlarında İstanbul*, İst.: Bayrampaşa Bld., 2004.
Deneme-Gezi: *Şehir ve İnsan*, İst.: Birey, 1988; *Çarşamba Yazıları*, İst.: 2002; *Mostar'dan Tiflis'e*, İst.: Birey, 2002; *Anneme Mektuplar*, İst.: Yedi İklim, 2004.
Ders Kitabı: *Edebiyat Dersleri I-II*, (H. A. Kasır ile) İst.: Denge, 1996.
Kaynaklar: Işık, 154; ridvancanim.com.

CANOVA, CİVAN *(Ankara, 28 Haziran 1955 -)* Oyun yazarı, tiyatro ve sinema oyuncusu.

Gündüz Hanım ile Devlet Tiyatroları başrejisörü Mahir Canova'nın oğlu. Ankara Koleji'ni, Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nü (1979) bitirdi. 1979'dan beri İstanbul Devlet Tiyatrosu'nda oyuncu. Evli, çocuksuz. Kanal D televizyonunda yayınlanan "Bizim Aile" dizisinin senaryosunu yazdı (1996-97).

Ödül: *Kıyamet Sularında* ile 1995-96 Avni Dilligil ve 1996 İsmet Kuntay tiyatro ödülleri; *Sokağa Çıkma Yasağı* ile 1997 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü, 2000 Avni Dilligil Tiyatro Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Toplu Oyunları 1 / Kıyamet Sularında-Kızıl Ötesi Aydınlık*, İst.: Mitos Boyut, 2001; *Toplu Oyunları 2 / Erkekler Tuvaleti-Sokağa Çıkma Yasağı*, İst.: Mitos Boyut 2001; *Toplu Oyunları 3 / Ful Yaprakları-Düğün Şarkısı*, İst.: Mitos Boyut, 2002; *Toplu Oyunları 4 / Üstad Harpagon'a Saygı ve Destek Gecesi-Mitosmorfoz*, İst.: Mitos Boyut, 2006; *Niobe*, İst.: Mitos Boyut, 2006; *Neon*, İst.: Mitos Boyut, 2007; *Prömiyer*, İst.: Mitos Boyut, 2008.
Kaynaklar: *BF* (22 Mayıs 2002).

CANSEL, NEZİH *(İstanbul, 1921 - Ankara, 27 Aralık 1997)* Şair.

Milli eğitim müfettişlerinden Bedri Bey'in oğlu. Tarihçi Ekrem Işın oğludur. İlköğrenimini İstanbul'da tamamladı. Gençlik dönemi babasının görevi nedeniyle Kastamonu, Sinop, Samsun ve Balıkesir'de geçti. Bu sırada yakalandığı bir kemik hastalığı nedeniyle öğrenimini tamamlayamadı. 1952'de Ankara'ya yerleşti ve yaşamını Grundig şirketinde teknisyen olarak sürdürdü.

İlk şiirleri 1940'lı yılların başında *Varlık*, *İstanbul* ve *Kaynak* dergilerinde çıktı. Ağırlıklı olarak Orhan Veli ve Oktay Rifat'ın etkisinde kalmış ve Garip çizgisini sürdürmüştür; şiirlerinde sıradan insanın küçük dünyasını yoğun bir lirizmle yansıttığı görülür. P. Eluard ve T. Tzara'dan yaptığı şiir çevirileri *Varlık* ve *Kaynak* dergilerinde yayımlanmıştır.

Yapıtları: Şiir: *Arka Sokak*, (Turhan Gürkan ile) İst.: Marmara B., 1946; *Fener Bekçisi*, 1949 (2. bas. Samsun: Aksiseda Mtb., 1952).
Kaynaklar: *BF* (8 Kasım 2000; oğlu Işın ansel tarafından); Orhan Veli, "Birkaç Kitap Daha", *Ülkü*, 16 Ekim 1946 (O. V. Kanık, *Edebiyat Dünyamız*, Ank., 1975, s. 169-170); Y. N. Nayır, *Yeni Şiirler 1949*, İst., 1949, s. 109-110.

CANSEVER, EDİP *(İstanbul, 8 Ağustos 1928 - İstanbul, 28 Mayıs 1986)* Şair.

Tam adı Ömer Edip Cansever. Penbe Hanım ile Fazlı Cansever'in oğlu. Saraçhanebaşı'ndaki 56. İlkokul'da (1940) ve Kumkapı Ortaokulu'nda (1943) okudu. İstanbul Erkek Lisesi'nden mezun olduktan (1946) sonra girdiği Yüksek Ticaret Okulu'ndaki öğrenimini yarım bırakarak babasının Kapalıçarşı'daki dükkânında ticaret hayatına atıldı. İstanbul'da Hadımköy ve Ömerli'de askerlik görevini tamamladıktan sonra 1976'ya kadar Kapalıçarşı'daki dükkânında antikacılık yaptı. Nevzat Üstün ile birlikte *Nokta* dergisini çıkardı (8 sayı, 1951). Bodrum'da tatil yaptığı sırada beyin kanaması geçirdi ve getirildiği İstanbul'da öldü; Aşiyan Mezarlığı'na gömüldü. On dokuz yaşında evlendiği (1947) eşinden iki çocuk babasıydı.

Daha on üç yaşındayken çocuk dergisi *Arkadaş*'ta şiir yayımlayan (1941) Edip Cansever'in ilk şiiri ("Düşünce") *İstanbul* dergisinde çıktı (Mart 1944). Daha sonraki yıllarda şiirlerini *Fikirler, Edebiyat Dünyası*, *Kaynak*, *Yücel*, *Nokta*, *Yenilik*, *Yeditepe* gibi dergilerde yayımladı. "Büyük şehirde varlıklı bir delikanlının yaşama sevincini, tatlı avareliklerini dile getiren" (B. Necatigil) şiirlerini oldukça genç bir yaşta *İkindi Üstü* adlı kitabında topladı. Sonradan pişman olacağı bu girişimini, "1947'de, ne yazık ki bugün bile yakamı bırakmayan bir kitabı, *İkindi Üstü*'nü yayımlıyorum" sözleriyle anar. Lise öğrencisi bir şiir heveslisinin denemeleri olan *İkindi Üstü*'deki şiirler, Garip şiiri etkisinde, yüzeysel gözlemlerin şiirleridir ve Orhan Veli'den şu tepkiyi alır: "Genç bir şairin, üstelik insana birçok umutlar veren bir şairin ilk çıkardığı kitap için kötü sözler söylemek istemem. Bununla beraber oldukça önemli bulduğum bir nokta üzerinde durmadan da edemiyeceğim. *İkindi Üstü* şairinin hoşlandığı birtakım olaylar bulunabilir. Üstelik bunlar güzel şeyler de olabilir. Ama bunları anlatmakla şiir söylenmiş olmayacağını, bunların şiirden ayrı şeyler olduklarını bu genç şairin düşünmesi lazım."

Edip Cansever'in gerçek şiir serüveninin ilk ürünü olan *Dirlik Düzenlik*, yer yer Garip şiirinin etkisini taşısa da daha sonra İkinci Yeni akımının şairleri arasında anılmasına neden olacak kimi özelliklerin de ilk ipuçlarını verir. Bir yandan, alaycı bir söylem ve üstten bir bakışla zengin-yoksul ikilemini Garip şiiri yedeğinde işlerken, öte yandan sonraki yıllarda Cansever şiirinin vazgeçilmez öğeleri arasında yer alacak bireysel temalara yönelir. Söz konusu kitapta, şiirini toplumun sorunlarına açmak çabasında olan Cansever, ilk kitabındaki yüzeysellikten arınarak öze ve anlatıma ağırlık veren bir üslup edinme çabası içindedir; henüz, kurduğu dil yapısı ve söyleyiş özellikleriyle dönemin ortak şiir anlayışından kopamamıştır, ancak şiirin biçim sorunlarını da önemsediğinin ilk işaretlerini taşır. Günlük konuşma dilinin sıkça kullanıldığı bu şiirler, Cansever şiirine has ayrıntı ve inceliklerle örülerek ünlü "Masa da Masaymış Ha" şiirine ulanır.

Yerçekimli Karanfil, dili ve söylemiyle, imge kullanımı ve "anlatım"dan yana tercihleriyle durmuş oturmuş bir Cansever şiirinin daha

sonraki doğrultusunu da belirleyecek ana ekseni sergileyen bir kitaptır. Bireyi, doğa ve toplum içindeki ana birim olarak ele alan şair, bireyi ve o bireyi dile getiren şiiri, doğa ve toplum içindeki karşıtlıklarıyla konumlamaya çalışır. Her şiiri kendi içinde bağımsız birimler olarak görme ustalığına ulaşmış bir olgunlukla, içeriğin gerektirdiği biçimleri uygularken verili şiir anlayışının kalıplarını yıkmaktan geri durmaz. T. Uyar ve C. Süreya ile birlikte İkinci Yeni'nin önde gelen şairlerinden biri olarak gösterilen ve 1959'da *Dost* dergisinin soruşturmasında "en beğenilen şair" seçilen Cansever, "İkinci Yeni diye adlandırılan şairlerin şiir anlayışları da, şiirleri de birbirinden çok farklıdır" görüşünü ileri sürer. B. Necatigil'e göre, Cansever, "1950'lerden başlayarak varoluşçuluk akımı etkisinde, kişinin sınırlı, tekdüze dünya kargaşasında yerini araştıran ve düşünce payı ağır basan şiire geçti, bu yönelişiyle de İkinci Yeni şiirinin önderlerinden oldu."

Umutsuzlar Parkı, kesin ve yargılayan bir dille girişilmiş bir toplum eleştirisi, dönemin muhalif duyarlığını birinci elden yansıtan bir kitap olacaktır. Kitabın, özellikle "Amerikan Bilardosuyla Penguen" başlıklı birinci bölümü, *Dirlik Düzenlik*'te ilk ipuçlarıyla beliren sınıf çatışmasının daha tutarlı bir biçimde dile gelişini yansıtır. Kitapta yer alan "Umutsuzlar Parkı" adlı uzun şiir ise Cansever'in sonraki bütün kitaplarının ve baştan sona şiir macerasının değişmez varoluşçu ve nihilist izleği olarak, yalnızlığı, anlaşılmazlığı, uyumsuzluğu ve çaresizliğiyle bireyin gün içindeki durumlarını saptar; kırgın ve umutsuz bireyi döne döne anlatışıyla, umutsuzluğun içindeki arayış olarak "umud"u göstermeye çalışır. *Dirlik Düzenlik*'teki "ılımlı" söyleminin tersine daha sert, yüksek sesli bir dile yeltenişin yer aldığı *Umutsuzlar Parkı*'ndaki şiirleriyle henüz *Yerçekimli Karanfil*'deki dil, biçim ve imge tavrına bağlıdır. Aynı tavır *Petrol* ve *Nerde Antigone* kitaplarında küçük değişikliklerle sürer. Ancak *Yerçekimli Karanfil*'den başlayarak toplumsal plana taşıdığı başkaldırı eylemi, bu iki kitapla birlikte evrensel nitelikte bir insan kavrayışına dönüşerek, insanlığın genel macerası içindeki "ben"i sorgulamaya giriştiği görülür. Cansever'in şiirlerinde yer alan biçimiyle bu "ben", her şeyden önce parçası olduğu doğanın ve toplumun tanığıdır; insanı (bireyi) olanca toplumsal konumuyla şiirine taşırken, kurduğu düşünsel arka planla da, bireyin "uyumsuz", "yalnız" ve öylece de "yabancılaşmış" bir kişi olarak portresini çizer; "sıkıntı" ve "ölüm" arasında kısır bir döngüye yargılı "ben"in kurtuluş çareleri arayan çabalayışında, ağırlıklı olarak duygu dünyasında oradan oraya savrulan "birey"i örnekler.

Bu dönemin ardından gelen *Tragedyalar*, Cansever şiirini Türk şiirindeki yerine olanca ağırlığıyla oturtan kitaptır; aynı zamanda Cansever şiirinin İkinci Yeni'den farklı kanallara sahip olduğunun göstergesidir. "Dize işlevini yitirdi" diyerek tiyatrodan esinlenen diyaloglar, monologlar ve iç monologlar kullanmaya başlar; düzyazının olanaklarını şiirde dener. İçerik ve biçimde şairin kendine has özellikleri, seçimleri ve özgünlüğüyle donanmış şiirlerin yer aldığı *Tragedyalar*, şiirde "dize düzeni"ni sarsan karakteriyle Türk şiiri içinde apayrı bir kimlik kazanacaktır. Tomris Uyar, *Tragedyalar*'ı değerlendirirken şu saptamalarda bulunur: "*Tragedyalar*'da mısra işlevini yitirmiştir. Gittikçe solan humor, büsbütün silikleşir; aşkın sözü edilmez; iç-konuşmalarla desteklenen anlatım, yerini kesik, yalın ve tekdüze bir monologa bırakır. (...) Cansever, ölümle sıkıntının dölleri diye adlandıracağımız kişilerini konuştururken 'uyumsuz'u usul usul okşar, insanın isyanına güvenir; haklı hüzünler bulacağına inanır. Bu kişilerin zaten çözülmekte olan bir toplumda yaşamaları, Cansever'in, temelde umuttan ayrılmadığının, başka bir yarın beklediğinin kesin kanıtıdır." (R. Tomris, *Papirüs*, 2 Temmuz 1966). Eleştirmen Mustafa Öneş ise *Tragedyalar* için şu saptamada bulunur: "Kesin bir ayrım yapmamakla birlikte Cansever'in 'İkinci Yeni' çizgisinden ayrılışı, *Tragedyalar*'la başlar. Aslında, onun bütün yapıtları, kendi üzerine oluşturduğu bir yaşam tragedyasının ayrı ayrı yılları içeren bölümleri gibidir. *Tragedyalar*'da, dünyayı, olayları, bir alkol akvaryumu içinde gözleyen, kendilerine ve birbirlerine yabancılaşmış çaresiz kişilerin yaşantısı verilir. Etkilerden kalkan, ama, çevrelerindeki akvaryumu kıramayıp yarı yolda alkolle boğuldukları için bir türlü nedenlere ulaşamayan kişilerdir bunlar. Kısır döngü burgacında çaresizlikle çırpınırlar, ölümden yaşama doğru sürüp giden göreli akışta yerlerini alamazlar. Durumların sonsuz çoğaltılmasıyla bölümleri yitirilmiş bir zamanın bunaltıcı değişmezliğine vurgulanırlar." (*Milliyet Sanat*, 6 Mayıs 1977).

Hemen bir yıl sonra, 1966'da yayımlanan *Çağrılmayan Yakup*, anlatımcı (öykülemeci) şiirlerin ağır bastığı bir kitaptır. Şiirini, bir yandan yükselen toplumsal muhalefetin konu ve sorunlarına açan Cansever'in, imgeden görece uzaklaşarak şiirini "anlatım"a yaslaması, dönemin sosyal ve siyasal hareketliliği düşünüldüğünde kaçınılmazdır. Ama şiirinin asli ve değişmez ekseninde yer verdiği "ben" ya da "birey" olgusu, Cansever şiirini özgün bir yerde tutar; Cansever, başkaldırının içinde yer alan, başkaldırı sonrasında gerçekleşecek dönüşümleri tutkuyla özleyen ve başkaldırı ruhundan beslenen bir bireyin şiirini yazar. Bu iç içelik nedeniyledir ki, *Çağrılmayan Yakup*'tan dört yıl sonra yayımlayacağı *Kirli Ağustos*'ta, 1970 öncesi sol siyasi eylemlerin etkilerini, söz konusu eylemlerin içinde duygusal ve düşünsel varlığıyla yer almış birinin penceresinden yansıtır. Yine dört yıl sonra, 1974'te yayımlanan kitabı *Sonrası Kalır* ise 12 Mart döneminde toplumsal planda yaşanan acıların ve etkisi 1980'li yıllara kadar uzanacak bir yenilginin ağıtlarıyla yüklüdür ve Cansever, "içerden" biri olarak, yapılan yanlışı sorgulamaya girişir.

Birer yıl arayla yayımlanan *Ben Ruhi Bey Nasılım* ve *Sevda ile Sevgi* adlı kitaplarında Cansever, toplumla birlikte bireyi de kıskacına almış bir karabasandan kurtulmaya çalışır gibidir. Bir yandan, duygu dünyasının olabilecek en uç boyutlarına doğru engel tanımayan bir yolculuk başlatırken, öte yandan bilinçaltının kıyı bucağında gizlenmiş ne var ne yoksa hiç çekinmeden şiirine taşır. *Ben Ruhi Bey Nasılım*'la ilk kez *Tragedyalar*'da denemiş olduğu "dramatik şiir" kalıplarını yeniden kurarak varoluşçuluk ve nihilizmden izler taşıyan şiir anlayışının doruğuna çıkar. Şiir dili ve imge kullanımındaki arayışlardan vazgeçmiş gibidir; özellikle *Yerçekimli Karanfil*'den başlayıp *Sonrası Kalır*'a kadar hiç durmaksızın geliştirdiği şiir dili, duyarlığı ve kendine özgü şiir tekniklerini daha işleyip derinleştirerek "Edip Cansever Sesi"ne ulaşır. *Sevda ile Sevgi,* dramatik şiirin uzun yapısı ve anlatım bolluğundan yorulan şairin kenara çekilip de dinlendiği bir dönemin ürünü olarak yeniden kısa şiirlere dönüşüdür. Cansever'in en lirik şiirlerinin yer aldığı kitap olan *Sevda ile Sevgi,* mutlulukla dolup taşan ilk şiirlerden hemen sonra gelen düş kırıklığını yansıtan şiirlerle kendi içinde dönüşüme uğrar; umutla umutsuzluk arasında gidip gelir ve sonunda, "sevgi"ye sığınır.

Şairin Seyir Defteri, Eylülün Sesiyle, Bezik Oynayan Kadınlar, İlkyaz Şikâyetçileri ve *Oteller Kenti* adlı kitaplarının yer aldığı şiirinin son döneminde, her yeni kitapta şiir dilini bir üst düzeye taşıyan, "ustalık" zaaflarına düşmeksizin şiiri arayan, araştıran, sorgulayan ve yeni denemelerden geri durmayan Cansever, *Şairin Seyir Defteri*'yle birlikte, şiirinin hiçbir döneminde terk etmediği bireyin yalnızlığı, yabancılığı ve umarsızlığına ilişkin tüm imge ve motifleri farklı düzlemlerde yeniden ele aldı. 12 Eylül 1980 askeri darbesini *Eylülün Sesiyle* adını verdiği kitaptaki şiirleriyle karşıladı; kitapta şiirsel yapısı bakımından *Şairin Seyir Defteri*'nde yer alan şiirlerin izini süren, her biri yılların şiir birikimi ve deneyimine dayanan, tek tek ince bir duyarlığın usta işi örneklerini veren toplam 16 şiir yer alır. Bir anlamda 1971-72 döneminin muhasebesi olarak nitelendirilen *Sonrası Kalır*'la karşılaştırıldığında *Eylülün Sesiyle*'deki şiirlerde sesi daha öfkeli, daha sert ve acılıdır. Özellikle kitaba adını veren "Eylülün Sesiyle" başlıklı şiir, alttan alta duyurduğu öfkeyle, yaşanan acı ve ama geleceğe yönelik umuduyla hemen öne çıkar. Hemen bir yıl sonra yayımladığı *Bezik Oynayan Kadınlar* adlı kitabıyla, *Tragedyalar* ve *Ben Ruhi Bey Nasılım*'dan sonra üçüncü "dramatik şiir" deneyine girişir. "Manastırlı Hilmi Bey", "Cemal", "Seniha" kişileştirmeleri ekseninde bölümler halinde gelişen kitap, "Ester'in Söyledikleri" bölümüyle tam bir "kreşendo"ya ulaşır. *Bezik Oynayan Kadınlar,* Cansever'in "dramatik şiir"de ne kadar usta olduğunu bir daha kanıtlamasının yanı sıra bütün içinde yer alan şiirlerin aynı zamanda özerk bir estetiği örneklemesi bakımından da önceki "dramatik şiir" deneylerinden ayrılarak farklı ve daha üst bir düzeyde yer alır. Özellikle "Ester'in Söyledikleri" bölümünde yoğunlaşan lirik söyleyiş ve şiirlerin erotik içeriği, Cansever'in şiir serüveninin başından beri terk etmediği motif ve temaları daha olgun, daha üst bir katmana taşır ve *Bezik Oynayan Kadınlar*'ın, "dramatik şiir"in uzun yıllar eskimeyecek bir başyapıtı olarak anılmasını sağlar.

İlkyaz Şikâyetçileri adlı kitabıyla yeniden kısa şiirlere yöneldiği izlenimini veren şair, uzun şiirlerin anlatımı öne çıkaran tarzından büsbütün uzaklaşamadı. Hemen ardından *Oteller Kenti*'yle yeniden "dramatik kurgu" ve uzun soluklu bir söyleme yöneldi. *Oteller Kenti,* Cansever şiirinin ulaştığı gelişmeyi yepyeni

bir düzlemde kanıtlar. "Otel Oteli", "Eros Oteli", "Sera Oteli" ve "Phoneix Oteli" başlıkları altında dört bölümden oluşan kitapta, oteller de kendi başlarına bir kimlik kazanmışlardır ve kitabın öteki kişileriyle sürekli bir etkileşimi var ederler. Lirik söyleyişten "düz" anlatıma gidiş gelişleriyle, her türlü imgeden yararlanarak kurduğu zengin imge düzeniyle, *Oteller Kenti*'ni şiirin sunduğu tüm olanaklara açarak şiir serüvenini yeni bir bireşimle taçlandırırken; içerikte de çağdaş bireyi, yalnızlığı, açmazı ve çaresizliğiyle dar ve her şeyiyle kısıtlı bir mekân olan "otel"e hapsederek, bireyin çıkışsızlığına yepyeni bir boyut ekler.

E. Batur'a göre, "Cansever'in yapıtının bütününe bakıldığında, onun büyük bir atmosfer ustası olduğu göze çarpar. İstanbul'un ana caddelerinde kaybolan, kuytu ara sokaklarda bu kayboluşun içinden kendi umutsuz arayışına kapılan antikahramanların bungun epopesi doğar. Cansever, Türk şiirinin çağdaş insanın yaralı portresini en usta biçimde çizen şairidir." Edip Cansever, yarattığı şiir estetiği ve ulaştığı imge zenginliğiyle çok kollu bir şiir damarı olarak, 1960'lı yıllardan itibaren Türk şiirini etkileyen şairler arasında yer aldı. Cansever'in kitaplarına girmemiş kimi şiirlerinin yanı sıra bir dönem *Yeditepe, Dönem, Değişim, Pazar Postası, Dost, Türk Dili, Yeni Dergi* ve *Yeni a* gibi dergilerde yayımladığı şiirin içerik ve biçim sorunlarına ilişkin yazıları, röportajları ve hakkında yazılmış değerlendirme ve eleştiriler ölümünden sonra *Gül Dönüyor Avucumda* adlı kitapta toplandı.

Ödül: *Yerçekimli Karanfil* ile 1958 Yeditepe Şiir Armağanı; *Ben Ruhi Bey Nasılım* ile 1977 TDK Şiir Ödülü; *Yeniden* ile 1981 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *İkindi Üstü*, İst., 1947; *Dirlik Düzenlik*, İst.: Yeditepe, 1954; *Yerçekimli Karanfil*, İst.: Yeditepe, 1957; *Umutsuzlar Parkı*, İst.: Yeditepe, 1958; *Petrol*, İst.: İstanbul Mtb., 1959; *Nerde Antigone*, İst.: Yeditepe, 1961; *Tragedyalar*, İst.: De, 1964; *Çağrılmayan Yakup*, İst.: De, 1969; *Kirli Ağustos*, İst.: De, 1970; *Sonrası Kalır*, İst.: Cem, 1974; *Ben Ruhi Bey Nasılım*, İst.: Koza, 1976; *Sevda ile Sevgi*, İst.: Koza, 1977; *Şairin Seyir Defteri*, İst.: Adam, 1980; *Yeniden*, (bütün şiirleri) İst.: Adam, 1981; *Bezik Oynayan Kadınlar*, İst.: Ada, 1982; *İlkyaz Şikâyetçileri*, İst.: Adam, 1984; *Oteller Kenti*, İst.: Adam, 1985; *Gül Dönüyor Avucumda*, (Edip Cansever'in anısına, haz. Adam Yayınları) İst.: Adam, 1987; *Yerçekimli Karanfil* (Toplu Şiirler I), İst.: Adam, 1990; *Şairin Seyir Defteri* (Toplu Şiirler II), İst.: Adam, 1990; *Seçme Şiirler*, (haz. M. Fuat) İst.: Adam, 1997; *Sonrası Kalır / Bütün Şiirleri (1 - 2. Cilt)*, İst.: YKY, 2004; *Gelmiş Bulundum: Seçme Şiirler*, İst.: YKY, 2008.
Derleme: *Şiiri Şiirle Ölçmek: Şiir Üzerine Yazılar, Söyleşiler, Soruşturmalar* (haz. Devrim Dirlikyapan), İst.: YKY, 2009.
Kaynaklar: H. Cöntürk-A. Bezirci, *Turgut Uyar-Edip Cansever*, İst., 1961; Nebioğlu, 173-174; Necatigil, *İsimler*, 101; Kurdakul, *Sözlük*, 166-167; Karaalioğlu, 133; Özkırımlı, *TEA*, I, 265; M. Kutlu, "Cansever, Edip", *TDEA*, II, 18-19; E. Cansever, *Gül Dönüyor Avucumda*, (haz. Adam Yayınları) İst., 1987; E. Batur, "Cansever, Edip", *DBİA*, II, 384-385; Ö. İnce, "Edip Cansever: Yani O Kendine Sürgün Olan", *Tabula Rasa*, İst., 1992, s. 126; E. Ayhan, "Bir Sıkı Şair: Edip Cansever", *Edebiyat Dergisi*, S. 4 (Mart-Nisan 1997); B. Asiltürk, "Edip Cansever", *aynı yerde*; D. Hızlan, "Edip Cansever'de Tipler ya da 'Öyleyse Yaşam Ne Bayan Sara' ", *aynı yerde*; G. Turan, "Edip Cansever'in Şiirinde Dramatik Öğeler", *aynı yerde*; A. Mutlu, "Edip Cansever Şiiri'ne Bir Yaklaşım", *aynı yerde.*

CAYMAZ, ONUR *(İstanbul, 18 Ekim 1977 -)* Şair, yazar.

Saadet Hanım ile oto tamircisi Tülay Caymaz'ın oğlu. İlk öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik Öğretmenliği Bölümü mezunu. Bilgisayar sistem destek servis elemanlığı, sistem uzmanlığı, öğretmenlik, editörlük yaptı. Halen bir reklam ajansında çalışıyor. Evli; İstanbul'da yaşıyor.

İlk şiiri ("1945'lerden Kalan Ağustossuz Bir Günce") *Ada* dergisinde yayımlandı (1994 Bahar). *Adam Sanat, Öküz, Adam Öykü, E, Varlık, Özgür Edebiyat* gibi dergilerde şiir ve yazıları yayımlandı.

Ödül: *Hayalperistanbul* öyküsü ile 1995 Gençlik Kitabevi Öykü Ödülü; *Kah ve Rengi* ile 2003 Orhan Murat Arıburnu Şiir Ödülü; *Ezilmiş Leylaklar Kitabı* ile 2003 Haldun Taner Öykü Ödülü İkincilik ödülü; *Sanki Yarın Nisan* ile 2005 Naim Tirali Öykü Ödülü; *Bak Hâlâ Çok Güzelsin* ile 2005 Behçet Aysan Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kah ve Rengi*, İst.: Hera, 2000; *Bak Hâlâ Çok Güzelsin*, İst.: Doğan Kitap, 2004.
Öykü: *Ezilmiş Leylaklar Kitabı*, İst.: Doğan Kitap, 2003; *Sanki Yarın Nisan*, İst.: Doğan Kitap, 2005; *Kalbin ve Tenin Tüm İstekleri*, İst.: Sel, 2008.
Roman: *Seni Hatırlatan Yıldızlar*, İst.: Doğan Kitap, 2004.
Kaynaklar: *BF* (Ekim 2008); D. Şentekin, "Roman Yakmalı Yıkmalı (Söyleşi), *Radikal Gazetesi*, 8 Kasım 2004; S. Güven, Kalp ve Ten Acısı, *Zaman Kitap*, s. 27; İ. Aydın, "Hoş Geldin", *Vatan Gazetesi*, 6 Kasım 2005.

CEBECİ, DİLÂVER *(Kelkit/Gümüşhane, Temmuz 1943 -)* Şair, yazar.

"Seyyâh-ı Fâkîr Evliyâ Çelebi" takma adıyla *Türkiye* gazetesinde mizah yazıları yazdı. Nazlı Hanım ile çiftçi Zihni Cebeci'nin oğlu. İlk ve orta okulu Kırıkkale'de okudu; Erzincan Lisesi (1966) ve AÜ İlahiyat Fakültesi'ni (1970) bitirdi. İÜ Sosyal Bilimler Ens. Türk İktisat Tarihi Anabilim Dalı'nda lisansüstü ve doktora yaptı. Aydın (1970-75) ve İstanbul'da (1975-78) öğretmen, Diyanet İşleri Başkanlığı'nda neşriyat uzmanı (1976-80) olarak çalıştı. Marmara Üni. İlahiyat Fakültesi'nde öğretim üyesi. TYB, Türk Edebiyatı Vakfı, İLESAM, Aydınlar Ocağı ve Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri 1965'te *Defne* dergisinde çıktı. *Türk Yurdu*, *Töre*, *Türk Edebiyatı*, *Ortadoğu*, *Hergün*, *Yeni Düşünce*, *Millet*, *Türkiye* gibi gazete ve dergilerde yayımladığı şiir ve yazılarıyla tanındı. "Yüreğime Kör Düğümler Atılmış" (Z. Tunca) ve "Türkiyem" (M. Yıldızdoğan) başta olmak üzere bazı şiirleri bestelendi. "Kandehar Dağlarında Sabah Namazı" adlı bir şiir kaseti çıkardı (1995).

Ödül: 1989 Yeni Düşünce Gazetesi Hikâye Yarışması (birincilik); 1995 Ömer Seyfettin Hikâye Yarışması (mansiyon).

Yapıtları: Şiir: *Hun Aşkı*, Ank.: Töre, 1973; *Mavi Türkü (Mensûreler)*, Ank.: Ocak, 1983; *Şafağa Çekilenler*, İst.: Orkun, 1984; *Ve Sığınırım İçime*, İst.: Burak, 1992; *Sitare*, İst.: Ötüken, 1997; *Asra Yemin Olsun ki...*, İst.: Burak, 2000; *Bütün Şiirleri*, İst.: Ötüken, 2003.
Oyun: *Büyü*, İst.: Orkun, 1984.
Mizah: *Devrannâme*, İst.: Cönk, 1984; *Seyrannâme*, İst.: Ötüken, 1997.
Gezi: *Men Kazanga Baramen* (Tataristan Seyahati Notları), İst.: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 2000.
İnceleme: *Divan Şiirinde Kadın*, İst.: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 2001.
Çocuk Kitabı: *Azak'ın Denizaltıları*, (Evliya Çelebi'den) Ank.: MEB, 1990; *Bahadır Giray'ın Mektubu*, (Evliya Çelebi'den) Ank.: MEB, 1993.
Kaynaklar: *BF* (Eylül 2000); Işık, 155; *Kim Kimdir*, 193.

CEBECİ, SEDA *(Bursa, 31 Temmuz 1974 -)* Şair.

Deniz Yalvaç takma adıyla *Varlık*'ta yazdı (1996). Şükriye Hanım ile Tayfun Cebeci'nin kızı. İlk ve orta öğrenimini Gemlik'te tamamladı; Bursa Kız Lisesi'nden sonra İÜEF Klasik Arkeoloji Bölümü'nden mezun oldu (1995). İlk şiiri ("Vapur") *Şiir Cumhuriyeti* şiir seçkisinde çıktı. Şiir ve eleştiri yazılarını *Sombahar*, *Varlık*, *Ludingirra* ve *Cumhuriyet Kitap* dergilerinde yayımladı.

Ödül: "Ölüm" dosyasıyla 1996 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü (dikkate değer genç şair).

Yapıtları: Şiir: *Okaliptüs-Yeşim Ağacı*, İst.: E, 1993.
Kaynaklar: *BF* (Temmuz 1999); S. Evren, *Genç Şairler ve Yazarlar Kitabı*, İst., 1995, s. 37-42.

CEHİZ, NEŞE *(Ordu, 12 Ocak 1958 -)* Öykücü, romancı.

Fatma Hanım ile ziraat yüksek mühendisi İhsan Cehiz'in kızı. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı; AÜ Eczacılık Fakültesi'ni bitirdi. İstanbul'da Taksim Hastanesi'nde biyokimya uzmanı olarak çalıştı. Televizyon dizilerine senaryolar yazdı. İstanbul'da yaşıyor; bir çocuk annesi. TYS üyesi.

İlk şiiri 1990'da *Varlık*'ta çıktı. Öykü ve şiirleri *Varlık*, *Gösteri* ve *Yaşasın Edebiyat* dergilerinde yayımlandı. Radyo oyunları İstanbul Radyosu'nda seslendirildi; senaryosunu yazdığı dizi filmler televizyonlarda gösterildi. Devlet Tiyatrosu Edebi Kurulu'nca repertuvara alınması için kabul edilmiş oyunları vardır. Öykü ve romanlarında aşk, evlilik ve aile konularını eleştirel ve sarsıcı bir dille işledi. Çok sayıda mesleki yayını var.

Ödül: *Evlilik Cüzdanlarını Buruşturan Öyküler* ile 1991 Akademi Kitabevi Öykü Ödülü; 1996 Orhan Murat Arıburnu Uzun Metrajlı Film öyküsü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Evlilik Cüzdanlarını Buruşturan Öyküler*, İst.: Varlık, 1992; *Fasulye'den Aşklar*, İst.: Varlık, 1996; *Bakire Kızlar ve Ötekiler*, İst.: İnkılap, 2003; *Beni Odana Götür*, İst.: İnkılap, 2004; *Kanlıca'da Çılgın Aşk*, İst.: İnkılap, 2005.
Roman: *413 Yaşadı mı?*, İst.: Varlık, 1993; *Yalan Roman*, İst.: Varlık, 1995; *Olmasa Senin de Adın*, İst.: Varlık, 1999; *Çukurda*, İst.: Everest, 2008.
Kaynaklar: *BF* (15 Haziran 1999); Necatigil, *İsimler*, 101.

CELAL (MUSAHİPZADE) *(İstanbul, 31 Ağustos 1868 - İstanbul, 20 Temmuz 1959)* Oyun yazarı.

Asıl adı Mahmut Celalettin. 1935'te soyadı kanunu gereğince MUSAHİPOĞLU soyadını almışsa da, hemen hemen bütün biyografilerinde daima Musahipzade olarak kalmıştır. Gazhane başkâtibi Musahipzade Ali Bey'in oğlu, III. Selim ve II. Mahmut dönemlerinin büyük bestekârlarından, II. Mahmud'un musahibi

Hacı Şakir Ağa'nın torunudur. Ailesi I. Ahmet devrinde Kırım'dan göçüp İstanbul'a yerleşen Tatar Osman Ağa soyundan geldiği için, bir süre Tatar Osmanoğulları diye de anılmıştır. Annesi Fıtnat Necibe Hanım İstanbul'a yerleşmiş Amasya kökenli bir ailenin kızıdır.

İlköğrenimini Firuzağa Sıbyan Mektebi'nde yaptı. Tophane'deki Feyziye Rüştiyesi'ni ve Süleymaniye Numune-i Terakki İdadisi'ni bitirdi. 1889'da kâtip olarak Babıâli Tercüme Odası'na girdi. Bu arada Hukuk Mektebi'ne devam ettiyse de bitiremedi. 1917'den emekliye ayrıldığı 1923'e kadar Üsküdar Defterdarlığı'nda çeşitli görevlerde bulundu. Daha sonra birkaç yıl Evkaf Müzesi'nde uzman olarak çalıştı. 1927'den sonra geçimini daha çok oyunlarıyla sağladı. Aynı zamanda Şehir Tiyatrosu kütüphanesinde memur olarak görev yaptı. Karacaahmet Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Çocukluğunda Karagöz ve ortaoyununa meraklı olan Musahipzade Celal okul yıllarından başlayarak çeşitli konaklarda, çok defa arkadaşlarıyla ortaoyunları düzenlemiş ve pek çoğunda kendisi de oynamıştır. Tarihe ve edebiyata da küçük yaştan beri ilgi duyuyordu. Tercüme Odası'nda çalışmasına rağmen yabancı dil bilmediğinden çeviri, uyarlama ve telif tiyatro yapıtlarını merakla okuyordu. Okuduklarına ve oynadıklarına özenerek yazdığı birtakım oyun denemelerini yırttıktan sonra, Tercüme Odası'ndaki kâtipliği sırasında ilk ürününü verdi: *Köprülüler* (1912). Ancak bundan önce yayımlanmış olan *Türk Kızı* (1909) adlı oyunun oynanıp oynanmadığı bilinmediği gibi, Musahipzade de kendisiyle yapılan röportajlarda bundan söz etmeyerek ilk yapıtının *Köprülüler* olduğunu ifade etmiştir (*Türk Kızı* daha sonra, bir arada yayımlanan koleksiyonu içinde, az çok değiştirilerek *Gülsüm* adıyla çıkmıştır). Daha sonra yazacağı ve kendisine asıl ününü sağlayan, yine tarihi karakterde, fakat komedi türündeki oyunlarına benzemeyen *Köprülüler* tarihsel dram türüne girer ve 1914'te sahneye konulur. Bu oyunu izleyen *İstanbul Efendisi* (yazılışı 1914, basımı 1936) ile bütün komedilerinin ilk çekirdeği ortaya çıkmış olur. Birinci Dünya Savaşı ile Milli Mücadele yıllarında bu tip komediler devam eder. Osmanlı devletinin bu son yıllarında yazdığı tiyatro repertuarı *Lale Devri, Macun Hokkası, Yedekçi, Kaşıkçılar* ve *Atlı Ases* oyunlarıyla tamamlanır. Bunların arasında yine *Köprülüler* gibi tarihi dram karakterinde olan *Demirbaş Şarl*'ın *Köprülüler*'le yakın zamanlarda yazıldığı ileri sürülür.

Cumhuriyetin ilan edildiği yıl emekli olması, Musahipzade'ye tiyatro yapıtları yazmakta daha iyi olanaklar sağladı; arka arkaya tarihi hicivler kaleme aldı. Hemen hemen bütün oyunları Darülbedayi'de (daha sonra İstanbul Şehir Tiyatroları) oynandı ve hafif komedileri tercih eden seyirci tarafından ilgi gördü. Ayrıca çoğu bestelenip operet veya müzikli komedi olarak da sahneye konuldu. *Aynaroz Kadısı* (yön. Muhsin Ertuğrul, 1938) ve *Bir Kavuk Devrildi* (yön. Muhsin Ertuğrul, 1939) filme alındı.

Musahipzade'nin tiyatrosu genel çizgileriyle, Şinasi'nin açmış olduğu töre komedisi çığırını sürdürür. Gerçekten de *Şair Evlenmesi*'yle başlayan hafif, iğneleyici, konudan çok hareketin, kıyafetin, yerel ağızlarla anlaşılması güç bir Osmanlıcanın yarattığı komik unsur, Musahipzade Celal'in hemen hemen bütün oyunlarında aynen görülür. Öte yandan Meşrutiyet ve Cumhuriyet gibi köklü dönüşümlerin yaşandığı iki dönemde ürün vermiş olması, ona bu bakımdan Şinasi'den daha fazla olanak tanımıştır. Her iki dönemde de Osmanlı sarayının, bürokrasinin, aile hayatının, din kurumunun, gelenek ve göreneklerin karikatürize edilmiş sahneleri, oyunlarının hemen hemen değişmez temalarını oluşturur. Osmanlı toplum hayatı gülünç tavır, jest, kıyafet ve tiplerle sahnelenir. Buna karşılık, yaşadığı yılların hicvedildiği benzer bir komediyi onun çalışmaları arasında bulmak olanaksızdır. İlk kez 1923'te sahnelenen *İtaat İlâmı* adlı oyununu 1936'da yayımlayan İçişleri Bakanlığı Basın Genel Direktörlüğü'nün kitaba eklediği önsözde, bu gibi "ulusal tezlerimizi yığına anlatacak eserleri, memleketimizin tanınmış yazıcılarına hazırlatmayı, faydalı bulduk" denilmektedir. Musahipzade'nin tiyatrosunun yine Şinasi ile birlikte değerlendirilecek diğer bir özelliği de yerli olma niteliğini korumasıdır. Bunu da çocukluğundan beri çevresini saran Karagöz, ortaoyunu, meddah gibi geleneğe bağlı gösteri sanatlarına borçlu olmalıdır.

Musahipzade'nin yapıtlarının dil ve üslup bakımından da dikkatsiz, aceleyle ve özensiz olarak kaleme alınmış oldukları hemen ilk bakışta dikkati çeker. Hatta dilbilgisi uyumsuzlukları ve cümle düşüklükleri de az değildir. (Bazı eleştirmenlerin bunların basım yanlışlıkları olduğunu ileri sürmeleri, Musahipzade'nin üslupsuzluğunu kurtaracak güçte değildir.)

Musahipzade Celal son yıllarında yazdığı *Eski İstanbul Yaşayışı* adlı kitabında, önceki çalışmalarına kıyasla, Osmanlı dönemine daha nesnel, hatta daha sevecen bir yaklaşım içindedir. Daha çok anı niteliğindeki bu kitabında Osmanlı gelenek ve göreneklerini küçümsemeden ve alaydan uzak bir anlatımla dile getirmiştir. (Dil ve üsluptaki özensizliği burada da devam eder.) Üzerinde pek durulmamış ve unutulmaya bırakılmış Osmanlı gelenek ve göreneklerinin bir tür repertuarı olan bu kitapta Musahipzade yaşadığı ya da büyüklerinden dinlediği son iki yüz yıllık Osmanlı yaşama biçimini çeşitli görünüşleriyle sergiler.

Yapıtları: Oyun: (Oyunların yanında parantez içindeki ilk tarih oynandığı, ikincisi basıldığı yılı göstermektedir.) *Türk Kızı*, (?) İst.: Zarafet Mtb., 1909; *Köprülüler*, (1912) İst.: Kanaat, 1936; *İstanbul Efendisi*, (1917) İst.: Kanaat, 1936; *Lâle Devri*, (1914) İst.: Kanaat, 1936; *Macun Hokkası*, (1919) İst.: Kanaat, 1936; *Yedekçi*, (1920) İst.: Evkaf Mtb., 1920; *Kaşıkçılar*, (1920) İst.: Evkaf-ı İslamiye Mtb., 1920; *Atlı Ases*, (1921) İst.: Kanaat, 1936; *Demirbaş Şarl*, (1921) İst.: Kanaat, 1936; *İtaat İlâmı*, (1923) İst.: Basın Genel Direktörlüğü, 1936; "Moda Çılgınlıkları", (1923) basılmadı; *Fermanlı Deli Hazretleri*, (1924) İst.: Kanaat, 1936; *Aynaroz Kadısı*, (1927) İst.: Kanaat, 1936; *Kafes Arkasında*, (1928) İst.: Kanaat, 1936; *Bir Kavuk Devrildi*, (1929) İst.: Kanaat 1936; *Mum Söndü*, (1930) İst.: Kanaat, 1936; *Pazartesi... Perşembe*, (1931) İst.: Kanaat, 1936; *Gül ve Gönül*, (1932) İst.: Kanaat 1936; *Balaban Ağa*, (1933) İst.: Kanaat, 1936; *Selma*, (1931) İst.: Kanaat 1936; *Genç Osman*, (1955) İst.: Milliyet, 1970.
İnceleme: *Eski İstanbul Hayatı*, İst., 1946.
Kaynaklar: S. Şener, *Musahipzade Celal ve Tiyatrosu*, 1963; O. Okay, "Musahipzade Celal", *Büyük Türk Klasikleri*, c. X, s. 270-271; İ. Enginün "Musahipoğlu, Celal", *TDEA*, VI, 446-447; Özgüç, I, 38-39.

CELÂL SAHİR
bak. EROZAN, Celâl Sahir

CEM, CEMİL CAHİT
bak. Cemil Cahit

CEMAL ETHEM
bak. YEŞİL, Cemal

CEM, HAKAN *(Lefkoşe, 8 Ağustos 1960 -)* Şair.

Memur Mualla Hanım ile memur Ahmet Cem'in oğlu. Selim İleri'nin kuzeni. İlk ve orta okulu Lefkoşe'de tamamladı. Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuarı Viyolonsel Bölümü mezunu (1985). 1985'den beri İzmir Devlet Senfoni Orkestrası'nda viyolonsel sanatçısı olarak görev yapıyor. Dil Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İzmir'de yaşıyor; evli, bir çocuğu var.

İlk şiiri Antalya'da ("Düzyazı şiirler (Klasik Orkestra İçin Senfonik Şiir)") *S'imge Edebiyat*'ta yayımlandı. Şiirleri *Ay, Bahçe, Lacivert, Yaratım, Yasakmeyve, Yazılıkaya, Pitoresk, Kedi, Alaz, Üç Nokta* gibi dergilerde yayımlandı. Halk Şiiri geleneğinin yanı sıra İkinci Yeni Şiir'in bugüne ulaşan anlayışıyla besleniyor.

Yapıtları: Şiir: *Susmanın Ötesinde*, İzmir: Sardes, 2003; *Öpücük Damlası*, İst.: Yitik Ülke, 2007.
Kaynaklar: *BF* (30 Kasım 2008).

CEMAL, AHMET *(İzmir, 5 Mart 1942 -)* Yazar, çevirmen.

Ayşe Behice Hanım ile Hasan Necdet Cemal'in oğlu. İttihat ve Terakki önderlerinden Cemal Paşa'nın torunu; gazeteci Hasan Cemal'in amca oğlu. İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra medeni hukuk asistanı oldu (1965-71). İÜEF Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı (1979-81). Yazko genel yayın koordinatörlüğünü ve *Yazko Çeviri* dergisi yönetmenliğini (1981-85), *Dün-Bugün Felsefe* dergisinin editörlüğünü yürüttü. Yapı Kredi Yayınları'nda, Avusturya Kültür Ofisi'nde basın danışmanı ve Bilim-Felsefe-Sanat Yayınları yayın danışmanı olarak çalıştı. *Cumhuriyet* gazetesinde köşe yazıları yayımlanıyor. Şiir, yazı ve çevirilerini *Cumhuriyet, Dünya, Politika, Yeni Ortam, Yeni Ufuklar, Yeditepe, Varlık, Bağlam, Yazko Edebiyat, Yazko Çeviri, Yeni Düşün, Yeni Gündem, Türk Dili, Günümüzde Kitaplar, Somut, Gösteri, Sanat Olayı, Cogito, Sanat Dünyamız, kitap-lık* dergi ve gazetelerinde yayımladı. Çağdaş Alman edebiyatı ve çeviri kuramı gibi konularda konferanslar verdi. Daha çok çevirmen olarak tanınan Cemal daha sonra şiir, öykü, deneme, anı gibi türlerde de yapıtlar vermeye başladı.

Yapıtları: Şiir: *Geçmiş Bir Dua Kitabından*, İst.: İyi Şeyler, 1996.
Öykü: *Dokunmak*, İst.: Can, 1999.
Roman: *Kıyıda Yaşamak*, İst.: Can, 2004.
Deneme-Eleştiri: *Odak Noktasında Yaşananlar*, İst.: Çağdaş, 1997; *Aradığımız Tiyatro*, İst.: Mitos Boyut, 1998; *Okuyan Gençliğe Mektuplar*, İst.: Kaf, 1999; *Şeref Bey Artık Burada Yaşamıyor*, İst.: Can, 1999; *Sanat Üzerine Denemeler*, İst.: Can, 2000; *İnsana Dönmek*, İst.: Can, 2002; *Oynamak Varken: Tiyatro Yazıları*, İst.: Can, 2002; *Bizi Yaşatanlar ve Öldürenler*, İst.: Can, 2002; *Giderayak*, İst.: Can, 2004.

Anı: *Yaşamdan Çevirdiklerim*, İst.: İyi Şeyler, 1996.
Derleme: *Çağdaş Dünya Edebiyatı Ansiklopedisi*, (S. Duru ve A. A. Öneş ile) 1976.
Çeviri: *Güneşten de Sıcak* (M. Simmel), 1971; *Çalınmış Rüyalar* (M. Simmel), 1971; *Yalnız Havyarla Yaşanmaz* (M. Simmel), 1971; *Neşeli Oluşuma Şaşıyorum* (M. Simmel), 1972; *Katil* (J. Bekessy), 1972; *Ağdakiler* (J. Bekessy), 1972; *Kelebekler Ağlamaz* (W. Heinrich), 1973; *Sevmek ve Ölmek Zamanı* (E. M. Remarque), 1973; *Babasız Evler* (H. Böll), 1973; *Açlık* (K. Hamsun), 1973; *Firavunların Laneti* (P. Vanderberg), 1974; *İftira* (H. Böll), 1974; *Kalleş* (H. Blickendörfer), 1974; *Yaşamak Dediğin* (E. Johnson), 1975; *Yedinci Şafak* (A. Seghers), 1976; *Kişilik Kazanma Sanatı* (J. Kirschner), 1977; *Me-Ti* (B. Brecht), 1977; *Estetik* (G. Lukacs), 3 c., 1978-81; *Sosyalist Gerçekçilik ve Toplum* (B. Brecht), 1980; *Körleşme* (E. Canetti), 1981; *Me-Ti'nin Özdeyişleri Kitabı* (B. Brecht), 1982; *Katharina Blum'un Çiğnenen Onuru* (H. Böll), 1983; *Sözcüklerin Bilinci* (E. Canetti), 1984; *Gerçekliğin Evrensel Mirası* (A. Seghers), 1984; *Yaşamak Zamanı, Ölmek Zamanı* (E. M. Remarque), 1984; *Malina* (I. Bachman), 1985; *Dönüşüm* (F. Kafka), 1986; *Yitik Korku* (R. Alberti), 1987; *Rotterdamlı Erasmus'un Zaferi ve Trajedisi* (S. Zweig), 1987; *Glastnost: Asıl Neyi İstiyorum* (M. Gorbaçov), 1987; *Bu Tufandan Sonra* (I. Bachman), 1990; *Düşler Boyunca Yaratmak* (O. Paz), 1990; *Yarının Tarihi* (S. Zweig), 1991; *Sanat ve Yanılsama* (J. E. H. Gombrich), 1992; *Yaşarken Açılan Miras* (R. Musil), 1993; *Tiyatro İçin Küçük Organon* (B. Brecht), 1993; *Bay Keuner'in Öyküleri* (B. Brecht), 1994; *Ölüm Fügü* (P. Celan), 1994; *Bütün Şiirlerinden Seçmeler* (R. M. Rilke), 1994; *Bütün Şiirlerinden Seçmeler* (G. Trakl), 1995; *Bütün Şiirleri* (I. Bachman), 1995; *Bütün Şiirlerinden Seçmeler* (P. Celan), 1995; *Niteliksiz Adam* (R. Musil), 2 cilt, İst.: YKY, 1999-2009.
Kaynaklar: *Kim Kimdir*, 194; Işık 06, 813.

CEMAL SÜREYA *(Erzincan, 1931 - İstanbul, 9 Ocak 1990)* Şair, yazar.

Asıl adı Cemalettin SEBER. Dr. Suat Hüseyin, Ali Fakir, Osman Mazlum (*Pazar Postası* ve *Vatan* gazetesindeki eleştirilerinde), Hasan Basri (*Papirüs* dergisindeki şiir çevirilerinde), Yürüyen Adam (Mülkiye'deyken yazdığı şiir ve mektuplarında), Cemasef *(Kazgan*'daki şiir ve desenlerinde), Charles Suarez (*Mülkiye* dergisindeki karikatür ve desenlerinde), Suna Gün (1960 sonrasında, Fevzi Halıcı'nın Konya'da çıkardığı *Çağrı* gazetesinde), Ali Hakir, Hüseyin Karayazı (*Su* dergisinde, 1962), Adil Fırat (*Su* dergisinde, 1963), Ahmet Gürsu, Genco Gümrah, Birsen Sağnak (son eşinin adı) imzalarını da kullandı. Güllü Hanım ile Hüseyin Seber'in oğlu. Ailesinin "Dersim harekâtı" sırasında Bilecik'e sürgün edilişi nedeniyle ilköğrenimine bir yıl gecikmeli olarak İstanbul Beyoğlu 37. İlkokulu'nda başladı, ancak 1941-42 ders yılı ortasında babasının İstanbul'a izinsiz gelişinden ötürü tekrar Bilecik'e döndü ve üçüncü sınıfın ikinci yarısından itibaren Bilecik Birinci İlkokulu'nda okudu. 1944'te Bilecik Ortaokulu'na başladıktan üç ay sonra parasız yatılı olan Cemal Süreya, 1947-48 öğrenim yılında yine parasız yatılı olarak Haydarpaşa Lisesi'ne girdi ve pekiyi dereceyle bitirdi. Olgunluk sınavını da aynı dereceyle vererek (1950) AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne kaydoldu. 1953'te Seniha Nemli ile nikâhlandı, ancak düğünleri mezun olduktan sonra yapıldı. 1954 Haziranında Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu; aynı yıl Eskişehir Vergi Dairesi'nde stajyer olarak göreve başladı. 1955'te kızı Ayçe dünyaya geldi; Maliye müfettiş muavini olarak İstanbul'a atandı. 1958'te yeterlik sınavını vererek 5. sınıf maliye müfettişi oldu. 1959 Temmuzunda 50. dönem yedek subay adayı olarak askere alındı; 1960'ta teğmen rütbesiyle terhis oldu. *Papirüs* dergisini çıkarmaya başladı (C. Süreya *Papirüs*'ü üç kez çıkardı: 4 sayı, Ağustos 1960-Mayıs 1961; 47 sayı, 1966-70; 2 sayı, 1980 Bahar). Askerlik hizmeti sırasında fark dersleri vererek hukuk diploması da aldı; 1961 Kasımında, "Maliye Denetim Usulleri ve İktisadi Devlet Teşekkülleri"ni incelemek üzere Fransa'ya gönderildi. Seniha Nemli ile olan evliliği Fransa'ya gitmeden önce sona erdi ancak boşanmaları yedi yıl sürdü. Fransa'dayken Hilmi Ziya Ülken'in yeğeni Suna Lokman'la nişanlandıysa da 1963'te yurda dönüşünde ayrıldı. 1965'te memurluktan istifa ederek çevirmenlik ve yayımcılık yapan Cemal Süreya, o yıllarda R. Tomris adını kullanan Tomris Uyar'la birlikte *Papirüs*'ü yeniden yayımladı (47 sayı; 1966-70). Tomris Uyar'ın evlenip Ankara'ya yerleşmesinden sonra tanıştığı M. Seyda'nın baldızı Zuhal Tekkanat'la 1967 Ağustosunda İstanbul'da evlendi ve bu evlilikten 1969'da oğlu Memo Emrah dünyaya geldi. 1971'in sonlarında memurluğa dönerek İstanbul Hocapaşa Vergi Dairesi Kontrolörlüğü'nde göreve başladı; ertesi yıl Maliye Tetkik Kurulu üyesi olarak Ankara'ya gitti. 1973'te Zuhal Tekkanat'tan ayrıldı ve 1975 başında Güngör Demiray ile evlendiyse de aynı yılın sonunda ayrıldı. 1975'te İstanbul Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü'ne atandı. Aynı yılın eylül ayında Darphane'deki görevinden

ayrılarak yine Ankara'ya, Maliye Tetkik Kurulu'na döndü; Kültür Bakanlığı'nın 9 kişilik Kültür Kurulu'na seçildi (20 Eylül 1976-18 Mayıs 1978). 1977'de Ankara'da çıkan *Türkiye Yazıları*'nın kısa bir süre (3 sayı) yayın yönetmenliğinde bulundu; bu derginin renkli sayfalarında yer alan yazılarla, "Adamlar Adamlar" başlıklı imzasız yazıların ilk ikisi ona aittir. Son olarak *Oluşum*'u yönetti (Haziran 1977-1980). Bu yıllarda yine eski eşi Zuhal Tekkanat'la birlikte oldu; yaklaşık dört yıl sonra, bu kez "bayan en nihayet" dediği Birsen Sağnak'la evlendi. 1978'de yeniden maliye müfettişliğine döndü; *Maliye Bülteni* adlı dergiyi *Maliye Dergisi*'ne dönüştürüp canlılık kazandırdı. 1982'de emekliye ayrıldıktan sonra bir süre *Meydan-Larousse* (ek II) ve *ANSA Omnis* ansiklopedilerinde çalıştı; Ortadoğu İktisat Bankası'nda yönetim kurulu üyeliği yaptı (1983). İstanbul'da Kulaksız Mezarlığı'nda toprağa verilen Cemal Süreya'nın adı Kadıköy'de oturduğu sokağa verildi ve adına *2000'e Doğru* dergisi tarafından bir de şiir ödülü kondu.

Cemal Süreya'nın edebiyata eğilimi, çocukluğunda okuduğu Hazreti Ali cenkleri ve Köroğlu öyküleri, "1001 Roman" ve "Yavrutürk" gibi tefrikalarla başladı. Daha sonra bunların yerini aşk ve serüven romanları aldı. Ancak onun yaşamında okudukları kadar, henüz beş yaşında ve Erzincan'dayken tanıştığı sinemanın büyük etkisi vardır. İlkokul yıllarında duvar gazeteleri çıkaran Cemal Süreya yatılı okuduğu ortaokul yıllarında, tarih romanları yazarı M. Sami Karayel'in eski eşi ve edebiyat öğretmeni Nimet Kolçak ile Fransızca öğretmeni Abdullah Bahri'den etkilendi. Bilecik'te okul dışı zamanını halkevi kitaplığında geçirdi; bu yıllarda okuduğu polisiyeler ve tarihsel romanlar yerini *Paris Esrarı* ve nihayet Dostoyevski'ye bıraktı; özellikle Dostoyevski'de kendi yaşamından izler bulmuştur. Yaz aylarında şantiye çadırları bekleyen, koza fabrikasında çocuk işçilerle birlikte çalışan Cemal Süreya, Haydarpaşa Lisesi'nde edebiyat öğretmeni olan M. B. Yazar'dan eski yazı, Ali Oksal'dan da aruzu öğrendi ve ilk şiirlerini aruzla yazdı. Lisenin son sınıfındayken A. M. Dıranas'ın şiiriyle tanıştı ve "Kar" şiiri onu adeta büyüledi. Bu yönelişte, Ş. Hulusi'nin eski eşi, edebiyat öğretmeni Melahat Babacan'ın rolü büyüktür.

İlk şiiri ("Şarkısı Beyaz") *Mülkiye Fikir ve Sanat Dergisi*'nde 8 Ocak 1953'te çıktı. Bu dergi dışında, İskender Fikret'in yayımladığı *XX. Asır*, *Yeditepe*, *Evrim*, *Kaynak*, *Şiir Sanatı*, *Yenilik*, *Şimdilik* ve özellikle *Pazar Postası* dergilerinde şiirleri yayımlanan Süreya, başta M. C. Anday olmak üzere, birçok ünlü şairin dikkatini çekmeyi başardı. *Pazar Postası*'nda Osman Mazlum adıyla şiir eleştirileri yazdı; bu yazılarını *Vatan*'da (1957-59), *Türk Dili* (1963), *Su*, *Yeni İnsan*, *Dönem*, *Yapraklar* ve *Yeni Dergi*'de sürdürdü. 1957-58 yıllarında N. F. Kısakürek'in *Büyük Doğu* dergisine de birkaç yazı verdi; Mülkiye'den arkadaşı olan S. Karakoç'un ünlü "Mona Rosa" adlı şiirinin desenlerini çizdi. Başta *Papirüs* olmak üzere çeşitli dergi ve gazetelerde göründü: *Politika* (1976), *Yeni Ulus*, *Aydınlık* (1980) ve *Hürgün* gazeteleriyle *Köken*, *Soyut*, *Maliye Dergisi* (1972), *2000'e Doğru*, *Saçak* (kültür-sanat bölümünü de bir süre yönetti), *Maliye Yazıları*, *Yusufçuk*, *Milliyet Sanat*, *Gösteri*, *Şiir Atı*, *Gergedan*, *Argos*, *Çocukça*, *Gökyüzü*, *Yazko Edebiyat*, *Yazko Somut*, *Bravo*, *Cönk*, *Gözde Kadın*, *Yeni Yapraklar*, *Beyaz Perde*, *Sivas Su* gibi birçok dergide kültür ve sanat konularında yazılar yayımladı.

Daha çok *Pazar Postası*'nda yayımladığı yazıları ve ilk kitabı *Üvercinka* ile İkinci Yeni şiirinin öncülerinden oldu. Yeni bir imge düzeni ve söyleyiş biçimiyle İkinci Yeni şiirinin karanlığını giderdiği, şaşırtıcı eğretilemeler ve gerçeküstü imgelerle yeni bir şiir estetiği oluşturduğu kabul edildi. Bu şiirlerinde, cinsel aşkı yalnızlık ve umutsuzluktan kurtulmanın bir yolu olarak gördü. İkinci Yeni şiirinin en yetkin örneklerinden biri olarak kabul edilen *Üvercinka*'da, Garip akımına karşı dursa da ondan gelen dil ve kültür değerlerini farklı bir duyarlık alanı yaratarak kullandığı söylenebilir. Hatta bu kitaptaki şiirlerin, A. İlhan şiirinin duygusallığıyla Garipçilerin zekâya dayalı şaşırtmacasından oluşan bir denge içinde oluştuğu dikkati çeker. "Üvercinka" adı, "güvercin kanadı" tamlamasının başından bir harf, sonundan da iki hecenin atılmasıyla ortaya çıkmıştır. Anadolu coğrafyasına açılan şiirlerinden oluşan *Göçebe*'de erotizm ve aşk temalarıyla birlikte toplum, tarih ve kültür öğelerini biçim, ses ve imgeye ağırlık vererek işledi. Cemal Süreya'nın şiirlerinde aşk isyanla bütünleşir; ona göre şiir, "kurulu düzene karşı"dır, "anayasa"ya aykırıdır ve tabiatın ahlakı kovduğu yerde ortaya

çıkar. Ancak şiirin ideolojiye indirgenmesine de karşıdır; şiiri, şairin fikir eğiliminin değil, kişiliğinin belirleyeceğine inanır, şiirin "insan töresi, insanın kendisi" olmasını ister. Şiirleri Doğu ile Batı'nın bir uzlaşısı değil, çelişkisidir. Şiiri, "dramım, açmazım, kurtuluşum, batağım, sevgilim, gözaltım ve kendi kendimi hiçlemeyi bilişim" ya da "Güneşten yırtılan caz, kavaldan akan gökyüzü" gibi ifadelerle tanımlar.

Dil anlayışını ise "Türkçe'den bir kıl kopar; içinde güneşler, dünyalar, ırmaklar vardır. Ama Türkçe'den koparacaksın" sözleriyle ifade eder. Birçok konuyu günlük hayattan çıkarırken dile plastik biçimler verir; sözcüklerin çağrışım güçlerinden yararlanır. Dile egemenliği ve keskin zekâsıyla şiirlerinde sınırsız bir imgelem yaratır. Özgürlüğe düşkünlük ve kendine güven onu lirizme; sıkıntı ve bunalım trajediye; bir şeyi aşağılanmaktan kurtarma ve işi şakaya vurma ise humora yöneltir. Onda duygusallıkla alay, utançla cüret iç içe geçmiş gibidir. Şiirlerinde görülen lirizmle ironinin iç içe geçmişliğinin yanı sıra, özellikle düzyazılarında resimle şiir arasındaki bağıntı üzerinde de durur. *Beni Öp Sonra Doğur Beni*'den itibaren "şiirin kendine özgü anlatım gücü, kelimenin tınısıyla çağrışım gücüne indirgenir." *Beni Öp Sonra Doğur Beni* adlı yapıtının yayımından altı ay önce şöyle demiştir: "Erotik bir şiirdir benimki. Sanırım en belirgin özelliği budur. Dipte tarih içinde uygarlık ve varolma sorunu tartışılır." Ondaki her imge bu çağrışımlar aracılığıyla eski örneklerle alışveriş halindedir. Bu tarihsel bakış açısıyla yaşam, aşk, kent, uygarlık gibi konuları divan ve halk şiiri geleneklerinden de yararlanarak ele alan Cemal Süreya'nın, gelenekten yenilik yaratırken şiirin konu ve biçim alanını zenginleştirerek Türk şiirine yeni bir söyleyiş gücü getirdiği söylenebilir. M. C. Anday, O. Rifat, İ. Berk, T. Uyar, S. Karakoç ve A. İlhan ile Fransız şairler G. Apollinaire, M. Jacob, P. Eluard ve J. Prévert beğendiği ve etkilendiği şairlerdir. Ama onun asıl kaynakları, Türk şiir geleneği, kutsal kitaplar, mitoloji, destanlar, tarih ve coğrafyadır.

Şiirlerini topladığı *Sevda Sözleri*'nden sonra aynı tarihte (1988) iki kitap birden çıkardı. Bunlardan *Sıcak Nal*, şiir çizgisinin doğal uzantısı olarak kabul edilirken *Güz Bitigi*'de yeni bir deneye girdiği ve "her biri tohum kapsülleri gibi patlayan sıkı şiir birikimlerinden oluşan tek bir yapı" kurduğu belirtildi. Türkiye'de folklorun köylülükle eşanlama geldiği bir dönemde "Folklor Şiire Düşman" başlıklı ünlü yazısıyla yeni bir tartışma yaratan Süreya, eleştiri ve denemeleriyle edebiyat dünyasını etkiledi. Bu tür yazılarından bir bölümünü *Şapkam Dolu Çiçekle* ve *Günübirlik* adlı kitaplarında topladı. *Milliyet Sanat* ve *Gösteri* dergilerinde yayımladığı günlüklerinde anı, deneme ve eleştiri türlerini birlikte geliştirdiği görülür. Türk edebiyatının en güzel aşk mektuplarından olan *On Üç Günün Mektupları*, 12-24 Temmuz 1972 tarihleri arasında, kalp ameliyatı için hastaneye yatan eşi Zuhal Tekkanat'a yazılmıştır. *2000'e Doğru* dergisinde Ocak 1987'den itibaren "İzdüşümler" başlığı altında birçok ünlüyü bilinmeyen yönleriyle ele aldığı yazıları ölümünden sonra *99 Yüz* adıyla kitaplaştı. F. Perinçek ve N. Duruel tarafından hazırlanan, şairin yaşamı ve sanatını konu alan biyografik bir inceleme kitabı vardır: *Cemal Süreya: Şairin Hayatı Şiire Dahil* (1995).

Ödül: *Üvercinka* ile 1958 Yeditepe Şiir Armağanı (Arif Damar ile [*İstanbul Bulutu*] paylaştı); *Göçebe* ile 1966 TDK Şiir Ödülü; *Sıcak Nal* ve *Güz Bitigi* ile 1988 Behçet Necatigil Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Üvercinka*, İst.: Yeditepe, 1958; *Göçebe*, İst.: De, 1965; *Beni Öp Sonra Doğur Beni*, İst.: E, 1973; *Sevda Sözleri* (*Uçurumda Açan* ile birlikte toplu şiirleri), İst.: Can, 1984; *Güz Bitigi*, İst.: Dönemli, 1988; *Sıcak Nal*, İst.: Dönemli, 1988; *Sevda Sözleri*, (toplu şiirleri) İst.: Can, 1990 (dergilerde ve mektuplarda kalan şiirlerle birlikte yb *Sevda Sözleri*, İst.: YKY, 1995); *Üstü Kalsın: Seçme Şiirler*, İst.: YKY, 2008.

Deneme-Eleştiri: *Şapkam Dolu Çiçekle*, İst.: Ada, 1976; *Günübirlik*, İst.: Adam, 1982 (yb *Uzat Saçlarını Frigya*, İst.: Yön, 1992); *99 Yüz / İzdüşümler-Söz Senaryoları*, İst.: Kaynak, 1991; *Folklor Şiire Düşman*, İst.: Can, 1992; *Aydınlık Yazıları / Paçal*, İst.: Kaynak, 1992; *Oluşum'da Cemal Süreya*, İst.: Kaynak, 1992; *Papirüs'ten Başyazılar*, İst.: Cem, 1992; *Toplu Yazılar I (Şapkam Dolu Çiçekle ve Şiir Üzerine Yazılar)*, İst.: YKY, 2000.

Günce: *999 Gün/Üstü Kalsın*, İst.: Broy, 1991 (genişletilmiş yb *Günler*, İst.: YKY, 1996).

Mektup: *On Üç Günün Mektupları*, (haz. E. Öz) İst.: Cem, 1990 (genişletilmiş yb İst.: YKY, 2000).

Çocuk Kitabı: *Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi*, (haz. N. Güngör) İst.: Broy, 1993.

Söyleşi: *"Güvercin Curnatası"*, (haz. N. Duruel) İst.: YKY, 1997.

Derleme: *Mülkiyeli Şairler*, İst.: Ekin B., 1966; *100 Aşk Şiiri*, İst.: Gerçek, 1967.

Diğer: *Cemal Süreya Arşivi*, (haz. F. Perinçek) İst.: Kaynak, 1991.

Çeviri: *Gelinlik Kız* (E. İonescu), İst.: De, 1964;

Küçük Prens (A. de S. Exupéry; R. Tomris [Tomris Uyar] ile), Ank.: Bilgi, 1965; *Bir Aşk Kırgınının Şarkısı* (Apollinaire; R. Tomris ile), İst.: De, 1965; *Günümüz Sağcı Fikirleri* (S. de Beauvoir), İst.: Dönem, 1966; *Sade'ı Yakmalı mı?* (S. de Beauvoir), İst.: Fahir Onger, 1966; *Amerika Birleşmemiş Devletleri* (V. Pozner), İst.: Gerçek, 1967; *Aşkın Suçları* (M. de Sade), İst.: Fahir Onger, 1967; *Palto* (N. V. Gogol'den oyunlaştıran J. Cosmos), İst.: Varlık, 1968; *Gök Cephesi* (N. Dinh-Thi), İst.: Cem, 1968; *32 Saat Özgürlük* (G. Hernadi), İst.: Habora, 1968; *Milli Kurtuluş Cephesi* (D. Bravo), İst.: Ant, 1969; *Emperyalizm: Kapitalizmin En Yüksek Aşaması* (V. I. Lenin), Ank.: Sol, 1969; *Dine Karşı Düşüncenin Tarihi* (A. Bayet), İst.: Varlık, 1970; *Büyük Ahlak Doktrinleri* (F. Grégoire), İst.: Varlık, 1971; *Vadideki Zambak* (Balzac), İst.: Altın Kitaplar, 1971 (3. bas.); *Gönül ki Yetişmekte* (G. Flaubert), 1971; *Goriot Baba* (Balzac), İst.: Altın Kitaplar, 1974; *Meyhane* (E. Zola), İst.: Altın Kitaplar, 1974 (2. bas.); *Çin Uyanınca* (A. Peyrefitte; G. Demiray ile), İst.: E, 1975; *Venezuella Makiliklerinde Douglas Bravo Konuşuyor*, İst.: 1976; *Mutluluk Getiren Seks*, İst.: Seçme Kitaplar, 1976; *Emeğin ve Emekçilerin Tarihi* (P. Brizon), Ank.: Onur, 1977; *Faşizmin Analizi* (M. A. Macciocchi), İst.: Payel, 1977; *Kırmızı Balon* (A. Lamorisse), İst.: Cem, 1980 (3. bas.); *Yarını Bilen Adam Nostradamus* (J. C. de Fontbrune; Birsen Sağnak imzasıyla), 1982; *Bir Tanem* (F. Marceau), İst.: Gendaş, 1991 (2. bas.); *Yürek ki Paramparça*, (çeviri şiirler, der. E. Canberk) İst.: YKY, 1995; *Sosyoloji Tarihi* (Bouthoul), İst.: İletişim, 1995 (2. bas.); *Madam Bovary* (G. Flaubert); *Sefiller* (V. Hugo); *Nekrassov* (J. P. Sartre); *Kürtler* (B. Nikitin); *Eski Evler Eski İnsanlar* (S. Duhani); *İhtilalin Özü* (Mao Zedung); *Yeşil Papa* (Asturias).

Kaynaklar: *BF* (4 Haziran 1999, eşi Zühal Tekkanat tarafından); Necatigil, *İsimler*, 102; Çankaya, VI, 3590-92; C. Süreya (haz.), *Mülkiyeli Şairler*, İst., 1966, s. 73-76; *Sinan Yıllığı 1973*, İst., 1973; Karaalioğlu, 134-135; Kurdakul, *Sözlük*, 168-169; Özkırımlı, *TEA*, I, 274-275; "Cemal Süreya Özel Sayısı", *Yusufçuk*, Mart 1980; E. Ercan, "Cemal Süreya ile Röportaj", *Düşün*, Ocak 1986; İ. Özel-M. Kutlu, "Seber, Cemal Süreya", *TDEA*, VII, 474-476; Ö. İnce; "Ve Şiirin Gişesinde Oturan Şair", *Gösteri*, Şubat 1990; H. İ. Bahar; "Şiirin Acı Gülümseyişi", *Cumhuriyet Kitap*, S. 16 (1 Haziran 1990), s. 11; E. Ayhan, "Şiirin Kâhyası Çoktur", *Cumhuriyet Kitap*, S. 21 (13 Temmuz 1990), s. 19; M. Buyrukçu, "Cemal Süreya ile Son Gün", *Gösteri*, Şubat 1990; *Çağdaş Türk Dili*, "Cemal Süreya Özel Sayısı", Nisan 1990; O. Kâhyaoğlu, "Cemal Süreya'nın Şiir ve Yazın Dünyasına Kısa Bir Bakış", *Birikim*, Nisan 1990; *Maliye Yazıları*, (Cemal Süreya Özel Bölümü) S. 22 (Ocak-Şubat 1990), s. 61-99; *Gösteri*, (Cemal Süreya Eki) Şubat 1990; N. Güngör, "Cemal Süreya'nın Öğrencilik Yılları" *Gösteri*, Aralık 1991; Cemal Süreya, *Folklor Şiire Düşman*, İst., 1992, s. 74; E. Ayhan; *Şiirin Bir Altın Çağı*, İst., 1993; *Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi*, (haz. N. Güngör) İst., 1993; F. Perinçek-N. Duruel, *Cemal Süreya: Şairin Hayatı Şiire Dahil*, İst., 1995; G. Akın, *Şiir Üzerine Notlar*, İst., 1996, s. 97-100; S. Sezer, "Yaşamın Alev Halinin Anlatıcısı Cemal Süreya", *Cumhuriyet Kitap*, S. 313 (15 Şubat 1996); E. Temelkuran, "Hep Sürgün Bir Çocuk", *aynı yerde*; M. Buyrukçu, "Şairin Hayatı Şiire Dahil", *aynı yerde*; M. Uyguner, "Cemal Süreya İçin", *Cumhuriyet Kitap*, S. 314 (22 Şubat 1996); *"Güvercin Curnatası"*, (Cemal Süreya ile konuşmalar; haz. N. Duruel) İst., 1997; A. Özkırımlı, *O Güzel İnsanlar*, İst., 1998, s. 178-180.

CEMİL CAHİT *(İstanbul, 1909 - İstanbul, 1958)* Yazar.

Soyadı CEM. Hariciye memurlarından Cemil Bey'in oğlu. İstanbul Erkek Lisesi'nde ve Freiburg Üniversitesi'nde okudu. Türkiye Yayınevi'nde çalıştı; Tahsin Demiray, Sezai Solelli ve Oğuz Özdeş ile birlikte sinema dergisi *Yıldız* (332 sayı, 1939-54) ve magazin dergisi *Hafta*'yı (275 sayı, 1949-59) çıkardı. Bir süre ıtriyat işine girdiyse de tekrar basın hayatına döndü ve çeşitli gazetelerde görev aldı; fıkra yazarlığı, *Havadis* gazetesinde yazı işleri müdürlüğü yaptı. Bir akrabasına misafir olduğu sırada kalp sektesinden öldü. Evli ve çocuk sahibiydi. Romanları ve çeşitli konularda yazdığı kitaplar dışında, başta Michel Zévaco'dan çevirdiği Pardayanlar serisi olmak üzere pek çok çevirisi vardır.

Yapıtları: Çocuk Piyesi: *Çapanoğlu*, İst.: Tefeyyüz Kitaphanesi, 1932; *Bulaşık Hastalık*, İst.: Tefeyyüz Kitaphanesi, 1932; *Bir Komedi*, İst.: Tefeyyüz Kitaphanesi, 1932; *Turuva Muharebesi*, İst.: Tefeyyüz Kitaphanesi, 1933.

Çocuk Kitabı: *Küçük Roberson*, İst.: Resimli Ay, 1931; *Merih'e Seyahat*, İst.: Resimli Ay, 1931; *İnanılmayacak Bir Hikâye*, İst.: Tefeyyüz Kitaphanesi, 1931; *Görünmiyenler*, İst.: Tefeyyüz Kitaphanesi, 1931; *Deniz Altında Seyahat*, İst.: Resimli Ay, 1931; *Bir Kedinin Devriâlemi*, İst.: Tefeyyüz Kitaphanesi, 1931; *Leylek Baba*, İst.: Tefeyyüz Kitaphanesi, 1931; *Kırmızı Derilerin Esiri*, 1932; *Bulunmuş Çocuk*, İst.: Resimli Ay, 1932; *Ölüm Adası*, İst.: Resimli Ay, 1932; *Buzlar Arasında*, 1932; *Vahşi Ormanlarda*, İst.: Resimli Ay, 1932; *Vatan Aşkı*, İst.: Resimli Ay, 1932; *Servet Peşinde*, 1932; *Zavallı Esir*, İst.: Resimli Ay, 1932; *Rüzgâr*, İst.: Tefeyyüz Kitaphanesi, 1932; *Kanlı Stepler*, 1932; *Kumarbaz*, 1932; *Kümeste Radyo*, İst.: Tefeyyüz Kitaphanesi, 1932; *Goril Avcıları*, İst.: Resimli Ay, 1932; *Haydutlar*, 1933; *Gülünçlü Hayvan Hikâyeleri*, İst.: Şirketi Mürettibiye Mtb., 1933; *Kocanın Hikâyeleri*, İst.: Şaka Neşriyat, 1943.

Derleme: *Mizah Hikâyeleri Antolojisi*, (ortak) İst.: Akbaba Mizah, 1957.

Diğer: *Güzellik ve Makyaj*, 1945.

Çeviri: *Ateşli Bir Delikanlı* (Lebiche), 1931; *Tenasül Hayatımız* (F. Kahn), 1940; *Yedi Kilitli Kapı* (E. Wallace), 1945; *Paris Esrarı* (E. Sue), 1945; *İkinci Dünya Harbinde Hainler ve Casuslar* (K. Singer), 1947.

Kaynaklar: "Cem, Cemil Cahit", *TDEA*, II, 34; R. E. Koçu, "Cem (Cemil Câhid)", *İSTA*, VI, 3432-3433.

CEMİL SÜLEYMAN *(İstanbul, 1886 - İstanbul, 30 Nisan 1940)* Öykücü, romancı.

Soyadı ALYANAKOĞLU. Askeri kaymakam Süleyman Bey'in oğlu. Beyazıt'ta Kalender Çeşmesi Mektebi'nde başladığı öğrenimine babasının mesleği dolayısıyla Arabistan'ın çeşitli yerlerinde devam etti. Halep İdadisi'ni bitirdi (1903). Beyrut'taki Amerikan Üniversitesi'nde başladığı tıp öğrenimini İstanbul'da tamamladı (1911). Karantina İdaresi'nde başladığı hekimlik görevine veba salgını sebebiyle Cidde, Karaman ve Tebük'te (Hicaz) devam etti. Balkan ve I. Dünya savaşlarında Yanya, Arabistan, Batum'da, Kurtuluş Savaşı'nda Antalya'da, Cumhuriyet'ten sonra Çanakkale ve Samsun'da hekimlik ve sıhhiye müdürlükleri yaptı. 1927-34 yıllarında Suriye, Hicaz ve Arabistan'da görev aldı. 1935'ten sonra Devlet Denizyolları'nın yolcu gemilerinde hekimlik yaparken öldü.

Meşrutiyet sonrasında Tıbbiye'de öğrenci iken Servet-i Fünun nesrine özenerek öyküler ve düzyazı şiirler yazan Cemil Süleyman Fecr-i Ati topluluğu yazarlarındandır. Fecr-i Ati Kütüphanesi adıyla başlayan yayınların ilki olan *Timsal-i Aşk* adlı öykü kitabı ve bunu takip eden öykü ve romanlarıyla topluluğun Halit Ziya'sı olarak ün yaptı. Ancak meslek hayatı ve uzun savaş yılları onu sanat çevrelerinden uzak tuttu ve yeteneğini geliştirmesine olanak vermedi. Yayımlanmış roman ve öykülerinde Servet-i Fünun edebiyatından gelen aşırı duygululuk, hastalıklı (verem) tipler, kadın-erkek arasında mutluluğa ulaşamayan ilişkiler ve ihmal edilmiş sevgililer yer almıştır. Konularını hayattan aldığını söyleyen romancının bazı yapıtlarında hekim kahramanların, hasta-hekim ilişkilerinin, hatta Doktor Cemil adıyla yazarın varlığı da bu sözünü doğrulamaktadır. Zamanında çok ünlenmiş *Siyah Gözler* romanı dul bir kadının psikolojisini başarıyla yansıtır.

Yapıtları: Öykü: *Timsal-i Aşk*, İst.: Fecr-i Ati Kütüphanesi, 1325/1909; *Ukde*, İst.: Resimli Kitap Mtb., 1328/1912.

Roman: *Siyah Gözler*, İst.: Tanin Mtb., 1327/1911 ("İnhizam" (*Servet-i Fünun*, 1909-1910) ve "Kadın Ruhu" (*Tanin*, 1910) romanları tefrika halinde kalmıştır.

Kaynaklar: Yazar, 108-114; O. Okay, "Cemil Süleyman", *Büyük Türk Klasikleri*, c. XI, s. 336-342.

CEMŞİD BENDER

bak. HALICI, Mehdi

CENAP ŞAHABETTİN *(Manastır, 1871 - İstanbul, 13 Şubat 1934)* Şair, yazar.

Raik Vecdi, Ahmet Peyman, Dahhak-ı Mazlum, Dahhak-ı Zalim imzalarını da kullandı. 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı (93 Harbi) sırasında Plevne'de ölen Binbaşı Osman Şahabettin Bey ile İsmet Hanım'ın oğlu. Babasının ölümü üzerine henüz altı yaşındayken annesiyle birlikte İstanbul'a gitti ve babasından kalan Draman'daki eve yerleşti. Bir süre Tophane'de Feyziye Mektebi'ne devam etti, bu arada evde akrabalarından kıraat dersleri aldı. Daha sonra girdiği Eyüp Askeri Rüştiyesi'nin 1879'da yıkılması üzerine geçtiği Gülhane Askeri Rüştiyesi'nden 1880'de birincilikle mezun oldu. Kura ile kabul edildiği Tıbbiye İdadisi'nde iki yıl okuduktan sonra Askeri Tıbbiye'ye girdi ve 1889'da doktor yüzbaşı olarak okulu bitirdi. Cilt ve frengi hastalıkları alanında ihtisas yapmak ve bilgisini geliştirmek üzere devlet tarafından Paris'e gönderildi (1890). Avrupa'da kaldığı üç yıl içinde ihtisasını tamamladı ve 1893 sonlarında İstanbul'a döndü.

Önce kısa bir süre Haydarpaşa Hastanesi'nde çalıştı, ancak çok arzu etmesine rağmen Karantina İdaresi'ne geçemedi. Karantina doktoru ve sıhhiye müfettişi olarak Mersin, Rodos ve Cidde'de görev yaptı. 1908'de merkez müfettişi göreviyle Cidde'den İstanbul'a döndü. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Meclis-i Kebir-i Sıhhi üyeliği ile Daire-i Umur-ı Sıhhiye müfettişliğine tayin edildi. 1914'te kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

Aynı yıl Darülfünun Edebiyat Fakültesi Lisan Şubesi tercüme müderrisliğine getirildi, iki ay kadar sonra Batı edebiyatı müderrisi oldu. I. Dünya Savaşı sonlarında Cemal Paşa'nın daveti üzerine Süleyman Nazif'le birlikte Şam'a gitti (1918). Aynı yıl yine Süleyman Nazif'le birlikte *Hadisat* gazetesini yayımladı. *Tasvir-i Efkâr* gazetesi adına iki defa Avrupa'ya gitti (1918-19). Döndükten sonra Darülfünun'da Osmanlı edebiyatı dersleri verdi, ayrıca Tetkikat-ı Lisaniye Encümeni'ne üye seçildi.

Milli Mücadele sırasında *Peyam-Sabah*'ta yazdığı yazılarla Anadolu'daki savaşı ve bazı kumandanları ağır bir dille eleştirdi. Derslerinde de Yunanlıları övüp Milli Mücadele aleyhinde konuştuğu ileri sürülerek, öğrencilerin yapmış olduğu gösteriler üzerine Ali Kemal, Rıza Tevfik, Hüseyin Daniş ve Barsamyan Efendi ile birlikte Darülfünun'daki görevinden

istifa etmek zorunda kaldı (23 Eylül 1922). Cumhuriyet'ten sonra köşesine çekildi ve hayatının sonuna kadar sanat ve edebiyat konularında yazı faaliyetiyle meşgul oldu. Üzerinde çalıştığı söylenen sözlüğü tamamlayamadan, geçirdiği beyin kanaması sonucu öldü. Bakırköy Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Tıbbiye Mektebi'nde öğrenciyken edebiyatla ilgilenmeye başlayan Cenap Şahabettin, Draman'da oturdukları evin yakınındaki Kefevi Dergâhı'nın aynı zamanda şair olan şeyhi Vasfi'nin aracılığıyla dönemin önde gelen edebiyat otoritelerinden Muallim Naci'yi tanıdı. Gençlik döneminde Şeyh Vasfi ile Muallim Naci'den başka Cenap Şahabettin üzerinde etkili olan bir başka kişi de Nasuh Efendizade Mustafa Asım Efendi'ydi. Cenap Şahabettin oldukça genç denebilecek bir yaşta ilk edebiyat bilgilerini bu üç kişiden öğrendi, ilk şiir denemelerini de onların etkisi altında yazdı.

İlk şiiri 3 Kasım 1885'te Muallim Naci'nin yönettiği *Saadet g*azetesinin edebiyat sayfasında yayımlanan bir gazeldi. Şiire adım attığı bu günlerde genellikle gazel denemeleri yazan Cenap Şahabettin, Muallim Naci'yi taklit ediyor, bir yandan da Abdülhak Hâmit'i ve Recaizade Ekrem'le bazı Fransız şairleri yakından izlemeye çalışıyordu. Kısa süren Naci ve Vasfi etkisinden sonra bu defa Hâmit'in etkisi altında kaleme aldığı yeni tarz şiirlerini daha çok *Gülşen* dergisinde yayımladı. 1886'da arkadaşı Leskovikli Hayrettin Nedim'le birlikte *Sebat* dergisini çıkardı. 1887'de, daha çok Abdülhak Hâmit etkisi altında yazdığı 17 manzumeden oluşan ilk şiir kitabı *Tâmât*'taki manzumeler bir gençlik hevesinden fazla bir anlam taşımıyordu.

Tanzimat'tan sonraki yıllarda Batı etkisi altında ortaya çıkan yeni Türk şiirinde Abdülhak Hâmit'ten sonra asıl ve büyük yeniliği yapan şairlerin başında gelen Cenap Şahabettin tıp öğrenimi yapmak amacıyla gittiği Paris'te bir yandan da edebiyatla ilgisini sürdürdü. Bir arkadaşına yazdığı mektupta, Paris'te bulunduğu yıllarda natüralistlerle sembolistleri okuduğunu, Verlaine'i çok sevdiğini, fakat Mallarmé'yi anlayamadığını, ayrıca Paris'teki yaşlı ve genç, yaşayan bütün şairlerle tanıştığını anlatmaktadır.

Paris'te sembolist ve parnasyen şairleri daha yakından izleyen Cenap Şahabettin özellikle Verlaine'den büyük ölçüde etkilendi; parnasyen şairlerden de "şiirin, sözle resmedilen bir levha" olduğunu öğrendi. İstanbul'a döndükten sonra *Hazine-i Fünun*, *Mektep*, *Maarif* ve *Malumat* dergilerinde yayımladığı şiirlerle "kelimelerle çizilen tablo" tarzında yeni bir şiir anlayışının ilk örneklerini ortaya koyarken biraz Fransız şairlerin etkisi altında ve henüz kişisel üslubunu bulamamış durumdaydı. Bu dönemde asıl şöhretini *Mektep* dergisinde yayımladığı şiirleriyle yapan Cenap Şahabettin 1896'dan itibaren *Servet-i Fünun*'da yazmaya başladı. Burada Tevfik Fikret'le birlikte, Türk şiirinde yeniliğin ikinci devresini meydana getiren Edebiyat-ı Cedide akımı içinde yer alan C. Şahabettin denemiş olduğu yeni biçimler, kullandığı özgün tamlamalar, okuyucuda uyandırdığı değişik imajlarla eski edebiyat taraftarlarınca en çok eleştirilen isimlerden biri oldu.

Daha önce bazı şiirlerinde geçen "nây-ı zümürrüd" ve "tûf-ı tesliyyet" gibi tamlamalarla 1896'da *Mektep* dergisinde yayımlanan "Terâne-i Mehtâb" şiirinde geçen "saât-i semen-fâm" ibaresi ağır eleştirilere hedef oldu; bu konuda Ahmet Mithat Efendi'nin onu dekadanlıkla suçlaması üzerine başlayan ve o günlerin edebiyat çevrelerini uzun süre meşgul eden dekadanlık tartışmasının doğmasına yol açtı.

Şiiri bir resim, okuyucuda "tatlı bir hulya uyandıran" güzel bir musiki nağmesi olarak değerlendiren şair, özellikle "Elhân-ı Şitâ", "Yakazât-ı Leyliye", "Temâşâ-yı Leyâl" ve "Temâşâ-yı Hazân" gibi şiirlerinde, arzulamış olduğu bu tarz uyumun en güzel örneklerini ortaya koymuştur.

Şiirlerinde aşk ve doğa temaları ön planda yer alan Cenap Şahabettin'in bir şair olarak en önemli özelliği, sembolistlerden gelen eğretilemeleri ve iç ahengi başarıyla kullanmasıdır. Duygularından çok, zekâsı ve bilgisiyle yazan şair, doğayı seyretmekten büyük bir zevk duyar ve bu yüzden de doğada bir "ruh-ı kâinat" olduğuna inanır.

Şiirde ahenk unsuruna büyük değer veren Cenap Şahabettin, bundan dolayı hayatının sonuna kadar yazdığı şiirlerde daima aruzu tercih etmiş, çeşitli yazarlarla giriştiği polemiklerde hece ile yazanları ve sade Türkçeyi kullananları küçümsemiştir. Dil sorununda da, şiire belirli bir ahenk kazandırdığından dolayı, Arapça ve Farsça ağırlıklı Osmanlı Türkçesinde ısrar etmiş, bu konudaki kanaatlerini Yeni Lisan

hareketinin yaygınlık kazanmasından sonraki yıllarda da sürdürmüştür. Servet-i Fünun döneminde Tevfik Fikret'le birlikte Türk şiirini yeni bir vadiye sokan Cenap Şahabettin şiirin ne olduğunu ve şiirde ne yapmak istediğini bilen yenilikçilerdendir.

Aynı zamanda büyük bir düzyazı ustası olduğu görülen Cenap Şahabettin üsluba vermiş olduğu önemle sanatkârane Türk düzyazısının önde gelen isimlerinden biri olarak hatırlanmaktadır. Servet-i Fünuncular arasında kuramsal olarak da düzyazı üzerinde en çok düşünen yazarlardan biri olarak düzyazının sorunlarını ayrıntılı olarak incelemiş ve kendine göre oldukça sağlam temellere dayanan bir düzyazı estetiği kurmuştur. Cenap Şahabettin'e göre, şiir kadar önemli olan güzel ve başarılı düzyazının kuralı, tekrardan kaçınmak ve sonsuz değişikliktir. Ancak onun düzyazısı da şiirleri gibi zaman zaman eleştirilmiş, özellikle dilde sadeleşme hareketine karşı olması, terkipleri savunması, hece veznini ahenksiz bulması ve Türkçülük akımını bir propaganda olarak nitelemesi eleştirilmiştir.

Bir ankete verdiği cevapta Fransızca, İngilizce, Almanca, İtalyanca ve Farsça ile biraz da Arapça bildiğini ve bu dillerin edebiyatlarıyla da meşgul olduğunu belirten Cenap Şahabettin edebi makaleler ve şiirler yanında zaman zaman siyasi ve mizahi yazılar da yazmış, özellikle polemik tarzındaki yazılarında çok hırçın davranmış ve kırıcı olmaktan çekinmemiştir. Dil ve edebiyat konularında yazdığı yazılarda bazen Raik Vecdi, siyasi yazılarında Ahmet Peyman, mizahi tarzdaki yazılarda ise Dahhak-ı Mazlum takma adlarını kullanmıştır. Cenap Şahabettin'in daha sonra *Tiryaki Sözleri*'nde bir araya getirdiği ve onun zekâ pırıltılarını gösteren, her biri bir vecize tarzındaki yazıları, döneminde büyük bir ilgi ve zevkle okunmuş, hatta ezberlenmiştir.

Yapıtları: Şiir: *Tâmât*, 1887. Yayımlanmamış, yarım kalmış ve dergilerde yayımlanmış bütün şiirleri kızı Şîvezad Erez tarafından verilen, şaire ait el yazısı asıllarıyla birlikte karşılaştırılıp bir tür eleştirel yayım tarzında ölümünün 50. yılında *Cenab Şahabeddin'in Bütün Şiirleri* (haz. M. Kaplan, İ. Enginün, B. Emil, N. Birinci, A. Uçman, İst., 1984) adıyla yayımlanmıştır.

Diğer: *Hac Yolunda*, İst., 1909; *Evrâk-ı Eyyâm*, İst., 1915; *Körebe*, (oyun) İst., 1917; *Nesr-i Harb, Nesr-i Sulh ve Tiryaki Sözleri*, İst., 1918; *Avrupa Mektupları*, İst., 1919; *Vilyam Şekispiyer*, İst., 1931.

1920'de *Alemdar* gazetesinde "Ramazan-Hasbihalleri" başlığı altında yazdığı yazıları da *İstanbul'da Bir Ramazan* (haz. A. Uçman, 1994) adıyla kitap haline getirilmiştir.

Eserlerinden *Tiryaki Sözleri* (haz. O. Köprülü, R. Erben, İst., 1978), *Hac Yolunda* (haz. H. Erdem, İst., 1996), *Avrupa Mektupları* (haz. S. Özcan San, Ank., 1996; Z. Uluant, İzmir, 1997) ve *Evrâk-ı Eyyâm* (haz. H. Akay, İst., 1998) yeni harflerle de yayımlanmıştır.

Kaynaklar: Ruşen Eşref, "Cenab Şahabeddin Bey", *Geçmiş Günler*, İst., 1919, s. 33-47; S. N. Ergun, *Cenap Şahabettin, Hayatı ve Seçme Şiirleri*, İst., 1934; Ergun, III, 996-1015; Hüseyin Suat, "Cenap Şehabeddin", *Akşam*, 21 Mart-23 Nisan 1934; İbnülemin, *Şairler*, 230-233; A. C. Yöntem, "Cenap Şahabettin", *AA*, I, 288-289; H. Dizdaroğlu, *Cenap Şahabettin: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst., 1964; Karaosmanoğlu, 187-212; Yahya Kemal, *Edebiyata Dair*, 180-185; M. Kaplan, "Cenap Şahabettin'in Şiirlerinde Pitoresk", "Cenap Şahabettin'in Şiirlerinde Ses ve Musiki", *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, c. I, İst., 1976, s. 392-436; C. Tarakçı, *Cenab Şahabeddin'de Tenkid*, (dil, sanat ve edebiyat hakkındaki görüşleri) Samsun, 1986; Akyüz, *Antoloji* (1986), s. 290-299; İ. Enginün, *Cenap Şahabettin*, Ank., 1989; C. Tarakçı, "Cenab Şahabeddin", *DİA*, VII, 346-349; H. Akay, *Cenab Şahabettin'in Şiirleri Üzerinde Stilistik Bir Araştırma*, İst., 1998; ay, *Cenab Şahabeddin*, İst., 1998; M. Kutlu, "Cenab Şahabeddin", *TDEA*, II, 44-48; A. Uçman, "Cenap Şehabettin", *YYOA*, I, 350-351.

CENGİZ, GÜLSÜM *(Sütçüler/Isparta, 12 Temmuz 1949 -)* Şair, yazar.

Gülsüm Akyüz ve Gülsüm Cengiz Akyüz imzasını da kullandı. Habibe Hanım ile Mustafa Cengiz'in kızı. 1966'da İstanbul İlköğretmen Okulu'nu bitirdi.1981'den beri yayımcı. Çeşitli radyo ve televizyonlarda kültür-sanat ve çocuk programları hazırladı. Bazı çocuk oyunları sahnelendi, şiirleri bestelendi. 1975-76'da Ruhi Su Dostlar Korosu'nda çalıştı. 1998'de *Emek* gazetesindeki bir yazısından dolayı iki yıla mahkûm oldu; cezası ertelendi. PEN Yazarlar Derneği, TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; bir çocuk annesi.

İlk şiirleri 1983'te *Varlık*'ta çıktı. Şiir ve yazılarını *Varlık*, *İnsancıl* ve *Evrensel Kültür* dergilerinde yayımladı. Çocuk kitaplarıyla tanındı; İngilizceden çocuk öykü ve masalları çevirdi. Şiirleri İngilizce, Yunanca, İbranice, Almancaya çevrildi.

Ödül: "Erikler Çiçek Açıyor" ile 1979 Politika Gazetesi Özel Ödülü; "Erik Ağacından İsteğimdir" ile 1986 Yeni Türkü Yayınları "İlgiye Değer" Ödülü; 1995 Truva Şiir Ödülü (bütün şiirlerine); *Makas Kesmez İğne Dikmez Olmasa Ellerimiz* oyunu ile 1991 TOBAV ve Çankaya Belediyesi Gençlik Dalı Ödülü; *Kuşlar Kralı Kim Olacak?* ile 1990 Sıtkı Dost Çocuk Edebi-

yatı Ödülü'nde mansiyon; *Bir Kedinin Günlüğü* ile 1990 Türkiye Yayıncılar Birliği Doğayı Koruma Yarışması'nda mansiyon; *Ayşenin Günleri* ile 1997 Eselsohr Dergisi "Sıradışılık" Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Eylül Deyişleri*, İst.: Cem, 1987; *Sevdamız Çiçeklenir Zulada*, İst.: Demet, 1990; *Mayısta Üzgün Gönlüm*, İst.: Demet, 1993; *Akdeniz'in Rengi Mavi*, İst.: Evrensel, 1997.
Oyun: *Yaşamın İzindeki Kadınlar*, İst.: MitosBoyut, 2007.
Başlıca Çocuk Kitapları: *Kente Gelen Çam Ağacı*, İst.: Demet, 1988; *Arı ile Papatya*, İst.: Demet, 1988; *Bir Dilim Ekmek İçin*, İst.: Demet, 1988; *Damlacık*, İst.: Demet, 1988; *Doğum Günü Armağanı*, İst.: Demet, 1989; *Herkesin Bir İşi Var*, İst.: Gendaş, 1990; *Kuşlar Kralı Kim Olacak?*, İst.: Özer, 1990; *Aslı Okula Başladı*, (8 kitap) İst.: Gün, 1990; *Doğanın Öfkesi*, İst.: Özer, 1991; *Çiçek ile Kirlikara*, İst.: Arıtaş, 1992; *Başak'ın Çevre Günlüğü*, İst.: Arıtaş, 1992; *Hayvanlarla Konuşan Çocuk*, İst.: Arıtaş, 1992; *Taşdevrine Yolculuk*, İst.: Arıtaş, 1992; *Ayşe'nin Günleri*, İst.: YKY, 1993 (*Katzen wascht man nicht* adıyla 1997'de Almancaya çevrilerek İsviçre ve Avusturya'da yayımlandı); *Makas Kesmez İğne Dikmez Olmasa Ellerimiz*, (oyun) İst.: Gerçek Sanat, 1997; *Hepimiz Çevreciyiz*, (oyun) İst.: Gerçek Sanat, 1997; *İlk Av*, İst.: ATP, 1997; *Şikâyetçi Yusuf*, İst.: ATP, 1997; *Çilli Tavukla Allı Tavuk*, İst.: ATP, 1997; *Bıcırık*, İst.: Say, 1999; *Bir Kedinin Günlüğü*, İst.: Say, 1999; *Evdeki Altınlar*, İst.: Say, 1999; *Kırda Bir Yaz Sabahı*, İst.: Say, 1999; *Tırtıl Kitapları Dizisi (10 Kitap)*, İst.: Gendaş Kültür, 2000.
Deneme-Anı: *Boğaz'daki Mutlu Çocuk Kuzguncuk*, İs.: Heyamola, 2009.
Antoloji: *Selam Yaratana: Emek Şiirleri - 1 (E. Canberk'le)*, İst.: Everest, 2000; *Ellerimiz Günışığı: Emek Şiirleri - 2 (E. Canberk'le)*, İst.: Everest, 2001.
Kaynaklar: *BF* (28 Mayıs 1999); M. Başaran, "Ne Arabesk, Ne Bilmece", *Milliyet Sanat*, S. 182 (15 Aralık 1987), s. 52.

CENGİZ, HALİL ERDOĞAN *(Araç/Kastamonu, 1934 - Ankara, 28 Ekim 1993)* Şair, araştırmacı.

Faika Hanım ile öğretmen Hamdi Cengiz'in oğlu. İlkokulu Tosya'da, liseyi Kastamonu'da bitirdi; 1952'de AÜ Hukuk Fakültesi'ne girdi. Bir süre Petrol Ofisi'nde çalıştı. Hukuk Fakültesi'nden ayrılarak girdiği DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Emekli olana kadar Başbakanlık'ta çalıştı. Devlet Konservatuvarı Müzikoloji Bölümü'nde Osmanlı paleografyası, Osmanlıca ve Türk edebiyatı, Hacettepe Üniversitesi'nde eski Türk edebiyatı dersleri verdi. Evli ve iki çocuk babasıydı. Araştırma, inceleme, eleştiri, kitap tanıtma yazıları ve şiirlerini *Arayış*, *Kitaplar Âlemi*, *Türk Sanatı*, *Küçük Asya*, *Türk Dili*, *Tarih ve Toplum* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Aralık Kapı*, Ank.: Arayış, 1953.
Araştırma-Derleme-Yayım: *Açıklamalı-Notlu Divan Şiiri Antolojisi*, Ank.: Turhan, 1967; *Divan Şiiri Antolojisi*, İst.: Milliyet, 1972; *Ermeni Komitelerinin A'mâl ve Harekât-ı İhtilâliyyesi (İlân-ı Meşrutiyet'ten Evvel ve Sonra)*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1983; *Enver Paşa'nın Anıları 1881-1908*, İst.: İletişim, 1991; *Yaşanmış Olaylarla Atatürk ve Müzik. Riyâset-i Cumhûr İnce Saz Hey'eti Şefi Hâfız Yaşar Okuyan'ın Anıları (1924-1938)*, Ank.: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1993; *Rahmî-i Harputî Divanı*, (G. H. Eren ile) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1996;
Kaynaklar: A. S. Güneyçal, "Halil Erdoğan Cengiz", *Kebikeç*, S. 1 (1995), s. 71-74.

CENGİZ, METİN *(Göle/Kars, 3 Mayıs 1953 -)* Şair, çevirmen.

Fatma Hanım ile ilkokul öğretmeni Tahsin Cengiz'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Kars'ta tamamladı. Erzurum Atatürk Üni. Temel Bilimler ve Yabancı Diller Yüksekokulu'nu bitirdi (1976); Marmara Üni. Fransızca Bölümü'nde lisans öğrenimi gördü. 1977'den itibaren Erzurum, Kars ve İstanbul'da Fransızca öğretmenliği yaptı. 1980'deki askeri darbeden sonra Ceza Kanunu'nun 141. maddesinden yargılanarak mahkûm edildi ve 2 yıl hapis yattı (1980-82). 1987'den sonra *Günaydın* gazetesi, Sosyal Yayınlar, Papirüs Yayınları ve Tüyap'ta editörlük ve redaktörlük yaptı. 1993'te Türkçe öğretmeni olarak yeniden göreve başladı; öğretmenliğin yanı sıra Yön Yayınları'nda editörlük yaptı. Şiirden Yayınları'nı yönetiyor. İstanbul'da yaşıyor; evli ve bir çocuk babası. TYS, PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi.

İlk yazısı ("Nasıl Şiir?") ve şiiri 1980'de *Demokrat* gazetesinde çıktı. Şiir, yazı ve çevirilerini *Yazko Edebiyat*, *Varlık*, *Broy*, *Gösteri*, *Sombahar*, *Şiir-lik*, *İnsan*, *Düşler*, *Atika*, *Şiir Ok'u*, *Islık*, *Papirüs*, *Kedi Şiir Seçkisi* ve *Adam Sanat* dergilerinde yayımladı. F. Andaç'a göre "şiirini anlama/anlamlandırma dönemecinde dille yaratılabileceklerin 'uç'larına götürür." Kendisini "Yenibütün Şiir Hareketi" içinde gördüğünü belirtmektedir. 1998'de Karadeniz TV'de "Söz Kanatlanınca" adlı bir televizyon programını hazırladı ve sundu. Modern Fransız şairlerden yaptığı çevirileriyle de dikkati çekti.

Ödül: *Şarkılar Kitabı* ile 1996 Behçet Necatigil Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Bir Tufan Sonrası*, İst.: Broy, 1988; *Büyük Sevişme*, İst.: Broy, 1989; *Zehirinde Açan Zambak*, İst.: Edebiyat Gazetesi, 1991; *İpek'A*, İst.:

Broy, 1993; *Şarkılar Kitabı*, İst.: Papirüs, 1995; *Gençlik Çağı*, İst.: Yön, 1998; *Aşk İlahileri*, İst.: Şiirden, 2006; *Özgürlük Şiirleri*, İst.: Şiirden, 2008.
İnceleme: *Şiirin Gücü*, İst.: Yön, 1995; *Modernleşme ve Modern Türk Şiiri*, İst.: Yön, 2002; *Şiir, din ve Cinsellik*, İst.: Şiirden, 2005; *Nazım'dan 70'li Yıllara Türk Şiirine Eleştirel Bir Bakış*, İst.: Şiirden, 2005; *Şiirin Teorik Sorunları*, İst.: Şiirden, 2005; *Küreselleşme, Postmodernizm ve Edebiyat*, İst.: Şiirden, 2007; *İmge Nedir?*, İst.: Digraf, 2009.
Röportaj; *Hayat, Edebiyat, Siyaset - Ahmet Oktay ile Dünden Bugüne*, İst.: Everest, 2004.
Sözlük: *İlkokullar İçin Türkçe Sözlük*, (Münevver Cengiz'le) İst.: Yuva, 1995; *Ortaokul ve Liseler İçin Türkçe Sözlük*, İst.: Yuva, 1995.
Derleme: *Modern Fransız Şiiri Antolojisi*, İst.: Tümzamanlar, 2000; *Toplumcu Gerçekçi Şiir 1923-1953*, İst.: Tümzamanlar, 2000.
Kaynaklar: *BF* (30 Mart 1999); Necatigil, *İsimler*, 103; Kurdakul, *Sözlük*, 420; F. Andaç, "Tanıklığın Odağından Bir Şair", *Cumhuriyet Kitap*, S. 320 (4 Nisan 1996).

CENGİZKAN, ALİ *(Ankara, 29 Ekim 1954 -)* Şair.

Yunus Güler imzasını da kullandı (1978). Lütfiye Suna Hanım ile öğretmen Recep Cengizkan'ın oğlu. Ankara Koleji'ni (1973) ve ODTÜ Mimarlık Bölümü'nü (1978) bitirdi; yüksek lisansını "Komşuluk Olgusunun Sosyo-Fiziksel Boyutları" konusunda yaptı. 1981'den bu yana aynı bölümde öğretim görevlisi olarak çalışıyor. *Türkiye Yazıları* dergisinin yazı kurulunda bulundu (1977-80); 1981'de çıkan *Yarın* dergisinin kurucuları arasında yer aldı. Kurucularından olduğu Edebiyatçılar Derneği'nde yöneticilik yaptı; TYS, PEN Yazarlar Derneği, Sanart, Mimarlar Derneği 1927 ve Dil Derneği üyesi. Edebiyat dışında çeşitli dergilerde mimarlık yazıları yazıyor, fotoğraf ve grafik sanatlarıyla uğraşıyor. Ankara'da yaşıyor; boşanmış.

İlk şiiri ("Torun") 1977'de *Türkiye Yazıları*'nda çıktı. *Türk Dili*, *Yusufçuk*, *Somut*, *Oluşum*, *Yarın*, *Varlık*, *Broy*, *Gösteri* ve *Yeni Biçem* dergilerinde yayımlanan şiir ve yazıları ile tanındı. G. Akın "Öyküleme yapmadan, dizeleri, sesi her türlü şiirsel özelliği gözeterek bir öyküyü yazmak o kadar kolay değil. Ali Cengizkan gerçek bir usta" görüşünü dile getirdi. "Adını Gelincik Koydum" şiiri T. Uslu tarafından bestelendi ve aynı adlı kasette yer aldı.

Ödül: *Senlere* ile 1981 Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü (A. Ada ve A. Azar ile paylaştı); *Çocuk Ömrümüz* ile 1983 Toprak Şiir Ödülü-Hasan Hüseyin Başarı Ödülü; *Bağımlı Şiir* ile 1982 ODTÜ Edebiyat Kulübü Özel Ödülü; *Yunan Dosyası* ile 1983 Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Ödülü (Y. Miraç'la paylaştı); *Sürek Avında Dünya* ile 1995 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Senlere*, Ank.: Türkiye Yazıları, 1980; *Çocuk Ömrümüz*, Ank.: Dayanışma, 1982; *Yunan Dosyası*, Ank.: Yarın, 1983; *Yürüyüşler ve Duruşlar*, Ank.: Kuzey, 1984; *Bağımlı Şiir*, İst.: Broy, 1986; *Ankara Ankara Güzel Ankara*, Ank.: Kalem, 1987; *Sürek Avında Dünya*, Ank.: Ümit, 1994; *Senlere/Çocuk Ömrümüz*, Ank.: Ümit, 1993; *Yunan Dosyası/Yürüyüşler Duruşlar*, Ank.: Ümit, 1994; *Bağımlı Şiir/Ankara Ankara Güzel Ankara*, Ank.: Ümit, 1994; *Öğle Suyu (ODTÜ Ormanının 40. Yılı İçin Doğa ve Şiir Üzerine 40 Metin)*, Ank.: METUPress, 1997; *Şairin Nergisi*, İst.: Varlık, 2000.
Deneme: *Yaşar Kemal Günleri*, Ank.: Edebiyatçılar Derneği, 1993; *Şiir ve Yaşam*, İst.: YKY, 1995; *Sanatçı Tanıklığı: Kent-Yaşam-Kültür*, Ank.: Edebiyatçılar Derneği, 1996; *Cahit Külebi'ye Saygı*, (A. Bulut ve M. Ş. Onaran'la) Ank.: Edebiyatçılar Derneği, 1998; *Ankara Rüzgârı*, (Ankara şiirleri seçkisi, H. Atabaş ile) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998.
Kaynaklar: *BF* (10 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 104; Kurdakul, *Sözlük*, 171; R. Dara, *Şiir Çünkü Şiir*, İst.: Broy, 1988, s. 128-135; H. Şafak, *Yolculuk Şiire*, İst., 1995, s. 89-96; "Özel Bölüm: Ali Cengizkan", *İnsan Dergisi Kedi Şiir Seçkisi*, Yeni Dizi 2, 1995; M. Emre, "Şiir Var Oluşumuzun Bir Parçası" (söyleşi), *Cumhuriyet Kitap*, S. 271 (27 Nisan 1995); G. Akın, *Şiir Üzerine Notlar*, İst., 1996, s. 175-182; H. Ergülen, "Şiirin Kalesinde Oturur Ali Cengizkan", *Gösteri*, S. 186 (Mayıs 1996).

CEYHUN, DEMİRTAŞ *(Adana, 17 Aralık 1934 - İstanbul, 29 Temmuz 2009)* Öykücü, romancı, araştırmacı.

Pazar Postası'ndaki yazılarında (1958) Okan Gündüz, *Politika* gazetesinde (1976) Ozan Karataşlı imzalarını kullandı. Elife Hanım ile memur Mustafa Göbekli'nin oğlu. Adana Erkek Lisesi'ni (1953) ve Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü'nü bitirdi (1959). Bir süre Adana Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü'nde görev aldı. İstanbul Mimarlar Odası'nda genel sekreterlik, *Mimarlık Dergisi* (1969-71), *Teknik Güç* (1972-73) ve *Edebiyat Cephesi* (37 sayı, Mart 1979-Eylül 1980) dergilerinde yazı işleri müdürlüğü, kitapçılık (Yapı Endüstri Merkezi, 1972-75), *Politika* gazetesinde genel yayın müdürlüğü (1976), mimarlık ve gazetecilik yaptı. Cumhuriyet Radyo'da "Her Hafta Aziz Nesin'le Bir Saat" adlı bir program düzenledi (1998-99). *Politika* ve *Demokrat* gazetelerindeki yazılarından dolayı hakkında açılan davalardan ilkinde beraat etti (1976), ikincisinde altı aylık mahkûmiyet kararı paraya çevrildi (1979). 1960'lı yıllarda Türk

Edebiyatçılar Derneği yönetim kurulu üyesiydi; TYS'de yönetim kurulu üyeliği (1977-79) ve başkan yardımcılığı görevlerinde bulundu. Sis Çanı yayınlarını kurdu.

İlk öyküsü Adana'da *Bugün* gazetesinde çıktı (1953). Öykü ve yazılarını *Yeni Ufuklar*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Dost*, *Yeditepe*, *Mavi*, *Ataç*, *Edebiyat Cephesi*, *Varlık*, *Yelken*, *Pazar Postası* dergileri ile *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Yeni Adana*, *Vatan*, *Demokrat* ve *Politika* gazetelerinde yayımladı. İlk kitabı *Tanrıgillerden Biri*'nde "Cinsel sorunlar, küçük memur psikolojisi yanı sıra toplumdan kaçış, bunalış ve sıkıntının belirlenmesi, bir çözüme bağlanmak istenmesi, hikâyelerin ortak özelliğidir" (Necatigil). 1970'li yıllarda yazdığı öykü ve romanlarıyla toplumsal gerçeklikleri vurgulayan bir edebiyat anlayışına yöneldi; köyde ve kentte Anadolu insanını vermeye çalıştı. Türkiye'nin tarihsel ve toplumsal yapısını, edebiyat dünyasının ve basının sorunlarını dile getirdiği kitaplarıyla da dikkat çekti.

Ödül: *Asya* ile 1970 TRT Roman Başarı Ödülü; *Çamasan* ile 1973 Sait Faik Hikâye Armağanı; *Apartman* ile 1975 TDK Öykü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Tanrıgillerden Biri*, İst.: Ataç, 1961; *Sansaryan Hanı*, İst.: Barış, 1967; *Çamasan*, İst.: Sinan, 1972; *Apartman*, Ank.: Bilgi, 1974; *Avşalı Çocuk*, Ank.: Işık, 1979; *Savaş ve Küçük Barış*, İst.: ABeCe, 1979; *Ada'nın Kuşu*, İst.: Cem, 1975; *Horozlu Ayna*, İst.: Cem, 1981; *Eylül Öyküleri*, İst.: Cem, 1981 (ikinci bas. *Ayı İzi*, İst.: Sis Çanı, 1997); *Babam ve Oğlum*, İst.: Cem, 1985.
Roman: *Asya*, İst.: Ok, 1970; *Yağmur Sıcağı*, İst.: Cem, 1976; *Cadı Fırtınası*, İst.: Yazko, 1982.
Gezi-Anı: *Yüz Yaşındaki Delikanlı*, İst.: Habora, 1978; *Çağımızın Nasrettin Hocası Aziz Nesin*, İst.: Milliyet, 1984; *Bütün Dünyadan Özür Diliyorum*, İst.: Cem, 1989; *Asılacak Adam Aziz Nesin*, İst.: AD, 1994; *Yaşasın Aziz Nesin*, İst.: Sis Çanı, 1995;
Araştırma-İnceleme: *Haçlı Emperyalizm*, İst.: Habora, 1967; *Yağma Edilen Türkiye*, İst.: Habora, 1968; *Bir Yeni Dev*, İst.: Tekin, 1977; *Yirminci Yüzyıl ve Edebiyat*, İst.: Çağdaş, 1979; *Babıâli'nin Şu Son 40 Yılı*, İst.: Milliyet, 1984; *Can Çekişen Kitap*, İst.: Cem, 1985; *Entelektüel'den Entel'e*, İst.: E, 1989; *Ah Şu Biz "Karabıyıklı" Türkler*, İst.: E, 1991; *Ah Şu Biz Göçebeler*, İst.: Sis Çanı, 1994; *Türk Edebiyatındaki Anadolu*, İst.: Sis Çanı, 1996; *Osmanlılarda Aydın Kavramı*, İst.: Sis Çanı, 1997; *Kod Adı: Ulu Hakan-1*, İst.: Sis Çanı, 1998; *Eksilmedi Bendeki Umutsuz Umut, Çünkü Ben Edebiyatçıyım*, İst.: Cumhuriyet Kitapları, 1999; *Aydınlarımız ve Laisizm*, İst.: Sis Çanı, 2000; *Ah Şu Osmanlılar: Kod Adı: Ulu Hakan 2*, İst.: Sisçanı, 2000; *Modernizm, Postmodernizm ve Türban*, İst.: Sisçanı, 2003; *Erikler Çiçek Açtı mı?*, İst.: Dünya, 2004; *Edebiyatımı Geri İstiyorum*, İst.: Sisçanı, 2005.
Kaynaklar: *BF* (31 Ağustos 1999); Necatigil, *İsimler*, 105; Özkırımlı, *TEA*, I, 286; N. Ç. Berksoy, "Ceyhun, Demirtaş", *TDEA*, II, 58-59; Kurdakul, *Sözlük*, 172; Karaalioğlu, 138; Necatigil, *Eserler*, 358; O. Önertoy, *Türk Roman ve Öyküsü*, Ank., 1984; Y. Pazarkaya, *Karabıyıklıların Aksakalı Demirtaş Ceyhun*, İst.: Sisçanı, 2004.

CEYLAN, İSMAİL FATİH *(Tavşanlı/Kütahya, 20 Aralık 1952 -)* Romancı.

Tavşanlı Endüstri Meslek Lisesi'ni bitirdikten sonra çeşitli şirketlerde ve *Yörünge* dergisinde çalıştı. 1992'den beri *Millî Gazete*'de çalışmalarını sürdürmektedir. TYB, İLESAM ve Sanatçılar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli ve bir çocuk babası. *Yeni Asya*, *Tercüman*, *Yeni Devir* gibi gazetelerde ve *Sur*, *Gökyüzü*, *Aylık Dergi*, *Tohum*, *Cuma*, *Acun-Türkiye'nin Gücü* gibi dergilerde makaleleri ve öyküleri yayımlandı. Romanları *Millî Gazete*'de tefrika edildi.

Ödül: "Yapma Çiçekler" öyküsüyle Türk Edebiyat Vakfı ile Gönen Belediyesi Ömer Seyfettin Hikâye Ödülü; "Sessizce Derinden" öyküsüyle 1983 Yeni Devir Gazetesi Hikâye Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Son Sabah*, İst.: Aslan, 1981; *Bu Kafayla Düzelemeyiz*, İst.: İnkılâp, 1992; *Suskunlar*, İst.: Tuğra, 1993; *Yapma Çiçekler*, İst.: Tuğra, 1996.
Roman: *Bir Buket Gül*, İst.: Tuğra, 1993; *Elveda Mutluluklar*, İst.: Tuğra, 1993; *Sabahsız Geceler*, İst.: Tuğra, 1993; *Zamansız Rüzgâr*, İst.: Tuğra, 1993; *Kapanmayan Yara*, İst.: Tuğra, 1995; *Bir Eylül Sabahı*, İst.: Tuğra, 1996; *Kuşlar Yuvadan Uçtu*, İst.: Tuğra, 1996; *Sonsuzluk Yolcusu*, İst., 1996; *Beyaz Zambak*, İst., 2002; *Unutulmuş Günler*, İst.: Nesil, 2003; *Ağlama Kızım*, İst.: Nesil, 2005.
Biyografi: *Romancının Romanı/Yavuz Bahadıroğlu'nun Hayatı*, İst.: Nesil, 2000.
Başlıca Çocuk Kitapları: *Efe Kız*, İst.: Aslan, 1981; *Deprem*, İst.: Aslan, 1981; *Bitişik Komşu*, İst.: Aslan, 1981; *Çoban Kız*, İst.: Aslan, 1981; *Hayalperest*, İst.: Aslan, 1981; *Kumar*, İst.: Aslan, 1981; *Uyuşuk Köy*, İst.: Aslan, 1981; *Hayırsız Evlatlar*, İst.: Risale, 1991.
Kaynaklar: Işık, 159.

CEYLAN, MEVLÜT *(Ankara, 1958 -)* Şair, çevirmen.

İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladıktan sonra bir süre The Polytechnic of North London'ın sosyoloji bölümüne devam etti. South Bank Üni. Sosyal Bilimler Bölümü'nü bitirdi. İlk şiirleri *Edebiyat* dergisinde (1976), sonrakiler *Diriliş*, *Mavera*, *Aylık Dergi*, *Yeni*

Devir ve *Oluşum* dergilerinde yayımlandı. 1979'da Y. Kaplan, F. Uysal, A. Tekşen, A. Şirin ve A. Özgür'le birlikte *Aylık Dergi*'nin kurucuları arasında yer aldı. 1987'de F. Kayacan'la birlikte Londra'da *CORE* adlı İngilizce bir şiir dergisi çıkardı. Avrupa'nın çeşitli ülkelerindeki edebiyat dergilerinde Türk şiirlerinden yaptığı birçok çevirisi yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Kayıtlarda Zulüm Vardı*, Ank.: Aylık Dergi, 1982; *Barikatlar*, Ank.: Mesaj, 1986; *Bir Garibin Şiir Defteri*, İst.: Yazı, 1989.
Çeviri: *Çocuklarla Sohbetler* (R. D. Laing), Ank.: Vadi, 1993; *Flowering Sky-Poems* (A. Ay), 1995; *Nurusiyaaaahhh-Poems* (A. H. Çelebi), 1995; *Broken Language-101 Poems by 101 Poets- An Anthology of Turkish Poetry*, 1996; *İstanbul Poems-A Selection*, 1996.
Kaynaklar: Işık, 159-160.

CEYLAN, MUSTAFA *(Elmadağ/Ankara, 25 Ocak 1952 -)* Şair.

Ozan Ceylan, Ozan Menderes ve Cımbız Adam imzalarını da kullandı. Emine Hanım ile elektrikçi Mehmet Ceylan'ın oğlu. Elmadağlı halk ozanı Ahmet Remzi Ceylan amcasıdır. Ankara Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi Makine Bölümü'nden mezun oldu (1975). Çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarında çalıştı; 1998'de emekli oldu. *Kemalist Atılım* ve *Yalaka* dergilerinde genel yayın müdürlüğü yaptı; *Bizim Elmadağ* ve *Ülke* gazetelerini çıkardı. Antalya'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası. İlk şiiri 1965'te *Adalet* gazetesinde çıktı. Şiirlerini *Gülpınar*, *Türk Edebiyatı*, *Çağrı*, *Bizim Çağ* ve *Kemalist Ülkü* dergilerinde yayımladı.

Ödül: Kemalist Ülkü Dergisi Ayın Şairi Ödülü; Vakıfbank Şiir Ödülü; Kemalist Atılım Birliği Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kırat Geliyor*, (Ozan Menderes adıyla) Ank.: Eser Mtb., 1973; *Ezan Susmaz*, 1974; *Yaralı Ceylan*, Ank., 1986.
Roman: *Torosların Türküsü*, Ank.: Günce, 1999.
İnceleme: *Hayatı, Sanatı, Şiirleri ile Ahmet Tufan Şentürk*, Antalya, 1997; *Destanlaşan Köylü İsa Kayacan*, 1999.
Araştırma: *Tarihi ve Folkloruyla Elmadağ*, 1983; *Her Yönüyle Yenimahalle*, Ank., 1985.
Antoloji: *Bayramlar, Haftalar, Günler*, 1966.
Kaynaklar: *BF* (3 Kasım 1999).

CEYLAN, TAHİR MUSA *(Yenice/Çanakkale, 1956 -)* Yazar, fotoğraf sanatçısı.

Asıl adı Mehmet Emin Ceylan. İlk ve ortaöğrenimini Yenice'de tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1982). Klinik psikiyatri ve deneysel uygulamalı psikofarmakoloji alanında 150 civarında ulusal ve uluslararası yayın sahibi. Bu alanda kitapları var. Fakülte yıllarında *Genç Sosyalist* dergisinin yayın kurulunda görev aldı. *Adam Sanat* ve *İFSAK Bülteni*'nde fotoğraf üzerine denemeleri yayımlandı. Fotoğraf yazılarını daha sonra kitaplaştırdı. İlk fotoğraf sergisini 1986'da açtı. *In Vivo* dergisinin yayın sorumluluğunu üstlendi (1988-89). İstanbul Tabib Odası Bültenin sanat sayfalarını düzenledi. *Sabah* gazetesinde, *Cumhuriyet* gazetesi Bilim ve Teknik ekinde yazıları yayımladı. Şiirleri *Sanat Olayı*, *Hürriyet Gösteri, Düşün, Edebiyat ve Eleştiri* gibi dergilerde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Depresyonun Şiiri*, İst.: Tule, 1988.
Deneme: *Aylak Bilgi*, İzmir: Çelikkol, 2004; *Aylak Yazılar*, İst.: Çatı, 2004; *Aylak Düşünceler*, İst.: Erko, 2007.
Roman: *İçi Yoksul*, İst.: Merkez, 2005; *Kestane Kıranında Kadınlar*, İst.: Kanat, 2008.
Kaynaklar: *Kestane Kıranında Kadınlar*, İst., 2008; geocities.com/aylakbilgi.

CILGA, ABBAS *(Kangal/Sivas, 13 Mart 1935 - İstanbul, 17 Haziran 1996)* Çocuk kitapları yazarı.

Zeynep Hanım ile çiftçi Hüseyin Cılga'nın oğlu. Yıldızeli Pamukpınar Köy Enstitüsü'nü (1957) ve İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü'nü bitirdi (1964). Sakarya, Ağrı, Konya ve Yozgat'ta ilkokul öğretmenliği, müfettişlik ve Milli Eğitim müdür yardımcılığı görevlerinde bulundu; son olarak Erenköy Kız Lisesi'nde rehber öğretmenlik yaptı (1975-84). TYS, Türk Dili Derneği ve Çocuk Yayınları Derneği üyesi, evli ve iki çocuk babasıydı. Öykülerini özellikle *Milliyet Çocuk* dergisinde yayımladı. Çocuklar için yazdığı şiir, öykü ve romanlarında konularını çocukluk anılarından ve gözlemlerinden seçti. TRT televizyonunda da gösterilen "Küçük Hakan" adlı çocuk oyunu 1976'dan beri sahneleniyor.

Ödül: *Han Yaptırma Yarışı* ile 1973 Arkın Çocuk Edebiyatı Ödülü; "Küçük Hakan" ile 1974 Türk Ticaret Bankası Çocuk Oyunları Yarışması (üçüncülük); "İMBÖ" ile 1979 Dünya Çocuk Yılı Milliyet Çocuk Oyunları Yarışması (üçüncülük); *Dedemin Öyküleri* ile 1979 Kültür Bakanlığı Çocuk Edebiyatı Yarışması (üçüncülük); "Eflatun Işık" ile 1989 Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı Yarışması (üçüncülük).

Yapıtları: Öykü: *Dedemin Öyküleri*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1979; *Atmacalar Ağladı*, İst.: Büyük, 1980; *Masa Üstündeki Kavga*, İst.: Bilge, 1983; *Kü-*

çük Gezgin, İst.: Yuva, 1986; *Sıpanın Dört Yıllığı*, İst.: Gendaş, 1990; *Karaçalma*, İst.: Gerçek Sanat, 1992; *Han Yaptırma Yarışı*, İst.: Orhan, 1990; *Yıldız Tarlası*, İst.: Orhan, 1990; *Bülbüller Özgür Olsun*, İst.: Orhan, 1990; *Özgürlüğün En Yücesi*, İst.: Orhan, 1990; *Gönlümde Büyüyen Serçe*, İst.: Gendaş, 1995; *Filiz'in Kızı*, İst.: Gendaş, 1995; *Gece Meleyen Keçi*, İst.: Gendaş, 1995; *Yere İnen Yıldız*, İst.: Gendaş, 1995; *Pondiyi Yok Ettiler*, İst.: Gendaş, 1995; *Arının Düşü*, İst.: Gendaş, 1995; *Çalınan Köprü*, İst.: Gendaş, 1995.

Roman: *Yaramazlar Kuyusu*, İst.: Koza, 1975; *Müjdeci Hüsnü*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1976; *Kim Sevmez Uğur Böceklerini?*, İst.: Derinlik, 1977; *Şaşar Ali*, İst.: Milliyet, 1977; *Tomcik ile Bilek*, İst.: Koza, 1979; *Heredot Dede*, İst.: Örgün, 1982.

Fabl-Masal: *Kedi Kavgası*, Konya, Denizkuşları, Mtb., 1969; *Bilenlere Elma Var*, İst.: Gendaş, 1995.

Manzum Öykü: *Yusufçuk*, İst.: Arkın, 1974; *İnci'liden İnciler*, İst.: Gendaş, 1995; *Dokunduğun Altın Olsun*, İst.: Bu, 2001.

Kaynaklar: *BF* (Mart 1999, oğlu Cumhur Cılga'dan); Kurdakul, *Sözlük*, 173.

CILIZOĞLU, TANJU *(Sivas, 1936 -)* Öykücü, gazeteci.

Vefa Lisesi'nden sonra öğrenimine devam etmedi. *Vatan* gazetesinde başlayan gazeteciliğini muhabir, yazar, yazı işleri müdürü olarak *Şehir*, *Hergün*, *Yeni İstanbul*, *Tercüman*, *Yeni Gün*, *Akşam* gibi gazetelerde sürdürdü. *Tiyatro 76* ve *Edebiyat 81* (1981-83) adlı dergileri çıkardı.

İlk öykü, deneme ve eleştirileri *Onüç* dergisinde yer aldı. Toplumsal sorunların ele alındığı öyküleriyle tanındı. *Hoşt Amerika*, konusunu dönemin anti-emperyalist direniş hareketlerinden alan öykülerden oluşmaktadır. *Balyoz* 12 Mart 1971'deki askeri müdahaleden sonra ünlü Sansaryan Hanı'nda bir ay süreyle gözaltında tutuluşunu anlatan bir uzun öyküdür.

Yapıtları: Öykü: *Hoşt Amerika*, İst.: Garanti Mtb., 1968; *Memleketimden İnsan Hikâyeleri*, İst.: Üç, 1972; *Balyoz*, İst.: Tel, 1974.

Anı-Röportaj: *Balaban*, İst.: Yenilik Mtb., 1962; *Heyamola*, (röportajlar) İst.: Ülkü Mtb., 1964; *Kırık Politika/Anılarla Kâmil Kırıkoğlu*, İst.: Derinlik, 1978; *Ahmetin Gemileri*, İst.: Derinlik, 1978; *Zincirbozan'dan Bugüne Demokrasi*, 1988; *İhsan Sabri Çağlayangil*, 1990.

Derleme: *Aşkta Şiirler*, İst.: Üç, 1970;

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 106; Kurdakul, *Sözlük*, 173-174; Karaalioğlu, 139.

CİMCOZ, ADALET *(Çanakkale, 25 Temmuz 1910 - İstanbul, 13 Mart 1970)* Yazar, çevirmen, seslendirme sanatçısı.

Fitne-Fücur imzasını da kullandı. Albay Tayfur Bey ile Alman asıllı Aliye Hanım'ın kızı. Seslendirme sanatçısı Ferdi Tayfur ağabeyidir. Ortaöğrenimini Almanya'da tamamladı. Bir Alman demiryolu şirketinde, Afyon İnhisarı'nda ve Toprak Mahsulleri Ofisi'nde çalıştı. Aralık 1950'de Maya Sanat Galerisi'ni kurdu. Uzun yıllar yöneticiliğini yaptığı bu galeri çağdaş sanatın gelişimine önemli katkılarda bulundu. Ağabeyiyle birlikte seslendirme yapan Cimcoz yıllarca Filiz Akın, Belgin Doruk, Fatma Girik ve Türkân Şoray gibi ünlü sinema oyuncularını beyazperdede seslendirdi. Şiirleri, öyküleri, kitap tanıtma yazıları ve çevirileri 1950 ile 1970 arasında *Varlık*, *Yeditepe*, *Yeni Ufuklar* dergilerinde yayımlandı. Fitne-Fücur imzasıyla kaleme aldığı dedikodu yazıları ise *Aydede*, *Salon*, *20. Asır*, *Hafta*, *Tef* dergileriyle *Cumhuriyet* gazetesinde yer aldı. Çağdaş yazarlardan çeviriler yaptı.

Ödül: *Milena'ya Mektuplar* ile 1962 TDK Çeviri Ödülü.

Yapıtları: Çeviri: *Ölüm Gemisi* (B. Traven), 1957; *Sezuan'ın İyi İnsanı* (B. Brecht, T. Aktürel ile), 1961; *Milena'ya Mektuplar* (F. Kafka), 1961; *Dinamit* (B. Traven), 1963; *Galile* (B. Brecht; T. Aktürel ile), 1963; *Leonce ile Lena* (G. Büchner), 1963; *On Dakka Sonra Buffalo* (G. Grass), 1964; *Bay Puntila ile Uşağı Matti* (B. Brecht), 1965; *Eğlentili Bir Gömme Töreni* (T. Déry), 1967; *Kafka'nın Sevgilisi Milena* (M. Buber-Neumann), 1967; *Pamuk İşçileri* (B. Traven), 1968; *Adanmış Topraklar Üstünde* (E. Kishon), 1969.

Kaynaklar: R. E. Koçu, "Cimcoz (Adâlet)", *İSTA*, VII, 3572-3574; Nebioğlu, 179; M. Kaptana (haz.), *Maya ve Adalet*, İst., 1972; Necatigil, *İsimler*, 106; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 191; S. İleri, "Cimcoz, Adalet", *DBİA*, II, 434; *Cumhuriyetin 75 Yılı*, İst., 1998, c. I, s. 320, 340; M. Söğüt, *Adalet Cimcoz: Bir Yaşamöyküsü Denemesi*, İst., 2000.

CİMİ, MEHMET *(Büyükoturak köyü/Banaz/Uşak, 1931 -)* Yazar.

Fadime Hanım ile çiftçi Veli Cimi'nin oğlu. Eskişehir Çifteler Köy Enstitüsü'nü bitirdikten sonra Uşak, İzmir ve İstanbul'da ilkokul öğretmenliği yaptı. 1979'da emekliye ayrıldı. Edebiyatçılar Derneği, TYS ve Dil Derneği üyesi. İzmir'de yaşıyor; evli ve bir çocuk babası.

İlk şiiri 1949'da *Edebiyat Dünyası* dergisinde çıktı. *Varlık*, *Köy ve Eğitim*, *Gayret*, *Gerçekler Postası*, *ABeCe*, *Kıyı*, *Çalı*, *Söylem* gibi dergilerde şiir ve yazıları yayımlandı. *Sosyal Şiirler Antolojisi* nedeniyle kovuşturmaya uğradı ve kitap yasaklandı. İ. H. Tonguç'un yaşamöyküsünü, eğitimci kişiliğini ve köy enstitülerine ilişkin anılarını ele aldığı *Tonguç Baba/Dünyayı Kucaklayan Adam* ve köy ens-

titülü 34 aydının yaşamöyküsünü anlattığı *O Yıllar Dile Gelse* adlı kitapları ile tanındı.

Ödül: *Tonguç Baba/Ülkeyi Kucaklayan Adam* ile 1988 Ferit Oğuz Bayır Düşün ve Sanat Ödülü (K. Sülker'le paylaştı).

Yapıtları: Deneme: *Sosyal Şiirler Antolojisi*, (B. Gider ile) İst.: Çevre, 1967.
Biyografi-Anı: *Tonguç Baba/Ülkeyi Kucaklayan Adam*, İst.: Akyüz, 1990; *O Yıllar Dile Gelse*, Ank.: Güldikeni, 1997.
Kaynaklar: *BF* (26 Nisan 1999); F. Baykurt, "Köy Çocuklarının Tonguç Babası", *Anadolu Ekini*, S. 5 (Haziran 1990); M. Uyguner, "Ülkeyi Kucaklayan Adam", *Kıyı*, S. 115.

CİNOZOĞLU, HÜSEYİN AVNİ *(Mehterler köyü/Karabük/Zonguldak, 30 Temmuz 1955 -)* Şair.

Asıl adı Hüseyin AKINCI. Avni Cinozoğlu imzasını da kullandı. İlk ve orta öğrenimini Safranbolu'da tamamladı (1972). İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1977). Aynı üniversitenin Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Enstitüsü'nde yüksek lisans, Hukuk Fakültesi'nde doktora programına katıldı. 1978'den beri Türkiye Demir Çelik İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nde avukat olarak görev yapıyor. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Safranbolu'da yaşıyor; evli.

İlk şiiri 1978'de *Saçak* dergisinde çıktı. Şiirleri *Varlık*, *Türk Dili*, *Sanat Olayı*, *Bakış*, *Çağdaş Türk Dili*, *Oluşum*, *Yazko Edebiyat*, *Damar*, *Saçak*, *Sesimiz*, *Hâkimiyet Sanat*, *İnsancıl*, *Pota*, *Ekin*, *Dönemeç*, *Yeni Biçem*, *Gösteri*, *Sombahar*, *Karşı Edebiyat*, *Somut*, *AykırıSanat* ve *Şiir Ülkesi* dergilerinde yayımlandı. Dergilerde yayımlanan öyküleri var. T. S. Halman onun "romantik şiir geleneğinin başarılı temsilcilerinden" olduğu değerlendirmesini yaptı.

Ödül: *Albatroslar Yüksekten Uçar* ile 1996 İbrahim Yıldız Şiir Ödülü (birincilik); 2008 Şizofreni Dernekleri Federasyonu Öykü Ödülü (birincilik); 2009 ZOKEV Dr. Arslan Ebiri Deneme Ödülü (birincilik).

Yapıtları: Şiir: *Her Şafakta Büyüdüler*, İst.: Nurdoğan Mtb., 1977; *Güller Öksüz Kalabilir*, İst.: Saçak, 1978; *Masallar, Sebiller, Güvercinler*, Afyon: Kanaat Mtb., 1980; *Kerem Denizi, Zuhal Yıldızı*, Afyon: Kanaat Mtb., 1980; *Hamel Burcuna Akan Nehir*, Karabük: Natıroğlu Mtb., 1982; *Murat Dağının Askerleri*, Karabük: Güven Mtb., 1983; *Göçebe Bir Çocuğun Düşler Defteri*, Kayseri: Aday, 1984; *Safranbolu'da Tek Deniz Feneri*, Karabük: Güven Mtb., 1990; *İstanbul'da Son Sedefkâr*, Ank.: Karşı, 1993; *İstanbul Unutkan Yosma*, Safranbolu: Safranbolu Hizmet Birliği, 1994; *Doruktaki Süreyya Yıldızı*, Ank.: Karşı, 1994; *Albatroslar Yüksekten Uçar*, Ank.: Karşı, 1995; *Serçe Umudu*, Ank.: Suteni, 1996; *Kalbimi Çalan Şehir*, Ank.: İlkyaz, 1998; *Gölgesiz Kandil*, İst.: Hera, 2001; *Bir Albatrosun Düşler Defteri - Seçme Şiirler*, Ank.: Kül, 2006; *Kör Sahaf*, İst.: Mühür, 2007; *Sınır Ötesi*, Ank.: Hayal, 2008; *Mükâfat*, Ank.: Hayal, 2009.
Deneme: *Lirika'ya Akan Irmak*, İst.: Yalın Ses, 2007.
Çocuk öyküsü: *Define*, Ank.: Hayal, 2009.
Roman; *Sol Kapak Takımında Çatlaklar*, Ank.: Hayal, 2008.
Kaynaklar: *BF* (4 Ağustos 2000); Kurdakul, *Sözlük*, 174; O. Günay, "Safranbolu'daki Tek Deniz Feneri", *Cumhuriyet Kitap*, S. 552 (14 Eylül 2000).

CİRAVOĞLU, M. ÖZER *(Trabzon, 1 Temmuz 1944 -)* Şair.

Tam adı Mahmut Özer Ciravoğlu. Behire Hanım ile terzi Ali Rıza Ciravoğlu'nun oğlu. Şair Öner Ciravoğlu ile yazar Ömer Faruk Ciravoğlu'nun ağabeyi. Karadeniz Teknik Üni. Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi (1974). Halen Trabzon Belediyesi'nde kültür işleri danışmanlığı yapıyor; bekâr. İlk şiiri ("Noktürn") 1965'te Trabzon'da *Hizmet* gazetesinde çıktı. Şiirlerini *Kıyı* ve *Tömer Edebiyat* dergilerinde yayımladı.

Ödül: TV 61 (Trabzon) Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Seslenişler*, İst.: Cem, 1990; *Kriz ve Sevi*, Trabzon: Serander, 2000.
Kaynaklar: *BF* (14 Nisan 1999).

CİRAVOĞLU, ÖNER *(Trabzon, 13 Şubat 1948 -)* Şair, yazar.

Öner Kemâl Ciravoğlu, Öner Kemâl ve Tamay Aydil imzalarını da kullandı. Behire Hanım ile terzi Ali Rıza Ciravoğlu'nun oğlu. Şair Özer Ciravoğlu'nun kardeşi, yazar Ömer Faruk Ciravoğlu'nun ağabeyidir. Trabzon Lisesi'ni bitirdikten sonra öğrenimini 1966'da girdiği AÜ Hukuk Fakültesi'nde, Karadeniz Teknik Üni. Jeoloji Bölümü'nde (1971) ve Türkiye de Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü'nde sürdürdü. Yazko'da ve Cumhuriyet Kitap Kulübü'nde yönetici olarak çalıştı. *Yazko Somut*'un kitap sayfasını yönetti, *Çerçeve* dergisinde editörlük yaptı (1984-86). İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk babası. Trabzon Araştırmalar Merkezi Vakfı (yönetim kurulu) üyesi, Remzi Kitabevi'nde çalışıyor (yayın koordinatörü).

İlk şiiri 1965'te Trabzon'daki *Son Haber* gazetesinde çıktı. İlk yazıları *Savaş* (Trabzon) ve *Forum* (Ankara) dergilerinde yayımlandı. Daha sonra *Yazko Edebiyat*, *Çerçeve*, *Varlık*,

Cumhuriyet Kitap, *Adam Sanat*, *Gösteri*, *Virgül* dergileriyle *Cumhuriyet* gazetesinde yazdı.

Yapıtları: Deneme: *Sevgi Yazıları*, İst.: Yaprak, 1986 (Öner Kemâl imzasıyla).
Şiir: *Kalepark*, İst.: Sel, 1995; *Bitmeyen Yüzyıl*, İst.: Kavis, 2009.
Araştırma: *Çocuk Edebiyatı*, İst.: Esin, 1997; *Büyük Yolların Haydutu (Attilâ İlhan'ın Yaşamöyküsü)*, İst.: Sel, 1997.
Derleme: *Çocuklar İçin Atatürk'ün Nutku*, İst.: Cumhuriyet Kitap, 1984; *Tüm Belirli Günler, Haftalar*, İst.: İnkılâp, 1987; *Atatürk ve Kurtuluş Şiirleri Antolojisi*, (G. Kayaoğlu ile) İst.: Fatih Rotary Kulübü, 1996; *Bir Tutkudur Trabzon*, İst.: YKY, 1997 (İ. G. Kayaoğlu ve C. Akalın ile).
Anı: *Fındıkzâde. Bir Sur İçi Rüyası*, İst.: Heyamola, 2009.
Uyarlama: Samed Behrengi'den 10 Kitaplık Çocuk Dizisi, İst.: Özyürek, 2000.
Sözlük: *Türk ve Dünya Edebiyatı Yazarlar Sözlüğü*, İst.: Özyürek, 1999; *Resimlerle Yazarlar ve Şairler Sözlüğü*, İst.: İnkılâp, 1999 (Öner Kemâl imzasıyla).
Kaynaklar: *BF* (13 Nisan 1999); Kurdakul, *Sözlük*, 479.

CİVELEK, MUZAFFER *(Şebinkarahisar/Giresun, 1942 -)* Öykücü.

Gedikpaşa Ortaokulu'nu (1957), İstanbul Erkek Lisesi'ni (1961) ve İktisadi Ticari İlimler Yüksek Okulu'nu bitirdi. Bir süre Ziraat Bankası'nda çalıştı. Atatürk Üni. İşletme Fakültesi'nde asistanlık yaptı; aynı fakültede doktorasını tamamladı. *Hareket* dergisinin son dönem (1966-) yayımına katıldı. Bu dergide Anadolu insanının sorunlarını anlattığı öyküleriyle tanındı.

Yapıtları: Öykü: *Köle Bacası*, İst.: Hareket, 1967.
İnceleme: *Yunus Emre*, İst.: Hareket, 1971.
Diğer: *Maliyet Muhasebesinin Temelleri*, 1990.
Kaynaklar: "Civelek, Muzaffer", *TDEA*, II, 80.

CORAL, MEHMET *(İzmir, 11 Eylül 1946 -)* Yazar.

Tam adı Mehmet Gündüz Coral. Ayni imzasını da kullandı. Bankacı Fahamet Coral ile memur Enver Coral'ın oğlu. İzmir Maarif Koleji (1967) ve Ege Üni. İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni bitirdi (1972). Hollanda Amsterdam Üni. ve Lahey Uluslararası Akademisi'nde çokuluslu şirketler konusunda yüksek lisans yaptı (1973). Açık Radyo'ya "Zaman Tayyaresi" adlı programı hazırladı; *Radikal* gazetesinde "Uçan Yazılar" başlığıyla haftalık yazılar yazdı. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk yapıtı *Bizans'ta Kayıp Zaman*'da İstanbul'un Osmanlı öncesindeki saraylarını, dehlizlerini, sokaklarını öyküledi. Yapıt *Extinct Times of Byzantium* adıyla 1999'da İngilizceye çevrildi; aynı yıl Sesli Kitap Yayıncılık tarafından "İstanbul Öyküleri" dizisi içinde kasete okundu. *Konstantiniye'nin Yitik Günceleri*'nde İstanbul'un Fetih'ten sonraki günlerden başlayıp günümüze değin uzanan öykülerini anlattı. "Konstantinopolis üçlemesi"nin son kitabı *Sonsuz Meltem*'de ise antik çağdaki Anadolu medeniyetlerini ele aldı.

Yapıtları: Öykü: *Bizans'ta Kayıp Zaman*, İst.: Milliyet, 1998; *Konstantiniye'nin Yitik Günceleri*, İst.: Doğan Kitapçılık, 1999; *Sonsuz Meltem*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2000.
Deneme - İnceleme: *Ölüm Satanlar*, İst.: Büke, 2000; *Zamanın ve Düşüncenin Sınırlarında Uçarken*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2003.
Roman: *Işıkla Yazılsın Sonsuza Adım*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2001; *İzmir 13 Eylül 1922*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2003; *Paslı Güneş*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2005; *Tımarhane Adası*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2006; *Meryem Planı*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2007.
Anı: *Ateşin Gelini Gavur İzmir*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2008.
Kaynaklar: *BF* (17 Mayıs 1999).

COŞKUN, ARİF *(Antakya, 1 Mart 1928 - İstanbul, 21 Mayıs 1995)* Şair.

Fatma Hanım ile Yusuf Coşkun'un oğlu. Ortaokul son sınıfta okuldan ayrılarak çalışma hayatına atıldı. Defne Hidro-Elektrik Birliği'nde memur olarak çalıştı; emekli olduktan sonra 1969'da İstanbul'a yerleşti. TYS, PEN Yazarlar Derneği üyesi; evli ve bir çocuk babasıydı.

Şiir ve yazıları başta *Yelken*, *Ataç*, *Yeditepe*, *Varlık* ve *Güneyde Kültür* dergileri olmak üzere çeşitli gazete, antoloji ve yıllıklarda yayımlandı. Şiirlerinde başlangıçta gerek biçim, gerekse işlediği konular açısından İkinci Yeni'ye yakın bir tutum sergiledi, daha sonraki şiirlerinde toplumsal konulara ve somut gerçekliklere yöneldi.

Yapıtları: Şiir: *Günah Dağları*, İst.: Yeditepe, 1962; *Uzay Gülü*, İst.: Yeditepe, 1964; *Ateş Hattı*, İst.: Yeditepe, 1966; *Taş Kilim*, İst.: Yeditepe, 1969; *Çıkınımda Anadolu*, İst.: Yeditepe, 1972; *Barışın Kuyumcuları*, İst.: Yeditepe, 1978; *Tufandan Öncekiler Tufandan Sonrakiler*, İst., 1984.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 175; Işık, 162; Karaalioğlu, 140.

COŞKUN, AYFER *(Elazığ, 5 Eylül 1941 -)* Öykücü.

Nedime Hanım ile ilkokul öğretmeni Mahmut Tevfik Coşkun'un kızı. İÜ Hukuk Fa-

kültesi'ni bitirdi. İstanbul Belediyesi Hukuk İşleri Müdürlüğü'nde çalıştı. 1984'te siyasi nedenlerle çıktığı yurtdışında 1995'e kadar kaldı. Paris'te Türkçe-Fransızca *Gazete* adlı dergiyi çıkardı (1992-93). İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuklu. İlk ürünü 1987'de *Adam Sanat*'ta yayımlandı. Öykü ve denemelerini *Adam Sanat*, *Radikal*, *Gösteri*, *Milliyet Sanat*, *adam Öykü*, *Cumhuriyet Dergi*'de yayımladı. İlk kitabı *Gözlerini Değiştirsinler Çocukların*'da 12 Eylül 1980 sonrası cezaevi kapılarına yığılan çocuk ve kadınların yaşamlarından kesitler veren Ayfer Coşkun, ikinci kitabı *Duran Zaman*'da geçmişe, doğduğu kente dönmektedir.

Yapıtları: Öykü: *Gözlerini Değiştirsinler Çocukların*, İst.: Belge, 1989; *Duran Zaman*, İst.: Belge, 1999.
Kaynaklar: *BF* (2002); B. Aykın, "Ayfer Coşkun'un Öyküleri", *Cumhuriyet Kitap* (31 Ağustos 2000).

COŞKUN, BİLAL *(Pınarbaşı/Kayseri, 8 Kasım 1950 -)* Şair.

İstanbul Halkalı Ziraat Lisesi'ni (1970) ve Atatürk Üni. Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi (1977). Gazi Üni. Kamu Yönetimi Bölümü'nde yüksek lisans yaptı (1981). Tarım Bakanlığı'nda memurluk (1970-78), Ankara Polis Koleji'nde edebiyat öğretmenliği (1978-85), Ankara Polis Akademisi'nde öğretim görevliliği (1985-89), Başbakanlık müşavirliği (1989-93), milletvekili danışmanlığı (1993-96) ve Tarım Bakanlığı'nda şube müdürlüğü (1996-97) yaptı. Ankara'da yaşıyor; evli ve dokuz çocuk babası.

İlk şiiri ("İntizar") 1969'da *Yeni Sabah* gazetesinde (Kayseri), diğer şiirleri *Seher Vakti*, *Sur*, *Türkiye* dergi ve gazetelerde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Mizan*, İst.: Türdav, 1980; *Yavru Kuş*, (çocuk şiirleri) Ank.: MEB, 1992; *Hem Şuraya Hem Buraya*, Ank.: Master B., 1998; *Gül Rengi Ufuklar*, 2002; *Sevdana Düştü Gönül*, İst.: Timaş, 2006.
Anı: *Malatya'ca/Anı-Kırıntılama*, Ank.: Dizayn Ofset, 1997.
Antoloji: *Günümüz Yazarlarından Seçme Hikâyeler*, (S. Er ve R. Kaymaz ile) 1980.
Kaynaklar: Işık, 162.

COŞKUN, ZEBERCET *(Gemlik/Bursa, 11 Aralık 1933 -)* Romancı.

Lütfiye Hanım ile tüccar İbrahim Turan Bursa'nın kızı. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nin orta kısmını bitirdi. Resim çalışmalarıyla bazı karma sergilere katıldı. Çocuk Edebiyatı Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk annesi. İlk öyküsü 1966'da *Bitlis* gazetesinde çıktı. "Efsaneler Şehri Bursa" ve "Efsanelerle Anadolu" yazı dizilerini *Eflatun* dergisinde, "Tarih İçinde Gemlik ve Havalisi" yazı dizisini *Gemlik Körfez* gazetesinde yayımladı. Adana'nın Saimbeyli (Haçin) ilçesinde Ermenilerle Türkler arasında geçen olayları belgelere dayanarak anlattığı romanı *Haçin* ile tanındı.

Ödül: *Haçin* ile 1975 Milliyet Roman Yarışması Ödülü (dördüncülük).

Yapıtları: Roman: *Haçin*, İst.: Milliyet, 1975; *Elmanın Kurdu*, İst.: Düşlem, 2001; *Tarihe Düşülen Not: Haçin ve Çallıyan Efendi*, İst.: Günizi, 2005.
Masal: *Altın Kale'nin Esrarı*, İst.: Milli Eğitim B., 1988; *Kara Dev ile Kotan* (Ermenicesi ile), İst.: Redhouse, 1989; *Sihirli İnci*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1997.
Araştırma-Anı: *Kimler Geldi Kimler Geçti (Tarih İşinde Gemlik)*, Gemlik: Körfez Ofset, 1989.
Kaynaklar: *BF* (31 Aralık 1999); A. Aksoy, "Haçin'i Yazmak Hüneri", *Düşlem*, Kasım 1998.

COŞKUN, ZEKİ *(Sivas, 22 Ocak 1960 -)* Yazar.

Zekiye Hanım ile işçi Nebi Coşkun'un oğlu. İlköğrenimini Sivas'ta, ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. Marmara Üni. Siyasal Bilimler Fakültesi'nden sonra İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Uluslararası İlişkiler doktorası yaptı. Uzun süre reklam sektöründe çalıştı (1986-96). *Cumhuriyet* gazetesinde başladığı köşe yazarlığını *Radikal* gazetesinde sürdürdü, halen Taraf gazetesinde yazıyor. Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi öğretim üyesi. *İmge/Ayrım* (3 sayı; 1984) dergisinin yayın kurulunda yer aldı; Açık Radyo'da "Hafriyat" adlı bir program hazırladı (2000). İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk şiiri ("Sesin") 1978'de *Felsefe Dergisi*'nde çıktı. Deneme, eleştiri ve inceleme yazılarını başta *Gösteri* olmak üzere çeşitli sanat-edebiyat dergilerinde yayımladı. Gazete yazılarında ise kültür, sanat ve edebiyat dünyasının güncel sorunlarına ilişkin gözlem ve eleştirilerini dile getirdi.

Ödül: 1993 PEN Yazarlar Derneği Sabahattin Eyuboğlu Deneme Ödülü.

Yapıtları: İnceleme-Araştırma: *Aleviler, Sünniler ve Öteki Sivas* , İst.: İletişim, 1995; *Kılıç Artığı: Gizlenen Bir Şairin Portresi*, İst.: YKY, 2000.
Deneme: *Aylar ve Haller*, İst.: Gala, 2001; *Ay olsun Aynam*, İst.: İlkyaz, 2004.
Söyleşi: *Ben Duygu*, (A.E.Coşkun'la), İst.: Doğan Kitapçılık, 2008.
Kaynaklar: *BF* (15 Eylül 2000).

CÖMERT, BEDRETTİN *(Vezirköprü/Samsun, 27 Eylül 1940 - Ankara, 11 Temmuz 1978)* Eleştirmen, sanat tarihçisi.

Sivas Lisesi'nden sonra İtalyan hükümetinin bursuyla Roma Üni. İtalyan Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1967). Aynı üniversitede estetik dalında felsefe doktorasını tamamladı (1971). Türkiye'ye dönüşünde Hacettepe Üni. Sanat Tarihi Kürsüsü'nde öğretim üyesi olarak göreve başladı; 1977'de doçent oldu. Estetik, eleştiri tarihi, mitoloji ve ikonografi dersleri verdi. Türk Dil Kurumu'nun XVI. Kurultayı'na katılmak üzere eşiyle birlikte evinden çıktığı sırada açılan ateş sonucu öldürüldü; eşi de ağır bir biçimde yaralandı. Bu cinayet, kamuoyunda Cömert'in kişiliğinde bilime ve özgür düşünceye yapılmış bir saldırı olarak nitelendi ve büyük tepkiyle karşılandı.

Edebiyata şiirle başladı; ilk şiiri 15 Mart 1959'da *Varlık* dergisinde çıktı. *Varlık*, *Forum*, *Halkın Dostları*, *Ant*, *Gelecek*, *Barış*, *Soyut*, *Milliyet Sanat*, *Türk Dili*, *Yansıma* dergilerinde yayımladığı eleştiri, deneme ve inceleme yazılarıyla tanındı. İtalyancadan çeviriler yaptı.

Eleştirinin ideolojik ve siyasal tavırdan bağımsızlaşması için büyük çaba gösterdi. Bu tavrını bir yazısında şöyle ifade etti: "Siyasal ölçütle yola çıkıp sanat yapıtlarına güzel-çirkin demek çok kolay. Asıl zor ve gerekli olanı, sanatsal ölçütle yola çıkıp sanat yapıtlarını toplumsal yerlerine oturtmaktır." Yazılarında estetik biliminin gerçeklikten kopuk olmaması gerektiğini savundu. Edebiyat eleştirisi, şiirin yapısal sorunları ve dilbilim üzerine incelemeleriyle nesnel gerçekçiliğin örneklerini verdi. Yazıları ölümünden sonra *Eleştiriye Beş Kala*'da toplandı. 1980'de *Bedrettin Cömert'e Armağan* adlı bir kitap yayımlandı.

Ödül: *Sanatın Öyküsü* ile 1977 TDK Çeviri Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kalmasın Ellerim Sizlerden Uzak*, 1979.
İnceleme: *Estetik I*, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1975; *Giotto'nun Sanatı*, Ank.: Hacettepe Üni., 1977; *Benedetto Croce'nin Estetiği'nde İfade Kavramı ve İfadenin İletimi Sorunu*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1979; *Mitoloji ve İkonografi*, Ank.: Hacettepe Üni., 1980; *Eleştiriye Beş Kala*, İst.: Ayko, 1981.
Çeviri: *Kadın ve Kertenkele* (W. Jensen), 1971; *Sanatın Öyküsü* (E. H. J. Gombrich), 1976.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 106; Özkırımlı, *TEA*, I, 300; Kurdakul, *Sözlük*, 175-176; Karaalioğlu, 140; *Bedrettin Cömert'e Armağan*, (haz. E. Kongar-G. Renda-T. Tekin) Ank., 1980.

CÖMERT, KÂZIM *(Erzurum, 1956 -)* Yazar.

Gökçeada Öğretmen Okulu'nu bitirerek (1975) öğretmenliğe başladı. Türkiye'nin çeşitli yörelerinde görev yaptıktan sonra 1980'de Hollanda'ya giderek mesleğini orada sürdürdü.

Ödül: "Hastalık" öyküsüyle İlke Dergisi (Hollanda) Öykü Yarışması (ikincilik).

Yapıtları: Öykü: *Islak Raylar*, İst.: Sorun, 1992; *Ciğerim*, İst.: Bumerang, 2000.
Roman: *Çiğdemler Çıkarsa Eğer*, İst.: Aydınlar Mtb., 1992.
Kaynaklar: Işık, 163.

CÖNTÜRK, HÜSEYİN *(İzmir, 1918 - Ankara, 22 Haziran 2003)* Eleştirmen.

İlk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamladı. İTÜ İnşaat Fakültesi'nden mezun oldu (1941). İnşaat mühendisi olarak 1949'da Karayolları Umum Müdürlüğü'nde göreve başladı; uzun yıllar Etüt ve Proje Fen Heyeti müdürü olarak çalıştı. Ankara Elektrik İşleri Etüt İdaresi'nde görev aldı. Edebiyatçılar Derneği (onur) üyesiydi. Ankara'da yaşıyordu.

İlk yazısı ("Edebiyat ve Taylorizm") 1954'te *Kaynak*'ta çıktı. *Yenilik*, *Pazar Postası*, *Türk Dili*, *Yeni Ufuklar*, *Varlık*, *Ataç* gibi dergilerde yayımladığı eleştiri yazılarıyla tanındı. Kendisi de yayımcılık yaptı; A. Bezirci ve T. Uyar ile birlikte *Dönem* dergisini (21 sayı, Ekim 1963-Haziran 1965), daha sonra, sahibi ve sorumlu müdürü olduğu *Yordam* dergisini (20 sayı, Ocak 1966-Eylül 1968) çıkardı. "Şairler Sözlüğü" adlı dizi yazılarını çoğunlukla bu iki dergide yayımladı; kitaplaşmayan bu yazılarında özellikle genç şairleri çeşitli yönleriyle ele aldı, eleştirdi. "İngiliz ve Amerikan şiir, eleştiri ve yorumları arasında sistemli bir çalışmaya yaslanan, bilimsel yöntemlere bağlı kalmayı ilke edinmiş" bir yazar olarak değerlendirildi (Necatigil). Metin çözümlemesine dayanan, edebiyat dışı öğelerden de yararlanan nesnel eleştirileriyle edebiyatımıza yeni bir eleştiri yöntemi getirme çabasında göründü; eleştiri felsefesi üzerinde durdu. Toplumbilimsel verileri dışladığı, sanatçının öznel konumunu göz ardı ettiği gerekçesiyle eleştirildi. 1960'ların sonlarında edebiyattan uzaklaştı. Yayımlanmış mesleki kitapları da bulunmaktadır.

Yapıtları: İnceleme: *Eleştirmeden Önce*, Ank.: Kültür Mtb., 1958; *Çağının Şairi*, İst.: a Dergisi, 1960; *Turgut Uyar/Edip Cansever*, (A. Bezirci ile) İst.: De, 1961; *Günlerin Götürdüğü, Getirdiği: Bir Eleştirmeci Beş Hikâyeci*, (A. Bezirci ile) İst.: Ataç, 1962; *Behçet Necatigil Üstüne*, İst., 1964; *Çağının Eleştirisi*, (Bütün Yazıları), İst.: YKY, 2006.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 106-107; Özkırımlı, *TEA*, I, 301-302; A. Kot, "Cöntürk, Hüseyin", *TDEA*, II, 85-86; Kurdakul, *Sözlük*, 176; Karaalioğlu, 141.

CUMALI, NECATİ *(Florina/Yunanistan, 13 Ocak 1921 - İstanbul, 10 Ocak 2001)* Şair, yazar.

Tam adı Ahmet Necati Cumalı. Urla Şehit Cemal İlkokulu'nu (1931-32), İzmir Erkek Muallim Mektebi orta kısmını (1935), İzmir Atatürk Lisesi'ni (1938) bitirdi. İstanbul Hukuk Fakültesi'ni terk ettikten sonra Ankara Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu (1939). Askerliğini Çanakkale ve Ezine'de yedek subay olarak tamamladı (1944). Ankara'da MEB Yayın Müdürlüğü'nde, yine aynı bakanlığa bağlı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nde çalıştı (1945-49). İzmir ve Urla'da serbest avukatlık (1950-57), Paris basın ataşeliğinde memurluk (1957-58), İstanbul Radyosu'nda redaktörlük (1959-63) yaptı. Yakalandığı karaciğer kanseri sonucu öldü; Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Şiir ve yazılarını 1939'dan başlayarak *Ocak*, *Varlık*, *Servetifünun-Uyanış*, *Küllük*, *Yeni İnsanlık*, *Ülkü*, *Ankara*, *Yücel*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Yenilik*, *Yeditepe* dergileri ile *Ulus* ve *Dünya* gazetelerinde yayımladı. 1980 sonrası, haftalık *2000'e Doğru* dergisinin yazı kurulunda ve sürekli yazarları arasında yer aldı. Şiir, öykü, roman, deneme ve oyun alanlarında verdiği yapıtlarla son dönemlerin en üretken yazarlarından biri oldu. Yapıtları birçok dile çevrildi. Oyunları yurtdışında birçok kez oynandı.

Şiirlerinin çoğunda yaşanmış sevgileri, aşka, kadına dair özleyişleri anlatmıştır. Son şiirlerine kadar devam eden bu aşk temasıyla yetinmeyip halkın, köylünün ve memleketin dertlerini sergileyen, haksızlıklara, yolsuzluklara öfkelenen, dostluk, aile, gençlik özleyişlerini, çağdaş insanın yalnızlığını, manevi değerlerin yıpranış ve çöküşlerinden doğacak olumsuz, merhametsiz dünyayı dile getiren şiirler de yazmıştır. 1940 anlayışına bağlı, açık, duru, sağlam Türkçesiyle, çoğu kısa mısralardan kurulmuş iyimser bir üslubu özenle sürdürmüştür. Şiirlerinin çoğunda tatlı bir yaşama sevinci vardır. Yaşar Kemal'in deyişiyle "yaşlanmaz şair çocuk" olarak doğayı, insanları, her şeyi sever. Şiirlerinde sevmek, sevilmek, sevinmek, sevişmek, sevinç, sevgi, sevimli gibi dünyaya ve insanlara bağlılık ve mutluluk duygusu ifade eden kelimelere sık sık rastlanır. Üslubu durudur, edebi sanatları kullanma kaygısı taşımaz.

Oyunlarının düşünsel temelini "ulus olma bilinci"yle Atatürkçü, çağdaş ve laik bir toplum anlayışı oluşturur. Bu anlayışla ve hümanist bir yaklaşımla Anadolu insanının sorunlarını ve toplumun aksayan yönlerini sergiler. Türk tiyatro edebiyatına ve sahne hayatına yerli, canlı ve değişik konu ve kişileri getiren Cumalı karmaşık ilişkileriyle ve yapısıyla beliren "insan"ın, karanlıkta kalan taraflarına ışık tutar. Toplumun ve toplum içinde sıradan insanın aksayan taraflarına yönelttiği eleştiri oklarıyla, ideali sezdirmeyi hedefler. İnsan ve doğa sevgisini, aşk ve yurt sevgisi ile birleştirir. Hem insan, hem de toplum adına özeleştiri sayılabilecek gerçekleri gün ışığına çıkarır.

Şiirinde yer almayan kimi gözlem ve saptamalarını öykü, roman ve oyunları aracılığıyla işler. Bunlarda, çevresindeki gerçekleri yansıtma çabası da sezilir. Dönemin edebiyat anlayışına uygun olarak kaleme alınan ilk öykülerini Sait Faik tarzında benöyküsel bir söylemle yazdı. Gençlik döneminin aşklarını konu alan bu öykülerde olaylara "şiirli bir perdenin arkasından baktığı" söylenebilir.

1959'tan sonra kaleme aldığı öykü ve romanlarında, Urla ve çevresine ait gözlemleriyle avukat olarak baktığı dosyalardan, karşılaştığı olaylardan öğrendiklerini birlikte kullanır. Doğa ortasında sürdürülen "canlı ve sert hayat"a ait çeşitli görünüşler, geleneksel yaşayış biçimiyle yasalar arasındaki çatışmalar yalın bir anlatımla öyküleştirilir. Toplum-doğa çatışması yanında yerli menkıbelerden de yararlanan Cumalı kasaba hayatına ait çeşitli görünüşleri de yansıtmayı ihmal etmez.

Öykü ve romanlarında erotizmi de bayağılaşmadan kullanan Cumalı cinselliğin hayattaki yeri ve önemini hareket noktası olarak almaya çabalar. Onda Freudcu öğreti ile gözlemleri birbirini destekler durumdadır. Cinsel içgüdülerle ve sosyal değerlerin çatışması çevresinde insan türünün bu tarafı sergilenir.

Cumalı'nın bazı oyun, roman ve öyküleri sinemaya uyarlandı: *Boş Beşik* (yön. B. Gelenbevi, 1952; yön. O. Elmas, 1969), *Tütün Zamanı* (yön. O. M. Arıburnu, 1959), "Susuz Yaz" (aynı adlı öyküsünden, yön. M. Erksan, 1963; yön. Y. Duru, 1973), "Dila Hanım" ("Makedonya 1900" adlı öyküsünden, yön. O. Aksoy, 1976); *Derya Gülü* (yön. S. Duru,

1979), *Mine* (yön. A. Yılmaz, 1982), "Tutku" ("Öç" adlı öyküsünden, yön. F. Tuna, 1984), "Adı Vasfiye" ("Vasfiye" adlı öyküsünden, yön. A. Yılmaz, 1985), "Dul Bir Kadın" ("Bir Sabah Gülerek Uyan" adlı öyküsünden, yön. A. Yılmaz, 1985), *Uzun Bir Gece* (yön. S. Duru, 1988).

Ödül: *Yağmurlu Deniz* ile 1968'de TDK Şiir Ödülü; *Tufandan Önce* ile 1984 Yeditepe Şiir Armağanı; *Değişik Göz* ile 1957'de ve *Makedonya 1900* ile 1977'de Sait Faik Hikâye Armağanı; *İş Karar Vermekte* ile 1957 Basın Yayın Genel Müdürlüğü Kısa Radyo Oyunu Yarışması ikincilik ödülü; *Yaralı Geyik* ile 1978 Muhsin Ertuğrul Oyun Ödülü; *Dün Neredeydiniz* ile 1981 Kültür Bakanlığı Tiyatro Ödülü; *Viran Dağlar* ile 1995 Yunus Nadi Roman Ödülü ve 1995 Orhan Kemal Roman Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kızılçullu Yolu*, İst.: ABC, 1943; *Harbe Gidenin Şarkıları*, İst.: Marmara Kitabevi, 1945; *Mayıs Ayı Notları*, İst.: Milli Mecmua B., 1947; *Güzel Aydınlık*, İst.: Varlık, 1951; *Denizin İlk Yükselişi*, (ilk üç kitabının eklerle yeniden basımı) İst.: Yenilik, 1954; *İmbatla Gelen*, İst.: Yeditepe, 1955; *Güneş Çizgisi*, İst.: Varlık, 1957; *Yağmurlu Deniz*, (son iki kitabın eklerle yeniden basımı) İst.: Varlık, 1968; *Başaklar Gebe*, Ank.: Bilgi, 1970; *Ceylan Ağıdı*, İst.: Sander, 1974; *Aç Güneş*, İst.: Karacan, 1980; *Bozkırda Bir Atlı*, İst.: Yazko, 1981; *Yarasın Beyler*, 1982; *Bütün Şiirleri I (Tufandan Önce, Bozkırda Bir Atlı, Aç Güneş, Huri ile Süleyman)*, 1983; *Aşklar ve Yalnızlıklar/Toplu Şiirler I*, İst.: Can, 1985; *Kısmeti Kapalı Gençlik/Toplu Şiirler II*, İst.: Can, 1986.

Öykü: *Yalnız Kadın*, İst.: Varlık, 1955; *Değişik Gözle*, İst.: Varlık, 1956; *Susuz Yaz*, İst.: Ataç, 1962; *Ay Büyürken Uyuyamam*, İst.: İmbat, 1969; *Makedonya 1900*, İst.: Altın Kitaplar, 1976 (sonradan *Dilâ Hanım* adıyla, 1978); *Kente İnen Kaplanlar*, İst.: Sander, 1976; *Revizyonist*, İst.: Tekin, 1979; *Yakub'un Koyunları*, İst.: Tekin, 1979; *Aylı Bıçak*, İst.: Tekin, 1981 (yb *Uzun Bir Gece*, İst.: Can, 1991).

Oyun: *Boş Beşik*, İzmir: Halkevi, 1949; *Mine*, İst.: Varlık, 1959; *Nalınlar*, İst.: Kent, 1962; *Derya Gülü*, İst.: Kent, 1963; *Oyunlar I (Boş Beşik, Ezik Otlar, Vur Emri)*, İst.: İmbat, 1969; *Oyunlar II (Susuz Yaz, Tehlikeli Güvercin, Yeni Çıkan Şarkılar ya da Juliette)*, İst.: İmbat, 1969; *Oyunlar III (Nalınlar, Masalar, Kaynana Ciğeri)*, İst.: İmbat, 1969; *Oyunlar IV (Derya Gülü, Aşk Duvarı, Zorla İspanyol)*, İst.: İmbat, 1969; *Oyunlar V (Gömü, Bakanı Bekliyoruz, Kristof Kolomb'un Yumurtası)*, İst.: İmbat, 1973; *Oyunlar VI (Mine, Yürüyen Geceyi Dinle, İş Karar Vermekte)*, İst.: İmbat, 1977; *Yaralı Geyik*, 1981; *Dün Neredeydiniz*, 1983; *Bir Sabah Gülerek Uyan*, 1985; *Vatan Diye Diye*, İst.: İnkılap, 1990; *Devetabanı*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1992; *Bağımsızlık ya da Ölüm*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1993.

Roman: *Tütün Zamanı*, İst.: Remzi, 1959 (yb *Zeliş*, İst.: Cem, 1971); *Yağmurlar ve Topraklar*, İst.: Cem, 1973; *Acı Tütün*, İst.: Cem, 1974; *Aşk da Gezer*, İst.: Sander, 1975; *Uç Minik Serçem*, Ank.: Bilgi, 1990; *Viran Dağlar*, İst.: Çağdaş, 1994.

Deneme: *Niçin Aşk*, İst.: İmbat, 1971; *Senin İçin Ey Demokrasi*, İst.: Çağdaş, 1976; *Etiler Mektupları*, İst.: Tekin, 1982; *Niçin Af*, 1989; *Şiddet Ruhu*, Ank.: Bilgi, 1990; *Ulus Olmak*, İst.: Çağ, 1995.

Senaryo: *Bağımsızlık ya da Ölüm*, 1990.

Günce: *Yeşil Bir At Sırtında*, İst.: Can, 1990.

Uyarlama: *Çalıkuşu*, (oyun) İst.: İnkılâp ve Aka, 1963.

İnceleme: *Muzaffer Tayyip Uslu: Şiirleri, Yazıları ve Kendisi İçin Yazılanlar*, 1956; *Guillaume Apollinaire: Yaşamı, Sanatı ve Şiirleri*, 1986.

Çeviri: *Yedi Efsane* (G. Keller; D. Güney ile), 1946; *Meşe Ağaçlı Köşk* (T. Storm; D. Güney ile), 1946; *Memleket Özlemi* (L. Hughes), 1961; *Altın Araba* (M. Prosper), 1963; *Şiirler* (G. Apollinaire), İst., 1965.

Kaynaklar: S. Taş, *Necati Cumalı ve Oyunları*; Nebioğlu, 181; Necatigil, *İsimler*, 107-108; Alangu, *Hikâye ve Roman*, III, 829; A. Kabaklı, IV, 129; Kaplan, *Cumhuriyet*, 207; N. Ç. Berksoy, "Cumalı, Necati", *TDEA*, II, 88; Ş. Aktaş, "Necati Cumalı", *Türk Dili Dergisi* (Ekim 1989), s. 197; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 193-195; Özgüç, I, 219-220; II, 221-223.

CUMALIOĞLU, FEHMİ HİLMİ *(Tekirdağ, 1912 - 25 Temmuz 1996)* Şair, yazar, siyaset adamı.

İlk ve orta öğrenimini Tekirdağ'da tamamladı. Askeri öğrenci olarak İÜ Tıp Fakültesi'ni bitirdi. Albay rütbesiyle Samsun Askeri Hastanesi başhekimliğinden emekliye ayrılarak siyasete atıldı. Yeni Türkiye Partisi (1965) ve Milli Selamet Partisi'nden (1973 ve 1977) milletvekili seçildi. Bu partinin genel başkan yardımcılığını yaptı; ikinci Milliyetçi Cephe hükümetinde çalışma bakanı oldu. 1980'deki askeri darbeden sonra tutuklandı, yargılandı ve aklandı. Daha sonra siyasetten çekildi. Evli ve üç çocuk babası. Şiirle başladığı yazı hayatını toplumsal sorunları İslami açıdan ele alan incelemeler ve biyografilerle sürdürdü.

Yapıtları: Şiir: *Örülmemiş Duygular*, 1934; *Gölde Sabah*, 1934; *Senin İçin*, İst.: Reklam B., 1936.

İnceleme: *Vazife ve Feragat*, 1937; *14 Mart'tan İlhamlar*, İst.: Yeni Reklam Mtb., 1938; *Mehmet Akif'in Hayatı ve Tefekkür Cephesi*, 1959; *Mehmet Akif'in Hayatı ve İstiklal Marşı*, 1962; *Komünizm ve İslâm*, İst.: İlim Yayma Cemiyeti, 1963; *İslâm'a İftira Edenlere Cevap!*, 1967; *İman: Milletlerin Kaderini Çizen Hakk'a ve Batıla Dayalı İnanışlar*, 1968.

Kaynaklar: "Cumalıoğlu, Fehmi Hilmi", *TDEA*, II, 88-89; "Cumalıoğlu (Fehmi)", *Büyük Larousse*, s. 2503.

CUNBUR, MÜJGÂN *(İstanbul, 12 Ocak 1926 -)* Yazar, kütüphaneci.

Tam adı Fatma Müjgân Cunbur. Müjde Nasipoğlu imzasını da kullandı. Seniye Hanım ile İbrahim Salih Bey'in kızı. Ankara Kız Lisesi'nden sonra DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1948). 1952'de doktora çalışmasını ("Gülşehrî ve Mantıku't-tayr") tamamladı. Kütüphanecilik mesleğini seçti; önce aynı fakülteye Yazma Eserler kütüphanecisi olarak girdi, sonra Milli Kütüphane'ye geçti (1954); burada genel müdürlüğe kadar yükseldi (1965). DTCF Kütüphanecilik Kürsüsü'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Türk Kütüphaneciler Derneği, Folklor Araştırmaları Kurumu ve Türk Kadınlar Konseyi Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor.

Mesleki bibliyografya çalışmalarının yanı sıra halk şairleri üzerine çalıştı. Türk kültürü ve edebiyatı üzerine yazılar, eski metinlerle ilgili incelemeler ve çeşitli dergilerde tasavvuf ve divan şairlerini konu edinen makaleler yayımladı.

Ödül: Türk Folkloruna Üstün Hizmet Belgesi.

Yapıtları: Bibliyografya-Derleme: *Türk Kadın Yazarlar Bibliyografyası*, Ank.: Kadının Sosyal Hayatını Tetkik Kurumu, 1955; *Fuzuli Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi*, Ank.: Maarif Vekâleti, 1956; *Fuzuli Divanı*, (K. Akyüz, S. Beken, S. Yüksel ile) 1956; *Başakların Sesi: Türk Halk Şairleri, Eserleri ve Hayatları*, Ank.: Poyraz Reklam, 1968; *Türk Kadınının Şiiri*, (N. Saryal ile) Ank.: Kadının Sosyal Hayatını Tetkik Kurumu, 1970; *Ölümünün 20. Yılında Ord. Prof. Dr. Sadri Maksudi Arsal*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1972; *Karacaoğlan: Şiirler*, Ank.: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, 1973; *Farabi Bibliyografyası*, (İ. Binal, N. Sefercioğlu ile) Ank.: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, 1973; *Ali Kuşçu Bibliyografyası*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1974; *Yeni Hayat: Doğru Yol/Ziya Gökalp*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1976; *Ömer Seyfettin'in Bibliyografyası*, Ank.: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Kurumu, (ayrıbasım) 1985; *Milli Kütüphane Yazmalar Kataloğu I-7*, Ank.: Milli Kütüphane, 1987-2002; *İmadu'l Cihad ve XVI. Yüzyıl Kadın Şairlerinden Ayşe Hubbi Kadın*, (ayrıbasım) Ank.: Türk Tarih Kurumu, 1988; *Evliya Çelebi Bibliyografyasına Hazırlık*, Ank.: Türk Tarih Kurumu, 1989; *Türkiye Basmaları Toplu Kataloğu: Arap Harfli Türkçe Eserler 1729 -1928*, (D. Kaya ile) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1990; *Basın Yayın ve Kitap*, Ank.: 1990; *Turgut Karabey-Habib İdrisi, Güney Azerbaycan Şiir Antolojisi: Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü*, Ank.: Türk Tarihi Kurumu, 1993; *Yahya Kemal Bibliyografyası*, (ayrıbasım) 1994.

İnceleme: *Kur'an-ı Kerim'in Türk Dilinde Basılmış Tercüme ve Tefsirleri*, Ank., 1962; *Şeyhülislam Veliyüddin Efendi Vakıfları ve Kütüphanesi*, 1969; *Atatürk ve Milli Kültür*, Ank.: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, 1973; *Hattatların ve Kitap Sanatçılarının Destanları: Menakıb-ı Hünerveran/Gelibolulu Mustafa Âli Bey*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1982; *Prof. Dr. Mehmet Çavuşoğlu*, (ayrıbasım) Ank.: Atatürk Dil ve Tarih Kurumu, 1987; *Anadolu Gazileri ve Edebiyatımız*, Ank.: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Kurumu, 1988; *Edebiyat*, (İ. Parlatır ile) Ank., 1990; *Milli Kültürümüzde Kitap Sanatları*, (ayrıbasım) Ank., 1990; *Eski Şiirimizde Kâbe ve Kâbe Ziyaretleri*, Ank.: MEB, 1993; *Yahya Kemal Beyatlı'nın Eserlerinde Tarih ve Sanat*, (ayrıbasım) 1994; *Tanıtma Yazıları: Osmanlı Fermanları, Sivas Halk Mutfağı, Türkiye Dışındaki Türkler Bibliyografyası*, (ayrıbasım) 1995; *Anadolu'nun Bütünleşmesinde Ahmed Yesevi'nin Yeri*, Ank., 1995; *Türk Kadını İçin*, Ankara Türk Kadınları Kültür Derneği, 1997; *Atatürk ve Milli Kültür*, Sakarya: Sakarya Valiliği, 2006.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 108-109; Özkırımlı, *TEA*, I, 303; A. Kot, "Cunbur, F. Müjgân", *TDEA*, II, 90-91; Karaalioğlu, 142.

CÜCENOĞLU, TUNCER *(Çorum, 10 Nisan 1944 -)* Oyun yazarı.

Tam adı Kemal Tuncer Cücenoğlu. Nermin Hanım ile öğretmen Hüseyin Akat Cücenoğlu'nun oğlu. Çorum Lisesi ve DTCF Kütüphanecilik Bölümü'nü bitirdi (1972). MEB merkez örgütünde kütüphane memurluğu (1964) ve şube müdürlüğü görevlerinde bulundu; İstanbul Milli Eğitim Basımevi müdür yardımcılığı sırasında bir liseye memur olarak atanması üzerine 1983'te istifa etti. Bakırköy Belediyesi'nde kültür müdürlüğü yaptı. 1973'te *Öğretmen* oyunu yasaklandı; 1987'ye kadar oyunları Devlet Tiyatroları'nda sahnelenmedi. 1992'den beri Devlet Tiyatroları Edebi Kurul üyesi. Müjdat Gezen Özel Konservatuvarı "Yazarlık-Yaratıcılık" bölüm başkanı. TYS ve BASAD (Bakırköylü Sanatçılar Derneği) yönetim kurulu üyesi, Tiyatro Yazarları Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

Mizah öyküleri ilkin Çorum'da yayımlanan bir günlük gazetede, daha sonra *Pardon* dergisinde çıktı. İlk oyunu *Kördöğüşü* 1972'de *Tiyatro'72*'de yayımlandı. *Kördöğüşü*, *Öğretmen*, *Kadıncıklar*, *Dosya*, *Çıkmaz Sokak*, *Şapka*, *Ziyaretçi*, *Biga-1920* (İ. Tarus'un *Varolmak* adlı romanından uyarlama), *Yıldırım Kemal*, *Helikopter*, *Matruşka* ve *Boyacı* gibi oyunları Devlet Tiyatroları, özel tiyatrolar ve yurtdışında pek çok ülkede sahnelendi. Sahne oyunları dışında "Kaçış" adlı radyo oyunu, "Kızılırmak-Karakoyun" adlı bir film senaryosu (Şahin Gök ile; yön. Ş. Gök, 1993) vardır. Bireyin sorumluluklarıyla toplumun sorumlulukları arasındaki karşıtlıkları gündeme getir-

diği oyunlarında toplumcu gerçekçi bir anlayışı benimsedi.

Ödül: *Kördöğüşü* ile 1972 Altın Fındık En Başarılı Yazar Ödülü; *Öğretmen* ile 1973 Ankara Sanat Kurumu Övgüye Değer Yazar Ödülü; *Çıkmaz Sokak* ile 1981 Abdi İpekçi En İyi Oyun Yazarı Ödülü, Avni Dilligil En İyi Yazar Ödülü, Hollanda İnsan Hakları Ödülü; *Kadıncıklar* ile 1984 TOBAV Ödülü, Avni Dilligil En İyi Yazar Ödülü, İsmet Küntay Yılın Yazarı Ödülü; *Dosya* ile 1985 Ankara Sanat Kurumu Yazar Ödülü; *Biga-1920*, *Kumarbazlar*, *Yeşil Gece*, *Helikopter* ile Uluslararası Tiyatro Enstitüsü Ödülü; *Yıldırım Kemal*, *Matruşka*, *Ziyaretçi* ile 1996 Lions En Başarılı Yazar Ödülü; *Gog* ve *Şapka* ile 1996 TOBAV Ödülü; *Boyacı* ve *Neyzen* ile Kültür Bakanlığı Oyun Dalı Başarı Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Kadıncıklar*, İst.: Kayı, 1984; *Çıkmaz Sokak/Dosya*, İst.: Hacan, 1986; *Kördöğüşü*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1990; *Kadıncıklar/Yeşil Gece/Kumarbazlar*, İst.: Çağıltı, 1992; *Biga-1920*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1993; *Öğretmen*, İst.: Gerçek Sanat, 1993; *Çıkmaz Sokak/Dosya/Kördöğüşü*, İst.: Mitos Boyut, 1993; *Helikopter/Yıldırım Kemal/Kadıncıklar*, İst.: Mitos Boyut, 1993; *Şapka/Ziyaretçi/Matruşka/Öğretmen*, İst.: Mitos Boyut, 1996; *Boyacı*, İst.: Mitos Boyut, 1996; *Neyzen*, İst.: Mitos Boyut, 1999; *Kızılırmak / Helikopter / Ziyaretçi*, İst.: Karya, 2001; *Sabahattin Ali*, İst.: Mitos Boyut, 2003; *Kızılırmak*, İst.: Mitos Boyut, 2007; *Yeşil Gece*, İst.: Mitos Boyut, 2008.

Derleme: *Çocuk Oyunları Seçkisi I*, İst.: Artı Dersanesi, 1994.

Çeviri: *Bulgar Oyunları*, (G. Altınok ile) İst.: Mitos Boyut, 1996; *Dövmeli Canlar* (G. Stefanovski; B. Sipahi ile) İst.: Seyirlik, 1994.

Kaynaklar: *BF* (Ocak 2000); Necatigil, *İsimler*, 109; Kurdakul, *Sözlük*, 178.

ÇAĞAN, SERMET *(Amasya, 10 Nisan 1929 - İstanbul, 5 Ağustos 1970)* Oyun yazarı, tiyatrocu.

Ankara Maarif Koleji ve İstanbul Robert Kolej'de okudu. Öğrencilik yıllarında başladığı tiyatro çalışmalarını Robert Kolej Mühendislik Bölümü'nden ayrıldıktan sonra hızlandırdı. Ankara Devlet Tiyatrosu, İstanbul'da Arena Tiyatrosu, Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu, Gen-Ar Tiyatrosu ve Küçük Sahne'de oyunculuk, yönetmenlik ve dekoratörlük yaptı. Bu sırada *Öncü*, *Vatan*, *Dünya* gibi gazetelerde muhabir ve dış politika yazarı olarak çalıştı. Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) bünyesinde bir gezici tiyatro kurdu (TSÖT) ve bu tiyatronun yöneticiliğini yaptı. İstanbul Sanat Tiyatrosu'nda "Ayak Bacak Fabrikası"nın provaları sırasında kalp krizinden öldü.

"Ayak Bacak Fabrikası" adlı oyunuyla ünlendi. Anamur köylülerinin yoksulluk yüzünden fink (karatohum) ekmeği yiyerek kötürüm oluşlarını anlattığı oyun ilk kez 1964'te İÜ Gençlik Tiyatrosu'nda, ertesi yıl Ankara Sanat Tiyatrosu'nda sahnelendi. F. Otyam'ın *Gide Gide 9* adlı kitabındaki "Karatohum" röportajından hareket ederek yazdığı bu oyun, Türkiye'de oyun yazarlığının dönüm noktalarından biri olarak kabul edildi. Salt oyun yazarı olarak değil, araştırmacı, dramatik ve epik tiyatroyu da iyi bilen biri olarak da Türk tiyatrosuna önemli katkılarda bulundu. Yayınlanan üç radyo oyunundan biri *Değişim* dergisinde basıldı.

Ödül: 1957 Schiller Ödülü (Almanya); "Ayak Bacak Fabrikası" ile 1964 Uluslararası Erlangen Şenliği Ödülü (dördüncülük); 1965 Basın-İş Sendikası En İyi Oyun Yazarı Ödülü; 1967 Nancy Şenliği Ödülü (birincilik); "Polisler" (Mrozek) ile 1968 Asaf Çiyiltepe Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Ayak Bacak Fabrikası*, İst.: İzlem, 1965 (Fransızcaya çev. T. Saraç-R. Giraud, *Fabrique Orthopedique*, 1968); "Öyle Bir Oyun", *Değişim*, S. 11 (1962); *Bütün Oyunları I*, İst.: Mitos Boyut, 1993.
Çeviri: *Taşralı* (R. C. Dyer), 1964; *Anarşizm* (D. C. Bendit), 1969.
Kaynaklar: Necatgil, *İsimler*, 109-100; Özkırımlı, *TEA*, II, 307; "Çağar, Sermet", *TDEA*, II, 98; Necatigil, *Eserler*, 41; Karaailoğlu, 143; Özkırımlı, *TEA*, I, 159.

ÇAĞDAŞ, TEVFİK NEVZAT *(Rodos, 1885 - İzmir, 1969)* Şair.

Nevzat imzasını da kullandı. Avukat Hasip Efendi'nin oğlu. Muğla ve Midilli idadilerinde

öğrenim gördü. Bosna, Edirne ve Bursa darülmuallimlerinde hocalık yaptı; Hüdavendigâr vilayeti istatistik müdürlüğü, Karacabey kaymakamlığı, Hariciye Vekâleti Tercüme Dairesi'nde Farsça çevirmenliği görevlerinde bulundu. Çevirmenlerin maaşlarının ücrete dönüştürülmesi nedeniyle istifa etti. Darüşşafaka Lisesi'nde Türkçe, Alman Lisesi'nde Türkçe ve iktisat dersleri verdi. Şiirleri *Afitap* ve *Selam* (Rodos), *Edebiyat-ı Umumiye*, *İleri* ve *Akşam* (İstanbul), *Babalık* ve *Yeni Fikir* (Konya), *Tatbikat* (Sakız) gazete ve dergilerinde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Onmıyan Aşk*, İst.: Milli Mecmua B., 1935; *Devre Kasideler*, İst.(?): Millet Yayını, 1948.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, IV, 2197-2200; "Çağdaş, Tevfik Nevzad", *TDEA*, II, 105.

ÇAĞLAR, BEHÇET KEMAL *(Erzincan, 23 Temmuz 1908 - İstanbul, 24 Ekim 1969)* Şair.

Ankaralı Âşık Ömer, Âşık Ömer, Behçet Fuat, Erdoğan imzalarını da kullandı. Naciye Hanım ile ziraat memuru Şaban Hami Bey'in oğlu. Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Mektebi'ni bitirdi (1929). Fransa'daki stajından sonra İktisat Vekâleti merkez maden mühendisi olarak çalıştı. 1932-33'te TDK'nın yazmanlığını yaptı. Atatürk'ün isteği üzerine 1934-36 arasında İngiltere'de Cambridge Üniversitesi'nde İngiliz edebiyatı üzerine incelemelerde bulundu. 1936'dan 1940'a değin Halkevleri müfettişi olarak çalıştı. 1942-47 arasında Erzincan milletvekili olarak TBMM'de bulundu. 1 Nisan-25 Kasım 1949 arasında haftalık sanat dergisi *Şadırvan*'ı (35 sayı) yayımladı. Daha sonra İstanbul Radyosu'nda edebi müşavirlik, "Şiir Saati" programı ve Robert Kolej'de edebiyat öğretmenliği (1950-57) yaptı. 1960 İhtilali'nden sonra Kurucu Meclis'e üye olarak girdi. TRT yönetim kurulu üyeliği ve başkanlığı, Akbank'ta danışmanlık, TRT program uzmanlığı yaptı. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Hece ölçüsüyle, Atatürk'ü ve devrimlerini öven, ulusal duyguları ve ülke sorunlarını yansıtan, yurt sevgisini dile getiren, âşık geleneğiyle beslenen şiirler yazdı. Her şeyden önce "devrim şairi" olarak ve özellikle, Faruk Nafiz'le birlikte yazdıkları ve Cemal Reşit (Rey) tarafından bestelenen "Onuncu Yıl Marşı" ile ünlendi. Şiirin yanı sıra manzum oyunlar, incelemeler de yazdı. *Hür Mavilikte* adlı kitapta gezi notlarını derledi, *Dolmabahçe'den Anıtkabir'e Kadar*'da gözlemlerini aktardı. Kardeşi Fikret Çağlar tarafından Behçet Kemal Çağlar'ın anısına kurulan Behçet Kemal Çağlar Armağanı yalnızca 1970'te Ceyhun Atuf Kansu'ya verildi.

Yapıtlarından yararlanılarak "Destan Destan İçinde" (yön. S. Havaeri, 1952) ve "Ezo Gelin" (yön. O. Elmas, 1955 ve 1968) filmleri çekildi.

Yapıtları: Şiir: *Erciyas'tan Kopan Çığ*, İst.: Ahmet Halit Kitaphanesi, 1932; *Burda Bir Kalp Çarpıyor*, İst.: Sühulet Kütüphanesi, 1933; *Atatürk: Şiirler*, İst.: Nebioğlu, 1965; *Benden İçeri*, Ank.: Türk Mtb., 1966; *Kur'an-ı Kerim'den İlhamlar*, İst.: Minnetoğlu, 1966; *Behçet Kemal Çağlar: Son Şiirleri*, (der. F. Çağlar) İst.: İlker B., 1972.
Destan: *Ankaralı Âşık Ömer'in Cumhuriyet Destanı*, Ank.: CHP Ankara Halkevi, 1930?; *Cumhuriyetimizin On Yedinci Yılında Âşık Ömer'den Destanlar, Türküler*, 1940; *İlköğretim Destanı*, Adana: Türksözü Mtb., 1945; *Battal Gazi Destanı*, İst.: Ak, 1968; *Malazgirt Zaferinden İstanbul Fethine: Dört Destan*, Ank.: MEB, 1971; *Destanlar*, (haz. S. Teoman), Ank.: Kültür Bakanlığı, 1997.
Oyun: *Çoban*, Ank.: Ulus B., 1932; *Attila*, Ank.: CHP, 1935; *Göklerin Fethi*, Ank.: Türkkuşu Kütüphanesi, 1937.
İnceleme: *Halkevleri*, Ank.: CHP, 1935; *Hasan Âli Yücel: Hayatı ve Eserleri*, İst.: Cumhuriyet Kitaphanesi, 1937; *Namık Kemal*, İst.: Üstünel, 1954.
Gezi-İzlenim: *Hür Mavilikte*, Ank.: Türk Hava Kurumu, 1947; *Dolmabahçe'den Anıtkabir'e*, İst.: Sel, 1955; *Bitmez Tükenmez Anadolu*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1994.
Antoloji-Derleme: *Mütarekeden Sonrakiler*, (O. Burian ve H. Y. Şehsuvaroğlu ile) İst.: Yücel Kitapları, 1938; *Türk ve Dünya Edebiyatından Derlenmiş Şiirler*, (N. Evliyagil ile) Ank.: Ajans-Türk, 1959; *Dünyadan Kırk Büyük*, 1961; *Dünyadan Kırk Anıt*, 1962; *Dünyadan Kırk Olay*, 1964; *Atatürk Denizinden Damlalar*, İst.: Ak, 1967; *Türk Şiirinde Aşk*, (B. S. Ediboğlu ile) İst.: Ak, 1968; *Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri*.
Kaynaklar: Ergun, II, 765-769; Yazar, 78; E. N. Gökşen, *Behçet Kemal Çağlar*, 1970; Nebioğlu, 183; Acaroğlu, 79-80; Necatigil, *İsimler*, 110; "Çağlar, Behçet Kemal", *TDEA*, II, 107-108; Özgüç, 73, 103, 347; A. Dinç vd (haz.), *İstanbul Radyosu: Anılar, Yaşantılar*, İst., 2000, s. 167, 181.

ÇAĞLIKASAP, MEHMET *(Kayseri, 4 Şubat 1945 -)* Öykücü, şair.

Nazmiye Hanım ile pazarlamacı Hüseyin Çağlıkasap'ın oğlu. Kayseri Ticaret Lisesi'ndeki eğitimini yarım bırakarak matbaa işçiliği ve gazetecilik yaptı. Kayseri'de yaşıyor; altı çocuk babası. İlk şiiri 1969'da, Kayseri'de yayımlanan *Filiz* dergisinde çıktı. Kayseri'de

arkadaşlarıyla birlikte önce aylık *Ozanca* (7 sayı, Ocak-Temmuz 1976) ve ardından on beş günlük *Hâkimiyet Sanat* (50 sayı, 1976-80) dergilerini yayımladı. Aday Kitaplar yayınevini kurdu ve yönetti. Yazı ve şiirleriyle *Ozanca*, *Hâkimiyet Sanat*, *Varlık*, *Dönemeç*, *Saçak*, *Türkiye Yazıları* ve *Edebiyat Cephesi* dergilerinde göründü. Önceleri şiirlerinde insanın doğal olgular karşısındaki umarsızlığını işlerken, daha sonraları toplumcu gerçekçi bir çizgiye ulaşma çabası içinde olduğu görüldü. F. H. Dağlarca onun için "Genç kuşağın en özgün ozanı; savsız, yumuşak ve dikkatli" değerlendirmesini yapar.

Yapıtları: Öykü: *İçimdeki Şeytan*, Kayseri: kendi yayını, 1974; *Yorgun*, Kayseri: Ozanca, 1976.
Şiir: *Bir Sevdaya Yürümek*, Kayseri: Aday Kitaplar, 1981.
Kaynaklar: *BF* (5 Eylül 1999); Necatigil, *İsimler*, 110; Kurdakul, *Sözlük*, 180; Karaalioğlu, 144; A. Budak, "Bir Sevdaya Yürümek", *Yazko Edebiyat*, S. 16 (Şubat 1982); "Bir Sevdaya Yürümek", *Edebiyat '81*, S. 11 (Nisan 1982); R. Dara, "Taşra Sürgünlerinden Biri", *Ortaklaşa*, S. 3 (Haziran 1982).

ÇAĞPAR, MUHİTTİN
bak. Muhittin Mekki

ÇAKAR, TUĞRUL *(Adapazarı, 27 Ekim 1946 -)* Öykücü, fotoğrafçı.

Rabia Hanım ile nahiye müdürü Ahmet Çakar'ın oğlu. Ankara Cumhuriyet Lisesi'ni bitirdi. Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi mezunu. Ankara'da yaşıyor; evli, bir çocuklu. 1998'den bu yana Bilkent Üni. Arkeoloji Bölümü'nde yarı-zamanlı öğretim görevlisi. Fotoğrafçılık ile ilgileniyor. 9 tane kişisel fotoğraf sergisi var. İlk kişisel sergisini 1995 yılında Londra'da açtı. İlk öyküsü (Radyolu Adamın Anlaşılır Öyküsü) 1994'te *Devinim* dergisinde (Ankara) yayımlandı. Ankara Fotoğraf Sanatı Derneği (AFSAD) Bülteni'ne katkıda bulundu. AFSAD'ın yayımladığı *Fotoğraf* dergisinin (1985-90) yayın kurulunda yer aldı.

1992'de kendisine Uluslararası Fotoğraf Federasyonu (FİAP) A-FİAP unvanı verildi.

Ödül: 1990 Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü (fotoğraf dalında birincilik).

Yapıtları: Deneme: *En Uzaktaki Gri*, Ank.: 1994.
Öykü: *Akşamüstü Yine Hüzün*, Ank.: İmge, 1999; *İki Hayat Çek Usta*, Ank.: 2003.
Kaynaklar: *BF* (3 Mayıs 2002).

ÇAKIR, CEMİLE *(Giresun, 1959 -)* Şair, yazar.

İstanbul Ticari İlimler Akademisi Siyasal Bilimler Yüksek Okulu mezunu. 1980-85 arasında siyasi nedenlerle hapis yattı. Tahliye olduktan sonra şiir ve öyküleri dergilerde yayımlanmaya başladı. Fotoğraf sanatıyla da uğraşıyor.

Yapıtları: Şiir: *Cemreye Çağrı*, İst.: İnsancıl, 1991; *Her Yüzde Yangın*, İst.: Toplumsal Dönüşüm, 1997.
Öykü: *Gelincikle Uyanmak*, Ank.: Ekin, 1990; *Buzdan Heykel / Umarsız Aşk Öyküleri*, İst.: Hayal Postası, 2005.
Roman: *Gümüş Ay*, İst.: Gökkuşağı, 1998.
Kaynaklar: Işık 06, 870; cemile-cakir.blogspot.com

ÇAKIRHAN, NAİL *(Ula/Muğla, 1910 -Muğla, 14 Ekim 2008)* Şair, mimar.

Şiirlerinde Nail V. (Vahdeti) imzasını kullandı. Hafize Hanım ile tüccar ve çiftçi Ali Çakırhan'ın oğlu. Arkeolog Prof. Dr. Halet Çambel eşidir. Konya Lisesi'ni bitirdi (1929). İÜ Tıp, Hukuk fakültelerine ve İÜEF Felsefe Bölümü'ne devam etti. 1932'de Nâzım Hikmet'le birlikte tutuklandı. Cumhuriyetin onuncu yılı nedeniyle çıkan aftan yararlanarak serbest kaldı (1934). Aynı yıl Sovyetler Birliği'ne gitti, Moskova Doğu Halkları Üniversitesi'nde (KUTV) ekonomi politik okudu (1934-37). Bir süre *Tan* gazetesinde çalıştı, muhasebecilik yaptı. 1946'da kurucuları arasında yer aldığı Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi'nin kapatılması üzerine tutuklandı; 1950 affından yararlanarak serbest kaldı. Geleneksel Anadolu mimarisini yansıtan çok sayıda bina, otel, pansiyon, tatil beldesi, kültür merkezini kurdu. Akyaka'da (Muğla) evinin bulunduğu sokağa adı verildi. Sovyetler Birliği'ndeki ilk evliliğinden olan oğlu 1994'te Rusya'da öldü. Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı danışma kurulu, Tarih Vakfı kurucu üyesiydi.

İlk şiirleri Konya Lisesi'nde okuduğu yıllarda yayımladığı *Kervan* ve *Halka Doğru* dergilerinde çıktı (1928-29). Şiirlerini *Resimli Ay*, *Resimli Hafta*, *Çınaraltı*, *Ses*, *Görüşler* ve *Yeni Edebiyat*'ta yayımladı; son şiiri 1945'te *Gerçek* dergisinde çıktı. R. N. İleri bundan sonrasını "50 yıllık bir boşluk, yazılı şiirden ahşap bina şiiriyetine geçiş" olarak değerlendiriyor. N. Duruel ise onu "içindeki şiiri gençlik yıllarında şair olarak, olgunluk döneminde ve ileri yaşlarda mimar olarak ortaya koyan ve hâlâ üretmekte olan bir yaratıcı, çok yönlü bir mücadele adamı" olarak tanımladı.

Ödül: Akyaka'daki eviyle 1983 Ağa Han

Mimarlık Ödülü; 1997 İstanbul Mimarlar Odası Onur Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *1+1 = Bir* (Nâzım Hikmet'le), 1930; *Daha Çok Onlar Yaşamalıydı*, (bütün şiirleri) İst.: Scala, 1996.
Deneme: *Harbin Eşiğindeki Türkiye, Tan Gazetesi Yazıları*, İst.: Tüstav, 2003.
Anı - Mektup: *Üç Hapishaneden Mektuplar Canım Halet'çiğim*, İst.: Tüstav, 2008; *Anılar/Nail Çakırhan*, (haz. Erden Akbulut), İst.: Tüstav, 2008.
Diğer: *Yapı Sanatında Yarım Yüz Yıl*, İst.: Ege, 2006.
Kaynaklar: *BF* (Temmuz 1999); Nail V., *Daha Çok Onlar Yaşamalıydı.*, İst., 1996.

ÇAKIRTAŞ, MEHMET *(Karaaydın Köyü/Edremit/Balıkesir, 1920 - 1 Kasım 1988)* Şair.

Aşık Mehmet takma adını da kullandı. Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'nde çalıştı (1947-61). *Zafer* (1956) ve *Yeni Gün* gazetelerinde düzeltmenlik yaptı (1961-62). Türkiye Kömür İşletmeleri'nde çalıştı. Babasının saz şairi olmasının etkisiyle orta okul yıllarından itibaren şiir yazmaya başladı. Doğaçlama okuduğu şiirleriyle âşık geleneğine yakın bir şair sayılmıştır. Redif ve kafiyeleri ustalıkla kullandığı belirtilir.

Yapıtları: Şiir: *Çakırtaştan Damlalar*, 1945; *Gün Dönümü*, Ank.: Ar B., 1949; *Gündönümünden Sonra*, Ank.: Balkanoğlu Mtb., 1957.
Kaynaklar: "Çakırtaş, Mehmet", *TDEA*, II, 110-111.

ÇAKMAK, İBRAHİM TARIK *(Bilecik, 1912 -)* Şair.

Ankara Musiki Muallim Mektebi (1930) ve Konya Muallim Mektebi'nde (1931) okudu. Bilecik ve İzmit ortaokullarında hesap memurluğu ile müzik yardımcı öğretmenliği (1934-40), Ayasofya dahiliye müdürlüğü (1948), MEB Eski Eserler ve Müzeler Şubesi müdür muavinliği görevlerinde bulundu.

Yapıtları: Şiir: *Yalnızlığım*, İst.: Remzi Kitaphanesi, 1937; *Düşünen Bacaklar*, İst.: Vakıf B., 1948; *İstanbul'un Fethi Destanı*, Ank.: Desen Mtb., 1953; *Şelale*, Ank.: Desen Mtb., 1954.
Diğer: *Takvim Yaprakları*, İst.: Remzi Kitaphanesi, 1934; *Bozkurt*, (beş perdelik destan) İst.: Remzi Kitaphanesi, 1935; *Bilecik Halk Türküleri*, (H. Ş. Ege ile) Bilecik: Halkevi Mtb., 1935; *Memleket Görüşleri*, Ank.: Desen Mtb., 1954.
Kaynaklar: "Çakmak, İbrahim Tarık", *TDEA*, II, 111.

ÇAKMAKÇI, OSMAN *(Trabzon, 5 Şubat 1965 -)* Şair.

Tam adı Ali Osman Çakmakçı. Müzik yazıları ve çevirilerinde Ali Ateşoğlu imzasını kullandı. Zeliha Hanım ile ayakkabı tamircisi Sedat Çakmakçı'nın oğlu. Özel Darüşşafaka Lisesi'nde yatılı okudu. Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden ayrıldı (1984-89) ve İÜEF Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1995). Lisede *Darüşşafaka* dergisini (1982), daha sonra *Yeryüzü Düşleri* dergisini (1989-90, 4 sayı) çıkardı. Çeşitli yayınevlerinde editörlük yaptı. 1995'te B. Keskin, H. Öztoprak ve İ. Yıldız'la birlikte şiir ve düşünce dergisi *Göçebe*'yi kurdu. Ahmet Güntan ve Ömer Şişman'la on beş günlük şiir dergisi *Mahfil*'in (2008) çıkışına katıldı. 2009'da *Haşhaşi* dergisini çıkarmaya başladı. Açık Radyo'da "Kitap Kullanma Kılavuzu" adlı programı hazırlayıp sundu (1998). *Radikal* gazetesinde redaktörlük ve yazarlık yaptı. Bordo Siyah Yayınları'nda editör olarak çalıştı, dünya Klasikleri'nin çevirilerinden yeniden üretimler yaptı. TYS üyesi. İstanbul'da yaşıyor; bir çocuk babası.

İlk ürünü 1982'de *Darüşşafaka* dergisinde çıktı. Şiir ve yazılarını *Yeryüzü Düşleri*, *Göçebe*, *Gösteri*, *Sombahar*, *kitap-lık* ve *Virgül* dergileri ile *Radikal* gazetesinde yayımladı. "Şiirsel"likten kaçan ve daha çok insanın yeryüzündeki duruşuna, dünyayı algılayışına işaret eden şiirlerinde ölüm ve yalnızlık gibi konuları felsefi açıdan dile getirdi. Şiirlerinin yanı sıra poetik yazılarıyla da dikkati çekti.

Yapıtları: Şiir: *Zakkum Avı*, İst.: İskenderiye Kütüphanesi, 1991; *Uçuşan Ağaç*, İst.: Göçebe, 1996; *Kör Yazı*, İst.: Telos, 2005.
Deneme: *Konuşmanın İmkânsızlığı Üzerine Bir Diyalog*, İst.: Babil, 2000.
Çocuk: *Balinanın Şarkısı*, İst.: Bordo Siyah, 2006; *Karga Ay'ı Özgürlüğüne Kavuşturuyor*, İst.: Bordo Siyah, 2006; *Karga Çilek Toplamaya Gidiyor*, İst.: Bordo Siyah, 2006; *Karga ile Çulluk*, İst.: Bordo Siyah, 2006
Kaynaklar: *BF* (13 Aralık 1999); Ö. Erdem, "Söyleyen Şiir", *Kaşgar*, S. 4 (Haziran 1998).

ÇAKMAKÇIOĞLU, ADNAN
bak. ARDAĞI, Adnan

ÇALAPALA, RAKIM *(İstanbul, 1909 - Ankara, 28 Kasım 1995)* Yazar.

Tam adı Mehmet Rakım Çalapala. Küçük Bey, Adamoğlu imzalarını da kullandı. Süeda Hanım ile adliyede memurluk yapan Ali Çalapala'nın oğlu. Beş yaşındayken annesini kaybetti. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da yaptı. 1932'de öğretmen Nimet Hanım'la evlendi. AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1935). Bir süre Osmanlı Bankası'nda çalıştıktan (1932) sonra çe-

şitli okullarda öğretmenlik yaptı. Birçok dergi ve gazetede sekreter, yazı işleri müdürü ve yazar olarak çalıştı. (1924-61). *Yavru Türk*, *Çocuk Haftası*, *Resimli Hayat* dergilerini yönetti. Atlas Yayınevi'ni kurarak yayıncılık yaptı.

Çalapala daha çok halk için romanlar, çocuk öykü ve romanları (çoğunlukla eşi N. Çalapala ile) kaleme aldı; *Mustafa* adlı çocuk romanında Atatürk'ün yaşamını anlattı. *Köye Giden Gelin* adlı romanı sinemaya uyarlandı (yön. Ü. Erakalın, 1964). Çok sayıda ders kitabı yazdı.

Yapıtları: Çocuk Romanı: *87 Oğuz*, (N. Çalapala ile) İst., 1933; *Mustafa: Atatürk'ün Romanı*, 1944.
Roman: *Köye Giden Gelin*, 1950.
Öykü: *Aşk İnsanı Güzelleştirir*, 1965; *Işıklı Pencere*, 1965.
Oyun: *Eski Bir Dost*, İst., 1933; *Köyden Gelen Ses*, İst., 1933.
Şiir: *Yavrutürk Şiirleri*, 1968.
Kaynaklar: Nebioğlu, 187; R. E. Koçu, "Çalapala (Mehmed Râkım)", *İSTA*, VII, 1361-1362; Necatigil, *İsimler*, 110-111; Kurdakul, *Sözlük*, 180; Gönç, III, 44; Özgüç, I, 242.

ÇALIKUŞU, NEVZAT *(Bursa, 28 Haziran 1955 -)* Şair.

Fırat Lâçingil ve Osman Ertuğrul imzalarını da kullandı. Terzi Remziye Hanım ile İsmail Çalıkuşu'nun oğlu. İlk ve orta öğrenimini Bursa'da tamamladı; Açık Öğretim Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nü yarım bıraktı. Sanat Kitabevi Yayınları'nı yönetiyor; hediyelik eşya ticaretiyle uğraşıyor. *Yeni Nilüfer* (1975-76, 12 sayı) ve *İpek Dili* (1995-98, 13 sayı) dergilerini çıkardı. Bursa'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri ("Balıkçı Çocuğu") 1967'de Bursa'da *Millet* gazetesinde çıktı. Şiir ve yazılarını *Hisar*, *Türk Edebiyatı*, *Doğuş Edebiyat*, *Küçük Dergi*, *Töre*, *Bürde* ve *Bursa Defteri* dergileriyle *Bursa'nın Sesi* ve *İstanbul Millet* gazetelerinde yayımladı. "Ulusalcı ve özgürlükçü bir yaklaşım" içinde olduğunu belirtiyor.

Yapıtları: Şiir: *Çağrışım*, (M. Kemal Kuloğlu'yla) Bursa: Ser Mtb., 1973; *Soluk*, Bursa: Dilek Mtb., 1974; *Uğraşın Sabahına Doğmayı Beklerken*, Bursa: Yeni Nilüfer, 1978; *İklimler Değişir*, Bursa: Sanat Kitabevi, 1983.
İnceleme: *Sinema Yazıları*, Bursa: Yeni Nilüfer, 1977.
Antoloji: *En Güzel Bursa Şiirleri*, Bursa: Sanat Kitabevi, 1983.
Kaynaklar: *BF* (3 Mayıs 1999); "Çalıkuşu, Nevzat", *TDEA*, II, 113.

ÇALIMLI, MEHMET ALİ
bak. Ali Paşa

ÇALIŞKAN, OSMAN *(Burhaniye/Balıkesir, 1951 -)* Şair.

İstanbul Eğitim Enstitüsü'ndeki öğreniminin (1973) ardından öğretmenliğe başladı. Tokat ve Bergama liselerinde edebiyat öğretmeni olarak görev yaptı. *Yansıma*, *Yusufçuk*, *Dönemeç*, *Ortaklaşa* ve *Broy* dergilerinde yayımlanan şiirleriyle tanındı.

Ödül: İlerici Yurtsever Gençlik Dergisi Şiir Yarışması (üçüncülük); Yeni Türkü Dergisi "Yurtta Barış, Dünyada Barış" Şiir Yarışması (başarı ödülü).

Yapıtları: Şiir: *Eylül Kaçkını*, İzmir: Sanat-Koop, 1984; *Zeytin Körfezinde Güz*, İzmir: Sanat-Koop, 1987; *Gülde Evet, Taşlar Başlar, Selsu*, 1998.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 181.

ÇALIŞLAR, AZİZ *(Ankara, 1942 - Ankara, 28 Kasım 1995)* Oyun yazarı, çevirmen.

Robert Kolej'i bitirdikten (1961) sonra girdiği İÜ Hukuk Fakültesi'ni yarım bıraktı (1965). *Cumhuriyet* ve *Politika* gazeteleri ile *Ant*, *Bilim ve Sanat*, *Felsefe*, *Papirüs*, *Sanat Emeği*, *Tiyatro*, *Varlık*, *Yarın*, *Yazko Çeviri*, *Yeni Dergi* ve *Yeni Düşün* dergilerinde toplumcu görüşle kaleme alınmış edebiyat, estetik, tiyatro, kültür ve sanat konularında yazı ve çevirileri yayımlandı. *Türk ve Dünya Edebiyatçıları* (4 cilt, 1987-88) sözlüğünün yayın müdürlüğünü, 1989'dan sonra Can Yayınları'nda, 1992'den sonra Boyut Yayınevi'nde tiyatro yayınlarının yönetmenliğini yaptı. E. O'Neill, H. Pinter ve A. Camus gibi yazarların oyunlarını çevirdi. Estetik ile sanatın yanı sıra, özellikle tiyatro konusunda çok sayıda yapıt hazırladı. Gırtlak kanserinden öldü; Aşiyan'da toprağa verildi.

Ödül: *Rasputin* ile 1966 Türkiye Milli Talebe Federasyonu (TMTF) Ödülü; *Cendere* ile 1971 TRT Sanat Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Rasputin*, İst.: Gün Mtb., 1966; *Cendere*, (radyo oyunu) 1971; *Oblomov* (İ. Gonçarov'dan uyarlama), 1992; *Muhteşem Gatsby*, (F. S. Fitzgerald'tan uyarlama) 1992.
İnceleme-Araştırma: *Çağdaş Tiyatro*, İst.: Kitapçılık Limited, 1966; *Gerçekçi Tiyatro Sözlüğü*, İst.: Kültür, 1976; *Ansiklopedik Kültür Sözlüğü*, İst.: Altın Kitaplar, 1983; *Günümüzde Kültür Sanat ve Estetik*, İst.: Cem, 1983; *Sanatsal Kültür ve Estetik*, İst.: Cem, 1983; *Edebiyat, Barış ve Özgürlük*, Ank.: Bilim ve Sanat Vakfı, 1984; *Çağdaş Felsefe*, İst.: Altın Kitaplar, 1985; *Gerçekçilik Estetiği*, 1986; *Tüm*

Yönleriyle Perestroyka, İst.: Amaç, 1988; *Ulusal Kültür ve Sanat*, 1988; *Felsefenin Neresindeyiz*, İst.: Cem, 1989; *Tiyatro Kavramları Sözlüğü*, İst.: Mitos Boyut, 1992; *Tiyatronun ABC'si*, İst.: Simavi, 1993; *Tiyatro Adamları Sözlüğü*, İst.: Mitos Boyut, 1993; *Tiyatro Ansiklopedisi*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1995.

Derleme: *Nâzım Hikmet: Sanat ve Edebiyat Üstüne*, İst.: Bilim ve Sanat, 1987.

Çeviri: *Materyalist Felsefe Sözlüğü* (M. Rosenthal, P. Yudin), İst.: Sosyal, 1972; *Gerçekçiliğin Tarihi* (B. Suchkov), İst.: Bilim, 1976; *Güzellik Bilimi Olarak Estetik ve Sanat* (M. Kagan), İst.: Altın Kitaplar, 1982; *Seçilmiş Oyunlar I* (A. Strindberg; A. T. Oflazoğlu ve A. Obay ile), 1982; *Estetik Yazıları*, İst.: Varlık, 1984; *Edebiyat Estetiği* (H. Redeker), 1986; *Mahagonny Kentinin Yükselişi ve Düşüşü* (B. Brecht), İst.: Boyut, 1988; *Ateşli Sabır* (A. Skarmeta), İst.: Can, 1989; *Bir Tek Daha: Dağ Dili* (H. Pinter), İst.: Kavram, 1989; *Ecinniler* (A. Camus), İst.: Can, 1989; *Özgürlüğe Kavuşan Don Kişot* (Lunaçarski), İst.: Can, 1990; *Sanat ve Edebiyat* (K. Marx-F. Engels-V. İ. Lenin), Ank.: Ekim, 1990; *Çavuş Musgrave'in Dansı* (J. Arden), İst.: Can, 1991; *Üç Kız Kardeş* (Stanislavski), İst.: Mitos Boyut, 1993; *Reji Defteri* (Stanislavski), İst.: Mitos Boyut, 1993; *Kazablanka* (H. Koch), İst.: Can, 1994.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 111; Kurdakul, *Sözlük*, 181; Işık, 168.

ÇAMLIBEL, FARUK NAFİZ *(İstanbul, 18 Mayıs 1898 - Fethiye-Kaş arasında vapurda, 8 Kasım 1973)* Şair, oyun yazarı.

Çamdeviren, Deli Ozan, Akıllı Ozan, İsmail Vecih, İğne ile Kuyu Kazan, Kalender, Tatlı Sert, Yamak imzalarını da kullandı. Hazine-i Hassa başmüfettişi Süleyman Nâfiz Bey ile Fatma Ruhiye Hanım'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Bakırköy Rüştiyesi ile Hadika-i Meşveret'te tamamladı. Daha sonra Tıp Fakültesi'ne kaydolduysa da dördüncü sınıftan ayrılmak zorunda kaldı. 1917-18'de *İleri* gazetesinin yazı kurulunda çalıştı, 1922'de gazetenin temsilcisi olarak Ankara'da bulundu. 1922-24 arasında Kayseri'de edebiyat öğretmenliği yaptı. Öğretmenliği daha sonra Ankara Muallim Mektebi ile Ankara Kız ve Erkek liselerinde (1924-32), İstanbul'a döndükten sonra da Vefa ve Kabataş liseleri ve Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nde (1932-46) sürdürdü.

Öğretmenlikten ayrıldıktan sonra siyasete atılarak 1946'da Demokrat Parti'den İstanbul milletvekili seçildi; milletvekilliği 27 Mayıs 1960 ihtilaline kadar devam etti. İhtilalden sonra diğer DP'lilerle birlikte tutuklanarak Yassıada'ya gönderildi. Haziran 1960-Eylül 1961 arasında tutuklu kaldı; yargılama sonunda suçsuz bulunarak serbest bırakıldı. Sonraki yıllarını Arnavutköy'deki evinde geçirdi. Bir vapur seyahati sırasında Fethiye-Kaş arasında öldü. Mezarı Karacaahmet'tedir.

Şiir yazmaya oldukça genç yaşta başlayan Faruk Nafiz ilk şiirlerinde daha çok Servet-i Fünuncular'ın etkisi altındadır. Bu dönemde şiirlerinin konusunu bireysel aşk ve acılar oluşturmaktadır. 1918'den sonra *Yeni Mecmua* ve *Fağfur* gibi dergilerde yayımladığı yeni şiirlerinde ise aruza egemen olduğu ve artık kişisel üslubunu bulduğu görülür. Bu tarihten sonra yine aşk konulu şiirleriyle *Edebiyat-ı Umumiye Mecmuası*, *Büyük Mecmua*, *Nedim*, *Yarın* ve *Süs* gibi pek çok dergide görünür. I. Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda özellikle "Bozgun", "Hisar", "Yaralı Arslan", "Münacat" ve "İzmir" gibi şiirlerinde yurtsever duyguları dile getirmiştir.

1922'den sonra sanat hayatında yeni bir dönem başlar. Gazeteci olarak önce Ankara'ya, daha sonra öğretmen olarak Kayseri'ye giden Faruk Nafiz, Anadolu gerçeği ile yüz yüze gelir ve bundan böyle toplumsal konulara yönelir. Bu yeni anlayışla yazdığı şiirleri hem hece vezniyle, hem de sade Türkçeyledir. 1926'da *Hayat* dergisinde yayımlanan "Sanat" adlı şiirinde, yeni sanat anlayışını bir tür bildiri haline getirmiştir. Burada İstanbullu aydın ile Anadolu halkı arasında bir yakınlaşma kurulması gerektiğini dile getiren şair, Batı hayranlığı ve Batı taklitçiliğinin karşısına Anadolu kültürü ve sanatı ile çıkmaktadır. Onun bu anlayış doğrultusunda yazdığı en tanınmış şiiri "Han Duvarları"dır. Cumhuriyet'ten sonra başlayan "memleket edebiyatı" anlayışı doğrultusunda ürünler veren şair burada halk şiirini de göz ardı edilmemesi gereken bir kaynak olarak görmüştür.

Cumhuriyet'ten sonra kendisi gibi hece vezniyle şiirler yazan Enis Behiç, Orhan Seyfi, Halit Fahri ve Yusuf Ziya ile birlikte "Beş Hececiler" ya da "Hecenin Beş Şairi" adıyla anılan grup içinde ele alınmıştır. Mizahi şiirlerinde Çamdeviren, Deli Ozan ve Akıllı Ozan gibi takma adlar kullanan Çamlıbel oyun ve roman türlerinde de yapıtlar vermiştir. Behçet Kemal'le birlikte kaleme aldıkları "Onuncu Yıl Marşı" Cemal Reşit (Rey) tarafından bestelenmiştir.

Yayla Kartalı adlı oyunu 1945'te Muhsin Ertuğrul tarafından filme alındı.

Yapıtları: Şiir: *Şarkın Sultanları*, İst., 1918; *Dinle Neyden*, İst., 1919; *Gönülden Gönüle*, İst., 1919;

Çoban Çeşmesi, İst., 1926; *Suda Halkalar*, 1929; *Bir Ömür Böyle Geçti*, İst., 1932; *Elimle Seçtiklerim*, İst.: Yeni Şark Kütüphanesi, 1935; *Boğaziçi Şarkısı*, (Sadettin Kaynak ile) 1936; *Akar Su*, İst.: Kanaat Kitabevi, 1936; *Tatlı Sert*, (mizahi şiirler) İst.: Kanaat Kitabevi, 1938; *Akıncı Türküleri*, İst.: Kanaat Kitabevi, 1940; *Heyecan ve Sükûn*, İst.: İnkılâp Kitabevi, 1959; *Zindan Duvarları*, İst.: Tan Gazetesi Mtb., 1967; *Han Duvarları*, 1969 (2. bas. İst.: Atlas Kitabevi, 1973).

Oyun: *Canavar*, (manzum) İst., 1926; *Akın*, (manzum) Ank.: Halkevi, 1932; *Özyurt*, (manzum) Ank.: Hakimiyeti Milliye Mtb., 1932; *Kahraman*, (manzum) İst.: Cumhuriyet Kütüphanesi, 1933; *Ateş*, İst.: Ahmet Sait B., 1939; *Yayla Kartalı*, İst.: İnkılâp Kitabevi, 1945.

Okul piyesleri: *Numaralar*, İst., 1928; *Yangın*, (manzum) İst., 1931; *Bir Demetle Beş Çiçek*, İst.: Sühulet Kütüphanesi, 1933; *Yangın*, (piyesler) İst.: Sühulet Kütüphanesi, 1933; *Canavar*, İst.: Tefeyyüz Kitaphanesi, 1944.

Roman: *Yıldız Yağmuru*, İst.: Kanaat Kitabevi, 1936.

İnceleme: *Tevfik Fikret: Hayatı ve Eserleri*, İst.: Cumhuriyet Kitaphanesi, 1937.

Kaynaklar: Yusuf Ziya (Ortaç), *Faruk Nafiz: Hayatı ve Eserleri*, İst.: 1937; N. S. Banarlı, *Faruk Nafiz ve Seçilmiş Şiirleri*, İst.: 1949; H. Yücebaş, *Bütün Cepheleriyle Faruk Nafiz: Hayatı, Hatıraları, Şiirleri*, İst., 1974; N. Birinci, *Faruk Nafiz (İnceleme-Seçmeler)*, İst.: 1993; Nebioğlu, 189; Kaplan, *Şiir*, II, 6-18; İ. Enginün, "Çamlıbel, Faruk Nafiz", *TDEA*, II, 114-116; H. H. Bulut, "Çamlıbel, Faruk Nafiz", *DİA*, VIII, 195; Özgüç, I, 46.

ÇAMUROĞLU, REHA *(İstanbul, 20 Ağustos 1958 -)* Yazar.

Erhan Çam, Osman Konur, Melih Tezgör, Ali Kürek, Kemal Demir, Suat Alaca imzalarını da kullandı. Memur Gülen Hanım ile muhasebeci Yaşar İhsan Çamuroğlu'nun oğlu. Musul şehbenderi, şair Emin Yümnî (Kürt Yümnî) babasının dedesidir. İlköğrenimini Ankara'da, ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra 1986'da Boğaziçi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nü bitirdi. *Kara*, *Efendisiz*, *Cem* ve *Nefes* dergilerinde yazı işleri müdürlüğü, ansiklopedilerde tarih yazarlığı editörlük yaptı. AKP'den milletvekili seçildi. Evli, bir çocuk babası.

İlk yazısı 1986'da *Kara* dergisinde çıktı. *Efendisiz*, *Cem*, *Nefes* ve *Defter* dergilerindeki yazılarıyla tanındı. 1998'de Açık Radyo'da "Ziggurat" adlı programı hazırlayıp sundu.

Yapıtları: Roman: *İsmail*, İst.: Om, 1999; *Son Yeniçeri*, İst.: Doğan Kitap, 2000; *İkiilebir*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2001; *Bir Anlık Gecikme*, İst.: Everest, 2005; *Kalem Efendisi*, İst.: Everest, 2006.

Tarih-Felsefe: *Tarih, Heterodoksi ve Babailer*, İst.: Der, 1990; *Yeniçerilerin Bektaşiliği ve Vaka-i Şerriye*, İst.: Ant, 1991; *Sabah Rüzgârı-Enelhak Demişti Nesîmî*, İst.: Metis, 1992; *Dönüyordu-Bektaşilikte Zaman Kavrayışı*, İst.: Metis, 1992.

Deneme: *Günümüz Aleviliğinin Sorunları*, İst.: Ant, 1993; *Değişen Koşullarda Alevilik*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2000.

Kaynaklar: *BF* (13 Nisan 1999); Ö. Yağcı, "Devletin Değil Halkın Tarihi", Cumhuriyet Kitap, S. 553 (21 Eylül 2000); N. Çelik, "Reha Çamuroğlu ile Yapıtları Üzerine", *aynı yerde*.

ÇANKAYA, EROL *(Turgutlu/Manisa, 1953 -)* Şair.

Turgutlu Lisesi'ni bitirdi (1973). Bir süre İÜ Gazetecilik Enstitüsü'nde okuduktan sonra AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1978). Aynı okulda "siyasal teoriler" konusunda tez hazırladı (1981). Daha sonra İstanbul'a yerleşti. *Yurt Ansiklopedisi*'nde, Man Ajans'ta, Adam Yayıncılık'ta çalıştı.

Şiir ve eleştiri yazılarını *Yansıma*, *Soyut*, *Yeni Dergi*, *Yarına Doğru*, *Birikim*, *Türkiye Yazıları*, *Sanat Olayı* gibi dergilerde yayımladı. Yoğun bir duyarlık ve gerilim gücü sağladığı devrimci şiirleri ile 1970 kuşağının önde gelen şairleri arasında yer aldı. "Başlangıçta Attilâ İlhan'ın şiir evreninden kaynaklandığı izlenimi bırakan şiirlerinde giderek kendi ses gücünü ve olanaklarını yarattığı görüldü" (Kurdakul). İlk kitabı *Cehennem Biziz*'de devrimci içeriğe ortodoks yaklaşımı ile dikkat çekti. Sık sık yinelediği belirli sözcük kümeleriyle dönemin gerçekliğini vermeye çalıştığı şiirlerinde, büyük yaşantılar, büyük temalar peşindedir.

Yapıtları: Şiir: *Cehennem Biziz*, Ank.: Bilgi, 1976; *Asıl Adı Gökyüzü*, İst.: Adam, 1985.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 112; Kurdakul, *Sözlük*, 183; A. Ada, *Türkiye Yazıları*, S. 6 (Eylül 1977).

ÇANKAYA, İSLAM *(Iğdır, 6 Haziran 1948 -)* Şair.

Zeynep Hanım ile çiftçi Ahmet Çankaya'nın oğlu. Kars Ticaret Lisesi (1967) ve Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni bitirdi (1972). Gazi Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans yaptı (1987). Bir süre ilkokul öğretmenliği (1969-74) yaptıktan sonra, Kırıkkale (1975-77) ve Ankara'da (1977-83) ortaokul ve lise öğretmenliği ve Hacettepe Üni. Meslek Yüksek Okulu'nda öğretim üyeliği görevlerinde bulundu (1977-96). Halen Çankaya Üniversitesi'nde öğretim görevlisi ve 1996'dan beri yeminli mali müşavir.

Fotoğrafçılıkla da uğraştı. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri ("Komşu Kızı") *Genç Şairler Antolojisi*'nde çıktı (1962). Şiir ve yazıları *Öğretmen Dünyası*, *ABC*, *Kıyı*, *Karşı*, *Gökkuşağı* dergileri ile *Devrek Postası* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde yayımlandı. Pek çok mesleki kitap ve makale yazdı; seminerler verdi.

Ödül: 1992 İremcik Dergisi Nahit Övünç Şiir Yarışması (mansiyon).

Yapıtları: Şiir: *Rüzgâr*, Ank.: Gelişim Mtb., 1985; *Ayçiçeklerim*, Ank.: Öztürk Mtb., 1986; *Tutunmak*, Ank.: Öztürk Mtb., 1989; *Üveyikler*, Ank.: 17 Nisan, 1991; *Şiire Tatil Yok*, Ank.: 17 Nisan, 1990; *Balonlar Ölmesin*, Ank.: Prospero, 1997; *Sevda Tomurcukları*, Ank.: 17 Nisan, 1998; *Umut Zamanı*, Ank.: Güldikeni, 2000.
Kaynaklar: *BF* (7 Temmuz 1999).

ÇANKAYA, SABAHATTİN *(Niğde, 1921 -)* Şair.

İbrahim Çankaya'nın oğlu. Nevşehir'de başladığı ortaöğrenimini İstanbul Haydarpaşa Lisesi'nde tamamladı. Bir süre Güzel Sanatlar Akademisi'ne devam etti; Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi'nden mezun oldu. Kendi ifadesine göre şiire 1937'de başladı. Samsun'da ve Ankara Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde iki şiir sergisi açtı. Polis okullarında, sivil savunmada ve Ankara Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu'nda öğretim görevlisi olarak çalıştı.

Yapıtları: Roman: *Aşktan Ölen Adam*, İst.: Balçık Kitabevi, 1946.
Şiir: *Aşk Üstüne*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1967; *Taş Yağmuru*, 1976.
Biyografi: *Namık Kemal*, Ank.: Namık Kemal İlkokulu Okul Aile Birliği, 1965.
Diğer: *Kızıl Alçaklara Derim ki*, Ank.: Sakarya B., 1948; *Kızılay İnsanlık Hizmetinde*, Ank.: Kızılay, 1962; *Moskoflara Cevap*, İst.: Gavsi Ozansoy B., 1970; *Elif ile Yusuf*, Ank.: Tekışık Mtb., 1982.
Kaynaklar: "Çankaya, Sabahattin", *TDEA*, II, 117; İ. Özmel, *Dünden Bugüne Niğdeli Şair ve Yazarlar*, Konya, 1990, s. 303-308.

ÇAPAN, ALİ *(Oğuzeli/Gaziantep, 1948 -)* Şair.

Nizip Ortaokulu'nun ardından Maliye Meslek Okulu'nu bitirdi (1966). Uzun yıllar Gaziantep Defterdarlığı'nda memur olarak çalıştı. Gaziantep'te *Ekin* (1972) adlı aylık bir edebiyat gazetesi çıkardı.

Yapıtları: Şiir: *Çiğdem Çiçeğim*, Gaziantep: Güzeliş Mtb., 1967; *Martı Kanadında Bir Evren*, Gaziantep: Murat Mtb., 1968; *Aç Ekin*, Gaziantep: Atalar B., 1971; *Sevda Sürgünü*, ?: Feryal Mtb., 1987; *Hüzünertesi*, Ank.: Yeryüzü, 1999; *Mor Menekşe/Şiirime Güz Damladı*, Gaziantep: Zemge, 2005; *Bütün Eserleri I 1967 -2007*, Gaziantep: Zemge, 2007.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 112; Kurdakul, *Sözlük*, 184.

ÇAPAN, CEVAT *(Darıca/Kocaeli, 18 Ocak 1933 -)* Şair, çevirmen.

Fatma Hanım ile müteahhit Ethem Çapan'ın oğlu. Robert Kolej'den (1953) sonra İngiltere'ye giderek Cambridge Üni. İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1956). Türkiye'ye dönüşünde İÜEF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne asistan olarak girdi (1960). *İrlanda Tiyatrosunda Gerçekçilik* adlı teziyle (1963) doktorasını tamamladı; 1975'te profesör oldu. 1980-96 arasında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (Mimar Sinan Üni. Güzel Sanatlar Fak.) Sahne-Görüntü Bölümü'nde görev yaptı; Yeditepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. dekanılığı yaptı (1996 -2002). Aynı fakültede İngiliz Dili ve Edebiyatı profesörü. Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı ve PEN Yazarlar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası.

İlk şiiri ("Güneşli Sahile Yağmur Yağardı") 1952'de *Varlık*'ta çıktı. 1956'ya kadar *Yeditepe*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Yücel* dergilerinde şiirleri yayımlandı. *Pazar Postası*'nda tiyatro eleştirileri yazdı (1959). 1960'lı yıllarda çalışmalarında tiyatro incelemeleri, eleştirileri ile oyun ve şiir çevirileri ağırlık kazandı. *Pazar Postası*, *Dönem*, *Yeni Dergi*, *Papirüs*, *Şiir Sanatı*, *Milliyet Sanat* ve *Yeni Edebiyat* gibi dergilerde yayımladığı şiir çevirileriyle tanındı. *Cumhuriyet Kitap*'ta şiir çevirilerini yayınlıyor. İlk üç kitabından seçilip çevrilen şiirler Fransa'da (1996) ve İngiltere'de yayımlandı (2001). Şiirlerinde sevinç ve coşkuyla yaşanmış bir zaman dilimine duyulan özlemi ustalıklı bir dille işledi. R. Dara'nın değerlendirmesine göre "Çapan'da karşılaşılan mutlaka bir geçmiş takıntısı ya da saplantısı değil, bir geçmiş-şimdiki zaman bağlantısıdır."

Ödül: *Dön Güvercin Dön* ile 1986 Behçet Necatigil Şiir Ödülü; 2000 Abdi İpekçi Özel Ödülü (Ö. İnce ile paylaştı); 2008 Altın Portakal Şiir Ödülü; 2009 TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı Onur Yazarı.

Yapıtları: Şiir: *Dön Güvercin Dön*, İst.: Adam, 1985; *Doğal Tarih*, İst.: Adam, 1989; *Sevda Yaratan*, İst.: Adam, 1994; *Seçme Şiirler*, İst.: Adam, 1998; *Ne Güzel Yolculuktu Aklımdan Çıkmaz*, İst.: Adam, 2001; *Bana Düşlerini Anlat*, (Toplu Şiirler: 1985-2006), İst.: YKY, 2007; *Ara Sıcak*, İst.: YKY, 2009.
İnceleme: *İrlanda Tiyatrosunda Gerçekçilik*, İst.:

İÜEF, 1966; *Değişen Tiyatro: İngiliz Tiyatrosunda Düzyazıya Geçiş*, İst.: İÜEF, 1972; *John Whiting: Çağdaş Bir Oyun Yazarı*, İst.: Yankı, 1975.
Başlıca Derlemeleri: *Çin'den Peru'ya*, İst.: Çan, 1966; *Çağdaş Yunan Şiiri Antolojisi*, İst.: Adam, 1982; *Çağdaş İngiliz Şiiri Antolojisi*, İst.: Adam, 1985; *Çağdaş Amerikan Şiiri Antolojisi*, İst.: Adam, 1988; *Dünya Yazınından Seçilmiş Aşk Şiirleri*, İst.: Adam, 1993; *Kaptanın Şiir Defteri*, (E. Alova ile) İst.: Mefisto, 1993; *Şiir Atlası I*, İst.: Mitos, 1994; *Şiir Atlası II*, İst.: YKY, 1995; *Şiir Atlası III*, İst.: YKY, 1996; *Şiir Atlası IV*, İst.: Kavram, 1999; *Çağdaş Dünya Şiiri Antolojisi*, (E. Canberk ve E. Alova ile) İst.: Adam, 1999; *Şiir Atlası V*, İst.: Kavram 2000; *Şiir Atlası VI*, İst.: Kavram, 2000; *Şiir Atlası VII*, İst.: Kavram, 2000; *Şiir Çevir Denize At*, İst.: Cumhuriyet, 2008.
Başlıca Çevirileri: *Şiirler* (Sappho), İst.: Uğrak, 1966; *Hiroşima Sevgilim* (M. Duras), İst.: Uğrak, 1966; *Sanatın Gerekliliği* (E. Fischer), İst.: De, 1966; *Marksizm ve Şiir* (G. Thomson), İst.: Uğrak, 1966; *Çağdaş Gerçekçiliğin Anlamı* (G. Lukacs), İst.: Payel, 1969; *Üç Kırmızı Güvercin* (Seferis), İst.: Altın Kitaplar, 1971; *Umarsız Penelope* (Ritsos), İst.: E, 1974; *Yaşama Uğraşı* (C. Pavese), İst.: E, 1974; *Yedinci Adam* (J. Berger), İst.: Cem, 1979; *Kökler* (A. Wesker), İst., 1980; *Kırk Şiir* (Kavafis), İst.: Adam, 1982; *Çılgın Nar Ağacı* (Elitis), İst.: Adam, 1983; *Alışkanlıklar da Değişir* (Ritsos), İst.: De, 1984; *Şiirler* (Ungaretti), İst.: İyi Şeyler, 1991; *Her Şey Ayartabilir Beni* (W. B. Yeats), İst.: İyi Şeyler, 1991; *Sessiz Geceler* (R. Carver), İst.: İyi Şeyler, 1992; *Sarısabır Çiçeklerinden Bir Ders* (A. Fugard), İst.: Adam, 1990; *Haikular* (Başo-Buson-İssa), İst.: İyi Şeyler, 1992; *Soyağacı* (E. Vakalo), İst.: İyi Şeyler, 1992; *Ateş Karalamaları* (T. Tranströmer), İst.: İyi Şeyler, 1992; *Vedalaşmaların İlmini Yaptım Ben* (O. Mandelştam; S. Erözçelik ile), İst.: İyi Şeyler, 1992; *Yürüyüş Türküsü* (J. Whiting), İst.: Adam, 1994; *Şeytanlar* (J. Whiting), İst.: Adam 1994; *Hayır Neden* (J. Whiting), İst.: Adam, 1994; *Çorak Ülke* (T. S. Eliot), İst.: İyi Şeyler, 1995; *Denize Övgü* (F. Pessoa), İst.: İyi Şeyler, 1995; *Soğuk Bir Bahar* (E. Bishop), İst.: İyi Şeyler, 1997; *Düğüne* (J. Berger), İst.: Metis, 1997; *Fotokopiler* (J. Berger), İst.: Metis, 1999.
Kaynaklar: *BF* (3 Aralık 1999); Necatigil, *İsimler*, 112; Kurdakul, *Sözlük*, 184; *Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi*, c. III, s. 1592; R. Dara, "Nostos ve Algos", *Kırık Amfora*, İst., 1999, s. 53-58; F. Şüyün, *Uzaktan Yakına Cevat Çapan*, İst.: TÜYAP, 2009.

ÇAPANOĞLU, MÜNİR SÜLEYMAN *(İstanbul, 1894 - İstanbul, 1 Temmuz 1973)* Gazeteci, yazar.

Yazılarında kullandığı kırkı aşkın imzadan bazıları: Ali Fuat Aksaçlı, Babacan, Candarer, Cem Oyaoğlu, Çağanoz, Çapanzade, Falaka, Hulusi Kodaman, Hüseyin Rüştü Tırpan, Necip Revnak, Neyyir Selman, Pervin Safa, Sabit Çelebi, Şaziye Süleyman, Tarım Dede, Süha Bülent, Tırpan, Köpük, Deli Fişek, Torpil, Canciğer... "Mirasyedi" namıyla bilinen, Şûra-yı Devlet azası Çapanoğlu Süleyman Bey ile Zekiye Hanım'ın oğludur. Saint Joseph Lisesi'nde ve bir süre Üsküdar İdadisi'nde okudu. Darülfünun'da öğrenciyken I. Dünya Savaşı'na katıldığı için öğrenimini sürdüremedi. Babasının dostlarından şair Mehmet Celal Bey'den edebiyat, Şehbenderzade Filibeli Ahmet Hilmi Bey'den felsefe ve İslam tarihi dersleri aldı, bir Rum kadından Fransızca öğrendi.

Gazetecilik sevgisini babasının dostu Ahmet Rasim'den aldı; ilk yazısı onun aracılığı ile 13 yaşındayken *Şebab*'da yayımlandı. Pek çok gazete ve dergide çalıştı. Hemen hemen her konuda yazılar yazdı. 50 yılı aşan gazetecilik ve yayımcılık yaşamı boyunca çeşitli gazetelerde düzeltmenlik, sekreterlik ve yöneticilik de yaptı. Kendi deyişiyle, "fıkra, roman, röportaj; folklor tetkikleri, tarih etütleri, fenni bahisler; ciddi, mizahi; zamana, işe, isteğe göre her şey" yazdı. Mehmet Ziver Bey ve gazeteci Ali Nejat ile 1953'te *Tatlı Sert* adlı bir mizah gazetesi, Ferdi Öner'le *Hür Türkiye* (1953-58) adlı aylık bir dergi çıkardı. Hayatını kalemiyle kazandı.

Yapıtları: Roman: *Siyahlar İçinde*, 1919; *Kara Koncolos*, 1919.
Öykü: *Düğün Gecesi*, 1918; *Günahtan Sonra*, 1918.
Araştırma-İnceleme: *Bizde Kadınlık*, 1916; *Neyzen Tevfik: Hayatı ve Eserleri*, İst.: Çığır Kit., 1942; *Hitler: Ne İdi, Ne Yaptı, Ne Oldu?*, İst.?: Bengü, [1945 ?]; *İstanbul Şairi Yahya Kemal: Hayatı, Hatıraları, Nükte ve Fıkraları-Onun İçin Neler Söylediler, Neler Yazdılar?*, İst.: Yeni Mtb., 1958; *Basın Tarihimizde "İlave"*, İst.: Hür Türkiye, 1960; *80 Yıllık Gazetecimiz: Asaf Konselitçi*, İst.: Hür Türkiye, 1961; *Basın Tarihine Dair Bilgiler ve Hatıralar*, İst.: Hür Türkiye, 1962; *İdeal Gazeteci Efendi Babamız Ahmet Mithat*, İst.: Hür Türkiye, 1964; *Türkiye'de Sosyalist Hareketleri ve Sosyalist Hilmi*, İst.?: Pınar, [1964 ?]; *Basın Tarihimizde Parazitler*, İst.: Hüsnütabiat Mtb., 1967; *Basın Tarihimizde Mizah Dergileri*, 1970.
Çeviri: *Kapitan* (M. Zevaco), İst., 1963.
Kaynaklar: R. E. Koçu, "Çapanoğlu (Münir Süleyman)", *İSTA*, VII, 3734-3736; Nebioğlu, 191; V. Aras, "Çapanoğlu, Münir Süleyman", *TDEA*, II, 118; Özkırımlı, *TEA*, II, 314; Necatigil, *İsimler*, 113.

ÇATIŞ, HAŞİM *(İstanbul, 1952 - Buca yakınlarında, 19 Mart 1996)* Şair.

Asıl adı Haşim MÜFTÜOĞLU. Kadıköy Maarif Koleji'nden sonra girdiği İÜEF Felsefe Bölümü'nde iki yıl okudu; Boğaziçi Üni. İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1982). Bir süre lisansüstü için Norveç'te kaldı; Türki-

ye'ye döndükten sonra çevirmenlik, İngilizce öğretmenliği ve metin yazarlığı yaptı. 1989'da Didim'e yerleşti; Didim'den İstanbul'a giderken Buca yakınlarında geçirdiği bir trafik kazasında öldü.

Şiirlerini 1975'ten itibaren *Doğrultu*, *Saçak*, *Türkiye Yazıları*, *Yazı*, *Oluşum* ve *Şiir Atı* dergilerinde yayımladı. M. H. Doğan "70'lerin ortalarında yazmaya başladığında kimselere benzemeyen bir şiirin peşinde olduğunu hissettirdi hemen" derken, E. Batur "Haşim'in 1970'lerin ikinci yarısında yankı uyandıran şiirlerinde, Lautrèamont'u çağrıştıran bir yan göze çarpıyordu" der. C. Süreya'nın "Bir görüntü uzmanı!" olarak nitelendirdiği şairin ilk kitabı *Şehir Şarkıları*'na yazdığı kapak yazısında C. Çapan "... esinlendiği karanlık yaşantılarla ters orantılı bir coşkunluğu dile getiriyor. Hayalgücü kimi zaman yaşantıyı şiire, kimi zaman da şiiri yaşantıya dönüştürmenin çabası içinde. Çatış'ın belirgin özelliklerinden biri, aydınlığa susamış bir kuşağın karanlıkla yüz yüze gelmekten korkmayan bir sözcüsü olması. Bu korkusuzluk imge zenginliğinde, kullandığı kelimelerde de görülüyor" değerlendirmesinde bulunur.

Yapıtları: Şiir: *Şehir Şarkıları*, İst., ?; *Şiirler (1974-79)*, İst., kendi yayını, 1987.

Kaynaklar: M. H. Doğan, "Bir Şair Ölmüş Diyeler Üç Yıldan Sonra Duyalar", *kitap-lık*, S. 39 (Bahar 1999), s. 239-243.

ÇAVUŞ, NECAT *(Mardin, 1959 -)* Şair.

İÜ İktisat Fak. Ekonometri Bölümü'nü bitirdi (1986). Bürde Yayınları ve *Bürde* dergisini kurdu ve yönetti. Gaziantep'te çıkan yerel *Gökyüzü* gazetesinde yayın yönetmenliği, Gökyüzü FM adlı radyoda yöneticilik yaptı. *Yeni Şafak* ve *Selam* gazetelerinde günlük yazılar yazdı. İstanbul'da yaşıyor; evli.

Diriliş, *Muştu*, *Yönelişler*, *Yedi İklim*, *Bürde*, *Şiir Atı* ve *İpek Dili* dergilerinde yayımladığı şiir ve yazılarıyla tanındı. Klasik ve modern Arap edebiyatından çeşitli çeviriler yaptı. Sezai Karakoç şiiri ve Arap edebiyatından etkiler taşıyan şiirleriyle İslami bir duyarlığın sürdürücüsü oldu.

Ödül: *Yolcunun Gözleri Parlıyor* ile 1989 TYB Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Keşifler*, İst.: Bürde, 1983; *Ölümden Önceki Sözler*, İst.: Şiir Atı, 1986; *Yolcunun Gözleri Parlıyor*, İst.: Bürde, 1989; *Bindörtyüzondokuz*, (bütün şiirleri) İst.: Kaknüs, 1999.

Kaynaklar: Işık, 171; N. Çavuş, *Bindörtyüzondokuz*, İst., 1999.

ÇAVUŞOĞLU, MEHMED *(Sarayköy/Perşembe/Ordu, 15 Ocak 1935 - Balıkesir, 11 Temmuz 1987)* Edebiyat tarihçisi, yazar.

Ordu Ortaokulu'ndan sonra Afyon ve Haydarpaşa liselerinde okudu. Bir süre İÜ Hukuk Fakültesi'ne devam ettikten sonra İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne geçti. 1962'de "Yenişehirli Avni Bey" adlı lisans teziyle mezun oldu. 1963'te asistan olarak girdiği bölümde 1966'da "Necati Bey Divanı'nın Sistematik İndeksi" adlı tezle doktor oldu. 1970-71 yıllarında, Edinburg Üniversitesi Institute for Advanced Studies in the Humanities'den burslu olarak J. R. Walsh'ın yanında inceleme ve araştırmalarda bulundu. 1973'te "Taşlıcalı Yahya Bey ve Yusuf ve Zeliha Mesnevisi" adlı sunuş teziyle doçent, 1982'de profesör oldu. 1982-83 öğrenim yılında Konya Selçuk Üniversitesi'nde ders verdi. 1984'te Mimar Sinan Üniversitesi'ne geçti ve Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nün kuruculuğunu üstlendi. 1986'da Washington Üniversitesi Near Eastern Languages and Civilization bölümünde altı ay Walter Andrews ile birlikte çalıştı. Döndükten sonra geçirdiği trafik kazası sonucu öldü ve Sarayköy'de toprağa verildi.

Divan edebiyatının son metin yorumcularından olan Çavuşoğlu öğrencilik yıllarında halk şiiri tarzında, divan edebiyatı eğiliminden sonra klasik tarzda aruzla şiirler de yazmış, "ebced"le tarih düşürmekte ustalaşmıştı.

Yapıtları: İnceleme ve Eleştirel Yayım: *Necati Bey Divanı'nın Tahlili*, İst., 1971; *Necati Bey, Divan-Seçmeler*, İst.: Tercüman, ty; *Yahya Bey, Divan*, İst.: İÜEF, 1977; *Amrî, Divan*, İst.: İÜEF, 1979; *Yahya Bey-Yusuf ve Zeliha*, İst.: İÜEF, 1979; *Vasfi, Divan*, İst.: İÜEF, 1980; *Helakî, Divan*, İst.: İÜEF, 1982; *Yahya Bey ve Divanı'ndan Örnekler*, Ank., 1983; *Hayali Bey ve Divanı'ndan Örnekler*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1987; *Hayretî, Divan*, (M. Ali Tanyeri'yle) İst.: İÜEF, 1987; *Zatî, Divan III*, (M. Ali Tanyeri'yle) İst.: İÜEF, 1987; *Üsküblü İshak Çelebi, Divan*, (M. Ali Tanyeri'yle) İst.: Mimar Sinan Üni., 1989.

Deneme: *Divanlar Arasında*, Ank., 1981.

Şiir: *Ulubatlı Hasan Destanı*, İst.: Milliyetçiler Derneği, 1959.

Kaynaklar: M. Kalpaklı; "Mehmed Çavuşoğlu", *DİA*, VIII, 238-239; C. Kurnaz; "Divan Edebiyatının Bütün Cephelerini Yoklayan Bir İlim Adamı: Prof. Dr. Mehmed Çavuşoğlu", *Milli Eğitim*, S. 87 (1989), s. 17-25; ay, "Mehmed Çavuşoğlu Bibliyografyası", *Milli Eğitim*, S. 87 (1989), s. 26-29; W. G. Andrews; "In Memoriam Mehmed Çavuşoğlu, 15 January 1936-July 1987", *MESA Bulletin*, S. XXI/2 (1987), s. 305-306; T. Alptekin; "Divanlar Arasında", *Gösteri*, S. 82 (1987), s. 29-30; N. Özdoğru; "Divan Edebiyatının Büyük Bir Yorumcusunu Yitirdik", *Milliyet Sanat*, Ağustos 1987, s. 47-48; İ. Ünver; "Ölmek Kaderde Var...", *Türk Dili*, S. 428 (1987), s. 97-98.

ÇAYIR, REMZİ *(Kahramanmaraş, 1959 -)* Romancı.

İlk, orta, lise öğrenimini Kahramanmaraş'ta gördü. AÜ Fen Fakültesi'nde okurken o dönemdeki siyasal olaylara katılması sebebiyle tutuklandı (1978). 13 yıl hapis yattı. Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden mezun oldu. Yazı ve şiirleri 1979'dan itibaren *Türk Edebiyatı*, *Bizim Ocak*, *Aylık Dergi*, *Mavera*, *Vahdet*, *Birliğe Çağrı*, *Gözyaşı* ve *Dolunay* dergilerinde yayımlandı. Gündüz gazetesinde köşe yazarlığı yaptı.

Yapıtları: Roman: *Koğuş Türkiye Koğuş Dünya*, 1986; *Zerafet'in Fal Çiçekleri*, 1988; *Kelepçemin Türküsü*, 1989; *Zibilde Papatya Açtı*, 1990; *Geceleri Uyandırın Adım Yeşil*, Ank.: Elips, 2005; *Mamak Mahpushanesi*, Ank.: Elips, 2006.
Öykü: *En Büyük Silah Parebellum*, Ank.: Günalp, 1990; *Donkişotlar Mektebi*, İst.: Alperen, 1996.
Oyun: *Medeniyetinizden İstifa Ediyorum*, 1995.
Hatıra: *Onlar Diridirler*, 1987
Kaynaklar: Işık, 172; remzicayir.com.

ÇEKER, ALPER *(İstanbul, 13 Mart 1972 -)* Şair, çevirmen.

Öğretmen Hayriye Hanım ile tüccar Ekrem Çeker'in oğlu. Kadıköy Anadolu Lisesi'nden (1991) sonra İÜEF Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1998). *Kaşgar* dergisinin ilk altı sayısının ve *E* dergisinin yönetiminde yer aldı. İstanbul Belediyesi Kültür İşleri Dairesi'nde çalışıyor. İstanbul'da yaşıyor; evli.

İlk şiiri 1991'de *Düşler* dergisinde çıktı. Şiir, yazı ve çevirilerini *Düşler*, *Sombahar*, *Varlık*, *Göçebe* ve *Kaşgar* ve *E* dergileriyle *Yeni Şafak* gazetesinde yayımladı. Şiirlerinin yanı sıra göstergebilim ve dilbilim alanındaki yazıları, müzik ve sinema alanındaki çevirileriyle de dikkat çekti.

Yapıtları: Şiir: *Gece Şehre Dedi ki*, İst.: Era, 1995; *Gece Şehre Dedi ki ve Öteki Şiirler*, İst.: Gendaş, 2000.
Biyografi: *Kankardeşi Tarantino*, İst.: Stüdyo İmge, 1996.
İnceleme: *Dil / Aramızdaki Muhbir*, İst.: Ayışığı, 2002; *Cumhuriyet Dönemi Muhalif Türk Romanı*, İst.: Özgür, 2008.
Derleme: *Çağdaş Türk Edebiyatından Kedi Hikâyeleri*, İst.: Parantez, 1995; *Kurt Cobain ve Seattle Olayı*, İst.: Altıkırkbeş, 1997; *Türk Kitap Medeniyeti*, İst.: İBB, 2009.
Kaynaklar: *BF* (26 Temmuz 1999); S. Evren, *Genç Şairler ve Yazarlar Kitabı*, İst., 1995, s. 131-138.

ÇELEBİ, ASAF HÂLET *(İstanbul, 28 Aralık 1907 - İstanbul, 15 Ekim 1958)* Şair, yazar.

Asıl adı Ali Asaf. Dahiliye Nezareti şifre kalemi müdürü Mehmet Sait Hâlet Bey ile Beyza Hanım'ın oğlu. Sekiz yıl Galatasaray Sultanisi'nde okudu, bir ara Sanayi-i Nefise Mektebi'ne girdi, üç ay sonra ayrılarak öğrenimini Adliye Meslek Mektebi'nde bitirdi. Zabıt kâtipliği, Osmanlı Bankası'nda ve Devlet Denizyolları'nda memurluk yaptı. Küçük yaşta sufi edebiyatıyla ilgilenen babasından Farsça ve Fransızca, Mevlevi şeyhi Remzi Efendi ve Rauf Yekta Bey'den musiki dersleri aldı. Farsçanın yanı sıra ilgi duyduğu Arapça, Hintçe, Sanskritçe gibi doğu dillerini, bu dillerde yazılmış yapıtları özgün metinlerinden okuyup anlayacak düzeyde öğrendi. Son görevi İÜEF Felsefe Bölümü'nde kütüphane memurluğuydu. Küplüce Mezarlığı'nda gömülüdür.

Klasik Türk edebiyatı ile Fars edebiyatını iyi bilen Çelebi 18 yaşına kadar, hiçbir kitabına almadığı, klasik tarzda gazeller yazdı. Eski Doğu kültürü, tasavvuf kaynağından gelen temler ve motiflerle beslenen serbest şiirlerini 1937'den itibaren *Ses*, *Küllük*, *Hamle*, *Servetifünun-Uyanış*, *Yeditepe*, *İstanbul*, *Türk Sanatı* dergileri ile *Gün* gazetesinde yayımladı. 1940'lardaki yeni şiir akımına kendine özgü havası ile o da katıldı. O. V. Kanık ile birlikte eski kuşakların en çok alay ettikleri iki şairden biriydi. Bu alaylarda onun şiirlerinde yer verdiği anlamsız ve saçma olarak görünen "om mani padme hum" gibi ibarelerin varlığı da rol oynuyordu. Kendisi bu konuda şunları söyler: "Gene ritm itibariyle nadiren kullandığım ve maalesef en ziyade dedikoduyu mucip olan bir noktaya temas edeceğim. Bunlar bilhassa Mısr-ı Kadim, Sidharta, Kilise, Sema-ı Mevlana gibi, bir atmosfer vücuda getirmeyi hedef tuttuğum şiirlerimde kullandığım yabancı kelimeler ve formüllerdir ki manalarını anlamaya ihtiyaç yoktur. Çünkü bunların manaları anlaşılırsa şekil ve ahenklerinin güzelliğine okuyucu dikkat etmez. (...) Nerede kaldı ki bunlar bir atmosfer vücuda getirmelerine rağmen manasız da değildirler." *İstanbul* dergisinde "Benim Gözümle Şiir Davası" başlığı altında yayımladığı (Temmuz-Aralık 1954) altı makalede şiir anlayışını açıkladı: "... şiir kelimelerin bir araya gelmesinden hasıl olan büyük bir kelimeden başka bir şey değildir. Bir tek kelime hecelere ayrıldığı zaman nasıl o heceler başlı başına bir mana ifade etmezse şiirde de

teker teker kelimelerin manalariyle uğraşmak beyhudedir. (...) Altşuurda hazırlanan iç ve dış âlemin birikintileri vardır. Bunlar şairin şuurlu müdahalesiyle ve zekânın iradesiyle şekle bürünür ve şahsiyetin kalite ve kıymetine göre sanat kıymeti taşırlar. Şiirin *criterium*'u zannımca hassasiyet değil, fakat bazı ruh anlarımızdır ve şiir bu anların tespiti demektir." Şiirlerinde kendi deyişiyle "hayatta olduğu gibi, müşahhas malzemeyle mücerred bir âlem" yarattı. S. Erözçelik onun "şiir düğümünü" dört ırmakla ördüğünü söyler: "Uzak doğu gizemciliği, tasavvuf, kutsal kitaplar ve çocukluğundan miras kalan sisli dünyanın kalıntıları. İlk bakışta bir araya gelmesi tuhaf gözükebilecek bu ırmaklar, bu gerçekten çelebi insanın yarattığı şiir dünyasında, hiç de iğreti durmadan, handiyse aynı yataktan akacak kertede yakınlaşmışlar." B. Necatigil'in nitelemesiyle, "Doğu-Batı kültürlerini bağdaştırarak, ilhamını Asya tasavvuf ve dinler tarihinin ünlü kişilerinden, eski doğu medeniyet ve masallarından alan" Çelebi bütün beslenme alanları ve kültürel göndermeleriyle eski –hatta neredeyse arkaik– bir dil ve söylemle modern bir şiir kurdu.

İlk yazıları 1938'de *Ses* dergisinde yayımlandı. 1942'ye kadar yazılarını *Ses/Yeni Ses*, *Hamle*, *Sokak*, *Yeni Yol*, *Yeni Adam*, *Gün* gibi liberal, hatta sol yayın organlarında yayımladı. 1942-49 arasında bir suskunluk dönemine giren Çelebi daha sonra *İstanbul*, *Büyük Doğu*, *Türk Düşüncesi*, *Türk Sanatı*, *Türk Yurdu* gibi görece muhafazakâr dergilerde göründü. Hakan Sazyek, *Bütün Yazıları*'nın sunuşunda, bu yazıların belirgin özelliğinin "mensur şiir ya da şiirsel metin tarzında" olmaları ve "şairin hayal dünyasındaki mistik, olağanüstü evreni önceleyen yapıyı yansıtması" olduğunu belirtiyor.

Yapıtları: Şiir: *He*, İst.: Ahmet Sait Mtb., 1942; *Lâmelif*, İst.: Sedat B., 1945; *Om Mani Padme Hum*, İst.: Yeditepe, 1953 (ilk iki kitaptaki şiirlerin büyük bölümünün, yeni şiirlerin de ilavesiyle, toplu basımı); *Bütün Şiirleri*, (haz. S. Özpalabıyıklar) İst.: YKY, 1998 (*Om Mani Padme Hum*'un, kitaplarına girmemiş ilk ve son şiirlerinin de eklenmesiyle genişletilmiş basımı).

Diğer: *Mevlâna: Hayatı, Şahsiyeti, Eserlerinden Parçalar*, İst.: Kanaat, 1939; *Mevlâna'nın Rübaileri*, İst.: Kanaat, 1939; *Molla Câmi: Hayatı, Şahsiyeti, Eserlerinden Parçalar*, İst.: Kanaat, 1940; *Konuşulan Fransızca*, İst.: Kanaat, 1941; *Eşrefoğlu Divanı*, İst.: Ahmet Halit, 1943; *Seçme Rubailer*, İst.: Yokuş, 1944; *Pali Metinlerine Göre: Gotama Buddha*, İst.: Batı, 1946; *Les Roubaiat de Mevlâna Djelaleddin Roumi*, Paris: Adrien Maisonneuve, 1950; *Naima: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst.: Varlık, 1953; *Divan Şiirinde İstanbul*, İst.: İstanbul Fetih Derneği, 1953; *Ömer Hayyam: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst.: Varlık 1954; *Mevlânâ ve Mevlevîlik*, (*Mevlana* adlı yapıtıyla Mevlevilik üzerine incelemeleri) İst.: Nurgök Mtb., 1957; *Bütün Yazıları*, (haz. H. Sazyek) İst.: YKY, 1998.

Kaynaklar: M. Miyasoğlu, *Asaf Hâlet Çelebi*, Ank., 1990; İbnülemin, *Şairler*, I, 64-65; Necatigil, *İsimler*, 114; Baydar, 64-67; Kaplan, *Cumhuriyet*, 165-174; Alangu, *100 Ünlü*, İst., 1974, s. 1415-1420; H. Taner, *Ölür İse Ten Ölür, Canlar Ölesi Değil*, İst., 1983, s. 40-46; A. İnam, "Şiirimizde Mistik Yönelimler", *Yeni Dergi*, S. 111 (Aralık 1973), s. 21-35; H. Yavuz, "Asaf Hâlet Çelebi'nin Semâ-ı Mevlânâ Şiirini Yeniden Okuma Denemesi", *Şiir Atı*, Kitap/2 (Kasım 1986), s. 23-34; S. Erözçelik, "Son Vezir Asaf'ın Şiir Dünyasında Nedircik Yavruları, Bir İpuçlandırma Çalışması", *aynı yerde*, s. 35-71; A. Uçman, "Çelebi, Âsaf Hâlet", *DİA*, VIII, 259-261.

ÇELEBİOĞLU, ÂMİL *(Karaman, 1934 - Mekke, 1995)* Araştırmacı, yazar.

Hayranî mahlasını kullandı. İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1961). Konya Lisesi'nde ve Konya Selçuk Eğitim Enstitüsü'nde öğretmen ve yönetici olarak çalıştıktan (1964-66) sonra İÜEF'ye asistan olarak girdi. 1971'de Erzurum Atatürk Üni. İslami İlimler Fakültesi'ne geçti; burada "Yazıcıoğlu Mehmed ve Muhammediyesi" konulu teziyle doktora çalışmasını tamamladı. 1977'de girdiği Hacettepe Üni. Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi'nde doçent, 1982'de profesör oldu. Marmara Üni. Atatürk Eğitim Fak. dekanlığına atandı, bu görevinden ayrıldıktan sonra öğretim üyeliğini sürdürdü. Yazı ve şiirlerini *Diyanet*, *İslami İlimler*, *Millî Kültür* dergilerinde yayımladı. Gazelleri ve hece ölçüsüyle yazdığı şiirleri vardır.

Ödül: "Ben Öğretmenim" adlı şiiri ile 1982 MEB Öğretmenler Yılı Şiir Yarışması (ikincilik); 1985 Tercüman Gazetesi Şiir Yarışması (ikincilik); "Sevda Çiçeği" adlı şiiri ile 1988 Yunus Emre Şiir Yarışması (birincilik).

Yapıtları: Araştırma-İnceleme: *Mesnevi-i Şerif*, (metin ve manzum çeviri) 3 c., İst.: Sönmez, 1967-72; *Ramazanname*, İst.: Tercüman, [1973?]; *Muhammediye/Yazıcıoğlu Mehmet*, 4 c., 1975; *Türk Bilmeceler Hazinesi*, (Y. Z. Öksüz ile) İst.: Ülker, 1979; *Türk Ninniler Hazinesi*, İst.: Ülker, 1982; *Erzurumlu İbrahim Hakkı*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1988.

Monografi: *Ali Nihad Tarlan*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1989.

Kaynaklar: Işık, 173; N. Öztoprak, *Âmil Çelebioğlu'nun Hayatı ve Bibliyografyası*, İst., 1993.

ÇELEBİOĞLU, NURTEN *(Ünye/Ordu, 4 Şubat 1930 -)* Şair.

Tam adı Ayşe Nurten Çelebioğlu. Fatma Zehra Hanım ile muhasebeci Ömer Çelebioğlu'nun kızı. Trabzon Öğretmen Okulu'nu bitirerek uzun yıllar Ankara, Kırıkkale ve İstanbul'da öğretmen olarak çalıştı. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor. Şiirleri 1960'larda *Varlık* dergisinde, daha sonra *Karşı* dergisinde yayımlandı. Kendisini toplumsal gerçekçilik akımı içinde gördüğünü belirtti.

Ödül: "Islak Gün" şiiriyle 1963 Ajans-Türk Dergisi En Başarılı Amatör Şair Yarışması (birincilik); "Gün Doğar" şiiriyle 1970 TRT Başarı Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Islak Gün*, Ank.: Ajans-Türk, 1964; *Gün Doğar*, Ank.: Prospero, 1994.
Kaynaklar: *BF* (28 Nisan 1999); *TDEA*, II, 128; H. Atabaş, *Kale ve Bozkır*, Ank., 1994.

ÇELEN, MERAL *(Diyarbakır, 2 Ocak 1934 -)* Öykücü, oyun yazarı.

Çorum Lisesi'nden sonra öğrenimine bir süre ara verdi; İÜEF Felsefe Bölümü'nü bitirdi. Varlık, Karikatür ve Düşün yayınevlerinde çalıştı. 1967'de Keloğlan Yayınevi'ni kurdu. "Fatma Kadın" adlı ilk öyküsünü on yedi yaşındayken Kastamonu'da yazdı. 1955'ten itibaren *Varlık* ve *Türk Dili* dergilerinde yayımladığı öykülerinde genellikle Anadolu kadınlarının sorunlarını ele aldığı, "izlemci bir kadın duyarlığı"nın ağır bastığı belirtildi.

Ödül: *Bir Küçük Kadın* ile 1959 Sinema Tiyatro Dergisi Bir Perdelik Oyun Yarışması (üçüncülük).

Yapıtları: Oyun: *Bir Küçük Kadın*, 1959.
Öykü: *Güllü Güzel*, İst.: Düşün, 1961.
Anı: *Aziz Nesin'li Yıllar*, İst.: Nesin Vakfı, 2008; *Çocukluk ve İlkgençlik Yıllarım*, İst.: Nesin Vakfı, 2008.
Mektup: *Aziz Nesin - Meral Çelen Mektuplaşmaları*, İst.: Düşün, 1998.
Çeviri (çocuklar için özet): *Ekmekçi Kadın* (Montépin), İst.: Keloğlan, 1967; *Sefiller* (V. Hugo), İst.: Keloğlan, 1967; *İki Şehrin Hikâyesi* (C. Dickens), İst.: Keloğlan, 1968.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 187-188; *TDEA*, II, 129; Karaalioğlu, 149-150.

ÇELENK, SEMİH *(İzmir, 27 Eylül 1965 -)* Şair, tiyatrocu.

Hatice Nakiye Hanım ile esnaf Muzaffer Çelenk'in oğlu. İzmir Şirinyer Lisesi'ni (1984) ve Dokuz Eylül Üni. Güzel Sanatlar Fak. Sahne ve Görüntü Sanatları Bölümü'nü (1989) bitirdi. "1970-80 Dönemi Türk Oyun Yazarlığında Eğilimler" teziyle doktora yaptı (1997). İzmir'de yaşıyor; evli ve bir çocuk babası. 1990'dan beri DEÜGSF Sahne Sanatları Bölümü'nde öğretim üyesi.

İlk yazısı 1986'da *Şarköy Sanat Gazetesi*'nde çıktı. Yazılarını *Gölge Tiyatro*, *Agon Tiyatro*, *Edebiyat-Eleştiri*, *Yeni İnsan* dergilerinde yayımladı. "Yaprak Dökümü" (1987) ve "Kaşıntı" (1989) adlı kısa oyunları DEÜGSF Deneme Topluluğu, "Lütfen Ölelim" (1987) adlı kısa oyunu İzmir Sanat Tiyatrosu tarafından sahnelendi. Çocuk kitapları vardır.

Ödül: "Bitmeyen Ezgiler Bulmalıyız" ile 1986 GSF Kısa Oyun Yarışması (mansiyon); "Yaprak Dökümü" ile 1987 Suat Taşer Kısa Oyun Yarışması (mansiyon); "Karakin Usta" ile 1989 Suat Taşer Kısa Oyun Yarışması (ikincilik); "Kaşıntı" ile 1989 Suat Taşer Kısa Oyun Yarışması (mansiyon).

Yapıtları: Şiir: *Redd-i İthal*, İzmir: Etki, 1996; *Nacar ile Serkisof*, İst.: Yasak Meyve, 2006.
İnceleme: *Sokaktaki Tiyatro*, İzmir: kendi yayını, 1994; *Kalemden Sahneye; 1946'dan Günümüze Türk Oyun Yazarlığında Eğilimler*, İst.: YGS, 2003.
Kaynaklar: *BF* (14 Nisan 1999).

ÇELİK, AYŞEGÜL *(Ankara, 24 Haziran 1968 -)* Öykücü.

Tam adı Ayşegül Çelik Şahin. Hukukçu Gülnihal Çelik Hanım ile hukukçu Cahit Çelik'in kızı. İzmir'de Ankara İlkokulu'nda, Karşıyaka Kız Lisesi'nde ve Ankara Cumhuriyet Lisesi'nde okudu. Hacettepe Üniversitesi İktisadi İdari Programlar ve AÜ DTCF Tiyatro Bölümü mezunu. 2001'den beri TBMM Haber Sitesi'nde gazeteci. Batik ve kumaş baskı üzerine çalışmalar yaptı. Dart Federasyonu'ndan ferdi sporcu lisansına sahip. Ankara'da yaşıyor; evli.

İlk şiiri *Öğretmenler* dergisinde yayımlandı (1979). *Limon*'da mizah öyküleri yazdı. Öykü ve şiirleri *Milliyet Sanat*, *Varlık*, *kitap-lık* gibi dergilerde yayımlandı. TRT'ye Baba Ocağı (2002) ve Ayışığı Neredesin (2004) film senaryolarını yazdı. TRT Radyoları'nda çocuk oyunları seslendirildi.

Ödül: 2000 ve 2003 TRT Çocuk Oyunu Yarışmaları'nda, 2009'da *Şehper; Dehlizdeki Kuş* ile Dame De Sion Lisesi Edebiyat Ödülü'nde mansiyon kazandı.

Yapıtları: Şiir: *Sensizkaradenizdüşleri*, Ank.: Kare, 1999.
Öykü: *Korku ve Arkadaşı*, İst.: YKY, 2003; *Şehper; Dehlizdeki Kuş*, İst.: YKY, 2008.
Kaynaklar: *BF* (20 Kasım 2008).

ÇELİK, BEHÇET *(Adana, 26 Ekim 1968 -)* Öykücü.

Avukat Bilge Hanım ile Avukat Tuğrul Bey'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Adana'da tamamladıktan sonra (1986), İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1990); MÜ Avrupa Topluluğu Enstitüsü'ndeki yüksek lisans öğrenimini yarıda bıraktı. 1992'den bu yana avukat olarak çalışıyor; TYS üyesi; evli.

İlk öyküsü ("Sokak 245") *Varlık* dergisinde yayımlanan (1987) Behçet Çelik, yazı ve öykülerini 1991-93 arası yazı kurulu üyeliği yaptığı *Yazılı Günler* başta olmak üzere *Adam Öykü, Güldiken, Yazıt* ve *Virgül* dergilerinde yayımladı. Kent yaşamında yabancılaşmış bireyin yalnızlığını konu edinen öyküler yazdı.

Ödül: 1989 Akademi Kitabevi Öykü Ödülü (yayımlanmamış dosya / başarı); *Gün Ortasında Arzu* ile 2008 Sait Faik Hikâye Armağanı.

Yapıtları: Öykü: *İki Deli Derviş*, İst.: Yazılı Günler, 1992; *Yazyalnızı*, İst.: Y. Günler, 1996; *Herkes Kadar*, İst.: İletişim, 2002; *Düğün Birahanesi*, İst.: Kanat, 2004; *Gün Ortasında Arzu*, İst.: Kanat, 2007. Roman: *Dünyanın Uğultusu*, İst.: Kanat, 2009. Derleme- Antoloji: *Adana'ya Kar Yağmış*, İst.: İletişim, 2006; *Yeniden Başlayabilirdim/Hapishaneden Hikayeler*, (A. Yılmaz ile), İst.: Kanat, 2006.
Kaynaklar: *BF* (2 Şubat 2001).

ÇELİK, JAKLİN *(Diyarbakır, 10 Kasım 1968 -)* Öykücü, araştırmacı.

Mali Hanım ile Nuri Çelik'in kızı. İlkokulu Surp Mesropyan Varjaran İlkokulu'nda tamamladı. Çemberlitaş Kız Lisesi'ni ortaokul 2. sınıfta terk etti. Agos gazetesinin basın yayın sayfası editörlüğü, köşe yazarlığı yaptı. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'nda araştırma projelerinde ve sözlü tarih çalışmalarında yer aldı. Araştırmacılık yapıyor. İstanbul'da yaşıyor, bekâr. Edebiyatçılar derneği ve Türkiye PEN üyesi.

İlk öyküsü (Tozlu Tabak) 22 Ağustos 1996 tarihli *Öküz* dergisinde yayımlandı. Çalışmalarını *Öküz, Varlık* ve *Cumhuriyet Dergi* dergilerinde yayımlamayı sürdürdü. *Kum Saati'nde Kumkapı* İngilizcede yayımlandı (2002).

Yapıtları: Öykü: *Kum Saatinde Kumkapı*, İst.: Aras, 2000; *Yılanın Yolu*, İst.: Aras, 2003; *Kaçak Yolcu*, İst.: Çitlembik, 2005.
Kaynaklar: *BF* (31 Mayıs 2002), Işık 06, 914.

ÇELİK, MUSTAFA *(Alanya/Antalya, 1957 -)* Şair.

Konya İmam-Hatip Lisesi ve Erzurum İslami İlimler Fakültesi'ni bitirdi. *Mavera* dergisinde yazı işleri müdürü, Akabe Yayınları'nda yönetici olarak çalıştı (1984-86). 1986'dan itibaren bir grup arkadaşıyla birlikte kurduğu Nehir Yayınları ve Anajans'ı yönetti. Kanal 7 televizyonunda genel müdürlük yaptı. *Mavera* ve *Yedi İklim* dergilerinde yayımlanan şiirleriyle tanındı.

Yapıtları: Şiir: *Adın Kaldı Bir*, İst.: Akabe, 1986; *Gül ve Hançer*, İst.: İstanbul, 2002.
Kaynaklar: Işık, 174.

ÇELİK, MÜSLİM *(Erzincan, 9 Aralık 1951 -)* Şair.

Asıl adı Müslüm. Hatice Hanım ile çiftçi Kâzım Çelik'in oğlu. Ortaokulu Hatay'da, liseyi İzmit ve Erzincan'da bitirdi. Bursa Eğitim Ens. ve Eskişehir Anadolu Üni. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okudu. İşçilik, topografçılık, tiyatro oyunculuğu gibi işler yaptı; amatör olarak boks yaptı, türkü söyledi. 1975-76 arasında Muş'ta, 1978-98 arasında İstanbul Maçka Teknik Lisesi'nde öğretmenlik yaptı. Edebiyatçılar Derneği ve PEN Yazarlar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

1981'de *Yazko-Edebiyat* dergisinde çıkan ilk şiirinin ardından *Varlık, Milliyet Sanat, Gösteri, Türk Dili, Yeni Biçem, Adam Sanat* gibi dergilerde yayımladığı şiirleriyle tanındı. "En yerel deyimleri sıradan anlatıma düşmeden çağdaş dünyaya yaptığı göndermelerle bilinçli bir biçimde dengeleyerek kullanma başarısı gösterdiği" (M. Öneş) kabul edildi.

Ödül: "Peryavşan" adlı şiiriyle 1989 Gösteri Dergisi Şiir Yarışması (mansiyon); *Peryavşan* ile 1989 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü; *Hayriye Yitik Ülke* ile 1997 Hüseyin Topçugil Şiir Ödülü; *Necatigül* ile 2008 Cemal Süreya Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Peryavşan*, İst.: Cem, 1988; *İhbarlı Gül*, İst.: Cem, 1990; *Erzincan'da Yağmurun Şarkısı*, İst.: Cem, 1993; *Hayriye Yitik Ülke*, İst.: Cem, 1995; *Göğü Kokla Açılırsın*, İst.: Cem, 1997; *Lirkuşu*, İst.: Adam, 2000; *Nazım Hikmet Yahşi Güzel*, İst.: Cem, 2002; *Kızbes*, (Seçme Şiirler), İst.: Toroslu, 2006; *Bülbülün Ölümü*, İst.: Artshop, 2007; *Necatigül*, İst.: Artshop, 2008.
Kaynaklar: *BF* (29 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 114; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 205; M. Algül, "Çağdaş Bir Karac'oğlan", *Cumhuriyet Kitap*, S. 274 (18 Mayıs 1995); A. Ümit, "Alçakgönüllü Şiir", *aynı yerde.*

ÇELİK, NACİ
bak. Naci Çelik

ÇELİK, NEVZAT *(Boyabat/Sinop, 15 Mayıs 1960 -)* Şair.

Nüfus kaydında Nejdet Çelik. İşçi Fahriye Hanım ile işçi Cemil Çelik'in oğlu. İlk ve orta okulu İstanbul Gültepe'de, liseyi Yeni Levent ve Şişli liselerinde tamamladı. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne (Mimar Sinan Üniversitesi) bağlı Uygulamalı Endüstri ve Sanat Yüksek Okulu Grafik Bölümü birinci sınıf öğrencisiyken Mart 1980'de tutuklanarak Dev-Sol davasından idam istemiyle yargılandı; Aralık 1987'ye kadar Sağmalcılar ve Metris cezaevlerinde tutuklu kaldı. 1988'den itibaren yayıncılık ve reklamcılıkla uğraştı; halen OM Yayınevi'nde çalışıyor. TYS ve PEN Club American Center (onur) üyesi. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

İlk şiiri ("Ana") 1982'de *Edebiyat '81* dergisinde çıktı. İlk kitabı *Şafak Türküsü*'yle adını duyurdu; ikinci kitabı *Müebbet Türküsü* için yazdığı önsözde Vedat Günyol "Gerek *Şafak Türküsü*'nde olsun, gerek *Müebbet Türküsü*'nde olsun, Nevzat Çelik, bilinmez hangi mucizeyle, Ahmet Arif'ler gibi, prangalara vurulmuş özgürlük aşkının türküsünü, Nâzım Usta'nın diline, yetkisine, yeteneğine, sevdalı bulutlarına, bir burgu gibi içe işleyen sıcak, tatlı lirizmine yaraşır bir düzeye ulaşmış" dedi. Son kitabı *Sevgili Yoldaş Kurbağalar* için Ataol Behramoğlu, "Nevzat Çelik sabırlı arayışları, toplumcu ahlakı, şiire sevgisi ve saygısıyla bugün artık yetenekli bir genç şair değil, günümüz Türk şiirinin gerçekten önemli bir genç ustasıdır" değerlendirmesini yaptı.

Şiirleri İngilizce ve Almancaya çevrilerek birçok antoloji ve yayında yer aldı. "Şafak Türküsü", "Kirli Gömlek", "Sıcak Saklayın Gecelerimi", "Boyun Ağrısı" ve "Bekleyiş" şiirlerini Ahmet Kaya, "Hoş Geldin Ölüm"ü Ali Asker, "Anneler Günü" ve "Sunu"yu Edip Akbayram, "Sıcak Saklayın Gecelerimi" şiirini Selda Bağcan ve "Kitap Türküsü"nü Fatih Kısaparmak kasetlerine okudular.

Ödül: *Şafak Türküsü* ile 1984 Akademi Kitabevi Şiir Birincilik Ödülü; *Müebbet Türküsü* ile 1987 Hasan Hüseyin Şiir Ödülü; *Şafak Türküsü* ve *Müebbet Türküsü* ile 1987 Poetry International Rotterdam Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Şafak Türküsü*, İst.: Alan, 1984 (ilk basımı eksik ve sansürlü; 1999'da 22. baskı); *Müebbet Türküsü*, İst.: Alan, 1987; *Suda Seken Hayat*, İst.: Alan, 1990; *Yağmur Yağmasaydı*, İst.: Alan, 1990; *Sevgili Yoldaş Kurbağalar*, İst.: Alan, 1998.
Roman: *Bağışlanmış Hüzün*, İst.: Epsilon, 2005.
Öykü: *Sen Giderken*, İst.: Epsilon, 2006.

Kaynaklar: *BF* (21 Eylül 1999); Necatigil, *İsimler*, 115; Kurdakul, *Sözlük*, 188; E. Ercan, "Şafak Türküsü'nden Sevgili Yoldaş Kurbağalar'a Nevzat Çelik", *Cumhuriyet Kitap*, S. 459 (Aralık 1998); S. Sarıoğlu, "Ve Çelik'e *Sevgili Yoldaş Kurbağa* Verildi", *Ludingirra*, S. 8 (Kış 1998-99).

ÇELİKER, MEHMET SEYDA
bak. Mehmet Seyda

ÇELİKEZER, RAŞİT *(İzmir, 28 Mart 1969 -)* Oyun yazarı.

Merdiye Hanım ile İsmail Çelikezer'in oğlu. Sıdıka Rodop Lisesi'ni bitirdi. 9 Eylül Üni. Güzel Sanatlar Fak. Sinema-TV Bölümü mezunu (1995). Yönetmenlik ve senaryo yazarlığı yaptı. Altay Spor Kulübü'nde futbol oynadı (1976-88). İstanbul'da yaşıyor, bekâr. *Ayrılsak da Beraberiz* (TRT 1) ve *Çocuklar Duymasın* (ATV) gibi dizilerin yönetmenliğini yaptı. Muzaffer İzgü'nün *Dilber* isimli romanını TRT'ye dizi olarak uyarladı (2000). *Yanlış Adamlar* ve *Bir Kuşluk Vakti* adlı oyunları İstanbul Devlet Tiyatrosu repertuvarına alındı.

Yapıtları: Oyun: *Toplu Oyunları I/Yağmurum Olsana-Yanlış Adamlar*, İst.: Mitos-Boyut, 2001; *Toplu Oyunları II/Mutlu Beraberlik-Bir Kuşluk Vakti*, İst.: Mitos-Boyut, 2001; *Hiçbir Şey*, İst.: Mitos-Boyut, 2002; *Otopark Cinayetleri*, İst.: Mitos-Boyut, 2003; *Kazan Dairesi*, İst.: Mitos-Boyut, 2005; *Bavul Hikâyesi*, İst.: Mitos-Boyut, 2008.
Kaynaklar: *BF* (17 Mayıs 2002).

ÇERİ, BAHRİYE *(Samsun, 12 Mart 1968 -)* Edebiyat araştırmacısı.

Satı Hanım ile Ali Çeri'nin kızı. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1988). Aynı bölümde yüksek lisans (1992) ve doktora (1997) yaptı. 1998'den beri Kocaeli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesi. *Üçüncü Öyküler* dergisi danışma kurulu üyesi. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

Yazılarını *Varlık*, *Gösteri*, *Ludingirra*, *Gündoğan Edebiyat*, *Tarih ve Toplum*, *Cumhuriyet Kitap* dergilerinde yayımladı. Türk edebiyatında kadının yeri konusunda yaptığı araştırmalarla tanındı.

Yapıtları: İnceleme: *Türk Romanında Kadın: 1923-1938 Dönemi*, İst.: Simurg, 1996; *Bir Cihan Kaynanası Nahit Sırrı Örik*, Ank.: Hece, 2007.
Derleme: *Tarih ve Roman*, İst.: Can, 2001.
Bibliyografya: *Yeni Türk Edebiyatı Alanında Yapılmış Tezler Bibliyografyası (1942-2007)*, İst.: Turkuvaz, 2009.
Kaynaklar: *BF* (15 Temmuz 1999).

ÇETİN, CELÂLETTİN *(Kağızman/Kars, 27 Mayıs 1928 -İstanbul, 23 Şubat 2006)* Gazeteci, yazar.

Zehra Hanım ile Ethem İbrahim Çetin'in oğlu. İstanbul Kabataş Erkek Lisesi mezunu (1953). Bir süre Almanya'da ve askerliği sırasında Kore'de bulundu. 1955'te Kore dönüşü hazırladığı "Uzak Doğudan Getirdiklerim" adlı dizi yazısıyla başladığı gazetecilik mesleği boyunca *Dünya*, *Vatan*, *Tercüman*, *Akşam*, *Günaydın* ve *Hürriyet* gazetelerinde çalıştı. Özellikle röportajlarıyla tanındı.

İlk şiirleri Kabataş Lisesi'nde çıkan *Dönüm* dergisinde yayımlandı. Şiir ve öyküleri *Yenilik*, *Varlık*, *Yeditepe*, *Yeni Ufuklar*, *Ataç* ve *Dönem* dergilerinde yer aldı.

Yapıtları: Şiir: *Sarı Çam*, İst.: Hatipoğlu, 1961.
Roman: *Saat Altıda Gel*, İst.: Ataç, 1965; *352. Sokak*, İst.: Ataç, 1974; *Göçük*, 1977.
Röportaj: *Yarım Kalan Kin*, 1974; *Bir Pot Daha*, 1978; *Gazetecinin Not Defteri*, İst.: Cem, 1980.
Anı: *İşte Babıâli*, İst.: Cem, 1991.
Diğer: *Almanya'ya Nasıl Gidilir?*, İst.: Çeltüt Mtb., 1963.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 115; Karaalioğlu, 150-151; Kurdakul, *Sözlük*, 188-189; "Çetin, Celâlettin", *TDEA*, II, 137.

ÇETİN, ERGÜL *(Gazipaşa/Antalya, 1958 -)* Şair.

Ortaöğrenimini Alanya'da tamamladı. AÜ Eğitim Yönetimi ve Teftiş Bölümü mezunu. Memurluk yaptı. Şiirleri 1981'den itibaren *Yarın*, *Edebiyat ve Eleştiri*, *Varlık*, *Yeni Biçem* gibi dergilerde yayımlandı.

Ödül: 1990 Cahit Sıtkı Tarancı Şiir Ödülü; 1998 Orhan Murat Arıburnu Şiir Ödülü .

Yapıtları: Şiir: *Bir Avuç Kum*, Ank.: Yarın, 1984; *Yenilikler*, Ank.: Promete, 1992; *İlk Sözleri Söylenmemiş Bir Aşkın Son Sözleri*, Ank.: Prospero, 1995; *Zambak ve Yontu*, Ank.: Öteki, 1997; *Borges'in Eli*, 1998; *Teneşirde Ten*, Ank.: Suteni, 2002 .
Kaynaklar: Işık 06, 925.

ÇETİN, İNAN *(Hozat/Tunceli, 20 Ağustos 1966 -)* Öykücü.

Elif Hanım ile çiftçi Seydo Çetin'in oğlu. İlk ve ortaöğrenimini Hozat'ta gördü. İstanbul Bakırköy İbrahim Turan Lisesi'ni bitirdi. Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı. Kütüphanecilik, kitapçılık, yayıncılık gibi işlerde çalıştı. PEN üyesi. Bekâr; İstanbul'da yaşıyor.

Öyküleri ve yazıları *Adam Öykü*, *Üçüncü Öyküler*, *E*, *Parşömen* gibi dergilerde, *Cumhuriyet Kitap*, *Radikal Kitap* gibi kitap eklerinde yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Bin Yapraklı Lotus*, İst.: İş Bankası, 2003; *İçimizdeki Şato*, İst.: Can, 2005.
Roman: *İblisname*, İst.: Can, 2007.
Derleme: *Doğu Öyküleri*, İst.: Notos, 2008.
Kaynaklar: *BF* (20 Ekim 2008); S. Gümüş, "Yalansız Öyküler", *Radikal*, (7 Mart 2007); A. Büke Kafaoğlu, "Merhamet Evi", *Dünya Kitap*, (Mart 2007); E. Üldes, "Arayışların Romanı", *Özgür Edebiyat*, (Mart - Nisan 2007).

ÇETİN, MEHMET *(Ovacık/Tunceli, 1 Kasım 1955 -)* Şair, yazar.

Rukiye Hanım ile Kahraman Çetin'in oğlu. Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ndeki öğrenimini yarım bıraktı. 1990'dan bu yana yazarlık ve yayımcılık yapıyor. Uluslararası PEN Club üyesi, PİYA Kültürevi-Kolektifi kurucusu ve katılımcısı. Amsterdam ve İstanbul'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası.

İlk şiiri ("Dehşet Yalnızlıkta Bulur Kimliğini") *Yaba* dergisinde çıktı (1985). *Ütopiya*, *Kunduz Düşleri* dergilerinde yazı ve şiirleri yayımlandı. Her iki dergide bazı sayıların editörlüğünü yaptı. Öykü, senaryo ve oyun da yazdı. "Kodadı Avrupalı" adlı oyunu Amsterdam'da Ş. Ol yönetmenliğinde sahneye kondu. Şiirlerinden seçmeler İngilizceye çevrilerek İngiltere'de, Hollandaca olarak Belçika ve Hollanda'da yayımlandı.

Ödül: *Birağızdan* ile 1988 Enver Gökçe Şiir Birincilik Ödülü; "Asmin" adlı öyküsüyle 1989 Güneş Gazetesi Türkiye Öykü Birincilik Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Rüzgar ve Gül İklimi*, İst.: Belge, 1988; *Birağızdan*, İst.: Alan, 1989; *Hatıradır, Yak Bu Fotoğrafı*, İst.: Piya Kitaplığı, 1995; *Aşkkıran*, İst.: Piya Kitaplığı, 1997; *Ölüm Kitabı*, İst.: Piya Kitaplığı, 1999; *Kekemece*, İst.: Piya Kitaplığı, 2000; *Kirazların Haziranı, (Türkçe- Kurmanci Seçme Şiirler)*, Diyarbakır: Lis, 2008.
Öykü: *Asmin*, İst.: Ataol, 1991; *Atımı Bağladım İğde Dalına*, İst.: Agora, 2006.
Derleme: *Eylül Çiçekleri* (ortak yayın), İst.: Yaylacık Mtb., 1990.
Kaynaklar: *BF* (Eylül 1999).

ÇETİNER, YILMAZ *(Zonguldak, 13 Aralık 1927 - İstanbul, 2 Ağustos 2006)* Yazar, gazeteci.

Fatma Nesibe Hanım ile Ömer Cevdet Çetiner'in oğlu. Yirmi yaşından itibaren muhabirlikle başladığı gazeteciliği yazarlık, sekreterlik, yazı işleri müdürlüğü gibi çeşitli kademelerde sürdürdü. *Vatan*, *Yeni Sabah*, *Milliyet*,

Hürriyet, *Cumhuriyet* ve *Milliyet* gazetesinde çalıştı.

Röportaj yazarı olarak adını duyurdu. Cumhuriyet'ten sonra gelişen röportaj türüne yeni bir dinamizm ve farklı bir tarz getirdiği kabul edildi. Gezilerini, izlenimlerini ve çeşitli konulardaki görüşlerini, kendine has bir üslupla, yalın ve coşkulu bir dille aktarmayı başardı.

Ödül: *İnanç Sömürücüleri: Nurcular Arasında Bir Ay* ile 1964 Türkiye Gazeteciler Sendikası Gazetecilik Başarı Armağanı; *Amerikan Yardımı ve Gerçekler* ile 1965 Gazetecilik Başarı Armağanı; *Bilinmeyen Arnavutluk* ile 1966 Gazetecilik Başarı Armağanı; 1969 Türkiye Gazeteciler Sendikası Yılın Gazetecisi Ödülü.

Yapıtları: Gezi-Röportaj: *İnanç Sömürücüleri: Nurcular Arasında Bir Ay*, İst.: Varlık, 1964; *Bilinmeyen Arnavutluk*, İst.: İstanbul Mtb., 1966; *Şu Bizim Rumeli*, Ank.: Başnur Mtb., 1967; *Bir Yudum Çay İçin*, 1968; *Özüm Türk'tür*, (İran Türklerini anlatan dizi röportaj) 1968; *Mao'ya Tapanlar*, İst.: Altın Kitaplar, 1969; *Rusya Seferi*, İst.: Altın Kitaplar, 1969; *El Fateh*, İst.: May, 1970; *Son On Yılın Perde Arkası*, İst.: Milliyet, 1994; *Son Padişah Vahdettin*, İst.: Milliyet, 1994; *Otomobilin Öyküsü: Türkiye'de Otomotiv Sanayii Nasıl Kuruldu? Anılar-Belgeler-Fotoğraflar*, İst.: Milliyet, 1996.
Anı: *Nefes Nefese Bir Ömür*, İst.: Epsilon, 2006.
Roman: *Haremde Bir Venedikli: Nurbanu Sultan*, İst.: Remzi, 2001.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 115; Karaalioğlu, 151.

ÇETİNKAYA, ZEMÇİ *(Gürün/Sivas, 1960 -)* Şair.

Gürün Lisesi ve Erzurum Atatürk Üni. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1982). Askerlik görevini tamamladıktan sonra, Türk dili okutmanı olarak çalışmaya başladığı aynı fakültede "Halil Nihat Boztepe/Hayatı, Eserleri ve Düşünceleri" konulu teziyle mastır yaptı. Evli ve iki çocuk babası. Şiir, deneme ve mizah yazılarını başta *Vardiye* olmak üzere *İlim ve Sanat*, *İktibas*, *Çerağ*, *Jurnal* ve *Aşiyan* gibi dergilerde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Çelişkinin Türküsü*, Konya: Esra, 1984; *Sonsuz Aydınlık Gazeli*, İst.: Beyan, 2004 .
Araştırma: *Halil Nihat Boztepe*, Konya: Esra, 1997.
Kaynaklar: Işık, 175-176.

ÇEVİKER, TURGUT *(Çarşamba/Samsun, 24 Haziran 1950 -)* Araştırmacı, yazar.

Memur Hüseyin Çeviker ve Asiye Hanım'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Çarşamba'da tamamladı (1971). İÜEF ve DTCF Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerine devam ettiyse de bitirmedi. Yeşilçam'da yönetmen yardımcısı olarak çalıştı (1972-78; 1986-88). Tiyatroyla da ilgilenen Çeviker, Ferhan Şensoy'un yönettiği *Bir Delinin Hatıra Defteri*'nde Popriçin'i oynadı; *Teneke* ve *Godot'yu Beklerken*'i sahneye koydu ve rol aldı (1969-71). 1975'ten itibaren karikatür tarihi ve mizah kültürü üzerine yazmaya başladı. 1983'ten bu yana, kendi kurduğu İris Yayıncılık ve Filmcilik şirketini yönetmektedir. TYS, Edebiyatçılar Derneği, Karikatürcüler Derneği, TÜRSAK ve Tarih Vakfı üyesi. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

İlk şiir, desen ve öykülerini lise yıllarında, okul dergisi *Oydaş*'ta yayımladı (1967-71). 1993'ten itibaren 4 aylık bir periyotla yayımladığı *Güldiken* ve haftalık mizah dergisi *Diyojen* (7 sayı, 1997) dergileri dışında, *Cumhuriyet*, *Vatan*, *Politika*, *Güneş*, *Türkiye Yazıları*, *Milliyet Sanat*, *Gösteri*, *Özgür Toplum*, *Adam Sanat*, *Adam Öykü*, *Yarın*, *Sesimiz*, *Oluşum*, *Kadınca* ve *Beyoğlu* gibi gazete ve dergilerde ürünler yayımladı. İris Yayıncılık adına mizah kültürüne ilişkin telif ve çeviri 8 kitap yayıma hazırladı. Senaryosunu yazıp yönettiği "Türk Canlandırma Sineması 1931-1995" belgeselinin henüz gösterimi yapılmamıştır. Karikatür tarihini incelediği yapıtlarının yanı sıra bir de öykü kitabı vardır. O. Kutlar'ın "bıkmak bilmeyen araştırmacı" olarak tanımladığı Çeviker'i, E. Batur "başka bir ülkede yaşıyor olsaydı, bir üniversitenin 'honoris causa' doktorasına layık görülürdü" sözleriyle niteliyor.

Yapıtları: İnceleme: *Gelişim Sürecinde Türk Karikatürü I, Tanzimat ve İstibdat Dönemi*, İst.: Adam, 1986; *Gelişim Sürecinde Türk Karikatürü II, Meşrutiyet Dönemi*, İst.: Adam, 1988; *Gelişim Sürecinde Türk Karikatürü III, Kurtuluş Savaşı Dönemi*, İst.: Adam, 1991; *İbret Albümü 1908*, İst.: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 1991; *Çarşamba Kitabı I*, İst.: İris, 1992.
Öykü: *Hayal*, İst.: İris, 1994.
Derleme: Nişan Berberyan, *Terakki Edelim Beyler*, İst.: Adam, 1986; Ali Fuad Bey, *Osmanlı Tokadı*, İst.: Adam, 1986; *Tanzimat (İmzasız Karikatürler Antolojisi)*, İst.: Adam, 1986; *Burun (Abdülhamit Karikatürleri Antolojisi)*, İst.: Adam, 1988; Turhan Selçuk, *Grafik Mizah*, İst.: İris, 1988; Halit Naci, *Karagöz'ün Gör Dediği*, İst.: Adam, 1989; Cemil Cem, *Silah ve Meşale*, İst.: Adam, 1989; *Meşrutiyet (İmzasız Karikatürler Antolojisi)*, İst.: Adam, 1989; *Su Karikatürleri-Water in Caricature*, İst.: İSKİ, 1991; Ramiz Gökçe, *Gir Kapanıyorum*, İst.: Adam, 1992; Ahmet Rıfkı, *Karşı*, İst.: Adam, 1993; Sedat Simavi, *Paramparça-Yeni Zenginler-Harp Fakirleri*, İst.: Adam, 1993; *Carigraphia/Turkish Cartoons*, İst.: Kültür Bakanlığı, 1995; *Kent, Konut ve Yerleşim Üzerine*

Karikatürler, Habitat–Habitart, İst., 1995; *Türk edebiyatında Futbol*, İst.: YKY, 2002.
Kaynaklar: *BF* (1 Haziran 1999); O. Kutlar, "Gündemdeki Sanatçı", *Cumhuriyet*, 27 Mart 1994; E. Batur, "Köşebent", *Cumhuriyet*, 18 Ocak 1998.

ÇEVİKSOY, OSMAN *(Feruz köyü/Çorum, 1951 -)* Öykücü.

Çorum İlköğretmen Okulu (1971), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü (1979), Ankara Gazi Üni. Eğitim Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1988) mezunu. Hakkâri ve Ankara'da ilkokul öğretmenliği, Almanya'da Türkçe ve Türk kültürü dersleri öğretmenliği yaptı. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Türk Dili ve Edebiyatı Program Hazırlama ve Kitap İnceleme komisyonlarında (1990-95) çalıştı. 1995'ten beri Tevfik İleri (Anadolu) İmam-Hatip Lisesi'nde edebiyat öğretmeni. TYB ve İLESAM üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri 1968'de *Babıalide Sabah* gazetesinde çıktı. Roman ve öykülerini *Çorlu Ekspres*, *Yeni Tanin*, *Eğitim Alanı*, *Yeni Devir*, *Gerçek*, *Hisar*, *Millî Kültür*, *Divan*, *Doğuş Edebiyat*, *Türk Edebiyatı*, *Töre*, *Dolunay*, *Oluş*, *İlkyaz*, *Türkiye*, *Millî Eğitim* dergi ve gazetelerinde yayımladı. Köyden şehire göç, aile çözülmesi, eski anlayışın ve kültürün değişmesi yapıtlarının başlıca konularını oluşturmaktadır. "Bir Mavi Duman" adlı öyküsü "Hasret" adıyla televizyon filmi, *Başıma Dağlar Düştü* adlı romanı radyo oyunu oldu.

Ödül: *Beyaz Yürüyüş* ile 1981 Kültür Bakanlığı "100. Yıl" Ödülü; *Duvarın Öte Yanı* ile 1985 TYB Yılın Hikâyecisi Ödülü; *Sana Seni Anlatmak* ile 1994 MEB Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Beyaz Yürüyüş*, Ank.: Ocak, 1982; *Tutuklu Yürek*, Ank.: Ocak, 1982; *Ağlamak Yasak*, Ank.: Mayaş, 1984; *Duvarın Öte Yanı*, Ank.: Mayaş, 1985; *Kar Yağar Gül Üstüne*, Ank.: MEB, 1986; *Derdimi Gül Eyledim*, 1988; *Geriye Hüzün Kalır*, 1990; *Sana Seni Anlatmak*, 1994.
Roman: *Başıma Dağlar Düştü*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1991; *Ömrümüz Gurbet*, Ank.: Elips, 2008.
Diğer: *Kompozisyon I, II, III*, (E. Boran'la) İst.: Serhat, 1996.
Kaynaklar: Işık, 176.

ÇIĞ, ÇINAR *(Tire/İzmir, 1 Mayıs 1938 -)* Şair.

Huriye Hanım ile öğretmen Ahmet Çığ'ın oğlu. Karşıyaka Lisesi (1955) ve İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni (1963) bitirdi. Çeşitli işlerde çalıştı; 1989'dan beri bir sigorta şirketinin acenteliğini yapmaktadır. İzmir'de yaşıyor; evli, iki çocuk babası. İlk şiiri ("Körfez") 1955'te *Rüzgâr* dergisinde çıktı. Şiirlerini *Dönemeç* ve *İz* dergilerinde yayımladı. Birçok şiiri Bulgarcaya çevrildi.

Yapıtları: Şiir: *Eski Bir Tanrı*, İzmir: Karınca Mtb., 1980; *Ağır Su*, İzmir: Anıt Mtb., 1991; *Aslı Türküdür: Toplu Şiirler*, İzmir: Atadost, 2000.
Kaynaklar: *BF* (15 Nisan 1999).

ÇIĞIRAÇAN, İBRAHİM HİLMİ *(Tulça [bugün Tulcea, Romanya], 1879 ? - İstanbul, 12 Haziran 1963)* Yazar, yayımcı.

Tüccarzade lakabıyla tanınır. Babasının adı Ahmet'tir. Ailesi 1883'te İstanbul'a göçtü. Mahalle mektebinde okuduktan sonra bir demir dökümhanesinde çalıştı, terzi çıraklığı yaptı. Gazeteciliğe 1895'te mürettip ve abone memuru olarak girdiği *İkdam*'da başladı. *Vakit* ve *Tasvir-i Efkâr* gazetelerinde de çalıştı. 1896'da kurduğu Kitaphane-i İslam'ın adını bir süre sonra Kitaphane-i İslam ve Askeri olarak değiştirdi. II. Meşrutiyet'ten sonra *Millet* gazetesini (5 Ağustos-26 Ekim 1908, 83 sayı) çıkardı. Ahmet Rasim ve Hüseyin Rahmi ile *Boşboğaz ile Güllabi* adında haftalık mizah gazetesini, daha sonra haftalık *Ordu ve Donanma* adlı dergiyi yayımladı. Cumhuriyetten sonra kitabevinin adını önce Kitaphane-i Hilmi, sonra Hilmi Kitabevi olarak değiştirdi. 60 yılı aşan yayımcılığında H. Z. Uşaklıgil, H. R. Gürpınar, A. R. Altınay'ın kitapları başta olmak üzere 1000 kadar kitap yayımladı. Ölümünden sonra Hilmi Kitabevi kapandı.

Yapıtları: Oyun: *Aşk ile Zafer Arasında Yakup ve Roziya*, İst., 1930.
Ders Kitabı: *Altın Kitap, Çocuklara İlk Kıraat*, 2. bas., İst., 1327/1911; *Herkese Mahsus Yeni Harflerle Türkçe Alfabe*, İst., 1928; *Cumhuriyet Çocuklarına Resimli İlk Alfabe*, İst., 1929; *İktisat Bilgisi, Milli İktisat-Milli Tasarruf*, İst., 1930; *Köy Alfabesi*, 1930; *Köy Kıraatı*, İst., 1930; *Millet Mekteplerine Mahsus Yurt Bilgisi*, İst., 1931; *Resimli Millet Alfabesi*, İst., 1931; *Köy Çocuğunun İlk Okuma Kitabı, Hayat Bilgisine Göre Yardımcı Kıraat I-III*, İst., 1933; *İlk Alfabe*, İst., 1934; *İlk Kıraat I-V*, İst., 1930-34.
İnceleme: *Tasfiye-i Lisana Muhtaç mıyız?*, İst., 1327/1911; *Zavallı Millet, Felaketlerimizin Esbabı*, İst., 1328/1912; *Milletin Kusurları, Felaketlerimizin Esbabı*, İst., 1328/1912; *Milletin Hataları, Felaketlerimizin Esbabı*, İst., 1328/1912; *Maarifimiz ve Servet-i İlmiyemiz*, İst., 1329/1913; *Türkiye Uyan*, İst., 1329/1913; *Balkan Harbinde Neden Münhezim Olduk*, İst., 1329/1913; *Avrupalılaşmak, Felaketlerimizin Esbabı*, 1332/1916 (yeni harflerle, Ank., 1997).
Çeviri: *Floransa Geceleri* (H. Helme).
Kaynaklar: R. E. Koçu, "Çığıraçan (İbrahim Hilmi)",

İSTA, VII, 3891-3893; T. Toros, "İlk Editörümüz Hilmi Çığıraçan", *Kitap Belleten*, S. 25 (Ağustos 1963), s. 7-8; N. Akbayar, "Osmanlı Yayıncılığı", *TCTA*, VI, 1685; "Çığıraçan, İbrahim Hilmi", *TDEA*, II, 140; *Gönç*, III, 45; N. Albayrak, "Çığıraçan, İbrahim Hilmi", *DİA*, VIII, 299-300; O. Koloğlu, "Çığıraçan, İbrahim Hilmi", *YYOA*, I, 358; B. O. Gez, "Tüccarzade İbrahim Hilmi Çığıraçan Üzerine", *TT*, S. 191 (Kasım 1999); ay, "Tüccarzade İbrahim Hilmi (Çığıraçan)", *Toplumsal Tarih*, 2 Şubat 2000, s. 53-57; ay, "Kitabhane-i İslam'dan Hilmi Kitabevi'ne", *ae*, Mart 2000, s. 52-56.

ÇIKINTAŞ, ABDÜLHAMİT NİYAZİ *(Diyarbakır, 1856 - ?, 11 Ocak 1934)* Şair.

Asıl adı Hacı Abdülhamit. Niyâzî mahlasını kullandı. Yayımlanmış tek kitabı Diyarbekirli Niyâzî imzasını taşır. Medine Kadısı Mehmet Feyzi Efendi'nin oğlu, şair Abdülaziz Hâlis Çıkıntaş'ın ağabeyidir. İyi bir medrese eğitimi aldı. Çeşitli memuriyetlerde çalıştı. Bir süre Diyarbakır Belediye Başkanlığı yaptı (1903). 1908'de Meşrutiyet'in ilanının ardından "Şeriat isteyenler"in mazbatasına imza koyduğu gerekçesiyle sürgüne gönderilirken İzmir'de bir Fransız vapuruna binerek kaçtı. Daha sonra Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nın Diyarbakır şubesini kurdu. Yayımlanmamış bir "Divançe"si, tamamlanmamış "Hâtırât"ı vardır.

Yapıtları: Şiirler ve nesirler: *Amid-i Sevda (Kara Amid) Cüzzi Evvel: Tahzir*, 1890. (Bu kitaptan bazı örnekler Ş. Beysanoğlu'nun *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları* (C. II) isimli eserinde yer almaktadır.)
Kaynaklar: Ş. Beysanoğlu, "Çıkıntaş, Abdülhamit Niyazi", TDEA, II, 141.

ÇILADIR, AHMET NAİM
bak. Ahmet Naim

ÇILDIRLI ÂŞIK ŞENLİK *(Suhara köyü/Çıldır/Kars, 1853 - 1912)* Saz şairi.

Şenlik Baba olarak da bilinir. Küçük yaşlarda şiir söylemeye başladı. Ünü kısa sürede yöresinde ve Azerbaycan'da yayıldı. Osmanlı-Rus savaşlarında gösterdiği kahramanlıktan ötürü adına Kars'ta bir anıt dikilmiştir (1977).

Yapıtları: Halk hikâyesi: *Sevdakâr*, 1938.
Kaynaklar: *Âşık Şenlik*, (haz. İ. Âşıkoğlu; şiirlerinden örnekler ve bibliyografya) İzmir, 1964; E. Aslan, *Çıldırlı Âşık Şenlik*, Erzurum, 1975; Necatigil, *İsimler*, 115; Işık, 80.

ÇINAR, BEDİRHAN *(Isparta, 1919 -)* Romancı, gazeteci.

Nuriye Hanım ile emekli nüfus müdürü Bedirhanzade Hikmet Bey'in oğlu. İzmir'de başladığı öğrenimini Bursa Orman Fen Okulu'nda tamamladı (1939). Bir süre orman fen memurluğu yaptıktan sonra 1942'de *Son Telgraf*'ta gazeteciliğe başladı; *Tanin*, *Son Posta* ve *Milliyet* gazetelerinde çalıştı. Adana'da Milli Korunma kontrolörlüğü görevinde bulundu. Evli ve iki çocuk babası.

Polisiye türünde yazdığı öykü ve romanlarından bazıları filme alınmış, bazıları da Arapça ve Bulgarcaya çevrilmiştir. Yıllarca boks ve judo çalışmış, dereceler almıştır; hatta dünya şampiyonu olduğu yıl Yaşar Doğu'yu bilek güreşinde yenmesi Babıâli'de unutulmamıştır.

Yapıtları: Öykü: *Duvaklı Ölü*, 1941; *Yaşanmış Facialar*, 1954.
Roman: *Olcayto*, Aydın: Hilmi Tükel Mat. ve Ktb., 1942; *Duvalı Ölü*, Aydın: Hilmi Tükel Mat. ve Ktb., 1942; *Kızıl Ölüm*, İst.: Güven, 1943; *Sabır Cenneti*, İst.: Uğur, 1945; *Şık Perde*, İst.: kendi yay., 1950; *Ateşle Oynayanlar*, İst.: Harman, 1954; *Yeşilli Kadın*, İst.: Tan Mtb., 1961; *Karlı Geceler*, İst.: İtimad, 1967; *Dağ Kanunu*, İst.: İtimat, 1968; *Pehlivan ve Çeteci Yörük Ali*, İst.: İtimat, 1975; *Ankara Geceleri*, ?; *Bar Kızları*, ?; *Ölüler Hiç Konuşmaz*, ?.
Çocuk Kitabı: *Karabulut*, (3. bas.) İst.: Karacan, 1982.
Kaynaklar: Nebioğlu, 197; "Çınar, Bedrihan", *TDEA*, II, 142; Mebioğlu, 197; Gönç, I, 58; A. Yetkiner, *Konuşan Kalemler*, İst., 1969, s. 53.

ÇINARLI, MEHMET *(Ermenek/Konya, 1925 - Ankara, 19 Ağustos 1999)* Şair, yazar.

Tam adı Mehmet Nuri Çınarlı. Emine Hanım ile sağlık memuru Osman Çınarlı'nın oğlu. Ermenek Merkez İlkokulu (1937), Konya Lisesi orta kısmı (1940), Antalya Lisesi (1943) ve AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1948). Maliye Bakanlığı'nın çeşitli birimlerinde görev aldıktan sonra 1967'de Sayıştay, 1981'de Anayasa Mahkemesi üyeliklerine getirildi; 1990'da emekli oldu. M. F. Ozansoy, İ. Geçer ve başka bir grup şair ve yazarla birlikte *Hisar* dergisini kurdu (277 sayı, 1950-57 ve 1964-80); bir süre imtiyaz sahipliği yaptı, yazı kurulu üyeliğinde bulundu. 1959'da Türk Ocağı Sanat Kolu başkanlığını yürüttü ve arkadaşlarıyla birlikte *Türk Yurdu* dergisinin sanat ve edebiyat sayfalarını yönetti. İLESAM üyesiydi. İki evlilik yaptı; ilk eşinden iki çocuk babasıydı. Beyninde oluşan bir rahatsızlık sonucu Ankara'da öldü; Karşıyaka Mezarlığı'nda gömülüdür.

İlk şiiri ("Antalya'da Kış") 1937'de *Antalya Gazetesi*'nde çıktı; *Yedigün* ve *Yarımay* gibi magazin dergilerinde gözüktü. Şiirlerini, deneme, eleştiri ve inceleme yazılarını 1942'den

itibaren özellikle *Çınaraltı* dergisi ve Zonguldak'ta çıkan aylık gazete *Doğu*'da, 1950'den sonra da çoğunlukla *Hisar*, *Türk Yurdu*, *Çağrı*, *Ilgaz* ve *Türk Dili* dergilerinde, edebi anılarını "Sanatçı Dostlarım" başlığı altında *Töre* dergisinde yayımladı. Hece ve aruzla yazdığı şiirleriyle tanındı. "Aruzu, taklide düşmeden, başarı ile kullandığı" (M. Kaplan), "Geleneksel şiirimizin rüzgârına yeni sesler, biçimler, yeni fikirler, yeni renk ve duygular getirdiği" (İ. Geçer) kabul edildi. Milli kültüre dayalı bir edebiyat anlayışı geliştirmeyi amaçlayan, sanatın propaganda aracı yapılmasını ve öz Türkçeciliği eleştiren yazılarıyla "Hisar çevresi" denilen ekolün oluşmasına katkıda bulundu. Bu yazılarını *Halkımız ve Sanatımız*'da topladı.

Bazı şiirlerini T. S. Halman ve Y. Mardin İngilizceye, Prof. A. Schimmel Almancaya, M. Y. Tümbaş Fransızcaya çevirdi. R. Şardağ, B. S. Sezgin, C. Tanrıkorur ve B. Özgen'in bestelediği pek çok şiiri vardır. *Mısralarda Gezinti* adlı yapıtı TRT Ankara Radyosu'nda kendi sesinden on sekiz bölüm halinde yayımlandı (1990). Yaşamı, yapıtları ve sanatı üzerine 19 Mayıs Üni. Sosyal Bilimler Ens. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden Ali Bulut doktora tezi hazırladı.

Ödül: "Sonbahar Duyguları" şiiriyle 1948 Üniversiteliler Arası Şiir Yarışması (birincilik); *Bir Yeni Dünya Kurmuşum* ile 1974 Türkiye Milli Kültür Vakfı Edebiyat Armağanı; *Sanatçı Dostlarım* ile 1979 Türkiye Milli Kültür Vakfı Jüri Özel Armağanı; 1982 Kayseri Sanatçılar Derneği "Aruzu En İyi Kullanan Şair" Ödülü; *Zaman Perdesi* ile 1984 TYB Şiir Ödülü; 1992 İLESAM Üstün Hizmet Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Güneş Rengi Kadehlerle*, Ank.: Mars Mtb., 1958; *Gerçek Hayali Aştı*, Ank.: Hisar, 1969; *Bir Yeni Dünya Kurmuşum*, İst.: Hisar, 1974; *Zaman Perdesi*, İst.: Dergâh, 1983; *Güzelliklere Doymam*, Ank.: Ecdâd, 1995.
Deneme: *Halkımız ve Sanatımız*, Ank.: Hisar, 1970; *Söylemek Yaraşır*, İst.: Ötüken, 1978; *Aynı Yolda*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1986; *Mısralarda Gezinti*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1990.
Anılar-Portreler: *Sanatçı Dostlarım*, İst.: Ötüken, 1979; *Hatıraların Işığında*, Ank.: Cönk, 1984; *Altmış Yılın Hikâyesi*, İst.: Kitabevi, 1999.
Diğer: *Personel Kanunu'nun Mali Hükümleri*, Ank.: Başnur Mtb., 1966.
Kaynaklar: *BF* (17 Eylül 1999, eşi Gönül Çınarlı tarafından); G. Sâmanoğlu, "Hisar'dan Portreler: Mehmet Çınarlı", *Hisar*, S. 20 (Aralık 1951); "Hisar'dan Biyografiler", *Hisar*, S. 27 (Mart 1966); M. İzmirli, "Bir Konuşma: Mehmet Çınarlı ile", *Hisar*, S. 72 (Aralık 1969); Çankaya, V, 3070-3076; Kaplan, *Cumhuriyet*, 478; Necatigil, *İsimler*, 115-116; "Çınarlı, Mehmet", *TDEA*, II, 143-144; Özkırımlı, *TEA*, II, 326; Kurdakul, *Sözlük*, 199; Karaalioğlu, 152.

ÇINAROĞLU, AYLA *(Ankara, 1939 -)* Çocuk edebiyatçısı.

İsmet Paşa Kız Sanat Enstitüsü (1955), DGSA Grafik Sanatları Bölümü mezunu (1961). 1962'den itibaren ilaç firmalarında grafiker olarak çalıştı. Tasarım çalışmaları ödüllendirildi. Çocuk oyunları sahnelendi. Evli, iki kızı var.

1970'lerden itibaren çocuk edebiyatı üzerinde yoğunlaştı. Kitaplarını kendi resimledi. Çeşitli yaş gruplarına yönelik, yayımlanmış elliden fazla kitabı vardır.

Ödül: 1979 Kültür Bakanlığı Çocuk öyküsü Yarışması İkincilik Ödülü; 1982 TOBAV Çocuk Oyunu Yarışması Başarı Ödülü; 1984 DE Yayınevi Masal Yarışması İkincilik Ödülü; 1988 Enver Naci Gökşen Öykü Yarışması Üçüncülük Ödülü; 1998 Kültür Bakanlığı Çocuk Filmi Senaryosu Yarışması İkincilik Ödülü.

Yapıtlarından Bazıları: Masal: *Minik Kitaplar Dizisi*, İst.: Uçanbalık; *Tembel Fare Tini Dizisi*, İst.: Uçanbalık; *Kare - Üçgen Dizisi*, İst.: Uçanbalık; *Üç Kuzucuk Dizisi*, İst.: Uçanbalık; *Veli Dizisi*, İst.: Uçanbalık; *Korudaki Dizisi*, İst.: Uçanbalık.
Öykü: *Beyaz Benekli At*, 1988; *Mavi Boya*, 1989.
Roman: *Mago*, İst.: Uçanbalık, 1997.
Şiir: *Şiri Gemisi*, İst.: Uçanbalık, 2005.
Oyun: *Miğfer*, İst.: Uçanbalık, 1996.
Kaynaklar: aylacinaroglu.com; Işık 06, 941.

ÇIRACIOĞLU, VECDİ *(Bursa, 9 Aralık 1953 -)* Romancı.

Neclâ Hanım ile hukukçu Sabahattin Çıracıoğlu'nun oğlu. Bursa Erkek Lisesi'nden (1973) sonra İTÜ Metalurji Bölümü'nü bitirdi (1979). Lisanslı amatör futbolcu olarak Bursaspor, Kestelspor, İTÜ ve Gebzespor'da oynadı. Uzun yıllar demir-çelik dökümhanelerinde metalurji mühendisi olarak çalıştı. PEN Yazarlar Derneği ve TYS üyesi. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

1999'dan itibaren "Serseri Standartları Sempozyumu" başlığı altında *Öküz* dergisinde yayımlamaya başladığı yazılarında Rumelihisarı'ndaki balıkçı kulübelerinde yaşayan "bilge serseriler"i anlattı. *Kara Büyülü Uyku* adlı "postmodern" romanında İstanbul'u kuşatma hazırlıkları yapan Fatih Sultan Mehmet'e sığınan Macar top döküm ustası Verbain ve yardımcısı Yannis'in çevresinde, "şahi" denilen büyük topun dökülmesi sırasında yaşanan olayları konu aldı.

Ödül: "Kara Büyülü Uyku" ile 1999 Can Yayınları İlk Roman Ödülü; "Artaki Usta" adlı öyküsüyle 2002 TESK Öykü Yarışması birincilik ödülü.

Yapıtları: Roman: *Kara Büyülü Uyku*, İst.: Can, 1999; *Cimri Kirpi*, İst.: Kırmızı Kit., 2002; *Serseri Standartları Sempozyumu*, İst.: İthaki, 2004.
Öykü: *Nehirler Denize Kavuştuğunda*, İst.: İthaki, 2003; *Sarıkasnak*, İst.: Everest, 2006.
Çocuk: *Cam Kutu İçindeki Mücevher*, İst.: Kare, 2006.
Kaynaklar: *BF* (1 Ağustos 2000); H. Meryem, "Deniz Benim Kurtarıcım Oldu" (söyleşi), *Öküz*, S. 67 (Aralık 1999); A. Çağlar, "Ateşe Âşık Olanların Romanı: Kara Büyülü Uyku" (söyleşi), *Gösteri*, S. 216 (Ocak-Şubat 2000); Y. S. Karakışla, "Rumeli Hisarı Düşleri", *Tarih ve Toplum*, S. 198 (Haziran 2000).

ÇİÇEK, İLHAMİ *(Oltu/Erzurum, 1954 - Tokat, 14 Haziran 1983)* Şair.

Kemal Çiçek'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Erzurum'da tamamladı; 1978'de Erzurum Atatürk Üni. Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi. Aynı yıl Kırıkkale Lisesi'nde edebiyat öğretmenliğine başladı, 1980'de İstanbul'a giderek bu görevini Pendik Lisesi'nde sürdürdü. 1983'te askerlik için gittiği Tokat'ta hastalandı; geçirdiği şiddetli bir kriz sonucu intihar etti. Evli ve bir çocuk babasıydı.

İlk şiiri ("Otel Odası") 1972'de *Adımlar* dergisinin açtığı yarışmada birinci oldu ve bu dergide çıktı. Halk edebiyatına ilişkin yazılarını üniversite yıllarında Erzurum'daki yerel gazetelerde, şiirlerini 1979'dan itibaren *Edebiyat Dergisi*'nde yayımladı. Tek kitabı *Satranç Dersleri* öldüğü yıl çıktı. Anısına hazırlanan *GöğEkin*'de, bu kitabına almadığı şiirleri, öykü çalışmaları ve hakkında yazılanlar bir araya toplandı. Mehmet H. Doğan şiirleri için "Sağ şiirin, hâlâ İkinci Yeni'nin ilk yıllarındaki 'imgeleri yenileme, canlandırma' dönemini yaşayan bir örneği" değerlendirmesini yapar.

Yapıtları: Şiir: *Satranç Dersleri*, Ank.: Edebiyat Dergisi, 1983; *Göğ-Ekin: İlhami Çiçek'in Anısına*, Ank., 1991.
Kaynaklar: *GöğEkin: İlhami Çiçek'in Anısına*, Ank., 1991; Işık, 177.

ÇİÇEK, TACİM *(Ceyhan/Adana, 5 Eylül 1958 -)* Şair, öykücü.

Özgür Emekçioğlu imzasını da kullandı. Fabrika işçisi Aişe Hanım ile belediye işçisi K. Ali Çiçek'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Ceyhan'da tamamladı. 1980'de Ankara Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. Sınıf öğretmeni olarak çalışmaya başladı. TYS, PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İzmir'de yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk öyküsü ("Üç Ağaç Sevdası") 1986'da *Oluşum* dergisinde yayımlandı. Ürünleri daha çok *Damar*, *Papirüs*, *İnsancıl*, *AykırıSanat*, *Üçüncü Öyküler* (İzmit), *Yazın* dergilerinde göründü.

Ödül: *Şeftali Dede* ile 1995 Çankaya Belediyesi-Damar Dergisi Çocuk Romanı Ödülü (birincilik); *Elma Ağacı* ile 1997 Kırıkkale Eğitim-Sen Çocuk Öykü Yarışması (üçüncülük); *Kurtkıran* ile 1997 Mevlüt Kaplan Edebiyat Ödülü (mansiyon).

Yapıtları: Şiir: *Ellerimiz Tırpandır Acıya*, İst.: Gerçek Sanat, 1989; *Süremez Daima Hükmü Acının*, İst.: Seçki, 1991; *Gülyaşam*, Mersin: AykırıSanat, 1993.
Öykü: *Yaşamın Özge Yorumu*, Ank.: Yazıt Dergisi, 1991; *Beyaz Kısa Pantolon*, İzmir: Ozan, 1991.
Çocuk Kitabı: *Şeftali Dede*, Ank.: Dağpaş Mtb., 1996; *Elma Ağacı*, Ank.: Eğitim-Sen, 1998; *Kurtkıran*, İzmir: Özgür Eğitim, 1998; *Eşek Çalanlar Çetesiyle Savaş*, İst.: Çınar, 1998; *Günışığına Mektuplar*, Ank.: Damar, 2000; *Ölümsüz Kuş*, İst.: Say, 2003; *Masalcı Nine*, İst.: Say, 2003.
Roman-Anlatı: *Altın İkizler*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1999; *Bozkırda Patlayan Tüfek*, İst.: Ceylan, 2001.
Deneme: *Aykırı Sevdalar Söylencesi*, Mersin: AykırıSanat, 1993.
Kaynaklar: *BF* (1 Haziran 1999); T. Çiçek, "Öykü Serüvenim", *Üçüncü Öyküler*, S. 3 (Kış '99).

ÇİÇEKOĞLU, FERİDE *(Ankara, 27 Ocak 1951 -)* Romancı, öykücü, senaryo yazarı.

Nihal Hanım ile Yargıtay üyesi Hasan Çiçekoğlu'nun kızı. *Vakit* gazetesi kurucularından, milletvekili Hakkı Tarık Us ve Asım Us kardeşler babasının dayıları, *İslâm Tasavvufunda Hâcegan Hanedanı* (İst., 1958) kitabının yazarı Hasan Lütfi Şuşud anne tarafından dedesidir. İlk, orta ve lise öğrenimini TED Ankara Koleji'nde tamamladıktan (1968) sonra ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nden mezun oldu (1972). Aynı fakültede "Çevre Psikolojisi" alanında yüksek lisans derecesi aldı; ABD Pennsylvania Üniversitesi'nde "Tarihte İdeal Şehir Kavramı" üstüne doktora yaptı (1976). Ankara Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı (1977-80). 1980'de tutuklanarak Ceza Kanunu'nun 141/5. maddesinden hüküm giydi; cezaevinden 1984'te çıktı. Yayınevi yöneticiliği, serbest mimarlık (1987-91), TÜRSAK Vakfı yöneticiliği

(1991-95) ve *İstanbul* dergisinde genel yayın yönetmenliği yaptı (1995-99). Ekim 1999'dan beri Bilgi Üniversitesi'nde öğretim üyesi. PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği ve Kadın Eserleri Kütüphanesi üyesi. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk annesi.

Cezaevi yıllarında tanıdığı Barış adlı bir çocuğun ağzından yazdığı mektuplardan oluşan ilk kitabı *Uçurtmayı Vurmasınlar* 1989'da yönetmen Tunç Başaran tarafından filme alındıktan sonra adını duyurdu. Öykü ve senaryo yazarlığına yöneldi. Öykülerinde yenilikçi ve yalın dili, ironik ve incelikli anlatımıyla dikkat çekti; "... alçakgönüllü bir anlatımı, derinlikli bakışı, albenili gözlemleri, hınzırca ele alışları olan; kahramanlarını abartısızlıkla ve yalınlıkla aktaran, gerekeni gerektiği ölçüde kullanırken, öykülerini yine de zengin ayrıntı ağıyla döşeyen bir yazar" (M. S. Aslankara) olarak değerlendirildi. Romanları Yunancaya çevrildi. "Tarlabaşı, Tarlabaşı" (yön. H. Etikan, 1989), "Umuda Yolculuk" (yön. Xavier Köller, 1990), "Baharın Bittiği Yer" (yön. Z. Öztan, 1991), "Suyun Öte Yanı" (yön. T. Giritlioğlu, 1992) ve "Altınkent İstanbul" (yön. S. Arın, 1996) filmlerinin senaryosunu yazdı.

Ödül: "Son Yolcu" ile 1986 Haldun Taner Öykü Ödülü (üçüncülük); "Nerde Eski İnsanlar" ("Baharın Bittiği Yer") ile 1988 Yunus Nadi Senaryo Ödülü; *Suyun Öte Yanı* ile 1988 Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü; *Uçurtmayı Vurmasınlar* ile 1989 Antalya Altın Portakal Film Şenliği En İyi Senaryo Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Uçurtmayı Vurmasınlar*, İst.: Yön, 1986; *Suyun Öte Yanı*, İst.: Can, 1992.
Öykü: *Sizin Hiç Babanız Öldü mü*, İst.: Can, 1990; *100'lük Ülkeden Mektuplar*, İst.: Can, 1996.
Kaynaklar: *BF* (30 Kasım 1999); Necatigil, *İsimler*, 116; F. Naci, "Eleştiri Günlüğü/Bir Roman ve Yaşam", *Adam Sanat*, S. 80 (Haziran 1992); S. Gümüş, "Feride Çiçekoğlu Öykücülüğünde Yeni Bir Düzey", *Adam Öykü*, S. 13 (Kasım-Aralık 1997), s. 80-84; M. S. Aslankara, "Feride Çiçekoğlu Öykücülüğünde Öykünün Yaşantıyla Örtüşen Doğruları", *ae*, 85-97; U. Tanyeli'yle söyleşi, *Arredamento Mimarlık*, S. 6 (1998); Özgüç, II, 366, 379, III, 21.

ÇİFTÇİ, CEMİL *(Ekinözü/Maraş 15 Eylül 1947 [nüfus kaydında 15 Ocak 1952] -)* Araştırmacı yazar.

İlk yazılarında (*Edebiyat* dergisi) Cemil Celâ imzasını kullandı. Emine Hanım ile İmam Osman Bey'in oğlu. Ekinözü'ndeki ilköğreniminden sonra Maraş İmam Hatip Okulu'nu (1970) ve Erzurum Yüksek İslam Enstitüsü'nü bitirdi (1974). Malatya (1975-77), Balıkesir (1979-82) ve İstanbul Küçükköy (1982-95) İmam Hatip liselerindeki öğretmenliğinden sonra 2000 yılında emekli oldu. İstanbul'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası. Bir kitap tanıtma olan ilk yazısı "Barış mı Kavga mı", *Edebiyat* dergisinin Mart 1975 sayısında yayımlandı; daha sonra başta *Edebiyat* olmak üzere, *Mavera, Kayıtlar, Yedi İklim, Kadın ve Aile, İlim ve Sanat* gibi dergiler ile *Yeni Devir, Zaman, Yeni Şafak* ve *Sağduyu* gazetelerinde yazdı. Daha çok biyografileri ve Arapça ile Osmanlıcadan yaptığı çevirileriyle tanınmıştır. Osmanlı'dan bugüne "katledilmiş" şairleri bir araya getiren *Maktul Şairler* adlı kitabı, III. Selim, Kadı Burhaneddin, Nesimi, Hayati, Nefi ve Ruhi'den, Sabahattin Ali ve Metin Altıok'a sunduğu panoramayla dikkatleri çekti.

Yapıtları: Biyografi: *Maktul Şairler*, İst., Kitabevi, 1997; *Maraşlı Şairler, Yazarlar, Alimler*, İst., Kitabevi, 2000; *Erzurumlu İbrahim Hakkı*, İst. Şule, 2000.
Çeviri: *Hikmetler Kitabı* (Ataullah İskenderi – Orhan Parlak'la birlikte) İst., Ribat, 1981; *Paris Gözlemleri* (Rıza Rafi Tahtavi) İst., Ses, 1992; *Mahmut Kaptan'ın Anıları* (Yusuf Efendi), İst., Kitabevi, 1996; *Malta Esirleri* (Macuncuzade Mustafa Efendi), İst. Kitabevi, 1996.
Kaynaklar: *BF* (16 Mart 2001).

ÇİYİLTEPE, ASAF *(Ankara, 1934 - Ankara, 7 Haziran 1967)* Şair, tiyatrocu.

Galatasaray Lisesi'nden sonra İÜ Tıp Fakültesi'ne girdi. 1954'te Haldun Dormen'in yönetimindeki Cep Tiyatrosu'nda sahneye çıkmaya başladı. Fransa Dışişleri Bakanlığı tarafından verilen bursu kazanınca, tıp eğitimini yarıda bırakarak tiyatro öğrenimi için 1956'da Paris'e gitti. Théâtre National Populaire'de (TNP) yönetmen yardımcılığı, Comédie de Saint-Etienne ile Compagnie Chavert'de oyunculuk ve yönetmenlik yaptı. 1959'da Almanya, İsveç ve Finlandiya'da tiyatro incelemeleri ve araştırmalar yaptı. 1960'ta yurda döndükten sonra Muhsin Ertuğrul yönetimindeki Şehir Tiyatroları'na girdi. Daha sonra buradan ayrılarak 1962'de arkadaşlarıyla birlikte Arena Tiyatrosu'nu kurdu. Hem sahneye koyup hem de rol aldığı *Aslan Asker Şvayk, Übü, Godot'yu Beklerken, Ölü Canlar, Sultan Gelin, 72. Koğuş* oyunları çok büyük bir ilgi gördü. 1963'te Arena Tiyatrosu'ndan ayrılarak Ankara'da Ankara Sanat Tiyatrosu'nu (AST) kurdu. Bir Anadolu turnesi

sırasında İslâhiye yakınlarında trafik kazası geçirdi (2 Haziran); tedavi gördüğü Ankara Hacettepe Hastanesi'nde öldü.

Fransa'dayken TNP'de öğrendiklerini aktarmaya çalışan Çiyiltepe "halk tiyatrosu" kavramıyla Türk tiyatrosunda yeni bir dönem başlattı. Kalıplaşmış tiyatro anlayışını araştırmacı, toplumcu ve dinamik uygulamalarla yıkmaya çalıştı. 1953-57 arasında *Mavi* ve *Yenilik* dergilerinde 100 kadar şiiri yayımlandı. Şiirlerini "Uzak" adlı bir dosyada topladıysa da basılmadı.

Ödül: 1957 Yunus Nadi Şiir Armağanı (birincilik); 72. *Koğuş* ile 1967 En İyi Yönetmen Ödülü.

Yapıtları: Çeviri: *Übü* (A. Jarry), İst.: İzlem, 1962.
Kaynaklar: "Çiğiltepe, Asaf", *TDEA*, II, 147; Kurdakul, *Sözlük*, 191; Karaalioğu, 152-153.

ÇOBANOĞLU, SÜLEYMAN *(Sultandağı/Afyon, 1967 -)* Şair.

Afyon Lisesi ve Dokuz Eylül Üni. İktisat Fakültesi'nden mezun oldu. Kanal 7 televizyonunda çeşitli programlar hazırlayıp sundu. Televizyon dizileri yazdı. *Millî Gazete*'de köşe yazıları yazdı. Şiirlerini 1990'dan itibaren *Dergâh* ve *Nar* dergilerinde yayımladı. Biçim kaygısı taşıyan şiirlerinde kendine özgü bir dil ve anlatımla hece geleneğini başarıyla sürdürdüğü kabul edildi.

Ödül: *Şiirler Çağla* ile 1995 TYB Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Şiirler Çağla*, İst.: Oğlak, 1995.
Deneme: *Yobazlığa Övgü*, İst.: Mavi, 1997; *Aşk ile Hain Kardeş*, İst.: Mavi, 1997.
Kaynaklar: Işık, 178.

ÇOKUM, SEVİNÇ *(İstanbul, 1 Eylül 1943 -)* Öykücü, romancı.

Saadet Hanım ile Abdurrahim Çerçioğlu'nun kızı. Beşiktaş Kız Lisesi'nden sonra İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1970). 1975'te öğretmenlikten ayrılarak edebi çalışmalarına ağırlık verdi. *Türk Edebiyatı* dergisinin yazı işleri müdürü, Cönk Yayınları'nda idareci olarak görev aldı. 1989'dan beri *Türkiye* gazetesinde yazıyor. Türk Edebiyatı Vakfı, Türk Edebiyatı Cemiyeti, İLESAM ve TYB üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli ve bir çocuk annesi.

İlk öyküsü 1972'de *Hisar*'da çıktı. Öykü ve yazılarını *Hisar*, *Türk Edebiyatı*, *Töre*, *Kaynaklar*, *Tepe*, *Kültür Dünyası*, *Yağmur* dergileri ve *Türkiye* gazetesinde yayımladı. Öykülerinde yer yer gerçeküstücü motifler taşıyan betimlemelerle eski İstanbul sokaklarını, evlerini anlattı; yoksul insanların bırakılmışlık, yalnızlık ve dayanışma gibi duygularını samimi ve hüzünlü bir dille işledi. Öykülerinde, İstanbul'un geleneksel sosyal dokusundan kesitler sunup ruhsal çözümlemeler yaparken, romanlarında sosyal konular kadar tarihe de yer verdi. Özellikle Orta Asya Türklerinin yaşadıklarını lirik bir dille kaleme aldı. Yapıtlarının pek çoğu Tatar, Özbek ve Azeri Türkçesi ile yayımlandı. "Çarmış" ve "Bir Geminin Getirdikleri" adlı iki öyküsü Almancaya çevrildi. "Beyaz Sessiz Bir Zambak" adlı öyküsü "Yeniden Doğmak" adıyla TV dizisi yapıldı (1987). "Gülyüzlüm" adlı romanı Türkiye gazetesinde tefrika edildi. Yapıtları üzerine biri doktora tezi olmak üzere pek çok akademik çalışma yapılmıştır.

Ödül: *Makina* ile 1976 Milli Kültür Vakfı Jüri Özel Ödülü; *Zor* ile 1977 Dündar Taşer Roman Armağanı ve Ülkücü Gazeteciler Cemiyeti Yılın Romancısı Ödülü; *Hilâl Görününce* ile 1984 Türkiye Milli Kültür Vakfı Edebiyat Ödülü ve TYB Yılın Romanı Ödülü; *Rozalya Ana* ile 1993 TYB Yılın Hikâye Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Eğik Ağaçlar*, İst.: kendi yayını, 1972; *Bölüşmek*, İst.: Türk Edebiyatı, 1974; *Makina*, Ank.: Töre-Devlet, 1976; *Derin Yara*, İst.: Cönk, 1984; *Onlardan Kalan*, İst.: Cönk, 1987 (bu beş kitap 1993'te Ötüken Neşriyat tarafından *Bir Eski Sokak Sesi*, *Evlerinin Önü* ve *Onlardan Kalan* adıyla yeniden yayımlandı); *Rozalya Ana*, İst.: Ötüken, 1993; *Beyaz Bir Kıyı*, İst.: Ötüken, 1998; *Gece Kuşu Uzun Öter*, İst.: Ötüken, 2001.
Roman: *Zor*, Ank.: Töre-Devlet, 1977; *Bizim Diyar*, İst.: Türk Edebiyatı Vakfı, 1978; *Hilâl Görününce*, İst.: Cönk, 1984; *Ağustos Başağı*, İst.: Cönk, 1989; *Çırpıntılar*, İst.: Ötüken, 1996; *Karanlığa Direnen Yıldız*, İst.: Ötüken, 1996; *Deli Zamanlar*, İst.: Ötüken, 2000; *Gülyüzlüm*, İst.: Ötüken, 2003; *Gece Rüzgârları*, İst.: Ötüken, 2004; *Tren Burdan Geçmiyor*, İst.: Ötüken, 2007.
Deneme: *Güzele Bakan Karınca*, İst.: Ötüken, 1997; *Vaktini Bekleyen Tohum*, İst.: Ötüken, 2000.
Anı: *Hevenk - Kayıp İstanbul*, İst.: Ötüken, 2003.
Kaynaklar: *BF* (18 Haziran 1999); Necatigil, *İsimler*, 116-117; Özkırımlı, *TEA*, II, 334; "Çokum, Sevinç", *TDEA*, II, 164; Necatigil, *Eserler*, 142-144; O. H. Bıldırki, "Bölüşmek", *TDEA*, I, 466; B. Ercilasun, "Makina", *Türk Edebiyatı*, S. 44 (Haziran 1977); G. Aytaç, "Hilâl Görününce", *Sanat Olayı*, S. 39 (Ağustos 1985).

ÇOLAK, ALİ *(Nazilli, 10 Temmuz 1965 -)* Denemeci.

Sultan Hanım ile çiftçi Ahmet Çolak'ın oğlu. Nazilli Endüstri Meslek Lisesi'nden sonra Dokuz Eylül Üni. Buca Eğitim Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1989). *Zaman* gazetesi Kültür Sanat sayfasını yönetiyor ve köşe yazıları yazıyor. İstanbul'da yaşıyor; Evli ve bir çocuk babası.

İlk denemesini ("Şiirimizde Bir Çeşit Anlayış ve Realite") 1987'de Samsun'da çıkan *Kardelen* dergisinde yayımladı. Gündelik hayatın ayrıntıları üzerinde yoğunlaşarak lirik bir dille kaleme aldığı denemelerinde yer yer şiirin ve öykünün kıyılarında dolaştı.

Ödül: *Günlük Güneşlik Şarkılar* ile 1996 TYB Deneme Ödülü.

Yapıtları: Deneme: *Mavisini Yitirmiş Yaşamak*, İst.: İnsan, 1995; *Günlük Güneşlik Şarkılar*, İst.: Ötüken, 1996; *Günün Ötesi*, İst.: Timaş, 1997; *İnce Sözler*, İst.: Ötüken, 1999; *Periyi Uyandırmak*, İst.: Ötüken, 2000; *Gün Sarısı*, İst.: Zaman, 2001; *Söz Işıldağı*, İst.: Zaman, 2003; *Bir Bahçe Düşü*, İst.: Ötüken, 2005; *Yitik Hüzünler*, İst.: Zaman, 2006.
Kaynaklar: *BF* (13 Temmuz 1999); *Periyi Uyandırmak*, İst., 2000.

ÇOLAK, VEYSEL *(İkizdere/Rize, 22 Ağustos 1954 -)* Şair.

Mehmet Pınar ve Göksu Acar imzalarını da kullandı. Raziye Hanım ile Mustafa Çolak'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Turgutlu'da tamamladı. Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü (1977), DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1992) bitirdi. 1977'den bu yana Malatya, Manisa ve İzmir'de öğretmenlik yaptı. *Dize* adlı şiir dergisini çıkarıyor. Şiir yıllıkları hazırlıyor. TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İzmir'de yaşıyor; boşanmış, üç çocuk babası.

İlk şiiri 1973'te *Demokrat İzmir* gazetesinde çıktı. *Yeni Dergi*, *Yarına Doğru*, *Milliyet Sanat*, *Yazko*, *Türkiye Yazıları*, *Yeni Toplum*, *Varlık*, *Ütopiya*, *Edebiyat ve Eleştiri*, *Adam Sanat*, *Dönemeç*, *İnsan*, *Broy*, *Yeni Biçem*, *Somut*, *Dize*, *Demokrat İzmir*, *Politika*, *Demokrasi* ve *Ülkede Gündem* gibi dergi ve gazetelerde yayımlanan şiirleriyle tanındı. 1974'te *Milliyet Sanat* dergisinin düzenlediği "Yılın En Başarılı Genç Şairi" yarışmasında finale kalan dört şairden biriydi. A. Behramoğlu onu "Yeni kuşağın, şiir dili oldukça kişisel ve güç anlaşılır bir temsilcisi" olarak gösterirken, Ş. Kurdakul "coşkunun, sevginin, yaşama bakış biçimlerinin, başkaldırının, çelişkileri bilinçle yorumlamanın yarattığı bir ortamda kuşağın ortak dilinden arınarak kendi dilini yaratma becerisi gösterdi"ğini belirtti. Bazı şiirleri çeşitli dillere çevrildi. S. Nezir ve M. Cengiz ile birlikte Yenibütün Şiir Hareketi'ni başlatanlar arasında yer aldı.

Ödül: *Sen Balık mısın?* ile 1979 Almanya II. Uluslararası Çocuk Kitapları Fuarı En İyi Çocuk Kitabı (ikincilik); *Fotoğraf Arkalıkları* ile 1985 Rıfat Ilgaz-Cide Edebiyat Ödülü (ikincilik); *Ölüler Diyaloğu* ile 1989 Halil Kocagöz Şiir Ödülü; *Kalbim Hoşça Kal* ile 1996 Sabri Altınel Şiir Ödülü; 1996 Altın Koza Şiir Ödülü; "Mürekkep Zamanlar" dosyasıyla 1996 Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü; *Güzel Suç* ile 2000 Orhon Murat Arıburnu "Turgut Uyar Jüri Özel Ödülü"; *Birkaç Kuş Birkaç Anı* ile 2008 Yunus Nadi Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Terin Yaktığı Bir Yaradan*, İst.: Cem, 1978; *Sen Balık mısın?*, (çocuk şiirleri) İst.: Can, 1979; *Günlerin Yağmurunda*, Ank.: Türkiye Yazıları, 1980; *Aşkolsun*, Ank.: Dayanışma, 1982; *Ötesi Yar*, İzmir: Dize, 1985; *Fotoğraf Arkalıkları*, İst.: Çınar, 1985; *Ölüler Diyaloğu*, İst.: Broy, 1988; *Umut Aşktadır*, Ank.: Çankaya Belediyesi, 1993; *Buz ve Ateş*, Ank.: Doruk, 1994; *Aşkın La Sesi*, İst.: Piya, 1995; *Giz ve Yara (Toplu Şiirler-I)*, Ank.: Doruk, 1996; *Kalbim Hoşça Kal (Toplu Şiirler-II)*, Ank.: Doruk, 1996; *Güzel Suç*, İst.: Gendaş, 2000; *İkizim Sevgilimdi*, İst.: Yön, 2000; *Mürekkep Zamanlar*, İst.: Papirüs, 2004; *Birkaç Kuş Birkaç Anı*, İst.: Hayal, 2008.
Roman: *Cinselliğin Kahkahası*, İst.: Cep, 1995.
İnceleme: *Edip Cansever'de Şairin Kanı*, İst.: Era, 1997; *Mürekkebin İçtiği Ses*, Ank.: Öteki, 1999; *Yabancılaşma ve Öteki Şiir*, İst.: Gendaş, 1999; *Şiir Nedir ve Nasıl Yazılır*, İst.: Papirüs, 2004.
Kaynaklar: *BF* (26 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 117; Kurdakul, *Sözlük*, 191-192.

ÇOLPAN, DERYA *(Aydın, 25 Nisan 1967 -)* Şair.

Asıl adı Derya YAYLI. Gülbeyaz Hanım ile işçi Hilmi Yaylı'nın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Aydın'da gördü. Kuleli Askeri Lisesi'nden (1985) sonra Boğaziçi Üni. İngilizce Öğretmenliği Bölümü'nü (1989) bitirdi. İzmir'de yaşıyor; bir çocuk babası. İlk şiiri 1993'te *Varlık*'ta çıktı. *Yeni Biçem*, *İnsan*, *kitap-lık*, *Sombahar* gibi dergilerde yayımladığı şiirler ve aldığı ödüllerle adını duyurdu.

Ödül: *Ses Sözden Eksilince* ile 1996 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü, 1996 Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü, 1996 Sabri Altınel Şiir Ödülü, 1997 Yunus Nadi Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Ses Sözden Eksilince*, İst.: Era, 1997; *Kırık Su Saati*, İst.: Eti, 2004.
Kaynaklar: *BF* (25 Nisan 2000); Kurdakul, *Sözlük* (1999), 210.

ÇONGAR, YILMAZ *(Beyoğlu/İstanbul, 28 Aralık 1935 -)* Öykücü.

Zehra Hanım ile ayakkabıcı Muharrem Çongar'ın oğlu. Kuleli Askeri Lisesi'ni, Kara Harp Okulu'nu (1957), Kara Harp Akademisi'ni (1971) bitirdi. NATO'da görev yaptı. 1977'de 5. Kolordu Komutanlığı karargâhında kurmay albay rütbesiyle görevliyken kendi isteğiyle emekli oldu. TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası. İlk öyküsü ("Acaba Kızı Nasıldı?") 1989'da *Kadıköy Aktüalite* dergisinde çıktı. Ürünlerini *Türk Dili*, *Adam Sanat*, *Cumhuriyet Kitap*, *Kıyı* ve *Gerçek Sanat* dergilerinde yayımladı.

Ödül: 1991 (ikincilik ve üçüncülük) ve 1992 (birincilik ve üçüncülük) Türk Hava Kurumu Ödülleri; "Ölü Evi" adlı öykü ile 1992 İsveç ETOS Özel Jüri Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Anjiyo*, İst.: Edebiyat Gazetesi, 1990; *Gökyüzüne Bir Bilet*, İst.: Kastaş, 1997.
Biyografi: *Asker Yazarlarımız ve Ozanlarımız*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998.
Kaynaklar: *BF* (28 Temmuz 1999).

ÇORBACIOĞLU, FAZIL HAYATİ *(Çorum, 1925 - İstanbul, 31 Ocak 1990)* Oyun yazarı.

İlk ve orta öğrenimi İstanbul'da tamamladı. İÜ Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini yarım bırakarak ticaret yapmaya başladı. *Varlık* dergisinde öyküleri yayımlandı. Radyo ve sahne oyunlarıyla tanındı. Radyoda seslendirilen ilk oyunu "Pirinç Mangal" adlı komedidir (5 Ağustos 1956, Ankara Radyosu). Sahne yapıtları da yazmakla birlikte özellikle radyo oyunlarında başarı göstermiş ve radyoda çok sayıda oyunu seslendirilmiştir. "Çeyiz Sandığı", "Telefonla Oyun Olmaz", "Yazlıkta Misafir", "Tansiyon Belası", "Lütfen Duygulanmayın", "Koca Sinan" (1971), "Hamido Kaçırıldı" (1967), "Kabzımal Cemile" (1969), "Erkek Satı" (1976), "Barbaros Hayrettin" (1983) gibi oyunları İstanbul Şehir Tiyatroları'nda sahnelendi. TRT televizyonunda yayınlanan "Kuruntu Ailesi"ni de kaleme alan Çorbacıoğlu toplumsal eleştirilerini güldürü yoluyla dile getirmeye çalıştı.

Yapıtları: Oyun: *Satılık Şapka*, (birer perdelik beş komedi: "Satılık Şapka", "Brahms Kapıyı Çalınca", Herşeyin Hayırlısı", "Bayram Çorbası", "Can Kurtaran") İst.: Minnetoğlu, 1968; *Koca Sinan*, İst.: Minnetoğlu, 1971; *Barbaros Hayreddin*, İst.: İstanbul Kitabevi, 1983; *Erkek Satı*, ?, [1984?].
İnceleme: *Radyo Tiyatrosu ve Piyes*, 1965 ("Guguklu Saat" piyesinin radyoya uyarlanışı ile radyo oyunu üzerine teknik bilgiler veren kitap 1970'te *Radyo Oyun Tekniği* adıyla yeniden yayımlandı).
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 117; "Çorbacıoğlu, Fazıl Hayati", *TDEA*, II, 164; Kurdakul, *Sözlük*, 192, Karaalioğlu, 154.

ÇORUK, ALİ ŞÜKRÜ *(Giresun, 1969-)* Yazar.

İlk ve orta okulu Giresun'da, liseyi Gümüşhane'de tamamladı; İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1990). Aynı bölümde *Cumhuriyet Devri Türk Romanında Beyoğlu* adlı tezle yüksek lisans, "Fazıl Ahmet Aykaç - Hayatı ve Eserleri" adlı tezle doktora programını tamamladı. Bu bölümde öğretim üyesi olarak görev yapıyor. TDK tarafından başlatılan "Türkiye Türkçesi Sözlükleri" dizisinde yayımlanan *Mükemmel Osmanlı Lügatı*'nı Latin harflerine çeviren komisyonda görev aldı; aynı kurumun yayımladığı Ahmet Mithat Efendi'nin romanlarından bir bölümünü de Latin harflerine çevirdi. Yazılarını *Dergâh*, *İzlenim* ve *Kaşgar* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Araştırma-İnceleme: *Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatında Beyoğlu*, İst.: Kitabevi, 1995; *Mizah Şairi Fazıl Ahmet Aykaç*, İst.: Kitabevi, 2008.
Derleme: *İstanbul'da Ramazan Mevsimi* (Balıkhane Nazırı Ali Rıza Bey), İst., 1998; *İstanbul Hayatı / Eski Zamanlarda*, İst.: Kitabevi, 2007; *Mizah Penceresinden Milli Mücadele*, İst.: Kitabevi, 2008.
Kaynaklar: *BF* (19 Ocak 2001).

ÇOTUKSÖKEN, YUSUF *(Eskişehir, 20 Nisan 1947 -)* Araştırmacı, dilci.

Yılmaz Oğuz imzasını da kullandı. Fatma Hanım ile Devlet Demiryolları memuru Hasan Çotuksöken'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Eskişehir ve İstanbul'da tamamladı; 1970'te İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Darüşşafaka Lisesi (1971-77) ve Saint Joseph Fransız Erkek Lisesi'nde (1977-81) edebiyat öğretmenliği, İÜEF Yabancı Diller Bölümü'nde Türkçe okutmanlığı (1981-98) yaptı. 1998-2003 arasında Beykent Üniversitesi'nde Türkçe öğretim görevlisi olarak çalıştı. 2003'ten beri Maltepe Üniversitesi'nde Türk Dili Öğretim Görevlisi ve Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü başkanı. Dil Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; felsefeci Prof. Dr. Betül Çotüksöken ile evli, bir çocuk babası.

Meydan-Larousse Büyük Lûgat ve Ansiklopedi, *Türkiye 1923/1973 Ansiklopedisi*, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, *Gelişim Alfabetik Gençlik Ansiklopedisi*, *Gelişim-Hachette Genel Kültür Ansiklopedisi*, *AnaBritannica*, *Temel Britannica* gibi pek çok ansiklopedide

Türk dili ve edebiyatı alanında maddeler yazdı. *Türk Dili*, *Milliyet Sanat*, *Gösteri*, *Varlık* dergileri, *Cumhuriyet* ve *Dünya* kitap ekleri, *Yeni Yüzyıl* ve *Radikal* gazetelerinde deneme, eleştiri, inceleme ve kitap tanıtım yazıları yayımladı. Ziya Gökalp'ın yapıtlarını ve Samipaşazade Sezai'nin *Sergüzeşt*'ini günümüz Türkçesiyle yayıma hazırladı. Dergilerde yayımladığı dil konulu eleştiri ve tartışma yazıları ile de dikkati çekti.

Ödül: *Nasrettin Hoca Fıkraları* ile "1996 Truva Kültür-Sanat Derneği Halkbilim Ödülü"; "2005 Yunus Emre Araştırma Ödülü"; "2006 İzmir 5. Türkçe Günleri Dil Ödülü"; "2008 Dil Derneği Beşir Göğüş Türk Dili ve Eğitimini Geliştirme Ödülü".

Yapıtları: İnceleme-Derleme-Sözlük: *Atasözlerimiz*, İst.: Alaz, 1979; *Türkçe'de Ekler-Kökler-Gövdeler*, İst.: Alaz, 1980; *Atatürk Şiirleri Antolojisi*, İst.: Alaz, 1979; *Deyimlerimiz*, İst.: Varlık, 1988; *Dil ve Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, İst.: Cem, 1992; *Türkçe Anlamdaşlar ve Karşıt Anlamlılar Sözlüğü*, İst., 1992; *Atatürk'ten Seçme Düşünceler*, İst., 1994; *Bir Dilcinin Günlüğü'nden-Okul Sözlüğü'nün Eleştirisi*, İst., 1996; *Nasrettin Hoca Fıkraları*, İst., 1996; *Konularına Göre Özlü Beyitler Sözlüğü (Özdeyişler ve Atasözleri)*, İst.: Bu, 2000; *Üniversite Öğrencileri İçin Uygulamalı Türk Dili*, 2 c., İst.: Papatya, 2001, 2002; *Türkçe Üzerine I*, İst.: Papatya, 2002; *Anadolu ve Dünya Bilgesi Nasrettin Hoca ve Fıkraları*, İst.: Toroslu, 2003; *Bir Tebessüm Edelim Canlara Bektaşi Fıkraları*, İst.: Toroslu, 2004; *Türkçe Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, İst.: Toroslu, 2004; *Türkçe Yazım Kılavuzu*, İst.: Toroslu, 2005; *Türk Dili Dersleri*, 2 c., İst.: Papatya, 2008, 2009.
Deneme: *Denemenin Kıyılarında*, İst.: İnsancıl, 1992; *Türkçe Üzerine Denemeler Eleştiriler*, İst.: Papatya, 2002; *Dilce-Türkçe Üzerine Denemeler*, İst.: Toroslu, 2009.
Kaynaklar: *BF* (Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 117; Yazarlığının 40. Yılında Yusuf Çotuksöken, İst.: Toroslu, 2006.

ÇUBUKÇU, HALDUN *(Sivas, 27 Mayıs 1958 -)* Romancı.

Tam adı Mustafa Haldun. Göksel Hanım ile bankacı Reşat Çubukçu'nun oğlu. *Evrensel* dergisi genel yayın yönetmeni Aydın Çubukçu amca oğludur. İlk ve orta okulu Sivas'ta okudu; Silifke Lisesi mezunu (1980). Çukurova Üni., ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi'ndeki öğrenimini tamamlamadı. Düzeltmen ve redaktör olarak çalıştı; *Yeni Olgu*, *Gökyüzü* ve *Papirüs* dergilerinin yayın kurullarında yer aldı. Ankara'da yaşıyor; bekâr. İlk yazısı ("Gençlik, Anayasa, Siyaset ve Ötesi") Eylül 1982'de *Milliyet Sanat*'ta çıktı. Şiirlerini *Adam Sanat*, *Sombahar*, *Argos* ve *Papirüs* dergilerinde yayımladı. *Yıldızsayan* adlı romanında Nişaburlu müneccim Hüseyin bin Malik'in yaşadığı olayları ve o dönemde İslam felsefesi alanında cereyan eden tartışmaları alegorik bir anlatımla ele aldı.

Yapıtları: Roman: *Yıldızsayan*, İst.: Telos, 1996; *Bütün Aşkların Gömüldüğü Yer*, İst.: Gendaş, 2002; *Yargu*, (E. Akay'la), İst.: Doğan Kitap, 2007.
Kaynaklar: *BF* (9 Ekim 2000); A. Özer, "Ahterşümar", *Radikal İki*, 8 Aralık 1996; F. Andaç, "Tahiri'lerin Dönüşü mü?", *Gösteri*, S. 197 (Mayıs 1997); P. Furrer, "Tarihsel Romanda Tarih Bilinci", *Tarih ve Toplum*, S. 198 (Haziran 2000).

ÇUBUKÇU, İBRAHİM AGÂH *(Kadirli/Adana, 1928 -)* Şair, yazar.

Fatma Nimet Hanım ile çiftçi Fehmi Çubukçu'nun oğlu. Adana Erkek Lisesi'nden sonra AÜ İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gördü (1953) ve burada İslam felsefesi asistanı olarak çalışmaya başladı. 1958'de doktorasını verdi, 1969'da profesör oldu; 1998'de emekliye ayrıldı. Vekâleten Türk Tarih Kurumu başkanlığı yaptı. Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu üyeliği, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyeliği ve başkanlığında bulundu. İLESAM üyesi. Ankara'da yaşıyor; iki çocuk babası.

Daha çok İslam ve İslam felsefesi konularında yazdığı makale ve kitaplarıyla tanındı. İslamı ve tasavvufu "toplum, ahlak ve iç aydınlığı" açılarından ele alan, ilahi tarzına yakın şiirler kaleme aldı. Bazı şiirleri İ. Özbakır ve Z. Tunca tarafından bestelendi ("Saçının Rüzgârı Savursun Beni").

Yapıtları: Şiir: *Neyleyim*, Ank., 1975; *Susma Bülbül*, Ank., 1976; *Garip Çeşme*, Ank., 1976; *Dilek*, Ank., 1977; *Zambak*, Ank., 1978; *Evrende İnsan*, Ank., 1980; *Çıra*, Ank., 1983; *Bahar*, Ank., 1986; *İlden İle Şiirler*, Ank., 1987; *Kıvılcımlar*, ?; *Duyuş*, ?.
Oyun: *Özlem*, Ank., 1987.
Deneme: *İnsan ve Mutluluk Üzerine Denemeler*, Ank., 1980.
Kaynaklar: *BF* (16 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 118; "Çubukçu, İbrahim Agâh", *TDEA*, II, 167.

ÇUBUKÇU, ORHAN *(Söke/İzmir, 1928 - İzmir, 6 Ağustos 1999)* Öykücü.

Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi. İÜ Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini son sınıfta bırakarak Küçük Sahne'de tiyatro oyunculuğuna başladı (1954). Dört yıl Almanya'da işçilik yaptı; dönüşünde bir süre tiyatro ve sinema oyunculuğuna devam etti. Daha sonra Söke'ye yerleşerek çiftçilikle uğraştı. Söke'deki Asri Mezarlık'a

gömüldü. Öykülerinde "gerçeğin karmaşa ve çelişkilerini iyi gözlenmiş bir yaşamın bütünselliği içinde verdiği" (M. Y. Bilen) belirtildi.

Ödül: "Grev" adlı öyküsüyle 1954 Yeni Ufuklar Dergisi Öykü Yarışması (birincilik); *Yılan Islığı* ile 1981 Nevzat Üstün Öykü Başarı Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Yılan Islığı*, 1981; *Kinino*, Ank.: Ankara Yayın Üretim Kooperatifi, 1984.

Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 193; A. Güler, "Kaybolan Değerlerimiz", *Beşparmak*, S. 95 (Ocak-Şubat 2000)

ÇUKURKAVAKLI, KEMAL BAYRAM *(Çumra/Konya, 1934 - Ankara, 5 Nisan 1992)* Şair, gazeteci.

Düziçi Köy Enstitüsü'nde okudu. Buradaki öğrenimini sürdürürken, Ceza Kanunu'nun 142. maddesine aykırı eylemde bulunduğu iddiasıyla, 16 yaşında tutuklanarak cezaevine girdi (1950). Bu olay öğrenim hayatını sona erdirdi; otel kâtipliği, garsonluk, inşaat işçiliği gibi çeşitli işlerde çalıştı. Askerlik dönüşü Adana'da yayımlanmakta olan *Bugün* gazetesine girdi (1953). Bir süre burada çalıştıktan sonra İstanbul'a gitti; *Taş* ve *Dolmuş* dergileri ile *Akşam* gazetesinde düzeltmenlik, yazarlık, yöneticilik yaptı. Ankara'ya yerleşti; *Yenigün* gazetesini (6171 sayı, 1968-86) çıkardı ve Yenigün Yayınevi'ni kurdu. Akciğer kanserinden öldü.

Şiirlerinde ülke sorunlarından kaynaklanan acıları, kendi yaşam deneyimleriyle de yoğurarak duyarlı ve yetkin bir dille kaleme aldı. Bireysel yaşamının biriktirdiği öfke ve isyan duygusu şiirinde açık bir biçimde görülmektedir. 1970'lerde sosyalist ülkelere yaptığı gezi izlenimlerinden oluşan kitapları ve makaleleriyle de dikkat çekti.

Yapıtları: Şiir: *Erken Öten Horoz*, Ank.: Yenigün, 1976; *Bir Kök Bin Damar*, Ank.: Yenigün, 1977; *Al Senin Olsun*, Ank.: Yenigün, 1984; *Nar Dalında Çatlar*, Ank.: Yenigün, 1987; *Mihrican*, İst.: Gerçek Sanat, 1988.

Gezi: *Mezopotamya*, (Irak gezi notları) Ank.: Yenigün, ?; *Lenin'in Ülkesi*, Ank.: Yenigün, 1976; *Sibirya Şafağı*, Ank.: Yenigün, 1978; *Çin İzlenimleri*, Ank.: Yenigün, 1978 (yb *İpek Yüzlü Çin*, Ank.: Yenigün, 1982); *Emek Kartalları*, (Arnavutluk gezi notları) Ank.: Yenigün, 1979.

Araştırma-İnceleme: *Düşe Kalka*, Ank.: Yenigün, 1976; *Sabahattin Ali Olayı*, Ank.: Yenigün, 1978; *Hammurabi'nin Torunları*, (Güner Samlı ile) Ank.: Yenigün, 1978.

Derleme: *Biri Yer Biri Bakar*, Ank.: Yenigün, 1976.

Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 193-194.

ÇUMRALI, CELÂL *(Çumra/Konya, 5 Ağustos 1916 -)* Şair, öykücü.

Mühibe Hanım ile Hacı Hüseyin Bey'in oğlu. İlk ve orta okulu Tarsus'ta, liseyi Konya'da okudu. AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1939). Silvan, Bolu, Samsun ve Mersin'de hâkimlik görevini sürdürerek 1970'te emekli oldu. Evli, bir çocuk babası. Şiir, öykü, eleştiri ve denemeleri *Yeni İstanbul* gazetesi ve *Salkım*, *Yelken*, *Sesimiz*, *Türk Dili*, *Varlık*, *İmece*, *Yeditepe*, *Çığır*, *Dost* ve *Güney* dergilerinde yayımlandı. Şiirlerinde "barış özlemi, kardeşçe yaşama, insan sevgisi gibi temaları işledi" (O. Tansel).

Yapıtları: Şiir: *Büyü*, 1945; *Dost*, Adana: kendi yayını, 1957; *Mavi Dünya*, Adana: Salkım, 1959; *Evren*, Mersin: kendi yayını, 1959; *Ağıt*, Mersin: kendi yayını, 1970.

Öykü: *Kırk Dalganın Suyu ve Kırk Çakıl*, Samsun: Samsun Halkevi, 1946.

Deneme: *Şiirin Geleceği*, 1965.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 118; "Çumralı, Celâl", *TDEA*, II, 168; Kurdakul, *Sözlük*, 194; Karaalioğlu, 154-155.

D

DADAŞOĞLU, ŞEMSETTİN *(Çavdarlı/Şavşat/Artvin, 1923 -)* Şair, yazar.

Şiirlerinde bazen soyadını, bazen de Şemsi mahlasını kullandı. Çiftçi bir ailenin oğlu. Öğrenimini bitirdikten sonra birçok yerde ilkokul öğretmenliği yaptı. Daha sonra MEB merkez teşkilatında görev aldı. Daha çok âşık tarzında yazdığı şiirleriyle tanındı.

Yapıtları: Şiir: *Ümit*, Ank.: Öğretmenler Mtb., 1967; *Yalan Dünya*, Ank.: Bilim Mtb., 1973; *Yaşamın İçinden*, Ank.: Bilim Mtb., 1978; *27 Mayıs Devrim Şiirleri*, ?.

Kaynaklar: M. F. Kırzıoğlu, "Dadaşoğlu, Şemsettin", *TDEA*, II, 177-178.

DAĞCI, CENGİZ *(Kızıltaş köyü/Yalta/Kırım, 9 Mart 1920 -)* Romancı.

Çiftçi Emir Hüseyin Dağcı'nın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Akmescit'te tamamladı (1938). Kırım Pedagoji Enstitüsü'nde iki yıl okuduktan sonra II. Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine Odessa'daki subay okuluna verildi (1940). "Suvarski" soyadıyla tank teğmeni olarak Ukrayna cephesinde Almanlara karşı savaşırken esir düştü (1941). Almanlar yenilgiye uğrayınca esir kampından kurtularak Müttefikler'e sığındı. Daha sonra Polonyalı eşiyle birlikte Londra'ya yerleşti (1946) ve lokanta işleterek yaşamını sürdürdü.

İlk şiiri 1936'da *Gençlik* dergisinde, daha sonra Kırım Yazarlar Birliği'nin çıkardığı *Edebiyat Mecmuası*'nda yayımlandı (1938-40). Londra'ya yerleştikten sonra yazdığı "Sadık Turan'ın Hâtıraları" başlıklı bir dizi romanda Kırım Türklerinin 1928'den sonra gördüğü baskıları ve zorlu yaşamlarını, II. Dünya Savaşı sırasında esir kamplarında yaşadıklarını dramatik bir dille yansıttı. Çeşitli güçlükler karşısında insanın kendini arayışı, başkaldırma onurunun kazanılması gibi temalar çevresinde gelişen romanlar yazdı.

Ödül: *Anneme Mektuplar* ile 1988 TYB Roman Ödülü.

Yapıtları: Anı-Roman: *Korkunç Yıllar*, İst.: Varlık, 1956; *Yurdunu Kaybeden Adam*, İst.: Varlık, 1957; *Onlar da İnsandı*, İst.: Varlık, 1958; *Ölüm ve Korku Günleri*, İst.: Varlık, 1962; *O Topraklar Bizimdi*, İst.: Varlık, 1966; *Kolhozda Hayat*, İst.: Kağan, [1966?]; *Dönüş*, İst.: Varlık, 1968; *Genç Temuçin*, İst.: Varlık, 1969; *Badem Dalına Asılı Bebekler*, İst.: Varlık, 1970; *Üşüyen Sokak*, İst.: Varlık, 1972; *Anneme Mektuplar*, İst.: Ötüken, 1988; *Benim Gibi Biri*, İst.: Ötüken, 1988; *Yansılar*, I-IV, İst.: Ötüken, 1988-93; *Yoldaşlar*, İst.: Ötüken, 1992; *Ben ve İçimdeki Ben (Yansılar'dan Kalanlar)*, İst.: Ötü-

ken, 1994; *Biz Beraber Geçtik Bu Yolu*, İst.: Ötüken, 1996; *Hatıralarda Cengiz Dağcı*, İst.: Ötüken, 1998; *Bay Markus Burton'un Köpeği (Bir İngiliz Öyküsü 1)*, İst.: Ötüken, 1998; *Bay John Marple'ın Son Yolculuğu (İngiliz Öyküsü 2)*, İst.: Ötüken, 1998; *Oy, Markus, Oy! (İngiliz Öyküsü 3)*, İst.: Ötüken, 2000; *Rüyalarda Ana ve Küçük Alimcan (İki Öykü)*, İst.: Ötüken, 2001.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 119; Necatigil, *Eserler*, 130, 241, 287-288, 296-297, 416; Özkırımlı, *TEA*, II, 339; "Dağcı, Cengiz", *TDEA*, II, 181-182; Kurdakul, *Sözlük*, 195-196; Karaalioğlu, 154-155; İ. Kocakaplan (haz.), *Kırım'dan Londra'ya Cengiz Dağcı*, İst., 1998.

DAĞLARCA, FAZIL HÜSNÜ *(İstanbul, 1914 - İstanbul, 15 Ekim 2008)* Şair.

Süvari yarbayı Hasan Hüsnü Bey'in oğlu. Bir memur ailesinin çocuğu olarak ilk ve orta öğrenimini Konya, Kayseri, Adana, Kozan, Tarsus gibi Anadolu'nun çeşitli yerlerinde tamamladı. Kuleli Askeri Lisesi'nden (1933) sonra Harp Okulu'nu (1935) bitirdi. Piyade subayı olarak orduya katıldı. Doğu, Orta Anadolu ve Trakya'nın çeşitli kentlerinde görev yaptı. II. Dünya Savaşı yıllarını Trakya'da bölük komutanı olarak geçirdi. Bu dönemde kendi deyimiyle "22 çocuğun çeşitli nedenlerle mezarlıklara göçtüğünü" izledi. Orduda hizmeti 15 yılı doldurunca, önyüzbaşı rütbesindeyken askerlikten ayrıldı (1950). Bir yıl Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü'nde çalıştı. 1952-60 arasında Çalışma Bakanlığı iş müfettişliği göreviyle İstanbul'da bulundu. 1959'da emekliye ayrıldı. İstanbul Aksaray'da Kitap Kitabevi'ni kurdu (Aralık 1959) ve yönetti. Bu arada *Türkçe* adında bir aylık dergi çıkardı (43 sayı, 1960-64). 1970'te sahibi bulunduğu yayınevini kapattı. Bundan sonra herhangi bir işte çalışmadı.

Dağlarca'nın edebiyata olan ilgisi çok genç yaşlarda başladı; henüz 13 yaşında bir ortaokul öğrencisiyken *Yeni Adana* gazetesinin öğrenciler arasında açtığı bir öykü yarışmasında birincilik kazandı (1927). İlk ürünü sayılabilecek bu öykü *Yeni Adana* gazetesinde yayımlandı. İlk şiiri ("Yavaşlayan Ömür") 1933'te *İstanbul* dergisinde çıktı. 1934'te Harp Okulu öğrencisi iken *Varlık* dergisinde yayımlamaya başladığı şiirleriyle edebiyat dünyasında adını duyurmaya başladı. Daha sonra şiirleri *Yücel*, *İnkılapçı Gençlik*, *Türk Dili*, *Yeditepe*, *Yenilik*, *Kültür Haftası*, *Çağrı*, *Devrim*, *Vatan*, *Ataç*, *Türk Yurdu*, *Yön*, *Devrim* gibi çeşitli dergilerde yayımlandı.

Fazıl Hüsnü'nün ilk şiir kitabı *Havaya Çizilen Dünya* Harbiye'den subay çıktığı gün yayımlandı (30 Ağustos 1935). Bu kitaptan önce ise 1934 tarihini taşıyan *Varlık* dergilerinde dört şiiri yayımlanmıştı. "Sandallar", "Göçsem", "Bu Dağlar", "Arkasından" adlarını taşıyan bu şiirlerde özgün bir buluş ya da benzeti bulunduğu pek söylenemez. Hece ölçüsünü kullanma tekniği yönünden Faruk Nafiz'in açık etkisi görünmekte, bu şaire özgü sözcükler büyük ağırlık taşımaktadır. Daha çok önceden okunmuş, beğenilmiş şiirlerin itilimi ile yazılmış izlenimi veren dizeler çoğunluktadır. Ancak ilk kitabını oluşturan şiirlerinde Faruk Nafiz'in etkisinin giderek azaldığı ve şairin ölçülü, uyaklı, âşık tarzı bir şiir denemesine giriştiği gözlenmektedir. Buradaki şiirlerinde o yıllarda *Varlık* dergisinde sıkça görülen Necip Fazıl, Ahmet Hamdi ve bir ölçüde de Ahmet Muhip'in şiirlerinde rastlanılan "ölüm, zaman, rüya, şekil, kâinat" gibi sözcük ve kavramların öne çıkmaya başladığı söylenebilir. Yine de bu kitapta yer alan şiirlerinin Türk şiirine yeni bir duyarlık ve ses getirdiği genel olarak kabul edilmektedir.

Fazıl Hüsnü'nün edebi kişiliğini bulma yolunda büyük bir aşama olduğu kabul edilen ikinci kitabı *Çocuk ve Allah* (1940) adını taşır. Bu kitapta yer alan çoğu şiiri de 1935-36 döneminin ürünleridir. Birçoğu ilk kez *Varlık* ve özellikle de *Kültür Haftası* dergilerinde (14 şiir) yayımlandıktan sonra kitaba alınmıştır. 20'li yaşlarında çok genç bir şairin kendi şiir evrenini kurmaya yönelik çabalarını içeren bu kitabı, dil ve yapı bütünlüğü bakımından Türk edebiyatının önemli yapıtlarındandır. Bu kitabındaki şiirlerinde de iki farklı etkinin varlığı hissedilmektedir: Kaynağı özellikle Necip Fazıl ve Ahmet Hamdi'ye dayanan şiirsel etki ile metafizik, ruh ve sezgi konularının tartışıldığı *Ağaç* ve *Kültür Haftası* dergisi çevresinde yer alan Peyami Safa, Mustafa Şekip gibi yazarların düşünsel etkisi. Dağlarca'nın *Çocuk ve Allah*'ta yer alan ve *Kültür Haftası*'nda da yayımlanmış şiirlerinde sıkça karşılaşılan "sükûn, ruh, günah, ebediyet, ayna, ruh, Allah" gibi kavramlar ve bazı tamlamalar Necip Fazıl ve Ahmet Hamdi'nin şiirlerinde de görülmektedir. Kitapta yer alan diğer parçalarsa genç şairin Necip Fazıl sözcükleriyle düşünerek, şiirini Ahmet Hamdi'nin tamlamaları ile zenginleştirmeye çalıştığını gösterecek ölçüde görünür. Ancak A. Kabaklı bu şiirlerinde Dağlarca'nın tümüyle içe dönük bir rüya ve hayal şairi olmadığını belirtmektedir. Şair dış âlemi realist ya da nesnel bir gözle algılama-

makla birlikte onunla ilgisini de hiçbir zaman kesmez. Tanpınar gibi o da ne büsbütün içe, ne de dışa dönük bir tiptir. Pek çok şiirinde de görüleceği üzere onun temel duygusunu kozmik dünya ile insan arasındaki ilişki oluşturur. A. Kabaklı şairin bu özelliğini asker olarak hayatının önemli bir kısmını gece dağlarda geçirmiş olmasına ve bu nedenle "yıldızların çağrısını yakından duyup, adeta onlarla haşır neşir" olmasına bağlar. Yine Kabaklı'ya göre, Türk edebiyatında hiçbir şair, insanla kozmik âlem arasındaki ilişkiyi onun kadar derinden hissetmemiş, zengin ve muhteşem hayallerle anlatmamıştır. Fazıl Hüsnü de bu şiirlerde "insanın dünya ve evrendeki yeri üzerine çocuksu bir şaşkınlıkla eğildiğini" söylemektedir.

Kimi eleştirmenlerce Dağlarca'nın şiirinin üç devre geçirdiği belirtilmektedir: "Sezgisel dönem" (1935-45), "geçiş dönemi" (1945-55) ve bugüne uzanan "akılcı dönem." Ş. Kurdakul ise Fazıl Hüsnü'nün değişik dönemlerinde şiirine kaynak olan duyarlıkların üç yönde geliştiğini belirtmektedir. Birincisi, tek olarak insanın evren karşısındaki şaşkınlığını, yalnızlığını, korkularını ölüm gerçeğine karşın yaşarken duyduğu bunalımları, doğasal görkemin yansımalarını işlemeye çalıştığı daha çok içe dönük şiirler; ikincisi, insanın doğa ve aykırı toplum güçleri, kurulu düzenin görünen, görünmeyen yasaları içinde günlük yaşamlarını saran sıkıntı ve acıları, yoksulluk ve yoksunlukları, buhran ve patlamaları işlediği dışa açık, toplumsal şiirler; üçüncüsü ise destanlar ve çocuk şiirleri.

Daha (1943), *Çakırın Destanı* (1945), *Aç Yazı* (1951) ve *Asu*'daki (1955) şiirlerde genel görünüşleriyle insan-doğa, insan-evren ilgilerinin ağır bastığı temalar işlenmektedir. *Daha*'da doğayla birlikte toprağın üzerinde yaşayanlar, yaşanan dönemin yanı sıra geçmiş zaman da şiire girmeye başlamıştır. Kişi, doğa ve evren karşısında yine "meçhul"ün baskısını duymaktadır. Doğa, dağ, yeşil, kuş, ağaç, evren, gök, yıldız, sonsuzluk, insan halleri çoğun yine rüya ve uyku sözcükleri ile karşılanır. Bu anlamda *Çocuk ve Allah*'ta karşılaşılan sözcükler ve tanımlar *Daha*'da yine temel öğeler halinde görülmektedir.

Çakırın Destanı'nda yaklaşık olarak her yedi sekiz dizeden birinde ağaç, rüya, gece, uyku, ölüm, dağ, kuş ve yıldız sözcüklerinden birinin bulunması rastlantı değildir. Kendisinin de "ağaçlar, dağlar, denizler/Yani her gün yazdıklarım" diye nitelediği ortamdan çıktığı ya da bu öğelere asıl araç gözüyle bakmadığı yerde, şiir imgelerle zenginleşmektedir. Ancak burada ender rastlanan bu tür şiirleri hem güzel, hem de derinliklidir.

Asu'da "ölüm, ölüm düşüncesi, korkusu, ölüler, ölümden sonra yok olmayı sindirememek, Tanrı'ya sığınmak zorunluluğu" birbiriyle iç içe girmiş temalar halinde görünmektedir. *Asu*'yu oluşturan şiirlerde "zaman" gece, çağ, vakit, gün; "uzay" evren, uzaklık, boşluklar, sonrasızlık; "ölüm" varlık, uyku; "doğa" yeşil, yeşillik, dağ, kuş, ağaç sözcükleriyle anlatılır. Diğer şiirlerinde de büyük oranda rastlanan sözcüklerdir bunlar. Bu anlamda *Asu*'da şairin alışılmış şiirleri ile yenileri yan yanadır. Bu kitapta yer alan "Merihliye Sesleniş", "Asu", "Asu'nun Oğlu" gibi şiirleri alışılmışın dışında, özgün ve etkili şiirlerdir.

Dağlarca'nın *Toprak Ana* (1950), *Aç Yazı* (1951), *Dışardan Gazel* (1965), *Yeryağ* (1965), *Kazmalama* (1965) kitaplarında insan-toplum, insan-doğa ilişkilerine dayanan temalar işlenmektedir. Geçimini topraktan sağlayan köylü (*Toprak Ana*'da yoksul köylü), kentte orta tabakalar ve günü kurtarmaya çalışarak yaşayan yoksul insanlar; bu insanların acıları, yalnız bırakılmışlıkları, yoksullukları daha çok saptama düzeyinde girer şiirlerine. Şair soyut sözcükleri hemen hemen terk eder, halkın dilini aramayı amaçlar. Köy insanının yaşamını o yörenin insanlarının kullandığı sözcüklere başvurarak yerel anlatımlarla zenginleştirmeye çabalar. Köy-kent, köylü-kentli, insan-toprak, insan-araç ilişkilerinin işlenmesine karşılık, topraksız köylü ile ağa çelişkilerini işleyen şiirlerine pek rastlanmamaktadır bu dönemde.

Dağlarca'nın bu dönem şiirlerinde genel olarak söyleyiş olanaklarını zenginleştirmek için folklora başvurduğu söylenemez; şairin halkın dilini kullanma çabalarına karşın, geleneksel halk biçimi şiirlerinden yalnızca türküye yaklaştığı gözlemlenmektedir. İşçi ve köylülerin yaşamlarını halk şiiri biçimleri içinde ele aldığı şiirlerine "Zonguldak Ağıdı" (1965), "Çobanyıldız Köyünde" (1965), "İşsiz" (1965), "Sen" (1965) adlı şiirleri örnek oluşturmaktadır. 1960'lara kadar "saptama gerçekçiliği" düzeyindeki şiirine öykü anlatımı egemendir. Özellikle *Toprak Ana*'da sıkça gözlemlenebilen bir tutumdur bu. Şair dizedeki değişik ses olanaklarını deneyerek, çizimler yaparak, çevre betimlemelerine özen göstererek konusunun zorunlu kıldığı ayrıntılarla şiir öğeleri arasındaki uyumu yitirme tehlikesini

önlemeye çalışır. Başardığı yerde (*Kağnılar–Kızılırmak*) yeni bir toplumsal şiirin yetkin, unutulmaz örneklerine ulaşır.

Aç Yazı'daysa bireysel düşün ve duyarlıkların toplumsal düzeye çıkması daha değişiktir. Toplumsal olaylardan, sorunlardan çok, kişiye özgü duyarlıklar yol verir şiirlere. Tekilden çoğula doğru gelişen şiirler ile bireysel durumları yansıtanlar kesin çizgilerle ayrılmaz. Özellikle "Yedi İhtimal" ve "Çağlarda" gibi, etkisini içerik-biçim bütünlüğünden alan, evrenselin uğultularının duyulduğu çok sesli şiirlerin yanında, gücü yine uyaklara ve alışılmış Fazıl Hüsnü sözcüklerine dayanan şiirler de bulunmaktadır.

Şair 1960'lardan sonraki şiirlerinde ise ülkede yaşanan toplumsal değişime de paralel olarak, iç ve dış sorunlara daha duyarlı, ulusal çıkarlara sahip çıkma bilincinin geliştirildiği, sömürüye ve ezilen halkların mücadelesine yakınlık duyan ve emperyalist baskıya karşı çıkan şiirler kaleme almıştır. "Dayak" (1965), "Pulsuz Dilekçe" (1965) adlı şiirlerinde sömürüye karşı savaşıma çağrıda bulunurken, "Dev Yürümeden Önce" adlı alegorik şiirinde emperyalist baskıya karşı çıkmıştır. *Vietnam Savaşımız* (1966) adlı kitabında ise savaşan Vietnam halkına duyduğu yakınlığı dile getirir. Bu dönemde ülkeyi ve hatta dünyayı ilgilendiren her türlü toplumsal olay şiirlerine girer. Güncel yurt ve dünya sorunları karşısındaki tepkilerini yansıtan bu şiirlerinde, Kıbrıs olaylarından ulusal petrol sorununa, seçim ve grevlere kadar değişik konuları işlerken, küçük bürokratlardan Almanya'ya göç eden emekçilere kadar geniş bir kesimdeki insanların şiirini yazar.

Dağlarca'nın özel bir yanı da Cumhuriyet'i izleyen yıllarda çok özlenmiş olan destan şiirini yaratması, Mustafa Kemal'i eylemi içinde şiirleştirerek değerlendirmesi, topluma uzanan gür bir sesin yankısını sağlamasıdır. Dağlarca bir toplumu ulus yapan bütün acıların yasıyla zaferlerinin sevincine şiirinin kanatlarıyla konar (R. Mutluay). İlkin *Çakır'ın Destanı* (1945) ve *Üç Şehitler Destanı*'nda (1949) Kurtuluş Savaşı konusuna bağlı temaları işleyen şair, daha sonra *İstiklal Savaşı/Samsun'dan Ankara'ya* (1951), *İstiklal Savaşı/İnönüler* (1951), *Yedi Memetler* (1964), *19 Mayıs Destanı* (1969), *Gazi Mustafa Kemal Atatürk* (1973) gibi kitaplarında aynı konuyu tarihsel gelişimi içinde ele alarak, başlangıç ve zafer arasındaki önemli olaylar, savaşlar çizgisi düzeyinde sürdürmüştür. Mustafa Kemal'in kongreler evresindeki girişimleri, örgütlenme aşaması, İnönü ve Sakarya çarpışmaları, cepheler, cephe gerisi, askerler, savaşa gönüllü olarak katılan vatanseverler genellikle özerk parçalar halinde görünen şiirlerle verilmek istenmiştir. Bu durum, destanların bütünlüğünü zedelemese bile, her parçanın ayrı ayrı yüklendiği işlevin daha çok önemsenmesine yol açmıştır.

Öte yandan savaşı da "belli sözcüklerin sorumluluğuna yükler" Fazıl Hüsnü. Bu nedenle savaş giderek yaşanan trajik bir durum olmaktan çıkıyor izlenimi uyandırmaya başlar. Çoğunlukla "kahraman, yiğit, şehit" gibi sözcüklerle anlatılan savaşçılar da bir ölçüde insansallıklarını yitirir. Olayları ve tarihsel bilgileri sergileme kaygısının ağır bastığı kesimlerde, savaşan insanın varlığını belirleyecek bölümlerin zayıflığı ve bazen de bu anlamda yapaylığı destanın özünü de yaralar. Bu nedenle ne kadar geniş olursa olsun, parça-bütün birlikteliği için gereken bağlamların zayıflığı, özerk parçalarda şairin başka ürünlerinde de sık rastlanan buluşlar, deyişler, benzetiler, sözcükler, destanları oluşturan parçaların ortak özellikleri gibi görünür.

Dağlarca'nın bir başka önemli özelliği de şiirlerinde çocuğu en çok barındıran Türk ozanı olmasıdır. Dağlarca'nın "Çocuklarda" dizisi olarak yayımlanmış 20'nin üzerinde kitabı bulunmaktadır. Şair bu şiirlerinde yıldızları, kuşları, okulu, doğayı, ama asıl olarak hiçbir şeye indirgenemeyecek sonsuz bir evreni anlatır. "Çocuklarda" dizisinin ilk kitabı *Açıl Susam Açıl* 1967'de basılmış ve bu alandaki ürünleri günümüze kadar sürmüştür. Bu konuda "çocukseverliğim, şiirseverliğime eşittir" diyen şair bu yapıtları yazarken kendisinin ilk yaşamını, büyümeyen yanını aydınlığa çıkarttığını belirtmektedir. *Arka Üstü* adlı kitabında daha çok doğa, evren karşısında çocuğun soru dünyası ve daha çok nesneler ile bilinci arasında kurmaya çalıştığı denge işlenmektedir. Bu şiirlerde *Çocuk ve Allah*'taki mistik havadan çıkılmış, us düzeyine ulaşılmıştır. *Yeryüzü Çocukları*'ndaysa şair genellikle büyük ya da küçük bir ülkenin yeni ya da eski uygarlıklarından, coğrafya özelliklerinden yola çıkarak, çocuk duyarlığı ile bu özellikler arasında ilişkiler aramakta, çocuklar arası bir dünyanın içtenliğini yansıtmaya çalışmaktadır.

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının en verimli şairlerinden biri olan Dağlarca'nın bir özelliği de bütün yaşamıyla şiire adanışı, kendisini anlatmak için başka hiçbir türe atlamayışı,

şiir dışında bir yol düşünmeyişidir. Başka sanatçıların başka türlerde yapmayı yeğledikleri birçok çalışmayı o hep şiirinde dener. Böylece zayıf ürünlerle dolu dönemler de yaşar, ama vazgeçilmez ısrarı ve birikimiyle düzeyini aşar. Düş gücüyle kendine özgü alegoriler, semboller yaratır, tasarılar atar ortaya. Ama ayağı hep yurdunun, insanlığın yaşadığı ortamın toprağındadır. Dağlarca'nın şiirleri pek çok dile çevrilmiş, ayrıca Türkolog Giselle Kraft tarafından şair üzerine "Dağlarca'da Hayvan Sembolü" adlı bir doktora tezi hazırlanmıştır.

Ödül: *Çakırın Destanı* kitabındaki bir şiiri ile 1946 CHP Şiir Yarışması (üçüncülük); *Asu* ile 1956 Yeditepe Şiir Armağanı; *Deli Böcek* ile 1958 TDK Şiir Ödülü; 1966 Türkiye Milli Talebe Federasyonu Turan Emeksiz Armağanı; 1973 Arkın Çocuk Edebiyatı Yarışması'nda üç şiirine Yarışma Üstün Onur Ödülü; 1974 Struga (Yugoslavya) 13. Şiir Festivali Altın Çelenk Ödülü; Milliyet Sanat Dergisi 1974 Yılın Sanatçısı Ödülü; *Horoz* ile 1977 Sedat Simavi Vakfı Ödülü (Peride Celal ile paylaştı); 1967'de International Poetry Forum/Uluslararası Şiir Forumu (Pittsburg, Amerika) tarafından "Yaşayan En İyi Türk Şairi" seçildi; 2008 Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Sanat Hizmet Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Havaya Çizilen Dünya*, İst.: Bozkurt B., 1935; *Çocuk ve Allah*, İst.: Bozkurt B., 1940; *Daha*, İst.: Latif Dinçbaş Mtb., 1943; *Çakırın Destanı*, İst.: Marmara, 1945; *Taş Devri*, İst.: Marmara, 1945; *Üç Şehitler Destanı*, İst.: Varlık, 1949; *Toprak Ana*, İst.: Varlık, 1950; *Aç Yazı*, İst.: Varlık, 1951; *İstiklal Savaşı/Samsun'dan Ankara'ya*, İst.: Marmara, 1951; *İstiklal Savaşı/İnönüler*, İst.: Marmara, 1951; *Sivas'lı Karınca*, İst.: Yeditepe, 1951; *İstanbul Fetih Destanı*, İst.: Yenilik B., 1953; *Anıtkabir*, İst.: Yenilik B., 1953; *Asu*, İst.: Yenilik B., 1955; *Delice Böcek*, İst.: Varlık, 1957; *Batı Acısı*, İst., 1958; *Mevlana'da Olmak: Gezi*, Konya: Çağrı, 1958; *Hoo'lar*, İst.: Yenilik B., 1960; *Özgürlük Alanı*, İst.: Kitap, 1960; *Cezayir Türküsü*, (Fransızca, İngilizce ve Arapça çevirileri ile birlikte) İst.: Kitap, 1961; *Aylam*, İst.: Kitap, 1962; *Türk Olmak*, İst.: Kitap, 1963; *Yedi Memetler*, (koçaklama) İst.: Kitap, 1964; *Çanakkale Destanı*, İst.: Kitap, 1965; *Dışardan Gazel*, İst.: Kitap, 1965; *Kazmalama*, İst.: Kitap, 1965; *Yeryağ*, İst.: Kitap, 1965; *Vietnam Savaşımız*, (İngilizce çevirisiyle) İst.: Kitap, 1966; *Kubilay Destanı*, İst.: Kitap, 1968; *Haydi*, İst.: Kitap, 1968; *19 Mayıs Destanı*, İst.: Kitap, 1969; *Vietnam Körü*, (destan-oyun) İst.: Yenilik B., 1970; *Hiroşima: Atom Bombasının 25. Yılı*, (İngilizce ve Fransızca çevirileriyle) İst.: Kitap, 1970; *Malazgirt Ulalaması: 26 Ağustos 1071-1971*, Ank.: TDK, 1971; *Kınalı Kuzu Ağıdı*, İst., 1972; *Bağımsızlık Savaşı*, İst.: Cem, 1973; *Gazi Mustafa Kemal Atatürk*, Ank.: TDK, 1973; *Horoz*, İst.: Cem, 1977; *Hollandalı Dörtlükler*, İst.: Cem, 1977; *Çukurova Koçaklaması*, İst.: Cem, 1979; *Nötron Bombası*, İst.: Cem, 1981; *Yunus Emre'de Olmak*, İst.: Cem, 1981; *Çıplak*, İst.: Cem, 1981; *İlk Yapıtla 50 Yıl Sonrakiler*, İst., 1985; *Dişiboy*, 1985; *Takma Yaşamalar Çağı*, 1986; *Uzaklarla Giyinmek*, İst.: Adam, 1990; *Dildeki Bilgisayar*, İst.: Varlık, 1992, *Gazi Mustafa Kemal/Eylemlerde, 10 Kasımlarda*, İst.: Yenigün Haber Ajansı, 1998; *O'1923/Tapınağa Asılmış Gövdeler*, İst.: AD, 1998; *Seviştilerken (Kaçaklar/Çiçek Seli/Yokedilen Çokuluslu Olmak)*, İst.: Doğan, 1999; *İmin Yürüyüşü/Biçimlerle Soyunmak*, İst.: Doğan, 1999; *Ötekinde Olmak (Oralarda/İkisi)*, İst.: Doğan, 2000; *Dün Geceki/En Sevmek (Şeyh Galib'e Çiçekler)*, İst.: Doğan, 2000; *İçimdeki Şiir Hayvanı*, İst.: Norgunk, 2007; *Orda Karanlık Olurum*, İst.: YKY, 2007; *Arkası Siz*, İst.: YKY, 2007; *Genç*, İst.: YKY, 2007; *İçeri Sait Faik*, İst.: YKY, 2008; *Dağ Uykusu: Seçme Şiirler* (haz. Ahmet Soysal), İst.: YKY, 2009.

Çocuk Şiiri: *Açıl Susam Açıl*, Üsküp: Nova Makedoniya, 1967; *Dört Kanatlı Kuş*, İst.: Varlık, 1970; *Kuş Ayak*, İst.: Milliyet, 1971; *Arkaüstü: Uçsuz Bucaksız Yaşama*, İst.: Cem, 1974; *Yeryüzü Çocukları*, İst.: Cem, 1974; *Yanık Çocuklar Koçaklaması*, İst.: Arıkan, 1975; *Balina ile Mandalina*, İst.: Cem, 1977; *Yaramaz Sözcükler*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1979; *Göz Masalı: Sinema 1020*, İst.: Cem, 1979; *Şeker Yiyen Resimler*, İst.: Cem, 1980; *Yazıları Seven Ayı*, İst.: Cem, 1980; *Güneşi Doğuran*, İst.: Derinlik, 1981; *Hin ile Hincik*, İst.: Derinlik, 1981; *Cinoğlan*, İst.: Derinlik, 1981; *Kaçan Ayılar Ülkesinde*, İst., 1982; *Dolar Biriktiren Çocuk*, İst.: Doğan, 1999; *Başparmak*, İst.: Doğan, 1999; *Bitkiler Okulu*, İst.: Doğan, 1999; *Orta Parmak*, İst.: Doğan, 1999; *Serçe Parmak*, İst.: Doğan, 1999; *Yüzük Parmağı*, İst.: Doğan, 1999; *Gösterme Parmağı*, İst.: Doğan, 1999; *Oyun Okulu*, İst.: Doğan, 1999; *Okulumuz 1'deki*, İst.: Doğan, 1999; *Okulumuz 2'deki/Kanatlarda*, İst.: Doğan, 1999; *Okulumuz 3'deki*, İst.: Doğan, 1999; *Cin ile Cincik*, İst.: Doğan, 2000; *Cincik*, İst.: Doğan, 2000.

Söyleşi: *Yapıtlarımla Konuşmalar 1*, İst.: Doğan, 1999; *Yapıtlarımla Konuşmalar 2*, İst.: Doğan, 2000.

Kaynaklar: A. Soysal, *Arzu ve Varlık/Dağlarca'ya Bakışlar*, İst., 1999; Necatigil, *İsimler*, 119-120; Kurdakul, *Sözlük*, 197-198; Özkırımlı, *TEA*, II, 339-342; Kurdakul, *Cumhuriyet*, 214-224; M. Miyasoğlu, "Dağlarca, Fazıl Hüsnü", *TDEA*, II, 182-184; A. Çalışlar, *Türk ve Dünya Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, c. I, s. 353-354; A. Kabaklı, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, s. 140-151; B. Tarık-İ. Durusel, "Her Çocuk Bir Dağlarca'dır", *Cumhuriyet Kitap*, 11 Kasım 1993; "Dağlarca ve Çocuk Şiirleri", *Cumhuriyet Kitap*, 11 Kasım 1993; R. Mutluay, *Çağdaş Türk Edebiyatı*, s. 338-342; C. Süreya, "Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Şiirinde İlk Dönem", *Toplu Yazılar I*, İst., 2000, s. 59-70.

DAL, İ. GÜNEY *(Gelibolu/Çanakkale, 11 Ağustos 1944 -)* Romancı.

Tam adı İbrahim Güney Dal. Safiye Hanım ile gümrük memuru Hilmi Dal'ın oğlu. Çanakkale Lisesi'nden sonra İÜEF Fransız Filolojisi'ni bitirdi (1966). Dublajcılık ve kitap satıcılığıyla uğraştı. 1972'de Almanya'ya gitti. Berlin'deki SFB Radyosu'nda radyo gazetecisi olarak çalıştı. Stuttgart ve Berlin'de *Anadil* dergisini (6 sayı, 1980-82) çıkardı. TYS üyesi. Berlin'de yaşıyor; evli ve iki çocuk babası.

İlk yazıları 1961'de *Demokrat Çanakkale* gazetesinde "Pazartesi Yazıları" başlığıyla çıktı. "Kuş Tüyü Döşek" adlı oyunu (1965) İÜ Gençlik Tiyatrosu tarafından sahnelendi. O. S. Arolat ile birlikte hazırladıkları "Oy Cehennem İlleri" başlıklı Urfa-Harran toplumsal yapı araştırması 1967'de *Akşam* gazetesinde yayımlandı. "Beyin Salatası" adlı oyunu İstanbul Radyosu'nda yayınlandı (1968). *E-5* adlı romanı senaryolaştırılarak Paris'te "Alla Turca" adıyla filme çekildi (1995). Altı kitabı Almancaya çevrildi. Yalnızlık, sürgün, yurtsuzluk ve korku gibi temaları işlediği romanlarında göçmen işçi sorunlarını dile getirdi. Postmodern bir kurgu içinde yazdığı *Kılları Yolunmuş Maymun* romanı yazarın yaratıcılık serüveninin en uç örneği olarak gösterildi (Y. Ecevit).

Ödül: 1975 Yakacık Kültür Şenliği Öykü Yarışması (ikincilik); "Memeleri Büyüyen İşçi" (*İş Sürgünleri*) ile 1976 Milliyet Roman Yarışması (mansiyon); 1997 Bavyera Güzel Sanatlar Akademisi Adalbert von Chamisso Ödülü.

Yapıtları: Roman: *İş Sürgünleri*, İst.: Milliyet, 1976; *E-5*, İst.: Milliyet, 1979; *Kılları Yolunmuş Maymun*, İst.: İnter, 1988; *Gelibolu'ya Kısa Bir Yolculuk*, İst.: Simavi, 1994; *Aşk ve Boks*, İst.: Sistem, 1998; *Fabrikada Bir Saraylı*, İst.: Sistem, 1999; *Küçük "g" Adında Biri*, İst.: Dünya, 2003.
Öykü: *Buzul Döneminden Haberler*, İst.: Dayanışma, 1983; *Yanlış Cennetin Kuşları*, 1985.
Derleme: *Geschichten aus der Geschichte der Türkei*, (Y. Pazarkaya ile) Frankfurt: Luchterhand, 1990.
Kaynaklar: *BF* (4 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 121; Y. Ecevit, "Almanya'da Yaşayıp Türkçe Yazan Bir Yazar", *Cumhuriyet Kitap*, S. 458 (8 Kasım 1998); ay, " 'Aşk ve Boks' ya da 'Sabri Mahir'in Ring Kıyısı Akşamları' ", *aynı yerde.*

DALOKAY, VEDAT *(Elazığ, 10 Kasım 1927 - Kırıkkale, 21 Mart 1991)* Mimar ve yazar.

Emine Hanım'la İbrahim Dalokay'ın oğlu. Elazığ Lisesi'ni (1944) ve İTÜ Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi (1949); lisansüstü eğitimini Paris'te tamamladı. Bayındırlık Bakanlığı'nda çalıştı (1950-51). Ankara Kocatepe Camii (uygulanmadı), Cidde İslam Kalkınma Merkezi, İslamabad Camii ve Pakistan Başbakanlık Kompleksi gibi önemli mimari projelere imza attı ve bunlardan bazılarıyla birçok ulusal ve uluslararası mimarlık ödülü kazandı. Bir dönem Mimarlar Odası genel sekreterliği ve 1973-77 yılları arasında da Ankara belediye başkanlığı görevlerinde bulundu. Eşi Ayça Dalokay ile birlikte Kırıkkale yakınlarında geçirdiği bir trafik kazası sonucunda hayatını kaybetti. Çocuk romanı *Kolo* G. Ener tarafından İngilizceye çevrildi.

Ödül: *Kolo* ile 1980 TDK Çocuk Yazını Ödülü.

Yapıtları: Çocuk Romanı: *Kolo*, İst.: Can, 1983.
Kaynaklar: Nebioğlu, 203; *Cumhuriyetin 75 Yılı*, c. III, İst., 1998, s. 1004; Işık, 183.

DAMAR, ARİF *(Karainebeyli köyü/Gelibolu/Çanakkale, 23 Temmuz 1925 -)* Şair.

Tam adı Arif İbrahim Damar. Arif Hüsnü (*Gün*, 1941), Arif Barikat (*İnsan*, 1943; *Yeni Ses*, 1943; *Ant*, 1945; *Gün*, 1945; *Yığın*, 1946; *Yeryüzü*, 1951) ve Ece Ovalı (*Ulus*, 1959) imzalarını kullandı. Mükerrem Hanım ile köy imamı ve öğretmeni Hüseyin Hüsnü'nün oğlu. Çanakkale Cumhuriyet İlkokulu'ndan (1937) sonra Edirne'de başladığı ortaokulu İstanbul Yenikapı Ortaokulu'nda (1941) bitirdi. İstanbul Erkek Lisesi'nde iki yıl okuduktan sonra uzaklaştırıldı (1943). Ankara'da Atatürk Orman Çiftliği'nde memurluk (1944-47), Mahmutpaşa'da işportacılık (1950) ve bir şirkette muhasebe memurluğu yaptı (1954-68). Suadiye'de Yeryüzü Kitabevi'ni kurdu ve yönetti (1969-84). Ankara'da *Ant* (10 sayı, 1945) ve İstanbul'da *Yeryüzü* (11 sayı, 1951-52) dergilerinin yazı kurullarında, 1963-66 yıllarında Türkiye Edebiyatçılar Birliği'nin yönetim kurulu üyeliğinde bulundu. TYS, PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği (onur) üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

1946'da Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'ne, 1947'de Türkiye Gençler Derneği'ne üye oldu. Askerliğini Erzurum ve Zara'daki sürgün alayında yaptı (1947-50). 5 Aralık 1951'de Türkiye Komünist Partisi üyesi olduğu suçlamasıyla tutuklandı; soruşturmanın sürdüğü iki yıl boyunca cezaevinde kaldıktan sonra kanıt yetersizliğinden aklandı (1954). *Günden*

Güne kitabı 1957'de toplatıldı ve hakkında açılan davada suçsuz bulundu. 1967'de *Türk Solu*'nda çıkan "Che" adlı şiiri ve 1983'de *Sakarya* gazetesinin *Seslerin Ayak Sesleri* kitabından alarak yayımladığı "Vietnam" adlı şiiri nedeniyle hakkında yedi buçuk yıl ağır hapis istemiyle açılan davalar aklanmayla sonuçlandı.

İlk şiiri ("Edirne'de Akşam") 1940'ta *Yeni İnsanlık* dergisinde çıktı. Şiir ve yazılarını *Ant*, *Yeryüzü*, *Dost*, *Yelken*, *Yeditepe*, *Yön*, *Papirüs*, *Türk Solu*, *Türkiye Yazıları*, *Milliyet Sanat*, *Gösteri*, *Yeni Düşün*, *Varlık* ve *Adam Sanat* dergileri ile *Ulus*, *Tanin*, *Demokrat* ve *Demokrasi* gazetelerinde yayımladı. 1940 kuşağı şairleri arasında "insan gerçeğini derinden kavramayı amaçlayan, şiirselliği ve şiir estetiğini de gözeten şiirleriyle tanındı. Kısa şiirlerinde kimi zaman bir görüntü ustası, kimi zaman bir özdeyişçi kimliğindedir. Gitgide yalın bir anlatıma kaymıştır" (Özkırımlı). İlk şiirleri "yerleşik, durmuş oturmuş, savaş aleyhtarı, anti-faşist, halkçı, insancıl özü belirlenmiş şiirlerdir" (D. Özlü), 1956'dan sonraki şiirlerinde ise "yeni dil ve söyleyiş olanakları aradı. Yüksek sesle okunacak coşkun söyleyişler yerine öz yönünden toplumsallığı yitirmeyen, değişik duyarlıklara açılan temiz, etkili, kendine özgü buluşlara ve imge gücüne dayanan bir şiir kurmayı başardı" (Kurdakul). Onu kendi kuşağından ayıran en belirgin özelliği Garip, İkinci Yeni ve gerçeküstücülüğe açık olması, biçim ve dil araştırmalarını elden bırakmadan kendi bireysel gerçeğini aramaya yönelmesidir. İ. Berk, *Ölüm Yok ki*'ye yazdığı önsözü "Sen ey 'soğuk demirci'si şiirin!" diye bitirmiştir.

Uzun öyküleri "Sarhoş Kâğıt" 1959'da *Büyük Gazete*'de, "Yanlış Yorum" 1961'de *Vatan* gazetesinde çıktı. M. C. Anday'la birlikte yazdığı "Yağmurlu Sokak" adlı roman 1959'da *Tercüman* gazetesinde tefrika edildi. Birçok şiiri Ö. Özgeç, V. Özerdemli ve S. Özsan tarafından bestelendi. Kendi sesinden şiirlerini "Eski Yağmurları Dinliyordum" kasetinde topladı (1987).

Ödül: *İstanbul Bulutu* ile 1959 Yeditepe Şiir Ödülü (C. Süreya ile paylaştı); 1994 Salihli Dionysios Şiir Ödülü; 1996 Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü (altın madalya); *Bir Gökkuşağı İnerse Nasıl* ile 2008 Sedat Simavi Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Günden Güne*, İst.: İstanbul Mtb., 1956; *İstanbul Bulutu*, İst.: İstanbul Mtb., 1958; *Kedi Aklı*, İst.: İstanbul Mtb., 1959; *Saat Sekizi Geç Vurdu*, İst.: İstanbul Mtb., 1962; *Alıcı Kuş*, İst.: Fahir Onger, 1966; *Seslerin Ayak Sesleri*, İst.: Cem, 1975; *Alıcı Kuşu Kardeşliğin*, (ilk beş kitap) İst.: Cem, 1976; *Ölüm Yok ki*, Ank.: Türkiye Yazıları, 1980; *Ay Ayakta Değildi*, İst.: Cem, 1984; *Acı Ertelenirken*, (seçme şiirler) İst.: Adam, 1985; *Günden Güne/Dost*, (1945'te basılamayan "Dost" adlı kitabıyla birlikte) İst.: Cem, 1986; *Yoksulduk Dünyayı Sevdik*, İst.: Bilim Kitabevi, 1988; *Alıcı Kuşu Kardeşliğin*, (genişletilmiş ilk beş kitap) İst.: Can, 1990; *Ay Kar Toplamaz ki*, (son dört kitap) İst.: Can, 1990; *Onarırken Kendini*, İst.: Varlık, 1992; *Eski Yağmurları Dinliyordum...*, (seçmeler) İst.: YKY, 1995; *Seçme Şiirler*, İst.: Adam, 1998; *Kitaplar Kitabı: Toplu Şiirler*, İst.: Gendaş Kültür, 2001; *Kırık Makara*, İst.: Alkım, 2004; *Külliyen Red*, (Toplu Şiirler), İst.: Bilim Sanat, 2004; *Gitme Kal*, (Seçme Şiirler), İst.: Toroslu, 2006; *Yoksulduk Dünyayı Sevdik*, (Toplu Şiirler), İst.: Kırmızı, 2007; *Bir Gökkuşağı İnerse Nasıl*, İst.: Babil, 2008.
Deneme: *Edebiyat Yazıları*, İst.: Hayal, 2007.
Roman: *Yağmurlu Sokak*, (M.C.Anday'la), İst.: Don Kişot, 2002.
Kaynaklar: *BF* (5 Eylül 1999); Necatigil, *İsimler*, 119-120; Özkırımlı, *TEA*, II, 343-344; "Damar, Ârif", *TDEA*, II, 188; Kurdakul, *Sözlük*, 198; Karaalioğlu, 157-158; D. Özlü, "Arif Damar Üzerine", *Seslerin Ayak Sesleri*, (A. Damar, önsöz) İst., 1975, s. 5-12; H. Altınkaynak, *Edebiyatımızda 1940 Kuşağı*, İst., 1977; İ. Berk, "Bir Soğuk Demirci", *Ölüm Yok ki*, (A. Damar, önsöz) Ank., 1980, s. 11-15; A. Damar, *Eski Yağmurları Dinliyordum...*, ("Söyleşiler"), İst., 1995; M. Fuat, "Seçme Yapıtları:", *Cumhuriyet*, 21 Şubat 1996; A. Kalender, "Su Sesli Şair", *Cumhuriyet Kitap*, S. 373 (10 Nisan 1997); A. Damar, *Seçme Şiirler*, ("Yaşamöyküsü"), İst., 1998, s. 66-69.

DANIŞMAN, ZUHURİ *(Bolu, 1902 - İstanbul, 11 Mayıs 1971)* Yazar.

Zahide Durur imzasını da kullandı. Danişmendoğulları soyundan Şeyh Ahmet Zuhuri Efendi'nin torunu, Müftü Ahmet Recai Efendi ile Zübeyde Hanım'ın oğlu. Bolu Sultanisi'nin onuncu sınıfından ayrılarak öğretmenliğe başladı. Giresun, Bolu, Gaziantep, Artvin ve Ankara'da ortaokul ve lise öğretmenliği, Ankara Devlet Konservatuvarı'nda (1937) tarih öğretmenliği ve yöneticilik yaptı. İki dönem Bolu'dan milletvekili seçildi (1950 ve 1957). Milli Reasürans yönetim kurulu üyeliği yaptı (1954). Zuhuri Danışman Yayınevi'ni kurdu ve yönetti. Okullar için ders kitapları ve tarihi romanlar yazdı, çeşitli Osmanlıca eserleri sadeleştirdi. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülüdür.

Yapıtları: İnceleme: *Üskûbi Harabeleri*, Bolu: Vilayet Mtb., 1934; *Bolu: Çamlar ve Göller Ülkesi*, İst.: Si-

nan B., 1935; *Türk Dünyası ve Cihan Tarihi*, İst., 1938; *İşitilmemiş Hikâyeler*, 1939; *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, 14 cilt, 1964-66; *Büyük İslam Tarihi*, 3 cilt, 1967.
Okul Kitabı: *Yeni Tarih Dersleri-Ortaokul 1. Sınıflar İçin*, İst.: Alkaya, 1950; *Yeni Tarih Dersleri- Orta II. Sınıflar İçin*, İst.: Alkaya, 1950; *Talebe Velilerinin Kitabı*, İst.: Zuhuri Danışman, 1965.
Roman: *Cellat Çeşmesi*, 1953; *Deli Hüseyin Paşa*, 1953; *Sahte Şehzade*, 1954; *Lala Mustafa Paşa*, 1957; *Balak Gazi*, 1958; *Peçeli İmparatoriçe*, 1958; *Kahramanlar Geçidi*, 1958.
Anı: *Bir Muallim Konuşuyor*, İst.: Güneş, 1940.
Çevriyazı-Sadeleştirme: *Naima Tarihi*, 6 cilt, 1967-68; *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, 10 cilt, 1969-70; *Koçi Bey Risalesi*, 1972.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 106; Nebioğlu, 204; Özkırımlı, *TEA*, II, 345; "Danışman, Zuhuri", *TDEA*, II, 190; C. Dinçtürk, *Bolu'dan Yetişenler*, Bolu, 1987.

DANİŞMEND, İSMAİL HAMİ *(Cebel-i Garbi [Libya], 1889 - İstanbul, 12 Nisan 1967)* Tarihçi, fikir adamı, şair.

Muhti Çelebi, Hayali Çelebi ve Râbiâ Hatun imzalarını da kullandı. Cebel-i Garbi mutasarrıfı Emir Mehmet Kâmil Bey ile Melek Hanım'ın oğlu. Soyu Danişmendoğullarına dayanmaktadır. Çocukluğunda özel bir öğretim gördü, sınavla son sınıfına girdiği Şam İdadisi'ni ve İstanbul'da Mülkiye Mektebi'ni bitirdikten (1912) sonra bir süre Paris'te Collège de France'ta okudu. Hariciye Nezareti'nde kâtiplik, Maliye Mektebi'nde öğretmenlik yaptı. Darülfünun Edebiyat Şubesi'nde dinler tarihi, Mülkiye Mektebi'nde siyasi tarih ve uygarlık tarihi okuttu (1913). I. Dünya Savaşı yıllarında Bağdat Hukuk Mektebi müdürlüğünde bulundu. Savaş sonu İstanbul'a dönerek basın hayatına atıldı. Kendi çıkardığı *Memleket* gazetesinin başyazarlığını ve sorumlu müdürlüğünü üstlendi (1919). Gazetesi kapatılınca Milli Mücadele'ye katılmak üzere Anadolu'ya geçti ve İstanbul delegesi olarak Sivas Kongresi'nde divan kâtipliği yaptı. Sivas'ta çıkan *İrade-i Milliye* gazetesinin başyazarı oldu. Cumhuriyet'ten sonra uzun bir süre Paris'te bulundu. Yurda döndükten sonra da resmi bir görev almayarak kendisini tamamen dergi yayımcılığına ve tarih araştırmalarına verdi. Mezarı Zincirlikuyu'dadır.

Arapça, Farsça ve Fransızcayı iyi bilen, Almanca, Latince ve Sümerce metinleri de anlayan İsmail Hami'nin zengin bir kültür birikimi vardı. Alanında önemli bir kaynak eser olan *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi* ve diğer bazı tarih çalışmalarında, Türkçü bir tavırla tarihi kişileri soylarına göre değerlendirdiği için eleştirilere uğramışsa da, başvurduğu yerli ve yabancı, yazma ve basma kaynaklar açısından araştırmacılar için önemini korumaktadır. Adı geçen dergi ve gazetelerin dışında *Düşünüyorum* (1910), *Kanat* (1910), *Medeniyet* (1919) ve *Türklük* (1939) adlı süreli yayınların da kurucusu, sorumlu müdürü ya da başyazarı olarak görev yapan İsmail Hami'nin pek çok dergide yazıları bulunmaktadır. Ayrıca sözlük ve dil çalışmaları da vardır.

Gençlik yıllarından itibaren dönemin dergilerinde çoğu Muhti mahlasıyla divan tarzında olmak üzere şiirleri de bulunan İsmail Hami 1930'lardan sonra özel toplantılarda okuduğu, bir süre sonra *Aile* dergisinde (1947-49) yayımladığı Râbiâ Hatun imzalı şiirleriyle edebiyat çevrelerinde uzun zaman tartışma konusu olmuştur. Râbiâ Hatun'un gerçek kimliği üzerine sürdürülen ateşli tartışmalar sonucunda İsmail Hami, şiirlerin ("şair olduğunun bilinmesini istemeyen mütevazı" ve genç yaşta ölen) karısı Nazan Hanım'a ait olduğunu söylemiştir. Ancak bu "itiraf" konusunda da elle tutulur bir kanıt yoktur. Daha sonra *Râbiâ Hatun Şiirleri* adıyla bir küçük kitap halinde yayımlanan ve hepsi 38 kıta ve 3 beyitten ibaret bu şiirler, mistik ve platonik bir aşkı ifade eden lirik parçalardır.

Yapıtları: Şiir: *Râbiâ Hatun Şiirleri*, İst.: Bedir, 1961.
Tarih: *Türklerle Hind-Avrupalıların Menşe Birliği*, 2 c., İst.: Devlet B., 1935; *Destan ve Divan Edebiyatlarında İstanbul Sevgisi*, İst.: Turing, 1941; *Ali Süavi'nin Türkçülüğü*, İst.: CHP Genel Sekreterliği, 1942; *Tarih Kurumuna Açık Mektup (Türk Kahramanlarına Ermenilik İsnadı Nedeniyle)*, İst.: Yeni Mtb., 1945; *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, I-IV, İst.: Türkiye, 1947-1955 (2. bas. 1971-72); *İstanbul Fethinin İnsanî ve Medenî Kıymeti*, İst.: İstanbul Fetih Derneği, 1953; *Fatih'in Hayatı ve Fetih Takvimi*, Ank.: Kanaat Mtb., 1953; *Baltacı'nın Prut Zaferi*, İst.: Milliyetçiler Derneği, 1955; *İslamın Üstünlüğü: Hıristiyanlık Telkinatına Karşı İslâm Üstünlüğünün İlmî Sebebleri*, İst.: Sebilürreşat, 1959; *Türkler ve Müslümanlık (Türk Irkı Niçin Müslüman Olmuştur)*, İst.: Okat, 1959; *İzahlı İslam Tarihi Kronolojisi*, İst.: Babıali, 1960; *Garp Membalarına Göre Eski Türk Seciyye ve Ahlâkı*, İst.: 1961; *Sadrazam Tevfik Paşa'nın Hususi Vesikalarına Göre 31 Mart Vak'ası*, İst.: İstanbul, 1961; *Garp Menbalarına Göre Garp Medeniyetinin Menbaı Olan İslam Medeniyeti*, İst., 1961; *Garp Menbalarına Göre Eski Türk Demokrasisi*, İst.: Sucuoğlu Mtb., 1964; *Türklük Meseleleri*, İst.: İstanbul, 1966; *Garp Menbalarına Göre Garp İlminin Kur'an-ı Kerim Hayranlığı*, İst.: Hareket,

1967; *Osmanlı Devlet Erkânı*, İst.: Türkiye, 1971; *Tarihî Hakikatler*, 2 c., İst.: Tercüman, 1978.

Kaynaklar: Nebioğlu, 205; Z. Bakırcıoğlu, "Danişmend, İsmail Hami", *TDEA*, II, 192; C. Küçük, "Danişmend, İsmail Hami", *DİA*, VIII, 465-467; S. Kale, "Rabia Hatun Meselesi", *AA*, V, 1640-1641; İ. Kocakaplan, "Edebiyatımızda Rabia Hatun Skandalı", *Türk Edebiyatı*, S. 216 (1961), s. 41-47; Y. Öztuna, "İsmail Hami Danişmend", *Tercüman*, 12 Nisan 1989; E. Batur, *Râbiâ Hâtun, "Tuhaf Bir Kıyamet"+Kırkbir Şiir*, İst.: YKY, 2000.

DARA, RAMİS *(Kurttutan köyü/Salihli/Manisa, Mayıs 1953 -)* Eleştirmen, denemeci.

Halil Dağtaş imzasını da kullandı. Zeynep Hanım ile çiftçi Mehmet Dara'nın oğlu. Konya İmam-Hatip Lisesi ve Erzurum Atatürk Üni. Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1976). 1977-81 arasında Adilcevaz, Mutki liselerinde ve Akhisar Endüstri Meslek Lisesi'nde Fransızca öğretmenliği, 1981-85 arasında Film-Radyo-TV ile Eğitim Merkezi'nde radyo metni yazarlığı yaptı. 1986'dan beri Uludağ Üni. Eğitim Fakültesi'nde okutman. *Yeni Biçem* dergisini çıkardı (72 sayı, 1993-99). TYS, Edebiyatçılar Derneği ve Çağdaş Gazeteciler Derneği üyesi. Bursa'da yaşıyor; dul, iki çocuk babası.

İlk yazısı ("Oyun") *Dünya* gazetesinde çıktı (1979). Daha sonra *Çağdaş Eleştiri*, *Türk Dili*, *Broy*, *Varlık*, *Adam Sanat* gibi dergilerde Türk şiiri üzerine eleştirel denemeler, polemikler ve günlükler kaleme aldı. *İç Sızıları* yayımlandığında C. Süreya şu değerlendirmeyi yaptı: "İlk kitabıyla gerçek anlamda var oluyor. Şiir için de, eleştiri için de bir kazanç." Kısa denemelerin, kendisine, gündelik hayata meydan okuma fırsatını verdiğini belirtti. A. Ada, yazarın ilk üç kitabını değerlendirirken "Yalnızca, yazınsal sorunları enine boyuna irdeleyen yazılar değil bunlar; onlarla birlikte üslup kıvrılışlarının sergilendiği denemeler de aynı zamanda" dedi.

Ödül: "Kaplumbağalar" ile 1985 De Yayınevi Masal Yarışması (üçüncülük); 1981 Yarın Dergisi Eleştiri Ödülü (Toplum Kitabevi Özel Ödülü).

Yapıtları: Deneme-Eleştiri: *İç Sızıları*, Ank.: Dayanışma, 1985; *Şiir Çünkü Şiir*, İst.: Broy, 1988; *Edebiyatçı Aydın Değildir*, Ank.: Öteki, 1998; *Kırık Amfora*, İst.: YKY, 1999; *Saklı Zamanlar*, Bursa: Asa, 2000; *Bursa'nın Ufak Tefek Taşları*, Bursa: Asa, 2001; *Keşişin Gümüşleri*, Ş.Urfa: Yom, 2004. Ders Kitabı: *Yazılı Anlatıma Giriş*, Bursa, Asa, 2001.

Kaynaklar: *BF* (13 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 122; Kurdakul, *Sözlük*, 200; H. Efe, "Ramis Dara'nın Eleştirel Denemeleri", *Sanat Rehberi*, S. 32 (Ekim 1985); H. Ferhad, "İç Sızıları Üstüne" *Günümüzde Kitaplar*, S. 19 (Temmuz 1985); A. Ada, "Edebiyatçı Aydın Değildir", *Virgül*, S. 17 (Mart 1999).

DAYIOĞLU, GÜLTEN *(Emet/Kütahya, 15 Mayıs 1935 -)* Öykücü.

Emine Hanım ile şapkacı Lütfi Uyan'ın kızı. İstanbul'da Atatürk Kız Lisesi'ni bitirdi; İÜ Hukuk Fakültesi'ni terk etti; dışarıdan sınavlara girerek Çapa Öğretmen Okulu'ndan mezun oldu. İstanbul'un çeşitli semtlerinde ilkokul öğretmenliği yaptı (1961-77). Eğitim sorunları ile ilgili araştırmalarını 1965'ten itibaren *Cumhuriyet* ve *Milliyet* gazetelerinde yayımladı. Çocuk edebiyatı konusunda bildiriler sundu. TYS, PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği ve Çocuk Yayınları Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk annesi.

1963'ten itibaren yazdığı çocuk ve gençlik romanları, öyküleri, radyo ve televizyon oyunlarıyla tanındı; *Fadiş* romanıyla ünlendi. Köy edebiyatından tarihi roman ve bilimkurguya uzanan bir çizgide yer alan kitaplarında masal geleneğinden de yararlandı; çocukları okumaya özendirecek bir dil kullandı. Öykülerini *Milliyet Çocuk*, *Hürriyet Çocuk* ve *Doğan Kardeş* dergilerinde yayımladı. Pek çok öyküsü yabancı dillere çevrildi, yurtiçi ve yurtdışında çeşitli ödüller aldı. Adı, doğum yeri olan Emet'te bir caddeye verildi.

Ödül: *Döl* ile 1965 Yunus Nadi Öykü Ödülü (ikincilik); *Leylek Karda Kaldı* ve *Güzel Hanım* ile 1975 Arkın Çocuk Edebiyatı ve Masal Ödülü; "Gül Gelin" ile 1987 Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı Öykü Ödülü; *Kafdağının Ardına Yolculuk* ile 1987 Kültür ve Turizm Bakanlığı Çocuk Edebiyatı Ödülü; *Parbat Dağı'nın Esrarı* ile 1989 İzmir Büyükşehir Belediyesi Çocuk Romanı Ödülü; 1990 Altın Kitap Ödülü; 1991 Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Ödülü.

BaşlıcaYapıtları: Öykü: *Döl*, İst.: Oğul, 1970; *Geride Kalanlar*, Ank.: Bilgi, 1975 (İsveç, 1983); *Geriye Dönenler*, İst.: Altın Kitaplar, 1986 (Berlin, 1986). Çocuk ve gençlik kitabı: *Bahçıvanın Oğlu*, İst.: Rafet Zaimler, 1963; *Kötülüğün Cezası*, İst.: Rafet Zaimler, 1963; *Ömer'in Kaderi*, İst.: Rafet Zaimler, 1963; *Sihirli Elmalar*, İst.: Rafet Zaimler, 1963; *Arkadaş Sevgisi*, İst.: Rafet Zaimer, 1965; *Bıdıcık Fare*, İst.: Rafet Zaimler, 1965; *Uçan Motor*, İst.: Rafet Zaimler, 1965; *Karafatmaların Kralı*, İst.: Rafet Zaimler; *Kırmızı Bisikletin Binicisi*, Ank.: Halk Eğitim, 1965; *Deli Bey*, İst.: Rafet Zaimler, 1965; *Dilek'in Köpeği*,

İst.: Rafet Zaimler, 1965; *Pireler Padişahı*, İst.: Rafet Zaimler, 1965; *Erol'un Rüyası*, İst.: Rafet Zaimler, 1965; *Sokakların Suçu*, İst.: Rafet Zaimler, 1965; *Dört Kardeştiler*, İst.: Altın Kitaplar, 1971; *Fadiş*, İst.: Altın Kitaplar, 1971; *Suna'nın Serçeleri*, İst.: Altın Kitaplar, 1971; *Yurdumu Özledim*, İst.: Altın Kitaplar, 1977 (Berlin, 1985); *Leylek Karda Kaldı ve Güzel Hanım*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1979; *Ben Büyüyünce*, İst.: Altın Kitaplar, 1979; *Dünya Çocukların Olsa*, İst.: Altın, 1981; *Akıllı Pireler*, İst.: Altın Kitaplar, 1982; *Kır Gezisi*, Ank.: Üner, 1983; *Şenlik Günü*, Ank.: Üner, 1983; *Azat Kuşu*, Ank.: Üner, 1984; *Kumluktaki Yavru Martı*, Ank.: Üner, 1984; *Sıcak Ekmek*, Ank.: Üner, 1984; *Uçurtma*, Ank.: Üner, 1984; *Ölümsüz Ece*, İst.: Altın Kitaplar, 1985; *Işın Çağı Çocukları*, Almanya, 1987; *Neşeli Boyacı*, Ank.: Üner, 1988; *Küskün Ayıcık*, Ank.: Üner, 1989; *Parbat Dağı'nın Esrarı*, İst.: Altın Kitaplar, 1989; *Yaşanmış Hayvan Öyküleri I, II*, Ank.: Üner, 1991; *Midos Kartalının Gözleri*, İst.: Altın Kitaplar, 1991; *Tuna'dan Uçan Kuş*, İst.: Altın Kitaplar, 1992; *Yeşil Kiraz*, İst.: YKY, 1992; *Yeşil Kiraz 2*, İst.: YKY, 1995; *Sekizinci Renk*, İst.: Altın Kitaplar, 1997; *Gökyüzündeki Mor Bulutlar*, İst.: Altın Kitaplar, 1997; *Ganga*, İst.: Altın Kitaplar, 1997; *Yada'nın Gizil Gücü*, İst.: Altın Kitaplar, 2007.

Ayşegül dizisi (Gilbert Delahaye'den çeviri-uyarlama): *Ayşegül Seyahatte*, İst.: Sümer, 1966; *Ayşegül Kampta*, İst.: Sümer, 1966; *Ayşegül Evde*, İst.: Sümer, 1966; *Ayşegül Alışverişte*, İst.: Sümer, 1968; *Ayşegül Çiftlikte*, İst.: Sümer, 1968; *Ayşegül Denizde*, İst.: Sümer, 1968; *Ayşegül Ev Kedisi ile Sokak Kedisi* (M. Englebert), İst.: Sümer, 1968; *Ayşegül Fuarda* (L. Bienvenu), İst.: Sümer, 1968; *Ayşegül Kaz ile Tavşan* (J. Dethise), İst.: Sümer, 1968; *Ayşegül Uyuyan Prenses*, İst.: Sümer, 1968; *Ayşegül Uludağ'da*, İst.: Sümer, 1970.

Ece ile Yüce dizisi: *Yüce Nasıl Kanatlandı?*, Ank.: Üner, 1989; *Yüce Kim Biliyor musunuz?*, Ank.: Üner, 1989; *Minik Fide Çiçek Açtı*, Ank.: Üner, 1989; *Kıskanç Bebekler*, Ank.: Üner, 1989; *Ece, Yüce ile Nasıl Başedecek?*, Ank.: Üner, 1989; *Ece'nin Turist Arkadaşları*, Ank.: Üner, 1989; *Ece'nin Kardeşi Doğdu*, Ank.: Üner, 1989; *Ece'nin Çorapları Çok Gülünç*, Ank.: Üner, 1989; *Ece'den Mektup Geldi*, Ank.: Üner, 1989; *Ece Yazar Olmak İstiyor*, Ank.: Üner, 1989; *Ece Okula Başladı*, Ank.: Üner, 1989; *Ece Kümese Girip Bitlendi*, Ank.: Üner, 1989; *Ece Abla Oluyor*, Ank.: Üner, 1989; *Duvardaki Gölgeler*, Ank.: Üner, 1989; *Çok Gülünç Bir Şey Oldu*, Ank.: Üner, 1989; *Aydede Kime Gülüyor?*, Ank.: Üner, 1989; *Annem Beni Seviyor mu?*, Ank.: Üner, 1989; *Anneler Hem Sever Hem Döver*, Ank.: Üner, 1989; *Ah Şu Televizyon*, Ank.: Üner, 1989; *Ablalar Yaramazlık Yapar mı?*, Ank.: Üner, 1989.

Gezi: *Kafdağının Ardına Yolculuk*, Ank.: Üner, 1987; *Okyanuslar Ötesine Yolculuk*, İst.: YKY, 1990; *Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk*, Ank.: Üner, 1990; *Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk*, Ank.: Üner, 1991; *Kenya'ya Yolculuk*, İst.: YKY, 1993; *Mısır'a Yolculuk*, İst.: YKY, 1994; *Meksika'ya Yolculuk*, İst.: YKY, 1995; *Hindistan'a Yolculuk ve Nepal Gezisi*, İst.: YKY, 1996; *Bambaşka Ülke Amerika'ya Yolculuk*, İst.: Altın Kitaplar, 2000; *Gizemli Buzullar Kıtası Antartika ve Patagonya'ya Yolculuk*, İst.: Altın Kitaplar, 2006.

Kurgubilim: *Kıyamet Çocukları*, İst.: Altın Kitaplar, 2001; *Alacakaranlık Kuşları*, İst.: Altın Kitaplar, 2006; *Kıyamet Çiçekleri*, İst.: Altın Kitaplar, 2006.

Kaynaklar: *BF* (10 Temmuz 1999); Necatigil, *İsimler*, 122; A. Kabacalı, *Gülten Dayıoğlu 30 Yıl Çocuklarla Soluk Soluğa*, İst., 1993; K. Ateş, *Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Romanları*, Ank., 1998.

DEDE, HÜSEYİN AVNİ *(İstanbul, 5 Kasım 1953 [nüfus kaydında 15 Nisan 1954] -)* Şair.

Âşık Denviade ve Gökay Can imzalarını da kullandı. Hamdiye Hanım ile şair Durmuş Dede'nin oğludur. Şehremini Lisesi'ndeki öğrenimini yarım bıraktı (1973). 1. Amatör Lig takımlarından Şehremini Spor Kulübü'nde basketbol oynadı (1971-72). Bazı filmlerde rol aldı. 1979'dan beri Çınaraltı'nda (Beyazıt) eski para ticareti yapıyor; şiir kitaplarını satıyor. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

İlk şiirleri ("Konuşamazsın", "Sevgiye Muhtacım") 1969'da *Türkiye* dergisinde çıktı. Şiirlerini çeşitli sanat-edebiyat dergilerinde yayımladı. 1993'te bir şiir kaseti çıkardı. 1973'te İtalyan Kültür Merkezi'nin düzenlediği şiir matinesinde derece aldı. Kendisini "Garip Şiiri"ne yakın hissediyor.

Yapıtları: Şiir: *Şairler Üzülmesin*, İst.: Bayraktar, 1973; *Acıya Kurşun Geçmez*, İst.: Bayraktar, 1976; *Ben Ölmeden Önce*, İst.: kendi yayını, 1977; *Yağma Yok*, İst.: kendi yayını, 1978; *Tek Şekerli Çınaraltı*, İst.: kendi yayını, 1983; *Keman Çalan Ölüler*, İst.: Üç Çiçek, 1985; *Bizans Tabut Çivileri*, (İngilizcesiyle-"Byzantine Coffin Nails") İst.: Puhu, 1988.

Kaynaklar: *BF* (28 Temmuz 1999); Karaalioğlu, 160.

DEFNE, ZEKİ ÖMER *(Çankırı, 1903 - İstanbul, 2 Aralık 1992)* Şair.

Asri Baba imzasını da kullandı. Ankara İlköğretmen Okulu'ndan mezun oldu. İlkokul öğretmeni olarak çalışmaya başladı. Yeterlik sınavını vererek ortaokul öğretmeni oldu. 1925-35 arasında Türkçe-edebiyat öğretmeni ve yönetici olarak Kastamonu Lisesi'nde görev yaptı. Bu arada dışarıdan bitirme sınavlarına girip lise diploması aldı (1931). 1935'te İstanbul'a, Kabataş Lisesi'ne atanınca, İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1939). 1935-50 arasında Kabataş Lisesi'nde çalıştıktan sonra Galatasaray Lisesi'ne geçti ve buradan emekliye ayrıldı (1969).

İlk şiiri Çankırı'da yayımlanan *Hak Yolu* dergisinde çıktı. Sonraki yıllarda *Çınaraltı*, *Sanat ve Edebiyat*, *Hareket*, *Ün*, *Şadırvan*, *Zeytin Dalı*, *İstanbul*, *Edebiyat Dünyası*, *Çağrı*, *Galatasaray* dergilerinde şiirlerini yayımladı

(1940-64). Defne hececilerden bir sonraki kuşağın şairlerindendir. Ömer Bedrettin Uşaklı, Ahmet Kutsi Tecer çizgisinde bir sanatçı olarak değerlendirildi. Yeni bir şiir dili aradı; kendi deyişiyle "henüz üzerine eğilmediğimiz atalardan miras kalan hazinelerini, bugünün imkânları, bugünün aydınlığı içinde yaşıyan, sıcak, bizden, samimi ve tatlı canım Türkçe'nin şiirdeki yerini denemek ve sesini, teneffüsünü duymak ve duyurmak" başlıca kaygısı oldu. Bunu da büyük ölçüde başardı; "saz şiiri geleneklerine bağlı şiirinde yerli motifleri, işlenmiş ince bir halk diliyle kullandı. Ölçülü-uyaklı, özgün bütün şiirlerinde duyarlılığın gücü, dilinin yoğunluğu ile, saz şairleri dünyasından modern şiirin estetiğine göre, en iyi yararlanmasını bilen şairlerimizden oldu" (Necatigil). Son şiirleriyle *Varlık* dergisinde göründü (1976-79).

Yapıtları: Şiir: *Denizden Çalınmış Ülke*, Ank.: MEB, 1971; *Sessiz Nehir*, Ank.: MEB, 1985; *Kardelenler*, İst.: Tunç Mtb., 1988.
Araştırma: *Dede Korkut Hikâyeleri Üzerine Edebi Sanatlar Bakımından Bir Araştırma*, Ank., TDK, 1988.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 124; Nebioğlu, 207; Karaalioğlu, 161; Kurdakul, *Sözlük*, 205.

DEĞİRMENCİ, TURGAY *(Antalya, 28 Mayıs 1963 -)* Şair, öykücü.

Huma Hanım ile çiftçi Rasih Değirmenci'nin oğlu. 1988'de AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1990'dan beri avukatlık yapıyor. 1994'te *İnsan* (12 sayı), 1996'da *Morca* (7 sayı) dergilerini çıkardı. TRT Antalya Radyosu'nda kültür ve sanat programları hazırladı. TYS, Edebiyatçılar Derneği ve Antalya Sanatçılar Derneği üyesi. Antalya'da yaşıyor; evli. İlk öyküsü ("Bir Gül Nakışla") 1985'te *Yaba Öykü*'de çıktı. Ürünlerini *Damar*, *Bahçe*, *Akdeniz Sanat*, *Yeni Biçem* ve *Kedi* dergilerinde yayımladı. Toplumcu gerçekçi anlayışa bağlı kaldığını belirtti.

Ödül: *Serüvenci* ile 1994 Ordu Sanatevi Vedat Güler Şiir Ödülü; "Akdeniz Üçlemesi" ile 1996 Ankara Barosu 73. Yıl Öykü Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Serüvenci*, Ank.: Yazıt, 1993; *Aşka da Aykırı*, Antalya: Akdeniz, 1995; *Dalgaların Valsi*, Ank.: Suteni, 1996.
Kaynaklar: *BF* (2 Haziran 1999).

DELİGÖNÜL, MEHMET *(Kahramanmaraş, 1923 -Ankara, 30 Mart 2001)* Şair.

Adana Erkek Lisesi (1943) ve İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1948) bitirdi. Kahramanmaraş, Kastamonu ve Yozgat liselerinde edebiyat öğretmenliği ve yöneticilik yaptı (1948-55). Maraş Lisesi edebiyat öğretmeni iken okulun yayın organı olarak *Ardıç* dergisini çıkardı. MEB Talim ve Terbiye Dairesi'nde raportörlük (1957-58), yükseköğrenim şube müdürlüğü (1958-60), müfettişlik ve Talim ve Terbiye Dairesi üyeliği (1960) görevlerinde bulundu.

Yapıtları: Şiir: *Yalnız*, İst.: Milli Mecmua, 1945; Antoloji: *Şiirlerde Atatürk*, Ank.: Öğretmenler Bankası, 1963; *Atatürkten Seçki*, Ank.: TDK, 1982.
Kaynaklar: Nebioğlu, 207; "Deligönül, Mehmet", *TDEA*, II, 228; C. Çiftçi, *Maraşlı Şair-Yazar Âlimler*, İst.: 2000, s. 73-74.

DELİLBAŞI, ALİ SÜHA *(İstanbul, Nisan 1887 - 12 Şubat 1960)* Yazar.

Erkânıharp feriki Mustafa Akif Paşa'nın oğlu. İki yaşına gelmeden babasını kaybetti. İlk ve orta öğrenimini İstanbul ve Trabzon'da tamamladı. Tıbbiye'yi bitirdi. Çeşitli illerde hekimlik yaptı. Kütahya'dan milletvekili seçildi (1939-46). Sağlık Bakanlığı Danışma Kurulu başkanlığı görevinde bulundu.

Düzyazı şiirleriyle Fecr-i Ati topluluğuna katıldı (1908). *Muhit*, *Servet-i Fünun*, *Resimli Kitap*, *Şiir ve Tefekkür* gibi dergilerde şiirlerinin yanı sıra öyküleri ve tiyatro eleştirileri yayımlandı. 1940'tan sonra birçok önemli tiyatro eserini Türkçeye çevirdi ve uyarladı.

Yapıtları: Roman: *İkinci Gençlik*, İst.: Orhaniye Mtb., 1339/1923.
Oyun: *Kaybolan Ses*, Ank.: Cumhuriyet Halk Partisi Temsil Yayınları, 1946.
Sözlük: *Türkçeden Fransızcaya Büyük Lügat*, İst.: Maarif, 1944.
Çeviri: *Knock* (J. Romains), 1934; *Şehirli Kız* (A. Daudet), 1937; *Kibarlık Budalası* (Molière), 1937; *Bulutlar* (Aristophanes); *Tarihte Halk Tiyatrosu* (A. Boll).
Kaynaklar: Gövsa, 100; Necatigil, *İsimler*, 108; Özkırımlı, *TEA*, II, 355; Kurdakul, *Sözlük*, 204; "Delilbaşı, Ali Süha", *TDEA*, II, 228; Işık, 187-188.

DELİORMAN, ALTAN *(İstanbul, 25 Haziran 1935 -)* Gazeteci, yazar.

Murat Gencoğlu, Bahtiyar Bengü, A. D. imzalarını da kullandı. Mürüvvet Hanım ile gazeteci, yazar M. Necmettin Deliorman'ın oğlu. Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdikten (1955) sonra bir süre İÜ Hukuk Fakültesi'nde okudu; İÜEF Tarih Bölümü'nden mezun oldu (1966). *Tan*, *Akşam*, *Ekonomi*, *Ocak*, *Son Havadis*, *Ortadoğu* ve *Tercüman* gazetelerinde muhabir, düzeltmen, yazı işleri müdürü ve köşe yazarı olarak çalıştı. Aydınlar Ocağı genel merkez

müdürlüğü görevinde bulundu (1970-75). Boğaziçi Yayınları (1972-87) ve sahibi olduğu Bayrak Basım Yayım'da (1987-97) yöneticilik yaptı. Türk Edebiyat Vakfı, İLESAM ve Aydınlar Ocağı'nın kurucu üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk denemesi ("Trenin Ayrılışı") 1948'de *Çocuk Sesi*'nde, ilk öyküsü ("Bir Kapı Açık Kaldı") 1954'te *Türk Sanatı*'nda çıktı. *Kılıç*, *Türk Dünyası*, *Milli Işık*, *Boğaziçi*, *Gurbette Bayrak*, *Tarih Gazetesi* ve *Edebiyat Gazetesi* gazete ve dergilerini çıkarttı. Yazıları *Kopuz*, *Ocak*, *Toprak*, *Milli Yol*, *Boğaziçi*, *Türk Edebiyatı*, *Bayrak* ve *Orkun* dergileri ile birçok gazetede yayımlandı.

Ödül: "Bir Kapı Açık Kaldı" ile 1954 Türk Sanatı Hikâye Yarışması (birincilik); *Türklere Karşı Ermeni Komitecileri* ile 1974 Türkiye Milli Kültür Vakfı Tarih Büyük Ödülü; Işıklı Hayatlar ile 2004 Türkiye Yazarlar Birliği Biyografi Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Tarık Bin Ziyat*, 1978.
İnceleme-Araştırma: *Mustafa Kemal Balkanlarda*, İst.: Türkiye, 1959; *Atatürk'ün Hayatındaki Kadınlar*, İst.: Burhan, 1961; *Türklere Karşı Ermeni Komitecileri*, İst.: Boğaziçi, 1973; *Türkiye'de Kitap Pazarlaması*, 1975; *Yugoslavya'da Müslüman Türk'e Büyük Darbe*, İst.: Boğaziçi, 1975; *Tanıdığım Atsız*, (anı-biyografi) İst.: Boğaziçi, 1978; *Padişahlar Ansiklopedisi*, İst.: Tercüman, 1980; *Üç Makale*, İst.: kendi yayını, 1989; *Sessiz Bir Ses*, (biyografi) İst.: Bayrak, 1997; *Kırık Kanatlı Jön-Türk*, (biyografi) İst.: Bayrak, 1997; *Işıklı Hayatlar*, 2004.
Çocuk Kitabı: *Küp Kafalı Çocuk*, (uyarlama) İst.: Tercüman, 1980,
Okul Kitabı: *Tarih*, (Lise I-II-III, Prof. Dr. İ. Kafesoğlu ile) 1976.
Kaynaklar: *BF* (18 Eylül 1999); "Deliorman, Altan", *TDEA*, II, 229.

DEMİRAĞ, FİKRET *(Lefke/Kıbrıs, 10 Ocak 1940 -)* Şair.

Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi (1961). Kıbrıs'ta çeşitli ortaokullarda Türkçe öğretmenliği yaptı. İlk şiirleri Kıbrıs'ta yayımlanan dergi ve gazetelerde görüldü (1954). Öğrenciliği sırasında İkinci Yeni etkisindeki ilk şiirlerini *Dost* ve *Varlık* dergilerinde yayımladı. Daha sonra toplumsal temaları işleyen şiirlerini yayımlamayı Kıbrıs'ta sürdürdü. Kıbrıs'ta *Şölen*, *Sanat Postası* gibi dergilerin ve *Halkın Sesi* gazetesi sanat sayfasının hazırlanmasında emeği geçti. 1970'lere doğru şiirine kattığı toplumsal temalarla Kıbrıslı şairlerin en dikkat çekicilerinden biri olarak değerlendirildi.

Yapıtları: Şiir: *Tutku*, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1960; *İkinin Yaşamı*, (M. Kansu ile) Ank., 1960; *Esperanza*, 1962; *Açar Yörüngeler Çiçeği*, Ank., 1963; *Aşkımızın Şarkıları*, 1965; *Kısa Şiirler Durağı*, Ank.: Dost, 1968; *Ötme Keklik Ölürüm*, Ank.: Dost, 1972; *Dayan Yüreğim*, 1974; *Umut ve Dehşet Çağından Şiirler*, 1978; *Dinle Şarkımı*, Lefkoşe: İleri Mtb., 1981; *Akdenizli Şiirler ve Aşk Sözleri*, Lefkoşe: İleri Mtb., 1984; *Adıyla Yaralı*, 1986; *Rüzgârda Ozan Türküleri ya da Şiirin Uzun Yürüyüşü*, İst.: KKTC Turizm ve Kültür Bakanlığı, 1986; *Hüzün Ana*, Lefkoşe: Galeri Kültür, 1992; *Küçük Güneşli Bir Anne Toprak ve Yaralı Tarihi Üzerine*, Lefkoşe: Galeri Kültür, 1992; *Limnidi Ateşinden Bu Yana*, Lefkoşe: Galeri Kültür, 1992; *Seçme Şiirler*, 1994; *Sırrı Dökülmüş Kökayna ve Yalnız, Gece Müziği*, 1994; *Şiirin Vaktine Mezmur*, 1996; *Eros'un Oku*, 1997; *Alfa ve Omega*, İst.: Yön, 1999; *Ada'mın Sahilinde*, İst.: Dünya, 2005.
Roman: *Yağmur Ağaçları*, 1963.
Anı: *Şu Müthiş Savaş Yılları*, 1984.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 125; Kurdakul, 205.

DEMİRALP, OĞUZ *(İstanbul, 22 Ocak 1952 -)* Denemeci, eleştirmen.

Tam adı Mustafa Oğuz Demiralp. Feriha Hanım ile memur Mustafa Adnan Demiralp'in oğlu. St. Joseph Lisesi'nden sonra ODTÜ İdari Bilimler Fakültesi'ni bitirdi. *Yazı* (1975) ve *Cehennemde Bir Mevsim* (tek sayı, 1977) dergilerini çıkaranlar arasında yer aldı. 1977'den beri Dışişleri Bakanlığı'nda görev yapıyor. Ankara'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk yazıları ve şiir çevirileri 1973'te *Yeni Dergi*'de çıktı. Deneme, eleştiri ve inceleme yazılarını *Yazı*, *Soyut*, *Somut*, *Tan*, *Yazko Edebiyat*, *Doğu-Batı*, *Gergedan*, *Argos* ve *kitap-lık* dergilerinde yayımladı. *Kutup Noktası* ve *Tanrı Bakışlı Çocuk* adlı monografik kitaplarında A. H. Tanpınar ile W. Benjamin'in kişiliklerine, yaşamlarına, düşüncelerine ve yapıtlarına son derece özgün bir yorumla ışık tuttu. Eleştirel denemelerinde ise Türk edebiyatının güçlü kalemleri üzerinde çözümleyici bir yaklaşımla durduğu, adeta "özel bir metafizik kurmaya yöneldiği" görüldü. Yazılarında ancak *Derleme Sözlüğü*'nde bulunabilecek, dolaşıma girmemiş bazı sözcükleri sıkça kullanarak kendine ait bir dil ve anlatım geliştirdi. Ele aldığı konuları irdelerken gösterdiği titizlikle üslupçu bir yazar olduğunu ortaya koydu.

Yapıtları: Deneme-İnceleme-Eleştiri: *Kutup Noktası*, İst.: YKY, 1993; *Okuma Defteri*, İst.: YKY, 1995; *Yazı ve Yalnızlık*, İst.: YKY, 1998; *Tanrı Bakışlı Çocuk*, İst.: YKY, 1999; *Kör Okur: Sadık Hidayet*

Üzerine Kör Baykuş Merkezli Okuma Denemesi, İst.: YKY, 2001; *Gönderilmemiş Kartpostal Yazıları*, İst.: Sel, 2002; *Satırlar Arasında Aylaklık*, İst.: YKY, 2006.

Kaynaklar: *BF* (1 Ağustos 1999); Necatigil, *İsimler*, 125; A. Oktay, "Geleceğe Sürgün", *Milliyet*, 16 Eylül 1993; S. Gümüş, "Eleştirinin Sürgün Dönüşü", *Adam Sanat*, Şubat 1994; A. G. Yener, "Yazının Yalnızlık Burcu", *Virgül*, S. 13 (Kasım 1998), s. 38-40; ay, "Kusursuz Çembere Tanrısal Bakış", *Virgül*, Temmuz 1999.

DEMİRASLAN, İLHAN *(Gelibolu/Çanakkale, 24 Ağustos 1928 - Akçaabat/Trabzon, 25 Kasım 1980)* Şair.

İlk şiirlerinde Gelibolulu Âşık Demir imzasını kullandı. Aliye Hanım ile yüksek mimar Kâzım Demiraslan'ın oğlu. İlköğrenimini Edirne, Gelibolu, Tekirdağ ve Çanakkale'de çeşitli ilkokullarda yaptı. Ardından ortaöğrenimine İstanbul Ortaköy'de Gaziosmanpaşa Ortaokulu'nda başladı, Çanakkale'de sürdürdü ve Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdi (1947). Yükseköğrenimini İÜ Tıp Fakültesi'nde tamamladı (1954). Yedek subay hekim olarak askere alındı (1963-64; Erzincan, Trabzon). Ardından Karasu, İstanbul, Tunceli, Artvin, Tire, Görele, Çayeli ve Trabzon'da iç hastalıkları uzmanı, hükümet tabibi, sağlık müdürü olarak görev yaptı. Bir süre Trabzon Göğüs Hastalıkları Hastanesi'nde başhekim yardımcılığı görevinde bulundu. Hekimlik mesleğiyle ilgili basılmamış üç yapıtı var. İki kez evlendi; iki çocuk babasıydı. Akçaabat'ta gömülüdür.

Şiire *Folklor Postası* ile *Yedigün* dergilerinde koşmalar yazarak başladı (1944-46); manzum sahne eserleri denedi. İlk şiiri *Varlık* dergisinde çıktı (1947). 1948'de Yeni Şiir akımına katıldı. 1960'lı yıllarda toplumcu bakış açısıyla yazmaya başladı. Şiirleri *Varlık*, *Türk Dili*, *Saçak*, *Savaş*, *Sanat Emeği* ve *Sanat Olayı* dergilerinde yayımlandı. B. Necatigil, "İlk kitabında derlediklerinde çocukluk anılarından kuvvet aldığı, delikanlılık yıllarının dünyasını dile getirdiği, son yazdıklarında ise duygu şiirinden ayrılarak düşünce şiirine geçtiği görüldü" değerlendirmesini yaptı.

Yapıtları: Şiir: *İncir Ağacı*, İst.: Varlık, 1952; *Eller Ekmeğe Doğru*, İst.: Varlık, 1958; *Acının Uçları*, İst.: Anadolu Sanat, 1999.

Kaynaklar: Nebioğlu, 208; Necatigil, *İsimler*, 126; "Demiraslan, İlhan", *TDEA*, II, 236; A. Özhan, "İncir Ağacı", *Mavi*, S. 2 (Aralık 1952); Ciravoğlu, 114-115.

DEMİRAY, AHMET *(Amasya, 1913 - Ankara, 2001)* Şair, gazeteci.

Amasya Sultanisi'nde (1925) ve Rüştiyesi'nde okuduktan sonra Sivas Muallim Mektebi'ni bitirdi (1931). Öğretmenlik yaptı; bir süre MEB'de memurluklarda bulundu. *Amasya* ve *Amasya'nın Sesi* gazetelerinin yazı işleri müdürlüğünü ve *Yanık Âşık* gazetesinin sahipliğini yaptı. Menderes hükümetini eleştiren şiirleri nedeniyle mahkemeye verildi. 1961 Kurucu meclis üyeliği yaptı. 1965'de CHP'den milletvekili oldu. Güven Partisi'nin kurucuları arasında yer aldı.

Yapıtları: Şiir: *Sesleniş*, (okul şiirleri; N. Doğangüneş'le) Kırıkkale: Pehlivanlı Mtb., 1956; *Gönülden Seslenişler*, 1958; *Atatürk Gençliğine Armağan*, Ank.: Kültür Derneği, [1973?]; *Dualaşan Şiirler*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., [1984?]; *Şiirleşen Dualar*, Ank.: Aydın Mtb., 1999.

Taşlama: *Yanık Âşık'ın Şakaları*, Amasya: 12 Haziran Mtb., 1960 (yb *Bağrıyanık'tan Şakalar, Şarkılar*, Ank.: TÖYKO Mtb., 1970).

İnceleme: *Resimli Amasya, Tarih, Coğrafya, Salname-Kılavuz ve Kazalar*, Ank.: Güney Matbaacılık ve Gazetecilik, 1954 (yb *Amasya*, Ank.: Güney Matbaacılık ve Gazetecilik, 1961).

Diğer: *Altıgen*, İst.: İsmail, Akgün Mtb., 1966; *Önemli Günlerimiz*, Ank.: Güneş Mtb., 1973.

Kaynaklar: "Demiray, Ahmed", *TDEA*, II, 236; tr.wikipedia.org.

DEMİRAY, M. GÜNER *(Gemerek/Sivas, Haziran 1940 -)* Şair.

Kiraz Hanım ile bakkal Mehmet Demiray'ın oğlu. İlk ve orta okulu Sivas'ta tamamladı; Sivas Öğretmen Okulu'nu ve Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi (1963). Gercüş, Sivas, Kırıkkale, Zile ve İstanbul'da Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı; 1984'te emekli oldu. Ankara Radyosu'nda köye ve okula yönelik oyunları yayınlandı; "Paslı Makas" adlı oyunu büyük ilgi gördü. "Sen" adlı çocuk şiirini Cenan Akın besteledi. TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri 1951'de Sivas'ta yayımlanan *Yurt Gazetesi*'nde çıktı. Ürünlerini *Varlık*, *İmece*, *Folklor*, *Kemalist Ülkü*, *Cumhuriyet Kitap* dergileriyle *Öncü* ve *Vatan* gazetelerinde yayımladı. Çocuk şiirleri ve Anadolu'dan derlediği masallarla tanındı.

Yapıtları: Şiir: *Yurduma Atatürk'e Şiirler*, İst.: Anadolu Sanat, 1984; *Sevda Gülleri*, İst.: Anadolu Sanat, 1984; *Dallar ve Gökler*, İst.: Anadolu Sanat, 1984; *Halk Çiçekleri*, İst.: Gümüş Mtb., 1985; *Güneş At-*

ları, Ank.: Sam, 1994; *Sonsuz Yaşamak*, (şiirlerinden seçmeler) Ank.: Sam, 1994; *Kuşları Düşünmek*, (çocuk şiirleri) Ank.: MEB, 1996; *Gülü Kucaklar Bu Ayna*, Ank.: Güldikeni, 1999; *Gülmira*, Ank.: Öğretmen Dünyası, 2003.
Roman: *Yaşamak İçin*, Ank.: Dost, 1964.
Derleme: *Anadolu'dan Masallar*, Ank.: Gündoğan, 1996
Kaynaklar: *BF* (31 Mayıs 1999).

DEMİRBAŞ, SONER *(Kırşehir, 19 Aralık 1971 -)* Şair.

Emekli Rukiye Demirbaş Hanım ile yurtdışından emekli Süleyman Demirbaş'ın oğlu. Amasya Meslek Yüksek Okulu Harita Kadastro Bölümü mezunu (1993). Kafeterya işletmeciliği yaptı. 2007'den beri *Kırşehir Arena* gazetesi yazı işleri müdürlüğü yapıyor. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Kırşehir'de yaşıyor; evli.

İlk şiiri ("Sözsüz Gitmeler") *Bahçe* dergisinde çıktı (Temmuz 1998). Şiir ve düzyazıları *Agora, Ağır Ol Bay Düzyazı, Akatalpa, Budala, Kum, Kül* gibi dergilerde yayımlandı.

Ödül: Seyir Defteri adlı dosyası ile 2004 Homeros Şiir Ödülü PEN Yazarlar Derneği Özel Ödülü; "Bir" adlı şiiriyle 2005 Hasan Bayrı Şiir Yarışması'nda Mansiyon Ödülü; 2007 Homeros Şiir Ödülü, Şiir İnceleme İkincilik Ödülü; 2007 Homeros Şiir Ödülleri "Nâzım Hikmet'in Bir Şiirini İnceleme Yarışması"nda İkincilik.

Yapıtları: Şiir: *Dinginlirik*, İst.: Hera, 2002; *Seyir Defteri*, Ş.Urfa: Yom, 2004.
Deneme: *Şiir ve*, İst.: Şiirden, 2008.
Kaynaklar: *BF* (20 Kasım 2008); Işık 06, 1016; H. Şafak, "Demirbaş'ın Dinginlirik'teki Düşkenti", *Bahçe*, Temmuz-Ağustos 2002; H. Peker, " Soner Demirbaş'ın Şiirleri", *Agora*, Temmuz-Ağustos 2002.

DEMİRCİ, CİHAN *(İstanbul, 12 Ağustos 1963 -)* Mizah yazarı, karikatürist.

Tam adı Mustafa Cihan Demirci. Kutsal Kelime Avcısı, Mizahat Çelebi, Humorabi, Parodisyen Doktor, Gianni de Mirci, Damdaki Mizahçı imzalarını da kullandı. Fatma Sevim Hanım ile edebiyat öğretmeni Ahmet Kenan Demirci'nin oğlu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı; İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Tekstil Bölümü'nü 3. sınıftan, MSÜ Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü 1. sınıftan ve Sinema ve TV Bölümü'nü 3. sınıftan terk etti. 1982'de Müjdat Gezen ile Kandemir Konduk'un kurdukları Güldürü Üretim Merkezi (GÜM) ekibi içinde çeşitli televizyon ve tiyatro oyunlarının yazılmasına, gazetelere mizah sayfaları ve ekleri hazırlanmasına katıldı. *Yorgan* (1992-93), *Mazete* (1988-89), *Pes* (1994-95) ve *Panik* (1996) dergilerinde yöneticilik yaptı. TRT ve çeşitli özel TV'ler için parodi ve skeçler yazdı. *Cumhuriyet*'te başladığı "Laforizmalar"ı *Milliyet*'te sürdürüyor. Edebiyatçılar Derneği ve Karikatürcüler Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

İlk karikatürü 4 Nisan 1978'de *Fırt*'ta, ilk taşlama şiiri 1980'de, ilk mizah öyküsü 1982'de *Gırgır*'da çıktı. Oğuz Aral'ın yanında yetişti. Profesyonel mizah yazarlığına 1981'de *Ses* dergisinin mizah eki *Atmaca*'da başladı. Yazı ve karikatürlerini *Çarşaf, Güm, Panik* ve *Pes* dergileri ile *Güneş, Milliyet, Hürriyet* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde yayımladı. Kendisini, "Kalemde durduğu gibi durmayan ve duran kelimelere oldukça iyi vuran dilperest bir mizah tutkunu" olarak tanımlıyor. "Geyik muhabbeti" deyimini Türkçeye kazandırdı.

Yapıtları: Şiir: *Çıkışlar Arka Kapıdan*, İst.: Güneş Mtb., 1985; *Sazan Mevsimi*, İst.: Bulut, 1999.
Roman: *Zombilirkişi*, İst.: Çınar, 2000.
Yazı-Deneme: *Geyik Muhabbetleri*, İst.: Güneş, 1990; *Türküm Doğruyum Fena Halde Doluyum*, İst.: Artı, 1992; *Kutsal Kelime Avcısı*, Ank.: Bilgi, 1993; *Deli Gömleği Ütü İstemez*, İst.: Papirüs, 1994; *İyiler Cinnete Gider*, İst.: Papirüs, 1995; *Damdaki Mizahçı/Aptal Bile Değiliz*, İst.: Papirüs, 1996; *Kuşku Burnu*, İst.: İnkılâp, 1997; *Gülmeye Gülmeye Gülmeye Geldik*, İst.: Ercan Kitabevi, 2001; *Kutsal Kelime Avcısı*, İst.: Era, 2002; *Parodisyen Doktor*, İst.: Era, 2002; *Hinali'nin Maceraları*, İst.: Say, 2003; *Çıkarın Kağıtları Muziplik Yapıcaz*, İst.: Say, 2004; *Hayata Düşen Yalana Sarılır*, İst.: Bileşim, 2004; *Hiperaktiflerin Efendisi Hinali*, İst.: Bulut, 2005; *Hayat Sorar Türk İnsanına*, İst.: İnkılap, 2005; *Zirzop Masallar*, İst.: Bulut, 2005; *Ben Büyüyünce de Çocuk Olucam*, İst.: Bulut, 2005; *Türk'ün Türk'ten Başka Düşmanı Yoktur*, İst.: Bulut, 2006.
Özdeyişler: *Espirin*, İst.: Papirüs, 1995; *Laforizmalar*, İst.: Papirüs, 1996; *Aklımızda Hayırlısı Olsun*, İst.: İnkılâp, 1998; *Sürüden Ayrılan Kişilik Kapar*, İst.: Bulut, 2005.
Biyografi-Anı: *Bir Mizah Dehası Suavi Süalp*, İst.: İnkılâp, 1999.
Araştırma: *Araya Parça Giren Yıllar*, İst.: İnkılap, 2004.
Çocuk: *Şiir Gözlü Çocuk*, İst.: İkarus, 2008.
Fıkra: *Dilin Komiği*, İst.: Say, 2003; *Haberden al Fıkrayı*, İst.: Bulut, 2005; *Gülene Ne Yakışmaz*, İst.: Bulut, 2005; *RTE Garantili Fıkralar*, İst.: Turkuaz, 2007.
Kaynaklar: *BF* (21 Haziran 1999); "Ünlem Peşinde Koşan Bir Mizahçı", *Cumhuriyet Kitap*, S. 205 (27 Ocak 1994).

DEMİRCİ, NURİ *(Sarıkamış/Kars, 17 Ağustos 1950 -)* Şair.

Ayşegül İzmirli adını da kullandı. Ayşe Hanım ile memur Hüseyin Demirci'nin oğlu. 1967'de Pendik Lisesi'ni bitirdi. İÜ Diş Hekimliği Fak. mezunu (1973). 1973 yılından bu yana diş hekimliği yapıyor. Bursa'da yaşıyor; evli, iki çocuklu. İlk şiiri 1967'de İstanbul'da yayımlanan *Genç Şairler Antolojisi*'nde yer aldı. *Biçem*, *Yeni Biçem*, *Düşlem*, *Bahçe*, *Dize* ve *kitap-lık* dergilerinde çalışmaları yayımlandı. Bursa'da yayımlanan *Düşlem* dergisinin (1997-99) kurucuları arasında yer aldı. *Dr.Z.* adlı öyküsü filme çekildi (2001). Edebiyatçılar Derneği üyesi.

Ödül: 2002 Ahmet Hamdi Tanpınar Şiir Yarışması.

Yapıtları: Şiir: *Hüznün Yarıçapı*, Ank.: Promete, 1994; *İçerden Kilitli Odadakiler*, Bursa: Uludağ Üni. Yay., 1996; *Fiske Seansları*, Bursa: Düşlem, 1998; *Soldan Dördüncü Aralık*, İst.: YKY, 2003.
Kaynaklar: *BF* (8 Mayıs 2000); M. Durak, "Bir Şiir İki Yorum", *Hürriyet Gösteri*, S. 177.

DEMİRCİOĞLU, YUSUF ZİYA *(Ula/Muğla, 1897 - İstanbul, 28 Mart 1976)* Halk edebiyatı araştırmacısı, yazar.

Yusuf Ziya ve Yusuf Ziya Demirci imzalarını da kullandı. İsmail Efendi'nin oğludur. Bursa'da Darülmuallimin'i bitirdi; Edremit ve İstanbul'da öğretmen olarak çalıştı. 1926'dan itibaren Darülelhan'da müdürlük yaptı; 1952'de emekli oldu. Onun girişimleriyle Darülelhan'da halk müziği alanında derlemeler ve araştırmalar yapıldı. Düzenlediği derleme gezileri sonucu bin dolayında türkü kaydedildi; derlemeleri sonraki çalışmalara kaynaklık etmiştir.

Yapıtları: Öykü: *Şu Dağların Ardında*, 1933.
Roman: *Boş Beşik ve Ak Kuş*, İst.: Milliyet B., 1932.
Derleme: *Halk Edebiyatı Antolojisi*, İst.: Kanaat Kitabevi, 1933; *XIX. Asır Halk Şairlerinden Seyrânî*, İst.: Sühulet Kitaphanesi, 1933; *Köylüler ve Yörükler Hikâyeler-Masallar*, İst.: Güneş Mtb., 1934; *Anadolu Köylerinin Türküleri*, İst.: Burhanettin B., 1938.
Araştırma-İnceleme: *Anadolu'da Eski Çocuk Oyunları*, İst.: Milli Mecmua Mtb., 1934; *Anadolu'da Eski Düğün ve Evlenme Âdetleri*, 1938.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 126; O. Attila, "Millî Folklorumuzun Bir Direği Yıkıldı", *Sivas Folkloru*, S. 41, Haziran 1976, s. 3-4; M. S. Koz, "Demircioğlu, Yusuf Ziya", *TDEA*, II, 237-238; Kurdakul, *Sözlük*, 206.

DEMİREL BABACANOĞLU *(Tarsus, 15 Ocak 1944 -)* Şair.

Asıl adı Mehmet Demirel. M. D. Babacanoğlu imzasını da kullandı. Zeynep Hanım ile berber Hacı Yusuf Demirel'in oğlu. 1965'te Düziçi Öğretmen Okulu'nu bitirdi. Bolu, Amasya, Silifke, Tarsus ve Adana'da öğretmenlik yaptıktan sonra 1996'da emekli oldu. *AykırıSanat* dergisi yazı işleri müdürü. TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. Adana'da yaşıyor; evli, dört çocuk babası.

İlk şiiri ("Aklı Kara") 1963'te *Heybe* dergisinde çıktı. Şiirlerini *Damar*, *Çalı* ve *Maki* dergileriyle *Yeni Adana*, *Güney Medya* ve *Hürsöz* gazetelerinde yayımladı. Toplumcu gerçekçi anlayışa bağlı kaldığını belirtiyor.

Ödül: "Aklı Kara" ile 1963 Heybe Dergisi Şiir Ödülü; "Sen Bu Türküleri Neden Söylüyorsun?" ile 1990 Balıkesir Hümanist Enternasyonal Ödülü; *Karanfil Kırmızıların Soldu mu?* ile Stockholm Hümanist Enternasyonal Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Parakan*, Adana: Ufuk, 1990; *Gül Sevgisi*, Adana: Ufuk, 1991; *Karanfil Kırmızıların Soldu mu?*, Ank.: Yazıt, 1992; *Silah/lan/ma*, Adana: Aykırısanat, 1998.
Çocuk Öyküsü: *Keman Sesleri*, Adana: Aykırısanat, 1997.
Oyun: *Dört Oyun*, İst.: MEB, 1968.
Derleme: *İnsan Hayranıyım*, Adana: Büyükşehir Belediyesi, 1992.
Kaynaklar: *BF* (3 Haziran 1999).

DEMİREL, KEMAL *(İstanbul, 9 Eylül 1926 - İstanbul, 31 Ekim 2009)* Oyun yazarı, yayımcı.

Kâmile Hanım ile kitapçı Hasan Demirel'in oğlu. Taksim Lisesi'ni bitirdi (1946). İÜ Fen Fakültesi'nde dört sömestr matematik-astronomi okudu. İzmit Askeri Hastanesi'nde üç yıl inzibat subaylığı yaptı. 1955'te serbest muhasebeciliğe başladı. 1966'da kurduğu Yankı Yayınları'nı 1980'e kadar yönetti; bu süre içinde 100 kitap yayımladı.

Devlet Tiyatrosu'nda sahnelenen (1973-74) *Antigone* oyunu 1970'te Yunancaya, *Büyük Yargıç* 1990'da ABD'de *The High Judge* adıyla İngilizceye çevrilerek yayımlandı. 1991'de TRT'ye 3 bölümlük "Itri", 1996'da TGRT'ye 8 bölümlük "Evimizin İnsanları" adlı dizileri yazdı. *Evimizin İnsanları*'ndan senaryolaştırdığı "Piano Piano Bacaksız" 1990'da Tunç Başaran tarafından filme alındı.

Yapıtları: Oyun: *Antigone*, İst.: Yankı, 1966; *Farenin Ölümü (Amipler)*, İst.: Yankı, 1972; *Özel Cezaevi*,

İst.: Yankı, 1975; *Büyük Yargıç*, İst.: Oda, 1997; *Toplu Oyunlar*, İst.: YKY, 1997; *İkili Oyun*, İst.: Simurg, 2002; *Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedrettin'in Yargılanması*, İst.: Yaba, 2004.
Deneme-İnceleme: *İnsanlar Üzerine*, İst.: Yankı, 1968; *İnsan ve Dünyası*, İst.: Cem, 1981; *Tanrının Onuru İnsan*, İst.: YKY, 1997; *Kadı Burhanettin 14. Yüzyılda Bir Türk Dehası*, İst.: Epsilon, 2006; *Bir Kitaptan Bin Kitaba*, İst.: Epsilon, 2006; *Tanrının Soluğu Sevgi*, İst.: Epsilon, 2006.
Senaryo: *Anafartaların Beş Günü*, İst.: Tekin, 1989; *Süleyman Çelebi*, İst.: Cem, 1995; *Bütün Senaryoları*, İst.: Simurg, 2001.
Anı: *Evimizin İnsanları*, İst.: Düşün, 1985.
Roman: *Gençlik Yılları*, İst.: Can, 1994.
Öykü: *Özel Cezaevi*, İst.: Dünya, 2005.
Sözlük: *Açıklamalı İnsani Terimler Sözlüğü*, İst.: Epsilon, 2006.
Kaynaklar: *BF* (30 Nisan 1999), Necatigil, *İsimler*, 126; Kurdakul, *Sözlük*, 206; A. Kabacalı, "Pazarlıksız Coşkular", *Cumhuriyet*, 3 Nisan 1989; Özgüç, II, 378.

DEMİRSEREN, BEDİİ *(Beyrut/Lübnan, 1 Ekim 1925 -)* Öykücü.

Tam adı Mehmet Bedii Demirseren. Nadire Hanım ile Mehmet Demirseren'in oğlu. Adana Erkek Lisesi'ni bitirdikten sonra çeşitli işlerde çalıştı; Türkiye İş Bankası'ndan emekli oldu. Evli ve iki çocuk babası. Öykülerini *Yeni Mersin*, *Toros*, *Ürün*, *Çağdaş*, *Hisar*, *Varlık*, *Dost*, *Türk Dili*, *Öykü* dergilerinde yayımlayan Demirseren için Ş. Kurdakul, "Küçük ilişkilerden değişik konular çıkaran öykülerinde yeni bir teknik arama yolundaki çabalarını olumlu sonuçlara ulaştırdı" değerlendirmesini yaptı.

Yapıtları: Öykü: *Büyük Balıklar*, Konya: Çağrı, 1965; *Kutsal Çile*, Ank.: Dost, 1971; *Marpessa*, 1987.
Çocuk Kitabı: *Tiryaki Baba: Anadolu'dan Masallar*, Ank.: Yaba, 1997.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 109; Kurdakul, *Sözlük*, 207; *TDEA*, II, 238; *Kim Kimdir*, 243.

DEMİRSOY, H. ASIM
bak. Halit Asım

DEMİRTAŞ, METİN *(Akçay/Elmalı/Antalya, 17 Mart 1938 -)* Şair.

Ayşe Hanım ile taş ustası Salih Demirtaş'ın oğlu. Antalya Sanat Enstitüsü Torna-Tesviye Bölümü'nü (1955) ve Ankara Akşam Teknik Okulu Makine Bölümü'nü (1962) bitirdi. Teknisyen olarak Ankara Anatamir Askeri Fabrikası (1955-57), MKE Silah Fabrikası (1957-59), ODTÜ Fizik Laboratuvarı Atölyesi (1959-60), Fen Fakültesi Atom Araştırma Laboratuvarı (1960-67), özel sektör ve Antalya Belediyesi'nde çalıştıktan sonra 1981'de emekli oldu. 1968'de *Türk Solu* dergisinde yayımlanan "Che Guevara" adlı şiiri nedeniyle bir süre tutuklu kaldı, 1971'deki askeri müdahaleden sonra iki kez tutuklanarak yargılandı, beraat etti. TYS, Edebiyatçılar Derneği, ANSAN (Antalya Sanatçılar Derneği) ve ANTÇEV (Antalya Çağdaş Eğitim Vakfı) üyesi. Antalya'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası.

Şiir ve yazıları *İmece*, *Yeni Adımlar*, *Militan*, *Sanat Emeği*, *Yazko Edebiyat*, *Varlık*, *Papirüs*, *Adam Sanat* ve *Yaşasın Edebiyat* dergilerinde yayımlandı. "60'lı yıllarda beliren devrimci şiir eğiliminin kendine özgü seslerinden biri" olarak (E. Canberk) değerlendirildi. Açık ve yalın bir dille toplumsal sorunları ele aldığı şiirleri Rusça, İngilizce, Fransızca, Bulgarca ve Almancaya çevrildi.

Ödül: 1996 Akşehir Nasrettin Hoca Fıkra Derleme Yarışması Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Görüşme Yeri*, Ank.: Memleket, 1969; *Hazırol Kalbim*, İst.: Cem, 1974; *Hançer ve Lirik*, Ank.: Onur, 1984; *Bir Mendil Gökyüzü*, İst.: Cem, 1988; *Şiirimsi Hoca Nasreddin Öyküleri*, İst.: Çınar, 1995; *Tersinden Okunan Masallar*, İst.: Çınar, 1996; *Çocuklar, Kediler, Uskumrular*, Ank.: Onur, 1996; *Ve Erenler Böyle Dedi*, (şiirimsi Bektaşi gülmeceleri).
Mektup: *Şiirin Kanadında Mektuplar*, (Ataol Behramoğlu'yla mektuplaşmalar) İst.: Toplumsal Dönüşüm, 1996.
Düzyazı: *İçinden Şiir Geçen Yazılar*, İst.: Cumhuriyet Kitapları, 2000.
Kaynaklar: *BF* (4 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 126; Karaalioğlu, 163; Kurdakul, *Sözlük*, 207; R. Dara, "Köprüleri Seven Şair", *Kırık Amfora*, İst., 1999, s. 59-67.

DENİZ, İHSAN *(İnegöl/Bursa, 8 Nisan 1960 -)* Şair.

Melih Candan imzasını da kullandı. Mübeccel Hanım ile teknik öğretmen Faik Bey'in oğlu. İlkokulu İstanbul'da, orta ve liseyi Bursa'da okudu. İÜEF Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1985). Aynı bölümde başladığı "1950 Sonrası Türk Şiirinin Metafizik Arka Planı" konulu yüksek lisans öğrenimini yarıda bırakıp askere gitti. *Bürde* dergisinin (4 sayı, 1991) kurucuları arasında yer aldı. 1995'ten bu yana *İpek Dili* adlı şiir seçkisini çıkardı. *Yeni Şafak* gazetesinde köşe yazıları yazdı. Bursa Araştırma Kütüphanesi'ni yönetiyor. Bursa'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri 1980'de *Bursa'da Sanat/Edebiyat* adlı gazete ekinde çıktı. Şiir ve yazıları

1982'den bu yana *Yönelişler*, *Üç Çiçek*, *Şiir Atı*, *Yedi İklim*, *Argos*, *Dergâh*, *Bürde*, *İpek Dili*, *E* gibi dergilerde yayımlandı. İlk şiirlerinde trajik olandan yola çıkarak evrenle çatışan bir ruhun hallerini dile getirdi. Son iki kitabında ise metafizik bir şiirin olanaklarını yokladı.

Ödül: Hurufi Melâl ile 2002 Türkiye Yazarlar Birliği Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Mağara Külleri*, İst.: Üç Çiçek, 1984; *Yalnız Sana Söylenen*, İst.: Bürde, 1985; *Adımlarımın Gizli Sokağı*, İst.: Şiir Atı, 1986; *Perdeler*, İst.: Bürde, 1992; *Gecediloldu*, İst.: İz, 1998; *Hurufi Melâl*, Ank.: Hece, 2002; *Bozgun Siperi*, İst.: Şule, 2004; *Buz ve Fire*, (Toplu Şiirler), Ank.: Hece, 2005; *Daima Unutma*, İst.: Sır, 2007; *Baht-ı Siyah*, Bursa: İpek Dili, 2009.
Kaynaklar: *BF* (1 Eylül 1999); V. B. Bayrıl, "Trajik Olandan Metafizik Olana Lirik Yolculuk", *Yeni Şafak*, 8 Haziran 1998.

DENİZ, SADIK *(İstanbul, 1919 - İstanbul, 10 Kasım 2002)* Şair.

Kuleli Askeri Lisesi'ni (1937) ve Harp Okulu'nu bitirdi. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin çeşitli kademelerinde görev yaptı. 1969'da albay rütbesindeyken kendi isteğiyle emekli oldu. Şiirleri *Yeditepe*, *Türk Solu*, *Türk Dili*, *Güney* ve *Dost* dergilerinde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Yörünge*, İst.: Yeditepe, 1996.
İnceleme: *Bugünün Diliyle Divan Şiiri*, İst.: Teknik Ofset, 1972.
Kaynaklar: "Deniz, Sadık", *TDEA*, II, 241; Kurdakul, *Sözlük*, 208; Karaalioğlu, 163.

DENİZ, ÜMİT *(İstanbul, 1922 - İstanbul, 14 Mayıs 1975)* Romancı, gazeteci.

Müzeyyen Hanım ile liman başkanı Müfit Necdet Deniz'in oğlu. Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi (1940). İÜEF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde ve Hukuk Fakültesi'nde bir süre okudu. 1941'den itibaren *Tan*, *Son Telgraf*, *Cumhuriyet*, *Tasvir*, *Yeni Sabah* ve *Milliyet* gazetelerinde muhabir ve yazar olarak çalıştı. Birkaç filmde rol aldı ve seslendirme yaptı. Yakasında sürekli kırmızı karanfil taşımakla ünlenmişti. Hilton Oteli'ndeki bir serginin açılışı sırasında geçirdiği kalp krizinden öldü. Bir çocuk babasıydı. Karacaahmet Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Gazetecilik döneminde gözlemlediği olaylardan yola çıkarak yarattığı gözüpek gazeteci "Murat Davman" tipiyle on beş kadar polisiye roman yazdı. Bunlardan bazıları televizyon dizisi olarak uyarlandı; *Ölüm Perdesi* (yön. A. Yılmaz, 1960), *Sessiz Harp* (yön. L. Ö. Akad, 1961), *Azrailin Habercisi* (yön. A. Yılmaz, 1963), *Yakut Gözlü Kedi* (yön. N. Saydam, 1966) filme alındı. "Drakula İstanbulda"nın (yön. M. Muhtar, 1953) senaryosunu yazdı.

Yapıtları: Roman: *Ölüm Perdesi*, 1957; *Yalvarırım Yetişin*, 1959; *Sessiz Harp*, 1960; *Yakut Gözlü Kedi*, 1961; *Kanlı Kolyeler*, 1962; *Çapkın İlah*, 1962; *Talihsiz Adam*, 1963; *Azrail'in Habercisi*, 1963; *Gece Gelen Ölü*, 1964; *Casuslar Savaşı*, 1966; *Ahlaksız: Bir Masörün Hatıra Defteri*, 1970; *İstanbul Tehlikede*, 1970; *2 Kere 2 Eder 12*, 1971; *Beyaz Ölüm*, 1974; *Tanrının Gözyaşları*, [1974?].
Şiir: *Elenika*, [1976?].
Çeviri: *Ölüm Çemberi* (M. Spillane), 1954; *Cezanı Çekeceksin* (M. Roseoe), 1954; *Karanlık Sokak* (H. Kane), 1954; *Kanlı Muamma* (M. Roseoe), 1954; *Katil Aramızda* (J. Hadley), 1954; *Lemmi Kouşun'un Son Macerası* (P. Cheyney), 1955.
Kaynaklar: Nebioğlu, 213; R. E. Koçu, "Deniz, Ümit", *İSTA*, VIII, 4394; "Deniz, Ümit", *TDEA*, II, 241; Özgüç, I, 84, 161, 179, 208, 310.

DERVİŞ, SUAT
bak. Suat Derviş

DEVECİOĞLU, AYŞEGÜL *(1956 -)* Romancı.

Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ndeki öğrenimini 1977'de yarım bıraktı. 1986'dan sonra gazete ve dergilerde çalıştı. Çeşitli dergilerde makaleleri, denemeleri yayımlandı. İstanbul'da yaşıyor.

Ödül: *Ağlayan Dağ Susan Nehir* ile 2008 Orhan Kemal Roman Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Kuş Diline Öykünen*, İst.: Metis, 2004; *Ağlayan Dağ Susan Nehir*, İst.: Metis, 2007.
Kaynaklar: metiskitap.com; B. Günçıkan, "Anımsamanın En Gerçek En Acılı Yolu İfade Etmek" (Söyleşi), *Cumhuriyet*, 14 Şubat 2004; A. Örer, "Ağlayan Dağ Susan Nehir" (Söyleşi), *Taraf*, 25 Mayıs 2008.

DEVRİM, HASAN *(İzmir, 27 Eylül 1944 -)* Romancı, öykücü.

Hatice Hanım ile çiftçi Nokay Devrim'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamladı. İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1970'te başladığı avukatlık mesleğini sürdürmektedir. TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İzmir'de yaşıyor; evli ve üç çocuk babası.

İlk ürününü 1985'te *Ortaklaşa* dergisinde yayımladı. Daha sonra *Yanıt*, *Teos* ve *Minerva* dergilerinde göründü. *Ortaklaşa* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı (1987-88). İlk eseri *Yazgı* adlı romanını kendi çabalarıyla yayımladı. Bu kitabını öykü kitapları ve denemeler izledi. İkinci romanı *Göz Buzları Çözülün-*

ce'de sıradan insanların acılarını, umutlarını, sevinçlerini yansıttı.

Yapıtları: Roman: *Yazgı*, İst.: Akgün Mtb., 1984; *Göz Buzları Çözülünce*, İst.: Habora, 1986; *Kemeraltı Meyhanesi*, İst.: Bumerang, 1998; *Kulak Avcıları*, İst.: 2001.
Öykü: *Kadının Karası Maviye*, İzmir: Sanat Koop., 1987; *Romen Leyla*, Ank.: Prospero, 1994.
Deneme: *İki Devrin Anatomisi*, İzmir: İleri Kitapevi, 1992.
Kaynaklar: *BF* (12 Nisan 1999); A. Öztürk, "Göz Buzları Çözülünce'de Yatay ve Dikey Derinlik", *Temmuz*, S. 8 (Mart-Nisan 1987).

DEVRİM, İHSAN *(İstanbul, Ocak 1914 -)* Şair, öykücü, tiyatro ve sinema oyuncusu.

İhsan Naim, İhsan Aygün, Enis Bülent Yedek, Âşık Devrim, Öksüz Memet imzalarını da kullandı. Topçu Binbaşı Mustafa Sabri Bey ile ve Nöber Hanım'ın oğlu. Üsküdar Sokullu Mehmet Paşa İlkokulu'nu bitirdi (1926). Babasının ölümünden sonra Darüşşafaka'ya geçti. Mezuniyetinin ardından İÜ Hukuk Fakültesi'ne kaydoldu (1938); 3. sınıfta bu okuldan ayrıldı. Lise yıllarında yazmaya başladığı öykülerini *Varlık*, *Yücel* gibi dergilerde yayımladı. Bir süre *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinde yazdı. "Manzumelerim" dediği şiirlerini, çeşitli dergi ve gazetelerde çıkardı. Yayın hayatını kırklı yıllara kadar sürdüren *Gündüz Dergisi*'nin yayımcısıdır (1936). S. Birsel ve B. Arpat'la birlikte ABC Kitabevi'nin kurucuları arasında yer aldı (1943). Bir yıl sonra Bakırköy'de kendi adına Devrim Kitabevini kurdu (1944). Yayınevinin yayımladığı ilk kitap olan *Sınıf*'ın (Rıfat Ilgaz'ın) yasaklanması ile hukuki sorunlar yaşadı. Bu olay yayınevinin de sonu oldu (1945).

Tiyatro çalışmalarına Darüşşafaka'da başladı (1930). Üsküdar'da kurduğu Gençler Mahfili'nde devam etti (1932). Profesyonel tiyatro yaşamına İstanbul Şehir Tiyatroları'nda başladı (1951). M. Ertuğrul, B. Butak, V. R. Zobu gibi hocalardan yararlandı. Oyunculuk dışında Şehir Tiyatrosu'nda bir süre yöneticilik yaptı. 1973'te emekliye ayrıldı. 30 kadar sinema filminde oynadı. Son yıllarda çevrilen bazı televizyon filmlerinde ve dizilerinde ("Yuva", "Belene", "Dönemeç", "Süper Baba", "Baba Evi") roller aldı.

İlk dönem öykülerinde rastlanan özgün temalar bulma çabası, zamanla yerini basit temalara bırakmıştır. Bu dönemdeki öykülerinde konuların işlenişindeki sadelik ve özgün motiflerdeki lirik anlatım öne çıkar. Çoğunlukla orta sınıfın günlük yaşamında karşılaştığı güçlükleri etkili imgelerle kaleme almıştır. Şiirlerinde son derece yalın bir anlatımı vardır. Bazen toplumsal olayları ele alıp sorguladığı görülür. Ancak daha çok pastoral temaları duygusal bir özle birleştirerek kendine özgü bir şiir dünyası geliştirmiştir.

Bazı öyküleri Rusça, Yunanca ve Fransızcaya çevrildi. Şiirlerinden bazıları bestelendi: "Bir Martı Gibi" (Mustafa Şükrü), "Gözü Bende Kaldı" (Bora Ayanoğlu).

Yapıtları: Öykü: *Evimiz*, İst.: Reklam B., 1937; *Yemen Türküsü*, İst., 1943.
Şiir: *Hatıralar*, İst.: Bozkurt B., 1938.
Kaynaklar: Y. Nabi, *Genç Neslin En Güzel Hikâyeleri*, İst., 1938, s. 67-68; D. Akünal, *20 Yılın Şiirleri ve Şairleri*, İst., 1943; S. Dölek, "İhsan Devrim: Yaşayan En Eski 'Varlık' Yazarı", *Varlık*, S. 1069 (Ekim 1996), s. 40-41; U. Yıldırım, *Aydınlık*, S. 4 (Mayıs 1997), s. 26-27.

DEVRİM, İZZET MELİH *(Kudüs, 6 Haziran 1887 - İstanbul, 15 Haziran 1966)* Şair, romancı, oyun yazarı.

Her ikisi de Girit Kandiyeli olan Seniye Hanım ile mutasarrıf Mustafa Esat Bey'in (ö. 1899) oğlu. Ressam Fahrünnisa Zeid ikinci eşi, ressam Nejat Devrim ile tiyatro sanatçısı Şirin Devrim çocuklarıdır. Babasının görevi dolayısıyla çocukluğu Kudüs, Konya ve Hanya'da geçti. Galatasaray Sultanisi'nden mezun olduktan (1906) sonra girdiği Reji İdaresi'nde mektupçuluk, genel sekreterlik, genel müdür vekilliği ve direktörlük görevlerinde bulundu (1906-25). Daha sonra bazı yabancı şirket ve bankalarda yönetim kurulu üyeliği yaptı (1925-40). 1941'de Anadolu Ajansı müdürlüğüne getirildi, 1948'de buradan emekli oldu.

Yazı hayatına küçük yaşta *Çocuklara Mahsus Gazete* ve *Mecmua-i Edebiye*'de (1902) yayımlanan şiirlerle başlayan İzzet Melih 1905'te Fransızca olarak yazdığı "l'Ennui" (Can Sıkıntısı) adlı öyküsüyle *Les Annales*'nin ikincilik ödülünü kazandı. Fecr-i Ati edebi topluluğuna katıldı (1909). Fransızca yazdığı bir perdelik "Leyla" (*Leila*) oyunu Almancaya (1913) ve İngilizceye (1925) çevrildi. Kadın haklarını ele alan bu oyun Fransızca olarak İstanbul'da sahnelendi (1909) ve büyük ses getirdi.

Gerek dil, gerekse sanat anlayışı bakımından mensup olduğu topluluğun görüşlerine uygun örnekler ortaya koyan İzzet Melih'in yapıtlarının pek güçlü ve özgün olduğu söylenemez. Hayat tarzı ve düşünceleri tam bir Batılı görünümünde olan yazarın, Türk edebi-

yatının Batılılaşma serüveninde önemli bir yeri vardır. Roman, öykü, düzyazı şiir, deneme ve oyunlarıyla Türk edebiyatının Batılı türleri benimsemesine belirli bir ölçüde de olsa katkıda bulunduğu söylenebilir.

Fransız diline yaptığı hizmetler ve Henri Bataille üzerine bir incelemesi dolayısıyla Paris Üniversitesi Edebiyat Fakültesi tarafından kendisine edebiyat doktoru unvanı verildi (1938). 1957'de Paris Yazarlar Birliği daimi üyeliğine seçildi.

Yapıtları: Oyun: *Leila*, (Fransızca) Paris, 1912.
Roman: *Tezat*, İst.: Sabah Mtb., 1331/1915; *Sermet*, İst.: Sabah Mtb., 1918, P. Loti'nin önsözü ile Fransızca olarak 1919.
Öykü: *Hüzün ve Tebessüm*, (düzyazı şiirleriyle beraber) İst.: Sabah Mtb., 1921; *Her Güzelliğe Âşık*, (gezi notlarıyla beraber) 1938.
İnceleme: *Henri Bataille*, (Fransızca) 1924.
Çeviri: *Antere* (Şükrü Ganem, oyun), 1910; *Fantasio* ve *Lorenzaccio* (A. de Musset), 1944; *Meşaleler* (H. Bataille'in *Les Flambeaux* adlı oyunu), 1955.
Kaynaklar: Yakup Kadri, "İzzet Melih Bey", *Nevsal-i Milli*, İst., 1914, s. 145-146; Nebioğlu, 216; R. E. Koçu, "Devrim (İzzet Melih)", *İSTA*, VIII, 4536-4537; M. And, "İzzet Melih ve 'Leylâ'sı", *Hisar*, S. 50 (Şubat 1968), s. 22-23; "Devrim, İzzet Melih", *TDEA*, II, 282; *İki Gözüm, Aziz Kardeşim, Efendim (İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e Edebiyatçı Mektupları)*, (haz. N. Esen) İst., 1995, s. 19-21.

DIRANAS, AHMET MUHİP *(Salı köyü/Sinop, 1908 - Ankara, 21 Haziran 1980)* Şair, oyun yazarı.

Soyadını DRANAS olarak da kullandı. Muhip Atalay imzasıyla ilk şiirlerini *Milli Mecmua* ve *Servet-i Fünun*'da yayımladı (1926-28). Galip Dranas'ın oğlu. İlkokulu Sinop'ta, ortaöğrenimini Ankara Erkek Lisesi'nde tamamladı (1929); edebiyat öğretmenleri Faruk Nafiz Çamlıbel ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın yönlendirmeleriyle şiir yazmaya başladı. Liseden sonra 1930-35 arasında *Hâkimiyet-i Milliye* (*Ulus*) gazetesinde çalıştı. Ankara Hukuk Fakültesi'nde başladığı öğrenimini yarıda bırakarak, Güzel Sanatlar Akademisi Kütüphane Müdürlüğü göreviyle İstanbul'a yerleşti. Bu görevi sırasında iki yıl İÜEF Felsefe Bölümü'ne devam etti (1930-32). Dolmabahçe Resim ve Heykel Müzesi müdür yardımcılığı görevinde bulundu ve yeniden Ankara'ya dönerek (1938) dört yıl süreyle Halkevleri Kültür ve Sanat Yayınları'nı yönetti (1938-42). İkinci Dünya Savaşı yıllarında, 1945'e kadar sürecek askerlik görevi için yedek subay olarak Ağrı'nın Sürbehan köyüne gitti. Bu sırada "Ağrı" adlı şiirini ve *Gölgeler* adlı oyununu yazdı. Çocuk Esirgeme Kurumu yayın müdürlüğü görevinde bulunduktan sonra (1946) aynı kuruma başkan oldu (1957). *Zafer* gazetesinde günlük fıkralar yazdı (1949); 1950 seçimlerinde Demokrat Parti'den milletvekili adayı oldu, ancak seçilemedi. 1960'a kadar Ankara İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisi üyeliklerinde bulundu. Daha sonra Anadolu Ajansı yönetim kurulu üyeliği (1966-72), Devlet Tiyatrosu Edebi Kurul başkanlığı ve Türkiye İş Bankası yönetim kurulu üyeliği görevlerinde bulundu. 1940'ta Münire Hanım'la evlenen Dıranas, Ankara'da kalp yetmezliğinden öldü; vasiyeti üzerine doğum yeri olan Sinop'un Salı köyünde toprağa verildi.

İlk şiiri ("Bir Kadına") 15 Eylül 1926'da *Milli Mecmua*'da "Ankara Lisesi'nden Muhip Atalay" imzasıyla çıktı. *Milli Mecmua*, *Servet-i Fünun*, *Hep Gençlik*, *Görüş*, *Varlık*, *Çığır*, *Ağaç*, *Gündüz*, *Yücel*, *Oluş*, *Ülkü*, *Sanat ve Edebiyat Gazetesi*, *Şadırvan*, *Yeni İnsan* ve *Hisar* dergilerinde yayımladığı şiirleriyle "eski şiir"in son halkası Yedi Meşaleciler'le 40 Kuşağı arasında bir geçiş oluşturdu. Antolojilerde yer alan "Fahriye Abla", "Serenat", "Kar", "Olvido", "Selam" ve "Köpük" gibi çok bilinen şiirleriyle beğeni toplayan, ancak yıllarca kitap çıkarmamakta direnen Dıranas'ın 1974'te şiir kitabını yayımlaması "yılın sanat olayı" olarak değerlendirildi. Bir yandan, Türk şiirinde yeni bir şiir dili ve yapısı kurmaya yönelik çabası, öte yandan şiire taşıdığı duyarlıkla Cumhuriyet döneminin önde gelen şairleri arasında yer aldı. Hece ölçüsüyle kaleme aldığı şiirlerinde yer yer Batı şiirinin "sonnet" kalıplarını da kullanarak şiirde uyak ve ses uyumuna bağlı kaldı. Aşk, doğa, ölüm, anılar gibi temaları düşündürücü boyutlarıyla ele aldığı şiirlerinde hece ölçüsünün alışılmış kalıplarını sarsarak bu ölçüye yeni bir tat ve tazelik verdiği kabul edildi. Baudelaire, Verlaine ve Rimbaud gibi sembolist şairlerin etkisinde geleneksel biçimleri yoğurarak duyguların sonsuzluğuna yönelen ve biçime önem veren kendine özgü bir şiir yapısı kurdu.

Kendisiyle yapılan bir röportajda kendi şiirini şöyle değerlendirdi: "Sanatta bu muhafazakârlığa inanmış bir adamım... Benim şiirlerimde vezin vardır, kafiye vardır, ama ben ne kafiye düşkünüyüm, ne de vezin mutaassıbı. Onun dışında herkes biliyor ki, bugün hatta 'anlamsız' dedikleri gençleri bile seven

ve zevkine varan bir adamım... Vezin ve kafiye üzerinde ayak direyişim, başladığım bir şeyi en iyi şekilde bitirme çabasından kendimi yoksun kılmamak içindir. Ve ben, vezinli ve kafiyeli şiirden de, yarınki anlayışı, yarınki zevki doyuracak bir sonuç elde edebileceğime inanıyorum. (...) Ben Fransızcayı bile Baudelaire'i okuyup anlayabilmek için öğrendim denebilir. Ve gerçekten de dünyanın en büyük şairi olan Baudelaire'in etkisinde kalmak, benim için olsa olsa bir erdemdir. Bugün benim artık kişiliğimi ifade eden şiirlerimde Baudelaire'in en küçük bir benzerliğini, en küçük bir hatırlatmasını bulmak mümkün değildir... 'Selâm' adlı şiirimde Baudelaire'in etkisini kısmen kabul ederim. Ama tek şiirim olarak..."

T. Uyar'a göre, Dıranas şiirimizde mutlu bir rastlantıdır. "Duygulanmasının soyluluğu ile sonsuz derecede gelenekten; şiirini kuruşu, görüntülerini seçişi, soylu ve yeni davranışına karşın gününe, gününün dağdağasına vurdumduymazlığı, çeliğine kendi bildiğince su verişi ile mutlu bir anakronizm. Çıkışı, Türk şiirinde hiçbir şeyle açıklanamaz." Ustalık ve incelikle, geçmişin deneylerinden yararlanır: "Objesi hayat değildir, şiirdir; bütün şairlerin geçmişidir, şiirleridir."

1940'lı yılların havasını yansıtan oyunlarında işlediği düşle gerçek, geçmişle şimdi, alınyazısıyla istem, yaşamla ölüm arasındaki iç çatışma da şiirine egemen olan özün bir başka biçimle, dramlaştırılmış şiirle anlatılmasıdır. Oyunlarından *Gölgeler* 1946'da İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda, "O Böyle İstemezdi", 1948-49 sezonunda ve ikinci kez *Çıkmaz* adıyla 1977'de sahnelendi. Abdülhak Hâmit'in *Finten* adlı oyununu yeniden sahneye uyguladı. Tevfik Fikret'in *Rübab-ı Şikeste* ve *Halûk'un Defteri* adlı şiir kitaplarından yaptığı seçmeleri, aynı şairin "Hân-ı Yağma" ve "Tarih-i Kadim" şiirleriyle birlikte (62 şiir) sadeleştirerek *Kırık Saz* adlı bir kitapta topladı. Yönetmen Yavuz Turgul, "Fahriye Abla" adlı şiirinden hareketle aynı adla bir film çekti (1984).

Ödül: *Gölgeler* ile 1946 CHP Piyes Yarışması (ikincilik).

Yapıtları: Şiir: *Şiirler*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1974 (yb *Şiirler/Ahmet Muhip Dıranas-Yaşam Öyküsü, Sanatçı Kişiliği ve Tüm Şiirleri*, [haz. O. Ural] Ank.: Türkiye İş Bankası, 1982).
Oyun: *Gölgeler*, Ank.: CHP Halkevleri Temsil Yayınları, 1947; *Finten*, (Abdülhak Hâmit'in aynı adlı oyununun yeniden sahneye uygulanması) Ank.: MEB, 1959; *Oyunlar* (*Gölgeler* ve *Çıkmaz*) Ank.: Türkiye İş Bankası, 1977.
Deneme: *Yazılar*, İst.: Adam, 1994.
Sadeleştirme: *Kırık Saz*, (Tevfik Fikret'ten seçme şiirler) Ank.: Türkiye İş Bankası, 1975.
Çeviri: *Fransa'da Müstakil Resim* (A. Basler-C. Kunstler; C. S. Tarancı ile), 2 c., İst.: Güzel Sanatlar Akademisi, 1938; *Abdal* (Dostoyevski'nin *Budala*'sından oyunlaştıranlar: F. Neziére-S. W. Bienstoek), İst.: Remzi, 1940; *Yaşadığımız Devir* (K. Çapek), 1942; *Anna Bolton* (L. Bromfield), Ank.: MEB, 1945; *Ecinniler* (Dostoyevski; S. Lünel ile), 3 c., Ank.: MEB, 1958-63; *Cehennem Kayası* (E. Dimt), 1963.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 128-129; Nebioğlu, 229; "Hisar'dan Biyografiler: A. Muhip Dranas", *Hisar*, S. 28 (Nisan 1966); Acaroğlu, 89-90; Kurdakul, *Sözlük*, 210; Karaalioğlu, 167-168; M. Miyasoğlu, "Dranas, Ahmet Muhip", *TDEA*, II, 285-286; *Şiirler/Ahmet Muhip Dıranas-Yaşam Öyküsü, Sanatçı Kişiliği ve Tüm Şiirleri*, (haz. O. Ural) Ank., 1982; Ş. Kurdakul, "Ahmet Muhip'in Şiiri", *Çağdaş Eleştiri*, S. 6 (Ağustos 1982); Özkırımlı, *TEA*, II, 373; E. Öz, "Dıranas'la 1962 Yılında", *Milliyet Sanat*, Ağustos 1980; Turgut Uyar, *Bir Şiirden*, İst., 1983; İ. Geçer, *Cumhuriyet Döneminde Türk Şiiri*, Ank., 1990, s. 154-160; A. Özkırımlı, "Şiirimizde Mutlu Bir Rastlantı", *O Güzel İnsanlar*, İst., 1998, s. 97-99; Özgüç, II, 202-204.

DİKENELLİ, ÇAĞAN *(İzmir, 27 Nisan 1969 -)* Romancı.

Şakir Kırkağaç ve C. H. Thornhande adını da kullandı. Tüccar Ayfer Hanım ile Finansal Danışman Metin Dikenelli'nin oğlu. İzmir Karşıyaka Cumhuriyet İlkokulu'nda, St. Joseph Koleji'nde, Tevfik Fikret Lisesi'nde öğrenim gördü. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema Bölümü mezunu. Müzik dükkânı işletmeciliği, DJ'lik, radyoculuk, yönetmen yardımcılığı, televizyon dizilerinde senaristlik gibi işlerde çalıştı. *Vatan Kitap*'ta yazıları yayımlanıyor. Halen senaristlik yapıyor. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir oğlu var.

Yapıtları: Roman: *Bu Şehirde Herkes Akrabam Olur*, İst.: Epsilon, 2005; *Taşıyıcı*, İst.: Artı 1, 2006; *Kör Fahişe Bıçağı*, İst.: Maceraperest, 2006; *Yüreksöken Cinayetleri*, İst.: Maceraperest, 2006; *Kaptan Teneke*, İst.: Taksim &Taksim, 2007; *Karanlık Küre*, İst.: Taksim &Taksim, 2008.
Kaynaklar: *BF* (10 Şubat 2009); cagandikenelli.com.

DİKMEN, RAMAZAN *(Balıkesir, 5 Şubat 1956 - Ankara, 10 Nisan 1997)* Öykücü.

Emine Hanım ile çiftçi Mehmet Dikmen'in oğlu. İstanbul İmam-Hatip Lisesi'nden sonra AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. Maliye

Bakanlığı'nda müfettiş yardımcılığı (1984-87), Devlet Planlama Teşkilatı'nda Fransızca mütercimliği (1987-97) yaptı. Ankara'da *Kayıtlar* dergisini çıkardı (Kasım 1990-Haziran 1995, 45 sayı). Bağlum Mezarlığı'nda gömülüdür. Evli, bir çocuk babasıydı. İlk öyküsü 1974'te *Akşam* gazetesinde çıktı. *Aylık Dergi, Mavera* ve *Kayıtlar* dergilerinde yayımladığı öykü ve yazılarıyla tanındı.

Ödül: *Kıyıya Vuranlar* ile 1996 TYB Hikâye Ödülü

Yapıtları: Öykü: *Kıyıya Vuranlar*, İst.: İz, 1996; *Afife Ablanın İncileri*, Ank.: Hece, 1998.

Kaynaklar: *BF* (10 Ocak 2001; Ömer Lekesiz tarafından); "Ramazan Dikmen Dosyası", *Hece*, S. 5 (Mayıs 1997).

DİKMEN, VEYSEL *(Ayaş/Ankara, 28 Eylül 1950 -)* Romancı.

Hacer Hanım ile işçi Mustafa Dikmen'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı; AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. 1973'ten beri bankacı; müfettişlik, şube/birim müdürlüğü ve daire başkanlığı yaptı. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası. Yazılarını *Adam Sanat*, *Dünya Kitap* ve *Kitap Gazetesi*'nde yayımladı. Sevgi arayışının serüvenini anlattığı *Sıcak Tanrıdan Soğuk Ekmek* romanıyla tanındı. *Babilonya Şarkıları*'nda Babil, Mısır, Ortadoğu ve Kızılderili söylencelerini eski çağların söyleyiş biçimiyle aktardı.

Yapıtları: Roman: *Sıcak Tanrıdan Soğuk Ekmek*, İst.: Cem, 1991; *Düşlerin Şarkısı Yok*, İst.: Cem, 1993; *Gözyaşlarımı Size Bırakıyorum*, İst.: Cem, 1996; *Büyük Ölüler Meydanı*, İst.: Cem, 2006.
Şiir: *Babilonya Şarkıları*, İst.: Cem, 2000.

Kaynaklar: *BF* (10 Eylül 1999); Ö. Yağcı, "Veysel Dikmen'le Söyleşi", *Karşı*, S. 66 (Ekim 1999), s. 41-44.

DİL, ŞAHİNKAYA *(Çorum, 18 Haziran 1931 - Ankara, 1998)* Şair.

İlk ve orta öğrenimini Adana'da tamamladı. Adana Erkek Lisesi'nden sonra AÜ Hukuk Fakültesi'ne bir süre devam etti. Daha sonra Sümerbank Genel Müdürlüğü'nde yayın işlerinin yöneticiliğini üstlendi. Kültür Bakanlığı Halk ve Çocuk Yayınları şubesini yönetti. Kültür Bakanlığı Tanıtma ve Yayımlar Dairesi Başkanlığı şube müdürlüğü görevini sürdürmekte iken 1977'de kendi isteğiyle emekli oldu.

İlk şiiri henüz ortaokul öğrencisiyken bir Adana dergisinde yer aldı. Sonraki yıllarda *Varlık*, *Yelken*, *Türk Dili*, *Yenilik*, *Türk Düşüncesi*, *Yücel*, *Çağrı*, *Hisar*, *Güney*, *İstanbul* gibi dergilerde şiirlerini yayımladı. 1946-54 arasında *Ürün* adlı dergiyi yayımladı. Ankara'da *Çağdaş* adıyla bir aylık dergi çıkardı (43 sayı, Ekim 1961-Nisan 1965). Adana'da *Yeni Adana*, Ankara'da *Hâkimiyet*, *Zafer* ve *Başkent* gazetelerinin sanat eklerini yönetti. Ankara ve Türkiye Polis radyolarında "Çağdaş Türk Şiirinden Örnekler" adlı programı hazırlayıp sundu. Şiir kitaplarının yanı sıra antolojiler de yayımladı.

Ödül: 1956 Macar İhtilali'nin 10. Yıldönümü Hürriyet Madalyası.

Yapıtları: Şiir: *Mısra Mısra*, Mersin: Ürün, 1950; *Ebem Kuşağı*, Mersin: Ürün, 1953; *Ağaran Dünya*, Ank.: Başkent Ankara, 1957; *Kapalı Kapıyı Açmak*, Ank.: Çağdaş, 1961; *Işık Çığlığı*, Ank.: Çağdaş, 1964; *Yorgun Ölü*, Ank.: Çağdaş, 1964; *Seni Yaşamak*, Ank.: Çağdaş, 1965; *Yorgun Sularda Aşk*, Ank.: Gündüz, 1967; *Güz Rüzgârı*, Ank.: Çağdaş, 1967; *Alaca Soluk*, Ank.: Gündüz, 1967; *Atatürk'e Şiirler*, Ank.: Spor Toto, 1981.
Derleme: *Resimli Ürün Antolojisi*, (S. Dil ile) Mersin: Ürün, 1950; *Resimli Türk Kadın Şairleri Antolojisi*, Ank.: Nur, ty [1959?]; *Çağdaş Türk Şiirinden Örnekler*, Ank.: Başkent, 1961; *10 Kasımlarda Atatürk*, Ank.: Çağdaş, 1964; *Nisan Şafağı*, (nesir ve şiir) Ank.: Çağdaş, 1964; *Vatan Kıbrıs*, Ank.: Çağdaş, 1964; *Türk Kadın Şairleri ve Aşk Şiirleri*, (H. Yağcıoğlu ile) Ank.: Gündüz, 1966; *Şairlerden Atatürk'e*, Ank.: Türk Devrim Kurumu, 1973; *Türk Çocuklarına Yanıltmacalar*, Ank.: 1975; *Çocuklara Atatürk Şiirleri*, Ank.: Ay, 1983.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 129; Kurdakul, *Sözlük*, 211; Karaalioğlu, 168; "Dil, Şahinkaya", *TDEA*, II, 304-305.

DİLÇİN, CEM *(Çankırı, 18 Ekim 1942 -)* Şair, eski Türk edebiyatı uzmanı, öğretim üyesi.

Halk edebiyatı araştırmacısı ve şair Dehri Dilçin'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı. İki yıl AÜ Hukuk Fakültesi'ne devam ettikten sonra DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1963-70). Ertesi yıl aynı fakülteye Türkçe ve kompozisyon okutmanı olarak atandı; 1975'te Tarih Bölümü Osmanlı paleografyası okutmanlığına geçti. Aynı yıl "Rûhî Dîvânı-Kasideler" adlı teziyle yüksek lisans öğrenimini tamamladı. 1981'de Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Kürsüsü'ne asistan oldu. 1984'te "Hoca Mes'ud, Süheyl ü Nev-bahar, İnceleme-Metin-Sözlük" adlı teziyle edebiyat doktoru, 1987'de yardımcı doçent, 1996'da doçent, 2002'de profesör oldu. 1961-64, 1966-71,

1971-81 yılları arasında TDK'da çalıştı; TDK ile olan ilişkisi 1995'e kadar devam etti.

Eski Türk edebiyatı uzmanı olarak metinler üzerinde çalışan Dilçin, incelediği dönemin diliyle eski tarzda mizahi ve tehzil yollu manzum yapıtlar yazdı. Bunlardan 1001 beyitlik bir mesnevi olan "Mecnûn-nâme (Tehzîl-i Leylâ vü Mecnûn)", 162 beyitlik bir kaside olan "Şâir-nâme (Kasîde-i kâr-ı nâtık der-hakk-ı şu'arâ-yı sâbık)" ve 60 beyitlik bir kaside olan "Kasîde-i Tîgiyye" adlı manzumeleri, Harvard Üniversitesi'nde Ş. Tekin ve G. A. Tekin tarafından yayımlanan *Journal of Turkish Studies/Türklük Bilgisi Araştırmaları* adlı dergide yayımlandı (S. 20, 21). Bunların dışında, dost ve arkadaşlarının hayatlarındaki önemli olaylar için düşürdüğü tarihleri de vardır. Ayrıca *Türk Dili*, *Türkoloji Dergisi*, *Osmanlı Araştırmaları* gibi yayın organlarında makaleler, *Türk Ansiklopedisi*'nde eski Türk edebiyatıyla ilgili maddeler yazdı. *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi* adlı kitabı, uyguladığı sınıflandırma, verdiği örnekler ve yaptığı açıklamalar bakımından özellikle üniversite öğrencileri tarafından kaynak olarak kullanıldı ve birkaç kez basıldı. Ayrıca TDK tarafından yayımlanan şu yapıtların hazırlanmasına katkıda bulundu: *Derleme Sözlüğü I-A*, Ank., 1963; *Derleme Sözlüğü II-B*, Ank., 1965; Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler*, Ank., 1965; *Bölge Ağızlarında Atasözleri ve Deyimler I-II*, Ank., 1969-71; *Türkiye Türkçesinin Tarihsel Sözlüğü-Örnek*, Ank., 1972; *Tarama Sözlüğü, c. VII-Ekler*, Ank., 1974; *Tarama Sözlüğü, c. VIII-Dizin*, Ank., 1977. Çalışmalarını son yıllarda Fuzuli üstüne yoğunlaştırmıştır.

Yapıtları: Araştırma-İnceleme: *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ank.: TDK, 1983; *Mes'ud bin Ahmed, Süheyl ü Nev-bahar, İnceleme-Metin-Sözlük*, Ank.: Atatürk Kültür Merkezi, 1991; *Studies on Fuzulî's Divan / Fuzulî Divanı Üzerine Notlar*, The Department of Near Eastern Languages and Civilizations, Harvard University, 2001.
Sözlük: *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ank.: TDK, 1983.
Kaynaklar: *BF* (M. S. Koz'dan).

DİLÇİN, DEHRİ *(Çankırı, 1901 - Ankara, 17 Kasım 1977)* Şair, dilci, halk edebiyatı araştırmacısı.

Tam adı Ali Dehri Dilçin. Şiirlerinde Dehrî mahlasını kullandı. Saraç Hafız Hakkı Efendi'nin oğlu; şair ve eski Türk edebiyatı uzmanı Cem Dilçin'in babası. Halk edebiyatı araştırmacısı ve şair Ahmet Talat Onay'ın amcasının oğlu. Çankırı müftülerinden Mehmet Atâullah Efendi'den ve Müftüzade İsmail Efendi'den dersler alarak medrese öğrenimi gördü; Mevlevi şeyhi Hacı Hasip Dede'den Farsça okudu, musiki dersleri aldı. Bir süre Çankırı'nın Topuzsaray köyünde öğretmenlik yaptı; Ziraat Bankası'nın Ankara'da açmış olduğu Bankacılık Okulu'nda görev yaptı (1926-33). Kuruluşundan kısa bir süre sonra girdiği (1933) TDK'da aralıksız kırk iki yıl çalışarak emekli oldu (1975). TDK'da çalıştığı yıllar boyunca Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilmiş en önemli dil projelerinden biri olan *Tarama Sözlüğü*'nün 4 (1943-57) ve 8 ciltlik (1963-77) yayımlarını Ö. A. Aksoy ile birlikte hazırladı.

Aruz ve hece ölçüsüyle Dehrî mahlasını kullanarak şiirler yazmayı, sevdiği kişilerle ilgili önemli olaylara tanık olduğunda tarih düşürmeyi yakın çevresinde bilinen bir uğraş olarak sürdürmüştür. Çankırı'da çıkan *Halk Yolu* ve *Duygu* gazetelerinde bazı şiirleri ve yörenin halk edebiyatına ilişkin derlemeleri yayımlanmıştır. "Edebiyatımızda Atasözleri II", "Pendname-i Güvâhî", "İftirak" (hece ölçüsüyle yazılmış bir manzum öykü) ve "Horozname" (mizahi bir manzum yapıt) adlı yayımlanmamış çalışmaları vardır.

Ödül: Dil Derneği'nin "Türk Dili Onur Ödülü" (26 Eylül 1989).

Yapıtları: Derleme-Araştırma-İnceleme: *Çankırı Masalları (Hikâye-i Şifâî ve Selvi Han, Esman ile Zeycân, Yılan Bey, Hürü)*, Çankırı: Duygu B., 1932-1933 (yb. Ank.: 2002); *Edebiyatımızda Atasözleri I*, Ank.: TDK, 1945; *Şeyyad Hamza, Yusuf ve Zeliha*, Ank.: TDK, 1947; *Arap Alfabesine Göre Divanü Lûgat-it-Türk Dizini*, Ank.: TDK, 1957.
Kaynaklar: Çankırılı Ahmet Talat [Onay], *Çankırı Şairleri*, c. I, Çankırı, 1931, s. 81-90; Ö. A. Aksoy, "Çalışma Arkadaşım Dehri", *Türk Dili*, S. 316 (Ocak 1978), s. 61-63; "Çankırı'nın Yetiştirdiği Değerli Bir Dilci ve Edebiyatçı: Dehri Dilçin", *Yâren Meclisi*, S. 6 (Ocak-Şubat 1995), s. 49-51.

DİLMEN, GÜNGÖR *(Tekirdağ, 27 Mayıs, 1930 -)* Oyun yazarı.

İlk yazılarında Güngör Kalyoncu imzasını da kullandı. Öğretmen Servet Dilmen ile tercüman Mehmet Süreya Dilmen'in oğlu. Ortaokulu İngiliz Erkek Lisesi'nde okudu. Çapa Lisesi'nden sonra İÜEF Klasik Filoloji Bölümü'nü bitirdi (1960). Üniversitedeki öğrencilik yıllarında çeşitli işlerde çalıştı; Erzurum, Ankara ve İstanbul'da bazı geçici işlerin yanı sıra çevirmenlik de yaptı. Yükseköğrenimini tamamladıktan sonra,

önce Tel-Aviv'e, ardından Atina'ya giderek tiyatro alanında incelemeler yaptı. Kazandığı bir bursla ABD'nin Yale ve Washington üniversitelerinde tiyatro öğrenimi gördü (1961-64). Türkiye'ye dönüşünde İstanbul Şehir Tiyatroları'na girdi; dramaturg ve başrejisör yardımcısı olarak çalıştı. Ardından İstanbul Radyosu tiyatro şubesi metinler servis şefi olarak görev yaptı (1967-68). Tekrar Şehir Tiyatroları'na döndü. Daha sonra İÜ Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı ve buradan 1995'te emekli oldu. Halen Eskişehir Anadolu Üni. Tiyatro Bölümü'nde öğretim görevlisi. Tiyatro Yazarları Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli.

İlk şiiri *Yücel* dergisinde çıktı (1956). *Sinema-Tiyatro Dergisi*'nin açtığı bir perdelik oyun yarışmasında *Midas'ın Kulakları* adlı oyunuyla ödül kazanınca oyun yazarı olarak ünlendi (1959). Yunan tragedyaları biçiminde, korolu ve manzum olarak yazdığı bu oyunuyla, çağdaş Türk tiyatrosuna kültür mirasından yararlanan yenilikçi bir anlayış getirdiği kabul edildi. Şiirsel bir dille simgeci bir anlatıma yöneldi. Klasik Yunan tragedyasının öğelerini ve kuruluş özelliklerini çağdaş bir özü aktarmada ustaca kullandı (Özkırımlı); dramatik bir oyun yapısı kurarak, antik Yunan tiyatrosunun koro ve dans öğelerine başvurdu. Sahnelenen oyunlarının bir bölümü basılmadı. *Midas'ın Kulakları*, F. Tüzün'ün müziğiyle iki perdelik opera haline getirildi ve İstanbul'da sahneye konuldu (1978). *Kurban* ise müziksiz bale olarak Sait Sökmen tarafından sahnelendi. *Ben, Anadolu* oyunu T. S. Halman tarafından İngilizceye çevrildi (1991).

Ödül: *Midas'ın Kulakları* ile 1959 Sinema-Tiyatro Dergisi Bir Perdelik Oyun Yarışması (birincilik); *Canlı Maymun Lokantası* ile 1963 Halkevleri Genel Merkezi Şinasi Efendi Tiyatro Ödülü; *Kurban* ile 1966-67 İlhan İskender Armağanı; *Anzavur* ile 1969-70 Yunus Nadi Senaryo Yarışması (birincilik; O. Arayıcı ile paylaştı); *Midas'ın Kördüğümü* ile 1975 TDK Oyun Ödülü; *Deli Dumrul* ile 1980 Muhsin Ertuğrul Oyun Ödülü; *Devlet ve İnsan* ile 1984 Enka Sanat Ödülleri (mansiyon); *Ben, Anadolu: Söylenceden Gerçeğe* ile 1984 Uluslararası Endüstri ve Ticaret Bankası Tiyatro Oyunu Yarışması (birincilik), 1986 Ulvi Uraz Tiyatro Ödülü; *Aşkımız Aksaray'ın En Büyük Yangını* ile 1988 Türkiye İş Bankası Tiyatro Büyük Ödülü, İsmet Küntay Tiyatro Ödülü; *Troya İçinde Vurdular Beni* ile Kültür Bakanlığı Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Canlı Maymun Lokantası*, İst.: İzlem, 1964; *Midas'ın Kulakları*, Ank.: Bilgi, 1965; *Kurban*, Ank.: Bilgi, 1967; *İttihat ve Terakki*, İst.: Dormen Tiyatrosu, 1969; *Ak Tanrılar*, Ank.: Yankı, 1976; *Üç Oyun: Midas'ın Kulakları, Midas'ın Altınları, Midas'ın Kördüğümü*, Ank.: Şiir-Tiyatro, 1978; *Bağdat Hatun*, İst.: Cem, 1982; *Hasan Sabbah*, İst.: Cem, 1983; *Aşkımız Aksaray'ın En Büyük Yangını*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1988; *Hakimiyeti Milliye Aşevi*, İst.: YKY, 1991; *Toplu Oyunları*, 6 c., İst.: Mitos Boyut, 1993, 1996, 1996, 1998, 2000, 2003; *Osmanlı Dram Kumpanyası*, İst.: Mitos Boyut, 2002; *Ben anadolu*, İst.: Pan, 2008.
Çocuk Kitabı: *Mavi Orman*, İst.: Cem, 1976; *Kuyruklu Masallar*, İst.: Cem, 1981.
Deneme:*Keçi Türküsü*, İst.: Cem, 2007.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 129; Özkırımlı, *TEA*, II, 379; Kurdakul, *Sözlük*, 294; İ. Enginün, "Kalyoncu, Güngör Dilmen", *TDEA*, V, 127; A. Çalışlar, *Türk ve Dünya Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, II, 162.

DİLMEN, İBRAHİM NECMİ *(Selanik, 1889 - Ankara, 5 Mart 1945)* Yazar, dilci.

Avukat Mehmet Tayfur Bey'in oğlu. Selanik İdadisi'ni ve İstanbul Hukuk Mektebi'ni bitirdi (1908). Selanik Hukuk Mektebi'nde devletler hukuku ve mali kanunlar derslerini okuttu. *Zaman* gazetesini çıkardı. Bir süre İstanbul liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptıktan sonra Darülfünun Edebiyat Fakültesi'nde Ural-Altay dilleri ve edebiyat kuramları müderris yardımcılığı görevine geldi (1913-18). *Milliyet* gazetesinde çıkan ve harf devrimini destekleyen yazıları nedeniyle Mustafa Kemal tarafından Ankara'ya çağrıldı. Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü ve Musiki Öğretmen Okulu edebiyat öğretmenliğine atandı (1928). Daha sonra Latin harfleriyle ilgili çalışmaları yürüten kurullarda görev aldı; Dolmabahçe'de bu konuda konferanslar verdi. TDK Merkez Kurulu üyeliği (1932) ve genel yazmanlığına seçildi (1933). Dil konusunda gösterdiği çabalar nedeniyle Atatürk tarafından kendisine Dilmen soyadı verildi. Maarif Vekâleti genel müfettişliği görevinde bulundu. 1935 seçimlerinde Burdur'dan milletvekili seçilerek Meclis'e girdi. DTCF'de getirildiği Türk dili profesörlüğü görevini de sürdürdü (1936-41). Geçirdiği bir kaza sonucu öldüğünde milletvekiliydi. Mezarı İstanbul Büyükada'dadır.

Öğretmenlik yıllarında bir yandan da gazete ve dergilerde yazılar yazan Dilmen asıl

ününü Cumhuriyet'ten sonraki dönemde dil üzerine yaptığı çalışmalarıyla kazandı. Dil devrimiyle ilgili yazılarının yanı sıra TDK genel yazmanı olarak on iki yıl çalıştı. Güneş-Dil teorisini savunan ve açıklayan yapıtlar hazırlamıştır.

Yapıtları: İnceleme-Ders Kitabı: *Tarih-i Edebiyat Dersleri*, 2 c., İst.: Matbaa-i Amire, 1922; *Türkiye'de Tütün Meselesi*, İst.: Vatan Mtb. 1924; *Halk Kıraatı*, İst.; Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, 1928; *Yeni Türkçe Okuma Yazma Dersleri*, İst.: Milliyet Mtb., 1928; *Muallimlere Mahsus Yeni Harflerle Türkçe Okuma Yazma Dersleri*, İst., 1928; *Yeni Türkçe Gramer Hakkında Bir Kalem Denemesi*, İst., 1928; *Ameli Yeni Türkçe Dersleri*, İst.: Milliyet Mtb., 1928; *Türkçe Gramer*, 4 c., İst.: Kanaat Kütüphanesi, 1930; *Abdülhak Hâmit ve Eserleri*, İst.: Kanaat Kütüphanesi, 1932; *Küçük Türkçe Gramer*, (sınıf 5) İst.: Resimli Ay Mtb., 1934; *Türk Dil Bilgisi Dersleri*, 2 c., İst.: Devlet B., 1936; *Güneş-Dil Teorisinin Ana Hatları Hakkında*, (III. TDK Kurultayı'nda sunduğu teze bağlı grafikler ve analizler) Ank.: TDK, 1936; *Türk Tarih Tezinde Güneş-Dil Teorisinin Yeri ve Değeri*, İst.: Devlet B., 1937; *Dilin ve Dillerin Kaynağı*, Ank.: CHP, 1939; *Tanzimat Edebiyatı Tarihi Notları*, Ank.: DTCF, 1942.

Kaynaklar: Gövsa, 104; R. E. Koçu, "Dilmen (İbrahim Necmi)", *İSTA*, VIII, 4581; Levend, 420 vd; K. Yetiş, *İbrahim Necmi Dilmen*, Ank., 1989; Kurdakul, *Sözlük*, 212; Özkırımlı, *TEA*, I, 380; Karaalioğlu, 170; "Dilmen, İbrahim Necmi", *TDEA*, II, 311; M. Öztan, "Dilmen, İbrahim Necmi", *DİA*, IX, 302-303.

DİNAMO, HASAN İZZETTİN *(Ahanda köyü/Akçaabat/Trabzon, 1909 - İstanbul, 20 Haziran, 1989)* Şair, romancı, çevirmen.

Hasan Deniz imzasını da kullandı. Askerliğini Yemen'de yapmış ve Sarıkamış'ta yaşamını yitirmiş Ahmet Çavuş'un oğlu. Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi üyelerinden Halil Yalçınkaya'nın damadı. Mehmet Ali Yalçın (May Yayınları), Tomurcuk Erzik (Yalçın Yayınları) son dönem eserlerini yayımlayan yakın akrabaları arasındadır.

Çocukluğu Samsun ve İstanbul'daki darüleytam kurumlarında geçti. Amasya Öksüzler Yurdu'ndan ilkokulu bitirme belgesi aldı (1931); ortaokulu da aynı kentte bitirdi. Sanat Okulu'na devam etti. Öğrenimini Sivas Öğretmen Okulu'nda tamamladı. Malatya ve Adıyaman'da bir süre ilkokul öğretmenliği yaptı. Ardından Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü'ne girdi; buradaki öğrenimi yarıda kaldı. Ceza Kanunu'nun 142. maddesine aykırı bulunan *Tren* adlı şiiri nedeniyle 4 yıl ağır hapis cezasına çarptırıldı (1935). Cezaevinden çıktıktan sonra İstanbul'a yerleşerek yazı hayatına başladı (1939). "Vatan Şarkısı", "İki Emekli General ve Bir Sivil Amirale Reddiye" başlıklı şiirleri ile *Yeni Edebiyat* dergisinde yer alan sekiz şiiri nedeniyle kovuşturmaya uğradı. Sıkıyönetim mahkemesine çıkarıldı (1942), yedek subaylık hakkını kazanmasına karşın er olarak kıtaya sevk edildi. Kaçışlar ve sürgünlerle dolu askerliği yedi yıl sürdü (1942-49). İstanbul'a döndükten sonra çevirmenliğin yanı sıra, fotoğrafçılık, görgü kurallarıyla ilgili derleme çalışmaları yaparak ve özel dersler vererek geçimini sağladı. 6-7 Eylül olaylarında (1955) ve 12 Mart (1971) askeri müdahale döneminde bir süre tutuklu kaldı. Florya Şenlikköy Mezarlığı'na gömüldü.

İlk şiirleri öğrencilik yıllarında yöresel bir dergide yayımlandı: *İzler* (Giresun,1926). Ardından *Servetifünun-Uyanış*, *Adım*, *Taşan*, *Yürüyüş* adlı dergilerde göründü. Başlangıçta hece ölçüsünde şiir denemelerine girişen Dinamo daha sonra serbest şiire geçerek toplumsal içerikli bir şiire ağırlık verdi. Bu dönemde *İnsan*, *Sokak*, *Hamle*, *Küllük*, *Ses*, *Yeni İnsanlık*, *Yeni Edebiyat* (1939-42) dergilerinde yazdı. Bu tür şiirlerde "Nâzım Hikmet estetiğinden kurtularak, kendi öz sesini bulmayı başardı" (Kurdakul). Son şiirleri *May*, *Papirüs* ve *Türkiye Yazıları* dergilerinde yer aldı. *Kutsal İsyan* (1966-67) adlı 8 ciltlik romanında belgelere dayanan tanıklığıyla, Kurtuluş Savaşı yıllarını, toplumun tüm kesimleriyle verilen bir "varolma savaşı" ekseninde destanlaştırdı. *Kutsal Barış* adlı romanıyla (7 cilt) ise Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasından Atatürk'ün ölümüne dek geçen süreyi "kuruluş yılları" çerçevesinde, belge ve tanıklarla aktardı.

Ödül: *Kutsal Barış* ile 1977 Orhan Kemal Roman Ödülü; 1998 AFEKS 1. İstanbul Kitap Şenliği Özel Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Adsız Kitap*, (Vehbi Cem [Aşkun], Mehmet Cevdet ile) İst.: İbrahim Alaattin Ktp., 1931; *Deniz Feneri*, İst.: Bozkurt B., 1937; *Karacaahmet Senfonisi*, İst.: Esi, 1960; *Özgürlük Türküsü*, İst.: May, 1971; *Mapusanemden Şiirler*, İst.: Cem, 1974; *Sürgün Şiirleri*, İst.: May, 1975; *Gecekondumdan Şiirler*, İst.: May,1976; *Kavga Şiirleri*, İst.: May, 1977; *Çoban Şiirleri*, Ank.: Ayça, 1982; *Nâzım'dan Meltemler*, İst.: Gerçek Sanat, 1989; *Tuyuğlar*, İst.: Gerçek Sanat, 1990.

Roman: *Kutsal İsyan*, 8 c., İst.: May, 1966-67; *Ateş Yılları*, İst.: Ararat, 1968; *Savaş ve Açlar*, İst.: May, 1968; *Kutsal Barış*, 7 c., İst.: May, 1971-76; *Öksüz*

Musa, İst.: May, 1973; *Musa'nın Mapusanesi*, İst.: May, 1974; *Koyun Baba*, İst.: May, 1976; *Musa'nın Gecekondusu*, İst.: May, 1976; *Açlık*, İst.: Yalçın, 1980; *Türk Kelebeği*, İst.: Yalçın, 1981; *Adalet Sıtması*, İst.: Yalçın, 1983; *Anadolu'da Bir Yunan Askeri*, İst.: Gerçek Sanat, 1988; *Sübyan Koğuşu*, İst.: Gerçek Sanat, 1994.
Öykü: *Savaşta Çocuklar*, İst.: Köyün Çocuğu, 1981.
Çocuk Kitabı. *Kenti Yiyen Çocuk*, (resimleyen M. Bilgin) İst.: Gendaş, [1991].
Anı: *6-7 Eylül Kasırgası*, İst.: May, 1971; *II. Dünya Savaşından Edebiyat Anıları*, İst.: De, 1984; *TKP, Aydınlar ve Anılar*, İst.: Yalçın, 1989.
Çeviri: *Ana* (M. Gorki), İst.: May, 1971; *Faust* (Goethe), İst.: Kent B., 1983.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 130; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 133-234; Karaalioğlu, 170-171; Seyda, 169-196; Necatigil, *Eserler*, 252-253, 323-324; "Dinamo, Hasan İzzettin", *TDEA*, II, 313; A. Bahçekapılı, "Savaşlar İçinde Bir Barışsever: Hasan İzzettin Dinamo", *Kıyı*, S. 25 (Nisan 1988), s. 8-11.

DİNÇ, MUSA *(Diyarbakır, 7 Ocak 1960 -)* Mizah yazarı.

Emine Hanım ile karayolları işçisi Mehmet Dinç'in oğlu. 1982'de Konya Atatürk Sağlık Meslek Lisesi'ni, 1986'da Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fak. İş İdaresi Bölümü'nü, 1992'de Ankara Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsü Toplum Sağlığı Bölümü'nü bitirdi. Sağlık memuru ve sağlık meslek dersleri öğretmeni olarak çalıştı; 1992'den beri Diyarbakır Sağlık Meslek Lisesi'nde öğretmen. TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. Diyarbakır'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası. İlk yazısı ("Misafirperverlik") 1993'te *Serhad Artvin* gazetesinde çıktı. Ürünlerini *Öğretmen Dünyası*, *AykırıSanat* ve *Amida* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Mizah: *Şöhretli Eşek Arıları*, Ank.: Suteni, 1993; *Karnı Acıkan Karıncalar*, Ank.: Suteni, 1996; *Tipten Tipe*, Ank.: Suteni, 1999; *Garip hallerimiz*, Diyarbakır: Arı Sanat, 2003; *Cepten Cebe Dinç Kafa'dan Düşündüren Sözler*, Diyarbakır: Arı Sanat, 2003; *Şöhretli Eşek Arıları*, Diyarbakır: Arı Sanat, 2004; *Gül ve Düşün*, Diyarbakır: Diclem Sahaf, 2006; *Sur Dibi*, Diyarbakır: Diclem Sahaf, 2006; *Dinç Kafa'dan Yorumlarıyla Taşıt Edebiyatı*, Diyarbakır: Diclem Sahaf, 2006; *Tipten Tipe*, Diyarbakır: Diclem Sahaf, 2007.
Oyun: *Efendiler Köyü Gülmece Öyküleri*, Diyarbakır: Diclem Sahaf, 2003.
Şiir: *Yalnızım*, Diyarbakır: Diclem Sahaf, 2005.
Çocuk: *Arkadaşım Ninem Adaşım Dedem*, Diyarbakır: Diclem Sahaf, 2007.
Kaynaklar: *BF* (6 Haziran 1999).

DİNÇMEN, KRİTON *(İstanbul, 18 Şubat 1924 - İstanbul, 2008)* Öykücü, çevirmen, psikiyatr.

Alkitea Hanım ile memur Anastas Dinçmen'in oğlu. İÜ Tıp Fakültesi'ni bitirdi; Psikiyatri Bölümü'nde nöroloji uzmanı, psikiyatri doçenti olarak öğretim üyeliği yaptı. *Acta Neuropsychiatrica*, *Adli Tıb Dergisi* ve *Adli Tıb* dergilerini yayımladı. Emekli olduktan sonra edebiyata ağırlık verdi. İlk mesleki yazısı ("Obsessionlar, İmpulsionlar, Fobiler") 1952'de *Acta Neuropsychiatrica*'da çıktı. Yazılarını daha çok *Cumhuriyet* gazetesinde yayımladı. Varoluşçu felsefe ve edebiyat akımına bağlı kaldı.

Yapıtları: Öykü: *Benimle Son Defa Dans Eder misiniz?*, İst.: Boyut, 1990; *Symphonia Kakophonica*, İst.: İletişim, 1992; *Hiçlikte Randevu*, İst.: İletişim, 1993; *Hüzünlü İntermezzo*, İst.: Arion, 1995; *Hiçliğe Övgü*, İst.: Telos, 1998; *Heybeliada'da Tanrı ve Adam*, İst.: Arion, 2003.
Şiir: *İnsan Dizeleri*, İst.: Yön, 1998; *Ütopya'ya Çağrı*, İst.: Scala, 2000.
Deneme: *Denemeler*, İst.: Arion, 2003.
Roman: *Beethoven'li Ölüm*, İst.: Pan, 2007.
Psikiyatri: *İrade Bozuklukları*, İst.: Kader B., 1954; *Psikiyatri El Kitabı*, İst.: İstanbul Klinik Dersleri, 1958; *Psikosomatik Hekimlik*, İst.: Kültür, 1968; *Deskriptiv ve Dinamik Psikiyatri*, İst.: Atlas, 1969; *Nöroloji El Kitabı*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1977; *Adli Psikiyatri*, İst.: Birlik, 1984; *Psikiyatri*, (Cep Üniversitesi serisi) İst.: İletişim, 1991; *Psikiatri ve Mitos*, 1997.
Kaynaklar: *BF* (23 Mart 1999).

DİNO, ABİDİN *(İstanbul, 23 Mart 1913 - Paris, 7 Aralık 1993)* Ressam, yazar.

Tam adı Celal Abidin Dino. Fransızca yapıtlarında Abidine imzasını kullandı. Saffet Hanım ile Divan-ı Muhasebat reisliğinden malulen emekli Rasih Dino'nun oğlu. Cezayir-i Bahr-i Sefid (Akdeniz adaları) valisi ve *Mesnevi* çevirmeni Abidin Paşa'nın (1843-1908) torunu, şair ve ressam Arif Dino'nun kardeşi. Çocukluğu ailesiyle birlikte gittiği Cenevre ve Paris'te geçti. 1925'te ailesiyle birlikte İstanbul'a dönerek Robert Kolej'e girdi; öğrenimini yarım bırakarak kendini resim sanatına adadı. Beş arkadaşıyla birlikte, "Türkiye'de ilk avant-garde anlayış" olarak nitelediği D Grubu'nu kurdu (1933). Ertesi yıl, Cumhuriyet'in onuncu yılında "Türkiye'nin Kalbi Ankara" filmini çeken S. Yutkeviç'in çağrısı üzerine, Lenfilm Stüdyoları'nda çalışmak üzere Sovyetler Birliği'ne gitti; Yutkeviç'in 1937'ye kadar Leningrad, Moskova, Kiev ve Odessa'da çektiği "Madenciler" adlı filmin bir Sovyet sanatçıyla birlikte

dekorlarını hazırladı. 1937'de Paris'e gitti; G. Stein, T. Tzara ve P. Picasso gibi dönemin ünlü sanatçılarıyla tanıştı. 1938'de İstanbul'a döndü ve A. Arbaş, S. Turan ve N. İyem ile birlikte Liman Sergisi'ni düzenledi. Ağabeyi Arif Dino ile birlikte II. Dünya Savaşı'ndan esinlenerek büyük boyutlu desenler çizdi. 1941'de önce Mecitözü'ne, ardından Adana'ya sürgüne gönderildi; ilk heykel çalışmalarına burada başladı, *Türk Sözü* gazetesinin yazı işlerini yönetti. Adana'da bastırdığı *Kel* adlı piyesi yasaklanarak toplatıldı. 1943'te Güzin Dino ile evlendi, 1946'da Ankara'ya yerleşti. Ankara'da M. A. Aybar ile birlikte *Nuh'un Gemisi* adlı bir dergi çıkardı (1948). Yurtdışına çıkmasına izin verilince 1951'de önce Roma'ya, oradan Paris'e geçti. Ölümüne kadar Paris'te yaşadı; evi pek çok Türk sanatçının uğrak yeri oldu. Paris'e yerleştikten sonra İstanbul'a ilk kez 1969'da "İstanbul Gözler Kapalı" sergisi için geldi. Cenazesi 18 Aralık'ta İstanbul'a getirildi ve Aşiyan Mezarlığı'nda toprağa verildi.

İlk karikatür ve desenleri 1930'da *Yarın* gazetesinde, ilk yazıları 1931'de Fikret Adil'in çıkardığı *Artist* dergisinde yayımlandı. *Ses*, *Yeni Ses*, *Küllük*, *Yeni Adam*, *Servetifünun-Uyanış* ve *Yeni Edebiyat* dergilerindeki yazı, öykü ve çizgileriyle farklı bir gerçekçilik anlayışı geliştirdi. Bu dergilerde yayımladığı ve gerçeküstücü esintiler taşıyan bir dizi İstanbul öyküsüne "Yedi Tepe" adını vermiş, fakat kitaplaştırmamıştır. Daha sonraki yazılarını *Sosyal Adalet*, *Ant*, *Forum*, *Yeditepe*, *Milliyet Sanat* ve *Gösteri* dergilerinde yayımladı. Resimleri başta Paris ve İstanbul olmak üzere dünyanın birçok kentinde sergilendi. Öykü, piyes, senaryo, deneme ve eleştiri yazıları yazdı; karikatür, afiş, dekor, belgesel film, seramik ve heykel yaptı. Yaşar Kemal ve Nâzım Hikmet gibi birçok yazarın kitaplarını resimledi. Nâzım Hikmet'in *Jokond ile Si-Ya-U*'sunu Fransızcaya çevirdi (1978). "Eller" çeşitlemelerinden oluşan ve Metin Deniz tarafından uygulanan bir anıt İstanbul Maçka'da bir kavşağa dikildi (1993).

Ödül: "Goal" filmi ile Flaherty Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Kel*, Adana: Türk Sözü, 1943; *Kel-Verese*, (F. Edgü'nün önsözüyle) İst.: Adam, 1996.
Öykü: *Le Péra Palace*, Paris: Fata Morgana, 1991 (*Pera Palas*, çev. S. Rifat, İst.: Ada, 1994).
Mektup: *Güzin Dino - Abidin Dino Mektupları*, (G. Dino'yla), İst.: İş Bankası, 2004.
Öykü: *Yeditepe Öyküleri*, İst.: İş Bankası, 2002.
Deneme, Anı: *Kısa Hayat Öyküm*, (haz. F. Edgü) İst.: YKY, 1995; *Sinan*, İst.: YKY, 1999; *Kültür, Sanat ve Politika Üstüne Yazılar*, (haz. T. Çeviker) İst.: Adam, 2000; *Kızılbaş Günlerim*, İst.: Sel, 2001; *Ne Güzel Çocukluktu*, İst.: Adam, 2002; *Ölüm mü Ne Buluş*, İst.: Sel, 2005; *Pera Palas*, İst.: Sel, 2005; *Nazım Üstüne*, İst.: Sel, 2006.
Diğer: *Gören Göz İçin Fikret Mualla*, (A. Güler'in fotoğraflarıyla) İst.: Cem, 1980; *El*, İst.: Galeri Nev, 1984; *Bu Dünya*, (Metin: Ferit Edgü) İst.: Galeri Nev, 1986; *La Mausolée du Maître Blanc*, (André Velter ile) Paris: Fata Morgana, 1988; *Mains*, Paris: Fata Morgana, 1989 (*Eller*, İst.: Ada, 1991); *Antibes Resimleri, Açılar, Pencereler*, (Metin: Ferit Edgü) İst.: Galeri MD, 1989; *Çiçekleme*, (Yaşar Kemal'in önsözüyle) İst.: Galeri Nev, 1990; *Visages-Pile ou Face*, (Yaşar Kemal'le) Paris: Fata Morgana, 1992 (*Yüzler*, İst.: Ada, 1994); *Ak La Ka Ra*, İst.: Galeri Nev, 1993; *Biçimden Öte*, İst.: Galeri Nev, 1993; *Acıyı Çizmek*, İst.: Ada, 1993; *İşkence-Torture*, İst.: Türkiye İnsan Hakları Vakfı-Galeri Nev, 1994; *Abidin Dino/20 Ekim 1993*, İst.: Galeri Nev, 1994; *Özel Koleksiyon*, (haz. S.Demirel) İst.: YKY, 2003; *Sahne ve Kostüm Tasarımı*, (haz. R.N.İleri) İst.: YKY, 2005.
Film: "Goal" (Altın Goller), (1966 Dünya Futbol Kupası belgeseli) 1966.
Kaynaklar: *BF* (31 Mayıs 1999; eşi Güzin Dino tarafından); A. Dino, *Kısa Hayat Öyküm*, (haz. F. Edgü) İst., 1995; K. Özsezgin, *Türk Plastik Sanatçıları*, İst., 1998, s. 177-179; N. Sönmez, "Dino, Abidin", *DBİA*, III, 59; *A'dan Z'ye Abidin Dino*, (derleme ve metin: Z. Avcı) İst., 2000; G. Dino, *Gel Zaman Git Zaman Abidin Dino'lu Yıllar*, İst., 2000.

DİNO, ARİF *(İstanbul, 1893 - İstanbul, 30 Mart 1957)* Şair, karikatürist, ressam.

Tam adı Hikmet Arif Dino. Saffet Hanım ile Divan-ı Muhasebat reisliğinden malulen emekli Rasih Dino'nun oğlu. Cezayir-i Bahr-i Sefid (Akdeniz adaları) valisi ve *Mesnevi* çevirmeni Abidin Paşa'nın (1843-1908) torunu, ressam Abidin Dino'nun ağabeyidir. Belçika'da Simon Stevens Ens., Gembloux Ziraat Mektebi'ni iki yıl okuduktan sonra bıraktı, Cenevre Üniversitesi'nde antropoloji ve sosyoloji derslerini izledi. Atina'ya giderek (1923) portre ressamı, dekoratör ve figüran olarak çalıştı. 1929'da İstanbul'a döndü. Nâzım Hikmet'in yazıp yönettiği, Mütareke yıllarında hafızasını yitiren bir gencin hayal dolu dünyasını anlatan "Güneşe Doğru" filminde başrolü oynadı (1937). Kardeşi Abidin Dino ile birlikte II. Dünya Savaşı'ndan esinlenen büyük boy desenler çizdi (1940-41). Develi ve Adana'da sürgün olarak yaşadı (1942-46). Aşiyan Mezarlığı'ndaki aile kabristanında gömülüdür.

İlk şiirlerini Fransızca ve Yunanca yazan Dino *Ses*, *Yeni Ses* ve *Yaprak* dergilerinde yayımladığı oldukça kısa ve çarpıcı şiirleriyle ta-

nındı. A. Rimbaud'yu kendisine en yakın şair olarak gördüğünü belirtti. İllüstrasyon, heykel ve seramik çalışmalarıyla da dikkat çekti.

Yapıtları: Şiir: *Çok Yaşasın Ölüler*, (haz. Abidin Dino-R. N. İleri-Memet Fuat) İst.: Adam, 1985.
Desen: *Yüzler*, (haz. Abidin Dino-R. N. İleri), İst.: Ada, 1985.
Kaynaklar: Ş. Rado, "Genç Şairlerin En Yaşlısı, Yaşlıların En Genci Arif Dino", *Yeni Mecmua*, 28 Şubat 1941; Kurdakul, *Sözlük*, 214; Özgüç, I, 37; *A'dan Z'ye Abidin Dino*, (derleme ve metin: Z. Avcı) İst., 2000, s. 92-94.

DİNO, GÜZİN *(İstanbul, 1910? -)* Yazar, çevirmen.

Ferdiye Hanım ile Osmanlı Bankası resmi işler müdürü Asım Dikel'in kızı. Gazeteci ve şair Kemalpaşazade Lastik Sait Bey (1848-1921) dedesidir. İÜEF Fransız Filolojisi'ni bitirdikten sonra aynı fakültede Roman Filolojisi profesörü Eric Auerbach'ın asistanı oldu. İstanbul'da tanıştığı ve 1941'de Adana'ya sürgün edilen Abidin Dino'yla evlenmek için Adana'ya gitti ve orada evlendiler (1943); bir süre Fransızca öğretmenliği yaptı. 1946'da DTCF Fransız Filolojisi'nin açtığı doçentlik sınavını kazanarak göreve başladı. 1954'te Paris'e yerleşti; buradaki Ulusal Bilim Araştırmaları Merkezi'nde (CNRS) "19. yy Osmanlıcasının Cümle Kuruluşunda Fransızcanın Etkisi" konulu bir araştırma yaptı. 1968'de *Türk Romanının Doğuşu* konulu doktorasını tamamladı ve 1975'e kadar Paris Doğu Dilleri Enstitüsü'nde Türk dili ve edebiyatı dersleri verdi. Enstitüde Türk dili laboratuvarını kurdu, çağdaş Türk şairlerinin sesli antolojisini hazırladı. Radio France Internationale'de Türkçe yayınlar bölümü yöneticiliğini yürüttü (1975-90). Paris'te yaşıyor; dul.

"Recaizade Ekrem'in Araba Sevdası Kuruluşu Üzerine Bir Deneme" (1951), "Recaizade'nin Araba Sevdası'nda Gerçekçilik" (1954), "Samipaşazade Sezai Bey'in Sergüzeşt İsimli Romanında Gerçekçiliğin Payı" (1954) başlıklı incelemelerini *DTCF Dergisi*'nde yayımladı. Paris'e yerleştikten sonra yazdığı deneme ve incelemeleri Fransız ve Amerikan dergilerinde yer aldı. Yunus Emre, Nâzım Hikmet ve Yaşar Kemal gibi şair ve yazarları Fransızcaya çevirdi.

Yapıtları: İnceleme: *Tanzimattan Sonra Edebiyatta Gerçekçiliğe Doğru*, Ank.: DTCF, 1954; *La Genèsse du Roman Turc au XIXe Siècle*, Paris: Publications Orientalistes de France, 1973 (*Türk Romanının Doğuşu*, İst.: Cem, 1978).
Anı: *Gel Zaman Git Zaman*, İst.: Can, 1991.
Mektup: *Güzin Dino - Abidin Dino Mektupları*, (G. Dino'yla), İst.: İş Bankası, 2004.
Çeviri: *Memed le Mince* (Yaşar Kemal), Paris: Gallimard, 1955; *Poémes* (Yunus Emre), Paris: Publications Orientalistes de France, 1973; *Visages-Pile ou Face* (A. Dino-Y. Kemal) Paris: Fata Morgana, 1992.
Kaynaklar: M. Aydın, *Ne Yazıyor Bu Kadınlar*, Ank., 1995, s. 74-76; M. H. Doğan, "Güzin Dino'nun Anıları", *Şiir ve Eleştiri*, İst., 1998, s. 188-193; *A'dan Z'ye Abidin Dino*, (derleme ve metin: Z. Avcı) İst., 2000, 94-98.

DİRLİKYAPAN, DEVRİM *(Nevşehir, 11 Temmuz 1974 -)* Şair.

Asıl adı Murat Dirlikyapan. Devrim M. Dirlikyapan imzasını da kullandı. Sadiye Hanım ile şaseci Ahmet Dirlikyapan'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Nevşehir'de tamamladı; 1997'de Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü'nü bitirdi. *Düşeyaza Edebiyat* dergisinin kurucusu. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Ankara ve Nevşehir'de yaşıyor; bekâr. İlk şiirleri 1988'de yerel gazetelerde çıktı. Şiirlerini *Edebiyat ve Eleştiri*, *İnsancıl*, *İzlek*, *Damar* ve *Dize* dergilerinde yayımladı. Genç yaşta aldığı ödüllerle dikkat çekti.

Ödül: "Epitaph" dosyasıyla 1995 Çankaya Belediyesi ve Damar Dergisi Şiir Ödülü; 1995 Balıkesir Üniversitesi Rektörlüğü Şiir Ödülü; "Karla Gelen" dosyasıyla 1997 TTB-Behçet Aysan Şiir Ödülü; *Karla Gelen* ile 1999 Cemal Süreya Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Epitaph*, Ank.: Çankaya Belediyesi, 1995; *Karla Gelen*, Ank.: Bilgi, 1998.
Kaynaklar: *BF* (Ağustos 1999).

DİVİTÇİ, C. MERAL *(Samsun, 1912 -)* Şair.

Asıl adı Cahide Vecihi Divitçi. İlk kitabı Cahide Vecihi imzasıyla çıktı. Kandilli Lisesi'nde onuncu sınıf öğrencisiyken geçtiği Güzel Sanatlar Akademisi'nde süslemecilik ve seramik eğitimi gördü. Bazı dergilerde yazı işleri müdürlüğü yaptı. *Cumhuriyet*, *Tercüman*, *Sözcü* ve *Kadın* gazetelerinde röportajları yayımlandı. Serbest ve hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerini *Çağrı*, *Otağ*, *Varlık* ve *Ajans Türk* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Altun Rüyalar*, Zonguldak: Doğan Mtb., 1942; *Bir Demet Duygu*, (*Altun Rüyalar*'dan seçmelerle) Sivas: Kâmil Mtb., 1948; *Özlem Sokağı*, İst.: Tekin, 1964; *Narlı Bahçe*, İst.: Saygı, 1969.
Kaynaklar: Ş. Dil, *Resimli Türk Kadın Şairleri Antolojisi*, Ank., [1959], s. 77-79; B. Tamsöz, *Kadın Şairler*, Ank., 1994, s. 159-161.

DİZDAROĞLU, HİKMET *(Zile/Tokat, 1 Nisan 1917 - Ankara, 22 Aralık 1981)* Yazar.

Şevki Durugöl imzasını da kullandı. Kaymakam ve öğretmen Mehmet Şevki Bey ile Nafize Hanım'ın oğlu. İspir Numune Mektebi (1927), Erzurum Öğretmen Okulu (1937) ve Gazi Eğitim Ens. Edebiyat Bölümü'nü (1939) bitirdi. Öğretmen Okulu son sınıf öğrencisiyken *Dumlu* (3 sayı, 1937, Erzurum) adlı bir dergi çıkardı. Zonguldak, Kastamonu, Burdur, Uşak ve Muğla'da öğretmenlik, yöneticilik görevinden sonra MEB Talim ve Terbiye Dairesi raportörlüğü (1960-65) ve TDK Terim Kolu başkanlığı (1960-72) yaptı. Gazi Eğitim Enstitüsü'ndeki öğretmenlik görevinden kendi isteğiyle emekliye ayrıldı (1965-71).

İlk yazısı ("Edebiyatımızda Dekadanlık") 1937'de *Dumlu* dergisinde çıktı. Makale, inceleme, eleştiri, sohbet ve fıkra türlerindeki yazılarını *Aras*, *Altın Işık*, *Bozkurt*, *Çağrı*, *Edebiyat Dünyası*, *Fikirler*, *Hisar*, *Oğuz*, *Orkun*, *Şadırvan*, *Türk Folklor Araştırmaları*, *Türk Dili*, *Türk Yurdu*, *Ülkü*, *Varlık*, *Yücel* gibi dergilerde yayımladı. Türk edebiyat tarihi ve halk edebiyatı konularındaki araştırma ve incelemeleri zengin kaynakçaya, titiz karşılaştırma ve tespitlere dayanan çalışmalardır.

Yapıtları: Biyografi: *Yusufelili Huzûrî*, 1. c., Ank.: CHP Halkevleri Bürosu Okuma Kitapları, 1949; *Namık Kemal*, İst.: Varlık, 1952; *Cenap Şehabettin*, İst.: Varlık, 1953; *Abdülhak Hâmit*, İst.: Varlık, 1953; *Şinasi*, İst.: Varlık, 1954; *Ataç*, Ank.: TDK, 1962; *Ortaokul Türkçe Kitaplarında Adı Geçen Sanatçılar*, Ank.: Ankara Neşriyat, 1962; *Ömer Seyfettin*, Ank.: TDK, 1964; *Müftüoğlu Ahmet Hikmet*, Ank.: TDK, 1964; *Ahmet Rasim*, Ank.: Türkiye Öğretmenler Bankası, 1965.
İnceleme: *Türkçede Sözcük Yapma Yolları*, Ank.: TDK, 1962; *Türkçede Fiiller*, Ank.: TDK, 1963; *Tümcebilgisi*, Ank.: TDK, 1976; *Halk Şiirinde Türler*, Ank.: TDK, 1969.
Derleme: *Dilcilere Saygı*, Ank.: TDK, 1966.
Sadeleştirme ve Yayım: *Muharrir Bu Ya* (Ahmet Rasim), Ank.: MEB, 1969; *Türk Töresi* (Ziya Gökalp), Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1976.
Kaynaklar: Nebioğlu, 223; Necatigil, *İsimler*, 130-131; Özkırımlı, *TEA*, II, 394-295; "Dizdaroğlu, Hikmet", *TDEA*, II, 361; Karaalioğlu, 172; Kurdakul, *Sözlük*, 214-215.

DİZMAN, İBRAHİM *(Biga/Çanakkale, 15 Eylül 1961 -)* Şair, yazar.

Oktay Taflan imzasını da kullandı. Memur Sabriye Hanım ile memur Mustafa Dizman'ın oğlu. Karadeniz Teknik Üni. Fatih Eğitim Fak. Edebiyat Bölümü'nü bitirdi (1984). 1987'den beri öğretmen. Edebiyatçılar Derneği ve Ordu Sanatevi üyesi. Ordu'da yaşıyor; evli ve bir çocuk babası.

İlk öyküsü ("Şarkıların Ötesi") 1983'te *Karadeniz Sanat*, sonraki öykü ve yazıları *Kıyı*, *Karşı*, *Varlık*, *Eylül*, *Akdeniz Sanat*, *Damar*, *Abece*, *Kuzeysu*, *Samsun Sanat*, *Karadeniz* ve *Kuzey Haber* dergilerinde yayımlandı. 1996'da "Ordu'nun En Mutlu Günleri" ve "Edebiyatımızda Bir Anka Kuşu: Kıyı" adlı belgesel filmleri yerel TV'lerde gösterildi.

Ödül: "Edebiyatımızda Bir Anka Kuşu: Kıyı" ile Trabzon Gazeteciler Cemiyeti Teşvik Ödülü; *Gölgeden Akan Işık* ile 1988 Kültür Bakanlığı 75. Yıl Roman Yarışması (başarı ödülü).

Yapıtları: Şiir: *Adımız Düşer*, Ank.: Kerem, 1991.
Roman: *Gölgeden Akan Işık*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1999.
Anı-Derleme: *Bir Zamanlar Ordu*, (F. Güvemli'nin Anıları) Trabzon: ORSEV, 1995; *Denize Düşen Dağ: Ordu*, İst.: Heyamola, 2008.
Araştırma: *Güzel Ordu ve Bilal Köyden*, Trabzon: ORSEV, 1994.
Kaynaklar: *BF* (27 Temmuz 1999).

DOĞAN, AVNİ *(Elbistan/Kahramanmaraş, 26 Ocak 1951 -)* Şair.

Elif Hanım ile Hanefi Doğan'ın oğlu. Mersin İlköğretmen Okulu'nu bitirdi (1971). Anadolu Üni. Eğitim Ön Lisans Programı'nı tamamladı (1988). Adıyaman Kâhta'da öğretmenliğe başladı (1971). Elbistan'da öğretmen ve ilkokul müdürü olarak görev yaptı (1979-89). Almanya'nın Köln kentinde Türkçe öğretmenliği yaptı (1989-93). Aralık 1995 seçimlerinde Refah Partisi'nden Kahramanmaraş milletvekili seçildi. TYB üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası. Şiir ve yazıları *Hareket*, *Yönelişler*, *Milli Gençlik*, *Mavera*, *Dolunay* dergileri ile *Yeni Devir*, *Zaman* ve *Akit* gazetelerinde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Ortadoğu Çocukları*, 1986; *Gelirdim İnce Sessizliklerle*, 1991; *Ehrenfeld Akşamları*, 1991; *Bir Gökyüzüdür Yürek*, 1996; *Bu Sevda Benim Değil*, İst.: Beyan, 1998.
Kaynaklar: Işık, 200-201.

DOĞAN, D. MEHMET *(Kalecik/Ankara, 4 Eylül 1947 -)* Yazar.

Asıl adı Mehmed Doğan. İmzasını "D."yi ortaya alarak da kullandı. Safiye Hanım ile terzi Sait Doğan'ın oğlu. Ankara Gazi Lisesi (1968) ve AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Radyo-Televizyon Uzmanlık Bölümü'nü bitirdi (1972). Türk Tarih

Kurumu Yeni Türkiye Araştırma Merkezi'nde çalıştı (1972-74). Dergâh Yayınları'nda yayın yönetmeni (1975-77), TRT'de genel müdür danışmanı (1977-78) ve Kültür Bakanlığı Sinema Dairesi'nde film yapımcısı ve senaryo yazarı (1980-86) olarak görev yaptı. *Zaman* gazetesinin yayın kurulunda yer aldı; *Zaman*, *Vakit* ve *Akit* gazetelerinde günlük yazılar, *Yörünge* dergisinde haftalık yazılar yazdı. Gazi Üni. İletişim Fakültesi'nde yazarlık dersleri verdi. 1996'da RTÜK (Radyo-TV Üst Kurulu) üyeliğine seçildi.

Birlik Yayınları'nı kurdu. Dergâh Yayınları'nın *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*'nde Yayım Kurulu üyeliği (ilk 3 c.), yayın yönetmenliği (1. c) ve madde yazarlığı yaptı; *Türk Aile Ansiklopedisi*'ni (3 c., 1991-92) ve *Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı*'nı (1984-96) yönetti. TYB'nin ve aynı birliğe ait vakfın kuruluş çalışmalarını yürüttü ve genel başkanlık yaptı (1978-96). Ankara'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası.

Deneme ve incelemelerini 1973'ten itibaren *Hareket*, *Türk Edebiyatı*, *Mavera*, *İslâm*, *İlim ve Sanat*, *İzlenim* ve *Nehir* dergilerinde yayımladı. Özellikle Türkiye'nin yakın tarihini ve Batılılaşma sürecini eleştirdiği ilk kitabı *Batılılaşma İhaneti* ile tanındı; C. Meriç bu yapıtı bir "ithamname" olarak nitelendirdi.

Ödül: *Tarih ve Toplum* ile 1978 Türkiye Milli Kültür Vakfı Ödülü; *Büyük Türkçe Sözlük* ile 1981 TYB Dil Ödülü; 1995 Özbekistan Yazarlar Birliği Uluslararası Kâşgarlı Mahmut Ödülü; 2004 Balkan Türk Kültürüne Hizmet Ödülü.

Yapıtları: Deneme-İnceleme: *Batılılaşma İhaneti*, İst.: Dergâh, 1975; *Tarih ve Toplum: Toplum Yapımızın Tarihi Oluşumu*, İst.: Dergâh, 1977; *Dil, Kültür, Yabancılaşma*, Ank.: Birlik, 1984; *Halka Karşı Demokrasi*, İst.: Beyan, 1988; *Camideki Şair: Mehmed Akif*, İst.: Nehir, 1989; *Türkiye'de Darbeler, Müdahaleler ve Siyasi Sistem*, Ank.: Rehber, 1990; *Bir Savaş Sonrası İdeolojisi: Kemalizm*, İst.: Ağaç, 1992; *Kültürel Savaş ve Savaş Kültürü*, İst.: Nehir, 1992; *İletişim veya Dehşet Çağı*, İst.: Timaş, 1993; *Kitaplık Kılavuzu*, İst.: Seha, 1996; *Türkistan-Türkiye Gergefinden İran*, İst.: İz, 1996; *Türkendülüsiye*, İst.: Kitabevi, 1998; *Bir Lügat Bulamadım*, İst.: Vadi, 2001.
Sözlük: *Büyük Türkçe Sözlük*, Ank.: Birlik, 1981 (yb *Temel Büyük Türkçe Sözlük*, İst.: Bahar, 1994); *Okullar İçin Büyük Türkçe Sözlük*, Ank.: Birlik, 1984; Doğan *Büyük Türkçe Sözlük*, İst.: Pınar, 2005.
Kaynaklar: *BF* (22 Şubat 2000); "Doğan, D. Mehmet", *TDEA*, II, 364; Kurdakul, *Sözlük*, 215; Işık, 201.

DOĞAN, DURALİ *(Sorgun/Yozgat, 1953 -)* Yazar.

Erzurum Kâzım Karabekir Eğitim Ens. (1977) ve Anadolu Üni. Açık Öğretim Fak. lisans programını bitirdi (1990). Sorgun Lisesi'nde Türkçe öğretmeni olarak görev yaptı (1977- 85). 1985'ten beri Sorgun İlçe Milli Eğitim şube müdürü. İLESAM ve TYB üyesi. Yozgat'ta yaşıyor; evli ve dört çocuk babası. Yazıları 1977'den itibaren *Sorgun Postası*, *Türk Edebiyatı*, *Töre*, *Türk Folkloru*, *Bozok*, *Milli Folklor*, *Yozgat Haber*, *Hakikat*, *Erciyes* gazete ve dergilerinde yayımlandı.

Ödül: "Hilal Doğdu" ile Yozgat Lisesi 100. Kuruluş Yıldönümü Tiyatro Eseri Yarışması (birincilik).

Yapıtları: Oyun: *Çanakkale'de Düğün*, 1983; *Meçhul Öğretmen*, 1983; *Vatan Bülbülü Mehmet Akif*, 1986; *Kahramanlık Diploması*, 1986; *Ah Şu Alamanya*, 1986; *Bu Vatan Nasıl Kurtuldu*, 1986; *Ya İstiklal Ya Ölüm*, 1986; *Türk'ün İstiklal Destanı/ Bacımın Gelinliği/Bir Nesil Yargılanıyor*, 1988; *Dönüş ile İbrahim*, İst.: MEB, 1992.
İnceleme: *Sorgun'dan Mehmet Akif'e Armağan*, ?; *Cumhuriyet Koçaklaması*, ?; *Bütün Yönleriyle Sorgun*, ?; *Ziya Gökalp ve Türk Medeniyeti Tarihi*, (Ens. bitirme tezi) Erzurum: Erzurum Kâzım Karabekir Eğitim Ens., 1977; *Yozgat Şair ve Yazarları*, Yozgat: İl Özel İdaresi, 1988; *Sorgun 1995*, İst.: MEB, 1992; *Yozgatlı Âşık Sıtkı Baba*, 1996.
Kaynaklar: Işık, 201-202.

DOĞAN, M. MAHZUN *(Banaz/Uşak, 20 Kasım 1964 -)* Şair.

Asıl adı Mehmet Doğan. Mehmet M. Doğan imzasını da kullandı. Cemile Hanım ile bakkal Ramazan Doğan'ın oğlu. İlkokulu Düzlüce köyünde, ortaokul ve liseyi Demirci ve Akçadağ öğretmen liselerinde (1981) okudu. AÜ Basın Yayın Yüksek Okulu'nu bitirdi (1987). *Dünya* gazetesinde ekonomi ve parlamento muhabirliği, *Siyah-Beyaz* ve *Günlük Haber* gazetelerinde kültür-sanat editörlüğü yaptı. 1996'dan beri *Pencere* dergisini çıkarıyor. Edebiyatçılar Derneği, Dil Derneği, TYS ve Türk Kütüphaneciler Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; bekâr. İlk şiiri ("Umut") 1980'de *Demokrat* gazetesinde çıktı. Şiir, yazı ve çevirileri *Nitelik*, *Yarın*, *Kıyı*, *Türk Dili*, *Promete* ve *Yeni Biçem* dergilerinde, Boşnakçaya çevrilen altı şiiri Saraybosna'da *Oslobodanje* gazetesinde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Önce Ellerim Uyanır*, Ank.: Nitelik, 1984; *Sesimde Mimozalar*, Ank.: A Kitabevi, 1993; *Kar Yağıyor Yeryüzünün Kalbine*, Ank.: Kalan, 2000.

Derleme: *Labirent ve Lunapark*, Ank.: Prospero, 1994; *Düşünceye Saygı*, (bildiriler) Ank.: Edebiyatçılar Derneği, 1995; *Annelerin Sesi Mavi*, Antalya: Altın Portakal KSV, 2002.
Kaynaklar: *BF* (26 Mayıs 1999).

DOĞAN, MAKSUT *(Milas/Muğla, 1932 - Milas/Muğla, 27 Aralık, 1990)* Şair.

Ortaklar Köy Enstitüsü'nden mezun olduktan (1951) sonra ilkokul öğretmenliğine başladı. Uzun süre öğretmenlik yaptıktan sonra Ankara Gazi Eğitim Ens. Eğitim Bölümü'nü bitirerek (1966) Türkçe ve edebiyat öğretmeliği ile ilköğretim müfettişliği yaptı. Arkadaşlarıyla birlikte *Özlem* (Aydın, 1958) dergisini çıkardı. Şiir ve yazılarını *Yenilik*, *Yücel*, *Türk Dili*, *Varlık* dergileri ile *Vatan* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde yayımladı.

Ödül: "Kıbrıs Destanı" ile 1974 Hürriyet Gazetesi Şiir Yarışması (birincilik).

Yapıtları: Şiir: *Yağmura Durmuş Üç Kişi*, İst.: B. Kervan Mtb., 1960; *Bırak Büyüsün*, 1975, *Korkulmasın*, Milas: Yeni Milas, 1981.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 131; Kurdakul, *Sözlük*, 215; Karaalioğlu, 173; Işık, 202.

DOĞAN, MEHMET CAN *(Aksaray, 8 Haziran 1969 -)* Şair.

Asıl Adı Mehmet Doğan. Narin Hanım ile işçi Durmuş Doğan'ın oğlu. İllokulu Devedamı köyünde, orta ve liseyi Niğde'de okudu; 1990'da Gazi Üni. Eğitim Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Yüksek lisansını DTCF Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'nda tamamladı (1996), *Polemik* (1992-94), *A'arf* (1993-94) ve *Son Duvar* (1997-98) dergilerinde yazı işleri müdürlüğü yaptı. *Sonsuzluk ve Bir Gün* dergisini çıkardı. 1996-98 yıllarında Radyo Birlik'te "Edebiyatın İçinden", "Yeni Yayınlar" ve "Haftanın Portresi" programlarını hazırladı. Ankara'da yaşıyor; evli.

İlk yazısı ("Kültür Kavramı Üzerine") 1989'da *Mim* dergisinde çıktı. Şiirlerini ve yazılarını *Polemik, Dergâh, Son Duvar, Türkiye Günlüğü* ve *Ludingirra* dergilerinde yayımladı. Mustafa Kutlu, Doğan'ın şiirini "Trajik, yakıcı, keskin ve yırtıcı" olarak nitelerken, "özgün ve orijinal bir imge dünyası, oturmuş bir ifadesi" olduğunu belirtmektedir.

Ödül: "Beş Şair Beş Poetika" incelemesiyle 1993 Milliyet Edebiyat Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Mene Tekel Feres*, Ank.: A'raf, 1993; *Törenler ve Komplolar*, Ank.: Mağara Kitapları, 1997; *Şaman*, İst.: YKY, 2005; *Boyunca*, İst.: 2005; *Attar*, İst.: YKY, 2009.
İnceleme, Eleştiri: *Kitaplardan Bir Kitap*, İst.: Dergah, 2002; *A'dan Z'ye Asaf Halet Çelebi*, İst.: kitap-lık Dergisi Eki, 2003; *Şiiraze*, Ank.: Elips, 2005; *Şair Sözü*, İst.: YKY, 2006; *Türkiye'de Şiir Dergileri*, Ank.: Hayal, 2008.
Kaynaklar: *BF* (29 Haziran 1999).

DOĞAN, MEHMET H. *(Adana, 28 Haziran 1931 -İzmir, 17 Şubat 2008)* Denemeci, eleştirmen, çevirmen.

Asıl adı Mehmet Zeki TOKYAY. Mehmet Halil ve Mehmet Doğan imzalarını da kullandı. Bahtiye Hanım ile Abdürrahim Tokyay'ın oğlu. Adana Lisesi'nden (1949) sonra Hava Harp Okulu'nu (1951) bitirdi. Hava Kuvvetleri'nin Eskişehir ve Merzifon üslerinde pilot olarak görev yaptıktan sonra Almanya'ya gönderildi; dönüşünde Bandırma'ya atandı. Sağlık nedenleriyle pilotluktan ayrıldı (1957); İngilizce öğretmenliği eğitimi için ABD'ye gönderildi (1959). 1959-70 arasında İzmir Hava Lisan Okulu'nda İngilizce öğretmenliği yaptı. Kendi isteğiyle 1970'te ordudan ayrıldı. Aynı yıl Ege Üni. Yabancı Diller Okulu'nda İngilizce okutmanı olarak çalışmaya başladı; 1978'de buradan emekli oldu. TYS, Edebiyatçılar Derneği ve PEN Yazarlar Derneği üyesiydi. İzmir'de öldü.

İlk öyküsü ("Sarı Recep") 1945'te *Yeni Adana* gazetesinde, ilk şiirleri Adana Halkevi dergisi *Görüşler*'de çıktı (1947-49). Şiirlerini 1968'e kadar *Aydınlık*, *Eylem* ve *Papirüs* dergilerinde sürdürdü. *İlkin*, *Yön*, *Sosyal Adalet*, *Papirüs*, *Şiir Sanatı*, *Yeni Edebiyat*, *Yeni Dergi*, *Politika*, *Milliyet Sanat*, *Broy*, *Adam Sanat*, *Argos*, *kitap-lık*, *Sanat Dünyamız*, *Yeni Yüzyıl*, *Yeni Biçem* dergi ve gazetelerinde yayımlanan deneme, eleştiri ve inceleme yazılarıyla tanındı. Özellikle İkinci Yeni ve 1980 sonrası şairleri hakkında yazdığı inceleme ve eleştiri yazılarıyla dikkat çekti. "Denem/e/leştiri" dediği yazılarıyla günümüz şiir eleştirisinde önemli bir yer edindi. *Adam Sanat Şiir Yıllığı*'nı (1992 -2000) ve YKY Şiir Yıllığı'nı (2002-2005) hazırladı.

Ödül: "Orhan Veli'de Fikir Örgüsü" yazısıyla 1967 Yeni Dergi Eleştiri Ödülü; *Tekrarın Tekrarı* ile 1974 TDK Eleştiri Ödülü.

Yapıtları: Deneme-Eleştiri: *Tekrarın Tekrarı*, Ank.: Dost, 1972; *Birikime Dayanmak*, İzmir: Aydın, 1979; *Şiirin Yalnızlığı*, İst.: Broy, 1986; *Çağının Tanığı Olmak*, İst.: YKY, 1993; *Yazıdan Bakmak*, İst.: Adam, 1993; *Şiir ve Eleştiri*, İst.: YKY, 1998; *Şiir,*

Bugün, İst. YKY, 2001; *Yazının Bir Çağı*, (Seçme Yazılar 1966-98), İst.: YKY, 2006; *Türk Şiirinden Son Okumalar*, İst.: İkaros, 2008.
İnceleme: *100 Soruda Estetik*, İst.: Gerçek, 1975.
Anı: *Şimdi Uzaklardasın*, İst.: Adam, 1998 (genişletilmiş yb İst.: YKY 2008); *Alçak Uçuş*, İst.: YKY, 2003.
Derleme: *İkinci Yeni Antolojisi*, (T. Gönenç'le), İst.: Papirüs, 1969; *Hece Taşları*, İst.: İyi Şeyler, 1997; *Yüzyılın Türk Şiiri (1900-2000)*, İst.: YKY, 2001; *İkinci Yeni Şiir*, İst.: İkaros, 2008.
Çeviri: *Gerçekçilik Açısından Kafka* (R. Garaudy), İst.: Hür, 1965; *Gerçekçilik Açısından Picasso* (R. Garaudy), İst.: Hür, 1966; *Gerçekçilik Açısından Saint-John Perse* (R. Garaudy), İst.: Uğrak, 1967; *Güvercinliğimin Hikâyesi* (İ. Babel), İst.: Gerçek, 1968; *Bir Köpeğin Araştırmaları* (F. Kafka), İzmir: Kovan, 1969; *Görülmeyen Adam* (R. Ellison), İst.: E, 1971; *Yalnız Bir Avcıdır Yürek* (C. McCullers), İst.: E, 1973; *Şampiyonların Kahvaltısı* (K. Vonnegut Jr.), İst.: E, 1974; *Avrupa Gerçekçiliği* (G. Lukacs), İst.: Payel, 1977; *Yanılsama ve Gerçeklik* (C. Caudwell), İst.: Payel, 1977; *Kıyısız Bir Gerçeklik Üzerine* (R. Garaudy), İst.: Aydın, 1981; *Oza* (A. Voznesenski), İst.: Ada, 1981; *Ay ve Şenlik Ateşleri* (C. Pavese), İst.: Adam, 1984; *Nostromo* (J. Conrad), İst.: Adam, 1985; *İçimizdeki Şeytan* (R. Radiguet), İst.: Can, 1987; *İlk Filozoflar* (G. Thomson), İst.: Payel, 1988; *Orgel Kontunun Balosu* (R. Radiguet), İst.: Can, 1989; *Aiskhylos ve Atina* (G. Thomson), İst.: Payel, 1990; *Altın Gözde Yansımalar* (C. McCullers), İst.: Can, 1991; *Altındal I-II* (J. G. Frazer), İst.: Payel, 1991; *Doğal Tarih* (J. Perucho), İst.: Can, 1991; *Seçme Şiirler* (A. Voznesenski), İst.: İyi Şeyler, 1992; *İngiliz Posta Arabası* (T. de Quincey), İst.: YKY, 1993; *Talih Kuşu* (A. Tan), İst.: Can, 1994; *Retorik* (Aristoteles), İst.: YKY, 1995; *Kırbaç İnince* (J. Reed), İst.: Telos, 1997; *Marksizm ve Biçim* (F. Jameson), İst.: YKY, 1997; *Mensonge'un Peşinde Garip Arayışlarım* (M. Bradbury), İst.: Telos, 1997; *Tarih Adam* (M. Bradbury), İst.: Can, 1997; *Yanlış Okumalar* (U. Eco), İst.: Can, 1997; *Güney* (C. Toibin), İst.: Can, ?.
Kaynaklar: *BF* (Mayıs 1999); Kurdakul, *Sözlük*, 215-216; Karaalioğlu, 173; Necatigil, *İsimler*, 131; Özkırımlı, *TEA*, II, 395; Çongar, 336-342; *Sombahar*, "Özel Bölüm: Mehmet H. Doğan", S. 15 (Ocak-Şubat 1993); S. Akyol-M. Ergen, "Şairlerin Dostu Bir Eleştirmen", *Cumhuriyet Kitap*, 14 Mayıs 1998; H. Ergülen, "İyi Şiirin Dostu", *aynı yerde*; C. Yerli, "Şiir ve Eleştiri", *aynı yerde*; M. Sarsmaz, "Ciddi Bir Eleştirmen", *aynı yerde*.

DORMAN, YEŞİM *(Ankara, 7 Şubat 1957 -)* Yazar, oyuncu.

MÜDERRİSOĞLU soyadını da kullandı. Ulviye Hanım ile İstanbul milletvekili ve basın yayın ve turizm bakanlarından, şair ve bestekâr Zekâi Dorman'ın kızı. Ankara Maarif Koleji'nden sonra DTCF Tiyatro Bölümü'nü bitirdi. Aynı kürsüde lisansüstü yaptı. Halen dışarıdan TRT'ye metin yazıyor. Ankara'da yaşıyor; boşanmış ve iki çocuk annesi.

İlk öyküsü 1980'de *Yeni İnsan* dergisinde çıktı. Çocuk yaşlarından başlayarak televizyon programlarında oyuncu, yazar, danışman ve kuklacı olarak görev yaptı. Oyunlarından bazıları özel ve devlet tiyatrolarında sahnelendi, bir oyunu televizyona uyarlandı. Bir oyunu DTCF Tiyatro Bölümü'nde hazırlanan bir lisans tezine konu edildi. Toplumcu gerçekçi anlayışı benimseyen öykülerinde ustalık ve incelik dolu bir anlatımın örneklerini verdiği görüldü.

Ödül: "Nereye Payidar" (Ankara Sanat Tiyatrosu) oyunundaki rolüyle 1976 Ulvi Uraz Yılın Oyuncusu Ödülü; *Gölge Ustası* ile 1983 Sanat Kurumu Övgüye Değer Yazar Ödülü (Y. Türker ile paylaştı).

Yapıtları: Öykü: *Merdivenaltı*, (Yeşim Müderrisoğlu adıyla) İst.: İletişim, 1991; *Harran'da Dolunay*, İst.: YKY, 1995; *Mimu'nun Hayat Kitabı*, Ank.: İmge, 1996; *Libera*, Ank.: Ç, 1998.
Oyun: *Rosalba Pansiyonu*, (tiyatro/öyküler) İst.: Bakış, 1979; *Gölge Ustası*, Ank.: Devlet Tiyatrosu, 1980.
Kaynaklar: *BF* (Kasım 1999); N. T. Öztokat, "Harran'da Dolunay", *Adam Öykü*, S. 2 (Ocak-Şubat 1996).

DORUK, KÂMİL *(Bursa, 16 Mart 1960 -)* Öykücü.

Tam adı Muharrem Kâmil Doruk. Fevziye Hanım ile inşaat ustası İbrahim Doruk'un oğlu. İlköğrenimini Mustafakemalpaşa'da, ortaokulu Bursa'da, liseyi İstanbul'da tamamladıktan sonra İÜEF Psikoloji Bölümü'nde okudu. Bir süre *İstanbul Bülteni* dergisinde çalıştı; 1998'de bu yana *Yeni Şafak* gazetesinde çalışıyor. İstanbul'da yaşıyor; bekâr. *Diriliş*, *Yönelişler*, *Yedi İklim* ve *İkindi Yazıları* gibi dergilerde yayımladığı öykülerle adını duyurdu. "Sevgi Yazıları" başlıklı günlüklerini *İkindi Yazıları*'nda, inceleme-araştırma ve deneme yazılarını *İslâm*, *Kadın ve Aile*, *Selâm* ve *İmza* dergilerinde yayımladı. *Binbir Gece Masalları*'ndan *Gemici Sinbad'ın Serüvenleri*'ni (1993), Muallim Naci'den *Ömer'in Çocukluğu*'nu (1992) günümüz Türkçesiyle yayıma hazırladı. Öykülerinde yalnızlık, hüzün ve sevgi gibi temaları şiirsel bir dille işlediği görüldü.

Yapıtları: Öykü: *Antik Sevgililer*, İst.: Bürde, 1988; *Ağlamayın Efendim: Fetret Öyküleri*, İst.: Nehir, 1985; *Alaaddin'in Sihirli Lambası*, İst.: 2000.
Kaynaklar: *BF* (25 Eylül 2000); Işık, 204; K. Doruk, *Antik Sevgililer*, İst., 1988, s. 79.

DORUK, ZAFER *(Bitlis, 1956 -)* Öykücü.

Asıl adı Zafer Cindoruk. Kâmile Hanım ile Oto tamircisi Mehmet Nuri Cindoruk'un oğlu. İlk ve orta öğrenimini Adana'da tamamladı. Kunduracılık, çırçır fabrikasında işçilik, berberlik, işportacılık, garsonluk yaptı. Adana Özel Başkent Okulları Kütüphane Müdürlüğü yaptı (1996-2008). *Ardıçkuşu* dergisinin yayın yönetmenliğinde bulundu (103 sayı). Üç öyküsü Adana'da Metro TV kanalı için filme çekildi (1997). Hayata Dair Falsolu Vuruşlar adlı oyunu Adana'da Tiyatro Gerçek tarafından sahnelendi (1996). Edebiyatçılar Derneği, TYS ve PEN üyesi. Emekli. Evli, üç çocuğu var; İstanbul'da yaşıyor.

İlk öyküsü ("Kedi") *Tını* dergisinde çıktı. (1994). Öyküleri E, *Defter, Varlık, Adam Öykü, Kül Öykü, Damar, Ünlem, Kum* gibi dergilerde yayımlandı.

Ödül: "Bir Uçumluk Kanat Lütfen" adlı öykü dosyası ile 1995 Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Orhan Kemal Öykü Yarışması Birincilik Ödülü; "Gözleri Açık Uyuyanlar" öyküsü ile 2000 Oktay Akbal Öykü Başarı Ödülü; "Teyzem" öyküsü ile 2004 Avustralya SBS Radyosu Uluslararası Türkçe Öykü Ödülü; "Soyka" öyküsü ile 2005 Abdullah Baştürk İşçi Öyküleri Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Bir Uçumluk Kanat Lütfen*, Ank.: Öteki, 1995; *Canın Çukurova'ya İstanbul*, Adana: Özgün, 1996; *Yalmayak Geceler*, Ank.: Bilgi, 1997; *Çal Dedim Klarnetçi Çocuğa*, Ank.: Bilgi, 2002; *Aşkgüzar*, Ank.: Bilgi, 2004; *Soyka*, Ank.: Bilgi, 2006.

Kaynaklar: *BF* (20 Ekim 2008); H. İ. Özcan, "Aşkgüzar" (Söyleşi), *Varlık*, Temmuz 2004; K. Gündüzalp, "Zafer Doruk Öykülerinde İnsansal Esintisi", *Hürriyet Gösteri*, Ekim 2005; F. Kozok, "İşçi Öyküleri: Soyka", *Cumhuriyet*, 9 Ocak 2005.

DOSDOĞRU, M. HULUSİ *(İstanbul, 1915 -İstanbul 2 Ağustos 2002)* Şair, yazar.

Tam adı Mehmet Hulusi Dosdoğru. Hatice İvdiye Hanım ile İsmail Suphi Bey'in oğlu. Kabataş Lisesi'nden (1934) sonra İÜ Tıp Fakültesi'ni (1940) bitirdi. Bir süre devlet hastanelerinde görev yaptı, daha sonra serbest hekim olarak çalıştı. İlk şiirleri *Servetifünun-Uyanış* ve kendi çıkardığı *İnanç* dergilerinde yayımlandı. 1940'tan sonra inceleme ve araştırma yazılarına ağırlık verdi. Bu türdeki yazıları *Yürüyüş* ve *Yığın* dergilerinde yayımlandı. 1946'da Ceza Kanunu'nun 141. maddesinden tutuklandı ve mahkûm oldu. 1960'tan sonra özellikle *Yeni İnsan* dergisinde yazdı. Araştırma yazıları toplumcu anlayışın yanı sıra Türk toplumunun geçmişini yeniden yorumlayan bir bakış açısını yansıtır.

Yapıtları: Şiir: *Şehir: 17 Sonat*, İst.: İnanç Neşriyatı, 1940.

İnceleme: *Başlangıçtan Günümüze Dünya Tiyatrosu*, İst.: Yeni İnsan, 1968; *Batı Aldatmacılığı ve Putlara Karşı Kemal Tahir*, 1975; *6-7 Eylül Olayları*, İst.: Bağlam, 1993.

Kaynaklar: Nebioğlu, 228; Kurdakul, *Sözlük*, 217.

DOYMUŞ, NAMIK *(Sivas, 8 Mart 1948 -)* Romancı.

Tam adı Namık Kemal Doymuş. Kemal Düztaş, Kaptan Özyargı imzalarını da kullandı. İşçi Zehra Hanım ile işçi İsmail Doymuş'un oğlu. Çiçekli İlkokulu'nu (1960), Erzurum Yapı Teknik Okulu'nu (1963), Atatürk Yapı Enstitüsü'nü (1966) bitirdi. Prag'taki Jan Swarma Politik Okulu'nda felsefe ve sosyal psikoloji okudu. Ortaöğrenimini sürdürürken *Yeni Erzurum* gazetesinin sanat sayfasını hazırladı (1962). Erzurum Doğuspor Gençlik Kulübü'nde basketbol, voleybol ve atletizm dallarında spor yaptı (1965-67). İstanbul'da tiyatro oyuncusu (1968-71), teknik ressam ve desinatör olarak çalıştı. Haftalık bültenler yayımlayan Demokrasi Dayanışma Ajansı'nda genel yönetmen olarak görev aldı (1978-80). *Bilim Teknik Politika* dergisinin yayın kurulu sekreterliğini (1978-80), sahibi olduğu *Dönem* adlı aylık gazetenin başyazarlığını (1994-96) yaptı. 1988'den bu yana yöneticilik ve tasarımcılık yapıyor. TYS üyesi. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk babası. Edebiyata şiir ve öykülerle başladı. Gözlem gücüyle dikkat çekti. *Sakız Lebİebi* adlı öyküsü nedeniyle kovuşturmaya uğradı (1966).

Yapıtları: Roman: *Gelecek İçin*, İst.: Ren, 1986; *Sevgiyi Yaşamak*, İst.: Kabalcı, 1990; *Aşklar ve Arkadaşlıklar*, İst.: Asel, 1992; *Zafer Vaat Etmeyen Topraklar*, İst.: Doğan Kitap, 2003; *İsyan İsyan*, İst.: Doğan Kitap, 2007; *Fetret Savaşçıları*, İst.: Doğan Kitap, 2008; *Cesaretin Ötesinde*, İst.: Doğan Kitap, 2008.

Masal: *Tomustan Böceği*, İst.: Cem, 1982.

Kaynaklar: *BF* (14 Temmuz 2000); M. H. Doğan, "Romanda İki Yeni Soluk", *Adam Sanat*, S. 19 (Haziran 1987), s. 22-30; I. Özgentürk, "Hayat Roman Gibi Değil" (söyleşi), *Cumhuriyet Kitap*, S. 26 (17 Temmuz 1990), s. 4; F. Andaç, "1980'li Yıllarda Romancılığımızın Görünümü", *Varlık*, S. 999 (Aralık 1990), s. 4-6.

DOYRAN, TURHAN *(Ankara, 20 Haziran 1926 -?, 1 Mart 2004)* Şair, oyun yazarı, fotoğraf sanatçısı.

Sabriye Hanım ile Abdulgani Ahmet Doyran'ın oğlu. Ankara Atatürk Lisesi'nden (1943) sonra DTCF'deki öğrenimini yarım bırakarak Fransa'ya gitti (1947). Grenoble Üniversitesi'nde edebiyat, Ansaldi Akademisi'nde tiyatro öğrenimi gördü. Sorbonne Üniversitesi'ni bitirdi; Conservatoire National des Arts et Métiers fotoğraf ve sinema bölümünden mühendislik diploması aldı. Pek çok fotoğraf sergisi açtı.

Şiirleri *Kaynak*, *Şairler Yaprağı*, *Küçük*, *Beraber*, *Seçilmiş Hikâyeler* ve *Beş Sanat* dergilerinde, tiyatro ve sinema yazıları *Varlık*, *Türk Tiyatrosu*, *Yeditepe* ve *Türk Dili* dergilerinde, Fransızca olarak yazdığı şiirleri Fransa'nın çeşitli sanat dergilerinde yayımlandı. Radyo oyunları da 1946-47 yıllarında Ankara Radyosu'nda seslendirildi.

Ödül: *Partir* ile 1962 Roma Uluslararası Şiir Yarışması'nda ödül alarak Leonardo da Vinci Akademisi üyeliğine seçildi.

Yapıtları: Şiir: *Şiirler*, Ank., 1955; *Şehir*, Ank., 1957; *Partir*, Brüksel: Phalanstère de la Poésie, 1962; *Le Jour*, Liège: Emergences, 1962; *Il faut bien*, Roma: Centro Studi e Scambi Internazionali, 1962; *Geçilmez*, Ank., 1962; *Comme Autrefois*, Liège: Emergences, 1964; *Je ne suis pas de Bologne*, Paris: P. J. Oswald, 1967; *Ağaç*, İst.: Yeditepe, 1967; *Yol*, İst.: Yeditepe, 1975; *Ayna*, 1975; *Buluttan Önce Yağmur*, İst.: Başkent, 1986; *İstanbul'da Doğduk Biz Hepimiz*, 1999.
Oyun: *Söz*, Ank., 1946; *Onur*, Ank., 1947; *La Préméditation*, Paris: Grassin, 1961; *Marée Haute*, Liège: C.L.F.W., 1965; *Le Mobile*, Liège: C.L.F.W., 1967; *Les Rois Demeurent*, 1984.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 131; "Doyran, Turhan", *TDEA*, II, 374; Kurdakul, *Sözlük*, 217; Özkırımlı, *TEA*, II, 399; Karaalioğlu, 175; *Kim Kimdir*, 259.

DÖKMECİ, AVNİ *(Ankara, 1919 - Ankara, 17 Ocak 1992)* Şair.

Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi. AÜ Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini yarım bırakarak ticaret hayatına atıldı. Ankara'da Kaynak Yayınları'nı kurdu ve yönetti; *Kaynak* dergisini çıkardı. Şiirlerini *İstanbul* ve *Kaynak* dergilerinde yayımladı. Şairliğinden çok "*Kaynak* dergisi sahibi" olarak tanındı. Başlangıçta şiir dergisi olarak çıkan *Kaynak* (1 Ocak 1948 - Haziran 1956, 113 sayı) 1950-51'den itibaren diğer ürünlere de yer veren bir edebiyat dergisi niteliğine büründü. Yeniliğe açık tutumuyla ilgiyle izlenen bir dergi oldu; "Dünya Şiiri Üstün Sayısı" (1 Ekim 1949) gibi özel sayılarıyla da dikkat çekti. 1950 kuşağının ortaya çıkmasına katkı sağladı; pek çok ünlü yazar ilk ürünlerini bu dergide yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Avuç*, Ank.: Kanaat Mtb., 1944; *Barışa Dair Destan*, Ank.: Kaynak, 1949; *Kuşluk Vakti*, Ank.: Kaynak, 1952; *Kese Kâğıdı*, Ank.: Kaynak, 1954.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 131-132; "Dökmeci, Avni", *TDEA*, II, 374; "Kaynak", *TDEA*, V, 239; Kurdakul, *Sözlük*, 218 ve 707-708; Karaalioğlu, 175; Özkırımlı, *TEA*, III, 737.

DÖLEK, SULHİ *(İstanbul, 10 Eylül 1948 - İstanbul, 7 Kasım 2005)* Romancı, öykücü, senaryo yazarı.

Tam adı Rüstem Sulhi Dölek. Hülya Serap Doğaner ve Rüstem Sadıkoğlu imzalarını da kullandı. Emine Hanım ile yağlıboyacı Sadık Dölek'in oğlu. İlk ve orta okulu İstanbul Rami'de okudu. Deniz Lisesi'nden sonra 1969'da Deniz Harp Okulu'nu bitirdi. Michigan Üniversitesi'nde gemi yapımı ve makine dallarında yüksek lisans yaptıktan (1971-75) sonra Deniz Kuvvetleri'nde gemi inşa yüksek mühendisi olarak görev aldı. 1989'da yarbay rütbesiyle emekli oldu. "Süper Baba" (atv, 1993-97), "Külyutmaz" (TRT, 1994-96) ve "İkinci Bahar" (atv, 1998) gibi TV dizilerinin senaryolarını, Devlet Tiyatroları'nda sahnelenen (1999) "Kuşkucu" adlı oyunu ve çok sayıda radyo oyunu yazdı.

İlk öyküsü ("Unutulan") 1969'da *Varlık Yıllığı*'nda çıktı. Özellikle 1969-79 yıllarında *Akbaba* dergisinde yazdığı mizah öyküleri ve yazılarıyla tanındı. *Milliyet* ve *Cumhuriyet* gazeteleri ile *Çivi*, *Tempo* ve *Nokta* dergilerindeki yazılarını *Varlık*'ta sürdürdü. "Gülmece hayatın içinde de yadsınamaz oranda var olduğuna göre, mizah duygusundan tümüyle yoksun bir yazınsal yapıt düşünülemez" görüşünde. Tarık Dursun K. "Mizah artık onun yazarlık karakteri. (...) alt ilkellik çizgisine vardırılmaktan özenle kaçınılmış bir mizahın sürdürücüsü" değerlendirmesini yaptı.

Ödül: "Dünya Dönmüyor Artık" adlı tek perdelik oyunuyla 1969 Yusuf Ziya Ortaç Armağanı; *Korugan* ile 1974 Milliyet Yayınları Roman Ödülü (üçüncülük); *Yeşil Bayır* ile 1979 Kültür Bakanlığı Dünya Çocuk Yılı Yarışması Roman Birinciliği; *Vidalar* ile 1983 Sabahattin Ali Öykü Ödülü; *Kiracı* ile 1983 Madaralı Roman Armağanı; *Aynalar* ile 1994 Yunus Nadi Öykü Ödülü; *Kirpi* ile 1996 Türkiye İş Banka-

sı Edebiyat Büyük Ödülü; "Kuşkucu" adlı iki bölümlük oyun ile 1999 Devlet Tiyatroları I. Oyun Yazma Yarışması (mansiyon).

Yapıtları: Roman: *Korugan*, İst.: Milliyet, 1975; *Geç Başlayan Yargılama*, Ank.: Tan, 1980; *Kiracı*, İst.: Karacan, 1982; *Teslim Ol Küçük*, İst.: Remzi, 1988; *Truva Katırı*, İst.: Varlık, 1991; *Kirpi*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1997; *Küçük Günahlar Sokağı*, İst.: Dünya, 2005.
Öykü: *Vidalar*, İst.: Cem, 1983; *Balığın Şarkısı*, İst.: Güneş, 1990; *Aynalar*, İst.: Varlık, 1994.
İnceleme: *İçimizdeki Yasakçı*, İst.: Milliyet, 1990.
Deneme: *Habis'in Serüvenleri*, İst.: Varlık, 1997.
Çocuk Kitabı: *Yeşil Bayır*, (roman) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1979; *Üçüncü Kattaki At*, (roman) İst.: Milliyet, 1983; *Kestane Şekeri*, (öykü) İst.: Bilge, 1983; *Arkadaşım Dede*, (roman) Ank.: Bilgi, 1992; *Hayvanlar Alfabesi*, (şiir) Ank.: Kök, 1995; *Herşeyi Bilen Çocuk*, (öykü) Ank.: Bilgi, 2002; *Küçük Çalgıcılar*, (öykü) Ank.: Bilgi, 2002; *Kahkaha Tarlası*, (roman) Ank.: Bilgi, 2003.
Kaynaklar: *BF* (22 Haziran 1999); Necatigil, *İsimler*, 132; Özkırımlı, *TEA*, II, 399; Kurdakul, *Sözlük*, 218; S. İleri, "Korugan", *Politika*, 15 Eylül 1975; A. Ilgaz, "Bir Yazar Bir Kitap", *Sesimiz*, Mart 1981; C. Özcan, "Geç Başlayan Yargılama", *Yazko Edebiyat*, Ağustos 1981; A. Özkırımlı, "Çağın Şaşkın Bir Tanığıyım" (söyleşi), *Cumhuriyet*, 8 Nisan 1983; K. Emre, "Sulhi Dölek Anlatıyor...", *Gösteri*, Mayıs 1983; Ö. Yağcı, "Korugan'dan Kirpi'ye Sulhi Dölek", *Cumhuriyet Kitap*, S. 465 (14 Ocak 1993), s. 1, 4-5; S. Sezer, "Keşif Bekleyen Bir Dünya", *ae*, s. 5; B. Günel, "İki Kitabıyla Sulhi Dölek", *ae*, s. 6; A. Özyalçıner, "Teslim Olmak ya da Olmamak", *Cumhuriyet Kitap*, S. 292 (21 Eylül 1995), s. 8-9; S. Dölek, "Gülmece ve Öykü", *Adam Öykü*, S. 6 (Ağustos 1996), s. 144-147; Çongar, 410-422.

DUMAN, BİNALİ *(Malazgirt/Tunceli, 16 Ekim 1967 -)* Şair.

Haskar Hanım ile Mehmet Duman'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Elazığ'da tamamladı. Daha sonra Yıldız Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Bilgisayar Programcılığı Bölümü'nden mezun oldu. Bilgisayar programcılığı yapıyor. İstanbul'da yaşıyor, bekâr.

İlk şiiri (Kırkikindi) 1990 Milliyet Sanat Genç Şairler Antolojisi'nde çıktı. Şiir ve yazılarını *Ütopiya* ve *Defter* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Hayatı Sevdir Bana*, İst.: Piya, 1996; *Yağma ve Huşu*, İst.: Piya, 2000.
Kaynaklar: *BF* (22 Mayıs 2002).

DUMAN, FARUK *(Ardahan/Kars, 6 Mart 1974 -)* Öykücü, romancı.

Tam adı Faruk Nafiz Duman. Tümen Hanım ile demiryolu işçisi Memet Duman'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı (1951); DTCF Kütüphanecilik Bölümü'nü bitirdi (1998). Öğrenci dergisi *Edebiyat Postası*'nı (11 sayı, 1995-98) yönetti. Edebiyatçılar Derneği üyesi. 2003'ten bu yana Can yayınları'nda Türkçe editörü. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk öyküsü ("Umut ile Giyokomo") 1991'de *Yazıt*'ta çıktı. Öykü ve denemelerini *Damar*, *Papirüs*, *Adam Öykü*, *kitap-lık*, *Notos Öykü* dergilerinde yayımladı. Öykü ve romanlarında geleneksel anlatı diliyle yarattığı masalsı ve fantastik dünyalarda yalnızlık, hüzün, keder duygularını işledi. Günümüz öykücülüğününü önde gelen ve dikkatle izlenen yazarlarından biri oldu.

Ödül: *Mızıkçı Mızıka* ile 1996 Çankaya Belediyesi ve Damar Dergisi Çocuk Öyküsü Ödülü (ikincilik); *Seslerde Başka Sesler* ile 1998 Orhan Kemal Öykü Ödülü; *Av Dönüşleri* ile 2000 Sait Faik Hikâye Armağanı; *Keder Atlısı* ile 2004 Haldun Taner Öykü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Seslerde Başka Sesler*, İst.: Can, 1997; *Av Dönüşleri*, İst.: Can, 1999; *Nar Kitabı*, İst.: Can, 2001; *Keder Atlısı*, İst.: Can, 2004; *Sencer ile Yusufçuk*, İst.: Can, 2009.
Roman: *Piri*, İst.: Can, 2004; *Kırk*, İst.: Can, 2006.
Çocuk Kitabı: *Mızıkçı Mızıka*, Ank.: Damar, 1997; *Gagalar Patiler ve Başka Şeyler*, 2009; *Jüpiter'in Eteği*, 2009.
Kaynaklar: *BF* (25 Haziran 1999 ve Mayıs 2009).

DUMAN, MUSTAFA *(Çeşmeler köyü/Maçka/Trabzon, 15 Şubat 1946 -)* Folklor ve halk edebiyatı araştırmacısı.

Şöhret Hanım ile Ali Osman Bey'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Trabzon'da tamamladı (1964); İÜ Tıp Fakültesi'nden mezun oldu (1971). Almanya'da iç hastalıkları ihtisası yaptı (1974-82). 1982'den beri İstanbul'da serbest hekim olarak çalışmaktadır. Edebiyatçılar Derneği üyesi. İlk şiirlerini Trabzon'da *Kıyı* ve *Çakıl*, Kayseri'de *Filiz* dergilerinde, ilk yazılarını Trabzon'da *Hâkimiyet*, *Sonhaber* ve *Savaş* gazetelerinde yayımladı. 1984'ten sonra Trabzon ve yöresi halk kültürü araştırmalarına yöneldi; Nasrettin Hoca konusundaki çalışmalarıyla dikkat çekti. *Demos* (Almanya), *Türk Folkloru*, *Türk Folkloru-Belleten*, *Halk Kültürü*, *Folklor/Edebiyat*, *Tarih ve Toplum*, *Toplumsal Tarih*, *Toplumbilim*, *Varlık Kitap*, *Cumhuriyet Kitap* gibi dergilerde, bazı kongre bildirileri ve armağan kitaplarında yüzden fazla makalesi yayımlandı. Hamamizade İhsan'ın kayıp olduğu sanılan "Trabzon Manileri" adlı çalışması-

nı karşılaştırmalı olarak yayımlamış (*Trabzon Kültür-Sanat Yıllığı 88-89* içinde), bugüne kadar bilinmeyen bazı yazma ve taşbasması Nasrettin Hoca kitaplarını tanıtmıştır.

Ödül: 1963 Trabzon Devrim Ocakları Yazı Yarışması (ikincilik); 1965 Sonhaber Gazetesi Şiir Yarışması (ikincilik); 1996 TV 61 Kültür-Sanat Ödülleri "İnceleme-Araştırma Ödülü."

Yapıtları: Şiir: *Gençliğin Sesi ve İnkılap*, Trabzon: Trabzon Mtb., 1960.

İnceleme-Derleme: *Trabzon Kültür-Sanat Yıllığı 87*, (İ. G. Kayaoğlu-A. Bahçekapılı ile) İst.: Trabzonlular Kültür ve Yardımlaşma Derneği, 1987; *Trabzon Kültür-Sanat Yıllığı 88-89*, (İ. G. Kayaoğlu-S. Şatıroğlu ile) İst.: Trabzonlular Kültür ve Yardımlaşma Derneği, 1989; *Trabzon Halk Şairleri*, İst.: Anadolu Sanat, 1995; *Kemençenin Telleri*, 2004; *Çay Kitabı*, İst.: Kitabevi, 2005; Nasreddin Hoca Kitapları Bibliyografyası, 2005; *Geleneksel Türk Yorgancılık Sanatı*, İst.: Heyamola, 2007; Fındık *Kitabı*, İst.: Kitabevi, 2008; *Nasreddin Hoca ve 1555 Fıkrası*, İst.: Heyamola, 2008; *Fındık Serdim Harmana-Türk Fındığının Öyküsü*, İst.: YKY, 2009.

Yayım: *Arifiye'den Kızılçullu'ya: Bir Köy Sağlık Memurunun Köy Enstitüsü Anıları (1943-1948)*, (R. Kartal) İst, 1998; *Tonguç'un Köy Sağlık Memuru (Anılar: 1948-1998)*, (R. Kartal), İst., 1998.

Kaynaklar: Ö. Ada, "Dr. Mustafa Duman ile Söyleşi: Eski Kitaplar Hamur Oldu", *Milliyet Sanat*, S. 272 (15 Eylül 1991), s. 12-13; "Mustafa Duman", (Biyografi), *Kıyı*, S. 100 (Temmuz 1994), s. 24; A. Mustafa, "Halk Kültürü Tutkunu, Nasreddin Hoca Uzmanı Bir Araştırmacı: Dr. Mustafa Duman", *Kıyı*, S. 106 (Ocak 1995), s. 13-20; "Dr. med. Mustafa Duman und sein folkloristischen Studien" *Demos*, C.34, S.3, 2000, Sayfa 256-259. *Kim Kimdir*, 99, Işık.

DURBAŞ, REFİK *(Pasinler/Erzurum, 10 Şubat 1944 -)* Şair.

Fikret Kaynakçı ve Sıtkı Sipahioğlu imzalarını da kullandı. Şayeste Hanım ile tesisatçı Sıddık Durbaş'ın oğlu. Şair M. Suphi Nuri İleri'nin kayınbiraderidir. İzmir'de Necatibey İlkokulu (1956), Karataş Ortaokulu (1959) ve Namık Kemal Lisesi'ni bitirdi (1965). İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki öğrenimini 1971'deki askeri müdahale döneminin ardından yarım bıraktı. 1967'ye kadar işçilik, su tesisatçılığı ve işportacılık yaptıktan sonra *Yeni İstanbul* gazetesi ve Cem Yayınevi'nde düzeltmen olarak çalıştı. Arkadaşlarıyla birlikte *Evrim* (22 sayı, 1962-64) ve *Alan 67* (4 sayı, 1967) dergilerini çıkardı; *Yeni a* dergisinin (24 sayı, 1972-74) yazı işleri müdürlüğünü yürüttü. 1969'da *Cumhuriyet* gazetesine girdi, düzelti servisi şefi oldu (1983-87); buradan emekliye ayrıldı (1992). *Sabah* gazetesinde kitap ve sanat sayfaları düzenledi; *Yeni Yüzyıl* ve *Ateş* gazetelerinde kültür servisi şefliği yaptı (1993-94). Halen *Sabah* gazetesinde yazıyor. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Gazeteciler Sendikası ve TYS üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

1962'de ilk şiirleri *Ege Ekspres* gazetesinin gençlik sayfası ve *Evrim* dergisinde, ilk öyküsü ("Karanlık") *Çocuk Haftası* dergisinde çıktı. *Soyut*, *Şiir Sanatı*, *Alan 67*, *Papirüs*, *Yeni Ufuklar*, *Yeni a*, *Devinim 60*, *Aydınlık*, *Gösteri*, *Milliyet Sanat*, *Adam Sanat* dergilerinde yayımlanan şiirleriyle tanındı. Güncel yaşamın kaygılarından, sevinç ve özlemlerinden hareketle, yaşanılan "an"ların gerçeklerini yalın, içli, çarpıcı bir duyarlıkla işlediği şiirleriyle "1960 Kuşağı"nın öncü şairleri arasında yer aldı. İkinci Yeni akımından izler taşıyan ilk şiirleri sert, ama etkin söyleyiş biçimi, özgün ses ve anlatım özellikleriyle dikkati çekti. 1970'ten sonra sağlam bir dil örgüsüyle simge yüklü bir anlatıma ve toplumsal temalara yönelişi, şiirinin gelişim çizgisinin önemli bir aşaması sayıldı. Şiirlerinde halktan kişilerin, çarşıların, işçi kızların, çayevlerinin, pazar yerlerinin dünyasını yansıttı. Duyarlığını yansıttığı kişilerin konuşma biçiminden yararlanan bir anlatım yolu izledi. Divan ve halk şiirini doğal bir miras kabul ederek, şiirlerinde günlük konuşma dili içine ustaca serpiştirilmiş eski sözcüklere de yer verdi; benzetmeleri ve seçtiği sözcüklerle şiirlerine arkaik bir görünüm sağladı.

Birçok şiiri Rusça, Bulgarca, İsveççe, Danca, Hollandaca, Arapça, Fransızca ve İngilizceye çevrilerek dergi ve antolojilerde yar aldı. Bazı şiirleri Z. Livaneli, Hümeyra, S. Gürbüz, Grup Baran tarafından bestelendi; E. Akbayram, D. Türkali ve M. Gürses tarafından seslendirildi. Yeni Türkü'nün "Külhani Şarkılar" albümüne dört şarkı sözü yazdı. Bir şiiri TRT Ankara Televizyonu'nca kısa film yapıldı. *Çaylar Şirketten* kitabından TRT için dizi film çekildi (yön. E. Tokatlı, 1989). "Çırak Aranıyor" şiiri amatör tiyatrolarda sahnelendi.

Ödül: *Çırak Aranıyor* ile 1979 Yeditepe Şiir Armağanı; *Nereye Uçar Gökyüzü* ile 1983 Necatigil Şiir Ödülü; "Kapıkule'nin Vatansızları" röportajıyla (*Cumhuriyet*) 1989 Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yılın Gazetecisi Ödülü; *Menzil* ile 1993 Halil Kocagöz Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kuş Tufanı*, İst.: Soyut, 1971; *Hücrem-*

de Ay Işığı, İst.: Cem, 1974; *Çırak Aranıyor*, İst.: Cem, 1978; *Çaylar Şirketten*, İst.: ABeCe, 1980; *Nereye Uçar Gökyüzü*, İst.: Yazko, 1983; *Siyah Bir Acıda*, İst.: Yazko, 1984; *Bir Umuttan Bir Sevinçten*, (toplu şiirler I) İst.: Can, 1984; *Yeni Bir Defter-Şiirler-Meçhul Bir Aşk*, İst.: Yeni Türkü, 1985; *Adresi Uçurum*, (toplu şiirler II) İst.: Can, 1987; *Geçti mi Geçen Günler*, İst.: Adam, 1989; *Menzil*, İst.: Papirüs, 1992; *Kimse Hatırlamıyor*, (toplu şiirler I) İst.: Adam, 1994; *Nereye Uçar Gökyüzü*, (toplu şiirler II) İst.: Adam, 1994; *Düşler Şairi*, İst.: Adam, 1997; *Seçme Şiirler*, İst.: Adam, 1997; *İstanbul Hatırası*, İst.: Adam, 1998; *Hatıram Olsun*, İst.: Adam, 2000; *Rüzgârla Randevu*, İst.: Alfa, 2000; *Adresi Kalbimde (Seçme Şiirler)*, İst.: Boyut Kitapları, 2000; *Şimdi Haberler*, İst.: Adam, 2001; *Yol Uzundur Günden Ama Ölümden Kısa*, İst.: Adam, 2002; *Rüya Tabirleri*, İst.: Adam, 2004; *Kırk Dört Sıfır Dört*, İst.: Kırmızı, 2007.

İnceleme-Araştırma: *Yazılmaz Bir İstanbul*, İst.: Boyut, 1988; *Şair Cezaevi Kapısında*, İst.: Sarmal, 1992; *İki Sevda Arasında Kara Sevda*, Ank.: Ümit, 1994; *Mektup Var İlhami Bekir'den*, İst.: Piya, 1997; *Yasemin ve Martı*, İst.: Adam, 1997; *Galata Köprüsü*, İst.: İletişim, 1995; *Gölgem İstanbul Sokaklarında*, İst.: Sabah Kitapları, 1998; *Taşın ve İnancın Şiiri Mardin*, İst.: Tarih Vakfı, 1998; *Gözbebeğim İstanbul*, İst.: Boyut, 2005.

Röportaj: *Ahmed Arif Anlatıyor: Kalbim Dinamit Kuyusu*, İst.: Cem, 1990; *Güneşli Rüzgârı Nâzım'ın* (Nâzım Hikmet'in son eşi Vera ile röportaj), İst.: Piya, 1997.

Çocuk Kitabı: *Yedi İklim Dört Bucak*, (Evliya Çelebi'den uyarlama) İst.: Cem, 1977; *Denizler Sincabı*, (şiir) İst.: AbeCe, 1979; *Kırmızı Kanatlı Kartal*, (şiir) İst.: 1982; *Mavili Alaca Baston*, (Muallim Naci'den uyarlama) İst.: Milliyet, 1983; *Şaka-Name*, (Evliya Çelebi'den uyarlama) İst.: Milliyet, 1983; *Tilki Tilki Saat Kaç*, (şiir) Ank.: Ümit, 1995; *Kuyruğu Zıp Zıp Kanguru*, Ank.: Kök, 2007.

Derleme, Antoloji: *Türk Yazınında Cezaevi Şiirleri*, İst.: Adam, 1983; *Öykülerde İstanbul*, İst.: Altın Kitaplar, 1995; *Barış Koyun Çocukların Adını*, İst.: Sabah Kitapları, 1998; *Mustafa Kemal Bayrağı*, İst.: Sabah Kitapları, 1998; *Seni Seviyorum Anne*, İst.: Sabah Kitapları, 1998; *Kaf Dağında Şenlik Var*, İst.: Sabah Kitapları, 1998; *Maviydi Gökyüzü, Yeryüzü Yeşil*, İst.: Sabah Kitapları, 1998; *Cumhuriyetten Günümüze Çağdaş Türk Şiiri*, 3 c., (A. Özkan'la) İst., Boyut, 1999; *Mektup Var İlhami Bekir'den*, İst.: Piya Kitaplığı, 1999; *Yüz Aşk Bir de Şiiri*, İst.: Kırmızı Kitaplar, 2001; *Tanıklıklar*, (A. Özgentürk ve S.Tezel'le), İst.: Adam, 2003; *Köroğlu*, İst.: Merkez, 2007; *Rakı ile Edebiyat Muhabbeti*, İst.: Heyamola, 2007.

Anı: *Anılarımın Kardeşi İzmir*, İst.: Literatür, 2001.

Kaynaklar: *BF* (6 Eylül 1999); Necatigil, *İsimler*, 132-133; Özkırımlı, *TEA*, II, 403; Kurdakul, *Sözlük*, 218-219; Karaalioğlu, 176; Y. İlksavaş, "Şiir Kurtarıyor Romanı Tekdüzelikten, Sıradanlıktan", *Gösteri*, S. 14 (Ocak 1982); R. Durbaş, "Yaşamöyküsü", *Seçme Şiirler*, İst., 1997, s. 67-68; H. Ali Kasır, *Erzurum Şairleri*, İst., 1999, s. 310-316.

DURCAN YAŞACAN *(Çamlıhemşin/Rize, 15 Eylül 1952 -)* Öykücü.

Asıl adı Yaşacan TERZİ; Durcan Terzi imzasını da kullandı. Fatma Hanım ile Kadir Terzi'nin oğlu. İlk ve orta öğrenimini Giresun'da tamamladı. 1971'de başladığı Maliye Bakanlığı'ndaki memurluk görevinden 1997'de emekli oldu. Giresun'da çıkan *Aksu* dergisinin yayın kurulunda. PEN Yazarlar Derneği, TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. Giresun'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri ("Yalnızım") 1973'te *Ege Ekspres* gazetesinde çıktı. Ürünlerini *Varlık* ve *Adam Öykü*'den başka çeşitli yerel dergi ve gazetelerde de yayımladı. Toplumcu gerçekçi anlayıştaki öyküleriyle tanınıyor.

Ödül: *Her Yanın Bahar Kalsın* ile 1999 Türkiye Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası Öykü Ödülü (birincilik).

Yapıtları: Öykü: *Konuşsana*, Ank.: Kerem, 1986; *Yediler Sekizlerde*, Ank.: Kerem, 1989; *Sen Eylüle Şükret*, Ank.: Karşı, 1994; *Bir Yanın Bahar Kalsın*; İst.: Bumerang, 1998.
Şiir: *Şimdi Kimin Kimisin*, İst.: Sone, 2007.
Deneme: *Bana Darılmayın*, İst.: Bumerang, 1998.
Kaynaklar: *BF* (3 Haziran 1999).

DURGUN, HASAN HÜSNÜ *(Çaykara/Trabzon, 1944 -)* Şair.

Çaykara'daki ilk ve orta öğreniminin ardından liseyi Kars ve Rize'de tamamladı; İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1969). Ankara, İstanbul ve Samsun'da öğretmenlik yaptı. 1985'ten beri Karadeniz Teknik Üni. Türk Dili Bölümü'nde okutman olarak görev yapıyor.

Yapıtları: Şiir: *Özlem Kuşları*, Ank.: TÖYKO Mtb., 1971; *Ağıtsız Çığlık*, İst.: Anadolu Sanat, 1990.
Kaynaklar: Işık, 207.

DURMAN, NURETTİN *(Dikme köyü/Bingöl, 15 Aralık 1945 -)* Şair.

Gülizar Hanım ile müezzin Mansur Durman'ın oğlu. İlkokulu 1957'de Bingöl'de bitirdi. Sayacılık, tuğlacılık, terzilik, kahvecilik, berberlik yaptı. 1960'ta İstanbul'a gitti; geçimini berberlikle sürdürdü; 1976'da Beylerbeyi'nde kendi işyerini açtı. *Kardelen* dergisinin yayın kurulunda yer aldı (1990-93); 1996'dan beri *Düşçınarı* adlı iki aylık edebiyat ürünleri seçkisini çıkarıyor. TYB üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, dört çocuk babası. İlk şiiri ("Leyla'ya") 1964'te *Sanat Dünyası*'nda çıktı. Şiirlerini *Kardelen*, *Aylık Dergi* ve *Kelime* dergile-

rinde, Kürtçe şiirlerini ise *Nubihar* dergisinde yayımladı. *Akit* gazetesine haftalık yazılar yazdı.

Yapıtları: Şiir: *Şehrin Üzerindeki Bulutlar*, İst.: Kardelen, 1990; *Haziran*, İst.: Kardelen, 1991; *Savrulan*, İst.: Denge, 1993; *Uzun Beyaz Bir Çığlık*, Konya: Esra Sanat, 1995; *Hoşçakal Hüzünbaz Çocuk*, İst.: Beyan, 1998; *Akşam Yedi Suları*, İst.: Timaş, 2000; *Güllerin Ardından*, İst.: İlke, 2004; *Işık Oyunları*, İst.: Akis, 2005; *Seni Beklerken Cancağızım Ben Böyle*, İst.: Lamure, 2008.
Deneme: *Uzun Günlerin Kısa Tarihi*, Konya: Esra Sanat, 1998; *Basit Bir Şeymiş Gibi Sanki Yaşamak*, İst.: Lamure, 2006.
Antoloji: *Filistin Şiirleri Antolojisi*, İst.: Anka, 2001; *Red Şiirleri "Savaşa Hayır" Diyen Şiirler Antolojisi*, İst.: Eylül, 2003; *Aşk Şiirleri Antolojisi*, İst.: Lamure, 2006; *En Güzel Aşk Şiirleri*, İst.: Akis, 2006.
Çocuk: *Salıncakta Sallanan Rüzgar*, İst.: Salıncak, 2007.
Öykü: *Mektebin Bacaları*, İst.: İlke, 2007.
Anı: *Öksüz Çouklar Galerisi*, İst.: Artus, 2007.
Kaynaklar: *BF* (14 Haziran 1999); S. Eren, "Şehircilik Uzmanları Şair Olmalı" (söyleşi), *Cuma*, 17-24 Temmuz 1998, s. 24-30.

DURSUN, TAMER *(Kemah/Erzincan, 2 Şubat 1970 -)* Şair, oyun yazarı.

Şehremini Akşam Lisesi'ni bitirdi (1993). 1986'de Ankara Birlik Tiyatrosu'nda tiyatroya başladı. Tevfik gelenbe Tiyatrosu, Yeni umut Sahnesi, Yeni Romantikler Sahnesi gibi gruplarda oyunculuk yaptı. Yazdığı oyunlar Türkiye, Almanya ve İsviçre'de sahnelendi. İstanbul Ulusal Radyo'da genel yayın yönetmeni olarak çalıştı (1994-95). 1995'te Almanya'ya yerleşti. Edebiyatçılar Derneği üyesi. *Tını* dergisi ve *İnsanca* gazetesinde şiirler yayımladı.

Yapıtları: Oyun: *Dünyayı Yanağından Öptük*, İst.: Bulunmaz, 1993; *Dolar Saçlı Tanrı*, İst.: Bulunmaz, 1993.
Şiir: *Nöbetçi Toplumcu Şiirler: Sulusepken*, İst.: Cem Mtb., 1995; *Nöbetçi Toplumcu Şiirler: Türkiyem Türkiyem Cinnetim*, İst.: Kora, 2000.
Kaynaklar: Işık, 208.

DURU, KÂZIM NAMİ *(Üsküdar/İstanbul, 1876 - İstanbul, 14 Ekim 1967)* Yazar.

Fatma Zehra Hanım ile Mustafa Sıtkı Bey'in oğlu. Toptaşı, Edirne ve Selanik askeri rüştiyelerinde okudu. Manastır Askeri İdadisi'ni bitirdi (1894). Harbiye Mektebi'nden mezun olarak (1897) orduya katıldı. 1905'te yüzbaşı oldu. İttihat ve Terakki'ye katıldı ve ordudan ayrılarak (1910) maarif müfettişliği, öğretmenlik ve yazarlık yaptı. Cumhuriyet'ten sonra MEB Talim ve Terbiye Dairesi üyeliği görevinde bulundu. TBMM'nin 5. ve 6. dönemlerinde (1935-43) Manisa milletvekili olarak görev yaptı. Evli, beş çocuk babasıydı. Türk Ocağı, Sosyoloji Cemiyeti, Eski Muharipler Cemiyeti ve Gazeteciler Cemiyeti üyesiydi.

Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin ve Ali Canip (Yöntem) ile birlikte *Genç Kalemler* dergisinin kurucuları arasında yer alan Duru'nun Cumhuriyet'ten sonraki yazıları *Çınaraltı*, *Varlık*, *Büyük Doğu*, *Tarih Dünyası*, *Son Posta* dergi ve gazetelerinde yayımlandı. Karacaahmet'te toprağa verildi.

Yapıtları: Oyun: *Nasıl Oldu?*, Selanik, 1326/1910; *Uyanış*, Ank.: Cumhuriyet Halk Fırkası, 1933.
Şiir: *Yavruma Diyişlerim*, İst.: İkbal, 1935.
Deneme: *Terbiye-i Vataniyede İlk Adım*, Selanik, 1327/1911; *Terbiyevi Yazılar*, 1932; *Muallimin Meslek Ahlakı*, Ank.: Maarif Vekâleti, 1934.
İnceleme: *Puşkin'in Hayatı ve Mahiyeti*, Ank.: Ulus B., 1937; *Kemalist Rejimde Öğretim ve Eğitim*, İst.: Kanaat, 1938; *Ziya Gökalp*, Ank.: MEB, 1949.
Anı: *İttihat ve Terakki Hatıralarım*, İst.: Sucuoğlu, 1957; *Cumhuriyet Devri Hatıralarım*, İst.: Sucuoğlu, 1958; *Arnavutluk ve Makedonya Hatıralarım*, İst.: Sucuoğlu, 1959.
Çeviri: *Rus İhtilal Cemiyetine Mensup Bir Kadının Hayatı* (G. Saviç), 1326/1910; *Mektepte Ahlak* (J. Payot), 1329//1913; *Tedrisatta Toplulaştırma İşi* (H. Decroly), 1929; *Sanderson: Asrımızın Büyük Bir Terbiyecisi* (H. G. Wells), İst.: Maarif Vekâleti, 1931; *Terez Raken* (E. Zola'dan *Thérèse Raquin*), 1942; *Hayvanların İç Dünyası* (L. Corbaz), 1963.
Kaynaklar: *Nevsal-i Milli*, İst., 1914, s. 72; Nebioğlu, 231; R. E. Koçu, "Duru (Kâzım Nâmi)", *İSTA*, IX, 4777-4778; Necatigil, *İsimler*, 115; Kurdakul, *Sözlük*, 219; Özkırımlı, *TEA*, II, 404; Karaalioğlu, 176-177.

DURU, ORHAN *(Rumelihisarı/İstanbul, 18 Aralık 1933 [nüfus kaydında 20 Mayıs 1935] - İstanbul, 25 Ocak 2009)* Öykücü.

Tam adı Mehmed Orhan Duru. *Mavi* dergisinde birkaç kez Cüneyt Gabran imzasını kullandı. Hatice Hacer Hanım ile elektrik teknisyeni İbrahim Etem Duru'nun oğlu. İlköğrenimini Çankırı'da gördü (1940-45), İstanbul'da Beşiktaş Birinci Ortaokulu'nu (1948) ve Afyon Lisesi'ni bitirdikten (1951) sonra AÜ Veteriner Fakültesi'nden mezun oldu (1956). Askerliğini Ankara'da 43. Süvari Alayı'nda veteriner olarak yaptı (1958). Bir yıl Urfa'da veteriner olarak görev yaptıktan sonra AÜ Veteriner Fakültesi'ne asistan olarak girdi. 1960 İhtilali'nden sonra üniversiteden uzaklaştırılan 147 öğretim üyesinin arasındaydı. 1961'in ilk aylarında *Ulus*'ta gazeteciliğe başladı. *Ulus*, *Cumhuri-*

yet, *Milliyet* gazetelerinin Ankara bürolarında, *Güneş* ve *Hürriyet* gazetelerinde uzun yıllar görev yaptı; röportajlar ve dizi yazılar hazırladı. Star TV'de iki yıl haber müdürü olarak çalıştı (1991-93). 1993'te emekliye ayrıldı. Bir süre *Yeni Yüzyıl* gazetesinde haftalık eleştiri ve kitap tanıtma yazıları yazdı.

İlk öyküsü ("Kadın ve İçki") *Küçük Dergi*'nin Ocak-Şubat 1953 tarihli sayısında çıktı. *Mavi*, *Evrim*, *Yeni Ufuklar*, *Pazar Postası*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Türk Dili*, *Yelken*, *Dost*, *Varlık*, *Soyut*, *Milliyet Sanat*, *Gergedan*, *Argos*, *Adam Öykü* ve *Gösteri* dergilerinde yazıları, denemeleri ve öyküleri yayımlandı. İlk öyküleriyle Mavi hareketi içinde değerlendirildi. Daha sonraki öykülerinde İkinci Yeni akımının etkileri görüldü. Ortaoyunundaki konuşma tadını ve Karagöz'deki gerçeküstü havayı öykülerinde vermeye çalıştığı belirtildi.

1960'lı yıllara kadar yazdığı öyküleri ile D. Özlü, E. Öz, A. Özyalçıner, O. Kutlar gibi yazarlarla birlikte "a kuşağı" içerisinde anıldı. Gözleme dayalı, yalın bir anlatımla, insanın yaşadığı çevreye duyduğu tepkiyi yergi ve güldürü yoluyla, eleştirel gerçekçi bir anlayışla dile getirmeye çalıştı. Bu dönemin ürünlerini bir araya getiren *Bırakılmış Biri* adlı kitabı geniş yankı uyandırdı. On sekiz öykünün yer aldığı bu kitabında, incelikleri gözeten bir alayla ve güler yüzlü bir bilgelikle, zeyrekçe algıladığı dünyayı yansıtmaktadır. Öykünün yazılış evrelerinin öykü içinde de belirlemesiyle deneysel bir arayış içinde olduğu görüldü. Anlatım biçiminde Evliya Çelebi'den, Mercimek Ahmet'in *Kabusname* çevirisinden, *Silahtar Tarihi* ve *Naima Tarihi*'nden yararlandığını belirtti. Bu öykülerinde devrik cümlelerin ve olağandışı betimlemelerin yabancılaştırıcı etkisini ustalıkla kullandı.

F. Akatlı *Bırakılmış Biri*'ndeki öyküleri "Orhan Duru'nun hemen her öyküsünde satırlararası bir felsefenin varlığı sezilmektedir. Ama hiç sayfa yüzüne çıkıp okuru bilgisizlikle suçlamaya kalkışmayacak kadar akıllı, sevimli bir felsefe bu... Bilinçle yöneltilen çağrışım düzeneği, ince alaylarla seyreltilmiş bir karamsarlığı çeşitlendire çeşitlendire, karamsarlık olmaktan çıkarıyor" biçiminde değerlendirirken A. Bezirci bu kitaptaki on sekiz öykünün altısını "korku hikâyeleri" olarak tanımlamaktadır: "Bunlara mutsuzluk hikâyeleri de denebilir. Çünkü bu hikâyelerde çevreyle bağlantıları kesilmiş, desteksiz kalmış kişilerin çelişik, aykırı yaşayışı dile getirilir. Bunlar çoğunca yoksul, yalnız, karamsar, hatta hasta kişilerdir. Hikâyelerin bir kısmı değiştirim hikâyeleridir. Bunlarda yazar hem kendisinin, hem de toplumumuzun içinde bulunduğu boşluğu, anlamsızlığı dile getirmek ister. Korku hikâyelerinde konuda kalan değiştirimler (karıştırım, değiştirim, soyutlama, abartma, gerçek üstüne çıkma) bu hikâyelerde anlatıma da geçer."

Duru 1960-70 yıllarında anlatıda yeni deneylere girişerek önemli bir etkinlik kazandı. İlk öykülerinin aksine içten dışa, bireyden topluma doğru açılımı denedi; gerçeküstücü öğelerden yararlanarak ironik bir üslup oluşturdu. "*Denge Uzmanı*'nda yazar aynı bilgece alaycılığı, çağrışımsal bir eksen çevresinde sarmallaşan dil oyunlarıyla; saçmanın kıyısına vurup anlamlıda karar kılan, şaşılası olanı olağanlaştıran biçemi çeşitlendirip inceltir" (F. Akatlı).

1970'lerden sonra toplumsal sorunlara daha fazla yönelerek işçi yaşamını gerçekçi bir tavırla ele aldı. *Ağır İşçiler* ve *Yoksullar Geliyor* adlı kitaplarında ilk iki kitabındaki içerik öğesinin biraz değiştiği, öykülerinin "bildiri"sinin biraz daha toplumsal-siyasal yükle biçimlendiği görüldü. Özellikle Almanya'ya göç üzerine kurulmuş öyküleri, derinlikli ve iyiden iyiye toplumsal-siyasal eleştiri boyutunda yer almaktadır. Yazar özellikle *Şişe* ve *Bir Büyülü Ortamda* kitaplarıyla bilimkurgu türüne yöneldi ve bilimkurgu tadında öyküler kaleme aldı. Bazı öyküleri yabancı dillerdeki dergi ve antolojilerde yer aldı.

Öykülerinin yanı sıra denemeleriyle de dikkat çeken Duru ayrıca tiyatro uyarlamaları yaptı. A. Newley ve L. Bricuss'dan çevirdiği *Durdurun Dünyayı İnecek Var* adlı müzikal 1968'de Ankara Sanat Tiyatrosu'nda (AST) Genco Erkal yönetiminde sahnelendi ve uzun yıllar oynandı, S. Mrozek'ten uyarladığı *Sınırdaki Ev* Güner Sümer tarafından yine AST'ta sahneledi (1970). A. Jarry'nin *Kral Übü*'sünden uyarladığı *Üzbik Baba* adlı oyunu 1989'da Dostlar Tiyatrosu'nda G. Erkal sahneye koydu (1989).

Ödül: "Ağır İşçiler" öyküsüyle 1970 TRT Başarı Ödülü; *Sarmal* ile 1996 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü; *Fırtına* ile 1998 Sait Faik Hikâye Armağanı (E. Öz ile paylaştı).

Yapıtları: Öykü: *Bırakılmış Biri*, Ank.: Açık Oturum, 1959; *Denge Uzmanı*, İst.: Düşün, 1962; *Ağır*

İşçiler, İst.: Soyut, 1974; *Yoksullar Geliyor*, İst.: Ada, 1982; *Şişe*, İst.: Ada, 1989; *Bir Büyülü Ortamda*, İst.: Remzi, 1991; *Sarmal*, (toplu öyküler) İst.: YKY, 1996; *Fırtına*, İst.: YKY, 1997; *Yeni ve Sert Öyküler*, İst.: İş Bankası, 2001; *Düşümde ve Dışımda*, İst.: İş Bankası, 2003; *Kazı*, İst.: Dünya, 2006; *Küp*, İst.: YKY, 2008.
Deneme: *Hormonlu Kafalar*, İst.: YKY, 1992; *İstanbulin*, İst.: YKY, 1995; *Tango Geceleri*, İst.: YKY, 1999; *Durgun ve İşsiz*, İst.: Dünya, 2004; *Öykü Yazmanın Sırları*, İst.: Karakutu, 2008.
Derleme: *Kıyı Kıyı Kent*, İst.: Koza, 1977 (*Mavi Gezi* adıyla genişletilmiş yb İst.: Ada, 1987); *Kısas-ı Enbiya*, (Cihat Burak'ın desenleriyle) İst.: Ada, 1979; *O Pera'daki Hayalet*, (S. Duru ile) İst.: YKY, 1995.
Kaynaklar: *BF* (18 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 133-134; Nebioğlu, 232; Özkırımlı, *TEA*, II, 403-404; "Duru, Orhan", *TDEA*, II, 388; A. Bezirci, *Günlerin Götürdüğü-Getirdiği*, İst., 1962; *Türk ve Dünya Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, c. I, s. 417; Kurdakul, *Sözlük*, 219-220; Karaalioğlu, 177; F. Akatlı, *Bir Pencereden*, İst., 1982, s. 119; Necatigil, *Eserler*, 15-16, 62-63; M. Yalçın, "Sarmal/Toplu Öyküler", *Varlık*, Mart 1997.

DURUEL, NURSEL *(Şarkikaraağaç/Isparta, 3 Mart 1941 -)* Öykücü.

Naciye Hanım ile memur Nâzım Ulusoy'un kızı. Yazar Tarık Buğra dayısıdır. İlk ve orta okulu Kütahya'da okudu. İstanbul Kız Lisesi'ni (1960), İÜEF Arkeoloji Bölümü'nü bitirdi (1996). 1965-85 arasında TRT İstanbul Radyosu'nda prodüktör olarak çalıştı; kültür, sanat, edebiyat programları hazırladı. Emekli olduktan sonra reklam yazarlığı (1985-92), İstanbul Büyükşehir Radyo ve Televizyonu'nda yöneticilik (1992-93) yaptı; çeşitli ansiklopedilere edebiyat maddeleri yazdı. 1985'ten sonra dış yapımcı olarak TRT'ye program hazırlamayı sürdürdü, İstanbul Radyosu için "Yayın Dünyası" adlı program hazırladı. PEN Yazarlar Derneği, Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma Vakfı (ÇEKÜL) üyesi. İstanbul'da yaşıyor; bir çocuk annesi.

İlk öyküsü ("Geyikler Annem ve Almanya") 1979'da *Türk Dili*'nde çıktı. Öykü, yazı ve söyleşilerini *Milliyet Sanat*, *Gösteri*, *Varlık*, *Yazko Edebiyat* ve *Yeni Düşün* dergilerinde yayımladı. Soyutla somutun ince dengesini gözeterek yazdığı öykülerinde şiirsel bir biçem kullandı. İlk kitabının yayımından sonra "öykücülüğümüze şiirsel tatlar getiren, sanat gücü yüksek bir yazar" olarak değerlendirildi. F. Akatlı onun öykülerini "derinlik ve hacim taşıyan öyküler" olarak niteleyerek, "kavram, sorun, düşün, felsefe gibi öğeleri iyice öğüterek kullanmak, yani bunları öyküsünün yazınsal dokusuyla ayrılmazcasına bütünleştirmek gibi güç bir işin ustası olarak" değerlendirdi. Akatlı'ya göre, öykülerinde "çok bilinçli bir yazınsal tavır" benimsedi, "duyarlık ve işçilik ise en güç beğenenlerin beğenisini sınayacak bir nitelik ve düzeye" ulaştı.

"Geyikler Annem ve Almanya" öyküsü 1987'de TRT Ankara Televizyonu tarafından T. Baytok'un yönetmenliğinde televizyon filmi yapıldı; 1989'da Üsküp'teki Kultura Yayınevi'nce Makedoncaya çevrilerek yayımlandı. İngilizce, Almanca ve Fransızcaya çevrilen bazı öyküleri çeşitli antolojilerde yer aldı, Almanya'da ders kitaplarına girdi.

Ödül: "Geyikler Annem ve Almanya" dosyasıyla 1980 Akademi Kitabevi Edebiyat Ödülü (birincilik); *Geyikler Annem ve Almanya* ile 1982 Sait Faik Hikâye Armağanı; "Burgaç" adlı öyküsüyle 1990 Yunus Nadi Armağanı Yarışması Yayımlanmamış Öykü Ödülü (ikincilik).

Yapıtları: Öykü: *Geyikler Annem ve Almanya*, İst.: Adam, 1982; *Yazılı Kaya*, İst.: Telos, Mart 1992.
Biyografi: *Cemal Süreya, Şairin Hayatı Şiire Dahil*, (F. Perinçek ile) İst.: Kaynak, Kasım 1995.
Derleme, Antoloji: *Cam... Ebedi Güzel*, (Penajans DMB & B adına Şişecam için) İst.: Anabasım; "*Güvercin Curnatası*": *Cemal Süreya ile Konuşmalar*, İst.: YKY, 1997; *İnsanlar İçinde Bir İnsan*, (Sait Faik Hikaye Armağanı Antolojisi), İst.: YKY, 2007; *Yaz Geldi* (Füruzan'dan Seçme Öyküler), İst.: YKY, 2009; *Genç Olmak: 80 Yazardan 80 Öykü* (2 cilt), İst.: YKY, 2009.
Kaynaklar: *BF* (Temmuz 1999); Necatigil, *İsimler*, 134; Kurdakul, *Sözlük*, 220; A. Timuçin, "Nursel Duruel", *Yazko Edebiyat*, Ocak 1981; Z. Selimoğlu, "Öykünün İlk Yazımı Heyecan Verici Bir Yaşantıdır. Heyecanlı Ama Güvenilmez" (söyleşi), *Gösteri*, S. 23 (Ekim 1982); Z. Oral, "Nursel Duruel", *Milliyet Sanat*, 15 Mayıs 1983; F. Akatlı, "Duruel'in Derinlik ve Hacim Taşıyan Öyküleri", *Milliyet Sanat*, 15 Mayıs 1992; M. S. Aslankara, "Nursel Duruel Öykücülüğünde Şiirsellik, Düşünsellik, Görecelik", *Cumhuriyet Kitap*, 28 Kasım 1997; A. Dinç vd (haz.), *İstanbul Radyosu, Anılar, Yaşantılar*, İst., 2000, 174-175, 238-239.

DURUKAN, DENİZ *(İstanbul, 1 Aralık 1966 -)* Şair, yazar.

Bilgi Hanım ile işçi Ali İhsan Durukan'ın kızı. İstanbul Nakkaştepe İlkokulu (1978) ve Üsküdar Cumhuriyet Lisesi mezunu (1985). Anadolu Üniversitesi İş İdaresi öğrenimini 1. sınıfta bıraktı (1986). Türk rock müziği üzerine gazete ve dergilerde yazılar yazdı, kitaplar yayınladı. Stüdyoimge web sitesi editörlüğü

yaptı (2000–2002). Nisan 2008'den itibaren Kırkaltı Karakalem adlı derginin Sorumlu Yazı İşleri Müdürü. İstanbul'da yaşıyor; şair Altay Öktem'le evli, bir çocuğu var.

Cumhuriyet gazetesinde Mehmet Kemal'in hazırladığı şiir sayfasında ilk şiiri çıktı (1987 ya da 1988). Şiirleri ve yazıları *Varlık, Yasakmeyve, Özgür Edebiyat, kitap-lık, Yüxexes Karakalem* ve *Kırkaltı Karakalem* gibi dergilerde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Şakağına Daya Beni*, İst.: Yasak Meyve, 2005; *Rugan*, İst.: Yasak Meyve 2009.
Kaynaklar: *BF* (16 Mart 2009); M.Temizyürek, "Şakaktaki Zonklama", *Virgül*, Mayıs 2005; B.Asiltürk, "Şakağına Daya Beni", *Cumhuriyet Kitap*, 13 Ekim 2005.

DURUSEL, İLHAN *(Ayvalık/Balıkesir, 9 Mart 1965 -)* Öykücü.

Asıl adı İlhan ÇITAK. Ethem Nejad Sandukçu imzasını da kullandı. Emine Hanım ile tornacı Şerif Ali Çıtak'ın oğlu. İzmir Atatürk Lisesi'ni ve Ege Üni. Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1987). İstanbul'da *Sardunyalar ve Kaplumbağalar* adlı üç aylık (fotokopi) dergi çıkardı. Gümüşhane'de (1988-89) ve İzmir Amerikan Lisesi'nde (1989-94) edebiyat öğretmenliği, Pennsylvania'da (ABD) bir şirkette yapı ve elektrik donanımı teknik asistanlığı (1996-99) yaptı. Halen aynı kentte, Leigh Üniversitesi'nde bilgi teknolojisi ve kütüphane teknik asistanı. Evli, bir çocukk babası.

İlk şiiri ("Bir Kördü Ermiş") 1989'da *Mavi Derinlik*'te çıktı. Öykü, şiir ve yazılarını *İzmir Sanat Günlüğü, Sombahar, Cumhuriyet Kitap, kitap-lık* dergilerinde ve New York'ta Türkçe olarak fotokopiyle çoğaltılan *Yeni Rakı* dergisinde yayımladı.

Yapıtları: Öykü: *Alınyazım Kılavuzu*, İst.: YKY, 1998; *Süslü Nesir*, İst.: YKY, 2007.
Deneme: *Blöf Kitap*, (T. M. Gülaydın'la) İst.: Altıkırkbeş, 1998; *Karakalem Requiem*, 2003.
Kaynaklar: *BF* (20 Aralık 1999).

DURUSOY, NİYAZİ *(İstanbul, 30 Aralık 1909 - İstanbul, 5 Ocak 1985)* Romancı.

Fatma Hanım ile maarif müfettişi Nuri Bey'in oğlu. İstanbul Lisesi'nden sonra 1926'da Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Mektebi'ne girdi. Fransa'da stajını tamamladı ve Ereğli Kömür İşletmesi'nde yüksek maden mühendisi olarak çalıştı; Zonguldak Teknisyen Okulu'nda öğretmenlik yaptı. Evli ve iki çocuk babasıydı. Yazılarını *Zonguldak, Ocak, Uzun Mehmet* ve *Halk Dostu* gazeteleriyle Zonguldak Halkevi'nin çıkardığı *Karaelmas* dergisinde yayımladı.

Yapıtları: Roman: *Bağlar Arasından*, İst.: Tecelli Mtb., 1936.
Diğer: *İş Terbiyesi*, Ank.: Alâeddin Kıral Mtb., 1943; *Zonguldak Kömür Havzasında 4 Gün*, (gezi) Zonguldak: Bingöl Mtb., 1947; *Madenlerde Eleme-Temizleme İşleri (I Kısım: Kömür)*, Zonguldak: Birgün Mtb., 1952; *Madencinin El Kitabı 2*, İst.: Ahenk Mtb., 1975.
Kaynaklar: *BF* (17 Aralık 1999, torunu A. Pelin Derviş tarafından); O. Şen, *Tanıdıklarım 1: Yüksek Maden Mühendisi Niyazi Durusoy*, Zonguldak: Bingöl Mtb., 1950.

DUYGULU, BEHİÇ *(Ödemiş/İzmir, 1933 - İstanbul, 2 Nisan 1985)* Öykücü.

Naime Hanım ile İbrahim Bey'in oğlu. Aydın Lisesi'ni dışarıdan bitirdi (1961). Ödemiş'te kurduğu (1950) Duygulu Kitabevi'ni işletti; 1975'te İstanbul'a giderek kitap dağıtımcılığı yaptı. *Kaynak, Yeditepe, Dost, Varlık* ve *Yeni Ufuklar* dergilerinde yayımladığı öykülerinde Ege'nin gündelik hayatından aldığı konuları, yalnızlıklarına gömülmüş kişilerin iç dünyalarını yalın ve sade bir dille anlattı. İşlediği konularla, ele aldığı tiplerle iç içe olmanın getirdiği rahatlığa düşmeden sağlam bir anlatım tekniğine varma çabası içinde oldu. T. Alangu onun "taşralı psikolojisini yeni bir açıdan, yerli renk gerçekçilerinden uzakta yepyeni bir anlatışla kurmayı başardığını" belirtti. Öykülerinde çoğunlukla mutsuzluk, tedirginlik, sıkıntı, karşılıksız aşkın yarattığı içe kapanma, bezginlik, ölüm duygusu, yalnızlık ve aşktan kaçış gibi duyguları işledi. Kimi öykülerinde ise doğa betimlemelerine yer vererek insan-doğa ilişkisini yansıttı. Bir söyleşide "yazarlık ustalığı ve emeği" üstünde durarak kendisini, okuyucuyu pek göz önüne almayan bir yazar olarak tanıttı.

Yapıtları: Öykü: *Ağlama N'olur*, İst.: Yeditepe, 1961; *Sırtlan Bayırı*, İst.: Yeditepe, 1963; *Gölgede Gezintiler*, 1970.
Çeviri: *Ak Ördek* (G. D. Bagnall), İzmir: Kovan Kitabevi, 1966.
Kaynaklar: Nebioğlu, 233; Necatigil, *İsimler*, 134; Kurdakul, *Sözlük*, 221; Karaalioğlu, 178; "Duygulu, Behiç", *TDEA*, II, 390; Necatigil, *Eserler*, 163, 338; Önertoy, 293; A. Bezirci, *1950 Sonrasında Hikâyecilerimiz*, İst., 1980; A. Bezirci-R. Taner, *Seçme Hikâyeler*, İst., 1981.

DÜLGER, ARİF *(Pınarhisar/Kırklareli, 15 Ağustos 1963 -)* Şair.

Hikmet Gündoğan ve Kerim Ceylan imzalarını da kullandı. Kerime Hanım ile çiftçi Halil Dülger'in oğlu. İstanbul İnşaat Teknik Lisesi (1981) ve Marmara Üni. İktisadi ve İdari Bilimler Fak. Kamu Yönetimi Bölümü'nü bitirdi (1985). 1988'den bu yana Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde müfettiş. TYB üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli ve iki çocuk babası.

Yazın dünyasına 1981'de *Yeni Devir* gazetesinde yayımlanan denemeleriyle girdi. İlk şiirleri *Aylık Dergi*'de çıktı. *Yeni Devir*, *Milli Gazete*, *Zaman*, *Vakit*, *Akit* gibi gazetelerde ve *Girişim*, *Ayane*, *Kardelen*, *Kayıtlar*, *İslami Edebiyat*, *Kalem ve Onur*, *Kırağı*, *Seher*, *Edebiyat Ortamı* ve *Düş Çınarı* gibi dergilerde şiirleri ve yazıları yer aldı. Mistik bir duyarlıkla yazdığı şiirleriyle tanındı.

Yapıtları: Şiir: *Şiir Nöbetleri*, Ank.: Ayane, 1990; *Geçmiş Zaman Düşleri*, İst.: Denge, 1995; *Ses Ver Bana*, İst.: Beyan, 1998; *Bana Aşkı Sun*, İst.: Timaş, 2004.
Deneme: *Sözün Ateşi*, İst.: Esra, 1998.
Kaynaklar: *BF* (1999); Işık, 209; N. Durman, "Arif Dülger", *Akit*, 17 Aralık 1995.

DÜRDER, BAHA *(İstanbul, 8 Şubat 1912 - Tekirdağ, 17 Temmuz 1983)* Yazar, eğitimci.

Şamile Hanım ile Ahmet Hulusi Bey'in oğlu. İstanbul İlköğretmen Okulu (1931) ve Ankara Gazi Eğitim Ens. Edebiyat Bölümü'nü bitirdi (1938). Çeşitli ilkokul, ortaokul ve liselerde öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. İstanbul Eğitim Enstitüsü'nden emekli oldu (1969). Halkevleri ve okullar için Haydar Ediskun ile çok sayıda piyes ile ders ve yardımcı ders kitapları yazdı. *Yeni İnsanlık*, *Hamle* ve *Kalem* (1934-41) dergilerinde öykü ve kitap tanıtma yazıları, *Varlık*, *Yeditepe ve Türk Dili* dergilerinde tiyatro ve edebiyat araştırmaları yayımladı.

Yapıtları: Oyun: *Bir Cesaret Rekoru*, İst.: Remzi, 1932; *İsimsiz Facia*, İst.: Remzi, 1933; *Kürsüden Uzakta*, İst.: Remzi, 1933; *Tahta Adamlar*, İst.: Remzi, 1934; *Kör Kuyu*, İst.: Remzi, 1935; *Dostum Şey* (A. Mars'tan uyarlama; H. Ediskun'la), İst.: Remzi, 1964; *Üç Yıldan Sonra* (A. Salacrou'dan; H. Ediskun'la), İst.: Remzi, 1964; *Çocuklara ve Çocuklar İçin Seçme Piyesler*, İst.: Remzi, 1971; *Lise ve Dengi Okullara Seçme Güldürüler*, İst.: Remzi, 1971; *Okullar ve Amatörler İçin Acıklı Oyunlar*, (H. Ediskun'la) İst.: Remzi, 1982; *Güldürü Oyunları*, İst.: Remzi, 1987.
Tiyatro: *Sahneye Eser Koymak*, (H. Ediskun'la), İst.: Remzi, [1963?].
İnceleme: *Namık Kemal'in Romanları*, İst.: Çığır, 1940; *Halide Edip: Hayatı, Sanatı Hakkında, Kitaplarının Mevzuları ve Metinler*, İst.: Çığır, 1940; *Şairler, Edipler, Muharrirler*, İst.: Remzi, 1945; *Okunacak Romanlar*, İst.: İstanbul Öğretmenler Derneği, 1959; *Roman Anlayışı*, İst.: Remzi, 1971.
Ansiklopedi: *Türk Tiyatrosu Ansiklopedisi*, (M. N. Özön ile) İst.: Remzi, 1967.
Okul Kitabı: *Yaparak Öğrenme Metoduna Göre Türkçe Öğretimi*, (H. Ediskun'la) İst.: Remzi, 1953; *Bizim Okuma*, (H. Ediskun ile) İst.: Nurgök, 1962; *Örnek Dilbilgisi-Orta 1*, İst.: Remzi, 1972.
Masal: *Küfeci*, İst.: Meral, 1958.
Kaynaklar: Nebioğlu, 234-235; Necatigil, *İsimler*, 116; Kurdakul, *Sözlük*, 221; Özkırımlı, *TEA*, II, 405-406; Karaalioğlu, 178; "Dürder, Baha", *TDEA*, II, 400.
Kaynaklar: *BF* (13 Mayıs 2002).

EBÜZZİYA TEVFİK *(İstanbul, 10 Şubat 1849 - İstanbul, 27 Ocak 1913)* Yazar, gazeteci, yayımcı.

Asıl adı Mehmet Tevfik. Horasan'dan gelip Konya'nın Koçhisar kazasına yerleşen ve buraya "Şerefli" ismini veren "Şereflû" aşiretinden, Atçeken (Esbkeşan) Hacı Hasanoğlu ailesine mensuptur. Maliye Sergi Kalemi memurlarından Hasan Kâmil Efendi'nin oğlu. Anne tarafından soyu Şeyhülislam Ebussuud Efendi'ye dayanır. Talha ve Velid Ebüzziya oğulları, Ziyad Ebüzziya torunudur. İlk tahsiline Cevri Kalfa Sıbyan Mektebi'nde başladı. 1857'de henüz sekiz yaşında iken babasının ölümü üzerine babasının yerine Maliye Sergi Kalemi'ne alındı. 17 yaşına kadar Maliye Nezareti'nin çeşitli kalemlerinde çalıştıktan sonra Şûra-yı Devlet mülazımlığına atandı.

Basın hayatına 1864'te *Ruzname-i Ceride-i Havadis*'teki yazılarıyla atıldı. Namık Kemal ve onun aracılığıyla Şinasi'yle tanıştıktan sonra *Tasvir-i Efkâr*'da yazmaya başladı. Bu sıralarda, daha sonra adı Yeni Osmanlılar Cemiyeti olan İttifak-ı Hamiyet'e girdi (1866). Yirmi yaşındayken *Terakki* gazetesinin yazı işleri müdürü oldu. Bu gazetenin eki niteliğindeki *Terakki Muhadderat* (1868) isimli ilk kadın dergisini, *Terakki Eğlencesi* ve *Letaif-i Âsâr* (1870) isimleriyle iki mizah dergisi yayımladı. *Diyojen*, *Hakaiku'l-vekayi*, *Hayal*, *Çıngıraklı Tatar* gibi dergi ve gazetelerde çalıştı. Gazetelerde çıkan yazıları hükümette rahatsızlık uyandırdığından, Şûra-yı Devlet'teki memuriyetine son verildi (Şubat 1872). Bu arada Şinasi'nin ölümü üzerine satılığa çıkarılan Tasvir-i Efkâr Matbaası, Mustafa Fazıl Paşa tarafından satın alınarak, Yeni Osmanlılar Cemiyeti'ne hediye edildi. Namık Kemal ve arkadaşlarının hisselerini kendisine devretmeleri üzerine Ebüzziya, matbaanın tek sahibi oldu. Gazete imtiyazı almak için arkadaşlarıyla yaptıkları başvuru geri çevrilince *İbret* gazetesinin imtiyazını kiralayarak yayımına başladılarsa da (13 Haziran 1872) gazete 19. sayısında hükümet tarafından kapatıldı. *Sirac* isimli bir gazete çıkarmak istediyse de başvurusunun reddedilmesi üzerine *Hadika* isimli bir ziraat gazetesinin imtiyazını kiraladı (9 Kasım 1872). Bu arada, ilk Türk almanağı olan *Salname-i Hadika* (1873) ile birlikte yayımcılığa başladı. *Hadika* da 56. sayısında kapatılınca, *Cüzdan* isimli bir dergi çıkardı, fakat bu da daha ilk sayısında toplatılarak kapatıldı (5 Şubat 1873). Bunun üzerine, ruhsatı verilmiş olan

Sirac gazetesini çıkarmaya başladı (15 Mart 1873). Namık Kemal'in *Vatan yahut Silistre* adlı piyesinin sahnelenmesinin ardından *İbret* ve *Sirac* kapatılarak (5 Nisan 1873) arkadaşlarıyla birlikte sürgüne gönderildi.

Ahmet Mithat Efendi ile birlikte Rodos'ta kale hapsinde tutulan Tevfik Bey İstanbul'daki yardımcısı Şemsettin Sami'ye gönderdiği yazılarla, *Muharrir* isimli bir dergi yayımlamaya başladı (18 Kasım 1875). Mahkûmiyeti süresince kendi adıyla yazması mümkün olmadığından yazılarını, henüz dört yaşındaki oğlu Ziya'ya izafeten "Ziya'nın babası" anlamında "Ebüzziya" imzasıyla yayımladı. 1876'da affedilerek İstanbul'a döndüğünde, bütün gazetelere verdiği ilanla, bundan böyle "Ebüzziya" ismini kullanacağını duyurdu ve ömrünün sonuna kadar da bu ismi kullandı.

Kanun-ı Esasi'yi hazırlayan kurulda ve sarayda kurulan Cemiyet-i Mütercimin'de görev aldı. Meclis-i Mebusan'ın feshi üzerine Bosna mektupçuluğuna atanarak İstanbul'dan uzaklaştırıldı (Temmuz 1878). Burada Bosna vilayet gazetesinin yönetimini üstlendi, ayrıca *Bosna Salnamesi*'nin 13. sayısını (1878) hazırladı. Bosna-Hersek'in Avusturya tarafından işgali üzerine İstanbul'a döndü ve Matbaa-i Ebüzziya'yı kurdu (1881). "Kitaphane-i Meşahir" ve "Kitaphane-i Ebüzziya" dizi başlıkları altında toplam 114 kitap yayımladı (1881-86). Kartpostal ve takvim yayımına da başladı ve 1900'de Konya'ya sürgün edilinceye kadar 18 cilt almanak yayımladı. 22 Mayıs 1880'den 1912'ye kadar 159 sayı yayımlanacak olan *Mecmua-yı Ebüzziya*'yı çıkarmaya başladı. Fasiküller halinde yayımlamaya başladığı *Lügat-ı Ebüzziya* (1887) isimli Türkçeden Türkçeye sözlük, sürgüne gönderilmesi üzerine, 2. ciltte "Öd" maddesinde kaldı.

II. Abdülhamit Yıldız Sarayı ve Hamidiye Camii'nin bütün tezyinat ve levhalarını, devrin en usta kûfi hattatlarından ve Türki diye adlandırılan tezyinatta üstat sayılan Ebüzziya Tevfik Bey'e yaptırttı (1885). 1 Kasım 1891'de Mekteb-i Sanayi müdürlüğüne getirildiyse de, aleyhine verilen jurnaller üzerine bir yıl sonra bu görevden alınarak Şûra-yı Devlet üyeliğine atandı. 1893-1900 arasında *Servet*, *Malumat*, *Hazine-i Fünun*, *İrtika*, *Musavver Fen* ve *Edep* gibi dergi ve gazetelerde, mümkün olduğu kadar siyasetten uzak yazılar yazmış olmasına rağmen on defa tutuklandı. Yine bir jurnal sonucunda "Şûra-yı Devlet üyeliği ile matbaacılık bir arada olmaz" iradesine karşı "Ben matbaacıyım, Şûra-yı Devlet'ten istifa ediyorum" cevabı üzerine, Galatasaray Sultanisi son sınıf öğrencisi olan oğlu Talha ile birlikte tutuklanarak Konya'ya sürgüne gönderildi (Nisan 1900).

II. Meşrutiyet'in ilanının ardından İstanbul'a döndü, İttihat ve Terakki Fırkası'na girdi. Antalya mebusu seçildi (Kasım 1908). Dokuz yıl boyunca mühürlü kalan matbaasını canlandırarak *Mecmua-i Ebüzziya*'nın yayımına yeniden başladı ve ölümüne kadar 159 sayı (15 cilt) çıkardı. Kendisi sürgünde iken ölen, Yeni Osmanlılar'ın dostu Korsikalı G. Giampietri'nin *Le Courrier d'Orient* (Doğu Postası) gazetesini satın alarak, Fransızca olarak yayımını sürdürdü. Daha sonra Şinasi'nin oğlu Hikmet'ten *Tasvir-i Efkâr*'ın telif haklarını satın alarak *Yeni Tasvir-i Efkâr* adıyla yeniden yayımına başladı (26 Mayıs 1911). *Yeni Osmanlılar Tarihi* adlı eserini ilk sayıdan itibaren burada tefrika etti. Toplam 43 ay yayımlanabilen gazete defalarca kapatıldı. Her defasında değişik isimlerle (*Tasvir-i Efkâr*, *İntihab-ı Efkâr*, *Hak*, *Tefsir-i Efkâr*) yayıma devam etti. Matbaası mühürlendi, kalp hastası olmasına rağmen tutuklanarak hapse atıldı (14 Ocak 1913). Babıâli baskını ile iktidara geçen hükümet tarafından serbest bırakıldığının ertesi günü, gazetesinden Erenköy'deki evine dönerken Kadıköy vapurunda kalp krizi geçirerek öldü. Bakırköy'deki aile mezarlığına gömüldü.

Yapıtları: Oyun: *Ecel-i Kaza*, İst., 1872; *İstanbul Gazetecileri*, İst., 1873; *Habibe yahut Semahat-ı Aşk*, İst., 1874.

Biyografi: *Gutenberg ve İhtirâ-i Fenn-i Tab*, İst., 1882; *İbn Sina*, İst.: 1882; *Galile*, İst., 1882; *Napolyon*, İst., 1882; *Diyojen*, İst., 1882; *Benjamin Franklin*, İst., 1882; *Büfon*, İst., 1882; *Hasan b. Sabbah*, İst., 1883; *Ezop*, İst., 1883; *Yahya b. Halit Bermek*, İst., 1883; *Harun er-Reşit*, İst., 1883; *Jan Jak Russo*, İst., 1886; *Namık Kemal*, İst., 1887; *Nikola Şamfor*, İst., 1888; *Sürûrî-i Müverrih*, İst., 1888; *İmparator Vilhelm*, İst., 1888; *Nef'i*, İst., 1888; *Kemal*, İst., 1889; *Kemal Bey'in Tercüme-i Hali*, İst., 1908; *Şinasi'nin Son Günleri ve Ölümü*, (haz. Z. Ebüzziya) İst.: Sunar Tiyatrosu, 1971.

Anı: *Makame-i Tevkîfiye*, İst., 1894; *Yeni Osmanlılar Tarihi*, 3 c., (1909-10'da *Yeni Tasvir-i Efkâr*'da tefrika) İst., 1973-74 (notlandırılmış yb haz. Z. Ebüzziya).

İnceleme: *Millet-i İsrailiye*, İst., 1888; *Ne Edat-ı Nefyi Hakkında Tetebbuat*, İst., 1906; *Muallim Doktor Dozy'nin Tarih-i İslamiyet Unvanlı Kitabı ve Mütercimi Hakkında Tenvir-i Efkâr*, İst., 1910.

Derleme: *Reşit Paşa Merhumun Bazı Âsâr-ı Siyasiyesi*, İst., 1872; *Numune-i Edebiyat-ı Osmaniye*, İst., 1879; *Cümel-i Müntehabe-i Kemal*, İst., 1882; *Muharrerat-ı Hususiye-i Akif Paşa*, İst., 1884; *Durûb-ı Emsal-i Osmaniye*, (Şinasi'nin kitabının genişletilmiş basımı) İst., 1885; *Müntehebat-ı Tasvir-i Efkâr*, 5 c., İst., 1886-94; *Tazarruat-ı Sinan Paşa*, İst., 1892.

Takvim ve Salname: *Salname-i Hadika*, İst., 1873; *Bosna Vilayeti Salnamesi*, Saraybosna, 1878; *Salname-i Ebüzziya*, İst., 1879; *Salname-i Kameri*, İst., 1880; *Rebî-i Marifet-Salname-i Ebüzziya*, 14 c., İst., 1880-1900; *Takvim-i Rebî-i Zamime-i Rebî-i Marifet*, İst., 1885; *Rusya Müslümanlarına Mahsus Takvim-i Ebüzziya*, İst., 1886; *İmsakiyye-i Nevîn*, İst., 1892; *Takvim-i Nisâ*, İst., 1899.

Çeviri: *Üç Yüzlü Bir Karı* (P. de Kock; Ahmet Mithat'la), İst.: Mihran Mtb., 1294/1887.

Kaynaklar: İ. Sungu, "Ebüzziya Tevfik", *AA*, I, 266-269; İ. H. Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Niğde Aksaray Tarihi*, İst., 1974, c. II, s. 2341-2360; M. C. Kuntay, "Ebüzziya Tevfik ve Neşredilmemiş Mektupları", *Tarih Dünyası*, S. 4 (Mart 1965), s. 485-490; F. Tevetoğlu, "Ebüzziya'da Cumhuriyet Fikri", *Türk Kültürü*, S. 72 (Ekim 1968), s. 55-59; Ü. Bayazoğlu, "Ebüzziya Takvimi ve Ebüzziya'nın Siyasal Yaşamı", *Sanat Dünyamız*, S. 42 (Güz 1990), s. 52-64; Â. Gür, *Ebüziya Tevfik: Hayatı; Dil, Edebiyat, Basın, Yayın ve Matbaacılığa Katkıları*, Ank.., 1998; R. E. Koçu, "Ebüzziya Mehmed Tevfik Bey", IX, 4875-4881; Z. Ebüzziya, "Ebüzziya Mehmed Tevfik", *DİA*, X, 374-378; Ö. F. Şerioğlu, "Ebüzziya Kartpostalları", *Sanat Dünyamız*, S. 73 (1999); A. Uçman, "Ebüzziya Tevfik", *YYOA*, I, 390-391; Ö. Türesoy, "Ebüzziya Tevfik ve Mecmua-i Ebûzziya (1880-1912)", *Mütefferika*, S 18 (Kış 2000), S. 18, s. 87-140.

ECE AYHAN *(Datça/Muğla, 1931 - İzmir, 12 Temmuz 2002)* Şair.

Soyadı ÇAĞLAR. Ayşe Hanım ile Datça malmüdürlerinden Behzat Çağlar'ın oğlu. 1940'ta Çanakkale'den ailesiyle birlikte İstanbul'a göç etti. Hırkaişerif İlkokulu'nu, Zeyrek Ortaokulu'nu ve İstanbul Atatürk (Beyoğlu) Erkek Lisesi'ni (1953) bitirdikten sonra AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu (1959). Aynı yıl İstanbul maiyet memurluğunda stajını tamamladı ve kaymakamlık kursunu bitirdi. 1962'de Gürün'de (Sivas), 1963'te Alaca'da (Çorum) kaymakamlık ve belediye başkanlığı yaptı. Askerliğini yedek subay olarak yaptıktan (1963-65) sonra Çardak (Denizli) kaymakamlığına atandı; 1966'da emekliye sevk edilmesi üzerine İstanbul'a gitti. *Meydan-Larousse* ansiklopedisinde çalıştı; Sinematek'te ve *Yeni Sinema* dergisinde müdürlük yaptı, kısa bir süre Ağaoğlu ve E yayınlarında redaktör olarak çalıştı. Hastalığı nedeniyle gittiği İsviçre'de iki buçuk yıl kaldı (1974-76); Zürih'te beyin ameliyatı geçirdi. Son günlerini İzmir Büyükşehir Belediyesi Gürçeşme Zübeyde Hanım Huzurevi'nde geçiren Ece Ayhan İzmir Büyükşehir Belediyesi Eşrefpaşa Hastanesi'nde öldü. Çocukluğunu geçirdiği Eceabat'a bağlı Yalova köyünde toprağa verildi.

İlk şiiri Şubat 1954'te *Türk Dili*'nde çıktı. *Varlık*, *Yenilik*, *Pazar Postası*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *a* ve *Yeditepe* dergilerinde yayımladığı şiirleriyle tanındı. İkinci Yeni şiirinin en önemli temsilcisi olarak gösterildiyse de, kendisi "İkinci Yeni" tanımı yerine "Sivil Şiir"i önerdi ve kullandı. Günümüz Türk şiirinin "modern ustalarından biri" olarak adlandırılan şair, ilk şiirlerinden itibaren oluşturduğu kendine özgü dille dikkati çekti (hakkında E. Erenel "Ece Ayhan Sözlüğü"nü, K. Yalgın-O. Alkaya ise "Çok Eski Adıyladır Sözlüğü"nü hazırladı).

İlk şiir kitabı *Kınar Hanım Denizleri*'nde 1955-58 yıllarında yazılmış şiirleri yer alır. Kendine özgü tonu daha bu yapıtta belirgindir. Bu tonun öğeleri, dünyaya karanlık bir bakış açısı; usun sınırlarını zorlayan ve sürrealizmi çağrıştıran bir kurgu; tarihe, coğrafyaya, sokak yaşantısına, ekonomiye göndermeler; ölüm ve arzu iç içeliğiyle örülmüş bir lirizmdir. Kitabın yayımlandığı yıllar, Türk şiirinin modern şiir açılımlarını özümsediği, üstlendiği, uyarladığı yıllardır. Bu yenilenme hareketinde E. Ayhan'ın, C. Süreya, S. Karakoç, T. Uyar, E. Cansever, bir önceki kuşaktan İ. Berk, o dönemler Garip'in gündelik ve ironik anlayışını terk edip sürrealizme ve daha yoğun bir anlayışa yönelen O. Rifat ve M. C. Anday ile birlikte rolü büyüktür. Böylece İkinci Yeni adını alan akım ortaya çıkmıştır. E. Ayhan'ın ilk yapıtının çağrıştırdığı başka bir yazar da S. F. Abasıyanık'tır.

İlk kitaptan altı yıl sonra yayımlanan *Bakışsız Bir Kedi Kara*, Türk edebiyatında düzyazı şiirin doruk noktalarından sayılabilir. Şiirsel atmosfer değişmez, ama yoğunluk ve karanlık artmıştır; ilk yapıttaki "kanto" tadı yoktur. Göze çarpan başka bir özellik, cümle yapısının ve genelde Türkçe gramerinin bozulmasıdır. Şiirlerin lirik devinimi, şairin dil üzerindeki bir "bozma" etkinliğiyle birlikte yürümektedir. Bu "çapraz dil" estetik olduğu kadar politik niteliklidir de. Çünkü söz konusu olan, politik bir rejimin ve onun ideolojisinin dayanağı olan

standart bir dili yıkmaktır, dile söyleyemeyeceğini söyletmektir. Yirmi yedi bölümden oluşan bir düzyazı şiir dizisi olan *Ortodoksluklar*'da ise tarih göndermesi öne çıkmaktadır. Bu gönderme, sonraki yapıtlarda da önemini korumayı sürdürecektir. İkinci yapıttaki yoğunluk ve karanlık burada da egemendir. Yapıtın en önemli göndermesi Bizans'tır ve özellikle Bizans'ın başkentidir. Şiddet imgelerinin öne çıktığı bu kitapta göndermelerin hangi tarihsel anlatılara olduğunu çözmeyi zorlaştıran, neredeyse olanaksızlaştıran bir kurgu göze çarpar. Bozulmuş bir gramerin taşıdığı belirsiz göndermeler kimi özel adları ve eylemleri öne çıkarır. P. Avvakum'un *Hayatım* (1946) ve M. And'ın *Bizans Tiyatrosu* (1962) adlı yapıtlarının etkileri görülen *Ortodoksluklar*, modern Türk şiirinin uç deneylerinden biri olarak da değerlendirilebilir. Şairin bu iki kitabı İngilizceye de çevrilmiştir.

Dördüncü kitabı *Devlet ve Tabiat ya da Orta İkiden Ayrılan Çocuklar İçin Şiirler* E. Ayhan'ın en ünlü kitabıdır. En sevilen şiirlerinin çoğu bu kitapta yer alır ("Yort Savul", "Meçhul Öğrenci Anıtı", "Mor Külhani" vb...). Önceki iki yapıta göre daha "anlaşılır", okur kitlesini olabildiğince genişleten bir yapıttır bu. Göndermesi açıkça bugünün Türkiye'si ve İstanbul'udur; toplumsal ve politik içerik belirgindir. Yapıt, 12 Mart 1971 döneminin toplumsal ve politik çalkantısına denk düşer. Nâzım Hikmet tarzından tamamen ayrılan bir politik şiir anlayışını öne çıkaran bu anlayış, modern şiirin ve İkinci Yeni'nin söylemsel olanı dışlayarak elde ettiği kazanımları hesaba katar. Kitabın üçüncü bölümünde yer alan "Dipyazıları"ysa hem politik, hem de poetik bir manifesto niteliğindedir.

Zambaklı Padişah daha az iddialı bir yapıttır. Buradaki kimi şiirler *Kınar Hanımın Denizleri*'ndeki yalınlığı çağrıştırmaktadır. Hemen ardından yayımladığı *Çok Eski Adıyladır*'ın alt başlığı, niteliği konusunda bir ipucu verir: "Meclislikler, Minyatürler". Sondan başa dizilmiş bu kırk iki düzyazı "minyatür" biçim olarak *Ortodoksluklar*'ı çağrıştırsa da, karanlık atmosfer ve gramer sapmaları görülmez. Göndermeler genellikle Osmanlı döneminedir; bir çeşit politik nitelikli "tarih okumaları" da denilebilir. *Ortodoksluklar* ve *Devlet ve Tabiat*'taki gibi, şair tarihteki iktidar oyunlarını ve bu oyunların acı etkilerini vurgulamaktadır. Otuz altıncı şiir "Melahat Geçilmez"de, E. Ayhan'ın sonraki döneminde etkin bir figür olarak ortaya çıkacak olan "Çanakkaleli Melahat"a gönderme vardır. *Çanakkaleli Melahat'a İki El Mektup ya da Özel Bir Fuhuş Tarihi*'ndeki dört şiir *Devlet ve Tabiat*'taki şiirler gibi sıkı örülmüş dizelerden oluşur; göndermeler ise, *Çok Eski Adıyladır*'da olduğu gibi, Osmanlı döneminedir. *Son Şiirler*'deki "Bir Sivil Şairin Ölümü", *Devlet ve Tabiat*'taki "Dipyazıları"nı çağrıştırır.

E. Ayhan'ın şiir kitaplarından başka, güncleri, denemeleri ve *Morötesi Requiem* başlıklı bir de anlatısı vardır. *Morötesi Requiem*, kendi deyimiyle, bir "kırık dökük anlatı taslağı"dır. Şiirlerinden çok, güncelerini ve denemelerini çağrıştırmakta, poetikası ve politik anlayışı konusunda ipuçları vermektedir. Düşünce, şiir ve anlatı arasında bir yerdedir. Güncelerinde ve denemelerinde, en başta şiir olmak üzere edebiyat, sanat, politika, tarih, ekonomi üzerindeki görüşlerine yer verir. "Sivil şiir", "sıkı şiir", "marjinallik", "etik" gibi belirli kavramları öne çıkarır. Çoğu zaman büyük tartışmalar yaratan bu yazılarda E. Ayhan kendini bir kavga adamı olarak da ortaya koymuştur. Bu yazılarında kendi şiir modellerinin altını çizer. Sinema yazılarını *Yeni Sinema* dergisinde yayımlamıştır.

E. Ayhan ilk şiirleriyle birlikte eleştirmenlerin ve genel olarak şiir okurlarının ilgisini çekmiş, İkinci Yeni akımının en çok tartışma yaratan şairlerinden biri olmuştur. 1960'lı yılların başından itibaren yenilikçi ve genç şair kuşaklarını, özellikle *Devlet ve Tabiat* adlı kitabıyla, derin bir biçimde etkilemiştir.

Yapıtları: Şiir: *Kınar Hanımın Denizleri*, İst.: Yeni a, 1959; *Bakışsız Bir Kedi Kara*, İst.: De, 1965; *Ortodoksluklar*, İst.: De, 1968; *Devlet ve Tabiat ya da Orta İkiden Ayrılan Çocuklar İçin Şiirler*, İst.: E, 1973; *Yort Savul (Şiirler 1956-1976)*, İst.: Ağaoğlu, 1977; *Zambaklı Padişah*, Ank.: Tan, 1981; *Çok Eski Adıyladır*, İst.: Adam, 1982; *Çanakkaleli Melahat'a İki El Mektup ya da Özel Bir Fuhuş Tarihi*, İst.: Korsan, 1991; *Sivil Şiirler*, (yazı, konuşma, öykü, şiir) İst.: Cem, 1993; *Son Şiirler*, İst.: YKY, 1993; *Bütün Yort Savul'lar! (1954-1997)*, (toplu şiirler) İst.: YKY, 1994; *Şiirimiz Mor Külhanidir Abiler*, (seçme şiirler) İst.: YKY, 2008.
Anı-Günlük-Deneme: *Defterler*, Ank.: Tan, 1981; *Yeni Defterler*, (İsviçre günlükleri, anılar) Ank.: Tan, 1984; *Yalnız Kardeşçe*, İst.: Evrim-Sanat Galerisi, 1985; *Kolsuz Bir Hattat*, (dipyazılar) İst.: Beyaz, 1987; *Şiirin Bir Altın Çağı*, İst.: YKY, 1993; *Başıbozuk Günceler*, (*Defterler* ve *Yeni Defterler* ile birlikte) İst.: YKY, 1993; *Aynalı Denemeler*, İst.: YKY, 1995; *Dipyazılar*, İst.: YKY, 1996; *Sivil Denemeler*

Kara, (söyleşi ve denemeler) İst.: YKY, 1998; *Hay Hak! Söyleşiler*, İst.: YKY, 2002; *Öküz'lemeler*, İst.: Sel, 2004.
Mektup: *Hoşça Kal (İlhan Berk'e Mektuplar)*, İst.: YKY, 2004.
Anlatı: *Morötesi Requiem*, İst.: YKY, 1997.
Kaynaklar: Çankaya, VI, 3955-3956; Necatigil, *İsimler*, 135-136; C. Süreya, *Mülkiyeli Şairler*, İst., 1966, s. 84-87; Kurdakul, *Sözlük*, 224-225; Karaalioğlu, 180; "Ece Ayhan", *TDEA*, II, 421; Özkırımlı, *TEA*, II, 411; O. Demiralp, "Yaklaşık Olarak Ece Ayhan Şiiri", *Yort Savul*, İst., 1977; E. Batur, *Tahta Troya*, İst., 1981; E. Ayhan, *Şiirin Bir Altın Çağı*, İst., 1993; E. Ayhan, *Dipyazılar*, İst., 1996; E. Ayhan, "Esas Duruş, Mülkün Temelidir", *Ludingirra*, S. 1 (Bahar 1997); M. Rifat, "İçkin Bir Ece Ayhan Sözlüğü", *aynı yerde*; N. Alpay, "Bildirgesi 'Yort Savul'", *aynı yerde*; D. Hızlan, "Düzyazımız da Karadır Abiler", *aynı yerde*; O. Koçak, "Sayıklar Bir Dilde Bilmediğim" / Ece Ayhan'ın Şiirinde Dil ve Bağlam, *aynı yerde*; İ. Usmanbaş, "Şiir: Ece Ayhan, Müzik: İlhan Usmanbaş", *aynı yerde*; H. Aktunç, "Kendisini Başlatmıştır...", *aynı yerde*; O. Kâhyaoğlu, "İkinci Yeni Şiirinin Uzağında Kınar Hanımın Denizleri", *aynı yerde*; K. Ertop, "Ece Ayhan, Şiirini Açıklıyor", *aynı yerde*; H. Ergülen, "Açık Mektup", *aynı yerde*; A. Soysal, "Ece Ayhan İçin", *aynı yerde*; C. King, "Okuduğum En Kederli Kitap", (çev. O. Koçak) *Virgül*, S. 1 (Ekim 1997); E. Ayhan, "Bir Yıl Daha Yaşamak İstiyorum", *Öküz*, S. 2000/07 (Temmuz 2000).

ECER, SALİH *(Ankara, 20 Temmuz 1954 -)* Şair.

Tam adı Hüseyin Salih Ecer. Ülker Hanım ile tüccar Nihat Ecer'in oğlu. Galatasaray Lisesi'ni bitirdi; İÜEF ve DTCF sosyoloji bölümlerinde okudu. 1975'ten beri reklamcılık yapıyor. İstanbul ve Paris'te yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk şiirleri *Oluşum* dergisinde çıktı; daha sonra *Somut* ve *Defter* dergilerinde yayımlamayı sürdürdü. 1970 kuşağı şairleri arasında "sessiz ve sade" şiirleriyle dikkat çekti. Garip Şiiri ve İkinci Yeni arasında kendine özgü bir şiir dili yakaladığı kabul edildi. H. Ergülen, "Salih Ecer'in şiiri, Türkçenin eteklerinden bütün coğrafyaya geniş ve derin bir bakış fırlatıyor" dedi. S. Aksu'nun seslendirdiği "Deliveren" adlı şarkının sözlerini yazdı.

Yapıtları: Şiir: *İhtimalen*, İst.: Pazartesi, 1993; *Seferi*, İst.: YKY, 1995; *Neremdesin Beni Üzenler*, İst.: Om, 2001.
Roman: *Beni Yutkunmaya Sevk Eden Bir Erkeklik Hali Sezdim*, İst.: Om, 2002.
Kaynaklar: *BF* (23 Mayıs 1999); O. Kâhyaoğlu, "İhtimalen Kurulan Küçük Bir Tarih Bağı", *Sombahar*, S. 27 (Ocak-Şubat 1995); H. Ergülen, "Keyfi Koyulaştırmak...", *Cumhuriyet Kitap*, S. 253 (22 Aralık 1994).

ECEVİT, BÜLENT *(İstanbul, 28 Mayıs 1925 - Ankara, 5 Kasım 2006)* Şair, yazar, siyaset adamı.

Kastamonu milletvekili ve hekim Prof. Dr. Fahri Ecevit ile ressam Nazlı Ecevit'in oğlu. Ankara Necatibey İlkokulu ile Mimar Kemal İlkokulu'ndan (1936) sonra Robert Kolej Edebiyat Bölümü'nden 1944'te mezun oldu. DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okurken (1944-46) Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü'nde çevirmen olarak çalıştı. Öğrenimini yarıda bırakarak İngiltere'ye gitti. Londra basın ataşeliğinde görev aldı (1946-50). Ülkeye dönüşünde *Ulus*, *Halkçı* ve *Yeni Ulus* gazetelerinde sanat eleştirmenliği, çevirmenlik, fıkra yazarlığı yaptı (1950-54). ABD'de bir süre *Winston Salem Journal*'da konuk yazar olarak bulundu (1954-55). Amerika dönüşü *Ulus* gazetesinde fıkra yazarı ve genel yayın müdürü olarak çalışırken Rockefeller bursu ile ikinci kez ABD'ye gitti ve Harvard'da sosyal psikoloji, Ortadoğu tarihi üzerine incelemelerde bulundu (1957). Aynı yıl Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Ankara milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi. 27 Mayıs 1960 ihtilali sonrası oluşturulan Kurucu Meclis'te yer aldı. Ankara (1961-65) ve Zonguldak (1965-80) milletvekilliği, çalışma bakanlığı (1961-65), CHP genel sekreterliği (1966-71) ve genel başkanlığı (1972-80), başbakanlık (1974, 1977 ve 1978-79) yaptı. 12 Eylül 1980'deki askeri darbeden sonra 1 ay Hamzakoy'da (Gelibolu) gözetim altında tutuldu. 2 Mart 1981'de, yayımlanmasına önayak olduğu *Arayış* dergisinin 16. sayısına kadar başyazarlığını ve yayın danışmanlığını yaptı. Açıklamaları nedeniyle 1981 ve 1982'de hüküm giydi ve yaklaşık dört ay cezaevinde kaldı. 1982 Anayasası'nın getirdiği yasakla 10 yıl siyasetten uzak kaldı. Eşi Rahşan Ecevit'in genel başkanlığında kurulan (1985) Demokratik Sol Parti'nin kuruluşunu destekledi ve Eylül 1987'deki halkoylamasıyla siyasal yasakların kalkması sonucu bu partinin genel başkanlığını üstlendi. 1991 ve 1995'te Zonguldak, 1999'da İstanbul milletvekili seçilerek yeniden TBMM'ye girdi. Mesut Yılmaz başkanlığındaki koalisyon hükümetinde başbakan yardımcılığı yaptı (1997-99). Nisan 1999'da yapılan seçimlerden partisinin birinci parti olarak çıkması üzerine dördüncü kez başbakan oldu.

İlk şiirleri *Hep Bu Topraktan* dergisinde

yayımlandı (1941). Edebiyat, sanat ve siyaset üzerine yazı ve şiirlerini *Yücel*, *Varlık*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Forum*, *Ufuklar*, *Arayış*, *Özgür İnsan*, *Gergedan* gibi dergilerde yayımlamayı sürdürdü. Edebiyata olan ilgisinde babasının büyük rolü olduğunu belirten Ecevit politikada da, şiirde de temel unsurun insan olduğunu, sanattan uzak bir politikacının tek boyutlu ve dar açılı olacağını savundu. R. Tagore, T. S. Eliot, E. Pound, D. Thomas, D. Mallet, R. Kipling'den çeviriler yaptı. Şiirleri Rusça, Romence, Sırpça ve İskandinav dillerine çevrilerek yayımlandı; bazı şiirleri Y. Pazarkaya tarafından Almancaya çevrildi.

Yapıtları: Şiir: *Şiirler*, (şiir çevirileri, sanat ve edebiyat yazıları ile) Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1976 (eklemelerle *El Ele Büyüttük Sevgiyi*, 1997); *Bir Şeyler Olacak Yarın*, (Tüm Şiirleri), İst.: Doğan Kitap, 2005.
İnceleme: *Türkiye'nin İktisadi Kalkınmasında Sosyal Adalet ve Demokratik Devletçilik*, İst.: Sermet Mtb., 1963; *Dış Ülkelerdeki İşçilerimizin Sorunları*, İst.: Sermet Mtb., 1966; *Ortanın Solu*, Ank.: Kim, 1966; *Bu Düzen Değişmelidir*, İst.: Tekin, 1968; *Atatürk ve Devrimcilik*, İst.: Tekin, 1970; *Devrimciliği Bulvardan Tarlaya Götürüyoruz*, Ank.: Ulusal B., 1971; *Kurultaylar ve Sonrası*, 1972; *Demokratik Sol ve Hükümet Bunalımı*, Ank.: Güneş Mtb., 1974; *Demokratik Solda Temel Kavramlar ve Sorunlar*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1975; *Dünya, Türkiye, Milliyetçilik*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1975; *Ecevit'in Söylev ve Demeçleri*, Ank.: Yeni Ulus Gazetesi, 1975; *Dış Politika*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1975; *Toplum, Siyaset, Yönetim*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1976; *İşçi Köylü El Ele*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1976; *Türkiye: 1965-1975*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1976; *Umut Yılı*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1977; *Türkiye'nin Uluslararası İlişkileri*, Ank.: CHP, 1979; *Sömürü Düzeninde Yeni Aşama*, Ank.: CHP, 1980.
Çeviri: *Gitanjali* (R. Tagore), İst.: Ahmet Sait Mtb., 1941; *Avare Kuşlar* (R. Tagore), İst.: Hilmi, 1943; *Kokteyl Parti* (T. S. Eliot), Ank.: MEB, 1963.
Kaynaklar: Nebioğlu, 237; Necatigil, *İsimler*, 136; Kurdakul, *Sözlük*, 226; Karaalioğlu, 181; Cemal Süreya, *Toplu Yazılar*, c. I, İst., 2000, s. 171-176; F. Bildirici, *Kuzum Bülent*, İst., 1999.

ECEVİT, YILDIZ *(Gelibolu, 28 Ocak 1946 -)* Yazar.

Tam adı Nadide Yıldız Ecevit. Öğretmen Güneş Ürgün ile bankacı Mehmet Sait Altıata'nın kızı. İlk ve orta öğrenimini İstanbul, Ankara ve Gelibolu'da tamamladı. Bir süre (1963-67) Viyana'da Technische Hochschule'de okuduktan sonra İÜEF Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1968-73). "Ferit Edgü'de Kafkaesk Öğe" (1983, Almanca) konulu yüksek lisans tezini Hacettepe'de, "Oğuz Atay ve Max Frisch'de Aydın Sorunsalı" (1987, Almanca) konulu doktora tezini DTCF'de verdi. 1986'da başladığı DTCF Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'ndaki öğretim üyeliğini profesör olarak sürdürüyor. Edebiyatçılar Derneği, PEN Yazarlar Derneği ve I.V.G. (Uluslararası Germanistler Birliği) üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli, bir çocuk annesi.

İlk yazısı ("Bir Karşıt-Öykü Yazarı: Max Frisch") 1987'de *Yaşasın Edebiyat* dergisinde çıktı. Yazılarını *Cumhuriyet Kitap*, *Varlık*, *Gösteri* ve *Gündoğan Edebiyat*'ta yayımladı. Modernist ve postmodernist bir estetik anlayışla ele aldığı Oğuz Atay ve Orhan Pamuk incelemeleriyle adını duyurdu.

Yapıtları: İnceleme: *Oğuz Atay'da Aydın Olgusu*, İst.: Ara, 1989; *Die Intellektuellenproblematik bei Max Frisch und Oğuz Atay*, İst.: Ara, 1990; *İsviçre-Alman Edebiyatı*, İst.: Ara, 1991; *Kurmaca Bir Dünyadan*, (edebiyat incelemeleri) Ank.: Gündoğan, 1992; *Orhan Pamuk'u Okumak*, İst.: Gerçek, 1996; *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*, İst.: İletişim, 2001; *Ben Buradayım (Oğuz Atay'ın Biyografik ve Kurmaca Dünyası)*, İst.: İletişim, 2005; *Yaşamak Eşittir Yazmak (Gürsel Aytaç)*, (O. Toklu ve S.Onaran'la), İst.: Om, 2001.
Kaynaklar: *BF* (9 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 136; N. Özer, "Bir Edebiyat Araştırmacısı: Yıldız Ecevit" (söyleşi), *Cumhuriyet Kitap*, S. 357 (18 Aralık 1998).

EDGÜ, FERİT *(İstanbul, 24 Şubat 1936 -)* Öykücü, romancı, denemeci.

Tam adı İsmail Ferit Edgü. Fatma Nevber Hanım ile Nuri Mehmet Edgü'nün oğlu. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nin son sınıfındayken akademinin yurtdışı sınavını kazanarak Almanya'ya, oradan da Paris'e gitti (1958). Paris'te Academie Feu'da 6 yıl kadar seramik öğrenimi gördü. Sorbonne'da felsefe, Louvre'da sanat tarihi kurslarına devam etti; 1964'te Türkiye'ye döndü. Askerlik görevini yedeksubay öğretmen olarak kendisine daha sonra *O* (*Hakkâri'de Bir Mevsim*) adlı romanı yazdıracak olan Hakkâri ilinin Pirkanis köyünde ve Beypazarı'nda yaptı (1967). Ardından yeniden Paris'e gitti, bir yıl sonra İstanbul'a dönerek bir süre İstanbul Manajans'ta metin yazarı olarak çalıştı. Kendi kurduğu DATA Reklam Şirketi'ni, 1977'den sonra Ada Yayınları'nı ve Narmanlı Yurdu'ndaki Bedri Rahmi Sanat Galerisi'ni yönetti. İstanbul'da yaşıyor; iki çocuk babası.

İlk şiiri 1952'de *Kaynak* dergisinde, ilk öyküsü Ocak 1954'te *Yeni Ufuklar* dergisinde

çıktı. *Kaynak*, *Yeni Ufuklar*, *Şairler Yaprağı*, *Vatan* gazetesinin sanat eki, *Mavi*, *Pazar Postası*, *Dost* dergilerinde çıkan şiir ve öyküleriyle edebiyat dünyasında adını duyurdu. Öykülerinin yanı sıra özellikle 1950 ve 1960'lı yıllarda *Ataç*, *Yeni Dergi*, *Eylem*, *Papirüs*, *Ant*, *Soyut*, özellikle de *Yeni Ufuklar* dergisinde yayımladığı çağdaş sanat ve estetik sorunlarına ilişkin inceleme yazıları, çevirileri ve kimi yazıları tartışma yarattı. "Ne yazarsam yazayım, deneme ya da öykü, ya da roman, ben bir yazarım. Romancı, öykücü, denemeci nitelemeleri benim için geçerli değil" diyen Edgü, bütün yapıtlarında insanın yalnızlığını, yabancılaşma duygusunu, mutsuzluğunu yer yer fantastik bir anlatımla ele aldı.

Yazar "tek bir gerçeğin" olmadığı görüşünden hareket ederek öykülerinde "gerçeği" çeşitli biçimlerde yansıtmayı denedi. Ele aldığı kişilerin değişik toplum ve çevre baskıları karşısındaki durumlarını geniş ruhsal çözümlemelerle işlemeye çalıştı. Bu anlamda aynı kuşağın diğer öykücüleri arasında eski yolunu terk etmeyen bir öykücü olarak değerlendirildi. *Kaçkınlar*, *Bozgun*, *Av* ve *Bir Gemide* adlı kitaplarında bireyin içinde yaşadığı değerler dizgesinden kopukluğundan kaynaklanan felsefi boyutlu bir bunalım izleğini sürdürdü. Alegori ve bilinçaltından yararlanarak Kafkaesk bir dünyada hiçliği, kendi üzerine kapanan bireyin varlığını derinden kavramak istediğinde ona temel bulamayışını dile getirdi.

Ana eksenini yine iletişim tıkanıklığının oluşturduğu *Bir Gemide* adlı yapıtında önceki öykülerinden daha yoğun, daha boyutlandırılmış dokuz öykü yer almaktadır. Bu dokuz öykünün birbirine ulanan karabasansı izlekleri, "a kuşağı" öykücülerinin 1960'lardaki varoluşçuluğunun, "bunalım"ın; kâh gerçeküstünün kâh usdışının motifleriyle öyküledikleri ana izleklerine koşut görülebilir. Yazar *Bir Gemide* adlı yapıtında da, romanları *Kimse* ve *O*'da olduğu gibi, bireyselden kaynaklanan evrensellik anlayışını, karmaşık ve dolambaçlı olanı düzayak aktarma tutumuyla yazıya gerilim kazandırma tekniğini öne çıkarmaktadır (F. Akatlı). 1995'te yayımladığı *Doğu Öyküleri* ile doğunun kendisini ne denli etkilediğini, oradaki coğrafi koşulların, insan karakterlerinin imge dünyasını ne denli belirlediğini gösterdi.

Birbirini izleyen iki romanı *Kimse* ve *O* ile Türk edebiyatı açısından dikkate değer bir deneyi örnekledi. Bu romanlarında da yine toplumla iletişim kuramayan aydınların yalnızlık acılarını işledi. *Kimse*, "bir yalnızlık destanı" olarak nitelendirildi. *O* ise aydın-köylü ilişkisine yeni bir yaklaşım getirmenin yanı sıra gerçeğin bir düşe dönüştüğü anlatı, anlatım tekniği ve roman kurgusu bakımından özgün bir yapıt olarak değerlendirildi. Edgü'nün *O* adlı romanı "Hakkâri'de Bir Mevsim" adıyla (yön. E. Kıral, 1982) ve Onat Kutlar'ın senaryosuyla sinemaya uyarlandı. Bu film 33. Berlin Film Festivali'nde (1983) ve 2. Akdeniz Kültürleri Film Festivali'nde (1984) ödüller aldı.

Ödül: *Bir Gemide* ile 1979 Sait Faik Hikâye Armağanı; *Ders Notları* ile 1979 TDK Deneme Ödülü; *Eylülün Gölgesinde Bir Yazdı* ile 1988 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü (İ. Berk ile paylaştı).

Yapıtları: Öykü: *Kaçkınlar*, İst.: Çan, 1959; *Bozgun*, İst.: Çan, 1962; *Av*, İst.: Sürek, 1967; *Bir Gemide*, İst.: Ada, 1978; *Çığlık*, İst.: Ada, 1982; *Ressamın Öyküsü*, İst.: Ada, 1991; *Doğu Öyküleri*, İst.: YKY, 1995; *İşte Deniz, Maria*, (öyküler, çok kısa öyküler) İst., YKY, 1999; *Do Sesi*, İst.: YKY, 2002; *İlk Öyküler*, İst.: YKY, 2003; *Nijinski Öyküleri*, İst.: Sel, 2007.

Roman: *Kimse*, İst.: Ada, 1976; *O*, İst.: Ada, 1977; *Eylülün Gölgesinde Bir Yazdı*, (büyük öykü) İst.: Ada, 1988; *Yaralı Zaman*, İst.: Can, 2007.

Şiir: *Ah Min-el Aşk*, (Fikret Muallâ'nın desenleriyle) İst.: Ada, 1978; *Dağ Şiirleri*, İst.: P Kitaplığı, 1999.

Deneme-İnceleme: *Yaşayan Bedri Rahmi*, Ank.: Vakko, 1976; *Ders Notları*, İst.: Ada, 1978; *Yazmak Eylemi: Bir Toplumsal-Siyasal Olay Üzerine*, İst.: Ada, 1980; *Eren Eyüboğlu*, İst.: Ada, 1981; *Arslan*, İst.: Ada, 1982; *Şimdi Saat Kaç*, İst.: Ada, 1986; *Van Gogh: Yüzyıl Sonra*, İst.: Ada, 1990; *Yeni Ders Notları (1980-90)*, İst.: Remzi, 1991; *Binbir Hece*, İst.: Remzi, 1991; *Füreya: Ateş ve Sır*, İst.: Ada, 1992; *Türkiye Bir Portre: 18 Fotoğrafçının Yapıtları*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1993; *Seyir Sözcükleri*, İst.: YKY, 1996; *Tüm Ders Notları*, İst.: YKY, 2000; *İnsanlık Halleri*, İst.: Sel, 2003; *Sözlü/Yazılı*, (Seçmeler), İst.: Dünya, 2003; *Görsel Yolculuklar*, İst.: YKY, 2003; *Abidin*, İst.: YKY, 2003; *Yazmak Eylemi*, İst.: Sel, 2005; *Avara Kasnak*, İst.: Sel, 2005; *Paraboller*, İst.: Sel, 2007; *Buluşmalar*, İst.: Can, 2007; *Biçimler Renkler Sözcükler*, İst.: Sel, 2008.

Anlatı: *Devam*, İst.: Sel, 2001.

Derleme: *Psikanalizin Öteki Yüzü: Heinz Kohut*, İst.: İthaki, 2004.

Çocuk: *Doğa Dostları*, İst.: Adam, 2004.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 136-137; Necatigil, *Eserler*, 37, 80-81, 284-285; Kurdakul, *Sözlük*, 226; Karaalioğlu, 182; Özkırımlı, *TEA*, II, 418-419; "Edgü, Ferit", *TDEA*, II, 447-448; F. Akatlı, *Bir Pencereden*, İst., 1982, s. 129-130; Fethi Naci, *Türkiye'de Roman*, 310-314; Önertoy, 295-297; F. Zaim, "Ferit Edgü'yle 'Çığlık' Üstüne Konuşma", *Çağdaş Eleştiri*, S. 10 (Aralık 1982), s. 48-51; *Kim Kimdir*, 268; Özgüç, II, 169-171.

EDİBOĞLU, BAKİ SÜHA *(Antalya, 1915 - İstanbul, 15 Eylül 1972)* Şair, yazar, gazeteci.

Remziye Hanım ile evkaf müdürü Ahmet Edip Bey'in oğlu. 1936'da İstanbul Hayriye Lisesi'ni bitirdi. 1934-40 arasında *Tan, Akşam* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde çalıştı. 1940'ta V. N. Tör'ün davetiyle Ankara Radyosu'na girdi. Ankara ve İstanbul radyolarında çeşitli görevler yaptı; 1950'de İstanbul Radyosu'nda baş spikerdi. 1952'de İngiltere'de BBC radyosunda staj gördü, 1955'te TV uygulaması için Londra'da bulundu. 1956'da İzmir Radyosu'nun müdürlüğünü yapmaktaydı. Daha sonra İstanbul Radyosu'nda Söz ve Temsil Yayınları şefliği, program müdürlüğü, müdür yardımcılığı görevlerinde bulundu. Hazırladığı şiir ve sohbet programları arasında en ünlüsü "Yedi Tepeden Yankılar"dır. Ses sanatçısı Afife Ediboğlu'yla evli ve iki çocuk babasıydı. Gazeteciler Cemiyeti, Türk Edebiyatçılar Birliği, Yahya Kemal'i Sevenler Cemiyeti, Beşiktaş Spor Kulübü üyesiydi. Futbol, kürek ve dağcılık sporlarıyla uğraştı. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülüdür.

İlk şiiri ("Işıklar Süzülürken") 1929'da *Servetifünun-Uyanış* dergisinde çıktı. *Ülkü*, *Aile* ve *Varlık* dergilerinde yayımladığı ve biçim kaygısının ağır bastığı şiirlerinde aşk ve doğa sevgisi temalarını lirik bir dille işledi.

Yapıtları: Şiir: *Cenup*, Ank.: Titaş B., 1942; *Gece Yağmuru*, Ank.: Ar B., 1947; *İşaret*, İst.: Varlık, 1953; *Karanlıkta Geçen Gemiler*, İst.: Varlık, 1958.
Öykü: *Sel Geliyor*, 1944.
Derleme: *Türk Şiirinden Örnekler 1920-1944*, Ank.: Berkalp Kitabevi, 1944; *Büyüklerimize ve Millî Günlerimize Dair Şiirler*, Ank.: CHP Halkevleri, 1947; *Türk Kahramanlık Şiirleri ve Marşlarımız*, Ank.: Koşal B., 1950; *Atatürk İçin Bütün Şiirler*, (Faruk Çağlayan ile) İst.: İnkılâp ve Aka, 1962; *Yurt ve Kahramanlık Şiirleri*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1967; *Türk Şiirinde Aşk*, İst.: Ak, 1968.
Biyografi: *Falih Rıfkı Konuşuyor*, Ank.: Berkalp Kitabevi, 1946; *Ünlü Türk Bestekârları*, İst.: Ak Kitabevi, 1962.
Anı: *Bizim Kuşak ve Ötekiler*, İst.: Varlık, 1968.
Kaynaklar: Ergun, II, 731-732; Nebioğlu, 238; Necatigil, *İsimler*, 137; Özkırımlı, *TEA*, II, 419-420; "Ediboğlu, Baki Süha", *TDEA*, II, 451-452; Gönç, II, 68; Kurdakul, *Sözlük*, 227; A. Dinç-Ö. Cankaya-N. Ekici (haz.), *İstanbul Radyosu: Anılar, Yaşantılar*, İst., 2000, s. 241 (bak. Dizin).

EDİZ, HASAN ÂLİ *(Priboy/Yugoslavya, 1905 - İstanbul, 3 Temmuz 1972)* Yazar, çevirmen.

B. Deniz, Halim, Nafiz ve Hasan Âli imzalarını da kullandı. Hayriye Hanım ile Posta Telgraf memuru Mustafa Remzi Bey'in oğlu. Balkan Savaşı'nın ardından 1913'te Türkiye'ye göç eden ailesiyle birlikte İstanbul'a yerleşti. Mercan ve Vefa idadilerinde okuduktan sonra tıp öğrenimi görmek üzere 1922'de Darülfünun'a girdi; daha sonra sınav vererek Askeri Tıbbiye'ye geçti. 1923'te *Aydınlık* çevresine yönelik ilk tevkifatta tutuklanınca öğrenimini yarıda bırakmak zorunda kaldı. 1924'te bazı arkadaşlarıyla birlikte yurtdışına kaçtı. Moskova'da iktisat ve sosyoloji okudu. Ağustos 1925'te Şefik Hüsnü, Nâzım Hikmet ve diğer bazı arkadaşlarıyla birlikte gıyabında 15 yıla mahkûm edildi. 1929 sonlarında yurda döndü, İstanbul'daki Devlet Kitapları Müdürlüğü'nde danışman olarak çalışmaya başladı; bu görevinden emekli oldu. Geçirdiği kalp krizi sonucunda öldü; Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Yazarlığa 1935'te *Son Posta* gazetesinde başladı. Daha sonra *Tan*, *Haber*, *Yeni Adam*, *Ayda Bir*, *Kalem*, *Cumhuriyet*, *Tercüman*, *Yeditepe*, *Yeni Edebiyat* gibi gazeteler ile dergilerde eleştiri ve makaleleri yayımlandı. Rus edebiyatından yaptığı çevirilerle tanındı; Puşkin, Gogol, Dostoyevski, Tolstoy, Turgenyev, Çehov, Gorki gibi birçok yazarın elliden fazla yapıtını Türkçeye kazandırdı. Bazı çevirilerine yazarı ve yapıtını tanıtan uzun önsözler yazdı. Anısına "Hasan Âli Ediz Çeviri Ödülü" konuldu.

Yapıtları: İnceleme: *İspanya'da Neler Oluyor?*, İst.: Bozkurt B., 1936; *Sovyetler'de Stehanof Hareketi*, İst.: Aydınlık Mtb., 1936; *Stalin Diyor ki*, İst.: Bozkurt B., 1936; *Aleksandr Puşkin ve Klâsik Rus Edebiyatı: 1-Hayatı, 2-Edebi Şahsiyeti 3-ve Bir Yazısı: "Maça Kızı"*, İst.: Yeni Kitapçı, 1937.
Çeviri: *Maça Kızı* (A. Puşkin; Vasıf Onat ile) İst.: Yeni Kitapçı, 1937; *Babalar ve Çocuklar* (İ. S. Turgenyev; Vasıf Onat ile), 2 c., İst.: Remzi, 1937; *Dubrovski* (A. Puşkin), 1937; *Rus Hikâyeleri* (V. Katayev vd.), İst.: Remzi, 1938; *Aşk Rüyası* (M. Gorki), İst.: Remzi, 1939; *Bolivar İki Kişiyi Çekemez* (O'Henry), İst.: Remzi 1939; *6 No Koğuş* (A. Çehov), İst.: Remzi, 1940; *Benim Üniversitelerim* (M. Gorki), İst.: Remzi, 1941; *Çarın Çizmeleri* (M. Zoşçenko), İst.: Remzi, 1941; *Bir Ressamın Hikâyesi ve Diğer Hikâyeler*, İst.: Ölmez Eserler, 1943; *Körlerin Türküsü* (M. Gorki), İst.: Remzi, 1943; *Aşk, Aşk! Sen Herşeye Kadirsin* (Y. Haşek), İst.: Yokuş, 1944; *Saf Bir Taşralı* (O'Henry), İst.: Nebioğlu, 1944; *Soytarı* (M. Gorki), İst.: Remzi, 1944; *Üç Kız Kardeş* (A. Çehov), 1944; *Biyelkin'in Hikâyeleri* (A. Puşkin), Ank.: MEB, 1945; *Kaybolan Bacak* (K. Çapek), İst.: Yeditepe, 1953; *Suç ve Ceza* (F. M. Dostoyevski), 3 c., İst.: MEB, 1948-59; *Ekmeğimi Kazanırken* (M. Gorki), İst.: Remzi, 1949; *Cengiz Han* (B. Y. Vladimircov), İst.: MEB, 1950; *75.000* (A. Çehov), İst.: Yeditepe, 1955; *At Hırsızı* (Zoşçenko), İst.: Düşün, 1958; *Duman* (Turganyev), İst.: Remzi, 1961; *Drina Köprüsü* (İ. Andriç), İst.: Altın, 1963; *Hikâyeler*

(O'Henry), İst.: Altın, 1966; *Şvayk Karakolda* (Y. Haşek), İst.: Yeditepe, 1966; *Bir Sovyet Diplomatının Türkiye Hatıraları* (S. İ. Aralov), İst.: Burçak, 1967; *Anna Karenina* (L. N. Tolstoy), 4 c., İst.: Cem, 1968-69; *Tahran 1943* (V. Berojkov), Ank.: Bilgi, 1970.

Kaynaklar: Nebioğlu, 239; M. Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar* (1908-1925), Ank., 1978, s. 326-328, 362-363, 369, 377; Necatigil, *İsimler*, 138; Seyda, 111-135; *Kent Oyuncuları Aylık Tiyatro Dergisi*, S. 18 (15 Kasım 1972), s. 24-26; M. Seyda, "Rus Edebiyatının Tanıtıcısı", *Milliyet Sanat*, S. 264 (7 Ekim 1977).

EFE, AHMET *(Kayseri, 1955 -)* Yazar.

Din adamı olan babasının memuriyeti nedeniyle ilk öğrenimini Anadolu'nun çeşitli ilçelerinde gördü. Parasız Yatılı sınavını kazanarak Ankara İmam-Hatip Okulu'na girdi. Hem bu okuldan hem de fark derslerinin sınavını vererek Keçiören Lisesi'nden mezun oldu (1973). Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi'ni (1979) bitirdi. Diyanet İşleri Başkanlığı Derleme ve Yayın Müdürlüğü'nde müdür yardımcısı olarak çalıştı. Bir süre TRT'de görev aldıktan (1978-80) sonra tekrar Diyanet İşleri Başkanlığı'na döndü (1980 -83). Çocuk edebiyatı üzerinde yoğunlaştı. Kandil Yayınları'nı kurdu. *Kandil Çocuk Dergisi*'ni çıkardı (13 sayı, 1986). *Gençlik* dergisinin yayın yönetmenliğini yaptı (1992). Konya'da Esra Film'de kısa ve uzun metrajlı film senaryoları yazdı, yönetmenlik yaptı. Radyolar ve televizyon kanalları için programlar hazırladı. Konya Büyükşehir Belediyesi yayınlarına editörlük, sanat danışmanlığı, grafikerlik yaptı. Konya'da yaşıyor; Evli, üç çocuk babası.

İlk şiiri Pınar Dergisi'nde çıktı. Yazı ve şiirlerini *Yeniden*, *Milli Mücadele*, *Pınar*, *Türk Edebiyatı*, *Diyanet Çocuk* ve *Selam* dergileri ile *Millî Gazete*, *Diyanet*, *Yeni Devir* ve *Zaman* gazetelerinde yayımladı. Birçok çocuk kitabı ve biyografiler yazdı, masallar derledi, ansiklopediler ve antolojiler hazırladı.

Ödül: 1985 TYB Çocuk Edebiyatı Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Veda*, 1981; *Can Gazeli*, Konya: Esra, 1994; *Ey Yar*, Konya: Sanat, 1995; *Hüma*, 2008.
Roman: *Kor*, Ank.: Diyanet İşleri, 1975; *Yunus*, Diyanet İşleri, 1977; *Üç Kandil*, Ank.: Nur, 1983; *Yunus*, Ank.: Nur, 1983; *N'oldu Bu Gönlüm*, 1987; *Acı*, Konya: Esra, 1996.
Öykü: *Tabya*, Ank.: Diyanet İşleri, 1976; *Hançer*, Ank.: Nur, 1983; *Ah Zülayha*, Konya: Esra, 1995; *Çölde Kanat Sesleri*, Konya: Esra, 1996; *Ganj*, Konya: Esra Mtb., 1996.
Kaynaklar: ahmetefe.com; Işık, 216.

EFE MURAD *(İstanbul, 3 Şubat 1987 -)* Şair.

Tam adı Efe Murat Balıkçıoğlu. Genco Devrim, Efe Murat adlarını da kullandı. Yönetici Yasemin Lütfiye Hanım ile ekonomist Mehmet Tevfik Balıkçıoğlu'nun oğlu. Robert Kolej'i bitirdi (2006). ABD'de Princeton Üniversitesi'nde öğrenim görüyor. Robert Kolej Edebiyat Dergisi *Oda* (2002-2006, 4 Sayı) ve *Cehd* (A. Güntan'la, 2006, 5 Sayı, Şiir Dergisi) dergilerini çıkardı. ABD'de yaşıyor; bekâr.

İlk şiiri ("Çocuk ve Zambak") *Adam Sanat* dergisinde çıktı (2004). Şiirleri ve yazıları *Heves*, *kitap-lık*, *Sanat Dünyamız*, *Cehd*, *Mahfil*, *Ücra*, *Fayrap*, *Talisman* gibi dergilerde yayımlandı. Şirileri ve yazıları İngilizceye çevrildi, ABD'de dergilerde çıktı.

Yapıtları: Şiir: *F'ani Atak*, İst.: Altıkırkbeş, 2005; *Madde*, (C. Kurtuluş ile) İst.: Yasak Meyve, 2005; *Sistem*, İst.: Simurg, 2008; *H'aki Atak*, Diyarbakır: P Libre Entreprise, 2008.
Kaynaklar: *BF* (20 Aralık 2008); A. Güntan, "Halk Tatile Gitti", *kitap-lık*, Mayıs 2007; A. Oktay, "Lirik Şiirden Mutant Şiire", *Merdiven Şiir*, Nisan-Mayıs 2007; Utku Özmakas, *Şiirimizde Milenyum Kuşağı*, İst., 2008.

EFE, NECDET RÜŞTÜ *(İstanbul, 1900 - İstanbul, 24 Eylül 1969)* Şair, yazar.

Cımbız ve Yalçın Tevfik imzalarını da kullandı. Fatma Meliha Hanım ile Dr. Rüştü Hakkı Bey'in oğlu. Mekteb-i Saadet'te, Fatih Numune Mektebi'nde ve Vefa Lisesi'nde okudu. İÜ Tıp Fakültesi'ne üç yıl devam ettikten sonra öğrenimini yarım bırakarak iş hayatına atıldı. Bankalarda ve sigorta şirketlerinde memurluk, Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığı'nda şube müdürlüğü yaptı (1953-60). Serbest gazeteci olarak çalıştı; İstanbul'da yayımlanan pek çok gazetede yazdı. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülüdür.

Akbaba ve *Karikatür* gibi dönemin ünlü mizah dergilerinde yayımladığı yazıları, manzum öyküleri, aruz ve hece ölçüsüyle yazdığı, milli edebiyat akımından izler taşıyan şiirleri, taşlamaları ve bestelenerek sahneye konan manzum komedisi *Kadın Asker Olursa* (1934) ile tanındı. Bazı şiirleri Necip Celal Antel ve Nusret Rıfkı tarafından bestelendi.

Yapıtları: Şiir: *Ahenk*, İst.: Numune Mtb., 1920; *Bir Damla Gözyaşı*, 1924; *Gazi'nin Destanı*, İst.: Türk Gençliği Neşriyat Yurdu, 1929; *Bahçe*, İst.: Kenan Mtb., 1944; *Yurdum ve Sevgilim*, 1934; *23 Nisan Şiirleri*, 1943; *Mecnun Gibi*, (aşk şiirleri) İst.: Ege Mtb., 1953.

Roman: *Aşkın Gözü*, (manzum) 1928; *Yürekler Acısı*, 1937; *Zavallı Kadınlar*, 1938; *Çadır Fahişesi*, 1954.
Öykü: *Gönül Masalları*, (manzum) İst.: Vakit Mtb., 1950.
Oyun: *Kadın Asker Olursa*, (37 kısa manzum komedi) İst.: Akşam Kitaphanesi, 1933; *Altın Bilezik*, (çocuk oyunu) 1947.
Çocuk Kitabı: *Türk Çocuklarının Ülküleri*, İst.: Ülkü Mtb., 1934; *Kırmızı Bereli Kız*, İst.: Ülkü, 1963; *Salla Kuyruğunu Söyle Buyruğunu*, İst.: Ülkü, 1963; *Nasrettin Hoca*, (şiirler) İst.: Çocukkalbi Kitabevi, 1964; *Amerika'dan Mektup*, (2. bas.) İst.: Özyürek, 1980; *Kavgacı Babi*, (2. bas.) İst.: Özyürek, 1980; *Fırtınalı Bir Gün*, (2. bas.) İst.: Özyürek, 1986
Derleme: *Türk Nüktecileri*, 1968.
Kaynaklar: Nebioğlu, 239; Necatigil, *İsimler*, 138-139; "Efe, Necdet Rüştü", *TDEA*, III, 2; Kurdakul, *Sözlük*, 228; Karaalioğlu, 185.

EGE, İSKENDER CENAP *(Söke/Aydın, 1918 - İstanbul, 30 Ekim 1996)* Şair.

İlk ve orta öğrenimini Aydın'da tamamladıktan sonra Gazi Eğitim Ens. Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. Ortaokul ve liselerde öğretmenlik ve müdürlük yaptı. Ankara Radyosu'nda söz yayınları raportörlüğü, basın-yayın şube müdürlüğü ve genel müdürlük görevlerinde bulundu. (1955-58). Adalet Partisi'nden Aydın senatörü (1961), Turizm ve Tanıtma Bakanı oldu (1977). 1983 seçimlerinde Milliyetçi Demokrasi Partisi'nden Meclis'e girdi. Evli ve üç çocuk babasıydı. Şiirlerini *Varlık*, *Servetifünun-Uyanış*, *Amaç*, *Dost* ve *Çağrı* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Bir Yaprak Değdi*, 1973; *Zaman Olur ki*, 1985.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 139; "Ege, İskender Cenap", *TDEA*, III, 9.

EGELİ, MÜNİR HAYRİ *(İstanbul, 1903 - İstanbul, 1970)* Yazar, gazeteci, film yönetmeni.

Hasan Âli Yücel ile kardeş çocuğu olan Fatma Seniye Hanım annesi, Rusçuk ayanı sadrazam Alemdar Mustafa Paşanın erkek kardeşinin torunu olan Mehmet Hayri Bey babasıdır. İlköğrenimini Kadıköy Numune Mektebi'nde gördü. İstanbul Muallim Mektebi'nden (1919) sonra Paris Sorbonne Üniversitesi Psikoloji Enstitüsü'nden (1922) mezun oldu. Milli Mücadele yıllarında iki yıl Paris'te Türk İstihbarat Bürosu müdürlüğü yaptı (1920-22). Türkiye'ye dönüşünde Maarif müfettişliğine atandı (1922). Trabzon ve Ankara liselerinde öğretmenlik, İzmit, Bolu ve Balıkesir'de Milli Eğitim müdürlükleri, İsmet Paşa Kız Ens. müdürlüğü (1933), Milli Temsil Akademisi, Güzel Sanatlar Okulu müdürlükleri ve Polis Enstitüsü'nde öğretmenlik görevlerinde bulundu. İki evlilikten dört çocuğu vardı. Türkiye Serinofil Derneği'nin kurucusuydu. Ankara Tayyare Cemiyeti'nin *Türk Hava Mecmuası*'nda müdürlük yaptı. Atatürk'ün *Nutuk*'unun düzenlenmesiyle görevlendirildi. Sinema konusunda ihtisas yapmak üzere Almanya ve Rusya'ya gönderildi. Türkiye'ye dönüşünde Atatürk'ün isteğiyle "Ben Bir İnkılap Çocuğuyum" adlı bir film hazırladı. C. Kutay'ın çıkardığı *Millet* gazetesinde çalıştı, kendisi de *Haftalık* adlı gazeteyi çıkardı. Çoğunun senaryolarını da kendisinin yazdığı "Cem Sultan" (1951), "Yavuz Sultan Selim ve Yeniçeri Hasan" (1951), "Söz Müdafaanındır" (1952), "Yıldırım Beyazıt ve Timurlenk" (1952), "Sarı Zeybek" (1953), "Nilgün" (1954), "Kolsuz Bebek" (1961) filmlerini yönetti. Üç yüz civarında çocuk öyküsü ve piyesi vardır. "Uryan Efe" adlı öyküsü "Efe Aşkı" adıyla filme alındı (yön. Ş. Kâmil, 1948).

Yapıtları: Çocuk Kitabı: *Bay Önder: Türk Destanı*, İst.: Ahmet Halit Kitabevi, 1934; *Bir Ülkü Yolu*, Ank.: Halkevi, 1934; *Yeni Ağustos Böceği ile Karıncalar*, Ank.: Ulusal Ekonomi ve Araştırma Kurumu, 1936; *Haftamızı Oynuyoruz*, Ank.: Ulusal Ekonomi ve Araştırma Kurumu, 1936; *Uryan Efe*, İst.: Ahmet Halit Kitabevi, 1944; *Yörük Emine*, İst.: Milli Tiyatro Kütüphanesi, 1946; *Sihirli Saat ve Hayat Makarası*, İst.: Ahmet Halit Kitabevi, 1947; *Atlı Kız*, İst.: Ahmet Halit Kitabevi, 1947; *Alageyik: Milli Türk Masalları*, İst.: Ahmet Halit Kitabevi, 1947; *Eşek Kulaklı Prens*, İst.: Halit Yaşaroğlu Mtb., 1951; *Milli Hikâyeler*, İst.: Akın, 1952; *Guguklu Saat*, İst.: Kitap Yayma Odası, 1953; *Renkli, Resimli, Oyunlu Alfabe*, İst.: Kitap Yayma Odası, 1954; *Hamur Çocuk*, İst.: Kitap Yayma Odası, 1954; *Kâğıt Kayık*, İst.: Kitap Yayma Odası, 1954; *Alfabe Oyunu*, İst.: Kitap Yayma Odası, 1954; *Yağmur Nine*, İst.: Kitap Yayma Odası, 1955; *Kurşun Asker*, İst.: Kitap Yayma Odası, 1955; *Atatürk*, İst.: Ceylan, 1955; *Sinek Sultan: Kız Kulesinin Hikâyesi*, İst.: Ceylan, 1956; *Mor Derenin Kızı*, İst.: Çocuk Kitabevi, 1957; *Nine Bacının Masal Torbası*, İst.: Akısan, 1957; *Ne Verirsen Elinle O Gider Seninle*, İst.: Gençlik Kitabevi, 1957; *Gülme Komşuna Gelir Başına*, İst.: Gençlik Kitabevi, 1957; *Tahta Bacaklı Prens*, İst.: Gençlik Kitabevi, 1957; *Tatlı Söz Yılanı Deliğinden Çıkarır*, İst.: Gençlik Kitabevi, 1957; *Tuttuğun Altın Ola*, İst.: Gençlik Kitabevi, 1957; *Yürü Ya Kulum*, İst.: Gençlik Kitabevi, 1957; *Al Gülünü Ver Gülümü*, İst.: Gençlik Kitabevi, 1957; *Ay Perileri*, İst., Çocuk Kitabevi, 1957; *Etme Bulma Dünyası*, İst.: Gençlik Kitabevi, 1957; *Kadın Dünyası*, İst.: Akısan, 1957; *Garip Kuşun Yuvası*, İst.: Gençlik Kitabevi, 1957; *Büyük Türklerden Örnek Hikâyeler*, İst.: Burhanettin Erenler Mtb., 1959; *Halkapınar'ın Avcı Kızı*, İst.: Kitap Yayma Odası,

1960; *Harlayım mı Gürleyim mi*, İst.: Kitap Yayma Odası, 1960; *Kuş Sütü: Türk Atasözlerinden Masallar*, İst.: Gençlik Kitabevi, 1960; *Kız Kulesi Yas Kulesi*, İst.: Kitap Yayma Odası, 1960; *Yusufçuk*, İst.: Kitap Yayma Odası, 1962; *Azıcık Aşım Ağrısız Başım*, İst.: Vakit Mtb., 1962; *Cimcime Elma Çiçeği*, İst.: Kitap Yayma Odası, 1962; *Çil Horoz*, İst.: Çocuk Kitabevi, 1962; *Dağ Dağa Kavuşmaz*, İst.: Çocuk Kitabevi, 1962; *Az Veren Maldan Çok Veren Candan*, İst.: Burhanettin Erenler Mtb., 1963; *El Elden Üstündür*, İst.: Burhanettin Erenler Mtb., 1963; *Kurtla Güler Kuzu ile Ağlar*, İst.: Kitap Yayma Odası, 1963; *Ak Akçe Kara Gün İçindir*, İst.: Burhanettin Erenler Mtb., 1963; *Atı Alan Üsküdarı Geçti*, İst.: Salmanlar, 1968; *Gür Babanın Oğlu*, İst.: Kitap Yayma Odası, 1970; *Gözyaşı Dergisi: Çocuk Masalları*, İst.: Kitap Yayma Odası, 1970; *Keloğlan Masalları*, İst.: İnkılâp ve Aka Kitabevi, 1972.
Araştırma: *Almanya'ya Gidiyorum*, İst., İnkılâp ve Aka Kit., 1963; *Almanya'da Gezme, İş Bulma, Çalışma Yolları*, İst., Ceylan, 1964.
Monografi: *Atatürk'ün Bilinmeyen Hatıraları*, İst.: Ahmet Halit Kitabevi, 1954.
Kaynaklar: Nebioğlu, 241; O. Pekgirgin, "Egeli (Münir Hayri)", *İSTA*, IX, 4954-4955; "Egeli, Münir Hayri", *TDEA*, III, 9; Gönç, III, 53; Özgüç, I, 53.

EGEMEN, FERİH *(İstanbul, 1918 - 1978)* Oyun yazarı, aktör.

Bedriye Hanım ile Ferit Bey'in oğlu. İzmir Karataş Ortaokulu'nu bitirdi (1932). Daha sonra İstanbul'a gitti ve Darülbedayi'de (İstanbul Şehir Tiyatrosu) çeşitli çocuk oyunlarında rol aldı. 1940'lı yılların başında *Çizmeli Kedi*, *Cinderella* (Kül Kedisi) ve *Mavi Gözlük* adlı çocuk oyunlarında önemli rollerde oynadı. 1944'ten itibaren yazdığı çocuk oyunlarıyla bu alanda da adını duyurdu. 1973'e değin birçok çocuk oyununda hem oyuncu, hem yönetmen olarak çalıştı. 1974'te emekli oldu.

Ufak tefek yapısı ve çocuksu görünümü ile ileri yaşlarında bile çocuk oyunlarının aranılan oyuncularından biri oldu. Yazdığı ve yönettiği birçok çocuk oyununda yenilikler yaparak müzikal ve operet anlayışını bu alanda da sahneye taşıdı.

Yapıtları: Çocuk Oyunu: *Ben Çalmadım*, İst.: Üniversum Mtb., 1944; *Harami Çeşmesi*, İst.: Rafet Zaimler, 1950; *Altın Zincir*, (G. Tokar ile) İst.: Rafet Zaimler, 1952; *Rüya Ülkesi*, İst.: Rafet Zaimler, 1953; *Küçük Reis*, İst.: Rafet Zaimler, 1953; *Oyuncakçının Rüyası*, İst.: Kadıköy Halk Eğitim Merkezi, 1974; *Ayışığı*, İst.: Kadıköy Halk Eğitim Merkezi, 1974; *Gizli Bahçe*, İst.: Kadıköy Halk Eğitim Merkezi, 1974.
Kaynaklar: Nebioğlu, 241; *Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi*, c. IV, s. 1927; "Egemen, Ferih", *TDEA*, III, 9.

EKİCİ, NECDET *(Afşin/Kahramanmaraş, 3 Ocak 1955 -)* Öykücü.

Hatice Hanım ile bakkal Ahmet Ekici'nin oğlu. 1979'da Samsun Eğitim Ens. Türkçe Bölümü'nü bitirdi. Aynı yıl Türkçe öğretmenliğine başladı. TYB üyesi. Hatay'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası. İlk öyküsü 1984'te *Töre* dergisinde çıktı. *Türk Edebiyatı*, *Türk Yurdu*, *Güneysu* ve *Kültür Dünyası* dergilerinde öykü ve yazılarını yayımladı.

Ödül: 1995 Ömer Seyfettin Öykü Yarışması (ikincilik); 1999 Ömer Seyfettin Öykü Yarışması (birincilik).

Yapıtları: Öykü: *Yüreğimdeki Cemre*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1991; *Yüreğimi Sana Bıraktım*, İst.: Timaş, 1998; *Gül Olacaksın*, İst.: Ötüken, 1998; *Arzu ile Kamber: Gül Mevsimine Uyanmak*, İst.: Timaş, 2000.
Deneme: *İdeoloji ve İnsan*, İst.: Günalp, 1991.
Kaynaklar: *BF* (8 Temmuz 1999)

EKİNCİ, YAVUZ *(Kozluk/Batman, 2 Haziran 1979 -)* Öykücü.

Çiçek Hanım ile minibüs şoförü Ali ekinci'nin oğlu. İlk öğrenimini Yedibölük Köyü ilkokulu'nda (1989), orta öğrenimini Siirt İmam Hatip Lisesi (1992) ve Batman Endüstri Meslek Lisesi'nde tamamladı (1997). Dicle Üniversitesi Siirt Eğitim Bilimleri Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nden mezun (2001). 2001'den beri öğretmenlik yapıyor. Evli, bir oğlu var; Batman'da yaşıyor.

İlk öyküsü ("Bir İklimdi") *İnsancıl* dergisinde çıktı. Öyküleri, *Adam Öykü*, *Varlık*, *kitap-lık*, *Eşik Cini*, *Kül Öykü*, *Notos Öykü* gibi dergilerde yayımlandı.

Ödül: "Kafatası" öyküsüyle 2003 Gençlik Kitabevi Ödülü; "Göç"öyküsüyle 2003 İnsan Hakları Derneği Ödülü; "Eşikteki Hayatlar" öyküsüyle 2005 Gila Kohen Öykü Ödülü; "Sırtımdaki Ölüler" dosyası ile 2005 Haldun Taner Öykü Ödülü; "Sessizlik Kulesi" ile 2008 Yunus Nadi Öykü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Meyaser'in Uçuşu*, İst.: Cadde, 2004; *Sırtımdaki Ölüler*, İst.: Doğan Kitap, 2007; *Bana İsmail Deyin*, İst.: Doğan Kitap, 2008.
Kaynaklar: *BF* (20 Ekim 2008); P. Barışta, "Bana İsmail Deyin", *K Dergisi*, 3 Ekim 2008; B. Çelik "Yavuz Ekinci'nin Öyküleri", *Virgül*, Ekim 2007; R. Aslan, "Ölüler Herkesin Sırtında", *Radikal Kitap*, 12 Ekim 2007; K. Varol, "Umuttan Ziyade Keder", *Kitap Zamanı*, 3 Aralık 2007.

EKİZ, OSMAN NURİ *(Bulancak/Giresun, 2 Temmuz 1950 -)* Araştırmacı, yazar.

Bilgehan Atlısoy, Saffet Sami, Engin Gönlükırık imzalarını da kullandı. Çiftçi Ahmet Asım Ekiz ile Hava Hanım'ın oğlu. Şeyhmusa Köyü İlkokulu, Bulancak Ortaokulu, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Hazırlık Lisesi, İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü ve İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nu (1971) bitirdi. Lisans tezini Abdülhak Hâmit Tarhan'ın *Eşber*'i üzerine hazırladı.

Kâhta Lisesi'nde başladığı (1971) edebiyat öğretmenliğini çeşitli eğitim kurumlarında sürdürdü. 1996'da Çapa Anadolu Öğretmen Lisesi müdürlüğüne atandı. İLESAM İstanbul Bölge Yönetim Kurulu üyesi. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk babası.

İlk öyküsü ("Kutsal Çatı") Kasım 1974'te *Türk Edebiyatı* dergisinde yayımlandı. *Meşale*, *Boğaziçi*, *İnanç*, *Aydabir* dergilerinde imzası sıkça görüldü. *Meşale* dergisinde 97 sayı yayın yönetmeni ve yazar olarak görev aldı (1977-1989). TRT-2 televizyonuna "Kimin İşi Kolay", "Öğretmenlerimiz ve Geleceğimiz" adlı programları hazırladı.

Ödül: 1985 İnanç Dergisi Yılın Eleştirmeni Ödülü.

Yapıtları: İnceleme-Araştırma: *Dede Korkut Hikâyeleri*, İst.: Gökşin, 1983; *Namık Kemal*, İst.: Gökşin, 1983; *Peyami Safa*, İst.: Toker, 1984; *Necip Fazıl Kısakürek*, İst.: Toker, 1984; *Yahya Kemal Beyatlı*, İst.: Toker, 1985; *İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı*, İst.: Toker, 1986; *Yunus Emre*, İst.: Toker, 1987; *Çağatay Edebiyatı-Ali Şir Nevai*, İst.: Toker, 1990; *Divan-ı Lügat-it Türk-Kaşgarlı Mahmut*, İst.: Toker, 1990; *Şinasi*, İst.: Gökşin, 1991; *Refik Halit Karay*, İst.: Gökşin, 1992; *Mehmet Akif Ersoy*, İst.: Toker, 1993; *Ahmet Yesevi-Divan-ı Hikmet, Edip Ahmet-Atbet-ül Hakayık*, İst.: Toker, 1984; *Mevlana*, İst.: Toker, 1998.
Antoloji: *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi*, Toker, İst.: 1984.
Sözlük: *Ansiklopedik Edebiyat Bilgileri Sözlüğü*, İst.: Zümrüt, 1984.
Kaynaklar: *BF* (2 Temmuz 1999).

EKREM (RECAİZADE)
bak. Mahmut Ekrem (Recaizade)

ELBİSTANLI, SIDDIK *(Kahramanmaraş, 1945 -)* Şair.

Kahramanmaraş İmam-Hatip Okulu (1964) ve Kahramanmaraş Lisesi'nden (1965) sonra İÜEF Pedagoji Bölümü'nü bitirdi (1972). Eğitim uzmanı olarak Kahramanmaraş ve Adıyaman'da (1978-86), rehber öğretmen olarak Konya Bozkır Lisesi'nde (1986-92) çalıştı. 1992'den bu yana Kahramanmaraş Türkoğlu Lisesi'nde görev yapıyor. TYB üyesi. Evli ve iki çocuk babası.

İlk şiiri ("Yıldızlar Bile Üşür") 1965'te *Yeni İstiklâl* gazetesinde çıktı. Şiirlerini *Türk Yurdu*, *Hisar*, *Varlık*, *Defne*, *Hareket*, *Şiir Sanatı*, *Soyut*, *Papirüs*, *Yeni Dergi*, *Kiraz*, *Dolunay*, *Yaba-Öykü*, kendi çıkardığı *Sentez* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Doğrulup Yeniden*, Ank.: Aydın, 1990; *Kırmızı Papatyalar Minyatürdür*, Ank.: 1999; *Bir Pancur Aç*, Ank.: Aydın, 2003.
Kaynaklar: Işık, 218.

ELÇİN, ŞÜKRÜ *(Florina, 1912 -Ankara, 27 Ekim 2008)* Halkbilimci, yazar.

Çelenklioğlu, Arı, Macit Demir, Terzioğlu imzalarını da kullandı. İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi olarak İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu (1939). Daha sonra çeşitli lise ve yüksekokullarda öğretmenlik yaptı. Ardından DTCF'de asistan olarak göreve başladı. 1949'da doktorasını verdi. 1962'de doçent unvanını aldı. Ankara Hacettepe Üni. Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi'ne bağlı Türk Dili ve Edebiyatı Ens. başkanlığı görevine getirildi (1969). Uzun yıllar bu kurumda profesör olarak görev yaptı.

Yazı hayatı lise yıllarında şiirle başladı. İlk şiir kitabı *Şair Bozuntuları*'nı bir arkadaşıyla birlikte çıkardı. Daha sonraki şiirlerini *Yirmidört* ve *Adalara Destanlar* adlı kitaplarında topladıysa da asıl ününü Türk halkbilimi ve halk edebiyatı konularındaki inceleme, araştırma ve derlemeleriyle yaptı. Makalelerini *Türk Yurdu, Türk Folklor Araştırmaları, Türk Kültürü, Türk Dili* gibi dergilerde yayımladı.

Ödül: 1983 İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü (Metin And, Kemal Gökçe, Cemil Cahit Güzelbey ve Haşim Nezihi Okay ile paylaştı); *Halk Edebiyatına Giriş* ile 1984 Türkiye İş Bankası Halkbilim Büyük Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Şair Bozuntuları*, (Niyazi Hicran [Damla] ile) İzmir: Hâfız Ali Mtb., 1932; *Yirmidört*, İst.: Kültür Mtb., 1944; *Adalara Destanlar*, Ank., 1978; *Bana Bir Resim Getirdiler*, Ank.: Akçağ, 2001.
İnceleme-Derleme: *Kerem ile Aslı Hikâyesi*, Ank.: MEB, 1949; *Hikâyeler*, (A. Gündüz [Akıncı] ile) Ank.: MEB, 1949; *Deli Dumrul*, (T. Oğuzkan ile) Ank.: MEB, 1963; *Anadolu Köy Orta Oyunları: Köy Tiyatrosu*, Ank.: Türk Kültürünü Araştırma Ens., 1964; *Türk Bilmeceleri*, Ank.: MEB, 1970; *Çocuklarımıza Şiirler*, Ank.: Türk Kadınları Kültür

Derneği, 1974; *Ali Ufki: Hayatı, Eserleri ve Mecmua-i Saz ü Söz*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1976; *Türkçülük ve Milliyetçilik*, Ank.: Türk Kadınları Kültür Derneği, 1978; *Halk Edebiyatına Giriş*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1981; *Şiirle Selam: Antoloji*, Ank.: Türk Kültürünü Araştırma Ens., 1984; *Gevheri Divanı: İnceleme-Metin-Dizin-Bibliyografya*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1984; *Folklor ve Halk Edebiyatının Milli Birliğin Oluşmasındaki Yeri*, Ank.: Türk Kültürünü Araştırma Ens., 1986; *Yeni Türk Nesri Antolojisi*, (M. Tevfikoğlu ile) Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1987; *Gevheri*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1987; *Akdeniz'de ve Cezayir'de Türk Halk Şairleri*, Ank.: Türk Kültürünü Araştırma Ens., 1988; *Türkiye Türkçesinde Maniler*, Ank.: Türk Kültürünü Araştırma Ens., 1990; *Türkiye Türkçesinde Ağıtlar*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1990; *Hasanü'l Şükri'nin Veysel Karani Hikâyesi*, İst.: 1993; *Türk Edebiyatında Tabiat*, Ank.: Atatürk Kültür Merkezi, 1993; *Halk Edebiyatı Araştırmaları*, (2 c., *Halk Edebiyatına Giriş'in* genişletilmiş basımı), Ank.: Akçağ, 1997.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 139; Özkırımlı, *TEA*, I, 428; "Elçin, Şükrü", *TDEA*, III, 29; Karaalioğlu, 186.

ELDEM, İSMAİL HAKKI

bak. İsmail Hakkı (Alişanzade)

ELİBOL, NEJAT *(İzmit, 3 Şubat 1953 -)* Romancı.

İstanbul Haydarpaşa Lisesi'ndeki öğrenimini lise ikinci sınıfta bıraktı. Bir haber ajansında fot muhabirliği yaptı. 1972'den itibaren demir çekme fabrikasında tornacı çırağı olarak işçiliğe başladı. Yedek parça imalathanesi ve döküm fabrikasında çalıştı. Sendikalaşma çalışmalarına katıldığı için işinden atıldı. DİSK basın yayın servisinde çalıştı (1978). Uzun yıllar kaynakçılık yaptı. Petrol-İş İstanbul Şube Başkanlığı görevinde bulundu (1995-98). Türkiye Yazarlar Sendikası ve Türkiye PEN üyesi. İstanbul'da yaşıyor; Evli, bir kızı var.

Ödül: *Direnen Haliç* ile 1989 Akademi Kitabevi Ödülü'nde mansiyon.

Yapıtları: Roman: *Direnen Haliç*, İst.: 1989; *Yıkık Evde Düş*, İst.: Korel, 1998; *Yolculuk*, İst.: Scala, 1998; *Haydar Bey ve Masallar Anlatıcısı Şehrazat*, İst.: Scala, 2001; *Geleceğe İlk Adım*, İst.: Evrensel, 2001.

Kaynaklar: Işık 06, 1162; scala.com.tr.

ELİF *(İstanbul, 15 Aralık 1963 -)* Şair.

Soyadı VERAL. Klasik müzik eleştirmeni Emel (Hürbaş) Gevgilili ile gazeteci, yazar Ali Gevgilili'nin kızı. İÜEF Felsefe Bölümü'nü bitirdi. New York'ta tasarım ve moda uzmanlığı dersleri aldı. Bir süre İstanbul'da reklamcılık yaptı; 1994-95'te *Tempo* dergisinde yazdı. Yoga ve resimle de uğraşıyor. New York'ta fotoğraf ve moda alanlarında tasarım çalışmaları yapıyor. Prof Dr. Emre Veral ile evli, bir kız annesi. İlk şiiri 1981'de *Yazko Edebiyat*'ta çıktı. Şiirlerini *Adam Sanat*'ta yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Düş İzi*, İst.: Bağlam, 1993; *New York Çıkmazları (Suya Söylenmiş Şiirler)*, İst.: Adam, 2000.

Kaynaklar: *BF* (12 Nisan 1999).

ELMAN, GÜVENÇ *(İstanbul, 1950 - İstanbul, 23 Nisan 2003)* Şair.

Sarıyer Lisesi'nden (1970) sonra bir süre Atatürk Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'ne devam etti. Kamu görevlisi olarak çalıştı.

Gerçek Sanat, *Türk Dili* ve *Şiir Ülkesi* dergilerinde yayımladığı şiirleriyle tanındı.

Yapıtları: Şiir: *Vardiyalı Hüzün*, İst.: Demet, 1994; *İlk Ustamdı Gece*, İst.: EA, 1995; *Gün Ortası Gecikmeleri*, İst.: Ulusal, 1998; *Tuzaklar ve Cambazlar*, İst.: Gerçek Sanat, 2000.

Deneme: *Kiralık Yaşam Giysileri*, İst.: Gerçek Sanat, 2000

Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük* (1999), 332.

ELMAS, YILMAZ *(Çırakman köyü/Samsun, 15 Ocak 1937 - İstanbul, 25 Aralık 2007)* Yazar.

Gökhan Gündüz imzasını da kullandı. Fatma Hanım ile çiftçi Ferhat Elmas'ın oğlu. Akpınar Köy Enstitüsü'nü bitirdikten sonra uzun yıllar öğretmenlik yaptı. Samsun'da aylık gazete *Çırakman*'ı (12 sayı, 1965) çıkardı; *Gerçek Sanat* dergisinin (24 sayı, 1994-96) yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 1998'den sonra *İnsancıl* dergisi yazı işleri sorumluğunda bulundu. TYS üyesiydi. İstanbul'da öldü. Ürünlerini *İnsancıl*, *Berfin Bahar*, *Kitap Gazetesi*, *Kitap Günlüğü* ve *Sokak* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Öykü: *Samsun Öyküleri*, İst.: Gerçek Sanat, 2000; *Dönme Dolap*, İst.: Gerçek Sanat, 2001.

Çocuk Kitabı: *Uluslararası Çocuk Sergisi*, İst.: Nurdoğan Mtb., 1977; *Meyro*, İst.: Gençlik B., 1978; *En Güzel Öğrenci Fıkraları*, İst.: De-Sen Ofset, 1977; *Küçük Karıncanın Yiğitliği*, İst.: Oda, 1980; *Geleceği Biz Kuracağız*, İst.: Oda, 1980; *1979 Yılında Çocuklara Armağan*, İst.: Oda, 1980; *Yunus Emre*, İst.: Mini Çocuk, 1989; *Cem Okuma Dizisi*, (10 kitap) İst.: Cem, 1990; *Mavi Benekli Sardalya*, İst.: Gendaş, 1990; *Kelile ve Dimne*, (Beydeba'dan) İst.: Engin, 1990; *Güneşe Koşan Çocuk*, İst.: Gerçek Sanat, 1992; *Nasrettin Hoca*, İst.: Özer, 1994; *Engin İlkokuma*, (8 kitaplık dizi) İst.: Engin, 1996.

Diğer: *Samsun Bilmeceleri*, Samsun: Yüceer Mtb., 1962; *Gelişen Türkçemiz*, Ank.: İş Mtb., 1965; *Sorunlarıyla Çocuk*, İst.: Gerçek Sanat, 1993; *Sorunlarıyla Öğretmen*, İst.: Gerçek Sanat, 1994; *Kitap Yazıları*, İst.: Ulusal, 1998.

Kaynaklar: *BF* (3 Şubat 2000); F. Bilkay, *Yılmaz Elmas: Edebiyatın Gizli Emekçisi*, İst., 2002.

ELOĞLU, METİN *(İstanbul, 11 Mart 1927 - İstanbul, 11 Ekim 1985)* Şair, ressam.

Mehmet Metin, Mehmet Emin, Ali Haziranlı, Etem Olgunil ve Nil Meteoğlu imzalarını da kullandı. Nahide Hanım ile bahçıvan Hasan Efendi'nin oğlu. Bulgurlu ve Kısıklı ilkokullarını ve Üsküdar Sultantepe Ortaokulu'nu bitirdikten sonra sınavla Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'ne girdi (1943); S. Toray, B. R. Eyuboğlu ve Z. Kocamemi'nin atölyelerinde çalıştı. 1946'da siyasal nedenle iki ay tutuklu kaldığı için akademideki kaydı silindi. 1947'de akademiye dönüp konuk öğrenci olarak derslere devam ederken askere alındı; disiplinsizliği yüzünden askerliği ancak beş yılda bitirebildi. Terhis olduktan sonra kısa bir süre İstanbul Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü'ne bağlı Yıldız'daki bir birimde çalıştı. Sonraki yaşamında geçimini resimlerinin geliri ve yaptığı süsleme çalışmalarıyla sağladı. Soyut ve figüratif çalışmalarında lekeci bir anlayışı benimsedi. Yazar ve şair portreleri, "Genelev", "Çıkmaz Sokak", "Gecekondu Sofrası" gibi büyük kompozisyonlar ve İstanbul görünümleri yaptı. Pek çok sergi açtı. 1. DYO Sergisi'nde (1967) ve Yarımca Sanat Şenliği'nde (1976) birincilik ödülleri aldı.

Yayımlanan ilk ürünleri 1942'de *Servetifünun-Uyanış* dergisinde çıkan bir öykü ile 1943'te İzmir'de *Kovan* dergisinde Mehmet Metin imzasıyla çıkan "Sabah Şarkısı" adlı bir şiirdir. Garip akımı doğrultusunda, ancak kendine özgü şiir diliyle dikkati çekti. V. Günyol'un deyişiyle "Türk şiirinin bıçkın, hırçın ve külhan ağızlı uçarı şairi" olarak tanındı. Toplumsal yaşamı İstanbul argosuyla somutlaştıran yeni bir dil örgüsü kurdu. *İstanbul*, *Kaynak*, *Fikirler*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Söz*, *Şairler Yaprağı*, *Türk Dili*, *Varlık*, *Yaprak*, *Yenilik* dergilerinde yayımlanan acılı bir ironinin egemen olduğu şiirleriyle döneminin önde gelen şairleri arasında yer aldı. V. Günyol onun "şairane'liği ellerinin tersiyle şiirden atıp, senli benli günlük konuşma dilini benimseyen Garipçi'leri de aşarak ayıp kavramına bir doğallık, bir bağışlanırlık, hatta hatta bir sevimlilik" kazandırdığını belirtti. En önemli kitapları arasında sayılan *Sultan Palamut* için R. Mutluay, "Metin Eloğlu, düzensizliğine kızdığı toplum kurallarıyla dirliğine kavuşamadığı kişisel hayat arasında tedirgin ve öfkelidir. Bunu bazen inceden keskine giden yergi ve eleştirile, bazen tekil eylemlerini açıklayan içtenliğiyle ortaya koyar" görüşünü dile getirdi.

Dost, *Güney*, *Soyut*, *May*, *Papirüs* dergilerinde yayımladığı şiirlerinde İkinci Yeni akımına yaklaşarak imgeyi ön plana çıkardı. D. Hızlan bu dönemdeki Eloğlu'nu "Dili ve yaşamın dilini tepe tepe kullanan şair" olarak tanımlarken, A. Özkırımlı "Yaşama sevinciyle dolu, eşyayı ve olayları hınzırca yakalayan bir şair" değerlendirmesini yaptı. 1960'lardan sonra İkinci Yeni'nin etkisinden çıktı; M. Fuat'a göre, "yaşamdan kitaplara doğru kaydığı" bu dönemde, yeni bir şiir dili oluşturmak için aşırıya kaçan deneylere girişti. Bundan sonra, ilk şiirlerinde göze çarpan yaşama sevinci dolu dizelerine bir daha rastlanmadı. Özellikle *Dizin*'de, şiirindeki "toplumsal eleştiri" bağlamının zayıfladığı görüldü. Son dönem şiirlerinde resminin büyük etkisi görülür, oysa daha önce bunun tam tersi söz konusudur. 1955-62 arasında *Yeditepe* dergisinde resim eleştirileri, 1959-71 arasında *Güney* dergisinde değişik imzalarla yazdığı kitap tanıtımları yayımlandı. A. Bezirci'nin hazırladığı, inceleme, seçme şiirler ve bibliyografyadan oluşan *Metin Eloğlu* kitabı 1971'de çıktı.

Ödül: *Dizin* ile 1972 TDK Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Düdüklü Tencere*, (resimleyen Orhan Peker) İst.: Yeditepe, 1951; *Sultan Palamut*, Ank.: Seçilmiş Hikâyeler, 1957; *Odun*, İst.: Alpaslan Mtb., 1959; *Horozdan Korkan Oğlan*, Ank.: Dost,1961; *Türkiye'nin Adresi*, İst.: Yeditepe, 1965; *Ayşemayşe*, İst.: Yar, 1968; *Dizin*, İst.: Güney, 1971; *Yumuşak G*, İst.: Baha Mtb., 1975; *Rüzgâr Ekmek*, (resimleyen Orhan Peker), İst.: Ada, 1978; *Hep*, İst.: Adam, 1982; *Yine*, (ilk altı kitabının birlikte basımı) İst.: Adam, 1982; *Şiirce*, (son üç kitabının birlikte basımı) İst.: Adam, 1982; *Ay Parçası*, İst.: Yazko, 1983; *Önce Kadınlar*, İst.: Adam, 1984; *Bu Yalnızlık Benim*, (Toplu Şiirler), İst.: YKY, 2003; *İbresiz Bir Pusula*, (Kitaplarına Girmemiş Şiirler) İst.: YKY, 2007.

Öykü: *İstanbullular* (haz. T. Anar), İst.: YKY, 2009.

Uyarlama: *Bektaşi Dedikleri*, (O. Tansel ile; şiirleştirilmiş Bektaşi fıkraları) İst.: Türkiye İş Bankası, 1970.

Derleme: *Garip Şiirler Antolojisi*, (Ü. Y. Oğuzcan ile) İst.: Yay, 1968.

Kaynaklar: Nebioğlu, 246; Necatigil, *İsimler*, 139-140; Özkırımlı, *TEA*, II, 438; "Eloğlu, Metin", *TDEA*, III, 28; Kurdakul, *Sözlük*, 231; Karaalioğlu, 187; A. Bezirci, *Metin Eloğlu*, İst., 1971; R. Mutluay, *50 Yılın Türk Edebiyatı*, İst., 1973, s. 285, 365; K. Özsezgin, *Türk Plastik Sanatçıları*, İst., 1999, s. 190.

ELÖVE, ALİ ULVİ *(Selanik, 1881 - İstanbul, 15 Ağustos 1975)* Şair, dilci.

M. Neşat, Ali Necat, Hoca Ali imzalarını da kullandı. Selanik Vilayeti Muhasebe Kalemi'nden emekli Mustafa Fevzi Bey'in oğludur. Bir müddet Selanik Mülki İdadisi'nde okudu. Selanik Darülmuallimin-i İptidaisi'ni bitirerek öğretmen oldu. Tesalya Golos Telgrafhanesi'ne posta kâtibi olarak girdi. Burada kaldığı müddet içinde bir de Tesalya Harp Madalyası sahibi oldu. Daha sonra Serez Ecnebi Muhabere Telgraf memurluğu, Selanik Feyziye Mektebi'nde Türkçe ve Fransızca öğretmenliği yaptı (1898-1905). Özel dersler verdi. 31 Mart Olayı üzerine İstanbul'a giden Hareket Ordusu'na gönüllü olarak katıldı. İstanbul Darülmuallimini Tatbikat Kısmı'na önce öğretmen (Eylül 1909), daha sonra müdür yardımcısı olarak (Kasım 1910) atandı. Milli Mücadele'nin ardından Adana Erkek Öğretmen Okulu müdürlüğü (1923), Bursa Erkek Öğretmen Okulu edebiyat öğretmenliği (1925), Bursa Askeri Lisesi Türkçe ve edebiyat öğretmenliği (1927-31) ve 1939'a kadar Bursa Kız Öğretmen Okulu edebiyat öğretmenliği görevlerinde bulundu. 7 Ekim 1939'da atandığı Gazi Terbiye Enstitüsü edebiyat öğretmenliği görevini yaş haddinden emekli olduğu 1 Ağustos 1945'e kadar sürdürdü. Emekli olduktan sonra TDK'da Sözlük ve Terim kollarında çalıştı.

Ali Ulvi Elöve'nin ilk yazıları Selanik'te yayımlanan *Mütalaa* dergisinde çıktı. Daha sonra *Çocuklara Rehber* ve *Çocuk Bahçesi* dergilerinde imzaları göründü ve çocuklar için şiirler, masallar, öyküler yazdı. Eserlerinde sade bir dil kullandı. TDK'da çalışırken dil üzerine eserler verdi. "Dağ başını duman almış" mısraıyla başlayan Gençlik Marşı'nın sözlerini yazmasıyla da tanındı.

Yapıtları: Şiir: *Çocuklarımıza Neşideler*, İst.: Tanin Mtb., 1328/1912 (yb *Çocuklarımıza Şiir*, 1959).
Diğer: *Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, (M. A. Ağakay ve A. Dilaçar'la) Ank.: TDK, 1949; *Edebiyat ve Söz Sanatı Terimleri Sözlüğü*, (M. A. Ağakay ve A. Dilaçar'la) Ank.: TDK, 1948; *Türkçe Hekimlik Terimleri Üstüne Bir Deneme*, (Dr. Ş. İ. İşçil'le) Bursa: Yeni Mtb., 1948.
Çeviri: *Küçüklere Çamur İşleri Nasıl Yaptırmalı* (Garsen); *Türk Dili Grameri* (J. Deny).
Kaynaklar: "Ali Ulvi Elöve", *Yeni Yayınlar*, S. 5-7 (Mayıs-Temmuz 1957), s. 171-176; Necatigil, *İsimler*, 140; Acaroğlu, 98; Karaalioğlu, 188.

EMEK, REŞAT CEMAL *(Elazığ, 1911 - ?)* Şair.

AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Malatya'da avukatlık yaptı. Şiirlerini 1933-44 yıllarında *Varlık*, *Oluş* ve *Yücel* dergilerinde yayımladı. Malatya'nın Arapkir ilçesi üzerine hazırladığı bir çalışması da yayımlanmıştır.

Yapıtları: Şiir: *Hacı Babanın Kumruları*, Ank.: Güney Mtb., 1949; *Genç Osman Destanı*, Ank.: Em-İl Çocuk, 1950; *İkinci Mustafa Kemal Destanı*, İst.: Katol Mtb., 1973.
Derleme: *Arapkir*, Malatya: Malatya Arapkir Kalkındırma Derneği, 1955.
Kaynaklar: Işık, 221.

EMİN BÜLENT *(Halep, 1886 - İstanbul, 29 Kasım 1942)* Şair.

Soyadı SERDAROĞLU. Miralay Ömer Muzaffer Bey'in oğlu, Kırım Savaşı'nda Osmanlı kuvvetlerine komuta eden Serdarıekrem Ömer Paşa'nın torunudur. İlköğrenimine Altunizade Mektebi'nde başladı, daha sonra Beşiktaş'ta Şemsülmekâtip ile Galatasaray Sultanisi'nde okudu. Mezun olduktan sonra sırasıyla Sahil Sıhhiye Merkezi'nde, Osmanlı Reji İdaresi'nde, İnhisarlar İdaresi'nde, Elektrik ve Tramvay Şirketi'nde çalıştı. İstanbul Liman İdaresi'nde umumi kâtip olarak görev yaparken karaciğer kanserinden öldü. Çamlıca'da Selamiefendi Mezarlığı'na gömüldü. Ali Sami (Yen) ve Asım Bel ile birlikte Galatasaray Kulübü'nün kurucuları arasında yer almış ve bir süre futbol oynamıştır. Gönüllü olarak Balkan Savaşı'na ve Birinci Dünya Savaşı'na katılmıştır.

Daha lise yıllarındayken yazdığı "Hâtif Diyor ki" ve "Hisarlara Karşı" şiirleriyle dikkati çekti. 1909'da kurulan Fecr-i Ati topluluğunun önde gelen isimlerinden biri olan Emin Bülent daha çok Tevfik Fikret'in etkisi altında aruz vezniyle şiirler yazdı. Duyuş ve anlatım tarzı bakımından Servet-i Fünuncular'ın hemen hemen bütün özelliklerini taşımakla birlikte, yer yer toplumsal ve ulusal konulara yer vermesi bakımından onlardan ayrılmaktadır. Bazı şiirlerinde güçlü bir lirizmin dikkati çektiği Emin Bülent daha çok epik, zaman zaman da hiciv tarzında şiirler yazmıştır. Ulusçuluk ve yurtseverlik duygularını dile getirdiği Girit Müslümanları için yazmış olduğu "Kin" şiiri ile Doğu ülkelerinin kendilerini kurtarmasını konu aldığı "Hâtif Diyor ki" adlı şiiri uzun yıllar belleklerden çıkmamıştır. "Çöller" ve "Gurur" gibi şiirlerinde güçlü bir lirizmin egemen

olduğu görülen Emin Bülent üzerinde Tevfik Fikret dışında Ahmet Haşim, Fuzuli ve Paul Verlaine izleri de söz konusudur.

Bazıları tamamlanmamış 24 şiiri bulunan Emin Bülent'in 14 şiiri ölümünden sonra S. Z. Aktay tarafından *Emin Bülend'in Şiirleri* (1943) adıyla bir kitapta toplanmış, daha sonra R. N. Evrimer şair üzerine bir inceleme ile birlikte yayımlanmış ve yayımlanmamış bütün şiirlerini *Fecr-i Âti Şairleri: Emin Bülend* (1958) adıyla yayımlamıştır.

Kaynaklar: Ergun, *Şairler*, III, 1232-1237; S. Z. Akay (haz.), *Emin Bülend'in Şiirleri*, İst., 1943; R. N. Evrimer (haz.), *Fecr-i Âti Şairleri: Emin Bülend*, İst., 1958; K. Akyüz *Antoloji*, 660-661; Kaplan, *Şiir*, I, 144-145; "Serdaroğlu, Emin Bülend", *TDEA*, VII, 521-522.

EMİN NİHAT *(İstanbul, ? - 1875'ten sonra)* Öykücü.

Hayatı hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. Hayatına ilişkin eldeki tek kaynak, mesai arkadaşı olduğu anlaşılan Yusuf Neyyir adlı kişinin *Gülzar-ı Hayal* adlı öyküsünün başına yazdığı "takriz"deki yazara ilişkin ifadesidir. Buna göre, Emin Nihat'ın "mektubi-i hariciye hulefasından" olduğu anlaşılmaktadır. *Müsameretname*'nin son cüzü 1875'te basıldığına göre, bu tarihten sonra öldüğü sanılmaktadır.

Emin Nihat'ın yayımlanmış tek eseri *Müsameretname* (gece toplantıları kitabı) adını taşımaktadır. 1872'den 1875'e kadar 12 cüz halinde yayımlanan yapıtta kimisi 50- 60 sayfa tutan uzun öykü, kimisi de 130-140 sayfa tutan roman benzeri parçalar bulunmaktadır. Yazar kitabının başında, kış gecelerinde hoşça vakit geçirmek için, bazı dostların sırayla her akşam bir evde toplanıp gençliklerinde başlarından geçen olayları anlatmalarına karar verdiklerini bildirir; birinci öykünün sonuna eklediği bir notta da, bu *Müsameretname*'de gerçek olayları anlatan ibret verici on öykünün toplanacağını haber verir. Bu öykülerden yedisi yayımlanmıştır.

Batı etkisinde Türk edebiyatında öykü türünde ilk ürün verenlerden biri olarak kabul edilmektedir. Öykülerinde, divan edebiyatı öyküleri (mesneviler, mensur öyküler) ile halk öykülerinden (meddah öyküleri vb) yeni öyküye geçişin belirtileri kendini göstermektedir. Bu geçiş ürünlerinde eski ile yeninin özellikleri her noktada yan yana ve iç içe yürümektedir. Yazar bir yandan, belirli ve klasik konular dışına çıkmış, bir yandan da, divan edebiyatı mesnevilerindeki olaylara benzer konuları işlemiştir. Bu eserde yer alan üç öyküsü Latin harfleriyle *Gece Hikâyeleri* (haz. M. İ. Uzun, İst.: Tercüman 1001 Temel Eser, 1974) adıyla yayımlanmıştır.

Yapıtları: Öykü: *Müsameretname*, 12 cüz, İst., 1872-75.

Kaynaklar: Kudret, I, 64-65; "Emin Nihad", *TDEA*, III, 32; Kurdakul, 233.

EMİN RECEP *(Selanik, 1899 - ?)* Şair.

Soyadı GÜREL. Selanik'te Terakki İdadisi'ni bitirdikten sonra gittiği İstanbul'da Halkalı Yüksek Ziraat Mektebi'nden 1919'da mezun oldu. Bulgaristan Yeni Trakya Tütün Şirketi'nde müdür, İnhisarlar İdaresi'nde tütün eksper muavini olarak çalıştı. Şişli Terakki Lisesi'nde öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. 1933'te açtığı Yeni Nesil adlı, okul öncesi eğitim de veren özel ilkokulun üç yıl süreyle müdürlüğünü üstlendi. Öğretmenlik mesleğini Selçuk Kız Sanat Okulu, daha sonra Sultanahmet Ticaret Lisesi'nde sürdürdü. Şiirlerini *Genç Yolcular*, *Ümid*, *Dergâh*, *Yeni Mecmua*, *Altın Kalem*, *Hayat*, *Güneş*, *Resimli Ay*, *Yarım Ay* gibi dergilerde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Altın Kitab: Çocuk Şiirleri*, İst., Resimli Ay, 1928.
Derleme: *Çocuk Şarkıları*, (S. Sertel ve Musa Süreyya ile) İst.: Resimli Ay, 1930.

Kaynaklar: Ergun, *Şairler*, III, 1243-1245; Nebioğlu, 327; "Gürel, Emin Receb", *TDEA*, III, 422.

EMİNE SEMİYE *(İstanbul, 28 Mart 1866 - İstanbul, 1944)* Yazar.

Soyadı ÖNASYA. Emine Vahide imzasını da kullandı. Tarihçi, hukukçu ve devlet adamı Ahmet Cevdet Paşa'nın kızı ve Türk edebiyatındaki ilk kadın romancılardan Fatma Âliye Hanım'ın kız kardeşidir. Özel eğitim aldı. Fransa ve İsviçre'de bulundu; bu ülkelerde psikoloji ve sosyoloji öğrenimi gördü. 1892'de öğretmenliğe başladı. Selanik'te kız okulları müfettişliğinde bulundu. Bir ara İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin gizli faaliyetlerine katıldı. İlk eşi Kazaskerzadelerden Mustafa Bey, ikinci eşi tanınmış valilerden Reşit Paşa'dır.

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra siyasal konularda yazılar yazdı. Selanik'te yayımlanan *Mütalaa* gazetesinin başyazarlığını yaptı. *Hanımlara Mahsus Gazete*'nin sürekli yazarları arasında yer aldı. İlk öyküsü ("Bir Mütehassirenin Tefekküratı") bu gazetede yayımlandı. Yine aynı gazetede "Hiss-i Rekabet" adlı diğer

bir öyküsü yer aldı. İstanbul, Edirne ve Anadolu okullarında Türkçe öğretmenliği, Balkan Savaşı sırasında Şişli Etfal Hastanesi'nde hastabakıcılık yaptı. Edebiyata küçük öykülerle giren Emine Semiye çocuk eğitimiyle ilgili yazılar da yazdı. Ayrıca çeşitli konularda makaleler kaleme aldı. İki romanı ve bir hesap kitabı vardır.

Yapıtları: Roman: *Sefalet*, İst.: Hilal Mtb., 1908; *Gayya Kuyusu*, İst., ty.
Diğer: *Hulasa-i İlm-i Hesap*, İst.: Mahmut Bey Mtb., 1892.
Kaynaklar: *Nevsal-i Milli*, İst., 1914, s. 320; Banarlı, *RTET*, II, 994; İ. Enginün, "Emine Semiye", *TDEA*, III, 33; Özkırımlı, *TEA*, II, 440; T. Toros, *Mâzi Cenneti*, İst., 1998, s. 222-223; E. İhsanoğlu-R. Şeşen-C. İzgi (haz.), *Osmanlı Matematik Literatürü Tarihi*, İst., 1999, s. 507-508; S. Aydüz, "Önasya, Emine Semiye", *YYOA*, II, 430.

EMİR, SABAHAT *(Kula/Manisa, 18 Eylül 1943 -)* Öykücü.

Şerife Hanım ile tüccar Ahmet Emir'in kızı. İstanbul Kız Lisesi'ni ve İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1966). Bir süre öğretmenlik, Milli Eğitim Basımevi müdür yardımcılığı, İstanbul Basma Yazı ve Resimleri Derleme müdürlüğü görevlerinde bulundu (1974-80); İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı'nda öğretim görevlisi olarak çalıştı ve emekli oldu (1998). Emir Yayınları'nı kurarak orta dereceli okullar için pek çok yardımcı ders kitabı hazırladı. "Gönül Dostları", "Aile Bağları" ve "Güleryüz Ailesi" gibi televizyon dizilerinin senaryolarını yazdı. Tiyatro ve Televizyon Yazarları Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

Lise yıllarında şiir ve oyun yazdı; daha sonra *Hisar*, *Varlık*, *Türk Dili* ve *Çağrı* dergilerinde yayımladığı öyküleriyle adını duyurdu. Öykülerinde "çağdaş kadının dünyaya, yaşadığı toplum kesimine ve kendisine bakışının değişik yorumlarına rastlanır" (Kurdakul). "Doğmamış Çocuğun İtirafları" adlı romanı *Günaydın* gazetesinde tefrika edildi.

Ödül: *Geceyle Gelen* ile 1977 Türkiye Milli Kültür Vakfı Jüri Özel Ödülü; *Cenupta Türkmen Oymakları* ile 1979 Türkiye Milli Kültür Vakfı Sadeleştirme Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Ceviz Oynamaya Geldim Odana*, İst.: Emir, 1964; *Öküz Kafalı Şaban Bey Destanı*, İst.: Emir, 1969; *Geceyle Gelen*, İst.: Emir, 1977; *Zamane*, İst.: Emir, 1981; *Bir Sepet Kiraz*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1989; *Sevginin Adı Kadriye*, İst.: Karakutu, 2008.
Roman: *Sancılı Bir Gün*, İst.: Emir, 1981.
Çocuk: *Ağlayan Soytarı*, İst.: Emir, 1978; *Keloğlan Uzayda*, İst.: Remzi, 1980.
İnceleme: *Türk Piyeslerinden Derlenen Türk Halk Deyimleri*, İst.: Emir, 1968; *Büyük Eserler*, İst.: Emir, 1971; *Mektup Yazma Sanatı*, İst.: Emir, 1974.
Derleme: *Ünlü Yazarlardan Seçme Hikâyeler*, İst.: Emir, 1975; *Ünlü Yazarlardan Seçme Denemeler*, İst.: Emir, 1975.
Sadeleştirme: *Cenupta Türkmen Oymakları*, 2 c., (A. R. Yalgın) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1977;
Kaynaklar: *BF* (2 Eylül 1999); Necatigil, *İsimler*, 140; "Hisar'dan Biyografiler: Sabahat Emir", *Hisar*, S. 81 (Eylül 1970), s. 21; "Emir, Sabahat", *TDEA*, III, 35; Kurdakul, *Sözlük*, 232; Karaalioğlu, 188.

EMİROĞLU, ENDER *(Trabzon, 23 Haziran 1973 -)* Şair

Şiirlerinde enderemiroğlu imzasını kullanıyor. Hemşire Ümmühan Hanım ile öğretmen Güral Bey'in oğlu. Trabzon'daki ilköğreniminden sonra, ortaöğrenimini Trabzon ve Edirne anadolu liselerinde tamamladı. İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ndeki eğitimini yarıda bırakarak çevirmen ve düzeltmen olarak çalıştı. Halen reklam yazarlığı yapıyor; İstanbul'a yaşıyor, bekâr. İlk şiirini *Sombahar*'da yayımladıktan sonra aralıklarla, başta *Sombahar* olmak üzere *Ludingirra* ve *Defter* dergilerinde yazdı. İkinci Yeni akımına yakın olduğunu söylüyor.

Yapıtları: Şiir: *Kararan*, İst.: Şiir Atı, 1999; *La Havle ve La Kuvvete*, İst.: 2004.
Kaynaklar: *BF* (27 Şubat 2001).

EMİROĞLU, KUDRET RECEP *(Trabzon, 14 Ekim 1956 -)* Yazar, çevirmen.

Asıl adı Kudret Emiroğlu. Aycel Hanım ile mühendis Recep Emiroğlu'nun oğlu. Şair Subutay Hikmet Karahasanoğlu dayısıdır. Elazığ İlkokulu'nu ve Ankara Koleji'ni bitirdi. AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. 1985'ten bu yana İngilizceden çeviriler yaparak hayatını kazanıyor. Kebikeç Yayınları ve *Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi* kurucularından ve yayın yönetmeni. TAMEV (Trabzon Araştırmaları Merkezi Vakfı) kurucularından. Ankara'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk babası.

İlk şiirleri 1968'de Trabzon'da *Devrim Ocağı* dergisinde çıktı. Şiirleriyle 1979'a kadar *Saçak* dergisinde sıkça göründü. Araştırma ve inceleme yazıları *Tarih ve Toplum*, *Kıyı*, *Kebi-*

keç dergilerinde ve *Trabzon Yıllığı*'nda yayımlandı. İlki 1869'da çıkarılan 22 ciltlik *Trabzon Vilayeti Salnâmeleri*'ni yeni harflerle yayıma hazırladı. Birçok çevirisi vardır.

Yapıtları: Öykü: *Kötü*, Kayseri: Ozanca, 1976.
İnceleme: *Anadolu'da Devrim Günleri- II. Meşrutiyetin İlanı*, Ank.: İmge, 1999; *Mardin Aşiret-Cemaat-Devlet*, (S. Aydın- O. Özel- S. Ünsal ile), İst.: Tarih Vakfı, 2000; *Gündelik Hayatımızın Tarihi*, Ank.: İmge, 2001; *Yoldaşımız At*, (A.Yüksel'le), İst.: YKY, 2003; *Küçük Asya'nın Bin Yüzü: Ankara*, (S. Aydın, E. Türkoğlu, E.D.Özsoy'la), İst.: Dost, 2005; *Akdeniz Dünyası*, (E. Özveren, S. Ünsal, O. Özel'le) İst.: İletişim, 2006; *Hamsi Kurban O Göze*, (c. Saydam, N.K. Çevik'le), İst.: Heyamola, 2008.
Sözlük: *Trabzon-Maçka Etimoloji Sözlüğü*, İst., 1989; *Antropoloji Sözlüğü*, Ank.: Bilim ve Sanat, 2003; *Ekonomi Sözlüğü*, (B. Danışoğlu, B. Berberoğlu'lya), Ank.: Bilim ve Sanat, 2007.
Kaynaklar: *BF* (Mart 2000)

EMRE, GÜLTEKİN *(Kongul köyü/Konya, 31 Mayıs 1951 -)* Şair.

Asıl adı Gültekin ÖZKAN. Anakız Hanım ile seyyar kitapçı Mehmed Vehbi Özkan'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Ankara ve Akşehir'de tamamladı; 1974'te DTCF Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Sol Yayınları'nda düzeltmenlik (1976), Milli Kütüphane'de memurluk (1977-80) yaptı. 1980'den beri Almanya'da öğretmen. SFB radyosunun Türkçe yayınlar bölümünde 9 yıl çocuk programı hazırladı. Berlin'de 1986-87'de *Parantez*, 1994-98'de *Şiir-lik* dergilerinin yayın yönetmenliğini üstlendi. TYS, Edebiyatçılar Derneği ve Alman Yazarlar Sendikası üyesi. Berlin'de yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri ("Sevinin Öyküsü") 1977'de *Türkiye Yazıları*'nda çıktı. Şiir ve yazılarını *Varlık*, *Gösteri*, *Yeni Düşün*, *Broy*, *Sombahar*, *Milliyet Sanat*, *Adam Sanat*, *Cumhuriyet Kitap* ve *Yaşasın Edebiyat* dergilerinde yayımladı. 1970 kuşağı içinde "ince duyarlıkların, sessiz direnmelerin şairi" (A. Telli) olarak anıldı. "Yoğun imgelerle biçimlenen bir şiirin yaratıcısı olarak Emre, şiirini başkasına *söyler* gibi değildir; onun şiiri, kendi iç dünyasını, yaşadığı geçmiş olayları yansıtan ezgisel bir mırıldanıştır" (A. Binyazar).

Ödül: *Düşkuyusu* ile 1991 Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülü; "Taşı Sula" dosyasıyla 1996 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kurşuni Bir Siperde*, Ank.: Türkiye Yazıları, 1980; *Bizsiz Gibi*, Ank.: Dayanışma, 1983; *Gece Düşleri*, Frankfurt: Dağyeli, 1985; *Aşk ve Minyatürler*, İst.: Cem, 1989 (*Liebe und Miniaturen*, Berlin: Babel Verlag, 1991); *Düşkuyusu*, Ank.: Elyazıları, 1990; *Siyaha Elveda*, İst.: YKY, 1993; *Taşı Sula*, Ank.: Öteki, 1998; *Kanun Hükmünde Şiir*, İst.: Yön, 1999; *Melez*, (Seçme Şeiirler), Ş.Urfa: Yom, 2005; *Küçük Deniz: Toplu Şiirler (2006-1977)*, İst.: YKY, 2009.
Antoloji: *Yarım Damla-Almanya'daki Türk Şiiri*, İst.: YKY, 1993.
Diğer: *300 Jahre Türken an der Spree*, Berlin: Ararat Verlag, 1983; *Yitik Kent Ankara*, İst., Heyamola, 2008.
İnceleme: *Türk Edebiyatında Berlin* İst.: YKY, 2003; *Kardeş Fırtınalar*, İst.: YKY, 2007; *Kardeş Alevler*, İst.: YKY, 2009.
Kaynaklar: *BF* (18 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 141; Kurdakul, *Sözlük*, 234; A. Telli, "Kurşunî Bir Siperde", *Edebiyat '81*, S. 8 (Ocak 1981); "Sanat ve Edebiyatımızda Gültekin Emre", *Kıyı*, S. 34 (Ocak 1989); R. Dara, "Gültekin Emre'nin Şiirine Genel Bir Bakış", *Yeni Biçem*, S. 30 (Ekim 1995); A. Binyazar, "Sözcüklerin Kapısını Çalan Şair", *Cumhuriyet Kitap*, S. 345 (26 Eylül 1996); H. Ergülen, "Kendisi Almanya'da, Şiir Evi Burada", *Cumhuriyet Kitap*, S. 449 (24 Eylül 1998).

EMRE, İSMET *(Besni/Adıyaman, 1966 -)* Şair, yazar.

Gölbaşı Lisesi'nden (1985) sonra DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü "Sezai Karakoç'un Sanat ve Edebiyat Görüşleri" (1990) konulu teziyle bitirdi. "Edebiyat-ı Umumiye Mecmuası" teziyle lisansüstü yaptı. 1991'den beri Cumhuriyet Üni. Fen-Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim görevlisi. TYB üyesi. Evli ve iki çocuk babası. İlk denemesi Haziran 1986'da ("Gençlik, Kültür, Edebiyat") *Kültür-Edebiyat* dergisinde, diğer ürünleri ise *Zaman* gazetesi ile *İslâm*, *Mavera*, *İlim ve Sanat*, *Milli Kültür*, *Serzeniş*, *Söğüt Edebiyat Notları* ve *Ruzigâr* dergilerinde yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Biraz Sonra Yağmur Yağacak*, Sivas: Dilek Mtb., 1994.
Şiir: *Güz Şiirleri*, Sivas: Dilek Ofset, 1995.
Roman: *Şubat Vişneleri*, İst.: Kaknüs, 1999; *Ben, Femur*, Ank.: Kent, 2008.
İnceleme: *Postmodernizm ve Edebiyat*, Ank.: Anı, 2005; *Edebiyat ve Psikoloji*, Ank.: Anı, 2006.
Kaynaklar: Işık, 223

EMRE, MUSTAFA *(Adana, 1956 -)* Şair, yazar.

İlk ve ortaöğrenimini Adana'da tamamladı. AÜ İşletme Fakültesi'ni bitirdi. Memurluk yaptı. Bir tiyatro grubuyla Anadolu turneleri, Adana'da gazetecilik yaptı. Arkadaşlarıyla Akdeniz ve Mavi Çizgi dergilerini çıkardı. Tiyatro oyunları yazdı, uyarlamalar yaptı.

Ödül: "Yitik Ozanlar Ağıdı" adlı şiiriyle 1994 Adana Altın Koza Şiir Yarışması'nda bi-

rincilik; 1995 Sabri Altınel Şiir Yarışması'nda Övgüye Değer Ozan; 1996 Adana Altın Koza Şiir Yarışması'nda Özel Ödül; 1997 Adana Altın Koza Film Öyküsü Yarışması'nda üçüncülük; 1999 TÖMER Şiir Yarışması'nda Birincilik.

Yapıtları: Öykü: *Gerçeğin Gölgesinde*, İst.: Eylül, 2002.
Şiir: *Özlemin İkinci Sesi*, 2002; *Göçebe Bulut*, 2002; *Ağır Yolcu*, 2002.
Kaynaklar: Işık, 223

ENÇ, MİTAT *(Gaziantep, 1909 - Çiftlikköy/Yalova, 1991)* Öykücü, pedagog.

Tam adı Ahmet Mitat Enç. Zeliha Hanım ile tüccar Emin Mazlum Enç'in oğlu. İlkokulu Gaziantep'te tamamladıktan sonra İstanbul Erkek Lisesi'nde yatılı olarak okudu (1929). İÜ Hukuk Fak. birinci sınıf öğrencisi iken gözlerinden rahatsızlanarak öğrenimini yarıda bırakmak zorunda kaldı (1930); üç yıl sonra gözlerini tamamen kaybetti. Tedavi için gittiği Viyana'da Yüksek Pedagoji Enstitüsü'nü (1936) bitirdi. Yüksek lisans ve ihtisasını Harvard ve Colombia üniversitelerinde yaptı (1939). Aynı yıl Türkiye'ye döndü ve Gazi Eğitim Ens. Pedagoji Bölümü'ne atandı. Marazi Ruhiyat, Özel Eğitim ve Ruh Sağlığı dersleri verdi. 1950'de Ankara Körler Okulu, 1952'de Gazi Eğitim Ensititüsü'nde Özel Eğitim Bölümü'nü kurdu ve 1956'ya kadar okulun müdürlüğünü ve bölümün başkanlığını üstlendi.

1956'da yine kazandığı bir bursla ABD'ye gitti ve Illinois Üniversitesi'nde doktorasını tamamlayıp yurda döndü. 1958'den itibaren ODTÜ Eğitim Fakültesi kurucu dekanlığı, AÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü kurucu başkanlığını yaptı. Ankara Yüksek Öğretmen Okulu, Sosyal Hizmetler Akademisi ile Hacettepe Üniversitesi'nde öğretim üyeliği ve beş yıl süreyle MEB Talim Terbiye Kurulu üyeliği yaptı. Evli ve iki çocuk babasıydı.

Gençlik yıllarından itibaren çeşitli dergilerde öyküler ve mesleki makaleler yayımladı. Ankara Milli Kütüphane arşivinde, *Bitmeyen Gece* adıyla yayımlanan otobiyografisinin 7 kasetten oluşan ses kaydı vardır (Ks. 1994 KK 162).

Ödül: Türk Eğitim Vakfı Yılın Eğitimcisi Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Uzun Çarşının Uluları*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1976.
Otobiyografi: *Bitmeyen Gece*, Ank., 1983.
İnceleme: *Körler: Ruhbilim, Eğitim ve Öğrenimleri*, Ank.: MEB, 1947; *Çocuklarda Yemek-Uyku Güçlükleri ve Bunların Karakter Gelişimi ile İlişkisi*, Ank.: MEB, 1947; *Karı-Koca Bağlarının Çocuk Karakteri Üzerindeki Etkileri*, Ank.: MEB, 1947; *Ruh Sağlığı Bilgisi*, Ank.: MEB, 1949; *Ruhsal Bağımsızlık*, Ank.: MEB, 1949; *Çocuklarda Hırsızlık*, Ank.: MEB, 1949; *Çocuğun Beslenme Problemleri*, Ank.: Yeni Nesil, 1959; *Görme Özürlüler, Gelişim, Uyum ve Eğitimleri*, Ank.: AÜ, 1972; *Üstün Beyin Gücü: Gelişim Uyum ve Eğitimleri*, Ank.: AÜ, 1973; *Özel Eğitime Giriş*, (D. Çağlar, Y. Özsoy ile) Ank.:, AÜ, 1975; *Ruhbilim Terimleri Sözlüğü*, Ank.: TDK, 1980.
Çeviri: O. Johnson'dan *Cennet Gölü: Filler, Arslanlar ve Goriller Arasında* ve *Yamyamlar Adasında*; *Tenasül Psikolojisi* (S. Freud); *Amerika'da Eğitim ve Öğretim* (P. de Kruif; H. Cırıtlı ile); *Allahaısmarladık Mr. Chips* (J. Hilton); *Çocuklarda Sorumluluk Duygusunu Nasıl Geliştirebilirsiniz?* (C. J. Foster; S. Enç ile); *Mikrop Avcıları* (P. de Kruif).
Kaynaklar: Nebioğlu, 248.

ENER, GÜNER *(Samsun, 25 Ocak [nüfus kaydında 24 Mayıs] 1935 -)* Öykücü, ressam.

Zehra Hanım ile general Fahri Ener'in kızı. İlk ve orta okulu İstanbul'da tamamladı; Ankara Kız Lisesi'ndeki öğrenimini yarım bıraktı. 1958'de Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (DGSA) Resim Bölümü Bedri Rahmi Atölyesi'ni bitirdi. 1973'te aynı akademinin Yüksek Resim Bölümü'nü birincilikle tamamladı. Dil eğitimi için gittiği İngiltere'de Cambridge Üni. İngiliz Edebiyatı Bölümü ile Studio School'dan sertifika ve diploma aldı (1965-66). Türkiye'ye döndükten sonra bir süre çevirmenlik, Ankara ve İstanbul'daki bazı liselerde resim öğretmenliği yaptı (1966-69). 1963'ten itibaren birçok dergi ve kitaba kapak deseni çizdi. Babıâli'de ilk kadın çizer olarak tanındı. TYS, Danimarka Yazarlar Birliği ve Danimarka PEN Club üyesi. İstanbul'da yaşıyor.

İlk öyküsü ("Dikine Eğri") 1960'ta *Dost* dergisinde çıktı. "Camın Kırık Yerindeki Mavi" adlı öyküsü *Soyut* dergisinin 49.-52. sayılarında tefrika edildi (1972). Öykü ve yazıları *Dost*, *Yelken*, *Soyut*, *İstanbul*, *Art & Decor* dergileri ile *Yeni Ortam* gazetesinde yayımlandı. Toplumun çeşitli kesimlerinden seçtiği kişileri toplumsal ve bireysel boyutuyla, açık, anlaşılır ve yalın bir dille anlattığı belirtildi (A. Bezirci). İngilizceye çevirdiği "Çocuklar İçin Öyküler" radyoya uyarlanarak 1985'te Helsinki Yleis Radyo'da seslendirildi. *Kel Kız* adlı kitabı 1989'da Rusçaya çevrildi.

Ödül: *Kolo* çevirisiyle 1985 Minnesota Üni. Amerikan Kütüphaneler Birliği "Batchelder Award" En İyi Çeviri Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Eylül Yorgunu*, İst.: Yankı, 1969; *Kel Kız*, İst.: Cem, 1990.
İngilizceye Çeviri: *Kolo* (V. Dalokay), New York: Lothrop, 1995.
Kaynaklar: *BF* (22 Nisan 1999); *TDEA*, III, 46; Kurdakul, *Sözlük*, 235; Karaalioğlu, 191; G. Turan, "Eylül Yorgunu", *Dost*, S. 65 (Mart 1970); Z. Bayar, "Eylül Yorgunu Üzerine", *Yeditepe*, S. 189 (Ocak 1972); A. Bezirci, "G. Ener'in Son Uzun Hikâyesi...", *Yeni Ortam*, 19 Şubat 1973; A. Özkırımlı, "1972'de Hikâye ve Roman Üzerine Notlar", *Sinan Yıllığı 1973*, s. 252; K. Özsezgin, *Türk Plastik Sanatçıları*, İst., 1999, s. 191.

ENGİN, GÜLSEREN *(İstanbul, 4 Mayıs 1946 -)* Öykücü, romancı.

Asıl adı Gülseren Ünsün. Türk sanat müziği sanatçısı Muzaffer Hanım ile harita mühendisi Ertuğrul Ünsün'ün kızı. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da yaptı. Atatürk Üni. Tıp Fakültesi'nden 1971'de mezun oldu. 1978'de HÜ Tıp Fak. Patoloji Bölümü'nde uzman oldu. Türkiye'deki ilk Kanser Bilgi Danışma Merkezi'ni kurdu. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir kız annesi. Dört kişisel resim sergisi açtı. *Kıyı* ve *Türk Dili* dergilerinde yazıları yayımlandı. 1999-2000 arasında TYS Genel Sekreter Yardımcılığı yaptı. TYS, Pen Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği üyesi.

Ödül: "Kaçış Düşleri" öyküsü ile 1993 Ömer Seyfettin Yarışması (ikincilik), "Hüznün Buruk Tadı" öyküsü ile 1994 Ömer Seyfettin Öykü Yarışmazı Özel Ödülü; "Sıradan Öyküler" dosyası ile 1998 Yunus Nadi Öykü Ödülü (birincilik); "Bozgun Dönemeci" dosyası ile 2001 Orhan Kemal Öykü Yarışması (birincilik).

Yapıtları: Öykü: *Yorgun Konak*, İst.: Ekol, 1989; *Kaçış Düşleri*, İst.: Demet, 1994; *Geç Kalan Öyküler*, İst.: Remzi, 2002; *Kurutulmuş Çiçek Bahçesi*, (Kaçış Düşleri ve Yorgun Konak'ın birlikte basımı), İst.: Remzi, 2003.
Masal: *Sevginin Masalı*, İst.: Demet, 1992.
Roman: *Cehennemde Bir Ada*, İst.: Remzi, 2001; *Yorgun ve Yaralı*, İst.: Remzi, 2004.
Anı: *Gezi İzleri*, İst.: Gerçek Sanat, 2000; *Sancılı Kent Ankara*, İst.: Heyamola, 2008.
Kaynaklar: *BF* (6 Mayıs 2002).

ENGİN, İLHAN *(Çorlu/Tekirdağ, 1925 - İstanbul, 25 Aralık 1990)* Öykücü, romancı.

Nigne Nahli imzasını da kullandı. Vasfiye Hanım ile Kâzım Bey'in oğlu. Kabataş Lisesi'nden (1943) sonra üç yıl İÜ Tıp Fakültesi'ne devam etti (1943-46). İÜEF Türkoloji ve Felsefe bölümlerinde okudu. Bir süre işçilik, kâtiplik, Toprak Mahsulleri Ofisi'nde memurluk ve yardımcı öğretmenlik yaptı; *Tanin*, *Akşam*, *Vatan*, *Yeni Sabah* ve *Hürriyet* gazetelerinde muhabir ve fıkra yazarı olarak çalıştı. *Kim* ve *Sır* dergilerinin kurucuları arasına katıldı; daha sonra Yeşilçam'a geçerek senaryo yazarı ve film yapımcısı oldu; *İstanbul'da Aşk Başkadır* (yön. S. Duru, 1961), *Allah Seviniz Dedi* (yön. N. Saydam, 1962) ve bir öyküsü "Yarın Bizimdir" adıyla (yön. A. Yılmaz, 1963) filme alındı. Edebiyat hayatına şiirle başladı; usta bir gözlemle, gazeteci diliyle yazdığı öykü ve romanlarla adını duyurdu. İsminin tersten okunuşu olan Nigne Nahli imzası ile yazdığı *Tanrıların Kağnıları*'nı İlhan Engin çevirisiymiş gibi yayımladı (1974).

Yapıtları: Öykü: *İnsanlar Bilselerdi*, İst.: Hatipoğlu, 1949; *Asya Gribi*, İst.: Gölge Mizah, 1957; *Üç Hovarda*, 1957; *Üç Öfkeli Genç*, İst.: İtimat, 1963.
Roman: *Göç Yolları Tıkadı*, İst.: Çağlayan, 1955; *Kaderden Kaçamazsın*, 1955; *İstanbul'da Aşk Başkadır*, İst.: Türkiye, 1959; *Allah "Seviniz" Dedi*, İst.: Altın, 1961; *Çocuk Hırsızları*, İst.: Ay, 1962; *Çıngar*, İst.: Remzi, 1964; *Komprador*, İst.: Ararat, 1974.
Oyun: *Partinin Adamları*, (2 perde) İst.: Tan Mtb., 1961.
Kaynaklar: Nebioğlu, 248; Necatigil, *İsimler*, 142; "Engin, İlhan", *TDEA*, III, 47; A. Oy, *Yüzyıllar Boyunca Tekirdağlı Şairler ve Yazarlar*, İst., 1995, s. 99; Kurdakul, *Sözlük*, 235; Karaalioğlu, 191; Özgüç, I, 172, 188, 223.

ENGİN, SABAHATTİN *(İstanbul, 1919 -Yalove, 19 Temmuz 2007)* Oyun yazarı.

DTCF Felsefe Bölümü'nü ve AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. DTCF'de iki yıllık tiyatro bölümünden sertifika aldı. Çalışma Bakanlığı'nda ve Zirai Donatım Kurumu Genel Müdürlüğü'nde müfettiş, uzman ve kütüphaneci olarak görev yaptı. Bu arada Ankara Atatürk Lisesi ile Yenişehir Koleji'nde edebiyat ve felsefe dersleri verdi.

1948'den itibaren *Varlık* ve *Seçilmiş Hikâyeler* dergilerinde takma adlarla öykü, deneme ve eleştiri yazıları yayımladı. Oyun yazarlığına 1952'de başladı. Toplumsal sorunlara milli-ahlaki açıdan çözümler aradığı oyunları Devlet ve Şehir tiyatrolarında sahnelendi.

Ödül: *Malazgirt* ile 1971 Konya Selçuklu Derneği "Malazgirt Zaferinin 900. Yıldönümü Oyun Yarışması" Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *Suçlu*, Ank.: MEB, 1966; *Orda Bir Köy Var Uzakta*, Ank.: Devlet Tiyatrosu, 1968; *İpsizler*, İst.: Hisar, 1970; *Bunalım*, İst.: Hisar, 1970; *Kendi Dünyamız*, İst.: Hisar, 1970; *Tedirginler*, İst.: Hisar, 1970 (*Suçlu*'nun değiştirilmiş şekli); *Büyük*

Dönemeç, İst.: Hisar, 1970; *Malazgirt*, Ank.: Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü, 1971; *Malazgirt-Tanınmayan Yiğitler*, (iki oyun) İst.: Yağmur, 1973; *Yunus Emre*, Ank.: MEB, 1989; *Kocadağlar Ağası*, Ank.: MEB, 1991; *Köroğlu*, Ank.: MEB, 1996; *Hacı Bektaş-ı Veli*, İst.: Can, 1996; *Halkın Sevgisi ve Yunus Emre*, İst.: Can, 1996; ; *Sayın Soytarı*, İst.: Can, 1997; *Bir Ağıt*, Ank.: MEB, 2000.
Anı: *Seferden Sefere*, İst.: Kömen, 2007.
Deneme: *Edebiyat ve Sanat Üzerine*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 2000.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 142-143; "Engin, Sabahattin", *TDEA*, III, 47; Kurdakul, *Sözlük*, 236; Karaalioğlu, 192; Necatigil, *Eserler*, 86, 201; K. Kamer, *Sabahattin Engin Hayatı, Sanatı, Eserleri*, Ank. 2007.

ENGİNÜN, İNCİ *(İstanbul, 6 Ağustos 1940 -)* Yazar.

Bedia Hanım ile hâkim Mehmet Enginün'ün kızı. Ankara Sarar İlkokulu (1950) ve TED Ankara Kız Koleji'nde okudu (1959). İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1963). Aynı fakültede yüksek lisans ve "Tanzimat Devrinde Shakespeare" konulu teziyle doktora yaptı (1968). 1984'e değin İÜEF'de öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürdü. Daha sonra profesör olarak Marmara Üni. Fen-Edebiyat Fakültesi'ne atandı. 1991'de Türkiyat Araştırmaları Ens. müdürü oldu. 1997'de emekliye ayrıldı. TDK, Türk Kültürünü Araştırma Derneği, İLESAM, Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği üyesi. İstanbul'da oturuyor, bekâr.

Varlık dergisinde 1952'de yayımlanan ilk yazısı E. Welty'nin "Satıcının Ölümü" adlı yapıtı üzerineydi. Yazıları *Hisar*, *Türk Edebiyatı*, *Türk Dili*, *Milli Kültür*, *Dergâh*, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, *Türk Kültürü*, *Türklük Araştırmaları Dergisi*, *Erdem* gibi dergilerde yayımlandı. Türk dili ve edebiyatına ilişkin çalışmalarıyla tanındı. İngilizceden çevirileri, kitap ve oyun eleştirileri de vardır.

Ödül: *Devrin Yazarlarının Kalemiyle Milli Mücadele ve Gazi Mustafa Kemal* adlı ortak çalışmasıyla 1982 Türkiye Milli Kültür Vakfı Ödülü; *Mukayeseli Edebiyat* ile 1992 TYB Eleştiri Ödülü.

Yapıtları: İnceleme-Araştırma: *Halide Edip Adıvar'ın Eserlerinde Doğu ve Batı Meselesi*, İst.: İÜEF, 1978; *Tanzimat Devrinde Shakespeare, Tercüme ve Tesirleri*, İst.: İÜEF, 1979; *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İst.: Dergâh, 1983; *Abdülhak Hâmid*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1986; *Halide Edip Adıvar*, 1986, genişletilmiş yb Ank.: Kültür Bakanlığı, 1989; *Cenap Şahabeddin*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1989; *Mukayeseli Edebiyat*, İst.: Dergâh, 1992; *Araştırmalar ve Belgeler*, İst.: Dergâh, 2000; *Mehmet Kaplan: Hayatı ve Eserleri*, (Z. Kerman ile), İst.: Dergâh, 2000; *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, İst.: Dergâh, 2001; *Tanzimat'tan Cumhuriyete 1939 -1923 Yeni Türk Edebiyatı*, İst.: Dergâh, 2005; *Türkçede Shakespeare*, İst.: Dergâh, 2008.
Deneme: *Bir Sığınak Olarak Kitap ve Edebiyat*, İst.: Dergâh, 2001.
Metin Yayımı: Kenan Hulusi, *Hikâyeler*, (derleme) Ank.: Başbakanlık Kültür Müşteşarlığı, 1973; Halide Edip Adıvar, *Kubbede Kalan Hoş Sada*, (derleme ve sadeleştirme) İst.: Atlas, 1974; Halide Edip, Yakup Kadri, Falih Rıfkı, Mehmet Asım, *İzmir'den Bursa'ya*, (sadeleştirme), İst.: Atlas, 1974; Halide Edip Adıvar, *Kerim Usta'nın Oğlu Heyula*, (derleme ve sadeleştirme) İst.: Atlas, 1974; Abdülhak Hâmid Tarhan, *Tarık*, (sadeleştirme) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1975; Abdülhâk Hamid Tarhan, *Bütün Şiirleri I, Sahra, Divaneliklerim, Bunlar Odur*, İst.: Dergâh, 1979; Abdülhak Hâmid Tarhan, *Bütün Şiirleri II, Makber, Ölü, Hacle, Bâlâdan Bir Ses*, İst.: Dergâh, 1982; Abdülhak Hâmid Tarhan, *Bütün Şiirleri III, Hep yahut Hiç*, İst.: Dergâh, 1982; Ömer Bedrettin Uşaklı, *Bütün Eserleri*, Ank.: TDK, 1988; Cahit Sıtkı Tarancı, *Evime ve Nihal'e Mektuplar*, Ank.: TDK, 1989; Ahmet Hamdi Tanpınar, *Bütün Şiirleri*, İst.: Dergâh, 1989; Tahsin Nahit, *Kösem Sultan*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1990; *Abdülhâk Hamid'in Hatıraları*, İst.: Dergâh, 1994; *Abdülhak Hâmid'in Mektupları*, İst.: Dergâh, 1995; Abdülhak Hâmid, *Tiyatroları II, Cünûn-ı Aşk, Yabancı Dostlar*, İst.: Dergâh, 1998; Abdülhak Hâmid, *Tiyatroları III, Duhter-i Hindû, Finten*, İst.: Dergâh, 1998; Ahmet Midhat Efendi, *Bütün Oyunları*, İst.: Dergâh, 1998; Abdülhak Hâmid, *Tiyatroları I, Sabru Sebat, İçli Kız, Liberte, Yadigâr-ı Harb*, İst.: Dergâh, 1999.
Ortak Yayınlar: *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi*, I, (M. Kaplan, B. Emil ile) İst.: İÜEF, 1974; *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi*, II, III, (M. Kaplan, B. Emil, Z. Kerman ile) İst.: İÜEF, 1978-79; *Devrin Yazarlarının Kalemiyle Milli Mücadele ve Gazi Mustafa Kemal*, (M. Kaplan, B. Emil, N. Birinci, A. Uçman ile) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1981; *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi*, IV, (M. Kaplan, B. Emil, Z. Kerman ile) İst.: İÜEF, 1982; Ahmet Haşim, *Bütün Şiirleri*, (Z. Kerman ile) İst.: Dergâh, 1983; Cenap Şahabeddin, *Bütün Şiirler*, (M. Kaplan, B. Emil, N. Birinci, A. Uçman ile) İst.: İÜEF, 1984; *Mehmet Kaplan'dan Seçmeler*, (Z. Kerman ile) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1988; *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi*, V, (M. Kaplan, B. Emil, Z. Kerman ile) İst.: MÜ Fen-Edebiyat Fak., 1989; Ahmet Haşim, *Bütün Eserleri, Gurabâhane-i Laklakan, Diğer Yazıları*, (Z. Kerman ile) İst.: Dergâh, 1991; Ahmet Haşim, *Bütün Eserleri: Bize Göre, İkdam'daki Diğer Yazıları*, (Z. Kerman ile) İst.: Dergâh, 1991; Ahmet Haşim, *Bütün Eserleri: Frankfurt Seyahatnamesi, Mektuplar, Mülâkatlar*, (Z. Kerman ile) İst.: Dergâh, 1991; Mehmet Kaplan, *Ali'ye Mektuplar*, (Z. Kerman ile) İst.: Dergâh, 1992; *Güzel Yazılar: Oğuz'dan Bugüne*, (İ. Parlatır, Z. Kerman, O. Oktay, K. Yetiş, N. Birinci ile) Ank.: TDK, 1996; *Güzel Yazılar: Hikâyeler*, (İ. Parlatır, Z. Kerman, O. Okay, K. Yetiş, N. Birinci ile) Ank.: TDK, 1996; *Güzel Yazılar: Kısa Oyunlar*, (İ. Parlatır, Z. Kerman, O. Okay, K. Yetiş, N. Birinci ile) Ank.: TDK, 1996; *Güzel Yazılar: Şiirler*, (İ. Parlatır,

Z. Kerman, O. Okay, K. Yetiş, N. Birinci ile) Ank.: TDK, 1997; *Güzel Yazılar: Röportajlar*, (İ. Parlatır, Z. Kerman, O. Okay, K. Yetiş, N. Birinci ile) Ank.: TDK, 1997; *Güzel Yazılar: Mektuplar*, (İ. Parlatır, Z. Kerman, O. Okay, K. Yetiş, N. Birinci ile) Ank.: TDK, 1997; *Kurtuluş Savaşı ve Edebiyatımız*, (Z. Kerman, S. İleri ile) İst.: Oğlak, 1998; *Tanzimat Edebiyatı*, (A.B. Ercilasun, A.Uçman, Z. Kerman, İ. Parlatır, N. Çetin ile) İst.: Akçağ, 2006; *Servet-i Fünun Edebiyatı*, (İ. Parlatır, A.Karaca ile) İst.: Akçağ, 2006; *Günlüklerin Işığında Tanpınar'la Başbaşa*, (Z. Kerman ile) İst.: Dergâh, 2008.

Kaynaklar: *BF* (12 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 143; *İnci Enginün'e Armağan*, İst., 1997.

ENGÜLLÜ, SUAT *(Üsküp/Yugoslavya [şimdi Makedonya], 25 Temmuz 1950 -)* Şair.

Suat Ahmet imzasını da kullandı. Esma Hanım ile saraç, matbaacı ve tüccar Ahmet Cemal'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Üsküp'te tamamladı; Kliment Ohridski Eğitim Yüksekokulu Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde bir süre okudu. 1970'te Orhan Veli Kanık Yazın-Oyun Topluluğu'nu kurdu ve yönetti. Üsküp Radyosu'nda çalıştı (1970-76); Makedonya Gençlik Teşkilatı'nda komisyon başkanı oldu (1976-80). *Birlik* gazetesini (1980-82), *Sesler* dergisini ve Birlik Yayınları'nı yönetti (1982-89); Uluslararası Struga Şiir Akşamları komitesinde görev aldı. 1989'da Türkiye'ye göç etti. 1994'e kadar İÜ Basın Yayın Yüksek Okulu'nda öğretim görevlisi olarak çalıştı; *4. Boyut* dergisini çıkardı (3 sayı, 1990). 1994'ten beri İÜ Basımevi ve Film Merkezi'nde çalışıyor. TYS, Makedonya Yazarlar Birliği ve İLESAM üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası.

Şiir ve yazılarını *Sesler* (Üsküp), *Çevren* (Priştine), *Çığ* (Priştine), *Türk Dili*, *Dil*, *Yedi İklim* ve *Tarla* dergileriyle *Birlik* (Üsküp) ve *Tan* (Priştine) gazetelerinde çıktı. Makedonca'dan Türkçe'ye Türkçe'den Makedonca'ya bir çok çevrisi yayımlandı.

Ödül: 1996 Makedonya Çevirmenler Derneği Çeviri Ödülü; 1999 Uluslararası Orient-Occident Akademisi Balkan Büyük Şiir Ödülü (Romanya).

Yapıtları: Şiir: *Sözgen*, Üsküp: Birlik, 1972; *Zamandışı İçdüşlemeler*, Üsküp: Birlik, 1974; *Bir Sevimle Bir Devrim Üstüne*, Priştine: Tan, 1980; *Kumrovetsli Çocuğun Anısına*, (çocuk şiiri) Üsküp: Birlik, 1981; *Sevi Yorgunu*, Üsküp: Birlik, 1983; *Let kon nebesnite sinevini* (*Gök Mavisine Uçuş*-Makedonca), Yugoslavya: Kultura, 1989; *Çağrışımlar*, İst.: Mebis, 1992; *Sevdayı Muhabbet*, Üsküp: Birlik, 1994; *Conversatie cu întunericul* (*Karanlıkla Söyleşi*-Romence), Romanya: Editura Orient Occident, 1998.
Öykü: *Açıl Susam Açıl*, Üsküp: Birlik, 1986.
Gezi: *Pırnalı'dan Çıktık Yaya*, Üsküp: Birlik, 1989.
Antoloji: *Çağdaş Makedonya Şiiri*, İst.: Era, 1996; *Çağdaş Bosna Hersek Şiiri*, İst.: Era, 1997; *Makedonya Türk Edebiyatı ve Yugoslavya (Kosova) Türk Edebiyatı/Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi*, (7 cilt) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1997;
Kaynaklar: *BF* (7 Eylül 1999); Kurdakul, *Sözlük*, 552; Işık, 224; *Kim Kimdir*, 279.

ER, ATİLA *(Salihli/Manisa, 17 Aralık 1956 -)* Şair, öykücü.

Fahriye Hanım ile Hurşit Er'in oğlu. Salihli Endüstri Meslek Lisesi'ni bitirdi (1976). 1980'den beri Devlet Su İşleri İzmir II. Bölge Müdürlüğü'nde teknik hesapçı olarak çalışıyor. Çağdaş Türk Dili Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. Kıbrıs-Balkanlar-Avrupa Türk Edebiyatları Kurumu'nun (KIBATEK) Türkiye Bürosu sekreterliğini sürdürmektedir. İzmir'de yaşıyor; evli ve iki çocuk babası.

İlk şiiri ("Gitsem") 1972'de *Yeni Asır* gazetesinde çıktı. Daha sonraki şiirlerini *Yeşil Bornova* gazetesi ile *Teos*, *Tını*, *Size*, *Şiir Defteri*, *Kirli*, *Kırk Merdiven*, *Çağdaş Türk Dili*, *Aydınca*, *Yazın*, *Damar*, *Minerva*, *Berfin*, *Beşparmak*, *Yaklaşım*, *Bahar* gibi bazı yerel edebiyat dergilerinde yayımladı. Toplumcu gerçekçi anlayışla yazdığı şiirlerinden bazıları İngilizce ve Bulgarcaya çevrildi.

Yapıtları: Şiir: *Şafak Söküyor Sahillerinde İzmir'in*, İzmir: Cumhuriyet Mtb., 1992; *Düş Yorgunu*, İst.: Toplumsal Dönüşüm, 1995; *Kurşun Soğukları*, İst.: Toplumsal Dönüşüm, 1997; *Zindan Gülü*, Ank.: Sam, 1998; *Buğra Diye Biri*, İzmir: Etki, 2000; *Türkülerdeki Eylül Kardeşliği*, İst.: Toplumsal Dönüşüm, 2001; *Sana Dokunduğum Zaman*, Ank.: Tüze, 2003; *Frida*, Karabük: Tay Dergisi, 2007.
Öykü: *Funda*, İst.: Bilgi Birikim, 1996; *Park Cafe'de Bir Adam*, İst.: Bumerang, 1998.
Deneme: *Şiir Kokulu Mavi Mektuplar*, 2006.
İnceleme-Araştırma: *Nahit Ulvi Akgün*, İzmir: Buğra, 1998; *İvan Doynov, Yaşamı Sanatı Eserleri*, (Ş.M.Kalkan'la birlikte), İzmir: Kibatek, 2005.
Kaynaklar: *BF* (7 Temmuz 1999).

ERADAM, YUSUF *(Niğde, 1 Şubat [nüfus kaydında 29 Mart] 1954 -)* Şair, öykücü, çevirmen.

Yusuf Cemali ve Fikri Belli takma imzalarını da kullandı. Necibe Hanım ile kunduracı Nurettin Eradam'ın oğlu. Özel Darüşşafaka Lisesi'ni ve Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Aynı bölümde

"The Haunted Individual in David Mercer's Stage Plays" adlı teziyle doktorasını tamamladı; 1977-85 arasında Hacettepe Üniversitesi'nde okutmanlık yaptı. 1985'te DTCF Amerikan Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyeliğine başladı, bölüm başkanlığından emekli oldu (2004). Amerika'daki bazı üniversitelerde dersler verdi. *Metis Çeviri* dergisinin Ankara temsilciliğini üstlendi. PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği, Amerikan Etüdleri Derneği, Harold Pinter Derneği ve David Mamet Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

İlk çevirisi ("Tiyatro Nedir Aslında") 1981'de *Yazko Çeviri*'de çıktı. Çeviri, şiir, öykü ve yazılarını *Metis Çeviri*, *Cumhuriyet Kitap*, *Adam Öykü*, *Edebiyat ve Eleştiri*, *İzlek* ve *Evrensel Kültür* dergilerinde yayımladı. "Külkedisi" adlı öyküsü Saginaw Valley Devlet Üniversitesi (Minnesota, ABD) müfredatına alındı. İngilizce yazdığı iki şiiri Amerika'da basıldı. "Bilsem Ağlarım" (Leman Sam) ve "Özgürlük Sevdası" (Grup Kızılırmak) adlı şarkı sözleri de vardır.

Ödül: "Âşığın Çok Anadolu" ile 1992 TRT-TÜTAV Beste Yarışması (mansiyon).

Yapıtları: Şiir: *Gül Kanadı Dudağım*, İst.: E, 1994; *Ahkâm Vakti Tohumları*, İst.: Okyanus, 2001.
Öykü: *Latifeli Öyküler: Kirli Kırlent*, İst.: E, 1999; *Cihangir Vampiri*, İst.: Aykırı, 2005.
Deneme-Anı-Günlük: *Latifeli Yazılar: Aşk Bir Şiddet Eylemidir*, İst.: E, 1999; *Zıvanasız Denemeler*, İst.: Alkım, 2004; *Vanilyalı İdeoloji*, İst.: Aykırı, 2004; *Susma Cesareti*, İst.: Nar, 2006; *Aşk Faili Meçhul Cani*, İst.: Şenocak, 2008.
İnceleme: *Ben'den Önce Tufan: Sylvia Plath ve Şiiri*, Ank.: Zirve Ofset, 1977.
Mizah: *Yamyamın Yemek Kitabı*, İst.: Okuyanus, 2001.
Kaynaklar: *BF* (24 Haziran ve 22 Ağustos 1999); *Kim Kimdir*, 280.

ERALP, H. VEHBİ *(Selanik, 1907 - İstanbul, 3 Nisan 1994)* Felsefeci, yazar.

Tam adı Halil Vehbi Eralp. Zekiye Hanım ile İhsan Bey'in oğlu. Feyziye ilk ve orta okulunda (1924), İstanbul Erkek Lisesi'nde okudu (1927). 1927-28'de bir yıl Darülfünun Felsefe şubesine devam ettikten sonra Avrupa sınavlarında başarılı olması üzerine devlet tarafından gönderildiği Paris'te Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi (1932). Kadıköy Erkek Lisesi'nde felsefe hocalığı (1932) yaptıktan sonra İstanbul Üniversitesi'ne girdi. 1933'teki üniversite reformunda Edebiyat Fakültesi felsefe doçenti oldu. 1935'te askerliğini bitirdi. 27 Kasım 1937'de felsefe tarihi doçentliğinden umumi felsefe ve mantık doçentliğine atandı. 1940'ta Hayriye Lisesi'nde felsefe dersi verdi. 1942'de üç ay ordu hizmetine alındı. 1944'te Işık Lisesi'nde ders verdi. 1949'da profesör oldu. Aynı yıl İÜ Yabancı Diller Okulu'nun müdürlüğüne seçildi. 1961-66 arasında İÜEF dekanlığı yaptı. 1977'de, 70 yaşında emekli oldu. Yahya Kemal'i Sevenler Cemiyeti, Işık Lisesi Tesisi Cemiyeti, Türk Fransız Kültür Cemiyeti üyeliklerinde bulundu. Evli, bir çocuk babasıydı. Edebiyat çevrelerinde Yahya Kemal'le dostluğu ve *Yahya Kemal İçin* adlı kitabıyla tanınmaktadır.

Yapıtları: İnceleme: *Descartes Fiziğinin Metafizik Temelleri*, İst.: Türkiye B., 1939; *Lojistik*, (Reichenbach ile) İst.: İÜ, 1939; *Matematikte, Fizik ve Kimyada Metod*, 1947; *Platon*, İst.: İÜEF, 1953, *Yahya Kemal İçin*, İst.: Yahya Kemal'i Sevenler Cemiyeti, 1959; *Determinizm ve Hürriyet Üzerine Düşünceler*, İst., 1960.
Çeviri: *Felsefe Tarihi* (W. Weber), İst.: İÜEF, 1938; *Delilik* (S. Frete), İst.: Üni. Kitabevi, 1946; *Euthydemos* (Eflatun), Ank.: MEB, 1945; *Evren ve Dönüşümleri* (R. Ommes), Ank.: Onur, 1978.
Kaynaklar: Nebioğlu, 250; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 258; *Felsefe Arkivi*, S. 30 (1997).

ERAY, NAZLI *(Ankara, 28 Haziran 1945 -)* Öykücü, romancı.

Şermin Hanım ile Anayasa Mahkemesi üyesi ve Türkiye İş Bankası dışişleri müdürü Lütfullah Bütün'ün kızı. *İkdam* gazetesi başyazarı Tahir Lütfü Tokay büyükbabası, Sabahattin Kudret Aksal eniştesidir. İngiliz Kız Ortaokulu'nu (1958) ve Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni bitirdi (1962). Bir süre İÜ Hukuk Fakültesi'nde okudu; 3. sınıftan ayrılarak aynı üniversitenin Edebiyat Fak. Felsefe Bölümü'ne geçiş yaptı; felsefe eğitimini de tamamlamadan okuldan ayrıldı. 1965-68 arasında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nda çevirmen olarak çalıştı. Ciddi bir sağlık sorunu nedeniyle yaşamının bir yılını hastanede geçirmek zorunda kaldı. Konuk öğretim üyesi olarak bir dönem ABD'de Iowa Üniversitesi'nde "Yaratıcı Edebiyat" dersleri verdi (1977). *Cumhuriyet*, *Güneş* ve *Radikal* gazetelerinde "Düş İşleri Bülteni" başlıklı yazılar yazdı. Cumhuriyet Halk Partisi Parti Meclisi'nde üç dönem üyelik yaptı (1993-99). TYS, PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; iki çocuk annesi.

İlk öyküsü liseye henüz başladığında yazdığı *Mösyö Hristo*'dur (1959); ilk öyküleri *Varlık* dergisinde çıktı (1960). 1973'ten itibaren

Varlık, *Türk Dili*, *Oluşum*, *Yazko Edebiyat*, *Gösteri*, *Adam Öykü* ve *Dönemeç* gibi dergilerde yayımladığı "gerçekle gerçeküstü arasında köprüler kuran, masalsı öğelerle beslenen" (B. Necatigil) öyküleriyle tanındı.

Zengin bir düş gücünün ürünleri olan öykülerinde toplumsal ve bireysel gerçeklikleri, çağrışımlarla yüklü bir dille, gerçeklikten gerçek ötesine uzanan iğneleyici, ironik bir anlatımla sergiledi. "Fantastik gerçekçilik" akımının Türkiye'deki en verimli kalemlerinden biri olarak değerlendirilen Eray, kendisini "büyülü gerçekçiliğe" yakın bulduğunu belirtir. *Arzu Sapağında İnecek Var* adlı romanı, 1980'lerden itibaren görülmeye başlanan fantastik anlatıların en uç örneği olarak kabul edildi. B. Moran'a göre, yazarın farklı tarihsel dönemlerden apayrı kişileri belli bir kurgu içinde bir araya getirmesi ve romanının kahramanları yapmasındaki amacı yalnızca okuru şaşırtmak, güldürmek, sarsmak; okuyucuda bir tür şok etkisi yaratmaktır. Yazar özellikle bu romanında bir tür fotomontaj tekniğiyle "olmayacak kişileri olmayacak yerlerde bir araya getirerek, buluşturarak, öpüştürerek okuru eğlendirmektedir. Bu nedenle bu romanında ne doğa yasaları ne de kronoloji söz konusu değildir."

Fantastik, gerçeküstücü ve masalsı öğelerden bol bol yararlandığı öykülerinde yaşamdan kopmuş ya da yaşamın kıyısında kalmış insanların serüvenlerini duyarlı bir biçimde anlattı. Bu noktada gerek öykücülüğünün, gerekse öykülerindeki tiplerin Sait Faik duyarlılığına yakınlığına dikkat çeken F. Özgüven, Eray'ın da Sait Faik gibi öykülerinde anlattığı insanların "kentli çevrenin dışlanmışlarından", "tutunamamış kentli bireyler" olduğunu, ancak aradaki en önemli farkın Sait Faik'in, öykülerindeki "dışlanmış", "mutsuz" tiplere "sevgiyle" yaklaşırken, Eray'ın "ilgiyle" yaklaşmasında ortaya çıktığını belirtti. Öykülerinde halk arasında söylenen tekerlemeleri ve ninnileri de ustaca kullandı.

Öyküleri ortaokul ders kitaplarında yer aldı. Bazı öyküleri İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Japonca, Çekçe, Urduca, Hintçe, Arapça, İsveççe ve Almancaya çevrildi, çeşitli antolojilerde yer aldı. *Orpee* adlı romanı ingilizceye çevrilip ABD'de yayımlandı (2006). İ. Tözüm'ün filme aldığı "Monte Kristo" adlı öyküsü, beş ayrı yönetmen tarafından çekilen birbirinden bağımsız beş kısa öykülü filmden oluşan "Aşk Üzerine Söylenmemiş Herşey" içinde yer aldı. Pek çok öyküsü TV dizisi yapıldı. 1995-98 arasında bir sanat programını TRT-Int'te hazırlayıp sundu. 1998'de Ankara'da kişisel bir resim sergisi açtı.

Ödül: *Yoldan Geçen Öyküler* ile 1988 Haldun Taner Öykü Ödülü; *Aşk Giyinen Adam* ile 2002 Yunus Nadi Roman Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Ah Bayım Ah!*, İst.: Bilgi, 1976; *Geceyi Tanıdım*, İst.: Ada, 1979; *Kız Öpme Kuyruğu*, Ank.: Kaynak, 1982; *Hazır Dünya*, İst.: Kaynak, 1983; *Geceyi Tanıdım/Erostratus*, (oyun-öykü) İst.: İletişim, 1985; *Kuş Kafesindeki Tenor*, (oyun-öykü) İst.: Can, 1985; *Eski Gece Parçaları*, İst.: Adam, 1985; *Yoldan Geçen Öyküler*, İst.: Can, 1987; *Aşk Artık Burada Oturmuyor*, İst.: Can, 1989; *Kapıyı Vurmadan Gir*, İst.: Kapital Medya, 2004.
Roman: *Pasifik Günleri*, İst.: Ada, 1980; *Orphée*, Ank.: Kaynak, 1982; *Deniz Kenarında Pazartesi*, (anı-roman) İst.: Kaynak, 1984; *Arzu Sapağında İnecek Var*, İst.: Can, 1989; *Ay Falcısı*, İst.: Can, 1993; *Âşık Papağan Barı*, İst.: Can, 1993; *Yıldızlar Mektup Yazar*, İst.: Can, 1994; *Uyku İstasyonu*, İst.: Can, 1994; *Bir Yaz Gecesi*, İst.: Can, 1994; *İmparator Çay Bahçesi*, Ank.: Ümit, 1997; *Örümceğin Kitabı*, İst.: Can, 1998; *Elyazması Rüyalar*, İst.: Can, 1999; *Ayışığı Sofrası*, İst.: Can, 2000; *Aşkı Giyinen Adam*, İst.: Can, 2001; *Sis Kelebekleri*, İst.: Can, 2001; *Beyoğlu'nda Gezersin*, İst.: Can, 2005; *Farklı Rüyalar Sokağı*, İst.: Merkez, 2007; *Kayıp Gölgeler Kenti*, İst.: Turkuvaz, 2008.
Deneme: *Düş İşleri Bülteni*, (gazete yazıları) Ank.: Ümit, 1994.

Kaynaklar: *BF* (28 Ağustos 1999); Necatigil, *İsimler*, 144; Necatigil, *Eserler*, 16-17; Kurdakul, *Sözlük*, 237; Karaalioğlu, 192-193; Özkırımlı, *TEA*, II, 448; *Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi*, c. IV, s. 1995; F. Özgüven, "Kentli Çevrenin Dışlanmışları", *Çağdaş Eleştiri*, S. 1 (Mart 1982); İ. Yasar, "İnsanlarda Küçük Mucizeler Yaşatabiliyorsam Sık Sık, Ne Mutlu Bana", *Gösteri*, S. 14 (Ocak 1982); Moran, III, 69-74; Özgüç, 104; N. Arslan, *Nazıl Eray Bir Okuma Denemesi*, Ank. 2008.

ERBAŞ, EMİNE *(İstanbul, 16 Ocak 1935 -)* Şair.

Tam adı Emine OSMANAĞAOĞLU. Hatice Hanım ile Yunus Erbaş'ın kızı. Kadıköy Kız Enstitüsü (1954) ve Beyoğlu Olgunlaşma Enstitüsü'nde okudu (1958); Çamlıca Kız Lisesi'ni dışardan bitirdi. Bir süre vekil öğretmenlik, Ankara Tıp Fak. Öğrenci İşleri Bürosu ve Devlet Demiryolları Haydarpaşa Müdürlüğü'nde memurluk yaptı. TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk annesi.

Şiirlerini 1957'den itibaren *Türk Sanatı*, *Yelken*, *Varlık*, *Yazıt*, *Karşı*, *Kıyı*, *Eşik*, *Şiir*

Ülkesi, *Yaba Öykü*, *Türk Dili* ve *Düşlem* dergilerinde yayımladı. Yaşam, ölüm, aşk ve yalnızlık temalarını işlediği şiirleri Osman Şahin'in değerlendirmesiyle, "Özgün, büyülü, yeterince damıtılmış, uçları açık bir sözcükler söylemi" niteliğinde.

Yapıtları: Şiir: *Perizat Hanım Akasya*, Ank.: Kerem, 1988; *Rüzgârın Yazdığı Suya*, İst.: Edebiyat Gazetesi, 1990; *Denizin Kalbi*, İst.: Gerçek Sanat, 1994; *Öpüyorum Sizi Parçalanmış Ağzınızdan*, İst.: Gökkuşağı, 1998; *İstanbul Annem*, İst.: Gerçek Sanat, 2003.

Kaynaklar: *BF* (17 Temmuz 1999); O. Şahin, "Rüzgârın Yazdığı Suya", *Türk Dili*, S. 27 (1991).

ERBAŞ, ŞÜKRÜ *(Yozgat, 7 Eylül 1953 -)* Şair.

Lalezar Hanım ile çiftçi Doğan Erbaş'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Yozgat'ta tamamladı; 1978'de Gazi Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilimler Bölümü'nü bitirdi. 1972'den itibaren memurluk yaptığı Toprak Mahsulleri Ofisi'nden 1998'de emekli oldu. Edebiyatçılar Derneği'nde genel sekreterlik (1993-95) ve genel başkanlık (1998-99) yaptı. PEN Yazarlar Derneği üyesi. Antalya'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri ("Sevi Dostluktur") 1978'de *Varlık*'ta çıktı. Şiir ve yazıları *Yarın*, *Sesimiz*, *Dönemeç*, *Türkiye Yazıları*, *Düşlem*, *Edebiyat ve Eleştiri*, *Varlık* ve *Evrensel Kültür* dergilerinde yayımlandı. Toplumcu gerçekçi bir tutum izlediği şiirlerinde "Bireysel olgulardan toplumsal olguların bütününe varma ustalığı gösterdiği" (M. Y. Bilen) kabul edildi.

Ödül: *Yolculuk* ile 1987 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü; *Dicle Üstü Ay Bulanık* ile 1996 Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Küçük Acılar*, Ank.: Yaba, 1984; *Aykırı Yaşamak*, (*Küçük Acılar*'la birlikte) Ank.: Yarın, 1985; *Yolculuk*, İst.: Yarın, 1986; *Kimliksiz Değişim*, Ank.: Başak, 1992; *Bütün Mevsimler Güz*, Ank.: Promete, 1994; *Dicle Üstü Ay Bulanık*, Ank.: Ümit, 1995; *Kül Uzun Sürer*, Ank.: Ümit, 1996; *Derin Kesik*, Ank.: Ümit, 1999; *Üç Nokta Beş Harf*, Ank.: Ümit, 2001; *Sarkacın Kalbi*, Ank.: Ümit, 2002; *Yalnızlık Heceleri*, Ank.: Ümit, 2003; *Gölge Masalı*, İst.: Everest, 2005; *Unutma Defteri*, Ank.: Kanguru, 2007; *Toplu Şiirler I-II*, Ank.: Kanguru, 2008.

Deneme: *İnsanın Acısını İnsan Alır*, Ank.: Ümit, 1995; *Gülün Sesi Gül Kokar*, Ank.: Ümit, 1998; *Bir Gün Ölümden Önce*, Ank.: Ümit, 1999.

Kaynaklar: *BF* (2 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 144; Kurdakul, *Sözlük*, 237.

ERBAY, VECDİ *(Mardin, 1 Haziran 1965 -)* Şair.

Asıl adı Vecdettin Erbeyi. Zeynep Hanım ile memur Ramazan Erbeyi'nin oğlu. İlk, orta okul ve lise eğitimini Mardin'de tamamladı. 9 Eylül Üni. Eğitim Fakültesi'ni 2. sınıftan terk etti. Gazetecilik yaptı. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk babası. İlk şiiri (" Mülteci Sevda") İzmir'de çıkan *Yaratı* dergisinde yayımlandı. *Ütopiya*, *Kunduz Düşleri*, *Virgül* dergilerinde yazıları görüldü.

Yapıtları: Şiir: *Kuşkular Zamanı*, İst.: Toplumsal Dönüşüm, 1997; *Yaz Sayıklamaları*, İst.: Piya, 2003.
Öykü: *Masalın Ölümü* İst.: Agora, 2006.
Derleme: *Şiir: Görülmüştür*, İst.: Aram, 2004.

Kaynaklar: **BF** (21 Mayıs 2002).

ERBİL, LEYLÂ *(İstanbul, 12 Ocak 1931 -)* Öykücü, romancı.

Emine Huriye Hanım ile Devlet Denizyollarında makinist Hasan Tahsin Bilgin'in kızı. İstanbul Kadıköy Kız Lisesi'ni bitirdi (1950); İÜEF İngiliz Filolojisi'ne girdi. Son sınıftayken öğrenimini yarım bıraktı (1960); evlenerek Ankara'ya yerleşti. İskandinav Havayolları'nda sekreterlik (1953-55), Ankara Devlet Su İşlerinde çevirmenlik (1956-57) yaptı. Zürih'te Türk Konsolosluğu'nda çalıştı (1967). Türkiye İşçi Partisi sanat-kültür bürosunda (1961), Edebiyatçılar Birliği yönetim kurulunda görev aldı (1968). Türkiye Sanatçılar Birliği (1970) ve TYS (1974) kurucu üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, ikinci eşinden bir çocuk annesi.

İlk şiirleri henüz lise öğrencisiyken bir taşra dergisinde, ilk öyküsü ("Uğraşsız") 1956'da *Seçilmiş Hikâyeler*'de çıktı. *Dost*, *Yeni Ufuklar*, *Dönem*, *Yelken*, *Yeditepe*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Papirüs*, *Türkiye Defteri*, *Yeni Dergi*, *Yeni a*, *Ataç*, *Türk Dili*, *kitap-lık* gibi dergilerde yer alan öykülerinde alışılmış öykü tekniğinin dışına çıkarak yeni biçimler aradı; sözdizimi kurallarını kırarak kendine özgü bir anlatım dili oluşturmaya çabaladı. Biçimsel açıdan "devrimci" denebilecek tutumuyla "1950 kuşağı"nın özgün yazarlarından biri sayıldı. "Önceleri varoluşçu bir anlayışla çağdaş insanın toplumla çatışmasını, başkaldırıya varan bunalımını işledi. Daha sonra biçim arayışlarını sürdürerek ele aldığı kişileri toplumcu bakış açısıyla irdelemeye çalışan, gerçekliği değişik boyutlarıyla yansıtmayı amaçlayan öyküler yazdı" (A. Özkırımlı). Yapıtlarında yaşama bi-

çimlerine, değer yargılarına, evlilik, aile ve kadın cinselliğine sert, alaycı ve eleştirel tutumla yaklaştı. "Üç Arkadaş" adlı oyunu S. Çağan gözetiminde amatör bir üniversite topluluğu tarafından sahnelendi.

On üç öyküden oluşan ilk kitabı *Hallaç*'ta (1961) kendi ifadesiyle "içinden çıktığı toplumun insanlarıyla bir denge kuramamış, tüm yargılara başkaldırmış, bilinçli olarak bir seçmeye gitmeyen insanı" anlatmak istedi. *Hallaç*'ta, bırakılmışlık, yalnızlık, bunaltı, yabancılaşma, seçme, özgürlük, suç işleme, intihar gibi varoluşçuluğa özgü birtakım tema ve yönelimler ağır bastı. Bu temaları işlerken varoluşçu yazarlardan ve özellikle Kafka'dan etkilendiği gözlendi (A. Bezirci). Bu kitaptaki öykülerinde "çıkış yolu bulamayan, eyleme dökülemeyen bir başkaldırış duygusuyla eski, yapmacık, süslü, sahte ne varsa hepsine hınç duyuyor. Kişiliğinin oluşumunu ve gelişimini köstekleyen ya da soysuzlaştıran alışkanlıklardan, geleneklerden, törelerden, alaturkalıklardan iğreniyor... Bütün bunlar şunu gösteriyor: Erbil şimdiki düzene kazan kaldırıyor, değişmesini istiyor onun. Fakat yerine nasıl bir düzen kurulması gerektiğini belirtmiyor: kendi deyimiyle bir 'seçme'ye gitmiyor, bağlanmıyor" (A. Bezirci). *Hallaç*'ın özünde görülen bu başkaldırı ve yıkma, öykülerin biçiminde ve dilinde de ortaya çıkar; "olay, konu, yer, süre, kişi" gibi öğeleri pek umursamayan yazar, dilin yapısını da zorlamaya girişir. B. Necatigil'e göre, "Yer yer S. Beckett'i düşündüren, somut temelin azlığından ötürü okuyucuda rüya yaratıkları arasında olduğu izlenimi bırakan kişileriyle hırçın, sinirli bu hikâyeler; biçimleri, dil ve üsluplarıyla uç noktalara açılmak ataklığı içinde, çokluk yorucu, yadırgatıcı yenilikler taşıyor."

Hallaç'tan sonra öz ve biçime ilişkin arayışlarını sürdüren yazar ikinci öykü kitabı *Gecede*'yi uzun bir aradan sonra çıkardı. B. Necatigil "Biçim ve dil bakımından ilk kitabı *Hallaç*'taki atak çıkışları yumuşatmış ve burjuva ahlak çöküntüsünü, türlü toplum yabancılaşmalarını ustaca ve insancıl belirtmiş olan hikâyeci, bu eseriyle hikâyeciliğimize yeni bir bakış açısı kazandırdı" dedi. Bu kitabındaki öyküleriyle Erbil "cinsiyet sorununa ekonomik ve toplumsal çevresiyle bir Marx'çı olarak yaklaşırken toplumsal yabancılaşmaları gören" bir yazar olarak değerlendirildi. "Leyla Erbil içinde yaşadığımız yüzyılı en temelden etkilemiş iki düşünce sistemi olan Freud'culukla, Marx'çılığı fark etmiştir. Onu en çok etkileyen yazarın Beckett olduğunu sanıyorum, ama bu etkilenme öykünme düzeyinde kalmamıştır. Beckett'in kurgu'dan kaçan, anlatıyı yazış'a indirgeyen tutumu, düşünce olarak etkilemiştir onu; bu anlayış içine yerleşmiş, kendini çeviren, toplumla ilgili trajik gerçeğe korkusuzca dalmıştır. Toplumdaki kokuşmuşluğu (en iyi, temel bir düzeyde göstereceğini umduğu cinsiyet düzeyini hep göz önüne alarak) göstermekte, bunu yaparken de, kitabının son sayfasında bir bildiri açıklığıyla ortaya koyduğu gibi, bütünsel insanı, bütün yabancılaşmalardan arınmış gelecek insanı göz önünde tutmaktadır. Bugünkü yazın içinde bu sosyalist bir tutumdur" (D. Özlü).

Patolojik bir toplumun sakatlanmış kişilerini doğrudan irdelemeye başladığı *Gecede*'deki öykülerinin devamında, yine odağında çoğunlukla bir kadının bulunduğu, eleştirel-ironik bakış *Tuhaf Bir Kadın* ve *Eski Sevgili* ile genişleyerek tarihsel bir dönemi kapsar. *Tuhaf Bir Kadın* yaklaşık 1950-70 arasındaki bir dönemin anlatısıdır. "Yaşadığı kalıpları kırmak, değiştirmek ve değişmek isteyen bir genç kızın aile ve arkadaş ilişkileri çerçevesinde anlatılan öyküsünde, sınıflar, değer yargıları ve aydın yanılgıları da sorgulanır" (S. Sezer). *Eski Sevgili*'deki iki uzun öykü, "Bunak" ve "Eski Sevgili", *Tuhaf Bir Kadına* eklemlenerek onu tamamlar.

Bir kadının birkaç saatinin anlatıldığı ve "karşıtlıklar senfonisi" olarak nitelendirilen *Karanlığın Gücü* romanında etkileyici ve sarsıcı dili ile dikkat çekti. Son romanı *Mektup Aşkları*'nda ise düşlenen aşkla gerçek aşk arasındaki uçurumun acımasız mizahını yaptı; insan yaşamının neredeyse tümünü meşgul eden "aşk"ı yenilikçi bir yaklaşımla sorguladı. Denemelerini topladığı *Zihin Kuşları*'nda işlediği konular, çağımızda ve coğrafyamızda bir yazarın dünyaya bakışını ve edebiyat anlayışını olduğu kadar, sorunlarını ve konumunu da anlamakta ipuçları sağlamaktadır. *Cüce*, "uç bir dil deneyinin ürünü. Sentaksı köşelere sıkıştıran, gramer kurallarını, kendilerini yeniden oluşturmaları baskıyla tehdit eden, semantiğe şantaj yapan gözüpek ve pervasız bir dil işçiliği" olarak değerlendirildi (F.Akatlı). *Üç Başlı Ejderha*'da "ölen oğlunun Almanya'dan

gelecek arkadaşını beklerken kendi devrimcilik günlerini, ailesini ve İstanbul'un bilinen en eski sütunu olan Üç Başlı Ejderha'yı çağrışımlar üzerinden hatırlayarak aktaran 'yarı deli' kadın anlatıcının yaşamının kalan günlerini, kaysettiği oğlunun yasını tutarak, tinerci çocuklar arasında geçiyor olmasını anlatıyor (Y. Kızılaslan). *Tezer Özlü'den Leylâ Erbil'e Mektuplar*'da ise T. Özlü'nün kendisine yazdığı mektupları gün ışığına çıkarmaktadır. Öyküleri Almanca, İngilizce, Fransızca ve Rusçaya çevrilerek çeşitli antolojilerde yer aldı. 1979'da Iowa Üniversitesi (ABD) onur üyesi seçildi. Berlin Üniversitesi'nden K. Schweibgut'un "Türkiye'de Birey ve Toplum, Leylâ Erbil'in Romanı Tuhaf Bir Kadın" konulu doktora tezi Almanca olarak basıldı (Berlin, 1999).

Yapıtları: Öykü: *Hallaç*, Ank.: Dost, 1959; *Gecede*, İst.: Asya Mtb., 1968; *Eski Sevgili*, İst.: Cem 1977.
Roman: *Tuhaf Bir Kadın*, İst.: Habora, 1971; *Karanlığın Günü*, İst.: Adam, 1985; *Mektup Aşkları*, İst.: Can, 1988; *Cüce*, İst.: YKY, 2001; *Üç Başlı Ejderha*, İst.: Okuyanus, 2005.
Deneme: *Zihin Kuşları*, İst.: YKY, 1998.
Diğer: *Tezer Özlü'den Leylâ Erbil'e Mektuplar*, (haz.) İst.: YKY, 1995.

Kaynaklar: *BF* (2 Nisan 2000); Necatigil, *İsimler*, 144-145; Kurdakul, *Sözlük*, 238; Özkırımlı, *TEA*, I, 448-449; *TDEA*, III, 58; Karaalioğlu, 193; Necatigil, *Eserler*, 157, 172; Önertoy, 283-285; E. Batur, "Mektup Hattı", *Oluşum*, S. 97 (Mayıs 1982); E. Işın, "Leyla Erbil'in İki Kapılı Ülkesi", *Sözcükler*, S. 3 (Ekim 1983); T. S. Halman, "Karanlığın Günü", *Adam Sanat*, S. 24 (Kasım 1987); D. Doltaş, "Kadın-Erkek Eşitliği ve Aşk Kurumları", *Varlık*, Ekim 1994; "Tuhaf Bir Kadın", *Pazartesi*, S. 38 (Mayıs 1998); A. Bezirci, *1950 Sonrasında Hikâyecilerimiz*, İst., 1980; *Kim Kimdir*, 282; [Vesika-lık], "Leylâ Erbil", *kitap-lık*, S. 43 (Eylül-Ekim 2000), s. 109-135; S. Oğuzertem (haz.) *Leyla Erbil'de Etik ve Estetik*, İst.: Kanat, 2007; F.Akatlı, "Leyla Erbil Meydan Okuyor", *Radikal Kitap*, 22 Şubat 2002; Y.Kızılaslan, "Uygarlık Tarvmadır", *Milliyet Kitap*, 10 Ocak 2006.

ERBULAK, FÜSUN *(İstanbul, 25 Haziran 1943 -)* Yazar, tiyatro oyuncusu.

Tam adı Esma Füsun Erbulak. Hatice Sacide Hanım ile tüccar Nuri Şahin'in kızı. Karikatürcü ve oyuncu Altan Erbulak'la (1929-1988) evliydi. Notre Dame de Sion Lisesi'ni bitirdi; İÜEF Felsefe Bölümü'nde iki yıl okudu. 1962'den itibaren Dormen Tiyatrosu, Gen-Ar, Ali Poyrazoğlu, Çevre ve Hadi Çaman tiyatrolarında oyunculuk yaptı. *60 Günlük Bir Şey* ve *Burgu* kitapları hakkında açılan "müstehcenlik" davalarından beraat etti; *Burgu* toplatılarak yakıldı. TYS, Edebiyatçılar Derneği ve Tiyatro Oyuncuları Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; dul, bir çocuk annesi. Yazılarını *Kadın* ve *Playboy* dergileri ile *Güneş* gazetesinde yayımladı.

Ödül: *Aşkın Misillemesi* ile 1991 Salihli Belediyesi Oyun Yarışması (mansiyon).

Yapıtları: Roman: *60 Günlük Bir Şey*, İst.: Ararat, 1984; *Epik Bir Grev*, İst.: Broy, 1990; *Sokak Erkeği*, İst.: Cep, 1990; *Cinselliğin Kahkahası*, İst.: Cep, 1991; *Gecece*, İst.: Cep, 1992.
Öykü: *Burgu (Matkap)*, İst.: Ararat, 1985; *Aşk Anarşisttir*, İst.: Cep, 1990.
Oyun: *Aşkın Misillemesi*, İst.: Cep, 1992; *İntiharı Ertelemek*, İst.: Broy, 1994.
Çocuk Kitabı: *Uçuç Böceği/Deli Kır*, (Altan Erbulak'la) İst.: Bilgi, 1992.
Anı-Belgesel: *Niçin Geç Kaldım*, İst.: Ararat, 1978; *Deli Kır ile Kırmızı Başlıklı Seyirci*, İst.: Güneş, 1989.

Kaynaklar: *BF* (31 Ağustos 1999).

ERCAN, ENVER *(İstanbul, 21 Ocak 1958 -)* Şair.

Tam adı Ali Enver Ercan. Münibe Neriman Hanım ile Devlet Demiryolları memuru Mehmet Mustafa Ercan'ın oğlu. Haydarpaşa Lisesi'nden birinci sınıfta ayrıldı. *Yeni Düşün* dergisi ve De Yayınevi'nde çalıştı (1985-86), *Güneş* gazetesi kültür-sanat servisinde yönetmen yardımcılığı (1987), Dönemli Yayıncılık'ta dizgi-düzelti-redaksiyon servisi şefliği (1988), Simavi Yayınları'nda yayın müdürlüğü (1988-90) yaptı. *Sombahar* dergisi ve Korsan Yayın'ın kurucuları arasında yer aldı. 1990'dan beri *Varlık* dergisi genel yayın yönetmeni; Varlık Yayınları şiir, anlatı dizisi ve İnkılâp Kitabevi editörlüğü yaptı. *Yasak Meyve* şiir ve *Eşik Cini* öykü dergilerini çıkardı. Komşu Yayınları'nı kurdu. TRT-2'de "Cumhuriyete Kanat Gerenler" programında metin yazarı olarak çalıştı; Flash TV'de "Şiir Köşesi" (1997) ve Yeditepe TV'de "İki Nokta Üst Üste" (1998-99) programlarını hazırladı. TYS ve PEN Yazarlar Derneği üyesi. 2005'den beri TYS Başkanı. İstanbul'da yaşıyor; bir çocuk babası.

İlk şiiri ("Eksik Yaşam") 1977'de *Hayat Resimli Roman* dergisinde çıktı. Şiir, yazı ve söyleşilerini *Yeni Düşün*, *Varlık*, *Milliyet Sanat*, *Gösteri* ve *Sombahar* dergileriyle *Güneş*, *Yeni Yüzyıl*, *Cumhuriyet* ve *Radikal* gazetelerinde yayımladı. Aşk, sevgi, ayrılık, yalnızlık, acı, zaman, hüzün, hayat ve erotizm üstünde yoğunlaştığı şiirlerinde ince yergi öğelerini samimi, sitemkâr ve ustalıklı bir dille kullandı. Özellikle

konuşma dilinden yararlanarak zeki ve kışkırtıcı bir biçimde çıkardığı yeni anlamlarla kendine özgü bir algılayışı başarıyla ortaya koyduğu görüldü. Bir soruşturmaya verdiği yanıtta "Şair, işinin, önce diliyle hesaplaşmak, dilde yangınlar yaratmak olduğunun farkında değilse bir yığın maliyetine laf etmiş demektir" dedi.

Ödül: 1996 Abdi İpekçi Mektup Yarışması (birincilik); "Geçtiği Her Şeyi Öpüyor Zaman" dosyasıyla 1996 Cemal Süreya Şiir Ödülü; *Geçtiği Her Şeyi Öpüyor Zaman* ile 1997 Yunus Nadi Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Eksik Yaşam*, İst.: kendi yayını, 1977; *Sürçüyor Zaman*, İst.: Puhu, 1988; *Geçtiği Her Şeyi Öpüyor Zaman*, İst.: Varlık, 1997.
Söyleşi: *Şair Çünkü Onlar*, İst.: Kavram, 1990; *Şiir Uçar Söz Olur*, İst.: Yön, 1994.
Derleme-Antoloji: *Varlık Şiirleri Antolojisi 1933-1993*, İst.: Varlık, 1993; *Varlık 60. Yıl Seçkisi*, İst.: Varlık, 1993; *Şiirlerde İstanbul*, İst.: Altın, 1994; *Tanzimattan Bugüne Türk Öykü Antolojisi*, (Y. N. Nayır ile) İst.; Varlık, 1994; *20. Yüzyıldan Çocuklara Şiirler*, İst.: Varlık, 1994; *Gülümseyen Anlar-Edebiyat Dünyasından Fıkralar*, İst.: Varlık, 1994; *Türk ve Dünya Masalları*, İst.: Capitol, 1996; *Erkeklerin Aklından Geçen Öyküler*, (İ. Önemli ile) İst.: İnkılap, 2001; *Kadınların Aklından Geçen Öyküler*, (İ. Önemli ile) İst.: İnkılap, 2001; *Aşık Katiller Antolojisi*, (İ. Önemli ile) İst.: İnkılap, 2002; *Gergin Ruhlar Antolojisi*, (İ. Önemli ile) İst.: İnkılap, 2002; *Türk Dünya Edebiyatından Fıkralar*, İst.: Alfa, 2002; *Bizans'tan Günümüze İstanbul Şiirleri*, İst.: Alfa, 2002; *Türk Edebiyatından Öyküler I-II*, (İ. Önemli ile) İst.: İnkılap, 2003; *Dünya Edebiyatından Öykü Antolojisi*, (İ. Önemli ile) İst.: İnkılap, 2002; *Varlık'ta ilk İmzalar*, İst.: Varlık, 2003; *Varlık Şiirleri Antolojisi 1933-2008*, İst.: Varlık, 2008; *Varlık 75. Yıl Seçkisi*, İst.: Varlık, 2008.
Uyarlama: *Mevlana'dan Masallar*, İst.: Varlık, 1990.
Kaynaklar: *BF* (15 Ekim 1999); Necatigil, *İsimler*, 145; *Cumhuriyet Kitap* (H. Ergülen, A. Behramoğlu, S. Sezer ve D. Çolpan'ın yazıları, E. Turgut'un söyleşisi), S. 389 (31 Temmuz 1997); E. Aliçavuşoğlu, "Her Şeyi Öptüğü Zaman" (söyleşi), *Cumhuriyet Ödül Eki*, 24 Haziran 1997.

ERÇİN, MELİH *(İstanbul, 12 Ağustos 1919 -)* Şair.

Yusuf Cavit Erçin'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da yaptı. İstanbul Saint Benoit Lisesi'ni ve AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1944). Dışişleri Bakanlığı'nda çalışmaya başladı. Yurt içinde ve dışında çeşitli görevlerde bulunduktan sonra Bonn Büyükelçilik müsteşarlığı (1961), Enformasyon Dairesi genel müdür yardımcılığı (1962), Atina başkonsolosluğu (1968) yaptı. Son olarak da Dışişleri Bakanlığı daire başkanlığı görevinde bulundu. Şiir yazmaya çalışma yaşamına atıldığı yıllarda başladı. Halk şiiri tarzındaki şiirlerini *Varlık* dergisinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Fatih Kazası*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1962; *Karanlık Oynamaya Başladı*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1963; *Vaziyet ve Manzarayı Umumiye: Yıl 1981, Ay 11, Gün 10*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1982; *Ne Yalnız Yalnızlığım*, İst.: Yaylacık Mtb., 1984.
Kaynaklar: Çankaya, II-III, 1454; "Erçin, Melih", *TDEA*, III, 59; Kurdakul, *Sözlük*, 238; Karaalioğlu, 194.

ERDEM, ALİ NAİLİ *(Kemalpaşa/İzmir, 17 Şubat 1927 -)* Şair, siyaset adamı.

İlk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamladıktan sonra girdiği AÜ Hukuk Fakültesi'ni 1951'de bitirdi. Bir süre serbest avukat olarak, doğduğu yer olan Kemalpaşa'da çalıştı (1953-61). Daha sonra politikaya atıldı; 1961'den 12 Eylül 1980'deki askeri darbeye kadar Adalet Partisi İzmir milletvekili olarak parlamentoda görev yaptı. Bu yıllar içerisinde AP meclis grup başkanvekili (1962-64), sanayi bakanı (1964), çalışma bakanı (1965), başbakan yardımcısı (1973), tekrar çalışma bakanı (1973) oldu ve uzun süre milli eğitim bakanlığı görevini yürüttü (1975-78). 12 Eylül döneminde Zincirbozan'da (Çanakkale) zorunlu ikamete tabi tutuldu (1983).

Erdem 1940'ların ortalarından başlayarak edebiyat alanındaki çalışmalarını ve sosyal-siyasal konulardaki yazılarını *Fikirler*, *İmbat*, *Çaba*, *Bayrak*, *Hisar*, *Türk Edebiyatı*, *Töre*, *Kemalist Ülkü*, *Gülpınar*, *Parlamento*, *Türk İnşa* gibi dergilerde ve *Ege Ekspres* ile *Tercüman* gazetelerinde yayımladı. Makalelerinin ve şiirlerinin yanı sıra çeşitli konularda verdiği konferanslarıyla da tanındı. Şiirlerinde genellikle Anadolu'yu ve Anadolu insanlarını işleyen Erdem geleneksel şiir biçimlerinden de yararlanmayı denedi.

Yapıtları: Şiir: *Bu Toprağın İnsanları*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1972; *Sevda Kuşatması*, Ank.: Karatepe yay., 2003.
Öykü: *Siyasetin Yollarında*, İst.: Ötüken, 2004.
Kaynaklar: "Hisar'dan Biyografiler: Ali Naili Erdem", *Hisar*, S. 100 (Nisan 1972); "Erdem, Ali Nailî", *TDEA*, III, 60; Işık, 228.

ERDEM, GÜZİDE *(İstanbul, 8 Ocak 1969 -)* Romancı, şair.

Meliha Hanım ile harita teknisyeni Melih Erdem'in kızı. Orta öğrenimini Orhangazi'de tamamladıktan sonra MÜ İletişim Fakültesi'ni

bitirdi (1993). 1991'den beri İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) halkla ilişkiler müdürü. İstanbul'da yaşıyor, bekâr. Ürünlerini genellikle *Yeni Defne* dergisinde yayımlıyor. Radyo Çağ'da "Yunus Perisi" adlı kültür, sanat, edebiyat programını hazırlıyor.

Yapıtlar: Roman: *Annemi Düşlerken*, İst.: Beyaz Balina, 2001; *Affet Babacığım*, İst.: Beyaz Balina, 2001; *E-Mail Âşıkları* (öykü-roman), İst.: Bilge Karınca, 2002; *Işıkkoru*, İst.: Nesil, 2003.
Şiir: *Eski İstanbul'un Vasiyetnamesi*, İst.: Bilge Karınca, 2002.
Çocuk: *Çılgarya Yedi Kitabın Mührü*, İst.: Akis, 2006.
Kaynaklar: *BF* (22 Mayıs 2002).

ERDEM, HAKAN *(Oltu/Erzurum, 12 Kasım 1962 -)* Romancı.

Tam adı Yusuf Hakan ERDEM. Suna Hanım ile öğretmen Erdem Erdoğan'ın oğlu. Yalova Lisesi'ni bitirdi. Boğaziçi Üniversitesi'nde öğrenim gördü. Oxford Üniversitesi'nde doktora yaptı. 1993'den beri Boğaziçi ve Sabancı üniversitelerinde öğretim görevlisi olarak çalışıyor. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası. *Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedesi*'ne maddeler yazdı (1984). Osmanlı İmparatorluğu üzerine araştırmaları ve çevirileri yayımlandı.

Ödül: *Kitab-ı Duvduvani* ile 2004 Türkiye Yazarlar Birliği Roman Ödülü.

Yapıtlar: Roman: *Unnomastica Alla*, İst.: Kanat, 2003; *Kitab-ı Duvduvani*, İst.: Kanat, 2004; *Zaman Çöktü*, İst.: Kanat, 2006.
Kaynaklar: *BF* (10 Kasım 2008).

ERDEM, İBRAM *(Trabzon, 1 Ocak 1950 -)* Öykücü.

Asıl adı İbrahim ERTEM. Yürek Gökokur ve Nermin Ermiş imzalarını da kullandı. Ayşe Hanım ile din görevlisi Ahmet Hamdi Erdem'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı; Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. 1975'ten beri öğretmen. *Öyküşiir* dergisini (13 sayı, 1992) çıkardı. 1969-70 sezonunda ikinci lig takımlarından Toprakspor'da futbol oynadı. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; dul, üç çocuk babası. *Yansıma*, *İmece*, *İnsancıl*, *Kuzeysu* ve *Kıyı* dergilerinde yayımladığı ürünlerinde toplumcu gerçekçi anlayışı benimsedi.

Ödül: 1987 Körler Vakfı Öykü Ödülü; 1990 Kırmızı Fare Çocuk Edebiyatı Başarı Ödülü; 1992 Türk Hava Kurumu Şiir Ödülü (üçüncülük); 1996 Eskişehir-Bilecik Tabipler Odası 1. Uluslararası Şiir Yarışması Hipokrat Başarı Ödülü; 1996 Almanya Sesimiz 4. Şiir Yarışması Ödülü (üçüncülük); 1996 Fırat Üniversitesi Öykü Ödülü (üçüncülük); 1999 Zonguldak Vakfı Naim Çıladır Öykü Yarışması Ödülü (birincilik).

Yapıtları: Öykü: *Oyunun İçi*, Ank.: Yöneliş, 1978; *Sürgün Meyveye Durdu*, İst.: Oda, 1978; *Sessiz Muhalefet*, Ank.: Öyküşiir, 1992; *Yanımızdaki*, Ank.: Prospero, 1994; *Kor ve Kül*, Ank.: Prospero, 1995; *Annem*, Ank.: Kristal Küre, 1998; *Bir Ölümsüzlüktür Sevi*, Ank.: kendi yayını, 1999.
Roman: *Mor Mevsim*, Ank.: Prospero, 1994.
Çocuk Kitabı: *Daha Yaşamamışken*, Ank.: Beyaz Menşe, 1983; *Küçük Eller Güzel Umutlar*, Ank.: Beyaz Menşe, 1983; *Dünyanın Yükü Omuzlarındadır*, Ank.: Beyaz Menşe, 1983; *Gören Eller Duyan Gözler*, İst.: Gerçek Sanat, 1992; *Düşler Yaşam Olsa*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998; *Düşler Ülkesi*, Ank., 1999; *On Sekiz Yaşından Büyükler Okuyamaz*, Ank.: Öykü Şiir, 2003.
Diğer: *Türkçe Dersi*, Ank., 1983.
Kaynaklar: *BF* (28 Aralık 1999).

ERDEM, KERİM AYDIN *(Yeşilyuva köyü/Acıpayam/Denizli, 24 Eylül 1936 - ?, 11 Eylül 2004)* Şair.

Feride Hanım ile öğretmen Halil Erdem'in oğlu. Denizli Lisesi'nden sonra AÜ Siyasal Bilgiler Fak. Basın ve Yayın Yüksekokulu Halkla İlişkiler Uzmanlık Bölümü'nü bitirdi. 1964'te metin yazarı ve prodüktör olarak TRT'ye girdi. Ankara Radyosu'nda eğitim şubesi müdürlüğü ve program müdür yardımcılığı yaptıktan sonra Televizyon daire başkanı oldu. *Son Havadis*, *Meydan* ve *Gazete Ege*'de köşe yazıları yazdı. 1989-93 arasında TRT genel müdürlüğü yaptı. STV'de genel koordinatörlük görevinde bulundu.

İlk öyküsü 1955'te Bolu'da çıkan *Kağnı* dergisinde yer aldı. *Türk Dili*, *Hisar*, *Varlık*, *Türk Yurdu*, *Çağrı*, *Kültür ve Sanat*, *Ilgaz*, *Türk Sanatı*, *Yelken*, *Şairler Yaprağı* gibi dergilerde çıkan şiirleriyle tanındı. Hazırladığı birçok dizi, oyun ve program TRT'de yayımlandı. Bazı çocuk oyunları G. Aykal, M. Arkan ve M. Sun, bazı şiirleri de M. Kibar, S. Andak ve A. Sağlam gibi sanatçılar tarafından bestelendi.

Ödül: 1981 Müzik-San Vakfı Yılın Şairi Ödülü; 1981 Türk Devrim Kurumu "Bugüne Kadar Yazılmış En Başarılı Atatürk Şiiri Yarışması" Başarı Ödülü; 1989 Folklor Araştırmaları Kurumu Türk Folkloruna Hizmet Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Çoban Ateşleri Gözlerin*, Ank.: Neşriyat, 1962; *Döner Dolaplarda*, Ank.: Bütün Türkiye, 1968; *Kırlangıç Ormanı*, Ank.: Antoloji, 1982; *Sevgi Üstüne*, Ank.: Günce, 2000.
Öykü: *Gecenin Bir Saatinde*, Ank.: Günce, 1999.

Oyun: *Keloğlan ile Anası*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1977.
Antoloji: *27 Mayıs*, (A. T. Büyükutku ile) Ank.: Özdağarcık, 1960.
Kaynaklar: *BF* (Nisan 1999); Nebioğlu, 253; "Erdem, Kerim Aydın", *TDEA*, III, 60; Kurdakul, *Sözlük*, 239; Karaalioğlu, 195; F. Halıcı, *Bir Şiirin Hikâyesi I*, Ank., 1996, s. 349-367; S.Ö. Bora *Kerim Aydın Erdem'in Hayatı ve Şiirleri*, Ank.: 2002.

ERDEM, MEHMET SELAHATTİN
bak. Mehmet Selahattin

ERDEM, ÖMER *(Harmanpınar/Bozkır/Konya, 21 Ocak 1967 -)* Şair.

A. Can Yakın ve İshak Buhar imzalarını da kullandı. Ayşe Hanım ile memur Ahmet Erdem'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Konya'da tamamladı; İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Bir süre İkinci Yeni şiiri üstüne çalışma yaptı. 1992'den beri çalıştığı TRT İstanbul Televizyonu'nda 2008-2009'da müdür olarak görev yaptı. Edebiyat seçkisi *Kaşgar*'ın yayın yönetmenliğini yaptı (1997, 38 Sayı). İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk şiiri 1988'de *Diriliş*'te çıktı. Şiir ve yazılarını *Dergâh*, *Nar*, *Göçebe*, *Düşler*, *kitap-lık*, *Kaşgar* dergileriyle *Yeni Şafak* gazetesinde ve *Radikal Kitap* ekinde yayımladı. Şiirlerinin yanı sıra poetik yazılarıyla da dikkat çekti. S. İleri, "Asaf Halet Çelebi'den Ziya Osman Saba'ya dünün şiirinden yepyeni, taptaze bir dünya kurmuş. (...) Şiirde moda olana değil de, modası çoktan sönmüş sanılana gönül vermesi hiç de yabana atılmamalı" derken, M. Kutlu "Ömer Erdem inceliklerle dolu, imgeleri hayatımıza tekabül eden, kendine mahsus bir eda ve dil barındıran şiiri ile artık 'mesafesi kadar inleyen bir rüzgâr' oldu" değerlendirmesini yaptı.

Ödül: *Yarım Ağaçlar* ile 2001 Cahit Zarifoğlu Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Dünyaya Sarkıtılan İpler*, İst.: Kitabevi, 1996; *Mesafesi Kadar İnleyen Rüzgâr*, İst.: Kitabevi, 1997; *Yitirişler*, İst.: Kitabevi, 1998; *Yarım Ağaçlar*, İst.: Kitabevi, 2002; *Evvel*, İst.: YKY, 2006.
Deneme: *Üsküdar*, İst.: Heyamola, 2009.
Kaynaklar: *BF* (11 Haziran 1999); S. İleri, "Ben Kayıp Bir Kardeştim", *Kim*, S. 51 (Haziran 1996); M. Celâl, "Dünyaya Sarkıtılan İpler", *Varlık*, Haziran 1996; C. Karal, "Saf ve Sahici Bir Şiir", *Matbûat*, S. 25 (Kasım 1997); M. Kutlu, "Ne Dokunur İnsana", *Yeni Şafak*, 6 Mayıs 1997.

ERDEM, SAMİ *(Elazığ, 22 Ekim 1922 -)* Şair.

Kara Harp Okulu'ndan 1944'te mezun oldu. Türk Silahlı Kuvvetleri'nde görev yaptı (1945-76). 1980'deki askeri darbeden sonra Eminönü belediye başkanlığına atandı. 1983'e kadar bu görevi yürüttü. İLESAM ve TYB üyesi. 1982'de İstanbul Sahaflar Derneği kendisine Şeyhü's-sahhafin Beratı ve Beyazıt Sahaflar Çarşısı altın anahtarını verdi. İstanbul'da yaşıyor; evli ve iki çocuk babası. İlk şiiri ("Yeni Yıl") Diyarbakır'da yayımlanan *Karacadağ* dergisinde çıktı. Sonraki ürünleri *Tepe*, *Size*, *Defne*, *Türkiye*, *Birlik*, *Yeditepe* gibi dergilerde ve *Hürriyet* ile Batı Trakya *Şafak* gazetelerinde yer aldı.

Yapıtları: Şiir: *Bir Işık Arıyorum*, İst.: Ercan Ofset, 1989; ; *Veda Kardelenleri*, İst.: Ercan Ofset, 1994; *Beşinci Mevsim Çiçekleri*, İst.: 1996.
Kaynaklar: Işık, 229.

ERDEM, TUNCER *(İstanbul, 5 Ekim 1962 -)* Yazar, karikatürcü.

Tam adı Mustafa Tuncer Erdem. Ayşe Hanım ile Devlet Denizyolları'nda memur Mehmet Erdem'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı; Mimar Sinan Üniversitesi Resim Bölümü Özdemir Altan Atölyesi'nden mezun oldu. 1985'te *Limon* dergisini çıkaranlar arasında yer aldı. İstanbul'da yaşıyor; evli.

Mizah dergilerinde tanındı. Çalışmaları *Express*, *Öküz*, *kitap-lık*, *Kül Öykü* ve İtalyan *Tic* dergilerinde yayımlandı. Çizgili anlatı ve şiirleriyle, çizgisiz öykülerini sürdürüyor.

Yapıtları: Anlatı: *Şehrin Ilık Solukları*, İst.: YKY, 1996; *Bozkır Kitabı*, İst.: YKY, 2008.
Öykü: *Denizlerimizde Rüzgâr*, İst.: YKY, 2007.
Şiir/Desen: *Hayali Fener*, İst.: YKY, 2003; *Kuşlar*, Ank.: Kül Sanat, 2008; *İstanbul: Zamanın Suya İzi*, İst.: YKY, 2009.
Çizgi Albüm: *Tuncer Erdem*, İst.: Joker, 1991.
Kaynaklar: *BF* (24 Ağustos 1999); M. Menemencioğlu, "Tuncer Erdem"le Söyleşi", *kitap-lık*, S. 23-24 (Eylül-Aralık 1996), s. 7-8.

ERDİNÇ, FAHRİ *(Akhisar/Manisa, 1917 - Sofya/Bulgaristan, 11 Kasım 1986)* Öykücü, romancı.

Balıkesir Necatibey İlköğretmen Okulu'nu bitirdi (1936). Ardından Balıkesir, Afyon, Manisa ve Tekirdağ'ın köylerinde ilkokul öğretmenliği yaptı; bir süre de Ankara Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nde okudu (1938); tekrar öğretmenlik mesleğine döndü. Öğretmenliğin yanı sıra Ankara Radyosu'nun Tiyatro Bölümü'nde çalıştı (1946). Siyasal düşüncelerinden ötürü tutuklandı; 1949'dan ölümüne kadar Bulgaristan'da yaşadı.

Edebiyata şiirle girdi; kendi deyişiyle, Nâzım

Hikmet etkisinde şiirler yazdı (1940). Daha sonra öyküye yöneldi; 1947-49 arasında *Seçilmiş Hikâyeler*, *Varlık*, *Adım Adım*, *Büyük Doğu* ve özellikle *Şadırvan* dergilerinde yayımladığı öyküleriyle toplumsal gerçekçi sanatçılar arasında adını duyurdu. Bu öykülerde yaşam deneyimleri ile gözlemlerini gerçekçi, fakat eleştirel olmayan bir tavırla ve mizah unsurunu ekleyerek S. Ali tarzında geliştirdi. Türkiye'de iken yazdığı dokuz öyküsü *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinin bir özel sayısında toplandı. Ankara Radyosu'nda ona yakın oyunu seslendirildi.

Yaşamının düğümünü oluşturan göçmenlik olgusu ile ülkemizin toplumsal değişimi yapıtlarının başlıca konularını oluşturdu. Türkiye'de yaşadığı yıllarda yazdığı öykülerini *Türkiye Hikâyeleri* adıyla ayrı bir kitapta topladı. Ayrıca çeşitli Bulgar yazarlarından roman ve şiir çevirileri yaptı. Hakkında *Seçilmiş Hikâyeler* ve *Türkiye Defteri* dergilerinde özel sayılar hazırlandı.

Yapıtları: Şiir: *Şen Olasın Halep Şehri*, İst.: Hüseyin Kazazgil Mtb., 1945; *İşte Böyle*, Bulgaristan, 1956. Öykü: *Akrepler*, Bulgaristan, 1952; *Asi*, Bulgaristan, 1955; *Memleketimi Anlatıyorum*, Bulgaristan, 1960; *Diriler Mezarlığı*, İst.: Hür, 1969; *Canlı Barikat*, Bulgaristan, 1973; *Türkiye Hikâyeleri*, İst.: Koza, 1976.
Roman: *Ali'nin Biri*, Bulgaristan, 1958 (İst.: Habora, 1979); *Acı Lokma*, Bulgaristan, 1959 (İst.: Güney, 1977); *Kore Nire*, Bulgaristan, 1966; *Kardeş Evi*, İst.: Habora, 1979.
Anı-İnceleme: *Kapitalist Türkiye Çocukları*, Bulgaristan, 1951; *Nâzım Hikmet ve Bulgaristan*, Sofya: Sofya Press, 1976 (İst.: Evrensel Dostluk, 1977); *Mustafa Suphi Destanı*, İzmir: Başak Mtb., 1978; *Kalkın Nâzım'a Gidelim*, (anılar) İst.: Varlık, 1987.
Oyun: *Göç*, Bulgaristan, 1952.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 145; Kurdakul, *Sözlük*, 239-240; Özkırımlı, *TEA*, II, 449-450; "Erdinç, Fahri", *TDEA*, III, 61; M. Y. Bilen, *Edebiyatın İzinde*, İst., 1986.

ERDOĞAN, ALTAY ÖMER *(Gelibolu/Çanakkale, 21 Ocak 1970 -)* Şair.

Hicret Hanım ve Astsubay Halis Erdoğan'ın oğlu. İstanbul Darüşşafaka Lisesi'ni bitirdi (1988). İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi bölümünden mezun oldu (1995). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans yaptı (2003). 1996'dan beri ilköğretim öğretmenliği yapıyor. Evli, iki çocuğu var; İzmir'de yaşıyor.

Şiirleri ve yazıları *Adam Sanat*, *Agora*, *Akatalpa*, *Dize*, *Evrensel Kültür*, *Sincan İstasyonu*, *Varlık* gibi dergilerde yayımlandı.

Ödül: 2003 Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü; 2003 Hasan Bayrı Şiir Yarışması Birincilik Ödülü; 2006 KYÖD Ruşen Hakkı Şiir Ödülü; 2007 Afyon Kocatepe Haber Gazetesi Öykü Ödülü; 2007 Eğitim-Sen Diyarbakır Şubesi Abdullah Duran Çocuk öyküleri Ödülü'nde ikincilik.

Yapıtları: Şiir: *Kent Düellosu*, İzmir: Ege Kültür Kit., 1996; *Taş(ra) Baskısı*, İzmir: İlya, 2003; *Kan Gölünü Gördü*, İzmir: İlya, 2007.
Kaynaklar: *BF* (20 Ekim 2008); H. Peker, "Şaşkın Geminin Usta Kaptanından Dizeler", *Akatalpa*, S. 43; D. Önder, "Üç Şiirden", *Sanat Cephesi*, Eylül 2008.

ERDOĞAN, ASLI *(İstanbul, 8 Mart 1967 -)* Öykücü, romancı.

Ekonomist Mine (Uğurkan) Hanım ile elektrik mühendisi Ünal Erdoğan'ın kızı. Kadıköy Koleji (1977) ve İstanbul Amerikan Robert Lisesi'nden (1984) sonra Boğaziçi Üni. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nü (1988) bitirdi. Aynı üniversitede araştırma görevlisi (1990-91, 1993-94), Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi'nde (CERN) yüksek enerji fizikçisi olarak çalıştı (1992-93). BÜ'de yüksek lisans derecesi aldı (1993). Bir süre Rio de Janeiro'da Katolik Üniversitesi Fizik Bölümü'nde araştırma görevlisi ve öğretim üyesi olarak çalıştı (1994-95). Bilgisayar programcılığı, dansçılık ve İngilizce öğretmenliği yaptı. *Radikal* gazetesindeki köşesinde haftalık yazılar yazdı (1998-2001). PEN Yazarlar Derneği ve TYS üyesi. İstanbul'da yaşıyor.

İlk öyküsü ("Mektup Size") 1991'de *Argos*'ta çıktı. Öykü ve yazılarını *Argos*, *Adam Öykü* ve *Atlas* dergileri ile *Radikal* gazetesinde yayımladı. Karayipler'deki tropikal bir adada yaşanan aşk ve yalnızlık duygularını başarıyla işlediği ilk kitabı *Kabuk Adam*'la dikkat çekti. Almanya'nın Sesi Radyosu'nun düzenlediği yarışmada kendisine birincilik ödülü getiren ve Alman eleştirmenlerce "büyülü gerçekçilik" akımı içinde değerlendirilen *Tahta Kuşlar* öyküsünün yanı sıra; ve yersiz yurtsuz bir insanın kendine ve dışındaki dünyaya bakışının kesitleri niteliğindeki yirmi öyküden oluşan *Mucizevi Mandarin*'le tanındı. Brezilya'nın "toplu çılgınlık, kaos ve ölüm" kenti Rio'yu anlattığı *Kırmızı Pelerinli Kent* adlı romanıyla okur kitlesini genişletti. Otobiyografik özellikler taşıyan ve başarılı bir kurgu içinde yer yer fantastik bir söylem de yakalayan anlatılarını, güçlü eğretilemelerle şiirsel boyutlara ulaştırdı.

Ödül: "Son Elveda" ile 1990 Yunus Nadi Yayımlanmamış Öykü Ödülü (üçüncülük); *Tahta Kuşlar/Holzvögel* ile 1997 Deutsche Welle (Almanya'nın Sesi Radyosu) Öykü Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Kabuk Adam*, İst.: Mitos, 1994; *Kırmızı Pelerinli Kent*, İst.: Adam, 1998.
Öykü: *Mucizevi Mandarin*, İst.: Mitos, 1996; *Tahta Kuşlar/Holzvögel*, (Türkçe; C. Bishoff'un çevirisiyle Almanca) Köln: Önel Verlag-DW, 1998; *Taş Bina ve Diğerleri*, İst.: Everest, 2009.
Deneme: *Bir Yolculuk Ne Zaman Biter*, İst.: Can, 2000; *Hayatın Sessizliğinde*, İst.: İş Bankası, 2005; ; *Bir Kez Daha*, İst.: Everest, 2006; *Bir Delinin Güncesi*, İst.: Everest, 2006.
Kaynaklar: *BF* (15 Ekim 1999); N. T. Öztokat, "Mucizevi Mandarin", *Adam Öykü*, Ocak-Şubat 1997; Nursel Duruel, "Yersiz Yurtsuz Ama Özgür Bir Yazar" (söyleşi), *Cumhuriyet Kitap*, S. 394 (4 Eylül 1997); Z. Coşkun, "Dışarı'nın Hikâyeleri", *Radikal*, 19 Ekim 1997; O. Duru, "Kırmızı Pelerinli Kent", *Yeni Yüzyıl*, 28 Mayıs 1998; M. S. Aslankara, "Aslı Erdoğan'ın Romanlarında Aşkları, Acıları, Yalnızlıklarıyla Birey", *Edebiyat ve Eleştiri*, Şubat 1999.

ERDOĞAN, BEKİR SITKI *(Karaman, 8 Aralık 1926 -)* Şair.

Adviye Hanım ile mücellit Yahya Erdoğan'ın oğlu. İlk ve orta okulu Karaman'da okudu. Kuleli Askeri Lisesi'ni (1946) ve Kara Harp Okulu'nu bitirdi (1948). Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde on yıl kadar kıta hizmetinde piyade subayı olarak görev yaptı. Ankara'da görevli iken, DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1957). Öğretmenliğe başladı (1959); Heybeliada Deniz Lisesi'nde ve Deniz Harp Okulu'nda edebiyat öğretmenliği yaptı. Albay rütbesindeyken kendi isteğiyle emekliye ayrıldı (1973); emeklilik sonrası çeşitli özel okullarda ve Alman Lisesi'nde öğretmenlik yaptı. Edebiyat dışında hattatlıkla da uğraştı. Mesam ve İLESAM üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

Şiirleri *Çınaraltı*, *Yedigün*, *Şadırvan*, *İstanbul*, *Türk Yurdu*, *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, *Hisar*, *Çağrı*, *Milli Kültür*, *Türk Edebiyatı* gibi dergilerde yayımlandı. Zaman zaman serbest vezin kullansa da biçim ve konu bakımından daha çok âşık tarzı ve divan şiirinden esinlenen yapıtlar verdi. "Hancı" ve "Göz Göz Oldu Yüreğim" şiirleri S. İnal, "Rüzgâr Kırdı Dalımı" ve "Kışlada Bahar" şiirleri S. Erköse tarafından bestelendi; Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı tarafından açılan Cumhuriyetin "50.Yıl Marşı" Güfte Yarışması'nda birincilik kazanan şiirini N. Kâzım Akses besteledi. Seçme şiirleri 12 yıl öğretmenlik yaptığı İstanbul Özel Alman Lisesi tarafından, Almanca çevirileri ile birlikte yayımlandı (1993).

Ödül: 1965'te "Deniz Harp Okulu Marşı", 1973'te "50. Yıl Marşı", 1981'de "100. Yıl Marşı", 1998'de "75. Yıl Marşı" ile birincilik ödülleri kazandı.

Yapıtları: Şiir: *Bir Yağmur Başladı*, Ank.: Güney Mtb., 1949; *Yalan Dünya*, Ank.: Nur Mtb., 1958; *Dostlar Başına*, İst.: Baha Mtb., 1965.
Kaynaklar: *BF* (11 Eylül 1999); Necatigil, *İsimler*, 145-146; "Erdoğan, Bekir Sıtkı", *TDEA*, III, 61-62; Özkırımlı, *TEA*, II, 450; Kurdakul, *Sözlük*, 241; Kaplan, *Cumhuriyet*, 300; Çongar, 250-262.

ERDOĞAN, FATİH *(Karşıyaka/İzmir, 1954 -)* Yazar.

Robert Kolej'den sonra Boğaziçi Üni. Makine Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. İÜEF'de kütüphanecilik dalında lisansüstü eğitim aldı (1989). Redhouse Yayınevi'nde çocuk yayınları editörü olarak çalıştı (1980-91). Mavi Bulut Yayınları'nı kurdu; 1990'dan bu yana çocuk edebiyatı dergisi *Kırmızıfare*'nin ve 1998'den beri ilk çocuk edebiyatı araştırmaları dergisi *Binbir Kitap*'ın editörlüğünü yapıyor. İÜEF Kütüphanecilik Bölümü'nde çocuk edebiyatı ve yayımcılıkla ilgili dersler verdi. 1995'te uluslararası IFLA konferansında çocuk edebiyatına ilişkin bir bildiri sundu. 1994'te kurulan Çocuk Yayınları Derneği'nin kurucu üyesi ve yöneticisi. Yazarın A. de Saint Exupéry'den *Küçük Prens* başta olmak üzere otuz kadar çocuk kitabı çevirisi de vardır.

Ödül: *Pan ve Çiçeği* ile 1980 "Çocukların Seçtiği Kitap Yarışması" Resimli Kitap Dalı'nda birincilik ödülü.

Yapıtları: Başlıca Çocuk Kitapları: *Pan ve Çiçeği*, İst.: Mavi Bulut, 1980; *Canım Sıkılıyor*, İst.: Mavi Bulut, 1982; *Kemancı Ayı Masalı*, İst.: Mavi Bulut, 1982; *Bir Fil Masalı*, İst.: Mavi Bulut, 1983; *Keçi ve Ben*, İst.: Mavi Bulut, 1985; *Yağmur Nasıl Yağar*, İst.: Redhouse, 1985; *Fili Yuttu Bir Yılan*, İst.: Mavi Bulut, 1985; *Beş Beyaz Benekli Baykuş Bana Bakıyor*, İst.: Mavi Bulut, 1985; *Papucumun Bağı Çözüldü*, İst.: Mavi Bulut, 1985; *Okula Geç Kaldım*, İst.: Mavi Bulut, 1985; *Güneş Nereye Gitti*, İst.: Redhouse, 1986; *Dedem Bana Düdük Yaptı*, İst.: Redhouse, 1986; *Geciyordum Uğradım*, İst.: Redhouse, 1986; *Ablam Bana Dil Çıkardı*, İst., 1987; *Sınıfta Kaldım Haberim Yok*, İst.: Mavi Bulut, 1987; *Beş Beyaz Benekli Baykuşun Dönüşü*, İst.: Mavi Bulut, 1987; *Kuşumu Kim Kışkışladı?*, İst.: Mavi Bulut, 1988; *Onu Seviyorum*, İst.: Mavi Bulut, 1995; *Korkunç Korkuluğun Korkusu*, İst.: Mavi Bulut, 1997; *Ayşegül'e Ne Oldu?*, İst.: Mavi Bulut, 2000; *Sihirli Kaykay*, İst.: Mavi Bulut, 2001; *Korsan Kitap Çetesi*, İst.: Mavi

Bulut, 2001; *Gırr...*, İst.: Mavi Bulut, 2001; *Sihirli Kitap*, İst.: Mavi Bulut, 2002; *Annem Neden Şişmanladı?*, İst.: Mavi Bulut, 2008.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 146; S. Hatipoğlu, "Kırmızıfare'lerimiz Çoğalırken...", *Cumhuriyet Kitap*, 23 Eylül 1993.

ERDOĞAN, MEHMET *(Ulubeyli/Uşak, 10 Haziran 1955 -)* Şair.

Ömer Faruk Şehsuvar ve Semih Türk takma adlarını kullandı. Dedesi *Sebilürreşat* dergisi yazarlarından Mehmet Erdoğan'dır. Karşıyaka Erkek Lisesi'nden sonra Buca Eğitim Fak. Türkçe Bölümü'nü bitirdi (1979). Akçakoca, Adapazarı ve İstanbul'da edebiyat öğretmeni olarak çalıştı. *Yağmur* dergisinin yayın yönetmeni. İstanbul'da yaşıyor, evli ve dört çocuk babası. *Sızıntı* ve *Zafer* dergileri ile *Zaman* gazetesinde yazıları çıktı. Şiirlerinde bol sıfatlı süslü bir anlatım tarzı vardır.

Yapıtları: Şiir: *Soluklar*, 1993; *Sessizlik Bozgunda*, İzmir: Nil, 1999; *Aşk Sürgünleri*, İst.: Kaynak, 2001.
Öykü: *Kardelen Çilesi*, 1995; *Özdeki Billur Dünya*, 1996; *Sisler Dağılınca*, İst.: Nil, 2000; *Hızırla Kol Kola: Yaşanmış Hikâyeler*, İst.: Kaynak, 2001.
Deneme: *Burak Kervanı I-II*, 1993; *Bu Senin Hikâyen*, İzmir: Nil, 1999; *Kalem Sırra Dokundu*, İzmir: Nil, 2000.
Roman: *Golyat'ın Ölümü*, İst.: Nil, 2000.
Kaynaklar: Işık. 230.

ERDOĞAN, MEHMET *(Ortaköy/Güneysu/Rize, 16 Şubat 1961-)* Şair.

Emre Güneysulu, Mehmet N. Seymen ve Sadık Ersoy imzalarını da kullandı. Rize İmam-Hatip Lisesi (1980) ve AÜ İlahiyat Fakültesi (1992) mezunu. *Ayane* dergisini (36 sayı, 1988-90) çıkardı; *İktibas* dergisinin kültür-sanat sayfalarını yönetti. Dergâh Yayınları'nın Ankara bürosunda çalıştı (1990-93). Halen Türkiye Diyanet Vakfı'nda düzeltmen. Ankara'da yaşıyor; evli.

İlk yazısı ("Güncem") 1981'de *Yeni Devir* gazetesinde, ilk şiiri ("Serüven") 1988'de *Ayane* dergisinde çıktı. Şiir ve yazılarını *İkindi Yazıları*, *Kültür Edebiyat*, *Yönelişler*, *Kayıtlar*, *Yedi İklim*, *Dergâh*, *İpek Dili*, *Edebiyat Ortamı*, *Yalnız Ardıç*, *Yeni Şafak* dergi ve gazetelerinde yayımladı. Şiirlerinde kırgınlık, bedbinlik, öte özlemi gibi konuları lirik ve isyan dolu bir dille işledi. Şiirlerinin yanı sıra eleştiri yazılarıyla da dikkat çekti.

Yapıtları: Şiir: *Örtüye Bürünen Sözler*, İst.: Dergâh, 1993; *İkindi Vezninde Gelişler*, İst.: Dergâh, 1999.
Deneme: *Sübjektif Yazılar*, İst.: Dergâh, 1997; *Şiirin Eşiğinde*, 2004.
Kaynaklar: *BF* (14 Ocak 2000); M. Aydoğan, "Örtüye Bürünen Sözler'in Çıplaklığı", *Yedi İklim*, S. 51 (Nisan 1995); Ö. Çiğdeli, "Fiilsiz Yazı'lar", *Yeni Şafak*, 10 Şubat 1996; R. Seyhan, "Sübjektif Yazılar", *Dergâh*, S. 93 (Kasım 1997); O. Özbahçe, "Mehmet Erdoğan'ın Şiddeti Giderek Artıyor", *Hece*, S. 35 (Kasım 1999).

ERDOĞAN, SERAP *(Ankara, 13 Ağustos 1973 -)* Şair.

Fatma Hanım ile öğretmen Yusuf Erdoğan'ın kızı. İzmir Namık Kemal Lisesi (1993) ve Anadolu Üni. Edebiyat Fak. Sanat Tarihi Bölümü'nü bitirdi (1998). İzmir'de Demokrat Radyo'da "İmgesel Bakış" ve "Hayatın Düş Kıyısı" programlarını hazırladı (1995-98). 1998'den beri öğretmen. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; bekâr. İlk şiiri 1996'da *Öküz* dergisinde çıktı. Şiirlerini *Dize Şiir Postası*, *Düşlem*, *Kavram-Karmaşa*, *Varlık*, *İnsan*, *Kül*, *Düşe Yaza Edebiyat*, *Poetik'us* ve *Bahçe* dergilerinde yayımladı. "İntihar Manifestosu" ve "Aşk Dönmüyor Suç İşlediği Yere" adlı şiirleri O. Göksel tarafından bestelendi.

Ödül: 1997 Nektar Şiir Ödülü (ikincilik); "Anıtanrıça" dosyasıyla 1998 Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülü (birincilik).

Yapıtları: Şiir: *Anıtanrıça*, İzmir: Mayıs, 1999; *Kamaşma*, Ank.: Ses, 2004.
Kaynaklar: *BF* (25 Temmuz 1999); H. Peker, "Anıtanrıça", *Cumhuriyet Kitap*, S. 541 (29 Haziran 2000).

ERDOĞAN, YILMAZ *(Hakkâri, 4 Kasım 1967 [nüfus kaydında 23 Ağustos 1968] -)* Tiyatrocu, şair, yazar.

Gürbüz Vural imzasını da kullandı. Süheyla Hanım ile öğretmen Nâzım Erdoğan'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı; İTÜ İnşaat Mühendisliği Fakültesi'ndeki öğrenimini tamamlamadı. 1978-85 arasında lisanslı olarak futbol oynadı. "Olacak O Kadar Televizyonu" (1989-91), "Umut Taksi" (1992-93), "Bir Demet Tiyatro" (1994) adlı TV dizileri ve "Otogargara" (1997-98), "Sen Hiç Ateşböceği Gördün mü?" (1999) gibi oyunları ile yazar, yapımcı, yönetmen ve oyuncu olarak ün kazandı. "Cebimde Kelimeler" adlı "stand-up" tarzı oyunuyla da beğeni topladı. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası. İlk öyküsü ("Bakire Postacı") 1988'de *Girgir*'da çıktı.

Ödül: 1990-91 İsmet Küntay Tiyatro Ödülü (M. Abayhan ile paylaştı); "Sen Hiç Ateş Böceği Gördün mü?" ile 1999 Avni Dilligil Ödülü;

"Cebimde Kelimeler" ile 2000 Müjdat Gezen Sanat Merkezi İsmail Dümbüllü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Hüzünbaz Sevişmeler*, İst.: Sel, 1993.
Oyun: *Kadınlık Bizde Kalsın*, İst.: Sel, 1994; *Feriştahın Fantezileri*, İst.: Sel, 2004; *Bana Bir Şeyhler Oluyor*, İst.: Sel, 2005; *Laz Bakkal ile Tombalak*, İst.: Sel, 2006; *Sahiler Düş Düşler Sahi*, İst.: Sel, 2009.
Şiir: *Kayıp Kentin Yakışıklısı*, İst.: Sel, 1996; *Anladım*, İst.: Sel, 2000.
Mizah: *Haybeden Gerçeküstü Konuşmalar*, İst.: Sel, 1999; *Hijyenik Aşklar*, İst.: Sel, 2003.
Kaynaklar: *BF* (Haziran 1999).

ERDOĞAN, YILMAZ *(Ankara, 2 Haziran 1961 -)* Yazar.

İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. Gazi üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nu bitirdi. 1980'den itibaren Kastamonu'da ve Ankara'da memurluk yaptı. Yayınevlerinde yayın kurulu üyeliği ve editörlük görevlerinde bulundu. Tezhip sanatı ile ilgilendi. *Kervan* (6 sayı, 1998) ve *Objektif* (4 Sayı, 1995) dergilerini çıkardı. Çocuk Edebiyatçıları Derneği'nin kurucu üyesi ve genel sekreteri oldu (1998). TYB üyesidir. Ankara'da yaşıyor.

Yazıları *Mavi Kırlangıç, Tercüman Çocuk, Sur, Kümbet* gibi dergilerde yayımlandı. Üç romanı Türkiye gazetesinde tefrika edildi. Antolojiler hazırladı. Çocuk kitapları ve gençliğe yönelik romanları ile tanındı.

Ödül: 1984 Kandil Yayınları Hikâye Yarışması Üçüncülük Ödülü; 1994 Kombassan - Esra Yayınları Hikâye Yarışması Üçüncülük Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Bir Gül*, 1985; *Nisan Yağmuru*, 1993.
Roman: *Veda Etme Öğretmenim*, İst.: Türdav, 1998; *Unutulan Sır*, İst.: Türdav, 1998; *Kayıp Liseli*, İst.: Türdav, 1998; *Demiryolu Akşamları*, İst.: Türdav, 1999; *Bilsem ki Döneceksin*, İst.: Türdav, 1999; *Med Zamanı*, İst.: Türdav, 2002; *Bir Sepet Sevgi*, Ank.: Meneviş, 2006; *Unutulan Sır*, Ank.: Meneviş, 2007.
Öykü: *Yayla Ateşi*, Ank.: Erdoğan, 1993; *Pembe Gül*, Ank.: Erdoğan, 1993
Şiir: *Nisan Yağmuru*, Ank.: Erdoğan, 1993.
Çocuk-Gençlik (Başlıca eserleri): *Ağaçta Bir Yaprak*, Konya: Esra, 1996; *Bu Havada Gelir mi Bahar*, Ank.: Meneviş, 2004; *Bir Yağmur Olmalı Bir de Çınar*, Ank.: Meneviş, 2004; *Uzallılar Ne Renk Ayakkabı Giyer*, İst.: Erdem, 2004; *Kestane Şekeri*, Ank.: Meneviş, 2006; *Demiryolu Akşamları*, Ank.: Meneviş, 2006; *Burası İstanbul Öğretmenim*, Ank.: Meneviş, 2006; *Mavi Madalyon*, İst.: Timaş, 2007.
Antoloji: *Öykü Dünyası*, İst.: Sarı Papatya, 2004; *En Güzel Aşk Şiirleri*, İst.: Sarı Papatya, 2004; *Halk Edebiyatımızdan En Güzel Aşk Şiirleri*, İst.: Sarı Papatya, 2004.
Kaynaklar: kibo.com.tr, Işık 06, 1231.

ERDOĞAN, ZEKİ *(Küçükşami/Sulakyurt/Kırıkkale, 19 Mart 1941 -)* Şair.

Makbule Hanım ile Rahmi Erdoğan'ın oğlu. Çankırı Sanat Enstitüsü (1959) ve Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fak. Eğitim Ön Lisans Programı'nı bitirdi (1988). Yozgat, Çankırı (1960-74), Almanya (1974-86) ve İzmir'de (1987-91) öğretmenlik yaptı; emekli. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Çankırı'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası. Şiirlerini *Ortaklaşa, Mavi Derinlik, Yanıt* ve *Çağdaş Türk Dili* dergilerinde yayımladı. Toplumcu gerçekçi anlayışa bağlı olduğunu belirtiyor.

Yapıtları: Şiir: *Yaşama Açık*, İzmir: Ozan, 1992; *Bozuk Çalgı Üçlemesi*, İzmir: Ozan, 1994.
Kaynaklar: *BF* (13 Ağustos 1999).

ERDOST, MUZAFFER (İLHAN) *(Artova [bugün Çamlıbel]/Tokat, 1932 -)* Yazar.

M. Rana ve Muzaffer Mustafa imzalarını da kullandı. 1980'deki askeri darbe sonrası sıkıyönetimce gözaltına alındıktan sonra dövülerek öldürülen kardeşi İlhan Erdost'un adını da kendi adına ekledi. Gülhanım Hanım ile esnaf Yusuf Erdost'un oğlu. AÜ Veteriner Fakültesi'ni bitirdi (1956). Ankara'da *Pazar Postası*'nda düzeltmenlik ve kültür-sanat sayfası yöneticiliği yaptı (1956-58); *Ülke* dergisinde çalıştı, daha sonra kapatmak zorunda kaldığı Açık Oturum Yayınevi'ni kurdu (1958-60). Bir süre *Ulus* (1959-63) gazetesinde çalıştıktan sonra Sol Yayınları'nı (1965) ve Onur Yayınları'nı (1974) kurdu. 1971'de cezaevine girdi, 1974'te çıkarılan af yasası ile serbest bırakılınca yayımcılığa yeniden başladı. 1989'da İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi'nin başkanlığını yaptı. 1996'da yayımladığı *Türkiye'nin Yeni Sevr'e Zorlanması Odağında Üç Sivas* adlı kitabında "bölücülük" yaptığı iddiasıyla bir yıl hapis cezasına çarptırıldı. Edebiyatçılar Derneği üyesi, Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Türkiye İnsan Hakları Kurumu Tarih Vakfı kurucu üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

Şiir, öykü, deneme, eleştiri ve siyasi yazıları 1950'den itibaren *Hisar, Yeni Ufuklar, Seçilmiş Hikâyeler, Açık Oturum* (tek sayı çıkan kendi yayını, 1955), *Kaynak, Mavi, Yön, Türk Solu, Dost, Ülke, Papirüs* gibi dergilerde yayımlandı. *Pazar Postası* gazetesinde etkin bir şekilde desteklediği şiir akımı "İkinci Yeni"nin isim babasıdır. Siyasi sorunlar üzerine bir çok inceleme araştırma kitabı vardır.

Yapıtları: Anlatı: *Onu Anlat İşte*, Ank.: Onur, 1989;

Adam İçin Türevler, Ank.: Onur, 1990; *Pandora'nın Bir Başka "Kutu"su*, Ank.: Onur, 2000.
Derleme: *İlhan İlhan*, Ank.: Onur, 1983.
Şiir: *Havada Kalan Güvercin*, 1990.
Öykü: *Ey Karanlık Mavi Güneş*, 1990.
Eleştiri: *Bilim ile Yazın Arasında*, Ank.: Onur, 1984; *Üç Şair/Nâzım Hikmet, Cemal Süreya, Ahmed Arif*, Ank.: Onur, 1994; *İkinci Yeni Yazıları*, Ank.: Onur, 1997.
Kaynaklar: *BF* (6 Ağustos 1999); Necatigil, *İsimler*, 146-147; Kurdakul, *Sözlük*, 240; *TDEA*, III, 62; Karaalioğlu, 196; B. Günçıkan, "Düşünceye Bir Kelepçe Daha", *Cumhuriyet Dergi*, S. 684 (2 Mayıs 1999).

ERDURAN, REFİK *(İstanbul, 13 Şubat 1928 -)* Oyun yazarı, gazeteci.

Tam adı Ahmet Refik Erduran. Refika Hanım ile avukat Hüsamettin Erduran'ın oğlu. İlköğrenimini Nilüfer Hatun İlkokulu'nda (1939), ortaöğrenimini Robert Kolej'de tamamladı (1947). Cornell Üniversitesi'nde (ABD) tiyatro tarihi ve dramatik edebiyat üzerine eğitim gördü, Türk tiyatrosu üzerine lisansüstü derecesi aldı (1949). Bu sırada Nâzım Hikmet'in üvey kardeşi Melda Hanım ile evlendi. Kore'de yaptığı askerlik sonrası İstanbul'da H. Sel ve E. Eğilmez ile Çağlayan Yayınevi'ni kurarak (1951-56) popüler cep kitapları yayımladı, siyasi mizah dergisi *Tef*'i (52 sayı, 1953-55) kurdu ve yönetti. 1968'de Iowa Üniversitesi'nin çağrılısı olarak gittiği ABD'de Uluslararası Yazarlar Atölyesi'nin çalışmalarına katıldı. Program sonunda California'da yedi yıl, Kıbrıs'ta altı yıl kaldı. *Akis* dergisi, *Milliyet* (1965-81) ve *Güneş* (1981-84) gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. TYS, PEN Yazarlar Derneği, Tiyatro ve TV Yazarları Derneği üyesi, UNESCO Türkiye merkezi yönetim kurulu üyesi ve Devlet Tiyatroları edebi kurul başkanı; ITI-UNESCO (Uluslararası Tiyatro Enstitüsü) merkez yönetim kurulu üyesi, aynı kuruluşun Türkiye şubesi başkanı. İstanbul ve Girne'de yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk yazısı 1958'de *Akis*'te çıktı. *Dolmuş* ve *Akbaba* dergilerinde yayımlanan gülmece türü yazılarıyla tanındı. "Deli" (1957), "Bir Kilo Namus" (1958), "Cengiz Han'ın Bisikleti" (1959) adlı oyunlarıyla ünlendi. Çok sayıda oyunu devlet tiyatrolarında ve özel tiyatrolarda birçok kez sahnelendi. Nâzım Hikmet'in "Enayi" adlı oyunundan senaryolaştırarak yaptığı "Gün Doğarken" adlı film sansüre uğradı (yön. O. M. Arıburnu, 1955). "Önce Canan" (13 bölüm, 1988), "Metamorfoz" (1990), *Karayar Köprüsü* (1991) ve "Hızır Bey" (6 bölüm, 1993) adlı yapıtları televizyon filmi oldu. İngilizce yazdığı "Moon in Scorpio" adlı senaryosu Amerika'da filme çekildi (1985).

Toplumu ve kişileri hicveden komedi ve dram türü oyunlarında, toplumda yerleşik ve yaygın biçimde kabul gören değer yargılarını, toplumsal alışkanlıkları mizahi bir dille eleştirdi: *Cengiz Han'ın Bisikleti* adlı oyununda olay 1933'lerde geçer ve birden çok kadınla evlenme geleneğinin mizahi bir dille yergisi yapılır. Bir başka oyunu *Ayı Masalı*'nda neredeyse toplumda yerleşik bir değer yargısı haline gelmiş olan "köprüyü geçene kadar ayıya dayı derler" atasözünün bir ortaoyunu tekniğiyle açıklanması ve bu yolla bir toplum taşlaması söz konusudur. Bu oyunlarında karamsar bir tablo çizmez; halkın sezgileri ve içgüdüleriyle de olsa doğruyu görebileceğine dair güven besler (B. Necatigil). Genellikle toplumsal gerçeklerden soyutlanmış aydınları ve orta sınıftan insanları ele alan oyunlarında ayrıntıya verdiği önem ve kişileştirme tekniğindeki ustalığıyla gülmece ve vodvil türünün en başarılı örneklerini verdiği kabul edildi.

Ödül: 1985 Türkiye Gazeteciler Cemiyeti En Başarılı Köşe Yazarı Ödülü; 1986 Nokta Dergisi "Doruktakiler" Ödülü; "Bunu Yapan İki Kişi" ile 1987 Uluslararası Endüstri ve Ticaret Bankası Tiyatro Yarışması (ikincilik); 1991 Kültür Bakanlığı En Başarılı Oyun Yazarı Ödülü; "Halay" ile 1993 Kültür Bakanlığı Oyun Yarışması Ödülü; "Hızır Bey" ile Kültür Bakanlığı TV Dizi Senaryosu Yarışması Ödülü; "Ramiz ile Jülide" ile 1995 Yunus Emre Yarışması Büyük Ödülü; "Eşekdağ'ın Sevdalısı" ile 1996 Atatürk Kültür Merkezi Ödülü; "Seher Vakti" ile 1997 Yunus Emre Yarışması Başarı Ödülü; "Yelpaze" ile Atatürk Kültür Merkezi TV Oyunu Yarışması Ödülü.

Yapıtları: Oyun: *İki Kısa Oyun (İp Oyunu, Korkunçlar)*, İst.: Çağlayan, 1957; *Karayar Köprüsü*, İst.: Çağlayan, 1958; *Ayı Masalı*, İst.: Dormen Tiyatrosu, 1963; *Cengiz Han'ın Bisikleti*, Ank.: Devlet Tiyatrosu, 1979; *Tamirci*, İst.: Gerçek Sanat, 1993; *Yemenimin Uçları*, İst., 1999; *Bahçemdeki Ayı*, Ank.: Devlet Tiyatrosu, 2003.
Roman: *Yağmur Duası*, İst.: Çağlayan, 1954; *Domuz*, İst.: Remzi, 2003; *Neşe'nin Şarkıları*, İst.: Remzi, 2004; *Er Oyunu*, İst.: Remzi, 2004; *Kavşak*, İst.: Remzi, 2004; *Sabiha*, İst.: Remzi, 2004.
Anı: *Gülerek*, İst.: Cem, 1987; *İblisler, Azizler, Kadınlar*, İst.: Dünya, 2005.
Deneme: *Jetonlar Düştükçe*, İst.: Cumhuriyet, 2007.
Röportaj: *Bosnalı Samuraylar*, Ank.: Vadi, 1997.
Kaynaklar: *BF* (20 Ekim 1999); Nebioğlu, 256; Necatigil, *İsimler*, 147; Özkırımlı, *TEA*, II, 450-451; "Erduran, Refik", *TDEA*, III, 62; Kurdakul, *Sözlük*, 241; Karaalioğlu, 197; Necatigil, *Eserler*, 95, 226; Özgüç, I, 103; II, 36.

EREN, ALİ HİKMET *(Çankırı, 10 Mart 1972 -)* Şair.

Asıl adı Yusuf DELİALİOĞLU. Fatma Hanım ile emekli memur Bekir Delialioğlu'nun oğlu. AÜ Ziraat Fakültesi'nden mezun oldu (1993). 1993'den beri Tarım Bakanlığı'nda gıda mühendisi olarak çalışıyor. Arkadaşlarıyla birlikte *İzlek* (1994-97) ve *Kül* dergilerini (1998, 12 Sayı) çıkardı. Ankara'da yaşıyor; evli, iki kız çocuğu var. İlk şiiri ("Şiar") *İzlek* dergisinde çıktı (1994). Şiirleri *Yeni Biçem, Kül, Sonra Edebiyat* gibi dergilerde yayımlandı.

Ödül: "Turayazı" ile 1999 İnkılap Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Yağmura İçerden Bakmak*, Ank.: İzlek, 1997; *Turayazı*, İst.: İnkılâp, 2000; *Peçeli Şiir*, Ank.: Kül Sanat, 2007.
Kaynaklar: *BF* (9 Kasım 2008).

EREN, ARİF *(Kahramanmaraş, 20 Kasım 1938 -)* Şair.

Erzurum Kâzım Karabekir Eğitim Ens. Edebiyat Bölümü (1963) mezunu. 1963'ten itibaren Karaman, Kahramanmaraş ve Bursa'da Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. 1993'de kendi isteğiyle emekli oldu. TYB üyesi.

İlk şiiri ("Aşka Tövbe") 1964'te Konya'da *Çağrı* dergisinde çıktı. Ürünlerini *Çağrı, Defne, Toprak, Elif, Varlık Yıllığı, Hisar, Türk Edebiyatı, Milli Kültür, Kültür ve Sanat, Doğuş Edebiyat, Tepe Edebiyat, Güneysu, Harman, Palandöken* ve *Divit* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Bu Kent Sende Kalsın*, Konya: kendi yayını, 1965; *Yurt Tesbihi*, 1975; *Hayatı Huzura Ayarlamak*, 1985; *Görkemli Denge*, 1996; *Zaman Yerinde Durmaz*, 2006.
Kaynaklar: ariferen.net; Işık, 231-232; C. Çiftçi, *Maraşlı Şair-Yazar Âlimler*, İst., 2000, s. 91-92.

EREN, AZAD ZİYA *(Diyarbakır, 27 Ekim 1976 -)* Şair.

İlköğrenimini Çorum'da, ortaöğrenimini Gaziantep'te, liseyi Diyarbakır'da tamamladı (1990). Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Biyoloji Bölümü mezunu. Mardin ve Diyarbakır'da ilkokul öğretmenliği yaptı. *Pitoresk* (2005) ve *Palto* (2009) dergilerini çıkardı. Öğretmenlik yapıyor. Diyarbakır'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

1997 yılından itibaren şiir ve yazıları *kitap-lık, E, Yasak Meyve, Yaratım, Evrensel Kültür, Özgür Edebiyat* gibi dergilerde yayımlandı. Şiirlerinde tarih, coğrafya ve kültürel birikimlere özel bir yer verdiği görüldü.

Ödül: *Bırakılma Koridoru* ile 2009 Metin Altıok Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Karen*, 1999; *Isoleopard*, (Türkçe, Fransızca), 2007; *Ars Requiem*, 2008; *Bırakılma Koridoru*, 2008; *Özenle Unutulmuş Parçalar*, İst.: YKY, 2009.
Günlük: *Sakızköy Günceleri*, İst.: YKY, 2004.
Kaynaklar: *Isoleopard*, Diyarbakır, 2007.

ERENDORUK, ÖMER OSMAN *(Koşukavak/Bulgaristan, 12 Şubat 1934 - İstanbul, 19 Ekim 2006)* Şair, yazar.

İshak Hakkı imzasını da kullandı. Necibe Hanım ile çiftçi Mahmut Osman Bey'in oğlu. Öğretmen okulunu bitirdikten sonra Bulgaristan ve Türkiye'de öğretmenlik yaptı; 1999'da emekli oldu. 1980'de Bulgar polisi evine baskın düzenleyerek yayımlanmamış kitaplarına el koydu; beş yıl hapis cezasına çarptırıldı. 1989'a kadar Belene Kampı'nda ve sürgün bölgelerinde siyasi tutuklu olarak yaşadı. Ürünlerini *Balkanlarda Türk Kültürü, Tuna* ve *Yesevi* dergilerinde yayımladı. "Bebek" adlı oyunu filme alınarak TGRT'de gösterildi.

Yapıtları: Öykü: *Yaralı Güvercin*, Sofya: Halk Eğitimi, 1965; *Bırak Kocamı*, Sofya: Halk Eğitimi, 1967; *Son Gece*, 2001.
Şiir: *S.O.S. veya Üçüncü Mezar*, İst.: Erenler Matbaası, 1989; *Ölmeden Ölmek*, İst.: Damla Ofset, 1991; *Sabır Duası*, İst.: Kurtiş Matbaası, 1992; *Dilim Dilim Yürek*, İst.: Beka, 1994; *Buram Buram Yalnızlık*, İst.: Beka, 1997; *İzmir Sokakları*, 1998.
Çocuk: *Ağlatmayın Çocukları*, (çocuk şiirleri); İst. 1997.
Roman: *Uçurum*, İst.: Turan, 1995; *Buruk Acı*, Ank.: Diyanet Vakfı, 1997; *Toprağa Kan Düştü*, İst.: Çağrı, 2006; *İçimdeki İnci Taneciği*, İst.: Çağrı, 2007; *Ağlatırsa Mevlam Yine Güldürür*, İst.: Çağrı, 2007.
Masal: *Taşlaşan Çocuk*, İst.: Tuna, 2000.
Mektup: *Istırap Evinden Mektuplar*, İst.: Bayrak, 1999.
Anı: *Sevgi Kırıntıları Arıyorum Yollarda*, İst.: Çağrı, 2006; *Bir Başkadır Bizim Eller*, İst.: Çağrı, 2007.
Kaynaklar: *BF* (21 Eylül 1999).

ERENUS, BİLGESU *(Gölpazarı/Bilecik, 1943 -)* Oyun yazarı.

Kadıköy Kız Koleji'ni bitirdikten sonra İÜ Hukuk Fakültesi'nde ve İstanbul Belediye Konservatuvarı Şan Bölümü'nde bir süre öğrenim gördü. Daha sonra TRT İstanbul Radyosu'nda prodüktör olarak çalışırken İÜ İktisat Fak. Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. 1980 sonrasında

"Aydınlar Dilekçesi"ni verenler arasında yer aldı. *Toplumsal Kurtuluş* dergisi çevresinde bulundu. Söylediği Kürtçe şarkılar yüzünden 1988'den sonra birçok kez gözaltına alındı. Bu dönemde "Şarkılarımız" ve "Şarkılarımız Kardeştir" adlı iki kaset doldurdu. Yazdıklarından dolayı da birçok kez gözaltına alındı; bir konuşması nedeniyle yargılandı, bir süre cezaevinde kaldı. Şair Müştak Erenus'la evliydi; bir çocuk annesi.

Radyo oyunu "Evli Evine Köylü Köyüne" ile dikkat çekti. "El Kapısı" 1973'te Ankara Sanat Tiyatrosu (AST) tarafından sahnelendi. Sahnelenen diğer oyunları şunlardır: "Ortak" (Dostlar Tiyatrosu, 1976), "Nereye Payidar" (AST, 1977), "İkili Oyun" (Dostlar Tiyatrosu, 1978), "Kelaynaklar" (İstanbul Sanat Etkinlikleri, 1982), "Güneyli Bayan" (AST, 1983), "Misafir" (AST, 1984), "Halide" (Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu, 1986), "555 K" (Metropol Tiyatro Birimi, ?), "Arka Bahçe" (İzmir Sanat Tiyatrosu, 1993). Çok tutulan oyunlarından "İkili Oyun" Almancaya ve Lehçeye çevrildi, 1979'da Polonya'da çıkan *Dialog* dergisinde yayımlandı, 1983'te Almanya'daki Kiel Actor Studio'da sahnelendi; 1989'da yönetmen İ. Tözüm tarafından filme alındı. "Misafir" oyunu Türkiye'nin ve Avrupa'nın çeşitli kentlerinde, Avustralya'da sahnelendi; Fransa'da Fransızca oynanan bu oyun 1989 İstanbul Tiyatro Festivali'ne bir Fransız prodüksiyonu olarak katıldı.

Ödül: "Evli Evine Köylü Köyüne" ile 1970 TRT Sanat Ödülleri Yarışması Başarı Ödülü; "İkili Oyun" ile 1978 Avni Dilligil Tiyatro Ödülü; "Birbirine Eş Beş Kardeş" ile 1979 Milliyet Sanat Dergisi Çocuk Oyunu Yarışması Ödülü (birincilik).

Yapıtları: Oyun: *Havuç ya da Sopa-Altıncı Gün-Arka Bahçe*, İst.: Akış, ?; *Acılar Şenliği*, İst.: Akış, 1991; *Aklımda*, (çocuk oyunu) İst.: Gendaş, 1979; *Kaside*, İst.: İzlem, 1980; *555K*, İst.: Haziran, 1987; *İnsan Aklını Koruma Enstitüsü*, İst.: Gerçek Sanat, 1994; *İkibin Yılına Bir İki Dokumacılar*, İst.: Gerçek Sanat, 1994; *Kırmızı Karaağaç*, İst.: Mitos, 1996; *Fikret*, İst.: Akış, 1998; *Halide*, İst.: Mitos Boyut, 2000; *Misafir*, İst.: Mitos Boyut, 2004; *Samur Kürk*, İst.: Yar, 2004; *Çağrı*, İst.: Yar, 2004.
Senaryo: *Dersim'38*, İst.: Akış, 1998.
Roman: *Kazı*, Ank.: Başak, 1993; *Gece*, İst.: Broy, 1996; *Göz*, İst.: Broy, 1997; *Payidar*, İst.: Akış, 1998.
Deneme: *Entelektüel Şiddet*, İst.: Başak, 1993; *Aydınlık Zindan*, (Y. Küçük ile) İst.: Kaynak, 2000.
Biyografi: *Böyle Bir Dünya: Gülçin Çaylıgil Davası*, İst.: Adam, 2002.
Çocuk: *Birbirine Eş Beş Kardeş*, İst.: Gendaş, 1996.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 147-148; Kurdakul, *Sözlük*, 241-242; Karaalioğlu, 197; Özkırımlı, *TEA*, II, 451; Özgüç, II, 358; A. Dinç vd (haz.) *İstanbul Radyosu: Anılar, Yaşantılar*, İst., 2000, s. 113, 126, 128, 188, 192-193, 208, 243.

ERENUS, MÜŞTAK *(Şam/Suriye [nüfus kaydında Afyonkarahisar], 13 Eylül 1915 - İstanbul, 4 Kasım 2002)* Şair.

Tam adı Müfehham Müştak Erenus. Şükriye Hanım ile şimendifer makinisti Hüseyin Lütfi Erenus'un oğlu. Yazar Bilgesu Erenus'la evliydi. Kadıköy İtalyan İlkokulu ve Beyoğlu İtalyan Ortaokulu'ndan sonra Haydarpaşa Lisesi'ni ve İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1940). 1998'e değin İstanbul'da avukatlık yaptı. PEN Yazarlar Derneği ve Nâzım Hikmet Vakfı üyesiydi.

İlk şiiri 1948'de *Yücel* dergisinde çıktı; imzası bu dergide çokça görüldüğünden "Yücel Şairi" olarak anıldı. Şiirlerini *Yeni Türk*, *Kaynak*, *Şadırvan*, *Yurt*, *Sanat Emeği*, *Yazko Edebiyat* ve *Broy* dergilerinde yayımladı. Yakın çevresinde yaşadığı günlerin olaylarını gözlemlemeye ve yansıtmaya çalıştı (E. Canberk). Şiirleri 1960'lı yıllardan itibaren insancıllıktan, toplumsal eleştiriye ve toplumcu gerçekçiliğe yöneldi (S. Sezer). Şiirlerinde abartısız, yalın ve samimi bir dil kullandı. "Memetçik Memet" adlı bir şiir kaseti çıkardı (1997).

Yapıtları: Şiir: *Şiirler*, İst.: Verdi B., 1965; *Ölmeye Vakit Yok*, İst.: May, 1976; *Duyuru*, İst.: Ağaoğlu, 1979; *Çağırın Gidenleri*, İst.: Broy, 1987; *Sermaye Destanı*, İst.: Gerçek Sanat, 1989; *Kalk Geleceğe Oturdun*, İst.: Akış, 1991; *Önce Umut Vardı*, İst.: Gerçek Sanat, 1995; *Taşlı Yazı*, (toplu şiirler) İst.: Broy, 1995; *Bu Günler*, (toplu şiirler), İst.: Bilim, 2000.
Anı: *Kör Beyazı Sordu*, İst.: Akış, 1991.
Kaynaklar: *BF* (26 Mart 1999); Nebioğlu, 259; Necatigil, *İsimler*, 148; Kurdakul, *Sözlük*, 242; A. Behramoğlu, "Kıblem Koca Yunus Oldu", *Gösteri*, S. 31 (Haziran, 1983); S. Sezer, "Şiiri Erenus'tan Dinlemek", *Emek*, 29 Haziran 1999; H. Yıldırım, "Her Nesnenin Mafyası Nöbette" (söyleşi), *Ekgündem*, 2 Kasım 1997, s. 11; B. Günçıkan, "Yüreğinin Orta Yeri Şiir" (söyleşi), *Cumhuriyet Dergi*, S. 683 (25 Nisan 1999).

ERGEN, MELİH *(Eskişehir, 9 Ocak 1948 -)* Romancı.

Edebiyat öğretmeni Sabiha Hanım ile devlet memuru Fuat Bey'in oğlu. İzmir Namık Kemal Lisesi'nden sonra Ege Üniversitesi İktisadi ve

Ticari İlimler Fakültesi'ni bitirdi. Çeşitli şirketlerde yöneticilik yaptı. 1976'da *Yeni Sanat* adlı bir kültür-sanat dergisi yayımladı. Yeşiller Partisi'nin kurucuları arasında yer aldı. 1989-90 yıllarında *Güneş* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. 1996-97 yıllarında Radyoaktif için "Defter" adlı bir sanat-söyleşi programı hazırladı. Aynı programı 1998'de TRT-1'de sürdürdü. Halen İzmir'in Çeşme ilçesine bağlı Ildırı'da yaşıyor; dul, birini 19 yaşındayken yitirdiği üç çocuk babası.

İlk öyküsü İzmir'de çıkan *Ege Telgraf* gazetesinde yayımlandı. Son yazıları *Adam Öykü* ve *İzmir İzmir* dergilerinde yer aldı. İlk romanı *Umarsız Gemi*'den sonra *Fotoğrafın Arka Yüzü* adlı romanı ve *Tünel* adlı öykü kitabıyla dikkat çekti. Mehmet H. Doğan "ölüm düşüncesiyle boğuşan bir yazar" dediği Ergen için "yaşamla ölümü ayıran çizginin öte yanından, öte yanı tatmış kişilerin ağzından yazıyor öykülerini" değerlendirmesini yaptı ve öykülerini "bilinen öykü biçeminin dışında ama gene de öyküye en yakın duran metinler" olarak niteledi.

Yapıtları: Roman: *Umarsız Gemi*, İzmir: Ege, 1994; *Fotoğrafın Arka Yüzü*, İst.: Can, 1996.
Öykü: *Tünel*, İst.: Can, 1996.
Anlatı: *Yeşiller Partisi'nin Olmayan Tarihi*, İzmir: Ege, 1995.
Gülmece: *Silarom*, İst.: İnkılâp, 1999.
Kaynaklar: *BF* (1999); M. H. Doğan, "Ölüm Düşüncesiyle Boğuşan Bir Yazar, Melih Ergen", *Cumhuriyet Kitap*, S. 404 (13 Kasım 1997).

ERGİ, SABAHATTİN *(İstanbul, 23 Temmuz 1916 -)* Şair.

Ebe Şefika Hanım ile subay Mehmet Arif Bey'in oğlu. Kuleli ve Erzincan askeri ortaokulları (1930-33) ve Maltepe Askeri Lisesi'nden (1933-36) sonra Ankara Harp Okulu'nda (1936-38) ve İstanbul Halıcıoğlu Topçu Okulu'nda (1938-40) öğrenim gördü. 1938'de katıldığı Türk Silahlı Kuvvetleri'nden 1969'da, kıdemli albay rütbesindeyken kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. 1974-80 arasında Genelkurmay Harp Tarihi Dairesi'nde tarih uzmanı olarak görev yaptı. Türk ressamlarının yapıtlarından oluşturduğu geniş koleksiyonuyla evini N. İslimyeli'nin "başkentin ilk sanat müzesi" diye nitelediği bir "müze ev" olarak düzenledi. Koleksiyonunun bir bölümünü 1980'de Ankara Resim ve Heykel Müzesi'ne bağışladı. Türk sanat müziği alanında radyo repertuarına girmiş besteleri vardır. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk şiiri ("Ardından") 1947'de *Yedigün* dergisinde çıktı. Daha sonra *Aile Dergisi*'nde yayımlanan "Rüya" adlı şiiriyle dikkat çekti (1948). Şiirlerinde hece ölçüsünden olduğu kadar, aruz ölçüsünden de yararlandı. *O Güzel İnsanlar* adlı yapıtında ise edebiyat ve sanat dünyasının ünlülerine ilişkin anılarına ve bazı belgelere yer verdi.

Yapıtları: Şiir: *Ellere Verdiğim*, İst.: Raşit Bütün Mtb., 1954 (yb İst.: Kurtiş Ofset, 1997).
Anı: *O Güzel İnsanlar*, İst.: Şefik Mtb., 1998.
Kaynaklar: *BF* (1999); K. Kaflı, "Güzel Bir Eser", *Tercüman*, 24 Nisan 1956; K. Özsezgin, "Dar Bir Bütçenin Sevgi ve İyiniyetin Yarattığı Etkinlik", *Milliyet Sanat*, S. 137 (20 Haziran 1975); N. İslimyeli, "Ergiler'in Bağışı", *Ankara Sanat*, S. 173 (Eylül 1980); E. Sorguç, "Ellere Verdiğim", *Yorum*, S. 60 (Ağustos 1998), A. Ağabegüm, "Aşk İmiş Her Ne Var Âlemde", *Türk Edebiyatı*, S. 305 (Mart 1999).

ERGİN, ÖZGEN *(Avanos/Nevşehir, 26 Mayıs 1947 -)* Öykücü.

Terzi Emine Hanım ile öğretmen Aşır Ergin'in oğlu. İlk, orta ve yüksek öğrenimini Ankara'da tamamladı. Elektrik mühendisi olarak Türkiye Elektrik Kurumu'nda bir süre görev aldı (1971-73); Ankara Halkevi Tiyatro Topluluğu'nda oyunculuk yaptı. 1973'te Almanya'ya yerleşti; IG Metal sendikasında çalıştı. 1980'den itibaren halkla ilişkiler ve sosyal hizmetler uzmanlığı yaptı. TYS, PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği ve Alman Yazarlar Birliği üyesi. İzmir'de yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk öyküsü 1980'de Stuttgart'ta yayımlanan *Anadil Edebiyat* dergisinde çıktı. Öyküleri *Varlık*, *Adam Öykü*, *Yine Hişt* dergilerinde ve Almanya'da çıkan öykü seçkilerinde yer aldı. Gözlemlerine dayalı öykülerinde ayrıntıyı öne çıkarışı, temiz, abartısız ve özenli diliyle dikkat çekti. "Şarlo Kemal" öyküsü Hollandalı bir yönetmen tarafından izinsiz olarak filme çekildi ve ödül aldı. Bazı öyküleri Hollandaca, Çekçe, Bulgarca ve Rusçaya çevrilerek yayımlandı.

Ödül: *Galatalı Angelos* ile 2000 Emin Türk Eliçin Öykü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Şarlo Kemal*, İst.: Ren, 1987; *Derin Sularda*, İst.: Cem, 1990; *Galatalı Angelos*, İst.: Papirüs, 1999.
Roman: *Fırdöndü*, İst.: Dünya, 2005.
Kaynaklar: *BF* (13 Mart 2000); B. Uzuner, "Galatalı Angelos", *Cumhuriyet Kitap*, 6 Ocak 2000; G. Emre, "Galatalı Angelos", *Cumhuriyet Kitap*, 20 Ocak 2000.

ERGİNÖZ, MURAT AYKAÇ *(Elbistan/Kahramanmaraş, 21 Nisan 1944 -)* Romancı, senaryo ve oyun yazarı.

İlk ve orta okulu Elbistan'da, liseyi Kahramanmaraş ve İstanbul'da okudu. Cenevre Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı ve İTÜ Mimarlık Fakültesi mezunu. 1971'de İTÜ Mimarlık Fakültesi Bina Bilgisi asistanı oldu. Aynı yıl ilk romanı *Yazdan Kalma Bir Gün* yayımlandı. 1973'te Fransa'dan burs alarak Sorbonne Üniversitesi'ne gitti. Sonrasında akademik kariyeri bıraktı; Paris'te serbest mimar olarak çalışmaya başladı. 1978'de Türkiye'ye döndü. Fransız mimar Jacques Coulle ile birlikte Alanya (Sultaneli) Tatil Köyü projelerini yaptı. (1987) Kültür Bakanlığı Bakan Danışmanı oldu. (1988) Bir yıl sonra Amerika'ya gitti ve Hollywood'da senaryo tekniği konusunda araştırmalar yaptı. "Kara Elmas" adlı senaryosu TRT'de televizyon dizisi yapıldı. (1990) Ayrıca *Nakşidil* adlı oyunu Devlet Tiyatroları Edebi Kurulunca repertuvara alındı. (1994) Birçok çeviriye imza attı. TYS, Fransız Yazarlar Birliği, Türk Televizyon ve Tiyatro Yazarları Derneği üyesidir.

Ödül-Unvan: *İktidardakiler* romanıyla 1984 Fransız Kültür Bakanlığı "Akademik Palmiye Roman Ödülü"; *Taç ve Taht* oyunuyla 1987 Kültür Bakanlığı Devlet Tiyatroları En İyi Oyun Ödülü; Fransızcadan yaptığı çevirilerden dolayı 1988 Legion D'honneur nişanı; *Bir Yabancı Konuk* romanının Fransızca çevirisiyle (*Dechirement*) 1989 Fransız Dilini Geliştirme Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Yazdan Kalma Bir Gün*, İst.: İnkılâp, 1971; *Bir Yabancı Konuk*, İst.: Tanıtım, 1985; *İktidardakiler*, İst.: İnkılâp, 1987; *Tılsımlı Gömlek*, İst.: Tanıtım, 1989; *Nakşidil*, İst.: İnkılâp, 1991; *Tutsaklar*, İst.: Yalçın, 1996; *Haremin Büyüsü*, İst.: Yalçın, 2000; *Sarayın Gözyaşları*, İst.: Yalçın, 2000.
Oyun: *Taç ve Taht*, İst.: İnkılâp, 1987.
Kaynaklar: *Cumhuriyet Kitap*, S. 391 (14 Ağustos 1997).

ERGUN, PERİHAN *(İzmir, 28 Ocak 1928 -)* Öykücü, araştırmacı.

Zehra Hanım ile Mahmut Turgut'un kızı. Kabataş İnönü Kız Lisesi'ni, İÜEF Türk Dili ve Tarihi Bölümü'nü (1953) bitirdi. Aynı bölümde A. Hamdi Tanpınar'ın öğrencisi olarak yüksek lisans derecesi aldı. Uzun yıllar İstanbul'da öğretmenlik yaptı. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuklu. İlk yazıları Rakım Çalapala'nın yönettiği *Yavrukurt* dergisinde yayımlandı. *Türk Dili Dergisi* ile *Cumhuriyet* gazetesinde yazıları yayımlanıyor. 1984-1985 arasında *Çevremiz* gazetesini çıkardı. Ada Dostları Derneği'nin başkanlığını yürütüyor. TYS ve PEN Yazarlar Derneği üyesi.

Yapıtları: Öykü: *Kasketin Yeri*, İst.: Scala, 2001.
Araştırma: *Sait Faik Abasıyanık 90 Yaşında* (Ayla Kutlu ile), Ank.: Bilgi, 1996; *Cumhuriyet Aydınlanmasında Öncü Kadınlarımız*, İst.: Tekin, 1997.
Kaynaklar: *BF* (21 Mayıs 2002).

ERGUN, SADETTİN NÜZHET *(Bursa, 1899 - İstanbul, 25 Nisan 1946)* Edebiyat tarihçisi, yazar.

Tam adı Hüseyin Sadettin Nüzhet Ergun. Şeyh Hüseyin Sadettin, Sadettin Nüzhet imzalarını da kullandı. Sadiye Hanım ile Yemen'de ölen Kolağası Ali Bey'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Üsküdar'da İttihat ve Terakki İlkokulu ve Üsküdar Sultanisi'nde tamamladı. Darülfünun Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi. Üsküdar'daki Hallaç Baba Dergâhı şeyhi olan dayısının ölümünden sonra ailedeki tek erkek çocuk olduğu için sekiz yaşında tekke şeyhliğine getirildi (1907). 1921'de Meşihat Dairesi'nde yapılan sınavı geçerek tekke şeyhliğini fiilen üstlendi. 1925'te tekke ve zaviyelerin kapatılmasından sonra Konya Erkek ve Kız Öğretmen okullarında, Erenköy Kız ve Kadıköy Erkek liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Arkeoloji Müzesi Kütüphanesinde çalıştı. 1943'te atandığı Beyazıt Devlet Kütüphanesi müdürlüğü görevindeyken Validebaşı Prevantoryumu'nda veremden öldü. İki evlilikten dört çocuğu vardı. Mezarı Üsküdar Karacaahmet'tedir.

Edebiyat dünyasına gençlik yıllarında *Milli Mecmua*'da çıkan şiirleriyle girdi. Öğretmenliğe başladıktan sonra edebiyat tarihi üzerine çalışan Ergun halk şiirinden divan şiirine ve çağdaş Türk edebiyatçılarına kadar geniş bir çerçevede yazmasına karşın, sonraları giderek halk edebiyatı ve şiiri üzerine yoğunlaştı. Çok sayıda şair ve yazarın yapıtlarını yayımladı. Çalışmalarında yorumdan çok şair ve yazarların çalışmalarının doğru basımlarına ve belgelendirilmelerine önem verdi. Birçok eserin Latin harfleri ile yeniden basımını gerçekleştirdi. En önemli yapıtı sayılan *Türk Şairleri*'nde (İst., 1936-45, 4 cilt, 98 fasikül, 1432 sayfa) önem sıralaması yapmaksızın bütün şairlere yer verdiyse de bu çalışmasını tamamlayamadan öldü.

Yapıtları: İnceleme: *İlm-i Tasavvuf*, İst.: Kader Mtb., 1341/1922; *Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı*, (Mehmet Ferit ile) Konya: Konya Vilayet Mtb.,

1926; *Halk Şairleri 1. Kitap*, Konya: Erkek Muallim Mektebi, 1927; *Halk Şairleri 2. Kitap: Karacaoğlan*, Konya: Erkek Muallim Mektebi, 1927; *Halk Şairleri 3. Kitap: Gevherî*, İst.: Ahmet Kâmil Mtb., 1928; *XVII. Asır Saz Şairlerinden Pir Sultan Abdal*, İst.: Türkiyat Enstitüsü, 1929; *Bektaşi Şairleri*, Ank.: Maarif Vekâleti, 1930; *Tanzimata Kadar Muhtasar Türk Edebiyatı Tarihi ve Numuneleri*, İst.: Sühulet Kitaphanesi, 1931; *XVII. Asır Saz Şairlerinden Âşık*, İst.: Sühulet Kitaphanesi, [1931]; *XIX. Asır Saz Şairlerinden Hengamî*, İst.: Sühulet Kitaphanesi, 1932; *Mevlana*, İst.: Kanaat Ktp., 1932; *İstanbul Meşahirine Ait Mezar Kitabeleri*, İst.: Remzi, 1932; *Şeyh Galip*, İst.: Kanaat Ktp., 1932; *Necati: Hayatı ve Eserleri*, İst.: Kanaat Ktp., 1932; *XIX. Asır Saz Şairlerinden Beşiktaşlı Gedaî*, İst.: Sühulet Kitaphanesi, [1933]; *XVII. Asır Saz Şairlerinden Kuloğlu*, İst.: Sühulet Kitaphanesi, [1933]; *XIX. Asır Saz Şairlerinden Şileli Sururî*, İst.: Sühulet Kitaphanesi, [1933]; *Sabuhî: Hayatı ve Eserleri*, İst.: Kanaat Ktp., 1933; *XVII. Asır Saz Şairlerinden Kâtibî*, İst.: Sühulet Kitaphanesi, [1933]; *Rami Paşa: Hayatı ve Eserleri*, İst.: Kanaat Ktp., 1933; *Fehim: Hayatı ve Eserleri*, İst.: Kanaat Ktp., 1933; *Şeyhislâm Bahayî: Hayatı ve Eserleri*, İst.: Kanaat Ktp., 1933; *Samih Rifat: Hayatı ve Eserleri*, İst.: Sühulet Kitaphanesi, 1934; *Cenap Şehabettin: Hayatı ve Seçme Şiirleri*, İst.: Yeni Şark Ktp., 1934; *Edebiyat ve Edebiyat Tarihi Özü*, İst.: İnkılâp Kitaphanesi, 1935; *Baki, Hayatı ve Şiirleri: Divan*, İst.: Sühulet Kitaphanesi, 1935; *Âşık Ömer: Hayatı ve Şiirleri*, İst.: Sühulet Kitaphanesi, 1935; *Karacaoğlan: Hayatı ve Şiirleri*, İst.: İkbal Kitaphanesi, 1935; *Ali Nihat: Hayatı ve Eserleri*, İst.: Sühulet Kitaphanesi, 1937; *Aka Gündüz: Hayatı ve Eserleri*, İst.: Cumhuriyet Kitaphanesi, 1937; *Ali Canip: Hayatı ve Eserleri*, İst.: Cumhuriyet Kitaphanesi, 1937; *Halk Edebiyatı Antolojisi*, Ank.: Maarif Vekâleti, 1938; *Namık Kemal'in Şiirleri*, İst.: İnkılâp Kit., 1941; *Bektaşi Edebiyatı Antolojisi: Bektaşi Şairleri ve Nefesleri*, İst.: Maarif Kitaphanesi, 1941; *Türk Musikisi Antolojisi*, 2 c., İst.: İÜEF, 1942; *Hatayi Divanı: Şah İsmail Safevi: Edebi Hayatı ve Nefesleri*, İst.: Maarif Kitaphanesi, 1946; *On Dokuzuncu Asırdan Beri Bektaşi-Kızılbaş Alevi Şairleri ve Nefesleri*, İst.: Maarif Kitaphanesi, 1957.

Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, III, 1574-1576; Yazar, 381-382; Gövsa, 117; R. E. Koçu, "Ergun (Hüseyin Sâdeddin Nüzhet)", *İSTA*, IX, 5178-5179; B. N. Şehsuvaroğlu-M. Gökmen, *Sadettin Nüzhet Ergun*, İst., 1976; Necatigil, *İsimler*, 148; "Ergun, Sadeddin Nüzhet", *TDEA*, III, 66-67; Karaalioğlu, 98; E. Bektaş, "Ergun, Sadettin Nüzhet", *DİA*, XI, 299-301.

ERGÜDEN, IŞIK *(İstanbul, 24 Şubat 1960 -)* Denemeci, çevirmen.

Tam adı Ali Işık Ergüden. İsmet Hanım ile General Galip Ergüden'in oğlu. Galatasaray Lisesi'nden sonra girdiği Boğaziçi Üni. İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki öğrenimini yarım bıraktı. 1979-91 arasında siyasi bir davadan hüküm giyip hapis yattı. Çeşitli yayınevi ve dergilere edebi çeviriler ve redaksiyon yaptı. 1998'den bu yana Sarmal Yayınevi'nde editör. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası. İlk denemesi ("Yazma Duyguları") 1990'da *Defter* dergisinde çıktı. Yazı ve çevirilerini *Gündem* gazetesi, *Cumhuriyet Kitap*, *Sanat Dünyamız*, *Hayalet Gemi*, *Varlık*, *P*, *Fol*, *Cogito*, *kitap-lık*, *Ada*, *Express* ve *İskenderiye Yazıları* dergilerinde yayımladı.

Ödül: Öykü dosyasıyla 1988 Akademi Kitabevi Ödülü (mansiyon).

Yapıtları: Deneme: *Kurşunkalemle*, İst.: Nisan, Ekim 1996; *Sessizliğin Anarşisi*, İst.: Kaos, 2001.

Başlıca Çevirileri: *Yüzde Bir Bile Yoktu...*, (derleme) İst.: Birey, 1992; *Şeytanın Saati* (F. Pessoa), İst.: Metis, 1993; *Erotik Edebiyat Tarihi* (Alexandrian), İst.: Mitos, 1993; *Rüzgârın Tersi* (Pavic), İst.: Mitos, 1993; *Kapitalizm Sosyalizm Ekoloji* (A. Gorz), İst.: Ayrıntı, 1993; *Muhterem Peder Gaucher'nin İksiri* (A. Daudet), İst.: Redhouse, 1993; *İktisadi Aklın Eleştirisi* (A. Gorz), İst.: Ayrıntı, 1995; *Rus Tazısı* (M. Pavic), İst.: Mitos, 1994; *Kötülüğün Şeffaflığı-Aşırı Fenomenler Üzerine Bir Deneme* (J. Baudrillard), İst.: Ayrıntı, 1995; *Allah'ın Batısında* (G. Kepel), İst.: Metis, 1995; *Sırların Cebri* (F. Pessoa), İst.: Nisan, 1995; *Poe* (Baudelaire), İst.: Nisan, 1995; *Gençler İçin Hayat Bilgisi El Kitabı* (R. Vaneigem; Ali Çakıroğlu ile), İst.: Ayrıntı, 1996; *Barbarlık* (M. Henry), İst.: Ayrıntı, 1996; *Okuma Üzerine* (Proust), İst.: Nisan, 1997; *Toplumbilim Sorunları* (P. Baurdieu), İst.: Kesit, 1997; *İtiraf Edilemeyen Cemaat* (Blanchot), İst.: Ayrıntı, 1997; *Anarşist Etik* (Kropotkin), İst.: Doruk, 1997; *Şeytanın Genel Tarihi* (G. Messadié), İst.: Kabalcı, 1998.

Kaynaklar: *BF* (19 Nisan 1999).

ERGÜDER, ÖZCAN *(Çanakkale, 1929 -)* Romancı, gazeteci.

Nebahat Hanım ile işadamı Nazif Ergüder'in oğlu. Robert Kolej'i bitirdikten (1949) sonra Londra Üniversitesi'nde öğrenim gördü (1954). Bu sırada BBC radyosunda spikerlik ve *Vatan* gazetesinin Londra muhabirliğini yaptı. Türkiye'ye döndükten sonra bu gazetede çalışmaya başladı; Ahmet Emin Yalman'ın ayrılması üzerine aynı gazetede başyazılar yazdı. *Vatan*'ın yerine *Hür Vatan*'ı kurdu; daha sonra gazetenin adını *Hareket* olarak değiştirdi. *Kim* dergisinin kurucuları arasında yer aldı. Ankara'da *Ulus* gazetesinde siyasi fıkralar yazdı.

Yapıtları: Öykü: *Maskeli Balo*, İst.: Yenilik, 1956; *Maskeli Balo*, (Gözden geçirilmiş ikinci basım), İst.: Can, 1999.

Kaynaklar: Nebioğlu, 263; R. E. Koçu, "Ergüder (Özcan)", *İSTA*, IX, 5182; Gönç, II, 59.

ERGÜL, TEOMAN *(İstanbul, 22 Mart 1937 -)* Romancı.

Zehra Hanım ile memur Niyazi Ergül'ün oğlu. 1954'te Zonguldak Mehmet Çelikel Lisesi'ni bitirdi. AÜ Hukuk Fak. Mezunu (1959). Avukatlık ve savcılık yaptı. Manisa Salihli'de yaşıyor. Evli, iki çocuklu. *Yargı Hukuk* dergisini 7 sayı yayımladı (1967-69). Tarih ve hukuk ile ilgili çalışmalar yaptı. Kurtuluş Savaşı ile ilgili araştırma kitapları yayımlandı.

Ödül: "Kurtuluş Savaşı'nda Manisa" ile 1991 Yunus Nadi Ödülleri Sosyal Bilimler Araştırması ödülü (övgüye değer).

Yapıtları: Roman: *Nurbanu*, İst.: İnkılap, 2000; *Selim İle Nurbanu*, İst.: İnkılap, 2001; *Altının Laneti*, İst.: Altın Kit., 2002; *İşgal*, İst.: İnkılap, 2005; *Bekleyiş ve Zafer*, İst.: İnkılap, 2007.
Kaynaklar: *BF* (10 Mayıs 2002).

ERGÜL, YILMAZ *(Konya, 26 Temmuz 1950 -)* Romancı.

Ferdane Hanım ile memur Mehmet Necmi Ergül'ün oğlu. Karaman Lisesi'ni bitirdikten sonra siyasal bilimler ve görsel sanatlar eğitimi gördü. İçmimar ve Ulusal Kanal'da program yapımcısı. İstanbul'da yaşıyor, evli. Edebiyatın yanı sıra resim ve heykel sanatlarıyla da ilgilendi.

Yapıtları: Roman: *Mum Işıklı Ev*, İst.: Beyaz Balina, 2000; *Bir Ceninin Anıları*, İst.: Beyaz Balina, 2000; *Genelev*, İst.: Beyaz Balina, 2000.
Kaynaklar: *BF* (21 Mayıs 2002).

ERGÜLEN, HAYDAR *(Eskişehir, 14 Ekim 1956 -)* Şair.

Umur Erkan, Erkan Güçlü, Lina Salamandre ve Hafız imzalarını da kullandı. Nazlıgül Hanım ile Hasan Ergülen'in oğlu. Eskişehir Kurtuluş İlkokulu, 19 Mayıs Ortaokulu ve Ankara Aydınlıkevler Lisesi'ni bitirdi. ODTÜ Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu. 1982'de İstanbul'a gitti. Çeşitli dergi ve ansiklopedilerde çeviriler ve metin yazarlığı yaptıktan sonra, 1983'te Eskişehir Anadolu Üni. Reklamcılık Bölümü'nde yüksek lisans öğrenimine başladı. Hocası E. Salman'ın isteğiyle reklam yazarlığı yapmak için yeniden İstanbul'a döndü. Birçok reklam şirketinde çalıştı. *Üç Çiçek* ve *Şiir Atı* dergilerini çıkaranlar arasında yer aldı. *Radikal* ve *Birgün* gazetesinde yazılar yazdı. Edebiyatçılar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir kızı var.

İlk şiiri Umur Erkan adıyla *Gelişme* dergisinde çıktı (1973). Üniversite yıllarına dek daha çok öykü üzerinde yoğunlaştı. 1979'dan bu yana şiir ve yazılarını *Yusufçuk*, *Felsefe Dergisi*, *Türk Dili*, *Somut*, *Tan*, *Adam Sanat*, *Üç Çiçek*, *Şiir Atı*, *Gösteri*, *Varlık*, *Defter*, *Sombahar*, *Express*, *Şiir-lik*, *Ludingirra*, *E* gibi dergilerde yayımladı. Şiirleri ve yazılarıyla kendi kuşağının en çok ses getiren şairlerinden biri oldu. Aşk, acı, yalnızlık, kırılganlık gibi ana temalar ekseninde gelişen şiirlerinde kendine özgü imgeleri incelikli ve ustalıklı bir dille işledi. "Yergi yüklü ve kapalı anlatımlı" şiirlerinde hüzün, ironi ve lirizmin egemen olduğu görüldü. R. Dara'nın değerlendirmesiyle, "Haydar Ergülen'in şiiri, metropolde insani duyarlıklarından uzaklaşmış... birbirine açılmamış, yaşamı dışarılık ilişkilerle sürdüren plastik kişilerin eleştirisi ve bir anlamda da, bunun süreği olarak, karşı cins sorunu üzerine kurulu, denebilir." Özellikle *Eskiden Terzi* ve *40 Şiir ve Bir*, ustalık döneminin verimleri olarak kabul edildi.

Ödül: "Unutulmuş Bir Yaz İçin" adlı şiiriyle 1981 Gösteri Dergisi Şiir Ödülü (ikincilik); *Eskiden Terzi* ile 1996 Halil Kocagöz Şiir Ödülü; *40 Şiir ve Bir* ile 1996 Behçet Necatigil Şiir Ödülü, 1998 Akdeniz Altın Portakal Şiir Ödülü ve Orhon Murat Arıburnu Ödülleri kapsamında verilen Cahit Külebi Jüri Özel Ödülü; *Keder Gibi Ödünç* ile 2005 Cemal Süreya Şiir Ödülü ve 2005 Dionisos Şiir Ödülü; *Üzgün Kediler Gazeli* ile 2008 Metin Altıok Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Karşılığını Bulamamış Sorular*, İst.: Yeni Türkü, 1981; *Sokak Prensesi*, İst.: Korsan, 1991; *Sırat Şiirleri*, İst.: Remzi, 1991; *Kabareden Emekli Bir "Kızkardeş"*, (Lina Salamandre imzasıyla) İst.: Oğlak, 1995; *Eskiden Terzi*, İst.: Şiir Atı, 1995; *40 Şiir ve Bir*, İst.: Varlık, 1997; *Hafıza*, (Hafız imzasıyla) İst.: Yön, 1999; *Karton Valiz*, İst.: No 27, 1999; *Ölüm Bir Skandal*, İst.: Adam, 1999; *Nar* (Toplu Şiirler I), İst.: Adam, 2000; *Hafız ile Semender* (Toplu Şiirler 2), İst.: Adam, 2002; *Keder Gibi Ödünç*, İst.: Komşu, 2005; *Üzgün Kediler Gazeli*, İst.: Merkez, 2007.
Deneme: *Haziran Tekrar (Açık Mektup)*, İst.: Can, 2000; *Üvey Sokak*, İst.: Gri, 2005; *Düz Yazı: 100 Yazı*, İst.: Merkez, 2006; *Eski Yazı*, İst.: Turkuvaz, 2008; *Azıcık: Cihangir*, İst.: Heyamola, 2009.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 148-149; Kurdakul, *Sözlük*, 243; V. Yazıcı, "Haydar Ergülen'in Şiirinde Üç İzlek: Su, Çocuk ve Kadın", *Türk Dili*, S. 368 (Ağustos 1982); M. Celâl, "Karşılığını Arayan Şiir", *Poetika*, S. 2 (1985); M. Cengiz, "Haydar Ergülen'in Şiiri: Geleneksel ve Kapalı", *Sombahar*, S. 5 (Mayıs-Haziran 1991); Y. Kayıran, "H. Ergülen'in Şiirinde Öznenin Halleri", *Sombahar*, S. 32 (Kasım-Aralık 1995); O. Kâhyaoğlu, "Şiir Dikiş Tutmuyor", *aynı yerde*; S. Sarıoğlu, "Klasik Peri; Gül Anne'den Doğma Hafız-ı Haydar", *aynı yerde*; R. Dara, *Kırık Amfora*, İst., 1999, s. 135-144.

ERGÜN, MEHMET *(Trabzon, 1953 -)* Eleştirmen.

Ergün Sarı takma adını kullandı. Pertevniyal Lisesi'nden sonra Boğaziçi Üni. Mühendislik Bölümü'nü bitirdi. *Doğrultu* dergisini çıkardı (9 sayı, Temmuz 1976-Mart 1977). Eleştiri ve inceleme yazılarını 1971'den sonra *Varlık*, *Yansıma*, *Soyut*, *Yeni Adımlar*, *Yeni Dergi*, *Yarına Doğru*, *Militan*, *Yürüyüş*, *Yeni Ortam* dergi ve gazetelerinde yayımladı. Daha çok toplumcu gerçekçi yazarların yapıtları üzerinde durdu. Bazı dergilerde halk kültürünün değişik konularıyla ilgili derleme ve karşılaştırmaya dayanan yazılar da yayımladı.

Ödül: Orhan Kemal'in *Üç Kâğıtçı* romanı üzerine bir incelemeyle 1972 Varlık Dergisi Eleştiri Yarışması (birincilik).

Yapıtları: İnceleme: *Hikâyemizde Bekir Yıldız Gerçeği*, İst.: A, 1975; *Bir Sinemacı ve Anlatıcı Olarak Yılmaz Güney*, İst.: Doğrultu, 1978; *Neyzen Tevfik ve "Azab-ı Mukaddes"i*, İst.: Tunca, 1983; *"Sahte" Marko Paşa*, İst.: Papirüs, 2003.
Derleme: *Atatürk'le Konuşmalar*, 1981; *Fıkraların Karadenizlisi*, İst.: Trabzonlular Kültür ve Yardımlaşma, 1987
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 149; Karaalioğlu, 199; Kurdakul, *Sözlük*, 243.

ERGÜNEŞ, HÜSEYİN ŞEMSİ *(Sofya, 1872 - İstanbul, 1968)* Şair.

Geredeli Âşık Hıfzı'nın oğlu. Sofya'da ilköğrenimini yaptığı sırada şehrin Bulgarların eline geçmesi üzerine babası ile beraber Köprülü'ye gitti ve yarım kalan öğrenimini bu şehirde tamamladı.

Bu arada Şeyh Muhammed Nur ile tanıştı ve kendisinden çok etkilendi. 1891'de Ustrumca Düyun-ı Umumiyesi muhasebesinde çalışmaya başladı. Tasavvuf konularındaki derin bilgisi yanında Arapça ve Fransızcayı da çok iyi bilen şair, telif ve çeviri olmak üzere, çok sayıda ürün verdi. Yapıtlarından yalnızca tasavvufi şiirleri 1976'da *Şemsi Divanı* adıyla yayımlanmıştır.

Yapıtları: Şiir: *Şemsi Divanı*, 1976.
Kaynaklar: M. Uyguner, "Ergüneş, Hüseyin Şemsi", *TDEA*, III, 67.

ERGÜVEN, ABDULLAH RIZA *(Avanos/Nevşehir, Nisan 1925 - İsveç, 19 Ağustos 2001)* Şair, yazar.

Rıza Ergüven imzasını da kullandı. Zeynep Hanım ile ilkokul öğretmeni Ali Rıza Ergüven'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Nevşehir ve Yozgat'ta tamamladıktan (1946) sonra İÜEF Türkoloji Bölümü'nde öğrenim gördü (1952). Sayıştay denetmeni (1954-58), edebiyat öğretmeni (1958-60), Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nde, Başbakanlık Basın Danışmanlığı'nda yazar ve sözcü olarak çalıştı (1960-65). Halkla ilişkiler konusunda staj yapmak üzere açılan sınavı kazanarak Brüksel'e gönderildi (1964-65). Stajdan sonra eski görevine döndü (1965), ancak birtakım suçlamalar nedeniyle çeşitli baskılarla karşılaşınca görevinden ayrılmak zorunda kaldı. 1967'de İsveç'e yerleşti. Stockholm Üniversitesi'nde İsveç dili ve edebiyatı öğrenimi gördü (1968-70). Karolinska Ens. Kitaplığı'nda ve Göçmen Genel Müdürlüğü'nde görev yaptı. 1978'de Stockholm Üni. Yüksek Öğretmen Okulu'nda Türkolog ve araştırmacı olarak çalıştı (1986); buradan emekliye ayrıldı (1990). 1968'den beri yaşadığı İsveç'te öldü, Ankara Karşıyaka Mezarlığı'nda toprağa verildi. Spiker Jülide Gülizar'la yaptığı ilk evliliğinden bir çocuğu bulunan Ergüven İsveç Yazarlar Birliği üyesiydi.

İlk şiiri İzmir'de çıkan *İnkılapçı Gençlik* dergisinde yer aldı (1940). Bunu *Yedigün*, *Erciyes*, *Kovan*, *Türk Dili*, *Kültür Dünyası*, *Tercüme Dergisi*, *Kaynak*, *Dost*, *Yelken* ve *Yeditepe*'de yayımlanan şiirleri izledi. 1954-82 arasında şiir, çeviri, inceleme-araştırma yazılarını sürekli olarak *Varlık*'ta yayımladı. Daha sonra *Yaba*, *Dönem*, *Karşı Edebiyat*, *Gerçek Sanat*, *Berfin Bahar* ve *Türk Dili* dergilerinde de yazdı. T. S. Halman, *Yalnızlar*'daki şiirlerinden örnekler göstererek Ergüven'in "büyük umutlar veren bir yeni romantik (neoromantik) olarak" şiire başladığını belirtti; *Güneşe Açılmak* adlı yapıtı içinse, "Ergüven, yalnız teknik ustalık bakımından değil, metafizik açılımlar yaptığı zaman, derin bir aydın olarak da en etkili şiirlerini verdi" değerlendirmesini yaptı. *Yasak Tümceler* adlı romanında dine ve Allah'a hakaret ettiği suçlamasıyla yargılandı. Kitap toplatıldı, kendisi 1 yıl 8 ay hapis cezasına çarptırıldı, cezası tecil edildi. *Gece de Güneş Doğar* adlı romanı ve *Papirüs* dergisinde yayımlanan "İslam Dogmaları Çağdışı, Şeriat Karayıkım" adlı yazısı nedeniyle de aynı suçtan hakkında dava açıldı; davaları sürüyor. Anılarını aktardığı otobiyografik yapıtları halkbilim açısından da incelemeye değer bulundu.

Yapıtları: Şiir. *Yalnızlar*, İst.: Varlık, 1958; *Seviden Yana*, İst.: kendi yayını, 1963; *Güneşe Açılmak*, *Yanık Topraklar*, İst.: Yeditepe, 1978; *Burdan Öte*, İst.: Yeditepe, 1981; *Kırmızı Horoz*, İst.: Yeditepe, 1981;

Toprak ve İnsan, İst.: Yeditepe, 1982; *Denize Karşı*, İst.: Yaba, 1983; *Anamız Ağlamış Bizim (Göçebe Yağmuru, Görünümler, Kiraz Ağacı, Öndeki Adam)*, İst.: Gerçek Sanat, 1988; *Milyonlar Kalkacak Ayağa (Güneşler Uyumaz, Gece Yakılan Türküler, Ayçiçekleri)*, İst.: Gerçek Sanat, 1989; *Anı Dahi Anda Asmışlar, Gelin Dostlar Bir Olalım, Aliyi Veliyi Anlattım Diye*, İst.: Gerçek Sanat, 1991; *Huriler ve Gılmanlar, İdris Böyle Dedi, Çün Zaman Ermiştir, Şol Cennet Kuşları, Sular Sessiz Akmaz*, İst.: Gerçek Sanat, 1991; *Mağaradaki İnsan, Daha Okumak Vardı, Yaralı Kuş*, (çocuk şiirleri) İst.: Gerçek Sanat, 1991; *Açlık ve Savaş, Gece Işığa Doğru, Tanrılar Ölüyor*, İst.: Gerçek Sanat, 1992; *Ağaca Tırmanan Adam, Bir Öğle Üstü, Ben Toplumun Aynasıyım*, İst.: Gerçek Sanat, 1992; *Bir Elim Anadolu, Nalları Ağır Atlar*, İst.: Berfin, 1993; *Tabancamın İpek Bağı, Ana Uyandır Beni*, İst.: Berfin, 1994; *Ve Bedreddin, Zaman ve Ateş, Yağmur ve Bulut*, İst.: Berfin, 1995; *Kuyuya Düşen Ay, Üveyikler, Venessa*, İst.: Berfin, 1996; *Tersine Akan Irmak, Tarih Yazılmadı, Gün Kimin İçin*, İst.: Berfin, 1997; *Acı Sıcak*, İst.: Berfin, 1999; *Şarabı Tanrılarla Yudumladık*, İst.: Berfin, 2001; *Sevgiler Tükenmez*, İst.: Berfin, 2007.

Roman: *Yarınları Beklerken*, İst.: Gerçek Sanat, 1989; *Yasak Tümceler*, İst.: Berfin, 1993; *Gece de Güneş Doğar*, İst.: Berfin, 1997.

Araştırma-İnceleme: *Yunus Emre*, Ank.: Yaba, 1982; *Türk Halk Yazını*, Ank.: Yaba, 1983; *Sanat ve Erotizm, Sanat ve İnsan*, Ank.: Yaba, 1988; *Evrenbilim ve Tanrı Kavramı*, İst.: Gerçek Sanat, 1989; *Sonsuz Değişim I, Sonsuz Değişim II*, İst.: Gerçek Sanat, 1990; *Evren ve Yaratı*, İst.: Gerçek Sanat, 1990; *Universa-Kozmik Çorba*, İst.: Gerçek Sanat, 1991; *Başka Dünyalar*, İst.: Gerçek Sanat, 1991; *Tanrılar Neyi Yarattı*, İst.: Berfin, 1994; *Dinlerin Kökeni ve İslamda Reform*, İst.: Berfin, 1996; *Huluppu Ağacı: Sümer Kültürünün Kur'an, İncil ve Tevrattaki Yeri*, İst.: Kaynak, 1999; *Tanrıları Nasıl Yarattık, Tanrıların Ölümü*, İst.: Berfin, 2001; *Şiirin Gerçeği Toplumdaki Yeri*, İst.: Berfin, 2003; *Sanat ve Erotizm*, İst.: Berfin, 2004.

Anı: *Yaşamak Uğruna*, İst.: Gerçek Sanat, 1991; *Işığa Bir Adım*, (İsveç Günlüğü) İst.: Gerçek Sanat, 1992.

Çeviri: *Baudelaire'den Şiirler*, İst.: Varlık, 1961; *Jacques Prévért, Sanatı ve Şiiri*, İst.: Yeditepe, 1980; *Saint-John Perse, Sanatı ve Şiiri*, İst.: Yeditepe, 1982; *Fransız Şiiri: Başlangıcından Bugüne*, Ank.: Yaba, 1984; *Mayakovski-Ben*, İst.: Gerçek Sanat, 1989; *İsveç Şiiri: Başlangıcından Bugüne*, Stockholm: Stockholm Univ. HLS Förlag, 1991; *Alain Bosquet (Yaşamı, Sanatı, Şiirleri)*, İst.: Berfin, 1993; *Paul Eluard (Yaşamı, Sanatı, Şiirleri)*, İst.: Berfin, 1993; *Caligula* (A. Camus), İst.: Berfin, 1997; *Mayakovski- Mektuplar (Mayakovski-Elsa Mektuplaşmaları, 1915-1917)*, İst.: Berfin, 1997.

Kaynaklar: *BF* (10 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 149; A. Miskoğlu, "Abdullah Rıza Ergüven Üstüne", *Türk Dili*, Eylül-Ekim 1994; T. S. Halman, "Güneşe Açılmak", *Varlık*, Eylül 1980; Ö. Mert, "Abdullah Rıza Ergüven", *Karşı Edebiyat*, Eylül-Ekim 1986.

ERGÜVEN, MEHMET *(Adana, 27 Eylül 1947 -)* Denemeci, eleştirmen, sahne yönetmeni.

Naci Güven imzasını da kullandı. Öğretmen Perihan Hanım ile ressam Nurettin Ergüven'in oğlu. Münih Devlet Müzik Akademisi'nde şan ve opera rejisörlüğü konusunda öğrenim gördü (1969-77). Türkiye'ye döndükten sonra dramaturg/sahne yönetmeni olarak çalışmaya başladı. "Gılgameş", "Macbeth", "Fidelio", "Don Giovanni" gibi eserleri sahneledi. Çeşitli program dergilerini hazırladı. *Pusudaki Ten* 1998'de "müstehcen" nitelikte bulunarak toplatıldı. İzmir'de yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk yazısı (müzik üzerine) 1974'te *Filarmoni* dergisinde çıktı. Edebiyat, resim, fotoğraf ve müzik ağırlıklı deneme, eleştiri ve inceleme yazılarını *Adam Sanat, Gergedan, Argos, Gösteri, Çağdaş Eleştiri, Defter, Türkiye'de Sanat, Sanat Çevresi, Sanat Dünyamız* ve *Cogito* dergilerinde yayımladı. Max Raphael ve Roland Topor gibi yazarlardan çeviriler yaptı. Sanat eleştirisine kuramsal bağlamda tutarlı ölçütler getirdiği, yorum ve çözümlemelerinde kendine özgü bir dil yakaladığı kabul edildi. "Midas'ın Altınları" adlı librettosu Z. Evyapan tarafından bestelendi, ancak henüz sahnelenmedi.

Ödül: 1981 Gösteri Dergisi Deneme Ödülü (birincilik); 1999 Sezer Tansuğ Ödülü; 1999 TÜYAP Yılın Eleştirmeni Ödülü.

Yapıtları: Deneme-Eleştiri: *Sesle Renk Arasında*, İst., 1987; *Mavisakal Haklı*, İst.: Remzi, 1991; *Yoruma Doğru*, İst.: YKY, 1992; *Sırdaş Görüntüler*, İst.: YKY, 1995; *Pusudaki Ten*, İst.: Sel, 1997; *Görmece*, İst.: Metis, 1998; *Gölgenin Ucunda*, İst.: Kaf, 2000; *Kurgu ve Gerçek*, İst.: Gendaş, 2003; *Aydınlıkta Görmek*, İst.: Agora Kit., 2006; *Davetsiz İzleyici*, İst.: Agora, 2007; *Titreşimlerin Büyüsü Devrim Erbil Kitabı*, İst.: Agora, 2008.

Kaynaklar: *BF* (Aralık 1999); M. Aksel, "Sanata Bakış İçin Bir Kılavuz Kitap: Yoruma Doğru", *Hürriyet*, 1993; D. Hızlan, "Ressama ve Resme Bakmak", *Hürriyet*, 15 Mayıs 1993.

ERHAN, AHMET *(Ankara, 1958 -)* Şair.

Asıl adı Erhan Bozkurt'tur. Çalışarak okumak zorunda kaldığı için ortaöğrenimini Ankara'da bir akşam lisesinde tamamladıktan (1980) sonra Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Uzun yıllar Ankara'da yaşadı, öğretmenlik yaptı. Adana Demirspor'da futbol oynadı, ağır bir sakatlık geçirince şiir yazmaya başladı. İstanbul'da yaşıyor, evli, bir çocuğu var.

İlk şiiri 1975'te *Militan* dergisinde çıktı. Şi-

irlerini *Doğrultu*, *Dönemeç*, *Türk Dili*, *Sanat Emeği*, *Yusufçuk*, *Gösteri*, *Milliyet Sanat*, *Varlık* ve *Öküz* dergilerinde yayımladı.

M. Buyrukçu'nun "biraz içe dönük" diye nitelediği şiiri, "yitik bir kuşağın boğuntularına, mutluluk arayışına şiirin olanakları içinde bir karşılık" olarak değerlendirildi. İlk kitabı *Alacakaranlıktaki Ülke*'de anlatımcı bir şair kimliğiyle, karamsar ve lirik sesiyle öne çıktı; şiir çizgisinde büyük kırılmalar, değişiklikler gerçekleştirmedi. A. Ada'ya göre, egemen söyleme sürekli muhalif olan Erhan'ın şiiri "Akdenizlilikten gelen yaşama sevinci, umut, umutsuzluk, ölüm temalarıyla kurduğu ilişki çevresinde, döne dolaşa bir içtenliğe, bir tazeliğe büründü." Yine A. Ada'ya göre *Çağdaş Yenilgiler Ansiklopedisi*'nde ironi dozu artmış, direnç ve başkaldırı hırçın bir biçime bürünmüştür. Şiirlerinde rastlanan yaşamla ölüm arasındaki gelgitli an, alkol, deniz, yalnızlık gibi izlekler öykü kitabı *Köpek Yılları*'nda da görüldü.

Ödül: *Alacakaranlıktaki Ülke* ile 1981 Behçet Necatigil Şiir Ödülü; *Deniz, Unutma Adını* ile 1992 Yunus Nadi Şiir Ödülü; *Çağdaş Yenilgiler Ansiklopedisi* ile 1998 Cemal Süreya Şiir Ödülü ve Halil Kocagöz Şiir Ödülü; *Kaybolmuş Bir Köpek İlanı* ile 2004 Yunus Nadi Şiir Ödülü; 2006 Diyonisos Şiir Ödülü; *Şehirde Bir Yılkı Atı* ile 2006 Behçet Aysan Şiir Ödülü; *Sahibinden Satılık* ile 2008 Melih Cevdet Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Akdeniz Lirikleri*, 1980; *Alacakaranlıktaki Ülke*, Ank.: Yeni Türkü, 1981; *Yaşamın Ufuk Çizgisi*, Ank.: Lir, 1982; *Ateşi Çalmayı Deneyenler İçin*, 1984; *Sevda Şiirleri*, 1984; *Zeytin Ağacı*, 1984; *Kuş Kanadı Kalem Olsa*, (toplu şiirleri) 1984; *Ölüm Nedeni Bilinmiyor*, İst.: Can, 1988; *Deniz, Unutma Adını*, Ank.: Bilgi, 1992; *Çağdaş Yenilgiler Ansiklopedisi*, Ank.: Bilgi, 1997; *Resimli "Ahmetler" Tarihi*, Ank.: Bilgi, 2001; *Bugün de Ölmedim Anne: Toplu Şiirler 1*, İst.: Everest, 2001; *Ne Balık Ne de Kuş*, İst.: Everest, 2002; *Kaybolmuş Bir Köpek İlanı*, İst.: Everest, 2003; *Şehirde Bir Yılkı Atı*, İst.: Everest, 2005; *Buz Üstünde Yürür Gibi* (Seçme Şiirler 1976 - 2006), İst.: Everest, 2006; *Sahibinden Satılık*, İst.: Everest, 2008.
Öykü: *Köpek Yılları*, Ank.: Bilgi, 1998.
Deneme: *Ankara-İstanbul Karatreni*, İst.: Everest, 2001.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 149-150; Kurdakul, *Sözlük*, 244; A. Ada, *Virgül*, "Çağdaş Yenilgiler Ansiklopedisi", S. 8 (Mayıs 1998), s. 58.

ERHAT, AZRA *(İstanbul, 6 Haziran 1915 - İstanbul, 6 Eylül 1982)* Yazar, çevirmen.

Ayşe Nur imzasını da kullandı. Nesibe Hanım ile Tevfik Bey'in kızı. İlköğrenimine Belçika'da başladı; Brüksel Emile Jacqmaine Lisesi (1934) ve DTCF'yi (1939) bitirdi. Aynı fakülteye klasik filoloji asistanı olarak girdi ve doçentliğe kadar yükseldi (1946). 1948'de, solcu olduğu gerekçesiyle, bazı öğretim üyeleri (P. N. Boratav, B. Boran, N. Berkes, A. Cemgil) ile birlikte üniversiteden uzaklaştırıldı. *Yeni İstanbul* ve *Vatan* gazetelerinde çalıştı (1949-56). Milletlerarası Çalışma Bürosu'nda kütüphanecilik yaptı. 1971'deki askeri müdahaleden sonra Ceza Kanunu'nun 141. maddesine aykırı eylemde bulunduğu iddiasıyla tutuklanarak, V. Günyol ve S. Eyuboğlu ile birlikte yargılandı ve aklandı. Fransızca, Almanca, İngilizce, Yunanca ve Latince biliyordu. Üsküdar'da Bülbülderesi Mezarlığı'na gömüldü. 1983'te *Yazko Çeviri* tarafından adına çeviri ödülü kondu.

Yeni Ufuklar dergisi çevresinde gelişen hümanizm anlayışının önde gelen isimlerinden biriydi. Çalışmalarında, Halikarnas Balıkçısı ile birlikte hümanist anlayışı ve bu anlayışın temellenmesinde etken olan Batı Anadolu'daki eski uygarlıkların kültür öğelerini temel aldı. Yazılarını çoğunlukla *Yeni Ufuklar* dergisinde, ayrıca *Yeni İstanbul*, *Cumhuriyet*, *Vatan* ve *Milliyet Sanat* gibi gazete ve dergilerde yayımladı. S. Eyuboğlu'nun "Bütün Yazıları" dizisini hazırladı.

Ödül: *İlyada* (A. Kadir ile) ile 1959 Habib Edip Törehan Bilim Ödülü; *İlyada* (A. Kadir ile) ile 1961 TDK Çeviri Ödülü.

Yapıtları: Gezi: *Mavi Anadolu*, İst.: İstanbul Mtb., 1960; *Mavi Yolculuk*, İst.: Çan, 1962; *Karya'dan Pamfilya'ya Mavi Yolculuk*, İst.: Cem, 1979.
Anı: *En Hakiki Mürşit*, İst.: Cem, 1996.
Deneme: *İşte İnsan-Ecce Homo*, İst.: Remzi, 1969; *Sevgi Yönetimi*, İst.: Çağdaş, 1978.
İnceleme-Araştırma: *Sophokles: Hayatı, Sanatı ve Eserleri*, İst.: Varlık, 1954; *Aristophanes*, İst.: Varlık, 1958; *Yunus Emre*, (S. Eyuboğlu ile) Ank.: Comission Nationale Turque Pour L'unesco, 1974; *Mektuplarıyla Halikarnas Balıkçısı*, İst.: Çağdaş, 1976; *Hesiodos, Eseri ve Kaynakları*, (S. Eyuboğlu ile) Ank.: Türk Tarih Kurumu, 1977; *Pir Sultan Abdal*, (S. Eyuboğlu ile) İst., 1977; *Sapho Üzerine Konuşmalar-Şiirlerinin Çevirileri*, (C. Bektaş ile) İst.: Cem, 1978.
Çocuk Kitabı: *Gül ile Söyleşi* (Homeros'dan), İst.: Cem, 1976; *Troya Masalları*, İst.: Cem, 1981.
Sözlük: *Mitoloji Sözlüğü*, İst.: Remzi, 1972.
Çeviri: *Elektra* (Sophokles), Ank.: Maarif Vekilliği, 1941; *Devlet III* (Eflatun), Ank.: Maarif Vekilliği, 1944; *Versailles Tulûatı* (Molière; O. V. Kanık ile), Ank.: Maarif Vekilliği, 1944; *Barış* (Aristophanes), Ank.: MEB, 1947; *Küçük Prens* (A. de Saint-Exupéry; Ayşe Nur takma adıyla), İst.: Doğan Kardeş, 1953; *Türkiye, Tarih ve Sanat Memleketi* (A. Gabriel), İst.: Doğan Kardeş, 1954; *Dişi Kedi* (S. G. Colette), İst.: Varlık, 1954; *Cicim* (S. G. Colette), İst.: Varlık, 1955; *Şölen* (Eflatun; S. Eyuboğlu ile), İst.: Remzi, 1958; *İlyada* (Homeros; A. Kadir ile), 3 c., İst., 1959-67;

İnsanlar ve İnsanlar (J. Bruller; S. Eyuboğlu ve V. Günyol ile), İst.: Çan, 1965; *Güney Postası* (A. de Saint-Exupéry), İst.: Yankı, 1966; *Kuşlar* (Aristophanes; S. Eyuboğlu ile), İst.: Remzi, 1966; *Kadınlar Savaşı* (Aristophanes; S. Eyuboğlu ile), İst.: Remzi, 1966; *Zincire Vurulmuş Prometheus* (Aiskhylos), Ank.: Bilgi, 1968; *Theo'ya Mektuplar* (V. van Gogh), İst.: Yankı, 1969; *Odysseia* (Homeros; A. Kadir ile), İst.: Sander, 1970; *Gargantua* (F. Rabelais), İst.: Cem, 1973.

Kaynaklar: Nebioğlu, 264; Necatigil, *İsimler*, 133-134; N. Ç. Berksoy, "Erhat, Azra", *TDEA*, III, 68; Karalioğlu, 240-241; "Ölümünün İkinci Yılında Azra Erhat'ın Vasiyetnamesini Yayımlıyoruz", *Milliyet Sanat*, S. 103 (Eylül 1984).

ERİNÇ, SITKI M. *(Kırklareli, 16 Nisan 1940 -)* Eleştirmen, denemeci.

Tam adı Sıtkı Mehmet Erinç. Öğretmen Fatma Erinç ile subay Hasan Fehmi Erinç'in oğlu. İlk ve orta okulu Ankara'da okudu; İstanbul Kabataş Lisesi'nden (1956) sonra AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1963). Yüksek lisans ve doktorasını Hacettepe Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamladı; profesör oldu. Eskişehir Anadolu Üni. Güzel Sanatlar Fak. ve AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde öğretim üyesi. Türkiye Felsefe Kurumu ve Türkiye Sanatseverler Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk yazısı ("Sanat Psikolojisi") 1986'da *Artist* dergisinde çıktı. Deneme ve sanat eleştirisi türündeki yazı ve makalelerini *Sanat Çevresi*, *Milliyet Sanat*, *Hürriyet Gösteri*, *Anadolu Sanat* gibi dergilerde yayımladı. Eşref Üren, Zeki Faik İzer, Ercüment Kalmık gibi ressamlar hakkında monografik çalışmalar yaptı.

Ödül: 1997 Foyer des Artistes (Roma).

Yapıtları: Deneme-Eleştiri: *Resmin Eleştirisi Üzerine*, İst.: Hil, 1995; *Kültür Sanat-Sanat Kültür*, İst.: Çınar, 1995; *Sanatın Boyutları*, İst.: Çınar, 1998.
Öykü: *Deniz İçin Yeni Bir Dünya*, Ank.: Şahin Mtb., 2000.
Diğer: *Eşref Üren*, (İ. Erşen ile) Ank.: Meteksan, 1989; *Zeki Faik İzleri*, Ank.: Halk Bankası, 1990; *Ercüment Kalmık*, Ank.: Halk Bankası, 1991; *Sanat Psikolojisine Giriş*, Ank.: Ayraç, 1998; *Sanata Giriş ve Estetik*, (ortak kitap) Eskişehir: Anadolu Üni. Açık Öğretim Fak., ?; *Toplum ve İnsan*, İst.: Ütopya, 2008.

Kaynaklar: *BF* (28 Ağustos 2000); Çankaya, VII, 4343.

ERİŞEN, SATI *(İstanbul, 7 Mart 1923 - Ankara, 29 Mayıs 1985)* Yazar.

Galatasaray Lisesi'nden sonra İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Öğretmenlik dışında MEB'de çeşitli görevlerde bulundu; Talim ve Terbiye Kurulu'nda raportörlük ve Bakanlık danışmanlığı yaptı. Evli, üç çocuk babası.

İncelemeleri ve dil sorunları üzerine yaptığı çalışmalarla tanındı. Bu alanlardaki inceleme yazıları *İstanbul*, *Dost*, *Türk Dili*, *Cumhuriyet Dergi* ve çeşitli gazetelerde yayımlandı. Ömer Seyfettin, Hüseyin Rahmi ve Ahmet Rasim gibi Türk yazarları üzerine incelemeleri ve Almanya'da öğrenim gören Türk öğrencilere yönelik ders kitapları bulunmaktadır.

Yapıtları: İnceleme-Derleme: *Ahmet Rasim'den Falaka ve Gecelerim*, Ank.: Ankara Neşriyat, 1962; *Büyük Romancımız Hüseyin Rahmi Gürpınar*, Ank.: Öğretmenler Bankası, 1964; *Her Yeniliğin Başlangıç Noktası: Şinasi*, Ank.: Öğretmenler Bankası, 1964; *Dersimiz Atatürk*, İst.: Hastaş Eğitim, 1969; *Türk Çocuklarının Kitabı I, II, III*, (Ferruh Sanır ile) İst.: Tercüman, 1972; *Ömer Seyfettin'in Çocukluğu ya da Çocukluk Anılarıyla Üç Yazarımız*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1977; *Ömer Seyfettin'den Öyküler*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1983.

Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 246; Karaalioğlu, 201; *Öğretmen Dünyası*, (özel sayı), S. 67 (Temmuz 1985).

ERİŞİRGİL, MEHMET EMİN *(İstanbul, 1891 - İstanbul, 7 Şubat 1965)* Yazar, felsefeci.

Hatice Hesibe Hanım'la Niğdeli Mustafa Dilaver Efendi'nin oğlu. Beşiktaş Sıbyan Mektebi, Fatih Rüştiyesi ve Mercan İdadisi'nden sonra 1911'de Mülkiye Mektebi'ni bitirdi. İstanbul Erkek Lisesi'nde öğretmenlik, Kadıköy Lisesi'nde müdürlük, Evkaf Özel Kalemi'nde memurluk ve Kadıköy Numune Mektebi'nde müdürlük yaptı. 1917'de Darülfünun'a içtimaiyat ve felsefe tarihi doçenti olarak atandı. Niğde milletvekili olarak son Osmanlı Meclis-i Mebusan'ına seçildi (1919), Meclis-i Mebusan'ın kapatılması üzerine Darülfünun'a döndü. 1924'te profesör oldu. Aynı yıl Talim Terbiye Kurulu üyeliğine seçildi. İki yıl sonra bu kurulun başkanlığına getirildi. Maarif Vekâleti müsteşarlığı, daha sonra İstanbul Milli Eğitim müdürlüğü (1931), Yüksek Öğretmen Okulu müdürlüğü (1932-33) görevlerinde bulundu. 1936'da Siyasal Bilgiler Okulu müdürlüğüne ve iktisadi doktrinler tarihi ve sosyoloji profesörlüğüne atandı. 1942'de bu görevine ek olarak DTCF'de dekan vekilliğini ve sosyoloji profesörlüğünü üstlendi. Zonguldak'tan milletvekili seçilerek 1942-50 arasında TBMM'de bulundu. Gümrük ve tekel bakanlığı (1948), içişleri bakanlığı (1949) yaptı. 1950'den sonra siyasal yaşamdan çekilerek bütün zamanını araştırma ve yazı çalışmalarına ayırdı.

Türkiye'de pragmatizmin ilk savunucula-

rından olan Erişirgil'in yazıları *Yeni Mecmua*, *Dergâh*, *Hayat*, *Yeni Türk* ve kurucusu bulunduğu *Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*'nde yayımlandı. Okullar için ders kitapları hazırladı; felsefe, hukuk ve ekonomi alanında eserler verdi. Ziya Gökalp ve Mehmet Akif üzerine eklerle zenginleştirilmiş, yeni basımları bugün de ilgiyle okunan monografiler hazırladı.

Yapıtları: İnceleme-Monografi: *Kant ve Felsefesi*, Ank.: Maarif Vekâleti, 1923; *Malumat-ı Vataniye*, Ank.: Maarif Vekâleti, 1340/1924; *Yurt Bilgisi*, İst.: Kanaat Kütüphanesi, 1930; *Sokrat*, İst.: Kanaat Kütüphanesi, 1931; *Kant'tan Parçalar*, Ank.: Maarif Vekâleti, 1935; *Filozofiye Başlangıç*, Ank.: Maarif Vekâleti, 1936 (*Felsefeye Başlangıç* adıyla, 1944); *Hukukun Muhtelif Cepheleri ve Hukuk İlmi*, Ank.: Hukuk İlmini Yayma Kurumu, 1938; *Ekonomi Meslekleri: XVI. Yüzyıldan Günümüze Kadar*, Ank.: Siyasal Bilgiler Okulu, 1945; *Ziya Gökalp: Bir Fikir Adamının Romanı*, 1951; *Mehmet Akif: İslamcı Bir Şairin Romanı*, 4 c., Ank.: Güzel İstanbul Mtb., 1956; *Merak ve Dikkat*, Ank.: Maarif, 1956; *Neden Filozof Yok*, Ank.: Güzel İstanbul Mtb., 1957; *Türkçülük Devri, Milliyetçilik Devri, İnsanlık Devri*, Ank.: Güzel İstanbul Mtb., 1958; *Hamle*, 1960.

Kaynaklar: Gövsa, 117; Nebioğlu, 266; R. E. Koçu, "Erişgil (Mehmed Emin)", *İSTA*, IX, 5187; Çankaya, I, 274; Necatigil, *İsimler*, 150; Kurdakul, *Sözlük*, 247; Karaalioğlu, 201; *Yeni Yayınlar*, (eserlerinin listesi) Eylül 1965; "Erişgil, Mehmed Emin", *TDEA*, III, 68.

ERKEKLİ, OSMAN SERHAT *(Ankara, 19 Haziran 1955 -)* Şair.

Nüfus kaydında Serhad. Turgut Başınayayla imzasını da kullandı. Ressam Nebahat Hanım ile hukukçu Güngör Erkekli'nin oğlu. Gelibolu Gazi Süleyman İlkokulu'nda okudu, Galatasaray Lisesi'ni 10. sınıfta terk etti (1975). Lisedeyken arkadaşlarıyla birlikte *Karabatak* (tek sayı, 1972) dergisini çıkardı. *Fahişe ve Genelev Şiirleri* "halkın edep ve nezahetine tecavüz" iddiasıyla 1976'da toplatıldı. TYS ve Edebiyatçılar Derneği'ne üye. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

İlk şiiri ("Düşünceler") 1970'te *Galatasaray Lisesi* dergisinde çıktı. Şiirlerini *Yeni Ortam*, *Soyut*, *Yeni Dergi*, *Yeni Ufuklar*, *Varlık*, *Türk Dili*, *Türkiye Yazıları*, *Yeditepe*, *Yusufçuk*, *Gösteri* ve *Milliyet Sanat* dergilerinde yayımladı. 1973-76 yıllarında "Düşünen Şiir Akımı"nın öncülüğünü üstlenmişti, şimdilerde ise "şiirsel içerik"i önemsediğini söylüyor.

Ödül: *Gülgûn ile Nergis* ile 1978 Lions Edebiyat Özel Ödülü; *Atatürk Sonsuzlaması* ile 1981 Spor-Toto Atatürk Şiirleri Yarışması birinciliği (100. Doğum Yıldönümü dolayısıyla).

Yapıtları: Şiir: *Dizgi Yalnışı Yok*, İst.: İstanbul Mtb., 1973; *Fahişe ve Genelev Şiirleri*, İst.: İstanbul Mtb., 1975; *Yalnızlığın Yedi Rengi*, İst.: Matbaa 13, 1976; *Gülgûn ile Nergis*, İst.: Derinlik, 1977; *Osman Serhad'ın Şiir Kitabı*, İst.: Özdinç Mtb., 1979; *Atatürk Sonsuzlaması*, İst.: Derinlik, 1981; *Okşanmamış Günler*, İst.: Kent Basımevi, 1985; *Yoksulluklar*, (seçme şiirler) İst.: Hera, 1995; *Yerlere ve Göklere Dair* (*Birinci Kitap*, İst.: Saçak, 1978; *İkinci Kitap*, İst.: Özdinç Mtb., 1979; *Üçüncü Kitap*, İst.: Doyuran Mtb., 1984; *Dördüncü Kitap*, İst.: Bozok Mtb., 1985; *Beşinci Kitap*, İst.: Dizerkonca Mtb., 1986; *Altıncı Kitap*, İst.: Yörük Mtb., 1987.); *Yeni Şiirler*, İst.: Hera, 2002; *Gitmemiştin ki*, (Seçme Şiirler), İst.: C, 2002; *Ruhun Şehveti ürperişler Kitabı*, İst.: C, 2003.
Poetika: *Düşünen Şiir Akımı Kuramı ve Ürünleri*, (E. Aktoğu, İ. Kurtar, G. Işık, G. Cinol ile) İst.: İstanbul Mtb., 1976.

Kaynaklar: *BF* (8 Nisan 1999); Necatigil, 151; Kurdakul, *Sözlük*, 246.

ERKENCİ, DERYA *(İstanbul, 1 Ocak 1972 -)* Öykücü.

Teknik Ressam Saime Hanım ile Emekli Bilgisayar Teknisyeni Sabahattin Erkenci'nin oğlu. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema ve TV bölümünü bitirdi, aynı bölümde yüksek lisans yaptı. Haber kameramanı olarak çalıştı (1993-96). Serbest Yönetmenlik ve Fotoğrafçılık yaptı (1996-2003). Kısa filmler çekti. Çok sayıda toplu film gösterimi düzenledi. 1991 yılından beri çoğu saydam ve siyah beyaz negatif olmak üzere 10.000 kareden fazla fotoğraf çekti. 2003'ten beri reklam yazarlığı yapıyor. İstanbul'da yaşıyor; evli.

İlk şiiri ("Silahlar ağır mıdır?") *Milliyet Sanat* dergisinde çıktı (1991). Öyküleri *Milliyet Sanat*, *Hayalet Gemi* gibi dergilerde yayımlandı, derlemeler ve antolojilerde yer aldı.

Yapıtları: Öykü: *Aptalın Seyir Defteri*, İst.: Doğan Kitap, 2002; *Nişan Fotoğrafları*, İst.: Doğan Kitap, 2003.

Kaynaklar: *BF* (10 Kasım 2008).

ERKİŞİ, YUSUF *(Osmaniye/Adana, 1951 -)* Şair.

Diyarbakır Dicle Üni. Tıp Fakültesi'nden mezun oldu (1975). Adana Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi'nde göz hekimi olarak görev yaptı. Resim ve fotoğraf sergileri açtı. Adana'da yaşıyor. İlk şiirleri Diyarbakır'da çıkan *Çile* dergisinde (1974), daha sonra *Mavera* dergisinde yayımlandı. Şiir kitaplarını resimleyerek çıkardı.

Yapıtları: Şiir: *Kırk Umutlu Yarın*, 1967; *Senliyim Diyarbakır*, İst.: Fatih Gençlik Vakfı Mtb., 1974; *Delilo*, İst.: Fatih Gençlik Vakfı Mtb., 1975.

Kaynaklar: Işık, 236.

ERMAN, AZMİ NİHAD *(İstanbul, 11 Ocak 1911- ?)* Romancı, çevirmen.

Süreyya Hanım ile Nihat Bey'in oğlu. Üsküdar İttihat ve Terakki Numune Mektebi ve Galatasaray Lisesi'nde okuduktan (1930) sonra İÜ İktisat Fak. Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. İktisadi Neşriyat Kollektif Şirketi'nin çıkardığı *Yıllık*'ın yazı kurulunda, Fransızca *İstanbul* ve *Ticaret* gazetelerinde ekonomi yazıları yazdı. *Türk Sözü*, *Ulus*, *Tan*, *Son Posta*, *Yeni Sabah*, *Yarın*, *Memleket*, *Tasvir-i Efkâr*, *Son Havadis* ve *Günaydın* gazetelerinde, *Karikatür*, *Papağan*, *Hafta Sonu* ve *Yıllarboyu Tarih* dergilerinde, *Meydan-Larousse Büyük Lûgat ve Ansiklopedisi*'nde ve çeşitli yayınevlerinde yazar, çevirmen, istihbarat şefi ve yazı işleri müdürü olarak çalıştı. İlk yazılarını muallim Ahmet Halit'in (Yaşaroğlu) *Çocuk Dünyası* dergisinde, *Akşam* ve *Son Saat* gazetelerinde yayımladı (1927-28).

Yapıtları: Roman: *Cennet Yolcusu Eyüp Sultan Hazretleri*, İst.: Altın Eserler, 1960; *Şehzademin Son Aşkı*, İst., 1964;
Tarihi çocuk öyküleri: *Mohaç Akıncıları: Balibey*, İst.: Renk, 1966; *Kırk Kılıç: Tozkoparan İskender*, İst.: Renk, 1966; *Dehşet Kadırgası: Kara Mahmut*, İst.: Renk, 1966; *Fatih'in Fedaisi: Ulubatlı Hasan*, İst.: Renk, 1966; *Şumnu'nun Elli Fedaisi: Koca Hızır*, İst.: Renk, 1966.
Sözlük: *Yeni Sözlük*, 1969.
Derleme: *23 Nisan Şiirleri*, İst.: Emek-İş, 1971.
Diğer: *Hürriyet Zaferi*, İst.: Sıralar Mtb., 1960; *İzmir Suikastı ve İstiklâl Mahkemeleri*, 1971; *Yüce Allah'ın Gazapları*, (M. Evren ile) İst.: Buğra, 4 c., 1980.
Sadeleştirme: *Altın Yay* (Dede Korkut), 1972; *Bozoğlan* (Dede Korkut), 1972; *Han Kızı Bulak* (Dede Korkut), 1972; *Selcan Hatun* (Dede Korkut), 1972; *Yiğit Boğaç* (Dede Korkut), 1972; Dertli Ozan (Dede Korkut), 1972.
Çeviri: *Ölüm Kasırgası*, 1945; *Kocam ve Günahlarım* (M. Dekobra), 1953; *Damızlık Kızlar Harası* (D. Bayer), 1960; *Aşk Kampı* (L. C. Royer), 1962; *Mağrur Kalp* (P. S. Buck), 1968; *15 Yaşında Bir Kaptan* (J. Verne), 1969; *Robinson Crusoe* (D. Defoe), 1968; *Anjelik: Altın Kadın* (A. Golon), 1971.
Kaynaklar: Nebioğlu, 270; Gönç, I, 69.

ERMAN, NÜZHET *(İstanbul, 28 Nisan 1926 - Ankara, 11 Kasım 1996)* Şair.

Tam adı Mehmet Nüzhet Erman. Zeliha Hanım ile emniyet müdürü Hamdi Erman'ın oğlu. Afyon Lisesi (1943) ve AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1947). Aynı yıl Emniyet Genel Müdürlüğü'nde komiser muavini olarak meslek hayatına başladı. Maiyet memurluğu, bucak müdürlüğü, kaymakam vekilliği ve kaymakamlık yaptı. AÜ Hukuk Fakültesi fark sınavını verdi (1961). Danıştay'a geçerek üye yardımcılığı, kanun sözcülüğü ve başyardımcılık görevlerini yürüttü (1960-62). Anayasa Mahkemesi raportörlüğü (1960-66), Danıştay sözcülüğü yaptı. Nevşehir, Antalya, Rize, Muğla, Tekirdağ valiliklerinde bulundu (1966-80). Gazi Üniversitesi'nde geçici öğretim üyesi olarak iki dönem inkılap tarihi dersleri verdi. Kısa bir süre avukatlık yaptı (1986). İLESAM üyesiydi. Evli ve iki çocuk babasıydı. Pankreas kanserine yakalanarak öldü; Cebeci Mezarlığı'na gömüldü.

Şiirleri 1942'den itibaren *Ülkü*, *Yedigün*, *Millet*, *İnkılapçı Gençlik*, *Kaynak*, *Varlık*, *Türk Edebiyatı* ve *Hisar* dergilerinde çıktı. "Milli edebiyat" akımı ve "Hisar şairleri" çevresi içinde yer aldı. Orhan Veli çizgisindeki şiirlerinde Anadolu'nun gerçeklerine cesaret ve sevgi ile eğildi, sefaleti yanında güzelliklerini de anlattı. Ama gördükleri karşısında duyduğu şiddetli isyan da şiirlerinde dikkati çekti. Bazı şiirlerini T. S. Halman İngilizceye çevirdi. 1997'den beri adına bir şiir yarışması düzenlemekte.

Yapıtları: Şiir: *Yeşil*, Ank.: Güzel Sanatlar Mtb., 1945; *A Benim Canım Efendim*, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1958; *Anadolu 1970*, İst.: Ceylan, 1970; *Hem Hürriyet Hem Ekmek*, Ank.: Bilgi, 1974; *Gazi Mustafa Kemal Atatürk*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1981; *Türk*, 1990; *Halk Haktır*, 1990; *Hergün Yeni Doğarız*, Ank.: Ecdad, 1996.
Kaynaklar: *BF* (29 Eylül 1999, kızı Filiz Erman Örekli tarafından); Necatigil, *İsimler*, 151; C. Süreya, Mülkiyeli Şairler, İst., 1966, s. 56; "Erman, Nüzhet", *TDEA*, III, 69; Kabaklı, IV, 311; Çankaya, II-III, 1548; Hisar'Dan Biyografiler: "Nüzhet Erman", *Hisar*, S. 44 (Ağustos 1967); O. H. Bıldırki, "Şiirimizde Toplumculuk ve Nüzhet Erman", *Hisar*, S. 63 (Mart 1969).

EROĞLU, EBUBEKİR *(Yeşilyurt/Malatya, 25 Ocak 1950 -)* Şair, yazar.

Eyüp Onart ve Süha Kalaycı imzalarını da kullandı (1980'e kadar). Naciye Hanım ile Devlet Demiryolları'nda çalışan Mustafa Eroğlu'nun oğlu. İlk ve orta okulu Yeşilyurt'ta okudu; Malatya Lisesi'nden sonra İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1975). Bir süre serbest avukatlık yaptı; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda iş müfettişi olarak çalıştı. Başbakanlık danışmanlığı yaptı (2004). Yönelişler dergisini çıkardı (43 sayı, 1981-85; 10 sayı, 1990). İstanbul'da yaşıyor; evli ve iki çocuk babası.

İlk şiiri ("Olduğu Gibi") Aralık 1965'te Malatya'da yayımlanan *Yeni Adım* dergisinde

çıktı; *Diriliş* dergisinde yayımladığı (1969-79) şiirlerle adını duyurdu. şiir ve yazıları *Diriliş*, *Edebiyat*, *Yeni Devir*, *Zaman*, *Yeni Şafak*, *Yönelişler*, *Gösteri*, *Gergedan*, *Ludingirra* ve *kitap-lık* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı. Eroğlu'nun şiirini, "modern şiirle İslamcı-mistik şiirin buluşması" olarak niteleyen O. Kâhyaoğlu onun "Türk şiirinde dinsel öğelere yaslanan, inançlarla hapsolmayıp kendine özgü mistifikasyonlar keşfeden ve bunu dünyevi boyutta modern bir duyarlılığın içinde işleyen" şairlerden biri olarak, Sezai Karakoç ve Cahit Zarifoğlu'ndan sonraki kuşağın temsilcileri arasında yer aldığını belirtti. H. B. Kahraman yaptığı değerlendirmede, "Eroğlu, modernin içinden geleneğe bakmalıydı. Bu, yapıtının zorunlu kıldığı bir sonuçtur. Oysa o tersini yapıyor. Geleneğin içinden moderne bakıyor." derken M. Ocaktan, "Eroğlu'nun sıradan gözüken şiirlerinde bile en dikkat çekici özellik çağdaş bir lirizmle birlikte inanılmaz bir iç müziğin şiiri kuşatmış olmasıdır" der. M. C. Doğan'a göre ise "Eroğlu anlaşılabileceği gibi modern olanın yanındadır ve şiirdeki atılımı/açılımı modern bir olgunun ve bakışın belirleyeceğini/belirlediğini savunmaktadır." Gerek çıkardığı Yönelişler dergisindeki tutumu, gerekse şiir üzerine yazılarıyla etkili oldu. Hakkında *Sombahar* (S. 12, Ağustos 1992) ile *Yedi İklim* (S. 39, Haziran 1993) dergileri özel dosyalar hazırladı.

Ödül: *Kayıpların Şarkısı* ile 1985 TYB Şiir Ödülü; *Modern Türk Şiirinin Doğası* ile 1994 TYB Deneme Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kuşluk Saatleri*, İst.: Yeni Sanat, 1974; *Kayıpların Şarkısı*, İst.: Bürde, 1984; *Yirmidört Şiir*, İst.: İz, 1991; *Şahitsiz Vakitler*, İst.: YKY, 1998; *Berzah*, (Toplu Şiirler), İst.: YKY, 2001; *Sınır Taşı*, İst.: YKY, 2006.

Deneme-İnceleme: *Sezai Karakoç'un Şiiri*, İst.: Bürde, 1981; *Yenileme Bilinci*, İst.: Nehir, 1988; *Sevap Defteri*, İst.: İz, 1992; *Modern Türk Şiirinin Doğası*, İst.: YKY, 1993; *Sabit ve Değişken*, İst.: İz, 1994; *Muğlak Ölçekli Harita*, İst.: İz, 1997; *Kelimeler Çınladıkça*, İst.: İnsan, 1997; *Hayat Mükemmel Değil*, İst.: İnsan, 2000; *Salınımlar*, İst.: Sufi, 2006; *Yenilenme Bilinci*, İst.: Sufi, 2006; *Çalkantı ve Dalga*, İst.: Sufi, 2008.

Derleme: *Necip Fazıl Kısakürek, Seçmeler*, İst.: YKY, 1993.

Kaynaklar: *BF* (21 Eylül 1999); Necatigil, *İsimler*, 151; "Eroğlu, Ebubekir", *TDEA*, III, 70; B. Ayvazoğlu, "Ebubekir Eroğlu'nun Denemeleri", *Tercüman*, 25 Mart 1988; O. Kâhyaoğlu, "Modern Şiirle İslamcı-Mistik şiirin Buluşması: Ebubekir Eroğlu Şiiri", *Sombahar*, S. 12 (Ağustos 1992); T. S. Halman, "Yirmidört Şiir Üstüne", Gösteri, S. 150 (Mayıs 1993); A. Kahraman, *Toprağı İşleyen Kalem*, İst., 1997, s. 80-84; H. B. Kahraman, *Türk Şiiri, Modernizm, Şiir*, İst., 2000, s. 403; Ü. Tamer, "Kendi Mitologyasını Yaratan Şair", *Milliyet Pazar*, 1 Nisan 2001; M. C. Doğan, "Geçici İkamet Olarak Şairin Şiir Yazıları", *Kaşgar*, S. 22 (Temmuz-Ağustos 2001).

EROĞLU, MEHMET *(İzmir, 2 Ağustos 1948 -)* Romancı.

Nezahat Hanım ile öğretmen Faik Eroğlu'nun oğlu. İlkokulu Ankara'da okudu, ortaöğrenimini Bornova Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 1971'de ODTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. 1971'deki askeri müdahale sonrası dönemde sıkıyönetim mahkemesinde yargılanması nedeniyle lisansüstü çalışmasını yarıda bıraktı (1972). 1973-99 arasında inşaat mühendisi olarak çalıştı; 1999'dan beri sadece yazarlıkla uğraşıyor. Ankara'da yaşıyor, Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı'nda danışmanlık yapıyor. Evli, iki çocuk babası. PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi.

Fethi Naci, "Mehmet Eroğlu, romanı bilen, yazdığını bilinçle yazan, hiçbir şeyi rastlantıya bırakmayan bir romancı. Şaşırtıcı bir kurgu ustalığı var Issızlığın Ortasında'da. Mehmet eroğlu, polis romanlarında da gördüğümüz bir tekniği şaşırtıcı bir ustalıkla kullanıyor; olay örgüsü son derece başarıyla düzenlenmiş" diye değerlendirir. M. Ever'e göre "Eroğlu'nun romanları 1968 ve sonrası siyasi mücadele içinde yer alan -ve çoğu zaman militan olan- kişilerin psikolojilerini belirleyen, inanca dönüşmüş felsefi denebilecek kimi kavramların romanlarıdır."

1989'da ("Sızı") ve 1994'te ("Issızlığın Ortası") TRT'ye iki TV dizisi hazırladı. Senaryolaştırdığı *Yarım Kalan Yürüyüş* adlı romanı "80. Adım" adıyla filme alındı (yön. T. Giritlioğlu, 1995).

Ödül: *Issızlığın Ortasında* ile 1978 Milliyet Roman Yarışması'nda birincilik (O. Pamuk'la paylaştı) ve 1985 Madaralı Roman Ödülü; *Issızlığın Ortasında* ve *Geç Kalmış Ölü* ile 1985 Orhan Kemal Roman Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Issızlığın Ortasında*, İst.: Can, 1984; *Yarım Kalan Yürüyüş*, İst.: Can, 1985; *Geç Kalmış Ölü*, İst.: Can, 1985; *Adını Unutan Adam*, İst.: Can, 1989; *Yürek Sürgünü*, İst.: Can, 1994; *Yüz: 1981*, İst.: Everest, 2000; *Zamanın Manzarası*, İst.: Everest, 2002; *Kusma Kulübü*, İst.: Agora, 2004; *Düş Kırgınları*, İst.: Agora, 2005; *Belleğin Kış Uykusu*, İst.: Agora, 2006.

Kaynaklar: *BF* (8 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 151-152; Kurdakul, *Sözlük*, 247; Özgüç, III, 111-113; F.Naci, "Bir Roman Olayı: Issızlığın Ortasında", *Gösteri Dergisi*, s. 43 (Haziran 1984); E.

Doğan, "Vicdani Derinlik Azalıyor", *Radikal*, 2 Ekim 2000; mehmeteroglu.info.

EROL, AHMET *(Karayün/Sivas, 24 Mart 1961 -)* Öykücü.

Mintaha Hanım ile çiftçi Turan Erol'un oğlu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı, Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Uluslararası Ekonomik İlişkiler Dalı'nı bitirdi. 1986'da maliye başmüfettişi oldu; 1997'den beri Maliye Bakanlığı'nda görev yapıyor. Çeşitli üniversitelerde Türk Vergi Sistemi ve Vergi Hukuku dersleri veriyor. 2005'de Mali Hukuk doçenti oldu. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir kız babası. İlk yazısı 1973'te *Doğan Kardeş*'te çıktı. *Tiyatro*, *Yeni Ortam*, *Varlık* ve *Edebiyat Cephesi*'nde ürünleri yayımlandı. Çok sayıda mesleki kitabı ve yazısı bulunmaktadır.

Yapıtları: Öykü: *Turne Mektupları*, İst.: YKY, 1997; *Havalar Soğuk Şimdi*, İst.: YKY, 1998.
Şiir: *Yıkıldık Ey İstanbul*, İst.: P Kitaplığı, 2001; *Gülün Adı Sen*, İst.: İş Bankası, 2002.
Kaynaklar: *BF* (5 Nisan 1999); ahmeterol.com.tr.

EROL, SAFİYE *(Keşan, 1900 - İstanbul, 1 Ekim 1964)* Romancı.

Safiye Sâmi, Dilârâ imzalarını da kullandı. Öğrenimini 13 yaşında iken gittiği Almanya'da yaptı. Felsefe dalında doktorasını tamamladı, on beş yıl sonra yurda döndü (1928). Romanlarının büyük bir kısmı gazetelerde tefrika halinde kaldı. "Safiye Sâmi", "Dilâra" adlarıyla *Millî Mecmua*'da yazılar yazdı. Yapıtlarının büyük bir bölümünde çağdaş Türk insanının bunalımını ve bundan kurtuluş çarelerini anlatmaya çalıştı. Tasavvufi konuları romanlaştırdı. Temiz, sade, akıcı bir dili, heyecanlı bir üslubu vardır.

Yapıtları: Roman: *Kadıköy'ün Romanı*, 1939; *Ülker Fırtınası*, İst.: Remzi Kitabevi, 1944; *Ciğerdelen*, 1947; *Dineyri Papazı*, İst.: Kubbealtı, 2001; *Çölde Biten Rahmet Ağacı*, İst.: Kubbealtı, 2001.
İnceleme: *Ken'an Rıfaî ve Yirminci Asrın Işığında Müslümanlık*, (S. Ayverdi, N. Araz ve S. Huri ile) 1951; *Makaleler*, İst.: Kubbealtı, 2002.
Çeviri: *Su Kızı* (La Motte Fououe); *Portugaliya İmparatoriçesi* (S. Lagerlöf).
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 152; İ. Engingün, "Erol, Safiye", *TDEA*, III, 70; Kabaklı, V, 30; Necatigil, *Eserler*, 96; *Varlık Yıllığı, 1965*, s. 545; H. Arıkan, "Safiye Erol'un Romanları", mezuniyet tezi, 1978-79; M.N. Yardım, *Safiye Erol Kitabı*, İst., 2003.

EROZAN, CELÂL SAHİR *(İstanbul, 1 Ekim 1883 - İstanbul, 16 Kasım 1935)* Şair, yazar.

Hakkı Naşir, Hikmet Celâl, Hikmet Hâmit, Şârık, Vekhan imzalarını da kullandı. Babası Yemen vali ve kumandanlarından İsmail Hakkı Paşa, annesi iki basılı oyunu da bulunan şair Fehime Nüzhet Hanım'dır. Sırayla Numune-i Terakki İlkokulu, Davut Paşa Rüştiyesi ve Vefa İdadisi'nde okudu. Daha sonra iki yıl kadar da Hukuk Mektebi'ne devam etti, ancak mezun olamadı. 1903'te Hariciye Nezareti'nde ilk memuriyetine başladı, 1904'te Halet Hanım'la evlendi. 1907'den başlayarak Mercan ve Kabataş idadilerinde edebiyat hocalığı yaptı.

Servet-i Fünun topluluğunun en genç şairi olarak tanınan Celâl Sahir'in şiire olan ilgisinin henüz çocukluk çağlarında uyandığı görülmektedir. Bunda, şair ruhlu duygulu bir kadın olan, aynı zamanda eski tarzda şiirler de yazan annesinin büyük etkisi söz konusudur. Celâl Sahir henüz dokuz yaşında iken şiir okuma yeteneği ile II. Abdülhamit'in dikkatini çekmiş ve ondan liyakat nişanı almıştı. Vefa İdadisi'ndeyken İsmail Safa'dan edebiyat dersleri gören Celâl Sahir henüz on dört yaşındayken Muallim Naci'nin etkisi altında yazdığı ilk şiir denemelerini yayımlamaya başladı. Ancak Fransızcasını ilerletip Fransız şiirini tanıyınca edebi zevki de değişti ve bundan sonra *Servet-i Fünun* dergisine yöneldi. Bu arada Mehmet Rauf ve Halit Ziya ile tanıştı; *Servet-i Fünun*'da ilk şiirinin yayımlandığı 1899'dan 1901'de derginin kapanışına kadar şiir yayımlamayı sürdürdü. Fransız şairlerden Musset hayranı olan ve görünüşüyle de ona benzetilen şair, Servet-i Fünun döneminde diğer arkadaşları gibi sanat için sanat anlayışı doğrultusunda, ama daha çok kadın konusunda şiirler yazdı. Bu yüzden de bazı edebiyat tarihlerinde "kadın şairi", "feminist şair", "Şair-i nisai" olarak anılmaktadır.

II. Meşrutiyet'in ilanından (1908) sonraki edebiyat ve fikir hareketlerine etkin biçimde katıldı. Önce *Demet* adıyla bir kadın dergisi çıkardı ve burada feminizmi savundu, ayrıca *Musavver Muhit* dergisinin müdürlüğünü yaptı. 1909'da kurulan Fecr-i Ati topluluğuna ilk katılanlardan biri oldu ve kısa bir süre sonra topluluğun başına geçti. *Servet-i Fünun* dergisini Fecr-i Ati'nin yayın organı haline getirdi ve derginin yönetimini üzerine aldı. Fecr-i Ati'nin dağılmasından sonra bu sefer Türkçülük akımıyla ilgilendi. 1909'da *Ser-*

vet-i Fünun'da yayımladığı "Lisanımız" adlı yazılarıyla Türkçenin sadeleşmesi görüşünü ileri sürdü ve daha önce aynı doğrultuda hece vezniyle yalın bir dille şiirler yazan Mehmet Emin'i savundu.

1911'de Selanik'e gitti ve orada *Genç Kalemler* dergisini yayımlayan edebiyatçılarla tanıştı, Yeni Lisan hareketinin İstanbul'daki ilk savunucusu oldu. İstanbul'da *Türk Yurdu* ve *Türk Derneği* dergileriyle Türk Ocağı'ndaki Türkçü faaliyetlere katıldı, bu dergilerde yazılar yazdı. Bu sırada *Halka Doğru*, *Türk Sözü* ve *Bilgi Mecmuası*'nı yönetti. I. Dünya Savaşı sonlarında bir ara ticaretle de uğraştı. 1928'de Zonguldak milletvekili seçildi. Harf İnkılabı Kurulu'na katıldı, Türk Dili Tetkik Cemiyeti'ne üye seçildi, ayrıca Türk Ocakları'nın 1932'de kapatılmasına kadar bu dernekte çalıştı.

1908'den sonra yazdığı şiirlerde daha sade bir dil kullanmaya başlayan Celâl Sahir, şiirlerinde aşk, tabiat ve hayat temalarını, daha sonrakilerde ise toplumsal konuları ve yurtsever duyguları işlemiştir. 1914'de yazdığı "Kafkas Türküsü" en lirik şiirlerinden biridir. Şiirden başka makale, sohbet, eleştiri yazıları kaleme almıştır.

Yapıtları: Şiir-Düzyazı Şiir: *Kardeş Sesi*, İst., 1908; *Beyaz Gölgeler*, İst., 1909; *Buhran*, İst.: 1909; *Siyah Kitap*, İst.: 1912; *İstanbul İçin Mebus Namzetlerim*, (hicivler, Hakkı Naşir takma adıyla) İst.: 1919.
Derleme: *Kıraat-ı Edebiye*, (F. Köprülü ile, antoloji) İst.: 1914; *Müntahab Çocuk Şiirleri*, (3 c., antoloji, M. Asım ile) İst.: 1919.
Çeviri: *Simon* (E. Brieux, oyun), İst., 1913.
Kaynaklar: Şehabettin Süleyman, "Celal Sahir Bey", *Nevsal-i Milli*, İst., 1914, s. 239-240; İbnülemin, *Şairler*, 221-222; A. M. Gürkaynak, *Celâl Sahir Erozan*, Bilecik, 1936; Ergun, *Şairler*, II, 935-938; M. N. Özön, "Erozan, Celân Sâhir", *AA*, II, 588; R. N. Evrimer, *Fecr-i Âtî Şairleri*, İst., 1958; H. Yücebaş, "50 Yıl Önce Yapılan Türkiye'de İlk Edebi Anket: Celâl Sahir'in Ankete Verdiği Şaşırtıcı Cevaplar", *Yedi Şairden Hatıralar*, İst., 1960, s. 70-75; Kaplan, *Şiir*, I, 133-135; "Berin Nadi Babası Celâl Sahir'i Anlatıyor", *Gösteri*, S. 34 (Eylül 1983); N. T. Karaca, *Celâl Sahir Erozan: Hayatı, Dönemi, Eserleri*, Ank., 1993; M. O. Okay, "Celâl Sahir Erozan", *DİA*, VII, 245-246.

ERÖZÇELİK, SEYHAN *(Bartın, 13 Mart 1962 -)* Şair.

Tam adı Mustafa Seyhan Erözçelik. Ahmet Bahri takma adını da kullandı. Yıldız Hanım ile radar uzmanı Selahattin Erözçelik'in oğlu. Bartın Cumhuriyet İlkokulu ve Kadıköy Maarif Koleji'nden (1982) sonra girdiği Boğaziçi Üni. İdari Bilimler Fak. Psikoloji Bölümü (1986) ve İÜEF Arap ve Fars Dilleri ve Edebiyatları Filolojisi'ndeki öğrenimini yarım bıraktı (1987). 1986'da arkadaşlarıyla birlikte Şiir Atı Yayıncılık'ı kurdu ve *Şiir Atı* dergisinin yönetimine katıldı. 1987'den itibaren çeşitli reklam ajanslarında metin yazarlığı yaptı; 1996'dan beri yaratıcı yönetmen. TYS ve PEN Yazarlar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; bir çocuk babası.

İlk şiiri ("Düştanbul") 1982'de *Yazko Edebiyat*'ta çıktı. Şiir ve yazılarını *Şiir Atı*, *Gösteri*, *Gergedan*, *Argos*, *Defter*, *Varlık*, *Sombahar* gibi dergilerde yayımladı. İnsan-nesne ilişkisini irdeleyerek geliştirdiği şiirleriyle tanındı. Şiirin bir "nesneleştirme işi" olduğunu belirten şair, özellikle İkinci Yeni şiirinin kimi özelliklerinden yararlanarak kendine özgü bir şiir dünyası kurdu. Sözcükleri hece hece parçalayarak oluşturduğu yeni ve zengin bir imge alanında insanın ve eşyanın tükenişine işaret etti. 1980 kuşağı şairleri arasında kendi şiir dilini ve biçemini oluşturan bir şair olarak öne çıktı.

Ödül: *Hayal Kumpanyası* ile 1990 Yunus Nadi Şiir Ödülü (mansiyon); Toplu Şiirler'le 2004 Behçet Necatigil Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Yeis ile Tabanca*, İst.: Şiir Atı, 1986; *Hayal Kumpanyası*, İst.: Şiir Atı, 1990; *Kır Ağı*, İst.: Remzi, 1991; *Gül ve Telve*, İst.: YKY, 1997; *Şehirde Sansar Var*, İst.: No 27, 1999; *Yeis*, İst.: Don Kişot Yay., 2002; *Kitaplar* (Toplu Şiirler 1980 - 2003), İst.: YKY, 2004; *Yağmur Taşı*, İst.: Simurg, 2004; *Varidik Yoğidik*, İst.: Simurg, 2006.
Kaynaklar: *BF* (19 Nisan 2000); Necatigil, *İsimler*, 152; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 272; C. Ersöz, "Nesnelere Sözcük, Sözcüklere Nesne Olarak Bakmak İstiyorum" (söyleşi), *Çerçeve*, Haziran 1988; Kültür-Sanat, "Sözcüklere Kimin, Ne Anlam Verdiğini Bilemeyiz" (söyleşi), *Milliyet*, 1 Mayıs 1991; O. Kâhyaoğlu, "Seyhan Erözçelik'in Yeis, Tabanca ve Hayal Kumpanyası", *Sombahar*, 1991.

ERÖZENCİ, AHMET *(İstanbul, 1 Ağustos 1956 -)* Öykücü, romancı.

Tam adı Nur Ahmet. Leyla Hanım ile Nusret Erözenci'nin oğlu. Felsefeci Mehmet Emin Erişirgil dedesidir. Nurettin Teksan İlkokulu ve Kadıköy Maarif Koleji'nden sonra İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ni bitirdi. 1982'den beri ürolog olarak çalışıyor; halen Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde profesör. TRT-1'de yayınlanan bilgi yarışması programı "Riziko"da bir süre danışmanlık yaptı (1995). İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk babası. Yazılarını *Yeni Binyıl* gazetesinde yayımlıyor. "Yalnızlık

üçlemesi"ni oluşturan *Sadece Bir Gece İstiyorum*, *Ve Yalanlar ve Sessizlik*, *Bir Kaçıştır Yaşamak* adlı yapıtlarıyla tanındı. Öykü, roman ve anlatılarının yanı sıra mesleki çalışmaları da vardır.

Yapıtları: Anlatı: *Sadece Bir Gece İstiyorum*, İst.: Afa, 1992; *Ve Yalanlar ve Sessizlik*, İst.: Afa, 1995. Öykü: *Kaleydoskop*, İst.: Afa, 1998. Roman: *Bir Kaçıştır Yaşamak*, İst.: Afa, 2000; *Mut İçin Bir Öykü*, İst.: MB, 2008.
Kaynaklar: *BF* (18 Mayıs 2000).

ERSOY, MEHMET AKİF *(İstanbul, Kasım veya Aralık 1873 - İstanbul, 27 Aralık 1936)* Şair, düşünce adamı.

Arnavutluğun İpek kasabasından gelmiş, Fatih dersiâmlarından Tahir Efendi ile aslen Buharalı olup Tokat'a yerleşmiş bir ailenin kızı olan Emine Şerife Hanım'ın oğlu. Fatih Sarıgüzel'de Sarı Nasuh Sokağı'ndaki annesine ait evde doğdu. Dört yaşındayken Fatih Muvakkithanesi yanındaki mahalle mektebine başlayan Akif daha sonra Emir Buhari iptidai mektebinden mezun oldu. Fatih Merkez Rüştiyesi'ni bitirdikten sonra Mülkiye İdadisi'ne girdi. Bu okulun üç yıllık ilk dönemini bitirip yüksek kısmının ilk sınıfındayken babasının ölümü, aynı yıl büyük Fatih yangınında evlerinin yanması (1888) üzerine okuması zorlaştı. Ailenin yükünü azaltmak ve daha kısa yoldan meslek sahibi olmak amacıyla o yıl açılan Mülkiye Baytar Mektebi'ne yatılı olarak girdi. Bütün öğrenim hayatında başarılı olan Akif bu okuldan da birincilikle mezun oldu (1893). Aynı yıl Ziraat Nezareti Umur-ı Baytariye ve Islah-ı Hayvanat umum müfettiş muavinliği ile memurluk hayatına başladı. Başta Edirne ve Adana olmak üzere Anadolu, Rumeli ve Arabistan'ın çeşitli yerlerinde bulaşıcı hayvan hastalıklarıyla ilgili çalışmalar yaptı. Akif'in halkını, özellikle köylüleri yakından tanıması bu görevleri sırasında olmuştur. Aynı görevle İstanbul'da bulunduğu yıllarda Halkalı Ziraat Mektebi'nde (1906) ve Çiftçilik Makinist Mektebi'nde (1907) kitabet-i resmiye, II. Meşrutiyet'ten sonra da Darülfünun Edebiyat Şubesi'nde Osmanlı edebiyatı okuttu (1908-13). Aynı yıllarda İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Şehzadebaşı'ndaki İlmiye Mahfeli'nde Arap edebiyatı dersleri, Fatih, Beyazıt, Süleymaniye camileri kürsülerinde de çeşitli konularda vaazlar verdi. 1913'te Recaizade Ekrem, Abdülhak Hâmit, Süleyman Nazif ve Cenap Şahabettin'le beraber, halkı edebiyat yoluyla uyandırmak ve aydınlatmak için kurulmuş olan Müdafaa-i Milliye Heyeti Neşriyat Şubesi'nde çalıştı. Aynı yılın sonunda baytarlık mesleğinden ve diğer resmi görevlerinden istifa etti. Bu arada II. Meşrutiyet'in ilanından sonra, ağustos sonlarına doğru Eşref Edip tarafından çıkarılmaya başlanan *Sırat-ı Müstakim* (daha sonra *Sebilürreşat*) dergisinde şiirlerini ve makalelerini yayımladı.

1914 başlarında Abbas Halim Paşa'nın daveti üzerine Mısır ve Medine'ye iki aylık bir seyahat yaptı. Üst üste gelen Balkan Savaşı faciaları, yaklaşmakta olan yeni bir savaşın belirtileri, devletin kendi bünyesindeki karışıklıklar, onu memleket hizmetinde daha etkin görevlere zorluyordu. Harbiye Nezareti tarafından önemli ve gizli çalışmalar yapmak üzere kurulmuş bir istihbarat örgütü olan Teşkilat-ı Mahsusa'nın verdiği bir görevle I. Dünya Savaşı'nın başladığı 1914 yılı sonunda Berlin'e gitti. Üç ay kadar süren bu gezi sırasında savaşta esir düşmüş olan Müslüman askerlerin kamplarını ziyaret etti ve onlara hitaben konuşmalar yaptı. Daha sonra yine aynı örgütün verdiği bir başka görevle, Şerif Hüseyin'in isyanına karşı devlete bağlı kabilelerin desteğinin devamını sağlamak amacıyla Arabistan'a gitti (Mayıs-Ekim 1915). *Safahat*'ın beşinci kitabı olan *Hatıralar*'ın büyük bir kısmını oluşturan "El-Uksur'da", "Berlin Hatıraları" ve "Necid Çöllerinden Medine'ye" başlıklı uzun manzumeler bu gezilerinin ürünüdür.

Mehmet Akif 1918'de Şeyhülislamlığa bağlı dini-akademik bir kuruluş olan Darü'l- Hikmeti'l- İslamiye'nin başkâtipliğine atandı. Daha sonra bu görev üzerinde kalmak suretiyle kuruluşun asli üyesi oldu (1920). Birinci Dünya Savaşı'nın Osmanlı Devleti aleyhine sonuçlanması, ağır mütareke şartları, yurdun işgali Akif'i Anadolu'da başlamış olan Milli Mücadele'ye katılmaya zorladı. 1920 Şubatında Balıkesir'e geçti. Kuva-yı Milliyeciler'le temasta bulundu. Zağanos Paşa Camii'nde memleketin kurtuluşu ile ilgili vaazlar verdi. Bütün bu davranışlarından dolayı İstanbul'a döndükten sonra Darü'l-Hikmeti'l-İslamiye üyeliğinden ve başkâtipliğinden azledildi. Bu tarihten sonra Akif milli kurtuluş hareketine fiilen katıldı. İstanbul'da kaldıkça yalnız vaazla ve yazıyla bu işin halledilemeyeceğine inanarak Nisan 1920'de Anadolu'ya geçti, Birinci Meclis'te Burdur milletvekili olarak görev yaptı. Zaman zaman Kastamonu, Eskişehir, Burdur, Sandıklı,

Dinar, Antalya, Afyon, Konya gibi çeşitli şehirlere giderek mücadeleyi teşvik eden vaazlarını sürdürdü. 19 Ekim'de Kastamonu'daki Nasrullah Camii'nde Sevr Antlaşması'nı kabul etmeyerek Batı sömürgecilerinin karşısına iman ve silahla dikilmeyi telkin eden ünlü vaazını verdi. Bu vaaz, o sırada Ankara'ya nakledilmiş olan *Sebilürreşat* dergisinde yayımlanarak ülkenin her tarafına yayıldı, ayrıca broşür haline getirilerek askere dağıtıldı. 1920'nin son aylarında Maarif Vekâleti'nin açtığı milli marş güftesi yarışmasında istenilen düzeyde şiir bulunamaması, özellikle Akif'in yarışmaya katılmasının istenmesi üzerine uzatılan süre içinde Mehmet Akif, zaten üzerinde çalışmakta olduğu İstiklal Marşı'nı tamamlayarak yarışmaya katıldı. Meclis'in 12 Mart 1921 tarihli oturumunda şiir, ulusal marş güftesi olarak kabul edildi.

Birinci Büyük Millet Meclisi'nde muhalefet grubu içinde yer alan Mehmet Akif, Milli Mücadele'nin zaferle sonuçlanmasından sonra toplanan İkinci Meclis'te yer alamadı. Esasen yeni rejim onun ideal edindiği İslam birliği yanlısı olmadığı gibi, laik devlet hukukunu kurmak ve ona dayanan ilkelerle hareket etmek düşüncesindeydi. Akif bu karamsarlıkla Ekim 1923'te Abbas Halim Paşa'nın daveti üzerine Mısır'a gitti. Kışı orada geçirdi. Bunu izleyen birkaç yıl kışları Mısır'da, yazları İstanbul'da kaldıktan sonra Ekim 1925'ten itibaren sürekli Mısır'da kaldı. Kahire Üniversitesi'nde Türk edebiyatı dersleri verdi. 1935'te dinlenmek için gittiği Lübnan'dan sıtmaya yakalanmış olarak döndü. Hastalığı siroza çevirip gittikçe ağırlaşınca Haziran 1936'da İstanbul'a döndü. Bir süre Sait Halim Paşa'nın Alemdağı'ndaki çiftliğinde, daha sonra Nişantaşı Sağlık Yurdu'nda tedavi gördü. Son günlerini geçirdiği Beyoğlu'ndaki Mısırlı Apartmanı'nda öldü. Cenazesi büyük bir törenle Edirnekapı Şehitliği'nde toprağa verildi.

Meşrutiyet'ten sonraki düşünce akımları arasında İslamcılığın önde gelen temsilcisi olarak, ilkeli, dürüst karakteri, hayatı ve düşünceleri arasındaki uyum gibi özellikleriyle son dönemin düşünce adamları ve şairleri arasında önemli bir yeri olan Mehmet Akif'in edebi hayatının başlangıcı bütünüyle aydınlık değildir. Dönemindeki benzerleri gibi onun da geleneksel Doğu edebiyatı üzerinde geniş bir birikimi vardı. Daha rüştiyede iken *Muallakat*, Hafız, Sadi, Mevlana, Fuzuli gibi Doğu edebiyatı örneklerini okuduğu gibi, Baytar Mektebi'nde iken öğrendiği Fransızcasıyla da V. Hugo, E. Renan, A. France, A. de Musset, Lamartine, Rousseau, Sienkiewicz, A. Daudet, E. Zola, A. Dumas Fils gibi Batılı yazarların pek çok yapıtını severek okumuştu.

Genel olarak sadece *Safahat*'ıyla tanınan şairin bu kitaptaki en eski tarihli şiiri 1904'e ait görünmektedir. Bu tarihte 31 yaşında olan Akif'in, bu tarihten çok daha önce de şiirle uğraşmış olması gerektiği düşünülür. Nitekim ölümünden sonra yapılan araştırmalar onun gençlik yıllarında pek çok şiir yazmış olduğunu, bunlardan bir kısmını zamanın gazete ve dergilerinde yayımladığını göstermektedir. Bilinen ilk şiiri Halkalı Baytar Mektebi'ndeki öğrenciliği sırasında yazdığı "Destur" başlıklı bir terkibibent parçasıdır. Bunun dışında bazı dergilerde, kişisel anılarda ve mektuplarda da rastlanılan ilk şiirlerinin genel olarak Ziya Paşa, Muallim Naci ve Abdülhak Hâmit etkisinde olduğu anlaşılmaktadır. Gerek bu ilk şiirler, gerekse *Safahat*'ın birinci kitabında bulunan benzer kategorideki şiirleri Akif'in bu yıllarda şiirde yapı bakımından çok yönlü değişik biçim arayışları içinde olduğunu, içerik bakımından da Ziya Paşa ve Hâmit gibi birtakım metafizik sorunlara saplandığını göstermektedir. Bir ara Recaizade Ekrem ve Tevfik Fikret gibi doğa betimlerine merak sardığı da kendi ifadesinden anlaşılmaktadır. *Servet-i Fünun* dergisinin kapatıldığı 1901'den Meşrutiyet'in ilanına kadar geçen sürede şairliği hakkında önemli kararlar vermek durumunda kalmıştır. Bu yıllar arasındaki bir tarihte o zamana kadar sevdiği ve taklit ettiği şairleri ve bir gözyaşı edebiyatı olarak değerlendirdiği şiir tarzını bırakarak, hatta kendi şiirlerinin elinde kalanlarını da yok ederek hayalden uzak ve yalnızca içinde yaşadığı toplumun sorunlarına çözüm arayan bir şiiri benimsemiştir. Nitekim bir mektubunda "kendimi milletimin huzurunda gördüğüm günden beri sanattan ziyade cemiyeti düşünmek istedim" cümlesiyle de hayat felsefesini, dolayısıyla edebiyata bakışını açıklamıştır. *Süleymaniye Kürsüsü*'nde aynı düşünceyi "Hayır, hayal ile yoktur benim alış verişim/ İnan ki her ne demişsem görüp de söylemişim/ Budur cihanda benim en beğendiğim meslek/ Sözüm odun gibi olsun, hakikat olsun tek" dizeleriyle de yineler. Böylece Akif şiirde hayalperestliği, hatta kendisine uygun gelebilecek parnasyen şiiri reddederek gerçekleri dile getiren bir şiiri, daha doğrusu okuduğu ve takdir ettiği Batılı yazarların

gerçekçilik anlayışı doğrultusunda gelişen bir şiirden yana olmuştur. Bu yanıyla o, Türk edebiyatının toplum sorunlarına en çok eğilen şairlerinden biri olmuştur. Bununla birlikte onun şiiri yalnızca didaktik değerde bir şiir olmaktan uzaktır. O, içinde bulunduğu toplumun bir ölüm-dirim kavgası içinde olduğu korkusunu yaşayarak, kendi iradesiyle şairlik yeteneğini unutmaya, yerine toplumdan yana ahlakçı bir idealist koymaya çalışmıştır. Bununla birlikte en toplumsal nitelikteki şiirlerinde bile yer yer bir tür mistisizmi yansıtan lirik parçalar vardır. Özellikle son yıllarında bir iç kırıklığıyla bulunduğu Mısır'da yazdığı *Gölgeler* kitabındaki "Gece", "Secde" ve "Hicran" adlı şiirleri dikkate değer dini-lirik parçalardır.

Bugün Mehmet Akif'in bütün şiirlerinin toplandığı bir kitap olarak bilinen *Safahat* aslında onun 1911'de, yakın dostu ve yayımcısı Eşref Edip'in tavsiyesiyle yayıma hazırladığı ilk kitabının adıdır. Oysa kitap, *Safahat: İkinci Kitap/Süleymaniye Kürsüsünde; Safahat: Üçüncü Kitap/Hakkın Sesleri...* biçimde, ayrı ayrı adları bulunan yedi kitaptan oluşan bir toplamdır ve bu yanlış bilgi nedeniyle bugün yalnızca *Safahat* olarak bilinmektedir.

Bu yedi kitap arasında hacimce en büyüğü olan ilk *Safahat* bütün kitabın üçte birini oluşturur. Büyüklü küçüklü 44 manzumeyi içeren bu kitap, Akif'in o tarihe kadar yazdığı şiirleri arasından bir seçme yapması ve belirli bir düzene göre sıralaması bakımından ayrı bir özellik taşır. Ötekiler, şairin daha sonra yazdıklarının hemen hemen kronolojik bir düzenlemesidir. Akif'in okuyucuya seslendiği başlıksız manzum önsöz kısa bir poetika niteliğindedir. Bu önsözdeki "Ne tasannu bilirim çünkü, ne sanatkârım" dizesi, onun sanat özentisinden, hatta sanatkârlıktan uzak bir yolu seçtiğini göstermektedir. Bunu izleyen üç şiir Mehmet Akif'in sanatı ve ideali için tasavvur ettiği bir tür program gibidir: "Fatih Camii"nde dini lirizmi, "Hasta"da toplum sorunları karşısındaki ıstırabı, "Tevhid -yahut- Feryad"da da metafizik (kelami) duygu ve duraksamaları yer alır. Bundan sonraki şiirler değişik konu ve temalarla, fakat az çok bu üç şiirin gösterdiği program çerçevesinde hemen hemen bütün *Safahat*'a yayılmıştır. Birinci kitaptaki şiirlerin çoğu toplumsaldır. Bunlardan bir bölümü toplumun çeşitli kesimlerinin belirli bir mekândaki sorunlarını yansıtır: "Meyhane", "Mahalle Kahvesi", "Mezarlık" gibi. Bir kısmı toplumun günlük hayatından alınmış sahneler arasında trajik temaları işler: "Küfe", "Hasır", "Bayram", "Amin Alayı", "Ahiret Yolu" bunlardandır. Bazıları da aynı halkın alt kesiminden çizdiği portreler çevresinde yine toplum yaralarını deşmeyi hedef almıştır: "Seyfi Baba", "Kör Neyzen", "Selma", "Yemişçi İhtiyar", "Köse İmam" gibi.

Süleymaniye Kürsüsünde adını taşıyan ikinci *Safahat* tek ve uzun bir manzumeden oluşur. Akif'in İslamla ilgili düşünceleri, aynı zamanda İslam coğrafyası ve kavimleri de dikkate alınarak Türkistanlı bir vaizin ağzından dile getirilmiştir. *Hakkın Sesleri* adlı üçüncü kitapta yazılış sırasına göre on manzume bulunmaktadır. Bunlardan sekizi Kuran'dan bazı ayetlerin, biri de bir hadisin serbest yorumu karakterindedir. Onuncusu "Hazin Bir Mevlid Gecesi" başlıklı kısa bir şiirdir. Gerek ayetlerin, gerekse hadisin ortak konusu, insanların kendi hataları yüzünden uğradıkları musibetlerin ifadesidir. Balkan Savaşları'nın sonunda basılmış olan kitaptaki şiirlerin hemen hemen tümü bu savaşın getirdiği sıkıntılar üzerinedir. Dördüncü *Safahat, Fatih Kürsüsünde* başlıklı, yine tek ve uzun bir manzumedir. Burada da bir vaiz, İslam dünyasının perişanlığını onun tembelliğine, kurtuluşunu da çalışma iradesine bağlar. *Hatıralar* adını taşıyan beşinci kitap yine çoğu ayet ve hadis yorumlarını ihtiva eden on manzumeden kurulmuştur. Balkan ve I. Dünya savaşlarının getirdiği problemleri konu alan kitabın son üç şiiri, üç seyahati ile ilgilidir. Altıncı kitap olan *Asım*'ın hemen hemen tümü Hocazade ve Köse İmam arasında geçen uzun bir diyalogdur. Arada ve sonda Hocazade'nin oğlu Asım'ın ve Köse İmam'ın oğlu Emin'in konuşmaları bulunur. Çöken aile kurumu, basiretsiz ve kötü yöneticilere körü körüne uyan milletin hali, birbirlerini anlayamayan eski ve yeni kuşak, halk ve yönetim, mektep ve medrese ikiliği, bütün bunların gittikçe derinleşen çatışmaları hazırlaması Akif'in düşünce ve kaygıları olarak bu iki kişinin ağzından ifade edilmiştir. Çanakkale şehitleri için yazdığı ünlü hamasi-lirik şiir de burada Hocazade'nin ağzından söylenmiştir. Kitap, Asım'ın İslam'ın ve Türklüğün yükselmesi için Batı'nın bilimini, tekniğini getirmek üzere Avrupa'ya gönderilmesiyle biter. Akif'in *Gölgeler* adını verdiği yedinci kitabındaki on yedi parça şiirin bir kısmı *Asım*'dan önce, bir kısmı da Mısır'da yazdıklarından oluşur. Buradaki bazı şiirlerinde de çalışma ve gayret tema-

ları işlenmişse de bunlardaki azim ve irade teşviki öncekilere oranla zayıftır. Azim ve irade, yerini karamsarlığa bırakmaya yakın görünür. Özellikle Mısır'da yazdıkları, vatanından uzak yaşamak zorunda kalmış bir şairin karamsar ruh durumunu yansıtır. Akif *Gölgeler*'le toplumsal plandan çıkıp bireysele geçmiştir.

İlk *Safahat*'tan beri izlediği yol dikkate alındığında Akif'in şiirinde içeriğin öne çıktığı açıkça bellidir. Bununla birlikte sanatçı mizacıyla şiirlerinin biçimini ve estetik yapısını da ihmal etmemiş olduğu görülmektedir. Daha ilk *Safahat*'ta nazım tekniğinde ulaştığı ustalık, onun bu yıllara gelinceye kadar uzunca bir şiir tecrübesi geçirmiş olduğunu düşündürmektedir. Özellikle bu kitabındaki şiirlerde nazım tekniği üzerinde, kendisinden önce Servet-i Fünun şairlerinin denedikleri ve biçim ile içerik arasında estetik bir uyum sağlamak için başvurdukları oyunları başarıyla uygulamıştır. Aynı şiir içinde konunun, duyguların değişmesini izleyerek veznin, nazım şeklinin, hatta dil ve üslubun da değişmesi bu denemelerden bazılarıdır. Özellikle manzum öykülerde bu teknik daha da belirgindir. Betimlemelerde aruzun ağır tempolu vezinlerine, daha eski ve sanatkârane bir dile ve sözdizimi bakımından beyitlerde tamamlanan cümlelere karşılık öykülemelerde daha hareketli vezinlerin, daha sade ve konuşma ağzına yakın bir dilin, yine Servet-i Fünuncular'ın ortaya attığı ulantı tarzı bir sözdiziminin kullanılması gibi. Bunun dışında yine Tevfik Fikret'le başlayan, aruzun imalesiz, arızasız kullanılması çığırı Mehmet Akif'in şiirleriyle olağanüstü bir aşamaya ulaşır. En metafizik sorunlardan sokaktaki insanın konuşmasına kadar çok rahat bir Türkçe, o zamana kadar uygulanmamış bir biçimde Akif'in şiirleriyle aruzun her kalıbına girmiştir.

Mehmet Akif'in sağlığında kitap haline gelmemiş din, edebiyat ve toplumsal konularda yazılmış makaleleri, tefsir ve vaaz metinleri çoğu *Sebilürreşat*'ta olmak üzere değişik dergilerde bulunmaktadır. Bunların bazıları ölümünden sonra değişik biçimlerde bir araya getirilerek yayımlanmıştır. Cumhuriyet'ten sonra Diyanet İşleri Başkanlığı'nın isteği üzerine Mısır'da iken giriştiği Kuran tercümesini tamamladığı halde yayımlanmasından vazgeçtiği bilinmektedir.

Yapıtları: Şiir: *Safahat 1. Kitap*, İst.: Sırat-ı Müstakim Mtb., 1911; *Safahat 2. Kitap: Süleymaniye Kürsüsünde*, İst.: Sebilürreşat Ktp., 1912; *Safahat 3. Kitap: Hakkın Sesleri*, İst.: Sebilürreşat Ktp., 1913; *Safahat 4. Kitap: Fatih Kürsüsünde*, İst.: Tevsi-i Tıbaat Mtb., 1914; *Safahat 5. Kitap: Hatıralar*, İst.: Necm-i İstikbal Mtb., 1917; *Safahat 6. Kitap: Asım*, İst.: Amidî Mtb., 1924; *Safahat 7. Kitap: Gölgeler*, Kahire: Matbaatü'ş-Şebab, 1933.

Diğer: *Kastamonu'da Nasrullah Kürsüsünde*, Diyarbakır: Vilayet Mtb., 1337/1921; *Kur'andan Ayetler*, (haz. Ö. R. Doğrul) İst.: Yüksel, 1944.

Çeviri: *Müslüman Kadını* (F. Vecdi), İst., 1909; *Hanoto'nun Hücumuna Karşı Şeyh Muhammed Abduh'un İslam'ı Müdafaası* (M. Abduh), İst., 1915; *İslamlaşmak* (Sait Halim Paşa), İst., 1921; *Anglikan Kilisesine Cevap* (Abdülaziz Caviş), İst., 1923; *İçkinin Hayat-ı Beşerde Açtığı Rahneler* (Abdülaziz Caviş), İst., 1923.

Kaynaklar: Süleyman Nazif, *Mehmet Akif: Şairin Zatı Hakkında Bazı Malumat ve Tedkikat*, İst., 1924; Eşref Edip, *Mehmed Akif: Hayatı, Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları*, İst., 1939; M. C. Kuntay, *Mehmed Akif*, İst., 1939; F. A. Tansel, *Mehmed Akif: Hayatı ve Eserleri*, İst., 1945; M. E. Erişirgil, *İslâmcı Bir Şairin Romanı*, İst., 1956; A. Cerrahoğlu, *Bir İslâm Reformatörü: Mehmed Akif*, İst., 1964; H. B. Çantay, *Akifname*, İst., 1966; S. Karakoç, *Mehmed Akif*, İst., 1968; N. Topçu, *Mehmed Akif*, İst., 1970; A. N. Tarlan, *Mehmed Akif ve Safahat*, İst., 1971; *Ölümünün 50. Yılında Mehmed Akif Ersoy*, İst., 1986; M. E. Düzdağ, *Mehmed Akif Hakkında Araştırmalar*, İst., 1987; ay, *Mehmed Akif Ersoy*, Ank., 1998; *Mehmed Akif İlmî Toplantısı*, Ank., 1989; M. O. Okay, *Mehmed Akif: Bir Karakter Heykelinin Anatomisi*, Ank., 1989; K. Yetiş, *Mehmed Akif'in Sanat-Edebiyat ve Fikir Dünyasından Çizgiler*, Ank., 1992; *Vefatının 60. Yılında Mehmed Akif Sempozyumu Bildirileri*, İst., 1997; *Mehmed Akif Bibliyografyası*, Ank., 1990.

ERSÖZ, CEZMİ *(İstanbul, 4 Eylül 1959 -)* Şair, yazar.

Melek Hanım ile subay Alaaddin Ersöz'ün oğlu. Kabataş Erkek Lisesi (1977) ve İÜ Siyasal Bilimler Fak. Siyaset ve Kamu Yönetimi Bölümü'nü bitirdi (1981). 1984'te gazeteciliğe başladı; *Cumhuriyet*, *Güneş* ve *Özgür Gündem* gazetelerinde çalıştı. 1995-98'de Mavi ve Umut radyolarında "İçimizden Biri" adlı programı yaptı. Y. Kurçenli'nin yönettiği "Çözülmeler" filminin (1993) senaryosunu yazdı (Kurçenli ile); "Kalp Ağrısı" şiirini T. Duru besteledi, N. Duru seslendirdi. Güneydoğu röportajlarından oluşan *Haritanın Yırtılan Yeri* kitabı hakkında açılan dava takipsizlikle sonuçlandı. Serbest yazar olarak çalışıyor; TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış.

İlk şiiri ("Sesini Bağışla Bana") 1982'de *Varlık*'ta çıktı. *Cumhuriyet Dergi*, *Sombahar*, *Gösteri*, *Deli*, *Rapsodi* ve *Öküz* dergilerinde şiir, deneme ve röportajları yayımlandı. *Leman*

dergisindeki yazılarıyla geniş bir okur kitlesi kazandı.

Ödül: "Çözülmeler" ile 1995 Ankara Film Festivali En İyi Senaryo Ödülü (Y. Kurçenli'yle paylaştı).

Yapıtları: Şiir: *Şehirden Bir Çocuk Sevdin Yine*, İst.: Korsan, 1992; *Yok Karşılığı Yüzünün*, İst.: Çınar, 1997.

Deneme: *Son Yüzler*, İst.: Ara, 1989; *Aykırı Yazılar*, İst.: Yılmaz, 1991; *İstisnalar Kaideyi Bozar*, İst.: Parantez, 1992; *Hayat Bir Emrin Var mı?*, İst.: İletişim, 1993; *Ancak Bir Benzerim Öldürebilir Beni*, İst.: Gendaş, 1994; *Kafka Market*, (*Aykırı Yazılar*'la birlikte) İst.: İletişim, 1996; *Annelik Oyunu Bitti*, İst.: İletişim, 1996; *Kırk Yılda Bir Gibisin*, İst.: Çınar, 1997; *Hayallerini Yak, Evi Isıt*, İst.: Çınar, 1998; *Saçlarının Kardeş Kokusu*, İst.: Gendaş, 1999; *İçime Gir Ama Sigaranı Söndürme*, İst.: Gendaş, 1999; *Bana Türkçe Bir Ekmek Ver*, İst.: Gendaş, 2000; *Yine Seninle Geldi Hayat*, İst.: Gendaş, 2002; *Suçtur Umutsuzluğa Kapılmak*, İst.: Gendaş, 2004; *Ölürsem Beni Seninle Ararlar Şimdi*, İst.: Gendaş, 2004; *Derinliğine Kimse Sevgili Olamadı*, İst.: Tekin, 2006; *Zarfını Ben Açardım Sana Yazdığım Mektupların*, İst.: Tekin, 2006; *Kendi Kendine Konuşmaktır Aşk*, İst.: Tekin, 2007; *Hata Yaptıysam Aramızda Kalsın*, İst.: Tekin, 2008.

Röportaj: *Haritanın Yırtılan Yeri*, İst.: İletişim, 1993.

Anlatı: *Şizofren Aşka Mektup*, İst.: Gendaş Kültür, 2001; *Müsait Olduğumda Ararım Seni*, İst.: Özyürek, 2008.

Biyografi: *Açıkla Bana Bu Işığı*, İst.: Yeni Yaz, 2003.

Kaynaklar: *BF* (18 Mart 1999); Necatigil, *İsimler*, 153; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 274-275; Özgüç, III, 57; N. Alpay, "Bir İnsanîlik Yaratıcısı", *Cumhuriyet Kitap*, S. 474 (18 Mart 1998), s. 1, 4; A. Akova, "Cezmi Ersöz Adında Bir İstiridye", *aynı yerde*, s. 5.

ERTAN, ALİ RIZA *(Aydın, 1944 - İzmir, 12 Şubat 1979)* Şair.

İlk ve orta öğrenimini Aydın'da, yükseköğrenimini DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı (1967). Çeşitli ortaokul ve liselerde öğretmenlik yaptı. Ölümünden önce Buca Lisesi edebiyat öğretmeniydi. İzmir'de çıkan *Dönemeç* dergisinin (78 sayı, 1976-87) kurucuları arasında yer aldı. TYS üyesiydi.

İlk yazısı 1960'ta *Aydın Gazetesi*'nde çıktı. Daha sonra *Demokrat İzmir*'de yazdı. *Soyut* dergisindeki şiir ve eleştirileriyle tanındı. Şiirleri *Yansıma*, *Yeni Dergi* ve *Dönemeç* dergilerinde yayımlandı. Şiirlerinde "Geniş halk yığınlarına seslenen imgeci, toplumcu, ince duyarlıklarla yoğunlaşan bir dil" kullandığı belirtildi. Buca Belediyesi'nce 1993'ten başlayarak anısına Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü düzenlendi.

Yapıtları: Şiir: *Tadı*, Aydın: Özgür, 1971; *Eski/Yeni*, İzmir: Karınca Mtb., 1972; *Gülle Büyüyecek Adı*, 1976; *Kuşku Girdi Araya*, 1978.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 153; Kurdakul, *Sözlük*, 251; Karaalioğlu, 204-205.

ERTAYLAN, İSMAİL HİKMET *(İstanbul, 1889 - İstanbul, 18 Aralık 1967)* Edebiyat tarihçisi.

Suat Fahir imzasını da kullandı. Melek Hanım ile Dahiliye Nezareti Sicil Kalemi müdürü Mehmet Reşat Bey'in oğlu. İlköğrenimini Beylerbeyi'nde tamamladıktan sonra girdiği Galatasaray Sultanisi'nden 1908'de mezun oldu. Aynı yıl Galatasaray'dan hocası Tevfik Fikret ile Hüseyin Cahit'in çıkardığı *Tanin* gazetesinde yazı hayatına atıldı. Tevfik Fikret'le birlikte gazeteden ayrılarak Mülkiye Mektebi'ne yazıldı; bu okulun birinci sınıfındayken açılan sınavı kazanarak Galatasaray Sultanisi'ne öğretmen yardımcısı olarak atandı. Mülkiye'nin son sınıfındayken açılan bir başka sınavı kazanarak Düyun-ı Umumiye'ye kâtip olarak girdi. 1911'de Mülkiye'yi bitirdikten sonra da Robert Kolej'de edebiyat ve Türkçe öğretmenliğine, 1914'te Kadıköy Lisesi müdür muavinliği ve edebiyat öğretmenliğine atandı. Kadıköy Lisesi'ndeki görevini 1920'den sonra yalnızca Fransızca öğretmeni olarak sürdürdü. 1921'de öğretmenlikten ayrılarak Hariciye Nezareti Matbuat Müdürlüğü'nde görev aldı. 1923'te Maarif Vekâleti tarafından Azerbaycan'a gönderildi; Bakû Üniversitesi'nde, Bakû Yüksek Pedagoji Enstitüsü'nde ve Bakû Tiyatro Mektebi'nde Türk edebiyatı tarihi, Batı edebiyatı tarihi, sanat tarihi dersleri verdi. 1927'de Azerbaycan edebiyatı tarihi üzerine yaptığı çalışmalarıyla Bakû Üniversitesi Profesörler Meclisi'nin kararıyla profesör unvanını aldı.

1927'de Türkiye'ye döndü; Ankara Kız Lisesi müdürlüğü, Gazi Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü'nde edebiyat öğretmenliği, Dil Encümeni üyeliği görevlerinde bulundu. 1933'te Kıbrıs'a giderek Lefkoşa Türk Lisesi'nde müdürlük, yanı sıra edebiyat hocalığı yaptı. 1934'te yurda döndükten sonra atandığı Maarif Vekaleti müfettişliğine ek olarak Ankara Musiki Muallim Mektebi müdürlüğünü de üstlendi. 1935'te müfettişliği sürerken İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'ne müdür olarak atandı. 1939'da Afganistan hükümetinin Maarif Nezareti danışmanlığına atanan Ertaylan 1942'de yurda döndü ve 1943'te ordinaryüs profesör unvanıyla İÜEF Türk Dili ve Edebi-

yatı Tarihi Kürsüsü öğretim üyeliğine getirildi. 1960'ta emekliye ayrıldı.

Edebiyata, şiir, öykü ve roman ile başlayan ve aralıklarla *Düşünce* adıyla bir edebiyat ve sanat dergisi çıkaran (1918 ve 1922) Ertaylan daha sonra çalışmalarını edebiyat tarihi araştırmaları ve Türk edebiyatı metinleri üzerinde yoğunlaştırdı. Rumelihisarı Aşiyan Mezarlığı'nda gömülüdür.

Yapıtları: Şiir: *Kır Çiçekleri*, İst.: Şirket-i Mürettibiye Mtb., 1334/1915.
Roman: *Vuslat-ı Memnua*, İst.: Matbaa-i Kütüphane-i Cihan, 1324/1908.
Öykü: *Binamazın Otuz Üç Gecesi*, (Suat Fahir imzasıyla) İst.: Orhaniye Mtb., 1337/1921; *Ateş Olur da Yakmaz mı?*, İst.: Orhaniye Mtb., 1340/1924.
Oyun: *Hesap İmtihanı*, İst.: Evkaf-ı İslamiye Mtb., 1333/1917; "Falcı" adlı manzum piyesi 1918-19'da *Haftalık Gazete*'de tefrika edilmiştir.
Edebiyat Tarihi-Araştırma-İnceleme: *Türk Edebiyatı Tarihi*, 4 c., Bakû, 1925-26; *Azerbaycan Edebiyatı Tarihi*, 2 c., Bakû, 1928; *Yunan Edebiyatı Tarihi*, İst., 1928; *Ziya Paşa, Hayatı ve Eserleri*, İst., 1932; *Abdülhak Hâmit*, İst., 1932; *Namık Kemal*, İst., 1932; *Recaizade Ekrem*, İst., 1932; *Şinasi*, İst., 1932; *Tevfik Fikret*, İst., 1932, *Ziya Paşa*, İst., 1932; *Nabizade Nâzım*, İst., 1933; *Ahmet Hikmet*, İst., 1933; *Koca Ragıp Paşa ve Fıtnat Hanım*, İst., 1933; *Latin Edebiyatı Tarihi*, İst., 1937; *Sultan Cem*, İst., 1951; *Ahmed-i Dai, Hayatı ve Eserleri*, İst., 1952; *Fatih ve Fütuhatı I: Bizans ve Karadeniz*, İst., 1953; *Adilşahiler: Hindistan'da Bir Türk-İslam Devleti*, İst., 1953; *Gazi Geray Han, Hayatı ve Eserleri*, İst., 1958; *Tevfik Fikret, Hayatı ve Eserleri*, İst., 1963; *Dante'nin Hayatı ve Eserleri*, İst., 1964; *Goethe, Hayatı ve Eserleri*, İst., 1964; *Byron, Hayatı ve Eserleri*, Ank., 1964; *Schiller, Hayatı ve Eserleri*, Ank., 1965; *Wagner, Hayatı ve Eserleri*, Ank., 1965; *Listz, Hayatı ve Eserleri*, Ank., 1966; *Babür Şah, Hayatı ve Eserleri*, Ank., 1966; *Fatih Devri Tezhip Sanatı*, Ank., 1966; *Fatih ve Fütuhatı II: Adalar Denizi ve Akdeniz Fütuhatı*, Ank., 1966; *Tevfik Fikret Mirsad'da*, İst., 1966; *Tevfik Fikret Malumat'ta*, İst., 1967.
Metin Yayımı: *Varaka ve Gülşah*, (Yusuf Meddah) İst., 1945; *Risale-i Sultan Hüseyn Baykara*, İst., 1945; *Târih-i Edirne, Hikâyet-i Beşir Çelebi*, İst., 1946; *Beşir Çelebi, Tevarih-i Âl-i Osman*, İst., 1946; *Divan-ı Sultan Hüseyn Mirza Baykara "Hüseyini"*, İst., 1946; *Gencname-i Refi'î*, İst., 1946; *Mesnevi-i Penahi*, İst., 1946; *Külliyat-ı Divan-ı Kabuli*, İst., 1948; *Külliyat-ı Divan-ı Mevlana Hamidi*, İst., 1949; *Maarif-Name-i Sinan Paşa*, İst., 1949; *Falname*, İst., 1951; *Behçetü'l-hadayık fi mevizeti'l-halayık*, İst., 1960; *Hatiboğlu, Bahrü'l-hakayık*, İst., 1960; *İlahi Divanı*, İst., 1960; *Yusuf ile Züleyha*, İst., 1960; *Lûtfi Divanı*, İst., 1960; *Tabiatname*, İst., 1960; *Tercüme-i Kaside-i Bürde*, İst., 1960; *Divan-ı Türkî-i Zafer*, (Murtazakulu Han Zafer) İst., 1965.
Ders Kitabı: *Kıraat Dersleri*, İst.: Evkaf-ı İslamiye Mtb., 1335/1919.

Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, IV, 645-647; Çankaya, IV, 1424-1435; Necatigil, *İsimler*, 154; Ö. F. Akün, "Ertaylan, İsmail Hikmet", *DİA*, XI, 309-312.

ERTE, MEHMET *(İzmir, 1 Aralık 1978 -)* Şair.

Ziynet Hanım ile turizmci Gülmez Erte'nin oğlu. Çeşme Namık Kemal İlkokulu'nu, Ertan Lisesi'ni bitirdi. Sakarya Üniversitesi Fizik Bölümü'nden mezun oldu (2003). *Yasak Meyve* dergisinde çalıştı (2003-2005). 2004'den beri Varlık Yayınları'nda editör. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuğu var.

İlk şiiri ("Yıldırımları Beklemek") *Varlık* dergisinde çıktı (1999). Şiir, deneme, öykü ve kitap tanıtım yazıları *Milliyet Sanat, Öküz, E, kitap-lık, Hayvan* gibi dergilerde yayımlandı. Şiirleri Bulgarcaya çevrildi, *Krug* edebiyat dergisinin Genç Türk Şiiri sayısında yayımlandı (Aralık 2006).

Ödül: *Suyu Bulandıran Şey* ile 2003 Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Suyu Bulandıran Şey*, İst.: Varlık, 2003.
Öykü: *Bakışın Kirlettiği Ayna*, İst.: YKY, 2008.
Kaynaklar: *BF* (10 Kasım 2008); T. Gülbek, "İlenç Ayini", *Virgül*, Ekim 2004; D. Atayurt, "Mehmet Erte Şiirinde Azınlık Olarak Burjuva", *Merdiven Şiir*, Eylül-Ekim 2005; A. Kafaoğlu Büke, "Beckett-vari", *Taraf*, 20 Mayıs 2008.

ERTEM, CEMAL *(Bursa, 1927 -)* Çocuk kitapları yazarı.

Gazi Eğitim Ens. Türkçe-Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. Türkçe öğretmeni olarak on yıl kadar görev yaptı. 1957'de öğretmenlik görevinden ayrıldı; kurduğu yayınevinde çocuk kitapları yayımladı. 1945'ten itibaren çocuklar için tiyatro, roman ve öyküler yazdı.

Yapıtları: Çocuk Kitabı: *Masal Dünyası*, Mersin: Sipahi, 1954; *Dağların Kahramanı*, İst.: Bilgin Çocuk, 1960; *Dayak Derdi*, İst.: Bilgin Çocuk, 1960, *Hükümdar ve Oduncu*, İst.: Bilgin Çocuk, 1960; *Keman Çalan Kız*, İst.: Bilgin Çocuk, 1960; *Kırılan Kalp*; İst.: Bilgin Çocuk, 1960; *Kimin Kızıyım*, İst.: Bilgin Çocuk, 1960; *Korkak Avcılar Ormanda*, İst.: Bilgin Çocuk, 1960; *Köydeki Düşman*, İst.: Bilgin Çocuk, 1960; *Kumsalda Bir Ceset*, İst.: Bilgin Çocuk, 1960; *Reşit Onbaşı*, İst.: Bilgin Çocuk, 1960; *Sandıkların Sırrı*, İst.: Bilgin Çocuk, 1960; *Selam Size Kahramanlar*, İst.: Bilgin Çocuk, 1960; *Sinema Dağıldı*, İst.: Bilgin Çocuk, 1960; *Tıpkı Babası Gibi*, İst.: Bilgin Çocuk, 1960; *Telefon Delisi*, İst.: Bilgin Çocuk, 1960; *Kabasakal Dilenciler Kralı*, İst.: Deniz, 1973.
İnceleme: *Örneklerle Noktalama, Yazı İşaretleri*, İst.: Altın Bahçe, 1966.
Kaynaklar: "Ertem, Cemal", *TDEA*, III, 80.

ERTEM, SADRİ *(İstanbul, 1898/1899 - Ankara, 13 Kasım 1943)* Öykücü, romancı, gazeteci.

Asıl adı Sadrettin'dir. Sadri Etem imzasını da kullandı. Kütahya'nın Emet ilçesinden jandarma binbaşısı İbrahim Ethem Bey ile Kanuni dönemi sadrazamlarından Kara Ahmet Paşa'nın soyundan Nadire Hanım'ın oğludur. Ailesinde Mevleviler ve medrese hocalığı yapan din adamları vardır. Çocukluğunu ailesiyle beraber Anadolu'nun çeşitli kasabalarında geçiren Sadri Ertem altı yaşındayken babasından hat dersleri aldı. Ermenek'te başladığı ilköğrenimine, babasının ölümü üzerine gittiği İstanbul'da Üsküdar Ravza-i Terakki Mektebi'nde devam etti. Toptaşı Askeri Rüştiyesi'nden sonra Üsküdar Sultanisi'nden mezun oldu (1914). Darülfünun Edebiyat Fakültesi Felsefe Şubesi'ni bitirdi (1920). Bu arada *Tercüman-ı Hakikat* ve *Tanin* gazetelerinde çalıştı; yedek subay olarak I. Dünya Savaşı'na katıldı. Kurtuluş Savaşı yıllarında Ankara'da *Hâkimiyet-i Milliye* ve *Yeni Gün* gazetelerinde çalıştı. Cumhuriyetin ilanından sonra İstanbul'da *Son Telgraf* gazetesinin başyazarlığını üstlendi (1924-25). Bu arada Ankara Sultanisi (1920), İstanbul Kuleli Askeri Lisesi (1924) ve İmam-Hatip Lisesi'nde (1925) öğretmenlik yaptı. 1925'te, halkı isyana teşvik suçundan yargılanmak üzere başka gazetecilerle birlikte Şark İstiklal Mahkemesi'nce tutuklandı, Elazığ'da üç ay kadar tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakıldı. Bir süre işsiz kalıp gazetecilik yaptıktan sonra Kadıköy Kız Orta (1928), Gaziosmanpaşa (1930) ve Kadıköy Erkek liselerinde (1931), Robert Kolej'de, Alman Lisesi'nde öğretmen olarak çalıştı. Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü'nde felsefe ve içtimaiyat öğretmenliği yaptı (1932-39). Bu arada bir süre Matbuat Umum Müdürlüğü'nde çalıştı, Ankara Polis Enstitüsü'nde milli propaganda ve milli ideoloji dersleri okuttu (1937-41). 1939'da Kütahya milletvekili seçildi. Bu görevini sürdürürken kalp krizinden öldü, Cebeci Mezarlığı'na gömüldü.

Yazı hayatına gazetecilikle giren Sadri Ertem bu mesleğini ömrü boyunca çeşitli yollarla devam ettirdi. İlk kez lise öğrencisiyken *Tercüman-ı Hakikat*'te muhabir ya da sekreter olarak çalışmaya başladığı bilinmektedir. *Yeni Gün*, *Hâkimiyet-i Milliye*, *Vakit*, *Haber*, *Son Telgraf* gibi gazetelerde siyasal ve toplumsal içerikli fıkra, makale ve başmakaleleri yayımlanan Sadri Ertem'in *Servet-i Fünun*, *Resimli Ay*, *Varlık*, *Yedigün* gibi pek çok dergide de çeşitli yazıları ve öyküleri çıktı. İlk öykü denemelerine *Genç Yolcular* dergisinde başlamışsa da (1919) çalışmalarını 1928'den sonra yoğunlaştırmıştır. İlk öykülerinde insan ilişkilerinin maddi çıkarlar üzerine kurulduğunu çok belirgin bir tez olarak yineleyen Sadri Ertem *Silindir Şapka Giyen Köylü* ve *Bacayı İndir, Bacayı Kaldır* adlarını taşıyan ilk iki kitabında köylü-mütegallibe, yabancı sermaye-yerli halk, işçi-patron, din sömürücülüğü-laik rejim gibi çatışmaları öykü kişilerini dikkate almadan, bir propaganda malzemesi olarak kullanır. Bunlarda gazeteciliğinden gelme alışkanlığıyla gözlemlediği olayları herhangi bir kurguya gerek görmeden öykülerine aktarmış olduğu izlenimi verir. *Korku* adlı kitabından itibaren öykülerinde biraz daha edebi olma çabası görülür. *Bir Şehrin Ruhu*'nda mekânı, olayları ve kişileri dikkatli bir gözlemle betimlemesi ve çözümlemesiyle öykücülüğünün en başarılı noktasına yükselir. Romanlarında zaman olarak çoğu kez geçmiş bir dönem üzerine kurulan olaylarla Osmanlının Tanzimat'tan sonra yaşadığı ikilemi anlatır. Ancak bunlarda da tez olarak hemen hemen aynı şematik yapı korunduğundan propaganda özelliği açık bir biçimde kendini belli eder. *Çıkrıklar Durunca* kimi eleştirmenlerce Türk edebiyatında toplumcu gerçekçiliğin öncülerinden sayılır. Gözlem gücü de vurgulanır, ancak Türk öykü ve romanında epey yol alınmış olan bir dönemde, 1930-40 arasında özellikle anlatım tekniğinde anlatıcı-yazarın çok belirli olması, okuyucuyla diyalog kurması, birtakım gereksiz bilgiler aktarmasıyla yapıtlarının edebi düzeyi düşer.

Sadri Ertem'in, kitapları dışında kalanlarla beraber, yüz otuz kadar öyküsü olmakla birlikte bunların bazıları ayrı adlar altında mükerrer olarak yayımlanmış, bazıları da az çok değişerek birer metin parçası halinde romanlarına yedirilmiştir.

Yapıtları: Roman: *Çıkrıklar Durunca*, İst.: Resimli Ay Mtb., 1930; *Bir Varmış Bir Yokmuş*, İst.: Devlet Mtb., 1933; *Düşkünler*, İst.: Resimli Ay Mtb., 1935; *Yol Arkadaşları*, İst.: Vakit Mtb., 1945; *İmparatoriçe ve Saray*, İst.: Ahmet Sait Mtb., 1945.

Öykü: *Silindir Şapka Giyen Köylü*, İst.: İstiklal Lisesi Talebe Kooperatifi, 1933; *Bacayı İndir, Bacayı Kaldır*, İst.: İstiklal Lisesi Talebe Kooperatifi, 1933; *Korku*, İst.: Remzi, 1934; *Bay Virgül*, İst.: Ahmet Sait Mtb., 1935; *Bir Şehrin Ruhu*, İst.: Remzi, 1938.

Gezi: *Kıyılardan Stepe Bir Vagon Penceresinden*, İst.: Kanaat Ktp., 1934; *Ankara-Bükreş*, İst.: Tan Mtb., 1937; *Sovyet Rusya Hatıralarım*, İst.: Tarih

ve Toplum Kitaplığı, 1989.
Fikir ve Deneme: *Türk İnkılabının Karakteri*, İst.: Devlet Mtb., 1933; *Modern Avrupa İktisat Tarihi*, İst.: Ahmet Sait Mtb., 1934; *Politika Felsefesi*, İst.: Vakit, 1935; *Fikir ve Sanat*, İst.: Semil Lütfi, 1938; *Avrupanın İskeleti*, İst.: Kanaat, 1939.
Kaynaklar: M. Uraz, *Sadri Ertem. Hayatı ve Eserleri*, İst., 1940; Yazar, 390-404; "Ertem, Sadri", *TDEA*, III, 80-81; T. Alangu, *Hikâye ve Roman*, I, 61-72; Necatigil, *İsimler*, 154; Necatigil, *Eserler*, 46, 103; M. Parlak, "Sadri Ertem Üzerine Monografik Bir Araştırma", Erzurum, 1995 (basılmamış doktora çalışması); Ö. Lekesiz, *Yeni Türk Edebiyatında Öykü*, İst., 1997, c. I, s. 415-431.

ERTEPINAR, COŞKUN *(Erkilet/Kayseri, 1914 - Ankara, 9 Ağustos 2005)* Şair.

D. Münir imzasını da kullandı. Hanife Hanım ile I. Dünya Savaşı'nda ölen Abdullah Efendi'nin oğlu. Erkilet İlkokulu'nu bitirdi; Kayseri Lisesi ve Sivas Öğretmen Okulu'nda okudu. 1932'de Sivas Öğretmen Okulu'nu bitirerek Ankara'ya gitti; Ankara Gazi Eğitim Ens. Türkçe-Edebiyat Bölümü'nden 1937'de mezun oldu. Çeşitli illerdeki ortaokul ve liselerde öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. Daha sonra MEB ortaöğretim şube müdürlüğü (1956), halk eğitim genel müdürlüğü (1968) ve bakanlık müşavirliği görevlerinde bulundu. 1974'te kendi isteğiyle emekli oldu. 1981'e kadar öğretmenlik mesleğini sürdürdü.

İlk şiiri ("Bu Gece") 1930'da *Muhit* dergisinde D. Münir imzasıyla çıktı. Şiirlerinde gösterişten uzak, sade ve aşırı soyutlamalara kaçmayan bir üslup kullanmaya özen gösterdi. Günlük yaşam içerisindeki küçük şeyleri şiirlerine konu etti. Genellikle bireysel duyguları, yurt güzelliklerini doğal, duru bir anlatımla biçimlendirdi. Hakkında, Ankara'da çıkan *Antoloji* dergisi 1982'de bir özel sayı, DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde bir tez hazırlandı. Ankara'da bir okula adı verildi.

Ödül: *Zaman Bahçesinde* ile 1978 Türkiye Milli Kültür Vakfı Jüri Özel Ödülü; 1985 Tercüman Kültür ve Sanat Armağanı; 1991 İLESAM Hizmet Şeref Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Deniz Üstü*, Sivas: Kâmil Mtb., 1935; *Dönülmez Zaman İçin*, İskenderun: Öz Vatan Mtb., 1949; *Tek Adamın Hikâyesi*, Kayseri: Sümer Mtb., 1954; *Kaderden Yana*, Ank.: Yıldız Mtb., 1956; *Mevsimlerin Ötesinden*, Ank.: Doğuş Mtb., 1962; *Güzel Dünya*, Ank.: Güvendi Mtb., 1969; *Şu Dağlar Bizim Dağlar*, Ank.: Güvendi Mtb., 1973; *Zaman Bahçesinde*, İst.: Damla, 1978; *Destan Atatürk*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1981; *Küçük Dünyamızın İçinden*, Ank.: Tekışık Mtb., 1982; *Dorukta Rüzgârlar Var*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1986; *Çocuklar ve Papatyalar*, Ank.: MEB, 1986; *Yunus'un Bahçesinde Açan Gül*, Ank.: MEB, 1992; *Şiir İkliminde Bir Ömür*, (toplu şiirleri) Ank.: Tekışık Mtb., 1995.
Kaynaklar: Nebioğlu, 277; *TDEA*, III, 81; Necatigil, *İsimler*, 154; A. Satoğlu, *Kayseri Şairleri*, Kayseri, 1962, s. 94-96; M. Uyguner, "Güzel Dünya-Allah Vergisi", *Hisar*, S. 72 (Aralık 1969); Karaalioğlu, 207; "Ertepınar, Coşkun", *TDEA*, III, 81; E. Kalkan, *Kayseri Şairleri*, Ank., 1996, s. 110-111; F. R. Tuncor, "Coşkun Ertepınar", *Yeni Defne*, S. 207 (Haziran 1999); *Kim Kimdir*, 313.

ERTOP, KONUR *(İstanbul, 2 Nisan 1936 -)* Eleştirmen.

Kocamustafapaşa 24. İlkokulu, Davutpaşa Ortaokulu ve İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdi. İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne bir süre devam ettiyse de bitirmeden ayrıldı. *a* dergisini (29 sayı, 1956-60) çıkaranlar arasında yer aldı. *Cumhuriyet* gazetesine düzeltmen olarak girdi. *Meydan-Larousse*'un yazı kadrosunda görev aldı; Kaynak Kitaplar'da çalıştı. F. H. Dağlarca'nın çıkardığı *Türkçe* dergisini yönetti (43 sayı, 1960-64). D. Hızlan ile birlikte Eti Yayınları'nı kurarak bir süre yayımcılık yaptı (1966). *Vatan* gazetesinde kitap tanıtma yazıları yazdı. Yaşar Nabi Nayır'ın ölümünden sonra *Varlık* dergisinin yönetimini üstlendi (1981-83). *Cumhuriyet* gazetesindeki görevinden 1983'te ayrıldı; *Hürriyet* gazetesinin yazı kadrosuna katıldı. TYS üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli.

İlk yazısı ("Atatürk ve Dil") 1955'te *Türk Dili*'nde çıktı. 1956-62 arasında çeşitli dergilerde yayımlanan eski ve yeni Türk edebiyatı eksenli dil ve araştırma yazıları ile tanındı. Eleştiri ve incelemeleri *Varlık*, *Türk Dili*, *Yeditepe*, *Dost*, *Türkçe*, *Değişim*, *Ataç*, *Kitap-Belleten*, *Yeni Dergi*, *Soyut*, *Şiir Sanatı*, *Yordam*, *Papirüs*, *Yeni Edebiyat*, *Yeni a*, *Gösteri* ve *Milliyet Sanat* dergilerinde yayımlandı. Eleştirilerinde genel olarak dil devrimine bağlı kaldı; yeni metinlerin eski edebiyatın biçimsel yanlarından yararlanılarak yorumlanması ve aynı zamanda, metne özgü yazınsal öğelerin de göz ardı edilmemesi gerektiği üzerinde durdu.

Yapıtları: Derleme-İnceleme: *Cumhuriyet 1924-1974*, İst.: Cumhuriyet, 1974; *Türk Edebiyatında Seks*, İst.: Seçme Kitaplar, 1977; *Emperyalizmle Savaşım*, İst., 1979; *Tanzimattan Günümüze Türk Hikâye Antolojisi*, (Y. Nabi Nayır ile) İst.: Varlık, 1982; *Bu Köy Hepten Delirdi mi?: Aziz Nesin'e Saygı*, (antoloji) İst.: İnkılâp, 1996; *Pir Sultan Abdal'dan Onat Kutlar'a*, İst.: İnkılâp, 1997; *Cumhuriyet Dönemi Düşünce Yazıları Seçkisi*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998; *Mektepten Memlekete*, (Fotoğraflarla Yahya

Kemal'in Yaşam Öyküsü), İst.: Sel, 1998; *Benden Söylemesi*, İst.: Cumhuriyet Kitapları, 1999.
Kaynaklar: Seyda, 136-152; Necatigil, *İsimler*, 155; Özkırımlı, *TEA*, II, 456; *Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi*, II, 2025; *TDEA*, III, 81, Kurdakul, *Sözlük*, 254; Karaalioğlu, 207.

ERTUĞRUL, HALİT *(Besni/Adıyaman, 1956 -)* Yazar.

İlkokulu doğduğu yerde okudu. Kırşehir Öğretmen Okulu (1977) ve Niğde Eğitim Enstitüsü'nü (1979) bitirerek öğretmenliğe başladı. Cumhuriyet Üniversitesi Kamu Yönetimi Yönetim Bilimleri Bölümü'nde yüksek lisans, Sakarya Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde doktora yaptı. Çeşitli il ve ilçelerde öğretmen ve idareci, eğitim fakültelerinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Çeşitli konulardaki yazıları *Türk Edebiyatı*, *Düşünce*, *Yeni Asya*, *Yeni Nesil*, *Türkiye*, *Diyanet Çocuk*, *Köprü*, *Sur* gazete ve dergileri ile Hatay, Kırşehir ve Adıyaman'da çıkan yerel gazetelerde yayımlandı. Eğitim, öğrenme üzerine kitapları da vardır.

Yapıtları: Roman: *Yalnız Öğretmen*, 1988; *Kendini Arayan Adam*, İst.: Yeni Asya, 1991; *Düzceli Mehmet*, İst.: Nesil, 2000; *Kendini Arayan Kadın*, İst.: Nesil, 2004; *Şark Kızı*, İst.: Nesil, 2005; *Çocuğumu Bana Verin*, İst.: Nesil, 2006; *Selim ve Hande*, İst.: Nesil, 2008; *Emre*, İst.: Nesil, 2008; *Aradığını Bulan Kadın*, İst.: Nesil, 2008; *Yeni Bir Hayat*, İst.: Nesil, 2008; *Ateşte Yeşerdim*, İst.: Nesil, 2008; *Canan*, İst.: Nesil, 2008; *Sevda*, İst.: Nesil, 2008.
Öykü: *Uçurumdan Dönüş*, İst.: Nesil, 2001; *Son Umut*, İst.: Nesil, 2006; *Dünyama Bahar Geldi*, İst.: Nesil, 2007.
Deneme: *Toplumun Işıkları*, İst.: Nesil, 2004; *Aşk Böyle Yaşanır*, İst.: Nesil, 2008.
Kaynaklar: Işık, 242; halitertugrul.com.

ERUZ, NAHİT *(Aksaray, 20 Ekim 1936 -)* Öykücü.

Terzi Naime Hanım ile oto tamircisi Ahmet Eruz'un oğlu. İlk ve orta öğrenimini Aksaray ve Adana'da tamamladı; İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu'nu bitirdi (1958). Bir süre öğretmenlik ve muhasebecilik yaptıktan sonra Merkez ve Emlak Kredi bankalarında memurluk (1961-64), Gümrük ve Tekel Bakanlığı'nda müfettişlik (1964-72), İstanbul gümrüklerinde genel müdür yardımcılığı ve genel müdürlük (1972-84) yaptı. 1984'ten beri Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nda müşavir. Edebiyatçılar Derneği ve Ankara Sanat Kurumu üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk mizah öyküsü 1962'de *Zübük*'te, ilk öyküsü 1968'de *Varlık*'ta çıktı. Ürünlerini *Varlık*, *Türk Dili*, *Güney*, *Karşı*, *Soyut*, *Papirüs*, *Yeditepe*, *Yusufçuk*, *Oluşum* ve *Yansıma* dergilerinde yayımladı. 1966'dan itibaren *Papirüs*'te adını duyurdu. Toplumsal gerçekçi tarzda yazdığı öykülerinde Anadolu insanını başarıyla yansıttığı (C. Süreya) belirtildi.

Yapıtları: Öykü: *Çuvalın Yanındaki Adam*, İst.: Öncü, 1969; *Yumma*, İst.: Papirüs, 1971; *Gül Hırsızı*, İst.: Sinan, 1973; *İnsanca*, İst.: Derinlik, 1978.
Taşlama: *Bamteli*, Ank.: Memleket, 1985.
Kaynaklar: *BF* (12 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 155; Kurdakul, *Sözlük*, 254; A. Köksal, "Nahit Eruz'un Hikâyeleri", *Yeditepe*, Eylül 1970; A. Bezirci, "Nahit Eruz ve 'Yumma' ", *Yeni Ortam*, 21 Eylül 1972; M. Balel, "N. Eruz 'Çelişkiler Öyküsü'nü Anlatıyor", *Yeni Ortam*, 30 Temmuz 1973; "Öykücü, Yazar Nahit Eruz'la Söyleşi", *Öykü Şiir*, S. 14 (Nisan 2000).

ERYÜKSEL, GAZANFER *(İstanbul, 8 Eylül 1952 -)* Şair.

Tam adı İsmail Gazanfer Eryüksel. Ayşe Hanım ile belediye memuru Mustafa Necdet Eryüksel'in oğlu. Pertevniyal Lisesi'nden sonra İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni bitirdi. Aynı zamanda İstanbul Belediye Konservatuvarı Türk Müziği Bölümü'ne devam etti. Çeşitli kamu kuruluşlarında çalıştı, özel kuruluşlarda yöneticilik yaptı. Edebiyatçılar Derneği ve Çorum Gazeteciler Cemiyeti üyesi. *Yazılıkaya* adlı bir kültür-sanat dergisi çıkardı. Çorum'da oturuyor; evli, bir çocuk babası.

İlk şiiri ("Al, Yeşil, Mor") 1973'te *Yansıma*'da çıktı. Şiir ve yazıları *Yansıma*, *Yeni Adımlar*, *Varlık*, *Milliyet Sanat*, *Gösteri*, *Sombahar*, *Kıyı*, *Düşlem*, *Şiir-lik*, *Prometeus* dergilerinde yer aldı. Türk müziğinin şarkı formunda besteleri olan Eryüksel oyun müzikleri de yaptı.

Ödül: "Misafir" oyunuyla 1986 Avni Dilligil Jüri Özel Ödülü; *Ahir Zaman Tangoları* ile 1994 Dünya Kitap II. Şiir Ödülü (birincilik); *Hep Çocuk Kalan* ile 1996 Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülü; *Aşk Hiçlik ve Herşey* ile 1996 Çankaya Belediyesi ve Damar Dergisi İlkbahar Şiir Ödülü (birincilik).

Yapıtları: Şiir: *Hep Çocuk Kalan*, İzmir: Mayıs, 1996; *Ahir Zaman Tangoları*, İst.: Dünya, 1996; *Aşk Hiçlik ve Herşey*, Ankara: Çankaya Belediyesi, 1997.
Kaynaklar: *BF* (16 Nisan 1999); O. Tüleylioğlu, "Şiirin Kıyısında Piknik" *Milliyet Sanat*, S. 406 (15 Nisan 1997); S. Bolat, "Hep Çocuk Kalan", *Şiir-lik*, Mart 1997; F. Başaran, "Geç Gelen Bir Şair, Gazanfer Eryüksel ile Şiirleri Üzerine", *Cumhuriyet Kitap*, S. 388 (24 Temmuz 1997); "Şiirinin 25. Yılında Gazanfer Eryüksel", *Kıyı*, S. 160 (Temmuz 1999).

ES, HİKMET FERİDUN *(İstanbul, 1909 - İstanbul, 6 Haziran 1992)* Gazeteci, yazar.

İhsan Hanım ile Yemen'de 21 yaşında ölen süvari subayı Şükrü Feridun Bey'in oğludur. 1926'da lise öğrenimini yarıda bırakarak gazeteciliğe başladı. *Vakit* ve *Akşam* gazeteleri ile *Yedi Gün*, *Yıldız* ve *Hayat* dergilerinde çalıştı. Hollywood'da film yıldızlarıyla yaptığı röportajlar *Yıldız* dergisinde yayımlanınca üne kavuştu. Kore ve Japonya ile Asya ve Güney Amerika'da birçok ülkeyi dolaştı, gezi ve röportaj yazarı olarak tanındı. Bu konuda yazdıklarının çoğu bir süre yazı işleri müdürlüğünü yaptığı *Hayat* dergisiyle *Hürriyet* gazetesinde yayımlandı. *Akbaba* ve *Çarşaf* dergilerinde mizah yazıları yazdı. Kore, Kongo ve Vietnam'da savaş muhabirliği yaptı. Edebiyatçılarla yaptığı röportajları ve gezi notlarını kitaplaştırdı. İstanbul'da Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülüdür.

Ödül: 1983 Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü (Nadir Nadi ile).

Yapıtları: Röportaj: *Bugün de Diyorlar ki*, İst.: Remzi, 1932.
Gezi: *Aşk Tamtamları*, 1953.
Kaynaklar: Nebioğlu, 280; H. Göktürk, "Es (Hikmet Feridun), *İSTA*, X, 5242; Necatigil, *İsimler*, 155.

ESASLI, SEVAL *(Trabzon, 1958 -)* Şair.

Babasının memuriyeti nedeniyle çocukluğu çeşitli illerde geçti. 1967'den bu yana İstanbul'da yaşıyor. 11 aylıkken geçirdiği çocuk felci sonucunda yürüyemez duruma geldi; bu nedenle öğrenim göremedi. İlk şiirleri 1969-73 arasında *Doğan Kardeş* dergisinde ve İstanbul Radyosu Çocuk Saati programında yayımlandı. Daha sonraki yıllarda şiirleriyle *Amatör Sanat*, *Karadeniz 52*, *Yarın*, *Milliyet Sanat*, *Gökyüzü*, *Kıyı* gibi dergilerde göründü.

Ödül: *Sekizinci Renk* ile 1984 Rıfat Ilgaz Cide Edebiyat Ödülü; *Su Gölgeleri* ile 1990 Yunus Nadi Ödülü (mansiyon).

Yapıtları: Şiir: *Sekizinci Renk*, İst.: Çınar, 1984; *Yarına Kaç Var*, İst.: Çınar, 1985; *Su Gölgeleri*, İst.: Çınar, 1990; *Kışkırtıcı Çekirdek*, İst.: Çınar, 1997.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 155; Kurdakul, *Sözlük*, 255.

ESEN, NÜKET *(İstanbul, 18 Ocak 1949 -)* Edebiyat araştırmacısı.

Kâmile Hanım ile inşaat mühendisi Ekrem Tezcan'ın kızı. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni (1969) ve Boğaziçi Üni. İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Boğaziçi Üni. Sosyoloji Bölümü'nde yüksek lisans, Marmara Üni. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde doktora yaptı. 1989'dan bu yana Boğaziçi Üniversitesi'nde öğretim üyesi. İstanbul'da yayımlanan *Yaşasın Edebiyat* (1997-99) dergisinin danışma kurulu üyeliğini yaptı. Ankara Bilkent Üniversitesi'nin yayımladığı *Journal of Turkish Literature*'un yayın kurulu üyesi. İstanbul'da yaşıyor.

İlk yazısı ("Yukarı Sınıftan Son Kuşak Osmanlı Kadınları") 1986'da *Tarih ve Toplum* dergisinde çıktı. "Türk Romanı'nda İstanbul Ailesi" adlı araştırması Finceye çevrilerek Helsinki'de yayımlandı (1997). O. Pamuk'un *Kara Kitap* romanı üzerine yazıları ve İ. Melih Devrim'e gönderilen edebiyatçı mektuplarını topladığı kitapları vardır.

Yapıtları: İnceleme-Araştırma: *Türk Romanında Aile Kurumu*, İst.: Boğaziçi Üni., 1990; *Karı Koca Masalı ve Ahmet Mithat Bibliyografyası*, (Ahmet Mithat Efendi), İst.: Kaf, 1999; *Modern Türk Edebiyatı Üzerine Okumalar*, İst.: İletişim, 2006.
Derleme: *Kara Kitap Üzerine Yazılar*, İst.: Can, 1992; *İki Gözüm, Aziz Kardeşim, Efendim*, İst.: YKY, 1995; *Hayata Bakan Edebiyat Adalet Ağaoğlu'nun Yapıtlarına Eleştirel Yaklaşımlar*, (E. Köroğlu'yla) İst.: Boğaziçi Üni., 2003; *Merhaba Ey Muharrir! Ahmet Mithat Üzerine Eleştirel Yazılar*, (E. Köroğlu'yla) İst.: Boğaziçi Üni., 2006; *Orhan Pamuk'un Edebi Dünyası*, (E. Kılıç'la) İst.: İletişim, 2008.
Kaynaklar: *BF* (9 Nisan 1999).

ESENDAL, MEMDUH ŞEVKET *(İstanbul, 1885 [Mart 1301] - Ankara, 17 Mayıs 1952)* Öykücü, romancı, siyaset adamı.

Tam adı Mustafa Memduh Şevket Esendal. M.Ş.E., Mustafa Memduh, Mustafa Yalınkat, M.Ş., M. Oğulcuk, İstemenoğlu imzalarını da kullandı. Rumeli göçmeni çiftçi bir ailedendir; Emine Sadiye Hanım ile Kâhyabeyoğlu Mehmet Şevket Bey'in oğlu. Çok küçük yaşta ailesiyle birlikte Çorlu'ya göç ettiğinden bazı kaynaklarda Çorlu doğumlu olarak gösterilmektedir. Kısa bir süre Edirne Rüştiyesi'ne devam ettiyse de ayrılmak zorunda kaldı; doktor olmak istiyordu, ancak ailesinin geçirdiği çalkantılar nedeniyle öğrenim göremedi. Kendi ifadesiyle "ilk mektep de dahil hiçbir okuldan mezun olmamış, tam manasıyla bir alaylı olarak" yetişmiştir. Genç yaşta politikaya ilgi duyarak 1906'da İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne girdi. Babasının 1907'de ölümü üzerine ailesini geçindirebilmek için 1912'ye kadar çiftçilikle uğraştı. Öte yandan II. Meşrutiyet'in ilanı

(1908) sonrasında İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin müfettişi olarak Anadolu ve Rumeli'de görev yaptı. Balkan Savaşı çıkınca İstanbul'a göç etti; daha sonra yeniden memleketine döndü. Ancak I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte toprakları askeri tarıma ayrılınca çiftçiliği bırakmak zorunda kaldı. Bu dönemde Kara Kemal, Muhittin Birgen, Sadık Vicdani gibi isimlerle birlikte Meclis'te vilayetlerin temsili yerine mesleklerin temsili ilkesinin uygulanması için mücadele verdi ve Esnaf Odaları teşkilatının kuruluşunda etkili oldu. İttihat ve Terakki Fırkası'nın Mütareke döneminde kapatılması üzerine mücadeleyi bırakmadı ve partiyi Esnaf Odaları'na dayanarak yeniden örgütleme girişiminde bulundu.

Mütareke döneminde Damat Ferit hükümetinin kovuşturması üzerine bir süre kadar kaçak yaşadı; İtalya'ya gitti. Milli Mücadele sırasında Mustafa Kemal'den aldığı bir mektup ("Ruslar benden avamdan yetişmiş bir temsilci istediler. Aklıma sen geldin. Görüşmek üzere Ankara'ya bekliyorum.") üzerine Anadolu'ya geçti. "Mesleki temsil" ilkesini savunmayı Ankara'da da sürdürdü; Birinci Meclis'te bu ilkeyi savunan arkadaşlarını dışarıdan destekledi, karşı görüş ağır basınca ortaelçilik göreviyle Bakû'ya gönderildi (1920-24). Yurda dönüşünde Kabataş ve Galatasaray liselerinde tarih ve coğrafya öğretmenliği yaptı (1924-25). Bu arada eski arkadaşlarıyla tekrar bir araya gelerek *Meslek* (38 sayı, 1924-25) ve *Halk* (76 sayı, 1925-26) gazetelerini çıkardı. Savunduğu düşünceler Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF) tarafından olumlu karşılanmadı; elçilik göreviyle Tahran'a gönderildi (1925-30). Yurda dönüşünde Elazığ'dan milletvekili seçildi (1930-32). Daha sonra tekrar elçi olarak görevlendirildi; önce Kâbil (1932) büyükelçiliğine, 6 yıl sonra da Moskova büyükelçiliğine atandı. 1941-50 arasında Bilecik milletvekili olarak Meclis'te yer aldı; 1941'de CHP genel sekreterliği görevine getirildi, ancak 1945'te bu görevden kendi isteğiyle çekildi. Milletvekilliğinin sona erdiği 1950'den sonra kendini tümüyle edebiyata verdi. Evli, üç çocuk babasıydı. Ankara'da Cebeci Asri Mezarlığı'na gömüldü.

İlk öyküsü ("Veysel Çavuş") 1908'de *Tanin* gazetesinde çıktı. 1911'den sonra *Çığır*, *İrtika*, *Musavver Fen ve Edep* dergilerinde yazıları yayımlanan Esendal, 1912'den itibaren çeşitli takma adlarla gazete ve dergilerde göründü. Ömer Seyfettin'le aynı dönemde yazdığı öykülerini ve daha sonra yazdıklarını 1925'ten sonra yayımlamaya başlamıştır. İlk öykülerinden olan "Gevenli Hacı" 1916'da yazılmış, ancak 1925'te yayımlanmıştır. Daha çok *Meslek* gazetesinde yayımlanan öyküleriyle sanatçı kişiliğini ortaya koydu: *Meslek*'te eski-yeni 35 öyküsüyle *Miras* adlı romanı tefrika olarak yayımlandı. Ayrıca İzmir'de çıkan *Sada-yı Hak* gazetesinde "Melik Tavus" adlı bir romanının tefrika edildiği söylenmekle (Ş. S. Aydemir) birlikte bu roman bulunamamıştır. Ancak *Ayaşlı ve Kiracıları* bir tarafa bırakılırsa, 1946'ya kadar sanat hayatına uzun bir ara verdiği söylenebilir. R. Mutluay, bu "bekletme" tavrını yazarın "yazdıklarını bekletme yoluyla hem onlar üzerinde yeni zamanlar beğenisiyle durarak düzeltme, hem dilini özleştirme olanaklarına kavuşması"na bağlar. 1946'dan sonra *İstanbul*, *Sanat ve Edebiyat*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Ulus* (pazar ekleri), *Ülkü*, *Hisar*, *Pazar Postası*, *Türk Dili* gibi dergi ve gazetelerde yayımladığı öykülerle edebiyat yaşamının en verimli dönemini son altı yılında geçirdiği söylenebilir.

Esendal, her ne kadar sanatçılığını siyasal yaşamının dışında tutmuş ve öykülerini takma adlarla yayımlamışsa da, yaşamının ve siyasal düşüncelerinin sanat anlayışını etkilediği gözlemlenmektedir. "El sanatları ile küçük esnafa dayalı, toprağın küçük birimler halinde işlenmesini öngören ekonomi görüşü onu 'bir ideal memleket' anlayışına götürmüş, bunun sonucu olarak da 'emekleriyle yurdu kuran, koruyan ve yaşatan küçük insanları' ele almıştır" (A. Özkırımlı). Esendal uygarlığı dikey (sanayi uygarlığı) ve yatay (toprak uygarlığı) olarak iki ayrı biçimde anlamış, sanayi uygarlığının çökeceğini ve toprak uygarlığının er geç egemen olarak insanlığa mutluluk getireceğini ileri sürmüştür. Bu görüşlerinin ülkenin toplumsal ve ekonomik hayatında uygulandığını görmek yazarın en büyük ideallerinden biri olmuş, kendi sözleriyle "ardı arkası gelmeyecek küçük güzel evlerin, bağların, bahçelerin memleketi kaplamasını; bu manzara içinde mülk sahiplerinin mesut ve müreffeh yaşaması"nı arzu edilen yaşama biçimi olarak savunmuştur.

Esendal'ın öykülerinin ana nitelikleri dil ve anlatım duruluğu, yerellik, canlılık, kısalık, özlülük, yalınlık, içtenlik ve iyimserliktir. Öykülerinin büyük çoğunluğu ya monolog ya da kısa konuşmalarla süren kalabalık bir diyalog yapısındadır. Bu bakımdan gereksiz tasvirlerden alabildiğine kurtulmuş, canlandırdığı kişileri kendi davranışları ile sözlerinin aynasında yaşatmıştır. Yobazlığı, sosyete kadınlığının

rahat düşkünlüğünü, tembel memur ahlakını, sorumsuzluğu, ülküsüz zevk arayıcılığını, emeksiz geçimi alayla yerer. Bu arada kendini, yaşamanın başıboşluğuna çıkarsız bırakan kişilerle, geçim darlığını bin bir ustalıkla iyimserce karşılayan sorumlu insanları sevgiyle çizer. "İnsanları sever Esendal; öykülerindeki aydınlık bakış, insanımızın özündeki en gerçek yanlardan birine, yaradılıştan iyi kişilerin kirletilmemiş, bozulmamış cevherine olumlu bir yaklaşım taşır" (R. Mutluay). Yazar az sayıda öykü yayımlamasına ve siyasi yaşamı yanında edebiyat yaşamını ikinci planda tutmasına rağmen Türk öykücülüğünün önde gelen isimlerinden olmuştur. "Gerek işlediği konular, gerekse ele aldığı insanlar açısından onu, toplumsal gerçekçiliğin öncüsü saymak gerekir" (A. Özkırımlı). Esendal, ilk öyküsünden son öyküsüne kadar, kendi çağının öykü anlayışından büsbütün ayrı bir yol tutmuştur. O zamana kadar edebiyatımızda hep Maupassant öyküleri örnek alınarak yazılan başı, sonu, ortası belli olan, acıklı ya da gülünç bir olaya dayanan, şaşırtıcı ve çarpıcı bir sonuçla biten öykü tarzına karşılık M.Ş.E., öykülerini hayatın sivri noktalarından almamış; günlük yaşayışın en sade, en silik olayları ve kişileri üzerinde durmuştur. Bu bakımdan onun Maupassant tekniğine karşılık edebiyatımıza Çehov tekniğini getirdiği söylenebilir (C. Kudret). R. Mutluay ise onun bu özelliğini yazarın Rusya'daki yıllarının kazandırdığı olanaklara bağlar: "Romanlarımızda bile göremediğimiz tipler-karakterler gücüne, onun birkaç sayfalık hikayelerinde rastlarız. Okuyucusuna düşünme payları bırakan bir gözlemcilik gücünü fazla katkıda bulunmadan sunmayı, böylece okuyanı da düşündürüp bilinçlendirmeyi başarır."

Ankara'da yeni başlayan apartman yaşantısını sergileyen romanı *Ayaşlı ve Kiracıları*'nda apartmanın dokuz odasından her birine ayrı ayrı yerleşmiş, değişik meslek ve yapıdaki kişilerin günlük yaşayışları ve birbirleriyle ilişkileri verilmiştir. Esendal, bu odalarda oturan insanları anlatarak o yılların Ankara'sından toplumsal bir kesit sunar; insanların özellikle sıradan insanların yaşamlarını, değer yargılarındaki değişmeleri gösterir; "düzen"e değilse de bürokrasiye yönelik eleştiriler getirir. T. Alangu *Ayaşlı ve Kiracıları*'ndan söz ederken "üç forma kadar tutan bir bölümü o günlerin şartlarına uyma endişesi ile kırpılmış" demektedir. Fethi Naci ise *Ayaşlı ve Kiracıları*'nın en önemli özelliğinin dili olduğunu belirtmektedir: "Memduh Şevket Esendal'ın 1934 yılında, böylesine temiz bir Türkçe ile roman yazması bir başarı sayılmalı. Sözü hiç uzatmıyor. Telgraf yazar gibi yazıyor romanını. Kısa tümceleri sık sık kullanıyor ve bunda çok başarılı. Anlattığı kişilere çok yanlı bakmaya çalışıyor. Bu bakımdan özellikle Ayaşlı'yı anlatırken başarılı; iyi yanlarını da, kötü yanlarını da ustalıkla belirtiyor. Kimi insanların düşünme biçimini sadece konuşmalarla çok iyi veriyor" demektedir. Esendal, dil ve anlatımının bu özelliğini S. Arısoy'un yaptığı bir söyleşide şöyle belirtir: "Edebiyatı bilmediğimden, marifetsizliğimden sade yazmışımdır. Bilsem, öyle düpedüz yazar mıyım hiç? Köylü bir şeyi söylerken dikine, olduğu gibi söyler. Neden? Süslemesini bilmez de ondan. Marifetli insanlar öyle yapmazlar. Sözlerine, yazılarına marifetlerini sokarlar, hünerlerini gösterirler. Aslını sorarsanız marifet hayatın içinde, hayata uymayan bir şeydir. Benim dilim kısa. İstediklerimi anlatabilmek güç."

Yine 1930'lu yıllarının Ankara'sında geçen *Vassaf Bey*, basit günlük yaşam içerisinde genç kızlar için evliliğin önemini, evlilikte ne bulduklarını anlatmaktadır. Bu romanda *Ayaşlı ve Kiracıları*'na göre daha az sayıda kişi bulunmaktadır. Yazar 1930'lar Ankara'sının bir görünümünü sunarken, küçük burjuva bireylerin aile ve evlilik ilişkilerindeki ahlaksal değer yargılarını ele almakta, Batı kültürüyle geleneksel değerlerin çelişkisini sergilemeye çalışmaktadır.

Esendal, sanatçıları ele aldığı konular ve bu konuları işleyiş biçimine göre ikiye ayırır: "Bana göre iki tür sanatkâr vardır: biri cemaatin önünde gider, biri cemaati takip eder. Cemaatin önünde giden sanatkâr, o cemaate yeni bir dünya görüşü getirir, bir cemiyet nizamı kurar, şartlarını tespit eder; cemaate eserleriyle nasıl çalışmaları gerektiğini söyler... Bu çeşit sanatkârlar az yetişir, güç iştir. İşi zordur... Cemaati arkadan takip eden sanâtkar, 'olan'ı tespit eder; cemiyete ayna tutar, cemiyetin nasıl bir gidişi, yaşayışı olduğunu gösterir; tarihe de o cemiyet hakkında tespit edilmiş müşahadeler bırakır. Bu da bir iştir..." Esendal'ın çağdaş Türk öykücülüğündeki yeri hakkında A. H. Tanpınar, "Sait Faik gibi genç nesil hikâyecilerinin, çağının eseri yerli tesir olarak ona bağlıdır tarzında bir iddia hiç de mübalağalı olmaz" demektedir. Ancak yazarın siyasal yaşamının daha çok ürün vermesinin önüne geçtiği genel olarak kabul edilmektedir: "Edebiyata adanmadığı için –nicelerinin şiirde bıraktıkları yarımlıklar gibi– yakınacağımız büyük bir yetenek, siyasal yaşama yönelik ça-

lışmalarının yoğunluğundan ötürü yapabileceği en güzel şeyleri belki de yapamadan gitmiştir" (R. Mutluay).

Türkiye'de modern öykücülüğün kurucularından biri olarak gösterilen Esendal'ın "İki Kadın" adlı öyküsü TRT'de televizyon filmi olarak, *Ayaşlı ve Kiracıları* TRT'de dizi film olarak yayınlanmıştır. M. Uyguner tarafından derlenen "Bütün Eserleri" 1983'den bu yana Bilgi Yayınevi tarafından basılmaktadır.

Ödül: *Ayaşlı ve Kiracıları* ile 1942 CHP Roman Mükâfatı (beşincilik).

Yapıtları: Roman: *Ayaşlı ve Kiracıları*, (M. Ş. imzasıyla) İst.: Vakit Mtb., 1934; *Vassaf Bey*, Ank.: Bilgi, 1983; *Miras*, Ank.: Bilgi, 1988.
Öykü: *Hikâyeler: Birinci Kitap*, (M. Ş. E. imzasıyla) Ank., Koşal B., 1946 (yb *Otlakçı*, Ank.: Dost, 1958; *Temiz Sevgiler*, [yay. T. Alangu] Ank.: Dost, 1965); *Hikâyeler: İkinci Kitap*, (M. Ş. E. imzasıyla) Ank.: Koşal B., 1946 (yb *Mendil Altında*, Ank.: Dost, 1958; *Ev Ona Yakıştı*, [yay. T. Alangu] Ank.: Dost, 1971); *Sahan Külbastısı*, Ank.: Bilgi, 1983; *Veysel Çavuş*, Ank.: Bilgi, 1984; *Bir Kucak Çiçek*, Ank.: Bilgi, 1984; *Hava Parası*, Ank.: Bilgi, 1984; *İhtiyar Çilingir*, Ank.: Bilgi, 1984; *Bizim Nesibe*, Ank.: Bilgi, 1985; *Kelepir*, Ank.: Bilgi, 1986; *Gödeli Mehmet*, Ank.: Bilgi, 1988; *Güllüce Bağları Yolunda*, Ank.: Bilgi, 1992; *Gönül Kaçanı Kovalar*, Ank.: Bilgi, 1993.
Diğer: *Tahran Anıları ve Düşsel Yazılar*, (yay. M. Uyguner) Ank.: Bilgi, 1999.
Kaynaklar: *BF* (6 Temmuz 1999; kızı Emine Sarıdal tarafından); E. Çalık, "M.Ş.E. ile İki Saat" (söyleşi), *Hisar*, S. 19 (Kasım 1951); S. Arısoy, "Memduh Şevket Esendal'la Bir Konuşma", *Varlık*, S. 383 (Haziran 1952); Alangu, *Hikâye ve Roman*, I; Necatigil, *İsimler*, 156; Necatigil, *Eserler*, 42, 363; Acaroğlu, 106-107; M. Ş. Onaran, "Esendal", *Türk Dili*, S. 286 (Temmuz 1975); Özkırımlı, *TEA*, II, 460-461; Karaalioğlu, 211; Kurdakul, *Sözlük*, 255-257; Önertoy, 47-49; Fethi Naci, *Türkiye'de Roman*, 209-212; M. Kutlu, "Esendal, Memduh Şevket", *TDEA*, III, 91-93; A. Çalışlar, *Türk ve Dünya Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, İst., 1987, c. II, s. 35-36; R. Mutluay, *100 Soruda Çağdaş Türk Edebiyatı (1908-1972)*, İst., 1973, s. 280-282; M. Uyguner, *Memduh Şevket Esendal: Yaşamı, Sanatı, Yapıtlarından Seçmeler*, Ank., 1991; Ö. Lekesiz, *Yeni Türk Edebiyatında Öykü*, c. II, İst., 1998, s. 209-266.

EŞREF *(Gelenbe, 1847 - Kırkağaç/Manisa, 22 Mayıs 1912)* Şair.

Asıl adı Mehmet Eşref. Hafız Ağa, Deli Hafız diye tanınan imam Usulizade Mustafa Hoca'nın oğlu. Annesinin babası, Sünbülzade Vehbi'nin *Nuhbe*'sini yazıp bastıran Yayaköylü Ahmet Reşit Efendi'dir. Bir süre Gelenbe'de mahalle mektebinde okudu, daha sonra Manisa'da bulunan Hatuniye Medresesi'ne devam etti ve orada Arapça ve Farsça öğrendi. Özel hocalardan tarih ve matematik dersleri aldı. 1870'te Manisa Vilayeti tahrirat kâtibi olarak resmi göreve başladı. Sırayla Turgutlu, Akçahisar ve Alaşehir'de malmüdürlüğü yaptı (1873-75). Fatsa kaymakamlığına atandı, ancak kısa bir süre sonra görevden alındı (1879). Daha sonra Kula, Kırkağaç ve Gördes gibi yerlerde kaymakamlık yaptı. Gördes'te iken yolsuzluk, haksızlık ve istibdat aleyhinde yazdığı bazı manzumelerinden dolayı hapsedildi (1902). İki yıl kadar hapis yattıktan sonra İzmir'de gözetim altında ikametine izin verildi. Burada Tevfik Nevzat ve İzmirli Hafız İsmail gibi Jön Türkler'le bir araya geldi, ancak tekrar hapsedileceği korkusuyla Mısır'a kaçtı (1904). Oradan Kıbrıs'a, Fransa ve İsviçre'ye gidip geldi. *Curcuna* adıyla bir mizah dergisi yayımladığı Mısır'da II. Abdülhamit ve rejimi aleyhinde ciddi bir mücadeleye girişti.

1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından kısa bir süre sonra İstanbul'a döndü. Kasaba (Turgutlu) kaymakamlığına atandı (30 Eylül 1908). İstanbul'da *Eşref* ve *Musavver Eşref* adlarıyla iki mizah dergisi çıkardı. Bu dergilerdeki şiir ve yazılarıyla zorbalıkları ve haksızlıkları ağır bir dille yerdi. Bir süre sonra Adana vali yardımcılığına tayin edildi (1 Mart 1909). Adana'da baş gösteren Ermeni olayları dolayısıyla dört ay kadar sonra bu görevin lağvedilmesi üzerine memleketi Kırkağaç'a döndü ve ölünceye kadar orada yaşadı. Mezarı Kırkağaç'ta istasyon yolundadır.

Şair Eşref hicviyeleriyle Türk edebiyatında mevcut hiciv türünü kişisellikten çıkararak ona toplumsal bir kimlik kazandırmıştır. Dürüstlüğü ve haksızlıklara göz yummayan kişiliğiyle tanık olduğu her türlü yolsuzluğun üstüne gitmekten çekinmemiş, bunları en ağır ifadelerle şiirlerinde dile getirmiştir. Onun Kahire'de iken Namık Kemal'in "Vatan Kasidesi"ne nazire tarzında yazdığı meşhur hiciv, II. Meşrutiyet'in ilanından sonra İttihat ve Terakki'nin zorbalıklarını anlattığı muhammes tarzındaki şiir ve özellikle Kırkağaç kadısının halkı soymasından şikâyet ettiği diğer bir hicviyesi, döneminde büyük yankılar uyandırmıştır. Hayatı boyunca dönemin padişahı II. Abdülhamit'i ve onun istibdat rejimini oldukça sert ifadelerle eleştiren Eşref zaman zaman da meşrutiyet ve hürriyet gibi yeni kavramları savunmaktan kendini alamamıştır.

Divan edebiyatı geleneği içinde son hiciv şairlerinden (heccav) biri kabul edilen Eşref hicivlerinde zaman zaman edebiyat ölçülerini aşarak işi sövüp saymaya kadar vardırmıştır. Manzu-

melerinde daha çok kaside, gazel, muhammes ve kıta gibi divan şiirinin nazım biçimlerini kullanmıştır. Aruza hâkim olmakla birlikte pek dikkatli davranmamış, zaman zaman aruz hataları yapmıştır. Nazım biçimlerinde geleneğe bağlı kalmakla birlikte yer yer halk deyimlerini ve halk ağzında yaygın, küfür denebilecek sözleri de bol miktarda kullanmıştır.

Yapıtları: Şiir: *Deccal*, 2 c., Kahire, 1904, 1907; *İstimdad*, Kahire, 1905; *Şah ve Padişah*, Kahire, 1906, *Hasbıhal yahut Eşref ve Kemal*, 1908; *İran'da Yangın Var*, İst., 1908.
Ölümünden sonra bütün eserleri oğlu Mustafa Şâtım tarafından *Şair Eşref'in Külliyatı* (İst., 1928) adıyla topluca yayımlanmıştır.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, I, 333-345; M. Şâtım, *Meşhur Şair Eşref'in Hayatı*, İst., 1943; H. T. Us, "Eşref, Şair", *AA*, IV, 1205-1207; Cevdet Kudret, *Eşref-Hicviyeler*, Ank., 1953; H. Yücebaş, *Eşref: Hayatı ve Hatıraları*, İst., 1958; F. Uzun, *Bütün Eşref*, İst., 1964; Alangu, *100 Ünlü*, II, 890-899; S. Yenigün, "Eşref", *TDEA*, III, 113-114; A. Uçman, "Eşref", *YYOA*, I, 425.

EVERDİ, MUSTAFA *(Bor/Niğde, 15 Nisan 1957 -)* Romancı, yazar.

Analizatör, Emrehan Selim ve Enver Selim Harımlı imzalarını da kullandı. Penbe Hanım ile çiftçi Enver Everdi'nin oğlu. İlk ve orta okulu Bor'da, liseyi Niğde Öğretmen Lisesi'nde tamamladı; 1982'de AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. İlkokul öğretmenliği ve sendika hukuk müşavirliği yaptı; 1987'den beri avukat. Ankara'da mizah dergisi *Dinozor*'u çıkardı; *Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı* yayın koordinatörü. TYB ve Basın Yayıncılar Birliği üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli, beş çocuk babası. İlk şiiri ("Vatan") 1970'te *Yeşil Bor* gazetesinde çıktı. Şiir, öykü ve yazılarını *Mavera*, *İslâm*, *Kelime*, *Dergâh* ve *Ülke* dergileri ile *Zaman* ve *Yeni Şafak* gazetelerinde yayımladı.

Yapıtları: Roman: *Örgütlü Ölüler*, İst.: Timaş, 1992.
Deneme: *Böyle Buyurdu Hukuk*, İst.: Nehir, 1989; *Sen de mi Sezar*, İst.: Ülke/Dergâh, 1997.
Anı: *Kelebekler Yürümez*, İst.: 21. Yüzyıl, 2004.
Kaynaklar: *BF* (3 Haziran 1999).

EVLİCE, NECİP *(Kahramanmaraş, 1956 -)* Şair ve yazar.

İdris Hamza imzasını da kullandı. DTCF Kütüphanecilik Bölümü'nden mezun oldu. İlk şiir ve yazıları *Mavera*'da çıktı. *Mavera* ve N. Pakdil'in çıkardığı *Edebiyat* ürünlerinin en çok göründüğü dergiler oldu. Radyo oyunları da yazdı. Almanya'da bulunduğu dönemdeki izlenimlerini *Batı Topu*'nda anlattı.

Yapıtları: Şiir: *İkindi Tayfaları*, Ank.: Öncü Kitap, 1991.
Gezi: *Türkistan Geceleri*, İst.: Özgün, 1982; *Batı Topu*, (İdris Hamza adıyla) Ank.: Edebiyat Dergisi, 1983.
Kaynaklar: Işık, 247.

EVLİYAGİL, NECDET *(İstanbul, 1926 - Ankara, 3 Nisan 1992)* Şair, yazar.

Şaziye Hanım ile Mustafa Evliyagil'in oğlu. İstanbul Erkek Lisesi'ni (1945) ve İÜEF'yi bitirdi (1950). *Yeni Sabah* (1945-46), *Cumhuriyet* (1946-51) ve *Dünya* (1953-55) gazetelerinde çalıştı. Ajans-Türk Matbaa'sını kurdu ve *Ajans-Türk Dergisi*'nin başyazarı ve yöneticisi oldu. Televizyonda yaptığı edebiyat sohbetleri, şiir programlarıyla adını duyurdu. Bazı şiirleri N. K. Akses tarafından bestelendi. *Çocukların Görkemli Düşü ve Acı Gülüşü* adlı yapıtı Harbiye Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu'nda sahnelendi. 1973-77 yıllarında Ankara milletvekilliği yaptı. Basın Şeref Kartı sahibiydi.

Yapıtları: Şiir. *Eski Yalı*, Ank., 1954; *Duyabildiğine*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1960; *Yaşantı*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1971; *Altınkum Vapuru*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1975; *Düş ve Gerçek*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1978; *Çocukların Görkemli Düşü ve Acı Gülüşü*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1979; *İstanbul Düşü*, (bütün şiirleri) Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1982; *İstanbul Mavisi*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1993.
İnceleme-Antoloji: *Aşk İçin Söylenenler*, 1948; *Edebi Mektepler ve Edebi Cereyanlar*, İst.: Ahmet Halit Kitabevi, 1949; *Dünya Şiirinden Seçmeler: En Güzel Türk Şiirleriyle Beraber*, İst.: Bilgi, 1955; *Edebiyatımızda Divan Şiiri*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1958; *Türk ve Dünya Edebiyatından Şiirler*, (B. K. Çağlar ile) Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1959; *Edebi Konuşmalar*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1959; *Çağdaş Türk Şiiri*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1961; *Şiirimizde Anlamsızlar*, (şiir incelemesi) Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1962; *Türkiye Cumhuriyeti'nin 50. Yıl Kitabı*, Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1979.
Kaynaklar: Nebioğlu, 284-285; "Evliyagil, Necdet", *TDEA*, III, 127; Kurdakul, *Sözlük*, 260; Gönç, II, 73.

EVLİYAOĞLU, GÖKHAN *(Malatya, 27 Mayıs 1927 -)* Gazeteci, şair.

Muammer Hanım ile tapu kadastro müdürü Behçet Evliyaoğlu'nun oğlu. Malatya Lisesi'nden (1946) sonra İÜ Hukuk Fakültesi'ne devam etti (1946-50). Uzun bir aradan sonra AÜ Siyasal Bilgiler Fak. Basın Yayın Yüksek Okulu'nu bitirdi (1970). F. Almanya'da psikoloji öğrenimi gördü (1979-83). Gazi Üniversitesi'nde "İletişim Olgusunun Psikolojik Süreçleri" konusunda lisansüstü çalışması yaptı (1986). *Son Havadis*

(1960-61) ve *Yeni İstanbul* (1961-64) gazetelerinde yönetici ve yazar olarak çalıştı. 1961-65 yıllarında Balıkesir milletvekilliği yaptı. *Düşünen Adam* dergisini (1962-65) ve *Medeniyet* gazetesini (1966-69) çıkardı. Başbakanlık Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nde çalıştı (1970-72); Almanya'da çalışma, eğitim başmüşaviri ve basın ataşesi olarak görev yaptı (1973-81). Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Gazetecilik Yüksek Okulu'nda (1970-73) ve Gazi Üni. Basın Yayın Yüksek Okulu'nda öğretim görevlisi olarak çalıştı (1983-86). 1992'den beri *Parlamenter* dergisini çıkarıyor. Ankara'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası. İlk şiiri 1942'de *Yedigün*'de çıktı.

Ödül: 1988 Ankara Gazeteciler Cemiyeti "Son Kırk Yılın En Başarılı Gazetecisi" Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Dördüncü Cemre*, İst.: Şehir Mtb., 1952; *Konstantınıyye Kızılelması*, İst.: Şehir Mtb., 1953; *Filozofça Şiirler*, Ank.: Elila, 1966; *Kemalnâme*, (Atatürk'e şiirler) Almanya: UFO, 1982; *Atatürk'e Sevgilerle*, Almanya, 1982.
Deneme-İnceleme: *Anadolu'nun İç Aydınlığı Yunus Emre*, İst.: Yağmur, 1963; *Dil ve Edebiyat Sorunlarına Giriş*, Ank.: Gürsoy, 1971; *Nerede Duruyoruz?*, İst.: Hareket, 1971.
Kaynaklar: *BF* (Eylül 1999); Nebioğlu, 285; "Evliyaoğlu, Gökhan", *TDEA*, III, 127; Gönç, III, 68.

EVREN, ERGUN *(Akhisar/Manisa, 30 Ağustos 1936 -)* Şair.

1950'li yıllardaki gazete yazılarında Muzaffer Ataoğlu ve Er-Ev imzalarını kullandı. Öğretmen Leman Hanım ile eğitimci, yazar Nazif Evren'in oğlu. Mersin Lisesi'ni ve DTCF İngiliz Filolojisi'ni bitirdi. 1964'ten itibaren TRT'de prodüktör, uzman, yönetici ve denetçi olarak çalıştı. 1998'de Kültür Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler müşavirliği görevinde bulundu. TYS, Edebiyatçılar Derneği, Dil Derneği ve Ankara Sanat Kurumu üyesi. Ankara'da yaşıyor; boşanmış, iki çocuk babası.

İlk şiiri 1950'de *Varlık*'ta çıktı. Şiirleri *Varlık*, *Yücel*, *Türk Dili*, *Yeditepe*, *İstanbul*, *Kaynak*, *İmece*, *Şairler Yaprağı*, *Kıyı* ve *Damar* dergilerinde yayımlandı. Bazı şiirleri Ergüder Yoldaş, İrfan Özbakır ve Bülent Arel tarafından bestelendi; TRT'de yayınlanan ilk müzikli çocuk oyunu "Delidana"nın müziğini ise İlhan Usmanbaş yaptı. Bazı şiirleri Fransızca, İngilizce, Almanca, İtalyanca, Macarca ve Norveççeye çevrildi. Babasının kitaplaştıramadığı çalışmalarını onun ölümünden sonra *Köy Enstitüleri Neydi Ne Değildi* ve *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Eğitim* adlarıyla yayımladı (Ank.: Kültür Bakanlığı, 1999).

Ödül: 1980 Türk Devrim Kurumu Atatürk Şiiri Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Sihiya'dan Nora'ya*, İst.: Ajans-Türk, 1970; *Susmak Tüm Zamanı En Sana*, Ank.: kendi yayını, 1990; *Gizlenen*, Ank.: Sam, 1994; *Ergun Evren Toplu Şiirler 1950-1995*, Ank.: Pasifik, 1995; *Son Mayıs Günlükleri*, Ank.: Evrim Sanat, 1995; *Ödünsüz Yaşamlar İçin*, Ank.: Güldikeni, 1999; *Bindokuzyüzelliden İkibine*, (toplu şiirler) Ank.: Güldikeni, 1999.
Öykü: *Bir Nisan Akşamında*, Ank.: kendi yayını, 1979.
Oyun: *Susmak Tüm Zamanı En Sana II*, Ank.: Prospero, 1995.
Söyleşi: *Dünyaya Bakış*, Ank.: kendi yayını, 1971; *Kitap Fuarları ve Kültür Üzerine Dediler ki*, Ank.: Güldikeni, 1998.
Çocuk: *Tintin Güç Durumda*, (masal) Ank.: kendi yayını, 1979; *Sığırtmaç Ali'nin Öyküsü*, (oyun) Ank.: Evrim Sanat, 1995.
Kaynaklar: *BF* (28 Haziran 1999); Kurdakul, *Sözlük*, 260.

EVREN, SÜREYYA
bak. Süreyyya Evren

EYUBOĞLU, BEDRİ RAHMİ *(Görele, 1913 - İstanbul, 21 Eylül 1975)* Şair, yazar, ressam.

Asıl adı Ali Bedrettin. Lütfiye Hanım ile Trabzon milletvekillerinden Rahmi Eyuboğlu'nun oğlu. Yazar ve çevirmen Sabahattin Eyuboğlu ağabeyi, ressam Eren Eyuboğlu eşi, sanatçı Mehmet Hamdi Eyuboğlu oğludur. Trabzon Lisesi'nden sonra resim öğretmeni Zeki Karamemi'nin ilgisiyle resme yöneldi ve Güzel Sanatlar Akademisi'ne girdi (1929). Akademi'de Nazmi Ziya ve İbrahim Çallı atölyelerine devam etti. Ancak 1931'de diplomasını almadan Akademi'den ayrılarak iki yıl Fransa ve İngiltere'de kaldı. 1933 yılı sonunda Türkiye'ye döndü; otuz resmiyle dönemin öncü sanat hareketi olan "D grubu"nun sergisine katıldı (1934). "Hamam" adlı resmiyle Güzel Sanatlar Akademisi'nin diploma sınavına girdi ve birincilikle mezun oldu (1936). Daha sonra Akademi'de L. Lévy'nin asistanı oldu. CHP'nin düzenlediği yurt gezileri kapsamında Edirne'ye (1938) ve Çorum'a (1942) gitti. 1961'de yaptığı ABD gezisinden sonra bir dönem zengin renklere ve soyut biçimlere yöneldi. Küçükyalı Mezarlığı'na gömüldü.

Ortaokul sıralarında arkadaşlarıyla birlikte *Serçe* adlı bir sanat dergisi çıkardı. İlk yazı ve öyküleriyle *Muhit*, *Yeni Adam* dergilerinde (1928-34) ve *Tan* gazetesinde (1936) yer aldı. Yeni edebiyatın öncü dergilerinden olan *Ses*, *İnsan*, *Gün* ile *İnkılapçı Gençlik*, *İşte*, *Büyük Doğu* dergilerinde yazdı. Şiir ve yazılarıyla daha

sonra *Varlık ve Yeditepe* dergilerinde göründü. *Cumhuriyet* gazetesi ile *Milliyet Sanat* dergisindeki yazılarını 1975'e kadar sürdürdü. Şiirlerinde "oyuna, gereksiz süslere, kapalılığa" eğilim duymadı. Şiirlerinde de resimlerinde olduğu gibi halk kültürünün çeşitli öğelerinden yararlandı. Orhan Veli Kanık, Halikarnas Balıkçısı, Eflatun Cem Güney gibi birçok edebiyatçının yapıtlarını resimledi.

Ödül: 1976 Milliyet Sanat Dergisi Yılın Sanatçısı Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Yaradana Mektuplar*, Ank.: İdeal Matbaa, 1941; *Karadut*, İst.: Hüsnü Tabiat Matbaası, 1948; *Tuz*, İst.: Osmanbey Mtb., 1952; *Üçü Birden*, (ilk üç kitap) İst.: Varlık, 1953; *Dördü Birden*, (yeni eklerle) İst.: Varlık, 1956; *Karadut 69*, (yeni eklerle) Ank.: Bilgi, 1969; *Dol Kara Bakır Dol*, (bütün şiirleri) Ank.: Bilgi, 1974; *Yaşadım*, (resimli) İst.: Ada, 1977.

Deneme-Gezi: *Canım Anadolu*, İst.: Varlık, 1953; *Tezek*, Ank.: Bilgi, 1975; *Delifişek*, Ank.: Bilgi, 1975; *Bu Anadolu Var Ya*, Ank.: Bilgi, 1993; *Kültür Yokuşu*, (haz. M. H. Eyuboğlu) Ank.: Bilgi, 1995; *Körolası*, Ank.: Bilgi, 1997; *Gece Yarısı*, Türkiye İş Bankası, 2002; *Kiraz Ayı*, Türkiye İş Bankası, 2003; *Dost Dost*, Türkiye İş Bankası, 2004; *İnsan Kokusu*, Türkiye İş Bankası, 2005; *Sabır ile Konuk*, Türkiye İş Bankası, 2008; *Pembe Vinç*, Türkiye İş Bankası, 2008.

Mektup: *Kardeş Mektupları*, Ank.: Bilgi, 1985; *Yukule-le'ye Mektuplar*, (haz. M. H. Eyuboğlu) Ank.: Bilgi, 1989; *Bedri Rahmi-Eren Eyuboğlu Aşk Mektupları I-II-III-IV*, Türkiye İş Bankası, 2000-06.

Resim: *Nazmi Ziya*, İst.: Güzel Sanatlar Akademisi, 1937; *Turan Erol Ne Getirdi?*, Ank.: Doğuş Mtb., 1969; *Binbir Bedros*, (otoportreler) İst.: Ada, 1977; *Resme Başlarken*, (haz. M. H. Eyuboğlu) İst.: Cem, 1977; *Babatomiler*, İst.: Ada, 1978; *Çağdaş Türk Resminden Örnekler*, (ortak) İst.: Ak, 1982; *Resim Yaparken*, Ank.: Bilgi, 1995.

Kaynaklar: Nebioğlu, 286; R. E. Koçu, "Eyüboğlu, (Bedri Rahmi)", *İSTA*, X, 5439-5440; T. Erol, *Günümüz Türk Resminin Oluşum Sürecinde Bedri Rahmi Eyüboğlu*, İst., 1984; Necatigil, *İsimler*, 159; Kurdakul, *Sözlük* (1999), s. 285; A. Doğan, "Eyüboğlu, Bedri Rahmi", *DBİA*, III, 244-245; K. Özsezgin, *Türk Plastik Sanatçıları*, İst., 1999, s. 214-216.

EYUBOĞLU, İSMET ZEKİ *(Maçka/Trabzon, 1925 - İstanbul, 12 Kasım 2003)* Araştırmacı, çevirmen.

Tasavvufla ilgili yapıtlarında Derviş Kerem ve Derviş Niyazi imzalarını kullandı. Şakire Hanım ile ziraatçi Abdullah Eyuboğlu'nun oğlu. II. dönem TBMM üyesi Rahmi Eyuboğlu amcası, yazar Sabahattin Eyuboğlu, şair ve ressam Bedri Rahmi Eyuboğlu ile mimar Mualla Eyuboğlu amca çocuklarıdır. Maçka Merkez İlkokulu'nu (1938), Yenikapı Ortaokulu'nu (1944) ve Vefa Erkek Lisesi'ni (1948) bitirdi. Öğrenimini İÜEF Felsefe, Tarih ve Klasik Filoloji bölümlerinde tamamladı (1953). "Lucretius'ta Bilgi Kavramı" adlı Latince teziyle aynı üniversitede yüksek lisans yaptı. Bir süre Özel Gazetecilik Okulu'nda felsefe ve edebiyat dersleri verdi (1956-58). Türkiye Felsefe Kurumu, TYS, Edebiyatçılar Derneği, Eyuboğlu Kültür ve Sanat Vakfı, Vefa Lisesini Bitirenler Derneği üyesiydi. İstanbul'da öldü.

İlk ürünü *Tarihten Sesler* adlı dergide yayımlandı (1946). Ardından *Yeşilay* dergisinde yazdı; *Dünya* ve *Cumhuriyet* gazeteleri ile *Varlık*, *Yansıma*, *Soyut*, *Yeni Ufuklar* ve *İnsan* dergilerinde sürekli yazıları yayımlandı. Edebiyat, felsefe, mitoloji, arkeoloji, dil ve folklor alanlarında özgün görüşler dile getirdi.

Ödül: 1995 Hacı Bektaş Barış Ödülü; 1996 Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Taşoluğun Başında*, İst.: Pencere, 1998; *Kara Zıpkalı Uşaklar Destanı*, İst.: Pencere, 1999.

Araştırma-İnceleme: *Türk Şiirinde Tanrıya Kafa Tutanlar*, İst.: Okat, 1968; *Divan Şiirinde Sapık Sevgi*, İst.: Okat, 1968; *Baki*, İst.: Kitaş, 1972; *Tanrı Yaratan Toprak: Anadolu*, İst.: Sinan, 1973; *Alevilik, Sünnilik, İslam Düşüncesi*, İst.: Der, 1973; *Anadolu İnançları*, İst., 1974 (daha sonra *Anadolu İnançları-Anadolu Mitolojisi* adıyla İst.: Geçit, 1987); *Cinsel Büyüler*, İst.: Seçme Kitaplar, 1975 (daha sonra *Sevgi Büyüleri*); *Anadolu Kuvvet Macunları*, İst.: Seçme Kitaplar, 1976; *Cinci Büyüleri-Yıldızname*, İst., 1976; *Anadolu Halk İlaçları*, İst.: Hürriyet, 1977; *Aşk Duaları, Cinler, Cinciler*, İst.: Seçme Kitaplar, 1977; *Anadolu Büyüleri*, İst.: Der, 1978; *Bütün Yönleriyle Bektaşilik, Alevilik*, İst.: Yeni Çığır, 1980; *Şeyh Bedrettin ve Varidat*, İst.: Der, 1980; *Anadolu Uygarlığı*, İst.: Der, 1981; *Günün Işığında Tasavvuf: Tarikatlar, Mezhepler Tarihi*, İst.: Geçit, 1987; *Bütün Yönleriyle Mevlâna Celaleddin: Yaşamı, Felsefesi, Düşünceleri, Şiirleri*, İst.: Özgür, 1988; *Hacı Bektaş Veli*, İst.: Özgür, 1989; *Nietzsche: Eylem Ödevi*, İst.: Broy, 1991; *Yunus Emre*, İst.: Geçit, 1991; *Pir Sultan Abdal*, İst.: Geçit, 1991; *Hatayi (Şah İsmail)*, İst.: Geçit, 1991; *Alevi-Bektaşi Edebiyatı*, İst.: Der, 1991; *Abdal Musa*, İst.: Geçit, 1991; *Sömürülen Alevilik*, İst.: Özgür, 1991; *Bütün Yönleriyle Kaygusuz Abdal: Yaşamı, Düşünceleri, Etkisi*, İst.: Özgür, 1992; *İslamda Bölünmeler, Çelişmeler (Refah'ın Tırmanışı)*, İst.: Pencere, 1994; *Atatürk Devrimleri Işığında Laiklik*, İst.: Say, 1994; *Günümüzde Alevilik*, İst.: Nefes, 1997; *İslamın Çöküşü*, İst.: Pencere, 1997; *Gülen Anadolu*, İst.: Pencere, 1997; *Felsefe Açısından 12 Eylül, Din, Boşluğun Egemenliği*, İst.: Pencere, 1997; *Düşünceleriyle Yaşayan Atatürk*, İst.: Say, 1998; *İslam Dininden Ayrılan Cereyanlar: Nakşibendilik*, İst.: Cumhuriyet, 1998; *İrticanın Ayak Sesleri*, İst.: Cumhuriyet, 1998; *Karanlığın Ayak Sesleri: Kadirilik*, İst.: Cumhuriyet, 1999; *Çağımızın Çevrintileri*, İst.: Pencere, 1999; *Dilin Kemiği*, İst.: Pencere, 1999; *Toplum Sarsıntıları*, İst.: Pencere, 1999; *Dilin Kapısı*, Pencere, İst., 1999; *Uygarlığın Işıldakları*, İst.: Pencere, 1999; *Anadolu Gerçeği*, İst.: Pencere, 1999; *Felsefe Yazıları*, İst.: Pencere, 1999; *Ortaçağ Felsefesi*, İst.: Pencere, 2002;

Bilgelerin Dilinden, İst.: Pencere, 2002; *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türk Kadını*, İst.: Pencere, 2007; *İran Edebiyatı*, İst.: Pencere, 2007.
Deneme: *İnsanın Boyutları*, İst.: Çağdaş, 1979; *Geçmişin Yaşama Gücü*, İst.: Adam, 1982; *Uygarlığın Çıkmazları*, İst.: Uygarlık, 1990; *Tarihin İlkeleri*, İst.: Say, 1991; *Gelin Canlar Söyleşelim*, İst.: Pencere, 1997; *Yansımalar, Yankılar*, İst.: Pencere, 1999; *Belleğin İzdüşümleri*, İst.: Pencere, 1999; *Yoksul Özdeyişleri*, İst.: Pencere, 1999; ; *Uyanış*, İst.: Pencere, 2006.
Anı: *Anılar*, İst.: Pencere, 1999; *Öğrenciler*, İst.: Pencere, 2002.
Derleme: *Destanlar İçinde Fatih*, İst.: İÜ Öğrenci Birliği, 1953; *Karadeniz Aşk Türküleri*, İst.: Ada, 1976; *Atatürk'ten Özdeyişler*, İst.: Uygarlık, 1981; *Kendi Sözleriyle Atatürk İlkeleri*, İst.: Uygarlık, 1981; *Karadeniz Türküleri*, İst.: Anadolu Sanat, 1995; *Çin Denemeleri*, (çev. W. Eberhard) İst.: Say, 1996; *Âşık Sadık*, (S. Özbek'le) İst.: Pencere, 1997.
Sözlük: *İlkokullar İçin Türkçe Konuşturan Sözlük*, İst.: Okat, 1969; *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*, İst.: Sosyal, 1988; *Türkçe Kökler Sözlüğü*, İst.: Remzi, 1988.
Kaynaklar: *BF* (22 Temmuz 1999); Necatigil, *İsimler*, 159-160; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 286; Karaalioğlu, 215-216; Ciravoğlu, 144.

EYUBOĞLU, SABAHATTİN *(Akçaabat, 1908 - İstanbul, 13 Ocak 1973)* Yazar, denemeci, çevirmen.

Sabahattin Remzi, Cim-Dal imzalarını da kullandı. Lütfiye Hanım ile Trabzon milletvekillerinden Rahmi Eyuboğlu'nun oğlu. Şair ve ressam Bedri Rahmi Eyuboğlu kardeşidir. İlköğrenimini babasının mutasarrıf olarak bulunduğu Kütahya'da, ortaöğrenimini Trabzon'da yaptı. Trabzon Lisesi son sınıf öğrencisiyken açılan sınavı kazanarak Fransa'ya gönderildi; Dijon, Lyon üniversitelerinde edebiyat ve estetik öğrenimi gördü (1928-32), Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nde serbest kurslara devam etti. Londra'ya geçerek İngiliz kültürü ve edebiyatı üzerinde incelemelerde bulundu. İÜEF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde doçentlik (1933-38), Maarif müfettişliği, Talim Terbiye Kurulu üyeliği, Tercüme Bürosu başkan yardımcılığı yaptı. Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nde kültür tarihi dersleri verdi (1939-47). Ardından bir yıllığına Paris'e gitti. Dönüşünde yeniden Maarif müfettişliği yaptı, 1950'den başlayarak İÜEF'de karşılaştırmalı Türk-Fransız edebiyatı, 1951'den başlayarak İTÜ'de ve 1958'den başlayarak Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu'nda sanat tarihi dersleri verdi. 1960 İhtilali'nden sonra üniversiteden uzaklaştırılan 147 öğretim üyesi arasındaydı. Tekrar göreve başlatılınca çalışmalarını yalnızca İTÜ'de sürdürdü. G. Babeuf'ten Vedat Günyol ile birlikte çevirdikleri (1964) *Devrim Yazıları* adlı kitap nedeniyle Ceza Kanunu'nun 142. maddesinden yargılanıp aklandı. 1971'deki askeri müdahaleden sonra Vedat Günyol ve Azra Erhat ile birlikte gizli örgüt kurmakla suçlanarak sıkıyönetim mahkemesince tutuklandı. Aklandıktan kısa bir süre sonra kalp krizinden öldü; Merkez Efendi Mezarlığı'na gömüldü.

Hâkimiyet-i Milliye, *Tan*, *Kültür Haftası*, *İnsan*, *Ağaç*, *Varlık* gazete ve dergilerinde yayımladığı deneme, eleştiri ve incelemelerle adını duyurdu (1930-43). Özellikle 1940'lı yıllardan başlayarak *Tanin* gazetesi ile *Tercüme*, *Varlık*, *Yaprak*, *İmece*, *Yeni Ufuklar* dergilerinde (1946-71) yayımladığı yazılarında halk kültürünün maddi temellerini araştırdı; hümanist bir anlayışla halk değerlerine yöneldi. Ulusal kültür, bilimsel düşünce, Anadolu sanatı gibi konuları ele almakla kalmadı, hem dil devriminin yerleşmesi, hem de Yeni Şiir hareketinin toplumsal bir içerik kazanması yolunda çaba gösterdi. Fransız, İngiliz, Rus, Yunan ve Latin edebiyatlarından birçok klasik yapıtı Türkçeye kazandırdı. Sanat tarihi alanında bir dizi telif ve çeviri yapıta imza attı. Bunların yanı sıra M. Ş. İpşiroğlu, M. Gökberk ve A. Albek'le işbirliği halinde Anadolu uygarlığını konu alan 11 belgesel film çekti. Bunlardan "Hitit Güneşi" 1956 Berlin Film Şenliği'nde ikincilik ödülünü aldı.

Ödül: *Devlet* (Platon) ile 1959 TDK Çeviri Armağanı (M. A. Cimcoz ile); 1960 Ataç Armağanı.

Yapıtları: İnceleme: *Avrupa Resminde Gerçek Duygusu*, (M. Ş. İpşiroğlu ile) İst.: İÜEF, 1953; *Fatih Albümüne Bakış*, (M. Ş. İpşiroğlu ile) İst.: İÜEF, 1955; *Saklı Kilise*, (M. Ş. İpşiroğlu ile) İst.: İÜEF, 1958; *Yunus Emre'ye Selam*, İst.: Çan, 1966 (genişletilmiş basımı *Yunus Emre*, İst.: Cem, 1971); *Pir Sultan Abdal*, İst.: Cem, 1977; *Hesiodos, Eseri ve Kaynakları*, Ank.: Türk Tarih Kurumu, 1977; *Köy Enstitüleri Üzerine*, İst.: Cem, 1979; *Bütün Yazıları, Cilt: 1-Söz Sanatları*, İst.: Cem, 1981; *Bütün Yazıları, Cilt: 2-Görsel Sanatlar*, İst.: Cem, 1982.
Deneme: *Mavi ve Kara*, İst.: Ataç, 1961; *Sanat Üzerine Denemeler*, İst.: Cem, 1974.
Derleme: *Türk Halk Bilmeceleri*, İst.: Devlet B., 1937; *Fransız Realizmi*, Ank.: CHP Konferanslar Dizisi, 1940; *Şiirlerle Fransızca*, İst.: Çan, 1964; *Gökyüzü Mavi Kaldı*, (Yaşar Kemal ile) İst.: Cem.: 1978.
Biyografi: *Montaigne: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst.: Varlık, 1953.
Çeviri: *Fransız Medeniyeti* (E. R. Curtius), 1938; *Hamlet* (Shakespeare), 1938; *Ayrılmak Zevki* (J. Renard), 1940; *Evin İçi* (M. Maeterlinck), 1940; *Yalnız* (Duvernois), 1940; *Lysis* (Platon), 1942; *Şamdancı* (A. de Musset; B. Tuncel ile), 1942; *Marianne'ın Kalbi* (A. de Musset; B. Tuncel ile), 1942; *İlimler ve Sanatlar Hakkında Nutuk* (J. J. Rousseau; T. Siber

ile), 1942; *Yap da Söyleme ve Danton'un Bir Sabahı* (A. de Musset), 1943; *Kadınlar Mektebi Tenkidi* (Molière), 1944; *Bakkhalar* (Euripides), 1944; *Oblomov* (İ. A. Gonçarov; E. Güney ile), 1945; *Denemeler* (Montaigne), 1947; *Troilos ile Kressida* (Shakespeare; M. Urgan ile), 1956; *Devlet* (Platon; M. A. Cimcoz ile), 1958; *Masallar* (La Fontaine), 1960; *Duruşma* (Kafka), 1960; *Bütün Dörtlükler* (Hayyam), 1961; *İsa Bu Köye Uğramadı* (C. Levi), 1961; *Cimri* (Molière), 1961; *Çağımızın Gerçekleri* (Sartre; V. Günyol ile), 1961; *Dirilen Şehir* (J. Romains), 1961; *Başkalarının Kellesi* (M. Aymé), 1962; *Ölü Canlar* (Gogol; M. C. Anday ile), 1962; *Macbeth* (Shakespeare), 1962; *Cadı Kazanı* (A. Miller), 1962; *Şiirler* (J. Prévert), 1963; *Utopya* (T. Moore; M. Urgan ile), 1964; *Devrim Yazıları* (G. Babeuf; V. Günyol ile), 1964; *Dünyamıza Bakış* (A. Einstein), 1964; *Moby Dick* (Melville; M. Urgan ile), 1964; *Turan Yolu* (A. Malraux), 1965; *Kadınların Savaşı* (Aristophanes; A. Erhat ile), 1966; *Kuşlar* (Aristophanes; A. Erhat ile), 1966; *Eşek Arıları* (Aristophanes), 1966; *Julius Ceasar* (Shakespeare), 1966; *Antonius ve Kleopatra* (Shakespeare) 1967; *Lykurgos'un Hayatı* (Plutharkos; V. Günyol ile), 1967; *Politika Sanatı* (G. Bouthoul; V. Günyol ile), 1967; *Ermiş Antonius ve Şeytan* (Flaubert), 1968; *Atinalı Timon* (Shakespeare), 1968; *Zincire Vurulmuş Prometheus* (Aiskhylos; A. Erhat ile), 1968; *Çağımızın Sorunları Üstüne Düşünceler* (B. Russell), 1972; *Bugünkü Dünyamıza Bakış* (P. Valéry), 1972; *Gargantua* (Rabelais), 1973.

Kaynaklar: Seyda, 153-168; *Yeni Ufuklar*/Sabahattin Eyuboğlu Özel Sayısı, S. 234 (Mart 1973); Nebioğlu, 287; Necatigil, *İsimler*, 158-159; Kurdakul, *Sözlük* (1999), s. 286-287; Acaroğlu, 113-114; Özkırımlı, *TEA*, II, 475-477.

EYÜBOĞLU, YEŞİM *(İstanbul, 18 Kasım 1965 -)* Öykücü, tiyatrocu.

Mihrişah Hanım ile Recep Eyüboğlu'nun kızı. Sabahattin Eyuboğlu, Bedri Rahmi Eyuboğlu ve İ. Z. Eyuboğlu akrabalarıdır. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Gazi Üni. İktisadi ve İdari Bilimler Fak. Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun oldu. Ankara'da kurduğu Tiyatro Özgün Deneme'de (TÖD) yönetmenlik, oyunculuk, kostüm tasarımı gibi pek çok işi üstlendi. Ankara'da gerçekleştirilen Tiyatro Festivali'nin ve *Ankara Kültür Sanat Haritası*'nın genel sanat danışmanlığını yürütüyor. Ankara'da ve İstanbul'da yaşıyor, bekâr.

İlk öykülerini *Karşı*, *Yazıt*, *Varoş* gibi dergilerde yayımladı. Tiyatrocu kimliğinin yansımalarını taşıyan öyküleri için S. Sezer, "*Geleceğini Biliyordum*'u seslendirilmiş olarak düşünülüp kurulmuş metinler olarak betimlemek gerekir" dedi.

Ödül: "Geleceğini Biliyordum" dosyasıyla 1998 İnkılâp Kitabevi Öykü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Geleceğini Biliyordum*, İst.: İnkılâp, 1998; *Cinnet Misafirleri*, İst.: Can, 2002.

Kaynaklar: *BF* (25 Aralık 1999); N. Cihanşümul, "Kekelediğim Anlar İçin Yazıyorum" (söyleşi), *Cumhuriyet*, 27 Ocak 1998; S. Sezer, "Geleceğini Biliyordum", *Cumhuriyet Kitap*, S. 473 (11 Mart 1999), s. 7.

EZİNE, CELÂLEDDİN *(İstanbul, 1901 - İstanbul, 6 Ocak 1972)* Oyun yazarı, eleştirmen.

Tam adı Mehmet Celâleddin Ezine. Hukuk Fak. profesörü ve temyiz mahkemesi azası Memduh Bey'in oğlu. Selanik valilerinden şair Nâzım Paşa anne tarafından dedesidir. Galatasaray Lisesi'nde ilkokulu okuduktan sonra on üç yaşında Almanya'ya gitti; ortaöğrenimini burada tamamladı. Heidelberg ve Leipzig üniversitelerinde felsefe, Paris Siyasal Bilimler Yüksek Okulu'nda ekonomi öğrenimi gördü. 1927'de Türkiye'ye döndü; Türkçesini kuvvetlendirmek için M. C. Kuntay'dan özel ders aldı. 1935'e kadar çeşitli yabancı şirketlerde çalıştı; daha sonra *Gün* gazetesinin başyazarlığını yaptı (1938-41). H. Tanrıkut'la birlikte *Hamle* (5 sayı, 1940) adında aylık bir sanat-edebiyat dergisi çıkardı. Edirnekapı Şehitliği'nde gömülüdür.

Almanca yazdığı ilk yazıları *Berliner Börsenzeitung*'da çıktı; yine Almanca yazdığı "De Weg" adlı oyunu Darmstadt'da Stadttheater'de sahnelendi. *Tasvir-i Efkâr*, *Cumhuriyet* ve *Hürses* gazetelerinde eleştiriler ve gezi notları yayımladı. Edebiyat ve tiyatro eleştirilerinde Batı'daki çağdaş ve klasik bazı sanatçılarla Türk sanatçılarının karşılaştırmalarını yaptı. *Yakub ve Ötekiler* adlı kitabı için H. Âli Yücel "nezih ve çok hareketli bir Türkçe ile yazılmıştır (...) büyük bir eserin projesi, esaslı ve müstakbel bir inşanın maketidir" dedi. *Bir Misafir Geldi* oyunu 1938'de İstanbul Şehir Tiyatroları'nda sahnelendi. Bazı yazıları Almanca, Fransızca, İngilizce, Romence, Macarca, Bulgarca, İspanyolca, Ermenice ve Rumcaya çevrildi.

Ödül: Romanya Akademisi Steaue Romanei Nişanı Komodorluk Rütbesi.

Yapıtları: Oyun: *Yakub ve Ötekiler (Bir Rüya Oyunu)*, İst.: Kenan B., 1938; *Bir Misafir Geldi*, İst.: Kenan B., 1939.

Gezi: *Amerika Mektupları*, İst.: Kenan B., 1940; *Harp İçinde Avrupa*, İst.: Tasvir Neşriyatı, 1944.

Kaynaklar: Gövsa, 128; R. E. Koçu, "Ezine (Mehmet Celâleddin)", *İSTA*, X, 5475-5476; H. Â. Yücel, "Pazartesi Konuşmaları: Berzahın Izdırabı", *Akşam*, 20 Haziran 1938; Necatigil, *İsimler*, 160; "Ezine, Celaleddin", *TDEA*, III, 136; Karaalioğlu, 217.

F. CELALETTİN *(İstanbul, 20 Mayıs 1895 - İstanbul, 3 Haziran 1975)* Öykücü.

Tam adı Fahri Celal GÖKTULGA. Lamia Hanım'la Hariciye memurlarından Ahmet Celalettin Bey'in oğlu. İlköğrenimini Darüledep'te tamamladı. Mercan İdadisi'ni (1912) ve İÜ Tıp Fakültesi'ni (1918) bitirdi. Daha sonra Toptaşı Akliye ve Asabiye Hastanesi'nde ihtisas yaptı ve aynı hastanede göreve başladı. Bir süre klinik şefi olarak çalıştı. Hastane Bakırköy'e taşınınca aynı görevini sürdürdü. Bir süre Manisa Akıl Hastanesi'nde, daha sonra Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde başhekim olarak görev yaptı; 1960'ta emekliye ayrıldı. Üsküdar Karacaahmet Mezarlığı'nda gömülüdür.

I. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru öyküler yazarak edebiyat yaşamına girdi. "Kadın Cehennemi" adlı ilk öyküsü 26 Eylül 1917'de *Servet-i Fünun* dergisinde yayımlandı. Mütareke yıllarında *Şair*, *Nedim*, *Ümit*, *Dördüncü Kitap* gibi çeşitli edebiyat dergilerinde ve *Ayine* gibi mizah dergilerinde yayımlanan öyküleriyle tanındı. Uzun süre *Cumhuriyet* ve *Yeni İstanbul* gazetelerinde haftalık fıkralar yazdı.

F. Celalettin, Türk edebiyatında küçük öykü türünün Ömer Seyfettin çizgisinde gelişip yenilenmesinde rol oynayan yazarlardan ve Ömer Seyfettin anlayışının temsilcilerinden biri olarak kabul edilir. Öykü türüne büyük bir önem veren yazar, bu türün romandan farklı olarak güçlüklerini şu sözleriyle dile getirir: "Hikâye romana benzemez. Fazla söze nasıl imkân yoksa, aza da öyle, içimiz sıkılıveriyor. Hikâyeyi bazen virgül bile bozuverir. Mutlaka iyi söylenmelidir. Bir dil sürçmesi, bir tökezleme, bir yanlış tabir bütün bir eseri karaya vurdurmaya yetişir."

F. Celalettin, öncelikle gözleme önem veren ve öykülerinin konularını ve kişilerini yaşamdan alan gerçekçi bir sanat tavrını benimsemiş bir yazardır. Örneğin çok tanınmış öykülerinden olan "Devairi İşgal"in öykü kişisini aylarca izledikten sonra kaleme aldığı belirtilmektedir. Öykülerinin konularını günlük hayattan almakla birlikte, günlük hayatta çok sık görülen olay ve kişiler yerine, çoğunlukla seyrek rastlanan özel durumları ve tipleri seçmiş, böylece okuyucuda çarpıcı, şaşırtıcı bir etki uyandırmayı başarmıştır. Hekimliğinin ve akıl hastanelerinde geçirdiği mesleki deneyimlerinin de yardımıyla kıyıda köşede yaşayan zararsız ruh hastalarının dünyalarını, saplantılarını ölçülü bir abartma ve ince bir mizahla gün ışığına çıkarmıştır.

Öykülerinin bir başka özelliği de kenar mahalle insanlarının günlük yaşamları; artık tarihe karışmış eski düğünler, boşanmalar, çeşitli gelenek ve görenekler; halayıklar, Çerkez dadılar, saraylı hanımlar, kalem efendileri gibi geçmiş zaman insanları, yine bu arada eski zaman tiyatroları, konakları, yalıları vb üzerinde durmuş olmasıdır. Cumhuriyet döneminde yazdığı öykülerinde de genellikle o günkü hayatın insanlarını değil, artık birer anı olmuş eski zaman insanlarının yaşamlarını ve olaylarını aktarmayı sürdürmüştür. Bu anlamda Ahmet Rasim ve Hüseyin Rahmi geleneğinin sürdürücüsü olarak görünmektedir.

F. Celalettin öykü tekniği bakımından da kendinden önce kurulmuş geleneği takip etmiştir: Başı, ortası, sonu olan belli bir konu üzerine kurulmuş öykü anlayışına sonuna kadar bağlı kalmış, bunun dışındaki anlayışlara da karşı çıkmıştır. Yine döneminin öykücülerinin çoğunda (Ercüment Ekrem, Osman Cemal, Reşat Nuri gibi) adeta bir gelenek halini alan, olayların bir mizah havası ve çeşnisi içinde sunulması anlayışı, F. Celalettin'le en başarılı temsilcilerinden birini bulmuştur. Öykü konularını, çok iyi bildiği eski İstanbul yaşamı ve insanlarından aldığı kadar, İstanbul dışındaki hayata yönelme eğilimine de yabancı kalmamış, köy ve kasaba hayatını yansıtan öyküler de kaleme almıştır.

F. Celalettin'in öykülerinin belirgin niteliklerinin başında, seçtiği konular kadar, dili ve anlatımı da gelmektedir. Gerçekçi bir anlayışla öykülerini kaleme almasının bir sonucu olarak dilde de ister istemez halka yönelmiş, İstanbul konuşma dilini ustalıkla kullanmayı başarmıştır. Ayrıca, söz oyunlarından kaçınan, sade, rahat ve kıvrak bir anlatıma önem vermiştir.

Yazara asıl ününü sağlayan, ilk iki kitabında topladığı 30 öykü olmuştur. Daha sonraki kitaplarının çoğu birkaç yeni öykünün yanına eski öykülerinden bazılarının katılmasıyla oluşturulmuş, böylece, eski öykülerinin tekrar tekrar basımı yapılmıştır. *Salgın* adlı kitabı, seçilmiş öykülerinden oluşturulmuş bir derlemedir. Toplam 80 kadar öyküsü bulunan F. Celalettin'in yapıtları 1973'te *Bütün Hikâyeler* adı altında yayımlanmıştır.

Yapıtları: Öykü: *Talak-ı Selase*, İst.: Orhaniye Mtb., 1339/1923; *Kına Gecesi*, İst.: Sühulet Ktp., 1927; *Eldebir Mustaefendi*, İst.: Ahmet Sait Ktp., 1943; *Avur Zavur Kahvesi*, İst.: Ahmet Sait Ktp., 1948; *Salgın*, (seçilmiş öyküler) İst.: Varlık, 1953; *Rüzgâr*, (fıkralar ve öyküler) İst.: Çelikcilt Mtb., 1955; *Keloğlan Çanakkale Muharebelerinde*, (uzun öykü) İst.: Matbuat Umum Müdürlüğü Neşriyatı, 1939 (daha sonra *Çanakkale'deki Keloğlan*, İst.: Aydın Güler Ktp., 1960); *Bütün Hikâyeler*, (Fahri Celâl adıyla) İst.: Cem, 1973.
Diğer: *Kekemelik Bahsinde Yeni Görüş*, ? 1937 (6 s).
Kaynaklar: Nebioğlu, 310; Necatigil, *İsimler*, 160-161; "Göktulga, Fahri Celâl", *TDEA*, III, 352; Kurdakul, *Sözlük*, 266; Kudret, II, 249-253; Önertoy, 218; Özkırımlı, *TEA*, II, 491; Necatigil, *Eserler*, 38, 145; İ. Soysal, "Dr. Fahri Celal Göktulga", *Sanat Olayı*, S. 20 (Ocak 1984), s. 18.

FAİK ÂLİ
bak. OZANSOY, Faik Âli

FAİK ESAT (ANDELİB) *(İstanbul, 1873 - Malatya, 1902)* Şair.

Asıl adı Mehmet Esat. Şiirlerinde önce Faik, daha sonra Andelib mahlasını kullandı. Ulemadan Paşmakçızade Zühdi Molla'nın oğlu. Özel öğrenim gördü, Arapça ve Farsça öğrendi. *Hazine-i Fünun*, *Mektep*, *İrtika* dergilerinin başyazarlığını yaptı. Zararlı faaliyetlerde bulunduğu iddiası ile II. Abdülhamit döneminde, tahrirat kâtibi göreviyle sürgüne gönderildiği Malatya'da öldü.

Divan edebiyatı geleneğine bağlı kalmış ve bu türde pek çok eser vermiştir. Şiirde Muallim Naci'nin yanında yer alarak eski tarzı sürdürenlerdendir. Hemen hemen bütün şiirlerinde divan şiiri geleneğini biçim ve tema bakımından devam ettirmeye çalışmış, gazel, şarkı ve tahmislerinde aşk ve tabiat temalarını işlemiştir. Dönemin bohem hayatının örnek tiplerinden biridir.

Yapıtları: Şiir: *Sabah-ı Hayatım*, İst.: Karabet Mtb., 1307/1890; *Bahar Çiçekleri*, İst.: Asaduryan Şirket-i Mürettebiye Mtb., 1310/1894; *Bir Demet Çiçek*, İst.: Âlem Mtb., 1314/1898; *Nagamât*, İst.: Ahter Mtb., 1314/1898; *Gülbün*, İst.: Asır Mtb., 1318/1902.
Antoloji: *Gül Demetleri*, İst.: Ahter Mtb., 1308/1892.
Çeviri: *Arapların Hikâyât-ı Şairanesi*, (Arapçadan çevrilmiş aşk öyküleri) 1312/1896.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, I, 108; *OM*, II, 43; Ergun, *Şairler*, IV, 1403-1405; R. E. Koçu, "Andelib", *İSTA*, II, 842-844; Z. Kerman, "Andelib Mehmet Esad", *TDEA*, I, 138; A. Doğan, "Faik Esad", *DBİA*, III, 255.

FAİK REŞAT *(İstanbul, 26 Eylül 1851 - İstanbul, 13 Haziran 1914)* Yazar, edebiyat tarihçisi.

Asıl adı Ahmet Reşat. Reşat, R. Faik, Faik, İhya Efendi Hafidi Reşat, Reşat Faik imzalarını da kullandı. İzmirli Hacı Tahir Efendi ile Şe-

rife Saliha Hanım'ın oğlu. Rüştiye öğrenimini yarıda bırakarak hayata atılmak zorunda kaldı. Önce Bab-ı Seraskeri Muhasebe Kalemi'ne girdi, daha sonra 1865'te Divan-ı Hümayun Kalemi'ne, 1867'de Hariciye Nezareti Mektubi Kalemi'ne geçti. Kendi kendini yetiştirdi; kalemdeki görevleri sırasında çalışma arkadaşlarından Arapça ve Farsça dersleri alarak kültürünü genişletti, Fransızca öğrendi. Ahmet Mithat Efendi'nin desteği ile *Takvim-i Vekayi* gazetesinin başyazarlığına getirildi (1880). Bir süre sonra Diyarbakır (1882), Varna ve Yanya maarif müdürlüklerinde bulundu. Bu görevden azledildikten sonra 1888'de İstanbul'a döndü, bütün zamanını okumaya ayırdı; bazı gazetelere yazılar yazdı, özel okullarda öğretmenlik yaptı. 1892'de Matbuat-ı Dahiliye İdaresi'nde çalışmaya başladı. Meşrutiyetten sonra bu görevine ek olarak *Takvim-i Vekayi* müdürlüğüne getirildi (1908). Bir süre sonra kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. 1911'den başlayarak Kadastro Okulu'nda kitabet, Darülfünun'da edebiyat tarihi, İstanbul Kız Lisesi'nde edebiyat dersleri verdi. Tarih-i Osmani Encümeni'nde muhabir üyelik, *Eslaf*'ı bölüm bölüm yayımladığı *Hazine-i Fünun*'da yazarlık ve yöneticilik yaptı. 1912'deki İshak Paşa yangınında kütüphanesiyle birlikte nadir yazma ve hat koleksiyonu, notları ve yazmakta olduğu yapıtların müsveddeleri de yandı. Mezarı Sahrayıcedit'tedir.

Yazı hayatına *Hakayikü'l-vekayi*'de çıkan (9 Eylül 1873) yeni edebiyat yanlısı bir yazıyla başladıysa da Muallim Naci'nin etkisiyle eski edebiyat yandaşları arasında anıldı. Esas olarak edebiyat tarihçiliği ve özellikle de divan edebiyatı araştırmalarıyla tanınmıştır.

Yapıtları: Biyografi ve Edebiyat Tarihi: *Eslaf*, 2 c., İst.: Âlem Mtb., 1311/1893, 1312/1894 [*Eslaf* kısaltılarak ve sadeleştirilerek yeni harflerle de yayımlanmıştır: *Eski Bilginler, Düşünürler, Şairler*, (haz. S. Kutlu) İst.: Tercüman 1001 Eser, 1975]; *Teracim-i Ahval*, İst.: Kasbar Mtb., 1313/1895; *Teracim-i Ahval-i Meşahir*, İst.: Asır Mtb., 1313/1895; *Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye*, İst., 1327/1330/1911.

Şiir: *Güldeste: Mecmua-i Âsâr-ı Reşat*, İst., 1887 (bazı düzyazılarını da içerir).

Roman: *Ümit yahut Bir Katilin Akıbeti*, İst., 1890; *Netice-i Sefalet*, İst., 1897; *Sergüzeşt-i Hulusi*, 1899.

Diğer: *Kemal ile Muhaberemiz (Edib-i Âzam Kemal)*, İst., 1909; *Ameli ve Nazari Talim-i Kitabet yahut Mükemmel İnşa*, İst., 1890; *Talim-i Kitabet, Zeyl 1: İmla ve Galatat*, İst., 1891; *Talim-i Kitabet, Rehber-i Esma-ı Türkiye*, (Ali Nazıma ile) İst., 1891; *Numune-i Şi'r ü İnşa*, İst., 1891; *Numune-i Kitabet ve Fenn-i İnşa*, İst., 1895; *İlaveli Numune-i Kitabet*, İst., 1897; *Yeni Letaif-i İnşa*, İst., 1890; *Muharrerat-ı Nadire yahut Hazine-i Müntehabat*, İst., 1890; *Camiu'l-iber*, İst., 1891; *Kıraat*, I-V (son iki cildi İbrahim Aşki ile), İst., 1893-96; *Tarz-ı Nevin Kıraat*, I-V, İst., 1913-14; *Gencine-i Letaif*, İst., 1882; *Mecmua-i Letaif. Zeyl-i Gencine-i Letaif*, İst., 1897; *Külliyat-ı Letaif*, I-II, İst., 1912 (yb haz. N. A. Özalp, İst.: Kitabevi, 1995); *Muhtasar Osmanlı Tarihi*, İst., 1892; *Resimli Lügat*, İst., 1892; *Mükemmel Osmanlı Lügatı*, (Ali Nazıma ile) İst., 1901; *Fuzuli'nin Gayr-ı Matbu Eşarı*, İst., 1896.

Çeviri: *Hikâye-i Aristonous* (Fénelon), İst., 1899.

Kaynaklar: *OM*, II, 216-217; İbnülemin, *Şairler*, III, 1431-1435; A. Uman "Fâik Reşad", *TDEA*, III, 147; Necatigil, *İsimler*, 161; Ö. F. Akün, "Faik Reşad", *DİA*, XII, 103-109; S. Yüksel, "Faik Reşad", *YYOA*, I, 433-434.

FATMA ÂLİYE *(İstanbul, 22 Ekim 1862 - İstanbul, 13 Temmuz 1936)* Türk edebiyatındaki ilk kadın romancı.

Bir Kadın, Bir Hanım, Âliye, Mütercime-i Meram imzalarını da kullandı. Tanzimat döneminin ünlü devlet adamlarından tarihçi Ahmet Cevdet Paşa ile Adviye Rabia Hanım'ın kızı; yazar Emine Semiye kardeşidir. Öğrenimini özel hocaların yanında yaptı. Gençlik yıllarında gerek babasının, gerekse Ahmet Mithat Efendi'nin yakın ilgisi, yetişmesinde önemli rol oynadı. Arapçanın yanında Fransızca dersleri de aldı, ayrıca İslam felsefesi okudu. Babasının görevi dolayısıyla Halep, Yanya, Şam ve Beyrut'ta bulundu. 1878'de Kolağası Faik Bey'le evlendi.

Evlendikten sonra yazı hayatına girdi. Fransızcadan yaptığı çevirilerinde ve ilk yazılarında çeşitli takma adlar kullandı, ancak 1890'dan sonra kendi imzasını atabildi. *Hanımlara Mahsus Gazete*, *Tercüman-ı Hakikat*, *İkdam* ve *Sabah* gazetelerinde yazdı. Yazarlıkla beraber bazı önemli toplumsal etkinliklere de katıldı. 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı sırasında, şehit ve gazi ailelerine yardım amacıyla Cemiyet-i İmdadiye adlı örgütü kurdu ve yardım kampanyaları başlattı. Ayrıca Hilal-i Ahmer Cemiyeti'nin ilk kadın üyesiydi.

1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından sonra yavaş yavaş yazı hayatından uzaklaştı. Kızlarından birinin Katolik rahibe olması, biraz da buna bağlı olarak sağlığının bozulması üzerine Cumhuriyet'ten sonra yazı hayatı tamamen sona erdi. Feriköy Mezarlığı'na gömüldü.

Edebi bakımdan romanlarının büyük bir değeri olmasa da, onun ilk kadın romancı olu-

şu ve dönemin bir kısım toplumsal etkinliklerine katılması edebiyat tarihlerinde yer almasına yol açmıştır. Başlangıçta Ahmet Mithat Efendi'nin romanlarını okuyarak yetişen Fatma Âliye ilk romanı *Hayal ve Hakikat*'i de onunla birlikte kaleme almıştır.

İlk yapıtında Fransız romantiklerinin etkisi altında kalan yazar, giderek gerçekleri yansıtmıştır. Konuları daha çok Osmanlı ailesi içinde geçen romanlarında diğer yapıtlarına göre sade bir dil kullanmıştır. Yaşadığı dönem bakımından bir yenilik olarak mektup tarzında roman yazan, ayrıca anı, tarih ve felsefe kitapları da kaleme alan Fatma Âliye'nin bazı yapıtları Fransızca ve Arapçaya çevrilmiştir.

Yapıtları: Roman: *Hayal ve Hakikat*, (Ahmet Mithat'la) İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1309/1891; *Muhazarât*, İst.: Ebüzziya Mtb., 1309/1891; *Refet*, İst.: Kırk Anbar Mtb., 1314/1897; *Udi*, İst.: İkdam Mtb., 1315/1898; *Enin*, İst.: Karabet Mtb., 1328/1912.

Diğer: *Nisvan-ı İslam*, İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1309/1892; *Levayih-i Hayat*, İst.: Hanımlara Mahsus Gazete Mtb., 1315/1898; *Taaddüd-i Zevcât'a Zeyl*, İst.: Malumat, 1316/1899; *Teracim-i Ahval-i Felasife*, İst.: Hanımlara Mahsus Gazete Mtb., 1317/1900; *İsti'lâ-yı İslam*, İst.: Tahir Bey Mtb., 1318/1900; *Tarih-i Osmaniyenin Bir Devre-i Mühimmesi: Kosova Zaferi ve Ankara Hezimeti*, İst.: Kanaat Mtb., 1331/1915; *Ahmet Cevdet Paşa ve Zamanı*, İst.: Kanaat Mtb., 1332/1916.

Çeviri: *Meram* (*Volonté*, G. Ohnet), İst.: Kaspar Mtb., 1307/1890.

Kaynaklar: Ahmet Mithat, *Fatma Âliye Hanım yahut Bir Muharrire-i Osmaniyenin Neşeti*, İst., 1311/1893; M. Kızıltan, *Fatma Aliye Hanım: Yaşamı, Sanatı, Yapıtları ve Nisvan-ı İslam*, İst., 1993; ay, "Gizemli Bir Öykünün Peşinde", *Toplumsal Tarih*, c. III, s. 16 (1995), s. 13-21; M. Kızıltan-T. Gençtürk, *Atatürk Kitaplığı Fatma Aliye Hanım Katalogu-I*, İst., 1993; İ. Enginün, "Fatma Âliye Hanım", *TDEA*, III, 166-167; T. Toros, *Mâzi Cenneti*, İst., 1998, s. 217-222; H. E. Aşa, "Fatma Âliye Hanım", *DİA*, XII, 261; A. Uçman "Fatma Âliye Hanım", *YYOA*, I, 437.

FATMA MAKBULE HANIM
bak. Makbule Leman

FAZLI NECİP *(Selanik, 21 Nisan 1864 - İstanbul, 19 Haziran 1932)* Romancı, çevirmen.

Selanik Düyun-ı Umumiye İdaresi sandık emini Abdurrahman Nafiz Efendi'nin oğlu. Annesini küçük yaşta kaybetti. Sıbyan mektebinin ardından rüştiyede okudu, özel hocalardan çeşitli dersler aldı ve Fransızca öğrendi. 1877'de Selanik Bidayet Mahkemesi'nin ceza dairesinde bir yıl süreyle staj yaptı. 1878'den başlayarak bir avukatın yanında çalıştı. 1883'te avukat olmak için sınava girdiyse de yaşı tutmadığı için şahadetname alamadı. Bunun üzerine basın hayatına atıldı. 1883'te bir grup arkadaşıyla çıkardığı *Gonce-i Edep* dergisinde çeviri ve telif yazıları yayımladı. İstanbul ve İzmir gazetelerine "Selanik Mektupları" adı altında bir kısmı imzasız olan çeşitli yazılar gönderdi. Mekteb-i Hamidi'de hocalık yaptığı sıralarda *Victor Hugo* adlı kitabı üzerine Beşir Fuat ile mektuplaşmaya başladı. Beşir Fuat'ın etkisiyle çalışmalarını fen alanında yoğunlaştırdı; bu alanda çeviri ve telif çeşitli kitap ve makaleler yayımladı. 1888'de Vilayet Mektubi Kalemi'nde müsevvit ve ardından mektupçu yardımcısı olarak çalıştı. 1895'te babası Abdurrahman Nafiz ile birlikte Selanik'te *Asır* (26 Temmuz 1908'den sonra *Yeni Asır*) gazetesini çıkardı ve romanlarının büyük kısmını burada tefrika etti. 1909'da Matbuat-ı Dahiliye müdürlüğü göreviyle İstanbul'a gelinceye kadar gazetenin başyazarlığını yaptı. Üç yıl süren bu görevinden alındıktan sonra 1912'de Bekirağa Bölüğü'nde hapsedilenler arasındaydı. Bir süre Hilal-i Ahmer, Muavenet-i Milliye Cemiyeti gibi yardım derneklerinde çalıştı. 1924'te memur olarak İstanbul Reji idaresine girdi. 1925-26 arasında *Türk Hayatı* dergisini çıkardı (26 sayı). İlk Arsen Lüpen çevirilerini yapan Fazlı Necip telif polisiye romanlar da yazdı. Mezarı İstanbul Maçka'dadır.

Yapıtları: Roman: *Tebessüm*, İst.: Mihran Mtb., 1305/1889; *Cani mi Masum mu?*, Selanik: Osmanlı Asır Mtb., 1901; *Dilaver*, Selanik: Osmanlı Asır Mtb., 1902; *Küçük Hanım*, I-II, Selanik: Yeni Asır Mtb., 1326/1910; *Menfa*, Selanik: Yeni Asır Mtb., 1910; *Dehşetler İçinde*, I-III, Selanik: Yeni Asır Mtb., 1326/1910; *Türk Kızı*, (*Türk Hayatı* dergisinin eki olarak) Ağustos 1925; *Saraylarda Mecnunlar*, İst.: Cumhuriyet Mtb., 1928; *Külhani Edibler*, MEB, 1930.

Fen: *Sanâyi-i Cesime*, İst.: Mihran Mtb., 1887.

Dil: *Nev-Usul Sarf-ı Osmani*, İst.: Mihran Mtb., 1895.

Diğer: *Mektubat*, (Beşir Fuat ile) İst.: Mihran Mtb., 1889; *Selanik Vilayeti Salnamesi 1307*, (haz. F. N.) Selanik: Selanik Vilayet Mtb., 1892; *Aile Bütçesi: Medeni Hayat Bilgileri*, İst.: Akşam Mtb., 1934.

Çeviri: *Mebahis-i Muhtasara-i Fenniye*, İst.: Matbaa-i Ebüzziya, 1887; *Nişanlı Bir Kızın Jurnali*, İst.: Mihran Mtb., 1887; *Familya Çocukları I-III* (E. Sue), İst.: Mihran Mtb, 1887; *Erbâb-ı Mütalâa ve Tahrire Vesaya-yı Sıhhiye*, Mehmet Cemal Efendi Mtb., 1887; *Valideyi Arayınız* (Mme. A. Ségalas),

İst.: Mihran Mtb., 1888; *Coğrafya-yı Tabii ve Politiki*, İst.: A. Maviyan Şirket-i Mürebbiye Mtb., 1889; *Mufassal Coğrafya-yı Umumi*, İst.: Mihran Mtb., 1891; *Gönül Faciaları*, İst.: Mihran Mtb., 1891; *Hayalperver Bir Kadın*, İst.: Kaspar Mtb., 1892; *Arsen Lüpen I-II*, Selanik: Yeni Asır Mtb., 1910; *Arsen Lüpen III-IV*, Selanik: Yeni Asır Mtb., 1910; *Arsen Lüpen V-VI*, Selanik: Yeni Asır Mtb., 1910.

Kaynaklar: Gövsa, 132-133; S. İskit, *Türkiye'de Matbuat İdareleri ve Politikaları*, İst., 1943, s. 153-154; R. E. Koçu, "Fazli Necib Bey", *İSTA*, X, 5595; N. Akbayar, "Fazlı Necib", *TDEA*, III, 171; E. Üyepazarcı, *Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes*, İst., 1997, s. 111-112, 160, 172-173; İ. Şahin, "Fazlı Necip", *YYOA*, I, 443-444.

FEDAİ, CELAL *(Kayseri, 25 Eylül 1972 -)* Şair.

Hayriye Hanım ile Osman Fedai'nin oğlu. Kayseri Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi'ni, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1996). Aynı bölümde yüksek lisansını tamamladı (1998). 2001'den beri aynı kurumda öğretim görevlisi. İzmir'de yaşıyor; evli, bir çocuklu.

Yazı ve şiirlerini, *Dergâh*, *Merdivenşiir*, *Kitap-Haber* dergilerinde yayımladı. *Merdivenşiir* dergisinin yayın kurulu üyesi.

Ödül: *Parmak ile Boyanmış* ile 2005 Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Şairi Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Şeytanın Günlüksüz Irgatı*, İst.: Şule, 2001; *İmtiyaz Sahibi*, İst.: Şule, 2003; *Parmak ile Boyanmış*, Ank.: Hece, 2005; *Suyu Seveni Derin Batırın Irmağa*, İst.: Şule, 2007.

Kaynaklar: *BF* (30 Mayıs 2002).

FEDAİ, HARİD *(Lefke/Kıbrıs, 12 Ekim 1930 -)* Şair, yazar, halk kültürü araştırmacısı.

İlk ve orta öğrenimini Lefke ve Lefkoşa'da tamamladı (1949). Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi (1953). Kıbrıs'ta bir özel şirkette çizim teknisyeni ve bir okulda öğretmen olarak çalıştıktan (1951-56) sonra İstanbul'a gitti. İÜEF Türkoloji Bölümü'nü bitirdi (1960). Kıbrıs'a döndü (1963), öğretmenlik, eğitim müfettişliği yaptı. Çeşitli radyolarda, Kamu Hizmeti Komisyonu Dairesi'nde, Girne Amerikan Üni., Lefke Üni., Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde çalıştı. Lefkoşa'da yaşıyor; evli ve iki çocuk babası.

1940'ların sonlarında başladığı şiir yazma serüveni 50 yılı aşkın bir süredir devam ediyor. Türk şiirinin, aruz ya da hece ölçüsüyle yazılmış olsun, gizli sesi, iç ahengi olduğuna inanan Fedai, Attilâ İlhan'ın "Fısıltayla şiir söylemek kahreder beni / Vurgunum yumruk gibi sıkılmış mısralara" diyerek özetlediği görüşünü kendi estetik anlayışın en özlü anlatımı sayar. Yazıları 1983'ten itibaren *Yeni Kıbrıs*, *Söz*, *Varlık* ve *Kültür Sanat* dergilerinde yayımlandı. Birçok ulusal ve uluslararası bilimsel toplantıda edebiyat ve folklor alanında bildiriler sundu, Kıbrıslı fikir ve sanat adamlarının yapıtlarını yeniden basıma hazırlayarak Kıbrıs Türk kültür ve sanatına hizmeti geçenlerin unutulmaması uğraşı içinde oldu.

Ödül: 1987 Türk Bankası Kültür-Sanat Ödülü (H. Gürkan ile); 1998 Marmara Üni. Türkiyat Araştırma ve Uygulama Merkezi Bilim Ödülü; Türk Kültürüne Hizmet Vakfı 2. Türk Dünyası Türk Dili Şeref Ödülü 2002.

Yapıtları: Şiir: *Koza*, İst.: Abo Basım, 1997.

Araştırma-İnceleme-Derleme-Yayım: *Kıbrıs Müftüsü Hilmi Efendi: Şiirler*, Lefkoşa: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 1987; *Kıbrıslı Âşık Kenzî Divanı*, 3 c., 1989-93; *Rûh-i Mecrûh: Kaytaz-zâde Nâzım Efendi*, (ortak çalışma) İst.: KKTC MEB, 1993; *Fethiyye-i Cezîre-i Kıbrıs* (Pîrî Efendi), Kıbrıs: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı, 1997; *Adsız Kitap* (Müsevvid-zâde Osman Cemal Efendi), (ortak çalışma) Kıbrıs: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı, 1997; *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi-9: Kıbrıs Türk Edebiyatı*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1997; *Kıbrıs Efsaneleri*, Lefkoşa, 1997; *Kıbrıs Tarihi*, (Ziver Bey), Kıbrıs: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı, 1999; *Hatıralar*, (Fadıl Niyazi Korkut,) (ortak çalışma) Kıbrıs, 2000; *Handi Divanı*, İst.: Eren, 2003; *Kıbrıs Türk Kültürü*, Ank.: 2003.

Diğer: *Kıbrıs'ta Masum Millet Olayı*, Kıbrıs: Turizm ve Kültür Bakanlığı, 1986; *Kıbrıs Sanayi Mektebi*, Kıbrıs: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı, 1997; *Lefkoşe Mevlihânesi*, (ortak çalışma) Kıbrıs: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı, 1997.

Çeviri: *Zenda Mahkûmları* (A. Hope), İst., 1952.

Kaynaklar: *BF* (14 Ekim 2000); Işık, 297-298.

FEHİME NÜZHET *(? - İstanbul, 13 Ekim 1925)* Şair, yazar.

Hacı Davut Han sülalesinden Hakkı Paşa'nın kızı ve Yemen valisi Ferik İsmail Hakkı Paşa'nın eşi, Servet-i Fünun şairlerinden Celâl Sahir Erozan'ın annesidir. Aile içerisinde özel eğitim aldı. Öğrenimi yeterli olmamakla birlikte, çok yetenekli bir şair olarak kabul edildi. Çeşitli siyasi faaliyetler içerisinde yer aldı. İkinci Meşrutiyet'in ilanından (1908) sonra etrafına topladığı kadın arkadaşları ile ilk kadın hareketinin öncülerinden oldu; toplantılarda yaptığı heyecanlı konuşmalarla dikkati çekti. Sağlık sorunları olmasına rağmen Balkan Sa-

vaşı'nda gönüllü olarak geceli gündüzlü çalıştı; kendisinin de ikamet ettiği Bakırköy'deki hastanelerin faaliyetlerinin devamı için para topladı, yönetimine yardım etti ve yaralı askerlere hastabakıcılık yaptı. Mütareke günlerinde ayağa kalkamayacak kadar hastalandı. Hastalıklarla geçen uzun yıllardan sonra zatürreeye yenik düşerek öldü. Ölümünden sonra *İkdam* gazetesinde çıkan bir yazıda "kıymetli bir şair ve heyecanlı bir vatanperver" olarak nitelendi.

Fehime Nüzhet'in eski tarzda gazeller, şarkılar ve manzumelerden oluşan, bir divançe oluşturabilecek manzum yazıları ve yayımlanmış iki tiyatro yapıtı bulunmaktadır. Bunlardan *Adalet Yerini Buldu* II. Meşrutiyet döneminde Milli Osmanlı Tiyatrosu, Heveskâran Kumpanyası, Mürebbi-i Hissiyat ve Zevk-i Selim adlı tiyatro kumpanyalarınca oynanmıştır. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra yaşanan görece özgürlük ve rahatlık ortamı, oyunlarının esas temalarını oluşturur. Yazılarında hassas bir ruhun yankıları görülür. Şiirlerinden bazıları döneminin ünlü bestekârları tarafından bestelenmiş ve büyük ilgi görmüştür.

Yapıtları: Oyun: *Bir Zalimin Encamı*, İst.: Karabet Mtb., 1908; *Adalet Yerini Buldu*, İst.: Karabet Mtb., 1910.

Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, III, 1286; M. And, *Meşrutiyet Döneminde Türk Tiyatrosu*, Ank., 1971, s. 115, 292; İ. Enginün, "Fehime Nüzhet", *TDEA*, III, 176.

FEHMİ (ZAİMZADE) *(Varna, 1875 - İstanbul, 9 Şubat 1916)* Şair, yazar.

Tam adı Hasan Fehmi. Oflu keresteci Zaimzade Mithat Efendi'nin oğlu. İstanbul'da Mühendishane-i Berri-i Hümayun'da okurken sağlık nedeniyle eğitimini yarıda bıraktı. Defter-i Hakani Muhasebe Kalemi'nde çalıştığı dönemde "serbest fikirli olmak" suçu ile önce Fizan'a, sonra Trablusgarp'a sürüldü. Sürgünü sırasında Mısır'a kaçtı. Viyana'ya giderek hukuk ve iktisat tahsil etti. Dönüşte Mısır komiseri Gazi Ahmet Muhtar Paşa'nın maiyetinde bulundu. 1911'de Tebriz başkonsolosluğuna, daha sonra Dahiliye Nezareti hususi kalem müdürlüğüne getirildi. Görevi sırasında yüksek sesle şarkı söylemeye başladığı için akıl hastanesine kaldırıldıktan 15 gün sonra öldü. Mezarı Fatih Türbesi haziresindedir. Çeşitli Batı dilleriyle Arapça bilen Fehmi Bey'in Almanca, İngilizce ve İtalyancadan çevirileri vardır. "Elem ve Sitem" adlı şiir mecmuası basılmamıştır.

Yapıtları: Şiir: *Hacle-i Ebkâr*, İst.: Kütüphane-i İçtihat, 1915.

Çeviri: *Devlet-i Aliyye'nin Zaaf ve Kuvveti* (von der Goltz), Kahire: Matbaatü'l-Fütuh, 1908; *Deha Nedir?*, Kahire: Osmanlı Mtb., 1912; *Çar*, Kahire: Türk Mtb., 1903.

Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, I, 385-387; Gövsa, 133-134; R. E. Koçu, "Fehmi Bey (Hasan)", *İSTA*, X, 5605-5606.

FELEK, BURHAN *(İstanbul, 1889 - İstanbul, 4 Kasım 1982)* Gazeteci, yazar.

Tam adı Mehmet Burhanettin Felek. Şûra-yı Devlet üyelerinden Ziyaettin Bey'in oğlu. Üsküdar Ravza-i Terakki Rüştiyesi, Mülkiye İdadisi ve İstanbul Hukuk Mektebi'ni (1911) bitirdi. Evkaf inşaat başkâtipliği, Ticaret Vekâleti hukuk müşavir muavinliği, İstanbul iaşe müdürlüğü gibi görevlerde bulunduktan sonra çeşitli okullarda Fransızca ve Türkçe, İstanbul Gazetecilik Enstitüsü'nde yazı nevileri hocalığı ve avukatlık yaptı. Uzun yıllar şehir meclisi üyeliğinde bulundu. Milli Spor Teşkilatı'nı (1924) ve Balkan Oyunları'nı (1930) kurdu. Türkiye Olimpiyat Komitesi başkanlığı ve çeşitli federasyon başkanlıklarında, Beden Terbiyesi danışma üyeliğinde (1938-65) bulundu. Yusuf Ziya Öniş ve Ali Sami Yen ile birlikte Türkiye İdman Cemiyeti'nin kuruluşuna katıldı.

Yazı hayatına *Donanma* mecmuasında başlayan Felek 1918'de *Tasvir-i Efkâr*'a spor ve foto muhabiri olarak girdi. *Tevhid-i Efkâr*, *Vakit*, *Vatan*, *Yeni Ses*, *Milliyet*, *Tan* gazetelerindeki fıkra, sohbet ve mizahi öykü yazarlığını 1940-69 arasında *Cumhuriyet* gazetesinde sürdürdü. Daha sonra yazılarını ölümüne kadar *Milliyet* gazetesinde yayımladı (1969-1982). 1946-50 ve 1959-82 yıllarında İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nin başkanlığını yapan Felek'e 1976'da "Şeyhülmuharririn" unvanı verildi. Üsküdar Karacaahmet'te (Çiçekçi) gömüldü.

Türkiye'nin ilk fıkra yazarları arasında yer alan Burhan Felek kolay anlaşılır Türkçesi, rahat üslubu, gazete okuyucusuna yönelik mizah anlayışıyla geniş bir okuyucu kitlesine hitap etmiştir.

Yapıtları: Gezi: *Hint Masalları*, İst.: Ahmet Halit Kitabevi, 1943.

Fıkra ve Mizah Öyküsü: *Felek*, İst., 1947; *Vatandaş Ahmet Efendi*, (mizahi öykü) İst., 1957; *Eski İstanbul Hikâyeleri*, İst., 1971; *Yaşadığımız Günler*, İst.: Milliyet, 1971; *Receb'in Kahvesi*, İst.: Felek, 1984; *Biraz da Yarenlik*, İst.: Felek, 1984; *Felek'ten Dostlara*, İst.: Felek, 1984; *Geçmiş Zaman Olur ki*, İst.: Felek, 1985.

Diğer: *Âdemden Bugüne Kadar Aşklar*, (ortak kitap)

İst., 1945; *Nasrettin Hoca*, İst., 1982; *Seçme Spor Yazılarıyla Burhan Felek*, İst.: Spor Yazarları Derneği, 1983; *Hayal Belde Üsküdar*, İst.: Felek, 1987.
Çeviri: *Don Camillo* (G. Guarecshi'den tüm dizi); *Melek Hanım'ın Aşkı* (J. Verneill'den uyarlama oyun).
Kaynaklar: Nebioğlu, 288; B. Olker, "Felek (Bûrhan)", *İSTA*, X, 5608; Necatigil, *İsimler*, 144; "Felek, Burhan", *TDEA*, III, 182-183; E. Canberk, "Felek, Burhan", *DBİA*, III, 276-277.

FERAH, TÜLAY *(Harran/Şanlıurfa, 2 Kasım 1954 -)* Romancı.

Çamlıca Kız Lisesi'ni bitirdikten sonra çeşitli atölyelerde resim eğitimi gördü ve sergiler açtı. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin açtığı yaz kurslarında tiyatro dersi verdi, briç hocalığı yaptı. TYS üyesi. İstanbul'da yaşıyor. Denemelerini *Türk Dili* dergisinde yayımladı. M. Uyguner, "*Kırmızı Erik*'teki anlatım, olayları, görüntüleri, hayalleri, resimleri, satırlar arasında görünmeyen enstrümanlarla çalınan müzikleri, portreleri, tipleri kapsayan bir potpuridir" dedi.

Yapıtları: Roman: *Sinek Olmak Zor Şey*, İst., 1985; *Sıcak*, İst., 1987; *Kırmızı Erik*, İst.: Sel, 2000; *Erkek*, İst.: Telos, 2000; *Mayo mu Osmanlı mı?*, İst.: Telos, 2001; *Aşk Minyatürleri*, İst.: Epsilon, 2002; *Gidersen Ölmem*, İst.: Epsilon, 2005.
Öykü: *Dünya Çıplak*, İst.: Epsilon, 2006.
Çocuk Öyküsü: *Ebemkuşağı*, İst.: Gendaş, 1991; *Okullu Melekler*, İst.: Özyürek, 2002.
Kaynaklar: *BF* (27 Nisan 2000); M. Buyrukçu, "Kırmızı Erik", *Cumhuriyet Kitap*, S. 530 (13 Nisan 2000); N. Bucak, "Roman, Erkeğin Analizi", *Cumhuriyet Kitap*, S. 549 (24 Ağustos 2000).

FERERA, İSAK *(İstanbul, 1877 - İstanbul, 7 Mart 1933)* Şair.

İlkokulu Hasköy Şule-i Maarif, ortaokulu ve liseyi Vefa İdadisi'nde okudu. Darülfünun Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Bir süre Adliye Nezareti'nde görev yaptıktan sonra Osmanlı hükümeti tarafından hukuk dalında öğrenim görmek üzere Paris'e gönderilen üç öğrenciden biri oldu. Umur-ı Cezaiye umum müdürlüğü ve İstanbul cumhuriyet başsavcısı yardımcılığı görevlerinde bulundu. *İkdam* ve *Sabah* gazetelerinde şiirleri, İbrahim Nom'un yayımladığı *Mirat* dergisinde yazıları yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Ebr-i Behar*, İst.: Asır Mtb., 1320/1902; *Aşina Sesler*, İst.: Kanaat Mtb., 1330/1914.
Kaynaklar: "İsak Ferera Öldü", *Cumhuriyet*, 8 Mart 1933; A. Galante, *Histoire des Juifs de Turquie*, c. II, ty, s. 111; A. Galanti, *Türkler ve Yahudiler*, İst., 1947, s. 134; Moiz Mizrahi, "Maestro İzak Efendi Ferera", *Şalom*, 14 Mart 1956.

FERSAL, SEFA *(Elazığ, 1960 -)* Şair.

Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. Türkçe öğretmenliği yaptı. İÜ antropoloji bölümündeki öğrenimini yarıda bıraktı. Bazı gazete ve dergilerde çalıştı. Şiirleri 1988'den itibaren çeşitli dergilerde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Seni Bir Güle Armağan Ettim*, İst., 1990; *Partizanın Günlüğü*, İst., 1991; *Sevgili Düş Saatleri*, İst., 1992; *İffet Hanım ile Sabri Bey*, İst., 1997.
Kaynaklar: Işık 06, 1383.

FETHİ NACİ *(Giresun, 3 Nisan, 1927 - İstanbul, 23 Temmuz 2008)* Eleştirmen, yazar.

Asıl adı İsmail Naci KALPAKÇIOĞLU. Oktay Deniz imzasını da kullandı. İlköğrenimini Giresun'da tamamladı (1939). Ortaokulun birinci sınıfını Giresun'da okudu, daha sonra parasız yatılı sınavlarını kazanarak Erzurum'a gitti ve öğrenimini Erzurum Lisesi'nde tamamladı (1945). İÜ İktisat Fakültesi'nden mezun oldu (1949). Yükseköğrenimini devlet bursuyla gördüğü için 18 ay Konya Ereğlisi'nde Sümerbank Bez Fabrikası'nda çalıştı. Bu arada mezun olduğu bölümün asistanlık sınavlarını kazandı, ancak kurucuları arasında bulunduğu Yüksek Tahsil Gençlik Derneği yöneticisi olarak sürdürdüğü eylemlerinden dolayı tutuklandı (1951). 1,5 ay kadar Sultanahmet Cezaevi'nde kaldıktan sonra salıverildi. Kısa bir süre Giresun'da kaldı; yeniden İstanbul'a döndü. Uzun süre İstanbul Ayvansaray'da bir fabrikada muhasebecilik yaptı. Askerliğini tamamladıktan (1959) sonra Bakırköy Yenimahalle'deki Emayetaş fabrikasında 4 yıl kadar muhasebecilik ve personel müdürlüğü görevinde bulundu. 1965 Nisanında görevine son verilince Gerçek Yayınevi'ni kurdu. O tarihten sonra geçimini yazarlık ve yayımcılıkla sağlayan Fethi Naci, *Cumhuriyet Kitap* dergisinde eleştiri yazıları yayımladı. Uzun süren bir rahatsızlık sonucu İstanbul'da öldü.

Çok sevdiği babaannesinin ölümü üzerine kaleme aldığı ilk yazısı 1943'te *Erzurum* gazetesinde yayımlandı. Şiir ve öykülerden oluşan ilk yazı çalışmaları lisedeki öğrencilik yıllarında bu gazetede, *İstanbul* ve *Yedigün* dergilerinde, Giresun Halkevi dergisi *Aksu*'da ve *Yeşilgireson* gazetesinde yer aldı. İktisat Fakültesi öğrenciliği sırasında *Yeşilgireson*'da eleştiriler, ekonomik-toplumsal konularda yazılar yazdı. Bir yaz döneminde 3 ay boyunca *Yeşilgireson* dergisinde her hafta başyazı yayımladı. İlk

eleştiri yazısı (B. Necatigil'in ilk kitabı *Kapalı Çarşı* üzerine) 1945-46 kışında *Aksu* dergisinde yayımlandı.

1951-52'de Ş. Kurdakul ile birlikte yönetimine katıldıkları *Yeryüzü* ve *Beraber* dergilerinde çıkan eleştirilerinde Oktay Deniz takma adını kullandı. 1953'te babasının adını kendi adına ekleyerek, Fethi Naci adıyla yazmaya başladı. Bu isimle yazdığı ilk yazı Orhan Kemal'in bir öyküsünün eleştirisidir; "Kurtuluş Yolu" adlı bu yazı *Kaynak* dergisinde (15 Aralık 1953) yayımlandı. O tarihten sonra bütün yazılarında bu adı kullandı. 1950'lerin sonlarında *Pazar Postası* ve *Dost* dergilerinde sürekli yazdı; *Dost*'un düzenlediği soruşturmada 1960'ın en beğenilen eleştirmeni seçildi.

1962'de Türkiye İşçi Partisi'ne giren Fethi Naci *Vatan* gazetesinde ve *Sosyal Adalet* dergisinde siyasal yazılar yazdı. Partiyle ilişkisi kesildikten sonra aynı doğrultudaki yazılarını *Yön*'de ve bir süre yönetimine katıldığı *Ant* dergisinde sürdürdü. Bu dergilerin sanat sayfalarını da yönetti. *Ant*'taki bir yazısından dolayı yargılanıp aklandı. 1968'de siyasal yazılarına son veren Fethi Naci o tarihten bu yana daha çok *Yeni Dergi*, *Politika*, *Yeni Düşün*, *Adam Sanat* gibi dergiler ile *Yeni Yüzyıl* gazetesinde yazdı.

İlk kitabı *İnsan Tükenmez* (1956) yoğun ilgi gördü. Yazar, kendi deyimiyle, bu kitapta Fransız Marksistlerinden öğrendiklerini edebiyatımızın sorunlarına uygulamaya çalıştı. Bu kitap hakkında Ceza Kanunu'nun 142. maddesine aykırılık iddiasıyla açılan dava beraatle sonuçlandı. 1959'da yayımladığı *Gerçek Saygısı* (1959), *Dost* ve *Pazar Postası*'nda yayımladığı bazı yazılar ile askerlikte biriktirdiği yazılarından oluşmaktaydı. Bu kitabıyla sanat sorunlarına daha yakından eğildi. Kurucusu olduğu Gerçek Yayınevi'nin ilk kitabı da yazara aittir: *Azgelişmiş Ülkeler ve Sosyalizm* (1965). 1960-68, yazarın siyasal konularda ürün verdiği yıllar oldu. 1968'de yayınevinin "100 Soruda" dizisini çıkarmaya başlamasıyla edebiyata kesin dönüş yapmış oldu ve *10 Türk Romanı* adlı yapıtını yayımladı (1971). *Edebiyat Yazıları* (1976), daha önce bazı kitaplarda yayımladığı yazıları ile 1971-75 dönemindeki yazılarını içerir.

Yazar ilk yapıtıyla toplumcu sanatın ilkelerini koymaya çalışan ve bilimsel bir tutumu benimseyen bir eleştirmen olarak tanındı. Edebiyat merakı içinde yürütülmüş bir iktisat öğreniminin sağladığı iki yanlı gözlemin avantajları ilk yapıtlarında belirgin olarak görülmektedir. Güvenilir yargıları, dikkatli inceleyiciliği, bireşimci kültürü ve tutarlı dünya görüşüyle öne çıkan bir eleştirmen olarak değerlendirildi (R. Mutluay).

Ödül: 1991 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü.

Yapıtları: Deneme-Eleştiri: *İnsan Tükenmez*, İst.: Yenilik B., 1956; *Gerçek Saygısı*, İst.: Açık Oturum, 1959; *On Türk Romanı*, İst.: Ok, 1971; *Edebiyat Yazıları*, İst.: Gerçek, 1976; *100 Soruda Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişme*, İst.: Gerçek, 1981; *Eleştiri Günlüğü*, İst.: Özgür, 1986; *Bir Hikâyeci: Sait Faik-Bir Romancı: Yaşar Kemal*, İst.: Gerçek, 1990; *Gücünü Yitiren Edebiyat*, İst.: Gerçek, 1990; *Roman ve Yaşam*, İst.: 1992; *Eleştiride 40 Yıl*, İst.: Oğlak, 1994; *40 Yılda 40 Roman*, İst.: Oğlak, 1994; *Reşat Nuri'nin Romancılığı*, İst., 1995; *50 Türk Romanı*, İst.: Oğlak, 1997; *Şiir Yazıları*, İst.: Oğlak, 1997; *60 Türk Romanı*, İst.: Oğlak, 1998; *Kıskanmak*, İst.: Oğlak, 1998; *Sait Faik'in Hikâyeciliği*, İst.: Adam, 1998; *Yaşar Kemal'in Romancılığı*, İst.: Adam, 1998; *Yüzyılın 100 Türk Romanı*, İst.: Adam, 1999; *Gücünü Yitiren Edebiyat: Eleştiri Günlüğü I (1986-1990)*, İst.: YKY, 2002; *Roman ve Yaşam: Eleştiri Günlüğü II (1991-1992)*, İst.: YKY, 2002; *Türk Romanında Ölçüt Sorunu: Eleştiri Günlüğü III (1980-1986)*, İst.: YKY, 2002.
Anı: *Dönüp Baktığımda*, İst.: Adam, 1999; *Dünya Bir Gölgeliktir*, İst.: YKY, 2002.
Diğer: *Azgelişmiş Ülkeler ve Sosyalizm*, İst.: Gerçek, 1965; *Emperyalizm Nedir?*, İst.: Gerçek, 1965; *Azgelişmiş Ülkelerde Askeri Darbeler ve Demokrasi*, İst.: Gerçek, 1966; *Kompradorsuz Türkiye*, İst.: Gerçek, 1967; *100 Soruda Atatürk'ün Temel Görüşleri*, İst.: Gerçek, 1968.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 163-164; Seyda, 300-313; R. Mutluay, *Çağdaş Türk Edebiyatı*, s. 481-482; *Fethi Naciye Armağan*, (haz. S. Gümüş) İst., 1997; *Edebiyatımızın Ödünsüz Eleştirmeni Fethi Naci*, (haz. A. Kabacalı) İst., 1998.

FEYİZ, KORAY *(İstanbul, 9 Mayıs 1961 -)* Şair.

Edebiyat öğretmeni Salihe Meral ile inşaat mühendisi Selahattin Feyiz'in oğlu. Öykü, roman ve oyun yazarı İlhan Tarus dayısıdır. İlk ve orta öğrenimini 1978'de Samsun'da tamamladı; 1985'te Karadeniz Teknik Üniversitesi'ni bitirdi. London Technical Institute'de denizcilik tarihi üstüne yüksek lisans yaptı. 1986'dan sonra Başbakanlık Toplu Konut İdaresi'nde uzman mühendis olarak çalıştı. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası. İlk şiiri ("Gül Alımı") 1987'de *Varlık*'ta çıktı. Şiirlerini *Varlık*, *Milliyet Sanat*, *Edebiyat Eleştiri*, *Damar*, *Şiir-lik*, *Türk Dili* ve *Kıyı* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Mezarlar Eskimedi*, Ank.: İz, 1987; *Bir Mektupta İki Yalnızlık*, Ank.: Engin, 1988; *Ben O Issız O Yorgun Şehir*, Ank.: Prospero, 1995; *Uhrevi Zorba*, Ank.: Ürün, 1995; *Seni Bağışladım Çünkü Beni Çok Üzdün*, İst.: Hera, 1999.
Kaynaklar: *BF* (1 Haziran 1999).

FINDIKÇI, METİN *(Mardin, 1 Aralık 1960 -)* Şair.

Edibe Hanım ile Fırıncı Hüsnü Bey'in oğlu. Mardin Sakarya İlkokulu ve Cumhuriyet Ortaokulu'ndaki öğreniminden sonra Ankara Aktepe Lisesi'ni bitirdi. 1989-94 arası SSK'da sözleşmeli çevirmen olarak çalıştı; halen serbest çevirmen. İstanbul'da yaşıyor, evli.

İlk şiiri ("Tutargalı Yaşam") *Şiirlik* dergisinde yayımlanan Metin Fındıkçı yazı, şiir ve çevirileriyle, bir dönem yayın kurulunda da bulunduğu *Yazılı Günler*'in yanı sıra *Uç, Adam Sanat, kitap-lık, Cumhuriyet* ve *E* dergilerinde yer aldı. Simgesel anlatımın ağırlık kazandığı şiirlerinde, Mardin'e özgü yerel motiflerin yanı sıra çağdaş bireyin yalnızlık ve yabancılaşmasını işledi.

Yapıtları: Şiir: *Harabeler*, İst.: Yazılı Günler, 1992; *Ve Kalbim Sular Altında*, İst.: Y. Günler, 1996; *Karanfil Mesafesi*, İst.: Averta, 2001; *Unutulan*, Şanlı Urfa: Yom, 2004; *Çölden Hırka*, İst.: Şiirden, 2006; *Katran*, İst.: Artshop, 2008.
Antoloji: *Çağdaş Arap Şiiri Antolojisi*, İst.: Toroslu, 2007.
Başlıca Çevirileri: *Beyrut Kasidesi (Mahmut Derviş)*, İst.: İyi Şeyler, 1995; *Rüyadan Çağrılmak (Nazik El Melaike)*, İst.: İyi Şeyler, 1996; *Rüzgârda Yapraklar (Adonis)*, İst.: İyi Şeyler, 1998; *Hüzünlü Irmak (Nizar Kabbani)*, İst.:, İyi Şeyler, 2000; *Ayna ve Düş (Adonis)*, İst.: Averta, 2002; *Unutulanı Anmak (Mahmut Derviş)*, İst.: Averta, 2002; *Beyrut'ta Deniz Yok (Gada El Saman)*, İst.: Averta, 2002.
Kaynaklar: *BF* (3 Şubat 2001)

FINDIKLI, SELMA *(Eskişehir, 19 Kasım 1965 -)* Öykücü, romancı, oyun yazarı.

Elmas Hanım ile memur Mehmet Fındıklı'nın kızı. İlk ve orta öğrenimini Eskişehir'de tamamladı; Hacettepe Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 1986'dan beri TRT Ankara Radyosu'nda dramaturg olarak çalışıyor. Dil Derneği, Edebiyatçılar Derneği ve PEN Yazarlar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; bekâr.

1983'te Ankara Radyosu'nda yayınlanan "Umut Ören Çocuk" adlı beş bölümlük oyunundan sonra Ankara, İstanbul ve İzmir radyolarında 32 oyunu yayınlandı. Ürünleri *Çağdaş Türk Dili*, *Düşlem* ve *Bursa Defteri*'nde yer aldı. Gürsel Aytaç onun, romanlarında "modern anlatım tekniklerini ustaca kullandığı"nı ve "konu-biçim uyumunu başarıyla sağladığı"nı belirtti.

Ödül: "Selanik İçinde" adlı öyküsüyle 1996 Haldun Taner Öykü Ödülü (üçüncülük); *Ankara İstasyonu* ile 1998 Türkiye İş Bankası Edebiyat Büyük Ödülü; *İmbatta Karanfil Kokusu* ile 2006 Sait Faik Hikaye Armağanı.

Yapıtları: Roman: *Nereye Yüreğim*, İst.: Sel, 1994; *Gözüm Yaşı Tuna Selidir Şimdi*, İst.: Sel, 1997; *Sarayın Meydanı'nda Son Gece*, İst.: Remzi, 1999; *Gümüşlü Martı*, İst.: Remzi, 2001; *Gecenin Yalnızlığında*, İst.: Remzi, 2002; *Kum Gülü*, İst.: Remzi, 2004; *Nereye Yüreğim*, İst.: Remzi, 2006.
Öykü: *Loş Sokağın Kadınları*, İst.: Sel, 1995; *Ankara İstasyonu*, İst.: Sel, 1998; *İmbatta Karanfil Kokusu*, İst.: Remzi, 2006.
Kaynaklar: *BF* (1 Nisan 1999); M. Buyrukçu, "Geçmişten Fışkıran İpuçları", *Cumhuriyet Kitap*, S. 253 (Ağustos 1997); ay, "Loş Sokağın Kadınları", *Cumhuriyet Kitap*, S. 311 (Ağustos 1998); ay, "Gözüm Yaşı Tuna Selidir Şimdi", *Cumhuriyet Kitap*, S. 391 (Eylül 1998).

FINDIKOĞLU, ZİYAEDDİN FAHRİ *(Tortum/Erzurum, 1901 - İstanbul, 16 Kasım 1974)* Toplumbilimci, yazar.

Ahmet Halil adının yanı sıra A. Çilingiroğlu, Ali Hikmet, Dr. M. Devecioğlu, Dr. M. Sertkaya, Kadıoğlu, Kadızade imzalarını da kullandı. Babası Halil Fahri, annesi Fatma Zehra Hanım'dır. İlkokulu Hakkâri'de bitirdi. Malatya İdadisi ve Kayseri Sultanisi'nden sonra ortaöğrenimini İstanbul Gelenbevi Sultanisi'nde tamamladı (1918). Posta ve Telgraf Mekteb-i Âli'sine girerek buradan mezun oldu (1920). Aynı yıl yazıldığı Darülfünün Felsefe Bölümü'nü 1925'te bitirdikten sonra Erzurum, Sivas ve Ankara liselerinde felsefe, sosyoloji ve edebiyat öğretmenliği yaptı (1925-29). Devlet bursuyla gittiği Strasbourg Üniversitesi'nde "Ziya Gökalp, Hayatı ve Sosyolojisi" konulu teziyle felsefe doktorası yaptı (1936). Dönüşünde İÜEF'de felsefe ve ahlak doçenti oldu (1936). 1938'de İktisat Fakültesi'ne sosyoloji doçenti olarak geçti; 1942'de profesör, 1958'de ordinaryüs profesör unvanlarını aldı. 1972'de emekliye ayrılıncaya kadar sürdürdüğü sosyoloji kürsüsü başkanlığının yanı sıra, İktisat Fakültesi dekanlığı, İçtimaiyat Enstitüsü ve Gazetecilik Enstitüsü müdürlüğü görevlerinde bulundu. Edirnekapı Şehitliği'nde gömülüdür.

Halk edebiyatı ve folklor çalışmalarına öğrencilik yıllarında başladı. *Anadolu Mecmuası*

(1925-26) ve *Hayat*'ta (Ankara, 1927-28) şiirleri, yine aynı yıllarda *Halk Bilgisi Mecmuası*, *Halk Bilgisi Haberleri* dergilerinde halk edebiyatı ve folklor yazıları yayımlandı. Ankara'da öğretmenlik yaptığı sırada 1927'de Türk Halk Bilgisi Derneği'nin kurucuları arasında yer aldı. 1928'de derneğin yayın organı olarak *Halk Bilgisi Mecmuası*'nı yayımlamaya başladı. Aynı yıl *Halk Bilgisi Toplayıcılarına Rehber* adıyla bir halkbilim ve etnografya kılavuzu hazırladı. İktisat, sosyoloji ve hukuk konularında pek çok makalesi 1934'te kurduğu *İş* (1954'ten sonra *İş ve Düşünce*, 1936-73 arası, aylık, 278 sayı) dergisinde yayımlandı. Ayrıca *Halk, Hâkimiyet-i Milliye, Cumhuriyet, Hürsöz* (Erzurum) gibi gazetelerde halk edebiyatı üzerine yazılar yazdı. Muallimler Birliği'nin 1946'dan sonra yeniden kuruluşunda katkısı olan yazar, bu derneğin yayın organı olarak *Bilgi Mecmuasını* kurdu ve ayrıca *Meslek Gazetesi* adıyla da bir gazete yayımladı.

Türkiye'nin edebiyat tarihi ve folkloru üzerine ilk çalışan yazarlarından biri olan Fındıkoğlu "fert ve cemiyeti ahenkli bir bütün haline" getirme amacı güttü. Felsefe ve sosyoloji konularındaki Türkçe ve Fransızca bilimsel eserleri dışında, birçok gazete ve dergilerde çeşitli konularda yüzlerce yazısı yayımlandı.

Yapıtları: Edebiyat Tarihi: *Erzurum Şairleri*, İst.: Sanayi-i Nefise Mtb., 1927; *Bayburtlu Zihni*, İst.: İlhami-Fevzi Mtb., 1928; *Namık Kemal ve İdeolojisi*, Ank.: Ulus Mtb., 1939.
Gezi: *Zorlara Dağlar Dayanmaz*, (Avrupa gezi notları, Ahmet Halil adıyla) Burhanettin Mtb., 1934.
Diğer: *Halk Bilgisi Toplayıcılarına Rehber*, Ank., 1928 (*Folklor ve Etnografya Kılavuzu* adıyla, İst., 1949); *İçtimaiyat*, 1958; *Kuruluşunun XXV. Yılında Karabük 1937-1962*, 1962; *Le Play Mektebi ve Prens Sabahattin*, 1962; *Türk Aile Hukukunda Sosyal Değişmeler*, 1966; *Doğu Kalkınması ve Erzurum Şehirleşmesi ile İlgili Sosyolojik Meseleler*, 1970.

Kaynaklar: A. Kurtkan, *Fındıkoğlu Bibliyografyası 1918-1958*, İst., 1958; ay, *Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu*, İst., 1987; Yazar, 471-472; Nebioğlu, 291; E. Kongar, *Türk Toplumbilimcileri*, c. II, İst., 1988, s. 115-146; N. Güngör, *Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu*, Ank., 1991; M. E. Erkal, "Fındıkoğlu, Ziyaeddin Fahri", *DİA*, XIII, 28-30; M. Gökalp, "Fındıkoğlu, Ziyaeddin Fahri", *TDEA*, III, 222.

FIRAT, ERTUĞRUL OĞUZ *(Malatya, 1 Şubat 1923 -)* Şair, yazar, ressam, besteci.

Hatice Hanım ile çiftçi Sait Fırat'ın oğlu. İlkokulu Malatya'da, ortaokulu İstanbul Işık Lisesi'nde tamamladı; Malatya Lisesi ve İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1949). Malatya'da avukatlık (1951-59), Reyhanlı (1959-64), Alanya (1964-73), Denizli (1973-76) ve Adana'da (1976-79) sorgu ve ceza yargıçlığı görevlerinde bulunduktan sonra emekli oldu (1979). 1943-44'te Karl Berger'den armoni dersleri aldı; Ankara'da askerliği sırasında tanıştığı İlhan Usmanbaş'la yazışarak "çoksesli müzik" alanındaki çalışmalarını derinleştirdi. 1953-54'te keman, klarnet ve piyano için "Üçlü Sonat Op. 3"ü yazdı; besteleri Türk ve yabancı topluluklarca seslendirildi. 1960'tan itibaren resim çalışmalarına başladı; 1970'te Almanya'da ilk resim sergisini açtı. İ. Usmanbaş, üç şiirini besteledi; Bilge Karasu, resimleri üzerine bir metin yazdı (*Kısmet Büfesi*'nde). 1999'da TRT Radyo 3'te "Çağlar ve Müzik" programını hazırladı. Edebiyatçılar Derneği ve Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; bekâr.

İlk şiiri ("Meyvemizin Tohumu") 1943'te *İklim* dergisinde çıktı. Şiir ve yazılarını *Küçük Dergi, Pazar Postası, Türk Dili, Yücel, Opus, Forum, Küğ, Eflatun, Güney, Filarmoni, Ankara Sanat* ve *Oluşum* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Öykü: *Karmakarışık Öyküler Kitabı*, İst.: Metis, 1995.
Şiir-Öykü: *Seviçıra (Şiirler, Yırlar)*, Ank.: Doruk, 1997.
Deneme: *Umursanmamış (1951-1999)*, İst.: Pan, 1999.
Müzik: *Çağdaş Küğ Tarihi İçin İmler I*, İst.: YKY, 1999.

Kaynaklar: *BF* (10 Eylül 1999); M. Yalçın, "Karmakarışık Öyküler Kitabı", *Varlık*, Ocak 1996; F. Ö. Baysan, "Karmakarışık Öykü Kitabı", *Adam Öykü*, Mayıs-Haziran 1996; K. Özsezgin, *Türk Plastik Sanatçıları*, İst., 1999, s. 219.

FIRAT, MUSTAFA *(İzmir, 1 Ocak 1978 -)* Şair.

Tam adı Mustafa Fırat Çelikbaş. Semiha Hanım ile tüccar Tuncer Çelikbaş'ın oğlu. Siyasetçi Fethi Çelikbaş'ın yeğeni. İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun. 2001'den beri liselerde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yapıyor. Antalya ezgi Radyo'da ve Radyo Martı'da "Gecenin Seyir Defteri" adlı bir program yaptı ve sundu (1994-99). Mart 2005'den beri iki aylık *Mühür* dergisini çıkarıyor. İstanbul'da yaşıyor; evli.

İlk şiiri ("Palancia Magna") *Bahçe* dergisinde çıktı (2000). Şiirleri *Akatalpa, Cumhuriyet Kitap Eki, Dize, Hürriyet Gösteri, Şiiri Özlüyorum, Patika, Mor Taka* gibi dergilerde yayımlandı. "Veda" adlı şiiri bestelendi.

Yapıtları: Şiir: *Paslı Ayna*, İst.: Etik-Us, 2003; *Lalezar*, Ş.Urfa.: Yom, 2005.
Deneme: *Söz Değirmeni*, İst.: Mühür, 2008.
Kaynaklar: *BF* (10 Kasım 2008).

FİDAN, AHMET *(Damyeri Köyü/Akkuş/Ordu, 1970 -)* Şair, yazar.

Ankara Merkez İmam-Hatip Lisesi'ni (1989) ve İÜ Siyasal Bilgiler Fak. Kamu Yönetimi Bölümü'nü bitirdi (1993). "Belediyelerde İnsan Kaynakları Yönetimi" adlı çalışmasıyla 1996'da lisansüstü derecesi aldı. Bir süre Pamukbank'ta çalıştı; Timaş Yayınları'nda yöneticilik yaptı. Gaziosmanpaşa Belediyesi'nde ve İETT Genel Müdürlüğü'nde çalıştı. Birlik Vakfı üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası. Şiir ve yazıları *Zaman* gazetesi ve *Ribat* dergisi ile çeşitli belediye bültenlerinde yer aldı.

Yapıtları: Şiir: *Dinamik*, İst.: Timaş, 1996.
Mizah Yazısı: *Bizim Duvarlar*, İst.: Timaş, 1996.
Kaynaklar: Işık, 256.

FİDANCI, MEHMET S. *(Akdağmadeni/Yozgat, 5 Temmuz 1964 -)* Şair.

Asıl adı Muhammed Sadık Fidancı. Mehmet Fidancı imzasını da kullandı. Akkadın Hanım ile müftü Sadık Fidancı'nın oğlu. İmam-Hatip Lisesi'ni Yozgat ve Kayseri'de tamamladı; Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Anasanat Dalı'ndaki eğitimini son sınıfta bıraktı. 1986'dan beri grafik tasarımcısı. *A'raf* dergisini (1993) çıkardı, *Son Duvar* dergisinin (1997) kurucuları arasında yer aldı; Mağarakitapları'nın yayın yönetmenliğini sürdürüyor. Ankara'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri ("Sabah Dileği") 1988'de *Dolunay* dergisinde çıktı. Şiir ve yazılarını *Yönelişler*, *Dergâh* ve *Hece* dergilerinde yayımladı. A. K. Metin'in değerlendirmesine göre "*Şi'rpençe*'de şiirsel 'ben'le dış dünya arasındaki ilişki genel bir algılama düzeyinde dışa vurulurken, *Kapanan Pencere'den*'de bu ilişki daha çok araya giren çeşitli mercekler yoluyla yansıtılır."

Ödül: *Yol Gösterici* ile 1998 TYB Deneme Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Şi'rpençe*, Ank.: Mağarakitapları, 1997; *Kapanan Pencere'den*, Ank.: Mağarakitapları, 1998; *Kalbin Ortayeri*, Ank.: Kül Sanat, 2005.
Deneme: *Yol Gösterici*, Ank.: Mağarakitapları, 1998; *Bakışlar Kıyısı*, Ank.: Altınküre, 2003.
Kaynaklar: *BF* (2 Şubat 2000); A. K. Metin, "Aşkın Penceresinde Bir Şair: Fidancı", *Dergâh*, S. 105 (1998).

FİKRET ADİL *(İstanbul, 1901 - Zürih/İsviçre, 5 Haziran 1973)* Yazar, gazeteci.

Soyadı KAMERTAN. Bir İstanbullu ve Kuloğlu imzalarını da kullandı. Mahmut Adil ile Safiye Hanım'ın oğlu. Galatasaray Sultanisi son sınıf öğrencisiyken gönüllü olarak Kurtuluş Savaşı'na katıldı. Cumhuriyet'in ilanına yakın İstanbul'a döndü (Eylül 1923). Düyun-ı Umumiye'de, Muhtelit Mübadele Komisyonu'nda ve Anadolu Ajansı'nda (1930-36) görev yaptı. Uzun süre Türkiye İş Bankası'nda yayın danışmanı olarak çalıştıktan (1937-66) sonra emekli oldu. Sanat Dostları Derneği ile PEN Yazarlar Derneği'nin Türkiye kolu kuruculuğunu yaptı. *Artist* (1931) ve *S.E.S.* (Sanat Edebiyat Sosyoloji) (1939) dergilerini çıkardı. Yakalandığı Parkinson hastalığının tedavisi için gittiği İsviçre'de öldü. İstanbul Eyüp Mezarlığı'nda gömülüdür.

Yazı hayatına *Şebap* dergisinde başlayan Fikret Adil, yazılarını daha sonra *Ağaç*, *Ses*, *Yücel* ve *Yeditepe* dergilerinde, *Tanin*, *Cumhuriyet*, *Vakit*, *Akşam*, *Yeni İstanbul*, *Havadis* gazetelerinde yayımladı. Daha çok sanat yazıları, öykü ve röportajlarıyla tanındı. *Meydan* dergisinde resim ve sinema kronikleri yaptı. Gazete yazıları çoğunlukla şiir, öykü, müzik, resim, tiyatro, heykel gibi edebiyat ve sanatın ön planda tutulduğu konulardan ve bunların eleştirilerinden oluşmaktadır. "Bohem Hayatı" başlığı altında *Asmalımescit 74*'te bir grup sanatçının sürdürdüğü bohem yaşayışı canlandırmıştır. Bazı çeviri ve uyarlamaları Şehir Tiyatroları ve Devlet Tiyatroları'nda sahnelendi.

Yapıtları: Anı-Öykü: *Asmalımescit 74*, İst.: Sühulet Kitaphanesi, 1933; *İntermezzo*, İst., 1955; *Avare Gençlik-Gardenbar Geceleri*, İst., 1990.
Gezi: *Beyaz Yollar, Mavi Deniz*, İst., 1959.
Oyun: *Deli Saraylı*, (J. Giraudoux'dan uyarlama) İst., 1950.
Çeviri: *Deli Petro* (D. Merjekovski'den kısaltarak), 1938?; *Manon Lesko* (Abbé Prévost'tan kısaltarak), 1938; *Gog* (G. Papini), 1958; *Gergedan* (E. İonesco), 1960.
Kaynaklar: Nebioğlu, 20-21; Necatigil, *İsimler*, 164; "Âdil, Fikret", *TDEA*, I, 38; "Adil, Fikret", *DBİA*, I, 79; Karaalioğlu, 267; Artan, 26, 34.

FİŞEKÇİ, TURGAY *(Balıkesir, 1 Ocak 1956 -)* Şair.

Tam adı Ahmet Turgay Fişekçi. Terzi Bedia Hanım ile memur M. Şerif Fişekçi'nin oğlu. Prof. Nusret Fişek ve Prof. Kurthan Fişek akrabalarıdır. Balıkesir'de Zağanos Paşa İlkoku-

lu'nu (1967), Balıkesir Lisesi'ni (1979) ve İÜ Hukuk Fakültesi'ni (1979) bitirdi. 1978-80 arasında *Sanat Emeği* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 1986'dan itibaren *Adam Sanat* dergisinin genel yayın yönetmeni yardımcısı ve 1996'dan itibaren genel yayın yönetmenliği görevinde bulundu. *Sözcükler* dergisini çıkarıyor. PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği ve Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli.

İlk şiiri ("Dayanılmayan") 1977'de *Türkiye Yazıları*'nda çıktı. Şiir ve yazılarını *Sanat Emeği*, *Yazko Edebiyat* ve *Adam Sanat* dergilerinde yayımladı. Şiirleri değerlendirilirken "söyleyiş duruluğuna gösterdiği özen" üzerinde durulduğu. Birçok şarkı sözü Yeni Türkü topluluğu tarafından seslendirildi. Radyo Cumhuriyet'te "Şiir Dünyası" adlı bir program yaptı (1998); TRT-2'de yayınlanan "Okudukça" programını hazırladı (1999).

Ödül: "Yakınlık" dosyasıyla 1980 Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü (M. Mungan ve O. Telli ile paylaştı); 1990 TRT Yılın En İyi Söz Yazarı Ödülü; "Hayat Sevgisi" dosyasıyla 1998 Halkevleri Şiir Ödülü (birincilik); *Sevgi Bağları* ile 1998 Behçet Necatigil Şiir Ödülü; *Hep Yanımda Kal* ile 2005 İnkılap Kitabevi Roman Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Karda Işıltılar*, İst.: Yeni Türkü, 1981; *Kuşkuluyum Yaşadığımdan*, İst.: Yeni Türkü, 1983; *Yitik Bahar*, İst.: Adam, 1989; *Dip Sevgi*, İst.: Adam, 1994; *Sevgi Bağları*, İst.: Adam, 1998; *Kumral Gökkuşağı*, İst.: Adam, 2002; *Ayçiçeği Özlemi*, İst.: Adam, 2003; *İnsan Üstüne Sorular* (Toplu Şiirler), İst.: 2006 Yayınevi, 2007.
Deneme: *Arı Bakış*, İst.: Adam, 1998;
Derleme: *Çağdaş Türk Yazınından Seçilmiş Doğa Şiirleri*, (N. Büyüm ile) İst.: Adam, 1993; *Çağdaş Türk Yazınından Seçilmiş Umut Şiirleri*, İst.: Adam, 1993; *Nâzım Hikmet*, (yaşamöyküsü) İst.: Kavram, 1998; *Leyla ile Mecnun*, İst.: Turkuvaz, 2008.
Gezi: *Raylar Üzerinde Avrupa: Bir Gezi'nin Anıları*, İst.: Adam, 2001; *Unutulmaz Bir Andı Görüp Geçtim*, İst.: 2006, 2007.
Roman: *Hep Yanımda Kal*, İst.: İnkılap, 2006.
Kaynaklar: *BF* (5 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 165; Kurdakul, *Sözlük*, 271; S. Sezer, "Akademi Edebiyat Ödülleri ve Genç Şairler", *Yazko Edebiyat*, Ocak 1981; A. Timuçin, "Turgay Fişekçi", *Yazko Edebiyat*, Ocak 1981.

FUAT, BEŞİR
bak. Beşir Fuat

FÜRUZAN *(İstanbul, 29 Ekim 1938 -)* Öykücü, romancı.

Babasını çok küçük yaşta kaybetti. Çeşitli güçlükler yüzünden öğrenimine devam edemedi. Kısa bir süre Küçük Sahne'de bulundu. 1975-76 arasında DAAD'nin davetlisi olarak Almanya'ya gitti ve buradaki gözlemlerini, Türk işçilerin durumuyla birlikte bazı kitaplarında yansıttı.

İlk öykü denemesi "Olumsuz Hikâye" 1956'da *Seçilmiş Hikâyeler*'de çıktı. *Seçilmiş Hikâyeler* ve *Türk Dili* dergilerinde yayımladığı ilk çalışmalarını "erken heveslerin bakış açısı olmayan edebiyat denemeleri" diye değerlendiren Füruzan, uzun bir aranın ardından *Papirüs* ve özellikle de *Yeni Dergi*'de yayımlanan öyküleri ile tanındı; 1968'de *Papirüs*'te çıkan "Taşralı" öyküsü ve ardından gelen "Münip Beyin Günlüğü", "Piyano Çalabilmek" ve "Nehir" ile asıl öykücü kimliği iyiden iyiye belirdi. Kişilerini, olaylarını abartısız ve iyimser bir bakış açısıyla saptayan ve çözümleyen yazar, kişilerin dünyasını toplumsal konumlarından soyutlamadan, gözlemden yola çıkıp ayrıntıları işleyerek oluşturduğu öykülerinde, duru ve açık dilli, geleneksel anlatım biçimlerini kullanarak yeni çağrışımlar yaratabilen üslubu ile dikkat çekti.

İlk kitabı *Parasız Yatılı* (1971) çok büyük bir ilgiyle karşılandı. Memet Fuat'ın deyişiyle "edebiyatımızda bir olay" oldu; özellikle 1973 yılı bir "Füruzan yılı" oldu denilebilir. Bir söyleşisinde edebiyat serüveninin başlangıcını şöyle değerlendirmektedir: "İlk kitabım *Parasız Yatılı* yazarlık serüvenimin en ciddi adımıydı. Kitap okurlarına erişene değin, resme olan eğilimimi hâlâ taşıyordum. *Parasız Yatılı* öyle büyük ilgi ile karşılandı ki, üstelik bu ilgi kesintisizlikle kitabı durmadan kuşatmakta. Çizimlere yükleyeceğim, renkle vurgulayacağım görseli, sözcüklere aktararak edebiyatımı kurabilirim diye düşündüm." 1970'li yılların başında *Parasız Yatılı*'yı, *Kuşatma*, *Benim Sinemalarım* ve *47'liler* izledi. F. Naci, 1973'te yazdığı bir yazıda "Üç yıl içinde üç hikâye kitabı yayımladı Füruzan; edebiyatımıza yeni insanlar, yeni gerçekler, yeni tatlar getirdi; geniş okur yığınlarına hikâyeyi yeniden sevdirdi. Üç kitaptaki yirmi dört hikâyeden en az altı-yedisi daha şimdiden her hikâye antolojisine girebilecek güçte. Büyük bir başarıdır bu" dedi.

Kişileri derinlemesine incelediği ve anlatımını ayrıntılarla beslediği ilk kitaplarında kötü yola düşmüş kadın ve kızların, çöken burjuva ailelerin, yoksulluk ve yalnızlıkla boğuşan kadın ve çocukların, yeni ortamlarda bunalan ve yurt özlemi çeken göçmenlerin dramlarına sevecenlikle yaklaştı. "Çok iyi tanıdığı çevreyi, insanları" yazdığı yolundaki yorumlar, öykülerindeki sahicilik etkisiyle birleşince, okurda bir süre "yaşanmışı okuduğu" izlenimini yarattı. Biraz da bu nedenle, yapıtları hakkındaki değerlendirmelerde, kurgu, dil ve kimi öykülerinde İkinci Yeni'ye yakın öğeler gözden kaçırıldı. Oysa Füruzan'ın öykülerindeki kahramanların yanı sıra olayların geçtiği kent görüntüleri de kurgusaldı. Bu dönemin son kitabı aynı zamanda yazarın ilk romanı olan 1968 sonrası gençlik olaylarını ve 1971'deki askeri müdahale dönemi anlattığı *47'liler* geniş bir okuyucu kitlesine ulaşarak büyük ilgi gördü; 1975 TDK roman ödülünü aldı. B. Necatigil'in değerlendirmesiyle *47'liler*, "yazıldığı günlere yakın Türkiye'nin toplumsal otopsisini yapıyor. Bir yandan bir ailenin tarihçesini sergiliyor, bir yandan da 1968'de üniversite reformu dilekleriyle başlayıp siyasal isteklere dönüşen öğrenci eylemlerini yorumluyor."

S. Sezer'e göre "Füruzan'ın tüm yazdıkları göz önüne alındığında, onun ana kahramanının 'gurbet' duygusu olduğu söylenebilir." Bu duygunun en yoğun hissedildiği *Gecenin Öteki Yüzü* adlı uzun öyküsündeki kişileri, bu gurbetçilik duygusu; yaşadıkları yer, yaş ve zamanı yadırgamalarıyla, okurla yakınlık kurarlar. Yazar çoklukla öykülerindeki dünyayı "küçük kızlar"ın bakış açısıyla verir; küçük kızları, ister yalnız bir çocukluk yaşasınlar, ister mutlu bir ailede ya da okulda dışlanmış olsunlar, öykülerinin bir yargılayıcısı, bir ölçeği olarak kullanır. Bu kızlar, dul, yoksul ve güzel annelerin kızlarıdır çoğunlukla. Yine bu temaların işlendiği *Gül Mevsimidir* adlı öykü kitabı 1985'te; "sevgisizliğin giderek boy verdiği bir ortamda filizleniveren sevgi bağının iki ayrı dünya insanlarını gönendiren yanlarını yansıtan" (F. Andaç) ve sevginin önyargıları yıkan gücünü gösteren ikinci romanı *Berlin'in Nar Çiçeği* ise 1988'de yayımlandı.

1975'te Türkiye'den DAAD'ye çağrılan ilk Türk sanatçı olarak Berlin'de bir yıl bulundu. Bu sürede işçiler ve ünlü yazarlarla röportajlar yaptı. Batı Berlin ve çevre kentlerde gerçekleştirdiği bu röportajlarda Türk işçilerinin, göçte yaşanan durumun tarihsel konumlandırmalarını yaptı ve bunları *Yeni Konuklar*'da topladı. *Dokuz Çağdaş Türk Öykücüsü* (Volk und Welt Verlag, 1982) adlı antolojisini ve *Türkiyeli Çocuklar* (*Die Kinder der Türkei*, Kinderbuch, 1979) adlı çocuk kitabını ise Doğu Berlin'de konuk olarak kaldığı süre içerisinde hazırladı. 1980'lerin başında Alman yazarlarla ve Almanlarla ilgili izlenimlerini kapsayan *Ev Sahipleri*'ni yazdı. 1994'te Bosna-Hersek Savaşı sürerken Balkanları kapsayan yolculuğundan sonra *İşte Bizim Rumeli*'yi yayımladı. Kitap tekrar basımlarında *Balkan Yolcusu* adıyla yayımlandı. Yazarın deyişiyle, "savaş dehşetiyle dolu darmadağın edilmiş kentlerin, çaresizlikle kuşatılmış insanların içine yapılmış acılı bir yolculuğun "izini sürerek" tanıklıklarını içermektedir.

Sevda Dolu Bir Yaz (diğer adıyla *Şarkılar Kitabı*) onun bir İstanbul öykücüsü olduğunu simgeleyen üç uzun öyküden oluşmaktadır. Bu öykülerinde geçmiş zaman İstanbul'unun profilini çiziyor. 1950'li yıllardan 1970'lere kadar uzayıp gelen yaşamdan izler getiriyor. "Onu 'dün'ü yazmaya iten bugünün mutsuzluğu, değişimin yozlaşan yüzüdür aslında. Kentin dokusunu oluşturan çevre, aile ilişkileri, yaşama kültürünü var eden öğeler, sokaklar, ev içleri, köşkler, konaklar... Her bir ayrıntı ustalıkla bu öykülerinde yer edip can buluyor" (F. Andaç). "Hayatın asıl duruş noktası hüzündür" diyen yazar, hüznün ve hayatın kaleydoskopundaki renkleri usta kaleminden çıkan sözcüklere dökmektedir bu kitabında (F. Aygündüz).

1988-89 arasında senaryolaştırdığı ve 1990'da G. Karamustafa ile birlikte yönetmenliğini yaptığı *Benim Sinemalarım* 1990'da Cannes Film Festivali'nin "Eleştirmenlerin 7 Günü" ve "Altın Kamera" bölümlerinden çağrı alarak, 158 film arasından seçilen sekiz filmden biri olarak gösterime girdi. 1991 İran Fecr Film Festivali'nde uluslararası jüriden "En İyi İlk Film" ödülünü, 1991 Tokyo Film Festivali'nde ise "En İyi 10 Asya Filmi" arasına seçildi. Ankara Devlet Tiyatrosu'nun önerisiyle "Kış Gelmeden" adlı öyküsünü 1997'de oyunlaştırdı. *Kuşatma*'da yer alan öyküsü "Ah, Güzel İstanbul" filme alındı (yön. Ö. Kavur, 1981). "Gecenin Öteki Yüzü" 1988'de Okan Uysaler tarafından TRT'ye dizi film

olarak çekildi. Yine aynı kitaptaki "Redife'ye Güzelleme" öyküsünü de oyunlaştırdı. "Sevda Dolu Bir Yaz" öyküsünü oyunlaştıran yazarın bu oyunu 2002 Ocak'ında ADT'de sahnelenmeye başladı. Yapıtları Almanca başta olmak üzere İtalyanca, İngilizce, Fransızca, Boşnakça, Bulgarca, Farsça gibi çeşitli dillere çevrildi. Kendisiyle yapılan görüşmelerden ve hakkındaki yazılardan oluşan *Füruzan Diye Bir Öykü* (haz. Faruk Şüyün) adlı bir kitap çıktı.

Ödül: *Parasız Yatılı* ile 1972 Sait Faik Hikâye Armağanı; *47'liler* ile 1975 TDK Roman Ödülü; 2006 10. Ankara Öykü Günleri Onur Ödülü; 2008 TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı Onur Yazarı.

Yapıtları: Öykü: *Parasız Yatılı*, Ank.: Bilgi, 1971; *Kuşatma*, Ank.: Bilgi, 1972; *Benim Sinemalarım*, Ank.: Bilgi, 1973; *Gecenin Öteki Yüzü*, İst.: Adam, 1982; *Gül Mevsimidir*, İst.: Can, 1985; *Yedi Öykü*, İst.: Gendaş, 1992; *Sevda Dolu Bir Yaz*, İst.: YKY, 1999.
Roman: *47'liler*, Ank.: Bilgi, 1974; *Berlin'in Nar Çiçeği*, İst.: Can, 1988.
Oyun: *Redife'ye Güzelleme*, İst.: Bilgi, 1981.
Şiir: *Lodoslar Kenti*, İst.: Can, 1991.
Gezi-Röportaj: *Yeni Konuklar*, Ank.: Bilgi, 1977; *Ev Sahipleri*, İst.: Altın Kitaplar, 1981; *İşte Bizim Rumeli*, İst.: Can, 1994 (yb *Balkan Yolcusu*, İst.: YKY, 1996).

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 166; Nebioğlu, 547; Özkırımlı, *TEA*, II, 517-518; M. Kutlu, "Selçuk, Füruzan", *TDEA*, VII, 495; M. H. Doğan, ("Füruzan Olayı", *Yeni Dergi*, Mayıs 1972; "Füruzan'da Tip Geliştirimi"), *Tekrarın Tekrarı*, Ank., 1972; N. Eruz, "Saçmaları Olay Yapmak", *Soyut*, S. 50 (Eylül 1972); F. Naci, "Füruzan'ın Dünyası", *Yeni Dergi*, Mayıs 1973; S. İleri, "Türk Öykücülüğünün Genel Çizgileri", *Türk Dili* (Türk Öykücülüğü Özel Sayısı), S. 286, (Temmuz 1975); Önertoy, 316-317; Necatigil, *Eserler*, 58-59, 230-231, 251-252, 300-302; Ş. Kurdakul, E. Eyüboğlu, O. Senemoğlu, F. Zaim, T. Yücel, "Füruzan'la Öykünün Öteki Yüzüne Doğru" (söyleşi), *Çağdaş Eleştiri*, S. 9 (Kasım 1982); F. Akatlı, "Füruzan Olayı: 'Acı Bir Yaşam Boyudur'", *Somut*, 11 Şubat 1983; F. Andaç, "Berlin'in Nar Çiçeği: İletisi Sevgi Yüklü Bir Roman", *Çağdaş Türk Dili*, Mayıs 1989; "Vesika-lık: Füruzan", *kitap-lık*, S. 17-18 (Eylül-Aralık 1995), s. 50-65; S. Sezer, "Yazarlığının 40. Yılında Füruzan", *Cumhuriyet Kitap*, 15 Ağustos 1996; S. Uludağ, "Kentin Yitik İlişkileri", *Radikal*, 7 Temmuz 1999; F. Aygündüz, "Hüzünlü, İnce Ayrıntılar", *Milliyet*, 11 Temmuz 1999; A. Tunç, "Değişimin Öykücüsü Füruzan", *Cumhuriyet Kitap*, 23 Eylül 1999; F. Andaç, "Bugünde Yaşanan Geçmiş", *Cumhuriyet Kitap*, 23 Eylül 1999; Özgüç, II, 142, 370; F. Şüyün, *Füruzan Diye Bir Öykü*, İst., 2009.

GACAR, NEJAT *(İstanbul, 5 Mayıs 1950 -)* Şair.

Tam adı Mehmet Nejat Gacar. M. Nejat Gacar imzasını da kullandı. Öğretmen Ayşe Saliha Hanım ile farmakoloji profesörü Dr. Hasan Gacar'ın oğlu. Erzurum Lisesi'ni, Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'ni bitirdi. Akademik mesleğe girdi, halen Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü müdürü. İzmit'te yaşıyor; evli, üç çocuklu. TYS, Edebiyatçılar Derneği üyesi.

İlk Şiiri "Beyaz Arayış" 1995'te Ankara'da yayımlanan *Edebiyat Güncesi*'nde çıktı. Şiir ve yazılarını *Güzel Yazılar*, *Bahçe*, *Damar*, *Edebiyat Güncesi*, *Fayton*, *İnsancıl*, *İzmir İzmir*, *Kıyı*, *Türk Dili* dergilerinde ve *Özgür Kocaeli* gazetesinde yayımlamayı sürdürdü.

Ödül: 1997 Buca Belediyesi Ali Rıza Erten Şiir Yarışması Ödülü (başarı); 1997 Nektar Şiir Yarışması Ödülü (başarı); 1999 Akademi Kitabevi Şiir Yarışması Ödülü (ikincilik).

Yapıtları: Şiir: *Ölü Kuşlar Ülkesinden Göç*, İst.: Gerçek Sanat, 1997; *Kuzgün/Gözyaşı ve Ateş*, İst.: Gerçek Sanat, 1998; *Yüzü Karanfil*, İst.: Gerçek Sanat, 2000.
Deneme-Eleştiri: *Düşün Sarnıcından Sızanlar*, İst.: Gerçek Sanat, 1998.
Kaynaklar: *BF* (2002); nejatgacar.com.

GALİP (LESKOFÇALI) *(Leskofça, 1829 - İstanbul, 12 Ocak 1867)* Şair.

Tam adı Mustafa Galip'tir. Üsküp valilerinden Şehsuvar Paşazade İsmail Paşa'nın oğlu. Yahya Kemal'in anne tarafından büyük amcası. İlköğrenimini doğduğu yerde yaptı, özel öğrenim görerek yetişti. 1846'da Afyon'da sürgün bulunan babasının affı üzerine, onunla birlikte İstanbul'a gitti ve 1849'da Sadaret Mektubi Kalemi'ne girdi. İki yıl sonra İstanbul'dan ayrılarak bir süre Bosna valisi Veliyüddin Paşa'nın maiyetinde çalıştı. 1853'te İstanbul'a döndü, Kırım Savaşı sırasında bahriye ordusu kâtipliği göreviyle Kırım'a, daha sonra babasının vali olarak bulunduğu Van'a gitti. Tekrar İstanbul'a dönerek Gümrük Emaneti'nde çalıştı (1859). Buradan Trablusgarp Eyaleti Gümrük Emaneti'ne tayin edildi (1861). Mithat Paşa'nın Tuna valiliği sırasında Vilayet İdare Meclisi başkâtipliği ve *Tuna* gazetesi başyazarlığı görevlerinde bulundu (1864). Ahmet Cevdet Paşa'nın Halep valiliği sırasında kısa bir süre onun mektupçuluğunu yaptı (1865). Halep'ten ayrıldıktan sonra Girit'e gitti, buradan İstanbul'a döndü ve ölümüne kadar başka bir memurluk almadı.

Tanzimat sonrası yeni şiir anlayışına karşı oluşturulan Encümen-i Şuara topluluğu içinde yer alan Leskofçalı Galip Bey, Hersekli Ârif Hikmet, Yenişehirli Avni, Üsküdarlı Hakkı beyler ve Namık Kemal ile Ziya Paşa'nın beğendikleri bir şair olmuştur. Ayrıca başta Namık Kemal olmak üzere etrafına toplanan genç şairlere klasik şiir zevkini vermesi açısından ayrı bir yere sahiptir. Namık Kemal'in "Vatan Kasidesi"nin yazılışında Galip Bey'in bir kıtasının etkisi açıkça gözlenmektedir. Şair dönemin yaygın tasavvuf ve Mevlevilik eğilimlerinden de yararlanmıştır.

Şairin 26-27 yaşlarında iken bir araya getirdiği ve "Ruh-i Sânî" adını verdiği ilk divanı Van'da eviyle birlikte yanmıştır. İkinci divanı bu tarihten sonra, ölümüne kadar geçen on yıl içinde yazdığı şiirlerinden oluşturulmuştur. Galip Bey'in şiirleri ölümünden sonra İbnülemin Mahmut Kemal'in yazdığı, hayatı ve sanatı hakkında uzun bir önsözle *Leskofçalı Galip Divanı* adıyla yayımlanmıştır.

Yapıtları: *Leskofçalı, Galip Divanı*, (haz. İbnülemin M. K. İnal) İst.: Asar-ı Müfide Kitabhanesi, 1917.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, I, 441-449; Banarlı, *RTET*, II, 974; M. Uzun, "Galib Bey, Mustafa (Leskofçalı)", *TDEA*, III, 272; "Galib (Leskofçalı)", *YYOA*, I, 472.

GARAN, MUVAFFAK İHSAN *(İstanbul, 1911 -)* Yazar, ressam.

Hatice Seniha Hanım ile Dr. İlhan Sami'nin oğlu. İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdikten (1929) sonra İÜEF'ye devam etti. Dekoratörlük, afiş ressamlığı yaptı. *Türk Spor* (1929-33) ve *Olimpiyat* (1933-34) dergilerinde yazar ve ressam olarak çalıştı. 1934-37 arasında *Cumhuriyet* gazetesinin Fransa muhabirliğini yaptı. *Vatan*, *Son Posta*, *Zaman*, *Yeni İstanbul* gazetelerinde çalıştı. Neşriyat ve propaganda şefi olarak Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü'nde (1951-54), daha sonra Petrol Ofisi Umum Müdürlüğü'nde görev yaptı.

Yapıtları: Roman: *Elbet Sabah Olacaktır*, İst.: Şaka, 1947; *Yollarımız Ayrılıyor*, İst.: Şaka, 1948; *Hayat Yarışı*, 1949; *Esentepe*, 1951.
Oyun: *Bir Babanın Günahı*, 1929; *Meslek Adamı*, 1933; *Köstebek Yuvası*, 1953; *Bir Kadının Gölgesi*, 1955; *Son Durak*, 1956; *Poyraz Osman*, 1956; *Kadın Parmağı*, 1957; *Harika Çocuk*, 1959; *Çürük Tahta*, 1961.
Kaynaklar: Nebioğlu, 294; "Garan, Muvaffak İhsan", *TDEA*, III, 280.

GARİP, RECEP *(Tarsus/İçel, 26 Şubat 1956 -)* Şair.

Ammar İlkay, Gariboğlu, Âşık Garip, Âşık Ozan, Sanlıcalı Emin imzalarını da kullandı. Ayşe Hanım ile memur Ahmet Garip'in oğlu. Adana İmam-Hatip Lisesi'nden sonra İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nü bitirdi. Adana Erkek Lisesi (1982-87) ve Adana Fen Lisesi'nde (1988-94) öğretmen ve yönetici olarak görev yaptı. 1994'ten itibaren Ümraniye ve Eminönü belediyelerinde kültür ve sosyal işler müdürü olarak çalıştı. TYB, İslami İlimler Kültür ve Edebiyat Vakfı üyesi. Pek çok resim sergisi açtı. İstanbul'da yaşıyor; evli, dört çocuk babası.

İlk şiiri Âşık Ozan takma adıyla *Bizim Anadolu* gazetesinde (1974), daha sonra yazdıkları *Alemara*, *Büyük Akın*, *Mavera*, *Yeni Sıla*, *Gerede'nin Sesi*, *İkindi Yazıları*, *Çınar*, *Milli Eğitim* ve *Yedi İklim* dergileri ile *Yeni Devir*, *Millî Gazete* ve *Zaman* gazetelerinde yayımlandı. *Büyük Doğu*, *Diriliş* ve *Edebiyat Dergisi* çevresinde gelişen "Yenilikçi İslami Edebiyat" akımı içinde olduğunu belirtti.

Yapıtları: Şiir: *Deprem Sesi Bir Sahil*, Adana: Sıla, 1988; *Irmaklar Akar İçimden*, İst.: Sıla, 1995; *Savaş Türküsü*, İst.: Başak, 1996; *Mavi Gül*, İst.: Beyan, 1998; *Bir Leyla Düşü*, İst.: Timaş, 2000; *Mavi Türkü*, İst.: Yeditepe, 2003.
Günlük: *Bir İmza Serüveni*, (Türkçe-Boşnakça) İst.: Furkan, 1997.
Deneme: *Şehir ve Medeniyet*, İst.: 2004; *Mehtapta Lisan*, İst.: 2004.
Oyun: *Gülün Adı Kırmızı*, İst.: 2004.
Kaynaklar: *BF* (27 Eylül 1999); Işık, 259.

GEÇER, İLHAN *(İstanbul, 8 Ocak 1917 - İstanbul, 20 Ocak 2004)* Şair.

Tam adı Mustafa İlhan Geçer. Emine Hayriye Hanım ile doktor Nafiz Geçer'in oğlu. İlköğrenimi Erdek'te (1928), ortaöğrenimini Kabataş Erkek Lisesi'nde (1939) tamamladı. Bir süre İÜ İktisat Fakültesi'nde okudu. Galata Vergi Dairesi'nde, Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü'nde ve Ankara Radyosu'nda (1945-50) çalıştı. Sosyal Sigortalar Kurumu'nda ihtiyarlık sigortası şefi oldu (1960); bu kurumdan kendi isteğiyle emekliye ayrıldı (1973). *Hisar* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Türk Edebiyatı Vakfı ve İLESAM üyesiydi.

İlk şiiri ("Kahverengi Gözlerin") 1934'te *Vakit* gazetesinin gençlik sayfasında çıktı. Şiir ve yazılarını *Dergâh*, *Yedigün*, *Çınaraltı*, *İstanbul*, *Hisar*, *Türk Dili*, *Ülkü*, *Yücel*, *Varlık*, *Türk Edebiyatı*, *Çağrı* ve *Milli Kültür* dergileriyle

Tercüman, *Son Havadis* ve *Millet* gazetelerinde yayımladı. 1944'ten başlayarak *Çınaraltı*'nda çıkan şiirleriyle tanındı. Behçet Necatigil'in değerlendirmesiyle "1938-1947 arası *Yedigün* dergisinde yayımladığı çok sayıda şiirlerini eski zevkin etkisini taşıyordu. Bir kitaba toplamadığı bu hazırlıklarını geride bırakınca 'Yeni Şiir'in imkânlarından da faydalanarak kendi anlayışları içinde şiirini değiştirdi, ama hep bir duygu şairi olarak kaldı." Hece vezni ve serbest nazımla yazdığı şiirlerinin yanı sıra deneme, inceleme ve kitap tanıtma yazılarıyla da dikkat çekti.

Ödül: "Özlediğim Şehir" ile 1946 Ankara Halkevi Şiir Yarışması (üçüncülük); "Mavi İkindi" ile 1971 Son Havadis Şiir Yarışması (birincilik); "Yunus'a Selam" ile 1986 Yunus Emre Şiir Yarışması (ikincilik).

Yapıtları: Şiir: *Büyüyen Eller*, Ank.: kendi yayını, 1954; *Belki*, Ank.: Ajans-Türk, 1960; *Bir Bulut Geçti*, Ank.: Hisar, 1973; *Yeşil Çağ*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1976; *Hüzzam Beste*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1986.
İnceleme: *Cahit Sıtkı Tarancı*, İst.: Toker, 1974; *Ömer Bedrettin Uşaklı*, İst.: Toker, 1989.
Antoloji: *Cumhuriyet Döneminde Türk Şiiri*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1988.
Kaynaklar: *BF* (9 Eylül 1999); Nebioğlu, 296; Necatigil, *İsimler*, 167; *TDEA*, III, 310; Kurdakul, *Sözlük*, 275; Özkırımlı, *TEA*, II, 528; Gönç, III, 73; S.Taş, *İlhan Geçer ve Şiiri*, İst., 2005.

GEÇTAN, ENGİN *(İzmir, 12 Ocak 1932 -)* Romancı.

Tam adı İsmail Engin Geçtan. Zehra Sabahat Hanım ile Ahmet Refik Geçtan'ın oğlu. 1956'da İÜ Tıp Fakültesi'ni bitirdi. Psikiyatri ve nöroloji alanındaki uzmanlık eğitimini 1956-61 arasında ABD'deki New York ve Columbia üniversitelerinde tamamladı; 1968'de doçent, 1974'te profesör oldu. 1967'den itibaren ODTÜ'de, Ankara, Boğaziçi ve Marmara üniversitelerinde öğretim üyeliği yaptı. 1964'ten beri Ankara ve İstanbul'da psikiyatri alanında serbest hekim olarak çalışıyor. 1964-66 arasında Ankara Radyosu'na, 1995 ve 1999'da Açık Radyo'ya programlar yaptı. İstanbul'da yaşıyor.

Yapıtları: Roman: *Kırmızı Kitap*, İst.: Remzi, 1993; *Dersaadet'te Dans*, İst.: Metis, 1995; *Bir Günlük Yerim Kaldı, İster misiniz?*, İst.: Metis, 1997; *Kızarmış Palamutun Kokusu*, İst.: Metis, 2001; *Tren*, İst.: Metis, 2004; *Kuru Su*, İst.: Metis, 2008.
Deneme: *Kimbilir?*, İst.: Metis, 1998; *Hayat*, İst.: Metis, 2002.
Söyleşi: *Seyyar*, İst.: Metis, 2005.
Diğer: *Psikodinamik Psikiyatri* ve *Normaldışı Davranışlar*, Ank.: AÜ, 1974 (yb *Çağdaş Yaşam ve Normaldışı Davranışlar*, İst.: Remzi, 1988); *Psikanaliz ve Sonrası*, İst.: Hürriyet, 1980; *İnsan Olmak*, İst.: Adam, 1982; *Varoluş ve Psikiyatri*, İst.: Remzi, 1987.
Kaynaklar: *BF* (Mayıs 1999); *Kim Kimdir*, 327.

GEDİK, ALİ FUAT *(Kastamonu, 1913 - İstanbul, 9 Ocak 1987)* Yazar.

Refia Hanım ile Süleyman Sırrı Bey'in oğlu. Öykücü Tomris Uyar'ın babasıdır. Göztepe Amerikan Koleji'ni ve AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1935). Bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra Adliye Bakanlığı'nda çalıştı. Bodrum'da hâkimlik, Üsküdar'da savcı yardımcılığı ve asliye hukuk hâkimliği görevlerinde bulundu. Emekliye ayrıldıktan sonra İstanbul Barosu'na kaydolarak (1935) Türk Hava Yolları'nda hukuk müşavirliği ve Yüksek Denizcilik Okulu'nda öğretim üyeliği yaptı. Daha sonra serbest avukat olarak çalıştı. Makale ve eleştirileri çeşitli dergilerde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Başka Acı*, 1965.
Deneme: *Bir Uçtan Ötekine*, İst.: Hamle, 1960.
Gezi: *Amerika*, İst.: Cumhuriyet, 1948.
İnceleme: *Hukuk ve Sosyologlar (Hukukun ve Genellikle Normların Sosyolojik Açıdan Etüdü)*, İst.: Cumhuriyet, 1945; *Charles Baudelaire: Bir Etüd*, İst.: Cumhuriyet, 1946.
Kaynaklar: Nebioğlu, 296; Kurdakul, *Sözlük*, 276; Işık, 260.

GEDİK, HAMDİ *(Alaşehir, 1 Haziran 1959 -)* Şair.

Vecihat Hanım ile Mehmet Gedik'in oğlu. İlkokulu Hakimiyet-i Milliye'de, ortaokul ve lise öğretimini İzmir Karataş'ta tamamladı. 9 Eylül Üni. İşletme Bölümü'nden mezun oldu (1986). Göztepe Yıldız Futbol Takımı'nda oynadı (1972-73). İzmir'de yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk şiiri (Veda Şiiri) 1984'te *Yeni Olgu* dergisinde yayımlandı. *Temmuz* (1986-88) ve *Dilizi* (1992-94) dergilerini çıkardı. Şiir ve yazıları *Varlık*, *Gösteri* ve *Ütopiya* dergilerinde çıktı. TYS üyesi.

Yapıtları: Şiir: *Uçurum*, İst.: Piya, 1991; *Alnında Öpücük Yarası*, İst.: Piya, 2000.
Kaynaklar: *BF* (29 Mayıs 2002).

GENCAN, TAHİR NEJAT *(Ahlat, 1892 - İstanbul, 2 Temmuz 1980)* Dilbilimci.

Ahlat Rüştiyesi'ni ve köy öğretmeni yetiştirmek için açılan Bitlis Muallim Mektebi'ni

bitirdi (1912). Diyarbakır Öğretmen Okulu'na Türkçe öğretmeni olarak atandı (1923). Ek sınava girerek, ortaokul Türkçe (1923) ve lise edebiyat öğretmenliğine geçti (1942). Kadıköy Ortaokulu'nda Türkçe (1927); İstanbul Erkek Lisesi (1943) ve Darüşşafaka Lisesi'nde edebiyat öğretmenliklerinden sonra emekliye ayrıldı (1957). İÜ Yabancı Diller Okulu'nda okutmanlık (1960) ve Osmanlıca uzmanlığı (1970) yaptı. 1941'de okullarda tek kitap sisteminin uygulanmasıyla ders kitapları hazırlamak için oluşturulan komisyonda bulundu. İlk ve orta okullar için dilbilgisi kitapları yazdı. Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın bazı yapıtlarını sadeleştirdi.

Yapıtları: Dilbilim: *Dilbilgisi, İlkokul 4., 5. Sınıflar İçin*, (A. Başman, N. H. Onan ve M. S. Sander ile) 1942; *Yazın Bilgileri ve Tarihsel Dilbilgisi*, İst.: Ahmet Sait Mtb., 1947; *Dilbilgisi Orta 1-2-3*, 1950; *Dilbilgisi Lise 1-2-3*, İst.: Ahmet Said Mtb., 1961; *Türkçe Öğreniyorum (Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin)*, İst.: İÜEF, 1964; *Yazın Terimleri Sözlüğü*, (H. Ediskun, B. Dürder ve E. Naci Gökşen'le) 1974; *Örnek Türkçe*, 1974; *Okul Sözlüğü*, 1974.
Kaynaklar: Karaalioğlu, 228; "Gencan, Tahir Nejat", *TDEA*, III, 319.

GENÇ, AHMET İHSAN *(Gaziantep, 1930 -)* Şair, yazar.

İlk ve orta okulu Gaziantep'te okudu; Gaziantep Ticaret Lisesi'ni bitirdi. Sosyal Sigortalar Kurumu, Devlet Su İşleri ve özel şirketlerde çalıştıktan (1955-69) sonra emekli oldu. Şiirlerini ve yazılarını *Halk Dili*, *Yeni Ülkü*, *İttihad* gibi dergi ve gazetelerde yayımladı. Basılmamış çok sayıda yapıtı bulunmaktadır.

Yapıtları: Şiir. *Işık Dalgaları*, 1959; *Şanlı Yurt Gazi Şehir*, 1961.
Deneme: *Kuş Sütü (Düşündürücü ve Uyandırıcı Sözler)*, Adana: İlham, 1964.
Kaynaklar: Işık, 261.

GENÇ, NİHAT *(Maçka/Trabzon, 1956 -)* Romancı.

İlk ve orta öğrenimini Trabzon'da İskender Paşa İlkokulu'nda ve Ticaret Lisesi'nde tamamladı (1973). AÜ Sağlık İdaresi Yüksek Okulu'ndan mezun oldu (1983). Ankara Rehabilitasyon Merkezi'nde Sağlık bakanlığı ve Kültür bakanlığında dokuz yıl memurluk yaptı. Gazete ve dergilerde çalıştı. *Hasret*, *Genç Arkadaş*, *Türkocağı*, *Hamle*, *Töre*, *Nizam-ı Alem*, *Doğuş Edebiyat*, *Çete*, *Leman* ve *Öküz* dergilerinde yazdı; bir kısmının kurucuları arasında yer aldı. *Akşam* gazetesinde kısa bir süre köşe yazarlığı yaptı. Skytürk ve Avrasya TV'de programlar yaptı. Ankara'da yaşıyor.

Yapıtlarında toplumsal olay ve olgulara karşı yoğun bir eleştiri getirirken ironik bir dil kullandı.

Yapıtları: Roman: *Dün Korkusu*, İst.: Damla, 1989; *Bu Çağın Soylusu*, İst.: Armoni, 1991; *One Man Show*, Ank.: Vadi, 1991; *Dar Alanda Tufan*, 1992; *Soğuk Sabun*, 1994; *Arkası Karanlık Ağaçlar*, İst.: İletişim, 2001; *İhtiyar Kemancı*, İst.: İletişim, 2002.
Yazılar: *Kompile Hikâyeler*, İst.: İletişim, 1996; *Köpekleşmenin Tarihi*, İst.: İletişim, 1998; *Memleket Hikâyeleri*, İst.: Leman Kitapları, 2000; *Modern Çağın Canileri*, İst.: İletişim, 2000; *Edebiyat Derslerine Giriş*, İst.: Leman Kitapları, 2003; *Karanlığa Okunan Ezanlar*, İst.: Cadde, 2006; *Nöbetçi Yazılar*, İst.: Cadde, 2006; *Kavga Günleri*, Ank.: Bilgi, 2007; *Hattı Müdafaa*, İst.: Cadde, 2007; *Amerikan Köpekleri*, İst.: Cadde, 2008; *Sordum Kara Çiçeğe*, İst.: Cadde, 2009.
Mizah: *Ofli Hoca Sohbetleri*, 1989 (2. bas. İst.: Joker, 1990).
Söyleşi: *Aşk Coğrafyasında Konuşmalar*, Ank.: Destek, 2008; *Veryansın*, Ank.: Destek, 2008.
Kaynaklar: A. Tekin, *Edebiyatımızda Terimler ve İsimler*, İst., ?, s. 253; A. Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, V, İst., 1994, s. 943-940; tr.wikipedia.org.

GENÇ, NURULLAH *(Horasan/Erzurum, 9 Eylül 1960 -)* Şair.

Emine Hanım ile Seyfullah Genç'in oğlu. Erzurum İmam-Hatip Lisesi (1979) ve Atatürk Üni. İktisadi ve İdari Bilimler Fak. (1983) mezunu. Aynı fakülteye asistan olarak girdi (1984); yönetim ve organizasyon alanında 1987'de mastır, 1990'da doktora derecesi aldı. 1995'ten beri aynı fakültede öğretim üyesi. TYB üyesi. Erzurum'da yaşıyor; evli ve üç çocuk babası.

İlk şiiri ("İstiyorum") 1978'de *Orman Bakanlığı Aylık Bülteni*'nde çıktı. *Aylık Dergi*, *Türk Edebiyatı*, *Kardelen*, *Kırağı*, *Palandöken*, *Gurbet*, *Hüner*, *Kalem ve Onur*, *İkindi Yazıları*, *Düş Çınarı*, *Dolunay* dergilerinde yayımladığı şiirlerde sesi yakalayan bir şair olarak tanındı. B. Ayvazoğlu'nun değerlendirmesiyle, "kendini şiire adamış, özellikle Anadolu'da çok okunan ve şiirleri ezberlenen dikkate değer bir şairdir ve genellikle uzun soluklu lirik şiirler yazar."

Ödül: MTTB Hicri 1400 Şiir Yarışması'nda birincilik ödülü; *Tutkular Keder Oldu* ile 1987 Kültür ve Turizm Bakanlığı Roman Yarışması (mansiyon); "Yağmur" adlı şiiriyle 1990 Türkiye Diyanet Vakfı Na'at-ı Şerif Büyük Ödülü;

"Uyan Artık Yiğidim" adlı şiiriyle 1993 Milli Gençlik Vakfı Gençlik Marşı Ödülü (birincilik); *Gül ve Ben* ile 1998 Gül Şiirleri Armağanı Büyük Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Çiçekler Üşümesin*, Erzurum: Gülen Mtb., 1986; *Nuyageva*, İst.: Kardelen, 1990; *Yankı ve Hüzün*, İst.: Denge, 1992; *Aşkım İsyandır Benim*, Erzurum: Birey, 1993; *Siyah Gözlerine Beni de Götür*, Erzurum: Birey, 1995; *Yanılgı Saatleri*, Erzurum: Birey, 1996; *Rüveyda*, (seçme şiirler) 1996; *Yağmur*, (seçme şiirler) 1996; *Denizin Son Martıları*, İst.: Birey, 1997; *Aşk Ölümcül Bir Hülyadır*, İst.: Timaş, 1998; *Gül ve Ben*, İst.: Timaş, 1998; *Hüznün Lâlesidir Dünya*, İst.: Birey, 1999; *Yürüyelim Seninle İstanbul'da*, İst.: Timaş, 2001; *Müpteladır Gemiler Benim Denizlerime*, İst.: Timaş, 2002; *Sensiz Kalan Bu Şehri Yakmayı Çok İstedim*, İst.: 2003; *Birkaç Deli Güvercin*, İst.: Timaş, 2005; *Çanakkale; Her şey Yanıp Gül Oldu*, İst.: Timaş, 2006; *Yağmur*, İst.: Timaş, 2009.
Roman: *Tutkular Keder Oldu*, İst.: Timaş, 1987; *Yollar Dönüşe Gider*, İst.: Timaş, 1989; *İntizâr*, İst.: Timaş, 1990.
Kaynaklar: *BF* (20 Temmuz 1999); S. Umran, "Yağmur", *Yedi İklim*, S. 60 (Eylül 1996); A. V. Akbaş, "Hicranı Arayan Bir Hayal Bekçisi: Nurullah Genç", *DüşÇınarı*, Ocak-Şubat 1999; B. Ayvazoğlu, "Özel Bir Şiir Kitabı", *Zaman*, 8 Mart 1999.

GENÇAY, GÜNGÖR *(İstanbul, 24 Temmuz 1934 -)* Şair, yazar, yayımcı.

Taci Bildik imzasını da kullandı. Ayşe Hanım ile dişçi Necati Gençay'ın oğlu. İlk ve orta okulu Tavşanlı'da (Kütahya) tamamladı; 1955'te İstanbul Matbaacılık Okulu'nu bitirdi. Mürettiplik, işportacılık, muhabirlik, banka memurluğu, özel şirketlerde yöneticilik ve kırtasiyecilik yaptı; 1980'de emekli oldu. 1986'dan itibaren sahibi olduğu *Gerçek Sanat* dergisini ve yayınevini yönetti. *Durum* (1959), *Gelecek* (1971) dergileri ve haftalık *Kasımpaşa Gazetesi*'nin (1969) yazı işleri müdürlüğünü üstlendi; sanat gazetesi *Göz*'ü çıkardı (1961). 1971'de sıkıyönetim komutanlığınca kapatılan *Gelecek* dergisi hakkında Ceza Kanunu'nun 141. maddesinden açılan dava yetkisizlik kararıyla sonuçlandı; 1987'de 142. maddeden açılan davada Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılanarak beraat etti; 1988'de "Basın Kanunu'na muhalefet" savıyla açılan davada ise Asliye Mahkemesi'nce para cezasına çarptırıldı. TYS, Dil Derneği ve Türkiye Turizm Yazarları Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası.

İlk şiiri 1952'de *Türkeli* dergisinde (Afyon) çıktı. Sosyalist gerçekçi sanat anlayışına bağlı kalarak yazdığı şiir ve yazılarını *Yankı*, *Ürün*, *Türk Düşüncesi*, *Yeditepe*, *May*, *İnsancıl*, *Kıyı*, *Evrensel Kültür* ve *Çağdaş Türk Dili* dergilerinde yayımladı. Şiir ve öykü türünde pek çok çocuk kitabı ve antolojileri vardır.

Yapıtları: Şiir: *Sabah Rıhtımı*, İst.: Gürkal, 1965; *Oğul*, İst.: Gürkal, 1967; *Balıklar Ovası*, İst.: Gürkal, 1967; *Dövülü Yürek*, İst.: Gürkal, 1968; *Vurgunsuz Sabahlara Uyanmak*, İst.: Gerçek Sanat, 1988; *Barut Yüklü Yıldızlar*, İst.: Gerçek Sanat, 1988; *Annem Beni Yetiştirdi*, İst.: Gerçek Sanat, 1989; *Kısacalar*, İst.: Gerçek Sanat, 1990; *Sataşmalar*, İst.: Gerçek Sanat, 1993; *Ağmalar*, İst.: Gerçek Sanat, 1995; *Denize Akan Yangın*, İst.: Gerçek Sanat, 1995; *Yaşam Umuda Uyarlı*, İst.: Gerçek Sanat, 1999; *Yaşam Çavlanında*, İst.: Gerçek Sanat, 2005.
Deneme: *Kuşatılmış Günler*, İst.: Gerçek Sanat, 1998; *Buruk Anmalar Defteri*, İst.: Gerçek Sanat, 2002; *Günyüzleri*, İst.: Gerçek Sanat, 2002; *Öteleri*, İst.: Gerçek Sanat, 2002; *Berileri*, İst.: Gerçek Sanat, 2003; *Üç Kapıdan*, İst.: Gerçek Sanat, 2003.
Antoloji: *Genç Şairler Antolojisi I, II, III*, İst., 1954-55-60; *Zalim Titreme (Deprem Şiirleri)*, İst.: Gerçek Sanat, 2005; *Hayatı Dokuyanlara (Emekçi Kadınlara Şiirler)*, İst.: Gerçek Sanat, 2005; *1 Mayıs (Birlik Mücadele ve Dayanışma Şiirleri)*, İst.: Gerçek Sanat, 2005; *Şalterler İnince (Grev ve Direniş Şiirleri)*, İst.: Gerçek Sanat, 2005; *Alevler İnsan Sesi (Sivas Kıyımı Şiirleri)*, İst.: Gerçek Sanat, 2005.
Monografi: *Cahit Sıtkı Tarancı*, İst.: Gün Mtb., 1956; *İki Haşmet*, İst.: 2004.
Fıkra: *Nasrettin Hoca Fıkraları*, İst.: Gerçek Sanat, 1992; *Dikkat Köpek*, İst.: 2004.
Anı-Öykü: *Askercilik*, İst.: Gerçek Sanat, 1994.
Özdeyişler: *Düşüncenin Musluğundan*, İst.: Gerçek Sanat, 1997.
Çocuk: *Işığı Yaratanlar*, İst.: Morpa, 2003; *Bulutlarda Koşan Adam*, İst.: Morpa, 2003; *Otomobil Uçar Gider*, İst.: Gerçek Sanat, 2005.
Kaynaklar: *BF* (20 Ağustos 1999); Kurdakul, *Sözlük*, 276; Z. Anadol, *Aydınlığa Omuz Verenler*, İst., 1991; A. Özer, "Güngör Gençay'ın Denize Akan Yangın'ı", *Kıyı*, S. 117 (Aralık 1995); A. R. Ergüner, "Kuşatılmış Günler ve İnsana Açılan Bir Ozan: Güngör Gençay", *Türk Dili*, S. 73 (1999).

GENÇAY, GÜRKAL *(İstanbul, 11 Kasım 1960 -)* Şair, yazar.

Aydan Hanım ile şair, yazar ve yayımcı Güngör Gençay'ın oğlu. Kocamustafapaşa Ortaokulu (1973) ve Vefa Lisesi'nden mezun oldu. 1978'de 1. Amatör Küme takımlarından Arifiye Doğan Gençlik Kulübü'nde futbol oynadı. 1997'de Radyo Ten'de "3üncü Göz" programını hazırlayıp sundu. 1988'den beri İstanbul Atatürk Hava Limanı'nda memur. Pir Sultan Abdal Kültür Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; bekâr. İlk şiiri ("Bir Yeni Sene İletisi")

1992'de *Yelpaze* dergisinde çıktı. Şiir ve yazılarını *Yaşama Sevinci* ve *Buğday* dergileri ile *Alınteri* gazetesinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Sevgiliye Gizli Mektuplar*, İst.: Örtülü Sanat, 1996.
Diğer: *Yarınları Tüketmek Dünden*, (öykü, şiir, makale) İst.: Örtülü Sanat, 1999.
Kaynaklar: *BF* (13 Ocak 2000).

GENÇOSMANOĞLU, MEHMED NURİ *(Ağın/Elazığ, 1897 - 1976)* Şair, çevirmen.

Yobaz takma adını da kullandı. İlköğrenimini Ağın'da, ortaöğrenimini Diyarbakır, Elazığ ve Konya'da tamamladı. Elazığ'da Mektubi Kalemi mümeyyizliği görevinde bulundu. I. Dünya Savaşı'nda askerliğini yedek subay olarak yaptı ve savaşın bitiminde Alman esirlerin nakledilmesi işiyle görevlendirilerek Almanya'ya gitti. Dönüşünde Nafıa Fen Mekteb-i Âlisi'nde edebiyat öğretmenliği yaptı. Tercüme Bürosu'nda çalıştı ve TDK üyeliği yaptı. Son görev yeri olan Sayıştay'dan emekliye ayrıldı (1961).

İlk yazıları Diyarbakır'da *Dicle* gazetesinde yer aldı. Konya'da *Osmanlı*, *Ocak*, *Babalık*, *Yeni Fikir*, İstanbul'da *Donanma*, *Servet-i Fünun*, *Karagöz* gibi gazete ve dergilerde yazdı. Milli Mücadele yıllarında *Mamuretü'l-aziz* ve *Şark* isimli gazetelerde başyazarlık yaptı; Yobaz imzası ile de mizahi manzumeler yazdı.

Yapıtları: Şiir: *Kırkından Sonra: Gönül Sazı*, İst.: Ülkü B., 1939.
Derleme: *Nükteler Bahçesi*, İst.: Çeltüt Mtb., 1969.
Çeviri: *Anadolu Selçukî Devleti Tarihi* (İbn Bibi); *Selçuklu Devleti Tarihi* (Aksarayi); *Mevlana'dan Seçme Rubailer*; *Baharistan* (Molla Cami); *Mahzen-i Esrar* (Nizami); *Pendname* (F. Attar); *Füsusu'l-hikem* (Muhiddin-i Arabi); *Şems-i Tebrizi'nin Konuşmaları* (Makalat-ı Şems).
Kaynaklar: Y. S. Çınar, "Gençosmanoğlu, Mehmed Nuri", *TDEA*, III, 323; Işık, 262-263.

GENÇOSMANOĞLU, NİYAZİ YILDIRIM *(Ağın /Elazığ, 1929 - İstanbul, 21 Ağustos 1992)* Şair.

Ladik-Akpınar Köy Enstitüsü'nde başladığı öğrenimini Akçadağ Köy Enstitüsü'nde tamamladı (1947). Elazığ'ın çeşitli köylerinde öğretmenlik yaptı; ilköğretim müfettişi oldu (1964). İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı genel sekreterliğinden emekliye ayrıldı. *Türk Edebiyatı* dergisinin yazı işlerini, *Türkiye* gazetesinin kültür-sanat sayfasını yönetti. İlk şiirleri yerel dergi ve gazetelerde çıktı. *Defne*, *Devlet*, *Töre*, *Türk Edebiyatı* gibi dergilerde yer alan tarihsel kahramanlıkları ve milliyetçi duyguları işlediği şiirlerinde M. A. Ersoy, Ziya Gökalp, Y. K. Beyatlı, H. N. Atsız ve A. N. Asya'nın etkileri görülür; "destan şairi" olarak tanınmıştır.

Yapıtları: Şiir: *Bozkurtların Ruhu*, 1952; *Gençosman Destanı*, 1959; *Kürşad İhtilali Destanı*, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1969; *Malazgirt Destanı*, İst.: Ötüken, 1971; *Bozkurtların Destanı*, (*Kürşad İhtilali Destanı* ile birlikte) İst.: Ötüken, 1972; *Kopuzdan Ezgiler*, İst.: Ötüken, 1973; *Salur Kazan Destanı*, İst.: Ötüken, 1976; *Dedem Korkut'tan Boğaç Han Destanı*, İst.: Ötüken, 1977; *Destanlarda Uyanmak*, İst.: Cönk, 1984; *Destanlar Burcu*, İst.: kendi yayını, 1988; *Alperenler Destanı*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1990.
Kaynaklar: Y. S. Çınar, "Gençosmanoğlu, Niyazi Yıldırım", *TDEA*, III, 323-324; A. Tekin, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, İst., 1995, s. 253.

GENÇTÜRK, İSMAİL *(Güdül/Ankara, 1 Mayıs 1944 -)* Şair.

Coşkun Kızılca, Umut İlhan, İsmail Ormancı ve Umut Sinan imzalarını da kullandı. Naciye Hanım ile nalbant Mustafa Gençtürk'ün oğlu. Mimarsinan Pazarören İlköğretmen Okulu'nu dördüncü sınıfta bıraktı. *Ulus*, *Ankara Telgraf*, *Yeni Gün*, *İş ve Ekonomi* ile *Yeniyol* gazetelerinde çalıştı (1961-77); 1991'de Orman Bakanlığı'ndaki memurluk görevinden emekli oldu. Bir şiiri nedeniyle 1965'te 312. maddeden yargılandı, beraat etti; bir yazısı nedeniyle de 1970'te aynı maddeden aldığı beş aylık hapis cezası ertelendi. TYS, Edebiyatçılar Derneği ve Dil Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor; iki çocuk babası. İlk şiiri ("Sevdamın Kızı") 1960'ta *Abant* gazetesinde çıktı. Şiirlerini *Kıyı* dergisinde yayımladı. Kendisini toplumcu gerçekçi olarak nitelendiriyor.

Yapıtları: Şiir: *Sevdamın Kızı*, Ank.: Gen, 1974; *Kara Kelepçe*, Ank.: Gen, ? (2. bas. 1993); *Öpücük Tarlası*, Ank.: Gen, 1978; *Çok Adresli Bir Mektup*, Ank.: Ardıç, 1994.
Deneme: *Orman ve Orman Köyleri*, Ank.: Cihan Mtb., 197?; *Hasan Hüseyin Derler Adına*, Ank.: Damar, 1991; *Yolumuz Nereye*, Ank.: Prospero, 1994; *Emekçi Gözüyle Atatürk*, Ank.: Prospero, 1996.
Çocuk Öyküsü: *Çam Ekmeği*, Ank.: Prospero, 1995.
Derleme: *Orman Şiirleri Antolojisi*, Ank.: 1967; *Seçme Atatürk Şiirleri*, Ank.: Prospero, 1997.
Kaynaklar: *BF* (26 Mayıs 1999).

GERÇEK, SELİM NÜZHET *(İstanbul, 1891 - İstanbul, 12 Aralık 1945)* Gazeteci, yazar, tiyatro ve basın tarihçisi.

Ahmet Kâmil imzasını da kullandı. *Hazine-i Evrak, İnsaniyet* ve *Ceride* dergilerini yayımlayan Mahmut Celalettin Bey'in ve Tepedelenli Ali Paşa'nın torunlarından Emine Neyyir Hanım'ın oğlu. Yazar Abdülhak Şinasi Hisar'ın küçük kardeşidir. Rumelihisarı'nda doğdu ve bir müddet buradaki Gaziosmanpaşa İptidai Mektebi'nde okudu. 1910'da Galatasaray Sultanisi'ni bitirdi. Cenevre Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu (1914). I. Dünya Savaşı nedeniyle birkaç yıl Avrupa'da kaldı. Türkiye'ye dönünce (1921) gazeteciliğe başladı; Darülbedayi'de kısa bir süre rejisörlük yaptı (1923). Cumhuriyet'in ilanından sonra Robert Kolej'de on yıl kadar Türkçe ve tarih öğretmeni olarak çalıştı. 1933'te, Maarif Vekâleti tarafından açılan neşriyat sergisini düzenlemek ve yeni harflerle yayımlanan kitapların bibliyografyasını hazırlamakla görevlendirildi. Atatürk'ün talimatıyla 1934'te kurulan Basma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğü'ne atandı ve bu görevi ölümüne kadar sürdürdü.

İlk yazılarını Galatasaray'da okurken arkadaşları ile çıkardığı *Nîrenk* adlı dergide yayımlayan Gerçek asıl yazı etkinliğine 1921'de Türkiye'ye döndükten sonra *Yarın* dergisi ve *İleri* gazetesinde başladı. Daha sonra *Milliyet, Yeni Türk, Cumhuriyet, Yedigün, Yücel, Perde ve Sahne, Akşam, Tarihten Sesler, Tasvir-i Efkâr, İstanbul* ve *Ulus* gibi gazete ve dergilerde yazdı. İlk olarak, çevirdiği ve uyarladığı tiyatro eserleriyle tanınan Gerçek'in arşiv belgelerine dayanan tiyatro ve basın tarihine ilişkin çalışmalarının yanı sıra folklor alanında da yapıtları vardır. Basılı olanlar dışında, çevirdiği ve uyarladığı oyunlar ve oynandıkları tiyatrolar şöyle sıralanabilir: "Aman Hanım Biraz Su" (A. France'tan, Türk Tiyatrosu, 1921), "Ben de Operet Yazarım" (müzik Muhlis Sabahattin Ezgi, İstanbul Operet Heyeti, 1921), "Miras Peşinde" (uyarlama, Milli Sahne, 1926), "Zamane Mektebi" (uyarlama, Milli Sahne, 1926), "Oyun İçinde Oyun" (uyarlama, İstanbul Şehir Tiyatrosu, 1941), "Promete Zincirde" (Aiskhylos'tan çeviri, İstanbul Şehir Tiyatrosu, 1942), "Kurbağalar" (Aristophanes'ten çeviri, Darülbedayi, 1943). Bunların yanı sıra Şehir Müzesi'nde zaman zaman açılan gazete ve kitap sergilerinde Karagöz, ortaoyunu, hokkabaz faaliyetleri düzenleyerek bunların unutulmamasına çalıştı. Gerçek'in önemli çalışmalarından biri, halen sürmekte olan *Türkiye Bibliyografyası*'nın düzenlenmesidir. Diğeri ise yaşadığı dönemde yayımlanan kitaplarla ilgili tanıtıcı yazılarıdır. Basın-yayın tarihi bakımından büyük önem taşıyan belgeliği Milli Kütüphane'dedir. Yazar, Abdullah Cevdet'in Cağaloğlu'nda bulunan İctihad Evi'ndeyken beyin kanaması geçirdi. Buradan Yerebatan Sağlık Yurdu'na kaldırıldıysa da kurtarılamadı. Kocamustafapaşa'daki Merkezefendi Mezarlığı'na gömüldü.

Yapıtları: Araştırma: *Türk Matbaacılığı*, İst.: Matbaa-i Ebüzziya, 1928; *Türk Temaşası: Meddah, Karagöz, Ortaoyunu*, İst.: Matbaa-i Ebüzziya, 1930; *Türk Gazeteciliği 1831-1931*, İst.: Devlet Mtb., 1931; *Almanak 1933*, İst.: Devlet Mtb., 1933; *Türklerde Tiyatro*, Ank.: Başvekâlet Müdevvenat Mtb., 1933; *Türk Taş Basmacılığı*, İst.: Devlet B., 1939; *Türk Harfleri*, İst., 1939; *Atalar Sözü*, (S. G. Kırımlı ile) İst., 1939; *Tiyatro Bilgisi*, İst., 1944; *Tiyatro Tarihi*, İst., 1944; *İstanbul'dan Ben de Geçtim*, (haz. A. Birinci-İ. Kara) İst.: Kitabevi, 1997.
Oyun: *Salıncak Safası*, (Karagöz metni) İst.: Akşam Mtb., 1931; *Gülme Komşuna*, (Rauf Yekta Bey ile, ortaoyunu metni) İst.: Akşam Mtb., 1931.
Çeviri ve Uyarlama: *Canvermezler Tekkesi* (C. Farrère'den uyarlama, Ahmet Kâmil adıyla), İst., 1922; *Unutulan Adam* (P. Benoit'dan çeviri, Ahmet Kâmil takma adıyla), İst., 1923; *Çifte Nikâh*, İst., 1944.
Kaynaklar: A. B. Esen, "Gerçek, Selim Nüzhet", *AA*, II, 618; Gövsa, 151-152; F. Tevetoğlu, "Gerçek, Selim Nüzhet", *TA*, XVII, 285; H. Z. Şahin, *Selim Nüzhet Gerçek ve Tiyatro*, Ank., 1985; ay, "Gerçek, Selim Nüzhet", *DBİA*, III, 394; A. Birinci, "Türk Matbuatının İlk Tarihçisi: Selim Nüzhet Gerçek (1891-1945)", *Kebikeç*, S. 2 (1995), s. 7-20; ay, "Gerçek, Selim Nüzhet", *DİA*, XIV, 25-27.

GERÇEKSÖZ, İSMAİL *(İzmir, 1925 - İstanbul, 4 Nisan 1980)* Şair, gazeteci-yazar.

Babasının görevi nedeniyle çocukluğu köylerde geçtiği için ortaöğrenimden sonra okuma imkânı bulamadı. Kendi kendisini yetiştirdi; babasından Arapça ve Farsça öğrendi. *Bursa Hâkimiyet* gazetesinde beş yıl yazı işleri müdürlüğü görevinde bulundu; sahibi bulunduğu *Bursa Ekspres* gazetesinde yedi yıl başyazı yazdı. Uzun yıllar *Tanin, Vatan, Yeni İstanbul* ve *Tercüman* gazetelerinin Bursa muhabirliklerini yürüttü. 1961'de Almanya'ya giderek oradaki Türk işçilerinin örgütlenmesine katıldı; işçi dernekleri başkanlıklarında bulundu. Almanya'da işçi ve çevirmen olarak çalıştı. 1976'da Türkiye'ye döndü. *Ortadoğu* gazetesinde çalışırken bir silahlı saldırı sonucu öldürüldü.

Şiir ve yazıları 1944'ten itibaren *Demet*,

Uludağ, *Sanat ve Edebiyat*, *Şadırvan*, *Bizim Türkiye*, *Çatı*, *Kaynak*, *İstanbul*, *Hisar* ve *Devlet* gibi çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı. Son yıllarında *Millet* gazetesine günlük fıkralar yazdı. Şiirlerini serbest vezinle yazdığı halde uyağa önem verdi. Bu şiirlerde vatan sevgisini, ulusal duyguları ve tarihi konuları yalın bir üslupla işledi.

Yapıtları: Şiir: *Âşık Sazından Şiirler*, 1944; *Bursa'nın Destanı*, 1951; *Yaşayan Ağaç*, Ank.: Orman Umum Müdürlüğü, 1952; *İkinci Dönüş*, Ank.: Hisar, 1972.

Kaynaklar: M. Çınarlı, "Gerçeksöz, İsmail", *TDEA*, III, 328.

GEREZ, JOZEF HABİB *(İstanbul, 14 Haziran 1926 -)* Ressam, şair.

Asıl adı Yusef Gerez. Habib Gerez imzasını da kullandı. Kadun Hanım ile manifaturacı Sabetay Gerez'in oğlu. Kabataş Lisesi'nden (1950) sonra İÜ Hukuk Fakültesi'ne girdi, ancak sağlık nedeniyle mezun olamadan ayrıldı (1954). 1961-96 arasında Hahambaşı David Asseo'unun özel kalem müdürlüğünü yaptı. Türk Yahudi basınında yazdı ve yazılarında sürekli Türkiye Yahudilerinin Türkçe konuşup yazmalarını telkin etti. Türk Basın Birliği, Türkiye Turizm Yazarları ve Gazetecileri Turizm ve Tanıtma Derneği ve merkezi Napoli'de bulunan Accademia d'Europa üyesi olup aynı zamanda bu kuruluşun Türkiye fahri temsilcisidir. İstanbul'da yaşıyor, bekâr. Gerez'in şiirleri edebi değerlerinden çok Türkiye Yahudilerinin kültürel anlamda Türkleşip Türkçeye egemen olduklarının bir kanıtı olarak değerlendirildi. Şiirleri İtalyanca, İngilizce ve Fransızcaya çevrildi. Çok sayıda resim sergisi açtı, birçok ödül aldı.

Ödül: 1979 Accademia Internazionale di San Marco Şiir Ödülü; 1980 Centro d'Arte La Prora ve Movimento Artistico Nazionale "Plurismo" Şiir Ödülü; 1985 ve 1993 Accademia Internazionale di San Marco şiir ödülleri.

Yapıtları: Şiirler: *Gönülden Damlalar*, İst.: Güzeliş Mtb., 1952; *Renklerin Akını*, İst.: Beyoğlu Mtb., 1954; *Savrulan Zaman*, İst.: Kaynak, 1955; *Meyhaneden Çıkan Kıral*, İst.: T. Altın Mtb., 1956; *Acılı Bitimler*, İst.: Sıralar Mtb., 1960; *Seni Yaşamak*, İst.: Ekin Mtb., 1963; *Dar Açılar*, İst.: Ekin Mtb., 1965; *Ölü Nokta*, İst.: Ekin Mtb., 1966; *Arayış İçinde*, İst.: Ekin Mtb., 1967; *Büyük Güzel*, İst.: Hüsnütabiat Mtb., 1969.

Deneme-İnceleme: *Yaşamın Tadı Tuzu Sanat*, İst.: Doyuran Mtb., 1998; *Rüzgâra Söylenenler*, İst.: Doyuran Mtb., 1998.

Şiir Antolojisi: *Başını Alıp Giden Dünya*, İst.: Fono Mtb., 1970; *Gökyüzüne Gülen Güller*, İst.: Sümbül Mtb., 1986; *Yaşama Sevinci*, İst.: Sümbül Mtb., 1983; *Yaşamın Ayak İzleri*, İst.: Doyuran Mtb., 1998; *Özlem Yorgunu*, İst.: Tiryaki, 2000.

Kaynaklar: *BF* (5 Ağustos 1999); O. S. Orhon, "Güzel Türkçe!", *Zafer*, 7 Ekim 1956; ay, "Acılı Bitimler", *Havadis*, 31 Ocak 1961; ay, "Bir Türk Musevi Şair!", *Adalet*, 10 Şubat 1963; K. Özsezgin, *Türk Plastik Sanatçıları*, İst., 1999, s. 225; *Kim Kimdir*, 332-333; habibigerez.com.

GEZEN, MÜJDAT *(İstanbul, 29 Ekim 1943 -)* Mizah yazarı, tiyatrocu.

Asıl adı Halit Müjdat GÖZEN. Sandor Amalyel imzasını da kullandı. Macide Hanım ile müzisyen Necdet Gözen'in oğlu. Vefa Lisesi'nden sonra İstanbul Belediye Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'ne girdi (1960), ancak devam etmedi. Şehir Tiyatrosu ve Ulvi Uraz, Gülriz Sururi-Engin Cezzar tiyatrolarında sahneye çıktı. 1969'dan itibaren birçok filmde rol aldı; binin üzerinde televizyon programı hazırladı. Kandemir Konduk ile birlikte mizah gazetesi *Gümgüm*'ü çıkardı (1985); Miyatro Yayınları'nı yönetti (1982). Müjdat Gezen Sanat Merkezi'nde yönetmenlik ve öğretmenlik yapıyor. TYS, Tiyatro Yazarları Derneği ve TODER üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk yazıları *Doğan Kardeş*'te çıktı. Gülmece yazılarını *Milliyet Çocuk*, *Milliyet Mizah* ve *Fırt* dergileri ile *Cumhuriyet* ve *Hürriyet* gazetelerinde yayımladı. Güncel sorunları işlediği oyunlarında Karagöz, ortaoyunu ve meddah geleneğinin sürdürücüsü oldu. Oyunculuğu ve yönetmenliğinin yanı sıra TV-radyo skeçleri, oyunları, senaryoları, mizahi öykü ve yazılarıyla halkın beğenisini kazandı. "Eşeğin Karnındaki Elmas" adlı öyküsü "Köşeyi Dönen Adam" adıyla 1978'de A. Yılmaz tarafından filme alındı.

Yapıtları: *Kuzucuk*, İst.: Cem, 1976; *Çizgilerle Nâzım Hikmet*, (S. Dinçel'le) İst.: Cem, 1978; *İki Buçuk Lira İçin*, İst.: Cem, 1979; *25 Soruda Meddah*, İst.: Tiyatro-Film, 1982; *Bir Bulut Olsam*, İst.: Tiyatro-Film, 1982; *Uçurtma*, İst.: Miyatro, 1982; *Aptal Hamdi*, İst.: Tiyatro-Film, 1982; *Evde Karagöz*, (İngilizce, Fransızca, Almanca) İst.: Tiyatro-Film, 1982; *Köşeyi Dönen Adam: Eşeğin Karnındaki Elmas*, İst.: Miyatro, 1982; *Ustalarım*, İst.: Tiyatro-Film, 1982; *Bisiklet Geldi Pompa Yok*, İst.: Milliyet, 1984; *Acayip Şiirler Antikalojisi*, İst.: Cem, 1987; *Aptal Hamdi Bizi Güldürüyor*, İst.: Özer, 1990; *Aptal Hamdi Zor Durumda*, İst.: Özer, 1990; *Aptal Hamdi Avustralya'da*, İst.: Özer, 1990; *Komikler Ağlamaz*, İst.: Yılmaz, 1991; *Sak Üstünde Damdağan*, İst.: Yılmaz, 1992; *Ç. Arkadaşım Aziz Nesin*, İst.: Milliyet, 1995; *Ben Çocukken*, İst.: Gendaş, 1996; *Yuvarlak*, (Sandor Amalyel adıyla);

Babam; *Gırgıriye*; *Hamlet Efendi ve İstanbul Müzikali*; *Müjdat Gezen'den Fıkralar*; *Meddah*; *Türk Tiyatrosu Kitabı: Meddah-Karagöz-Ortaoyunu*, İst.: MSM, 1999; *Oyuncunun El Kitabı*, İst.: MSM, 1999; *Çocuk Adam*, İst.: Bu, 2001; *Şiirim Geldi Bırakın Beni*, İst.: Bu, 2001; *Oyunculuk Eğitimi*, İst.: Bilge Karınca, 2001; *Galiba Ben Sanatçıyım*, İst.: Can, 2003; *Artiz Mektebi*, İst.: Mitos Boyut, 2003; *Meşhur Yenikapı Cinayeti*, İst.: Remzi, 2004; *Ağlama Palyaço Makyajın Bozulur / Müjdatü Gezen Kitabı*, (haz. Halit Kıvanç), İst.: İş Bankası, 2006.

Kaynaklar: *BF* (22 Ağustos 1999); Kurdakul, *Sözlük*, 279; Karaalioğlu, 230; Özgüç, II, 93.

GEZER, NADİR *(İnegöl/Bursa, 19 Mayıs 1930 -)* Öykücü, romancı.

Nazik Hanım ile çiftçi İdris Gezer'in oğlu. Arifiye Köy Enstitüsü'nü (1952) ve Gazi Eğitim Enstitüsü Fen Bölümü'nü bitirdi (1954). Anadolu'nun çeşitli illerinde ilkokul öğretmenliği yaptı. İngiltere'de dil öğrenimi gördü (1966-68). 1980'de öğretmenlikten emekli oldu. TYS, Edebiyatçılar Derneği, Dil Derneği ve Atatürkçü Düşünce Derneği üyesi. Bursa'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası.

İlk şiiri ("Son Yolculuk") 1968'de *Sorunlarımıza Işık*'ta, ilk öyküleri 1979'da *Türk Dili*'nde çıktı. Ürünlerini *Türk Dili*, *Edebiyat '81*, *Dönem*, *Kıyı* ve *Biçem* dergileriyle *Cumhuriyet* ve *Bursa Hakimiyet* gazetelerinde yayımladı. Öykü ve romanlarında köy insanının sorunlarını gerçekçi bir anlayışla yansıttı.

Ödül: *Hanife Nine'den Öyküler* ile 1981 Nevzat Üstün Öykü Ödülü; *Boşluktaki Adam* ile 1990 Ferit Oğuz Bayır Düşün ve Sanat Ödülü (mansiyon).

Yapıtları: Öykü: *Hanife Nine'den Öyküler*, İst.: Ödül Alan Kitaplar, 1981; *Yürüyen Gece*, Ank.: Yaba, 1988; *Puslu Hüzün*, Ank.: Yaba, 1989; *Kırılgan Umutlar*, Ank.: Güldikeni, 1998; *Şenlet Öğretmenin Destanı*, İst.: Güldikeni, 2000; *Küçük Şirin Evin Gizleri*, Ank.: Kum, 2005.

Roman: *Boşluktaki Adam*, Ank.: Aydın, 1990; *Aydınlığa Yürüyenler*, Ank.: Başak, 1993.

Deneme: *Yerodamdan Notlar-I*, Ank.: Güldikeni, 1998; *Yitikler Arasında Zaman*, Ank.: Güldikeni, 2000.

İnceleme: *Mustafa Kemal, Ulusal Eğitim, Köy Enstitüleri*, Ank.: Güldikeni, 1999.

Şiir: *Karbeyazı Geceler Üstüne*, Ank.: Güldikeni, 2000.

Kaynaklar: *BF* (16 Mayıs 1999).

GEZGİN, HAKKI SÜHA *(Manastır, 1895 - İstanbul, 7 Kasım 1963)* Romancı, denemeci.

Gezgin, Seyyah imzalarını da kullandı. Miralay Rıza Bey'in oğludur. Babasının alay kumandanı olarak görev yaptığı Manastır'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Manastır, Berat ve Selanik'te tamamladı. Babasının Yemen'de ölmesi üzerine, öğrenimine devam etme olanağı bulamadığından kendi kendini yetiştirdi. 1913'te yeterlik sınavını kazanarak öğretmen oldu. 1915'te Çanakkale Savaşı sırasında Karargâh-ı Umumi İstihbarat Şubesi'nin çağrısı üzerine cepheye giden edebiyatçı ve sanatçılar arasında yer aldı.

İlk yazılarını *Genç Kalemler*'de yayımladı. Mütareke yıllarında, arkadaşı Hakkı Tarık Us'un sahibi olduğu *Vakit* gazetesindeki yazılarıyla Milli Mücadele'yi açıkça destekledi. Cumhuriyet'in ilanından sonra da hem öğretmenliğe, hem de *Vakit* yazarlığına devam etti. Önceleri takma ad olarak kullandığı "Gezgin" imzasını soyadı olarak aldı.

İstanbul Erkek Lisesi'nde kırk yıla yakın edebiyat ve Türkçe öğretmenliği yaptı. Öğrencileriyle kurduğu olumlu ilişkiler dolayısıyla dönemin efsanevi öğretmenlerinden biri olarak tanındı. Yetiştirdiği öğrenciler arasında Tarık Buğra ve Alaeddin Yavaşça gibi isimler vardır. 1957'de öğretmenlikten emekli oldu. Kanser tedavisi gördüğü Vakıf Gureba Hastanesi'nde öldü. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülüdür.

Usta bir neyzen olan Hakkı Süha'nın uzun yıllar oturduğu Beşiktaş'taki Şair Nedim Sokağı'ndaki 111 numaralı ev dönemin önemli müzik meclislerine ev sahipliği yapmıştır.

Gençlik yıllarında öykü türünde ürünler veren Hakkı Süha sonraki yıllarda deneme ve inceleme türü yazılara ağırlık verdi. *Türk Ansiklopedisi*'ne pek çok madde yazdı; Fransızca ve Rusçadan otuz kadar çeviri yaptı. 1939-53 arasında *Yeni Mecmua*'da başlayıp *Çınaraltı* ve *Aydabir* dergilerinde sürdürdüğü portre yazıları yayımlandığında çok büyük ilgi görmesine karşın ancak 1997'de kitaplaşabildi.

Yapıtları: Öykü: *Aşk Arzuhalcisi*, İst.: Şirket-i Mürettebiye Mtb., 1928.

Derleme: *Hakkı Tarık Us*, (H. Rasim Us ile birlikte) İst.: 1957.

Deneme-İnceleme: *Edebi Portreler*, İst.: Timaş, 1997 (haz. B. Ayvazoğlu).

Çeviri: *İlk Bahar Soneleri* (A. Theriet); *Karamazof Kardeşler* (Dostoyevski); *Düşünceleri Okuyan Makine* (A. Maurois); *Şarl IX'un Kanlı Saltanatı* (P. Mérimée); *Doludizgin* (R. Fonjallaz); *Suç ve Ceza* (Dostoyevski); *Toprak* (E. Zola).

Kaynaklar: B. Ayvazoğlu, "Hakkı Süha Gezgin İçin Bir Portre Denemesi", *Edebi Portreler*, İst., 1998, s. 11-20; M. Uraz, *Türk Edip ve Şairleri*, İst., 1939, c. I, s. 114-115; Necatigil, *İsimler*, 138.

GEZİK, HAKAN *(Erzincan, 9 Eylül 1973 -)* Yazar.

Yadigâr Hanım ile Türkçe öğretmeni Rıza Gezik'in oğlu. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Tarih Eğitimi Bölümü mezunu (1996). Liselerde sosyal bilgiler öğretmenliği yapıyor. Erzincan'da yaşıyor; Evli, bir çocuğu var. İlk şiiri ("Benim Köyüm") Gazi Üniversitesi *Cemre* dergisinde çıktı (1996).

Yapıtları: Şiir: *Kımıldanışlar*, Kayseri: Geçit, 1997. Roman: *Alaaddin Keykubat Çift Başlı Kartal*, Ank.: Yurt, 2004; *Buz Yarası*, İst.: Dharma, 2005; *Gılgameş*, İst.: Dharma, 2006; *Anadolu Fatihi Alparslan*, Ank.: Etkin, 2008; *Ata'nın Gizemli Aşığı*, İst.: Akis, 2008.
Kaynaklar: *BF* (20 Ocak 2009).

GİDER, BEDRİ *(Biga/Çanakkale, 1921 - İstanbul, 13 Temmuz 1967)* Şair.

İlköğrenimini Biga'da tamamladıktan sonra Balıkesir Necatibey Öğretmen Okulu'na girdi; ancak geçim zorluğu nedeniyle öğrenimini yarım bıraktı. Çeşitli devlet kuruluşlarında memurluk görevinde bulundu. İlk şiiri 1943'te yayımlandı. Şiirleri daha çok *Varlık* dergisinde görüldü.

Yapıtları: Şiir: *Memleket Rüzgârları*, İzmir: Bilgi Mtb., 1948; *Levent Kedi*, (çocuk şiirleri) İst.: Deniz, 1971.
Derleme: *Atatürk İçin*, (A. Köksal ve Ş. Saba ile) İst.: Yeditepe, 1953; *Sosyal Şiirler Antolojisi*, (M. Cimi ile) İst.: Çevre, 1967.
Kaynaklar: "Gider, Bedri", *TDEA*, III, 341; Karaalioğlu, 231.

GİDERER, HAKKI ENGİN *(İstanbul, 1 Ağustos 1959 -)* Şair, ressam.

Hakkı Engin imzasını da kullandı. Zeynep Hanım ile minibüs şoförü İsmail Celalettin Giderer'in oğlu. Bakırköy Lisesi'ni (1979) ve Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nü (1986) bitirdi. Yüksek lisansını Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde tamamladı. Ankara Onkoloji Hastanesi'nde psikolog olarak çalışıyor. Resim yapıyor ve çocuk kitabı tasarımıyla uğraşıyor; 1992'den beri pek çok kişisel resim sergisi açtı, karma sergilere katıldı. Sanat Eğitimcileri Derneği (SEDER) üyesi. Ankara'da yaşıyor; ressam Birsen Gültekin'le evli, bir çocuk babası.

İlk şiiri ("Pencere") 1981'de *Yarın*'da çıktı. Şiir ve yazılarını *İnsan*, *Kedi*, *Sombahar* ve *Yeni Biçem* dergilerinde yayımladı. Ahmet Telli'nin deyişiyle, şiirlerinde "Dramatik olanı ironinin o delifişekliğiyle parçalayan şair, insanlık hallerine, ayrıntıda saklı olana bakmayı seçiyor."

Ödül: 1996 Ankara Üniversitesi 50. Yıl Şiir Yarışması (birincilik); 1996 HABİTAT Resim Yarışması (birincilik).

Yapıtları: Şiir: *Status*, Ank.: Öteki, 1999.
Çocuk Kitabı: *Kara Kedi, Güzel Kedi*, Ank.: Kök, 1996; *Kırmızı Başlıklı Kız Arkadaş Arıyor*, Ank.: Kök, 1996; *Ayıcık Lösemi*, (L. Olcay'la) İst.: 2003; *Uzi Astım*, (I. Olcay ve Ö.Y. Özbek'le) İst.: 2004.
Diğer: *Resmin Sonu*, Ank.: Ütopya, 2003.
Kaynaklar: *BF* (Eylül 1999); "Sombahar Şairleriyle Söyleşi", *Sombahar*, S. 19 (Eylül-Ekim 1993); K. Özsezgin, *Türk Plastik Sanatçıları*, İst., 1999, s. 227.

GİRAY, FETHİ *(Söğüt, 1918 - Ankara, 25 Şubat 1970)* Şair.

Ankara Erkek Lisesi'ni bitirdi (1938). Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nde ve Ticaret Bakanlığı'nda memur olarak çalıştı. 1951'de Ticaret Bakanlığı'ndaki görevinden ayrılarak gazeteciliğe başladı; Ankara Ajansı ve *Hürses* gazetesinde muhabir olarak çalıştı. 1953'te üç ortakla birlikte *Ankara Telgraf*'ı, 1960'ta *Kudret* gazetesini çıkardı, 1966'da *Kudret*'in yayımına son verdikten sonra matbaacılıkla uğraştı; Ankara Telgraf Basımevi'ni işletmeye başladı.

İlk şiiri ("Rizeli Ali'nin Hikâyesi") 1939'da *Dikmen* dergisinde yayımlandı. Daha sonra *Yeni Edebiyat*, *İnkılapçı Gençlik*, *Servetifünun-Uyanış*, *Varlık*, *Ses*, *Yürüyüş*, *Yurt ve Dünya*, *Harman*, *Yaratış*, *Gün*, *Meydan*, *Edebiyat Dünyası*, *XX. Asır*, *Yeni Sanat*, *Yeditepe*, *Pazar Postası*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Dost*, *Yön* gibi çok sayıda dergide şiirlerini yayımlamayı aralıklarla sürdürdü.

İlk ürünlerinde halkın gündelik yaşamını, sıkıntılarını ve sorunlarını sade, içtenlikli bir söyleşi havasıyla şiirleştirdi. İkinci Dünya Savaşı yıllarında yazdığı şiirlerde savaş, barış, işsizlik ve yoksulluk gibi konular belirginleşti. Giderek ele aldığı konular çeşitlendi ve bu arada öyküler de yazdı. Son şiirleri *Yön* dergisinde yayımlandı. Lirizmi göz ardı etmeden, gerçekçi ve toplumcu bir anlayışla insanlığı daha iyiye ve güzele taşımayı amaçlayan şiirler yazdı. "Yaşamın, insanın ve doğanın türküsünü ince bir lirizm içinde ama tok bir sesle söyledi" (Özkırımlı). "Büyük bir ustalık çizgisine erişemese bile, her zaman belli bir başarı düzeyinin altına düşmeyen, barışsever, insancıl, yerli havasıyla yeni şiirimizin geçirdiği aşamalar içinde kendine özgü bir yeri oldu" (Kurdakul). Ölümünden sonra bütün şiirleri bir araya toplanarak yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Sulha Selam*, 1941; *1943*, (S. Taşer ile) Ank.: Harman, 1943; *Alaca Karanlık*, Seçilmiş Hikâyeler Dergisi Özel Sayısı, c. IV, S. 32-33 (1951); *Mavi Gözyaşları: Şiirler*, (İ. Göktürk ile) Ank.: Ajans-Türk Mtb., 1970; *Şiirler*, (bütün şiirleri) Ank.: Başnur Mtb., 1972.
Kaynaklar: Nebioğlu, 300; Kurdakul, *Sözlük*, 280; Özkırımlı, *TEA*, II, 539; "Giray, Fethi", *TDEA*, III, 341.

GİRGİNSOY, NACİ *(Kesriye/Manastır/Makedonya, 1924 - İzmit, 26 Haziran 1982)* Öykücü.

İzmit Ortaokulu'nu ve İzmit Akşam Ticaret Lisesi'ni bitirdi. Bir süre vardiya işçiliği ve laborantlık yaptıktan sonra Devlet Demiryolları'nda memurluk, istasyon şefliği gibi işlerde 13 yıl çalıştı. Türkiye Selüloz ve Kâğıt İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne geçerek (1954) sosyal işler şef yardımcılığı, kütüphane memurluğu, basın danışmanlığı ve matbaa şefliği yaptı. İzmit'te 10 yıl süreyle *Bizim Şehir* adında yerel bir gazete çıkardı; bu gazetenin sürekli fıkra yazarlığını yaptı. Öykülerinin yanı sıra deneme ve eleştirilerini başta *Varlık* dergisi olmak üzere *Güney* ve *Tarla* gibi dergilerde yayımladı. A. Öztüre'nin yazdığı yaşamöyküsü *Güney* dergisindedir (Mayıs 1972).

Ödül: 1954 Varlık Dergisi Eleştiri Ödülü; Türk Avrupa Derneği "Tek Bir Dünya" İnceleme Yarışması Ödülü; 1959 Türk Hava Kurumu'nun Makale Yarışması Ödülü; 1966 Tercüman Gazetesi Öykü Yarışması Ödülü (birincilik); 1973 Son Havadis Gazetesi Öykü Yarışması Ödülü (birincilik).

Yapıtları: Roman: *Gençlik Çıkmazı*, İzmit: Yelken Mtb., 1979.
Öykü: *Mavinin Ölümü*, İst.: Varlık, 1979.
Deneme-Eleştiri: *İpek Böceğinin Ölümü*, İst.: Varlık, 1980.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 168; Özkırımlı, *TEA*, II, 539; "Girginsoy, Naci", *TDEA*, III, 341; Kurdakul, *Sözlük*, 280.

GİVDA, AVNİ *(Lüleburgaz, 1909 - 1987)* Öykücü, oyun yazarı, çevirmen.

İlköğrenimini İstanbul'da, ortaöğrenimini Bursa'da tamamladı. AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1932); Anadolu'nun çeşitli yerlerinde hâkimlik yaptı. Tarım Bakanlığı hukuk müşavirliği, Danıştay ve Anayasa Mahkemesi üyeliğinde bulundu. Son olarak Anayasa Mahkemesi başkan yardımcılığı görevine getirildi (1971). Bu görevinden 1974'te emekliye ayrıldı.

Oyun ve öykü türündeki yapıtları dışında, W. Shakespeare, Ibsen, S. Maugham, E. O'Neill, W. Scott, B. Shaw gibi yazarlardan yaptığı çok sayıda oyun çevirisiyle tanındı. "Altı Yol Ağzı" adlı romanı 1975'te *Hürriyet* gazetesinde tefrika edildi.

Yapıtları: Oyun: *Eceler Kadından Olurmuş*, İst.: Sulhi Garan Mtb., 1972; *Gece*, İst.: Özibik Mtb., 1973; *Bir Sürü Kambur Cüce*, İst.: Özibik Mtb., 1973; *Boyunbağı*, İst.: Sermet Mtb., 1973; *İnanmak Adlı Oyun*, İst.: 1974.
Öykü: *Erguvanlar Ihlamurlar Öyküsü ve Başka Öyküler*, İst.: Sermet Mtb., 1970; *Los Köftes: Yedi Uzun Öykü*, İst.: Sermet Mtb., 1972; *Sevgili Sevi ve Başka Öyküler*, Ank.: Mars Mtb., 1980; *Ben Sisi Severim*, Ank.: Mars Mtb., 1980; *Naftalin Hocanım ve Başka Öyküler*, İzmir: Karınca Mtb., 1981; *Emekliler: Üç Uzun Öykü ya da Üç Kısa Roman*, İzmir: Karınca Mtb., 1982.
Kaynaklar: M. Uyguner, "Givda, Avni", *TDEA*, III, 343; Karaalioğlu, 232.

GİZ, ADNAN *(İstanbul, 1914 - İstanbul, 13 Haziran 1989)* Tarihçi, oyun yazarı.

İlk ve orta öğrenimini İstanbul Kadıköy'de tamamladı; İÜEF Tarih Bölümü'nü bitirdi (1950). Uzun yıllar İstanbul Sanayi Odası'nda çalıştı. İlk yazısı 1935'te *Yedigün*'de çıktı. Popüler nitelikteki tarih yazılarını *Çınaraltı*, *Varlık*, *Hayat Tarih*, *Belgelerle Türk Tarihi* ve *Yıllarboyu Tarih*, sanayi tarihiyle ilgili yazılarını *İstanbul Sanayi Odası* dergilerinde yayımladı. Özellikle tarihsel romanları ve "Ömür Satan Hüsam Çelebi" (1974) adlı oyunu ile tanındı. Bu oyun Uluslararası II. İstanbul Festivali (1974) programına alındı. "Küçük Esma Sultan", *Sokullu Ne Yapmalıydı?* ve *Babamın Gorilleri* adlı oyunları devlet ve şehir tiyatrolarında sahnelendi. Konularını yine tarihten alan "Zorba ve Zengin", "Binbirdirek" ve "Demirciler Loncası" adlı üç oyunu daha vardır. Yazarın son çalışması Kadıköy'ün kültür yaşamını ve doğal güzelliklerini anlatan *Bir Zamanlar Kadıköy* adlı anı-tarih kitabıdır.

Yapıtları: Oyun: *Sokullu Ne Yapmalıydı*, Ank.: Devlet Tiyatrosu, 1980; *Babamın Gorilleri*, (iki bölümlü güldürü) Ank.: Devlet Tiyatrosu, 1980.
İnceleme: *Türk Basınında M. Kemal Atatürk*, (R. Bilginer, N. A. Banoğlu ve H. Bozok ile) İst.: İstanbul Gazeteciler Cemiyeti, 1981.
Anı-Tarih: *Bir Zamanlar Kadıköy (Güzel Kadıköy-Köşklerinin Dramı-Kadıköy'ün İnsanları)*, İst.: İletişim, 1988.
Kaynaklar: Karaalioğlu, 233; "Giz, Adnan", *DBİA*, III, 401-402.

GOCUL, BASRİ *(Çorlu/Tekirdağ, 1910 - Bursa, 9 Ocak 1976)* Şair.

Edirne Ziraat Mektebi'ni bitirdi. Çeşitli yerlerde öğretmenlik (1927), Bursa'da türbedarlık, müze ve kütüphane memurluklarında bulundu (1950-54). Niğde müze memurluğundan Ceyhan'a öğretmen olarak atandı; Bursa Balaban Bey İlkokulu'ndan emekli oldu (1969). Emir Sultan Mezarlığı'nda gömülüdür.

Ulusal duyguları dile getiren bir şair olarak tanındı. Arı, özlü ve kendine özgü bir şiir dili vardır. Bu dil destan türüne uygun düşen tok bir ses halindedir. Dede Korkut öykülerindeki bazı kelime ve ibarelere mısralarında aynen yer veren şair, hece vezninin çeşitli kalıplarını ve nazım biçimlerini kullanmış ve nazım parçalarının başına söyleme, söyleniş, sesleniş, yakarış, ağıt, ninni gibi başlıklar koymuştur.

Ödül: *Türk Millî Destanı* ile 1944 TDK Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Bir Nara*, İst.: İnkılâb, 1936; *Aydın Yaylalarında*, İst.: Ülkü Mtb., 1939; *Türk Millî Destanı: Oğuzlama*, 9 cilt, İst.: Milli Destan, 1948-52; *Oğuzname*, Ank.: Yeni Desen Mtb., 1973.
Manzum Vecize: *Gerekken Yepelenmek, İstendim Tepelenmek*, Bursa: Milli Destan, 1952; *Söndüreyim Derken Mumu Sakalcığın Tutuştu mu?*, İst.: Anıl Mtb., 1952; *Gül Sevgisi Kalbde İkin Acıtır mı Eli Diken?*, Bursa: Milli Destan, 1954; *Öldüğün Vakit Acından Tabutun Koz Ağacından*, Bursa: Milli Destan, 1954; *Biçilecek Ektiklerim Boşa Gitmez Çektiklerim*, Bursa: Aysan Mtb., 1963; *Manzum Vecizeler*, Bursa: Ömer Mtb., 1965; *Söz Hazinesi*, Bursa: Taşman Mtb., 1966; *Özlü Sözler*, Bursa: Renk Mtb., 1966; *Mânâ Hazinesi*, Bursa: Temiz-İş Mtb., 1966; *Beyitlerle Vecizeler*, Bursa: Taşman Mtb., 1969; *Değerli Düşünceler*, Bursa: Özvar Mtb., 1969; *En Güzel Örnekler*, Bursa: Sanat Mtb., 1969; *Hikmetli Beyitler*, Bursa: Özvar Mtb., 1969; *Seçme Konular*, Bursa: Özvar Mtb., 1969; *Nazımlaştırılmış Vecizeler*, Bursa: Özvar Mtb., 1969; *Bal Yesem Gül Koklasam Azalmış Olmaz Tasam*, Bursa: Taşman Mtb., 1969; *Vecizelerle Şiir Şöleni*, Bursa: Özvar Mtb., 1969; *Büyüklerin Sözleri veya Sözlerin Büyükleri*, Bursa: Özvar Mtb., 1970.
Çeviri: *Pakistan Millî Şairi İkbal'in Hikmetli Şiirleri*, Bursa: Özvar Mtb., 1970; *Tür Lalesi* (M. İkbal), Bursa: Özvar Mtb., 1970; *En Güzel Şiirleriyle Petöfi* (S. Petöfi), Bursa: Özvar Mtb., 1970; *Mevlana'dan Seçme Şiirler*, Bursa: Özvar Mtb., 1970; *Mevlana'nın En Güzel Şiirleri*, Bursa: Taşma Mtb., 1970; *Avuç Avuç Topla Beni* (Mevlana), Bursa: Özvar Mtb., 1971; *Mevlana'dan Rübailer*, Bursa: Özvar Mtb., 1971; *Mistik Şiirler* (Mevlana), Bursa: Özvar Mtb., 1971.
Diğer: *Sayın Besim Atalay Benimle Etmiş Alay*, Bursa: Milli Destan, 1953; *Türk Şehnâmesi*, Kayseri: Erciyes Mtb., 1955;

Kaynaklar: M. Aldan, *Hisar*, S.150 (Haziran 1976), s. 25; "Gocul, Basri", *TDEA*, III, 343-344; Karaalioğlu, 233; A. Akmanlar, *Oğuzname*, Bursa, 1993.

GÖÇER, ALİ *(İslâhiye/Gaziantep, 3 Mart 1956 -)* Şair, denemeci, oyun yazarı.

Tam adı Ali Göçer GELEBEK. Mehmet Kurşun ve Abbas Yahya imzalarını da kullandı. Gülizar Hanım ile İbiş Gelebek'in oğlu. Kahramanmaraş İmam-Hatip Lisesi (1973) ve Erzurum Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi'ni bitirdi (1977). Mila haber ajansında çalıştı (1978-85), muhasebecilik yaptı; 1989'dan beri Albaraka Türk'ün leasing yönetmeni. TYB üyesi. İstanbul'da yaşıyor; üç çocuk babası.

İlk şiirleri 1976'da *Edebiyat Dergisi*'nde çıktı. Şiir ve yazılarını *Yedi İklim* ve *Hece* dergilerinde yayımladı. "Bir Gece Bekçisi Daha" adlı oyunu 1998'de İstanbul Şehir Tiyatroları'nda sahnelendi. Özellikle denemeleri ve oyunlarıyla dikkat çekti. Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç ve Nuri Pakdil'in ortaya koyduğu düşünce ve sanat anlayışından beslendiğini belirtmektedir.

Ödül: *Sanat ve İntihar* ile 1991 TYB Deneme Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Gözlerinde Kitap Yankısı*, Ank.: Edebiyat Dergisi, 1981; *Yüzün Tarihi*, İst.: Yedi İklim, 1989.
Deneme: *Sanat ve İntihar*, Ank.: Öncü Kitap, 1991; *Kara Yazılar*, İst.: Yedi İklim, 1995; *Başkaldırının Boyutları*, Ank.: Hece, 1999; *Kayıp Dağcının Düşleri*, İst.: 2002.
Oyun: *Morgta Bir İnsan Sıcaklığı*, İst.: Yedi İklim, 1995; *Sığınak*, (3 oyun) İst.: Yedi İklim, 1996.
Kaynaklar: *BF* (31 Ağustos 1999); "Sokaklarım Hep Denize Açılır Benim" (söyleşi), *Hece*, Mart 1998; E. Eroğlu, "İnsan Sıcaklığı", *Zaman*, 28 Ocak 1999.

GÖKALP, MEHMET *(Yusufeli/Artvin, 4 Eylül 1930 -)* Şair, araştırmacı.

Ortaokulu Sarıkamış'ta, liseyi Erzurum'da okudu. İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1963). 1964'ten başlayarak çeşitli illerde savcı yardımcısı ve savcı olarak görev yaptı. 1988'den sonra Eskişehir Adliyesi'nde çalışmaya başladı. Emekliye ayrıldıktan bu yana İstanbul'da yaşıyor. Edebiyat yaşamına *Yeni Sabah*'ta yayımlanan röportajlarla başladı. Yazıları *Türk Sanatı*, *Toprak*, *İstanbul*, *Türk Yurdu*, *Yeni Sabah*, 1960'tan sonra *Tercüman*, *Yeni İstanbul*, *Hürsöz*, *Adalet* dergi ve gazetelerinde yer aldı. Halkbilim ve âşık edebiyatı üzerine yaptığı çalışmalarla tanındı; *Türk Folklor Araştırmaları* dergisinde makaleleri yayımlandı; *Türk*

Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'nde maddeler yazdı.

Ödül: "Yaylada Harman" şiiriyle 1949'da Halkevleri'nin düzenlediği yarışmada ikincilik.

Yapıtları: Şiir: *Şafaklar Dolusu*, İst., 1954; *Kılıçların Gölgesi*, 1955; *Sultanıma Aşk Şiirleri*, İst.: Asır Ajans, 2005.
Deneme: *Kahramanlık Şiirleri Antolojisi*, İst.: Varlık, 1955.
İnceleme-Araştırma: *Mahirî ile Mâhitaban Hikâyesi*, 1985; *Artvin Saz Şairleri*, İst.: Asır Ajans, 1988; *Bardızlı Âşık Nihanî*, 1988; *Yunus Emre ve İslâm*, İst.: Asır Ajans, 1998.
Monografi: *Haksızlıkların Karşısında Susmayan Alim: Ord. Prof. Dr. Ali Fuad Başgil: Hayatı Şahsiyeti, Mücadeleleri*, İst.: Santral, [1963?].
Anı: *Geldi Geçti Seneler: Bir Savcının Hatıraları*, İst.: Asır Ajans, 1995.
Kaynaklar: "Gökalp, Mehmet", *TDEA*, III, 350; Işık, 267.

GÖKBELEN, ÖMER BEDRETTİN
bak. UŞAKLI, Ömer Bedrettin

GÖKÇE, ENVER *(Çit köyü/Kemaliye/Erzincan, 1920 - Ankara, 19 Kasım 1981)* Şair.

Mustafa Gökçe imzasını da kullandı. Dokuz yaşında iken Erzincan'dan ailesiyle Ankara'ya göçtü (1929). İlkokulu burada okudu. Cebeci Ortaokulu'nu (1936), Ankara Gazi Lisesi'ni (1939) ve DTCF Türkoloji Bölümü'nü (1948) bitirdi. Fakülte yıllarında Halkevleri dergisi *Ülkü*'de düzeltmenlik yaptı ve *Ant* dergisinin yönetiminde yer aldı. 1948'de Ankara'da kurdukları Türkiye Gençler Derneği'nde komünizm propagandası yaptıkları gerekçesiyle tutuklandı; üç ay Ankara Cezaevi'nde kaldı. Üniversiteden sonra İstanbul Yurtlar Müdürlüğü'nde idari memur olarak işe girdi (1950). Çarşıkapı, Yıldız Teknik ve Kadırga öğrenci yurtlarında görev yaptı.

1951 Tevkifatı'nda yeniden tutuklanarak Ceza Kanunu'nun 141. maddesine aykırı davranmaktan 7 yıl hapis ve 2 yıl sürgün cezasına çarptırıldı. 7 yıl Adana Cezaevi'nde hapis yattı; sürgün cezasını Çorum/Sungurlu ve bir süre de Ankara'da ikamet ederek tamamladı (1959). Fransızcayı hapishane yıllarında Orhan Suda'dan öğrendi. Cezası bittikten sonra sürekli işsizlik sorunuyla yüz yüze kaldı. F. Giray'ın çıkardığı bir reklam gazetesinde düzeltmenliğe başladı. Bu dönemde Neruda'dan şiir çevirileri yaptı. 1963'te gazete kapanınca tekrar işsiz kaldı. İstanbul'a yerleşti ve bu kez bir spor dergisinde ve *Meydan-Larousse*'ta düzeltmenlik yaptı, ancak yine işten çıkarıldı. Bir süre çocuk kitapları yayımlayan bir yayınevinde çalıştı; "Dünya Masal ve Efsaneleri" dizisi için Çin, Hint, Mısır efsane ve masallarından kitaplar çevirerek basıma hazırladı. Tekrar ekonomik sıkıntılar baş gösterince İstanbul'dan ayrılarak köyüne yerleşti. Bu tarihten sonra her yıl kış aylarını köyünde geçirdi. Yazları ise Ankara ve İstanbul'da ikamet etti. 1977'de sanat yaşamının 35. yılı Beyoğlu Yeni Melek Sineması'nda kutlandı. Son günlerini Ankara'da huzurevinde geçirdi.

İlk şiiri ("Köylülerime") 1943'te *Yurt ve Dünya*'da çıktı. *Ülkü, Ant, Gün, Söz, Yağmur ve Toprak, Yeryüzü* gibi dergilerde yayımlanan şiirleriyle "1940 Kuşağı"nın önde gelen şairleri arasında yer aldı. Halk şiirinin dil olanaklarını toplumcu gerçekçi çizgide usta bir biçimde kullandı. Halk edebiyatını çağdaş bir yorumla özümserken sanatçı ile halk arasındaki ilişkilere özgün görüşler getirdi. Devrimci bir görüş açısından hareketle, "şiiri ve sanatı sosyo-politik mücadelenin tanımlayıcı araçları" olarak kabul etti.

Yapıtları: Şiir: *Dost Dost İlle Kavga*, İst.: Yücel, 1973; *Panzerler Üstümüze Kalkar*, İst.: Doğrultu, 1977; *Enver Gözçe: Yaşamı ve Bütün Şiirleri*, Ank.: Ayko, 1982.
Araştırma: *Eğin Türküleri*, (DTCF bitirme tezi) 1982.
Çeviri: *Şiirler* (Pablo Neruda; Mustafa Gökçe adıyla) İst.: Düşün, [1959?].
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 169; "Gökçe, Enver", *TDEA*, III, 350; Kurdakul, *Sözlük*, 281; H. Altınkaynak, *Edebiyatımızda 1940 Kuşağı*, İst., 1977; T. Abacı, "Enver Gökçe" (söyleşi), *Milliyet Sanat*, S. 238 (1 Temmuz 1977); Ş. Kurdakul, "Enver Gökçe'ye Saygı", *Sanat Olayı*, S. 13 (Ocak 1982), s. 22-24; T. Abacı, "Enver Gökçe'nin Ardından", *aynı yerde*; *Enver Gökçe: Yaşamı ve Bütün Şiirleri*, Ank., 1982.

GÖKÇEK, MUSTAFA *(Gaziantep, 2 Ekim 1953 -)* Romancı, öykücü, oyun yazarı.

Lütfiye Hanım ile ressam Müslim Gökçek'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamladı; 1979'da DTCF'yi bitirdi. Çeşitli dergi ve gazetelerde sanat danışmanlığı ve tiyatro yazarlığı, Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde tiyatro yönetmenliği ve diksiyon öğretmenliği yaptı. Mustafa Gökçek Tiyatrosu'nu kurdu. İzmir Atatürkçü Düşünce Derneği, TEMA Vakfı, TYS, Edebiyatçılar Derneği, Tiyatro Yazarları Derneği, İzmir Çağdaş Sanatçılar Derneği

üyesi. İzmir'de yaşıyor; evli. Ürünlerini çeşitli sanat ve edebiyat dergilerinde yayımladı. Tiyatro oyunları sahnelendi.

Ödül: *Gölgem Suya Düştü* ile 1994 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü (üçüncülük); "Hangi Dünya" ile 1994 Dikili Sanat Festivali Oyun Ödülü; 1996 Evrensel Kültür Merkezi Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Gölgem Suya Düştü*, İzmir: Real, 1994.
Roman: *Dışarıda Mevsim Baharmış*, İzm.: 1987; *Son Çırpınışlar*, İzmir: Real, 1995; *Özgür Bir Çağrı*, İst.: MG, ?.
Deneme: *Denemeler*, 1984.
Şiir: *İlk*, İzm.: Etki, 2002; *Dağlarımdan Akar Kızıl Şafaklar*, İst.: MG, 2005; *Yaşamın Sancısı*, İst.: MG, 2005; *Yalnız Ağaçlar*, İst.: MG, ?; *Koca Bir Çınarın Yaprakları*, İst.: MG, 2008.
Oyun: *Seni Duyamıyorum*, İst.: MG, 2006.
Kaynaklar: *BF* (29 Mayıs 1999).

GÖKDEMİR, AZİZ *(İzmir, 1967 -)* Öykücü.

İlk ve orta öğrenimini İzmir, Ankara ve İstanbul'da tamamladı. İTÜ İşletme Fakültesi'nden mezun olduktan (1989) sonra Amerika'da yüksek lisans eğitimi gördü. Bu sırada gazeteci, kamyonet şoförü, hastane görevlisi, satış elemanı, fotoğrafçı, çevre araştırmacısı ve sekreter olarak çalıştı. Halen Amerika'da teknoloji yazarlığı/redaktörlüğü ve çevirmenlik yapıyor. Bir öyküsü Almanya'nın Sesi Radyosu'nda yayımlandı. Öykülerinde başarılı bir kurgu çerçevesinde geleneksel öykünün bütün özelliklerini kullandığı görülür.

Yapıtları: Öykü: *İç İçe Geçmiş İstanbul Öyküleri*, İst.: Gendaş, 1998.
Derleme: *Amerika'dan Bitlis'e William Saroyan*, İst.: Aras, 2008
Kaynaklar: *İç İçe Geçmiş İstanbul Öyküleri*, İst., 1998.

GÖKFİLİZ, FATMA BAHAR *(İstanbul, 7 Ocak 1955 -)* Şair.

Âşık Uhrevî mahlasını kullandı. Refika Hanım ile müteahhit Kâmil Gökfiliz'in kızı. Mecidiyeköy Lisesi (1972) ve Marmara Üni. İktisadi ve İdari Bilimler Fak. Kamu Yönetimi Bölümü'nü bitirdi (1982). İstanbul'da yaşıyor; dul, bir çocuk annesi. Şiirlerini 1983'ten beri *Çağrı* dergisinde yayımlıyor.

Ödül: 1994 Eskişehir Yunus Emre Vakfı Şiir Yarışması Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Baştacım Şiir Kitabı*, Ank.: Gürler Ofset, 2000.
Derleme: *Mevlâna Güldestesi*, (F. Halıcı ile) Ank.: Günce, 1999.
Kaynaklar: *BF* (14 Mart 2000).

GÖKHAN, HALİL
bak. Halil Gökhan

GÖKMAN, MUZAFFER *(İstanbul, 28 Ocak 1915 – İstanbul, 12 Aralık 1996)* Yazar, kütüphaneci.

Tam adı Mehmet Muzaffer. Ailesi Taşköprülü olduğundan bazı yazılarında M. Taşköprülü imzasını kullandı. Fatma Saime Hanım ile komiser Halil Edip Bey'in oğlu. İlk ve orta okulu Üsküdar'da okudu. Kabataş Lisesi ikinci sınıfındayken babasının ölümü nedeniyle okuldan ayrılmak zorunda kaldı (1931). MEB kitaplığı (1933), Basma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğü (1934), Süleymaniye Genel Kitaplığı (1937), Murat Molla Kitaplığı (1939) ve Köprülü Kitaplığı'nda (1943) çalıştı. Dışarıdan sınavlara girerek İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdi (1938); İÜEF Tarih Bölümü'nden mezun oldu (1947). 1946'dan itibaren Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde müdür vekilliği ve müdürlük yaptı; Türkiye'nin ilk genel kitaplığı olan bu kütüphanenin modern bir yapı kazanmasını sağladı; kendi isteğiyle emekliye ayrıldı (Haziran 1977). Aynı zamanda *Hürriyet* gazetesi arşivinde çalıştı (1968-88). Kütüphanecilik yaşamı sırasında çok sayıda bibliyografya hazırladı; çeşitli konularda dergi ve gazetelerde üç yüze yakın yazı yayımladı. Kalp yetmezliğinden öldü; Karacaahmet Mezarlığı'na gömüldü. Evli ve iki çocuk babasıydı. 1995'te kendisine Türk Kütüphaneciler Derneği Üstün Hizmet Ödülü verildi.

Yapıtları: Deneme-Anı: *Amerika Notları*, İst.: Varlık, 1961; *Amerika'da Kütüphane Sevgisi*, İst.: Yeni Doğuş Mtb., 1961; *Evimizin Kütüphanesi*, İst.: Akşam Kitap Klubü, 1966; *50 Yılın Tutanağı*, İst.: Hürriyet, 1973; 1976; *Kitaplar Arasında 44 Yıl*, İst.: Eğitim-Öğretim, 1977.
Biyografi-Bibliyografya: *Murat Molla: Hayatı, Kütüphanesi ve Eserleri*, İst.: Cumhuriyet Mtb., 1943; *Fatih Medreseleri*, İst.: Akün Mtb., 1943; *Atatürk Devrimleri Bibliyografyası*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1957 (yb *Atatürk Devrimleri ve Tarihi Bibliyografyası*, Ank.: MEB, 1963); *Türk Kütüphaneciliğinin Bibliyografyası*, Ank.: Türk Kütüphaneciler Derneği, 1964; *Hüseyin Rahmi Gürpınar*, (açıklamalı bibliyografya) Ank.: MEB, 1966; *Sedat Simavi: Hayatı ve Eserleri*, İst.: Hürriyet, 1970; *Ahmet Refik Altınay: Hayatı ve Eserleri*, İst.: Türkiye İş Bankası, 1978; *Ahmet Rasim: İstanbul'u Yaşayan ve Yaşatan Adam, Hayatı ve Eserleri*, 2 c., İst.: İstanbul Kitaplığı, 1989.
Çocuk Kitabı: *Fatih İstanbul Kapılarında*, İst.: Eğitim-Öğrenci, 1976; *Orhan Gazi*, 2 c., İst.: Sebil, 1976; *30 Ağustos'a Doğru*, (makaleler, anılar) İst.: Eğitim-Öğrenci, 1976.

Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 283; "Gökman, Mehmet Muzaffer", *TDEA*, III, 350-351; M. T. Acaroğlu, "Muzaffer Gökman ve Yapıtları (1915-1996)", *Müteferrika*, S. 11-12 (Yaz/Güz 1997).

GÖKNİL, CAN *(Ankara, 3 Ağustos 1945 -)* Ressam, çocuk edebiyatı yazarı.

Tam adı Abide Didar Can Göknil. Fatma Nezihe Hanım ile tüccar Abdürrahman Çiftçi'nin kızı. Ankara Koleji ve Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni (Robert Kolej) bitirdikten (1966) sonra resim öğrenimi için Amerika'ya gitti. 1968'de Illinois'de Knox Koleji Resim Bölümü'nden, 1969'da New York Üniversitesi Yüksek Resim Bölümü'nden mezun oldu. 1969-73 arasında Amerika'da, 1974'ten beri de Türkiye'de pek çok kişisel resim sergisi açtı; karma sergilere katıldı. Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği, Resim Heykel Müzesi Derneği ve Doğal Hayatı Koruma Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk annesi.

Okul öncesi resimli çocuk kitapları İngilizce, Almanca, Hollandaca, Surinamca ve Arapçaya çevrilerek birçok ülkede yayımlandı; uluslararası ödüller kazandı. Çocukların düş gücüne, duyarlığına ve zekâsına ustaca hitap eden bir resimli-öykü yazarı olarak değerlendirildi.

Ödül: *Kurtçuğun Hayvan Bilmeceleri* ile 1988 Hollanda Çocuk ve Gençlik Kurulu Ödülü; 1989 Dünya Çocuk Günü Vakfı Altın Balon Ödülü (Washington); 1990 Çocuk Vakfı "Okul Öncesi Edebiyatı" Ödülü; *Bilmecelerle ABC* ile 1992 Belgrad Altın Kalem Bienali Diploması.

Başlıca Yapıtları: Resimli-Öykü: [Redhouse'dan:] *Kirpi Masalı*, 1974; *ABC*, 1974; *Bir, İki, Üç*, 1976; *Hayvanları Tanıyalım*, 1975; *Doğayı Koruyalım, Televizyon Oyunu*, 1977; *Çiçek Kopartmak Yasaktır*, 1977; *Böcekleri Tanıyalım*, 1979; *Bir Kulübe, Bir Ev*, 1979; *Zıt Kavramlar*, 1980; *Ailem*, 1980; *Çocuk Tekerlemeleri*, 1983; *Bilmeceler ile Alfabe*; [Remzi Kitabevi'nden:] *Şekiller*, 1990; *Mevsimler*, 1990; *Sayılar*, 1990; *Nerede*, 1990; *Büyük Küçük*, 1990; *Renkli Öcüler*, 1990; *Fiti Fiti Tek Başına*, 1991; *Kardeş Kardeşe*, 1991; YKY: *Cesur Korkak*, 1992; *Uslu Yaramaz*, 1992; *Çalışkan Tembel*, 1992; *Mutlu Mutsuz*, 1992; *Temiz Kirli*, 1992; *Kurtçuğun Hayvan Bilmeceleri*, 1997; *Kuyruksuz*, 1997; *Küçük Olmak*, 1982; *Gelincik Tarlası ve Dumanlı Canavar*, 1982; *Fiti Fiti*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1987; *Kurtçuğun Hayvan Bilmeceleri*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1988; *Dünya Sevgiyle Yaşar*, İst.: IBM, 1992; *Deniz Masalı*, İst.: Can, 2007; *Renkli Öcüler*, İst.: Can, 2007; *Beni Annem Yavruladı*, İst.: Can, 2007; *Gülfidan Çiftlikte*, İst.: Can, 2008.

Kaynaklar: *BF* (4 Mayıs 1999); F. Erdoğan, "Çocukların Dünyasında Bir Ülke: Can Göknil ve Kitapları", *Çerçeve*, Haziran 1988; "Can Göknil", *Milliyet Sanat*, 15 Nisan 1989; K. Özsezgin, *Türk Plastik Sanatçıları*, İst., 1999, s. 231.

GÖKOVALI, ŞADAN *(Gökova/Muğla, 1939 -)* Yazar.

Aydın Ticaret Lisesi ve İzmir İktisadi Ticari İlimler Akademisi'ni bitirdi (1962). *Ege Ekspres* gazetesinin sanat sayfasını yönetti (1960-70), TRT İzmir Radyosu'nda çalıştı. Ege Üniversitesi'nde öğretim görevlisi ve yönetici olarak çalıştı (1980 - 93). Halen Yaşar Üniversitesi'nde öğretim üyesi. 1985-94 arasında Salihli Şiir İkindileri toplantılarını düzenledi ve kitaplaştırdı. Turistik bölgeler hakkında yazdığı rehber kitaplar çeşitli dillere çevrildi. Halikarnas Balıkçısı'nın yapıtlarını yayıma hazırlıyor.

Ödül: 1964 İzmir Yılın Gazetecisi Ödülü; 1975 TDK Radyo-TV Dil Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Bir Yudum Hatır*, (H. Şenel'le) 1964. Antoloji: *Şiir ve Siz*, (A. N. Karahan ve A. Coşkun'la) 1965.
Diğer: *7 Bilge, 7 Harika, 7 Kilise, 7 Uyuyanlar*, 1968; *Bergama*, 1972; *İzmir*, 1973; *Nemrut*, 1974; *Antalya*, 1975; *Kıbrıs*, 1977; *Efes*, 1979; *Pamukkale*, 1979; *Bodrum*, 1981; *Troya*, 1981; *Atatürk ve İzmir*, (K. Çelikkanat ve O. İlhan'la) 1981; *Visâl-i Yâr ile*, 1987; *Mithologia ve Anadolu Söylenceleri*, 1990; *Turgut Bey'in İzmir'e Yaptıkları*, 1992; *Maviturkuaz, Ege'den Akdeniz'e Kıyıların Efsanesi*, (S.Boro'yla) İst.: Denizler, 2001.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük* (1999), 306-307.

GÖKSEL, HÜSNÜ A. *(Bandırma/Balıkesir, 16 Nisan 1919 - Ankara, 30 Ağustos 2002)* Yazar.

Tam adı Hüsnü Hasan Göksel. Hüsnü Göksel ve H. A. Göksel imzalarını da kullandı. Penbe Fatma Hanım ile doktor Aziz Göksel'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı (1937); İÜ Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1943). 1955'ten başlayarak Ankara, Hacettepe ve Başkent üniversitelerinde öğretim üyeliği yaptı. 1986'da *Cumhuriyet*'te yayımlanan "Ölüm Cezası Üzerine" başlıklı yazısı nedeniyle hakkında açılan davada aklandı. TYS ve Atatürkçü Düşünce Derneği (kurucu) üyesi. Ankara'da yaşıyordu.

İlk şiiri ("Neyleyim") *Yücel*'de çıktı. Ürünlerini *Haftalık Rapor, Seçilmiş Hikâyeler* ve *Dost* dergilerinde yayımladı. 1961-63 yıllarında *Ulus*'ta köşe yazarlığı yaptı. 1969'dan sonra *Cumhuriyet*'te yazdı.

Yapıtları: Öykü: *Ben Bu Menekşeleri Senin İçin Topladım*, Ank.: Bilgi, 1991; *Lacivert Mayolu Kız*, Ank.: Bilgi, 1996; *Gümüş Kemerli Kız*, Ank.: Bilgi, 1999.
Roman: *Ayışığı Sonatı*, Ank.: Bilgi, 1994.
Şiir: *Bunca Yağmurların Söndüremediği*, Ank.: Bilgi, 1992.
Deneme: *Barışa Özlem*, İst.: Çağdaş, 1986; *Bu Dağların Arkasında Başka Dağlar Var*, Ank.: Bilgi, 1993.
Kaynaklar: *BF* (Mayıs 1999).

GÖKŞEN, ENVER NACİ *(İstanbul, 1916 - İstanbul, 14 Ocak 1986)* Yazar.

İstanbul İlköğretmen Okulu'nu (1935), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü (1937) bitirdi. Adapazarı ile Bandırma'da çeşitli ortaokullarda ve liselerde, 1942-52 arasında İstanbul Haydarpaşa Lisesi'nde öğretmenlik yaptı. Daha sonraki yıllarda İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda ve 1974'e değin İstanbul Eğitim Enstitüsü'nde Türkçe ve edebiyat öğretmeni olarak çalıştı.

1934-35 yıllarında *Servetifünun-Uyanış*, *Yarım Ay* dergilerinde çıkan yazı ve öyküleriyle edebiyat dünyasına girdi. Öykülerinin yanı sıra Türk dili ve edebiyatı konusunda çalışmalar yaptı. Dil ve eğitim konulu yazıları ve kitap eleştirileri *Türk Dili* ve *Ilgaz* dergilerinde yayımlandı. Tahir Alangu 1968'de yaptığı bir değerlendirmede, Gökşen'in öykülerinde geleneksel anlayış içinde sağlam bir kuruluşa; temalarına ve çevrelerine uygun düşen bir ustalığa eriştiğini belirtti.

Yapıtları: Öykü: *İnan Bana*, 1939; *Son Çare*, Adapazarı, Necip Güllü B., 1942; *Durakta Bir Adam*, İst.: Kader B., 1949; *Çardak Altı*, İst.: Kader B., 1951; *Plevne Siperlerinde*, İst.: Türkiye Emekli Öğretmenler Cemiyeti, 1961; *Estergon Kalesi*, İst.: Türkiye Emekli Öğretmenler Cemiyeti, 1961; *Elebaşı*, İst.: Mim, 1964; *Dördüncü İyilik*, İst.: Fatih Mtb., 1967; *Ayça*, İst.: Okat, 1970; *Tozkoparan Yiğit*, (2. bas.) İst.: Dağarcık, 1972; *Başyiğit Genç Osman*, İst.: Dağarcık, 1972.
Anı: *Eski Bir Öğretmenin Okul Anıları*, İst.: Bilgi-Başarı, 1983.
İnceleme-Araştırma: *Çocuklar İçin Edebiyat*, İst.: Bakıp Kütüphanesi, 1960; *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız*, İst.: Okat, 1966; *Kompozisyon İlkeleri ve Antolojisi*, İst.: May, 1969; *En Son Yazım Kurallarına Göre İlk ve Orta Dereceli Okullar İçin Türkçe Sözlük*, İst.: Okul Kitapları, 1978..
Biyografi: *Mehmet Emin Yurdakul*, Ank.: TDK, 1963; *Behçet Kemal Çağlar*, 1970.
Çocuk Kitabı: *Masal İçinde Masal*, İst.: Meral, 1958; *Hocadan Fıkralar*, İst.: İyigün, 1964; *Deniz Kurdu Kemal Reis*, İst.: Dağarcık, 1967; *Açıklamalar ve Hikâyelerle Atasözleri ve Deyimler*, İst.: Kara, 1974; *Nasıl Yetiştiler*, 1977; *Dağarcık*, İst.: Çağdaş, 1977; *Yunus Balığı Sırtındaki Çocuk*, (A. İ. Gökşen ile) İst.: Dilek, 1982; *Nar Tanesi*, İst.: Emin, 1983; *Armağan*, İst.: Bilgi-Başarı, 1983.
Çeviri: *Küçük Fıçı* (G. de Maupassant; Ç. Altan ile), İst.: Yeşilay, 1946.
Kaynaklar: Nebioğlu, 310; Necatigil, *İsimler*, 169; Kurdakul, *Sözlük*, 282; T. Alangu, *Varlık Yıllığı*, İst., 1968.

GÖKTEKİN, RUHİ *(Samsun, 20 Ağustos 1938 - 27 Aralık 2008)* Şair.

Samsun Ondokuzmayıs Lisesi'nde öğrenciyken *Samsun* gazetesinde spor muhabiri olarak gazeteciliğe başladı ve okulu terk etti. Samsun'da *Samsun*, *Yeni Selamet*, *Yenises* gazeteleri ve Karadeniz Haberler Ajansı'nda çalıştıktan sonra Ankara'ya yerleşti, yayınevlerinde çalıştı. 1968'de İstanbul'a naklederek Deniz Yayınları'nı kurdu. Yayınevinin kapanmasından sonra Erdemir'de çalıştı. Son görevi 1994'te ayrıldığı Alaplı Belediyesi basın danışmanlığıydı.

İlk şiirlerini (siyasi içerikli dörtlükler) lise öğrencisiyken *Samsun* gazetesinde yayımladı. Şiir ve yazılarını yayımlamayı *Varlık*, *Adım* (Samsun), *Yeni* (Samsun), *Çaltı* (Samsun), *Filiz* (Samsun) dergilerinde sürdürdü. Erdoğan Alkan taşralı karakterine dikkat çektiği Göktekin'in şiirini şöyle değerlendiriyor: "Ruhi Göktekin benzetmelerden, alegorilerden, imge oyunlarından uzak, en güç olana, yalının güzelliğine dayanan bir şiiri yazıyor."

Ödül: "Mayıslarla Gelen" adlı şiiriyle 1961 Türkiye Milli Talebe Federasyonu 27 Mayıs ve Özgürlük Şiirleri Yarışması Ödülü (iki şairle paylaştı).

Yapıtları: Şiir: *Hayattan İlhamlar*, Samsun: Aksiseda Mtb., 1955; *Sağnak: Kalpten Sızanlar*, Samsun: Demokratsesi Mtb., 1956; *Deniz İkindileri*, Ank.: Eşber, 1960; *Amisos Fenerleri*, Ank.: Bütün Türkiye, [1969]; *Bir Ak Atlısı Özlemin*, Ank.: Boyut, 2001; *Bakış*, Ank.: Boyut, 2003.
Kaynaklar: *BF* (2002); R. Göktekin, *Bir Ak Atlısı Özlemin*, Ank., 2001; Y. Elmas, "Ruhi Göktekin'le Söyleşi", *Kdz. Ereğli İlke* (Temmuz 1996), S. 20, 21; E. Alkan, "Amisos'lu Ruhi ve Ak Atlısı Özlemin", *Cumhuriyet Kitap*, S. 621.

GÖKTEPE, SEYİT *(Hafik/Sivas, 23 Ağustos 1983 -)* Öykücü.

Bahizar Hanım ile işçi Çetin Göktepe'nin oğlu. Hasköy Lisesi'ni bitirdi. İÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun oldu (2005). Yayınevlerinde ve dergilerde editör, redaktör, muhabir olarak çalıştı.

İstanbul'da yaşıyor. İlk öyküsü *Uç* dergisinde çıktı (1999). *E, Varlık, kitap-lık, Özgür Edebiyat* gibi dergilerde öyküleri ve yazıları yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Defter ve Çikolata*, İst.: Alkım, 2004; *İlkyazların Anısıyla*, İst.: YKY, 2005; *Ben Ol da Gör*, İst.: YKY, 2008.
Kaynaklar: *BF* (10 Kasım 2008).

GÖKTULGA, FAHRİ CELAL
bak. F. Celalettin

GÖKTÜRK, AKŞİT *(Van, 27 Aralık 1934 - İstanbul, 26 Şubat 1988)* Denemeci, eleştirmen, dilbilimci, çevirmen.

İlk ve orta öğrenimini Antakya, Adana ve Van'da tamamladı (1955); İÜEF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1960). Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde iki yıl kadar okutmanlık yaptıktan sonra İÜEF'de İngiliz edebiyatı asistanı olarak göreve başladı (1963). "The Technical Originality of Lawrence Durrell's Alexandria Quartet" konulu teziyle doktorasını verdi (1965); aynı bölümde doçent (1972) ve profesör (1978) oldu. İngiltere'de Nottingham Üniversitesi'nde (1964-65) ve Almanya'da Konstanz Üniversitesi'nde (1970, 1974-76) araştırmacı olarak çalıştı. Uppsala (İsveç) ve Batı Berlin üniversitelerinde çeviri kuramları ve yöntemleri konulu seminerler yönetti. TDK yönetim kurulu üyeliğinde bulundu (1975-83). İÜ Yabancı Diller Bölümü müdürlüğü yaptı (1981-83). Son olarak Boğaziçi Üniversitesi'nde öğretim üyesiydi. Zincirlikuyu Mezarlığı'na gömüldü.

Deneme, eleştiri, inceleme ve çevirileri 1956'dan itibaren *a*, *Varlık*, *Türk Dili*, *Yelken*, *Yeni Ufuklar*, *Yeni Edebiyat*, *Tercüme*, *Yeni Dergi* ve *Çağdaş Eleştiri* dergilerinde yayımlandı. Dil çözümlemelerine ve üslup sorunlarına önem veren bir eleştirmen olarak tanındı; Türkiye'de çeviribilimin kurucuları arasında gösterildi. Daha çok çeviri sorunları ve çeviri eleştirisi, dil-kültür ilişkisi, yazınsal iletişim, kurmaca kavramı, alımlama estetiği, okuma edimi ve yapıtın anlamlandırılması gibi konuları dilbilim ve göstergebilim kuramlarından yararlanarak irdeledi. Yazılarında, yazar-metin-okur arasındaki iletişimin dilbilimsel süreçlerini göstermeyi amaçladı; yapıtın okurla bütünleşmesiyle birlikte bir edebiyat yaşantısından söz edilebileceğini savundu. B. Karasu'ya göre "Kültür görüngülerinin iletişim olguları olarak ele alınması düşüncesi oldukça yeni... Göktürk, *Okuma Uğraşı*'nda bu düşünceyi, birtakım sonuçlarıyla birlikte, Türkçeye, Türkçe yazıya aktaran ilk kişiydi belki de. *Okuma Uğraşı* da Türkçede büyük bir yenilikti." Yazarlığının yanı sıra özellikle İngiliz edebiyatından yaptığı çevirileriyle de büyük beğeni topladı; *Robinson Crusoe* çevirisi (1968) Türkçede bu yapıtın ilk tam metnidir.

Ödül: *Robinson Crusoe* ile 1969 TDK Çeviri Ödülü.

Yapıtları: Araştırma: *Ada (İngiliz Yazınında Ada Kavramı)*, İst.: Sinan, 1973; *Çeviri: Dillerin Dili*, İst.: Çağdaş, 1986.
İnceleme: *Okuma Uğraşı (Yazın Metninin Kavranışında Okur-Metin-Yazar)*, İst.: Çağdaş, 1979.
Deneme: *Sözün Ötesi*, İst.: İnkılâp, 1989.
Çeviri: *Denemeler* (T. S. Eliot), İst.: De, 1961; *Din ve Bilim* (B. Russell), İst.: Elif, 1963; *Anka Kuşu* (D. H. Lawrence), Ank.: Bilgi, 1966; *Robinson Crusoe* (D. Defoe), Ank.: Bilgi, 1968; *Adem ile Havva'nın Cennet Günlüğü* (M. Twain), 1972; *Denemeler* (F. Bacon), İst.: Adam, 1983.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 169; Özkırımlı, *TEA*, II, 544; Kurdakul, *Sözlük*, 284; Karaalioğlu, 238; Y. Çotuksöken, "Yazınbilimci, Çeviribilimci, Deneme Yazarı Akşit Göktürk", *Varlık*, S. 967 (Nisan 1988), s. 5; *Akşit Göktürk'e Saygı*, İst., 1993.

GÖKYAY, ORHAN ŞAİK *(İnebolu/Kastamonu, 15 Temmuz 1902 - İstanbul, 2 Aralık 1994)* Şair, araştırmacı.

Nüfus kaydında adı Hüseyin Vehbi Şaik Gökyay. *Çağlayan* dergisinde Gönül Kızı imzasıyla yazdı. Şefika Hanım ile öğretmen Mehmed Cevdet Efendi'nin oğlu. (Doğum günü çeşitli kaynaklarda 16 Temmuz olarak gösterilmekle birlikte, babasının Arapça notunda yer alan 2 Temmuz 1308 Salı tarihinin karşılığı, 15 Temmuz 1902 Salı'dır.) İlkokulu Kastamonu'da, orta öğrenimini Aydın ve Kastamonu'da tamamladı. Son sınıfına kaydolduğu Ankara Muallim Mektebi'ni bitirdikten (1922) sonra Giresun, Samsun ve Balıkesir'de ilkokul öğretmenliği yaptı. Balıkesir'de *Çağlayan* dergisini çıkardı (16 sayı, 1925-26). Daha sonra lise diploması alabilmek için son sınıfına kaydolduğu Kastamonu Lisesi'ni bitirdi (1927). İstanbul'a giderek Darülfünun Edebiyat Fakültesi ve Yüksek Muallim Mektebi'nden mezun oldu (1930). Kastamonu, Malatya, Edirne, Ankara, Eskişehir ve Bursa'daki okullarda edebiyat öğretmenliği yaptı (1931-39). "Bu Vatan Kimin?" adlı ünlü şiirini Bursa'dayken yazdı. Ankara

Musiki Öğretmen Okulu'nda (1941'den sonra Devlet Konservatuvarı) öğretmen ve müdür yardımcısı olarak çalıştı (1939-44). Bu sırada N. K. Akses ve U. C. Erkin tarafından bestelenen "Konservatuvar Marşı"nı yazdı. Ancak "Irkçılık-Turancılık Davası"ndan tutuklanınca görevine son verildi (Mayıs 1944); on bir ay sonra beraat ederek Galatasaray Lisesi'nde öğretmenliğe başladı (1945-51). İngiltere'de öğrenci müfettişliği ve okutmanlık görevlerinde bulundu (1951-54). Türkiye'ye döndükten sonra İstanbul Eğitim Enstitüsü'ne edebiyat öğretmeni olarak atandı ve 1969'da yaş haddinden emekli oldu. 1984'ten sonra Marmara ve Mimar Sinan üniversitelerinde ders verdi. Üsküdar Nakkaştepe Mezarlığı'nda gömülüdür.

Hocası İ. Habip Sevük'ün teşvikiyle edebiyat dünyasına girdi; aruz vezniyle yazdığı ilk şiirleri Kastamonu'da Hüsnü Açıksöz'ün çıkardığı *Açıksöz* gazetesinde çıktı (1922). Daha sonra hece vezniyle yazdığı lirik şiirlerde halk şiirinin tarz ve edası açıkça görülür. Ankara'da *15 Mayıs* gazetesinde, *Çağlayan*, *Yarın*, *Atsız Mecmua*, *Çığır*, *Orhun*, *Kopuz*, *Yücel*, *Oluş*, *Ülkü*, *Çağrı* ve *Türk Dili* dergilerinde yazdığı yazılarda ve vatan, tabiat, kahramanlık gibi temaları işlediği şiirlerde geleneksel değerlere ve milliyetçi duygulara ağırlık verdi. Özellikle okul kitaplarında yer alan "Bu Vatan Kimin?" adlı şiiriyle geniş bir ün kazandı. Bir dönem tasavvufa yönelerek âşık ve tekke şiiri geleneğinin güzelleme, koçaklama türünde şiirler de yazdı. 1940'larda başladığı edebiyat tarihi, folklor ve halk edebiyatı alanındaki inceleme ve araştırmalarıyla tanınan Gökyay, daha çok eski metinlerin notlar ve açıklamalar eklediği sadeleştirilmiş basımlarını hazırladı. Batı dillerinden bilimsel ve edebi yapıtlar çevirdi. Harvard Üni. tarafından çıkarılan *Journal of Turkish Studies/Türklük Bilgisi Araştırmaları* dergisinin 6 (1982) ve 7. (1983) ciltleri "Orhan Şaik Gökyay Armağanı" olarak yayımlanmıştır.

Yapıtları: Şiir: *Birkaç Şiir* (İngilizceleriyle birlikte beş şiir), 1976; *Bu Vatan Kimin*, Mersin: Özel Türkmen Lisesi Orhan Şaik Gökyay Kütüphanesi, 1994.
İnceleme-Eleştiri-Sadeleştirme-Yayıma Hazırlama: *Dede Korkut*, İst.: Arkadaş B., 1938 (yb *Bugünkü Dille Dede Korkut Masalları*, İst.: Muallim Ahmet Halit, 1939; *Dede Korkut Hikâyeleri*, İst., 1976); *Devlet Konservatuvarı Tarihçesi*, Ank.: Maarif Vekâleti, 1941; *Kabusname* (Mercimek Ahmet), İst., 1944; *Kâtip Çelebi Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri*, (ayrı basım) Ank.: Türk Tarih Kurumu, 1957; *Düçentnâme*, İst.: Minnetoğlu, 1964; *Kâtip Çelebi'den Seçmeler*, İst., 1968 (kısaltılmış yb *Kâtip Çelebi*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1982); *Eşkâl-i Zaman* (Ahmet Rasim), Ank.: MEB, 1969; *Mîzanü'l-hak fî İhtiyâri'l-ehak* (Kâtip Çelebi), Ank.: MEB, 1972; *Dedem Korkudun Kitabı*, Ank.: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, 1973; *Tuhfetü'l-kibâr fî Esfâri'l-bihâr* (Kâtip Çelebi), Ank.: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, 1973; *Ferah Cerbe Fetihnâmesi* (Zekeriyâzâde), İst.: Hilâl Mtb., 1975 (yb *Ferah Cerbe Savaşı*, İst., 1980); *Görgü ve Toplum Kuralları Üzerinde Ziyafet Sofraları-Mevâidü'n-nefâis fi Kavâidi'l-mecâlis* (2 c.; Gelibolulu Mustafa Âli), İst.: Tercüman, 1978; *Desturuz Bağa Girenler*, İst.: Dergâh, 1982; *Hâlâtü'l-Kahire mine'l Âdâti'z-zâhire* (Gelibolulu Mustafa Âli), Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1984; *Molla Lûtfi*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1987; *Seçme Makaleler I: Eski, Yeni ve Ötesi*, İst.: İletişim, 1995; *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi 1. Kitap: İstanbul*, İst.: YKY, 1996; *Seçme Makaleler II. Kim Etti Sana Bu Kârı Teklif*, İst.: İletişim, 1997; *Seçme Makaleler 3: Güçlük Nerede*, İst.: İletişim, 2002.
Çeviri: *Doryan Gray'in Portresi* (O. Wilde; F. Gökyay ile), İst.: Remzi, 1938; *Türklerde Karagöz* (Jakob), İst.: Eminönü Halkevi, 1938; *Menteşe Beyliği: 13-15. Asırda Garbî Küçük Asya Tarihine Ait Tetkik* (P. Wittek), Ank.: Türk Tarih Kurumu, 1944; *Yiğit Kasperl ile Güzel Annerl'in Hikâyesi* (C. Brentano; S. Y. Baydur ile), Ank.: MEB, 1948; *Gockel, Hinkel ve Gackelaya* (C. Brentano), Ank.: Maarif Vekâleti, 1959 (yb *Gokkel ve Hinkel*, 1971); *Bahar Çelengi* (C. Brentano), Ank.: Kültür Bakanlığı, 1977.
Kaynaklar: Nebioğlu, 310; Necatigil, *İsimler*, 169-170; Y. Çotuksöken, "Gökyay, Orhan Şaik", *TDEA*, III, 355-356; G. Kut, "Orhan Şaik Gökyay", *Journal of Turkish Studies*, c. 6 (1982), s. i-ix; ay, *Orhan Şaik Gökyay*, Ank., 1989; A. Kabacalı, *Kültürümüzden İnsan Adaları*, İst., 1995, s. 13-17; İ. E. Erünsal, "Gökyay, Orhan Şaik", *DİA*, XIV, 144-146.

GÖLDELİ, İZZET *(İzmir, 27 Kasım 1948 -)* Şair.

Ebe Resmiye İzgin Hanım ile Dahiliye Mütehassısı Cevdet Göldeli'nin oğlu. İzmir'de Kemalreis İlkokulu'nu, Karataş Ortaokulu'nu ve Atatürk Lisesi'ni bitirdi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık bölümünden mezun oldu (1975). Aynı bölümde yüksek lisans (1976) ve doktora yaptı (1984). TRT'de haber ve program spikerliği görevinde bulundu (1974-77). Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde öğretim elemanı olarak çalıştı (1977-85). Doktorasını tamamladı (1984). Sidney SBS Türkçe Yayınları'nda redaktör spiker-program yapımcısı olarak çalıştı (1985-1988). 1985'den beri mimarlık yapıyor. Royal Institute of British Architects üyesi. Sidney'de yaşıyor; evli, iki oğlu var.

İlk şiiri ("Tardu") *Soyut* dergisinde çıktı (1966). Şiir ve yazıları *Dost*, *Türk Dili*, *Olu-*

şum, Yordam, Yazı, kitap-lık gibi dergilerde yayımlandı. "Vardiya" şiirini "Gülizar" adıyla Mayıs Müzik Topluluğu besteledi (1996). Mimarlık üzerine yazı ve kitapları yayımlandı. Şiirleri İngilizce çevirileriyle Avustralya'da yayımlanan *Outrider, Directions* gibi dergilerde yer aldı. Şiirini usçu, simgeci, minimalist olarak değerlendiriyor.

Ödül: 1993 Australia Council Literature Board Grant Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Çarptıkça*, Ank.: Ge, 1973; *Sis Çanı*, İst.: Broy, 1990; *Eksen (Toplu Şiirler)*, İst.: YKY, 2005.

Kaynaklar: *BF* (20 Kasım 2008); Işık 06, 1477.

GÖLE, MÜNİR *(İstanbul, 8 Temmuz 1961 -)* Romancı.

Tam adı Münir Hüsrev GÖLE. Emel Hanım ile avukat Perkcan Hüsrev Göle'nin oğlu. Yazar Haldun Taner, sinemacı Ömer Kavur, siyasetçi Münir Hüsrev Göle, Ali Bozer, Yüksel Bozer, akademisyen Nilüfer Göle ve Celâl Göle ile akraba. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de gördü. İzmir Saint-Joseph, İzmir Atatürk Lisesi'nde okudu. Boğaziçi Üniversitesi mezunu. Saint-Joseph, Karşıyaka, Boğaziçi, Profilo gibi kulüplerde voleybol oynadı (1974-1982). Fotoğrafçılık yapıyor. Cenevre, İstanbul, Paris, Lugano, Ankara'da bireysel sergiler açtı. Yerli ve yabancı dergilerde fotoğraf portfolioları yayımlandı. Kitap kapakları, broşür, poster, takvim vb. grafik çalışmaları yaptı. Cenevre'de yaşıyor; bekâr, iki çocuğu var.

Yazıları ve öyküleri *Sanat Dünyamız, Cogito, kitap-lık, Aries, Cumhuriyet Kitap* gibi dergilerde yayımlandı. Fowles, Borges, Auster gibi yazarlardan çeviriler yaptı. "Noktürn" adlı öyküsü İngilizce ve Fransızcaya; *Sarı Zarf* adlı romanı İngilizceye çevrildi,

Yapıtları: Öykü: *Yansılar Kitabı*, İst.: Afa, 1997.
Roman: *Uzak Bir Gölge*, İst.: Afa, 1999; *Sarı Zarf*, İst.: Sel, 2001; *Kaçamamak*, İst.: Can, 2005; *Fısıltılar*, İst.: Can, 2007.
Deneme: *Surat Buruşturmalık 52 Metin*, İst.: Sel, 2002; *Yol Durumu*, İst.: YKY, 2009.

Kaynaklar: *BF* (20 Kasım 2008).

GÖLPINARLI, ABDÜLBAKİ *(İstanbul, 12 Ocak 1900 - İstanbul, 25 Ağustos 1982)* Edebiyat tarihçisi.

Asıl adı Mustafa İzzet Baki. Remzi Aczî imzasını da kullandı. "Şeyhülmuhabirin" unvanıyla anılan gazeteci Ahmet Agâh Bey ile Aliye Şöhret Hanım'ın oğlu. Menbaülirfan İdadi'sinin rüştiye sınıflarını bitirdi, aynı okulun idadi bölümünün son sınıfındayken babasının ölümü üzerine ortaya çıkan maddi sıkıntılar nedeniyle öğrenimini yarım bırakmak zorunda kaldı. Bir süre Menbaülirfan'da coğrafya, Farsça öğretmenliği, Vezneciler'de kitapçılık yaptı. Geçim sıkıntısı içinde iken Mütareke sonrasında Çorum'un Alaca ilçesine giderek Kenzülirfan İkokulu'nda başmuavinlik, başmuallimlik görevlerinde bulundu. 1924'te İstanbul'a döndü, Erkek Muallim Mektebi'ni (1925), bir yandan öğretmenlik yaparken İstiklal Lisesi'ni (1926), Darülfünun Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi (1930). Konya, Kayseri, Balıkesir liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. İstanbul Üni. Kütüphanesi müdür muavinliği (1933-34), Balıkesir Lisesi, İstanbul'da Gazi Osman Paşa Ortaokulu, Vefa Lisesi, Kastamonu Lisesi'nde Türkçe ve edebiyat öğretmenlikleri görevlerinde bulundu. 1939'da DTCF Türk Edebiyatı Bölümü'nde metinler şerhi okutmanlığına getirildi. 1942'de İÜEF Şarkiyat Ens. İslam-Türk tasavvuf tarihi doçentliğine atandı. Bu okuldaki görevini sürdürürken 1945'te Ceza Kanunu'nun 141. maddesine aykırı davrandığı iddiasıyla tutuklandı, 318 gün tutuklu kaldıktan sonra aklandı. Yeniden döndüğü kürsüsünden 1949'da kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Bilimsel çalışmalarını yaşamının sonuna dek yoğun biçimde sürdürdü. Üsküdar'da İranlılar Mescidi haziresinde toprağa verildi.

Gölpınarlı'nın inceleme yazıları 1930'lardan başlayarak *Atsız Mecmua, Azerbaycan Yurt Bilgisi, İnsan, Yığın, Pınar* gibi dergilerde çıktı. 1950'lerden itibaren *Vatan, Tan, Yeni Tanin, Milliyet* gibi gazetelerde yazdı. Şarkiyat Enstitüsü, Türkiyat Enstitüsü ve İktisat Fakültesi'nin dergilerinde ve *Aylık Ansiklopedi, Türk Ansiklopedisi, İslam Ansiklopedisi*'nde pek çok incelemesi yayımlandı. Fuzuli, Nedim ve Yunus Emre divanlarını önsözler ve notlarla zenginleştirerek yayımladı. Şeyh Galip'in *Hüsn ü Aşk*'ının açıklamalı bir yayımını gerçekleştirdi. Mevlana Celaleddin'in yapıtlarını bir külliyat halinde Türkçeye kazandırdı. Divan edebiyatını hayattan kopuk biçimci bir edebiyat olmakla suçladığı *Divan Edebiyatı Beyanındadır* adlı yapıtı geniş tartışmalara yol açtı. Kurdakul'un sözleriyle, "Yazılarında bir yandan ileri bir edebiyat anlayışının savunusunu yaparken, bir yandan da eski kültür kaynak-

larını hayata çıkarma çalışmalarını sürdürdü. Pir Sultan Abdal, Mevlana, Yunus Emre gibi ölümsüz sanatçıları ve tarikatların yapıtlarını, dünya görüşlerini, çağlarını, döneminin toplumsal koşulları içinde değerlendirerek kendi deyişiyle 'eski kültür ve kurumlara bağlılık ve inancını akılla tahlile çalışarak duygularını gerçekle eleştirme' yöntemlerini aradı." Divan şiiri, İslam tasavvufu, İslam mezhep ve tarikatları, İslami Türk edebiyatı konularındaki çalışmaları ile Türk kültür ve edebiyat tarihine önemli katkılarda bulundu. 1927-33 yılları arasında ilkokullar için ders kitapları da yazan Gölpınarlı'nın eski tarzdaki şiirlerini bir araya getirdiği basılmamış bir divanı bulunmaktadır. *Journal of Turkish Studies/Türklük Bilgisi Araştırmaları* adlı bilimsel derginin 19. cildi (1995) "Abdülbaki Gölpınarlı Armağanı" olarak yayımlanmıştır.

Yapıtları: Edebiyat-Edebiyat Tarihi: *Baki: Edebi Şahsiyeti, Baki'de Tasavvuf, Müntahap Parçalar*, İst.: Türk Neşriyat Yurdu, 1932; *Fuzuli*, İst.: Türk Neşriyat Yurdu, 1932; *Kaygusuz Vizeli Alâeddin: Hayatı ve Şiirleri*, İst.: Remzi, 1933; *Yunus Emre: Hayatı*, İst.: İkbal, 1936; *Yunus ile Âşık Paşa ve Yunus'un Batınîliği*, İst.: Kenan B., 1941; *Pir Sultan Abdal*, (P. N. Boratav ile) Ank.: DTCF, 1943 (genişletilmiş 2. bas., İst., 1991); *Divan Edebiyatı Beyanındadır*, İst.: Marmara Kitabevi, 1945; *Yunus Emre: Hayatı, Sanatı, Şiirleri*, İst.: Varlık, 1952; *Kaygusuz Abdal, Hatayi, Kul Himmet*, İst.: Varlık, 1953; *Naili-i Kadim*, İst.: Varlık, 1953; *Nesimi, Usuli, Ruhi-i Bağdadi*, İst.: Varlık, 1953; *Pir Sultan Abdal: Hayatı, Sanatı, Şiirleri*, İst.: Varlık, 1953; *Şeyh Galip: Hayatı, Sanatı, Şiirleri*, İst.: Varlık, 1953; *Divan Şiiri: XV.-XVI. Yüzyıllar*, İst.: Varlık, 1954; *Divan Şiiri: XVII. Yüzyıl*, İst.: Varlık, 1954; *Hafız*, İst.: Varlık, 1954; *Divan Şiiri: XVIII. Yüzyıl*, İst.: Varlık, 1955; *Divan Şiiri: XIX. Yüzyıl*, İst.: Varlık, 1955; *Divan Şiiri: XX. Yüzyıl*, İst.: Varlık, 1955; *Alevi-Bektaşi Nefesleri*, İst.: Remzi, 1963; *Yunus Emre: Hayatı ve Bütün Şiirleri*, İst.: Altın Kitaplar, 1971.

İslam-Tasavvuf ve Tarikatlar: *Melamilik ve Melamiler*, İst.: İstanbul Darülfünunu Türkiyat Ens., 1931; *Mevlana Celaleddin: Hayatı, Felsefesi, Eserleri, Eserlerinden Seçmeler*, İst.: İnkılâp, 1951; *Mevlana'dan Sonra Mevlevilik*, İst.: İnkılâp, 1953; *Mevlana: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst.: Varlık, 1954; *Kuran-ı Kerim ve Meali*, 2 c., İst.: Remzi, 1955 (*Kuran-ı Kerim: Anlamı* adıyla 1968): *Yeni Gülzar-ı Hasaneyn: Vaka-i Kerbela*, (Remzi Aczî imzasıyla) İst.: Ergin, 1955; *Hacı Bayram Veli*, Ank.: Emek, 1957; *Hz. Muhammed ve Hadisleri*, İst.: Arkın, 1957; *Kuran-ı Kerim Hakkındaki Tartışmalar Münasebetiyle*, İst.: Yükselen Mtb., 1958; *On İki İmam*, Ank.: Emek, 1958; *Yunus Emre ve Tasavvuf*, İst.: Remzi, 1961; *Mevlevi Adap ve Erkânı*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1963; *Yunus Emre ve Yattığı Yer*, Eskişehir: Yunus Emre Derneği, 1963; *Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin*, (önsöz İ. Sungurbey) İst.: Eti, 1966; *Sosyal Açıdan İslam Tarihi I: Hz. Muhammed ve İslam*, İst.: Milliyet Kültür Kulübü, 1969; *100 Soruda Tasavvuf*, İst.: Gerçek, 1969; *100 Soruda Türkiye'de Mezhepler ve Tarikatlar*, İst.: Gerçek, 1969; *Hurufilik Metinleri Kataloğu*, Ank.: Türk Tarih Kurumu, 1973; *Hz. Mehdi*, 1977/1397; *Müminlerin Emiri Hz. Ali (A. M.)*, İst.: Zaman, 1978; *Ondört Masum: Hz. Peygamber, Hz. Fatıma ve Oniki İmam*, İst.: Der, 1979; *Tarih Boyunca İslam Mezhepleri ve Şiilik*, İst.: Der, 1979.

Derleme: *Mevlevi Albümü*, İst.: İnkılâp, [1953]; *Türk Şiirinde Gül ve Bülbül*, İst.: Ege Mtb., 1953; *Yunus Emre'den Seçmeler: Uluslararası Yunus Emre Semineri Hatıra Sayısı İstanbul 6, 7, 8, Eylül 1978*, İst.: Akbank, 1971; *Türk Tasavvuf Şiiri Antolojisi: Tasavvufi-Zühdi Edebiyat, Melami, Hamzavi Halk Edebiyatı, Alevi-Bektaşi Halk Edebiyatı*, İst.: Milliyet, 1972; *Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1977.

Metin Yayımı: *Yunus Emre Divanı*, 3 c., İst., Ahmet Halit, 1943-1948; *Fuzuli Divanı*, İst.: İnkılâp, 1948; *Nedim Divanı*, İst.: İnkılâp, 1951; *Manakıb-ı Hacı Bektaş-ı Veli: Vilayetname*, İst.: İnkılâp, 1958; *Risalat al-Nushiyye ve Divan*, (Yunus Emre) Eskişehir: Eskişehir Turizm ve Tanıtma Derneği, 1965; *Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin Manakıbı*, (Halil b. İsmail b. Şeyh Bedrüddin Mahmut; İ. Sungurbey ile) İst.: Eti, 1967; *Hüsn ü Aşk*, (Şeyh Galip) İst.: Altın Kitaplar, 1968; *Şeyh Galib Divanı'ndan Seçmeler*, İst.: MEB, 1971.

Diğer: *Nasrettin Hoca*, (çizgiler A. Dino) İst.: Remzi, 1961; *Ramazan Geldi Hoş Geldi*, İst.: Ataç, 1961; *Mevlana Müzesi Yazmalar Kataloğu*, 4 c., Ank., 1967-94.

Çeviri: *Çiharı Makaleden İlm-i Tıp ve Meşhur Hekimlerin Mahareti* (Nizami-i Aruzi; S. Ünver'in açıklamalarıyla), İst.: İÜ Tıp Tarihi Ens., 1936; *Camiuttevarih* (Reşideddin), Ank.: Türk Tarih Kurumu, 1939; *Tansukname-i İlhan der Fununu Ulum-ı Hatai Mukaddemesi*, İst.: İÜ Tıp Tarihi Ens., 1939; *Sıhhat u Maraz* (Fuzuli), İst.: İÜ Tıp Tarihi Ens., 1940; *Mantık al-Tayr* (Ferideddin-i Attar), Ank.: Maarif Vekâleti, 2 c., 1944-45; *Gülşen-i Râz* (Şebüsteri), Ank.: Maarif Vekâleti, 1944; *Hafız Divanı* (Hafız-ı Şirazi), Ank.: Maarif Vekâleti, 1944; *Seçme Rubailer* (Mevlana Celaleddin), Ank.: MEB, 1945; *İlahiname* (Ferideddin-i Attar), Ank.: MEB, 1947; *Rubailer ve Silsilat-al-Tartib: İbn-i Sinâ'nın Tamcidi ve Tercemesi* (Ömer Hayyam), İst.: Remzi, 1953; *Fihi mâfih* (Mevlana Celaleddin), Ank.: Maarif Vekâleti, 1954; *Divan-ı Kebir: Gül-deste* (Mevlana Celaleddin), İst.: Remzi, 1955; *Divan-ı Kebir* (Mevlana Celaleddin), İst., 1957-74; *İmam Ali Buyruğu: Nahe-al-Balâga: Hutbeleri, Mektupları, Hikmetleri, Şiirleri* (Hazret-i Emir Ali ibn-i Ebi Talib), Ank.: Emek, 1958; *Divan-ı Kebir'den Seçme Şiirler* (Mevlana Celaleddin), Ank.: Maarif Vekâleti, 1959; *Caferi Mezhebi ve Esasları: Yeryüzü ve Huseyn'in Toprağı* (Muhabbet Husayn Kaşif al-Gatâ), İst.: Minnetoğlu, 1960; *Mektuplar* (Mevlana Celaleddin) İst.: İnkılâp ve Aka, 1963; *Mevlana'dan Rubailer*, Konya: Şahap, 1963; *Rubailer* (Mevlana Celaleddin) İst.: Remzi, 1964; *Mecalis-i Saba* (Mevlana Celaleddin), Konya:

Konya Turizm Derneği, 1965; *Caferiler Kimlerdir ve Mısır el-Ezher Müftüsü Merhum Şeyh Şaltut'un Tarihi Fetvası* (Şirazi Muhammed b. Mehdiyyi'l-Hüseyni), İst.: Garanti Mtb., 1969; *Gülşen-i Râz Şerhi* (Şebüsteri), Ank.: MEB, 1972; *Maarif* (Tirmizi), Ank.: Türkiye İş Bankası, [1972]; *Hayyam ve Rubaileri*, İst.: İnkılâp, 1973; *Mesnevi ve Şerhi* (Mevlana Celaleddin), 6 c., Ank.: MEB, 1973-1974; *Abdullah b. Saba Masalı* (Murtaza'l-Askeri), İst.: Baha Mtb., 1974; *Sünnete Uygun Secde* (Abdül Huseyn Emini), İst., 1976; *İbtidaname* (Sultan Veled), [Konya]: Konya Turizm Derneği, 1976.

Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, I, 160-161; Ergun, II, 724-727; Necatigil, *İsimler*, 170-171; Kurdakul, *Sözlük*, 285-286; Ö. F. Akün, "Gölpınarlı, Abdülbaki", *DİA*, XIV, 146-149; "Gölpınarlı, Abdülbaki", *TDEA*, III, 358-359; A. Alpaslan, *Abdülbaki Gölpınarlı*, Ank., 1996; M. Bardakçı, "Salacak'taki Ahşap Ev, Baki Hoca, ve 'Garîb' ", *Journal of Turkish Studies/Türklük Bilgisi Araştırmaları*, c. 19 (1995), s. VII-XX; H. Aynur, "Abdülbaki Gölpınarlı Bibliyografyası", *aynı yerde*, s. XXI-LIV.

GÖNENÇ, EDİP *(Mardin, 4 Şubat 1953 -)* Şair, yazar.

Asıl soyadı GÜNENÇ. Emrah Zayi imzasını da kullandı. Makbule Hanım ile Diyanet İşleri Başkanlığı uzmanlarından Halil Günenç'in oğlu. Mardin ve Urfa'da İmam-Hatip Lisesi'ni ve Kayseri Yüksek İslam Enstitüsü'nü bitirdi. Öğretmenlik, *Yeni Devir* ve *Millî Gazete*'de köşe yazarlığı ve TGRT'de senaryo yazarlığı yaptı. *Yol Kültürü* (Mart 1998) ve *İstanbul Dosyası* (Temmuz 1998) dergilerini yayımladı. Basın danışmanlığı yaptı. İstanbul'da yaşıyor; evli ve üç çocuk babası. İlk yazısı 1969'da *Hilal* dergisinde çıktı. Şiirlerini ve yazılarını *Edebiyat*, *Düşünce*, *Mavera*, *Yedi İklim*, *Yeni Devir*, *Millî Gazete* ve *Yol Kültürü* gibi dergi ve gazetelerde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Afgan Destanı*, İst.: Piran, 1982.
Roman: *Mum ve Çöl*, İst.: Çığır, 1976; *Küçük Turuncu Bir Adam*, İst.: Karınca, 1990.

Kaynaklar: *BF* (1 Mayıs 2000); Işık 271.

GÖNENÇ, TEKİN*(Yıldızeli/Sivas, 8 Mart 1933 -)* Şair.

Hemşire-öğretmen Mürşide Hanım ile yargıç Abidin Gönenç'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Sivas'ta tamamladı; İÜ Eczacılık Fakültesi'ni bitirdi (1955). Michigan Üniversitesi'nde psikofarmakoloji öğrenimi gördü (1968-70). İlaç ve kimya sanayiinde yöneticilik yaptı; İngiltere ve Ortadoğu ülkelerinde çalıştı. PEN Yazarlar Derneği, TYS, Edebiyatçılar Derneği, BESAM ve MESAM üyesi. 1989'dan beri İstanbul'da danışmanlık yapıyor; boşanmış. İlk şiiri ("Tümevarım") 1955'te *Varlık*'ta çıktı. *Varlık*, *Yeditepe*, *Türk Dili*, *Şiir Ülkesi* ve *Öküz* dergilerinde yayımladığı şiirlerinde yalnızlık ve aşk konularını yalın bir dille işledi. Ayrıca çeşitli sanat dergilerinde inceleme-deneme yazıları ve gezi izlenimleri yayımlıyor.

Ödül: "Anne" ile 1973 Hürriyet Gazetesi "Anne Şiiri" Yarışması Ödülü; *Gönlü Güvercinli Kadın* ile 1998 Kocaeli Üniversitesi Akademik Ödülü (ikincilik).

Yapıtları: Şiir: *Gönlü Güvercinli Kadın*, İst.: Cep, 1997; *Aşk Konuşur Bütün Dilleri*, İst.: Cep, 2002.
Anı-Anlatı: *Gizdüşümler*, İst.: Varlık, 2005; *Babamın Bıyıkları Yoktu*, İst.: Varlık, 2008.

Kaynaklar: *BF* (27 Nisan 1999); Kurdakul, *Sözlük* (1999), 310-311; B. Aykın, "Gönlü Güvercinli Kadın", *Varlık*, S. 1082 (Kasım 1997); M. Uyguner, *Türk Dili* (Haziran 1997); F. Aygündüz, *Negatif* (Eylül 1998); T. Bele, "Gönlü Güvercinli Kadın", *Cumhuriyet Kitap*, 9 Temmuz 1998; E. Ercan, *Radikal* (12 Aralık 1997); İ. Ongun, *Sabah* (1 Mayıs 1998); B. Soydemir, *Milliyet* (19 Eylül 1998); F. Demirağ, *Gazete Kıbrıs* (4 Temmuz 2000).

GÖNENÇ, TURGAY *(Tokat, 10 Mart 1939 -)* Şair.

Tam adı Mehmet Turgay Gönenç. Sırriye Hanım ile mektupçu Ali Rıza Gönenç'in oğlu. Haydarpaşa Lisesi'nden (1959) sonra AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni (1963) bitirdi. 1968'e kadar İzmir Devlet İstatistik Enstitüsü'nde çalıştı. Ege ve Dokuz Eylül üniversitelerinde öğretim üyeliği yaptı; özel dersler verdi. TRT radyosunda "Ege'den" (1995) ve "Şiir Tadında" (1998) programlarını hazırladı. 1955'te İzmir'de bir resim sergisi açtı; 1958'den beri plastik sanatlar eleştirmenliği yapıyor. İzmir'de yaşıyor; boşanmış, ikiz kız babası.

1955'te İzmir *Gece Postası* gazetesinde başladığı haftalık köşe yazılarını 1996'dan itibaren *Yeni Yüzyıl*'da sürdürdü. Şiir ve yazılarını *Yelken*, *Pazar Postası*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Dost*, *Türk Dili*, *Papirüs*, *Sanat Olayı*, *Gergedan*, *Gösteri* ve *Adam Sanat* dergilerinde yayımladı. Bazı şiirleri Arapçaya çevrildi. Şiirlerinde İkinci Yeni deneyini özümlediği ve düşünsel yoğunluğa ulaştığı kabul edildi.

Ödül: *Yüzün Senin* ile 1984 Natıroğlu Şiir Ödülü; 8. Tüyap Kitap Fuarı 1998 Eleştiri Onur Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Bozgunda*, İzmir: Kovan, 1962; *Ben Severek Büyürüm*, Ank.: Dost, 1973; *Yüzün Senin*, Ank.: Dayanışma, 1983; *Kuşların Göçerken Çizdikleri*, (toplu şiirler) Ank.: Fe, 1994.
Günlük-Deneme: *Zamanın Sularında*, İst.: Sanat Çevresi, 1989; *Beni Irmak Boylarına Götür Anne*,

İst.: Can, 1998; *Taşın İçinde Gizlenen*, İst.: Can, 2000; *İskelenin Altındaki Deniz*, İst.: Can, 2004.
Monografi: *Nedim Günsür*, İst.: Ada, 1993.
Diğer: *İzmir İl Yıllığı*, İzmir, 1969
Derleme: *İkinci Yeni Antolojisi*, (Mehmet H. Doğan'la) İst.: Papirüs, 1969; *Hoş Bulduk Selim Dede*, İst.: Arkadaş, ?.
Çeviri: *Öfke* (J. Osborn); *Oza* (A. Voznesenski; M. H. Doğan ile); *Şiirler* (Abdülvahap el-Beyati); *Baile Kıyılarında* (W. B. Yeats).
Kaynaklar: *BF* (21 Mart 1999); Çankaya, VII, 4360; Necatigil, *İsimler*, 171; Özkırımlı, *TEA*, II, 547; M. Uyguner, "Gönenç, Turgay", *TDEA*, III, 359; Kurdakul, *Sözlük*, 285; Karaalioğlu, 239; *Kim Kimdir*, 346.

GÖNENSAY, HIFZI TEVFİK *(Selanik, 1892 - İstanbul, 13 Kasım 1949)* Edebiyat tarihçisi.

Seyr-i Sefain idare meclisi üyelerinden Sıraeminizade Selanikli İshak Tevfik Bey'in oğludur. Selanik'te Mekteb-i Feyziye'de başladığı ilköğrenimini İstanbul'da Numune-i Terakki okulunda tamamladı. Ortaöğrenimini Mercan ve İstanbul Leyli İdadisi'nde yaptıktan sonra Mülkiye Mektebi'ni bitirdi (1913). Çanakkale Savaşı sırasında Karargâh-ı Umumi İstihbarat Şubesi tarafından savaş yerlerini görmek için davet edilen edebiyatçılar arasında yer aldı (Haziran 1915). Kabataş, Vefa (1916), İstanbul Erkek (1920), Feyz-i Ati (1928) liselerinde Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Ağustos 1930'da Ankara'da toplanan Türkçe ve Edebiyat Muallimleri Kongresi'ne katıldı. Kongrede divan edebiyatının liselerde okutulması yönünde görüş bildirdi. 1933'te yeniden Kabataş Lisesi'ndeki öğretmenliğe döndü. Bir süre Feyz-i Ati Lisesi'nde müdürlük yaptı. İstanbul Erkek Lisesi'nde edebiyat öğretmeniyken öldü. Feriköy Mezarlığı'nda gömülüdür.

Edebiyata şiir denemeleri ile başladı. *Servet-i Fünun*, *Şehbal*, *Türk Yurdu*, *Hürriyet-i Fikriye*, *Nedim*, *Şair* ve *Donanma* dergilerinde yayımlanan şiir ve fıkralarını kitaplaştırmadı. Edebiyat tarihi alanında yaptığı çalışmalarla tanındı.

Yapıtları: Edebiyat Tarihi-İnceleme: *Türk Edebiyatı Numuneleri, Menşe'lerden Onuncu Hicret Asrına Kadar*, I. c. (Hamamizade İhsan ve Hasan Âli [Yücel] ile), İst.: Milli Mtb., 1926; *Başlangıçtan Tanzimat'a Kadar Türk Edebiyatı Tarihi*, (N. S. Banarlı ile) İst.: Rıza Coşkun Mtb., 1940; *Hâmid'in Son Yılları ve Son Şiirleri*, İst.: Vakit Mtb., 1943; *Tanzimat'tan Zamanımıza Kadar Türk Edebiyatı Tarihi*, İst.: Remzi Ktb., 1944; *Oğuz Destanı ve İki Masal*, İst.: Doğankardeş Mtb., 1948.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, II, 619-620; Gövsa, 154; Çankaya, IV, 1593-1596; "Gönensay, Hıfzı Tevfik", *TA*, XVIII, 17; "Gönensay, Hıfzı Tevfik", *TDEA*, III, 359; Ahmet Kutsi [Tecer], "Eski ve Yeni Edebiyat", *Görüş*, S. 2 (Eylül 1930), s. 96-107; *Cumhuriyetin 75 Yılı*, c. I, İst., 1998, s. 328.

GÖR, SITKI SALİH *(Elazığ, 2 Eylül 1934 -)* Şair.

Asıl adı Salih Gör. Bedriye Hanım ile attar-nalbur Ramazan Gör'ün oğlu. Elazığ Lisesi'ni (1953) ve İÜ Orman Fakültesi'ni (1963) bitirdi. Bir süre Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nde erozyon mühendisi olarak çalıştı (1966-72). Viyana'da "Sel Dereceleri ve Çığ Tahkimatı" konusunda yüksek lisans yaptıktan sonra (1970), yine aynı kurumda Su İşleri Etüd-Plan Dairesi'nde çalışmaya başladı. Kısa bir süre sonra Almanya'ya gitti. 1972'den itibaren görev yaptığı Almanya'da Karlsruhe Başkonsolosluğu'ndaki mahalli kâtiplik görevinden emekli oldu. Edebiyatçılar Derneği üyesi. İzmir ve Karlsruhe'de yaşıyor; evli ve iki çocuk babası.

İlk ürünü 1956'da *Varlık*'ta çıktı. *Varlık*, *Kıyı*, *Dört Mevsim*, *Türk Dili*, *Yelken*, *Dönem*, *Soyut*, *Forum*, *Türk Sanatı*, *Türk Düşüncesi*, *Yeditepe*, *Karşı* ve *Çağdaş* dergilerinde önce öykü, makale ve çevirileriyle, daha sonra İkinci Yeni duyarlılığını sürdüren şiirleriyle göründü. Türkiye'de muhalif siyasal hareketlerin canlandığı 1968'den sonra topluma yönelik ve imge yığınından oldukça arınmış şiirler yazmaya yöneldi. Bu dönem şiirlerinin ortak özelliğinin ülke gerçeklerini duyarlı bir dille yansıtmak olduğu söylenebilir. Alman edebiyatından çeviriler yaptı. Bir şiirini T. S. Halman İngilizceye, bir şiirini de H. Topuz Fransızcaya çevirdi. *Yol Bitmeden* adlı kitabı Polonya (1985) ve Almanya'da (1987) basıldı.

Ödül: 1991 Örsan Öymen Röportaj Ödülü; 1993 Vedat Güler Şiir Ödülü; Güneyin Sesi Öykü Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Dumanlı Eşik*, İst.: Türk Sanatı, 1957; *Kuşluk Ötesi*, Ank.: Memleket, 1966; *Boston'da Bir Harputlu*, Ank., 1968; *Ağıt*, İst.: Habora, 1972; *Yaban El*, Ank.: Karşı, 1985; *Kehribar ve Tuğra*, İst.: Gerçek Sanat, 1992; *Sonsuzun Uzun Gizi*, Ank.: 2007.
Öykü: *Yol Bitmeden*, Ank.: Dayanışma, 1985; *Zümrüdüanka*, Ank.: Prospero, 1995.
Çeviri: *İsyan* (B. Traven), İst.: Habora, 1970; *Kontes* (H. Habe), İst.: E, 1974.
Kaynaklar: *BF* (24 Ekim 1999); Necatigil, *İsimler*, 171; "Gör, Sıtkı Salih", *TDEA*, III, 364; Kurdakul, *Sözlük*, 286; Karaalioğlu, 240.

GÖVSA, İBRAHİM ALÂETTİN *(İstanbul, 1889 - Ankara, 29 Ekim 1949)* Şair, sözlük ve biyografi yazarı.

A. Ulviye, Çelebi, Kıvılcım, Karınca imzalarını da kullandı. Babası Filibe asıllı, vilayet mektupçusu Mustafa Asım Bey, annesi Erzurumlu Osman Paşa'nın kızı Fatma Behice Hanım'dır. Baba tarafından din âlimleri yetiştirmiş bir aileye mensuptur. İlköğrenimini Vezneciler Şemsülmaarif Mektebi'nde, ortaöğrenimini Trabzon ve Vefa idadilerinde yaptı, 1910'da Hukuk Mektebi'nden mezun oldu. İki yıl Trabzon İdadisi'nde edebiyat öğretmenliği yaptıktan sonra İsviçre'de psikoloji ve pedagoji öğrenimi gördü (1913-16). Dönüşte Darülmuallimin'de psikoloji ve pedagoji öğretmenliği, yöneticilik yaptı. 1926'da atandığı Talim Terbiye Kurulu üyeliği görevini sürdürürken 1927'de milletvekili seçildi. 1935'te yeniden eğitimciliğe dönerek 1935-39 arasında Maarif Vekâleti başmüfettişi olarak görev yaptı. 1939'da seçildiği İstanbul milletvekilliğini 1946'ya kadar sürdürdü. Cebeci Asri Mezarlığı'nda gömülüdür.

Küçük yaşta şiire ilgi duyan İbrahim Alâettin aruzla yazdığı ilk şiirlerini çeşitli dergilerde yayımladı. Tevfik Fikret etkisinde yazdığı şiirlerini içeren *Güft ü Gû* adlı kitabını çıkardıktan sonra Fecr-i Ati'nin kuruluşuna katıldıysa da, şiirin bir amaca hizmet etmesi düşüncesiyle topluluktan ayrıldı. Hece vezniyle didaktik, hamasi ve ahlaki şiirler yazdı. *Çocuk Şiirleri* adlı kitabı bu alanda yayımlanmış ilk örneklerdendir.

İbrahim Alâettin'in asıl çalışma alanı biyografi, sözlük ve ansiklopedi telif ve yayımcılığı olmuştur. Özellikle *Meşhur Adamlar* ve *Türk Meşhurları* ansiklopedileri günümüzde de başvuru kaynakları arasında bulunmaktadır.

Yapıtları: Şiir: *Rumeli'ye Destan-ı Harp*, Trabzon: İkbal Mtb., 1328/1912; *Güft ü Gû*, Trabzon: İkbal Mtb., 1329/1913; *Çocuk Şiirleri*, İst.: Kanaat Kütüphanesi, 1329/1913; *Sulh ve Harp*, İst.: Orhaniye Mtb., 1338/1922; *Çanakkale İzleri*, İst.: Marifet Mtb., 1926; *Acılar*, (bazı düzyazılarla) İst.: Yedigün, 1941.
Yazılar: *Şen Yazılar*, (mizah yazıları) İst.: Sühulet Ktp., 1926; *Nazif'ten Hamid'e Ahiretten Mektuplar*, İst.: 1932; *Söz Oyunları*, İst.: Yedigün, 1942.
Sözlük ve Ansiklopedi: *Yeni Türk Lügati*, İst., 1930; *Talebe Lügati*, İst., 1931 (sonraki basımları *Yeni Talebe Lügati* adıyla); *Meşhur Adamlar Ansiklopedisi*, I-IV, İst., 1933-36; *Elli Türk Büyüğü*, İst., 1940; *Türk Meşhurları Ansiklopedisi*, İst., 1945-46; *Resimli Yeni Lügat ve Ansiklopedi: Ansiklopedik Sözlük*, I-V, İst., 1947-54 ("Lakerda" maddesinden sonrası ölümünden sonra bir kurul tarafından hazırlanmıştır).
Biyografi: *Victor Hugo*, İst., 1931; *Fuzuli*, İst., 1932; *Nedim*, İst., 1932; *Ömer Hayyam*, İst., 1932; *Nabi*, İst., 1933; *Süleyman Nazif: Hayatı, Kitapları, Mektupları, Fıkra ve Nükteleri*, İst., 1933; *Sabatay Sevi*, İst., ty (yb İst., 2000).
Eğitim: *İlk Gençlik Hakkında Ruhiyat ve Terbiye Tetkikleri*, İst., 1337/1921; *Bedii Terbiye*, İst., 1341/1925; *Çocuk Ruhu*, İst., 1926 (*Çocuk Psikolojisi* adıyla, 1940); *Ruhiyat ve Terbiye*, İst., 1929.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, 85-87; Yazar, 201-214; *TA*, XVIII, 33-34; M. Uyguner, "Gövsa, İbrahim Alâettin" *TDEA*, III, 366; A. Çetin, "Gövsa, İbrahim Alâeddin", *DİA*, XIV, 158-160; Z. Gürel, *İbrahim Alâettin Gövsa*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1995.

GÖZ, METİN *(Konya, 18 Eylül 1956 -)* Şair.

Mediha Hanım ile çiftçi Sadık Göz'ün oğlu. İlköğrenimini Konya'da, ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1982). 1985'ten itibaren reklam şirketlerinde metin yazarı olarak çalıştı. İstanbul'da yaşıyor; evli ve bir çocuk babası. İlk şiiri 1986'da *Adam Sanat*'ta çıktı. Şiirlerini *Argos, Gösteri, Şiir Atı, Hokka, Sombahar* ve *Varlık* dergilerinde yayımladı.

Ödül: "Sim ve Delta" adlı dosyasıyla 1990 Cemal Süreya Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Sim ve Delta*, İst.: Kaynak, 1991; *Kopar Palamarı, Bay Palomar*, İst.: Tümzamanlar, 2000; *Revan*, İst.: Artshop, 2007.
Kaynaklar: *BF* (17 Kasım 2000).

GÖZLER, H. FETHİ *(İzmir, 1919 - Ankara, 1 Aralık 1996)* Yazar, edebiyat tarihçisi.

İlk ve orta okulu Bursa'da okudu. Balıkesir Öğretmen Okulu'nu (1938) ve Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü (1946) bitirdi. Çeşitli illerde Türkçe-edebiyat öğretmenliği ve yöneticilik yaptıktan sonra emekliye ayrıldı (1974). Edebiyat alanına öyküyle girdi; ilk öyküleri *İnkılâpçı Gençlik* dergisinde yayımlandı (1942-43). Araştırma ve incelemelerinin yanı sıra çok sayıda ders ve yardımcı ders kitabı hazırladı.

Yapıtları: Araştırma-İnceleme. *Namık Kemal Ruhu*, İst.: Işıl Mtb., 1953; *Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri*, Ank.: Şenyuva Mtb., 1967; *Avrupa'da ve Bizde Yazar ve Eserleriyle Edebiyat Akımları*, 3 c., İst.: Damla, 1976; *Ömer Seyfettin*, İst.: Çağdaş, 1976; *Örnekli ve Uygulamalı Hece Vezni ve Hecenin Beş Şairi*, 1980; *Atatürk İnkılapları*, İst.: İnkılâp, 1985; *Türk Atasözleri Üzerine Bir Araştırma*, 1985; *Ziya Paşa'nın Terci-i Bend'i ile Terkib-i Bend'i Üzerine Düşünceler*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1987; *Halk Edebiyatında Milliyet Unsurları*, ty.
Derleme-Sözlük: *Örnekleriyle Türkçemizin Açıklamalı Büyük Deyimler Sözlüğü (A-Z)*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1975; *Örnekleriyle Açıklamalı Atasözleri ve*

Seçilmiş Güzel Sözler, İst.: İnkılâp, 1979; *Açıklamalı Türk Atasözleri Sözlüğü* (M. Z. Gözler ile) İst.: İnkılâp ve Aka, 1982; *Milli Hikâyeler Antolojisi*, 1988; *Edebiyatımızda Dinî, Tasavvufî ve Hikmetli Manzum Sözlerden Bir Demet*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1989; *Türk Çocuklarına Vatan, Millet ve Kahramanlık Şiirlerinden Bir Demet*, Ank.: MEB, 1991.
Sadeleştirme: (H. Z. Uşaklıgil'den) *Aşk-ı Memnu*, 1979; *Mai ve Siyah*, 1980; *Bir Şir'i-Hayal*, 1980; *Kadın Pençesi*, 1980.
Ders ve Yardımcı Ders Kitabı: *Örnekleriyle Türkçe ve Edebiyat Bilgileri Kaynak Kitabı*, İst.: İnkılâp ve Aka, 1975; *Örnekleriyle Edebiyat Yardımcı Ders Kitabı*, 3 c., 1981; *Her Derecede Okullar İçin Örnekleriyle Temel Kompozisyon Bilgileri: Kendi Kendini Yetiştirme Metodu ile*, (5. bas.) İst.: İnkılâp, 1984; *Ortaokullar için Türkçemiz*, (H. Tanyu ile) 3 c., 1987.
Kaynaklar: Karaalioğlu, 241; "Gözler, H. Fethi", *TDEA*, III, 370; Işık, 274.

GÖZÜTOK, ALİ HADİ *(Tokat, 23 Kasım 1958 -)* Şair.

Güllü Hanım ile öğretmen Hasan Gözütok'un oğlu. İlk ve orta öğrenimini Niksar'da tamamladıktan sonra Samsun Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. Gazetecilik, kafe işletmeciliği yaptı; Aras Kargo bölge müdür yardımcısı olarak çalıştı. Bursa'da yaşıyor, evli. İlk şiiri (İki Yol) 1986'da *Cumhuriyet Dergi*'de yayımlandı. Şiirlerini *Düşün*, *Yeni Şiir* dergilerinde yayımlamayı sürdürdü. Bursa'da yayımlanan *Mozaik* gazetesini (1996-97, 22 sayı) yönetti. Cilimboz Bilim ve Sanat Derneği üyesi.

Yapıtları: Şiir: *Kanatabilirsin Ömrümü...*, İst.: Scala, 2000; *Her Aşk Bir Masaldır*, İst.: Scala, 2004.
Kaynaklar: *BF* (22 Mayıs 2002).

GRUDA, YILMAZ *(İstanbul, 14 Temmuz 1930 -)* Şair, tiyatro ve sinema oyuncusu.

Tam adı Ahmet Yılmaz Gruda. 1950'lerde yaptığı bazı çevirilerinde Ahmet Kâmil Beylerbeyi ve Bülent Küçüksu imzalarını kullandı. Emine Mediha Hanım ile tüccar Hasan Gruda'nın oğlu. Ankara Ticaret Lisesi'ni ikinci sınıfta terk etti. Askerlikten sonra bir süre Ankara'da banka ve muhasebe memurluğu, 1956'da İstanbul'a giderek *Yeni Sabah*'ta muhasebecilik yaptı. İlk kez Cep Tiyatrosu'nda sahneye çıktı; Küçük Sahne, Dormen Tiyatrosu, Ankara Devlet Tiyatrosu, Nisa Serezli-Tolga Aşkıner gibi topluluklarda oynadı. "Dokuz Dağın Efesi" (1959) filmiyle sinemaya geçti; özellikle karakter rollerinde başarılı oldu. TV oyunculuğu, yönetmenlik, meddahlık, çeviri ve uyarlama çalışmaları, tiyatro yöneticiliği ve reklamcılık yaptı. TYS üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli.

İlk şiiri ("Memo'ya Mektup") 1945'te *Yağmur ve Toprak* dergisinde çıktı. *Kaynak*, *Mavi*, *Yeni Ufuklar*, *Dost*, *Yeditepe*, *Soyut*, *Varlık* gibi dergilerde yazdı. İlk şiirlerinde II. Dünya Savaşı sonrası döneminin şaşkın, mutsuz ve yılgın insanlarını ele aldı. "1955'ten sonra kendine özgü, vurucu bir ses buldu" (Ş. Kurdakul). Genellikle anlatıma yaslanan şiirlerinde toplumcu gerçekçi anlayışa bağlı kaldı.

Ödül: *Çerçi Zeus* ile 1999 Behçet Aysan Şiir Ödülü; *Marathon - Bir Uzun Koşu* ile 2003 Yunus Nadi Şiir Ödülü

Yapıtları: Şiir: *Çarmıhtaki Yeni Mehmet*, Ank.: İzlem, 1968; *Kuyumcular*, İst.: Papirüs, 1980; *Çerçi Zeus*, Ank.: Öteki, 1997; *Bir Çürümüş Kent Belgeseli*, İst.: Serander, 2002; *Marathon - Bir Uzun Koşu*, Ank.: Bilgi, 2002; *Bir Başka O*, İst.: Kaynak, 2007; *Köylü Devrimci Börklüce Mustafa*, İst.: Berfin, 2008.
Diğer: *Şu Bizim Tiyatromuz*, İst.: Koza, 1976; *Biraz Reklam Alır mısınız?*, İst.: Kelebek, 1986; *Camdaki Düşman*, (TV üzerine görüşler, Türkân Gruda ile) Ank.: Öteki, 1996; *Manzum Nasrettin Hoca Fıkraları*, İst.: Kaynak, 2006; *Çağdaş Edep Erkan Görgü Kitabı*, İst.: Kaynak, 2007.
Kaynaklar: *BF* (9 Nisan 1999); Nebioğlu, 315; Necatigil, *İsimler*, 172; Kurdakul, *Sözlük*, 287.

GÜLDAL, BÜLENT *(Ceyhan/Adana, 1 Ocak 1954 -)* Şair.

Şahika Sümer, Mehmet Önder müstear adları ile de yazdı. Münevver Hanım ile noter kâtibi Ali Güldal'ın oğlu. Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü'ndeki öğrenimini yarım bıraktı. 1974'ten itibaren çeşitli illerde devlet memurluğu yaptı. 1995'de emekliye ayrıldı. Türkiye Yazarlar Sendikası, BESAM, MESAM ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. Edremit'te yaşıyor; Evli, üç çocuğu var.

İlk şiiri *Sesimiz* dergisinde çıktı (1979). Şiir ve yazıları *Dünya Kitap*, *Damar*, *Lacivert*, *Yeni Biçem*, *Akatalpa* gibi dergilerde yayımlandı. "Sen Şimdi Düşlerde Aşkı Arar Gibisin" adlı şiirini Cemil Derelioğlu, "Aşkımızın Kıblesi" adlı şiirini Ferhat Tunç besteledi.

Ödül: 1987 Yeni Türkü Yayınları Şiir Ödülü (Başarı); 1998 İbrahim Yıldız Şiir Yarışması Ödülü; 2000 Ali Rıza Ertan Şiir Yarışması (Başarı) Ödülü; *Yağmur Kuşunun Türküsü* ile 2007 Ş. Avni Ölez Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Dördüncü Cemre*, Siirt, 1979; *Durgun Sis*, Ank.: Yaba, 1984; *Sabaha Biriken*, Ank.: Yaba, 1987; *Anası Okyanus*, İst.: Gerçek Sanat, 1998; *Yağmur Kuşunun Türküsü*, İzmir: İmbat, 2006.
Kaynaklar: *BF* (20 Ocak 2009); H. Yurttaş, *"Bülent Güldal'ı Nasıl Bilirim"*, Pencere, s. 43, Ocak-Şubat 2004. A. Günbaş, "Yağmur Kuşunun Türküsü", *Damar*, s. 190, Ocak 2007.

GÜLDAŞ, AYHAN *(Nizip/Gaziantep, 15 Ağustos 1943 -)* Yazar.

Tam adı Ayhan İsmail Güldaş. Emine Hanım ile Mehmet Güldaş'ın oğlu. İstanbul Atatürk Erkek Lisesi (1964), İÜEF Türkoloji Bölümü mezunu (1969). Eski Türk edebiyatının 15. yy yazma eserlerinden *Halilname* üzerine çalışmasıyla edebiyat doktoru unvanı aldı (1986). Çan (1971-75) ve İstanbul'daki (1976-80) çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği yaptıktan sonra emekli oldu. İstanbul'da yaşıyor; evli ve iki çocuk babası. İlk yazısı ("Mesnevilerde Din Duygusu") 1977'de *Türk Edebiyatı*'nda çıktı. *Kök*, *Milli Kültür*, *Mızrap*, *Akademi* ve *Türk Dünyası Araştırmaları* dergilerinde yazdı.

Ödül: *Her Şey Sevgiyle* ile 1993 MEB Öykü Yarışması (mansiyon).

Yapıtları: Oyun: *Bizimkiler*, Ank.: MEB, 1973; *Küçükler ve Büyükler*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1976; *Destan Yaratan Kahramanlar*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1976.
Öykü: *Her Şey Sevgiyle*, Ank.: MEB, 1995.
İnceleme: *Yahya Kemal'de Son*, İst.: 3 F, 2008.
Kaynaklar: Işık, 275; *Kim Kimdir*, 353.

GÜLER, ABDÜLKADİR *(Kızıltepe/Mardin, 1 Ocak 1946 -)* Şair, araştırmacı.

Keziban Hanım ile Mehmet Ali Güler'in oğlu. Diyarbakır Erkek İlköğretmen Okulu'nu bitirdi (1964). 1976'da Diyarbakır Eğitim Ens. Türkçe Bölümü'nden, 1992'de Eskişehir Anadolu Üni. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Ortaokullarda Türkçe öğretmeni ve yönetici olarak çalıştı. İLESAM ve Folklor Araştırmaları Kurumu üyesi. Söke'de yaşıyor; evli, üç çocuk babası. İlk şiirleri Diyarbakır'da yayımlanan *Mücadele* dergisinde çıktı. Ürünlerini *İslam*, *Hilal*, *Oku*, *Tarla*, *Çaba*, *Defne*, *Çağrı*, *Türk Edebiyatı*, *Adımlar*, *Eflatun*, *Türk Folkloru*, *Türk Folklor Araştırmaları*, *Erciyes*, *Gülpınar*, *Tohum*, *Hareket* gibi dergilerde yayımladı. Şiirlerinin dışında Türk folkloru üzerine yayımlanmış makaleleri de bulunmaktadır.

Ödül: 1998 Folklor Araştırmaları Kurumu Türk Folkloruna Hizmet Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Dicle Köprüsü*, Ank., 1970; *Harran'da Atatürk Çiçeği*, İzmir: Doğruluk Mtb., 1986; *Bir Başka Türkü*, İzmir, 1991; *Bahar Düşü*, İzmir, 1992; *Yaz Güneşi Bengisu*, 2004; *Çanakkale İçinde Aynalı Çarşı*, Aydın: Aydın Eski Eserleri Sevenler Derneği, 2004.
Derleme-İnceleme: *Söke Şairleri Antolojisi*, İzmir: Doğruluk Mtb., 1990; *Yerli ve Yabancı Gözüyle Yunus Emre*, İzmir, 1993; *Konularına Göre Manilerimiz*, Söke, 1994; *Mardin Folkloru: Gelenekler, Görenekler*, Ank.: MAREV, 1998; *Sökeli Bir Güzel Adam Ahmet Güçsav*, Aydın: 2004; *Umurlu'dan M. Kemal Yılmaz*, İst.: 2007.
Deneme: *Çamaş Notları*, Ordu, 1993.
Kaynaklar: Işık, 277; *Kim Kimdir*, 354.

GÜLER, MEHMET *(Gemerek/Sivas, 20 Eylül 1944 -)* Öykücü.

Fevziye Hanım ile çiftçi Ömer Güler'in oğlu. Çepni köyü ilkokulunu, Pamukpınar İlköğretmen Okulu'nu (1962) ve Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü'nü (1964) bitirdi. Anadolu'nun çeşitli illerindeki ortaokul ve liselerde Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. 1992'de emekli oldu. PEN Yazarlar Derneği, TYS ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. Gebze'de yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk öyküleri 1970'te *Yeni a* ve *İmece*'de çıktı. Toplumcu gerçekçi anlayıştaki ürünlerini *Yeni Toplum*, *Türkiye Yazıları*, *Damar*, *Türk Dili*, *Doğan Kardeş*, *Adam Öykü* ve *Yaşasın Edebiyat* dergilerinde yayımladı. Çocuk öyküleri radyolarda okundu ve oynandı. "Uçurtmam Bulutlardan Yüce" adlı öyküsünden bir kısa film yapıldı ve 1992'de TRT-1'de gösterildi.

Ödül: 1975 Antalya Film Festivali Öykü Başarı Ödülü; 1979 Başkent Belediyesi Öykü Ödülü (ikincilik); Zonguldak 100. Yıl Vakfı Ödülü (1981'de ikincilik, 1986'da birincilik); *En Güzel Gülücük Oyunu* ile 1988 Enver Naci Gökşen Çocuk Edebiyatı Ödülü; "Küçük Tanık" ile 1990 Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı Ödülü (ikincilik); *İstanbul Kanatlı Ben* ile 1991 Ferit Oğuz Bayır Roman Ödülü; *Kesekâğıdı Çocukları* ile 1992 Çankaya Belediyesi Çocuk Romanı Ödülü; 1996 Uludağ Üniversitesi Öykü Ödülü; 1997 Haldun Taner Öykü Ödülü (ikincilik); 1998 Orhan Kemal Öykü Ödülü; 1998 Sabahattin Ali Öykü Ödülü; *Aydede'nin Öpücüğü* ile 1998 Nesin Vakfı Çocuk Edebiyatı Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Ak Badanalı Ev*, İst.: Koza, 1977; *İçim Dışım Gökkuşağı*, İst.: Gerçek Sanat, 1986; *Bir Eski Sevda*, İst.: Cem, 1998; *Ferhat Gibi*, İst.: Cem, 1991; *Aşkı Çeyrek Geçe*, İst.: Cem, 1993.
Roman: *İstanbul Kanatlı Ben*, İst.: Cem, 1990; *Öznesi Aşk*, İst.: Bumerang, 2000; *Yüreklerde Fay Hattı*, İst.: Bu, 2004; *Yeryüzü Aşk Gökyüzü Sevda*, İst.: Bu, 2005; *Güneşte Geçmiş*, İst.: Dünya, 2005.
Başlıca Çocuk Edebiyatı: *Okul Bir Türküdür*, İst.: Cem, 1980; *İkizler*, İst.: Özyürek, 1986; *Keloğlan Keleş Oğlan*, İst.: Özyürek, 1986; *En Güzel Gü-*

lücük Oyunu, İst.: Bilgi Başarı, 1986; *Aydede'nin Öpücüğü*, İst.: Bilgi Başarı, 1988; *Uçurtmam Bulutlardan Yüce*, İst.: YKY, 1991; *Adım Çocukların Olsun*, İst.: Çocuk Vakfı, 1992; *Kesekâğıdı Çocukları*, Ank.: Çankaya Belediyesi, 1992; *Balonlar Gökyüzünün Olsun*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1995; *Yedi Renkli Dünya Çocukları*, İst.: Önel, 1995; *Üst Geçit*, İst.: Özer, 1998; *Satılık Uzay Mekiği*, İst.: Bu, 2002; *Düşlerime Kuşlar Konuyor*, İzmir: TUDEM, 2003; *Düşler Bahçesi*, İzmir: TUDEM, 2008.

Kaynaklar: *BF* (8 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 172; Kurdakul, *Sözlük*, 287; Karaalioğlu, 242.

GÜLERSOY, ÇELİK *(Çölemerik/Hakkâri, 23 Eylül 1930 - İstanbul, 6 Temmuz 2003)* Yazar.

Tam adı Çelik Uygur Gülersoy. Münevver Hanım ile jandarma subayı Akif Gülersoy'un oğlu. Beyoğlu Erkek Lisesi'nden (1949) sonra İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1958). Kısa bir süre avukatlık yaptıktan sonra 1947'de lise birinci sınıf öğrencisiyken çalışmaya başladığı Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun (TTOK) çeşitli kademelerinde görev aldı; 1966'dan sonra bu kurumun genel müdürlüğünü yaptı.

İlk yazısı 1952'de TTOK dergisinde çıktı; yazılarını *Cumhuriyet* gazetesinde yayımladı. 1961'den bu yana çeşitli radyo programlarında ve 1999'da TRT-1 televizyonunda yayımlanan "Gizli Kalmış İstanbul" belgeselinde yer alan Gülersoy, 1970'li ve 1980'li yıllarda TRT'de yayınlanan "Safranbolu", "Kapalıçarşı" ve "Mavi Cami" belgesellerini yazdı. Tarih, turizm, mimarlık ve şehirciliği konu alan birçok kitap yayımladı. Araştırma, restorasyon ve çevre düzenlemesi çalışmalarıyla 1950'lerden sonra hızla yok olan İstanbul kimliğini yeniden kazandırmaya çalışan Gülersoy, şehir kültürünü ve estetiğini korumaya, tarih bilincini canlı tutmaya ve İstanbul'a toplumsal açıdan bakmaya yönelik yapıtlarında kültür adamı kimliğinin öne çıktığı görüldü. Kütüphanesini ve belge koleksiyonunu kendi kurduğu İstanbul Kitaplığı'na bağışladı. Karadeniz Teknik, Boğaziçi ve Anadolu üniversitelerinden fahri doktorluk unvanı aldı; İtalya Cumhurbaşkanı tarafından "Cavaliere" Nişanı (1976), Fransa Cumhurbaşkanı tarafındansa Ulusal Liyakat Nişanı'yla (1979) ödüllendirildi.

Ödül: 1978 Sedat Simavi Vakfı Belgesel Film Ödülü; *Kapalı Çarşı'nın Romanı* ile 1979 Sedat Simavi Vakfı Sosyal Bilimler Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Ayrılış*, İst., 1996; *Hüzün Yağmuru*, İst., 1997.
Anı: *Kırk Yıl Olmuş*, İst., 1989.
Gezi: *Batıya Doğru*, İst., 1981.
Araştırma-İnceleme-Monografi: *Sosyal Turizm*, 1961; *Seyahat Acenteliği*, 1963; *Türkiye'nin Turizm Propagandası*, 1964; *Yıllık Ücretli İzin*, 1964; *İstanbul Rehberi*, (dört dilde) 1966; *Türk Toplumu ve Turizm*, 1970; *İstanbul Görünümleri I. Köprü ve Galata*, 1971; *İstanbul Görünümleri II. Tophane ve Kabataş*, 1973; *Kariye*, (dört dilde) 1974; *Türkiye'nin İlk Oteli*, 1979; *Yıldız Parkı ve Malta Köşkü*, (dört dilde) 1979; *Kapalı Çarşı'nın Romanı*, 1979; *Lale ve İstanbul*, 1980; *Eski İstanbul Arabaları*, 1981; *Boğaziçi: Sorunlar ve Çözümler*, 1982; *Çamlıca'dan Bakışlar*, 1982; *İstanbul Estetiği*, 1983; *Kayıklar*, 1983; *Ihlamur Mesiresi*, 1983; *İstanbul'un Anıtsal Ağaçları*, 1984; *Dolmabahçe*, 1984; *Küçüksu*, 1985; *Hidivler ve Çubuklu Kasrı*, 1985; *Reklamlar ve Biz*, 1985; *Edirne Kapısından Bir Örnek*, 1985; *Soğukçeşme Sokağı*, 1986; *Taksim*, 1986; *İstanbul Şarkısı*, 1987; *Göksu'ya Ağıt*, 1987; *Tramvay İstanbul'da*, 1989; *Dolmabahçe Palace*, 1990; *Mavi Cami*, 1990; *Nasıl Bir İstanbul*, 1990; *Beyoğlu'nda Gezerken*, 1990; *The Caique*, 1991; *Taksim*, (İngilizce) 1991; *Çerağan Sarayları*, (Türkçe-İngilizce) 1992; *Kız Kulesinin Kitabı*, 1993; *Beşiktaş Daha Dün*, 1994; *Esentepe'ye Veda*, 1995; *Türkiye'ye Bir Işık'tı*, 1995; *Büyükada Dün/ Yesterday*, 1997; *Fenerbahçesi*, 1998; *Yeşil Ev / A Home (Bir Yuva)*, 1999.

Kaynaklar: *BF* (26 Nisan 1999); E. Işın, "Gülersoy, Çelik", *DBİA*, III, 436-437; *50. Yıl: Çelik Gülersoy 1947-1997*, İst., 1998.

GÜLLÜ, AHMET *(Elbistan/Maraş, 1929 - Elbistan/Kahramanmaraş, 26 Aralık 1992)* Şair.

Bazı şiirlerinde, halk arasındaki lakabı olan Cansız Hacı'nın "Cansız"ını mahlas olarak kullanmıştır. Gülizar Hanım ile fırıncı Musa Güllü'nün oğlu. Erzurum'dan göç etmiş bir ailenin çocuğuydu. Ortaokulu bitirdikten sonra çeşitli işlerde çalıştı; Elbistan Belediyesi başkâtipliği görevinden emekli oldu. Evli, iki çocuk babasıydı. Elbistan'ın edebi meclislerinde bulundu, kendi merak ve gayretiyle şiir yazmaya başladı. İlk şiirleri âşık tarzındadır; çevredeki âşıklarla atışmalarda bulunmuştur. Sonradan düşünce yanı ağır basan coşkulu şiirler yazdı; son yıllarında ise dörtlükler kaleme aldı, dostlarına akrostişler armağan etti. Şiirlerinden bazıları yaşamı ve sanatıyla ilgili bilgilerle birlikte ölümünden sonra bir kitapta toplandı.

Yapıtları: Şiir: *Şar Dağından Esen Rüzgâr*, İst., M.E.B., 2000; *Sessiz Uğultular*, İst., M.E.B., 2000.

Kaynaklar: *BF* (M. S. Koz'dan); *Ahmet Cansız Güllü (Sanatı-Hayâtı-Şiirleri)*, (haz. N. Yıldırım-C. Kurt) Elbistan: Şardağı, 1998; *Cumhuriyet'in 50. Yılında Elbistan*, İst.: Elbistan Kaymakamlığı, 1973; "Güllü, Ahmet", *TDEA*, III, s. 395; *Elbistan. Cumhuriyetin 70. Yılında*, (haz. Ş. Kurt vd) İst., 1994; C. Çiftçi, *Maraşlı Şair, Yazar, Âlimler*, İst.: Kitabevi, 2000, s. 55-57.

GÜLMEN, TARIK *(Adana, 12 Temmuz 1951 -)* Şair, romancı.

Tam adı Mehmet Tarık Gülmen. Rabia Hanım ile gazeteci İsmail Hakkı Gülmen'in oğlu. Adana'da Necatibey İlkokulu'nu, Çukurova Koleji'ni ve İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Kimya Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. 1997'den beri turistik yayıncılık ve hediyelik eşya ticaretiyle uğraşıyor. 1960-70 yıllarında Adana Demirspor'da yüzme, sutopu, basketbol ve futbol dallarında sporculuk yaptı. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

Yapıtları: Şiir: *Ara (Bir önce de, bir sonra da, şimdi de)*, İst.: Oğlak, 1996.
Roman: *Aşk, Püfür Püfür*, İst.: Oğlak, 1998.
Kaynaklar: *BF* (29 Haziran 1999).

GÜLSOY, AYHAN *(Boğazlıyan/Yozgat, 1956 -)* Şair.

Diyarbakır Eğitim Ens. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Şiirleri *Hâkimiyet Sanat*, *Somut*, *Edebiyat Cephesi*, *Türkiye Yazıları*, *Varlık*, *Türk Dili*, *Somut* gibi dergilerde yer aldı. İlk kitabı *Yarın Söz*'deki 8-12 hecelik dizelerden oluşan şiirlerinde "B. Necatigil'i sevdiği sezilmesine karşın sesini bulmuş bir şair kimliğinde göründü" (Ş. Kurdakul).

Yapıtları: Şiir: *Yarın Söz*, 1980, *İçimi Güne Serdim*, Kayseri: Aday Kitabevi, 1982; *Bulurum Seni*, 1985.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 288.

GÜLSOY, MURAT *(İstanbul, 31 Mart 1967 -)* Öykücü.

Selma Hanım ile elektrik teknisyeni Turan Gülsoy'un oğlu. Kabataş Erkek Lisesi ve Boğaziçi Üni. Elektronik Mühendisliği Bölümü mezunu. Aynı üniversitenin Psikoloji Bölümü'nde yüksek lisans, İTÜ Biyomedikal Mühendisliği'nde doktora yaptı. 1993'ten beri Boğaziçi Üniversitesi'nde öğretim görevlisi. *Hayalet Gemi* dergisi kurucularından ve yazı kurulu üyesi. Açık Radyo'da "Hayalet Gemi" programını hazırladı (1997-98). İstanbul'da yaşıyor; evli.

İlk öyküsü ("Requiem") 1992'de *Hayalet Gemi*'de çıktı. Öykü ve yazılarını *Altzine*, *Adam Öykü*, *Yazınca* ve *Matbuat* dergilerinde yayımladı. Dili, kurgusu ve şaşırtıcı anlatımıyla dikkat çeken öykülerinde okur-metin ilişkilerini ironik bir dille irdelediği C. Kavukçu'nun deyişiyle "kurmacanın gerçeği ile yaşamın gerçeğini karşı karşıya getirdiği" görüldü. O. Duru; "Öykülerinde kurgusal yön ağır basıyor. Fantezi ve düşgücü zengin bir yazarla tanışmak heyecan veriyor insana"; F.Akatlı; "kurmacanın edebiyattaki merkezi yerini ve önemini, zaman zaman gerçek yaşama iz düşürerek sorgulamanın baştançıkarıcılığı ile karşı karşıya bırakıyor okurunu" diye değerlendiriyor.

Ödül: "Akla Ziyan Hikâye" ile 1989 Yunus Nadi Öykü Yarışması Ödülü (üçüncülük); Bu Kitabı Çalın ile 2000 Sait Faik Hikaye Armağanı; *Bu Filmin Kötü Adamı Benim* ile 2004 Yunus Nadi Roman Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Oysa Herkes Kendisiyle Meşgul*, İst.: Can, 1999; *Bu Kitabı Çalın*, İst.: Can, 2000; *Âlemlerin Sürekliliği ve Diğer Hikâyeler*, İst.: Can, 2002; *Binbir Gece Mektupları*, İst.: Can, 2003; *Bu Anı Daha Önce Yaşamıştım*, İst.: Can, 2004.
Roman: *Bu Filmin Kötü Adamı Benim*, İst.: Can, 2004; *İstanbul'da Bir Merhamet Haftası*, İst.: Can, 2007.
Deneme: *Büyübozumu: Yaratıcı Yazarlık*, İst.: Can, 2004.
Kaynaklar: *BF* (29 Ağustos 1999); M. Açar (söyleşi), *Cumhuriyet Kitap*, 2 Eylül 1999; O. Barlas, "Oysa Herkes Kendisiyle Meşgul", *Adam Öykü*, S. 24 (Eylül-Ekim 1999); Y. Koparan, "Genç Bir Usta", *Cumhuriyet Kitap*, S. 551 (7 Eylül 2000); C. Kavukçu, "Bu Kitabı Çalın", *ae*; F. Özsoysal, "Yalın, Sade Bir Anlatım", *ae*; O. Duru, "Öykücülükte Uyanış", *Binyıl Kitap*, S. 37 (15 Eylül 2000); F.Akatlı, "Kurmacanın Gerçeğe Çelmesi", *Radikal Kitap*, 31 Mayıs 2002; muratgulsoy.com.

GÜLTAŞ, VEYSEL *(Tatvan/Bitlis, 17 Ocak 1949 -)* Şair.

Şerife Hanım ile maliyeci İbrahim Halil Gültaş'ın oğlu. Malatya Darende İlkokulu (1960), Malatya Akçadağ Ortaokulu (1964) ve Ankara Başkent Lisesi'nden (1969) sonra AÜ Hukuk Fakültesi'ni (1976) bitirdi. 1980'de Gürpınar, 1983'te Ulubey cumhuriyet savcısı oldu. 1986'da Boğazlıyan, 1990'da Alaşehir'de yargıçlık yaptı. 1996'dan beri İzmir Karşıyaka'da hâkim. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Evli, iki çocuk babası.

Şiir ve yazılarını *Çağrı*, *İz*, *Çalı*, *Ağın Düşün Sanat*, *Çağdaş Türk Dili*, *Berfin Bahar*, *Dize*, *Turnalar* dergileri ile *Gazete Ege* ve *Cumhuriyet* gazetesinde yayımladı. "Sen" adlı şiiri İzmir Devlet Operası sanatçısı Y. Kırılmış tarafından bestelenerek icra edildi. "Hümanizma ile beslenen toplumcu gerçekçiliği öne çıkaran düşünceyi" benimsediğini belirtiyor.

Ödül: 1994 XXI. Salihli Şiir İkindileri Dionysos Şiir Ödülü (V. Çolak, H. Karakuş, H. Yurttaş ve Ahmet Necdet ile).

Yapıtları: Şiir: *Hüznün Adresi Yok*, İzmir: Egetan Basın Yayın Ltd. Şti., 1997; *Mührü Bozulmamış Sevdalar*, Ank.: Ardıç, 1999.
Deneme: *Bize Sevgi Gerek*, İzmir: Bulut, 1998; *Yazının Belleği*, 2002.
Antoloji: *Hukukçu Şairler Antolojisi*, 2003.
Kaynaklar: *BF* (28 Nisan 1999); İ. Fırat, "Şiirin Peşinde Bir Hukukçu Veysel Gültaş'la Söyleşi", *Ağın*, Mayıs-Haziran 1996; Z. Büyüktanır, "Şiirle Yaşamak", *Çağrı*, S. 465 (Ağustos 1998).

GÜLVAHAP, ÂDİL *(Tosunlu köyü/Ardanuç/Artvin 1942 -)* Şair.

Âdil GÜLVAHABOĞLU imzasını da ıkullandı. Adana Düziçi İlköğretmen Okulu'nu ve Erzurum Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. Erzincan ve Tavas liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı, İstanbul'a yerleşti. İlk yazıları *Yeni Adımlar* (1973-74) dergisinde yayımlandı. Çeşitli dergi ve gazetelerde öykü, deneme ve eleştirilerini yayımladı. Toplumcu çizgideki şiirleri yanında Bektaşilik ve Atatürkçülük konularında da yazdı.

Ödül: 1976 Hacı Bektaş Deneme Yarışması Ödülü (üçüncülük).

Yapıtları: Şiir: *Ön Yağmur*, Ank.: Töyko Mtb., 1969; *Taşlandıkça Büyüyen*, Ank.: Memleket, 1972.
Derleme-İnceleme: *Şiir ve Özdeyişlerle Atatürk*, İst.: İleri, 1974; *Hacı Bektaş Veli, Laik-Ulusal Kültür*, Ank.: Yorum, 1987; *Atatürkçü Düşünce: Türk Rönesansı*, Ank.: Yorum, 1990; *Düşünceler Cumhuriyeti*, Ank.: İleri, 1998; *Ahi Evran Veli ve Ahilik*, Ank.: Memleket, 1991.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 173; "Gülvahaboğlu, Âdil", *TDEA*, III, 401; Kurdakul, *Sözlük*, 289; Karaalioğlu, 243.

GÜMÜŞ, İSMAİL *(Demirköy/Kırklareli, 5 Temmuz 1938 -)* Şair.

Safiye Hanım ile Mehmet Gümüş'ün oğlu. İstanbul Öğretmen Okulu (1957) ve Gazi Eğitim Ens. Resim-İş Bölümü'nü (1963) bitirerek Kocaeli, Rize, Beşikdüzü, Ankara ve Kayaş'ta çeşitli ilk ve orta okullarda öğretmenlik (1960-78) ve Gazi Eğitim Ens. Resim-İş Bölümü başkanlığı (1978-80) yaptı. 1985'te emekli oldu. Edebiyatçılar Derneği ve Ankara Sanat Kurumu üyesi. Ankara'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası. İlk şiiri 1955'te *Damla* dergisinde çıktı. Öykülerini ve sanat yazılarını *Varlık*, *Türk Dili*, *İmbat*, *Bilim Sanat*, *Orman ve Av* ve *ABeCe* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Minicik: Resimli Şiirler*, Trabzon: İnkılâp Mtb., 1969.
Öykü: *Boşnak Türküsü*, Ank.: Hacan, 1984; *Deli Balkan Yeli*, Ank.: Ardıç, 1994.
İnceleme: *Estetik*, 1974.
Kaynaklar: Işık, 279; *Kim Kimdir*, 358.

GÜMÜŞ, SEMİH *(Ankara, 3 Mart 1956 -)* Eleştirmen.

Ayşe Hanım ile esnaf Muhsin Gümüş'ün oğlu. Ankara Fen Lisesi ve Gazi Lisesi'nden sonra AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. *Yarın* dergisinde genel yayın yönetmenliği (1981-85), *Kavram* dergisinde yayın kurulu üyeliği ve *Adımlar* dergisinde yazı işleri müdürlüğü yaptı (1989-90). Adam Yayınları'nda çalıştı; *Adam Öykü* dergisinin genel yayın yönetmenliğini yaptı (1996-2005). Bir yıl Defne Yayınları'nı yönetti. *Notos* dergisini çıkartıyor. *Yeni Yüzyıl*, *Gazete Pazar* ve *Radikal* gazetelerinde spor yazıları, *Radikal Kitap*'ta eleştiriler yazdı. PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk yazısı 1981'de *Yazko Edebiyat*'ta çıktı. Bu tarihten itibaren yazınsal eleştirinin sorunları ve roman sanatıyla düzenli bir düşünsel ilişki kurmaya ve yazmaya başladı. Eleştiri ve denemelerini *Adam Sanat*, *Adam Öykü*, *Varlık*, *kitap-lık* ve *E* dergilerinde sürdürdü. İlk kitabına (*Roman Kitabı*) yazdığı önsözde ("Yazının Zoru ve Bir Eleştiri Arayışı") "Eleştiri yazısı, yazarının ayırt edici dilini, biçemini, hatta düşünsel kurgusunu taşımalıdır; öyle ki, okuru 'güzel' bir yazı okuduğunun *da* farkında olsun. Yoksa kurmacanın gücü karşısına daha baştan yenik çıkacak demektir" görüşünü dile getirdi. Çeşitli edebiyat akımları ve yöntemlerinden yararlanarak kendine özgü bir "çözümleyici eleştiri" anlayışı kurmaya çalışan Gümüş, özellikle Vüs'at O. Bener ve Adalet Ağaoğlu'nun roman dünyalarını irdelediği kitaplarında bu anlayışını geliştirdi.

Ödül: *Başkaldırı ve Roman* ile 1997 Cevdet Kudret Eleştiri Ödülü.

Yapıtları: Eleştiri: *Roman Kitabı*, İst.: Adam, 1991; *Kara Anlatı Yazarı Vüs'at O. Bener*, İst.: YKY, 1994; *Karşılıksız Yazılar*, İst.: Adam, 1994; *Yazının ve Tarihin Bilinci*, İst.: YKY, 1994; *Başkaldırı ve Roman*, İst.: Oğlak, 1996; *Öykünün Bahçesi*, İst.: Adam, 1999; *Puslu Ada*, İst.: İş Bankası, 2002; *Yazının Sarkacı Roman*, İst.: İş Bankası, 2003; *Yazarın Yalnızlık Burcu*, İst.: Doğan Kitap, 2005; *Eleştirinin Sis Çanı*, İst.: Can, 2008.
Deneme: *Futbol ve Biz*, İst.: Can, 2000.
Derleme: *Türk Yazınından Seçilmiş Kısa Öyküler*, İst.: Adam, 1992; *Türk Yazınından Seçilmiş Aşk Öyküleri*, İst.: Adam, 1993; *Türk Yazınından Seçilmiş Hayvan Öyküleri*, İst.: Adam, 1993; *Fethi Naci'ye Armağan*, İst.: Oğlak, 1997; *Öykülerde İstanbul*, İst.: Türkiye İş Bankası, 2000; *Dikkat Kırılacak Eşya*, İst.: Günışığı, 2007; *Ay'ı Boyamak*,

İst.: Günışığı, 2007; *Öykünün Şimdiki Zamanı*, İst.: Notos, 2007.
Kaynaklar: *BF* (14 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 173; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 315.

GÜMÜŞ, ŞÜKRÜ *(Çorum, 1948 - Hakkâri, 1984)* Yazar.

Çorum'un Göcenovacık köyündeki ilköğreniminden sonra, bir yandan çalışarak ortaokulu bitirdi. Çorum İlköğretmen Okulu'na sınavla parasız yatılı olarak girdi. 1968'de mezun olduktan sonra gönüllü olarak Hakkâri yöresinde, ardından da Kastamonu ve Çorum'da köy öğretmenliği yaptı. Hakkâri'nin Gelitan köyünde kendi açtırdığı ilkokulda öğretmenlik yaparken tanık olduklarının etkisiyle yazdığı *Zap Boyları* adlı romanıyla tanındı.

Ödül: *Zap Boyları* ile 1974 Milliyet Roman Yarışması Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Zap Boyları*, İst.: Milliyet, 1976.
Kaynaklar: Karaalioğlu, 243; Işık, 280.

GÜMÜŞAY, TOLGA *(Edirne, 15 Ağustos 1972 -)* Romancı.

Öğretmen Çiğdem Hanım ile subay Gürdal Gümüşay'ın oğlu. İÜ İşletme Fakültesi İşletme (İng) Bölümü mezunu (1994). Marmara Üniversitesi Örgütsel Davranış Bilimi Yüksek Lisans Programı'nı tamamladı (1997). 1993'ten beri reklamcılık yapıyor. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

Yapıtları: Roman: *6 Yıl Tam Pansiyon*, İst.: Günışığı, 2001; *Pembe Tuvalet*, İst.: Altın Kit., 2004; *Anormal*, İst.: Altın Kit., 2008.
Öykü: *Geleceği Görme Ortaklığı*, İst.: Günışığı, 2005; *Keskin Naneli Öyküler*, İst.: Günışığı, 2006.
Kaynaklar: *BF* (20 Aralık 2008).

GÜMÜŞTAŞ, HAKKI *(İzmir, Şubat 1947 -)* Öykücü.

Hava Harp Okulu'nu bitirdi. 1971'deki askeri müdahaleden sonra, siyasal eylemlere karıştığı gerekçesiyle orduyla ilişkisi kesildi (1971); bir süre Selimiye Cezaevi'nde tutuklu kaldı. İzmir'de kurduğu kitabevini yönetti, dağıtıcılık yaptı. Yazıları ve öyküleri *Yeni Adımlar*, *Yeni Ortam*, *Politika*, *Ortaklaşa* dergi ve gazetelerinde yayımlandı. Gözlemlerine ve yerel öğelere dayalı öykülerinde "Orhan Kemal'in öykü anlayışını sürdürdüğü" görüldü.

Ödül: "Suları Salıvermek" öyküsüyle 1973 Sabahattin Ali Hikâye Yarışması (mansiyon).

Yapıtları: Öykü: *Suları Salıvermek*, İzmir: Atlas, 1975; *Kapan*, İst.: May, 1976; *Her Sabah Yeniden*, İst.: Sanat Koop., 1984.
Roman: *Arayış*, İst.: Atlas, 1976.
Anı: *Selimiye Yolcuları*, İst.: Arya, 2007; *Yılmaz Güney'li Günler*, İst.: Arya, 2007.
Kaynaklar: "Gümüştaş, Hakkı", *TDEA*, III, 402; Kurdakul, *Sözlük*, 289; Karaalioğlu, 244.

GÜNAY, MUZAFFER *(Ulubey/Ordu, 1956 -)* Romancı.

Ordu İmam-Hatip Okulu (1975) ve Marmara Üni. İlahiyat Fakültesi'ni bitirdi (1982). Kısa bir süre imamlık (1977), daha sonra lise ve ortaokullarda öğretmenlik yaptı. TYB üyesi. Ordu'da yaşıyor; evli ve iki çocuk babası. İlk yazısı ("Zıtların Dengesinde Rahmet ve Gazap") 1979'da *Millî Gazete*'de çıktı. *Yeni Devir*, *İl*, *Millî Gazete*, *Yeni Hamle*, *Zaman*, *Türkiye*, *Vahdet*, *19 Mayıs Haber*, *Ordulular Dergisi* gazete ve dergilerinde yazdı. Antolojiler hazırladı.

Ödül: 1992 TGRT Radyofonik Oyun Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Arzunun Kıskacında*, 1990; *Sancılı Bekleyiş*, İst.: Beka, 1992; *Bu Aşk Başka*, İst.: Beka, 1992; *Kardelenler Üşümez*, İst.: Türdav, 2000.
Deneme: *Çevrem ve Ben*, İst.: Türdav, 1998.
Derleme: *En Güzel Gizemli Hikayeler*, İst.: Sarı Papatya, 2001; *Hüsrev, Ferhat ve Şirin*, İst.: Sarı Papatya, 2001.
Kaynaklar: Işık, 281.

GÜNBAŞ, AHMET *(İzmir, 30 Ocak 1953 -)* Şair.

Askerdeyken bir şiirinde Ozan Bora adını kullandı. İşçi Havva Hanım ile işçi Hasan Hüseyin Günbaş'ın oğlu. Ege Üniversitesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu'nu bitirdikten (1976) sonra Tekel'de sicil memuru olarak çalıştı; 1999'da emekli oldu. Ali Rıza Ertan, Hüseyin Yurttaş ve M. Kadri Sümer'le birlikte Mart 1976'da kurdukları *Dönemeç* dergisinin ilk sahibi ve sorumlu yönetmeni oldu. 1975'te "Yürüyüş" adlı şiiri nedeniyle yargılandı ve aklandı. İzmir'de yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk denemesi ("Düşünmeye Alışmak") 1973'te *Demokrat İzmir* gazetesinde çıktı. Şiir, eleştiri, deneme ve tanıtım yazıları *Dünya Kitap*, *Kıyı*, *Düşlem*, *Damar*, *Pencere* gibi dergilerde yayımlandı. Toplumcu gerçekçi akıma bağlı kaldı.

Ödül: "Bir Hasan Tahsin" şiiriyle 1979 Hasan Tahsin Şiir Yarışması (mansiyon); 1982 Yarın Dergisi Gençlik Ödülleri (eleştiri dalında

başarı ödülü); *Göçkün* ile 1998 İbrahim Yıldız Şiir Ödülü (mansiyon).

Yapıtları: Şiir: *Evren Mapusanesi*, İzmir: kendi yayını, 1974; *Gecenin Neresindesin*, İzmir: Dönemeç, 1986; *Göçkün*, İzmir: Etki, 1997; *Sulardan Sonra*, İzmir: Etki, 2000; *Aşk Boyu Sürgün*, Ank.: Bilgi, 2000; *Çağla Çakır*, İst.: Papirüs, 2004.
Gençlik Romanı: *Miço Diye Biri*, Ank.: Bilgi, 2002.
Antoloji: *Erken Ölümlü Şairler Antolojisi*, Ank.: Hayal, 2007.
Kaynaklar: *BF* (5 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 173; Kurdakul, *Sözlük*, 289; G. Emre, " 'Sulardan Sonra' Yazılan Şiirler", *Cumhuriyet Kitap*, S. 551 (7 Eylül 2000).

GÜNÇE, ALİ ERSİN *(Edirne, 20 Ocak 1943 -)* Şair.

Matbaacılık Okulu'ndan mezun oldu (1961). *Son Posta-Gece Postası* (1962), *Zafer* (1963), *Yeni Gazete* (1965) gazetelerinde çalıştıktan sonra matbaacılık yaptı. Evli, üç çocuk babası. İlk şiiri ("Yağmur Yağsa") *Yelken* dergisinde yayımlandı (1958). Ürünleri *Liseli Şairler Antolojisi* (1961) ve *Varlık Yıllığı* (1963) ile *Yelken*, *Dost*, *Yaşamak*, *İnsancıl*, *Akşam*, *Cumhuriyet*, *Şiir Ülkesi* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Pazar Resimleri*, İst.: İnsancıl, 1991; *Birgün Konuşur Rüzgâr*, İst.: İnsancıl, 1993; *Güzel Matematik*, İst.: Şiir Ülkesi, 1996.
Kaynaklar: Işık, 281.

GÜNÇE, ERGİN *(Giresun, 12 Şubat 1938 - Ankara, 16 Ocak 1983)* Şair.

Öğretmen Melahat Hanım ile Bahtiyar Günçe'nin oğlu. İstanbul Erkek Lisesi (1955) ve AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni (1960) bitirdi. ODTÜ İdari İlimler Fakültesi'nde ekonomi asistanlığına başladı. Daha sonra İngiltere'ye giderek London School of Economics'te makro-mikro ve ileri iktisat teorisi alanında lisansüstü (1964), Paris'te doktora çalışması yaptı (1966-68). Dönüşünde tekrar ODTÜ'deki görevine başladı. Nisan 1969'daki işgal olayında öğrencilere önderlik ettiği gerekçesiyle tutuklandı; üç ay sonra serbest bırakıldı. Bir yıl boyunca takma adlarla sosyalizmle ilgi kitaplar çevirdi; özel dersler verdi. 1970'te üniversiteye gerdi döndü. Başbakanlıkta danışman olarak çalıştı (1979-80). ODTÜ'ye döndü (1980). Paris'ten Ankara'ya gelirken Esenboğa'da düşen uçakta 47 yolcuyla birlikte yaşamını yitirdi. Ankara'da Karşıyaka Mezarlığı'nda gömülüdür.

1960'tan başlayarak şiir ve eleştirilerini *Yelken*, *Değişim*, *Papirüs*, *Dost* gibi dergilerde yayımladı. Ayrıca *Sosyal Adalet* ve *Ant* dergilerinde siyasal makaleleri yayımlandı. İlk şiirlerinde İkinci Yeni çizgisinde görünürken, özellikle 1972'de *Yeni a*'da yayımladığı şiirlerinde toplumsal sorunlara ağırlık veren, kavgacı bir düzleme kaydığı kabul edildi. Hakkında "serin bir şair" (O. Mazlum [C. Süreya]) ve "kırık bir Verlaine" (S. Karakoç) değerlendirmeleri yapıldı. T. Akdağ'a göre, "Şiirleri hafif, çocuksu ve rahat. İlk bakışta, Orhan Veli-Necati Cumalı karışımının daha masalsı bir uzantısı gibi görünüyorsa da, okudukça kendine özgü bir şiirin hamağında hafif hafif sallandığınızı sezer gibi oluyorsunuz. Yerlerine yumuşakça oturtulmuş sözcüklerden meydana gelen rahat bir mısra yapısı, çağrışımların genişlettiği hayal halkaları ve hemen hemen bütün şiirlerinde insana tatlı bir rüzgâr gibi değen çocuksu hava. İşte Günçe'nin şiirini değişik yapan özellikler bunlar" (*Papirüs*, Haziran 1966).

Yapıtları: Şiir: *Gençölmek*, Ank.: Dost, 1964; *Türkiye Kadar Bir Çiçek*, (bütün şiirleri) İst.: Can, 1988.
Kaynaklar: Çankaya, VI, 4066-4067; C. Süreya (haz.), *Mülkiyeli Şairler*, İst., 1966, s. 90; "Günçe, Ergin", *TDEA*, III, 406; Kurdakul, *Sözlük*, 290; Karaalioğlu, 244; A. Irmakkesen, "Islık Çalan Şiir: Ergin Günçe" *Gösteri*, S. 191 (Ekim 1996); H. Ergülen, "Oğlum Ergin Sen Galiba Üzüntülü Adamsın", *aynı yerde.*

GÜNDAY, HAKAN *(Rodos, 29 Mayıs 1976 -)* Romancı.

Gülşen Hanım ile diplomat Ziya Günday'ın oğlu. Ankara Özel Tevfik Fikret Lisesi'ni bitirdi. HÜ Fransızca Mütercim-Tercümanlık Bölümü, Université Libre de Bruxelles'de ve AÜ SBF Kamu Yönetimi Bölümü'nde okudu. Reklam ajansında çalışıyor. İstanbul'da yaşıyor; bekâr. *FUQ (Frequently Unasked Questions)* dergisinin genel yayın yönetmenliğini yapıyor.

Yapıtları: Roman: *Kinyas ve Kayra*, İst.: Om, 2000; *Zargana*, İst.: Doğan, 2002; *Piç*, İst.: Doğan, 2003; *Malafa*, İst.: Doğan, 2005; *Azil*, İst.: Doğan, 2007; *Ziyan*, İst.: Doğan, 2009.
Kaynaklar: *BF* (15 Ağustos 2002); hakangunday.net.

GÜNDOĞDU, CENGİZ *(İstanbul, 1943 -)* Oyun ve deneme yazarı.

İÜ Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini yarıda bırakarak çalışmaya başladı. Uzun bir

süre sahibi olduğu bir reklam şirketini yönetti. 1990'dan beri *İnsancıl* dergisinin yayın yönetmeni. İstanbul'da yaşıyor.

Yazılarını 1972'den itibaren *Yeni Ufuklar*, *Oyun*, *Varlık* ve *İnsancıl* dergilerinde yayımladı. İlk oyunu "Kanunlar", 1972'de Devekuşu Kabare Tiyatrosu'nda sergilenen ve çeşitli metinlerin derlemesinden oluşan "Dev Aynası" adlı oyunda yer aldı. İkinci oyunu "Sapak" İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları'nda oynandı (1977-78). "Karar 71" adlı oyununda 1970 sonrası dönemin olaylarını tarihsel bir bakışla ele aldı ve yorumladı.

Yapıtları: Deneme-Eleştiri: *Eleştiri*, İst.: Süreç, 1987; *Rüzgâr*, İst.: İnsancıl, 1991; *Ekmek*, İst.: İnsancıl, 1992; *Yıldız Güncesi*, İst.: İnsancıl, 1996; *Soru*, İst.: İnsancıl, 1998; *Uzak Yolcu*, İst.: İnsancıl, 1998; *Taşkıran*, İst.: İnsancıl, 2004.
Öykü: *Akanyıldız*, İst.: İnsancıl, 1996.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 173-174; Kurdakul, *Sözlük*, 290.

GÜNDOĞDU, ŞİNASİ *(Kırşehir, 1906 - ?, 1933)* Şair.

Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Savcı olarak görev yaptı. Tek şiir kitabı *Akrep* için Yaşar Nabi, "Neşri maalesef tamamiyle meskût geçilmiş olan bu kitapta, filhakika marazi bir ruh taşıyan, çok kuvvetli şiirler görmüştük. Teknik noksanının yanında, derin ve duyulmuş bir ıstırabın samimi edasını taşıyan bu şiirler hiç değilse ilerisi için çok şey vadediyordu" (*Varlık*, S. 2 [1 Ağustos 1933]) değerlendirmesini yapmıştı.

Yapıtları: Şiir: *Akrep*, İst.: Ahmet İhsan Mtb., 1929.
Kaynaklar: Işık, 282.

GÜNDÜZ, ÜZEYİR *(Mucur/Kırşehir, 1 Mart 1950 -)* Çocuk kitapları yazarı.

Erciyes Üni. İlahiyat Fakültesi'ni bitirdi (1975). Öğretmen ve yönetici olarak Adıyaman, Ordu ve Ankara liselerinde çalıştı. 1989'dan bu yana MEB Film-Radyo-TV ile Eğitim Merkezi'nde müdür yardımcısı, uzman ve medya danışmanı. TYB ve İLESAM üyesi. Evli ve üç çocuk babası. Öykü ve yazıları 1968'den itibaren *Okul-Aile Birlikleri*, *Türkiye Çocuk*, *Diyanet Çocuk*, *Gül Çocuk*, *Kandil Çocuk*, *Kıvılcım Çocuk* dergilerinde ve *Zaman*, *Türkiye* ve *Yeni Asya* gazetelerinin çocuk ve aile sayfalarında yayımlandı.

Ödül: *Tek Kanatlı Güvercin* ile 1987 Kültür Bakanlığı Çocuk Edebiyatı Ödülü.

Başlıca Yapıtları: Çocuk Öyküsü: *Değirmenden Gelen Haber*, 1983; *Cambazhane Merakı*, Ank.: Akçağ, 1983; *İbibik Yuvası*, Ank.: Akçağ, 1986; *Gül Ahmet*, Ank.: Akçağ, 1986; *Anneler ve Kızlar*, 1990; *Bayram Şenliği*, İst.: Çocuk Vakfı, 1990; *Değirmenden Gelen Haber*, Ank.: Akçağ, 1996; *İdamlık Şehzade*, Ank.: Türkiye Diyanet Vakfı, 1996.
Çocuk Romanı: *Pembe Kızın Ölümü*, İst.: MEB, 1986; *Sakıncalı Yumurcak*, 1987; *Tek Kanatlı Güvercin*, 1986; *Üç Kişilik Mutluluk*, 1987.
Masal: *Kara Giysili Küçük Adam*, 1991; *Kurşun Gemicik*, 1991; *Kederli Bostan Korkuluğu*, 1991; *Güzel Kulenin Çirkin Bekçisi*, 1991; *Şişedeki Gemi*, 1991; *Kâğıt Civciv*, 1991; *Tembel Temel'in Cennet Gezisi*, 1991; *Taş Bebekler Ülkesi*, 1991; *Tonton Dedenin Yaşlı Saati*, 1991; *Yağmur Gözlü Çocuk*, Ank.: Tutibay, 2000; *Küskün Bulut*, Ank.: Tutibay, 2000; *Emoş ile Memoş*, Ank.: Küçük Ev, 2007; *Küskün Bulut*, Ank.: Küçük Ev, 2007; *Yağmur Gözlü Çocuk*, Ank.: Küçük Ev, 2007; *Balon Kafalı Memidik*, Ank.: Küçük Ev, 2007.
Kaynaklar: Işık, 282.

GÜNDÜZALP, KEMAL *(Şanlıurfa, 1953 -)* Şair.

İlk ve orta okulu Ceylanpınar'da okudu. Ankara Bahçelievler Cumhuriyet Lisesi'ni bitirdi. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu Radyo-TV Bölümü'nden mezun oldu. İlk şiiri 1971'de çıktı. Şiir ve öykülerini *Oluşum*, *Dönemeç*, *Somut*, *Yazko Edebiyat*, *Gösteri*, *Adam Sanat*, *Varlık*, *Broy*, *Yeni Düşün*, *Türk Dili*, *Milliyet Sanat*, *Karşı* ve *Yazıt* dergilerinde yayımladı. Ö. İnce'nin değerlendirmesiyle "Yaşamsal gözlem ve deneyimlerinden çıkmış ve bütünsel bir imge yaratan şiirler" yazdı.

Ödül: "Kültür ve Sanat Kavramından Ne Anlıyoruz?" makalesi ile 1985 Gösteri Dergisi Gençlik Yılı Ödülü (birincilik); 1989 Abdi İpekçi Deneme Yarışması Ödülü (birincilik); 2003 Samim Kocagöz Öykü Ödülü; 2003 Cigerxwin Sanat Edebiyat Yarışması Şiir Birincilik Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Düş Yorumcusu*, Ank.: Promete, 1992.
Deneme - Eleştiri: *Eleştiriye Doğru*, İst.: Papirüs, 2005.
Öykü: *İlkyaz Şakası*, Ank.: Mevsimsiz, 2007; *Ötekiler*, Ank.: Mevsimsiz, 2007.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük* (1999), 317; tr.wikipedia.org.

GÜNEL, BURHAN *(Antakya, 7 Nisan 1947 -)* Romancı, öykücü.

Konya Erkek Lisesi'ni (1965) ve Hava Harp Okulu'nu (1967) bitirdi. Jet eğitimi sırasında maliye sınıfına geçerek çeşitli illerde görev aldı. Daha sonra kendi isteğiyle emekliye ay-

rıldı. Adana İktisadi Ticari İlimler Akademisi'nde okudu (1979). 1986'dan bu yana Karşı Yayınları ile *Karşı* dergisinin yöneticiliğini sürdürüyor. Edebiyatçılar Derneği genel başkanlığı ve Dil Derneği yönetim kurulu üyeliği yaptı. Ankara'da yaşıyor.

Öykü, kitap tanıtım ve eleştirileri 1971'de *Cumhuriyet* gazetesi sanat eki başta olmak üzere *Güney*, *Varlık*, *Yansıma*, *Kıyı*, *Türk Dili*, *Yeni Ortam*, *Oluşum* gibi dergi ve gazetelerde yer aldı. Öykü ve romanlarında kendi hayat öyküsünden yola çıktığı gözlendi. E. Canberk'e göre, "Kasaba ya da kentlerin uzak mahallerinde oturan dar gelirli insanların acılı ve sıkıntılı yaşamlarını yalın bir dille anlatması yönünden Orhan Kemal gerçekçiliği" çizgisinde göründü. *Ökse* adlı romanında, ağa oğlu olduğu için çalışmayı kendisine yediremeyen, dört çocuklu bir aile babası ile kendisinden oldukça küçük karısının çıkmazdaki yaşam öykülerini konu edindi. Sevgi ve aşk, kitaplarının ana temalarından oldu. Çoğu kez bireysel gibi görünen genel yaklaşımının arka planında toplumsal sorunlar hep var oldu.

Ödül: *Sevinç Dolu Bir Akşam* ile 1979 Kültür Bakanlığı Çocuk Yapıtları Yarışması Ödülü (birincilik); "Acının Askerleri" dosyasıyla 1981 Mehmet Ali Yalçın Roman Ödülü (H. Karakuş ile paylaştı); *Başka Bir Yaz* ile 1981 TDK Hikâye Ödülü; "Kalanlar ve Gidenler" dosyasıyla 1982 Mehmet Ali Yalçın Roman Ödülü (C. Kelkitli ile paylaştı); *Yine Bir Gülnihal* ile 1983 Nevzat Üstün Öykü Ödülü Birinci Başarı Ödülü; "Söylence" ile 1994 Ömer Seyfettin Öykü Ödülü; *Ateş Uykusu* ile 1997 Yunus Nadi Roman Ödülü; *Çiçekler Korunağı* ile 2000 Yunus Nadi Öykü Ödülü; *Ateş ve Kuğu* ile 2005 Yunus Nadi Roman Ödülü ve 2005 Truva Kültür Sanat Ödülleri Yılın Edebiyatçısı.

Yapıtları: Roman: *Ökse*, İst.: Remzi, 1972; *Umut Zamanı*, İst.: Remzi, 1974; *Yağmurla Gelen*, Ank.: Bilgi, 1976; *Aksayan*, 1979; *Acının Askerleri*, İst.: May, 1981; *Kalanlar ve Gidenler*, İst.: Yalçın, 1984; *Ve O Güzel Kadının Çocukları*, Ank.: Kerem, 1985; *Yasak Odası*, Ank.: Kerem, 1987; *Baraka*, İst.: Cem, 1991; *Ateş Uykusu*, 1997; *Bütün Zamanlar*, İst.: Can, 2002; *Ateş ve Kuğu*, İst.: Alkım, 2004; *Güz de Geçer*, İst.: Sarissa, 2008.
Öykü: *Sevgi Bağı*, İst.: Oluş, 1974; *Başka Bir Yaz*, İst.: Yalçın, 1980; *Dünyanın En Güzel Kadını*, 1984; *Yine Bir Gülnihal*, 1984; *Nergiz*, 1985; *Bisiklet Günleri*, Ank.: Kerem, 1987; *Fayton*, Ank.: Kerem, 1988; *Evet Aşk*, Ank.: Kerem, 1990; *Ateşi Seçtim*, 1993; Ank.: Karşı, 1993; *Karanfil ve Hançer*, Ank.: Karşı, 1994; *Çiçekler Korunağı*, İst.: Can, 1999; *Kar Düşleri*, İst.: Can, 2000; *Uzun Yol Sürücüsü*, İst.: Can, 2001; *Taraça*, İst.: Papirüs, 2005; *Bülbülü Öldürelim*, İst.: Şenocak, 2008.
Şiir: *Sonsuz ve Gizli*, Ank.: Karşı, 1999.
Deneme-Eleştiri: *Benzer Romanlar*, Ank.: Kerem, 1986; *Karşı Yazılar*, Ank.: Karşı, 1994; *Sonsuz Aşkım Hatay*, İst.: Heyamola, 2006.
Çocuk: *Evcilik Oyunu*, İst.: Milliyet, 1973; *Ağlama Bebeğim*, İst.: Milliyet, 1976; *Dost Eller*, İst.: Milliyet, 1980; *Sevinç Dolu Bir Akşam*, İst.: Milliyet, 1980; *Kayısı Ağacı*, İst.: Yuva, 1987; *Kelebekler Uçar Gider*, İst.: Orhan, 1990; *Güvercinler*, İst.: Orhan, 1990; *Züleyha*, İst.: Orhan, 1990; *Penceredeki Çocuk*, İst.: Cem, 1991.
Günlük: *Günlerden*, Ank.: Karşı, 1994.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 174; Kurdakul, *Sözlük*, 291; "Günel, Burhan", *TDEA*, III, 406-407; Karaalioğlu, 245; Necatigil, *Eserler*, 54-56, 293-294, 352, 376-377; İ. Oluklu, "Burhan Günel ile 'Ve O Güzel Kadının Çocukları' Üzerine", *Sanat Olayı*, S. 50 (Temmuz 1986); İ. Büyükcebeci, "Ben Söylenceyi Seçtim Şimdiden", *Cumhuriyet Kitap*, 5 Ağustos 1993; Çongar, 401-409; Ö. Yağcı, "Son Öyküleri ve İlk Şiirleri", *Cumhuriyet Kitap*, S. 532 (27 Nisan 2000).

GÜNERSEL, TARIK *(İstanbul, 27 Haziran 1953 -)* Şair, öykücü.

Tam adı Mustafa Tarık Günersel. Bankacı Güngör (Tanyeri) Hanım ile siyasetçi İsmet Günersel'in oğlu. Ortaöğrenimini Kadıköy Maarif Koleji ve bursla gittiği ABD'de Sheboygan North High School'da tamamladı; İÜEF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Suudi Arabistan'da İngilizce öğretmenliği yaptı (1982-86). 1991'den beri İstanbul Şehir Tiyatroları'nda dramaturg ve oyuncu olarak çalışıyor. Bazı filmlerde rol aldı. Librettolarını yazdığı ve müziklerini Selman Ada'nın yaptığı *Ali Baba ve Kırk Haramiler* operası ile *Mavi Nokta* oratoryosu Devlet Opera ve Balesi tarafından İstanbul, Ankara, İzmir ve Mersin'de sahnelendi. 1996'da Gülseli İnal'la birlikte "Şiir Uzayı Laboratuarı"nı kurdu; 21 Nisan'ın "Dünya Şiir Günü" olarak kutlanması önerileri Uluslararası PEN Kongresi'nce (1997) kabul edildi. PEN Yazarlar Derneği başkanlığı yaptı. Edebiyatçılar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk şiiri 1976'da *Birikim*'de çıktı. Şiir ve yazılarını *Oluşum*, *Varlık*, *Sanat Olayı*, *Yazko Edebiyat*, *Adam Sanat*, *Adam Öykü*, *Sombahar*, *Yeni Biçem*, *Milliyet Sanat* ve *Ludingirra* dergilerinde yayımladı. Bazı şiirleri Kanada, ABD ve Fransa'da yayımlandı. Halit Ziya uşaklıgil, Yakup Kadri Karaosmanoğlu gibi

Türk Edebiyatının önemli isimlerinden sahne uyarlamaları yaptı. Görsel şiir, somut şiir ve lettrist şiire örnek sayılabilecek çalışmalarıyla tanındı. "Şair ve yazar olarak çeşitliliğe verdiğim önem 1972'de tasarladığım 'Mozaik' projesi bağlamında değerlendirilmeli" diyen Günersel, şiirde sesi ve görselliği öne çıkarmasıyla kendine özgü bir yer edindi.

Hakkında *Oluşum* (1982), *Geniş Zamanlar* (1. sayı, 1990) ve *Sombahar* (27. sayı, 1995) dergilerinde özel bölümler hazırlandı. *Ali Baba ve Kırk Haramiler* operası üstüne 1993'te Dokuz Eylül Üniversitesi'nde bitirme tezi hazırlandı.

Yapıtları: Şiir: *Otmopili'de Akşam*, İst.: Yaşantı, 1982; *Planlar Kalıntı Olduğu Zaman*, İst.: Yaşantı, 1983; *Zaman Denen Oyuncak*, İst.: Om, 1999; *İzler*, (Toplu Şiirler), İst.: YKY, 2005; *Doğacı*, İst.: Artshop, 2008.
Öykü-Metin: *Bir "Geçiş" Toplumunda*, İst.: Yaşantı, 1983; *Bedenlere İnanır mısınız?*, İst.: Om, 1999.
Şiir-Metin-Öykü: *Muhafız Gücü: 1-Hayal Gücü: 0*, İst.: Gölge, 1989.
Aforizma: *Uzay Bilinci*, İst.: Broy, 1993.
Anı-Gezi: *Kumlaşmak*, İst.: Kaf, 1999.
Oyun: *Ali Baba ve Kırk Haramiler*, (libretto) Ankara Devlet Opera ve Balesi, 1991; *Mavi Nokta*, (oratoryo librettosu) İstanbul Devlet Opera ve Balesi, 1998.
Kaynaklar: *BF* (15 Temmuz 1999); Necatigil, *İsimler*, 174; Kurdakul, *Sözlük*, 291; H. Peker, "Sürpriz Dolu Şiirler", *Cumhuriyet Kitap*, S. 529 (6 Nisan 2000).

GÜNEY, EFLÂTUN CEM *(Hekimhan, 1896 - İstanbul, 2 Ocak 1981)* Halkbilimci, yazar.

Telgraf müdürü Ahmet Hurşit Bey ile Hayriye Hanım'ın oğlu. Küçük yaşta anne ve babasını kaybetti. Sivas Feyziye İptidaisi, Sivas İdadisi ve Sivas Sultanisi'nde okudu (1889). İlk görevine Konya Öksüzler Yurdu'nda Türkçe öğretmenliğiyle başladı (1917), daha sonra Eskişehir, Kayseri, Sivas, Samsun, Afyon, Kütahya liselerinde çalıştı. İstanbul Haydarpaşa Lisesi'ne atandı (1943). Topkapı Müzesi müdür yardımcılığına getirildiği 1950'ye kadar bu lisede çalıştı. İstanbul Milli Eğitim müdür yardımcılığı (1956-61) ve Halk Eğitimi başkanlığı yaptı. Son görevindeyken yaş sınırından emekliye ayrıldı.

Kurtuluş Savaşı sırasında Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin çalışmalarına katılan Güney, bu çalışmalar sırasında *İstiklâl* (Eskişehir, 1919), *İrşad* (Konya), *Misak-ı Millî* (Kayseri, 1921, Nafi Atuf ile) adlı dergi ve gazeteler çıkardı. Daha sonra *Duygu ve Düşünce* (Sivas), *Duygu ve Dilek* (Samsun), *Taşpınar* (Afyon Halkevi) gibi dergileri yönetti.

İstanbul Radyosu'nda yaptığı "Bir Varmış Bir Yokmuş" programıyla büyük ilgi toplayan Güney, edebiyat dünyasında halkbilim incelemeleri ve özellikle derlediği halk öyküleri, efsane ve masallarıyla tanındı. Topladığı malzemenin "yapı ve havasını bozmadan, edebi eser düzeyine çıkmasına", "modern bir sanat niteliği kazanmasına" özen gösterdi.

Ödül: *Açıl Sofram Açıl* ile Andersen Payesi Şeref Diploması ve Dünya Çocuk Edebiyatı Sertifikası, 1956; *Dede Korkut Masalları* ile aynı ödül, 1960.

Yapıtları: Masal: *Nar Tanesi*, İst.: Doğan Kardeş, 1946; *Kara Yılan ve Kara Gülmez*, İst.: Doğan Kardeş, 1946; *Sabır Taşı*, İst.: Doğan Kardeş, 1947; *Akıl Kutusu*, İst.: Doğan Kardeş, 1947; *En Güzel Türk Masalları*, İst.: Varlık, 1948; *Altın Heybe-Kül Kedisi-Felek Sillesi*, İst.: Doğan Kardeş, 1948; *Zümrüt Anka*, İst.: Doğan Kardeş, 1948; *Açıl Sofram Açıl ve Congoloz Baba*, İst.: Doğan Kardeş, 1949; *Bir Varmış Bir Yokmuş*, İst.: Doğan Kardeş, 1956; *Evvel Zaman İçinde*, İst.: Varlık, 1957; *Gökten Üç Elma Düştü*, İst.: Doğan Kardeş, 1960; *Az Gittim Uz Gittim*, İst.: Doğan Kardeş, 1961; *Ağlayan Nar ile Gülen Ayva*, İst.: İtimat Kitabevi, 1969; *Al Elma Yeşil Elma*, İst.: İtimat Kitabevi, 1969; *Zümrüt Anka*, 1969; *Dağ Olur Eğilir misin?*, İst.: İtimat Kitabevi, 1969; *Hasırcı Baba*, İst.: İtimat Kitabevi, 1969; *Keloğlan: Altın Heybe*, İst.: Doğan Kardeş, 1969; *Yedi Köyün Yüz Karası*, İst.: İtimat Kitabevi, 1970; *Aygın Baygın Ses ve Nur Topu*, İst.: İtimat Kitabevi, 1970; *Zindandan Gelen Mektup ve Düşmez Kalkmaz Bir Allah*, İst.: İtimat Kitabevi, 1970; *Gözleri Yollarda Kalan Ana ve Anasız Kuzu*, İst.: İtimat Kitabevi, 1970; *Emlik Kuzu ve Altın Gergef*, İst.: İtimat Kitabevi, 1971; *Saraydan Uçan Kız*, İst.: İtimat Kitabevi, 1971; *Alişle Maviş*, İst.: İtimat Kitabevi, 1971; *Güldükçe Güller Açan Kız*, İst.: İtimat Kitabevi, 1971; *Tellerinde Bülbül Şakıyan Saz ve Bir Varmış Bir Yokmuş*, İst.: İtimat Kitabevi, 1972; *Sihirli Köpük ve Yaban Gülü*, İst.: İtimat Kitabevi, 1972; *Onlar Ermiş Muradına*, İst.: İtimat Kitabevi, 1972; *Yiğitler Yiğidi Musacık*, İst.: İtimat Kitabevi, 1972.
Halk Öyküleri: *Dertli Kaval*, 1945 (2. bas. İst.: Yeditepe, 1957); *Dede Korkut Masalları*, İst.: Doğan Kardeş, 1958; *Âşık Garip*, İst.: Doğan Kardeş, 1958; *Kerem ile Aslı*, İst.: Varlık, 1959; *Tahir ile Zühre*, İst.: Yeditepe, 1959; *Şah İsmail*.
İnceleme-Araştırma: *Erzurumlu Emrah*, İst.: Maarif Kitaphanesi, 1928; *Âşık Melekî Ruhsâtî*, (Çetin Eflâtun Güney'le) İst.: Maarif Kitaphanesi, 1953; *Âşık Kâmilî, Âşık Minhâcî*, (Çetin Eflâtun Güney'le) İst.: Maarif Kitaphanesi,1954; *Atatürk: Hayatı ve Eserleri*, Ank.: MEB, 1963; *Folklor ve Eğitim*, Ank.: MEB, 1967; *Folklor ve Halk Edebiyatı*, İst.: MEB, 1971; *Kulağımıza Küpe Olsun*, İst.: MEB, 1962; *Çift Çubuk Üstüne*, Ank.: MEB, 1969; *Köy Odası*, Ank.: MEB, 1969; *Köyün Orta Direği*, Ank.: MEB, 1969; *Tanrı Vergisi*, Ank.: MEB, 1969; *Dağarcık*, Ank.:

MEB, 1970; *Hoşbeş*, Ank.: MEB, 1970; *Gözümüz Üstünde Olsun*, İst.: MEB, 1970; *Ocak Başında*, 1972; *Millî Kurtuluş ve Yeniden Doğuş*, Ank.: MEB, 1972; *Halk Eğitiminde İş Birliği, Çukurova, Ege.*
Derleme: *Dumlupınara Doğru*, (bilmece), İst.: Ahmet İhsan Mtb., 1944; *Halk Şiiri Antolojisi*, İst.: Varlık, 1947; *Halk Türküleri*, 2 c., İst.: Yeditepe, 1953-56; *Nasrettin Hoca Fıkraları*, İst.: Yeditepe, 1957; *Masallar*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1990.
Şiir: *Matem Sesleri*, 1920.
Kaynaklar: Nebioğlu, 323; Necatigil, *İsimler*, 156; M. S. Koz, "Güney, Eflâtun Cem", *TDEA*, III, 414; Karaalioğlu, 245.

GÜNEY, YILMAZ *(Yenice köyü/Adana, 1 Nisan 1937 - Paris, 9 Eylül 1984)* Öykücü, romancı, sinemacı.

Asıl adı Yılmaz PÜTÜN. İlk öykülerinde Yılmaz Pütün, bazı yazılarında Güney imzasını da kullandı. Güllü Hanım ile ırgatbaşı Hamit Pütün'ün oğlu. İlk ve orta öğrenimini Adana'da tamamladı. Bu sırada pamuk işçiliği ve muhasebecilik gibi işler yaptı; bazı film şirketlerinin bölge temsilciliklerinde çalıştı. Bir süre AÜ Hukuk ve İÜ İktisat fakültelerine devam etti. Üniversite öğrenciliği yıllarında tanıştığı Atıf Yılmaz'ın yardımıyla sinemaya geçti. 1956'da *Onüç* dergisinde yayımlanan "Üç Bilinmeyenli Eşitsizlik Sistemleri" adlı öyküsünde komünizm propagandası yaptığı iddiasıyla yargılandı ve 1961'de 18 ay hapse mahkûm edildi. 1963'te cezaevinden çıkınca yeniden sinemaya döndü; 1966'da "At, Avrat, Silah"la yönetmenliğe başladı. Aynı yıl çektiği "Çirkin Kral" filminden sonra "Çirkin Kral" lakabıyla anılmaya başlandı. 1970'te çektiği "Umut" filmiyle gerçekçi anlatımı ve görsel zenginliği ile Türk sinemasında yeni bir dönem başlattı. 1972'de siyasal olaylara karıştığı iddiasıyla tutuklandı. Aynı yıl düzenlenen Adana Altın Koza Film Şenliği'nde "Baba" filmine "en iyi film" ve "en iyi erkek oyuncu" ödülleri verildi; jüri daha sonra kararını değiştirerek bu ödülleri geri aldı. 1972'de *Milliyet* gazetesi tarafından yapılan soruşturmada yılın sanatçısı seçildi. 1974'te cezaevinden çıktıktan sonra çektiği "Arkadaş" filmi çeşitli tartışmalara yol açtı. Aynı yıl "Endişe" filminin çekimi için gittiği Adana'da çıkan bir olay sırasında Yumurtalık savcısını öldürdü ve 19 yıl hapse mahkûm edildi. Cezaevindeyken senaryolarını yazdığı filmlerden "Sürü" (1978) ve "Düşman"ı (1979) Z. Ökten, "Yol"u (1981) Ş. Gören yönetti. 1981'de Isparta Cezaevi'nden kaçarak Fransa'ya gitti. Türkiye'ye dönmesi için yapılan çağrıya uymayınca 1983'te vatandaşlıktan çıkarıldı. Ertesi yıl kansere yenik düşerek öldü; Paris'teki Pere la Chaise Mezarlığı'na gömüldü. Evli ve iki çocuk babasıydı.

İlk öyküleri 1954'ten itibaren Yılmaz Pütün imzasıyla *Yeni Ufuklar* ve A. Tirali ile T. Cılızoğlu'nunçıkardıkları *Onüç* (24 sayı, 1954-56) gibi dergilerde çıkmaya başladı. Cezaevindeyken yazdığı siyasi yazılarını kendi kurduğu *Mayıs* dergisi ile N. Behram'la birlikte çıkardıkları *Güney* dergisinde (1977-80) yayımladı. Bu sırada bazıları film senaryolarından oluşan birçok kitabı basıldı. 1988'de filmlerinin Türkiye'de serbestçe gösterilmesi için kampanya başlatıldı. Eşi Fatoş Güney'in çabalarıyla Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfı kuruldu.

Ödül: "Umut" ile 1970 Adana Altın Koza Film Şenliği En İyi Film Ödülü ve Gronoble Film Şenliği Jüri Özel Ödülü (Fransa); *Boynu Bükük Öldüler* ile 1972 Orhan Kemal Roman Armağanı; "Yol" ile 1982 Cannes Film Şenliği Altın Palmiye Ödülü (C. Gavras'ın "Missing" filmiyle paylaştı).

Yapıtları: Roman: *Boynu Bükükler*, 1966 (yb *Boynu Bükük Öldüler*, İst.: Dost, 1971); *Soba, Pencere Camı ve İki Ekmek İstiyoruz*, İst.: Kent B., 1977.
Öykü: *Hücrem*, İst.: İshak B., 1975; *Salpa*, İst.: Özen B., 1975; *Sanık*, İst.: İshak B., 1975; *Oğluma Hikâyeler*, İst., 1975.
Diğer: *Selimiye Mektupları*, İst., 1976; *İnsan, Militan ve Sanatçı*, İst., Güney, 1999.
Senaryo: *Arkadaş*, İst.: İshak B., 1975; *Umut*, İst.: Ağaoğlu, 1975; *Endişe*, İst.: Er-Tu Mtb., 1976; *Seyyit Han*, İst.: Er-Tu Mtb., 1976; *Ağıt*, İst.: Divan, 1976; *Zavallılar*, İst.: İshak B., 1976; *Baba*, İst.: Ağaoğlu, 1976; *Acı*, İst.: Ağaoğlu, 1977; *Kızılırmak Karakoyun*, İst.: Ufuk B., 1977; *Aç Kurtlar*, İst.: Ağaoğlu, 1977; *Hudutların Kanunu*, İst.: Başaran, 1977; *Yol*, ?.
Kaynaklar: *BF* (7 Haziran 1999, eşi Fatoş Güney tarafından); Necatigil, *İsimler*, 175-176; Özkırımlı, *TEA*, II, 563; Karaalioğlu, 246; A. Dorsay, *Yılmaz Güney Kitabı*, İst., 1988; A. Özgüç, *Arkadaşım Yılmaz Güney: Bir Dostluğun Öyküsü*, İst., 1988.

GÜNEYLİ, ABİDİN *(Darende/Malatya, 26 Haziran 1947 -)* Şair.

Zorkun Karaçay imzasını da kullandı. Cemile Hanım ile helvacı Memet Güneyli'nin oğlu. İlk ve orta öğrenimini Osmaniye'de tamamladı; Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Kamu Yönetimi Bölümü'nü bitirdi. Devlet İstatistik Enstitüsü'nde bölge müdürlüğü yaptı; emekli. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Mersinli Şairler ve Yazarlar Derneği başkanlığı yaptı. Mersin'de yaşıyor; evli, bir çocuk baba-

sı. İlk şiiri 1970'te *Hürriyet Kelebek*'te çıktı. Şiirlerini *Yeni Adana* gazetesi ile *AykırıSanat*, *Alleben* ve *Şiir Defteri* dergilerinde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Kırk Bahar Geldi Geçti*, Adana: kendi yayını, 1992; *Elma Şekeri*, Adana: kendi yayını, 1994; *Beş Bahar Daha Geçti*, Ank.: Güldikeni, 1997; *Kırk Beş Bahar Geldi Geçti*, Mersin: 2000; *Topsuz İğne*, 2002; *Pamuklu Şeker*, 2003; *Sonbahara Çeyrek Var*, Mersin: 2006; *Elma Şekeri*, ?.

Kaynaklar: *BF* (19 Temmuz 1999); abidinguneyli.com.

GÜNGÖR, NECATİ *(Malatya, 27 Mart 1949 -)* Öykücü.

Mürüvvet Hanım ile kasap Mahmut Güngür'ün oğlu. İlk ve orta öğrenimini Malatya'da tamamladı. İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Redaktörlük, editörlük, gazetecilik yaptı. *Yeryüzünde İki Gölge* adlı kitabı nedeniyle 1982'de sıkıyönetim mahkemesinde yargılandı, kitap toplatıldı. 1990'da TRT İstanbul Radyosu'nda 6 ay süreyle "Edebiyatçılar Edebiyat Öğretmenlerini Anlatıyor" adlı haftalık programı hazırladı. TYS, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Dil Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor.

İlk öyküsü 1969'da, Malatya'da yayımlanan *Oluş* dergisinde çıktı. *Yansıma*, *Yeni Dergi*, *Türkiye Defteri*, *Yeni Düşün*, *Negatif*, *Gösteri*, *Yaşasın Edebiyat*, *Politika*, *Aydınlık*, *Cumhuriyet*, *Hürriyet* gibi dergi ve gazetelerde yazdı. Konularını çocukluğunun geçtiği yörelerin yaşamından alan yazar, işlek bir dil ve duyarlı bir anlatımla gözlemlerini yansıttı. "*Sevgi Ekmektir*'de topladığı yedi öyküde yakın tarihin belli olaylarından etkilenmiş kişilerin düzenden gelen olumsuzluklar karşısında ezilmişlikleri, ayakta durma çabaları, savruluşları beceriyle işlenmiş göründü" (Ş. Kurdakul).

Ödül: *Sevgi Ekmektir* ile 1979 TDK Öykü Ödülü; *Sinema Kuşu Sevgilim* ile 1990 Ömer Seyfettin Öykü Ödülü; "Umut Tanrı'nın Oğlu'nda" (röportaj) ile 1990 Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü; *İyiler Genç Ölür* ile 1999 Yunus Nadi Öykü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Yolun Başı*, İst.: Oluş, 1973; *Sevgi Ekmektir*, İst.: Yeryüzü, 1978; *Bu Sevda Ölmek*, İst.: Adam, 1983; *Hayatımın Yedi Hikâyesi*, İst.: Kaynak, 1984; *Unutulmaz Bir Kadın Resmi*, İst.: Özgür, 1986; *Sinema Kuşu Sevgilim*, İst.: Cem, 1990; *İyiler Genç Ölür*, İst.: Gendaş, 1998; *Babamın Sedefli Çakısı*, (kitaplarından seçilmiş çocuk konulu öyküler) İst.: Gendaş, 1991; *Masal Kuşu*, (kitaplarından seçilmiş gençlik çağı öyküleri) İst.: Gendaş, 1992; *Hikâyemde Hayvan Var*, İst.: Era, 2002; *Üsküdar'a Gidelim*, İst.: Alkım, 2003; *Dağlarda Yalnız Bir Köpek*, (kitaplarından seçilmiş gençlik çağı öyküleri) İst.: Özyürek, 2007.
Anlatı: *Yeryüzünde İki Gölge*, İst.: Yazko, 1982; *Bir Taşralının İstanbul Nostaljisi*, İst.: Yılmaz, 1992; *Annem Babam Malatya*, İst.: Heyamola, 2005.
Derleme: *Dede Korkut Öyküleri*, İst.: Görsel, 1992; *Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi*, (C. Süreya'nın çocuklara yazıları) İst.: YKY, 1996; *Safiye Ayla'nın Anıları*, İst.: Milliyet, 1996; *Şehr-i Şirin İstanbul*, (seyahatnamelerde İstanbul) İst.: Milliyet, 1997; *Bir Hayal İstanbul*, İst.: Milliyet, 1998; *Boğaziçi Büyüsü*, İst.: İnkılâp, 2000; *Anne Bana Köpek Al*, (çocuk) İst.: İnkılâp, ?; *Benim Annem Güzel Annem: Seçilmiş Anne Öyküleri*, İst.: Bulut, 2002; *Aşk Hikayeleri*, İst.: Gendaş, 2004; *Kahramanlar Hep Çocuk*, İst.: Toroslu, 2004.
Söyleşi: *Son Kadınlar*, İst.: Literatür, 2002.
Çocuk: *Ayışığında Ceviz Yiyen Ayı*, İst.: Özyürek, 2007;

Kaynaklar: *BF* (Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 176; "Güngör, Necati", *TDEA*, III, 417; Kurdakul, *Sözlük*, 293-294; Necatigil, *Eserler*, 414; Karaalioğlu, 247; A. Özer, "Necati Güngör ile Söyleşi", *E*, S. 4 (Temmuz 1999).

GÜNTAN, AHMET *(İzmir, 21 Mayıs 1955 -)* Şair.

İzzet Yasar ve Enis Batur ile birlikte Reşit İmrahor takma adını da kullandı. İlhame Hanım ile tüccar Abdülkadir Güntan'ın oğlu. İlköğremini İzmir Müdafa-i Hukuk İlkokulu'nda, ortaöğrenimini İzmir Bornova Maarif Koleji'nde tamamladı; ODTÜ Mimarlık Fak. Mimarlık Bölümü'nü bitirdi. Bir süre reklamcılık yaptıktan (1982-84) sonra Suudi Arabistan'da mimar olarak çalıştı (1984-87). 2009'a kadar reklamcılıkla uğraştı. Efe Murad ile *Cehd* adlı fanzini (2006, 5 Sayı), Ömer Şişman ve Osman Çakmakçı'yla on beş günlük şiir dergisi *Mahfil*'i (2008, 30 sayı) çıkardı. İstanbul'da yaşıyor.

İlk şiirleri Kasım 1977'de *Birikim* dergisinde çıktı. Şiir ve yazılarını daha çok *Birikim*, *Yeni İnsan*, *Oluşum*, *Defter*, *Gösteri* ve *kitap-lık* dergilerinde yayımladı. İlk kitabı *İlk Kan* ile adını duyurdu. Aşk ve yalnızlık gibi temalar çevresinde geliştirdiği duyarlığını kendine özgü yenilikçi bir şiir diliyle yansıttığı, açık, yalın, somut ve sıkı bir şiir yapısı kurduğu kabul edildi. *İkili Tekrar* adlı kitabının belirgin özellikleri olarak "ritmik kusursuzluğu ve ritmi neredeyse şiirin kendisi yapması" ve "halk şiirine, onunla ruhsal/duygusal bağ kurarak, yenilikçi bir tavırla bağlanması" (O. Çakmakçı) gösterildi.

Yapıtları: Şiir: *İlk Kan*, Ank.: Tan, 1984; *Köpüklü Bir Kan, Bir Duman*, İst.: Detay B., 1989; *Voyıcır 2*, (Lâle Müldür ile) İst.: Metis, 1990; *Kuvve'den Fiil'e*, İst.: Mitos, 1993 (E. Batur ve İ. Yasar ile birlikte, Reşit İmrahor takma adıyla; haz. C. Koyuncu); *Romeo ve Romeo.*, İst.: YKY, 1995; *İkili Tekrar*, İst.: YKY, 1999; *Mahkeme Kitap*, İst.: YKY, 2006, *Toplu Şiirler (1976-2005)*, İst.: YKY, 2008.
Deneme: *Esrariler*, İst.: YKY, 2003; *İyot*, İst.: YKY, 2006.
Kaynaklar: *BF* (17 Eylül 2000); O. Kâhyaoğlu-Ş. İyinam, "2000 Yılına Öyle 'Tak' Diye Değil, Usulca 'Tık' Diye Girmeyi Planlıyorum" (söyleşi), *Sombahar*, S. 1 (Eylül-Ekim 1990); H. Ergülen, "Arzunun Dahilî Hattından FM Dinleyen Çocuklar İçin", *aynı yerde*; O. Çakmakçı, "Derviş Hırkalı Şiirler", *Radikal*, 24 Ocak 2000; S. Ada, "Güzellemenin Tekrarı", *Cumhuriyet Kitap*, S. 531 (20 Nisan 2000).

GÜNTEKİN, REŞAT NURİ *(İstanbul, 25 Kasım 1889 - Londra, 7 Aralık 1956)* Romancı, öykücü, oyun yazarı.

Ağustosböceği, Ateşböceği, Cemil Nimet, Hayrettin Rüştü, Mehmet Ferit, Sermet Ferit, Mizah Yazarı, Yıldızböceği imzalarını da kullandı. Askeri tabip Nuri Bey ile Erzurum valisi Yaver Paşa'nın kızı Lütfiye Hanım'ın oğlu. İlköğrenimine Çanakkale'de başladı. İptidaiyi bitirdikten sonra bir buçuk yıl kadar idadiye devam etti. Bir süre İzmir'deki Frer'ler okulunda öğrenim gördükten sonra sınavla girdiği Darülfünun Edebiyat Şubesi'ni 1912'de bitirdi. 1913'te Bursa Sultanisi orta kısmına Fransızca öğretmeni olarak atandı. Eğitimcilik mesleğini daha sonra İstanbul Beşiktaş İttihat ve Terakki Mektebi Fransızca, Türkçe, sarf nahiv ve kitabet öğretmenliği (1915), Fatih Vakf-ı Kebir Mektebi müdürlüğü ve birinci muallimliği (1915-17), Akşemseddin Mektebi müdürlüğü (1917-19), Feneryolu Murad-ı Hâmis Mektebi müdürlüğü (1919), Osman Gazi Paşa Mektebi müdürlüğü ve başmuallimliği görevleriyle sürdürdü. 1919-24 yıllarında Vefa Sultanisi'nde Türkçe öğretmenliği yaptıktan sonra İstanbul Erkek Lisesi, Çamlıca Kız Lisesi, Kabataş Lisesi, Galatasaray Lisesi ve Erenköy Kız Lisesi'nde öğretmen ve idareci olarak görev aldı. 1927'de atandığı maarif müfettişliği görevini milletvekili seçildiği 1939'a kadar aralıksız sürdürdü. Bu arada Dil Heyeti'ndeki çalışmalara katıldı (1929-31). 1939-46 arasında Çanakkale milletvekili olarak TBMM'de bulundu. 1947'de Kemal Turan ve Ragıp Şevki Yeşim'le birlikte Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) Ankara'da yayımlanan *Ulus* gazetesinin İstanbul kolu olan *Memleket*'i çıkardı (1947). Yeniden müfettişliğe döndü. 1950'de UNESCO Türkiye temsilciliği ve öğrenci müfettişliği göreviyle Paris'e gitti. 1954'te yaş haddinden emekliye ayrıldı. Bir süre İstanbul Şehir Tiyatroları edebi heyeti üyeliği yaptı. Yakalandığı akciğer kanserinin tedavisi için gittiği Londra'da öldü. 13 Aralık 1956 günü Karacaahmet Mezarlığı'na gömüldü.

Edebiyat hayatına *Diken* dergisinde çıkan "Eski Ahbap" (1918) adlı öyküyle giren Reşat Nuri, geniş bir kitaplığa sahip olan aydın bir babanın oğlu olarak, edebiyata olan ilgisini öncelikle aile çevresinde kazanmıştır. Çocukluk günlerine başvurduğu zaman, lalasının anlattığı masallarla Fatma Aliye Hanım'ın *Udî* romanı, Muallim Naci'nin şiirleri ve Halit Ziya'nın öykü ve romanlarının edebiyatı sevmesinde önemli rol oynadığını hatırlar. Tiyatroya olan düşkünlüğü de çocukluk yıllarına rastlar. İlk öyküsünden sonra, *Zaman* gazetesinde "Temaşa Haftaları" başlığı ile tiyatro eleştirileri yayımlamaya başladı (1918-19). Bu dönemde *Şair*, *Nedim*, *Temaşa*, *Büyük Mecmua*, *Edebi Mecmua*, *İnci* gibi dergilerde, *Tercüman-ı Hakikat*'in "Edebiyat" ekinde ve *Dersaadet* gazetesinde bazen takma isimlerle, uyarlama ve telif oyunlar tefrika etti, öyküler yayımladı. Bursa anılarına dayanan *Harabelerin Çiçeği* adlı romanı, Cemil Nimet adıyla *Zaman* gazetesinde tefrika edildi (1918). Bunu *Dersaadet* gazetesinde kendi adıyla yayımladığı *Gizli El* izledi (1920). *Hançer* (1920), *Eski Rüya* (1922) gibi oyunları ile Fransızcadan uyarladığı "Bahar Hastalığı" (1920), "Karanlık Kuyu" (1921), "Bir Donanma Gecesi" (1922) gibi oyunları Yeni Sahne ve Darülbedayi'de oynandı. Ressam Münif Fehim, İbnürrefik Ahmet Nuri ve Mahmut Yesari ile birlikte *Kelebek* adlı mizah dergisini çıkardı (1923-24, 77 sayı). Sonraki yıllarda öykü, roman, piyes, makale türünde birçok ürün verdi. Asıl tanınması *Vakit* gazetesinde tefrika edilen (1922) *Çalıkuşu* adlı romanıyla oldu. *Fikirler*, *Hayat*, *Yeni Türk*, *Varlık*, *Aydabir*, *Çınaraltı*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Resimli Şark*, *Ulus*, *Tan* gibi dergi ve gazetelerde yazdı.

Romanları ve oyunları -özellikle *Çalıkuşu* romanının yayımlanmasından sonra- geniş halk kitleleri arasında büyük bir ilgi ve beğeniyle izlenen Reşat Nuri, II. Abdülhamit devrinden çok partili demokrasiye kadar Türkiye'nin en bunalımlı dönemlerini bizzat yaşamış, tarihsel, toplumsal ve siyasal olayların Türk insanı ve toplumu üzerindeki etkilerini başarıyla yansıtmış bir yazardır.

Kullandığı günlük konuşma dili ve toplumsal ve edebi temlerle geniş bir okuyucuya sahip olan Reşat Nuri yazdığı yapıtların oluşumunu ve gelişimini şöyle anlatır: "Hiçbir zaman derhal mevzuun plânını yapıp yazmaya başladığım vaki değildir. Bulduğum mevzuu zihnimde bir köşeye atarım. Onu francala hamuru gibi kendi kendine kabarması için uzun müddet bırakırım. Çok defa aradan birçok senelerin geçtiği vakidir. Bu müddet zarfında mevzua bazı ilâveler yaparım. Bazı kısımlarını atarım. (...) Romanın sonunu nasıl bitireceğimi tayin etmeden yazıya başlamam. Evvelâ bir umumî şema yaparım. Fakat eser henüz definitif olmamıştır. Ortada şahıslar ekseriya hüviyetlerini değiştirirler, evvelce hiç düşünmediğim vak'alar, yeni şahıslar gelir. Böyle, çalakalem, bir müsvette yaparım. Sonra ikinci müsvetteye başlarım. Bu birincinin retuşudur, romanın asıl yazılışıdır."

Anlatıcı'nın araya girmesinden doğan sakıncaları, olayları kahramanın ağzından aktararak aşmaya çalışan yazar, bu yönüyle önemli bir roman tekniğine de dikkat çeker: "Ben kahramanlardan birini alıp onun ağzından anlatmayı daha kolay bulurum. Hem bu suretle vak'alar dağılmaz. Vak'ayı anlatan kahraman vahdeti muhafaza eder. Bunun bir iyiliği daha vardır: romancı mesuliyetin mühim bir kısmını üstünden silkip atmış olur. Ekseriya bir romancının yaptığı bir tasvir okuyucuya soğuk gelebilir. Çok defa okuyucular romancının bir adamı anlatışını beğenmeyebilir. İşte romanı kahramanın ağzından anlatırsanız mesuliyetin bir kısmı sizden ziyade kahramanın görüşüdür."

Yapıtın dil öncesi ortaya çıkış sürecini anlatan bu açıklamaları değerlendirirken Birol Emil, Güntekin'in romanlarından yalnızca yedisinin (*Dudaktan Kalbe*, *Yeşil Gece*, *Yaprak Dökümü*, *Kızılcık Dalları*, *Eski Hastalık*, *Değirmen*, *Kan Davası*) anlatımının romancının ağzından verildiğini, bunların ise toplumsal ve psikolojik tezleri olduğunu, geri kalan romanların ise "asli" kişilerin ağzından anlatıldığını ve "bir nevi sözlü hatırat" yahut "jurnal" biçiminde kaleme alındığını söyler. Yalnızca *Bir Kadın Düşmanı* mektup biçiminde yazılmıştır. Bu bağlamda, belirtilen romanlarda verilen toplumsal ve psikolojik tezleri göze alarak, Güntekin'in toplumsal değişmeyi yakından izlediğini söyleyen A. Oktay "bu süreç içinde bireysel psikolojileri de yakalamaya özen göstermiştir. Örneğin kendisinin 'bir tür polemik romanı' diye adlandırdığı *Yeşil Gece*'de laik düşünce ile dinsel düşünce arasındaki gerilimin Cumhuriyet'in ilk yıllarına özgü biçimlenişlerini anlatmış, çatışma koşullarında oluşan Şahin'in düşünsel/tinsel dönüşümünü dile getirmişse, son romanı olan *Son Sığınak*'ta çeşitli çevrelerden gelen 'belini doğrultamayan' insanları, kendilerine bir teselli, bir yaşama umudu verecek sanatsal kaçışta, bir tiyatro serüveninde anlatmayı seçmiştir" der.

Yapıtlarında orta sınıftan insanların ideolojik bakış açılarından yola çıkan ve bu insanların sesini duyurmaya çalışan Reşat Nuri toplumsal sorunları ağırlıklı olarak kullansa da, düşünsel planda, yönünü siyasal bir söyleme çevirmez. Reşat Nuri'nin toplumsal ve bireysel sorunları kavrayış biçimi, A. Oktay'ın da belirttiği gibi, yazarın "sosyalizme eklemlenmiş bir popülizmi benimsediğini öne sürmeye izin vermez. Ondaki halkçı eğilim, son kertede siyasal göndermeler içeriyor olsa bile, kendiliğinden bir halkçılıktır. Siyasal bir programdan kaynaklanmaz. Bireysel ve toplumsal sorunlar ekonomik, siyasal, törel, düşünsel ve tinsel boyutlarıyla ortaya konurken, Güntekin genel olarak sınıfsal değil insanal (beşerî) düzeye bağlı kalmaktadır. Ondaki mutluluk düşüncesi, daha çok uzlaşmayı öngörür, çatışmayı değil. Sevgi, şefkat, hoşgörü, bağışlama: Reşat Nuri'nin roman ve oyunlarındaki popülizmi besleyen ögeler bunlardır. Belli ölçüde ekonomik/toplumsal eşitsizlikleri göstermekle birlikte, Güntekin'in sınıf sorununu önemsemediğini söylemek gerekir. Kuşkusuz, sınıfların varlığı, roman kişilerinin toplumsal konumları aracılığıyla kabul edilmektedir ama adaletsizlikler, eşitsizlikler ekonomik düzeyde değil törel düzeyde kavranmakta, çözümleri de aynı şekilde törel/manevî düzeyde aranmaktadır. Güntekin'in bu özelliği, onu eleştirel gerçekçi ve toplumcu gerçekçi yazın anlayışlarının dışında bir yere yerleştirmeyi gerektirmektedir." Bu bağlamda M. Kaplan'ın Güntekin'i "öğretmenler ve memurlar romancısı" olarak nitelemesini hatırlamak da yerinde olacaktır. Güntekin'in romanlarındaki toplumsal eleştiri öğeleri üzerine bir araştırma yapmış olan H. Çelik de romanlarda siyasi, ekonomik, askeri, ahlaki, ideolojik, estetik, dini ve hukuki eleştiri öğelerinin varlığına karşın, yazarın "monist bir anlayışla, tartışmasız reçeteler" önermemesi yönüyle, sosyal gerçekçi/sosyalist gerçekçi romancılardan ayrıldığını belirtir.

Reşat Nuri'nin üzerinde en çok durulan ro-

manı kuşkusuz *Çalıkuşu*'dur. Önce "İstanbul Kızı" adıyla dört perdelik bir oyun olarak yazılan ve Darülbedayi'de oynanması reddedilince romana dönüştürülen yapıt, Cumhuriyet'in ilk yıllarında okuyan gençliğin elkitabı olmuştur. Yazar bu romanını, "kolejli, neşeli, serbest genç kızlara" karşı halkta iyi duygular uyandırmak için yazdığını belirterek, "büyük bir çocuk demek olan bir genç kızda biraz tahsil, biraz neşe, hafiflik ve serbestliğin pek korkulacak bir şey olmadığını, böylelerinin -zamanı gelince- yahut hayatın müşkül saatlerinde kendilerini en ağırbaşlılardan daha iyi çekip çevireceklerini göstermek istiyordum. Gerçi, uydurma bir vaka demek olan tiyatro ve romana, netice itibariyle, hiçbir realiteyi ispat hakkı verilmemiştir. Fakat bahsettiğim tarzda insanlara karşı bir sempati uyandırmak da her halde bir kâr olacaktı" der.

Yapıtın sözü edilen karaktere olan olumlu göndermelerinin yanında, önemli bir yönü de dönemin havasına uygunluğudur. Feride'nin kırık kalbiyle Anadolu'ya geçişine değinen Tanpınar "Anadolu mücadelesinin başladığı günlerde bu Anadolu'ya kaçış, eserin hudutlarını da aşıyordu. Romanın tefrika edildiği günleri benim gibi hatırlayanlar, onun nasıl sıcağı sıcağına o günlerde İstanbul'da esen havaya cevap verdiğini bilirler" diyerek romanın o günlerde uyandırdığı ilgiyi anlatır. Romanın başarısının, kahramanı Feride'nin kişiliğinden çok, içine girdiği taşra çevrelerinin ustalıkla betimlenmesinde yattığını belirten B. Emil ise "Feride'nin o zamana kadar edebiyatımızda rastlanmayan bir genç kız tipi olması, romanda ona verilen hususiyetlerden ziyade, içine girdiği taşra çevrelerinin çeşitlilik ve zenginliğinden gelir. Bu çevrelerden ve onların yığın yığın şahıslarıyla münasebetlerinden tecrit edildiği takdirde Feride'nin ne karakteri, ne aşkı, ne de hayat macerası o kadar manalıdır ve böylece Feride, sadece uğranılan aşk ihanetini bir kaçışla unutmağa çalışmak gibi alelâde bir maceranın kızı olarak görünür. Bu itibarladır ki, Feride'nin şahsiyetini ve hayatını manalı kılan, kendi kendisinden ziyade, romancının onu dolaştırdığı şehirler, kasabalar, köyler, oraların her tabaka ve zihniyetten insanlarıdır. (...) Muhakkak olan bir şey varsa, o da Anadolu'nun ilk defa bu kadar geniş ve zengin bir şekilde Türk romanında göründüğü vakıasıdır" saptamasını yapar.

Romancı yönünün gölgesinde kalsa da Reşat Nuri'nin yazarlığının göründüğü önemli bir alan da tiyatrodur. Çocukluğundan ölümüne kadar, hayatında önemli bir yere sahip olan tiyatronun, iyi değerlendirilirse, eğlenceden eğitime kadar kullanılacak bir araç olduğunu düşünen yazar, Anadolu'da yaygın olan tuluat tiyatrolarının düzeltilerek kullanılabileceğini söyler. Bu düzeltme "tiyatroların çok eskimiş piyeslerini asıllarındaki tadı ve keyfi bozmadan yenileştirmek ve yeni hayata uydurmak; bir de repertuara aynı sadelikte yeni piyesler ilavesine çalışmak"la olacaktır. Güntekin'in oyunlarını değerlendiren Sevda Şener de şu tespitlerde bulunur: "Toplum içindeki çatışmaları gördüğü halde tarafları yargılamayan, karşıt öğelerin ikisini de anlamağa çalışan ve ne yönden gelirse gelsin bütün mutsuzluklara sevgi ile eğilen Reşat Nuri Güntekin olmuştur. Cumhuriyetten önce yazdığı oyunlarda, katı toplum kurallarının ötesinde, insanî bir görüşü benimsediği, insanlık, uygarlık açısından şerefli gördüğü davranışları yüceltti̇ği görülür."

Yapıtlarından *Taş Parçası* (yön. F. Kenç, 1939), *Hülleci* ("Duvaksız Gelin" adıyla, yön. Adolf Körner, 1942), *Dudaktan Kalbe* (yön. Ş. Kâmil, 1951; yön. Ü. Erakalın, 1965), *Akşam Güneşi* (yön. O. Seden, 1966), *Çalıkuşu* (yön. O. Seden, 1966), *Yaprak Dökümü* (yön. M. Ün, 1967), *Değirmen* (yön. A. Yılmaz, 1986), "Bir Dağ Masalı" adlı öyküsü (yön. T. Demirağ, 1947 ve 1967) filme alınmıştır.

Yapıtları: Roman: *Çalıkuşu*, İst.: İkbal, 1338/1922; *Dudaktan Kalbe*, İst.: İkbal, 1923; *Gizli El*, İst.: İkbal, 1924; *Damga*, İst.: İkbal, 1924; *Akşam Güneşi*, İst.: İkbal, 1926; *Bir Kadın Düşmanı-Çirkinin Romanı*, İst.: Yeni Mtb., 1927; *Yeşil Gece*, İst.: Sühulet, 1928; *Acımak*, İst.: Sühulet, 1928; *Yaprak Dökümü*, İst.: Muallim Ahmet Hilmi, 1930; *Kızılcık Dalları*, İst.: Muallim Ahmet Halit, 1932; *Gökyüzü*, İst.: Muallim Ahmet Halit, 1935; *Eski Hastalık*, İst.: Kanaat, 1938; *Ateş Gecesi*, İst. Semih Lûtfi, [1942 ?]; *Değirmen*, İst.: Semih Lûtfi, [1944]; *Miskinler Tekkesi*, İst.: İnkılâp, 1946; *Harabelerin Çiçeği*, İst.: Hâdise, 1953; *Kavak Yelleri*, İst.: İnkılâp, 1961; *Son Sığınak*, İst.: İnkılâp, 1961; *Kan Davası*, İst.: İnkılâp, 1962; "Ripka İfşa Ediyor", (*Ulus* gazetesinde tefrika edildi) 1949.

Öykü: *Recm-Gençlik ve Güzellik*, İst.: Türk Dünyası Mtb., 1335/1919; *Roçild Bey*, İst.: Matbaa-i Ahmet İhsan ve Şürekâsı, 1335/1919; *Eski Ahbap*, İst.: Matbaa-i Ahmet İhsan ve Şürekâsı, ty.; *Sönmüş Yıldızlar*, İst.: İkbal, 1339/1923; *Tanrı Misafiri*, İst.: İkbal, 1927; *Leylâ ile Mecnun*, İst.: Sühulet, 1928; *Olağan İşler*, İst.: Muallim Ahmet Halit, 1930.

Oyun: *Hançer*, İst.: Diken-İnci Neşriyat, 1336/1920; *Eski Rüya*, İst.: Hüsn-i Tabiat Mtb., İst., 1338/1922; *Ümidin Güneşi*, İst.: İkbal, 1924; *Gazeteci Düşma-*

nı/Şemsiye Hırsızı/İhtiyar Serseri, İst.: Orhaniye Mtb., 1342/1924; *Taş Parçası*, İst.: İkbal, 1926; *Bir Köy Hocası*, İst.: Muallim Ahmet Halit, 1928; *Babür Şah'ın Seccadesi*, İst.: Muallim Ahmet Halit, 1931; *Bir Kır Eğlencesi*, İst.: Muallim Ahmet Halit, 1931; *Ümit Mektebinde*, İst.: Muallim Ahmet Halit, 1931; *Felâket Karşısında/Gözdağı/Eski Borç*, İst.: Muallim Ahmet Halit, 1931; *İstiklâl*, Ank.: Hâkimiyet-i Milliye Mtb., 1933; *Vergi Hırsızı*, Ank.: Maarif Vekâleti, 1933; *Hülleci*, Ank.: İçişleri Bakanlığı Basın Genel Direktörlüğü, 1935; *Bir Yağmur Gecesi*, Ank.: CHP-Halkevleri, 1943; *Yaprak Dökümü*, Ank.: MEB, 1971; *Eski Şarkı*, Ank.: MEB, 1971; *Balıkesir Muhasebecisi*, Ank.: MEB, 1971; *Tanrıdağı Ziyafeti*, Ank.: MEB, 1971. Yayımlanmamış oyunları: "Gönül", 1916; "Ağlayan Kız", 1947; "Bu Gece Başka Gece", 1956; "Daktilo Makinesi"; "Yol Geçen Hanı", 1944.

Gezi: *Anadolu Notları*, [İst.]: Kanaat, 1936.

Makale: *Reşat Nuri Güntekin'in Tiyatro ile İlgili Makaleleri*, (haz. Kemal Yavuz) İst.: Kültür Bakanlığı, 1976.

Antoloji: *Fransız Edebiyatı Antolojisi*, 3 c., İst.: Devlet Mtb., 1929-1931.

İnceleme: *Üç Asırlık Fransız Edebiyatı (XVII-XIX yy.)*, 3 c., İst.: Kanaat, 1932; *Dil ve Edebiyat*, Ank.: Başvekâlet Müdevvenat Mtb., ty.; *Türk Kıraatı*, (Refet Avni ile) 3 c., İst., 1930 (ortaokullar için); *Fransızca-Türkçe Resimli Büyük Dil Kılavuzu*, (İ. H. Danişmend, A. S. Delilbaşı ve N. Ataç'la) İst.: Kanaat, 1935.

Çeviri: *İlm-i Mantık* (E. Boirac), İst.: Kanaat Mtb., 1915; *Bir Gece Faciası* (F. de Curel), İst.: İkbal, 1924; *Arapça Değil mi Uydur Uydur Söyle* (T. Bernard), İst.: İkbal, 1926; *Çifte Keramet* (T. Bernard), İst.: İkbal, 1927; *Hakikat* (E. Zola), İst.: Devlet Mtb., 1929; *Mektep Çocuğu* (L. Frapie), [İst.]: Himayei Etfal, 1930; *Muhammed'in Hayatı* (E. Dermenghem), İst.: Devlet Matbaası, 1930; *İş Adamı* (O. Mirbeau), İst.: İkbal, 1932; *Tolstoy: Hayatı ve Eserleri*, İst. : Kanaat, 1933; *İbsen: Hayatı ve Eserleri*, İst.: Kanaat, 1934; *Kahramanlar* (T. Carlyle), İst.: Semih Lütfi, 1943; *Napolyon'un Düşünceleri* (O. Aubry), İst.: Yedigün, 1943; *Atlı Adam-Diktatörün Romanı* (D. La Rochellein), İst.: İnkılâp, [1947 ?]; *Yabancı* (A. Camus), İst.: Varlık, 1953; *Evham* (J. de Lecretelle), İst.: İstanbul Yayınevi Mtb., [1955]; *İtiraflar* (J. J. Rousseau), Ank.: Maarif Vekâleti, 1955; *Don Kişot* (Cervantes, çocuklar için özet), İst.: Doğan Kardeş, 1957; *İhtiyar Serseri* (O. Mirbeau).

Kaynaklar: T. Poyraz-M. Alpbek, *Reşat Nuri Güntekin: Hayatı ve Eserlerinin Tam Listesi*, Ank., 1957; A.H. Tanpınar, "Reşat Nuri ve Eserleri", *Cumhuriyet*, S. 11673 (24 Ocak 1957); M. Kaplan, "Öğretmeler ve Memurlar Romancısı R.N. Güntekin", *İstanbul*, S. 2 (Şubat 1957), s. 6; M. Uyguner, *Reşat Nuri Güntekin: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst., 1967; O. Akbal, "Yeşil Gece'den Kubilay'a", *Cumhuriyet*, 25 Ocak 1973; İ.Z. Burdurlu, *Romanlarıyla Reşat Nuri Güntekin*, İzmir, 1974; ay, *Reşat Nuri Güntekin*, İst., 1977; O. Önertoy, *Reşat Nuri Güntekin*, Ank., 1983; B. Emil, *Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Şahıslar Dünyası-I*, İst., 1984; A. Oktay, "Yazınımızda Toplumsal Eleştiri ve Jakobenizm Üzerine Gözlemler", *Argos*, S. 14 (Ekim 1988); *Gösteri*, özel sayı, S. 109 (Aralık 1989); Hazar, 35-42; B. Emil, *Reşat Nuri Güntekin*, Ank., 1989; A. Oktay, *Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı 1923-1950*, Ank., 1993, s. 709-738; H. Çelik, *Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Sosyal Tenkit*, Van, 1995; Fethi Naci, *Reşat Nuri'nin Romancılığı*, İst., 1995; İ. Enginün-M. Kutlu, "Güntekin, Reşat Nuri", *TDEA*, III, s. 418-420; S. Şener, *Türk Tiyatrosunda Ahlâk, Kültür, Ekonomi Sorunları*, s. 22-23.

GÜNTÜRKÜN, NAZAN *(İzmir, 7 Kasım 1936 -)* Şair ve yazar.

Nuriye Hanım ile öğretmen Mahmut Güntürkün'ün kızı. İzmir Kız Lisesi'nden sonra İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirdi (1958). Çeşitli okullarda edebiyat öğretmenliği yaptı (1959-88); emekli oldu. İzmir Kadınlar Derneği ve İzmir Sanatçılar Derneği üyesi. İzmir'de yaşıyor; boşanmış.

İlk şiirlerini lise öğrencisiyken İzmir gazetelerinde ve *Türk Dili* başta olmak üzere *Türk Yurdu*, *Çatı*, *Hisar*, *Varlık* dergilerinde yayımladı. B. Necatigil'in değerlendirmesine göre, "sevgilerin, özlemlerin, ayrılıkların ince, katlanmalı şiirini" yazdı. Ahmet Haşim ve H. E. Adıvar'ın sanatçı kişiliklerinin farklı açılardan değerlendirildiği iki de inceleme kitabı yayımladı. Bazı şiirleri Almanca ve İtalyancaya çevrildi.

Yapıtları: Şiir: *Kim Kime*, Ank.: Dost, 1963; *Yağmur*, İzmir: Karınca, 1967; *Moraran Beyaz*, İzmir: Divan Kitabevi, 1970; *Sunular*, İzmir: Karınca Mtb., 1972; *Sahiller Denizin Sonu Değil ki...*, İzmir: Karınca Mtb., 1986.

İnceleme-Deneme: *Nerde Sevgi Orda Allah*, (L. Tolstoy üzerine) İzmir: Karınca Mtb., 1958; *Serden Geçerim Yardan Geçmem*, (halk edebiyatı üzerine) İzmir: Karınca Mtb., 1959; *Artistik Nesirler*, İzmir: Karınca Mtb., 1959; *Cervantes ve H. İbsen*, İzmir: Karınca Mtb., 1960; *Anadolu Bağrına Bastı*, İzmir: Karınca Mtb., 1960; *C. Dickens ve Antikacı Dükkânı*, İzmir: Divan Kitabevi, 1962; *Ahmet Haşim'in Ruh Ülkesi*, İzmir: Divan Kitabevi, 1965; *Halide Edip ile Adım Adım*, İzmir: Divan Kitabevi, 1974.

Kaynaklar: *BF* (12 Aralık 1999); Necatigil, *İsimler*, 177; "Güntürkün, Nazan", *TDEA*, II, 420; Kurdakul, *Sözlük*, 296.

GÜNVAR, ALİ *(İzmir, 8 Temmuz 1953 -)* Şair.

Tam adı Ali Hazım Günvar. Öğretmen Güler Hanım ile iktisatçı M. Kemal Günvar'ın oğlu. İzmir'de Kemal Atatürk İlkokulu ve St. Joseph ortaokulundan sonra İstanbul'da Ro-

bert Kolej'den mezun oldu. İTÜ Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi; "Tarihi Yerleşmenin Semiolojisi" konusunda yüksek lisans yaptı. 1986'da arkadaşlarıyla birlikte *Şiir Atı* dergisini çıkarmaya başladı, yayımcılık yaptı. 1980'den beri İstanbul'da mimarlık yapıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk ürünü ("20. Yüzyıl Şarkıları") 1978'de *Birikim*'de çıktı. Şiir ve yazılarını *Yazko Edebiyat*, *Gösteri*, *Poetika*, *Üç Çiçek*, *Şiir Atı*, *Sombahar* ve *Yedi İklim* dergilerinde yayımladı. İlk şiirlerinden itibaren hem divan şiiri, hem de kutsal kitapların dili ve söyleyişine yatkın üslubu ile dikkat çekti. T. Tanyol, "A. Günvar'ın şiiri 'ben'in şiiridir. Ama onun 'ben'i dışlaştırılmış bir 'ben'dir. Kendisinden söz ederken aslında hep başkalarını anlatır" değerlendirmesini yaptı. Son yıllarda özellikle şiir ile felsefenin ilişkisini irdeleyen kuramsal/poetik yazılara ağırlık verdi. "1980 sonrası Türk şiiri"nin temsilcilerinden biri olarak kabul ediliyor.

Ödül: *Eyzan* ile 1997 Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Şairi Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *20. Yüzyıl Şarkıları*, İst.: Üç Çiçek, 1983; *Çarpık Hüzünler Kantatı*, İst.: Üç Çiçek, 1984; *Anthropomorphus*, İst.: Şiir Atı, 1987; *Eyzan*, İst.: Yedi İklim, 1997; *Nisyan / Rapsodi*, İst.: İstanbul, 2002.
Deneme: *Doğru Yazılar*, İst.: Est&Non, 2000.
Kaynaklar: *BF* (19 Mart 1999); Necatigil, *İsimler*, 177; T. Tanyol, "Çarpık Hüzünler Kantatı", *Günümüzde Kitaplar*, S. 24 (Aralık 1985).

GÜNYOL, VEDAT *(Fatih/İstanbul, 16 Mart 1911 - İstanbul, 9 Temmuz 2004)* Yazar ve çevirmen.

Tam adı Ahmet Vedat Günyol. Ali Candan, A. Teleme, Gündat, O. Işık, Y. Dilli imzalarını da kullandı. Diyarbakırlı Cemil Paşa'nın kızı Mihrinnisa Hanım ile kaymakam Ali Fikri Günyol'un oğlu. Büyük dedesi bilgin ve müderris Yakovalı Ali Efendi, dedesi Adliye müsteşarı Ahmet Şükrü Efendi'dir. Şair ve yazar Süleyman Nazif anne tarafından akrabasıdır. İlkokulu babasının görevi nedeniyle 1918'de gittiği Diyarbakır'da tamamladı. 1923'te ailesiyle birlikte İstanbul'a döndü. 1927'de Saint Benoit Lisesi'nde başladığı lise öğrenimini 1934'te Galatasaray Lisesi'nde tamamladı ve aynı yıl İÜ Hukuk Fakültesi'ne girdi. 1936'da fakülteyi bitirdi ve hukuk doktorası yapmak üzere Paris'e gitti. Orada Halide Edip ve Adnan Adıvar'la tanışan Günyol doktora çalışmasına başladı. İktisat ve uluslararası hukuk sertifikaları aldı, ama II. Dünya Savaşı'nın çıkması üzerine öğrenimini tamamlamadan 1939'da Türkiye'ye döndü. Haydarpaşa Lisesi'ne Fransızca öğretmeni olarak girdi. 1940'ta İÜ Hukuk Fakültesi'nde asistanlığa başladı; hukuk profesörleri Ali Fuat Başgil, Ebülula Mardin ve Charles Crosat'nın yanında çalıştı. 1941'de Cemal Nadir'le birlikte haftalık çocuk dergisi olan *Arkadaş*'ı çıkardı, aynı yıl askere gitti. 1944'te askerden döndü ve Ankara'ya giderek MEB Neşriyat Müdürlüğü'nde klasik eserler müşaviri oldu. Bir yandan Nurullah Ataç, Sabahattin Eyuboğlu, Sabahattin Ali, Yaşar Nabi Nayır ve Orhan Veli Kanık'la birlikte Tercüme Bürosu üyeliği yaparken, öbür yandan Gazi Lisesi ve Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nde Fransızca öğretmenliği yaptı. 1947'de arkadaşlarıyla birlikte bakanlıktaki görevinden ayrıldı ve yarım kalan doktora tezini tamamlamak için Paris'e gitti. 1949'da hukuk doktoru olarak yurda döndü ve avukatlık stajını yaptı. *Milliyet* ve *Yeni İstanbul* gazetelerinde çalışan Günyol, Adnan Adıvar'ın önerisiyle girdiği *İslam Ansiklopedisi*'ndeki yayın kurulu üyeliği görevini 13 yıl sürdürdü. Bu arada Osman Nebi'nin çıkardığı *Bizim Dünya* adlı çeviri dergisinde de çalıştı. 1952'de Orhan Burian'la birlikte *Ufuklar* dergisini çıkardı. Aynı yıl Rockefeller Vakfı'nın davetlisi olarak ABD'ye gitti. Columbia ve Harvard üniversitelerinde 11 ay boyunca "Mukayeseli Edebiyat ve Eleştiri" kurslarına katıldı.

1953'te yurda döndü ve Orhan Burian'ın ölümü üzerine *Ufuklar*'ı *Yeni Ufuklar* adıyla çıkarmayı sürdürdü. 1959'da Çan Yayınları'nı kurdu. 1959-62 arasında İÜ Yabancı Diller Okulu'nda Fransızca okutmanlığı yaptı. 1962'de Fransızca öğretmeni olarak Atatürk Erkek Lisesi'ne atandı. 1964'te Sabahattin Eyuboğlu'yla birlikte çevirdiği G. Babeuf'ün *Devrim Yazıları* adlı kitabını yayımladı. Kitap toplatıldı ve hakkında açılan dava 1967'de beraatla sonuçlandı. 1971'de Azra Erhat, Sabahattin Eyuboğlu ve Thilda Kemal'le birlikte tutuklandı ve 4 ay boyunca İstanbul Maltepe'deki askeri cezaevinde kaldı. 1972'de Atatürk Erkek Lisesi'nden emekli oldu. Kasım 1976'da (275. sayısında) *Yeni Ufuklar*'ı, daha sonra da Çan Yayınları'nı kapatarak bütün zamanını çeviri ve yazı çalışmalarına verdi. Maltepe Anadolu Teknik Lisesi'nde "İnsan Hakları ve Demokrasi" dersleri verdi.

İlk yazı ve çevirileri 1935'te *Yücel* dergisin-

de yayımlandı. Bu dergide Fransız yazarların romanlarını özet halinde tanıtan birçok yazısı çıktı. "Dile Gelseler" başlıklı ilk eleştirisi 1940'ta *Yücel* dergisinde yayımlandı. *Yeni Ufuklar* dergisinde çıkan, değişik edebiyat ürünlerini ve edebiyatın içinde bulunduğu sorunları inceleyen yazılarının Türkiye'de fikir ve sanat hayatının gelişmesinde önemli bir yeri vardır. Kendini "gerçekçilik", "hümanizma" ve "gerçeküstücülük" akımlarına yakın hissettiğini belirten Günyol'un *Adam Sanat, İnsancıl, Milliyet Sanat* ve *Varlık* dergilerinde de birçok yazısı yayımlandı.

Ödül: Varlık Yayınevi "Kültür ve Edebiyat Birikimimize Katkılarından Dolayı Vedat Günyol'un Emeğine Saygı" Ödülü (1988); *Gölgeden Işığa* ile 1989 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü; Edebiyatçılar Derneği Onur Madalyası (1993); 1995 Çınar Yayınları Onur Ödülü; 1998 Tüyap 16. Kitap Fuarı Onur Yazarı; 1998 Evrensel Kardeşlikten Dünya Barışına Çağrı Ödülü.

Yapıtları: Eleştiri: *Dile Gelseler*, İst.: Çan, 1966; *Çalakalem*, İst.: Çan, 1977.

Deneme: *Yeni Türkiye Ardında*, İst.: Çan, 1966; *Bu Cennet Bu Cehennem*, İst.: Çan, 1975; *Orman Işırsa*, İst.: Çağdaş, 1979; *Daldan Dala*, İst.: Adam, 1982; *Bilinç Yolunda*, İst.: Ada, 1985; *Güleryüzlü Ciddilik*, İst.: Çağdaş, 1986; *Gölgeden Işığa*, İst.: Cem, 1988; *Giderayak/Yaşarken*, İst.: Çağdaş, 1989; *Güne Doğarken*, İst.: Cem, 1992; *Dünden Bugüne*, İst.: Cem, 1995; *Güne Gün Katmak*, İst.: Milliyet, 1995; *Günlerin İçinden*, İst.: İş Bankası, 1999; *Gün Ola Harman Ola*, (Seçmeler), İst.: İş Bankası, 2001; *Kendimce Denemeler*, İst.: Dünya Kitapları, 2003.

Günlük: *Yine de Yaşarken*, İst.: Cem, 1990; *Yaza Yaza Yaşarken*, İst.: Cem, 1991; *Yaşa Yaşa Gör Temaşa*, İst.: Oğlak, 1997.

Anı: *Uzak Yakın Anılar: I*, İst.: Belge, 1990.

İnceleme-Konuşma: *Prens Lütfullah Dosyası*, (sunanlar: C.O. Tütengil-V. Günyol) İst.: Çan, 1977; *Sanat ve Edebiyat Dergileri*, İst.: Alan, 1986; *Konuşmalar 1945-1950* (O. Burian ile) / *Çağdaş Türk Edebiyatının Kıyıcığında 1956-1960* (S. Eyuboğlu ile), İst.: Cem, 1995.

Çeviri: *Tefeci Gobseck* (Balzac), Ank.: MEB, 1947; *İnsanların Dünyası* (A. de Saint-Exupéry), İst.: Varlık, 1954; *Değişim* (F. Kafka), İst.: Yeni Ufuklar, 1955; *Toplum Anlaşması* (J. J. Rousseau), Ank.: MEB, 1956; *Yabancı* (A. Camus), İst.: Yankı, 1959; *Denemeler* (A. Camus; S. Eyuboğlu ile), İst.: Çan, 1960; *Çağımızın Gerçekleri* (J. P. Sartre; S. Eyüboğlu ile), İst.: Çan, 1961; *Başkasının Kellesi* (M. Ayme; S. Eyuboğlu ile), İst.: Çan, 1962; *Cadı Kazanı* (A. Miller; S. Eyuboğlu ile), MEB, 1962; *Çağdaş Politika Sorunları* (çeşitli yazarlardan; S. Eyuboğlu ile), İst.: Çan, 1962; *Dünyamızın Sorunları* (B. Russell; S. Eyuboğlu ile), İst.: Çan, 1962; *Özgürlük ve Kültür* (J. Dewey), İst.: Çan, 1962; *Bilim Ahlakı* (A. Bayet), İst.: Çan, 1963; *Duruşma* (F. Kafka), 1963; *Hakikat Yolundaki Tecrübelerimin Hikâyesi* (M. Gandhi), İst.: Rafet Zaimler, 1963; *Devrim Yazıları* (G. Babeuf; S. Eyuboğlu ile), İst.: Çan, 1964; *Utopia* (T. More; S. Eyuboğlu ve M. Urgan ile), İst.: Çan, 1964; *Dünyamıza Bakış* (A. Einstein; S. Eyuboğlu, A. Erhat, C. Çapan, İ. Öztürk, Y. Anday ile), İst.: Çan, 1965; *Güneş Ülkesi* (T. Campanella; H. Kazgan ile), İst.: Çan, 1965; *İnsanlar ve İnsanlar* (Vercos; S. Eyuboğlu, A. Erhat ile), İst.: Çan, 1965; *Uygarlık* (C. Bell; M. Urgan, M.C. Anday, H.Y. Çakır ile), İst.: Çan, 1966; *Aydınlar ve Toplum* (A. Gramsci; F. Edgü, B. Onaran ile), İst.: Çan, 1967; *Lykurgos'un Hayatı* (Plutarkhos; S. Eyuboğlu ile), İst.: Çan, 1967; *Politika Sanatı* (çeşitli yazarlardan derleme; S. Eyuboğlu ile), İst.: Çan, 1967; *Çağdaş Fizikte Doğa* (Werner, Heisenberg; O. Duru ile), İst.: Çan, 1968; *Özgürlük Sorunları* (R. Maublanc; A. Bezirci ile), İst.: Çan, 1968; *Bugünkü Dünyamıza Bakış* (P. Valery; S. Eyuboğlu ile), İst.: Çan, 1972; *Çağımızın Sorunları Üstüne Düşünceler* (B. Russell; S. Eyuboğlu ile), İst.: Cem, 1972; *Gargantua* (Rabelais; S. Eyuboğlu, A. Erhat ile), İst.: Cem, 1973; *Yasayı Çiğnemenin Tehlikeleri Üstüne* (D. Diderot), İst.: Çan, 1974; *Devrimin Bağrından* (Robespierre), İst.: Çan, 1975; *Marksçılık* (H. Lefevbre), İst.: Gelişim, 1975; *Devrimle Gelen* (Saint Just), İst.: Çan, 1977; *Her Yönüyle Lenin* (D. Shub), İst.: Çan, 1977; *Düşünceler* (B. Russell; S. Eyuboğlu ile), İst.: Say, 1982; *Seyreyle Dünyayı (Temaşa-i Dünya ve Cefakâr u Cefakeş)*, (M. Evengelinos; haz. R. Anhegger-V. Günyol), İst.: Cem, 1986; *Çehov, Yaşamı-Sanatı* (H. Troyat), İst.: Ada, 1987; *Seçme Yazılar* (A. Balangni), İst.: Logos, 1990; *Tembellik Hakkı* (P. Lafargue), İst.: Telos, 1991; *Bay Perşembe* (G.K. Chestertou), İst.: Milliyet, 1995.

Kaynaklar: *BF* (Mayıs 1999); Nebioğlu, 325; Neçatigil, *İsimler*, 178; Kurdakul, *Cumhuriyet*, 547-551; Seyda, 197-217; O. Akbal, *Yaşasın Edebiyat*, İst., 1977, s. 66-69; A. Erhat, *En Hakiki Mürşit*, İst., 1996, s. 205; D. Hızlan, *Kitaplar Kitabı*, İst., 1996, s. 261-266; V. Günyol, *Dünden Bugüne*, İst., 1995, s. 99-282; R. Mutluay, *Çağdaş Türk Edebiyatı*, İst., 1973, s. 423-424; ay, *50 Yılın Türk Edebiyatı*, İst., 1973, s. 274-275, 631, 674, 679, 682; A. Oktay, *Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı 1923-1950*, Ank., 1993, s. 739, 749; A. Özkırımlı, *Yazarları da Vururlar*, İst., 1987, s. 92-96; M. Seyda, *Çocukluk Yılları*, Ank.: 1980, s. 141-144; C. Süreya, "Vedat Günyol İçin Çağrışımlar", *İkibine Doğru*, Kasım/Aralık 1987; E. Canberk, "Kopuk Anılarda Yeni Ufuklar ya da Vedat Günyol", *Varlık*, S. 967; Semih Emre [R. Mutluay], "Yeni Ufuklar, Vedat Günyol", *Yön*, 4 Kasım 1966; S. İleri, "Vedat Günyol'un Denemeleri", *Yeni Ortam*, 30 Temmuz 1975; Ş. Balcıoğlu, "Söyleşi", *Yazko Somut*, 21 Ekim 1983; C. Gündoğdu, "Vedat Günyol ile Söyleşi", *Varlık*, S. 967; G. İnal, "Vedat Günyol ile Söyleşi", *Gergedan*, Eylül 1987; M. Menemencioğlu, "Vedat Günyol'la Yaşamı ve Yapıtları Üzerine", *Cumhuriyet Kitap*, S. 351; A. Özkırımlı, "Edebiyata Gönül Maratonu", *Cumhuriyet*, 27 Haziran 1988; S. Tükel, "Ben Edebiyat'a Gönül Verdim", *Hürriyet*, 20 Aralık 1989; T. Uçarol, "Vedat Günyol'la Bir Konuşma", *Varlık*, Mayıs 1981; ay, "Vedat Günyol ile Söyleşi", *Gösteri*, Ekim 1983.

GÜRBİLEK, NURDAN *(Kütahya, 20 Mayıs 1956 -)* Denemeci, eleştirmen.

Asıl adı Hacer Nurdan TURA. Öğretmen İhsan Hanım ile subay Nusret Gürbilek'in kızı. İzmir Amerikan Kız Koleji ve Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi; aynı bölümde mastırını tamamladı; Mc Gill Üniversitesi'ndeki (Kanada/Montreal) doktora çalışmasını tamamlamadı. 1982'den beri çeşitli yayınevlerinde çevirmen ve editör olarak çalıştı. *Akıntıyakarşı* (2 sayı, 1985-86) ve *Zemin* (1986-87) dergilerini çıkaranlar arasında yer aldı. 1987'den beri tarih, politika ve felsefe dergisi *Defter*'in, 1997'den beri kitap ve eleştiri dergisi *Virgül*'ün yayın kurulu üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk annesi.

İlk yazısı ("Muhalefet, Üslup, Dil") 1985'te *Akıntıyakarşı*'da çıktı. Yazılarını *Defter* ve *Virgül* dergilerinde yayımlamayı sürdürüyor. "Analitik, yakın okumaya dayalı çalışmalarında" Y. Atılgan, B. Karasu, O. Atay ve T. Özlü gibi modern Türk edebiyatının önde gelen yazarlarını inceledi. Yöntemini, "Edebiyatın üstüne değil de edebiyatın içinden geçerek, daha çok da sevdiğim metinlerin içinde dolaşarak düşünmeye çalışıyorum" biçiminde ortaya koydu.

Ödül: *Kör Ayna Kayıp Şark* ile 2004 Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Denemecisi Ödülü.

Yapıtları: İnceleme: *Vitrinde Yaşamak*, İst.: Metis, 1992; *Yer Değiştiren Gölge*, İst.: Metis, 1995; *Ev Ödevi*, İst.: Metis, 1998; *Kötü Çocuk Türk*, İst.: Metis, 2001; *Kör Ayna Kayıp Şark*, İst.: Metis, 2004; *Mağdurun Dili*, İst.: Metis, 2007.

Kaynaklar: *BF* (3 Eylül 1999); N. Köklü, "Türkiye'nin Ruh Hali" (söyleşi), *Radikal*, 27 Mayıs 1999.

GÜRBÜZ, ŞULE *(İstanbul, 1971 -)* Şair.

1994'te İÜEF İspanyol Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Uzun süredir Milli Saraylar'da sanat tarihçisi ve antika saat tamircisi olarak görev yapıyor. Yazdıklarını hiçbir dergide yayımlamadı. İstanbul'da yaşıyor. O. Aruoba, *Ne Yaştadır Ne Başta Akıl Yoktur* oyununa yazdığı önsözde, yazarın ölüm ile yaşam, akıl ile saçmalık arasında kopan traji-komik kahkahayla "uçurum"a işaret ettiğini belirtti.

Yapıtları: Anlatı: *Kambur*, İst.: İletişim, 1992.
Şiir: *Ağrıyınca Kar Yağıyor*, İst.: Mitos, 1993.
Oyun: *Ne Yaştadır Ne Başta Akıl Yoktur*, İst.: Mitos Boyut, 1993.

Kaynaklar: S. Evren, *Genç Şairler ve Yazarlar Kitabı*, İst., 1995, s. 164; M. Aydın, *Ne Yazıyor Bu Kadınlar*, Ank., 1995, s. 316.

GÜRBÜZ, YILMAZ *(İncesu/Kayseri, 1937 -)* Romancı.

İlk ve orta öğrenimini Kayseri'de yaptı. İÜ Hukuk Fakültesi'ni, Çapa Öğretmen Okulu'nu ve Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. P. Safa'nın çıkardığı *Türk Düşüncesi* dergisinde (63 sayı, 1953-60) çalıştı. Bir süre öğretmenlik ve avukatlık yaptı. Daha sonra Londra'da Türk ve İslam dünyasına ilişkin haberleri derleme işini yapan Türktaş Press adlı bir ajansın yöneticiliğini üstlendi (1968-71). Türkiye'ye dönüp bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra, hukukçuluğa döndü ve cumhuriyet savcısı olarak görev yaptı. 2002'de emekliye ayrıldı. Şiir, makale ve öykülerini 1955'ten itibaren, Kayseri'de çıkan *İstiklal*, *Hâkimiyet*, *Erciyes*, İstanbul ve Ankara'da çıkan *Ocak*, *Ötüken*, *Milli Işık*, *Büyük Türkiye*, *Hisar*, *Töre* gibi dergi ve gazetelerde yayımladı.

Ödül: *Balkan Acısı* ile 1975 Peyami Safa Roman Armağanı (üçüncülük) ve Milli Kültür Vakfı Ödülü; Dündar Taşer Armağanı; *Acılar Masal Oldu* ile 1981 Kültür Bakanlığı 100. Yıl Roman Armağanı; Eskişehir Valiliği Yunus Emre Yılı Yarışması Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Balkan Acısı*, İst.: Ötüken, 1975; *Acılar Masal Oldu*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1984; *Mübadiller*, Ank.: Elips, 2007; *Sultan Alparslan*, İst.: Sinemis, 2008.

Kaynaklar: "Gürbüz, Yılmaz", *TDEA*, III, 421-422; elipskitap.com.

GÜRCAN, NEDRET *(Dinar/Afyon, 26 Haziran 1931 -)* Şair.

Fikriye Sahibe Hanım ile sanayici Osman Gürcan'ın oğlu. İzmir Buca Ortaokulu'nu bitirdikten (1947) sonra babasının Dinar'daki un ve irmik fabrikasında çalışmaya başladı. Aynı fabrikanın ortağı ve yöneticisi. İzmir'de Cengiz Tuncer, Tarık Dursun K. ve Ziya Metin'le birlikte sanat dergisi *Kervan*'ı (1950), Dinar'da tek başına *Şairler Yaprağı* dergisini (1954) çıkardı, yayımcılık yaptı. Çeşitli gazetelere siyasi ve ekonomik yazılar yazdı; 1957'de *Akis*'te çıkan siyasi bir yazısından dolayı yargılandı, üç yıl sonra aklandı. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Dinar'da yaşıyor; evli, üç çocuk babası.

İlk şiiri 1948'de *Anadolu Gazetesi*'nin sanat sayfasında çıktı. Şiirlerini *Varlık*, *Yeditepe*, *Pazar Postası*, *Kaynak*, *Güney* ve *Yücel* dergilerinde yayımladı. Taşra insanının hayallerini, kırgınlıklarını, özlemlerini ve tutkularını dile getirdiği şiirleri için C. Süreya, "Antika, ufak tefek aktüaliteyle dolu, sıcak aşk şansonları" değerlendirmesini yaptı.

Yapıtları: Şiir: *Yaşadıkça Aşk*, Ank.: Kaynak, 1953; *Festival*, Dinar: Şairler Yaprağı, 1956; *İki Beyaz Çizgi*, İst.: Yeditepe, 1963; *Bulut İndi*, İst.: Yeditepe, 1972; *Tutkun ve Kırgın*, İst.: Yaprak, 1996; *Five O'clock Tea-Beş Çayı*, İst.: Broy, 1999.
Anı: *Benim Sevgili Taşram*, İst.: Dünya, 2003; *Yaşanmış Taşra Öyküleri*, İst.: Dünya, 2005; *Hoşça Kal Dinar*, İst.: Heyamola, 2008.
Roman: *İzmir'de Üç Gün ve Bir Gece*, İst.: Agora, 2007.
Kaynaklar: *BF* (18 Mayıs 1999); Nebioğlu, 326; Necatigil, *İsimler*, 178; "Gürcan, Nedret", *TDEA*, III, 422; İ. Ü. Nasrattınoğlu, *Afyonkarahisarlı Şairler Yazarlar Hattatlar*, Ank., 1971, s. 150-152; Kurdakul, *Sözlük*, 297; Karaalioğlu, 249.

GÜRDEMİREL, ITIR *(Ankara, 28 Temmuz 1945 -)* Şair, ressam.

"Gençlik Marşı" ile tanınan şair Ali Ulvi Elöve'nin torunu. Avusturya Saint George ve Nişantaşı Kız Sanat Lisesi'nden mezun oldu. Bir süre bale yaptıktan sonra resme ve şiire başladı. Şiirlerinde her yönüyle insanı yansıtmaya çalıştı. İstanbul, Ankara, Gölcük ve Düzce'de altı kişisel sergi açtı, dört karma sergiye katıldı.

Yapıtları: Şiir: *Umut Dalı*, İst.: Hüsnü Tabiat Mtb., 1968; *Köprü*, İst.: Dilek Mtb., 1971; *Görüntü*, İst.: Sesimiz, 1974; *Yeşil İçin*, İst., ?.
Kaynaklar: "Gürdemirel, Itır", *TDEA*, III, 422; Karaalioğlu, 250; B. Tamsöz, *Kadın Şairler*, Ank., 1994, s. 220-222; M. Aydın, *Ne Yazıyor Bu Kadınlar*, Ank., 1995, s. 211-212.

GÜREL, EMİN RECEP
bak. Emin Recep

GÜREL, FATMA *(Edremit/Balıkesir, 1946 -)* Öykücü.

Tam adı Fatma Gürel BÖLEK. Edremit'teki ilk ve orta öğreniminin ardından İTÜ Kimya Fakültesi'ni bitirdi (1969). İzmit ve Dalaman'da Seka ve Petrol Ofisi fabrikalarında kimya mühendisi olarak çalıştı. Öyküleri *Yazko Edebiyat*, *Varlık*, *Gösteri*, *Kıyı*, *İ'nvivo*, *İnsancıl* ve *Barış* dergilerinde yayımlandı.

Ödül: 1972 Yunus Nadi Öykü Ödülü (birincilik); 1993 Ömer Seyfettin Öykü Ödülü (birincilik); 1993 Naci Girginsoy Öykü Yarışması (üçüncülük).

Yapıtları: Öykü: *Zurnanın Son Deliği*, 1975; *Bir Yaz Gecesi*, İst.: Demet, 1994; *Karşı Kıyının Işıkları*, İst.: Remzi, 2001.
Roman: *36 Baharı*, İst.: Remzi, 2000.
Kaynaklar: Karaalioğlu, 250; Işık, 277-278; M. Aydın, *Ne Yazıyor Bu Kadınlar*, Ank., 1995, s. 215-216.

GÜREL, FERZAN *(Söke, Haziran 1919 -)* Öykücü.

Asıl adı Feruzan. Saliha Vahide Hanım ile çiftçi M. Şükrü Kocagöz'ün kızı. Yazar Samim Kocagöz ağabeyi, şair Halil Kocagöz kardeşi, ressam Ziya Gürel ile devlet bakanlarından Prof. Dr. Şükrü Sina Gürel oğullarıdır. İlk ve orta öğrenimini Söke İlkokulu, İstanbul Dame de Sion ve İzmir Türk-Amerikan Koleji'nde tamamladı; İÜEF İngiliz Filolojisi'ni bitirdi (Halide Edip Adıvar'ın öğrencisiydi). Edebiyatçılar Derneği üyesi. İzmir ve Söke'de yaşıyor; dul, iki çocuk annesi.

İlk öyküsü *Yeditepe*'de çıktı. Ürünlerini *Yeditepe*, *Dost*, *Varlık*, *Oluşum*, *Güney*, *Türk Dili* ve *Yazko Edebiyat*'ta yayımladı. Söke'deki yerel gazetelere ve *Cumhuriyet*'e makaleler yazdı. Öykülerinde Söke ve çevresindeki insanların günlük yaşamlarından edindiği gözlemlerini yansıttı.

Yapıtları: Öykü: *Evcilik Oyunu*, İzmir: Kovan, 1962; *Şeftali Çiçekleri*, İst.: Yeditepe, 1965; *Kara Tutku*, İst.: Güney, 1971; *Ölü Gözünden Yaş*, 1979; *Kordon Boyu*, İst.: Turna, 1985; *Umutlanmanın İzdüşümü*, Ank.: Toplum, 1995.
Roman: *Güneydoğu'ya Geçit Yok*, Ank.: Memleket, 1990.
Anı: *İzmir'in İşgalinden Kurtuluşa*, İst.: Cumhuriyet Kitapları, 2000.
Kaynaklar: *BF* (21 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 178; "Gürel, Ferzan", *TDEA*, III, 422; Kurdakul, *Sözlük*, 298; Karaalioğlu, 251; Necatigil, *Eserler*, 215-216; Z. Gürel, "Sahici Bir Cumhuriyet Kızı: Ferzan Gürel", *Cumhuriyet Kitap*, S. 548 (17 Ağustos 2000); A. İlhan, "Ferzan'ın 'Tanıklığı' ", *aynı yerde*; S. Sezer, "İzmir'in İşgalinden Kurtuluşa", *aynı yerde*.

GÜREL, TURHAN *(Bursa, 1 Mart 1941 -)* Şair.

Nazire Hanım ile bakkal Şaban Gürel'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Bursa'da tamamladı; İÜEF Felsefe Bölümü (1961-63) ile İstanbul Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü'nü (1963-65) terk etti. Avustralya'da işçilik yaptı (1969-83). Bursa'da *Öner* ve *Yeni Nilüfer* (1975) adlı sanat dergilerinin kuruluşuna katıldı. Bursa'da yaşıyor; emekli, bekâr. İlk öyküsü ("Öte Dünya Ülkeleri") *Bursa Doğru Hâkimiyet* gazetesinde çıktı. Aynı gazetede düşünce, çevre ve sanat yazıları yazdı.

Yapıtları: Şiir: *Yaşama Korkusu*, Bursa: Karacabey Mtb., 1969; *Görüntüler*, Bursa: Yeşil Bursa Mtb., 1975; *Arayış*, Bursa: Doğru Hâkimiyet Gazetesi, 1977.
Kaynaklar: *BF* (14 Nisan 1999); "Gürel, Turhan", *TDEA*, *III*, 422.

GÜRELİ, MEHMET *(İstanbul, 7 Nisan 1949 -)* Öykücü, müzisyen.

Babür Polan ve Mephisto imzalarını da kullandı. Memur Şehbal Hanım ile memur Yekta Güreli'nin oğlu. Ressam Talât Güreli ağabeyi, Salâh Birsel dayısıdır. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı; İÜEF Felsefe Bölümü'nü iki yıl okuduktan sonra bıraktı. 1965-70 arasında Cihangir takımında basketbol oynadı. 1977-88 yıllarında *Hürriyet* gazetesinde çalıştı. 1984'te kurduğu Nisan Yayınları'nda 1998'e kadar editörlük yaptı. *Beyaz* dergisinin kurucuları arasında yer aldı; üçüncü sayıdan sonra ayrıldı. Kısa filmler, belgeseller çekti. Gönül Yarası filminde, İkinci Bahar TV dizisinde rol aldı. Peyami Safa'nın *Selma ve Gölgesi* kitabından uyarladığı Gölge adlı filmi çekti (2008). Bestelerinden oluşan beş CD çıkardı. Resim yapıyor. İstanbul'da yaşıyor.

İlk öyküsü ("Cumartesi Günleri") Babür Polan imzasıyla 1978'de *Cumhuriyet* gazetesinde çıktı. Öykülerini *Beyaz*, *Nisan*, *Gösteri* ve *Varlık* dergilerinde yayımladı. Öykülerinde müzik, sinema ve resimden yararlanarak geliştirdiği kurgu ve düş gücüyle dikkat çekti.

Yapıtları: Öykü: *Sıcak Bir Göz*, İst.: Nisan, 1985; *Alope'nin Odası*, İst.: Nisan, 1993; *Alope'nin Odası* (*Sıcak Bir Göz* ve iki yeni öyküyle birlikte), İst.: Can, 1999.

Kaynaklar: *BF* (28 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 179; Z. Ankara, "Alope'nin Odası", *Cumhuriyet Kitap*, S. 2000 (23 Aralık 1993).

GÜRELİ, NAİL *(İstanbul, 13 Şubat 1932 -)* Gazeteci, öykücü.

Tam adı Ahmet Nail Güreli. A. Na. ve Ahmet Nail imzalarını da kullandı. Hatice Hacer Hanım ile aşçı İbrahim Paşikoğlu'nun oğlu. İlkokulu Bandırma ve Yıldız'da (Beşiktaş) okudu. Kabataş Ortaokulu'nu (1948) bitirdi. Kabataş Lisesi'nden ayrılarak Sultanahmet Erkek Sanat Enstitüsü'ne geçti. Yükseköğrenimini Gazetecilik Yüksek Okulu'nda yaptı.

Gazetecilik mesleğine *Hizmet*'te (1952) başladı. *Son Posta*, *Vatan*, *İkdam*, *Tan*, *Akşam*, *Hürriyet*, *Güneş*, *Milliyet* gazetelerinde çalıştı. Bu gazetelerde çeşitli yazıları ve röportajları yayımlandı. *Milliyet* gazetesinin bazı süreli yayınlarını ve haftalık *Aktüalite* ekini çıkardı. 30 yıla yakın bir süre İstanbul Gazeteciler Sendikası, Türkiye Gazeteciler Sendikası Federasyonu ve Türkiye Gazeteciler Sendikası'nda görev aldı. Gür Yayınları'nın editörlüğünü yaptı (1980-96). Türkiye Gazeteciler Cemiyeti başkanlığı (1994-), Milliyet Ödülleri yönetmenliği (1983-) yapıyor. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, TYS, PEN Yazarlar Derneği, Doğal Hayatı Koruma Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk yazısı aylık mizah dergisi *Kahkaha*'da yayımlandı (1951). Mizah öyküleri ve röportajlarında "anlatımda yalınlık, gözlemcilikte ustalık, seçimde üstün nitelik" (D. Hızlan) göze çarpmaktadır.

Ödül: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Basın Ödülleri: Yılın Gazetecisi (1959, 1986), Mansiyon Ödülü (1961, 1962, 1963, 1976), *Bilimsel Lokum* ve *Seçim Otobüsü* ile Mizah Birincilik Ödülü (1979, 1980); 1964 TDK Röportaj Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Bilimsel Lokum*, İst.: Gür, 1979; *Seçim Otobüsü*, İst.: Gür, 1980; *Biz Bu İhtilali Niye Yaptık?*, İst.: Gür, 1988; *İhtilalin Gülleri*, İst.: Gür, 1988; *Cehennem Kahkahası*, İst.: Gür, 1992; *Bu Darbeler Kime*, İst.: Heyamola, 2006.
Şiir: *Mürekkep Balığı*, (Ahmet Nail imzasıyla) İst.: Gür, 1982.
Deneme: *Onuncu Ses*, İst.: Milliyet, 1989; *Dünden Bugüne Babıâli*, İst.: Heyamola, 2009.
Röportaj: *Evde Kalmış Kızlar*, İst.: Gür, 1978; *İnsanıyla Sazıyla Sözüyle Yöre Yöre*, İst.: Gür, 1982; *Gerçek Tanık: Korkut Özal Anlatıyor*, İst.: Milliyet, 1994.
Araştırma: *İki 1 Mayıs*, İst.: Gür, 1979; *Cinsel Mutluluk*, İst.: Gür, 1980; *Atatürk'ten Sonra Atatürk*, İst.: Gür, 1981; *Astsubaylar*, İst.: Milliyet, 1991; *Şu Bizim Medya*, İst.: Bashaş, 2004; *İşte Türkiye*, İst.: Heyamola, 2006.

Kaynaklar: *BF* (19 Temmuz 2000); Ciravoğlu, 165.

GÜRGÜN, MÜFİT *(İstanbul, 17 Temmuz 1974 -)* Şair.

Tam adı Osman Müfit Gürgün. Hanife Huriye Hanım ile muhasebeci Mehmet Atilla Gürgün'ün oğlu. Özel Çavuşoğlu Lisesi'ni bitirdi; Açıköğretim Fakültesi'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı. Yalnızca edebiyat ile uğraşıyor. İstanbul'da yaşıyor, bekâr. İlk şiiri (Ayışığı Serserisi) *İnsancıl* dergisinin Ocak 1993 sayısında yayımlandı. Ürünlerini *İnsancıl*, *Kopuş*, *Gerçek Sanat* gibi dergilerde yayımlamayı sürdürdü. Kendisini toplumcu gerçekçi olarak tanımlıyor.

Yapıtları: Şiir: *Devrim Bengisu*, İst.: Gerçek Sanat, 1998; *Deli Çocuk*, İst.: Gerçek Sanat, 2000.

Kaynaklar: *BF* (2002).

GÜRKAN, TURHAN *(Bafra/Samsun, 18 Mart 1926 - İstanbul, 26 Mart 2001)* Şair, gazeteci.

Öğretmen Şükrü Gürkan'ın oğlu. Samsun ve Erzurum liselerinde okuduktan sonra C. Kun-

tay'ın yayımladığı *Millet* dergisinde gazeteciliğe başladı (1944). *İstanbul Ekspres*, *Türk Sesi*, *Şehir*, *Tanin*, *Vatan* gazetelerinde muhabir, istihbarat şefi, sekreter ve yazar olarak çalıştı. 1965-75 yıllarında *Cumhuriyet* gazetesinde film eleştirileri yazdı; *Dünya* gazetesine haftalık sinema sayfası hazırladı. Son olarak *Pazar* dergisinde sekreter, istihbarat şefi ve yazar olarak çalıştı.

İlk şiiri lisedeyken Eminönü Halkevi'nin çıkardığı *İstanbul* dergisinde (1944) çıktı. Şiir ve edebiyat eleştirilerini *Yaratış*, *Varlık*, *Kaynak*, *Kervan*, *Edebiyat Dünyası*, *Pazar Postası*, *Yurt Üniversiteliler Dergisi*, *Babıâli*, *Yeryüzü* gibi dergilerde yayımladı.

Yapıtları: Şiir: *Arka Sokak*, İst.: 1946.
Anı: *Atatürk'ün Uşağının Gizli Defteri/Cemal Granda*, haz.: T. Gürkan, İst.: Feryay, 1971; *Atatürk'ün Uşağı İdim*, İst.: Hürriyet, 1973.
İnceleme: *Çağdaş Türk Sineması*, 1975; *Yılmaz Güney*, 1976.
Kaynaklar: Karaalioğlu, 252-253; *Gazeteciler Cemiyeti, 1946-1976*, İst., 1976, s. 121.

GÜRMEN, AYSEL *(Kıbrıs, 1956 -)* Yazar.

İlk ve orta öğrenimini Kıbrıs'ta tamamladı (1974). Boğaziçi Üniversitesi İşletme ve Eğitimi Bölümü'nü bitirdi. Ayla Çınaroğlu ve Aytül Akal'la birlikte Uçan Balık yayınlarını kurdu (1995). *Cumhuriyet Kitap*'ta çocuk kitapları hakkında tanıtım yazıları ve eleştiriler yazdı (1998-2003). Elliden fazla kitabı vardır.

Ödül: *Kuli'nin Rüyası* ile 1995 Kültür Bakanlığı Eflatun Cem Güney Özgün Çocuk Kitapları Yarışması Ödülü; *Ninemin Doğum Günü* ile 2005 Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği (ÇGYD) Okul Öncesi Öykü Kitabı Ödülü ve En İyi Tasarım ve Resimleme Ödülü; *Ninemin Yaylası* ile 2005 ÇGYD En İyi Tasarım ve Resimleme Ödülü; *Dereden Tepeden Dereli Köy'den* ile 2006 Dünya Kitap Altın Sayfa İlkgençlik Edebiyatı Ödülü.

Başlıca Yapıtları: Çocuk: *Ben Kimim*, İst.: Uçan Balık, 1995; *Benim Adım Selen*, İst.: Uçan Balık, 1995; *Kuli'nin Rüyası*, İst.: Uçan Balık, 1996; *Ninemin Doğum Günü*, İst.: Uçan Balık, 2005; *Ninemin Yaylası*, İst.: Uçan Balık, 2005; *Dereden Tepeden Dereli Köy'den*, İst.: Uçan Balık, 2006.
Kaynaklar: Işık 06, 1603; ayselgurmen.com.

GÜRMEN, OSMAN NECMİ *(İstanbul, 5 Eylül 1927 -)* Yazar.

Emine Râna Hanım ile Halil Fahri Gürmen'in oğlu. Dedesi Hüseyin Haşim Sanver 1. Dünya Savaşı döneminde Posta Telgraf nazırı. İlkokulu İstanbul Göztepe Taş Mektebi'nde (1934-1938), Orta okul ve liseyi Saint-Joseph Lisesi'nde (1939-1946) okudu. Paris'te Hautes Etudes Internationales'de öğrenim gördü (1946-1951). Taşımacılık, inşaat işleri, çiftçilik, otelcilik gibi işlerde çalıştı. *Hürriyet* gazetesi Paris muhabirliği yaptı (1975-88). Paris, İstanbul ve Bodrum'da yaşıyor; bir oğlu var.

Kitaplarını Türkçe ve Fransızca yazdı. Fransızca olarak kaleme aldığı ilk romanı *L'Echarpe d'Iris* adıyla Paris, Gallimard yayınevinde, 1976'da yayımlandı. 1980'li yıllarda *Cahier du Sud*, 1990'lı yıllarda *Nouvel Observateur* dergilerinde yazıları yayımlandı. UNESCO için Kapadokya belgeseli yaptı (1984). *Ebemkuşağı* Fransızca ve Norveççeye çevrildi.

Yapıtları: Roman: *Ebemkuşağı*, İst.: Hürriyet, 1977; *Kılıç Uykuda Vurulur*, İst.: Hürriyet, 1978. *Rana*, İst.: Kanat, 2006; *Mühtedi*, İst.: Kanat, 2007; *Ah Vre Sevda* (*Kılıç Uykuda Vurulur*'un yeni yazımı), İst.: Kanat, 2008.
Kaynaklar: *BF* (20 Kasım 2008); Ö. Türkeş, "Mahşer günlerinde çocuk olmak", *Radikal Kitap*, 7 Nisan 2006; B. Öktülmüş, "İki dünyanın Râna'sı", *Milliyet Sanat*, 2006; M, Güç, "Kılıç Ali Paşa ve Mühtedi", *Cumhuriyet Pazar*, 15 Nisan 2007; D. Erbaş, "Mühtedi mi, dönek mi?", *Birgün Kitap*, 24 Mart 2007; B. Çelik, "Sadakat arayan bir mühtedi", *Radikal Kitap*, 16 Mart 2007.

GÜROL, ENDER *(İstanbul, 23 Mart 1931 -)* Çevirmen, yazar.

Ferhunde Hanım ile eczacı Münip Gürol'un oğlu. Heybeliada İlkokulu (1941) ve St. Joseph'ten (1951) sonra İÜEF İngiliz, Amerikan ve Fransız filolojilerini bitirdi (1956). Boğaziçi Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık Bölümü'nde öğretim görevlisi. PEN Yazarlar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası. İlk çevirisi, 1961'de yayımlanan W. Faulkner'in *Kutsal Sığınak* romanıdır. Çevirilerinde roman ve psikolojiye ağırlık verdi. A. H. Tanpınar'ın *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*'nü İngilizceye çevirdi.

Yapıtları: Sözlük: *Dünya Edebiyatçıları Ansiklopedik Sözlüğü*, İst., 1966; *Çağdaş İş Dünyası Sözlüğü*, İst.: Cem, 1994.
Öykü: *Öyküler*, İst.: İz, 2002.
Derleme: *Öyküler Betiği*, İst., 1965; *Seçmeler* (C. G. Jung), İst.: Cem, 1965; *Seçmeler* (S. Freud), İst.: Cem, 1967.
Diğer: *Analitik Psikoloji ve Jung*, İst.: Payel, 1997.
Kaynaklar: *BF* (2 Nisan 1999).

GÜRPINAR, HÜSEYİN RAHMİ *(İstanbul, 17 Ağustos 1864 - İstanbul, 8 Mart 1944)* Öykücü, romancı.

Babası Plevne savunmasında Gazi Osman Paşa ile birlikte Ruslara esir düşen hünkâr yaveri Mehmet Sait Paşa, annesi Safranbolulu Safrancılar kethüdası Hacı Mehmet Efendi'nin torunu Ayşe Sıdıka Hanım'dır. Henüz üç yaşlarındayken annesini kaybedince bütün çocukluk yıllarını anneannesi ve teyzesiyle birlikte Aksaray'da Yakup Ağa Mahallesi'ndeki konakta geçirdi. Babasının görevi dolayısıyla kısa bir süre Girit'de de bulundu. Önce Ağayokuşu mahalle mektebinde, daha sonra Mahmudiye Rüştiyesi'nin sıbyan kısmında okudu. Bir süre de devlet dairelerine kâtip yetiştiren Mahrec-i Aklam'a devam etti. 1878'de girdiği Mülkiye Mektebi'ni hastalığı dolayısıyla ikinci sınıfta terk etmek zorunda kaldı (1880), bir daha da herhangi bir okula gitmedi. Bu arada özel hocalardan Fransızca dersleri aldı.

Bir süre Adliye Nezareti Umur-ı Cezaiye Kalemi'nde, aza mülazımı olarak da İkinci Ticaret Mahkemesi'nde ve Nafia Nezareti Tercüme Kalemi'nde çalıştı. 1887'de, Ahmet Mithat Efendi'nin daveti üzerine, Ahmet Cevdet'in (İkdamcı Cevdet) yerine 750 kuruş maaşla *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinin yazı kadrosuna girdi. 1894'te *İkdam* gazetesine geçti. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından sonra memurluktan ayrılarak kendisini bütünüyle yazı yazmaya verdi. Önce Ahmet Rasim'le birlikte *Boşboğaz ile Güllabi* (24 Temmuz 1908-1 Aralık 1908 arasında, 36 sayı) adlı haftalık bir mizah dergisi yayımladı. Daha sonra bir süre *Sabah* ve *Vakit* gazetelerinde çalıştı, yazılarını yayımladı, romanlarını tefrika etti.

Cumhuriyet'ten sonraki yıllarda 5. ve 6. dönem Kütahya milletvekili olarak TBMM'de bulundu (1936-43). *Tercüman-ı Hakikat* ve *İkdam*'dan başka *Zaman*, *Âtî*, *İleri*, *Son Telgraf*, *Tevhid-i Efkâr*, *Vakit*, *Milliyet*, *Cumhuriyet* ve *Yeni Sabah* gazetelerinde romanları tefrika edildi, zaman zaman da sanat ve edebiyat yazıları yazdı, bazı tartışmalara katıldı.

Hayatı boyunca hiç evlenmedi, son yıllarını İstanbul'da Heybeliada'da bir aile dostuyla birlikte geçirdi. Heybeliada'da Abbas Paşa Mezarlığı'nda gömülüdür.

Çocukluk çağlarında okuduğu ilk yapıtlar arasında *Monte-Cristo* (A. Dumas Pére) ile Ahmet Mithat Efendi'nin *Hasan Mellah* ve *Paris'te Bir Türk* adlı romanları bulunuyordu. Yaşı biraz daha ilerlediğinde komşuları Vidinli Tevfik Paşa'nın, içinde 92 ciltlik Voltaire külliyatının da bulunduğu büyük bir kütüphaneyi ona hediye etmesi, Fransız kültür ve edebiyatını daha yakından tanımasında büyük bir rol oynadı. Zaten küçük yaştan başlayarak evde dinlemiş olduğu masallar onda okuma alışkanlığı için bir zemin hazırlamış bulunuyordu. Bütünüyle kendi kendini yetiştiren ve oldukça genç yaşta yazı yazmaya başlayan Hüseyin Rahmi'nin ilk çalışmaları ünlü Aksaray yangınında yanmıştır.

İlk romanı *Şık* (yahut *Ayna*), Ahmet Mithat Efendi tarafından beğenilmiş ve önce *Tercüman-ı Hakikat*'te tefrika edilmiştir (1887). "Matbuat caddesine attığım ilk adım bu *Şık* romanıdır" diyen Hüseyin Rahmi bu eserin ilk bölümünü henüz öğrenci iken yazdığını ve hayranı olduğu Ahmet Mithat Efendi'ye gönderdiğini söyler. Bunun üzerine Ahmet Midhat Efendi tarafından gazeteye davet edilir; ancak roman yazarı olarak karşısında küçük bir çocuk gören Ahmet Mithat hiddetlenir ve bu romanı onun yazdığına inanmaz. Hüseyin Rahmi ağlamaya başlayınca, Ahmet Mithat durumu anlar ve onun hem romanını yayımlar, hem de elinden tutarak himayesine alır, onu "evlad-ı manevi" ilan eder. Hüseyin Rahmi de başlangıçta, Ahmet Mithat Efendi'nin gazetesine gidebilecek tarzda, daha çok halkın kültür düzeyini yükseltici nitelikte, çoğu Fransızcadan çeviri, değişik konularda yazılarla yine aynı nitelikte bazı telif makaleler yayımlar. Büyük bir kısmının herhangi bir edebi değeri bulunmayan bu yazılar daha sonra *Müntahabat-ı Hüseyin Rahmi* adıyla üç cilt halinde kitaplaşmıştır.

Emile Gaboriau'dan *113 Numaralı Cüzdan* adıyla yaptığı tercüme üzerine Ahmet Mithat Efendi yazdığı bir yazıda, Hüseyin Rahmi'yi vaktiyle okuyucularına takdim etmekle ve gazetesine almakla ne kadar doğru bir hareket yapmış olduğunu belirtmiş; genel ahlakı yükseltmeye yarayan şeylerin öyle "sevda-yı muğbeçe" ve "feyz-i mey" konuları değil, Hüseyin Rahmi'nin yazdığı tarzda şeyler olduğunu dile getirmiştir. Bu tür teşviklerin de etkisiyle Hüseyin Rahmi 1890-94 arasında aralarında P. Bourget ve A. de Musset'nin de bulunduğu Fransız yazarlardan 7-8 kitap çevirip yayımladı. Daha ilk yazılarıyla, Beşir Fuat'ın, "Bu

çocukta espri-komik var, dikkat edin!" sözleriyle ilgisini çekmiş, özellikle Ahmet Mithat Efendi'nin maddi ve manevi yardımı sayesinde yayın dünyasında kendine bir yer edinmişti.

Bir iddia üzerine, duygusal romanlarıyla ünlü Vecihi'nin romanlarını taklit ederek kaleme aldığı *İffet*'ten (1896) sonra, aile içi geçimsizlik ve kavgaları anlattığı *Mutallaka*'yı yayımladı (1897). Karı-koca ve kaynana-gelin ilişkilerini ele alan *Mutallaka*, Türk edebiyatında mektup tarzında yazılmış ilk yapıt olma özelliğine de sahiptir. Ancak, adının duyulmasına yol açan eseri, 1894'te *İkdam*'da tefrika edilen *Mürebbiye* adlı romanıydı. Bu romanla bir anda ün kazanan Hüseyin Rahmi, biraz da farklı bir sanat anlayışına sahip olması dolayısıyla, yalnız kalmayı tercih etmiş ve çağdaşı edebiyatçılarla fazla bir ilişki içine girmemiştir. *Mürebbiye*'yi, görücü usulü ile evlenmenin ortaya çıkardığı problemlerin ele alındığı *Bir Muadele-i Sevda* (1899), ailelerini terk ederek Beyoğlu'ndaki batakhanelere düşen ve bütün servetlerini kaybeden gençlerin anlatıldığı *Metres* (1900), değişen hayat şartlarına ayak uyduramayan kadınların ortaya konulduğu *Tesadüf* (1900) ve *Nimetşinas* (1902) ile önce *Alafranga* adıyla tefrika edilen *Şıpsevdi* (1911) ve diğer romanları izledi.

Hüseyin Rahmi anneannesinin Aksaray Yakup Ağa Mahallesi'ndeki konağında geçirdiği çocukluk ve gençlik yıllarında evlerine gelen mahalleli kadınlardan dinlediği çeşitli öykü ve masallarla büyümüş, o devrin İstanbul hayatının hemen hemen bütün ayrıntılarını küçük yaşta öğrenme fırsatı bulmuştu. Daha sonraki yıllarda Balzac, Musset, Bourget, Maupassant, Daudet, Voltaire, Schopenhauer ve Nietzsche gibi Batılı yazar ve filozofların etkisinde kalan Hüseyin Rahmi üzerinde, üstadı Ahmet Mithat Efendi'nin roman anlayışından da belirli izler bulunmaktadır.

Şık romanının sonuna koyduğu bir yazıda, kahramanların realistliğinden, okuyucuları kahkahalarla güldürdüğünden bahseden Ahmet Mithat Efendi eserden büyük bir övgüyle söz etmiştir. Esas olarak Tanzimat'tan sonra Türk toplumunda görülmeye başlayan Batılılaşmayı yanlış anlayan ve taklitte aşırıya kaçan, bu yüzden de insanlar arasında gülünç duruma düşen alafranga tiplerin anlatıldığı roman, bu yönüyle Ahmet Mithat Efendi'nin *Felatun Bey'le Rakım Efendi* romanından yola çıkılmış izlenimi uyandırmaktadır. *Alafranga* adıyla önce *İkdam* gazetesinde tefrika edilirken sansür tarafından yayımı durdurulan, daha sonra *Şıpsevdi* adıyla kitaplaşan bir başka romanının kahramanı da büyük ölçüde *Şık*'ın kahramanına benzer.

Hüseyin Rahmi'ye göre roman, günlük hayatın, sokakta ve mahallede yaşayan sıradan insanların basit, sade hayatlarının günlük dille anlatılmasından ibarettir. Romancının hayat ve insan karşısında gözlemci konumunda kalması biçiminde özetlenebilecek bu anlayış, onun hemen hemen bütün romanlarında dikkati çekmektedir.

Batılı realist ve natüralist yazarlar gibi o da edebiyatı ve özellikle romanı yaşadığı toplumun bir aynası olarak görmüş ve geniş bir okuyucu topluluğunun hoşlanabileceği tarzda, dönemine göre sade sayılabilecek bir dille yazmıştır. Romanlarında genel olarak kadın-erkek ilişkilerini, toplumun büyük bir kesimi tarafından dinin yanlış anlaşılmasını ve bazı batıl inanışları ele almış, haksızlıkları eleştirmiş, var olan çarpık düzenin ortadan kalkması için de daima akılcılığı savunmuştur. *Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç* romanında olduğu gibi, zaman zaman da, toplumun gündelik hayatını, davranışlarını ve değer yargılarını eleştirmekten geri durmamıştır. Bu tür eleştirilerinde mizahı bir silah olarak kullanan yazar, beğenmediği tipleri karikatürize etmekte de son derece başarılıdır.

Eski İstanbul'un dar sokaklarıyla ev, konak, yalı, çeşitli dükkân, çarşı, pazar ve mesire yerlerinde geçen olaylarda mahalle kadınları, külhanbeyler, tulumbacılar, alafranga züppeler, uşak, dadı, besleme, kalem efendileri ve metreslerle daha birçok farklı karakterden oluşan zengin bir kahramanlar kadrosu bulunmaktadır. Romanlarında daha çok belirli karakter ve olaylar üzerinde duran yazar, çevre tasvirleriyle pek fazla ilgilenmemiş, onu daha çok olaylar ve bu olaylar karşısında insanların davranışları meşgul etmiştir. Bazı edebiyat tarihçilerine göre, onun romanları, eski İstanbul hayatı ve gelenekleri açısından ilk elden çok önemli bir belge özelliği taşımaktadır.

Türkçeyi başarıyla kullanan yazarlardan biri olan Hüseyin Rahmi'nin, halkın nasıl konuştuğunu öğrenmek için, örneğin çingene kızlarına para verip onları konuşturduğu ve bu konuşmaları defterine kaydettiği; evin

dolabına saklanarak komşu kadınların kendi aralarında nasıl konuştuklarını öğrenmeye çalıştığı söylenmektedir. Romanlarında halk ağzından alınmış deyimlere ve esprili sözlere çok yer verilmiştir. Bütün bunların yanı sıra Karagöz ve ortaoyununda kullanılan sözcük oyunlarına da başvurmuştur.

Avrupa'da gelişmekte olan natüralizm akımının da etkisiyle başta *Mürebbiye* olmak üzere bazı romanlarında soyaçekim konusunu ele alan romancı, gözleme, kendisine "Türklerin Emile Zola'sı" dedirtecek derecede önem vermiş, ancak hemen hemen bütün yapıtlarında kendine özgü bir gerçekçilik anlayışı sergilemekten de kaçınmamıştır. Romanları, Türk toplumunun yaklaşık yarım yüzyıllık hayatındaki toplumsal, ekonomik ve ahlaki problemleri ve değişimi yansıtan birer belge niteliğindedir. Alafrangalık gibi toplumdaki hızlı değişmelerin meydana getirmiş olduğu ahlaki sarsıntılar, aile ya da bizzat bireylerin yaşama biçimlerini değiştirmek için içine düştükleri gülünç durumlar; gizli ya da yasak aşkların yol açmış olduğu felaketler; var olandan daha iyi bir hayat sürdürebilmek için çevrilen türlü entrikalar; hurafeleri sergilemek için anlatmış olduğu öyküler onun romanlarının temel dokusunu meydana getirmektedir.

Bazı şemalara uygun olarak canlandırdığı kahramanları aracılığıyla zaman zaman insan, toplum, aile, ahlak, din ve toplumsal ilişkiler hakkındaki düşüncelerini de açıklayan yazar, anlatım tekniği olarak geleneksel halk öykülerivle meddah, Karagöz ve ortaoyunundan da büyük ölçüde yararlanmıştır. Yazarlık hayatına Servet-i Fünuncular'ın etkinlik gösterdiği sırada başlayan yazar ne o gruba, ne de başka bir edebi topluluğa katılmış, romancı olarak bazı edebiyat otoritelerinin "mutavassıtın" adını verdikleri, kendi başına bağımsız bir yolda ilerlemeyi daha uygun bulmuştur.

1913'te *Cadı* ve *Gulyabani* (*Garaip Faturası* genel başlığı ile) adlı romanlarının dili ve ele aldığı konular Şahabettin Süleyman'ın *Rübap* dergisinde ve Ali Naci'nin (Karacan) *Feth-i Meyyit* kitabında ona hücum etmelerine sebep olduğunda, o da onlara *Cadı Çarpıyor* (1913) kitabıyla karşılık verir. Kitabın kapağında, "Lisanımızda sadeliğin elzemiyet ve ehemmiyeti cidden bilindiği gün edebiyat başlamış olacaktır!", kitabın içinde de, "Avam için edebiyat olmazmış... Ne hezeyan! Avam cehil içinde boğulsun, koca bir millet mahkûm-ı zeval olsun, biz karşıdan seyrine bakalım, öyle mi?" sözleriyle, örnek aldığı Ahmet Mithat gibi halk için edebiyat anlayışından yana olduğunu açıklamıştır. Romancı olarak sade yazmaya ve anlaşılır olmaya önem veren Hüseyin Rahmi öykü ve romanlarında sanat ve hüner göstermekten çok, "toplumsal fayda" amacını gütmüştür denilebilir. Ahmet Mithat'ın başlatmış olduğu "halk için roman yazma" anlayışını sürdürmüş, hayatı boyunca bu doğrultuda ilerleyerek realist ve natüralist nitelikte yapıtlar ortaya koymuştur.

Birçoğu bizzat kendi gözlemlerine dayanan *Cadı*, *Gulyabani*, *Efsuncu Baba*, *Dirilen İskelet* gibi romanlarında doğrudan doğruya dini inanışlar yerine halk tabakasında din kisvesine bürünmüş batıl inanış ve hurafelerin gülünç yönlerini sergileyerek bunlarla alay etmiştir. Daha önce Beşir Fuat'ın iltifatını gören Hüseyin Rahmi, 1887'de kaleme aldığı "İstiğrak-ı Seheri" adlı tiyatro denemesinde, Menemenlizade Tahir ile Beşir Fuat arasında başlayan hayaliyun-hakikiyun tartışmasında Beşir Fuat'ın yanında yer almıştır. Burada hülyalar içinde kaybolup giden, hayat ve gerçeklerden uzak bir şair olarak canlandırdığı kahramanıyla romantizmi savunan Servet-i Fünuncular'la alay etmiştir.

Aynı zamanda bir tür töre romanı kabul edilen Hüseyin Rahmi'nin eserlerinde İstanbul halkı, kıyafetleri, konuşmaları, düşünce, örf, âdet ve gelenekleriyle birlikte ele alınıp anlatılmıştır. Onun romanlarında eski İstanbul hayatını yansıtan atlı tramvaylar, Kâğıthane âlemleri, mahalle baskınları, mahalle kavgaları ile ramazan aylarında Şehzadebaşı'ndaki eğlencelerin de ayrıntılarıyla anlatıldığı dikkati çekmektedir.

Halk dili açısından zengin bir hazine değerine sahip olan Hüseyin Rahmi'nin romanlarında konuşmalar da önemli bir yer tutmaktadır. Vapur ve tramvaydaki konuşmalar, pencereden pencereye mahalle kadınlarının yaptıkları muhabbetler, atışmalar onun romanlarının en çok sevilen yanlarıdır.

Hemen hemen bütün romanlarında okuyucularını popüler bir mizah havası içinde yüksek bir felsefeye çekmeye çalışan yazar yeri geldiği zaman, tıpkı hocası Ahmet Mithat Efendi gibi, sayfalar tutan bilgileri romanına aktarmaktan da geri durmamaktadır. *Müreb-*

biye'deki "mantarlar" hakkında uzun bir konuşma ile yine aynı romandaki natüralizmin Fransa'daki durumu hakkında verilen bilgiler, *Şıpsevdi*'deki "alafranga yemek yeme usulleri" ile *Tebessüm-i Elem*'deki determinizm üzerine uzun açıklamalar bunun en dikkate değer örneklerini oluşturmaktadır.

Türk romanında Ahmet Mithat Efendi'nin başlatmış olduğu halkçı roman anlayışı doğrultusunda kaleme aldığı romanlarını daha geniş kitlelere de ulaştırmayı başaran Hüseyin Rahmi ancak 1950'li yıllardan sonra Türkiye'de roman anlayışının değişmeye yüz tutmasıyla birlikte değerini kaybetmeye başlamıştır. Bazı edebiyat tarihçileri ve eleştirmenler tarafından romanlarının edebi değeri tartışılmakla beraber, belirli bir sayıya ulaşmış romanları, konuyu farklı açılardan ele alış biçimi, canlandırdığı kahramanların gerçeğe uyması ve çağdaşlarından farklı üslubuyla Türk edebiyatının önemli bir romancısı durumundadır.

Hayatı boyunca öykü ve romanlarla, gazete makaleleri, edebi eleştiri yazıları ve birkaç tane de piyes kaleme alan Hüseyin Rahmi'nin kitap halinde yayımlanmış eserlerinin sayısı ellinin üzerindedir. Bütün yapıtları, Kemal Bek tarafından sadeleştirilmiş biçimiyle yeniden basılmaktadır.

Romanlarından *Mürebbiye* (yön. Ahmet Fehim, 1919; "İç Güveysi" adıyla, yön. İ. Engin, 1970"), *Efsuncu Baba* (yön. A. Arakon, 1949), *İffet* (yön. Ü. Utku, 1969) ve *Gulyabani* ("Süt Kardeşler" adıyla; yön. E. Eğilmez, 1976) filme alınmıştır.

Yapıtları: Roman: *Şık*, İst.: Kırkanbar Mtb., 1889; *İffet*, İst.: İkdam Mtb., 1896; *Mutallaka*, İst.: İkdam Mtb., 1898 (*Evlat Hatırı* adıyla, 1961; *Boşanmış Kadın* adıyla, 1971); *Mürebbiye*, İst.: İkdam Mtb., 1899; *Bir Muadele-i Sevda*, İst.: İkdam Mtb., 1899; *Metres*, İst.: İkdam Mtb., 1899; *Tesadüf*, İst.: İkdam Mtb., 1900; *Nimetşinas*, İst.: İkdam Mtb., 1902; *Şıpsevdi*, İst.: Kitaphane-i Askeri, 1911; *Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç*, İst.: Kitaphane-i Askeri, 1912; *Sevda Peşinde*, İst.: Kitaphane-i Askeri, 1912; *Gulyabani*, İst.: Kitaphane-i Askeri, 1912; *Cadı*, İst.: Kitaphane-i Askeri, 1912; *Hakka Sığındık*, İst.: Kitaphane-i Askeri, 1919; *Toraman*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1919; *Hayattan Sayfalar*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1919; *Son Arzu*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1922; *Tebessüm-i Elem*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1923 (*Acı Gülüş* adıyla, 1967); *Cehennemlik*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1924; *Efsuncu Baba*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1924; *Meyhanede Hanımlar*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1924; *Ben Deli miyim?*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1925; *Tutuşmuş Gönüller*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1926; *Billur Kalp*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1926; *Evlere Şenlik, Kaynanam Nasıl Kudurdu?*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1927; *Muhabbet Tılsımı*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1928; *Mezarından Kalkan Şehit*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1929 [1928 ?]; *Kokotlar Mektebi*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1929; *Şeytan İşi*, İst.: Hilmi Kitaphanesi, 1933; *Utanmaz Adam*, İst.: Hilmi Kitaphanesi, 1934; *Eşkıya İninde*, İst.: Hilmi Kitaphanesi, 1935; *Kesik Baş*, İst.: Hilmi Kitabevi, 1942; *Gönül Bir Yeldeğirmenidir, Sevda Öğütür*, İst.: Hilmi Kitabevi, 1943; *Ölüm Bir Kurtuluş mudur?*, İst.: Hilmi Kitabevi, 1945 (yazılışı 1931); *Dirilen İskelet*, İst.: Hilmi Kitabevi, 1946 (yazılışı 1923); *Dünyanın Mihveri Kadın mı, Para mı?*, İst.: Hilmi Kitabevi, 1949 (yazılışı 1934); *Deli Filozof*, 1964 (yazılışı 1932); *Kaderin Cilvesi, (Başımıza Gelenler)*, 1964 (tefrika 1925); *Can Pazarı*, İst.: Atlas Kitabevi, 1968 (yazılışı 1923); *İnsanlar Maymun muydu?*, 1968 (tefrika 1934); *Namuslu Kokotlar*, İst.: Atlas Kitabevi, 1973 (yazılışı 1929); *Ölüler Yaşıyor mu?*, İst.: Atlas Kitabevi, 1973 (yazılışı 1932).

Öykü: *Kadınlar Vaizi*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1920; *Namusla Açlık Meselesi*, İst.: Kitaphane-i Hilmi, 1933; *Katil Puse*, İst.: Hilmi Kitaphanesi, 1933; *İki Hödüğün Seyahati*, İst.: Hilmi Kitaphanesi, 1933; *Tünelden İlk Çıkış*, İst.: Hilmi Kitaphanesi, 1934; *Gönül Ticareti*, İst.: Hilmi Kitabevi, 1939; *Melek Sanmıştım Şeytanı*, İst.: Hilmi Kitabevi, 1943; *Eti Senin Kemiği Benim*, (öyküler, sohbetler) İst.: Gürpınar, 1963.

Oyun: *Hazan Bülbülü*, İst.: Kitaphane-i Askeri, 1916; *Kadın Erkekleşince*, İst.: Hilmi Kitaphanesi, 1933; *Tokuşan Kafalar*, İst.: Atlas Kitabevi, 1973 (yazılışı 1923); *İki Damla Yaş*, İst.: Atlas Kitabevi, 1973 (yazılışı ?).

Edebi Tartışma: *Cadı Çarpıyor*, İst.: Matbaa-i Hayriye ve Şürekâsı, 1913; *Şekavet-i Edebiye*, İst.: Matbaa-i Hayriye ve Şürekâsı, 1913.

Diğer: *Müntahabat-ı Hüseyin Rahmi*, 3 c. (gazete yazıları) İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1899; *Sanat ve Edebiyat*, (haz. H.A. Önelçin), 1972.

Çeviri: *113 Numaralı Cüzdan* (E. Gaboriau), 1889; *Bir Kadının İntikamı* (E. Gaboriau), 1891; *Batinyol'lu İhtiyar: Bir Polis Memurunun Hatıralarından* (E. Gaboriau), 1891; *Paris'te Bir Teehhül* (Arnold ve Jules Claretie), 1891; *Frédérick ile Berneret* (A. de Musset), İst., 1896; *Biçare Bakkal* (P. de Kock), İst., 1902.

Kaynaklar: R.A. Sevengil, *Hüseyin Rahmi Gürpınar*, İst., 1944; M. N. Özön, *Hüseyin Rahmi Gürpınar'dan Seçilmiş Parçalar ve Eserleri Hakkında Mütalaalar*, İst., 1955; H. Bozok, "Gürpınar, Hüseyin Rahmi", *AA*, V, 1408-1410; S. Hızarcı [C. Kudret], *Hüseyin Rahmi Gürpınar: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst., 1953; H. Yücebaş, *Bütün Cepheleriyle Hüseyin Rahmi*, İst., 1964; A.S. Levend, *Hüseyin Rahmi Gürpınar*, Ank., 1964; M. Gökman, *Hüseyin Rahmi Gürpınar: Açıklamalı Bibliyografya*, İst., 1966; Alangu, *100 Ünlü*, II, 823-841; A. Oy, "Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanından II. Meşrutiyet Dönemi Yıllarında Bâtıl İnanışlar", *I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, c. IV, Ank., 1976, s. 215-224; M. Kaplan, *Türk Edebiyatı Üzerine*

Araştırmalar, c. I, İst., 1976, s. 459-475; ay, *Edebiyatımızın İçinden*, İst., 1978, s. 90-96; Kudret, I, 341-351; Banarlı, *RTET*, II, 1059-1062; Ö. Göçgün, *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanları ve Romanlarında Şahıslar Kadrosu*, Ank., 1987; ay, *Hüseyin Rahmi Gürpınar: Hayatı, Edebi Kişiliği ve Eserleri, Eserlerinden Seçmeler*, Ank., 1990; Ş. Toker, *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanlarında Alafranga Tipler*, İzmir, 1990; Moran, 87-116; F. A. Tansel, "Hüseyin Rahmi Gürpınar", *İA*, V/1, 655-633; S. İleri, Gürpınar, Hüseyin Rahmi", *DBİA*, III, 455-457; ay, "Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Simurg "Kitap Kokusu"*, S. 2-3 (Ekim 2000), s. 474-479; Ö. Göçgün, "Gürpınar, Hüseyin Rahmi", *DİA*, XIV, 324-326; Özgüç, I, 23, 55, 375, 401, II, 67.

GÜRPINAR, MELİSA *(İstanbul, 9 Aralık 1941 -)* Şair, yazar.

Asıl adı Zeynep Melisa ERDÖNMEZ. 1966'ya kadar Melisa Erdönmez imzasını kullandı. Memur Nimet Hanım ile tersane işletmecisi Mustafa Erdönmez'in kızı. Çamlıca Kız Lisesi'ni ve Beyoğlu Ticaret Lisesi'ni bitirdikten sonra bir süre İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde okudu. Daha sonra girdiği İstanbul Belediye Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nü 1964'te bitirdi. Tiyatro öğrenimine Londra'da devam etti (1965-67). BBC Türkçe Servisi'nde kültür programları ve tiyatro eleştirileri yayımladı. Matbaa yöneticiliği (1969-81), sanat dergisi yöneticiliği (*Zeren* dergisi, 1962-63), kurs öğretmenliği gibi işlerde çalıştı, amatör ve profesyonel çok sayıda tiyatronun kurucuları arasında yer aldı. 1991-93 arasında TYS'nin genel sekreterliğini yürüttü. PEN Yazarlar Derneği, Oyun Yazarları Derneği, Uluslararası Eleştirmenler Birliği, BESAM üyesi. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, üç çocuk annesi.

İlk yazısı ("Köy ve Şehir Romanı") 1959'da *Vatan* gazetesinde çıktı. Şiirleri *Yelken*, *Otağ*, *Ataç*, *Varlık*, *Edebiyat '81*, *Gösteri*, *Milliyet Sanat*, *Edebiyat-Eleştiri*, *E*, *Soyut* gibi dergilerde yayımlandı. Şiirlerinde genel olarak bir kendini arayış ve kendisiyle, geçmişle ve çevreyle hesaplaşma temalarında yoğunlaştı; dil alanındaki özgün buluş ve kullanımlarıyla da dikkati çekti. İnsana ilişkin en önemli olayların çoğunu kurcalarken yazı yazma, yaratma eyleminin büyük zorluklarından biri olan "anlatımda yoğunlaşmanın" üstesinden gelmiş, az sözcükle çok şey söylemeyi başarmayı bilmiş (M. Uyguner) bir şair olarak tanındı. Çocukluk anılarını, aile çevresini, insanlarla olan ilişkisini, bu ilişkilerdeki açmazları ve çelişkileri işlediği şiirlerinde kendi iç benliğini anlama çabası içinde olduğu görüldü. *Yeni Zaman Eski Hayat* adlı oyununda değişime ayak uyduramayan eski İstanbul insanlarını ironik bir dille ele aldı. Bu oyunu ve "Şu Bizim Evliya Çelebi" adlı oyunu İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları'nda sahnelendi.

Ödül: *İstanbul'un Gözleri Mahmur* ile 1991 Halil Kocagöz Ödülü; *Yeni Zaman Eski Hayat* ile 1994 Avni Dilligil Yılın En İyi Oyun Yazarı Ödülü; *Ada Şiirleri* ile 2003 Cevdet Kudret Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Umut Pembeleri*, İst.: kendi yayını, 1962; *Yeni Bir Gün Şarkısı*, İst.: kendi yayını, 1975; *Gece Yarısı Notları*, (şiirsel anlatı) İst.: Edebiyat '81, 1980; *Ara Beni Sevgilim Sözcüklerin İçinde*, İst.: Yazko, 1983; *Yaz Mektupları*, İst.: Süreç, 1985; *İstanbul'un Gözleri Mahmur*, (şiirsel öyküler) İst.: Can, 1990; *Çocukluğum ve Ölümüm*, İst.: Can, 1992; *Salkım Söğütlerin Gölgesinde*, (düzyazı şiirler) İst.: Can, 1998; *Her Harf Bir Melek*, İst.: Varlık, 1999; *Ada Şiirleri*, İst.: Can, 2003; *Küçük Şeyler*, İst.: Alkım, 2004; *El Yazısı Yılları*, İst.: Turkuvaz Kitap, 2008.
Roman: *Okul Arkadaşım*, Ank.: Türkiye İş Bankası, 1998.
Deneme-Anı: *Çamlıca'dan Yeldeğirmeni'ne Rüzgârın Peşinde*, İst.: Heyamola, 2009.
Çocuk Kitabı: *Uçup Giden Kent*, İst.: Gendaş, 1991; *Kitap Benim Kanadım*, İst.: Gendaş, 1998; *Gel Dünyayı Seyredelim*, İst.: Can, 2008.
Oyun: *Yeni Zaman Eski Hayat*, İst.: YKY, 1993.
Öykü: *Dul Evinde İncesaz*, İst.: Gürer, 2008.
Kaynaklar: *BF* (19 Aralık 1999); Necatigil, *İsimler*, 180; Kurdakul, *Sözlük*, 301; M. Uyguner, "Şen, Şakrak, Hem Güzeldin", *Cumhuriyet Kitap*, 19 Ekim 1990; E. Algan, "Yeni Zaman Eski Hayat", *Varlık*, Kasım 1993; "Hüzünlü Bir İstanbul Şarkısı", *Tiyatro Tiyatro*, Aralık 1993; B. Tamsöz, *Kadın Şairler*, Ank., 1994, s. 210-214; M. Aydın, *Ne Yazıyor Bu Kadınlar*, Ank., 1995, s. 182-184.

GÜRSAKAL, NECMİ *(Bursa, 13 Ağustos 1950 -)* Romancı.

Naciye Hanım ile terzi Niyazi Gürsakal'ın oğlu. Bursa Erkek Lisesi'nden (1968) sonra Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni (1976) bitirdi. Halen Uludağ Üniversitesi İktisadi-İdari Bilimler Fakültesi Ekonometri Anabilim Dalı istatistik profesörü. Bursa'da yaşıyor; evli, iki çocuklu. İlk yazısı 1987'de *Bursa Hakimiyet* gazetesinde yayımlandı. Yazılarını *Bursa Hakimiyet*, *Olay* gazetelerinde, *Bakış*, *Bursa Defteri* dergilerinde yayımlamayı sürdürdü. Çok sayıda mesleki yayını bulunmaktadır.

Yapıtları: Roman: *Floransalı Karlo*, Bursa: Bursa Ticaret Borsası Kültür Yayınları, 2001; *Bir Yerlere Yağmur Yağmış Olmalı*, Bursa: Aktüel, 2004.
Deneme: *Yazı Zamanı*, İst.: Alfa, 1999.
Anı: *Benim Bursalarım*, Bursa: Aktüel, 2005.

Kaynaklar: *BF* (13 Mayıs 2002); N: Özdemir, "Yeni Yayınlar-Floransalı Karlo", *Bursa Defteri* (Eylül 2001); A. Ö. Türkeş, "En Yeni Romanlar", *Virgül* (Kasım 2001); H. Işık, İpek Şehrinin Hikayesi", *Radikal Kitap* (14 Aralık 2001).

GÜRSEL KORAT *(Kayseri, 7 Temmuz 1960 -)* Romancı, öykücü.

Asıl adı Gürsel SAĞLAMÖZ. Şemsi Hanım ile Nazmi Sağlamöz'ün oğlu. İlk ve orta öğrenimini Kayseri'de tamamladı. AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi'ni bitirdi. 1980'deki askeri darbeden önce siyasi mahkûm olarak on beş ay Mamak Askeri Cezaevi'nde kaldı. Ayberk Çölok'la birlikte Abbas Sayar'ın *Can Şenliği* romanını senaryolaştırdı, TRT için çekilen "Anadolu Medeniyetleri" belgeselinde ve pek çok yapımda görev aldı. 1922'de kuruluşuna katıldığı *Edebiyat ve Eleştiri* dergisinin yazı işleri müdürlüğünden 1994'te ayrıldı. 1990'dan beri felsefe öğretmenliği yapıyor. Ankara'da yaşıyor; evli.

Edebiyat Dostları, *Edebiyat ve Eleştiri* ve *Birikim* dergilerinde yazdı. Kendisini Marksist estetiğin içinde ve Althusserci bakışa yakın bir yazar olarak değerlendiriyor. Anadolu'nun kültürel geçmişini irdelediği romanlarında, yitirilmiş zamanların atmosferi içinde kendine özgü bir kurgu yarattı. Bir söyleşisinde "Ben Kapadokya'nın ruhunu, bilgisini, doğasını ve coşkusunu ele geçirmek için yazıyorum" dedi.

Yapıtları: Roman: *Zaman Yeli*, İst.: İletişim, 1994; *Ay Şarkısı*, İst.: İletişim, 1998; *Güvercine Ağıt*, İst.: İletişim, 1999; *Kalenderiye*, İst.: İletişim, 2008.
Öykü: *Çizgili Sarı Defter*, İst.: İletişim, 1996; *Gölgenin Canı*, İst.: Can, 2004.
İnceleme, Deneme: *Sokakların Ölümü*, İst.: İletişim, 1997; *Taş Kapıdan Taç Kapıya Kapadokya*, İst.: İletişim, 2003; *Kristal Bahçe*, İst.: İletişim, 2003; *Dil, Edebiyat ve İletişim*, İst.: İletişim, 2008.

Kaynaklar: *BF* (25 Mart 1999); A. B. Erişti, "Modern Bir Eskiçağ Betiği...", *Cumhuriyet Kitap*, S. 265 (31 Mart 1995); Meral-E. A. Aytekin, "Yaşama Ağıt", *Cumhuriyet Kitap*, S. 539 (15 Haziran 2000); M. Şahin, "Roman İnsan Merkezlidir, *aynı yerde.*

GÜRSEL, NEDİM *(Gaziantep, 5 Nisan 1951 -)* Öykücü, romancı, eleştirmen.

Fransızca öğretmeni Orhan Gürsel ile matematik öğretmeni Leyla Gürsel'in oğlu. İstanbul'da Altı Eylül İlkokulu (1960) ve Galatasaray Lisesi'nden (1970) sonra Fransa'da Sorbonne Üni. Modern Fransız Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1974). Aynı üniversitede "karşılaştırmalı edebiyat" alanında doktora çalışması yaptı; halen Fransa Bilimsel Araştırmalar Ulusal Merkezi'nde (CNRS) araştırma direktörü olarak çalışıyor ve Sorbonne Üniversitesi'nde Türk edebiyatı dersleri veriyor. Öğretim üyeliğinin yanı sıra gazetecilik işini de sürdürmektedir. PEN Yazarlar Derneği, Paris Yazarlar Evi ve Akdeniz Akademisi üyesi. Paris'te yaşıyor; evli ve bir çocuk babası.

İlk yazısı ("Şolohov'un Hikâyeleri") 1966'da *Yeni Ufuklar* dergisinde çıktı. *Soyut*, *Yeni Dergi*, *Papirüs*, *Yeni Edebiyat*, *Halkın Dostları*, *Birikim*, *Sanat Olayı*, *Toplum ve Bilim*, *Milliyet Sanat*, *Gösteri*, *Yeni Düşün*, *Argos*, *Adam Sanat*, *Atlas* gibi dergilerde öykülerini ve çağdaş düşün ve edebiyat akımlarına ilişkin sorunları incelediği yazılarını yayımladı. "İlk Kadın" adlı öyküsü İstanbul Devlet Tiyatrosu tarafından 1995'te sahnelendi. Radio France Internationale'de ve Berlin Radyosu'nda programlar hazırladı. Yapıtları başta Fransızca olmak üzere, Almanca, Bulgarca, Danca, Hollandaca, Portekizce, İspanyolca, İtalyanca, Yunanca ve Arapçaya çevrildi. Yapıtları hakkında Boğaziçi, Sorbonne ve Nanterre üniversitelerinde yapılmış çok sayıda doktora tezi vardır.

Simgesel ve şiirsel bir dille yeni anlatım olanaklarını denediği öykülerinde "birey-nesne ilişkilerini, dış dünyanın bilince yansıyışını, bireyin yabancılaşmasını duyarlı bir anlatımla yansıttığı" belirtildi (A. Özkırımlı). 1969'dan beri çeşitli dergilerde yayımlanan öykülerini topladığı ve genellikle genç küçük burjuvaların değişen yaşam koşulları içindeki tutumlarını çeşitli yönleriyle işlediği *Uzun Sürmüş Bir Yaz* ve yine bir diğer öykü kitabı *Kadınlar Kitabı* toplatıldı, her iki kitabından da beraat etti. Nâzım Hikmet'in şiirini farklı bir bakış açısından, yenilik-gelenek sorunsalı temelinde işlediği kitapları edebiyat çevrelerinde ilgiyle karşılandı. 1995'te yayımlanan *Boğazkesen* adlı romanı uzun süre çok satan kitaplar listesinde kaldı. Gezi kitaplarında ise İstanbul'un bir "model kent" olarak yazarın peşini bırakmadığı görüldü. Hemen hemen bütün yapıtlarında kadınlar, kentler ve kendi iç dünyasına eğildi.

Ödül: *Uzun Sürmüş Bir Yaz* ile 1976 TDK Hikâye Ödülü; 1986 Abdi İpekçi Barış Ödülü; *Sevgilim İstanbul* ile 1986 Fransız PEN Kulübü Özgürlük Ödülü; "Saklambaç" ile 1987 Haldun Taner Öykü Ödülü (T. Uyar ve M. Mungan'la paylaştı); 1990 Radio France In-

ternationale Uluslararası En İyi Öykü Ödülü; 1992 Struga'da öykü ve inceleme dalındaki çalışmalarından ötürü Altın Plaket Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Uzun Sürmüş Bir Yaz*, İst.: Cem, 1975; *Kadınlar Kitabı*, İst.: Cem, 1983; *Sevgilim İstanbul*, İst.: Cem, 1986; *Sorguda*, İst.: Can, 1988; *Son Tramvay*, İst.: Can, 1991; *Öğleden Sonra Aşk*, İst.: Doğan Kitap, 2002; *Cicipapa*, (Toplu Öyküler 1967 -1990), İst.: Doğan Kitap, 2002.
Roman: *Boğazkesen*, İst.: Can, 1995; *Resimli Dünya*, İst.: Can, 2000; *Allah'ın Kızları*, İst.: Doğan Kitap, 2008.
Şiir: *Uzun Bir Ayrılık İçin Kırk Kısa Şiir*, İst.: Sel, 1996.
Eleştiri-İnceleme: *Şeyh Bedrettin Destanı Üzerine*, İst.: Cem, 1978; *Çağdaş Yazın ve Kültür*, İst.: Cem, 1978; *Nâzım Hikmet ve Geleneksel Türk Yazını*, İst.: Adam, 1992; *Bozkırdaki Yabancı*, İst.: YKY, 1994; *Başkaldıran Edebiyat*, İst.: YKY, 1997; *Yaşar Kemal: Bir Geçiş Dönemi Romancısı*, İst.: Everest, 2000; *Aragon: Başkaldırıdan Gerçeğe*, İst.: Can, 2000; *Doğumunun Yüzüncü Yılında Dünya Şairi Nâzım Hikmet*, İst.: Can, 2001.
Deneme: *Yerel Kültürlerden Evrensele*, İst.: Cem, 1985; *Paris Yazıları*, İst.: YKY, 1996; *Paris Kitabı*, İst.: Khalkedon, 1998; *Paris Yazıları 1: Görünümler ve Görüşler*, İst.: İş Bankası, 2000; *Paris Yazıları 2: Durumlar ve Duruşlar*, İst.: İş Bankası, 2000.
Gezi: *Seyir Defteri*, İst.: Can, 1990; *Pasifik Kıyısında*, İst.: Can, 1991; *Balkanlar'a Dönüş*, İst.: Can, 1995; *Gemiler de Gitti*, İst.: Can, 1998; *Güneşte Ölüm*, İst.: Doğan Kitap, 2003; *Bir Avuç Dünya*, İst.: Doğan Kitap, 2003; *İzler ve Gölgeler*, İst.: Doğan Kitap, 2005; *Çıplak Berlin*, İst.: Doğan Kitap, 2006; *Yedi Dervişler*, İst.: Doğan Kitap, 2007.
Röportaj: *Yüzyıl Biterken*, İst., 1999.
Söyleşi: *Yeryüzünde Bir Yolcu Nedim Gürsel*, (haz. H. Seval), İst.: Doğan Kitap, 2003
Anı: *Sağ Salim Kavuşsak*, İst.: Doğan Kitap, 2004.
Kaynaklar: *BF* (12 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 180-181; Kurdakul, *Sözlük*, 302; Özkırımlı, *TEA*, II, 569-570; Karaalioğlu, 255; Necatigil, *Eserler*, 379-380; E. Batur, "Uzun Sürmüş Bir Yaz", *Yeni Ufuklar*, S. 274 (Temmuz 1976); M. Uyguner, "Uzun Sürmüş Bir Yaz", *Türk Dili*, Temmuz 1976; A. Özyalçıner, "Sevgilim İstanbul ve Edebiyatta Öykücülüğümüz", *Gösteri*, S. 71 (Ekim 1986); V. Günyol, "Kadınlar Kitabı", *Gösteri*, Şubat 1984; F. Akatlı, "Edebiyatta Bir Nü", *Milliyet Sanat*, Mart 1988; E. Batur, "Fatih'in Romanı", *Cumhuriyet Kitap*, S. 307 (4 Ocak 1996); H. Gökhan, "Paris Yazıları: Dünyanın ve Yalnızlığın Başkentinden Yazılar", *kitap-lık*, S. 19-20 (Ocak-Nisan 1996); G. Aytaç, *Edebiyat Yazıları 3*, Ank., 1995; B. Çeri, "Fatih'in Romanı Boğazkesen", *Gösteri*, S. 201 (Ekim-Kasım 1997); "Nedim Gürsel ile Dünden Bugüne", *Adam Öykü*, S. 16 (Mayıs-Haziran 1998).

GÜRSES, SABRİ *(İstanbul, 7 Şubat 1972 -)* Şair, romancı.

Itır Karaca, İsmet Kara ve Perihan İnoğlu imzalarını da kullandı. Öğretmen, yazar Fulya Hanım ile sosyolog, yayımcı Hasan Basri Gürses'in oğlu. Nişantaşı Lisesi'nden sonra İÜEF'de bir süre Sosyoloji ve Amerikan Dili ve Edebiyatı bölümlerine devam etti; 1999'da Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Fotokopi edebiyat dergileri *Kaçınılmaz* (1991), *Salıncak* (1992), *Tahterevalli* (1992) ve *Kaydırak*'ı (1993) birer sayı çıkardı. Rusça ve İngilizceden çeviriler yapıyor. İstanbul'da yaşıyor; bekâr. İlk şiiri ("Kaplumbağa") 1989'da *Yeni Yaprak*'ta çıktı. Şiir, öykü ve yazılarını *Varlık* dergisinde yayımladı. *Sevişme* ve *Boşvermişlik* kitaplarındaki özgün anlatımıyla dikkat çekti.

Ödül: "İnsan ve Sonsuz" dosyasıyla 1989 Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü; "Pardon Aşk" ile 1992 Milliyet Sanat Dergisi Aşk Öyküleri Yarışması'nda mansiyon.

Yapıtları: Şiir: *Gereksinimler, Elde Edemeyişler ve İlerlemeler*, İst.: Gülümseyiş, 1990; *Unutulmuş Ay Altında*, (şiir ve roman) İst.: Bizim Ofset, 1992; *Kortak Kitap*, (fotokopya) 1992; *Turizm*, (bilgisayar çıktısı) 1994.
Roman: *Duraksamadan Eline Alıyorsun Bu Kitabı*, (fotokopya) 1993; *Bir Bilimkurgu Dergisi*, (fotokopya) 1994; *Sevişme*, İst.: Kabalcı, 1996; *Boşvermişler*, İst.: Mitos, 1996; *Kızıl Elma*, (fotokopya) 1997; *Maceraperest Turan Sözlüğü*, (fotokopya) 1999.
Kaynaklar: *BF* (24 Mayıs 1999).

GÜRSON, ESER *(Kastamonu, 1941 - Burhaniye / Balıkesir, 20 Temmuz 2002)* Eleştirmen.

İlk ve ortaöğrenimini Kastamonu'da tamamladı. Milli Savunma Bakanlığı bursuyla AÜ DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okudu (1964). Teğmen rütbesi ile Kuleli Askeri Lisesi'nde öğretmenliğe başladı (1964). Askeri okullarda öğretmenlik ve eğitimcilik görevleri yaptı. Yüzbaşı rütbesindeyken kendi isteği ile görevinden ayrıldı (1978). Kültür Bakanlığı'nda çeşitli görevlerde bulundu (1978-82). Emekliye ayrıldıktan sonra Ankara'da bir antikacı dükkanı işletti (1982-92). 1996'da Bilkent Üniversitesi'nde Türkçe okutmanı olarak göreve başladı. Bir trafik kazasında öldü.

Eleştiri yazılarına 1963'de *Dönem* dergisinde başladı. 1967'den sonra çok az yazı yazdı. 1960 Kuşağı eleştirmenlerinden biri olarak tanındı. *Evrim, Devinim 60, Alan 67* gibi dergilerin yazı kurullarında yer aldı. Nesnel ve bilimsel eleştiriye yakın bir anlayıştaydı.

Yapıtları: Eleştiri: *Edebiyattan Yana* (Toplu yazılar), İst.: YKY, 2001; *İlhan Berk'i Derleyip Toplama Denemesi*, İst.: YKY (*kitap-lık* dergisi eki), 2007.
Kaynaklar: Işık 06, 1617.

GÜRTUNCA, FARUK *(Edirne, 1904 - İstanbul, 6 Ağustos 1982)* Şair, gazeteci.

Tam adı Mehmet Faruk Gürtunca. M. Faruk Gürtunca, Büyük Anne, Figani, Gürtunca Dede, Masalcı Baba imzalarını da kullandı. Edirne İlkokulu (1918) ve Edirne İlköğretmen Okulu'nu (1922) bitirdikten sonra bir süre öğretmenlik yaptı. İÜ Dişçilik Okulu'ndan mezun oldu. Gazetecilik ve yayın hayatına atıldı; döneminin önemli çocuk dergileri *Çocuk Sesi*, *Afacan*, *Gelincik* ve *Çocuk Gözü*'nü, yetişkinler için *Genç Liseli*, *Okul ve Öğretmen*, *Her Ay* ve *Her Hafta* dergilerini çıkardı. Sahibi olduğu *Yıldırım Postası*, *Politika* ve *Hergün* (12 Mayıs 1947'de çıktı, 1957-60 arasında *Hergün Ekspres* adıyla yayımını Ankara'da sürdürdü) gazetelerinde başyazarlık yaptı. 1957-60 döneminde Demokrat Parti İstanbul milletvekiliydi; 1960'taki ihtilalden sonra bir süre Yassıada'da tutuklu kaldı. 1975'te *Hergün*'ü devrederek gazeteciliği bıraktı. Eğitsel, milli ve epik çocuk şiirlerinin yanı sıra tarihsel konuları ele alan oyunlar yazdı.

Yapıtları: Şiir: *İlk Memba*, 1923; *Çocukların Şiir Kitabı*, 1928; *Bu Arslana Dokunmayın*, İst.: Ülkü Kitap Yurdu, 1939; *30 Ağustos Zafer Aslanları*, İst.: Ülkü Kitap Yurdu, 1939; *Atatürk'e Ağıt: Millete Destan*, İst.: Ülkü Kitap Yurdu, 1944; *23 Nisan Şiirleri, Manzum Okul Piyesleri, Şarkılar*, İst.: Ülkü Kitap Yurdu, 1943; *Kaside-i Varak*, İst.: Ülkü Mtb., 1945; *Dokunmayın Bu Vatana*, İst.: Ülkü Kitap Yurdu, 1946; *Tuna Gülü*, İst., 1949; *İzmit'te Feci Bir Şekilde Batan Vapurun Kurbanları Destanı*, İzmit: Çelikcilt Mtb., 1958; *Kıbrıs Destanı*, İst.: Ülkü, 1964; *Fatih Sultan Mehmet*, 1979.

Manzum Oyun: *Kanlı Akşam*, 1927; *Zafer Yıldızları İnkılaplarımız*, İst.: Okul ve Öğretmen Mecmuası, 1936; *Anadolu*, İst.: Ülkü Mtb., 1939; *Dağ Başında Aşk*, İst.: Ülkü Kitap Yurdu, 1939; *Küçük Şehit*, İst.: Ülkü Kitap Yurdu, 1943; *Öğretmen Kalbi*, İst.: Ülkü Kitap Yurdu, 1943; *Oğuz Han*, İst.: Ülkü Kitap Yurdu, 1944; *Büyük Hakan Alparslan*, İst.: Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü, 1971.

Diğer: *Hayat Suyu*, İst.: Ülkü Kitap Yurdu, 1944; *İnönü Anadolu'ya Nasıl Geçti?*, İst.: Ülkü Kitap Yurdu, 1944; *Yahya Kemal*, İst.: Ülkü Mtb., 1949; *Elli Yıllık Kalem Büyükleri*, İst.: Ülkü Mtb., 1953; *Peygamberler Tarihi*, İst.: Sağlam, 1979; *Âdem ile Havva ve Peygamberler Tarihinden Seçilmiş Kıssalar*, İst.: Sağlam, 1982; *Edirne Erkek İlköğretmen Okulu'nun 87. Kuruluş Yıldönümü Kutlanırken, 15 Mart 1969*; İst.: Ülkü Mtb., 1969; *Sevgili Üstat Münif Fehim*, İst.: Ülkü Mtb., 1970; *Ferhat ile Şirin*, İst.: Sağlam, 1982.

Çeviri-Sadeleştirme: *Orman Prensi Ceylan Bambi* (F. Salten), İst.: Ülkü Kitap Yurdu, 1945; *Peygamber Efendimizin Hayatı* (Erzurumlu Mustafa Darîr Gözsüz'ün *Siyer-i Nebi*'si), İst.: Ülkü, 1963; *Leylâ ile Mecnun* (Genceli Nizami), İst.: Ülkü Kitap Yurdu, 1966; *Seyyit Battal Gazi*, İst.: Ülkü Mtb., 1966; *Ne İstiyoruz?* (R. Dutschke vd), İst.: Altın, 1968; *Hadîkatü's-Suadâ: Saadete Erenlerin veya Kerbelâ Şehitlerinin Bahçesi* (Fuzuli), İst.: Ülkü Kitap Yurdu, 1970; *Delâil-i Hayrât Şerhi* (Muhammet Kara Davut Efendi), İst.: Sağlam, 1977; *Kimyâ-yı Saadet* (İmam Gazali), İst.: Sağlam, 1977; *Leylâ ile Mecnun* (Fuzuli), İst.: Sağlam, 1977.

Kaynaklar: Nebioğlu, 333; Necatigil, *İsimler*, 181; "Gürtunca, M. Faruk", *TDEA*, III, 426; Kurdakul, *Sözlük*, 303; Karaalioğlu, *255*; Gönç, II, 81.

GÜVEMLİ, ZAHİR *(Edirne, 6 Mart 1913 -İstanbul, 5 Haziran 2004)* Yazar, ressam.

Mahir Bülent, Şeyh-i Cedit imzalarını da kullandı. İstanbul Erkek Lisesi'ni (1932) ve İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1936) bitirdi. Uzun süre Galatasaray Lisesi'nde, daha sonra Tatbiki Güzel Sanatlar Akademisi'nde edebiyat öğretmenliği, Akbank'ta sanat danışmanlığı yaptı. 1975'te Akademi'den emekli oldu. Sanat hayatına üniversite yıllarında yazdığı deneme ve eleştiri yazılarıyla girdi. *Büyük Doğu* dergisinde (1943-44) çıkan öyküleriyle tanındı. Sonraki dönemlerde çalışmalarını sanat eleştirileri ve edebiyat incelemelerine yöneltti.

Yapıtları: İnceleme: *Yahya Kemal: Hayatı ve Eserleri*, İst.: Çığır Kitabevi, 1943; *Karacaoğlan*, İst.: Gençlik Kütüphanesi, 1943; *Baki*, İst.: Gençlik Kütüphanesi, 1944; *Ahmet Haşim ve Şiirleri*, İst.: Yeni Mecmua, 1948; *Ibsen: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst.: Varlık, 1954; *Voltaire: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst.: Varlık, 1954; *Mehmet Akif: Hayatı, Sanatı, Şiirleri*, İst.: Varlık, 1955; *Başlangıcından Bugüne Türk ve Dünya Sanat Tarihi*, İst.: Varlık, 1960; *Sinema Tarihi*, İst.: Varlık, 1960; *Büyük Ressam ve Heykeltıraşlar*, İst.: Varlık, 1964; *Güzel ve Sanat*, İst.: Türkiye, 1970; *Acı Aşklar: Ünlü Tabloların Acıklı Hikâyeleri*, İst.: Varlık, 1972; *Türk ve İslâm Eserleri Müzesi*, (teşhir edilen eserlerin incelenmesi ve renkli röprodüksiyonları) Ank.: Ak, 1974; *Resim Sanatı ve Türk Resmi*, (fotoğraflar: S. Güner) Ank.: Akbank.: 1987.

Derleme: *Kahramanlık Şiirleri Antolojisi*, İst.: Akbaba, 1943; *Türk Mizah Edebiyatı Antolojisi*, İst.: Varlık, 1949; *Türk Romanları (Resimli Güldeste)*, İst.: Türkiye, 1954; *Düşen Yıldızlar*, (K. Kamu, Ö. B. Uşaklı, O. V. Kanık ve C. S. Tarancı'dan seçme şiirler) 1956; *Beş Mevsim*, (B. K. Çağlar, A. M. Dıranas, N. F. Kısakürek, A. H. Tanpınar ve A. K. Tecer'den seçme şiirler) 1957; *Büyük Romanlar*, (A. E. Bergin ile) İst.: Varlık, 1961.

Albüm: *Baş'lar ve Anket: Karikatür Albümü*, İst.: Çığır Kitabevi, 1938; *Zahir Güvemli'nin Karikatürleri*, İst.: Sebat B., 1940.

Çeviri: *Medeniyet* (G. Duhamel; T. Yücel ile), İst.: Varlık, 1954; *Kamelyalı Kadın* (A. Dumas), İst.: Güven, 1959; *Aptal Tilki*, İst.: Varlık, 1960.

Kaynaklar: Nebioğlu, 334; Necatigil, *İsimler*, 162; "Güvemli, Zahir", *TDEA*, III, 427; Karaalioğlu, 307-308; Gönç, II, 82; K. Özsezgin, *Türk Plastik Sanatçıları*, İst., 1999, s. 252.

GÜVEN, D. ALİ *(Beypazarı/Ankara, 1928 -)* Şair.

İlkokulu Nevşehir'de, ortaokulu Muş'ta, liseyi Adana'da okudu. Veteriner Fakültesi'ni bitirdi. Veteriner olarak yurdun çeşitli bölgelerinde çalıştı. Mesleki yayınları da bulunmaktadır.

Yapıtları: Şiir: *Kendimi Dinlerken: Şiir ve Manzumeler*, Bursa: Emek Mtb., 1946; *Bizim Memleket*, Adana: Güney Mtb., 1949; *Tasavvur*, Balıkesir: İnce Mtb., 1986.
Diğer: *Köylülerimiz ve Hayvan Yetiştiricileri İçin Parazitler ve Paraziter Hastalıklarla Mücadele Usulleri*, Konya: Kanaat B., 1965; *Parazitoloji ve Paraziter Hastalıklar El Kitabı*, Ank.: Ulusal B., 1967.
Kaynaklar: "Güven, D. Ali", *TDEA*, III, 427.

GÜVEN, METİN *(Bursa, 24 Ocak 1947 -)* Şair.

Tam adı Mehmet Metin Güven. İlk şiirlerinde Berşan Onursal, *Yeni Ortam* gazetesindeki siyasi yazılarında Önder Adalı imzalarını kullandı. Ümmüş Hanım ile çiftçi Mustafa Nuri Güven'in oğlu. Bursa Ticaret Lisesi'nden sonra Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Maliye Bölümü'nü bitirdi (1969). Yirmi dört yıl Trabzon ve Bursa'da öğretmenlik yaptı; 1996'da emekli oldu. Ankara'da *Yenieylem* dergisinin yazı kurulu üyeliğini (1968), Bursa'da *Yeni Dönem* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü (1973-74) yürüttü. 1985'te, gizli örgüt kurduğu iddiasıyla on gün gözaltında tutuldu; İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde aklandı. TYS üyesi. Bursa'da yaşıyor; boşanmış.

İlk şiiri 1968'de *Soyut*'ta çıktı. Şiir ve yazılarını *Soyut*, *Gösteri*, *Yazko Edebiyat*, *Somut*, *Yansıma*, *Yeni Düşün*, *Papirüs*, *Yeni Biçem* ve *Adam Sanat*'ta yayımladı. Tarihsel, toplumsal ve güncel konuları yalın bir dille işlediği, bütünlüklü ve sağlam bir şiir kurgusu oluşturduğu kabul edildi. Şiir anlayışını "Ben şiire panik ve bilgeliğin bileşkeni olarak bakıyorum. Şiir, şairin toplumsal karmaşadan yola çıkarak biçim verdiği ve mutlaka bir ritmi olması gereken nesnedir" şeklinde açıkladı.

Ödül: *Dala Yakın, Yaprağa Uzak* ile 1991 Vedat Güler Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Ömrüm Geçen Bir Sağnak Gibi*, Ank.: Türkiye Yazıları, 1981; *Güvercin Yüreğinde Gül Renkli Çocuklar*, Ank.: Ayko, 1984; *Lâl Olsun, Ölsün*, İst.: Süreç, 1986; *Dala Yakın, Yaprağa Uzak*, Ank.: Dia, 1990; *Yarasa Karnında Aşk*, İst.: Ulusal Kültür, 1992; *Suları Unutan Gölge*, İst.: Gölge, 1992; *Ten ve Gül*, Ank.: Prospero, 1994; *Gece Müziği*, Ank.: Suteni, 1997; *Aşk Bitti, Akşam Sürüyor*, Ank.: Prospero, 1997; *Geriye Söz Kalır*, İst.: Hera, 1997; *Yaz Biliyor Her Şeyi*, Ank.: Suteni, 1998.
Kaynaklar: *BF* (13 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 181-182; Kurdakul, *Sözlük*, 304; M. Y. Bilen, *Edebiyat İzinde*, Ank., 1986, s. 84-89; İ. Oluklu, "Uzaktaki Kıvılcımların Nöbeti", *Karşı*, Temmuz 1990; S. Birsel, *Nezleli Karga*, İst., 1991, s. 89-91; R. Dara, "Metin'lerin Güven'i ve Onun Şiirini Bir Okuma Denemesi", *Ekspres Sanat*, S. 10 (Şubat 1993); M. Durak, "Aşk Şairi: Metin Güven Şiiri", *Yeni Biçem*, Mart 1999.

GÜZELGÖZ, EFE *(Gürün/ Sivas, 1 Ocak 1964 -)* Şair.

Elif Hanım ile Gazi Güzelgöz'ün oğlu. İlk ve orta öğrenimini Karabük'te tamamladı. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü'nü bitirdi (1990). Bir süre muhasebecilik yaptı, 1997'den beri öğretmen. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Evli; iki çocuk babası. İlk şiiri ("Yaşadığım Şehir") 1990'da mezuniyet yıllığında çıktı. Şiirlerini *Kuzeysu*, *Biçem* ve *Kıyı* dergileriyle yerel gazetelerde yayımladı. Kendisini toplumcu gerçekçi olarak nitelendiriyor.

Ödül: "İki Yakası Mavi" ile 1992 İsveç Hümanist Enternasyonal Şiir Yarışması Jüri Özel Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *İki Yakası Mavi*, Adana: Tını, 1993; *Ne Kaldı Yarına*, İst.: Marmara, 1996; *Yüreğime Akan Irmak*, İst.: 2002.
Kaynaklar: *BF* (10 Haziran 1999); İ. Topçu, "Ayraç", *Özgür Kocaeli*, 21 Eylül 1994.

GÜZELSON, HALİM ŞEFİK
bak. Halim Şefik

GÜZELSOY, İSMAİL *(Iğdır, 10 Haziran 1963 -)* Romancı.

İsmail Güz ve Osman Selim Had imzalarını da kullandı. Hüsniye Hanım ile tüccar Habib Güzelsoy'un oğlu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı; İÜ Basın Yayın Yüksekokulu'nu bitirdi. 1989'dan bu yana rehberlik yapıyor. *Macworld* ve *Pcworld* dergilerinde editör olarak çalıştı. İstanbul'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuk babası. İlk ürünü 1984'te *Oluşum*'da çıktı. Yazılarını *Zipistanbul* dergisinde yayımladı.

Ödül: 1991-1992 Abdi İpekçi Hikâye Yarışması (mansiyon).

Yapıtları: Roman: *Seni Seziyorum–Kitab-ı Mukadder*, İst.: İletişim, 2000; *Ruh Hastası*, İst.: İletişim, 2004; *Sincap*, İst.: Everest, 2005; *Rukas/Perde Açılıyor*, İst.: Everest, 2006; *İyi Yolculuklar*, İst.: Everest, 2007.
Kaynaklar: *BF* (4 Ağustos 2000).

GÜZİDE SABRİ *(İstanbul, 1883 - Giresun, 1946)* Romancı.

Soyadı AYGÜN. Adliye Nezareti memurlarından Salih Reşat Bey ile Koniçeli Kâzım Paşa'nın yeğeni Nigâr Hanım'ın kızı. Özel eğitim gördü. Babası önce Sivas'a, ardından Tokat'a sürüldü. Beş yıl sonra aile Tokat'ta tekrar bir araya geldi. Ancak Güzide Sabri, hastalıklı bünyesi yüzünden, annesiyle birlikte bir süre sonra İstanbul'a dönmek zorunda kaldı. İstanbul'da tanıdığı veremli bir arkadaşının ölümü ona *Münevver* adlı ilk romanını yazdırdı. 1899'da, 16 yaşındayken, *Hanımlara Mahsus Gazete*'de yayımlanan, iki yıl sonra da kitap halinde basılan bu duygusal roman büyük ilgi gördü ve Sırpçaya çevrildi. Asıl ününü ikinci romanı *Ölmüş Bir Kadının Evrak-ı Metrukesi* ile kazandı. Küçük yaşta Beyoğlu birinci noteri Ahmet Sabri (Aygün) ile evlendi. 1944'e kadar yayımladığı sekiz romanında kırık aşkların dokunaklı öykülerini işleyerek popüler roman türünde ünlenen ilk kadın yazar oldu. Kahramanlarını özellikle iyi çevrelerde yetişip büyümüş, kültürlü, ince ruhlu, çoğunlukla da hastalıklı gençlerden seçen yazar romanlarını bu gençlerin duygusal çatışmaları üzerine kurar. Yapıtlarının bir kısmı Ermeniceye ve Sırpçaya da çevrildi. Yapıtlarından *Ölmüş Bir Kadının Evrak-ı Metrukesi* (yön. M. Erksan, 1956; "Ölmüş Bir Kadının Mektupları" adıyla, yön. Ü. Erakalın, 1969), *Yaban Gülü* (yön. Ü. Utlav, 1961 ve 1970), *Hicran Gecesi* (yön. O. Seden, 1968) filme alındı.

Yapıtları: Roman: *Münevver*, İst.: Şems Mtb., [1901]; *Ölmüş Bir Kadının Evrak-ı Metrukesi*, Ahmet Kâmil Mtb., [1905]; *Yaban Gülü*, İst.: İkbal Ktp., 1921; *Nedret*, İst.: İkbal Ktp., 1923 (*Ölmüş Bir Kadının Evrak-ı Metrukesi*'nin devamıdır); *Hüsran*, İst.: İkbal Ktp., 1928; *Hicran Gecesi*, İst.: Semih Lütfi, 1937; *Neclâ*, 1941; *Mazinin Sesi*, İst.: İnkılâp, 1944.

Öykü-Düzyazı: *Gecenin Esrarı*, İst.: İkbal, 1934.

Kaynaklar: Hikmet Münir, "Değerli Bir Kadın Romancı: Güzide Sabri", *Yedigün*, S. 271 (17 Mayıs 1938); M. B. Yazar, "Güzide Sabri", *Yedigün*, 9 Aralık 1939; M. Uraz, *Kadın Şair ve Muharrirlerimiz*, İst., 1940, s. 226-229; S. İleri, "Unutulmuş Eski Bir Romancı", *O Yakamoz Söner*, İst., 1987, s. 43-49; N. Bekiroğlu, "Edebiyatımızda Güzide Sabri İmajı", *Dergâh*, S. 24-26 (Şubat-Nisan 1992); A. Doğan, *Güzide Sabri Aygün*, Ank., 1993; Hazar, 37-40.

H. NÂZIM
bak. REY, Ahmet Reşit

HABORA, BÜLENT *(İstanbul, 28 Şubat 1940 -)*
Yazar, yayımcı.

Tam adı Ahmet Bülent Habora. N. Sel, Güner N. Artamlı, B. İlker, Birkut, B. Solmaz, Beyhan, Solmaz imzalarını da kullandı. Sabiha Ragibe Hanım ve yüksek mühendis Nizamettin Habora'nın oğlu. Adana Erkek Lisesi'ni bitirdi. İÜEF Felsefe Bölümü'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı. İstanbul'da kurduğu Habora Yayınevi'ni yönetti (1965-92). *Yeni Gerçekler*'in kurucuları arasında yer aldı; *Çağdaş Bakırköy*'ü yönetti (1987-89). İzmir'de kitapçılık yaptı (1994-96). İzmir Radyo Fon ve İstanbul Çevre Radyo'da programlar hazırladı (1997-98). *Hacı Antonius'la Saba Melikesi Bacı'nın Son Tangosu* yönetmen M. Esatoğlu tarafından radyoya uyarlandı. 1992'de *Bodur Başkanın Anıları* ve *Bodur Başkanın Öteki Dünya Anıları* adlı kitapları nedeniyle hakkında dava açıldı, daha sonra dava geri çekildi. TYS, PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İzmir'de yaşıyor; evli ve iki çocuk babası.

İlk yazısı *Bugün*'de çıktı (Adana, 27 Aralık 1954). Daha sonra *Evrensel*, *Hür Gerze* gazetelerinde ve *İnsancıl* dergisinde yazdı. Öykü ve şiirlerini *Yelken*, *Ataç*, *Pazar Postası*, *Papirüs*, *Yeditepe*, *Soyut*, *Yeni Ufuklar*, *Salkım*, *Sel*, *Meş'ale* dergilerinde yayımladı. "Ayvaz Kasap" filminde oyunculuk, "Silahlar Konuşuyor" adlı Türk-Alman yapımı filmde reji asistanlığı yaptı (1961).

Ödül: Türk-Bulgar dostluğuna katkısı nedeniyle 1978 Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Kiril-Metodiy I. Sınıf Ödülü.

Yapıtları: Mizah: *Bodur Başkanın Anıları*, İst.: Habora, 1991; *Bodur Başkanın Öteki Dünya Anıları*, İst.: Habora, 1991; *Şu Bizim Tansu ve Neşeli Arkadaşları*, İst.: Habora, 1995; *Anneme Yalıların Başbakanı Olduğumu Söylemeyin, Çünkü O Beni Hâlâ Ciddi Bir Adam Sanıyor*, İst.: Habora, 1996; *Esselamünmorning, Tesettürlü Fırıldaklar Kumpanyası*, İst.: Yaprak, 1996; *Dünden Sonra Yarından Önce*, İst.: Yar, 2008.
Oyun: *Julyus Durgutyanus Sezal*, İst.: Habora, 1991; *Hacı Antonius'la Saba Melikesi Bacı'nın Son Tangosu*, İst.: Habora, 1997.
Masal: *Dünya Çocuk Masalları*, İst.: Gendaş, 1990.
Anı: *The Arabesk Türkiye*, İst.: Habora, 1995; *4 Kasım 1995 İzmir Sel Felaketi'ni Yaşadım ve Devlet'in Güçsüzlüğünü Yine Gördüm*, İst.: Habora, 1995;

Yazarlığının 40. Yılı Anıları, 1995; *Başmuhasip Sokağı Anıları*, İst.: Yar, 2004; *Yazarlığının 50. Yılı Üzerine Tüm Anıları.*
Gezi: *Faşizmden Sosyalizme: Koprivştitsa*, İst.: Habora, 1976; *Merhaba Komşu*, İst.: Habora, 1976; *Güzel İşçiler*, İst.: Habora, 1979; *Türkiye'de İnsanlar, Bulgaristan'da Çocuklar*, İst.: Habora, 1980.
Araştırma: *Yasak Kitaplar*, İst.: Habora, 1969; *Bir Kooperatif: Maritza P.A.P.Z.K.*, İst.: Habora, 1978; *Maritza İztok*, İst.: Habora, 1980; *Elhamdülillah Müslüman*, İst.: Habora, 1989; *Kenan Evren Ne Dedi, Ne Oldu*, İst.: Habora, 1989; *Kaymak Tabakanın Bereket Tanrıçası, Halkın Gaddar Düşmanı ANAP*, İst.: Habora, 1990; *Lale Devrinden Papatya Devrine*, İst.: Habora, 1991; *Büyük Türk Büyükleri*, İst.: Habora, 1993; *Uzun Burun Dramı*, (A. Kesici'yle), İst.: Yar, 2005.
Şiir: *Ben Dünyayım*, İst.: Yar, 2008.
Derleme: *Milliyetçi Cephe, İst.: Habora, 1975; Sefaletten Rezalete İşgal Altındaki Türkiye*, İst.: Habora, 1987; *Turgut Özal Dosyası, İst.: Habora, 1987.*
Diğer: *12 Eylülcülere 1000 Soru*, İst.: Habora, 1988; *Semra Özal'a 333 Soru*, İst.: Habora, 1990; *Politik Fıkralar*, İst.: Yaprak, 1991.
Kaynaklar: *BF* (22 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 182; "Habora, Bülent", *TDEA*, III, 442; Kurdakul, *Sözlük*, 305; Karaalioğlu, 256-257.

HACIEMİNOĞLU, M. NECMEDDİN *(Kahramanmaraş, 10 Kasım 1932 - Ankara, 26 Haziran 1996)* Araştırmacı, yazar.

Zekiye Hanım ile Mustafa Eminzade'nin oğlu. İlköğrenimini Darende ve Osmaniye'de yaptı. Adana Erkek Lisesi'nden sonra İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1959). Bitlis ve Osmaniye liselerinde edebiyat öğretmeni olarak çalıştı; İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne asistan olarak girdi. Profesörlüğe kadar yükseldiği bu üniversiteden 1983'te ayrıldı. 1985'ten itibaren Trakya Üni. Fen-Edebiyat Fakültesi'nde öğretim üyesi ve dekan olarak görev aldı. Aydınlar Ocağı üyesi, evli ve bir çocuk babasıydı. Makalelerini 1954'ten itibaren *Türk Dili*, *Türk Yurdu*, *Türk Kültürü*, *Hisar*, *Töre*, *Devlet*, *Türk Edebiyatı* gibi dergiler ile *Hergün*, *Orta Doğu*, *Tercüman* gibi gazetelerde yayımladı.

Yapıtları: Öykü: *Yeni Bir Dünya*, İst.: Töre-Devlet, 1978.
İnceleme-Araştırma: *Lehçet'ül-hakâyık*, (metin neşri) İst., 1962; *Kutb'un Hüsrev ü Şirin'i ve Dil Hususiyetleri*, İst., 1968; *Türk Dilinde Edatlar*, İst., 1972; *Fuzulî*, İst., 1973; *Türk Dilinde Fiiller*, İst., 1984; *Karahanlı Türkçesi ve Grameri*, Ank.: Türk Dil Kurumu, 1996; *Edebiyat Tahlilleri*, İst.: Türk Edebiyatı Vakfı, 2004.
Diğer: *Milliyetçi Eğitim Sistemi*, İst., 1972; *Türkçe'nin Karanlık Günleri*, İst., 1972; *Milliyetçilik-Ülkücülük-Aydınlar*, İst., 1975; *Türkiye'nin Çıkmazları*, İst., 1975; *Millet ve Aydınlar*, İst.: Türk Edebiyatı Vakfı, 2004.
Kaynaklar: "Hisar'dan Biyografiler: M. N. Hacıeminoğlu", *Hisar*, S. 40 (Nisan 1967); "Hacıeminoğlu, M. Necmeddin", *TDEA*, III, 448; *Kim Kimdir*, 380; tr.wikipedia.org.

HACIHASANOĞLU, MUZAFFER *(Çankırı, 1924 - İstanbul, 17 Ocak 1985)* Öykücü.

Muzaffer Doluca, Muzaffer F. imzalarını da kullandı. Zeliha Hanım ile öğretmen Mehmet Fahri Bey'in oğlu. Ankara Gazi Lisesi (1941) ve AÜ Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1948). Anadolu'nun çeşitli il ve ilçelerinde, Çubuk (1948), Oğuzeli ve Kilis'te (1949-51) sıtma savaş hekimi ve Şabanözü'nde hükümet tabibi olarak görev yaptı (1951-53). Daha sonra İşçi Sigortaları Ankara Hastanesi'nde asistanlığa başladı. İç hastalıkları ihtisasını tamamlayarak Tosya Devlet Hastanesi'nde baştabip ve iç hastalıkları uzmanı olarak görev yaptı (1958-61). Bir süre Ayvalık sağlık merkezinde (1963-64) ve daha sonra Malatya Sosyal Sigortalar Kurumu'nda çalıştı. Malatya'daki görevinden emekliye ayrıldı (1973). Emeklilik sonrası bir dönem Ankara'da serbest hekim olarak çalıştıktan sonra İstanbul'a yerleşti. Türk Edebiyatçılar Derneği üyesi; evli ve üç çocuk babasıydı.

Edebiyata *Büyük Doğu* (1943) ve *İstanbul* (1944-46) dergilerinde Muzaffer Doluca imzasını kullandığı şiirleriyle girdi. 1947'den sonra *Varlık* dergisinde yayımladığı öykü ve yazılarıyla tanındı; bu dergide yayımlanan ilk öyküsü "Bir Fotoğraf Canlanıyor" (1947) ilgiyle karşılandı. *Cumhuriyet*, *Akşam*, *Dünya*, *Vatan*, *Varlık*, *Türk Dili*, *Halkevleri*, *Ilgaz*, *Yazko Edebiyat* gibi gazete ve dergilerde denemeler, makaleler ve kitap tanıtma yazıları yazdı. 1947-54 arası, öykücülüğü açısından oldukça verimli yıllar oldu; bu süre içinde sürekli yazdı. Öykülerinde klasik öykü anlayışına bağlı kalarak özellikle kasaba yaşamından seçtiği tiplerin portrelerini çevreleriyle ilişkilerinden soyutlamadan başarıyla çizdi; kasaba insanının acılarını, üzüntülerini, bireysel sorunlarını, aile ve toplum ilişkilerindeki sağlıksız yönlerini samimi bir dille anlattı. Romanlarından "Kasaba Kadınları" *Vatan*, "Evlerde Sevgi Yoktu" *Milliyet*, "Tatsız Dünya" *Yenigün*, "Emin Efendi" *Cumhuriyet* gazetelerinde tefrika edildi, ancak bu romanlarını kitaplaştırmadı. Romanlarında da son yıllarda yazdığı öykülerinde olduğu gibi toplumsal sorunlara ağırlık verdi. İzlenimlerin-

den yararlanarak kurduğu öykülerinde "insanı toplumu içinde gerçekçi açıdan görmeyi" amaçladı.

Ödül: *Eller* ile 1980 TDK Öykü Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Bir Tesbih Tanesi*, İst.: Varlık, 1951; *Bu Dağın Ardı*, İst.: Varlık, 1954; *Eller*, İst.: Aydınlık, 1979; *Dağ Başındaki Ölü*, İst.: Yazko, 1983. Roman: *Trenler Yine Gidiyor*, İst.: Yazko, 1982. İnceleme: *Atatürk Bize Bakıyor*, İst.: Varlık, 1981.
Kaynaklar: Nebioğlu, 338; Necatigil, *İsimler*, 183; Kurdakul, *Sözlük*, 306; *Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi*, V, 2573; Özkırımlı, *TEA*, II, 578; "Hacıhasanoğlu, Muzaffer", *TDEA*, III, 448; S. İleri, "Türk Öykücülüğünün Genel Çizgileri", *Türk Dili (Türk Öykücülüğü Özel Sayısı)*, S. 286 (Temmuz 1975); Necatigil, *Eserler*, 74-75, 83; Ö. Lekesiz, *Yeni Türk Edebiyatında Öykü*, II, İst., 1998, s. 395-416.

HACIOĞLU, MUAMMER *(İstanbul, 1945 -İstanbul 5 Nisan 1992)* Şair.

Yugoslav göçmeni yoksul bir ailenin çocuğu. İlkokuldan itibaren hem çalışıp hem okumak zorunda kaldı. Ortaöğrenimini gazete satıcılığından iskele hamallığına kadar birçok işte çalışarak tamamladı. Askerlikten sonra İstanbul'da Beyoğlu Sanat Galerisi'nde ilk resimli şiir sergisini açtı (1972).

Yapıtları: Şiir: *Altın Mısralar*, (Ü. Moral ile) İst.: Moral, 1969; *Susun Ağlayacağım*, İst.: Bayraktar, 1971; *Beni Sokaklar Çağırıyor*, İst.: Bayraktar, 1972; *Öfke Kında Durmaz*, İst.: Eren Mtb., 1974; *Ufuklar Kana Bulandı*, 1975; *Bir Yumruk Büyüyor*, İst.: Bayraktar, 1976; *Kelepçe*, 1976; *Uğultu*, İst.: Özdemir B., 1976; *Ateş Benzin Emiyor*, 1979; *PK 690 Beyoğlu*, (Bütün Şiirleri) İst.: Dönence, 2006.
Kaynaklar: Karaalioğlu, 259; "Hacıoğlu, Muammer", *TDEA*, III, 448.

HACITAHİROĞLU, ABDULLAH ÖZTEMİZ *(Malatya, 1929 -)* Şair.

Manifaturacı Mehmet Ali Bey'in oğlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Malatya'da tamamladı. İÜ Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1957). Askerliğinden sonra Cerrahpaşa Hastanesi Birinci İç Hastalıkları Kliniği'nde dört yıl asistanlık yaptı; 1964'te iç hastalıkları uzmanı oldu. Gemlik Sosyal Sigortalar Kurumu, Azot Sanayii ve Suniipek Fabrikası'nda uzman hekimlik yaptı. Uzun yıllardan beri Gemlik'te özel muayenehanesinde çalışıyor.

İlk şiiri 1946'da *Yedigün*'de çıktı. Birçok antolojide ve *Kaynak*, *Hisar*, *Çınaraltı*, *İstanbul*, *Türk Dili*, *Türk Yurdu*, *Büyük Doğu*, *Aydede*, *Türk Edebiyatı*, *Diriliş*, *Türk Kültürü*, *Kültür Dünyası*, *İslami Edebiyat* dergilerinde şiirleri yayımlandı. *Yeni İstiklal* (1965) ile *Millî Gazete*'de "Mayın Tarlası" ve "Isırgan Çiçekleri" başlıkları altında hiciv şiirleri, *Diriliş* dergisinde aralıklı olarak şiirleriyle birlikte biyografi yazıları yayımlandı. *İslami Edebiyat* adlı bir dergi çıkardı. Şiirlerinde çoğunlukla aruz, bazen de hece ölçüsünü kullandı. Konuşulan Türkçeyi temel alarak aruz ölçüsünü hatasız kullanmasıyla tanındı. Şiir ile düzyazı arasındaki sınırı çizemeyenlerin, şiir yazabilmek için boşuna uğraştıklarını, şiirde "buluş"un ve "sezgi"nin yanı sıra "ahenk"in de çok önemli olduğunu belirtti.

Yapıtları: Şiir: *Sessiz Gürültü*, İst.: Yağmur, 1962. Derleme: *Dinî ve Ahlâkî Şiirler Antolojisi*, İst.: Bedir, 1963; *Na'tlar*, İst.: Yağmur, 1966. Çeviri: *Mesnevi*, İst.: Ötüken, 1972.
Kaynaklar: V. B. Kurdoğlu, *Şair Tabibler*, İst., 1967, s. 569-572; Necatigil, *İsimler*, 183-184; "Hacıtahiroğlu, Abdullah Öztemiz", *TDEA*, IV, 1; *Eğitim Bilim Dergisi*, S. 7 (Nisan 1999).

HADİYE EBÜZZİYA
bak. Ruhsan Nevvare

HAFİFBİLEK, CELÂL *(Ankara, 23 Nisan 1930 -)* Öykücü, romancı.

Tam adı Celâlettin Hafifbilek. Süleyman Şahap ve Süleyman Yaşar imzalarını da kullandı. Zehra Hanım ile işçi Süleyman Hafifbilek'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı; İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni bitirdikten sonra Fransa'da doktora çalışması yaptı. Çeşitli gazetelerde yirmi beş yıl çalıştı; *Kulis* (6 sayı, 1968) ve *Ekonomi Dünyası* (6 sayı) dergilerini çıkardı. TYS, Edebiyatçılar Derneği, Ankara Gazeteciler Cemiyeti üyesi ve Antalya Sanatçılar Derneği yönetim kurulu başkanı. Antalya'da yaşıyor; boşanmış, dört çocuk babası. Ürünlerini *Bahçe*, *Morca*, *Adam Öykü*, *Damar* ve *Evrensel Kültür* dergilerinde yayımladı.

Ödül: *Türkiye'de Hububat Üretimi ve Üretime Tesir Eden Faktörler* ile 1967 Tercüman Gazetesi Araştırma Büyük Ödülü; *Ankara 1920* ile 1998 Kültür Bakanlığı Roman Büyük Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Camekândaki Kız*, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1957; *Hep Senin İçin*, Ank., 1960; *Sana El Sallayacağım*, Antalya: Akdeniz Sanatevi, 1995; *Aşk Boyu Yaşam*, İst.: Telos, 2003. Roman: *Sessizler Sokağı*, Ank.: Anadolu Mtb., 1958; *Kasaba*, Ank.: Öteki, 1997; *Ankara 1920*, İst.: Te-

los, 1998; ...*Ve Sevgili Rozika*, İst.: Telos, 1999; *Zamanla Belki*, İst.: Telos, 2000; *Sevgim Beni Anlıyor*, İst.: Telos, 2002; *Günaydın Aşk*, İst.: Telos, 2005.
Kaynaklar: *BF* (12 Ağustos 1999); Nebioğlu, 338; N. Tuğcu, "Romancı Çağının Tanığı Olmalı" (söyleşi), *Cumhuriyet Kitap*, S. 549 (24 Ağustos 2000).

HAKAN, FİKRET *(Balıkesir, 23 [nüfus kaydında 21] Nisan 1934 -)* Öykücü, şair, aktör.

Bumin Gaffar Çıtanak adını mahkeme kararıyla değiştirdi. İlk kitabında Bumin Gaffar GÜNEY adını kullandı. Hemşire Fatma Belkıs Hanım ile çevirmen, öğretim üyesi Ali Gaffar Güney'in oğlu. Taksim Atatürk Lisesi'ndeyken ilk kez 1950'de Ses Tiyatrosu'nda sahneye çıktı; 1953'te "Köprüaltı Çocukları" filmiyle sinemaya başladı. Aktörlüğün yanı sıra yönetmenlik de yaptı, birçok ödül aldı. "Küçük Ağa", "Duvardaki Kan" ve "Hanımın Çiftliği" gibi TRT dizilerinde rol aldı. J. London'ın "Meksikalı" öyküsünü, A. Schnitzler'in "Yeşil Papağan" oyununu ("Curcuna Meyhanesi" adıyla), N. Kazancakis'in *Zorba* romanını sahneye uyarladı. Sinema eleştirileri yazdı. 1999'da Devlet Sanatçısı seçildi. İstanbul'da yaşıyor; dul, bir çocuk babası.

Öykülerini "İmge-kurguya da yer veren yaşanmış, denenmiş yazın türü" biçiminde tanımlayan F. Hakan babasının *Seçme Rus Hikâyeleri* (1940) adlı antolojisini *Klasik Rus Öyküsünün Başyapıtları* (1999) adıyla yenileştirdi.

Yapıtları: Öykü: *Tellâk Ali*, İst.: Raşit Bütün Mtb., 1953; *Hamal'ın Uşakları*, İst.: Telos, 1997.
Şiir: *İnce Müzikli Otobüsler*, İst.: Ararat, 1984; *İmbikli Duvar*, İst.: Serander, 2002; *Siyah Işık* (Bütün Şiirleri), 2009.
Kaynaklar: *BF* (21 Mart 1999); Nebioğlu, 338.

HAKSAL, ALİ HAYDAR *(Bingöl, 1 Kasım 1951 -)* Öykücü.

Yasir Vurgun ve Mahmut Mustafaoğlu imzalarını da kullandı. Fatma Hanım ile eğitmen Mustafa Celalettin Haksal'ın oğlu. İlk ve orta öğrenimini Bingöl ve Elazığ'da tamamladı; Erzurum Atatürk Üni. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1979). Marmara Üni. İlahiyat Fakültesi'nde "Kur'an-ı Kerim'de Güzel Kavramı" konulu yüksek lisans tezini hazırladı. 1980'den beri ticaretle uğraşıyor. Halen 1987'de kurduğu *Yedi İklim* dergisinin yazı işleri müdürü. İstanbul'da yaşıyor; evli, beş çocuk babası.

İlk öyküleri *Millî Gazete* ve *Yeni Devir*'de çıktı. Ürünlerini *Mavera*, *Yönelişler*, *Yedi İklim* ve *Kayıtlar* dergilerinde yayımladı. Varoluşçu temaların çeşitlemelerini yoğun olarak kullandığı öykülerinde titiz bir dil işçiliği görüldü. İnsanın benlik arayışını ve nesnelerle olan karmaşık ilişkisini çözümlemeye çalışırken ironik bir anlatıma yöneldi.

Ödül: *Sesim Bana Yetmiyor* ile 1987 TYB Hikâye Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Evdeki Yabancı*, İst.: Akabe, 1986; *Sesim Bana Yetmiyor*, İst.: Yedi İklim, 1987; *Sarıldığım Soğuk Bir Ceset*, İst.: Yedi İklim, 1988; *Sokağın Adı Issız*, İst.: Yedi İklim, 1989; *Ay Işığında Vav'ın Odası*, İst.: Yedi İklim, 1991; *Zamanların Öyküsü*, İst.: Yedi İklim, 1994; *Yalnızlık Sarkacı*, İst.: Yedi İklim, 1996; *Kuşkonmazda Konuşan Adam*, İst.: Yedi İklim, 1996; *İçim Su Berraklığında*, İst.: Yedi İklim, 2001; *Kapıda Bir Çift Ayakkabı*, İst.: İz, 2002; *Renklerin Dansı*, İst.: Nesil, 2004.
Roman: *Yitik Yaşamın Güncesi*, İst.: İz, 2000; *İki Ateş Arasında Aşk*, İst.: Popüler, 2007.
Anı-Deneme: *Gelişi/Güzel*, İst.: Nehir, 1987.
İnceleme: *Akif Duruşlu Asım*, İst.: İnsan, 2006; *Büyük Doğu Irmağı: Necip Fazıl Kısakürek*, İst.: İnsan, 2007; *Sezai Karakoç: Eleğimsağmalarda Gökanıtı*, İst.: İnsan, 2007; *Rasim Özdenören*, İst.: İnsan, 2008.
Kaynaklar: *BF* (22 Nisan 1999).

HAKSUN, NECATİ *(Tarsus, 10 Mayıs 1930 -)* Romancı.

Kerime (Örnal) ve Hamza Haksun'un oğlu. Tarsus'taki ilk ve orta öğreniminden sonra AÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1956). Van'ın Çatak ilçesinde (1958-60), Adana Karataş'ta (1960-72) ve Adana'da (1972-76) yargıçlık yaptı. Emekli olduktan sonra serbest avukat olarak çalıştı. Evli ve iki çocuk babası. *Kutsal Ceza* adlı romanında, kırsal kesimde yaşayan kadınların sorunlarını ele aldı; toplumsal baskılar ve suç etkenleri üzerinde durdu. Roman 1979'da sinemaya uyarlanarak "Hazal" adıyla filme çekildi. Yönetmenliğini A. Özgentürk'ün yaptığı film Fransa'daki Prades, İspanya'daki San Sebastian, Hollanda'daki Lahey film şenliklerinde ve Almanya'da düzenlenen 29. Uluslararası Mannheim Film Festivali'nde (1980) toplam altı ödül kazandı.

Yapıtları: Öykü: *Meyro*, İst.: Özdemir B., 1970.
Roman: *Kutsal Ceza*, Adana: Özdemir B., 1972.
Kaynaklar: Necatigil, İsimler, *184;* Kim Kimdir, *382;* *Özgüç, II, 116-117.*

HALICI, FEYZİ *(Konya, 15 Şubat 1924 -)* Şair, halkbilim araştırmacısı.

İlk şiirlerinde Âşık Fezai mahlasını ve C. Hıfzı Eyial imzasını kullandı. Hanım Halıcı ile halı tüccarı Sabri Halıcı'nın oğlu. Yazar Mehdi Halıcı (Dr. Cemşid Bender) ve yemek kitapları yazarı Nevin Halıcı kardeşi, milletvekili Emrehan Halıcı oğludur. İlk ve orta öğrenimini Konya'da tamamladı; 1950'de İÜ Fen Fakültesi Kimya Bölümü'nü bitirdi. Bir süre Konya'da ticaretle uğraştı. Yayımı bugüne kadar süren *Çağrı* dergisini 1957'de çıkarmaya başladı. 1968-77 yıllarında Konya senatörü olarak Meclis'te görev aldı. Halen Atatürk Kültür Merkezi Bilim Kurulu, FUJET ve TÜTAV üyesi, Konya Kültür ve Turizm Vakfı başkanı. Mevlana'yı anma törenlerini, âşıklar bayramını ve Türkiye cirit oyunları şampiyonasını düzenledi. Uluslararası yemek kongrelerinde, Mevlana seminerlerinde, Türk halk edebiyatı ve folkloru toplantılarında bildiriler sundu. 1966'dan beri Konya'da düzenlediği "Konya Âşıklar Bayramı" bu geleneksel edebiyatın 20. yüzyılda da canlılığını korumasında etkili oldu. Yemek kongreleri ve bu kongrelerde sunulan bildiriler Türk mutfağı üzerine gerçekleştirilmiş özgün araştırmaların ortaya çıkmasına yol açtı. Ankara'da yaşıyor; dul, iki çocuk babası.

İçkinin zararları anketine gönderdiği manzum cevap 1937'de *Son Posta*'da çıktı. Şiirleri *Yedigün*, *Çınaraltı*, *Şadırvan*, *Varlık*, *Türk Edebiyatı*, *Hisar*, *Milli Kültür*, *Toprak*, *Aydabir* dergilerinde yayımlandı. Fezaî mahlasıyla yazdığı halk şiiri etkisindeki ilk şiirlerinden sonra kendisini yenileştirdiği kabul edildi. "Genç Kalemler, Milli Edebiyat ve Beş Hececiler" akımlarına bağlı kaldığını belirtti. Bazı şiirleri Anna Masala'nın çevirisiyle 1987'de İtalya'da Türkçe ve İtalyanca olarak basıldı. Hakkında, Selçuk Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi'nde mezuniyet ve doktora tezleri hazırlandı. "Candan Öte" adlı şiirini Selahattin İçli, "Günaydınım, Nar Çiçeğim" adlı şiirini Cinuçen Tanrıkorur besteledi.

Yapıtları: Şiir: *Bir Aşkın Şiirleri*, 1947; *Masmavi*, İst.: Hisar, 1952; *İstanbul Caddesi*, İst.: Şehir Mtb., 1956; *Günaydın*, Konya: Çağrı, 1960; *Dinle Neyden*, Ank.: Mars Mtb., 1960; *Gecenin Bir Yerinde İki Ceylan*, (düzyazı şiir) Ank.: Mars Mtb., 1966; *Selçukya'da Aşk*, Ank.: Mars Mtb., 1967; *Yaşama Sevinci*, 1983; *Dörtlemeler I*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998; *Dörtlemeler II*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998; *Feyzi Halıcı'nın Bütün Şiirleri*, 1999; *Seçme Şiirler*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 2000; *Şiirler Dörtlemeler*, (Bütün Şiirleri), İst.: Halıcı Bilgi İşlem, 2005.
Derleme: *Bizim Şairler*, İst.: Ekicigil Mtb., 1952; *İstanbul ve Fetih Şiirleri*, 1953; *Çağrı'da Yeniler I*, 1962; *Çağrı'da Yeniler II*, Ank.: Mars Mtb., 1963; *Mevlana Güldestesi*, 1961-1976; *Mevlana Sevgisi*, Konya: Konya Turizm Derneği, 1981; *Mesnevi*, (beş bin beyit) Konya: Konya Turizm Derneği, 1982-84; *Saz Şairlerinin Diliyle Atatürk*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1981; *Türk Halk Edebiyatı ve Folklorunda Yeni Görüşler*, Konya: Konya Kültür ve Turizm Derneği, 1985; *Türk Musikisinin Dünü, Bugünü, Yarını*, Konya: Konya Turizm Derneği, 1986; *Parlamenter Şairler*, Ank.: TBMM, 1990; *Halk Şairlerinin Diliyle Yemek Destanları*, Ank.: Güven Mtb., 1990; *Âşıklık Geleneği ve Günümüz Halk Şairleri*, Ank.: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1992; *Konya Şiirleri (1938-98)*, Konya: Konya Ticaret Odası, 1998; *Gönül Sohbetleri Güldestesi II*, Ank.: Çağrı, 1998; *Üstad Hayri Tümer'in Ney Üfleme Metodu*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1999.
Araştırma: *Âşık Şem'î. Hayatı ve Şiirleri*, Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1982; *Mevlevi Şeyhi Ali Eşref'in Yemek Risalesi*, Ank.: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1992; *Şair Burhaneddin'in Nasreddin Hoca'nın Fıkralarını Şerheden Eseri*, Ank.: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1994.
Gezi: *Struga Şiir Akşamları*, Konya: Konya Turizm Derneği, 1983; *Bir Şiirin Hikayesi*, Ank.: MEB, 1999; *Şiirleşen Bir Ömrün Hikayesi: Gültekin Samanoğlu*, 2003.
Çeviri: *Doğu'da Tatlıcılık* (F. Unger), 1984; *Mevlana'dan Rubailer*, 1986.
Kaynaklar: *BF* (30 Nisan 1999); Nebioğlu, 339; Özkırımlı, *TEA*, II, 586; Işık, 294.

HALICI, MEHDİ *(Konya, 10 Nisan 1927 - İzmir, 8 Nisan 2008)* Öykücü, araştırmacı.

Özellikle Kürt tarihine ilişkin yapıtlarında kullandığı Dr. Cemşid Bender adıyla tanındı. Hanım Halıcı ile halı tüccarı Sabri Halıcı'nın oğlu. Babası Bingöl'ün Karlıova ilçesinden annesi ise Van'ın Başkale ilçesinden olup aile I. Dünya Savaşı yıllarında Adana'ya, ardından Konya'ya göçmüştür. Şair Feyzi Halıcı ağabeyi, milletvekili Emrehan Halıcı ve sosyolog Prof. Dr. Nilgün Çelebi yeğenleri, yemek kitapları yazarı Nevin Halıcı kardeşidir. İlk ve orta öğrenimini Konya'da tamamladı (1946); 1950'de İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Fransa Caen Üniversitesi'nde "Osmanlı Maliye Tarihi" teziyle hukuk doktoru oldu (1953-58). Oslo Üniversitesi'nde kooperatifçilik alanında eğitim gördü (1958-60). 1960'ta Türkiye'ye döndü; 1960 İhtilali'nden sonra "Kürtçülük" suçlamasıyla tutuklandı, 29 Ekimdeki "genel af"la serbest bırakıldı. Feyzi Halıcı'nın par-

lamentoya girmesi nedeniyle bir süre *Çağrı* dergisini yönetti, Konya Gazeteciler Cemiyeti başkanlığı yaptı (1960-61). 1973'e kadar Konya'da avukatlık yaptı. 1974-83 yıllarında Norveç'te kaldı.

İlk öyküsü ("Bir Yolculuk Anısı") 1941'de Cemal Nadir'in çıkardığı çocuk dergisi *Arkadaş*'ta çıktı. Ürünlerini *Varlık*, *Türk Dili*, *İstanbul* ve *Çağrı* dergilerinde yayımladı. Öykülerinde toprağa bağlı insanların yaşamlarını işledi.

Yapıtları: Öykü: *Gülen İnek*, İst.: Çağrı, 1959; *Hikayeler*, Konya: Çağrı, 1967; *Karides Durağı*, İst.: kendi yayını, 1967; *Kürt Kızı Zenge*, İst.: Berfin, 1992. Roman: *Çatıdaki İsa*, İst.: Berfin, 1995. İnceleme-Araştırma: *İskandinavya'da Turizm*, Konya: Çağrı, 1981; *Kürt Tarihi ve Uygarlığı*, İst.: Kaynak, 1991; *Kürt Uygarlığında Alevilik*, İst.: Kaynak, 1991; *Kürt Mutfak Kültürü ve Kürt Yemekleri*, İst.: Mersa, 1992; *Kürt Mitolojisi-I*, İst.: Berfin, 1996; *Korku ve Cesaret: Kürt Tarihine Sataşanlar*, İst.: Berfin, 1996; *12 İmam ve Alevilik*, İst.: Berfin, 1993; *Kürt Mitolojisi - II*, İst.: Berfin, 2000. Derleme: *Türk Halk Şiirinin Altın Kitabı*, Konya: Doğuş Mtb., 1970; *Konya Sazı ve Türküleri*, İst.: kendi yayını, 1985; *Türk Hikâyeciliğinin Dünü ve Bugünü*, Üsküp: Sesler Dergisi, 1988.

Kaynaklar: *BF* (30 Nisan 1999); Nebioğlu, 339; Necatigil, *Eserler*, 221-222; Kurdakul, 307; N. Aday, "Zağros'tan Sırat Köprüsü'ne", *Nû Roj*, 2-8 Şubat 1997, s. 9.

HALİDE EŞBER *(Bandırma, 28 Şubat 1965 -)* Romancı.

Soyadı Güvenç. Memur İnci Hanım ile Hv. Plt. Albay Yıldıray Çelik'in kızı. Çamlıca Kız Lisesi'ni, İÜ Edebiyat Fak. Klasik Filoloji Bölümü'nü bitirdi. 1985'ten başlayarak TRT'de ve diğer televizyon kanallarında yer alan dizilerde oyunculuk, yazarlık, asistanlık yaptı. 2000'den bu yana Açık Radyo'da "Açık Dergi" adlı programı hazırlayıp sunuyor. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuklu. İlk şiiri ortaokul son sınıf öğrencisiyken *Öğrenci Yazıları* adlı dergide yayımlandı. Genellikle Adam Öykü'de yazıyor. Son romanını A. Ö. Türkeş "Kitabın adındaki her sözcüğün hem bağımsız bir hikâyeye hem de romanın bir bölümüne karşılık geldiği *Sanki Seninle Uzun Zamandır Hiç Böylesine Çılgınlar Gibi Sevişmemiştik* etkili bir anlatı kuruyor" biçiminde değerlendirdi.

Ödül: *Yalnızlık* ile Bu Yayınevi Gençlik Edebiyatı Roman Yarışması üçüncülük ödülü.

Yapıtları: Roman: *Yalnızlık*, İst.: Bu, 1999; *Sanki Seninle Uzun Zamandır Hiç Böylesine Çılgınlar Gibi Sevişmemiştik*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2001; *Her Şey Seninle*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2005. Öykü: *Anlatırken Işığa Bak*, İst.: Doğan Kitap, 2003; *Çalı Süpürgesi*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2001.

Kaynaklar: *BF* (2002); A. Ö. Türkeş, "Halide Eşber", www. pandora.com.tr/sahaf.

HALİKARNAS BALIKÇISI *(Girit, 17 Nisan 1890 - İzmir, 13 Ekim 1973)* Romancı, öykücü.

Tam adı Musa Cevat Şakir. KABAAĞAÇLI soyadını aldı. Karaağaçlıgil soyadını ve Hüseyin Kenan, Musa Cevat, M.C., H.B, Sina imzalarını da kullandı. Mehmet Şakir Paşa ile Sare İsmet Hanım'ın oğlu. Çocukluğu babasının elçi olarak bulunduğu Atina'da ve Büyükada'da geçti. Robert Kolej'de okudu. Okulun son sınıfındayken *İkdam*'da yazıları yayımlandı (1904). İngiltere'de Oxford Üni. Yeni Çağ Tarihi Bölümü'nde okudu. 1913'te evlendiği eşinin İtalyan olması nedeniyle bir yıl kadar İtalya'da kaldı. Bu arada İtalyanca ve Latince öğrendi. 1914'te babası Şakir Paşa, Cevat Şakir'in tabancasından çıkan bir kurşunla Afyon'da öldü. Cevat Şakir 14 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Cezasının yedi senesini çektikten sonra verem olmasından dolayı salıverildi. Bir süre kendisini tekke hayatına verdi. Yazı ve basın hayatına atılarak çeşitli dergilerde yazılar yazdı, çeviriler yaptı. Bir yandan da karikatür ve resimle uğraştı (*Yeni İnci*, *Resimli Hafta*, *Güleryüz*, *Resimli Ay*, *Resimli Gazete* vb). Zekeriya Sertel'in çıkardığı *Resimli Hafta*'da Hüseyin Kenan takma adıyla yazdığı "Hapishanede İdama Mahkûm Olanlar Bile Bile Asılmaya Nasıl Giderler" adlı öykü yüzünden Ankara İstiklal Mahkemesi'nde yargılandı ve Bodrum'da üç yıl sürgün cezasına çarptırıldı (1925). Cezası bittikten sonra çok sevdiği Bodrum'a yerleşti ve 1947'ye kadar orada yaşadı. Çeşitli dergilere yazılar yazdı, çeviriler yaptı. Yurtdışından getirttiği kitaplardan tarım konusunda bilgiler edindi. Özel olarak elde ettiği çiçek ve ağaç tohumlarının Bodrum'da yetişip büyümesini sağladı. Bodrum Belediyesi'nin resmi bahçıvanı olarak çalıştı. 1947'de İzmir'e yerleşti, gazetecilik ve turist rehberliği yaptı. Rehberlik kurslarında öğretmen olarak görev aldı. Cevat Şakir ikinci evliliğini dayısının kızı Hamdiye, üçüncü evliliğini Hatice Hanım'la yaptı. Bu evliliklerden dört çocuğu oldu. Kemik kanserinden öldü. Vasiyeti üzerine Bodrum Gümbet'te Türbe Tepesi'nde toprağa verildi.

Bodrum, Cevat Şakir'in hayatında bir dönüm noktası oldu. Bu beldenin antik çağdaki adından esinlenerek 1926'dan itibaren "Halikarnas Balıkçısı" adını kullandı. Deniz, denizciler, doğa, kuşlar, balıklar onun romanlarının başlıca konusunu oluşturdu. Bu konuları bütünüyle kendi yaşadıklarından, gözlemlerinden çıkardı ve son derece gerçekçi bir biçimde yapıtlarına aktardı. Romanlarında toprakla deniz, toprağa bağlı insanlar ile geçimini denizden sağlayan insanlar karşı karşıya gelir. Deniz adamlarının kara işlerinde tutunamayıp sonunda daima denize dönüşlerini bir tutku olarak açıklar. Öykülerinde de mitoloji, deniz ve gündelik hayat iç içedir. "İmdatla Cennet" adlı öyküsü ("Yazgı" adıyla, yön. Ü. Erakalın, 1976) ve *Mavi Sürgün* (yön. E. Kıral, 1992) filme alındı.

Ödül: Kültür Bakanlığı 1971 Devlet Kültür Armağanı.

Yapıtları: Roman: *Aganta Burina Burinata*, Ank.: Akba, 1946; *Ötelerin Çocuğu*, İst.: Yeditepe, 1955; *Uluç Reis*, İst.: Remzi, 1962; *Turgut Reis*, İst., 1966; *Deniz Gurbetçileri*, İst.: Remzi, 1969; *Dalgıçlar*, (haz. Ş. Gökovalı) Ank.: Bilgi, 1991; *Bulamaç*, (haz. Ş. Gökovalı) Ank.: Bilgi, 1996.

Öykü: *Ege Kıyılarından*, İst.: Sertel Mtb., 1939; *Merhaba Akdeniz*, İst., 1947; *Egenin Dibi*, İst.: Yeditepe, 1952; *Yaşasın Deniz*, İst.: Varlık, 1954; *Gülen Ada*, İst.: Yeditepe, 1957; *Ege'den*, İst.: Milliyet, 1972; *Gençlik Denizlerinde*, İst.: Hürriyet, 1973; *Parmak Damgası*, (*Ege Kıyılarından*, *Ege'nin Dibi* ve *Gülen Ada*'dan *Ege'den*'e alınmayan öyküler; haz. Ş. Gökovalı) Ank.: Bilgi, 1986; *Çiçeklerin Düğünü*, (*Merhaba Akdeniz* ve *Yaşasın Deniz*'den *Ege'den*'e alınmayan öyküler) haz. Ş. Gökovalı) Ank.: Bilgi, 1991.

Deneme-İnceleme: *Anadolu Efsaneleri*, İst.: Yeditepe, 1954; *Anadolu Tanrıları*, İst.: Yeditepe, 1955; *Anadolu'nun Sesi: Tarih ve Hellenizm*, İst., 1971; *Asia Minor* (İng.), İzmir, 1971; *Hey Koca Yurt*, İst.: Hürriyet, 1972; *Merhaba Anadolu*, (haz. Ş. Gökovalı) Ank.: Bilgi, 1980; *Düşün Yazıları*, (haz. A. Erhat) Ank.: Bilgi, 1981; *Altıncı Kıta Akdeniz*, Ank.: Bilgi, 1982; *Sonsuzluk Sessiz Büyür*, (haz. Ş. Gökovalı) Ank.: Bilgi, 1983; *Arşipel*, (haz. Ş. Gökovalı) Ank.: Bilgi, 1992.

Anı: *Mavi Sürgün*, İst.: Remzi, 1961.

Mektup: *Mektuplarıyla Halikarnas Balıkçısı*, (der. A. Erhat) İst.: Çağdaş, 1979.

Çocuk Edebiyatı: *Denizin Çağırışı*, Ank.: Bilgi, 1998; *Yol Ver Deniz*, Ank.: Bilgi, 1998.

Çeviri: *Kazazede* (G. de Maupassant), 1938; *Uykulu Kuytu Menkıbesi* (I. Washington), 1939; *Süt Nine* (L. Pirandello), 1939; *Sanayi Kralı* (U. Sinclair), 1939; *Ölüler Evinin Hâtıraları* (F.M. Dostoyevski), 1939; *Nefse İtimat* (W. Emerson), 1939; *Hortlak Riksar* (R. Kipling), 1939; *İtalya Hikâyeleri* (G. Boccaccio vd), 1939; *Karmen* (P. Mérimée), 1939; *Göklerde Futbol* (B. Shaw), 1939; *Nostromo* (J. Conrad), I-II, 1946-48; *Eski Foça* (F. Sartiaux), 1952.

Kaynaklar: Nebioğlu, 367; Ş. Devrim, *Şakir Paşa Ailesi*, İst., 1996; İ. H. Önal, *Halikarnas Balıkçısı*, Ank., 1997; S. Borak, *Halikarnas Balıkçısı ve Bir Duruşmanın Öyküsü*, Ank., 1982; *Ölümünün 25. Yıldönümünde Halikarnas Balıkçısı*, Antalya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, 1998; Necatigil, 185; M. Kutlu, "Kabaağaçlı, Cevat Şakir", *TDEA*, V, 59-61; *Halikarnas Balıkçısı Günleri*, Ank., 1999; Özgüç, II, 69; III, 38-39.

HALİL GÖKHAN *(Tarsus/İçel, 17 Temmuz 1967 -)* Romancı, çevirmen.

Tam adı Halil Gökhan YİĞİTLER. Çevirmen, yazar Nuriye Hanım ile şair H. Zekâi Yiğitler'in oğlu. İlk ve orta okulu Balıkesir'de, liseyi Bursa Işıklar Lisesi'nde okudu. 1989'da Ankara Kara Harp Okulu'nu bitirdi. 1997'ye kadar Kara Kuvvetleri'nde topçu subayı olarak görev yaptı. İnternet siteleri kurdu ve yönetti. Evli, bir çocuk babası.

İlk öyküsü ("Ben Yükseklik Korkusu") 1989'da *Varlık*'ta çıktı. Yazı ve çevirilerini *Varlık*, *Gösteri*, *kitap-lık*, *E*, *Adam Sanat* dergileri ve *Cumhuriyet Kitap* ekinde yayımladı. Dünya edebiyatından yaptığı çevirilerle tanındı. İlk kitabı *Yedinci* için F. Akatlı "Çatısı son derece sağlam, çok verimli açılımlara imkân veren bir kurguyla kotarılmış hoş bir 'ilk roman' " değerlendirmesinde bulundu.

Ödül: 1992 Abdi İpekçi Aşk Hikâyesi Yarışması (mansiyon); 1993 Orhon Murat Arıburnu Sinema Ütopyası Yarışması (ikincilik).

Yapıtları: Roman: *Yedinci*, İst.: Gendaş, 1999; *Konuşan Kadın*, İst.: İnkılap, 2004; *Yeni Sevgili*, İst.: Dharma, 2006.

Derleme: *Türk Edebiyatında Paris*, (T. Mohuidine ile) İst.: YKY, 2000; *Erotik Öyküler*, İst.: Okuyan Us, 2003; *Aldatma Öyküleri*, İst.: İnkılap, 2004; *Mutsuz Aşk Hikayeleri*, İst.: Agora, 2004; *Kıskançlık Öyküleri*, İst.: İnkılap, 2004; *Karşılıksız Aşk Hikayeleri*, İst.: Agora, 2005.

İnceleme-Deneme: *Otomobil*, Ank.: Dost, 2005; *Fransızcada 9.000 Fiil Çekimi*, İst.: İnkılap, 2007.

Başlıca Çevirileri: *Enstantaneler* (A. Robbe-Grillet), Ank.: Yazıt, 1990; *Yırtıcıların Alacakaranlıkta Savaşı* (H. F. Blanc), İst.: Can, 1993; *Üç Atış Yirmibeş* (H. F. Blanc), İst.: Can, 1995; *Gece Uçuşu* (Saint-Exupéry), İst.: Oda, 1995; *Güney Postası* (Saint-Exupéry), İst.: Oda, 1995; *Seçilmiş Şiirler* (S. Stétié), İst.: Oğlak, 1995; *Öteki Güneş* (A. Velter), İst.: İyi Şeyler, 1995; *Yeryüzü Şairleri* (P. Reverdy), İst.: Kavram, 1995; *Ağustos Parıldamaları* (P. Jaccottet), İst.: Sel, 1997; *Derin Uykunun Söylevi* (J. Cocteau), İst.: Sel, 1997; *Dünyanın Derisi* (J. Orizet), İst.: Yön, 1999.

Kaynaklar: *BF* (12 Temmuz 1999); F. Akatlı, *Varlık*, S.1104 (Eylül 1999).

HALİL RECAİ (MANASTIRLI)
bak. ÖĞDEVİN, Halil Recai

HALİL, İLYAS *(Adana, 1 Mayıs 1930 -)* Şair, öykücü.

Bercu Hanım ile eczacı İskender Halil'in oğlu. Mersin Gazipaşa İlkokulu (1942), Talas Amerikan Koleji (1946) ve Tarsus Amerikan Koleji'nde (1949) okudu. Kanada Montreal'de yatırım konusu üzerinde öğrenim gördü. Bankacılık sektöründe yatırım uzmanı olarak çalıştı. Yirmi yıl kadar Abu Dabi'de görev yaptı. Kanada PEN (Toronto) ve PEN Montreal üyesi. Kanada'da yaşıyor; evli.

Şiirleri ve kısa öyküleri *Kaynak* dergisinde ve öyküleri Ankara, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde bazı günlük gazetelerde çıktı. Şiirleri Arapçaya ve Fransızcaya çevrildi. Yayımlanmış şiir ve öykü kitapları dışında Emerson'dan şiir çevirileri bulunmaktadır. Ayrıca ABD'de İngilizce olarak yayımlanmış çalışmaları vardır.

Yapıtları: Şiir: *Hâl ve Hayal*, Ank.: Kaynak, 1951, *Öpücük*, Ank.: Kaynak, 1952; *Mürdüm Dalı*, Ank.: Kaynak, 1953; *Yalandır Herhalde*, Mersin, 1957; *65 Yıl Beklemek Gerek*, Ank.: Memleket, 1997; *Dört Damla Bahar Yağmuru*, Ank.: Toplum, 2000; *Tuz Çizgisi*, Ank.: Toplum, 2001; *Pazar Sabahı Güvercinler*, (Türkçe - İngilizce); Ank.: Ürün, 2005.
Öykü: *Doyumsuz Göz*, Ank.: Memleket, 1983; *Çıplak Yula*, Ank.: Memleket, 1985; *İt Avı*, Ank.: Memleket, 1987; *Boyansın Ramazan*, Ank.: Memleket, 1989; *İskambil Evler*, Ank.: Memleket, 1991; *Kiralık Mabet*, Ank.: Memleket, 1993; *Sarhoş Çimenler*, Ank.: Memleket, 1995; *Gâvur Memur Aranıyor*, Ank.: Memleket, 1999; *Körler Bahçesi*, 2004; *Agap Çiçeği*, Ank.: Ürün, 2006.
Çeviri: *Emerson'dan Şiirler*, Ank.: Kaynak, 1954.
Kaynaklar: *BF* (29 Kasım 1999); *Kim Kimdir*, 382.

HALİM ŞAFAK *(Milas/Muğla, 29 Eylül 1962 -)* Şair, eleştirmen.

Asıl adı Halim ŞANLIDAĞ. Kıvılcım Giritli, Işık Nardalı imzalarını da kullandı. Müşküle Hanım ile çiftçi Recep Şanlıdağ'ın oğlu. Samsun Veteriner Sağlık Teknisyenliği Lisesi'ni bitirdi (1980). Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi mezunu (1997). Çeşitli il ve ilçelerde veteriner sağlık teknisyeni ve şube müdürü olarak çalışıp emekli oldu (2005). *KavramKarmaşa* (13 sayı, Aralık 2000/Kasım Aralık 2002); *İmlasız* (8 sayı, Mayıs/Haziran 2003-Temmuz/Ağustos 2004), *Postimlasız* (1 sayı, Kasım/Aralık 2004), *Bireylikler* (Mart/Nisan 2005- yayımı sürüyor) dergilerini çıkardı. Erciyes Üniversitesi Televizyonu'na şiir ve kitap programları hazırladı. 2008 yılından bu yana Avanos'a bağlı Bozca köyü Kumbağda çiftçilik yapıyor. Kayseri Melikgazi İlçesi Cırlavık kasabası'nda yaşıyor; Evli, bir kızı var.

İlk şiiri *Aydınlık* gazetesinde çıktı (1979). Şiir ve yazıları *Yazıt, Damar, Yazılı Günler, Kavram Karmaşa, Öteki-siz, Kül* gibi dergilerde yayımlandı.

Ödül: 1998 Sağlık Emekçileri Sendikası Behçet Aysan Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kendini Kanatan Düşler*, Ank.: Yazıt, 1992; *Baştan Sona Susmak*, Ank.: Suteni, 1996; *Bireylikler*, Ank.: Suteni, 1999; *Kayıplar Kitabı*, Ank.: Suteni, 2000; *Kendini Kanatan*, Kayseri: İdil, 2004; *Bağırıp Çıkacağım Bu Hayatın İçinden*, Kayseri: İdil, 2006.
Eleştiri: *Yolculuk Şiire*, Ank.: Suteni, 1995; *Saptamalar / Vurgular*, Ank.: Suteni, 1999; *Hayat ve Ölüm*, (Şiiri ve Yazısıyla 30. yılında Ahmet Erhan), Kayseri: İdil, 2006.
Kaynaklar: *BF* (6 Kasım 2008); Işık 06, 1669; B.Tarıman, "Umutsuzlar Parkında Eski Bir Okul Kaçağı", *Cumhuriyet Kitap*, S. 821, 10 Kasım 2005; F. Çiftçi, "Halim Şafak'la Söyleşi", *Varlık*, Ağustos 2006, S. 171 .

HALİM ŞEFİK *(İstanbul, 1913 - İstanbul, 10 Haziran 1990)* Şair.

Soyadı GÜZELSON. Babası Ali Şefik bir Jön Türk'tü. İlk ve orta okulu İstanbul'da okudu. Dışarıdan bitirme sınavlarını vererek liseden mezun oldu. Çalışma hayatına atıldı. İstanbul'da Gümrük ve Tekel Bakanlığı'na bağlı kuruluşlarda görev yaptı; Haydarpaşa Gümrüğü'nden emekliye ayrıldı. Gezici kitap satıcılığı yaparken şiirlerini okuması nedeniyle "sokak şairi" olarak anıldı. İlk şiirleri 1943'te *Servetifünun-Uyanış* dergisinde çıktı. Sonraki yıllarda *Aile, Varlık, Vatan, Akşam, Cumhuriyet, Yazko Edebiyat* gibi dergi ve gazetelerde yayımladığı şiirleriyle edebiyat yaşamını sürdürdü. Beykoz'dan çocukluk arkadaşı olan Orhan Veli'nin çizgisinde şiirler kaleme aldı.

Yapıtları: Şiir: *Otopsi*, [İst.:] San Mtb., [1978].
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 182; Kurdakul, *Sözlük*, 310.

HALİT ASIM *(Burdur, 1918 - İstanbul, 1941)* Şair.

Tam adı Halit Asım DEMİRSOY. Celâl Sümer, Halit Çalköy, Nazmi Sezai ve Mehmet Elsazı takma adlarını kullandı. İlk ve orta öğrenimini Burdur, Adana ve Antalya'da gördü. Antalya'da bir grup arkadaşıyla birlikte *Çağ-*

layan dergisini çıkardı. Sağlık sorunları (kalp hastalığı) nedeniyle Antalya Lisesi ikinci sınıfından ayrılmak zorunda kaldı; genç yaşta öldü. Feriköy Mezarlığı'nda gömülüdür.

Şiirleri *Hamle, Çağlayan, İnsan* dergileri ile *Gün* gazetesinde yayımlandı. Tek kitabı *Ömür* çıktığında H. M. Selekler "Şair ekseriya tek bir mısraa tahammül edemeyeceği ağırlıkta kelimeler yükletmiştir. Bence bu bir kusurdur. Çünkü okuyucu, bu kadar zengin 'image'lara malik olan şair kadar geniş bir hayale sahip olamaz" dedi. Kasvetli bir ruh halini dile getiren, hece vezniyle yazdığı şiirleri için M. Fahri " 'Ömür', şiirin bir sentezi sayılabilir. Nasıl bir sentezdir bu: İnsandan arındırılmış A. Haşim şiirinin, Tanpınar'ın rüyalarının yaşadığı, Yahya Kemal düşünceli, Faruk Nafiz biçimli bir İkinci Yeni. Yani kendine özgü bir gelecek şiiri" değerlendirmesini yaptı. Şiir dergisi *Sombahar*, hakkında bir "özel bölüm" hazırladı (1995).

Yapıtları: Şiir: *Ömür*, 1940 (yb haz. S. Erözçelik, İst.: Korsan, 1992).

Kaynaklar: "Demirsoy, H. Asım", *TDEA*, II, 238; H. M. Selekler, "Ömür", *Varlık*, S. 171 (15 Ağustos 1940); K. Durmaz, "Halit Asım, Vehmin Şiiri", *Edebiyat Dostları*, S. 29 (Eylül 1989); A. Damar, "Bizim 'Liseli'miz Halit Asım", *Gösteri*, S. 109 (Aralık 1989); Halit Asım, *Ömür*, İst., 1992, s. 7-21; O. Kahyaoğlu, "Bu Bir Sahip Çıkış Yazısıdır", *Sombahar*, S. 28 (Mart-Nisan, 1995); M. Fahri, "Kısa Bir Ömürde Uzun Bir 'Ömür': Halit Asım", *aynı yerde.*

HALİT EYÜP (YENİŞEHİRLİZADE) *(İzmir, ? - İstanbul, 7 Şubat 1902)* Şair ve yazar.

Köy Mektupçusu imzasını da kullandı. İzmir'deki medreselerde okudu. İzmir *Ahenk* gazetesinde yazılar yayımladı. İzmir'de mahkeme reisliği yapan Mahmut Esat Efendi'nin öğrencisiydi. Maliye hukuk müşavirliği görevi ile İstanbul'a atanan hocasıyla birlikte gittiği İstanbul'da bir yandan Maliye hukuk müşavirliği kaleminde çalışırken, bir yandan da Hukuk Mektebi'ne devam etti. Bu tarihten sonra daha Batılı bir tarzı benimsedi; kılık kıyafetini değiştirdi, Fransızca ve İngilizcesini ilerletti, çalışmalarında bu dillerden de yararlanmaya başladı. *Malumat*, *Servet-i Fünun* ve diğer gazetelerde çok sayıda yazı yayımladı, çeviriler yaptı. Ölümünden bir yıl önce gazeteci ve yazar Ahmet Mithat Efendi'nin kızıyla evlendi. Hukuk Mektebi'ni bitirdiği yıl verem hastalığından Beykoz'da öldü.

Yapıtları: *Gutenberg: Fenn-i Tab'ın Mucidi*, İzmir: Hizmet Mtb., 1311/1893; *İslam ve Fünun*, İst.: Cemal Efendi Mtb., 1315/1897; *Yadigâr-ı Zafer*, İst.: Şirket-i Mürettibiye Mtb., 1315/1897; *Tarihçe-i Afganistan*, İst.: Malumat Ktp., 1316/1898; *Goriller İçinde*, İst.: Malumat Ktp., 1316/1898; *Sevda-yı Nihan*, İst.: Malumat Ktp., 1316/1898; *Kayıkla Bir Cevelan*, (Köy Mektupçusu imzasıyla) İst.: Malumat Ktp., 1317/1899; *Şadi*, İst.: Malumat Ktp., 1318/1900.

Çeviri: *Alp Dağlarında Temaşa ve Edvar-ı Arz*, İst., 1315/1897.

Kaynaklar: *OM*, II, 178; İbnülemin, *Şairler*, I, 515-516; Gövsa, 166; "Hâlid Eyyub Bey", *TDEA*, IV, 43-44.

HALMAN, TALÂT SAİT *(İstanbul, 7 Temmuz 1931 -)* Şair, yazar, çevirmen.

Asıl adı Ümit Talât Halman. Talât Halman ve Talât S. Halman imzalarını da kullandı. İclâl Hanım ile Amiral Sait Halman'ın oğlu. Moda 8. İlkokul (1943) ve Robert Kolej'de (1951) öğrenim gördü. Amerika'da Columbia Üni. Siyasal Bilgiler ve Ortadoğu Edebiyatları Bölümü'nü bitirdi (1954). Aynı üniversitede Türkçe okutmanlığı (1953-60) ve Birleşmiş Milletler Radyosu'nda yazarlık ve spikerlik yaptı. 1966'dan başlayarak Princeton ve New York üniversitelerinde Türk dili ve edebiyatı profesörü olarak çalıştı. Bu görevini sürdürürken Türkiye'ye çağrılarak kültür bakanlığına getirildi (Temmuz 1971), ancak bakanlığın kaldırılması üzerine (Aralık 1971) ABD'deki görevine döndü. Dışişlerinde de görev aldı; Türkiye'nin ilk kültür işleri büyükelçisi oldu (1980-82). Pennsylvania Üniversitesi'nde konuk profesör olarak Türk edebiyatı dersleri verdi (1984-86). New York Üniversitesi'nde Türkiyat profesörü olarak çalıştı (1986-98). 1998'den beri Bilkent Üniversitesi'nde "mümtaz konuk profesör" ve Türk Edebiyatı Bölümü kurucu başkanı. ABD'deki National Society of Literature and the Arts (Ulusal Edebiyat ve Güzel Sanatlar Derneği) üyeliğine seçilen ilk Türk olan Halman, Uluslararası Şiir Komitesi (1978) ve Amerikan Şiir Akademisi (1985) üyesi. Ankara ve New York'ta yaşıyor; evli, üç çocuğundan biri 1983'te öldü.

İlk şiirleri 1955'te *Yenilik*'te çıktı. Şiir, çeviri ve yazılarını *Değişim*, *Dönem*, *Türk Dili*, *Yeditepe*, *Şiir Sanatı*, *Yeni Edebiyat*, *Milliyet Sanat* ve *Varlık* dergilerinde yayımladı. *Akşam* ve *Milliyet* gazetelerinde kültürel, siyasal ve toplumsal sorunlara ilişkin köşe yazıları yazdı. İlk şiirlerinden itibaren Anglosakson şiiri etkisinde, düşünce ağırlıklı bir şiire yöneldi. Amerika'da yayımlanan birçok sanat ve edebiyat der-

gilerinde günümüz Türk şairleri ve şiiri üzerine tanıtma yazıları, değerlendirmeler yayımladı. Ayrıca birçok Türk yazar ve şairin yapıtlarını İngilizceye çevirerek ABD'de basılmasını sağladı; F. H. Dağlarca, O. V. Kanık, M. C. Anday, S. F. Abasıyanık, Yunus Emre ve Mevlana bunlardan bazılarıdır. Amerika'da yayımlanan ansiklopedilere Türk edebiyatı ile ilgili maddeler yazdı.

Ödül/Unvan: Kraliçe II. Elizabeth'ten "Knight Grand Cross, G.B.E., The Most Excellent Order of the British Empire" (1971); 1986 Columbia University Thornton Wilder Prize; 1988 Boğaziçi Üniversitesi Fahri Doktora; *Buzcu Geliyor* (E. O'Neill) çevirisiyle 1989 Ankara Sanat Derneği En İyi Oyun Çevirisi Ödülü; *Sevgili Soytarı* (Show-Campbell) çevirisiyle 1990 Avni Dilligil En İyi Oyun Çevirisi Ödülü; 1995 UNESCO Üstün Hizmet Nişanı; 1999 Türkiye Bilimler Akademisi Hizmet Ödülü; 2000 Dışişleri Bakanlığı Üstün Hizmet Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Can Kulağı*, İst.: Yeditepe, 1968; *Bin Bir*, (özdeyiş şiirler) İst.: Milliyet, 1976; *Canevi*, Ank.: Şiir Tiyatro, 1980; *Tuyuğlar ve Başka Dörtlükler*, İst., 1981; *Uzak Ağıt*, İst., 1991; *İkiler*, (özdeyiş şiirler) Ank.: Bilgi, 1997; *Sessiz Soru*, Ank.: Bilgi, 1998; *Ümit Harmanı*, (Toplu Şiirler), İst.: İş Bankası, 2008.

İnceleme: *William Faulkner: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, İst.: Varlık, 1963.

Deneme: *Doğrusu "Milliyet"ten 100 Yazı*, İst.: YKY, 1999.

Söyleşi: *Talat Halman Kitabı, Aklın Yolu Birdir*, (haz. C. Birgül), İst.: İş Bankası, 2003.

Çeviri-Derleme: *Duman* (W. Faulkner), İst.: Varlık, 1952; *Çalınan Taç* (S. Clemens), İst.: Doğan Kardeş, 1953; *William Shakespeare'den Sahneler*, İst.: Yeditepe, 1964; *Eskimo Şiirleri*, İst.: Yeditepe, 1969; *Seçme Şiirler* (W. Stevens), İst.: Yeditepe, 1970; *Seçme Şiirler* (L. Hughes), İst.: Yeditepe, 1971; *Eski Mısır Şiiri*, İst.: Türkiye İş Bankası, 1972; *Eski Uygarlıkların Şiirleri*, İst.: Türkiye İş Bankası, 1974; *Tüm Soneler* (W. Shakespeare), İst.: Cem, 1989; *Yaşayan Amerikalı Şairler*, İst.: Varlık, 1992; *Amerikalı Kadın Şairler*, İst.: Varlık, 1992; *Prof. Dr. Metin And Bibliyografyası*, (M. H. Şakiroğlu ile) Ank.: Turhan, 1993; *Candan Cana Mevlana Celaleddin Rumi'den Seçme Rubailer*, İst.: İş Bankası, 2000; *Aşk Çırçıplak*, (Baba Tahir Üryan), İst.: K Kitaplığı, 2003; *Sevda Yüce Gözlerle (Mevlana'dan Rubailer)*, Ank.: Hece, 2004; *Kendi Sözleriyle Yaşayan Atatürk*, İst.: Dünya Aktüel, 2008.

Türkçe'den Çevirileri: *Selected Poems* (F. H. Dağlarca), Pittsburg: University of Pittsburg, 1969; *I am Listening to Istanbul*, New York: Corinth Books, 1971; *The Humanist Poetry of Yunus Emre*, İst.: R.C.D. Cultural Ens., 1972; *Contemporary Turkish Literature: Fiction and Poetry*, Rutherford: Fairleigh Dickinson University, 1982; *Modern Turkish Drama*, Minneapolis: Bibliotheca Islamica, 1983; *A Dot on the Map* (S. F. Abasıyanık), Indiana University Turkish Studies, 1983; *Yunus Amra*, Tahran: Müessese Farhandi Mıntıka, 1985; *Suleyman the Magnificent Poet*, (Fotoğraflar A. Güler), İst.: Dost, 1987; *Old Photographs* (D. Sümer), Ank.: Ministry of Culture, 1990; *Selected Poems* (Yunus Emre), Ank.: Ministry of Culture, 1990; *Mevlana Celaleddin Rumi and the Vhirling Dervishes*, (M. And ile) İst.: Dost, 1992; *Türkische Sagen und Volkslyrik*, (İlüstrasyonlar Z. Fındıkoğlu) İst.: Dost, 1993.

Kaynaklar: *BF* (20 Mart 2000); Necatigil, *İsimler*, 185; Özkırımlı, *TEA*, II, 595-596; "Halman, Talât Sait", *TDEA*, IV, 75-76; Kurdakul, *Sözlük*, 309; Karaalioğlu, 263-264; E. Atasü, "Talat S. Halman'la Şiirleri Üzerine", *Cumhuriyet Kitap*, 7 Ekim 1999; *Kim Kimdir*, 382-383.

HAMEŞ, MEHMET *(Hassa/Hatay, 13 Nisan 1959)* Şair.

Fatma Hanım ile esnaf Şaban Hameş'in oğlu. Şair Hüseyin Ferhad kardeşidir. İlk ve orta öğrenimini Hassa'da tamamladıktan sonra girdiği Çukurova Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi'ni 3. sınıftan terk etmek zorunda kaldı. Halen Adana'da özel bir şirkette çalışıyor; evli, iki çocuklu. Şiirlerini *Varlık*, *E*, *Bahçe*, *Evrensel Kültür*, *Kum* gibi dergilerde yayımladı. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Toplumcu gerçekçiliği benimseyen Hameş şiirini "Diz boyu kirlenmişlik var yaşamımızda. Bunları yazmak görevim diye düşünüyorum. Bu duruma karşı koymanın, bir duruşun ifadesidir şiirlerim. Her şiirimi aşka ve hayata sunduğum bir bildiri olarak görüyorum" biçiminde ifade etmektedir.

Ödül: 1998 Hacı Bektaş Veli Şiir Ödülü (özendirme); "Suskunluğu Su Rengi" dosyasıyla 2000 Dünya Kitap Dergisi Ödülü (birincilik).

Yapıtları: Şiir: *Yaktığın Coğrafya*, İst.: Can, 2001; *Suskunluğu Su Rengi*, İst.: Dünya, 2001; *Tay ve Ter*, Ş.Urfa: Yom, 2004; *Yaşlı Kelebek*, İst.: Evrensel, 2007.

Kaynaklar: *BF* (7 Mayıs 2002); S. Samancı, "Yüzünü Kürt Dağına Çeviren Şiirler", *Özgür Politika* (2 Eylül 2001).

HAN, MUHAMMET MUHTAR
bak. Muhammet Muhtar Han

HANÇERLİOĞLU, ORHAN *(İstanbul, 16 Ağustos 1916 - İstanbul, 9 Temmuz 1991)* Şair, yazar.

Zahit Bey'le Sahavet Hanım'ın oğlu. Şişli Terakki Lisesi'ni (1935) ve İÜ Hukuk Fakültesi'ni (1939) bitirdi. Meriç, Karaisalı ve Keşan ilçelerinde kaymakamlık yaptı (1943-46). Daha sonra İstanbul Belediyesi'nde müfettiş

olarak çalıştı; 1950'de İstanbul Emniyeti'nde 3. Şube müdürü oldu. Bir süre İstanbul Şehir Tiyatroları müdürlüğü yaptı. 1954'te İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İşletmeleri (İETT) Hukuk İşleri müdürlüğüne getirildi ve 1978'de bu görevden emekliye ayrıldı.

Edebiyata şiirle başlayan Hançerlioğlu'nun ilk kitabı 1936'da çıktı. Daha sonra öyküye yöneldi, ama şiir yazmayı sürdürdü. Şiirleri *Yeni İnsanlık*, öyküleri *Ataç*, *Beş Sanat*, *Türk Dili*, *Varlık*, *Yeditepe*, *Yenilik* gibi dergilerde yayımlandı. 1951-57 arasında yılda bir olmak üzere yedi roman yayımladı. Romanlarından bazılarında kırsal kesim insanının sorunlarını, bazılarında da kent yaşamını ele aldı. Daha sonra araştırma ve incelemeye yöneldi; ekonomi, felsefe gibi konularda başvuru kitapları hazırladı.

Ödül: *Ali* romanıyla 1956 TDK Edebiyat Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kıvılcım*, (Melih Artel ile) İst., 1936.
Roman: *Karanlık Dünya*, İst.: Varlık, 1951; *Büyük Balıklar*, İst.: Varlık, 1952; *Oyun*, İst.: Varlık, 1953; *Ekilmemiş Topraklar*, İst.: Varlık, 1954; *Ali*, İst.: Varlık, 1955; *Kutu Kutu İçinde*, İst.: Varlık, 1956; *Yedinci Gün*, İst.: Varlık, 1957; *Bordamıza Vuran Deniz*, İst.: Varlık, 1960.
Öykü: *İnsansız Şehir*, İst.: Varlık, 1953.
İnceleme-Araştırma: *Türk Hikâyeciliği*, İst.: Ekin B., 1957; *Başlangıcından Bugüne Erdem Açısından Düşünce Tarihi*, İst.: Varlık, 1963; *Başlangıcından Bugüne Mutluluk Düşüncesi*, İst.: Varlık, 1965; *Başlangıcından Bugüne Özgürlük Düşüncesi*, İst.: Varlık, 1966; *Felsefe Sözlüğü*, 1967; *Düşünce Tarihi*, 1970; *Ekonomi Sözlüğü*, 1972; *İnanç Sözlüğü*, İst.: Remzi, 1975; *Felsefe Ansiklopedisi: Kavramlar ve Akımlar*, 7 c., İst.: Remzi, 1976-1980; *Ticaret Sözlüğü*, 1982; *İslam İnançları Sözlüğü*, 1984; *Felsefe Ansiklopedisi: Düşünürler*, 2 c., 1985; *Toplumbilim Sözlüğü*, 1986; *Ruhbilim Sözlüğü*, 1988; *Türk Dili Sözlüğü*, 1995.
Kaynaklar: Nebioğlu, 341; Necatigil, *İsimler*, 187; Hançerlioğlu, Orhan", *TDEA*, IV, 96; Kurdakul, *Sözlük*, 310-311; Karaalioğlu, 264-265; Necatigil, *Eserler*, 24, 78, 89, 144, 199, 217-218, 291.

HARDAL, İSMAİL *(Çorum, 3 Şubat 1964 -)* Şair.

Sevim Hanım ile Rıza Hardal'ın oğlu. Çorum Endüstri Meslek Lisesi'ni, Burdur Eğitim Yüksek Okulu'n (1987) bitirdi. Öğretmenlik yapıyor. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

Yapıtları: Şiir: *Doğu Güzellemeleri*, İst.: Sorun, 1992; *Gecede Yıldızlar Çoğalıyor*, İst.: Sorun, 1997; *Cumartesi Aranışları*, İst.: Sorun, 2001.
Antoloji: *İçerideki Dışarıdaki Hapishaneden Bizim Şiir Antolojisi*, (K.Kök'le), İst.: Sorun, 2006.
Kaynaklar: *BF* (20 Mayıs 2002).

HARİRİ, NURAN *(İzmir, 25 Aralık 1931 -)* Şair.

Nüfus kaydında Nuran Nörar Hariri. Hemşire Nebiye Hanım ile makinist Niyazi Erkuş'un kızı. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamladı; 1956'da İÜ Tıp Fakültesi'ni bitirdi. Ege Üni. Tıp Fak. Fizyoloji Enstitüsü'nde yüksek lisans yaptı. 1964'te doçent, 1971'de profesör oldu. Emekliye ayrıldığı 25 Aralık 1998'e kadar fizyoloji profesörü olarak bu üniversitede çalıştı. Amatör olarak müzikle uğraşan Hariri 1998'de bir Türk sanat müziği kaseti çıkardı. Edebiyatçılar Derneği üyesi. İzmir'de yaşıyor; evli, bir çocuk annesi.

İlk şiiri ("Bismil") 1976'da *Türk Dili*'nde çıktı. Şiir, öykü ve yazılarını *Oluşum*, *Saçak*, *Somut*, *Ortaklaşa*, *Türkiye Yazıları* ve *Ayrım* dergilerinde yayımladı. "Hürrem Sultan" adlı şiiri Yılmaz Yüksel tarafından bestelendi. Mistik ve lirik bir şair olarak değerlendirildi. Hakkında çıkan yazıları Raif Özben bir kitapta topladı. Çok sayıda mesleki yayını bulunmaktadır.

Ödül: "Sarışın Mavi Gözlü Mustafa'm" ile 1981 İzmir Sanatçılar Derneği Atatürk Şiiri Yarışması (üçüncülük).

Yapıtları: Şiir: *Damla ve Yalaz*, Ank.: Oluşum, 1978; *Bin Can İle*, İst.: Yeditepe, 1983; *Öte Sular*, İzmir: Ayrım, 1992; *Güz Sevdaları*, İst.: Deli Sarmaşık, 2006.
Roman: *Aşk Bunamaz*, İzmir: İlya, 2008.
Kaynaklar: *BF* (Mayıs 1999); R. Özben (haz.), *Nuran Hariri: Arı Şair, Gizil Bilge, Dost İnsan*, İzmir, 2000.

HARMANCI, ABDULLAH *(Konya, 1974 -)* Öykücü.

Konya İmam Hatip Lisesi'ni bitirdi (1992). Selçuk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü mezunu (1996). İlk öyküsü *Dergâh* dergisinde çıktı (1995). Öyküleri *Jurnal*, *Düş Çınarı*, *Kırklar* gibi dergilerde yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Muhteris*, İst.: Timaş, 2002; *Ertesi Dünya*, İst.: Mavi Ağaç, 2003; *Yerlere Göklere*, Ank.: Ebabil, 2008.
Kaynaklar: Işık 06, 1679.

HASAN BEDRETTİN *(Simav/Kütahya, 1850 - İstanbul, 1914)* Oyun yazarı, şair.

Subay olarak çeşitli askeri görevlerde bulundu. Askeri öğretmen olarak da çalıştı; askeri ders kitapları tercüme etti. Abdülaziz'in tahttan indirilmesi olayına adı karıştı. II. Abülhamit döneminde miralay rütbesindeyken İstanbul'dan uzaklaştırılarak Şam'a sürüldü. II.

Meşrutiyet'in ilanından (1908) iki yıl kadar önce rütbesinin geri alınması üzerine Şam'da öğretmenlik ve davavekilliği yaptı. Meşrutiyet'in ilanından sonra İstanbul'a döndü, rütbesi geri verildikten bir süre sonra mirlivalığa, ardından ferikliğe yükseltildi ve İşkodra vali ve komutanlığına atandı. Hastalığı nedeniyle istifa ederek İstanbul'a döndü. Namık Kemal'in etkisinde kalan Hasan Bedrettin'in, arkadaşı Manastırlı Mehmet Rifat ile birlikte 1875-79 arasında fasiküller halinde yayımladıkları yedisi telif, diğerleri Carre, Ducis, A. Dumas Père, Girardin, Schiller ve Vanloo gibi yazarlardan çeviri 16 oyun *Temaşa* genel başlığı altında iki ciltte toplandı. "Iskat-ı Cenin" (1873) ve "Bir Günlük İkbal" (1894) adlı iki oyunu oynanmış, fakat basılmamıştır.

Yapıtları: Oyun (Manastırlı Mehmet Rifat ile): *Ahmet Yetim yahut Netice-i Sadakat*, İst., 1875; *Delile yahut Kanlı İntikam*, İst., 1876; *Ebülfida*, İst., 1875; *Ebülala yahut Mürüvvet*, İst., 1875; *Kölemenler*, İst., 1876; *Nedamet*, İst., 1876; *Fakire yahut Mükâfat-ı İffet*, İst., 1876.
Çeviri: *Serencamlı Vasiyet yahut Define*, 1882.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, I, 162-165; İ. Enginün, "Hasan Bedreddin", *TDEA*, IV, 128; M. Koç, "Mehmed Rıfat (Manastırlı)", *YYOA*, II, 178.

HASAN HÜSEYİN *(Gürün/Sivas, 1927 - Ankara, 26 Şubat 1984)* Şair.

Tam adı Hasan Hüseyin KORKMAZGİL. Hüseyin Korkmazgil ve Korkmazgil imzalarını da kullandı. Gülşan Hanım ile demiryolu işçisi M. Şükrü Korkmazgil'in oğlu. Gürün Cumhuriyet İlkokulu'nu (1939), Niğde Ortaokulu'nu (1945), Adana Erkek Lisesi'ni (1948), Ankara Gazi Eğitim Ens. Edebiyat Bölümü'nü (1950) bitirdi. Kahramanmaraş'ın Göksun ilçesinde öğretmenken siyasal eylemlere katıldığı gerekçesiyle tutuklandı; Ceza Kanunu'nun 142. maddesine aykırı eylemde bulunmaktan üç yıl hapse mahkûm edildi. Daha sonra arzuhalcilik ve tabelacılık gibi işler yaptı. 1960'ta *Akis* dergisinde çalıştı; *Forum* (1968-70) ve Toplum (1972-73) dergilerini yönetti. Ölümünden sonra adına şiir ödülü konuldu.

İlk şiiri ("Ağustos Şiiri") 1959'da *Dost*'ta çıktı. *Yelken, Ataç, Sosyal Adalet, Varlık, İmece, Yön* gibi dergilerde şiir, eleştiri ve denemelerini yayımladı. *Karikatür, Taş, Akbaba, Yön* dergilerinde fıkra, taşlama ve mizah öyküleri yazdı. Korkmazgil ya da Hüseyin Korkmazgil adını kullandığı bu öykülerini daha sonra üç kitapta (*Öhhöö!, Made in Turkey, Bıyıklar Konuşuyor*) topladı. Şiirlerinde kırsal kesim insanlarının ve işçilerin sorunlarını yansıttı; "değişik benzetmelerden, çarpıcı imgelerden kurduğu, zaman zaman destansı bir söyleyişten, tekrarlardan yararlandığı ve toplumsal özü aldığı şiiriyle" (A. Özkırımlı) toplumcu şiirin önde gelen adlarından biri oldu.

Başlangıçta Nâzım Hikmet ve A. İlhan etkisi görülen şiirleri zamanla "toplumcu şiirin yalın ve gür söylenişi"ne örnek oldu. Özellikle *Kızılırmak* kitabı toplumcu şiir için bir aşama sayıldı. Halk şiirinin yergi ve mizah öğelerini başarıyla kullanarak etkili bir şiir dili oluşturdu. Sömürü, isyan, emperyalizm, emekçi halkın yaşantısı, tabiat, aşk, kapitalizm, işbirlikçilik, grev, barış, özgürlük gibi temaları coşkulu, bilinçli ve keskin dille şiirine taşıdı. "Kısa sürede biçim yönünden yapmayı başardığı sıçramalarla şiirini besleyen kaynaklara eğildi. Yeni bileşim olanakları yarattı" (Ş. Kurdakul). A. Bezirci onun "derin duyarlığı, gür sesi, geniş soluğu, renkli hayali, işlek Türkçesiyle diyalektik bir görüş ve insancıl bir bakışa yaslanan hayat ve tabiat sevgisi, barış ve özgürlük tutkusu, devrim ve bağımsızlık özlemi"yle kaynaşan bir şiir düzeyine ulaştığını belirtti.

Ödül: *Kavel* ile 1964 Yeditepe Şiir Armağanı; *Kızılkuğu* ile TRT 1970 Sanat Ödülleri Yarışması (başarı); *Filizkıran Fırtınası* ile 1981 Toprak Şiir Ödülü ve Nevzat Üstün Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kavel*, 1963 (genişletilmiş yb Ank.: Kızılırmak, 1967); *Temmuz Bildirisi*, Ank.: Toplum, 1965; *Kızılırmak*, Ank.: Bizim, 1966; *Kızılkuğu*, Ank.: Doğan, 1971; *Ağlasun Ayşafağı*, Ank.: Doğan, 1972; *Oğlak*, İst.: Yar, 1972; *Acıyı Bal Eyledik*, Ank.: Bilgi, 1973; *Kelepçemin Karasında Bir Ak Güvercin*, Ank.: Bilgi, 1974; *Koçero Vatan Şairi*, Ank.: Bilgi, 1976; *Haziranda Ölmek Zor*, Ank.: Bilgi, 1977; *Filizkıran Fırtınası*, Ank.: Bilgi, 1981; *Acılara Tutunmak*, Ank.: Bilgi, 1981; *Işıklarla Oynamayın*, Ank.: Bilgi, 1982; *Kandan Kına Yakılmaz*, Ank.: Bilgi, 1985; *Tohumlar Tuz İçinde*, Ank.: Bilgi, 1988.
Mizah Öyküsü: *Öhhöö!*, Ank.: Sosyal Adalet, 1964; *Made in Turkey*, Ank.: Tek, 1970; *Bıyıklar Konuşuyor*, Ank.: Doğan, 1971.
Gezi: *Bağdat Basra Yollarında*, İst.: Konuk, 1974.
Çocuk Kitabı: *Aşıcı Baba*, İst.: Oda, 1981; *Eşeğin Gözyaşları*, İst.: Oda, 1981; *Ormanın Öcü*, İst.: Cem, 1981.
Kaynaklar: Nebioğlu, 412; Necatigil, *İsimler*, 187-188; Özkırımlı, *TEA*, III, 613; M. Kutlu, "Korkmazgil, Hasan Hüseyin", *TDEA*, V, 396-397;

Karaalioğlu, 265-266; Kurdakul, *Sözlük*, 311-312; A. Bezirci, *On Şair On Şiir*, İst., 1971; B. Cömert, "Hasan Hüseyin'in Şiirine Giriş", *Yansıma*, S. 16 (Nisan 1973); M. Aydın, *Hasan Hüseyin Korkmazgil*, Ank., 1987; İ. Gençtürk, *Hasan Hüseyin Derler Adına*, Ank., 1991.

HAŞAL, HİLMİ *(Kırcaali/Bulgaristan, 5 Kasım 1954 -)* Şair.

Hilmi Kabil, Kabil Eğridere, Deniz Demir ve Salih Hasan imzalarını da kullandı. Ayşegül Hanım ile esnaf Rafet Haşal'ın oğlu. Kırcaali Hr. Smirnenski İnşaat Teknikumu Jeodezi Kartografi Bölümü'nü (1973) bitirdi. 1973'te Türkiye'ye geldi; özel sektör ve kamu kuruluşlarında harita teknisyeni olarak çalıştı. *Yeni Biçem* dergisinin (1993-99, 72 sayı) kurucuları arasında yer aldı. TYS, Edebiyatçılar Derneği, Dil Derneği ve Çağdaş Gazeteciler Derneği üyesi. Mudanya'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk şiiri 1972'de Kırcaali'deki *Yeni Hayat* gazetesinde çıktı. Şiir, yazı ve Bulgar şiirinden çevirilerini *Oluşum*, *Dönemeç*, *Hâkimiyet Sanat*, *Biçem*, *Eşik*, *Yeni Biçem*, *Şiir-lik*, *Milliyet Sanat*, *Varlık*, *Türk Dili* ve *E* dergilerinde yayımladı.

Ödül: "Sessizliği Saran Tını" ile 1991 Yeni Adana Gazetesi Yarışması Birincilik Ödülü; "Son Siren Kuşu" dosyasıyla 1993 Altın Koza Şiir Ödülü ve Behçet Aysan Anma Ödülü; *Yol Boyu Notları* ile 1994 Ordu Sanatevi Vedat Güler Ödülü (mansiyon); "Bursa'da Aşk'la" Bursa Osmangazi Belediyesi 2002 Ahmet Hamdi Tanpınar Şiir Yarışması İkincilik Ödülü; 2006 Eskişehir külütür Sanat derneği Yunus Emre Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Denge/Sizler Adına*, Bursa: Ekin Öğrenci Pazarı, 1991; *Elektronik Yalnızlıklar*, Bursa: Biçem, 1992; *Yol Boyu Notları*, Bursa: Biçem, 1993; *Kozmik Aşk Suçu*, Ank.: Suteni, 1995; *Venüs'le Aşk*, Ank.: Suteni, 1997; *Son Siren Kuşu*, Adana: altın Koza, 2000; *Dağınık Düş Sepetleri*, Ank.: Güldikeni, 2001; *Yanık Söz*, İst.: Hera, 2002; *Yaralı Gümüş*, Ş.Urfa: Yom, 2004.
Deneme: *Şiir Seddinde Kronos*, Ş.Urfa: Yom, 2004; *Şiirin Lav İzleri*, Ş.Urfa: Yom, 2006.
Kaynaklar: *BF* (Aralık 1999); hilmihasal.com.

HAŞİM (YENİŞEHİRLİ) *(Yenişehir [Larissa]/Yunanistan, 1860 - İstanbul, 25 Kasım 1920)* Şair.

Asıl adı Hüseyin Haşim. *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde Hüsnî, Avnî, Vecdî, Eddaî Kemâl, Keşşâf ve Hüseyin Mevcî müstear adlarıyla gazeller yayımladı. Yenişehir eşrafından Abdülkadir Efendi'nin oğlu. İlk ve orta öğrenimini Yenişehir'de tamamladı. Ailesiyle birlikte İstanbul'a yerleşerek Sanayi-i Nefise Mektebi'ni bitirdi (1880). Arapça ve Farsça öğrendi. Zekâi Dede ve Bolahenk Nuri Bey'den musiki, Hattat Sami Efendi'den hat dersleri aldı. Mekteb-i Harbiye'de ve Harbiye Nezareti'nde başkâtiplik görevlerinde bulundu. Emekliliğinden sonra Mekteb-i Hattatin'de ders verdi.

Edebiyat alanında Muallim Naci'nin talebesi olarak tanındı. 1918'deki büyük yangında evi ve yapıtlarının büyük bir bölümü yandı. Haşim Bey hazırladığı bir yazı albümü için padişahtan nişan almıştır.

Yapıtları: Şiir: *Şihâb*, İst.: Matbaa-i Ebüzziya, 1888; *Mülhemât*, İst.: Mahmut Bey Mtb., 1897.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, I, 557-565; Gövsa, 172; "Haşim Bey", *TDEA*, IV, 139-140.

HATEMİ, H. HÜSREV *(İstanbul, 12 Aralık 1938 -)* Şair, denemeci, hekim.

Tam adı Hasan Hüsrev Hatemi. Hasan Hüsrev, Ali Fikret imzalarını da kullandı. Cemile Bilâli Hanım ile kırtasiyeci Ali Asgar Hatemi'nin oğlu. Şair, yazar ve hukukçu Hüseyin Hatemi ikiz kardeşidir. 1962'de İÜ Tıp Fakültesi'ni bitirdi. Aynı okulda 1966'da asistan, 1971'de doçent oldu; Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde iç hastalıkları profesörü olarak görev yaptı (1978 -2006). Endokrinoloji alanında ders kitabı vardır. 1986'da kurulan *Tıp Tarihi Araştırmaları* adlı yıllık yayının editörü. Türk Edebiyatı Vakfı ve Eczacıbaşı Kültür Girişimi üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri ("İkbal Gazeli") 1963'te *İslâm* dergisinde çıktı. *Hareket*, *Türk Edebiyatı*, *Dergâh*, *Düşçınarı*, *Tarih ve Toplum* dergileriyle *Cumhuriyet*, *Milliyet* ve *Zaman* gazetelerinde şiir ve yazıları yayımlandı. "Grili Çocuk" adlı şiirini O. Pamirtan besteledi; M. Işık'ın bestelediği şiirleri "Gün Akşamlıdır" adlı kasette toplandı.

Ödül: "İkbal Gazeli" şiiri ile 1963 İslâm Dergisi Şiir Yarışması birinciliği; *Yozlaşmadan Uzlaşmak* ile 1988 TYB Deneme-Eleştiri Ödülü; *Gün Akşamlıdır* ile 1994 TYB "Yılın Şairi" Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Eski Kentte Bir Gece*, İst.: Hareket, 1968; *Akşam Gümrükçüleri*, İst.: Hareket, 1973; *Lodosçu*, İst.: Dergâh, 1987; *Grili Çocuk*, İst.: Dergâh, 1988; *Şiirler*, (bütün şiirleri) İst.: Dergâh, 1990; *Gün Akşamlıdır*, İst.: Dergâh, 1994; *Çengelköy'de*

Bir Çeng, İst.: Arma, 1996; *Şiirler (1990-2000)*, İst.: Dergâh, 2000; *Kara Kavak Şiirleri ve On Yıl Öncekiler*, İst.: Dergâh, 2005.
Deneme: *Yozlaşmadan Uzlaşmak*, İst.: Dergâh, 1988; *Hoşça Bak Zatına*, İst.: İşaret, 1988; *Çelebi, Bizi Unutma*, İst.: İşaret, 1989; *Türk Aydını Dünü, Bugünü*, İst.: İşaret, 1991; *Baba Ben Druid miyem?*, İst.: Arma, 1996; *Kimlik Kuyusu*, İst.: Arma, 1997; *Eriyen Mumlar*, İst.: Dergâh, 1998; *Aydın, Toplum ve Tarih*, İst.: Dergâh, 1998; *Dârülfünun-Dârüşşifa*, İst.: Dergâh, 1998; *Kopuz ile Çeşte*, İst.: Pan, 2004; *N'etti Bu Yunus N'etti*, İst.: Pan, 2004; *Dekorlar Kaldı Geride*, İst.: Dergâh, 2008.
İnceleme: *Bir Bilim Dili Mücadelesi ve Tanzimat*, (Y. Işıl ile) İst.: İşaret, 1989.
Anı: *Anıcak Ol Meclisi*, İst.: Dergâh, 2001; *Karton Kutudan Güfteler*, İst.: Pan, 2002; *Ömür Süvarisi*, İst.: Dergâh, 2007.
Derleme: *Göğe Giden Kervanlar Mevlana'dan Deyişler*, İst.: Dergâh, 2006.
Biyografi: *Hüsrev Hatemi Kitabı*, (haz. E. Erverdi), İst.: Dergâh, 2008.
Diğer: *Hüsrev Hatemi'den Duyduklarımız*, (Der. N. T. Gouwy), İst.: Dergâh, 2008.
Kaynaklar: *BF* (Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 188; "Hâtemî, Hasan Hüsrev", *TDEA*, IV, 155; Kurdakul, *Sözlük*, 314.

HATEMİ, HÜSEYİN *(İstanbul, 12 Aralık 1938 -)* Şair, yazar, hukukçu.

İlk kitaplarında Hüseyin Perviz Hatemi; Perviz adını 1979'da mahkeme kararıyla bıraktı. Cemile Bilâli Hanım ile kırtasiyeci Ali Asgar Hatemi'nin oğlu. Şair, denemci ve hekim Hasan Hüsrev Hatemi ikiz kardeşidir. 1960'ta İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Aynı okulda 1976'da doçent, 1981'de profesör oldu. 1983'te 1402 sayılı yasa uyarınca üniversiteden uzaklaştırıldı. 1990'dan beri öğretim üyeliği sürüyor. Alexander von Humboldt Derneği ve Alman-Türk Hukukçular Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası. İlk şiiri 1951'de yayımlandı. 1962'den itibaren *İslâm*, *Hareket*, *Mavera* ve *Girişim* dergilerinde yazdı. Bir süre *Zaman* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. Kendini " 'Haşimî' bir sembolizme" yakın hissettiğini belirtiyor.

Yapıtları: Şiir: *Sinderella*, İst.: kendi yayını, 1964; *Beş Boyutlu İstanbul Sonbaharı*, İst.: kendi yayını, 1986.
Deneme: *Batılılaşma*, İst.: Bir, 1987; *Sis Yazıları*, İst.: Kırkambar, 1998; *Şafak Yazıları*, İst.: Lamure, 2007; *Yarin Gönlü Sırçadır*, İst.: Lamure, 2008.
Kaynaklar: *BF* (25 Mart 1999); "Hâtemî, Hüseyin", *TDEA*, III, 155; Kurdakul, *Sözlük*, 314.

HATİCE MERYEM *(İstanbul, 2 Kasım 1968 -)* Öykücü.

Terzi Hidayet Hanım ile bankacı Veli Beyin kızı. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi Ticari İlimler Akademisi'ni bitirdi. İstanbul'da banka memurluğu yaptı (1991-94). Londra'da gazete dağıtıcılığı, çocuk bakıcılığı, garsonluk, temizlikçilik gibi işlerde çalıştı (1994). *Öküz* ve *Hayvan* dergilerinin yayın koordinatörlüğünü yaptı (1997-2004). Mavi Radyo'da *Kelimeler, Kelimeler, Kelimeler* adında bir program hazırlayıp sundu (1995). Türkiye PEN üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, çocuklu.

İlk öyküsü ("Şehir Düşüğü") *Varlık* dergisinde yayımlandı (2000). Öyküleri ve yazıları *Picus, E, Özgür Edebiyat, Öküz ve Hayvan* gibi dergilerde çıktı. "Sırma" isimli hikâyesi Bebeğim adıyla televizyon dizisi olarak yirmi altı bölüm yayınlandı

Yapıtları: Öykü: *Siftah*, İst.: Varlık, 2000; *Sinek Kadar Kocam Olsun Başımda Bulunsun*, İst.: İletişim, 2002.
Roman: *İnsan Kısım Kısım Yer Damar Damar*, İst.: İletişim, 2008.
Kaynaklar: *BF* (20 Kasım 2008); Işık 06, 1695.

HATİPOĞLU, AYDIN *(Şanlıurfa, 11 Aralık 1940 [nüfus kaydında 3 Ocak 1941] -)* Şair.

Hatice Hanım ile nakliyeci Ali Rıza Hatipoğlu'nun oğlu. Haydarpaşa Lisesi'nden sonra bir süre İÜ Hukuk Fakültesi'nde ve İÜEF Sosyoloji Bölümü'nde okudu. 1958-88 yıllarında ortağı olduğu nakliyat şirketini yönetti; matbaacılık ve reklamcılık yaptı. *Ataç* dergisinde ve Afşar Timuçin, Ömür Candaş'la birlikte kurdukları *Yeni Gerçek* (1967-68) dergisinde yazı işleri müdürlüğü yaptı. 1971'de çıkan ve aynı yıl sıkıyönetim tarafından kapatılan *Gelecek* dergisinin kurucuları arasında yer aldı. Bir reklam ajansında yaratıcı yönetmen olarak çalıştı. TRT ve TV8'deki bazı kültür-sanat programlarında danışmanlık ve metin yazarlığı yaptı. PEN Yazarlar Derneği üyesi, Türk Edebiyatçılar Birliği ve Türkiye Sanatçılar Birliği genel sekreteri, TYS, Nâzım Hikmet Vakfı ve ETEV yönetim kurulu üyeliği, ÇEKÜL Vakfı yüksek danışma kurulu üyeliği yaptı. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk şiiri 1958'de *Yelken*'de çıktı. Şiir ve eleştirilerini *Yelken*, *Ataç*, *Yeni Gerçek*, *Varlık*, *Gelecek*, *Yansıma*, *Karşı*, *İnsancıl* ve *Gerçek Sanat* dergilerinde yayımladı. 1960 kuşağı toplumcu gerçekçileri arasında kendine özgü

romantizmi ile dikkat çekti. Toplumsal mücadeleleri, acıları ve umutları işlediği şiirlerinde yerel renklerden yararlandı.

Ödül: "Miting" ile 1979 Hasan Tahsin Şiir Yarışması (mansiyon); *Kendini Beğenmiş Kuğu* ile 1989 Yayıncılar Birliği Çocuk Edebiyatı Ödülü; "Dedem Yine Ağlıyordu" ile İzmir Belediyesi 9 Eylül Çocuk Edebiyatı Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Çömçe Gelin*, İst.: Habora, 1966; *Gebe*, İst.: Habora, 1968; *Hoyrat*, İst.: Yücel, 1973; *Beynim Yüreğim*, İst.: Derinlik, 1978; *Ben Size Konuk Gelende*, İst.: Alaz, 1979; *Son Değil*, İst.: Yazko, 1983; *Aşk Olsun*, İst.: 2001; *Yalnız Karanfil Sokağı*, İst.: 2003.
Roman: *Saç*, İst.: Sarmal, 1998.
Oyun: *Hazreti İbrahim*, İst.: Habora, 1975.
Çocuk Kitabı: *Köroğlu*, İst.: Esin, 1983; *Kuşçu*, İst.: Bilge, 1983; *Kendini Beğenmiş Kuğu*, İst.: Özer, 1989.
Kaynaklar: *BF* (Haziran 1999); Necatigil, *İsimler*, 189; Özkırımlı, *TEA*, III, 619; Kurdakul, *Sözlük*, 315; Karaalioğlu, 267.

HATİPOĞLU, ÖMER FARUK *(Cihanbeyli/Konya, 31 Mart 1958 -)* Şair.

Cihanbeyli Lisesi mezunu (1975). Edebiyatçılar Derneği, Doğal Hayatı Koruma Derneği, İnsan Hakları Derneği üyesi. Evli ve üç çocuk babası. "Erzincan Ölümün Yurdu" başlıklı ilk yazısı 1994'te *Kıyı* dergisinde çıktı. Ürünleri *Kıyı*, *İnsan*, *Kiraz*, *Yaklaşım*, *Şiir-lik* (Almanya) dergilerinde yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Düş Değil*, 1994; *İnce*, Ank.: Toplum, 1997; *Sevdim Seni Çocuk Yanımla*, İst.: Hera, 2000; *Ateşi Utandıran Yangın*, Ş.Urfa: Yom, 2005.
Kaynaklar: Işık, 301.

HAYBER, ABDÜLKADİR *(Pazarcık/Kahramanmaraş, 1948 -)* Yazar.

İlk ve orta öğrenimini Kahramanmaraş'ta tamamladı, DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1971). "Yakup Kadri'nin Romanlarında Anadolu" (1985) başlıklı lisansüstü tezinin ardından "Halide Edip, Yakup Kadri ve Reşat Nuri'nin Romanlarında Nesil Çatışması" (1989) isimli teziyle doktorasını tamamladı. İvriz İlköğretim Okulu ve Malatya Kız İlköğretim Okulu (1971-76), Ankara Gazi Eğitim Ens. (1976-77, 1985-95), Mekadonya'da Üsküp Kiril ve Metodi Üniversitesi'nde (1977-81) görev yaptı. 1993'den sonra görevini Ankara Gazi üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda sürdürdü. TYB ve İLESAM üyesi. Evli, bir çocuk babası.

Yazı ve şiirleri *Doğuş Edebiyat*, *Türk Edebiyatı*, *Sesler* (Yugoslavya), *Töre*, *Hisar*, *Milli Kültür*, *Erguvan*, *Dolunay*, *Türk Dili*, *Türk Yurdu*, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*'nde yer aldı.

Yapıtları: Öykü: *Günortasında Arakesme*, Ank.: Üçler Matbaası, 1986; *Günortası*, Ank.: MEB, 2000.
Biyografi: *Ebubekir Hâzım Tepeyran*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1988; *Necmettin Halil Onan*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1988.
İnceleme: *Halide Edip, Yakup Kadri ve Reşat Nuri'nin Romanlarında Nesil Çatışması*, Ank.: MEB, 1993; *Makedonya ve Kosova Türklerinin Edebiyatı*, Ank.: MEB, 2001.
Derleme, Yeni türkçeye Aktarma: *Muallim Naci'nin Şiirleri*, (H. Özbay ile) İst. MEB, 1996; *Istılahat-ı Edebiyye: Muallim Naci*, (A. Yalçın ile) 1996; *Yeni Türkçe Lügat; Mehmet Bahaeddin*, Ank.: TDK, 2002.
Kaynaklar: Işık, 302.

HAYDAR, HÜSEYİN
bak. Hüseyin Haydar

HAYRET (ADANALI) *(Adana, 1848 - İstanbul, 16 Eylül 1913)* Şair.

Asıl adı Mehmet Bahaettin. Öğrenimini Adana'da tamamladı; Arapça ve Farsça öğrendi. İstanbul'da Süleyman Subaşı Medresesi'ne girdi, ayrıca sınavla Darülmuallimin'den diploma aldı. Adana, Söğüt, İstanbul'da Üsküdar Paşakapısı ve Gülhane Askeri rüştiyelerinde, Mekteb-i Sultani'de dil ve edebiyat dersleri verdi. Kütüphaneler müfettişi olarak çalıştı. 1886'da Maarif Nezareti Teftiş ve Muayene Encümeni üyeliğine, 1908'de Darülfünun ulum-ı diniye ve edebiye şubeleri müdürlüğüne atandı. 31 Mart Olayı (1909) sırasında, *İslam* gazetesinde yayımlanan bir yazısı dolayısıyla Rodos'a sürüldü. 1910'da bağışlanarak İstanbul'a döndü. Ölümünden sonra "Eşar-ı Hayret" adı altında bir araya toplanan şiirleri basılmamıştır.

Yapıtları: Şiir: *Şehrayin ve Sihri-i Beyan*, İst.: Matbaa-i Ebüzziya, 1302/1885.
Çeviri: *Sûk-ı Ukkâz*, (Arapçadan) İst.: Karabet ve Kaspar Mtb., 1304/1887.
Kaynaklar: *OM*², II, 163-164; İbnülemin, *Şairler*, II, 577-600; "Hayret, Mehmed Bahaüddin", *TDEA*, IV, 180; A. Karahan, "Adanalı Hayret", *DİA*, I, 353; A. Uçman, "Hayret (Adanalı)", *YYOA*, I, 559.

HAYRULLAH EFENDİ *(İstanbul, 26 Ekim 1818 - Tahran, 25 Aralık 1866)* Seyahatname yazarı, eğitimci, tarihçi.

Hekimbaşı Abdülhak Molla'nın oğlu, şair Abdülhak Hâmit'in babasıdır. Tıbbiye Mekte-

bi'ni bitirdi (1839-43). Öğrenciyken başladığı ders nazırlığı görevini mezun olduktan sonra da sürdürdü. Daha sonra Meclis-i Maarif üyesi (1848), Encümen-i Daniş ikinci başkanı (1851), Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye üyesi (1852), Mekâtib-i Umumiye nazırı (1854), Tıbbiye Mektebi nazırı (1859) oldu. Dört ay kadar süren bir Avrupa gezisine çıktı (1863). 1865'te tayin edildiği Tahran elçiliği sırasında öldü. Mezarı Tahran yakınlarında Abdülazim Türbesi yanındadır.

Bulunduğu görevler dolayısıyla tıp, tarım, coğrafya ve eğitim alanında çalışmalar yapan Hayrullah Efendi Tanzimat döneminin Doğu ve Batı kültüründe zengin birikimleri olan karakteristik kişiliklerinden biridir. Çoğu yazma halinde kalmış çalışmaları arasında telif tiyatro yapıtlarının en eskilerinden biri olan *Hikâye-i İbrahim Paşa be-İbrahim-i Gülşeni*, Avrupa'yı Osmanlı okuyucusuna ilk defa geniş olarak tanıtan seyahatnamesi *Yolculuk Kitabı* ve Hayrullah Efendi Tarihi olarak bilinen *Devlet-i Aliyye-i Osmaniye Tarihi* önemlidir.

Yapıtları: Tarih ve Edebiyat: *Devlet-i Aliyye-i Osmaniye Tarihi*, 1-16 cüz, İst.: Matbaa-i Amire, 1853-75; *Yolculuk Kitabı*, (DTCF Ktp, yazma); *Hikâye-i İbrahim Paşa be-İbrahim-i Gülşenî*, [*Türklük*, S. 8 (1939), s. 73-91]; *Nakş-ı Hayal*, İÜ Ktp., TY, no. 1265, vr 3b-29b.

Tıp ve Fen: *Muacelata Dair El Mecmuası*, İÜ Ktp., TY, no. 1427; *Müfredat-ı Tıbbiye fî beyani evzâni'l-edviye*, İÜ Ktp., TY, no. 1251; *Terbiye ve Tedavi-i Etfal*, Millet Ktp., Ali Emiri, Tıp, no. 148; *Makalat-ı Tıbbiye*, İst., 1844; *Dururü'l-Muhat*, İst., 1844; *Lügat-ı Tıbbiye*, İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı Ktp., no. 581; *Mesail-i Hikmet*, İst., 1849; *Kıta-i Afrika*, İst., 1852; *Hezar Esrar*, İst., 1862.

Kaynaklar: *TA*, XIX, 128; N. Yıldırım, "Hayrullah Efendi", *DBİA*, IV, 33-34; Ö. F. Akün, "Hayrullah Efendi", *DİA*, XVII, 67-75; D. Bayraktar, "Hayrullah Efendi", *YYOA*, I, 562.

HAZİNEDAROĞLU, ZİHNİ *(Sivas, 1923 - Ankara, 27 Kasım 1962)* Şair, ressam, oyun yazarı.

Zehra Hanım ile tüccar Sabir Bey'in oğlu. Kabataş Erkek Lisesi'ni ve AÜ Hukuk Fakültesi'ni (1946) bitirdi. Yurdun çeşitli yörelerinde savcılık, yargıçlık, serbest avukatlık, Halk Bankası'nda hukuk müşavirliği ve müfettişliği gibi görevlerde bulundu. Resimleri ölümünden sonra sanat kolu üyesi olduğu Ankara Türk Devrim Ocağı'nda sergilendi (Aralık 1962). Bir çocuk babasıydı. *Kaynak*, *Dost*, *Mavi*, *Varlık* dergilerinde yayımladığı şiirleri ile tanındı. Hiçbir tiyatroda sahnelenmeyen "Fincanlar", "Kürk Manto", "Madenci" ve "O Yalnız Aşktır (Bir Odada Üç Kişi)" adlı oyunları kız kardeşi Hatice Tyler ve şair Osman Numan Baranus tarafından Ankara Devlet Tiyatroları arşivinden alınarak yayımlandı.

Yapıtları: Şiir: *Ellerimizle Yaşıyoruz 1947-1949*, Ank.: Güney Mtb., 1950; *Gölgesiz*, İst.: Kardeş B., 1960.

Oyun: *Zihni Hazinedaroğlu ve Dört Oyunu*, (haz. O. N. Baranus) Ank.: Özün, 1982.

Kaynaklar: *BF* (24 Nisan 2000, O. N. Baranus tarafından); Kurdakul, *Sözlük*, 317; O. N. Baranus, *Zihni Hazinedaroğlu: Yaşamı ve Sanatı*, Ank., 1980; *Zihni Hazinedaroğlu ve Dört Oyunu*, (haz. O. N. Baranus) Ank., 1982.

HEKİMOĞLU İSMAİL *(Erzincan, 12 Ekim 1932 -)* Romancı, gazeteci.

Asıl adı Ömer OKÇU. Hekimoğlu İsmail dedesinin adıdır; Fahri Kazankaya, Yıldırım Dere, Veli Karabey, Suat Dülger, Haluk Tunç ve Abdullah Çusukcu imzalarını da kullandı. Mahbube Hanım ile kasap Fahri Okçu'nun oğlu. İlk ve orta öğrenimini Erzincan'da tamamladı; iki yıllık Zırhlı Birlikler Okulu'nu bitirdi. 1952'de tank astsubayı olarak Kara Kuvvetleri'nde, 1960'ta hava astsubayı olarak Hava Kuvvetleri'nde göreve başladı; 1972'de emekli oldu. Ceza Kanunu'nun 163. maddesinden on bir defa yargılandı; 1972'de üç buçuk yıla hüküm giydi ve aftan yararlandı, 1992'de bir yıl hapis yattı. 1986'da *Minyeli Abdullah* romanı toplatıldı ve serbest bırakıldı. *Sur* dergisini (1976-80) çıkardı. Harran Üniversitesi'nce kendisine fahri edebiyat doktorluğu unvanı verildi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

Yazı hayatına 1967'de haftalık *İttihat* gazetesinde başladı. *Yeni Asya* ve *Zaman* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. İlk kez 1967'de *Babıali'de Sabah* gazetesinde tefrika edilen *Minyeli Abdullah* otuz yılda yüzden fazla baskı yaptı; 1989'da (ikinci bölümü 1990'da) Yücel Çakmaklı tarafından sinemaya aktarıldı. Bu kitap, "İslami roman"ın öncüsü olarak kabul edildiyse de kendisi "romanları İslâmi olan olmayan diye ayırmak yanlıştır" görüşünde. "Yazılamayan Eser" adlı tek kişilik oyunu 1978'de Abdullah Kars tarafından 120 defa oynandı.

Yapıtları: Roman: *Minyeli Abdullah*, İst.: Mihrap, 1967; *Maznun*, İst.: Yeni Asya, 1971; *Bir Deliyle Evlendim*, İst.: Timaş, 2001; *Sibel*, İst.: Timaş, 2000.

Öykü: *Mennan Cinleri*, İst.: Timaş, 1990.

Biyografi: *100 Soruda Bediüzzaman*, İst.: Timaş,

1990; *Mehmet Akif'e Göre Dün, Bugün, Yarın*, İst.: Timaş, 1996.
Derleme: *Sevdalı Şiirler 1-2*, İst.: Timaş, 2002.
Deneme-İnceleme: *Düşünceler*, İst.: Yeni Asya, 1971; *Yapraklar*, İst.: Yeni Asya, 1971; *İslâm'a Davet*, İst.: Yeni Asya, 1971; *Yokuş*, İst.: Timaş, 1974; *Mukaddes Çile*, İst.: Timaş, 1974; *Tefekkür ve Edebiyat*, İst.: Timaş, 1975; *Müslüman ve Para*, İst.: Timaş, 1976: *İlimler ve Yorumlar*, İst.: Timaş, 1976; *Ölüm Yokluk mudur?*, İst.: Timaş, 1984; *Ben Bir Müslümanım*, İst.: Timaş, 1984; *Derdimi Seviyorum*, (5 cilt, A. E. Kavaklı ve R. Ş. Apuhan ile) İst.: Timaş, 1985; *Bir Millet Uyanıyor*, İst.: Timaş, 1989; *Sonsuza Yürüyüş*, İst.: Timaş, 1991; *Güneşi Arayan Adam*, İst.: Timaş, 1993; *Menan Cinleri*, İst.: Timaş, 1993; *İyiliğin Kaynağı*, İst.: Timaş, 1994; *Mum*, İst.: Timaş, 1995; *İnsan Bu*, İst.: Timaş, 1995; *Hayata Düşülen Dipnotlar*, İst.: Timaş, 1997; *Tefekkür*, İst.: Timaş, 1999; *Akıl ve Gerçek*, İst.: Timaş, 2000; *Firavunun Öldüremediği Musa'dır*, İst.: Timaş, 2001; *Mecnun Gezenin Leyla'sı*, İst.: Timaş, 2003; *İyi Günde Kötü Günde Evlilik*, İst.: Timaş, 2003; *Kalbin Ayağıyla Yürümek*, İst.: Timaş, 2003.
Sözlük: *Osmanlıca Lügat*, (ortak) 1978.
Özdeyiş: *Vecizeler*, İst.: Timaş, 2000.
Kaynaklar: *BF* (21 Nisan 1999); "Okçu, Ömer", *TDEA*, VII, 113-114; Işık, 325-326; hekimogluismail.com.

HEPÇİLİNGİRLER, FEYZA *(Ayvalık/Balıkesir, 26 Ocak 1948 -)* Öykücü.

Tam adı Feride Feyza Hepçilingirler. Feyza Baran adıyla 1966'dan itibaren şiirler yazdı. Emine Hanım ile memur Mustafa Kemal Baran'ın kızı. İzmir Kız Lisesi ve İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1971). İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'ndan yüksek lisans derecesi aldıktan sonra çeşitli illerde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1981'de başladığı Karadeniz Üni. Buca Eğitim Fakültesi'ndeki öğretim üyeliği görevini YÖK'ün uygulamalarına karşı çıkarak bıraktı (1984). İzmir'de özel dershanelerde öğretmenlik, yöneticilik yaptı. 1992'de İstanbul'a yerleşti. Çeşitli eğitim kurumlarında çalıştı. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde öğretim görevlisi. TYS, PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği ve Dil Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; dul, iki çocuk annesi.

İlk öyküsü 1979'da *Türk Dili*'nde çıktı. Öykü ve yazılarını *Varlık*, *Yarın*, *Dönemeç*, *Yaba*, *Gösteri*, *Öküz* ve *Yaşasın Edebiyat* dergileri ile *Cumhuriyet*, *Siyah-Beyaz* ve *Günlük Haber* gazetelerinde yayımladı. İlk öykü kitabı *Sabah Yolcuları* ile dikkat çekti; 1985'te Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanan *Eski Bir Balerin* kitabıyla tanındı. Türkçenin yanlış kullanımları üzerine yazdığı eleştirel yazılarından oluşan *Türkçe "Off"* ve onun devamı niteliğindeki *Dedim: "Ah!"* kitapları yankı uyandırdı. Bazı öyküleri Fransızca, İngilizce, Almanca, Solvence ve Sırp-Hırvatçaya çevrildi. Öykülerinden bir seçki Almanya'da yayımlandı.

Ödül: *Yanlışlıklar* ile 1980 Kültür Bakanlığı Başarı Ödülü; *Sabah Yolcuları* ile 1981 Akademi Kitabevi Öykü Ödülü (birincilik); "Eski Bir Balerin" öyküsüyle 1984 Enka Vakfı Öykü Ödülü (üçüncülük); *Eski Bir Balerin* ile 1985 Sait Faik Hikâye Armağanı; *Uçtu Uçtu Pelin Uçtu* ile 1986 Sıtkı Dost Çocuk Romanı Yarışması Ödülü (üçüncülük); "Potluğu Gidermek" öyküsüyle 1989 Yunus Nadi Armağanı Öykü Ödülü (ikincilik); "Ne Güzel Ölmüştüm" ile 1991 Balkan Yazarlar Karşılaşması "Borski Grümen" Ödülü; *Savrulmalar* ile 1997 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Sabah Yolcuları*, İst.: Ödül Alan Kitaplar, 1981; *Eski Bir Balerin*, İst.: Cem, 1985; *Ürkek Kuşlar*, İst.: Cem, 1987; *Kırlangıçsız Geçti Yaz*, İst.: Cem, 1990; *Savrulmalar*, İst.: Remzi, 1997; *Öykünmece*, İst.: Remzi, 2000.
Roman: *Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar?*, İst.: Cem, 1993; *Tanrıkadın*, İst.: Remzi, 2002.
Çocuk Oyunu: *Yanlışlıklar*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1980; *Çirkin Prenses*, İst.: Demet, 1994.
Çocuk Romanı: *Uçtu Uçtu Pelin Uçtu*, İzmir: Sanat-Koop, 1986; *Ya Armut Ağacı Olursam*, İst.: Heyamola, 2007.
Eleştiri: *Türkçe "Off"*, İst.: Remzi, 1997; *Dedim:"Ah!"*, İst.: Remzi, 1999; *Türkçe Dilbilgisi*, İst.: Remzi, 2004.
Günlük: *Yıldızların Suya Döküldüğü*, İst.: Everest, 2005; *Dilin Zamana Dokunduğu*, İst.: Everest, 2006; *Türkçe "Off" 3, Dilim Dilim Anadilim*, İst.: Everest, 2007; *Rüzgârın Göğe Savurduğu*, İst.: Everest, 2008.
Yazılar: *Sorulmadan*, İst.: Remzi, 2000.
Kaynaklar: *BF* (1 Ekim 1999); Necatigil, *İsimler*, 190; Kurdakul, *Sözlük*, 317-318; Necatigil, *Eserler*, 311-313; B. Günel, "Süssüz Acı", *Yazko Edebiyat*, S. 56 (Eylül 1985); A. Yavaşlı, "Eski Bir Balerin ve Düşündürdükleri", *Dönemeç*, S. 69 (Haziran 1986); H. Şenköken, "Öykü Karasevdam Benim" (söyleşi), *Cumhuriyet*, 11 Mayıs 1986; F. Andaç, "Öykücülüğümüzde Yeni Adlar, Yeni Yapıtlar", *Milliyet Sanat*, S. 176 (15 Eylül 1987); D. Hızlan, "*Türkçe 'Off'*, Cehalet 'In' ", *Hürriyet*, 17 Eylül 1997; feyzahepcilingirler.com.

HERGÜNSEL, CAFER *(Düzce, 20 Mayıs 1956 -)* Öykücü.

Tam adı Ömer Cafer Hergünsel. Esma Münevver Hanım ile Halil İbrahim Hergünsel'in oğlu. Hendek Lisesi (1973) ve Ortaköy Eğitim Ens. mezunu. Karasu (1978), Hendek

(1978-81) ve İstanbul'da (1981-88) öğretmenlik ve ilkokul müdürlüğü görevlerinde bulundu. *Yazko Edebiyat*, *Gösteri*, *Varlık* ve *Sanat Olayı* dergilerinde yayımlanan öykü ve yazıları ile tanındı.

Yapıtları: Öykü: *Kalfa*, 1980; *Yaşam Sürgünlerini Verirken*, İst.: Son Dakika, 1989; *Ara Beni Sesini Duyayım*, İst.: Broy, 2006.
Kaynaklar: Işık, 304; *Kim Kimdir*, 388.

HIFZI TEVFİK
bak. GÖNENSAY, Hıfzı Tevfik

HINÇER, İHSAN *(Konya, 14 Mart 1916 - İstanbul, 11 Kasım 1979)* Şair, halkbilim araştırmacısı.

İstanbul Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdi (1940). Uzun yıllar İstanbul Belediyesi'nde çalıştı. Şiirleri ve yazıları 1941'den itibaren *İnkılapçı Gençlik*, *Yücel*, *Yeni Türk*, *Babacan*, *Yeni İstanbul* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı. Halkbilim alanındaki çalışmalarıyla tanındı. Halkevleri'nde başladığı halkbilim çalışmalarını ömrünün sonuna kadar sürdürdü. *Folklor Postası* (19 sayı, 1945-46) ve *Türk Folklor Araştırmaları* (366 sayı, 1 Ağustos 1949-1 Ocak 1980) dergilerini çıkardı. *Türk Folklor Araştırmaları*, yayımlandığı 30 yıllık dönemde oluşturulmuş büyük bir belgelik olarak kaynak değeri taşıdığı gibi, pek çok araştırmacının yetişmesinde de bir okul işlevi gördü. Türk Halk Bilgisi Derneği'nin başkanlığını yaptı. Türkiye Folklor Araştırmaları Kurumu tarafından ölümünün ardından bir süre "İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü" verildi.

Yapıtları: Şiir: *Türklük Bir Yanardağdır*, 1936; *Türk İsterse*, 1937; *İstikbalimin Menkıbesi*, 1937; *20. Yüzyılda İnkılap Türküleri*, İst.: Ahmed İhsan B., 1943.
Roman: *Çoban Kızı*, İst.: Işık B., 1946.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 190; "Hınçer, İhsan", *TDEA*, IV, 216-217; Karaalioğlu, 269; Işık, 304.

HIZARCI, EROL *(Heybeliada/İstanbul, 8 Aralık 1972 -)* Yazar.

Abidin Domeks adını da kullandı. Bergüzar Açar Hanım ile pasta ustası Kemal Hızarcı'nın oğlu. İlköğrenimini yedi ayrı ilkokulda tamamladı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu (1993). Ankara'da *Promete* dergisinde yayın sekreterliği (1993), Türk Haberler Ajansı'nda metin yazarlığı (1994), İstanbul Medyapım'da TV programları editörlüğü ve dizi senaryosu yazarlığı yaptı (1996-2002). Halen senaryo yazarlığı yapıyor. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

İlk öyküsü ("Zamanın Dün'eli") *Promete*'de, çıktı (1993). *İzlek* ve *Defter* dergilerinde yazı ve öyküleri yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Toprakaltı Sarayları*, İst.: Metis, 1998.
Roman: *Kadın Tamircisi*, İst.: Kendi Yayını, 2002; *Kuğu Şarkısı*, İst.: +1, 2006; *River Clyde*, İst.: +1, 2006.
Mizah: (Abidin Domeks adıyla) *Tansue'nun Taneleri*, İst.: Zirve, 1993; *Meshut'un Şiyirleri*, İst.: Leya, 1996; *Tansue'nin Mal Varlığı*, İst.: Leya, 1996
Kaynaklar: *BF* (3 Şubat 2009).

HIZIR, NUSRET *(İstanbul, 1899 - Ankara, 8 Mart 1980)* Felsefeci, deneme yazarı.

Almanya'da felsefe, fizik ve matematik öğrenimi gördü. İÜEF Felsefe Bölümü'nde Hans Reichenbach'ın asistanı oldu (1934). Daha sonra DTCF Felsefe Bölümü'ne geçti; 1945'te profesör oldu. 1960 İhtilali'nden sonra üniversiteden uzaklaştırılan 147 öğretim üyesinin arasında yer aldı. Paris'te Ecole Normale Superieure'de felsefe dersleri okuttu (1963). Üniversitedeki görevine yeniden döndü ve 1968'de emekliye ayrıldı. Daha sonra AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksekokulu'nda, ODTÜ'de ve Hacettepe Üniversitesi'nde ders verdi. Türk Tarih Kurumu'nda danışmanlık yaptı. 1940'tan itibaren Tercüme Bürosu üyesi olarak çeviriler yaptı; *Tercüme* dergisinin yayın kadrosunda yer aldı. 1941-48 arasında Platon Yarkurulu başkanı olarak klasiklerin çevirilerinde çalıştı; Erasmus, Leibniz ve Nietzsche'nin kimi yapıtlarını Türkçeye kazandırdı.

Çeşitli dergilerde felsefe ve mantık üzerine denemeler yazdı. *Ant* dergisinde yazdığı yazılarla Alman faşizminin kaynaklarını göstermeye çalıştı. *Yaprak* dergisinde felsefi kavramları açıklayan yazılar kaleme aldı. *Değişim* dergisinde varoluşçuluk üzerine yazılarıyla dikkati çekti. Bu yazılarının bir kısmını *Felsefe Yazıları* adı altında kitaplaştırdı.

Ödül: *Felsefe Yazıları* ile 1977 TDK Deneme Ödülü.

Yapıtları: Deneme: *Felsefe Yazıları*, İst.: Çağdaş, 1976; *Bilimin Işığında Felsefe*, (haz. F. Akatlı) İst.: Adam, 1985; *Geride Kalanlar*, İst.: Adam, 1987.
Çeviri: *Deliliğe Methiye* (D. Erasmus), Ank.: Maarif Vekilliği, 1941; *Yunanlıların Trajik Çağında Felsefe* (F. Nietzsche), Ank.: Türkiye İş Bankası, 1956; *Yunan Felsefesinin Menşei Üzerine* (H. von Freyer), Ank.: DTCF, 1956.
Kaynaklar: Kurdakul, *Sözlük*, 1985; F. Akatlı, *Cumhuriyet*, 8 Mart 1981.

HIZIROĞLU, AZİZ KEMAL *(Adapazarı, 23 Mayıs 1949 -)* Şair, romancı.

Kuleli Askeri Lisesi'nden sonra İÜEF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi; 1980'e kadar askeri okullarda öğretmenlik yaptı. Halen vakıf ve derneklerde İngilizce öğretmenliği yapıyor. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuklu. TYS, Edebiyatçılar Derneği üyesi. İlk şiiri (Hoşgeldin Dokunmaya) Gölcük'te çıkan *Doğuş* gazetesinde yayımlandı. Toplumcu gerçekçi anlayışı yansıtan şiirleriyle *Şiirli Çıkın*, *Berfin Bahar*, *Düşlük* gibi dergilerde göründü.

Ödül: 1989 Cahit Sıtkı Tarancı Şiir Ödülü (ikincilik)

Yapıtları: Şiir: *Hazırlıksız ve Yalnız*, İst.: Akyüz, 1992; *Saprofit*, İzmit: Körfezin, 1996; *Yaşadınız Öldünüz*, İst.: Tümzamanlar, 1997; *Okyanus Eskiz'i Şeyler*, İst.: Tümzamanlar, 1998; *Usulca*, İst.: Tümzamanlar, 1998; *Hoşgeldin Dokunmaya*, İst.: Tümzamanlar, 2000; *Şebnem*, İst.: Tümzamanlar, 2000; *Beyaz da Bitti*, İst.: Tümzamanlar, 2002; *Seçme Şiirler*, İst.: Tümzamanlar, 2003; *Mühür*, İst.: Tümzamanlar, 2004; *Göndere Çekilen Karanfil*, İst.: Tümzamanlar, 2005.
Roman: *Tabanımdaki Çamur*, İst.. Tümzamanlar, 1996.
Kaynaklar: *BF* (24 Mayıs 2002).

HIZLAN, DOĞAN *(İstanbul, 22 Aralık 1937 -)* Eleştirmen.

Tam adı Mehmet Doğan Hızlan. Her ikisi de memur olan Sadullah ve Fevziye Hızlan'ın oğlu. Davutpaşa 28. İlkokul'dan sonra Pertevniyal Lisesi'ni bitirdi (1956). İÜ Hukuk Fakültesi'nde okudu. 1963'te düzeltmen olarak girdiği *Cumhuriyet* ve *Yeni Gazete*'nin (1970-71) sanat sayfalarını yönetti. Altın Kitaplar Yayınevi'nde çalıştı; *Yeni Edebiyat* dergisinin (24 sayı, 1969-71) kurucusu ve yazı işleri müdürü oldu. 1980'den beri yayımlanmakta olan *Gösteri* dergisinin genel yayın yönetmenliğini sürdürmektedir. Halen *Hürriyet* gazetesinin yayın danışmanı ve köşe yazarıdır.

İlk yazısı ("Fazıl Hüsnü Dağlarca Üzerine") 1954'te *Forum*'da çıktı. Çalıştığı üç gazete dışında *Pazar Postası*, *Yankı*, *a*, *Türk Dili*, *Dönem*, *Yelken*, *Şiir Sanatı*, *Papirüs*, *Soyut*, *Yeni Edebiyat*, *Devrim*, *Gösteri* gibi dergilerde çoğunlukla eleştiri ve kitap tanıtımı türünde yazılar yazdı. Aralarında O. Kutlar, K. Özer, A. Özyalçıner ve K. Ertop'un da bulunduğu *a* dergisi etrafında oluşan "a kuşağı" arasında anıldı. 1972'de TRT İstanbul Radyosu'nda "Kitaplar ve Düşünceler" programıyla başladığı kitap programlarını, "Karalama Defteri" adıyla TRT-2'ye taşıdı. Başından itibaren yapımını ve sunuculuğunu üstlendiği bu programı halen CNN Türk televizyonunda sürdürmektedir. Eleştiri yazılarında özellikle şiir sorunlarına ağırlık verdiği görüldü.

Ödül: 2006 Tüyap İstanbul Kitap Fuarı Onur Yazarı.

Yapıtları: Deneme-Eleştiri: *Yazılı İlişkiler*, İst.: Altın Kitaplar, 1983; *Günlerde Kalan*, İst.: Gür, 1983; *Sanat Günah Çıkarıyor*, Ank.: Bilgi, 1992; *Kitaplar Kitabı*, İst.: YKY, 1996; *Saklı Su*, İst.: YKY, 1996; *Ne Kadar Mozart O Kadar Süt*, İst.: Milliyet, 1996; *Güncelin Çağrısı*, İst.: YKY, 1997; *Mavi Bereli: Edebiyat ve Dil Yazıları*, İst.: YKY, 2001; *Şiir Çilingiri: Kitaplar Kitabı 1*, İst.: YKY, 2001; *Düzyazı Ayracı: Kitaplar Kitabı 2*, İst.: YKY, 2001; *Onbirinci Kat Yazıları*, İst.: Doğan Kitapçılık, 2001; *Yalnızlık Kahvesi*, İst.: YKY, 2003; *Edebiyat Dönencesi*, İst.: YKY, 2003; *Eleği Duvardan İndirelim*, İst.: Dünya, 2005; *Aynadaki Bakışlar*, İst.: Doğan Kitap, 2006; *Edebiyat Daima*, İst.: Doğan Kitap, 2006; *Sönmüş Kibritin İzinde*, İst.: Doğan Kitap, 2006; *Çalıntı Kitap Deposu*, İst.: Kırmızı, 2007.
Söyleşi: *Söyleşiler*, İst.: Milliyet, 1997; *Sanki Bir Roman Kahramanı*, (haz. K. Başar) İst.: İş Bankası, 2006; *Doğan Hızlan'la Denemenin Dönencesinde*, (haz. F. Andaç) İst.: Dünya, 2006.
İnceleme: *Ne İstiyoruz*, İst., 1968.
Deneme: Cağaloğlu. *Hayatın ve Mesleğin Berleştiği Yer*, İst.: Heyamola, 2009.
Derleme-Yayım: *Haydi Anlat Anneciğim*, (çocuk öyküleri) İst.: Altın Kitaplar, 1980; *Bayram Gömleği*, (çocuk öyküleri) İst.: Altın Kitaplar, 1980; *Bütün Eserleri*, (Ercümend Behzad Lâv) İst.: YKY, 1997; *Hüsran Filizleri*, (Celâl Sılay'ın toplu şiirleri; İhsan Yılmaz'la) İst.: YKY, 2000.
Kaynaklar: *BF* (24 Mart 2000); Seyda, 227-241; Necatigil, *İsimler*, 191; Özkırımlı, *TEA*, III, 633-634; A. Özer, "Bir Yazım Kılavuzunda Bile Anlaşmış Değiliz" (söyleşi), *E*, S. 19 (Ekim 2000); A. Kabacalı, "Doğan Hızlan, kültürün Nabzını Tutan", İst. 2008.

HİLAV, SELAHATTİN *(İstanbul, 17 Nisan 1928 - İstanbul, 12 Mayıs 2005)* Felsefeci, yazar, çevirmen.

Tam adı Abdullah Selahattin Hilav. Şaziye Hanım ile avukat Mehmet Mihri Hilav'ın oğlu. Çarşamba İlkokulu'nu, Karagümrük Ortaokulu'nu, İstanbul Lisesi'ni (1946) bitirdi. Yükseköğrenimini İÜEF Felsefe Bölümü'nde yaptı (1951). Öğrencilik yıllarında Marksizme yakınlık duydu ve Yüksek Tahsil Gençlik Derneği'ne katıldı. 1953'te doktora için gittiği Paris'te kısa bir süre sonra dövizinin kesilmesi üzerine çeşitli işlerde çalıştı. Bu arada İşçi Üniversitesi'ndeki derslere devam etti. Sorbon-

ne'da "Roman Kuramı" üzerine hazırladığı doktora çalışmasını tamamlayamadan, babasının ölümü üzerine Türkiye'ye döndü (1958). Bir süre gazetelerin dış haberler servislerinde çalıştı. 1961'den sonra yaşamını esas olarak serbest yazar ve çevirmen olarak sürdürdü. Bu arada 1960'larda Türkiye İşçi Partisi'nde görev aldı. *Meydan-Larousse, Büyük Larousse* sözlük ve ansiklopedilerinde redaktör olarak çalıştı. *Yazko Felsefe* dergisini yönetti.

1959'dan başlayarak yazı ve çevirilerini *a, Yelken, Değişim, Ataç, Eylem, Yön, Yeni Ufuklar, Papirüs, Türkiye Defteri, Yazko Felsefe, Adam Sanat* dergilerinde yayımladı. "Yabancılaşma", "Asya tipi üretim tarzı", "Osmanlı-Türk toplumunda birey" gibi konulara göndermeler yaptığı felsefe yazılarında dile getirdiği görüşlerini edebiyat alanında, somut yapıtlar üzerinde örneklendirmeye çalıştı. Özellikle Nâzım Hikmet, Kemal Tahir ve A. H. Tanpınar üzerine yaptığı incelemelerle dikkat çekti. Onun edebiyat eleştirisindeki yerini Memet Fuat "çok az yazmış bir Selahattin Hilav hiç unutulmaması gereken bir eleştirmendir" biçiminde değerlendirdi.

Yapıtları: Eleştiri: *Edebiyat Yazıları*, İst.: YKY, 1993; *Entelektüeller ve Eylem*, İst.: YKY, 2008.
Felsefe: *Toplumculuk ve İnsan Problemleri*, İst.: Türkiye İşçi Partisi, 1966; *Diyalektik Düşüncenin Tarihi*, İst.: Sosyal, [1966]; *100 Soruda Felsefe El Kitabı*, İst.: Gerçek, 1975 (yb *Felsefe El Kitabı*, İst.: YKY, 2009); *Felsefe Yazıları*, İst.: YKY, 1993.
Derleme: *Gerçeküstücülük*, (E. Ertem ve O. Kutlar ile) İst.: De, 1962; *Dünya Yazarları ve Eserleri Ansiklopedisi*, (A. Tokatlı ile) İst.: May, 1968.
Çeviri: *Dorian Gray'in Portresi* (O. Wilde), 1959; *Sürgün ve Krallık* (A. Camus), 1960; *Bulantı* (J. P. Sartre), 1961; *Jean-Paul Sartre ve Marxisme* (R. Garaudy), 1962; *Aşkın Metafiziği* (A. Schopenhauer), 1963; *Cinsiyet ve Psikanaliz* (S. Freud), 1963; *Kayıp Mektup* (I. L. Caragiale), 1963; *Marksist Düşüncenin Temel Meseleleri* (G. V. Plehanov; ortak çeviri), 1964; *Sartre, Yazarlığı ve Felsefesi* (I. Murdoch), 1964; *Sosyalist Düşüncenin Gelişmesi* (F. Engels), 1964; *Psikanaliz Açısından Edebiyat* (S. Freud, A. Adler, C. G. Jung), 1964; *Sosyalizme Giriş* (J. Moch; D. Avcıoğlu ile), 1964; *Sovyetler Birliği ile Az Gelişmiş Ülkeler Arasında Ekonomik İşbirliği* (H. D. Malawya), 1965; *Sinekler* (J. P. Sartre), 1965; *Sosyalizm ve Ahlak* (R. Garaudy), 1965; *Yoksul Ülkeler Nasıl Soyuluyor* (P. Jalée), 1965; *Sömürgecilik Üzerine* (K. Marx-F. Engels), 1966; *Türkiye Üzerine: Şark Meselesi* (K. Marx; A. Tokatlı ile), 1966; *Ekmek ve Şarap* (I. Silone), 1968; *Gerçek Dünya* (L. Aragon), 1968; *Marx'ın Sosyolojisi* (H. Lefebvre), 1968; *Stalin* (I. Deutscher), 1969; *Sözcükler: Özyaşam Öyküsü* (J. P. Sartre), 1983; *Bu Bir Pipo Değildir* (M. Foucault), 1993; *Ders Özetleri* (M. Foucault), 1993; *Ansiklopedi ya da Bilimler, Sanatlar ve Zanaatlar Açıklamalı Sözlüğü* (Diderot, d'Alambert), 1996; *Gogol'ün Yaşam Öyküsü* (L. Leger), 1996; *Hegel Felsefesine Giriş* (A. Kojève), 2000.
Kaynaklar: *BF* (Mayıs 1999); Seyda, s. 242-264; Necatigil, *İsimler*, 191; Kurdakul, *Sözlük*, 320; S. Bağdatlı, Felsefe El Kitabı", *Yazko Edebiyat*, S. 7 (Mayıs 1981), s. 138; ay, "Edebiyatla Felsefe Arasında", *Cumhuriyet Kitap*, S. 204 (20 Ocak 1994), s. 12; Memet Fuat, *Özgünlük Avı*, İst., 1996, s. 259; D. Hızlan, *Kitaplar Kitabı*, İst., 1996, s. 277-278; "Selahattin Hilav ile Söyleşi: Bu İnsanla Başa Çıkılmaz", *Virgül*, S. 20 (Haziran 1999), s. 22-25.

HİSAR, ABDÜLHAK ŞİNASİ *(Rumelihisarı/İstanbul, 14 Mart 1887 - Cihangir/İstanbul, 3 Mayıs 1963)* Romancı, eleştirmen, anı ve biyografi yazarı.

Tepedelenli Ali Paşa (ö. 1822) soyundan Emine Neyyir Hanım (ö. 1928) ile ilk edebiyat dergilerinden *Hazine-i Evrak, İnsaniyet* ve *Ceride* dergilerinin sahibi, öykücü ve eleştirmen Mahmut Celalettin Bey'in (ö. 1918) oğlu. Gazeteci, yazar Selim Nüzhet Gerçek kardeşidir. Anne tarafından dedesi Ahmet Muhtar Bey'in (ö. 1894) Rumelihisarı'ndaki yalısında doğdu. Babası ona Tanzimat dönemi şairlerinden Şinasi ve Abdülhak Hâmit'in adlarını verdi. Çocukluğu, Beyrut maarif müdürü olan babasından ayrı, annesiyle birlikte Rumelihisarı, Büyükada ve Çamlıca'da geçti. Bir Fransız mürebbiyeden Fransızca, Tevfik Fikret'ten Türkçe dersleri aldı. 1894'te Beyrut'a, babasını görmeye gitti. 1898'de Galatasaray Sultanisi'nin orta kısmına başladı; hocaları arasında Tevfik Fikret, Muallim Feyzi Efendi, öykücü Ahmet Hikmet Müftüoğlu ve Abdurrahman Şeref vardı.

1905'te Messagerie Maritime şirketine ait bir vapurla Fransa'ya kaçtı. Paris'te Yahya Kemal'in de kayıtlı olduğu Ecole Libre des Sciences Politiques'e (Siyasal Bilimler Okulu) devam etti. Prens Sabahattin, Dr. Nihat Reşat (Belger) ve Ahmet Rıza'yla birlikte Jön Türkler'in siyasi ve fikri faaliyetlerine katıldı. Paris Öğrenciler Birliği'ne üye oldu; birliğin çıkaracağı dergiye yazı istemek için evine gittiği Anatole France'la tanıştı. Quartier Latin'de M. Barrés ile dostluk kurdu; J. Moréas, E. Faguet, J. Cocteau ve H. de Régnier gibi yazarlarla tanıştı. II. Meşrutiyet'in ilanından (1908) sonra Türkiye'ye döndü. 1909-13 arasında Fransız inşaat şirketi Baron de Lormais'de çalıştı. 1913-20 arasında Kozlu-Kilimli-Kandilli madenlerini işleten

Hugo Stinnes adlı Alman şirketinde Osmanlı hükümetinin umumi kâtipliğini yaptı. Bu şirket kapanınca Mütareke yılları boyunca Osmanlı Bankası'nda çevirmen olarak çalıştı. Bu arada 1918'de Rumelihisarı'ndaki yalıları yandı; annesiyle birlikte Nişantaşı'na taşındı. 1919'da Milli Ahrar Fırkası'nın kurucuları arasına katıldı. 1922'de Şair Nigâr Hanım'ın yalısındaki bir yangında notları, kitapları ve ilk şiirleri kül oldu. 1924'te Reji İdaresi'nin tercüme kalemine girdi.

1931'de Ankara'ya giderek yeni oluşan Balkan Birliği'nin Türkiye seksiyonu umumi kâtipliğine atandı; burada Evkaf Apartmanı'na yerleşti. Birliğin Ankara bürosu kapatıldığı sırada Dışişleri Bakanı Hasan Saka aracılığıyla Dışişleri Bakanlığı danışmanlığına getirildi. II. Dünya Savaşı'nın ardından San Francisco'da düzenlenen Milletlerarası Barış Konferansı'nda delege olarak yer aldı. Birleşmiş Milletler Türk Derneği'ne Dışişleri Bakanlığı temsilcisi sıfatıyla kurucu üye oldu. Tansiyonu yüksek olduğundan doktorların tavsiyesiyle 1948'de İstanbul'a döndü; Ayaspaşa'da Boğazı gören bir apartmana yerleşti. 1960'ta Merkez Bankası İstanbul Şubesi'nde başmütercimlik yaptı; bu görev ona maddi sıkıntılarını hafifletmek amacıyla verilmişti. Görev aldığı dernekler arasında Türk-Fransız Kültür Cemiyeti, Turing Kulüp, Pierre Loti Dostları Cemiyeti, İstanbul Enstitüsü ve Yahya Kemal Enstitüsü sayılabilir. Bir süre *Türk Yurdu* dergisinin genel yayın müdürlüğünü de üstlendi (1954-57). Hiç evlenmemekle övünürdü; "Evlenseydim de oğlum komünist, kızım aktrist mi olsaydı?" sözü ünlüdür. Cihangir'deki evinde beyin kanamasından öldüğünde cenazesini dönemin İstanbul Belediye Başkanı Necdet Uğur kaldırttı. Merkezefendi Mezarlığı'ndaki aile kabristanına gömüldü.

Babasının da etkisiyle çok küçük yaşlarda edebiyata ilgi duydu. Galatasaray yıllarında Ahmet Haşim, Hamdullah Suphi, İzzet Melih, Refik Halit ve Emin Bülent'le edebi dostluklar kurdu. Bu yıllarda Servet-i Fünuncular gibi "mensur şiir"ler yazdı. Fransız edebiyatından, özellikle "psikolojik roman"lar yazan Paul Bourget'nin üslubundan etkilendi; Pierre Loti hayranıydı.

Edebi hayatına Mütareke yıllarında şiir, kitap tanıtma ve eleştiri yazılarıyla başladı. *Dergâh* dergisinde "Kitaplar ve Muharrirler" başlıklı kitap eleştirileri, *Yarın* dergisinde denemeler, "Saatler ve Mevsimler" başlığı altında hece vezniyle şiirler yayımladı. Cumhuriyet döneminde *Ağaç*, *Varlık*, *Muhit*, *Ülkü* ve *Türk Yurdu* dergileri ile *Milliyet*, *Hâkimiyet-i Milliye* (*Ulus*) ve *Yeni İstanbul* gazetelerinde yazmaya devam etti.

İstanbul'un önemli edebiyat mahfillerinden Tokatlıyan ve Löbon'daki toplantılara katıldı. Mükemmeliyetçiliği, hayatı yalnızca edebiyattan ibaret görmesi, Fransız yazarlarını örnek alışı ve Yakup Kadri'nin anılarında sözünü ettiği "tenkide uğrama korkusu" nedeniyle kendi edebi kişiliğini yansıtan yapıtlarını ancak 1940'tan sonra yayımladı. Kitaplarında çocukluğunun geçtiği Boğaziçi'ni ve ilkgençlik yıllarının İstanbul'unu, Osmanlının son dönemindeki seçkinlerin yaşamlarını geçmiş zamanın güzelliklerine duyduğu özlemle anlattı. Bir bürokrat olan babasından modern yaşam tarzını, Mevleviliğin tasavvufi geleneğini sürdüren anne tarafından ise geleneksel yaşam tarzını özümsemişti.

Cumhuriyet dönemi yazarı olmasına rağmen dil ve üslup açısından Meşrutiyet kuşağına bağlı kalan Hisar'ın bütün yapıtları esas olarak "hatıra"ya dayalıdır; M. Baydar'ın yaptığı bir söyleşide "Bütün yazdıklarım gönlümde kalmış birtakım hatıralardan ibaret gibidir" demiştir. Tanpınar, *Boğaziçi Mehtapları* için yazdığı bir makalede, onun bütün yapıtlarına egemen olan bu yaklaşımını şöyle değerlendirir: "Ona göre asıl bizim olan, bize sâdık şekilde bağlı olan, bizi bizde ve bizim içimizde saklayan geçmiş zamandır. Fakat biz daimî bir oluş hâlinde olduğumuz için, kendimizle beraber geçmiş zamanlarımız da değişir. O hâlde her çağın hâtıralara ayrı ayrı bakış ve onları anlayış tarzı vardır. Fakat Abdülhak Şinasi, burada da kalmaz; bu izafîliği, kitabın sonunu teşkil eden kozmik bir rüyada büsbütün derinleştirir; bizimle beraber değiştiği için bizimle kaybolması lâzım gelen hâtıralara bir nevi ebedîlik bahşeder." Romanlarına "hikâye" demeyi tercih etmesinin nedenini ise Sermet Sami Uysal'a şöyle açıklamıştır: "Bütün yazdıklarım hatıradır. Hatıralarımı yazarken roman aklıma gelmiyor. Samimi hatıralarımı 'hikâye' adı ile ifade daha kolay geliyor. Roman, herkes tarafından bütün nüanslarıyla anlaşılsaydı belki roman diyebilirdim."

"Mazi cennetindeki Boğaziçi medeniyeti"ni diriltme çabasıyla anılan yazar, romanlarında Maurice Barrés, Anatole France ve Marcel Proust gibi Fransız yazarların edebiyat anlayışlarını

örnek almıştır. Romanda "his ve fikir"i önemser: "... (romana) hariçten hudut çizilemez, yol gösterilemez, o hiçbir gayenin emrine verilemez ve hiçbir gayeye hizmetten men edilemez. Zaten hakiki sanat, daima, bir kıblenüma gibi kendi hakikati üstünde titreye titreye onu arar, bulur ve gösterir." (Klebér Haedens'in *Roman Sanatı* kitabına Hisar'ın yazdığı önsöz, İst., 1961, s. 5)

Romanlarında ayrıntılı olarak çizdiği portreler kültürlü, seçkin, içine kapanık, dengesiz, garip fantezileri olan, dünyaya hayallerinin penceresinden bakan ve gerçek hayatta başarısız olan kimselerdir (örneğin *Fahim Bey ve Biz*'i Almancaya çeviren F. von Rummel, Fahim Bey'i, Gonçarov'un "kendi kendine yeten, dış eylemlere açılamayan" Oblomov'una benzetir). Bu insanlar yaşadıkları zamana, mekâna, hayallerine, rüyalarına ve kullandıkları eşyaya bağlı kalınarak anlatılır. Toplumsal ve siyasal sürecin etkisi roman kişileri üzerinde dolaylı olarak görülür. A.H. Tanpınar, "Abdülhak Şinasi'yi okurken, nesrin yazı olduğunu, konuşma olmadığını tekrar hatırladım. Abdülhak Şinasi, nesre son zamanlarda unutur gibi olduğumuz bu mevkiini iade eden muharrirlerimizdendir" der. Girift ve şiirli cümleleriyle dilin imkânlarını sonuna kadar kullanma çabası onu Türkçenin en usta yazarları arasına yerleştirmiştir.

Ödül: *Fahim Bey ve Biz* ile 1942 CHP Hikâye ve Roman Mükâfatı (üçüncülük).

Yapıtları: Anı-Roman: *Fahim Bey ve Biz,* İst.: Hilmi Kitabevi, 1941; *Çamlıcadaki Eniştemiz,* İst.: Hilmi Kitabevi, 1942; *Ali Nizami Bey'in Alafrangalığı ve Şeyhliği,* İst.: Hilmi Kitabevi, 1952.

Anı-Deneme: *Boğaziçi Mehtapları,* İst.: Hilmi Kitabevi, 1942; *Boğaziçi Yalıları,* İst.: Varlık, 1954; *Geçmiş Zaman Köşkleri,* İst.: Varlık, 1956; *Geçmiş Zaman Fıkraları,* İst.: Hilmi Kitabevi, 1958.

Anı-Biyografi: *İstanbul ve Pierre Loti,* İst.: İstanbul Fetih Cemiyeti, 1958; *Yahya Kemal'e Veda,* İst.: Hilmi Kitabevi, 1959; *Ahmet Haşim: Şiiri ve Hayatı,* İst.: Hilmi Kitabevi, 1963.

Yazılar: *Kitaplar ve Muharrirler* (3 cilt, haz. Necmettin Turinay), İst.: YKY, 2008-2009.

Antoloji: *Aşk İmiş Her Ne Var Âlemde (Aşka Dair Seçilmiş Mısralar ve Beyitler 1403-1950),* İst.: Doğan Kardeş, 1955.

Kaynaklar: M. Baydar, *Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar,* İst., 1960, s. 95-96; S.S. Uysal, *Abdülhak Şinasi Hisar,* İst., 1961; N. Türinay, *Abdülhak Şinasi Hisar,* Ank., 1993; S. İleri, "Hisar, Abdülhak Şinasi", *DBİA,* IV, 78; V. Aras, "Hisar, Abdülhak Şinasi", *TDEA,* IV, 244-246; Banarlı, *RTET,* II, 1261; A.H. Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler,* İst., 1969, s. 446-447; Y.K. Karaosmanoğlu, *Gençlik ve Edebiyat Hatıraları,* Ank., 1969, s. 279-319; Y.N. Nayır, "Abdülhak Şinasi Hisar Üzerine" (*Fahim Bey ve Biz*'e önsöz), İst., 1966; Kurdakul, *Cumhuriyet,* 126-131; T. Toros, "İstanbul'u Yaşayan ve Yaşatan Romancı Abdülhak Şinasi Hisar", *Milliyet,* 27 Nisan-2 Mayıs 1983; A. Uçman, "Abdülhak Şinasi Hisar" (*Fahim Bey ve Biz*'e önsöz), İst., 1978; Necatigil, *İsimler,* 191; Necatigil, *Eserler,* 24, 151; Gövsa, 175; Özkırımlı, *TEA,* III, 645; Acaroğlu, 140; Önertoy, 82-84; M. Belge, *Edebiyat Üstüne Yazılar,* İst., 1994; O. Demiralp, *Okuma Defteri,* İst., 1995, s. 82-96.

HÜKÜMENOĞLU, HİKMET *(İstanbul, 17 Kasım 1971 -)* Romancı.

Kimya mühendisi Sabiha Hanım ile inşaat mühendisi Sinan Hükümenoğlu'nun oğlu. Şişli Terakki İlkokulu'nu (1982), Özel Amerikan Robert Lisesi'ni (1989) bitirdi. Boğaziçi Üniversitesi Fizik Bölümü mezunu (1994). Koç Üniversitesi'nde yüksek lisans yaptı (1996). Finans sektöründe çalıştı. Müzikle uğraşıyor. 2004'den beri yazarlık, editörlük ve çevirmenlik yapıyor. İstanbul'da yaşıyor; bekâr.

Yapıtları: Roman: *Kar Kuyusu,* İst.: Everest, 2005; *Küçük Yalanlar Kitabı,* İst.: Everest, 2007.

Kaynaklar: *BF* (20 Aralık 2008).

HÜNALP, AYHAN *(Bitlis, 10 Ocak 1927 -)* Şair, romancı, gazeteci.

Hayriye Hanım ile Albay Nurettin Hünalp'in oğlu. Tiyatrocu Abdürrezak Efendi anne tarafından büyükbabasıdır. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı; DTCF Türkoloji Bölümü'nü bitirdi (1953). 1943'ten itibaren *Tercüman, Ulus, Son Saat, İstanbul-Ekspres, Hürriyet* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde çeşitli görevlerde bulundu; Basın Şeref Kartı sahibi (1969). Çeşitli kurum ve kuruluşların basın sekreterliğini ve müşavirliğini yaptı. İstanbul Radyosu'nda "Türk Hikâyelerinden Örnekler" (1960-61), Kıbrıs Bayrak Radyosu'nda "Türk Sanatı" (1963-64) programlarını hazırlayıp sundu. İstanbul'da Üç Yayınları'nı kurdu. TDK, TYS, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Gazeteciler Sendikası, Basın Konseyi üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk şiiri ("Kaybolan Şey") 1943'te *İstanbul* dergisinde çıktı. *Kaynak, Varlık, Türk Dili, Dost, Seçilmiş Hikâyeler, Yeditepe, Ülkü, Çağrı, İnsancıl* gibi dergilerde şiir ve yazıları yayımlandı. "Vatan Fedaileri" ve "Çalışan Kazanır" adlı oyunları Ankara Radyosu'nda yayınlandı. Fransa'da ortaya çıkan sineroman türünün Türkçedeki temsilcisi olarak kabul edildi.

Ödül: "Tanrıyı Dolandıran Dindarlar" fıkrası ile 1960 Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Fıkra İkinciliği; "Tutsakların İhtilâli" öyküsü ile 1962 Varlık Yıllığı Okuyucularından İkincilik Ödülü; 1950-95 arası çeşitli yarışmalarda toplam on yedi ödül.

Yapıtları: Şiir: *Üçotuz Para*, İst.: Üç, 1950; *Bir Martı Öttü*, İst.: Yeditepe, 1964; *Üçotuz Para*, (yeni şiirlerle) İst.: Üç, 1968; *Uzak Maviler*, İst.: Yazko, 1982. Roman: *Küçük İstasyonlar*, Ank.: Bilgi, 1954; *Vapur Düdükleri*, Ank.: Dost, 1962; *Şarkısız Dünyaların Orkinosları*, İst.: Yazko, 1983. Anı: *Dağlara Giden Yollar*, İst.: Üç, 1974. Biyografi: *Nazif F. Akıncı*, (E. Ekinci ile) Ank.: Tisa, 1980.

Kaynaklar: *BF* (7 Nisan 1999); Nebioğlu, 347; Necatigil, *İsimler*, 192; Özkırımlı, *TEA*, III, 657; "Hünalp, Ayhan", *TDEA*, IV, 287; Kurdakul, *Sözlük*, 322; Karaalioğlu, 273; Gönç, II, 84; M. Körükçü, "Güzel Acı-Üçotuz Para", *Hisar*, S. 63 (Mart 1969).

HÜSEYİN DÂNİŞ *(İstanbul, 1870 - Ankara, 31 Mart 1943)* Şair, yazar.

PEDRAM soyadını aldı. Şiirlerinde Dâniş mahlasını kullandı. Ticaret amacıyla İstanbul'a yerleşmiş İran kökenli Mehmet Haşim'in oğludur. Rüştiyeden mezun olduktan sonra, bir yıl süreyle Mülkiye Mektebi'ne devam etti. Daha sonra, iki yıl kadar, Beyoğlu'nda bulunan Institution Française adlı Fransız okulunda öğrenim gördü. Arapça ve Farsçasını ilerletmek için gittiği Debistan-ı İraniyan adlı okulda Hacı Rıza Kuli-yi Horasani ve Hacı Mirza Mehdi-i Tebrizi'nin öğrencisi oldu. 1894'te *İkdam* yazarları arasına katıldı. Prens Sabahattin ve Lütfullah beylerin 6 yıl boyunca özel hocalığını yaptı. 1899'da gizlice Avrupa'ya giden prensler ve babaları Damat Mahmut Celalettin Paşa'ya eşlik etti; 14 ay kadar Fransa, İngiltere, İsviçre, İtalya ve Mısır'da kaldı. Dönüşünde Düyun-ı Umumiye'ye çevirmen olarak girdi ve bu görevini 23 yıl sürdürdü; Tercüme Kalemi müdürlüğüne kadar yükseldi. Ek olarak Galatasaray Lisesi'nde Farsça öğretmenliği, Darülfünun'da Farsça ve İran edebiyatı tarihi derslerini okuttu. 1910'da Tebrizliler tarafından İran Milli Meclisi'ne Azerbaycan mebusu seçildi, ancak gidemedi. Aka Mirza Ali Ekber Han ile İstanbul'da Farsça *Süruş* gazetesini çıkardı. İstanbul işgal altında iken üniversite öğrencilerinin ayaklanarak Darülfünun'dan çıkarılmasını istedikleri hocalardan biri de, bir dersinde Türklerin medeniyetten yoksun olduğunu iddia eden Hüseyin Dâniş'ti. Bu olaydan sonra Darülfünun'dan istifa etmek zorunda kaldı. Düyun-ı Umumiye'nin 1923'te lağvı üzerine çevirmen olarak Osmanlı Bankası İstanbul şubesine girdi. 1934'te Tahran Üniversitesi'nde İran ve Türk edebiyatı dersleri verdi. Aynı yıl Rıza Şah Pehlevi'nin Türkiye'yi ziyareti sırasında İran elçiliğinde görevlendirildi. Basın ataşesi olarak görev yaparken öldü. Mezarı İstanbul Üsküdar'dadır.

Servet-i Fünuncular arasında yer alan Hüseyin Dâniş şiir ve yazılarını *Servet-i Fünun* başta olmak üzere pek çok dergi ve gazetede yayımladı. Fransızca ve Farsçadan çeviriler yaptı. Farsça şiirler ve makaleler de yazdı. Daha çok İran edebiyatı üzerine yaptığı çalışmalarla ve Ömer Hayyam'dan rubai çevirileriyle tanındı.

Yapıtları: Şiir: *Hediye-i Sal*, (Farsça) İst., 1330/1914; *Kunckâvi der Zerdüşt*, (Farsça) İst.: Efkâr-ı İslamiye Mtb., 1918; *Kârvân-ı Ömür*, İst.: Yeni Mtb., 1341/1925. Diğer: *Neva-yı Sarîr*, (yazılar ve bazı çeviriler) İst.: Âlem Mtb., 1315/1897; *Serâmedan-ı Suhan*, (Farsça şiir antolojisi) İst., 1327/1912; *Talim-i Lisan-ı Farsi*, İst.: Matbaa-i Amire, 4 kitap, 1331-32/1915-16; *Münazaratım*, (F. Köprülü ile tartışma) İst.: Necm-i İstiklal Mtb., 1334/1919; *Fransızca-Türkçe Hukuki ve Medeni Lügat*, İst.: Kanaat Kitabevi, 1934. Çeviri: *Medayin Harabeleri* (Hakani-i Şirvani), İst., 1330/1914; *Cengelistan* (La Fontaine'den Farsçaya), İst., 1331/1915; *Rubaiyat-ı Ömer Hayyam*, (R. Tevfik'le) İst.: Evkaf Mtb., 1340/1922.

Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, I, 261-264; Gövsa, 97; "Pedram, Hüseyin Daniş", *TDEA*, VII, 239; Özkırımlı, *TEA*, III, 657-658; T. Yazıcı, "Hüseyin Daniş", *DİA*, XVIII, 540-541.

HÜSEYİN FERHAD *(Hassa/Hatay, 25 Aralık 1954 -)* Şair.

Asıl adı Hüseyin HAMEŞ. Fatma Hanım ile çiftçi Şaban Hameş'in oğlu. İlk ve orta okulu Hassa'da okudu; Mersin İlköğretmen Okulu'nu ve Ankara'da Gazi Eğitim Ens. Matematik Bölümü'nü bitirdi. Urfa'da ilkokul öğretmenliği (1972-74), Ankara'da Film-Radyo-Televizyon ile Eğitim Merkezi'nde radyo programcılığı (1978-91) yaptı. 1991'den bu yana ticaretle uğraşıyor. TYS üyesi. Adana'da yaşıyor; evli ve bir çocuk babası.

İlk yazısı ("Bir Şiir Ustası: A. Kadir") 1977'de *Yeni Toplum*'da, ilk şiirleri 1978'de *Sanat Emeği*'nde çıktı. *Türk Dili, Somut, Yazko Edebiyat, Bilim ve Sanat, Yarın* dergilerinde yazdı. Halen *Adam Sanat* ve *Varlık*'ta yazmayı sürdürüyor. Kendisini öznel gerçekçi olarak tanımlıyor.

Ödül: *Ve Yürüdük Gecenin Ateşleri İçinden* ile 1984 Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü; *Söyle Gölgen de Gitsin* ile 1994 Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü; *Kılıç İpekte Sınanır* ile 2001 Altın Portakal Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Deniz Çobanları*, İst.: Yeni Türkü, 1982; *Ve Yürüdük Gecenin Ateşleri İçinden*, İst.: Varlık, 1984; *Söyle Gölgen de Gitsin*, Ank.: Ekin, 1993; *Hayal Ülkesinin Keşfi*, Ank.: Ekin, 1995; *Kılıç İpekte Sınanır (Toplu Şiirler 1982-2000)*, İst.: YKY, 2000; *Simurg*, Ank.: Ekin, 2004; *Beni de Ezberine Al*, (Seçme Şiirler) İst.: Toroslu, 2007.
Deneme-Eleştiri: *Aşka ve Barbarlara Dair*, Ank.: Ekin, 1995.
Anlatı: *Cennet Diye Bir Yer*, Ank.: Ekin, 1997.
Kaynaklar: *BF* (13 Nisan 1999), Necatigil, *İsimler*, 192; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 352.

HÜSEYİN HAYDAR *(Yeşilce/Araklı/Trabzon, 10 Ocak 1956 -)* Şair.

Asıl adı Hüseyin ÖZTÜRK. Kıymet Hanım ile Mehmet Öztürk'ün oğlu. İlk ve orta öğrenimini Erzurum'da tamamladıktan sonra İstanbul'a giderek İktisadi Ticari Bilimler Akademisi'ne girdi ancak geçirdiği bir iş kazası nedeniyle son sınıftan ayrılarak çalışmaya başladı. De Yayınevi, *Yazko Edebiyat*, *Somut* ve *Yazko Çeviri* dergilerinde teknik yönetmenlik ve yazı kurulu üyeliği (1981), *Cumhuriyet* gazetesinde düzeltmenlik (1984) yaptı. 1984'de reklam şirketlerinde metin yazarı olarakçalışmaya başladı. 2002'de İşçi Partisi'ne üye oldu. Partinin Kültür ve Sanat Bürosu başkanlığını yaptı. Ulusal Kanal'da çalıştı. 1969-71 yıllarında Erzurum 23 Temmuz Spor Kulübü'nde atlet ve futbolcu olarak spor yaptı; bu yıllarda resimle de uğraştı. TYS, PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli ve iki çocuk babası.

İlk şiirleri 1979'da *Sanat ve Toplum* dergisinde yayımlandı. Daha sonraları *Somut*, *Sanat Emeği*, *Edebiyat Cephesi*, *Türk Dili*, *Varlık*, *Yazko Edebiyat*, *Adam Sanat* ve *Milliyet Sanat* gibi dergilerde yayımladığı şiirlerle toplumcu gerçekçi bir şair olarak tanındı. Aşk, ayrılık, ölüm gibi temaları "lirik çocuk" duyarlığıyla işlediği şiirlerinde yöresel dil özelliklerini ustaca kullanmasıyla dikkat çekti. F. Andaç'a göre "onun, her kitabıyla, bize açtığı yeni bir kapının ardında hayatın solunan yanlarını, insanın o evredeki trajedisini, ömür denilen şeyin sürüklendiği 'an'ların, 'durum'ların resmini sunduğunu görürüz." *Sudan Gövde* kitabıyla birlikte poetik tavrının ve söyleminin iyice belirginleştiği kabul edildi. Şiirleri uluslararası *Lotus* dergisinde dört ayrı dilde (İngilizce, Fransızca, Almanca, Arapça), Amerika, Bulgaristan ve Romanya'da yayımlanan Türk şiiri antolojilerinde yayımlandı.

Ödül: *Acı Türkücü* ile 1981 Akademi Kitabevi Şiir Ödülü (birincilik).

Yapıtları: Şiir: *Acı Türkücü*, İst.: Ödül Alan Kitaplar, 1981; *Kara Şarkılar*, İst.: Yazko, 1983; *Yıldız Tutulması*, İst.: Cem, 1987; *Sudan Gövde*, İst.: Adam, 1994.
Kaynaklar: *BF* (28 Ağustos 2000); Necatigil, *İsimler*, 189; Kurdakul, *Sözlük*, 316; M. Cengiz, "Bireyin Irmaklara Dönüşen Şiiri", *Broy*, Nisan 1988; F. Andaç, "Hep Devrimci Bir Ruh Taşıdım" (söyleşi), *Cumhuriyet Kitap*, S. 233 (11 Ağustos 1994); ay, "Hüseyin Haydar", ae; R. Dara, *Kırık Amfora*, İst., 1999, s. 145-152; tr.wikipedia.org.

HÜSEYİN RIFAT *(İzmir, 1878 - İstanbul, 24 Şubat 1954)* Şair, gazeteci.

Soyadı IŞIL. Hüseyin Rıfat Topuz imzasını ve Mazlum mahlasını da kullandı. Avukat Kadızade Hafız Rıfat Efendi'nin oğludur. İzmir Lisesi'nden ayrılarak gazeteciliğe başladı. Bir süre *Hizmet* gazetesinde çalıştıktan sonra İstanbul'a gitti ve Eczacılık Fakültesi'ne girdi. Öğrenciliği sırasında Yunanistan'a kaçtı; İstanbul'a dönüşünde yedi ay tutuklu kaldı. Ailesinin araya girmesiyle serbest bırakıldı ve diploması verildi. İzmir'e giderek bir eczane açtı. 1908'den sonra *Kokorok* adlı siyasi bir mizah gazetesi çıkardı. Seyr-i Sefain Meclisi azalığı yaptı, bu meclis kaldırılınca Maarif Matbaası'nda memur oldu.

Şiirlerini hece vezninde yazan Hüseyin Rıfat, hezel ve hicivleriyle şair Eşref'in takdirini kazanmıştır. Mevlana, Ömer Hayyam ve İranlı şairlerden çevirdiği rubailer de basılmıştır.

Yapıtları: Şiir: *Kırık Kavaldan Sesler*, (Hüseyin Rifat Topuz imzasıyla) İst.: Sinan B., 1935; *Dırıltılar-Zırıltılar*, İst.: Aydınlık B., 1939.
Çeviri: *Rubaiyat-ı Hayyam ve Manzum Tercümeleri*, 1926 (yb *Ömer Hayyam: Manzum Rûbaî Tercemeleri*, İst., 1943; *Yeni İlavelerle Mevlânâ Rübâîlerinden Seçilmiş Türkçe Manzum Tercemeler-Birçok Büyük Fars Şairlerinden Manzum Tercemeler*, İst., 2. bas, 1942.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, III, 1487-1489; "Hüseyin Rifat Bey", *TDEA*, IV, 302.

HÜSEYİN SİRET
bak. ÖZSEVER, Hüseyin Siret

I

ILGAZ, AFET *(Ezine/Çanakkale, 2 Ocak 1937 -)* Romancı, öykücü.

Afet Muhteremoğlu imzasını da kullandı. Öğretmen Zekeriya Muhteremoğlu'nun kızı. İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü bitirdikten (1956) sonra İzmit ve İstanbul'da Türkçe öğretmenliği yaptı. İÜEF Felsefe ve Klasik Filoloji bölümlerinde bir süre okudu. Kasımpaşa Lisesi'nde edebiyat öğretmeniyken istifa etti ve Muhteremoğlu Kitabevi'ni işletti. Eşi Rıfat Ilgaz'la birlikte Sınıf Yayınları'nı kurdu. Daha sonra bir anaokulu açarak öğretmenlik ve müdürlük yaptı. 1954'te *Dünya* gazetesinde yazmaya başladı. Başlangıçta sosyalist dünya görüşüne yakınken daha sonra İslamcı bir dünya görüşünü benimsedi; *Yeni Şafak* ve *Millî Gazete*'de yazdı. İstanbul'da yaşıyor; bir çocuk annesi.

İlk öyküsü 1955'te *Yücel*'de çıktı. Öykülerini 1956'dan itibaren *İstanbul*, *Varlık*, *Türk Dili*, *Yeditepe*, *Gelecek*, *Yansıma*, *Sanat ve Toplum* dergileri ile *Yeni Gazete*, *Yeni İstanbul* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde yayımladı. Orta halli ailelerde yaşanan olayları ve çeşitli toplumsal sorunları konu edindiği öykülerinde geleneksel yapıyla bağlantı kurmaya çalıştı. *Bedriye*, *Başörtülüler* ve *Toprak* adlı kitaplarındaki bazı öykülerde köy kökenli insanların kentlileşme sürecinde çevreleriyle yaşadıkları uyumsuzluklardan kaynaklanan sorunları gerçekçi ve temiz bir dille verdi. Ahmet Beyler'in evine evlatlık gelen Bedriye'nin başından geçenler dokuz öyküde anlatıldığı için yazar *Bedriye*'yi "roman-öykü" olarak tanımlamıştır. Bencil, huysuz ve gururlu bir nineyi anlattığı *Toprak* ve Sultanahmet Cezaevi'ndeki tutukluları konu edinen *Çeribaşı Aptullah'la İdamlık İsmail* de roman özelliği gösteren "dizi öykü"lerdir. *Aşamalar*, *Sendika*, *Bir Feministin Doğruya Yakın Portresi* ve *Ölü Bir Kadın Yazar* kitaplarında gözlemlerinden yola çıkarak kadın dünyasının gizli, acılarla dolu yanlarını, kadın sorunlarını ve siyasal çalkantıları ele aldı. Dünya görüşündeki değişiklik *Âd Semûd ve Medyen*'den başlayarak sanatçı kişiliğini de etkiledi. *Âd Semûd ve Medyen*'in kahramanı Ahmet, kimlik arayışını bir ırmak roman dizisinin daha sonraki halkaları olan *Yol*, *Yolcu* ve *Menekşelendi Sular* romanlarında da sürdürür. Çocuk romanı *Annem Annem* 1980'de TV filmi yapıldı.

Ödül: *Eşiktekiler* ile 1959 Yeni İstanbul Ga-

zetesi Törehan Ödülü; *Başörtülüler* ile 1965 TDK Hikâye Armağanı; *Yol* ile 1993 TYB Yılın Romanı Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Eşiktekiler*, İst.: Hatipoğlu, 1960; *Aşamalar*, İst.: Okar, 1977; *Sendika*, İst.: FA, 1987; *Garip Bir Dava*, İst.: FA, 1987; *Bir Feministin Doğruya Yakın Portresi*, İst., 1988; *Âd Semûd Medyen*, İst., 1991; *Yol*, İst.: Timaş, 1993; *Yolcu*, İst.: Timaş, 1994; *Menekşelendi Sular*, İst.: Timaş, 1997; *Ermiş*, İst.: İz, 2000.
Öykü: *Bedriye*, İst.: Yeditepe, 1963; *Başörtülüler*, İst.: Yeditepe, 1964; *Toprak*, İst.: Yay, 1968 (1971'de *Toprak İnsanları* adıyla); *Halk Hikâyeleri*, İst., 1972; *Çeribaşı Aptullah'la İdamlık İsmail*, İst.: Doyuran Mtb., 1974; *Ölü Bir Kadın Yazar*, İst.: Yazko, 1983; *Kazdağı Öyküleri*, İst.: İz, 2000.
Çocuk Romanı: *Annem Annem*, İst.: Sınıf, 1972; *Değişen Sevgiler*, İst., Okar, 1976; *Çocuklar da Savaştı*, (resimleyen İsa Çelik) İst.: Okar, 1979; *Filiz Büyüyor*, İst., 1991; *Karadaylak*, İst., 1991.
Deneme: *İbnü'l-vakt*, İst.: İz, 2000; *Ateş Denizinde Yol Alan Gemi*, İst.: İz, 2002; *İkindi Güneşi*, İst.: Birey, 2003; *Statükocu Dana*, İst.: İz, 2005.
Gezi: *İtalya Mektupları*, İst., 1962.
Çeviri: *En Güzel İtalyan Hikâyeleri*, İst., 1962.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 192-193; "Ilgaz Âfet", *TDEA*, IV, 308; *TEA*, III, 663; Kurdakul, *Sözlük*, 323; Karaalioğlu, 274; Necatigil, *Eserler*, 56, 57, 103, 368; A. Muhteremoğlu, "Neyi Anlattığım Değil, Nasıl Anlattığım Önemlidir", *Gösteri*, S. 19 (Haziran 1982), s. 9-10; A. Özkırımlı, *Öykülerle Romanlarda Yaşamak*, Ank., 1995; G. Atasoy, *Nasıl Örtündüler?*, İst., 1998.

ILGAZ, RIFAT (*Cide/Kastamonu, 7 Mayıs 1911 - İstanbul, 7 Temmuz 1993*) Şair, romancı, öykücü, oyun yazarı.

Tam adı Mehmet Rıfat Ilgaz. İlk şiirlerinde Mehmet Rifat, mizah yazılarında Stepne ve Remzi Işık imzalarını kullandı. Düyun-ı Umumiye memuru Hüseyin Vehbi Bey ile Fatma Hanım'ın oğlu; baba tarafından Sivastopol, anne tarafından Bartınlıdır. Denizci bir aileden gelen babasının ticari gemilerde "kâr uşaklığı", "gemi kâtipliği" gibi görevlerden sonra Düyun-ı Umumiye'de memur olması nedeniyle aile Cide'ye yerleşmiştir. Dönemin altı yıllık ilkokulunun ilk beş yılını Cide'de, son yılını Terme'de, ortaokulu Kastamonu'da okudu (1924). Ailesinin geçim zorlukları nedeniyle lise öğrenimini yarıda bırakarak yazıldığı Kastamonu Muallim Mektebi'nden 1930'da mezun oldu ve öğretmenliğe başladı. Bolu, Gerede, Akçakoca ve Gümüşova'da sürdürdüğü öğretmenlik görevinden sonra Ankara Gazi Eğitim Ens. Edebiyat Bölümü'nü bitirdi (1938). Adapazarı'nda Türkçe öğretmeni olarak göreve başladı. Ancak enstitünün son yıllarında yakalandığı verem hastalığı ilerleyince bir süre İstanbul Süreyya Paşa Sanatoryumu'nda yattı; daha sonra öğretmen olarak İstanbul'a atandı. İkinci Dünya Savaşı yıllarında önceleri Karagümrük Ortaokulu, daha sonra Nişantaşı Lisesi'nde Türkçe öğretmenliği görevini sürdürdü. 1944'te yayımladığı *Sınıf* adlı şiir kitabı dolayısıyla bir süre tutuklandı. 1946'da Yozgat Boğazlayan'da ortaokulda sürdürdüğü görevi sırasında yeniden rahatsızlanarak İstanbul Validebağ Sanatoryumu'na yattı. Ancak 1947'de öğretmenlik görevinden alındığı gibi sanatoryumdan da çıkarıldı ve bu tarihten sonra bir daha öğretmenlik yapmadı.

Markopaşa mizah dergisinde ve onun kapatılması üzerine çıkan *Malumpaşa*, *Merhumpaşa*, *Hür Markopaşa* dergilerinde yazarlık ve yazı işleri müdürlüğü yaptı. 1952'de *Adembaba* dergisini çıkardı. *Dolmuş*, *Taş*, *Karikatür*, *Şaka* gibi dönemin mizah dergilerinde yazdı. *Yeni Gazete*, *Yenigün*, *Yeni Ulus* ile Cide ve Bartın gazetelerindeki köşe yazarlığından sonra 1974'te *Yenigün* gazetesinden emekli oldu. Yazı ve kitapları nedeniyle pek çok kez kovuşturmaya uğradı; yaklaşık beş buçuk yıl hapis yattı. İlk evliliğini 1931'de Nuriye Hanım'la yaptı; bu evliliğinden bir kızı, 1939'da evlendiği ikinci eşi Rikkat Hanım'dan bir oğlu ve bir kızı vardır. Rikkat Hanım'dan 1949'da ayrılarak önce Fikret Hanım'la (1954), daha sonra Yüksel Koptagel ile evlenen (1966) Rıfat Ilgaz'ın 1974'te ayrıldığı son eşi öykücü Afet Ilgaz'dan bir kızı daha vardır. Mezarı Zincirlikuyu'dadır. 1984'ten bu yana oğlu Aydın Ilgaz'ın yönetimindeki Çınar Yayınları ve *Cide Postası* gazetesi tarafından Rıfat Ilgaz Edebiyat Ödülü verilmektedir.

İlk edebiyat eğitimini babasının ve ağabeyinin okuduğu Sherlock Holmes'un dedektif romanları ve *Kerem ile Aslı*, *Zeycan ile Asuman* gibi halk öykülerinden alan Ilgaz, edebiyat dünyasına şiirle girdi. Henüz on beş yaşındayken yazdığı ilk şiiri ("Sevgilimin Mezarında") Kastamonu'da *Nazikter* dergisinde çıktı (1926). İki yıl sonra *Açıksöz* gazetesinde yayımladığı "Sazını Çalana" adlı şiiri dönemin önde gelen şairlerinden F. N. Çamlıbel tarafından övgüyle karşılandı. Bu tarihten 1939'a kadar *Güneş*, *Çığır*, *Oluş*, *Yücel*, *Varlık*, *Hamle*, *Uyanış* ve *Yeni İnsanlık* dergilerinde yazdığı şiirlerle tanındı. Eski şiirin ölçü ve uyak kalıplarını başa-

rıyla kullandığı bu şiirlerinde ağırlıklı olarak romantik bir bireyin gündelik sorunlarını işledi ve daha sonra temsilcileri arasında yer alacağı toplumcu gerçekçi anlayış çizgisine uzak şiirler yazdı. F. N. Çamlıbel, A. K. Tecer, H. F. Ozansoy gibi şairlerin etkisinde kaldığı bu şiirlerini, "Bu şiirler daha ziyade aylak sınıfın, geçim derdinden âzade insanların hoşuna gidiyordu. Bizden olmayanların zevkine gayri şuuri olarak yaptığım hizmetin reaksiyonunu geç de olsa duyabildim. Bazı burjuva münekkitlerin ve antoloji derleyicilerinin hoşuna giden bu şiirler, benim gözü bağlı yaşadığım yılların en canlı bir ifadesidir" diyerek reddetti ve hiçbir kitabına almadı.

Kendi şiir çizgisini temsil eden ilk kitabı *Yarenlik*'le birlikte halktan kişilerin yaşamına yönelen Ilgaz bilinçli bir seçimle toplumcu gerçekçi sanat anlayışına bağlı şiirler yazdı. *Yarenlik*'te yer alan şiirlerinde ağırlıklı olarak işbaşında sakatlanmış işçiler, geçim sıkıntısı çeken memurlar, emekliler, kapıcılar, mahalle sakinleri, sanatoryum köşesinde ölen yoksullar ve kimsesizler, tatlı hayallerle avunan küçük insanlara yer verse de, sınıf çatışmasının ilk yansımalarını alttan alta sezdirmeye çalıştı. Halk şiiri geleneğini sürdürür nitelikte şiirlerin yer aldığı bu kitapta mizah öğesi toplumsal bir içerik kazanarak yergiye dönüşmüştür. *Yarenlik*'te şiir dilinde var etmeye çalıştığı toplumsal muhalefet özelliğiyle Garip hareketinden ayrı kanallarda akan bir şair olma kimliğini kazanan Ilgaz, ele aldığı kesimin insanlarına nesnel ve eleştirel bakabilmesi ve toplumun sorunlarını gerçekçi bir yaklaşımla ele almasıyla da 1940 Kuşağı'nın diğer şairlerinden ayrılır. İlk işaretlerini *Yarenlik*'le veren bu eleştirel ve yergici tutumu, onun daha sonraki yıllardaki mizah yazarı kimliğiyle bütünlenecektir.

1944'te yayımlanan ikinci şiir kitabı *Sınıf*'ta bir öğretmenin ağzından yoksul öğrencilerin okul ve okul dışındaki hayatını konu alan şiirlere yer verirken; işçisi ve memuruyla dar gelirlileri, dilenci ve beslemeleriyle toplumun ezilen sınıflarını konu edindi. Kitap toplatıldı ve Ilgaz altı aya mahkûm oldu. 1948'de yayımlanan *Yaşadıkça* ise Bakanlar Kurulu kararıyla (Sabahattin Ali'nin *Sırça Köşk* adlı kitabıyla birlikte) yayımlanır yayımlanmaz toplatıldı. *Yarenlik*'te ilk işaretleriyle yer alan toplumsal muhalefet ve sınıf bilinci, *Sınıf*'ta daha vurucu bir kimlik kazandıktan sonra *Yaşadıkça*'da çok daha gelişmiş bir dil ve bilinçle ele alınmaktadır. *Yeryüzü*, *Beraber* ve *Kaynak* dergilerinde yayımladığı şiirlerinin yer aldığı *Devam* 1953'te, *Üsküdar'da Sabah Oldu* 1954'te yayımlandı, *Yarenlik*'le başlayan, *Sınıf* ve *Yaşadıkça* ile güçlü bir şiir dili ve etkin bir muhalefet sergileyen Ilgaz'ın şiiri, *Devam*'la birlikte söz konusu güç ve etkiden uzaklaşmaya başlamış, *Üsküdar'da Sabah Oldu* ise Ilgaz şiirindeki düşüşü örneklemesi bakımından şanssız bir girişim olmuştur. Daha sonra *Soluk Soluğa*, *Karakılçık*, *Uzak Değil*, *Güvercinim Uyur mu?*, *Kulağımız Kirişte* adlı şiir kitaplarını yayımladı ancak güçlü etkiler uyandıran bir şiir çizgisi yakalayamadı; daha çok mizah kitapları ve oyunlarıyla anılan bir yazar oldu.

Düzyazıya 1940'ta *Yürüyüş* dergisindeki yazılarıyla başlayan Ilgaz bu derginin yazı işleri müdürlüğü görevini de yürüttü. Toplumcu gerçekçi anlayışın sözcülüğünü üstlenerek 1940 Kuşağı şair ve yazarların etkili bir muhalefet yürüttükleri bir dergi haline gelen *Yürüyüş* 1943'te kapatıldıktan sonra Ilgaz, *Markopaşa* dergisindeki yazılarında mizaha ağırlık verdi. Türk mizah geleneğinin en önemli dergileri arasında sayılan *Markopaşa*, *Malumpaşa*, *Merhumpaşa*, *Hür Markopaşa*, *Adembaba*, *Dolmuş* ve *Taş* dergilerinde kurucu, sahip, yazı işleri müdürü ve yazar olarak yer alan Ilgaz, Sabahattin Ali ve Aziz Nesin ile birlikte iktidara karşı etkili bir muhalefet yürüttü. İlhan ve Turhan Selçuk kardeşlerin birlikte yayımladıkları *Dolmuş* dergisinde "Stepne" imzasıyla yazdığı *Hababam Sınıfı* ve *Bizim Koğuş* dizileriyle büyük ilgi gördü. 1952-60 arasında bir yandan *Tan* gazetesinde düzeltmenlik yapan Ilgaz, imzasız olarak fıkralar yazdı, röportajlar yaptı; 1961'de *Demokrat İzmir*, 1963'te *Akbaba* dergisinin sürekli yazarları arasında yer aldıktan sonra *Vatan* gazetesinde fıkralar, *May* ve *Türk Solu* dergilerinde şiir ve mizah yazıları yayımladı.

Türk mizah edebiyatının klasikleri arasında anılan *Hababam Sınıfı* adlı romanın kazandığı başarı, Ilgaz'ı, *Hababam Sınıfı* ekseninde gelişen bir dizi oyun yazmaya yöneltmiş ve bu oyunların Ulvi Uraz tarafından sahnelenmesi ve Ertem Eğilmez tarafından filme aktarılması, yazara ülke çapında ün kazandırmıştır. Özellikle sinema dilinde daha çok gülmece özelliğiyle öne çıkan *Hababam Sınıfı* filmleri Ilgaz'ın eleştirel ve yergici yaklaşımını göz

ardı etmişse de, toplumsal eleştiri öğesinin altını çizmiştir. Ilgaz'ın *Hababam Sınıfı* dizisiyle yapmaya çalıştığı şey, gülmece öğesini öne çıkarmaktan çok, yoksul kesimden parasız yatılı öğrenciler ve düşük maaşlı idealist öğretmenler aracılığıyla sınıf çelişkilerini gözler önüne sermektir. *Hababam Sınıfı* 1975'te E. Eğilmez tarafından filme alındı; filmin çok tutulması üzerine "Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı" (yön. E. Eğilmez, 1975), "Hababam Taburu" (yön. H. Saner, 1975) ve "Hababam Sınıfı Uyanıyor" (yön. E. Eğilmez, 1976) çekildi. Ayrıca "İbişo" adlı öyküsü 1980'de İ. Yüce, *Karartma Geceleri* 1990'da Y. Kurçenli tarafından filme alındı.

Ödül: *Yıldız Karayel* ile 1982 Madaralı Roman Ödülü ve 1982 Orhan Kemal Roman Ödülü; *Ocak Katırı Alagöz* ile 1987 Toprak Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Yârenlik*, İst.: A. B. Neşriyatı, 1943; *Sınıf*, İst.: Devrim, 1944 (yb *Sınıf ve Dosyası*, İst.: Çınar, 1989); *Yaşadıkça*, İst.: Çopuroğlu Mtb., 1947; *Devam*, İst.: Güre, 1953; *Üsküdar'da Sabah Oldu*, İst., 1954; *Soluk Soluğa*, (önceki kitaplarından seçmeler ve yeni şiirler) İst.: Tan Gazetesi ve Mtb., 1962; *Karakılçık*, İst.: Öncü, 1969; *Uzak Değil*, İst.: May, 1971; *Güvercinim Uyur mu?*, İst.: Doyuran Mtb., 1974; *Kulağımız Kirişte*, İst.: Çınar, 1983; *Bütün Şiirleri 1937-83*, İst.: Çınar, 1983; *Ocak Katırı Alagöz*, İst.: Çınar, 1987; *Seçme Şiirler*, (der. S. Akın-C. Şanal) İst.: Adam, 1998.
Roman: *Hababam Sınıfı*, İst.: Gar, 1957; *Pijamalılar (Bizim Koğuş)*, İst.: Gar, 1959; *Meşrutiyet Kıraathanesi*, İst.: Doyuran, 1974; *Karartma Geceleri*, İst.: Zafer Mtb., 1974; *Sarı Yazma*, İst.: Altın Kitaplar, 1976; *Yıldız Karayel*, İst.: Yalçın, 1981; *Hababam Sınıfı İcraatın İçinde*, İst.: Çınar, 1987.
Öykü: *Radarın Anahtarı*, İst.: Düşün, 1957; *Don Kişot İstanbul'da*, 1957 (yb *Palavra*, İst.: Sınıf, 1972); *Kesmeli Bunları*, İst.: Tan Gazetesi ve Mtb., 1962; *Nerde O Eski Usturalar*, İst.: Tan Gazetesi ve Mtb., 1962; *Saksağanın Kuyruğu*, İst.: Tan Gazetesi ve Mtb., 1962; *Şevket Usta'nın Kedisi*, İst.: Kitapçılık Servisi, 1965; *Geçmişe Mazi*, İst.: Fahir Onger, 1965; *Garibin Horozu*, İst.: Öncü, 1969; *Keş*, İst.: Sınıf, 1972; *Tuh Sana*, İst.: Sınıf, 1972; *Bunadı Bu Adam*, İst.: Sınıf, 1972; *Al Altını!*, İst.: Sınıf, 1972; *Altın Ekicisi*, İst.: Sınıf, 1972; *Çatal Matal Kaç Çatal*, İst.: Sınıf, 1972; *Hababam Sınıfı Baskında*, İst.: Sınıf, 1972; *Hababam Sınıfı Uyanıyor*, İst.: Sınıf, 1972; *Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı*, İst.: Sınıf, 1973; *Rüşvetin Alamancası*, İst.: Yalçın, 1982; *Çalış Osman Çiftlik Senin*, İst.: Çınar, 1983; *Sosyal Kadınlar Partisi*, İst.: Çınar, 1983; *Şeker Kutusu*, İst.: Çınar, 1990; *Dördüncü Bölük*, İst.: Çınar, 1992.
Çocuk Kitabı: *Halime Kaptan*, İst.: Sınıf, 1972; *Kumdan Betona*, İst.: Cem, 1976; *Öksüz Civciv*, İst.: Okul Sesi, 1979; *Cankurtaran Yılmaz Küçükçekmece Okyanusunda*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1979; *Bacaksız Kamyon Sürücüsü*, İst.: Cem, 1980; *Bacaksız Okulda*, İst.: Cem, 1980; *Bacaksız Tatil Köyünde*, İst.: Cem, 1980; *Bacaksız Sigara Kaçakçısı*, İst.: Cem, 1980; *Bacaksız Paralı Atlet*, İst.: Cem, 1981; *Küçükçekmece Okyanusu*, İst.: Çınar, 1983; *Apartıman Çocukları*, İst.: Çınar, 1984; *Hoca Nasrettin ve Çömezleri*, İst.: Çınar, 1984.
Oyun: *Karadenizin Kıyıcığında*, İst.: Türkiye B., 1965 (1969'da roman olarak da çıktı); *Hababam Sınıfı*, İst.: Sınıf, 1967; *Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı*, İst.: Sınıf, 1971.
Fıkra: *Nerde Kalmıştık*, İst.: Çınar, 1984; *Cart Curt*, İst.: Çınar, 1984.
Anı: *Yokuş Yukarı*, İst.: Adam, 1982; *Kırk Yıl Önce, Kırk Yıl Sonra*, İst.: Çınar, 1986; *Fedailer Mangası/Kırk Kuşağı Anıları*, (haz. Ö. Yağcı) İst.: Çınar, 1993.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 193-194; Necatigil, *Eserler*, 216-217; 321; H. Altınkaynak, *Edebiyatımızda 1940 Kuşağı*, İst., 1977; Karaalioğlu, 275-276; Özkırımlı, *TEA*, III, 664; M. Kutlu, "Ilgaz, Rifat", *TDEA*, IV, 308; D. Hızlan, "Ozan Olarak Toplumla Uzlaşamadık" (söyleşi), *Gösteri*, S. 20 (Temmuz 1982); A. Bezirci, *Yaşayan Sanatçılar: Rıfat Ilgaz*, İst., 1988; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 353-354; Özgüç, II, 40-41, 60, 136, 376.

IRGAT, CAHİT *(Lüleburgaz/Kırklareli, 21 Mart 1916 - İstanbul, 5 Haziran 1971)* Şair, yazar, aktör.

Cahit Saffet imzasını da kullandı. Şair Mustafa Irgat'ın babasıdır. Edirne İlkokulu'nu ve Vefa Ortaokulu'nu bitirdi. Edirne Öğretmen Okulu'nda son sınıfa kadar okudu, bitirmeden ayrıldı. Bir süre oyunculuk yaptıktan sonra Ankara Devlet Konservatuvarı'na girdi. Dört yıl okuduktan sonra bu okuldan da ayrılarak Paris'e gitti (1948). Uzun yıllar İstanbul'da resmi ve özel tiyatrolarda oyunculuk yaptı; İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda, Küçük Sahne'de, Gen-Ar, Kadıköy, Dormen, İstanbul Oda ve Site tiyatrolarında çalıştı. Cahide Sonku'yla birlikte Cahitler Tiyatrosu'nu kurdu. Sahne hayatının yanı sıra çok sayıda filmde rol aldı, karakter rolleriyle tanındı; 1940-60 döneminin önde gelen oyuncuları arasında yer aldı. Son olarak Dormen Tiyatrosu'nda oynuyordu. İngiliz edebiyatı profesörü Mîna Urgan'la olan evliliğinden iki çocuğu vardır. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülüdür.

İlk şiirleri Cahit Saffet imzasıyla *Varlık*'ta çıktı (1935). *Varlık*, *Servetifünun-Uyanış*, *Gündüz*, *Yücel*, *Ses*, *Pınar*, *Yığın*, *Yürüyüş*, *Ant*, *Yığın*, *Yaprak* dergilerinde yayımladığı şiirleriyle tanındı. *Yirminci Asır*, *Yeni Sanat*, *Yeni Dergi*, *Beraber*, *Dost*, *Yeditepe* dergileri ile *Akşam*, *Milliyet* gibi gazetelerde öykü, şiir,

tiyatro yazıları, roman ve anılar kaleme aldı. Hece ölçüsüyle yazdığı romantik ve egzotik ilk şiirlerinden sonra toplumcu şiire yöneldi (1942). A. Bezirci'ye göre önceleri geçiş dönemi kuşağının öteki şairleriyle ortak bir söyleyiş ve etkilenme yaşadı. Biçimsel olarak Garip şiirine yakınlık duyduysa da samimi ve buruk şiirleriyle kendi sesini bulmuş bir şair olarak belirdi; "öfkenin ve haklı isteklerin şairi oldu" (Ş. Kurdakul).

Bu Şehrin Çocukları ve *Rüzgârlarım Konuşuyor* adlı kitaplarında topladığı şiirlerinde kuşağının yaşama ve insanlara bakışını yansıttı. Bu şiirlerinde halktan kişileri, geçim sıkıntısı çeken insanları, yoksulları, ırgatları, memurları, açlığı, vücudunu satan kadınları, dostlukları, insan sevgisini, savaşın kötülüklerini, hümanist düşünceleri, özgürlüğü ve adaleti duygulu bir gerçeklikle, öfkeli bir içtenlikle ve alaycı bir dille anlattı. Bir suskunluk döneminden sonra *Yeni Dergi*, *Yeni Edebiyat*, *Yeni Gazete*, *Ulus* gibi gazete ve dergilerde yayımladığı ve yeni söyleyiş olanakları aradığı şiirleriyle tekrar göründü. Edebiyat ve tiyatro dünyasına ilişkin anılarını "Çok Yaşasın Ölüler" başlığı altında *Akşam* gazetesinde yayımladı (Temmuz-Ağustos 1968). İkinci romanı "İnsan Kafesi" 1971'de *Milliyet* gazetesinde tefrika edildi; kitap haline getirilmedi. *Rüzgârlarım Konuşuyor* ve *Ortalık* adlı kitapları hakkında Ceza Kanunu'nun 142. maddesine aykırı görülerek dava açıldıysa da hüküm giymedi.

Yapıtları: Şiir: *Bu Şehrin Çocukları*, İst.: Arpad, 1945; *Rüzgârlarım Konuşuyor*, İst.: Sebat B., 1947; *Ortalık*, İst.: Yeditepe, 1952; *Irgat'ın Türküsü*, (bütün şiirleri) İst.: Ağaoğlu, 1969; *Seçme Şiirler*, İst.: Adam, 1998.
Roman: *Geri Dönemezsin*, İst.: Remzi, 1947.
Kaynaklar: Nebioğlu, 350; Necatigil, *İsimler*, 194; Özkırımlı, *TEA*, III, 664-665; "Irgat, Cahit", *TDEA*, IV, 310; Kurdakul, *Sözlük*, 326-327; Karaalioğlu, 276; A. Bezirci, *On Şair, On Şiir*, İst., 1971; Kurdakul, *Cumhuriyet*, 223-226.

IRGAT, MUSTAFA *(İstanbul, 22 Ocak 1950 - İstanbul, 3 Mart 1995)* Şair, ressam.

Şair ve aktör Cahit Irgat ile İngiliz edebiyatı profesörü Mîna Urgan'ın oğlu; anne tarafından şair ve oyun yazarı Tahsin Nahit'in torunudur. Saint-Joseph Lisesi'nde öğrenim gördü. Son işi Yapı Kredi Yayınları'nda editörlüktü. Kanser tedavisi gördüğü sırada Cerrahpaşa Hastanesi'nde öldü; Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülüdür.

Sağlığında yayımlanan tek kitabı olan, şiirlerini bir araya getirdiği *Ait'siz Kimlik Kitabı*'na yazdığı yaşamöyküsüne göre ilk şiiri 1971'de *Yeni Dergi*'de çıktı. Şiirleri, *Sokak* ve *Beyaz* gibi, çoğu ancak birkaç sayı çıkabilen öncü nitelikli edebiyat dergilerinde yayımlandı. Sinema yazıları ise ölümünden sonra *Duhuldeki Deney* adlı bir kitapta toplandı.

Yapıtları: Şiir: *Ait'siz Kimlik Kitabı*, İst.: YKY, 1994.
Düzyazı: *Duhuldeki Deney*, İst.: YKY, 1995.
Kaynaklar: *BF* (1999; annesi Mîna Urgan'dan).

ISPARTALI, MUSTAFA NİYAZİ
bak. Mustafa Niyazi

IŞIK, İHSAN *(Diyarbakır, 4 Mayıs 1952 -)* Şair, yazar.

Savaş Yüce imzasını da kullandı. Terzi Fikriye Hanım ile işçi Salih Işık'ın oğlu. Diyarbakır İmam-Hatip Okulu'nu (1970) ve Erzurum Atatürk Üni. Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1976). Diyarbakır'da aylık *Özlem* gazetesini (1967), *Çile* dergisini (1974) çıkardı. Çeşitli illerde imam-hatiplik, memurluk, edebiyat öğretmenliği, basın danışmanlığı, reklamcılık, *Yeni Devir* gazetesinde kültür-sanat sayfası yöneticiliği (1977-80) ve *Mavera* dergisinde genel yayın yöneticiliği (1987) yaptı. Ünlem Yayınları'nı kurdu ve yönetti (1990-95). Ankara'da haftalık *Yeni Dönem* gazetesini çıkardı (1999 - 2002). Elvan Yayınları'nı kurdu (2001). TYB genel başkan yardımcılığı, İLESAM Başkanlığı yaptı. Ankara'da yaşıyor; evli, dört çocuk babası.

İlk yazı ve şiirleri Diyarbakır'da *Yeni Şark Postası* ve *Mücadele* gazetelerinde çıktı. Şiir ve yazılarını *Çile*, *Tohum*, *Hilal*, *Pınar*, *Muştu*, *Aylık Dergi*, *Girişim*, *Yeni Zemin* ve *Mavera* dergileriyle *Yeni Devir*, *Millî Gazete*, *Zaman* ve *Akit* gazetelerinde yayımladı. Kendisini İkinci Yeni'ye yakın ve "Yeni İslamcı Akım" içinde değerlendirdi.

Yapıtları: Şiir: *Eğilim Anıları*, İst.: Çile, 1975; *Akrep ve Yelkovan*, İst.: Girişim, 1987; *Akdeniz Kıyısında Bir Çocuk*, İst.: Girişim, 1995; *Kuğulu Park'taki Kuşlardan Biri*, Ank.: Elvan, 2002.
Çocuk Romanı: *Kaçaklar*, İst.: Akabe, 1987; *Sevgili Anneciğim*, İst.: Akabe, 1988.
Deneme: *Kültürümüzün Kimliği*, İst.: Beyan, 1982; *Kültürümüz ve Kadınlarımız*, İst.: Akabe, 1987; *İki Yobaz*, İst.: Beyan, 1996.
Biyografi: *Peygamberimizin Hayatı*, İst.: Beyan, 1986; *Dört Büyük Halife*, İst.: Ünlem, 1991.
Sözlük: *Yazarlar Sözlüğü*, İst.: Risale, 1990; *Yazarlar ve Şairler Sözlüğü*, İst.: Ünlem, 1994; *Türkiye*

Edebiyatçılar ve Kültür Adamları Ansiklopedisi, Ank.: Elvan, 2006.
Araştırma-İnceleme: *Sömürgeciliğin Çağdaş Boyutları*, İst.: Beyan, 1983; *Uluslararası Sorunlar, İslam Dünyası ve Türkiye*, İst.: Girişim, 1987; *Bediüzzaman Said Nursi ve Nurculuk*, İst.: Ünlem, 1990.
Gezi: *Makedonya ve Fransa İzlenimleri*, Ank.: Elvan, 2002.
Kaynaklar: *BF* (12 Ekim 1999); Işık, 310-311.

IŞIK, NECLA *(Kilis/Gaziantep, 1947 -)* Şair, çevirmen.

Denizli Öğretmen Okulu'nu ve Atatürk Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü'nü bitirdi. Marmara Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesi. *Sanat Olayı*, *Varlık* ve *İn Vivo* dergilerinde yayımladığı şiir ve öykülerinin yanı sıra Fransızcadan yaptığı çevirilerle de tanındı. Göç olgusunu tarihsel ve toplumsal boyutlarıyla şiirsel bir yapı içinde ele aldığı bir romanı vardır.

Yapıtları: Şiir: *Güz Göndermişsin Aldım*, İst.: Edebiyat Gazetesi, 1990; *Rüzgârın Doğduğu Yer*, (3. bas.) İst.: Edebiyat Gazetesi, 1991; *Yol Çatı*, İst.: Edebiyat Gazetesi, 1991; *Göç*, İst.: Sarissa, 2008.
Öykü: *Yusuf*, İst.: Etik, 1992.
Roman: *Göç*, (şiir-roman) İst.: Gölge, 1993.
Başlıca Çevirileri: *Seksek* (J. Cortázar), İst.: Can, 1988; *Kum Çocuk* (T. B. Jelloun), 1989; *Suların Ayrıldığı Yer* (A. Carpentier), 1991; *Fatih Sultan Mehmet* (A. Clot), 1991; *Kutlamalar* (Adonis), 1991; *Dalların Güncesi* (Adonis), 1994; *Fanfan* (A. Jardin), 1994; *Artemisia: Ölümsüzlük İçin Düello*, (Alexandra Lapierre), 2000.
Kaynaklar: B. Tamsöz, *Kadın Şairler*, Ank., 1994, s. 227-232; M. Aydın, *Ne Yazıyor Bu Kadınlar*, Ank., 1995, s. 224-225.

IŞIK, TOPRAK *(Elazığ, 28 Mayıs 1973 -)* Mizah Yazarı.

Gerçek adı Erdal Kılıçarslan. Yapıtlarında Irmak Gümüş adını da kullandı. Sabahat Hanım ile öğretmen Hasan Kılıçarslan'ın oğlu. Işıklar Askeri Lisesi'nde ve İnegöl Lisesi'nde okudu. Bilkent Üniversitesi Elektrik - Elektronik Mühendisliği Bölümü mezunu (1996). Ankara'da Yazılım Mühendisi, (1996-1999), New York'ta Elektronik Harp Uzmanı (1999-2000) olarak çalıştı. Ankara'da ve New York'ta mühendislik yaptı. Atletizm ve jimnastik sporları ile uğraştı. *Patika* dergisini çıkaran grupta yer aldı (2001). İstanbul'da yaşıyor; evli.

İlk öyküsü ("Osman Bey'in Hakettikleri") *Patika* dergisinde çıktı (2001). Öykü ve denemeleri *Kül, Kül Öykü, Patika* gibi dergilerde yayımlandı.

Yapıtları: Öykü: *Sırabaşı*, İst.: İletişim, 2002; *Halat Gösterisi*, İst.: İletişim, 2003; *Kız Ararken*, İst.: İletişim, 2006.
Deneme: *Sıradana Övgü*, Ank.: Kül Sanat, 2006.
Roman: *Azgın Tekeler*, İst.: İletişim, 2008.
Kaynaklar: *BF* (20 Kasım 2008).

IŞIKHAN, ÜMİT YAŞAR *(Mardin, 1 Mayıs 1957)* Şair.

Ayten Işıkhan ile esnaf Mehmet Işıkhan'ın oğlu. İzmir 9 Eylül Buca Meslek Yüksek Okulu mezunu. 1984'den beri denizcilikle ilgili memuriyetlerde bulundu, Liman başkanlığı görevini yapıyor. İzmir Demirspor'da boks yaptı. İzmir'de *Temmuz* (1986-88) ve *Homeros* sanat dergilerini çıkardı (1989-90). Edebiyatçılar Derneği, Türkiye PEN, TYS, Besam üyesi. "Uluslararası Aktivist Sanatçılar Birliği Derneği" kurucu üyesi ve yönetim kurulu başkanı (2008). Datça'da yaşıyor; boşanmış, bir çocuklu.

İlk şiiri *Bestelenmemiş Şarkı ve Türkü Sözleri Antolojisi*'nde yayınlamdı (1975). Şiirleri *Oluşum, Yeni Sanat, Yeni Olgu* gibi dergilerde yayımlandı. Bazı şiirleri bestelendi. Şiirini Toplumcu Gerçekçi akıma yakın görüyor.

Ödül: 1973 Cumhuriyet'in 50. Yılı Şiir Yarışmasında 1. ve 3. Ödülü; 1979 Hasan Tahsin Şiir Mansiyon Ödülü; 1980 Yaba Edebiyat Dergisi-şiir ve araştırma yarışması 2. Ödülü; 1986 Karabük-Ekin Dergisi Mansiyon Ödülü; 1997-Yeni Asır Gazete Köşe Yazarlığı Yarışması 3. Ödülü; 1998 Menemen'in Sesi Gazetesi Deneme Yarışması 1. Ödülü; 2008 Azerbaycan Vektör Beynelmilel İlimler Akademisi "Dünya Edebiyatına Hizmet Uluslararası Ödülü".

Yapıtları: Şiir: *Kamçılanan Umutlar*, İzm.: Acargil Mat., 1976; *Andaç Yerle Gök*, İzm.: Acargil Mat., 1979; *Sevdamda Ülkem*, Ank.: Yaba, 1982; *Bir Pencerede Kırık Bahar*, İzm.: Gündem, 1985; *Adın Can Olsun*, İzm.: Temmuz, 1987; *Adı İllegal veya Çoğul Yalnızlık*, Ank.: İlke, 1996; *Netekim Aşk Vardı*, İzm.: Etki, 2006; *Netekim Aşktan Sonra Hüzün*, İzm.: Etki, 2006; *Adın Özgürlüktü Senin*, (Seçme Şiirler), Azerbaycan: Vektör İlm. Akademisi, 2008.
Öykü: *Sığınaklarda Hüzün Şarkıları*, İzm.: Temmuz, 1987; *Kalbim Irak'ta Kaldı*, Ank.: Kum, 2003.
Kaynaklar: *BF* (20 Kasım 2008).

IŞIL, HÜSEYİN RIFAT
bak. Hüseyin Rıfat

IŞIN, SERKAN *(İstanbul, 28 Ekim 1976 -)* Şair.

Şaziye Hanım ile makine mühendisi İrfan Işın'ın oğlu. Kabataş Erkek Lisesi mezunu. Bir süre İTÜ Fizik Bölümü'ne devam etti. İÜ

Su Ürünleri Bölümünde okudu. *Mizan* dergisinin kurucularından. *Poetik Har(s)* dergisini çıkardı (2003). *Yasak Meyve* şiir dergisinde editörlük yaptı (2004-2005). Arkadaşlarıyla *Karagöz* dergisini çıkartıyor (2008). Ankara'da yaşıyor.

İlk şiiri ("Benim Yüreğim Onun Elinde") 1997'de *Düşlem* dergisinde (Bursa) yayımlandı. *Mizan*, *Atlılar*, *Islık*, *Ağırolbaydüzyazı* dergilerinde ürünleri görüldü.

Ödül: *İki Şehir Arası Gece ve Şeyler* ile 1998 İnkılap Yayınevi Öykü-Şiir Yarışması Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *İki Şehir Arası Gece ve Şeyler*, İst.: İnkılap, 2000; *Metropol Aşkları*, İst.: Liman, 1999; *Nesnevi*, İst.: Can, 2002; *Hz. Hubble'ın Rüyaları*, İst.: Yom, 2005; *Bonus*, İst.: YKY, 2007.
Deneme: *Tüğün*, Ank.: Ebabil, 2007.
Kaynaklar: *BF* (20 Mayıs 2002).

IŞINSU, EMİNE *(Kars, 17 Mayıs 1938 -)* Romancı.

Tam adı Emine Işınsu ÖKSÜZ; 1958-72 arasında OKÇU, öncesinde ZORLUTUNA. Mehlika ve Gönül Erdem imzalarını da kullandı. Şair ve romancı Halide Nusret Zorlutuna ile emekli Tümgeneral Aziz Vecihi Zorlutuna'nın kızı. Sultan Hamit dönemi gazetecilerinden, Fedakârân-ı Millet Cemiyeti başkanı Avnullah Kâzimi anne tarafından dedesi, eğitimci ve yazar İsmet Kür teyzesi, romancı Pınar Kür kuzenidir. Ankara İnönü İlkokulu, Cebeci Ortaokulu ve TED Ankara Koleji'ni bitirdi. Bir süre DTCF İngiliz Edebiyatı ve Felsefe bölümlerine, ODTÜ İdari Bilimler Fakültesi'ne devam etti. *Yeni İstanbul* (1962-63) ve *Sabah* (1966) gazetelerinde Mehlika imzasıyla köşe yazıları yazdı. 1969'da çıkarmaya başladığı *Ayşe* dergisini (28 sayı) daha sonra *Töre* (168 sayı, 1971-85) adıyla yayımladı. 1981'e kadar sahibi ve yazı işleri müdürü olduğu siyaset, düşünce ve bilim dergisi *Töre* milliyetçi-Türkçü bir çizgide yayım yaptı. TYB, İLESAM ve Türk Edebiyatı Vakfı üyesi. Ankara'da yaşıyor; Prof. Dr. İskender Öksüz ile evli, üç çocuk annesi.

İlk şiiri ("İnsanlar") 1954'te *Eğitim* dergisinde çıktı. Öykü ve yazılarını *Hisar*, *Türk Edebiyatı* ve *Töre* dergilerinde yayımladı. Özellikle Türkiye dışında (Batı Trakya, Bulgaristan ve Kerkük'te) yaşayan Türklerin sorunlarını, Anadolu'nun İslamlaşmasını, 1970'lerdeki kanlı öğrenci olaylarını ve işçi hareketlerini milliyetçi-ülkücü bir görüşle ele alan romanlarıyla tanındı. Anlatım ustalıkları, roman tekniği, toplumsal gözlemleri ve psikolojik çözümlemelerdeki başarısına rağmen "tezli roman"ın handikaplarından kurtulamadığı görüldü. Kendisini "realist" bir yazar olarak nitelendiren yazar, "Yeni Milli Edebiyat" akımı içinde değerlendirildi. Romanlarının yanı sıra oyunlarıyla da dikkat çekti. Tasavvufi bir duyuş ve düşünüşle kaleme aldığı denemelerini *Dost Diye Diye*'de topladı. *Bir Gece Yıldızlarla*'daki öykülerinde ise daha çok toplum içinde kadının değerini ince bir duyarlıkla ele aldı. *Küçük Dünya* ve *Bir Yürek Satıldı* kitapları TRT için filme çekildi.

Ödül: *Küçük Dünya* ile 1966 Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Sanat Armağanı; *Bir Yürek Satıldı* ile 1969 TRT Radyo Oyunları Yarışması (birincilik); *Ak Topraklar* ile 1971 Türk Edebiyatı Vakfı Roman Ödülü; *Sancı* ile 1975 Türk Milli Kültür Vakfı Roman Ödülü; *Canbaz* ile 1982 TYB Roman Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Küçük Dünya*, İst.: Yağmur, 1966; *Azap Toprakları*, İst.: Ötüken, 1969; *Ak Topraklar*, İst.: Ötüken, 1971; *Sancı*, İst.: Ötüken, 1974; *Tutsak*, İst.: Töre-Devlet, 1975; *Çiçekler Büyür*, İst.: Töre-Devlet, 1978; *Canbaz*, İst.: Ötüken, 1982; *Kaf Dağının Ardında*, İst.: Ötüken, 1988; *Atlı Karınca*, İst.: Ötüken, 1989; *Cumhuriyet Türküsü*, İst.: Ötüken, 1994; *Nisan Yağmuru*, İst.: Ötüken, 1997; *Havva*, İst.: Ötüken, 1998; *Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri*, İst.: Ötüken, 2002; *Bukağı*, İst.: Ötüken, 2004; *Bayram*, İst.: Ötüken, 2005.
Oyun: *Ne Mutlu Türküm Diyene*, (çocuk oyunu) İst.: Ayşe, 1965; *Bir Yürek Satıldı*, 1966; *Bir Milyon İğne*, İst.: Uygar, 1967; *Adsız Kahramanlar*, İst.: Töre-Devlet, 1975.
Öykü: *Bir Gece Yıldızlarla*, İst.: Ötüken, 1994.
Şiir: *İki Nokta*, İst.: Eğitim,1956.
Deneme: *Dost Diye Diye*, İst.: Ötüken, 1995.
Kaynaklar: *BF* (4 Haziran 1999); Necatigil, *İsimler*, 195; "Öksüz, Emine Işınsu", *TDEA*, VII, 175; Özkırımlı, *TEA*, III, 666; Necatigil, *Eserler*, 317; S. K. Tural, "Tutsak Romanı Üzerine Notlar", *Hisar*, S. 116 (Ağustos 1973); M. Çınarlı, *Sanatçı Dostlarım*, İst., 1979, s. 190-205; M. Kutlu, "Yerli Roman, Çağdaş Nasihatnâmeler ve Çiçekler Büyür", *Hareket*, S. 3 (Mayıs 1979); "Edebiyatımızda Işınsu", *Töre*, Emine Işınsu özel sayısı: 139 (Aralık 1982); Önertoy, 198-199; İ. Enginün, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İst., 1991, s. 185-188, 268-281.

IŞITMAN, İSHAK REFET *(Gaziantep, 27 Ağustos 1891 - ?, Ekim 1946)* Şair, yazar.

Hacı Mehmet İzzet'in oğlu. Rüştiye öğrenimini tamamladıktan (1906) sonra 1909'a kadar Ayıntap [Antep] Koleji'nde okudu. İstanbul Hukuk Mektebi'ni bitirdi (1913). 1914'te Ga-

ziantep Ticaret İdadisi'nde Türkçe öğretmeni olarak göreve başladı. 1915'te askere alındı, 1918'de terhis olunca İstanbul'a gitti. İstanbul'dan ayrılarak (1919), işgal edilen Güney Anadolu'yu savunmak amacıyla bu bölgede cemiyetler kurdu, direniş faaliyetlerine katıldı. Daha sonra Batı Anadolu'da gönüllülerden oluşan "Kızıl Elma" adlı bir müfreze kurarak Keles ve Bozdağ cephelerinde çarpıştı. Ardından Milli Kuvvetler'e katılarak, Salihli merkez kumandanlığı ve Cephe Divan-ı Harp üyeliği görevlerinde bulundu. Maraş maarif müdürlüğü göreviyle, zor günler yaşayan Güneydoğu yöresine gelerek Maraş'taki Müdafaa-i Hukuk Heyet-i Merkeziyesi'nde çalıştı. 1923'te Gaziantep Maarif müdürlüğüne getirildi. Bir yıl sonra Sivas Maarif müdürü, aynı yıl Maarif müfettişi oldu. Maarif Vekâleti'nde çeşitli görevler aldıktan sonra III. dönem Diyarbakır milletvekili seçilerek Meclis'e girdi (1927-31). Aynı yıl içinde Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu ve İhsan Mahvi ile birlikte Halk Bilgisi Derneği'ni kurdu; dernek Halkevleri'ne intikal edinceye kadar başkanlığını yürüttü. Maliye Temyiz Komisyonu üyeliğine atandı. TDK'da çeşitli görevler aldı.

Yapıtları: Şiir: *Gazi Ayıntab'a Selam*, Ank.: Yenigün Mtb., 1921; *Ne Mutlu Bana ki Türk Yaratıldım*, Ank.: Hâkimiyet-i Milliye Mtb., 1933; *Cumhuriyet Destanı*, Ank.: Halkevi Neşriyatı, 1934; *Atatürk*, Ank.: Ulus Mtb., 1935.

Diğer: *Dil Kavgası (Çankırı Mebusu Talat Bey'e Cevaplarım)*, Ank.: Köy Hocası Mtb., 1931; *Ana Dilden Derlemeler*, (H. Z. Koşay ile) Ank.: Hâkimiyet-i Milliye Mtb., 1932; *Karacaoğlan*, Ank.: Hâkimiyet-i Milliye Mtb., 1933.

Kaynaklar: Yazar, 221-231; F. R. Tuncor, "Işıtman, İshak Rafet", *TDEA*, IV, 313.

İBNÜLEMİN MAHMUT KEMAL
bak. İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal

İBNÜRREFİK AHMET NURİ *(İstanbul, 1874 - Ankara, 6 Mart 1935)* Oyun yazarı, aktör.

Soyadı SEKİZİNCİ. Fes nazırı Süleymanpaşazade müstantik Mehmet Refik Bey'in oğludur. Galatasaray Sultanisi'ni bitirdikten sonra bir süre Hariciye Nezareti Mektupçu Kalemi'nde çalıştı, oradan Karantina İdaresi Muhasebe Kalemi'ne geçti. Ancak Lozan Antlaşması'ndan sonra idarenin dağılması üzerine buradan emekli oldu (1924). Bir ara Mahmut Yesari ve Reşat Nuri ile birlikte *Kelebek* adıyla bir mizah dergisi çıkardı (1923-24, 77 sayı); 1932'de girdiği Ankara Halkevi Tiyatrosu'nda ölümüne kadar rejisör olarak çalıştı.

Galatasaray'da okuduğu sırada Güllü Agop tarafından Gedikpaşa'da kurulan Osmanlı Tiyatrosu'ndaki oyunlara sık sık gitmesi tiyatroya olan ilgisini artırmış, hatta Mekteb-i Tıbbiye ve Harbiye'den bazı arkadaşlarıyla kurduğu mahalle tiyatrosunda ramazan geceleri konu komşuya, aralarında Namık Kemal'in *Zavallı Çocuk* piyesinin de bulunduğu temsiller vermişti. 1908'den sonra zaman zaman sahneye çıkmış, bir süre de Darülbedayi'nin yönetim kurulunda görev yapmıştır (1915).

İlk tiyatro denemesi olan "Çoban Kızı" adlı komedisinin tutulması, tiyatroculukta kalmasında ve uyarlama oyunlar hazırlamasında etkili olmuştur. Elliyi aşkın yapıtının çoğu Fransız yazarlardan Türkçeye uyarlamış olduğu vodvil ve komedi tarzında oyunlardır. Bir kısmı basılan uyarlamaları döneminde oldukça başarılı bulunmuş ve Ahmet Vefik Paşa'nın uyarlamalarından sonra ikinci sırada geldiği kabul edilmiştir. Ancak uyarlamalarının çoğunda özgün yapıtı belirtmemiştir.

Oyun yazarlığının yanı sıra oyunculuğu da olan İbnürrefik Ahmet Nuri, II. Meşrutiyet'ten sonraki yıllarda defalarca sahnelenen Namık Kemal'in *Vatan yahut Silistre* piyesinde Miralay Sıtkı Bey rolünde başarılı olmuştur. Darülbedayi'den ayrılan arkadaşlarıyla Kadıköy'de Yeni Tiyatro adıyla bir topluluk kurmuş, ancak bu topluluğun faaliyetleri uzun sürmemiştir. Yazar, en sevdiği oyunlarından biri olan *Sekizinci*'yi kendisine soyadı olarak almıştır.

Yapıtları: Oyun: *Şair*, (L. Xanroff'un *Cher Maitre*'inden uyarlama) İst., 1324/1908; *Hoşkadem Gebe*, (H. Brieux'nun *Adél est grosse*'undan uyarlama) İst.: Karagöz Mtb., 1325/1909; *Tecdid-i Nikâh*, 1913; *Fırsat Yoksulu-Gücü Gücü Yetene-Kadın Tertibi*,

(üç oyun birlikte) İst.: Diken Neşriyatı, 1334/1918; *Dengi Dengine*, İst.: Türk Dünyası Mtb., 1335/1919; *Hisse-i Şayia*, (D. Riche'nin *Le Pretexe*'inden uyarlama) İst.: Orhaniye Mtb., 1336/1920; *Sekizinci*, (A. Savoir'ın *La Huitième Femme de Barbe-Bleu*'sundan uyarlama) İst.: Orhaniye Mtb., 1339/1923; *Sivrisinekler*, 1923; *Ceza Kanunu*, (P. Veber'in *Vingt Jours à L'Ombre*'ından uyarlama) İst.: Orhaniye Mtb., 1342/1924; *Asri Hülyalar*, İst.: İkbal, 1924; *Çürük Merdiven*, İst.: Şirket-i Hayriye Mtb., 1927; *Aşk-ı Atik*, [İst.], ty; *Sınıf Arkadaşı*, İst.: Resimli Ay, 1931; *Nakış*, İst.: Resimli Ay, 1931; *Şeriye Mahkemesinde*, 1933; *Himmet'in Oğlu*, 1934; *Son Altes*, 1934; *Belkıs*, (H. Bernstein'in *Le Bercail*'ından uyarlama) Ank.: Cumhuriyet Halk Fırkası, 1934.

Sahnelenen eserleri: "Çoban Kızı", "Asri Olalım", "Ana Kurbanı", "Hacı Mansur", "Yavuz Hırsız", "Arayan Belasını da Bulur Mevlasını da", "Bayramlık", "Ferhunde", "Kara Haber", "Kaynana", "İnat", "Nâkıs", "Metres-Zevce", "Zülkarneyn."

Kaynaklar: A. S. Delilbaşlı, *İbnürrefik Ahmet Sekizinci'nin Hayatı*, Ank., 1936; Gövsa, 184; H. Bozok, "Sekizinci, Ahmet Nuri, İbnürrefik", *AA*, V, 1452-1453; M. N. Özön-B. Dürder, *Türk Tiyatrosu Ansiklopedisi*, İst., 1967, s. 367-368; M. And, *Meşrutiyet Döneminde Türk Tiyatrosu*, Ank., 1971, s. 110-112; *TA*, XXVIII, 274-275; "Sekizinci, İbnürrefik Ahmet Nuri", *TDEA*, VII, 492; R. Çavaş, "Sekizinci, İbnürrefik, Ahmet Nuri", *DBİA*, VI, 491; D. Bayraktar, "İbnürrefik Ahmed Nuri", *YYOA*, I, 612-613.

İÇÖZÜ, NUR *(İstanbul, 12 Şubat 1948 -)* Yazar.

Tam adı Rabia Nur İçözü. Emine Güner Tangı ile Osman Tangı'nın kızı. İlk, orta, lise öğrenimini İstanbul'da gördü. 1967'de liseden mezun olduktan sonra Hayat Yayınları'nda çalışma hayatına başladı. *Doğan Kardeş* çocuk dergisini yönetti (1971). Tay Yayınları'nda Walt Disney dizilerini yayına hazırladı. *Tercüman Çocuk* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. *Tercüman* ve *Bulvar* gazetelerinde çalıştı. *Milliyet Kardeş* dergisinin yayın danışmanlığını yaptı. *Fenomen* ve *Burç* 2000 dergilerinin yazı işleri müdürü oldu. *Milliyet* ve *Radikal* gazetelerinde sanat yazıları yayımlandı. *Radikal Kitap* ekinde çocuk ve gençlik kitapları eleştirileri yazdı. TYS, ÇİKEDAD üyesi, Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği yöneticisi. İstanbul'da yaşıyor; evli, üç çocuk annesi.

Ödül: *Bugün Ne Cadılık Yaptım?* ile 2000 Çocuk Edebiyatı Mizah Öyküleri Yarışması (İkincilik).

Yapıtları: Roman: *Reyhan*, İst.: Bu, 1997; *Dönemeç*, İst.: Bu, 2003; *Yüreğimin Kıyısında*, İst.: Altın, 2006.

Başlıca Çocuk Kitapları: *Yıldız Yağmuru*, 1996; *Canı Sıkılan Deniz Feneri*, 1997; *Tatile Gidiyoruz*, 2000; *Bugün Ne Cadılık Yaptım?*, İst.: Bu, 2001; *Artık Okuyorum Dizisi (10 Kitap)*, İst.: Bu, 2001; *Kaçın Amazonlar Geliyor*, İst.: Morpa, 2003; *Gökten İnen Üç Yıldız*, İst.: Morpa, 2003; *Bana Derler Küp Cadısı*, İst.: Altın, 2007; *Güneşe Tırmanan Çocuk*, İst.: Altın, 2008.

Kaynaklar: *BF* (20 Aralık 2008); Işık 06; 1786.

İDİL, A. MÜMTAZ *(Pozantı/Adana, 1952 -)* Eleştirmen, yazar.

Tam adı Ahmet Mümtaz İdil. İlk ve orta öğrenimini Zonguldak'ta yaptı. DTCF Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1975). Özel bir şirkette Rusça (1975-77), Devlet Demiryolları'nda Fransızca (1977-82), Ulaştırma Bakanlığı'nda İngilizce çevirmenliği (1982-86) yaptı; çevirmenlik işini Anka Haber Ajansı'nda sürdürdü (1986-88). Halen Kültür Bakanlığı'nda görev yapmaktadır. Edebiyatçılar Derneği üyesi. Ankara'da yaşıyor.

İlk yazısı 1977'de *Dönemeç*'te çıktı. Daha sonra *Türkiye Yazıları*, *Türk Dili*, *Gösteri*, *Yarın*, *Bilim ve Sanat* gibi dergilerde göründü. İlk kitabı *Roman ve Gerçekçilik* ile ödül alarak dikkatleri üzerine çekti. Romancı Sevgi Soysal hakkında *Bir Sevginin Öyküsü* adıyla bir incelemesi yayımlandı.

Ödül: *Gerçekçilik ve Roman* ile 1984 Akademi Kitabevi Deneme-Eleştiri Ödülü (birincilik).

Yapıtları: İnceleme: *Gerçekçilik ve Roman*, Ank.: Yarın, 1983; *Sovyet Romanı*, Ank.: Yarın, 1983; *Bir Sevginin Öyküsü*, İst.: Kavram, 1990; *Caligula: Dehşetin Kanlı Gölgesi*, İst.: 2003; *Çılgın Keşiş Rasputin*, 2004.

Roman: *Rasputin Çılgın Keşiş*, Ank.: Etkin, 2004; *Caligula*, Ank.: Etkin, 2004.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 196.

İĞCİ, NURETTİN *(İstanbul, 1959 -)* Mizah yazarı.

1980 yılında Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu'nu bitirdi. İlk taşlaması 1981'de *Gırgır*'da çıktı. Yazdığı skeçler, radyo tiyatroları ve çocuk oyunları İstanbul Radyosu'nda yayımlandı. 1991-93 yılları arasında Ulusal Radyo Televizyon Kurumu'nda senaristlik yaptı.

Çalışmalarını *Gırgır*, *Hıbır*, *Limon*, *Gıcık*, *Dalga*, *Avni*, *Gümgüm*, *Pişmiş Kelle* dergilerinde ve *Milliyet*, *Cumhuriyet*, *Güneş*, *Yeni Asır*, *Hürriyet* gazetelerinde yayımladı. Halen Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin yayın organı *Bizim Gazete*'de köşe yazarlığı yapıyor.

Ödül: 1988 I. Ulusal Nasreddin Hoca Gülmece Öyküsü birinciliği.

Yapıtları: Mizah: *Entellere Dantel*, İst.: Gür, 1992; *Hastir Lan Köyü*, İst., 1990; *Kör Gözüne Parma-*

ğım, İst.: AD, 1996; *Medyatik Temel*, İst.: Era, 2002; *Bay Buş, Beyaz Saray'da Kara Sakallı*, İst.: Say, 2006.
Radyo Oyunu: *Ozan'ın Düşü*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1998; *Kosova Cehennemindeki Çiçek*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 2000;
Çocuk: *Şirin Hayvanlar*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1997; *Ders Arası Kikiri 1-9*, İst.: Bu, 1999-2003; *Zor Günler*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1999; *Masalımsı Dünya*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 2000; *Bıcırık AKUT'ta*, İst.: Bu, 2000; *Bıcırık Haber Avcısı*, İst.: Bu, 2001; *Bıcırık Hayvanlar Aleminde*, İst.: Bu, 2001; *Dile Gelen İstanbul - Dile Gelen Anadolu*, İst.: Bileşim, 2004; *Yıldız Yağmuru*, İst.: Anfora, 2008.
Derleme: *Güzüme Takılanlar*, İst.: Bulut, 2005; *Kulağıma Takılanlar*, İst.: Bulut, 2005; *Fıkra Gibi*, İst.: Bulut, 2005; *Eşeğinden Nasrettin Hoca Fıkraları*, İst.: Bulut, 2005; *Gülümseten Aşk Şiirleri*, İst.: Bulut, 2006; *AB Yolunda Canım Türkiye*, İst.: Güncel, 2007; *Ah Dilim*, İst.: Turkuvaz, 2008.
Kaynaklar: *BF* (2002).

İHMALYAN, VARTAN *(Konya, 22 Mart 1913 - Moskova, 29 Ocak 1987)* Yazar.

İhmal Amca imzasıyla çocuk kitapları yazdı. 1919'da ailesiyle birlikte İstanbul'a gitti; ilkokulu Kadıköy'de okudu. Robert Kolej'in mühendislik bölümünü bitirdikten (1944) sonra bir süre bir inşaat şirketinde çalıştı. Türkiye Komünist Partisi (TKP) üyesi olduğu için tutuklandı; üç ay nezarette kaldı. 1948'de Fransa'ya gitti; daha sonra yaşadığı Macaristan, Polonya ve Çin'de Türkçe radyo yayınlarını yönetti. 1961'de Moskova'ya yerleşti ve ölümüne kadar orada yaşadı. Türkiye'de yayımladığı çocuk kitaplarıyla tanındı. 1979'da bitirdiği *Bir Yaşam Öyküsü* adlı kitabında yaşamını ve TKP'deki çalışmalarını ayrıntılı olarak anlattı.

Yapıtları: Çocuk Kitabı: *Şeytan Uçurtması*, İst.: Cem, 1976; *Güneşe Vurgun Çocuk*, (resimleyen: Tan Oral) İst.: Cem, 1979; *Boyalı Kırlangıç*, İst.: Cem, 1980; *Eşek Eşekken*, İst.: Cem, 1980.
Anı: *Bir Yaşam Öyküsü*, İst.: Cem, 1989.
Çeviri: *Bugün Git Yarın Gel* (L. S. Popov), İst.: Cem, 1978; *Danko'nun Yüreği* (M. Gorki), İst.: Cem, 1980; *Dünyanın Hâkimi* (A. Belyav), Sofya: Nardona Prosveta, 1969.
Kaynaklar: V. İhmalyan, *Bir Yaşam Öyküsü*, İst., 1989.

İHSAN (HAMAMİZADE) *(Trabzon, 4 Şubat 1885 - İstanbul, 11 Mayıs 1948)* Şair, folklor araştırmacısı.

Tam adı Mehmet İhsan HAMAMİOĞLU. M. İ., M. İhsan, Şimşek, Serçe, Çekiç, Sünuhi imzalarını da kullandı. Trabzon eşrafından Hamamizade Hafız Ahmet Efendi ile Rizeli Çelebizadelerden Nafia Hanım'ın oğlu. Küçük yaşta babasını kaybetti. Islahhane Merkez İptidai Mektebi'nde ve rüştiyede okuduktan sonra Trabzon İdadisi'ni bitirdi (1903). Ailesinin sorumluluğunu üstlenmek, arazi ve emlakini yönetmek zorunluluğu dolayısıyla öğrenimini sürdüremedi. Kendi çabalarıyla ve çevresindeki kişilerin yardımıyla kendisini yetiştirdi. Trabzon'da idadi, darülmuallimin, sultani ve askeri rüştiyede edebiyat ve tarih dersleri okuttu (1909-14). I. Dünya Savaşı öncesinde İstanbul'a gitti. Yüksek Ticaret Mektebi'nde Türkçe ve ticari yazışma dersleri verdi. 1924'te döndüğü Trabzon'da Yüksek Ticaret Mektebi'ni kurdu ve ilk müdürü oldu. 1928'de İstanbul'a dönerek Yüksek Ticaret Mektebi'ndeki hocalığını ölümüne kadar sürdürdü. Mezarı Edirnekapı Şehitliği'ndedir.

Birçok akademik dernek ve kurumun üyesi olan Hamamizade tarih, biyografi ve folklor çalışmaları yanında divan şiirinin son güzel örneklerini veren bir şair ve mizah yazarı olarak da ün yapmıştır. Eski harflerle basılmış son mürettep divan olan *Divan-ı İhsan*'daki şiirleri çok defa Nedim tarzında dünya zevklerine bağlı bir hayat görüşünü yansıtır. Aynı felsefeye bağlı olarak Ömer Hayyam'ın 366 rubaisini de yine rubai biçiminde Türkçeye çevirmiştir. Divanında bulunan bazı mizahi manzumelerinin dışında nazım-nesir karışığı *Hamsiname* ve fıkralarının toplandığı *Laf Olsun Diye* adlı kitapları da vardır. Çoğu Trabzon yöresinden derlenmiş 772 bilmeceyi kapsayan *Bilmeceler* adlı bir çalışması daha vardır. Yayımlanmamış dosyalarından "Trabzon Manileri" M. Duman tarafından basıma hazırlanmıştır. Ayrıca ders kitapları ve Cemalettin Server'in belirttiğine göre 31 adet yayımlanmamış, 14 adet de tamamlanmamış yapıtı bulunmaktadır.

Yapıtları: *Yolculukta*, Trabzon: İkbal Mtb., 1915; *Hamsiname*, İst.: Sebat Mtb., 1928; *Divan-ı İhsan* İst.: Ahmet İhsan Mtb., 1928; *Bilmeceler*, İst.: Türk Halk Bilgisi Derneği, 1930; *Baba Salim.* İst.: Türk Halk Bilgisi Derneği, 1930; *Trabzon'da İlk Kitapçı Kitabî Hamdi Efendi ve Yayınları*, İst.: Kemal B., 1947; *Laf Olsun Diye*, İst.: İnkılâp Kitabevi, 1949; *Ömer Hayyam Rubaileri*, İst.: Nurgök Mtb., 1966.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, II, 691-693; Cemaleddin Server, "Hammamizade, İhsan", *AA*, V, 1470-1471; M. İsen-R. Canım, *Hamamizade İhsan: Hayatı, Eserleri ve Divanı*, Ank., 1989; M. Duman, "Trabzon Manileri", *Trabzon Kültür Sanat Yıllığı 88-89*, İst., 1989; İ. G. Kayaoğlu, "Hamamizade İhsan ve Hayatı, Eserleri", *Müteferrika*, S. 7 (Güz

1995), s. 97-105; M. Uzun (Baboğlu), "Hamamizade İhsan", *Müteferrika*, S. 18 (Kış 2000), s. 215-233; M. Uzun, "Hamami, Mehmed İhsan", *TDEA*, IV, 79-80; ay, "Hamamizade Mehmed İhsan", *DİA*, XV, 435-436; Gönç, III, 84; Gönç, III, 84.

İHSAN RAİF *(Beyrut, 1877 - Paris, 4 Nisan 1926)* Şair.

Âyan Meclisi üyelerinden Köse Raif Paşa ile Servet Hanım'ın kızı. Mithat Paşa'nın arkadaşı olduğu için II. Abdülhamit döneminde sürekli İstanbul'dan uzak tutulan babasının görevi dolayısıyla çeşitli yerlerde bulundu. Özel öğrenim görerek yetişti; Fransızca ve müzik dersleri aldı. Boşanmayla sonuçlanan iki evliliğin ardından II. Meşrutiyet'in ilanından (1908) sonra Paris'e yerleşti ve üçüncü eşi yazar Şahabettin Süleyman Bey ile burada evlendi. Şahabettin Süleyman Bey'in ölümü (1919) üzerine, Hüsrev (Bell) Bey ile dördüncü evliliğini yaptı. Üç çocuğu vardı. Cenazesi Paris'ten getirilerek Rumelihisarı Mezarlığı'na defnedildi.

İhsan Raif Hanım halk şiiri geleneğinden yararlanarak, hece ölçüsünü kullanan şehirli ilk kadın şair olarak kabul edildi. Şiirlerini *Rübap* dergisinde "İ. R." imzası ile yayımladı. Rıza Tevfik (Bölükbaşı) tarzında hece ölçüsü ile yazdığı şiirler Milli Edebiyat'ın doğuş yıllarında oldukça beğenildi. Halk şiiri kaynaklarından beslenen içli, özlem duygusunun ağır bastığı, âşık tarzındaki şiirlerinden bazıları kendisi tarafından bestelendi.

Yapıtları: Şiir: *Gözyaşları*, İst., 1330/1914; *Kadın ve Vatan*, İst., 1330/1914,

Kaynaklar: Rıza Tevfik, "İhsan Raif Hanımefendi", *Nevsal-i Milli*, İst., 1914, s. 237-240; İbnülemin, *Şairler*, II, 686-687; M. Uraz, *Kadın Şair ve Muharrirlerimiz*, İst., 1941, s. 126-129; Akyüz, *Antoloji*, 589-595; Karaosmanoğlu, 51-56; Necatigil, *İsimler*, 196; İ. Enginün, "İhsan Raif Hanım", *TDEA*, IV, 347; H. Coşkuntürk, *İhsan Raif Hanım*, Ank., 1987; C. Öztürk, "İhsan Raif Hanım'ın Yayımlanmamış Şiirleri", *Toplumsal Tarih*, S. 57 (Eylül 1998), s. 35-46; D. Bayraktar, "İhsan Raif", *YYOA*, I, 645-646.

İHSANİ (ÂŞIK) *(Diyarbakır, 1930 - 27 Mayıs 2009)* Saz şairi.

Soyadı SIRLIOĞLU. İran Azerbaycanı'ndan göç etmiş bir ailenin çocuğudur. İki yaşındayken babası öldürüldü. Eşi Güllüşah ile birlikte Anadolu'yu dolaşarak sazıyla ve şiirleriyle önce halk arasında tanındı. 1960'lardan sonra Türkiye İşçi Partisi'ne girerek etkin siyasal bir tutum aldı; toplumsal sorunları dile getiren, siyasal mesajlı şiirleri ve maceralı yaşamıyla ünü arttı. Âşık edebiyatı geleneği içinde siyasallaşma eğiliminin farklı boyutlarını üzerinde toplayan Âşık İhsani bu yönüyle kendini izleyenler üzerinde etkili olmuştur. Şiirleri ve konuşmaları nedeniyle birkaç kez tutuklandı. Şiirlerinin bazılarını plağa okudu.

Yapıtları: Şiir: *Ağalı Dünya*, 1964; *Yazacağım*, 1966; *Bakalım Hece*, 1967; *Bak Tarlanın Taşına*, 1974; *Vur Ağanın Başına*, 1975; *Düş Değil Bu*, İst.: Hasat, 1999.
Gezi: *Beyaz Köle*, 1985.
Derleme: *Ozan Dolu Anadolu*, 1973.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 55; Karaalioğlu, 67; Işık, 79; *Halk Şairi İhsani'nin Hayat Hikâyesi ve Şiirleri*, Ank., 1960; A. Yetkiner, *Âşık İhsani Kimdir*, İst., 1967; T. K. Makal, *Sahte Ozanlar Âşık İhsani ve Ali İzzet'in İçyüzü*, 1969; Âşık Sinem Bacı, *Dünden Bugüne Âşık İhsani*, 1976.

İLAYDIN, HİKMET *(Muğla, 1914 - Ankara, 9 Eylül 1991)* Araştırmacı, eğitimci.

İlk ve orta okulu Muğla'da, liseyi Konya'da okudu. İÜ Türkoloji Bölümü ve Yüksek Öğretmen Okulu'ndan mezun oldu (1936). Askerlik sonrası Gaziantep Lisesi'ne atandı (1938). Bir yüksekokul daha okumak amacıyla Almanya'ya gittiyse de II. Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine yurda döndü. 1939'dan 1948'e kadar İzmir'de İnönü ve Atatürk liselerinde Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği ve yöneticilik görevlerinde bulundu. Daha sonra Bakanlık müfettişi (1949-51), Talim Terbiye Kurulu üyesi (1951-55) ve Gazi Eğitim Ens. Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak görev yaptı. 1956'da yeniden Talim Terbiye Kurulu üyeliğine atandı; bu görevi sırasında eğitim kurumlarını incelemek amacıyla bir süreliğine ABD'ye gönderildi (1959). Ardından Tahran Büyükelçiliği'nde kültür ve Türkçe öğretim işleriyle görevlendirildi (1960-64). Yurda dönüşünde iki yıl kadar MEB müsteşarlığı görevinde bulundu; 1967'de bu görevden kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

Eski Türk edebiyatı alanındaki araştırmalarında dikkatli ve titiz bir yazar olarak tanındı. *Türk Edebiyatında Nazım* adlı yapıtı, bir elkitabı olarak uzun yıllar ilgi gördü ve günümüze kadar birkçok kez basıldı. Çeşitli dergilerde yayımlanmış inceleme ve eleştiri yazılarının yanı sıra, ilköğrenim için hazırlanmış okuma kitapları ve çevirileri de vardır.

Yapıtları: İnceleme: *Behrâm-ı Gûr Menkıbeleri* (*Türkiyat Mecmuası*, C. V'ten ayrı basım) *Türk Edebiyatında Nazım*, İzmir: Yeniyol Mtb., 1947; *Sadi: Hayatı, Sanatı ve Eserleri*, İst.: Varlık, 1954; *Mer-*

kad-i Fatih'i Ziyaret, (ayrıbasım) 1953; *"Kerem" Kasideleri*, (ayrıbasım) 1956; *"Divan"la İlgili Bazı Gözlemler, Düşünceler*, (ayrıbasım) 1962; *Dehhani'nin Şiirleri*, (ayrıbasım) 1978; *Yunus Şiirinden Günümüze Yaklaştırmalar. Korkma Ebedî Varsın...*, (haz. Nihal İlaydın, 2. bas.); Ank.: Akçağ, 1998; *Makaleler*, (haz. Nihal İlaydın) Ank.: Aydın Kitabevi, 1999.
Çeviri: *Gülistan* (Sadi), Ank.: MEB, 1946; *Bostan* (Sadi), Ank.: MEB, 1950.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 196-197, "İlaydın, Hikmet", *TDEA*, IV, 358-359.

İLDENİZ, TÜRKÂN *(Düzce, 7 Ocak 1938 -)* Şair.

İkbal Hanım ile fotoğrafçı Nurettin İldeniz'in kızı. Şair ve yazar Afşar Timuçin kuzenidir. İlk ve orta okulu Düzce'de tamamladı, Kandilli Kız Lisesi'ni bitirdi; İÜ Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini evlilik nedeniyle yarıda bıraktı (1959). İstanbul Radyosu'nda "Çocuk Saati" programında çalıştı (1956-58). İstanbul Belediyesi Basın-Yayın ve Turizm Müdürlüğü'nden emekli oldu (1965-83). PEN Yazarlar Derneği ve TYS üyesi. İstanbul'da yaşıyor; ayrıldığı eşi gazeteci Bilgin Peremeci'den iki çocuğu var.

İlk şiiri 1956'da *Varlık*'ta çıktı. *Pazar Postası*, *Dost*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Yelken*, *Türk Dili*, *İnsancıl* ve *Gerçek Sanat* dergilerinde yayımladığı şiirleriyle yankı uyandırdı. Şiirlerinde yaşadığı çevrenin baskılarını, bir kadının çıkmazlarını, ruhsal durumlarını ve toplumdaki yerini renkli, coşkulu bir dille anlattığı belirtildi. A. Binyazar "1956'ların şiirde yarattığı coşkulu bir iç çekiş (melankoli) havasında İldeniz'in emekleri büyüktür" dedi.

Yapıtları: Şiir: *Taşra Kızının Deliceleri*, İst.: Ece, 1966; *Havva Çıkmazı*, İst.: Ece, 1967.
Kaynaklar: *BF* (12 Mayıs 1999); Necatigil, *İsimler*, 197; "İldeniz, Türkan", *TDEA*, IV, 359; Kurdakul, *Sözlük*, 328; Karaalioğlu, 280; A. Binyazar, "İldeniz'in Şiirleri", *Varlık*, 1 Ocak 1967; O. Akbal, "Delice Şiirler...", *Dost Kitaplar*, İst., 1967, s. 87; M. Uyguner, "Taşra Kızının Deliceleri", *Çağrı*, 1 Nisan 1967; M. Minnetoğlu, "Türkan İldeniz ve Havva Çıkmazı", *Ekspres*, 12 Ocak 1968; İ. Geçer, "Havva Çıkmazı", *Hisar*, Şubat 1968.

İLERİ, M. SUPHİ NURİ *(İstanbul, 11 Ekim 1953 - 4 Şubat 2004)* Şair.

Politika gazetesindeki yazılarında Gazi Turhan imzasını kullandı. Bedia Hanım ile yazar, politikacı M. Rasih Nuri İleri'nin oğlu. Yazar, devlet adamı Abidin Paşa büyük büyükdedesi, hukukçu ve gazeteci Suphi Nuri İleri dedesi, politikacı, gazeteci Celal Nuri İleri ve karikatürist, gazeteci Sedat Nuri İleri büyük amcalarıdır. Pertevniyal Lisesi'ni bitirdi. Uzun süre düzeltmenlik ve redaktörlük yaptı. TYS üyesiydi. İstanbul'da yaşıyordu; evli, bir çocuk babasıydı. Geçirdiği beyin kanaması sonucu öldü. İlk röportajı *Politika* gazetesinde yayımlandı. Sosyalist gerçekçi bir şair olarak kabul edildi.

Yapıtları: Şiir: *Duvarsız Şehrin İnsanları*, İst.: Cem, 1992; *Erguvanname*, İst.: Scala, 1996; *Güneşi İçmek Gözlerinde*, İst.: Scala, 1998.
Derleme: *Yeni Edebiyat 1940-41: Sosyalist Gerçekçilik*, İst.: Scala, 1998; *Yeni Edebiyat 1940-41: Şiir Antolojisi*, İst.: Scala, 1998.
Kaynaklar: *BF* (8 Haziran 1999).

İLERİ, SELİM *(İstanbul, 30 Nisan 1949 -)* Öykücü, romancı.

Galatasaray Lisesi'ni ve İstanbul Atatürk Erkek Lisesi'ni bitirdi (1968); İÜ Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini yarım bıraktı. *Dünya* gazetesinin sanat sayfasını (1979) ve *Argos* dergisini yönetti. Son yıllarda televizyon kanalları için kültür-sanat ağırlıklı programlar hazırladı. *Zaman* gazetesinde ve *Radikal Kitap* ekinde yazıyor. İstanbul'da yaşıyor.

İlk öyküsü Eylül 1967'de *Yeni Ufuklar*'da çıktı. *Türk Dili*, *Yeni Dergi*, *Papirüs*, *Yeni Ufuklar*, *Yeni Gazete*, *Yeni Edebiyat*, *Varlık*, *Soyut*, *Gösteri*, *Birikim*, *Politika*, *Milliyet Sanat*, *Sanat Olayı*, *Yarına Doğru*, *Argos*, *Cumhuriyet* gibi dergi ve gazetelerde öykü, eleştiri ve inceleme yazıları yazdı. Öykü ve romanlarında küçük burjuva aydınlarının dramını, yabancılaşmalarını, uyumsuzluklarını, iletişimsizliklerini ince bir duyarlık ve tutkulu bir anlatımla dile getirdi. "İnce bir duyarlıkla beslenen yapıtlarında daha çok insanı, çocukluk günlerinin ilk etkileriyle beslenen davranış biçimlerini sergilediği, toplumsal gelişim sonucu yabancılaşan belli bir toplum katının insanlarının iç dünyasını vermeye çalıştığı görülür. Küçük burjuva aydının dramını konu edindiği romanlarında yalnızlık temi çevresinde yozlaşmış ilişkileri, bireyin açmazlarını, biçim-öz dengesinin gözetildiği bir anlatımla sergiledi" (A. Özkırımlı). Sait Faik tarzı öykü anlayışını kendine özgü bir anlatımla yeni ve değişik noktalara ulaştırdığı kabul edildi.

Yazarın henüz yirmisine varmamışken yayımladığı *Cumartesi Yalnızlığı* (1968) adlı öykü kitabı belirli bir yazınsal düzeyi tutturmasına karşılık, henüz kişiliğini bulamadığı, dünyaya, insana ve yaşama hangi açıya yerleşe-

rek bakacağını tam kestiremediği bir dönemin ürünüydü. "Kitapta yer alan sekiz öykünün ilk ikisi –ve özellikle ikincisi 'Yürek Burkuntuları'– o yılların modalaşmış konularını, oldukça abartılı ve yazınsallığa pek gitmeyen 'vak'a tabloları' düzleminde deşiyor. Evrensel boyuta ulaşamayan, fazla bireysel ve mahrem bilinç saplantıları, kişilik çatlamaları, insani bir olgu –insanın yaşamasında bir yeri ve derin boyutları olabilecek bir sevi– anlamı yüklenmeksizin 'teşhir edilen' eşcinsellik motifleri, bu öykülerin yazınsallığını zedeliyor... Kitabın bundan sonraki altı öyküsü toplumun değil de toplumculuğun sorunlarını, iyi özümsenmemiş bir insancıllık perspektifinden yansıtıyor. Yazar bu öykülerinde sonradan çok iyi tanıyacağımız, ezik, kırık, buruk yaşantıların ana kişilerini ilk kez günyüzüne çıkarıyor... *Cumartesi Yalnızlığı*'ndaki öykünün yapısal kuruluşuna, biçime yönelik arayışlar, zaman-yer kaydırmaları, kişi odaklarından ışıklandırmalar, bilinç akışına yaklaşan öykülemeler, olumlu ve umutlandırıcı özellikleri bu kitabın. Nitekim sonraki kitaplarında İleri, boşa çıkarmayacaktır bu umutları; tekniğini, kurgusunu geliştirecek, metnin yazınsal gerçekliği diye adlandırabileceğimiz önemli olguyu yazarlığının sorunu edinecektir" (F. Akatlı).

Yazarın ikinci öykü kitabı *Pastırma Yazı*'nda (1971) Kemal Tahir etkisi güçlü bir biçimde hissedilmekle beraber, biraz daha durulmuş ve öykücülüğü için kimi tutamaklar yakalamış olduğu görülmektedir. Bu kitabında benimsediği dıştalama yöntemi, öykülerinin amaca ulaşması için çok elverişli görünmektedir. Eleştirisini, bildirisini ya da öykülerinin sorunsallığını "karşı taraf"ın ağzından alabildiğine öznellikle belirlenen bir öyküleme biçimiyle aktaran yazar, okuru o ölçüde nesnellikle yükler. Yazarın, *Cumartesi Yalnızlığı*'nın kimi duyarlıklarına döndüğü *Dostlukların Son Günü* (1975), küçük bir oğlan çocuğunun ince ve duyarlı dünyasının anlatıldığı öyküler toplamıdır. Yer yer Virginia Woolf etkisinin de gözlemlendiği bu kitaptaki öyküler için İleri, "*Dostlukların Son Günü*'ndeki Kemal'in otobiyografik açıdan değerlendirilmesini istemiyorum. Kuşkusuz kimi şeyleri, anlattıklarımın bir bölümünü yaşadım. Ama çok değiştirdim onları. Hayatı Kemal gibi görmüyorum gerçekte. Yaratmak istedim Kemal'in dünyasını" demiştir.

Yazarın dördüncü öykü kitabı *Bir Denizin Eteklerinde* (1980), üzerine hayli konuşulan; İleri'nin öykücülüğünde yeni bir aşama olduğu, diğer kitaplarından daha farklı bir yazın anlayışı ve bakışıyla kaleme alındığı, yazarın olgunluk ürünü sayılması gerektiği biçiminde saptamalarla değerlendirilen kitabıdır.

Yazar öykülerinin konularını daha çok küçük burjuva yaşamından aldı. Değişen toplumsal ilişkiler içinde eski düzenini korumaya çalışan ve çoğu kez de koruyamayan aile bireylerinin acılarını ve dış dünya ile olan ilişkilerini anlattı. "Toplumsala bireyin iç dünyasından giderek" ulaşma çabasında göründü. Türk öykü ve romanında "şehir yaşantısı"nın zengin öğelerle işlenmesi ve bu tutumun yaygınlık kazanmasında gerek yapıtları, gerekse çeşitli gazete ve dergilere yazdığı yazıları ile rol oynamıştır. Estetik kaygılarla, yeni anlatım tekniklerinin uygulandığı, ayrıntıların özenle ele alındığı yapıtlarında melodramatik özellikler ağır basmaktadır. Fethi Naci'nin deyimiyle "Hüzünlerin, acıların, ayrılıkların, karşılıksız sevgilerin yazarı Selim İleri; güneşli alanların değil, yağmurlu sokakların yazarı; birbirini anlayıp sevmenin değil, iletişimsizliğin yazarı; 'yoz güzelliğin' yazarı. Çünkü seçmiş bir yol anlatacağı insanları: 'küçük obanın bireyleri' ya da küçük burjuva aydınların bir kesimi."

Selim İleri romanlarında da küçük kentsoylu insanları yazdı. Yazarın ilk romanı *Destan Gönüller* 1973'te yayımlandı. İkinci romanı olan *Her Gece Bodrum*'da (1976) küçük burjuvaları anlatışını "yaşanılan ve gözlenen yaşama bağlı kalmakla" açıklamaktadır yazar. *Ölüm İlişkileri*'nde (1979) ve *Cehennem Kraliçesi*'nde (1980) "siyasal açıdan ana amacının bizi faşizme sürükleyecek nitelikteki toplumsal süreçleri yansıtmak" olduğunu söyler. "*Ölüm İlişkileri*'nde anlatmaya çalıştığım gibi, köhnemiş kentsoylu kurumlarına dolaylı bağlılıkları, çok geçmeden o aydınları da tüketecek, ölümlerine yol açacaktır. Ne ki bu ölüm sürecinde, aydınlar, ezilen kitlelerin başına bela olabilir. Çünkü onların söyledikleriyle, yazıp çizdikleriyle bir ülkenin ekinsel yaşamı arasında sıkı bir bağ kurulmaktadır. İşte bütün bu karmaşık süreçler, beni aydın kentsoylunun eleştirilmesine ve açımlanmasına yöneltti. Bu açımlamada ölümcül hastalıklarla karşılaştım." "Bodrum Üçlemesi" olarak sunulan bu üç roman birbirinden izler, kişiler taşımaktadır.

Gerek *Her Gece Bodrum*, gerekse *Cehennem Kraliçesi* Bodrum'da geçmektedir. *Ölüm İlişkileri*'nin mekânı ise İstanbul'dur. "Bu iki romanda bol bol Bodrum betimlemesi var: Deniziyle, güneşiyle, meyhaneleriyle, dar sokaklarıyla, beyaz evleriyle... Oysa İstanbul'da geçen *Ölüm İlişkileri*'nde doğa betimlemesi yok; yağmurlar var, sonbahar var, her yerde rastlanan yağmurlar, sonbaharlar bunlar; ama sözgelimi, bir Boğaz yok, Boğaz'ın sonbaharı yok. İki romanda da Bodrum'a nerdeyse bir roman kişisi kadar yer verilişinin, roman kişilerinin Bodrum'dan etkilenmeleri kadar, pek gözde, pek moda bir dinlence yeri durumuna gelen Bodrum'dan söz açmanın okur ilgisini çekeceği düşüncesinden kaynaklandığı da ileri sürülebilir. İstanbul'un güzelliği gibi yazıla çizile eskitilmiş bir güzellik değil Bodrum'unki; taze, el değmemiş, kolay betimlemelere açık" (Fethi Naci).

Yazar ilk romanlarında yoğun biçimde işlediği iletişimsizlik konusuna daha sonra bazı siyasal konular da eklemiştir. Son romanlarında ise yakın tarihte yaşamış bazı tanınmış kişilerin yaşamlarını, bir dönemin atmosferini hüzünlü ve ironik bir yaklaşımla, üslupçu bir anlatımla ele almıştır.

İleri, romancılığının yanı sıra yayımladığı anı kitapları ve Türk edebiyatı üzerine incelemeleriyle de dikkatleri çekmiştir.

Ödül: *Dostlukların Son Günü* ile 1976 Sait Faik Hikâye Armağanı; *Her Gece Bodrum* ile 1977 TDK Roman Ödülü; *Kırık Bir Aşk Hikâyesi* senaryosuyla 1982-1983 Sinema Yazarları Derneği En İyi Senaryo Ödülü; *Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın* ile 1991 TYB Roman Ödülü; *Allahaısmarladık Cumhuriyet* ile 1997 Avni Dilligil Ödülü ve Afife Jale Ödülü; 1999 Türkiye gazeteciler Cemiyeti Kültür-Sanat Ödülü (Televizyon); 1999 Dialog Medya Ödülü (Radyo); *Bu Yaz Ayrılığın İlk Yazı Olacak* ile 2002 Orhan Kemal Roman Ödülü; *Uzak, Hep Uzak* ile 2003 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü; *İstanbul'un Sandık Odası* ile 2004 TYB Hatıra Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Cumartesi Yalnızlığı*, İst.: Adam, 1968; *Pastırma Yazı*, Ank.: Bilgi, 1971; *Dostlukların Son Günü*, Ank.: Bilgi, 1975; *Bir Denizin Eteklerinde*, İst.: Altın Kitaplar, 1980; *Eski Defterlerde Solmuş Çiçekler*, (Seçmeler) İst.: Adam, 1982; *Son Yaz Akşamı*, İst.: Altın Kitaplar, 1983; *Hüzün Kahvesi*, (Tüm Hikayeler 1) İst.: Remzi, 1991; *Kötülük*, (Tüm Hikayeler 2) İst.: Remzi, 1992; *Otuz Yılın Bütün Hikâyeleri/1967-1997*, İst.: Oğlak, 1997; *Fotoğrafı Sana Gönderiyorum*, İst.: Doğan Kitap, 2006; *Kapalı İktisat*, İst.: Notos Kitap, 2007.
Roman: *Destan Gönüller*, İst.: Hürriyet, 1973; *Her Gece Bodrum*, İst.: Bilgi, 1976; *Ölüm İlişkileri*, Ank.: Bilgi, 1979; *Cehennem Kraliçesi*, Ank.: Bilgi, 1980; *Bir Akşam Alacası*, İst.: Altın Kitaplar, 1980; *Yaşarken ve Ölürken*, İst.: Altın Kitaplar, 1981; *Ölünceye Kadar Seninim*, İst.: Altın Kitaplar, 1983; *Yalancı Şafak*, İst.: Altın Kitaplar, 1984; *Saz Caz Düğün Varyete*, İst.: Altın Kitaplar, 1984; *Hayal ve Istırap*, İst.: Altın Kitaplar, 1986; *Kafes*, İst.: Özgür, 1987; *Mavi Kanatlarımla Yalnız Benim Olsaydın*, İst.: Can, 1991; *Kırık Deniz Kabukları*, İst.: Can, 1994; *Gramafon Hâlâ Çalıyor*, İst.: YKY, 1995; *Cemil Şevket Bey, Aynalı Dolaba İki El Revolver*, İst.: Oğlak, 1997; *Ada, Her Yalnızlık Gibi*, İst.: Oğlak, 1999; *Solmaz Hanım, Kimsesiz Okurlar İçin*, İst.: Oğlak, 2000; *Bu Yaz Ayrılığın İlk Yazı Olacak*, İst.: Doğan Kitap, 2002; *Yarın Yapayalnız*, İst.: Doğan Kitap, 2004; *Hepsi Alev*, İst.: Doğan Kitap, 2007; *Daha Dün*, İst.: Doğan Kitap, 2008.
Deneme-İnceleme: *Çağdaşlık Sorunları*, İst.: Günebakan, 1978; *Aşk-ı Memnu ya da Uzun Bir Kışın Siyah Günleri*, İst.: Yazko, 1981; *Düşünce ve Duyarlık*, İst.: Adam, 1982; *Kamelyasız Kadınlar*, İst.: Yazko, 1983; *Seni Çok Özledim*, İst.: Özgür, 1986; *O Yakamoz Söner*, İst.: Ada, 1987, *İstanbul Yalnızlığı*, İst.: İstanbul Kütüphanesi, 1989; *Perisi Kaçmış Kadınlar*, İst.: İyi Şeyler, 1996; *Sepya Mürekkebiyle Yazıldı*, İst.: Oğlak, 1997; *Yıldızlar Altında İstanbul*, İst.: Oğlak, 1998; *Kırık İnceliklerin Şairi: Behçet Necatigil*, İst.: Kaf, 1999; *Biten (İki) Yüzyıl*, İst.: Kaf, 1999; *Ay Hâlâ Güzel*, İst.: Kaf, 1999; *İstanbul Seni Unutmadım*, İst.: Oğlak, 2001; *Uzak, Hep Uzak*, İst.: Doğan Kitap, 2003; *İstanbul'un Sandık Odası*, İst.: Doğan Kitap, 2004; *İstanbul Hatıralar Kolonyası*, İst.: Doğan Kitap, 2006; *İstanbul'un Tramvayları Dan Dan*, İst.: Doğan Kitap, 2008.
Derleme: *İlk Gençlik Çağına Öyküler I-II: Türk Edebiyatından 42 Öykü*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1980; *Abdülhak Şinasi Hisar (Seçmeler)*, İst.: YKY, 1992; *Halide Edip Adıvar (Seçmeler)*, İst.: YKY, 1993; *Gençlere Türk Romanından Altın Sayfalar I-II*, İst.: Oğlak, 1995; *Peride Celal'e Armağan*, İst.: Oğlak, 1996; *99 Hikayeciden 99 Hikaye*, İst.: Oğlak, 1997; *Kurtuluş Savaşı ve Edebiyatımız*, (İ. Enginün ve Z. Kerman ile) İst., Oğlak, 1998;
Anı: *Annem İçin*, İst.: Adam, 1983; *Hatırlıyorum: Kişiler ve Zamanlar*, İst.: Altın Kitaplar, 1984; *Evimizin Tek Istakozu*, İst.: Oğlak, 2000; *Oburcuğun Edebiyat Kitabı*, İst.: Doğan Kitap, 2002; *Anılar; Issız ve Yağmurlu*, İst.: Doğan Kitap, 2002; *Sofralar Kuruluyor Anılar Tazeleniyor*, İst.: Doğan Kitap, 2003; *Rüyamdaki Sofralar*, İst.: Doğan Kitap, 2003; *Kar Yağıyor Hayatıma*, İst.: Doğan Kitap, 2005; İstanbul: *İlk Romanımda Leylak*, İst.: Everest, 2009.
Senaryo: *Kırık Bir Aşk Hikâyesi*, İst.: Ada, 1983.
Şiir: *Ayışığı*, İst.: Özgür, 1986.
Oyun: *Cahide: Ölüm ve Elmas (Allahaısmarladık Cumhuriyet'le)*, İst.: YKY, 1995; *Mihri Müşfik, Ölü Bir Kelebek*, İst.: Oğlak, 1998.
Söyleşi: *Nam-ı Diğer Kaptan: Attilâ İlhan'ı Dinledim*, İst.: İş Bankası, 2002
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 197; Özkırımlı, *TEA*, III, 666-667; Kurdakul, *Sözlük*, 329-330; M. Kut-

lu, "İleri, Selim", *TDEA*, IV, 360; Karaalioğlu, 281; *Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi*, VI, 2968-2969; S. İleri, "Öykü Nedir?", *Türk Dili (Türk Öykücülüğü Özel Sayısı)*, S. 286 (Temmuz 1975); Fethi Naci, *Türkiye'de Roman*, 381-389; Önertoy, 305-307; F. Akatlı, *Bir Pencereden*, İst., 1982, s. 223-231; Necatigil, *Eserler*, 91-92, 98, 127-128, 185-186; N. Güngör, "Selim İleri ile Bir Konuşma", *Politika*, 4 Şubat 1976; S. İleri, "Niçin Küçük Kent-soyluyu Yazıyorum", *Türk Dili*, Temmuz 1979; haz. Handan İnci, *Selim İleri Kitabı Şimdi Seni Konuşuyorduk*, İst. 2007.

İLHAN, ATTİLÂ *(İzmir/Menemen, 15 Haziran 1925 - İstanbul 11 Ekim 2005)* Şair, yazar.

Nevin Yıldız, Ali Kaptanoğlu, Beteroğlu, Abbas Yolcu, Ömer Haybo, Tila Han imzalarını da kullandı. İzmir vali muavinliğinde bulunmuş Muharrem Bedrettin İlhan ile Emine Memnune Hanım'ın oğlu. Sinema ve tiyatro sanatçısı Çolpan İlhan ile avukat Cengiz İlhan kardeşleridir. İlk ve orta okulu İzmir Karşıyaka'da bitirdi. İzmir Atatürk Lisesi'nde okurken bir kıza yazdığı mektuptaki Nâzım Hikmet şiirleri yüzünden Şubat 1941'de komünistlik suçlamasıyla sorguya çekilip tutuklandı. Bir süre sonra serbest bırakıldıysa da okuldan uzaklaştırıldı. İki yıl sonra Danıştay tarafından okuma hakkı geri verilinceye kadar vaktini roman okuyup Fransızcasını geliştirmekle geçirdi. Okuma hakkını kazanmasına rağmen Atatürk Lisesi eski öğrencisini kabul etmek istemeyince İstanbul Işık Lisesi'ni bitirdi (1946). Bir süre İÜ Hukuk Fakültesi'ne devam etti.

İlk şiiri ("Balıkçı Türküsü") 1941'de *Yeni Edebiyat* dergisinde yayımlandı. 1946'da "Cebbaroğlu Mehemmed" isimli şiiriyle katıldığı Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Şiir Yarışması'nda ikincilik ödülünü kazanmasıyla birlikte dönemin ünlü kalemlerinin dikkatini çekti. İlk şiirlerinden itibaren toplumsal gerçekçiliği benimseyen şairlerin yanında yer aldı. İlk şiir kitabı *Duvar*'ın (1948) yayımlanmasından sonra 1949'da Hukuk Fakültesi'nin ikinci sınıfındayken Nâzım Hikmet'i kurtarma hareketine katılmak üzere, kişiliğinin biçimlenmesinde önemli bir yeri olan Paris'e gitti. 1950'de yurda dönünce Esat Adil Müstecaplıoğlu'nun yönetimindeki Türkiye Sosyalist Partisi'nin yayın organı *Gerçek* gazetesinde gazeteciliğe başladı. *Gerçek*'te yazdığı bir yazı nedeniyle kovuşturmaya uğrayınca 1951'de yeniden Paris'e gitti. 1952'de "toplumsal gerçekçilik" düşüncesiyle döndü. Bu düşünce doğrultusunda kaleme aldığı "Kendi Kendime Sanat Konuşmaları" başlıklı yazılarda, evrende her şeyin değiştiği düşüncesinden yola çıkarak sanatın toplum, doğa ve insan ilişkileri üzerine kurulduğunu belirtir. Sanatçının bu ilişkiler ağını sunmada anten görevini üstlenmesi gerektiği tezini ileri sürer.

1950'li yıllarda gazeteciliğin yanında sinema eleştirmenliği de yaptı. Bu arada Ali Kaptanoğlu takma adıyla senaryolar yazdı, şiir ve roman çalışmalarını sürdürdü. "Bobstil ve alafranga" olarak nitelediği Garipçilerin karşısında yer aldı ve 1954-55 yıllarında yayımlanan *Mavi* dergisi çevresinde topladığı genç şairlerle birlikte bu akıma eleştiriler getirdi. Erzincan'da askerlik görevini yaptıktan (1957-58) sonra sinema ve senaryo çalışmalarına ağırlık veren Atillâ İlhan 1962-65 yıllarını Paris'te geçirdi. 1968'de 15 yıl evli kalacağı Biket Hanım'la evlendi. 1965-73 arasında İzmir'de *Demokrat İzmir* gazetesinde genel yayın yönetmeni ve başyazar olarak çalıştı. 1973-79 arasında Ankara'da Bilgi Yayınevi'nin danışmanlığını yaptı. 1981'de İstanbul'a yerleşti. *Yelken*, *Sanat Olayı* ve *Cönk* dergilerini yönetti. *Vatan*, *Demokrat İzmir*, *Yeni Ortam*, *Dünya*, *Milliyet*, *Güneş*, *Meydan*, *Cumhuriyet* gazetelerinde köşe yazıları yazdı.

Attilâ İlhan ilk yetişme çağlarında halk hikâye ve destanlarının, Dadaloğlu, Dertli, Gevheri, Zihni gibi halk şairlerinin etkisiyle şiirler yazmaya başladı. Nâzım Hikmet'in şiiri dönemin birçok şairi gibi Attilâ İlhan'ı da besleyen kaynaktı. Parisli yıllar "yeni bir şiir" oluşturmak için geçmişten yararlanmanın gerekliliğini daha iyi anlamasına vesile oldu.

Daha gençliğinden başlayarak dünya görüşünün temeline yerleştirdiği Marksizmi bir yöntem olarak benimsedi. Marksizmle Mustafa Kemal devrimciliği arasında paralellik kurdu ve Mustafa Kemal'in çağdaşlaşmaktan anladığının Batıcılık olmadığını ispata çalıştı. İkinci Yeni'cilere karşı çıktığı gibi, şematik ve kuru yazan toplumcu gerçekçilere de uzak durdu.

Türk edebiyatı içinde kendine has bir üslup geliştiren Attilâ İlhan'ın şiirlerinde heyecanlı, gergin bir atmosferde korku, gerilim, hayal/kâbus, ayrılık, sarhoşluk ve aşk konuları yoğunlukla yer bulur. "Serüven" Attilâ İlhan şiirinin belki en temel çıkış noktasıdır. Şair, düş dünyasıyla çok uzak diyarlara sefer yapar; Emperyal Otel'de yalnızlık solurken bir anda

Marsilya'da işçilerin yanında, Prag'da devrimcilerle beraber aynı safta olur. Birçok şiirinde olayı bir sinema kurgusunda sunar. Okuyucuya en iyi ses ve görüntüyü verecek kelimeler özenle seçilir. Şiirlerindeki kahramanlar çoğu zaman başka başka şiirlere konu olur; hatta bu kahramanlar o kadar ete-kemiğe bürünürler ki romanlarına kadar uzanırlar. Bütün bu özellikler bir bakıma Plehanov'un imge kuramını benimsemesiyle açıklanabilir. "Marksizm'i düşünsel bir alt yapı olarak kullanıp şiirini modernizmin belli bir aşamasındaki oluşumlarla bütünleştirir" (H. B. Kahraman). Büyük şehir hayatı, 20. yy insanının yaşadığı gerilimler ve çelişkiler, şairi toplumsal gerçekçilik anlayışı çerçevesinde bireyin duygu, düşünce ve yaşantılarını öne çıkarmaya itmiştir. Şiirinde "ben"in ön plana çıkarılması çok fazla eleştiri konusu olmuştur. Fakat yazar bunu da Türkiye'nin tarihi gelişimi içerisinde bir zemine oturtur: Kendisiyle yapılan bir söyleşide, "Ben, kesinlemelerin, tartışmasız kabullenmelerin en yaman ilericilik sayıldığı bir dönemde yetiştim. Çağdaş ve Batılı bir aydın olmanın yolu sözgelişi TDK Türkçesine, Köy Enstitülerine, operaya ve klasik batı müziğine, halk şiirine ve türkülerine vb inanmaktan geçiyordu" biçiminde bir açıklama getirir. Bütün bunların sonucunda Mustafa Kemal'in yenilikçiliğiyle İnönü dönemini birbirinden ayırır.

Hemen hemen aynı konu/üslup özellikleri düzyazılarında da görülür. Kendine has bir üslubu vardır. Romanlarında da şiirsel bir anlatımı tercih eder; imgeyle birlikte dil ve düşüncenin olanaklarını konunun hizmetine verir. Böylece okuyucuyu tekdüze bir metin karşısında bırakmamak ister. Çeşitli çağrışımlarla ve görselliğe dayanan bir anlatımla okuyucunun ilgisini çekmeyi hedefler. Yine aynı nedenle çoğu zaman "konuştuğumuz gibi yazmaya" özen gösterir. İlk iki romanında Tanzimat'tan bu yana geliştirilmiş Türkçe düzyazıya sadık kalırken daha sonra cümle üzerinde hayli oynayacaktır. Tanzimat'la birlikte yerleşmiş düzyazı dilini, cümlede fiillerin sona gelmesiyle oluşan yeknesaklıktan dolayı kusurlu bulur. Bu yeknesaklığı gidermek için cümlede fiillerin yerini değiştirir; soru ve ünlem cümlelerinden yararlanma yoluna gider.

Konu olarak yakın tarih, Osmanlının son yıllarından başlayarak Cumhuriyet'in kuruluşu ve 1960'lı yıllara kadar uzanan dönem yazarın her zaman ilgisini çekmiştir. Yakın tarihi konu alırken dönemin dilinden yararlanması da yine görselliği en yüksek düzeye ulaştırma çabasıyla yakından ilgilidir.

Daha çok gizli bir hece ölçüsü ahenginin hissedildiği ilk şiir kitabı *Duvar*'da II. Dünya Savaşı'nın insanlar üzerindeki etkisi zaman zaman kendini duyurur. Paris seyahatinin ardından 1954'te yayımladığı ikinci şiir kitabı *Sisler Bulvarı* bir hayli ilgi toplar. Toplumsal gerçekçilik çerçevesinde "ben"in, yalnızlığın, yabancı ülkelerin ve insanların konu olarak işlendiği bu yapıtıyla Attilâ İlhan şiiri yavaş yavaş kendini bulmaktadır. Fakat hemen bir yıl sonra yayımlanan *Yağmur Kaçağı* aynı ilgiyi görmez. *Ben Sana Mecburum* (1960) şairin birikimi açısından yeni dönüşümleri birlikte getirir. Daha sonra şiirinin vazgeçilmezleri arasına girecek olan divan şiiri estetiği ve zevki belirgin olarak ilk kez bu yapıtta ortaya çıkar. *Bela Çiçeği*'nde (1962) ise modern Türk şiiri ile geleneksel Türk şiirinin bir bireşimini yapma çabası açıkça görülmektedir. Eski şiirle bağı yalnız estetik düzeyde kalmaz; klasik edebiyatı hissettirmek için Osmanlıca sözcüklere de başvurur. Yine "ben"in merkeze oturduğu şiirlerde korku, kaçış, gerilim gibi temalar bu yapıtta da karşımıza çıkar. Kendi şiir oluşumunun özgün sentezinin tamamlandığını söylediği *Yasak Sevişmek*'i (1968) izleyen *Tutuklunun Günlüğü*'nde (1973) şairin divan edebiyatından yalnız ses olarak değil, nazım biçimi ve kafiye bakımından da yararlandığı görülmektedir. Sekizinci şiir kitabı *Böyle Bir Sevmek*'ten (1977) sonra yayımladığı şiir kitaplarında "ben" temi yavaş yavaş azalır. *Elde Var Hüzün* (1982) divan edebiyatı sesinin usta ve modern bir kalemle yeniden yorumlanışıdır. *Korkunun Krallığı* (1987) 12 Eylül (1980) rejiminin toplum üzerindeki etkilerinin yansıdığı şiirlerden oluşur. Yine ağırlıklı olarak bu yapıtında ölüm teması işlenmektedir. Son şiir kitabı *Ayrılık Sevdaya Dahil* (1993) şairin okuyucusuna bir ışık, renk, ses cümbüşü içinde sunduğu şiirlerden oluşmaktadır. Bazı şiirleri bestelenmiş olan Attilâ İlhan "Ben Sana Mecburum" (Folk Müzik, 1999) adıyla, seçme şiirlerinden oluşan bir kaset/cd de doldurmuştur.

Attilâ İlhan romanlarında Osmanlı devletinin çöküş yıllarından 1960'lara uzanan bir zaman dilimi içinde şehir insanını, kendisini çevreleyen, toplumsal, ekonomik ve siyasal koşul-

lar içinde, ama bireyselliğinden vazgeçmeden vermeyi amaçlamaktadır. İlk romanı *Sokaktaki Adam*'ın (1953) kahramanı Hasan toplumsal ve bireysel anlamda iflas etmiş, "ne istemediğini bilen, fakat ne istediğini bilmeyen" bir tiptir. Onun yanı başında "sokaktaki adam" delikanlının bir türlü bağlanıp bağdaşamadığı memleket gerçeğini, halkı ve sorunlarını temsil eder. Hemen hemen aynı konuların yine şiirsel ses ve duyarlıkla verildiği *Zenciler Birbirine Benzemez*'in (1957) kahramanı da "bir kararsızlığın ağrısını" çekmektedir. Basın, siyasi çevreler, palazlanan burjuvazi ve özellikle Beyoğlu'nda gelişen eğlence sektörünü irdeleyen *Kurtlar Sofrası* (1963) daha sonra "Aynanın İçindekiler" ana başlığıyla yayımlayacağı romanların tabanını oluşturmaktadır. *Kurtlar Sofrası*, kurgu tekniği, üslûp, karakterlerin toplumsal ve psikolojik çözümlemeleri gibi pek çok açıdan ilk iki romanından daha başarılıdır. Irmak roman özelliği taşıyan "Aynanın İçindekiler" dizisi beş yapıttan oluşmaktadır; 1900'lü yıllardan 27 Mayıs 1960 ihtilaline kadar uzanan siyasal ve toplumsal olayları belgelere yaslanarak aktarır. Dizinin ilk romanı *Bıçağın Ucu* (1973), örgütleri, düşünceleri, CHP çevresindeki aydınlarıyla 1960 öncesi Türk solunun genel bir görünümünü vermektedir. *Sırtlan Payı*'nda, bir yandan 1960 ihtilali sonrası ortamı, öte yandan geriye dönüşlerle Balkan Savaşı, I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı yıllarına uzanır. 1950 Kore Savaşı yıllarıyla 1960 ihtilalinin öncesi ve sonrasının işlendiği *Yaraya Tuz Basmak*'tan (1978) sonra *Dersaadet'te Sabah Ezanları* ile tekrar Kurtuluş Savaşı yıllarına dönülür. Dizinin son romanı *O Karanlıkta Biz* (1988) ise 1940'lı yılları ve bu dönemin etkili sol çevrelerini konu almaktadır. Yazar dizideki her kitabın başına "Bu kitapta anlatılanların gerçek kişilerle ve olaylarla hiçbir ilgisi yoktur. Onları ben, büyük bir aynanın içinde gördüm. Üstelik ayna dumanlıydı ve olmayan bir şehirde geziniyordu" cümlelerini eklemeyi gerekli görür. İzmir ve Paris'te geçen *Fena Halde Leman*'da (1980) ve bu romanla bağlantılı olarak kaleme aldığı, Şam'da ve işgal dönemi İzmir'inde geçen *Haco Hanım Vay!*'da (1984) cinsellik, özellikle kadın eşcinselliği cesaretle ele alınmıştır. Yazar roman kahramanlarına ayrı bir önem verdiğini "Benim romancılığımda bu kahraman işi çok önemli! Nasıl oluyor bilmiyorum, çeşitli kişilerden toplanmış izlenimler zamanla bir bileşim oluşturuyor, bu bileşim giderek fizik bir nitelik kazanıyor, o kadar ki oluşma süreci tamamlandıktan sonra o kahraman benimle birlikte yaşanmış birkaç tipin bileşkesidir, birisinin sınıfsal konumu, ötekinin cinsel diyalektiği, berikinin fizik nitelikleri bu bileşkenin içinde erimiş, yeni bir kişiliğin doğmasına neden olmuştur, ama bir kere bu oldu mu, o kişiler yiter artık, yaşamaya başlayan kişi kendi kişiliğini ve biyografisini sürdürür" biçiminde açıklamaktadır.

Yazarın tek öykü kitabı *Yengecin Kıskacı* (1999) değişik tarihlerde yazılmış dört öyküden oluşmaktadır. Özellikle, kitaba ismini veren son öykü sinema ile düzyazıyı birleştirme çabası içinde verilmiştir.

1950'lerin sonları ve 1960'ların başlarında Ali Kaptanoğlu takma adıyla yazdığı senaryolar aslına kısmen sadık kalınarak filme aktarılabildi ("Yalnızlar Rıhtımı", "Dişi Kurt", "Ver Elini İstanbul", "Şoför Nebahat", "Rıfat Diye Biri", "Devlerin Öfkesi" vb). Bir TV dizisinin pilot filmi olarak hazırlanan "Paranın Kiri"nin (yön. H. Karakaş, 1979) ilgiyle karşılanması üzerine çekilen altı bölümlük "Sekiz Sütuna Manşet"te (yön. H. Karakaş, 1982) ana oyuncular değişmeden her bölümde ayrı bir olay işleniyordu. TRT dizisi olarak çekilen "Kartallar Yüksek Uçar" (yön. H. Karakaş, 1984) gelişen Anadolu burjuvazisini ve şehir insanının yaşadığı bunalımları; "Yarın Artık Bugündür" (yön. H. Karakaş, 1986) ise İstanbul'daki eğlence dünyası ile çeşitli dolapların döndüğü iş hayatının yanında Anadolu'nun dramını anlatmaktadır. 13 bölüm olarak çekilen "Yıldızlar Gece Büyür" (1992), öğrenci olaylarına karışmış bir grup gencin 1980 darbesinden sonra toplumun değişik kesimlerindeki hayat öykülerini işler. "Kurtlar Sofrası" (yön. B. İlhan, 1999) dizi film olarak çekilmiş ve TRT'de gösterilmiştir. Yönetmenliğini Biket İlhan'ın yaptığı ve özel bir TV kanalında yayınlanan "Teleflaş"tan sonra iki sinema filminin senaryolarını kaleme alır: "O Sarışın Kurt" Kurtuluş Savaşı sonrasını, "Yanlış Saksının Çiçeği" (yön. F. Motan) ise Amerika'da yaşayan bir Türk ailesinin kendi toplumuna yabancılaşmasını konu edinmektedir.

Ödül: "Cebbaroğlu Mehemmed" şiiriyle 1946 CHP Şiir Armağanı (ikincilik); *Tutuklunun Günlüğü* ile 1974 TDK Şiir Ödülü; *Sırtlan Payı* ile 1974-75 Yunus Nadi Armağanı.

Yapıtları: Şiir: *Duvar*, İst.: Işıl Mtb., 1948; *Sisler Bulvarı*, Ank.: Seçilmiş Hikâyeler, 1954; *Yağmur Kaçağı*, Ank.: Seçilmiş Hikâyeler, 1955; *Ben Sana Mecburum*, İst.: Ataç, 1960; *Bela Çiçeği*, İst.: Ataç, 1962; *Yasak Sevişmek*, Ank.: Bilgi, 1968; *Tutuklunun Günlüğü*, Ank.: Bilgi, 1973; *Böyle Bir Sevmek*, Ank.: Bilgi 1977; *Elde Var Hüzün*, İst.: Adam, 1982; *Korkunun Krallığı*, Ank.: Bilgi, 1987; *Ayrılık Sevdaya Dahil*, Ank.: Bilgi, 1993; *Kimi Sevsem Sensin*, Ank.: Bilgi; 2001.
Roman: *Sokaktaki Adam*, Ank.: Seçilmiş Hikâyeler, 1954; *Zenciler Birbirine Benzemez*, Ank.: Dost, 1957; *Kurtlar Sofrası*, 2 c., İst.: Ataç, 1963; *Bıçağın Ucu*, Ank.: Bilgi, 1973; *Sırtlan Payı*, Ank.: Bilgi, 1974; *Yaraya Tuz Basmak*, Ank.: Bilgi, 1978; *Fena Halde Leman*, İst.: Karacan, 1980; *Dersaadet'te Sabah Ezanları*, Ank.: Bilgi, 1981; *Haco Hanım Vay!*, İst.: Altın Kitaplar, 1984; *O Karanlıkta Biz*, Ank.: Bilgi, 1988; *Allahın Süngüleri: Reis Paşa*, İst.: İş Bankası, 2002; *Gazi Paşa*, İst.: İş Bankası, 2005; *O Sarışın Kurt*, İst.: İş Bankası, 2007.
Öykü: *Yengecin Kıskacı*, Ank.: Bilgi, 1999.
Gezi: *Abbas Yolcu*, Ank.: Dost, 1957.
Diğer: *Hangi Sol*, İst.: Varlık, 1970; *Hangi Batı*, Ank.: Bilgi, 1972; *Faşizmin Ayak Sesleri*, Ank.: Bilgi, 1975; *Hangi Seks*, Ank.: Bilgi, 1976; *Gerçekçilik Savaşı*, İst.: Yazko, 1980; *Hangi Sağ*, Ank.: Bilgi, 1980; *Hangi Atatürk*, Ank.: Bilgi, 1981; *Batının Deli Gömleği*, İst.: Karacan, 1981; *İkinci Yeni Savaşı*, İst.: Yazko, 1983; *Yanlış Kadınlar Yanlış Erkekler*, İst.: Özgür Yayın-Dağıtım, 1985; *Sağım Solum Sobe*, İst.: Özgür Yayın-Dağıtım, 1985; *Ulusal Kültür Savaşı*, İst.: Özgür Yayın-Dağıtım, 1986; *Aydınlar Savaşı*, İst.: BDS, 1991; *Sosyalizm Asıl Şimdi*, 1991; *Kadınlar Savaşı*, İst.: BDS, 1992; *Hangi Edebiyat*, Ank.: Bilgi, 1993; *Hangi Laiklik*, Ank.: Bilgi, 1995; *Hangi Küreselleşme*, Ank.: Bilgi, 1997; *Bir Sap Kırmızı Karanfil*, Ank.: Bilgi, 1998; *Ufkun Arkasını Görebilmek*, Ank.: Bilgi, 1999; *Sultan Galiyef: Avrasya'da Dolaşan Hayalet*, Ank.: Bilgi, 2000; *Attilâ İlhan'a Edebiyat Dünyasından Mektuplar*, İst.: Otopsi, 2001; *Dönek Bereketi*, İst.: İş Bankası, 2002; *Yıldız Hilal ve Kalpak*, İst.: İş Bankası, 2005.
Çeviri: *Umut* (A. Malraux), İst., 1967; *Kantonda İsyan* (A. Malraux), İst., 1967; *Çalardı Basel'in Çanları* (L. Aragon), İst., 1969.
Kaynaklar: Z. Ankara, *Yalnız Şövalye Attilâ İlhan*, Ank., 1996; M. Kutlu, "İlhan, Attilâ", *TDEA*, IV, 363-365; S. İleri, "İlhan, Attilâ", *DBİA*, IV, 156-157; Y. Çelik, *Şubat Yolcusu: Attilâ İlhan'ın Şiiri*, Ank., 1998; Ö. Ciravoğlu, *Büyük Yolların Haydutu: Fotoğraflarıyla Attilâ İlhan'ın Yaşam Öyküsü*, İst., 1997; A. Bulut, *Türkçü-Devrimci Diyaloğu: Doğu Perinçek ve Attila İlhan'la Röportajlar*, İst., 1998; Seyda, 265-280; Önertoy, 156-161; Nebioğlu, 353; Necatigil, *İsimler*, 198-199; Kurdakul, *Sözlük* (1999), 361-362; Karaalioğlu, 282; O. Akbal, *Şair Dostlarım*, İst., 1977, s. 99-104; Z. Aliye, *Mavi Adam Attilâ İlhan'la Söyleşiler*, Ank.: 2001; E. Manisalı, *Attilâ İlhan'la 1000 Saat*, Ank.: 2001; S. İleri, *Nam-ı Diğer Kaptan*, İst.: 2002; G. E. Söker, *Attilâ İlhan'da Kültür Sorunsalı*, Ank.: 2002; E. Manisalı, *Attilâ İlhan'la Hayatın İçinden*, İst.: 2006; N.Akalın, *Şehir Filmleri attila ilhan*, İst.: 2006.

İLKER, AYŞE *(Gördes/Manisa, 1 Kasım 1960 -)* Öykücü, araştırmacı.

Ayşe İnce imzasını da kullandı (1978-80). Gülümser Hanım ile manifaturacı Ali İnce'nin kızı. Demirci Öğretmen Lisesi'ni (1977) ve DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1982). Ankara Polis Koleji'nde (1983-87) ve İzmir Polis Koleji'nde (1987-88) edebiyat öğretmenliği yaptı. Daha sonra Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi'nde araştırma görevlisi (1988-90), Gazi Üniversitesi'nde öğretim görevlisi (1990-92) olarak çalıştı. 1992'den beri Manisa Celal Bayar Üni. Fen-Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesi. İLESAM üyesi. Manisa'da yaşıyor; evli, üç çocuk annesi.

İlk öyküsü ("Karşıyaka") 1979'da *Divan* dergisinde (Ankara) çıktı. Edebi ve akademik çalışmaları daha sonra *Töre*, *Doğuş*, *Ana*, *Türk Edebiyatı*, *Kanat*, *Türk Kültürü*, *CBÜ Dergisi* ve *Akademik Bakış* (Van) gibi dergilerde yayımlandı. Yerel televizyon kanalı ETV'de (Manisa) dil ve kültür programları hazırladı.

Yapıtları: Öykü: *Bir Başka Sevda*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1987; *Turkish Hospitality*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1988.
Araştırma-İnceleme: *Batı Grubu Türk Yazı Dillerinde Fiil*, Ank.: TDK, 1997; *Elfâz-ı Türkî-Farsî*, Manisa: Şafak Mtb., 1998; *İmes Sözlüğü*, Manisa, 1998.
Kaynaklar: *BF* (23 Şubat 2000); Selim Yağmur [Mustafa Kutlu], "Kanat", *Dergâh*, S. 30 (Ağustos 1992), s. 6; S. Çokum, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, 1988.

İLKİN, METİN *(Zonguldak, 22 Şubat 1932 - İstanbul, 7 Şubat 1998)* Öykücü.

Düzenli bir öğrenim görmedi. Çeşitli işlerde çalıştıktan sonra *İşçi* gazetesinde ilk yazılarını yayımlayarak basın dünyasına girdi. *Yeditepe*, *Gerçek*, *Yansıma* dergilerinde yayımlanan yazı ve öyküleriyle adını duyurdu. 1970'te Yücel Yayınları'nı kurdu. İki dergi çıkardı: *Gelecek* (sosyalist edebiyat dergisi, Mayıs-Ekim 1971, 6 sayı) ve *Yeni Adımlar* (aylık sanat ve siyaset dergisi Ocak 1973-Şubat 1975, 25 sayı).

Öykülerinde, köyden kente göç olgusuyla ilişkilendirerek, kasaba ve büyük kent hayatı içerisinde, özellikle de kentin gecekondu mahallelerinde yaşayan işçi sınıfından insanların sorunlarını işledi; bu insanların günlük yaşamlarını ve çatışmalarını gözlem yeteneğiyle gerçekçi biçimde betimledi. Yalın ve gösterişsiz bir dil kullandı.

Yapıtları: Öykü: *Mescit Çıkmazı*, İst.: Barış, 1966; *Konuşmak*, İst.: Yeditepe, 1966; *Yarın İçin*, (uzun

öykü) İst.: Yücel, 1970; *Zor Zaman*, (uzun öykü) İst.: Yücel, 1971; *Nöbet*, İst.: Yücel, 1971; *Yarın İçin-Selam Olsun*, İst.: Yücel, 1972.
Şiir: *İlk Kahraman Promete*, İst.: Gerçek Sanat, 1994.
İnceleme: *Aydınlıkçı Şair, Aydınlıkçı Yazar: Nâzım Hikmet*, İst.: Oda, 1976.
Çeviri: *Meksikalı Devrimci* (J. London), İst., 1981.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 199; Kurdakul, *Sözlük*, 333; Necatigil, *Eserler*, 239-240, 398-399; "İlkin, Metin", *TDEA*, IV, 369.

İLYAS MACİT *(?, 1881 ? - Tarsus, 21 Ekim 1916)* Şair, yazar.

Harbiye'yi bitirdikten sonra Lugarze, Kuyucak, İşkodra, Manastır, İstanbul ve Trablusşam'da görev yaptı; yüzbaşılığa yükseldi. Kuleli Askeri Lisesi'nde Osmanlıca öğretmenliğine atandı. Trablusşam'da görevliyken tifüse yakalanması üzerine götürüldüğü Tarsus'ta 35 yaşında öldü. Evli ve dört çocuk babasıydı.

Servet-i Fünun, Fecr-i Ati ve Milli Edebiyat akımlarının etkisinde yazdığı mensur şiirleri ve yazılarıyla tanındı. Ayrıca hitabet, dilbilgisi ve yazı teknikleri gibi çeşitli konularda da ürünler verdi. Bazı yazıları *Hizmet* gazetesi ve *Resimli Kitap* dergisinde yayımlandı. Yayımlanan on beş yapıtından bir kısmı bulunamamıştır. Basılı eserlerinin tamamı ve basılmamış düzyazıları ("Baharı Severim", "Çobanın Kavalı", "Ağlarım", "Bayılırım", "Harp ve Vatan") sadeleştirilerek torunu Mahir Toktan tarafından *Beni Okuyunuz*'da toplandı.

Yapıtları: Anı: *Beni Okuyunuz*, İst.: Asaduryan Mtb., 1908.
Özdeyişler: *Kıyl ü Kal-i Edebî*, İst.: Ahmet İhsan Mtb., 1909.
Mensur Şiir: *Elemler*, İst.: Ebüzziya Mtb., 1912.
Mensur parçalar: *Hâl ve Ferdâ*, İst.: Ebüzziya Mtb., 1912.
Diğer: *İnşad ve Hitabet*, İst.: Resimli Kitap Mtb., 1914.
Ayrıca *Sisler ve Gölgeler*, *Kahkahalar*, *Zevkler ve İhtiraslar*, *Elhân-ı Rûh*, *Türkçe-Osmanlıca*, *Fenn-i İmlâ*, *San'at-ı İnşâd*, *Beni Okuyunuz II* adlı yapıtları bulunduğu belirtilmektedir.
Kaynaklar: *BF* (8 Nisan 1999, torunu Mahir Toktan'dan); *Beni Okuyunuz: İlyas Mâcid ve Eserleri*, (haz. M. Toktan) İst.: YKY, 1996.

İMECE, BASRİ *(Kastamonu, 1924 - Ankara, 1977)* Şair.

Behiye Hanım ile edebiyat öğretmeni Ali Faik İmece'nin oğlu. İzmir Ege Lisesi'nden sonra bir süre AÜ Hukuk Fakültesi'ne devam etti. Ziraat Bankası'nda Halkla İlişkiler müdür yardımcılığı yaptı; Türk Kooperatifçilik Kurumu'nun *Karınca* ve *Kooperatifçilik* dergilerinin yöneticiliğini üstlendi. Şiir ve yazılarını *Hisar*, *Çınaraltı*, *İstanbul*, *Uludağ*, *Varlık*, *Türk Dili*, *Çağrı*, *Ajans-Türk*, *Çaba*, *Defne*, *Çele*, *Kemalist Ülkü*, *Çağdaş*, *Halkevleri*, *Türk Edebiyatı*, *Ankara Sanat*, *Sesimiz*, *Bahçe*, *Kültür Pınarı*, *Akbaba* ve *Papağan* gibi çok sayıda dergide yayımladı. Şair, sanatçının amacını "her ne şekilde olursa olsun, insanları, mevcudun daha iyisi olan yeni bir duygu, düşünce düzenine, yeni birtakım hayal olanaklarına, daha iyi ve daha güzel duygu dünyalarına, hiç olmazsa bu yaşamı anlamlı ve biçimli kılacak heyecanlara götürmek olmalıdır" sözleriyle dile getirdi.

Yapıtları: Şiir: *Saçma Sapan*, Ank.: Yeni Desen Mtb., 1961; *Derme Çatma*, Ank.: Defne Mtb., 1970; *Komşu Kızı*, Ank.: Park Mtb., 1971; *Zaman Ağacı*, Ank.: Park Mtb., 1975.
Derleme: *Halk Bankası Şiirleri Antolojisi*, Ank.: Halk Bankası, 1969; *Ziraat Bankası Şiirleri*, Ank.: Ziraat Bankası, 1974; *Kooperatifçilik Bibliyografyası*, Ank.: Park Mtb., 1975; *Kooperatif Cenneti İsveç*, Ank.: Park Mtb., 1977.
Kaynaklar: Karaalioğlu, 283-284.

İMRE, M. FEHMİ *(Ankara, 13 Şubat 1957 -)* Romancı, öykücü.

Tam adı Mehmet Fehmi İmre. Edibe Hanım ile memur Fethi Cemal İmre'nin oğlu. TED Ankara Koleji'nden sonra DTCF Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Haftalık haber dergisi *Yankı*'da çalıştı (1979-82). Ankara'da yaşıyor; bekâr.

Yapıtları: Roman: *Picadilly'nin Kırmızı Işıkları*, Ank.: Estetik, 1984; *Gerçeğin Fantastik Tahayyülleri*, Ank.: Estetik, 1985; *Ramon Manuel Ortega'nın Kitabı*, Ank.: Estetik, 1986; *Yüzyetmişaltı Yıl*, İst.: İletişim, 1992.
Öykü: *Siyah*, Ank.: Estetik, 1986; *Sessizlik Hikâyeleri*, İst.: İletişim, 1994.
Diğer: *Cennet ve Cehennem*, İst.: İletişim, 1995; *Türk Mucizesi I*, Ank.: MFİ, 1997; *Türk Mucizesi II*, Ank.: MFİ, 1998; *Ben Tanrı-Gerçek*, Ank.: MFİ, 1999.
Çeviri: *Kaspar* (P. Handke), Ank.: Estetik, 1984; *Taşkın-Mağara-Üçgün-Kuzey* (Y. Zamyatin), İst.: İletişim, 1993; *Algı Kapıları* (A. Huxley), Ank.: İmge, 1995.
Kaynaklar: *BF* (14 Nisan 1999).

İNAL, AYHAN *(Akdağmadeni/Yozgat, 16 Ağustos 1931 -)* Şair.

Ankara Ticaret Lisesi mezunu (1952). Türkiye Çimento Sanayii TAŞ Genel Müdürlüğü'nde dış pazarlama müdürü iken kendi isteğiyle emekliye ayrıldı (1980). *Size* dergisinin sorumlu yazı işleri

müdürlüğünü yürüttü. A. N. Asya, G. Erdem ve M. N. Samancı ile birlikte haftalık *Defne* dergisini kurdu (145 sayı, 1966-77). Aylık şiir dergisi *Antoloji*'nin yazı kurulu başkanlığını yaptı (1980-81). Evli, İstanbul'da yaşıyor.

İlk şiiri 1950'de *Kudret* gazetesinde yayımlandıktan sonra şiir ve yazılarını *Tasvir*, *Son Havadis*, *Tercüman*, *Yeni Asır*, *Türkiye* gazeteleri ile *Mefkûre*, *Bizim Yayla*, *Gurbet*, *Türk Yurdu*, *Halkevleri*, *Oğuz*, *Çağrı*, *Töre*, *Hisar*, *Ocak*, *Defne*, *Sesimiz*, *Millî Kültür*, *Türk Edebiyatı*, *Bakış*, *Karınca*, *Kemalist Ülkü*, *Ajans-Türk*, *Halay*, *Üçüncü Yeni* gibi dergilerde yayımladı. Bazı şiirleri Almanca, İngilizce, Arapça, İtalyanca, Macarca, Makedonca ve Sırpçaya çevrildi. Şiirlerinden yapılan 15 beste TRT repertuvarındadır.

Ödül: 1953 MTTB "İstanbul'un Fethi" Şiir Yarışması (birincilik); "Karasevda" şiiri ile Tercüman Gazetesi Büyük Şiir Yarışması (üçüncülük); "Ellinci Yıl Türküsü" şiiri ile Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Şiir Yarışması (birincilik); 1970 Hür Macar Yazarlar Birliği (Münih) Gümüş Hürriyet Madalyası Ödülü; 2003 Orhan Şauk Gökyay Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Gece Yarısı*, Konya: Çağrı, 1965; *Yasak Sevgi*, Ank.: Ajans-Türk, 1970; *Dostlarım: Manzum Potreler*, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1977; *Çöl Türküsü: Libya Destanı*, 1979; *İstanbul'a Benziyorsun*, Ank.: Ajans-Türk, 1985; *Bir Yağmur Sonrası*, Ank.: Sistem Ofset, 1986; *Ölümsüzlük Türküsü*, 1987; *Gönül Destanı*, İst.: Veli, 1992.
İnceleme-Araştırma: *Halil Soyuer: Hayatı ve Şiirleri*, Ank., 1981; *Orhan Şaik Gökyay*, İst.: Hikmet, 2002.
Antoloji: *Destan Atatürk*, (Atatürk şiirleri antolojisi, İ. Nasrattinoğlu ile) Ank.: Aylık Şiir Dergisi, 1981.
Kaynaklar: Kabaklı, IV, 361; Karaalioğlu, 284; "İnal, Ayhan", *TDEA*, IV, 382; N. Tan, *Ayhan İnal ve Şairliği*, Ank., 1981; *ay*, *"50. Sanat Yılı"nda Ayhan İnal. Hayatı-Sanatı-Şiirleri*, Ank.: 2001; Işık, 316.

İNAL, GÜLSELİ *(İstanbul, 17 Mayıs 1947 -)* Şair.

Nadide Hanım ile ziraat uzmanı Asım Zihnioğlu'nun kızı. Atatürk Kız Lisesi'nden sonra iki yıl İÜEF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okudu (1968-70); aynı fakültenin Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1974). 1994'ten beri Galeri Baraz'da danışman olarak çalışıyor. *Yeni Yüzyıl* gazetesinde haftalık yazılar yazdı (1994-96). Tarık Günersel'le birlikte 1996'da "Şiir Uzayı Laboratuvarı"nı kurdu; 21 Nisan'ın "Dünya Şiir Günü" olarak kutlanması önerileri Uluslararası PEN Kongresi'nce kabul edildi. PEN Yazarlar Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; 1991'de boşandığı eşi sinema oyuncusu Engin İnal'dan iki çocuğu var.

İlk yazılarını 1977-78'de bir gazetenin sanat sayfasında, ilk şiirleri 1981'de *Yazko Edebiyat*'ta çıktı. Şiir ve yazılarını *Sanat Olayı*, *Oluşum*, *Varlık*, *Broy*, *Defter*, *Şiir Atı*, *Sombahar* ve *Ludingirra* dergilerinde yayımladı. Kozmik, metafizik bir duyarlıkla yazdığı şiirlerinde insanın doğayla ve kendisiyle olan ilişkisini dile getirirken mitolojik sembollere yaslanarak kendine özgü bir şiir dünyası kurdu. Şiirlerinde varoluşsal-kültürel tarihe, atalardan gelen fiziksel-ruhsal mirasa önem verdiği görüldü. Yabanıl bir algılayışın izinde doğa, uzam ve mitolojiye cesurca giren ve şiirsel açıdan bu kanala kişilik kazandıran bir şair olarak belirdi. *Dolunay* adlı romanı Şahin Kaygun tarafından filme alındı (1987) ve çeşitli festivallerde ödül kazandı.

Yapıtları: Şiir: *Sulara Gömülü Çağrı*, (Burhan Uygur'un resimleriyle) İst.: Aka Ofset, 1985; *Lale Sesiydiler ve Yoktular*, İst.: Broy, 1987; *Letoon*, İst.: Şiir Atı, 1989; *Dans Natura*, İst.: Broy, 1990; *Bakkaris*, İst.: Edebiyat Gazetesi, 1991; *Sif ve Gula*, İst.: Telos, 1992; *Saklanmış Levha-Korku Metinleri*, İst.: Kabalcı, 1995; *Chöd Raksları*, (Utku Varlık'ın resimleriyle) İst.: Bilim Sanat Galerisi, 1998; *Kayıp Bağlantı*, İst.: Telos, 2000; *Melek Kolonisi*, İst.: Telos, 2004; *Elektra Uçurumu*, İst.: Telos, 2005; *Çocukluğun Son Günü*, İst.: Telos, 2007; *Rüya Divanı*, İst.: Yasak Meyve, 2009.
Lirik Roman: *Dolunay*, İst.: Remzi, 1988.
Öykü: *Gelincikler Sürgünde*, İst.: ABC, 1981.
Monografi: *Utku Varlık*, İst.: Bilim Sanat Galerisi, 1995; *Güngör Taner*, İst.: Bilim Sanat Galerisi, 1996; *Ertuğrul Ateş*, İst.: Bilim Sanat Galerisi, 1997; *Kezban Arca Batıbeki*, İst.: Bilim Sanat Galerisi, 1999.
Kaynaklar: *BF* (Ekim 1999); Necatigil, *İsimler*, 199; V. Günyol, "Sulara Gömülü Çağrı", *Milliyet Sanat*, 1 Haziran 1985; H. Ergülen, "Lale Seslerinin Şiiri", *Şiir Atı*, S. 4 (Aralık 1987); E. Ercan, "İblisin Kovulduğu Bir Dünya..." (söyleşi), *Sombahar*, S. 8 (Kasım-Aralık 1991); O. Kâhyaoğlu, "Gülseli İnal'da Doğa, Mitoloji ve İmgenin Gücü", *aynı yerde*; O. Alkaya, "Gülseli İnal'da Neyi Seviyorum", *aynı yerde*; E. Erem, "Gülseli İnal Şiiri Üzerine Notlar", *Sombahar*, S. 21-22 (Ocak-Nisan 1994); Özgüç, II, 297-298.

İNAL, İBNÜLEMİN MAHMUT KEMAL *(İstanbul, 1870 - 24 Mayıs 1957)* Tarihçi, biyografi yazarı.

Babası sadrazam Yusuf Kâmil Paşa'nın mühürdarı Mehmet Emin Paşa, annesi Hamide Nergis Hanım'dır. Düzenli bir resmi öğrenim

görmedi. Şehzade Mekteb-i Rüştiyesi'ni bitirdikten sonra bir süre Mülkiye Mektebi'nde okuduysa da mezun olamadı. Hukuk Mektebi'nin derslerine de dinleyici olarak devam etti. Dini bilgilerini ilerletmek için bazı medrese ve cami derslerini takip etti. Özel olarak Arapça, Farsça, İran edebiyatı, Fransızca ve hat dersleri aldı. 1889'da Sadaret Dairesi Eyalat-ı Mümtaze Kalemi'ne girdi. Daha sonra Sadaret Mektubi Kalemi'ne geçti (1892); aynı kalemin müdürü (1908), Müdevvenat müdürü (1914), *Takvim-i Vekayi* müdürü (1921), Divan-ı Hümayun beylikçisi (1922) olarak görev yaptı. Bir süre Düyun-ı Umumiye'de çalıştı, Vesaik-i Tarihiye Tasnif Heyeti reisliğine (1924), Türk ve İslam Eserleri Müzesi müdürlüğüne (1927) getirildi. Bu görevdeyken 1935'te emekliye ayrıldı. Mezarı Merkezefendi'deki aile kabristanındadır.

Çocuk denecek yaşta yazı hayatına atılan İbnülemin'in "Ömr-i Beşer" adlı ilk makalesi *Tarik* gazetesinde yayımlandı. *Tercüman-ı Hakikat*, *Resimli Gazete*, *Asır*, *Mütalaa*, *Beyanü'l-Hak* gibi gazete ve dergilerde din, ahlak, hikmet, edebiyat, tarih konularında yazıları çıktı. Hayatı boyunca şiirle meşgul olmuşsa da yazdıklarının büyük bir bölümü şaka ve yergi, ötekiler de divan tarzında pek değer taşımayan ürünlerdir. Bir ara roman ve öykü yazmaya da heves etmiş, Namık Kemal'in *Cezmi*'sini taklit ederek yazdığı *Sabih* adlı romanı sansürce sakıncalı görülerek toplatılmıştır. Dergilerde kalan birkaç da öyküsü vardır.

Çocukluğundan beri babasının Beyazıt'taki Sarı Konak diye bilinen evinde dönemin bilgin, musikişinas, şair, hattat ve pek çok devlet adamının meclislerinde yetişen İbnülemin babasının ölümünden sonra da bu sohbet geleneğini devam ettirmiş, salonu birçok kişinin yetişmesinde bir okul rolü oynamıştır. Zengin bir şiir hafızası, nükteli bir konuşma tarzı olan İbnülemin'in asıl önemli tarafı belge toplama merakıdır. Tarih belgelerini tasnif komisyonunda çalışırken elinden geçen bir yığın evrakı bazen kopya ederek, bazen hafızasında tutarak birçok tarihi gerçeğe vâkıf olmuş, bunları daha sonra kaleme aldığı biyografilerde kullanmıştır. Birçoğunun dönemine yetiştiği ve yakından tanıdığı sadrazamlar, şairler, hattatlar ve bestekârlar hakkında kaleme aldığı büyük çapta dört biyografi kitabı, Osmanlı tarih ve tezkire yazarlığı ile modern biyografi yazarlığının bir bireşimidir. Çok kez kendi düşüncelerini, hatta duygularını katmakla birlikte, belgeleri yansız bir biçimde ortaya koyar. Bu iki özellik birbirinden kolayca ayrılabileceği için bu biyografiler edebiyat tarihçileri, siyasi tarih yazarları ve diğer araştırmacılar için değerli bir kaynak olma özelliğini korumaktadır. Âsar-ı Müfide Kütüphanesi ile Türk Tarih Encümeni yayınları arasında çıkan bazı kitaplara yazdığı geniş hacimli önsözler ise tarih ve edebiyat açısından büyük önem taşımaktadır.

Yapıtları: Biyografi: *Kemalü'l-Hikme*, (şair Hersekli Arif Hikmet'in yaşamöyküsü) İst.: Tercüman-ı Hakikat Mtb., 1327/1911; *Kemalü'l-İsme*, (II. Abdülhamit'in kitapçılarından İsmet Efendi'nin yaşamöyküsü) İst.: Ruşen Mtb., 1328/1912; *Evkaf-ı Hümayun Nezareti'nin Tarihçe-i Teşkilatı ve Nuzzarın Teracüm-i Ahvali*, (Hüseyin Hüsamettin [Yasar] ile) İst.: Evkaf-ı İslamiye Mtb., 1335/1919; *Son Asır Türk Şairleri*, 12 cüz, Ank.: Maarif Vekâleti, 1930-42; *Osmanlı Devrinde Son Sadrazamlar*, 14 cüz, Ank.: Maarif Vekâleti, 14 cüz, 1940-53; *Son Hattatlar*, Ank.: MEB, 1958; *Hoş Sada*, İst.: Türkiye İş Bankası, 1958.
Roman: *Sabih*, Selanik: Osmanlı-Asır Mtb., 1316/1898.
Diğer: *Ravzatü'l-Kemal*, İst.: Mahmut Bey Mtb., 1308/1891; *Ahlak*, İst.: Mahmut Bey Mtb., 1308/1891; *Menafiü's-Savm*, İst.: Kaspar Mtb., 1309/1892; *Kâmil Paşa'nın Sadareti ve Konak Meselesi*, İst.: Mahmut Bey Mtb., 1328/1912.
Kaynaklar: Yazar, 13-20; H. Â. Yücel, "Üstad İbnü'l-Emin Mahmut Kemal İnal", *Hoş Sada*, s. XI-XXXIV; R. Ertem, "İnal, İbnülemin Mahmut Kemal", *TDEA*, IV, 382-384; İ. M. K. İnal, "Kendime Dair", *Son Asır Türk Şairleri*, IV, 2201-2242; O. Okay, "İbnül'Emin Mahmud Kemal İnal", *Büyük Türk Klasikleri*, c. X, s. 334-335; M. B. Ülker, "İnal, İbnülemin Mahmut Kemal", *YYOA*, I, 648-649; *Müteferrika*, (İbnülemin özel sayısı) S. 17 (Yaz 2000).

İNAL, YAŞAR FARUK *(İnegöl/Bursa, 24 [nüfus kaydında 25] Nisan 1934 -)* Şair.

Fatma Hanım ile manifaturacı Hüseyin İnal'ın oğlu. İlk ve orta okulu İnegöl'de tamamladı; Bursa Erkek Lisesi'ndeki öğrenimini yarım bıraktı. Vekil öğretmenlik, İnegöl Belediyesi'nde memurluk, Sümerbank mağazalarında yöneticilik, Sanayi Bakanlığı'nda basın müşavirliği yaptı. 1979'dan beri Kırklareli'ndeki yerel gazetelerde günlük yazılar yazıyor. 1961-64 yıllarında İnegöl'de *Elif* dergisini (43 sayı) çıkardı. Amatör futbol takımı İnegöl İdman Yurdu'nda kalecilik (1952-54) yaptı. 1970'li yıllarda TRT Ankara Radyosu'nda yayınlanan "Uykudan Önce" programının metin yazarıydı. TYS ve İLESAM üyesi. Kırklareli'nde yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri 1960'ta Peyami Safa'nın *Türk Düşüncesi* dergisinde çıktı. Şiirleri *Çağrı*, *Hisar*, *Kemalist Ülkü*, *Düşlem* dergileri ve *Saatli Maarif Takvimi*'nde yayımlandı. *Hisar* dergisi şairleri arasında yer aldı; "yeniliğe açık, yaşayan Türkçeden yana" olduğunu belirtti.

Yapıtları: Şiir: *Çiganka*, İnegöl: Yıldız Mtb., 1961; *Nuran Öğretmen*, (çocuk şiirleri) Ank.: Şark Mtb., 1977; *Masal Bahçesi*, Ank.: Şark Mtb., 1977; *Kasabam*, Yenişehir: Ata Ofset, 1992; *Tahta Kuşlar*, Yenişehir: Dilem, 1993; *Mostar Köprüsü*, Kırklareli Valiliği, 1995; *Türkün Yaşam Atlası*, Yenişehir: Ata Ofset, 1998.
Masal: *Elif'e Masallar*, Ank.: Şark Mtb., 1973.
Derleme: *Şiir Bursa*, İnegöl: Yıldız Mtb., 1961; *İki Mustafa Kemal*, Bursa: Yeşil Bursa Mtb., 1961; *50. Yıl Atatürk ve Bayram Şiirleri*, Ank.: Şark Mtb., 1973.
Diğer: *Kooperatifçinin Kitabı*, Ank.: Şark Mtb., 1976.
Kaynaklar: *BF* (10 Haziran 1999); Karaalioğlu, 284.

İNAM, AHMET *(Sandıklı/Afyon, 15 Ağustos 1947 -)* Yazar, felsefeci.

Melihâ Hanım ile askeri öğretmen Atâ İnam'ın oğludur. Selimiye Askeri Ortaokulu'nu ve Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdikten (1965) sonra ODTÜ Elektrik Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldu (1972). 1973-80 arasında bir yandan İstanbul'daki bazı özel dershanelerde öğretmenlik yaparken, diğer yandan İÜEF'de felsefe doktorasını tamamladı. 1980'de ODTÜ Fen-Edebiyat Fak. Felsefe Bölümü'ne öğretim üyesi olarak girdi, 1989'da profesör oldu. Ankara'da yayımlanan *Felsefe Dünyası* dergisinin yazı işleri sorumluluğunu 1991'den beri yürümekte, 1998'den bu yana CTV'ye "Ustaca Yaşamak" adlı bir program hazırlamaktadır. Edebiyatçılar Derneği, Türk Felsefe Derneği, Türkiye Felsefe Kurumu, Schopenhauer Vereinigung (Hamburg) ve Michael Polonyi Derneği (Budapeşte) üyesidir. Ankara'da yaşıyor; evli, bir çocuk babası.

İlk yazısı ("Bilime Yaslanmak") 1967'de *Soyut*'ta çıktı. Denemeleri, şiirleri ve yazıları *Dost, Yordam*, *Yeni Dergi*, *Bilim ve Ütopya*, *Doğu-Batı*, *İnsan Şiir* dergilerinde yayımlandı. Denemelerinde "edebiyat yapıtının fiziksel niteliğinden toplumsal-tarihsel niteliğine uzanan bir bakış açısı kurmaya" yöneldi.

Ödül: Prof. Dr. Mustafa Parlar Vakfı 1995-1996 Yılı En İyi Eğitimci Ödülü; ODTÜ 2000 Yılı Üstün Hizmet Akademik Başarı Ödülü; 2003 Türkiye Yazarlar Birliği Edebi Tenkit Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Filiz Nerdesin?*, İst.: Zed, 1997.
Deneme: *Teknoloji Benim Neyim Oluyor?*, Ank.: Alamuk, 1993; *Gülden ile Hoca*, Ank.: Promete, 1994; *Ararken*, Ank.: Suteni, 1996; *Düşten Düşünceye*, Ank.: İmge, 1996; *Hıyaran*, Ank.: Vadi, 1997; *Keşiş, Cinler ve Tanıklar*, Ank.: Se-Bu, 1998; *Dünya Gönülden Gönüle*, Ank.: ODTÜ Vakfı, 1999; *Bilimin Binbir Yüzü*, Ank.: Vadi, 1999; *Yolculuk Hazırlıkları*, İst.: Pan, 2000; *Hayatımızdaki İnce Şeylere Dair*, İst.: Pan, 2000; *Teknoloji ve Mühendislik Üzerine Bir Yorum*, İst.: TMMOB, 2000; *Gönülden Bilime Yolculuklar Kitabı*, Ank.: Hece, 2002; *Denemenin Ardında*, Ank.: Hece, 2003; *Eleştirinin Kıyılarında*, Ank.: Hece, 2003; *Şiir Gerçek İçinde - Gerçek Şiir İçinde*, Ank.: Simge, 2004; *Dolanmalar*, Ank.: Hece, 2004; *Yaşam Bizi Çağırırken*, İst.: Aşina, 2006; *Yaşamla Yoğrulmuş Bilgi*, İst.: Say, 2006; *Teknolojinin Gönlümle Ne İlgisi Var*, İst.: TÜBA, 2007; *Şiir Bir*, Ank.: Hayal, 2008; *Deneyen Felsefe*, İst.: Yeni İnsan, 2008.
İnceleme: *Edmund Husserl Felsefesinde Mantık*, Ank.: Vadi, 1995.
Söyleşi: *Muhabbet Şifadır*, (C. Güleç'le) Ank.: Nar, 2006; *Metaforla Saadet Olmaz*, (C. Güleç'le) İst.: Say, 2007.
Derleme: *Sinema Akımları*, (D. Derman, S. Günaydın, O. Onaran'la birlikte) Ank.: Proje, 1997.
Çeviri: *Yönteme Hayır* (P. K. Feyerabend), İst.: Ara, 1989; *İyinin ve Kötünün Ötesinde* (F. Nietzsche), İst.: Ara, 1990; *Ahlakın Soykütüğü* (F. Nietzsche), İst.: Ara,1990.
Kaynaklar: *BF* (Nisan 1999), Necatigil, *İsimler*, 199; *Kim Kimdir*, 402.

İNAN, MEHMET AKİF *(Urfa, 1940 - Yenişehir/Şanlıurfa, 6 Ocak 2000)* Şair, yazar.

Mehmet Reha, Müslimoğlu ve Mithat Mirzali imzalarını da kullandı. Gümrük memuru Hacı Müslim İnan'ın oğlu. İlk ve orta okulu Urfa'da, liseyi Maraş'ta tamamladı; DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1972). Öğrencilik yıllarında *Derya* adlı bir gazete çıkardı (1959); *Hilal* dergisi ve Hilal Yayınları'nın yöneticiliğini yürüttü (1960-64). *Edebiyat* ve *Mavera* dergilerinin kurucuları arasında yer aldı. Türk Ocakları'nda önce müze ve kütüphane, daha sonra genel merkez müdürlüğü yaptı (1969-72); bu sırada pek çok konferans verdi. 1972'den sonra Uşak İmam-Hatip Okulu ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1992'de kurulan Eğitim-Bir Sendikası'nın ve 1995'te kurulan Memur-Sen'in genel başkanlığını yürüttü. Kansere yakalanarak yaşamını yitirdi; Harran Kapı Mezarlığı'nda gömülüdür.

İlk yazı ve şiirleri 1957'den sonra yerel gazetelerde çıktı. Özellikle *Edebiyat* dergisi ile

Yeni Devir ve *Millî Gazete*'deki yazılarıyla tanındı. Şiir ve yazıları *Türk Ruhu*, *Toprak*, *Orkun*, *Defne*, *Yaprak*, *Türk Yurdu*, *Filiz*, *Yeni İstikbal*, *Mavera*, *Yedi İklim* gibi dergilerde yer aldı. Divan ve halk şiiri geleneğinden yararlanarak kaleme aldığı "gür sesli" şiirleriyle 1960'tan sonra gelişen "Yeni İslami Akım"ın önde gelen şairleri arasında yer aldı. Yazılarında, divan edebiyatının, İslam uygarlığının bir ürünü olduğunu ve bu uygarlık dünyası ile yeniden bağlar kurmak gerektiğini savundu. Yedi şiiri T. Yüncüoğlu tarafından bestelendi. Hakkında Trakya ve Ondokuz Mayıs üniversitelerinde yapılmış bitirme tezleri vardır.

Yapıtları: Şiir: *Hicret*, Ank.: Edebiyat Dergisi, 1974; *Tenha Sözler*, İst.: Yedi İklim, 1991.
Deneme-İnceleme: *Edebiyat ve Medeniyet Üzerine*, Ank.: Edebiyat Dergisi, 1972; *Yeni Türk Edebiyatı*, (O. Çağlar ile) Ank.: Yaygın Eğitim Kurumu, 1977; *Din ve Uygarlık*, İst.: Akabe, 1985.
Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 200; "İnan, M. Akif", *TDEA*, IV, 386; Kabaklı, IV, 386; Işık, 318-319; M. Akif İnan Özel Sayısı, *Yedi İklim*, S. 120 (Mart 2000).

İNANÇ, REMZİ *(Diyarbakır, 10 Nisan 1935 -)* Öykücü.

"Rem. İn" imzasını da kullandı. Zekiye Hanım ile serbest meslek sahibi Temir İnanç'ın oğlu. Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi'ni bitirdi; AÜ Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı. Çocuk Esirgeme Kurumu'nda memurluk (1956-60), *Devrimlere Bekçi* gazetesinde yazı işleri müdürlüğü (1957-60), Türk Kültürü Dernekleri'nde yayın şefliği, *Sosyal Adalet* dergisinde yazı işleri müdürlüğü (1964-65) yaptı. 1964'te Toplum Yayınları'nı, 1980'de Memleket Yayınları'nı kurdu. 1969'da çıkardığı Ho Şi Minh'in *Milli Kurtuluş Savaşımız* adlı kitabı Ceza Kanunu'nun 142. Maddesine aykırı görülerek 18 ay ağır hapis ve 6 ay sürgün cezasına çarptırıldı; hapis cezasını Ankara'nın Beypazarı ve Elmadağ ilçelerinde, sürgün cezasını Çubuk ilçesinde geçirdi (1971-72). 1972'den bu yana Ankara'da, sahibi olduğu Toplum Kitabevi'ni yönetiyor. TYS, Edebiyatçılar Derneği ve Dil Derneği üyesi. Boşanmış, üç çocuk babası.

İlk yazısı 1950'de Diyarbakır'da *Demokrasiye Güven* gazetesinde çıktı. *Hisar*, *Yelken*, *Kitap Belleten*, *Dönem*, *Varlık*, *Papirüs* ve *Kıyı* gibi dergilerde öyküleri yayımlandı. 1958-59 yıllarında Hürriyet Partisi'nin yayın organı olan *Yeni Gün* gazetesinde yazıları ve "Rem. İn" takma adıyla kısa siyasi fıkraları çıktı. T. Alangu, İnanç'ın toplumcu gerçekçi çizgide ve "halk hikâyeciliğinin yansımaları"na sahip öyküleri için "Temalarını ve kişilerini rahatlıkla işleyecek ölçüde yalın, aşırı zorlamalara kaçmayan bir dili, anlatım tekniğini çok rahat kullanan bir alışkanlığı, temalarını seçişte, hayata bağlanmış rahat bir seçkinliği hemen göze çarpıyor" değerlendirmesini yaptı.

Yapıtları: Öykü: *Adle*, Ank.: Toplum, 1965; *Şey*, İst.: De, 1986.
Anı: *Gün Gördüm Yüzler Gördüm*, (anı-portre) İst.: Papirüs, 1998; *Kar Altında Güller Var*, İst.: Papirus, 2002.
Çeviri: *Üç Masal* (S. Behrengi; R. Abbasi ile), Ank.: Toplum Kitabevi, 1977.
Kaynaklar: *BF* (8 Eylül 1999); T. Alangu, "1965 Hikâye Yılının Belli Başlı Eserleri", *Varlık Yıllığı*, İst., 1966, s. 72; Necatigil, *İsimler*, 200; "İnanç, Remzi", *TDEA*, IV, 386; Kurdakul, *Sözlük*, 334; Karaalioğlu, 286; *Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı*, İst., 1985, s. 611-620;

İNCE, ÖZDEMİR *(Mersin, 1 Eylül 1936 -)* Şair, denemeci.

Nesibe Hanım ile noter başkâtibi, işçi ve sendikacı Ahmet İnce'nin oğlu. Mersin Kayatepe İlkokulu (1948), Mersin Lisesi (1957) ve Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü'nü bitirdi (1960). Sandıklı, Çine, Aydın ve Muğla'da Fransızca öğretmenliği yaptı (1960-68). Bu arada Fransa'da bir yıl kaldı; Paris Üniversitesi'nde Fransızca öğretmenliği ve fonetik enstitülerinden sertifika aldı (1965-66). TRT Dış Haberler Müdürlüğü'nde çevirmen (1969), TRT Ankara Televizyonu'nda metin yazarı (1970), öndenetim ve redaksiyon şube müdürü (1971), TRT Televizyon Daire Başkanlığı program ve yayın planlama müdürü, TRT genel müdür müşaviri olarak çalıştıktan sonra 1982'de emekli oldu. Can Yayınları (1990-96) ve Telos Yayınları'nda (1996-99) editörlük yaptı. PEN Yazarlar Derneği ve Mallarmé Akademisi (Paris) üyesi, Centre International d'Etudes Poétiques (Brüksel) muhabir üyesi ve kurucularından olduğu Réseau Universitaire Euro-Méditerranéen Pour la Poésie (Strasbourg) yönetim kurulu üyesi; *Hürriyet* gazetesinde yazıyor. İstanbul'da yaşıyor; çevirmen Ülker İnce ile evli, bir çocuk babası.

İlk şiiri 1954'te Adana'da *Yağmur* dergisinde çıktı. Şiir, çeviri ve yazılarını *Kaynak*, *Türk Sanatı*, *Değişim*, *Pazar Postası*, *a*, *Dost*,

Papirüs, *Soyut*, *Türk Dili*, *Yeni Düşün*, *Adam Sanat*, *Gösteri* ve *Varlık* dergilerinde yayımladı. Şiirlerinin yanı sıra Yunan ve Fransız edebiyatından yaptığı şiir çevirileriyle de tanındı. Şiirlerinde İkinci Yeni akımının getirdiği olanakları değerlendirerek öznelle nesnelin uyumunu gözeten toplumcu bir şiir geliştirdiği kabul edildi. M. Cengiz'in değerlendirmesiyle "Özdemir İnce'de dil, birçok şairdeki gibi planın bir parçası değil, kendisidir. Coşkusu da, yaşama sevgisi ve sevinci de, hüznü de dilin sanki kendiliğinden ritmi haline gelmiştir. (...) İnce, şiiriyle ülkemizde kendine özgü bir ada oluşturmuş, yerini sağlama almıştır." Son yıllarda siyaset, edebiyat ve estetik sorunlarını irdeleyen yazılarında toplumsal ve kültürel değişimin izlerini yakalamaya çalıştı; özellikle "moda kavramlar"a ve "yükselen değerler"e ironik bir dille eleştiri getirdi.

Ödül/Nişan: *Kiraz Zamanı* ile 1968 May Edebiyat Ödülü; *Taşlar, Yinelemeler, Parmaklıklar* ile 1978 TDK Çeviri Ödülü; Fransız Hükümeti'nin Sanat ve Edebiyat Alanında "Officier Nişanı" (1990); 2000 Abdi İpekçi Özel Ödülü (C. Çapan ile paylaştı); Mani Est vivant! (*Mani-Hayy)* ile Fransa'da Max Jacop Ödülü; *Keskindoreke Fındınfalava* ile 2007 Melih Cevdet Anday Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Kargı*, İzmir: İstiklâl Mtb., 1963; *Tutanaklar*, İst.: Uğrak Kitabevi, 1967; *Kiraz Zamanı*, İst.: May, 1969; *Karşı Yazgı*, Ank.: Dost, 1974; *Rüzgâra Yazılıdır*, İst.: Cem, 1979; *Elmanın Tarihi*, İst.: Cem, 1981; *Kentler*, İst.: Yazko, 1981; *Yedi Deryalar Geçsen*, İst.: Yazko, 1983; *Siyasetnâme*, İst.: Can, 1984; *Eski Şiirler*, Ank.: Kuzey, 1985; *Hayat Bilgisi*, İst.: Broy, 1986; *Zorba ve Ozan*, İst.: De, 1987; *Başak ile Terazi*, İst.: Kavram, 1989; *Canyelekleri Tavandadır*, İst.: Cem, 1989; *Gürlevik*, İst.: Gölge, 1990; *Güneş Saati*, Ank.: Elyazıları, 1990; *Gündönümü Gündönümü*, İst.: Telos, 1992; *Yazın Sesi*, İst.: Varlık, 1994; *Tekvin*, (Toplu Şiirler-1) İst.: Can, 1994; *Delta*, (Toplu Şiirler-2) İst.: Can, 1994; *Tohum Ölürse*, (Toplu Şiirler-3) İst.: Can, 1994; *Yağmur Taşı*, (Toplu Şiirler-4) İst.: Can, 1995; *Uykusuzluk*, İst.: Varlık, 1996; *Mani-Hayy*, İst.: Yön, 1998; *Seçme Şiirler*, İst.: Adam, 1998; *Evren Ağacı*, İst.: Adam, 2000; *Bütün Şiirlerim: 1. Kitap*, İst.: Adam, 2001; *Bütün Şiirlerim: 2. Kitap*, İst.: Adam, 2002; *Ot Hızı*, İst.: Adam, 2002; *Bütün Şiirlerim: 3. Kitap*, İst.: Adam, 2003; *Keskindoreke Fındınfalava*, İst.: Kırmızı, 2006; *Magma ve Kör Saat*, İst.: Kırmızı, 2007; *Ağustos 1936 Annemin Karnında Son Bir Ay*, İst.: Kırmızı, 2008; *Bir Ana Heykeli*, İst.: Kırmızı, 2008.

Eleştirel Deneme: *Şiir ve Gerçeklik*, İst.: Broy, 1986; *Söz ve Yazı*, İst.: Telos, 1991; *Tabula Rasa*, İst.: Telos, 1992; *Yazınsal Söylem Üzerine*, İst.: Can, 1993; *Dinozorca*, İst.: Telos, 1993; *Tarih Bağışlamaz*, İst.: Varlık, 1994; *Çile Törenleri*, İst.: Varlık, 1995: *Bu Ne Biçim Memleket*, İst.: Telos, 1996; *Yaşasın Cumhuriyet*, İst.: Telos, 2000; *Şiirde Devrim*, İst.: Adam, 2000; *Mevsimsiz Yazılar*, İst.: Doğan Kitap, 2002; *Gördüğünü Kitaba Yaz*, İst.: Doğan Kitap, 2002; *Pazar Yazıları*, İst.: Gendaş, 2002; *Tersi Yüzü*, İst.: Gendaş, 2003; *Yedi Canlı Cumhuriyet*, İst.: Cumhuriyet, 2003; *Isırganın Faydaları*, İst.: Dünya, 2003; *Yazmasam Olmazdı*, İst.: Doğan Kitap, 2004; *100 Pazar Yazısı*, İst.: Doğan Kitap, 2004; *Denek Taşı*, İst.: Dünya, 2005; *Mahşerin Üç Kitabı*, İst.: Doğan Kitap, 2005; *Fesatlar Sarmalından Türkiye*, İst.: Remzi, 2007.

Söyleşi: *Ne Altın Ne Gümüş*, İst.: Telos, 1997.

Derleme: *Bulgar Şiiri Antolojisi*, Ank.: Dost, 1972; *Çağdaş Bulgar Şiiri Antolojisi*, (A. Behramoğlu ile) İst.: Adam, 1983; *Genç Bulgar Şiiri*, (F. Erdinç ile) İst.: Birim, 1984; *Dünya Şiiri Antolojisi*, (A. Behramoğlu ile) Ank.: Söylem, 1986.

Başlıca Çeviriler: *Küba Şarkıları* (N. Guillen), İst.: Cem, 1976; *Taşlar, Yinelemeler, Parmaklıklar* (Y. Ritsos), İst.: Cem, 1978; *Boyun Eğmeyen Ülke* (Y. Ritsos), Ank.: Çark, 1979; *Evren İçinde Evren* (A. Bosquet), İst.: Cem, 1979; *Şiirler* (Y. Ritsos), İst.: Varlık, 1983; *Yaşlı Kadınlar ve Deniz* (Y. Ritsos), İst.: Birim, 1984; *Joaquin Murieta'nın İhtişam ve Ölümü* (P. Neruda), İst.: Üç Çiçek, 1984; *Zima Kavşağı* (Y. Yevtuşenko), İst.: Kuzey, 1985; *Rumluk, Yaşlı Kadınlar ve Deniz* (Y. Ritsos; H. Millas ile) İst.: Varlık, 1989; *Graganda* (Y. Ritsos), İst.: Amaç, 1989; *Erotika* (Y. Ritsos; H. Millas ile) İst.: Varlık, 1989; *Söyle Alain* (A. Bosquet), İst.: Cem, 1989; *New York'a Mezar* (Adonis), İst.: Varlık 1989; *Maldoror'un Şarkıları* (C. Lautréamont), Ank.: Gece, 1989; *Acı ve Gülümseme* (A. Laâbi), İst.: Can, 1990; *Bütün Şiirleri* (Y. Seferis; H. Millas ile) İst.: Varlık, 1990; *Bütün Şiirleri* (K. Kavafis; H. Millas ile) İst.: Varlık, 1990; *Cehennemde Bir Mevsim* (A. Rimbaud), İst.: Can, 1991; *Sessiz Oyun* (R. Char), İst.: Armoni, 1992; *Graganda/Şiir-Konuşmalar-Yazılar* (Y. Ritsos), İst.: Varlık, 1993; *Ben Bir Başkasıdır* (A. Rimbaud'nun bütün düzyazı şiirleri), İst.: Gendaş, 1999; *Gaspard de la Nuit* (A. Bertrand), İst.: Gendaş, 1999.

Kaynaklar: *BF* (24 Mart 1999); Necatigil, *İsimler*, 200-201; Özkırımlı, *TEA*, III, 682; "İnce, Özdemir", *TDEA*, IV, 389; Kurdakul, *Sözlük*, 334; Karaalioğlu, 286-287; E. Ercan, " 'Gürlevik'ten 'Çile Törenleri'ne", *Cumhuriyet Kitap*, S. 340 (22 Ağustos 1996); *Cumhuriyet Kitap*, S. 340 (22 Ağustos 1996); M. Cengiz, "Özdemir İnce Şiiri Üzerine Bir Deneme", *aynı yerde*; E. Koparan, " 'Söz' Toplumunda Bir 'Yazısal' Kültür Adamı", *aynı yerde*; İ. Demirel, "Bir Dinozorun Çileleri", *aynı yerde*; H. Gökhan, "Dünyanın Bütün Şiirlerinin Öğrencisi", *aynı yerde*; E. Batur, *Kurşunkalem Portreler*, İst., 1999; C.Soycan, *Mevsimsiz Bir Şair Özdemir İnce*, İst., 2005.

İNCESU, YILDIZ *(Ankara, 30 Kasım 1939 -)* Öykücü, romancı.

Mediha Hanım ile tüccar Adil Göktan'ın kızı. Ankara Kız Lisesi'ni (1956) ve AÜ Siyasal Bilgiler Fak. Maliye ve İktisat Bölümü'nü (1961) bitirdi. Hazine Genel Müdürlüğü ile Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilatı'nda çalıştı (1961-70); Maliye Bakanlığı'ndaki görevinden ayrılarak Yeni Ankara Yayınevi'ni kurdu. Evli ve bir çocuk annesi. Öykülerini *Varlık* dergisinde yayımladı. Yurtdışındaki yaşamından edindiği gözlemlerine dayanarak, kadın duyarlığı ile psikolojik çözümlemelere giren ve yeni biçim arayışları içinde özgün temaları işleyen öyküleriyle dikkat çekti. Tasarladığı "üçleme"nin ilk romanı "Doktor Cemil", *Cumhuriyet* gazetesinde tefrika edildi (Ağustos-Eylül 1972); ikinci romanı ise *Süt Güğümündeki Kurbağalar* adı ile kitaplaştı.

Ödül: "Saygılarımı Sunarım" ile 1970 TRT Sanat Ödülleri Yarışması Öykü Başarı Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Saygılarımı Sunarım*, İst.: Ararat, 1971.
Roman: *Süt Güğümündeki Kurbağalar*, Ank.: Yeni Ankara, 1977.
Kaynaklar: Çankaya, VII, 4142; Necatigil, *İsimler*, 201; Kurdakul, *Sözlük*, 335; Karaalioğlu, 287.

İPEK, YÜCEL *(Karaman, 1937 -)* Şair.

Gökyiğit Kutlukin ve Meftunî imzalarını da kullandı. Şerife Hanım ile tüccar Ahmet İpek'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Kayseri ve Bursa'da tamamladı; AÜ İlahiyat Fakültesi'ni bitirdi (1962). Elazığ, Balıkesir, Amasya ve İznik liselerinde ahlak dersi öğretmenliği yaptı. TYB, İLESAM ve Türk Folklor Araştırmaları Kurumu üyesi. Gemlik'te yaşıyor; evli, iki çocuk babası. İlk yazısı ("Türkiye'de Din-Devlet Münasebetleri ve Laiklik Prensibinin Uygulanışı") 1963'te Elazığ'da Yeni Fırat dergisinde çıktı. Şiir ve yazılarını *Çağrı*, *Çınar*, *Erciyes* ve *Ümit* dergilerinde yayımladı. "Biçimde klasik, içerikte romantik" bir anlayışı olduğunu belirtti.

Yapıtları: Şiir: *Mevlâna*, Ank.: Ayyıldız Mtb., 1960; *Çağlayan Ruh*, Balıkesir, 1966; *Aşk Tılsımı*, İst.: Flaş Mtb., 1990; *Tuğların Gölgesinde*, İst.: Milli Eğitim B., 1998; *Alperenler Destanı*, (manzum tarih) Ank.: Diyanet Vakfı Mtb., 1998; *Şiirdir Pınardan Çağlayıp Akan*, Bursa: Ay, 2000; *Şiirdir Pınardan Çağlayıp Akan II*, Bursa: Ay, 2001; *Minik Yürekler*, Ank.: Diyanet İşleri Bşk., 2002; *Maveraya Sefer*, Ank.: DiyanetİşleriBşk., 2003.
Oyun: *Cem Sultan*, Ank.: Milli Eğitim B., 1999.
Kaynaklar: *BF* (5 Haziran 1999).

İPEKÇİ, LEYLÂ *(İstanbul, 13 Ekim 1966 -)* Romancı.

Tam adı Fatma Leylâ İpekçi (KAPLANOĞLU). Bazı dergilerde Lâl Kozacı imzasını kullandı (1989-94). Emine Serra Hanım ile reklamcı Ali Üstün İpekçi'nın kızı. Yazar Semih Kaplanoğlu eşi, gazeteci Abdi İpekçi babasının amcası, yazar ve devlet adamı İsmail Cem babasının kuzenidir. Saint Michel Lisesi (1984) ve Boğaziçi Üni. Sosyoloji Bölümü mezunu (1989). *Rapsodi* ve *Gazete Pazar*'da yazı işleri müdürlüğü, *Aktüel*'de editörlük ve *Esquire*'de genel yayın yönetmenliği yaptı. İstanbul'da yaşıyor. Yazıları *Yeni Yüzyıl*, *Gazete Pazar* ve *Hürriyet*, *Zaman*, *Taraf* gazeteleriyle *Virgül* dergisinde yayımlandı.

Ödül: *Maya* ile 1998 Milliyet Yayınları ve Tekofaks "İlk Kitap İlk Baskı" Yarışması Büyük Ödülü.

Yapıtları: Roman: *Maya*, İst.: Milliyet, 1998; *Sinan'ın Mayası*, İst.: Remzi, 1998; *İlk Kötülük*, İst.: Remzi, 2000; *Başkası Olduğun Yer*, İst.: Kanat, 2005.
Deneme: *Şölen Sofrası*, İst.: Remzi, 1999; *Bir Sevgili Gibi Yaşamak*, İst.: Timaş, 2007.
Kaynaklar: *BF* (Ağustos 1999); E. Atmaca, "Bedelini Kim Ödüyor?", *Virgül*, S. 17 (Mart 1999), s. 63.

İPLİKÇİ, MÜGE *(İstanbul, 18 Ocak 1966 -)* Öykücü.

Tam adı Müge İPLİKÇİ-ÇAKIR. Kadın doğum uzmanı Tülay Hanım ile öğretim üyesi patolog Altan İplikçi'nin kızı. Kadıköy Anadolu Lisesi'ni ve İÜEF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. İÜ Sosyal Bilimler Ens. Kadın Sorunları ve Araştırma Merkezi'nde "Popüler Kültür ve Kadın" adlı teziyle yüksek lisans derecesi aldı. Kadıköy Kız Lisesi'nde İngilizce öğretmenliği, ABD'de Ohio Eyalet Üniversitesi'nde Türkçe okutmanlığı yaptı. İstanbul'da yaşıyor; evli, bir çocuk annesi. *Adam Öykü*, *Varlık* ve *Milliyet Sanat*'ta yayımlanan, kendi ifadesiyle "feminist bakış açısı ve kadın kimliği" ile yazdığı öyküleri ile tanındı. "Yaşadığımız yeni zamanları, günümüz insanlarını ve o ilişkilerin parçaları olan kadınların konumunu anlatmayı tercih ediyor."

Ödül: 1996 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü (öykü birinciliği); 1997 Haldun Taner Öykü Ödülü (üçüncülük).

Yapıtları: Öykü: *Perende*, İst.: İletişim, 1998; *Columbus'un Kadınları*, İst.: İletişim, 2000; *Arkası Yarın*, İst.: Can, 2001; *Transit Yolcular*, İst.: Can, 2002; *Kısa Ömürlü Açelyalar*, İst.: Everest, 2009.

Roman: *Kül ve Yel*, İst.: Alkım, 2004; *Cemre*, İst.: Defne, 2006; *Kafdağı*, İst.: Everest, 2008.
Deneme-İnceleme: *Cımbızın Çektikleri*, (Ü. Kartal ile) İst.: Varlık, 2002; *Yıkık Kentli Kadınlar*, İst.: Metis, 2002.
Derleme: *Hapishaneden Öyküler*, (A.Yılmaz'la) İst.: Metis, 2005.
Kaynaklar: *BF* (1999); mugeiplikci.com.

İPŞİROĞLU, ZEHRA *(İstanbul, 12 Şubat 1948 -)* Tiyatro eleştirmeni, yazar.

Soyadı MECKLENBURG. Yazar Nazan İpşiroğlu ile sanat tarihçisi Mazhar Şevket İpşiroğlu'nun kızı. Anneannesi çevirmen Seniha Bedri Göknil, halası yazar Müfide Ferit Tek, eniştesi devlet adamı Ferit Tek'tir. Avusturya Lisesi'ni (1967) ve İÜEF Alman Filolojisi'ni (1971) bitirdi. Öğretim üyesi (profesör). Tiyatro Eleştirmenleri Birliği, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği ve TYS üyesi. Köln'de yaşıyor; yazar, eleştirmen Norbert Mecklenburg ile evli. Çeşitli gazete ve dergilerde yayımladığı tiyatro eleştirileri ile tanındı.

Ödül: "Murat" ile 1977 Milliyet Sanat Film Öyküsü Yarışması (birincilik); "Gece" ile 1987 Milliyet Sanat Edebiyat Eleştirisi Yarışması (birincilik); *Tiyatroda Devrim* ile 1992 Kültür Bakanlığı Araştırma-İnceleme Ödülü; *Gergedan Oyunu* ile 1997 Orhan Kemal Hikâye Yarışması (üçüncülük).

Yapıtları: Çocuk: *Gergedan Oyunu*, İst.: YKY, 1997 (*Nashornspiel*, İsviçre: Nagel und Kimihe, 1997); *Konuşan Çınar*, İst.: Adam, 1998; *Şimdiki Çocuklar Hâlâ Harika*, İst.: Toroslu, 2005.
Eleştiri-İnceleme-Deneme: *Eleştirinin Eleştirisi*, İst.: Cem, 1982; *Tiyatroda Yeni Arayışlar*, İst.: Düzlem, 1982; *Tiyatroda Düşünsellik*, İst.: Mitos Boyut, 1985; *Uyumsuz Tiyatroda Gerçekçilik*, İst.: Mitos Boyut, 1986; *Düşünmeyi Öğrenme ve Öğretme*, İst.: Afa, 1987; *Tiyatroda Devrim*, İst.: Çağdaş, 1988; *2000 Yılına Doğru Tiyatro*, İst.: Mitos Boyut, 1988; *Çağdaş Kültürümüz*, İst.: Cem, 1988; *Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim*, İst.: Cem, 1990; *Yazma Uğraşı*, İst.: Cem, 1991; *Çağdaş Eğitimde Sanat*, İst.: Demet, 1994; *Çocuk Kültürü, Edebiyatı, Medyası, Tiyatrosu*, İst.: Mavi Bulut, 1996; *Eğitimde Yeni Arayışlar*, İst.: Adam, 1997; *Gelin Çocuklar Birlikte Düşünelim*, İst.: Adam, 1998; *Alımlama Boyutları ve Çeşitlemeleri: Resim*, İst.: Papirüs, 2000; *Alımlama Boyutları ve Çeşitlemeleri 2: Yazın*, İst.: Papirüs, 2001; *Düşünme Korkusu*, İst.: Papirüs, 2002; *Gençler İçin Nazım Hikmet Oyunları*, İst.: Papirüs, 2003; *Bugünden Düne Dünden Bugüne*, (N.İpşiroğlu ile) İst.: Papirüs, 2003; *Tiyatroda Alımlama Boyutları ve Çeşitlemeleri*, İst.: Papirüs, 2004; *Gençler İçin Sorunlar ve Çözümler*, (N.İpşiroğlu, O.Adalı, Ş.Özdil'le) İst.: Çınar, 2005; *Yaratıcı Yazma Çalışmalarında Yazınsal Metinlerin İşlevi*, İst.: Morpa, 2006; *Gelin Çocuklar Birlikte Düşünelim*, İst.: Çınar, 2006; *Tiyatroda Kültürler Arası Etkileşim*, İst.: MitosBoyut, 2008.
Öykü: *Yollar, Yerler, Yüzler*, İst.: Papirüs, 2003.
Derleme: *Çağdaş Türk Yazını*, İst.: Adam, 2004.
Roman: *İzler*, İst.: Çınar, 2004; *Özgürlük Yolları*, İst.: Çınar, 2008.
Söyleşi: *Yapıcılığın Gücü, Türkan Saylan'la Söyleşi*, İst.: Doğan Kitap, 2006.
Kaynaklar: *BF* (Mayıs 1999).

İREPOĞLU, GÜL *(İstanbul, 21 Ocak 1956 -)* Yazar.

Tam adı Arzugül İrepoğlu. Avukat-İngilizce öğretmeni Türkan Yavuzer ile avukat Halit Ziya Yavuzer'in kızı. Dedesinin babası Şam Tıbbiyesi kurucusu Prof. Dr. Ali Rıza Atasoy, akrabası sanat tarihçisi Prof. Dr. Nurhan Atasoy. İlköğrenimini İstanbul'da tamamladı. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Yüksek Okulu'ndan mezun oldu. İÜ Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümünde öğretim üyesi olarak çalıştı (1979-2005). 2006'dan beri UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Yönetim Kurulu Üyesi ve Kültürel Miras Komitesi Başkanı ve Yürütücüsü. TRT 2'de haftalık Şehir-Mekân programı (2005-2006) ve haftalık Sanat-Mekân programını (2006-2007) hazırladı ve sundu. TAÇ-Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı ve Mütevelli Heyeti Başkanı, İstanbul Erkek Liseliler Eğitim Vakfı Mütevelli Heyet Üyesi, Topkapı Sarayını Sevenler Derneği Üyesi, Mutfak Dostları Derneği Üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki kız çocuğu var.

Osmanlı-Batı sanatı etkileşimi, Osmanlı minyatür sanatı, mücevher sanatı tarihi, Batı sanatı, çağdaş Türk resim sanatı ile ilgili konularda çok sayıda makalesi ve kitabı var.

Yapıtları: Roman: *Gölgemi Bıraktım Lale Bahçelerinde*, İst.: Doğan Kitap, 2004; *Cariye*, İst.: Doğan Kitap, 2007; *Fiyonklu İstanbul Dürbünü*, İst.: Doğan, 2009.
Kaynaklar: *BF* (20 Kasım 2008); Işık 06, 1846; M. N. Yardım, "Lale Devri: Felaket mi Saadet mi?", *E*, S. 59, Şubat 2004; A. Tohumcu, "Bir Romana Değdi Levni'm!", *kitap-lık*, s. 71, Nisan 2004; S. İleri, "Gül İrepoğlu'na Beş Soru", *Dünya Kitap*, Nisan 2007; E. Atmaca, "Padişah da aşk için yalvarır", *Radikal Kitap*, 27 Nisan 2007.

İRTEM, EMEL *(Eskişehir, 25 Temmuz 1969 -)* Şair.

Fadik Hanım ile memur Süleyman İrtem'in kızı. Şair Serdar Koçak ile evli. Eskişehir Sağlık Meslek Lisesi'ni ve İÜEF Latin Dili ve Edebi-

yatı Bölümü'nü bitirdi. Devlet hastanelerinde hemşire olarak çalıştıktan (1987-2000) sonra özel hemşirelik hizmetleri veren bir şirket kurdu. İstanbul'da yaşıyor. İlk şiiri 1990'da *İblis* dergisinde çıktı. *Sombahar*, *Göçebe*, *Ludingirra*, *Şiir Ok'u* ve *Varlık* dergilerinde yayımlanan şiirleriyle tanındı.

Ödül: "Divaneliğe Dönen Pergel" adlı dosyasıyla 1999 Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Gittik Yaşayanlardan Biri Gibi*, İst.: Felis, 1993; *Divaneliğe Dönen Pergel*, İst.: Hera, 1999; *Zehirli Rüya*, İst.: Yitik Ülke, 2006; *Marcus'un Lisan-ı Kalbi*, İst.: Art Shop, 2007.
Çocuk: *Şeker Farenin Kitaplığı*, İst.: Kare, 2005.
Kaynaklar: *BF* (22 Eylül 2000).

İSKENDER FİKRET

bak. AKDORA, İskender Fikret

İSKİT, SERVER *(İstanbul, 8 Nisan 1894 - İstanbul, 18 Nisan 1975)* Gazeteci, yazar.

Tam adı Mehmet Server Rifat İskit. M. Server, Fanî, Sinameki Efendi, Server Rifat, Zaparta imzalarını da kullandı. Fatma Hasene Hanım ile yüzbaşı Mehmet Rifat Bey'in oğlu. Eyüp'te bulunan Maşrık-ı Füyuzat Mektebi'nin ilk (1906) ve orta (1909) kısmında okudu. Vefa Lisesi'nin son sınıfından ayrılarak sınavla Tatbikat-ı Baytariye Mektebi'ne girdi; mezuniyetinin (1913) ardından Muş'a atandı. I. Dünya Savaşı'nda asteğmen rütbesiyle Kafkas Cephesi'nde bulundu (1914-19). Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'ya geçerek Karaman ve Konya'da baytar olarak çalıştı; Adana ve Afyon cephelerinde görev yaptı. 1924'te Konya Vilayeti Matbaası müdürlüğüne getirildi. Matbuat Umum Müdürlüğü'nde (1926-27), muhabir ve gece sekreteri olarak *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinde (1927-29), Ankara Belediyesi'nde (1929-31) çalıştı. 1934'te yeniden girdiği Matbuat Umum Müdürlüğü'nde raportör, müşavir ve müdür olarak görev yaptı ve emekli oldu (1954). Bir süre İÜ İktisat Fak. Gazetecilik Enstitüsü'nde basın tarihi dersleri verdi (1950-51). Kendi kurduğu İskit Yayınevi'ni yönetti (1944-64). Tedavi gördüğü Amerikan Hastanesi'nde öldü; Sahrayıcedit Mezarlığı'na gömüldü. Evli ve bir çocuk babasıydı.

Vefa Lisesi'nde öğrenciyken M. Server imzasıyla mizah dergisi *Gıdık*'ta karikatürleri çıktı (1911). Daha sonra *Gece Kuşu* dergisinde mizah yazıları yazdı. Muş'ta bulunduğu sırada *Peyam* gazetesinin muhabirliğini yaptı. I. Dünya Savaşı sırasında *Kayseri* vilayet gazetesinde (1916), Kurtuluş Savaşı sırasında *Mecmua-ı Fünun*'da (1921) yazdı. Bu dönemin en önemli gazetesi olan ve Konya'da çıkan *Babalık*'ta Fanî, Sinameki Efendi ve Server Rifat imzalarıyla yazdı, bu gazetenin yayın müdürlüğünü yürüttü (1921-24). Konya'da *Hedef* (tek sayı, 12 Mayıs 1924), Ankara'da *Ankara* (59 sayı, 6 Ocak-8 Mart 1927) gazetelerini ve Matbuat Umum Müdürlüğü'ndeki memurluğu sırasında *Radyo* dergisini (60 sayı, 15 Aralık 1941-1 Aralık 1944) çıkardı. *Son Posta*, *Yeni Asır*, *Yeni Adana* gazetelerinin Ankara muhabirliğini yaptı. *Milliyet*, *Tasvir-i Efkâr* gazetelerinde yazıları yayımlandı. İskit Yayınevi'ni kurduktan sonra *Aylık Ansiklopedi*'yi (ilk seri 60 fasikül, 1944-49; ikinci seri 12 sayı, 1949-50), *Resimli Tarih Mecmuası*'nı (84 sayı, 1950-56) ve *Resimli Yeni Tarih Dergisi*'ni (45 sayı, 1957-60) çıkardı. İskit Yayınevi'ni kapattıktan (1964) sonra da *Hürriyet* ve *Yeni Gazete*'de yazmayı sürdürdü. Yayımcılığının yanı sıra basın tarihi üzerine çalışmalarıyla Selim Nüzhet Gerçek'le birlikte bu alanın önde gelen isimleri arasında yer aldı.

Yapıtları: Araştırma-İnceleme: *Dünya Matbuatına Bir Bakış*, (imzasız; B. Belge, E. Erim ve S. Ertem ile) İst.: Basın Genel Direktörlüğü, 1935; *Birinci Basın Kongresi*, İst.: Basın Genel Direktörlüğü, 1935; *Hususi İlk Türkçe Gazetemiz Tercüman-ı Ahval ve Agâh Efendi*, Ank.: Ulus B., 1937; *Türkiye'de Neşriyat Hareketleri Tarihine Bir Bakış*, İst.: Maarif Vekâleti, 1939; *Türkiye'de Matbuat Rejimleri*, İst.: Basın Yayın Umum Müdürlüğü, 1939; *Türkiye'de Matbuat İdareleri ve Politikaları*, İst.: Basın Yayın Umum Müdürlüğü, 1943; *Türkiye'de Çıkmakta Bulunan Gazeteler ve Mecmualar*, (5 cilt; F. F. Tülbentçi ile) İst.: Matbuat Umum Müdürlüğü, 1940, 1942, 1943, 1944, 1945; *Türk Gazetecilik Tarihi*, (Gazetecilik Ens. ders notları) İst.: Enstitü öğrenci yayını (teksir), 1951; *Amme Efkârı ve İlk Gazetelerimiz*, İst.: Gazeteciler Cemiyeti, 1959; *Dünkü Mizahımızdan Yazı ve Çizgiler*, (imzasız) İst.: Hürriyet Gazetesi, 1964.
Diğer: *Kadınlar Duymasın*, (Zaparta imzasıyla) İst.: Sühulet, 1933; *La Ferme Model d'Orman*, (Atatürk Orman Çiftliği hakkında; imzasız) İst.: Matbuat Umum Müdürlüğü, 1936; *Seçme Lâtifeler ve Nükteler*, İst.: Akba, 1943; *Nasrettin Hoca Lâtifeleri*, İst.: Akba, 1943; *Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nden En Güzel Seçmeler*, (M. Aksoy ve Z. Danışman ile) İst.: Tan Mtb., 1962; *Dünya Tarihinden Garip ve İbret Verici Fıkralar*, (imzasız) İst.: Hürriyet Gazetesi, 1964.
Çeviri: *Bozgun* (S. Lauzanne, *Au Chevet de La Turquie*, Paris, 1913) İst.: *Yeni Gazete* (26 tefrika), 1939.
Kaynaklar: Gövsa, 192; Nebioğlu, 363-364; "İskit, Server", *TDEA*, IV, 419; K. Yetiş, "Aylık Ansiklopedi", *DİA*, IV, 254; A. Birinci, "Server İskit", *Kebikeç*, S. 3 (1996), s. 57-66.

İSMAİL HAKKI (ALİŞANZADE) *(İstanbul, Şubat 1871 - İstanbul, 13 Mart 1944)* Biyografi yazarı, şair, çevirmen.

Tam adı İsmail Hakkı ELDEM. Tophane-i Amire Jurnal Kalemi mümeyyizi Cavit Bey ile Fatma Hanım'ın oğlu. Mimar Sedat Hakkı Eldem'in babasıdır. Feyziye Rüştiyesi'ni ve Mülkiye Mektebi'nin idadi ve yüksek kısımlarını bitirdi (1889). Hariciye Nezareti Şehbenderlik Kalemi'ne üçüncü kâtip olarak girdi (1891). Aynı dairede ikinci mümeyyiz (1895), serhalife (1897), müdür muavini (1899) ve müdür (1908) oldu. Marsilya (1909) ve Münih (1918) başkonsolosluklarında bulundu. 1925'te kendi isteğiyle emekli oldu. Mezarı Zincirlikuyu'dadır.

Nahl-i Emel dergisindeki ilk kalem denemelerinden (1886) sonra *Mektep* dergisinde şiirleri, edebiyat incelemeleri ve değişik konularda yazı ve çevirileri çıktı. Bu dergideki biyografi ve edebi makalelerinde dönemine göre bazı önemli adımlar atmışsa da genç yaşında bu tür çalışmaları bırakıp bütünüyle çeviri alanında kalması adının edebiyat çevrelerinde unutulmasına neden olmuştur. A. Maurois, Lamartine, Baudelaire, G. Flaubert, P. Bourget, Shakespeare, Tolstoy'dan roman ve şiir çevirileri bulunmaktadır.

Yapıtları: Biyografi: *On Dördüncü Asır Türk Muharrirleri*, (Ahmet Mithat Efendi, Ekrem Bey, Cevdet Paşa, Şemsettin Sami Bey başlıklı dört kitap) İst., 1891-93; *Muasır Şairlerimiz*, İst.: Âlem Mtb., 1311/1893; *Osmanlı Meşahir-i Üdebası: Muallim Naci Efendi*, İst.: Nişan Berberyan Mtb., 1311/1893.
Şiir: *Sevda-yı Hazan yahut Tahassür*, İst., 1308/1891.
Derleme-Eleştiri: *Müntahabat-ı Teracim-i Meşahir*, (İbrahim Fehim ile) İst., 1307/1890.
Çeviri: *Rafael* (Lamartine), İst., 1311/1893; *İki Hakikat*, (uyarlama), İst.: Nişan Berberyan Mtb., 1311/1893; *Graziyella* (Lamartine), İst.: Matbaa-i Ahmet İhsan ve Şürekâsı, 1319/1901; *Elem Çiçekleri* (Baudelaire), İst.: Orhaniye Mtb., 1927; *Aile Çemberi* (A. Maurois), İst.: Vakit Kitabevi, 1934; *Samimi Saadet* (L. Tolstoy), İst.: Vakit Kitabevi, 1934; *Salambo* (Flaubert), İst.: Vakit, 1935; *Disraeli'nin Hayatı* (A. Maurois), İst.: Vakit Kitabevi, 1935.
Kaynaklar: Çankaya, III, 410-412; H. Z. Uşaklıgil, *Kırk Yıl*, c. IV, İst., 1936, s. 11-14, 48-56; "Eldem, İsmail Hakkı Alişan", *TDEA*, III, 21; M. O. Okay, "Eldem, İsmail Hakkı", *DİA*, XI, 21-22; D. Bayraktar, "Eldem, İsmail Hakkı", *YYOA*, I, 397; H. Yavuz, "Alişanzade ve Eldem", *Okuma Notları*, İst., 1993, s. 30.

İSMAİL HAKKI PAŞA *(İstanbul, 1839 - İstanbul, 18 Ocak 1912)* Şair.

Binbaşı Mehmet Efendi'nin oğludur. 1857'de Harbiye'yi birincilikle bitirdi. 1860'ta katıldığı Karadağ Şavaşı'nda gösterdiği başarılar üzerine Sultan Abdülaziz'in yaverliğine atandı. Sekiz sene sürdürdüğü yaverlik görevi sırasında Sultan Abdülaziz'in Avrupa gezisine katıldı. 1871'de miralay rütbesini aldı. Daha sonra iki yıl Şam'da ve Beyrut'ta bulundu. İstanbul'a dönüşünde Sofya demiryollarının inşaatıyla görevlendirildi ve kısa bir süre sonra da başmabeyinci oldu. 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'na liva kumandanı olarak katıldı. Büyük yararlılık gösterdiği bu savaştan sonra Erzincan, Antakya ve Adana'da görev yaptı. Daha sonra İstanbul'a döndü; jandarma dairesi şube müdürlüğüne, ardından ferik rütbesiyle bu dairenin başkanlığına, daha sonra muhakemat dairesi üyeliğine getirildi. Bir süre sonra bu görevinden emekliye ayrıldı. Yenikapı Mevlevihanesi'nde gömülüdür. Divan tarzında şiirler yazan İsmail Hakkı Paşa'nın iki yapıtından *Hikmet-i Edebiye* basılmış, "Emsal-i Askeriye" ise basılmamıştır.

Yapıtları: *Hikmet-i Edebiye*, ?.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, I, 496-498; Gövsa, 161-162; "İsmail Hakkı Paşa", *TDEA*, V, 6.

İSMAİL SAFA *(Mekke, 1867 - Sivas, 24 Mart 1901)* Şair.

Hicaz mektupçusu şair Mehmet Behçet Efendi'nin oğlu, şair Ahmet Vefa ve çevirmen Ali Kâmi Akyüz'ün ağabeyi, romancı Peyami Safa'nın babası. Babasını kaybettiği 1878'e kadar hayatı Mekke'de geçti. Daha sonra ailesiyle beraber İstanbul'a gitti. İkinci sınıfından başladığı Darüşşafaka'yı bitirdikten sonra Evkaf Nezareti Masarifat Kalemi'nde, Telgraf Nezareti Muhabere Kalemi'nde çalıştı. Mülkiye'nin idadi kısmında ve Vefa İdadisi'nde edebiyat dersleri verdi (1887). 1888'de Hicaz'a gitti. 1897-98'de Prens Sabahattin'in özel hocalığını yaptı. Hükümet aleyhinde gizli toplantılara katıldığı gerekçesiyle II. Abdülhamit tarafından Sivas'a sürüldü (1900). Önceden yakalandığı akciğer veremi sürgünde daha da ilerledi ve vefat etti. Sivas'ta Garipler Mezarlığı'na defnedildi.

Muallim Naci etkisindeki ilk şiirlerini mektepte iken Safa imzası ile *Tercüman-ı Hakikat*'te yayımlamaya başladı (1884-87). Daha sonra yine Muallim Naci'nin yardımıyla *Saa-*

det, *Mürüvvet*, *Mecmua-yı Muallim* dergilerinde yazdı. *Mirsat* dergisinin başyazarlığını (1891), *Maarif* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı (1895). *Mektep*, *Malumat*, *Servet-i Fünun*, *Resimli Gazete*, *Pul* gibi dergilerde şiir ve yazılar yayımladı.

Şiiri çok kolay söylemesi sebebiyle Muallim Naci tarafından "şair-i maderzat" (anadan doğma şair) olarak vasıflandırılan İsmail Safa "duygulu, ince yapılı, heyecanlı ve nazik bir şairdir." Tanzimat ve Edebiyat-ı Cedide dönemlerindeki eski-yeni çekişmesinde, Muallim Naci etkisinde yetişmiş olmakla birlikte, Recaizade Ekrem ve Abdülhak Hâmit gibi yeni şiirin kurucularından da etkilenmiş ve onların tarzlarına da yakın durmuştur. Vezne, kafiyeye, dilin kurallarına bağlılığı ile eskilere; anlayış ve zevk bakımından ise yenilere yaklaşan İsmail Safa, "Mutavassıtin" (ara nesil) olarak adlandırılan, Tanzimat'tan Servet-i Fünun'a geçiş dönemi şairlerindendir.

Yapıtları: Şiir: *Sünuhat*, (terciibent) İst., 1889; *Huz mâ Safa*, (babasının şiirleriyle birlikte) İst., 1891; *Mağdure-i Sevda*, (manzum öykü) 1892; *Mevlid-i Pederi Ziyaret*, (manzum gezi notları) İst., 1894; *Mensiyat*, 1896; *İntak-ı Hakk'ın Tahmisi*, (hicivler) İst., 1912; *Hissiyat*, İst., 1912.
Makale-Eleştiri: *Mülahazat-ı Edebiye*, İst., 1898; *Muhakemat-ı Edebiye*, İst., 1913.
Çeviri: *Vehametli Sevdalar* (Ahmet Vefa ile Fransızcadan), 1894.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, III, 1577-1582; M. Kutlu, "İsmail Safa", *TDEA*, V, 7-8; *Türk Düşüncesi*, (İsmail Safa Özel Sayısı) Nisan 1954; Akyüz, *Antoloji*, 200-201; Ali Kâmi [Akyüz], "Merhum İsmail Safa Bey'in Tercüme-i Hâli", *Hissiyat*, İst., 1912, (önsöz) s. 3-24; A. Uçman, "İsmail Safa", *YYOA*, I, 678-679.

İSMAİL SAFA

bak. SEMENDEROĞLU, İsmail Safa

İSMET (MÜSTECABİZADE)

(Balıkesir, 1868 - Isparta 1917) Şair, yazar.

Tam adı İbrahim İsmet. Balya'nın Müstecap köyünden icra memuru Mehmet Ali Efendi'nin oğlu. Karesi İdadisi'ni bitirdikten (1891) sonra gittiği İstanbul'da Hukuk Mektebi'ni bitirdi (1897); ayrıca Arapça, Farsça ve Fransızca öğrendi. Bir ara, II. Abdülhamit'in yaverlerinden, "serhafiye" lakabıyla bilinen Ahmet Celalettin Paşa'nın özel kâtipliğini yaptı. Dönemin gazete ve dergilerinde yazdığı yazılarla tanındı. Konya'da sürgünde bulunan Ebüzziya Tevfik ve diğer bazı kişilerle haberleştiğinin saraya jurnal edilmesi, tutuklanıp yargılanmasına neden oldu. Yargılanması sonucunda Bodrum'da 5 yıl kalebentliğe hüküm giydi (1901). İzmir valisi Kâmil Paşa'nın aracılığıyla sürgün yeri Bodrum'dan Midilli'ye çevrildi. Cezayir-i Bahr-i Sefid valisi Abidin Paşa'nın yardımlarıyla sürgün hayatı hafif geçti. Cezasını bitirdikten sonra İzmir ve Foça'da oturdu, İzmir'de Reji İdaresi hukuk işleri müdürlüğüne atandı.

II. Meşrutiyet'in ilanında (1908) İstanbul'a gitti. Ancak umduğu memuriyeti alamayınca yeniden İzmir'e döndü. İzmir İstinaf Mahkemesi üyeliğine getirildi. Dört yıl sonra istifa ederek serbest avukatlık yaptı. Bu arada İzmir'de *Hıyaban* isimli, ancak 5 sayı yayımlanabilen bir edebiyat dergisi çıkardı. Geçim sıkıntısı çekmeye başlaması nedeniyle yeniden memuriyete döndü; Isparta İstinaf Mahkemesi başkanlığına atandı (1916), bu görevini sürdürürken öldü.

Recaizade Ekrem ile Muallim Naci arasındaki tartışmalarda Naci yanlısı olarak edebiyat tarihine geçen Müstecabizade İsmet yazdığı şiirlerde de Muallim Naci'nin etkisi altında kalmıştır. Muallim Naci'nin adıyla anılan ünlü *Lügat-ı Naci*'nin "F" harfinden sonrasını kendisi tamamlamıştır. Ayrıca sürgündeyken Ömer Hayyam'ın rubailerinden 177'sini çevirdiyse de yayımlanmamıştır.

Yapıtları: *Füruk-ı Elfaz*, (kullanım ve anlam açısından farklı sözcüklerle ilgili) İst.: Mektebi Sanayi Mtb., 1311/1895; *Terane*, (şiir ve düzyazıları) İst.: Matbaa-i Safa ve Enver, 1311/1895; *Dasitan-ı Zafer*, (Şehzade Süleyman'ın Rumeli'ye geçişi) İst.: Malumat Mtb., 1314/1898; *Naili-i Kadim*, (şairin yaşamöyküsü ile şiirleri) İst.: Feridiye Mtb., 1318/1902; *Şükûfeçin*, (İzmir *Ahenk* gazetesinde yayımlanan edebiyat ve tarih yazıları) İzmir: Ahenk Mtb., 1327/1911.
Çeviri: *Rafael* (Lamartine; İ. Freri ile); İst., 1316/1898.
Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, II, 717-722; Özkırımlı, *TEA*, III, 689; B. Gürsoy, "İsmet İbrahim Bey, Müstacabizade", *TDEA*, V, 9.

İŞİGÜZEL, ŞEBNEM

(Yalova, 28 Mayıs 1973 -) Öykücü, romancı.

Evlilik soyadı ÇITAK. Nazife Hanım ile memur Seyfettin İşigüzel'in kızı. Yalova Lisesi'nden sonra İÜEF Antropoloji Bölümü'nü bitirdi (1995). *Sokak* dergisinde "Bir Kadının Penceresinden" adı altında bant karikatürleri yayımlandı (1990). Özel televizyonlarda muhabirlik ve editörlük yaptı (1992-94). İstanbul'da

yaşıyor; fotoğraf sanatçısı Manuel Çıtak ile evli ve bir çocuk annesi.

İlk öyküsü ("Sevgili Bayan Arvadah") 1993'te *Varlık*'ta çıktı. *Milliyet* ve *Radikal* gazeteleri ile *Öküz* dergisinde yazmayı sürdürüyor. Yayımlanan ilk kitabı *Hanene Ay Doğacak* hakkında "Çocukları Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu"na göre 1993'te açılan dava sürüyor. O. Duru yazarın ilk romanı *Eski Dostum Kertenkele* için, "... yoksulluk içindeki bir aile cehennemini, belki de toplumca içinde yaşadığımız bir cehennemi algılıyoruz olanca ağırlığıyla" değerlendirmesini yaptı.

Ödül: *Hanene Ay Doğacak* ile 1993 Yunus Nadi Öykü Kitabı Ödülü; *Öykümü Kim Anlatacak* ile 1995 Marmara İletişim Fakültesi Yılın Öykü Kitabı Ödülü.

Yapıtları: Öykü: *Hanene Ay Doğacak*, İst.: Can, 1993; *Öykümü Kim Anlatacak*, İst.: Can, 1994; *Kaderimin Efendisi*, İst.: Everest, 2001.
Roman: *Eski Dostum Kertenkele*, İst.: Can, 1996; *Sarmaşık*, İst.: Everest, 2002; *Çöplük*, İst.: İletişim, 2004; *Resmi Tarih*, İst.: Doğan Kitap, 2008.
Deneme: *Neşeli Kadınlar Arasında*, İst.: Can, 2001.
Kaynaklar: *BF* (Ekim 1999); S. Evren, *Genç Şairler ve Yazarlar Kitabı*, İst., 1995, s. 43-59; O. Duru, "Şebnem'in Bu İşi Güzel", *Yeni Yüzyıl*, 6 Mart 1997.

İVGİN, HAYRETTİN *(Vezirköprü, 3 Mayıs 1943 -)* Folklor ve halk edebiyatı araştırmacısı.

İlk ve orta okulu Vezirköprü'de okudu. Kuleli Askeri Lisesi'ni bitirdi (1961). 1963'te Kara Harp Okulu son sınıfından ayrıldı. Gazi Eğitim Ens. Edebiyat Bölümü'nü bitirerek (1966) Sungurlu ve Hereke liselerinde edebiyat öğretmenliği ve müdürlük yaptı (1966-74). MEB'de üst düzey yöneticiliklerde bulunduktan (1974-78) sonra Kültür Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi başkan yardımcılığı ve APK Kurulu daire başkanlığı görevlerinde bulundu (1979-93). Bu arada Anadolu Üni. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde lisansını tamamladı (1991); 1993'te emekli oldu.

Eğitim, şiir, deneme, eleştiri gibi konularda da yazılar ve kitaplar yayımlamış olmakla birlikte daha çok folklor ve halk edebiyatıyla ilgili çalışmalarıyla tanınmıştır. Katıldığı birçok ulusal ve uluslararası bilimsel toplantının örgütlenmesinde de görev aldı; televizyon kanalları için belgeseller ve programlar hazırladı. Yazıları Türkçe dışında Çince, Kırgızca, Türkmence, Azerice, Romence, İtalyanca, Fransızca ve İngilizceye çevrilip yayımlanmış, Kırgızistan'da yayımlanan *Manas Ansiklopedisi*'nde yazılarına yer verilmiştir. Birçok bilim kuruluşundan fahri doktorluk ve profesörlük unvanları aldı.

Ödül: Folklor Araştırmaları Kurumu 1989 İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü; 1998 UNIMA Geleneksel Türk Tiyatrosuna Hizmet Ödülü; Hüseyin Gazi Vakfı 2006 Türk Dünyası Kültür ve Halk Bilimine Hizmet Ödülü; Birleşmiş Milletler-Rus Edebiyat Akademisi 2009 Puşkin Ödülü; Rusya Federasyonu Yazarlar Birliği 2009 Altın Madalya; Kosova-Prizren Doğru Yol Derneği 2009 Süleyman Brina Balkanlar Türk Kültürüne Hizmet Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Melankolik Şiirler* (haz. Erkan İvgin), Ank.: Kültür Ajans, 2006; *Bilirem Gelmeyeceksen* (haz. Elçin İskenderzade), Bakü, Vektör Yay., 2007.
İnceleme: *Âşık Sıtkı (Pervane)*, Ank.: kendi yayını, 1976; *Atatürk'ün Türkiyesi (Âşık Eminî Düştü'nün Hayatı ve Şiirleri)*, Ank.: kendi yayını, 1981; *Atatürk'ün İzindeyiz (Âşık Kul Ahmet'in Hayatı ve Şiirleri)*, Ank.: kendi yayını, 1981; *Gelin Atatürk'ün Yoluna Dostlar (Âşık Kul Ahmet'in Hayatı ve Şiirleri)*, Ank.: kendi yayını, 1981; *Zileli Âşık Fedaî*, (M. Yardımcı ile) Ank.: kendi yayını, 1984; *Zileli Âşık Zefil Necmi*, (M. Yardımcı ile) Ank.: kendi yayını, 1988; *Dertler Üstüme Üstüme (Âşık Yanık Umman'ın Hayatı ve Şiirleri)*, Ank.: kendi yayını, 1988; *Dost İline Götür Beni, (Âşık Yanık Umman'ın Hayatı ve Şiirleri)*, Ank., 1989; *Bin Oldu Yarelerim (Âşık Yoksul Derviş'in Şiirleri)*, Ank., 1989; *Geredeli Âşık Figanî*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1994; *Zileli Ceyhûnî ve Diğer Ceyhûnîler*, (M. Yardımcı ile) Ank.: Ürün, 1996; *Bir Şah Olsam Hükmeylesem Cihana (Âşık Kul Ahmet'in Hayatı ve Şiirleri)*, Ank., 1997; *Gönlüm Kanatlandı (Âşık Çoban Hüseyin'in Hayatı ve Şiirleri)*, Ank., 1997; *Hüsne Mağrur Olma*, İst.: Kitabevi, 2005; *Deli Görünüşlü Akıllı Behlül Danende*, Ank., Yurt, 2005; *Türk Halk Edebiyatında Karakuş Kadı Fıkraları* (S. Aktan ve N. Tan ile), Ank.: Kültür Ajans, 2008.
Derleme-Araştırma-Antoloji-Bibliyografya: *Uzaktan Öğretimle İlgili Bir Kaynakça Denemesi*, Ank.: MEB Yaygın Yükseköğretim Kurumu, 1979; *Âşık Tahirî Bibliyografyası*, (N. Tan'la) Ank.: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1984; *Âşık Veysel'e Deyişler*, (İ. Ü. Nasrattınoğlu'yla) Ank.: FAK, 1983; *Karınca Dergisi Kooperatifçilikle İlgili Bibliyografya*, (N. Tan-İ. Ü. Nasrattınoğlu'yla) Ank.: Türk Kooperatifçilik Kurumu, 1984; *30. Kuruluş Yıldönümünde Folklor Araştırmaları Kurumu*, Ank.: FAK, 1978; *Eski ve Yeni Karagöz Oyun Metinleri*, (M. Özlen'le) Ank.: Kültür Bakanlığı, 1996; *Türk Halkbilimi ve Halk Edebiyatında Görüşler*, Ank.: kendi yayını, 1996; *ÂşıklarDünyasında AŞ-DER (Antoloji)*, (A. E. Bozyiğit-H. Çemrek'le) Ank.: AŞ-DER, 1998; *Vezirköprü Halk Kültürü Derlemeleri*, Ank.: Vezirköprü Belediyesi, 1998; *Karagöz ve Kukla Sanatımız*, Ank.: UNIMA Türkiye Milli Merkezi ve Anadolu Kültürünü Koruma ve Araştırma Vakfı, 2000; *Anadolu Halk Hikayeleri*, Ank.: Kültür Ajans, 2003;

Kalecikli Aşık Mir'ati, (A.E Bozyiğit ile), Ank.: Kültür Ajans, 2004; *Tellerimiz Atatürk'ü Çağırır*, (Aşık Emini Düştü Şiirleri), Ank.: Kültür Ajans, 2004, *Geçmişten Günümüze Sungurlulu Halk Şairleri*, Ank.: Sungurlu Bel., 2009; *Yozgat Türküleri ve Oyun Havaları* (S. Turhan ve Ö. Ünal ile), Ank.: Yozgatlı Dernekler Fed., 2009; *Yozgatlı Hüznî-Hiz bî Bab-ı Hoyata-Şiirleri-Anlatıları*, Ank.: Kültür Ajans, 2009.
Roman: *Altay Dağlarının Kaplanı Manas*, Ank.: Yurt, 2005.
Ders Kitabı: *Uzaktan Öğretimde Ders Mektubu Yazma Teknikleri*, (N. Aslan-A. Şeren ile) Ank.: MEB Mektupla Öğretim Merkezi, 1976; *Halk Edebiyatı II*, (N. Aslan-A. Şeren ile) Ank.: MEB Yaygın Yükseköğretim Kurumu, 1977; *Halk Edebiyatı III*, Ank.: MEB Yaygın Yükseköğretim Kurumu, 1977; *Türkçe ve Öğretimi II*, (Ö. Ünal-N. Aslan-A. Şeren ile).
Kaynaklar: *BF* (M. S. Koz'dan); "İvgin, Hayrettin", *TDEA*, V, 37; *Kim Kimdir*, 409.

İZ, FAHİR *(İstanbul, 30 Nisan 1911 - İstanbul, 5 Temmuz 2004)* Edebiyat tarihçisi.

Tam adı Abdülbasit Fahir İz. Ankara kadılığı ve Şeriye Vekâleti müsteşarlığı yapan Külhanizade İsmail Abdülhalim Efendi ile Şerife Raife (Çelebizade) Hanım'ın oğlu. Eğitimci-yazar Mahir İz'in kardeşi. İlköğrenimine Ankara'da başladı. Ortaokulu İtalyan Lisesi'nde (1925-29), lisenin bir bölümünü Saint Michael Lisesi'nde (1929-32), son sınıfı Galatasaray Lisesi'nde okudu (1932-33). İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü *Miracname* üzerine teziyle bitirdi (1938). Aynı bölüme asistan olarak girdi. Kısa süreliğine Berlin'e gitti (1939-40). "Abdülhak Hâmit'in Üslubu" teziyle doçent oldu (1941). 1943-51 arasında Londra, 1952-53 arasında Oxford üniversitelerinde hocalık yaptı. 1948'de Dorothy Rowley (daha sonraki adıyla Şerife Raife) Hanım'la evlendi. Yurda döndükten sonra 1954'te profesörlüğe yükseltildi. Emekli oluncaya kadar (1971) İÜEF Eski Türk Edebiyatı Kürsüsü'nde görev aldı. Emekliliğinden sonra Chicago Üniversitesi'nde (1971-77), Boğaziçi Üniversitesi'nde (1977-86) ders verdi. Ayrıca Tübingen (Almanya), Mc Gill ve Toronto (Kanada), New York ve Columbia (Amerika Birleşik Devletleri) üniversitelerinde kısa sürelerle misafir öğretim üyesi olarak görev yaptı.

Eski ve yeni Türk edebiyatı üzerine çalışmaları *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten* gibi dergilerde, *Encyclopaedia of Islam* ve *Encyclopaedia Britannica* gibi ansiklopedilerde yer aldı. Harvard Üniversitesi'nin yayımladığı *Journal of Turkish Studies/Türklük Bilgisi Araştırmaları*'nın 14. ve 15. ciltleri "Fahir İz Armağanı" olarak yayımlandı.

Yapıtları: Eleştirel Yayım-Tıpkıbasım: *Pabuççu Ahmed'in Garip Maceraları*, (19. yy başlarında kaleme alınmış, yazması Viyana Milli Kütüphanesi'nde bulunan ilk Türkçe piyes) İst.: Kitap, 1961; *Saltukname*, (önsöz ve tıpkıbasım) Harvard, 7 c., 1974-1984.
Sözlük: *A Turkish-English Dictionary/English-Turkish Dictionary*, (H. C. Hony ile) Oxford, 1947; *An English-Turkish Dictionary*, (H. C. Hony ile) Oxford, 1952; *The Concise Oxford Turkish Dictionary*, (A. D. Alderson ile) 1959; *İngilizce-Türkçe Sözlük*, Ank.: TDK, 1971.
Derleme: *Eski Türk Edebiyatında Nesir*, İst.: İÜ, 1964; *Eski Türk Edebiyatında Nazım*, 2 c., İst., 1966-67; *The Penguin Book of Turkish Verse*, (N. Menemencioğlu ile) Londra: Penguin, 1978; *An Anthology of Modern Turkish Short Stories*, Minneapolis: Bibliotheca Islamica, 1978.
Diğer: *Topkapı, Il palozzo dei Sultani*, Novara, 1981; *Hepimizin Türkçesi*, İst., 1984.
Kaynaklar: Nebioğlu, 365; Necatigil, *İsimler*, 180; Y. Çotuksöken, "İz, Fahir", *TDEA*, V, 39-40; Karaalioğlu, 375; "Prof. Dr. Fahir İz'le Söyleşi", *Hürriyet Gösteri*, (ek) S. 91 (Haziran 1988); G. Kut, "Fahir İz Anlatıyor", *Journal of Turkish Studies/Türklük Bilgisi Araştırmaları* (Fahir İz Armağanı I), c. 14 (1990), s. i-x; ay, "Fahir İz, Hayatı ve Eserleri", *aynı yerde*, s. xi-xvii; H. Aynur, "Fahir İz Kaynakçası", *aynı yerde*, s. xxi-xxvii; *Kim Kimdir*, 409.

İZBUDAK, VELED ÇELEBİ *(Konya, 1869 - Ankara, 4 Mayıs 1953)* Şair, dilci.

Tam adı Mehmet Bahaettin Veled Çelebi İzbudak. Şiirlerinde Bahai mahlasını kullandı. Baba tarafından Mevlana Celalettin-i Rumi'nin on sekizinci göbekten torunudur. Rüştiyeyi bitirdikten sonra, Sultan Veled Medresesi'ne devam etti. Özel dersler alarak Farsça ve Arapça öğrendi, tefsir ve hadis okuyarak dini bilgisini artırdı. 1885'te Konya Vilayeti Mektubi Kalemi'ne girdi, bir yıl sonra da valinin takdirini kazanması üzerine, vilayet gazetesi *Konya*'nın başyazarlığına getirildi. Aynı sene içinde Vilayet Mekteb-i Rüştiyesi'nde hat ve Farsça dersleri verdi. 1889'da gittiği İstanbul'da Hoca Raik Efendi'den hadis dersleri aldı, aynı yıl Matbuat-ı Dahiliye Kalemi'nde göreve başladı. Öte yandan Kaptanpaşa Mektebi'nde Arapça, Farsça dersleri verdi. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra (1908) Galatasaray Sultanisi'nde Farsça ve Darülfünun'da İran edebiyatı tarihi dersleri verdi. Galata Mevlevihanesi şeyhliğini kısa bir süre vekâleten yürüt-

tükten sonra 1910'da Konya Mevlana Dergâhı postnişinliğine getirildi. I. Dünya Savaşı'nda kurduğu "Mücahidan-ı Mevleviye Alayı"yla Şam'da bulunan Cemal Paşa komutasındaki 4. Ordu'ya katıldı. Şam'da üç yıl kaldıktan sonra 1919'da VI. Mehmet'in (Vahdettin) iradesiyle postnişinlikten alınarak Şûra-yı Devlet üyeliğine getirildi. Aynı yıl Maarif Nezareti'nin Tetkikat-ı Lisaniye Encümeni'nde bir süre çalıştı. Milli Mücadele'ye katılmak üzere Ankara'ya geçti. Ankara hükümeti tarafından Ankara Lisesi öğretmenliğine ve Ziya Gökalp'ın da üyesi olduğu Telif ve Tercüme Encümeni üyeliğine atandı. 1924-43 arasında Kastamonu ve Yozgat milletvekillikleri yapan Veled Çelebi *Tercüman-ı Hakikat*, *İkdam*, *Mektep*, *Hazine-i Fünun*, *Resimli Gazete* gibi gazete ve dergilerde yazı ve şiirler yayımlamıştır.

İzbudak Türkçülük akımının önde gelen düşünürlerindendir. Bu çerçevede II. Meşrutiyet yıllarında Yusuf Akçura ve Necip Asım'la birlikte Türk dili üzerindeki çalışmalarını yoğunlaştırdı, daha sonra dil devrimini destekleyerek ölümüne kadar TDK'da çalıştı. "Bahai" mahlasıyla yazdığı, bir divan oluşturacak kadar şiirleri vardır. İzbudak'ın en önemli yapıtı sekiz cilt olarak hazırladığı ve henüz yayımlanmamış olan "Türk Dili Lügatı", bu alanda yazılmış pek çok kaynağın titizlikle taranması sonucu oluşturulmuştur.

Eski ve yeni harflerle 8 kez basılmış, yurt içinde ve dışında pek çok yayına kaynaklık etmiş *Letâif-i Hoca Nasreddin* adlı kitabı sözlü ve yazılı kaynaklardan derlenmiş 44'e yakın fıkra içermektedir.

Yapıtları: Araştırma-İnceleme-Yayım: *Bedayiü'l-Efkâr*, (Bahai adıyla) İst.: Karabet Mtb., 1310/1894; *Leylâ ile Mecnun*, İst.: Alem Mtb., 1311/1895; *Muvazene*, İst.: Kasbar Mtb., 1311/1895; *Birbirimizi Kırmayalım*, İst.: Evkaf-ı İslamiye Mtb., 1311/1895; *Letâif-i Hoca Nasreddin*, İst.: Hilal Mtb., 1325, 1327/1909; *Darülfünun Dersleri*, İst.: Sırat-ı Müstakim Mtb., 1328/1912; *Vasiyetname-i Şerife Şerhi, Hayrü'l-Kelam*, İst.: Necm-i İstikbal Mtb., 1330/1914; *Ferhengname-i Sadi Tercümesi yahut Muhtasar Bostan Tercümesi*, (yay. haz., Kilisli Rifat [Bilge] ile) İst.: Matbaa-i Amire, 1340/1924; *Divan-ı Türki-i Sultan Veled*, (Mehmet Bahaettin adıyla) İst.: Matbaa-i Amire, 1341/1925; *Kuran-ı Kerim Elifbası*, (Ahmet Edip ile) İst.: Matbaa-i Amire, 1341/1925; *El-İdrak Haşiyesi*, İst.: Devlet Mtb., 1926; *Atalar Sözü*, Ank.: TDK, 1936; *Oğuz Ata, Orhun Abideleri*, Çankırı: Çankırı B., 1937.

Dil-Sözlük: *Arapça Gramer*, (Bahaettin adıyla) İst.: Dersaadet Mtb., 1324/1908; *Türk Diline Medhal*, İst.: Matbaa-i Amire, 1338/1922; *Türkçeden Türkçeye Lügat*, 1926.

Anı: *Hatıralarım*, İst.: Türkiye, 1946.

Çeviri: *Mesnevi* (Mevlana Celaleddin Rumi), 6 c., Ank., 1942-46.

Kaynaklar: İbnülemin, *Şairler*, IV, 1977-1982; N. Korucuoğlu, *Veled Çelebi İzbudak*, Ank., 1994; N. Birinci, "İzbudak Veled (Çelebi Mehmed Bahaüddin)", *TDEA*, V, 41-42; Banarlı, *RTET*, II, 1079-1080; M. Duman, "Veled Çelebi'nin Letâif-i Hoca Nasreddin Adlı Eseri", *Nasreddin Hoca'ya Armağan* (haz. M. S. Koz), İst., 1996, s. 123-133; E. Işın, "İzbudak, Veled Çelebi", *YYOA*, I, 685-686.

İZCİ, ADİL *(Niğde, 16 Şubat 1954 -)* Şair.

Gül Hanım ile memur Kemal İzci'nin oğlu. İlk ve orta öğrenimini Niğde'de tamamladı; DTCF Tiyatro Bölümü'nde bir süre okuduktan sonra Yeni Türk Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1978). 1980'den beri İstanbul Amerikan Robert Lisesi'nde Türk dili ve edebiyatı öğretmeni. 1983'te burada *Çağrı* adlı bir edebiyat dergisi çıkardı. Dil Derneği üyesi. İstanbul'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri ("Günce") 1984'te *Gösteri*'de çıktı. Şiirlerini *Şiir O'ku*, *Nar*, *Şiir-lik*, *Hişt*, *Göçebe*, *Gösteri*, *Şiir Atı*, *Varlık*, *Çağdaş Türk Dili* ve *Yaşasın Edebiyat* dergilerinde yayımladı. *Çağrı* dergisindeki "Türkçe Dediğin..." başlıklı dil yazılarıyla dikkat çekti. Şiirleri hakkında H. Ergülen, "Tıpkı doğanın kendisi gibi ya da ideal bir manzara seyrederken yaşadığımız mutluluk gibi, tam her şey yerli yerinde derken birdenbire gökkuşağının çıkması gibi" değerlendirmesini yaptı. Aşk, zaman ve hüzün ekseninde incelikli bir şiir dilinin izini sürdü.

Yapıtları: Şiir: *Günizi*, İst.: Hera, 1997; *Su ve Yaprak*, İst.: Hera, 1999; *Kır ve Gök*, İst.: Yasak Meyve, 2007; *"Aşk imiş"*, İst.: YKY, 2009.

Deneme: *Ağaçlar Kitabı*, İst.: Toroslu, 2004.

Kaynaklar: *BF* (31 Mayıs 1999); H. Altınkaynak, "Adil İzci'nin İlk Kitabı: Günizi", *Finansal Forum*, 3 Ocak 1998; H. Ergülen, "Bir Edebiyat Öğretmeni Tanıdım", *Varlık*, Şubat 1998; H. Akarsu, "Günizi", *Çağdaş Türk Dili*, Haziran 1998.

İZGÖREN, A. HİCRİ *(Siverek/Şanlıurfa, 5 Mayıs 1950 -)* Şair.

Tam adı Ahmet Hicri İzgören. Emine Hanım ile esnaf Hasan İzgören'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Diyarbakır'da tamamladı; Diyarbakır Eğitim Ens. Sosyal Bilimler Bölümü'nü bitirdi. Bir süre milli emlak memurlu-

ğu yaptı; 1979'dan beri coğrafya öğretmeni. TYS, PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi. Diyarbakır'da yaşıyor; evli, iki çocuk babası.

İlk şiiri ("Ağustos'ta Hüzün") 1977'de *Demokrat* gazetesinde çıktı. *Türkiye Yazıları*, *Kıyı*, *İmece*, *Karşı Edebiyat*, *Oluşum*, *Yarın*, *Promete* ve *Varlık* dergilerinde yayımladığı aşk, acı ve özgürlük temalarını yerel deyişlerden yararlanarak dile getiren şiirleriyle tanındı.

Ödül: *Bedeli Ödenmiştir* ile 1992 İsveç Hümanist Enternasyonal Şiir İkincilik Ödülü; *Suç Duyurusu* ile 1999 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü.

Yapıtları: Şiir: *Acıyla Diri*, İst.: BAD, 1981; *Sessizliğin Sağnağı*, Ank.: Dayanışma, 1984; *Verilmiş Sözdür*, Ank.: İz, 1987; *Bedeli Ödenmiştir*, Ank.: Yazıt, 1992; *Ve Öteki*, İst.: Piya, 1995; *Suç Duyurusu*, İst.: Avesta, 1999.

Kaynaklar: *BF* (10 Mayıs 1999); Kurdakul, *Sözlük*, 339; İ. Oluklu, "Verilmiş Sözdür", *Kıyı*, Eylül 1998; H. Kako, "Bedeli Ödenmiştir: Aşk ve Acı", *Karşı*, Ocak 1993; M. Fındıkçı, "Suç Duyurusu", *Cumhuriyet Kitap*, S. 550 (31 Ağustos 2000).

İZGÜ, MUZAFFER *(Adana, 29 Ekim 1933 -)* Öykücü, romancı, oyun yazarı.

Havva Hanım ile garson Ahmet İzgü'nün oğlu. Diyarbakır İlköğretmen Okulu'nu (1952) ve Eğitim Enstitüsü'nü (1968) bitirdi. Diyarbakır (1952-56) ve Aydın'da (1957-78) ilkokul ve ortaokul Türkçe öğretmenliği yaptıktan sonra 1979'da kendi isteğiyle emekli oldu. TYS, PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği, Dil Derneği ve Tiyatro Yazarları Derneği üyesi. İzmir'de yaşıyor; evli, üç çocuk babası.

İlk yazıları *Hüraydın* gazetesinde çıktı. Daha sonra *Akbaba* (1964'ten kapanıncaya kadar), *Dönemeç*, *Milliyet Sanat*, *Yansıma*, *Çivi* dergileri ile *Demokrat İzmir*, *Yeni Asır*, *Milliyet* ve *Cumhuriyet* gazetelerinin mizah sayfalarında yer aldı. Bazı kitapları Almanca ve Makedoncaya çevrildi. Özel tiyatrolarda sahnelenen *İnsaniyettin* (1972) ve *Kara Düzen* (1974) gibi oyunları ve radyo skeçleriyle tanındı. Yapıtlarında Anadolu insanının gerçeklerini ve toplumsal sorunları "kara mizah" yoluyla yansıttı. D. Hızlan'ın değerlendirmesi şöyledir: "İzgü'nün sağlam bir hikâye tekniği, konu çeşitlemesi var. Hikâye anlatımındaki yalınlık, Türkçesinin kendine özgülüğü de İzgü'yü iyi bir mizah hikâyecisi olarak değerlendirmemiz için yeterli oluyor." Yapıtlarından *Üç Halka Yirmibeş* (yön. B. Olgaç, 1986) ve *Zıkkımın Kökü* (yön. M. Ün, 1992) filme alındı.

Ödül: "Anayasa Hangi Yasa" öyküsü ile 1977 Milliyet Sanat Dergisi Gülmece Öykü Yarışması (ikincilik); *Dayak Birincisi* ile 1978 Bulgaristan Uluslararası Altın Kirpi Ödülü, Sviştov Ödülü ve Nasrettin Hoca Altın Ödülü; *Donumdaki Para* ile 1978 TDK Öykü Ödülü; *Uçtu Uçtu Ali Uçtu* ile 1979 Uluslararası Masal Ödülü (birincilik); bütün yapıtlarıyla 1997 İzmir Ödülü; 2009 Adana Kitap Fuarı Onur Konuğu.

Yapıtları: Roman: *Gecekondu*, İst.: Remzi, 1970; *İlyas Efendi*, 1971; *Halo Dayı ve İki Öküz*, 1973; *Kasabanın Yarısı*, 1982; *Üç Halka Yirmibeş*, 1984; *Zıkkımın Kökü*, 1988; *İt Adası*, 1992; *Sıpa*, 1993; *Dilber*, 1995; *Matador Mahmut*, 1996; *Kaçak Kız*, 1997; *İçimde Çiçekler Açınca*, Ank.: Bilgi, 2000; *Bütün Sabahlarım Senin Olsun*, Ank.: Bilgi, 2007.

Öykü: *Bando Takımı*, 1974; *Donumdaki Para*, 1977; *Deliye Her Gün Bayram*, 1980; *Sen Kim Hovardalık Kim?*, 1980; *Her Eve Bir Karakol*, 1980; *Dayak Birincisi*, 1980; *Devlet Babanın Tonton Çocuğu*, 1981; *Lüplüp Makinesi*, 1982; *Çanak Çömlek Patladı*, 1983; *Orta Direği Yıkan Ayı*, 1984; *İşte Mühür, İşte Sen*, 1984; *Devlet Malı Deniz*, 1986; *Azrail Nasıl Rüşvet Yedi*, 1987; *Siz Bilirsiniz Paşam*, 1987; *Demokrasimiz Kaç Para Eder*, 1988; *Yıl Sıfır-Darbe Hazır*, 1989; *Bizim Ayılar Amerikalıları Çok Sever*, 1991; *Bir Namussuz Aranıyor*, 1990; *Bir Mayıs Polis Bayramı*, 1992; *Nasıl Baba Oldum*, 1993; *Dandini Vatandaş Dandini*, 1994; *Ayvayı Yedik*, 1995; *Hırsız Köpek*, 1997; *Oturaklı Başkan*, 1988; *Herkese Bir Yastık*, Ank.: Bilgi, 1999; *Anadolar*, Ank.: Bilgi, 2001; *Hükümet Çiftetellisi*, Ank.: Bilgi, 2003; *Tom Babanın Tombalası*, Ank.: Bilgi, 2006; *Soyma Beni Utanırım*, Ank.: Bilgi, 2007; *Hamdolsun Açız*, Ank.: Bilgi, 2008.

Oyun: *Gecekondu*, 1971; *Gön*, 1971; *İnsaniyettin*, 1972; *Kara Düzen*, 1974; *Reçetesi Peçete*, 1974; *Utanmıyorum Üşüyorum*, 1974; *Her Devrin İti*, 1975; *Öykülerden Oyunlar*, 1978; *Sınırda ve Duvar*, 1982; *İsrafil'in Düdüğü*, 1983; *İcraatın İçinden İnsan Manzaraları*, 1990; *Bekçi*, 1991; *Dandini Vatandaş Dandini*, 1991; *Demokrasi Parkımız*, 1992; *Lütfen Kızımla Evlenir misiniz?*, 1994; *Bir Çift Yün Çorap / Böyle Aşk Duydunuz mu?*, Ank.: Bilgi, 2007.

Başlıca Çocuk Kitapları: *Bülbül Düdük*, 1980; *Ekmek Parası*, Ank.: Kültür Bakanlığı, 1979; *Kara Pamuk*, 1978; *Uçtu Uçtu Ali Uçtu*, 1978; *Bayram Yeri*, 1979; *Arıcık*, 1979; *Pazar Kuşları*, 1979; *Çizmeli Osman*, 1980; *Güldüren Uçurtma*, 1980; *Yumurtadan Çıkan Öğretmen*, 1981; *Karlı Yollarda*, 1982; *Metin Kaptan*, 1985; *Küçük Arı Büyük Arı*,

?; *Al Yanaklı Hasan*, 1989; *Kabakçı Amca*, 1989; *Çıngıraklı Çoban*, 1989; *Duyduk Duymadık Demeyin*, 1990; *Can Dayım*, 1990; *Yedi Renkli Saat*, 1991; *Kiraz Kız*, 1991; *Uzay Karpuzu*, 1991; *Hokus Pokus*, 1991; *Okula Giden Robot*, 1994; *Uzay Dolmuşu Kalkıyor*, 1994; *Eşeğin Türküsü*, 1995; *Kuklacı Çocuklar*, 1995; *Konuşan Balon*, 1995; *Sarı Şapkalı Kardan Adam*, 1995; *Armutçu Ayı*, 1995; *Uçan Eşek*, 1995; *Bisikletim Vız Vız*, 1995; *Kızılderili Çocuklar*, 1995; *Kahraman Kuçu*, 1995; *Yusuf'un Treni*, 1996; *Korkak Kahraman*, 1996; *Konuşan Kedi*, 1998; *Şarkıcı Kuşlar* 1998; *Çocukların Ormanı*, 1998; *Kahkahacı Sınıf*, 1998; *Akrobat Pisicik*, 1998; *Gözlüklü Köpek*, 1998; *Süpermen İstanbul'a Düştü*, 1998; *Süslü Kızlar*, 1998; *Bulutlara Simit Satan Çocuk*, 1998; *İçimde Çiçekler Açınca*, 2000. Ayrıca "Ökkeş" (1975-80) ve "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" (1975-98) dizilerinden onar tane çocuk romanı.

Kaynaklar: *BF* (1 Nisan 1999); Necatigil, *İsimler*, 202; Özkırımlı, *TEA*, III, 693; "İzgü, Muzaffer", *TDEA*, V, 42; Kurdakul, *Sözlük*, 339; Karaalioğlu, 290; Özgüç, II, 281; III, 45.

İZMİRLİ, MÜBECCEL *(Çorlu, 1934 - İstanbul, 12 Temmuz 1982)* Şair, öykücü.

Çapa Kız Ortaokulu'ndan mezun oldu (1947); sağlık sorunlarının ortaya çıkması nedeniyle lise öğrenimini tamamlayamadan ayrıldı. Sekreterlik, memurluk ve reklam filmleri dublajı yaptı. *Tercüman*, *Yeni İstanbul*, *Milliyet* gazetelerinde ve Milliyet Yayınları'nda düzeltmen ve redaktör olarak çalıştı. Birkaç arkadaşıyla beraber aylık *Otağ* dergisini çıkardı (15 sayı, Ocak 1963-Mart 1964). R. Resuloğlu'nun çıkardığı *Yelken* dergisini yönetti (1966-69).

Şiirleri 1955'ten itibaren *Aksekililer* gazetesi, *Otağ* dergisi ve yönettiği *Çatı* (Bursa) ile *Yelken* dergilerinin yanı sıra, *Varlık*, *Çağrı*, *Ilgaz*, *Ataç* gibi dergilerde yayımlandı. Daha sonra kadın-erkek ilişkilerine geniş yer ayırdığı ve iç konuşmalarla yürüyen öyküleriyle dikkat çekti. Öykülerinde genellikle tek başına, kendi çabasıyla yaşamda ayakta durmaya çalışan kadınların, özellikle erkeklerle ilişkilerinde karşılaştıkları olumlu-olumsuz durumların yarattığı değişik ruh hallerini, kadınların iç dünyalarına girerek aktarmaya çalıştı.

Yapıtları: Şiir: *Gök Katında Kaza*, İst.: Otağ, 1963.
Öykü: *Sabah Geçidi*, İst., 1967.
Çocuk: *Ay Kızla Gülen Oğlan*, İst.: Bilge, 1983.

Kaynaklar: Necatigil, *İsimler*, 203; Kurdakul, *Sözlük*, 340; Necatigil, *Eserler*, 310; "İzmirli, Mübeccel", *TDEA*, V, 44.

Şinasi'den günümüze modern Türk edebiyatını tüm şair ve yazarlarıyla eksiksiz biçimde sunmayı; şair ve yazarları biyografi ve yapıtlarının yanı sıra edebiyattaki yeri ve etkileriyle de konumlamayı amaçlayan *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, bu basımında ulaştığı madde sayısı ve güncellemelerle alanındaki en kapsamlı çalışma.

"19. ve 20. yüzyılda Türkiye Türkçesiyle telif eser vermiş tüm şair ve yazarlar" ölçütünden hareket eden *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, günümüze kadar daha çok kişisel çabalarla sınırlı kalmış bir alana kurumsal girişimin nicelik ve nitelik üstünlüğünü getirmekle birlikte, yüzlerce madde başlığıyla da Türk edebiyatı için gerçek bir başvuru kaynağı.

Geniş yazar kadrosu desteğiyle iki yıllık çalışma sonunda hazırlanan *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, kapsamıyla olduğu kadar biyografi ve yapıtlar hakkındaki bilgilerin doğruluğuyla da alanındaki tek örnek.

ISBN 978-975-08-0568-2

75 TL

İki cilt birlikte satılır.